

Kálvin János

Prédikációk Jób könyvéről

Tartalomjegyzék

Az első prédikáció az első fejezetről	10
A második prédikáció az első fejezetről	18
Jób1:2-5	18
A harmadik prédikáció az első fejezetről	26
Jób1:5	26
A negyedik prédikáció az első fejezetről	34
Jób1:6-8	34
A ötödik prédikáció az első fejezetről	43
Jób1:9-12	43
A hatodik prédikáció az első fejezetről	50
Jób1:13-19	50
A hetedik prédikáció az első fejezetről	58
Jób1:20-22	58
A nyolcadik prédikáció, ami az első a második fejezetről	65
Jób2:1-6	65
A kilencedik prédikáció, ami a második a második fejezetről	73
Jób2:7-10	73
A tizedik prédikáció, ami a harmadik a második fejezetről	81
Jób2:11-13	81
A tizenegyedik prédikáció, ami az első a harmadik fejezetről	89
Jób3:1-10	89
A tizenkettedik prédikáció, ami a második a harmadik fejezetről	97
Jób3:11-19	97
A tizenharmadik prédikáció, ami a harmadik a harmadik fejezetről	105
Jób3:20-26	105
A tizennegyedik prédikáció, ami az első a negyedik fejezetről	112
Jób4:1-6	112
A tizenötödik prédikáció, ami a második a negyedik fejezetről	119
Jób4:7-11	119
A tizenhatodik prédikáció, ami a harmadik a negyedik fejezetről	127
Jób4:12-19	127
A tizenhetedik fejezet, ami a negyedik a negyedik fejezetről és első az ötödik fejezetről	135
Jób4:20-21	135
Jób5:1-2	135
A tizennyolcadik prédikáció, ami a második az ötödik fejezetről	143
Jób5:3-7	143

A tizenkilencedik prédikáció, ami a harmadik az ötödik fejezetről	151
Jób5:8-10	151
A huszadik prédikáció, ami a negyedik az ötödik fejezetről.....	159
Jób5:11-16	159
A huszonegyedik prédikáció, ami az ötödik az ötödik fejezetről.....	168
Jób5:17-18	168
A huszonkettedik prédikáció, ami a hatodik az ötödik fejezetről	176
Jób5:19-27	176
A huszonharmadik prédikáció, ami az első a hatodik fejezetről.....	184
Jób6:1-9	184
A huszonnegyedik prédikáció, ami a második a hatodik fejezetről	191
Jób6:8-14	191
A huszonötödik prédikáció, ami a harmadik a hatodik fejezetről.....	199
Jób6:15-23	199
A huszonhatodik prédikáció, ami a negyedik a hatodik fejezetről.....	207
Jób6:24-30	207
A huszonhetedik prédikáció, ami az első a hetedik fejezetről	216
Jób7:1-6	216
A huszonnyolcadik prédikáció, ami a második a hetedik fejezetről	224
Jób7:7-15	224
A huszonkilencedik prédikáció, ami a harmadik a hetedik fejezetről.....	232
Jób7:16.21	232
A harmincadik prédikáció, ami az első a nyolcadik fejezetről	240
Jób8:1-6	240
A harmincegyedik prédikáció, ami a második a nyolcadik fejezetről	247
Jób 8:7-13.....	247
A harminckettedik prédikáció, ami a harmadik a nyolcadik fejezetről.....	255
Jób8:13:22	255
A harmincharmadik prédikáció, ami az első a kilencedik fejezetről	263
Jób9:1-6	263
A harmincegyedik prédikáció, ami a második a kilencedik fejezetről.....	271
Jób9:7-15	271
A harmincötödik prédikáció, ami a harmadik a kilencedik fejezetről	279
Jób9:16-22	279
A harminchatodik prédikáció, ami a negyedik a kilencedik fejezetről	287
Jób9:23-28	287
A harminchetedik prédikáció, ami az ötödik a kilencedik fejezetről	295
Jób9:29-35	295
A harmincnyolcadik prédikáció, ami az első a tizedik fejezetről.....	303
Jób10:1-6	303
A harminckilencedik prédikáció, ami a második a tizedik fejezetről	311
Jób 10:7-15.....	311
A negyvenedik prédikáció, ami a harmadik a tizedik fejezetről	319

Jób10:16-17	319
A negyvenegyedik prédikáció, ami a negyedik a tizedik fejezetről	328
Jób10:18-22	328
A negyvenkettedik prédikáció, ami az első a tizenegyedik fejezetről	337
Jób11:1-6	337
A negyvenharmadik prédikáció, ami a második a tizenegyedik fejezetről	345
Jób11:7-12	345
A negyvennegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenegyedik fejezetről	353
Jób11:13-20	353
A negyvenötödik prédikáció, ami az első a tizenkettedik fejezetről	361
Jób12:1-6	361
A negyvenhatodik prédikáció, ami a második a tizenkettedik fejezetről	369
Jób12:7-16	369
A negyvenhetedik prédikáció, ami a harmadik a tizenkettedik fejezetről	377
A negyvennyolcadik prédikáció, ami a negyedik a tizenkettedik fejezetről	385
Jób12:17-24	385
A negyvenkilencedik prédikáció, ami az első a tizenharmadik fejezetről	393
Jób13:1-10	393
Az ötvenedik prédikáció, ami a második a tizenharmadik fejezetről	401
Jób13:11-15	401
Az ötvenegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenharmadik fejezetről	409
Jób13:16-22	409
Az ötvenkettedik prédikáció, ami a negyedik a tizenharmadik fejezetről	417
Jób13:23-28	417
Az ötvenharmadik prédikáció, ami az első a tizenegyedik fejezetről	425
Jób14:1-4	425
Az ötvennegyedik prédikáció, ami a második a tizenegyedik fejezetről	433
Jób14:5-12	433
Az ötvenötödik prédikáció, ami a harmadik a tizenegyedik fejezetről	441
Jób14:13-15	441
Az ötvenhatodik prédikáció, ami a negyedik a tizenegyedik fejezetről	449
Jób14:16-22	449
Az ötvenhetedik prédikáció, ami az első a tizenötödik fejezetről	457
Jób15:1-10	457
Az ötvennyolcadik prédikáció, ami a második a tizenötödik fejezetről	465
Jób15:11-16	465
Az ötvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a tizenötödik fejezetről	473
Jób15:17-22	473
A hatvanadik prédikáció, ami a negyedik a tizenötödik fejezetről	480
Jób15:23-29	480
A hatvanegyedik prédikáció, ami az ötödik a tizenötödik fejezetről	488
Jób15:30-35	488
A hatvankettedik prédikáció, ami az első a tizenhatodik fejezetről	496

Jób16:1-9	496
A hatvanharmadik prédikáció, ami a második a tizenhatodik fejezetről	504
Jób16:10-17	504
A hatvannegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenhatodik fejezetről	512
Jób16:18-22	512
A hatvanötödik prédikáció, ami az első a tizenhetedik fejezetről.....	520
Jób16:23-17:1-4	520
A hatvanhatodik prédikáció, ami a második a tizenhetedik fejezetről.....	528
Jób17:5-15	528
A hatvanhetedik prédikáció, ami az első a tizennyolcadik fejezetről	536
Jób18:1-11	536
A hatvannyolcadik prédikáció, ami a második a tizennyolcadik fejezetről.....	544
Jób18:12-21	544
A hatvankilencedik prédikáció, ami az első a tizenkilencedik fejezetről.....	552
Jób19:1-12	552
A hetvenedik prédikáció, ami a második a tizenkilencedik fejezetről	560
Jób19:13-16.....	560
A hetvenegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenkilencedik fejezetről.....	568
Jób19:17-25	568
A hetvenkettedik prédikáció, ami a negyedik a tizenkilencedik fejezetről.....	576
Jób19:26-29.....	576
A hetvenharmadik prédikáció, ami az első a huszadik fejezetről	584
Jób20:1-7	584
A hetvennegyedik prédikáció, ami a második a huszadik fejezetről	592
Jób20:8-15	592
A hetvenötödik prédikáció, ami a harmadik a huszadik fejezetről	600
Jób20:16-20	600
A hetvenhatodik prédikáció, ami a negyedik a huszadik fejezetről	608
Jób20:20-25.....	608
A hetvenhetedik prédikáció, ami az ötödik a huszadik fejezetről.....	616
Jób20:26-29.....	616
A hetvennyolcadik prédikáció, ami az első a huszonegyedik fejezetről.....	624
Jób21:1-6	624
A hetvenkilencedik prédikáció, ami a második a huszonegyedik fejezetről.....	632
Jób21:7-12	632
A nyolcvanadik prédikáció, ami a harmadik a huszonegyedik fejezetről.....	639
Jób21:13-15	639
A nyolcvanegyedik prédikáció, ami a negyedik a huszonegyedik fejezetről.....	648
Jób21:16-21	648
A nyolcvankettedik prédikáció, ami az ötödik a huszonegyedik fejezetről	656
Jób21:22-34.....	656
A nyolcvanharmadik prédikáció, ami az első a huszonkettedik fejezetről	665
Jób22:1-8	665

A nyolcvannegyedik prédikáció, ami a második a huszonkettedik fejezetről	673
Jób22:9-11	673
A nyolcvanötödik prédikáció, ami a harmadik a huszonkettedik fejezetről	681
Jób22:12-17	681
A nyolcvanhatodik prédikáció, ami a negyedik a huszonkettedik fejezetről	689
Jób22:18-22	689
A nyolcvanhetedik prédikáció, ami az ötödik a huszonkettedik fejezetről	697
Jób22:23-30	697
A nyolcvannyolcadik prédikáció, ami az első a huszonharmadik fejezetről	706
Jób23:1-7	706
A nyolcvankilencedik prédikáció, ami a második a huszonharmadik fejezetről	714
Jób23:8-12	714
A kilencvenedik prédikáció, ami a harmadik a huszonharmadik fejezetről	722
Jób23:13-17	722
A kilencvenegyedik prédikáció, ami az első a huszonnegyedik fejezetről	730
Jób24:1-9	730
A kilencvenkettedik prédikáció, ami a második a huszonnegyedik fejezetről	738
Jób24:10-18	738
A kilencvenharmadik prédikáció, ami a harmadik a huszonnegyedik fejezetről	746
Jób24:19-25	746
A kilencvennegyedik prédikáció, ami az első a huszonötödik fejezetről	754
Jób25:1-6	754
A kilencvenötödik prédikáció, ami az első a huszonhatodik fejezetről	762
Jób26:1-7	762
A kilencvenhatodik prédikáció, ami a második a huszonhatodik fejezetről	770
Jób26:8-14	770
A kilencvenhetedik prédikáció, ami az első a huszonhatedik fejezetről	778
Jób27:1-4	778
A kilencvennyolcadik prédikáció, ami a második a huszonhatedik fejezetről	786
Jób27:5-8	786
A kilencvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a huszonhatedik fejezetről	794
Jób27:8-12	794
A századik prédikáció, ami a negyedik a huszonhatedik fejezetről	802
Jób27:13-19	802
A százegyedik prédikáció, ami a negyedik a huszonhatedik és az első a huszonnyolcadik fejezetről	810
Jób 27:19-23	810
Jób28:1-9	810
A százkettedik prédikáció, ami a második a huszonnyolcadik fejezetről	818
Jób28:10-28	818
A százharmadik prédikáció, ami a harmadik a huszonharmadik fejezetről	827
A száznegyedik prédikáció, ami az első a huszonkilencedik fejezetről	835
Jób29:1-7	835

A százötödik prédikáció, ami a második a huszonkilencedik fejezetről.....	843
Jób29:8-13.....	843
A százhatodik prédikáció, ami a harmadik a huszonkilencedik fejezetről.....	852
Jób29:13-17.....	852
A százhetedik prédikáció, ami a negyedik a huszonkilencedik fejezetről.....	860
Jób29:18-25.....	860
A száznolcadik prédikáció, ami az első a harmincadik fejezetről.....	868
Jób30:1-10.....	868
A százkilencedik prédikáció, ami a második a harmincadik fejezetről.....	876
Jób30:11-21.....	876
A száztizedik prédikáció, ami a harmadik a harmincadik fejezetről.....	884
Jób30:21-31.....	884
A száztizenegyedik prédikáció, ami az első a harmincegyedik fejezetről.....	892
Jób31:1-4.....	892
A száztizenketedik prédikáció, ami a második a harmincegyedik fejezetről.....	901
Jób31:5-8.....	901
A száztizenharmadik prédikáció, ami a harmadik a harmincegyedik fejezetről.....	909
Jób31:9-15.....	909
A száztizennegyedik prédikáció, ami a negyedik a harmincegyedik fejezetről.....	917
Jób31:16-23.....	917
A száztizenötödik prédikáció, ami az ötödik a harmincegyedik fejezetről.....	926
Jób31:24-28.....	926
A száztizenhatodik prédikáció, ami a hatodik a harmincegyedik fejezetről.....	934
Jób31:29-32.....	934
A száztizenhetedik prédikáció, ami a hetedik a harmincegyedik fejezetről.....	942
Jób31:33-34.....	942
A száztizennyolcadik prédikáció, ami a nyolcadik a harmincegyedik fejezetről.....	950
Jób31:35-40.....	950
A száztizenkilencedik prédikáció, ami az első a harminckettedik fejezetről.....	957
Jób32:1-3.....	957
A százhuszadik prédikáció, ami a második a harminckettedik fejezetről.....	965
Jób32:4-10.....	965
A százhuszonegyedik prédikáció, ami a harmadik a harminckettedik fejezetről.....	973
Jób32:11-22.....	973
A százhuszonkettedik prédikáció, ami az első a harmincharmadik fejezetről.....	981
Jób33:1-7.....	981
A százhuszonharmadik prédikáció, ami a második a harmincharmadik fejezetről.....	989
Jób33:8-14.....	989
A százhuszonnegyedik prédikáció, ami a harmadik a harmincharmadik fejezetről.....	997
Jób33:14-17.....	997
A százhuszonötödik prédikáció, ami a negyedik a harmincharmadik fejezetről.....	1005
Jób33:18-25.....	1005
A százhuszonhatodik prédikáció, ami az ötödik a harmincharmadik fejezetről.....	1013

Jób33:26	1013
A százhuszonhetedik prédikáció, ami a hatodik a harmincharmadik fejezetről	1021
Jób33:26-28	1021
A százhuszonnyolcadik prédikáció, ami a hetedik a harmincharmadik és az első a harmincnegyedik fejezetről	1029
Jób33:29-33	1029
Jób34:1-3	1029
A százhuszonkilencedik prédikáció, ami a második a harmincnegyedik fejezetről	1038
Jób34:4-10	1038
A százharmincadik prédikáció, ami a harmadik a harmincnegyedik fejezetről	1046
Jób34:10-15	1046
A százharmincegyedik prédikáció, ami a negyedik a harmincnegyedik fejezetről	1054
Jób34:16-20	1054
A százharminckettedik prédikáció, ami az ötödik a harmincnegyedik fejezetről	1062
Jób34:21-26	1062
A százharmincharmadik prédikáció, ami a hatodik a harmincnegyedik fejezetről	1070
Jób34:26-29	1070
A százharmincnegyedik prédikáció, ami a hetedik a harmincnegyedik fejezetről	1078
Jób34:29-32	1078
A százharmincötödik prédikáció, ami a nyolcadik a harmincnegyedik fejezetről	1086
Jób34:33-37	1086
A százharminchatodik prédikáció, ami az első a harmincötödik fejezetről	1094
Jób35:1-7	1094
Százharminchetedik prédikáció, ami a második a harmincötödik fejezetről	1102
Jób35:8-11	1102
A százharmincnyolcadik prédikáció, ami a harmadik a harmincötödik fejezetről	1110
Jób35:12-16	1110
A százharminckilencedik prédikáció, ami az első a harminchatodik fejezetről	1117
Jób36:1-7	1117
A száznegyvenedik prédikáció, ami a második a harminchatodik fejezetről	1125
Jób36:6-14	1125
A száznegyvenegyedik prédikáció, ami a harmadik a harminchatodik fejezetről	1133
Jób36:15-19	1133
A száznegyvenkettedik prédikáció, ami a negyedik a harminchatodik fejezetről	1140
Jób36:20-24	1140
A száznegyvenharmadik prédikáció, ami az ötödik a harminchatodik fejezetről	1148
Jób36:25-33	1148
A száznegyvennegyedik prédikáció, ami az első a harminchetedik fejezetről	1156
Jób36:34-37:5	1156
A száznegyvenötödik prédikáció, ami a második a harminchetedik fejezetről	1164
Jób37:6-12	1164
A száznegyvenhatodik prédikáció, ami a harmadik a harminchetedik fejezetről	1171
Jób37:13-23	1171

A száznegyvenhetedik prédikáció, ami az első a harmincnolcadik fejezetről	1179
Jób38:1-4.....	1179
A száznegyvennyolcadik prédikáció, ami a második a harmincnolcadik fejezetről.....	1187
Jób38:4-11	1187
A száznegyvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a harmincnolcadik fejezetről	1195
Jób38:12-17	1195
A százötvenedik prédikáció, ami a negyedik a harmincnolcadik fejezetről	1203
Jób38:18-32	1203
A százötvenegyedik prédikáció, ami az ötödik a harmincnolcadik és az első a harminckilencedik fejezetről	1211
Jób38:33-38.....	1211
Jób39:1-7	1211
A százötvenkettedik prédikáció, ami a második a harminckilencedik fejezetről.....	1219
Jób39:8-21	1219
A százötvenharmadik prédikáció, ami a harmadik a harminckilencedik fejezetről.....	1227
Jób39:22-35.....	1227
A százötvennegyedik prédikáció, ami a negyedik a harminckilencedik és az első a negyvenedik fejezetről	1235
Jób39:36-38.....	1235
Jób40:1-6.....	1235
A százötvenötödik prédikáció, ami a második a negyvenedik fejezetről.....	1243
Jób40:7-19.....	1243
A százötvenhatodik prédikáció, ami a harmadik a negyvenedik és az első a negyvenegyedik fejezetről.....	1251
Jób41:1-34.....	1251
A százötvenhetedik prédikáció, ami az első a negyvenkettedik fejezetről	1260
Jób42:1-5.....	1260
A százötvennyolcadik prédikáció, ami a második a negyvenkettedik fejezetről	1268
Jób42:6-8.....	1268
A százötvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a negyvenkettedik fejezetről.....	1276
Jób42:9-17	1276
Az ima, amit Kálvin János mester a prédikációi előtt szokott mondani	1284
Az ima, amit Kálvin János mester rendszerint mondott a prédikációi után	1284
A nép megáldása a prédikáció végén	1285

Az első prédikáció az első fejezetről

1. Vala Úz földén egy ember, a kinek Jób vala a neve. Ez az ember feddhetetlen, igaz, istenfélő vala és bűn-gyűlölő.

Hogy nagyobb hasznunkra váljon mindaz, amit ebben a könyvben találunk, meg kell értenünk a summáját. Mert az itt szereplő történet megmutatja nekünk, hogyan legyünk Isten kezében, s hogy Őtőle függ az életünk meghatározása és annak irányítása a saját jótetszésének megfelelően. A mi kötelességünk pedig az, hogy teljes alázattal és engedelmisséggel adjuk át magunkat Neki. S jó okunk van rá, hogy teljességgel az Ővéi legyünk mind életünkben, mind a halálunkban. s különösen akkor, amikor teszik a kezeit ránk vetnie. S még ha nem is értjük annak okát, miért teszi ezt, akkor is folytonosan dicsőíteniünk kell őt, igaznak és becsületesnek ismerve el, s nem szabad neheztelnünk Rá, vagy vitába keverednünk Vele, hanem győzzük meg önmagunkat arról, hogy mindig vereséget fogunk szenvedni, ha Ellene érvelünk. Így az, amit észben kell tartanunk ebben a történetben, az, hogy Istennek olyan szuverenitása van a teremtményei felett, amivel tetszése szerint rendelkezhet velük, s amikor bármekkora szigort mutat, amit első ránézésre furcsának találunk, mégis meg kell tartanunk a békességünket, s nem szabad neheztelnünk, hanem inkább meg kell vallanunk, hogy Ő igaz, s várnunk kell, amíg megmutatja, mi okból büntet minket. S itt a szemünk elé táruló ember tűrését kell meglátnunk annak megfelelően, ahogyan szent Jakab buzdít minket (Jak5:11). Mert amikor Isten megmutatja, hogy el kell tűrnünk minden nyomorúságot, amit Ő mér ránk, akkor megengedhetjük annak megvallását, hogy ennek megcselekvése a mi kötelességünk. Ezzel egyben előhozakodunk a saját törekénységünkkel és úgy viselkedünk, hogy az mentségül szolgálhat a számunkra. Ezért jó nekünk afféle példákat látni, hogy miképpen voltak mások ugyanolyan törekények, mint mi, akik mindazonáltal kiállták a kísértést, és állhatatosan megmaradtak az Isten iránti engedelmisségben, még ha Ő szélsőségesen ostromozta is őket. Itt tehát egy kiváló tükörrel van dolgunk. Emellett nem csak Jób türelmét kell fontolóra vennünk, hanem annak végeredményét is, ahogyan szent Jakab mondja. Mert Jób, ámbátor önmagában is több, mint anyagi ereje volt, megmaradt volna a nyomorúságban, még ha annak nem is lett volna boldog végkifejlete. De mikor látjuk, hogy nem csalódott a reménységében, s kegyelmet talált, mert megalázkodott Isten előtt, e dolog láttán juthatunk arra a végkövetkeztetésre, hogy nincs annál jobb, mint átadni magunkat Istennek, s békésen elszenvetni mindazt, amit ránk mér, míg meg nem szabadít minket a pusztaságából. S ezzel (maga a történet mellett) azt a tanítást is fontolóra kell vennünk, ami ebben a könyvben rejlik. Vagyis, azokat, akik a vigasztalás ürügyével jöttek Jóbbhoz, de mégis sokkal jobban kínozták őt, mint a saját tulajdon nyomorúságai, valamint a válaszokat, amikkel a megrovásait utasította vissza, melyekkel látszólag megfélemlítették őt. De mindenekelőtt a mi megpróbáltatásaink vonatkozásában meg kell jegyeznünk, hogy bá Isten mérte ránk azokat, s Tőle származnak, mindazonáltal az ördög is felszítja azokat bennünk annak megfelelően, amit szent Pál mond nekünk, miszerint lelki hatalmasságok ellen kell harcolnunk (Ef6:12). Mert amikor az ördög egyszer fellobbantotta a tüzet, ott a cimborái is jelen voltak, azaz mondhatni talált embereket, akik alkalmasak arra, hogy minket a gonoszság táplálására és növelésére sarkantyúzzanak. Így majd látjuk, hogy Jóbot (az általa eltűrt nyomorúságok mellett) a barátai és a felesége is kínozták mindenekelőtt azzal, hogy lelkiileg jöttek őt megkísérteni. Én ugyanis lelki megpróbáltatásnak nevezem, amikor nemcsak testileg veretünk és nyomorgattatunk, De mikor eljön az ördög, és azt az agyrémet ülteti el a fejünkben, hogy Isten a halálos ellenségünk, s többé nem szabad Hozzá folyamodnunk, hanem inkább arról kell meggyőznünk önmagunkat, hogy többé már nem mutat majd semmiféle kegyelmet irántunk. Lássuk meg, hová vezetett minden beszélgetés, amiket a barátai folytattak előtte. Ezek arra irányultak, hogy elhiggye: ő egy, az Isten által elfelejtett ember, aki becsapta magát azt képzelve, hogy Isten könyörületes lesz iránta. Biztos, hogy

ezeket a lelki csatákat sokkal nehezebb elviselni, mint minden nyomorúságot és megpróbáltatást, amit bármely üldöztetés folytán szenvedünk el. De Isten mégis annyira szabadjára engedte a Sátán zablóját, hogy még a szolgálait is magával hozhatta, akik olyan támadásokat indítottak Jób ellen, amilyeneket majd eltűnni látjuk. Ezt jól jegyezzük meg. De emellett még azt is meg kell említenünk, hogy mindezekben a vitatkozásokban Jób a jó ügyet szolgálta, az ellenfelei viszont a gonosz oldalon álltak. Sőt mi több, Jób a jó vitát rosszul folytatta le, s a többiek az igazságtalansággal előhozakodva, azt jól közvetítették. Ennek megértése lesz a kulcs a számunkra, ami az egész könyvet megnyitja. Miképpen képviselte Jób a jó ügyet? Úgy, hogy tudta: Isten soha nem a bűneiknek bünteti az embereket, hanem a titkos ítéleteinek megfelelően, amikkel nem tesz minket cinkosokká, ezért várunk kell, amíg fel nem fedí előttünk, hogy miért teszi ezt vagy azt. Azt Jób az egész vita során mindig fenntartotta, hogy Isten nem mindig a bűneiknek megfelelően bünteti az embereket, és ezzel biztosította önmagát, hogy ő nem az Isten által elvetett ember, amiről amazok igyekeztek meggyőzni. Íme itt egy jó és igaz dolgot látunk, amit mindazonáltal helytelenül fog kezelni. Mert Jób itt túllépte a maga korlátait, s olyan szélsőséges és botrányos nyelvezetet használt, hogy sok mindenben kétségbeesett személynek tűnt. S különösen úgy évdött, hogy látszólag még Istennek is ellenállt. Látjuk tehát a jó ügy rossz kezelését. Az ellenfelei azonban a gonosz ügy mellé álltak, azaz azt vallották, hogy Isten mindig a bűneiknek megfelelően bünteti az embereket. Látszólag istenfélő és szent mondatokat szoltak, és semmi sincs a beszédükben, ami ne csábítana minket arra, hogy úgy fogadjuk, mintha Maga a Szentlélek mondta volna ki ezeket. Mert ez nyilvánvaló igazság: ők Isten gondviseléséről beszélnek, az igazságáról értekeznek, az emberek bűneivel foglalkoznak. Így látjuk a tanítást, amit kétségtelenül ellentmondás nélkül kell elfogadnunk, de annak folyása mégis gonosz: nevezetesen, ezek az emberek azon munkálkodnak, hogy Jóbot kétségbeesésbe taszítsák, és teljesen belefojtsák. De ebből látjuk, hogy amikor biztos alapunk van, akkor ügyelnünk kell arra, hogy úgy építkezzünk arra, hogy minden dolog megfeleljen annak. Ahogyan szent Pál mondja magáról, hogy jól építkezett mivel az egyházat Jézus Krisztus tiszta tanítására alapozta. Ezért akik utána jönnek, akkor összhangot találnak majd abban, hogy nem készítenek más alapot sem pelyvából, sem szalmából, sem bármi más törékeny anyagból, hanem jó alapjuk lesz, szilárd és tartós, ami készen adatott a kezükbe. Hasonlóképpen nekünk is így kell erre a dologra nézni: nevezetesen, ha a jó és helyes értelemre akarunk alapozni, akkor mindannyiunknak ügyelni kell arra, hogy ne tántorodjon el, ne billenjen ebbe, vagy amabba az irányba. Mert semmi sem könnyebb, mint elrontani egy jó és helyes dolgot, mivel állandó tapasztalatból tudjuk, mennyire bűnös a természetünk. Isten az Ő kegyelméből a jó ügy mellé állíthat minket, de ellenségeink mégis megmarhatnak úgy, hogy nem leszünk képesek megmaradni a korlátjainkon belül, s nem leszünk képesek egyszerűen csak követni, amit Isten parancsolt nekünk anélkül, hogy hozzá ne tennénk valamit saját magunk koholta trükköt. Látva tehát, milyen könnyen siklunk félre, inkább Istenhez kell imádkoznunk, hogy amikor a jó ügy mellett állunk, Ő Maga kegyeskedjen vezetni minket a Szentlelkével, nehogy átlépjük a határokat, melyeket Ő szabott meg az Ígétével. Ezzel azt is észben kell tartanunk, hogy Isten igazságát semmiféle gonosz módon ne használjuk. Mert ezt cselekedve meggyalázzuk azt úgy, ahogyan ezek az emberek, akik bár szent módon szoltak (amint azt már megmutattuk, és majd teljesebben is látni fogjuk a későbbiekben), mégis nem mások lettek, mint Isten elárulói. Mert megrontják Isten igazságát és hamisan visszaélnék vele, rossz célra használva fel azt, ami önmagában jó és helyes-. Ezért valahányszor csak Isten megadja nekünk az Ő Ígétének ismeretét, fogadjuk azt olyan tisztelettel, hogy az elfogadásunk ne torzítsa el a jó dolgokat, s ne színeze be a gonosz dolgokat, amiképpen gyakorta a legélesebb elméjük és legravaszabbak esnek a saját csapdájukba, visszaélve az Isten által nekik megadott ismeretekkel, csalafintasággá és gonoszossággá változtatva azokat, mindent a feje tetejére állítva oly módon, hogy csak önmagukat zavarják össze. Fontolóra véve tehát, miképpen hajlamos minden ember arra a határozatlanságra, annál inkább elvárható tőlünk, hogy készek legyünk Istenhez

imádkozni: adja meg nekünk annak kegyelmét, hogy úgy használjuk az Ő Ígését, amiképpen azt Ő elrendelte, azaz tisztán és egyszerűen. Ebből látjuk, hogy valójában mire kell tekintettel lennünk.

Most azonban, hogy értjük, mi van ebben a könyvben, részletesebben is meg kell vizsgálnunk ezeket a dolgokat úgy, hogy amiket csak futólag érintettünk, most részletesen is áttekintsünk a történet folyásának megfelelően. Azt olvassuk, hogy volt Úz földén egy ember, akit Jóbnak hívtak. Ez az ember feddhetetlen, igaz, istenfélő volt, aki elvonta magát a büntől. Nem tudjuk és nem is találgathatjuk a korszakot, amelyben Jób élt, leszámítva annak megállapítását, hogy nagyon régen élhetett. Jóllehet egyes zsidók azon a véleményen voltak, hogy Mózes volt ennek a könyvnek a szerzője, amit tükörként adott a népnek azzal a szándékkal, hogy Ábrahám gyermekei (akinek a nemzetségéből ő maga is származott) megtudhassák, hogy Isten másokkal is kegyes volt, akik nem ugyanebből a nemzetségből származtak, s ezzel megszegyenítse őket, ha nem járnak tisztán Isten félelmében, látván, hogy ez az ember (akin nem volt meg Isten szövetségének a jele, s nem volt körülmetélve, hanem pogány volt) annyira jól viselkedett. Mivel azonban ez nem biztos, meg kell hagynunk bizonytalannak. Mindazonáltal vegyük azt, ami minden kétségen felül áll: a Szentlélek ihlette ezt a könyvet abból a célból, hogy a zsidók megtudják, miképpen akarta Isten, hogy a nép szolgálja Őt még amikor nem is különültek el a világ többi részétől. S noha nem rendelkeztek a körülmetélkedés jelével, mégis a megtérés teljes tisztaságában jártak. E tudás miatt a zsidóknak okuk lett volna sokkal szorgalmasabbaknak lenni Isten törvényének a megtartásában. S mivel azt a kegyet és előjogot méltóztatta nekik biztosítani, hogy kigyűjtötte őket az összes többi idegen nemzetből, ezért teljes mértékben oda kellett volna szánniuk magukat Neki. Bárki felfedezheti Ezékiel könyvében is, hogy Jób neve híres volt Izrael népe között. Mert a 14. fejezetében azt olvassuk, hogyha Noé, Jób és Dániel és az pusztulásra ítélt nép között lennének, akkor is csak a saját életüket mentenék meg, s nép többi részének viszont pusztulnia kellene. Nézzük meg, hogyan beszél a próféta erről a három emberről, mint olyanokról, akik ismertek és híresek a zsidók között, mint azt már említettem. S ebből látjuk, mi a Szentlélek szándéka: nevezetesen az, hogy a zsidóknak legyen egy tükre és mintája, melyből tudják, miképpen kell ragaszkodniuk az üdvösség nekik adott tanításához, látva, hogy ez az ember, aki idegen nemzetségből származott megtartotta magát abban a tisztaságban. S ez a fő dolog, amire emlékeznünk kell az itt említett nevet illetően, amikor azt olvassuk, hogy Úz földjéről származott. Igaz, hogy egyesek ezt a földet sokkal keletebbre helyezik. Mindazonáltal a Jeremiás siralmainak 4. fejezetében ugyanaz az Úz szó Edom földjének egyik részét jelenti. Tudjuk, hogy az edomiták Ézsau leszármazottai, s igaz, hogy náluk is volt körülmetélkedés. Azonban mivel elkóboroltak Isten egyházától, ez számukra nem volt több mint az Ő szövetségének jele. Így, ha Jóbot Úz földjéről származónak tekintjük, akkor edomita volt, azaz Ézsau vonalából származott. S tudjuk, miképpen mondta a próféta, hogy jóllehet Ézsau és Jákob természetes testvérek voltak, egyszerre születve, Isten mégis, az Ő pusztja jóságából kiválasztotta Jákobot és elvetette Ézsaut, megátkozván őt és az egész vonalát. Íme, miképpen magasztatja a beszédben a próféta Istennek a zsidók iránti kegyelmét, elmondva nekik, hogy nem bármiféle személyes, bennük rejlő érdemekért lettek kiválasztva, s fontolóra véve, hogy Ő elvetette Jákob bátyját, akié volt az elsőszülöttségi jog, és azt kiválasztva, aki fiatalabb és alárendelt volt. Így bár ez az ember Ézsau vonalából született, mindazonáltal látjuk, mennyire józanul élt, s miképpen szolgálta Istent: nemcsak becsületes megtéréssel és egyenlőséggel az emberek között, hanem a tiszta vallásban is, amit nem szennyezett be a honfitársai bálványimádásaival és babonásaival. Ami a Jób nevet illeti, egyesek a sírni vagy jajgatni jelentéssel fordítják. Megint mások a végső ellenség értelemben veszik, olyasvalakiében, akit gyűlölt, de aki mondhatni az emberek céltáblája volt. Nincs okunk kételkedni abban, hogy ez az ember (akinek az országa úgy van megjelölve és akinek a neve így van kifejezve) létezett-e vagy sem, élt-e vagy sem, illetve, hogy vajon az itt leírt dolgok megtörténtek-e vagy sem. Nem

gondolhatjuk, hogy csak kitalált mese, mintha valaki hamis névvel hozakodna elő nekünk valamivel, ami soha meg nem történt. Hisz utaltam már Ezékiel, valamint szent Jakab feljegyzéseire, akik világosan bemutatják, hogy Jób igenis létezett. S azt is látjuk, hogy maga a történet jelenti ezt ki, s mi semmiképpen sem törölhetjük ki azt, amit a Szentlélek ennyire pontosan akart kimondani. Ami a maradékot illeti, meg kell jegyeznünk, hogy abban az időben, bár a világ már elszakadt Isten igazi szolgálatától és a tiszta vallástól, mindazonáltal mégis messze több szilárdság volt annak nagy részében, mint manapság, különösen a pápaságban. S valóban látjuk, hogy Ábrahám korában Melkisédek tartotta fenn Isten egyházát és az áldozatokat mocsoktalanul (1Móz14:18). Ezért jöllehet a világ nagyobbik része már sokszoros tévelygésbe, valamint hamis és gonosz képzelgésekbe gabalyodott, mindazonáltal Isten mégis megőrzött némi kevés magot Magának, s Neki mindig is voltak, akik megmaradtak a tiszta igazságban, s folyamatosan várták, hogy Isten állítsa fel az egyházát és válasszon ki egy népet (azaz Ábrahám leszármazottjait) abból a célból, hogy megtudják: az egész világból lettek kiválasztva. De nagyon igaz, hogy Jób ezt követően élt, mivel az egyház akkor még nem volt olyan jól megalapozott, mint a későbbiekben. Tudjuk ugyanis, hogy miközben Izrael gyermekei Egyiptomban éltek, az olyan volt, mintha mindenkinek pusztulnia kellett volna. S különösen azt látjuk, miféle sorsra jutottak végül, amikor a fáraó megparancsolta, hogy a fiúgyermekeiket öljék meg (2Móz1:16), valamint a pusztában, ahol úgy tűnt, hogy Isten elvetette őket. Amikor beléptek Kánaán földjére, hatalmas csatákat vívtak az ellenségeikkel, s főleg Isten szolgálata és az ő sátra nem voltak még a szükséges módon kijelölve. Isten tehát, amíg még nem szabta meg az egyház látható állapotát, azt akarta, hogy mindig maradjon némi kevés mag a pogányok között azzal a céllal, hogy Őt imádják, valamint meggyőzzék azokat, akik a pogányokhoz hasonlóan letértek a helyes útról, mivel Jób egyedül elégséges volt az egész ország elítéléséhez. Noé is (Zsid11:6-7) elítélte az egész világot (ahogyan a Szentírás mondja), mert mindig tisztán tartotta magát és Isten előtt járt még akkor is, amikor minden más ember megfélemlkezett Róla, s mindenki a maga babonáiba tévelyedett. Itt tehát Noé az egész világ bírása a hitetlenek és a lázadók elítélésére. Ugyanennyit mondhatunk Jóbról is, aki annak az országnak az egész népét elítélte annyiban, hogy Istent tisztán szolgálta, a többiek pedig tele voltak bálványimádással, szegyenletes cselekedetekkel és megannyi tévelygéssel. S ez azért következett be, mert megvetették az igaz és élő Isten ismeretét, s azt, hogy hogyan és mi módon akarta, hogy tiszteljék. Akkora tisztessége mindig volt Istennek (mint mondtam), hogy a gonoszokat és a hitetleneket menthetetlenekké tegye. S emiatt volt az az Ő akarata, hogy mindig legyen néhány ember, akik követik azokat a dolgokat, amiket Ő az ősatyáiknak mutatott meg. Ilyen volt Jób, amint a Szentírás mondja nekünk, s ez a mostani történet nagyon jól megmutatja, aki tisztán szolgálta Istent és becsületesen élt az emberek között.

Azt olvassuk, hogy ép (feddhetetlen) ember volt. Az ép szó a Szentírásban az egyenességet jelenti, amikor nincs egy szerényi színlelés, hamisság vagy képmutatás sem az emberben. Ő azonban ugyanannak mutatta magát kívülről is, mint belülről, s főleg, amikor nem voltak kiindulási hibái, amiket el kellett volna rejteni Isten elől. hanem kitárta a szívét, minden gondolatát és érzését, így nem vágyott másra, csak arra, hogy teljesen odaszentelje és átadja magát Istennek. Az említett szót tökéletesnek fordították mind a görögök, mind a latinok. De mivel a tökéletes szót utóbb félremagyarázták, számunkra sokkal jobb, ha megtartjuk ezt az ép szót. Mer sok tudatlan ember, nem tudván, miképpen kell érteni a kimondott tökéletességet, így gondolkodtak: Íme egy embert tökéletesnek mondanak, ebből következik, hogy számunkra is lehetséges a tökéletesség elérése önmagunkban még azalatt is, amíg a földi életben járunk. Ők azonban bemocskolják Isten kegyelmét, amire folyamatosan szükségünk van. Mert még azoknak is, akik a legbecsületesebben éltek, Isten kegyelméhez kell folyamodniuk, s hacsak a bűneik meg nem bocsáttatnak, s Isten meg nem tartja őket, szükségszerűen elpusztulnak. Így tehát, mivel voltak néhányan, akik elcsűrve-csavarva az ellenkező értelműre változtatták (mint említettem), mi továbbra is tartsuk meg az ép (feddhetetlen) szót. Aztán nézzünk Jóbra, akit

feddhetetlennek mondanak. S miért? Mert nem volt benne sem képmutatás, sem alakoskodás, sem a szív semmiféle kettőssége. Mert amikor a Szentírás azt a bűnt akarja megemlíteni, ami az épség eme erényével ellentétes, akkor azt mondja: szív és szív, a kétszívűséget értve alatta. Jegyezzük hát meg, hogy mindenekelőtt azért kapta Jób ezt a titulust, hogy megmutassa: tiszta és egyszerű volt az elméje, nem hordott két arcot egy fedél alatt, s nem szolgálta Istent csak félig-meddig, hanem azon munkálkodott, hogy teljes mértékben átadja önmagát Neki. Igaz, hogy most nem tudunk annyira feddhetetlennek lenni, hogy elérjünk a jelet, amire vágyunk. Mert ami azokat illeti, akik a helyes utat követik, jóllehet bicegve haladnak előre, mégis annyira bénák, hogy a lábaikat és a szárnyaikat csak vonszolja maguk után. Mivel ez a helyzet velünk, ezért amíg be vagyunk burkolva ebbe a halandó testbe mindaddig, amíg Isten teljesen fel nem szabadít minket minden nyomorúság alól, amiknek ki vagyunk téve, soha nem lesz bennünk semmiféle tökéletes épség, amint azt mondtam. De mindezek ellenére el kell jutnunk a szilárd nyíltságra és fel kell adni minden színlelést és hazugságot. Továbbá jegyezzük meg, hogy az igazi szentség bennünk kezdődik, amennyiben a legtökéletesebb magaratást mutatjuk a világ előtt és az életünk olyannyira jól szabályozott lesz, hogy minden ember minket fog dicsérni. Mégis, ha nincs meg ez a nyíltságunk és épségünk Isten előtt, az egész nem ér majd semmit. Mert szükséges, hogy először a forrás legyen tiszta, majd utána az abból folyó patakok is. Ellenkező esetben a víz lehet szép tiszta, de mégis keserű lesz, illetve lesz benne valami más romlottság. Ezért mindig ezzel a szöveggel kell kezdenünk, mely szerint Istent lélekben és igazságban kell szolgálni (Jn4:24), s Ő a szívben rejlő igazsággal törődik, amint arról Jeremiás könyvének ötödik fejezetében olvasunk (Jer5:3). Akkor legelőször is azt kell megtanulnunk, hogy a szívünket az Isten iránti engedelmisségre formáljuk. Mert miután Jóbot feddhetetlennek mondja, azt is hozzáteszi, hogy becsületes volt. Ez a becsületesség azt az életet jelenti, amit élt, s ami az említett, a Szentlélek által korábban elültetett gyökér gyümölcse. Jóbnak tehát becsületes és feddhetetlen szíve volt. Mert az élete egyszerű volt, azaz mondhatni úgy élt és járt a felebarátai között, hogy senkinek sem ártott, nem tett rosszat senkinek, nem adta a fejét semmiféle ravaszságra vagy gonoszságra és nem kereste a maga hasznát mások akadályozásával. Most már látjuk, hogyan fontos ez a becsületesség, amit itt tesz hozzá. S ez arra int minket, hogy álljon fenn egyezés a szívünk és a külső érzékeink között. Igaz, (mint azt korábban mondtam), hogy tartózkodhatunk a rossz cselekedetektől, s jó látszatot kelthetünk az emberek előtt, de mindaz semmivé lesz, ha van bennünk bármiféle képmutatás vagy színlelés Isten előtt, ami a szívben levő gyökérből sarjad. Mit kell hát tennünk? A korábban előre említett dologgal kell kezdenünk, amit eleve megmondtam nektek. Majd rendelkezünk kell a tökéletes épséggel, s szükséges, hogy a szemeink, a kezeink, a lábaink, a karjaink és a lábszáraink megfeleljenek annak, hogy egész életünkben megmutathassuk: a mi akaratunk Isten szolgálata és nem hiába állítottuk, hogy ugyanazt a tisztaságot tartjuk fenn belül is. S itt láthatjuk, miért buzdítja Pál a galátákat is a Lélekben járásra, ha Lélek szerint élnek. Mintha azt mondta volna: Íme szükséges, hogy Isten Lelke lakozzon bennünk és Ő irányítson minket (Gal5). Hiszen céltalan az embereknek tetsző és nagy becsben tartott vidám életet élni, hacsak meg nem újultunk Isten kegyelméből. De micsoda? Nekünk (Lélekben) kell járni, azaz be kell mutatni valóságosan és a cselekedeteinkkel, miképpen uralkodik Isten Lelke az elménkben. Mert ha a kezeinket a rablás, a kegyetlenség vagy egyéb zaklatás szennyezi be, ha a szemeinket elragadják a léha és tisztátalan nézések, megkívánva más emberek javait, göggel vagy hiábavalósággal, vagy (ahogyan a Szentírás mondja) a lábaink gyorsak a gonoszságra, azzal mi nagyon is azt jelentjük ki, hogy a szívünk tele van makacssággal és romlottsággal. Mert sem a lábak, sem a kezek, sem a szemek nem irányítják önmagukat: az irányítás az elméből és a szívből származik. Ezért igyekezzünk rendelkezni az említett egyezéssel, amit a Szentírás mutat nekünk, amikor kimondja, hogy Jób, rendelkezve ezzel és épséggel és nyilvánvaló értelemmel, becsületesen is élt, azaz jó viszonyban volt a felebarátaival anélkül, hogy bosszantotta volna őket és a maga hasznát kereste volna, s becsületesen bánt az egész világgal. S látjuk annak okát is, amért Isten

meggyőződik róla, hűségesen szolgáljuk-e Őt vagy sem: nem azért, mert szüksége van a szolgálatunkra, vagy van bármi, amit megtehetünk, hanem mert akkor bánunk jól a felebaráinkkal, ha megtartjuk a hűséget minden emberrel szemben úgy, ahogyan maga a természet is tanít minket. Ezt cselekedve bizonyosságot nyerünk arról, hogy valóban féljük Istent. Sokakat látunk, akik egy nagyon buzgó keresztyén álarcát hordják, amíg csak vitatkozni kell és hosszú beszédeket tartani, s közben tartani az embereket, hogy tanulmányozzák az Isten szolgálatát és az Ő tiszteletét. Mégis, amint a felebarátaikkal van dolguk, bárki észreveszi, mi van a szívükben. Mert a maguk javát keresik lelkiismeretlenül maguknak gereblyézve, s elámítják a népet amikor veszélybe kerülnek bármiféle eszközzel, ami rendelkezésre áll. Nem is kétséges, hogy akik a maguk előnyét és javát keresik, azok képmutatók, s a szívük romlott. S bármennyire buzgó keresztyéneknek is látszanak kívülről, Isten felfedi, hogy nincs más a szívükben, csak trágya és méreg. S miért? Mert nézzük csak meg, ahol az épség van, ott becsületességnek is kell lennie, azaz, ha a szeretet belül tiszta, akkor ebből következően minden ember jólétét fogjuk a szemünk előtt tartani, amikor az emberekkel kell foglalkoznunk, oly módon, hogy nem saját magunkkal és a magánjavainkkal törődünk, hanem azzal a pártatlansággal járunk majd el, amiről Jézus Krisztus mondja, hogy az élet szabálya, valamint a törvény és a próféták teljes summája. Nevezetesen: semmi olyat nem teszünk másokkal, amit nem szeretnénk, hogy velünk tegyenek. Látjuk tehát, hogy Jób eme dicsérete sok embert elítél, mert a Szentlélek kijelenti, hogy ez az ember nemcsak Isten előtt volt feddhetetlen, hanem az emberek között is becsületes és tisztességes volt. Ez a tisztességesség, amiről beszél, szolgál majd az ítélet kimondásához mindazokra, akik tele vannak rosszindulattal, továbbá mindazokra, akik nem mulasztják el elragadni és összegereblyézni más emberek javait vagy nem mulasztják el más emberek életének elragadását. Ezt a fajta embert ítéli el a jelen szöveg. Ebből ugyanis következik, hogy félte Istent, sőt, istenfélő és büngyűlölő ember volt. Látva, hogy Jóbot megillette a dicséret a becsületesség és az egyenesség megtartásáért az emberek között, ezért kellett Isten előtt is járnia, mert anélkül a többi mit sem ért volna. Igaz (mint azt korábban mondtam), hogy nem élhetünk úgy, hogy ne ártanánk senkinek és jót tennénk mindenkinek, ha nem tekintenénk Istenre. Mert azok, akik a maguk természetét követik, lehetnek felruházva jócskán erényekkel (mert ez fog látszani), mégis elragadja majd őket az önszeretet és a hencegés, vagy valami más szempont, ami sarkantyúzza őket, mert az erény minden látszatát, ami bennük mutatkozik, ezek rontják meg. S bár nem rendelkezhetünk becsületességgel istenfélelem nélkül, mégis, az Isten szolgálata és a törődés a felebarátaikkal két külön dolog. Hasonlóképpen Isten is megkülönböztette ezeket a törvényében, mert tetszett Neki két külön táblára felírni. Akkor tartsuk hát észben, hogy ahogyan azzal, ami eddig a becsületesség szó alatt elhangzott, a Szentlélek azt akarta megmutatni, miképpen élt Jób az emberek között, úgy amikor azt mondta, hogy Jób félte az Istent, a benne levő vallást akarta elének térti. S ezzel figyelmeztet minket, hogy ha helyesen akarjuk alakítani az életünket, akkor először Istenre kell tekintenünk, utána pedig a felebarátainkra. Az Istenre tekintés alatt azt értem, hogy át kell adnunk magunkat Neki és meg kell adnunk a Neki kijáró tiszteletet. A felebarátainkra tekintés alatt pedig azt értem, hogy teljesítenünk kell az irántuk fennálló kötelezettségeinket annak megfelelően, ahogyan parancsot kaptunk a megsegítésükre, s egyenlőségben és becsületességben kell élnünk. Végül (miután Isten egymáshoz kötött minket), minden embernek igyekeznie kell minden képességével a köz javát szolgálni. Látjuk tehát mit jelent az ránk nézve, hogy Istent és az embereket is szem előtt kell tartanunk, mert aki önmagára néz, abban biztosan nincs más, csak hiábavalóság. Ha ugyanis az ember képes lenne úgy irányítani a saját életét, hogy hibátlanak tűnjön a világ előtt, de Istennek mégsem tetszene, mit nyer azzal, ha agyondolgozza magát úgy, hogy minden ember őt magasztalja? Isten szemében ő nem más, mint tisztátalanság, aki szükségszerűen igazolja a szent Lukácsnál olvasható mondatot, mely szerint az a dolog, ami a legmagasztosabb és legkiválóbb az emberek előtt, utálatos Isten szemében (Lk16:15). Akkor tartsuk észben, hogy soha nem tudjuk úgy elrendezni az életünket,

amint kellene, csak a szemünk előtt tartjuk Istent és a felebarátainkat. Istenre nézni? De miért? Abból a célból, hogy megtudjuk: mi az Ő dicsőségére lettünk megteremtve, hogy szolgáljuk és imádjuk Őt. Mert jóllehet Neki nincs olyan szüksége ránk, mint a felebarátainknak, s nem is lesz jobban vagy rosszabbul a mi szolgálatunktól, mégis azt akarja, hogy értelmes teremtményei legyenek, akik ismerik, és ismervén Őt megadják Neki, ami megilleti. Továbbá, minthogy az istenfélelemről beszél, meg kell értenünk, hogy ez nem szolgai félelem (amiképpen az emberek nevezik), hanem annak a tiszteletnek a vonatkozásában nevezi így, amit meg kell adnunk Neki, mert Ő Atyánk és Urunk. Féljük mi Istent? Akkor biztos, hogy nem vágyunk másra, mint arra, hogy tiszteljük Őt és teljesen az Ővéi legyünk. Ismerjük Őt? Azt oly módon kell, ahogyan Önmagáról beszélt, azaz, hogy Ő az alkotónk, a fenntartónk, s az, Aki olyan atyai jóságot mutatott irántunk, hogy kötelességünk a gyerekeinek lennie, ha nem vagyunk a végtelenségig hálátlanok. S el kell ismernünk az uralmát és a felsőbbrendűségét felettünk. S azért, hogy közülünk mindenki megadja a Neki kijáró tiszteletet, tanuljunk meg az Ő kedvében járni minden vonatkozásban. Látjátok tehát, hogy ebbe az istenfélelembe beleért minden vallást, azaz minden szolgálatot és tiszteletet, amivel a teremtményei tartoznak Istenüknek. S biztos, hogy nagyon kiváló erény volt Jóban, amikor ezen a módon félte Istent, ha fontolóra vesszük, hogy miképpen fordult el az egész világ a helyes útról. Amikor ezt halljuk, megértjük, hogy hiába lakunk az egész világ legesleghitványabb tömegei között, teljesen menthetetlenek leszünk, ha nem adjuk meg Isten szolgálatának azt, ami annak kijár. S ezt jól meg kell jegyezni, mert sok ember van azon a véleményen, hogy amikor a tövisek között vannak, akkor Isten felmenti majd őket és megbocsát nekik, s ha utána megromlanak, (vagy amiképpen a közmondás mondja) kétkulacsoskodnak (ami tulajdonképpen egy), Isten azt is elnézi nekik. De nézzetek viszont Jóra, akit istenfélő embernek mondanak. Melyik országban? Nem a zsidókéban, nem Jeruzsálem városában, s nem a templomban, hanem egy beszennyezett helyen, a teljesen megromlottak között. Jóllehet tehát ilyen emberek között volt, mégis úgy megtartóztatta magát és oly módon élt, hogy tisztán járt a felebarátai között annak ellenére, hogy mindig minden tele volt erőszakossággal, gátlottsággal, rablással és más ehhez hasonló dolgokkal azon a helyen. Ezért fontolóra kell vennünk, hogy nagyon is a gyalázatunkra válik, ha nem ügyelünk önmagunk tisztán tartására Isten és a felebarátaink szolgálatában, látva, hogy Ő olyan lehetőséget biztosít erre, amilyennel rendelkezünk: Isten Ígését folyamatosan prédikálják, hogy az buzdítson bennünket és Ő újít meg minket, amikor rossz útra térünk. Rajtunk áll, hogy hallgassunk arra, ami itt elénk tárul. Ezért végkövetkeztetésként jegyezzük meg, ami itt a szövegben van hozzátevé: tudniillik, hogy visszatartotta magát a gonoszságtól. Mert látjuk, hogy az ok, amiért Jób legyőzött minden akadályt és küzdött mindazzal, ami akadályozhatta őt Isten szolgálatában és abban, hogy becsületesen éljen az emberek között a volt, hogy megtartóztatta magát. Mert jók tudta, hogy ha másokhoz hasonlóan ő is szabadságot vesz magának akkor át fog adni minden bűnre, s Isten ellenségévé válik. Jób tehát nem hatalmas csaták nélkül, vagy anélkül járt az istenfélelemben, valamint a tisztességben és a becsületességben, hogy az ördögök ne lihegtek volna a sarkában, hogy legyőzhessék és az egész világ mocskába taszíthassák. De visszahúzódott a gonosztól, azaz megtartóztatta magát. Mit kell hát nekünk tennünk? Jóllehet Isten egyháztában vagyunk, mégis látjuk a gonoszságok nagy halmát, s (történjen bárhogya), soha nem lesz akkora tisztességesség és tisztaság, hanem mindig keveredni fogunk a gúnyolódók és a tékozlók tömegével, akik a pokol zsarátnokai, és halálos betegségek minden ember megfertőzésére. Ezért nagyon óvakodnunk kell, látva, milyen sok botránykő és mily nagy szabadosság van mindenfelé, amik a tékozlásra vezetnek minket. Mi hát az orvosság? Az, ha tartózkodunk a gonoszságtól, azaz Jób példájából kiindulva harcolunk az efféle támadások ellen. S amikor látjuk a bűnök és a romlás nagy tömegét uralkodni a világban, jóllehet keverednünk kell ezekkel, mégse szennyeződjünk be tőlük, s ne mondjuk, amit az emberek mondogatni szoktak, hogy szükséges a többiekhez hasonlóan cselekednünk. Ehelyett Jób példáját szem előtt tartva tartózkodjunk a gonoszságtól, és vonuljunk vissza oly

módon, hogy a Sátán ne legyen képes rávenni minket, hogy engedjük az elénk vetett kísértéseinek. Ehelyett engedjük, hogy Isten megtisztítson minket minden mocsoktól és fertőzéstől (annak megfelelően, amit Jézus Krisztus nevében ígért meg), míg teljesen ki nem von minket ennek a világnak a szennyéből és tisztátalanságából, hogy hasonlóvá tegyen az angyalaihoz és részeseivé annak a végtelen boldogságnak, amiért itt folytonosan munkálkodnunk kell.

Ezért jelenjünk meg a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva, hogy adjon nekünk olyan érzelmeket, melyekkel a szegénységünk elismerése mellett mindig képesek leszünk ahhoz az orvossághoz folyamodni, amit Ő ad nekünk. Ez pedig nem más, mint az, ha a bűneinket megbocsátva úgy vezet minket az Ő Szentlelkével, hogy legyen bár a Sátán neve a világ fejedelme és nyerjen bár akkora teret az emberek között, hogy azok nagyobb részét úgy megrontsa, ahogyan mi is látjuk, mindazonáltal mi ne bosszankodjunk velük, hanem a mi jó Istenünk tartson vissza minket az Iránta való hódolatban. S hadd ismerjük úgy azt, amire elhívott minket, hogy követhessük is, és fenntarthassuk egymás között azt a testvériséget, amit Ő rendelt el, úgy kötődve egymáshoz, hogy ne vágyjunk semmi másra, mint a felebarátaink jólétére abból a célból, hogy egyre jobban belegyökerezzünk abba a kegyelembe, amit a mi Urunk Jézus Krisztus által adott nekünk, míg végül megadja nekünk a gyümölcsét is a mennyei dicsőségében. S adja meg ezt a jótétemény és kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is.

Vége

A második prédikáció az első fejezetről

Jób1:2-5

2. Születék pedig néki hét fia és három leánya.

3. És vala az ő marhája: hétezer juh, háromezer teve és ötszáz igabarom és ötszáz szamar; cselédje is igen sok vala, és ez a férfiú nagyobb vala keletnek minden fiánál.

4. Eljártak vala pedig az ő fiai egymáshoz és vendégséget szerzének otthon, kiki a maga napján. Elküldtek és meghívták vala az ő három hugokat is, hogy együtt egyenek és igyanak velök.

5. Mikor pedig a vendégség napjai sorra lejártak vala, elkülde értők Jób és megszentelé őket, és jóreggel felsekrene és áldozik vala égőáldozattal mindnyájuk száma szerint; mert ezt mondja vala Jób: Hátha vétkeztek az én fiaim és gonoszt gondoltak az Isten ellen az ő szívökben! Így cselekedik vala Jób minden napon.

Tegnap hallottuk mindazokat az imákat, amiket a Szentlélek adott Jóbnak nem annyira saját magának, mint inkább a mi tanításunkra, hogy végül megtudjuk, miképpen kell irányítanunk az életünket. Nevezetesen, a szív egyenességében kell járnunk, hogy ne legyen bennünk egy szemernyi színlelés sem, s a tetteink is ugyanerről az egyenségről tegyenek tanúbizonyságot. Sőt, félnünk kell Istent, ismervé, hogyan kell átadnunk Neki egész életünket. S az Ő tisztelete az, amit a felebarátainknak is meg kell adnunk. Továbbá, miután megannyi botránykő került az utunkba és az ördög is igyekszik letaszítani minket a helyes útról, nekünk óvakodnunk kell, hogy megtartóztassuk magunkat a gonosztságtól, s a felebarátainkat is Isten felé terelgessük egészen addig, amíg teljesen meg nem szabadulunk ennek a világnak minden mocskától a halál által. S most azt olvassuk a szövegben, hogy Jób rettentő gazdag ember volt, s a vagyonának nagyobbik része is konkrétan fel van sorolva itt a számunkra. Nem kis dolog ugyanis birtokolni *hétezer juhot, háromezer tevét és ötszáz igabarmot és ötszáz szamarat*. Íme mekkora vagyona van itt egyetlen embernek. S ezért mondja: *ez a férfiú nagyobb vala keletnek minden fiánál*. De rögtön látni fogjuk azt is, miért van ez ennyire részletesen leírva a számunkra. Mert a türelme annál dicséretre méltóbb volt, hiszen jóllehet hatalmas vagyontól lett megfosztva és jutott szélsőséges szegénységre, mégis olyan csöndben maradt, mintha csak keveset vagy semmit el nem veszített volna. S itt fontolóra kell vennünk, micsoda erényes elmével rendelkezett Jób, látva, hogy a vagyona nem vakította őt el göggel, nem tulajdonított túl sokat a világnak vagy nem tette le az istenfélelmet. Ahogyan látjuk, amint sok ember a nagy vagyona miatt úgy eltévelyednek, hogy lehetetlen megszeliíteni őket, s visszaélnék a tekintélyükkel, a szegény népet elnyomva. S amellet, hogy tele vannak kegyetlenséggel, szúrós tekintetűek és pompával teltek. Így jár a vagyon sok kényelmetlenséggel. Ezért semmi sem hiábavaló, ami itt elhangzik, miszerint Jób bár gazdag volt, mindazonáltal mindig kitartott Isten szolgálatában és megtartotta magát az itt említett egyenességben. Az ő példája figyelmezteti ugyanis e világ gazdagjait a kötelességükre, ami nem más, mint ügyelni arra, hogy ha egyszer Isten bővelkedést adott a kezükbe, ne gabalyodjanak bele abba, amint a zsoltáros is figyelmezteti őket. Továbbá, ahogyan szent Pál mondja Timóteusnak (Tim6:17), ne fuvalkodjanak fel a gögtől, s ne vessék a bizalmukat ennek a világnak a mulandó dolgaiba, melyekben semmi biztos sincsen. Mert aki ma gazdag, holnapra elszegényedhet, ha úgy tetszik Istennek. Látván tehát, hogy e világ javai kíváncsatosak, de hamar elveszíthetjük ezeket, a gazdag embereknek (mondja szent Pál) óvakodniuk kell, nehogy ezekben nyugodjanak meg és ne csináljanak bálványt ezekből úgy, mintha biztosan rendelkezhetnének velük és örökké élvezhetnék ezeket, hanem legyenek készek feladni. Röviden (annak megfelelően, amit más szövegben olvashatunk), azoknak, akiknek mezőik és szőlőik, rétjeik és szántóik, pénzük és árucikkeik vannak (1Kor7:29), ügyelniük kell arra, hogy úgy használják ezeket, mintha

semmijük sem lenne, mert elszegényedhetnek a szívükben. Látjuk hát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Mert senki se gondolja, hogy nagyon nehéz tisztán tartania magát a nagy vagyon mellett, hanem vegye fontolóra, hogy Maga Krisztus nevezi azt töviseknek (Mt13:22). Ezért Jób példája elítéli mindazokat, akik nem tartják meg magukat mocsoktalanoknak, bármennyire nehéz is ezt megtenni. Nagyon igaz, hogy egy gazdag embernek többet kell tennie az istenfélelemben járáshoz, mint egy szegénynek. S az is igaz, hogy maga a szegénység egy sor kísértést hoz magával. Mert amikor valaki szükségben van, nem gondol önmagára, hogy mi lesz belőle és az ördög a bizalmatlanság felé taszigálja őt. Ettől felindul a zúgolódásra Isten ellen, ahogy sokakat látunk dühbe gurulni, akiknek úgy tűnik, Isten tett velük rosszat, s nem tudják, hova forduljanak. és így gondolkodnak: Mivel nem tudom az életemet fenntartani a munkámmal, a másik utat kell járnom. Ezért a rablásra és a fosztogatásra adják a fejüket, s nagyon sok gonoszságot tesznek, ártanak és kárt okoznak a felebarátaiknak. Íme, könyörgöm, a kísértések, amik a szegénységgel járnak. De ha valaki összehasonlítja őt és a gazdagokat, az biztos, hogy a gazdagabbnak sokkal nagyobb támadásokkal kell szembenéznie, mert a Sátán mindig a sarkukban van az elvakításuk végett, hogy a saját csapdájukba essenek bele, s megfélemlítve a helyzetükről felemelkedjenek Isten ellenében, teljesen a világhoz kötődjenek és gúnyt űzenek a mennyei életből. Véljük úgy, hogy semmi sem árthat nekik, éljenek vissza pénzügyileg a hitelükkel, ne törődjenek semmivel, vonakodjanak viselni bármiféle ígát, ne akarjanak engedni semmiféle józan észnek, s mindenki mást túl alantasnak képzeljenek ahhoz, hogy a társaságukban lehessen. Ha lehetséges lenne a számukra, még a Nap fényét is elszakítanák a szegényektől, Végül tehát úgy viselkednek, mintha joguk lenne a kivételezésre és az elkülönítésre, mintha külön csoportba tartoznának. Most már látjuk a romlásokat és a többi vég nélküli nyomorúságot, ami a gazdagokat sújtja. Ez okból válik itt Jób a bírójukká Isten előtt, mert ő nem romlott meg és nem züllött le a javak nagy bőségétől és mennyiségétől, amikkel rendelkezett, hanem mindig is féltette Istent a szív egyenességével. De ha a gazdag emberek menthetetlenekké válnak, akkor a szegényebbek is jól teszik, ha ügyelnek magukra. Mert ahogyan már mondtam nektek, egyszerűbb annak az emberek egyenesen járni, akinek Isten nem adott nagy bőséget, mint azoknak, akiknek nagyobb a vagyunk. Az eset hasonlít arra, amikor valaki egy kis csónakban van egy kis folyón. Nagyon valószínű, hogy nem fog elsüllyedni és nagyon valószínű, hogy beleütközhet valami fatuskóba, vagy a folyó valamelyik partjába, de nincs akkor veszélyben, mintha hajóban lenne a tenger közepén, ahol a hullámok és a viharok sokkalta erőteljesebbek. Ugyanez a helyzet (mondom), a gazdag és a szegény esetében is. Mert biztos, hogy amíg ebben a világban vagyunk, a vízen evezünk, ahol ide-oda hanyhatnak a viharok, beleütközhetünk valamibe és állandóan veszélyek leselkedhetnek ránk. Így vannak a szegények mintegy a kis folyón, de a gazdagok mintha a tenger közepén lennének: aligha tudják elkerülni az elsüllyedést ebben vagy amabban az örvényben. Ha tehát nincs mentség a gazdagoknak, mi lesz azokkal, akiknek Isten megadta az eszközöket, hogy megtartsák magukat az egyenességben? Látjuk tehát, hogy itt egy általános lecke van minden ember számára, nagyoknak és kicsiknek egyaránt, s minden embernek hasznos kell húznia abból a példából, ami itt a szeme elé tárul. De ezzel Jób erényeit is joggal dicsérhetjük, hiszen hallottuk a mi Urunk Jézus Krisztus mondását, milyen nehéz bejutni a gazdagoknak a mennyek országába. Nem azt jelenti ez, hogy a gazdagok maguktól állítanak akadályokat elének az Isten szolgálatában, mint azt mondtam, hanem a makacsságunk és a romlottságunk folytán, aminek következtében az Isten által ránk ruházott javak helyett, hogy közelebb vinnének Őhöz, távolabb visznek Tőle. Látjuk tehát, hogy Jób csodálatosan erényes ember volt, látva, hogy ekkora gazdag mellett sem vakult el úgy, hogy a gög megfogant volna a szívében, s lábbal tiport volna másokat vagy megfélemlített volna Istentől, illetve kicsapongó, hiábavaló és nagyképű emberré vált volna, hanem megmaradt az úton, amin elindult. Íme, a benne rejlő, dicséretre méltó erény. S ez abból a célból (tárul elének), hogy ha nem is vagyunk képesek vele teljesen egyenlővé válni, mégis mindenkinek önmagára kell tekinteni és tovább haladni az elé

kitűzött célpont felé. Továbbá azt is látjuk, hogy a gazdagság maga nem elítélendő, amint az egyes hóbortos emberek feltételezik, akik azt vallják, hogy gazdag ember nem lehet keresztyén. Mert találjanak nekem bárkit a szegények között, akit össze lehet vetni Jóbbal ebben a vonatkozásban, s aztán ítéljék el a gazdagokat. De ha át is vizsgálták a világ összes szegényét, aligha találnak majd bárkit, ami a közelébe jöhetne ennek az embernek. Látván tehát, hogy ez a helyzet, jegyezzük meg, hogy a gazdagság önmagában és a saját természeténél fogva nem elítélendő, s különösen nagy istenkáromlás az, ha valaki olyan hibát talál a gazdagságban, hogy azt hiszi: az, aki rendelkezik vele, a végtelenségig kártékony. Hiszen honnan máshonnan származna a gazdagság, mint Istentől? Ezért amikor valaki elítéli azt, Istennel helyezkedik szembe. S aztán azt is meg kell jegyeznünk, hogy Isten szükségszerűen működik sokkal csodálatosabban egy gazdag emberben, mint egy szegényben, mint azt korábban mondtam. Hisz már megmutattam a nehézségeket, amikkel az ember szembesül az egyenessége és a becsületessége fenntartásában, ha bővelkedik a javakban. Ilyenkor Istennek a Szentlélek páratlan erejével kell visszatartania a gazdag embereket a megromlástól. De mi van, ha az ember ennek a nagy kegyelemnek a dacára mégis felemelkedik Isten ellen? Ez tehát arra figyelmeztet minket, hogy a gazdagságot önmagában ne ítéljük el, ahogyan azt is látjuk, miképpen mutatta meg azt nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus a szegény és a gazdag összehasonlításával a mennyek országában, amikor Lázárról beszélt szent Lukácsnál (Lk16:19 skv.). Azt mondja, angyalok vitték Lázárt, mert jóllehet az emberek között kivetett volt, egy szegény teremtés, aki semmit sem számított, mivel mindenki elhagyta, íme mégis angyalok vitték a lelkét Ábrahám kebelére. S ki volt ez az Ábrahám? Gazdag ember (1Móz13:6, 1Móz24:35) mind jószágban, mind pénzben, mind a háztartásában, s minden más dologban, leszámítva a házakat és mezőket, mert azokkal nem volt szabad rendelkeznie, mert meg kellett várnia, amíg Isten neki adja a Kánaán földjét örökségül (Csel7:5). Igaz, hogy vett magának temetkezőhelyet, de nem volt semmi öröksége, még ha nagyon nagy számú ingósággal rendelkezett is. Ezért amikor látjuk, hogy Lázár lelkét az angyalok vitték Ábrahám kebelére, aki minden hívőnek az atyja, akkor észrevevesszük, hogy Isten az Ő végtelen kegyelméből és jóságából mind a gazdagot, mind a szegényt elhívta az üdvösségre. S ezt a célt szolgálja az is, amit szent Pál mondott (1Tim2:4), nevezetesen, hogy Isten minden embert üdvözíteni akar. Mert ő királyokról és fejedelmekről beszél, akik általában rosszul viselkednek a nagyságukban, és nem képesek a szívükben Isten felé fordulni, sőt úgy tűnik neki, hogy ők nem is halandó emberek. Isten mégis kiválaszt közülük némelyeket Magának, és nem engedi mindegyiket elveszni és elpusztulni. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk. Mindezek ellenére a gazdagoknak nem szabad magukat kecsgetetniük, hanem inkább azt kell tudniuk, miképpen állhatnak meg ott, ahol könnyen elcsúszhatnak, s mondhatni tövisek között vannak, mert szorgalmasan óvakodniuk kell attól, nehogy ezek átdöfjék őket. Íme, így kell mindannyiunknak gondosan Istenhez járulnunk, hogy az Ő akaratának megfelelően járassunk. Az a mondás pedig, hogy Jóbnak volt *hét fia és három leánya*, azt adja a tudtunkra, miképpen áldotta őt meg az Isten, s tette őt minden vonatkozásban bővelkedővé. S (mint azt korábban említettem) ezután majd jobban fogjuk látni annak okát, miért mondja el mindezt, valamint a Szentlélek szándékát. Azaz, páratlan erény volt Jóbban, hogy türelemmel tűrte, amikor Isten elvett mindent, amit korábban a kezébe adott. S azt is nagyon jól mondja, miképpen viselkedtek a gyermekei és miképpen kormányozta őket ő maga is az Isten félelmében. S ezt abból a célból teszi, hogy megértsük: amikor Isten ostromoz minket, akkor az eredménnyel mutatja meg, hogy tetszése szerint képes irányítani a teremtményeit, s ha el is jutunk a mi értelmünk hatáira és nem látjuk, miért bánik Isten gorombán az emberekkel, mégis le kell sütnünk a szemeinket és meg kell vallanunk, hogy Ő igaz, s várnunk kell a megfelelő alkalomra, amikor majd feltárja nekünk az okot, miért rendezi el így a dolgokat. De most folytassuk azzal, ami itt táruel élénk. Eszerint Jób gyermekei eljárak egymáshoz vendégségbe, s a társaságukba meghívták a húgaikat is. Igaz, a természet jól felszíthatja a testvérekben az egymás iránti szeretetet, de az emberek mégis

olyannyira gonoszokká válnak, hogy csak nagyon kevesen veszik fontolóra, mit is jelent a testvériség. Mert az itt szereplő bizonyítékokból látjuk, hogy sok testvér kutya-macska barátságot táplálnak egymás iránt. Testvéreknek kell lenniük, de mindennek ellenére nem szűnnek meg úgy bosszantani és gyűlölni egymást, mintha az egyik fel akarná falni a másikat. Látjuk tehát ebből (ahogyan valaki átvált a kedvességből a kegyetlenségbe) hogy a testvérek ismerik az összhangot és a szeretetet, de mégsem jellemző ez mindegyikükre. Sőt, minden ember annyira rabja önmagának, hogy nagyon kevesen vannak, akik úgy szeretnek másokat, ahogyan Isten tanítja. Így állít a Szentlélek tükröt a szemünk elé, hogy meglássuk a Jób gyermekei között fennálló jó egyetértést és szeretetet, s főleg azt, hogy miképpen gyakorolták magukat folyamatosan ezekben abból a célból, hogy ne adjanak teret a gonosz bizalmatlanságnak egymással szemben. Mert ezeket a lakomákat nem másért szervezték, mit azért, hogy a testvériségüket és az egyetértésüket tanúsítsák. S látjuk, milyen pontosan mondja, hogy elküldtek és meghívták a három hűgukat is abból a célból, hogy a barátságuk minden vonatkozásban megmutatkozzon. S bárki észreveheti, hogy Jób nem félt attól, hogy bármi rossz dolog volna a jó célból és a jó végeredmény érdekében elrendelt dologban, mindazonáltal látjuk, miképpen gondolta mégis magában, hogy Istent esetleg sérelem érhetette benne. Hallottuk a zsoltárokból, milyen örömteli dolog, amikor egyetértének az atyafiak (Zsolt133): mint a harmat, ami leszáll, hogy bőséget és táplálást biztosítson a földnek és mint az olaj, mely lefolyik az Áron szakállán és szétterjed a köntöse prémjén. Íme, micsoda hasonlatok mutatják itt be, mennyire szereti Isten a békét és a barátságot az emberek között, de mindenekelőtt a testvérek között. Ezek azt is megmutatják nekünk, hogy amikor az emberek szívbeli szeretettel ölelik át egymást, az olyan, mint amikor a mezők és a növények az égi harmattól táplálást kapnak. S ez a dolog nagyon édes kegyet nyer Isten előtt, mint egy jó és elfogadható áldozat a Számára. Mint a szent olaj illata, amit Áron fejére töltöttek ki. Mindazonáltal ezt csak azokról mondja, akik jámbor módon ölelkeznek össze. Mert jóllehet lehetséges, hogy a gonoszok is szeretetteljes érzelmeket tápláljanak egymás iránt, s történetesen szerethetik is egymást a céljaik elérése érdekében, de mindez semmi: a barátságnak Istentől kell jönnie és Isten felé kell mennie. S jegyezzük itt meg, miképpen van itt megállapítva a testvériség megnevezés abból a célból, hogy a szemeinket Istenre emeljük és Őrá nézzünk, valahányszor csak felmerül az egymás szeretetének kérdése. Továbbá azt is látjuk itt, hogy a világ legjobb dolgait is megvonhatja az emberek önfejlődése. S ebből azt is látjuk, milyen a mi természetünk, mióta Ádám vétkezett: azt követően mindig túlbecsülte önmagát, így a jó rosszra fordult attól függetlenül, hogy szándékaink szerint a jót akarjuk cselekedni. Mint amikor egy férj szereti a feleségét, vagy amikor egy atya szereti a gyermekeit, az jó, szent és dicséretre méltó dolog. Mindazonáltal senkit sem találunk a világban, aki oly módon szeretné a feleségét, hogy semmi hibát nem lehetne találni a szeretetében, vagy olyan tiszta és szívbeli szeretettel szereti a gyermekeit, hanem mindig belekeveredik abba némi romlás. S miért? Mert látjuk, mit rendelt el Isten: az ember szeresse a feleségét, s pontosan ezt mondta: szeressétek a feleségeiteket, mint a saját testeiteket (Ef6, Kol3:19, 1Pt3:7). Vajon, ha így cselekednek, az hibájukul lesz nekik betudva? Válthat-e a jó gonosszá? Kétségtelen, hogy az a mi átkozott természetünkől származik. Mondják, egy csipetnyi só vagy egy csepp ecet nem ront meg egy nagy adag bort. Így van az emberekkel is: ha önmagukat tartóztatják meg, akkor az érzelmeik nem olyan jól szabályozottak, hogy ne lehetne azokban hibát találni, vagy nem lehetne azokat sok vonatkozásban elítélni. Nem furcsa tehát, hogy Jób azt gondolta magában: a gyermekei megbánthatták Istent bármi, önmagában jó és dicséretes dologban. Nem a testvérek együtt lakomázását ítélte el, ami különösen alkalmas volt arra, hogy egymást felvidítsák és az egymás iránti kölcsönös szeretetben maradassanak. Nem ez volt az, amiben Jób hibát talált, Mivel azonban alaposan ismerte az ember gyengeségeit, tudta, hogy nagyon nehéz a mértékek megtartása úgy, hogy abba semmiféle vétek se keveredjen. Ezért nagyon vigyázott magára és megszentelte a gyermekeit. Mindazonáltal azt is meg kell jegyeznünk, hogy Jób jól ismerte és

hordozta a dolgot, amit a tapasztalat tanít nekünk: nevezetesen, hogy a lakomákon és banketteken mindig van valamennyi rendetlenség, ahol Istent nem tisztelik olyan jól, mint kellene. Először is, ezeken a találkozókön valamennyire mindig bőségben van táplálék, s akik eljönnek, a társaság kedvéért többet esznek és isznak, mint általában. S aligha képes bárki a ebben rejlő túlzásra gondolni, így még a legszentebb emberek is, akik a leginkább félik az Istent, elnézik azt. Igaz, hogy nem játsszák a falánk szerepét, teletömve magukat, se nem zabálnak fulladásig, mint a disznók. Még kevésbé lesznek olyan ittasak, hogy állatok módjára kivetköznének az értelmükből. Egyáltalán nem, de sok minden megtörténhet, mivel bizonyos módon átléphetik a mértéletesség korlátait. S hogy miképpen van ez? Láthatjuk, hogy az ember túllépheti a korlátokat ebben az esetben, még mielőtt óvatossá válna is. Így látjuk, hogy történhet bizonyos kellemetlenség a lakomákon, még ha azokat jó céllal szervezték is, s a szándék is, hogy összehozzák egy társaságba a barátokat és azokat, akik eljöttek, szintén jó. Hisz aligha kerülhető el, hogy legyen némi hiba, aminek még maga a szervező sincs a tudatában. Azután aki ott van, milyen sok hiábavaló és ostoba beszélgetést kell ráadásul végighallgatnia! Ahol az embernek mondhatni Isten jelenlétében kell étkeznie, és mondhatni az angyalokkal kell mulatoznia, ott lesz egy csomó hiábavalóság, melyek arra indítják az embereket (még a jó embereket is), hogy azt gondolják: csak akkor érzik magukat jól, ha a az émedésig esznek-isznak, nem is tudom, hogyan. S van még sok más kellemetlenség is, amikből látjuk, hogy Istent különféleképpen sértik meg, amit utóbb az emberek is belátnak magukban. Jegyezzük hát meg jól, hogy Jób nem ok nélkül volt bizalmatlan és kételkedett abban, hogy a gyermekei nem vétkeztek Isten ellen, látva, hogy ekképpen szervezték a lakomákat, még ha istenfélők voltak is, amint azt korábban mondtam. Ha pedig ez így van még ott is, ahol a lakomákat és a banketteket a legjobb módon bonyolítják le, de mégis van bennük néhány Istennek nem tetsző hiba, mi lesz azokkal, akik kiűzik Istent a társaságukból, és elkergetik az asztaluktól, ahogyan a legtöbb ember szokott cselekedni? Mert ha a lakomákról van szó, mivel kezdik az emberek? Vajon Isten nevének segítségül hívásával? Nem, sőt azt túl szomorú dolognak gondolják. Ezért Isten nevét el kell temetni. Jól kielégítette az ember az étvágyát? Mégsincs idő a kegyelem megemlítésére. Hiszen emlékezniük kellene a vendéglátásra, amin részt vettek, hisz ők nem olyanok, mint a disznók. Ha ugyanis valaki megemlíti Istent, azt gondolják majd róla, hogy minden öröm, amiben része volt a lakomán, bánattá változott. S utána mindenki lázadozni kezd oly módon, hogy többé már nem lesz beszélgetés, hanem csak versengés és hiábavalóság, vagy inkább árulás és rosszindulat, mert nem tesznek mást, csak rágalmazzák az embertársaikat és rosszat tesznek ennek, vagy amannak az embernek. Nézzük csak, mit nemz a bankettezés!

Mivel az ember ennyire hajlamos a bűnre, nem is lehet másként, mint hogy legyen némi hiba annak ellenére, hogy nem engedik szabadjára a kantárszárat minden dologban. De akkor könyörgöm, nem olyan ez, mint mondhatni a pokol örvénye, ahol azért jönnek össze, hogy a gonosszággal és a hitszegéssel szövetkezzenek? Ezért jegyezzük meg jól ezt a mondatot abból a célból, hogy megtudjuk: az emberek annyira hajlamosak a bűnre, hogy megrontják a jó dolgot is és gonosszá változtatják azt. Annál jobban kell hát ügyelnünk magunkra, amikor együtt eszünk és iszunk, s valljuk mindig bűnösöknek magunkat azért, amiért ezzel Istent sértjük. Valóban igaz, hogy nem szabad szőrszálhasogatóknak vagy babonásoknak lennünk, mint egyesek, akik a lelkiismeret csendessége nélkül egy falat kenyeret sem esznek. Ha valaki azt mondja nekik, hogy meg kell gondolniuk, mit cselekszenek, abból arra a következtetésre jutnak, hogy az ember se nem ehet, se nem ihat Isten megsértése nélkül. S ha egyszer eljutnak ahhoz a szőrszálhasogatáshoz, hogy azt hiszik, mindenben vétkeznek, amit csak tesznek, arra a következtetésre jutnak: nos, akkor csináljunk mindent találomra. Mondom, vannak ilyen emberek. De nekünk nem szabad ezt tennünk, mert a Szentírás nem erre vezet minket. Ezért ébredjünk fel és nagyon ügyeljünk arra, hogy ne legyünk elővigyázatlanok. Mikor asztalhoz ülünk inni és enni, imádkozzunk Istenhez. Könyörögjünk az Ő kegyelmes jóságáért, hogy

tartson meg minket olyan józanságban, hogy az ajándékaitól táplálva még inkább hajlamosak legyünk Őt szolgálni, s az étkezéseink ne tömjenek túl minket, hanem csak tartsanak fenn és adjanak erőt, amivel jobban elfoglalhatjuk magunkat Isten szolgálatában. S adjon nekünk a kegyelmet, amivel átjuthatunk ezeken a romlandó dolgokon, hogy mindig a mennyei életért munkálkodhassunk, amire elhívott minket az Ő Ígétével. Mert Isten nem azért tart fenn minket, hogy ebben a világban éljünk egy napot, vagy tízet vagy ötven évet, hanem azzal a szándékkal, hogy eljussunk az említett mennyei dicsőséghez. Tanuljuk hát meg végiggondolni, miképpen kell viselkednünk, s amikor az asztalnál ülünk, úgy étkezzünk, mintha Maga Isten fogna diétára. S noha ebben a világban a táplálékunkat az ismert ételekből kell merítenünk, nézzünk Istenre, aki Atyánknak mutatta be Magát, s bizonyosságot tett arról, hogy a gyermekei vagyunk, mivel a nyomorult testeinkről is gondoskodik itt, és a szeretetét azokra is kiterjeszti, még ha meg is fognak majd rothadni. Amikor tehát látjuk, hogy Isten így táplál és tart fenn minket, annál boldogabbak lehetünk és még inkább meggyőződhetünk a jóságáról és az irántunk érzett atyai szeretetéről. S ebből látjuk, miért mondja szent Pál, hogy akár iszunk, akár eszünk, azt teljes mértékben Isten nevében kell cselekednünk. Sokan vannak, akik úgy vélik, nem szabad Istenre gondolni, amikor az emberek enni, vagy inni mennek, ezért valóban sokkal többet kell tehát gondolnunk Istenre. Látva, hogy Isten olyan hatóerőt adott a kenyérnek, amivel fenntart minket, vajon nem szeretné, hogy elismerjük a jelenlétét s azt, hogy miképpen nyújtja ki a kezét felénk? Hisz látjuk, hogy az evés és az ivás a teljes tiszteletadással szenteltetik meg az Ő nevének. Ezért amikor a kegyelemre terelődik a szó ismerjük el, hogy bizonyos hibák elkerülhették a figyelmünket, s akkor Isten biztosan megbocsátja minden rossz cselekedetünket, ha megtérünk Őhöz. Látjuk tehát az okot, miért mondja itt tökéletesen, hogy amikor Jób gyermekei befejezték a vendégeskedést, Jób megparancsolta nekik, hogy szenteljék meg magukat, majd utána ünnepélyes áldozatot mutatott be mindegyikért, ezt mondva: *Lehet, hogy a gyermekeim vétkeztek és nem áldották Istent.* De majd a végén beszélünk erről a dologról. Látjuk, hogy Jób nem afféle ember volt, aki egy ideig alapos, de végül arra a következtetésre jut, hogy történjen minden vaktában- Ehelyett az orvossághoz folyamodik, tudniillik, hogy Isten velünk lesz minden gyengeségünkben. Jóllehet (mondja) a gyermekeim nem teljesítették a kötelességeiket minden dologban, én mégis biztos vagyok benne, hogy Isten könyörületes lesz velük és velem szemben. Ezért kérjük a bocsánatát. Ennek ellenére Jób nem tiltotta el a gyermekeit a megszokott vendégeskedéstől, azért, mert a dolog önmagában jó volt, mint azt korábban mondtuk. Ha Jób azt mondta volna: ledér dolgot látok itt, akkor biztosan nem áldozott volna, mert az visszaélés lett volna Isten nevével, amit a gonoszság köpönyegévé tett volna. Az áldozatok nem azért lettek elrendelve, hogy fenntartsanak minket a gonoszságban, s nem is azért, hogy bárki megtévedjen és önmagának hízelegve a bűneiben ezt mondja: bemutatom az áldozatot és azzal Isten megelégszik. Jób tehát nem azért áldozott, hogy elmondhassa: támogatott egy gonosz dolgot. Hanem tudta, hogy a gyermekei jót cselekedtek, amikor így megvendégelték egymást, s ez dicséretes dolog volt. S miután ezt tudta, nem hibát akart találni a jó dologban, hanem az orvosságért küzdött, hogy ha bármi hiba lappang ebben a dologban, Isten tegye azt jóvá. Mintha ezt mondta volna: Jó okból kell a bocsánatért könyörögni Isten kezéből azért, hogy támogasson a gyengeségeinkben. Íme látjuk, miképpen járt el itt Jób, amit nekünk is utánoznunk kell. Továbbá jegyezzük meg, hogy Jób, megparancsolva a gyermekeinek, hogy szenteljék meg magukat, megmutatta a módját a felnevelésüknek, amit gyermekkorukban adott meg nekik: nevezetesen, hogy szolgálják Istent. Ha egyszerűen csak annyi hangzott volna el, hogy Jób megszentelte az Urat, valaki azt mondhatná: nagyon jó, ő jó ember volt a saját érdekében, de nem nagyon törődött a gyermekeivel. Eleget tett a saját felmentéséért Isten irányában, de mások nyakába tette a zablát. Ezzel szemben azt olvassuk, hogy megparancsolta nekik önmaguk megszentelését, amit hiába és alkalmatlan módon tett volna, ha nem tanulták volna meg már régebben, miképpen kell az istenfélelemben járni. Mindazonáltal Jób nem szűnt meg őket folytonosan egyfajta áhítatban tartani. Íme, itt egy

számunkra nagyon hasznos tanítás, ami nem más, mint az, hogy a szülőknek úgy kell vezetniük a gyermekeiket, hogy mindegyikük tisztelje az Istent. S nekünk még jobbra kell tennünk ezt a tanítást, mert látjuk, hogy alig-alig használják. Napjainkban ugyanis, akiknek gyermekeik vannak, jó szívvel megtalálják, amit meg kell nekik tanítani, de egyet alig találunk száz között, aki Isten iránt buzgalommal és szeretettel viseltetik. Mi vezeti hát őket? Minden ember a saját hasznára gondol. Jogosan mondhatja: azt mondanám, tanítanom kell a fiamat. De mire? Arra, hogy ha jó bölcsességre akar eljutni, menjen előre, legyen bátor, hogy javakat gyűjtsön, s hitelt és tisztességet szerezzen. Íme mire vonatkoznak az atyák vágyai, akiknek fel kell nevelniük a gyermekeiket. De hol van az az ember, aki olyan jó felnőtté vált vagy olyan egyszerűsége hajlik, hogy azt mondaná: nekem elég, ha a gyermekem Istent szolgálja, mert biztos vagyok benne, hogy Isten meg fogja őt áldani és bővelkedővé teszi. S még ha világi szemmel nézve szegény is marad, nekem elég, ha Isten az ő Atyja? D Isten is megadja az atyáknak a megérdemelt jutalmukat. Mert azt képzelik, hogy nagyon sokat tettek a gyermekeikért, amikor a fejlődésüket támogatták, Isten pedig megengedte a gyermekeknek, hogy kivájják a szemeiket és hóhéroként kínozzák őket. Ezért annál inkább meg kell jegyeznünk a tanítást, amit a Szentlélek itt Jób példáján keresztül mutat nekünk, azaz, hogy az atyáknak és az anyáknak olyan áhítatban kell tartaniuk a gyermekeiket, hogy az Isten szolgálatára ösztönözzék őket. S főleg erről a körülményről nem szabad megfeledkezni: jóllehet Jób gyermekei felnőttekké váltak, atyjuk mégis mondhatni mindig mondhatni áhítatban tartotta őket, figyelmeztetve mindegyiket, hogy kérjék Isten bocsánatát, ha megbántották Őt, és tisztítsák meg magukat. De manapság, amint tíz évesek lesznek a gyermekek, egyre inkább felnőttnek képzelik magukat, pedig illő lenne megvesszőzni őket tizenöt évvel az után is, hogy egy férfi külsejét öltötték magukra és a maguk szemében csodás fickóknak látszanak, mert nem többek ostoba csemetéknél. Bármiféle fenytetés vagy tanítás elszenvedése pedig nagyon furcsa dolognak tűnik a számukra, sőt, azt hiszik, hogy hatalmas rossz és sérelem érte őket. Ellenkezőleg, látjuk, miről van itt szó. De micsoda? Az atyák megérdemlik, hogy a gyermekeik engedetlenek és makacsok legyenek velük szemben. S miért van ez így? Mert illendő dolog, hogy akit tisztelni fognak az legyen tiszteletre méltó, azaz szükséges megmutatnia az okot, miért kell őt tisztelni. Miképpen tehet hát szert egy atya a tekintélyre a gyermekei előtt, hogy azok tiszteljék, ő pedig félelemben tarthassa őket? Azzal, ha olyan komolyságot és szilárdságot mutat önmagában, hogy a gyermekei megszégyenüljenek. ha bármely dologban ellentmondanak neki, vagy fellépnek ellene. Ha azonba az atyák lerázzák magukról az istenfélelmet, miképpen vívhatják ki a gyermekeik tiszteletét, ha ők maguk sem adóznak azzal a tisztelettel Istennek, amivel kellene? Íme ez az oka annak, amiért a gyermekek oly vonakodóknak mutatkoznak a fenytésekre, s miért nem tarthatók meg az alázatban: azért, mert az atyák maguk is engedetlenek Istennel szemben. S így ezen a helyen mind az atyákat, mind a gyermekeiket elítéli: az atyákat a hanyagságuk miatt, mert nem ügyeltek a gyermekeik felnevelésére az istenfélelemben, a gyermekeket pedig azért, mert nem tűrik, hogy az atyáik kormányozzák őket. S itt egy szép példával van dolguk, mert olyanokról van szó, akik elmondhatják: atyám alázatban tartott engem, amíg fiatal voltam, de mégis, meg kell maradnom mindig a vessző alatt? Jób gyermekei mondhatták volna ezt. De látjuk, hogy jóllehet már saját háztartásokat vezettek, azért még atyjuk kormányzása alatt álltak, mert semmi sincs a szövegben arról, hogy bármiben ellentmondtak volna, amit megparancsolt nekik, amiképpen arról a pokol gyermekei esetében szoktak beszámolni. Ők azonban inkább engedelmeskedtek atyjuknak azért, hogy részesülhessenek azokból az áldozatokból, amiket értük mutatott be. Amit tehát itt hallunk, az elegendő minden engedetlen elítéléséhez, akik veszik maguknak a bátorságot és túl magasra emelik a tarajukat. Nem tudják, mit jelent az alázat bármely értelemben: ők csak utódok, mindazonáltal emberi ábrázatot fognak magukon hordozni. De itt látjuk, miképpen kell azoknak, akik már felnőttek és körültekintők, rendes módon vezetni a háztartásukat, de mégis megmaradniuk atyjuk kormányzása alatt és az iránta való engedelmisségben. Továbbá, ami az *áldozat* szót illeti, ezt a törvény általános szokásainak

megfelelően érti: úgy (abban a tekintetben, hogy az ember az áldozat részesévé vélik) kellett neki megtisztulnia, hogy azután a megfelelő módon vághasson abba bele. S noha Jób nem abból az országból származott, ahol Mózes törvényeit megírták, sőt (minden valószínűség szerint) Mózesnél korábban született, mégis mindig szokás volt a hívők között, hogy amikor áldozatot kellett bemutatniuk Istennek, akkor mindig hordozták a megtisztulás valamiféle jelét. Azaz, megtisztították magukat a szennyeződéstől, ami bemocskolta őket. S ezt nem ember találta ki: nem szabad azt hinnünk, hogy ezt az emberek holmi szórakozásra való játékként agyalták ki, hanem Isten akarata volt az, hogy így legyen. Amikor Istenhez járulunk, el kell ismernünk a saját szegénységünket és szégyellenünk kell azt, ezt mondván: miképpen mehetek én az én Istenem fensége elé? Miféle kegyet találok én ott? Isten akarata az volt, hogy ez minden korban ismert legyen, s most jóllehet nem az említett ceremóniával tisztítjuk meg magunkat, mégis rendelkezünk kell a benne rejlő jelentéssel, azaz valahányszor csak Isten elé járulunk, el kell ismernünk, hogy méltatlanok vagyunk. Mondanunk kell, hogy ismerjük az eszközt, amivel befogad minket, ami nem más, mint a Jézus Krisztusba, a mi Urunkba vetett hit, tudván, hogy Ő az egyetlen, Aki tisztára mos minket a feltjainktól. Akkor hát elfogadhatók leszünk Isten számára? A mi Urunk Jézus Krisztus segítségével kell eljutnunk Őhozzá, Aki befogad minket abba a kegyelembe, amit a halálával és a szenvedésével vásárolt meg nekünk, s Aki a teljes tökéletessége és beteljesedése mindazoknak a dolgoknak, amik a régi időkben előképekben és árnyékokban lettek nekünk megmutatva.

Ezért boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a vétkeink elismerésével, könyörögve Neki, hogy adja a tudunkra még jobban, mint mulasztottunk még el. S amíg ebben a romlandó világban élünk, elismerve, hogy megannyi bűnbe burkolódzunk, álljunk ellene a testi kísértéseinknek és küzdjünk minden dolog ellen, amelyek elfordíthatnak minket az Istenünk iránti engedelmességtől. S bár híjával vagyunk az erőnek, mégis imádkozzunk, hogy olyan épységben járassunk Előtte, hogy ne vágyjunk másra, csak arra, hogy teljesen odaszánassunk önmagunkat Neki. Neki pedig tetsszen elfogadni azt a szolgálatot, amit a mi Urunk Jézus Krisztus nevében kínálunk, még ha az tökéletlen is, mindaddig, amíg az Ő dicsősége teljes mértékben ragyog majd bennünk. S adja meg ezt a jótétemény és kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is.

A harmadik prédikáció az első fejezetről

Jób1:5

5. Mikor pedig a vendégség napjai sorra lejártak vala, elkülde értők Jób és megszentelé őket, és jóreggel felserkene és áldozik vala égőáldozattal mindnyájuk száma szerint; mert ezt mondja vala Jób: Hátha vétkeztek az én fiaim és gonoszt gondoltak az Isten ellen az ő szívökben! Így cselekedik vala Jób minden napon.

(Ez a prédikáció még mindig az ötödik vers szövegéhez kapcsolódik, ami az előző prédikációban is szerepelt és amit ott már részben magyaráztunk.)

Tegnap elkezdtem elmondani nektek, mit jelent az, hogy Jób megszentelte a gyermekeit vagy megparancsolta nekik, hogy mindegyikük szentelje meg magát. Mert a törvény alatt és a törvény előtt (2Móz30:18), amikor az emberek áldozatot mutattak be, az áldozatot bemutatónak előbb meg kellett tisztulnia. Azt pedig abból a célból kellett megtenni, hogy fontolóra vehessék: mennyire nem vagyunk méltók közeledni Istenhez a tisztátalanságunk és a szennyességünk következtében. Ha úgy megyünk Istenhez, ahogyan vagyunk, megérdemljük, hogy megrázzon és lesújtson ránk a büdös tetemeinkért. Ezért kell saját magunknak megtisztulnunk. S miképpen lehet ezt elvégezni? Az embereknek a régi időkben voltak bizonyos ceremóniáik, mivel szükséges volt, hogy legyenek efféle segédeszközeik az Úr Jézus Krisztus eljövetele előtt az idő éretlensége miatt. Manapság azonban tudjuk, miképpen kell Isten Fiának drága véréhez folyamodnunk, ami azért ontatott ki, hogy teljesen megtisztítson minket. Ezért, ha azt akarjuk, hogy tisztákként legyünk elfogadva Isten előtt, akkor a mi Urunk Jézus Krisztus véréhez kell fordulnunk. Továbbá meg kell bánnunk minden bűnünket (2Kor7:9-11). Mert ezzel az eszközzel tisztulhatunk meg: nevezetesen a bennünk levő gonoszság elismerésével, mely miatt fokozatosan megszomorodunk és meggyűlöljük önmagunkat, s boldogtalanokká válunk, mert kiváltottuk Isten nemtetszését. Látjuk tehát, miért nincs több jelképünk, mint Krisztus eljövetele előtt, de mégis megtartjuk azok igazságát és lényegét. Mit kell tehát tennünk állandóan és valahányszor csak Istenhez fordulunk? Mindenkinek látnia kell a saját szegénységét és tisztátalanságát, s elégedetleneknek kell lennünk önmagunkkal, vágyakozva arra, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus mosson meg minket és tisztítson meg a vérével. Így válhatunk mondhatni tisztákká és mocsoktalanokká Atyja, Isten előtt. S ezt nemcsak a hét egyik napján kell megtenni, s nem is valami konkrét időpontban, hanem folytonosan, egészen életünk végéig, s észben kell tartanunk, miképpen mondta szent Pál, hogy a mi Urunk Jézus Krisztust mind az igazi húsvéti bárányt áldozták fel abból a célból (1Kor5:7-8), hogy mi is részesüljünk abból az áldozatból, főleg (mint mondja) teljes tisztaságban. Nem azt mondta, hogy a keresztyéneknek évente egyszer kell Istennek szentelniük magukat, hanem hogy egész életükben mindvégig fenn kell tartaniuk a szentségüket. Mert az áldozat, amit Jézus Krisztus bemutatott, és aminek mi is a részesei lettünk, örökkévaló, így annak hatékonysága is az. Ezért minden reggel és este törekedjünk megtenni azt, amit itt látunk, azaz szenteljük meg magunkat, mígnem tetszik majd Istennek olyan kegyesnek lenni hozzánk, hogy örökre velünk lakozzon. Isten konkrétan megparancsolta a zsidóknak: szenteljétek meg magatokat, mert holnap (mondja Mózes) az Úr megmutatja majd az Ő dicsőségét (2Móz19:10). De Isten nyíltan megmutatkozott nekünk az Ő Fiának személyében, sőt oly módon, hogy mondhatni szemtől szemben állva szemlélhettük Őt. Így kell az evangéliumot prédikálni, mert abban mutatta be Magát Isten bizalmasan nekünk. Ezért kell, hogy az általam említett vonzalommal és buzgósággal rendelkezünk, azaz, teljesen adjuk át önmagunkat Neki, elhagyva minden mocskot, ami akadályozhat minket abban, hogy féljük és tiszteljük Őt. S utána azt olvassuk, hogy *Jób a gyermekei számának megfelelően mutatott be áldozatot*. Röviden már megmutattuk, hogy jóllehet Jób félt attól, hogy gyermekei

meg ne sértsék Istent, mégsem tiltotta meg nekik az összejöveteleket, mert amikor ezt tették, az jó dolog volt. De kereste az orvosságot a gyengeségekre, amire az emberek hajlamosak, és amiknek ki vannak téve. Azonban megkérdendő: miképpen lehetséges, hogy Jób áldozatokat mutatott be, hiszen látjuk, hogy nem tanították őt a törvényre, mivel nagyon is valószínű, hogy Mózes születése előtt élt. Mert a hit nélkül Istennek kínált áldozatok rászolgálnak a nemtetszés kiváltására. Miképpen mutathatott hát be Jób áldozatokat, ha semmi bizonyossággal sem rendelkezett Isten akaratáról? Megint emlékeznünk kell arra, amit a előadásban mondtunk: Isten akarata volt, hogy mindig legyen némi mag és maradék a világi emberek között, akik tiszta szívvel hívják Őt segítségül, míg el nem jött annak az ideje, hogy megalapítsa az egyházát a zsidók között és közreadja az Ő törvényét írásban is. Igaz, hogy az özönvíz után Noé gyermekei lassan-lassan megromlottak: úgy értem, azok, akik az Ő nemzetségéből származtak, s akiknek az emlékeztetésében még elevenen élt Isten szörnyű bosszúja. De mégsem szüntek meg kitalálni megannyi babonáságot és teljesen megsemmisítették Isten valódi szolgálatát. Mégis, mindig maradt némi mag, akik megmaradtak az említett tisztaságban, amit Isten parancsolt. S ez abból a célból történt, hogy Istennek folytonosan legyen valamiféle egyháza a világban és legyen pár ember, akik imádják Őt. S azt is akarta, hogy ugyanez a hitetlenek kárhozátára is váljon, s ők még menthetlenebbek legyenek. Tudjuk, az emberek folyamatosan munkálkodnak azon, hogy a tudatlanság leple alatt mutatkozhassanak, s úgy képzelik, hogy tisztáknak kell őket tartani Isten előtt, amikor ehhez a pajzshoz folyamodnak. De Isten mindig azt akarta, hogy állandóan legyen egy csekély számú ember, akik a tisztaságban szolgálják Őt, s ugyanők legyenek mindazok bírái is egyben, akik elfordultak és a rossz útra tértek. Ez volt a helyzet Jóbbal is. Sőt azt is tudjuk, hogy Isten a világ kezdete óta rendelte el az áldozatokat. Hiszen, ha ezeket ember koholta volna a tetszése szerint, akkor csak játékok és majmolások lettek volna, amiket Isten elutasít. Továbbá tudjuk, hogy Ábel áldozatai értékesebbek voltak Káin áldozatainál a hit következtében (1Móz4:4, Zsid11:4). De ha Ábel saját magától koholta volna az áldozat Istennek történő bemutatásának említett módját, akkor nem lehetett volna semmiféle hite. Mert a fő dolog az, hogy Isten vezet és kormányoz minket, s a hit soha nem lehet engedelmesség híján: szükségszerűen annak megfelelőnek kell lennie, amit Isten elrendelt. Látjuk tehát, hogy Isten az áldozatok szerzője, melyeknek a világ kezdete óta létezniük kellett. S amikor azt parancsolta az embereknek, hogy áldozzanak Neki, azt nem anélkül tette, hogy ne mutatta volna meg annak a végcélját és értelmét. Mert ha oktalan állatoknak parancsolta volna meg, akkor értéktelen lenne, s csak a gúnyolódás lehetőségét teremtené meg. De tudjuk, hogy Isten az övét tanítja a maguk üdvösségére. Nem kétséges tehát, hogy Isten az áldozatok elrendelésével megmutatta azok igazi használatát, valamint azt is, miképpen húzhatnak belőlük hasznat az emberek a maguk üdvösségére. S ezt abból a célból tette, hogy az emberek megtudhassák: végtelenül méltatlanok arra, hogy Isten elé járulhassanak, s rászolgáltak a halálra. Ezért el kellett ismerniük magukat teljes mértékben megrovást érdemlőknek, s azt is meg kellett érteniük, hogy mégis van valamiféle eszköz, amivel kibékülhetnek Vele. Így tehát először is azt jegyezzük meg, hogy akik helyesen és Isten akaratának megfelelően használták az áldozatokat, elismerték, hogy méltók a halálra. Mint amikor valaki elismeri egy tartozás valamiféle törvényes kötelezettségét vagy kötelmét. S ez az oka annak, amiért szent Pál, a törvény ceremóniáról beszélve a kolossébelieknek (Kol2:14), megemlíti nekik a kötelezettségeket, a kötelmeket és a kézírást, melyek az embert hivatottak rabszolgasorban tartani Isten előtt, s megmutatja nekik, hogy nem volnának képesek elkerülni az örök halál ítéletét, ha nem lenne egyféle orvosság, amit Isten az Ő szabad kegyelméből biztosított. S az egy nagyon jó és hasznos lecke, amikor az emberek elismerik és bűnösnek vallják magukat Isten előtt, ha a szemük elé tárul, mit érdemelnek., Mert amikor az oktalan állatot levágják, tudják, hogy ez az ő bűneik miatt történik. Íme, miképpen akarta Isten alázatosságra serkenteni az embereket. De itt az is volt az Ő akarata, hogy reménységgel táplálja őket, mert bár nyomorultak, mindazonáltal be kell mutatni egyetlen áldozatot, ami eltörli a bűneiket. S a

pogány nemzetek is utánozták ezt, de hit nélkül, mert nem ismerték Istent, Akinek meg kellett volna adniuk a tiszteletet. Másrészt nem tudták, miféle áldozat elfogadható Istennek, ezért nem volt szilárd alapjuk, amire állhattak volna. Röviden, nem tudták sem azt, hogy mi célból, sem azt, hogy milyen végeredménnyel áldoztak. S mivel mindent találmányra csináltak (mint mondják), ezért ez haszontalan tevékenység volt, különösen azért, mert Isten gyűlölt és visszataszítónak tartott minden áldozatot, amit tudás és hit nélkül mutattak be. Igaz, hogy ezek eléggé ünnepélyesek voltak, de semmi hasznuk sem volt, mivel mindig be kellett tartani az apostol által nekünk megszabott szabályt (Zsid11:4-17), nevezetesen, hogy a külsődleges áldozatok nem használnak semmit, ha nem az Isten iránti engedelmisségen és az Ő Ígésén alapulnak. S igaz, hogy Jóbnak nem állt a rendelkezésére az írott törvény, de elegendő volt a számára, hogy Istentől származott a tanítása, amit Noé adott át a gyermekeinek. Azok, akik kitartottak a tanítás mellett, nem tőle tanulták, de jóllehet emberektől hallották azt, mégis úgy ragaszkodtak a szabályához, mint Isten szabályához. Elegendő volt ugyanis a számukra, hogy Isten adta tudtukra az akaratát – a próféták közreműködése nélkül, mint azt később cselekedte. Látjuk tehát, hogy Jób nem találmányra mutatott be áldozatokat, hanem a bizonyos és megalapozott hit alapján. Amikor azt olvassuk, hogy Noé az özönvíz után vette a tiszta állatokat és áldozatot mutatott be (1Móz8:20), abból látjuk, hogy mennyei tanítást kapott, mert nem magától tudott különbséget tenni állat és állat között, hogy ezt mondhatta volna: ezek között látok néhány tisztát és mocsoktalant, a többi pedig tisztátalan. Erre Istennek kellett őt megtanítania. Ugyanez volt a helyzet Jóbbal is, aki nem azért áldozott, mert ő agyalta azt ki, hanem átadta magát Isten akaratának, s az vezetett és kormányozta őt. Ez pedig a hit jellemzője, mint azt már mondtam. S itt fontolóra kell vennünk először is azt, hogy Isten a világ kezdete óta engedte az embereket a sötétségben járni, mindazonáltal mégis meghagyott nekik egyes feljegyzéseket, melyek meggyőzték őket az átkozott mivoltukról annyiban, hogy ha ezek nem is voltak mások, mint külsődleges ceremóniák, mégis teljesen elégségesek voltak a hitetlenek elítéléséhez. Továbbá azt is látjuk, miképpen adták az emberek a fejüket teljes mértékben a gonoszságra, mert megrontották a jó és szent dolgokat. S amikor Isten kijelentette nekik az akaratát, ők teljesen átfordították azt az ellenkezőjére. S mivel látjuk, mennyire sekélyesek és ingatagok az emberek, Istenhez kell imádkoznunk, hogy tartson meg minket alázatban és ne engedje, hogy eltérjünk a szolgálatának tisztaságától, mert el fogunk bukni, ha Ő nem tart meg minket. S ez arra is figyelmeztet minket, hogy Isten szolgálata a külsődleges mutatványokkal és áhítatos arccal nem minden, amit tenni kell, hanem a fő dolog az, hogy cselekedetekkel szolgáljuk Őt, tudván, hogy Ő kicsoda, s mi az Ő akarata, amihez ragaszkodnunk kell. Hiszen nagy pompa volt a pogányok áldozataiban, sőt még Istentől is helyesen félték, de az egyik fajtát Isten elvetette undorodott attól, míg a másik fajtát elfogadta. A pogányok tehát nagy pompával mutatták be az áldozataikat, volt hozzá tömjén és parfüm, és más ehhez hasonló dolgok. S a zsidók (különösen a törvény alatt) ugyanezt cselekedték. Ami a pogányokat illeti, akik Istent akarták tisztelni anélkül, hogy ismerték volna Őt, mivel nem tudtak semmit sem Istenről, sem az Ő fenségéről, szükségszerűen a bálványoknak áldoztak, akiket a saját elméjükben kovácsoltak ki és állítottak fel. Ennyit az első dologról. Ami a másodikat illeti, szükséges, hogy Isten szolgálata lelki legyen. A pogányok azt feltételezték, hogy Isten megengesztelődik, ha az ember ökröt vagy borjút áldoz Neki. Hatalmas gúnyolódás volt azonban azt mondani, hogy Isten átalakult, s amikor az emberekre haragszik, akkor kiengesztelhető az előbb említett eszközökkel. Ezért az embereknek mindenekelőtt ezt a szabályt kell leszögezniük: Isten szolgálata lelki, s nekünk sokkalta magasabbra kell emelkednünk ezeknél a látható előképeknél, mert ezeknek a mennyei végcélhoz kell elvezetni minket, s nem tarthatnak itt lenni a világban anélkül, hogy ne emelnék az elméinket a mennybe. Lássuk hát meg, miképpen kell a hívőknek mindig Istenre nézniük, amikor áldozatot mutatnak be, s ezzel az elékezetükbe idézniük a vétkeiket és a bűneiket azért, hogy megundorodjanak ezektől. A pogányok mindebből egy szemernyit sem tudtak. Most hát látjuk, miért nem nyugodhatunk meg a külsődleges

látványosságnál, amikor Isten szolgálatával foglalkozunk, hanem el kell mennünk egészen a fölig, azaz tudnunk kell, ki az az Isten, Akit imádnunk kell, s meg kell értenünk, hogyan és mi módon kell imádkoznunk Hozzá. S a ceremóniák, amiket használunk ehhez a lelki szolgálathoz vezetnek minket, amiről az imént tettünk említést. Manapság például a pápistáknak is sok, a mieinkhez hasonló ceremóniáik vannak, mert ők is térdre eshetnek, amikor imádkozni akarnak, s vannak más efféle dolgaik is. De mindezek ellenére látjuk, hogy nem tudják, mihez kell hasonlítaniuk, mert letérdelnek egy fa- vagy kőszobor előtt is, s ezzel megmutatják, mennyire nem ismerik Istent. Ezért szükségszerűen az egész vallás, amivel úgy vélik, rendelkeznek, tisztátalan és szentségtelen. Mindent majmolnak, de mindent a feje tetejére állítanak, mert nem törődnek azzal, mit parancsolt Isten, hanem inkább a saját koholmányaikat követik, azt vallva, hogy sokat tettek, amikor egy nagy halom rongyot összeférceltek. De hiába munkálkodnak, mivel nem maradnak meg Isten Ígétének irányítása alatt. Íme ez az, amiben különbözünk tőlük, akik nem tudják, hogy csak egyetlen Isten létezik, Akit imádnunk kell, s Akihez a mi Urunk Jézus Krisztus segítségével kell járulnunk, és az Ő Ígétének megfelelően kell Őt szolgálnunk. Amikor ezt tudjuk, akkor joggal mondhatjuk, hogy az áldozatok, amiket mi kínálunk, elfogadhatók Isten számára, s Ő azokat értékeseknek tartja. De azt is megjegyezzük, hogy sok ember visszaél még az Isten imádatának említett módjával is, ami pedig jó és szent, mert visszatérítő módon folytatják azt. Miképpen? Igaz, hogy nekünk egy bálványunk sincs benne, s igaz, hogy semmink sincs a pápaságra jellemző kifinomult maszkolásból, ami megfertőzi és megrontja Isten szolgálatát. S vannak, akik úgy vélik, jól felmentették magukat, amikor elvégeztek valamilyen ceremóniákat, például megemelték a sapkájukat, vagy csináltak egy pukedlit. Íme, így mentegetik magukat Isten előtt (mert így tévesztik meg magukat), de közben nem törődnek azzal az alázatossággal, amiről beszéltem. Nevezetesen, mikor Istenhez imádkozunk, akkor vétkeseknek kell elismerni önmagunkat a bűneink miatt. Nem törődnek azzal, mit jelenet kegyet keresni az Úr Jézus Krisztusban, s azzal sem, hogy teljes tisztaságban adják át magukat teljes tisztaságban, hogy szentek legyenek belül is. Ezekkel egy fikarcnyit sem törődnek. Jó sok külsődleges ceremóniájuk van. Igen, valóban, de (mint azt mondtam) mindez semmi. Most hát tanuljuk meg Istent lélekben és igazságban szolgálni. A hit pedig jó vezető lesz ahhoz, amikor a szemeinket Isten Ígéjére szegezzük, ami mindig a mi Urunk Jézus Krisztushoz vezet minket, Aki a mennyei minta és tükör (2Móz25:40, Csel7:44, Zsid8:5), melyben Istennek, az Ő atyjának akarátát kell szemlélnünk, hogy magunkat arra formáljuk. Ennyit az áldozásról, aminek a módja van megemlítve ezen a helyen. Amikor pedig azt olvassuk, hogy Jób a gyermekei számának megfelelően áldozott, az megmutatja, hogy nem takarékoskodott a vagyonával, amit Isten adott meg neki. Ha szegény ember lett volna, akkor se lett volna egy szemernyivel sem kevésbé kedves Isten számára, még ha nem is áldozott volna soha. De miután megvoltak az eszközei és a képessége ennek megcselekvésére, ezért meg is tette. S alkalmazzuk most ezt önmagunkra is. Már mondtam nektek, hogy többé már nincsenek olyan áldozataink, mint amilyenek léteztek az Úr Jézus Krisztus eljövetelét megelőzően. De mikor az Istenhez való imádkozásról van szó (ami alapvető, tőlünk megkövetelt szolgálat (Zsolt50:14-15), tudniillik hogy hívjuk segítségül az Ő nevét, valljuk meg, hogy az egész jólétünk Tőle függ, adjunk Neki hálát a jótéteményeiért, s igyekezzünk testben és lélekben szenteknek lenni), akkor (azért, hogy minden az Ő tisztességére legyen szentelve), a felebarátainkat is szolgálnunk kell mindazokkal a dolgokkal, amiket megadott nekünk, biztosítva magunkat, hogy a létezésünk a világban azt a célt szolgálja, hogy részesei legyünk egymásnak oly módon, hogy egyetlen ember se csak magával törődjön, hanem valamennyiünknek hasznára kell lenni a tagoknak, akikkel Isten szőtt össze és egyesített minket. Mivel ez így van, minden ember ügyeljen magára. Igaz, hogy az imádkozás Istenhez minden ember közös dolga. Mindazonáltal mindenkinek önmagát kell ösztökélni a fejlődéshez a neki megadott tudás alapján. Amikor valaki tanultabb a többiekénél, biztos, hogy sokkal buzgóbbnak és hevesebbnek kell lennie az Istenhez való imádkozásban, s jobban is kell

ügyelnie önmagára. Látjuk tehát, miképpen kell felbecsülnünk a képességünket és a mértékeinket. S amikor oda jutunk, hogy felkínáljuk magunkat Istennek, akkor ügyelnünk kell arra, amit Ő ültetett belénk, mert annak megfelelően, amit egyenként kaptunk, leszünk még gyalázatra méltóbbak, ha nem dicsőítjük Istent. Így hát, ha Isten a lelkének másoknál nagyobb bőségét adta belénk, akkor jól szemügyre kell azt vennünk, hogy a felebarátainkat is a részeseivé tegyük. Akiknek bölcsességük van, adjanak tanácsokat másoknak, akiknek pedig bőségük, támogassák a szükségben levőket. Íme miképpen kell alakítanunk magunkat arra, ami itt Jóbról hangzik el: nevezetesen, hogy a gyermekei számának megfelelően mutatott be áldozatot. Ami a többit illeti, mármint, hogy Jób a gyermekeiért áldozott, ezzel azt mutatja be nekünk, hogy akikre mások vanna rábízva, azoknak ébernek kell lenni, s amikor bármi hiba történt, magukat kell hibásnak tartani amiatt az Isten előtt. S ezt nagyon érdemes megjegyezni. Hiszen látjuk, miképpen uralkodik a becsvágy a világban. Ha valakinek sok gyermeke van, örül, hogy oly sok értelmes lény van az irányítása alatt. Ha nagy háztartásra tud szert tenni, azzal együtt önmagát is szereti. De micsoda mindez? csak becsvágy és hiábavaló dicsőség. Igaz, hogy Isten nagy megtiszteltetésben részesíti az embereket, amikor azokat, akiket a Maga képmására teremtett, alattvalókul adja nekik. Ugyanakkor ez a megtiszteltetés egy nagy kötelezettséggel is együtt jár: nevezetesen a háztartást irányítóknak mindig ébernek kell lenni. Mert ha Istent valamilyen sérelem éri bármely háztartásban, a ház fejének és urának kell magát szégyellnie. Úgy kell búslakodnia Isten előtt, mintha ő maga követte volna el a cselekedetet, s noha nem értett azzal egyet, mégis így kell gondolkodnia önmagáról: én magam nem láttam el a saját kötelességemet, még ha éjjel-nappal ügyeltem is. S bár biztatom a gyermekeimet, a szolgálóimat, valamint a szolgálóleányaimat Isten szolgálatára, mégis lehetetlenség a számomra megtenni mindent, amit csak meg kell tennem. Látom a gyermekeimet vétkezni, s látok hibákat a szolgálóimban és a szolgálóleányaimban. S ki miatt van ez így? Noha igyekeztem tanítani őket, mégis sok dologban látok hibát. Ha úgy jártam volna az istenfélelemben, ahogyan kellett volna, ők szükségszerűen követték volna a lépteimet. Ezért lehetséges, hogy a letérésük a helyes útról az én hibám és vétkem következménye, ezért olyan példát kell nekik mutatnom, amelyet szeretném, ha követnének. Ha az atyák és az urak, akiknek gyermekeik és szolgálók vannak a kezük alatt, így törődnének velük, a dolgok sokkal rendezettebbek lennének, mint ahogyan most vannak. S mindenekelőtt a fejedelmeknek és a mágisztereknek kellene ezt a legfőbb dolguknak tartani, hogy ébernek kell lenniük és jól kell őrizniük azokat, akiket a védelmükre bízta, Így ha bármi hiba lép fel, nekik maguknak kell szégyenkezniük azért, s ha felfedeznek bármi rendetlenséget vagy lazaságot, akkor biztosaknak kell lenniük abban, hogy ez azért van, mert ők maguk sem teljesítették a kötelességeiket. Hasonló a helyzet Isten Ígéjének szolgálóival is. Ha észreveszik, hogy az egyház nem úgy viselkedik, ahogyan kellene, azaz bajok és ellentmondások vannak abban, s főleg, hogy Isten nevét éri gyalázat, akkor sóhajtozniuk kell azért és hordozniuk kell annak terheit, biztosaknak lévén benne, hogy Isten mutatta meg nekik: ők nem látták el a kötelességeiket úgy, ahogyan kellett volna. S itt látjuk, miért mondta szent Pál, hogy az ő alacsonysága a korinthuszi gyülekezet hibájából fakad. Íme, Isten akarata volt (mondta), hogy szégyenkezzem ott. Vajon szent Pál szemet hunyt a korinthusiak prostitúciója, vagy tolvajsága, vagy szemérmetlensége, vagy egyéb bűnei felett? Nem, ezek megfeddésén munkálkodott minden lehetséges eszközzel. Mondható tehát, hogy a lázadás útját mutatta meg nekik? Egy cseppet sem. De jóllehet a végsőig fáradozott az emberekkel, mégsem szűnt meg azt érezni, hogy Isten mondhatni részben őrá hárította a gyalázatot. Így mivel neki kellett búsulnia az egyházban történt a sérelmek és a rendetlenség miatt, ezért kapta ezt az utasítást és ezért érte őt a korholás. Ha pedig szent Pál, aki ekkora buzgósággal viszonyult a kötelezettségeihez, mégis korholásra méltónak érezte magát, amikor bármiféle rendetlenség ütötte fel a fejét az egyházban, akkor könyörgöm, mi lesz velünk, akik hozzá képest olyanok hidegek vagyunk, mint a jég? Mi lesz azokkal, akik egyáltalán nem törődnek azzal, hogy tisztelik-e Istent vagy sem, hanem csakis egy dolog számít nekik: hogy megszerezzék a maguk

hasznát és fenntartsák a saját állapotukat. Jegyezzük hát meg jól az itt elhangzottakat: Jób a gyermekei számának megfelelően mutatott be áldozatot. S fogadjuk meg mi is a jó tanácsot: alázkodjunk meg Isten előtt, s ne csak a bocsánatát kérjük, amikor már megtörtént a baj, hanem tegyünk is meg minden tőlünk telhetőt annak megakadályozására. S miképpen? Az atyák tartsák a gyermekeiket rövid pórázon, s a tanítók is ügyeljenek rájuk, hogy féljék és tiszteljék az Istent, s a házaik jól szabályozottak legyenek teljes tisztaságban, mondhatni, mint kis gyülekezetek. Azok pedig, akiknek nagyobb a tisztességük és a tekintélyük, legyenek még szorgalmasabbak. A magiszterek legyen körültekintők és alkossanak a népük számára jó rendben, kényelmesen betartható törvényeket, s vágjanak ki mindent, ami Isten szolgálata és tisztelete ellen van. Amikor pedig ezt megtették, legyenek szorgalmasak a jó rend fenntartásában, amit egyszer elrendeltek. Ne hunyjanak szemet, mintha nem vették volna észre egy kicsit sem a rendetlenséget, amikor valaki hibázott, hanem mindig tartsák kéznél az orvosságokat. Isten Ígétének szolgálói nem habozhatnak, amíg minden meg nem romlik és az ördög el nem éri a teljes célját, hanem amit észrevesznek valami szabályszegést, s a dolgok nem a szép rendben folynak, igyekezniük kell a lehetséges leggyorsabb módon kijavítani azt, nehogy minden teljesen megromoljon, ahogyan lenni szokott. S most pedig lássuk, mit mondott Jób: *Lehet, hogy a gyermekeim vétkeztek és megáldották Istent*, mert szó szerinti fordításban így van. De a *megáldani* szó néha azt is jelenti, *megátkozni*, mint amikor azt olvassuk, hogy Nábót megáldotta az Istent és a királyt (1Kir21:10, 13), azaz megátkozta (szidalmazta) őket. Utóbb majd látunk hasonló példákat, s akkor majd részletesebben is elmondom, miképpen szerepel ez a szó két ellentétes értelemben. De mielőtt arra rátérnénk, figyeljük meg, miképpen van itt feljegyezve, mit mondott Jób. Lehet, hogy a gyermekeim vétkeztek. Mint látható, Jób nem várta, hogy Isten valamiféle üzenetet küldjön, melyben a gyermekei bűnei miatt fenyegeti őt, hanem elébe ment a dolognak és gondoskodott róla mindennemű figyelmeztetés nélkül, ezt mondva: lehet, hogy a gyermekeim rosszat cselekedtek. S ez az a dolog, amit jól meg kell jegyeznünk. Mert manapság nagyon kevesen vannak, akik képesek elviselni az intést és a hibáik megemléztetését, még ha a hibáik minden vonatkozásban közismertek is. Mégis (ha lehetséges) találnak majd valamiféle kibúvót, hogy felmentsék magukat és elrejtőzzenek, így ha valaki megfeddi őket, amikor rosszat cselekszenek, fel kell készülnie az erkölcsi háború elviselésére a részükről, mert az illető olyan lesz a számukra, mint holmi, a jólétüket fenyegető halálos ellenség. De ha nem képesek elviselni a korholást, amikor rosszat tesznek, miképpen fogják önmagukat saját maguktól és a saját jóakaratukból korholásra méltóknak minősíteni és ezt mondani: Lehet, hogy elkövettem a hibát, akár én, akár az enyéim. De látjuk, miképpen gondolkodott mindig Jób magában: *Lehet, hogy a gyermekeim vétkeztek*. S így mutatta meg nekünk a Szentlélek, mi a mi kötelességünk: amikor hibásnak és korholásra méltónak látjuk a felebarátainkat, akkor közölünk mindenkinek ösztökélni és sarkantyúzni kell magát arra, hogy a saját jóakarátát is elítélje. S sokkal súlyosabb okból mondom, hogy amikor Isten annyira kegyelmes hozzánk, hogy úgy ösztökél minket a kötelességeink ellátására, ahogyan nekünk kell másokat, ha makacsodunk Isten ellen, miután hírnököket küldött hozzánk, és nem engedjük magunkat megfeddeni, akkor teljesen biztos, hogy nem halandó emberekkel szállunk szembe, hanem Isten fensége ellen szállunk síkra, Aki az üdvösség útjára igyekszik minket visszataszigálni, amikor látja, hogy készek vagyunk hanyatt-homlok az örök pusztulásba rohanni. Ezt alaposan jegyezzük meg. Aztán látjuk, hogy Jób nemcsak egyedül önmagára gondolt, hanem azokra is, akik az ő felügyeletére voltak bízva az általunk mondottaknak megfelelően. Manapság azonban az emberek ennek pont az ellenkezőjét teszik. Mert ha valaki képes magát mentetetni, akkor idővel olyan gyorsan ölt majd leplet, amennyire csak képes. Megtette valaki ezt vagy azt? Ha megszorul, hazudni fog, hogy ne kelljen elismernie a hibáját. Ha vannak gyermekei vagy szolgálói, igyekszik kimenteni magát, ezt mondván: igen, hallottam, hogy ezt megcselekedték, de az kívül állt a hatókörömn. Íme látjuk, miképpen keres az emberek többsége efféle kibúvókat. S Jób számára is sokkal hasznosabb lett volna másokra

tenni át a terheit. De tudta, hogy ha a gyermekei vétkeztek, neki magának kell számot adnia azért. Tanuljunk hát meg nem elcsendesedni a képmutatásban és nem kiagyalni, miképpen dédelgessük azokat a bűnöket, melyeket inkább orvosolni kellene, amennyire csak tőlünk telik. Íme, mi tárul itt a szemünk elé. Egyébként megkérdendő, hogy Jób vagy nem hiába kínoztatta magát addig, amíg a vétkek nem váltak ismertté a számára? Hiszen elégségesnek látszik, ha az ember csak akkor alázódik meg Isten előtt, amint észreveszi, hogy rosszat tett. De ami annak elképzelését illeti, hogy lehet, hogy rosszat tettem, vagy lehet, hogy elkövettem ezt a hibát, az a szükségesnél többnek tűnhet. Először is emlékezzünk arra, amit Salamon mondott a Példabeszédek 28. fejezetében. Boldog az az ember (v. ö. Péld28:4), aki féli, illetve aki magát félővé teszi (mert ezt jelenti a szó), azaz aki hozzászoktatja magát, hogy féljen, de aki megkeményíti a szívét, hanyatt-homlok rohan majd minden gonoszságba. Salamon ezt mondva megmutatta nekünk, hogy körültekintően kell járnunk, ügyelve arra, hogy ne kövessünk el semmiféle hibát. S ezt a félelmet kettőzi itt meg, hogy megértesse velünk: félnünk kell mind az eljövendőket, mind az elmúltakat. A félelmünknek az eljövendőktől ennek kell lennie: észben kell tartanunk, miképpen kell igaz módon járni minden utunkat, hogy legyen előrelátásunk és képesek legyünk tanácsot kérni az Úr szájából, ahogyan Ézsaiás próféta parancsolja nekünk (Ézs30:2). S rá kell bízunk magunkat az Ő Szentlelkére, hogy Ő adjon nekünk bölcsességet a tartózkodásra az elhajlástól bármely irányba, bármi módon is. Látjuk tehát, miképpen kell félnünk az eljövendőket. A múlt félésének pedig ennek kell lennie: noha nem ismerünk minden hibát, amiket elkövettünk, s van sok bűn, amik külsődlegesen úgy kerültk el a szemünket, hogy nem vettük azokat észre, mégis szükséges ezekről gondolkodnunk, s ezekről megundorodnunk, önmagunkat elítélve ezek miatt. Látjuk tehát, miképpen kell félnünk mind az elmúltakat, mind az eljövendőket. S ezt kell megjegyeznünk a Jób által kimondott mondatból: Lehet, hogy a gyermekeim vétkeztek annak ellenére, hogy ez nem állt a szándékukban. S gondoskodnunk kell arról, hogy a magunkat Isten nevének a segítségül hívására ösztönözzük, hogy bocsássa meg a vétkeinket és ne engedje, hogy akár egy lépésnyire is letérjünk, hanem haladjunk tovább az Általa mutatott úton. Összefoglalva: amikor Jób azt mondta: lehet, hogy a gyermekeim *megáldották* az Urat, akkor meg kell jegyeznünk, hogy a szó *megátkozták* értelemben szerepel, még ha áldást jelent is. S ez azért van így, hogy még visszataszítóbbá tegye a dolgot, s megtudjuk, mi a hiba: nem áldani Istent, azaz nem adni meg Neki azt a dicséretet, amit tőlünk érdemel. Mert ennek a cselekedetnek a hallatán fejre kell állniuk azoknak, akik hallják, nekünk pedig félnünk is reszketnünk kell, amikor a megátkozott Istent említik. Most már látjuk, miképpen kell a *megáldani Istent* kifejezést ellentétes jelentéssel felfogni. S erről van szó, amikor azt olvassuk, hogy Jób attól félt, hogy a gyermekei nem úgy áldották Istent, ahogyan kellett volna, ami ugyanaz, mintha megátkozták volna. A fő dolog ugyanis az, hogy fontolóra kell vennünk miképpen kell dicsőítenünk Istent egész életünkben. S ebből azt is látjuk, mi célból lettünk megteremtve és miért élünk. Ha tehát azt szeretnénk, hogy az életünk elfogadható legyen Isten előtt, akkor mindig törekednünk kell erre a dologra: nevezetesen, hogy áldjuk és dicsőítsük Őt. S olyan izzó buzgalommal és szeretettel szolgáljuk az Ő dicsőségét, hogy biztosra vehessük: túrhetetlen, sőt a legborzasztóbb dolog minden vonatkozásban, ha az Ő nevét gyalázata éri, és miattunk mondhatni megátkozzák, azaz az Ő dicsősége miattunk torzul el, hiszen azzal a céllal helyezte belénk az Ő képmását, hogy az ragyogjon fel bennünk. Azért tehát, hogy ne hogy csapdába essünk sokakhoz hasonlóan, akik nem élnek másért, csak Isten gyalázatára, azaz, hogy átkozzák, mert az Ő nevét miattuk gyalázzák. Tartsuk tehát észben, hogy az efféle emberek az emberi nem ellenségei. Ezért imádkozzunk Istenhez, hogy adja meg nekünk annak ismeretét, miért helyezett minket ebbe a világba: abból a célból, hogy dicsőítsük Őt, várva azt a legboldogabb napot, amikor teljesen össze fog majd gyűjteni minket Magához, miután olyan életet éltünk ebben a világban, melynek során arra törekedtünk, hogy csak Ő kormányozzon minket, alávetve magunkat Neki minden vonatkozásban és minden esetben.

Ezért boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a vétkeink elismerésével, könyörögve Neki, hogy az Ő jóságával éreztesse velünk jobban, mit cselekedtünk, különösen oly módon, hogy megjelenhessünk Előtte semmi másra nem vágyva, csak arra, hogy könyörületesen találjuk Őt a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. S mivel tudjuk, hogy milyen hatalmas gyengeségeket találunk önmagunkban, s csak Ő az Orvos, aki meggyógyíthat minket. Imádkozzunk Hozzá, hogy egyre jobban és jobban tisztítson meg minket, míg el nem juttat a tökéletességre, amire állandóan vágyunk. S így mondjuk valamennyien: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük magunkban és igaznak valljuk meg stb.

A negyedik prédikáció az első fejezetről

Jób1:6-8

6. Lőn pedig egy napon, hogy eljövénék az Istennek fiai, hogy udvaroljanak az Úr előtt; és eljőve a Sátán is közöttök.

7. És monda az Úr a Sátánnak: Honnét jössz? És felele a Sátán az Úrnak és monda: Körülkerültem és át meg át jártam a földet.

8. És monda az Úr a Sátánnak: Észrevetted-e az én szolgámat, Jóbot? Bizony nincs hozzá hasonló a földön: feddhetetlen, igaz, istenfélő, és bűngyűlölő.

Láttuk a bevezetőből, milyenek voltak Jób élete és kapcsolatai az emberek között. Most pedig látjuk, miképpen rendelkezett róla Isten abból a célból, hogy megtudjuk: amíg itt lenn élünk, nem a szerencse kormányoz minket, hanem Isten tartja rajtunk a szemét és teljes a tekintélye felettünk, amire jó okának kell lenni, hiszen a teremtményei vagyunk. Mert azonnal látni fogjuk, miképpen tetszett Istennek megverni Jóbot, amiben a fő, kiemelten említett dolog, hogy Isten kormányozza a világot és semmi sem történik, amit ne Ő irányítana. Ennek kifejezéséhez a Szentírás a mi kezdetlegességünknek megfelelő módot használta. Mert mi oly gyengék vagyunk, hogy soha nem vagyunk képesek felfogni Isten fenségét a maga teljes magasztosságában, s nem is érhetünk fel ahhoz. Ezért Istennek kellett lejönnie, hogy felfoghassuk Őt. Azaz, nem mutatkozik a saját dicsőségében, ami végtelen, hanem alkalmazkodik a bennünk látott csekély képességekhez. Röviden szólva, mi soha nem ismerjük Istent a Maga valóságában, de ismerjük majd oly mértékben, amilyenben tetszik majd kijelenteni Önmagát nekünk, azaz amelyikről tudja, hogy hasznos az üdvösségünkhöz. S a beszédmódot, amit itt látunk, amikor azt mondja, hogy az angyalok megjelentek Isten előtt mondhatni egy ünnepnapon, a földi királyoktól kölcsönzi, akik tartják a rangsorukat és a rokonságukat. Bizonyos (ahogyan a Szentírás is sok helyen mutatja, Dán7:10, Zsolt34:8, 91:11, 2Móz11:5), hogy az angyalok állandóan Isten előtt vannak, mindazonáltal végrehajtják a parancsait annak megfelelően, ami meg van írva, hogy körülöttünk ütik fel a sátraikat és vigyáznak ránk. Isten a felügyeletünkre jelölte ki őket azért, hogy a védelmük alatt legyünk (2Kir19:35, Zsolt35:6). De annak ellenére, hogy az angyalok lelkek, nincsenek akadályozva Isten szolgálatában, a Neki való engedelmességben és az ítéleteinek végrehajtásában itt lenn, még ha mindvégig az Ő jelenlétében vannak is. Ezért amikor a mi Urunk Jézus Krisztus azt mondta (Mt18:10), hogy az angyalok, akik a kis csecsemőkre vigyáznak, mindenkor látják az Ő Atyjának arcát. Ezzel adja a tudtunkra, hogy jóllehet az angyalok segítenek minket, s érezzük az erejüket a megtartásunkban, mindazonáltal egész idő alatt Isten dicsőségében örvendeznek és nem különülnek el Tőle. Ezért amikor azt olvassuk a szövegben, hogy *eljövénék*, az nem azt jelenti, hogy amikor Isten értük küldött, akkor elkülönültek az Ő fenségétől és meg voltak fosztva a mennyei élettől az utazásuk időtartamára. Mivel azonban faragatlanok és kezdetlegesek vagyunk, a Szentírás a földi fejedelmekhez akarta hasonlítani Istent abból a célból, hogy egyszerűbb és megszokottabb módon adja tudtunkra: az angyalok semmit sem tesznek maguktól, hanem csak azt, amit Isten parancsol nekik, Aki uralkodik felettük, és Neki adnak számot, Aki elől semmi sincs elrejtve, mert az angyaloknak önmagukban nincs semmiféle tényleges vagy sajátos hatalmuk. S noha fejedelemségeknek és hatalmasságoknak (Ef3:10, Kol1:16) és uraságoknak mondatnak, ez nem azt jelenti, hogy Isten átadta a saját hivatalát nekik, vagy hogy megfosztotta magáét a saját hatalmától, vagy hogy tétlenül üldögél a mennyben, hanem azt jelenti ez, hogy az angyalok az Ő hatalmának eszközei, hogy az mindenkire kiterjedjen. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből: Isten oly módon munkálkodik, hogy mindenki Elé járul számot adni, mert semmi sem kerüli el az Ő figyelmét. Aztán azt olvassuk, hogy *a Sátán is eljött az angyalok között*. Ez nem azt jelenti,

hogy magától ment oda, ahogyan egyesek értelmezték, azaz elvegyült a társaságban, hogy a jó oldalra jusson, hanem épp ellenkezőleg. A Szentlélek azt akarta, hogy megértsük: nemcsak az Istennek önként engedelmeskedő, szent hajlamú mennyei angyalok adnak Istennek számot, hanem a pokol ördögei is, akik a tőlük telhető legnagyobb mértékben ellenségesek és lázadók Vele szemben, akik az Ő fenségének felforgatásán és minden dolog összezavarásán munkálkodnak. Ezért kénytelenek lesznek (akár a fogukat csikorgatva is) alávetni magukat Istennek és számot adni Neki a tetteikről, s nem tehetnek semmit az Ő jóváhagyása és engedélye nélkül. Látjuk tehát, milyen értelemben jelent meg a Sátán az angyalok között. S még a bánásmódjuk is eltérő (Zsolt103:20). Mert amikor az angyalok vezetnek minket, s azt teszik, amit Isten parancsolt nekik, akkor a természetüknél fogva adják át magukat Neki, s nincs más vágyuk, csak az engedelmesség. Ő pedig a Szentlelke által lakozik és uralkodik bennük. Íme az ok, amiért ezt mondjuk: Legyen meg a Te akaratom, mint a mennyben, úgy a földön is. Mivel oly sok ellentmondást és oly sok borzasztó lázadást látunk Isten ellen itt lenn a Földön, szeretnénk, ha úgy állítaná fel a királyságát itt lenn, ahogyan ott fenn van, ahol az Ő angyalai teljes mértékben engedelmeskednek Neki. De az ördögök kényszerből engedelmeskednek Neki, azaz nem a saját jóakaratukból, hanem mert Isten kényszeríti őket. Ők teljes szívükből ellenállnának az Ő hatalmának, de minden dologban követniük kell Őt, valahányszor felemelkedik, hogy vezesse őket. S itt látjuk, hogy ezen a helyen az angyalokat miért nevezi konkrétan Isten gyermekeinek, az ördögöt pedig a saját megnevezésével *Ellenségnek*, mert a *Sátán* szó ezt jelenti a héberben. Igaz, hogy az embereket nagyon gyakran nevezik Isten gyermekeinek, mert Ő beléjük véste a képmását, főleg a hívőkbe, mivel ők alakulnak át a mi Urunk Jézus Krisztus képmására, Aki eleven képmása Atyjának, Istennek, s mivel a hívők megkapták az örökbefogadás lelkét, ami garantálja nekik, hogy Isten atyai szeretettel viseltetik irántuk (Kol1:15, Zsid1:3, Rm8:15, Gal4:6). Joggal neveznek tehát bennünket Isten gyermekeinek. S ugyanez a helyzet a fejedelmekkel és a magiszterekkel is. Mert ugyanaz a megtisztelő megnevezés vonatkozik rájuk is (Zsolt82). Látjuk tehát, miképpen vonatkoztatható az *Isten gyermekei* megnevezés helyesen az emberekre. Az angyalok azonban azért vannak így nevezve a Szentírásban, mert ők közel mennek Istenhez és mondhatni ők az Ő fényességének sugarai. Mivel tehát Isten fejedelmeknek, uraságoknak és hatalmasságoknak nevezi őket (Kol1:16), jó okunk van rá, hogy mi is úgy fogadjuk őket, mintha Isten fiai lennének, mert nem választhatjuk el a bennük levő erőt Isten erejétől, mivel ők olyanok, mint patakok, melyek ugyanabból a kútból és forrásból áradnak, s nekünk mindig oda kell sűrűn eljárni. Tudjuk hát meg, hogy az Isten gyermekei titulus megtiszteltetése azért illeti meg az angyalokat, mert az Ő dicsősége bennük mutatkozik meg. S annál inkább csodálnunk kell Istenünk jóságát, aki a szolgálóinknak jelölte ki őket a mi Urunk Jézus Krisztus közreműködésével. Mert miután a mi Urunk Jézus Krisztus Istennek, az Atyjának egyszülött Fia, sőt természetes Fia (mert Ő a dicsőségét nem kegyelemből kapta, hanem természetes Fiúként, s ugyanezen okból egyszülött Fiú). Mivel tehát Isten nem kímélte a mi Urunk Jézus Krisztust a mi megváltásunkért és üdvösségünkért, az angyalokat (akik szintén Isten gyermekei), az Ő közreműködésével jelölte ki arra, hogy minket szolgáljanak, ahogyan az apostol mutatja ezt meg a zsidókhöz írott levélben (Zsid1:15), illetve ahogyan Jákob lajtorjája is elénk tárja ezt (1Móz28:12), ahol azt olvassuk, hogy angyalok jöttek le a mennyből a földre. S Jézus Krisztus is megerősítette, hogy ugyanez a dolog meglesz majd az Ő királyságában is: angyalokat fogtok látni (mondja), akik leszállnak a mennyből az emberekre (Jn1:52). Látjuk tehát: Isten arra rendelte az angyalokat, hogy a mi jólétünket szolgálják: annál inkább kötődünk kell az Ő kegyelméhez. Sőt, oly hatalmas megtiszteltetésben részesített minket, hogy az Ő Fia (hogy megváltson minket), nem az angyalok természetét öltötte Magára, hanem (ahogyan az apostol mondja, Zsid1:16), a mi természetünket és lényegünket öltözte fel. Amikor látjuk, hogy Isten Fia ennyire közel jött hozzánk, hogy kegyeskedett részesévé válni a mi természetünknek, akkor észrevehetjük, hogy ez ugyanez a forrása annak a kegyelemnek is, hogy az angyalok a mi érdekünkben járnak-

kelnek és vigyáznak, s a különleges feladatuk és elhívásuk a gondoskodás a mi jólétünkéről. Ennek megfelelően a Szentlélek elválasztja őket attól, hogy a Sátánnal legyenek, s megmutatja, hogy ők Isten önkéntes szolgálói. Milyen értelemben? Mint az Ő gyermekei. Amikor egy gyermek engedelmeskedik az atyjának, nem cselekszik az akarata ellen, hanem azért teszi, amit tesz, mert hajlik rá, mivel a saját maga természete tanítja őt erre, s mert van benne valamekkora szeretet, ami arra indítja, hogy ellássa a kötelességét. S így cselekszenek az angyalok is. A Sátán viszont ellenség. Mert bár megjelent Isten előtt, és azt is olvassuk, hogy beszámolt, ezt nem azért tette, mert engedelmeskedni akart Istennek, mivel felkelt ellene és oly szélsőséges haragra lobbant, hogy ha lehetséges lett volna a számára, még Isten hatalmát is megdöntötte volna. Így megtartotta a természetes romlottságát, azaz mindig is megmaradt ellenségnek, de mégis kénytelen volt eljönni és hódolni Előtte, Akinek szuverén uralma van minden teremtmény felett. Mert a Sátán is alá van vetve Istennek, s ezért nem vélekedhetünk úgy, hogy a Sátánnak bármiféle hatalma lett volna azon kívül, amit Isten adott meg neki. S jó ok van rá, hogy mindenki Neki legyen alávetve, mivel minden dolog Tőle származik. Az ördögöket is Isten teremtette úgy, ahogyan az angyalokat, de nem olyanoknak, amilyenek most. Nekünk mindig biztosra kell vennünk, hogy az ördögökben rejlő makacsság saját maguktól származik. Amikor pedig hitehagyottakká lettek, akkor elszakadtak az igazság forrásától, cserben hagyták Istent, és elfordultak Tőle. Íme így romlottak meg és váltak teljesen gonosszá. Hasonlóképpen az bűn az ember természete, mert azt nem Isten helyezte belé a teremtkor, hanem a Sátán terjesztette szét a makacsságát, amikor elámította az embert a ravaszságával, hogy meggátolja Isten nagylelkűségét. Látjátok tehát, miképpen váltak az ördögök önmaguktól átkozottakká: a kegyetlenségük, az eltelésük lázadással, hazugsággal és gonoszsággal együtt járt az elfordulásukkal a Teremtőtől, amint azt a Szentírás tanítja nekünk (1Pt2:4). Mindezek ellenére nem szűntek meg Isten keze alattiaknak lenni. Ezért micsoda dolog lenne ez, ha rendelkezniük róla ismeretekkel (Júd1:6)? Mert amikor azt olvassuk, hogy az ördög a világ fejedelme, az elég lenne a megrettentésünkhöz, ha nem tudnánk, hogy létezik egy zabla, ami visszafogja őt, és meggátolja annak megcselekvésében, amit szeretne. Ha ugyanis a Sátán hatalma korlátlan lenne, akkor teljes erejéből ránk rohanna. Tudjuk, hogy nem vágyik másra, csak a megsemmisítésünkre, aminek megfelelően egyben a halálos ellenségünk. Így másik helyen (1Pt5:8) azt olvassuk róla, hogy szertejár, mint az ordító oroszlán és lesi, ki az, akit felfalhat. Így, ha az ördögök nem lennének alávetve Istennek, hanem megpróbálhatnák, amit csak elbírnak és korlátok nélkül maradnának, mert Isten nem fogná őket vissza, akkor jaj, de teljesen nyomorult lenne a mi állapotunk! Akkor ugyanis zsákmány lennénk mindennemű orvosság nélkül. S hol lenne a hitünk és miféle bizonyosságunk lehet a védelemről, hisz az ellenségünk rendkívül erős. Így az egyik legszükségesebb dolog, amit tudnunk kell, hogy az ördög rövid pórázra van fogva, s bárhogyan is tombol örülten az üdvösségünk ellen, nem tehet semmi mást, csak azt, ami felülről van neki megengedve. S a Szentírás is helyesen mondja el mindezeket a dolgokat nekünk, azaz, hogy ő a világ fejedelme, aki a levegőben uralkodik felettünk, nekünk pedig nincs hatalmunk. Képes minket felfalni, s nekünk az ő alávetettjeinek kell lennünk. Végül pedig a rabszolgái vagyunk a természetünkénél fogva, szorosan az ő láncaira verve. Mindazonáltal ő is alá van vetve Istennek akár akarja, akár nem. Ez a két dolog különböző, de mégsem ellenmondók, s mindkettő nagyon hasznos a számunkra és jó tanításként szolgálnak. Mert amikor a Szentírás azt mondja, hogy az ördögnek van ilyen hatalma, s itt ő uralkodik, s az emberek mondhatni a lábai alatt vannak az ő zsarnokságában, ő pedig rabszolgákként tartja őket, azt abból a célból teszi, hogy megismerjük a saját nyomorúságunkat. Hisz látjuk, milyen az emberek büszkesége. Úgy dicsőítik magukat, mintha a felhők fölé szállnának mind a bölcsesség, mint az erény és minden más dolog tekintetében. De mikor az emberek képzeletben így felszállnak, akkor Isten épp ellenkezőleg a Sátán rabszolgáinak jelenti ki őket, akik rabláncra és szolgaságban vannak az ő uralma alatt. Járjátok az útjaitokat és gyarapodjatok csak, az ördögnek akkor is hatalma lesz felettetek, bárhogyan is legyen. Íme hogyan vágja

vissza Isten az emberek taraját és szégyeníti meg őket. Miután így ledöntötte őket, ismét felemeli, hogy nagyobb félelemben járjanak. Mert ha azt hisszük, hogy nincs ellenségünk, aki háborúzna velünk, vagy hogy nagyon hatalmasok vagyunk, akkor ellustulunk, s a földi életünket mondhatni békességben éljük. De Isten íme elmondja nekünk, hogy a Sátán olyan, mint az ordító oroszlán (1Pt5:8), feltátott torokkal igyekszik elnyelni minket, s nekünk nincsenek más fegyvereink az ellenállásra, csak amiket Isten ad nekünk. Így az erőnknek is Tőle kell származnia. Ezért jól gondoljuk meg magunkat és óvakodjunk, ne legyünk álomszuszekok, mert akkor az ördög nyílegyenesen felkészületleneknek talál minket. Látjuk tehát, miért mondja a Szentírás, hogy az ördög e világ fejedelme: konkrétan azzal a szándékkal, hogy először is mindannyiunkat megalázzon, aztán félelemre és óvatosságra tanítson, hogy Istent hívjuk segítségül, könyörögve Neki, hogy ne engedjen a Sátán csapdáiba esni, hanem erősítsen meg úgy, ahogyan megígérte, hogy mindig őrt állhassunk. Másrészt azért is, hogy a Sátán hatalma ne legyen túlságosan félelmetes, ne ingassa meg a bátorságunkat és ne taszítson minket a kétségbeesésbe. Azt mondja nekünk, hogy Isten megbízása nélkül semmit sem tehet, hanem engedélyt kell kérnie Tőle, s még mikor tüzet és lángot okádik is, akkor sem tehet semmi többet, mint amennyit Isten a saját jótetszéséből megengedett neki. Igaz, hogy az ördög nem szűnik meg dühödtnek lenni, és feszegetni a korlátjait, de hasztalan, mert Isten soha nem tűri, hogy másképpen cselekedjen, mint amennyire Ő azt jónak és elégségesnek látja. Látjuk tehát, mi célból van itt nekünk kijelentve, hogy miért jött el a Sátán is Isten gyermekei között. Nem azért, mert azt szerette volna, ha őt is az angyalok társasága és rendjei részének gondolják, hanem ez megmutatja nekünk, hogy neki is ugyanolyan engedelmesnek kell lennie, mint az angyaloknak, még ha nagyon más is a helyzet. Mert a Szentlélek ellenségnek nevezi őt, miközben az angyalokat Isten gyermekeinek, hogy jelezze: az angyalok a saját jószándékukból engedelmeskednek, s ők készséges szolgák, miközben a Sátán kényszerítve van, így nincs benne más, mint szükség és kényszer. Most azonban térjünk rá arra, amit a Szentírás hozzász. Nevezetesen, hogy *Isten megkérdezte a Sátántól, honnan jön, a Sátán pedig így válaszolt: Körülkerültem és át meg átjártam a földet.* Amikor efféle részletes beszámolóval van dolgunk, akkor tudjuk meg, hogy ez a mi gyengeségeink miatt van így. Istennek ugyanis nem volt arra szüksége, hogy kérdezősködjön, mit cselekedett a Sátán a világban. De akkor miért? Mert a kezdetlegességünk és a csekély értelmünk nem képes felfogni ezeket a dolgokat. Ezért van szükség (mint korábban mondtam) olyan kijelentésre, ami felfogható a számunkra. S itt Isten jóságát látjuk abban, hogy hozzánk igazodik. Mivel mi nem tudunk Hozzá eljutni, sem felmászni, ezért Ő száll alá és mintegy alakítja át Magát abból a célból, hogy megismerjük, ami a számunkra jó és alkalmas. Látva, hogy Isten jön hozzánk, könyörgöm, nem kell mélyen szégyellni magunkat, ha lassúak vagyunk a meghallgatásában? S ebből látjuk, micsoda aljasság rejlik azokban, akik megfosztanak a szegény együgyűeket minden tanítástól. Mert azt mondják, hogy a Szentírás túl kemény ahhoz, hogy az ember rágódjon rajta. Igaz, abban a vonatkozásban, hogy nincs benne más, csak sötétség, a Szentírás nagyon kemény lesz nekünk, ugyanakkor az embernek fontolóra kell vennie, miképpen ígérte meg Isten a kicsinyek és az alacsony sorúak megvilágosítását. S valóban látjuk, miképpen járt el. Mert mi célból (Zsolt19:9) tárja itt eléink oly egyszerűen és emberi módon a dolgot? Isten megmutatja nekünk, hogy a célja nemcsak a nagy hivatalnokok tanítása, akik nagyon képzetek és jól iskolázottak, hanem azokat is, akik olyan kezdetlegesek és képzetlenek, amilyenek csak lehetnek. Látva, hogy Isten így járt el a Maga részéről, micsoda hálátlanság az emberek részéről visszavonulni, és zsémbelődni annak mondogatásával, hogy lehetetlenség megérteniük a Szentírást? Mert látjuk, miképpen vonatkoztatta Istent mindezt ránk. Egyébként főleg azt kell megértenünk, hogy miképpen akarta a Szentlélek megmutatni, mi is a Sátán hivatala, s mivel foglalja el magát és mire adja a fejét kizárólagosan. Ez pedig (mint mondtam) nem más, mint a szüntelen vadászat a prédájára ordító oroszlánként (1Pt5:8). Szent Péter szándékosan használta ezt a hasonlatot a felrázásunk végett, hogy éjjel és nappal örökdjünk és hívjuk segítségül Istent, hogy Ő védjen meg az

ellenségünk minden támadásától és minden mástól, amit csak bevethet ellenünk. Igaz, hogy nem látjuk a Sátánt, s nincs a szemünk előtt, amit előkészített és bevetett a megsemmisítésünkre, ezért annál óvatosabbaknak kell lennünk, és félnünk kell a cseleít és a fortélyait. Íme ezért mondja szent Pál, hogy a mi harcunk nem test és vér ellen folyik (Ef6:12). Ez alatt azt érti, hogy ha látható ellenségekkel lenne dolgunk, akkor könnyen elkerülhetnénk a kezüket ilyen-olyan félresiklással, s találhatnánk eszközt, hogy ellenálljunk nekik. De íme (mondja), lelki cselek küzdenek ellenünk, amiket egyáltalán nem látunk, hacsak Isten meg nem adja nekünk a hit szeméit, hogy kiléshessük, miképpen jön ellenünk a Sátán, főleg a kísértésekkel, amikkel diadalmaskodik az utunkban, a gonoszra ösztökél és azon munkálkodik, hogy tönkre tegyen bennünket. Ezért teljesen határozottaknak kell lennünk ebben a dologban, mármint, hogy az ördögök mindig a pusztulásunk előidézésével vannak elfoglalva, bejárják az egész Földet. Soha nem távoznak el tőlünk, állandóan keresik a lehetőséget, hogy belénk költözzenek, s amint megtalálják a legcsekélyebb rést, belénk is költöznek, hogy a végromlásba taszítsanak, s megleljenek bennünket, mielőtt gyanakodni kezdenénk, hogy megtámadtak. Ahogyan minden ember tapasztalatból tudja: nem vesszük észre, amikor az ördög közel van hozzánk, de közben mégis látjuk, hogy halálos sebet kaptunk. Amikor tehát bármiféle gonosz vágyat látunk önmagunkban, így vagy az egyik, vagy a másik buja vágy vonz, akkor tudnunk kell, hogy az ellenség munkálkodik ennyire ravaszul. S így tapasztalatból vesszük észre, hogy az ördögök mindig ellenünk munkálkodnak: különösen azok ellen, akiknek Isten bölcsességet és tudást adott. Mert bár a gonoszok és az elvetettek az ördög hatalmában vannak és ő teljes hatékonysággal munkálkodik bennünk, ahogyan szent Pál mondja (2Thess2:9), mégsem vesszük észre, hogy az ördög létezik és csak szórakoznak a bűneikkel, mert elbutultak, ahogyan szent Pál mondja máshol (Ef4:19). De, amikor a kegyesek látják, hogy az elméiket valamiféle gonosz vonzalom érte el és a Sátán felülkerekedett annyira, hogy belépést talált abba, akkor tudják, hogy a Sátán csapott le az óvatlanokra, s ők nem vették észre, amikor megtámadta őket. Nem szabad tétlenkednünk addig, amíg minket is elér egy efféle támadás, hanem óvakodnunk kell és ügyelnünk az itt elhangzottakra. Isten ugyanis megmutatja a gondoskodását irántunk, s miképpen lehetséges, hogy óvatlanoknak találtatunk, mert nem ismerjük az ellenségeinket, amikor azt olvassuk, hogy az ördögök folytonosan át meg átjárják a Földet a prédájukat keresve? Ha egy ember mondaná azt, hogy közel járnak az ellenségeink és bizonyos bandák támadnak ránk, akkor óvakodnánk, és minden lehetséges módot kiagyalnánk a magunk védelmére, hogy szembeszálljunk velük. S miért? Mert testiek vagyunk és gondoskodunk ennek a mulandó életnek a megőrzéséről. De íme, ellenségünknek, a Sátánnak egy sor csele és fortélya van, melyek sokkal veszélyesebbek és ártalmasabbak, mint e világ összes ellensége. Ő arra vágyaik, hogy egyenesen a pusztulásba döntsön minket. Tudjuk, micsoda ereje van, amiről már beszéltünk: konkrétan mondtuk, hogy közel van hozzánk, minden oldalról ostromol és ezer módon képes ártani nekünk. Amikor mindez elhangzik, de mégsem vagyunk soha óvatosak, az vajon nem az állatokénál is nagyobb ostobaság jele, s azé, hogy egyáltalában nem gondolunk a mennyei életre, s nem fogunk fel mást, csak amit látunk, mint az oktan állatok? De mikor azt olvassuk, hogy a Sátán nem szűnik meg átjárni a világot, hanem folytonosan keresi a lehetőséget és soha nem tétlen, akkor hasznot kell húznunk abból a tanításból. S miért? mert ő a jólétünk ellensége, aki nem vágyik másra, mint hogy ugyanabba a pusztulásba rántsón minket is, amibe majd ő maga is kerül. Ami pedig Isten kérdését illeti: *Észrevetted-e az én szolgálmat, Jóbot? Bizony nincs hozzá hasonló a földön: feddhetetlen, igaz, istenfélő, és büngyűlölő*, ebből meg kell értenünk, hogy Isten próbára teszi a Sátánt azokban, akiknek megadta a kegyelmet, hogy az Ő akarata szerint járjanak. S itt látjuk, milyen feltétellel helyezett minket Isten ebbe a világba: nevezetesen azzal, hogy mintegy a tükrei legyünk az ő kiválóságának. Mert amikor megadta nekünk azt a kegyelmet, hogy a Szentlelkével kormányoz minket, akkor mintegy az emelvénnyre állított fel minket, hogy a pusztta jóságát és a könyörületét megismerjék bennünk, s ezzel Ő Maga dicsőülhessen meg a Sátánnal szemben a mi személyeinkben. S biztosan

felbecsülhetetlen a megtiszteltetés, amiben Isten részesít minket, amikor kiválaszt. mondom, amikor kiválaszt minket, szegény földi férgeket, hogy bennünk dicsőüljön meg a Sátán ellen és velünk vívja ki a győzelmeit. Vegyük fontolóra, milyen nagy dolog ez az emberekkel szemben. De álljunk csak meg: Van bármi, amit Isten az emberektől vehet, hogy az Ő dicsőségét szolgálja? Teljesen bizonyosan nincsen, mert nincs bennünk más, csak gonoszság. De akkor mi a helyzet? Miután Isten kiválasztott minket, kitöltötte ránk a Szentlelkét, és megadta nekünk a kegyelmét és ezen keresztül volt az Ő akarata, hogy bennünk megdicsőüljön és így vívja ki a győzelmeit az ellenségei ellen. Ez pedig arra int minket, hogy ne furcsálljuk, ha tetszik Istennek egy sor összecsapással és kísértéssel próbára tenni minket. Inkább mikor észrevesszük, hogy Isten ad nekünk elfoglaltságot, akkor az összecsapásaink gyümölcseinek teljesen ki kell minket elégíteni. Azaz, hogy Isten megdicsőült, s a hatalma oly módon ismertetett meg, hogy a Sátán vereséget szenvedett minden csatájában. Látva tehát, hogy a megpróbáltatásaink dolga ennyire örömteli, könyörgöm, nem kellene azokat türelemmel tűrni? Sőt, miután Isten Jób személyében teszi próbára a Sátánt, így nekünk is próbára kell tennünk minden ellenségünket, amikor Istennek ez a védelme jól bele van vésve a szívünkbe, s tudjuk, hogy Ő lakozik és uralkodik a szívünkben a Szentlelke által, s Ő az, Aki védelmez minket, és Ő az sánc és az erőd a számunkra. Jegyezzük meg azt is, amit szent Pál mond a Róma levél nyolcadik fejezetében (Rm8:10). Mert miután megmutatta, hogy a kegyesek legyőzhetetlenek, amikor Isten Lelke igazolja az életüket, azt mondja, hogy bár nem fogadták be Őt teljesen és tökéletesen, mégis (még ha csak egyetlen apró cseppnyit fogadtak be), az élet magva ugyanaz, ami biztosítja őket, hogy Isten be is fejezi, amit elkezdett. Látva tehát, hogy a kegyeseknek bizonyosak benne: Isten nekik adta a Szentlelkét, hogy megmutassa bennük, hogy mindvégig Atyjuk lesz, ezért felemelhetik a hangjukat és a szemeiket és dicsekedhetnek a Sátán, a halál és minden más dolog ellenében. S miért? Mert semmi sem képes őket elszakítani az említett szeretettől, mellyel Isten viseltetik irántuk, s amit egyszer meg is mutatott neki a mi Urunk Jézus Krisztusban. Látjuk tehát, miképpen kell cselekednünk és mit kell vallanunk, mint arról majd később részletesebben is szó lesz, főleg amikor arról kezdünk majd el beszélni, miféle cseleket dolgozott ki Jób ellen a Sátán, s nekünk miképpen kell azokat venni. Most azonban csak futólag érintem azt, ami a mostani céljainkhoz szükséges. Térjünk hát rá a szövegre, ahol Jób egyenességét említi. Igaz, hogy már kijelentettem mindezt, így mondhatni felesleges lenne újabb értekezést tartani a már korábban említett dolgokról. Elegendő lesz röviden megismételni azokat abból a célból, hogy az emlékezetünkbe idézzük mindazt, ami nagy hasznunkra van. Figyeljük hát meg, mi célból állította elénk a Szentlelke Jób életét megint: azért, hogy mintául szolgáljon, ami mi magunk is utánzunk. Az a vágyunk, hogy istenfélő és Őt szolgáló életet alakítsunk ki? Akkor mindenekelőtt az említett épségre van szükségünk a szívünkben, hogy ne legyünk kétszívűek és ne csak külsődlegesen szolgáljuk Istent a lábainkkal, a kezeinkkel és a szemeinkkel, hanem a szívünk masírozzon az élen. S tiszta és egyszerű szándékkal adjuk át magunkat Istennek, hogy teljesen az Ővéi legyünk, és undorodjunk minden képmutatástól. Íme, ezen a ponton kell kezdenünk, ha azt akarjuk, hogy az életünk jól szabályozott és Isten által elfogadott legyen. Mert a becsületességnek mindenképpen az istenfélelemből kell származnia, azaz mondhatni azt kell megmutatnunk kívül, ami bennünk lakik. Ha ugyanis a gyökér jó, akkor jó gyümölcsöket terem, s a cselekedeteink igazolhatják, hogy az ünnepélyes kijelentésünk, mely szerint Istent szolgáljuk, valamint a bizonyosságunk minden, az Ő kezéből származó dolog felől nem hiábavalók. Ez pedig két dologban mutatkozik meg: nevezetesen abban, hogy becsületesen és egyenlően bánunk a felebarátainkkal (ezt különösen jegyezzük meg), valamint megvan bennünk a vallásosság Isten szolgálatához, Neki tulajdonítva mindent. S ez a becsületesség nem arra irányul, hogy közülünk mindenki magától félrehúzódjon a maga hasznát keresve, hanem mindent meg kell osztanunk annak megfelelően, ahogyan Isten egymáshoz kötött és összeszótt minket egyetlen testbe. Ezért minden embernek gondoskodnia kell a másik szolgálatáról, valamint ennek a testvéri közösség és egyenlőség fenntartásáról, nem cselekedve meg másokkal

azt, amit saját magunknak sem szeretnénk. Látjuk tehát, miképpen bizonyítja Isten, hogy miknek kell lennünk: becsületesen kell élnünk az emberek között, anélkül, hogy bárkinek ártanánk, vagy akadályoznánk az illetőt, vagyis úgy kell munkálkodnunk, hogy az minden embernek a szolgálatára legyen. A fő dolog ugyanis az, hogy mindent Istennek tulajdonítunk, önmagunkat teljesen az Övének elismerve, s ez az oka annak, amiért életünket és halálunkat áldozatul kell Neki felkínálnunk. Imádjuk Őt, hódolunk Előtte azokért a dolgokért, amiket a kezünkbe adott, s megvalljuk, hogy teljesen az uralma alatt kell állnunk, megmutatva, miképpen Ő a mi teljes menedékünk, s kicsoda Ő, Akitől mi mindent várunk. Íme a becsületnek ez a feljegyzése az, aminek engednünk kell, s ami be van írva a szívünkbe úgy, ahogyan egy gyökér is el van rejtve a földben. De nem vagyunk képesek úgy járni, amint kellene ahhoz, hogy Istennek is tetsszen, csak ha teljesen elvonjuk magunkat a gonosztól. S ezt joggal tulajdonítjuk Jóbnak is, s az ő személyében azt tanuljuk meg, hogy soha nem szolgálunk majd Istennek nagy nehézségek és megannyi akadály nélkül, amiket az ördög támaszt. Ha ugyanis a helyes utat járjuk, át kell ugranunk az árkokat, rá kell lépnünk a kövekre, és tövisek között kell masírozni. Látjuk tehát a sok kényelmetlenséget, amiket azért vetnek az utunkba, hogy eltérítsenek minket az Isten által kijelölt útról, sőt, hogy teljesen tönkre tegyenek. Mi legyen hát? Tanuljuk meg alkalmazni ezt a leckét: Jób úgy szolgálta Istent, hogy elhúzódott a gonosztól. Így, ha látjuk, hogy az egész világ megromlott, s nekünk mondhatni tövisek között kell lennünk, és nem látunk mást, csak gonosz példákat, álljunk ellene minden effélének. Miért? Ha lusták vagyunk, és kifogásokat keresünk, miszerint a világ gonosz és megátalkodott, s mi joggal tehetjük azt, amit mások is tesznek, az hatalmas ostobaság. Hisz nézzük csak Jóbot, aki azért kerül a szemünk elé, hogy elítéljen. Mert ha ő azokban a napokban elvonta magát a gonosztól, akkor napjainkban vajon nekünk nem ugyanezt kell-e tennünk? Főleg mikor látjuk, hogy Isten figyelmeztet minket: nem élhetünk szent életet nagy csaták és nagy nehézségek nélkül. Sőt mi több, Ő megadja nekünk a kegyelmet, amivel a Sátán minden támadását visszaverjük, így nincs mentség a számunkra, ha nem azt tesszük, amit Jób tett. Mert ő ne molyan korban élt, amikor minden szépen rendezett volt, vagy amikor az emberek olyanok voltak, mint az angyalok. Nem, nem, ő bálványimádók között élt. A Gonoszság bősége uralkodott el az ő korában, s akkor a bűnök tömkelege volt jelent a világban, ahogyan manapság is. De mindennek ellenére Jób nem követte más emberek elhajlásának ívét, ahogyan a közmondás mondja, hanem magába szállt, alaposan meg lévén győződve arról, hogy neki Istent kell szolgálnia. Ezért napjainkban ne hozzuk fel korunk romlottságát, hogy minden a feje tetejére állt, hanem inkább azt vegyük fontolóra, hogy Isten ezekkel tesz minket próbára, hogy még óvatosabbak legyünk és kerüljük el azt, ami megfertőzhet minket. Mert látjuk, hogy a bűnök miképpen tekinthetők rossz levegőnek, amitől menekülnünk kell: mintha valaki azt mondaná nekem, hogy az eledelem mérgezett, ezért gondolnom sem szabad az elfogyasztására, vagy ha valaki azt mondaná nekem, hogy egy adott helyen veszély leselkedik rám, akkor nem mennék oda. S miért nem vagyunk óvatosak, amikor látjuk, hogy Maga Isten mutatja meg: a bűnök a világban ugyanolyan rosszak, mint a halálos fertőzések? Mivel pedig Isten megadta Jóbnak a kegyelmet, amivel így tartózkodott a gonosztól, ne kételkedjünk abban, hogy ma is segít majd nekünk ugyanazzal a hatalommal. De végül és zárásképpen elhangzik, hogy a Sátán mondhatni ellenkezett Istennel, azt állítva, hogy *Jób nem a semmiért félté Őt*, hanem azért, mert megáldotta egészen addig a napig mindenben úgy, hogy minden tevékenységében bővelkedett. Így tehát (mondta a Sátán) Jób lehet esetleg képmutató, de ha megérinted a kezéddel, meglátod, mi lesz abból. Látjuk, miképpen munkálkodik az ördög minden oldalról, hogy fölénk kerekedjen, s amikor látja, hogy az egyik dologban semmit sem ér el, akkor valami új cselet agyal ki és vet be. Mert a fortélyok száma nála végtelen, ezért kell nekünk annál inkább óvakodnunk. Bizonyos (mint azt más mondtam), hogy a bővelkedés jobban megromítja az embereket, mint a világ összes többi megpróbáltatása. Mert a vagyon mellé szívesen társul a gőg, a pompa, Isten megvetése, a kegyetlenség, a ravaszság és más efféle dolgok, s ezek úgy

hozzák magukkal az összes örömet és gyönyört, hogy az ember teljesen elállatiasodik. A Sátán azonban eddig semmit sem nyert Jóbánál a mesterkedéseivel, ezért a másik oldalra fordult és azt bizonygatta, hogy próbára tehető a csapásokkal. Egyébként pedig fontolóra kell vennünk, hogy Isten nagyon jól tudja, mi szükséges mind a hitünk, mind az engedelmisségünk próbájához, s Neki nem kell tanácskoznia az ördöggel. De mindez konkrétan a mi számunkra hangzok el annak meggondolása végett, hogy ha Isten szegénységet küld ránk, vagy megpróbáltatással sújt, azt részben azzal a céllal teszi, hogy gondoljuk meg magunkat és ne fuvalkodjunk fel jobban a gazdagság, mint a szegénység miatt, részben pedig azért, hogy imádkozzunk Hozzá a ránk nehezedő szükségek miatt. Itt azt is meg kell jegyeznünk, hogy az ördög mindig a sarkunkban van, hogy legyőzhessen, ha tud, ezért, ha elmenekülünk tőle az egyik oldalon, azonnal új kísértéssel támad a másikon. Röviden, ami Zakariásnál egy szóban hangzik el (Zak3:1), azt is részletesen olvassuk: a Sátán a vádlója és az ellensége Isten minden gyermekének annak megfelelően, amit a Jelenések könyvében is olvasunk, miszerint ő az atyánkfiainak vádlója (Jel12:10). S Zakariásnak konkrétan megmutattattott abban a látomásban, hogy a Sátán Jósuát, magát a főpapot vádolta, mint az egyház fejét és a mi Urunk Jézus Krisztus előképét, akivel együtt jelent meg Isten előtt, hogy vádolhassa. Ezért tekintettel arra, hogy ilyen erős ellenfelünk van, s a Sátán mindent megtesz azért, hogy a porba döntsön minket annak ellenére, hogy hosszú ideje már Isten keze védelmez minket, látjuk, milyen nagy szükségben vagyunk, s Jézus Krisztusnak kell lennie a szószólónknak, s Neki kell megtartania minket a Sátán ellenében, hogy ne essünk csapdába a cselei és a fortélyai következtében. Látjuk tehát, miképpen figyelmeztet minket ez a mondat azért, hogy bízzuk magunkat Istenre, könyörögjünk Neki, hogy erősítsen meg a Sátán kísértéseivel szemben oly módon, hogy soha ne váljunk legyőzöttekké, mert az Úr szilárdít meg az Ő Szentlelkének legyőzhetetlen erejével.

Boruljunk hát arca a mi jó Istenünk előtt a bűneinket elismerve, s könyörögjünk, hogy ezeket még jobban éreztesse velünk, mi pedig legyünk elégedetlenek önmagunkkal ezek miatt és siránkozzunk az Ő fensége előtt. S a bocsánatra vágyva a vétkeink mértékének megfelelően kérhetjük Tőle azt is, hogy ne engedjen többé elfordulni az Iránta tanúsított engedelmisségtől, hanem hadd maradjunk meg abban mindvégig. S úgy vesse a szívünkbe az említett szilárdságot, ami megparancsolt nekünk, hogy semmi mást ne kívánjunk, mint a Neki kijáró engedelmisséget, azaz, hogy Őt ismerjük el minden jó és bőség forrásának s úgy szolgáljuk Őt, hogy igaz testvériségben éljünk a felebarátainkkal. Tartózkodjunk minden gonosztettől és cselekedjünk jót minden emberrel azért, hogy kiálljuk e világ minden baját és kísértését, amíg el nem jutunk a mennyei királyságba. S tetsszen Istennek kegyelmet adni ne egyedül csak nekünk, hanem a világ minden népének és nemzetének visszahozva minden szegény, tudatlan lelket a tévelygés és a sötétség nyomorult rabszolgaságából az üdvösség helyes útjára. Ehhez pedig tetsszen neki igaz és hűséges szolgálókat támasztani az Ő Ígétéhez, akik nem a maguk hasznát és hiábavaló dicsőségét, hanem csak az Ő szent nevének növekedését és a nyája jólétét keresik. S minden szektát, tévelygést és eretnekséget, amik a bajok és a megosztás magvai az Ő népe között, szaggasson ki abból a célból, hogy valamennyien jó, testvéri egyetértésben élhessünk. S tetsszen Neki az Ő Szentlelkével vezetni minden királyt, fejedelmet és magisztert, akiknek a kard hatalmát adta, hogy az uralkodásukat ne a kegyetlenség, a zsarnokság vagy bármi más gonoszság és a kicsapongó hangulat jellemezze, hanem teljesen igazságos és becsületes legyen. Mi pedig, akik alattvalókként élünk, szintén adjuk meg a nekik kijáró tiszteletet és engedelmisséget, hogy jó békességben és csendességben szolgálhassuk Istent minden szentségben és őszinteségben. S tetsszen Neki megvigasztalni minden lesújtottat, akiket különböző módokon látogatott meg a keresztekkel és a megpróbáltatásokkal, minden embert, akiket járványokkal, háborúkkal, éhséggel vagy más egyéb vesszőivel, s mindenkit, akiket szegénységgel, bebörtönzéssel, betegséggel, száműzetéssel vagy más egyéb testi megpróbáltatással és elmebeli zaklatással sújtott. Adjon mindegyiknek jó békességet, míg teljesen meg nem szabadítja őket minden nyomorúságuktól, de különösen tetsszen Neki

megkönyörülni minden szegény istenfélőn, akik szétszóródtak a babiloni fogságban az Antikrisztus zsarnoksága alatt, s főleg azokon, akik üldöztetést szenvednek el, amiért bizonyosságot tesznek az Ő igazságáról. Erősítse meg őket igazi állhatatossággal, nem engedve a gonosz és ragadozó farkasoknak kiontani a dühüket rájuk, hanem adjon nekik valódi kitartást, hogy az Ő szent neve dicsőülhessen meg általuk mind életükben, mind halálukban. Végül tetsszen Neki megerősíteni minden gyülekezetet, melyek manapság veszélyben vannak és támadják őket az Ő szent nevének vitás ügyéért. Győzze le és semmisítse meg az ellenségeik minden tervét, mesterkedését és próbálkozását azért, hogy az Ő szent neve ragyogjon mindenk felett, s a mi Urunk Jézus Krisztus királysága növekedjen és fejlődjön egyre jobban és jobban. Imádkozzunk Hozzá minden említett dologért úgy, ahogyan a mi jó Mesterünk és Urunk Jézus Krisztus tanított minket imádkozni: *Mi Atyánk stb.*

Az ötödik prédikáció az első fejezetről

Jób1:9-12

9. Felele pedig az Úrnak a Sátán, és monda: Avagy ok nélkül féli-é Jób az Istent?

10. Nem te vetted-é körül őt magát, házat és mindenét, a mije van? Keze munkáját megáldottad, marhája igen elszaporodott e földön.

11. De bocsássad csak rá a te kezedet, verd meg mindazt, a mi az övé, avagy nem átkoz-é meg szemtől-szembe téged?!

12. Az Úr pedig monda a Sátánnak: Ímé, mindazt, a mije van, kezedbe adom; csak ő magára ne nyujtsd ki kezedet. És kiméne a Sátán az Úr elől.

Jóllehet az ördög itt csak a saját dolgát teszi, azaz megront minden jóságot és hamisan vádolja Jóbot, mintha képmutató lenne, mindazonáltal ezt cselekedve feltárja a gonoszt, ami akaratlanul van benne az emberekben, s amire a természetünkönél fogva hajlunk. Mert amilyen agyafürt és számító, pontosan tudja, melyik oldalon kell támadnia minket. Jegyezzük hát meg, hogy az ördög itt akaratlanul elárulja a betegséget, amivel mindannyiunkat elér, amíg Isten ki nem gyógyít abból a kegyelme által. Azaz, a bővelkedés során képesek vagyunk áldani Istent, de ha bajjal ver minket, akkor megváltozik a gondolkodásunkat és elkezdünk Rá neheztelni, megfélemlítve minden dicséretéről, amit megadtunk Neki mindaddig, amíg a kívánságainknak megfelelően bánik velünk. Így lehet sok képmutató, akik nem ismerhetők fel és nem leplezhetők le mindaddig, amíg Isten nem küld rájuk nehézségeket. Mert amíg kényelemben és nyugalomban vannak, nem mutatják ki a bennük rejlő lázadást, hanem hagyják rejtve lappangani. Íme ez az oka annak, amiért a Szentírás gyakorta megmutatja nekünk, hogy Isten azokat teszi próbára, akik az Övéi (1Pt1:7), meglátogatva őket megpróbáltatásokkal és mondhatni aranyként a kemencébe vetve őket nemcsak a megtisztításuk, de a tájékoztatásuk végett is. Mert a megpróbáltatások ezt a két célt szolgálják, tudniillik, hogy Isten kiirtsa a bennünk levő bűnöket. Mert amikor büntet minket, akkor megszelídülünk, s megparancsolja nekünk, hogy vonuljunk vissza a világtól, s ne adjuk át magunkat a gyönyöreinknek és a testi örömeinknek. De van egy másik dolog is: amiképpen az aranyat is kemencében próbálják, hogy megtudják, van-e benne bármiféle salak, úgy mutatja meg Isten a megpróbáltatásokkal, hogy kik is vagyunk valójában. Mert az emberek nem ismerik önmagukat, mielőtt próbára tételnek. Korábban felfuvalkodtunk, a magunk számára úgy tűnt, hogy féljük Istent, s nincs bennünk semmi visszataszító, de mégis, egy sereg bűn volt bennünk mindvégig, melyekről nem is tudtunk. Isten az, Aki megmutatta ezeket nekünk, Ő az, Aki megláttatta ezeket velünk: amikor bármiféle bajt vagy nehézséget küld ránk, akkor jövünk rá, milyen is a mi gyengeségünk. Nos, ha Isten a megpróbáltatásokat mintegy tükörré teszi a kegyesei számára, amiben önmagukat szemlélhetik, annál valószínűbb, hogy ezek azt is megmutatják, mi van a többi emberben, akár van a szívükben hit és engedelmesség, akár nincs, s hogy képmutatók-e, vagy igazságban szolgálják Őt. Itt látjuk, mit kell megjegyeznünk ebből a dologból, s a tapasztalat is megmutatja nekünk, hogy így van. Mert nagyon sok embert látunk, akik, mikor Isten mindent a kívánságaik szerint alakít körülöttük, olyan édesen beszélnek, mint a kristálycukor, mint mondják, s csodálkozunk, hogyan dicsérik a jó Istent, különösen mikor látják, hogy a táljaik tele vannak és semminek sincsenek híjával, akkor nagyon szeretik megvallani, hogy az Isten jó. De ha elkezd bármi módon keményebben bánni velük, ha a dolgok nem a várakozásaiknak megfelelően alakulnak, akkor szívből megneheztelnek. Ha Isten tovább megy és leveszi róluk a bilincseiket, ők mégis erőszakosan zúgolódnak, sőt káromlásokat okádnak Ellene, s noha ezeket nem mondják ki a szájukkal, a szívük belül mégis tele van méreggel, s a zablát rágszálva panaszkodnak, hogy Isten nem úgy bánik velük, mint azt ők szeretnék. Látjátok, hogy a bővelkedés idején ismét ők azok, akik áldják Istent, de mindez csak képmutatás. Én csak

azokról beszélek, akik valójában nem akarják ezt tenni. Mert azok a legrosszabbak, akik oly módon hízelegnek maguknak, hogy nem veszik észre a saját bűneiket. Mivel így áll a helyzet, jegyezzük meg, hogy ebben a dologban a Sátán látja azokat a betegségeket, amelyek sújtják az embereket. S ebből látjuk, miféle ellenséggel van dolgunk: várakozik ránk és minden oldalról fürkész, hogy megtudja, hol talál bejáratra, ahol megsebesíthet minket. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor Istenhez imádkoztunk és Őt szolgáltuk a bőségben, az nem minden, amit meg kell tennünk, hanem készen kell állnunk arra is, hogy amikor majd tetszik Istennek ostromozni minket, amikor megannyi nyomorúsággal és kényelmetlenséggel tesz próbára, akkor is meg kell önmagunkat zabolázni és megalázkodva át kell adnunk magunkat Neki, türelemmel és csendesén tűrve minden büntetését. Ha nem jutunk el ehhez a próbához, azaz, ha nem maradunk békések, amikor Isten ostromoz minket, akkor minden szolgálat, amit Neki végzünk, jelentéktelen marad. Igaz, hogy Isten jól fogadja majd az övéit a bővelkedésük idején is, mivel azonban fontolóra kell bennünk, miért készíttet minket arra, hogy átmenjünk a megpróbáltatások említett sorozatán, ezért még inkább el kell vinnünk ezt a leckét magunkkal. Azután azt olvassuk itt, hogy az ember szemtől-szembe megátkozza Istent, amikor szembesül a megpróbáltatásokkal. Igaz, hogy ez nem az első csapásra történik meg, mert akkor még marad némi Isten iránti tisztelet bennünk, amit Ő vésett belénk. Így, ha valami kemény szorultságba jutunk, nem kétséges, hogy nyögünk majd miatta és titokban panaszkodunk, de megnyitni a szájunkat az istenkáromlásra még mindig ellenkezik a természetünkkel. De mikor így dúltunk-fúltunk miatta, ha a nyomorúság tovább fokozódik vagy nagyon sokéig tart, akkor a türelmetlenségünk lángra lobban, mint a tűz, s mi elkezdjük kiárasztani mindazt, ami először a szívünkbe volt zárva. Látjuk tehát, hogy a lesújtottak végül miképpen átkozzák meg Istent szemtől-szembe: túllépnek a korlátokon, mert nem törődnek többé Isten fenségével, hogy megalázkodnának, s nem veszik fontolóra, hogy így Ellene lázadókká válnak, nem ragaszkodva többé az ítéletének elfogadásához, ami visszatartaná őket attól, hogy ezt a gyalázatos tettet elkövessék. Jó okunk van tehát Istenhez imádkozni, hogy zabolázza meg mind a nyelvünket, mind a szívünket és soha ne engedjen minket olyan szélsőségbe esni, hogy nyíltan átkozzuk Őt, hanem inkább az Általa ránk kiszabott büntetések végkimenetele legyen olyan szerencsés ránk nézve, hogy a hasznunkra és a javunkra váljanak, mert az Ő szándéka ez, amikor ostromoz minket. Íme, mit kell leszűrünk ebből a részből. Egyébként jegyezzük meg: jóllehet a Sátán a hazugság atyja, itt mégis igazat szól, amikor azt mondja, hogy *Isten olyan volt, mint egy erőd Jób számára, körülvette a házát minden oldalról, és bővelkedővé tette őt*. Íme, hogyan változtatja magát a világosság angyalává (2Kor11:14). Mivel Isten előtt állt, ezért kapóra jött neki kedvező színben feltüntetni a dolgait, mert itt nem volt a számára hely, ahol használhatta volna a tetszetős, de értéktelen kacatjait, amikkel az embereket szokta megtéveszteni. A Sátán tehát igaz alapokra támaszkodott, de azokat gonoszságra akarta használni, mert semmi másra nem vágyott, mint Jób megsemmisítésére. S azt mondta, hogy Isten volt Jób körül a védősánc. Értsük hát meg: ha védettek akarunk lenni ebben a világban, ahhoz Istennek kell kinyújtania a kezét. Hiszen micsoda a mi életünk? És mennyi szükségnek van kitéve? Ezért egyetlen óra egyetlen percéig sem lennénk képesek megállni, ha Isten kegyelme nem óvna minket. Hasonlóképpen így van minden dologgal, amikkel rendelkezünk: Istennek kell körülvennie minket. S könyörgöm, ki az, aki itt beszél? A Sátán, aki csak azért jön, hogy legyőzzön minket mind a javaink, mind a személyünk tekintetében, ha (ahogyan mondanátok) nem lennénk jól körül falazva. Így tehát Isten szolgál erődként a számunkra, aminek majd látjuk Őt a szöveg menetében is. Mert amint távozott a Sátán, látjuk miképpen ragadta el Jób minden vagyonát, s mekkora erőszakkal tört rá. Ezért volt szükséges az, hogy ezt megelőzően Isten kegyelme vegye korábban körül Jóbot minden időben, s az óvja őt körös-körül. S ez a lecke nagyon nagy hasznunkra van. Ez figyelmeztet minket rá: imádkozzunk Istenhez, hogy tetsszen Neki megvédeni minket, mert ebben a világban úgy vagyunk benne, mint egy rablókkal teli vad erdőben. S itt azt is látjuk, miért tulajdonítja a Szentírás ezeket a titulusokat Neki: azért, mert

Ő a pajzsunk és a páncélunk, a falunk és az árknunk, a sáncunk és az erődünk, a tornyunk és az erődünk. Miért használ a Szentírás oly sok szót annak jelzésére, hogy Isten védelme erős? Azért, hogy megtanítsa nekünk: Nélküle naponta százezerszer is el kell pusztulnunk, ezért Neki állandóan ügyelnie kell a biztonságunkra. Látjuk tehát (amint mondtam), mennyire szükséges az embereknek elismerni, hogy az életük semmi, fontolóra véve, hogy annál semmi sincs törékenyebb, s végtelenül sok halálnak van kitéve. Ennek kell őket arra serkenteni, hogy imádkozzanak Istenhez: vegye őket a gyámságába. Amikor pedig éltek egy napot, el kell ismerniük, hogy Isten tartotta meg őket, Akinek meg kell adniuk minden dicséretet. Mert ha a Sátán, aki minden igazság ellensége, megvallja, hogy Isten az ember védelme, kénytelen ezt úgy mondani, mintha kínpadra vonták volna. Látván, hogy Isten megízleltette velünk a munkája ízét és meg is éreztette azt velünk, micsoda hálátlanság lesz, ha kevesebbet vallunk meg, mint amennyit a Sátán, aki semmi másra nem vágyik, mint elhomályosítani vagy inkább végleg eltörölni Isten kegyelmes jóságát a hazugságaival, hogy azt senki se ismerhesse? Így látjuk, hogy akik nem gondolnak Istennek erre a védelmére, rosszabbak az ördögnél is, s szükségszerűen vadállatokká kellett válniuk, vagy inkább teljes mértékben meg vannak babonázva. Ennyit erről az igeszakaszról. Utána ezt olvassuk: *Isten megengedte a Sátánnak, hogy rávesse a kezét mindarra, amiye csak volt Jóbnak, de azzal a feltétellel, hogy őt magát megkíméli.* Itt első pillantásra csodálkozhat az ember, hogy vajon miért szolgáltatta ki Isten a szolgáját, Jóbót, így a Sátán kénye-kedvének: helyénvaló-e, hogy a Sátánnak akkora hitele legyen Istennél, hogy amikor engedélyt kér a károkozásra nekünk, akkor Isten azt megadja neki? Úgy látszik, Isten kedvez neki, velünk pedig közben úgy játszik, mint egy teniszlabdával. De jegyezzük meg, hogy amikor Isten megengedi a Sátánnak ezt a dolgot, akkor nem azért teszi, hogy a kedvében járjon, s nem is holmi iránta érzett kegyesség mozgatja Őt, hanem a saját Maga céljából rendeli ezt el. Nem a Sátán törekvése indította Őt meg, és nem a Sátán győzte Őt meg arról, hogy meg kell engednie Jób megbüntetését. Még mielőtt a Sátán egyetlen szót is kiejtett volna, vagy elmondta volna ezt a kérését, Isten már a szolgája megbüntetésére gondolt, s tette ezt jogos okból, amit fel is tárt előttünk. S jóllehet az ismeretlen volt előttünk, nekünk mégis a szájunkra kell tennünk a kezünket és azt kell mondanunk, hogy Isten igaz és pártatlan mindenben, amit csak cselekszik. Látjuk tehát, mit kell itt legelőször is megjegyeznünk: Isten itt nem a Sátán kérésének engedett úgy, mintha megindult volna a törekvésén, hanem miután a saját Maga jótetszéséből akarta megbüntetni Jóbót, ezért engedett a Sátán követelőzésének. Sőt, a Sátán bosszantása végett, hogy nagyobb győzelmet arasson felette az összezavarásával. Hiszen a Sátán teljesen meg volt arról győződve, hogy Jóbnak meg kellátkoznia szemtől-szembe Istent, azaz teli torokból kell majd káromolnia Őt, amikor ennyire durva csapások érik. S miért tett így a Sátán? Mert azt tartotta szem előtt, hogy mik vagyunk mi önmagunkban, azaz szétfolyunk, mint a víz és a mi erőnk semmi. De közben nem ismerte Isten kegyelmét, hogy az mennyire erős és legyőzhetetlen bennünk. Igaz, hogy látta, és meg is tapasztalta a szíve dacára, de mindezek ellenére egy morzsányit sem ismerte. S látjuk, mekkorát tévedett, látjuk miért vélekedett ekképpen: azért, mert ha el tudja érni, hogy átadassunk a kínzásnak, akkor vereséget szenvedünk, a nehézségek fokozatosan elnyelnek minket, míg végül kétségbe esünk és káromoljuk Istent. Íme, miben reménykedett a Sátán és mit készült megtenni. Jegyezzük meg jól. De Isten ellenáll majd neki és megghiúsítja a reménységét. Mert előre küldi az Ő Szentlelkének kegyelmét s így lesz legyőzve a Sátán, amikor majd látja, hogy nincs hatalma keresztülvinni azokat a dolgokat, amiket Isten szolgái ellen próbált megtenni, hanem minden a visszájára és nyílegyenest a szándékainak ellentétjére fordul. Isten tehát tudva, minek kell lennie Jób megpróbáltatásai dolgának, saját célból határozta el a megostorozását, s így láthatjuk, hogy ezt nem a Sátán uszítására tette. Miért mondja hát itt a Szentírás, hogy ez a Sátán kérésére történt? Teszi ezt két okból. Először is, hogy amikor Isten vesszője sújt le ránk, tudjuk meg, hogy a Sátán eszközölte azt ki, hogy kétségbeesésbe taszítson. S ez az, amit szent Pál mutat meg nekünk egy nemrég említett szövegben: nevezetesen, hogy nekünk lelki hatalmak,

nem pedig test és vér ellen kell harcolnunk (Ef6:12). Valahányszor tehát valami baj ér utol, legyünk benne biztosak, hogy a Sátán gyakorolta azt ellenünk azért, hogy hit által kiálljunk ellene. Mivel Isten hatalmas ereje vesz körül és fegyverez fel minket, s mivel tudjuk, mily nagy hatalma van a Sátánnak felettünk, húzódjunk vissza az Ő menedékébe, Aki képes megerősíteni minket. Itt látjuk, miért veszi a Szentírás górcső alá ezt az esetet. A második okot illetően pedig a Szentírás meg akarja mutatni Isten irántunk érzett atyai szeretetét, mert úgy támogat minket, mint kis csecsemőket, s nem ad akkor szabadságot felettünk, amit az ellenségünk nagyon is szeretne, főleg, hogy tetszése szerint nyomorgathasson, hacsak ez nem szolgálja páratlanul a mi javunkat. Igaz, hogy teljesen határozottaknak kell lennünk ebben a dologban, nevezetesen, hogy ha nem tudjuk, Isten miért büntet minket, akkor is mindig el kell ismernünk büntetés jogosságát. Ezenkívül be is kell vésnünk ezt a leckét a szívünkbe: nevezetesen, hogy Isten olyan gyengéd szeretetet táplál irántunk, hogy nem vágyik másra, csak arra, hogy még egyszer hazavigyen minket, mert látjuk, mit mond a Szentírás: kímél és mondhatni a tenyerén hordoz. Most tehát, mikor látjuk, hogy eljött a Sátán lángra lobbantani a tüzet és rávenni Istent arra, hogy üldözzé Jóbot, jegyezzük meg, miképpen mutatja meg nekünk a Szentírás, hogy Isten nem ok nélkül bánik velünk ennyire gorombán, de mégsem az ellenségünk ösztökélésére (mert nem vágyik jobban másra, minthogy nyugalomban és a magunk dolgánál tartson minket, ha az lenne a számunkra előnyös), hanem mert jó az nekünk, hogy akár még a Sátán kezétől induló megpróbáltatásokkal gyakoroltat is. S jól teszi Isten, ha ezt megengedi neki, mivel tudja, hogy a számunkra is jó és hasznos lesz. Figyeljük meg, mit kell itt megjegyeznünk. S annak bizonyítása végett, hogy így is van, nézzünk meg egy ellenpéldát. A Királyok I. könyvének utolsó fejezetében (1Kir22) hasonlóképpen olvashatjuk, hogy Isten összejövetelt tartott, s még egy olyan leírást találunk, mint ami itt van arról, ahogyan a próféta látta Istent leülni a trónjára, amint megkérdezte: Kicsoda csalja meg nekem Akhábot? A Sátán nem előzte meg Istent abban az esetben és nem is lépett elő, hogy ezt mondta volna: Ha engeded, hogy elmenjek megcsalni Akhábot, megteszek mindent, amit akarsz, hogy megcselekedjek. De Isten elkezdte mondani: hol találok egy hazug lelket, aki elmegy és becsapja Akhábot? Mert látom, hogy a pokol fenekére kell süllyednie. Így tehát Isten az, Aki ezt mondja, mert a helyzet az volt, hogy ítéletet kellett végrehajtani egy képmutatón, egy erőszakkal telt megvetőn, s minden jóság halálos ellenségén. Akháb volt az az ember, aki a végletekig megrontotta Isten szolgálatát, s teljesen beszenyeződött a saját bálványával. Ezért volt telve határozottsággal és rosszindulattal is a próféták ellen, s ezért nem hajtotta a fülét semmiféle intésre sem. Amikor így megkeményedett a bűneiben oly módon, hogy senki emberfia nem volt képes visszatéríteni a helyes útra, s miután Isten megvizsgált minden lehetőséget és látta, hogy egy reménytelen emberrel van dolga, összehívta a gyűlést és megkérdezte, ki az, aki majd megtéveszti Akhábot, mivel Isten akarata a bírói hivatal ellátása volt. Látjuk tehát, hogy amikor Isten meg akarja büntetni a gonosz embereket, s ki akarja rájuk ontani a haragját az érdemeiknek megfelelően, Ő nem késlekedik addig, amíg a Sátán ösztökéli erre, hanem megelőzi Őt. Ebben a mostani szövegben, amikor felmerült Jób megbüntetésének a kérdése, azaz amikor Isten gorombán bánt az egyik gyermekével, ugyanannak kellett történnie az ellenség követelődésének megelőzése végett. Íme a sokféleség, ami megmutatja nekünk az okot, amiért a Sátán kérésének itt eleget tett. Jól jegyezzük hát meg, hogy a Szentírás minden eszközzel Isten folyamatos dicsőítésére tanít minket, hogy ismerve az irántunk megnyilvánuló jóságát, alkalmat találjunk a magasztalására. S ebből meg kell értenünk, mennyire igazságos a bosszúja minden gonosz emberrel szemben, s ha megbünteti őket, nem tesz mást, csak ellátja a hivatalát azért, hogy az egész világ félje, nagyra becsülje és tisztelje Őt. Látjuk, mit kell itt észben tartanunk. Egyébként bárki furcsállhatja, hogy a Sátán így szolgálja Istent. De már mondtam, hogy fokozatosan úgy szétfolyunk, mint a víz, ha nem vagyunk teljesen meggyőződve arról, hogy az ördögök oly módon állnak Isten irányítása alatt, hogy semmit sem tehetnek az Ő engedélye nélkül. S van más dolog is: ők mondhatni Isten hóhérai az ítéleteinek és a gonoszokra kiszabott büntetéseinek

végrehajtására. Egyben a vessző is, melyekkel a gyermekeit bünteti. Röviden, az ördögnek kellett Isten haragja és az akarata végrehajtásának eszközévé válnia. Nem azt jelenti ez, hogy a saját maga jóakaratából tette, mint azt már mondtam, hanem Istennek van szuverén hatalma minden teremtménye felett, így azoknak engedelmeskedniük kell Neki, s oda fordulni, ahová Ő jónak látja. De van itt egy nagy különbség, amit észre kell vennünk. Amikor ugyanis Isten megengedte a Sátánnak Jób megbüntetését, azt mondta neki: Íme, az egész vagyonára rávetheted a kezéd, de a személyét nem bánthatod. Azután, mikor a Sátán minden javát megsemmisítette, ezt mondta neki: megérintheted a személyét, de a lelkének a közelébe sem mehetsz. Itt megint látjuk, miképpen óvta meg Isten Jób lelkét mindvégig, így a Sátán csak kínozhatta a javait, a földi életét és a tisztességét illetően, de nem volt hatalma belépni a lelkébe, hogy megrontsa és türelmetlen kitörésekre készítse. Ezt még jobban megértjük egy ellentétes hasonlattal. Amikor Isten megbízást ad a Sátánnak a haragjának végrehajtására a hitetlenek felett, akkor nemcsak a javaik vonatkozásában engedi meg a büntetést, hanem tovább is megy: hatalmat ad a Sátánnak arra, hogy a tévelygésbe vezesse és becsapja őket, amint arra már utaltunk Akháb példájával. Íme, mondja Isten, ki csapja be nekem Akhábót? S a Sátán így válaszolt: hazug lélek leszek az összes prófétája szájában. Ott egy sokkalta nagyobb megbízatást látunk, mint ebben az esetben. Mert nemcsak arról van szó, hogy Akhábót be kell csapni valamiféle külsődleges eszközökkel, hanem látjuk, hogy a prófétáknak kell őt megtéveszteni az igazság árnyéka alatt. S erre gondol szent Pál annak kimondásával, hogy amikor az emberek nem gondolnak az Isten és az Ő igazsága iránti engedelmességre, s nem is igazodnak ahhoz, pedig Isten annyira könyörületes volt hozzájuk, hogy kijelentette Magát nekik és megmutatta az üdvösség útját, ha annyira boldogtalanok lesznek, hogy elvetik Isten nagy kegyelmét és megtagadják azt, akkor íme, Isten majd hamis prófétákat és csaló gazembereket küld hozzájuk, akik nemcsak minden jó tanítást fognak megrontani, hanem azokat is, akik hisznek nekik (2Thessz2:10), mert gyorsan átadja őket a tévelygésnek. S igazodnunk kell ehhez a mondáshoz, mert sokat jelent. Mert mit is jelent ez a gyors átadás a tévelygésnek? Ez akkor történik, amikor Isten megvonja tőlünk a világosságát, amitől az értelmünk elvakul, s mi olyan ostobákká válunk, hogy nem fogunk fel többet az oktalan állatoknál. S noha a gödör szélesre tárul előttünk, mi mégis belebotlunk abba anélkül, hogy egy szemernyi is látnánk belőle. S miért van ez így? Mert nincs bennünk több megfontoltság vagy bölcsesség, mivel Isten hatalmat adott a Sátánnak, hogy becsapjon és elámítson minket, sőt megvakítson és úgy megbabonázzon, hogy észre sem vesszük, merre fordít, míg bele nem botlunk valami új csapdába vagy más effélébe. Íme (mondom) így cselekszik Isten a hitetlenekkel és az elvetettekkel: nevezetesen megadja a Sátánnak a tévelygés gyorsaságát a csapdába ejtésük végett, s ők soha nem fogják ezt észrevenni. De az övéivel nem így bánt, amikor ostromozza őket. Mert bár a Sátán támad rájuk, mindazonáltal mégis mindig megtartatnak, s visszaverik a kísértéseit. Isten ugyanis a saját erejével ruházta fel őket, így a Sátán semmi többet nem tehet, mint amire engedélyt kap. S Isten oly módon állít elé korlátokat, hogy minden gonoszságában, amibe csak belekezd, rövid pórázra van fogva és semmi többet sem tehet annál, amire Isten engedélyt ad neki. Ezt meg kell jegyeznünk. Ezenkívül azt is észre kell vennünk, hogy Isten az ítéleteit mind a jókon, mind a gonoszokon végrehajtja. Igaz, hogy ha a magunk véleményét követjük, akkor csodálkozhatunk, miképpen adhat Isten akkora tekintélyt és kiválóságot a Sátánnak, hogy képes legyen félrevezetni minket. Nagyon furcsa dolog lesz ez a saját képzeletünk számára. No és? Látva, hogy a Szentírás ezt mondja, nekünk meg kell alázkodnunk és várnunk kell arra a napra, amikor majd jobban megértjük Isten titkait, melyek manapság felfoghatatlanok a számunkra. Ezért meg kell tanulnunk magasztalni ezeket és megadni a tiszteletet Isten ítéleteinek, tisztelettel és bámulattal viszonyulva azokhoz addig is, amíg majd jobban megismerjük azokat. Ezért alázatban kell járnunk, megelégedve azzal, hogy csak rész szerint ismerünk mindaddig, amíg egy jövőbeli napon majd feltárul előttünk a teljes ismeret. De akárhogyan legyen is a helyzet, nem szabad tudatlanoknak lennünk azokban, amiket a Szentírás megmutat nekünk: azaz, Isten

oly módon állítja a Maga szolgálatába a Sátánt, hogy ő mindig készen áll megtéveszteni az embereket, ha rászolgáltak. S főleg akkor, ha megtagadták az engedelmséget az igazságnak, szükségszerűen átadatnak a hazugságoknak. Ami a kegyeseket illeti, Isten most is átadja őket a Sátánnak és akkor is átadta, hogy megtévessze őket, ahogyan Jób sem képezett kivételt ez alól a kényelmetlenség alól. S azt is tudjuk, mi hangzik el Dávidról a szent történelemben. Mert honnan fakadt, hogy megszámlált a népet? A szöveg beszámol arról, miképpen szította fel az ördög a gonoszságokat, amikor Dávid megszámlolta Isten népét. Dávid, Isten gyermekeinek egyike, néha mégis átadatott az ördög kezébe, hogy az becsaphassa őt. S amikor ezt látjuk, jó okunk van Istenhez imádkozni és az Ő szárnyainak árnyékába menekülni, s ott elrejtőzni. Mert ha ilyen dolgok érték Dávidot, akkor mi lesz velünk? Ebből azt is jegyezzük meg, hogy amikor Isten ekkora hatalmat ad a Sátánnak a kegyesek felett, az nem csekély időre szól. S itt láthatjuk, hogy a Sátán a hitetlenek és a makacs szívűek felett uralkodik. Nem ok nélkül teszi szent Pál ezt a különbséget. A Sátán most is munkálkodik (mondja ő) minden hitetlenben (Ef2:2). Így helyez a Sátán uralmát azokba, akik elszakadtak Istentől és kivágtak az Ő egyházából. S miért? Mert látjuk, hogy így marad ő a saját korlátjain belül. De ha hatalmat kap arra, hogy Isten gyermekeinek ártson, a mi Urunk megengedi neki, hogy megalázza őket abból a célból, hogy megértsék: amikor ilyen fájdalmasan kínoztatnak, de mégis mindvégig ellenállnak az őket érő támadásoknak, az nem önmaguktól van, hanem Isten kegyelme és az Ő Szentlelkének ereje tartja meg őket. Így amikor Isten engedi a Sátánnak a kegyesek kísértését, az általában orvosságként szolgál a számukra. S ebből látjuk Isten csodálatos jóságát, miképpen fordítja a gonoszt jóra. Mert mi mást hozhat a Sátán, mint egy csomó mérget? Hisz tudjuk, hogy nem jár vele más, csak a halál. Ezért is nevezik a halál fejedelmének (Zsid2:14). Így bármit is hoz a Sátán, az mind az emberek megsemmisítésére és az örök kárhozatba süllyesztésükre való. Mindazonáltal Isten megtalálta a módját, miképpen fordítsa a Sátánban található gonoszságot a mi javunkra. S itt látjuk, miképpen lett maga szent Pál is meggyógyítva, miután beszélt a neki adott kijelentések nagyságáról (2Kor12:8). Isten (mondja) megadta, hogy el ne bizakodjak túlságosan. Íme a jó és nagyon hasznos gondoskodás szent Pálról. Hisz tudjuk, hogy a büszkeség kész minket azonnal a feneketlen mélységbe taszítani, s nincs más, ami jobban kiváltaná Isten nemtetszését, mert Ő szükségszerűen mindig a gőgösök és azok ellenségének mutatkozik, akik a tulajdon erejüknek bármiképpen túl sokat tulajdonítanak. S szent Pál is ugyanebben a veszélyben lett volna, ha Isten nem orvosolja. A Sátán angyalát (mondja Pál) küldte hozzám, hogy gyötörjön. Látjuk, miképpen munkálkodott a Sátán szent Pálban: Isten engedélyével. S mi volt a vége? Kétségtelen, hogy a Sátán le akarta győzni Pált, s a gonoszságba akarta taszítani azért, hogy hagyjon fel Isten szolgálatával, s lassan-lassan hagyja el a keresztyénséget a szüntelenül túrt fárasztó bajok és nyomorúságok következtében. Íme, mit akart a Sátán. De mit számít az? Istennek más végcélja volt: nevezetesen a szolgája megzabolázása, hogy meg ne feledkezzen önmagáról és ne magasztalja fel túlságosan önmagát. S emiatt gyötretett. Mert az említett tövis hasonlóságát erre az egy alkalomra használja, mintha azt mondaná, hogy Isten nem egy felfegyverzett emberként használta a harchoz a csatatéren, hogy dicsőséges győzelmet adjon neki, hanem kisfiúként gyötörte az ő szegényére és gyalázatára. Így a szent apostol, akit Isten felruházott a Szentlélek oly kiváló ajándékaival, olyannyira a Sátán alattvalója lett, hogy a Sátán szembe köpte és megannyi más gonosztette is elkövetett benne. Látjuk tehát, miképpen fordítja Isten a rosszat jóra, amikor a Sátán összes fullánkjából orvosságokat készít nekünk, amikkel kitisztítja a bennünk rejtve lappangó vétkeket. Ezért van okunk Istent dicsérni minden vonatkozásban, még akkor is, amikor első ránézésre az ítéletei túlságosan zordak a képzeletünk számára, s testi értelmünkkel nem vagyunk képesek azokat felfogni. Minkor mindent a megfelelő módon átgondoltunk, akkor mindig lesz okunk magasztalni Istent. Ennyit futólag erről a szigorúságról, ahol azt olvassuk, hogy Isten megengedte a Sátánnak Jób megbüntetését, habár előre figyelmeztette, hogy őt magát nem érintheti. Valójában meg kell jegyeznünk, hogy amikor Isten szabadságot ad a

Sátánnak, hogy oly módon támadjon ránk, aminek során sok fájdalmas támadást indít ellenünk, azt mégis mértékkel teszi, mint aki tudja, hogy mit vagyunk képesek elviselni és mi hasznos a számunkra. Végül ezt olvassuk: *És kiméne a Sátán az Úr elől*. Nem azt jelenti ez, hogy a Sátán megtette, amit felsorolt úgy, mintha Isten többé már nem őrizte volna Jóbot, hanem nekünk jelzi, milyen a Sátán dühe, s mi a megszokott cselekvési rendje. Azaz, a legrosszabbat tette, amit csak tehetett, nem törődve azzal, hogy alá van vetve Istennek, Aki az ő lázadását használta Jób javainak tönkretételéhez. Még egy további dolgot is ért alatta: a Sátán ténylegesen cselekedett, kimutatva, mire kapott engedélyt. Mert már mondtam nektek, hogy Istennek ez a titkos elhatározása, amit az emberek nem ismertek, van itt kijelentve a számunkra. Mert ahol a Szentírás számunkra világos dolgokról beszél, például arról, hogy Jób miképpen veszítette el lépésről lépésre mindenét, miképpen ölték meg a gyermekeit, s miképpen érte utol őt magát a fájdalmas betegség, ezeket a dolgokat minden ember ismerte. De az emberek nem tudták, mi hangzott el ezt megelőzően, azaz, hogy Isten megvonta a támogatását, s minden az Ő rendelkezésének megfelelően zajlott és semmi sem történt az Ő gondviselése nélkül. Azok, akik a hit szemeivel szemlélik ezt, megértik. A többiek csak a külsődleges dolgokat veszik észre. S itt látjuk, miért hangzik el, hogy a Sátán kiment az Úr jelenlétéből. Mert a Szentírás különbséget tesz a bekövetkezett külsődleges dolgok és Isten céljai között, amiket csak a kegyesek ismernek, akik a saját értelmük és minden saját belátásuk fölé emelik magukat. Mert mi soha nem jutunk el Isten fenségének ismeretére, csak ha minden képességünk fölé emelkedünk. S most a Szentírás visszatér a történethez, mikor azt mondja, hogy a Sátán kiment az Úr elől: azaz láthatóan és világosan mutatkozott meg, miképpen büntette meg Jóbot. Látjuk tehát, mit ért a Szentírás ez alatt. A többi a Sátán természetét mutatja ki: féktelen dühében úgy gyújt tüzet és szít lángot, mintha tisztán végezne mindent. Röviden az, hogy miképpen a hivatala az emberek kísértése, kiderül azon a helyen, ahol Jézus Krisztust kísértette meg, ahol ezt olvassuk: *íme, a kísértő*. A kísértő kifejezés és titulus a Sátánra vonatkozik. S miért? Azért, hogy megtudjuk, ő nem akar mást, mint megsemmisíteni minket, s zűrzavarba taszítani az emberiséget. Látjuk tehát, hogy minden szorgalma, minden jövése-menése és minden ide-oda futkosása arra irányul, hogy önmagával együtt minket is a pusztulásba vezessen. S amiatt akar felmentést az Isten iránti engedelmesség alól, hogy mindent felforgathasson. Ezt látva még sokkal jobban fel kell buzdulnunk az imádkozásra Istenhez: vegyen minket a védelmébe és a gyámságába. Amikor ugyanis befogad minket, akkor védve vagyunk minden bajtól, amiket a Sátán okozhat nekünk. De ha egyszer Isten visszahúzódik tőlünk, vagy csak kicsit meglazítja a kezét, akkor a Sátán fokozatosan fölénk kerekedik. Látjuk tehát, miképpen kell egyrészt megtanulnunk megalázkodni, s istenfélelemben és körütekintően járni, másrészt segítségül hívni Istent, biztosítva magunkat arról, hogy amíg Ő támogat, addig semminek sem leszünk híjával. Sőt, még ha nagy nehézségekkel kell is megküzdennünk, akkor is biztosak lehetünk a győzelemben, amit mindazoknak megígért, akik az Övéi.

Most pedig boruljunk arca a mi Istenünk fensége előtt, imádkozva azért, hogy észrevegyük a bennünk rejlő gonoszságokat, s azok ismeretével mindegyikünk érezze magát gyengeségekkel, sőt gyalázatos vétkekkel telinek, melyek miatt megérdemljük, hogy kivessenek minket az Ő jelenlétéből. S imádkozzunk azért, hogy oly módon erősítsen meg minket az Ő Szentlelkével, hogy folytonosan áldhassuk, mind a bővelkedésben, mind a szűkölködésben, s ne vágyjunk másra, mint arra, hogy mindenben elnyerjük a tetszését és teljesen átadjuk magunkat Neki. S bár nálunk erősebb és erőszakosabb ellenséggel van dolgunk, akinek nem leszünk képesek ellenállni, és visszaverni a csapásait, mégis, a mi jó Istenünk támogatásával és erejével megmaradhassunk az Iránta való engedelmisségben mindvégig, azaz míg össze nem gyújt és haza nem visz Magához, hogy részesei lehessünk annak a boldog győzelemnek, amit a mennyei dicsőségében készített el a számunkra. Így adja meg nekünk a nagylelkűségét és a kegyelmét, de ne csak nekünk, hanem stb.

A hatodik prédikáció az első fejezetről

Jób1:13-19

13. Lőn pedig egy napon, hogy az ő fiai és leányai esznek és bort isznak vala az ő elsőszülött bátyjoknak házában.

14. És követ jöve Jóbhoz, és monda: Az ökrök szántanak, a szamarak pedig mellettök legelésznek vala.

15. De a Sabeusok rajtok ütének és elhajták azokat, a szolgálakat pedig fegyverrel ölék meg. Csak én magam szaladék el, hogy hírt adjak néked.

16. Még szól vala ez, mikor jöve egy másik, és monda: Istennek tüze esék le az égből, és megégeté a juhokat és a szolgálakat, és megemészté őket. Csak én magam szaladék el, hogy hírt adjak néked.

17. Még ez is szól vala, mikor jöve egy másik, és monda: A Káldeusok három csapatot alkotának és ráütének a tevékre, és elhajták azokat; a szolgálakat pedig fegyverrel ölék meg, csak én magam szaladék el, hogy hírt adjak néked.

18. Még ez is szól vala, mikor jöve egy másik, és monda: A te fiaid és leányaid esznek és bort isznak vala az ő elsőszülött bátyjoknak házában;

19. És ímé nagy szél támad a pusztá felől, megrendíté a ház négy szegeletét, és rászakada az a gyermekekre és meghalának. Csak én magam szaladék el, hogy hírt adjak néked.

Az olvassuk, hogy Isten angyalai tábort járnak az istenfélők körül (Zsolt34:8), s ez a történet megmutatja nekünk, milyen nagy szükségünk van arra, hogy óvjanak és körülvegyenek. Hisz látjuk, milyen a Sátán dühe mindazok ellen, akik félik az Istent. Ha jól fontolóra vesszük, milyen állapotú a mi életünk, rájövünk, hogy százezerféle halálnak vagyunk alávetve, és sebesülés nélkül egyetlen lépést sem tehetünk. S elég hozzáértő képességünk van annak kimondásához, hogy az ember semmi, fontolóra véve a benne rejlő törékenységet. Közben nem kellően vesszük fontolóra, hogy a mekkora a Sátán gonoszsága, aki körülfon minket és bevet mindent ellenünk, hogy a kétségbeesésbe taszítson. Ezért Urunk figyelmeztetni akart itt minket, mi szükség van arra, hogy az angyalai védjenek, akik minden, a Sátán ellenünk tervezett támadásával küzdenek. Mert ahogyan a Sátán ellenségünk, úgy jelöl ki Isten angyalokat a támogatásunkhoz, s teszi meg őket a mi jólétünk munkásaivá. S hogy jobban megértsük, amit mondta, jegyezzük meg először is azt, hogy Jóbot itt különféleképpen bünteti: a javaiban és a gyermekeiben. A Sátánt rövid pórázra fogta, így semmit sem tehetett a személye ellen, hanem kizárólag csak a javait bántotta. Ez nagyon jól megmutatja, hogy Isten adta a kezébe azokat, majd utóbb Jób gyermekeit is, akik olyan drágák voltak a számára, mint a tulajdon élete. De van egy másik dolog is: Jób nem egyetlen fájdalmas módon veszítette el a javait és a gyermekeit, hanem az ördög különféle kísértésekkel ostromolta, s ő maga hozott le villámot az égből, valamint támasztott vihart a levegőben. Ímé, Isten eme szolgáját mennyire különféle kínok érték. S az csak fokozhatta a bánatát és a bajait, ha így gondolkodott: Most mi a helyzet? Nemcsak az emberek vannak ellenem, de Maga Isten s harcol velem. Igaz, hogy ez első ránézésre furcsának tűnhet nekünk, s láthatjuk, hogy egyeseket annak a véleménynek az elfogadására ösztönzött, hogy Isten itt a türelem bizonyos képét festi le nekünk, nem holmi konkrét történetet vagy cselekedetet. De ezek az emberek nem értik, miképpen bánik Isten az Ő szolgálival ama hit mértékének megfelelően, amit Ő osztott szét közöttük. Mi hát a helyzet? Nem egyforma kísértések érnek minket, mert Isten nem tett minket egyforma módon olyan erősekké, amilyeneknek lennünk kell. Vannak gyengeségeink és Isten ezekben támogat. S amikor ostromozza az embereket, azt azért teszi, hogy megalázkodjanak, vigyázzanak magukra és buzgóbban hívják Őt segítségül. Mások pedig sokkal erősebbek és szívósabbak. S miért van

ez így? Mert Isten jóval nagyobb bőségben öntötte ki rájuk a Lelkét. Mert (amint az korábban említettem) Isten, amennyit ad nekünk a Benne rejlő erőből, annak megfelelően gyakoroltat minket és teszi próbára a hitünket, ami biztosan a javunkra szolgál, még ha egyedül csak Ő tudja, miért cselekszik ekképpen. Ő nem köteles nekünk egyetlen cseppnyi erőt sem adni, hanem meghagyhat a magunk gyengeségében, hogy elnyomottak legyünk és megsemmisüljünk bármely óra bármelyik percében. Mert önmagunkban nincs semmink ellenállni, csak ha Isten erősít meg minket az Ő kegyelméből. Mégis (mint említettem) ez nem egyforma módon történik. Mert az egyik ember még mindig megmarad gyengének, a másiknak pedig sokkal nagyobb lesz az ereje. S itt látjuk, hogy a szent emberek, akik kiváló kegyelemmel lettek megöntözve, miért szenvedtek sokkal többet is az életük során. Közülünk ki részesült olyan durva bánásmódban, mint Ábrahám, vagy lett volna oly nyomorúságos élete, hogy sohasem pihenhetett? Látjuk: Isten megparancsolta neki a szülőföldje elhagyását, és amikor megtette ezt, sokáig habozott utazással, mígnem atyja elhunyt az úton. Végül bement az országba, de nem tudta, hogy melyik úton kell járnia és hová kell mennie. Isten ugyanis nem kegyeskedett neki megmondani, melyik volt az az ország, ahová elhívta, hanem mondhatni, mint lelket tartotta a vízen. Az emberek rövid idő alatt annyi rosszat tettek vele, amennyit csak tudtak. Üldözte az éhség, ezért azt olvassuk, hogy elmenekült és elvették tőle a feleségét. Utána, amikor visszatért, megint újra kellett kezdeni neki mindent és azt olvassuk, hogy legeltetésre alkalmas helyet keresett. Mindezek ellenére azonban Isten ezt mondta neki: Ne bánkódj, én neked adom ezt a földet, s te leszel annak ura és parancsolója. Igen ám, de ő nem látott ebből semmit, s nem volt helye a letelepedéshez. Mindazonáltal Isten azt ígérte neki, hogy az egész világ örökösévé teszi (Rm4:13). Utóbb, noha valószínű volt, hogy utódjának kell lennie, mégsem volt neki, pedig ez volt az, aminek vigaszt kellett volna neki nyújtania. Idős és elfonnyadt volt, Isten azonban mégis azt mondta neki: nem boldogulsz, ha nincs utódod. S miképpen lett volna ez lehetséges? Hiszen már olyan idős volt, hogy többé már nem várhatott erre. Isten megadta neki Ismáelt. De őt kik ellett vágni és száműzni abból a házból. Végül, amikor megkapta Izsákot az ígélet szerint, Isten azt a fiát is elszakította tőle, ezt mondván: Eredj és öld meg (1Móz12 és a további fejezetek). Mindez még több, mint amit Jóbról olvasunk, mert ha egy atya hallja, hogy a gyermekeit agyonsújtotta a villám, vagy valakik meggyilkolták őket, az is bizonyosan hatalmas, nehezen elhordozható fájdalom a számára. De Ábrahámnak megint erre a helyre kellett jönnie. Miután Isten ismét fiút adott neki, mintha a halálból támasztotta volna fel, megmutatta neki, mi is volt a neki adott ígélet. Eddig (mondta Isten) a tenyeremen hordoztalak, hogy örököld ezt a földet. De nagyon távol állsz attól, hogy te magad élvezd azt, vagy birtokba vedd még az életedben: a te leszármazottjaidat elűzik onnan és idegen földön lakoznak majd egy nagyon kegyetlen zsarnok uralma alatt négyszáz éven keresztül. Látjuk, miképpen edzette az Úr a szolgáját, Ábrahámot, furcsa, az emberek között szokatlan módon. S miért? Mert meg is erősítette őt a Szentlelkével, nagy és durva támadásokat indítva ellene. Látjuk tehát, miképpen munkálkodik Isten a legkiválóbbakban, hogy ők mondhatni tükrökként és követendő példaként álljanak előttünk. S valójában az ember soha nem végez majd olyan munkát egy kis műhelyben, mint egy nagyban, ahol minden dolog jól felszerelt és ékes rendben van. Mert ha csak egy kis műhelye van, akkor nem lesz képes egyetlen nagy munkát sem elvégezni. Isten ugyanígy cselekszik. Látjuk, miképpen vált előnyösség, hogy Jób mintaként álljon előttünk, s Isten a súlyosabb csapásokat mérje rá azzal a céllal, hogy amikor hozzá hasonlítjuk magunkat, mindegyikünk megszégyenülhessen, látva, hogy nem vagyunk képesek elviselni semmiféle csapást, bármennyire enyhe, vagy közönséges legyen is az. Mi ugyanis olyan lágyak vagyunk, hogy fájdalmas még látni is. Ha Isten bármi megpróbáltatást küld ránk, soha nem gondolunk arra, hogy mitől kímél meg minket, hanem az elménk csak a pillanatnyi bajra irányul, s nem nyerünk vigaszt Isten abban megnyilvánuló jóságának megragadásából, hogy megtart minket. De hogyan? Ha az ember ingatag, akkor úgy fogja fel a betegségét, hogy semmi másra sem gondol és nem így fogja fel a dolgot: Isten sok eszközt adott nekem, hogy azokkal

könnyítsen rajtam: támogatást kaptam a bajaimban, az emberek törődtek velem, kiszolgáltak és elláttak, (ahogyan egyik ember a feleségét, a másik a gyermekeit és a szolgálai is ellátták őt). Látom tehát, hogy Isten nem büntet engem mértéktelenül: azt mondom, Nála készen vannak az orvosságok vagy a saját raktárából, vagy valami másikból. Mi soha nem gondolunk ezek közül a dolgok közül egyre sem, hanem elfog minket a szomorúság, s a zablát harapdálva kínozzuk és gyötörjük magunkat, sőt, még Istenre is megharagszunk. S ez ugyanolyan gyalázatos hálátlanság, mint a többi, mert amikor bármiféle kényelmetlenség ér, mindig erre kell gondolnunk magunkban: Ajaj, ha az én Istenem nem könyörül rajtam, akkor mi lesz velem? Nem csak ezt a bánatot kell eltűrnöm, hanem még sokkal nagyobbat is, amire rászolgáltam, s Isten majd talál újabb eszközöket, hogy további büntetéseket szabjon ki rám. Mert meg van írva, hogy fel vannak Nála halmozva a vesszők, s amikor előveszi ezeket ellenük, ha jónak látja, meg kell éreznünk a kezének csapásait, amik még nem értek utol minket. Ha efféle dolgok az eszünkbe jutnak, akkor biztos, hogy a legnagyobb e világi nyomorúságok és bajok közepette is megvigasztalódunk és érezzük a bánatunk némi csillapodását. De semmit sem teszünk annak érdekében, ha ez a lecke hiába lett megírva. Ezért tartuk észben, hogy Jób személyében Isten az, Aki tükröt állít elénk, amiben megláthatjuk, hogy amikor ostromoznak, nem szabad a bajainkat olyannyira a szívünkbe venni, hogy annyira kényesek legyünk és azt mondjuk: ennél rosszabb dolgom már nem is lehetne. Óvakodjunk attól, hogy felszítsuk Isten haragját ebben az értelemben, ahogyan sok meggondolatlan ember teszi. Ehelyett gondolkodjunk ekképpen: biztos, hogy a megpróbáltatásaim nem túlterhelők, hanem azért érzem így, mert túl lágy vagyok. De mi történne velem, ha Isten nem nyújtaná ki a kezét felém? Akkor kétségtelenül nem ez lenne az egyetlen bajom. Mert vannak nála készleten sokkal nagyobb és sokkal kiterjedtebb bajok is. Isten tudja, mekkora mértéket kell tartani a megbüntetéssel, ezért, ha tetszik neki, beletaszíthat a feneketlen mélységekbe, s akkor a pokolba kerülök. Ezért kell most szem előtt tartanom a jóságát, s hálát adni Neki, amiért megkönyörült rajtam és megkímélt engem. S ennek bizonyosságaként íme itt van Jób, aki ugyanolyan ember volt, mint én, s látszólag teljesen értelmes, de mégis látom, miképpen ostromozta őt Isten, nem egyféleképpen, hanem különféle módokon. Így amikor összemérem önmagam vele, jó okom van türelmesnek lenni, megalázkodni Isten hatalmas keze alatt és rábízni magam az Ő jóakarátára, kérve, hogy Ő kormányozzon engem s rendelkezzen velem, mint a kezében levő teremtményével. Ha így állunk hozzá, meg fogjuk látni, hogy Isten mindig jelen van a Benne bízók és az Őrá támaszkodók megtámogatása végett. Mert bár csodálatos erőt látunk Jóbban, ő mégis ugyanolyan törekeny ember volt, mint amilyenek mi vagyunk. S ennek bizonyítása végett megkérdendő: miképpen lehetett ennyire megerősítve, ha nem Isten nyújtotta ki felé a kezét? S az erő, amit Isten kölcsönzött Jóbnak, vajon mára megfogyatkozott? Vajon Isten megváltoztatta a célját vagy a természetét? Nem. De akkor látjuk, hogy Isten erősítette meg Jóbot, s eljutunk azokhoz az ígéretekhez, melyek nemcsak egyetlen emberre vonatkoznak, hanem mindenkire. Íme, miképpen mutatja meg Isten, hogy ha kétségbeesünk a saját testünk gyengesége miatt, Neki van arra orvossága, ha Őhöz menekülünk. Ha pedig levertek vagyunk, azzal megerősít minket, mert ellenkező esetben teljesen elhagyatottakká válunk. Látva tehát, hogy Isten oly módon kínál orvosságot, hogy az könnyít minden gyengeségünkön, ne kételkedjünk abban, hogy miképpen megtartotta a szolgáját, Jóbot, úgy fog munkálkodni bennünk is manapság. Mert az Ő célja nem más, mint az elpecsételésünk a minden ember számára közös ígéreteivel, valamint a bizonyosság és a megtapasztalás megadása a számunkra egy ember személyében azért, hogy ne kételkedjünk benne: Ő ugyanolyan jó lesz, mint az Igéje. Ezért ne hozakodjunk elő ezzel a kifogással: Íme, én csak egy ember vagyok. S miért ne? Jób talán nem volt ember? Ábrahám talán nem volt ember? Dávid talán nem volt az? De segítséget kaptak. S Isten manapság nem ugyanaz, Aki akkor volt? Vajon azóta megváltozott? Vajon csak három-négy embert akart megsegíteni? Vajon amikor azt mondta: várad és védműved leszek, s melletted állok majd minden szükségedben, akkor csak Jóbra, Ábrahámra és Dávidra gondolt?

Így, hacsak nem vádoljuk Istent megbízhatatlansággal, bátran arra a következtetésre juthatunk, hogy amiképpen megsegítette Jóbót, úgy fog megsegíteni minket is. De mi van akkor, ha meg vagyunk fosztva Isten Szentlelkének a kegyelmétől? Az a mi makacsságunkból fakad, mert nem a jó végkifejletet tartjuk szem előtt, amit kész beteljesíteni az életünkben, amikor az ígéreteit adja nekünk. S noha Ő vezet minket, nem akarva mást, mint az erejét használni a fenntartásunkra, mi mégis becsapjuk a kaput Előtte. S ebből jól látjuk, miféle céllal íródott meg ez a történet a számunkra: azért, hogy (mint már említettem) tudhassuk, miképpen segíti meg Isten az övéit, s ebből megértsük: Ő nem felejt el támogatni őket a szükségükben, s a szükségleteik nagyságának megfelelően az orvosság mindig készen áll a megfelelő időben. Azonkívül itt istenes feljegyzéseink vannak arról, hogy a megpróbáltatások nem mindig jelentik azt, hogy Isten gyűlöl minket. Ha ebben nem hiszünk, akkor nem lehetséges, hogy nyugodtak maradjunk a megpróbáltatásokban. Nem ok nélkül írta ugyanis meg szent Pál, hogy a türelemből kell vigaszt merítenünk (Rm15.4). Ha az ember nem Istenben vigasztalódik, még ha nagy és legyőzhetetlen bátorságot mutat is, az nem ugyanaz, mint amit türelemnek nevezünk, mert az az ember nem olyan türelmes, mint amilyennek lennie kellene. Ez csak egy kölcsönzött türelem, ahogyan a közmondás mondja, azaz erőltetett és az akaratunkkal ellentétes türelem, mint amikor az öszvér a zablát harapdálja. Igaz, hogy az efféle emberek állhatatosaknak mondják magukat, és semmiképpen sem hajtanak fejet, látván a balsorsot, hanem azt gondolják: mindezek ellenére szilárdaknak kell lennünk. Itt látjuk a hitetlenek türelmét. Noha elhíresülnek a világban, mint bátor és szívós emberek, mégsem szűnnek meg Isten ellen lázadni, s Benne keresni a baj okát. Röviden: mindegyiknek meg kellene tisztítania önmagát. Nem tudom (mondják), miért történt ez velem, de lehet, hogy ellenem van a szerencse, vagy Isten tétlen és nem törődik a dolgokkal, vagy valami más miatt ilyen az ember helyzete. S így történik meg, hogy ezeknek az embereknek a szíve állandóan tele van méreggel. De Isten más módon akar minket a pácienseivé tenni: Ő nevezetesen azt szeretné, ha készek lennénk mindent eltérni, biztosítva magunkat róla, hogy mind a jó, mind a rossz az Ő kezéből származnak. Azt szeretné, ha túrnánk a büntetéseit, nem vágyva másra, csak arra, hogy Ő kormányozzon minket, s megtagadnánk minden saját érzelmünket. S bár ez nehéznek tűnik a számunkra, harcolnunk kell a saját gonosz vágyaink ellen és ellene kell állnunk azoknak oly módon, hogy egyedül Ő maradjon a mesterünk. Mert lehetetlenség, hogy a türelem nyílt és szabad legyen bennünk, ha nem Istenben vigasztalódunk. S miképpen lehetséges ez? Szükséges tehát teljesen biztosaknak lennünk abban, hogy amikor Isten ostromoz minket, akkor nem megsemmisíteni akar, hanem inkább a jólétünket tartja szem előtt. Mert ami azt az embert illeti, aki úgy képzei és véli, hogy Isten is ellene van, azzal nem történhet más, mint hogy elfogja az elme bánata és haragja, sőt, az az örültség, amitől a vadállat szerepét játssza és felkel Isten ellen. Szerethetjük mi Istent, amikor meg vagyunk arról győződve, hogy Ő nem akar mást, mint minket tönkre tenni és megsemmisíteni? Ezért nagyon szükséges teljesen biztosaknak lennünk abban, hogy amikor Isten megbüntet minket, akkor az nem annak a jele, hogy gyűlöl, vagy az ellenségeinek tart, hanem inkább azzal az eszközzel gondoskodik az üdvösségünkről. S itt látjuk (ahogyan szent Pál mondja, Rm8:36), miképpen áll a mi győzelmünk Isten eme szeretetének megragadásából Jézus Krisztusban: legyünk teljesen meggyőződve arról, hogy Isten a gyermekeiként örökbe fogadott minket. Mert ha a magunkévá tesszük ezt az alapvet, akkor semmiféle megpróbáltatásban sem fogunk kétségbe esni. Miért? Mert miután Isten szeret, soha nem rendülünk meg, s a bajaink oly csekély mértékben fogják akadályozni a jólétünket, hogy még azok is a segítségünkre válnak és Isten oly módon fog munkálkodni, hogy az üdvösségünk is halad a végkifejlet felé ezekkel az eszközökkel. Látva tehát, hogy Jóbót szerette az Isten, s ő volt az egyike a világban valaha volt kiválóságoknak, legyünk meggyőződve arról, hogy ha Isten hébe-hóba kemény és fájdalmas megpróbáltatásokat enged kiállnunk, mégsem szűnik meg a védelmében tartani és szeretni, s pont a szeretetből részesít jó és hasznos dolgokban. De rá kell térnünk arra is, amit itt olvasunk, miszerint Isten nemcsak a javaiban, de a gyermekeiben

is büntette Jóbót. Ezt jól meg kell jegyezni. Mert az, aki keménynek mutatkozott az egyik fajta kísértésben, az fokozatosan elcsügged majd a másik fajtában. Lehet olyan ember, aki oly mértékben megveti ennek a világnak a javait, hogy ha nagyon gazdag lenne, aztán elszegényedne, attól sem riadna vissza, hanem megmaradna jó nyugalomban, s ezt mondaná: nos, gazdag voltam, de Isten akarata volt a megbüntetésem. Most elvesztettem a javaimat és a vagyonomat, dicsőség ezért Istennek. Bárki azt hihetné, hogy ez az ember annyira állhatatos, hogy semmit sem érezne a bajai miatt. Íme, mennyire erényes! Igen, de ha a másik oldalról éri támadás, és valami új kísértéssel szembesül, akkor akkora nyomorúságban fogja magát érezni, hogy semmiféle vigaszra nem talál. Nem elég tehát türelmesnek lenni az egyik fajta bajokkal szemben, hanem ki kell állnunk minden megpróbáltatást.

S itt azt is látjuk, miért edz minket a mi Urunk különféle képpen: ezt a dolgot pedig bölcsen meg kell figyelni. Mert miután Isten ránk küldött valamilyen bajt, mi pedig azt feltételezzük, hogy elkerültük azt, furcsának tűnik, ha más megpróbáltatás látja jól el a bajunkat. De Istennek jó oka van a megelevenítésünkre a különféle kísértésekkel abból a célból, hogy amint már említettem, a türelmünk megmutatkozzon. S ha az emberek javai drágák a Számára, akkor az emberek gyermekeinek még sokkal inkább azoknak kell lenni. S itt látjuk, miért akarta a mi Urunk, hogy ez legyen az utolsó hír, mintha itt Jóbót kínpadra vonta volna. Amikor az embert kínpadra vonják, a kínjai egyre jobban és jobban fokozódnak, míg végül már nem képes többet elviselni. Sátán hasonló politikáét folytatott Jóbbal. Mert amikor ezeket a szavakat adta tudtára: íme a sabeusok elragadták az ökröket és a juhokat, aztán rablók jöttek és levágták a szolgálodat, az olyan volt, mintha átadta volna neki a névjegykártyáját. Itt látjuk, miképpen vonta kínpadra az embert. Amikor jött valaki és azt mondta: íme tűz szállt le az égből és megemésztette a juhokat, az olyan volt, mintha valaki nagy súlyt akasztott volna a lábára a kínjait fokozandó. De íme a végkifejlet, amikor valaki hírt hozott neki a gyermekei haláláról. Tanuljuk hát meg, hogy amikor elmenekültünk az egyik féle csapások elől, melyeket túlon túl súlyosbak és keménynek véltünk, semhogy elviselhetők legyenek, Isten képes újabbakat küldeni, melyek sokkal keményebbek lesznek az összes előzőnél. S miért? Mert ha a Sátán gyakorol ránk nyomást az egyik oldalon és Isten engedi ezt meg neki előzetesen abból a célból, hogy átmenve ezen a megpróbáltatáson Isten megdicsőülhessen bennünk, nekünk pedig sokkal nagyobb okunk legyen hálát adni neki, amikor megszabadít minket egy olyan hatalmas ellenfél támadásaitól, mint amilyen a Sátán. Néha ezt megteszi a mi keménységünk érdekében is. Amikor látja, hogy tompák vagyunk a sarkantyúzásra, s túlcserdulunk és ellustulunk, akkor gorombábban kell minket ösztökélnie a közmondásunknak megfelelően: a rideg lónak rideg lovas kell. S nincs itt számunkra semmi más Jób példájában, csak a már általam említett megjegyzése. De van itt még valami, amiről korábban már beszéltem, nevezetesen, hogy Jób kísértései más vonatkozásban is különbözőek voltak. Mert a rablók elvitték a javait és a barmait, a villámlás elégette a legnagyobb részüket, a hatalmas szélvihar pedig romba döntötte a házat, ahol a gyermekei voltak, akik ennek következtében elpusztultak. Mert bár eljöttek az ellenségei és elragadták a barmait, végül még a házába is betörték és a gyermekeire is rátörték, minden összesen nem volt annyira kemény és furcsa dolog, mint amikor azt hallotta, hogy tűz esett alá az égből és az erős, szilaj szélvihar megölte a gyermekeit. Mert ebben az esetben Jóbót annak kimondására ösztökélték az események, hogy: Mi ez? Az emberek ellenem vannak és Isten is az ellenségemmé vált. Hiszen honnan jön a villámlás a levegőben? Honnan jönnek a rejtett szelek? Azt mondják, a szelek Isten hírvivői, akik úgy hajtják végre az Ő parancsait, mintha hírnökök lennének. Azt is mondják, hogy az égi tűz mintegy az Ő jelenlétének jele. Jób tehát juthatott erre a végkövetkeztetésre: Látom, miképpen háborúzik velem Isten az egyik oldalon és az emberek a másikon, és sem az ég, sem a föld nincs velem, hanem mindkettő ellenem van. Ajaj, hová menjek? Ettől teljes mértékben kétségbe eshetett volna. Látjuk tehát, hogy amikor a kísértések ennyire különbözőek, sokkal jobban összezavarodunk. S a tapasztalat is ezt mutatja, így minden ember láthatja önmagában. Mert ha csak egyféle kint szenvedünk el, fokozódjon az

bár a végsőig, mégis táplálunk némi reménységet. De mikor az egyik ember az egyik oldalról kerget, a másik pedig a másik oldalon támad ellenünk, az ellenségeink száma pedig növekszik, és körülvesznek minden oldalról, sőt még Isten is látszólag ellenünk van, akkor többé már nem vagyunk képesek állni a sarat, s minden bátorságunk elszáll, mint a szegény lelkeknek, akik elvesztették minden reményüket. S mikor látjuk, hogy minden rászakadt Jóbra, jegyezzük meg jól, hogy ebből hasznot húzhatunk, ha biztosak vagyunk benne: Isten a mi hitünket és állhatatosságunkat is alaposan próbára fogja tenni a különféle kísértésekkel. Amikor az emberek zaklatnak minket, vagy bármi kárt okoznak nekünk, akkor úgy látjuk, Isten tett nekünk rosszat, ha nem áll bosszút azonnal úgy, hogy még az eget is az ellenségeink ellen hajlítva nem bosszulja meg a nekünk okozott sérelmeket. S egy cseppet sem vesszük fontolóra, Isten miképpen tesz próbára minket abban az esetben, s Ő nálunk is jobban tudja, mi a hasznos és ajánlatos a számunkra.

Egyébként bárki megkérdesheti itt, miképpen esett alá tűz az égből és égette meg Jób juhait. Mert az ördögnek a villámlás és a viharok nincsenek a hatalmában: nincsen akkora szuverenitása a levegőben, hogy támaszthatna forgószeleket és viharokat a maga tetszése szerint. Ezt könnyű megválaszolni, de a témát részletesebben is tárgyaljuk a következő prédikációban. Annyit azért jegyezzünk meg, hogy noha a szelek Isten hírnökei az akaratának végrehajtására, s a villámnak is hasonló a természete, az ördög mégis munkálkodik ezekkel, amikor az Isten az ő szolgálatait használja, mint azt korábban kijelentettük. Ne tekintsük hát furcsának, ha Isten akkora szabadságot ad az ördögnek, hogy az képessé válik villámokat, forgószeleket és viharokat támasztani. Mert nem annyiszor képes ezt megtenni, ahányszor csak neki tetszik, hanem Isten készíti erre a szolgálatra, valahányszor csak Neki tetszik. Látjuk tehát, hogy a kérdés meg van válaszolva, ezért nem kell csodálkoznunk, hogy az ördög akkora vihart támasztott és olyan bolond időjárást keltett, ami romba döntött egy házat, vagy ha villámokat gerjesztett az égben, azaz, annyira, amennyire Isten megengedte neki, hiszen látjuk: Isten a szolgálja hitének és türelmének próbára tételét parancsolta meg neki. Itt másrészt azt is meg kell említenünk, hogy Jób türelme még inkább erőnyes és dicséretes volt, hiszen oly nagy magasságból esett alá. S nagyon értelmesnek is tűnik, mert nem szűnt meg áldani Istent még akkor sem, amikor a végtelenségig elhagyatottá vált. Ez (azt mondom) rendkívüli dicséretre méltó, mert tudjuk, hogy vannak, akik a bővelkedésben megfélekeznek önmagukról. Nemcsak a világiakról beszélek, és az olyanokról, akik egyáltalán nem gondolnak Istenre, hanem a kegyesekről is, akik egész életükben istenfélelemben jártak, sőt azokról, akik még mindig ilyen gondolkodásúak: amikor minden a rendelkezésükre áll, észrevétlenül megfélekeznek magukról és többé már nem is merik önmagukat. Emlékezzünk, mi történt Ézsaiással (1Kir20:13, 2Krák32:31, Ézs39:2). Noha a fejét teljes mértékben az Isten szolgálatára, valamint a saját kötelességeinek ellátására adta, mégis, amikor látta, hogy az átlagosnál jobban meggazdagodott, többé már nem küldött Ézsaiás prófétáért, és nem törődött Isten tanácsának megtudakolásával, hanem mindent a saját feje után tett, s úgy felmagasztalta magát, hogy azzal kiváltotta Isten nemtetszését, amikor hencegve megmutatta a kincseit. Isten keze pedig, mint olvassuk, nagyon gorombán sújtott le rá az ostobasága és az elbizakodottsága miatt, amik elragadták. S erre gondolt Dávid is, amikor ezt mondta: „Azt mondtam azért én jó állapotomban: Nem rendülhetek meg soha.” (Zsolt30:7). Dávid nagyon jól tudta, miképpen vitte őt előre Isten, és soha nem homályosította el az Ő kegyelmét. De inkább arra gondolt, hogy talán világi célok is közrejátszottak abban, hogy Isten kivonta őt a barmok trágyájából és királyi pozícióba helyezte. Így magasztalta Őt: az Ő akaratát volt, hogy a halála után is beszéljenek erről. Nem kérkedett a nemesi mivoltával és nem követelt semmit magának. Mindennek ellenére, amikor Isten megszilárdította őt a királyságában, ő pedig nyugalomban látta magát, elkezdte felemelni önmagát és azt mondta: addig vitte előre a dolgokat, hogy többé már nem rendül meg. De Dávid azt mutatta be, mikké válunk, amikor jól megy a dolgunk: nevezetesen, megrészegülünk az említett ostobaságtól, amikor úgy tűnik a számunkra, hogy Isten soha nem

fog változtatni az állapotunkon, amikor a gyönyöreink között lustálkodunk. Íme mit kell itt megjegyeznünk: nevezetesen azt, hogy az elme csodálatos ereje mutatkozott meg Jóbban, amikor fontolóra vesszük, hogy miképpen állt ellene az említett oly egyszerre bekövetkező nagy kísértéseknek, és nemcsak egynek, hanem amennyi csak érte egyetlen csapásban – látjuk miképpen állta ki ezeket. Nem sokkal előtte olyan gazdagságban élt, hogy úgy tűnhetett, minden ember kedveli őt: nem volt ember, aki ne magasztalta volna. Röviden, a Sátán maga mondta, hogy Isten rejtette őt el köntösében. A kezében van (mondta a Sátán), s te oly módon véded őt, hogy úgy látszik, egy kényes embert csináltál belőle. Ezért nézd meg, mi történik vele a sorsforduló idején, ami nagyon nehéz dolognak tűnhet a számára. Annál inkább int ez minket is arra, hogy ne szűnjünk meg önmagunkat nézni, amikor Isten bármiféle bővelkedést küld nekünk. Mert biztos, hogy ha Jób nem keltette volna fel gyakran ez az úgymond trombitaszó: ki vagyok én? Mi az én állapotom? Akkor végleg megsemmisült volna, amint Isten lesújtott rá. Ezért ügyeljünk arra, hogy félelemben és reszketve járjunk, különösen akkor, amikor látjuk, hogy Isten bármiféle világi bővelkedésben részesít. Mert akkor jön el az idő, amikor az ördög közlelről figyel, hogy meglephessen és olyasféle kísértést vessen elénk, amire még csak nem is gondolnánk.

Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból, ahol azt olvassuk, hogy Jób abban az időben olyan szilárd helyzetben volt, hogy úgy tűnt, oly sok erője van, hogy semmiféle gonoszság sem érheti utol. Aztán egy pillanat alatt a villámlás és a forgószelel, valamint az ellenségei megfosztották mindentől, amije volt, és szélsőséges ínségre jutott, leszámítva a személyét, amit Isten megőrzött a még fájdalmasabb kísértésekhez. Ami a többit illeti, térjünk vissza a mondathoz, amit már érintettem, azaz, hogy ismerjük milyen a Sátánnak a kegyesekkel szembeni dűhe. Látjuk, hogy eddig hogyan tartotta őt Isten rövid pórázon, ezt mondván neki: *Jób személyét nem érintheted*. Emiatt látjuk, mekkora dűhvel tevékenykedett. Most pedig vizsgáljuk meg az eszközöket, amiket használ a kínzásunkra. Hisz nézzük csak meg, mennyi gyengeségünk van, s mennyi megpróbáltatás van a világban, s mennyi külső dolog van abban ellenünk: ugyanennyi éles dárdát tart a Sátán készenlétben ellenünk, s ugyanennyi sebet és halálos csapást képes ránk mérni, ha Isten nem rendelkezik másként. Látjuk, hogy az ördög folyamatosan rendelkezik efféle fegyverekkel, mi viszont teljesen mezítelenek vagyunk, könnyörgöm, mi lesz velünk, ha Isten ezt nem orvosolja? Annál inkább van okunk hálát adni a mi Istenünknek, hisz látjuk, hogy a Sátán nem tehet többet velünk, mint amennyit Ő megenged nekünk. S ezért kell folyamatosan segítségül hívnunk Urunk nevét és ezt mondani: Ó jaj Urunk, ha nem vagyunk a védelmedben, mivé leszünk? Biztosak lehetünk abban, hogy Te csak egy ideig büntetsz, de aztán kimutatod atyai jóságodat azzal, hogy nem engedsz minket gyökerestől kiszaggatni, figyelembe véve az ellenségünk gyalázatosságát. Mert ha nem zabolázod meg, azonnal felfal minket úgy, ahogyan a szegény juhokkal történik százezer farkas között. Látjuk tehát, miképpen kell örködnünk és figyelni, s óvakodni, Istenhez imádkozva, hogy ne engedjen minket a Sátán prédáivá válni. Mert ha a Sátán olyan kemény volt, hogy harcba szállt a világ Megváltójával is, hisz látjuk, miképpen támad a mi Urunk Jézus Krisztusra (Mt4:1, Mk1:13, Lk4:2, Ef6:17), biztosak lehetünk abban, hogy még keményebben fog ránk rontani. Ezért vegyük fel a fegyvert, amit Isten adunk nekünk az ellenálláshoz vele szemben, ami nem más, mint az Ő Ígéje, amihez szent Pál is küld minket, amikor teljesen fel akar fegyverezni minden világi kísértés és az ördög lenne. Utána fogadjuk el, amit Isten ad nekünk, hogy ne legyünk anyagok önmagunk megsegítésében azokkal az eszközökkel, amiket Ő ad a kezünkbe, hanem támogassuk meg önmagunkat a szükségben. Látjuk tehát, hogy mire kell összességében emlékeznünk ebből a leckéből, ha hasznót akarunk húzni az itt nekünk Jób példájában megmutatottakból, várva, hogy a többi részletesebben is feltáruljon.

De most boruljunk le a mi Istenünk arca előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy adja még jobban értésünkre, amikor ostromoz minket, hogy meggyőződhesünk róla: ez a bűneink és a vétkeink miatt történik. Ebből pedig hadd tudjuk meg azt is, hogy az Ő

azt akarja: legyünk megöldökölve a világ szerint. S folytonosan Magához vonzzon minket, amikor átvisz a megpróbáltatásokon, melyeknek sokkal édesebbeknek és kedvesebbeknek kell lenniük a számunkra, amikor látjuk, miképpen válnak a javunkra. Továbbá adja meg nekünk azt a kegyelmet, hogy a megöldökléssel már nem vágyjunk másra, csak arra, hogy úgy adjuk a fejünket az engedelmességre, hogy többé már ne hajoljunk el attól, hanem egyre jobban és jobban kitartsunk abban, míg el nem jutunk az örök nyugalomba. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A hetedik prédikáció az első fejezetről

Jób1:20-22

20. Akkor felkele Jób, megszaggatá köntösét, megberetválá a fejét, és a földre esék és leborula.

21. És monda: Mezítelen jöttem ki az én anyámnak méhéből, és mezítelen térek oda, vissza. Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úrnak neve!

22. Mindezekben nem vétkezék Jób, és Isten ellen semmi illetlent nem cselekedék.

Nagyon jól mondjuk, hogy a türelem nagy erény, s valóban az. De mégis nagyon kevesen vannak, akik tudják, mit jelent a türelem szó: ebből ítélheti meg az ember, hogy nem vagyunk-e túl gyorsan türelmesek és rendelkezünk-e azzal az erénnyel, amit oly nagyra becsülünk. De Isten oly fokú gondatlanságot lát az emberekben, hogy a szemünk elé akarja tární a számunkra annyira szükségest: ha nem vagyunk türelmesek, a hitünk szükségszerűen szertefoszlik, mert sem képes fennmaradni anélkül. S mivel ez így van, Isten akarata az, hogy a világ nyomorúságai közepette mindig nyugodt legyen a szívünk, s legyünk olyan alaposan meggyőződve az Ő jóságáról, hogy az boldoggá és elégedetté tegyen minket, s képesek legyünk megdicsőülni a Sátánnal és minden ellenségünkkel szemben. S miképpen lenne lehetséges, ha nem néznénk a világnál magasabbra, s nem vennénk fontolóra, hogy noha az állapotunk a testi megítélés szerint nyomorúságos, mégis megelégednénk azzal, látva, hogy Isten szeret minket?

S ez a mostani szöveg a Szentírásban található összes többihez hasonlóan kiváló annak megmutatása végett, mit is jelent ez a türelem szó. S tanulnunk kell belőle, ha azt szeretnénk, ha Isten is elfogadhatónak tartsa a türelmünket a megpróbáltatásaink során. Általában akkor is türelmesnek mondunk egy embert, ha nincs benne egy szemernyi valódi türelem sem. Mert bárki szenved el megpróbáltatásokat, azt az emberek türelmesnek mondják. Egyébként tartsuk ezt szabálynak, hogy ha türelmesek akarunk lenni, akkor mérsékelni kell a bánatunkat. Ha bármi megpróbáltatás ér utol, azzal kell megnyugtattunk magunkat, hogy Isten nem szűnik meg folyamatosan gondoskodni a jólétünkéről, s nekünk alá kell vetnünk magunkat Neki, mert jó okunk van arra, hogy Ő kormányozzon minket a saját jótetszése szerint. Íme, itt mutatkozik meg a türelem. De nincs jobb vagy illendőbb, mint belenézni a tükörbe, ami itt van elénk helyezve. Láttuk, hogy Jóbot leteríthették volna a megannyi gonoszságról szóló beszámolók. De azt olvassuk, hogy felkelt, megszaggatta a ruháit, megborotválta a fejét és a földre borult, megalázkodva Isten előtt. Itt mindenekelőtt azt látjuk, hogy azok a türelmesek, akik olyan úgy állnak meg a bánatban, hogy nagy szomorúságot és szívfájdalmat éreznek. Mert ha olyanok lennénk, mint egy darab fa vagy kő, nem lenne bennük semmi erény. Vajon dicséretre méltó az az ember, aki semmit sem érez a bajokban? Néha látunk egy szerencsétlen bolondot, aki neveti és gúnyolja az egész világot még akkor is, amikor már a halálán van, de azért van ez így, mert nem érez semmit a nyomorúságaiban. Ezt tehát nem szabad venni és tisztelni erényként, hanem inkább ostobaságnak kell tekinteni. Az oktalan állatoknak néha nincsenek érzelmeik, de emiatt mégsem türelmesek. Ezért jegyezzük meg, hogy a *türelmes* vagy *türelem* szó nem azt jelenti, hogy az embereknek ostobákká kell válniuk úgy, hogy semmi szomorúságot se érezzenek vagy ne sújtsa le őket semmiféle bánat, amikor megpróbáltatásokon mennek keresztül, hanem az az erény, amikor képesek mérsékelni magukat és olyan mértéket tartani, hogy nem szűnnek meg Istent dicsőíteni a nyomorúságaik kellős közepén sem. S nem sújtja le és borítja el őket a bánat és a gyötrelem annyira, hogy teljesen elcsüggednének, hanem harcolnak a saját kinszenvedéseikkel, amíg képesek lesznek újra Isten jó akaratahoz igazodni és arra a következtetésre jutni, hogy Ő minden vonatkozásban jó – ahogyan Jób is teszi itt. S most lássuk meg, mit kell ebből megjegyeznünk, amikor azt olvassuk, hogy Jób megszaggatta a ruháit és leborotválta a fejét, mert ezek a szokások megszokottak voltak a keleti országokban, amint

tudjuk, hogy ezeknek az országokban nem voltak olyan szokások, melyek megvannak ezekben a hideg országokban, melyekben mi élünk. Mert amikor bármi történt, ami nagy bajba sodorhatta az embereket, ők a bánat jelenként megszagatták a ruháikat. Ez különösen jegyezzük meg. S hasonlóképpen azokban az országokban, ahol az emberek hosszú haját szoktak viselni, leborotválták magukat, amikor gyászoltak. S fordítva, ahol az emberek borotválkozni szoktak, ott hagyják megnőni a hajukat, amikor bármiféle bánatuk van. Ezért Jób ruhaszagatása és borotválkozása az őt ért nehézség jelei. Mert bizonyos, hogy nem cselekedett a képmutatókhoz hasonlóan, akik gyakorta az ellenkezőjét gondolják, abból a célból leplezik magukat, hogy az emberek úgy gondolják, nagy nehézségeken mennek keresztül, közben pedig nem hagyják abba a nevetést a szívükben. Legyünk hát biztosak abban, hogy amikor megszagatta a ruháit és leborotválta a fejét, akkor telve volt szélsőséges gyötrellemmel, s amikor leborult a földre, akkor is ez mozgatta őt. De úgy látszik, mintha Jób utat engedett volna az őt ért nehézségnek, ami elítélendő hiba lett volna. Hiszen tudjuk, hogy az emberek szélsőségesek és szertelenek szoktak lenni a kínszenvedéseikben. Mert noha visszafogják és elnyomják magukat amennyire csak képesek rá, mégis mindig túllépik a mértékeket, s nincs annál nehezebb, mint mértékletesnek lenni ez embereknek oly módon, hogy betartsák a szabályt és ne lépjék túl a határokat. Látjuk, hogy az emberek nem képesek boldognak lenni, ha nem túláradóan boldogok. A bánat és a nehézség pedig még sokkal nehezebb kínszenvedés, mely sokkalta nagyobb erővel ragadja el az embereket, mint az öröm. Ezért annyiszor kell őrt állnunk, ahányszor csak Isten ránk küld bármiféle megpróbáltatást. Mert ez az a dolog, amivel a leggyakrabban szoktunk csapdába esni. S itt azt olvassuk, hogy Jób megszagatta a ruháit. Úgy tűnik, a még nagyobb bánatba hajszolta bele magát, mint amekkorában volt: mert az ember, aki ennyire eltorzultnak látja magát, az elképed önmagán. S utólag, amikor ezt olvassuk, valaki mondhatná, hogy még súlyosabb és nagyobb bánatba igyekezett magát belehajszolni, úgy, mintha a sarkantyúkat a saját oldalába mélyesztette volna. S ez (mint mondtam), elítélésre méltó lett volna. De először is meg kell értenünk, hogy a Szentírás itt azt akarja kifejezni, hogy ennek a szent embernek a bánata oly nagy és heves volt, hogy nem volt képes visszatartani magát a közönséges szokásoktól annak megmutatása végett, hogy olyan kín érte őt, ami a szíve legaljáig hatolt. Ez az, amit a Szentírás ki akart fejezni. Egyébként, noha az embereknek óvakodniuk kell, nehogy elnyelje őket a bánat, amikor megpróbáltatások érik őket, mindazonáltal, amikor Isten bajokat küld ránk, akkor azt akarja, hogy gondolkodjunk el azokon. Mert az összes bánat félretételének általános szokása teljesen haszontalan, mindezek ellenére mégis látjuk, miképpen esik bele minden ember, mert amikor a békességre törekednek, elvetik és messzire taszítják a szerencsétlenségeiket és messzire üzik azokat. Röviden, igyekeznek olyan ostobákká lenni, hogy egyáltalán ne tudjanak és ne vegyenek észre semmit. De épp ellenkezőleg, amikor Isten fejbe vág egy bunkóval, azt nem azzal a céllal teszi, hogy elámuljunk és szentségeljünk, hanem hogy elgondolkodjunk a nyomorúságainkon, és miképpen? Amellett, hogy meg kell emlékeznünk a bűneinkről, s esedeznünk kell a bocsánatért, s annál figyelmesebbeknek kell lennünk utána, hogy úgy járjunk, ahogyan kell. Ezzel arra is tanít, micsoda a mi életünk, hogy nem szeressük azt túlságosan és ne fuvalkodjunk fel hiábavaló vagy öntelt módon, ahogyan szoktunk, hanem inkább ismerjük el a köteléket, amivel a mi Istenünkhöz kötődünk, hogy olyan gyengéden használjon bennünket, mintha mondhatni a tenyerén hordozna. Végül, mivel érezzük, hogy gondját viseli az életünknek, az előttünk álló nagy útra kell tekintenünk, azaz meg kell maradnunk az örök királyságba vezető úton, ahol az igazi örömünk és nyugalomunk van. Látjuk, hogy Isten nem szűnik meg könyörületessé lenni hozzánk, amikor bármiféle csapással sújt. Mert azt azzal a céllal teszi, hogy megvizsgálva, mi van bennünk, mi is megtudjuk, milyen az állapotunk. Emellett jó és hasznos, ha a kegyesek, amikor Isten ostromozza őket, arra kényszerítik magukat, hogy elgondolkodjanak: ki vagyok én? Mi vagyok és? Miért ostromoz engem így Isten? El is kell nekik mindezeket gondolkodniuk. Hiszen látjuk, miképpen szagathatta meg Jób a ruháit és borotválhatta meg magát anélkül,

hogy ezzel megsértette volna Istent. Nem azt jelenti ez, hogy túlságosan nagy bánatba akarta ezzel magát belelovallni, hanem mindezek a dolgok a megalázkodást szolgálták, ahogyan a megtérés jelei is voltak az ókori embereknél. Mert ha Isten bármiféle csapást vagy háborút küldött rájuk, ők gyászruhába öltöztek és port szórtak a fejükre. Miért tették ezt? Nem a gonosz bánat táplálása végett, amiről szent Pál beszélt (2Kor7:10) és mondta, hogy a világ szerinti (mert az hibának kell tartanunk), hanem a másik bánat miatt, amit Isten szerint valónak jelent ki. Az pedig az, amikor az emberek elismerik a nyomorult bűnös mivoltukat, a bírójuk elé lépve elítélik önmagukat, és kimutatják, hogy méltók az elpusztításra. Mert aki gyászruhába öltözött és port szórt a saját fejére, azzal elismerte, hogy semmije sincs, amivel dicsekedhetne, hanem csukva kell tartania a száját úgy, mintha már meghalt volna. S ezzel ezt akarta kifejezni: nem vagyok méltó arra, hogy a Földön járjak, hanem földet kellene szórni rám, s Istennek is olyan mélyre kell engem vetni, ahol az emberek majd lábbal taposnak rajtam. Lájuk, miképpen viselkedett Jób. Mikor látta, hogy Isten az alacsonyságra hívta el őt, meglegedett az igazodással az Ő jóakaratahoz, s ugyanebből az okból szaggatta meg a ruháit és borotválta le a fejét. Ebből látjuk (mint már említettem) hogy a türelem nem jár bánat nélkül, ezért kell Isten gyermekeinek szomorkodni, s érezni a saját bánatukat, mindazonáltal nem vetni el a türelem erényét, amikor a saját kínjaiknak állnak ellen úgy, hogy nem táplálnak titkos elégedetlenséget Isten ellen, nem lépik túl a mértékletességet a bánkódásban, nem rugdalóznak az ösztöke ellen, hanem inkább dicsőséget adnak Istennek, amint az a szövegben is rögtön ez után következik: *Amikor Jób a földre borult, ezt Isten iránti imádatlással tette.* Mert igaz, hogy az itt olvasható Íge ezt jelzi: *az ember meghajolt vagy leborult.* De ennek jelentése ez: megalázkodott Isten előtt, hogy tisztességet tegyen Neki. Látjuk, hogy sokan a földre borulnak, akik mindezek ellenére nem szűnnek meg dühöngeni úgy, hogy ha lehetséges lenne, a felhők fölé emelkedve Istennel is összezsapnának. S látjuk, amint egyeseket azért ragad el a harag, mert nem törhetnek Isten ellen úgy, ahogyan szeretnének. Jób ezzel szemben azért borult a földre, hogy imádjá Istent, különösen arra figyelve, hogy megalázkodjon az Ő fensége előtt. Mert amikor érezzük Isten kezét, az azzal a céllal történik, hogy több tiszteletet adjunk Neki, mint korábban tettük. Biztos, hogy ha Isten nagyon lágyan bánna velünk, akkor is illene Hozzá járulnunk, mivel ezt a hívogatásunk végett teszi. Mi másra használná azt a nagy jóságot, mint arra, hogy Magához vonzzon minket? Miután azonban olyannyira vonakodunk Hozzá járulni, ezért Magához idéz, s megmutatja, milyen tekintéllyel rendelkezik felettünk. Mint amikor egy herceg látja, hogy az alattvalója lassú a kötelességeinek ellátásában, elküldi hozzá a tisztjét, hogy odaidézzé őt. Így Isten is észre véve, hogy elmulasztunk Hozzá menni, vagy inkább nem megyünk Hozzá olyan szíves és buzgó vonzalommal, mint ami megkívánt, serkent és odaidéző. Jób tehát tudván, mi az érzelmek célja és helyes használata, a földre borult azzal a céllal, hogy tisztességet tegyen Istennek és ezt mondja: Uram, igaz, hogy szolgálalak és tiszteltelek Téged eddig is minden időben, amikor virágoztam és a legnagyobb győzelmeidet arattam, akkor is örömet leltem a szolgálatodban. De minek? Nem ismertem önmagam kellőképpen, s most látom, mekkora az én törékenységem, s azt is, hogy valamennyien a nyomorult teremtményeid vagyunk. Ezért Uram, most ismét hódolok Előtted, látva, hogy tetszik Neked engem ostromozni ebben a világban. Uram, akarattal átadom magam Neked, s nem vágyom másra, mint arra, hogy a kezébe adhassam magam, bármi is történjen ebben a világban. Ennyit erről a mondásról, miszerint Jób a földre borult, hogy Istent imádjá.

Most pedig térjünk rá arra, amit itt olvasunk arról, hogy miképpen ismerte el Jób, milyenek az emberek: *Mezítelen jöttem ki az én anyámnak méhéből* (mondja), *és mezítelen térek oda, vissza.* Noha az anyja méhét említi, mást ért alatta, nevezetesen a föld méhét, ami mindennek az anyja. Vagy mint a kutyaszorítóba került ember, aki nem mondja ki teljesen a szavait. Mindazonáltal a tiltakozása elég világos, azazhogy Jób ezt akarta mondani: Nagyon jó, akkor vissza kell hát térnem a földbe ugyanabban az állapotban, ahogyan anyám méhéből kijöttem. Igaz, hogy ezt két értelemben is fel lehet fogni. Először, mint általános mondatot: íme

miképpen jönnek az emberek mezítelenül a világba. Majd amikor távoznak belőle, ugyanolyan állapotba kerülnek: nem viszik magukkal sem a gazdagságukat, sem a tisztességüket, sem a pompájukat, sem pedig a gyönyöreiket, s azt kell mondani, hogy a rothadásba mennek és a földnek kell befogadnia őket. A másik magyarázat azonban elfogadhatóbb, nevezetesen, hogy Jób a mondatot önmagára vonatkoztatta, mintha ezt mondta volna: mezítelenül jöttem elő anyám méhéből, s tetszett Istennek egy időre gazdaggá tenni engem, így nagy nyájaim lettek, nagy háztartásom és istenfélő gyermekeim. Röviden, fel lettem ékesítve az Isten által rám ruházott jótéteményekkel és áldásokkal. De most az az Ő akarata, hogy teljesen mezítelenül menjek el innen. Ő gazdagított meg engem mindezekkel a dolgokkal, s most Ő vette el ezeket azért, hogy visszatérjek az első állapotomba, s most azonnal a sírba rogyjak. S ezt a mondatot nagyon érdemes megfigyelni. Mert Jób nem adhatta volna jobb bizonyítékát a türelmének, mint elhatározva a teljes mezítelenséget, kimondta, hogy az Isten akarata volt. Igaz, hogy az emberek megfogalmaznak kifogásokat, miszerint nem képesek erőt venni a természet felett, hanem (dacára az ízlésüknek) mezítelenül kell a sírjaikba szállniuk. S még a pogányok is azt mondták, hogy nincs más, csak a halál, ami megmutatja, hogy mennyire kicsiny az ember. Ha az embernek nagy a gazdagsága, szőlőskertjei vagy legelői és birtokai vannak, az sem elég neki. Istennek kell új világokat teremtenie a számunkra, ha ki akar elégíteni minket. S ha egyszer mégis meghalunk, nincs több földünk, mint a magasságunk, ahol megrothadunk és semmivé válunk. Így a halál megmutatja, mik is vagyunk valójában, s milyen a természetünk: mégis, sokakat látunk küzdeni ez ellen a szükség ellen. Fényűző sírokat készítenek maguknak és pompázatos temetéseket rendeznek. Úgy tűnik, ezek az emberek rátaláltak a szívükben az Istennel szembeni ellenállásra, de nem érhetik el a céljukat. S valóban ilyen az ember általános állapota. Ami viszont minket illet, türelemmel kell elviselnünk a javaink és a vagyonunk elvesztését egészen a pusztá és mezítelen bőrünkig, s ebben az állapotban kell felkészülnünk a sírba szállásra. Íme (azt mondom) az, amivel türelmeseknek bizonyulhatunk. S ez az, amire Jób gondolt ebben a mondatban. S valahányszor és amennyire híjával vagyunk a világi javaknak vagy tűrjük az éhséget és a hideget, vagy bármilyen megpróbáltatás miatt kerülünk kutyaszorítóba és nincs enyhülés, gondoljunk a születésünkre, és vegyük fontolóra önmagunkat: mik vagyunk és honnan jövünk. Mert az emberek visszaélnék az atyai szeretettel, amit Isten biztosít a számukra, amikor ellátja őket a szükséges dolgokkal. Ezt a leckét tényleg jól bele kell vésnünk a szívünkbe, nevezetesen, hogy Isten nem hagy minket híjával semmiféle dolognak és nem úgy helyezett ebbe a világba, hogy ne gondolt volna a táplálásunkra. De még azt is el kell mindig ismernünk, hogy ezek a dolgok nem tőlünk származnak, s nem gondolhatjuk, hogy saját jogon birtokoljuk azokat, amikhez Isten pusztá jóságából jutunk. Ha egy ember a saját költségére rám talál és ezt mondja: gyere hozzám, s adok neked ennyi meg ennyi bort és ennyi meg ennyi kenyeret, és szórakoztatlak, de nem kötelezem el magam, hanem ingyen adok mindent neked – ha ezekután felszólítanám, kötelezve őt, akinek a kezéből minden nap kérnem kell, s akinek a kezéből kapom az ellátmányomat, vagy bérbe adnám azt, amit a szabad nagylelkűségéből juttat nekem, nem lenne az szörnyűséges hálátlanság? Megérdemelném, hogy szembe köpjének. Ezért annál inkább teljes mértékletességgel vagyunk kötelesek elfogadni Isten jótéteményeit, biztosítva magunkat arról, hogy Ő semmivel sem tartozik nekünk, s mivel szegények vagyunk, naponta kell Hozzá könyörögnünk az Ő határtalan nagylelkűségéért. Így bárhová is hajtson minket bármiféle szükség, tekintsünk vissza (mint mondtam), és vizsgáljuk meg: honnan jöttem én? Az anyám méhéből, teljesen mezítelenül, szegény és nyomorult teremtményként. Nem voltam képes magamon segíteni, sem abból a szegénységből megszabadulni, amiben voltam, ezért teljesen el kellett volna pusztulnom, ha mások nem segítettek volna rajtam. De tetszett Istennek támogatni engem és fenntartani egészen eddig az óráig, s megadni nekem számtalan ingyenes jótéteményét. Ezért, ha most tetszik Neki ostromozni engem, arra jó oka van, s nekem türelemmel kell túrnöm, látva, hogy az Ő kezéből jön.

Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk abból, amit Jób mutatott meg, ezt mondván: *Mezítelen jöttem ki az én anyámnak méhéből, és mezítelen térek oda, vissza.* Végül, mikor Isten javaklat ad a kezünkbe, azt képzeljük, hogy ezekkel hosszú időn át fogunk rendelkezni, s a tulajdonjog nálunk marad. S majd úgy kísér el minket a vagyonunk, hogy még a sírba is utánunk száll és soha el nem távozik tőlünk. De ne számoljunk így vele, mert azzal csak magunkat csapjuk be. Épp ellenkezőleg, legyünk abban biztosak, hogy ha Istennek tetszik elvenni a kölcsönadott javakat, legyen akár este vagy holnap, készen kell állnunk átadni azokat, s Ő nem tesz nekünk rosszat, ha egy perc vagy óra alatt veszi el mindazt, amit egy életen át szedtünk össze. Amit a többi illeti, miszerint Jób ezt mondta: *Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úrnak neve!* – amikor azt mondta, hogy az Úr adta, megmutatja: jó oka van, amiért Istennek kell elosztani a dolgokat, amiket a kezünkbe ad, mert ezek az Övéi. Amikor ugyanis Isten gazdagságot küld nekünk, azzal nem mond le a saját jogairól, hogy többé már ne legyen meg az a szuverenitása, amivel rendelkeznie kell a világ Uraként. Mert az *Alkotó* szó azt jelenti, hogy minden dolgot úgy alkotott, hogy minden hatalom és a szuverén uralom Nála maradjon. S bár az emberek rendelkeznek annak egy részével a javakból való részesedésnek megfelelően, amit Ő adott meg nekik ebben a világban, mégis illendő, hogy Ő továbbra is Úr és Mester maradjon. Jób tehát ezt tudva vetette alá magát teljesen Isten akaratának. S ez az a dolog, amit valamennyiünknek a legigazságosabbnak kell vallanunk attól függetlenül, hogy közben nincs ember, aki akarattal igazodna ehhez. S ennek bizonyítékeképpen, ha Isten engedi, hogy valamelyik jótéteményét két-három napig élvezzük, mi azt gondoljuk, hogy nagyon rosszat tesz velünk, ha megint elveszi tőlünk, és emiatt neheztelünk rá. S mit jelent ez? Ez ugyanaz a hálátlanság, mint amiről az imént beszéltem: nevezetesen, ha egyszer Isten nagylelkűnek mutatkozott a saját jóságából kiindulva, akkor arra az álláspontra helyezkedünk, hogy soha nem lenne szabad megmondania, mit cselekedjünk. Íme, ez a mondat elég megszokott a beszélgetésben, jóllehet úgy használják, hogy bárki megláthatja: csak nagyon kevesen értik. Annál inkább fontolóra kell vennünk, mit jelent ez a mondás: *Az Úr adta, az Úr vette el*, hogy megtudjuk, miféle tekintéllyel rendelkezik az Úr. Megadhatja nekünk a jótéteményei élvezetét, de el is veheti tőlünk bármelyik percben vagy órában a jótetszése szerint. S itt látjuk, miért buzdít minket szent Pál azzal, hogy ennek a világnak az ábrázata elmúlik (1Kor7:31) és a benne levő dolgok is elsuhanak és szétfoszlanak. Ezért úgy kell birtokolnunk, mintha nem birtokolnánk, azaz nem szabad az elménket a javakhoz kötni. Ahogyan egy másik helyen mondja, hogy nem szabad a bizonytalan gazdagságban reménykednünk (1Tim6:17), hanem ha Isten megfoszt minket mindentől, amit adott, akkor állandóan készen kell állnunk Jóbbal együtt mondani: nagyon jól van, ó Uram, a saját jogoddal tetted, adtad és elvetted a jótetszésed szerint. Így látjuk, mi ennek a mondásnak a jelentése: valahányszor és valahol csak e világ javaira gondolunk, mindig észben kell tartanunk, hogy ezeket mind Istentől kapjuk. S milyen feltételekkel? Nem örökbe, úgy, hogy többé már megszűnne ezek Ura lenni, hanem azzal a feltétellel, hogy ha tetszik Neki ezeket a kezünkbe adni, akkor el is veheti tőlünk, maikor ezt véli jónak. Értsük meg tehát, hogy annál jobban kötődünk Hozzá, amikor valami jótéteményben részesít egy napra, hónapra, vagy valamennyi időre, s nem szabad furcsállnunk, ha utána megfoszt attól minket, hanem ilyenkor a feljegyzett tudáshoz kell folyamodnunk, amiről beszéltem, nevezetesen Istennek mindig akkora hatalma van felettünk, hogy úgy bánhat az övéivel, ahogyan csak tetszik Neki. Ha törvényes dolog a halandó embereknek úgy bánni a javaikkal, ahogyan csak tetszik nekik, akkor vajon nem kell ezt annál jobban megadni az élő Istennek? Mivel szükséges, hogy ezt a hatalmat megkapja Isten, de ne csak a dolgaink felett, hanem saját magunk és a gyermekeink felett is, alázkodjunk meg Előtte, s ellenkezés nélkül engedelmeskedjünk teljes mértékben az Ő szent akaratának. Mindezek ellenére nagyon kevesen vannak, akik így tisztelik Istent. Igaz, hogy minden ember könnyen kimondja: Istentől kaptak mindent, amijük csak van, de mi van akkor? Mindent maguknak követelnek és úgy hengegnek, mintha Ellene lennének. S ez mi? Könyörgöm, jobb ez bármiben a gúnyolódásnál? Sőt, nagyon

is vaskos képmutatás az, amikor kijelentettük, hogy mindenünk Istentől van, mindazonáltal nem kevesebbre gondolunk, mint arra, hogy Neki kell rendelkeznie ezekkel, illetve Neki kell változtatnia, de hagyjon minket békén és engedjen szabadon úgy, mintha elszakadtunk volna Tőle és kivételt képeznénk a bíraskodása alól. Ez ugyanaz, mintha az ember ezt mondaná: Ó én teljesen megelégszem annak elismerésével, hogy Ő az én uralkodóm, hódolattal és hűséggel adózok Neki, de ami a házamba történő belépését illeti, nos ne követeljen semmit a kezemből és ne zavarjon engem. A világ nem tűrne el ilyen sértést, mégis látjuk, miképpen bánnak az emberek Istennel. S mit értünk az alatt a megvallás alatt, hogy mindenünk Tőle van, közben pedig nem tűrjük, hogy bármit is megérintsen? Látjuk tehát, miképpen gúnyolja Istent a világ nyílt szemfényvesztéssel, de nekünk mindig azt szükséges követni, ami itt van megírva. Azaz, miután Isten adott mindent, amink csak van, Ő vissza is veheti tőlünk, amikor akarja. Amit pedig utána olvasunk, hogy *áldott legyen Isten neve*, az többet is jelent. Mert ezzel Jób úgy veti alá magát Istennek, hogy megvallja jónak és igazságosnak, még ha olyan súlyos ostorcsapásokat szenved is el az Ő kezétől. Mondtam, hogy ez többet is jelent, mert minden ember megadhat Istennek minden hatalmat és szuverenitást, s mondhatja: nos, látom, hogy Ő adta, Ő el is veheti. De közben nem ismeri el, hogy Isten igazságosan bánik vele, amire jó oka van, mert soka vannak, akik mikor ostromoztatnak, kegyetlenséggel, vagy túlságos szigorúsággal vádolják Istent, így nem képesek fenntartani azt a jogát, hogy elvehesse, amit nekik adott. S nem veszik fontolóra (mint említettem), hogy a javaikat azzal a feltétellel birtokolták, hogy azok ma vagy holnap el is vetethetnek tőlük. Nagyon kevesen veszik ezt fontolóra úgy, hogy békésen belenyugodnának, s megvallanák, hogy nincs jobb, mint minden dolgot alávetni Isten fenségének, s elismerni, hogy ha Ő hagyná, hogy a magunk útját járjuk, akkor az csak a zűrzavarba vezetne. Ha pedig az akarátának megfelelően kormányoz minket, akkor minden a hasznunkra és a javunkra válik. Íme, hová kell eljutnunk. S azt is látjuk, mennyire sokat jelentenek ebben a mondatban a *Legyen áldott az Úr neve* szavak. Mert nemcsak kiválogatnunk kell a szavakat, de azt is fontolóra kell vennünk, mit jelentenek, s hogy ezek őszintén és tisztességesen hangzottak el. Hisz miképpen volna lehetséges, hogy Isten nevét áldjuk, ha először nem ismernék el Őt igaznak? Az azonban, aki ellentmond Istennek úgy, mintha kegyetlen és goromba lenne, átkozza Istent, mert fellép Ellene, amennyire csak tőle telik. Aki nem ismeri el Istent Atyjának, önmagát pedig Isten gyermekének, az nem enged a jóságának és nem áldja Istent. S miért? Mert az, aki nem ízlelte meg Isten könyörületét és kegyelmét, amit Isten mutat ki az emberek iránt, amikor őket ostromozza, az szükségszerűen a fogát fogja csikorgatni Rá, s összegyűjt, majd kiokád valamiféle mérget Ellene. Ezért *az Úr nevének áldása* annyi, mint meggyőzni magunkat arról, hogy Ő igazságos és jogszerű a természetében, sőt, jó és könyörületes is. Íme., hogyan áldhatjuk Isten nevét Jób példájának megfelelően, azaz, elismerve az igazságát és a becsületességét, valamint a kegyelmét és az atyai jóságát irántunk. S itt látjuk, miért szerepel ez a szöveg zárásként: *Mindezekben nem vétkezők Jób, és Isten ellen semmi illetlent nem cselekedék*, s ezt a beszédmodot nagyon érdemes megfigyelni. Honnan származik az, hogy emberek gyötrődnek, amikor Isten a vágyaikkal ellentétes dolgokat küld rájuk, ha nem onnan, hogy egyáltalán nem tudják ésszel felmérni, mit cselekszik Isten és hogy jogos oka van úgy cselekedni? Mert ha alaposan bevésnénk a szívünkbe, hogy mindennek, amit Isten tesz, jó oka van, akkor biztosan megszágyenülnénk, ha úgy ütköznénk össze Vele, ahogyan szoktunk, fontolóra véve (mondom), hogy tudjuk, jó oka van arra, hogy mindennel úgy rendelkezzen, ahogyan látjuk. Most tehát célzatosan hangzik el, hogy Jób nem tulajdonított semmi ésszerűtlen cselekedetet Istennek, azaz nem képzelte azt, hogy Isten bármit tesz, ami ne lenne igazságos és becsületes. Ez különösen jegyezzük meg. De azt is meg kell jegyeznünk, hogy ezekben a szavakban (Istenről) nagyon sok benne foglaltatik, mert nem vesszük fontolóra, mennyire borzasztó úgy beszélni Isten munkáiról, ahogyan mi tesszük. Ha Isten nem abban részesít minket, amit szeretnénk, elkezdünk vele okoskodni és kifogásokat emelünk. nem azt jelenti ez, hogy láthatóan így cselekszünk, de maguk a tettek árulják el, hogy mindazonáltal ez

így van. Minden csapásra így tekintünk: miképpen történik ez? Mire gondolt, mikor ezt mondta? Méreggel telt szívből jött. Mintha az ember azt mondaná: ennek a dolognak másképpen kellett volna történnie, és nem látom okát, miért kellett így lennie – közben pedig Istent elítéljük egymás közt.

Íme, hogy törnek előre gátlástalanul az emberek. Mindenki mintha azzal vádolná Istent, hogy zsarnok vagy értelem nélkül való, aki nem akar mást, csak mindent zűrzavarba taszítani. Íme micsoda szörnyűséges istenkáromlások jönnek ki minden ember száján, de mégis nagyon kevesen veszik ezeket fontolóra. De mégis hatalmas dolog az, hogy tetszett a szent Istennek minket arra tanítani, hogy ha gondolunk a dicsőség megadására Istennek és úgy áldjuk az Ő nevét, ahogyan kell, akkor teljesen meggyőződünk arról, hogy Isten semmit sem tesz ok nélkül. Ezért ne vádoljuk Őt se kegyetlenséggel, se tudatlansággal, mintha rosszindulattal, vagy véletlenszerűen cselekedne, hanem ismerjük el, hogy minden dologban és minden vonatkozásban csodálatos igazságossággal, rendkívül nagy jósággal és végtelen bölcsességgel jár el, így nincs más a cselekedeteiben, csak becsületesség és egyenlőség. S igaz, hogy marad még egy vitatható dolog, nevezetesen az, hogy miképpen ismerte el Jób Istent minden dolog elvevőjének, amikor a tolvajok rabolták őt ki, mert ez a dolog nagyon furcsának tűnik a számunkra. Mivel azonban az idő már nem engedi meg ennek a megmagyarázását ma, ezért holnapra halasztjuk. Most megelégszünk annak megmutatásával, hogy ha csapások érnek minket, nem szabad azt hinnünk, hogy ez ok nélkül történik, hanem inkább Istennek van jogos oka ezt cselekedni. Ezért amikor összezavarodunk és megszorodunk, Őhöz kell folyamodnunk, s imádkoznunk kell, hogy adjon kegyelmet annak megismerése végett, hogy semmi sem ér minket ebben a világban anélkül, hogy Ő azt elrendelné. Sőt, legyünk róla meggyőződve: Ő úgy rendezi el a dolgokat, hogy minden a mi javunkra válik. S amikor rendelkezünk ezzel a fajta ismerettel, az majd lehetővé teszi, hogy türelemmel tűrjük a csapásokat, amiket Ő küld ránk. S arra is szolgál majd, hogy megalázkodjunk Előtte, s amikor megízlelteti velünk az Ő atyai jóságát, nem fogunk másra vágyani, mint az Ő dicsőítésére minden eszközzel, úgy az ínségben, mint a bőségben.

Most pedig hajoljunk meg a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy zabolázzon meg minket, nehogy a saját csapdánkba essünk bele a hiábavaló képzelgéseinkkel. Hanem inkább tudva, miképpen rejlik minden jótéteményünk és jólétünk Őbenne, Hozzá jöjjünk ezeket keresve, teljesen rábízva magunkat az Ő kegyelmére, hogy ha egyszer nyugalmat adott nekünk abban, legyünk olyan teljesen meggyőződve az irántunk érzett szeretetétől, hogy még ha megannyi baj és megpróbáltatás között is járhat ebben a világban, soha ne szűnjünk meg szorosan Őhöz ragaszkodni és az Ő félelmében és az Iránta való engedelmségben járni, míg végül kiszabadulunk ebből a halandó testből és a bűn börtönéből és rabszolgaságából, amiben vagyunk, míg össze nem gyűjt minket az Ő mennyei dicsőségébe, ahol már nem lesz akadály, hanem örvendezhetünk a mi Istenünknek, mint a dicsőségének és a javainak részesei. S ne csak nekünk adja meg ezt a kegyelmet, hanem stb.

A nyolcadik prédikáció, ami az első a második fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza az előző fejezet végét: Az Úr adta, az Úr vette el és az, amit ezt követi a második fejezetben

Jób2:1-6

1. Lőn pedig, hogy egy napon eljövén az Istennek fiai, hogy udvaroljanak az Úr előtt. Eljöve a Sátán is közöttök, hogy udvaroljon az Úr előtt.

2. És monda az Úr a Sátánnak: Honnét jössz? És felele a Sátán az Úrnak, és monda: Körülkerültem és át meg átjártam a földet.

3. Monda pedig az Úr a Sátánnak: Észrevetted-e az én szolgálmat, Jóbot? Bizony nincs a földön olyan, mint ő; feddhetetlen, igaz, istenfélő, búngyűlölő. Még erősen áll a ő feddhetetlenségében, noha ellene ingereltél, hogy ok nélkül rontsam meg őt.

4. És felele a Sátán az Úrnak, és monda: Bőrt bőrért; de mindent a mije van, odaad az ember az életéért.

5. Azért bocsásd ki csak a te kezedet, és verd meg őt csontjában és testében: avagy nem átkoz-e meg szemtől-szembe téged?

6. Monda pedig az Úr a Sátánnak: Ímé kezedbe van ő, csak életét kiméld.

Mindeddig arról beszéltem, hogyan halálos ellensége Istennek az ördög, s valóban az. Mindazonáltal azt is mondtuk, hogy engedelmeskedik az Alkotójának, Akinek alá van vetve. Nem akarattal teszi ezt, hanem erővel van arra kényszerítve. Minthogy az ördög rendkívüli dühvel bosszantja és pusztítja az egész világot mégis, bármit is próbál, vagy bármit is talál ki és gyakorol, semmit sem képes véghezvinni Isten akarata nélkül. S ahogyan a Sátánt visszatartja a félelem, úgy tartja vissza a világi gonosz embereket is. Igaz, hogy a tőlük telhető legnagyobb mértékben átlépik a korlátjaikat és kezükbe veszik a sorsukat, képesek ellenszegülni Istennek és nem hiányzik belőlük az erre irányuló akarat. Közben azonban Isten a Maga akaratát valósítja meg bennük, mert ők csak eszközök, akikkel munkálkodik és akik az Ő saját céljait szolgálják. S ezt a dolgot is nagyon jól kimondja Jób a megvallásában, amikor azt mondja, hogy Isten, Aki megadta neki a birtokolt javait, el is vette azokat tőle. Mert biztos, hogy a Sátán volt a cselekvő mind a borzasztó vihar támasztásában, mind Jób javainak elragadásában és a gyermekei legyilkolásában. Miképpen lehetséges, hogy mégis Istennek tulajdonítja ezeket a dolgokat? Konkrétan láttuk korábban, hogy a tolvajok és a rablók vitték el a javait, vajon illő, hogy Istent nevezzük meg a tolvajlás és a rablás szerzőjeként? Úgy tűnik, az emberek bűneibe igyekszünk Őt belegöngyölni, mert nem menthetjük fel azokat, akik azért jöttek, hogy Jób javaira és barmaira támadjanak. Itt látjuk a tolvajokat, akiket elítélhetünk, de Jób mégsem mondta, hogy a Sátán az, aki így kifosztott engem, vagy a tolvajok tették ezt velem, hanem azt mondta, hogy Isten tette ezt meg. Vajon káromolta Jób Istent ennek kimondásával? Nem. Mert Isten megengedte ezt a mondását, hisz láttuk már, hogy nem vádolta Istent semmilyen ésszerűtlen cselekedettel, hanem megvallotta, hogy Isten igazságos és egyenlőséggel teli. S dicsőítette Őt, ahogyan kell, mindazonáltal itt konkrétan kimondta, hogyan volt Isten ama tettek cselekvője, amit a tolvajok tettek, s miképpen volt az ördög is az.

Most hát látjuk miképpen szuverén mindig valamennyire az Isten a dolgok irányításában és elosztásában itt lenn, s az olyan végkifejlet kialakításában, amelyet jónak lát. S itt nem szabad a saját értelmünk szerint megítélnünk a dolgokat, ahogyan egyes elbizakodott személyek teszik, akik szükségszerűen alávetik Istent és az egész világot a fantáziájuknak. Ők okatlan állatok, sőt annyira buta állatok, amennyire csak lehetséges. Sem tudással, sem bölcsességgel nem rendelkeznek, de hogy megbecsülést szerezzenek maguknak, azt mondják, hogy nem látják okát, amiért Istennek kellene lenni minden dolog megcselekvőjének, mert akkor a bűn szerzőjének is Neki kellene lenni. De akkor vajon nem irányítják a Szentlelket, ha így

beszélnek? Mert akkor szükségszerűen ebbe is bele kell törődnünk. S ha az ember alaposan átvizsgálta a dolgot az elejétől a végéig, akkor szükségszerűen arra a következtetésre kell jutnia, hogy nem vagyunk képesek jobban felfogni Isten cselekedeteinek nagyságát és magasságát, mint amennyire Neki tetszik azokat velünk némileg megízlelteni legalábbis a képességeinknek megfelelően, melyek nagyon csekélyek. Senki sem ismeri Isten cselekedeteit, csak Ő Maga: ezek feneketlen mélységet alkotnak (ahogyan az Írás mondja) és mi nem vagyunk képesek felérni ezekhez, mert mindenki, akik kutatják ezeket, csak összezavarodnak, ha nem teljes tisztelettel és alázatossággal folytatják a kutatást. Ezért egyedül csak Istenre tartozik, hogy ismereteket adjon arról, hogy mit, hogyan és mikor cselekszik. Nekünk pedig meg kell elégednünk azzal, amit a Szentírás mond. S bár furcsának tűnik nekünk, s nem vagyunk képesek felfogni a képességeinkkel és értelmünkkel, mégis azt kell vallanunk, hogy Isten igazságos. S mivel nem érjük el, várunk annak a napnak az eljövetelére, amikor majd nem csak részleteket látunk, s úgymond nem a sötétségben ülünk (ahogyan szent Pál mondja), hanem szemtől szemben szemléljük majd a dolgokat, melyek most mintegy a tükörben mutatkoznak meg nekünk (1Kor13:9-12).

Egy kiváló szöveget látunk tehát, ami megmutatja nekünk, miképpen vezeti és kormányozza Isten a világot a gondviselésével. De azt is meg kell jegyeznünk, mi célból mondja a Szentlélek, hogy Isten cselekszik mindent és semmi sem történhet meg az Ő beleegyezése nélkül. Azért, hogy megvethessük a Sátánt és minden gonosz embert, amikor látjuk őket oly sok mindent gyakorolni és újabbakat koholni, mert biztosak vagyunk abban, hogy nem képesek megvalósítani az elképzeléseiket. Látjuk tehát, miképpen akar Isten minket biztosítani a védelméről, s megmutatni miképpen áll nagyon messze a Sátán attól, hogy önmaga ura legyen és véghez vigye azt, amit akar: azt olvassuk, hogy Isten szándékait szolgálja. Mivel látjuk, hogy ez a helyzet, alkalmazzuk a Szentírást erre: nevezetesen, az ellenségeink körülzárhatnak minket, s mi olyanok vagyunk, mint a juhok a farkas szájában, mégse szűnjünk meg Istenben bízni és biztosítsuk magunkat arról, hogy amíg az Ő szárnyainak árnyékában vagyunk, biztosak lehetünk az üdvösségben. S miért? Mert szuverén uralma van minden teremtmény felett oly módon, hogy még a Sátánt és a világ minden gonosz emberét is félelemben tartja, s mindent olyan végkifejletre juttat, amelyet jónak lát. Íme, mire kell támaszkodnunk, hogy nyugodtan segítségül hívassuk Istent, s amikor segítségül hívtuk Őt, biztosak legyünk abban, hogy Ő vezet minket. S ezért kell észben tartanunk, amit említettem, hogy ne legyünk Isten ítélő bírái, mert az túlságosan nagy vakmerőség lenne. Vajon nem ördögi gőg volna, ha az emberek nem ismernék el, hogy Isten igazságos, csak ha annak látnák is Őt? S vajon Isten megalázkodna és lealacsonyodna annyira, hogy ezt mondaná: nos, látom, számot kell adnom nektek? Ami azokat illeti, akik így felfuvalkodnak a gőgtől, vajon nem méltók rá, hogy Isten teljesen legyűrje őket? De bizonyosan azok. Azt is látjuk itt, miért mondta Salamon, hogy azok, akik túlbuzgók Isten fenségének kutatásában, és túl messzire, a számukra szükségesnél messzebbre mennek, azokat a saját gőgjük fogja leteríteni, ezért majd összezavarodnak. Nem marad hát más a számunkra, mint az említett józansággal imádkozni Istenhez, hogy annyit tanítson meg nekünk, amennyi a javunkra és a hasznunkra válik, s annyit kapjunk, amennyit Ő jónak és helyesnek mond, még ha ennek az ellenkezőjét is kérjük. Látjátok tehát, miképpen kell eljárunk. Sok ember véli úgy azonban, hogy sokat nyert, amikor rátalált holmi csip-csup szörszálhasogatásra annak alátámasztásához, hogy nem Isten csinál mindent, amit a Sátán és a gonosz emberek cselekszenek. Általánosságban azt a választ szokták adni, hogy amikor a gonosz népség valamilyen gáztettet követ el, akkor azt nem Isten teszi, hanem csak eltűri, s egyszerűen hagyja őket megcselekedni. Látva azonban, hogy van hatalma és tekintélye vezetni őket, vajon a tűrése, vagy az engedélye nem pontosan olyan, mintha Ő Maga tette volna meg? Ezért ez nem más, mint nagyon ostoba kifogás, s Istennek nincs szüksége a mi hozzájárulásunkra is az Ő igazságának és igazságos mivoltának a fenntartásához. Nekünk nincs szükségünk ilyen kiindulópontokra, hogy azzal fogjuk be a gonosz népség száját, akik

káromlásokat szólnak Isten szentsége ellen, hanem elegendő nekünk az, amit a Szentírás mond nekünk. Mert az, hogy Isten nemcsak megenged és tűr, hanem végre is hajtja az akaratát, mind az ördög, mind a gonosz emberek által, kitűnik abból, hogy a Szentírás nem azt mondja: *Uram, Te megengeded*, hanem *Uram, Te megtetted*. Mint ahogyan Dávid, megvallva a bűneit és a vétkeit, amikor Isten súlyosan megbüntette, ezt mondta: *Uram, kihez menjek panaszkodni? Hiszen látom, hogy ez a Te kezed. S noha Dávidot gonosz emberek üldözték, ezt mégis Isten kezének nevezte (Zsolt59:10). Íme, miképpen beszélt az Úr Maga. Akkor Nála bölcsőbbek leszünk? Vajon elhitetjük Vele, hogy szüksége van a mi színes cífraságainkra, biztosítandó Őt arról, hogy egyetlen ember se fedhesse meg? Mert látjuk, miképpen beszél a saját munkáiról. Amikor meg akarta büntetni Dávidot Betsabé elragadásáért, azt mondta neki: te ezt a dolgot titokban tetted meg, de én a Napot teszem meg bizonyágtevőjének. Miképpen? Mi volt az, amit Isten tett Dáviddal? Azt, hogy Absolon elragadja az apja feleségeit, és beszennyezze őket az egész nép szeme láttára, a Nap, mint tanú előtt (1Sám12:12).*

Itt egy vérfertőzést látunk, ami borzalmas és természetellenes, mindazonáltal Isten világosan megmondta: *meg fogom tenni*, mert ezek az Ő szavai. Látjuk tehát, hogy miképpen nem egyszerű elnézés vagy jóváhagyás: Maga Isten munkálkodott oly módon, hogy a gonoszok szükségszerűen az Ő akaratának eszközeivé váljanak, mint azt már mondtuk. S könyörgöm, ami a bírói hivatalt illeti, az vajon nem több, mint engedni, hogy a hóhér azt tegye, amit jónak lát? Amikor egy bírónak ítékeznie kell egy bűnöző felett annak megfelelően, amit a törvény és a lelkiismeret elvisel, akkor vajon majd azt mondja a hóhérnak: hagylak, menj és tégy ezzel az emberrel, amit akarsz? Nem, épp ellenkezőleg. Kihirdeti az ítéletet, majd azzal összhangban átadja a bűnözőt a hóhér kezébe az ítélet végrehajtására. Íme Isten szuverén Bírója a világnak, s vajon nem tiszteletlenség Vele szemben azt mondani, hogy nem tesz mást, csak engedi, hogy a Sátán azt tegyen, amit csak akar? Ez nem Isten igazságának kigúnyolása és az egész rend felforgatása? De, kétségtelenül az.

Ezért jegyezzük meg, hogy amikor a gonoszok megvadulnak, és nem törekednek másra, mint mindennek a zűrzavarba taszítására, Isten akkor is felettük áll, irányítva és kormányozva a dolgokat oly módon, hogy semmi sem történik az Ő gondviselése nélkül, sem pedig másként, mint ahogyan Ő elrendelte azt.

S itt látjuk, hogy Isten viszi hadba azokat, akiket elragad a saját becsvágyuk vagy kapzsiságuk, s ezért háborúkat indítanak és bajokat okoznak a világban, s Ő alkalmazza őket a saját szolgálatában. Hisz Ő Maga nevezte őket a szolgáinak. A szolgám, Nabukodonozor (mondta, Jer25:9). S mi módon volt az Nabukodonozor? Először is, ő bálványimádó volt, másodszor pedig gonosz gazfickó, aki nem vágyott másra, csak az emberi vér kiontására, s az egész világ felforgatására, amennyire csak tőle tellett. Nem volt benne sem egyenlőség, sem becsületesség, mindazonáltal Isten mégis a szolgájának nevezte őt. S miképpen? Nemcsak hagynia kellett őt, hogy tegye, amit akar, mert azt mondani brutalitás lett volna, s ha a szamarak beszélni tudnának, ésszerűbben viselkednének, mint azok, akik ezen a módon tartják magukat bölcseknek. Akkor hát látjuk, miképpen hajtja végre Isten a parancsait és a rendeleteit, s ebből kiindulva tartsuk észben, hogy a gonoszság szerzősége semmiképpen sem hárítható Rá. A Sátánnak kell viselnie a gyalázatot a saját makacssága miatt, s az embereket a saját lelkiismeretük fedi meg és ítéli el, ami majd a bírójuk lesz, Isten pedig megdicsőül mindenben, amit csak tesz. S hogyan? Tudjuk, hogy minden dolgot azoknak a szándékoknak és céloknak megfelelően kell megítélni, amikre az emberek törekednek.

Vizsgáljuk most meg, mi módon vezeti és kormányozza Isten azokat a dolgokat, amik ebben a világban történnek. Igaz (mint más láttuk), hogy a Sátán nem vágyik másra, mint minden elpusztítására és romba döntésére, de Istennek a másik oldalon világosan ellentétes a végcélja. Mert minden munkáját ítéleteknek nevezik, s ennek kimondásával a Szentírás ezzel az egy szóval akar kitörölni minden züllött képzelgést, ami csak eszünkbe juthat. Így ez a jele Isten minden munkája igazságának, ti., hogy ezek ítéletek és igazság. S ennek

bizonyítékaiképpen bünteti Isten azokat, akik vétkeztek. S ki az, aki képes Vele perbe szállni, hogy nem jót cselekszik? Isten emellett még a türelemre is akarja szoktatni a kegyeseit és meg akarja őket tanítani az alázatra. Mit mondunk mindezt? Elítélhetjük ezeket? Teljesen biztos, hogy nem. Vegyük a ma élő leggonoszabb embereket, és kérdezzük meg tőlük, hogy vajon törvényes-e, ha Isten megbünteti az emberek bűneit és vétkeit, vagy Őrá tartozik-e megalázni az övéit, hogy a hitük engedelmességét tegye próbára, vagy megszelídítse őket, hogy megtanulják megtagadni a világot. S ők fogcsikorgatva bár, de Istent fogják dicsőíteni. Látva tehát, hogy Isten adja ezt a jelet, ebből következik, hogy minden munkája igazságos és helyes, még ha az emberek gáncsokodnak is ellenük. Igaz, hogy a gonoszok nem szűnnek meg morogni és ugatni Isten ellen, bár beleharapni nem tudnak. Mégis meg kell lennie, ahogyan Dávid mondja a zsoltárban, Zsolt51:6), hogy Isten igazolva lesz (vagy igaznak találtatik) az ítéletben. Nem ok nélkül beszélt így Dávid. Mert ő tudta, hogy olyan túlradó bátorság és makacsság rejlik az emberekben, hogy semmire nem vágnak jobban, mint felkelni Isten ellen és összevissza szórni a szavakat. Dávid tehát ilyen pimaszságot és konokságot látva a világban, ezt mondta: nagyon jó, teljesen igaz, hogy a teremtmények oly mértékben átlépik a korlátjaikat, hogy Istent szükségszerűen káromolják és szidják vele, s így mondhatni a teremtmények válnak bírókká. De Ő ettől függetlenül tiszta marad. Amikor az emberek kiokádták a mocskukat Ellene, a végén az összegzésnél az Ő igazságossága kiderül majd a fogcsikorgatásuk ellenére. Ne csodálkozzunk hát azon, hogy zúgolódnak a tanítás ellen, mert ennek így kell lennie és a Szentlélek is előre megprófétálta, mint látjuk. De folytassuk az utunkat egyszerű elmével, s tartsuk magunkat ahhoz, amit Isten jelent ki nekünk Önmagáról. Látjuk tehát miképpen kell hasznosítanunk az elhangzott leckét. S ragadjuk meg erősen az itt kínált vigasztalást is, s övezzük körül magunkat vele, mármint, hogy a Sártán és a világ minden gonosz népsége ellenünk támadhatnak, de mégis Isten kezének irányítása alatt állnak és az Ő akaratát hajtják végre. Erre pedig erővel lesznek kényszerítve, s akárhogyan is csikorgatják a fogait, akkor is így lesz, mert Istennek szuverén elsősége van az egész világ felett. Ezért az ördög és a gonosz emberek is az alárendeltjei, és semmit sem tehetnek az Ő egyetértése nélkül. S itt megint látjuk, miért hangzott el, hogy a Sártán is megjelent Isten gyermekei között Őelőtte. Mert (amint azt már korábban kijelentettem), a Sártán nem képmutató módon akarta elleplezni magát, hogy az angyalok közé keveredhessen. De neki is meg kellett jelennie Isten előtt és számot kellett adnia a tetteiről. Nem azt jelenti ez, hogy ez a dolog valamely konkrét helyen történik, hanem azért beszél így a Szentírás, hogy a mi kezdetlegességünkhöz igazodjon, mivel nem fogjuk fel, miképpen jelenik meg minden dolog Isten előtt: Neki akkora a hatalma és a kiválósága, hogy semmi sem marad rejtve Előle. Amikor ezt halljuk, el kell ismernünk, hogy a Szentírás a mi értelmünkhöz igazodik, s oly módon tanít minket, ami a legkényelmesebb a számunkra és a legjobban illik a felfogóképességünkhöz. Isten tehát egy fejedelemhez hasonlítja, aki összehívja a segédjeit vagy az udvaroncát, így mindenkinek meg kell jelenni Őelőtte ítéletre. Ebből látjuk, miért hangzik el, hogy egy bizonyos napon az ördög is megjelent az angyalokkal együtt.

Jegyezzük hát meg, hogy amiképpen Isten elküldi az angyalait, hogy vezessenek bennünket és a jólétünk szolgálói, valamint az Ő hatalmának eszközei legyenek a fenntartásunk végett, másrésztől úgy küldi el az ördögöt, hogy zaklasson és kínozzon bennünket. S tudja, mi célból teszi ezt. Igaz, hogy először igencsak megdöbbenhetünk, amikor nem látjuk, miért teszi ezt vagy azt Isten. De mivel lesz jóváhagyva és próbára téve a hitünk, ha nem Isten dicsőítésével, s még ha meg is haladja az értelmünket, akkor is arra a következtetésre jutunk, hogy mindaz, ami bármikor Istentől származik, az jogos és igazságos, és nincs más, mint állhatatosság minden Ő útjaiban?

S biztos, hogy ez a mostani történet isteni tanítás a számunkra a mi kedvünkért. Mert amíg nem vesszük fontolóra, miért akarta üldözni Isten a szolgáját, Jóbot, addig majd úgy fog tűnni, hogy jó okunk van panaszkodni Rá. Miért? Ha Isten a gonoszokat bünteti, az jól van, sőt, ha ezt teszi, ellentmondani sem tudunk Neki. De ha az ember becsületesen és egyszerűen jár,

akkor miért adja át Isten őt a Sátán kezébe? Ha az ember ezt mondja: ó, de hát csak megengedte vagy eltűrte – ha a Sátánnak meglenne a saját szabadsága (tekintetbe véve, hogy mennyire erőszakos), s Isten minket is a prédájának hagyna, akkor vajon nem semmisülnénk meg szükségszerűen az első támadásakor? Ezzel szemben azonban látjuk, miképpen célja Istennek a szolgálja türelmének megismertetése általa. S noha vannak más, előlünk egy ideig vagy akár élethossziglan rejtett okai, nekünk mégis alázatosaknak kell maradnunk és meg kell vallanunk, hogy minden, amit Ő tesz, jó, még ha nem is látjuk, mi célból cselekszi. S bár nem látjuk magunk körül se az ördögöket, sem az angyalokat, mégis biztosra kell vennünk, hogy Isten küldi mind az egyiket, mind a másikat egyrészt a fenntartásunk, másrészt a próbára tételünk végett. Ezért mindig tudnunk kell, hogy Istennek jogos oka van büntetni minket, s ha napjában akár százszor is lever, azt is nagyon megérdemeljük. De mint azt már mondtam, Isten nem mindig veszi ezt tekintetbe, amikor bennünket ostromoz, hanem hébe-hóba azt akarja, hogy a Sátán kínozzon minket abból a célból, hogy győzelmet arathassunk felette, s minél szörnyűsebb a támadása, a győzelmünk még tiszteletre méltóbb legyen. Aztán az is a célja, hogy a gyakorlatban eddzen minket, hogy félelemmel vegyes tisztelettel álljunk és ne találjunk alkalmat önmagunk előtérbe tolására, illetve ne ébredjünk későn az önbizalom és a vakmerőség miatt, ahogyan szoktunk. Isten tehát oly módon ébreszt fel minket, hogy észrevegyük: ha nem Ő tart meg, az a mi bajunk lesz, különösen, ha nem leszünk megsegítve, mert akkor az lesz a sorsunk, hogy minden csapásnál összeroskadjunk és elvágódjunk. Ezért szükséges Istennek alánk tennie a kezét, mert az elesésünk egyébként halálos lesz. Isten akarata tehát az, hogy ezt megérezzük. De mindenekelőtt azt kell megértenünk, hogy az angyalok speciális módon viselik a gondunkat és vezetnek minket, annak megfelelően, ahogyan Isten a jólétünk szolgálóinak jelölte ki őket, és fenntartás végett rájuk bízott minket.

S ebből látjuk, miért nevezik őket hatalmasságoknak és fejedelemségeknek. Miközben az ördögök nem szűnnek meg zavart kelteni és megsemmisíteni mindent, amennyire csak tőlük telik, ez nem Isten akarata nélkül történik abból a célból, hogy felébredjünk, hozzászokjunk a kísértéshez és a próbákhoz, s annál nagyobb és kiválóbb győzelmet arassunk, miután bátran harcoltunk, végül pedig, hogy a Sátán semmit se szerezzen a kezünkől, mivel felülről származó erő vezet minket a szembeszállásban minden kísértésével. Íme, mit kell röviden észben tartanunk ennek a mondatnak az elolvasása után. Mivel azonban ezt korábban már magyaráztuk, most nem állok meg, hanem csak futólag idézem az emlékezetetekbe az elhangzottakat. Isten számadást követelt a Sátántól, s ezért mondta el a Sátán, hogy körülkerülte és bekóborolta a Földet. Ami pedig Jóbot illeti, Isten megkérdezte tőle: *Észrevetted-e az én szolgálmat, Jóbot?* Itt a Szentírás megint a mi kezdetlegességünkhöz igazodik, mert Istennek nem volt szüksége a Sátán megkérdezésére. Minden dolog (mint említettem) Előtte van, mivel azonban mi nem értjük, ezért a mi hasznunkra válik az efféle beszédmód, mert jobban megismerjük a dolgokat, Isten pedig nem annak mutatkozik, ami Ő a saját végtelen Lényében (mert abban elnyelődnénk), hanem olyannak látszik, amit mi is képesek vagyunk felfogni és elhordozni. S ebből látjuk az irántunk való nagy jóságát: mivel mi nem tudunk Hozzá menni, Ő jön le ide hozzánk abból a célból, hogy megismerhessük, legalábbis oly mértékben, ami a hasznunkra válik. Mert ha vakmerően az Ő hatalmas fenségének a színe elé lépnénk, megsemmisülnénk. Ha nem vagyunk képesek a Napba nézni anélkül, hogy kápráznának a szemeink, könyörgöm, hogyan lennénk képesek Isten dicsőségét szemlélni a maga teljes tökéletességében? Lehetetlenség ezt megtennünk, amíg új emberekké nem leszünk annak megfelelően, amit szent János mondott, miszerint meglátjuk Őt a maga valójában, amikor hasonlatosak leszünk Őhöz (1Jn3:2). Addig elégedjünk meg azzal, hogy a gyermekei vagyunk, s az Ő örökbefogadásának kegyelmét a Szentlélek pecsételte el a szíveinkben. Ezért ismerjük meg Őt abban a képmásban, amiben megmutatkozik előttünk. S ennyit arról, amit futólag említettünk, nevezetesen, hogy (mint szent Péter mondja) a Sátán nem szűnik meg

ordító oroszlánnak lenni (1Pt5:8), ami folytonosan új prédát keres. Látva, hogy ez a helyzet, szent Péter ebben az értelemben intett minket. Hozzátette: Álljatok meg szilárdan a hitben.

Ezzel megmutatta nekünk, hogy nem szabad félnünk, még ha a Sátánnak akkora is a hatalma, s őt nevezik e világ fejedelmének. Azt mondom, nem kell félnünk, hogy elpusztít minket, amíg fel vagyunk fegyverezve a hittel. Mert elég erőnk lesz és biztosak leszünk a győzelemben, ha Istenben nyugszunk meg és a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmére támaszkodunk, amit János evangéliumának tizedik fejezete említ. Az én Atyám, Aki a kezembe adott benneteket, erősebb mindenkinél (Jn10:29). Ne féljetez attól, hogy a Sátán elpusztítja a Teremtőjét. Mert Isten adott minket a mi Urunk Jézus Krisztus kezébe azzal a szándékkal, hogy Ő legyen a jó és hűséges megtartója mind a lelkünknek, mind a testünknek. Ezért nyugodjunk meg Őbenne, de maradjunk továbbra is figyelmesek és óvatosak. A hanyagok majd minden csapásnál legyőzve találják magukat. Mert a bizonyosság, amivel Istenben rendelkezünk, nem tesz minket lassúakká, s nem felejteti el a ránk leselkedő veszélyeket, hanem csak megtart minket, hogy el ne csüggedjünk a csatában. De ami az álomszuszékákat és az önmaguknak hízelgőket illeti, Ők megvetik Isten segítségét és nyugalma. A mi Urunk mondta: ne féljetez, én megtartalak benneteket, mert ha a Sátán mennydörgő támadásokkal vádol is, s nektez úgy tűnik, hogy hajótörést fogtok szenvedni, mégis biztonságban lesztek alattam és az én kezemben. De mikor ezt mondta, nem úgy értette, hogy az embereknek túl kell becsülniük önmagukat és nem kell tovább menniük. Épp ellenkezőleg, ezt mondta: Gyertek hozzám, nyugodjatok meg a védelmem alatt, hogy én lehessek az erődötök azok ellen, akik gaztetteket terveznek elkövetni ellenetek. Hiszen látjuk, milyen sok ellenség támad ránk, annál inkább illik tudnunk, milyen nagy szükségünk van Isten segítségére. Amikor pedig az Ő védelme alatt állunk, biztosak vagyunk abban, hogy sem a Sátán, sem e világ gonoszai nem képesek véghez vinni azt, amit elterveztek ellenünk. Figyeljük meg, milyen elevenen van lefestve nekünk az ördög, s amikor a Szentlélek azt mondta, hogy ő nem szűnik meg körül kerülni és át meg átmenni a Földet, akkor állandóan őrködnünk kell és mindig ébernek lenni, hogy Istenhez imádkozva és Őhöz folyamodva azért léphessünk a csatamezőre, hogy bátran harcolhassunk, amíg Isten meg nem engedi nekünk annak a győzelemnek az élvezetét, amit megígért. S ahol itt azt olvassuk Jóbról, hogy Isten konkrétan őrá kérdezte a Sántát, ez (mint már említettem) annak jele, hogy még manapság is csak nagyon kevés felebarátunk szolgálja tisztán Istent. S itt látjuk, konkrétan miért mondja, hogy *ő visszavonta magát a gonosságtól*. Mert mindenki tele volt romlottsággal, és nem volt más, csak a mindenütt szétáradó bűn. Ha sokan lettek volna az igaz emberek a világban, és lett volna sok Jóhoz hasonló, akik úgy adták magukat Isten szolgálatára, ahogyan ő, akkor Isten nemcsak arról az egy emberről beszélt volna. Ám Ő konkrétan csak Jóbot említette: *Bizony nincs a földön olyan, mint ő*.

Ez tehát arra figyelmeztet minket, hogy ne romoljunk meg, ha gonosz emberek között vagyunk, s noha látjuk, hogy az egész világ a gaztettekhez adja a fejét, és mindent a feje tetejére állít, nekünk nem szabad abból példát venni, s engedni, hogy elragadjanak, hanem továbbra is meg kell maradnunk a helyes engedelmisségben Isten vezetése alatt, könyörögve, hogy erősítsen meg minket a Szentlelkével, hogy a lábaink bele ne botoljanak azokba a botránykövekbe, amiket látunk, s amiket az ördög vet elénk, hogy letérítsen minket az utunkról. Látjuk tehát, hogy Jó így élt teljes becsületességben annak ellenére, hogy a világ csordultig tele volt romlottsággal abban az időben (mert mindenki megromlott). Jegyezzük hát meg, hogy a dolgok soha nem lehetnek annyira zűrzavaros állapotban, hogy mi szabadságot adjunk magunknak a gaztettek elkövetésére, hanem a szemünket mindig Istenen kell tartanunk, Őbenne kell teljesen megnyugodnunk és mondhatni az Ő jelenlétében kell járnunk. Mert látjuk, mi lett feljegyezve az igaz életet élt ősatyákról. Ők nem törődtek azzal mit csináltak az emberek ezt mondva: hát én is megtehetem mindazt, amit ők, nem leszek én sem jobb a felebarátaimnál. Inkább ezt mondhatták: Íme, Isten látja, miképpen járunk ebben a világban, ezért úgy kell viselkednünk, mintha Előtte állnánk, ezért a szemeinket Őrá kell szegeznünk és Benne kell

megnyugodnunk. Korábban már elmondtam nektek, mit jelentenek a minőségek és a titulusok, amiket Isten itt Jóbra alkalmaz. Nevezetesen, hogy először is rendelkezett a szív állhatatosságával vagy szilárdságával, mert az a valódi alap, amelyre önmagunkat alapoznunk kell. Tegyük fel, rendelkezünk a világ összes erényével, ezért minden ember dicsér és tisztelet és valódi angyalnak látszunk: Isten előtt mégis az egész életünk csak trágya és teljes mocskok lesz, amíg a szív említett forrása nem tiszta és szennymentes, mert ennek alapján lesznek a tetteink értékelve. Ezért minden ember szálljon magába, és kutassa át a saját lelkiismeretét, mert lehet, hogy nagyon szeretnek minket az emberek és minden ember nagyon elégedett velünk, sőt még tapsolnak is nekünk, mindazonáltal mégis átkozottak leszünk Isten előtt, ha bármiféle képmutatás rejlik a szívünkben, vagy ha nem tisztítjuk meg magunkat mindenféle színleléstől, hogy semmi kettősség se legyen bennünk, se kétszívűség, mint a Szentírás mondja máshol. Amikor így gondoljuk szolgálni Istent, az életünk is ennek megfelelő lesz, s úgy járunk majd, ahogyan illik. Látunk különböző embereket, akiket a legigazabbnak mondanak a világban. De a valóságban maga az életük mutatja az ellenkezőjét. Ők olyan jó viselkedésű emberek, hogy még látni is csoda őket, sőt hallgatni őket is az. De látva minden cselekedetünket, tevékenységüket, ők teljes mértékben megtestesült ördögök és az egész világot megfertőző halálos fertőzések. Jegyezzük hát meg jól, hogy az említett szilárdságnak együtt kell járnia az őszinteséggel és a becsületes viselkedéssel, hogy jó viszonyban lehessünk az emberekkel, bárki bosszantása nélkül, igyekezzvén segíteni a felebarátainknak és azt a barátságot mutatva, amit Isten parancsol nekünk. Itt látjuk, mivel mutatjuk ki a szilárdságunkat és ez az a valódi próbakő, amivel Isten tesz próbára minket. Ahogyan az aranyat is vagy próbakővel, vagy a kemencében próbálják meg, úgy mutatkozik meg a szívünk szilárdsága az őszinte és becsületes viselkedésünkből, amikor anélkül élünk az emberek között, hogy bosszantanánk őket, nem vágyva mások javainak az elragadására, híjával a kegyetlenségnek, híjával a gőgnek, és híjával a kérkedésnek. Ehelyett legyünk udvariasok minden ember megsegítése végett, könnyőretek a szükségben levők támogatása végett és szorgalmasok azokat a képességeket illetően, melyeket Isten ad nekünk. S amiképpen becsületesen és hűségesen kell bánnunk a felebarátainkkal, úgy kell Istent is félnünk. Mert nem lenne értelme, hogy az embereknek meglegyenek a jogaik és a kötelességeik, Isten pedig mindeközben ezek nélkül legyen. Mert Ő az, Akivel kezdeni kell, hiszen Ő a legmagasabb rendű. Ezért oly módon kell a felebarátaink szolgálatára adnunk magunkat, hogy közben Istenről se feledkezzünk el.

S ezt a dolgot nagyon érdemes megjegyezni. Néha ugyanis látjuk az erény külső megjelenési formáját az emberekben, így valaki azt mondhatná: ők kegyelt angyalok és senki nem találhat bennük hibát. De mi van akkor? Nem törődnek Istennel, inkább megvetik Őt. Ezért nem ok nélkül akarta itt Isten dicsérni a szolgáját, Jóbot, aki összeegyeztette ezt a két dolgot, nevezetesen becsületesen élt az emberek között, de megvolt benne az említett odaszántság is, azaz az igaz elme az élő Isten imádásához. Mindezek ellenére itt, ebben a világban élt, megannyi romlás között. Nos, ha fontolóra vesszük a szilárdságot, amelyben élt, szuperlusták leszünk, ha csak a minket körülvevő gonoszságoknak állunk ellen. Azt olvassuk, hogy Jób elvonta magát a gonoszságoktól, ezért ne gondoljuk, hogy problémamentesen szolgálhatjuk Istent, mert mindenfelől a gaztettek elkövetésére serkentünk majd ezzel másokat. Hogyan fogunk hát a kellő módon járni? Valóban el kell magunkat vonni a gonoszságtól, sőt, még a bennünk rejlő gonoszságtól is. Ha a gonoszság csak közel jár hozzánk, akkor is nekünk kell ügyelnünk az elhúzódásra, hisz ha bármi bűzt érzünk, elfordítjuk a fejünket. S könnyörgöm, amikor a Sátán igyekszik megmérgezni minket és telve van fertőzéssel, akkor vajon nincs jó okunk visszahúzódnival? De (mint említettem) a gonoszság bennünk van, s olyan, mint az izzó tűz, s nézzük csak meg, mennyi gonosz vágy próbál eltéríteni minket: Isten akaratának ugyanennyi ellensége rejlik bennünk. Az ember egész természete (mondta szent Pál, Rm8:7) nem más, mint ellenségeskedés Istennel. Ezért kell annál gondosabban alkalmaznunk az itt szereplő tanítást, nevezetesen *elvonni magunkat a gonoszságtól*. S miképpen vonjuk el

magunkat? Először is legyen gondunk önmagunkra és a gonosz vágyainkra, melyek arra szolgálnak, hogy elfordítsanak minket Istentől. Aztán óvakodjunk a züllött személyektől, akik mondhatni zsarátnokok a gaztettek lángra lobbantásához, ezért halálos fertőzések. Mikor pedig látjuk a sok vétet, az oly sok kicsapongást és a rengeteg erőszakot a világban, ahol a bűnöknek teljes szabadságot adtak, mit kell tenni? Húzódjunk vissza és kerüljük ki az alkalmakat annak megfelelően, ahogyan szent Pál is utal rá ugyanabban a feljegyzésben: menjetek ki közülük, szakadjatok el Babilontól ti, akik az Úr edényeit hordozzátok (2Kor6:17, Ézs52:11). Pál itt azt érti alatta, hogy ha egyszer megkeresztelkedtünk a mi Urunk Jézus Krisztus nevére, akkor szenteknek kell lennünk mind testben, mind elmében, s teljesen át kell adnunk magunkat Istennek, odaszántan az Ő szolgálatára. Ezt a dolgot nem tehetjük meg másképp, csak elhúzódva a mocsoktól, ami beszennyezhet minket. Ezért kerüljük el az alkalmakat a gonosszágra. S mikor látjuk a világot olyannyira megtelve minden bűnnel, bölcsen vonuljunk vissza és szegezzük a szemeinket Istenre, Aki szentté tesz minket. S most az Úr hozzátett egy korábban nem használt titulust: *Még erősen áll az ő feddhetetlenségében.*

Ezzel az Úr az állhatatosságát dicsérte, ami nem volt látható egészen addig, amíg eleven sebet nem kapott. Jób eddig olyan ember volt, aki félte az Istent, szilárd volt, rendelkezett az említett szilárdsággal, melyről beszéltem, s a korábban említett őszinte és becsületes bánásmóddal járt el a felebarátaival fenntartott kapcsolataiban. Valóban nagyon sok erénnyel bírt, de az még nem volt ismeretes, hogy olyan állhatatosság is van benne, ami a szilárdságában mutatkozik meg. Most azonban Jób meg van fosztva mindenétől, elveszítette a gyermekeit, de mindennek ellenére áldja Isten nevét, elismerve, hogy azzal a feltétellel kell élnie, hogy ha Isten jó dolgokat ad neki, majd visszaveszi azokat, akkor fel kell készülnie a mezítelenségre és a nyomorúságra, és nem lázadozhat Ellene, Akié minden hatalom és tekintély.

Íme itt van a legyőzhetetlen állhatatosság, ami közismerten benne volt Jóbban, de eddig még nem tétetett próbára. S ebből látjuk, hogy szükséges nekünk is ostoroztatnunk, s noha keménynek és fájdalmasnak találjuk első ránézésre, mégis szükséges a számunkra. S miért? Mert nem gondolunk Isten segítségére úgy, ahogyan illik, amíg át nem jutunk megannyi veszély között és alkalmunk volt arra, hogy fölibe kerekedjünk minden kísértésnek. Ezért jegyezzük meg jól: amiképpen Isten elmondta, hogy amiképpen Jób megtartotta a szilárdságát, pedig fájdalmas üldöztetésben volt része, úgy kell nekünk is átmenni ugyanazon a kapun, azaz állandó készenlétben kell állnunk Isten szolgálatára, s önmagunk teljes átadására Neki, még ha különféle megpróbáltatásokban van is részünk. S miért? Azért, hogy megtartsuk a szilárdságunkat. Látjuk tehát, mennyire szükséges mindannyiunk számára próbára tétetni abból a célból, hogy egyrészt megtudjuk, mekkora szükségünk van Isten segítségére, másrészt, hogy a hitünk még jobban megpróbáltassék, s a Szentlélek ereje még jobban megmutatkozzon bennünk, amikor felülkerekedünk a kísértéseken és győzünk a csatákban, amiket a Sátán indít ellenünk. Adja hát meg nekünk Isten, hogy fel legyünk ruházva a korábban említett mennyei erénnyel (az állhatatossággal), hogy kiálljunk minden támadást, amíg végleg győzelmet nem aratunk, össze nem leszünk gyűjtve a mennyei királyság örök nyugalmaiba.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a vétkeink elismerésével, könyörögve Hozzá, hogy jobban lássuk ezeket azért, hogy a bocsánatért esedezve az Ő kezéből kellőképpen szomorkodjunk és legyünk elégedetlenek önmagunkkal ezek miatt, S ezzel erősítsen meg minket jóelőre az Ő Szentlelkével úgy, hogy az ördög semmit se vehessen el a kezünkől, s mi győzelmet arathassunk vele szemben, az egész világ ellen, s a testi vonzalmaink ellen. Így mondjuk valamennyien: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A kilencedik prédikáció, ami a második a második fejezetről

Jób2:7-10

7. És kiméne a Sátán az Úr elől, és megveré Jóbot undok fekélylyel talpától fogva a feje tetejéig.

8. És vőn egy cserepet, hogy azzal vakarja magát, és így ül vala a hamu közepett.

9. Monda pedig ő néki az ő felesége: Erősen állasz-é még mindig a te feddhetetlenségben? Átkozd meg az Istent, és halj meg!

10. Ő pedig monda néki: Úgy szólsz, mint szól egy a bolondok közül. Ha már a jót elvettük Istentől, a rosszat nem vennők-é el? Mindezekben sem vétkezők Jób az ő ajkaival.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy amikor Isten visszavonja a kezét tőlünk, akkor sokkal nagyobb nyomorúságok elszenvedésére kell felkészülnünk, mint amekkorákat elkerültünk. Mert látjuk, miképpen jár el Isten, amikor ostromozza a szolgáit. Ha ők újoncok, akik még nem ismerkedtek meg az ínség szenvedéseivel, akkor kíméli őket, ahogyan mi sem tennénk oly nagy terhet egy kisgyermekre, mint egy férfira. Isten tehát tekintettel van arra, mit vagyunk képesek elhordozni, valamint arra, milyen gyakorlatot szereztünk a bajok tűrésében, s így küld ránk kisebbet vagy nagyobbat. De ha egyszer hozzászoktunk ezekhez, akkor teljes mértékben megterhelhet bennünket, mert akkor azt is megadja nekünk, amivel elviselhetjük ezeket. S látjuk, miképpen beszélt Péterhez, elmondva neki, hogy amikor fiatal volt, járhatta a maga útját, De mikor megöregedsz (mondta neki), más fog felövezni téged, megkötoznak, és oda visznek, ahová nem akarsz menni (Jn21:18). Látjuk tehát, mennyire szem előtt tartja Isten a megtartásunkat, amíg fiatalok vagyunk. Miután pedig megerősített, fájdalmasabb és nehezebb megpróbáltatásokat küld ránk, mivel azokra már korábban meg kellett erősítenie minket. Ez mutatkozott meg Jób személyében azért, hogy abból mindenki magának meríthessen tanítást. Nagyon kemény dolgok voltak Jób számára, amikor megfosztották a javaitól, elveszítette a gyermekeit és szegénységre jutott, de teljesen más volt, amikor a Ságtán a testében is megverte, s tele lett fájdalmas fekélyekkel, amiről senki nem tudja megmondani, miféle lehetett. Azt mondják, valamiféle lepra, s a Szentírás is megmutatja nekünk, hogy ennek a betegségnek szükségszerűen nagyon súlyosnak kellett lennie.

Íme, miképpen vettetik itt ki úgymond Jób az emberek közösségéből. Ő, akit eddig mindenki tisztelt, itt olyan, mint egy megrothadt tetem, annyiban, hogy szinte darabokra készül szétesni (ahogyan mondanátok) a maga bűzében és készül elszenvedni a világ legnagyobb fájdalmát is, mert ekkora fájdalom nem lehetett olyan hatalmas égés nélkül, ami a végletekig kínozza őt. Akkor hát látjuk, hogy ez az utolsó nyomorúság kiterjedtebb volt, mint az összes többi, vele korábban megtörténtek. S ez az, amire a Sátán is gondolt, amikor ezt mondta: vajon nem ad az ember mindig bőrt a bőrért? vagy nem adja zálogba a saját gyermekeit, hogy ő maga megmenekülhessen? Aki megmentette a saját életét, akkor is azt gondolja, hogy sokat nyert, ha egyébként mindent elveszített, mégis azzal vigasztalja magát és enyhíti a szomorúságát. Íme, a Sátán varázslása, amit az emberek természetére alapoz. Igaz, ez a dolog nem volt megtalálható Jóbban, de a helyzet az, hogy valamennyien erre hajlunk gondolatban, nevezetesen, hogy az életünk annyira drága a számunkra, hogy inkább elviselünk bármi mást, mint a saját személyünket sújtó balszerencsét. De a helyzet az, hogy itt Isten szolgájának legyőzhetetlen állhatatosságát látjuk. Mert ahogyan megmaradt a szilárdságában, miután Isten a javaiban és a gyermekeiben büntette, ugyanúgy tett, amikor az üldöztetést a saját testében szenvedte el, amiben nem volt egyetlen ép darab sem, hanem tele volt gennyel, ő maga pedig nagy fájdalmat és kínokat szenvedett el. De bármerre is ment a világ, ő nem szűnt meg Istent

áldani. Ezért, ha Isten enged elkerülnünk némi kellemetlenséget, kövessük a tanácsot, amit korábban adtam és tanuljunk meg felkészülni a három-négyszeresére, mely nagyobb és kiterjedtebb lesz az elsónél. S jó ok van arra, amiért Istennek növelni kell a terheinket annak az erőnek megfelelően, amit Ő adott nekünk, hogy kiálljuk. Mert ezt cselekedve is a javunkat tartja szem előtt. Főleg azt a körülményt kell jól megjegyeznünk, hogy Jób nem kapott túl sok haladékot az őt érő nyomorúságok folytonos növekedése közben. Isten néha ad nekünk némi haladékot, s amikor próbára tette a türelmünket valamiféle megpróbáltatással, akkor van némi pihenőidőnk a levegővételre, s az elszenvedett bánat és nehézségek csillapítására. Utána küld Isten megint valami szívfájdalmat, de itt csapást csapásra halmoz. Mert amint Jóbot csapás érte a javaival, látjuk, hogy azonnal lesújtott rá a következő. Amint a rablók megszabadították az összes jószágától, jött a villám az égből, hogy feleméssze a többi. A gyermekei meghaltak, mintha az Úr keze az ellenségük lett volna. Idővel pedig a saját személyében is gyötrődött. Ez elegendő volt Jób porba döntéséhez, még ha csodálatos erő lakozott is benne. De Isten akarata volt, hogy ezen a módon munkálkodjon benne azzal a céllal, hogy közülünk mindenki vegye fontolóra: amikor csapások érnek minket, Isten akkor sem szűnik meg Atyánk lenni. Mert soha nem hagyta el a szolgáját, Jóbot, még ha ő ekkora ínségre jutott is. S amikor csak a felét szenvedjük el, vagy csak a tizedét annak, amit ő elszenvedett, megbocsátható lesz, ha zúgolódunk? Sőt, inkább jó okunk van köszönetet mondani Istennek, amiért tekintettel van a gyengeségünkre, ha csak annak megfelelően büntet minket, amiről látja, hogy elviseljük. S vajon mi teszi lehetővé, hogy mi ne kapjunk olyan csapásokat, mint Jób? Vajon nem az, hogy Istennek ugyanakkor hatalma van felettünk is? Vagy talán a Sátán vált gyengédebbé manapság? Biztosak lehetünk abba, hogy halálos ellenségünk, a Sátán manapság is ugyanolyan, mint volt, a gondolatai is ugyanazok, mint akkor voltak, s megtartotta a megszokott természetét, azaz még mindig tátott szájjal ordító oroszlán, aki igyekszik elnyelni minket. Ha Isten nem zabolázná meg, akkor biztosak lehetnénk abban, hogy ugyanannyit kell eltűnnünk, mint Jóbna, sőt többet. De a mi megpróbáltatásaink közepesek és kellemesek, ha az ember azokhoz hasonlítja, melyekről itt olvasunk. Ezért vonjuk le azt a következtetést, hogy Isten szívesnek és nagyon könyörületesen mutatkozik irántunk, hisz látjuk, milyen lágyan ostromoztatunk az Ő kezétől: olyan mértéket tart, hogy ne kínlódjunk a végsőig, s nem használ oly nagy és kiterjedt szigorúságot, mint amilyet itt Jób személyében látunk. Itt továbbá azt is látjuk, miképpen kell az embereknek megtagadniuk önmagukat, hogy teljesen átadhassák magukat Istennek. De amíg az ember megmarad a saját önteltségében (még ha jól hozzá is van szokva Isten szolgálatához), akkor nem lehet másként, mint hogy többet menjen visszafelé, mint előre. Az bizonyítja, hogy a saját önteltségében maradt, ha örül a saját gyönyöreinek és a saját dolgának, szeretne a javaival rendelkezni és a vágyai vezetik őt. De Isten azt akarja, hogy ezzel világosan ellenkező módon viselkedjünk. Miképpen? Isten talán örül annak, ha bajt okozhat nekünk? Nem, hanem úgy kell megszeliődnünk és megalázkodnunk, hogy kimutassuk az alárendeltséget, amivel Istennek tartozunk. Ha Isten igazodna a mi akaratunkhoz azokban a dolgokban, amiket ránk küld, az ember nem tudná meghatározni, mit jelent engedelmesnek lenni. De mikor világosan a mi ízlésünkkel ellentétes módon bánik velünk, s nekünk úgy kell alávetnünk magunkat Neki, hogy minden vonzalmunkat az ő zablájával kell visszafognunk azért, hogy Ő hívogatásához igazodjunk és tisztelettel megengedjük Neki a kormányzásunkat, hogy a saját jóakarata szerint rendelkezzen rólunk, ezzel mutatjuk ki, hogy engedelmesek vagyunk Iránta.

Látjuk tehát, mi van itt kijelentve nekünk ebben a szövegben. S látjuk, miképpen harcol Jób a saját bajai ellen, hogy megszabaduljon azoktól, s magát fogolyként megtartsa, mert ellenkező esetben át kellene lépni a határait és fel kellene lázadnia Isten ellen, vagy legalábbis akkora haragba kellene gurulnia, hogy nem tehetne mást, csak dühönghetne magában, s Istennek nem lenne sem hitele nála, sem felsőbbrendűsége fölötte. Vegyünk hát példát Jóbról, hogy ellenálljunk a megpróbáltatásainknak és tapossuk meg azokat, ha Istent akarjuk szolgálni. Mert lehetetlenség, hogy teljes mértékben használhasson bennünket, ha nem jutunk el erre a

pontra, azaz, ha meg nem tagadjuk önmagunkat és nagy súlyt helyezünk az életünkre. Ehelyett inkább keressük meg a szívünkben az engedelmisséget és vessük alá magunkat Neki, Akié vagyunk, s Akinek oda kell szentelni az életünket, ahelyett, hogy átadnánk magunkat a saját kényelmünknek és gondtalanságunknak. Igaz, jogosan vágyakozhatunk arra, hogy Isten segítsen minket és küldje el nekünk mindazt, amire szükségünk van. De ezzel meg kell maradnunk egy határon belül, nevezetesen, hogy azt tehesse, amit jónak lát, s legyen bár az ellentét az ízlésünkkel, Ő mégis adja meg a kegyelmet, amihez igazodhatunk, s követhetjük Őt mindenhová, amerre csak elhív. S ez az, amit egész életünkben folytatnunk kell. Amikor a kereskedés, a foglalkozás vagy a kézművesség nehéz, több időt kell szánnunk a megtanulására, s több jártasság szükséges az elsajátításához. Ezt a leckét nehezen tanuljuk meg, sőt, azt mondom, rendkívül nehéz átvinnünk a gyakorlatba. Igaz, megfelelően megvallhatjuk, miképpen van jó oka Istennek, hogy Ő legyen a legfőbb Mester és uralkodjon felettünk, nekünk pedig nem szabad küzdeni Ellene. De mikor a cselekvésre kerül a sor, vajon nem csak kevesen vannak, akik megalázkodnak? Ezért egész életünkben mindig emlékezzünk az említett leckére és szoktassuk magunkat ahhoz, amíg hasznot nem húzunk abból, amit meg kell tennünk. Mivel azonban erről később részletesebben is lesz szó, most csak egy futó pillantás vetek ezekre a dolgokra.

Térjünk rá arra, ami a szövegben van hozzátéve, miszerint Jóbbhoz odajött a felesége, hogy a kétségbeesésre ösztökélje. *Most mi lesz? (mondja) Továbbra is megmaradsz őszinteségedben? Átkozd meg Istent és halj meg!* Az ördög talál eszközöket a lángra lobbantásunkra anélkül, hogy lenne fűtatója a tűz felszításához. Tudjuk ugyanis, hogy oly nagy határozottság van a természetünkben, hogy még nézni is sajnálatos. Ahelyett, hogy nyugodtan alávetnénk magunkat Istennek és az Ő Szentlelkének, valamint az Ő akaratának, hanem kóbor képzelgéseket foganunk meg, s nincs közöttünk senki, aki ne tartana egész raktárkészletet a szenilitásból az elméjében, ahol mondhatni ettől megrészegedik, mert mint tudjuk, a testünk minden vágya ellenségei Istennek. Így nincs közöttünk senki, aki ne esne a saját csapdájába, még ha nincsenek is bujtogatók, akik Isten ellen tüzelnének, vagy a kétségbeesésbe rántanának. Röviden, jóllehet a Sátán nélkülünk nem ragad fel eszközöket, hogy azokkal tévesszen meg bennünket, azokat most bennünk találja meg. Az ellenségeink már bennünk vannak. Mert (mint említettem) minden ingadozásunk, fantáziálásunk Isten legnagyobb ellenségei, s az érzelmeink is fel vannak fegyverezve Ellene, hogy harcoljunk a büntetéseivel, amikor azokat ránk küldi. Ezért kettős küzdelem volt Jób számára, amikor a belülről történő megkísértés lehetősége mellett a saját felesége igyekezett kétségbe ejteni őt, mert az már minden nyomorúság csúcsa volt. De Isten megengedi ennek megtörténtét a kegyeseivel, főleg akkor, amikor az elevenükbe vágva akarja próbára tenni őket. S ez nemcsak Jóbra sújtott le. A legtöbbször Dávidnál látjuk, sőt, a mi Urunk Jézus Krisztus esetében is. Íme, itt van két tükör, melyekben Isten meg akarta mutatni az említett fajta kísértést nekünk. Mert az egyik legfájdalmasabb panasz, amit Dávid mond az, hogy kigúnyolták, amiért a bizalmát Istenbe vetette, s mindenki számára a gúny tárgyává vált. S az emberek rajta köszörülték a nyelvüket, ezt mondván: ó nézd csak, azzal áltatta magát, hogy a sorsa Isten kezében van. A védelmezőjének, a pajzsának és az erődjének nevezte Őt. Kérkedett a segítségül hívásával, valamint azzal, hogy Őhöz menekül, s úgy tűnt, Isten soha nem fogja elhagyni. De most mindenki láthatja mire becsülte őt. Minden nyomorúságot, amiket Dávid elszenvedett, nem volt olyan nehéz eltűnni, s nem sebesítették meg őt oly halálosan, mint az emberek által rázúdított ezek a feddésesek. S valóban, a Sátán látja, miképpen tarthat minket mondhatni torkon ragadva, ha egyszer kivette a győzelmet a mi kezünkől ebben a dologban. Mert ő nem állva fürkészi, hogy belénk tud-e szűrni, vagy meg tud-e sebesíteni a kezünkön vagy a lábunkon, hanem azonnal a szívet veszi célba, s a torkunkat is, amikor egyszer elérte, hogy a gonoszok ránk árasztják a gúnyaikat, mintha hiába bízunk volna Istenben, s csalódtunk volna a reménységünkben, aminek a beteljesedését az Ő kezéből vártuk. Látjuk, hogy a hitünk végleges hajótörést szenved, ha utat adunk bármilyen efféle

kísértésnek. S nézzük csak meg, mi szakadt Dávidra: ugyanaz történt a mi Urunk Jézus Krisztussal is. Ezért kell nekünk, akik az Ő tagjai vagyunk, Őhöz hasonlókká válnunk, s ugyanennek a hasonlóságnak a személyünkben is teljességre kell jutnia. S álljunk készenlétben az ellenállásra, amikor megpróbáltatásokat szenvedünk el és a gonosz emberek eljönnek, hogy belénk döfjenek a hitük gúnyolásával, vagy azért, hogy olyan kétségbeesésbe taszítsanak, ahol a szívünk azt a gyanút keltheti bennünk, hogy Isten ellenünk van. S az elvágthat minket a Belé vetett bizalomtól, amikornem találjuk azt a támogatást, amit az Ő kezéből várunk. Fegyverkezzünk fel az efféle kísértések ellen, hogy ne szálljon el a bátorságunk ezektől. Igaz, (mint azt korábban mondtam), hogy ezt a kísértést nagyon nehéz legyőzni, de látjuk, mi van itt megírva Jóbról. Vajon Aki őt megtartotta, nem elég erős ahhoz, hogy minket is megtartsa, nehogy elcsüggedjünk? Mindazonáltal itt egy példát látunk rá, hogy a Sátán, miután kínzott minket és meglátogatott mind testben, mint a javainkban és minden másban, miképpen kapcsolja hozzá még azt is, ami miatt azt kell mondanunk, hogy a gúnyolnak és a hitünket támadják. S ez nem történhet másként, csak ha Isten nevét káromolják, ezért szükségszerűen el kell szomorodnunk és bánkódnunk a szívünkben a történetek felett. Mert amikor az istentelenek úgy gúnyolódnak rajtunk, mint az Isten által elvetetteken, akkor megbízhatatlansággal vádolják Őt, mintha becsapott volna minket, ennek pedig szükségszerűen el kell keserítenie és meg kell kínoznia minket. De bármit is tegyen a világ, semmitől se csüggedjünk el, hanem jusson eszünkbe, hogy mi történt Jóbbal és Dáviddal és mit mutatott meg nekünk az Úr Jézus Krisztus azért, hogy ne gondoljuk furcsának, ha el kell változnunk az Ő képmására. Mert itt látjuk, milyen feltételekkel vésett bele minket Isten az Ő Fiának Testébe, hogy Ő legyen minden istenfélő általános Támogatója, amiképpen szent Pál kijelenti a rómabeliekhez írott levél nyolcadik fejezetében.

Most azonban vizsgáljuk meg, mi a fontos az említett kísértésben, ami a felesége részéről éri Jóbot, amikor ezt mondja: *Továbbra is megmaradsz őszinteségedben?* mintha azt mondta volna: mi hasznod belőle, ha Istent szolgálod? Mert a szándékozt, hogy Őt szolgálod, támogatnia kellene, jót kellene tennie veled, s ebből kellene megmutatnia, hogy Atyád Ő. De látod, hogy az ellenséged és üldöz téged. Ezért a szilárdságod egyáltalán semmi hasznodra sincs. Íme, milyen következtetésre jut: *Áldd meg Istent és halj meg!* Ezt különféleképpen magyarázzák. Megmutattuk, miképpen jelenti az *Áldd* szó néha azt, hogy *Átkozd*. S ez a szokás (mármint ez a beszédmód) arra szolgál, hogy megtanítsa nekünk megvetni az istenkáromlást, mint olyasmit, amit még megnevezni sem kellene. Akkor megértjük, hogy morgolódni Isten ellen vagy ingerelni Őt, illetve bármit mondani, ami a gyalázatára válik, annyira megvetendő dolog, hogy borzonganunk és remegnünk kell attól annak megfelelően, amit szent Pál mond a prostitúció és más gyalázatos szabadoság, valamint a falánkság és a rablás ellen: ezeket (mondja) még csak ne is említsétek magatok között. Ezért egyesek így magyarázzák a mondatot: *Áldd meg az Urat*, azaz bösítsd haragra, s akkor meghalsz majd emiatt: állj bosszút magadért, mielőtt meghalsz, mert jól láthatod, hogy becsapott téged.

Nem is kételkedhetünk abban, hogy ez az asszony a Sátán eszköze volt, ezért nem csodálkozhatunk, ha olyan volt, mint egy boszorkány vagy a pokol küldötte, hogy akkora haragra lobbantsa Jóbot, amitől felkel Isten ellen és nekiront az Ő fenségének is. Ám ha alaposan megvizsgáljuk a dolgot, a szavak természetes jelentése inkább ez: *Áldd meg Istent és halj meg!* Azaz, kitarthatsz Isten áldásában ameddig csak akarsz, de meg kell halnod, tégy, amit csak akarsz. Végleg eldőlt, hogy így kell lennie, hisz látod, hogy Isten nem hallgatta meg az imáidat, akár dicsérted Őt, akár nem: teljesen mindegy, ezek egyike sem jutott el a mennybe. Ezért elsietted a megalázkodást Isten előtt, mert úgy kell meghalnod, mint holmi magányos gazfickónak, hisz látod, hogy Isten nem engesztelődik ki irántad és a haragja sem csillapodik, amin át kell menned. Igaz, hogy az igeszakasz jelentése egyetlen pontra irányul, ezért nem is kell hosszasan időznöm a szavakon. Mert a fő dolog olyan tanítással rendelkezni, amelyet a szent Isten ad nekünk. Az első pont minden nehézség nélkül (mivel a maguk szavak

tartalmazza) ez: Jób feleségének biztosan az volt a szándéka, hogy Jóbot a kétségbeesésbe taszítsa, ő pedig düljön-füljön Isten ellen, s elveszítve a teljes értelmét, helyett, hogy áldaná Istent, mint az korábban tette, haragra gerjessze Őt és végül vadállatként vesse ki magát a mezőre.

S alaposan meg kell figyelnünk, mi hangzik el Jóbról, mert ez közös tanítás minden istenfélő számára. Ezért jól jegyezzük azt meg és fordítsuk a magunk hasznára. Igaz, hogy ez a tanítás itt egy asszony szájából származik, de hányat lehetne találni manapság is, akik ugyanezt mondanák? Ez a világ általános szokása. Mert mi nem szolgáljuk Istent (manapság), csak kétoldalú szerződéssel, mondják. Igen, az emberek nem szégyellik bevallani a saját hitetlenségüket a közmondásaikkal. Azt mondják, az ember nem hihet annyira a gallyaknak, hanem inkább a fa törzsét kell megragadnia. Ez pedig ugyanaz, mintha azt mondanák: az ember nem bízhat teljes mértékben Istenben. Mi másra mutatnak ezek a dolgok, mint arra, hogy nem adózunk tisztelettel Istennek? Ehelyett annak megfelelően fogjuk fel ezeket, amit maguk a dolgok jelentenek. Ha Isten jó tesz nekünk, akkor esetleg kimutatjuk, miképpen kell hálásoknak lennünk Iránta. De ha rosszul bánt velünk, akkor tüstént ezt mondja a nyelvünk: minek dolgoznánk agyon magunkat? Azt is jegyezzük meg jól, hogy ha Jóbot a saját felesége kísértette és gerjesztette haragra, akkor a Sátánnak ma is megvan a készlete a titkos ellenségekből, hogy hasonló kísértésekbe vezessen minket, ha nem fegyverkezünk fel és nem kerítjük körbe magunkat az ellenálláshoz. Látjuk tehát, mit kell tennünk. Emellett megtörténik, hogy nem a gonoszok jönnek minket átdöfni ugyanezen a módon, hanem azok, akik a legtöbb hasznot húzták Isten iskolájában, maguktól is koholnak efféle képzelgéseket. Látjuk, miképpen vallotta meg maga Dávid (azaz Aszáf – *a ford.*) önmagáról, hogy egyszer mondhatni a jégre került, s bár el kellett csúsznia, amikor ebbe a beszélgetésbe kezdett önmagával, s látta, hogy a gonoszok gyakran nagyon jó bánásmódban részesülnek és csak úgy falják e világ örömeit, s nem sorvadoztak úgy, mint a jó emberek (73. zsoltár). De a szegény istenfélők ellenkezőleg, a bánat vizeit itták, mert Isten nem szűnt meg büntetni őket. Ezért tiltakozott, majd a végén ezt mondta. Mit is? Azt, hogy amikor megpróbált tiszta és mocsoktalan kezeket fenntartani, az vajon több is volt, mint idővesztegetés? Dávid (Aszáf) megvallotta, hogy ilyen kísértés akadályozta – nem mintha legyőzte volna, de szembesült vele és szilárdan ellenállt annak. Ezért jegyezzük meg, hogy amikor az ördög hasonló dolgokkal jön, hogy lángra lobbantson minket Isten ellen az érzelmeinkben, akkor nem szabad hallgatnunk rá, nehogy csapdába ejtsen minket. Ezért jóelőre el kell gondolkodnunk ezen a leckén, ami arra szolgál, hogy megadja nekünk a győzelmet az efféle összezsapásokban.

S itt látjuk, mit mond el Ézsaiás. Mondjátok: van jutalma az igaznak. Azaz, határozatok el magatokat. Amikor látjátok, hogy minden annyira zűrzavaros, hogy látszólag minden rend a feje tetejére állt, és Isten a gonoszoknak kedvez, a kegyeseket pedig gyűlöli, vagy inkább a szerencse uralkodik mindenben, Isten pedig szunyókál a mennyben és többi nem kormányozza itt lenn a dolgok menetét, nektek mégis biztosra kell vennetek, hogy az igazak le fogják aratni a munkálkodásuk gyümölcsét. Igaz, nem lehet annál rosszabb kísértés, mint amikor azt hisszük, hogy elvesztegetjük a munkánkat az Isten szolgálatában, amikor Hozzá imádkozunk és megmaradunk Alatta. Ezért kell teljesen meggyőződve lennünk arról, hogy Isten semmiképpen sem okoz csalódást azoknak, akik tisztelik és szolgálják Őt. Ha nem ezen a véleményen vagyunk, akkor lehetetlenség, hogy valaha is a legcsekélyebb vágyunk támadjon ebben a világban arra, hogy átadjuk magunkat Istennek. Ha azt képzeljük, hogy Isten hátat fordított nekünk, hogy sportot űz abból, ha összezavarodni lát minket itt lenn, ha becsukja a szemét, s csak elvesztegetett idő az, amikor teljes óvatosságban járunk, akkor ki az, aki képes a jócselekedetekre hajlítani magát? Nos, mivel azoknak, akik az Istent szolgálják és közelebb járnak Hozzá, teljesen biztosnak kell lenniük arról, hogy Ő megjutalmazza az Őt félőket, látjuk, hogy a legrosszabb és a leghalálosabb kísértés, amivel a Sátán az utunkba toppanhat az, ha arról gyözköd, hogy csak az időket vesztegetjük, ha Istenhez imádkozunk és Őhozzá

folyamodunk. S annál inkább szükséges óvakodnunk az efféle kísértésektől, melyeket oly gonoszoknak és veszélyeseknek látunk. Ezért tartsuk észben, hogy készen kell állnunk megvédeni magunkat a legjobb barátainkkal szemben is. Az a helyzet, hogy nem engedhetek sem a feleségemnek, sem a felebarátomnak, sőt még annak sem, akiben a legjobban bízom. Az egymással fennálló kapcsolatainknak ugyanis olyanoknak kell lenni, hogy mindig tekintettel legyünk Istenre, s az egyestértésünk és a barátságunk kötelékeinek Tőle kell származni. Emlékezzünk: ha valakinek a házában van egy ördög, hogy zaklassa őt, vagy van ott kettő-három, annál inkább résen kell lennie, és semmiképpen sem kereshet mentséget nekik, amiért fellépnek Isten ellen. Hiszen megmondatott nekünk, hogy óvakodnunk kell minden oldalon. S azért, mert a Sátán rendkívül agyafúrt és keresi, melyik oldalon lopakodhat be. Ha pedig talál egy gyenge helyet, ott be is tör. S a legkönnyebb bejárat a számára a szeretet, amit egy férj érez a felesége iránt s a szoros barátság azzal, akiben bízik. A Sátán nagyon jól látja, hogy ilyen embereknek adunk utat, ezért még buzgóbban munkálkodik azon, hogy őket a maga részéről ellenünk fordítsa. Ennek azonban nem szabad csorbítania a jók és az istenfélők barátságát. De a férjnek imádkoznia kell Istenhez: ne engedje, hogy a feleség a pokol zsarátnoka legyen és fellobbantsa a türelmetlenség tüzét, vagy megingatva a Belé vetett bizalmat, istenkáromlásra indítsa őt fel. S a feleségnek is imádkoznia kell Istenhez, hogy a férje mindig úgy vezesse őt, ahogyan megfelelő, és képes legyen mindig tanítani őt, mint feje és ura. Amikor pedig Isten barátokat és ismerősöket ad nekünk, akkor imádkoznunk kell, hogy mindez az Ő dicsőségére szolgáljon és közlünk mindenki tovább vezethessen másokat az üdvösség útján, ne pedig a gonoszságba csábítsuk egymást. Látjuk tehát, mit kell legelőször is megtennünk: ezért alaposan tanácskozzuk meg önmagunkkal, hogy közlünk mindenki, mind a feleségek, mind a férfiak, a barátok és a rokonok segíthessenek minket Isten szolgálatában, s mi magunk is mindig erre törekedjünk, különösen, mikor látjuk, hogy Isten lakozik bennük, s mintegy a saját kezeiként használja őket a mi vezetésünkben. De ha egy barát, rokon, vagy a feleség a kétségbeesésbe igyekszik hajszolni minket, akkor minden kétséget kizáróan meg kell mindegyiket tagadnunk, és Istent kell előnyben részesítenünk, mert a barátságainknak Nála kell kezdődni és Vele egy szinten, mint azok valódi jelzésén kell lenni. S ez az, amit ebben a vonatkozásban meg kell jegyeznünk annak megfelelően is, amit Jób a saját példájával mutatott meg, ezt mondva: *Íme úgy beszélsz, mint egy bolond asszony: íme, ha elvettük a jót az Úr kezéből, akkor nem kell elvennünk a rosszat is?* Amikor Jób azt válaszolta, hogy a felesége ostobán szólt, azzal arra intett minket, hogy hevesen meg kell feddenünk az efféle istenkáromlásokat, mert ezeket a Sátán köpködté ki. Mert ha látunk egy ellenünk kirántott kardot, vagy egy lándzsát vetnek felénk, hogy halálra sebezzen, mit cselekszünk? Engedjük, hogy lemészároljanak anélkül, hogy bármit tennénk ellene? Nem, hanem igyekszünk félreugrani, vagy elhárítani a csapást, ha bármire is becsüljük az életünket. Ugyanígy, amikor Jób látta, hogy a saját feleségétől szenved el üldöztetést, aki nem csak valamekkora testi sérelmet igyekezett okozni neki, hanem el is akarta küldeni a pokol mélységes fenekére, akkor szívósan ellenállt. Látjuk tehát micsoda bátorsággal kell eljárunk az efféle esetekben, s hogyan nem szabad foglalkoznunk a Sátánnal, látva, micsoda dühödt ellenfél ő. Nem úgy kell a dologhoz viszonyulnunk, mintha holmi könnyű csetepatéval szembesülnénk, amiben könnyen felülkerekedünk. Jób továbbá azt is szem előtt tartotta, amit azelőtt mondtunk. Mert (mint említettem), ha egy ember azzal pirongat meg, hogy hiábavaló dolog Istenben bízni, akkor az a dolog tényleg zavar minket és elegendő a hitünk kioltásához. Ezenkívül Istent is vádolja egyrészt azzal, hogy rosszul bánik és gúnyolódik a szolgálival, másrészt és különösen az igazságtalansággal. Mindaz, ami az Övé, elszakítja Tőle, így többé már nem lesz Isten, ha nem különbözteti meg a jót a gonosztól, nem segíti azokat, akik szilárdságban szolgálják, hogy a világ bírása lehessen és kész legyen meghallgatni azokat, akik támogatásért fordulnak Hozzá. Ha Istent megfosztják ezektől az erényektől, akkor a legbiztosabb, hogy a dicsősége, az isteni mivolta és a lényes teljes mértékben eltöröltetnek. Jób tehát nem volt képes eltérni efféle istenkáromlásokat annak megfelelően, amit a zsoltárokból

olvasunk (Zsolt69:10), hogy az Isten háza iránti buzgalomnak kell a szívünket emésztienie és minket epesztienie, s a feddésnek, amiben az emberek részesítik Őt, vissza kell szállnia ránk, ezért meg kell szomorodnunk, ha Isten tisztességét csorbulni látjuk. Ha tehát az Ő gyermekei vagyunk, akkor fel kell lépnünk a szidalmak ellen. S látjuk, mit kell megjegyeznünk abból, ahogyan Jób ennyire vaskosan korholta a feleségét: úgy beszélsz, mint egy bolond (mondta). Ezért tartsuk észben, hogy ezt a választ kell adnunk minden kísértésre, akármeről is érnek azok minket. De mindenekelőtt, amikor a saját testünk buja képzelgéseit gyötörnek bennünket, akkor kell Jób példáját követnünk, s megtanulnunk tőle, miképpen kell kezelnünk a saját bánatunkat. Mivel pedig haragudni szoktunk mindazokra a dolgokra, amelyek mardosnak bennünket vagy bármi rosszat tesznek nekünk, körülünk mindenkinek önmaga ostromával kell kezdenie, mert gondolkodhatunk ekképpen: Ez a bűnöm: haragszom az ellenségeimre, ha közülük bárki rosszat tett nekem, s nincs nyugalom, hanem elragadt a bosszúvágy, a szemet szemért megkövetelése. De mikor alaposan megvizsgáltam magam, nem találtam rosszabb ellenségét a jólétemnek önmagamnál. Azaz, a kegyetlen természet és a bennem megfogant gonosz vágyak, mint megannyi ellenség akadályozzák meg a jólétemet. Ezért önmagamra kell haragudnom, mert onnan származnak a legádázabb ellenségeim. Ezért amikor efféle kísértések érnek minket, mint amilyenek itt Jóbot érték, tanuljuk meg szívósan kiállni azokat anélkül, hogy hízelelnénk önmagunknak, mert így győzhetjük le azokat. Amikor pedig azt látjuk, hogy bármi ledér fantáziálás Isten ellen sarkall minket (mert a természetünk tele van lázadással és Ellene való törekvéssel), akkor ne kecsegtessük magunkat úgy, ahogyan egyesek teszik, miszerint nem más ez, csak a saját természetünk, s mi nem vagyunk képesek azon változtatni, hanem legyünk biztosak abban, hogy az efféle mentségek semmiképpen sem vernek gyökeret bennünk, mert ezek ellen szívósan küzdenünk kell és ellen kell ezeknek állnunk. S nem szabad egyszerűen csak azt mondanunk: ó, kímélnünk kell magunkat, vagy nem tudom, mit tegyek, nem, nem, hanem harcra kell szállnunk, heves csatába, amiben minden tudásunkat és minden eszközünket be kell vetnünk, vagy annak soha nem lesz vége. Íme, mire tanít minket ez a történet. S amit Jób hozzátesz: *Ha már a jót elvettük Istentől, a rosszat nem vennők-e el?* azzal egy természetes érvet fogalmaz meg, hogy az Isten által ránk küldött gonoszság és megpróbáltatások türelmes elviselésére ösztönözzön. Hisz, ha nagyon kötődünk valakihez, akinek a kezéből jót kaptunk, és nagy becsben tartjuk az illetőt, de nem tűrünk el semmi mást tőle, akinek oly sokkal tartozunk, vajon nem mondják majd az emberek, hogy aljasság és hálátlanság van bennünk? Ahogyan tehát a halandó emberekhez kötődünk, úgy kell türelmesnek is lennünk, ha valamiféle kényelmetlenséget szenvedünk el értük. Ha egy gyermek az atyjával akar maradni (még ha az atya durván bánik is vele) akkor el kell ismernie: jó oka van arra, hogy eltérje őt. Azt mondom, ha ilyen sokat kell megadnunk a teremtményeknek, akkor mennyit kell a Teremtőnek? Látjuk, hogy Isten oly sok jót tesz velünk, ne túrnánk hát el a rosszat az Ő kezéből? Vajon ne lenne felettünk hatalma, hogy akkor büntessen minket, amikor Neki tetszik? E megfontolás miatt meg kell hajlítani a nyakunkat és csendben kell maradnunk- ez az érv az, amit Jób itt kiemel. Eddig ezt mondta: az Úr adta, az Úr vette el, s ez egy másik érv. Mert azalatt azt értette, hogy amikor Isten javakat ad nekünk, azok nem kerülnek a tulajdonunkba, hanem csak egy időre kapjuk használatra, így minden órában készen kell állnunk annak visszaadására, amit csak kölcsönadott nekünk. Íme látjuk, miképpen hozakodott elő Jób egy természetes érvvel, s most egy másodikat is hozzátesz. S mi ez? Az, hogy ha elveszük Isten kezéből a jót, a rosszat ne vennénk el? Mivel olyannyira kötődünk Istenhez, aljasság és hálátlanság lenne, a nem lennénk képesek semmit találni a szívünkben, amit Őerte szenvednénk el. Továbbá ezt az okot is alaposan meg kell jegyeznünk: először össze kell hasonlítani Istent a teremtményeivel, majd össze kell hasonlítani az Isten által nekünk adott jótéteményeket azokkal, amiket az emberek adhatnak nekünk. Amikor Isten lép színre a saját rangjában, könyörgöm, mi az összes tisztelet és mi az összes tekintély, ami a teremtményeknek adható? Több az egyetlen cseppjénél annak, ami Istennek kijár, és amit Ő érdemel? Jegyezzük hát jól meg, hogy ha százezerszer

türelmesebbek volnánk a bajok elviselésében, mint amilyenek vagyunk, ha a megpróbáltatások olyan emberek részéről érnének, akikhez kötődünk, akkor is haszontalan lenne a cselekedetünk. S miért? Mert Isten fensége oly módon haladja meg minden teremtményét, hogy nem tudjuk úgy viselni magunkat, amint kellene: lehetetlenség teljesíteni, amivel Istennek tartozunk. S noha ellátjuk az emberekkel szemben a kötelességeinket, ezt lehetetlenség megtennünk Istennel szemben. Mindenekelőtt azonba azokat a kegyes ajándékokat kell megemlítenünk, melyeket folytonosan ad nekünk a saját kezéből. Vegyük számba jól, mert biztosak vagyunk benne, hogy amikor összeszámoltuk ezeket (a legvégsőig), akkor Dáviddal együtt meg kell vallanunk (Zsolt40:6), hogy azoknak sem száma, sem mértéke nincs. S miért? Mert Isten jósága feneketlen mélység, aminek el kell bővölnie minket, valahányszor és ameddig elmélkedünk rajta. Ezt bizonyítandó, ha valaki fontolóra veszi, miképpen mutatkozott Isten az Atyjának már a születésétől fogva, sőt a születését megelőzően, könyörgöm, nem kell megrendülnünk még mielőtt a századrészt felfognánk annak? Látva, hogy Isten kegyelme felmérhetetlen és semmiképpen sem fogható fel, miért ne fogadnánk el a bajokat, amiket Ő küld ránk? Mert bár sokkal jobban szomorkodtunk, mint kellene, mégis, vajon Isten jótéteményei nem haladják meg sokszorosan a bajokat, amiket az Ő kezétől szenvedünk el? Ezért jegyezzük meg jól a Jób által említett okokat azért, hogy ha Isten bármikor megostoroz minket, mindent türelemmel tűrjünk, biztosak lévén abban, hogy jó okunk van elfogadni a csapásokat az Ő kezéből, mivel oly sok jótéteményét is elfogadtuk. De a mondat többi részét holnapra hagyjuk, mert most nem tudjuk már teljes részletességgel elmagyarázni.

S most imádkozzunk ehhez a jó Istenhez, hogy tetsszen Neki mindig figyelembe venni a gyengeségeinket, valahányszor csak ostromozni fog minket. Mivel pedig jó ok van arra, hogy hozzászokjunk a türelemhez, amíg ebben a világban vagyunk, még ha sok tövisen, szívfájdalmon és elmebeli zaklatáson kell is keresztülmennünk, a mi jó Istenünk mégis felfegyverez majd minket az Ő erejével, nehogy elcsüggedjünk. Mivel pedig az életünk romlandó és romos kunyhó, Ő megart minket a gyengeségünkben egészen mindvégig, addig az ideig, amikor majd teljesen tisztára tisztít a testünk gyengeségeitől. Ezért mi is folyamodjunk az atyai jóságához, amit irántunk mutat, hogy támogasson minket a szükségünkben, s ne kételkedjünk abban, hogy eljuttat minket a megígért üdvösségre. Legyünk biztosak benne, hogy ha kitartunk az engedelmisségben, soha nem csalódunk, s ha ragaszkodunk az ígéreteihez, Ő soha nem mulasztja el kinyújtani fölénk a kezét, hogy megtámogasson minket. S tetsszen Neki megadni a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a világ minden népének és nemzetének stb.

A tizedik prédikáció, ami a harmadik a második fejezetről

Jób2:11-13

11. Mikor pedig meghallá Jóbnak három barátja mind ezt a nyomorúságot, a mely esett vala rajta: eljőve mindenik az ő lakó helyéből: a témáni Elifáz, a sukhi Bildád és a naamai Czófár; és elvégezők, hogy együtt mennek be, hogy bánkódjanak vele és vigasztalják őt.

12. És a mint ráveték szemöket távolról, nem ismerék meg őt, és fenhangon zokognak vala; azután pedig megszaggatá kiki a maga köntösét, és port hintének fejükre ég felé.

13. És ülének vele hét napon és hét éjszakán a földön, és nem szóla egyetlen egy szót egyik sem, mert látják vala, hogy igen nagy az ő fájdalma.

Tegnap lényegében elmondtam, mit értett Jób ez alatt a mondat alatt: *Ha már a jót elvettük Istentől, a rosszat nem vennők-e el?* Arra szolgált, hogy megmutassa, milyen túlságosan is hálátlanok az emberek, ha nem ismerik el, mennyire szorosan kötődnek Istenhez azokért a jótéteményekért, amiket az Ő kezéből kaptak, mert nem szabad visszautasítaniuk semmiféle megpróbáltatást, amikor feláll, hogy azokkal tegye próbára őket. De vannak, akik másképp értelmezik, mintha a *Ha már a jót elvettük Istentől* szavakkal Jób abban reménykedett volna, hogy eljön még az idő, amikor Isten ismét olyan lesz iránta, mint amilyennek a korábbiakban megtapasztalta. S úgy tűnt nekik, hogy Jób vigasztalni akarta a feleségét és önmagát annak kimondásával, hogy ez a nyomorúság nem tart örökké, mert jóllehet Isten most büntet minket, de nem akarja ezt a végsőkéig folytatni, mivel a végén megkönyörül azokon, akik így megszomorodtak. De az igeszakasz természetes jelentése az, amit már leszögeztem: Jób az emlékezetébe idézi a jót, amit Isten kezéből kapott, s úgy tekintett Rá, hogy kötelességének érezte türelemmel tűrni az összes nehézséget. S ebből egy jó és hasznos tanítást szűrhetünk le: valahányszor csak és ameddig a bajaink ránk nehezednek, el kell ismernünk, hogy Isten olyan jó atyának mutatkozott, hogy nem szabad furcsának gondolnunk, ha néha büntet bennünket, s nem szabad felbőszülnünk ezen és zúgolódnunk Rá emiatt. Ezért biztos, hogy Jób nem vigasztalódhatott meg, csak ha Isten korábbi jótéteményeit vetítette ki az eljövendő időkre. Ha ugyanis csak azt vesszük fontolóra, miképpen volt jó hozzánk Isten a múltban, de (úgy véljük) többé már nem lesz az, akkor mi hasznunk belőle? Mert akkor nem lehetünk türelmesek, mint azt már említettük. Nagyon biztosnak kell lennünk Isten jóságában és szeretetében, s folyamatosan bízunk kell a kegyelmében, nem kételkedve abban, hogy továbbra is szeretettel viszonyul majd hozzánk, még ha gorombán bánik is velünk. Jób tehát eszébe idézte a jótéteményeket, amiket ezidáig Isten kezéből kapott és erre a következtetésre jutott: Isten nem változtatta meg sem a célját, sem a természetét, s nem szűnt meg jónak és igazságosnak lenni annak ellenére, hogy ostromozta őt. Amikor megvan bennünk ez a meggyőződés, az egyben enyhülést jelent a bánatunkra is. Igaz, hogy a megpróbáltatások, amik ellentétesek a mi természetünkkel nagyon kemények és csak nehezen elviselhetők a számunkra, ahogyan az orvosságok is keserűek és kellemetlenek, ezért meg kell azokat kissé édesíteni, hogy könnyebben bevehetőkké váljanak. Isten is megadja nekünk azt, ami enyhíti a bánatunkat azért, hogy ne legyünk túlon túl szomorúak. Itt egy lényegi dolgot látunk: nevezetesen azt, hogy jóllehet úgy tűnik, Isten ellenünk van, mégis, figyelembe véve, miképpen találtuk Őt jónak, s milye sokszor és sokféleképpen éreztette velünk a szeretetét, nem szabad kételkednünk abban, hogy mindvégig ilyen is marad. Ezért mondja, hogy mindezekben Jób nem vétkezett a szájával. S itt nem úgy kell értenünk, hogy Jób képmutató volt, aki a szájával dicsőítette Istent, de a szívében mégis ennek az ellenkezője volt. Miért mondja hát, hogy nem vétkezett az ajkaival? Annak megmutatása végett, hogy csodálatos állhatatosság volt benne. Igaz, hogy néha gonosz

képzelmek fogannak meg bennünk, ezeket azonban mégis magunkban tartjuk és gonosz szavak nem hagyják el a szánkat. Hogyan? Az ember kísértésbe esik, hogy megharagudjon Istenre, s megannyi elképzelés támad a fejében, hogy szándékosan lépjen fel Isten ellen, sőt mondjon Rá káromlásokat. De ezek után megzabolazza és megfeddi önmagát ekképpen: nyomorult teremtmény, mit képzelsz? Látjuk tehát, hogy a kísértéseink közepette Isten megadja nekünk a kegyelmet az ellenálláshoz azokkal szemben, így nem jutunk el addig a szélsőségig, hogy nyíltan káromoljuk Őt. Nem mintha nem érdemelnénk közben feddést, amiért ilyen gondolatok fogalmazódnak meg bennünk, vagy nem kellene elítélnünk önmagunkat, amiért így cselekszünk Isten előtt, de jól meglátszik, hogy a Szentlélek munkálkodott bennünk, amikor nem adtunk utat az efféle kísértéseknek és egyáltalán nem tetszettek azok. S az ember jól felfoghatja ezt a mondatot ebben az értelemben is: Jób nem sértett a szájával, azaz nem esett túlzásba, hanem bár fájdalmas módon ingerelték a gonosszágra, ő mégis ellenállt, s a gonosság nem győzte le, hanem állhatatosan vívta meg a csatáját. Mindazonáltal, ha mindent alaposan mérlegelünk, nem kétséges, hogy Jób itt egy, a türelemben joggal tökéletes emberként áll előttünk. S ennek még jobb felfogása végett jegyezzük meg, miképpen mondja szent Jakab, hogy aki nem vétkezik a nyelvével, az mindenekfelett tökéletes (Jak3:2). S miért? Mert az emberek túl gyorsak a beszédre, mert időnként hamarabb mondanak ki valamit, semmint az felfogni képesek lehetnének. Ezért az, aki képes megtartóztatni magát úgy, hogy egy szó sem csúszik ki belőle, csak jó tanácsként és jól megfogalmazva, az ezzel kimutatja, hogy páratlan kegyelemmel van megáldva. Látjuk tehát, mit kell itt megjegyeznünk Jóbbal kapcsolatosan. Nevezetesen ezt: annyira távol áll az Istennel való bármiféle szembe szegüléstől, hogy még a szavai is nagyon jól szabályozottak. Miközben más emberek élen járnak a beszédben, de nem tudják szabályozni a nyelvüket, Jób megalázkodik Isten előtt. S ez minket is Isten nevének a segítségül hívására tanít, hogy adja meg nekünk is a kegyelmet, hogy elhamarkodottan egy olyan szót se szóljunk, ami esetleg szégyent hoz az Ő szent nevére. Tudjuk, hogy a nyelvet főleg az Isten tisztelésére kell szentelnünk. Igaz, hogy minden tagunkat erre kell használni, mert miután Ő teremtett mindent, jó ok van rá, hogy minden az Ő tiszteletét szolgálja. S Ő azt akarja, hogy a nyelveink is oly módon legyenek egészségesek a szánkban, hogy eszközei lehessenek az Ő dicsőítésének. Így amikor az ellenkező módon használjuk, az ugyanaz, mint a természet rendjének felforgatása. Miután pedig nagyon is hajlamosak vagyunk erre a bűnre (mint említettem), nincs semmi nehezebb, mint megtartóztatni magunkat tőle. Ezért annál inkább szükséges segítségül hívunk Isten: kormányozzon minket oly módon, hogy egyetlen szót se ejtsünk ki, ami nem az Ő tisztességére van. Emellett, ha néha megfogon bennünk valamilyen gonosz elképzelés (mert nem lehet másképp, mint hogy szükségszerűen van bennünk sok gonosz gondolat, tekintettel a törekenységünkre és arra, hogy Sátán is ösztökél erre-arra), legyünk biztosak benne, hogy máris hibásak vagyunk Isten előtt, s kérnünk kell a bocsánatát. Ezért bátran kell harcolnunk és az egészet lábbal megtaposnunk a tegnap mondottaknak megfelelően. Mert Jób nemcsak megfedtte a feleségét, hanem a bolondságát is leleplezte. Ezért nekünk is illik óvakodni, hogy ne bocsátkozzunk vitába és kifogásokba Isten ellen, hanem tanuljuk meg erőteljesen megzabolázni, és megfeddeni magunkat. Látjuk hát, hogy keményeknek kell lennünk az efféle, bennünk levő bűnök elítélésében. S ebből látjuk azt a brutalitást, ami uralkodott és a mai napig uralkodik a pápisták között. Mert azt mondják a zsinagógáikban, hogy ha az ember kételkedni kezd, hogy van-e Isten, vagy nincs, igazságos-e vagy sem, vagy borzalmas és gyalázatos istenkáromlásokat fogalmaz meg a fejében, azzal egyáltalában nem vétkezik, mert nem adja ahhoz végleg az egyetértését. Ha az embert megkísérti, hogy fossza meg a felebarátját a ruháitól, vagy ölje meg, vagy káromkodjon, vagy paráznaságra adja a fejét úgy, hogy érzi, a benne levő érzelmek elragadják, ők azt mondják, hogy minden nem bűn. Vajon az ilyenek nem rosszabbak az oktalan állatoknál? Én viszont látok egy elhatározást, ami közös minden pápistánál (és nagyon méltók az efféle elhatározásokra, mert nincs bennük más, csak képmutatás, amivel úgy megkönnyítik a

vétkezőt, mintha az semmiség lenne, s elnézhető bűnnek tekintik, amikor az ember halálos bűnt követ el Isten ellen), ami pedig ez: ha valaki a világon a legszörnyűbb bűnt követte el, csak egy szenteltvízes meghintésre van szüksége, s idővel felmentést nyer Isten előtt. Ami azonban minket illet (mint említettem), gondoljuk végig: ha bármiféle gonosz kétely bujtogat, akkor már elítéltek vagyunk Isten előtt. Előzzük hát meg az ítéleteit és legyünk a magunk bírái, elismerve magunka vétkeinek. Közben pedig ne kételkedjünk abban, hogy Isten könyörületes irántunk és megtart minket a gyengeségünkben azzal a feltétellel, hogy Szent lelkének kegyelme által lerázunk magunkról minden efféle dolgot és nem engedjük az elménkben megfogant gonosz képzelgéseket átmenni a gyakorlatba. Látjuk tehát, miképpen kell eljárunk ebben a dologban. Ennek megfelelően van megírva: *Jób három barátja, meghallván mindazokat a nyomorúságokat, amik őt érték, úgy döntöttek, hogy meglátogatják. S mi célból? Hogy bántódjanak vele és vigasztalják.* Első ránézésre nagyon valószínű, hogy Isten akart könnyíteni a szolgáján, Jóbon, amikor embereket küldött hozzá, akik úgy tettek, mintha könyörölni akarnának rajta, s elég képzetek és bölcssek voltak a vigasztalásához, mint azt majd hamarosan látjuk a beszédeikből, mennyire kiváló emberek voltak. S ezért valaki azt feltételezhetné, hogy Isten így nyújtotta ki a kezét Jóbnak, hogy megszabadítsa a nyomorúságoktól, amiket Ő küldött rá. De látjuk, hogy a barátainak ez a látogatása csak növelte a nyomorúságait, s még inkább a feneketlen hullámok mélyére taszította őt. Ez arra int minket, hogy ha bármikor reménykedünk a kimenekülésünkben a nyomorúságainkból, nem szabad furcsállnunk, ha nem úgy történnek a dolgok, ahogyan elképzeltük. Mert látjuk, miképpen csalódott Jób a reménységében, amikor meglátta a barátait, s miképpen váltak azok ördögökké, akik több kínszenvedést okoztak neki, mint amennyit annakelőtte már elszenvedett. Pedig nem ez állt a szándékukban, és gúnyolni sem akarták Jóbot, nem gonosz céllal, nem rossz szándékkal jöttek, hanem helyes és szíves jóakarattal iránta. Mert meg van írva, hogy a céljuk a könyörület volt, azaz úgymond, a nyomorúságok egy részét akarták magukra venni, amennyire csak lehetséges volt elhordozniuk ezt a bánatot, mintha csak össze lettek volna kötve a személyiségükben. Íme, mi célból jöttek, mindazonáltal látjuk, miképpen fokozódott még inkább Jób nyomorúsága az eljövételükkel. Legyen hát ez a példa figyelmeztetés a számunkra: noha jó szándékkal közeledünk a felebarátainkhoz, s vigasztalni akarjuk őket a nyomorúságaikban, mégis Isten vezessen minket, vagy az említett jószándékunk semmi hasznunkra sem lesz. Ezért amikor a felebarátainkat bármi veszélyben vagy szükségben látjuk, akkor tényleg könyörögnünk kell Istennek, hogy adja meg nekünk a vigasztalásuk és a támogatásuk kegyelmét, s ez még nem minden. S miért? Mert nem rendelkezünk a bölcsesség lelkével, így ha éberem is járunk, közben tartva önmagunkat és a legjobbat is tesszük a világban, akkor sem csinálunk mást, mint kétségbeesésbe üzzük a nyomorultat, akire már addig is túlságosan ránehezedtek a nyomorúságai. Látunk sok buzgó és igyekvő embert, akik nagyon könyörületeseznek mutatkoznak azok iránt, akiket képesek segíteni, de mi van akkor? Nincs sem nagylelkűség, sem jó módor (a cselekedeteikben). Amikor elmenni egy, már ínségben levő nyomorult teremtményhez, új kínokat visznek neki. S miből származik mindez? A megítélés és a hozzáértés hiányából. Ezért azt kell mondanunk, hogy Istennek kell munkálkodnia ebben az esetben és akkor (amint említettem), ha egymást támogatjuk a szükségünkben. Amikor Isten adja nekünk ezt a jóindulatot, akkor imádkozzunk Hozzá, hogy adja meg nekünk az eszközöket és azok helyes használatát is, hogy mi is azt adhassuk, ami jó és hasznos, s legyen jártasságunk úgy bánni az emberekkel, hogy az kellemes és összeegyeztethető legyen a természetükkel, így ha valakit rendkívüli fájdalom sújt, a vigasztalás, amit mi nyújthatunk, a hasznára váljon és némi enyhülést érezzen általa. Imádkoznunk kell Istenhez ezért az erényért (mivel nem található meg bennünk). Utána pedig, ha Isten megadta nekünk ezt a bölcsességet, szerető kedvességet is kell belénk töltenie, hogy ne legyünk szigorúak azok iránt, akiknek a jócselekedetei miatt elveszíthetjük a reményt, hanem inkább a könyörülő szeretetre induljunk, azaz jóindulatú elmével tápláljunk jó reménységet a jócselekedetüket illetően annak megfelelően, ami meg van írva, hogy a szeretet mindent remél

(1Kor13:7). Látjuk tehát, mit kell megjegyezni. Aztán ha összehasonlítjuk ezeket az embereket önmagunkkal, biztosra vehetjük, hogy Istennek kell kormányoznia minket ebben az esetben. S miért? Mert senki sincs a közönséges emberek között (mint más említettem), akik ne lennének tökfek, hanem ezeknek nagy személyiségeknek, jól képzetteknek kell lenni, amilyeneknek mutatják is magukat. Mindazonáltal látjuk, miképpen jártak el, mivel nincs bennük más, csak amit Jóbót a pokolba temetné. S mi ennek az oka? Isten azt akarta megmutatni, hogy nincs sem bölcsesség, sem belátás az emberek elméjében, sem semmi szabály vagy mérték, csak amit Ő helyez bele. Legyünk biztosak abban, hogy amíg ezzel nem rendelkezünk, addig nem leszünk képesek a lesújtottakat vigasztalni. Mert ha Jób barátai, akik oly kiváló emberek voltak, így beleestek a saját csapdájukba, akkor még sokkal valószínűbb, hogy mi is hibázni fogunk, ha Isten nem tölti be a szükségletünket és nem adja meg nekünk azt, amitől majd úgy viselkedünk, ahogyan kell. Látjuk tehát, mire kell emlékeznünk. Továbbá, amikor ezt olvassuk: *elvégezők, hogy együtt mennek be, hogy bánkódjanak vele és vigasztalják őt*, ezek a szavak azt mutatják meg nekünk, hogy mi a kötelessége azoknak, akik a barátait és a felebarátait nyomorúságot elszenvedni látják. Ilyenkor ez a két dolog szükséges: a vigasztalás és a támogatás. Mert a végletekig igyekezhetünk támogatni a szükségben levőket, de az mégsem lesz nagy dolog, ha nem egy a szívünk velük és nem csatlakozunk hozzájuk úgy, mintha saját magunk éreznénk a bánatukat. Minden javunkat a szegényeknek adhatjuk, de ha nincs bennünk szeretet, mindez semmi. Szent Pál erről beszélve megmutatta (1Kor13:4), hogy csinálhatunk jól nagyon sok illendő dolgot, de mindaz csak hazugság és hiábavalóság lesz, hacsak nem a szeretet vezet minket mindazokban. S majd látunk egyeseket, akik hősies igyekezetet tanúsítanak, ha valakinek szüksége van rájuk, de nincs bennünk semmi érzés vagy együttérzés (a bajaikat illetően). Íme, miért mondja, hogy Jób barátai eljöttek őt vigasztalni, s mondhatni kivonni őt a nyomorúságából és könnyőreltetet tanúsítani iránta. S valójában senki sincs közlünk, aki legelsősorban ne erre a vigasztalásra vágyna, azaz, hogy az emberek együttérzést tanúsítsanak iránta. Mert ha például valaki ínségben van, mások pedig eljönnek neki szolgálni, vagy megtenni érte azt, ami tőlük telik, ha az illető úgy látja, hogy azok, akik jót tesznek, nem törődnek vele, vagy nem indulnak együttérzésre a nyomorúsága miatt, akkor az csak megkettőzi majd a szomorúságát. Igaz, hogy megkapja a jót, amit nem tesznek, de semminek tekinti az együttérzésükkel összevetve annyiban, hogy ha a többi ember egyáltalában nem támogatja, s nem ad neki semmiféle segítséget, de mégis látja, hogy a többi szegény ember együttérez vele a nyomorúságában úgy, mintha a saját tagjai lennének, azt többre fogja tartani minden segítségnél, amit csak az emberek nyújthatnak neki, de együttérzés nélkül. Így amikor el akarjuk látni a kötelességünket a nyomorúságban levőkkel szemben, kezdjük ennél a dolognál. Azaz, tanúsítsunk együttérzést a nyomorúságaik iránt és érezzük azok egy részét olyannyira közelinek, amennyire csak lehetséges. Mert ez a szeretet valódi próbája. S ezért igaz, hogy ezt a könnyőreltetet kell mutatnunk a cselekedeteinkkel is. Vannak, akik kellőképpen sajnálkoznak, amikor ínségben látják a felebarátait, de itt aztán leblokkolnak, így senki sem kaphat semmiféle támogatást tőlük, ezért elcsüggednek. Nekünk azonban az itt leírt utat kell járnunk. nevezetesen könnyőreltetéseknek és együttérző szívűeknek kell lennünk, amikor bárkit ínségben látunk, mivel a kezeink mindig szabadon a rendelkezésünkre állnak a megsegítésükhöz az Isten által nekünk megadott képességeinknek megfelelően. De nem szabad engedni, hogy az elménket annyira elborítsa a bánat, a szívünk elcsüggedjen és az értelmünk teljesen megzavarodjon, hanem ennek a könnyőreltetességünknek kell tovább terjednie, s arra ösztönöznie, hogy keressük, miképpen tudunk enyhíteni a felebarátaink által érzett szomorúságon. S ez az, amit itt másodikként említ, ahol azt mondja: eljöttek Jób barátai, hogy vele bánkódjanak és gyorsan megvigasztalhassák. Mert az eljövételük nemcsak a siránkozás és annak kimondása végett történt, hogy együttérzünk veled a nyomorúságodban, hanem amennyire csak lehetséges, vigasztalni is akarták. De mi történt? Csődöt mondtak utazás közben. Amikor először jöttek, jó szándékkal érkeztek. S nem rejtették véka alá a szándékukat,

ami szükséges és elengedhetetlen volt, nevezetesen, hogy ha egyszer eljöttek, ugyanazt a könyörületet kellett volna tanúsítaniuk Jób iránt, és olyan eszközöket kellett volna keresniük a vigasztalására, amik a legalkalmasabb lettek volna a számára, s mindig erre kellett volna törekedniük. De nem ezt tették, sőt, elképedt emberekké váltak. De hogyan? Kétségtelenül semmi bántót sem találtak Jób személyében, habár amikor látták a nyomorúságnak ezt a hatalmas mértékét, úgy tűnt nekik, hogy Isten nem bánt volna vele ennyire keményen, csak ha elvetette volna. S erre a következtetésre Jób szélsőséges bajainak láttán jutottak, s elveszítették a bátorságukat, hogy vigasztalják őt. S itt látjuk, miért van megírva a zsoltárokból: Boldog, a ki a nyomorultul gondol (Zsolt41:2). Dávid ezt Jóbbal hasonlóan átélte. Mert nagy nyomorúságokat szenvedett el úgy, mintha Isten megfélemlített volna róla, mint azt korábban mondtam. De íme, vajon ezt nem szabad másnak látni, mint szeretetnek a számára az Istenbe vetett bizalmának dicsőítése végett és igazolásnak önmaga előtt, hogy Isten majd megsegíti? Mert pont az ellenkezőjét látjuk. Mivel tehát Dávidot azzal ítélték el az emberek, hogy az Isten üldözte és tette próbára különféleképpen a türelmét, ezt mondta: Boldog, a ki a nyomorultul gondol. Ezalatt azt értette, hogy ha bárkit látunk nagy szenvedések közepette a súlyos bajai miatt, Isten mindenekelőtt azt követeli meg, hogy első ránézésre ne jussunk arra a következtetésre, amiért ezt mondjuk: Ó, ő elvetett, Isten teljesen megmutatja, hogy ki akarja őt vágni. Számára nincs több remény, íme, már gyógyíthatatlan. Nem szabad ennyire szigorúnak lennünk, hanem kell lennie annyi eszünknek, hogy ezt mondjuk: nagyon jó, várjuk meg, mit fog tenni Isten, a nyomorúságok ugyanúgy sújtják a jó embereket is, mint a rosszakat, s amikor a jó embereket éri, az nem ok nélkül történik. Amikor Isten őket ostromozza, bár nem látjuk okát, miért tesz ezt, mégis azt kell gondolnunk, hogy Isten igazságos. Látjuk tehát, hogy a bajok közösek mind Isten népe és azok számára, akiket a gyermekeinek tart, mind pedig az elvetettek és a kárhozatra jutók számára. Mivel azonban nem a mi dolgunk ennek megítélése, hacsak Isten meg nem mutatta, mi célból következtek be a bajok, vissza kell tartanunk az ítéletünket, mintha valaki ezt mondaná: nagyon jó, fogadjuk el Isten kezét és mondjuk ezt: Ó jaj, nagyon rászolgáltam erre, sőt még többre is. Ezért nézd meg, nem sértetted-e meg a te Istenedet oly sok módon, hogy százezerszer több módon büntessen meg téged annál, akit most oly sok mindent túrni látsz. Ajánlatos erre a következtetésre jutnunk: nos, látom, hogy ez a szegény ember rendkívül goromba bánásmódban részesül. Igaz, hogy engedetlen életet élt, s jogosan szenved, de nem tudjuk, mit fog Isten vele tenni. Íme a bölcsesség, amire Dávid buzdít minket: nevezetesen, várnunk kell, hogy meglássuk, Isten vajon megszabadítja-e azokat, akiket a saját kezével üldöz, ámbátor ez igazságosan teszi. Tanuljunk meg elzárkózni is mindenféle botránykötől, amik az utunkba kerülhetnek, hogy ne zavarodjunk össze, amikor a dolgok felülmúlják a képzeletünket, s azok ne hagyják, hogy folyamatosan teljesítsük a kötelességünket, a szívünket pedig elcsüggyesszék az utunk felénél. Igaz, hogy ezt a leckét nehéz a hasznunkra fordítani, de annál nagyobb igyekezettel kell belevetnünk magunkat, s Isten majd megadja a kegyelmet, hogy véghez vigyük. Ez az a dolog, amiről az elején beszéltem, nevezetesen, ha megvan bennünk a vágy és a buzgóság a felebarátaink vigasztalására, akkor vágnunk kell arra is, hogy Isten lásson el az ehhez szükséges eszközökkel azért, hogy amikor eljön az ideje, ne váljunk haszontalan fatuskókká. Mindazonáltal nem szabad túlfurcsállnunk, hogy Jób barátai annyira megdöbbenek, tekintettel az állapotára, amiben rátaláltak. Ő ugyanis annyira eltorzult, hogy a szöveg szerint első ránézésre felismerni sem voltak képesek. Kétségtelenül olyan vonzalom volta szívükben, hogy amikor ennyire nyomorultnak látták, akkor sem szüntek meg kimutatni, hogy még mindig szeretik, bár amikor felismerték, megdöbbenek. Ezért olvassuk, hogy *fennhangon zokogtak*. Ezek a könnyek nem színlelésből fakadtak, hanem a jóindulatukból. Mivel azonban meghökkentek azok miatt a nagy bajok miatt, amiket Jób elszenvedett, úgy összezavarodtak és kijöttek a sodrúkból, hogy nem voltak képesek úgy ellátni a kötelességüket, amiképpen kellett volna. Ezért nem elegendő némi szeretettel viselkedni és annak némi jeleit mutatni, hanem ennek a szeretetnek jól

szabályozottnak kell lenni, Isten parancsának megfelelően. Amit pedig azt illeti, miszerint *azután pedig megszaggatá kiki a maga köntösét, és port hintének fejökre ég felé és ülének vele hét napon és hét éjszakán a földön, és nem szóla egyetlen egy szót egyik sem*, itt látjuk azt az említett együttérzést, amiről korábban beszéltünk. Emellett látjuk, miképpen akartak megalázkodni Jóbbal együtt, hogy közbenjárjanak az Istenségénél: könyörüljön meg rajta. Mert amikor a régi időkben az emberek port szórtak a fejükre, az az alázatnak és a bűneik elismerésének volt a jele. Eleve tudták, hogy az állapotunk ez: Isten megbüntet minket. Akkor hát gondolkodjunk el arról, amiről megfedekezünk, nevezetesen, hogy mi csak rothadás és semmi vagyunk. Mert amikor az emberek bővelkednek, akkor megittasulnak, kérkednek vele, a levegőbe emelkednek és semmi gonddal sem törődnek. De amint rájuk sújt Isten, azonnal háborognak és nem veszik figyelembe, honnan jöttek, s azt sem, hová kell visszatérniük. A régmúlt korok emberei is, hogy mindezt az emlékezetükbe idézzék, ezt a ceremóniát használták, ezzel ismerve el magukat vétkeseknek Isten előtt, mintha csak nyomorult bűnözők lettek volna. S a bűnözőktől azt követelik meg, hogy ismerjék el a bűneiket, könyörögjenek bocsánatért, ismerjék el magukat vétkeseknek Isten előtt, és térjenek vissza Őhöz valódi megtéréssel. Jóbnak jó oka volt ezt tenni, s a barátai sem tudták volna kimutatni a barátságukat, ha ezt nem teszik meg ők is. Mert magunkra kell öltönnünk a felebarátaink személyiségét, hogy bocsánatot kérhessünk Istentől az ő nevükben. A legnagyobb megkönnyebbülés, amit meg tudunk adni az ínségben levőknek az, ha imádkozunk Istenhez: ne rázza le őket teljesen. De az imáinkkal nem tudjuk megtámogatni a nyomorúságban levőket anélkül, amit említettem, azaz anélkül, hogy társaságot nyújtanánk nekik, megalázkodnánk Isten előtt és meglátogatnánk őket, hogy együtt gyászoljunk velük. Dávid tiltakozik, hogy még ezt is megtette az ellenségeiért (Zsolt35:13-14), s mikor látta őket a pusztulásba rohanni, a szívében szomorkodott, keserű könnyeket ontott és keservesen sóhajtozott miattuk. Ha Dávid megtette ezt az ellenségeiért, akik üldözték őt, akkor miért ne kellene nekünk is megtennünk azokért, akiket Isten gyermekeinek ismerünk? Mert ha nem tesszük meg, Krisztus sem fog elismerni a tanítványainak. Az azonban a mi hatalmas erkölcstelenségünk, ha nem érzünk könyörületet olyanok iránt, akikben észrevesszük a kegyesség és a vallásosság némi jelét, s akik ugyanabban a tanításban részesültek, mint mi. Ezért amikor eljönnek bocsánatot kérni Isten kezéből, nekik is illik csatlakozni hozzájuk. Íme, (mondom) mit kell megjegyeznünk, amikor azt olvassuk, hogy Jób barátai megszaggatták a ruháikat, a földre ültek és port szórtak a fejükre. Ebből megjegyezzük, hogy jöllehet ezek a ceremóniák a megtérés jelei voltak, nekünk mégsem szabad azt hinnünk, hogy az emberek megtisztulnak, ha gyászruhát öltenek, sokat siránkoznak és efféle viselkedést tanúsítanak, ami látszólag azt mutatja, hogy nincs bennük más, csak alázat és nyomorúság. Inkább Joel ama mondatára kell gondolnunk, mely szerint a *szíveteket szaggassátok meg, ne ruháitokat* (Joel2:13), ami alatt Joel azt érti, hogy az emberek számára haszontalan a ceremóniák nagy tárháza, vagy a külsődleges magamutogatás a világ előtt, ha a szívük nem szakad meg előtte. S miféle módon követeli meg Isten a szakadt vagy megtört szívet? Úgy, hogy Előtte boruljunk le és alázkodjunk meg. Így amikor észrevesszük a haragjának jeleit (s különösen amikor már érezzük a kezének csapásait), türelmeseknek kell lennünk, biztosítva magunkat arról, hogy mindez a bűneink miatt történik velünk. S ne tegyük azt, amit sokan tesznek, amikor Isten vesszője veri őket: öszvérekként rágják a zablájukat és nem is tudom mekkora hevességet és keserűséget fogannak, ami arra jó, hogy haragra lobbantsa őket Isten ellen annak ellenére, hogy azt színlelik: jól megzaboláztak. Ezzel szemben nekünk meg kell szaggatnunk a szívünket (úgy, ahogyan a zsoltárok buzdítanak minket, Zsolt17:3, 62:10, 95:8) és kitárnunk azt Isten előtt, hadd tudja meg mindazt, ami benne van. Utána kövessük Joel próféta idézett mondását, miszerint nem a ruháinkat kell megszaggatnunk, hanem inkább a szívünket, mert ebben fog megmutatkozni a valódi megtérés. Lehetetlen azonban helyesen megszaggatni a szívünket anélkül, hogy az említett alacsonyságot ne mutatnánk: ténylegesen megvallva a bűneinket Isten dicsőítése végett. S itt az ember megláthatja, micsoda gúnyolódás van azokban, akik úgy vélik,

nagyon sokat tettek, amikor megvallották, hogy eltévelyedtek, nagy értéssel illették Istent és botrányköveket vetettek az Ő egyháza útjába. Am ha valaki véletlenül csak egy kicsivel többet akarna tőlük és megértetné velük a bűneiket, akkor ezt mondanák: Ó, az túl sok, s úgy vélnék, hogy Isten túlságosan kemény és szigorú velük szemben. Nekünk azonban semmiképpen sem szabad azt hinnünk, hogy Isten megtért embereként fogad minket, csak ha megadjuk Neki azt az áldozatot, amiről az 51. zsoltár beszél (Zsolt51:19). S mi módon áldozat ez? Úgy, ha az elménk és a szíveink olyan gyötrelemben vannak, hogy többet már nem vagyunk képesek elviselni, s úgy megszégyenülünk a bűneink elkövetése miatt, hogy a lelkiismeretünk addig furdal és vádol minket, hogy már nem tudjuk, mivé legyünk, amíg nem találunk jóindulatot a mi Istenünkben. Ennyit tehát erről a dologról, mely szerint a megtérés nem a ceremóniákban foglaltatik, hanem a trónja az ember szívében van. Bár, ha jelekkel kell annak megmutatkoznia és ha az elménk helyes beállítottságú, akkor úgy kell megjelennie az emberek előtt, hogy ne csak a szánkban legyen benne ez a szó, hanem a szívünk is beszéljen a nyelvünk megszólalása előtt. De mikor azt olvassuk, hogy Jób barátai együtt ültek vele hét napon és hét éjszakán át, akkor ez nem azt jelenti, hogy egész végig nem távoztak el arról a helyről, hanem együtt laktak vele a hét napon át tartó időszakban, vele siráncokztak és borultak le, s ezzel jól kimutatták az iránta érzett szeretetüket, elvetve minden szórakozásukat és kényelmüket. S azért voltak ott, hogy vele együtt bánkódva vigasztalni igyekezzenek. Íme ez a summája. Emellett azt is elmondja, hogy egy szót sem szóltak, amiből látjuk, amire korábban utaltam: nagyon összezavarodtak, amikor látták, mennyire súlyosan nehezedik rá Isten keze Jóbra. Mert azzal az elhatározással jöttek, hogy Jóbot vigasztalják, most pedig némák. Elfelejtettek volna minden érvet, melyek a vigasztalására szolgálhattak volna. Nem, nagyon is jó volt az emlékezetük, mint azt majd később látjuk. Miért rejtették hát el a békességüket? Mert ez az elgondolás akadályozta őket: Mi van most? Ezt az embert Isten szolgájának tekintettük, s ha Isten véletlenül meg is büntette, azt gondolhatnánk, hogy van valamiféle rendje a vigasztalásának. De látjuk, hogy Isten elhagyta, s annak látható jeleit helyezte rá, hogy ő egy elvetett személy, s nincs több reménysége. Emiatt nem látunk eszközt a vigasztalására. Látjuk tehát a megdöbbenésük okát. Azonban inkább Isten ígéreteit kellett volna a szemük előtt tartani. melyekkel arról tesz nekünk bizonyosságot, hogy amikor mi már mindent veszni látunk és nincs reménységünk a gyógyulásra, Ő akkor is képes orvosságot adni. De nem ezt tették. Ez pedig (mint korábban mondtam) arra int, hogy imádkozzunk Istenhez, tartson meg minket, hogy meg ne rendüljünk a szánakozástól a magunk vagy mások bajai felett úgy, hogy arra a következtetésre jussunk, hogy túl vagyunk már a helyreállítás minden reménységén. Mert az ördög semmire nem vágyik jobban, mint efféle végkövetkeztetésre juttatni minket, s azt a gondolatot ébreszteni bennünk, hogy Isten elvetett. Ha teret adunk az efféle kísértéseknek, azzal megfosztjuk magunkat Isten kegyelmétől és minden ígéretétől. Ezért még buzgóbban imádkozzunk Istenhez: erősítsen meg minket úgy, hogy a Sátán minden támadását visszaverhessük. Így amikor akár a saját személyünkben érnek minket csapások, akár a felebarátainkat látjuk nyomorúságot elszenvedni, ne essünk teljesen kétségbe, hanem vegyük a bátorságot és jussunk erre a következtetésre: Nos igaz, hogy ezek a csapások nagyon nagyok, de még mindig bízunk kell Istenben, és remélnünk kell, hogy ezt a nyomorúságot a javunkra fogja fordítani, ahogyan a világ minden dolgával is a kegyesek jólétét szolgálja. Ha megvan bennünk ez a nézet, soha nem veszítjük el a vigaszt a bajainkban, s nem leszünk elvágva sem Isten segítségétől, mert hozzá menekülünk támogatásért.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket velünk, s legyünk mindig készek eltérni a büntetéseket, amiket Ő küld ránk. S tűrjük ezeket az elménk összezavarodása nélkül, hogy soha ne szégyelljük elítélni a bűneinket és a vétkeinket, majd bocsánatért könyörögni. S ami fő: önmagunkat vétkeseknek elismerve Előtte – amik vagyunk is valójában – ne hagyjunk fel a segítségül hívásával, és legyünk biztosak benne, hogy a kegyelme soha nem lesz megtagadva tőlünk, ha valódi megtéréssel jövünk Hozzá, nem vágyva másra, csak arra, hogy biztosak legyünk a jóakarátában,

s az Iránta való félelemben és engedelmisségben járjunk egész életünkben mindvégig. S adja meg ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden stb.

A tizennegyedik prédikáció, ami az első a harmadik fejezetről

Jób3:1-10

1. Ezután megnyitá Jób az ő száját, és megátkozá az ő napját.
2. És szóla Jób, és monda:
3. Veszsen el az a nap, a melyen születtem, és az az éjszaka, a melyen azt mondták: fiú fogantatott.
4. Az a nap legyen sötétség, ne törődjék azzal az Isten onnét felül, és világosság ne fényljké azon.
5. Tartsa azt fogva sötétség és a halál árnyéka; a felhő lakozzék rajta, nappali borulatok tegyék rettenetessé.
6. Az az éjszaka! Sűrű sötétség fogja be azt; ne soroztassék az az esztendőnek napjaihoz, ne számláltassék a hónapokhoz.
7. Az az éjszaka! Legyen az magtalan, ne legyen örvendezés azon.
8. Átkozzák meg azt, a kik a nappalt átkozzák, a kik bátrak felingerelni a leviathánt.
9. Sötétüljenek el az ő estvéjének csillagai; várja a világosságot, de az ne legyen, és ne lássa a hajnalnak pirját!
10. Mert nem zárta be az én anyám méhének ajtait, és nem rejtette el szemeim elől a nyomorúságot.

Itt a Szentlélek szándékát kell fontolóra vennünk azáért, hogy ezt az egész tanítást a magunk hasznára fordíthassuk. Az eddigiekben láttuk Jób türelmét, s azt, hogy miképpen adta át magát teljesen Istennek, s nem szűnt meg áldani Őt, még ha nyomorultnak is tekintették az emberek között. Most azonban úgy tűnik, mindent a feje tetejére állított és megharagudott Istenre. De ha mindent jól és alaposan megvizsgálunk, akkor ez egy csata, amiben látjuk, hogy az egyik oldalon az ember gyengesége mutatkozik meg, másrészt viszont mg mindig volt némi ereje ellenállni a kísértésnek. Jób itt látszólag mormol, miután eddig nem volt más benne csak állhatatosság és határozottság. Most azonban egy keverék, mert a testi törekénysége olyannyira elragadta, hogy zúgolódott Isten ellen, bár nem állt szándékában összeveszni Vele. Mindazonáltal gonosz szavak hagyják el a száját, melyek hibás elméből származnak és nem igazolhatók. Látjuk tehát az első megfontolandó dolgot, mármint Jób állapotát: nevezetesen, már nem mutatkozott annyira állhatatosnak, mint annakelőtte, hanem olyan csatába kezdett, ami törekény embernek mutatta, aki nem képes úgy elhordozni a kísértéseit, amint kellene és nem veti alá magát Istennek olyan nyugodt elmével, amilyennel kell – amiképpen tenni szokta. S itt egy nagyon hasznos figyelmeztetéssel van dolgunk. Először is látjuk, hogy az emberek nem képesek többet tenni, mint amennyi fentről megadatik nekik. Ezért tanuljunk meg nem hetvenkedni a saját erőnkkel, ahogyan látjuk, hogy az emberek többsége becsapja magát, mintha a saját szabad akaratukkal képesek lennének hegyeket mozgatni és csodákat tenni. Nekünk nem szabad becsapódni az efféle képzelgésektől, hanem biztosaknak kell lennünk abban, hogy amíg Isten megtart minket, jól megállhatunk. De ha visszavonja a kezeit tőlünk, fokozatosan el fogunk vágódni. Nincsen tehát semmi, amivel az emberek dicsekedhetnének, hanem teljes függőségben kell lenniük fentről, s mindig oda kell folyamodniuk, ha jól meg kell erősödniük. Ebből látjuk a Jóbban végbement hirtelen változást. Mert nem úgy tűnik, hogy bármi új oka lett volna türelmetlenné válni és megátkozni a saját születése napját, ha meggondoljuk, hogy ezt hét nap elteltével tette meg, aminek során türelmes volt. Látszólag teljesen más emberré vált, mint amilyen előtte volt. De az összes erőnk szertefoszlik egy

kézmozdulatra, ha Isten tovább már nem segít minket. S itt látjuk, miért van az ember az árnyékhoz hasonlítva. Nemcsak azért, mert az életünk törékeny és meneküléssel telt, hanem mert ingatagok is vagyunk, így nincs bennünk állhatatosság, hanem bizonytalankodunk. Néha olyan méltóságteljesen nézünk, hogy az egy oroszlán bátorságának tűnik, majd fokozatosan egy asszonyhoz hasonlóan csüggedt szívűekké válunk. S olyan távol állunk attól, hogy bátran felvegyük a harcot bármiféle kísértéssel, hogy még hallani sem bírjuk, ha valaki minket korhol. Jegyezzük hát meg jól az emberekben végbement változás hirtelenségét, hogy a jobbat várhassuk. S ha segítségül hívtuk Istent reggel, tegyük azt egész nap. Röviden, gondoljunk Istenre folyamatosan anélkül, hogy attól bármi módon elfordulnánk. Látjuk hát, hogy mindig óvatosaknak kell lennünk, ebből pedig látjuk, miképpen kell kitartanunk az imádkozásban és a könyörgésben. S most térjünk rá az előttünk levő szövegre, *miképpen átkozta meg Jób a születése napját*. Egyesek teljes mértékben felmentenék Jóbot, mintha csak a nyomorúsága miatt ragadtatott volna el anélkül, hogy káromolta volna Istent. Mások úgy válik, hogy megfélemedett a türelemtől, amivel korábban rendelkezett, s teljesen dühbe gurult, mert többé nem gondolt Isten dicsőítésére, hanem elragadták a saját indulatai, s úgy szólt, mint valaki, aki a maga feje után megy. Eddig korholta a feleségét a bolondsága miatt, most viszont duplán bolondnak mutatkozott a születése napjának megátkozásával. De biztos, hogy Jób nem jutott el eddig a szélsőségig, mert a célja mindig is az Isten iránti engedelmesség volt, mint azt majd látjuk. Mindazonáltal van benne egy keverék, azaz a csatájában nem maradt el a sebesülése, továbbra sem szűnt meg csapásokat kapni, tántorgott és félrelépett. Figyeljük hát meg ezt a keveréket: Jóbnak már nem volt akkora a szilárdsága, mint korábban. De bár a nyomorúsága sorvasztotta őt, s már-már olyan volt, mint akinek az útja felénél kell elcsüggednie, mégis teljes erejével kitartott az Isten iránti engedelmisségének útján, noha közben nem azt a jót tette (mint szent Pál mondja a Rm7:19-ben), amire vágyott. Pál ezen a helyen önmagáról beszélt, s megvallotta, hogy bár minden vágya az volt, hogy átadja magát Istennek, ez mégsem így lett, mert a saját természete akadályozta, ami túlságosan gyenge volt. Ha szent Pál mindezt elismerte önmagáról, akkor mi se furcsálljuk, ha hasonló történt Jóbbal is, azaz Isten jóakaratahoz akar igazodni, de a ragaszkodása mégsem tökéletes minden pontban, hanem kénytelen megállni és legörnyedni., S itt látjuk, mi történt ősatyánkkal Jákobbal (1Móz32-34), amikor Isten az értésünkre akarta adni, hogy valahányszor csak kísértéssel találják szembe magukat az istenfélők, az nem múlik el néhány súlyos csapás elviselése nélkül, melyek nyomokat hagynak maguk után. Látjuk, miképpen küzdött Jákob Isten Angyalával, s nem azért, mert Isten ellensége volt, hanem azért, mert az Úr, Aki próbára teszi az övéit, a saját gyermekeit is próbára akarja tenni, mint azt láttuk az első fejezetben. Ezért mondja, hogy Jákob pátriárka küzdött és harcolt az angyallal. Ebből kiderül, hogy Isten akarta őt próbára tenni, s Jákob is hajlandó volt elhordozni a csapásokat, amiknek alá kellett vetnie magát, mert Isten megtisztelte őt az Izrael név megadásával, aminek a jelentése Isten harcosa. De vajon úgy ment tovább a győzelemmel, hogy semmi baja sem lett? Nem, hanem úgy összezúzódott a combja, hogy utána egész hátralévő életében sánta maradt. A győzelem az övé lett, de kénytelen volt megalázkodni. Íme, miképpen állják ki a kegyesek a kísértéseket: nevezetesen, adott ponton megörnyedhetnek, sőt, Isten akár az egész hátralévő életükre megaláztatja őket, hogy alkalmuk legyen megismerni a saját gyengeségeiket, amíg nyögni nem kezdenek ismét, de mindezek ellenére megszerzik a győzelmet az összeütközésben és Isten nem engedi meg a végleges elnyomásukat. Ezért Isten gyermekeinek azzal kell vigasztalni magukat, hogy valahányszor csak valami megpróbáltatást küld rájuk Isten, akkor joggal érezhetik az elme olyasféle elnehezülését, amely miatt azt sem tudják, merre forduljanak, sőt túl is löhetnek a célon olyan szavak használatával, amik megbocsáthatatlanok, de minden gyengeség ellenére Isten ereje továbbra sem szűnik meg bennük lakozni és megtartani őket oly módon, hogy mindig úgy érzik, van bennük némi jó hangulat. S bár a lábaik csődöt mondanak, a szívük mégis tarja magát, ahogyan a közmondás mondja. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. De hogy jobban értsük,

miben és hogyan lőtt túl Jób a célon, vegyük fontolóra, miképpen törvényes az emberek számára megunni a saját életüket. Sok pogány volt, akik ismervén ennek a földi életnek a nyomorúságait, azt mondták, hogy a születésnapot nem a jókedv és az öröm napjának, hanem inkább a szomorúság napjának kell tekinteni, mert amikor az ember odajut, sírni kezd. Íme, a teremtmény telve van tisztátalansággal, s olyan aljas és nyomorult, amelyet csak elképzelni lehet. Sőt, ha jól fontolóra vesszük a dolgokat, az összes nyomorúság feneketlen örvénynek vagyunk kitéve. Így ha van szemünk a jelenvaló élet milyenségére és állapotára, akkor lesz okunk azt mondani, hogy sírnunk kell, amikor a gyermekek születnek, s inkább örvendoznunk kell, amikor az emberek meghalnak, mert akkor nagyon sok gonoszságtól szabadulnak meg. A pogányok így beszélnek, mert az ismereteik nem voltak képesek elhatolni olyan messzire, ahová Isten vezet minket az Ő Ígétével. Ők ugyanis nem kerestek mást ebben a mostani életben, mint annak folytatását, bár nemcsak az evést és az ivást, hanem a tisztességet is, hogy megbecsülést vásárolhassanak maguknak, s azt, hogy mindenki megfuthassa a maga pályáját. Nekünk viszont itt van a Szentírás, ami elmondja nekünk, hogy Isten, Aki elhelyezett minket ebben a lenti világban, a saját képmását véste belénk, ezért ügyelnünk kell arra a nemességre és méltóságra, amit minden teremtmény felett adott meg nekünk. Ha nem volna más, csak annyi, hogy Isten a saját képmására és hasonlóságára alkotott meg minket, amivel azt akarta, hogy az Ő dicsősége ragyogjon bennünk, könyörgöm, nem kellene már akkor is örvendoznunk magunkban és ezzel Őt magasztalnunk? Hisz miért termi meg a föld a maga nagy bőségét? Azért, hogy azzal tápláljon minket. S ez nem véletlenül történik, hanem Isten rendelte el. S miért? Mert Atyaként akar mutatkozni előttünk. Látjuk tehát, hogy a minket itt lenn fenntartó segítségek valamennyien a mi Istenünk atyai szeretetének a megerősítései és bizonyítékai. Vajon nem kell figyelembe vennünk ezt a jótéteményt, vagy inkább, figyelembe vesszük annyira, ahogyan megérdemli? Sőt, Isten itt lenn a mennyei élet reménységében gyakoroltat minket, hogy megadja nekünk annak némi előízét. Arra hív el minket, hogy szolgáljuk és tiszteljük Őt azért, hogy megtudjuk: az Ővéi vagyunk, a saját házanépeként és családjaként fogadott be minket. Akkor, ha mindent jól fontolóra vesszünk, vajon nincs jó okunk magasztalni a kegyelmet, amit megad nekünk, amikor elküld ebbe a világba, hogy élvezzük ezt a jelenvaló életet? Mégis igaz az is, hogy van okunk sóhajtozni és zokogni, mert a nyomorúságok feneketlen gödrében vagyunk mindvégig, amíg itt tartózkodunk. De mi van akkor? Ebből is ugyanarra kell következtetnünk. A pogányok nem tudnak többet annál, hogy az emberek állapota nyomorúságos, de nekünk meg kell gondolnunk, miért tett ki minket Isten oly sok kényelmetlenségnek: a bűn miatt. Vissza kell mennünk ugyanis az első ember teremtetéséhez, s meg kell fontolnunk, hogy Isten nem volt szűkmarkú a javaival, hanem nagylelkűen árasztotta ki azokat, mivel Ő minden nagylelkűség forrása. Akkor háttöbb mint nagylelkűnek mutatkozott az emberiség iránt Ádám személyében. De meg lettünk fosztva azoktól az áldásoktól és szükségessé vált, hogy Isten fogja vissza a nekünk adott áldásokat, mivel ősatyánk, Ádám, a saját hálátlanságával gonoszsággá tette azokat. Ezért tehát azt kell mondanunk, hogy a jelenvaló élet minden nyomorúsága a bűneink gyümölcse, így van okunk sóhajtozni. Nem azért, mert olyan nyomorultak vagyunk, vagy mert az állapotunk oly kemény és veszélyes, hanem mert úgy átadattunk a nagyfokú önfejlésnek és lázadásnak Isten ellen, hogy bár az Ő képmásának kellene ragyogni bennünk, mi látszólag összeesküdtünk, hogy rosszat tegyünk Neki. S ez az oka annak, amiért szent Pál siránkozik (Rm7:24), s itt azt a valódi szomorúságot látjuk, aminek a keresztyének sajátjának kell lennie. Nem azért, mert a hideg és a meleg éri őket, nem azért mert betegségeket és más csapásokat szenvednek el, hanem azért, mert mondhatni a bűn börtönében és rabszolgaságában érzik magukat. „Ő én nyomorult ember!”, mondja szent Pál. S vajon azért mondja, mert türelmetlen, vagy mert szembeszállt Istennel? Nem, hanem azért, mert ő a Szentlélek eszköze, s megmutatja nekünk, hogy ebben a jelenvaló életben van okunk szüntelenül sóhajtozni és nyögni. S miért? Mert halálos börtönbe vagyunk zárva, s úgy ki vagyunk téve megannyi gonosz vágynak, hogy semmiképpen sem vagyunk képesen

önmagunkat Istennek szentelni a sok-sok romlottságunk folytán, melyek nem szűnnek meg minket folyamatosan a gonoszra ösztönözni. Látjuk, miképpen kell elsíratnunk a saját helyzetünket szent Pál mintájára, aki megadja nekünk ennek szabályát. Itt azonban látjuk, miképpen átkozta meg Jób a születése napját, ami miatt nem kell neki megbocsátani és nem lehet azt mondani, hogy nem lőtt túl a célon. S miért? Mert nekünk mindkét dolognak örvendeznünk kell, azaz, hogy amikor Isten megteremtett minket, akkor a saját képmását is belénk véste, s tette ezt azért, hogy a tisztességünk meghaladja minden más teremtményét. Ebben a vonatkozásban van okunk folyamatosan áldani az Ő nevét. S bár ez az élet tele van nyomorúságokkal annyira, hogy több már nem is lehet benne, mégis az a helyzet, hogy nem vagyunk képesek eléggé értékelni azokat a felbecsülhetetlen jótéteményeket, amiket Isten ruházott ránk, megadva nekünk ezt a jelenvaló életet. Mert fenntartva minket benne a tapasztalatból is megéreztetni velünk, hogy gondoskodik rólunk és semmiképpen sem feledkezik meg rólunk, bármerre is haladjon a világ. Látván ezt a helyzetet, vajon nem kell örvendeznünk még a nyomorúságaink kellős közepén is? Ezért az istenfélő ember, aki józan bölcsességgel szól, soha nem átkozza meg a születése napját, akármilyen nyomorúságokat szenved is el. Jób tehát hálátlanul viselkedett Istennel szemben, megátkozva a születése napját, s nem mondható, hogy nem szolgált rá a szemrehányásra, amiért átlépte a határait. Továbbá azt is jegyezzük meg, hogy Isten gyermekei áldhatják is a születésük napját. Úgy értem, nem a szükségleteiket mérlegelve, szent Pállal együtt siratva magukat, hanem egyszerűen csak a jótéteményekre tekintve, amiket Isten adott nekik, amikor a világba küldte őket. Igaz, hogy a pogányok visszaéltek ezekkel, mert amikor megünnepezték a születésük napját, tették azt megannyi ostobasággal eltúlozva és felesleges pompával (1Pt2:4, Júd6). De a születésnapok megünneplésének eredete s kútforrása az volt, hogy a szent ősatyák tudták: jó okuk volt köszönetet mondani Istennek. Ezért ünnepnapnak tartották azt a napot abból a célból, hogy imádkozásra serkentsék magukat Istenhez. Valóban, amikor már megéltük az életünk néhány évét, akkor szüntelenül emlékeznünk kell Isten jótéteményeire, s az is szükséges, hogy a világba történt belépésünk napján fenntartsuk ezek örök emlékezetét, hogy elmondhassuk: Isten tartott fenn engem mindezekig. Én sok módon sértettem Őt meg, ezért illik most Tőle bocsánatot kérnem. De mindenekelőtt nagy kegyet tanúsított irántam, mindig megtartott az üdvösség reménységében, amit megadott nekem, s megszabadított megannyi veszélytől. Ezért illik nekem mindezeket az emlékezetembe idéznem. S most, hogy újabb évbe lépek, jó, ha felkészítem magam Isten szolgálatára. Mert a gonosz események, amiket magam mögött tudhatok, megmutatták nekem, milyen nagy szükségem van az Ő támogatására, s Nélküli százezerszer is elpusztulnék. Látjuk tehát, hogyan szokták a szent ősatyák ünnepelni a születésnapjukat, s miképpen lesz ez jó és hasznos gyakorlattá. A pogányok visszaéltek ezzel, s látjuk, miképpen nevezik magukat keresztyéneknek azok, akik kifejezetten gúnyünnepnapot tartanak Istennek, amikor megünneplik a születésnapjukat. Mert nem törődnek az imádkozással, sem a hálaadással, sem a bűneik elismerésével, sem Isten jótéteményeivel, hanem állati módon járnak a saját maguk kedvében. Nekünk azonban (mint említettem) mindig áldanunk kell Istent a születésünk napján. S miért? Mert Isten azért helyezett minket ebbe a világba, hogy a gyermekei legyünk: nem ökrökként vagy kutyaikként, hanem értelemmel rendelkező teremtményekként, akik az Ő képmását viselik. Továbbá, mivel a mi Urunk Jézus Krisztus nevére keresztkeltek meg, s a teremtésünk mellett Isten a mi javunkra a képmását is felvéste ránk azzal a szándékkal, hogy a kedves barátai legyünk és befogadást nyerjünk az Ő egyházába, ezért duplán van okunk Istent áldani. Így azok, akik megátkozzák a születésük napját a nyomorúságaikon és a bajaikon rágódva, amiket eltérnek, jól kimutatják, hogy hálátlanok, s a saját érzelmeik nagyon is uralkodnak rajtuk. Ez volt a helyzet Jóbbal is. Ezért mg több okunk van Istenhez imádkozni, hogy kegyeskedjen minket visszatartani, s ha hébe-hóba engedi, hogy néhány gonosz szó kicsússzon a szánkából, hogy ne legyünk annyira szilárdak, mint kellene, mindazonáltal még ha meg is rendülünk, akkor se essünk el, hanem álljunk talpra ismét és tanuljuk meg jobban összeszedni a józan eszünket, valamint

megzabolázni magunkat. Amikor pedig bármiféle törekenységet látunk önmagunkban, ítéljük el a hibát azért, hogy fokozatosan visszatérhessünk a helyes útra. Látjuk tehát, mit kell itt megjegyeznünk. De mikor elhangzik, hogy *Átkozott legyen az az éjszaka, a melyen azt mondták: fiú fogantatott*, akkor úgy tűnik, Jób is szidni akarta Istent ezen a módon. Mert bár van okunk (mint korábban mondtam) áldani Istent, amiért a saját képére és hasonlóságára teremtett meg minket, mégis az a helyzet, hogy a férfiakat többre becsülik a nőknél az emberek között. Tudjuk, hogy Isten a férfit rendelte főnek, s méltóságot és kiválóságot adott neki az asszony felett. S ebből látjuk, miért mondta szent Pál (1Kor11:7), hogy a férfinak fedetlen fővel kell járnia, mert ő Isten dicsősége, az asszony pedig az ember dicsősége. Igaz, hogy Isten képmása mindkettőjükre fel van vésve, de az asszony mégis alacsonyabb rendű a férfinál, s nekünk ama fokozatok szerint kell járnunk, amiket Isten szabott meg a természet rendjében. Ez az oka annak, miért Isten áldani kell mind a férfiakban, mind a nőkben. Jóllehet főleg egy fiú születésekor kell Őt áldani, Jób mégis világosan az ellenkezőjét mondta: *Átkozott legyen az éjszaka, amelyen hírt hoztak, hogy fiú született*. S miért tette ezt? Vajon nem kellett volna alaposan végiggondolnia mindezeket a dolgokat annak megfelelően, ahogyan Isten elrendezte a napokat? De igen, Jób azonban mindent a visszájára fordított. S itt látjuk, amit futólag már említettem. Nevezetesen, úgy elragadták a saját indulatai, hogy megfedkezett Isten könyörületességéről, amiről korábban beszélt. Mert ezt mondta: nagyon jó, látjuk, hogy elvettük Isten kezéből a jót, miért ne vennék el hát a rosszat is? Hiszen alá kell magunkat vetni Neki. Jóbnak jól észben kellett volna tartania ezeket a dolgokat. Mivel azonban kiválóbb dolog egy fiú születése, mint egy leányé, ezt mondja: *átkozott legyen az éjszaka, amelyen fogant*. De (mint azt korábban mondtam) mindez arra tanít minket, hogy imádkozzunk Istenhez: fegyverezzen fel, s adjon nekünk erőt és hatalmat kiállni a kísértéseket, fontolóra véve, hogy ő is, aki a türelem mintaképe volt, így elragadtatta magát. Ezért, ha bármikor gátol minket valamiféle szélsőség és a testünk oly módon ösztökél minket, hogy nem engedelmessé válunk olyan nyugodt elmével Istennek, mint szeretnénk, az ne csüggesse el a szívünket, hisz látjuk, hogy ugyanaz a dolog megtörtént Jóbbal is. Akkor hát meg kell alázkodnunk, elismerve a saját törekenységünket, s közben pedig bátraknak kell lennünk, amíg Isten meg nem adja a teljes győzelmet. Emellett azt is meg kell jegyeznünk, hogy azok, akiknek gyermekeik vannak úgy kell örövendezniük a fiúgyermeknek, hogy közben nem állnak ellene a leánygyermeknek, mint azt teszi néhány beképzelt bolond. S mi célból? Azért, hogy megmaradjanak a vagyonukban, megbecsülést szerezzenek és tekintélyre tegyenek szert. Íme, miképpen hosszabbítanak meg az emberek a saját életüket mindörökre. Közben pedig, ha Isten leányokat ad nekik, az is a hasznukra van, de nem tudnak róla, ezért azt szeretnék, ha Isten is egyetértene az ostoba fantáziálásukkal. Isten pedig gyakran megbünteti ezt a vakmerőséget. Mert fiúgyermeket ad azoknak, akik túlságosan vágnak arra, s azok végül a szemeiket is kivájják, s olyanok lesznek, mint a sirályok, ami szintén elnyelik, amijük van. Az atyák azon a véleményen vannak, hogy a gyermekeik majd növelik a vagyont, amikor fiaik vannak. De a leggyakrabban ez mégis ok, amiért a családi vagyon zűrzavarba roskad, mert olyan, mintha ujjal mutatnának rá. S mi ennek az oka? Az, hogy az emberek nem igazodnak Istenhez és az Ő akaratához. Amikor az emberek gyermekekre vágnak, az a vágyakozás jó, így jól szabályozott. De el kell jutni eddig a pontig: Uram, ha utódot adsz nekem, legyen az abból a célból, hogy a Te neved dicsőíttessék, amikor én eltávozom. S ha Te megadod nekem a dicsőséget, hogy apa lehetek, hadd neveljem fel a gyermekeket, akiket Te adsz nekem oly módon, hogy valóban a Tied lehessenek és ők is megtanuljanak szolgálni Téged, s Te vezesd őket a jóakaratednek megfelelően. Íme (mondom) mibe kell beleegyezniük az apáknak és az anyáknak. Amikor Isten csak egy gyermeket ad nekik, bár ők hármat, vagy négyet szeretnének, s amikor Isten leányt ad nekik, bár ők fiút szeretnének, akkor is mondják ezt: akárhogy is legyen Uram, Te tudod, mi kell nekünk, s ehhez kell igazodnunk. Íme (mondom), itt mutatkozik meg Isten áldása. Mivel azonban az emberek mértéktelenek a kívánságaikban, ezért kell Istennek kigúnyolnia őket és

az ostobaságaikat. Ez arra is megtanít minket, hogy ne vessük meg egymást. Mert Isten adta meg a férfiaknak azt a méltóságot, hogy az emberiség vezetői lehessenek, az asszonyokat pedig alacsonyabb rangra állította. Ezért ne legyenek erre büszkék a férfiak. S valóban hallottuk, miképpen mondta szent Pál, hogy az emberiség a férfitől származott (1Kor11:11), azaz Ádámtól. De hogyan folytatja? Az asszony közreműködésével. Ha a férfiak elkülönülnének az asszonyoktól, s egyedül ők tartanának fenn egy kis világot, akkor jó okuk lenne dicsekedni. De most, ha egy férfi megvizsgálja önmagát, nem mondhatja hamarabb: atyám, hanem idővel azt is kell mondania: anyám. Látva tehát, hogy az emberiség az asszonyok közreműködésével marad fenn, azt kell gondolnunk, hogy egymáshoz vagyunk kötve. Azonkívül, mi célból teremtett az asszony? Azért, hogy a férfi segítsége legyen, s illik alávetnie magát neki. De mindazonáltal ő a férfi társa, amiképpen a Szentírás nevezi. Mert azt olvassuk, hogy az Isten által teremtett összes dolog között senki nem volt Ádámhoz illő segítőtárs (1Móz2:20). S miért? Mert ő nem olyan természetű volt, mint az állatok, hanem azoknál kiválóbb teremtmény volt. Ha pedig az asszonyoknak a férfiak társainak kell lenniük, akkor nincs ok a megvetésre, amiért a férfiaknak lábbal kellene taposniuk rajtuk, vagy le kellene rázniuk, illetve a gúny tárgyának kellene kitenniük őket, hanem az említett kölcsönös kötelékben kell egyesülniük, ezt mondván: Nos, Isten teremtett és alakított ki minket és a férfiak és a nők által tart fenn. S ezt abból a célból teszi, hogy együtt éljünk összhangban, tudván, hogy az Isten által megszentelt társas viszony köteléke köt össze minket elszakíthatatlanul. Látjuk tehát, mire kell emlékeznünk, ha becsületesen akarunk viselkedni. S most térjünk rá arra, ami itt hangzik el. Azt olvassuk, hogy Jób azt kívánta, *hogy a születésnapját borítsa el a sötétség, hogy égesse el a nap heve, a viharok és a zivatarok töröljék azt ki az év menetéből, hogy ne legyenek aznap csillagok és ne sorolják a naptári napok közé, s ne számlálják a hónapokhoz.* Itt látszólag a természet egész rendjét szeretné felforgatni. De ebből látjuk, miként fortyognak bennünk az indulatok. Igaz, hogy ha képesek lennének az emberek túlzások nélkül siránkozni a bajaikban, az nem lenne elítélendő. S miért? Mert a mi Urunk Jézus Krisztus sem volt híjával a bajoknak, sőt látjuk, hogy amikor bármi gyötrelmet szenvedett el, átérezte, sóhajtozott miatta és szomorú volt (Mt26:37, Lk19:41, Jn11:33, 35, 38). De mindazonáltal mégis Ő volt Isten folttalan Báránya, mert Benne nem volt semmi gyalázatra méltó. Miképpen volt hát Benne nehézség? Hacsak úgy nem (mint már említettem), hogy az Ő szomorúsága alkalmasan mérsékelt volt, s önmagában nem volt sem gonosz, sem bűnös. De a mi összes indulatunk mind gonosz, mert bele vannak bugyolálva némi Isten elleni makacsságba vagy bizalmatlanságba, vagy más egyéb testi szélsőségbe. Ha Isten bármi jót küld nekünk, akkor nem gonosz cselekedet tőlünk, ha örülünk annak. De különösen hálát nem tudunk Neki adni, csak ha felszabadítjuk a szívünket annak a jótéteménynek a megérzésére, amit Ő küld nekünk. De mi a helyzet? Az emberek mindig tele vannak hiábavalósággal, hogy soha nem képesek megörvendeztetni magukat Isten megsértése nélkül. Mint amikor például vagyont ad nekik, azzal együtt jár a nem is tudom milyen, nem is tudom hogyan összekeveredett hencegés. Vagy legalábbis nem hívják segítségül Istent olyan buzgósággal, mint amilyennel szokták, hanem nagyon ellustulnak és átadják magukat annak, amit a kezükben tartanak. Röviden, amint az emberek meg akarják magukat örvendeztetni vagy szomorítani, abban mindig lesz némi szélsőség, s aligha képesek visszatartani magukat Isten megsértésétől, mert nincs meg bennük az az állhatatosság, ami szükséges, hanem engedik, hogy vaktában fussanak. S különösen, amikor nagy a nyomorúság, akkor kerülnek e nagyon nehezen az emberek, hogy meg ne feledkezzenek önmagukról, és el ne ragadtassanak úgy, ahogyan itt Jóbbal is történt, amikor azt mondta: szeretné, *ha a születésnapja ki lenne törölve az év napjai közül.* De vajon ő maga rendelkezett az év napjaival, hogy meg akarta változtatni Isten rendelését? Amikor a mi Urunk megmutatta nekünk azt a mértékletességet, amit meg kell tartanunk az esküdözés során, ezt mondta: nem vagytok képesek egyetlen hajszálatokat sem kifehériteri, ha azok feketék, vagy befeketíteni, ha azok fehérek. Hogyan esküdtek hát a saját fejetekre? Itt azonban Jób kissé továbbment. Mert az égről is lelökné a csillagokat, s az egész

világot tűzbe borítaná, hogy felégesse a földet, s szeretné, ha a felhők, a szelek és minden más az ő kénye-kedve szerint keverednének. Látjuk tehát, hogy amikor a nyomorúság sorvasztja az embereket, ők úgy túllőnek a célon, hogy nem marad bennük semmi mértékletesség, sem semmi más, csak erőszakoskodás. S mivel ezt látjuk Jóban is, annál inkább óvakodnunk szükséges és megfontoltaknak kell lennünk, hogy a szomorkodásunk a bajokban olyan legyen, hogy közben mindenben áldjuk Istent, amit csak tesz, s ne keltsünk Benne nemtetszést mg az óvatlansággal sem. Mert biztos, hogy Jób nem akarta szándékosan megbántani Istent, s nem is akart Isten szándékai ellen cselekedni: ez csak óvatlanságból történt meg vele. Az indulataink ugyanis vakok, egy morzsányit sem vagyunk képesek felfogni, a kőborolunk anélkül, hogy bármely úton vagy ösvényen megmaradnánk. Miután tehát tudjuk, hogy az indulataink mennyire erőszakosak, annál inkább kell imádkoznunk Istenhez, hogy Ő uralkodjon ezeken a mi érdekeinkben. Egyébként pedig, ha összehasonlítjuk Jóbot azokkal, akik teli torokból káromolják Istent, könyörgöm, az efféle emberek miféle ítéletre méltók? Jób ugyanis egész életében Istent szolgálta, itt mindazonáltal mégis úgy áll előttünk, mintha Isten Lelke a vesztőhelyre állította volna. De tette ezt abból a célból, hogy az emberek észrevehessék a saját nyomorult mivoltukat, megalázkodjanak és megértsék, hogy ha Isten kegyelme elhagyja őket, akkor hanyatt-homlok a pokolba vetik magukat, ha nincsenek attól visszatartva. Látva, hogy Isten oly módon akarta Jóbot próbára tenni, hogy pellengérré állította, s példának és leckének tette meg mások számára, mi lesz azokkal, akik ok nélkül káromolják Istent? Mert vannak, akiket ha bármi szívbeli szomorúság ér, amitől összezavarodnak, vagy ha valaki felszítja a haragjukat, akkor meglátjuk őket, amint Isten nevét tépik darabokra s azt hiszik, hogy a mentségükre kell szolgálnia, ha ezt mondják: miért zaklatnak így engem? Ha valaki csak egy kis kényelmetlenséget okoz nekik vagy ha egy légy véletlenül keresztbe repül a szemeik előtt, akkor Jézus Krisztust, az Ő halálát, az Ő véré, az Ő testét és mindenét, amije csak valaha volt, darabokra tépik. Hiszen ki mondaná azt, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus azért öltött Magára emberi testet, hogy a gúny tárgyát képezze ama szörnyetegek számára, akik nem méltók még arra sem, hogy a Földön éljenek? Mindazonáltal a mentségükként hozakodnak elő azzal, hogy ez és ez az ember felbosszantott engem. Azt feltételezed, hogy felbosszantott valaki, de mégis, amikor megharagszol arra, aki megszorított téged, vajon ezzel nem sérted Istent is? Amikor azonban ebben az értelemben kelnek fel Isten ellen, vajon nem olyanok, mint természetellenes szörnyetegek? Ügyeljünk tehát az érzelmeink megzabolázására oly módon, hogy Isten nevét ne káromoljuk, mert azt dicsőítenünk és áldanunk kell. Ez különösen jegyezzük meg. Aztán látjuk, hogy az Isten káromlásában az embereknek megvan a konkrét természetes beszédmódjuk, s olyannyira jártasok ebben a művészetben, hogy semmi sem hiányzik belőlük. Isten azért adta meg nekünk a beszéd képességét, hogy jónak, igazságosnak és teljesen egyenlőnek valljuk meg Őt minden vonatkozásban és esetben abból a célból, hogy minden beszédünkben és erőfeszítésünkben teljes tisztelettel beszéljünk Róla. De mikor oda jutunk, hogy Istent minden másnál jobban kell tisztelni, akkor annyira erőtlenül beszélünk Róla, hogy alig képes valaki egyetlen szócskát is kipréselni belőlünk azok közül, amik odaillők. Ha azonban az emberek a káromlásra adják a fejüket, akkor olyan ékesszólást látunk tőlük, amelyet csak elképzelhetünk, s nincs egy ember sem, aki látszólag ne járta volna ki az elegáns ékesszólás iskoláját. Itt is ez a helyzet. Jób nem konkrét szándékkal tette ezt (mint korábban mondtam), mert megtartóztatta magát, amennyire csak képes volt rá, s harcolt a kísértés ellen. Mindazonáltal látjuk, miképpen ragadta őt el a természete úgy, hogy nem volt képes tartózkodni a túlradó ékesszólástól. Hiszen mi másra szolgált a megannyi beszédmód, amit mintegy összehordott egy kis halomba? Mert amennyire látjuk, hogy ez a bűn belegyökerezett az emberekbe, mit kell tennünk? Imádkoznunk kell Istenhez, hogy nyissa meg a szánkat és adja meg nekünk annak kegyelmét, hogy minden szavunk az az Ő tiszteletét szolgálja. Továbbá fogjon vissza minket oly módon, hogy ügyeljünk rá: ne beszéljünk idétlenül és véletlenszerűen, amikor alkalmunk adódik beszélni az ítéleteiről, valamint arról a jóról, amiben minket részesített, illetve a fenytésekről, amiket ránk küldött és

más efféle dolgokról. Legyünk olyan tisztelettel az Ő fensége iránt, hogy a szavaink jól megformáltak legyenek, ne legyen bennünk semmiféle feddés, még kevésbé dühkitörés, ahogyan azt itt Jóbnál is látjuk. Sőt, még jobban ingereljen minket fel az, amit itt mond: *Átkozzák meg a születésem napját azok, akik a napokat szokták átkozni, s átkozzák az éjszakát, melyen megfogantam azok, akik siráncolni és keseregni szoktak.* Látva, hogy Jób így beszélt, még jobban látjuk, hogy az emberek sem mértéket nem ismernek, sem meg nem tartóztatják magukat, amikor a bajaik fortyogni kezdenek. Mert mint egy fazékban, amikor az első forrás lezajlott és kivetette a habját, utána újabb kicsapások jönnek, mert az ember nem képes megállítani azokat. Így vannak az érzelmeink is, melyek annyira erőszakosak, hogy az ember nem képes egy csapással elnyomni azokat. Ezzel ellentétben látjuk, mit tanít a Szentírás. Amikor Dávid úgy akart Istenhez imádkozni, ahogyan kellett neki, nem elégedett meg azzal, hogy a teljes értelmét és minden erőfeszítését arra irányította, hanem ezt is hozzátette: Te ég, te Föld, ti fák, ti hegyek, te jégeső, te hó, te eső és ti, minden értelem nélküli teremtmények dicsérjétek az Urat. Látjuk, micsoda buzgóságnak kell bennünk lennie, amikor komolyan akarjuk szolgálni Istent: vágyunk kell rá, hogy ne csak a férfiak és a nők, hanem az értelem nélküli teremtmények is egy közös egyetértéssel dicsőítsék Istent velünk együtt, hogy ne legyen semmi ebben a világban, sem felül, sem alul, ami ne hajolna meg teljesen Istent dicsőítendő. Ezért imádkozzunk Istenhez: adja meg nekünk is annak kegyelmét, hogy mi is erre szánjuk magunkat, és erősítsen meg minden kísértéssel szemben, ami minket érhet. Ne csak a külső ellenségeink támadásai ellen, hanem azok ellen az érzelmek ellen is, amelyek bennünk vannak.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a vétkeink elismerésével, könyörögve Hozzá, hogy értesse meg ezeket jobban velünk, s nyissa meg a szemeinket, hogy amikor a nyomorúságokat látjuk, melyekbe belefulladni és végleg elpusztulni látszunk, tanuljunk meg az Ő szuverén jóságához folyamodni, hogy folytathassa a jó munkát, amit elkezdett bennünk, megízleltetve velünk a szeretetét. S ha bármi megpróbáltatást küld ránk, akár a bűneink miatt, akár a türelmünk próbára tétele végett, ne legyünk olyan hálátlanok, hogy zúgolódjunk Ellene, hanem inkább áldjuk Őt, biztosak lévén benne, hogy jogos okkal büntet. Mindazonáltal könyörögjünk Neki, hogy kormányozzon minket oly módon az Ő Szentlelkével, hogy ne vágyjunk másra, csak az igazodásra az Ő jóakaratahoz abból a célból, hogy az Ő Fiának drága vére (amit a megváltásunkért ontott ki) érvényes legyen bennünk, s mi egyre jobban megszilárduljunk abban, amíg össze nem gyűjt bennünket az Ő halhatatlan dicsőségébe, amire elhívott minket. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének, minden szegény tudatlant ismeretekkel látva el stb.

A tizenkettedik prédikáció, ami a második a harmadik fejezetről

Jób3:11-19

11. Mért is nem haltam meg fogantatásomkor; mért is ki nem multam, mihelyt megszülettem?

12. Mért vettek fel engem térdre, és mért az emlőkre, hogy szopjam?!

13. Mert most feküdném és nyugodnám, aludnám és akkor nyugton pihenhetnék -

14. Királyokkal és az ország tanácsosaival, a kik magoknak kőhalmokat építenek.

15. Vagy fejedelmekkel, a kiknek aranyuk van, a kik ezüsttel töltik meg házaikat.

16. Vagy mért nem lettem olyan, mint az elásott, idétlen gyermek, mint a világosság sem látott kisdedek?

17. Ott a gonoszok megszűnnek a fenyegetéstől, és ott megnyugosznak, a kiknek erejük ellankadt.

18. A foglyok ott mind megnyugosznak, nem hallják a szorongatónak szavát.

19. Kicsiny és nagy ott egyenlő, és a szolga az ő urától szabad.

Korábban már mondtam, amikor súlyos terhek nehezednek ránk és elszomorodunk, az egyetlen vigasz, ami felvidít minket, vagy legalább enyhíti a nyomorúságainkat és a bánatunkat, a megemlékezés Isten jótéteményeiről. Ha ugyanis bármiféle megpróbáltatás szorongat engem, én pedig felidézem azt a sok jótéteményt, amiket Isten adott nekem, annak a bánatomat is enyhítenie kell. S mivel ez a helyzet, semmiféle megpróbáltatásnak sem szabad elfeledtetni velünk Isten jótéteményeinek és kegyelmének ismeretét, bár ez meg szokott történni. Ennek egy példáját látjuk Jóbban, aki a türelem valódi tükre. Mert bármi nyomorúságot tűrt is el, akkor is nagy szerencsének kellett volna elismernie, hogy értelmes teremtményként küldetett a világba, Isten képmására születve, majd férfikoráig tápláltatott és tartatott fenn azért, hogy Isten Atyjaként ismerhesse. Ezek a jótétemények felbecsülhetetlenek, Jób azonban mégis olyan távol áll attól, hogy dicsérje őket, hogy azt szerette volna, bárcsak meg se ízlelte volna soha. Látjuk tehát, mennyire megzavarnak minket a fájdalmas kísértések, s ahelyett, hogy hogy némi vigaszt és megnyugvást nyernénk a bánatunkra Isten jótéteményei által, azokat átokká változtatjuk, mert úgy találjuk a szívünkben, hogy Isten nem tett nekünk soha semmiféle jót, s mi sem ismertük Őt soha. Nem mintha Jób teljesen átadta volna magát efféle gondolatoknak, hanem a száját elhagyó szavak meggondolatlanságból fakadtak az általa elszenvedett nyomorúságok következtében. Ez tehát nem bátorítás a számunkra az egyetértéshez a gonosz szándékokkal, hanem úgy kell megzaboláznunk magunkat, hogy ha efféle gondolatok ötlenek fel a fejünkben, azokat jó messzire űzhessük magunktól. S itt természetesen egy nagy és bűnös gyengeséggel van dolgunk, amit el kell ítélni. Mert látjuk a példát, ami a huszonkettedik zsoltárban táruul a szemünk elé Dávid személyében, de különösen a mi Urunk Jézus Krisztus személyében (Zsolt22:2). Dávid ott olyan, mint egy minden segítséget nélkülöző ember, aki számára Isten az ellenségének mutatkozott, mert végképp megrendülni látszik és ezért kiáltja: *Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?* (Mt27:46). S ezt Jézus Krisztus, mint minden istenfélő Feje személyében mondja. Mégis, miután elmondta a panaszát, hozzátette: Uram, te hoztál ki engem az anyám méhéből, s Te neveltél fel engem a nagykorúságig, és már azelőtt az én Istenemnek mutatkoztál, mielőtt ismertelek vagy segítségül hívtalak volna. Dávid ezt állította maga elé, hogy köszönetet mondjon Istennek és a neve dicsőségét zengje a bánatában. Utána megszilárdult a jó reménységben az eljövendő időt illetően, nem kételkedvén abban, hogy Isten még mindig könyörületes vele szemben, tekintetbe véve, hogy eddig oly kegyelmesnek és könyörületesnek

mutakozott iránta. Itt egy minden ember számára közös leckét látunk, ami nem más, mint az, hogy ha a megpróbáltatások a végletekig elcsüggesztenek, még ha hiábavalóságnak és elvesztegetett munkának tűnik is Isten nevének a segítségül hívása, akkor is fontolóra kell vennünk, hogy Ő teremtett és helyezett minket ebbe a világba, belénk vésve a képmását, és megannyi jelet adva melyekből megtudhatjuk, hogy a gyermekeinek tekint. Ennek magasra kell emelnie az elméinket, hogy megadjuk Neki az Őt megillető dicséretet, továbbá sarkantyúként kell működnie a számunkra, hogy bízzunk Benne és ne kételkedjünk abban, hogy a továbbiakban is ugyanolyannak mutatkozik majd, mint amilyennek eddig megismertük. Igaz, jobb lenne egy embernek meg sem születnie, semmint végleg a nyomorúságban maradnia. Ahogyan a mi Urunk mondja: boldogtalan az, aki miatt a sérelem bekövetkezik (Mt 18:7, 26:14) – sokkal jobb lenne az ilyen embernek, ha meg sem született volna. Igen, De mikor csak a megpróbáltatások és a bajok elszenvedéséről van szó, akkor nem szabad olyan súlyosan a szívünkre venni ezeket, hogy megfélekedezzünk Isten velünk szemben tanúsított kegyelmes jóságáról, különösen azzal a feltétellel, hogy a gyermekeinek kell lennünk, mert felvéste ránk a saját képmását. Volt tehát némi hálátlanság Jóbban. De jegyezzük meg, hogy nem úgy beszélt, mint aki egyetértett ezzel a jelentéssel. Annyira felkavarodott, hogy ezek a szavak óvatlanul hagyták el a száját, mindazonáltal teljesen meg volt győződve a szívébe arról, hogy Isten nagyon sok jót tett vele, s pont ez okból kellett elismernie ezt. S ez arra tanít minket, hogy jóllehet Isten megerősít a Szentlelkével, ezért van némi türelmünk és erőnk a megpróbáltatások elviseléséhez, azonban keveredik ahhoz némi törekenység annyiban, hogy a bánatunk elragad minket, mintha lenne bennünk valamiféle rejtett vihar, így nem leszünk képesek önuralmat gyakorolni minden szükséges ponton. Ez pedig arra figyelmeztet, hogy aggódva járjunk, folytonosan ügyelve, s könyörögve Istennek, hogy támogasson minket és szabadítson meg a gyengeségtől, amiről tudja, hogy bennünk van. Továbbá, ha bármikor olyan támadás ér, hogy túllépjük a korlátjainkat és ilyesféle panaszokat hallatunk, imádkozzunk Istenhez: fegyverezzen fel, hogy jól megvívhasssuk azt a csatát. S bármerre is menjen a világ, mi alkalmazzuk a leckét, amiről szóltam: tekintsük Istennek azokra a jótéteményeire, amiket a múltban kaptunk, hogy azok vigasztaljanak minket. S a bánatunk ne nyomjon el teljesen, hanem megtarthassuk Isten jóságának ugyanazt az ízét abból a célból, hogy még mindig remélhessük a könyörületet az Ő kezéből, még ha nem is látunk semmit abból, s úgy látszik, mintha teljességgel kivetett volna minket. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebben a részben. S ebből látjuk, hogy amikor az emberek egyszer beleesnek a gonoszságba, nincs több reményük. Már azt is túl sok volt kimondani: *Miért nem zárta be az én anyám méhének ajtóit? Miért születtem én erre a világra?* De itt még ezt is hozzáteszi: *Miért vettek fel engem térdre? Miért szoptam?* Itt látjuk, hogy Jób nem gondolt Isten jótéteményeire a maga hasznára, noha megtapasztalta már azokat nagy számban. Inkább valamennyit teljesen elvetette és az egy rossz kezdetté vált. Ezért nagyon óvakodnunk kell, s amint az Úr megismertet velünk bármi jót, amit az Ő kezéből kaptunk, annak úgy az elevenünkbe kell vágnia, hogy ne legyünk annyira faragatlanok és makacsok, ami a jót rosszra fordítaná. Mert ha egyszer elkezdünk megfélekedezni Isten ajándékairól, vagy elkezdjük az ellenkezőjére fordítani azokat, mint amire azok szánva lettek, akkor természetesen ugyanaz a kényelmetlenség és vétek következik ránk is, amit itt Jób példájában látunk. Amikor Isten megnyitotta anyáink méhét, hogy belépjünk a világba, akkor bizonyos asszonyokat adott, hogy felvegyenek, amiről látjuk, mennyire szükséges, ha meggondoljuk, hogy a nyomorult ember teremtmény nagyobb szükségben jön elő, mint bármi más. Ezért készít táplálékot, amivel megerősödünk, s az asszony vérét tejjé változtatja, hogy abból létfenntartást szophassunk. Isten tehát gondoskodik rólunk már abban az időben, amikor sem értelmünk, sem józan eszünk nincsen, s halálos veszélyben vagyunk, képtelenek segíteni önmagunkon, és képtelenek másról segítséget kérni. Isten megelőz és ellát minket. Itt különféle jótéteményeket látunk. De azt is látjuk, hogy Jób ezeket egyetlen közös csomóba fogta, s valamennyire haragudott. Legyen ez nekünk figyelmeztetés, ami elgondolkodásra indít minket Isten atyai jóságáról, és a hálaadásra

Neki ugyanezért, valahányszor csak elénk tárja valamelyik jótéteményét, amit Tőle kaptunk. S amikor elkezdtek, fejezzük is azt be. Mert ahogyan a francia közmondás mondja, a cipóknak szarvuk nő, ha rosszul teszik azokat a kemencébe, így amikor az emberek egyszer túllőnek a célon, utána többé már nem tudják, miképpen legyenek mértékletesek. Nos, ha ez történt Jóbbal, aki valóban páratlan állhatatossággal volt felruházva, mi lesz velünk, akik csak olyanok vagyunk, mint a levelek: csak egy kis fuvallat szükséges ahhoz, hogy lerázzon minket? Értsük hát meg milyen nagy szükségünk van odamenekülni Istenhez és elérni az Ő hatalmas kezét. S miután Jób mindezt kimondta, mondott egy még rosszabbat is: *ha majd meghal, nyugalma lesz.* Ennek oka (mondja), hogy a halál véget vet mindennek, ott már *nincs többé gazdag vagy szegény, nincs többé szolga vagy úr. Akik másokat zaklattak, ott megnyugodnak, s a zaklatottak is velük együtt pihennek. Ott majd nyugodtan fekszem és nem lesz több gondom, nem érzem többé a nyomorúságot.* Első ránézésre úgy tűnik, hogy Jób itt egy pogány módjára beszél, miszerint nincs reménység az eljövendő életben, sem a feltámadásban, jöllehet az soha nem lett kitörölve a szívéből. De néha oly nagy és féktelen indulatok tombolnak bennünk, hogy Isten magva mintegy elnyelődik, a vallásosság minden világossága, amivel rendelkezünk kell, elhomályosodik, s minden gondolatát megtapossuk, mert az indulatok nem tűrik az irányítást.

Ez nagyon figyelemre méltó, de jobban is ki kell fejteni, hogy jól meg is értsük. Látjuk, miképpen vakítanak el minket a pillanatnyi megpróbáltatások. Ha nyár van és túlhevülünk (mert ismerős példából kell kiindulnunk) az látszik az egyik legfájdalmasabb megpróbáltatásnak, amit az ember képes elviselni. S különösen, ha az ember olyan túlterhelt, hogy elbágyad és nem képes tovább kitartani, akkor olyan fagyot szeretne, ami a köveket is megrepeszti, s azt hiszi, hogy az jól felfrissítené és megkönnyebbülhetne. Ha pedig tél van, akkor úgy véljük, semmiféle hőség sem elegendő nekünk. Íme, hogyan ragadnak el minket a pillanatnyi indulatok, s ez minden embert sújtja. Mindazonáltal egyesek lágyabbak és kényesebbek másoknál a megpróbáltatás elviseléséhez. Ezért annak megfelelően, ahogyan az adott ember természete és jellege adja, úgy kínlódik az általa elviselt nehézségekkel, s csinál magából maximálisan mártírt. Mivelhogy látunk efféle tapasztalatokat, tudjuk, hogy az embereket úgy elragadják az indulataik, hogy nem gondolnak másra, csak arra, ami megszorítja és kínozza őket. S ugyanezt a dolgot látjuk itt Jóbban is. Mert olyannyira elnyomta a nyomorúsága, hogy a leginkább arra nézett, ami majd a halála után történik vele, s egyáltalán nem gondolt a másik életére. Azt mondom, semmit sem gondolt vele, amikor ennyire összevissza beszélt. Igaz, hogy megvolt a tudása és a hite belevésődött a szívébe, de az olyan volt, mint a szunnyadó tűz, mintha elnyelte volna a hamu. S ne gondoljuk furcsának, hogy a gonosz és bűnös indulataink elfeledtetik velünk azokat a dolgokat, amiket korábban ismertünk és biztosra vettünk. Látjuk ugyanis, miképpen volt a jó buzgóság egyformán tulajdonsága Mózesnek és szent Pálnak. Amikor Mózes azt szerette volna (2Móz32:32), hogy Isten kitörölje őt az élet könyvéből azért, hogy a nép megmeneküljön, abban jó és szent gondolkodást látunk, amit Isten is jóváhagyott, de mégis volt abban némi ellentmondás. Vajon Mózes azt gondolta, hogy Isten képes kiszaggatni a saját választottjait? Vajon Isten megváltozhat a céljait illetően? Mózes jól tudta, hogy Isten kiválasztotta és az egyik gyermekeként örökbe fogadta őt. Miképpen vágyott hát arra, hogy ki legyen törölve az élet könyvéből? Ez ugyanazt jelentette, mintha soha nem számíttatott volna azok közé, akiknek örök életet kell kapniuk. Vajon úgy követelte ezt Istentől, mint holmi képmutató? Nem: nem volt semmi, ami elragadta volna, csak a saját buzgalma, ami olyan heves volt benne, hogy nem törődött mással, csak rá bízott a nép jólétével. Mert micsoda dolog volt az, amikor meghallotta az ítéletet, miszerint Isten megsemmisíti Ábrahám minden gyermekét? Ha ezeket az utódokat, akiket Isten kiválasztott magának, ki kell szaggatni, akkor szükségszerűen Isten szövetségét is el kell törölni. Uram, akkor inkább engem törölj ki a könyvedből, semhogy azt mondd, hogy az egész népnek pusztulnia kell. Mózes tehát oly hatalmas lelki fájdalom fogta el, hogy megfedkezett önmagáról, s többé nem törődött azzal, hogy mi lesz vele, s azt sem gondolta végig, hogy

azokat, akiket Isten választott ki, mindvégig meg kell őrizni. Erről egy kis időre megfeledkezett, s ugyanazt mondhatjuk el szent Pálról is (Rm9:3). Szeretném (mondja), ha átkozott lennék a testvéreim kedvéért. Miképpen? Szent Pál tudta magáról, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus tagjainak egyike, s biztos volt benne: eszközként lett kiválasztva az Ő dicsőítésére. Most pedig eltaszítaná magától az említett kegyelmet? Megszakítaná Isten határozatának menetét, amiről jól tudta, hogy megváltozhatatlan? Nem, ahogyan maga is mondta utóbb újra. Akkor volt hát benne némi ellentmondás. Igen, de abból nem származott semmi kényelmetlenség. Mert mint említette, a buzgalma, ami jó és szent, vonta őt és lobbantotta úgy lánggra, hogy abban a pillanatban nem törődött a saját jólétével, hanem azt szerette volna, ha Isten beteljesíti az ígérteét Ábrahám utódainak azért, hogy az Ő nevét ne érje gyalázat. Nos, a példából látjuk, hogy a jó szándékok néha mondhatni letérítik Isten gyermekeit a helyes útról, és elfeledtetik velük, amit tudnak és amiben biztosak. S mivel ez a helyzet, nem szabad furcsának gondolnunk, hogy Jób ennyire lesújtva úgy beszélt, mint holmi kelekótya, mert minden embert egyformává tett, amikor meghalnak, s a beszédjéből úgy tűnt, hogy az emberek elpusztulnak, és nincs semmiféle élet azt követően. A szavai oka tehát nem az volt, hogy nem szilárdult meg jól az elméjében és nem volt a szívébe vésve másik vélemény, hanem úgy beszélt, mint olyasvalaki, aki a betegségtől vagy sebesüléstől került eksztázisba. A bánata ugyanis úgy elvakította, hogy kikelt önmagából és olyan lett, mint a tomboló tenger, amiben a hullámok egymást csapkodják. Itt látjuk tehát a tükröt, amiből észrevehetjük, hogy az indulataink vakok, mert nem követik a józan ész, és nem ismerik azokat a dolgokat, melyeket illetően az egész világon a legbiztosabbaknak és a legelhatározottabbaknak kell lennünk. Hisz mivé válnánk, ha nem tudnánk, hogy egy jobb életre teremtettünk? Jobb lenne akkor, ha szamarak és ökrök lennénk. Mert az okatlan állatok élvezik a jelenvaló életet: táplálkoznak, megpihennek, és jönnek-mennek mindenféle nagyobb érzelmek nélkül. De az emberek egy kenyérmorzsát sem esznek meg gondok nélkül, s még a gyönyöreik közepette is megvannak a saját szívbéli szorongásaik (amellett, hogy nem akarnak bosszúságot elszenvedni más emberektől), így mindenki a maga hóhérjává válik. Ezért, ha nem reménykedünk a második életben, mi lesz belőlünk? S valóban az a mi Urunk akarata, hogy ez bele legyen vésve minden ember szívébe. Hiszen látjuk, hogy jóllehet a pogányok elbutultak, mindazonáltal mégis megtartottak némi ismereteket a második életről, s a lélek halhatatlanságáról. Ami pedig azokat illeti, akik ezt nem tudják, Isten hagyott ilyen-olyan jeleket, ami menthetetlenekké teszi őket. S még a sírok is, amiket az elhunytak eltemetése végett készítettek, is a feltámadás tanúsítványa. De itt látjuk, hogy Jób ebből semmire nem gondolt. Mint mondhatunk hát? Amit eddig is mondtunk, azaz amikor túlságosan átadjuk a gyeplőt az érzelmeinknek, azok kivájják a szemeinket, vagy más módon csukják be azokat, s egy fikarcnyit sem látunk, hanem csak összevissza beszélünk, a szavaink mindennemű meggondolt értelme nélkül. Íme mi az, amin el kell gondolkodnunk. Másrésztől figyeljük meg a kegyelmet, ami megadatott Jóbnak abban, hogy nem hagyta jóvá végleg ezt a dühöngő beszédet (mert az istenkáromlás lett volna), hanem csak véletlenül csúsztak ki ilyen szavak a száján. Ha valaki idővel megkérdezte volna tőle: mit mondtál? Vajon nincs különbség a jó és a rossz emberek között? Vajon a halál a végét jelenti mindennek? Úgy beszélsz, mint egy hitetlen, aki soha nem ismerte Istent, sem Isten vallását! Hisz Isten arra tanít minket, hogy a halál után az eddiginél jobb élet következik, s örök örökség, amit Ő az övének készített el. Ami pedig az elvetettekkel illeti, látva, hogy megvetik Őt ebben az életben, ezért majd a Bírójukként fogják megismerni. Ha Jób ilyen helyzetbe került volna, akkor mindezeket megvallotta volna még kényszerítés nélkül is. Mindezek ellenére mégis túllőtt a célon ugyanezekben a dolgokban. Azt is látjuk, hogy az egész dolog nem az ismeretekben rejlik, hanem ki is kell tartanunk ugyanabban a tudásban, hogy kiálljuk a vele járó kísértéseket, amikor azok ránk támadnak. Ha ugyanis végigolvastuk a Szentírást, ha végigénekeljük a zsoltárokat, ha megtanítottak mindenre, ami az ember üdvösségéhez szükséges, de mindezek ellenére mégis hanyagok vagyunk és nem adjuk a fejünket mindannak végiggondolására, amit korábban hallottunk, az

pont olyan, mintha valakit jól felszerelnének páncélinggel, íjjal, karddal és pajzzsal, de mindazokat szögbe akasztaná és hagyná, hogy a fegyverei elrozsdásodjanak, s a kardja belerohadjon a hüvelyébe, noha szüksége van azokra. Az illető jogosan mondhatja: vannak fegyvereim, de mi haszna van abból, ha csak nézi azokat? Látjuk, hogy a fegyvertára haszontalan, mert engedte berozsdásodni, sőt azt sem tudja, miképpen fordítsa a kardját vagy a pajzsát a maga javára. Ugyanez a helyzet velünk is. Mi is ismerhetünk valamit, ami jó és hasznos az üdvösségünkhöz, de mindennek ellenére, amikor csinos és jól kijelölt embereknek tekintjük magunkat, akkor sem lesz meg a jártasságunk arra, hogy mindent a magunk javára fordítsunk, hanem ez a megszerzett tudásunk mondhatni berozsdásodik, s nem jut majd eszünkbe, amikor szükségessé válik, s amikor a legnagyobb szükségünk lesz rá. Itt tehát egy jó leckét látunk a saját magunk számára, ami az, hogy nem elegendő ismernünk egy dolgot, amit Isten a mi javunkra mutatott meg, hanem szüntelenül használnunk is kell, s az emlékezetét is fel kell frissíteni azért, hogy tudjuk, mi a valódi használata a Szentírásnak. Mert amikor az itt elhangzottak Jóbra szakadtak, aki buzgón megemlékezett Isten Ígétéről (nem az írott Ígéről beszélek, hanem arról, amit Isten ihletés által adott meg neki), de ő is elbutult, amikor a legnagyobb szükségben volt, akkor mi lesz velünk, akik sokkalta gyengébbek vagyunk nála? Ezért könyörögjünk a jó Istennek, hogy ha (a megalázásunk végett) bármikor engedi a gyengeségünket fölének kerekedni, mert nincs akkora erőnk, ami szükséges lenne a Sátán csapásainak elhárításához, mégis törölje ki ezt a számadó könyvéből, s ne kelljen számot adnunk róla. Látjuk tehát, mit kell tennünk. De ha Isten keze ostromoz minket? Akkor először is el kell ítélnünk a hibákat, amiket önmagunkban fedezünk fel. Ami pedig a második élet állapotát illeti, a Szentírás megmutatja, amit csak tudnunk szükséges annak érdekében. Ez pedig az, hogy amikor az emberek elérnek az útjuk végére, akkor Isten visszavonja őket ebből a világból. Mert ezt az életet egy versenyfutáshoz hasonlítják. Ezért a halál pillanatában érünk a futásunk vagy az utunk végére. De mindazonáltal nem szűnünk meg, legyünk bár fájdalomban vagy áldott örömben azt követően sem, hogy a lelkünk elválik a testünktől. Íme mit kell észben tartanunk. Ami a jelen élet fájdalmait illeti, mint például az evés és az ivás gondját, a ruházkodást és a magunk megóvását a bajoktól, mind az emberek, mind az állatok segítségével, mindez végleg megszűnik majd, de közben az is elhangzik, hogy Isten gyermekei az örömben gyűlnek majd össze. Igaz, hogy még nem rendelkezünk a nekünk megígért és már előkészített koronával, mert Jézus Krisztus Testének teljessé és tökéletessé kell válnia. S itt látjuk, miért hangzik el, hogy a mi életünk el van rejtve Krisztusban az Ő eljöveteleig. De még az Ábrahám kebelénnyugvó kegyesek is részesei az említett örömnak annyiban, hogy tudják: Isten az Atyjuk, s a bizalom, amit Őbelé vetettek, nem hiábavaló. S főleg azt kell megemléstünk, miképpen mondta szent Pál, hogy amíg be vagyunk zárva ebbe a halandó testbe, addig reménységben járunk, semmit sem látván a nekünk megígért dolgokból, mert azok rejtve vannak előlünk. Amikor azonban eltávoztunk ebből a világból, meglátjuk a reményelt dolgokat, s ami korábban rejtve volt előlünk, az nyíltan elénk tárul. Látjuk tehát, hogy az ebből a világból eltávozott kegyesek miképpen vannak örömben Istennél, s tudom, hogy miután ők Krisztus tagjai, nem pusztulhatnak el. Sőt, sokkal jobban és nagyobb hatalommal tudják ezt, mint valaha is tudták a jelenvaló életben. Ami pedig az elvetetteket illeti, ők elítélt gazfickókként csak az ítélet végrehajtásának és a kínoknak az óráját várják. S itt látjuk, miért van megírva, hogy az ördögök sötét börtönökbe vannak bezárva (2Pt2:4, Júd6), s mondhatni láncokra vannak verve, míg el nem jutnak az említett végromlásba, ami a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelkor vár rájuk. Látjuk tehát, mit mutat meg nekünk röviden a Szentírás a második élet állapotáról, az utolsó napra várakozva. De mértéktelenül beszél hozzánk, mert mi nagyon is hajlamosak vagyunk átadni magunkat az alaptalan és kíváncsi kérdezősködésnek. S látjuk, hogy az emberek jobban szeretnek kíváncsiskodni arról, ami a Paradicsomban történt, mint megismerni az odavezető utat. Íme, Isten Maga mondja nekünk: Gyertek hozzám. Megmutatja, miképpen mehetünk oda, de mi nem tesszük. Azt is csodálkozva látjuk, milyen hidegek vagyunk, amikor

a Hozzá menetelről van szó azokkal az eszközökkel, amiket Ő adott nekünk. Közben pedig azzal vagyunk elfoglalva, hogy kutatjuk: mi történik itt? Mi történik ott? Mi ez? Mi az? Azt szeretnénk tudni, amit Isten elrejtett előlünk, mert Ő azt akarja, hogy most csak részlegesen ismerjünk (1Kor13:9-12).

S itt látjuk, miért használ a Szentírás ilyen mértékletességet. Azért, mert nem szabad túlságosan belemerülnünk ezekbe a félrevezető kérdésekbe, hanem meg kell elégednünk annak ismeretével, ami a hasznunkra válik. Mindazonáltal mégis nagyon határozottaknak kell lennünk az említett témában, tudniillik, hogy a halálban nincs megnyugvás minden ember számára. Igaz, hogy minden ember, még a gonoszok is (mint említettem), mentesülnek majd a jelenvaló élet szükségleteitől. De közben nem múlnak el a kínyaik, mert érzik, hogy Isten a bírójuk lesz, Akinek a kezéből nem várhatnak kegyelmet, mert tudják: a végromlás készen áll a számukra, s a pokolba lesznek beletaszítva. Látva, hogy ők elvetettek s arra a napra kárhoztattak, olyan nyugtalanságot éreznek, ami a jelen világ minden fájdalmát és kínját felülmúlja. Tudnunk kell ezt azért, hogy amíg itt lenn élünk, imádkozzunk Istenhez: vezessen minket a Szentlelkével, hogy ne leplezzünk semmi törvénytelen dolgot, szüntelenül várva, amíg beteljesíti az ígérését és összegyűjt mindannyiunkat az Ő mennyei királyságába. Íme ezt kell észben tartanunk. Ami pedig a többit illeti, jóllehet Jób szavai (mint már mondtam) nem voltak megfelelőek, ebből mégis egy jó és hasznos leckét szűrhetünk le. Miképpen? Amikor azt mondja, hogy *a királyok és a fejedelmek kőhalmokat építenek maguknak*, azzal megmutatja a bolond kérkedést, ami a világias emberek és a hozzájuk hasonlóak tesznek annak érdekében, hogy hírnévre tegyenek itt szert. Amikor az emberek házak és palotákat építés agyalják ki, gyakorolják és tanácskoznak arról, tudjuk, hogy abban rendszerint szélsőség is van. Amikor a természet rendjének megfelelően járnak el, s azt mondják: nagyon jó, Isten akarata az, hogy itt lenn lakozzunk, s ezért építenek maguknak házat a lakhatáshoz a szükségleteiknek megfelelően, az nagyon jó irányvonal a számukra. De azok, akik magasztalni akarják önmagukat a világban nem elégednek meg ezzel, hanem a nevük örökkévalóságát nyomják rá a palotáikra és a kastélyaikra, s azt akarják, hogy ezek már messziről láthatók legyenek. Ki építette azt? Ez és ez a herceg. S Jób erre akart célozni. Mintha azt mondta volna, hogy akik a Földön élnek, azokat sok gond sarkantyúzza oly módon, hogy sok fájdalmat szenvednek el és ezek egymásután nehezednek rájuk. Mert úgy átdöfik őket a saját vágyaik, hogy a természet ellen vívnak csatát. Hisz mit jelent ez a kőhalom-építésük? Hihetetlen épületek emelését, hogy ha valaki odajut, felemelje a kezét és áldja őt ezt mondván: Miképpen volt képes itt ezt felépíteni? Mert ha a hely kedvező és könnyű ott építeni, s az ember lát ott valamiféle elfogadható épületet, azt nem gondolja majd furcsának, s bizonyos módon még csípős megjegyzéseket is tehet rá. De ha valaki lát egy helyet, ami mondhatni elérhetetlen, s ahol másvalaki ráveszi, hogy ezt mondja: a megbecsülés helyévé teszem ezt, akkor íme, ott kőhalom épül, mintegy új világként. Az efféle emberek nem képesek elszívni Istent. Mert meg akarják reformálni a világot, s a világban az Isten által megszabott rendet, hogy semmi se akadályozza őket (a céljaik megvalósításában). S noha Isten korlátokat állított eléjük ezt mondván: eddig jöhetsz, de nem tovább, ők teljesen átugorják azokat. Íme micsoda hencegés rejlik sokakban, s ez az a dolog, amit Jób itt jelezni akart. S noha (mint említettem) a szavai nem voltak megfelelőek, de bárhogyan is legyen, az ember meríthet belőlük némi jó leckét. Amikor pedig hozzáteszi: *A szolga megszabadul az urától, s a szegény és a gazdag mind egyformák*, ezzel megmutatja, hogy az embereknek nem szabad dicsekedniük a mostani nagyságukkal annak megfelelően, ahogyan szent Pál beszél a fejedelmekről, ahol úgy szól, mint Dávid, mert ő ezt mondta a zsoltárokból: Én mondtam: Istenek vagytok ti (Zsolt82:6). Mert ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy a fejedelmek és a hatalomban levők olyanok, mint Isten hadnagyai, s elsőségük van a világ többi része felett, mivel Isten tette őket kiváltságosokká. Na és? Mégis halandók és más emberekhez hasonlóan ők is meghalnak, ebben biztosak lehettek. Látjuk tehát, hogy a magas méltóságra emelkedetteknek nem kellene elkápráztatniuk az emberek szemeit, hanem inkább el kellene ismerni a saját törékeny

állapotukat, s mivel el fog múlni ez a világ és annak ábrázata (1Kor7:31), a gazdagságuk, a tekintélyük és a tiszteletük semmivé lesz. Ezért ne tolakodjanak előre, hanem folytonosan gondolkodjanak a halálról, s azok, akiknek szolgálók és alárendeltjeik vannak, gondolják meg: egyszer számot kell majd adniuk. Van Valaki a mennyben, Aki mindenki Ura, ahogyan szent Pál mondja (Ef6:9). Ott nem lesz személyválogatás, ott nem lesz többé rabszolga vagy úr, amire az emberek hivatkozhatnak Isten előtt. Igaz, hogy a földi rendőrséget és a magiszterek rendjét Isten rendelte el. De mindez a világra és a világi dolgokra vonatkozik, aminek egyszer majd vége szakad. Ezért ezeknek a dolgoknak is átmenetieknek kell lenniük. Akkor hát óvakodjunk, hogy alázatban és mértékletességben tartsuk magunkat, s ne próbáljunk meg semmit, aminek a megtételéhez Isten nem adott nekünk szabadságot. Most azonban térjünk vissza arra a dologra, amivel kezdtük: azaz Jób beszéde továbbra is haragos és szélsőséges maradt, minden mérték nélküli, s ha jóváhagyta volna, az szörnyű istenkáromlás lett volna. Mivel azonban úgy áll a dolog, hogy nem volt elég ereje ahhoz, hogy uralkodjon önmagán, ezért megannyi gonosz hiba mocskolta be, mivel az embereknek szükségszerűen érezniük kell a tusáik során, hogy mindig vannak testi gyengeségeik. Aztán látjuk, miképpen beszélt Jób a kis csecsemőkről. mert ahol ezt mondja: *mint idétlen gyermek*, az ugyanazt jelenti, mintha azt akarta volna mondani, hogy amikor Isten egy emberi teremtményt helyez az anyja méhébe, annak nincs lelke. De épp ellenkezőleg, tudjuk, hogy amikor egy teremtmény megfog az anyja méhében, Isten lehel bele lelket, s biztos, hogy abban megvan az élet magja. Jób tehát itt nem kellően lecsillapodottnak mutatkozik a maga értelmében ahhoz, hogy fontolóra vegye Isten munkáit, s helyesen ítélje meg azokat, s hogy különbséget tehessen fekete és fehér között, hanem teljesen merev. S honnan ered mindez? Az indulatainak keménységéből, mint említettem. Olyan vihar tombolását látjuk hát itt, ami Jóbot egyszerre vakká és süketté teszi. Néha, amikor villámlik és a levegő annyira felkavarodik, hogy az ember semmit sem hall, minden értelmünk a végtelenségig elképed, s félelemsújtottá válik. Aztán látjuk a villámokat és halljuk a mennydörgéseket, s a súlyos és heves jégeső kopogását: azt képzeljük, hogy hamarosan végünk, és úgy összehúzódunk, hogy a fejünket se merjük kidugni. Ugyanez volt a helyzet Jóbbal is. Vegyük hát fontolóra ezeket a dolgokat és tartsuk azt a tanítást is észben, amire már utaltam. Igaz, hogy itt két dolgot kell megemlítenünk, mert két szélsőséges nézettel van dolgunk, amikre ügyelnünk kell. Az első az, hogy nincs türelem ott, ahol az ember nem teljesen nyugodt. A második az, hogy noha az ember küzd Isten ellen és ellenáll Neki, mégsem szűnik meg nyugodtnak lenni, ha a végén megutálja a hibáját és megtér abból. Ezek az emberek a saját kezükbe veszik a gyeplőt és szabadságot adnak maguknak megannyi bűn elkövetésére, de mégis nyugodtaknak feltételezik magukat, amikor pedig kirohannak Isten ellen, aminek következtében megfosztják magukat Isten kegyelmétől. Ezért óvakodnunk kell ettől a két szélsőségtől. S jegyezzük meg, hogy amikor alávetjük magunkat Isten jóakarátának, a türelmünk nem lesz fájdalommentes, vagy dühítő a dolog néha, illetve ne gondoljuk, hogy nem fogjuk érezni az ellenünk támadó hullámokat, mert akkor érzéketleneknek kellene lennünk. Inkább, ha ilyen csatába keveredünk, ne csüggedjünk el ettől a dologtól, hanem hívjuk segítségül Istent, s érezzük folytonosan, milyen vétkesek vagyunk Előtte, és imádkozzunk: erősítsen meg minket a Szentlelkével, hogy képesek legyünk kiállni olyan támadásokat, melyek során az első csapás ledöntene minket, ha Ő nem támogatna. Íme (azt mondom), miképpen kell eljárunk azért, hogy amikor Isten bármennyi hatalmat és erőt ad a kísértések kiállításához, akkor növelhesse is azokat bennünk, míg el nem jutunk a csatáink végére.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, könyörögve Hozzá, hogy éreztesse velünk jobban, amit nem tettünk meg, hogy bánkódhassunk miatta és könyörögjünk a bocsánatáért. S járjunk olyan megfontoltsággal, hogy az Ő szárnyainak árnyékába rejtőzve jó és áthághatatlan kerítés vegyen körül minket az ellenségünkkel és minden erőfeszítésével szemben. Miután pedig oly sok szükségünk van, amíg ebben a világban vagyunk, imádkozzunk megerősítésért is felülről jövő erővel, hogy el ne csüggedjünk az utunk

felénél, hanem fussuk tovább a távunkat, mindig arra a dicsőségre nézve, ami a mennyben van megígérve nekünk, s amit a mi Urunk Jézus Krisztus vásárolt meg nekünk a halála és szenvedése által. S ne kételkedjünk abban, hogy teljesen és tökéletesen fogjuk azt élvezni, amikor itt lenn birtokba vesszük a reménység és a türelem által. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a világ minden népének és nemzetének is stb.

A tizenharmadik prédikáció, ami a harmadik a harmadik fejezetről

Jób3:20-26

- 20. Mért is ad Isten a nyomorultnak világosságot, és életet a keseredett szívűeknek?**
21. A kik a halált várják, de nem jön az, és szorgalmasabban keresik mint az elrejtett kincset.
22. A kik nagy örömmel örvendeznek, vigadnak, mikor megtalálják a koporsót.
23. A férfiúnak, a ki útvesztőbe jutott, és a kit az Isten bekerített köröskörül.
24. Mert kenyerem gyanánt van az én fohászkodásom, és sóhajtásaim ömölnek, mint habok.
25. Mert a mitől remegve remegtem, az jöve reám, és a mitől rettegtem, az esék rajtam.
26. Nincs békességem, sem nyugtom, sem pihenésem, mert nyomorúság támadt reám.

Jób itt úgy panaszkodik, mintha Isten rosszat tenne az embereknek, amikor a világba hozza, és egy sor nyomorúságnak teszi ki őket. Úgy számol, hogy ha Isten éltetni akar minket, akkor kényelemben kell tartania, s nem szembesíthet megannyi bajjal. Látjuk tehát röviden, miről van itt szó. Jób célja tényleg nem a pörlekedés volt Isten ellen, mintha törvénybe ment volna Vele, de közben az elszenvedett bánat olyan messzire ragadta, hogy ezek a panaszok jöttek ki a száján. Hogyan hát? Mi célból helyezett minket Isten ebbe a világba? Vajon nem azért, hogy Atyánkként ismerjük meg Őt, s áldjuk, mert biztosak lehetünk abban, hogy gondoskodik rólunk? De ennek az ellenkezője látszik: sok embert megannyi nyomorúság szorongat és kínoz. Mi célból tartja őket Isten ebben a helyzetben? Úgy látszik, mintha káromoltatni akarná a nevét. Mit tehetnek azok, akikkel ilyen ridegen bánik? Amikor a halál táruul a szemük elé, vagy inkább már a fogaik között van, már csak bosszankodhatnak és mérgeledhetnek miatta. Alkalmat látunk tehát a zúgolódásra Isten ellen, s ennek látszólag Ő Maga az oka. Itt egy nagyon jó és hasznos lecke van a számunkra: ez pedig nem más, mint hogy biztosaknak kell lennünk benne: amikor Isten ostromoz minket, akkor sem hagy fel a jóságának megízleltetésével abban az értelemben, hogy a megpróbáltatásaink közepette is imádkozhatunk Hozzá és örvendezhetünk Benne. Mindazonáltal igaz, hogy visszafogja az örömeinket, s keserűséggé változtatja azokat. Van azonban egy egyszerű átmenet Isten nevének áldása és káromlása között, ez pedig nem más, mint az Ő segítségül hívása, amikor a megpróbáltatások ránk nehezednek, s a Hozzá folyamodás, vágyva arra, hogy a kegyelmébe fogadjon. Az emberek azonban soha nem képesek ehhez az eszközhöz folyamodni, csak ha Isten Maga is a szeme előtt tarja, miközben bennünket ostromoz. Ezért jegyezzük meg először is azt, hogy ahányszor csak bajokat és bánatot küld ránk Isten, azzal nem szűnik meg éreztetni velünk a jósága ízét, hogy enyhítse a kint, ami csüggedésben tarthatja a szívünket. Miképpen? Korábban megmutattuk, hogy ha az emberek a szemük előtt tartanak Isten korábbi jótéteményeit (sőt, ha meggondolnák, hogy a gyermekségüktől fogva fenntartotta őket, miután kihozta őket az anyaméhből és életet adott nekik), az elegendő lenne a vigasztalásukhoz, még akkor is, amikor túlterheli őket a kétségbeesés, s ezekre a gondolatokra ébresztené őket: Vajon nem joggal büntet minket Isten? Mert türelemmel kell túrnunk a megpróbáltatást, amit ránk küldött, s a természet is ennek megtételére tanít minket annak megfelelően, amit Jób mutatott az eddigiekben. Látjuk tehát, hogy ennek az egyetlen egy megfontolásnak miképpen kellene enyhíteni a bánatunkat, annak megfelelően, amit láthatunk: ha az emberek cukrot és mézet tesznek egy rettenetesen keserű orvossághoz, akkor az enyhíti (az ízét) oly módon, hogy a páciens könnyebben beveszi,

pedig eredetileg csak nagyon nehezen nyelné le. De más dolog is van még ebben: Ő nem megsemmisíteni akar minket annyiszor, ahányszor csak megostoroz, mert az a mi hasznunkra és javunkra válik. S Ő azt ígéri, hogy ha istenfélők leszünk, akkor nem engedi a mértéktelen megkínzásunkat, hanem támogatni fog minket (1Kor10:13). Így, ha szorongattatunk, nincs okunk lázadozni Isten ellen, mintha az Ő kezéből nem származna más, csak szigorúság. Mert ha annyira megvigasztalódnánk a megpróbáltatásainkban, mint amennyire a hálátlanságunk nem engedi, akkor örvendeznénk és ezt mondanánk: áldott legyen Isten neve, még ha nem is teljesíti minden vágyunkat. Ennyit az első pontról. S ezzel együtt meg kell jegyeznünk a második dolgot is, amit már futólag említettem. Ez pedig nem más, mint az, hogy noha csak nyomorúságaink vannak, s noha csak mintegy a kínpadra vont állapotban vagyunk, és semmink sincs, ami vigasztalna minket, akkor sem szabad elhamarkodottan állást foglalnunk Isten ellen, hanem inkább segítségül kell Őt hívnunk a mondásnak megfelelően: imádkozzék, aki bánatos. Szent Jakab megmutatja az eszközt, amihez folyamodnunk kell. Ha vidámak vagyunk (mondja), akkor énekeljünk (Jak5:13), de ne a világ módjára (ami feldúlja és megrontja azt anélkül, hogy elismerné: a javai Istentől származnak), hanem adjunk dicsőséget Istennek az örömünkért. Ha pedig bánatban és nehézségek között vagyunk, imádkozzunk Istenhez, hogy könyörüljön rajtunk és enyhítse a szigorát. Látjuk tehát, hogy amikor a kegyesek elérnek az értelmük végére és nem tudnak tovább menni, akkor sem szabad felkelniük Isten ellen és hibát találniuk Benne. S nem szabad gyalázkodniuk sem, ahogyan azok teszik, akik göggel és lázadással teljeseek. Hanem inkább így kell gondolkodnunk: Uram, egy nyomorult teremtménynek látom magam. Nem tudom, mivé leszek, nem tudom mit tegyek, hacsak be nem fogadsz a kegyelmedbe és nem mutatkozol olyan könyörületesnek irántam, hogy megszabadítasz a nyomorúságomtól, amit tovább már nem vagyok képes elviselni. Látjuk tehát, hogy Isten gyermekeinek türelemmel kell viselniük a megpróbáltatásaikat, még ha Isten durván ostromozza is őket egy ideig. S látnunk kell, hogy jóllehet Jób folytonosan észben tartotta ezt a leckét, mégsem volt kellően felfegyverezve a kísértés kiállításához, mert ezt mondta: *Mért is ad Isten a zavarodott elméjűnek világosságot?* Nem emlékezett meg arról, hogy Istennek jogos oka van megannyi nyomorúságban tartan az embereket, s noha az ő állapotuk nyomorúságos, Isten mégis igaz, s bár büntet minket, és megannyi módon foglalkoztat, mégsem szabad vitába szállni Vele azzal a színezettel, hogy az akarataunk ellenére tart itt minket, s mi börtönbe vagyunk zárva ebben a földi életben. S nem szabad a nemtetszésünknek sem hangot adni ezért. Jób nem kellően gondolta mindezt végig. S ha ilyenek, mint Jób, szintén túllőttek a célon, s zúgolódtak Isten ellen, amiért nem vette őket figyelembe, annál inkább rá kell irányítanunk az elménket az említett két pontra. Azaz, emlékeznünk kell arra, hogy Isten soha nem hagy el minket ezért nem szabad túlságosan szomorkodnunk, amikor Isten bármiféle megpróbáltatáson visz keresztül, mert biztosan lehetünk benne: úgy büntet, hogy közben a szomorúságunkat is csillapítja, legalábbis, ha ez nem rajtunk és a hálátlanságunkon múlik. Másodszor, amikor már olyannyira elnyomorodtunk, hogy jobban nem is lehetséges, Isten hív és barátságosan Magához csalogat, sőt, azt mondom, arra buzdít, hogy az imádkozáshoz folyamodjunk, valahányszor csak mindenünket elveszítettük, amink csak volt. Íme ez a valódi orvosság: a mi jó Istenünk segítségül hívása, hogy könyörüljön rajtunk és ne engedjen annyira kétségbe esni, amikor már ezt mondanánk: nem tudom, mit tegyek, és nem látom értelmét Istenhez menni. Tartsuk távol magunkat az efféle akadályoktól és győzzük meg önmagunkat, hogy mindig nagyon biztosak legyünk benne: ha segítségül hívjuk Istent, Ő mindig könyörületes lesz hozzánk még a megpróbáltatásaink közepette is. Amikor jól megtelepedett ez a két dolog az emlékezetünkben, többé nem fogjuk mondani: Miért van az, hogy Isten itt tartja a bánatos elméjűeket? Mert látjuk, miért teszi ezt. Nagy oka van annak, hogy Istennek büntetnie kell az embereket. Hiszen mily nagyon a bűneink! és a számuk végtelen. S ha a vágyainkra tekintünk ott is egy feneketlen örvényt látunk, amit helyre kell hozni. Istennek tehát meg kell sanyargatnia minket. Ha fontolóra vesszük továbbá, mennyire odavagyunk a világért, rájövünk, hogy Isten büntetéseinek

kell azt azokból kitisztítania. Aztán mekkora a büszkeségünk és a vakmerőségünk? Ezért Istennek meg kell aláznia minket. Mindemellett mennyire hidegek vagyunk a könyörgésben az Ő segítségéért! Ezért Neki kényszerítenie kell minket arra. Végül, vajon nem kell a hitünket próbára tenni és megismertetni? Akkor nincs hát okunk kérdezgetni, miért tart itt minket Isten és miért kell Neki nyomorulttá tenni minket, hogy csak fájdalom, baj, kín és szenvedés kísérje az életünket. Vajon nincs rá elég ok, amiért Istennek ezt kell tennie? Ezt különösen jegyezzük meg. Mivel pedig folytonosan hívogat és szabad utat biztosít Önmagához, nekünk pedig ilyen orvosságunk van a nyomorúságainkra, vajon nem tarthatjuk magunkat jól megfizetetteknek? Látjuk, miképpen kell felfegyverkeznünk az említett kísértésekkel szemben, melyek leuralták Jóbót, bár véglegesen nem győzték le őt. Mert amikor Jób azokról beszél, *a kik a halált várják, de nem jön az, és szorgalmasabban keresik mint az elrejtett kincset*, önmagát is ugyanezzel sorolja, amit majd a folytatásból látunk, amikor megerősíti a saját gyengeségét és vétkeit. Mert nem törvényes a kegyeseknek megundorodni a saját életüktől, s annyira kívánni a halált. Igaz, hogy egy bizonyos vonatkozásban kívánhatjuk a halált: annak megfontolásával, hogy itt a bűnök olyan rabszolgaságában vagyunk, ami meggátol minket Isten a kíváncsian szabad szolgálatában, mert túl vagyunk terhelve a vétkekkel. Ebben a vonatkozásban természetesen küzdhetünk és vágyhatunk arra, hogy Isten gyorsan elvigyen minket ebből a világból. De (mint korábban elhangzott) nem gyűlölhethetjük az életünket, vagy nem fáradhatunk bele az ittlétbe, amiért túl szigorú bánásmódban részesülünk, hanem türelemmel kell elviselnünk a sorsunkat, várva Isten szabadítására. Látjuk, hogy Pál is ugyanezt vallja, amikor a rómaiakhoz beszél (Rm7:24-25). Ó jaj, ki szabadít meg ebből a halandó testből? Mert boldogtalan vagyok. De aztán ezt mondja: hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztuson keresztül. Íme, miként nevezi szent Pál önmagát egyrészt boldogtalanak, és vágyik az eltávozásra a világból, másrészt pedig megelégszik és megnyugszik, mert Isten megőrizte, s tudja, hogy soha nem fogja őt elhagyni, bármennyi nyomorúságnak legyen is kitéve. S ebből jobban kell értenünk az egész dolgot: s figyeljük meg, Jób miként tévelyedett el két ponton. Azaz, nem figyelt arra, amire kellett volna a halálra vágyva és nem tartott mértéket. Itt két hibát látunk, melyek nagyon súlyosak. Amikor azt mondom, hogy Jób szemei nem szegeződtek úgy a jelre, mint kellett volna, azalatt azt értem, hogy a halálvágyának nem az volt az oka, hogy nyomorult bűnösnek látta magát, aki nem képes eljutni arra a tökéletességre, amiért mindannyiunknak munkálkodnunk kell, hanem mert belefáradt a szorongató bánatba, valamint abba, amit ebben az időben túrt el a maga személyében. illetve amit korábban szenvedett el a javainak tekintetében. S azért vágyott a halálra, mert úgy tűnt neki, hogy Isten túlfutott súlyosan nehezedett rá. Látjuk tehát az első hibát, amiről beszéltem. De ha ugyanezt magunkra vonatkoztatjuk, akkor még jobban megértjük és még világosabbá válik. Ha az ember alaposan átvizsgálja és megpróbálja önmagát, így gondolkodik: átadtam erre a bűnre, s harcolok ellene, de nem érem el a célokat, s nem is csak egyetlen bűnről van szó, hanem kettő vagy három is kínoz engem. De biztosan nem zabolázom meg magam és nem is sebesülök meg, hanem félek Isten bosszújától és úgy viselkedek, hogy végleg ne szenvedjek vereséget. Látom, sokkal buzgóbbnak kell lennem Isten szolgálatában, s a világ és a testem ellen vívott harcokban, mert nagyon fontos, hogy ilyen legyek, mivel visszatartanak és akadályoznak a vágyaim. Azt mondom, ha az ember ilyennek ismeri el magát, miután alaposan megvizsgálta az létét, utána ezt fogja mondani: igen Istenem, nyomorult helyzetben levőnek érzem magam, mikor szabadulok meg belőle? Mert szükséges megtalálnom a bűnt önmagamban, s noha nem uralkodik bennem, de mégiscsak bennem lakozik. S mi más bűnös, mint az ördög jogára, amivel uralkodik felettünk? Akkor hát én a Sátán és a halál rabszolgája vagyok. Ó Istenem, örökre ebben a nyomorult állapotban kell maradnom? Egy keresztyén embernek lehetnek efféle sóhajai és könyöröghet Istennek, hogy szabadítsa meg a rabszolgaságtól, amiben önmagát látja. Ha azonban a dolog a megpróbáltatást illeti, nem szabad sem a hideget, sem a meleget, sem a szegénységet, sem a betegséget figyelembe venni, hanem egyedül a bűneinket kell a szemünk

előtt tartani. Főleg mikor Isten büntet minket, akkor bárhogyan is történjen, egyre feljebb kell jutnunk mindennemű megpihenés nélkül a testi nyomorúságban és így kell gondolkodnunk: íme, a bűneink gyümölcsei. Mivel Isten ellen cselekedtünk, jó oka van rá, hogy bíróként mutakozzon előttünk. Amikor így elismertük a bűneinket azoknak büntudatot is kell ébreszteniük bennünk, aminek pedig annak a szomorúságnak a kialakulását kell előidéznie, amiről szent Pál beszél (1Kor7:11). Ennyit az első pontról. De nem elegendő úgy gondolkodni, ahogyan korábban elhangzott, azaz, oly módon vágní a halált, ahogyan először megmutattam, hanem mértéket is kell tartani. Azt mondom, nemcsak vágnunk kell rá jó okból, hanem meg is kell zaboláznunk a kívánságunkat úgy, hogy azt Isten jótetszése irányítsa. S ez magával hozza azt is, hogy a dühkitörés, amit Jóbban látunk szintén mintegy megzabolázott lesz. Már említettem ezt a dolgot a szent Páltól mondottakban. Mert miután felnyögött és azt kívánta, bárcsak megszabadulna a halál eme börtönéből, hozzátette: hálát adok Istenemnek. S nem szűnt meg csendesnek lenni még ama panaszok és sóvárgások között sem. S miért? Mert jó okot látott arra, hogy Isten legyen a mester és a jótetszésének megfelelően kormányozzon minket, mi pedig türelemmel várjuk azt a végkifejletet, amiben majd kegyeskedik részesíteni. Szent Pál ezt látva azonnal arra a következtetésre jutott, hogy noha ő nyomorult bűnös, mindazonáltal biztos benne, hogy Isten oly módon vezeti majd, hogy az üdvössége nem kallódhat el. Szent Pál tehát ezt a két dolgot tartotta szem előtt. Ezért mondta, hogy hálát ad Istennek annak ellenére, hogy a nyomorúságban volt. Nekünk is ezt kell tenni. S ezt cselekedve nemcsak készségesebben elviseljük majd e világ minden nyomorúságát Isten tiszteletére, hogy Őt dicsőítsük mind a személyünkben, mind az alázatunkban, hanem a felebarátainkért is hajlandók leszünk szenvedni, ahogyan szent Pál is megmutatta nekünk a maga példájával (Fil1:22-23). Azt mondja a filippibelieknek, hogy neki magának sokkal jobb lenne kikerülni ebből a világból, de ti értetek (mondja) élnem kell, mert tudom, hogy még szükségetek van a munkálkodásomra, s Isten a hitetek építésében alkalmaz engem, s Neki alávetem magam. Utána pedig ezt mondja: noha jobb lenne elmennem, mégis itt akarok élni. Íme miképpen buzdít szent Pál mindenkit arra, hogy úgy vessék alá magukat Isten jótetszésének, hogy miközben ebben a világban élnek, ne csak a megpróbáltatásaikat viseljék türelemmel, hanem legyenek készek szenvedni a felebarátaikért is, mert a munkájuk lehet hasznos a közjó számára, és ők maguk Isten egyházának tesznek szolgálatot. Íme, mit kell itt megjegyeznünk. De mi a helyzet? Ezt a leckét még nem értették meg, mert nagyon kevesek kezdték használni. Ha ugyanis Isten nyugalomban hagy minket, akkor úgy elvakít minket a hiábavaló és bolond öröm, s úgy túllövünk a célon, hogy többé már nem ismerünk halált, sem a magunk törékenységét, és semmiféle különbséget sem teszünk. Ha pedig Isten bármiféle megpróbáltatással sújt, akkor nem kell megkérdézni, hogy vajon káromkodunk-e vagy sem, vagy elhagyja-e a szánkat bármi más: egy sor nemtetszés, morgolódás és türelmetlenség lép színre, ami tele van határozottsággal. S amikor a szél befúj az ajtónkon, hányan gondolnak a bűneikre? S ilyen teher alatt nyögve hányan tekintenek azonnal Isten segítségére, amit megadott nekik: miképpen nem engedte meg a teljes vereségüket a Sátántól? S ezzel hogyan nyugtatják meg magukat és vigasztalódnak azzal, hogy megőrizte őket? A számuk nagyon csekély, de mindez akkor sem hiába van leírva. Általánosságban azonban most azt kell fontolóra vennünk, hogy a kegyesek joggal sóhajtozhatnak és nyöghetnek egész életükben, míg Isten el nem viszi őket ebből a világból, mindig a halálra vágyva. Mindazonáltal vissza kell fogniuk és teljesen alá kell vetniük magukat Isten jótetszésének, tudván, hogy nem a saját maguk számára lettek megalkotva. Először, azt mondom, a kegyesek joggal sóhajtozhatnak, mint olyanok, akik belefáradtak a hosszas sorvadozásba a testük eme börtönében – nevezetesen azért, mert nem szolgálják Istent a szükséges szabadságban, hanem letérnek az újtukról, ezért néha kudarcot vallanak és sokszor elhajlanak. Aztán csak annyira sóhajtozhatnak, amennyire ez törvényes a számunkra: annyszor kell megtennünk, ahányszor csak fontolóra vesszük, a saját túlságos fáradtságunkat, amikor az Isten szolgálata kerül szóba. Mert ennek fel kell szítania bennünk a vágyat, hogy Isten vegyen

ki minket ebből a világból, s láttassa meg velünk a mennyben a számunkra előkészített életet, ami majd teljes mértékben megmutatkozik a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelekor.

S ebből látjuk, miképpen adatott meg Isten gyermekeinek nemcsak a halál kívánása, de az is, hogy kívánják azt. Mert nem mutatják a hitük jó bizonyítékát, hacsak nem igyekeznek kikerülni ebből a világból annak megfelelően, ahogyan valóban minden dolog a cél felé törekszik és azért munkálkodik. De a mi célunk fent van, ezért soha nem szabad abbahagynunk a futást, amíg el nem érünk az utunk végére, amit Isten állított elénk, s nekünk arra kell vágnunk, hogy ez hamar bekövetkezzen. Mindazonáltal mindig tartsuk észben az okot, amiről beszéltem: nevezetesen azért nem szabad vágnunk a halált, mert közülünk egyeseket valamiféle betegség, másokat a szegénység, az egyik vagy a másik dolog sújt, hanem csak azért vágyhatunk rá, mert még nem változtunk el teljesen Isten képére, s mert még sok a tökéletlenség bennünk. Jegyezzük meg jól az okot, aminek serkenteni kell minket a vágyakozásra a halál után: abból a célból, hogy megszabadulva ettől a halandó testtől (ami olyan, mint egy bűdös és zajos fülke) teljes mértékben elváltozhassunk Isten képmására, hogy Ő uralkodhasson bennünk, s a természetünk minden romlását végleg magunk mögött hagyjuk.

Továbbá tartsuk a vágyakozás szorításában azt is, hogy Isten jótetszése szerint éljünk és haljunk, hogy ne a saját akaratunk szerint cselekedjünk, hanem áldozatként kínálhassuk fel magunkat, s az életünk ne a miénk, hanem Istené lehessen és elmondhassuk: Uram, ismerem a saját törekenységemet. De a Te akaratod a megmaradásom ebben a világban, s én itt vagyok és jó okom van itt maradni. Ám ha bármikor majd úgy tetszik Neked, hogy elszólíts engem innen, nem fogok nagy jelentőséget tulajdonítani az életemnek, hanem mindig a Te parancsodnak megfelelően rendelkez velem a Te jótetszésed szerint.

Íme, mondom, így kell eljárnunk ebben a dologban. Ezért mindig csillapítsuk le az érzelmeinket oly módon, hogy folytonosan imádkozhassunk Isten nevében, biztosítva magunkat arról, hogy mind az életben, mind a halálban Ő Atyának és Megváltónak mutatkozik majd. De miután Jób így beszélt, hozzátette: *a szívükben elcsüggedtek nagy örömmel örvendeznek, vigadnak, mikor megtalálják a koporsót.* Itt akaratlanul elárulta magát, hogy brutális és oktalan érzelmek hatására szólt, s nem tartott sem mértéket, sem mértékletességet. Mert megvallja, hogy itt semmivé válunk. Látjuk tehát hogy itt elbukott, de nem halálos bukással, hanem csak félig-meddig, s Isten később ismét felemelte őt, mint azt majd láthatjuk. Mindazonáltal a helyzet az, hogy nekünk biztosan el kell ítélnünk ezt a gyengeséget Jóban, tudniillik, úgy kétségbe esett a nehézségektől, hogy többé már nem volt képes Isten jóságát ízelelni, s abból bármi csekély vigaszt is meríteni önmaga megtartásához.

Mivel látjuk, mi szakadt rá, ezért annál buzgóbban kell Istenhez imádkoznunk, hogy a bánat ne gyűrjön így maga alá és ne borítson el végleg. Ezért maradjunk mindig annyira alátámasztottak és éberek, hogy harcolhassunk a bánat ellen és érezzük, hogy jó nekünk itt Isten akarata szerint élni, s bár nagy szomorúságaink és bajaink vannak, mégis teljesen határozottan kell megállnunk ebben a dologban, tudniillik, hogy jó nekünk tovább élni ebben a világban. S miért? Azért, hogy Isten megdicsőülhessen bennünk, hogy a hitünk próbára legyen téve, hogy segítségül hívhassuk Őt és megvallhassuk mindig Atyánknak, még ha ostoroz is bennünket, ennek eszközével készítve fel a mennyei életre. Az atyai jóság eme ízének mindig vágyat kell bennünk ébresztenie arra, hogy Istenhez menjünk és nem szabad engednie, hogy elengedjük a gyepölőjét bármiféle gyötrő és bestiális érzelemnek, ahogyan látjuk, hogy Jób cselekedett. Egyébként megmutatta, honnan származott ez a nehézség, mely úgy elnyelte őt, s honnan származott azokban, akik úgy kétségbe estek, hogy nem képesek semmiféle vigasztalást elfogadni a nyomorúságaik enyhítése végett. Ezt mondja: *A férfiúnak, a ki útvesztőbe jutott, és a kit az Isten bekerített köröskörül.* Mintha sövénykerítést húzott volna köré, hogy senki oda be ne léphessen.

Ezt nagyon érdemes megjegyezni. Mert Jób megmutatja, hol hibázott: nevezetesen nem bízta rá eléggé magát Isten gondviselésére. Ezzel mindazonáltal leleplezett egy olyan

betegséget, aminek valamennyien ki vagyunk téve. Azaz, tudni akarjuk mindazt, amire ránk kell szakadnia, valamint, hogy milyen lesz az állapotunk. S mindez szeretnénk, ha ki lenne jelentve nekünk, mert amikor zavarban vagyunk és nem tudjuk, mi lesz velünk, s a kényelmetlenség szorongat minket és nem látjuk a végét, akkor eljutunk a teljes kétségbeesésig.

Íme itt a baj, ami közös és közönséges. S jól meg kell jegyeznünk azért, hogy orvosságot kereshessünk a másik oldalon. Mire hajlamosak hát az emberek? Arra, hogy megtalálják a szívükben, miképpen ugorhatnak a felhőkig, hogy megtudják, mi lesz az egész életük menete. S látjuk, miképpen döntik el magukban: ezt és ezt fogom tenni. Salamon az emberekben levő elbizakodottságot gúnyolva (Péld16:1) mondja, hogy egész életüket megszabják, pedig a nyelvük hegyét sem tudják megmozdítani Isten irányítása nélkül, mégis eldöntik ezt-azt. S mi ebben a gúny? Az, hogy nem képesek a nyelvük hegyét sem megmozdítani, de mégis vakmerően mondják: íme, a következő tíz évben ezt cselekszem. Ahogyan szent Jakab is egyetért Salamonnal, amikor az emberekben lévő említett vakmerőséget gúnyolja (Jak4:13). Mert amíg Isten egyedül hagy minket a könnyebbségben, addig minden ember hiszi, hogy képes felemelni önmagát, s ezért magunkat kisisteneknek hisszük. De amint Isten megfordítja a kezét és elkezd minket vesszőzni, úgy megdöbbenünk, hogy azt sem tudjuk, hová legyünk. Azt hisszük, soha nem leszünk képesek megszabadulni a nyomorúságainktól: először az egyik, majd a másik irányba nézünk, de nem látjuk a bajok végét, s úgy bezáródunk azokba, hogy nem vagyunk képesek megragadni Isten jóságát és hatalmas erejét, hogy az támogasson meg minket. S ez az a lelkiállapot, amit Jób itt bemutatott, s ami teljesen általános betegség, mint azt kellően látjuk tapasztalatból is. Mert semmi sincs, ami jobban összezavarna és kínozna, mint ha bezárva látjuk magunkat és nem tudjuk, mikor lesz vége a nyomorúságainknak, sem azt, hogy mi lesz velünk, s minthogy minden oldalról támadnak, arra a következtetésre jutunk, hogy soha nem tudunk megszabadulni a legnagyobb elnyomás és vereség nélkül. Megvan bennünk ez a betegség? Akkor folyamodjunk az orvossághoz. Ha ugyanis a betegséget nem gyógyítjuk, akkor szükségszerűen belekerülünk az említett szélsőséges lelkiállapotba: nevezetesen vágyunk majd a halálra, mint a kétségbeesett emberek, s nem lesz enyhülésünk a bajainkra, hanem csak arra vágyunk, hogy Isten keze zúzzon össze minket. De a kényelmes orvosság erre a betegségre az, ha Isten gondviselésére bízunk magunkat, hogy Ő lásson világosan az érdekünkben, s miután vakok vagyunk a sötétségben, a mi Istenünk irányítson minket úgy, ahogyan jónak látja, s vezessen előre minden vállalkozásunkban. Íme, hova visz minket vissza a Szentírás is. Jeremiás ezt mondja: „Tudom Uram, hogy az embernek nincs hatalmában az ő útja, és egyetlen járókelő sem teheti, hogy irányozza a maga lépését!” (Jer10:23) Ez azt jelenti, hogy az ember túl sokat vesz magára, amikor a saját élete felett akar rendelkezni. Értsük hát meg, hogy Isten akarata a megaláztatásunk annyiban, hogy Ő csukja be a szemeinket, így nem látjuk, mivé leszünk, s ma nem tudjuk, mit kell majd holnap tennünk. Hanem Isten foglalkoztat minket napról-napra úgy, mint holmi utazókat (ahogyan az emberek nevezik) egy béres módjára, akit egy napra vesznek fel, s aki nem tudja, ki fog neki munkát adni a rákövetkező reggelen. Íme, így akarja Isten, hogy éljünk abból a célból, hogy megtanuljunk teljes mértékben Tőle függeni, ezt mondván: Igaz Uram, hogy az életem törékeny, de Te mégis tudod, mi történik majd velem, Te előre láttad azt, ezért a Te kezébe adom magam. Megannyi gond kínoz és zavar össze engem, de megszabadítom magam azoktól a Te kezébe téve le azokat. Mivel meg vagyok győződve arról, hogy biztonságban vagyok a Te védelmed és felügyeleted alatt, meglegszem azzal.

Látjuk tehát, miképpen kell eljárunk. S amikor Isten említett gondoskodása alaposan be van vésve a szívünkbe, s teljesen attól függünk, akkor, jóllehet felkavarhat minket a sok nehézség ebben a világban, mégis jó alapot látunk, ami segít szilárdan és folyamatosan megállni az elhívásunkban, s életünk minden napján az Ő akaratának megfelelően szolgálni Istent. Ezért tanuljunk meg Isten említett gondviselésére támaszkodni. Amikor pedig a világ dolgai úgy összekeverednek, hogy azt sem tudjuk, merre forduljunk, akkor se szűnjünk meg békéseknek

és csendeseknek lenni, biztosítva magunkat arról, hogy Isten oly módon rendel el és irányít minden dolgot, hogy semmi sem képes gátat szabni a kegyesek jólétének, ha egyszer a védelmébe vette őket.

Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a részből. Végül Jób hozzáteszi, hogy *nincs békessége és nehézségben van, mielőtt megnyugodhatna*. Mindazonáltal (mondja) nem úgy viselkedtem eddig, mint a legtöbb ember: nem süppedtem bele a bővelkedésbe, hanem *folytonosan félttem a nyomorúságtól, ami rám következett*. Jegyezzük meg Jóbnak ezt a panaszát. Mert egyrészt megmutatja, hogy a nyomorúsága rendkívüli volt: így hát (mondja) mi az oka Istennek, ha így bánik velem? Mert amikor Isten fenyegeti az embert, ezt mondja: Mivel megrészegültél a saját gyönyöreidtől, mivel azok mondhatni megvakítottak téged, mivel annyira megváltoztattad, amikor jót tettem veled, hogy meg sem ismertél, ezért meg fogod látni, miért akarlak megbüntetni. S Isten pontosan megmutatja, hogy nem tűri ezt a testi magabiztosságot, ami az emberekben van (1Thessz5:3). Mert amikor azt képzelik, hogy mindig jólétben élnek majd a tetszésük szerint, s amikor azt mondják: békesség és minden biztonságos, íme, akkor ragadja el őket a hirtelen vihar, amit nem láttak előre. Látjuk tehát, miképpen bünteti Isten ezt a vakmerőséget és elhamarkodottságot, ami az emberekben van, akik mikor bővelkednek, azt hiszik, hogy az örökké fog tartani, közben pedig nem veszik fontolóra, hogy Isten kezében vannak, se nem gondolnak a maguk törékenységeivel sem. De Isten azt nem tűri, mert amikor könnyen vagyunk, azt Istennek kell tulajdonítani, s ezért fel kell készülni a megszomorításra, amikor Neki tetszik, oly módon, amit Ő lát hasznosnak. Így mivel Isten azokat fenyegeti, akik bizonyos módon megvakulnak a gyönyöreikben, Jób, látva magát ennyi kín és szomorúság közepette, csodálkozik, mert soha nem tespedt bele a bőségébe, hanem mindig bizalmatlan volt a gonoszsággal szemben, ami most utolérte, s nem hitegette magát azzal, hogy mostantól fogva mindig abban a könnyű és bővelkedő életben lesz osztályrésze, amit Isten adott meg neki azokhoz hasonlóan, akik nem gondolnak a mulandó életükre, ha egyszer Isten felemelte őket a többiek fölé. Azt mondja, mindig előre gondolt az esetleg bekövetkező nyomorúságokra. Miképpen történt hát, hogy ennyire meglepte? Noha ezt most teljes részletességgel nem tárgyalhatjuk, egy szóban összefoglalhatjuk. Mivel Jóbot (aki mindig készen állt arra, hogy eltűrje a megpróbáltatást, amit Isten küld rá), ilyen nagy kín kerítette a hatalmába, nekünk is óvakodnunk kell, nehogy még sokkal rosszabb jöjjön ránk aszerint, amit érdemlünk. S ha Isten egy időre megkímél és megtart minket, attól ne foganjon meg bennünk semmiféle hiábavaló és bolond képzelgés, és ne gondoljuk, hogy semmiféle megpróbáltatás sem érhet utol. Mert ha így gondoljuk, Istennek Kell felébresztenie bennünk a komolyságot és megmutatnia, micsoda hatalommal és tekintéllyel bír felettünk. Mi kell hát tennünk? Éberén kell ügyelnünk, különösen akkor, amikor Isten gyengéden bánik velünk, s nem szenvedünk el semmi nehézséget, de akkor is tekintetbe kell vennünk, hogy Jób példájának megfelelően mi történhet velünk. Mert ha a nyomorúság, amiben kételkedett, utolérte, akkor biztosak lehetünk abban, hogy nincs nagyobb éleslátásunk, mint neki, hogy jobban látnánk előre a minket esetlegesen sújtó kellemetlenségeket. Amikor pedig ezek utolérnek, ne szűnjünk meg Istenhez folyamodni. Hiszen látjuk, miképpen segítette meg Isten a szolgáját a végén. S bár látszólag a pokol örvényébe lett beletaszítva, mindazonáltal Isten kinyújtotta a kezét felé, ezért reménykedjünk abban, hogy velünk is így bánik majd.

Most pedig imádkozzunk ehhez a jó Istenhez, hogy tetsszen Neki megnyitni a szemeinket, hogy jobban megismerjük, mi kell nekünk. Amikor pedig látjuk, mennyi szükségnek és nyomorúságnak vagyunk kitéve ebben a világban, tanuljunk meg sóhajtozni és nyögni, s különösen azért, mert itt a bűn rabszolgaságában vagyunk, így nem szolgálhatjuk Istent teljes szabadságban. Ezért vágyhatunk a mennyi királyságára, ahol ama kegyelem teljes tökéletességét és örömét élvezhetjük majd, aminek csak az előízét érezzük ebben a világban, s ahol egyesülünk majd a Főnkkal, Jézus Krisztussal, hogy örök dicsőségben uralkodjunk Vele. S adja meg ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a világ minden népének és nemzetének is stb.

A tizennegyedik prédikáció, ami az első a negyedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a harmadik fejezet két utolsó versének magyarázatát is, s azután kezdődik a negyedik fejezet.

Jób4:1-6

- 1. És felele a témáni Elifáz, és monda:**
- 2. Ha szólni próbálunk hozzád, zokon veszed-é? De hát ki bírná türtőztetni magát a beszédben?**
- 3. Ímé sokakat oktattál, és a megfáradott kezeket megerősítetted;**
- 4. A tántorgót a te beszédeid fentartották, és a reszkető térdeket megerősítetted;**
- 5. Most, hogy rád jött a sor, zokon veszed; hogy téged ért a baj, elrettensz!**
- 6. Nem bizodalmad-é a te istenfélélned, s nem reménységed-é utaidnak becsületessége?**

Jób beszédéből, amit tegnap tárgyaltunk, annyi megérteni való maradt, hogy amikor bővelkedünk, akkor sem remélhetjük, hogy Isten a jövőben is folytatja, sem azt, hogy továbbra is nyugalomunk lesz. Jób ugyanis látszólag arra gondolt, hogy a kegyeseknek mindig kételkedniük kell, s azt kell gondolniuk, hogy a dolog, amit egyszer birtokolnak, másszor elvételük. Itt megjegyezzük, hogy nem szabad többet képzelni annál, mint amennyit Isten ígér. Mert hiábavaló és ostoba képzelgés az, amikor az emberek azt ígérik meg maguknak, amit Isten kétségbe von. Ezért Isten oly módon bünteti ezt az elbizakodottságot, amikor felsoroljuk, sőt előírjuk, hogy minek kell meglennie. Isten nem fogja megengedni, hogy az Ő Ígésén kívül, ami a biztos igazság, s nem hazudik, bármi másra is támaszkodjunk ebben a világban. Ezért ha az emberek bármikor túl sokat engednek meg maguknak, az semmi más, mint hiábavalóság és hazugság, s nem csoda, ha csalódnak a céljaikat illetően. Mert Urunknak jó oka van kigúnyolni őket, amikor a mértékeket az indulataik miatt áthágyják. Általános szabályként kell felfognunk tehát, hogy a bizalmunkat teljes mértékben Isten ígéreteire kell alapoznunk. S most vizsgáljuk meg, mit ígért Isten. Azt mondta, hogy ha ma gondolt ránk, akkor többé nem felejt le minket holnap sem, hanem életünkben mindvégig segíteni fog a keze. Íme mi az Ő ígérete. Akkor biztosak lehetünk benne, hogy Isten mindig megtart minket, s az Ő segítségével nem kerülünk a végromlásba zuhanás veszélyébe. De számításba kell vennünk, hogy sok kellemetlenség fog érni minket. Mert a mi Urunk nem azt mondja, hogy egy kalitkába bezárva tart majd, így nem látunk megpróbáltatást és nem találkozunk semmiféle bajjal, hanem örök öröm és boldogság lesz az osztályrészünk. Nem ígér ilyesmit, hanem csak azt, hogy segít és támogat minden szükségünkben. Ezért meg kell értenünk, hogy Isten majd sok nehézséggel szembesít és ki leszünk téve a jelenvaló élet megpróbáltatásainak, közben pedig meg kell elégednünk azzal, hogy meg fog segíteni és nem leszünk végleg elhagyatottak. Látva, hogy ez a helyzet, nagyon jól megértjük, hogy nem szabad úgy szunyókálnunk, amikor bővelkedünk, mintha ez az állapotunk örökké tartana, és azt semmi nem változtathatná meg. Ezt feltételezve túllépjük a korlátjainkat, s miért? Mert Isten azt mondja, hogy netalán elszenvedhetünk megannyi nyomorúságot, de Ő folyamatosan segít majd minket. Közben pedig küzdeni fogunk, és támadások érnek majd minden oldalról. Ezért akik ezen a módon lépik át a korlátjaikat, büntetést fognak kapni a túlzó vakmerőségükért, mint azt már mondtam. Egyszóval egy istenfélő lehet mindig kétségben, de mégsem szűnik meg soha nyugodtnak lenni. Miképpen? Ha fontolóra vesszük ennek a világnak a változásait és kavargásait, akkor szükségszerűen félénkek és óvatosak leszünk, s valamennyiünknek fel kell készülni arra, hogy csapások érik, amikor tetszik majd Istennek megostorozni őt. De ebből tudjuk, hogy a bukásainkban nem

harcolhatunk másként, csak a saját lábunkon állva, mert Isten keze meg fog tartani minket, és nem is leszünk teljesen elnyomva, mert Ő könnyít majd rajtunk. Látjuk, miképpen nem zaklathat minket a túlzott nyugtalanság, de mégis lehetünk fájdalmasan megszorodottak a nehézségeinkben úgy, hogy ez ne vonjon le minket Isten szolgálatától és ne képezze akadályát az Ő segítségül hívásának, hanem vezessen Őhozzá. Röviden, nagy a változatosság a testi beállítottságunk folytán fellépő gondatlanság (amire hajlamosak vagyunk), valamint a bizonyosság között, amivel Isten ígéreteire támaszkodva rendelkezünk. Mert amikor megvan bennünk az említett testi vakmerőség, az olyan, mint egyfajta ittasság, ami nehéz felfogásúvá tesz bennünket, s nem törődünk sem Istennel, sem az Ő segítségével, hanem úgy számítjuk, hogy minden rendben lesz velünk, még ha soha többé nem is tekint ránk és nem is gondol velünk. De ha Isten Ígérére támaszkodunk, akkor Őt hívjuk majd segítségül, majd körülnézve arra a következtetésre jutunk, hogy az életünk semmi, az állapotunk nyomorúságos, a halál vesz körül minden oldalról, s végtelen nyomorúságok közé vagyunk bezárva. Ezért Istenhez imádkozunk, és Őhozzá nyögünk, mindazonáltal, ha tetszik Neki minket büntetni, akkor készek vagyunk elviselni a csapásait teljes szelídséggel. Íme, miképpen kell eljárunk. De még több is van: nevezetesen, a hívő embernek magába kell szállnia, el kell ismernie a bűneit és fontolóra kell vennie, hogy folytonosan új okokat szolgáltasson, amiért Istennek jogosan büntetnie kell őt. Így bár meg van nekünk ígérve, hogy Isten úgy tart majd fenn ebben a világban, mintha összegyűjtött volna a szárnyai alá, s ott békében, minden nyugtalanságtól mentesen leszünk, a bűneink miatt mégis büntet minket, s némi keménységgel bánik velünk. Isten nem képes eltűnni, hogy a romlásba fussunk, s ha ráhagyna minket a véletlenre mindennemű büntetés nélkül, az a végromlásunkat jelentené. Ha az ősatyák elrontották a gyermekeiket a túlságos kényeztetéssel, akkor mi még sokkal elkényeztetettebbekké válnánk, ha Isten nem büntetne és nem mutatná a keménység némi jelét velünk szemben. Mert ahogyan a tapasztalat mutatja, mi minden vonatkozásban visszaélünk a jóságával. A kegyesek tehát elismerik, hogy szüntelenül sértegetik Istent, s azt is észben kell tartaniuk, hogy készen állnak a vesszői a bűneik megbüntetésére, s akár ma, akár holnap megváltoztathatja a bővelkedést, amit a jelen pillanatban élveznek, s aztán bánhat velük szigorúan. Jegyezzük meg tehát, hogy nem szabad ily módon szundikálnunk, hanem amikor Isten a csendességben tart fenn minket, akkor ügyelnünk kell arra is, ami velünk történik, s mindig készen kell állnunk a megpróbáltatásokra, amiket Ő küld ránk.

Most pedig térjünk rá arra, amiről itt olvasunk, azaz, hogy a témáni Elifáz, Jób egyik barátja, aki vigasztalni jött őt, beszédbe kezdett ellene. Mert valójában azt mondta neki, hogy jól láthatja: az istenfélelem és a tisztaság, amivel külsőleg látszólag rendelkezett, nem volt más, mint képmutatás, mert túlságosan messzire ment és nem volt képes türelemmel tűnni a fenyítést, amit Isten küldött rá. De aztán még tovább is ment, tudniillik azt állította, hogy Jób elvetett, amiért Isten ennyire gorombán bánik vele. S miért? Mert a jó embereket soha nem veri meg ennyire súlyosan. Íme az első alap, amire Elifáz áll a Jóbbal szembeni érveléshez. Nekünk azonban arra kell gondolnunk, amit korábban már mondtam: Jóbnak jó volt az ügye, de nagyon rosszul kezelte azt, a társai viszont a rossz ügy mellé álltak, de nagyon jól kezelték azt, ahogy néha az ember képes jó színben feltüntetni egy gonosz dolgot, s nagyon jól kezelni azt. Ők is így cselekedtek. Meg kell tehát ezt jegyeznünk, mert ellenkező esetben az egész itt elhangzott beszélgetés zűrzavaros lesz a számunkra. Jóbnak (mint említettem) jó volt az ügye, mert elismerte, hogy Isten az, Aki ostromozta őt, s noha méltónak találta magát az efféle fenyítésekre annyiban, amennyiben ő bűnös, mégis teljesen meg van róla győződve, hogy Isten nem tekintett arra, s a hatalmas megpróbáltatások ráküldésének az oka nem a bűneinek figyelembevétele, hanem valami más titkos ok, amiről nincs tudomása. Közben pedig becsukta a száját és azt mondta, hogy semmit sem ér el a civakodással Istennel. Mégsem hagyott fel a sok zavaros beszéddel, s ez az oka annak, amiért azt mondtam, hogy a jó ügyet rosszul kezelte. De azok, akik meglátogatták, hamis alapelvből indultak ki, ami nem más, mint hogy Isten ebben a földi életben mindig az érdemeiknek megfelelően bánik az emberekkel. Ez a mondás teljesen hamis,

mert látjuk a világos ellenkezőjét, s a Szentírás is ezt mutatja nekünk, a tapasztalat pedig újabb bizonyítékot szolgáltat erre. A dolog azonban mégis úgy áll, hogy akik ezt mondják, nem szűnnek meg közben jó és szent okokra hivatkozni. Az egész jobb megértése végett azonban vessünk egy pillantást a zsoltárokból elhangzottakra. Boldog az az ember, aki helyesen értékeli a nyomorultat (v. ö. Zsolt41:2), azaz aki körültekintően ítéli meg a nyomorultat. S miféle bölcsesség ez? Az, amikor azt gondoljuk: Isten majd megszabadítja a nyomorúság idején. Látjuk tehát, mit követel tőlünk a Szentlélek: ne legyünk elhamarkodott bírók, és ne állítsuk Isten minden munkáját a feje tetejére. Amikor látjuk a szegényeket úgy ostromoztatni, hogy többet már elviselni sem képesek, akkor meg kell értenünk: Isten van annyira könyörületes, hogy támogatja őket. S nem szabad azt mondani, hogy végleg meg akarja őket semmisíteni. Röviden, ha körültekintő bírái leszünk az Isten által az emberekre küldött büntetéseknek és fenytéseknek, akkor meg kell várnunk azok végét, s nem szabad kapkodva ítéletet mondani az első pillantásra, hanem meg kell tartóztatnunk magunkat és meg kell figyelni, mit tesz Istennek cselekedni. S annak megfelelően, amit mond, miszerint az Ő haragja rövid, a könyörülete pedig élethosszig tart (Zsolt30:6), nekünk is errefelé kell hajlanunk, azaz jó reménységgel kell várnunk a jó és boldog végkifejletet. Látjuk tehát, mire kell figyelni. De Jób barátai nem emlékeztek meg erről, s ezt volt az ok, amiért túllóttek a célon. Látták Jób szélsőséges ostromoztatását, s ebből arra következtettek, hogy Isten benne akarta megmutatni az elvetett személy példáját, s ezek a dolgok nem történtek volna meg vele, ha nem lett volna gonosz és hálátlan személy. S miért? Mert nem fogták fel, amit a Szentírás mutat nekünk: nevezetesen azt, hogy miképpen Isten sajátja az övéinek támogatása, amikor nyomorúságban vannak. S a Szentírás nemcsak azt mondja el nekünk, hogy Isten segíti a nyomorultat, hanem azt is, hogy kivonja a koporsóikból azokat, akik már holtaknak látszanak (Ezék37:13). S legyenek bár a megpróbáltatásaink nagyok és szélsőségesek, nekünk akkor is Isten segítségével kell reménykedni, ami kétségtelenül meg fog haladni minden emberei vélekedést és túlmegy minden általunk elképzelhető módon. S nemcsak ebben a szövegrészben beszél így a Szentírás, hanem ez a tanítás nagyon gyakori mindenütt. Azt olvassuk, hogy az igaz ember nemcsak megrendül, de hétszer el is bukik naponta (Péld24:16). Sokszor elbukhatunk, de Isten keze mindig kész lesz megtartani minket, így a bukásaink nem lesznek halálosak, vagy legalábbis nem lesznek olyan fájdalmasok, hanem Isten majd megszabadít. Íme, miképpen beszél a Szentírás. Igaz, hogy különféle ígéretek vannak, melyekkel úgy tűnik, Isten különbséget tesz a saját gyermekei és az elvetettek, valamint az Ígétének megvetői között, ahogyan mondja, hogy a kemény szívű embert a csapások erejével tanítja majd meg, mint az öszvért vagy a makrancos lovat (Zsolt32:9), s Isten nem hagyja abba azok kemény ostromozását, akik ennyire lázadók és makacsok Vele szemben. De ellenkezőleg, a Benne bízókat kegyelemmel veszi körül, azaz minden oldalról megáldja és bővelkedőkké teszi. Itt egy fejedelmi ígéretet látunk, ami látszólag kimentí Isten gyermekeit minden nyomorúságból. De nekünk úgy kell értelmezni ezeket az ígéreteket, hogy közben szem előtt tartjuk az elhangzottakat, miképpen válik ismertté Isten a szolgálói megmentőjeként, kivonva őket a koporsóból (Zsolt30:4, Ézs38:17). Így ha Isten a kegyelmével vesz körül bennünket, azt nem azért teszi, hogy elkényeztessen, és semmiféle megpróbáltatás se érjen minket, ne legyünk szükségben, ne érezzünk ínséget, vagy soha ne lássunk semmiféle szomorúságot. Isten nem is gondol efféle bánásmódra, mert az nem lenne kedvező a számunkra. De átvissz majd (Zsolt66:10-12) tűzön és vízen (azaz, mindenféle nyomorúságon), s úgy elcsüggeszt, hogy az sem tudjuk majd, mivé leszünk. S ezek után orvosolja a szükségünket abból a célból, hogy megtudhassuk: Ő az, Akinak a jólétünket köszönhetjük. Látjuk tehát, miféle módon munkálkodik a mi Urunk. S azt is jegyezzük meg, hogy a helyes megítéléshez ezt mindig észben kell tartanunk, azaz, hogy Isten nemcsak a legrosszabbakat bünteti, hanem a kegyeseinek a türelmét is próbára teszi, megostorozva őket és sokkal durvábban bántva velük, mint a gonoszokkal. Röviden, mindig tartsuk ezt szem előtt, mint említettem, s ne csodálkozzunk, ha nem látjuk Isten segítségét már az első napon. Íme ez

az alapelv az, amit magunk elé kell fektetnünk, hogy tudhassuk, miképpen válnak hasznunkra az itt elhangzottak. Ami pedig az Elifáz által használt szavakat illeti, ezek az alábbiak: *Ha az ember próbálni próbál* vagy *Ha az ember szólásra emelkedik*, mert mind az egyik, mind a másik elfogadható, mert a héber szónak kettős a jelentése. Mivel pedig az itt a szólás vagy beszéd jelentéssel szereplő héber szó néha *dolgot* is jelent, egyesek így értik: Ha Isten kísért téged akkor illik ennyire messze lenned a türelemtől? Tudjuk, hogy a Szentírás kísértésnek nevezi, amikor bajba kerülünk és amikor Isten tesz próbára minket bármiféle módon. Így tehát az igeszakasz jelentésének az alábbiaknak kell lennie: Illik zúgolódnod Isten ellen, amikor látod, hogy Ő próbál meg és kísért téged? Azaz, amikor látod, hogy meg akarja próbálni, mi van benned? Ha azonban mindent alaposan fontolóra veszünk, a természetes jelentés ez: *Ha az ember megkísérel vagy megpróbál beszélni*. S miért? Mert Elifáz rögtön utána hozzátette: *De hát ki bírná türtőztetni magát a beszédben?* Mintha azt mondta volna: olyannyira túlléptél minden korláton a józan ésszel szemben, hogy az emberek szükségszerűen találnak benne hibát, s te nem a legjámborabb ember vagy a világon, ezért Ő kénytelen megfeddeni téged, ha látta a gyalázatosságodat és a vadállati viselkedésedet. Ezért kell megzabolázni téged, mert te még a legjámborabb embert is szólásra készíted. Valójában azonban Elifáz az akarta megmutatni, hogy Jób nem a helyes úton járt és nem volt tiszta a lelkiismerete Isten előtt. Íme, az első dolog. Utána hangoztatta ezt az általános érvet, amit futólag érintettem: tudniillik, hogy az igazakat soha nem sújtja ez a fajta megpróbáltatás, hanem az mindig Isten bosszúállásának a jele. Ezért amikor látta, hogy Jób ezen a módon szenvedett kínokat, akkor elvetett embernek tekintette. Mindkét dolgot látjuk tehát. S most térjünk rá az elsőre. Ezt mondta neki: *Te mostanáig az egész világot tanítottad, erősítetted a reszkető térdeket. Felfrissítetted a megfáradt kezeket, megjavítottad a rossz útra tévedteket, vigasztaltad a kínokat átélőket. Most azonban, amikor a nyomorúság rád jött, látom, kijöttél a sodrodból.* Ezért arra a következtetésre jutok, hogy az istenfélelem, amivel korábban rendelkezél, nem volt több, mint pont ugyanaz a reménység, amit te színlelsz: nevezetesen, hogy Isten mindig kedvezően bánt veled. Röviden, uzsoráskodva szolgáltad Istent. Nem jó komolysággal adtad át magad Neki, hanem azt remélted, hogy mindig könnyűre lesz veled, és mostanáig jó szívvel Őt szolgáltad, de most, amikor kissé gorombábbnak látod, megtagadod az Ő szolgálatát. Ebből kiderül, hogy nem volt más benned, csak képmutatás. Látjuk tehát valójában Elifáz egész értekezésének alapját. Az igaz, hogy nem vesszük észre, mi van bennünk, amikor a más embereknek tanácsot adunk, vagy vigasztaljuk, illetve korholjuk őket. Ezt minden ember meg lehet, még a legnagyobb idióták is. Mert (ahogyan a közmondás mondja) könnyű az egészségeseknek a betegeket vigasztalni. De ha meg tudjuk mutatni a saját cselekedeteinkkel, hogy a dolog, amiről beszélünk, bennünk is megvan, s a szívünkben beszélünk, az a valódi bizonyítéka annak, hogy nem járunk el megtévesztő módon. Látunk majd különböző embereket, akik ékesszólók, sőt ékesszólóbbak a kelletténél, akik képesek olyannyira a célnak megfelelően csevegni, hogy csodálkozni fogtok. S soha nincsenek híjával a nyelvnek, ha csak fecsegésről van szó. De ha megtörténik, hogy Isten csak egy fricskát ad nekik az ujjai végével, máris nem tudják, hogy mit jelent a vigasztalás, vagy bármi más. Mi kell hát tenni? Amikor a felebarátainkkal beszélünk, mutassuk meg nekik, hogy a dolog, amiről a szánkkal beszélünk nekik, alaposan bele vagy gyökerezve a szívünkbe. Látjuk tehát, miképpen kell eljárunk. De ez nem azt jelenti, hogy hagyjunk fel a felebarátaink vigasztalásával és bátorításával, és egymás feddésével. Mert azok, akik nem büntetik a rosszat tevőket, nem vigasztalják a nehézségben levőket, és nem jobbítják a rossz útra tévedteket, ők maguk mutatják meg, hogy nem törődnek sem Istennel, sem az Ő szolgálatával. Mert ha a helyes érzelmekkel szeretjük Istent, akkor biztos, hogy (amennyire tőlünk telik) azt fogjuk keresni, amit minden ember egyformán tehet. Egy valódi keresztyén nem elégedik meg azzal, hogy a helyes utat járja, hanem minden tőle telhetőt megtesz, hogy az egész világot is maga után vonzza. Ezért használatba kell vennünk azt, amit szent Pál is mutat nekünk egymás tanításáról és jobbításáról (1Thessz5:11), de azt szívből kell tennünk. S miképpen? Úgy, hogy

amikor a próbára kerül a sor, magában a cselekedetben mutathassuk meg, hogy nem csak a fogaink közül beszéltünk kifelé, hanem a szánkat elhagyó szavak bele vannak gyökerezve mélyen a szívünkbe. Itt azonban látjuk, hogy mi a haszna Isten Ígétének: nemcsak a tanítás és a jónak a megmutatása, hanem azok fenyítése, akik rosszat tettek, azok megfeddése, akik rendetlenül élnek, valamint a gyengék, az erőtlének és a bátortalanok megerősítése. Ezért jelentette ki Ézsaiás próféta (Ézs35:3), hogy az összes próféta, az egyház összes tanítója és minden Isten Ígétét külföldre vivő ember feladatai közé tartozik nemcsak annak elmondása, amire parancsot kaptak (látjuk itt, hogy Isten mit jelentett ki nekünk), hanem rendelkezniük kell azzal eleveenséggel a lusták sarkantyúzásához és ösztökéléséhez a fejlődésre, a gyengék eltöltéséhez bátorsággal, az elbukottak felemeléséhez és visszatereléséhez a helyes útra. Látjuk hát, mi Isten Ígétének a helyes használata: nevezetesen az a mód, amikor egyrészt helyesen tanítjuk az embereket, másrészt megmutatjuk nekik az evangélium hatékonyságát annak megfelelően is, amit szent Pál mond nekünk arról, miképpen kell használnunk a Szentírást a saját magunk tanítására (2Tim3:16). Azt mondja, nemcsak arra szolgál, hogy megtudjuk, mi a jó, és különbséget tegyünk jó és rossz között, hanem a buzdításunkra, a feddésünkre és a meggyőzésünkre is való. S ezért még inkább fel kell indulnunk arra, hogy Isten Ígétét vágyakozva fogadjuk, vidám és szeretetteljes vonzalommal, mivel látjuk, hogy mindaz, ami benne foglaltatik, miképpen járul hozzá a mi jólétünkhöz. Isten tehát nemcsak azt hozza el nekünk, amit tudnunk kell, hanem mivel látja a törekenységünket, az is orvosolni akarja, s azt szeretné, ha az Ígéje megerősítene minket, mert törekenynek és a veszélyben elbukónak lát, utána ismét talpra állít. Mivel pedig látja, hogy hajlamosak vagyunk a képmutatásra, s a megnyugvásra a bűneinkben, ezért ösztökél, hogy észrevegyük a saját gonoszságainkat és ne örvendezzünk azoknak. Látva tehát, hogy Isten milyen jól gondoskodott mindenről, amiről tudta, hogy szükséges lesz, mert az Ígétét teljesen ennek a szolgálatába akarja állítani, nekünk vajon nem kell még jobban lánggra lobbanva befogadni ugyanazt az Ígét? Azt ekkora kincsnek látva vajon (azt mondom) nem kell azt vidám elmével fogadnunk, megfontolva, hogy édesebb, mint a méz, ahogyan a tizenkilencedik zsoltárban olvassuk (Zsolt19:11). Aztán amikor halljuk Isten Ígétét, akkor a kezünkben van a tudás forrása. Vannak, akik azt szeretnék, hogy az ember semmi mást ne tegyen csak ezt mondja: íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből. Az az ember hüvös magyarázatokat fog adni, s nem lesz se buzdítás, se a bűnök megfeddése, se eleveenség. De az egyenlő lenne Isten Ígétének az elcsúfításával, mintha valaki levágná a végtagokat egy testről, hogy ne legyen abban semmi erő. Mit kell hát tenni? Amikor egy prédikációra kerül a sor, vagy ha valaki magában olvassa azt, akkor meg kell értenünk, hogy Istennek nem pusztán az a célja, hogy megmutassa, mi a jó, mintha azt mondaná: menj ezen az úton, hanem a bűneinket is meg akarja feddeni bennünk, hogy az olyan legyen, mint egy hírnök, aki arra ösztökél, hogy megtanuljunk megalázkodni Előtte. Így van ez? Akkor jegyezzük meg, mennyire tunyák vagyunk, s nem a szükséges buzgósággal igyekszünk Hozzá, amiért is néhány serkentő csapásban részesít minket, s minden buzdítása a megaláztatásunkat szolgálja, valamint a kényszerítésünket, hogy őszintén alá vessük magunkat az Ő akaratának. Látjuk miképpen kell eljárunk azért, hogy Isten Ígétét a magunk szolgálatába állítsuk, s mi módon kell azt használatba vennünk. Mindenekelőtt azoknak kell ezt megjegyezni, akik vezetők ebben a szolgálatban, hogy ne gondolják: mindent megtettek, amikor hűségesen tájékoztatták a népet arról, hogy mi a jó. Hanem rendelkezniük kell a korábban említett buzdítás eleveenségével azért, hogy a tunyákat kissé megeleveníthessék, a bajban levőket vigasztalhassák, hogy enyhülést találhassanak Istenben, továbbá megfeddhessék azokat, akik a saját vétkeikben lelik örömeiket, oly módon ösztökélve őket, hogy kínosan érezzék magukat és megszegyenüljenek önmagukban. S amiképpen a szolgálóknak és a tanítóknak minden emberre nyíltan kell alkalmazniuk ezeket a dolgokat, úgy kell valamennyiünknek önmagára alkalmazni, követve az apostol által a zsidókhöz írott levélben mondottakat (Zsid12:10). Mert Ézsaiás próféta mondására utalva (Ézs35:3) azt mondja, hogy nem szabad késlekednünk, amíg mások szólnak

hozzánk, hanem mindegyikünknek a maga iskolamesterének kell lenni. Mintha azt mondaná: Íme miképpen ad parancsot Ézsaiás próféta mindazoknak, akik arra lettek kijelölve, hogy Isten Ígését mindenfelé elvigyék az Ő nevében. Ézsaiás próféta parancsot ad a reszkető térdek vigasztalására, a lankadt kezek felemelésére, az elnyomottak megsegítésére, s azok visszatérésére a helyes útra, akik félrementek. Mindazonáltal barátaim (mondja ő), jegyezzétek meg, miképpen kell közületek mindenkinek támogatni a gyengéket és félénkeket, felvidítani a megfáradtat és a szívében elcsüggedtet, vigasztalni a bánattól elnyomottat, röviden, azzal foglalkozni, amiről tudja, hogy illendő és szükséges a felebarátai jólétéhez. Végül, közülnök mindenkinek el kell látnia az ígéhirdető feladatát önmaga számára. Íme mit kell megjegyezni ebből a szövegből. S Jóbról az van feljegyezve, hogy sokakat tanított. Itt először is megmutatta a benne levő kiváló erényt. S ebből nekünk is azt a tanítást kell leszűrünk, hogy hasonlóképpen cselekedjünk, azaz, minden embert magunk után vonjunk (amennyire csak tőlünk telik), hogy közös egyetértéssel szolgáljuk Istent. Igaz, hogy nincs minden ember felruházva ily kiváló ajándékokkal, de mégis minden embernek fel kell önmagát mérnie és annak megfelelően kell tevékenykednie, amilyen képességeket adott neki Isten a felebarátait illetően. Ezért meg kell értenünk, hogy bármit is vésett Isten mindegyikünkbe az egyháza közös építésének érdekében, abban tevékenykednünk Kell, és mindenkinek a kapott ajándékoknak megfelelően kell mások hasznára válnia. S valamennyiünknek kapcsolatot kell tartanunk egymással, hogy teljes egyetértésben járulhassunk Istenhez, s minden embernek nyíltan ki kell mutatnia, hogy szeretné szolgálni a felebarátai javát.

Most azonban térjünk rá a végkövetkeztetésre, amire Elifáz jut. Mivel (mondja) kijöttél a sodrodból, amikor a megpróbáltatás utolért, ezért meg kell mondani, hogy nem voltál más, csak egy képmutató, s a félelem, amivel rendelkezted, csak reménység volt és annak elvárása, hogy Isten mindig kegyes lesz irántad. Ha Jób valóban olyan lett volna, mint amilyennek Elifáz itt feltételezi, akkor a szavai igazak lettek volna. Mert (mint korábban futólag említettem), a jel, amitől a képmutatók felismerhetők, az, hogy képesek fecsegni másokat tanítandó, de nem mutatják ki a cselekedeteikkel, hogy a tanításuk az ő javukra van. S noha tetszetősek a szavaik, azokban nincs semmi, ami a részükről a mások szükségleteit szolgálná. Ezért tanuljon meg mindenki a saját iskolamesterének és tanítójának lenni. S ha szeretnénk a hasznára válni a felebarátainknak ezzel a tanítással, akkor mindegyikünk kezdje önmagával. S amiképpen Elifáz azzal tett rosszat Jóbnak, hogy azt mondta, olyan megdöbbsentnek találta őt, mintha nem lenne benne sem értelem, sem józan ész, ebből látjuk, hogy az efféle beszéddel történő megaláztatás végett Isten igenis eltűrheti, hogy ilyen bánásmódban részesítsenek minket, de azt is szükséges előfeltételeznünk, hogy bármiféle kísértés is éri Isten gyermekeit, ők soha nem fognak végleg megromlani, hanem Isten majd támogatja őket oly módon, hogy azzal megszilárdítja és megerősíti önmagukat, függetlenül attól, hogy a természetüknél fogva erőtlének és gyengék. S még meg is botorhatnak úgy, hogy képtelenek ismét felállni, ha Isten nem nyújtja ki a kezét feléjük. Akkor értsük hát meg, hogy miután másokat tanítottunk és csodákat is tettünk megfeddve az erőseket és akaratosokat, megjobbítva az eltévelyedetteket, s megerősítve az elcsüggedteket, annál hibásabbak és elítélésre méltóbbak leszünk, ha nem mutatjuk meg a saját cselekedeteinkkel, hogy szívből és őszintén beszélünk. Annál súlyosabb lesz azok ítélete, akik mások tanításába keveredve semmilyen hasznot sem húznak maguknak a tanításból. S ennek nagyon arra kell ösztönöznie minket, hogy félelemben és alázatban járjunk. Ezért amikor a tanításról van szó, gondolkodjunk ekképpen: igaz, hogy Isten azt akarja, hogy szolgáljam a felebarátaim javát. De akkor a saját bírámnak kell lennem, mert másokhoz viszem el az Ő Ígését, tehát önmagammat is tanítanom kell. Ellenkező esetben, ha nem formálom az életemet annak megfelelően, amit kimondok a számmal, az nagy és borzasztó zűrzavart okoz majd nekem. Mindenki más előtt az evangélium szolgáltnak kell ezt alaposan végiggondolni. Itt látjuk, miért mondta szent Pál (1Kor9:17), hogy szégyellte és elítélte önmagát, hogy első legyen a sorban, amikor mások elítélésének kérdése merül fel. Röviden, mi, akiknek az Isten Ígétének

közreadása a feladatunk, sokkal méltóbbak leszünk a megrovásra, még ja hűségesen tanítjuk is azt, amit Isten világosított meg előttünk az Ő Szentlelkével, ha nem kezdjük el ugyanazt megmutatni a saját személyünkben is. Meg kell javítanunk másokat? Kezdjük önmagunkkal. Buzdítanunk kell másokat? Buzdítsuk először önmagunkat, s legyünk mindig az elsők a táncban. Különösen mikor olyanokat feddünk, akik rosszat tettek (Gal6:1), akkor gyakoroljuk azt, amit szent Pál mond, azaz enyhüljünk meg teljesen azokkal szemben, akik rosszat tettek. S ezért nézz magadra (mondja), s ha törekenynek találod önmagad, akkor elnézőnek kell lenned a felebarátaiddal szemben, ugyanakkor azonban nem szabad takargatnod az eleven intéseket, amiket Isten bízott ránk. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk, hogy hasznunkra legyen ez a szöveg: valahányszor csak tetszik Istennek minket jobbitani (akármilyen módon), úgy ki kell mutatnunk, hogy ha más, hasonló bajban levő emberek vigasztalására vágyunk, akkor jó és hűséges tanítói voltunk önmagunknak is. Ami az elhangzott mondatot illeti, *Vajon nem színlelés volt a te félelmed és utaid egyszerűsége [is]*? Elifáz itt meg akarta mutatni Jóbnak, hogy képmutató volt és nem szolgálta másért Istent, csak azért, hogy látsszon és lássák. S biztos, hogy ha Istent szolgáljuk (bár félünk, hogy Ő ellenünk lesz), az csak a szolgálat szolgálai módja. Isten ugyanis nem azt akarja, hogy béresekként szolgáljuk Őt, hanem szabad bátorságból, teljesen átadva magunkat Neki, hogy elmondhassuk: Uram, legyünk a tiéid, s mindenki szánja oda magát Neked, munkálkodva a Te neved megdicsőítésén. Látjuk hát, miképpen kell önkéntesen szolgálni Istent, s nem belemenni a szolgálai kényszerbe. Igaz, hogy más igerések jól mondják, hogy helyesen szolgálhatjuk Istent fontolóra véve, hogy nem csalódunk a munkánkban annak megfelelően, amit a tizenkilencedik zsoltárban és más hasonló helyeken olvasunk (Zsolt19:12). De mindez könnyen összeegyeztethető, azaz Isten szolgálatában a szabad elhatározásnak kell vezetnie minket, de mégis biztosaknak kell lennünk benne: Isten nem engedi, hogy a munkánk haszontalanná váljon, annak megfelelően, amit szent Pál is mond (1Kor15:58). Isten (mondja) igazságos, s azt ígéri, hogy a fáradozásotok nem lesz hiábavaló, s nem megy veszendőbe a munkátok, ha üldöztetést fogtok elszenvedni (2Thessz1:7). A Szentírás tele van ezzel a tanítással, s valójában főleg az emeli ki, hogy akik bíznak Istenben, nem fogják elveszíteni a jutalmukat (Zsid6:10). Akkor az első pontot illetően helyesen tarthatjuk szem előtt Isten nekünk tett ígéreteit, nevezetesen, hogy nem veszítjük el a munkálkodásunkat az Ő szolgálatában, s nem csalódunk a vágyakozásunkban sem, hanem nagy jutalmunk lesz a mennyben. De közben a szolgálatot, amit Istennek nyújtunk, önkéntesen kell nyújtánunk, azaz valahányszor csak tetszik Neki megostorozni minket, nem szabad felhagynunk az Iránta való engedelmisséggel, és az Ő félelmében járással úgy, ahogyan tettük, amikor gyengéden bánt velünk és jó állapotban tartott fenn. Ezt cselekedve látjuk, miképpen nem szabad a béres jutalmára tekintenünk, s ezt mondanunk: ó én azzal a feltétellel szolgálom Istent, hogy a saját kívánságomnak megfelelően bánik majd velem. Ha ide jutunk, az nem Isten szolgálata gyermeki módon, hanem olyanok szolgálata, akiket napi bérbe fogadnak meg. Mit kell hát tenni? Önkéntes vonzalommal kell teljesen odaszánnunk magunkat Istennek és teljesen átadnunk magunkat az Ő szolgálatára a jajban és a jóban egyformán, nagyon biztosnak lévén abban, hogy a munkálkodásunk nem okoz majd csalódást, ha egyszer ilyen egyszerűséggel tevékenykedünk. De most már nem folytathatjuk a részletezést, a többi majd holnap.

Most alázkodjunk meg a mi jó Istenünk jelenlétében a bűnink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy még jobban megérthessük és megutáljuk azokat, s keressük az Általa kínált orvosságot, hogy megjavulhassunk. S úgy vezessen minket ebben a világban, hogy ne vágyjunk másra, csak az Ő kedvében járásra minden dologban és minden vonatkozásban, követve az Ő szent parancsolatait. S mondjuk együtt: Mindenható Isten, mi Atyánk stb.

A tizenötödik prédikáció, ami a második a negyedik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a hatodik, valamint az utána következő versek magyarázata

Jób4:7-11

- 7. Emlékezzél, kérlek, ki az, a ki elveszett ártatlanul, és hol töröltettek el az igazak?**
- 8. A mint én láttam, a kik hamisságot szántanak és gonoszságot vetnek, ugyanazt aratnak.**
- 9. Az Istennek lehelletétől elvesznek, az ő haragjának szelétől elpusztulnak.**
- 10. Az oroszlán ordítása, a sakál üvöltése, és az oroszlán-kölykök fogai megsemmisülnek.**
- 11. Az agg oroszlán elvész, ha nincs martaléka, a nőtény oroszlán kölykei elszélednek.**

Mindenekelőtt azt kell észben tartanunk, amit tegnap mondtunk: ahhoz, hogy Istent helyesen szolgálhassuk önkéntes vonzalomnak kell vezetnie minket, hogy átadjuk magunkat Neki anélkül, hogy bármilyen vonatkozásban könyörögtetnénk ezért, vagy hogy elvárjuk Tőle, adja meg a szívünk vágyát. Mert ami azokat illeti, akik azt kérik Istentől, hogy megkapják Tőle, amit csak maguknak kívánnak, azok először is túlonúl testieknek mutatkoznak, akik túlzottan átadták magukat a vágyaiknak, másodsor nagyon furcsa módon szeretnék megkötni Istent, s nem úgy viselkednek, mint ahogyan a gyermekeknek az atyjukkal viselkedni kell. Mert szolgálai megfontolások hajtják őket, ezért béresek és napszámosok lesznek. Mit kell hát tennünk? Magunkat Isten jótetszésére bízva olyan állhatatosságnak kell meglennie bennünk, hogy mind a jajban, mind a jóban tiszteljük Őt, bárhogyan is rendelkezik felőlünk. Ha nem így gondolkodunk, akkor minden szolgálat, amit Neki tehetünk, soha egy cseppet sem lesz kedves, még ha a világ minden korábbinál többre is becsüli és jobban is szereti. Ezért ne az legyen az istenfélelmünk és a tiszteletünk alapja, hogy megteszi-e, amit felsorolunk Neki. S legyen bár goromba s szúrós velünk, s tűnjön bár úgy néha, hogy mennydörög ránk, mi akkor is maradjunk meg az ámulatban és mondjuk: Uram, megvan az oka, amiért Neked kell uralkodnod a teremtményeid felett. S nem a gyermeknek kell utasítania az atyját, nem neki kell köteleznie őt, hanem ezt kell mondanunk: Itt vagyok Uram, kormányozz engem a jótetszésed szerint, mert ünnepélyesen kijelentem, hogy nem akarok mást, csak Neked alávetni magam. Íme, mit kell cselekednünk. De biztosan nagyon jól tudjuk (ahogyan a Szentírás megmutatja, Zsid11:6), hogy nem elvesztegetett munka Istent szolgálni, mert bőséges jutalmat ígért nekünk, s nem fogunk csalódni a várakozásunkban. De ezt meg kell előznie az említett önkéntességnek, s nem szabad sehogy sem alkudozni Istennel, azt mondva, hogy megköti Őt a mi ízlésünk, s Neki meg kell adnia bármit, amit csak a magunk fejében elképzeltünk. Íme a jó szolgálak, tudva, hogy a szolgálatuk elfogadható és nem lesz haszontalan, mégsem támaszkodhatnak a nekik megígért jutalomra, még kevésbé szabad nekik Istent kényszeríteni vagy arra kötelezni, hogy ezt, vagy azt tegye meg, hanem teljes alázattal kell átadniuk magukat teljesen és minden dologban az Ő jótetszésének. S habár a jutalomról beszélek, nem vitatom, hogy az kijár-e nekünk vagy sem, mert most nem erre a dologra támaszkodunk. Ha meg is tettünk mindent, amit csak lehetséges volt megtenni (Lk17:10), Isten akkor sem lesz soha, a legcsekélyebb mértékben sem adósunk. De mikor jutalmat ígér, én azt ingyenes ajándékként értelmezem, ami nem olyasvalami, amit kiérdemeltünk volna, vagy amire méltók lennénk. Hanem mivel a kegyeibe fogadott, így a munkáinkat is elfogadja, melyeket Ő Maga végez a Szentlelkével. Mert ami a jóságot illeti, abból semmi sincs meg bennünk, de mégis, nézzük meg, mit adott nekünk Isten: úgy fogadott,

mintha a sajátunkból vittünk volna valamit Neki. S amikor elfogadja a munkáinkat pusztán a saját jóságából, azzal nagyobb bátorságot ad, hogy szolgáljuk Őt, az ígéreteit szem előtt tartva, melyekkel ünnepélyesen kijelenti nekünk, hogy a jutalmunk nagy a mennyben, sőt már ebben a világban is meg fog áldani minket úgy, hogy semmiben sem fogunk hiányt szenvedni (Mt5:12, 6:33, 1Tim4:8, Zsolt34:11). Akkor tekinthetünk erre és vigasztalhatjuk magunkat, de ettől (mint mondtam) nem szabad arra számítanunk, hogy Isten majd a saját elképzeléseink alapján fog velünk bánni. Ehelyett inkább határozzuk el magunkat, hogy teljesen ráhagyjuk ezt a dolgot és teljesen az Ő jóakarására bízunk magunkat. Látjuk tehát a tanítást, amit le kell szűrünk ebből a szövegből, ami nagyon hasznos a számunkra. Mert ezzel a jellel különböztetjük meg a képmutatókat Isten gyermekeitől. Egy képmutató képes nagyon magasztalni Istent tele szájjal a bővelkedés idején. De ha a világ a kívánsága ellenére halad, akkor bárki megláthatja, hogy minden megváltozik nála. S mi ennek az oka? Az, hogy az efféle emberek nem tisztelik Istent, csak ha eleget tesz a kívánságaiknak. S miféle tisztelet ez? Ha saját magamat akarom kiszolgáltatni valakivel, az nagyon jó, s mivel hasznat húzhatok az illetőből, jó képet vágok majd előtte. Ha azonban észreveszi, leráz majd, mint egy gonosztevőt és nem szolgál jól. Nos, ha a halandó emberek nem képesek eltérni efféle nemtörődömséget, akkor mi lesz velünk, amikor Istenhez járulunk? Vajon csak annyira szeretjük, vagy tiszteljük Őt, amennyire a hasznunkra válik? Micsoda gúnyolódás ez! Nem látjuk, mennyire megrontja ez a természet rendjét? De ha valódi barátság áll fenn köztünk és bárki emberfia között, akkor azokért az érdemeikért fogjuk tisztelni őt, amelyekről tudjuk, hogy megvannak benne, s végül élhetünk együtt, közös egyetértéssel szolgálva Istent. Azt mondom, amikor Isten efféle jeleket ad nekünk, akkor jól szolgálhatjuk és tisztelhetjük az embert. Tehát így törődhetünk a teremtményekkel, amik semmiségek. De ami Istent illeti, Őt a Maga kedvéért kell tisztelnünk, mert megérdemli, s annyira el kell bűvölnie minket a tisztelésének, hogy ne gondoljunk önmagunkra, csak a második helyet és alárendelt rangot tartva meg magunknak. Láthatjuk tehát, miképpen árulják el magukat a képmutatók, amikor panaszkodnak Istenre a megpróbáltatások idején, amikor nem a saját elképzeléseik szerint bánt velük.

Mivel pedig minden ember át van adva ennek a bűnnek, itt látjuk az okot, amiért még jobban meg kell jegyeznünk ezt a leckét. S most Elifáz hozzáteszi: *Emlékezzél, kérlek, ki az, a ki elveszett ártatlanul, és hol töröltettek el az igazak?* Elifáz (mint már mondtam) itt egy jó mondatot mond, mert az okok, amiket felhoz itt Jób ellen, jók és szentek annak ellenére, hogy az eset gonosz. S biztos, hogy az itt leszögezett alapelvek Isten tiszta igazságából származnak. Emiatt ez olyan, mintha a Szentlélek mondta volna ezt a mondatot. Soha igaz ember el nem vészett és soha helyesen cselekvő ember nem töröltetett el. S nem is fog soha ilyesmi megtörténni. Miért? Mert Isten megígérte, hogy gondját viseli az igaznak, amiképpen meg van írva: az Úr szemei az igazakon vannak, a fülei nyitottak az imáik előtt, meghallgatja és támogatja őket a szükségükben (Zsolt34:16). A Szentírás tele van ezzel, azaz, hogy Isten keze ki an nyújtva az igaz megőrzése végett, aki Őt hívja segítségül és Belé veti a bizalmát. Mert ha az igaz elpusztulna, akkor az ördög szükségszerűen erősebb lenne Istennél. Ezért erre a mondatra is emlékezzünk mindig Jézus Krisztusról: az Atya, Aki a kezembe adott benneteket, erősebb mindenkinél (Jn10:29). Ez azt jelenti, hogy a jólétünk soha nem lesz veszélyben, mivel Isten tart meg minket. Hogyan? Kiterjeszti a hatalmát fölöttünk, hogy megóvjon minket.

Ezért következtessünk arra, hogy a jólétünk biztonságban van, ha egyszer Isten kezdett el arról gondoskodni. Biztos tanítás tehát, hogy az igazak nem pusztulhatnak el, s a jót cselekvők sem töröltethetnek el. De hatalmas a különbség az elpusztulás és a megverés között, mert a büntetések és a verések nem mindig az emberek elpusztítására irányulnak, amint azt már részben elmondtam. De a verések néha lehetnek annyira fájdalmasok, hogy halálosaknak látszanak. Mit kell hát tenni? Arra a következtetésre kell jutnunk annak megfelelően, amit korábban mutattam meg, hogy amíg Isten azt mondja, az Ő feladata kihozni az embereket a sírjaikból, addig nem kell kételkednünk, hanem biztosak lehetünk, hogy támogatni fog, miután

egy ideig túrtunk. Látjuk tehát, hogy Elifáz rosszul alkalmazta a dolgot úgy, mintha Jób már elpusztult volna, s Isten végleg elfelejtette volna őt az orvoslás nélkül. De nem így van. Igaz, hogy szegény és teljességgel eltorzult ember volt, akit még látni is kellemetlen volt, mint olyan látványt, ami Isten haragját mutathatta, de Isten mégsem szűnt meg szeretni őt, mint azt láthatjuk, s mint azt a tapasztalat is megmutatta végül. Elifázt tehát a félelem gátolta, s vette rá a rossz cselekedetre annyiban, amennyiben nem hagyott helyet Isten könyörületének és pusztai jóságának. Íme, miképpen lőtt túl a célon. Aztán mikor mi látunk valakit ennyire nyomorúságos helyzetben, hogy teljesen elhagyottnak tűnik, s nem látszik remény a felépülésére, tanuljuk meg, azt mondom, tanuljuk meg Isten jóságát magasztalni, s abban reménykedni, hogy még mindig képes orvosolni a gyógyíthatatlannak látszó bajokat. Lehet, hogy az emberi várakozások alapján minden eldőltnek látszik, de Istennek vanna (számunkra felfoghatatlan) eszközei, amikkel megtámogatja a szolgálait, ha könyörületesen akar mutatkozni irántuk. Várjunk hát az Ő jótetszésére, amikor majd megmutatja nekünk a véget, közben függesszük fel az ítéleteinket, nehogy ítélet alá kerüljünk a kapkodás és az elhamarkodottság miatt. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk: nevezetesen, el kell ismernünk Isten hatalmát oly hatalmasnak, hogy Ő képes megtámogatni azokat, akik mondhatni teljes vereséget szenvedtek és képes megeleveníteni a már megholtakat. De nem szabad ezt a tanítást csak a felebarátainkra vonatkoztatni, hanem mindegyikünknek saját magára is alkalmaznia kell. S miért? Mert amikor megannyi nagy bajt küld ránk, s fokozatosan megértjük azt, ami itt Jóbról hangzik el, akkor nincs szükségünk Elifázra, hogy bosszantson és közölje, hogy már nem gyógyulhatunk meg. Közöttünk senki sincs, akiben ne lenne meg az elégedetlenség magva, hogy gyötörje és kínozza, sőt a kétségbeesésbe üzze magát a bajaiban. A saját természetünk okozza ezt nekünk. Így amikor Isten ostoroz, ilyesféle képzelgésektől zavarodunk össze: Hogyan tovább? Isten azt ígérte, hogy támogatja az övéit, s te elsorvadsz itt, mégpedig rendkívüli módon. Istent hívod segítségül, de Ő nem válaszol neked. Hol vannak az Ő ígéretei? Nagyon jól látod, hogy lerázott, ezért nincs okod többé azt gondolni, hogy az övéi közé számol téged. Mert ha az övé lennél, akkor nagyon itt lenne az ideje, hogy rád tekintsen és könyörüljön rajtad – most, vagy soha. De Ő becsukta a szemeit, mintha nem is látott volna. Ezért láthatod, hogy végleg elhagyott. Íme a kísértés, aminek ki vagyunk téve, s ami azért jön ránk, hogy a végső kétségbeesésbe kergessen bennünket. Annál inkább védetteknek kell lennünk az efféle konfliktusoktól. S miképpen? Úgy, hogy (mint említettem) bárki elméjében hasonló kísértés fogalmazódik meg, ezt kell mondania: igaz, hogy az igaz ember soha nem pusztult el, s igaz, hogy a jót cselekvő soha nem lesz kiszaggatva, de mi ez a pusztulás? Több, mint egyszerűen csak bajba kerülni. S miért? Mert a Szentírás elmondja nekünk (1Sám2:6, Zsolt103:4), hogy Isten támasztja fel a holtakat, Ő ad bátorságot azoknak, akik teljesen kétségbe estek, s Ő állítja helyre azokat, akik halálos sebet kaptak. Amikor a Szentírás ezt mondja, az vajon nem annak megmutatása, hogy Isten így munkálkodik mindenkivel, akik lesújtottak? Igen, mert amikor azt mondja: ti, akik holtak vagytok, ti, akik már megrothadtatok, keljetek fel, kapjatok teljes életerőt és virágozzatok, mint a friss növények – kinek mondja ezt Ézsaiás? A hívőknek. A hívőknek tehát néha olyanokká kell válniuk, mint a megrothadt tetemeknek, hogy Isten eleveniséget adhasson nekik ismét. Mert ahogyan látjuk, hogy a növények kiszökdülnek tavasszal, melyek a téli időszakban halottaknak látszottak, Isten ugyanúgy munkálkodik bennünk. Van még sok másik mondat, melyeknek ugyanez a vége. Így mikor látjuk, hogy Isten nem azért őrzi meg a szolgálait, hogy kényes embereket csináljon belőlük, hanem ki akarja őket venni a koporsóikból, s csodálatos módon akarja őket fenntartani abból a célból, hogy megtudhassák: Ő az, Akinek uralma van a halál felett és Aki életet ad. Ezért biztosítékunk van arra, hogy a halál dolgai Isten kezében vannak (Zsolt68:21). Íme itt egy figyelemre méltó ígélet. Amikor Dávid meg akarta mutatni, hogy miképpen vezet minket Isten, azt mondta, hogy a halál dolgai Őrá tartoznak. S miért? Úgy érti, hogy mi mondhatni hanyatt-homlok vagyunk belevetve a halálba minden egyes csapásnál, s nem vagyunk képesek egyetlen lépést sem lépni előre, hanem úgy látszik, mindenestől végünk

van. De Istennek a kezében vannak a halál dolgai, mondja. Így figyeljük meg jól ezeket a mondatokat, hogy teljesen védettek lehessünk, amikor az ördög jön a fülünkbe suttogni. Ki vagy te? Látod, hogy nincs támogatásod felülről? Az igazak nem pusztulnak el – a Sátán célja megvalósulásának megakadályozásához legyünk készek ezekkel a válaszokkal. Igaz, hogy az igazak nem pusztulnak el, és én sem pusztultam el. De te olyan vagy (mondja az ördög), mint egy holt ember. De az én Istenem (mondjuk mi) az, Akinek a halál dolgai a kezében vannak. S ez az, amire Dávid gondolt egy másik szövegben, ezt mondva: Még a halál árnyékában is a Te pásztorbotod vezet majd engem Uram, mert én mindig Benned bízom, s ha Te vagy a védelmezőm, mentesülök minden gonoszságtól (Zsolt23:4).

Látjuk tehát, miképpen kell gyakorolnunk ezt a leckét. S itt ez következik: *a kik hamisságot szántanak (vagy munkálnak) és gonoszságot vetnek, ugyanazt aratnak.* Ezt a dolgot hasonlattal erősíti meg. Mert Elifáz azt mondja, hogy az oroszlánok ordítása elhallgat, a fogaik összetörnek és a kölykeik híjával vannak a prédának. Ezzel azt érti, hogy azok, akik tele voltak kegyetlenséggel és erőszakossággal, azok megrettennek majd Isten kezétől. De nem sokkal előtte mondta: *Az Istennek lehelletétől elvesznek (a gonoszok), az ő haragjának szelétől elpusztulnak.* Ami a korábbi mondatát illeti, ahol azt mondta, hogy akik hamisságot munkálnak és bajt vagy károkat vetnek stb., azt mondom, azt a hasonlatot a földművesektől kölcsönzi. S a használt két szó, a véték és a bajt vagy (ami ugyanazt jelenti) hamisság és kár a Szentírásban annak megmutatása végett kapcsolódnak össze, hogy azokat az erőszakosságokat és bántalmazásokat jelezzék, amiket a gonoszok követnek el a felebarátaik bosszantása és nyugtalanítása végett. A kárt vagy a bajt is azokkal kapcsolatban említi, akik nem csinálnak mást, mint megingatják és felzaklatják a többi embert. S először azt mondja, hogy *vetnek*, mert azok, akik nagyon vágnak a felebarátaik felbosszantására, és a károkozásra nekik, úgy készülnek fel, mint ahogyan a földművesnek, aki bevetni szándékozik a földjét, először ekével fel kell szántania azt. A gonoszok ugyanígy készítik elő a kegyetlenségeiket, az árulásaikat és a törvénytelen cselekedeteiket, cseleket és csalásokat agyalva ki. Amikor pedig előkészítették a teljes színpadot, minden lehetséges eszközzel igyekeznek a züllött próbálkozásaikat véghez vinni, s ez az a munkálkodás (vagy szántás), amiről Elifáz itt beszél. Mert azt mondja, hogy kárt vetnek, azaz, amikor befejezték a felkészülésüket, rátörnek a szegény emberekre, hogy megnyúzzák és felfalják őket. De ezek az emberek (mondja) azt aratják, amit vetettek: azaz az összes gonoszságot, amit mások ellen találtak ki és gondoltak el, Isten a saját fejükre fordítja vissza. Látjuk tehát, hogy a mondta igaz, s úgy kell tekintenünk, mintha Maga a Szentlélek mondta volna ki, s általános leckét kell leszűrünk belőle. S a megfelelő felhasználásához imádkoznunk kell Istenhez, hogy adja meg nekünk a bölcsesség lelkét, nehogy elcsúszjunk-csavarjunk a Szentírást az ellenkező jelentésére, amint látjuk, hogy Elifáz megtette. De ahol a Szentírás azt mondja, hogy azok, akik vétket szántanak és kárt vetnek, ugyanazt fogják aratni, ez fenyegetés, amit Isten mondott ki a gonoszok ellen, akik azt hiszik, hogy magasra jutnak, ha dúvadat játszanak, megnyúzva az egyik ember és felfalva a másikat. Különösen akkor tűnnek a maguk szemében abszolút győzteseknek, amikor mindenkit felfalnak, és el vannak ragadtatva, amiért ezt cselekszik. A mi Urunk azonban azt mondja nekik, hogy nagyon tévednek, mert minden vállalkozásukat a zűrzavarukká változtatja. Ebből látjátok a fenyegetést, amivel Isten vissza akarja fogni az emberek túlzott bátorságát és rosszindulatát, rövid pórázra akarván őket fogni, hogy jó szeretetben és becsületesen bánva egymással élhessenek, így senki se munkálkodjon azon, hogy kárt okozzon a felebarátjának. Viszont halljuk a nekünk ezekkel a szavakkal adott ígéretet is: aki áldást vet, azt is fogja aratni. Szent Pál beszél (2Kor6:6) ezekről a jócselekedetekről. Azt mondja, hogy ha a felebarátainkba vetjük, amit Isten nekünk adott, vissza fogjuk kapni, mert bőséggel lesznek nálunk az Ő kegyelmi ajándékai és áldásai, s Isten ránk fogja árasztani a gazdagságát, s kegyelmesnek és nagylelkűnek fog mutatkozni, amikor szükségben leszünk. Ez az ígéret tehát arra szolgál, hogy jóhiszeműséget adjon a kegyeseknek: bánjanak becsületesen a felebarátaikkal és támogassák őket. Most már látjuk ennek a leckének

az igazi használatát: tartózkodnunk kell bármiféle bosszantás vagy csalás gyakorlásától. S miért? Olyan csekély mértékben leszünk képesek fejlődni ezekkel a gonosz mesterkedésekkel vagy egyéb törvénytelen eszközökkel, hogy Isten a végén majd zűrzavarba taszít. Látjuk tehát, miképpen kell visszaszorítanunk a bűnös vágyainkat, hogy becsületesen és ésszerűen bánhassunk a felebarátainkkal. Másrészt, mivel a kártékonyság és az erőszakosság nem tetszik Istennek, nagyon ügyeljünk a becsületes viselkedésre, azaz végezzük jól a munkánkat, hogy közülünk mindenki ne csak tartózkodjon a csalásoktól, hanem azt is vegye fontolóra, hogy ha Isten bármiféle képességet adott nekünk, akkor hasznára kell lennünk egymásnak és kölcsönösen meg kell osztanunk mindent. S itt gyűjtsük össze a Szentírás ama mondatai is, melyek ugyanezt jelentik (Ézs33:1). Átkozott légy, akik rabolsz, mert te is ki leszel rabolva, ha eljön a te idő. Majd megint: Amilyen mértékkel mérnek az emberek, olyannal fognak nekik is mérni. Amikor halljuk mindezeket a mondásokat, értsük meg, hogy Isten az összes gaztettet mindig is azoknak a gonosz embereknek a fejére fordította vissza, akik elkövették azokat. A Szentírás a gonoszokról beszélve ezt mondja: beleesik a gödörbe, amit ásott (Zsolt7:16, Jak2:13). Azután, irgalmatlan lesz annak ítélete, aki kegyetlen és könyörtelen. Mikor ilyen mondatokat hallunk, reszkessünk és legyünk elővigyázatosak, olyan jogosan és becsületesen bánva a felebarátainkkal, hogy az emberek megtudják: minket állandóan az istenfélelem korlátoz. Látjuk tehát, hogy valójában mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Egyébként, ha valakit zaklatnak, miután jót tett, vagy üldözik, ha megpróbál békében és egyetértésben élni a felebarátaival, akkor nem szabad arra a következtetésre jutni, hogy a bajt és kárt aratók társaságához tartozik, mert azt vetette el. S miért? Mert halljuk, miképpen mondja a Szentírás az ellenkezőjét. Nevezetesen, hogy Isten néha eltér ilyesmiket, hogy próbára tegye az övének türelmét. Látjuk a példákat, melyekről a Szentírás számol be nekünk. Dávid panaszkodott, hogy nem vetett mást, csak egyetértést (Zsolt120:7), de nem kevésbé, hanem jobban zaklatták érte. Bőszítette ő az ellenségeit? Adott okot neki arra, hogy megharagudjanak rá? Nem, hanem azt mondja, hogy ok nélkül gyűlölték, s ezzel Jézus Krisztus valódi tagjának mutatkozott. Ezért vissza kell mennünk ahhoz, amit szent Péter mondott, sőt, amire a zsoltáros is utal (Zsolt69:5, 1Pt3:10). Aki bővelkedni akar (mondja) és Isten áldottjának lenni, keresse a békességet és adja a fejét a jó cselekvésére. Íme, mit ígért nekünk Isten: egy közönséges áldást, ami nem más, mint hogy ha a jó cselekvésére adjuk magunkat, Ő fog vezetni és nem enged mértéktelenül megromlanunk. De micsoda? Ha mégis szenvedünk a jó cselekvéséért, köszönjük meg Istennek, mondja. S ahol ezt mondja: Ha békességben akartok lenni minden emberrel, meg fogjátok azt találni, ott rögtön hozzáteszi: mindig lesz annyi hálátlanság a világban, hogy a gonoszok erkölcstelenül fognak bánni azokkal, akik nem törekedtek másra, csak az ő jólétükre. Így ha látunk bárkit nyomorúságban, nem szabad idővel arra következtetni, hogy azért van így, mert vétet vetett, vagy bajt és kárt vetett, mivel nem tudjuk, mi okból látogatta őt meg Isten ezen a módon. Igaz, hogy ha tudjuk valakiről, hogy gonosz személy, akkor Isten őt sújtó ítélete látható és közismert. Ha valaki Isten megvetője volt, vagy törvénytelen életmódot folytatott mások kárára, akkor nem tehetünk mást, mint elítéljük, ahogyan a Szentírás mondja nekünk. De ha első pillantásra ítéljük el anélkül, hogy jobban megismernénk, pusztán csak azért, mert ostromoztatni látjuk, és ezért mondjuk átkozottnak, íme, az elhamarkodott és túl vakmerő ítélet, amiben még Isten is talál hibát. Ezért meg kell állnunk és olyan szelídséggel, valamint megfontoltsággal kell eljárunk, mint amilyet korábban mutattam. Miután azonban Elifáz így beszélt, hozzáteszi, hogy az efféle embereket, azaz akik csalást és erőszakot alkalmaztak a felebarátaik elnyomására, és gonosz mesterkedéseikkel érték el azt, Isten egyetlen csapással és a szájának leheletével fogja megsemmisíteni. Ezzel megmutatja, hogy jóllehet az emberek felhagynak a kötelességeik teljesítésével, Isten nem hagy fel azok megbüntetésével, akik erőszakot, kegyetlenséget és zaklatást alkalmaznak. S ez a dolog nagyon igaz és méltó rá, hogy alaposan megjegyezzük. S miért? Mi az, ami megkeményíti a gonoszokat és barátságtalanokká teszi őket? Az, hogy úgy viselkednek, hogy senki nem meri kinyitni a száját ellenük, hanem az

emberek félnek tőlük, ha úgy viselkednek, mint a vadállatok, és mindenki úgy bámulja őket, mintha egyetlen pillantásuktól az egész világnak meg kellene rendülnie. Amikor pedig mindent kifosztottak és lecsupasztottak, amit csak tudtak, senki nem mert felszólalni ellenük, mert ezzel képesek behízelegni magukat azok kegyeibe, akik árthatnának nekik. Ahogyan látjuk, hogy az efféle gonosz mesterkedéseket használók kezében mindig ott a megvesztegetés díja azok szájának becsukásához, akik megbüntethetnék őket. Mivel tehát a gonoszok efféle gaztettekre adják a fejüket, remélve, hogy elkerülnek minden, az emberek kezétől jövő büntetést, azért mondja, hogy majd Isten csapásától semmisülnek meg. Azaz lehet, hogy az emberek elmulasztják megtenni a kötelességüket, mivel nincsen végrehajtó igazságszolgáltatás, azok pedig, akiknek a kardot kellene használniuk, békességben maradnak és játszadoznak a néma bálványaikkal, így nincs ember, aki fenntartaná az igazságot és a józan ész, hanem elárad a gonoszság – nos Isten nem marad tétlen a mennyben. Tartsuk hát észben, hogy még ha az egész világ nyugtatgat is minket az önfejlésünkben, a helyzetünk mindannak ellenére nem lesz jobb, és soha nem nyerünk semmit, ha az emberek így hízelegnek nekünk a bűneinkben, mert majd a mennyi Bíró előtt kell számot adnunk. Íme mi az, amit különösen meg kell jegyeznünk. Ezért senki ne vakítsa el a tulajdon szemeit, átadva magát az önfejlésnek, amikor látja (mondhatja): Nos, ha magamhoz ragadom ezt a dolgot, senki sem mer majd ellenem beszélni. Igen, de halljuk, miképpen hangzik itt el az, hogy ha az emberek szabadságot adnak maguknak a gonoszság cselekvésére, Isten nem marad tétlen a mennyben? Vajon támogatja majd a gonoszságot? Vajon nem mondta meg nekünk, hogy közel van azokhoz, akik segítségül hívják, így a szemeivel meglátja és megjegyzi a gonoszokat, és mindazokat, akik erőszakosságot és zsarolást követnek el? (Zsolt11:4-5, 34:17, 37:13) Látva tehát, hogy ez a helyzet, készítsen ez minket a félelemben járásra, s legyünk biztosak abban, hogy számot kell majd adnunk a Bíránk előtt és semmit sem nyerünk az emberek kegyeiből. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk. De nagy súlyú az a mondat, ahol azt mondja, hogy a gonoszok elpusztulnak Isten csapásától és a szája leheletétől. Mert ezzel azt jelzi nekünk, hogy Istennek nincs szükséges semmiféle nagyobb készülődésre vagy felfegyverkezésre, amikor vissza akarja szorítani a makacsokat, vagy mindent felfalókat, vagy azok, akik átadják magukat a ravaszságnak a felebarátaik becsapása végett – s különösen, ha tele vannak erőszakossággal és zsarolással az egész világ felfalása végett. Istennek nincs szüksége az emberek nagy erejére, hogy azzal erősítse meg Magát, nem kell neki eszközöket keresni itt-ott a legyőzésükhöz. Elég, ha csak odacsap nekik, s íme minden le van rendezve. Most hát látjuk, hogy ez a beszédmód (ahol azt mondja, hogy a gonoszok elpusztulnak Isten csapásától és a szája leheletétől) nagyok sokat jelent: ahogyan Ézsaiás is, általánosságban beszélve az emberekről, ugyanezt a csapást említi annak megmutatása végett, milyen törtéken az állapotunk. Ezért van tehát szükségünk Isten támogatására, mert ellenkező esetben a pusztulás veszélye fenyeget minden órában és percben. Továbbá értésünkre adja, hogy noha a gonoszok szabad kezet kapnak e világban, győztesek, kemények és erősek lehetnek, mégsem kell nagy erő a megsemmisítésükhöz: Isten egyetlen csapása elegendő lesz a teljes eltakarításukhoz.

S most térjünk rá arra, mit a mi Urunk Jézus Krisztus királyságáról mond. Mert az említett erő a szájának leheletére és a szavára vonatkozik: tudniillik, hogy ez szaggatja ki a gonoszokat. Íme, miképpen beszél Ézsaiás, s Pál ugyanezt a szöveget a mi Urunk Jézus Krisztus második eljövételére vonatkoztatja (Ézs11:4, 2Thess2:8). Miképpen uralkodik hát Jézus Krisztus? Úgy, hogy az ellenségeit egyetlen szava legyőzi, mely olyan, mint egy csapás, és nem kellemnek további villámok a legyőzésükhöz. A helyzet a következő: valahányszor csak prédikáljak az evangéliumot, Isten mennydörög annak minden megvetőjére, s mindazokra, akik keményszívűekké és makacskokká váltak Ellene. Igaz, hogy egy ideig még nem vesszük észre a szavának a gonoszok megbüntetésében megmutatkozó erejét. De a végén majd mindenki megérzi, mennyire nem hiábavaló, amit Isten a prófétája által mondott és az apostola által erősített meg, miszerint Jézus Krisztus megsemmisíti majd a gonoszokat a szája csapásával és

az Ígéje erejével. Ezért (hogy féljük az említett mondatot) vessük alá magunkat az evangéliumnak, hogy nem érezzük meg ugyanezt az erőt a magunk összezavarodására, hanem inkább a magunk javára tapasztaljuk azt meg. Ennyit a szövegről. Utána következik a hasonlat az oroszánokról, a nőtény oroszánokról és az oroszánkölykökről, miképpen fognak mind szétszóródni és megsemmisülni. Elifáz itt kétségtelenül úgy érti, hogy Isten kinyújtotta erős kezét azok ellen, akik gyalázatosak és erőszakosak a többi emberrel szemben, röviden, akik az oroszánokra és a vadállatokra emlékeztetnek. Itt azt láthatjuk, mi ennek a hatása. Igaz, látjuk a szelídeket úgy kínoztatni, hogy úgy tűnik, Isten szeretné őket megtörni és darabokra zúzni, mint azt Dávid példájában látjuk. De mindezek ellenére ez a mondat nem szűnik meg igaz lenni, különösen, ha fontolóra vesszük Isten ítéleteit, miképpen jár el velük a legáltalánosabban. Mert ami a büntetésekkel illeti, melyekkel Isten sújtja a világot, ezekre nem lehet kivétel nélküli szabályokat megfogalmazni. Amikor azt halljuk, hogy a könyörtelenek irgalmatlan ítéleteket kapnak (Jak2:13), azt nem értjük meg minden pontban és minden esetben a dolgok jelenlegi állásának megfelelően, amit látunk. Arra a következtetésre sem szabad jutnunk, hogy a kegyetlen üldöztetést elszenvedők tehát kegyetlenek voltak. Látjuk, mi szakadt rá a mi Urunkra Jézus Krisztusra, Aki Isten minden gyermekének Feje, Tükre és Mintája. Azt is látjuk, mi szakadt a legtöbbször a kegyesek közül. De (mint először mondtam) közönséges ítéletnek kell tekintenünk. S hogy ez így van, azt halljuk az ellentétes ígéretből is: Áldottak a szelídek, mert örökölni fogják a Földet (Zsolt37:11, Mt5:5). Jézus Krisztus mondja nekünk ott, hogy ha szelídek és szeretetteljesek vagyunk, ha nyájasan élünk a felebarátaink között, s valóban mindenkinek igyekszünk jót tenni, akkor élvezzük majd a Földet, azaz továbbra is csendesen élünk és nem lesz részünk zaklatásban. Igen (de mint korábban mondtam) ez alatt nem azt érti, hogy mentesek leszünk minden kényelmetlenségtől, hanem Isten csak annyira tesz minket a Föld birtokosaivá, amennyire az valóban hasznos a számunkra. Íme, mire kell itt emlékeznünk. Ezért ne gondoljuk furcsának a szövegben szereplő dolgot, azaz, hogy az oroszánok fogai majd összetörnek, s ordítások pedig elhalkul. Azaz, Isten kinyújtja a kezét és beveti az erejét azok megfélemlítésére, akik tele vannak büszkeséggel és erőszakossággal, s nem törekednek másra, csak minden felemésztésére és felfalására. Isten tehát megmutatja, milyen erős a keze, mint azt rendszerint látjuk. Mert Isten ezután nagyobb és figyelemre méltóbb ítéleteket mutat majd, mint amivel ezeket az oroszánokat sújtotta, melyek vadállatokként zsákmányra éhesek és emberi vértől jóllakottak. Látjuk, miképpen mutatkozik Isten figyelemre méltóbb bírónak abban az esetben, mint a kicsinyek és azok esetében, akik nem gyakoroltak ilyen erőszakot. Ezért tanuljunk meg félni Isten ítéleteitől, és előzzük meg azokat. S valahányszor végrehajtja azokat azokon, akik ártanak a felebarátainknak, dicsőítsük Őt, biztosítva magunkat arról, hogy az egész világot is meg fogja ítélni, s könyörölni fog azokon, akiket igazságtalanul zaklatnak, így végül Ő lesz a biztonságuk, s magukkal a cselekedetekkel mutatja majd be, hogy soha nem feledkezett el róluk, még akkor sem, amikor végleg elvetetteknek tündek. Mit kell hát tenni? Oly módon kell Isten ítéleteire tekintenünk, hogy észrevegyük azokat, amikor megmutatja nekünk. Mert ez a világ olyan, mint egy színpad, ahol Isten nagyon sok példát állít nekünk, melyeket a javunkra kell fordítanunk, hogy az Ő félelmében járjunk, tartózkodva minden gonoszságtól, és jót cselekedve a felebarátainknak, szilárdan és stabilan járva közöttük minden vonatkozásban. S ha ezt tesszük, kétségtelenül megérezzük majd, hogy a mi Istenünk hatalma tart fenn minket, még ha át is kell mennünk e világ megannyi nyomorúságán. Röviden, noha ezer halál között vagyunk, s még nem látjuk az Általa megígért segítséget, Ő akkor sem szűnik meg csodálatos módon fenntartani minket.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy vetesse ezeket jobban észre velünk, mint eddig, s az ígéreteit látva, melyekkel oly gyengéden csalogat Magához, biztosak lehessünk abban, hogy ha az Ő félelmében járunk, soha nem fog megfélemlíteni rólunk. S noha oly sok módon sértettük meg Őt, hogy megérdemelnénk, ha lerázná minket. s a Sátán is azt igyekszik elhitetni velünk, hogy többé már nem leszünk

kegyelembe fogadottak, Ő mindazonáltal adja a tudtunkra, hogy megbocsátott nekünk, és kész befogadni minket bármikor és annyiszor, ahányszor csak Hozzá fordulunk. S hogy támaszkodhassunk az ígéreteinek beteljesedésére, imádkozzunk hozzá, hogy ezekkel úgy vezessen bennünket, hogy eljuthassunk a nekünk megígért jótéteményeinek tökéletességére, s amit elő is készített a számunkra a mennyben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak egyedül nekünk, de a Föld népeinek és nemzeteinek is stb.

A tizenhatodik prédikáció, ami a harmadik a negyedik fejezetről

Jób4:12-19

12. Szó lopódzék hozzám, s valami nesz üté meg abból fületem.

13. Éjjeli látásokon való töprengések között, mikor mély álom fogja el az embereket.

14. Félelem szálla rám, és rettegés, s megreszketteté minden csontomat.

15. Valami szellem suhant el előttem, s testemnek szőre felborzolódék.

16. Megállta, de ábrázatját föl nem ismerém, egy alak vala szemeim előtt, mély csend, és ilyen szót hallék:

17. Vajjon a halandó igaz-é Istennél: az ő teremtetője előtt tiszta-é az ember?

18. Ímé az ő szolgálai sem bízhatik és az ő angyalaiban is talál hibát:

19. Mennyivel inkább a sárházak lakosaiban, a kiknek fundamentumok a porban van, és könnyebben szétnyomhatók a molynál?!

Miután Elifáz bemutatta a saját érveit, melyek szerint Jób nem szolgálta hűségesen és tiszta szívvel az Istent, legalábbis nem olyan érzelmekkel, mint kellett volna, itt hozzáteszi Isten tekintélyét annak bemutatása végett, hogy Jób nem képes és nem is lehet képes semmi módon azt válaszolni, hogy Isten nem ítélheti el igazságosan. Sokan azt hiszik, hogy Elifáz azzal dicsekszik itt, hogy kapott valamilyen látomást, amivel mindazonáltal nem rendelkezett. De ha mindent jól megvizsgálunk, nem kétséges, hogy az állítása, miszerint Isten kijelentett neki ilyesmit, bizonyos dolog. Mert ragaszkodnunk kell ahhoz az alapelvhez, hogy ezek az általános mondatok, amiket felhozott, jók, de helytelenül alkalmazottak. S nem szabad furcsállnunk, hogy Isten ezen a módon ihlette őt. Mert manapság nekünk más módszerrel kell tanulnunk, mint abban a korban az ősatyák tették. Isten szólt hozzánk. De miképpen? Oly módon, hogy a próféták a Szentlélek eszközei, s van evangéliumunk, amiben Isten bizalmasan mutatkozik meg.

Akkor nézzük meg, miképpen beszél Isten manapság az Ő egyházában: teljesen feltárta az akaratát nekünk a Szentírásban. A múltban Isten azok előtt tárulkozott ki, akiket ebben a különleges kegyben akart részesíteni. S miképpen? Látomásokkal, amint arról a Szentírás bizonyosságot tesz. Ezért legyünk benne biztosak, hogy Elifáz kiváló ember volt. Ezért nem szabad furcsállnunk, ha Isten megjelenik neki éjszakai látomásban, s így kell megtudnia azt a dolgot, amit a Szentírás manapság nekünk megtanít. Akkor nem ennek a dolognak a színlelése a hamis kérdés. De Elifáz azt a dolgot, ami más célra és felhasználásra jelentetett ki neki, ebben az esetben kétségtelenül rosszul és gonosz célra használta fel Jób személyében. Hisz látjuk, hogy Isten azt jelentette ki neki, hogy az embereknek alázatosan kell járniuk.

Íme, mire irányult a neki adott látomás: annak bemutatására, hogy az embereknek nem szabad önteltekné lenniük, vagy felfuvalkodniuk a gögtől, magukat igaznak, vagy nagyon érdemdúsak névé, hanem meg kell érteniük, hogy amikor meg kell jelenniük Isten előtt, akkor nincs más bennük, csak bűn, ami miatt meg kell rendülniük. Ezért a szemük előtt kell tartaniuk a romlottságaikat és bánkódniuk kell azok miatt. Elifáz efféle tanítást kapott, ami jó. De most a teljes terhet Jóbra hárította, és azt hitte, hogy elnyerte a rangját azzal, hogy túlterhelte azt, aki hűségesen szolgálta Istent. Látjuk: általánosságban Elifáz nem hiába dicsekedett azzal, hogy Isten tanította őt. De rossz tanítónak bizonyult ezen a ponton, amiért nem ügyelt magára, hanem az igazság ellenére el akarta nyomni Jóbot.

Most térjünk rá az egész dologra részletesen. Azt mondja, *a dolog titokban jutott el hozzá, s a füle csak keveset hallott belőle. Igen* (mondja), *látomásban éjszaka*, amikor hallottam egy szélfuvallatot, ami ide-oda lebbent, majd végül hangot hallottam, ami a csöndben szólt

hozzám. Igaz, hozzáteszi, hogy *látást* is látott, amiről azt mondja, nem tudja mi volt, ami *zavarba hozta* úgy, hogy egész testében megborzongott, *a szőre felállt* a félelem és a megdöbbenés miatt és önkívületi állapotba került. Mindez azt igyekszik megmutatni, hogy nem álmokról beszélt itt, hanem ez Isten tényleges bizonyossága volt, amit törvényesen kellett átvennie. S ebből látjuk, hogy minden látomásba, amit az ősatyák kaptak, Isten bizonyos jeleket tett, hogy bámulatba ejtse őket, s némi rémülettel és félelemmel sújtsa, ami a szava tekintélyét volt hivatott alátámasztani, hogy azt jobban fogadják (1Móz15:12, 28:17, Ézs6:5). Hiszen látjuk, hogy az emberek nem hajlanak annyira Isten Ígétének a meghallgatására, mint kellene, csak ha Ő megéretteti velük a fenségét. Ha valami nagy megbecsülésnek örvendő ember beszél hozzánk, akkor csodálatos látni, mennyivel buzgóbban figyelünk rá, mint amennyire a Szentírást hallgatjuk vagy olvassuk. Honnan származna ez, ha nem onnan, hogy testiek és bestiálisak vagyunk? Ennek a hibának az orvoslása végett Istennek tetszett mindig bizonyos jeleket adni az Ő fenségének azért, hogy befogadják az Ígétét és az emberek nagyobb hitelt és tekintélyt tulajdonítsanak annak. Amikor pedig a Szentírás bármi látomást említ, akkor mindig azt olvassuk, hogy a szent ősatyákat bizonyos félelem sújtotta, s nem ok nélkül. Ezért fel kellett készülniük az alázatra, hogy egyszerűen szolgálhassák Istent. De van egy másik ok is: noha szemlátomást készségeseknek kell lennünk Isten meghallgatásához, mégis kapacitásunk befogadni azt, amit mond nekünk, csak ha megszelídítjük a testünket. Mert olyan belső büszkeség van bennünk, amitől oly módon fuvalkodunk fel, hogy nem tudjuk, mi a jó és a kényelmes a számunkra mindaddig, amíg Isten le nem dönt minket. Látjuk hát, hogy Isten soha nem jelent meg az embereknek, hanem a félelem némi megérzését adta nekik azért, hogy végtére ne szeressék annyira önmagukat, s ne is támaszkodjanak oly nagyon a saját hírnevükre, és ne bízzanak a maguk erejében. Most már látjuk, hogy a hosszú leírás, amit Elifáz önt itt szavakba, mire vonatkozik. Azt mondja, hogy ez titkos dolog, amiből csak keveset fog fel. Igaz, hogy első ránézésre ez komolytalanságnak tűnhet, amikor titkosnak nevezi, hogy Istennek legalább annyira igaznak kell lennie, mint az embereknek, vagy (mert végül erre a következtetésre jut), az embereket nem tekintették annyira igaznak, mint Őt. Minden ember megvallja ezt szavakban, sőt, még a pogányok sem tagadták soha. Miféle titokzatosság vagy milyen titok lappang hát ebben a dologban? Legyünk biztosak benne a szükségesnél is jobban, mert jóllehet az emberek egyetértének abban, hogy senki sem igaz, egyedül csak az Isten, s mi tele vagyunk gyengeségekkel Vele összehasonlítva. Mindazonáltal nem ismerjük el kellőképpen és nincs is kellően belénk vésődve, mert ha teljesen és alaposan meg lennénk győződve Isten igazságosságáról, valamint a saját semmisségünkről, akkor biztosan nem kételkednénk úgy, ahogyan rendszerint szoktunk, nem hallatszana zúgolódás a szánkából, nem volna ellentmondás vagy válasz a szívünkben, s teljesen csendben kellene maradnunk. Valahányszor pedig tetszene Istennek megszégyeníteni minket, megvallanánk, hogy jó oka van arra. De most úgy áll a helyzet, hogy az emberek azonnal kapálózni kezdenek Isten ellen, amint megérinti őket, sőt, ha sajnálja a bűneiket és csak figyelmezteti őket, akkor nem jutnak azok semmiféle tényleges ismeretére sem. Bárki láthatja tehát itt, hogy minden ember fel van fuvalkodva a vakmerőségtől és nem tudják, valójában micsoda Isten igazságossága, hogy megalázkodnának miatta. Ezért ne ok nélkül nevezi azt Elifáz titkosnak, amikor Isten megmutatja, hogy egyedül Ő igaz, s minden embernek meg kell szégyenülnie a hiányosságaik miatt és el kell ismerniük, hogy nyomorultak. S ugyanezen a módon beszél szent Pál is (Rm3:21) a rómaiaknak, amikor elmondja nekik, miképpen volt ismeretlen és titkos dolog az emberek számára, hogy Isten Jézus Krisztus által akarta bemutatni az igazságosságát azért, hogy ez egész világ ismerje el magát Isten lekötözöttjének. Igaz, hogy az ember nem mondhatja, hogy itt bármiféle nehézség van, az emberek mégis (mint azt korábban megmutattam) nem is tudom, mit tulajdonítanak önmaguknak, s nem képesek megtalálni a szívükben azt, amivel kiemelhetnék magukat az említett túlságos méltóságteljeségből annyiban, hogy a véleményük szerint képeseknek vélik magukat a csodák megtételére a saját

szabad akaratukkal. Ezért hordozzák magukat a tenyerükön, hogy jutalmat vásárolhassanak Isten kezéből. Ezzel szemben azonban Isten az egyetlen ismert igaz, az emberekben pedig nem található más, csak gonoszság. Ennyit erről a dologról. De Elifáz annak kimondásával, hogy *keveset hallott az elhangzott szavakból* jól megmutatta, hogy nem magasztalta fel önmagát túl magasra. Mert nem állította, hogy rendelkezett volna a bölcsesség tökéletességével, nem kerülte el semmi a figyelmét, és felfogott mindent az utolsó morzsáig, hanem azt mondja, hogy megérezte Isten említett tanításának némi ízét és felfogta annak egyes részeit. Látjuk hát, hogy itt mértékletesen beszélt, kijelentve, hogy ő nem egy mennyei angyal, így nem szemlélhette Isten dicsőségét annak teljességében, hanem az ember kezdetlegességének megfelelően ismerte meg. miképpen közölje a felebarátaival azt a dolgot, amit Istentől kapott. Íme, mit akart mondani valójában. S ez arra int minket, hogy bármilyen bizalmasan mutatkozik is meg nekünk Isten, nagy dolog, ha [megengedi nekünk, hogy] részben ismerjük a dolgokat és nem szabad azt gondolnunk, hogy rendelkezhetünk bármiféle tökéletes tudással úgy, hogy abban semmiféle hiányosság se legyen. Mert akik így gondolkodnak magukról, becsapják önmagukat és ezzel kívülre helyezik magukat azon a kapun, ami korábban megnyílt előttük, hogy bejöhessenek. Ezért jegyezzük meg jól, hogy sok történik az érdekünkben, amikor bármiféle csekély ízét megérezzük Isten igazságának, vagy belépés nyílik előttünk annak ismeretébe. Ha pedig ezt lehet elmondani a prófétákról és a tanítókról, akiket Isten választott ki és rendelt el, és akiknek a legkiválóbb ajándékokat adta (mint azt látjuk itt Elifáz példájában), mit lehet elmondani rólunk? Mert ő nem úgy áll előttünk, mint valaki az egyszerű köznépből, hanem úgy, mint akinek Maga Isten jelent meg, de mégis azt mondja nekünk, hogy csak keveset hallott. Íme, mit kell legegyszerűbben is megjegyeznünk. Igaz, hogy ha teljes mértékben meg lennénk erről győződve, akkor nem mutatkoznának fennhéjázások a beszédünkben. Mert közülünk mindenki úgy véli, hogy semmiben sem tudatlan, s még a Szentírásban a leggyakorlatlanabbak is szükségszerűen azt vallják önmagukról, hogy annyira kifinomultak és éleselműek, hogy nem mondanak mást, csak helytálló indokokat úgy, mintha a Szentlélek a kabátujjukban lenne. S honnan származik ez a gőg, ha nem onnan, hogy azok, akik még nem léptek ki a saját bűvkörükből, azt hiszik, mindent megértenek. Aztán ez a gőg a gondatlansággal társul, mert a legtöbbször nem hajlandók tökéletesíteni magukat. S miért? Mert azt hiszik, eljutottak minden tudás tökéletességére, és sokakat, akik hallottak egy-két szót az evangéliumból, olyan eltelteknek látjuk azzal, amilyenek csak lehetnek. Nem hajlandók tanulni semmit több tudás megszerzéséért, nem, ők más embereket akarnak tanítani, röviden többnek lenni még a doktoroknál is. De Isten kineveti ezt a fajta gúnyos vakmerőséget. Mert az a kevés is, amit megkaphattak, elvétetik tőlük, ezért üresen fognak távozni annak megfelelően, ami meg van írva Szűz Mária énekében (Lk1:53), miszerint akik széllélbéleltek, magukat gazdagoknak vélik és a saját hírnevükre támaszkodnak, éhesen koplálnak. Akkor hát tanuljuk meg oly módon dicsérni az Urat azért, amit nekünk adott, s úgy szereznünk ismereteket, hogy naponta egyre jobban fejlődjünk, ha komoly a vágyunk, hogy egyre több hasznot húzzunk belőlük és teljes szerénységgel jussunk el azokhoz. S minél meghittebb, amit megtanulunk Istentől és az Ő Ígéjéről, annál inkább olyanoknak kell lennünk, mint a kisiskolásoknak, hogy ne akkora gőggel álljunk neki, mintha azt gondolnánk, hogy minden benne van az agyunkban. Helyette a képességeinknek megfelelően álljunk neki, mint említettem. Mert senki sem rendelkezhet minden bölcsesség tökéletességével Jézus Krisztus kivételével, hogy minden embernek adjon belőle részben és adott mennyiségben. Azután figyeljük meg jól a dolog körülményeit is. Mert Isten igazságosságáról beszél, amiről mi is szóltunk, valamint a mi arra vonatkozó ismereteinkről, hogy tele vagyunk bűnnel és romlottsággal. S teszi ezt azért, hogy a teljes tanítást tanulmányozzuk, teljesen biztosaknak lévén abban, hogy soha nem jutunk majd a végére. Ezért annál inkább meg kell jegyeznünk, s az egész életünkre alkalmaznunk. Hisz ha alaposan ismernénk, az emberek nem buknának bele a borzalmas sötétségbe a pápaság alatt. Mert mi a helyzet? Nekik felesleges dolognak tűnik beszélni a hit által történő ingyenes

megigazulásról, azt örült tanításnak tartják és gúnyolnak minket, amiért olyan sokat foglalkozunk vele. Igen, de itt azt látjuk, hogy még azoknak is, akik látomásokat kaptak a mennyből, sokat kellett tenniük ahhoz, hogy megértsenek valamicskét egy efféle titokból. Értsük hát meg, hogy ezzel a tantétellel szorgalmasoknak kell lennünk, mert amikor már minden értelmünket használni kezdtük, akkor sem fogjuk megérteni a benne foglaltak századrészét sem. Ezt bizonyítandó pedig: vajon Isten igazságossága nem végtelen dolog? S a romlottságaink vajon nem olyanok, mint a tenger vagy mint a feneketlen gödör? Ezért nem kell csodálkoznunk Elifázon, amikor azt mondja, hogy ennek a tanításnak csak a csekély előízét érezte. Most azonban térjünk rá arra, amit hozzátett: *egy lehelet (vagy szél) suhant ide-oda, ezért a teste megremegett és megborzongott, a szőre pedig felállt az egész testén mindenütt. Majd egy szellem jelent meg előtte, amit nem ismert, s végül egy hangot hallott a csendben.* Mindez azért történt, amit már említettem, azaz, hogy készségessé tegye Elifázt annak befogadására, amit Isten akart mondani neki, s oly módon készítse őt fel, hogy megértse: Isten volt az, Aki beszélt azért, hogy a tanításának tekintélyt adjon. Aztán hogy Elifáz megalázkodjon és többé már ne fuvalkodjon fel a vakmerőségtől, ahogyan az emberek rendszerint maguknak tulajdonítanak tudom is én mit. Elifáznak teljesen meg kellett alázkodnia, hogy megismerhesse a saját hiányosságait és minden dicsőséget Istennek adhasson. Igaz, hogy manapság nincsenek ilyen látomásaink, mint amilyenek abban a korban voltak. De tudnunk kell, hogy amikor Isten ilyen jeleket adott az ősatyáknak, azoknak manapság nekik is a hasznunkra kell válniuk. Ezért amikor a Szentírást olvassuk, meg kell érintenie minket Isten fenségének, hogy engedelmességgel adózzunk Neki és ne szennyezzük be az Ő szent igazságát úgy tekintve, mintha csak egy ember mesélne nekünk holmi pusztán kitalált mesét. Ehelyett inkább így kell gondolkodnunk: Látva, hogy az Alkotónk szól hozzánk, illik minden térdnek meghajolni Előtte és minden embernek megremegni a Tőle hallottaktól. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Azután tudjuk, hogy Isten a törvényének kihirdetésekor jeleket adott mindazok megrettetésére, akiket akkor akart tanítani. Ezért mondta a nép: ne menjünk közel a hegyhez, mert mindannyian meghalunk, ha Isten szól hozzánk (2Móz19:16, 20:18-19, Zsid12:18-19). Látjátok tehát, hogy Isten akarata volt oly módon hitelesíteni a törvényét, hogy a nép teljes bámulatba essen a mutatott csodák nagy száma következtében. S ezt vajon csakis azok kedvéért tette, akik abban az időben éltek? Nem, Isten velünk is meg akarta ismertetni a hatalmát, mely állandó a világ végéig. S az evangélium még nagyobb bizonyítékát adta a fenségnek. Így tehát nincs semmi, ami képes lenne akadályozni, illetve akadályozna minket az evangélium elfogadásában, csak ha a hálátlanságunk él a kegyetlenségünk kivájják a szemeinket. S noha nem láthatjuk az Isten által mutatott összes csodát, mégis meg kell elégednünk azzal, amit Isten tanít az Ígéje által anélkül, hogy bármiféle új látomásra vágyakoznánk, mint teszi azt megannyi kóbor lélek, akik szeretnék, ha angyalok jönnének le a mennyből új kijelentéseket hozva nekik. Ezzel azonban nagy rosszat tesznek Istennek, mert nem elégednek meg azzal, amit Isten olyan bizalmasan mutatott meg nekünk. Látjuk ugyanis, hogy ha rendelkezünk a Szentírással, akkor nem szenvedünk hiányt semmiben. S mindenekelőtt az evangéliumnak ebben a fényében, mint azt szent Pál megmutatja, rendelkezésünkre áll a bölcsesség tökéletessége. Mivel pedig ez a helyzet, így azok, akiket a valamiféle látomások utáni félrevezető vágy sarkall, jól elárulják, hogy soha nem is tudták, mi is a Szentírás. Ezért elégedjünk meg azzal, amit tetszett Istennek feltárni előttünk, amiképpen az Ő Fia, az Úr Jézus Krisztus is biztosít róla minket, hogy végleges befejezést ad nekünk, minden további kiegészítés nélkül. Ebből pedig látjuk, hová jutnak azok, akik összevissza akarnak kóborolni és átugorják a saját határaikat. Innen látjuk, honnan származik a borzalma zűrzavar a pápaságban, s látjuk azt is, mire alapozza a pápa az összes tanítását. Mert ő azt mondja, hogy az apostolok nem jelentettek ki mindent, ami hasznos az egyház számára, s a Szentlélek azért jött, hogy az emberekkel újabb hittételeket alkottasson és az emberek a szent zsinatokra támaszkodjanak. Mert ami a pápát és a hóhérait illeti, akik nem ragaszkodnak a Szentírás tisztaságához, őket kétségtelenül Isten vakította meg a saját

bolondságukban, s látunk közöttünk nagyon ostobákat és brutálisakat, akik végül odáig süllyedtek, hogy köveket és fatuskókat imádnak, valamint olyasmiket tesznek, amik miatt még a kis csecsemők is joggal megszegyenülhetnének. Ez pedig abból az ördögi kíváncsiságból fakad, hogy nem elégednek meg azzal, hogy egyszerűen csak a Szentírás tanítsa őket. Íme, min alapszik a törökök vallása is. Mohamed azt állította magáról, hogy ő az, aki elhozza a teljes kijelentést az evangéliumon túl, illetve az evangélium mellett. Ezzel aztán végleg ostoba állatokká váltak. Manapság pedig látjuk, hogy azok a szegény vadak minden másnál ostobább és értelmetlenebb dolgokkal foglalják el magukat. De ez Isten jogos bosszúja, Aki átadta őket a szándékosan makacs gondolkodásra. S ugyanez történt más fanatikus személyekkel is (főleg napjainkban), akik megzavarták az egyházat és azt akarták, hogy szüksége legyen a látomásaikra. S az egyik efféle tantétel miatt égették meg Szervétet, azt az átkozott teremtményt. Mert azt mondta, hogy a Szentlélek mostanáig nem uralkodott, hanem majd a jövőben kell eljönnie. Ez a nyomorult teremtmény meggyalázta Istent, mintha az ösatyáknak csak a Szentlélek árnyéka állt volna a rendelkezésükre és mintha miután egyszer megmutatta Magát látható módon az apostoloknak, azonnal visszavonult volna oly módon, hogy az egyház ismét híjával lett volna a Szentléleknek. Látjuk, miket állított, s miképpen tette magát bizonyos vonatkozásban Mohameddé, aki még a Szentléleknek is parancsol. De bárki láthatja, miképpen ragadta el őt az ördög, s szükséges volt, hogy Isten egyeseket egészen idáig juttasson, hogy végül még jobban utálhassuk őket. Ami minket illet, kövessük a rendeletet, amiről már beszéltem, azaz tanuljunk az Isten által elrendelt szabálynak megfelelően. Ne legyünk annyira féktelenek, hogy kötelezzük Istent az egyetértésre a vágyainkkal vagy az indulatainkkal, hanem elégedjünk meg a Szentírással, látva, hogy Isten annak a keretei közé zárt be minket. Azonkívül, ami Elifáz ama mondását illeti, miszerint *hangot hallott a csendben*, az azt hivatott megmutatni, hogy Isten oly módon készítette őt fel, hogy képes legyen elhordozni a neki mondottakat. Mert az ember, aki elragadtatásba kerül mondhatni transzban, hallhat valamit, de mégsem fog emlékezni rá, miután magához tér. Sokan vannak, akik mikor hallják a prédikációkat, hallják jól a bennük foglalt anyagokat, de az nem marad meg bennük, mert ha bárki megkérdezi tőlük, miről prédikáltak, egyetlen szót sem tudnak mondani. S miért? mert (mint a közmondás mondja) az értelmük elábrándozott: az egyikük az egyik dolog felett elmélkedett, a másik a másikon: a levegőben szállдостak, és nem szálltak le Isten meghallgatása végett. Mert minden hiábavaló képzelgés, ami megfogan bennünk és az eszünkbe ötlük, megannyi zavar, melyek gátolnak minket Isten olyan módon történő meghallgatásában, amilyennek annak lennie kell. Így azok, akik a saját képzelgéseik között kóborolnak, nem képesek felfogni ezeket a dolgokat s azt mondani: látok egy leckét, aminek általánosnak kell lennie közöttünk, a hit által teljesen bele kell nyugodnunk abba. Ezért mondja Elifáz, hogy *hangot hallott a csendben*. Mielőtt ugyanis Isten ezen a módon hajlamossá tette volna, azt feltételezte, hogy rajta áll, hogy meghallgassa és odafigyeljen a neki mondottakra. S ez az, ami futólag már érintettem: nevezetesen, amikor jövőnk meghallgatni Isten Ígését, akkor nem engedhetjük az értelmünket elkalandozni ide-oda, hanem rövid pórázra kell azt fognunk, hogy szorgalmasan figyeljen Istenre, s a testi vonzalmaink és hiábavalóságaink ne vonjanak minket a gonoszságba és ne fordítsanak el erre-arra a helyes útról. Röviden, csendben kell lennünk, hogy meghalljuk mindazt, amit Isten mond nekünk azért, hogy helyesen meg is érthessük mindazt. Látjuk, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. S most térjünk rá az Elifáz által itt közreadott tanításra. *Vajon a halandó igazabb lesz-e Istennél? igazabb lesz-e az ember az Alkotójánál? Íme, az Ő szolgáltaiban sem talál állhatatosságot (vagy igazságot) és az Ő angyalaiban is talál ostobaságot (vagy hiábavalóságot). S mennyivel inkább a sárházak lakosaiban?! Elifáz először is leszögez egy mondatot, ami mondhatni a téma, amire alapoz. Ez pedig nem más, mint az esztelenség az emberekben, amiért inkább önmagukat, mintsem az Alkotójukat akarják magasztalni. Vajon az emberek nincsenek híjával az értelemnek és a józan észnek, amikor így dicsőítik magukat az Alkotójukkal szemben? Íme, ez az ő témája, vagy alapja. S mivel az emberek nem egykönnyen*

viselik el a saját tekintélyük elítélését, íme az ok, amit a tanításának megerősítése végett tesz hozzá: ha Isten megvizsgálja az angyalait, bennük is talál hibát, s nem találja majd őket szilárdaknak, hanem be kell látniuk, hogy hiábavaló és gyenge teremtmények. Nos, ha az angyalok ilyenek, mi lesz az emberekkel, akik sárházakban laknak? Hiszen micsoda a mi testünk? Micsoda alapja van? Miféle szilárdság volt abban bármikor is látható? Egyetlen esőcsepp is elég ahhoz, hogy elmossa. Mivel ez a helyzet, legyünk biztosak abban, hogy nem tudunk megállni Isten jelenlétében, ha odaérkezve azt feltételezzük, hogy hoztunk magunkkal bármiféle saját igazságosságot, hiszen még az angyalok sem képesek erre. Látjuk tehát, hogy valójában mi hangzik itt el a számunkra. De azt is fontolóra kell vennünk, mit jelent az említés, amit az angyalokkal kapcsolatban tesz? Egyesek úgy vélték, hogy a józan ésszel ellenkezik, ha Isten nem találja az angyalait teljes mértékben igazaknak, arra a következtetésre jutottak, hogy nem azokról az angyalokról van itt szó, akik engedelmesek maradtak Isten iránt, hanem csak azokról, akik elbuktak és lázadókká váltak. Mert az ördögök egykor angyalok voltak. Ők azonban nem tartották meg az Isten által kijelölt helyüket, hanem szörnyű bukással buktak el úgy, hogy a kárhozát tükörképeivé lettek. Látjuk, miképpen magyarázták egyesek ezt a szöveget: nevezetesen, hogy *látva, nem volt állhatatosság ezekben a bukott angyalokban*, mit kereshetnénk az emberekben, akik agyagból vannak? De nem szabad igyekeznünk erőltetett magyarázatokkal magasztalni az angyalokat. Mert ezen a helyen Isten szolgáliról beszél, s a titulus tiszteletre méltó. Elifáz nem mondta volna azt, hogy *Isten nem talált állhatatosságot a szolgálóiban*, hanem azt mondta volna, hogy *íme, az ördögök, akik egykor Isten szolgálatára voltak rendelve*, most azonban olyan borzalmas módon buktak el, hogy a bukásukkal mindent megrendítettek, hogy még az emberiség is ugyanarra a végromlásra jutott és ugyanaz a hanyatlás lett az osztályrésze. Elifáz így beszélt volna. De azt mondta, hogy Isten nem talált igazat az angyalaiban, hanem ostobaságot vagy hiábavalóságot talált. Nem azt mondja, hogy lázadást vagy visszacsúszást, hanem csak a hiábavalóságot, ami magasztosabb beszédmód. Így ha mindent alaposan fontolóra veszünk, akkor kétségtelen, hogy Elifáz itt az Istent szolgáló angyalokról beszél, akik teljesen átadják magukat ennek. De mit ért az alatt, hogy nem volt bennük állhatatosság, hanem inkább hiábavalóság és állhatatlanság? Amikor szent Pál azt mondja, hogy (2Tim1:16) egyedül csak Isten halhatatlan, akkor biztos, hogy kizár minden teremtményt. De mégis tudjuk, hogy az angyalok halhatatlan lelkek. Mert Isten azzal a céllal teremtette őket, hogy többi ne váljanak semmivé, legfeljebb az ember lelke halhat meg bármikor. Miképpen egyeztetjük hát össze ezeket a mondatokat, miszerint az angyalok örök életre lettek teremtve, de senki sem örökkévaló, csak egyedül Isten? A megoldás nagyon könnyű. Az angyalok azért hallhatatlanok, mert felső hatalom tartja őket fönn, s mert Isten támogatja őket, Aki Önmagában halhatatlan és az élet forrása. Ő van bennük, mint ahogyan a zsoltárban olvassuk: Ó Uram, az élet forrása benned lakozik és a Te világosságoddal látjuk a világosságot (Zsolt36:10). Látva tehát, hogy nincs élet máshol, egyedül csak Istenben, az mégsem akadály a élet áttekintésének az összes teremtménybe, mivel az Ő kegyelméből származik. Látjuk, miképpen halhatatlanok az angyalok ám mégis állhatatosság bennük, hanem szükségük van arra, hogy Isten pusztán jóságból megerősítse őket. Enélkül az történe velük, amit a száznegyedik zsoltárban olvasunk (Zsolt104:29), ahol az áll, hogy ha visszavonod a Te lelked, minden megromlik. Mi más lenne hát, ami elevenséget ad az angyaloknak a mennyben, mint Isten lelke? S így látjuk, hogy nem önmaguktól van meg nekik az, amit Istentől kaptak, s nem is élvezhetnék örökre, ha Isten nem adná meg továbbra is az említett kegyelmet, amit beléjük helyezett. S ahogyan az életről beszéltünk, úgy kell beszélnünk az igazságosságról is. Az angyalok nem jobban állhatatosak, mint amennyire Isten megtartja őket a kezével. Jogosan nevezik őket fejedelemségeknek és hatalmasságoknak (Kol1:16), miután Isten a hatalmát általuk gyakorolja és vezeti őket. Röviden, az angyaloknak nincs önmagukban semmijük, amivel dicsekedhetnének. Mert minden erő és állhatatosság, amivel rendelkeznek, Istentől származik, ezért még inkább Neki tartoznak ezekért. Ami az utána következőket illeti,

miszerint *Isten ostobaságot vagy hiábavalóságot talál, illetve tesz* (mert a héber szó azt jelenti, Isten tesz), az nem arra utal, hogy az angyalokban található hiábavalóság Istentől származik, hanem azt, hogy Ő helyezi beléjük, azaz vádolja meg őket azzal az ítéletei által. Azaz, bíróként kimondja az ítéletet, hogy ostobaság és hiábavalóság (azaz hiba) van az angyalokban, sőt, meg sem állhatnának Előtte, ha szigorúan bánná velük. Íme, ez furcsának tűnhet azoknak, akik nem gyakorlottak a Szentírásban. De ha meggondoljuk, micsoda Isten igazságossága, akkor nem csodálkozhatunk azon, ha Önmagával összehasonlítva magukat az angyalokat is hibásnak találja. Mert mindig vissza kell mennünk arra a pontra, hogy a jó dolgok, amik benne vannak minden teremtményben, nagyon csekélyek ahhoz viszonyítva, ami Istenben van, hiszen Ő teljesen végtelen. Ezért mindig különbséget kell tennünk az egyik és a Másik között. Látjuk, hogy az angyaloknak csodálatos erejük és erényeik vannak, különösen velünk összehasonlítva, mert függetlenül attól, hogy az angyalok is teremtetett lények, joggal lehet őket dicsőíteni. Amikor azonban Istenre térünk rá, az Ő nagyságának minden mást el kell nyelnie ahhoz hasonlóan, ahogyan látjuk, miképpen sötétíti el a Nap az ég összes csillagát. S micsoda a Nap? Égítést a többihez hasonlóan, mégis, miután Isten megadta annak a teremtménynek, hogy nagyobb világossága legyen a többi csillagnál, azoknak szükségszerűen el kell halványulniuk, s egyetlen csillag sem látható, amikor a Nap a teljes erejében ragyog. De mi lesz velük, amikor majd Maga Isten lép színre? Ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs24:23), akkor nem lesz többé sem Nap, sem Hold, hanem Isten ragyogása lesz akkora, hogy azt mindenki meglátja és felismeri. Amikor Ézsaiás Isten királyságáról beszélt, akkor megmutatta, hogy mindennek el kell múlnia, és semmi mást nem fognak dicsőíteni, csak egyedül Istent. Ezt látva térjünk vissza az itt elhangzottakra, tudniillik, hogy Isten az angylaiban is talál hibát, még ha azok az Ő szolgálói is. S ez nem lehet másképp, csak úgy, hogy a szolgálat, amit az angyalok nyújtanak Istennek, tökéletes annak a tökéletességnek megfelelően, ami egy teremtményben lehet. Hasonlóan ahhoz ebben a vonatkozásban, mint amikor imádkozás közben azt kérjük Istentől, hogy az Ő akarata legyen meg a Földön ugyanúgy, mint a mennyben, akkor arról teszünk bizonyosságot, hogy nincsen visszasság abban az engedelmisségben, amivel az angyalok adóznak Neki, hanem olyan békés módon uralkodik bennük, hogy teljes mértékben igazodnak az Ő akaratához. De mindig észben kell tartanunk, amit említettem: amíg nem lépünk túl a teremtményen, addig an tökéletesség az angyalokban, mégpedig olyan tökéletesség, amilyen a teremtményben lehet. De ha eljutunk Istenhez, az említett tökéletesség mondhatni elnyelődik, ahogyan a csillagok sem látszanak többé, ha a Nap kibocsátja a saját világosságát. Aztán meg kell jól jegyeznünk azt is, amit szent Pál mond (Kol1:20): Jézus Krisztus azért jött, hogy összegyűjtse a Földön és a mennyben levő dolgokat. Ezzel pedig megmutatja, hogy az angyalok állhatatossága a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmében rejlik, mivel Ő a közbenjáró Isten és a teremtményei között. Igaz, hogy Jézus Krisztus nem az angyalokat váltotta meg, mert nekik nem volt szükségük váltságdíjra a halálból, amibe nem buktak bele, de mégis Ő volt a közbenjárójuk. S miképpen? Azért, hogy egyesítse őket Istennel teljes tökéletességben, utána pedig fenntartsa őket a kegyelmével, hogy megőrizze őket a bukástól. Látjuk azonban, hogy Isten talált hibát az angylaiban, mert nem volt bennük több állhatatosság, mint amennyit felülről kaptak, mit kell gondolnunk önmagunkról? Ugyanarra a következtetésre kell jutnunk, mint amit Elifáz hozzátett. Van akkora dicsőségünk, vagy hatalmunk, mint a mennyei angyaloknak? Vegyük az esetüket. Mert miképpen lettünk megteremtve? Romlandó és átmeneti a lakásunk. Dicsekedjünk, ahogy csak akarunk, nincs bennünk más, csak hiábavalóság: a mi testünk csak por és hamu, s mindennek meg kell romlani benne. Látva tehát, hogy agyagházakban lakunk, vajon kiválóbbak leszünk azoknál, akik Isten dicsőségében lakoznak és máris látják az Ő arcát? Az angyalok nincsenek kitéve semmiféle változásnak, mert már a mennyei halhatatlanságban lakoznak. S tapasztalatból tudjuk, hogy a mi életünk nem jobb egy fuvallatnál, s minden órában és percben várjuk a távozásunkat ebből a világból. S mivel ez a helyzet, miért van az, hogy olyan sokat képzelünk önmagunkról? Röviden, nincs állhatatosság

az emberben, ami fokozatosan ne romlana meg és foszlana szerte. S mivel így áll a dolog közöttünk és az Isten között, tanuljuk meg alaposan odafigyelni az egyik oldalra, tudniillik Istenre. Igaz, hogy nem értjük úgy az Ő nagy hatalmát, mint kellene, s az angyalok (akik most sokkal közelebb vannak Őhöz, s látják az Ő arcát) sem rendelkeznek tökéletességgel, hanem található bennük némi hiba, ha Ő szigorúan vizsgálja meg őket. Mi lesz hát velünk, ha fontolóra vesszük a saját gyengeségünket? Mivé válnak az erényeink, ha összevetjük azokat az angyalokkal, akik oly nemes és kiváló teremtmények? Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. A többit most nem tárgyalhatjuk.

Boruljunk le a mi jó Istenünk arca előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy tegyen annyira hajlamossá az Ő Ígéjének befogadására, hogy ne álljunk ahhoz szeleburdi módon, mert a hallott dolgok bemehetnek az egyik fülünkön és kimehetnek a másikon, hanem vigyük azokat magunkkal és véssük be mélyen a szívünkbe. Ezzel változtassuk meg romlott vágyainkat és tagadjuk meg önmagunkat. S megszabadulva minden önmagunkba vetett hiábavaló bizakodástól, ne vágyjunk másra, csak a nagy Isten magasztalására, annak a dicsőretnek a megadására, amit megérdemel, különösen az Úr Jézus Krisztusban nekünk adott kegyelemért, valamint a nekünk Benne megmutatott szeretetéért, amiért nem kímélte Őt, hanem halálra adta értünk. S éreztesse meg velünk annak gyümölcsét és hatékonyságát, hogy az Ő halála és szenvedései által vásárolt meg minket, hogy végül Isten, az Ő atyja előtt befogadottakká és hibátlanokká lehessünk. S adja meg ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A tizenhetedik fejezet, ami a negyedik a negyedik fejezetről és első az ötödik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a negyedik fejezet 18. és 19. verseinek magyarázatát, majd azét, ami után következik

Jób4:20-21

20. Reggeltől estig gyötrődnek, s a nélkül, hogy észrevennék, elvesznek örökre.

21. Ha kiszakíttatik belőlök sátoruk kötele, nem hálnak-é meg, és pedig bölcsesség nélkül?

Most következik az ötödik fejezet

Jób5:1-2

1. Kiálts csak! Van-é, a ki felelne néked? A szentek közül melyikhez fordulsz?

2. Mert a bolondot boszúság öli meg, az együgyűt pedig buzgóság veszi el.

Láttuk már, mire irányul ez a beszéd: az emberek megalázására, mivel oly távol állnak az angyalok tökéletességétől. Mivel pedig az a helyzet, hogy ha Isten szigorúan akarná megítélni az angyalait, bennük is találna elég hibát, mivé válnának azok, akik olyannyira képtelenek bármit mondani magunkét, mivel nincs bennük más, csak hiábavalóság? Mindazonáltal úgy tűnhet, hogy ami itt részletesen elhangzik, nem volt elégséges Elifáz szándékának az alátámasztására. Mert lehetnek az emberek gyengék és jóllehet az életük semmi, egyedül ebből azonban nem következik, hogy bűnösök vagy hibásak Isten előtt. Mert van pár dolog, ami elmondható: az életünk mulandó, s minden óra minden percében foszladozik, s mondhatjuk, hogy Isten elítél minket. De ha mindent alaposan fontolóra veszünk, az itt felsorolt okok a célnak megfelelőek. Mert a dolog nem egyszerűen az emberek törekénységére vonatkozik a testük vonatkozásában, hanem arról van szó, hogy itt ebben a romlandó testben élnek, s lehetnek annyira földiek, hogy nem is gondolnak magukra, noha a halál folytonosan a szemük előtt van. Aztán meg kell figyelniük a hasonlatot is az itt szereplő módon és formában az angyalok és a halandó emberek között. Látjuk, hogy az angyalok közel vannak Istenhez és az Ő dicsőségét szemlélik, teljesen átadva az Ő szolgálatára. Mindezek ellenére nincs bennünk több állhatatosság, csak amennyire Isten kegyelme támogatja őket. Magukban elhalványulhatnak és eltűnhetnek, ha Isten az Ő pusztta jóságából nem tartaná fenn őket. De most térjünk rá az emberekre. Hol élnek? Elég messze az említett mennyei dicsőségtől, itt az említett átmeneti lakóhelyen, mert mi más a mi testünk? Akkor (igazán szólva) a koporsóinkban vagyunk. A testünk ugyanis börtön, mely olyan sötét, hogy úgy akadályozza Isten szemlélését, mintha már a föld alatt lennénk. Miből vagyunk? Porból. De mégsem szemléljük önmagunkat, hogy miképpen romlunk folyamatosan, s hogy a halál szüntelenül fenyeget – ezzel egy cseppet sem törődünk. Ezen nem kell csodálkoznunk, bár az emberekben nincs más, csak gyengeség, látva, hogy az angyalok sem rendelkeznek maradéktalan tökéletességgel, akik pedig oly közel vannak Istenhez, hanem Isten elítélhetné őket, ha úgy látná jónak. Látjuk tehát, hogy az Elifáz által itt használt érv nagyon alkalmas és illik a céljaihoz. Most még súlyoznunk kell az itt érintett szavakat, hogy hasznos húzassunk belőlük. Igaz, hogy amikor bárki az élet rövidségéről beszél nekünk, azt szükségtelen beszédnek tekintjük, hisz ki ne tudná azt? De nem a semmiért beszél Isten olyan gyakran róla és idézi az emlékezetünkbe. Mert ha alaposan felfognánk, micsoda a mi életünk, akkor biztos,

hogy először is nem lennénk olyan világiasak, mint amilyenek vagyunk, s a gondolataink se lennének annyira ostobák, mint amilyenek. Másodszor, törődnék a mennyei királysággal, s teljes mértékben arra támaszkodnánk. Mi azonban megvetjük a mennyei életet és úgy belegabalyodunk az ittenibe, hogy képtelenek vagyunk abból kiszabadulni. Ebből következik tehát, hogy közülünk senki sem tudja, mi az a dolog, amit mindegyikünk megvall, azaz, hogy az életünk pusztán árnyék és elmúlik. Az ember pedig olyan, mint a virág, vagy a zöld növény, gyorsan levágnak és kiszárad. Röviden, noha a földi élet rövidségét jelentő közmondások mindig nagy számban léteztek, s még mindig léteznek, azok mégsem hatolnak be a szívünkbe. Ebből látjuk, miért kapunk figyelmeztetést arra, hogy jobban gondoljuk át. Biztos, hogy ha úgy tudnánk számolni az éveinket, ahogy Mózes beszél róluk a kilencvenedik zsoltárban (Zsolt90:12), akkor valóban meg kellene tanulnunk gondolkodni is a halálról, s várni a jelle, amihez Isten hív. De mi történik? Azt sem tudjuk, hogyan számoljuk azokat az ujjainkon. Mert íme, a gyermekkorunk olyan, hogy akik abban vannak, kevésbé különböznek az oktalan állatoktól, azt leszámítva, hogy több az akadály és a baj velük. Ami azonban az értelmet vagy a józan észről, abból kevés vagy semmi sincs a kicsikben. S természetesen, ha egyszer közel jutunk a felnőttkorhoz, a vágyaink úgy forronganak, hogy lehetetlen azokat megzabolázni. Felnőttkorba jutottunk? Kifolyik a kezünk közül és az idős kor közeledik hozzánk, így nem marad más bennünk, csak belefáradás az életbe és másoknak a baj és a fájdalom okozása. Így ha tudni akarjuk hogyan kell számolni az életünk múlását az ujjainkon, akkor biztosan nem lehetünk olyan együgyűek, mint amilyenek vagyunk. Ezért ne gondoljuk, hogy csak az időnket vesztegetjük, amikor ezen a leckén gondolkodunk, azaz annak megismerésén, hogy az életünk semmi és százezer halál fenyeget minket a legnagyobb boldogság közepette is itt alant. Amikor valamelyik rokonunk vagy barátunk eltávozik, vagy ha látjuk bármely holttest temetését, hajlamosak vagyunk ezt mondani: micsoda az ember élete? Ha bármely nagy ember hal meg egy városban vagy vidéken, még jobban megindulunk. De mindezt fokozatosan elfelejtjük. Ezért kell gyakorolnunk magunkat ebben a tanításban egész életünkben mindvégig. Ebből látjuk, miért beszél nekünk így a Szentírás. Ami pedig a mostani szöveget illeti, először is azt olvassuk, hogy *az emberek sárházakban laknak és csak porból vannak*. Azaz, ha megvizsgáljuk ezt a mostani életet önmagában, akkor miből áll? Olyan lakóhelyünk van, ami csak romlásra hajlamos. S mi mások ezek, mint a testeink? Íme, micsoda a mi szilárdságunk: minden morzsája gyorsan elporlik és minket felemésztenek a férgek vagy a szél. Azaz, olyan gyorsan távozzunk, mint egy féreg, ami semmi, s aminek nincs semmi becsülete élőlényként. Mi azonban még gyorsabban felemészttetünk, amint az. Utána Elifáz hozzáteszi: *Az emberek elpusztulnak és felemészttetnek reggeltől estig*. Egyesek úgy magyarázzák ezt, mintha azt jelentené: az emberek gyorsak pusztulni el, és ez nagyon igaz. De ebben több is van: nevezetesen, életünk egyetlen perce sem múlik el mondhatni a halál közeledte nélkül. Ha kellően fontolóra vesszük, hogy amikor egy ember reggel felkel, biztosan nem tesz egy lépést sem, nem eszik egy falatot sem és a kisujját se mozdítja meg anélkül, hogy ne öregedne egyre jobban és jobban és ne rövidülne az élete. Akkor hát még ránézésre is azt kell mérlegelnünk, hogy az életünk repül és elillan tőlünk. Látjuk tehát, mit jelent a felemészttetnek reggeltől estig kifejezés. Utána pedig azt olvassuk, hogy az emberek örökre elpusztulnak, mert senki emberfia nem gondol rájuk. Ezen a két dolgon kell elmélkednünk, hogy hasznot húzhassunk ebből a tanításból. Az egyik dolog az, hogy bármit is teszünk, a halál mindig a szemünk előtt van és kénytelenek vagyunk rá gondolni. Ez (mint említettem) jól ismert az emberek között: még maguk a pogányok is képesek ezt felismerni. De mi van akkor? Mindenki képes a doktor szerepét játszani más emberek az itt említettek tanításában, közben pedig senki sem jó tanár közülünk ebben a vonatkozásban. Mert nincs ember, aki a cselekedeteivel kimutatja, hogy valaha is tudta, mit jelent felemészttetni reggeltől estig. Nevezetesen azt, hogy minden boldogsága csak gyengeség, és nincs állhatatosság bennünk, hogy megtartsuk magunkat egyetlen folytonos állapotban, hanem mindig sietünk a halál felé és a halál is mifelénk, így végül szükségszerűen el is kell jutnunk

ahhoz. Íme, ha nem is rendelkezénék többel, csak ezzel az egyetlen tanítással, az nem válna hasznunkra, hanem csak felkavarna és kínozna minket. Hasonlóan ahhoz, mint mikor a pogányok tudták: az életünk olyan gyorsan repül, hogy arra a következtetésre jutottak, hogy a legjobb lenne meg sem születni, s minél hamarabb meghalunk, annál jobb nekünk. Íme, miképpen vetették el a pogányok Isten kegyelmét, mert nem ismerték a kegyet, amiben részesített, amikor a világba küldött, hogy megmutassa: Atyánk Ő. Mivel ugyanis értelmes teremtmények vagyunk, s Isten képmása van a természetünkbe vésve, van tanúsítványunk arról, hogy a gyermekeiként tart itt minket. S megvetni ezt a kegyelmet és azt mondani, hogy jobb lenne, ha soha nem is lettünk volna megteremtve vajon nem nyilvánvaló istenkáromlás? Ezért nem elegendő tudnunk, hogy amíg ebben a világban vagyunk, minden óra minden pillanatában felemésztethetünk, hanem el kell jutnunk a második pontig. Azaz, ha egyszer jól megláttuk, mennyire törekeny az életünk, azt is meg kell jegyeznünk, miképpen javít meg minket ismét Isten kegyelme, különösen azt, miképpen támogat és tart fenn minket ugyanez – annak megfelelően, ahogyan ez a két pont össze van egyeztetve a száznegyedik zsoltárban (Zsolt104:29-30). Mert ott az van megírva, hogy amint Isten visszavonja a lelkét és a munkáját, minden megromlik. Igen, de a próféta azt is hozzátette, hogy ha Isten kiterjeszti a hatalmát, minden megújul ebben a világban, s minden megelevenedik Általa. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk: azt, hogy amikor a semminél is kevesebbnek ismerjük magunkat, s olyan kitetteknek a halálnak, hogy minden erőfeszítésünk ellenére oda kell jutnunk, akkor azt is meg kell értenünk, hogy ebben az oly nagy gyengeségben Isten a kezével tart fenn minket és a kegyelmével erősít meg. Íme, minek kell örvendeznünk. De a fő dolog az, hogy a szemünk előtt kell tartanunk a jótéteményt és a jó kegyelmet, amit Isten adott meg nekünk a természet rendje felett, amikor helyreállított az Ő Ígétével, ahogyan Ézsaiás próféta mondja: Minden test csak fű (Ézs40:6-8). Íme az ember zöldellő és virágzik egy ideig, de fokozatosan elszárad. Az Úr Ígéje azonban örökre fennmarad, sőt nemcsak a mennyben folyamatos, hanem az is a célja, hogy általa örök életünk lehessen és meg legyünk váltva ennek a földi életnek az egyetemes romlottságából, hogy Isten élhessen bennünk és részeseivé tehessen minket az Ő örökkévalóságának. Látjuk tehát, hogyan kell hasznat húznunk ebből a leckéből, mint azt majd nemsokára megint látni fogjuk. Továbbá, miután látjuk magunkat oly gyorsan elillanni, hogy reggeltől estig folytonosan a romlásunk felé megyünk, ezért foglalkoznunk kell az Isten által nekünk kiszabott idő jó felhasználásával, hiszen az oly rövid. Isten azért helyezett minket ebbe a világba, hogy az Ő szolgálatában foglalkozkodjunk: ha hosszú időnk van is, akkor sem lehetünk sem elég szorgalmasok, sem elég buzgók a kötelességeink ellátásában, hogy elfoglaljuk magunkat, amikor az Isten szolgálatához látunk testileg és lelkileg egyaránt. Mivel azonban látjuk, hogy Neki csak a kezét kell megmozdítania s az utolsót lélegezzük, vajon nem kell sokkal buzgóbban futnunk? Annak megfelelően, amire a Szentírás is buzdít, megmutatva, hogy az életünk egy versenyfutás ezért nem ténfereghetünk, hanem minden embernek meg kell erősödnie, önmagát ösztökélve és sarkantyúzva a fejlődésre. Látjuk tehát, mit kell még megjegyeznünk ebből a mondatból, ahol elhangzik, hogy az emberek felemésztetnek reggeltől estig. Most azonban térjünk vissza arra, amit Elifáz hozzátett. azt mondta, *örökre elvesznek mert egyetlen ember sem gondol rá*. Valaki megkérdezheti, hogy vajon elkerüljük a halált, ha nem gondolunk rá? Mert a negyvenkilencedik zsoltárban azt olvassuk, hogy a bölcs emberek és a bolondok mind egy nyájba lesznek összegyűjtve (Zsolt49:11). Ezért meg kell értenünk, hogy az egész emberiség a meghalás szükségessége alá van rekesztve. S miért mondja, hogy örökre elvesznek, mert senki sem gondol rá? Elifáz mindenekelőtt azt akarta itt tanítani, hogy az emberek nagyon megzavarodnak, amikor nem néznek önmagukra. Mert amit itt mond, azt mindig a szóban forgó esetre kell vonatkoztatnunk. Nem általánosságban beszél arról, hogy az ember élete mulandó, nem lépve ezen semmivel sem túl, hanem azt akarja megmutatni nekünk, hogy miután ostoba, földön csúszó-mászó teremtmények vagyunk itt lenn a Földön, nem érhetjük el az angyalok tökéletességét, sőt, meg sem közelíthetjük azt. Így mikor azt mondja,

hogy mindenki örökre elvész, mert senki sem gondol rá, úgy érti, hogy az emberek úgy élik a napjaikat, mint az oktan állatok, ítélőképesség és megfontoltság nélkül, nem gondolva a halálra bármely hosszú idővel előtte, ezért későn veszik észre. Másrészt azt akarja kijelenteni, micsodák az emberek a saját természetükben, ha Isten nem gyűjti őket Magához és nem kormányozza a Szentlelkével, hogy végre odafigyeljenek erre a tanításra. Íme a két dolog, amiket meg kell jegyeznünk. Ami pedig az elsőt illeti, közel áll ahhoz a szöveghez, amiről azt állítottuk, hogy most is a prófétától származik. Mert ott a próféta gúnyolja az emberek gondatlanságát, amiért úgy számolnak, mintha örökké itt maradnának (Zsolt49:14-15), pedig jól kellene látniuk, micsoda az életük valójában. Azaz, egy kézmozdulatra összetörnek. De senki nem gondol arra. Úgy tűnik, mintha azt emberek örömeiket lelnék a saját maguk elámításában és elfelejtésében. Nem foglalkoznak a végükkel, hanem úgy hordozzák magukat kézben, mintha bálványok lennének. Ez vajon nem szándékos lerészegedés a brutalitásban? A próféta azonban azt mondja, hogy ez az ostobaság megrovást kap, s a tapasztalatból jól ismert, hogy az emberek becsapják önmagukat és homlokegyenest a pusztulásba törtetnek, amikor olyan halhatatlansághoz igazodnak, amikor képzelik, hogy örökké itt fognak lakozni. Látjuk tehát itt azt az ostobaságot, amit egyetlen szempillantással is észre lehet venni. De (mondja), mégis olyan messze vannak a követőik attól, hogy kicsit is bölcsőbbek legyenek, hogy úgy gyűlnek itt egy nyájba, mint a juhok, s a sír pedig elnyeli mind a nagyot, mind a kicsit. Közben pedig senki nem gondol erre. Látjuk, miképpen viszonyul ez Elifáz céljához. Ezért figyeljük meg, hogy a Szentlélek azt akarja velünk megértetni: mivel ennyire állhatatlanok vagyunk, a halálnak mindig a szemünk előtt kellene lennie azért, hogy igyekezzünk afelé és ne kapaszkodjunk félelemmel ebbe a világba, amikor tesz Istennek kivenni minket belőle. S ne is döbbenjünk meg úgy, mint a legtöbben teszik, akiken oly hatalmas megdöbbenés lesz úrrá, mintha nem is tudom hol lennének. Ezért, ha jóelőre végiggondoljuk, milyen lesz a végünk, s milyen feltételekkel lettünk megteremtve, akkor nem pusztulunk majd el a bolondokhoz hasonlóan anélkül, hogy gondolnánk rá. De még több is van: az előrelátásunknak tovább is kell terjednie ennél a dolognál, ha nem pusztulunk el örökre. S miért? Mert itt csak egyfajta emberekről történik említés. Bizonyos, hogy ha nem látjuk a megújulást, amit Isten vitelez ki a Lelkével, akkor mindannyiunknak meg kell semmisülni. A jobb megértés végett pedig hívjuk segítségül a százkettedik zsoltárban megírtakat (Zsolt102:27-29). Ott tulajdonképpen az áll, hogy az embereknek nem szabad túlbecsülniük magukat a saját állapotukban, sem nem szabad a boldogságukkal hencegniük: a próféta magukat az egeket is felhossa példának. Bár oly nagy fenséget láttunk azokban, hogy elbámulunk attól, mégis, maguk az egek is megöregednek és változnak, majd megromlanak, mint a ruha. S akkor mi lesz az emberekkel? Ők szükségszerűen vajon nem sokkal törékenyebbek? Közben (mondja) Isten gyermekeinek magva megmarad. Ha istenfélelemben élünk, szilárd és jól megalapozott lesz a helyzetünk. Íme, miképpen választja el a próféta Isten gyermekeit a természet általános rendjétől, ha egyszer beléjük került az élet magva, amiről szent Pál is beszél a rómaiaknak írt levél nyolcadik fejezetében (Rm8:10-11). Mert nézzük meg, miképpen vigasztal minket: ránk nehezedik ugyan a romlandó test súlya, de (mondja) megvan bennünk Isten Lelke, ami a valódi életünk magva, s az Ő erejével egy napon teljesen helyre leszünk állítva. Ezért jegyezzük meg jól, hogy azok, akik úgy gondolnak a törékenységre, ahogyan kell, miután önmagukat semminek ismerték meg, s rájöttek, hogy csak hiábavalóság és hazugság van bennük, nem fognak végleg elpusztulni. S miért? Mert azt az orvosságot keresik, amit Isten kínált nekik, ami nem más, mint hogy ki lesznek gyűjtve a halál rabszolgaságából, s megújulnak Isten által, Aki magának választotta őket és rájuk árasztja az erejét, hogy vizet meríthessenek az élet forrásából. Látjuk tehát, miképpen nem pusztulhatnak el végleg azok, akik elgondolkodnak mind a jelenvaló életről, mind annak a végéről, mivel Isten orvosolni fogja azt a nyomorult állapotot, amibe a természet által beleszülettek és Magához szólítja majd őket. Ezt kell megjegyeznünk ebből a mondatból, s erre utaltam nemrég, nevezetesen, hogy amikor egyenként észrevettük, hogy az életünk semmi, az

nem vált túl nagy hasznunkra. S miért? Mert csak a kétségbeesésbe űzött minket. De ha felbátorodunk, akkor mindkét dologra ügyelnünk kell: nevezetesen, mikor látjuk a szükségét önmagunkban annak, hogy amíg nem kerülünk közel Istenhez, siránkoznunk kell, és nem cselekedhetünk úgy, mint a világiak, akik megittasulnak a maguk pompájában, gyönyöreiben és gazdagságukban, szándékosan és akarattal gúnyolva és elámítva önmagukat. Nekünk azonban (mint mondtam) el kell vetnünk minden efféle szemellenzőt és ki kell nyitnunk a szemeinket. S amikor a mi Istenünkhöz járulunk, elismerve a nyomorúságos helyzetet, amiben vagyunk, akkor biztosaknak kell abban lennünk, hogy Isten ki fogja nyújtani a kezét felénk, mert nem törekszik másra, mint megtámogatni minket és kivonni abból a sötétségből, amelyben a természetünknel fogva vagyunk. Látjuk tehát, hogy valójában mit kell megjegyeznünk. S rögtön utána ezt mondja: *az emberek kiválósága elvételük, s nem bölcsességben fognak elpusztulni*. Igaz, hogy a halálnak meg kell aláznia minket, azaz Istennek kell megfosztania mindegyikünket a dicsőségtől, s mondhatni semmikké kell válnunk azért, hogy megtudjuk: a szilárdságunk és az erőnk nem származik máshonnan, mint a mi Istenünk pusztaságából. Röviden, nem magunkban élünk, hanem mert tetszett Istennek, hogy közeledjünk Őhozá, s a Benne levő teljességből merítsünk annak megfelelően, amit megadott nekünk a mi Urunk Jézus Krisztusban. Mert Ő a számunkra megnyílt forrás, amit Isten mutatott meg nekünk, s amihez vezet is minket, hogy betöltekezzünk vele. Akkor nekünk semmivé kell tennünk a magunk természetét, ráadásul tudnunk kell, hogy miután Isten egyszer megfosztott attól, ismét felöltöztet majd bele. S itt látjuk, miért teszi hozzá szent Pál (ahol azt mondja, hogy nyögnünk kell, amíg ebben a világban vagyunk). Nem azért, mert mezítelenek akarunk lenni (mert még mindig itt akarunk élni: íme, hová hajt minket a természetünk), hanem mert tudjuk, hogy létezik egy másik, jobb lakóhely a számunkra előkészítve, amikor ez a lakóhelyünk végül megsemmisül és Isten felöltöztet minket a Maga halhatatlanságába, és ismét visszaállít a valódi állapotunkba (2Kor5:2). S ez az a dolog, amiben különbözünk a hitetlenektől, s azoktól, akik egy morzsányit sem ízleltek meg Isten kegyelméből. Látjuk tehát, miért hangzik el ebben a mondatban: Vajon nem vétetik el tőlük minden kiválóságuk? Mert ha csak az emberek jelenlegi állapotára nézünk, s azt vesszük fontolóra, micsodák ők önmagukban, akkor szükségszerűen arra a következtetésre jutunk, hogy a halálban semmivé válnak. De nekünk megvan Isten kegyelme, ami természetfeletti támogatás a számunkra, annyiban, hogy meghalva nem pusztulunk el, s mikor lemeztelenítettünk, azonnal ismét fel leszünk öltöztetve, mint már mondtam. S ebből látjuk, miért tette hozzá Elifáz: *Nem bölcsességben*. Mert mindig el akarta ítélni az embereket, amiért olyan nehéz felfogásúak, hogy soha nem gondolnak önmagukra. Akkor jegyezzük meg, hogy nagy bölcsesség felkészülnünk a halálra, és vidáman keresztül menni rajta, amikor eljön. Azt mondom, sok hasznunk lesz belőle és bölcsék leszünk Isten szemében, amikor alaposan megtanuljuk ezt a mostani leckét, s képesek leszünk felhasználva a gyümölcsét élvezni. Mindazonáltal mégis látjuk, miképpen kerüli ki minden ember. Mert gyászos dolog, s ha egy ember a halálról beszél, mindenki megszorodik és rosszkedvűvé válik. Ennek ellenére az a helyzet, hogy ha az emberek nem gondolnak rá, akkor szükségszerűen a saját csapdájukba kell beleesniük minden koholmányukkal és az összes tanácskozásukkal, s a legnagyobb bölcsesség, amivel úgy képzelik, rendelkeznek, szükségszerűen bolondságnak bizonyul majd. S miért? Mert van annál nagyobb ostobaság, mint amikor az ember nem ismeri önmagát? Mi más célt szolgál minden bölcsességünk és a józan ítélőképességünk, mint hogy önmagunkra nézzünk? Így akik nem gondolnak a halálra, egy gondolatot sem szánnak arra, a lehető legnagyobb mértékben esnek a saját csapdájukba. Sőt a szívükben fiatal csikókként feledkeznek meg önmagukról. Látjuk, hogy minden egyet jelent: mintha az emberek el akarnák temetni mindazt az észet és értelmet, amit Isten adott nekik. Nem ok nélkül ítéli hát el itt Elifáz az embereket, amiért bölcsesség nélkül halnak meg. Mert ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy Isten mondta meg nekik, hová menjenek és Ő tűzött volna ki célt eléjük, úgy, mintha ezt mondta volna: gyere ide, ám ők egész életükben csak az ellenkező

irányba futnának. S ha eljön az ideje, amikor távozniuk kell, akkor morognak és duzzognak, küzdve és harcolva Isten ellen, bár az semmi hasznukra sincsen. De mégis dühödöttségűt mutatnak. S a hatásaiban látjuk, hogy így cselekednek, s ezt kell megjegyeznünk ebből a szövegből.

Már csak a végkövetkeztetést kell megvizsgálnunk, amit Elifáz fogalmaz itt meg. Ez pedig az, amikor azt mondja Jóbnak, hogy ha bármerre fordulna is, nem találna sem magához, sem a társaságához hasonló hűséges embert, hanem olyan ő, mint az Isten által végleg elfelejtett ember. Ebből látjuk, hogy amikor az eddigiekben az emberekről beszélt, olyanoknak tekintette őket, amilyen valójában a tulajdonképpeni természetükben, egyáltalán nem véve tekintetbe azt a speciális kegyelmet, amit Isten az övéinek ad meg, megnyitva előttük a királyságát, megadva az üdvösség reménységét, a Szentlelkével kormányozva és a jobb és örök életre vezetve őket. Elifáz tehát az embereket itt a saját tulajdon állapotuknak és helyzetüknek megfelelően akarta meghatározni olyanoknak, amilyenek saját maguktól, abban az időben, amikor el vannak szakadva Istentől. S ez kiderül abból, amit Jóbnak mond: egyetlen hozzád hasonló hűséges embert sem találhatsz, vagy olyat, akit a társadnak nevezhetsz. S miért? Mert (mondja) a bolondot a bosszúság öli meg, az irigység (vagy rosszindulat, vagy rosszkedv, vagy a méreg, vagy az indulatosság, ami vadállat módjára rája az embert) pedig az a dolog (mondja), ami meggyilkolja a bölcsét. De természetesen az általam már elmondottaknak megfelelően Elifáz itt tévesen vonatkoztatja ezt Jób személyére, sőt, ezzel nagyon rosszat tesz neki. Ettől függetlenül ez a tanítás nem szűnik meg egyszerre igaznak és nagyon hasznosnak maradni. S hogyan? Úgy, hogy valahányszor csak Isten keze büntet minket, azokra kell tekintenünk, akik előttünk voltak, hogy meglássuk, hasonló kínokat és haragot szenvedtek-e el, vagy sem. Mert ha látjuk Isten gyermekeit, akik kitaposták az utat előttünk, nem szabad megszorodnunk, ha csatlakozunk hozzájuk. S hogyan? Látjuk, hogy a szent ősatyák, akik sokkal kiválóbbak voltak minden más embernél, olyan megpróbáltatásokat tűrtek el, mint senki más. Nos, ha Isten nem kímélte őket, nekünk miért kellene náluk kiváltságosabbaknak lennünk? Így tehát, valahányszor csak látjuk, hogy Isten gyermekeit különböző vesszők sújtják, s megannyi nyomorúság és szomorúság háborgatja őket, ezzel kell vigasztalnunk magunkat és felvidítanunk a szívünket. Mert mindig azt a véget kell szem előtt tartanunk, hogy Isten soha nem hagyta el őket, hanem megkönyörült rajtuk, amikor ennyire szélsőséges helyzetbe jutottak. Akkor abban kell reménykednünk, hogy velünk is megteszi ugyanezt. Ezt különösen jegyezzük meg. Továbbá, ha azt akarjuk, hogy Isten megszájon és könyörületes legyen irántunk, akkor óvakodjunk attól, hogy Ellene zúgolódjunk és ne rugdalózzunk az ösztöke ellen. Mert ha megtesszük, akkor ez a mondat rajtunk bizonyosodik majd be: a bolondot a bosszúság öli meg. Mintha azt mondta volna, hogy akik bosszankodnak és a fogukat csikorgatják a megpróbáltatásaik miatt megmutatják, hogy a kárakra volt Isten iskolája. S végül mi érnek el vele? Csak a nyomorúságuk fog megkettőződni. Amikor kitajtékozták magukból az Isten elleni haragjukat vagy kiköpdösték az istenkáromlásaikat, akkor vajon úgy vélik, megnyerték érte az őket megillető díjat? Ó jaj, dehogy, nagyon becsapják magukat. Mert (mint azt már mondtam) csak a nyomorúságaik fognak megduplázódni. Íme, miképpen öli meg a harag a bolondot. Azonkívül, amikor rosszindulattal viseltetnek mások iránt és Isten ellen tiltakoznak, amiért gorombábban bánt velük, amint ezzel vagy amazzal. Mi mást tesz ez a zúgolódás, mint elszorvasztja őket, így aztán elpusztulnak és végül megsemmisülnek? Íme, mit kell megértenünk ebből a szövegből. De a pápisták is nagyon túllóttek a célon, amikor Elifáz eme mondását a maguk hasznára igyekeztek fordítani annak bebizonyítása végett, hogy az embereknek a már elhunyt szentekhez kell imádkozni, s hozzájuk kell futniuk menedéket találandó. Íme (mondják) meg van írva, hogy Jóbnak tisztelnie kell a szentek közül néhányat, s hozzá kell fordulnia, ha netalán válaszolna neki. Ennyit erről. Hisz az hangzik itt el, hogy Jób a halottakat kereste azért, hogy közbenjárjanak érte Istennél? Nem, épp ellenkezőleg (mint azt korábban megmutattam), az az igazság, hogy nem találta egyetlen szentet sem a társaságában. S miért? Mert a szentek

mindig béketűrő gondolkodásúak a nyomorúságaikban, s Isten oly módon bünteti őket, hogy visszafogja a szigorúságát, hogy a vége mindig jó és boldog lehessen. S noha egy ideig mintha lerázta volna őket a kezéről úgy, hogy nem lehetett észrevenni, hogy bármi gondot viselne rájuk. Mindazonáltal ők Őrá bízták magukat és mindig Hozzá imádkoztak, biztosra véve, hogy soha nem fog végleg megfélemlíteni róluk, s nem csalódnak a nekik megígért üdvösséget illetően sem. Íme, mi volt Elifáz szándéka. Látjuk tehát, hogy a pápisták hamisítók, és nyilvánvalóan megrontották a Szentírást. Biztos, hogy egy célnak kellett lebegni előttük: nem a brutalitásukat értem alatta, hanem hogy hatalmas szükségük volt a Szentírást elcsúrní-csavarni az álmaik bizonyítása végett. Azt szeretnék elhíttetni az emberekkel, hogy az elhunyt szentekhez kell imádkozniuk, de erről a Szentírás egyetlen szót sem mond, s az ember sem találhat egyetlen szótagot sem benne, ami ezt bizonyítaná. Ők azonban bizonyítani fogják, ezért fenekestől fel kell forgatniuk mindent, s a fehérből feketét kell csinálniuk. De nekünk közben ki kell kerülnünk minden ember koholmányát, amit ostoba módon koholtak Isten jóváhagyása nélkül. S miképpen? Először is, minden ember letévelyedik az üdvösség helyes útjáról, amikor a saját koholmányait követik. Másodszor, az úgymond darabokra tépi a Szentírást, ahogyan az emberek megrontják és a feje tetejére állítják. Ezért tanuljunk meg utálni mindent, amit az emberek a saját elméikben kovácsoltak ki, s tartsuk magunkat ahhoz az egyszerűséghez, hogy nem szabad sóvárognunk a tudásra azon kívül, amit Isten jelentett ki nekünk a saját szájával. Zárásképpen jegyezzük meg jól ezt a két dolgot, melyekre már vetettünk egy futó pillantást. Azaz valahányszor csak Isten keze ostoroz minket, figyeljük meg jól a kegyeseket, akik előttünk jártak, hogy nem voltak-e hasonló helyzetben. Ha úgy találjuk, hogy Isten megannyi gyötrelemben tette őket próbára, vigasztaljuk magunkat, amikor úgy fordul, hogy követnünk kell őket, s legyünk biztosak abban, hogy Isten nem feledkezik meg rólunk a szükségünkben jobban, mint ahogyan róluk sem feledkezett meg. Továbbá, amikor látjuk, hogy Isten ma minket ostoroz általánosságban és konkrétan is, s megannyi kint és bajt kell eltűrnünk, ismerjük el, hogy nagyon is rászolgáltunk arra, tekintettel a nagy hálátlanságra, ami megmutatkozik bennünk, mivel tetszett Istennek elhívni minket az Ő evangéliumának ismeretére, s azt szeretné, ha tudomásul vennénk a feljegyzést, miszerint a gyermekei vagyunk. Miképpen húzunk hát hasznat ezzel az Ő kegyelméből? Sőt, a látszat ellenére van bennünk egy öröm, ami megszünteti és elérhetetlenné teszi. Miképpen szolgáljuk és tiszteljük Istent magunktól? Nekünk (ahogyan mondanátok) kis angyalkáknak kellene lennünk, figyelembe véve az evangélium világosságát, amit Isten adott nekünk. De mégis látjuk, hogy az emberek többségében csak önfejlődés és képmutatás van. Jó képességekre teszünk szert a hitünk valamiféle megvallásában. De vizsgálja csak meg valaki az életünket, s nem talál hasonlóságot az evangéliummal, hanem inkább úgy tűnik, hogy összefogtunk Isten ellen azért, hogy elszakadjunk Tőle. Látjuk tehát, miképpen válnak brutálissá azok, akiknek van valami kegyes külsőjük. Ezért legyünk abban biztosak, hogy Isten a bűneink miatt ostoroz minket. Mindazonáltal ne szűnjünk meg folyamatosan bízni Benne, és segítségül hívni Őt, imádkozva, hogy temesse el korábbi bűneinket és vezessen minket ettől kezdve oly módon, hogy azzal Magához vonzzon. Azért pedig, hogy könnyörüljön rajtunk, alázatos elmével közeledjünk Hozzá, s ne legyen bennünk egy darabka, itt korábban említett irigység vagy féltékenység sem, hanem legyünk benne biztosak, hogy ha mégis van, az csak még jobban felszítja és lángra lobbantja majd Isten bosszúállását ellenünk. Amikor ilyen makacsságra jutunk, Istennek is keményen kell ellenünk törni, ahogyan a tizenharmadik zsoltárban olvassuk: a visszához vissza vagy. Ha az emberek vadállatokat akarnak játszani, akkor Isten is elől-hátul megveri majd őket. Ezért óvakodjunk ettől a háborgástól és mérgeledéstől, s az efféle zúgolódástól. Inkább ismerjük el magunkat százezer halálra méltóknak, amennyiben Isten nem könnyörül rajtunk és meg nem támogat a végtelen jóságából. S ha ezt megtesszük, ne kételkedjünk abban, hogy Isten megteszi, amit megígért nekünk, azaz miután megostorozott (akár emberek vesszőivel, oly mértéket tartva, hogy végleg ne semmisüljünk meg), ismét visszavonja a kezét, s akkor majd könnyörületesnek és kegyesnek

érezzük Őt a mi Urunk Jézus Krisztusban, Akiben élénk tárta a jóságának gazdagságát és irántunk érzett atyai szeretetét.

Most pedig alázkodjunk meg az Ő fenségének trónja előtt, könyörögve Neki, hogy vetesse észre velünk a hibáinkat oly módon, hogy a saját magunk bíráivá lehessünk az Ő ítéletét megelőzendő azért, hogy így elítélve magunkat ne vágyjunk másra, csak arra, hogy minden vonatkozásban tetsszünk Neki, míg meg nem foszt ettől a halandó testtől és meg nem szabadít a bűn rabszolgaságából (amibe még egyelőre be vagyunk zárva), hogy a mennyei királyságába vigyen. S most mondjuk: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A tizennyolcadik prédikáció, ami a második az ötödik fejezetről

Jób5:3-7

3. Láttam, hogy egy bolond gyökerezni kezdett, de nagy hamar megátkoztam szép hajlékát.

4. Fiai messze estek a szabadulástól: a kapuban megrontatnak, mert nincs, a ki kimentse őket.

5. A mit learatnak néki, az éhező eszi meg, a töviskerítésből is elviszi azt, kincseiket törvetők nyelik el.

6. Mert nem porból támad a veszedelem s nem földből sarjad a nyomorúság!

7. Hanem nyomorúságra születik az ember, a mint felfelé szállnak a parázs szikrái.

Az eddigiekben láttuk, mit nyernek azok, akik Isten ellen zúgolódnak és kegyetlenséggel vádolják Őt, átlépve minden korlátjukat teljes türelmetlenséggel: csak még tovább rontanak a helyzetükön, s szükségszerűen felemészti őket a mérgeledés és a harag. De miután Isten megvetői gyakran bővelkednek és könnyen élnek, itt az állapotukat említi dacára annak, hogy az emberek világszerte boldogoknak tartják őket. Elifáz azt mondja, hogy mikor látott egy bolondot bővelkedni, nem az általános vélekedésnek megfelelően ítélte meg (ami annak kimondása, hogy ez az ember boldog, Isten megáldotta), hanem idővel rájött, hogy a vége gonosz lesz, s még a leszármazottjaiban is büntetést kell kapnia. S noha Elifáz rosszul alkalmazza ezt a mondatot Jób személyére, ez mégis Isten és a Szentlélek tanítása, nem emberé. Mert Isten gyakran mond ki ilyen mondásokat, hogy elfordítson minket azoktól a hamis vélekedésektől, amik megfoghatnak bennünk, amikor nem látjuk azok büntetését, akik ennyire szélsőséges gonosszába süllyednek, hanem inkább (mi így látjuk) Isten kegyeli őket. Tudom, micsoda a közvélekedés, mert mi a látszat alapján becsüljük fel a dolgokat, de az elménk nem mennek tovább. Ha Isten felemeli a kezét és végrehajt bármilyen látható ítéletet, az emberek aligha méltóztatnak törődni azzal. De ha szemet huny a dolgok felett és türelemmel túri a bűnösöket, akkor azt gondoljuk, hogy elszundikált és nem kormányozza a világot, hanem engedi a dolgokat véletlenszerűen menni a maguk útján anélkül, hogy orvosolná őket. Látjuk, mennyire nehéz felfogásuk vagyunk. A mi Urunk azonban megmutatja, hogy a gonoszok nem szűnnek meg átkozottaknak lenni még a bővelkedésük közepette sem, s nekünk nem szabad haragudnunk rájuk a jószerencsájuk miatt, ahogyan ők nevezik. Mert nekik dupla büntetést kell kapniuk, ezért sokkal jobb lenne nekik, ha nyomorultak lennének, mert túlságosan is meg kell majd fizetniük az örömeikért. Íme, mit mond valójában Elifáz. S íme, miért mondtam én is, hogy jól meg kell jegyeznünk ezt a mondatot: azért, mert egy nagyon hasznos leckét tartalmaz. S hogy még több hasznot húzhassunk abból, ami itt van megírva, először is azt kell megjegyeznünk, hogy a bolond szó itt mindazokat jelenti, akik nem törődnek Istennel. Mert jóllehet a világ bölcseneknek tartja azokat, akik képesek ügyesen gondoskodni a maguk javáról és képesek ravaszul elcsúsztatni a dolgaikat (ahogyan ők mondják), a Szentírás mégis azt mondja nekünk, hogy nincs már bölcsesség, mint az istenfélelem. Ezért, ha Istenen tartjuk a szemünket, hogy az Ő akaratának megfelelően irányítsuk az életünket, s teljesen Belé vetjük a bizalmunkat, Hozzá folyamodva támogatásért, íme ez a mi valódi bölcsességünk. S itt látjuk, miért mondja szent Pál, hogy akik tanultak az evangéliumban, azok tökéletesen bölcssek (Kol1:28). Mert abban megtalálják, miképpen kell igazgatniuk az egész életüket hiánytalanul és hibáktól mentesen. Jóllehet tehát az emberek tele vannak éleselméjűséggel és kifinomult célzásokkal, s magukat nagyon bölcseneknek vélik, nekünk mégis ragaszkodnunk kell az itt tanítottakhoz, miszerint miképpen ostobaság és hiábavalóság mindenük, amíg az istenfélelem

nem uralkodik bennük. Most pedig térjünk rá az itt elhangzottakra. *Megátkoztam a bolondot függetlenül attól, hogy meggyökerezett, sőt, a házát is azonnal megátkoztam.* Amikor a meggyökerezésről beszél, azzal azt fejezi ki, hogy jónak tűnt, ha a bővelkedés szilárdan és stabilan folytatódik. Ha Elifáz azt mondta volna: láttam a bolondot nagy méltóságra emelkedni, azzal nem fejezett volna ki annyit, mint emígy. Mert azt mondta, hogy be lett plántálva, mivel Isten megvetői és az egész romlott és konok falka abban reménykedik, hogy a szerencse mindig az ő tarsolyukban lesz. S mint ahogyan a nagyon jól elültetett és a talajba mélyen belegyökerezett fa is szilárdan áll, még ha rázzák is a szelek és a viharok, úgy látszik az is, ha Isten egyszer felvitte a dolgát a gonoszoknak, akkor folyamatosan uralkodni fognak és a győzelmeiknek soha nem szakad vége. De Elifáz azt mondja, hogy amikor ilyen hasonlóságot látott, nem tartózkodott a visszakézből megátkozni a gonoszt. Azt mondja, visszakézből, vagyis azonnal, azt értve alatta, hogy nem várta meg a változás eljövetelét, ahogyan mi szoktuk, akik első pillantásra, amikor Isten megvetőit a legjobban látjuk ragyogni, és még a szél is az ő oldalukon áll, ahogyan mondják, az időnket vesztegetjük és megdöbbenni látszunk, ezt mondva: mit bizonyít ez a viselkedés? Ha elbukni látjuk őket, akkor megváltozik a vélekedésünk, de amíg virágzanak, nem tudjuk, mit mondjunk, s elérünk a bölcsességünk végére. Elifáz ezzel szemben azt mondja nekünk, hogy egy csöppet sem jött zavarba a dologtól, hanem annak megfelelően beszélt, amit Isten mondott. Mert az, hogy itt kárhoztató ítéletet mond, nem a saját fejéből pattant ki és nem a maga fantáziája után teszi, hanem kijelenti, hogy arra alapoz, amit Isten mutatott meg neki: a gonoszok cégül vereséget szenvednek. S nem rendítette meg semmiféle kísértés, amikor látta a gonoszokat oly magasra szállni. Ő nyugodt maradt, ezt mondva: a végén semmivé kell válniuk. Most már látjuk, hogy valójában miről is van itt szó. S fordítsuk ezt a leckét a magunk javára, hogy megtudjuk, mennyire vonatkozik mindez ránk is. Igaz, hogy nekünk nem kell más embereket elítélni, mert minden embernek inkább önmagába kell néznie és ez az a dolog, amire mindegyikünknek magának kell törekedni. Mert azok, akik túl elhamarkodottan vágnak bele mások megítélésébe, megfelelnek magukról, és Isten sem fogja őket kímélni, még ha kecsegtetik is magukat: a bírójuk elé kell járulniuk, aki majd gorombán bánik velük, mivel nagyon átsiklottak a saját hibáik felett. Jegyezzük meg tehát, hogy az elménknek nem szabad ide-oda csapongania a gonosszást keresve a felebarátainkban, hanem minden embernek magába kell szállnia és meg kell vizsgálnia a saját állapotát és életét. Amikor pedig bármi hibát találunk önmagunkban, el kell azt ítélnünk. Továbbá miután az is elhangzott, hogy meg kell átkoznunk a gonoszokat és Isten megvetőit: nos, nem szabad magunktól ekkora tekintélyt vagy kiválóságot tulajdonítani önmagunknak. Miképpen legyen tehát? Először is, ha a gonoszok üldöznek vagy zaklatnak minket úgy, hogy bajt okoznak vagy bosszantanak, akkor azt képzeljük, hogy Isten lemondott rólunk, s többé nem gondoskodik rólunk. S itt kísértésbe esünk, hogy úgy szomorkodjunk, mintha csak az időnket vesztegettük volna egyszerűségben és becsületesen járva, s ezt mondjuk: Hogyan tovább? Látom, hogy Istennek meg kellene támogatnia a szükségemben. Én szolgáltam Őt, a bizalmam Belé vetettem, de Ő mégis hagyta, hogy a végsőkig kínozzanak. Nem lelek megnyugvásra: amikor Hozzá imádkozom, Ő úgy tesz, mintha süket lenne. Itt egy nagyon kellemetlen kísértést látunk, amikor Isten látszólag nem törődik a megsegítésünkkel, amikor az emberek bántalmaznak és üldöznek minket. Ezért önmagunk megvigasztalása végett ezt a leckét kell átültetnünk a gyakorlatba minden bajunkban és kellemetlenségünkben: jóllehet manapság a gonoszok ülhetnek diadalt, s rátehetik a lábukat a torkunkra, ez nem azért történik, mert Isten megfélemezett rólunk, vagy mert nem küld majd a végén orvosságot, de várunk türelemmel, s meglátjuk, hogy a dolog vége úgy alakul, ahogyan Isten megígérte. Azaz, könyörülettel fog velünk törődni. Most hát látjuk, miféle haszonnal jár a számunkra a gonoszok megátkozása: ebből meglátjuk, hogyan nincs más minden vagyunkban, csak boldogtalanság. De menjünk még tovább. Amikor látjuk a gonoszokat jobb időket élni, mint a jó emberek és Isten gyermekei, amikor látjuk őket ravaszkodni és politizálni, amikor győzteseknek látjuk

őket, s amikor mentesülteknek tűnnek e földi élet nyomorúságaitól – azt mondom, amikor mindezt látjuk akkor összezavarodunk és nem tudjuk, mint mondjunk, vagy mit gondoljunk. Mert úgy tűnik, jobb lenne átadnunk magunkat az erkölcstelenségnek, mintsem a jónak, mivel Isten nem alakítja ki a dolgok jobb rendjét ebben a világban. Ám hogy ne legyünk a gonosz megcselekvésére ösztönözve, erre a végkövetkeztetésre kell jutnunk: amikor Isten megvetői királyoknak és fejedelmeknek látszanak, s a saját uradalmukon belül élvezik az örömeiket és a dicsőségüket, akkor sem szűnnek meg átkozottaknak lenni. Igaz, hogy ez az átkozottság nem derül ki mindjárt a legelső napon, mert titkos. De meg kell lennie az alkalomnak, amikor megmutatkozik. Másrészt látnunk kell a dolgot, még ha az szemmel nem is látható: hittel kell arra néznünk. S miután Isten már kimondta a saját szájával, ragaszkodnunk kell ahhoz, amit Ő mondott. S pontosan ugyanerről beszél a harmincheteik zsoltár is (Zsolt37). Miután ugyanis látjuk, mennyire össze vannak zavarodva a dolgok ebben a földi életben, hogy a gonoszoknak és a megátalkodottaknak nemcsak ugyanolyan könnyű a dolguk, mint a jóknak, de egyenesen úgy tűnik, Isten is dédelgetni akarja őket minden kegyességével. Emiatt látjuk őket fennhordani a fejüket és virágzani, mint a Libanon cédrusai. Röviden, minden vágyuk beteljesedik, a szemeik pedig kinn ülnek a kövérség miatt, ahogyan a hetvenharmadik zsoltárban olvassuk (Zsolt73:7). Mit tegyünk hát ebben az esetben? A világ az efféléket áldottaknak véli, s az emberek mindenfelől tapsolják. Nekünk azonban átkoznunk kell őket, azaz teljesen határozottaknak kell lennünk magunkban arról, hogy mindez semmi. S miért? Mert Isten mondta ezt nekünk. Ő nem fogja elhomályosítani a szemeinket a jelenlegi dolgokkal, hanem hit által megerősít minket abban, hogy minden azok bajához és tönkremeneteléhez vezet, akik nem vetik alá magukat Neki. Ami pedig az *átok* szót illeti, jegyezzük meg, hogy ez nem ad teret nekünk a baj vagy a zűrzavar kívánásához az illető számára (úgy értem bosszúvágyból, amint gyakorta úgy elragadnak minket az indulataink, hogy nem marad más bennünk, csak elégedetlenség és keserűség, vagy legalábbis ostoba és megfontolatlan buzgalom). De mikor azt olvassuk, hogy Elifáz megátkozta a gonosz ember házát, az nem jelent mást, mint azt, hogy fenntartotta őt arra, amit a Szentírás tanít és mutat nekünk. Ezért nem szabad bírónak lennünk, mert túl nagy elhamarkodottság volna, ha akkora felsőbbrendűséget tulajdonítanánk magunknak, hogy ezt mondjuk: Ó, annak az embernek gonosz vége lesz, vagy az az ember megszégyenül. Az ember nem lehet ennyire vakmerő, mert egyedül Istenre tartozik, hogy átkozzon vagy áldjon. Részünkről nem kell többet tenni, mint egyetérteni azzal, amit Ő mond, ezt válaszolva: Legyen így Uram, Te vagy az egész világ egyetlen illetékes Bírója. Akkor hát meg kell hallgatnunk, amit Ő mond mindennemű ellentmondás nélkül, vagy azt vitatva, hogy miképpen lehetséges azt véghezvinni, vagy miképpen lehet elintézni. Mert ha Isten egyszer szólt egy szót, akkor mindegyikünknek meg kell azzal elégednie. Most hát látjuk, mit jelent ez az *átok* szó. Nem maradt más vissza, mint össze kell szednünk a teljes summáját az itt elhangzottaknak. Ez a két kísértés ugyanis, melyekbe gyakran belebotlunk, olyan általánosak, hogy mindegyikünk a szükségét érzi a felfegyverkezésre ellenük, mert mindig az eltévelyedés veszélyében leszünk, ha nem ragadjuk meg azt itt leszögezett végkövetkeztetést. Ezért valahányszor csak erőszakosan bánnak velünk a gonoszok és bármiféle hasznot húznak belőlünk, s úgy látszik, hogy felfalnak bennünket, nekünk pedig nincsenek eszközeink, hogy elűzzük őket magunktól, tartsuk nagyra ezt a mondatot és jusson eszünkbe, hogy Isten végül majd nem engedi, hogy a gonoszok folyamatosan hetvenkedjenek (mert Ő képes helyreállítani a balul sikerült dolgokat). Ebben biztosak lehetünk, látva, hogy a hatásaiban és a tapasztalatban mutatkozik meg. Íme, felbecsülhetetlen vigasz az a kegyeseknek, amikor igazságtalanul nyomják el és kínozzák őket, ha tudják, hogy az őket üldöző gonosz személyeket Isten megátkozta.

Továbbá értsük meg a másik oldalt is, tudniillik, hogy a megpróbáltatásaink áldottak. Azaz, jóllehet a világ nyomorultaknak tart minket, bámulatra méltó látvány vagyunk és megkopasztanak minket, sőt zaklatnak és kínoznak, mégis, mindezek ellenére Isten nem szűnik

meg úgy elrendezni a dolgokat, hogy a minket érő gonoszok jóra forduljanak, s majd a mi jólétünkhöz járuljanak hozzá. Íme, miképpen kell Isten gyermekeinek felvidítani az elméiket a szomorúságaik közepette. S itt látjuk, miért van megírva a zsoltárban, hogy Isten majd elszagattja a gonoszok kötelét (Zsolt129:4), amivel az Ő egyháza hátán szántanak. Nevezetesen azért, hogy a jó emberek ne nyújtsák ki a kezüket a gonosz megcselekvésére, ahogyan rendszerint gondoljuk, hogy a dolgok mindig ugyanabban a mederben folynak tovább és soha nem lesz jobb végük. Ezért ér minket az a kísértés, hogy adjuk át magunkat a gonoszságra, s amikor bárki nekifog, hogy rosszat tegyen, mi máris szembeszállunk az illetővel. Látjuk tehát, hogy akik istenfélelemben és egyszerűségben akarnak járni, abban a veszélyben vannak, hogy a gonoszságra nyújtják ki a kezüket, azaz, a gonoszok követésére adják a fejüket. De Isten megmutatja, hogy elvagdálja majd a köteleiket, amikkel minket kínoznak, s többé már nem lesznek képesek minket zaklatni. Jegyezzük ezt meg jól. Továbbá, amikor látjuk, hogy azok, akik teljes mértékben gúnyolják Istent, s átadják magukat mindenféle bujaságnak, nincsenek korlátozva a szabad mozgásukban, hanem hasznot húznak az időből, így a szerencse istenasszonya (ahogyan ők nevezik) látszólag rájuk nevet, ne szűnjünk meg őket átkozni, azaz várjunk türelemmel, miféle végük lesz, s legyünk biztosak abban, hogy minden vagyonuk az pusztulásukra válik, ezért ne irigyeljük őket. Végül tanuljuk meg mindezt önmagunkra alkalmazni, mint említettem. Ezért ha Isten megengedi, hogy sokat elszenvedjünk ebben a világban a megaláztatásunk végett így az egyikünket a betegség sújtja, a másikat a szegénység és minden ember cipeli a maga keresztjét: ne gondoljuk mindezért, hogy Isten megfélelmetesített rólunk, vagy hogy az állapotunk rosszabbodott. S miért? Mert amiképpen megátkozunk a gonoszokat a bővelkedésükben és tudjuk, hogy az nem más, mint álom, ami fokozatosan szertefoszlik, másrésről amikor úgy látszik, hogy Isten lerázott minket, amikor a világ is ugyanígy ítél meg minket, s amikor a saját testünk és a saját természetünk visz bele minket efféle kísértésekbe, akkor vegyük biztosra, hogy Isten mindent a javunkra fordít, s az Ő ostromozása azért ér minket, mert a sebesülésnek kell kiszakítania minket ebből a világba történt belegabalyodásból. Ezt cselekedve pedig egy orvos kötelességeit látja el irántunk azzal a céllal, hogy megtisztítson minket minden gonosz romlottságunktól és a testünk erőszakos vágyaitól, amiknek a hatására úgy rugdalózunk a Mesterünk ellen, mint az elkényeztetett lovak. Isten tehát mindezt előre látta. S vegyük azt is teljesen biztosra, hogy akkor is áldottak vagyunk, amikor a világ nem lát mást bennünk, csak átkozottságot, sőt amikor (test szerint) nem látunk mást, csak boldogtalanságot. Még akkor is látjuk hit által, hogy nem világíthatunk másként, csak talpraesetten, mert Isten szeret minket és atyánknak mutatja Magát. A hatásaiban látjuk, amit meg kell jegyeznünk. De legyünk nagyon meggondoltak, hogy ne mondjunk ki efféle átkokat, csak a bolondokra. Mivel mi nem ítéltetjük meg, ki a bolond, amíg nem Isten Lelke vezet minket olyan megfontoltsággal, hogy ne ítélezzünk vaktában. Mondtam már nektek, hogy kik azok a bolondok, akikről Elifáz beszél: azok, akiket az emberek a legbölcsebbeknek tekintenek, s akik dicsekednek az értelmük tisztaságával és finomságával. Igen, de mivel nem félik az élő Istent és úgy el vannak ragadtatva, hogy még önmagukra sem néznek, látjuk az okát, miért nincs bennünk más, csak bolondság. Ítéltetek ilyen emberek felett? Először is tekintsünk Istenre, másodsor mindegyikünk szálljon magába és vizsgálja meg alaposan önmagát. Mert ez az igazi bölcsesség és ebben rejlik. Azt mondom, mindenekelőtt Istenre kell tekintenünk, azaz teljes mértékben át kell adnunk magunkat Neki, teljes alázattal kell Őt szolgálnunk, az Ígétéhez kell igazodnunk, a teljes bizalmunkat az Ő kegyelmébe kell vetnünk és Hozzá kell menekülnünk.

Látjuk, melyik ponton kell kezdenünk, hogy a bölcsesség igazi szabályával rendelkezessünk. Utána szálljunk magunkba, hogy megérthessük a saját bűneinket és szükségleteinket, hogy megundorodjunk magunktól ezek miatt és sóhajtozzunk, amikor látjuk, hogy nem maradunk meg úgy az Istenség felé vezető úton, amint kellene. Amikor ezt megtettük, akkor rendelkezhetünk jó megfontoltsággal a bolondok megítéléséhez. Mert bár a világ tapsol a gonoszoknak, mi mégse szűnjünk meg világítani általuk, sőt utálni őket és

visszaborzadni tőlük, ahogyan a tizenötödik zsoltárban olvassuk (Zsolt15:4). Mert senkit sem szabad becsülnünk, csak azokat, akik istenfélelemben járnak.

Íme, ki lehet tiszteletre méltó és tisztelt közöttünk. Mert ami Isten összes megvetőjét illeti, akik az önfejlésnek örvendeznek, nem tekinthetjük másnak őket, mint mocsoknak és sárnak, a cselekedeteiket pedig mocsoknak kell számítanunk, aminek még a szagát sem vagyunk képesek elviselni. Mert nem élnek másért, csak Isten gyalázatára, s amikor az emberek tisztelik őket, vagy hízelegnek nekik, akkor úgy kell utálnunk őket, mint a kutyaakat, s mint mocskot, ami csak beszennyezi az egész világot. Látjuk tehát, hogyan kell eljárunk, hogy Istennek megfelelően ítélhessünk. Ezért gyakoroljuk azt a dolgot is, amit itt van leszögezve, amikor nagy hamar megátkozta azokat, akikről a világ azt gondolta, hogy eljutottak minden boldogság teljességére. Ezalatt azt értette, hogy nem szabad megváltoztatnunk a véleményünket a világban látható változások láttán, amikor látjuk a gonoszok felmagasztalását, s úgy tűnik a számunkra, hogy minden semmivé vált, vagy inkább Isten nem látja el a hivatalát többé, ezért teljese mindegy, hogy jót vagy rosszat teszünk és nincs értelme jót cselekedni. Ezért ne ítéljünk oly gyorsan és elhamarkodottan a dolgok látszata szerint, hanem vegyük fontolóra, hogy a világ soha nem olyan engedetlen, s nekünk arra kell következtetni, hogy bármi, amit Isten egykor kijelentett nekünk, be fog teljesedni. Röviden, nincs okunk arra, hogy Isten ítéleteit a saját fantáziánk szerint mérlegeljük. Hanem figyeljünk arra, amit nekünk mondott, még ha első ránézésre nem is látjuk annak hatását és beteljesedését, amit a Szentírásban olvasunk. Hadd működjön ezért a hit, s tartson minket vissza, az érzékszerveink pedig ne csapongjanak ide-oda, hanem mondjuk ezt: Látva, hogy ez az ember Isten megvetője és laza életet él, nem is lehet máshogy, csak gonosz véget érhet. S miért? Nem azért, mert mi már tudjuk, nem azért, mert a baj megmutatkozik, hanem mert Isten mondta ezt és ennek elégnek kell lenni a számunkra.

Sőt, tanuljuk meg elmondani is az itt olvashatókat. Mert Elifáz nem úgy értette, hogy más emberek beszámolóit hallotta arról, hogy íme, ennek az embernek átkozottnak kell lennie, vagy boldogtalan lesz, hanem azt mondja: Istenben bízott, hogy így lesz. S noha látta a dolgokat összezavarodni a világban, teljes mértékben meg volt arról győződve, hogy senki sem áldott, csak Isten gyermekei, s akik tisztelik Őt és mindenestől az Ő jóságára támaszkodnak. S bár ezeket üldözték, gúnyolták, elvetették és a gúny tárgyává tették, emitt látszólag teljes tökfilkóknak látszottak, mivel semmi világi örömben sem volt részük, mindennek ellenére mégsem szüntek meg elfogadottak és üdvözöltek lenni Istennél, még ha a világ az ellenkezőjét vélte is.

Íme, mire kell emlékeznünk ebből a mondatból. De ha valaha a gyakorlatba is át kell ültetnünk ezt a leckét, akkor napjaink követelik ezt meg leginkább. Mert a világ tele van Isten megvetésével. Az ember valóban lát elég akaratot és az emberek cselekedetei ravaszok és agyafúrtak manapság, de az illető csak keveseket vagy éppen senkit sem lát, akik tisztelnék Istent. Ezek száma nagyon csekély, sőt, az emberek inkább oly elhamarkodottan és hanyatt-homlok tevékenykednek, hogy azt mondanátok, egyáltalában nincs is vallás, ezt az egész világ láthatja. Azt is látjuk, hogy a romlottság rendkívüli mértékben eluralkodott oly módon, hogy az emberek többsége szégyentelenné vált, s többé nem szégyellenek gonoszt cselekedni. Amikor látjuk a dolgokat ennyire összezavarodva, kik azok, akiket a leginkább Isten kegyeibe fogadottaknak tekintünk? Még a legrosszabbak is, valamint azok, akik a legrendetlenebbek, azt feltételezve, hogy ők is kifinomult és éles elméjűek, jól igazgatják a dolgaikat, mert ha tele vannak fortélyokkal és taktikákkal, akkor íme, bölcs és megfontolt emberek. De becsüljék bár ilyen sokra a gonoszokat és hízelegjen bár nekik minden ember, mi mégis tartsuk őket átkozottaknak, mert Isten haragban van velük, s nem mutat irántuk semmi kegyet. Átkozzuk meg tehát a gonosz embereket, mégpedig azonnal. Azaz, ne várjunk addig, amíg Isten felemeli a kezét és valamiféle látványos módon nem kezd munkálkodni, mert akkor mi is nagyon csekély tiszteletben részesítjük Őt és nem törődünk semmit az igazságával, csak mikor annak végrehajtását látjuk. De mikor a gonoszok pompáznak és büszkék a jószerencséjükre, ahogyan

ők nevezik azt, akkor is gúnyoljuk és utáljuk őket, s tartsunk átkozottnak mindent, ami tőlük származik. Különösen azt kell megjegyeznünk, amit Elifáz tesz hozzá: *azok gyermekei, akik megvetik Istent, elbuknak a kapuban és messze kerülnek a szabadulástól, és senki nem fogja őket támogatni.*

Itt azt akarja velünk megértetni, hogy ha Isten nem hajtja végre az ítéleteit itt, Ő nagyon is képes megtenni azt a leszármazottjaikon, akik látszólag megmenekültek az Ő kezéből. Miképpen? Lehetnek olyanok, akik teljes mértékben a gonoszságra adják a fejüket, amíg csak élnek, de Isten engedi őket javakat gyűjteni, folyamatosan gyarapodni s újra meg újra gazdagságot felhalmozni egészen a haláluk napjáig. Ennek ellenére mindez átkozott lesz, a vagyonuk és a jövedelmük ugyanúgy átkozott, mint ahogyan ők maguk is azok. S nem azt jelenti ez, hogy az átok észrevehető az atya személyében, hanem majd a gyermekeiben fog megmutatkozni.

Ez arra int minket, hogy Istennek szerteágazó módszerei vannak az ítéleteinek a végrehajtására, ezért járunk az Ő félelmében és megfontoltan. Íme, első ránézésre furcsának tűnhet, hogy Isten a gyermekeket bünteti az atyáik helyett, de ez a tanítás nagyon gyakori a Szentírásban. Emellett azokat jelenti itt, akik az atyáikhoz hasonlóak. Mert Isten jól megmutatkozott azok Megváltójaként, akik gonosz ősöktől származtak, amit arra látjuk a példákat a Szentírásban. De mindezek ellenére a leggyakrabban előfordul, hogy gonoszok ügye átkozott annak megfelelően is, amiképpen Isten kijelenti, hogy a harmadik és a negyedik generációig fogja folytatni a bosszúállását azokon, akik megvetik Őt, és felemelkednek Ellene.

S létezik az atyák gonoszságának megkettőzött megbüntetése a fiakban. Isten ugyanis könyörületet mutat a gyermekek iránt, de mégsem szűnik meg ostorozni az atyák igazságtalanságát a gyermekeikben. Például látunk egy atyát nagy vagyont gyűjteni gonosz üzleteléssel, ravaszsággal, fondorlatossággal és erőszakkal, de Isten mégis megkönyörülhet az ilyen ember gyermekén. S mit fog tenni? Egészen megfosztja és megtisztítja őt mindezekről a gonosz javaktól, mivel azok csak zűrzavarba taszítanak aszerint, ami meg van írva, hogy az efféle gazdagság olyan, mint a fa, ami végül lángra lobbantja Isten haragját (Ézs5:24, Zak5:4). Ezért amikor a mi Urunk meg akarja őrizni a bűnös, gonosz életet élt ember gyermekét, megfosztja őt minden, gonosz módon szerzett vagyonától, mintha csak életet adna neki az életét megmentendő, nehogy belecsavarodjon a gaztettekbe és a romlottságba, amit atyja vont a saját fejére. Íme, miképpen bünteti Isten az atyák gonoszságát a gyermekeikben, de közben nem szűnik meg a gyermekek Megváltójának lenni, s könyörületesen mutatkozni irántuk. Néha tovább is megy, s mivel az atyák annyira romlottak voltak, hogy makacs, konok életmódot folytattak, Isten elhagyja az utódaikat is, mert Szentlelkének kegyelme nem lakozik velük. Amikor pedig ennyire híjával vagyunk Isten vezetésének, szükségszerűen a pusztulásba futunk és a bajok szükségszerűen csak egyre jobban gyarapodnak. Ezt látjuk tehát, amikor az istentelenek gyermekei folytatják atyáik bűneit: Isten nemcsak elhagyja őket, és rábízta a saját természetükre, hanem a Sátánnak is teljes hatalmat ad felettük, és szabadjára engedi a zabláját, hogy tetszése szerint uralkodhasson a házaikban. S amikor az ördög félrevezette az atyákat és az engedetlenségbe vezette, akkor a gyermekeik is beleesnek a szélsőséges gyalázatosság csapdájába. Most már látjuk, miről van itt szó: arról, hogy ha a gonosz emberek gyermekei végül elveszítik Isten kegyelmét, és a saját rendetlen vágyaik után járnak, akkor szükségszerűen még nagyobb zűrzavarba kerülnek, mint atyáik.

Láthatjuk tehát, miért mondja, hogy híjával lesznek minden segítségnek, s elbuknak a kapuban. Azaz nem a sűrű erdőben, hanem a nyílt igazságszolgáltatás során. A Szentírásban ugyanis a kapu az ítélkezés helyét jelenti, mert az emberek ügyeit a kapuban szokták megvitatni, ott tartották a közgyűléseket és ott volt az igazságszolgáltatás bírói széke is. S erre gondolt a zsoltáros, amikor azt mondta, hogy a jó emberek gyermekei Isten áldottjai (Zsolt127), támogatást kapnak a kapukban és megszalasztják ellenségeiket. Hasonlóképpen azt is elmondja viszont, hogy a gonoszok gyermekei megbotlanak és darabokra törnek még a nyílt

igazságszolgáltatás előtt is. Ezzel jobban kifejezi, miképpen üldözi őket Isten nyíltan, amiért is szemmel látható, hogy Ő tette rájuk a kezét. Mert rögtön utána hozzáteszi: *senki nem fogja őket támogatni*. Amikor ugyanis Isten a pusztulásra akarja adni az embereket, megfosztja őket minden segítségtől és támogatástól. Ezt egyesek valóban az emberekre vonatkoztatják, de úgy kell érteni, hogy azt mondja el, miképpen fosztotta meg őket Isten mindentől és hagyta minden segítség nélkül azzal a szándékkal, hogy többé soha ne segítsen nekik senki. Ami viszont minket illet (annak megfelelően, amit már mondtam) annál inkább van okunk lesütni a szemeinket és imádkozni Istenhez, hogy járasson minket helyesen az Iránta való engedelmisségben, s noha nem vesszük észre az átkát sem magunkon, sem a gyermekeinken, mégis vegyük biztosra, hogy Istennek vannak a számunkra felfoghatatlan eszközei, mert amikor úgy tűnik nekünk, hogy minden rendben van, s előre be vagyunk biztosítva nemcsak életünkben mindvégig, de a halálunk után is, s a gyermekeink is élhetnek a jólét jó bizonyosságában, így látszólag mindent jó rendbe állítottunk és semmi baj sincs – mindezt tekinthetjük semminek, mert amint Isten csak ráfuvall az elhatározásainkra és a terveinkre, azok mind a fejük tetejére állnak. Amikor ezt tudjuk, ne éljünk vissza a türelmével, s ha megkímél egy ideig, ne aludjunk át azt a időt és ne nyugodjunk bele a bűneinkbe, hanem térjünk Hozzá vissza jó időben, s vegyük elejét a bosszúállásának, ami minden megvetőt fenyeget ezen a helyen. De egyúttal jegyezzük meg, hogy gyakran tűnik úgy, hogy a jó emberek és a gyermekeik igazságtalan üldöztetésben részesülnek. Mindazonáltal a Szentlélek előfeltételezi, ami igaz, s amihez mi is ragaszkodhatunk, mint legbiztosabbhoz és tévedhetetlenhez: minket ostromozva és aggasztva Isten figyelemmel van ránk égül, s amikor már kellőképpen próbára tett és megalázott, akkor a mi előnyünkre és javunkra fordítja a gonoszságot, amint említettem. Viszont ellenkezőleg, a gonosz ember nemzetsége elbotlik és messze kerül minden segítségtől. Ez azt fejezi ki, hogy amikor Isten büntetni akarja a gonoszt, úgy bánik vele, hogy az emberek észrevegyék: nem megszelídíteni akarja őket, hogy visszatérhessenek Őhozzá, se nem a test vonzalmaikat akarja megöldökölni, illetve nem akarja őket orvosként gyógyítani, hanem össze akarja őket zavarni és a végromlást akarja rájuk hozni. Íme, mit előfeltételez a Szentlélek. Tanuljunk meg különbséget tenni a büntetések között is, amiket Isten a gyermekeire szab ki az ő javukra, valamint ama büntetések között, amikkel a gonoszokat sújtja nem a megjavításuk végett, hanem hogy a Bírójuknak mutakozzon. Majd ezt olvassuk: *Az ilyenek javait az éhező eszi meg, a gabonát a tövisek közül is elviszik*. Így nemcsak az élelmüket aratják majd le az ellenségeik, akik felfalják mindenüket, hanem az emberek még a kerítések mögötti dolgokat is összeszedik. Így, ha bármi rejtett dolog is van (akár csak két-három kalásznyi búza a bokrok között) azt is összeszedetik. Elifáz ez alatt azt érti, hogy Istennek a gonoszokat sújtó ítéletei nem olyanok, mint a gyermekeire küldött fenytések, hanem Ő megmutatja, miképpen vetette el őket végleg. Többé nem könyörül rajtuk, s nem érezteti velük atyai jóságát, mert nem ismeri el őket a sajátjainak. Íme, mit is jelent valójában az, amiről itt van szó.

S itt megint emlékeznünk kell arra, amit korábban mondtam: ha a gonoszok bosszantanak, zaklatnak és kínoznak, türelemmel meg kell várnunk a megfelelő alkalmat, amikor Isten felemeli a kezét a megsegítésünkre. S noha nem vesszük észre Isten ítéleteit az első pillantásra, mégis legyünk abban biztosak, hogy a megfelelő időben és helyen végre fogja hajtani azokat. S amikor látjuk azok végrehajtását, álljunk meg félelemmel begyes tisztelettel. Ha pedig nagyon borzalmasnak látjuk a bosszúállását, zabolázzuk meg magunkat és óvakodjunk attól, hogy Istent kísértsük, ahogyan erre szent Pál is buzdít (Ef5:6). Senki titeket meg ne csaljon üres beszédekkel (mondja). Mert efféle dolgok miatt jön rá Isten bosszúja a hitetlenekre és a makacs emberekre. Ezért amikor Isten megmutatja nekünk az ítéleteit, reszkessünk azoktól, és álljunk meg félelemmel és Iránta való tisztelettel, teljesen alávetve magunkat annak, amit Ő mond és szól. És ez az, amit hozzátesz (jóllehet most nem magyarázhatjuk meg), nevezetesen, hogy oly módon kell engedelmeskednünk Isten akaratának, hogy ekképpen válaszolhassunk: Legyen meg mindig minden, amit Ő mond nekünk. S legyünk

biztosak abban, hogy a dolgok nem véletlenül történnek meg ebben a világban. Nem a föld, a levegő és a menny vágnak rá, hogy az emberek megveressenek, hanem az emberek hordják magukban a saját romlásukat. Akkor hát ismerjük el azt, s ha bármi vereség támad ebben a világban, legyünk benne biztosak, hogy az Isten kezétől van, mely ránk nehezedik a bűneink miatt- Minden gaztett pedig saját magunktól származik, s azok forrása és alapja magunkban bennünk van. Ismerjük ezt el, hogy végül megundorodjunk magunktól a bűneinkben, s imádkozzunk Istenhez, hogy vonjon Magához minket, s a belénk helyezett kegyelmét tegye hozzáférhetővé a mi üdvösségünkre. S az Ő erejével fenntartva minket, amit nyíltan megmutatott a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, képesek legyünk virágozni az Ő áldásán át.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében, a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse meg velünk úgy, hogy valódi megtéréssel térhessünk vissza Őhozzá, s ettől kezdve engedjük, hogy az Ő keze kormányozzon minket oly módon, hogy valamennyien, egész életünkben az Ő szent nevét dicsőítsük. S mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei atyánk stb.

A tizenkilencedik prédikáció, ami a harmadik az ötödik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a hatodik és a hetedik versek további magyarázatát, majd az utána következőket

Jób5:8-10

8. Azért én a Mindenhatóhoz folyamodnám, az Istenre bíznam ügyemet.

9. A ki nagy, végre mehetetlen dolgokat művel, és csudákat, a miknek száma nincsen.

10. A ki esőt ad a földnek színére, és a mezőkre vizet bocsát.

Elkezdtem tehát megmutatni nektek, mit jelent ez a mondás: *Mert nem porból támad a veszedelem s nem földből sarjad a nyomorúság! Hanem nyomorúságra születik az ember.* Mert amikor bármi kényelmetlenség háborgat minket, ide-oda bámulunk és átkutatjuk az elménk minden zegét-zugát, hogy önmagunkon kívül találjuk meg annak okát, s egész idő alatt nem vesszük észre, hogy Isten ostromoz minket a bűneinkért, s az általunk eltűrt megpróbáltatások és kellemetlenségek forrását a saját magunk életében kell keresnünk. Akkor ez a mondat arra figyelmeztet minket, hogy amikor itt az ember életének nyomorúságairól beszélünk, s mindegyikünk maga is érzi annak egy részét, az elméinknek nem kell mindenfelé kóborolni, vagy hosszú ravaszkodásba fogni ezen, vagy amazon az oldalon, hanem minden embernek magába kell szállnia és keresnie kell a saját bűneit. S akkor majd rájövünk, hogy nem csoda, ha annyi szükség vesz körül mindenfelől és az életünk ennyire nyomorult állapotnak van kitéve. S miért? Mert ahogyan a fa is hordozza azt a természetet és tulajdonságot, hogy ha tűz éri, könnyen lángra lobban, ez a helyzet velünk is. Mert van bűnünk, ami mondhatni a fa és minden nyomorúság anyaga, amire Isten haragja jön, emiatt szükségszerűen meg kell emészttetnünk. A szikrák tehát felfelé szállnak (mondja Elifáz), de mégis, ha nem volna titkos működés az acélban, amikor megütik az üllőn, akkor biztosan nem keletkeznének szikrák. Ezért meg kell értenünk, hogy az összes nyomorúságunk tüze bennünk rejlik. S ha ezt a leckét magunkkal visszük, akkor nagy hasznot húztunk belőle. Mert noha mindenki megvallja, hogy Isten joggal ostromoz minket, de mégsem kezdünk bele az előbb említett elmélkedésbe, hanem inkább azon munkálkodunk, hogy minél jobban elkerülhessük. Valahányszor csak megpróbáltatás éri az embert, Isten kopogtat az ajtaján, és arra ösztönzi, hogy gondolkodjon el a bűnein. Az ember azonban nem törődik ezzel, sőt (ami még rosszabb), mélyen alszik a nyomorúságában és atyáskodik efelett vagy afelett a dolog felett s megtalálja ezt, vagy amazzt a véletlen esélyt, amihez keresi a kiutat és soha nem bocsátkozik bele a saját életnek vizsgálatába. Ezért, ha ki vagyunk téve megannyi nyomorúságnak és inségnek, tanuljuk meg az egész terhet és gyalázatot magunkra hárítani, s nem vádolni sem a mennyet, sem a földet. Mint amikor például az időjárás felkavarodik, s jön a fagy, vagy a mennydörgés, vagy a jégeső, legyünk benne biztosak: nem a levegő az, ami ekképpen szabályozza magát. Vagy, ha szárazság jön, nem az ég keményedett meg a maga természetében, s ha a föld terméketlen, az nem saját magától van, hanem mi magunk vagyunk annak okai. Ezért amikor azt olvassuk, hogy beleszületünk ezekbe, Elifáz előfeltételezi, hogy mivel gonoszságra születünk, s nagyon sok bűnre vagyunk hajlamosak, ezért kell efféle bánásmódban részesülnünk, és Isten annak megfelelően válaszol, ahogyan Hozzá járulunk. De íme, minden romlottságunkat az anyaméhből hozzuk magunkkal, ezért természetünkönél fogva vagyunk átadva a makacsságnak és a bűnnek. Ezért ennek megfelelőnek kell lennie az állapotunknak is. Azaz, mivel Isten ilyeneknek talál minket, ezért azt kell ránk küldenie, amiről tudja, hogy alkalmas, igazságos és helyes a számunkra. Elifáz tehát nem úgy érti, hogy Isten azért teremtett minket, hogy ennyire keményen bánjon velünk, de veszi az

embert a romlott természetében, mióta csak elfordult az Istentől, és azt mondja: szükséges, hogy az állapota ilyen legyen, mert nem vagyunk képesek felfogni, miképpen terjeszti ki Isten a jószágát ránk, s bánik velünk gyengéden, ha minden ponton engedelmesek vagyunk Iránta. Mivel azonban az emberek nem alázkodnak meg, csak ha erőszakkal vannak erre kényszerítve, de belül még akkor is küzdenek Istennel, Elifáz hozzátett még egy mondatot, nevezetesen, hogy Istenhez fordult megvitatás végett, mintha ezt mondta volna: Az emberek nem képesek elviselni ennek a tanításnak az elfogadását, nevezetesen, hogy meg kell nekik mondani: nagyon is rászolgáltak a megostorozásra, ezért nem szabad ellene küzdeniük, hanem jó szívvel kell azt fogadniuk. S nem szabad más teremtményeket vádolniuk az általuk eltűrt nyomorúságokért, hanem inkább önmagukat kell elismerniük azok okának. Az emberek tehát nem képesek elfogadni ezt az igazságot, ha nincsenek annak elfogadására kényszerítve annak megmutatásával, hogy micsoda Isten fensége. Ezért amíg a bűneink nincsenek a szemünk előtt, s nem vesszük észre, hogy Istennel van dolgunk, nincs ember, aki ne maradna közömbös, vagy ne lennének kész válaszai a nyelve hegyén, vagy ne kölcsönözne valamiféle színt a gátlóteinek. S noha nem vagyunk teljes mértékben lázadók, mégis akkora gondatlanság van bennünk, hogy bármit is mondanak nekünk az emberek, az tökéleg a számunkra és soha nem szomorodunk vagy indulunk meg a bűneink miatt. Mit kell hát cselekednünk? Soha nem tanuljuk meg az igazi alázatot, amíg nem értjük meg, hogy Isten az, Akinek válaszolnunk kell, s mi az Ő trónja elé vagyunk idézve, ahol a Bíránkként kell Őt megismernünk. S nem kerülhetjük el az Ő kezét, hanem az egész életünk ismert és vizsgálat alá kerül ott. Amikor eljutunk erre a pontra, akkor kénytelenek vagyunk Istenre tekinteni, s bizonyos módon elkezdjük felrészelti önmagunkat, hogy többé ne legyünk olyan gondatlanok és aluszékonyak, mint amilyenek voltunk. Többé már nincs meg az a fennkölt és ostoba elbizakodottság, amivel hízelgünk magunknak és kecseltetjük magunkat: eljutunk a nyomorúságaink valamilyen fokú megérzésére és felismerésére. Mindenekelőtt azonban, amikor Isten fensége tárul a szemünk elé, az megéretteti velünk, mennyire félelmetes. Amikor pedig a nagyságát látjuk, az még jobban megreszkett. Látjuk, hogy ez nem tréfádolog és nem szunyókálhatunk, s nem járulhatunk oda két a kézben ezzel vagy amazzal. Miért? Mert nincs több helye a hízelgésnek, amikor Isten, Aki emésztő tűz, megjelenik, és Magához szólít, így látjuk, miképpen olvasztja meg a hegyeket és miképpen képes teljesen megszabadítani mindentől. Ezért amikor megismerjük Isten eme nagyságát, szükségszerűen el kell süllyednünk alatta és meg kell feledkeznünk minden büszkeségről.

Ennyit Elifáz szándékáról. Most azonban meg kell vizsgálnunk ezt a tanítást, hogy magunkra vonatkoztathassuk. Először is, valahányszor csak nem kellően felrészeltaknak érezzük magunkat ahhoz, hogy elítéljük önmagunk a bűneikért, használjuk az itt leszögezett rendet: azaz, tekintsünk Istenre. Miképpen? Láhatunk valakit, akik kellőképpen felfogta a bűneiket, de mégis megy tovább és a maga útját járja. Ha pedig megfeddik, illetve más módon érez lelkiismeretfurdalást, túllép rajta és nem szomorodik meg nagyon attól, s miért? Mert nem tekint Istenre.

Látjuk tehát, hogy mitől maradunk meg a bűneinkben: s látjuk, mi az oka annak, ha nem borulunk le valódi alázattal: nevezetesen azért, mert nem vesszük észre, hogy Isten a bírónk, s nekünk Vele van dolgunk. Nincs tehát semmi más orvosság, csak amiről már beszéltem: azaz, hogy először is ráébredjük a bűneinkre, mert ellenkező esetben soha nem fogunk azokra gondolni és nem szomorodunk meg azok miatt. Mivel azonban megtörténhet, hogy az ördög elámít minket, így amikor kénytelenek vagyunk felismerni, hogy nincs velünk minden rendben, akkor megdöbbenünk azon, s el kell jutnunk a második pontig ezt mondva: Ó jaj, nyomorult teremtmény, képes vagy elkerülni Istened bosszúállását? Amikor az egész világ téged magasztal, akkor sem kerülöd el, hogy kárhóztató ítélet alá kerülj ugyanezért. Így minden teremtmény meglátja majd a gyalázatot. Megszégyenülsz még a kis csecsemők, sőt az okatlan állatok előtt is: nem találhatsz semmiféle kibúvót. S mi lesz veled, amikor majd a mennyei Bíró elé kell járulnod? Gondolod, hogy ott nem a kárhóztat félelmetes ítélete vár rád, látva, hogy

megmaradtál a makacsságban? Látjuk tehát a felrázásunk eszközét, amikor nem kellőképpen undorodunk meg a saját bűneiktől, s nem érezzük annyira elevenen és buzgón a szomorúságot ezek miatt úgy, ahogyan kellene.

Látjuk tehát, hogy Istennel kell vitatkoznunk, nem az emberekkel. Mert úgy véljük, hogy amíg idelelni élünk, a bot jobbik végén állunk, s mindig is erre törekszünk azért, mert a testünk és a természetünk túlságosan is hajlamosak rá. Mert ha valakit megfeddenek, mérgesen ránéz a hozzá szólóra és ezt mondja: Aztán ahhoz neked mi közöd van? Ha jól megnézed önmagad, több szégyellnivalót fogsz látni magadban: túl elhamarkodottan támadsz rám, mintha civakodni akarnál velem, mintha be akarnál mocskolni. Íme, miképpen szakítjuk félbe a minket feddőket. S ugyanazt tesszük Istennel el, különösen, ha nincs ember, aki vádolna, mert akkor nem ragaszkodunk ahhoz, hogy továbbra is efféle kiindulópontot keressünk. S miképpen? Ha az ember megvizsgálja önmagát, nagyon is jól észreveszi, hogy ha Isten megbünteti, akkor igazságosan bánt vele, De mikor a felebarátait kezdi vizsgálgatni, azt mondja magában: vajon ez az illető nem rosszabb nálam? Vagy legalábbis ugyanannyira rossz, mint én? S az effélék nem érdemelnek ugyanolyan súlyos büntetést, mint én?

Látjuk tehát, miképpen munkálkodunk mindig a saját ügyünk igazolásán a meneküléssel Istentől. Ezért kell alaposan megjegyeznünk ezt a leckét, miszerint nem emberekkel kell vitatkoznunk, azaz, nem maradhatunk úgymond itt, mert azzal nem érünk el semmit. Helyette inkább észhez kell térnünk és bölcsen ezt mondani: Ajaj, jól látom, hogy az én Istenem ostromoz engem, ezért oda kell figyelnem a kezére és fel kell készülnöm a megalázkodásra, mint azt már mondtam. Aztán ahol azt mondtam, hogy jobban megérint minket, ha Istenre gondolunk, úgy értettem, hogy meg kell ismernünk Istent olyannak, amilyen Ő valójában. Mert amíg az emberek ezzel vagy amazzal vannak elfoglalva, addig álruhába öltöztetik Istent a hamis képzelgéseikkel. úgy összekötve, mintha holmi nád lenne, s úgy foglalkoznak Vele, mint egy kis csecsemővel. Sőt (ami még rosszabb) nagyobb szabadságot adnak maguknak Istennel, mint egy kis csecsemővel. S honnan származik ez a gyalázatos tett, ha nem onnan, hogy nem vesszük fontolóra a nagyságát? Ezért nem szabad úgy elképzelnünk Istent, hogy álruhába merészeljük öltöztetni és olyanná tenni, akivel a fantáziánk és a vágyaink leszámolhatnak, hanem olyannak kell Őt megismernünk, amilyennek mutatja Magát (az Ő Ígéje által), illetve olyannak, amilyennek a munkáin keresztül mutatkozik. Amikor mindezt jól végiggondoltuk, bizonyos, hogy a fecsegésünk ugyancsak elhalkul: többé már nem leszünk olyan szemtelene és elhamarkodottak, hogy vitába szállnánk Vele, vagy ragaszkodnánk ahhoz, hogy ok nélkül gyötör, pedig nem szolgáltunk rá. Az efféle önös hízelgést le kell vetkőzni, az összes képmutatást fel kell számolni, s el kell képednünk és meg kell döbbernünk az említett nagyságon, amit majd megismerünk a mi Istenünkben. Látjuk tehát a második pontot, amit nagyon érdemes megjegyezni: igazán és alaposan kell megismerni Istent. S itt látjuk, miért mondta szent Pál (Rm1:21), hogy az emberek az okoskodásaikban hiábavalókká lettek: nevezetesen azért, mert átalakították Istent. Mivel megfosztották a dicsőségétől, Isten is gyalázatra adta őket, átadva a buja gondolkodásra, aminak következtében mindenféle gáztettre és gyalázatos cselekedetekre adták a fejüket, s olyan becstelenségbe süllyedtek, hogy bárki megszégyenülhet a mocskuktól. S miért? Mert (mint mondja) nem dicsőítették Istent, hanem gonoszul bemocskolták az Ő nagyságát, amikor az igazságát hazugsággá változtatták és ezen a módon alakították Őt át. Látva tehát, hogy ez a betegség túlon túl általános, s minden ember megtapasztalja önmagában, annál inkább ragaszkodnunk kell ennek a tanításnak az alapos megjegyzéséhez: azaz ahhoz, hogy amikor Istenről gondolkodunk, teljes tisztelettel kell megismernünk Őt a Maga valóságában, nem pedig hamis feltételezésekkel valamilyennek elképzelni. Igaz, hogy Isten megmutatta Magát az Ő Ígéje által, de akkor is menthetetlenek vagyunk, ha nem gondolkodunk Róla a munkái alapján is, mivel ezen a területen sem hagyta Magát tanúk nélkül, ahogyan szent Pál mondja a Cselekedetek könyve 14. fejezetében, ahol a természet rendjéről beszél, ami mondhatni tükröz a számunkra, mellyel Istent nézhetjük

(Csel14:17). Szent Pál tehát konkrétan kimondja, hogy amikor Isten ragyogtatja a Napot, esőt küld, az évszakok változatosságát rendeli el, a földet gyümölcstermésre készíti, azzal nem hagyja Magát jó bizonyosság nélkül, hanem mindez mintha csak a saját ügyét támasztaná alá, ezt mondva: Noha az emberek nem ismerik a dicsőségemet és a fenségemet, nem vették észre, hogy minden az én kezemben van az általam teremtetett dolgok kormányzásához, mégis semmi okuk a tudatlanságra hivatkozni, mert a természetnek magából a rendjéből észrevehették volna, miképpen létezik egyetlen Teremtő, Aki mindent irányít. Ezért hát nyissuk fel a szemeinket és megint lesz bizonyítékunk arra, micsoda Isten nagysága, hogy végül megtanuljuk Őt úgy tisztelni, ahogyan megérdemli. Látjuk tehát, mit csinál itt Elifáz. S ez az a lecke, ami nagyon a hasznunkra válik, ha képesek vagyunk teljesen átültetni a gyakorlatba. Röviden, tartsuk hát észben, hogy valahányszor csak Istenről van szó, ne gondoljuk, hogy azok csak szavak, hanem tanuljuk meg, mi az, ami tulajdonképpen Istenre tartozik és nem választható külön az Ő lényétől, hogy végül úgy magasztalhassuk Őt, ahogyan megérdemli. Ha ezt egyszer jól elrendeztük magunkban, akkor többé nem adhatjuk át magunkat úgy a babonának, ahogyan eddig, s nem lehetünk olyan világiasak sem, mint amilyenek vagyunk.

Létezik két bűn, melyek uralkodnak és mindig is uralkodtak a világban: az egyik Isten megvetése, amikor az emberek egyáltalán nem törődnek Vele, hanem lábbal tapossák, amennyire csak tőlük telik. Igaz, hogy nem képesek kétségbe vonni a fenségét, mindazonáltal olyan ördögi gőg mutatkozik az emberekben, hogy Isten imádása és az engedelmeskedés helyett az Ő lábbal taposása található a szívükben és a diadalmaskodás Felette, nem engedve, hogy bármiféle tekintélye lehessen fölöttük. Látjuk hát a túlságosan nagy és borzalmas betegséget, ami minden időben megvolt: az emberek túlságosan pogányok, s nem ismerik a tiszteletet, amivel adózniuk kellene Isten iránt. A másik bűn a babona, ami nem más, mint amikor az emberek a rajongás leple alatt ide-oda ténferegnek, ostoba koholmányokat keresve. S honnan származik ez a hiba? Onnan, hogy Istent nem ismerik helyesen, azzal, ami Őhöz tartozik, mert ha jól értenék, micsoda az Ő nagysága, igazsága és jósága, akkor biztos, hogy az emberek nem tévelyednének el. Az emberek ugyanis alsóbbrendű isteneket kovácsolnak maguknak, azaz, bálványokat alkotnak a maguk feje után és hivatalokat tulajdonítanak azoknak. Mintha csak az Istenhez tartozó és csak Benne megtalálható erényeket osztogatnák, vagy mintha zsákmányul vetnék, és mindegyiküknek megvolna a maga zsákmányrésze Belőle. Most már látjátok, miért mondom, hogy sokkal szorgalmasabbaknak kell lennünk Isten helyes megismerésében. Nevezetesen azért, hogy ne fosszuk meg Őt a tisztességétől, és senki ne vegye el Tőle, ami az Övé, s ami csak benne nyugszik. S miképpen tehetik ezt meg? Röviden már mondtam nektek, miképpen kell csak megnyitni a szemeiket, mert Isten oly módon mutatkozik meg a természet rendjében, hogy teljességgel menthetetlenek vagyunk, ha nem adjuk meg Neki azt, ami az Övé. S ez az, amit Elifáz itt megmutat nekünk. Mert annak kimondásával kezdi, hogy *Isten munkái nagyok, és képtelenség azokat kikutatni s Ő számtalan csodálatos tettet hajt végre.*

Elifáz itt egy általános mondatot mond, utána pedig konkrét példákkal részletezi a dolgot, amiről sommásan beszélt. Ez tehát olyan, mint holmi előszó, mintha egy szóban akarta volna előre megmutatni, amit mondani készült: Isten rendkívüli és felfoghatatlan dolgokat tesz, az Ő cselekedetei csodálatosak és vég nélküliek. Amikor megértjük, hogy Isten munkái rendkívül nagyok és felfoghatatlanok, akkor vajon nem kényszerülünk felemelni az elméinket, s észrevenni, hogy nekünk nem szabad Őt álruhába öltöztetni, sem pedig bármit elképzelni Róla a magunk természetes eszének megfelelően, hanem még magasabbra kell kapaszkodnunk? Biztos, hogy ezt kell tennünk, akár akarjuk, akár nem. Látjuk hát, mi Elifáz szavainak a jelentése. Amikor az emberek az Istenségre tekintenek, akkor nem érinti meg őket sem olyan félelem, sem olyan alázat, mint kellene. Mi ennek az oka? Az, hogy nem gondolnak az Ő munkáira. Ha Isten munkáira terelődik a szó, minden ember illetékes bírónak tartja magát, hogy verdiktet mondjon azokra, sőt, elég bátrak leszünk ahhoz is (vagy inkább túlon túl bátrak), hogy

irányítsuk azokat. Mert ha Isten munkái nem felelnek meg a mi ízlésünknek, tele leszünk kelletlenséggel és ezt mondjuk: miért csinálta ezt és miért alakult ez a dolog így? Mi az oka ennek a túlzott bátorságnak, hogy az emberek annyira szemtelenek Istennel szemben, hogy nem átnak vitába szállni Vele, de főleg megtenni magukat az Ő bíráivá? Az, hogy nem vették fontolóra, mily nagyok és felfoghatatlanok az Ő munkái. De ha Isten munkái felfoghatatlanok, akkor van elegendően nagy mértékünk annak kijelentéséhez, mi foglaltatik azokban? Mi a mi értelmünk? Amikor kiterjesztettük a lehetséges legnagyobb hosszúságra és mélységre, akkor vajon képes felfogni Isten munkáinak ezredrészét, s az Ő elhatározását, mely oly magas, hogy teljesen el van rejtve előlünk? Ki kell lépnünk önmagunkból, ha az Isten munkáiban megjelenő csodálatos és végtelen bölcsességnek egyedül csak az ízét akarjuk megérezni. Ha pedig fel kell kapaszkodnunk a teljes értelmünk fölé ahhoz, hogy csak kicsiny ízét megérezzük, mi lesz velünk, ha belefoglalunk mindent, illetve amikor mindent tudunk, ami azokban foglaltatik? Könyörgöm, eljuthatunk odáig valaha? Látjuk tehát, miképpen rosszabbak az emberek az örülteknél is, amikor annyira vakmerők, hogy Isten munkáit akarják meghatározni, amik felfoghatatlanok. Mert tény, hogy képtelenek vagyunk megmérni Isten munkáinak a mélységét, s felfogni azok okait: Isten azonban jó utat enged azok megismeréséhez annyira, amennyire tudja, hogy hasznos lesz a számunkra. Tudomásul vesszük tehát, hogy Isten munkái önmagukban felfoghatatlanok, azaz, ha kutatjuk mindazt apró részletességgel, ami ezekben foglaltatik, soha nem jutunk el a fenekéig. Ezért mondhatni meg kell semmisülnünk az említett nagyság alatt, biztosra véve, hogy ha Isten munkáinak bírái akarunk lenni, akkor rájövünk, mi csukja be a szemünket, mivel nem tudjuk elérni a bennük levő titkokat. Továbbá, amikor ekkora alázattal járunk el, tudva, hogy nem vagyunk illetékes bírók, hogy megismerhessünk egy számunkra túl magas és túl mély dolgot, akkor imádkozzunk Istenhez: adj meg nekünk a bölcsesség lelkét, hogy helyesen ítélhessük meg az Ő munkáit. S akkor majd megadja nekünk a kegyelmet, hogy annyit lássunk, amennyi a hasznunkra válik. Nem azt jelenti ez, hogy képesek leszünk felfedezni és megfejtetni mindent, ami azokban rejlik, így nem marad semmi ismeretlen a számunkra, s minden megfelel majd a saját elképzeléseinknek. Nem, Isten rövidre fog minket, így csak részismereteket fogunk szerezni, de a megfelelő időben ennek az említett ismeretnek elégségesnek kell lenni a számunkra, mivel semmi sem marad rejtve előttünk, ami jó és kedvező az üdvösségünkhöz. Ezért elégedjünk meg annyival. Ellenkező esetben ugyanis micsoda hálátlanság, ha be kívánunk hatolni Isten titkaiba, hogy azokat megismerjük és semmi se kerülje el a figyelmünket, s olyan vakmerők és kíváncsiak vagyunk, hogy alá akarjuk vetni Őt a saját vakmerő elménknél!

Látjuk tehát a két dolgot, amiket meg kell itt jegyeznünk. De ha végtelen bölcsesség van Isten legkisebb és legalapvetőbb munkáiban is, mi van a nagyobbakban, melyek felülmúlják minden képességünket? Különösen, amikor a megváltásunkról és az Ő Szentleke általi örökbefogadásunkról van szó: ez az a dolog, ami felülmúlja a természet szokásos rendjét. Főleg mikor azt halljuk, hogy Ő választott ki minket még a világ megteremtése előtt, s nem mindenkit választott ki egyetemesen, hanem annyit, amennyit jónak látott, a többiek pedig hagyta: vajon itt nem látunk a számunkra túl magasatos titkokat? Mit kell hát tenni? Legyünk abban biztosak, hogy nagyon is menthetetlenek vagyunk, ha ezen az alapon nem járunk félelemben és óvatosan, megértve, hogy ezek a dolgok a számunkra felfoghatatlanok. Ha pedig ilyen magasra akarunk kapaszkodni, a vágyunk, hogy ezen a módon szárnyak nélkül a felhők fölé emelkedjünk, csak a nyakunkat fogja kitörni. Továbbá, amikor dicsőséget adtunk Istennek és nemcsak szájjal, de tettekkkel is megvallottuk, hogy az Ő munkái felfoghatatlanok és feneketlen mélységként nyelik el minden értelmünket, akkor ne szűnjünk meg imádkozni Hozzá azért, hogy vetesse ezeket észre velünk annyira, amennyire szerinté illik a képességeinkhez. S kutassuk azt is, ami a Szentírásban van megmutatva nekünk. Mert Isten nem akarja, hogy nemtörődömök legyünk. Nekünk nem szabad a pápistákkal együtt mondanunk: Ő nekünk, nem szabad kutatni Isten titkait. Hisz akkor miért adatott nekünk a Szentírás? Isten akarata az, hogy minden ember

keresse Őt, de azt is akarja, hogy az emberek megmaradjanak az Átala mutatott úton, azaz alázattal kövessék a Szentírásban foglaltakat. Most, hogy megtanultuk, amit Isten tanít nekünk ebben az iskolában, ragaszkodjunk is hozzá, s ha felöltik a fejünkben bármilyen ezzel ellentétes agyrém, ami arra csiklandozza a szívünket, hogy többet keressünk, mint amennyit tudnunk illik, ügyeljünk arra, hogy legyen bölcsességünk és mértékletességünk ezt mondani: szegény teremtmény, illik neked vakmerően nagyobb tudásra vágyani annál, amit Isten ad meg neked a Szentírásban? Jegyezzük hát meg jól ezt a mondást, hogy végül megmaradjunk olyan józanságban, melyben nem ítéljük meg elhamarkodottan Isten munkáit. Mert utána ezt mondja: *Isten az, aki vég nélkül teszi a csodálatos cselekedeteket.* Mivel Isten munkáit csodálatosaknak (vagy titkosaknak, mert a szó ezt is jelenti) nevezi, ezért illik tisztelnünk azokat. Mert Isten nem akarja, hogy ekkora nagyság megismerése az Ő munkáiban elképezzzen minket, s még messzebbre űzzön Tőle, hanem ellenkezőleg: olyan tiszteletet ébresszen bennünk, hogy ezt mondjuk: Uram, milyen hatalmas vagy Te! Uram, mily nagy a Te hatalmad, a jóságod, az igazságod és a bölcsességed! Dávid kétségtelenül ismerte Isten munkáinak végtelen jóságát, mindazonáltal nem szűnt meg mondani: Uram, a Te munkáid tele vannak bölcsességgel és igazsággal. Nagyon jól tudta, hogy miképpen kell fontolóra vennünk Isten munkáit, de mindazonáltal tisztelte azokat (Zsolt104:24). Tanuljuk hát meg felfogni Isten munkáinak azt a nagyságát, ami úgy eltompít minket, mint az oktan állatokat, hogy azt sem tudjuk, hová legyünk, és ne is adhassunk semmiféle útmutatást a jótanulásról, hanem úgy fogjuk fel azt, hogy az vissza is fogjon minket, s az elménk ne tévelyedjen el, s ne játsszuk el olyan lovak szerepét, akiknek szabadjára engedték a zabláját, s ne vegyük magunknak a szabadságot (mint említettem) annak megmondására, hogy ennek-annak így kell megtörténnie. Ne tegyük ezt, hanem legyünk mértékletesek. Mert a valódi bölcsességünknek tudatlannak kell lennie azokban a dolgokban, amiket Isten elrejtett előlünk. Látjuk, miképpen kell felkészíteni önmagunkat az alázatra és a mértékletességre. Továbbá értsük meg azt is, hogy mindezzel együtt tisztelnünk is kell Isten munkáit. S miképpen? Szemlélnünk kell a bennük levő végtelen bölcsességet, igazságosságot és hatalmat a mi csekély képességeinknek megfelelően, biztosra véve, hogy Isten semmit sem tesz ok nélkül, még ha az első pillantásra nem is látszik meg a számunkra. Mert Isten nem mindig mutatja ki úgy az okot a munkáiban, hogy az emberek azt észrevehetnék, s az említett bölcsesség is olyan mély, hogy feneketlen mélységnek nevezik. Ezért tanuljuk meg tisztelni Isten munkáit, még ha nem is mindig látjuk annak okát, hogy miért cselekszik úgy, ahogyan teszi. Jól látjuk tehát, hogy miféle értelemben csodálatosak Isten munkái. S ezért mondja konkrétan, hogy ezek véget nem érők. Ezért kell az embereknek még jobban megalázkodni. Mert ha véletlenül meg is értünk egyvalamit – ó, úgy látszik semmi sem képes fölénk kerekedni – s olyan szakértők vagyunk, hogy minden nekünk feltehető kérdést azonnal, visszakézből képesek vagyunk megválaszolni. De tegyük fel, képesek vagyunk megítélni Isten egyik munkáját, vagy kettőt-hármat, vagy akár százat: az micsoda? Éppenséggel semmi. S miért? Mert Isten munkái számtalanok. De (mint már említettem) Isten legkisebb munkája is elég ahhoz, hogy elborítson minket. S mivé válunk, ha eljutunk a már említett feneketlen mélységhez, aminek nincs alja? Íme, így kell helyesen súlyoznunk az itt általánosságban előszó gyanánt elhangzottakat, hogy eljuthassunk Isten munkáinak a szokásosnál jobb megértéséhez, s megadjuk a fenségének a Neki kijáró tiszteletet. Ám (mint korábban mondtam) miután Elifáz általánosságban szólt, konkrétan is beszélt, ezt mondva: *Isten esőt adott a földnek színére, és a mezőkre vizet bocsátott.* Ez látszólag értelmetlen, mert a szóban forgó dolog csak annyi, hogy az emberek megérezzék: jogos büntetést kapnak, s ha Isten a Maga akarata szerint bánik velük, nem szabad zúgolódniuk ellene, mert azzal nem érnek el semmit, hanem csak szükségszerű vereséget szenvednek. De akkor miért említi itt az esőt? Ez lényegtelennek látszik. De meg kell jegyeznünk, hogy amikor Isten az emlékezetünkbe idézi azt a közös rendet, amit fenntart a teremtményeinek kormányzásában, azt abból a célból teszi, hogy azt teljesmértékben a magunk hasznára fordítsuk. Mert amikor föl-alá futkosunk és az egyik oldalról a másikra ugrálunk,

akkor magunkba kell szállnunk, fel kell ráznunk az elménket, s úgy kell felhasználnunk ezt az általam már említett tanítást, hogy Istennek megadjuk azt a tiszteletet, amit megérdemel. Látjuk tehát, miért említi itt az esőt. S kétségtelen, hogy egyetlen részlettel Elifáz az összeset említi, mintha ezt mondaná: Nemcsak azt látjuk, hogy Isten teremtett mindent, s nincsen olyan kézimunkája égen és földön, ami, ha rágondolnak, ne döbbsentene meg mindenkit, de azt is látjuk, miképpen vezet és rendez el minden dolgot, esőt és szelet adva, s az ellenkezőjét is küldve, ha úgy tetszik Neki. Ennyit Elifáz szavairól. Továbbá jegyezzük meg, hogy nem elegendő átengedi ezt a megtiszteltetést és szuverenitást Istennek a teremtményei kormányzásához (a jótetszése szerint), hanem annak végcélját is fontolóra kell vennünk. Ez pedig nem más, mint az, hogy ebből meg kell tanulnunk átadni magunkat Neki, s elismerni Őt Atyánknak és Mesterünknek. Látjuk tehát a Szentírás célját: de ezt két dologban is elvéjtük. Először is nem törődünk Istennel: akár esik, akár jó az időjárás, becsukjuk a szemeinket. Igaz, örülünk, ha elered az eső akkor, amikor az a javunkra válik, de közben nem tudjuk, miképpen küldte azt Isten: az elménk úgy a földhöz kötődnek, hogy nem képesek magasabbra emelkedni. Amikor pedig szép időnk van, látjuk a Napot, s örülünk a világosságának, nem vesszük fontolóra, hogy Isten az, Aki ezt a tűzgömböt lángra lobbantotta. Azaz, egyáltalán nem törődünk Istennel, ami nagyon nagy és rendkívül visszataszító bűn. De tegyük fel, hogy Isten eszünkbe jut: ez azonban nem minden. Mert sokan vannak, akik azt mondják majd: dicsérjük Istent ezért a szép időjáráseért, de közben mindannyian megfélelkeznek mindezekről és soha nem mondják: Isten adja nekünk ezt a szép időt, hogy Atyaként mutakozzon meg előttünk. Ezért nekünk is Vele egyivásúaknak kell lennünk, és valódi gyermekeiként kell viselkednünk, így gondolkodva: íme, Isten minden teremtménye engedelmeskednek Neki, de miféle engedelmisséget kap tőlünk? Kétségtelen, hogy amikor a természet rendjét szemléljük, annak el kell vezetnie minket bizonyos fokú istenfélelemre, a jóságának megízlelésére, hogy átadhassuk magunkat Neki és teljesen odaszánjuk magunkat az engedelmességnek. Íme, milyen módon kell gyakorolnunk az említett leckét, amit Elifáz mutat itt nekünk, azaz, amikor Isten esőt küld, és a mezőkre vizet bocsát. Azt is látjuk, milyen módon beszél a Szentírás. S már mondtam nektek, miképpen jó bölcsesség ismerni, mi célból szögezi le a Szentlélek a számunkra ezeket a dolgokat (Zsolt107:43). Azért, hogy megtanuljuk félni és tisztelni a mi Istenünket, s tudjuk, miféle tekintélyét kell elismernünk és miféle szuverenitással bír felettünk, s úgy kerülünk az igazságszolgáltatás elé, hogy megalázkodtunk alatta. Igaz, hogy Elifáz illetlenül viselkedett, amikor ezt a dolgot Jób személyére vonatkoztatta, mindazonáltal (mint már korábban említettem) a tanítás jó és a Szentlélektől származik, s nem szabad úgy tekintenünk rá, mint egy halandó ember tanítására, hanem azt kell mondanunk, hogy Isten Lelke szólalt meg benne. Ezért nem maradt más teendőnk, csak rendelkezni az említett bölcsességgel és józansággal abban, hogy tudjuk, miképpen húzzunk hasznót a megfelelő helyen és időben abból, ami itt hangzott el. Ne legyünk hát Elifázhoz hasonlóak, aki mindent elcsúrt-csavart Jób személyére vonatkoztatva. De mikor átvettük ezt az általános tanítást és igaznak vallottuk azt, akkor mindegyikünk fegyverezze fel magát ennek megfelelően. Most hát a hatásában látjuk azt, ami itt van nekünk megmutatva, azaz, hogy minden kényelmetlenség, aminek az életünk ki van téve, a bűneinknek köszönhető, és nem szabad hibáztatnunk sem az eget, sem a földet, sem semelyik teremtményt, ha nem úgy bővelkedünk, ahogyan szeretnénk. Ehelyett mindenkinek magának kell elítélnie önmagát és fontolóra kell vennie, hogy a fa bennünk van, ami egy szikrával lángra lobbantja Isten haragját. Mivel pedig a gonoszságra adattunk mindjárt a születésünktől fogva, nem csodálkozhatunk, ha ki vagyunk téve megannyi nyomorúságnak és szükségnek. Így ha különböző dolgok szorongatnak minket, ne Istent hibáztassuk miattuk, hanem tekintsünk a forrásra, azaz a bűneinkre, mint minden kényelmetlenség okára, amit ebben a világban túrnunk el. Ügyeljünk tehát arra, hogy többé ne zúgolódjunk Ellene úgy, ahogyan szoktunk, hanem inkább ismerjük el önmagunkat vétkesnek, s fogadjuk el igazságosnak, ha büntet minket azzal a szándékkal, hogy megtanuljuk Őt félni és tisztelni teljes alázattal úgy,

ahogyan kell. Látjuk tehát, mire kell emlékeznünk ebből a szövegből, várva, míg a többi része is teljesebben feltárul előttünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a vétkeink elismerésével, könyörögve Hozzá, hogy ismertesse meg ezeket velünk annál jobban, ahogyan mi megismertük. S mindenekelőtt tartson minket olyan alázatban az Ő fensége előtt, hogy az az elevenünkbe vágjon, s ne legyünk többé annyira tompák, mint eddig. S hadd ismerjük meg, miképpen kell megítélnünk az Ő munkáit, s lássuk meg, mi van ezekben azért, hogy az Ő fenségének nagysága előtt megalázkodva ne vágyjunk másra, mint az Ő nevének dicsőítésére minden dologban, s ne csak szájjal, de tetteiben is. S mutassa meg, hogy nagyon is méltó arra, hogy uralkodjon felettünk, és minden dolognak, legyen kicsi vagy nagy, meg kell alázkodnia Előtte és tisztelnie kell Őt. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének stb.

A huszadik prédikáció, ami a negyedik az ötödik fejezetről

Jób5:11-16

11. Hogy az alázatosokat felmagasztalja, és a gyászolókat szabadulással vidámítsa.
12. A ki semmivé teszi a családok gondolatait, hogy szándékukat kezeik véghez ne vihessék.
13. A ki megfogja a bölcseket az ő családságukban, és a hamisak tanácsát hiábavalóvá teszi.
14. Nappal sötétségre bukkannak, és délben is tapogatva járnak, mint éjszaka.
15. A ki megszabadítja a fegyvertől, az ő szájoktól, és az erősnek kezéből a szegényt;
16. Hogy legyen reménysége a szegénynek, és a hamisság befogja az ő száját.

Miután itt azt mondja, hogy Isten *a megvetetteket felmagasztalja*, ez olyan monda, amit nagyon jó észben tartani. Mert ez arra figyelmeztet minket, hogy köszörüljük ki a csorbát Nála, ha látjuk magunkat a gögtől annyira elnyomottan, hogy úgy tűnik, végleg vereséget szenvedünk – különösen azért, mert azt olvassuk, hogy *Isten visszaviszi a biztonságba a szívében zaklatottat*. Ha úgy kínoznak minket a megpróbáltatások, hogy szélsőséges kínok között vagyunk, tanuljuk meg segítségül hívni a mi Istenünket, mivel a saját hivatalának tekinti azok megmentését, akik akkora nyomorúságra jutottak, hogy többet már nem képesek elviselni. Igaz, hogy Isten képes a szolgálóinak akkora bővelkedést adni, hogy soha nem lesznek zaklatottak, de jogos okai vannak arra is, hogy ezt ne adja meg. Mert látjuk, hogy a gög benne rejlik az ember természetében, s még ha nem is mutatkozik meg teljes mértékben, a magja ott van elrejtve. Istennek tehát orvosolnia kell ezt, s az eszköze ehhez a megszelídítésünk a szenvedésekkel. Biztosan látni fogunk egyeseket, akik, noha sok megpróbáltatást szenvednek el, mindazonáltal még sem alázkodnak meg jobban soha. Mert ahogyan az elhevert fuvarosló is tűri a verést és a bensője kiszakítását, semhogy engedelmeskedne, úgy van ez azokkal is, akik a végsőig makacsok. De mikor tetszik Istennek megszelídíteni az embereket, akkor felerősíti a rájuk küldött csapásokat, így azok orvosságként szolgálnak a számunkra a megtisztításukhoz az említett büszkeségtől, amikből egyébként nem lennének képesek kivonni magukat. Látjuk tehát, miképpen nem ok nélkül való, ha Isten úgy gyakoroltatja a gyermekeit, hogy még azt is megengedi a világnak, hogy megvesse és gúnyolja őket, s minden tekintélynek és hitelességnek híjával legyenek, röviden, mintha végleg megfélemedezett volna róluk. Miért cselekszi ezt? Mert szükségük van kijárni ezt az iskolát. Vajon azért küld rájuk oly sok megpróbáltatást, hogy kénytelenek legyenek sóhajtozni és nyögni, s ne tudják, merre forduljanak? Nem, hanem azért, hogy Őt hívják segítségül és Hozzá fussanak menedéket keresve. Látjuk, hogy ezekkel a megpróbáltatásokkal miképpen tanuljuk meg először is megismerni önmagunkat, hogy először is ne engedjünk meg túl sokat önmagunknak vagy ne fuvalkodjunk fel a gögtől és a méltóságteljeségtől, másodszor ne legyen túlságosan sok örömünk a saját vágyainkban, hanem inkább megfélemedkezve minden földi dologról, végezetül Istent hívjuk segítségül, ami minden közül a legfőbb dolog. Mert amíg az emberek jólétben élnek, jóllehet nem merik kimondani, hogy képesek túllépni Istenen, de a cselekedeteikkel olyan részeknek mutatkoznak, hogy nem gondolnak Isten segítségül hívására, sem arra, hogy Neki ajánlják magukat. Látjuk tehát, miért engedi Isten a szolgálóit oly módon szenvedni, sőt a szívfájdalomtól szorongattatni, hogy többé azt sem tudják, hová legyenek. Ezért tartsuk jól észben ezt a tanítást, átgondolva, hogy nagyon is a mi javunkra van. Továbbá és mindenekfelett vegyük fontolóra a gyakorlását szükség esetén. Valahányszor csak elnyomnak az emberek, s valahányszor csak úgy tűnik, el kell pusztulnunk, de látva, miképpen van itt kijelentve, hogy Isten hivatala az elnyomottak felemelése és a szomorúságban levők megvigasztalása, ne kételkedjünk abban, hogy teljesíteni fogja az

ígéretét, mert Ő nem feledkezik meg a saját természetéről. Mi természetesen majd meglátjuk, hogy Ő ugyanolyannak mutatkozik, mint amilyen a kezdetektől fogva volt. S itt azt is látjuk, miért alázza meg azokat, akik valamekkora méltóságra és tisztességre tettek szert. Amikor valaki efféle botladozást lát, azt hiszi, hogy ez nem más, mint a szerencse kerek: a gonoszabbja neheztel, amiért Isten úgy játszik az emberekkel, mint egy labdával, de ez a nagy megbecsülésnek örvendő hálátlansága miatt van így. Mert ők megfeledkeznek arról, honnan származik a jólétük, s úgy megrészegülnek a saját nagyságuktól, hogy szívósan bosszantják Istent, s különféle gaztettek elkövetésére vetemednek, ezért Isten helyesen teszi, ha megalázza ezt a fajta gőgöt. Látjuk tehát az okát, amiért Isten ledönti a korábban felmagasztaltakat: nevezetesen (azt mondom), mert nem képesek megmaradni a mértékletesség korlátjai között, nem adnak dicsőséget Istennek, nem tudják, kicsodák ők önmagukban, és ellentétben az Isten által rájuk ruházott tisztességgel megfeledkeznek magukról és mértéktelenül törtetnek előre. Isten ezért helyesen mutathatja meg nekik, miképpen semmik ők, s nem tesznek mást, csak elámítják magukat a büszkeségükkel. Ezért a túl magas megbecsülésnek örvendő ügyeljenek arra, hogy az Isten félelmében és körültekintően járjanak. Továbbá, az alantasoknak és a megvetetteknek is van elegendő okik vigasztalódni (mint említettem) azzal, hogy a rendelkezésükre áll az ígélet, mely szerint Istenre tartozik azok megsegítése, akik nyomorúságban vannak. Íme, mit kell megjegyeznünk. S noha ez nem mindig a szem számára látható módon történik, mégis, akik helyesen szomorkodnak a szívükben (azaz olyan leverték, hogy Istenhez menekülnek és nem keresnek enyhülést csak az Ő kezéből), meg fogják érezni ennek a tanításnak a működését. S mi természetesen általánosságban valamennyien megtapasztaljuk, hogy Isten felemeli a kétségbeesetteket: hiszen mik vagyunk mi természet szerint? Milyen állapotban talált Isten, amikor a gyermekeiként örökbe fogadott minket: nem voltunk belemerülve minden mocsokba és fertőzésbe? S nemcsak erről van szó, de Ő még a pokol örvényéből is kivont minket. Emiatt helyesen mondhatjuk, hogy a természetünkénél fogva kétségtelenül átkozott gazfickók vagyunk, akik nem hoznak magukkal mást, csak a halál képmását. Nincsen más bennünk, csak bűn, s különösen, (ahogyan Ezékiel mondja), olyanok vagyunk, mint az anyaméhből frissen a világra jött csecsemő (Ezék16:4), akinek még az anyja is telve van romlottsággal, mivel a többi nyomorúság mellett, amikbe bele van csavarodva, mindenféle mocsok, alvadt vér és egyéb tisztátlanságok is szennyezik, ahogyan a próféta itt mondja. Látjuk hát, milyen az állapotunk, amíg Isten meg nem tisztít. S látva, hogy közölünk mindenki tudja már önmagában és a maga részéről, miképpen emelt fel minket Isten, a mennyei királyság és az örök élet reménységére elhívva, sőt, miképpen húzott ki minket a halál feneketlen gödréből és tisztított meg az oly bűzös mocsoktól, vajon nincs okunk reménykedni, hogy ezután is így bánik majd velünk? Ezért mindenekelőtt, amikor olyan nyomorúságban vagyunk, hogy nem vagyunk képesek azt tovább tűrni, vigyük elé az ügyünket, hogy kegyeskedjen támogatni minket és könyörüljön rajtunk. Látjuk tehát, miképpen bánik Isten azokkal, akik mondhatni e világ számkivetettjei, hogy megtámogassa őket. Mert rögtön ez után ez következik: *semmivé teszi a csalárdok gondolatait, hogy szándékukat kezeik véghez ne vihessék.* Itt még egy vigasztalást látunk, amit alaposan meg kell jegyeznünk, hogy türelmesek lehessünk ebben a világban attól függetlenül, hogy ellenségeink minden oldalról támadnak minket. Látunk itt még egy vigasztalást, amit alaposan meg kell jegyeznünk, hogy türelmesek lehessünk ebben a világban, még ha ellenségeink minden oldalról támadnak is minket. Igaz, hogy Isten néha megkímél, s nem mutat nyílt háborút velünk szemben, s a gonoszoknak sincs elég erejük az üldözésünkhöz, hanem más módon kapnak lehetőséget, vagyis Isten bizonyos módon megzabolazza a dühüket annyira, hogy nem kell nyílt háborút vívni velük. De mégis lehetetlen, hogy Isten gyermekei ebben a világban éljenek és ne legyenek állandóan megannyi veszélyben. S miért? Mert egyszerűségben kell járniuk. Igaz, hogy bölcseknek kell lenniük és a mi Urunk adott nekik annyi bölcsességet, amennyire szükségük van. De akármerre is halad a világ, nekik nem szabad ravaszsággal és hitványsággal vagy gonosz mesterkedéssel fenntartani

magukat. Noha bárányoknak és juhoknak kell lenniük a farkasok között, mégis úgy kell élniük, mint a galamboknak és meg kell tartaniuk ugyanazt az egyszerűséget, amit Isten parancsolt meg nekik (Mt10:16). Látjuk, mennyire tele van a világ önfejtéssel annyiban, hogy ha találunk egy igaz, őszinte embert, az (ahogyan mondják), olyan ritka, mint a fehér holló. Nos akkor, ha Isten nem munkálkodik a gonoszok céljainak megghiúsításán, mi lenne velünk? Vajon nem pusztulnánk el naponta százszor is? Látunk tehát itt egy szöveget, amit a magunk javára kell fordítanunk, nevezetesen, hogy Isten figyel minket a mennyből, hogy megghiúsítsa a próbálkozásokat és erőfeszítéseket, amiket a gonoszok agyalnak ki ellenünk. Mert legelőször is kísértés lesz a számunkra, amikor látjuk, hogy valaki figyel és vár ránk, s nem akar mást, mint hencegésen kapni, ezért körüljön. Azt mondom, kísértés lesz a számunkra ugyanazt tenni (és azt mondani magunkban): egy ravasz rókával van dolgom, ezért jó lesz, ha vigyázok. S mire? Arra, aki ravasz, sőt duplán ravasz, ahogyan a közmondásban mondják. Íme, kiképpen adattunk a gonosz iránti hajlandóságra, s csinálunk két ördögöt egyből (ahogyan a közmondás mondja), amikor így támad minket az emberek szemtelensége. De nincs más mód a megtartásunkra az Isten iránti engedelmségben, valamint az egyszerűségben és szilárdságban járásra, mint annak elismerése, hogy Isten a mi pajzsunk, s Ő megfelelőképpen gondoskodik majd az ellenünk előkészített gátlókról. Igaz, hogy meg kell védenünk önmagunkat, és pedig annyira, amennyire Isten engedi. Azaz nem térünk el az Általa parancsolt becsületességtől, s akárhogyan is legyen, nem használunk semmiféle furfangot, s nem teszünk semmit, aminek a megcselekvése törvénytelen lenne a számunkra. Amikor ezen a módon járunk el, legyünk benne biztosak, hogy Isten majd talál kellően tiszta eszközöket azok minden próbálkozásának a megghiúsításához, akik úgy gondolják, hogy csapdába ejtenek minket a ravaszságukkal. Azután semmi olyasmin nem hangzik itt el, amit ne tapasztalnánk meg napi rendszerességgel. Mert ha Isten gyermekeit valaha is becsapják, ők tudják: ha Isten nem veszi őket a védelmébe, hogy megvédje azok csapdáitól és kelepccéitől, akik semmi mást nem akarnak, csak ártani, akkor minden egyes csapás elragadja őket, s nemcsak holmi kicsiny dolgokban, hanem egész életükben mindvégig. Ezt elég jól látjuk. Ezért tehát, rendelkezve a tanítás eme bizonyítékával, általa még jobban meg kell erősödnünk. De hogyan? Ha bárki önmagára tekint, eleget látunk annak kimondásához, hogy nincs más, csak makacsság a világban, ezért az ember nem mondhatja meg, kiben bízhat. Akármerre fordul is az ember, fennáll a veszélye annak, hogy becsapják, s olyan zűrzavarba kerül, ahol nincs se hit, se bizalom sem a rokonokban, sem a barátokban. Nos, mivel minden ember így panaszkodik, ha nem akarunk eltévelyedni, figyeljük meg alaposan miképpen véd meg minket Isten. Mert valószínű, hogy minden egyes csapásnál eltévelyedünk, s mi lesz velünk, ha Isten ezt nem orvosolja? Ezért ismerje el minden ember, hogy Isten keze tartja őt fenn, s nem ok nélkül jelentette ki Isten, hogy az Ő hivatala a gonoszok terveinek szertefoszlata, hogy végül ne vigyék véghez a próbálkozásaikat. Igaz, hogy noha Isten adja az erőt a gonoszoknak a terveik megvalósításához, de Ő nagyon is képes elejét venni a próbálkozásaiknak és legyőzni őket, mert (amint utóbb mondja), megfogja a ravaszt a maga ravaszságában. Néha Isten megvakítja őket, hogy nagyon elméseknek és fortélyosoknak képzelik magukat, de Ő lemezteleníti őket. Íme, az egyik módja annak, ahogyan megvédi az övéit. De jóllehet szabadjára engedi a gonoszok zablóját, jóllehet azoknak megannyi tervük van, s jóllehet lehetetlenségnek látszik, hogy legyen bármilyen eszközünk, amivel kimenekülünk a kezeik közül, mégis, még amikor Isten ekkora szabadságot ad is nekik, az ember végül meglátja, hogy mindenük semmivé válik, s amikor már elérnek addig a pontig, ahol minden tervüket elkezdenek megvalósítani, s ezt mondják: látjuk, mit kell cselekednünk, látjátok, mit kell tennünk, pont akkor fog minden tervük füstbe menni. Ezért amikor mindent késznek látnak, s mikor a dolgaik befejezéséhez fognak hozzá, és a terveik már minden valószínűség szerint megvalósulni látszanak, akkor űz belőlük gúnyt Isten, s az ember csak csodálkozik, mi módon ért véget minden teljesen ellenkező módon ahhoz képest, amit elképzelték. Igaz, nem látjuk meg, hogyan következett ez be, s ezért, hogy megismerjük, miképpen munkálkodik Isten

csodálatos módon, s az Ő kegyelmes jósága szükségszerűen jobbnak mutatkozzék irántunk. Ezért jegyezzük meg jól az itt ténylegesen elhangzottakat: nevezetesen, Isten engedi, hogy a gonoszoknak egész készletük legyen a fortélyokból és a ravasz tervekből, ezért úgy tűnik, végleg legyőzték az egyházat, vagy ha egy, kettő, vagy három ember elnyomását tűzik ki célul, akkor látszólag semmivel sem lehet ellenállni nekik. Mi kell tenni ilyen helyzetben? Istenhez kell menekülnünk és ezt kell mondanunk: Uram, igaz, hogy látjuk, amint az ellenségeink egész készlettel rendelkeznek a csalafintaságból, s ha arra kerül a sor, hogy elmés csúsztatásokkal és fortélyokkal kell szembeszállnunk velük, akkor nagyon gyorsan alulmaradunk és végleg elveszünk. Na és? Most Neked kell összezavarni a terveiket, s eloszlatni azokat a levegőben, hogy semmi erejük se maradjon azok megvalósításához. Íme, miképpen kell Istenhez folyamodni és azokhoz az ígéretekhez ragaszkodni, amiket itt tett nekünk. Így amikor Isten engedi a gonoszoknak, hogy megvitassák, ami az elméikbe ötlük, s felvállalni ezt vagy azt, Ő ugyanúgy képes szorosan meg is kötni a kezeiket. Lehet, hogy engedi őket sokat pusztítani, De mikor odáig jut a dolog, hogy megvalósítsák, amit elterveztek, akkor csalódní fognak, s a kezeik meg lesznek kötve. Amikor pedig azt hiszik, hogy mindent ők irányítanak, akkor lesznek megfosztva minden tanácstól és javaslattól, sőt minden erőtől és hatalomtól, mivel Isten gondoskodik erről felfoghatatlan módon. Ennyit erről a szövegrésről. De Elifáz tovább is megy, s kimondja, hogy Isten *megfogja a bölcseket az ő csalárdságukban, és a hamisak tanácsát hiábavalóvá teszi úgy, hogy a világosságban is megbotlanak és délben is tapogatva járnak, mint éjszaka*. Elifáz itt nemcsak azt jelenti ki, hogy Isten nem engedi a gonoszoknak megvalósítani azt, ami megfogant a szívükben, hanem azt is hozzáteszi, hogy Isten megfogja őket a saját ravaszságukban, s oly módon fogatja fel a terveiket, hogy megfosztja őket a bölcsességtől, ezért nem tudják majd jobban, mit cselekedjenek, mint a kis csecsemők, s a tevékenységük teljes mértékben a gúny tárgyává válik. De ezt a két dolgot jól meg kell jegyeznünk. Mert (mint már korábban mondtam) ha azt látjuk, hogy Isten nem hiúsítja meg az ellenségeink fortélyait, részünkről pedig nincs nagy előrelépés, ezért nem valószínű, hogy elkerüljük az elnyomást, akkor kétségbeesetteknek láthatok minket, mert nekünk úgy tűnik, hogy ha Isten meg akarnak minket segíteni, akkor közbelépne, és nem késlekedne oly sokáig. Ezért, ha késlekedik, megdöbbenünk és megrettenünk. De illik türelmeseknek lennünk, még ha Isten nem is áll ellene a gonoszoknak, amikor azok ily módon szövetkeznek össze ellenünk, hanem inkább engedi nekik megvitatni a dolgot. S miért? Mert a megfelelő időben közbe fog lépni, hogy megszabadítson a kezeik közül, még ha ők természetesen úgy is vélik, hogy a velünk kapcsolatos próbálkozásaikat véghez fogják vinni a végső megsemmisülésünkig. S Isten nem mindig várakozik hosszasan, hanem megkönyörül a gyengeségünkön, s mikor látja, hogy megrendültünk a veszélytől, elébe megy a dolognak és gyorsan megtámogat minket. S miképpen? Íme, az ellenségeink túlon túl ravaszok és fortélyosak, s oly gyakorlottak, hogy az ember azt feltételezi: a világ minden csalafintasága átment a kezükön, ezért jó okunk van a félelemre, ha látjuk, hogy véghezviszik az efféle fortélyok próbáit. Na és? Isten képes úgy megrészegetni őket, hogy olyanok lesznek, mint az oktalan állatok, s amikor azt hitték, hogy ők a lehető legszebb emberek, olyanok lesznek, mint a kis csecsemők, s csodálatos látni őket, amint olyasmikről tanácskoznak, aminek se füle, se farka, ahogyan mondják. De legyen akárhogy, Isten nagyon is képes a részegség lelkületét rájuk küldeni úgy, hogy tántorognak és ingadoznak egyetlen csepp bor megivása nélkül, ahogyan az Ő prófétái mondják (Ézs19:14). Ahogyan Ő ad bölcsességet és megítélést azoknak, akik teljes idióták, úgy tudja viszont azt is, miképpen kell megvakítani azok értelmét, akik nagyon mások felett állóknak tekintik magukat úgy, hogy még fényes nappal sem tesznek mást, csak tapogatódnak, mint szerencsétlen, ostoba vak lelkek. Látjuk hát, mit akart itt Elifáz megmutatni. S ez a tanítás nagyon messzire kiterjed. Mert ebből megtanuljuk, hogy amikor látjuk az ellenségeinket, amint minden lehetségest igyekeznek megtenni ellenünk, az világosságot gyűjthet a számunkra, biztosítva minket arról, hogy a mi Istenünk minden erőfeszítésüket megghiúsítja annak megfelelően, ahogyan Ézsaiás

beszál róluk két mondatban (Ézs8:9-10). Járjátok az utatokat (mondja), tanácskozzatok csak együtt: mégis minden semmivé lesz. S miért? Mert az Úr fog megghiúsítani mindent. Járjátok az utatokat (mondja), adjatok magatoknak nagy szabadságot, gyűljetek egybe, de valamennyien csalódní fogtok. S miért? Mert Isten is megtartja a tanácsát a mennyben s minden makacsságotokat és ravasszágotokat visszafordítja, így semmit sem nyertek Vele szemben. Íme, a hatalmas erő, ami felkészült Jeruzsálem városa ellen: a szegény Ezékiás király a végső nyomorúságra jutott, hisz nem mert szembeszállni az ellenségével. Amikor látta, hogy képtelen megütközni vele, pénzért akarta megvásárolni a békét, s minden vagyonától megfosztotta magát és egyetértett azzal, hogy Isten templomát kifosszák, s egy fillér érték se maradjon Jeruzsálem városában és a palotájából ki kiürítsenek minden vagyont. Íme, a szerencsétlen király, aki nem tagadta meg semmiféle váltságdíj kifizetését, amit csak ember követelhet, hogy kimeneküljön az oroszlán szájából. Nagyon úgy nézett ki, hogy neki végleg vége van. De ekkor Isten prófétát küldött, aki kigúnyolta az ellenségeit. Menjetek, dugjátok össze a fejetekeket, tervezgessetek, amit csak akartok, de egyetlen tervetek sem fog megvalósulni. S miért? Mert az Úr szembeszáll a mesterkedéseikkal, hogy megőrizze a népét és az egyházát. Látjátok tehát, miért mondtam, hogy illik gondoskodnunk ennek a leckének a használatbavételéről. Ezért amikor eljutunk addig a pontig, ahol már nem tudjuk, van-e számunkra bármilyen kivezető út, vagy nincs, sőt máris úgy tűnik, végleg végünk, akkor fussunk Isten jóságához, Aki könnyedén talál számunkra ismeretlen eszközöket. De mindenekelőtt, amikor látjuk, hogy a gonoszok üldöznek minket az evangélium támogatása miatt, egyáltalán ne kételkedjünk abban, hogy Isten majd különleges módon veti be a hatalmát annak érdekében. Ahogyan manapság is igaz, hogy Isten ellenségei tele vannak ravasz tervekkel, s van egy mesterük (nevezetesen az ördög), akinek a raktára tele van ezekkel. Ha a pápának és a követőinek nincsenek elegendő fortélyaik önmagukban, az ördög majd kovácsol nekik újabbakat. S azt is látjuk, hogy minden lehetséges galád mesterkedés az ő oldalukon van, s látjuk, hogy akiket az emberek a legképzettebbeknek tekintenek, azok, akiknél készleten van az istenkáromlás, az igazság tanításának a rágalalmazása és az, hogy minket meggyűlöltessenek a világgal. Végül pedig minden oldalon adnak-vesznek minket, hogy végromlásra juttathassanak. Mikor mindezek a korábban említett dolgok a szemünk elé kerülnek, nem kell mást tennünk, mint türelemmel várni, főleg mikor látjuk, hogy biztosak lehetünk benne: Isten meg tudja mondani, miképpen kell a kezeiket szorosan összekötni. Amikor pedig átkutatták más a bölcsességük minden sarkát, és átjárták az egész Földet, sőt még a felhők fölé is felhágtek, Isten nem engedi majd, hogy bármit megvalósítsanak. Továbbá nagyon is képes az afféle embereket tökfekké tenni, akik magukat nagyon fortélyos és okos embereknek tartják. Azt mondom, olyan ostobákká teszi őket, hogy még a kis gyermekek is kinevetik a brutalitásukat, ahogyan azt ténylegesen látjuk. Mert ha megfigyeljük, miképpen találkoznak manapság Isten igazságával ezek a visszatartók és a pápa összes támogatója, olyan eltompultaknak látjuk majd őket, hogy szinte valószínűtlen, hogy az emberek ekkora tökfeségre jussanak. Különösen, ha valaki azokat figyeli meg, akik a legfortélyosabbaknak vélik magukat. Úgy tűnik, hogy szövetkeztek velünk, s mi megfizettük őket, hogy gúnyolják a mesterüket, az Antikrisztust: szívesen okoznának neki örömet, de csak egyre jobban megszégyenítik. Ennek bizonyítékeképpen, ha az ember elolvassa a könyveiket, azt mondja, hogy a mi javunkra beszélnek, s ami engem illet, én tudom, hogy ez így van. S honnan származik mindez? Kétségtelenül onnan, hogy Isten elvégezte az itt szóban forgó dolgot, s ezt világosan tudom. Látva tehát, hogy Isten valóban megmutatja, miképpen nem hiábavalóság az, amit mondott, ezért tanuljunk meg Rá támaszkodni, nem kételkedve abban, hogy képes minden mesterkedését és tervét megghiúsítani azoknak, akik a legravaszabbaknak vélik magukat, s majd tapogatódzásra kényszeríti őket a legvilágosabb nappali fényben úgy, mintha vakok lennének a sötétségben. S konkrétan elhangzik: Isten *megfogja a bölcséket az ő csalárdságukban*. Amikor Elifáz a bölcs szót használja, azt emberek módjára teszi, akik dicsőítik magukat miatta. A bölcsesség Isten páratlan ajándéka, jó és dicséretes dolog, s

valójában honnan máshonnan származna, mint a Szentlélektől, Aki a forrása és a kútforrása annak, ahogyan azt a Szentírás is megmutatja nekünk. S mi magunk is tudjuk, hogy ez így van, ha nem vagyunk túl hálátlanok. Látva tehát, hogy a bölcsesség ennyire kiváló dolog, vajon elítélhető? Bizonyos, hogy minden szellemesség és csalárdság, amit a gonoszokban és Isten ellenségeiben látunk, nem érdemli meg, hogy bölcsességnek nevezzük. De mi van? Mivel dicsekednek vele és a világ így tekint rá, Elifáz ugyanazt a szót használta azért is, mert teljesen megszokott dolog ezt mondani: íme ott megy egy bölcs ember. De mit ért ez alatt a bölcs ember alatt? Valójában egy nagyon ördögi teremtményt. Mert ha valakit bölcs embernek tekintenek, akkor nem lehet benne sem hűség, sem odaadás, sem becsületes bánásmód, sem pedig lelkiismeret: képesnek kell lennie kigúnyolni az egész világot, önmagát előnyben részesíteni és rendelkeznie kell megannyi tetszetős színezettel az emberek elámításához és becsapásához. Ő, ez bölcsességgel teli ember, közben pedig nincs benne más csak csalafintaság és makacsság, képmutatás és alakoskodás. Ha pedig valaki egyszerűségben és becsületességben akar járni és nem akar senkinek semmi rosszat tenni, úgy tökfilkónak és idiótának fogják tartani, még ha van is benne elegendő bölcsesség, amit még maguk a gonoszok is kénytelenek elismerni, ha igazán szólnak. Íme, látjátok, miképpen elég bölcs ez az ember, ha önmagát bontakoztatja ki, de gondatlannak, és semmit érőnek tekintik, aki a saját gondtalanságában hempereg anélkül, hogy veszélybe sodorná magát. Íme, miképpen ítéli őt meg a világ. S miért? Mert olyasvalaki, aki nem adja a fejét ravaszságra és harácsolásra úgy, ahogyan mások teszik. Mivel tehát a világ szájában benne van ez a bölcsesség szó, de megszejtetlenníti azt (mert a bölcsesség szent dolog, de nagyon rosszul használják), látjuk, miért mondta Elifáz nagyon helyesen: legyen hát, hogy ezek a mesterkedések valóban bölcsességek, s bármennyire is nem azok, én megengedem rájuk ezt a megnevezést. Mindazonáltal Isten jól tudja, miképpen kell ezeket megghiúsítani a saját makacsságukban. Mert itt azt mutatja meg, hogy az említett bölcsesség, amivel a gonoszok hencegnek, nem érdemli meg ezt a megtisztelő megnevezést. S miért, mert az egész nem más, csak hitványság. Látjuk hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből. De arra is figyelmeztetést kapunk, hogy legyünk alázatosak, amikor látjuk, hogy maga Isten száll szembe fő (ellen)félként mindazokkal, akik bármiféle gonoszságot üznek a felebarátaikkal szemben, s igyekeznek őket körülvenni a körmönfonsággal. Amikor látjuk, miképpen száll velük szembe Isten ezen az alapon és mutatkozik ellenfélként, könyörgöm, nem kell akkor nagyon megtartóztatnunk magunkat a kísértések ellenére, hogy használjunk ravaszságot és körmönfonságot, s ezzel tegyünk szert elegendő bölcsességre a dolgaink véghezviteléhez? Mint például gyakorta megtörténik, hogy Isten a jó embereket ad a kezünkbe, kiket elámíthatunk és az orruknál fogva vezethetünk, ahogyan a közmondás mondja. Nos, amikor efféle alkalmak adódnak a számunkra, jól meg kell magunkat tartóztatni, fontolóra véve, miképpen mondta Isten: ha csalást és ámitást használsz, nem emberek ellen harcolsz [hanem Ellenem]. Igaz, hogy képes vagy elámítani a bolond lelkeket, de [valóban] felérsz hozzám, így előttem megyek majd, s megmutatom neked, miképpen az én hivatalom megsemmisíteni és megghiúsítani a kegyetlen mesterkedéseket, melyeket a gonosz népség űz. Ezért hencegj, amennyit csak akarsz a saját bölcsességeddel, mert én majd összezavarlak téged és minden ember gúnyosan ki fog nevetni. S miért? Mert a próbálkozásaid ellenem irányulnak, s azt hiszed, hogy képes vagy mindent megérteni a fortélyaiddal és a mesterkedéseiddel. De meg fogod látni, hogy nincs bölcsesség, csak énbenem. Továbbá és mindenekelőtt, amikor az Isten előtt járásról van szó, ügyeljünk arra, hogy megszabadítsuk és megtisztítsuk magunkat minden képmutatástól, mert a legrosszabb hitványság a világban az, amikor az emberek azzal igyekeznek elámítani Istent: nem mondják, hogy megteszik, s nem használnak efféle nyelvezetet, de bele van vésve a szívükbe. S nem ok nélkül mondja Ézsaiás próféta: Ki vagy te, hogy barlangokat ásol a föld alatt, hogy elbújhass bennük. Ki elől? Maga Isten elől. S ez manapság túlságosan is általános. Mit látunk az egész világban? Először is, mit gondolnak az emberek Istenről? Nincs ember, aki ne képzelné magát kellően ravasznak ahhoz, hogy

kimenekülhessen az Ő kezéből. S pont ez az oka, amiért a gonoszok és Isten megvetői tombolnak és hangoztatják, hogy miért brutalitás, ha félünk az eljövendő ítélettől. Amikor látnak minket ugyanerre támaszkodni, azaz, mikor látják, hogy arra biztatjuk az embereket: féljenek Isten haragjától és bosszújától, s [megmutatjuk nekik], miképpen készülhet az a számunkra, akkor ezt mondván gúnyolják ki: Ó, látjuk, miképpen izgatják fel magukat ezek a fickók hiába. De mi továbbra is éljünk vidáman, a vágyainknak eleget téve, még ha Isten elé kell is járulnunk: az idő pénz. Íme, az ördögi istenkáromlások, amiket az ember hall. De még ha nem is jön ki a szájukon, a szívük akkor is tele van vele. Röviden, látjuk, hogy az istentelenség annyira mértéktelen és borzalmas manapság, hogy jogosan mondhatjuk: az emberek azért adnak számot, hogy Istent haragra gerjesszék. Tanuljunk meg tehát a magunk részéről egyszerű szívvel járni, hogy Isten ne kényszerüljön a kezeinek felemelésére a félelmetes hatalmának gyakorlása végett, amiről itt történik említés. Azaz, hogy ne pusztuljunk el, ne ragadjon el minket a saját hitványságunk. Látjuk hát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Következésképpen az hangzik itt el, hogy *Isten megszabadít a hatalmasok kardjától és kezétől, s a lesújtottnak ezután meglesz a reménysége, hogy a gonoszság szája be lesz fogva.* Ezt Isten gyermekeinek további vigasztalása végett teszi hozzá. Mert mi más a mi állapotunk ebben a világban, mint a kínlódás a sok szomorúságtól és a zaklatás a sok aggodalom és bosszantás miatt? Mi tehát valamennyien állandóan csatázunk. Igaz, hogy Isten néha megkímél minket, mint azt korábban említettem, mert látja, milyen gyengék vagyunk, s ha szabadjára engedi a Sátán és a barátai zablóját, az első nyelésre felfalnak minket. Nos tehát, az Úr úgy őriz minket, mintha a szárnyai alatt lennénk, de mégis megengedi, hogy bosszantsanak és zaklassanak minket, s megannyi szívfájdalmat okozzanak nekünk. De miért? Azért, hogy ezzel keltse fel a vágyakozásunkat az Ő segítségére, s azért, hogy megtanuljunk vigyázni magunkra, nehogy a Sátán megleljen. Hisz nincs más oka a romlásunknak, mint ez a hanyagság, ami nem más, mint az, hogy nem menekülünk Istenhez, amikor arra ösztönöz, hogy Őt hívjuk segítségül. Íme, miképpen kell valamennyiünknek ebben a világban lennünk, azaz nyomorgattatnunk. S valóban, a szó, ami itt szegénnyt vagy elnyomottat jelent, jelenti ugyanúgy *az alázatost vagy megalázottat is.* S miért? Mert a szegénység az igazi tanítónő, aki megszelídíti az embereket, hogy ne gondoljanak túl sokat magukról és ne legyen meg bennük az említett keményszívűség és lelki részegség, nehogy túl messzire menjenek, hanem a saját mértéküknek megfelelően járjanak, biztosra véve azt, hogy ha Isten nem segíti meg őket minden óra minden percében, akkor végleg elvesznek. Látjátok tehát, miképpen mondja, hogy Isten gyermekeit körös-körül ostromolja a sok megpróbáltatás ebben a világban, ha utána Isten országának részesei akarnak lenni. De keveset látunk erről. Mert a gazdagok rendszerint felfuvalkodnak a nagyságukkal, s úgy elkápráztatja őket a saját pompájuk és gyönyöreik, hogy nagyon nehéz őket megalázni. Igaz, valahányszor csak tetszik Istennek, Ő ugyanúgy megmentheti a gazdagokat és a nagyokat is, mint a legszegényebbet és a legjobban megvetettet. De teszi ezt a megzabolázással, s olyan megpróbáltatásokkal sújtva őket, hogy szegények legyenek, úgy értem, még a gazdagságuk közepette is, hogy megtudhassák, mennyire nyomorúságos az állapotuk és kénytelenek legyenek Istent keresni és teljes mértékben Tőle függeni. Látjuk tehát, milyen állapotba hoz minket először Isten. De utána azt olvassuk, hogy elránt a kard elől és kiszabadít a hatalmasok torkából és kezéből. Egyszóval, nem az Isten akarata, hogy a kegyeseit közönséges módokon tartsa fenn, vagy, hogy mindig hadseregek álljanak készen a bosszúra, amikor az ellenségeik megtámadják őket, illetve, hogy hatalmas erődjeik vagy erős szövetségeseik és más efféléik legyenek. Nem, ők híjával lesznek minden ilyen világi segítségnek, vagy ha lesznek is nekik effélék, az nem gátolja majd meg az ellenségeiket abban, hogy nagyok és hatalmasok legyenek velük szemben, ezért nem lesznek képesek megállni ellenük ezekkel az eszközökkel. Látjuk tehát, hogy nem evilági eszközöknek kell minket fenntartaniuk. De valahányszor csak bekerít minket egy nálunk hatalmasabb, aki nem akar mást, csak fölény kerekedni, ha megmenekülünk, akkor tudnunk kell, hogy Isten óvott meg

minket és vett a védelmébe, hogy mondhatni a szármai alatt legyenek, mert Ő nem tűri, hogy a gonoszok véghezvigyék a gonosz szándékaikat, amit szeretnének, és amire készen állnak, ha felülről engedélyt kapnának arra. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk. S valóban a kellően tiszta tükörképét látjuk ennek manapság. Hisz miképpen bánik velünk a világ? Úgy tűnik, Isten ellenségei, akik sült bolondok az egyházában, meg fognak enni bennünket egyetlen szem sóval, ahogyan a közmondás mondja. Ha valaki összehasonlítja az erőket, ó jaj, miféle erők állnak a mi oldalunkon? Mi olyanok vagyunk, mint a juhok egyetlen kicsiny nyája, míg ők nemcsak egy farkasfalkát alkotnak, hanem olyanok, mint végtelenül sok farkas. A világ tele van olyanokkal, akiknek a szívünkben a bensőnk felfalása rejlik. S nem elégednek meg azzal, hogy egyszerűen csak halálra adjanak, hanem olyan kegyetlenség uralkodik közöttük, hogy bárki teljesen pokolinak láthatja azt. Látjuk tehát, hogy a hatalmuk mily nagy, úgy értem azoké, akik nem akarnak mást, mint megsemmisíteni minket és teljesen megszabadulni tőlünk. Mindazonáltal mégis megmaradunk [mindannak ellenére, amit megtehetnek], mert ha csak egyetlen napot élhetnénk, az is jól kimutatná, hogy Isten ellátja az itt szóban forgó hivatalt, azaz megszabadítja az elnyomottakat a hatalmasok kezéből. Látjuk tehát, miképpen kell még jobban bízunk Istenben azt illetően, hogy amit elkezdett, azt majd folytatja is mindvégig. Ha pedig a szegény egyházát fenyegetik, vagy összeszövetkeznek ellene, s már most is félig elnyomottnak tűnik, Ő mégis képes orvosolni mindent és meg is teszi azt. S miért? Mert megmondta, s nem feledkezett meg az ügyességéről, ismeri az eszközöket, még ha azok ismeretlenek is a számunkra. Ezért várunk türelemmel a megfelelő időre. S lezárásképpen ezt mondja: *lesz reménysége a lesújtottaknak, a hamisság szája pedig bezárul*. Itt azt jelenti ki nekünk, mi célból hangzottak el az eddigiek: azért, hogy megtanuljunk Istenben bízni, mert az nagyon nehéz dolog. Igaz, hogy mindenki tiltakozik majd, hogy ő bízik Istenben, de ez a bizalom sokkal többet jelent annál, amit képesek vagyunk kimondani. Olyannyira, hogy még akik egész életükben tanulmányozzák is ezt a leckét, azok is nagy hasznót húznak belőle, ha csak a felét tanulják is meg. Azaz, ha teljesen meg vannak arról győződve, hogy Isten nem hagyja el őket. Amikor ez a dolog kellőképpen belevésődik a szívünkbe, azt hatalmas haladás lesz a hátralevő életünk számára. S konkrétan ezt mondja: *Remény ezutánra*. S miért? Mert a reménység ellenére kell reménykednünk (Rm4:18), azaz, ha meg akarjuk úgymond mutatni, hogy jó szívvel bízunk Istenben, akkor nem lehet bennünk világi reménység, hanem a halálnak kell körülzárnia minden oldalról, s minket úgy el kell borítania a sötétségnek ebben a vonatkozásban, hogy a világosság egyetlen szikrája se vigasztaljon minket. Röviden, nem maradhat semmink az Isten nekünk tett ígéretén kívül, miszerint Én leszek a Megváltód. Amikor ennek ellenére látszólag hátat fordított nekünk, lerázott minket, sőt az ellenségeinket részesítette előnyben, a husángot a kezükbe adva, hogy azzal verjenek, s teljesen ellenünk van, azt mondom, mikor mindez megtörténik, nekünk akkor is folytonosan bízunk kell Benne. Látjuk tehát, miért mondja, hogy lesz utóbb reménység az elnyomottak számára. Mintha Elifáz ezt mondaná: Amikor Isten gyermekei eljutnak a végső pontig, s nem tudják, merre forduljanak, és nincs a számukra menekülési útvonal, akkor se szűnjenek meg reménykedni abban, hogy Isten az Atyjuként és a Szabadítójuként fog megmutatkozni, és soha nem hagyja őket cserben, feltéve, ha az említett ígéretre támaszkodnak, mely szerint lesz remény az elnyomottak számára, és továbbra is a számukra előkészített életre tekintenek, még ha a halált látják is maguk előtt. Íme, miképpen kell gyakorolnunk ezt a tanítást. S ha ellenségeink nem is szenvednek vereséget az első összecsapásban, Isten mégis oly módon fog munkálkodni, amitől megszégyenülnek. S ezt jelenti a mondás: *a hamisság pedig befogja a száját*, azaz a gonoszok nem tudják majd, mit válaszoljanak Isten ítéletére. A mi részünkről pedig meg kell nyitni a száunkat Isten dicsőítésére. Mert nem szabad a gonoszokhoz hasonlókká válnunk, akik ha vereséget szenvednek, egyetlen pillanatig sem szűnnek meg Istent káromolni és a fogaikat csikorgatni, még ha nem is tudják, mit válaszoljanak Neki. S ugyanez a mondás zárja le a százhetedik zsoltárt, amiben Isten gondviseléséről van szó (Zsolt107:42). Ott az hangzik el,

hogy miután Isten megbüntette a Föld lakosait a bűneikért, így egyeseket háborúval vagy betegséggel sújtott, mások rengeteg kényelmetlenséget szenvedtek el a tengeren és a szárazföldön egyaránt, amikor sor került a megszabadításukra minden nyomorúságukból, a jó emberek dicsőítették Istent és ez befogta a hamisság száját. Azaz, noha a gonosztevők nem akarnak mást, mint Istent gúnyolni, és Vele csúfolódni, nekik mégis be kell fogniuk a szájukat és nem tudják, mit mondjanak, hanem teljesen megszégyenülnek. Erről hallva tudjuk, micsoda Isten gondviselése a dolgok kormányzásában itt lenni. S mikor világosan látjuk az Ő ítéleteit, tanuljuk meg dicsőíteni az Ő szent nevét, s menekülünk Hozzá minden bajunkban. Amikor pedig megsegít minket, adjunk Neki megfelelően hálát.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy láttassa meg velünk ezeket az eddigieknél jobban, hogy megtudva, mennyire méltatlanok vagyunk a segítségre az Ő kezéből, sokkal szívesebben folyamodjunk Hozzá támogatásért, követvén a nekünk mutatott utat. Azaz, hogy eljuthassunk a mi Urunk Jézus Krisztushoz és kegyelmet találhassunk Átala a mennyei trón előtt. S hadd járuljunk oda a bűneinktől megundorodva, könyörögve, hogy tisztítson meg azoktól, hogy ne akadályozza semmi a Hozzá folyamodást és a kéréseink teljesítését, amennyiben azt hasznosnak látja a számunkra. S ne csak nekünk tetsszen Neki megadni ezt a kegyet, hanem a Föld minden népének és nemzetének, visszavezetve a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség nyomorult rabszolgaságából az üdvösség helyes útjára. Ehhez pedig tetsszen Neki igaz és hűséges szolgálokat támasztani az Ő Ígéséhez, akik nem a maguk hasznát és hiábavaló dicsőségét keresik, hanem csak az Ő szent nevének felmagasztalását és a nyájának javát, minden szektával, tévelygéssel és eretnekséggel szemben, melyek a baj és a megosztás magvai a népe között, hogy jó, testvéri egyetértésben élhessünk stb.

A huszonegyedik prédikáció, ami az ötödik az ötödik fejezetről

Jób5:17-18

17. Ímé, boldog ember az, a kit Isten megdorgál; azért a Mindenhatónak büntetését meg ne utáljad!

18. Mert ő megsebez, de be is kötöz, összezúz, de kezei meg is gyógyítanak.

Eddig Elifáz azt jelentette ki, micsoda Isten hatalma, hogy készségesebben elfogadjuk a hozzátett tanítást. Mert látjuk, mi az oka annak, hogy nem vagyunk annyira taníthatók, mint kellene: nevezetesen, mert nem tudjuk, milyen Isten fensége, hogy megállhatnánk a bámulatában. Ezért kell tudnunk megmutatni, miképpen kormányozza Isten a világot, s el kell gondolkodnunk az Ő végtelen igazságosságán, hatalmán és bölcsességén. Ha pedig a gonoszoknak vereséget kell szenvedniük és be kell fogniuk a szájukat, ha Isten fellép ellenük, mi a helyzet velünk? Mert Istennek nem szabad kényszerítenie minket a tiszteletadásra: elegendő, ha alkalmat ad rá, s megmutatja, miért igaz dolog ezt megtennünk, továbbá, a saját jószántunkból kell ebbe belefognunk. Ezért tartsuk észben az eddig elhangzottakat, nevezetesen amikor Isten ítéletei elénk tárulnak, az nem a nevetség tárgya, s nem is szabad azzal szórakozni, hanem minden teremtmények reszketnie kell a látásukra. Most pedig ezt olvassuk: *áldott ember az, akit az Úr megostoroz, ezért nem szabad visszautasítani a Mindenható büntetését.* Ha valaki azt mondaná, hogy Isten nem tesz rosszat az embereknek, amikor a Bírájukká válik, s nagy szigorúsággal és ridegséggel bánik velük, ennek elég közelről kell megérintenie minket. Azonban mégis úgy meg szoktunk döbbszenni ezen a tanításon, mintha valaki egy fakalapáccsal koppantana a fejünkre. Mit kell hát tenni? Szükséges némi édességet is hozzákeverni, hogy megízlelhessünk valamennyit a nekünk mondottakból, biztosra véve, hogy hasznos az üdvösségünkhöz. Ezért miután Elifáz általánosságban tára elénk Isten ítéleteit, hogy félelemre indítson minket teljes alázattal, most megmutatja, hogy Isten szeretetteljes lesz irántunk, bármerre is menjen a világ. S különösen, amikor büntet minket, soha nem használ nagy szigorúságot velünk szemben, hanem megéreztetni velünk a jóságát és azzal együtt a könyörületét azért, hogy közeledjünk Hozzá, s ne essünk kétségbe azokhoz hasonlóan, akiknek meg kell semmisülniük. Isten tehát nem azt akarja, hogy az Ő fensége nagyon félelmetes legyen a számunkra, hanem Magához szeretne vonni minket, hogy szeressük Őt, de ne csak akkor, amikor jót tesz velünk, hanem akkor is, amikor a bűneink miatt büntet. Látjuk tehát, hogy tulajdonképpen mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. De úgy tűnik, hogy ez a mondat ellentétes a Szentírásban másutt megírtakkal, miszerint minden nyomorúság és megpróbáltatás, amit elszenvedünk ebben a földi életben, a bűnből származik, ezért Isten átka. Miképpen lehet ezeket a dolgokat összeegyeztetni, tudniillik, hogy áldottaknak kell lennünk, ha Isten büntet, de mindazonáltal minden nyomorúság, ami az Ő kezétől sújt le ránk, a nemtetszése megannyi jele, mivel megsértettük Őt, s ezért megátkoz minket? Hiszen honnan származik az örömünk és a boldogságunk, ha nem Istentől? Viszont, ha Isten ellenünk van, akkor az életünket átkozottnak látjuk. Amikor pedig érezzük, hogy Isten haragszik ránk, mert büntet minket, úgy tűnik majd, hogy abban kicsiny az áldás. De meg kell itt figyelniünk, Elifáz miként tartja szem előtt a szándékot és a végcélt, amit Isten akar elérni, mikor bünteti az embereket. Igaz, hogy Isten jót tesz, mikor megérteti velünk, mennyire gyűlöli a bűnt, ám magában a tettben a rend, amit Ő szabott meg a világ teremtésekor, zavarodik össze, amikor nem úgy bánik velünk, mint egy atya. Látjuk tehát, hogy ennek az életnek a megpróbáltatásai miképpen mutatják ki Isten átkának bizonyos jeleit azért, hogy megértsük: a bűn nem tetszik Neki, mert gyűlöli és utálja, s nem képes eltűrni, mivel Ő minden igazságosságnak a forrása. Mindezek ellenére, miután Isten

így jelentette ki a bűnnel szembeni gyűlöletét, azt is szeretné, ha meglátnánk, miképpen vonz, buzdít és szólít minket a megtérésre. S ha így van, és Isten megostoroz? Ez a jele annak, hogy nem szeretné, ha elpusztulnánk, s inkább a Hozzá való visszatérésre ösztökél. Mert a fenyítések feljegyzések arról, hogy Isten kész könyörülettel fogadni minket, ha elismerjük a hibáinkat és színlelés nélkül kérjük a bocsánatát. Ezt látva nem szabad furcsának gondolnunk, hogy Elifáz azt mondja: boldog az az ember, akit Isten büntet. De észben kell tartanunk az általam említett két dolgot, nevezetesen azt, hogy először is, amint utolér egy megpróbáltatás, Isten haragjának kell a szemünk elé kerülnie, hogy megértsük: Ő nem képes együtt lenni a bűnnel. Ezért el kell gondolkodnunk az igazságának szigorúságán, hogy szívből megszorodhassunk, amiért megsértettük. Íme, melyik ponton kell kezdenünk. De egyúttal ragadjuk meg Isten jóságát is, amiért nem enged minket a pusztulásba rohanni anélkül, hogy ne vonzana haza Önmagához, s ebben az értelemben annyiszor hoz vissza minket, ahányszor csak büntet. Látjátok hát, mit kell megértenünk minden bajunkban. De marad még egy kemény pont: mert közben látjuk, miképpen sújtják a bajok válogatás nélkül az összes embert. Isten azokat bünteti, akikkel kegyelmet akar gyakorolni, s látjuk azt is, hogy bünteti az elvetetteket is, de az csak az ő kárhozatukat fogja súlyosbítani. Mi haszna volt az összes vesszőnek, amit a fáraó megérezett, hisz látjuk, hogy csak még megbocsájthatatlanabbá tette őt, mivel továbbra is makacs és javíthatatlan maradt Isten ellen egészen a haláláig? Miután Isten egyformán ostromozza a jókat és a rosszakat, s a tapasztalatból látjuk, hogy a bajok olyanok, mint a tűz, ami egyre inkább lángra lobbantja Isten haragját az elvetettekkel szemben, ebből következik, hogy Isten sokakat büntet, akik ezért mégsem számítanak boldogoknak. Ezért meg kell jegyeznünk, hogy Elifáz itt azokról beszél, akiket Isten a gyermekeiként ostromoz az ő javukra, miután a következőkben kijelenti, hogy *Isten bekötözi az Átala okozott sebeket*, bepólyázza azokat, tapaszt rak rájuk és begyógyítja azokat. Látjátok tehát, miképpen korlátozza Elifáz ezt a mondatot azokra, akikben Isten a büntetéseivel tényleges javulást okoz. De ez a mondat némileg homályos, ha nem vizsgáljuk meg kissé részletesebben is, hogy biztos és világos magyarázatot kaphassatok róla. Nézzük hát meg, miképpen munkálkodik Isten az elvetettekkel. Igaz, hogy minden embert megtérésre buzdít, amikor bünteti őket (mint azt más mondtam), s ez mindenkinél egyforma, mintha felkeltené őket, és ezt mondaná: ismerjétek el a hibáitokat, és többé ne maradjatok meg azokban, hanem térjete vissza hozzám, és én kész vagyok könyörületessé lenni irántatok. De mindezek ellenére jól ismert, hogy az említett büntetések nem válnak minden ember hasznára, s Ő nem is adja meg minden embernek a Hozzá való visszatérés kegyelmét. Mert nem elegendő az, hogy Isten ránk sújtson a kezével, ha nem érint meg minket egyúttal a Szentlelkével is. Ha Isten nem lágyítja meg a szívünk keménységét, akkor elbukunk, ahogyan a fáraóval is történt. Mert az emberek olyanok, mint a kovácsműhelyben az üllők: a ráütés nem képes megváltoztatni a természetüket, hisz tudjuk, miképpen lökik vissza a csapásokat. Ugyanígy van velünk is: amíg Isten nem érint meg minket az elevenünkben, addig nem teszünk mást, csak rugdalózunk Ellene és csak egyre jobban és jobban neheztelünk Rá. Amikor pedig büntet minket, a fogainkat csikorgatjuk, s nem teszünk mást, csak tombolunk. S az emberek gonoszsága valóban olyan ártalmas, konok és kétségbeejtő, hogy minél jobban bünteti őket Isten, ők annál jobban köpködik az istenkáromlásaikat és mutatják magukat teljesen javíthatatlanoknak, ezért nincs mód rá, hogy a józan észre térítsék őket. Tanuljuk meg tehát, ahogy amíg Isten meg nem érintett minket az Ő Szentlelkével, addig a büntetések nem szolgálhatnak arra, hogy a megtérésre vezessenek minket, hanem inkább csak még jobban bosszantanak. Ám mégsem mondható, hogy emiatt Isten igazságtalan. S miért? Mert ez győzi meg az embereket. Ha ugyanis Isten elzárna őket a bűneik megbüntetésétől, akkor a tudatlanságra hivatkozhatnánk, miszerint soha nem akarták azokat elkövetni, s azért estek a saját csapdájukba, mert Isten nem ösztönözte őket a hibáik elismerésére. De mikor megérezték Isten kezét, akkor a fogcsikorgatásuk ellenére kénytelenek voltak felismerni az Ő ítéleteit, s mondhatni be lettek idézve, de egyikük sem tért le a rossztól a rosszabb felé vezető útról, hanem felfuvalkodtak a nyílt és nyilvánvaló Isten

ellenes lázadástól. Itt látjuk, hogy a szájuk ténylegesen be lett fogva, s nem tudnak semmi többet mondani önmaguk javára. látjátok tehát, Isten miképpen mutatja be az igazságát, valahányszor csak megbünteti az embereket, még ha a büntetés nem is bizonyul fenyítésnek a megjavításukhoz. Továbbá, amikor Isten az elvetetteket bünteti, az pont olyan, mintha első kézből kezdeni kimutatni a haragját velük szemben, s annak a lángja már fellobbant volna. Igaz, hogy mostanság nem pusztulnak bele végleg, azonban ezek a rettenetes bosszú jelei, ami majd később sújt le rájuk. Látjuk hát, hogy Isten keze sok embert megérint, akik mindazonáltal átkozottak. Mert már ebben a világban megkezdődik számukra a pokol annak megfelelően, ahogyan látjuk azok példáit, akik nem jobbítják meg a gonosz életüket, amikor Isten bajokat küld rájuk, hanem ugatva egy sarokba húzódnak, mint a kutyák, mert nem képesek többet tenni. De akkor sem szűnnek meg folyamatosan dühöngeni. Vagy olyanok, mint az ostoba öszvérek a 32. zsoltár hasonlatának megfelelően (Zsolt32:9). Vagy végül teljesen túllőnek a célon, mert nem fogják fel a saját ártalmukat. Úgy értem, nem veszik fontolóra a rájuk sújtó kezet, ahogyan a próféta mondja: Kiáltoznak majd és megérik a csapásokat. De mi van akkor? Soha nem gondolnak többet Isten kezére, s azt sem tudják, hogy az sújtott le rájuk. A saját szemünkkel látjuk tehát, hogy sok ember csak még boldogtalanabb Isten kezének büntetésétől, mert semmi hasznát sem húznak ebben az iskolában, s nem származik semmi jó a számunkra az Ő fenyítéséből. Itt azonban pontosan azokat említi, akiket Isten a Szentlelke érintésével büntet. Ezért vegyük biztosra, hogy amikor Isten megérinti velünk a kezét, s meg is aláz azzal, akkor különösen jót tesz velünk és ezt a kiváltságot senki másnak nem adja meg, csak a gyermekeinek. Amikor érezzük az ránk küldött fenyítéseit, s megtanuljuk megutálni magunkat a sértéseinkért, sóhajtozni és nyögni Őelőtte, s az Ő kegyelméhez folyamodni menedékként, azt mondom, amikor efféle érzéseink támadnak Isten büntetéseitől, az annak a jele, hogy munkálkodott a szívünkben a Szentlelkével. Ez ugyanis a túlságosan nagy bölcsesség, hogysem az ember elméje felfoghatná: a mi Istenünk pusztá jóságából kell származnia. A Szentléleknek kell először meglágyítania az említett átkozott keménységet és makacsságot, amire a természetünknel fogva hajlamosak vagyunk. Értsük hát meg, hogy az itt olvasható szöveg konkrétan Isten gyermekeiről szól, akik nem makacskodnak az Ő keze ellen, hanem akiket leigáz és megszelídít a Szentlélek azért, hogy ne küzdjenek a megpróbáltatások ellen, amiket Ő küld rájuk. De még ez a mondás is furcsának tűnik a test vélekedése szerint. S miért? Mert bármiféle kényelmetlenség ér minket másként, mint szeretnénk, azokat *megpróbáltatásoknak* nevezzük. Amikor éhséget, szomjúságot, hideget vagy meleget tűrünk, mindegyikre azt mondjuk, hogy megpróbáltatás. S miért? Mert azt szeretnénk, ha a saját ízlésünk és vágyaink szerint történnének a dolgok. S valóban, ez a beszédmód (tudniillik, hogy a bajok, amiket Isten küld ránk, megpróbáltatások, azaz ellenünk szóló dolgok) nem ok nélkül való. Mindazonáltal meg kell értenünk a céljukat: nevezetesen, a bűneink miatt ostromoz minket Isten. Ezért ne gabalyodjunk bele az önös hízelgésbe. Azonkívül már mondtam nektek, hogy nemcsak azt kell fontolóra vennünk, hogy Isten azért büntet minket, mert utálja a bűnt, s ez a beidézés Önmaga elé annak megérintetése velünk, hogy Ő a Bíránk, hanem ki is kell nyújtania a kezeit felénk, hogy megmutassa: kész egyesülni velünk, valahányszor csak valódi megtéréssel járulunk Elébe. Látjuk tehát, hogy boldogok azok, akiket Isten büntet, még ha igyekszünk is elkerülni a megpróbáltatásokat, amennyire csak tölünk telik. Aztán soha nem fogunk egyetérteni azzal, hogy befogadjuk ezt a tanítást a szívünkbe, amíg a hit rá nem vesz, hogy megszemléljük Istennek a szolgáltaival szemben tanúsított jóságát, amikor visszavonja őket Magához. S hogy jobban felfogjuk ezt, figyeljük meg, mi lesz az emberekből, amikor Isten Önmagához vezeti őket, de nem támogatja a megtisztulásukat a bűneikből. Nézd meg azt az embert, aki átadatott minden gonoszságra, például vegyük egy Istent megvető példáját. Ha Isten egyedül hagyja és látszólag nem bünteti meg, ő úgy megkeményedik, hogy az ördög egyre messzebbre és messzebbre ragadja el, ezért sokkal jobb lenne neki, ha gyorsan megkapná a büntetését. S így a legnagyobb baj, ami sújthat minket, ha Isten tűri, hogy a saját gonoszságunkban tocsogjunk,

mert akkor végül megrohadunk abban. Bizony nagyon kellene vágnunk arra, hogy az emberek saját maguktól járuljanak Isten elé sarkantyúzás nélkül, s anélkül ragaszkodjanak Hozzá, hogy bármiféle figyelmeztetést kapnának a hibáikról és bármiféle feddésben részesülnének. Erre, azt mondom, nagyon kell vágni, sőt mi több, arra is, hogy nem legyenek bennünk hibák, s olyanok legyünk, mint az angyalok, akik nem vágnak másra, csak az Alkotójuk iránti engedelmességre, s arra, hogy Atyaként tisztelhessék és szerethessék. Mivel azonban annyira makacsok vagyunk, hogy nem szűnünk meg sértegetni Istent, [emellett még] képmutatókként is viselkedünk Vele, megpróbálva elrejteni a hibáinkat, s mivel akkora büszkeség van bennünk, hogy azt akarjuk, hagyjon minket békén Isten és támogasson a vágyainkban, végül pedig mi akarunk lenni az Ő bírái ahelyett, hogy Ő lenne a miénk, tekintettel arra (mint mondtam), mennyire makacsok vagyunk Istennek bizonyos erőteljes orvosságokat kell használnia, hogy Magához vonzzon. Ha ugyanis teljes gyengédséggel bánná velünk, mi lenne abból? Ezt a dolgot részben már a kisgyermekekben is látjuk. ha ugyanis az apáik és az anyáik nem büntetik őket, az akasztófára küldik őket. Igaz, hogy ezt nem veszik észre, azonban a tapasztalat megmutatja, s közmondások is szólnak róla, hogy minél jobban kényeztetik az atyák a gyermekeiket, annál jobban megrontják őket. Az anyák pedig még inkább, mert szeretetteljesen hízelegnek nekik, közben pedig semmirekellőkké teszik őket. Isten itt annak a mondhatni aprócska sugarait mutatja be, ami Benne van. Mert ha kedvesen bánná velünk, akkor végleg elpusztulnánk és javíthatatlanokká válnánk. Ezért kell Atyának mutatkoznia irántunk, s gorombán bánni velünk, látva, mennyire kemények vagyunk a természetünknel fogva, így, ha gyengéd lenne hozzánk, abból semmi hasznunk sem származna. Látjuk, miképpen juthatunk el ennek a tanításnak az igazságához, miszerint boldog ember az, akit Isten büntet: annak fontolóra vételével, milyen a természetünk, nevezetesen mennyire makacs, mennyire nehéz rendre formálni, s ha Isten soha nem büntetne minket, az nem válna a hasznunkra. Ezért kell Neki rövid pórázon tartania minket, s annyi ostorcsapást kell ránk mérnie, hogy kénytelenek legyünk figyelembe venni Őt, akár akarjuk, akár nem. Végül hát arra a következtetésre jutunk, hogy boldog ember az, akit Isten büntet, sőt, ha a második kegyet is hozzáteszi, azaz, ha hasznossá teszi a vesszőjét és a fenyítéseit és úgy munkálkodik a Szentlelkével a szívben, hogy az ember többé nem keményedik meg és száll szembe Istennel, hanem a saját bűneire gondolva megszelídül és megalázkodik. Látjuk tehát, miért mondtam, hogy a legnagyobb előny, amivel rendelkezhetünk, a fenyítés Isten kezéből úgy, hogy ha mindent számba veszünk, rájövünk, hogy a fenyítések, amiket Ő küld ránk, hasznosabbak még annál a kenyérnél is, amit megeszünk. Mert ha éhhalált halunk, Isten úgy könyörül meg rajtunk, hogy kivesz ebből a világból. De ha még mindig itt lenn élünk, s nem szűnünk meg szítani az Ő haragját, Aki olyan jó és nagylelkű Atyának mutatkozik előttünk, azt vajon nem látjuk szégyenletes hálátlanságnak? Könyörgöm, nem lenne jobb nekünk halva megszületnünk, mint meghosszabbítani az életünket a kárhozatunkig? De ha Isten megőriz minket és felhasználja a büntetéseket, mint [megelőző] orvosságokat, nem engedve a betegséget túlságosan elharapózni, az vajon nem nagy jótétemény a számunkra, amire vágyakoznunk kell? Ezért valahányszor csak kemények és keserűek a fenyítései a számunkra, s a testünk türelmetlenségre és kétségbeesésre ösztökél, tanuljuk meg ezt a leckét az emlékezetünkbe idézni, hogy boldog az az ember, akit Isten büntet, még ha a saját képzeletünk nem is ezt mondja, mert ezzel ellentétben úgy vélekedünk, hogy semmi sem jobb annál, ha Isten kíméletes és elnéző velünk szemben. Jóllehet természetesen tapasztalatból tudjuk, hogy a szent Isten nem ok nélkül mondta ezt a mondatot. Azonban nem azt értette alatta, hogy a fenyítések, amiket el kell tűrnünk, többé nem fájdalmasok önmagukban annak megfelelően, amit az apostol mond (Zsid12:11), s Isten is megéreztetni velünk a fájdalmas szúrásokat. Ha ugyanis nem érzünk szomorúságot, amikor Isten fenyít minket, akkor hol van az engedelmisségünk? Továbbá, hogy tanulunk meg haragudni önmagunkra a bűneink miatt? Miképpen félünk Isten ítéleteitől úgy, hogy megfelelően megszelídüljünk? Illik tehát megszorodnunk az Isten által ránk küldött megpróbáltatások

miatt. S noha a megpróbáltatás a javunkra válik, s Isten azzal mutatja meg, hogy szeret minket, mégis kell benne lennie némi szúrásnak és fájdalomnak, hogy megláthassuk Isten haragját, s elégedetlennek legyünk önmagunkkal a bűneink miatt. De itt magasabbra is kell kapaszkodnunk, s mikor látjuk, miképpen hajlamos a természetünk a gonoszra, magunk is valljuk meg, hogy Istennek kell küldenie ránk valamiféle súlyos büntetést minket megtisztítandó, ahogyan az orvosok is teszik, akik néha bizonyos fajta mérget kevernek az orvosságaikba, miután látják, hogy a betegségek nagyok és mélyen gyökereznek. Az orvos jól látja, hogy a szegény ember elgyengülésénél, s az ereinek és az inainak a meggyengítésénél, de különösen az érvágásnál nincsenek gyengédebb módszerek, ezek húzzák ki a betegség velejét az ember testéből, de mégis szükség van ezekre a heves eszközökre a betegség gyógyításához. Ugyanígy munkálkodik Isten is, még ha ugyanez rendkívüli módszer is Nála. Mert amikor azt mondjuk, hogy boldogok vagyunk, ha Isten keze büntet, annak alázatra kell indítania minket, látva, hogy Isten nem képes más módon biztosítani az üdvösségünket, mint az ellenfelünknek mutatkozva. Vajon nem mondhatjuk joggal, hogy csodálatos romlottság van az emberekben, hiszen Isten nem lehet a Megváltójuk és Atyjuk, csak ha gorombán bánik velük? Mert az Ő természete olyan, hogy kegyesnek és gyengédnek mutatkozik minden teremtménye iránt. S Ő követi azt a rendet, amit a saját Maga vonatkozásában is betartana: nem tesz mást, csak kiterjeszti a jóságát ránk oly módon, hogy feltöltődjünk a kegyelmével, amitől elámulunk. Azonban, ha gyengéden bánik velünk a saját természetének és hajlamainak megfelelően, akkor tönkremegyünk. Ezért kénytelen meggondolni Magát, s másnak mutatkozni irántunk, mint egyébként szeretné. S mi ennek az oka? A mi javíthatatlan makacsságunk. Ezért jó okunk van itt megszegyenülni, amikor látjuk, hogy kénytelen álruhát öltetni (ahogyan mondanánk), ha azt akarja, hogy ne pusztuljunk el. Ennyit erről a mondatról. Mivel azonban nem vagyunk képesek ezt a tanítást a magunk hasznára fordítani a soron következő hozzászólásunk nélkül, egyesítsük most a kettőt. Azt olvassuk: *a Mindenható büntetését vissza ne utasítsd, mert Ő megsebez, de be is kötöz, s kényelmet pólyát tesz a sebre, amikor pedig látja a betegséget, meggyógyítja azt.* Itt arra buzdít, hogy ne utasítsuk vissza Isten fenyegetéseit. S az okát fokozatosan teszi hozzá: mert Isten jó végkifejletről gondoskodik. Íme, ebben foglaltatik az említett boldogság, amiről Elifáz beszélt. Tanuljunk itt meg, hogy amikor Isten a türelemre akar minket buzdítani, nemcsak azt mondja, hogy mi nem kerülhetjük ki az Ő kezét, s csak az időnkét vesztegetjük, ha Ellene lázadozunk, és a fogcsikorgatásunk ellenére azt az utat kell járnunk és nem állhatunk ellene a szükségességnek. Ez csak egy ügyetlen türelme lenne, ahogyan mondani szokták, amikor a fogunkat csikorgatjuk és felkelünk Isten ellen, amennyire csak tölünk telik, azaz nem türelmesek lennénk, hanem erőszakkal kényszerítettek. Ezért, ha Isten páciensei akarunk lenni, más módon kell Hozzá vonzódunk. Azaz, gyorsan meg kell vigasztalódnunk, amiképpen szent Pál beszél a rómabelieknek írott levele tizenötödik fejezetében, ahol ezt a két dolgot együtt említi, mint elválaszthatatlanokat. Tudniillik, hogy türelmesek legyünk minden megpróbáltatásunkban, meg kell ízlelnünk Isten jóságát, örvendeznünk kell a kegyelmének és biztosra kell vennünk, hogy az ostromozása a javunkra válik. S ezt a dolgot látjuk ebben az igeszakaszban, ahol ezt olvassuk: a Mindenható büntetését meg ne utáld! Mert Ő minden sérülésed Sebésze, s Ő küld egészséget minden betegségedre. Isten tehát azt mutatja itt meg nekünk, hogy miképpen nem akarja, hogy a magukat Neki alávető emberek ezt mondják: mivel semmi mást nem tehetünk, Istennek kell a mesterünknek lenni, mert nem vagyunk képesek kivonni magunkat az Ő igazságszolgáltatása alól. A helyzet nem az, hogy ekképpen kell Hozzá járulnunk, hanem a mi Urunk ezt mondja: Nem, hanem legyetek páciensek, alázkodjatok meg Előttem, és vegyétek figyelmeztetésnek az ítéleteimet, nehogy zúgolódjatok Ellenem, s ne is feküdje meg a gyomrotok a dolog, mert különben úgy ver le benneteket a kezem, hogy végleg vereséget szenvedtek. De ha alázattal elismeritek a hibáitokat és bocsánatért esedezni jöttök Hozzá, enyhülést fogtok megérezni a nyomorúságaitokra oly módon, hogy az még a legnagyobb bajaitokban is hálaadásra készíten majd benneteket. Íme, mondom, min kell elmélkednünk, hogy

valódi türelemmel rendelkezessünk. Látva tehát, hogy a saját magunk természetétől fogva makacsok vagyunk Isten ellen, s haragszunk Rá, ha csak a kisujjával érint is meg minket, s azt is látva, hogy olyan büszkeség rejlik bennünk, hogy azt gondoljuk, Istenrosszat tesz nekünk, ha büntet – látva tehát, hogy ez a két nagy bűn van bennünk, nagyon nehéz dolog megszabadulni ezektől. Annál inkább emlékeznünk kell az itt szereplő leckére, azaz, hogy az ostorcsapásokkal Isten vissza akar vezetni minket Önmagához, a magunk előnyére és javára. Továbbá az itt olvasható ígéretet is jól meg kell jegyezni, mely szerint *Isten meggyógyítja az Átala ütött sebeket*. Igaz, hogy ez a gyógyítás nem minden emberre vonatkozik, hanem csak a fenyítéseket alázatossággal fogadja. S így jegyezzük meg, hogy Isten minden embernek az ültetné el az elméjében, hogy térjenke vissza Hozzá, figyelembe véve a nyájasságot, amit mutat nekik. De mi a helyzet? Sokan vannak, akik nem ízeleik meg az itt szóban forgó dolgot, s ez is az oka annak, amiért annyi türelmetlenséget látunk, sok zúgolódást és sok istenellenes istenkáromlást. A fenyítések mindenkire vonatkoznak, de hol marad a megtérés? Nem látjuk sehol. De látjuk, miképpen szövetkeznek össze az emberek, hogy a végsőkig ellenálljanak Istennek. S miért? Mert nagyon kevesen vannak, akik felfogják a jelen tanítást, vagy elfogadják az itt tett ígéretet és ezt mondják: Uram, a Te dolgod bekötözni a sebeket, amiket Te okoztál, és gyógyítani a sérüléseket. Ezért emlékezzünk jól erre a leckére, ami a Szentlélek mond nekünk, de azt is nézzük meg, miképpen mondja, hogy az Úr megver minket, de a harmadik napon meggyógyít. Így, ha bármi csapást adott nekünk a vesszőjével, amiatt nem szabad azt képzelnünk, hogy nem lesz könnyörületes, ha Hozzá jövünk. Amikor efféle buzdításokat kapunk a prófétai írásokban, az ugyanaz, mintha Isten mondta volna nekünk. Igaz, hogy egy ideig ostoroztalak, de kiterjesztem rád a könnyörületemet, s az örökké fog tartani. Mert ahogyan megérezte bármiféle haragot vagy a rosszkedvet bármi jelét (mint egy atyánál, aki neheztel a gyermekeire), az nem azért volt, mert utáltalak téged, hanem mert meg kellett éreztetnem veled a bűneid gyümölcsét és meg kellett értened, hogy utálom azokat. Mindazonáltal a végén majd meglátod, hogy nem akarok mást, csak begyógyítani a sebeket és meggyógyítani a betegségeket, amiket én küldtem. Igaz, hogy első ránézésre nekünk úgy tűnik: nem illik Istenhez, hogy abban lelje az örömét, ha először megsebesíti, majd meggyógyítja az embereket. Miért nem hagy inkább minket békén a nyugalomban és a bővelkedésben? De már megmutattam, hogy a sebek, melyeket Isten okoz, ugyanolyan jók, mint az orvosságok a számunkra. Kettő kegyelem tehát az, amit Isten itt megad nekünk. Az egyik az, hogy amikor Isten ostoroz, akkor a jólétünkről gondoskodik a megtérés felé terelve és a bűneiktől megtisztítva minket, különösen azoktól, amikről mi magunk nem is tudunk. Mert Isten nem elégszik meg a már meglevő kényelmetlenségeink orvoslásával, hanem azt is fontolóra veszi, hogy a betegség milyen sok magva rejtőzik bennünk. Ezért már jóelőre megragad, orvosolja a helytelen dolgokat, s páratlan az a jótétemény, amit velünk tesz, mikor látszólag meztelen karddal jön ellenünk, és színleg haragszik ránk, de mindazonáltal az orvosunknak mutatkozik, akármerre is megy a világ. Ezt különösen jegyezzük meg. Utána következik a második kegyelem, amit szintén nagyon jól megmutat nekünk, tudniillik, hogy Isten beköti az Átala okozott sebeket és begyógyítja azokat. S ez az, amire már utaltam szent Páltól, hogy miképpen nem enged minket Isten a saját erőnkénél jobban kísértetni (1Kor10:13), hanem minden bajunkra jó végkimenetelt ad. Így bár a fenyítések hasznosak, sőt szükségesek a számunkra, s Istennek kell ösztökélnie minket különféle eszközökkel a visszatérésre Őhozzá, Ő mégis megkímél minket és nem nézi át teljesen, mit követelnek meg a bűneink, hanem csak arra néz, hogy mit vagyunk képesek elhordozni. S itt látjátok, miért mondja, hogy emberi kézzel büntet minket (2Sám7:14), azaz nem a saját hatalmas erejének megfelelően fog eljárni. Hisz mi maradna belőlünk, ha Isten kinyújtaná a kezét ellenünk? Ó jaj, milyen teremtmény lenne képes megállni Előtte? Bizony nem kell többet mutatnia egyetlen haragos tekintetnél, és íme, az egész világ elpusztul. S noha nem teszi ezt meg, elég, ha csak visszavonja a Lelkét, s minden megromlik, ahogyan a száznegyedik zsoltárban olvassuk (Zsolt104:29). De Ő gyengéden bánik velünk, s ezért visszavonja a kezét, amikor látja, hogy túl fájdalmasan nehezedik az ránk, s

megkímél minket, amikor meggörnyedünk a teher alatt, amennyiben alázatosak és szelídek vagyunk. Hisz tudjuk, miképpen mondja nekünk a törvényében, hogy ha Ellene járunk, Ő is ellenünk fog járni (3Móz26:23-24), ahogyan a tizenharmadik zsoltárban is mondja: a visszához visszas lesz (Zsolt18.27). Legyünk őszinték, ha kemények és makacsok vagyunk, s Isten ellen lépünk fel: ne gondoljuk, hogy efféle eszközökkel könyörületre indíthatjuk. Mert a konok lesz a konokkal szemben, azaz különösen borzasztó lesz, ha látja, hogy az emberek makacs gonosszággal viseltetnek Iránta. Ezért kell őket végleg elnyomni. De ha szelíd elmével vetjük alá magunkat Isten hatalmas kezének, akkor biztosan mindig megtaláljuk majd Benne az itt szóban forgó dolgot. Kövessük hát itt azt, amit az apostol mutat meg nekünk. Alázzátok meg magatokat Isten hatalmas keze alatt (1Pt5:6). Mert aki lehajtja a fejét, aki meghajtja a térdét Isten előtt a tisztelete jeléül, az megérzi majd, hogy az Ő keze kész megsegíteni őt, ha elbukik. De aki felemelkedik Isten ellen, az biztosan megérzi majd, hogy Isten keze ellene van. Szeretnénk magunk alatt érezni Isten kezét segítségképpen? Akkor alázzuk meg magunkat. aki azonban felemelkedik, szükségszerűen Isten keze ellen lép fel, s megérzi a villámcsapást, ami végleg leveri majd őt. Ezért tartsuk jól észben, ezt a leckét, amikor ezt mondja: Ne utasítsátok vissza a Mindenható fenyítését. Amikor úgy megragadtuk Isten jóságát, hogy megismertük atyai szeretetét, az majd megédesíti a megpróbáltatásokat, amik egyébként nyervek és kemények lennének a számunkra. De közben mindegyikünknek a saját hasznára kell fordítani ezt a leckét. Mert könnyű dolog azt mondanunk: Aldott legyen Isten, amiért így bünteti az embereket, közben pedig, amikor mi magunk kapjuk a büntetést, nem dicsérjük Őt, hanem inkább zúgolódunk Ellene. Tényleg nem szabad így bánnunk Vele. De valahányszor csak mi magunk ostromoztatunk, fogadjuk a fenyítéseket türelemmel, s vegyük azokat buzdításoknak, amiket ügyesen mások vigasztalására használhatunk. Értsük hát meg, hogy nincs közöttünk senki, akiben ne lenne sok bűn, s ugyanannyi betegség is, amiket Isten nem gyógyíthat másképp, mint az Általa küldött csapásokkal. Igaz, hogy ha abszolút hatalmat használna, nagyon másként is eljárhatna, de most nem Isten mindenhatóságáról beszélünk, hanem csak azokról az eszközökről értekezünk, melyeket velünk szemben akar alkalmazni. Mivel Isten fenn akarja tartani az említett rendet a bűneink eltávolításával a megostorozás segítségével, mindegyikünknek a saját maga számára kell tanulmányozni ezt a leckét, hogy végül mindannyian megvallhassuk Dáviddal együtt: Uram, az én hasznomra válik, hogy megaláztál (Zsolt119). Dávid itt nem másokról szólt, ezt mondván: Uram, jól tetted, hogy megbüntetted a gonosztevéket, hanem önmagával kezdte. S nekünk is ugyanígy kell cselekedni. S ez az, amit a Szentlélek itt megmutat nekünk. Íme, boldog ember az, akit Isten büntet. De miért? Mert az emberek nem képesek eltérni, hogy Isten kormányozza őket, hanem küzdenek ellene és folyamatosan javíthatatlanok maradnak. Ezért szükséges és hasznos büntetést kapniuk Istentől. Mivel pedig látjuk, hogy Isten keze manapság általánosan és komolyan fel van emelve, annál jobban meg kell érintenie minket ennek a tanításnak. Látható, miféle szörnyűségekbe megy bele a világ, csoda hát, ha Isten ilyen szigorúságot mutat? De mégis biztos, hogy még ezt cselekedve is nagyon velünk tart. Igaz, bárki láthatja, hogy nem bünteti a gonoszokat úgy, ahogyan minket, még ha a végtelenségig lázadók és makacsok is, s nem engedelmeskednek Istennek minden ember által nekik adható figyelmeztetés ellenére sem. De mi van akkor? Ő beidézi őket mindazokkal a megpróbáltatásokkal, amikkel a szemük előtt sújt más embereket, s különösen azokkal, melyeket néha a saját személyükben éreztet meg velük. S elítéli majd őket a makacs gonosszágért, amiért olyan lázadók és makacsok maradtak. Mi azonban imádkozzunk, hogy ne engedjen minket ennyire megkeményedni, hanem amint kimutatja a nemtetszése jeleit, oly módon munkálkodjon bennünk a Szentlelkével, hogy lágyítsa meg az említett keménységet a szívünkben, s amikor a kegyelmébe fogadott, legyen helye annak úgy, ahogyan szükségünk van rá, s ahogyan láthatjuk is, ha nem vagyunk túlságosan nehéz felfogásúak.

Most boruljunk le a mi jó Istenünk arca előtt a hibáink elismerésével és könyörögjünk: utáltassa meg ezeket velünk oly mértékben, hogy ne vágyjunk semmire jobban, mint a

visszatérésre Hozzá bocsánatkérés végett, teljesen az Ő jó akaratához igazodva, amiképpen megmutatta azt nekünk az Ő szent törvényében, s egész életünkben az Ő félelmében járjunk. Most pedig mondjuk együtt: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A huszonkettedik prédikáció, ami a hatodik az ötödik fejezetről

Jób5:19-27

- 19. Hat bajodból megszabadít, és a hetedikben sem illet a veszedelem téged.**
- 20. Az éhínségben megment téged a haláltól, és a háborúban a fegyveres kezeztől.**
- 21. A nyelvek ostora elől rejtve leszel, és nem kell félned, hogy a pusztulás rád következik.**
- 22. A pusztulást és drágaságot neveted, és a fenevadaktól sem félsz.**
- 23. Mert a mezőn való kövekkel is frigyed leszel, és a mezei vad is békességben lesz veled.**
- 24. Majd megtudod, hogy békességben lesz a te sátorod, s ha megvizsgálod a te hajlékodat, nem találsz benne hiányt.**
- 25. Majd megtudod, hogy a te magod megszaporodik, és a te sarjadékok, mint a mezőn a fű.**
- 26. Érett korban térsz a koporsóba, a mint a maga idején takaríttatik be a learatott gabona.**
- 27. Ímé ezt kutattuk mi ki, így van ez. Hallgass erre, jegyezd meg magadnak.**

Tegnap arról a vigasztalásról beszéltem, ami minden istenfélőnek rendelkezésére áll itt, amikor Isten ostromozza őket. Ez pedig nem más, mint az, hogy a sebeik nem halálosak, mert Isten végül megszabadítja őket a nyomorúságaikból, mert Ő a Sebész, Aki gyógyítja a csapásaikat. S valóban enyhíti ezeket oly mértékben, hogy az elnyomásunk ne legyen végleges, mert könnyörül rajtunk a bennünk levő gyengeség miatt. Ezért röviden szólva, Isten az Ő csodálatos gondviselésével folytonosan jó végkimenetelt biztosít a megpróbáltatásainkhoz, s az örömhöz szolgáltat alapanyagot, fontolóra véve, miképpen szolgál előnyünkre és javunkra, ahogyan szent Pál is mondja a rómabeliekhez írott levél nyolcadik fejezetében (Rm8:17). S most ugyanannak a dolognak a megerősítéseképpen elmondja, hogy Isten megszabadítja a választottait hat bajukból vagy veszélyből és a hetedik gonoszság sem éri el őket. Ezzel azt jelzi nekünk: Isten néha engedi, hogy megannyi megpróbáltatást tűrjünk el, s amikor kimenekültünk az egyikből, máris ott a másik, s ez lehet folyamatos az egész életünkben mindvégig, így Isten szegény gyermekeinek nem lesz pihenője, hanem kínokat fognak kiállni hol így, hol úgy. Sőt, kell és szükséges is nekik ebben a bánásmódban részesülniük a bűneik miatt. Mindazonáltal Isten jó végkimenetelt biztosít a bajaikhoz, még ha azok száma végtelenül sok is. Látjuk tehát, mi van itt nekünk ténylegesen bemutatva. S szükségünk is van erre az ígéretre, tekintettel a bennünk levő megátalkodottságra. Mert jóllehet a tapasztalatból éreztük meg, hogy Isten segített és támogatott valamely bajunkban, utóbb mégis, ha veszélybe kerülünk, úgy tűnik nekünk, hogy nem igyekszik megsegíteni minket. Nem látjuk hát ebben a roppant nagy hálátlanságot és konokságot? Mégis, valahányszor csak megsegíti Isten az övéit, azzal a jövőről is biztosítja őket abból a célból, hogy mindig Hozzá forduljanak, így okoskodva magukban: látva, hogy az én Istenem megsegített és könnyörült rajtam a szükségemben, többé nem feledkezik meg rólam, amíg csak élek. Ezért Őt fogom segítségül hívni és Hozzá menekülök, s biztos vagyok abban, hogy Ő mindig kész orvosolni mindazokat a kényelmetlenségeket, amik velem történhetnek. Ímé, miképpen biztosít Isten minket a támogatásáról, ám mi mégsem találunk bizalmat a szívünkben Iránta. Viszont amikor jót tesz velünk, azt képzeljük: belefáradt abba, hogy túlságosan beborult legyen miattunk, ezért nem okoz többé semmiféle bajt nekünk. Vagy inkább megfeledkezünk róla, miképpen könnyített rajtunk, azaz nem vetünk Belé akkora bizalmat, mint amekkorát szeretné, ha tennénk. Látjuk tehát miképpen kell jól eszünkbe vésni

ezt a leckét, tudniillik, hogy Isten hat bajunkból szabadít meg minket. Mintha azt mondta volna, hogy nemcsak egy-két napig vagy egyetlen szorult helyzetben szabad bízunk Istenben. Hanem az életünk tele van megannyi nyomorúsággal, így amint kijövünk az egyik megpróbáltatásból, máris ott annak sarkában a másik, ezért megszámlálhatatlanul sok nyomorúság kínoz. Ezért mivel folyamatos csatát kell vívnunk, s tüstént vereséget szenvednénk, ha Isten nem nyújtana azonnali segítséget, biztosra kell vennünk, hogy Ő nem hagy el minket. Egyesek pontosabban magyarázzák ezt a szövegrészt, mintha az állna benne, hogy Isten egész életünkben megszabadít a nyomorúságokból, s végül kimenekít mindegyikből, eltávolítva minket ebből a világból. Mert ahogyan világ hat nap alatt teremtetett, úgy az ember élete is szándékosan abban a számban rejlik, s aztán jön a pihenés, amikor Isten kiemel minket ebből a halandó testből. Látjuk ugyanis, miképpen vet véget minden munkálkodásunknak, bánatunknak és küzdelmünknek. De legyen elegendő a számunkra rendelkezni a szöveg világos értelmével, ami nem más, mint hogy noha megannyi nyomorúság miatt hányódunk ebben a mostani életben, Isten folytonosan meg fogja adni az ezekből kivezető utat és jó kikötőbe vezet bennünket. Röviden, itt hét fenyítést említ a Szentírás megszokott módján, mert az említett *hetes* szám hatalmas jelentőségű, mondhatni végtelen mennyiséget jelez. S itt látjuk, miért mondja a példabeszédek, hogy az igaz ember hétszer is elesik egy nap alatt, de mindig feláll (Péld24:16). Igaz, hogy egyesek ezt a vétkezésre értik, de Salamon csak azokról bajukról beszél, melyek utolérnek minket. Hiszen megannyi vesszőcsapást kapunk: egyszer valami betegség sújt, máskor más megpróbáltatás, például egyesek zaklatnak, vagy épp rossz tesznek nekünk. Látjuk tehát az eleséseket, melyek utolérik Isten gyermekeit így ahelyett, hogy erős kézzel megtartaná őket, látszólag hagyja elvágódni, mint a kis csecsemőket, akiknek nincsen erejük. De mi történik? Amikor így elbukunk, Isten mindig könnyít rajtunk, s különösen (amint azt más igeszakaszban mondta) a kezét teszi alá és nem engedi, hogy túl nagyon essünk. Tanuljuk hát meg ebből az igeszakaszból, hogy először is arra kapunk figyelmeztetést: ne csodálkozzunk, ha megannyi megpróbáltatáson kell keresztülmennünk. S miért? Mert Isten ugyanebből a célból helyezett minket ebbe a világba, ezért nem kellene magunknak ezt vagy azt ígérni. S mit nyerünk, ha azzal hitegetjük magunkat, hogy megkapjuk azt a dolgot, aminek a megszerzése nem áll a hatalmunkban? Isten mindig engedi majd, hogy csalódjunk a várakozásunkban, ha olyan ostobák vagyunk, hogy Őt kihagyjuk a számításból, s nem vetjük alá magunkat az Ő kormányzásának. Ezért senkinek sem szabad folyamatos nyugalmat ígérnie magának, mert látjuk, hogy Isten azt akarja, hogy harcoljunk, s Neki tetsző dolog így próbára tenni minket. Továbbá, mivel látjuk, hogy nem hagyunk fel Isten haragjának szításával, vajon illik arra vágnunk, hogy könnyen és gyönyörökben éljünk, soha el nem szakadva azoktól? Az vajon nem lenne elegendő ahhoz, hogy megrothadjunk a magunk trágyájában, ha Isten nem üzne el azoktól a megpróbáltatásokkal? Tanuljunk hát meg felkészülni a harcra, biztosra véve, hogy amíg ebben a világban élünk, az nem olyan, mintha a Paradicsomban lennénk, hanem itt megannyi nyomorúsággal és bajjal szembesülünk, mert ez Isten akarata. Tudjuk hát meg, hogy a megpróbáltatások hasznosak a számunkra, sőt szükségesek is az üdvösségünkhöz, s Isten szívesen látogat meg és serkentget minket ezen a módon. Ennyit az első dologról, miképpen jelenti ki a Szentlélek, hogy a kegyesek ki lesznek téve megannyi bánatolomnak. Ő ugyanis nem beszél másokról, csak Isten gyermekeiről, akiknek könyörületet mutat. Mindazonáltal még róluk is azt mondja, hogy nem csak egyetlen baj fogja őket gyötörni, hanem hat vagy hét. Most egyébként, miután figyelmeztetést kaptunk, hogy legyünk türelmesek minden megpróbáltatásunkban, tartsuk észben a mostani vigasztalást is, ami itt adatik meg nekünk. Azaz, Isten soha nem hagy el minket a szükségünkben. Igaz, hogy nem támogat minket minden egyes csípésnél, és nem mentesít végleg minden nyomorúságtól, de megsegít alkalmas időben, s az elegendő lesz a számunkra, még ha a támogatás utólagos is lesz, és nem kapunk olyan gyorsan segítséget, ahogyan szeretnénk. A vágyaink ugyanis úgy forronganak, ahogyan csak lehetséges, de Isten késlekedik és egyedül hagy, hogy próbára tegye a türelmünket. De amint

említettem, legyen elég számunkra az alkalmas idő, mit Isten jelentett ki nekünk, nevezetesen, hogy nem csalódunk majd a segítségében. Ezért várunk türelmesen a hajlandóságára, míg jónak nem látja, hogy megszabadítson. Látjuk tehát, mit kell észben tartanunk. Végül, valahányszor csak Isten úgy enged minket kigázolni a nyomorúságainkból, hogy nem engedi, hogy újból belegabalyodjunk azokba, hanem egyszer s mindenkorra kiszabadít belőlük, az ugyanaz, mintha Isten folytonosan növelné a jóságát irántunk, s ha hatszor megéreztek a segítségét (azaz sokszor és gyakran) végül még kegyesebbnek mutatkozik majd. S ezt azt jelenti, hogy nemcsak mindig kinyújtja a kezét, hogy kiemeljen minket a nyomorúságokból, amikben benne vagyunk, hanem el is visz az örök nyugalomba és véget vet minden bajnak, melyekkel most szembesülünk. Így tehát minden jótétemény, amiket Isten ebben a világban ad meg nekünk, mind egyetlen jelhez vezet minket, tudniillik, hogy végül az üdvösségünk tökéletes és teljes lesz. Isten most csak ennek csekély előízét adja, de várunk, míg a dolgokat a valódi tökéletességükre juttatja, s akkor majd meglátjuk Őt, mint Megváltónkat. Íme, miképpen kell a jelen világban kapott jótéteményeknek nagyobb és magasztosabb várását adni Isten jóságának, ami most csak részben, nem egészében mutatkozik meg. De miután ezt mondta, hozzáteszi: *megment téged a haláltól*. Egyesek azon a véleményen vannak, hogy Elifáz itt azt a hét megpróbáltatást említi, melyekről beszélt. De ez túl különös magyarázat, melynek nincs szilárdsága, hogy az ember rátámaszkodhatna. Ezért mi kövessük a természetes jelentést, ami a következő: ahogyan a nyomorúságok száma végtelen, melyekkel Isten ebben a világban ostromoz minket, nekünk úgy kell szélteben-hosszában kifeszíteni a reménységünket azért, hogy folyamatosan várhassuk az említett szabadulást, amit megígért, bármiféle nyomorúságot tűrünk is el. Látjátok, miért említi itt a halált, a háborút, a vadállatokat, a viharokat és a zivatarokat, a tüzet és egyéb csapásokat annak megfelelően, ahogyan látjuk, hogy a szegény életünket, oly sok megpróbáltatás ostromolja, hogy több már nem is lehet. Valójában tehát azt jelenti ki nekünk, hogy Isten nemcsak kivon minket a halálból, nemcsak a háborútól szabadít meg, hanem bármilyen bajban is legyünk, meglátjuk majd, hogy a dolgot Ő irányítja annak megfelelően, amit mondott: a halál dolga [vagy végkimenetele] az Ő kezében van (Zsolt68:21). S ezt valóban szükséges tudni. Hiszen látjuk mekkora az emberek babonássága: Isten szolgálóinak hivatalait másoknak osztogatják, mert (nekik úgy tűnik) ha ők nem képesek orvosságot találni minden kényelmetlenségre, ha csak egyetlen helyről várhatnak segítséget. Itt látjuk, miért tesznek meg a pápisták egy, kettő vagy három, vagy néhány szentet a váltóláz felelőseinek, a másikat a föld gyümölcsei felelősének, a harmadikat meg ennek és ennek a betegségnek a felelősének. S miért? Mert úgy képzelik, hogy ha az egyetlen Istenhez fordulnak, amikor váltólázuk van, vagy segítséget kérnek Tőle, ha vízkórosak, Ő nem képes egyszerre annyi dologgal foglalkozni, ezért jobb, ha minden egyes hivatalt egy adott szentre, esetleg kettőre vagy háromra bíznak, következésképpen hasonlóan kell bánni ezzel vagy amazzal a szenttel is. Íme miképpen tépik szét Isten fenségét az ördögi babonáikkal, amikor megfosztják Őt az efféle tevékenységeitől és a teremtményeire ruházzák azokat. Jegyezzük hát meg jól ezt a tanítást is, ami kijelenti nekünk, hogy ha Isten megóv a betegségtől, akkor megóv a kardtól is, így az embereknek nem kell az Ő hivatalait erre vagy amarra az emberre ruházni, mert vegyük biztosra, hogy Ő lesz a mi Megváltónk, s nemcsak részben, hanem teljes mértékben és minden dologban. Ezért folyamodjunk bátran Hozzá, s nemcsak egyfajta bajban, hanem annyiban, amennyi csak elér minket, biztosra véve, hogy az Ő hatalma kiterjed minden halálra, amik csak fenyegethetnek minket annak megfelelően, ami elhangzott arról, hogy nemcsak egy módon szabadít meg minket a haláltól, hanem vannak számunkra felfoghatatlan módszerei is. Amikor az egyik oldalról és baj, Isten a másik oldalról fogja éreztetni velünk, hogy megsegített. Amikor úgy körülzárnak, hogy látszólag nincs menekülő utunk, Isten majd talál egyet nekünk, de a Maga módján, azaz a testi értelmünket és vélekedésünket meghaladó módon. Egyébként itt megint figyelmeztetést kapunk: ne csak egyféle baj esetén készüljünk fel a türelemre, hanem mindegyikre, ami csak utolérhet annak megfelelően, hogyan látjuk, hogy az emberek milyen

sok bajra születtek. S azért mondom ezt, mert azok, akik elég erősek egyféle megpróbáltatás elviseléséhez, azonnal vereséget szenvednek valami másféle kísértéstől. Mint amikor például az ember talál valakiket, akik tűrik a szegénységet, de egyetlen betegség mégis oly módon ragadja el őket, hogy fortyogni kezdenek Isten ellen és nem lehet őket lecsillapítani. Mások jól elvannak a betegséggel, illetve ezzel vagy amazzal a dologgal, de ha bárki bántja vagy sérti őket, vagy ha valaki igyekszik őket bemocskolni, azonnal elveszítik minden türelmüket. Néha feltűnhet az erény látszata valakiben az egyik fajta kísértéssel szemben, de a másik fajtával szemben elbukik. Emiatt kell jól megjegyeznünk azt, ami ebben az igeszakaszban olvasható, nevezetesen, hogy Isten nem dicséri az ember, ha keménynek mutatkozik egy valamilyen dologban, ha hűvös és rögvest elcsügged a többiben. A türelmünknek azonban tovább is kell terjednie, azaz, türelemmel kell viselkednünk mindenben, amit csak ránk küld Isten. Mert amikor türelemre buzdít, Isten nem egy, kettő vagy három nyomorúságot tár a szemünk elé, hanem azt mondja, hogy mindannyiunknak hordoznia kell a keresztyét vagy a terhét. S miféle tehernek kell ennek lennie? Nekünk nem szabad összeállítani a saját csomagunkat, azt mondva: ekkora mennyiséget vagy ekkora részt veszek, hanem Istenre tartozik, hogy a terhünket ránk tegye. S azt hirdeti nekünk, hogy miután egyféle módon szenvedtünk üldöztetést, készen kell állnunk új, nagyon más csatába menni. Erre fel kell készülnünk. S látjuk, miért adagokban jönnek a megpróbáltatások, mintegy csészében vagy ivópohárban. Mert ahogyan az orvos is akkora mennyiséget ad a betegnek, amekkorát jónak vél, a páciensnek is akkora adagokban kell innia, amekkorában az orvos előírta. Vagy ahogyan egy atya is, a gyermekei ellátása során tetszése szerint osztja ki mindegyiknek a maga adagját, úgy kell Istennek is rendelkeznie velünk, s tekintéllyel bírnia felettünk, hogy megterheljen és akkora adag nyomorúságot küldjön ránk, amekkorát jónak vél. Ezt látva emlékezzünk az itt szereplő tanításra, mely szerint Isten megszabadít az éhségtől a halál idején, megóv a kardtól háborús időkben és megvéd a vadállatoktól. Mintha azt mondaná, hogy az embereket nemcsak egyféle támadás éri, egyeseket az éhség, másokat a háború, megint másokat a járványok, valakiket pedig a vadállatok zaklatása fog utolérni. De ahogyan az egyikkel, ugyanúgy a másikkal is szembesülnek majd. Ahogyan látjuk, mennyi kellemetlenségben van részünk, s ezek, mint ugyanannyi ellenség vesznek körül. S ha a mi Istenünk nem nyújtotta volna ki folytonosan a kezét és nem könyörült volna rajtunk és szabadítana meg, akkor százezer halált látnánk, melyek fenyegetnek és körülvesznek minket minden oldalról. Látjátok, miképpen kézenfekvő mindannyiunk számára alaposan végiggondolni a veszélyt, amiben van, s tudni, mennyire nyomorúságos az állapota azért, hogy még buzgóbban hívja segítségül Istent. Ezért legyünk készek a türelmes tűrésre is, de ne csak egyik fajta baj esetén, hanem azok végtelen száma esetén is, annak megfelelően ahogyan majd tetszik Istennek mindannyiunkat ostorozni. Mert nem azt olvassuk, hogy Isten majd visszafogja magát, miután egyfajta módon próbált meg minket, hanem készen kell állnunk átmenni tűzön és vízen (Zsolt66:12, Ézs43:2), azaz nemcsak egyféle baj ér majd minket, hanem amint kijöttünk az egyik megpróbáltatásból, máris nyílegyenes út vezet a másikba. Látható, hogy valójában mi van itt kijelentve a számunkra. De rögtön utána ezt olvassuk: *a mezőn való kövekkel is frigyünk lesz, és a mezei vad is békességben lesz velünk*. Ez alatt Elifáz azt érti, hogy a dolgok, amik bosszantani és zavarni szokták az embereket (például a mező kövei vagy a vadállatok), minket nem fognak zavarni. S miképpen nem fognak zavarni minket a mező kövei? Sem séta, sem földművelés közben. Hiszen tudjuk, hogy a földművelés fájdalmasabb, ha a föld köves, s munkaigényesebb a szegény ember számára, amikor az ekéjét a törés veszélye fenyegeti, ha nem fordítja ki a köveket. Íme tehát, az Úr mondja nekünk, hogy a kövek nem sértik sem a sétánkat, sem a mezei munkáinkat: séta közben nem kerül utunkba egyetlen botlatókő sem. S hozzáteszi a mezei vadakat is, mert látjuk, hogy ezek a vadak ellenünk vannak. Igaz, hogy a vadaknak a természetüknél fogva engedelmeskedniük kellene (1Móz1:28), mivel Isten hatalmat adott az embernek minden teremtménye felett, s különösen azért, mert abból a célból teremtette a vadakat, hogy az emberek alárendeltjei legyenek, s elismerjék az embert

Fejedelemnek, aki itt lenn uralkodik Isten rendeletének megfelelően. Mindazonáltal a vadak most felkelhetnek ellenünk. S ez azért van így, mert hódolunk Istennek az Ő szuverén hatalma vonatkozásában, mellyel minden teremtménye felett rendelkezik és amelynek részeseivé tett minket is. S ha valaki egy fejedelemtől kapna illetményt, s a szövetségeseként követne el valamilyen sérelmet, például árulást vagy lázadást, az általa birtokolt javaktól megfosztanák. Ugyanígy bánik velünk Urunk is. Mert a hálátlanságunk miatt kellett Neki megfosztania minket azoktól a javaktól, amiket a kezünkbe adott, tudniillik felfegyverezte a vadállatokat, melyeknek teljes engedelmességgel kellett volna adózniuk, s ezek naponta ellenünk támadnak. Íme, honnan származnak az ellentétek, és mondhatni az ellenségeskedés az emberek és az állatok között. De itt azt olvassuk, hogy szövetségben leszünk a vadállatokkal, azaz, Isten megfékezi a vadállatokban levő dühöt, ezért azok majd nem akarnak nekünk ártani. De látjuk, hogy Isten nem fosztott meg teljesen attól az uralomtól, amit Ádámban adott meg nekünk. Mert bár a lovak és a bivalyok tele vannak hevességgel, ezért látszólag leigázzák az embert, mégis, általában megszelídíthetők és az emberek magukhoz csalogatják ezeket. Mivel pedig az embereknek ebben a világban kell élniük, az Isten akarata, hogy az Ő jóságának valamekkora nyoma még mindig megmaradjon, s az emberek részben élvezhessék az Ő teremtményeit. De mindezek ellenére nincs meg nekik az itt említett szövetség olyan tökéletességben, amit Isten itt ígért, s nem is lenne kényelmes a számukra rendelkezni vele. Szükséges, hogy a vadállatok zaklassanak és bosszantsanak, hogy megérezhessük az Isten elleni lázadásunk gyümölcsét. Mindazonáltal ez mégis különleges ajándék, ami Isten az Övéinek ad meg, amikor az Ő oltalma és védelme alatt állnak. amikor a vadállatok olyan békülékenyek velük, mintha szövetségben lennének, s Isten kezelné a békét, ezt mondva: Igaz, hogy mostanáig a vadállatok ellenségeitek voltak, de most azt akarom, hogy békesség és egyezés legyen köztetek. Látjátok, mi van itt megígérve mintegy páratlan jótéteményként azoknak, akik Isten szárnyai árnyékának védelmébe húzódnak. De annak jelentését, hogy miképpen lehet megszerezni ezt a kiváltságot, még jobban leírja Hóseás a könyvének második fejezetében (Hód2:16), ahol azt mondja, hogy Isten a mi Urunk Jézus Krisztus által hoz létre szövetséget köztünk és a vadállatok között. Mert azon a helyen konkrétan az egyház helyreállításáról beszél, ami akkor romlott és elnéptelenedett volt. Azt mondja, Isten békességet küld mindenfelé, s hozzáteszi konkrétan, hogy szövetséget hoz létre köztünk és a vadállatok között. S miért? Mert Jézus Krisztus az egyetemes örököse minden teremtménynek, s minden dolog az Ő kezébe adatott. Ha pedig mi a tagjai vagyunk, akkor részesei leszünk mindazon jótéteményeknek, melyeket az Atya bízott rá teljes tökéletességben. Látjuk hát, miképpen mehetünk keresztül az evilági bosszantásokon sebesülés nélkül: úgy, hogy Krisztus a megtartónk, s felügyeli az életünket, hogy fenntartsa a jólétünket. Mindazonáltal nem szűnnek meg a bajaink annak megfelelően, ahogyan Isten különféle képpen büntetni lát szükségesnek minket. De bármerre is haladjon a világ, meglátjuk majd, miért nem a semmiért mondja, hogy Isten a vadállatokat mintegy megszelídítettekké teszi, ezért azok nem kelnek majd fel ellenünk úgy, ahogyan szoktak, mert Ő fogja majd vissza őket. S itt egy nagyon hasznos leckét látunk: nevezetesen azt, hogy nem a saját látásunknak megfelelően kell felbecsülnünk Isten segítségét, hanem a támogatás ígéretének megfelelően, amit felülről kapunk. S miért? Mert látjuk, mi módon tiszteljük Istent: Ő megengedi látnunk a hozzánk közelítő veszélyeket, amikor pedig látjuk, hogy mondhatni száz pusztulásba is eshetünk, akkor sem szabad felhagyni az Isten segítségébe vetett bizakodással. S ezt kell mondanunk: íme Uram, igaz, hogy ha nem látunk tovább, csak ennek a világnak a határáig, akkor túlságosan összezavarodunk. Mivel azonban megígérted, hogy megsegítesz a szükségünkben, az életünknek most Rád kell támaszkodnia, s Neked kell azt a kezeidbe venni. Íme a nagytisztesség, amit Istennek teszünk, amikor becsukjuk a szemeinket a minket fenyegető össze veszély előtt és magunkhoz öleljük az ígéretet, amit Ő tett a jólétünk fenntartásáról. Annak magmutatása végett pedig, hogy a kegyeseknek teljes mértékben Isten védelmére kell átadniuk magukat, azt mondja, hogy *nevetni fognak a csapások és az éhség idején*. Nem azt jelenti ez,

hogy érzéketlenek leszünk, vagy hogy annak kell lennünk, hanem ez a nevetés olyan bátorságot jelent, hogy nem fogunk félni, mint a nyomorult hitetlenek, akik azt sem tudják, mit mondjanak, amikor bármiféle veszélybe látják magukat. Jegyezzük hát meg, hogy mind a jók, mind a rosszak megérik majd az őket sújtó nyomorúságot, és felfogják a veszélyt, amitől félniük kell. De mégis, ha egy hitetlen észrevesz bármiféle ellene irányuló gáztettet, meglátjuk majd, amint elragadja a félelem, mert nincs, ami vigasztalhatná. S ami még rosszabb: az emberek folytonosan elmélkednek a kínjaikon annak megfelelően, ahogyan meg van írva, hogy a gonoszok még akkor is menekülnek, amikor senki nem üldözi őket (3Móz26:17, Péld28:1). Máshol azt olvassuk, hogy csak egyetlen falevélnék kell leesnie azok megrettentéséhez, akik nem bíznak Istenben. Látjuk tehát, hogy ha az emberek nem bíznak Istenben, s nem bízzák Rá magukat teljes mértékben, akkor úgy megrémülnek a maguk értelméből kiindulva, hogy nem lesz nyugalomuk annak megfelelően, amit a törvényben olvasunk, miszerint az életük olyan lesz, mintha egy hajszálom függene. Reggel azt mondják: lehetséges-e hogy megérjen az estét? Éjjel pedig teljesen összezavarodva tudakolják, hogy megláthatják-e a reggelt (5Móz28:66-67)? Látjuk tehát, hogy akik nem törődnek Istennel, állandóan gondban vannak, s nem csak abban, de folytonos lelki gyötrelemben is, mert azt sem tudják, élők-e vagy már holtak. Viszont Isten gyermekei, amikor kényelmetlenségeket látnak, sóhajtoznak és valamilyen félelem szállja meg őket, mindig ezt mondják: Uram, a Te kezedbe teszem le a lelkem (Zsolt31:6). Te váltottál meg engem, Te igazmondó vagy, Te továbbra is jó leszel hozzám mindvégig. Mivel ez így van Uram, Te gondoskodj minden engem fenyegető veszély elhárításáról. A kegyesek, miután így hívták segítségül Istent, bíznak abban, hogy meghallgatja őket, s ezért szüntelenül Hozzá folyamodnak. S noha nem veszik észre, amint segít rajtuk, mégis folytatják útjukat, biztosítva magukat arról, hogy a jólétük bizonyos, mert Isten igazságán alapszik, ami tévedhetetlen és megváltoztathatatlan. Így tehát látjátok, hogy az említett nevetés nem azt jelent, hogy Isten gyermekeinek teljességgel érzéketleneknek kell válniuk és semmit sem kell felfogniuk, vagy hogy térfának kell venniük, amikor Isten megpróbáltatásokkal fenyegeti őket, mert az nem férfiasság, hanem inkább elállatiasodás volna. Isten gyermekeinek tehát félniük kell, s különösen akkor, amikor látják, hogy Isten a bűneik miatt látogatja meg őket. Akkor alaposan át kell gondolniuk és együttérezve a felebarátaikkal a nyomorúságaik miatt, könnyölniük kell rajtuk. De egyúttal nevetniük is kell, azaz, képeseknek kell lenniük megvetni minden nehézséget annak megfelelően, ahogyan látjuk, miképpen beszélt szent Pál, amikor diadalmaskodott a szegénység, minden betegség, az éhség, a szomjúság, a kard, a jelenvaló és az eljövendő dolgok felett, de különösen akkor, amikor a felsőbb hatalmasságok elleni küzdelemről volt szó (Rm8:34-35, 37-38). S miképpen? Amikor tudjuk, hogy Isten vett a védelmébe és Ő lesz a mi pajzsunk, akkor dacolhatunk minden bajjal, ami az emberek részéről ér minket. Ezt követően azt mondja, hogy az istenfélő ember sátra békességben lesz és nem találkozik majd semmi boldogtalansággal, ami megszorítaná őt. Meglátja, amint a sarjadéka megszorodik, és a barmai szaporulatát is megáldja majd Isten. Itt mutatja meg nekünk, hogy Isten az irántunk érzett szeretet kimutatása végett nem elégszik meg a bajaink orvoslásával, s a megszabadításunkkal azoktól, hanem különféle módokon meg is áld minket és bővelkedőkké tesz, hogy érezhessük magunkon a kegyelmét. Mivel azonban alaposan fontolóra kell vennünk Isten jóságát abban ahogyan egyrészt támogat a megpróbáltatásainkban, másrészt a ránk ruházott jótéteményekben, ezért oda kell figyelnünk arra az atyai gondoskodásra, amivel velünk bánt. S főleg arra, hogy amikor majd elvisz minket ebből a világból, mert ismernünk kell, amit a Szentlélek itt mutat meg nekünk, amint azt majd ismét bemutatom. Végül, minden esetben és minden vonatkozásban szükséges, hogy Isten legyen a vezetője az Övéinek, s noha nekik is túrniuk kell sok mindent ebben a mulandó életben és ki vannak téve megannyi változásnak és felfordulásnak, Isten mégis megőrzi majd őket, s az Ő áldása elegendő lesz a védelmükre egészen életük végéig. Látjuk hát, mit akart a Szentlélek itt megmutatni Elifáz szájával. De a többi kegyelem mellett, amit Urunk megígért az embereknek, s amik által gyengédnek és

szeretetteljesnek ismerjük meg Őt, van egy, amikor nekünk gyermekeket ad. Hiszen tudjuk, hogy az utódlás milyen páratlan megtiszteltetés, amit Isten ad az embereknek (Zsolt127). S valóban, ha a jóságát még az állatok vonatkozásában is meg akarja ismertetni abban, hogy az állatok fejlődnek és szaporodnak, ha Isten (mondom)még azokkal is észre akarja vetetni a jóságát és a kegyességét, mit kell tennünk akkor, ha gyermekeket teremt és a saját képmására formálja őket? Hiszen nem kiválóbb és nagyobb méltóság van az ember természetében, mint az összes többi teremtményében? Nem csoda tehát, ha Isten oly gyakran nevezi ezt az említett áldást drága dolognak a Szentírásban. Egyébként, ha az embereket a gyermekeik bántalmazták, értessük meg velük, hogy az a bűnből származik és Isten rendjének felforgatását jelenti. Mindazonáltal világosan láthatjuk, hogy Isten nem tudta jobban elmondani a világban, micsoda szeretettel viseltetik irántunk, s a nagy jóságát sem tudta nekünk jobban kimutatni, mint utódok adásával. Végül azt olvassuk, hogy *amikor az istenfélő embert sírba teszik az olyan, mint amikor a gabonát takarítják be a megfelelő időben és viszik be a csűrbe*. S az az ember bővelkedve kerül oda, azaz az életét teljesen végig élve. Elifáz itt azt akarta mondani, hogy Isten megőrzi a szolgálait az erőszakos haláltól, s oly módon vezeti őket ebben a világban, hogy amikor el kell távozniuk, az olyan lesz, mint mikor valaki aratásidőben betakarítja a gabonát. S jobb, ha a gabonát a csűrbe viszik, semhogy a mezőkön pusztuljon el, mert mi lenne, ha a gabonát a mezőkön hagynák, miután a növény beérik és elhal? A szemek szükségszerűen szétszóródnának és semmivé válnának: egy részüket a madarak csipegetnék fel, a maradék megrothadna és a sárba taposnák. De ha betakarítják a csűrbe, az ember jó hasznát veheti. Elifáz így ígéri, hogy miután Isten megérlelte a világban a kegyesek gyümölcseit, ők elérik majd a teljes érettséget és Isten összegyűjti őket Magához úgy, ahogyan az emberek a gabonával teszik. Igaz, hogy nem mindig teszi ezt, mert néha látjuk, miképpen engedi Isten a kegyeseit erőszakos halált halni, s életük virágjában, sőt akár csecsemőkorban szaggatja ki őket ebből a világból. Látjuk, hogy Káin sok évet megélt, míg Ábel fegyver által esett el. Mit jelent tehát, hogy Isten megőrzi a kegyeseit, míg teljesen be nem érnek, mint ahogyan az ember a csűrbe gyűjti be a gabonát? Mindenekelőtt azt kell megjegyeznünk, hogy amikor a Szentírás ezekről a földi áldásokról beszél, akkor úgy érti, ezek általánosak, de nem úgy érti, hogy folytonosak is. Azután különbséget kell tennünk a nagyobb és a kisebb jótétemény között. Amikor Isten engedi, hogy a gyermekei korán távozzanak a világból, az a hasznukra válik. Mert Isten jobban gondoskodik az istenfélő emberről, amikor Magához szólítja húsz-, vagy harmincéves korában, mint ha hagyná őt háromszor annyi ideig élni. S különösen mikor látjuk, hogy a világ akkora romlásba siet, hogy manapság minden a feje tetejére áll, akkor könyörgöm, nem kell nekünk boldogabbaknak tekintenünk őket, ha Isten elvitte Magához, annál, mintha itt hagyta volna őket sorvadozni? Csoda lenne, ha az emberek közül mindenki idős koráig itt maradhatna. Hisz látjuk, miféle csapdákat állít nekünk a Sátán, s milyen nagyon nehéz keresztülmenni annyi erőszakoskodáson. Ezért ha Isten gyorsan elviszi innen a gyermekeit, legyünk abban biztosak, hogy az nagyobb előnyükre válik. S különösen azt kell itt megértenünk, hogy noha meg lesznek fosztva ettől az áldástól, ami egyébként kisebb ahhoz képest, amit Isten majd megad nekik, Ő mégsem szűnik meg szeretni és kegyelni őket, ha engedi, hogy gyors halált haljanak, mint azok, akiket a zsarnokok üldöznek és a legértékesebb halált halják. Mert olyan áldozatot kínálnak fel, ami a legelfogadhatóbb Isten számára, s édes illatú áldozat az, amikor látja, hogy az Ő Ígését a mártírok vére pecsételi el. Így mikor a kisebbet a nagyobbhoz hasonlítjuk, akkor meglátjuk, hogy ez az ígélet Isten említett áldásának folyamatos érzéséről, mikor úgy küldi őket a sírba, ahogyan a gabonát begyűjtik a megfelelő időben, nem hiába a kegyeseknek szól. Mert bármerre is menjen a világ, Ő folyamatosan érleli őket. Ha egy istenfélő ember a harmincas éveiben hal meg, mit tesz? Nem látszik, hogy nagyon sajnálná, s nem küzd ellene nagyon, amint látjuk, hogy a hitetlenek igen, még mikor a sír szélén állnak is, ahogyan a közmondás mondja. Íme, Isten megvetője, egy világi, aki soha nem gondolt a halálra. Amikor eljut addig a pontig, ahol Isten komolyan megszorítja, akkor a fogait csikorgatja és önmagát marcangolja, úgy vélekedve,

hogy kiállja a halált és ez mondja: Vajon nem vagyok képes egy évvel meghosszabbítani az életemet? Egy zöldellő fának tekinti önmagát, ami minden oldalon megrepedezett. Ezzel szemben, amikor egy istenfélő személy hal meg, noha sokat tűr, mégis Istenre bízta magát, és Benne vigasztalódik. S bár a testében küzdeni látszik, az elméje nyugodt és nem akar mást, csak Isten akaratához igazodni, inkább a halált választva, ha Isten egyszer elszólította, mint az itteni életet. Röviden, nem vágyik másra, csak engedelmeskedni akar az ő jó mennyei Atyjának. Látjuk tehát, miképpen érleli meg mindig Isten a szolgálait, mielőtt elszólítja őket ebből a világból, hogy teljesen elégedettek legyenek a sírba szállva. S az, aki csak húsz évet visz magával a sírba, érettebb, mint másvalaki, aki (ahogyan mondanánk) egymillió évet visz magával. Hisz látjuk, miképpen háborognak és mérgelednek Isten ellen, amikor elszólítja őket, így soha nem lesznek elég érettek vagy idősek. Jegyezzük hát meg, hogy Isten nem fosztja meg a gyermekeit az ebben az igeszakaszban megígért dologtól, tudniillik bármerre is menjen a világ, ők úgy szállnak majd sírba, mint a teljesen beérett gabona, ami nagyon hasznos. Ezért mindegyikünk legyen elégedett, amikor Isten megadja neki a kegyelmet, hogy ebben a világban élhet, hiszen belénk (a lelkiismeretünkbe) van vésve, hogy valóban az Ővéi vagyunk, s Ő majd magához von minket. S bár tetszik Neki egy ideig itt tartani minket ebben a világban, hogy megannyi megpróbáltatással és nyomorúsággal tegyen próbára, mégse szűnjünk meg soha folyamatosan ízlelgetni az Ő jóságának ízét, amit oly sok módon ízleltet meg velünk, aminek a teljes gyümölcsözésével fogunk rendelkezni a jelenvaló élet után, amikor már elhívott minket az örök nyugalomba, amit elkészített a számunkra, s amit a mi Urunk Jézus Krisztus halála és szenvedése által vásárolt meg nekünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy adja meg nekünk azt a kegyelmet, hogy a megannyi veszélyen áthaladva tudhassuk, miképpen okai azoknak a mi bűneink, s nekünk el kell szenvednünk a verést és a büntetést az Ő kezéből. Azért imádkozzunk, hogy adjon nekünk kegyelmet, hogy az Általa küldött fenyítések ne bizonyuljanak haszontalanoknak, hanem rajtuk keresztül tanuljuk meg félni az Ő igazságát, s még buzgóbban hívjuk Őt segítségül a szükségünkben. S adja meg annak kegyelmét is, hogy egyetlen igaz testvériségben járjunk és így mutassuk ki, miképpen vagyunk valóban az Ő gyermekei. S ne keressünk mást, mint egymás összekötését minden jóságban, mivel látjuk, hogy az istentelenek összefogtak Isten, és minden jog és értelem megvetésére. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A huszonharmadik prédikáció, ami az első a hatodik fejezetről

Jób6:1-9

1. Jób pedig felele, és monda:
2. Oh, ha az én bosszankodásomat mérlegre vetnék, és az én nyomorúságomat vele együtt tennék a fontba!
3. Bizony súlyosabb ez a tenger fövenyénél; azért balgatagok az én szavaim.
4. Mert a Mindenható nyilai vannak én bennem, a melyeknek mérge emésztí az én lelkemet, és az Istennek rettentései ostromolnak engem.
5. Ordít-é a vadszamar a zöld fűvön, avagy bög-é az ökör az ő abrakja mellett?
6. Vajjon ízetlen, sótalan étet eszik-é az ember; avagy kellemes íze van-é a tojásfehérnek?
7. Lelkem iszonyodik érinteni is; olyanok azok nékem, mint a megromlott kenyér!
8. Oh, ha az én kérésem teljesülne, és az Isten megadná, amit reménylek;
9. És tetszenék Istennek, hogy összetörjön engem, megoldaná kezét, hogy szétvagdaljon engem!

Itt azt kell fontolóra vennünk, mi a szegény ember állapota, amikor Isten ostromozza őt és olyan nyomorúságot éreztet vele, amittől úgy tűnik neki, hogy Isten ellene van. Látjuk itt, hogy nincs akkora erő az emberekben, ami képes lenne állva maradni, amikor ez a helyzet. S nagyon igaz, hogy Jób még soha nem volt végleg legyőzve úgy, hogy minden türelmét elveszítette volna, mindazonáltal nem volt híjával a sok nehézségnek, de össze tudta szedni az eszt, hogy némi vigasztalást nyerjen. Egyébként (mint említettem), azt kell megnéznünk, miféle kínban van a halandó ember, amikor Isten az ellenfelének mutatkozik. S nagyon nagy hasznunkra van emlékezni erre a leckére, mert túlságosan hanyagok vagyunk, sőt túlfentelkesen gondolnak erre a fajta kísértésre. Mert amikor beszélnek nekünk bármiféle nyomorúság elszenvedéséről és arról, hogy türelemmel kell lenni a bajban, akkor testiek vagyunk, s nem lépünk feljebb, mint amennyire az érzékszerveink megengedik. Azaz, [úgy véljük] elszenvedhetünk betegségeket, kerülhetünk valamiféle bajokba, s ez vagy az történhet meg velünk. De a legnagyobb baj mindegyik között, ami képes teljesen legyűrni az embereket az, amikor Isten nyomja el őket és érezteti velük a haragját, mintha teljesen ellenük lenne és ezt mondaná: miért sértettél meg engem így? Ezért amikor Isten ennyire haragosnak mutatkozik az emberek ellen, ez az a kísértés, ami felülmúl mindent, amit csak testileg megtapasztalhatunk. S itt látjuk, miért mondtam, hogy jó alaposan átrostálni az itt szereplő dolgot. Jób tehát azt mondja, hogy *helyes lenne a nyomorúságát jól felmérni, másrészt, ha a szomorúságát és a bánatát* (azaz a nyomorúságot, amit tűr és elszenved) *tennék együtt a mérlegre*. Mert akkor, mondja, meglátszana, hogy a nyomorúságom súlyosabb, mint a tengerpart homokja. S ennek bizonyítékeképpen említi, hogy Isten lőtte belé a nyilait, sőt, a mérgezett nyilait, melyek mondhatni lángra lobbantották, a lelke mondhatni elnyelődött, vagy a lelke mondhatni a keserűségbe lépett, s ezért döfték át Isten nyilai. Íme, honnan kezd. De itt úgy tűnik, igazságtalan panaszt fogalmaz meg, amikor azt mondja, hogy a nyomorúsága oly nagy, hogy semmiféle bánat nem ér fel vele, vagy lehet annak megfelelő. S ez a panasz közel van ahhoz, amit Káin tett, s ami (mint tudjuk) nem volt mentes az istenkáromlástól. Mert amint Káin meghallotta a kárhoztatást, amit Isten ellen mondott ki rá (1Móz4:13), akkor természetesen nem tudta igazolni magát (mert a bűne nyilvánvaló volt, s ő maga is meg volt róla győződve), hanem Istent vádolta kegyetlenséggel vagy túlságos szigorúsággal. A büntetésem, mondta túlságosan nagy, én nem vagyok képes elhordozni. Te elűzöl engem a Föld színéről, én nem vagyok képes

megállni Előtted, hát miképpen bánasz velem? Látjuk, hogy noha ez a nyomorult gazfickó nem tagadhatta, hogy jogos büntetést kapott, mindazonáltal abból indul ki, hogy Isten nem becsületesen bünteti, hanem túllépte a mértéket a szigorúságban vele szemben. Azt mondtam, Jób látszólag ugyanezt teszi itt. Mert azt mondta, hogy nem csoda, ha nagy nyomorúságban van, mert a megpróbáltatás, amit elszenved rendkívül nagy és sokkal nehezebb. Mintha azt mondaná, hogy nem tudott eléggé siránkozni, amikor látta, mennyire gorombán bánik vele Isten. De láttuk, miképpen jutott el még a születésnapja megátkozásáig is, s miképpen szeretett volna halva születni. Sőt mi több, még a napot is megátkozta, melyen megszületett. Úgy tűnt, Jób menthetetlen. S valóban (mint már mondtam nektek) ő a jó ügy mellett állt, de rosszul kezelte azt, s az embereknek tudniuk kell, hogy van itt némi hiba ebben a vonatkozásban. De nem szűnt meg igazat szólni, amikor azt mondta hogy oly nagy és kiterjedt nyomorúságot túrt el, hogy még a szavai is *elakadtak* abban az értelemben, hogy olyanná vált, mint egy megsemmisült ember, akiben semmi elevenség sincsen. Ezért bármi, amit valaha is mondhatna, semmi ahhoz a bajhoz képest, amivel őt Isten lenyomta. Figyeljük hát meg, hogy itt két dologgal van dolgunk. Az egyik az, hogy látjuk, mennyire szerencsétlen, kábult a teremtmény, amikor Isten ránehezedik az ítéletével, a másik pedig, hogy tudnunk kell: a kísértéseinkkel harcolva, még ha a tőlünk telhető legjobbat is adjuk azok kiállításához, s alávetjük magunkat Istennek is, mindazonáltal mégis elhajlunk az egyik, vagy a másik irányba a gyengeség miatt. Ezért soha nincs bennünk elegendő erő, hacsak Isten nem támogat minket és nem enged semerre sem elhajolni. S miért? Mert tudnunk kell, hogy nem vagyunk acélból és nem vagyunk olyanok, mint a kősziklák, hanem halandó emberek vagyunk, tele törékenységgel. Szükséges tehát, hogy Isten ezt megéreztesse velünk. S bár segít minket a bajainkban, hogy ne szenvedjünk vereséget, mégis engedi, hogy megsebesüljünk és megálljunk, azaz mindig hagy bennünk némi gyengeséget, ami megmutatkozik abban a nagy műveletben, amibe bevon. Látjuk tehát a két dolgot, amit itt fontolóra kell vennünk. De először is emlékezzünk arra, amit korábban érintettem: ha megkísértettünk és bármiféle baj szorít is meg minket testileg, akkor is jobban kell félnünk ettől a lelki kísértéstől, hogy amikor Isten ítéletre szólít minket és mondhatni a Bíránkká válik, akkor kénytelenek leszünk válaszolni és számot adni Neki. Igaz, hogy sokkal jobban megérezzük azt, ami testileg érint minket. S miért? Mert teljesen átadattunk annak. Általában azt látjuk tehát, hogy az emberek az éhségtől, a járványtól, a betegségtől vagy a haláltól félnek, az utóbbitól leginkább. Ha valaki ezekről beszél, megrettenünk, de ha valaki Istenről beszél, egy morzsányit sem indulunk meg. S miért? Ezzel mutatkozunk túloncúl, sőt a végtelenségig tompáknak, mint azok, akik nem különböznek semmiben az ökröktől és a szamaraktól abban, hogy kevésre becsüli Isten haragját és a kárhozatot, ami el van készítve a lelkeink számára, úgy értem, azoknak, akik továbbra is Isten ellenségei. De ha valaki a jelenvaló életet érintő bármely dologról beszél nekünk, akkor mértéktelenül elbámulunk. Isten nem szűnik meg gyakorlatoztatni az Övéit oly módon, hogy megérezteti velük a haragját s akkor (mint említettem) sokkal nagyobb kísértésben lesz részük, mintha eltűrték volna az összes elképzelhető nyomorúságot. Néha furcsának véljük, hogy a kegyesek így beszéljenek: Micsoda? Isten oroszlánnak mutatkozott velem szemben. összetörte minden csontomat, égő tűzre kerültem, a lelkem mondhatni elnyelődött, a testem megrothadt én nincs bennem más, csak bűdösség (Ézs38:13, Zsolt31:11, 38:4, 42:9, 88:4). Miért beszélnek így a kegyesek? Úgy tűnik, ők kényesek és elnöiesedettek, mindazonáltal mégis ők a legerősebbek és legszilárdabbak, akiket látunk, hogy Isten Lelke kormányoz, ezért legyőzhetetlen bátorsággal bírnak. Dávidnak is isteni türelme volt: Isten gyakran tette őt próbára, de mégis látjuk, hogy mindig felülkerekedett, és soha nem ragadtatott el a gonoszságba az összes baj ellenére sem, ami őt érte. Itt egy olyan fegyveres ember látunk, aki a hadviselés minden módját gyakorolta, s nemcsak egy napig vagy évig, hanem egész életében mindvégig. S minden tapasztalata ellenére mégis úgy panaszkodik, mintha soha nem ismert volna semmiféle megpróbáltatást, vagy ha nem tudta volna, mit jelent lesújtottnak lenni. Igen, valóban. De (mint említettem), figyeljük

meg, hogy nem a testi bajok nyomták el. S noha ugyanolyan érzéki volt, mint a többi ember, mégsem valami betegség, illetve ahhoz hasonló dolog elviselése szomorította őt meg nagyon. De akkor mi indította őt fel erre a panaszkodásra? Az, hogy magába szállt, s a lelkiismeretében lett megérintve, mintha Isten nemcsak elhagyta volna, de még a halálos ellenségévé is vált volna, mert egészen a pokolig kergette őt, ezt mondva: nem lesz sem békesség, sem fegyverszüneted, hanem teljes mértékben megfojtalak. Látjuk tehát, hogy Dávidot így elnyomta a bűnért, s érezte, hogy Isten haragja ellene lobbant fel, ez pedig teljesen szíven döfte őt. Ezékiás is ugyanezt érezte. Mert Isten nemcsak olyan betegséggel sújtotta, ami mindenkit utolérhet, hanem mellette még a nemtetszése jeleit is kimutatta. Ezért tűnt úgy neki, hogy Isten visszavesz és töröl minden korábban neki megadott kegyelmet. A halála pedig teljesen felforgatja majd Isten szolgálatát, amit az ő keze szilárdított meg. Amikor Ezékiás felfogta Istennek ezt a hatalmas és borzasztó bosszúját, jó oka volt a kétségbeesésre. Látjátok tehát, miért panaszkodott úgy, ahogyan az énekében olvasható. Ezért jegyezzük meg, hogy amikor Isten a testünkben ostromoz minket, akkor jól tűrhetjük türelemmel a ránk küldött nyomorúságokat, mert azok semmi ahhoz a haraghoz képest, amit azok tűrnek el, akikkel megéretteti a haragját és a bosszúállását. Mindazonáltal a hasznunkra válik odáig jutni. S bár kemény és keserves dolog a számunkra, mindazonáltal örülhetünk, ha oda jutunk. S miért? Mert azok, akik nem fogják fel a testi megpróbáltatásaikat, nem keresnek segítséget a lelkük betegségeire, mivel egyáltalán nem veszik azokat észre. Következésképpen egyáltalán nem igyekeznek kiengesztelni Istent, mert nem veszik fontolóra az Ő igazságosságát. Így hát több mint szükséges sebeket kapunk Isten ítéleteitől, mint visszatartani azt tőlünk, nehogy olyan harag alatt kelljen nyögnünk, mint amilyet itt Jóbban látunk. Igaz, hogy nem egyforma lesz a mérték mindenki számára, s Isten azt is tudja, mit vagyunk képesek elviselni. Az ember gyengeségének megfelelően adja meg neki Isten az Ő Szentlelkének e nagy kegyelmét, s utána bizony megéretteti vele az ítéletét. Ugyanakkor megtartja őt, s megízlelteti vele a könyörületének ízét a harag közepette, hogy a harag végleg ne semmisítse őt meg. De aki páratlanabb erőt kapott és akit Isten a Szentlelkével erősített meg, annak nagyobb ütések és messze durvább támadásokat kell kiállnia azokhoz képest, akik gyengék, mint a gyermekek. S itt látjuk, hogy ezeket a lelki csatákat Dávidban, Ezékiásban és Jóbban miért nem fogja egyikünk sem megtalálni saját magában. Igaz, hogy nekünk is meglesz a magunk része ezekből, mert (mint említettem) ezek nélkül eltompulnánk, s az annak jele volna, hogy Isten elhagyott minket, ha a lelkiismeretünk túlságosan elszunnyadna. Amikor azonban Isten az ítéletével nehezedik ránk, az csak picike része annak, amit velünk összehasonlítva ezek a szentek elszenvettek, akik a halál és a pokol szomorúságával találkoztak. S miért? Mert Isten fegyverezte fel őket, s úgy körülvette a Maga erejével, hogy noha meghajlottak, mégsem lettek végleg leverve, de ha le is verték volna, Isten újra felemelte volna mindegyiküket. Ezért kell megjegyezni az itt elhangzottakat. Továbbá, amikor látjuk, hogy Jóbra milyen fájdalmas nyomás nehezedik, még Jóbra is, azt mondom, aki a türelem mintaképe volt, akkor tanuljunk meg alapos megfontoltsággal járni. Mert ha ez történt a zöldellő fával, mivé lesz a száraz fa? Mert ha Jóbot ennyire meggyötörte a szívfájdalom, s látjuk, amint annyira eltompult a kínoktól, hogy azt sem tudta, mit mondjon, akkor mi lesz velünk, ha Isten nekilát minket is ennyire szigorúan ostromozni? Vajon nem száll el végleg a bátorságunk? De ennek nem szabad megdöbbenetnie minket, mindazonáltal szükséges, hogy éberek és óvatosak legyünk. Mert akkor vagyunk képesek elég keményeknek lenni, amikor messze vagyunk a csapásoktól, a ahogyan rendszerint viselkedni szoktunk. Mert nincs köztünk senki, aki olyan bátorra válna, amennyire csak lehetséges s úgy látszana, hogy semmi sem képes minket megfélemlíteni. Inkább vegyük fontolóra, mennyire törekenyek vagyunk azért, hogy fel ne fuvalkodjunk a hiábavaló vakmerőségtől, hanem értsük meg, miképpen vagyunk nem mások, mint szegény teremtmények, akik képtelenek megállni egyetlen óra egyetlen percéig sem azok ellen a támadások ellen, melyek minden oldalról elérhetnek minket, hacsak nem menekülünk Istenhez

és nem könyörgünk Neki, hogy erősítsen meg minket. Látjuk hát, mit kell tennünk, amikor Jób példáját szemléljük. Továbbá jól jegyezzük meg a szavait, amikor ezt mondja: *Isten nyilai vannak benne, s azok mérgétől ittasult meg a lelke*, illetve a lelkét felemésztette a méreg, mert mindkét módon mondható. De a fő dolog, amit itt meg kell jegyeznünk, hogy Jób azt akarta velünk megértetni, hogy nem emberekkel van dolga, s nem olyan a helyzet, mint amikor holmi testi megpróbáltatásokat kell eltűnünk. Tudom (mondja), hogy Isten az, Aki ellenem támad, sőt mi több (mondja), a nyilai is bennem vannak, a szívembe fúródtak és átjártak engem. Jób először is azt mutatja meg, hogy kénytelen úgy csatározni, mintha maga Isten harcolna ellene. S micsoda dolog az, amikor a halandó ember, aki semmiség, kényszerül addig elmenni, hogy megérezze: Isten készült és lépett fel ellene, de neki mégis ki kell azt állnia? Miképpen lehetséges ez? Mindazonáltal (mint már említettem), el kell jutnunk eddig a pontig a magunk hasznára. S csakugyan hasznunkra van a rossz Isten csapásai alatt, ha közben, míg a fejünket törjük, vagy az emberekkel foglalkozva meglátjuk, honnan jönnek ránk a megpróbáltatások és még mindig itt lenn sínylődünk: ezt nagyon rosszul tudjuk felfogni. Mint például, ha valaki megbetegszik, ezt gondolja magában: efféle kellemetlenség ért, íme ez az oka. De nem képes elviselni semmiféle megpróbáltatást, amivel Isten érezteti a haragját iránta. Ez az ember nagyon távol áll attól, hogy gyümölcsöt nyerjen az Isten által rá kiszabott büntetésből. Azt mondom, amikor nem szűnünk meg ezt vagy azt állítani, vagy még mindig a teremtményekhez tartjuk magunkat, abból nagyon-nagyon csekély hasznunk származik. Ezért el kell jutunk addig a lépésig, hogy a megpróbáltatások Istentől jönnek, s értsük meg, miképpen történik, hogy mintha Isten lőné belénk a nyilait és sebesítene meg minket. Ezért gondolkodjunk el alaposan ezeken a szavakon, ahol Jób azt mondja, hogy a Mindenható nyilai szálltak ellene. Sőt, konkrétan azt is mondja, hogy szilárdan megrögzültek benne, s a lelke mondhatni elnyelődött. Ez alatt azt érti, hogy a megpróbáltatása az említett istenfélelemből származott, ahogyan azt is kijelenti, hogy Isten rettentései ostromolják őt. S ennek az igeszakasznak a jobb megértése végett jegyezzük meg, hogy Isten gyakorta veri az akaratosokat és a keményszívűeket. De mi történik? Az elménk ettől soha nem lesz alázatosabb. Ők ugyanis visszaverik Isten minden ítéletét úgy, ahogyan az üllő visszaveri a kalapácsot. Isten viszont azokat sebesíti meg, akiket meg akar alázni, mert rájuk erőteljes csapást mér, ami a szívük legaljáig hatol. Látjuk tehát, mit akart Jób kifejezni. Igaz, néha hasonló történi meg az elvetettekkel is. De mikor mindent számba veszünk, ez különleges kegyelem, amiben Isten a gyermekeit részesíti, amikor ennyire átdöfi őket és érezteti velük a bosszúját a szívükben oly módon, hogy szinte elnyelődnek abban és a szívüket felemésztí. Ez nagyon nehéz a számunkra és menekülünk előle, ha lehetséges. Ezzel azonban Isten a mi jólétünket munkálja, s sokkal jobb, hogy így kell lennie, mintha nehéz felfogásúak lennénk és visszavernénk minden elképzelést, amit Isten küld nekünk, amikor a bűneinkért akar büntetni minket és megéreztetni velünk, mennyire borzasztó dolog, ha Ő van ellenünk. Íme, miképpen kell hasznat húznunk az efféle sebekből, tudva, hogy Isten akar minket megalázni azért, hogy ne legyünk olyanok, mint a gúnyolódók, aki nem tesznek mást csak az ítéleteit pocskondiázzák. Az pedig, hogy [ezek a sebek] az elevenünkig hatolnak, azért történik, hogy reszkessünk tőlük. Továbbá azt is látjuk, mi szükségünk van az efféle orvosságokra: azért kellene, mert olyan tökfek vagyunk, hogy a testi vágyainkat követjük. Hiszen mennyiben vagyunk jobbak Isten szavától? Miképpen indulunk meg a hozzánk intézett minden fenyegetésen? Úgy tűnik, inkább a magunkéhoz ragaszkodnánk Istennel szemben, a dacolásunkkal bosszantva Őt. Íme a gög, ami általánosan megmutatkozik az emberekben, s mi is ki vagyunk téve annak, ha Isten nem tisztít meg minket attól, olyan gorombának mutatkozva velünk szemben, hogy a szívünkben érezhetjük a nyilait. s minden bátorságunk elnyelődik általa. S Jób is hasonlóképpen mondta, hogy *Isten rettentései irányultak ellene* [vagy ostromolták]. S miért? mert *a szavai mondhatni elnyelődtek* vagy felemésztődtek. Minthogy azt mondta, Isten rettenetessége ostromolta, úgy értette, hogy nem emberek voltak az ellenségei, hanem Maga Isten harcolt ellene. Igaz, hogy indulhat ellenük támadás az emberek kezétől,

mindazonáltal nem szabad felhagynunk az itt mondottak elfogadásával, tudniillik, hogy Isten fegyverzi fel a teremtményeit ellenünk a nemtetszésének kimutatása végett. Egyszóval, bármely oldalról is fenyegetik a bajok Jóbot, sőt még meg is sebesítették, el kell ismernie, hogy miképpen Isten keze az, ami megéri és ránehezedik. S ez az oka annak, amiért beszél a rettentésekről [vagy a rettenetességről]. Nagyon jól tudja, hogy amikor Isten ostromozza őt, azzal a szándékkal teszi, hogy térjen vissza Hozzá, s Isten nem akar mást, mint a kegyelmébe fogadni a szolgálait, s megszabadítani őket a bajokból, amiket túrnak. De ezekben a szomorúságokban, amiket elszenved, nem képes megragadni azt a jóságot, amit Isten akar használni vele szemben. S így látjuk, mi a türelmetlenségünk oka: pont az, hogy nem indulunk meg annyira, mint kellene ahhoz, hogy megadjuk Istennek a Neki kijáró tiszteletet. Ennek bizonyítékeképpen, amikor Isten segítségül hívásáról, valamint arról beszélünk, hogy vágyunk a könyörületére, azt csak ceremoniálisan tesszük, amíg rá nem jövünk, hogy nincs több dobásunk, s szegény. elátkozott lelkek vagyunk, elhagyatott teremtmények. Amíg ezt nem ismerjük úgy, hogy egyenesen az elevenünkbe vág, addig a kérésünk Istenhez, hogy könyörüljön rajtunk biztosan csak a fogaink közül indul kifelé. S ezért az ember soha nem tiszteli Istent jó komolysággal, amíg össze nem zavarodik önmagában. Mert a dolog nem teljesen abban a mondásban rejlik, hogy Istennek a felettesünknek kell lennie és mi ugyanúgy Alá vagyunk vetve, mint a többi teremtmény, hanem meg kell adnunk Neki azt a tisztességet, amiről itt van szó, nevezetesen, hogy egyedül Ő az igaz és bennünk nincs más, csak mindenféle gonoszság. Mindezt azért, hogy befogjuk a szánkat és meg legünk fosztva minden mentségtől, így ne becsüljük magunkat semmire, hanem ismerjük el, hogy semmink sincs, csak a szegény, s rászolgáltunk, hogy elvessen minket, mint büzlő és átkozott teremtményeket. Ha nem jutunk el eddig a pontig, akkor Istennek nincsen se tisztelete, se szolgálata, ahogyan szent Pál mutatja meg nekünk a rómabeliekhez írott levelének harmadik fejezetében (Rm3:19). Mert Isten végtelen dicsőségéről beszélve azt mondja, hogy olyan félelemmel és alázattal kell Elé járulnunk, hogy olyanok legyünk, mint a szerencsétlen bűnözők, akasztófakötéllel a nyakunkban, mintha a pokolba kellene mennünk, ha Ő nem rántana vissza a végtelen jóságából. Így tehát nem ok nélkül ostromozza Isten a szolgálait, s nyomja le őket úgy, hogy eljussanak eddig a pontig azért, hogy megdicsőüljön bennük. Ami azt a mondását illeti, miszerint *a szavai elnyelődtek*, e ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy nem szóközi módon beszélt, mint látjuk, hogy egyesek ezt teszik, akik ékesszólók még a saját nyomorúságaik bemutatásában is. Mint például a kényesek, akik, ha kisebb megpróbáltatást szenvednek el, nincsen szükségük a törvény emberére, aki képviselné az ügyüket, hanem úgy tűnik (hallva őket beszélni), hogy nem más, mint ők azok, akik az embereknek könyörölni kell. De akik ilyen jó perbeszédet képesek mondani és fecsegnek, elég jól kimutatják, hogy a megpróbáltatásaik nem szomorították meg őket túlfent, mert ha nagyon komolyan megérintették volna őket, akkor biztos, hogy az itt említetteket mutatnák. S itt látjuk, miért hangzik el konkrétan Ezékiás énekében, hogy úgy csipogott, mint a fecskék, s nemvolt többé emberi hangja a véleményének kifejezéséhez, hanem úgy elnyomta abban az időben a bánat, hogy azt se tudta, mit mondjon, vagy hogyan öntse szavakba azt, ami az elméjében volt (Ézs38:14). Jegyezzük hát meg, hogy amikor Isten ily módon idézi be a szolgálait, a Bírójuknak mutatkozik és az elevenükbe vág, akkor híjával vannak a szavaknak, nem tudják, mit mondjanak, és miképpen fejezzék ki a gondolataikat. Jóllehet (mondom én) Isten így munkálkodik és sokszor gorombán bánik velünk, mégis jusson eszünkbe a kényelmes orvosság, nehogy végleg összezavarodjunk. Ez pedig nem más, mint amit szent Pál említ, amikor azt mondja, hogy Isten a Szentlelkével ad nekünk kimondhatatlan fohászkodásokat (Rm8:25). Amikor szent Pál a kegyesek imádságairól beszél (a jobb fajtát értem), azt mondja, hogy amikor Isten buzgó imádságra készlet, akkor nyögünk, sőt, nyögünk, de nincsenek kéznél a szavak, mert ha valaki megkérdezné minket, mit mondanátok? Mi az, amire vágyasz Istentől? Mi nem tudjuk, mint mondjunk Neki. Azt, mint titkot kell megtartanunk, mivel szájjal egy szót sem tudunk kimondani abból, amit mondani szeretnénk. Látjátok, miképpen orvosolja Isten az itt

említettéket: bár a teljes beszédünk elnyelődött, mégis megadja az eszközt, hogy megtalálhassuk Őt, és eljuthassunk Hozzá, mely eszközt megengedi. S noha ez a fajta nyelvezet érthetetlen az emberek számára, sőt, még maga az Istenhez imádkozó is úgy belegabalyodik, hogy képtelen szavakat kiejteni, Isten mégis megérti ezt a fajta beszédmódot. Nos, mivel látjuk, hogy Isten hallja a nyögéseinket, amikor annyira zavarba jövünk, hogy végleg kétségbe esünk önmagunkban. Tűrjük hát türelemmel a megpróbáltatásokat, amiket Ő küld ránk, mert látjuk: olyan sikert biztosít, hogy ezek mindegyike a hasznunkra válik és hozzájárul a jólétünkhöz. Íme, mit kell ebből az igeszakaszból megjegyeznünk. Itt Jób különböző hasonlatokat használ annak megmutatása végett, hogy nem ok nélkül panaszkodik. Azt mondja: *ordít a vadszamar, ha van a zöld füve? Nem jobban, mint az ökör, ha van abrakja.* Aztán, *megehet-e az ember olyasmit, aminek nincs íze, mint például a tojásfehérjének só nélkül?* Ezekkel a hasonlatokkal Jób úgy érti, hogy mind az emberek, mind az állatok örülnek, amikor az elgondolásuk vagy a kívánságaik szerint mennek a dolgok. Mi az, amit a vadszamar keres? A legelőre vágyik. Ezért, ha van füve, nem törődik az ordítózással, vagy a megszorodással. S miért? Mert megvan neki az, amire vágyik. Egy ökör hasonlóképpen elégedett, ha van abrakja. Viszont (mondja), miképpen szeretettethető meg az emberrel olyasvalami, ami az ellenére van? Íme, nem eszi meg az íztelen ételeket. Ha valaki lenyeletne velünk egy korty tojásfehérjét, az elegendő lenne ahhoz, hogy köpjünk egyet, mert a gyomrunk nem venné be. Látva, hogy ez az Íge íztelen dolgot jelöl, mit lehet mondani a keserű dologról, ami miatt fulladozni kezdünk? De még sokkal rosszabbak a nyomorúságok, amik Jóbot sújtották. Ezért jut arra a következtetésre, hogy jó lenne, ha beteljesedne a kívánsága, ami nem más, mint hogy Isten egy csapással megölje, s ne hagyja őt sorvadozni. Látjuk hát, valójában mit akar itt mondani. S legelőször is azt jegyezzük meg, hogy ez a mondat jó és igaz, s a benne rejlő tanítás nagyon hasznos, mert elvárható tőlünk, hogy ügyeljünk az indulatjainkra. Vannak, akik nagyon sokat foglalkoznak a saját erényeik hírnevével, ezért jó tudnunk, hogy szükségünk van a testi vágyaink visszaszorítására. S miért? Azért, hogy ha a dolgok nem az elképzeléseinknek megfelelően alakulnak, akkor is képesek legyünk ezt mondani: Íme, Isten megadja nekünk a szívünk vágyait, ezért örvendoznunk kell. Ha pedig a dolog ellenünk fordul, azt is elfogadhatjuk és mondhatjuk: íme, Isten ostromoz minket. Miért? Mert megsértettük Őt, Ő pedig ízekre szed minket. Jó tehát, ha ezeket a dolgokat ismerjük, s emlékszünk rájuk, sőt az emlékezetüket gyakorta frissítjük. Különösen nagy szégyen az emberek számára, ha nincs józan eszük, látva, hogy még a vadállatok is meg tudják nekik mutatni, hogy a nekik adott mértéknek megfelelően miképpen van belátásuk. Igaz, hogy nincsen értelem vagy ítélőképesség sem az ökörből, sem a szamárban. De Isten mégis ad nekik valamekkora értelmet, am oda vezeti őket, ahová a természet megy. Most akkor vegyük fontolóra, mi az, amit Isten megad az embernek, akinek kellene ítélőképességének lenni annak a szellemnek a következtében, ami a lelkébe van belevésve. Kellene, hogy legyen ítélőképessége. De azt is jegyezzük meg továbbá, miképpen szükséges harcolnunk főleg a vágyaink ellen. Hogyan? Egy szamar abbahagyja az ordítást, ha kitárul előtte a legelő, de az ember nem tesz így, nem elégszik meg. Remek. Jó, ha az ember hálát ad Istennek, amikor bővelkedik, s tudja, hogy még sokkal inkább Istenre kell néznie, de nem szabad ettől elszunyókálnia. Tanuljuk meg, hogy itt két dolog van. Az egyik az, hogy amikor Isten enni és inni ad, rosszabbak vagyunk a vadállatoknál, ha nem vesszük számításba ezt a nagylelkűséget, hanem konokok maradunk a szívünkben, nem véve fontolóra. mennyire nagylelkű és kegyelmes irántuk Isten. Ennyit az első dologról. De a szöges ellentétjét látjuk sok emberben, sőt, bizonyos fokig minden emberben. Hisz mily nagy a hálátlanságunk! Ha Isten enni és inni ad, akkor megvan bennünk a vadállatokban is meglevő visszafogottság, hogy nyugodtak és elégedettek maradjunk? Nem, olyanok vagyunk, mint a ki nem elégíthető sirályok. Hisz milyen szennyes és szélsőséges az étvágyunk! Nézzük mg, hogyan eszik a szamar. Noha fájdalmasan nehéz munkát végzett, mikor a legelőre kerül, jóllakik és lefekszik arra elégedetten. De az ember, noha annyit tömött magába, amennyi négy vagy öt embernek is elég lenne, nem elégszik

meg vele, és nem tartja a maga számára megfelelőnek, hanem még tovább halmoz és harácsol. S amikor az ember csűrje megtelik, még akkor is túl nagy a gyomra ahhoz. Amikor pedig tele a borospincéje, úgy véli, az semmiség. Amikor egy tucat ember számára elegendő ellátmánya van, akkor sem elégedett: olyan, mint a sirály, ami soha nem lakatható jól. Látjuk, miképpen ragadják el az embereket a vágyaik úgy, hogy soha meg nem elégednek. Ilyen a hálátlanságuk. S miféle bírót érdemelnek az efféle emberek? Szamarakat és ökröket. Az angyaloknak nem kell lejönniük a mennyből, hogy kiöntsék Isten ítéletét az emberek fejére. A természet rendjében az ember észreveheti, hogy sokkal több értelem és mértékletesség van abban a tompaságban, ami ezekben az állatokban van, mint az emberekben, akiknek pedig további meggondolásokkal is kellene rendelkezniük. Íme egy speciális dolog, ami meg kell itt említenünk. Másrészt viszont tanuljuk meg, hogy ne legyünk olyanok, mint az okatlan állatok, nem keresve mást, csak a has örömeit. Mert amikor Isten bővelkedést küld, nem szabad annál leragadnunk, s nem lehet az a céltáblánk, amire lövünk. Mi legyen tehát? Használjuk az említett bővelkedést, de még tovább lépve, felkészülve a csapásokra, ha Istennek kedvére van azokkal sújtani minket azért, hogy ne éjjenek minket óvatlanul, mert úgy véltük, hogy mindig is jólétben fogunk élni. Azt mondom, óvakodjunk és el ne aludjunk olyan gondtalanságban, amikor Isten legelőt küld nekünk, s olyan bánásmódban részesülünk, amelyet szeretnénk. De folyamatosan elevenítsük meg magunkat, hogy elérjük a jótéteményt, amihez Ő hív el minket. Jegyezzük ezt meg jól. Ahol pedig azt olvassuk, hogy nem lehet minket rákényszeríteni *annak megevésére, ami íztelen* és nem vagyunk képesek *lenyelni a tojásfehérjét só nélkül*, abból megtudhatjuk (mint említettem), hogy mielőtt a csapás jön, jó, ha előre meggondoljuk, hogy a hideg és a meleg, a gusztustalan ételek és minden más, ami mondhatni csapások, melyeket a természetünknel fogva elkerülünk. Nagyon jó, szükséges éreznünk ezt a dolgot, mert nem lehetünk érzéketlenek. De bármerre is menjen a világ, készítsük fel magunkat a kellemetlen eltűrésére. Legyen elég nekünk annyi, hogy Isten ezt a mi javunkra teszi. S ezzel legyünk biztosak benne, hogy miután így rendelte, egyedül ezért kell ennek jobb ízűnek lenni a számunkra, mint minden más, ami a saját jóakarattunkból történik velünk. Mi lesz tehát a sónk, amitől majd jó ízre lelünk minden ránk szakadó megpróbáltatásban, hogy azokat türelemmel tűrhessük? Az engedelmesség, ahogyan elfogadjuk és azt mondjuk: hadd legyen, mert látom, hogy itt Isten ostoroz minket. S miért? Először is, mert megérdemeljük, másodszor, mert az Ő akarata a jólétünk előmozdítása ezzel az eszközzel. Íme (mondom), mi okozza majd, hogy jó ízt találunk abban, ami eddig undorító volt. Ez tehát az a pont, ameddig el kell jutnunk, amikor kegyet akarunk találni minden megpróbáltatásunkban, hogy türelemmel tűrhessük mindazokat a fenyítéseket, amit majd tetszik Istennek ránk küldeni. Továbbá, hogy az Ő jótetszéséhez igazodhassunk, nem vágyva másra, csak arra, hogy fejezze be, amit megkezdett, azért, hogy az Ő Szentlelke által vezetve ne akarjunk mást, csak Őt szeretni, szolgálni és tisztelni és ragaszkodni mindahhoz, ami jó és helyes, s amit tetszik Neki eljuttatni hozzánk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt, elismerve a hibáinkat, s imádkozva Hozzá, hogy vetesse ezeket jobban észre velünk annál, ahogyan eddig láttuk. Amikor pedig tetszik Neki éreztetni velünk az ítéleteit, még ha túlságosan nagy nyomás nehezedik is ránk a mi nézetünk szerint, mégse szűnjön meg folyamatosan Hozzá fordulni, remélve, hogy megszabadít minket minden bajunkból amennyiben végtelen könyörületéből állandóan kinyújtja felénk a kezét. S bár elsőre nem vesszük észre, hogy segíteni akar nekünk, mégis várjunk türelemmel, míg el nem jön a megfelelő idő annak megmutatásához, hogy mindig ténylegesen barátságos és kegyes volt hozzánk a mi Urunk Jézus Krisztus által, hisz tetszett Neki kiválasztani minket Őbenne és elhívni minket az Ő megismerésére, hogy végül a Testének tagjaivá tegyen. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének stb.

A huszonnegyedik prédikáció, ami a második a hatodik fejezetről

Jób6:8-14

8. Oh, ha az én kérésem teljesülne, és az Isten megadná, amit reménylek;

9. És tetszenék Istennek, hogy összetörjön engem, megoldaná kezét, hogy szétvagdaljon engem!

10. Még akkor lenne valami vigasztalásom; újjonganék a fájdalomban, a mely nem kimél, mert nem tagadtam meg a Szentnek beszédét.

11. Micsoda az én erőm, hogy váraкоzzam; mi az én végem, hogy türtőztessen magam?!

12. Kövek ereje-é az én erőm, avagy az én testem aczélból van-é?

13. Hát nincsen-é segítség számomra; avagy a szabadulás elfutott-é tőlem?!

14. A szerencsétlent barátjától részvét illeti meg, még ha elhagyja is a Mindenhatónak félelmét.

Tovább kell lépnünk az általam már megkezdett dologban, ami az, hogy Jób itt nem a testében elszenvedett nyomorúság miatt kínozza magát, hanem mert Isten nyomorult, bűnös embernek tartotta, s mert bíróként foglalkozott vele és teljes mértékben ellene volt. Látjátok tehát, hogy mitől szomorodott meg Jób jobban, mint az összes többi bajtól, amit csak elszenvedett. Attól, hogy Isten kezét érezte magára nehezedni, ahogyan Dávid is beszél a 32. zsoltárban (Zsolt32:4). S ezt mindig jól jegyezzük meg. Mert ellenkező esetben nem értjük, miért mondja: jobb lenne, ha meghalnék, szeretném, ha Isten megölné, jó lenne kivágattatnom a világból, mert akkor lenne némi könnyebbségem, s nem lennék ennyire fájdalmas nyomás alatt. S szakadhatott volna rá rosszabb dolog a halálnál, különösen az Isten által küldött halálnál, amiből megtudja, hogy Isten végleg leverte őt? Vajon az nem lenne minden nyomorúság csúcsa? De mégis azt mondja, hogyha Isten egy csapással elintézné őt, azt képes lenne elviselni. Viszont itt emésztődni, ahogyan történt, és hosszú időn át elnyomás alatt állni, azzal, azt mondja, lehetetlenség mértékletesnek maradni, mert ez pont olyan, mintha égő tűzbe tartották volna. Jegyezzük hát meg jól ezt a különbséget, ami az egycsapásra agyonütött ember, valamint a között áll fen, akit Isten mondhatni a kőpadra von, és ostromozza mindennemű pihenő nélkül, s akinek nem enyhül a nyomorúsága, hanem úgymond állandóan abban kell élnie. De térjünk most rá a Jób által itt képviselt eset kifejtésére. Először azt mutatja meg, hogy a fő vágya meghalni és kivágattatni. Igaz (mint már korábban mondtam), hogy Isten gyermekei joggal kívánhatják a halált, de más célból, és más vonatkozásban [mint azt itt Jób teszi], amiképpen mindannyiunknak szent Pállal együtt arra kell vágnunk, hogy megszabaduljunk a bűn rabszolgaságából, amibe, mint börtönbe vagyunk bezárva (Rm8:24, Fil1:23). Szent Pált itt nem holmi testi kísértés mozgatta, hanem inkább az a vágy, hogy akadálytalanul Isten szolgálatába állhasson, indította őt annak kívánására, hogy kiszabadulhasson a teste börtönéből. S miért? Mert amíg ebben a világban vagyunk, mindig be vagyunk csomagolva megannyi nyomorúságba, s nem szűnünk meg Istent sértegetni, mivel túlon túl gyengék vagyunk. Szent Pál tehát azért szomorú, mert sokáig kell élnie Istent sértegetve. S ez a fajta vágy jó és szent, és a Szentlélektől származik. De nagyon kevesen vannak, akik ebben a vonatkozásban szeretnének eltávolzni ebből a világból, mert amíg jó dolgunk van, nem foglalkozunk azzal, miféle vétkeink és tökéletlenségeink vannak, s nem is vagyunk olyan serények Isten szolgálatában, mint kellene: ez egy szemernyi sem érint meg minket. Mi van hát? Ha bármi baj történik velünk, ha bármiféle betegségbe esünk, ha a dolgok nem úgy alakulnak, ahogyan szeretnénk, akkor akarunk távozni ebből a világból, s nem beszélünk másról, csak a gyengeségünkről, a világot

megvetve. Látjuk tehát, mi volt Jób vágya. Nem elsősorban azért, mert ismerte az állapotát, hanem mert úgy érezte, égeti, ezért Isten kezébe akarta letenni a kérését. Mert nemcsak [a szívében] kívánta, hanem Istenhez fordult, hogy biztosítsa azt. Az ugyanis másik hiba, ha valaki úgy kívánja a halált, ahogyan Jób teszi itt, de magába zárja és visszahúzódik, és nem mert megjelenni Isten előtt, és imádkozni azért, még ha korábban nagy vétket követett is el. Mert nem szabad vakmerően elrejtőznünk, vagy hátsó sarkokba húzódnunk, és ott megfogalmaznunk gonosz és Istent elvető kívánságokat. De mikor az ember odáig megy, hogy efféle kérést intéz Istenhez, akkor kétségtelenül duplán vétkezik. S miért? Mert túl nagy elhamarkodottság a számunkra jönni és megszentelteleníteni Isten nevét. De akkor hogyan kell imádkoznunk? Miféle szabályt kell betartanunk a magunk részéről? Azt, hogy nem kérünk mást, csak azt, ami összeegyeztethető az Ő akaratával, annak megfelelően, ahogyan szent János mondja a kánoni levelében (1Jn5:14). S bizony a mi Urunk Jézus is nagyon helyesen mutatja meg, hogy mértékleteseknek kell lennünk, amikor azt a kérést fogalmazta meg, hogy legyen meg Isten akarata. Látjuk hát, miképpen szentségtelenítette meg Jób Isten nevét, amikor ennyire szélsőséges kérést merészelt megfogalmazni. Ami az első pontot illeti tehát, hogy tudniillik törvényes-e az emberek számára azt kívánni, hogy Isten gyorsan szabadítsa ki őket ebből a halandó testből, amikor az életüket itt oly sok inség és nyomorúság ostromolja: nem a bajok miatt kell itt tűrnünk, hanem mert mindig is alá vagyunk vetve megannyi bűnnek. Jegyezzük ezt meg jól. S jegyezzük meg továbbá azt is, hogy amikor Isten ostromoz minket, s a számunkra bánatot okozó dolgok történnek, emiatt nem szabad a halált kívánnunk, hanem inkább neki kell gyűrőznünk a csatának, mert ez Isten akarata. Harmadszor, amikor ki akarunk szabadulni a bűn rabszolgaságából, és Istennek kell elszaggatni a köteleket, melyek most fogva tartanak, akkor tegyük azt mértékletességgel, azaz legyünk készek arra, hogy annyiszor alázzon meg, ahányszor csak jónak látja. S bár ez megszorít minket, és sóhajtozunk, mert nem vagyunk képesek teljességgel átadni magunkat arra, amit Isten parancsol, először is ezzel a megfontolással kell kezdenünk: nos Uram, ha az a Te akaratod, hogy én egy szegény bűnös legyek és a vétkeim folytonosan bennem lappangva szolgáljanak Téged, akkor ad meg nekem azt a kegyelmet, hogy elismerjem a hibáimat, hogy sóhajtozhassak Előtted, a bocsánatért könyörögve ezekre a Te kezedből. Íme (mondom) a mérték, amihez tartani kell magunkat. Továbbá tanuljuk meg azt is Jób példájából, hogy amikor Isten elé járulunk, akkor nem szabad a saját kívánságainkat és vágyainkat vinni oda és kimondani bármit, ami a nyelvünkre jön, hanem a kéréseinket mindig Isten ígéreteihez, valamint ahhoz kell igazítani, amit Ő enged nekünk Magától kérni. Látjuk tehát, hol kell kezdenünk, ha úgy fogunk imádkozni Istenhez, ahogyan illik. Azaz, nem szabad elhamarkodottan ezt vagy azt kitépni a kezéből, hanem fontolóra kell vennünk, mi a törvényes a számunkra az Ő akaratának megfelelően. Mert miféle tiszteletet adnak mindazok Istennek, akik erőteljesen azért könyörögnek, ami éppen az eszükbe jut, minden előzetes megfontolás nélkül? Ők Isten fejét akarják a hatalmukban tartani. Íme (mondom) a túrhetetlen vakmerőség, amikor egy halandó ember olyan hatalmat tulajdonít magának, hogy Istennek is engednie kell a követeléseinek. Emellett már megmutattuk, miképpen akarja Isten, hogy olyan tisztelettel adózzunk Neki, hogy ne keressünk többet, mint amennyit meghagy nekünk, jónak lát, s enged megcselekedni teljes mértékletességgel. Látva tehát, hogy ennyiben Jób túllőtt a célon, és olyan rossz kérést intézett Istenhez, amiben mi magunk is találunk hibát, szolgáljon ez figyelmeztetésképpen, hogy legyünk józan elméjűek. amikor imádkozva borulunk le Isten előtt, előre jól megfontolva, mik azok a dolgok, amiket Isten megígért és megengedett. Egyébként erre nem az az orvosság, ha nem imádkozunk Istenhez, amikor a testünk ez vagy az utáni vágyakozásra sarkall minket, ahogyan egyesek (ha valaki azt mondja nekik, hogy az igazi imádkozás felforgatása bármi mást követelni Istentől annál, ami megengedett), azt mondom, egyesek így válaszolnak: nagyon jó, uram, akkor egyáltalán nem fogok Istenhez imádkozni, nehogy kiváltsam a nemtetszését és alávessem Őt az efféle vágyaimnak. De kívánhatom ezt vagy azt anélkül, hogy közben eszembe jutna, hogy Isten

engedjen a kívánságaimnak. Mi azonban nem használhatunk efféle kitérőket. De mit kell akkor tenni? Amikor olyan kívánságokat látunk, melyek nemcsak bolondok és hiábavalósággal teltek, de ostobák és gonoszok is, mit kell tenni? (Zsolt62:10, JSir2:19) Nincs semmiféle rejtezkodúkeresés. Mi legyen hát? Inkább nyissuk ki a szívünket Isten előtt (amiképpen a Szentírás beszél erről), hogy ne legyen abban semmi bebugyolálva. De amint eszünkbe jut bármiféle kívánság, [gondolkodjunk így]: Vajon törvényes nekem ilyesmit kívánnom? Megengedi ezt nekem Isten? Kezdjük megvizsgálni önmagunkat, hogy a szívünkbe került dolog napvilágra jöhessen, s amikor Isten tudomására hoztuk, kezdünk imádkozni az Ő akaratának megfelelően. Amikor így cselekedtünk, vegyünk fontolóra a magunk részéről, hogy nem mehetünk emelt fővel Istenhez, s nem lehetünk olyan bátrak, hogy elszámoltassuk: tegyen meg mindent, ami a mi elménkben fogant meg, hanem engedelmeskednünk kell Neki minden ponton és minden vonatkozásban. Ha most ehhez a mércéhez tartjuk magunkat, meglátjuk, hogy az minden gonosz vágyunkat megfeddi és visszaszorítja, s annak ismerete, hogy az embernek nem szabad semmi után sóvárognia, amit nem merészel Isten kezéből kérni, zabla lesz a számunkra. S nem szabad vakmerően kérni semmit, csak amit Isten megadott nekünk az Ő Ígéje által. Ha így áll a helyzet, akkor szükséges megfékezni minket, és a testünk nem kerekedhet felül, hogy elragadjon minket ez vagy amaz felé. Íme, mit kell megjegyeznünk Jóbról ebben az igeszakaszban. Mindazonáltal ez olyan lecke, amit nagyon hanyagul gyakorolnak világszerte. Mert látjuk, hogy egyesek miképpen fogalmazzák meg a kívánságaikat anélkül, hogy egyáltalán Isten elé terjesztenék, mások pedig annyira hiábavaló és hóbortos elmével rendelkeznek, hogy az ellenkezőjét kívánják: nincs bennünk más gondolat, mint új koholmányokat összeütni és kialakítani a fejükben, és soha nem imádkoznak Istenhez. Íme egy tűrhetetlen vétek. Miért? Mert az emberek így elkóborolnak, pedig Isten bensőségesen csalogatja őket, hogy Hozzá jöjjenek. S ahol azt mondja, hogy megszabadulhatnak a terheiktől, ha a gondjaikat Órá vetik, ott vajon nem akaratlagos konokság, ha az emberek ennyire elidegenednek és visszahúzódnak Tőle? Ez azonban mégis általánosan megfigyelhető dolog. Vizsgálja hát meg minden ember, mi rejlik saját magában. Könyörgöm, hány bolond kívánság van bennünk, melyek miatt sóhajtozunk önmagunkban, de Istennek nem hozzuk a tudomására? Mások átesnek a ló túlsó oldalára, s akadályokká válnak Isten előtt, ezt vagy azt kérve, de nem tudva, hogyan, és semmi szabállyal vagy választással sem rendelkezve. S ebből látszik, hogy az említett leckét, amit korábban tártam elétek, nagyon rosszul ismerik, de nemcsak azok, akiket nem tanítottak Isten Ígéjére, hanem mi is, valamennyien. Ezért annál jobban meg kell jegyeznünk ezt a szöveget abból a célból, hogy közölünk mindenki megmaradjon a félelemmel vegyes tiszteletben és megtanuljuk a kéréseinket az eddigieknél jobban megformálni. S ennek megvalósítása végett fel kell tárnunk azokat Isten előtt, biztosra véve, hogy semmit sem nyerünk, ha eloldalgunk. Mert minden dologról számot kell majd adnunk a maga idejében. Ezért valahányszor csak vágyakozni kezdünk valami után, tanuljuk meg ezen a ponton bevonni Istent, hogy mindig a tudomására hozzuk a dolgot. Ehhez azonban vizsgáljuk meg jól minden bűnünket, hogy elítélhessünk mindent, ami ellentétesnek látszik az Ő akaratával, aminek teljes uralmat kell vennie felettünk. De térjünk vissza megint a Jób által mondottakhoz miszerint azt szerette volna, ha Isten megsemmisíti őt és kinyújtja a kezét a kivágásához. Már megmutattam röviden, mit jelentettek ezek a szavak: azt, hogy Istennek egyetlen csapással teljesen elintézzze az embert anélkül, hogy senyvedni hagyná. Igen, de mit nyerne azzal? Sokkal jobb lesz az embernek attól? Igen, a számára így tűnik. Mert tudjuk, hogy amikor el kell tűrnünk bármiféle kint, akkor vigasztalást jelent a számunkra, ha nem tart túl sokáig. De Jób itt mást is szem előtt tartott, nevezetesen azt, hogy amikor Isten Bíróként mutatkozik előttünk, s mi úgy érezzük, ellenünk van, az tűrhetetlen kín, mivel a szívünkben úgy érezzük, hogy a hegyek szakadnak ránk. S Jézus Krisztus is azt mondta: úgy találjuk a szívünkben, hogy az egész világ a feje tetejére állt, és sokkal kevesebbnek találjuk, ha minden teremtmény ellenünk támad, és mindegyik a maga csapását méri ránk, ezért végtelenül sok veszély között kell keresztül mennünk, semmint Isten

elé kelljen járulnunk, Aki annyira félelmetes ellenünk (Lk23:30). Látjuk tehát, mire nézett Jób. S igaz, hogy ez sokak számára ismeretlen. Miért? Mert a többség nehéz felfogású, s nincs bennük más, mint keménység és nyakasság. Ha egy férfit vagy egy nőt betegség szorongat, jajt kiáltanak. Ha a szegénység, éhség vagy bármi más szorongatja őket, minden ember úgy panaszkodik, ahogyan alkalma adódik. De ami az elme kínjait illeti, abban nincs jártasságunk, amikor Isten üldöz minket és kimutatja, mennyire félelmetes az Ő haragja. Ennek bizonyítékeként a lelkiismereteink úgy álomba lettek ringatva, hogy ezer között ha egyet találunk, aki valaha is megízlelte, mit jelent Isten rettenetes keze, ahogyan itt Jób tárja elénk. Mindazonáltal sokkal összeszedettebbeknek kell lennünk, mert kisebb az erőnk az efféle megpróbáltatásokkal szemben. Sokakat látunk, akik gondatlanok és jó hangulatban vannak egész életükben, sőt, amikor az emberek azon munkálkodnak, hogy megérezzék velük Istent és az Ő ítéletét, akkor gúnyolódni kezdenek, de akiknek a vidámságát Isten úgy lecsökkentette a halál felé közeledve, hogy a gúnyolódás és a viccelődés helyett, amire a fejüket adták, inkább a pokol félelmeit érezték meg, s mondhatni bezáródtak azokba, amikor Isten lesújtott rájuk a villámaival. Azt mondom, látunk majd egyeseket erre az állapotra jutni. S miért? Isten megbünteti a gőgöt, amitől a saját önteltségükben felfuvalkodtak, Őt megszorítandó. Ezért amikor a Szentírás arról a félelmetességről beszél, ami azokban fogan meg, akik a Bírójuknak érzik Istent, tanuljuk meg, miképpen teszi ezt abból a célból, hogy mindegyikünk gondoljon erre. S természetesen a testi ártalmak nagy súllyal esnek nálunk a latba, mert teljes mértékben a testünknek és a jelenvaló életnek adjuk át magunkat. De íme, a Szentírás itt egy olyan bajról beszél, amitől sokkal jobban kell félni, s aminek sokkal jobban meg kell döbbennie bennünket. ez pedig nem más, mint az, amikor megéretteti velünk a bűneinket és Maga elé idéz. Mert az sokkal jobban megérint minket, mint ha a testünket szaggatnák darabokra, vagy ha annyi nyomorúsággal sújtana, amennyivel csak lehetséges. Mivel ez a helyzet, féljük Istent és ne gondoljuk, hogy jobb vásárt csináltunk, ha elkerültük az Ő ítéletét, hanem ragaszkodjunk ahhoz jóakarattal, s mindegyikünk jusson el az önvizsgálat engedelmisségéig oly módon, hogy nyíltan feltárja a bűneit annak során. Látjuk, miképpen kell viselkednünk, amikor az itt nekünk elmondott szavakat halljuk. S Jób azt mondja, *akkor lenne valami vigasztalása*, és akkor engedne fel, (vagy inkább akkor lenne boldog) a bánatában vagy a szomorúságában. A héber szó ugyanis, amit itt használ, égést vagy felengedést jelent, s egyesek a boldognak lenni kifejezéssel fordítják. A szó tulajdonképpen és természetes jelentésének megtartása végett használjuk *engednék fel a bánatomban*. A szavai tehát azt jelentik, hogy megkönnyebbülne, ha Isten kinyújtaná a kezét és egy csapással megsemmisítené, mert megszorítja, ha sorvadoznia kell és Isten nem használja az erejét, hogy azonnal leverje, s a nyomorúságának gyorsan vége szakadjon. De biztos, hogy akik ennyire hirtelen távoznak, azoknak nem szűnnek meg a kínjaik. Nem könnyebbülnek meg annyira, hogy többé ne éreznének nagy fájdalmat. Jób azonban úgy beszél itt, mint egy túl indulatos ember, aki többé azt sem tudja, hol van, s ezért (úgy tűnik neki), hogy nincs jobb vigasz annál, ha végleg kitöröltetik, ha Isten ráveti a kezét. De hogyan? Ha bármiféle pillanatnyi szenvedés sújt minket, azt képzeljük, nincs más nyomorúság az egész világon, csak az. Amikor az embert nagy és szélsőséges szomorúság sújtja, semmi sem gondol mások bánatával, azok semmik a számára. Ha melege van, nem talál a szívében lehűlést még a jégben sem. De ha a hideg szorongatja, ugyanazt a kínt lesz fájdalmas elhordozni a számára, s ugyanolyan keserves, mint a meleg, amit korábban kellett túrnia. De tényleg. Ha az embernek akár melege van, akár fázik, vagy bármi más testi baja van, az úgy elragadja, hogy azt fogja gondolni: az azzal ellentétes nyomorúságok könnyebbiséget jelentnének a számára. S ez azért van így, mert az indulataink ragadnak el minket. Íme, miképpen beszélt Jób. Jegyezzük hát meg, hogy amikor a fantáziánk enyhít és könnyít rajtunk, az nem úgy van, még ha Isten minden kívánságunknak megfelelően küldi is ránk a dolgokat, mert rájövünk, hogy csak az egyik nyomorúságból a másikba esünk, és semmi sem könnyít rajtunk, csak ha Isten kegyesen bánik velünk. S ennek bizonyítékeként, ha teszük Neki türelmet adni, amikor csak egy ujjat

veszítünk el, akkor ugyanúgy megadhatja azt az egész karunk, illetve akár az egész testünk elvesztésekor. Akkor nem szabad hát azt gondolnunk, hogy önmagában a nyomorúság a fő dolog, hanem inkább a saját törekénységünk. Mert ha gyengék és magunkra hagyottak vagyunk, kétségtelen, hogy végleg megsemmisülünk. De ha Isten megerősített minket az Ő kegyelmével, akkor még ha egy nagy hegyet kell is elhordoznunk, azt is jól kibírjuk. S miért? Mert Isten ereje elegendő lesz ahhoz is. Akkor csak egy lányi víz kell az ember megfojtásához, és senki nem fogja kihúzni őt a tengerből. De ha Isten kinyújtja felénk a kezét, még ha a fejünk is a füleinken felül süllyedt, akkor is megmenekülhetünk. Ám ha nem tetszik Neki megszabadítani minket, akkor biztosan a végromlásra jutunk. Mivel ez a helyzet, ne gondoljuk, hogy nyert ügyünk van, ha Isten megváltoztatta a nyomorúságot, hanem vegyük biztosra, hogy nem könnyebbülhetünk meg, csak ha Isten könyörületes és kegyes lesz hozzánk, s megkönyörül rajtunk, megmutatva, hogy megbocsátotta a bűneinket. Íme, itt az igazi megnyugvás. Egyébként azt kell mondani, hogy folytonos nyugtalanságban élünk, mint amikor a beteg ember ide-oda forgolódik és bukdácsol, azt gondolva, hogy van némi enyhülés a számára, vagy amikor elszenvedi, hogy az egyik ágyból a másikba fektetik, s a saját maga szemében is félig felépültnek tűnik. De mikor ide-oda hányódott, látja, hogy a betegsége még hevesebb, és keveset, vagy egyáltalában semmit sem ért el a helyezkedéssel. S ugyanez a helyzet mindannyiunkkal. Úgy tűnik, jobb helyzetbe kerülünk, amikor Isten más módon bántalmaz, mint korábban, de ez soha egy szemernyit sem fogja enyhíteni a bánatunkat. Ebben az esetben Istenhez kell menekülnünk, s imádkoznunk kell. Hozzá, hogy vonja vissza a kezét tőlünk. Amikor pedig egyszer befogadott a kegyelmébe, akkor majd megfelelően megkönnyebbülünk. Ami Jób szavait illeti, miszerint *felmelegedne a szomorúságában*, úgy értette, hogy ezzel a vigasztalással kell enyhülnie a szomorúságának. Mint amikor nagy tűz ég a fazék alatt, a hús fokozatosan megfő, amint az edény átmelegszik, mert ellenkező esetben a hús elveszíti a nedvességtartalmát és rossz ízűvé válik. Így van tehát: Jóbnak úgy tűnt, hogy amikor sorvadozunk és senyvedünk az efféle szélsőségekben, az nem más, mint a megrothasztásunk a nyomorúságainkban. Mindazonáltal azonban (mint említettem) az emberek nem szűnnek meg végleg kétségbeesetteknek mutatkozni, azaz még akkor sem, amikor Isten nem engedi őket senyvedni. De meg kell értenünk, hogy ja Isten meg akarja hosszabbítani a nyomorúságainkat, akkor elég nekünk, ha türelmet ad, s látjuk, hogy ezt ma megadta és holnap is meg fogja adni. Ha Isten ezen a módon munkálkodik, az nagyon jó, a bajainkat könnyű lesz elviselni: még ha százezerszer is elborít minket, akkor is Őrá bízhatjuk magunkat, hogy a kegyelmével tartson fenn minket, amit a mennyből ad meg, megéreztetve velünk a Szentírás vigasztalását a szívünkben. Mert mikor Isten megérint bennünket akár egy ujffricskával, akár a kezének csapásával, s akár nagy csapásokat mér ránk bunkóval, akár sorvadozni enged apránként, vagy gyorsan kivégez, biztos, hogy nem történik semmi az Ő akarata nélkül, s minden a mi javunkra válik. S ezt látva legyünk a gyermekei, akiknek nincs okuk kételkedni. S amikor Jób azt mondja: *Ne kíméljen engem, nem fogom elrejtteni a szent szavait*, akkor olyan ünnepélyes kijelentést tett, mit nem volt képes teljesíteni. De azok módjára beszélt, akiket elragadnak az érzelmeik. Íme (mondja), Isten túlságosan elnyomott engem már az első csapással, de én mégsem ítélem el Őt, s főleg nem fogok ellene zúgolódni, hanem inkább áldom a nevét, és megvallom Őt igaznak. Mindazonáltal, mivel oly hosszú ideig kínlódtam és nem volt a számomra megkönnyebbülés, elveszítettem a türelmemet. Íme, miképpen járnak el az emberek aszerint, ami kijelentetett. S Jób hozzáteszi, hogy *nem képes tovább tűrni, elhagyta az ereje, s őt, a lesújtottat részvét illeti meg a barátaitól*. Már megmutattam, hogy Jóbnak vissza kellett volna térni Istenhez, s ott kellett volna maradnia. De mi történt? Meghárált azok előtt, akik hibát találtak benne, s ez az a kísértés, amitől óvakodnunk kell annak megfelelően, ahogyan a Szentlélek eszünkbe juttatja ezt a történetet azért, hogy megértsük: amikor az emberek civakodni jönnek hozzánk ezért gúnyolódnak és kétségbe ejtenek, vagy legalábbis tőlük telhetően mindent megtesznek, hogy kétségbe ejtsenek, akkor ügyelnünk kell, merre megyünk, nehogy csapdába ejtsenek. S hogyan? Íme, jön hozzám valaki és ezt mondja: azt

hiszed, hogy Isten gondoskodik rólad? Segítségül hívod Őt, de csak elámítod magad ezzel. Biztos, hogy ha Isten úgymond nem utálna téged, akkor mit gondolsz, sújtana ekkora nyomorúsággal? Egy szegény, elítélt teremtménynek látod magad, s nem veszed észre, hogy Isten ellened van? Ha valaki azért jön hozzám, hogy ekképpen ingereljen, látjuk, milyen halálos csapda ez. De vissza kell vernünk, s főleg azért, mert ha a füleinkbe jutnak az efféle kísértések, ezt kell mondanunk nekik: íme, az ördög jött hozzám, hogy lángra gyújtson és elkezdjek mérgelődni és bosszankodni Istenre. De vissza kell vernem mindezeket a gonoszságokat, s össze kell szednem a józan eszemet, fontolóra véve, hogy nem emberekkel, hanem az Istennel van dolgom. Ezért Őhozzá kell intéznünk a panaszainkat és ezt kell mondanunk: Uram, Te látod, miképpen akar ez az ember semmi mást, mint engem kétségbe ejteni. Azért jött, hogy teljesen elbuktasson és eltakarítson. Kegyeskedj hát a kegyelmedbe fogadni engem, s engeddd megértenem, hogy mindaz, amit valaha is el kell tűrnöm, nem embertől, hanem egyedül csak Tőled származik. Mert jöllehet az emberek közreműködők ebben megfontolatlanyságból, vagy inkább rosszindulatból, s ravaszsággal és erőszakkal, de mégsem történik semmi a Te akaratod nélkül, s a Te akaratod jó, igazságos és az én javamra válik. Íme, miképpen kell eljárunk. De Jób mulasztott ezen a ponton, s a hibájából tanulunk kell. S a Szentlélek természetesen nagyon jól tette, hogy az ő szent személyét állította elénk megtekintésre (mert ő a türelem mintaképe) abból a célból, hogy hasznunkra legyen és olyan leckét merítsünk belőle, amit önmagunkra vonatkoztathatunk. Értsük hát meg, hogy valahányszor és bárhol történik velünk valami nagy kényelmetlenség, akkor nem szabad efféle mentségekhez folyamodnunk, mint ezek: ó én nem vagyok képes kitaratani ebben a szerencsétlenségben, s bárcsak másképpen bánná velem Isten, mert annak nagyon örülnék. Ne ebbe vessük a bizalmunkat, hanem vegyük fontolóra, hogy semminek sem szabad kibillentenie minket a türelemből, elfordítani Istentől és fellázítani Ellene. Ítéljük hát el magunkat a saját bűneink miatt egészében és részben is, s ismerjük el: ajaj, ha Isten bármi más módon bánná velem, akkor megmutatkozna maga a most rejtett dolog. Egy sor betegség lappang bennem, amiket magamtól nem ismerek, de Isten tud róluk. Ezért rajtam áll, hogy megismerjem önmagam, s imádkozzak Hozzá, hogy ne engedje a bennem levő rengeteg bűnt szabadon kitörni, s Ellene viaskodni, hanem inkább tisztítson meg azoktól és javítson rajtuk. Íme, miképpen kell cselekednünk ebben az esetben. S ezt cselekedve ne tegyük kockára a Jób által itt leszögezett végkimenetelt, amikor ezt mondja: nem zúgolódok, még ha Isten nem is kímél engem, s nem tagadom meg a Szent szavait. Mit ért a Szent szavainak eme megtagadása vagy elrejtése alatt? Azt, hogy nem ad dicsőséget Istennek minden ponton és minden vonatkozásban. Jób szavai tehát valójában ezt jelentik: amikor Isten a legvégsőig fog engem ostarozni, akkor sem tagadom, hogy méltó minden dicséretre, és elismerem, hogy Istenem, jogosan ostarozol engem. Én a teremtményed vagyok, s mivel a Te kezében vagyok, bánj velem a jótetszésed szerint. Jób ünnepélyesen kijelentette, hogy ezt fogja tenni, de úgy jelentette ki, hogy nem ismerte önmagát. Akkor (mint mondtam) tanuljunk meg önmaginkba szállni, és nem kötődni az emberekhez. Mert amint efféle kijelentést teszünk Isten gúnyosan kinevet majd minket. Nem más, mint ostobaság és elfogultság az ember számára azt mondani, hogy ha ez vagy az bekövetkezik, én ezt fogom tenni. Ezért, ha valaki eljut eddig a pontig. Istennek szükségszerűen ki kell gúnyolnia a gögjét. S valójában micsoda a mi erőnk? Amivel dicsekedhetünk? Tudjuk hát meg, hogy akármilyen módon bánik is bármikor velünk Isten, nekünk mindig meg kell fontolnunk a dicsőítését, s könyörögni Hozzá: úgy vezessen a Szentlelkével, hogy megadja nekünk a türelem erényét azt követően, hogy tetszett Neki megsanyargatni minket. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből az igeszakaszból. Aztán hozzátesszi: *Micsoda az én erőm, hogy képes legyek tűrni? Vajon az erőm a kövek ereje? Vagy a testem olyan, mint az acél?* Jób itt belekezd a panaszába, hogy megmutassa: igaza van, ha ezen a módon mérgelődik, még ha át is lépi a határokat. S miért? Mert Isten (mondja) túlságosan szigorú a büntetéssel. Látjátok hát, hogy valójában mit akart mondani. S látjuk, amit korábban említettem, tudniillik, hogy Jóbot úgy elnyomta a pillanatnyi fájdalom, hogy nem törődött az

összes többi dologgal, hanem végleg belevakult ebbe. S ezt a dolgot kell jól megjegyeznünk. Mert látjátok, milyen helyzetben vagyunk és a tapasztalat is ezt mutatja. Valahányszor hát valamilyen bajjal szembesülünk, azonnal elkápráztatja a szemünket attól függetlenül, hogy micsoda is valójában, s nem tudunk különbséget tenni a vörös és a zöld között, hanem céltalanul fecsegünk erről-arról. Annál inkább meg kell jegyeznünk az itt elhangzottakat. Jób ezt mondja itt: *micsoda az én erőm?* Igaz, hogy az ereje semmi. De mikor tudja és rá támaszkodik, az vajon nem újabb mód, ami a korábbinál türelmetlenebbé teszi? Jób úgy gondolja, hogy az ereje nem hagyta őt cserben, leszámítva ezt a pillanatnyi nyomorúságot, amiben most van. De ezzel ellentétesen tegyél magukat próbára az emberek, és kutassák át alaposan, ami bennük van, s rá fognak jönni, hogy a legkisebb kényelmetlenség, ami zavarja és döfködi őket, nincsen híjával a legnagyobb bánatnak, úgy értem, ami a testet illeti. De ez semmi ahhoz képest, amit Jób túrt el a lelki kísértésein keresztül, melyekről beszéltem. Nem akart könnyebbséget a nyomorúságában, hogy megismerhesse a gyengeségét és megalázkodjon Isten előtt, s megvallhassa, hogy jó okból kell ilyen bánásmódban részesülnie. Mi hát a helyzet? Meg akarta mutatni, miképpen bánt vele Isten rendkívüli módon, s hogy az emberek nem szoktak ekkora elnyomásban részesülni. Csatába akart szállni Istennel, hogy Isten is hasonlóképpen rántsон kardot, vagy nem is tudom én, mit. Íme, hogyan tör előre Jób hanyatt-homlok. De nekünk meg kell kérdeznünk és vizsgálnunk, micsoda a mi erőnk: nem önmagunkban, hanem abban, Aki megerősít minket. Mert önmagunkban soha nem találunk mást, csak hiábavalóságot. Ha elég erősnek véljük magunkat csak egyetlen teher hordozására is, meglátjuk majd, amint összeroskadunk alatta. Mert csődöt mondunk önmagunkban és nincs arra szükség, hogy máshonnan jövő megpróbáltatás győzzön le minket. A mi erőnk tehát egyáltalában semmi az Istenség számára. Igaz, hogy a külső szemlélő számára tűnhet úgy, hogy van bennünk némi erő, de az valójában nem más, mint puszta árnyék. Ezért miután tudjuk, hogy a mi erőnk semmi, jussunk erre az általános következtetésre: ó jaj, mi lesz belőlem, ha Isten rám teszi a kezét? Vajon akkor nem kell majd sokkalta fájdalmasabb kínokat kiállnom, de mindazonáltal nem szállhatok Vele szembe? Akkor bár Isten mind testben, mind elmében ostromoz minket, nekünk mégsem szabad mérgelednünk és elítélnünk Őt, mintha rosszat tett volna nekünk. Mivel azonban tudjuk, hogy a mi erőnk minden bajban és vonatkozásban semmi, így kell megtanulnunk megalázkodni Isten előtt, s könyörögni, hogy erősítsen meg minket, biztosra véve, hogy Ő az, Aki rendelkezik az erő Lelkével, és egyedül Őrá tartozik, hogy megadja azt nekünk. Mert egyébként, ha nem tartana fenn minket, de mégis hosszú időn át kellene túrnunk, micsoda dolog lenne az? Vegyük biztosra, hogy az első csapás végleg leverne bennünket. Istennek nem kellene hosszasan fenntartani a nyomorúságot, hogy megsemmisítsen minket, mert ki az, aki garantálni tudná magának, hogy türelmes marad egyetlen napig, vagy akár csak egyetlen órán keresztül? Nem kell hát Istennek meghosszabbítania a nyomorúságainkat a gyengeségünk kimutatásához és az arról való meggyőzésünkhöz, hanem vegyük biztosra, hogy nem kezdetünk bele semmi jó dologba, s még kevésbé fejezhetjük azt be. Ezért annál inkább fel kell buzdulnunk az imádságra Istenhez, hogy tartson meg minket, s emeljen fel még akkor is, ha vereséget szenvedtünk. Íme, miképpen kell gondolkodnunk a gyengeségünkről: úgy kell gondolkodnunk arról, ahogyan Jób tette, nem azt mondva, hogy Isten tartson mértéket velünk szemben, hanem inkább azt megjegyezve, hogy amikor megharagítottuk a mi Istenünket és Ő megbüntett minket, akkor ahelyett, hogy megjavultunk volna a vesszője alatt egyre rosszabbakká váltunk. S miért? Mert amikor Isten megérint minket, elbukunk az Ő nevét káromolva, s ez minden gonoszság legmagasabb és legteljesebb csúcsa. Tanuljuk hát meg, hogy ha Isten orvosolni fogja a bűneinket, akkor I kell csökkentenie ezt az ördögi gögőt bennünk, hogy a tudunkra adja azt. Ellenkező esetben soha nem lesz hasznunkra semmiféle büntetés, amit Ő szabhat ki ránk. S amikor ismerjük a bennünk levő gonoszságot, meg kell azt utálnunk és keresnünk kell rá az orvosságot, ezt mondva: Ó jaj, Istenem, igaz, hogy annyira törékeny és gyenge vagyok, hogy nincs bennem más, csak hiábavalóság, Mégis, ha tetszene Neked engem

megegyesíteni, mert a Te erőd nem egy kő vagy az acél ereje, hanem végtelenül nagy. Törjön bár Ellened minden kő és szikla, támadjanak akármilyen viharok és fergetegek, s tűnjön úgy, hogy az egész világ a feneketlen mélységbe süllyed, mégis biztos, hogy a Te erőd mindig legyőzhetetlen. Ezért kegyeskedj engem megegyesíteni a Te Szentlelkeddel úgy, hogy noha törekeny vagyok a magam természetében, mégse hagyjam abba a küzdelmet soha azokkal a kísértésekkel, amik ellenünk támadnak. S mikor ezt megtettük, nagy hasznót húztunk a tanulás e pontjából. Egyúttal értsük meg a másik oldalt is, hogy ha Isten túllépi a mértékletességet és olyan kísértéseket küld ránk, hogy nem lesz pihenőidőnk, akkor jajt kell kiáltanunk. Akkor, ha Isten ilyen kísértést küld, vagy akár szívat is, mi lesz abból? Akkor a természetünk tényleg elcsügged. De ha Isten könyörül rajtunk, mi pedig segítségül hívjuk Őt, hogy segítsen a bajainkban, nos az a módja annak, hogy megszabaduljunk mindentől és legyőzzünk mindent a türelemmel. Akkor minden embernek fel kell készülnie minden eszközzel a megpróbáltatásokra, hogy érezhessék Isten kezét. Ha pedig azt szeretnék, hogy támogassa őket, hogy kiállhassák a küzdelmeket, melyekbe beleviszi őket, akkor Őhöz kell folyamodniuk, imádkozva azért, hogy erősítse meg őket a Szentlelke erejével, s így juthassanak keresztül e világ minden megpróbáltatásán míg össze nem lesznek gyűjtve a mennyekben a számukra előkészített örök nyugalomba, amit a mi Urunk Jézus Krisztus vásárolt meg nekik.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy láttassa meg azokat velünk jobban, mint eddig, oly módon, hogy meggyőződve a hiányosságainkról teljesen az Ő kegyelméhez folyamodjunk, könyörögve, hogy legyen Atyánk az Úr Jézus Krisztusban. S noha nem vagyunk méltók rá, hogy a teremtmények közé számítson, mégis fogadjon a gyermekeivé, hogy megismerhessük az Ő szeretetének és jóságának ízét. Egyidejűleg erősítsen meg oly módon, hogy minden csapást, amit megéreztet velünk, képesek legyünk kiállni, míg végül elvisz innen Önmagához, és engedi annak a győzelemnek az élvezetét, amit a mi Urunk Jézus Krisztus vívott ki, mely győzelem a mennyben vár ránk. S tetsszen Neki nem egyedül csak nekünk megadni ezt a kegyelmet, hanem minden népnek és nemzetnek is stb.

A huszonötödik prédikáció, ami a harmadik a hatodik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a 13. és 14. versek magyarázatát is, majd az utána következőket

Jób6:15-23

15. Atyámfiaai hűtlenül elhagytak mint a patak, a mint túláradnak medrükön a patakok.

16. A melyek szennyesek a jégtől, a melyekben olvadt hó hömpölyög;

17. Mikor átmelegülnek, elapadnak, a hőség miatt fenéig száradnak.

18. Letérnek újtokról a vándorok; felmennek a sivatagba utánok és elvesznek.

19. Nézegetnek utánok Téma vándorai; Sébának utasai bennök reménykednek.

20. Megszégyenlik, hogy bíztak, közel mennek és elpirulnak.

21. Így lettetek ti most semmivé; látjátok a nyomort és féltek.

22. Hát mondtam-é: adjatok nekem valamit, és a ti jószágotokból ajándékozzatok meg engem?

23. Szabadítsatok ki engem az ellenség kezéből, és a hatalmasok kezéből vegyetek ki engem?

Az első mondat, ami hallottunk, erre irányult: az ember, aki olyan nyomás alatt áll, aminél nagyobb már nem képes elviselni, megérdemli, hogy megbocsásson neki, ha szélsőséges az indulataiban. S ez az, amivel Jób hozakodott elő mentsésképpen. Noha szertelenül szóltam (mondja), az embereknek nem szabad túlzottan hibáztatniuk, mert a nyomorúság kényszerített rá engem. Igaz, hogy ez a színezet elfogadható az emberek között, de ami Istent illeti, nem igazolható, ha arra utalunk: a nyomorúság akkora, hogy azt sem tudjuk, mit cselekedjünk. Mert Isten képes azt enyhíteni, ha az Ő kezéből várjuk. Aztán nem magunkat mentegetjük ezen a módon, hanem Istent fogjuk egyre jobban és jobban vádolni, ha nem törődik a jólétünkkel, vagy ha minden megfontolás nélkül bánt velünk. Biztos, hogy az emberek nem gondolnak erre. De mégis, amikor Istenről beszélünk, akkor teljes tisztelettel és józansággal kell kinyitni a szánkat. Most pedig vizsgáljuk meg, hogy Isten vajon megfontolás nélkül büntet-e minket, vagy sem. Ha egyszer egyetértünk azzal, hogy Isten tudja, miért büntet minket, s Ő soha nem lépi túl a mértékletességet, ugyanez nem vonatkozik a visszafizetésre, amikor magunkat mentegetjük, hanem inkább vétkeseknek kell vallanunk magunkat. Látva tehát, hogy Jób hibázott ebben a vonatkozásban, inkább forduljunk az orvossághoz, ami nem más, mint hogyha nagy megpróbáltatások érnek minket, Istenhez kell fordulnunk, könyörögve, hogy támogasson minket. Ezt cselekedve meglátjuk, hogy könnyít majd rajtunk, amennyire szükséges, és nem enged elcsüggedni. S bár úgy tűnik, hogy a bajaink olyanok, mint a minket elnyelni készülő örvények, Isten mégis megtart majd a kezével, és megőriz oly módon, hogy nem jutunk el a végső vereségig. Igaz, hogy ami minket illet, Isten meg akarja velünk ismertetni a gyengeségünket, s annak azért kell megmutatkoznia, hogy ne dicsekedjünk önmagunkkal, hanem leverhessük a bennünk rejlő ostoba dölyfösséget. Mindennek ellenére a megfelelő időben kapunk támogatást. Látjuk tehát, mit kell elmondani erről a mondatról. S ezt mondja: *a barátjának jót kell tennie a lesújtottal*. De Jób arról panaszkodik, hogy az emberekben nincs istenfélelem. Ennek a mondatnak általánosnak kell lennie közöttünk. Mert nem kell iskolába mennünk ahhoz, hogy ezt mondjuk: legyünk könyörületesek a nyomorultakhoz, mert az mindenkibe bele van vésve. Nincs ember, aki ne lenne képes ezt mondani: különösen, amikor bajban vagyunk, valamennyien arra vágyunk, hogy az emberek könyörüljenek és gondoljanak a könnyítésre. Látunk tehát egy leckét, aminek több, mint ismertetni kell lenni a számunkra, azonban senki sem ülteti át a gyakorlatba. Ezért annál menthetlenebbek vagyunk, ahogyan a

közmondásaink is a megbélyegzésünket szolgálják. A világ legnagyobb idiótái és a legtudatlanabbjai sem mondhatnak mást, csak azt, hogy hallották, mi általános és közös az emberek között. S ha valaki elgondolkodik az elterjedt közmondásokon, elegendő említést talál bennük azok megfeddéséhez, akik lepleznék magukat Isten előtt, azt mondva: nem tudtam róla, nem tanultam, nem figyelmeztettek rá. Van elég képességünk annak kimondásához, hogy senkinek nem szabad megszorítani a lesújtottat, hanem könyörölni kell rajta, de mindezek ellenére egy cseppet sem gondolkodunk el ezen. Látjuk, hogy manapság Isten nem tehet mást, csak hosszas vádbeszédeket mondhat a kegyetlenség miatt, amivel a felebarátainkkal bánunk. S miért? Mert minden ember lehet a maga bírása ebben az esetben. De jegyezzük meg hogy amikor a könyörületet és a szívességet említi, az nagyon messzire kiterjed. Mert a dolog nemcsak abban áll, hogy ételt és italt adjunk valakinek, aki éhes vagy szomjas, vagy nyújtunk neki némi testi megkönnyebbülést, hanem vigasztalunk is kell azt az embert, akit összeszavart az elme bánata és fájdalma. Ha valaki leverte a megpróbáltatás, nem azért megyünk hozzá, hogy egyre jobban és jobban bosszantsuk és bégleg elcsüggyesszük, hanem inkább a vigasztalásához kell eszközöket keresnünk. S így a szívéllyesség, amihez a természetünkönél fogva kötődünk, nemcsak holmi örömszerzésben rejlik, hanem abban is, hogy nem vagyunk keményszívűek és nem rázzuk le azokat, akik bármiféle bajban annak anélkül, hogy törődnénk velük. Nem szabad duplán elítélni őket, hogy még nagyobb legyen a nyomorúságuk, hanem inkább szívéllyeseknek és gyengédeknek kell lennünk hozzájuk, hogy jó szívvel együtt sírjunk a sírókkal (amire a Szentírás buzdít, Rm12:15), s örvendezzünk a felebarátaink bővelkedésének. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk. De ezt olvassuk: *az ember elhagyja az istenfélelmet*, amikor nem könyörül a lesújtottnak. S valóban, ha az ember jól emlékszik a mi Urunk Jézus Krisztus által adott szabályra, meglátja, miképpen nincs bennünk istenfélelem, amikor így elfordulunk. (Mt5:45-48). S miért? Mert látjuk, miképpen mondja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus, hogy követnünk kell a mennyei Atyánkat, ha az Ő gyermekeinek akarunk számíttatni. Maguk a pogányok is mondhatják okosan, hogy nincs semmi, amitől az ember a cselekedeteivel jobban hasonlít Istenre, mint amikor jót tesz, mert jószívű dolog az ember számára, ha megsegíti a szükségben levőket. S most látjuk, miképpen ragyogtatja Isten a napsugarát mind a jókra, mind a gonoszokra. Ha látom a felebarátomat, vagy látom, hogy őt, mint az én testem és az én természetem tükörképét az ínség szorongatja, de nem törődöm azzal, az vajon nem a jele és a bizonyítéka annak, hogy nem gondolok Istenre és túlfelül elállatiasodtam? Nem ok nélkül hangzik hát el ebben az igeszakaszban, hogy azok, akik nem könyörülnek a bajban levő, szegény, nyomorult teremtményeken, felhagytak az istenfélelemmel. Látjuk, miért mondta a mi Urunk Jézus, hogy a fő dolgok a törvényben az ítélet, az igazságosság, a könyörület és az igazság. Amikor megmutatjuk, hogy féljük Istent és Őt szeretnénk szolgálni, akkor el kell jutnunk addig a pontig, hogy becsületesen járjunk az emberek között, azaz nem adjuk a fejünket a ravaszságra és a rosszindulatra. Továbbá, mindenkinek megadjuk, ami jogos, a tőlünk telhető legnagyobb mértékben a jó és igaz ügyeket támogatva, s megkönyörülve azokon, akiknek a segítségünkre van szüksége, minden erőnkkel támogatva őket. Látjátok (azt mondom), mivel töltjük be Isten törvényét. De ha tele vagyunk kegyetlenséggel, s mindegyikünk csak saját magára gondol, nem törődve azzal, miképpen megy mások dolga, azzal kimutatjuk, hogy nem törődünk Istennel. S miért? Mert ha Isten lenne a szemünk előtt, akkor fontolóra vennénk, hogy azért helyezett minket ide, hogy másokkal együtt éljünk és kommunikáljunk. Elgondolkodnánk azon, hogy Ő mindannyiunk Atyja, s elmélkednénk rajta, miképpen alkotott meg egyetlen fajtának valamennyiünket, hogy egyikünk a másikról gondoskodjon és senki se vonja ki magát, megértve, hogy szükségünk van egymásra. Ezért azt kell mondani, hogy akik elfordulnak ettől a jószívűségtől, Istennek is hátat fordítottak, sőt, azt sem tudják miféle dolog az emberiség. Tartsuk tehát jók észben ezt a mondatot: annak bebizonyítása végett, hogy van bennünk istenfélelem, munkálkodnunk kell azon, hogy jót cselekedjünk a lesújtottakkal. Igaz, hogy ennek az általános szabálynak a betartásához minden emberrel kötelesek vagyunk jót tenni.

Mivel azonban nagy a szívünk keménysége, a nyomorúságban levők látványával kell azt meglágyítani. Ugyanakkor ez jó eszköz arra, hogy megtörjük és csökkentjük az összes korábbi ellenségeskedést és gonosz akaratot. De hogyan? Ha valaki bővelkedik és magasra emelkedett, és gyűlölik, majd utána elbukik és valami hatalmas vihar zúdul a fejére, a korábban említett gyűlölet megszűnik, mivel azok, akik gyűlöletet tápláltak iránta és (ahogyan mondják) a szívét-lelkét felfalnák), némiképp lecsillapodnak, amikor látják, milyen változáson ment keresztül. Látva pedig, hogy a nyomorúság elegendő a gyűlölet megökléséhez és az ellenségeskedés megszüntetéséhez, könyörgöm, mit tesz majd az, ha a felebarátainkat nyomorúságban látjuk? Vagyon nem kell kétszeresen is megindulnunk azon és támogatnunk őket? Ami pedig azokat illeti, akik kínozzák és mardossák a szegény népet, ők nemcsak azért barátságtalanok, mert nincs bennük könyörület, hanem tovább is mennek, mivel azért jöttek, hogy fokozzák a bajt. Ha látok valakit, aki siránkozik és a támogatásomat igényli, én pedig hátat fordítok neki, akkor kegyetlen vagyok és kimutatom, hogy sem Istent, sem a természetet nem ismerem. De ha másvalaki jön, aki kineveti és gúnyolja azt, aki némi megkönnyebbülésre vágyik, azaz az ő eljövetele megkettőzi a bánatát, az ilyen ember duplán kegyetlen. Igaz, hogy az én bánásmódom is faragatlan, de ami azt illeti, aki azért jön, hogy a lábát a szegény ember torkára tegye, az vajon nem mutatkozik vadállatnak, sőt több, mint vadállatnak? S ilyenek Jób barátai, akiknek panaszkodik. Ezért, ha Isten gyermekeinek fogunk bizonyulni, tanuljuk meg nem lerázni azokat, akik nyomorúságban vannak, biztosítva magunkat arról, hogy miképpen az a dolog ez, amire Isten elhívott minket, és amivel fel fogja jegyezni, hogy Atyánknak tekintjük-e Őt, vagy sem, azaz, felebarátként viszonyulunk-e az emberekhez. Mindenesetre óvakodjunk attól, hogy felemelkedjünk Így ha azok ellen, akik bármiféle nyomorúságban vannak, s ne nyomjuk el őket még jobban. Mert látjuk, miképpen válik ez Isten még nagyobb megvetésévé, mintha csak nem vesszük őket számításba. Ezt kell hát itt megjegyeznünk.

S Jób itt egy hasonlatot használ: a barátait a kiszáradt patakhhoz hasonlítja. Íme, mondja, nézzetek a patakra, ami nem mindig csörgedezik, hanem néha kiszárad. Ha jön bármilyen nagy vízáradat, majd megfagy, az ember hatalmas halmot lát, amíg tart a fagy. De aztán ha hó hull, íme, a vizek csak úgy zuhognak lefelé és a patak úgy megtelik, hogy aligha marad meg a medrében, hanem kiárad, s az ember azt hihetné, ez mindig így lesz. e aztán a patak elmúlik. Ide-oda folyik (mondja Jób), majd végül kiszárad. valaki a *Témába*, vagy *Sébába* vezető útra téved abban a reményben, hogy majd talál ott vizet, csalódni fog. Ezek az országok műveletlenek voltak a zsidók földjével összevetve, és sivatagok voltak közöttük. Az út száraz, és bizonyos vonatkozásban járhatatlan volt, ezért ennek a helynek még nagyobb szüksége volt a vízre az emberek felfrissítéséhez. Íme, mondja, az utazók, mikor efféle patakot látnak, örülnek és azt feltételezik, hogy lesz egy folyó, ami majd felfrissülést ad nekik, ha megszomjaznak, mert ihatnak a vízből, hiszen állandóan velük lesz. De mikor eljutnak a száraz helyre és szeretnének felfrissülni és a nagy melegben vízhez jutni, becsapva érzik magukat, ezért megzavarodnak és megszomorodnak, és haragra gerjednek. Íme, (mondja,) ilyenek vagytok ti is. Mert eddig láttuk, hogy a barátai, akik vigasztalni jöttek őt, nagyon tekintélyesek. S nem kétséges, hogy bölcs emberként voltak híresek és tisztelték. Mert mi magunk is észrevehetjük, hogy nem közönséges emberek voltak, mert kiváló kegyelmi ajándékok voltak bennük. Ami a dolgot illeti, Jób azt mondta, hogy az összes bölcsességük nem volt más, mint szélfuvallat. S miért? Mert a fő dolog az emberben, hogy változatlan szilárdság legyen benne, ne legyen tele hengegessel, hogy kivonuljon a csatamezőre nagy csinnadrattával, de utána csak a pompára gondoljon, mint látjuk, hogy egyesek jó képet vágnak, de aztán fokozatosan más emberekké válnak. Olyannyira, hogy valaki ezt mondaná: Íme ott vannak az angyalok, másvalaki pedig látja majd, amint vízként folynak el, mert semmi tartás sincs bennük. Jób tehát ezt a hasonlatot a barátaira vonatkoztatva megmutatja, hogy nincs meg bennünk az említett szilárdság, s az említett tartás, amik mindennél fontosabbak az emberben. Itt tehát egy nagyon hasznos leckét kell merítenünk ebből a mondatból, tudniillik, hogy sokkal jobb lenne a számunkra kis

csermelynek lenni, melyben látszólag nincs túl nagy vízmennyiség, mint bővizű patakoknak, amik időnként kiszáradnak. Lehet valahol egy kis csermely, s talán egyetlen pici lyukból csörgedezik, így az embernek sokat kell tennie egy korsó víz összegyűjtéséhez. Mindazonáltal a forrás folyamatosan csörgedezik, és sorban egymás után szolgálja ki az embereket, de nem apad le és nem szárad ki. Igaz, hogy nem nagyon látványos, nem nagy jelentőségű az emberek között: maga a forrás rejtve marad, így sokan mennek el mellette és nem veszik észre, mert a kútforrás rejtve van. De mégis sokkal jobb, ha ez a kicsiny csörgedező csermely van meg bennünk, ami állandó és folytonosan csordogál időről időre, mintsem hatalmas vízkitöréseket produkálni, melyek nagyon látványosak, de idővel kiszáradnak. S miképpen? Látunk valakit, aki csendes ember, és nem mond nagy beszédek. Munkásemlő vagy kézműves, aki nem örvend túl nagy hírnévnek. De bárki is legyen, feddhetetlen életet él, hűségesen munkálkodik és Istenre bízta magát. Megelégszik azzal a kevéssel, amije van, s ha Isten ad neki gyerekeket, felneveli azokat, jó példát mutatva nekik, nem adva okot a megbotlásra. Aztán biztos benne, hogy nem képes nagy bajokat vagy felfordulásokat okozni, mert a kezei nem olyan hosszúak, hogy ide-oda elérnének. De (mint említettem), megmutatja a maga kicsiségében, hogy képes megsegíteni a felebarátját, mert amellett, hogy megerősíti őket a saját jó példájával, Isten azt a kegyelmet s megadja neki, hogy tevékenykedjen értük bármely kisebb dologban. Igaz, hogy kínál nagy látványosságot a világ felé, de mégis az a helyzet, hogy képes az emberek javát szolgálni a maga kicsiségében. Látjátok tehát, hogy ez az ember, aki megmarad az efféle alacsonyságban és tovább viszi a nemzetségét, miképpen hasonlítható egy szép forráshoz, ami soha ki nem szárad, még ha kicsiny is. Azonban vannak mások, akik csodákat tesznek, s úgy tűnik, nem is emberek, és az első ránézésre ti magatok is azt mondanátok: íme, csodákat látunk. De nézzen csak rájuk az ember, s meglátja bennük ugyanazokat a hiányosságokat, melyekről itt van szó. Vannak, akik gyakorlottak és tanultak a Szentírásban, mert beszélnek róla, és helyeslik, sőt, talán még vannak is néhányan, akik bemutatják a saját életükben. Itt látjuk a patak hasonlatát, mely hatalmas zajt csap, amikor a vizek összefolynak és amikor a hó beleolvad: úgy tűnik, hogy egy tucatnyi bővizű forrás táplálja, s ömlenek bele nagy hevességgel. De aztán? Látunk valakit, aki nagy tekintélynek örvend. De nézzük csak meg alaposan, azaz figyeljük meg, végül mit cselekszik és meglátjuk, amint csődöt mond és nem kitartó. Így ha van az erénynek valami látszata nála, amellé oly nagy bűnök társulnak, hogy nézni is szánalmas, mert az ember semmi másra nem törekszik, csak arra, hogy nagy megbecsülést szerezzen magának. Közben pedig olyan ésszerűtlen hibák vannak benne (rágalmaz valakit és félrevezet más), hogy az egész világ megszégyenül majd tőle, vagy inkább gúnyosan ki fogják nevetni. Látjátok hát a száraz patakokat, melyek időszakosan túlradnak, de aztán végül kiszáradnak. Emiatt mondtam, hogy józanoknak kell lennünk, s minden embernek saját magának kell óvakodnia és Istenhez imádkoznia, hogy vetesse velünk észre a gyengeségeinket abból a célból, hogy ne vetközzünk ki testileg úgy és azért magunkból, hogy nagy tekintélyre tegyünk szert az emberek között, hanem főleg azzal foglalkozzunk, hogy meglegyenek bennünk azok az élő vizek, melyekről szent János evangéliumának 7. fejezetében van szó (Jn7:38). Igaz, hogy a vizeinknek ki kell áradni, nekünk részeseivé kell tennünk egymást azt Isten által nekünk adott ajándékokban, de közben a forrást el kell fedni belül és meg kell elégednünk azzal, amit Isten nekünk adott, aztán azzal kell foglalkoznunk a felebarátainkkal, minden embernek a maga képességei szerint. Ám ez nagyon messzire terjed ki. Hiszen látjuk, miképpen beszél Jób a barátairól, akik azt színlelték, hogy készek támogatni őt, de mégis csődöt mondtak oly módon, hogy Jób csalódott a beléjük vetett reménységében, aszerint, ahogyan Dávid mondja, hogy asztaltársak, de nem mutatkoznak a szükség idején. Naponta látjuk tehát azt a megtapasztalást, amiről itt van szó, tudniillik miképpen vannak hatalmas kiszáradt patakok a világban, azaz hogy nagyon sokféle vízfolyás létezik, melyek bömbölnek és nagy zajt csapnak, de nincs állhatatosság bennük, sem pedig állandó vízhozamuk, ami minvégig kitartana. De hogy meg ne szégyenüljünk, hiszen Isten előre figyelmeztetett róla, gondoljuk meg, hogy az emberek olyanok, mint a kiszáradt

patakok. Egy ideig csodálatosaknak látszanak, de mégis szertefoszlanak és eltűnnek oly módon, hogy senki nem tudja megmondani, hová lett a vizük, amiben bíztak. Látjuk tehát, hogy Isten megmutatta, miképpen van ez, s az Ígéje mellett meg is tapasztaltuk ezt, vajon csodálkozunk, amikor a dolog bekövetkezik? Tartsuk hát jól észben, hogy nem szabad az emberekre nézni idelelni, mert ha ezt tesszük, csalódni fogunk a várakozásainkban. Tanuljunk meg inkább az élő vízel forrásához ragaszkodni, amiképpen Jeremiás próféta mutatja be nekünk (Jer2:13). Mert Isten azon emberek hálátlanságát okolja, akik gödröket és repedezett víztartókat ástak maguknak, melyek nem tartják a vizet, közben pedig megfélekeztek Róla, Aki az élő vizek forrása, s ahonnét állandóan fel kellene töltődnünk. Ha valaki nagy ígéretek teszt az embernek, akkor nagy hiba lesz, ha a szükség idején hagyja cserben. Miképpen? (Azt szokták mondani): fűt-fűt ígért nekem, én vártam rá és törekedtem neki szolgálatokat tenni, most pedig elengedett engem és kutyába se vesz. Íme, mondom, a panaszok, melyek rendszeresen elhangzanak. De nem jegyezzük meg, hogy Isten büntet minket, amikor nem támaszkodunk rá úgy, ahogyan kellene. Az sem rajta múlt, hogy nem támogatt minket úgy, ahogyan megígérte, mivel a teremtményekhez fordultunk, és inkább azokba vetettük a bizalmunkat, mintsem a Teremtőbe. Jó ok van hát arra, hogy csalódjunk a reménységünkben és megszegyenüljünk, s megtapossanak minket azok, akikben oly ostoba módon bíztunk. Látjátok, hát mit kell észben tartani. Emellett utálnunk kell azokat, akik olyanok, mint a száraz patakok. Mert Isten összekapcsolt bennünket egymással, s mindegyikünknek részt kell vállalnia a felebarátai terheiből. Mert ha nincs más, csak mosolygós ábrázatok, de közben nem törődünk egymással, nem látjátok, hogy ez a dolog a természet rendjét is hajlamos felforgatni? Ezért kell utálnunk azokat, akik nagy kijelentéseket tesznek, de aztán összehúzódik a vízhozamuk oly módon, hogy a vizek, melyeket megmutattak, csak a nép szeméinek elhomályosítására szolgáltak, mert az emberek hiába vártak rájuk. Nos, ha ily módon az emberek rászolgálnak az ítéletre, mit lehet mondani azokról a patakokról, melyek mindent beszennyeznek (az elméikkel) és véghezviszik ezeket? Mert sokkal jobb, ha a patakok kiszáradnak, semhogy olyan vízáradatuk legyen, ami megrontja a mezőket és a legelőket annak megfelelően, ahogyan látjuk, hogy amikor kilépnek a medrükből a patakok nem hagynak sem földet, sem házat, sem fákat, hanem mindent elmosnak. S a kár nemcsak egy évre lesz majd kihatással, hanem a földek néha hosszú időn át érzik úgy, hogy az emberek nem lesznek képesek semmit elvetni beléjük, mert kavicsos homokká válnak. S látunk sok ilyen kiszáradt patakot, sőt, úgymond hozzá is kell szoknunk ezekhez. A hatalomban levőknek és az igazság buzogányát hordozóknak folyóknak kellene lenniük azok felfrissítésére, akik a csüggedés határára jutottak, és azok támogatására, akik kétségbe estek. De mit látunk? Lábbal tiporják az alattvaló népet, elnyomnak minden jogot és egyenlőséget, hitvány csapatokat tartanak fenn, akik mindent elpusztítanak, és nyíltan szembeszállnak Istennel.

Nincs szükség ezeknek a szemmel látható dolgoknak a hosszas magyarázatára. vannak, akiknek nagy világi vagyonunk van, vannak földjeik és vagyontárgyaik, hogy a bérleményeikből éljenek, vagy jól menő kereskedők, akiknek olyanoknak kellene lenni, mint a folyóknak, megöntözve a helyeket, ahol keresztülfolytak az Isten által nekik juttatott bőségből. De mit látunk? Kilépnek a medrükből, s nem látunk mást, csak azt, amint elborítanak valakit, s a feje tetejére állítanak másvalakit. Utána pedig, mivel Isten több képességet adott nekik, így azt gondolják, nagyobb a hatalmuk a felebarátaik bosszantására és megszorítására. Látjuk tehát, miképpen csapják be ezek az emberek e hiba folytán azokat, akik rájuk vártak. Mert olyan vízhozamuk van, mint egy árvíznek, de az csak megsemmisít és felforgat mindent. Amikor ezt látjuk, legyünk abban biztosak, hogy ezek az emberek a természet ellenségei, és Istennel dacolva tevékenykednek. De egyúttal azt is jegyezzük meg, hogy ezzel az eszközzel ébreszt fel és von Magához minket Isten azért, hogy tanuljunk meg minden bizalmunkat Őbelé vetni. Továbbá (mint már említettem), mindenki tartsa észben a kötelességét, ami nem más, mint az, hogy amikor megvan bennünk az említett vízforrás, mivel az élővizek említett forrásából (azaz a mi Istenünkől) merítettünk, akkor nemszabad az említett kegyelmet bezárva tartani

magunkban, hanem annak olyan forrásnak kell lennie, ami soha ki nem szárad, ezért a vizeknek a felebarátainkhoz is el kell folyniuk. S annak a mértéknek megfelelően, amit az ember egyenként kapott, tanulmányoznia kell, hogy mit szükséges megtennie a köz javára és mások előmozdítására, mivel nem Isten akarata az, hogy a dolog, amit kaptam, csak engem szolgáljon, s én magamba fojtsam azt, hanem Ő azt akarja, hogy osszam meg az ínségben levőkkel és minden ember igyekezzen ugyanezt megtenni.

Látjátok tehát, mit kell valójában megjegyezni ebből az igeszakaszból. Továbbá azt is mérlegelnünk kell, miképpen mondja, hogy ha az ember *Téma felé indul, és a nagy útra, a nyári patakok csalódást okoznak neki*, még ha télidőben, nedves földeknél nagy vízmennyiség volt is bennük és csodálatosnak tüntek. De ez az, amit ezekben a kedves fickókban látunk, akik olyannyira a saját hírnevükre támaszkodnak és akkora zajt csapnak. Miért? Mert nem szerénykednek, hanem kiáradnak a medrükből, s úgy felduzzadnak, hogy úgy tűnik, legyőzhetetlen erő van bennük. De mikor szükséghelyzet alakul is, akkor se ilyenek, se olyanok. Mert ahogyan a folyó is jobban kell a forró nyárban a száraz partok idején, mint télen, amikor a földek átnedvesedtek, úgy a kiválóságunknak is akkor kell megmutatkoznia, amikor a valódi próbára kerül sor. Ha Isten ostoroz valakit, abban a dologban türelmeseknek kell lennünk. Utóbb pedig, ha a felebarátai szolgálatába kell állnia, abban látjuk, miképpen kell kimutatnia a könyörületességét. Tartsuk hát jól észben, hogy azok, akik igyekeznek szélteben-hosszában elhíresülni, végül kiszáradt patakoknak fognak mutatkozni, míg azok, akik mértékkel és értelemmel járnak, megmaradnak a mértékletességben, nem csapva se nagy magamutogatást, se nagy zajt, és nem terjeszkednek messzire a határaik megnagyobbítása végett, olyanok lesznek, mint a rejtett forrás, melyek (mint korábban említettem), nem szűnnek meg jót cselekedni. S (bárhogyan is legyen) nem látszik benne akkora bőség, hogy az ember azt mondhatná, soha nem apad ki, ugyanakkor kényelmesebb és több haszonnal jár, mint mindazok a nagy patakok, melyek oly nagy zajjal lépnek ki a medrükből. Így azok, akik előzetesen akkora magamutogatással és csinnadrattával járnak, nem mások, mint a kismajmok játéka, s a magunk részéről tekintsük is ezeknek, hogy elkerülhessük őket. Mert Isten engedi, hogy ez a bolond hengegés, ami benne van az emberekben, úgy váljon hiábavalósággá, majd forduljon át gúnyba, hogy ők magunk megszégyenüljenek. Biztos, hogy mindenkit, akik maguknak halmoznak és magukat akarják híresekké tenni, a hengegés vezet. S nem volna akkora hiúság és felfuvalkodás bennük, akkor nyugodtabbak és csendesebbek lennének, s nem vadásznának a hatalmas hírnévre. Mivel azonban oly gőgösek önmagukban, azaz, mivel a hengegés űzi és vezeti őket, jó oka van Istennek arra, hogy gyalázatosság tegye őket minden ember előtt azért, hogy végül megtudjuk: nem volt más az ő esetükben, csak hazugság. Látjuk, miért kell még jobban megmaradnunk az áhítatban, hogy ne váljunk kiszáradt patakokká, hanem valamennyiünk tartalékolja magát a szükség idejére. S bár a világ megvet minket, nekünk mégis jól alacsonytságban járni, mint magunkat mutogatni és ezt mondani: rendelkezem ezzel vagy azzal. Sőt, őrizzük meg magunkat jó célra, a szükségletek enyhítésére mind a saját magunk, mint a felebarátaink számára, s ne szórjunk egy ideig mindent egyetlen nekirugaszkodással, kockára téve, hogy utána kiszáradunk. Mert ha ezt tesszük, olyanok leszünk, mint a kiszáradt patakok. Látjuk, mit kell megjegyeznünk ebből az igeszakaszból. Idővel Jób hozzáteszi: *nem arra vágyott, hogy a barátai a javaikkal könnyítsenek rajta, s nem is akarta, hogy kölcsönözzenek a kimentésére az ellenségei kezéből*, de közben elhúzódtak tőle. Amikor Jób azt mondja, hogy nem kérte a barátaitól, hogy bármi adjanak neki, az általunk magyarázott hasonlatot akarta a saját céljára használni. Mintha azt mondta volna: mikor vágytam én arra, hogy adjátok nekem a javaitokat? Ha ezt tettem, akkor joggal húzódnátok vissza tőlem. S sokkal ésszerűbb lenne, ha a vizeket ki kellene szárítanotok, ha elvágjátok a forráshoz vezető utat, ha pörlekednék veletek, hogy segítsetek rajtam. Nem követelek semmit tőletek, de bárki láthatja, hogy a nyomorúságaim pusztá meglátásától is leesett az állatok. Ezért ezt cselekedve jól kimutatjátok, hogy száraz patakok vagytok. Nos, emlékezzünk jól erre a vádaskodásra, hogy hasznot

húzhassunk belőle. Mert jóllehet van bennünk némi kérkedés, és úgy tűnik, annyira készek és serények vagyunk, amennyire csak lehetséges, de ha nem támogatjuk a felebarátainkat, amikor szükségük van ránk, azzal kimutatjuk, hogy mi is csak száraz patakok vagyunk. S a dolog nemcsak a szükségben levők támogatásában merül ki a javainkkal, hanem könyörölnünk is kell rajtuk a vagyonunk bármiféle csökkentése nélkül is. Mert ha nem kerül nekünk semmibe a dolog, annál megbocsájthatatlanabbakká válunk, ha szűkmarkúak leszünk és nem könyörölnünk az ínségben levőkön. Látjuk tehát, miben akarta megmutatni Jób azok túlzó képmutatását, akik tetszetősen ragyognak egy ideig, de mégis bennük sem állhatatosság, sem szilárdság. Ez tehát azok elítélésére szolgál, akik manapság is ugyanilyenek annak megfelelően, amint látjuk, hogy egyesek nagyon távol állnak attól, hogy a javaikkal támogassák meg a szükségben levőket, hogy bár semmire sem vágnak tőlük, mégis bánat és fájdalom a számukra megérteni a felebarátaik szükségét. Azt mondom, bánat, de nem az együttérzésből fakadó, mert senki nem képes még egy sóhaj sem kicsikarni belőlük, hanem inkább kitépik a szívükből a szegény felebarátait. Nem azért, mert halált kívánnának nekik számalomból, vagy szomorúak, ha nyomorúságban látják őket, hanem megvetésből, ami miatt elkerülik az ínségben levőket. Van még ekkora kíméletlenség? Láttok majd valakit, aki barátoknak tekintünk mindvégig, amíg bővelkedik. De ha Isten ráveti a kezét, nem kegyeskedünk számításba venni úgy, mint az Isten képmására alkotott teremtményt, hanem mintha új világban lennénk: ne is találkozzunk az ilyennel, mert csak megszegyenülünk, ha azt mondjuk, ilyen ember beszélt velem, illetve én beszéltem vele. Látva, hogy a Szentlélek Jób szájával elítéli az efféle szélsőséges képmutatást, tekintsünk magunkra, s amikor látjuk a bajokat akár nagyokat, akár kicsiket, legyünk biztosak abban, hogy Isten figyelmeztet minket, hogy megértesse velünk azt a szerető kedvességet, amit azok iránt kell gyakorolnunk, akik így csatlakoznak hozzánk. Istennek jól kell gondoskodnia az egész emberiségről, ha az a jótetszése, hogy egyetlen ember se legyen fájdalomban, hanem mindenki legyen elégedett és érezze jól magát a nyugalomban. De mi a valóság? Az ő akarata a szükségek küldése abból a célból, hogy azok, akik nem tapasztalnak meg efféle hiányt és ínséget, könyörüljenek azokon, akik ezeken mennek keresztül. S minden embernek, a saját érdekében és azoknak a képességeknek megfelelően, amiket Isten adott meg neki, törekednie kell a szükségben levők megsegítésére. Mint amikor például valaki jól érzi magát a saját nyugalomban, de amint lát egy szegény embert, megérinti a gondoskodás és megszorítja a szükségben levő látványa, s noha nem osztogatja el minden vagyonát, mégis támogatni fog egy-két embert és nem szűnik meg könyörületessé lenni azokhoz, akiket nem támogat úgy, ahogyan szívből szeretné. Az efféle ember sokkal hasznosabb lesz, mint más, aki sokkal gazdagabb, mivel ő mondhatni vágyik arra, hogy ételt és italt adjon azoknak, akiknek nincs és Isten is könyörületre indítja majd az embereket iránta, amikor ő lesz szükségben annak megfelelően, ahogy megígérte, hogy akik kegyesek és könyörületesek, ugyanazt fogják visszkapni (Mt5:4, Zsolt41:4). S amikor őt is utoléri valamilyen ínség, mások is ugyanazzal a mértékkel fognak neki mérni, amilyennel ő mért. Látjuk tehát, mit kell észben tartanunk: nevezetesen, amikor valamelyik felebarátunkat ínségben látunk, akkor meg kell indulnunk és jóindulattal lennünk iránta, amennyire csak képesek vagyunk rá. Mégis, ha nem látjuk el a kötelességünket a javaink átadásával másokon könnyítendő, legalább azt mutassuk ki, hogy az említett büszkeség nincs meg bennünk, hogy elvágjuk magunktól azokat, akik ennek szükségében vannak és akiket Isten ostromoz. Inkább tudjuk meg, hogy ez az az eszköz, amivel Isten kipróbálja, van-e bennünk bármekkora kegyes szeretet. S magában a cselekedetben mindig óvatosabbnak kell lennünk, nehogy megvessük azokat, akik szegénységben és bajban vannak, semhogy azokat szeretnénk, akik bővelkednek és kényelemben élnek, vagy őket nyugtatgatnánk minden vonatkozásban, mert jó dolguk van a világban. S miért? Mert a könyörületességünk nincs jól megalapozva, ha csak azért szeretjük a felebarátainkat, hogy segítsenek rajtunk, s a mi javunkat szolgálják a tekintélyükkel vagy a javaikkal és a jóindulatukkal. Inkább azt tartjuk szem előtt, amit Isten parancsol nekünk: nevezetesen,

legyünk könyörületesek azokkal, akikről tudjuk, hogy nagy szükségben vannak. Azután terjesszük ki ezt a tanítást önmagunkra is, azaz ne gondoljuk elégségesnek, ha a bővelkedés során áldjuk Istent, hanem ha bármi megpróbáltatást küld ránk, akkor se szűnjünk meg Őt dicsőíteni minden vonatkozásban, és Belé vetni a bizalmunkat. S ha ide-oda hányódunk a világ nyomorúságai és szomorúságai következtében, mégis vegyük biztosra, hogy Isten elég erős ahhoz, hogy megszabadítson minket, s Ő ezt meg is fogja tenni. Ezért bízunk rá magunkat teljes mértékben az Ő gondviselésére, dicsőítsük szent nevét mindenben, amit tetszik Neki ránk küldeni, bővelkedésben és nyomorúságban egyaránt. Lényegében ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a szövegből. Ami pedig Jób ama mondását illeti, hogy *Tanítsatok meg, ha valami rosszat tettem*, ezt most nem tudom megmagyarázni, ezért elhalasztjuk holnapra.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy láttassa meg ezeket velünk még jobban, hogy önmagunkban lesújtva az Ő szuverén jóságához folyamodhassunk és többé ne támaszkodjunk a hiábavaló bizakodásokra és hamis képzelgésekre, amikkel a világ akarattal ámítja el magát. S valahányszor csak megpróbáltatásokat szenvedünk el ebben a világban, akár emberektől akár más teremtményektől, mégis ismerjük el, hogy az Ő keze ostoroz minket azért, hogy igyekezzünk visszatérni Őhöz, s minden betegségünkre egyedül az Ő kegyelmében keressük a gyógyírt és a gyógymódot. S adja meg nekünk azt a kegyelmet, hogy soha ne feledkezzünk meg erről, nevezetesen, hogy mindannyian egyen-egyenként eljussunk ide azért, hogy végül közös akarattal adhassuk át magunkat teljesen az Ő szolgálatára, az Ő akarata szerint járjunk az Ő félelmében és az Iránta való engedelmisségben, míg végül kivesz minket ebből a halandó testből, hogy részeseivé tegyen minket az Ő végtelen dicsőségének. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A huszonhatodik prédikáció, ami a negyedik a hatodik fejezetről

Jób6:24-30

- 24. Tanítsatok meg és én elnémulok, s a miben tévedek, értessétek meg velem.**
25. Oh, mily hathatóság az igaz beszédek! De mit ostromoz a ti ostromozásotok?
26. Szavak ostromozására készültök-e? Hiszen a szélnek valók a kétségbeesettnek szavai!
27. Még az árvának is néki esnétek, és sírt ásnátok a ti barátotoknak is?!
28. Most hát tessék néktek rám tekintenetek, és szemetekbe csak nem hazudom?
29. Kezdjétek újra kérlek, ne legyen hamisság. Kezdjétek újra, az én igazságom még mindig áll.
30. Van-e az én nyelvemen hamisság, avagy az én ínyem nem veheti-e észre a nyomorúságot?

Nagy erény az emberben, ha engedi magát tanítani, azaz aláveti magát a józan észnek, mert anélkül az emberek szükségszerűen a saját csapdájukba esnek bele, mondhatni dacára Istennek. Ennek bizonyítékeként, a fő tisztelet, amit Isten megkövetel tőlünk, hogy mindazt, amiről tudjuk, hogy Tőle származik, fogadjuk minden ellentmondás nélkül, s tartsuk jónak és igazságosnak, az emberek pedig igazodjanak ahhoz. S természetesen minden, ami igaz és ésszerű, Istentől származik. Ezért vonjuk le azt a következtetést, hogy Isten nem rendelkezik felettünk sem szuverenitással, sem tekintéllyel, csak az az emberek teljes mértékben engednek annak, amiről tudják, hogy igaz és ésszerű. Ezért egész életünkben nagy hasznunkra lesz, ha megtanulunk előre úgy megalázkodni, hogy amint egy dolog oka ismertté válik előttünk, többé nem mondunk ellent, s nem mutatkozunk makacsnak és keménynek ahhoz, hogy egyetértsünk azzal, hanem inkább megadjuk a tiszteletet Istennek és ezt mondjuk: Uram, látjuk, hogy Ellened hadakoznánk, ha továbbra is kitartanánk e dolog mellett, mert a Te igazságod a valódi jele az isteni dicsőségnek. Ezért bárki fog imádni Téged, az igazságodnak is engedelmeskednie kell, hiszen ellenkező esetben mindent szükségszerűen lábbal tipor majd. S ezt a dolgot magyarázza Jób ebben az igeszakaszban. Mert azzal tiltakozik, hogy ha meg lett volna tanítva, visszafogná a nyelvét: azt szeretné, ha megmutatná neki, hol követte el a hibát. Nem kétséges, hogy Jób itt a maga személyében általános példát ad Isten mindegyik gyermeke számára. Ez a szabály pedig nem más, mint hogy amikor Isten meg fogja mutatni, hol hibáztunk, akkor nem szabad továbbra is kinyitni a szánkat, nevetséges mentségeket hangoztatva, s a saját cselekedeteinket védve, hanem meg kell hallgatnunk, amit majd nekünk mondanak anélkül, hogy szembeszegülnénk azzal. S általánosságban el kell foganunk minden jó tanítást, amint elhangzik, kérdezősködés nélkül, hogy ezt tegyük-e vagy sem, s ha tudjuk, hogy így kell lennie, meg kell tennünk oktan makrancoskodás nélkül. S mint már mondtam, hogy nagy erény taníthatónak lenni, ezért értsük meg, hogy ez is nagyon ritka és az emberek között nem egykönnyen fellelhető erény. Sőt, inkább az ostoba vakmerőséget látjuk, mellyel minden ember bölcsnek képzei saját magát, s ebből fakad az az ördögi akaratosság, hogy bár látjuk magunkat több, mint meggyőzöttek, sokan közülünk mégsem engednek soha, hanem inkább szégyentelenek és arcátlanok maradnak, fenntartva azt, ami ésszerűtlen: mert minden rendben van, így ők nem tévedhetnek. Annál inkább meg kell jól jegyeznünk az itt elhangzottakat, mert jóllehet Jób a maga erényességéről beszél, mindazonáltal mégis Isten Szentlelke tárja itt elénk mintegy tükörben az ő példáját követendőként. Ne tartsunk hát ki a saját fantáziánk mellett, hogy csendesen meghallgathassuk a nekünk mondottakat még akkor is, amikor oda jutunk, hogy feddést kell kapnunk a hibáink miatt. Mert erre Jób speciálisan kitér. S ez ellentétes az emberekben levő

ostoba elbizakodottsággal, amikor meggyőzik őket arról, hogy hibásan cselekedtek, és a maguk csapdájába estek, de ők nem szégyellenek ezer abszurdításba bocsátkozni és azoktól elragadva olyanokká válnak, mint az oktan állatok, arcátlanul kitarva a dolog mellett mondhatni Istennel szemben is, s minden dicsőségük abban merül ki, hogy legyőzhetetlennékként ragaszkodnak a véleményükhöz.

Először tehát azt jegyezzük meg, hogy amikor bármit javasolnak nekünk, akkor nem szabad annyira önféjűeknek lennünk, hogy ezt mondjuk: nézd, kitarok amelleit, amit elképzeltem. Nem, nem: óvakodnunk kell az efféle makacsságtól. Halálos betegség ugyanis, amikor ennyire makacsul határozottak és önféjűek leszünk azokban a dolgokban, amiket a kezünkbe veszünk. Az pontosan olyan, mintha kaput állítanánk fel Isten előtt és megmondanánk Neki, hogy nem jöhet be. S bár meglátogat minket, s vágyik annak megmutatására, ami nagyban hozzájárul a jólétünkhöz, mi mégis visszaverjük azt a kegyelmet. S ez az, amit már említettem: nevezetesen, ha Isten gyermekei leszünk, rendelkezünk kell a szelídség lelkével, azaz békés és csendes elmével, s engednünk kell, hogy Ő kezeljen minket.

Íme, ezért hasonlította a mi Urunk Jézus Krisztus a gyermekeit bárányokhoz vagy juhokhoz (Jn16:4-5), akik követik a pásztoruk hangját, és futnak hozzá, amint hívja őket. Ezért tanuljunk meg feddést kapni, és elfogadni a fenyítést, valahányszor csak elér hozzánk. S általánosságban tanuljuk meg engedni minden dologban, amikről tudjuk, hogy jók és Istentől valók. Megtanultuk? Akkor kövessük is. S amint azt már említettem, ami azokat illeti, akik nagyon ragaszkodnak a saját véleményükhöz, azokat Isten biztosan kiteszi a gúnyolódásnak és a feddésnek, mivel többé nem engedi, hogy szégyenlősök és mértékletesek legyenek, hanem hagyja, hogy olyanokká váljanak, mint az oktan állatok, s így áll bosszút az efféle csökönyösségért, mely miatt az emberek nem képesek jó szívvel engedelmeskedni és meghajolni az Ő akarata előtt. S erre gondol Jób, amikor ezt mondja: *a békességét a nyelve megtartóztatásával tartja meg*. Mert taníthat minket valaki, s mi véletlenül mondhatjuk: igaz, sőt talán mindig ezt mondjuk: *ámen*, legyen így. Esetleg mégis lehetnek olyanok, akik megtartóztatják a nyelvüket, de mégis makacsul kitaranak a maguk fantáziálásában, történjen akármi. Ha egy olyan emberhez beszélünk, aki teljes elszánt rá, hogy ne engedelmeskedjen, ő néma lesz, egy szót sem szól, mi képtelenek leszünk rábírní a szája megnyitására, a békességét azonban nem makacsságtól mentesen tartja meg. De mikor Jób beszél a békessége megtartásáról, úgy érti, hogy ha valakit figyelmeztetnek, azt nem azért teszik, hogy szembeszegüljön, azaz, ha valaki egy szót szól hozzá, ő hárommal válaszolja az ellenkezőjét, hanem egyszerűen csak meg kell hallgatnunk az elmondottakat. Látjuk tehát, mit ért a Szentírás *valaki békességének megtartása* vagy *valaki nyelvének megtartóztatása* alatt. Mert amikor azt a parancsot kapjuk, hogy tartsuk meg a békességünket, annak az a célja, hogy semmit se csináljunk nagy felhajrással, mert az indulataink mondhatni mind ordítóznak, ami akkor zajt csap, hogy Isten nem képes meghallani minket és mi se halljuk meg Őt. Ezért tanuljunk meg beszélni és megtartani a békességünket, amikor tanítanak minket. Először is tanuljunk meg visszafogni a nyelvünket. Azaz, ne akadályozzuk Isten kegyelmét, amikor felkínálja nekünk, hanem hallgassuk Őt meg és tartsuk a szánkat csukva, s ne feleseljünk. Aztán tanuljunk meg beszélni is, azaz megvallani, hogy Isten igazsága jó, abban hiba nincs, annak megfelelően, amint meg van írva: *hittem, azért szóltam* (Zsolt116:10). S ne csak elismerjük Isten jóságát, hanem igyekezzünk másokat is ahhoz vonzani. Íme, mire kell szolgálnia a beszédünknek: nevezetesen, hogy felülmúljuk a tudatlant, s közös egyetértéssel mind Isten tanulói legyünk, így fogadva a tanítását, valahányszor csak az iskolamester szerepében lép színre előttünk. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk ebből az igeszakaszból. De ha valamikor ezt a tanítást gyakorolni is kell, hát pont manapság, mert látjuk, mekkora a tudatlanság a világban. Könyörgöm, micsoda sötétségben vagyunk? S ha szükségszerűen ragaszkodunk ahhoz, amit megfogantunk, mivé válunk? Az eddigiekben olyan langyos tanításban volt részünk, hogy nem volt más, csak zűrzavar az egész életünkben. Most viszont, ha Isten nem adta volna meg nekünk

annak kegyelmét, hogy meghallgassuk Őt az itt említett módon, micsoda dolog lenne az? De látjuk, hogy manapság sokan a maguk tudatlanságában mennek tovább, mert nem képesek türelmesen végighallgatni a nekik mondottakat. Isten pedig joggal bünteti őket a kapkodásukért, mert Ellene emelték fel a fejüket. Továbbá látjuk, miképpen zavarodtak össze teljesen a dolgok: ha nem hajlanánk annak meghallgatására, mint Isten nevében mondanak nekünk, s nem alkalmaznánk azt a magunk javára, olyanokká válnánk, mint a kóborló állatok. Minden ember ide-oda ténferegne és közlünk senki nem maradna meg a helyes úton. Látva tehát, mekkora szükségünk van arra, hogy taníthatók legyünk, és szelíd elmével fogadjuk a nekünk mondottakat, tanuljuk meg elnyomni az összes félrevezető érzelmet, melyek előre tolatkodnak, amikor bármiféle elbizakodottságot találunk magunkban annak megfelelően, amiképpen egyesek vágynak rá, hogy előlépjének és az általuk ismert igazság ellen beszéljenek azért, hogy ezzel hírnevet szerezzenek maguknak. Mások pedig tüzesek és az értelmük olyannyira szerteszét kóborol, hogy az ember soha nem képes megzabolázni őket. Mivel tudjuk, hogy mindezek a bűnök bennünk is meglehetnek, tanuljuk meg ezeket kijavítani, hogy ne legyen semmi, ami akadályozna minket a békességünk megtartásában, s a csendben maradásban, míg meg nem tanultuk azt, ami jó, és amire Isten tanít minket. Ami pedig a többit illeti, amikor ezt mondja: *Tanítsatok meg, s mutassátok meg, miben tévedek*, ezalatt azt érti, hogy jóllehet Isten gyermekeinek szelíden kell fogadniuk a fenyítést és a jó tanítást, mindazonáltal ez mégsem jelenti azt, hogy híjával kell lenniük a bölcsességnek és a józan észnek. Hisz látjátok, mi történt a pápaságban az egyszerűnek lenni színezete alatt. Az emberek ezt mondják: Ó, nekünk egyszerűségben kell járnunk. Igaz, de ők úgy értik, hogy az embernek engednie kell, hogy oktalan állatként vezessék, anélkül, hogy különbséget tenne a fehér és a fekete között. Nem ok nélkül ígérte meg a mi Urunk a kegyeseinek a megítélés Lelkét: abból a célból, hogy ne rángassák őket erre-arra, ne perdüljenek táncra mindenki sípjára, s ne vezessék őket úgy, mint a szerencsétlen vakokat. Mit kell hát tenni? Tanulnunk kell, és rendelkezünk kell Isten igazságának ismeretével és bizonyosságával, hogy kövessük azt és engedelmeskedjünk annak. S amikor bárki megmutatja majd a hibáinkat, helyesen kell fogadnunk a figyelmeztetést, s ezzel kell követnünk a jót és elkerülnünk a gonoszt. Látjuk hát, mit jelent itt a *tanítani* szó. S ez egy nagyon hasznos figyelmeztetés. Mert sokan vannak, akik elégségesnek vélik elfogadni mindazt, amit mondanak nekik. De minden biztosíték nélkül, hogy az úgy is van, vagy minden meggyőződés nélkül az elhangzottakban. Ha azonban igazi hitünk van, Isten igazságát a Szentléleknek kell elpecsételnie a szívünkben, hogy teljesen biztosak lehessünk abban, ahogyan szent János mondja, hogy mi tudjuk magunkról, hogy Isten gyermekei vagyunk (1Jn5:19). Nem azt mondja, hogy feltételezzük vagy véljük, sem azt, hogy holmi zavaros és tekervényes vélelmünk van róla, hanem a tudásról beszél. Igaz, hogy ez a tudás nem a testi értelmünkből származik, s az eszünk és a felfogóképességünk nem képesek eljuttatni hozzá, mert Isten tanítása meghaladja az ember minden képességét. Mindazonáltal fontolóra kell vennünk, micsoda az igazság, s teljesen biztosaknak kell benne lennünk, s nem szabad elfoganunk bármi, amit emberek mondanak nekünk az egyszerűség örve alatt, azt sem tudva, miért vagy hogyan. De szorgalmasan kell vizsgálgatnunk a nekünk mondott dolgot, s amikor megértjük, hogy a tanítás jó, teljes mértékben el kell határoznunk magunkban, hogy ragaszkodunk ahhoz. Mert ettől kezdve nincs több válasz, hanem súlyos áruulás, ha kinyitjuk a szánkat Isten ellen. Látjátok tehát, mit kell itt megjegyeznünk. Így akiket helyesen tanítottak Istenről, joggal haragudhatnak azokra, akik elváltoztatják Isten igazságát a hazugságaikkal. Ahogyan manapság nagyon is szükséges felfegyverkeznünk Jób példájával, hogy visszaverhessünk minden gonosz rágalmat, amikkel Isten és az Ő Ígétének ellenségei munkálkodnak a hitünk megdöntésén és kiforgatásán. Látjuk, hogy a pápisták nagyon rosszakat tesznek, mivel úgy tűnik, még arra sem vagyunk méltók, hogy a Föld a hátán hordozzon minket. Közben azonban szó sincs annak megmutatásáról, hogy miért. A számukra elegendő, ha betöltötték a tudatlanok fülét előre [a kezükben tartva őket] azzal, hogy mi a szent egyház ellen beszélünk, mert nem vetjük alá

magunkat az általuk alkotott összes hagyománynak. Igen, de meg van írva, hogy Isten Ígését kell elfogadni (1Pt4:11), ezért bárki beszél, nem szabad neki fantazmagóriákkal előállnia, hanem úgy kell szólnia, hogy az emberek tudhassák: a dolog, amiről beszél, jó, és Istentől való. Akkor lesz Isten felmagasztalva közöttünk. Amikor pedig a pápisták tájékoztatóknak, nekünk mindig készen kell állnunk a tanulásra. Sőt, ez nem emberek, hanem az élő Isten tanítása, s Ő, Aki ki van jelölve egyedüli Mesterünként (Mt23:8-10, Jn10:11), a mi Urunk Jézus Krisztus, aki pásztornak nevezte Magát, hogy mi az Ő nyája legyünk, s csak az Ő hangja hallatsszon közöttünk, az idegenek hangját pedig rázzuk le. Aztán nemcsak a pápisták ellen kell felfegyverkeznünk ezzel a figyelmeztetéssel, mert napjainkban olyan nyomorúságos időköt élünk, hogy Isten gyermekeinek legyőzhetetlen állhatatosságra van szükségük az ellenálláshoz a sok és különféle ellenségekkel szemben. Manapság semmit sem használ hibát találni a gonoszságban és elítélni azt, mert mindenki nyíltan támogatja. Manapság olyan feneketlen örvénybe kerültünk, hogy ha bármi gonoszság történik, minden ember leplezi azt, sőt igazolja is. Ha pedig van bármi jó, azt szükségszerűen elítélik. S miért? Nem félnek az emberek attól a szörnyű átoktól, amit Isten a prófétája szájával mondott ki (Ézs5:20), miszerint átkozottak azok, akik a gonoszt jónak mondják és a jót gonosznak? Az emberek valóban olyan keveset gondolnak erre, hogy (mint említettem) azzal eltúrík a gonoszságot, sőt meg is erősítik azt, a jót pedig leverik. Amikor valaki nemcsak egy-két alkalommal tett rosszat, hanem elmegy addig, hogy teljesen felbosszantja Istent, az egy és ugyanaz, de lesz benne némi szertartásosság. Jön majd valaki és ezt mondja neki: nézd, rosszat cselekedtél, de ez minden [mármint amit neki tett]. Olyan ez, mintha a ház egyik szolgája összeszövetkezne a gyermekekkel, hogy valamelyik sarokban iszákos módon vedeljék a bort, s elkövessenek mindenféle engedetlenséget, De mikor kiderül a véték, a gyermekek színlelni kezdenek és ezt mondják neki: rosszat tettél. Pedig valamennyien egy akarattal álltak össze vele ennek az orgiának és pazarlásnak az elkövetésére. S az emberek efféle ceremóniákat használnak manapság Isten bosszantására, amikor a gonoszság már olyan szélsőséges, amilyen csak lehet. Ezzel szemben azokat ítélik el, akik egyszerűen és becsületesen jártak és óvakodtak Isten felbosszantásától. Ezeket pellengérre állítják és elítélik, míg a gonoszokat támogatják és minden ember kegyeli őket. De mit kell nekünk tenni? Aligha vethetjük meg azokat, akik gúnyolják Istent, oly módon, hogy furkósbót kapnánk fel, amivel leverjük és összezavarjuk őket a mennyei Bíró előtt. Azaz, valahányszor csak bárki [helyesen] tanít minket, legyünk taníthatók és csendesek. De ha észrevesszük, hogy az illető megpróbálja Isten igazságát kiforgatni vagy hazugsággá változtatni, akkor utáljunk minden efféle ügyletet és mindig ragaszkodjunk a magunk fajtájához. S ezért hangzik el: *az igazság szavai erősek, s miféle hibakereső találhat azokban bármi hibát?* Jób itt azt akarja megmutatni, hogy amikor valakinek jó a lelkiismerete, továbbra is szilárd marad és soha nem rendül meg semmitől, amit mondanak neki. Igaz, hogy a gonoszok munkálkodnak majd a ledöntésén, de mindig megmarad a maga szilárdságában. S ez arra figyelmeztet minket, hogy egyenesen járjunk Isten előtt, s jó belső bizonyosságunk legyen arról, hogy nincs bennünk képmutatás. Megtettük ezt? Akkor támadjanak minden akár minden oldalról, mi visszaverjük majd azt. Igaz, hogy nem szűnünk meg állandóan szomorkodni, de a gonoszok soha nem vesznek erőt rajtunk, ha megvan bennünk ez az igazságosság, amiről Jób itt beszél. S felbecsülhetetlen kiváltság, hogy akik megmaradnak a helyes úton igazságban és szilárdságban, soha nem győzhetők le. Igaz, hogy a világi emberek elnyomhatják őket hamis rágalomokkal, s az emberek rossz hírbe keverhetik őket úgy, hogy az egész világon ők tűnnek a legrosszabbaknak, mert akkor megátalkodottság uralkodott el manapság, hogy se jogosság se pártatlanság sem maradt. Eljutottunk abba a korba, amiről Ézsaiás próféta panaszkodott: nevezetesen, az igazat nyíltan elnyomják, s a becsületességet és az igazságot kiűzték a világból (Ézs59:14). Emellett pedig (mondja), jóllehet a gonoszság növekszik és egyre jobban és jobban kilép a medréből, mégsem volt soha senki, aki egy szót is szót volna az olyannyira összezavarodott dolgok rendbetétele érdekében. Inkább úgy tűnik, hogy minden ember csak a

gasztettek gyarapítására vágyik. Íme, mire jutottunk. De (mint azt korábban említettem), látjátok, milyen felbecsülhetetlen kiváltság, ha megtarthatjuk azt a dolgot, amit a világ gyűlöl, amikor az emberek ujjal mutatnak ránk és az arcunkba köpnek, mikor minden józan észt lábbal tipornak. Noha mindezt látjuk, mindazonáltal nem kell meghökkennünk úgy, hogy hajlamosak legyünk a gonoszságra, hanem maradjunk meg mindig erőteljesen belegyökerezve és alapot vetve az említett igazságban, ami elég erős ahhoz, hogy megtartsa minket. S követve az itt megmutatottakat, tanuljunk meg mindig ragaszkodni az igazság Ígéjéhez, biztosra véve, hogy Isten mindig a mi oldalunkon fog állni, s az Ő igazsága oly hatalmas lesz, hogy végül felülkerekedik. Igaz, hogy amíg az emberek szökevények, s fejvesztve rohannak el, az igazság nem mindig mutatkozik meg a teljes terjedelmében, s úgy tűnik, hogy hamarosan meg is döntik, de várjunk türelemmel, míg el nem jön az Úr napja, ahogyan szent Pál mondja (1Kor4:4-5). Mert az az, amire elhívja őket, gúnyolódva azok elbizakodottságán, akik olyan ügyetlenül, csökönyösen és zűrzavarosan ítéleznek, ezekkel a rágalmakkal vádolva őt. De (mondja) én megvárom az Úr napját, míg Isten végül leleplezi a hamis rágalmozókat, akik vádoltak engem. Mert amikor az a nap (mondja) elkezd feltűnni a láthatáron, akkor az igazságnak kell elterjedni, a rágalmozóknak büntudatra ébredni, s akkor minden dolognak zűrzavarba kell fordulnia. Most ha Isten az egész életünkben megadja a kegyelmet, hogy legyőzhetünk minden rosszindulatú embert, akik azért jönnek, hogy megtapossanak, amikor színlelés nélkül járunk az igazságban, sokkal inkább rendelkezünk majd azzal a kiváltsággal, amikor az eset a hittől és Isten szolgálatával, valamint az üdvösség tanításával kapcsolatos. Azaz, Isten olyan szilárd állhatatosságot biztosít majd nekünk, hogy amikor az ördög minden erejét beveti velünk szemben, akkor sem szakít ki semmit a kezünkől, az erre vonatkozó ígéretnek megfelelően. Honnan ered tehát, hogy manapság nem vagyunk szilárdabbak, látván a bajokat a világban? Honnan származik az, hogy oly sok ember adja át magát az önfejűségnek. Onnan, hogy nem rendelkeznek az említett igazságossággal, s mert nincsenek körülkerítve a sokféle támadás ellen, amiket a Sátán indít ellenük. Biztos, hogy néhányan közülük jószándékúak: ha valaki figyelmezteti őket, nyugodtan fogadják a büntetést. S ha senki nem bántja őket, jól van, ők sem bántanak senkit, és nem is adnak semmi okot a sértegetésre. De ha egyszer látják, hogy a bűn kiteljesedett, s ha valaki egyszerűen és becsületesen akar élni, akkor egyfelől megdöfik, másfelől megszúrják, s aztán elkezd félremenni és ingadozik mindenféle szélről. S honnan jön ez az állhatatlanság? Onnan, hogy nincs meg bennük az itt említett igazságosság, nem gyökerezett bele jól a szívükbe. Íme, mondom, ez az oka, amiért oly sok ingadozó embert látunk, akik nem biztosak az evangélium igazságában, mert olyanok, mint a szélkakas, amit minden szél megforgat, vagy mint a mindenfelé hajladozó nád. S miért? Mert soha nem ismerték Isten Ígéjének és az Ő igazságának a hatalmát, Hisz bizonyos, hogy az igazság olyan erős, hogy az ördög nyugodtan támadhat minket és ránk hozhat minden bajt, amit csak kitalál, de akármerre megy is a világ, mi megmaradunk a sajátunknál és szilárdan megállunk a magunk állapotában. Mit kell hát tenni? Imádkozzunk Istenhez, hogy éreztesse meg velünk az Ígéjének itt említett hatalmát (azaz azt, hogy miképpen alkot bevehetetlen erődöt), hogy tapasztalatból is megismerhessük azt. S a tetteinkben szégyenüljünk meg, ha nem tesszük ezt. S nem mondjuk sok tudatlan emberhez hasonlóan: nem tudtam, merre forduljak, mert ellentmondásokat látok az emberek véleményeiben, az egyik ezt mondja, a másik azt. Igaz, hogy eltérő vélemények léteznek, de ezzel kell próbára tenni a hitünket, és Isten is megengedi ezt, ahogyan szent Pál mondja, hogy lenni kell eretnkségeknek azért, hogy akik az Istenéi, megismerhetők legyenek az Isten igazságához való folytonos ragaszkodásból, amiképpen soha nem fordulnak el attól (1Kor11:19). Akkor, ha elismerjük, hogy sok az összeecsapás és a vita, ez igaz, de az ugyanaz, mintha azt mondanánk, hogy a hitünknek ettől meg kell rendülnie? Hiszen miben mutatkozik meg az igazság eme szilárdsága, azaz miképpen tudhatja az ember, hogy az igazság olyan erős, vagy hol mutatkozik meg annak ereje, ha nem bennünk? Mint ahogyan elhangzik, hogy Isten Ígéje fennmarad örökké: az nemcsak egyedül a mennyre vonatkozik, hanem a kegyesek

szívében is, ahogyan szent Péter mutatja meg nekünk (1Pt1:7, 5:9), hogy taszigálhat minket megannyi vihar és fergeteg ebben a világban, a hitünk soha nem fog megrendülni. Biztos tehát, hogy Isten Ígéje elég erős ahhoz, hogy kiálljon minden támadást, ahogyan meg van írva János levelében, hogy a győzelem, ami legyőzte a világot, a mi hitünk (1Jn5:4). Így hát akarunk-e jó hasznot húzni az evangéliumból és Isten iskolájából? Akkor tanuljuk meg nemcsak felvenni és követni a jót, hanem válaszolni is oly módon, hogy tiltakozhassunk: nemcsak azért teszem meg ezt a dolgot, mert remélem, hogy véghez viszem, hanem mert Isten ad majd erőt nekem a kísértések elviseléséhez, amiket az ördög készít ellenem, így soha nem mondok csődöt, történjen bármi. S itt, ahol azt olvassuk: *ki a szörszálhasogató köztetek, aki mindenben hibát talál?* ez azt hivatott megmutatni, hogy Isten ellenségei jól gyakorolják és ügyesen használják a ravasz beszédek és az önfejlődést, de soha nem lesznek képesek visszaszorítani az igazságot. Nem mintha ne tennének erőfeszítéseket ennek érdekében, vagy ne agyalnának ki bármit, ami megerősítheti őket, de (mindezek ellenére) Isten mégis megvédi a szolgálói ügyét és végül megmutatja nekik, hogy az Ő igazsága biztos. Mondom, a gonoszok mindent megtesznek, sőt néha úgy tűnik, győznek is, de azzal Isten bünteti a világ hálátlanságát. S erre gondol szent Pál, amikor azt mondja, hogy a gonoszok és az egyházat háborgatók túlsúlyban lesznek és növekednek (2Tim3:13). De miképpen? Nem azt jelenti ez, hogy Isten szabadjára engedi a Sátán zablját és engedi, hogy az ördögök diadalmasan úgy nyomuljanak előre, hogy úgy tűnjön: ők az urai mindennek? Isten azonban nem ok nélkül tűri mindezt, hisz látjuk a világ hálátlanságát. Sokan vannak, akik akarattal tévelyegnek, s megszomorodnak, amikor az emberek teljes tisztaságban tanítják őket. Ők úgy vélik a szívükben, hogy Isten Ígéje annyira, sőt oly módon zavaros, hogy az ember képtelen megismerni vagy megkülönböztetni bárhogyan is, mert két arca van egy csuklyában, ahogyan mondják. Megint mások, bár képesek elviselni az igazság hallását, mégsem törődnek sokat azzal, hogy alaposan meggyökerezzenek abban, számunkra ez jelentéktelenség. Mivel pedig Isten egyesekben ezt a rosszindulatot, másokban ezt a gondatlanságot látja, ami nyílt lázadásban tör ki, s sok ember kioltja a világosságot, ami Isten állít eléjük, csodálkozunk, ha odaveti a zablát a gonoszoknak, és azoknak, akik az igazságot hazugsággá változtatják, és végleg bemocskolják? Közben azonban biztos, hogy Isten megerősíti és mindvégig támogatja azokat, akiket megtanított az Ő igazságára. Látjátok tehát, honnan származik a mondás, hogy a szörszálhasogatók erőlködhetnek, de a végén vereséget fognak szenvedni és Maga Isten is azon az oldalon mutatkozik majd, ahol a jó igazság van. S ezt nemcsak az evangélium tanításáról mondja, hanem mindenről, amit a kegyesek életével kapcsolatos. Igaz, hogy az üdvösség tanítása az egyik legdrágább dolog, amivel Isten rendelkezik. Ezért azt is látjátok, hogy oly módon mutatja majd meg annak hatalmát, hogy a szája leheletével semmisíti meg a gonoszokat, s ők majd megérzik: a kimondott Íge, amit megvetettek, az őket levágó és a kárhozatba üző kard. Akkor hát Istennek kell mindenekelőtt kijelentenie a hatalmát ennek érdekében. De más dolgokban, melyekben igazságtalanul nyomnak el minket a emberek, amit el is kell túrnunk, melyekben úgy tűnik, minden a visszájára fordult, akkor se szűnjünk meg a bizalmunkat Istenbe vetni. S miért? Mert lehet, hogy egy időre kissé félre vagyunk állítva és visszaborzadunk, mintha csak gonoszság lenne bennünk, de elégedjünk meg Istennel és az Ő angyalaival, mint a szilárdságunk tanúbizonyságaival. Tartsunk ki, míg Isten szétoszlatja az összes kókadtsötétséget, s felragyogtatja az ártatlanságunkat, hogy az olyan derűs legyen, mint a napfelkelte. Látjátok, mit kell megjegyeznünk ebben az igeszakaszban. S Jób idővel hozzáteszi, hogy a barátai, akik eljöttek hozzá a vigasztalás látszatával, *a szent célja* (tudniillik az igaz szavai) *kiforgatására irányuló beszédek* mondtak, *hogy szélnek ereszhessék a nyomorult szavait*. Ezért vádolja Jób szélsőséges rosszindulattal azokat, akik olyan buzgón lépnek fel ellene. S nekünk is jól meg kell jegyezni ezt a dolgot. Mert a Szentlélek kétségtelenül azt mutatja meg itt nekünk, amitől óvakodnunk kell, ha nem akarjuk Isten nemtetszését kiváltani és nem akarunk mondhatni nyílt háborúba szállni Ellene. Íme (mondom) egy bűn, ami utálatos Isten előtt: ez pedig nem más,

mint amikor ravaszkodunk egy jó dolgot megghiúsítandó, különösen mikor a világ nyomorultjai ellen nyomulunk, s amikor akkora a vakmerőségünk, hogy a kétségbeesésbe üzzük őket. S mégis bűn, ami ennél gyakoribb volna. S miért? Mert senki nem gondol az itt elhangzottakra: nevezetesen amikor az emberek efféle dolgokat kovácsolnak, azaz mikor az összes egyenlőség felforgatására irányuló koholmányokat alkotnak (már amennyire tőlük telik), s olyan csavaros dolgokat találnak ki, hogy az igazságot többé senki ne ismerje és ne is legyen annak többé semmi helye, mindez megfelel annak, mintha perlekedni jöttek volna Istennel és Őt tekintenék az ellenfelüknek. Mert ha az emberek erre gondolnának, s kimondanák: most Istennel szállunk harcba, biztos, hogy annyira félnének, hogy égneek állna a hajuk és kantár kellene a megtartásukhoz, nehogy szétszaladjanak. Mivel azonban olyan keveset gondolunk rá, legalább azt fogadjuk el, amit Isten mutat nekünk, látva, hogy ebben az igeszakaszban figyelmeztet minket. Látjuk tehát, hogy valójában mit kell észben tartanunk: nevezetesen azt, hogy mikor bárki szól hozzánk, késleltetnünk kell a válaszadást, amíg meg nem tudjuk, miről is van szó. Látjuk, hogy itt némi közlés olvasható arról, mit kell tenni: figyeljünk rá oda és jegyezzük meg, hogy jó és igaz, vagy sem. S imádkozzunk Istenhez: adja meg nekünk a megkülönböztetés lelkét, hogy megérthessük, mi az igazság. S mikor rátaláltunk, ne beszéljünk ellene. Mert (mint már mondtam) a legtöbb ember meggondolatlanul esik a saját csapdájába, mert nem tudják, hogy Isten az, Aki ellen fellépnek. Emiatt nem szűnnek meg rossz lelkiismerettel továbbmenni. Mert bár nem mondják ki nyíltan: én fellépek Isten ellen, de mégis elég jól látják, hogy Isten nem engedi meg nekik a fellépést a jóság ellen, hogy elnyomjanak egy jó ügyet, ezt nagyon jól látják. Ezért biztos, hogy mindazoknak, akik nem engednek egyszerűen annak, ami jó, nincs mentségük, hanem biztos rosszindulattal harcoltak Isten ellen. De tegyünk egy próbát és meglátjuk, hogy minden ember, nagyok és kicsik egyaránt, nem szűnnek meg halálos háborút vívni Istennel szemben és Ellene munkálkodni. Ennek bizonyítékeképpen, hatályon kívül helyez-e valaha is az igazságszolgáltatás bármely esetet azzal, hogy nem használtak-e benne egy csomó apróságot arra, hogy a jót rosszá változtassák? Mégis, nézzünk csak a lehető legszentebb és legkiváltságosabb helyre: olyan szégyentelenül beszennyezett, hogy jobban már nem is lehetne. Annyira büzlő aljasság ez, hogy még a bordélyház kerítőnői is megszégyenülnének miatta. Mert az emberek leplezik a dolgokat, sőt, úgy rontják azokat meg, mintha látszólag összeszövetkeztek volna arra, hogy minden egyenlőséget és becsületességet kirekesszenek. Közben azonban az emberek olyan pofát vágnak, mintha nem is láttak volna semmi ilyesmit, s örömmel leplezik az erkölcstelenséget, ami túlságosan is szemmel látható és közismert. Pont olyan ez, mintha az ember egy marék hamut dobna fel a levegőbe a Napot elsötétítendő és azt mondaná, hogy közeledik a nap vége. A dolgok a lehető legalaposabban ismertek, de az emberek mégis azt kérdezik, hogy mi ez? S ami még rosszabb (ahogyan mondtam), hogy ugyanazt látjuk még az igazságszolgáltatásban is. Másrészt látszik, miképpen uralkodik az ördög mindenben. Isten templomai, amiket Isten szolgálatára és imáadására kell szánni tisztán, úgy ahogyan Ő parancsolta, dugig vannak bálványokkal, így nincs bennük más, csak romlás és csatornaszenny, ami pusztulásba taszítja a buta lelkeket. Valójában azt látjuk, hogy az ember egész életében nincs más, csak a dolgok takargatása, így nem is hallunk több hírt az említett szilárdságról és becsületességről, melyekről mi is beszéltünk. S azt kell megjegyeznünk ezekből a szavakból, hogy a nyomorult ember (vagy a megvetett ember) szavait szélnek eresztik. Látjuk, hogyan áll a helyzet, s miért szállnak szembe az emberek Istennel: mert túl sokat tulajdonítanak maguknak és azt hiszik, hogy nincs bölcsesség, csak a tulajdon agyukban. Igaz, hogy minden ügyletben minden ember csak a saját maga javát keresi. Amikor pedig a rongyember kikerüli a megérdemelt büntetést, idővel a hízélgéseivel és a félremagyarázásaival igyekszik leplezni, miképpen áll a dolog, legyen szó akár pénzügyről, akár bármi másról. Íme, miképpen rontják meg az emberek az igazságot és változtatják azt hazugsággá a maguk javára. De ha a dolog a hit tanításával és az evangéliummal kapcsolatos, mi más lenne a sok ellentmondás oka, valamint azé, hogy oly sok szofistával van

dolgunk manapság, akik nyíltan gúnyolják Istent az bölcsekedő elmésségeikkel, mint a gőg azokban, akik elegendően bölcsenek tartják magukat a győzelem kivívásához a vitáikban, valamint a pro és kontra érvelésekhez, amiképpen nevezik (azaz az érveléshez mindkét oldal mellett, vagy ellene)? Nem kétséges, hogy Isten Lelke itt erről a gőgről és vakmerőségről akart tanítani abból a célból, hogy tartózkodjunk attól, hogy Isten ellenségeivé váljunk és az Ő igazsága ellen harcoljunk. Le kell ráznunk ezt az elbizakodottságot, s nem szabad megvetnünk a felebarátainkat, hogy lábbal tiporjunk rajtuk, hanem inkább meg kell elégednünk azzal, hogy még egy kis gyermek is tanítson minket, ha Isten többet nyit meg neki, mint nekünk. Ahogyan szent Pál mutatja be (1Kor14:30), miszerint azok, akik rendelkeznek a prófétaság lelkével, még ha meg is adna nekik Isten a mások tanításának kegyelmét, mégsem szabad utálniuk a hely átadását azoknak, akiknek Isten több tudást adott, mint nekik. Látjuk, mit kell megjegyeznünk ebből az igeszakaszból. Végül Jób arra a következtetésre jut, hogy azok, akik a barátainak tettetik magukat, nem tesznek mást, mint gödröt ásni, hogy egy ilyen ember beleessen, pedig fel kellene őt emelniük. S nem akarnak mást, mint nekiesni az árvának. Ezt a hasonlatot használja, mert az árvagyereknek nincs semmije, amivel megvédegetné magát, hanem úgymond ki van téve a fosztogatásnak. Jób tehát (mint egyike azoknak, akiket Isten a végletekig ostromozott) megmutatja nekünk, hogy nem fogjuk elkerülni Isten kezét és bosszúját, csak ha munkálkodunk a nyomorultakért, azaz azokért, akik méltók a könyörületre és a szánalomra, ahogyan tegnap mondtuk. Íme, mit kell legelőször is megjegyeznünk. De zárásképpen buzdítja őket, hogy *kezdjék újra, s akkor (mondja) nem lesz semmi hamisság. Kezdjétek újra* (mondja még egyszer) *és az én igazságom meg fog mutatkozni ebből*. Jób a buzdításukkal jól megmutatja, miféle elmével kell hibát találnunk a gonoszban és elítélnünk azt: azért, hogy az embereket visszafordítsuk, ha lehetséges, hogy óvakodjanak attól. Gondoljunk hát erre azért, hogy akik elfogadják a figyelmeztetést, ne pusztuljanak el a bűneikben, hanem inkább azok, akik sajnálják azokat és szégyellik, hogy megsértették Istent, visszatérhessenek Hozzá még nagyobb vonzalommal. Igaz, hogy amikor olyanokat találunk, akik Istent megsértve nem indulnak meg az Ő igazságának és bosszújának érzésétől, mert ha ember fenyegeti őket, semmi sem ér el náluk, akkor az elevenükbe kell vágni, hogy zavarba jöjjenek, ha a megtérésre akarjuk őket vezetni. De bárhogyan is álljon a dolog, mindig az itt mutatott jelre kell céloznunk: azaz azon a módon húzni vissza őket, amit Jób használt itt a tevékenysége során. Ami pedig azt a mondását illeti, miszerint *Kezdjétek újra és nem lesz hamisság*, igaz, hogy az ember úgy is magyarázhatja ezt az igeszakaszt, mintha azt mondta volna, hogy *nem lesz bennetek hamisság*. De több okunk van azt mondani: *Kezdjétek újra és nem lesz hamisság*. Kezdjétek újra és az én igazságom legott megismertetik. Mintha Jób azt mondta volna: mi volt az oka, amiért mostanáig elítéltetek engem, mint olyan embert, akit Isten elvetett, ezért a ti szemetekben nekem a világ legrosszabb emberének kellett lennem? Mi volt az oka annak, hogy önmagamban kiáltoztam, de ti nem hallgattatok meg? Az, hogy hátat fordítottatok minden józan észnek. Ezért kezdjétek előről és az én igazságom megmutatkozik. Ezt jobban megértjük, ha a mi tanításunkra vonatkoztatom. Mindenekelőtt azt kell észben tartanunk, hogy valahányszor elítéljük a jót és megengedjük a gonoszt, az teljes mértékben a mi hibánk lesz, ezért nem mondhatjuk, hogy íme, megtévesztettek, s nem akartam, hogy a dolgok ilyen fordulatot vegyenek. Ne hivatkozzunk erre vagy arra. Ne hozakodjunk elő ilyen-olyan ürügyekkel. Mert biztos, hogy mindig hibásak leszünk, ha elítéljük a jót és megengedjük a gonoszt, s Isten is elítél minket, mert kijelentette, hogy nem kegyeskedtünk megnyitni a szemeinket és meglátni, amit mutatott nekünk. A hazugságokat követik az emberek az igazság helyett? Olyan vakok, hogy nem tudják, mi a jó? Azért, mert hátat fordítottak Istennek és van bennük valamekkora rosszindulat, valamekkora képmutatás, illetve valamennyi gondatlanság. Akkor, ha Isten engedi annyira zárva tartani a szemünket, hogy nem vagyunk képesek különbséget tenni a jó és a gonosz között, ez azért van így, mert nem törődtünk úgy Istennel, mint kellett volna, amikor Ő elég meghitten akart minket tanítani. Ezt jól jegyezzük meg. De valahányszor úgy elragadtatunk, hogy nem rendelkezünk a

megkülönböztetés lelkével, hanem megengedjük a gonoszt, sőt, még tápláljuk is, van orvosság a megtérésünkhöz és ahhoz, hogy ne tartsunk ki a bennünk megfogant hamis vélekedés mellett akarattal, hacsak bele nem esünk a feneketlen mélységbe, ahonnan nincs menekvés azoknak, akik összezavarodtak és nem képesek elviselni, hogy Isten megvilágosítsa őket. Mert az emberek eme viselkedésmódja szükségszerűen a legnagyobb zűrzavar szüleménye. Jusson eszünkbe hát azonnal elfordítani a fejünket, amint felismerjük a hibánkat. Mert amikor Isten kegyeskedik figyelmeztetni minket, ha ügyelünk arra, amit mondott, Ő nem fogja engedni, hogy állandóan eltévelyedjünk a gonosz miatt, hanem újra és újra visszavezet a helyes útra. Ezért kell jól megjegyeznünk, hogyan teszi hozzá Jób: *Kezdjétek újra és megmutatkozik az én igazságom*. Itt két dolgot mutat meg. Az egyik az, hogy nem elegendő ceremoniálisan odamenni és ennyit mondani: Igaz, van hiba aszerint, amint látjuk, hogy vannak, akik bolond módon megsértették Istent, s ez lett az oka bizonyos helyreállíthatatlan kényelmetlenségnek, aminek a fájdalma vérontást követelt, mert botrányt és zűrzavart keltettek az egyházban. Még az efféle árulásban vétkesek sem tesznek többet, csak odajönnek és ezt mondják: Igaz, rosszat tettem. Mindez nem más, csak gúnyolódás. Jól látható, micsoda buzgósággal és micsoda ragaszkodással jártak el a maguk részéről. Eszükbe se jutott visszatérni Istenhez, legalább nem úgy, hogy tudható legyen: megtértek ebből. S ezt akarta Jób megmutatni azzal, hogy nem elégedett meg a *Kezdjétek újra* egyszeri kimondásával, hanem kétszer is mondta: *Kezdjétek újra*. A második dolog pedig, amit itt meg kell jegyeznünk, az, hogy amikor Isten leleplezte a vétkünket, mikor megfogant bennünk némi gonosz képzelgés, ami elfordított a jótól, akkor végül el kell ismernünk a hibánkat, hogy visszatérhessünk Istenhez. De hogyan? Mondtam, hogy a saját magunk tanítására alkalmazva könnyebben meg fogjuk érteni. Találhatunk olyanokat, akik egy időre elidegenednek Isten igazságától, és a helyes úttól. S miért? Mert van bennük némi szörszálhasogatás vagy valami gonosz vélekedés annak megfelelően, hogy az ördög soha nem hagy fel azzal, hogy egy-két dolgot az utunkba állítson abból a célból, hogy Isten Ígétének többé ne legyen íze a számunkra, s főleg fáradjunk abba bele. De bizonyos, hogy amikor a nép így újra kezd, nem lesz több vétek, mert Isten könyörületes hozzájuk és megadja nekik annak kegyelmét, hogy többé ne telítődjenek el az Ő Ígétével és ne fáradjanak abba bele, mint korábban történt. Látjátok tehát, miféle vétek szűnik meg, amikor az emberek újrakezdek. Mindazonáltal, amikor a jó útra lépnek, azon tovább is kell haladniuk. De miképpen? Újra kell kezdeniük még egyszer, azaz végig kell gondolniuk: Ajjaj, szegény, nyomorult teremtmény lennék, ha Isten nem könyörülne rajtam, s most, hogy tetszett Neki befogadni a kegyelembe, én teljesen átadom magam Neki, könyörögve, hogy Ő kormányozzon ettől kezdve a saját jóakarata szerint. Amikor ezek az emberek újrakezdek, Isten megláttatja velük azt, amit először nem láttak. S erre tekintettel mindenki gondolkodjon el, hogy valamennyien Istenhez folyamodjunk imádkozva, hogy miután egyszer tanított minket az igazságára, erősítsen meg minket ugyanabban oly módon, hogy soha ne lépjünk le a helyes útról, s az ördög se taszíthasson minket soha félre.

Most pedig boruljunk a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy úgy éreztesse azokat velünk, hogy mindig az Ő akarata szerint járassunk és egyre jobban és jobban megerősödhessünk abban a kegyelemben, amit egykor megadott nekünk, a sajátjainak nevezve minket. S miután olyannyira hajlamosak vagyunk az eltévelyedésre, imádkozzunk, hogy tűrjön el minket a hibáinkkal is, míg végleg meg nem szabadulunk azoktól. Ezért mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük, hogy arra sem vagyunk méltók, hogy a szemeinket a mennyre emeljük stb.

A huszonhetedik prédikáció, ami az első a hetedik fejezetről

Jób7:1-6

1. Nem rabszolga élete van-e az embernek a földön, és az ő napjai nem olyanok-e, mint a béresnek napjai?
2. A mint a szolga kívánja az árnyékot, és a mint a béres reményli az ő bérét:
3. Úgy részesültem én keserves hónapokban, és nyomorúságnak éjszakái jutottak számomra.
4. Ha lefekszem, azt mondom: mikor kelek föl? de hosszú az estve, és betelek a hánykolódással reggeli szürkületig.
5. Testem férgekkel van fedve és a pornak pizsokjával; bőröm összehúzódik és meggenyed.
6. Napjaim gyorsabbak voltak a vetélőnél, és most reménység nélkül tűnnek el.

Jól tudjuk, hogy amíg ebben a világban élünk, sok-sok nyomorúságot kell eltűrnünk, de mégis azt kívánjuk a szívünkben, hogy Isten a magunk mércéje szerint bánjon velünk. S mi annyira lágyak és szépek vagyunk, hogy amint ránk teszi a kezét, azt túl soknak gondoljuk, sőt, még a legtürelemesebbek is eljutnak ideig. De mikor Isten még tovább ostoroz minket, akkor meglátjátok, hogy a gyengeségünk elárulja magát és még inkább lelepleződik. S ez az a dolog, amit most ki kell dolgoznunk. Mert Jób arról panaszkodva, hogy a nyomorúsága túl sokáig tart, azt mondja, hogy az embernek korábban megszabott idejének kellett lennie. Mintha azt mondta volna, hogy Isten nem olyan nyugtalanságban helyezett minket a Földre, mint amilyenben vagyunk, hanem kell lennie olyan időnek, amikor majd véget érnek a nyomorúságaink. Én azonban olyan helyzetben vagyok, hogy se könnyebbségem, se nyugalmam nincsen se éjjel, se nappal. Úgy látszik tehát, hogy a helyzetem mindenki másénél rosszabb, s Isten jobban kíván engem ostorozni, mint amennyi az ember életének állapota képes elviselni. Íme, mi az ő célja. S látjuk, miképpen válaszol mindez arra, amit már érintettem, azaz, hogy első ránézésre megvallhatjuk: jó oka van a zaklatásunknak és a szívfájdalmainknak ebben a világban, de mindazonáltal örülnénk, ha Isten megkímélne minket. S amint csak az uja hegyével érint, máris azt szeretnénk, hogy visszavonja a kezét és a csapásaink ne folytatódjanak. Kézenfekvő tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a részből. Mert Jób személyében a Szentlélek a törekenységünket tárja a szemünk elé, mondhatni, mint egy tükörben: az elme törekenységére gondolok, nem a testére. Biztos (mint már korábban mondtam), hogy Jób az emberek között csodálatos bátorsággal és állhatatossággal rendelkezett, de az ember mégis láthatja, micsoda zavarban van. Akkor hát mi lesz azokkal, akikben nincs más, csak gyengeség, és aligha kaptak három cseppnyi bátorságnál többet, hogy kitartsanak a megpróbáltatásaikban? Vajon az ilyeneknek nem kell elcsüggedniük, mikor látjuk, hogy Jób is, akit Isten olyan hatalmasan erősített meg a kegyelmével mennyire levertté vált? De mindenekelőtt haladjunk előre ezzel a leckével, hogy a saját magunk hasznára fordíthassuk, nevezetesen, hogy *kijelölt ideje van a földi embernek*. Mert hasznos a vigasztalásunkra a bajainkban. Különösen pedig, amikor Isten szolgálatáról, valamint a félelemben és bámulatban járásról van szó, akkor kell eszünkbe jutnia aszerint, ahogyan a Szentírás beszél róla (Fil2:13). Igaz, hogy Jób helytelenül használja ezt a mondatot, de önmagában ez mégis jó és szent, és (mint már említettem), nagyon hasznos tanítást kell szolgáltatnia nekünk. Szent Péter elmondja nekünk, hogy félelemben kell járnunk mert Isten átkutatja az emberek szívének mélységeit is és egy napon majd számot kell adnunk Neki (1Pt1:17). Ezért amikor holmi külső megjelenéssel elégtjük ki a halandókat, az semmi, mert Ő majd leleplezi minden érzelmünket és gondolatunkat. Valóban kemény dolognak kell

látszania, hogy Isten gyermekeinek itt mondhatni félelemben és nyugtalanságban kelljen élniük. Mert szent Péter hozzáteszi: életünk vándorútján. Látjuk, miképpen rendeli el Péter előre az időt a kegyeseknek, hogy így járjanak, aztán a végén miképpen ad nekik némi vigaszt: s nekik némi bátorságot kell meríteniük a rátekintésből arra az örök nyugalomra, ami a mennyben várja őket. Akkor mi magunk is hasznót húzhatunk ebből a mondatból, melyben elhangzik, hogy az embernek megszabott ideje van a Földön. S micsoda dolog lenne, ha az életünk vég nélkül meghosszabbodna és így kellene továbbra is élnünk? Hisz nincsen megnyugvás az emberek számára. Igaz, hogy vannak, akik kikerülik Istent és elhúzódnak Tőle, reménykedve, hogy jóra fordult a sorsuk, már ameddig dáridózhatnak az örömeikben és a gyönyöreikben. Közben pedig ugyanúgy sok nyomorúságnak kell őket is körülvenni. Ezért sietnénk mi a másvilágra, de Isten mégis úgy tart itt minket, mintha be lennénk börtönözve. Micsoda dolog lenne az, ha nyomorúságban kellene maradnunk a szabadulás mindennemű reménysége, vagy szabadulás nélkül? Az elegendő lenne, hogy haragra gerjesszen és a kétségbeesésbe kergessen. Valahányszor csak az evilági sérelmek, szükségek és megpróbáltatások nagy számára gondolunk, jegyezzük meg, hogy Isten ezzel a mondással vigasztal és könnyít rajtunk: Nos, keresztülmentek ezen a világon, de az életetek rövid, ezért tűrjétek türelemmel a bajokat, melyek oly rövidek, s végül eljuttok abba a nyugalomba, amit én készítettem elő a számotokra. Látjátok tehát, mi módon kell emlékeznünk erre a tanításra, ha hasznót akarunk abból húzni. Ennyit kell mondani mindezekről a büntetésekről, melyeket Isten küld ránk. Mert amit eddig mondtam, az általánosan kiterjed az egész életünkre. De konkrétan, valamikor csak eltűrünk egy megpróbáltatást, Isten biztosan véget fog vetni annak, hisz látjuk, miképpen beszélt a prófétájához, Ézsaiáshoz, amikor azt parancsolta neki, hogy vigasztalja a népét. A te megszabott időd (mondta) a végéhez közeledik. Ott a babiloni fogságról beszélt. Mert ez azt jelenti, hogy noha meg akarta büntetni a népét a bűneikért, mégsem akarta őket végleg megsemmisíteni, hanem mértéket tartott a megrovásban, hogy utána legyen némi enyhülésük, s tudják meg, hogy Isten megkönyörült rajtuk és nem bünteti őket a végsőig. Ezért hálásaknak kell lenniük a jóságáért. Látjuk tehát hogy egész életünkben miképpen kell elszenvedni a megpróbáltatásokat itt: jóllehet Isten nem fogja ezeket meghosszabbítani a kijelölt időn túl. De csakugyan látszania kell, hogy ez általános dolog, akár beszélt róla az Isten, akár nem, s még a pogányok is (még a legbrutálisabbakat is beleértem) mindig ehhez folyamodtak. Mert minden nyomorúságban, ami csak utolérhette őket, ezzel a mondással vigasztalták magukat: nos, nincs oly hatalmas nyomorúság, aminek egyszer ne szakadna vége. Könyörgöm, látjátok, miképpen mérték fel a szenvedéseiket. Felesleges tanításnak tűnhet tehát, amikor Isten azzal vigasztal, hogy megszabott idejük van az embereknek a Földön, s a napjaik olyanok, mint egy béres napjai. Mindent összevetve meg kell jegyeznünk, hogy bármi is fogan meg az emberek képzeletében, amikor Isten nyomást gyakorol rájuk, attól zavarba jönnek és úgy látják, mintha feneketlen örvényben lennének, amiből soha nem menekülhetnek. Amíg nyugalomban vagyunk, megvan a képességünk annak kimondására, hogy legyenek bár a megpróbáltatások nagyok és kemények, nem folytatódnak hosszasan. De ha Isten idéz minket Maga elé, s megéretteti velünk a bűneinket, az Ő igazsága olyan félelmetes a számunkra, hogy íme, körös-körül vesz minket a bámulat, amiből nem látunk menekülőutat, ezért így tűnik, hogy Ő minden nappal egyre mélyebbre merít bennünket. Látjátok, miképpen döbbenek meg az emberek, amikor Isten igazsága komolyan megéri őket. Annál inkább ránk is vonatkozik ez a tanítás, amikor Isten azt mondja nekünk, hogy miután megannyi nyomorúságon kell keresztülmennünk, míg ebben a világban élünk, ezért el kell gondolkodnunk azon, hogy az életünk mulandó. Így nem fog minket megszorítani, ha ebben az állapotban vagyunk, mert látjuk, hogy ennek vége már jóelőre ki van jelölve. Aztán pedig, ha Isten büntet minket, ha megannyi bajt küld ránk, nos, most lenyom minket, de ez nem tart örökké. Biztos, hogy nem vagyunk képesek hosszasan kitartani, ezért Ő mértéket tart, mert tudja, mi a megfelelő a számunkra. Legyünk hát türelemmel, amíg megszabadít, és nem csalódunk e reménységben.

Bizonyos, hogy ha mindannyian önmagunkra tekintünk, mindenki felfedezi önmagában, milyen nagy szükség van felidézni ezt a dolgot. Mert noha tudjuk, mégis megfélemlít rólunk és azt sem tudjuk, mit jelent, amikor eljutunk oda, hogy használni kezdjük. S ennek bizonyítékként nincs közöttünk senki, aki ne mondaná: soha nem ér ez véget? Ha bármi baj ér minket, az egyikünk beteg, a másikat a szegénység szorongatja, a harmadikat valami szívfájdalom kínozza szüntelenül, akkor feltesszük a kérdést: mindig lesz újabb baj? Soha nem lesz ennek vége? Látva, hogy a testünk és a természetünk olyannyira hajlamos a dühöngésre és a panaszkodásra, legyünk benne biztosak, hogy Isten nem ok nélkül rendeli el előre a megszabott időt, amiről itt történik említés. S egyúttal jegyezzük meg, hogy (habár elhangzik, hogy nincs kijelölve idő az emberek számára) egyedül Istenre tartozik megszabni az időt. S ez jó szolgálatot tehet nekünk. Miképpen? Ha ugyanis Isten nem tudná, mik vagyunk, s mi a jó és megfelelő a számunkra, akkor joggal szomorkodhatnánk azt hallva, hogy a nyomorúságunk ideje az Ő kezében van és Ő rendeli el. Mivel azonban tudja, mit vagyunk képesek eltűrni, és felfogja, hogy ha túl fájdalmasan megterhel, akkor elsüllyedünk a teher alatt, sőt végleg összeroskadunk és összetörünk, szóval, mivel Isten (mondom) tudja ezt, s ezért kijelenti, hogy megtart minket aszerint, amint látja, hogy a gyengeségünk megköveteli. Ha pedig nem tart fenn állandóan a kezével, akkor a darabokra törés veszélyébe kerülünk, de jól tudja, hogyan mérsékelje a ránk küldött bajok súlyát. Ha pedig efféle ígéreteink vannak, vajon nincs okunk örülni annak, hogy előre megszabta az időt? Továbbá azt is jegyezzük meg jól, hogy miután itt lenn meg van szabva az időnk, ezért szent Pállal együtt kell összehasonlítást tennünk az egyetlen szempillantásig tartó nyomorúságok és a [véget nem érő] mennyi dicsőség között. Mert a jelenvaló világ nyomorúságainak rövidege miatt (mondja) kell azokat könnyűeknek gondolnunk. Mert amikor a tekintetünket a menny örök és véget nem érő királyságára vetjük, annak egyensúlyba kell hoznia a mérleget, aminek a másik serpenyőjében van minden elképzelhető földi nyomorúság. Ezt látva, valahányszor csak túlzott szomorúság, türelmetlenség vagy kétségbeesés kísértene, forduljunk az itt elhangzottakhoz, tudniillik, hogy *az idő itt meg van szabva*, s értsük meg: Isten előre látta, mi az, amit jó eltűrünk, s a bajaink nem az Ő jóváhagyása nélkül szakadnak ránk. S ez a tanítás nagyon messzire kiterjed, habár inkább a tapasztalatban rejlik, mintsem a róla szóló beszédben. Mert hosszasan évelhetünk [céltalanul], de a fő dolog az, hogy mindegyikünk a maga szükségletei szerint húzzon hasznát belőle. Azonban hogyan? Biztos, hogy az életünk nagyon rövidnek tűnne a számunkra, ha nem lenne kitéve megannyi hiányosságnak, mert amíg teljesülnek a kívánságaink és nyugalomban vagyunk, addig mindenki képes megvallani, hogy az életünk semmi, s olyan rövid, amennyire csak lehetséges. De ha a végtelenül sok nyomorúságra gondolunk, amivel tele van, s amint kikerülünk az egyik nyomorúságból, máris egyenest a másikba kell lépünk, s újrakezdeni az egészet: ez a hosszas epekedés teljesen elfáraszt minket. Ezért forduljunk az itt elhangzottakhoz, nevezetesen, hogy Isten megszabta az időt, s Ő az, Aki majd elvisz minket, ahogyan jónak látja. Akkor meg kell elégednünk azzal a mértékkel, amit Ő ad nekünk, jól tudva, hogy Ő ismeri, mi illik és hasznos a gyengeségünkhöz. Mert nem örökké fogunk itt sorvadozni: vége fog szakadni akkor, amikor Isten kiemel ebből a földi vándorlásból (2Kor4:17), s elhív az Ő örök nyugalomába, aminek soha nem lesz vége, s ott idő sem lesz. Továbbá, amikor Isten meglátogat minket, s mi mindannyian egyenként eltűrünk valamiféle szükségletet, vagy valamiféle büntetést, ismerjük el ekképpen: Nos, igaz, hogy ha ez a dolog örökké tartana, szükségszerűen elcsüggednénk. De Isten ismeri a véget, amit nekünk szán: megígérte, hogy nem maradunk örökké a teher alatt. Várjunk tehát, amíg kinyújtja felénk a kezét a bajainkban és legyünk abban biztosak, hogy a megfelelő időben gondoskodik majd rólunk. Íme, miképpen kell ezt a leckét a magunk hasznára alkalmazni. Közben pedig látjuk, hogy Jób csekély hasznát húzott belőle. Ezért annál inkább ügyelnünk kell rá, hogy egy olyan mondatot, amit Isten a tanításunk céljából helyezett az elménkbe, ne használjuk pont az ellenkezőjére. Amikor a Szentírást olvassuk, ha bármi vigaszt akarunk abból meríteni, vagy ha a bánatunkat akarjuk

azzal enyhíteni, mi teszünk? Ó, látjátok, hogy itt a vigasz, amit Isten a gyermekeinek nyújt, de én teljesen meg vagyok fosztva attól: úgy tűnik, Isten azért vidítja fel a kegyeseit, hogy engem a kétségbeesésbe kergessen. Látszólag ez a helyzet: mi másra gondolhatnék, mint hogy végleg meg vagyok fosztva a kegyelmének minden reménységétől? Látjátok, miképpen viselkedünk rendszerint ebben a dologban. Habár Isten olyan kedvesen csalogat, amennyire csak lehetséges, s habár megédesíti minden nyomorúságunkat és bánatunkat, mi mindazt eltaszítjuk magunktól és nem törekszünk másra, csak a bennünk levő betegség táplálására, s önmagunk teljes megfosztására Isten kegyességétől és arra, hogy jó messzire kerüljünk attól. Látjuk, hogy ez szakadt Jóbra: ezért ne gondoljuk furcsának, ha hasonló kísértéseknek vagyunk mi is kitéve. Na és? Orvosolnunk kell és Istenhez imádkozni: adj meg nekünk a bölcsesség lelkét, hogy tudjuk, miképpen fordíthatjuk a magunk hasznára és javára mindazokat a figyelmeztetéseket, amiket Ő ad nekünk. Most pedig térjünk rá annak elemzésére, ami itt hangzik el. Jób ezt hozza fel: *most akkor hogyan? Vajon nincs az embernek a Földön megszabott ideje?* Igaz, hogy ideleenn az emberek szegény és nyomorult teremtmények, de utóbb mégis örvendezhetnek bizonyos módon, látva, hogy Isten nem örökre tartja itt őket. Íme, a dolog, ami a legjobban képes minden szomorúságot enyhíteni, amit csak eltűrünk a Földön. De most (mondja), Isten nem vet véget a kínjaimnak. Íme, miképpen panasolja Jób, hogy az ő állapota rosszabb mindenki másénál. Mintha azt mondaná, hogy Isten mértéktelenül ostoroz engem, mert nem mutatja, hogy ki akar emelni azokból a nyomorúságokból, melyek rám nehezednek. S ez az, amit korábban már említettem: nevezetesen, hogy általánosságban jól megvallhatjuk, milyen jó oka van annak, hogy megannyi nyomorúságot kell eltűrünk. S minden ember mondhatja, hogy igen, ugyanabban az állapotban és ugyanazzal a céllal születünk, s nem szabad mást gondolnunk, mint azt, hogy az ember már a születésétől kezdve annyi nyomorúságot és annyi ínséget cipel magával, hogy még látni is szájalmas. Azt mondom, ezt jól elismerhetjük általános kifejezésekkel, de amint Isten ránk sújt, úgy véljük, ezt mérték nélkül teszi. Látjuk tehát, melyik pontra jutott Jób. Azt is látjátok, miért mondtam, hogy az idő kijelölése nem a mi vágyainktól függ, hanem Isten megítélésére tartozik. Ha Jób (anélkül, hogy az indulata elragadta volna) jól fontolóra veszi, amit mondott, akkor biztos, hogy nem beszélt volna hibásan. Miért? Mert az ember ideje előre megszabott. De Jób tévedése abban rejlik, hogy ő maga akar a bíró lenni, s közben elszakítja a tekintélyt Istentől. S itt látjuk, hogy mi ugyanazt tesszük hasonló helyzetben. Igaz, hogy nem szándékozzuk megfosztani Istent az Ő hatalmától, s nem is akarjuk magunkhoz ragadni a jogot és a tekintélyt, amivel felettünk rendelkezik: ezt nem mondjuk. De közben ugyanúgy, mintha megtennénk, ha nem vagyunk türelmesek és nem tartjuk fogva az indulatainkat a megpróbáltatásaink során, akkor azt mondjuk: Nos, Uram, a Te kezében vagyunk, s nem szabad szűken mérni Téged, vagy szemrehányást tenni Neked, s azt mondani, hogy ezt vagy azt kell megtenned. Hanem mivel megmondtad nekünk, hogy Te véget vethetsz a nyomorúságainknak, sőt, boldog és kíváncsi véget biztosíthatsz azoknak: Uram, türelemmel várjuk az, amit megígértél nekünk. No, ha ilyen az elménk beállítottsága, akkor tiszteljük majd Istent úgy, ahogyan megérdemli. De ha kapkodunk, ha hirtelenkedünk, ha összevissza szórjuk a panaszainkat ez mondva: mi lesz ebből? Úgy látszik, Isten soha nem vet véget a nyomorúságainknak. Azt mondom, ha ezt tesszük, az ugyanaz, mintha Istent letaszítanánk a trónjáról és nem tőrünk, hogy többé bármiféle tekintélye is legyen felettünk. Íme, miképpen jár el Jób ebben az esetben. Igaz, hogy türelmes, bármerre is megy a világ, de mégis keveredik abba némi hiba, mert a kegyesek türelme nem mindig olyan tökéletes, mint kellene. Látva, hogy Jób is mulasztott a maga részéről, vajon nekünk nem kell elgondolkodnunk magunkról, akik ugyanolyan törekenyek vagyunk, mint ő, vagy még annál is jobban? Jegyezzük hát meg jól: valahányszor csak ostorozni fog minket Isten, legyen bár a nyomorúság keserves és hosszadalmas, s noha nem látjuk, hogy meg kíván szabadítani minket, nekünk még sem szabad Jób példáját követnünk és azt mondanunk, hogy micsoda? Isten a folytonos kínok között hagy itt engem, s látja, hogy a kínjaimnak vége-hossza nincs. Ehelyett tápláljuk magunkat a

reménységgel, és (mint említettem) jusson eszünkbe, hogy az idő meghatározása nem a vágyaink szerint történik, hanem Istennek kell azt elrendelni úgy, ahogyan jónak látja. S ha először nem is látjuk a nyomorúságaink végét, hanem úgy tűnik, még többet kell eltűrnünk, ne szűnjünk meg ízlelni azt a jóságot, amit Ő ígért meg nekünk. Mert Isten ígéretei a halál sötétségéhez fognak minket vezetni, s ott ad nekünk világosságot azért, hogy mindig reménykedjünk valamennyire: egy napon majd megszabadít minket a nyomorúságainkból. S itt látjuk, miért mondta szent Pál, hogy noha itt-ott szorongattatunk, sőt mondhatni mindenek a szemetjévé lettünk, mégsem maradunk abban az állapotban, mert Isten majd Magához gyűjt minket, hogy egyesüljünk Vele és örökké éljünk (2Thessz1:7). Íme, miképpen kell hasznat húznunk Isten minden nekünk tett ígéretéből, hogy még a nyomorúságaink közepette is ízlelhessük azokat. Most azonban térjünk rá arra, amit Jób hozzászól. Hasonlatokat használ annak kifejezésére, mit ért az idő kijelölése alatt, amit említett. Mert (mondja) nézzetek rám, a szegény jobbágyra vagy rabszolgára (mert nem olyan szolgálókról, béresekről vagy az emberek olyan szolgálatáról beszél, amilyenek manapság, hanem a rabszolgákról), majd utóbb hozzászól a szerződött szolgálókat (akiket bérért foglalkoztatnak) – nézzetek tehát *a szolgálóra, aki az árnyékok, azaz az éjszakai nyugalom után vágyakozik*, mivel soha nem szűnik meg egész nap munkálkodni. Nagyon jól van tehát, ha egy ilyen az árnyékokra vágyik. A béres is vágyik a napi munkájának végére, s ha egy hónapra, vagy többre, illetve kevesebbre vették fel, várja a szolgálata végét, hogy megpihenhessen. De ami engem illet (mondja), nincs se nyugalmam, se szabadulásom. *Amikor lefekszem ezt mondom: hogyan érem meg a reggelt? S mikor kelek fel megint?* Amikor felkelek reggel, a nap egy egész évnyi hosszúságúnak tűnik nekem. Látva, hogy ebben a helyzetben vagyok, jól megmutatkozik, hogy Isten nem elégedett meg a gyötréssel csak a szokásos módon, hanem úgy akart lesújtani rám, hogy az se tudjam, mit teszek vagy mit mondok. Ezt panaszolja Jób, azt mondva, hogy a nyomorúsága szélsőséges és nem közönséges, ezért nincs ok rá, hogy bárki ezt mondja neki: látod, hogy amíg az emberek ebben a világban vannak, sok nyomorúságot kell eltűnniük. Te megtapasztaltad ezt és tudod, miképpen szokott Isten eljárni ebben a dologban. Isten azonban (mondja Jób) minden erejét bevetette ellenem, ezért úgy tűnik, teljességgel a porba dönt. Amikor pedig másokhoz hasonlítom magam, akiket szintén megjobbít, a pokol fenekén látom magam, de nekik még van némi reménységük a segítségre, hogy majd megszabadulnak a nyomorúságaikból. S itt meg kell jegyeznünk, amit korábban már említettünk: Jóbot nemcsak a testi bajok sújtották, hanem a fő bánata az volt, hogy úgy érezte, Isten ellene van. S ezért teszi hozzá azt, ami rögtön ez után következik. Íme (mondja) a húsom a csontomhoz tapad, s *a bőröm teljesen összezúzódott*, mondhatni megrothadt. Ezért olyan vagyok, mint egy szegény, elhagyatott gazfickó, mindemellett mégis pont úgy múlik és suhan tova az életem, *mint a szövőszék vetélője*, mely olyan gyorsan mozog, hogy az ember nem is észleli, s a mozgékonyt magát sem képes megmérni. Ugyanez a helyzet az életemmel is (mondja), amikor felkelek, teljesen elképedek, így nincsen se könnyebbégem, se nyugtom sem éjjel, sem nappal. S noha Jób testileg is szenvedett, az a kísértés, amikor Istent a Bírójának érezte, Aki a kínpadon tartja őt, sokkal fájdalmasabb volt a számára, mint minden testben elszenvedett mártíromsága. S itt azt is látjuk, miért kínozza magát mostanáig, s ez az a dolog, amit jól meg kell jegyeznünk. Mert nagyon kevesen tapasztalták meg ezeket a lelki csatákat, ezért nem tudták, mit is jelent: idegen nyelv volt a számukra. Amikor Isten ezen a módon látogatja meg őket, akkor a végletekig kétségbeesetteknek látjátok mindegyiküket, mivel nem ízlelték meg ezt a tanítást a megfelelő időben és helyen. Gondolkodjunk hát el rajta és jegyezzük meg, hogy ha minden minket érő megpróbáltatás kemény és unalmas a számunkra, akkor is tudnunk kell, hogy ezke semmiségek azzal a lelki fájdalommal szemben, amit azok tűrnek el, akikre Isten ítéletei nehezednek akkor, amikor Ő goromba velük, s a haragja és a bosszúja némi jelét mutatja nekik. Emiatt fogjátok majd őket annyira megdöbbeneteknek látni, hogy semmiféle vigasztalás sem lesz képes felvidítani egyiket sem, hacsak Isten ennek érdekében nem cselekszik valami rendkívülit. S miért? Mert minden

nyomorúságunkban, ha Isten engedi, hogy visszatérjünk Hozzá, így segítségül hívhatjuk Őt azzal a reménységgel, hogy a végén majd megkönyörül rajtunk, akkor biztos, hogy minden gondunkat és bajunkat Őrá vethetjük, ahogyan a Szentírás mondja. Így a megpróbáltatásaink édesek és kedvesek lesznek a számunkra, ha ezen a módon Istenhez járulhatunk. De ha egyszer megfogan bennünk a bizalmatlanság, ami becsapja az ajtót, s Istent az ellenségünknek képzeljük, s úgy véljük, üldöz bennünket, ezért csak idővesztés és hiábavalóság Őt segítségül hívni, az pontosan olyan, mintha máris a pokol feneketlen örvényében lennénk. S részben Jób is idáig jutott, bár nem teljesen, jóllehet megtapasztalta ezt. Amikor ezt látjuk, legyünk benne biztosak, hogy Isten még többet is ránk küldhet annál, amennyit küldött, s ha kímél minket, azért teszi, mert ismeri a gyengeségünket. Mert az Ő akarata az volt, hogy Jóbot a végletekig próbára tegye. Ha nem alkalmaz oly szigorú próbatételt velünk szemben, az a végtelen jóságának köszönhető. Közben mindazonáltal mindenki készítse fel önmagát, hogy képes legyen ilyen kísértést kiállni, ha egyszer szembesül vele. S noha mondhatni ide-oda hányódunk a hullámokon, ne veszítsük el a bátorságunkat az efféle kísértésekben, látva, hogy Isten megtartotta a szolgáját, Jóbot, sőt vissza is húzta, amikor már úgy tűnt, hogy végleg elsüllyedt és elnyelte a feneketlen mélység. Értsük hát meg: valahányszor ilyen örvényekbe kerülünk, végül ismét ki leszünk húzva azokól, ezért Isten keze tart meg minket. Látjuk tehát, miképpen kell felkészülnünk a csatára, hogy ne csüggedjünk el, ha efféle kísértések érnek utol. S noha úgy tűnik, hogy minden csapás ledönt minket, mégis remélhetjük, hogy Isten majd megsegít, amit a megfelelő időben fog megtenni, ahogyan a szolgájával, Jóbbal is tette. Továbbá, mivel jó hosszú ideje szenvedtünk, Isten pedig engedte a szenvedéseket még tovább folytatódni, főleg akkor, ha úgy képzeltük, hogy lassan véget kell érniük, ezért a dolgok odáig jutottak, hogy pont az ellenkezője látszik, és mi soha nem szabadulunk meg ezektől. Ennek ellenére álljunk ellene ezeknek a kísértéseknek, amikor a szemünk elé kerülnek és legyünk biztosak abban, hogy Isten jól tudja, miképpen kell elrendezni az időket és az időszakokat, s ennek megtétele Őrá tartozik. Ezért minden dolgot az Ő jóakarata kell bízni és az Ő kezébe letenni. Íme, mondja Jób, azt kerestem, hogy hol a vége a nyomorúságaimnak. Nos, mi ugyanúgy kereshetjük ezt. Mert Isten nem annyira szigorú velünk, hanem eltápi, amíg törvényesen mondjuk: meddig (vagy milyen hosszán) fog ezt tartani? Annak megfelelően, ahogyan Dávid beszél erről oly sokszor (Zsolt13:2, 79:5). De mikor a bajaink végét keressük, tanuljuk meg azt is, hogy ne legyünk túlságosan kapkodók. Ellenkező esetben ugyanis összezavarodunk. Mit kell hát tennünk? Csukjuk be a szemünket a mostani dolgok előtt és imádkozzunk Istenhez, hogy engedje meglátnunk a véget, ami rejtve van a test és a saját vélekedés előtt. Azt mondom, imádkozzunk hozzá, hogy megláthassuk ezt és teljes mértékben az Ő jóakaratahoz igazodhassunk. Mert az egyetlen orvosság a remény és a türelem táplálása. Ha pedig azt látjuk, hogy a nyomorúságaink hosszak és Isten nem mutatja meg, miféle módon ad majd kiutat, csukjuk be a szemeinket és mondjuk: Jól van Uram, ha szegény, vak lélekként tartasz a sötétségben? De közben hol van az én vigaszom? A vigaszom az imádkozás Istenhez, hogy adjon nekem szemeket, melyekkel nemcsak a mostani dolgokat látom, hanem hit által megismerhetem a most előttem még rejtett dolgokat is. Íme (mondom), miképpen kell eljárunk: ne mondjuk Jóbbhoz hasonlóan, hogy nem maradt orvosság a számomra, mert az az ember, aki így beszél, bizonyos módon már a kétségbeesésben van. Nemszabad ugyanis korlátoznunk Isten hatalmát, még ha a dolog nekünk lehetetlenségnek látszik is. Jób ezt mondta: *Amikor lefekszem, azt kérdezem, mikor kelek fel ismét?* Jegyezzük meg, hogy ez annak megmutatása végett van leírva, hogy a lelkiismeret, amire Isten ítéletei nehezednek, mindig zavart és egyfajta agóniában van. Íme, miképpen beszél Mózes Isten félelmetes bosszújáról szólva azok ellen, akik továbbra is akarattal engedetlenek Isten törvényével szemben (5Móz28). Az életed (mondja) egy hajszálon függ majd. Reggel azt mondd: ki éltet engem estig? Jób azonban itt arról a kísértésről beszél, amit ő maga érzett, azaz, hogy úgy gondolta, az éjszakák túl hosszúak, a napok fárasztóak – annak megfelelően, ahogyan mondja: egy nap hosszabb nekem, mint egy egész év, sőt az ember egész élethossza,

s nem teszünk mást, csak sorvadozunk, és nemcsak néhány közönséges nyomorúságban, hanem borzalmas kínokban senyvedünk Isten keze alatt. Most, amikor látjuk, hogy ez a kísértés utolérte Jóbát, folyamodjunk az általam említett orvossághoz, azaz, jusson eszünkbe, hogy Isten saját terhe rendelkezni velünk és minden nyomorúságunkkal. Így tehát hosszúnak tűnik nekünk az idő? Imádkozunk Istenhez, hogy gondoltassa át alaposan velünk mindazt, amit tett. Mert ellenkező esetben mi mást tennénk, mint Jóbhoz hasonlóan provokálnánk Őt? Nem azt jelenti ez, hogy így akarta, de közben nem szűnt meg hibáztathatónak lenni azokért a szavakért, melyek oly meggondolatlanul hagyták el a száját, s amiket Isten ellen szólt oly módon, mintha le akarta volna köpni Őt. Ezért fordulunk vissza ismét és mondjuk: most akkor hogyan? Neked kell megszabni az időket? Az nem a te Istened kezében van? Elveszed Tőle a hivatalát? Mit akarsz te cselekedni, nyomorult teremtmény? Hová jutsz, ha efféle dolgot veszel magadra? Vajon nem törőd majd a nyakad, ha így felemelkedsz a felhők fölé szárnyak nélkül? Tanuljunk hát meg alázatosan járni, s Istenhez imádkozni, hogy mindent jól fogadjunk, amit csak elrendel a számunkra, továbbá engedjünk mindannak és mondjuk: Uram, Te igaz és bölcs vagy minden dolгодban. Ezért add meg nekünk annak kegyelmét, hogy ne hagyjunk fel az imádkozással Tehozzád, valamint a dicsőség megadásával Neked, s fogadjunk mindent értékesnek, ami Te küldesz ránk, még ha a testnek nehéz és keserves is azt eltűrni. Látjátok tehát, mit kell ebből a szövegrészből megjegyezni. Továbbá, amikor azt mondja, hogy *a napjai gyorsabban múlnak a szövőszék vetélőjénél*, akkor itt némi ellentmondás látszik. Ha bárki azt mondja, hogy Jóbát elragadták a mámorító indulatai, nagyon jó, van benne valami. De nincs ellentét, ha jól megfigyeljük, hogy az itt szereplő hasonlat Ezékiás Ézsaiás könyvében olvasható énekébe is (Ézs38:12-13) jól beleillik, s azt hivatott megmutatni, hogy amikor az emberre Isten keze nehezedik, azt sem tudja többé, hol van. Mert jóllehet sok nehézséget tűrünk el, mégis számolunk az életünkkel. De ha Isten gyorsan űz bennünket, akkor mondhatni nehézfejük leszünk, s nem élünk tovább úgy, ahogyan szoktunk, hanem végleg kétségbe esve ezt mondjuk: Mi lesz most? Nem múlhatna el gyorsan ez az időszak? Látjátok tehát, mit jelent ez a hasonlat és mit értett alatta Jób, amikor azt mondta, hogy az élete úgy múlik, mint a szövőszék vetélője. S miért? Mert érezte, amint Isten keze olyan fájdalmasan nehezedett rá, hogy csak sóhajtozni és siránkozni tudott és ezt mondta: mi történik? Mikor lesz vége? Látjuk tehát, mire gondolt Jób, sőt, közben olyan félelem és fájdalom borította el, hogy az mondhatni a feje búbját is elborította, mert Isten mintegy a kőpadon tartotta őt és látszólag nem tartott mértéket a megbüntetésében. Így kell hát alkalmaznunk ezt a hasonlatot. S ez arra figyelmeztet, hogy imádkozunk Istenhez a megpróbáltatásaink során: adjon némi pihenőt, hogy önmagunkra és Órá gondolhassunk. Önmagunkra, mondom, azért, hogy megismerjük a bűneinket és fontolóra vegyük, mennyi időt vesztegettünk el az életünkben, hogy végül ne találjuk furcsának, ha Isten ostoroz és bosszant minket. Mert életünk legnagyobb részében a magunk kedvében járunk, sőt Isten ellen szállunk síkra. Ezért van nagy szükségünk arra, hogy imádkozunk Hozzá: ébresszen fel minket, s adjon nekünk haladékat a hibáink alapos vizsgálatára. Aztán gondoljunk Rá. Ezt azonban nem tehetjük meg, ha nem kapunk némi nyugalmat és némi élénkítést. Mert amíg annyira elégedetlenek vagyunk, hogy a zablát harapdáljuk, addig lehetetlenség Istenhez járulnunk, hogy a jóságában vigasztalódjunk, amit kész velünk megéreztetni. Ezért kell imádkoznunk Hozzá, hogy tartson minket ámulatban, ha az elménket nyugalomban és békességben akarjuk tartani a bajok közepette, amik ránk szakadhatnak. S ez nem tehető meg, hacsak nem áll mellettünk Jézus Krisztus, hogy Benne legyen némi vigasztalásunk annak megfelelően, ahogyan Ő Maga is mondta: Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelteketek, és én felfrissítelek titeket, ti pedig megnyugvást találtok a lelkeiteknek (Mt11:28). Valahányszor tehát Isten ostoroz minket, határozzuk el, hogy Hozzá fogunk imádkozni, hogy szívünket és elménket fordítsa a mi Urunk Jézus Krisztushoz, hogy megtalálhassuk Benne azt a nyugalmat, amiről beszél. Amikor pedig megtaláltunk, tartson az meg minket oly módon, hogy Isten büntetéseit és fenyítéseit megalázkodással fogadhassuk

Előtte, hogy a jóakaratahoz hajlíthasson minket, így ne kételkedjünk abban, hogy végül majd megsegít és kegyesnek mutatkozik irántunk. Íme, mondom, így kell vigasztalódnunk a nyomorúságok és megpróbáltatások közepette, amiket ebben a világban kell eltűrnünk, várva az áldott vigaszra, amit Isten most az Igéjével kínál nekünk, s amit egy nap majd teljes tökéletességben fogunk élvezni, amikor elvisz minket innen Önmagához.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse velünk ezeket jobban, mint az eddigiekben, sőt oly módon, hogy rögtön megszégyenüljünk miattuk és olyan buzgóságtól érintve járuljunk Hozzá, hogy Atyánknak és Megváltónknak érezve Őt, teljes mértékben a jóságára bízunk magunkat. Ő pedig erősítsen meg minket egyre jobban és jobban az Iránta való bizalomban, míg el nem jön az idő, amikor megszabadít, de nemcsak az evilági nyomorúságoktól, hanem a bűn rabszolgaságából is, és elhív a mennyei dicsőségébe, amivel most csak remény szerint rendelkezünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne egyedül csak nekünk, hanem a világ minden népének és nemzetének stb.

A huszonnyolcadik prédikáció, ami a második a hetedik fejezetről

Jób7:7-15

7. Emlékezzél meg, hogy az én életem csak egy lehellet, és az én szemem nem lát többé jót.

8. Nem lát engem szem, a mely rám néz; te rám veted szemed, de már nem vagyok!

9. A felhő eltűnik és elmegy, így a ki leszáll a sírba, nem jó fel többé.

10. Nem tér vissza többé az ő hajlékába, és az ő helye nem ismeri őt többé.

11. Én sem tartóztatom hát meg az én számát; szólok az én lelkemnek fájdalmában, és panaszkodom az én szívemnek keserűségében.

12. Tenger vagyok-é én, avagy czethal, hogy őrt állítasz ellenem?

13. Mikor azt gondolom, megvigasztal engem az én nyoszolyám, megkönnyebbíti panaszolkodásomat az én ágyasházam:

14. Akkor álmokkal rettentesz meg engem és látásokkal háborítasz meg engem;

15. Úgy, hogy inkább választja lelkem a megfojtatást, inkább a halált, mint csontjaimat.

A Szentírás gyakran elmondja nekünk, hogy Isten a törekenységünkre tekintettel könyörületes, mert nem szabad azt gondolnunk, hogy bármiféle bennünk rejlő érdemekért az, mivel ilyesmi nem létezik. Akkor ha Isten megkímél és könyörületes hozzánk, azt leginkább a szűkölködés miatt teszi, amiről tudja, hogy megvan bennünk, semmint más okból, ahogyan meg van írva: figyelembe veszi, hogy az emberek olyanok, mint a fű, elhervadnak és elszáradnak (Zsolt103:14-15). Az emberek csak test (azaz mondhatni romlás) és lélegzet, azaz mondhatni szél, ami elillan és szertefoszlik anélkül, hogy valaha is visszatérne (Zsolt78:39). Látva tehát, hogy a Szentírás teszi ezt a bizonyosságot nekünk, az imáinkban is a szemünk előtt kell tartanunk, mert ebből a célból beszél róla a Szentlélek. Tartsuk hát észben, hogy ha Istent könyörületre indítjuk, nem szabad azt feltételeznünk, hogy azt kiérdemeltük Tőle, vagy van bármiféle kiválóság a természetünkben vagy a személyünkben. Mindezeket a dolgokat el kell vetnünk, mert nem járhatunk el másképp, csak annak elismerésével, hogy Ajaj, Uram, mi más vagyok én, mit rothadás? Gyorsan elmúlok, nincs erő bennem, s az életem is csak árnyék. Amikor így beszélünk, azzal azt a figyelmeztetést követjük, amit a Szentlélek ad nekünk. De jól meg kell gondolnunk, mi módon és mi célból használunk ilyen beszédmódot: azért, hogy minden Isten dicsőségét segítse elő, s imádhassuk Őt, Előtte megalázkodva. Mert vannak, akik ügyesen mondják: Ó jaj, én csak egy hernyó vagyok, nincs más bennem, csak hiábavalóság, az életem csak füst, ami szertefoszlik. Közben nincs bennünk sem alázat, sem engedelmesség, hogy megalázkodnának Isten előtt, és elismernék, miképpen Ő az, Akire néznek mindenért. Épp ellenkezőleg, ugyanez a dolog inkább efféle panaszokra indítja őket: Most akkor hogyan? Látva, hogy Istennek hatalma van minden teremtménye felett, nem lenne hát illendőbb, ha visszaadná, amit elvett tőlünk? nem lenne illendőbb ezzel, vagy amazzal rendelkezünk? Jegyezzük hát meg, hogy amikor a Szentírás azt mondja: Isten arra tekintettel könyörül rajtunk, hogy mennyire törekenyek vagyunk, s az életünk is kevesebb a semminél, azt nem azért teszi, hogy alkalmat adjon a zúgolódásra és a dühöngésre önmagunkban, amiért az állapotunk olyannyira megvetendő, és nincs bennünk semmi, amivel henceghetnénk, hanem minden inkább csak zűrzavar. Hanem inkább azért, hogy megtudjuk: miképpen nem viszünk semmit Istennek, amiért kegyesnek kellene lennie. Közben pedig, ha bármit keresne (nem is tudom, mit), ami miatt szeretnie kellene minket, egyáltalában semmi sem találna, ezért végül le kellene valamennyiünket ráznia. Mit kell hát tennünk? Mert ameddig Isten látja, hogy több mint

nyomorultak vagyunk, könyörölnie kell az állapotunkon, fontolóra véve, hogy a bölcsességünk merő ostobaság, és semmi erény sincs bennünk, csak hamisság és gonoszság. Tudva tehát, hogy Isten megfoszt minket minden dicsőségtől, legyünk biztosak abban, hogy Ő nem akarja, hogy bármit magunknak merészeljünk tulajdonítani, s bármiféle érdemet vigyünk az Ő jelenlétébe ezt mondva: Uram, miért nem vagy kegyes irántam? Mert megtettem ezt meg azt, és ez van meg bennem. De csukjuk be a szánkat minden érdemességünket illetően, s legyünk biztosak abban, hogy egyedül Isten ingyenes kegyelméből kell italt merítenünk. Látjátok tehát, miféle szándékkal kell felidézni minden nyomorúságunkat: nem a panaszkodás, vagy a zúgolódás végett Isten ellen, hanem hogy megalázkodjunk és végleg lealacsonyodjunk, hogy egyedül Isten dicsőíttessen, s kiderüljön, hogy amikor jót tesz nekünk, azt nem azért teszi, mert mi készítetjük rá, illetve mert bármit talál bennünk, ami Őt erre kötelezi, hanem mert megkönyörül rajtunk, látva, hogy mennyire törékenyek vagyunk, s az életünk semmiség. De most térjünk rá az itt olvashatókra. *Emlékezz rá, hogy az életem semmiség.* A kérés jó, amikor Jób ezt mondja Istennek: Uram, én kínokat szenvedek itt, ó bárcsak tetszene neked engem megvigasztalni. S miért? Mert tudod, mi vagyok én, s miféle az én természetem. Amikor Jób ezzel hozakodik elő, az jó és szent kérés, sőt, tényleg helyes kívánság. Természetesen jó volt a szándéka, ezért nem mondható, hogy túl messzire ment volna, mint azt majd látjuk a soron következőkből. Ezért jegyezzük meg, hogy a törékenységükkel előhozakodva Isten előtt nem elegendő csak megalázkodnunk, s megvallanunk, hogy nincs semmink. amivel megsegíthetnénk magunkat, hanem meg kell bennünk lenni a mértékletességnek annak megvallásához, hogy Isten igazságos velünk, amikor ebbe az állapotba juttat, még ha nem is látjuk annak okát. S noha elrejtette a titkokat előlünk, mégsem szabad pörlekednünk Vele, s nem lehet bennünk elégedetlenség, mintha túlságosan nagy elnyomásban lenne részünk, hanem azzal kell magunkat megzabolázni, hogy Istennek jogos oka van, amiért ebbe az állapotba juttatott, mert mindenféle nyomorúsággal és megpróbáltatással fedezhetjük magunkat, S miért? Azért, hogy megtartsa minket a bámulatban és az alázatban Vele szemben, s ne legyen meg bennünk az említett vakmerőség és gögös felfuvalkodás. Ezért teszi hozzá Jób, hogy *az ő élete semmi, s ő már nem tér vissza ismét jót látni*, azaz úgymond örömet lelteni azokban a dolgokban, amiket Isten ebben a jelenvaló életben ad az embereknek. *A látó szeme* (mondja) *többé már nem lát engem*, azaz többé már nem leszek itt. Végül pedig az ember a felhőhöz hasonlítja. Látjátok, miképpen foszlik szét a felhő, s az ember nem mondhatja meg, hogy hová tűnik, s visszatér-e a korábbi állapotába. *S ugyanígy van a sírba szállókkal is, akik nem kelnek fel többé.* Jób itt az emberi élet törékenységéről beszél. S teszi ezt abból a célból, hogy Isten ne bánjon vele olyan szigorúan, ahogyan majd megint mondani fogja egy másik szövegrészben: Mi vagyok én Uram, hogy ki kelljen nyújtani a kezdet ellenem? Mintha azt mondaná: Uram, egy árnyék ellen fogsz harcolni? (Jób7:20)

Az ember azonban furcsállhatná, hogy Jób a halálól beszélve nem hagy több reménységet sem magának, sem az egész emberiségnek. Mintha valaki azt mondaná, hogy a halálban elpusztulunk és megsemmisülünk, és soha nem leszünk többé helyreállítva. Mert azt mondta, hogy az ember, akit egyszer a koporsójába fektettek, ott marad és soha vissza nem tér. Úgy tűnik, Jób úgy beszél itt, mint egy hitetlen, akinek nincs igazi vallása és soha bele sem kóstolt abba. De fontolóra kell vennünk, hogy ezen a helyen önmagában véve beszél az emberek haláláról, ahogyan a Szentírás is nagyon gyakran használja ezt a fogalmazásmódot máshol. S nem szabad furcsállnunk, hogy Jób is ezen a módon beszélt: azért, hogy a Szentlélek taníthasson minket. Napjaink dolgai nem voltak megírva Jób korában, de Isten mégis belevéste mindazokat a dolgokat a kegyeseinek szívébe, amik manapság már meg vannak írva. Sőt, Isten még ma is érezteti velünk ugyanezeket a szívünkben, s bevési oda ugyanazt az saját ujjával, azaz a Szentlélekkel. Térjünk hát vissza a szakaszra, amit már érintettem, azaz ahol a Szentlélek azokról a csatákról beszél, melyek a természetünkben zajlanak anélkül, hogy megragadnánk Isten jóságát, ami felülről jön. De hogyan? Már utaltunk egyes részekre, ahol ezt olvassuk: az

ember csak lehelet, vagy szél, ami elszáll és többé nem tér vissza. Látszólag az oktan állatokhoz hasonlítja az embert. S valóban pont olyannak kell lennie, ha Isten nem veszi a kezébe. Hiszen honnan származik a lelkünk halhatatlansága, mint abból a különleges kegyből, hogy Isten hordoz minket? Szent Pál azt mondja, hogy egyedül csak Isten halhatatlan (1Tim6:16). Mi mulandók vagyunk, nem teszünk mást, csak halványulunk, s micsoda a mi lelkünk? Még maguknak a mennyei angyaloknak is halandóknak kell lenni, mivel azonban Isten lehelte beléjük a saját erejét, ezért fenn kell maradniuk Őbenne. Ő az, Akitől (azt mondom, még) az angyalok halhatatlansága származik, s nekünk is ugyanabból a forrásból kell merítenünk annak megfelelően, ahogyan meg van írva a zsoltárokból, hogy Uram, Benned van az élet forrása és a Te világosságod által látunk világosságot (Zsolt36:10).

Most már látjuk, miképpen kell értékelnünk az embereket önmagukban: nincs bennünk más, csak halálos jelleg, amint az meg van írva egy másik mondatban a száznegyedik zsoltárban (Zsolt104:29-30). Uram, Te elveszed a Lelkedet, s minden dolog megromlik és semmivé válik. Nos, amikor a Szentírás ezen a módon beszél, azzal nem a feltámadás reménységét akarja tőlünk elvenni, s azt sem akarja, hogy úgy gondoljuk, nem vagyunk halhatatlanok. De mindig ennél a pontnál kell kezdenünk, nevezetesen a gyengeségünk ismeretével, s aztán lépésről-lépésre kell megismernünk azt, amit Isten helyezett belénk. Mik hát az emberek? Szél, füst. Mivel azonban Isten lehelt belénk folytatódó erőt, ezért vagyunk halhatatlanok. Továbbá Istennek kell megszilárdítania azt, amit egykor belénk helyezett, mert ha nem tartaná azt fenn kegyelem által, akkor minden megromlana. S főleg a *legfőbb pontig* kell eljutnunk, azaz a feltámadásig, ami meg van nekünk ígérve. S hol fogjuk azt megtalálni? Nem a saját természetünkben, hanem a világ fölé kell emelkednünk és meg kell értenünk, hogy nincs más, csak az egyedüli Jézus Krisztus, Aki a valódi tükör, amiben ezt a dolgot szemlélhetjük. Látjuk tehát, hogy Isten ismét felemel majd minket a dicsőségbe, s kilöki belőlünk a romlást és a rothadást, amikben most járunk, s amiben (örökké) kellene élnünk, ha nem lenne ehhez rendkívüli orvosság, amellyel segít a helyzeten. Látjuk tehát, miképpen kell Jézus Krisztushoz járulnunk, tudva, mire kell néznünk, amikor reméljük, hogy az utolsó napon fel leszünk támasztva. Valóban, szent Pál is bizonyos, a természet közönséges rendjétől kölcsönzött hasonlatokat használ a feltámadás megmutatásához (1Kor15:36). Mint amikor elmondja, hogy a gabona- és egyéb magvakat miképpen vetik el a földbe, s ott megrothadva miképpen kelnek ki ismét. Nos, mondja, az emberek elvetik a pusztá magot, de utóbb ugyanaz nő ki a rothadásból, amin az első átesik. Íme a feltámadás jelképe és képmása. De ez még nem ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy itt látjuk a feltámadást. Csak annak megmutatására szolgál, hogy a hitetlenek hálátlanok és túllottak Istennel szemben, amikor azt vitatják, miképpen lehetséges a testeinknek ismét feltámadni, miután megrothadtak és porrá lettek. Ha az efféle olyan bölcsek lesznek a saját önteltségükben, hogy csak úgy öntik magukból a kifinomult koholmányaikat, s aztán arra a következtetésre jutnak, hogy Isten számára lehetetlenség minket ismét feltámasztani, szent Pál megmutatja, hogy az efféle emberek rosszindulatúak, és nem más, mint a saját hálátlanságuk fordítja el őket Isten eme hatalmának elfogadásától, ami által azt is megígéri, hogy ismét kifogástalan állapotba hoz minket. S miért? Mert bizonyos ismerős hasonlatokat ad meg nekünk a természet rendjében, hogy biztosítson minket a jószándékaról. Így amikor szent Pál a korábban említett érvelési módot használja, az nem azt jelenti, hogy a feltámadásunk olyan lesz, mint valami természetes dolog, hanem igyekszik velünk megértetni Isten végtelen hatalmát, hogy tiszteljük és megadjuk Neki azt a dicséretet, ami megilleti. Ezért nézzünk a nekünk tett ígéretre, ami bár messze meghaladja a mi értelmünket, és nagyon furcsa a számunkra, hogy Isten újjá tesz majd, miután visszatértünk a porba. Mindazonáltal mégis helyre fog állítani, még ha semmivé is váltunk. Noha (mondom) ezt nehéz elhinni, mégis bízunk kell abban, hogy Isten képes ezt megtenni a hatalmával, ami által mindent képes megcselekedni, ahogyan ezt a filippibelieknek írott levélben mondja (Fil3:21). Folytassanak hát az emberek olyan értekezéseket, amelyeket csak akarnak, kóboroljanak el akár a pokolbeli

ördögökig, mégis biztos, hogy nem lesznek képesek szertefosztatni Isten hatalmát. Mégis, amikor a nekünk a feltámadásról tett ígérettel találkoznak, ami minden képességünket meghaladó dolog, akkor amennyire csak tőlük telik, nekilátnak Isten csodálatos hatalmát kisebbiteni, amivel Ő képes bármit megtenni. Most pedig térjünk vissza az itt elhangzottakra: *Ó jaj, Uram, többé nem látok jót, a látó szeme többé már nem lát engem, többé nem térek vissza a síromból.* Miért beszél így Jób? Vajon olyan ember ő, aki elveti Isten korábban megízlelt jóságának minden ízét a feltámadást illetően? Nem, de egyedül az embert állítja a szemünk elé, elkülönítve őt attól a kegyelemtől, amivel Isten a saját pusztája jóságából részesítette. S nekünk is ezt kell tennünk. Sőt, ez egy különleges dolog, amit érdemes alaposan megjegyezni, mert a legtöbb ember visszaél vele és nincs meg bennünk a józan ész, hogy ezt mondanák: Íme, a mi Istenünk rendkívül sok jót tett nekünk, de nekünk fontolóra kell vennünk, hogy mindenért Őrá kell tekintenünk, amink csak volt valaha is. S nagyon szükséges lecke ez a számunkra manapság is. Mert miképpen lesznek képesek az emberek megalázkodni, ha nem úgy, hogy ha egyik oldalról Isten pusztája jóságát állítják a szemük elé, ezt mondván: ez nem a sajátom, nem magamtól van ez nekem, nem a magam erejéből jutottam a birtokába, hanem Ő adta nekem kölcsön. Ezért hálát kell adnom neki, s ezzel venni fontolóra, mennyire kegyes az én Istenem hozzám, s mennyire nagylelkűnek mutatkozik irántam. Látjuk tehát, hogy Jób szavai azt fejezik ki, micsoda az ember, ha Isten magára hagyja őt. Ezért jut arra a következtetésre: *többé nem látok jót. A látó szemei többé nem látnak engem,* a síromban kell maradnom. De most tanuljuk meg fontolóra venni, mennyire mulandó és törekeny az életünk, s hasonlóképpen vizsgáljuk meg az elménkben levő összes gyengeséget is, hogy arra a következtetésre juthassunk: a semminél is rosszabbak vagyunk, ha Isten nem tart meg minket a jóságával. Mindazonáltal annak nem szabad akadályozni minket Isten pusztája jóságának felmagasztalásában, ha tudjuk, hogy az állapotunk hitvány és nyomorúságos. Azonban annál a pontnál kell kezdenünk, amiről már beszéltem. Továbbá (mint említettem), mindig észben kell tartanunk, hogy hogy noha Jób nem idegenedett el annyira Istentől, hogy elvesztette volna minden reménységét, vigaszát és türelmét, azonban mégsem szűnt meg mértéktelennek lenni. Ez pedig arra figyelmeztet minket, hogy jól nézzünk magunkba, nehogy elnyeljen a bánat, ha a saját törekenységünket túlon túl szem előtt tartjuk. S ez egy nagyon hasznos lecke, mert semmit sem kellene jobban kívánnunk, mint a megalázkodást. S miért? Mert ez az egyetlen kapu, amin keresztül kell Isten kegyelmét fogadnunk, Amíg az emberek a gög hatalmában vannak, s bármire méltónak tartják magukat, olyan bezártaknak láthatjátok őket, hogy Isten kegyelme soha nem juthat be hozzájuk. Az alázatnak kell tehát előtte járnia, s a fő vizsgálódásunknak arra kell irányulnia, mik vagyunk mi, hogy se bizalmunk, se önszeretetünk ne legyen önmagunkban. Hiszen látjátok a Sátán ravaszságát: veszi az emberek üdvösségéhez leghasznosabb és leginkább elérhető dolgot és ártalmas méreggá változtatja a számukra. Mert megtalálja a módját, hogy az embereket mondhatni oktan állatokká változtassa a nyomorúságaik ismeretével, amivel annyire feldühíti őket, hogy kétségbeesnek. Igaz, hogy az ördög (ha képes lenne) folytonosan a részegség állapotában tartana minket az elbizakodottsággal, s rávenne, hogy higgyünk a magunk csodáiban. Soha nem engedi, hogy az emberek megalázkodjanak, ettől a tőle telhető minden módon igyekszik őket eltántorítani. De mikor látja, hogy nem képes megakadályozni, hogy az emberek megalázkodjanak az állapotuk ismeretében, akkor más eszközökhöz fordul. S itt látom, hogy legyőz benneteket, mert a lábát az emberek hasára (ahogyan mondják), sőt inkább torkára teszi, s megtartja őket továbbra is azon a ponton, ahol kétségbe esnek. Emiatt kell elmélkednünk a hiányosságainkon, de legyen meg a józan eszünk, hogy miután elgondolkodtunk ezeken, ne csüggedjünk el teljes mértékben úgy, hogy közben ne ismernék el a jó dolgokat, amiket Isten tett meg értünk és helyezett belénk, s amiket folyamatosan ránk ruház együtt az orvosságokkal, melyeket azoknak a szükségeknek az enyhítése végett ad, melyek miatt megrothadnánk, ha nem lenne Isten rendkívüli jósága. Tanuljuk hát meg mindezt, hogy lélegzethez juthassunk. Látjátok, mit kell ebből a részből megjegyezni.

Majd ez következik: *Látva, hogy ez így van* (mondja Jób), *nem tartóztatom meg a szájamat. Beszélnem kell, ki kell mondanom a véleményemet, szólnom kell a bánatomról és a kínomról.* Itt látjuk azt, amit már érintettem: noha Jób meggondolása jó volt, s noha a dolog, amire itt utal, jó és összhangban van a Szentlélek tanításával, de mégsem maradt ki abból a szélsőségesség némi kísértése. Mert ezt mondta? Íme, beszélnem kell, látva, hogy nem mulasztottam el megélni egy pillanatot sem, mert túlságosan rám nehezedik Isten keze, ezért elégtételt kell vennem magamnak önmagam sajnálatával, mert nem vagyok képes megtartóztatni magam. Igaz, hogy Isten engedi, hogy kimondjuk a véleményünket. Azonban nem olyan módon, hogy abban bármiféle harag legyen, vagy hogy növelje a kínjainkat, miközben úgy véljük, hogy meg fogja azokat könnyíteni. Akkor hát? Meg van engedve azzal a szándékkal, hogy visszatérjünk Hozzá, magunkon könnyítve. Néha azok, akik beszélnek, a türelmetlenségükkel jobban megharagítják Istent, mintha teli szájjal szórnák az istenkáromlásokat. De sokan vannak, akik, noha egy szót sem szólnak, mégis tele vannak haraggal Isten ellen, sőt, jobban eltölti őket a gőg és a keserűség, mint azokat, akik beszélnek is. Látunk valakit, aki úgy harapdálja a zablát, mint az öszvér, de mégsem szól egy szót sem. De ha megvizsgáljátok a szívét, meglátjátok, hogy kész a dühkitörésre, s mondhatni heves harag tombol benne. Ha pedig lehetséges lenne Isten ellen küzdeni, meg is tenné. A másik kipakol az első nekifutásra, s megannyi gonosz szó csúszik ki belőle, de mégis annyi keserűség a szívében. De bármerre is menjen a világ, mindketten semmivé lesznek. Mit kell hát cselekedni? Ha a kínjaink fájdalmasan ránk nehezednek, kezdjünk imádkozni Istenhez, hogy tetsszen Neki megsegíteni minket ezek közepette, hogy ne foganjon meg bennünk semmiféle mogorvaság Ellene, ami minimum azt akadályozza meg, hogy tiszteljük Őt. S ezért munkálkodnunk és harcolnunk kell, mivel az emberek meg szoktak keményedni, ha egyszer megfogban bennük bármiféle akaratosság és vágy, amivel táplálják magukat. Nekünk viszont tudnunk kell, hogy ellene kell állnunk ezeknek. Zabolázzuk hát meg a vonzalmainkat és hagyjuk, hogy úgy meg legyenek kötve, mint a vadállatok. S mikor elvégeztük a bensőnkben az indulataink visszaszorítását és áhítatban tartását, legyünk biztosak abban is, hogy különbséget is teszünk és ezt mondjuk: Most akkor hogyan? Engedi majd a halandó ember megzabolázni magát, ha úgy verseng Istennel, mintha ujját húzna Vele? Akkor tartózkodjunk az Isten ellen való zúgolódás ama szabadosságától, hogy zabolátlan nyelvvvel ezt kérdezzük: Hogyan van ez? Ez Isten cselekedete? Miért bánik velem így? Nem, [ne tegyünk így], hanem oly módon alkossunk véleményt, hogy Istent mindig is tiszteljük, és valljuk meg: Ő igazságos és pártatlan, bárhogyan is bánik velünk. Ezt különösen jegyezzük meg. Ezenkívül minden panaszunkat Hozzá intézzük. Mert látjuk, hogy az emberek gyakran túllőnek a célon, azaz olyan messzire húzódnak Istentől, amennyire csak tudnak, amikor panaszkodni kezdenek vagy a felebarátaikkal beszélgetnek. S hogyan? Szerencsétlenség ért (mondják) és nincs ember, aki annyit tűrne, mint én. Úgy tűnik, Isten szüntelenül, véget nem érő módon akar kínozni. Íme, miképpen zúgolódnak mindig az emberek. S noha nem ejtenek ki a szájukon efféle zúgolódásokat, mégis biztos, hogy mindig van ezekből valamennyi a szívük hátsó zugaiban, de nem tárják fel Isten előtt úgy, ahogyan kellene. Látjátok tehát, mit kell megvizsgálnunk, amikor Jób azt mondja, hogy *a keserűségében fog szólni*, s beszél is majd róla. Azaz, ez nem az a mérték, amit meg kellene tartania, szóval túl sok szabadságot vesz magának. Ha pedig ez megtörtént azzal az emberrel, aki mondhatni a türelem mintaképe volt, mi lesz velünk? Ezért tartsuk észben a figyelmeztetést, amit már említettem: amikor bármi keserűség van a szívünkben, menjünk Istenhez és imádkozzunk, hogy csillapítsa a betegséget. Amikor pedig oda járulunk, ne fecsegésre használjuk a nyelvünket, hanem korlátozzuk az Isten dicsőítésére, minden panaszunkat Hozzá intézzük, és ne kezdjünk zúgolódni itt-ott jajgatva és fecsegve, hanem Isten legyen a tanúja minden sóhajunknak és nyögésünknek, s csak Őhozzá folyamodjunk vigasztalásért. Ezután Jób ezt mondja: vajon tenger vagyok én, vagy bálna, hogy Neked mondhatni korlátokat kell ellenem állítanod, s ekkora akadályokra van szükség a megállításhoz? Jób itt Isten előtt tiltakozik, miszerint nem

volt szükség ekkora erőszakra a megállításhoz. S miért? Nem olyan vagyok (mondja), mint a tenger, aminek földsáncokra és hullámtörő gátakra van szüksége. Ha a tenger áttör a partjain, ezer, vagy kétezer embert kell küldeni ellene, fákat, földet és köveket is kell vinni a nagy betörés befoltozásához. A bálna sem engedi magát elfogni, csak nagy nehézségek árán és hatalmas erő szükséges egy ilyen erős és hatalmas állat féken tartásához. De Jób ezt mondja: én nem vagyok se tenger, se bálna, miért jár hát el Isten velem szemben ekkora erőszakkal? Ezalatt azt érti, hogy a nyomorúság, amit eltűr, túlságosan nagy és Istennek nem kellene ennyire büntetnie őt. S ezzel kimutatja, hogy nincs akkora állhatatossága, mint kellene. Igaz (mint korábban mondtam), hogy nem szűnt meg türelmesnek lenni, azonban a türelme nem volt folyamatosan tökéletes, hanem mindig is keveredett ahhoz némi békétlenség. Mi mást kellene hát leszűrünk ebből a mondatból, mint azt, hogy önmagunkra ügyelve sokkal jobban kell ismernünk, hogy mik is vagyunk valójában? Igaz, hogy amennyire törekenyek vagyunk, joggal mondhatjuk, hogy nem vagyok bálna, sem oroszlán, sem medve, sem semmilyen más vadállat. Remek. De ha a vágyainkra nézünk, ha a bennünk levő Isten-ellenes lázadásra tekintünk, ha a bennünk levő bűnök számára nézünk, azok olyanok, mint a pokol küldöttjei, melyek nemcsak minden földi gonoszságban kitörve lépik át a korlátjaikat, de jócskán a menny felé is törekednek. Amikor ellenállunk Istennek a vágyaink által, akkor könyörgöm, vajon nem úgy kelünk fel, mintha Istennel akarnánk hadakozni? Így tehát sem a bálna, sem az oroszlán, sem semmi más földi vadállat nem rendelkezik a saját természeténél fogva akkora erőszakossággal, mint az ember gonosz vonzalmai. Így, ha Isten erőteljes orvosságokat használ ellenünk, és gorombábban akadályoz minket annál, ahogyan mi szeretnénk, akkor ne mondjuk, mint Jób is, hogy vajon bálna vagyok, vagy tenger? Mert akkor sokkal rosszabbak leszünk, s Istennek mondhatni erővel kell minket leláncolnia, mintha holdkórosok, vagy több mint holdkórosok lennénk. Nos, amikor tudjuk, hogy ilyen gonosz törekvés rejlik a gonosz vonzalmainkban, akkor megvalljuk majd, hogy ha Isten ostoroz bennünket és erőteljes orvosságokat használ ellenünk, az nem ok nélkül történik. Ezért nem fogjuk azzal vádolni Őt, hogy szélsőséges, hanem dicsőítjük, megértve a helyzetet. Most már látjuk, hogy az embereknek kettős tudással kellene rendelkezniük önmagukról. Mert egyrészt tudniuk kell, hogy nincs bennük más, csak rothadtság és romlás, s ezt azért, hogy elnyerjék Isten kegyét, s könyörületre és sajnálatra indítsák. S amikor ezt tudjuk, arra is ügyeljünk, hogy ne legyünk annyira erősek a gonoszságra, mint amikor egy örült rúgkapál és kínozza magát, de mindennek ellenére soha nincs meg benne egy morzsányi jó erő sem. Ugyanez a helyzet velünk is. A jó vonatkozásában végtelenül gyengék vagyunk, de a gonosz vonatkozásában olyanok vagyunk, mint az óriások: túl nagy az erő bennünk. Ezért szükséges, hogy Isten kinyújtsa a kezét, és nagy erővel sújtson le ránk, sőt, jobban mennydörögjön ránk, mint a vadállatokra. Mert jóllehet a vadállatokban minden kegyetlenség megvan, s nem egykönnyen engedik irányítani magukat, mégis, ha önmagunkhoz hasonlítjuk őket, rájövünk, hogy az emberek sokkal messzebbre mennek a korlátjaikat áthágva. Ezért valahányszor csak Isten lenyom minket, soha ne haragudjunk, s legyünk abban biztosak, hogy jó oka van rá, ezért ne panaszkodjunk emiatt. Mert amikor a legjobban mentegetjük magunkat, azzal sem érünk el semmit, mert csak egy szó kell ahhoz, hogy összezavarjon minket. Ennyit erről az igeszakasról. Majd hozzátesszi: *Ha azt mondom, az ágyam fog megvigasztalni, íme a nyoszolyám lobbant engem lángra, ahogyan magamhoz beszélek. Te éjjeli látomásokkal rettentesz és álmokkal rémítesz meg engem.* Igaz, hogy azt a mondást különféleképpen magyarázzák, ahol az hangzik el, hogy amikor Jób felfrissülni akart az ágyában, izzó hőséget talált a nyoszolyájában. Az itt szereplő héber szó egyesek szerint azt jelenti, égni, annak megfelelően, ahogyan látjuk másik mondatban is. De jelent még *visszahúzódat* vagy *visszavonást*, és hasonlattal *elhagyást* vagy *cserbenhagyást* is. Mindazonáltal az égni jelentése nagyon jól illik ide: s bárhogyan is magyarázza valaki a szót, a mondat és a tanítás akkor is egyben marad: Jób azt panaszolja, hogy csalódott a reménységében, amikor némi felüdülésre vágyott az ágyában, de több hőt talált benne abban az értelemben, hogy olyan volt, mint a

lobogó tű, amikor önmagához beszélt. Itt azt látjuk, ami már eddig is megmutatkozott: Jób szörnyű kínok között volt, s nemcsak testi fájdalom gyötörte, hanem az elméjében is csata dúlt, mert úgy érezte, Isten bíróként lépett fel ellene. S ez a fájdalom olyan volt, mintha a tüzes tóban lett volna, a pokol fájdalmai között. S nekünk is mindig eszünkbe kell idézni ugyanezt, mert (ahogyan mondtam), jó, ha gyakorta gondolunk rá. Tényleg jól fel kell készülnünk a csatára, azután, hogy Isten megostorozott minket, hisz nem érzünk majd semmit, kivéve, amit a világ részéről kibírnunk. De az a fő, hogy tudjuk: Isten elé kell járulnunk számadásra. Mert ha szigorú bíróként megéretteti velünk a bűneinket, íme, az mondhatni a pokol mélysége, s örvények, melyek készen állnak elnyelni minket. Jóelőre el kell gondolkodnunk ezeken a dolgokon, hogy tudjunk megalázkodni, és ezt megértve ne zavarodjunk össze teljes mértékben. S itt látjuk, hogy Jóbra (aki nagy erényekkel és kiválóságokkal bíró ember volt), mégis nagy nyomást nehezedett. S miért? Mert az ő példájával akarta Isten megmutatni, hogy nem kis dolog az Ő fensége elé járulni és az ítélőszéke előtt adni számot az egész életünkért. Akkor vonatkoztassuk magunkra is a figyelmeztetést, amit Isten a bűneinkről ad, még ha nagyon goromba támadásoknak vagyunk is kitéve. S könyörögjünk Istennek, hogy tartson meg, hogy a bizalmunkat a nekünk a mi Urunk Jézus Krisztusban felkínált kegyelembe vetve folytassuk utunkat és tartsunk ki mindvégig, még akkor is, ha úgy megalázott, ahogyan szükségesnek vélte a számunkra. S különösen erre a körülményre legyünk tekintettel: amikor azt hittem, hogy az ágyam pihenést ad, izzó tűzre leltem önmagamhoz beszélve. Tényleg joggal reménykedhetünk abban, hogy Isten majd könnyít rajtunk, de nem ránk tartozik sem az idő, sem a hely kijelölése a Számára: azt teljes mértékben az Ő jóakarata kell hagyni. Így hát nem kereshetjük a nyugalmost sem az ágyunkban, sem bármely más dologban, hanem irányítsuk a sóhajainkat Istenhez, hogy tetsszen Neki felüdíteni minket a bánatunkban. Egyébként (mint említettem) furcsa, hogy Jób ennyire megégve érzi magát azáltal, hogy önmagához szólt. Mondtam nektek, miképpen kell ezt a körülményt alaposan megjegyezni. Miután ugyanis az emberek rendszerint sokat fecsegnek a véleményük kialakításakor, a beszédjük erről-arról nem tesz mást, mint lángra lobbantja őket. Mi az oka annak, ha ily módon csapdába ejtjük magunkat az indulatainkkal? Az, hogy mindegyikünk összevissza vagdalkozik, s becsapja önmagát. De Jób itt azt mondja, hogy ennek az ellenkezője volt vele, mert önmagában beszélt. Hogyan hát? Amikor az ember meghátrál és magába száll, s igyekszik szóban nem átlépni a korlátjait, félve, nehogy Istennel szegüljön szembe és visszaszorítja az indulatait, akkor vajon ez lobbantja őt lángra? Néha biztosan igen, annak megfelelően, amit a harmincketedik zsoltárban és más, hasonló szövegekben olvasunk (Zsolt32:3, 39:2-4). Mindazonáltal ez nem jelenti azt, hogy másrészt mindenkire rá kell árasztanunk a szavainkat és a panaszainkat, hogy enyhülés találjunk a bánatunkra, és megoltsuk az itt említett tüzet, hanem inkább szálljunk magunkba. Igaz, hogy néha az indulataink fellobbannak, amikor így magunkhoz beszélünk, mindazonáltal Isten hamarosan elvégzi a tűzoltás feladatát azzal a tűzzel, amit Ő lobbantott lángra. Például nézzünk egy szegény emberre, akit Isten ostromoz. S miért? Az ember sokszor nem tudja, miért, végül azonban Isten mégis jóra fordítja. De ha a szegény ember továbbra is megmarad a kínjaiban, mit fog tenni? Szálljon magába. Hogyan? [Mondja:] Vajon a te Istened elhagyott téged? Vagy [mondja:] nézd meg jól önmagad szegény teremtmény, alighanem súlyosan megsértetted Istent, amiért ilyen szigorúsággal bánik veled. Végül a Szentélek mégis megragadtatja, megízlelteti és önmagára vonatkoztatja vele mindazt, amit a Szentírás a leggorombább támadásokról beszélve élénk tár Isten végtelen jóságáról, hogy a legnagyobb megpróbáltatásaink közepette is legyünk meggyőződve arról, hogy Isten a megfelelő időben kiszabadít majd minket minden bajunkból. Látjátok tehát, miképpen edzette Jóbot. Most azonban mégis határozottan azt állította, hogy nagy hőségben érezte magát, amikor búslakodott és elmélkedett magában. S el kellett volna ismernie: nagyon jó, Istenem, még nem kaptam eleget. Igaz, hogy a nyomorúságom nagyon nagy a tűrőképességemet illetően, de még tovább kell növekednie. Íme, mit kellett volna Jóbnak fontolóra vennie, ami a valódi bölcsesség lényege lett volna. Látva

azonban, hogy nem tette meg még ő sem, aki láthatóan bátor volt, nekünk annál inkább ügyelnünk kell és jól megfogadnunk, hogy nem emelünk szót Isten ellen, amikor ostoroz bennünket, nehogy olyan gyalázatnak tegyen ki minket viszonzásul, hogy azt se tudjuk, hova legyünk. S itt azt mondja, hogy Isten *látomásokkal gyötörte éjjel* annak megfelelően, amit már korábban láttunk: nemcsak emberekkel volt dolga, hogy csupán testi fájdalmat érzett volna. De mindenekelőtt kénytelen volt olyan kísértéseket is elviselni, mintha Isten ellene lett volna. Ebből jut arra a következtetésre, hogy a lelke inkább a kötelet választaná, azaz, a lehető legnyomorultabb halálra vágyott, s inkább lógott volna, semhogy ebben a helyzetben legyen. Hogyan van ez? Ezek egy kétségbeesett ember szavai. De jegyezzük meg, hogy Jób ezeket szólva nem azt mondja, hogy tudatosan szánta el erre magát, hanem csak azt panaszolja, hogy az életét az őt esetleg utolérő legrosszabb halálhoz hasonlítva egy ideig annyira kétségbe esett, hogy nem tekintett tovább az őt szorongató bánatnál. Ezért gondoljuk meg, hogy ha Isten nem kímélte a szolgáját, Jóbot, akkor előfordulhat, hogy mi is ugyanolyan kínoknak leszünk alávetve, mint ő volt. Igaz, hogy Isten, tudva, mit vagyunk képesek elviselni, nem enged ránk oly nagy kísértéseket, mint arra az emberre, aki több erőt kapott a Szentlélektől, mint mi, de mégis, oly módon kell Isten kezének ránk sújtani, hogy az életünk néha nyomorúságosabbnak tűnjön, mint az akasztott ember halála. Azt mondom, el kell jutnunk ide, ezért alaposan fel kell készülnünk erre. De tanuljuk meg magunkat körülvenni azzal, amit a Szentírás mutat nekünk: nevezetesen, hogy elegendő anyagunk legyen az öröme, amikor megnövekedtünk és hasznot húztunk Jézus Krisztusba mind a halálhoz, mind az élethez. Csatlakoztunk már Jézus Krisztushoz? Az életünk bár lehet több, mint nyomorúságos, de mégis a hasznunkra válik, mert ha bajaink vannak ebben a világban, ezek ugyanannyi segítségek is lesznek az üdvösséghez. Ezért ha véglegesen elhagyatottaknak látszunk, akkor se hagyjuk abba Isten segítségül hívását, nemcsak azt remélve, hogy végül minden bajunkat örömmé és dicsőséggé változtatja, hanem azt is, hogy addig is érezteti velünk a jószágát, amíg majd a teljes tökéletességében fogja velünk megéreztetni.

Most azonban hajtsuk meg magunkat a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy alázzon meg oly módon, hogy bánkódjunk és adjuk meg a Neki kijáró dicsőséget. Közben pedig ne szűnjünk meg Hozzá visszatérni, látva, milyen barátságosan hívogat, s legyünk biztosak abban, hogy mindig be is fogad. S hadd ismerjük a Hozzá vezető utat, a mi Urunk Jézus Krisztust, hogy miután egyszer felismertük, hogy nincs bennünk más, csak a zűrzavar feneketlen mélysége, továbbra is megmaradjunk abban a szilárd igazságban, hogy elfogadhatók leszünk a mi jó Istenünk számára az Ő egyszülött Fiának igazságába öltözve. A bűneink pedig eltöröltetnek az Ő halálának és szenvedéseinek érdemei, valamint az engedelmség ama tisztasága által, amivel adózott Neki. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet stb.

A huszonkilencedik prédikáció, ami a harmadik a hetedik fejezetről

Jób7:16.21

16. Utálok! Nem akarok örökké élni. Távozzál el tőlem, mert nyomorúság az én életem.

17. Micsoda az ember, hogy őt ily nagyra becsülöd, és hogy figyelmedet fordítod reá?

18. Meglátogatod őt minden reggel, és minden szempillantásban próbálad őt.

19. Míglén nem fordítod el tőlem szemedet, nem távozol csak addig is tőlem, a míg nyálamat lenyelem?

20. Vétkeztem! Mit cselekedjem én néked, oh embereknek őrizője? Mért tettél ki czéltáblául magadnak? Mért legyenek magamnak is terhére.

21. És mért nem bocsátod meg vétkeimet és nem törölöd el az én bűnömet? Hiszen immár a porban fekszem, és ha keresel engem, nem leszek.

Jób itt ugyanazt folytatja, amit tegnap érintettem, azaz, a vonakodással az életétől: nem azt mondja, hogy határozottan ellenszegül ebben a dologban, mintha egy cseppet sem ízlelte volna Isten jóságát, hogy azzal vigasztalhatná magát, hanem azon elmélkedik, micsoda az ő élete, amíg Isten ennyire szigorúan bánik vele. S arra a következtetésre jut, hogy jobb lenne, ha Isten megölné őt, akármi is legyen, mert már mondtam, hogy mikor az emberek nem néznek messzebbre a saját pillanatnyi állapotuknál, akkor megkísérthetők annak megutáltatásával, mert teljesen kétségbe esnek a rendkívüli nyomorúságuk miatt. De főleg az látszik különösnek, hogy Isten páratlan szigorúságot akar gyakorolni a kegyeseivel szemben, és úgy akar bánni velük, hogy lesújtottabbak legyenek a gonoszoknál. Így tehát a reménytelenség mindig elragadhat minket úgy, hogy belefáradunk az életünkbe és jobban szeretnénk halottnak lenni. Nincs más, ami vigasztalna minket, csak ha tudjuk: a bajaink közepette is szeret minket Isten, s végül majd megkönyörül rajtunk, s a mi Urunkon, Jézus Krisztuson keresztül üdvösséget és életet fog adni. Enélkül biztos, hogy az életünk fáradságos lesz és csak utálatosságokat hoz, egészen az Isten-ellenes elégedetlenkedésig. Jegyezzük hát meg: Jób itt nem azt akarta kifejezni, hogy micsoda bajai voltak, hanem csak hogy Isten tartsa őt meg. S ez az oka annak, amiért most hozzáteszi, hogy *megfáradt, nem fog örökké élni, a napjai pedig merő hiábavalóságok, s ezért távozzon tőle Isten*. Mintha azt mondta volna: Ó jaj, Uram, miért üldözöl engem? Látnod ezt a szegény lelket, aki nem képes többet eltűrni, hacsak Te nem törödsz vele: ami pedig az életét illeti, az nem más, mint hiábavalóság. Miért nem távozol tőlem? Ez is megfelel annak, amit már láttunk: ti. Istennek nem kell bevetnie a teljes erejét a halandó és mulandó emberek ellen, mert ők nem kősziklák, s nem is heves vadállatok, hogy kénytelen lenne akkora erővel szembeszállni velük. Jób tehát még mindig ugyanazt folytatja, mint olyasvalaki, aki kínokat szenved és nem képes abbahagyni a nyögdécselést. Ezt kimondván, hozzáteszi: *Micsoda az ember, hogy ilyen nagyra becsülöd? Micsoda ő, hogy meglátogatod minden reggel, a figyelmedet fordítod rá és ennyire a gondját viseled?* Egyesek így magyarázzák ezt a mondatot: Micsoda az ember, hogy ilyen nagyra teszed – mintha Jób itt mondhatni hevesen ki akart volna kelni Isten ellen, amiért úgy emel fel minket, mintha kiskirályok lennénk, s látszólag atyai módon gondoskodik rólunk és minden teremtménynél többre becsül, de aztán ledob minket, mint ahogyan ledobják az embereket a szerencsekerék képén. Látjátok, miképpen értelmezik egyesek ezt az igeszakaszt. Megint mások úgy vélik, hogy Jób összehasonlítást akart tenni önmaga és az egész emberiség között. Mintha ezt mondta volna: Ó jaj, Uram, Te olyan jó vagy az emberekhez, hogy a kegyelmed kitölti az egész Földet: nincs senki, aki ne érezné, miképpen vagy Te az Atyja, és te

megannyi jótéteményedet ruházod rá. Nincs senki más rajtam kívül, akivel barátságtalan lennél. Mit jelent ez? Miért nem részesülök ugyanabban a bánásmódban, mint a többi ember? De mikor mindent mérlegelünk, akkor Jób szavainak világos jelentése ez: ó Uram, miért szomorodtál meg az emberek miatt? Te nagyon nagy becsben tartod őket. Nem Isten jótéteményeiről beszél tehát, hanem inkább úgy érti: Isten számára nem kedves dolog megszorodni az embereken. Mint amikor például egy nagy fejedelem száll szembe egy szegény munkással, az nem válik a dicsőségére, mert az emberek azt kérdezik majd: miért nem kezdett egy hozzá hasonlóval? Nagyon rosszat tesz magának az, aki nem tudja, hogy ő maga kicsoda. Bizony, még e világ gögősei is elmondhatják: ha velem egyenrangú lenne, megmutatnám neki, ki vagyok én. Látjátok, miképpen használják ezt az emberek rendszerint a megvetés jelének kimutatására. Ha az emberek (akik nem mások, mint a Föld férgei) is joggal állíthatják, hogy nem illik gonoszul bánni a náluk sokkalta alantasabbakkal, akkor sokkal nagyobb okunk van azt gondolni, hogy Isten látszólag túlfelmagasztalja az embereket, amikor szembeszáll velük. Hiszen kicsodák ők? Micsoda az állapotuk? Istennek tehát világítania kellene általuk [és ezt mondani:] Ugyan már, ti csak férgek, kártevők vagytok, hívjalak hát ki benneteket, hogy harcoljak veletek? Az nagyon elhomályosítaná a dicsőségemet és a fenségemet. Látjátok tehát, hogy mi Jób szavainak fő jelentése. Továbbá azt is meg kell jegyeznünk, hogy ez a mondat nem olyan, mint a nyolcadik zsoltár mondata, ahol ezt olvassuk: Uram, micsoda az ember, hogy ily nagyra teszed? (Zsolt8:5). Látjátok, miképpen nyerik el a szavak a valódi jelentésüket: de Jób mondasában pont az ellenkezőjét jelentik. Mert az említett szövegben, amire utaltam, Dávid Isten végtelen jóságát részletezi abban, hogy oly sokat gondol a teremtményeire, s kegyeskedik gondoskodni róluk, vezetve és kormányozva őket. Ha önmagában néztek az emberre, egy annyira szegény teremtményt láttok, hogy joggal lehetne feltételezni: Istennek nem kellene vele törődnie vagy nem kellene még a szemét sem rávetnie. Amikor pedig látjuk, hogy Isten nem csak kormányozni kegyeskedik az embereket, de megteszi őket minden teremtmény urainak is az ott elhangzottaknak megfelelően, miszerint mind a mező vadjait, mind az ég madarait, mind a tenger halait a mi szolgálatunkba állította: látva, hogy minden minket szolgál és támogat a szükségleteinkben, akkor úgy tűnik, Isten olyan szeretettel viseltetik irántunk, hogy mindent, amije van a kezünkbe ad ezt mondván: nem tartottam vissza semmit tőletek. Látjátok tehát, hogy az emberek nyomorúsága és szegénysége nagyobb szépséget ad Isten jóságának és könyörületességének, mintha lenne bármi sajátunk, ami arra indíthatná Őt, hogy jót tegyen velünk. Látjátok tehát Dávid szavainak világos jelentését. S ez különösen a mi Urunk Jézus Krisztus személyében teljesedett be. Mert jóllehet Ő Isten egyszülött Fia volt, mégis, az emberi mivoltának vonatkozásában Ábrahám fia is volt, s teljes mértékben hozzánk hasonló, a bűn kivételével (Zsid4:13). Így amikor látjuk, hogy Isten milyen nagyra tette Őt, mindent az Ő kezébe adva azért, hogy Benne szerezze vissza azt, amit mi veszítettünk el Ádámban, azzal Isten megmutatta az Ő kegyelmének nagy és végére mehetetlen kincseit. S bizony, Jézus Krisztus Isten ama kegyelmének a valódi tükre, ami utóbb kiterjed minden tagjára. Ezért Dávid példája után nekünk is jó okunk van Isten jóságát magasztalni, amikor látjuk, hogy Ádámban kezdve és Jézus Krisztusban folytatva (Aki által minden egésszé lett, ami csak elromlott és csúffá lett Ádámban) mindmáig továbbra is jót tesz velünk, s részeseivé váltunk az Ő gazdagságának. Ezért jó okunk van csodálkozni és ezt mondani: Ó jaj, Uram, mik vagyunk mi, hogy meglátogatsz bennünket és olyan barátságosan bánasz velünk, mintha a gyermekeid lennénk. A tenyereden tartasz és olyan nagylelkűnek mutatkozol irántunk. Nos, ezt kellene cselekednünk. De ezen a helyen Jób pont az ellenkezőjét teszi. Ebből látjuk, hogy amikor az ember szájának nincs ízérezékelése, akkor semmi sem ízlik neki: amikor valakinek a gyomra betegség miatt émelyeg, akkor a legjobb és legfinomabb húsoknak sincs semmi ízük a számára, mert csak undorodik azoktól és mondhatni hányásra készítetik. Ez a helyzet velünk is: amikor kelleetlenek vagyunk és nincs meg bennünk a jó és helyesen szabályozott értékítélet, akkor Isten kegyelmének semmi íze sem lesz a számunkra. Van-e bármi, aminek jobban Isten szeretetére

kellene minket ösztönöznie, mint annak, amikor tudjuk, hogy mi módon ereszkedett le hozzánk, és (ahogyan mondjuk) úgy tette a szájunkba a húst, ahogyan egy anya teszi a kisgyerekével, továbbá kiterjesztette a szárnyait, hogy azok alá vegyen minket, ahogyan Mózes énekében elhangzik? (5Móz32:11) Amikor látjuk, hogy Isten ilyen barátságosan bánik velünk, az nem elégséges az értelmünk elbűvöléséhez? Vajon ennek fontolóra vétele nem kellene, hogy teljesen kielégítsen minket? De azok, akik elcsigázottak és tele vannak szorongással, nagyon távol állnak attól, hogy a maguk hasznára ízleljék meg ezt. Ezért azt találják a szívükben, hogy Isten nagyon messzire ment tőlük: ahogyan Jób esetében is ezt látjuk bekövetkezni, legalábbis a testi bajai vonatkozásában. Ennek kétségtelenül ellenállt és volt türelme, de az titkos volt és mélyen el volt rejtve benne. Mindazonáltal ugyanennek az érzésnek, bármi is volt ez, meg kellett mutatkoznia, s Isten ezzel akarta őt megalázni. Látjuk, miképpen állította Jób Isten gondviselését a feje tetejére, s ahelyett, hogy azzal vigasztalta és derítette volna fel magát. S ezt mondta: Isten távol van. Micsoda az ember (mondja), hogy ennyit törödsz vele? S valóban így van. De ha Isten büntet minket, amikor rosszat teszünk, akkor vajon azt kell mondanunk, hogy túlhaszsol minket és rosszat tesz nekünk? Vele nem az a helyzet, mint egy halandó emberrel. Mert ha valakit én megsértettem, megvető lesz, ha az alattvalója vagyok, de meghajlik a vele egyenrangú előtt. S miért? Mert a dolog a bosszúálláson áll. Viszont amikor Isten büntet minket az általunk elkövetett hibákért, az nem jelenti azt, hogy bosszút áll rajtunk Önmagáért, mert Ő nem tesz ilyesmit. De miért? Két okból. Először is ki kell mondanunk, hogy minden ellenkezésünk dacára a Bíráknak kell tekintenünk Őt, még ha meg is vetettük. A másik ok pedig az, hogy Ő nem akarja, hogy elpusztuljunk, s azért fenyít, hogy térjünk ismét vissza Hozzá, s ennek eszközével hívogat a megtérésre. Nem állítjuk, hogy illetlen dolog Isten számra minket megbüntetni és ezzel gyakorolni ránk nyomást azért, hogy visszarántson a bűneinkből és a Bíráknak mutakozzon, s nekünk meg kell tanulnunk engedelmeskedni Neki. Látjuk tehát, mennyire hálátlanok az emberek, mivel a jó dolgokat, amiket Isten tesz meg nekik, a feje tetejére állítják. Továbbá értsük meg azt is, hogy ha Jóbót érte olyan kísértés, amely miatt azt szerette volna, ha Isten messze van tőle, akkor velünk is ugyancsak megtörténhet ugyanez a kísértés, ami nemcsak megráz, hanem olyan mélyre taszít, hogy teljes vereséget szenvedünk. Ezért az embereknek jól megfontoltan kell védekezniük [már előre] és (annak megfelelően, amit kijelentettem) el kell ismernünk, hogy Isten rendkívüli módon köt Magához azzal, hogy kegyeskedik meglátogatni és (mondhatni) figyelni és óvja az életünket, s atyai módon gondoskodik rólunk, amiért is soha nem tudjuk túlságosan magasztalni az Ő kegyelmét. Sőt, amikor megbünteti a bűneinkért, legyünk abban biztosak, hogy a minket érő ostromozása nem azért történik, mert méltók vagyunk rá: semmi oka sincs kinyújtania a kezét, hanem hagynia kellene a magunk útját járnunk. Így a büntetésekben Isten kimutatja mind a jóságát, mind az igazságosságát. S miért? Mert ennek eszközével hívogatja az embereket a megtérésre, s utána megéretteti velük Magát Bíróként, hogy megalázkodhassanak. Az ő javukra szolgál, amikor bünteti őket, ha ugyan a hálátlanságuk nem akadályozza meg, hogy hasznát húzzanak belőle. Íme, mire kell emlékeznünk ebből a szövegrészből. Bármerre is menjen a világ, mi tartózkodjunk attól, hogy ezt mondjuk Istennek: Micsoda az ember, hogy felmagasztalod, ahogyan reggelente meglátogatsz? Ne szomorodjunk meg attól, ha Isten ennyire szemmel tart minket: ez ne tegyük. Mert ezt azoknak kell megtenni, akik azt szeretnék, ha a zablájuk szabadjára lenne engedve és tehetnének, amit csak akarnak, s végül Isten egyáltalán ne büntesse őket. De ha ez történne, mi hasznunk lenne abból? Tegyük fel, hogy Isten becsukja a szemeit és enged minket szabadon féktelenül futkosni a mezőkön, s nem törődik azzal: mivé lennénk? Az ördög ragadna meg minket, s mi zsákmányul esnénk neki, Ő pedig a pusztulásba rántana minket. Tudjuk hát meg, hogy nincs jobb a magunk javára, mint az, ha Isten folyamatosan nyitva tartja a szemeit, hogy mindazt láthassa, mit csak teszünk, s főként, lelát a gondolataink legmélyére is, mi pedig egy lélegzetvételt és egy lépést sem tehetünk anélkül, hogy Ő ne látná és jegyezné azt meg: legyünk benne biztosak (mint mondtam), hogy nem válna a javunkra,

ha másképp cselekedne. Látjátok hát, mit kell összeszedni ebből a szövegrészből. Idővel pedig Jób hozzáteszi: *Meddig nem hagysz még engem magamra és nem távozol csak addig is tőlem, a míg nyálamat lenyelem?* Jób itt azokat az indulatait jelenti ki, amikkel megkísértetett. Egyébként észben kell tartanunk a korábban elhangzottakat, tudniillik, hogy Jób mindig érzett némi vigasztalást és Isten sem hagyta őt el teljes mértékben. Jób tehát azt tárja elénk, miféle bajai voltak testileg, hogy a barátai megtudhassák: nem ok nélkül panaszkodott ennyire. S hogy jobban kifejezze a kínját, amiben volt, Istenhez fordult, mivel látta, hogy semmit sem kap az emberek kezéből. Mindazonáltal nem hagyott fel a törődéssel az emberek iránt, sőt túlságosan is törődött velük. Mert ha jól összeszedte volna magát, és Istenhez imádkozott volna, akkor biztos, hogy csendesebben viselkedett volna, s a hit és a türelem nagyobb jeleit mutatta volna. Mi hát az oka annak, hogy Jób annyira gyötörte magát, hogy első ránézésre egy kétségbeesett embernek látszott? Az, hogy azokra a feddésekre tekintett, amiket neki mondtak, és nem volt képes ezeket sem elhordozni, sem túllépni rajtuk és Istenre tekinteni. S ez az, ami korábban mondtam, nevezetesen, hogy ha eljönnek az emberek zaklatni és csipkedni minket, nem szabad arra néznünk, nem szabad arra fordítanunk az ábrázatunkat, hanem mivel látjuk, hogy a Sátán munkálkodik azon, hogy zűrzavarba taszítson, egyenesen Istenhez kell járulnunk és Előtte kell búslakodnunk, s biztosra kell vennünk, hogy jobban is megéreztetni velünk ennek a büntetésnek az alkalmasságát, s nem taszíthatnak le az útról úgy, mintha az emberek lennének az útjelzők, amik vezetnek minket. Jób célja a szavainak Istenhez intézésével ebben az igeszakaszban a lelkiállapota hevességének jobb kifejezése. Mintha ezt mondta volna: Nos, látom, ti semmit sem értetek, látom, nem veszitek észre a lelki küzdelmet, amibe Isten vont bele, ezért nekem Őhöz, mint Bírámhoz kell beszélnem. Röviden, ez ugyanaz, mintha Jób ezt mondta volna: Ez, amiről beszélek, nem színlelés, hanem olyan, mintha Maga Isten is jelen lenne. S azt mondja (mint korábban említette), hogy az élete csak hiábavalóság, minthogy Istennek békén kellene őt hagynia legalább addig, ameddig a nyálát lenyeli, vagy ahogyan mi mondanánk, ameddig lélegzetet vesz. Itt Jób úgy érti, hogy Isten túlságosan gorombán üldözi, és úgy tűnik, hogy Isten ellen érvel, ahogyan korábban is tette. De már mondtam nektek, hogy nem tesz mást, csak a testi indulatait fejezi ki. S igaz, hogy amikor csak megadja Isten az embereknek annak kegyelmét, hogy Őhöz igazodjanak és türelemmel hordozzák a keresztjeiket és a bajait, azt nem oly módon kell tenniük, hogy teljesen mentesek legyenek minden érzelemtől, s rendíthetetlenek legyenek és ne húzzanak semmi hasznot abból, ha az emberek zaklatják és kínozzák őket. Hanem teljesen el kell határozniuk, hogy mindent türelemmel viselnek és erre a következtetésre kell jutniuk: szükséges, hogy az én Istenem uralkodjon, én pedig engedjek a hívogatásának és rábízom magam az Ő jótetszésére. De bármerre is menjen a világ, senki sem képes ezt megtenni küzdelem nélkül. Jób tehát itt oly módon fejezi ki az indulatait, ahogyan érezte azokat. Közben pedig Isten kegyelme mondhatni le lett temetve egy időre. Nem aludt ki teljesen, mert (mint említettem) Isten fenntartotta. De megtörténik, hogy amikor az első indulatok megtámadják a kegyeseket, az úgy elragadja őket (mondhatná az ember), hogy úgy tűnik: többé már nem Isten kormányozza őket, mert olyanok, mint az elszabadult lovak. S tényleg olyan ez, mintha az ember lovon ülne: látjátok, hogy a ló tombol, rugdalózik és mindent megtesz, hogy elszabadulhasson és kifuthasson a mezőre, de az ember tüstént tudja, miképpen lehet megszelídíteni: a kantárszárra féken tartja és a zablával lecsillapítja. Ugyanez a helyzet velünk is. Gyakran homlokegyenest elragadnak minket a túlfűtött indulataink, de mindennek ellenére Isten nem hagy minket egyedül, hanem inkább visszafog a kantárszárral és visszavezet Magához annak megfelelően, ahogyan Jóbbal is látjuk munkálkodni. De (ahogyan korábban már mondtuk) igaz, hogy joggal felhozhatjuk Istennek az életünk törékenységet, amikor némi könnyörületet és enyhülést szeretnénk kapni a kezétől. Jób azonban itt szélsőségesen beszél, mint olyasvalaki, aki elveszítette az értelmét és azt sem tudja, miképpen kellene irányítania a szavait. Minden hívó ember könnyedén mondja majd: Uram, az én napjaim csak hiábavalóság és füst, ezért könnyörülj ezen a nyomorult teremtményen. Ez a kérés jó és szent, és Isten értékeli, mert

az Ő Szentlelke tanított minket ekképpen beszélni. De Jób más módon lépett Elé, és más viselkedési módot tanúsított. Miképpen? Az én napjaim (mondja) csak hiábavalóságok, Te pedig azért jössz, hogy szembeszállj velem? Nem adsz annyi időt sem, amíg a nyálam lenyelem? Miért nem távozol tőlem? Itt azon a véleményen van, hogy ha Isten levinné róla a kezét, lenne némi megkönnyebbülése. Igen, de mi lenne velünk, ha Isten magunkra hagyna? Lenne elég erőnk a nyálunk lenyeléséhez? Hogyan lélegezhetnénk, ha az Lélek, Aki életet ad mindennek, elhagyna minket? Nem látjuk, hogy szükségszerűen megromlanánk? De (mint már említettem), Jób egy megdöbben ember, aki semmi mást nem tartott a szeme előtt, mint a saját nyomorúságát. S ez jó és hasznos figyelmeztetés a számunkra. Mert látjuk, mit jelent túlságosan nagy nyomás alatt lenni a saját indulatainktól: nevezetesen hátra hagyunk minden bölcsességet és türelmet, s olyan ostobák leszünk, mint az okatlan állatok. Pedig nem így tűnik majd a számunkra. De ha messziről figyeljük meg az emberek indulatait, azt látjuk, hogy ezek teljesen elbutítanak, s nem marad semmi tudásunk. Megint csak nem szabad magunkat alkalmas bírónak tartani, s látjuk, hogy minden bölcsességünk szertefoszlik a szükségben. Figyeljük meg mindannyian az embereket, amikor heves indulatok akadályozzák őket, vagy vegyük fontolóra, hogyan boldogulunk mi magunk, amikor Isten szorít meg minket valami bajjal, ami túl gorombának tűnik nekünk: olyannyira megrémülünk, hogy nincs bátorságunk segítségül hívni Istent, s nem vagyunk képesek a Szentírásban foglalt ígéretekre gondolni. Akkor hát milyen orvosság létezik a nyomorúságainkra? Nos, mint említettem, olyan féktelen szenvedélyesség rejlik az indulatainkban, hogy ha Isten nem irányítaná ezeket felülről az Ő Szentlelkének csodálatos hatalmával úgy, hogy felismerhessük az Ő irányítását, valamint azt, hogy több van abban, mint amennyit az ember képes megérteni, akkor biztos, hogy elegendő lenne az ég és a föld teljes összekeveréséhez és felforgatásához minden egyes csapásnál. De (mint már érintettem) Jób messze mást tartott szem előtt, mivel Isten Lelke volt benne. De ha Isten nem orvosolná azt a Szentlelke kegyelmével, akkor nem is kérdéses, hogy a maga természeti mivoltában találánánk őt, s látnánk, hogy az indulatai testiek. Menj el tőle, mondja Jób. S mi lenne belőlünk, ha Isten elhagyna, s nekünk az Ő segítsége és támogatása nélkül kellene élnünk? Mi Őbenne élünk, vagyunk és mozgunk, ahogyan a Szentírás mondja (Csel17:28), s ahogyan mi magunk is látjuk a saját tapasztalataink alapján. Le tudjuk nyelni a nyálunkat, ha Isten elhagy minket? Az olyan, mintha azt mondaná valaki, hogy bennünk több az erő, mint a mennyei angyalokban. Mert ha Isten magukra hagyja őket, mivé válnak? Íme, ők halhatatlan lények, akik már a mennyei dicsőségben vannak, és Isten fenségét szemlélik, de mindazonáltal szertefoszlanak és megsemmisülnek, ha Isten visszavonul tőlük. S mi, akik tele vagyunk romlottsággal, vajon bírhatunk nagyobb erővel? Ezért, ha Isten ad nekünk némi szabadidőt, tanuljunk meg a gyengeségeinkre gondolni, melyek olyannyira szélsőségesek bennünk, s tudjuk meg, hogy nincs annál jobb, ha Isten meglátogat, ránk néz és rendelkezik felőlünk, mert egyébként minden percben romlanánk. Látjuk hát, mit kell ebből a részből megjegyeznünk. S biztos, hogy egyetlen hűséges és türelmes ember személyében Isten tükröt akart tartani a szertelen indulataink elé, hogy óvakodjunk ezektől, és igyekezzünk megérezni az itt nekünk mutatott támogatást és felfrissülést. De hogyan érezhetjük meg? Nincs jobb módja, mint segítségül hívni Őt, Akié minden hatalom, hogy zabolázzon meg minket és ne engedjen félretérni, amikor az Ő keze büntet minket. S Jób rögtön hozzáteszi: *Vétkeztem! Mit cselekedjem én néked, oh embereknek őrizője?* Egyesek ezt úgy magyarázzák, mintha Jób civakodna Istennel, ezt mondva: Nem tehetek mást, csak vétkezhetek, miért alkottál engem ilyennek? Ha Te vagy az emberek őrzője, miért ítélsz el így engem, hiszen láthatóan Tőled függ a megtartatásom? De bárki jól láthatja, hogy nem ez az igeszakasz természetes jelentése, s azok, akik így értelmezik, soha nem ismerik a Szentlélek szándékát ezt az igeszakaszt illetően. Továbbá azt is rosszul gondolták át, ami bizonyosságot tesz nekünk Jób vonatkozásában, hogyan volt ő türelmes, bármerre is ment vele a világ. Mire gondolt hát Jób? Olyan volt ez, mintha azt mondta volna: nos, megvallom a vétkemet, és nem kerülhetem el Isten ítéletét. Miért? Mert Ő

az emberek megtartója. De ezt a szót, a Megtartót, helytelenül értelmezték, mert az emberek az emberiség megőrzőjének tekintették, olyasvalakinek, aki a védelme alatt tartja őket. Bizonyos (ahogyan a görög fordító is helyesen megjegyezte, amit nem szokott rendszerint megtenni), hogy Jób azt akarta mondani: Isten vár ránk, figyel ránk és mindent tud. Mintha valaki megfigyelne valakit és megjegyezne mindent, amit az illető valaha is tesz vagy mond. Látjátok tehát, milyen érelemben vonatkoztatta Jób ezt a titulust Istenre, miszerint Ő az emberek őrzője. Igaz, hogy Isten jól megtart minket, a kezében vagyunk és az életünk Benne folytatódik. De nem emiatt kell az őrzőnknek nevezni, tekintettel arra, hogy Ő lát és szemlél mindent, amit teszünk, így nem rejtőzhetünk el Előle aszerint, amit az egész Szentírás mond Róla: Ő átkutatja az embereket, megvizsgálja a gondolataikat, felfedez minden dolgot és semmi sem marad Előle rejtve az egész életünkben (Zsolt7:10, Jer17:10, Zsid4:13). S úgy tűnik, Jób így értette, mert miért és mi célból mondta: *Mit cselekedjem én néked?* ha nem azért, mert el kellett ismernie, hogy bűnös? Uram (mondja), Uram, én nem nyerek semmit a Te kezedből, ha félreugrok. Bevallom, vétkeztem, egyébként mi tegyek meg Neked? Mert kénytelen vagyok azt az utat járni, s miért nem hagysz engem egyedül? Noha látod ezt a szegény, megtaposott teremtményt, aminek nincs se ereje, se hatalma, Te mégis a szigoroddal követed. Elismerem, hogy a leköteleztetted vagyok, Te mégis a kínpadon tartasz engem, ahogyan egy bíró tartja a gonosztevőt a kínpadon és ezt mondja neki: mondd el nekem a vétkeidet. S a gonosztevő ezt válaszolja: Megteszem, ezt és ezt a gyilkosságot követtem el, sőt kettőt vagy hármat is, továbbá ebben és ebben voltam bűnrészes. Mi célból kellene a bírónak még továbbra is a kínpadon tartania őt egy ilyen megvallás után? Íme, Jóbnak is hasonló a helyzete. Igaz Uram (mondja), hogy vétkeztem, s nem kell tovább kínoznod, vagy kínpadra vonnod ahhoz, hogy bevalljam a hibáimat. S minthogy elismertem a vétkeimet, miért üldözöl még mindig engem? Te vagy az emberek őrzője. Ha olyasvalamiben kell vizsgálódnod, ami rejtve volt Előtted, akkor mondhatod: itt tartalak, amíg meg nem ismertem minden hibádat. De ismered azokat (mondja Jób). Te vagy az emberek őrzője, s elismerem, hogy az emberek nem ismerik önmagukat, de Te tudod, kicsodák ők valójában. Látva tehát, hogy ez a helyzet, miért nem vonod vissza a kezéd tőlem anélkül, hogy ilyen nyomást gyakorolnál rám? Látjátok tehát e mondat természetes jelentését. S itt látjuk, milyen messze állnak az emberek az igazságtól, amikor a saját értelmükkel és képességeikkel mérik fel Isten igazságosságát, mert úgy tűnik nekik, hogy Isten minden egyes csapásnál túllépi a mértéket és túlságosan nagy szigorúsággal bánik velük. S bár nem áll szándékunkban Istent kegyetlenséggel vádolni tele szájjal, mégis háborgunk és mérgeledünk Ellene, aminek a megcselekvésére Jób is megkísértetett. Mit kell hát tenni? Tegyük fel, hogy Isten az emberek őrzője, azaz mi úgymond a látókörében vagyunk. Képesek vagyunk színezeteket és rejtekhelyeket találni az emberek előtt, de minden képmutatásunk sem tudja megakadályozni, hogy Isten lásson minket, vagy megvizsgálják még a gondolatainkat is. Mit nyert ősatyánk, Ádám azzal, hogy elfedte magát levelekkel, amikor Isten ítélőszéke elé kellett állnia? Meg kellett jelennie és a bűnének is elé kellett tárulnia minden tiltakozása dacára. Ezért vegyük figyelembe, hogy Isten feljegyzései tele vannak a cselekedeteinkkel, a szavainkkal és a gondolatainkkal. S noha most még nem olvassuk a vádirataikat úgy, ahogyan azokat megfogalmazták, Dániel mondása mégis be fog teljesedni, mely szerint felállítják az ítélőszékeket és könyveket nyitnak meg (Dán7:10). Látjátok, mit kell legelőször is megjegyeznünk: Isten az emberek őrzője. Ezért jól elrendezhetünk mindet itt alant, ugrálhatunk összevissza, mint a békák, s (ahogyan a közmondás mondja) játszhatjuk az egeret a pelyvában, mindent összezavarva az emberek előtt, de Isten mégis meg fog jegyezni és elő fog hozni mindent. Ha pedig tudjuk ezt, járjunk félelemben és óvatosságban. Látva pedig, hogy Isten ránk tekint, úgy járjunk, mintha Előtte járnánk. S ha ez a lecke jól belevésődik a szívünkbe, biztosak lehetünk abban, hogy egy gonddal több lesz, mint annakelőtte. Meg fogunk szégyenülni az emberek előtt, ezért nem mutogatjuk majd a makacsságunkat sem világos nappal, sem a nyílt utcán. S miért? Mert az emberek szemei látnak minket. Íme, miképpen tanúi Isten és az

angyalok az életünknek: vajon ez nem készítet minket arra, hogy sokkal jobban elrémüljünk? Ennek az ismeretnek tehát félelemben kell tartania minket azért, hogy ne gondoljuk: a bűneinket majd megússzuk büntetlenül. Mivel Isten ismeri azokat, Ő majd ítéletet is mond azokra. Ő ugyanis nem a szokásos emberi módon kormányoz? más módon vannak szemei, mint nekünk. Bár megvalljuk a hibáinkat, Ő azt is ismeri, ami rejtve lappang belül, s ami még előttünk sem ismert. Amikor egy bűnöző elismerte a vétkeit és a gaztetteit egy földi bíró előtt, az ember nem követel többet tőle, de Isten lelki Bíró, s eljuttat a bűneink belső ismeretére. Akkor hát nem elegendő azt mondanunk, hogy *vétkeztem*, hanem el is kell ítélni a bűnt önmagunkban, mégpedig oly módon, hogy közülünk mindenki legyen a maga bírója, és tanulja meg utálni a bűnt annak megfelelően, ahogyan látjuk, miért tart Isten mondhatni idezárva: hogy itt és most szenvedjünk, mint szegény, kétségbeesett lelkek. Látjátok, miképpen tesz próbára minket: nevezetesen azzal a szándékkal, hogy közülünk mindenki ismerje önmagát. De nemcsak annak kimondása végett, hogy íme, jól látom, hogy bűnös vagyok, hanem azért, hogy meglegyen bennünk a bűneink eleven érzése, s a teljesen megszégyenüljünk miattuk Őelőtte. Végül Jób ezt mondja: *Mért tettél ki céltáblául magadnak? És miért nem bocsátod meg vétkeimet és nem törölsz el az én bűnömet? Hiszen immár a porban fekszem, és ha keresel engem, nem leszek.* Jób itt visszatér arra a dologra, amire korábban már vetett egy futó pillantást, tudniillik csak egy kis fegyverszünetre vagy enyhülésre vágyott, ameddig a nyálát lenyeli. Most tehát azt mondja: miért állítottál teljesen szembe Magaddal, azaz mint céltáblát, amire lövöldözni szoktak. Mert az volt a szíve vágya, hogy Isten hagyja őt békén, mintha ezt mondta volna: kicsoda vagyok én? Kihez hajolsz te oda? Hisz én szegény földi féreg vagyok, te pedig céltáblának állítasz engem: vajon rajtam kell kipróbálnod az erődöt? – mondaná Neki megint. Jób ugyanis gyakran visszatért erre a panaszra és emlegette fel gyakran ugyanazt. Igaz, hogy amikor Isten teljes mértékben szembeállít minket Önmagával, képtelenek vagyunk elviselni azt az erőt, de mindennek ellenére sem szabad elhúzódnunk Tőle, mert szükségszerűen azonnal elbukunk, amint hátat fordít nekünk. Akkor hát meg akarunk-e állni és maradni jó állapotban? Ennek nem az az eszköze, hogy Isten fordítson nekünk hátat, hanem hogy céltáblák legyünk, s Ő lőjön ránk, amennyit csak akar. Sőt, Ő gyógyítja az általa okozott sebeket a jóságát megéreztetve velünk. Ezért tudhatjuk, hogy a haragja közepette között sem feledkezik meg a könyörületéről, ahogyan Habakuk mondja az énekében (Hab3:2). Látjátok tehát, miért van élénk tárva Jób eme üldöztetése. Azért, hogy megtanuljuk: nem arra kell vágyakoznunk, hogy Isten egyedül hagyjon, mert akkor belefutunk a kárhozatba. Hanem imádkozzunk Istenhez, amikor büntet minket, hogy ne csináljunk kitérőket a kezét kikerülendő, hanem tartsuk a hátunkat a csapásai alá, Ő pedig adja meg az erőt a fenyítéseinek türelmes elviseléséhez. Így ízleltesse meg velünk a könyörülete ízét, hogy ne legyünk a vigasztalás híjával a bajainkban sem. Igaz, követnünk kell Jóbot annak megvallásában, hogy ha Isten reggeltől estig figyel minket, akkor többé nem leszünk. Valóban nem, ha meghagy minket a kegyelmétől megfosztottan és elhagy, többé ránk sem tekintve. De ha szívbéli vonzalommal térünk vissza Hozzá, akkor mindig érezzük majd, hogy mellettünk van, nem hagy el minket, hanem folyamatosan támogat, s végül elvesz a mennyei dicsőségébe, hogy Vele lehessünk örökké.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy mivel oly sok módon gerjesztjük Őt haragra, ne engedjen makacsul megmaradnunk a bűneinkben, s tocsogni a saját mocskunkban, hanem vonjon ki abból és tisztítsa meg, közben pedig mérsékelje úgy a vesszőcsapásait, hogy ne veszítsük el végleg a reményt. Hanem vigasztaljuk magunkat azzal, hogy megígérte: Ő lesz a mi Istenünk, Aki mindvégig segít majd minket. Ezért térjünk vissza Hozzá, tudva, hogy az Ő hivatala a világ megjobbítása. S imádkozzunk, hogy növelje a kegyelmét bennünk, hogy egyre jobban és jobban elváltozhassunk a mi Urunk Jézus Krisztus képmására. Közben pedig vezessen minket úgy a Szentlelkével, hogy többé ne gerjesszük Őt haragra úgy, ahogyan eddig tettük, hanem megéreztetve velünk az Ő édesatyai kezét, egyre több okunk legyen magasztalni s dicsőíteni Őt

egész életünkben. S adja meg ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a föld minden nemzetének is, visszahozva a szegény tudatlan lelkeket a tévelygés nyomorult rabszolgaságából stb.

A harmincadik prédikáció, ami az első a nyolcadik fejezetről

Jób8:1-6

- 1. Akkor felele a sukhi Bildád, és monda:**
- 2. Meddig szólasz még efféléket, és lesz a te szádnak beszéde sebes szél?**
- 3. Elforgatja-e Isten az ítéletet, avagy a Mindenható elforgatja-e az igazságot?**
- 4. Ha a te fiaid vétkeztek ellene, úgy az ő gonoszságuk miatt vetette el őket.**
- 5. De ha te az Istent buzgón keresed, és a Mindenhatóhoz bocsánatért könyörögsz;**
- 6. Ha tiszta és becsületes vagy, akkor legott felserken éretted, és békességgé teszi a te igazságodnak hajlékát.**

Hogy nagyobb hasznot húzzunk a jelen fejezetben foglaltakból, észben kell tartanunk, amit korábban mondtam, tudniillik, hogy Jób barátai a rossz ügyet támogatják, mindazonáltal jó érvekkel és jó okfejtésekkel. Igaz, hogy helytelenül alkalmazzák, de mindazonáltal a tanítás önmagában szent és hasznos. Ezért, ha általánosságban vesszük az itt elhangzott dolgokat, jó mondatokat fogunk itt találni. S valóban, meg fogjátok látni, hogy a fő dolog, amit Bildád színlel, annak fenntartása, hogy Isten igazságos, amikor bünteti az embereket, s nincs okunk ebben hibát találni. S nem kérdéses, hogy ez a tanítás nemcsak jó, de egyben a hitünk egyik fő tétele. Ebben nincs más hiba, de Bildádnak Jób személyére kellett volna vonatkoztatni. Mert ahogyan már láttuk az eddigiekben, annak a szent embernek nem Isten hibáztatása volt a szándéka, vagy a Vele való szembeszállás, hanem azért nyögött, mert az általa elszenvedett nyomorúság fájdalmas és nehéz volt neki a gyengeségének figyelembevételével, de mindezek ellenére sem szűnt meg Istent magasztalni. S az is jegyezzük meg, hogy Bildád a rossz ügy mellé állt, de közben az, amit itt leszögezett, az jó és igaz, s el kell fogadnunk, mert alkalmas a tanításunkra. Mint amikor azt mondja, hogy akik így beszélnek Isten ellen, úgy felkavarodnak, mint a szél a levegőben. Igaz, hogy hátra kell hagynunk Jób személyét, s mint korábban mondtam, általánosságban kell elfogadnunk az itt elhangzottakat. Halljuk, hogy a gonoszok és a hitetlenek miképpen köpködik az istenkáromlásaikat Isten igazságát szidalmazva, s úgy tűnik, hogy mennydörögnek és villámlanak. De mi a helyzet? Az összes szavuk nem más, csak szél, amik szertefoszlanak és nem képesek olyan magasra kapaszkodni, ahol Isten fensége mutatkozik meg. Így ebből a mondatból először is azt kell megjegyeznünk, hogy amikor halljuk ezeket az Isten-ellenes istenkáromlásokat, nem szabad azoktól úgy megdöbbenünk, hogy felhagyjunk Isten állandó dicsőítésével. Mert Ő továbbra is egész és ép marad, amilyen volt, s az emberek képtelenek csökkenteni az Ő fenségét, még ha tele szájjal szitkozódnak is, mert mindaz csak szél és hiábavalóság. Ennyit az első dologról. Ami a másodikat illeti, tanuljunk meg mindannyian józanul, teljes tisztelettel és alázattal beszélni Istenről, s ne bocsássunk ki olyan szeleket, amilyenekről itt van szó. Mert nem vagyunk képesek semmiféle módon sem ártani Istennek, Ő azonban nem mulaszt el a bosszút állni azokon, akik megpróbálnak felkelni Ellene gőgös és vakmerő szavakat hangoztatva. Mit kell hát tennünk? Ha egyszer leszögeztük a dolgot a szívünkben, amit a Szentírás tanít, az meg is fog minket tartani az igazi szilárdságban. Utána pedig, amikor a hitünk mértékéről beszélünk, akkor nem kizárólag csak jó szeleket fogunk kibocsátani, hanem Istent is felmagasztaljuk és dicsérjük minden beszédünkkel. De most térjünk rá arra, ami itt általánosságban hangzik el. *Elforgatja-e Isten az ítéletet és az igazságot?* Itt azt kell megjegyeznünk, hogy meg kell adnunk a tiszteletet Istennek, amiért Ő minden egyenlőség és jogosság forrása, s lehetetlen, hogy Ő bármit tegyen, ami ne lenne jó és igazságos. Egyesek elismerik ugyan a szívükben, hogy Isten mindenható, de közben nem ismerik el olyan igazságosnak, amilyennek el kellene ismerniük. Mert az egyik dolog nem

választható külön a másiktól. nem szabad azt képzelünk, hogy vannak dolgok Istenben, amik elkülöníthetők egymástól. Igaz, hogy különbséget kell tennünk Isten bölcsessége és jósága, igazsága és mindenhatósága között, mindazonáltal abban a vonatkozásban, hogy Ő az Isten, mindezeknek a dolgoknak együttesen kell meglenniük Benne, s ezeknek mondhatni Őt Magát, vagy a lényét alkotó elemeknek kell lenniük. Óvakodjunk hát attól, hogy törvénytelen hatalmat feltételezzünk Istenben, mintha zsarnokként kormányozná a világot, szélsőséges szigorúságot alkalmazva. Értsük hát meg, hogy miután mindent a kezében tart végtelen hatalmával, és azzal cselekszik mindent, mégsem szűnik meg igazságosnak lenni. Igaz, hogy az igazságossága részben rejtve marad előlünk, mivel nem fogjuk azt fel, de a mindenhatósága is: ennek bizonyítékeképpen gondoljuk meg, képesek vagyunk-e felmérni azt a magunk értelmével és eszével? Természetesen nem. Ezért amikor Isten igazságosságáról és igazságáról beszélünk itt, jegyezzük meg, hogy jóllehet nem teljesen ismerjük és nincs teljesen kijelentve nekünk, mégis tisztelettel és alázattal kell viseltetnünk iránta. Meg van írva, hogy az Ő eszközei nagy mélységek, az elérhetetlen világosságban lakozik, ezért nem vagyunk képesek oly magasra emelkedni, hogy megtudjuk, mi van Őbenne (Zsolt36:7, Rm11:33, 1Tim6:16). Mindazonáltal teljesen biztosnak kell lennünk abban, hogy Isten tulajdonsága és természet mindennek a megcselekvése tökéletes becsületességgel, úgy, hogy abban hiba nem található. Most már látjuk, miféle véleménnyel kell lennünk Istentől. Amikor a világi népség beszél Istentről, jól mondják, hogy Ő a világ szuverén Teremtője, de közben nem ismerik el a Rá jellemző dolgokat, sem pedig Őt Magát oly módon, hogy az Ő akarata lenne kijelenteni Önmagát nekünk, tudniillik az igazságosságában, a jóságában, a bölcsességében és mindazokban a dolgokban, amit megízlelve szerethetjük és tisztelhetjük Őt és szolgálhatunk Neki. S ez a fő dolog, amire oda kell figyelnünk. Hisz mit nyerünk annak megismeréséből, ha kíváncsian kutatjuk, micsoda Isten lénye és az Ő dicsőséges fensége, ha közben nem értjük meg azt a dolgot Róla, ami tapasztalati úton kell megéreznünk, s amit kijelent nekünk? Mint mikor meg van írva, hogy bennünk lakozik, s mi benne élünk, mozgunk és vagyunk, s az Ő kegyelme betölt mindent, s az Ő jósága tart fenn minket és annyi világosságunk van, amennyit Ő ad nekünk, semmi több. S Benne van orvosság minden romlásunkra, s nem lehet egy szem vagy csepp igazságunk sem, csak ha Belőle merítünk, mert Ő annak a forrása (Csel17:28, Zsolt36:10). Nos, ha nem ismerjük ezeket a dolgokat mi hasznunk lesz abból, ha tudjuk, hogy csak egyetlen Isten van, Aki fenntart mindent és némileg érezzük az Ő fenségét? Ezért annál jobban meg kell jegyeznünk az itt elhangzottakat: azaz, alapelvnek kell tekintenünk, hogy Isten természete igazságos, s nem kevésbé lehetetlenség a Számára elfordulni a jogtól és az egyenlőségtől, mint megfeledezni a saját lényéről és megszűnni Istennek lenni. Mert nem kevésbé abszurd azt mondani, hogy Isten mindent meggondolatlanul cselekszik, mint azt mondani, hogy Ő nem is létezik, vagy hogy a lénye megfogyatkozik. S itt azt is látjátok, miképpen érvel szent Pál a Róma levél harmadik fejezetében, ahol eltörli a rágalmat, ami felhozható az általa említett tanítás ellen: miképpen vannak telve az emberek mindig méreggel, hogy Isten tiszta igazsága ellen beszéljenek. Szent Pál pedig visszautasítja és ellene szól ennek, s ezért mondja: *Isten vajon igazságos?* (Rm3:5-6) Miképpen volna lehetséges, hogy Akinek az egész világot meg kell ítélnie, ne cselekedne mindent helyesen? Itt az *ítélni* szóval mutatja meg, miképpen kell mindannyiunknak teljesen biztosra venni: Isten annyira ügyel a helyes bánásmódra, hogy minden, amit tesz, és mindaz, ami Tőle származik, megfelel ennek a szabálynak. Látjuk tehát hogy szent Pál mondata megegyezik Bildád mondatával. Mert az *Isten* megnevezésbe Bildád az igazságot és a helyes bánásmódot is beleérti, s ugyanígy utóbb a *Mindenható* szóba is. S ez ugyanaz, mintha azt mondta volna: Megfoszthatjuk-e Istent attól, ami bele van szöve a lényébe, s ami semmiképpen sem tehető félre? Ha valaki azzal szállna Vele szembe, hogy Ő nem igazságos, az olyan volna, mint végleg eltörölni Őt, elfonnyasztani és semmivé tenni. S ahelyett, hogy csak az *Isten* szót mondaná, vagy csak a *mindenható* szót tenné hozzá, szent Pál a hivatalára is utal, tudniillik, hogy *Isten a világ Bírája*. S ő nem olyan bíró, mint azok, akik megvesztegethetők és

megronthatók, amilyeneknek a halandó embereket látjuk, akik nagy megbecsülésnek és tekintélynek örvendenek, de nem tesznek mást, mint gyakran visszaélnek azzal. Nem ez a helyzet azonban Istennel. S miért? Mert az, hogy Ő a világ Bírója, nem a vakszerencse műve, vagy a véletlen választásé, illetve formális kijelölés vagy megvásárlás útján szerzett hivatal, hanem a természeténél fogva adatik meg Neki, mert nem hamarabb Isten, mint ahogyan azonnal Bíró is egyben. Ezt látva ne gondoljuk azt, hogy nem Benne rejlik minden igazságosság, hanem legyünk arról meggyőződve, hogy az Ő akarata annak szuverén szabálya. Továbbá (mint említettem), ezt az igazságosságot nem ismerhetjük úgy meg, hogy képesek lennénk kisilabizálni, mi van meg benne, hogy amikor csak Isten munkálkodik, mi meglássuk annak okát. S kétségtelen, hogy semmi ok sincs, amiért alá kellene vetnie azt nekünk vagy a képességeink alárendeltjének kellene lennie. Akkor, ha nem látjuk jónak azt a dolgot, amit cselekszik, mit fogunk tenni? Micsoda vakmerőség a halandó teremtményektől, a szegény földi férgektől arra vágyani, hogy Isten ismertesse, micsodák az Ő cselekedetei jóváhagyás végett? Épp ellenkezőleg, noha Isten elrejté a tetteinek okát előlünk, és mi furcsálljuk azokat, ezért úgy tűnik a magunk értelmével, hogy okkal szólalunk fel ellenük, mégis tisztelnünk kell az Ő titkos és felfoghatatlan ítéleteit, s teljes alázattal, összeszedve minden eszünket ezt kell mondanunk: Íme igaz, hogy most úgy tűnik nekünk, ez képes érvényre jutni Istennel szemben. De minden további akadékoskodás nélkül biztosra kell vennünk, hogy Isten igazságos. Mivel most csak rész szerint látunk, sőt mondhatni tükör által és homályosan (1Kor13:12), várjuk meg a napot, amikor majd szemtől-szembe látjuk Isten dicsőségét, s akkor majd szemléljük a most még előlünk elrejtett dolgokat. Látjátok tehát, mi módon fogja Isten próbára tenni a hitünket: annak megvallását akarja tőlünk hallani, hogy az Ő igazsága olyan, amiben senki emberfia nem talál hibát és nem kifogásolhat. Azt mondom, ennek megvallását várja el tőlünk, noha nem látjuk és nem rendelkezünk teljes ismeretekkel róla, s noha minden embernek megvan a maga oka vitatkozni Istennel, miért cselekedte ezt. Jóllehet tehát nem látjuk a dolgokat a saját szemünkkel, mégis meg kell lennie bennünk az alázatnak, hogy megadjuk Istennek, ami Neki kijár. Ha pedig másképpen cselekszünk, az ugyanaz, mintha az Ő örökkévaló lényét tennék semmivé (amennyire csak tőlünk telik). Ám ha ez jól belevésődött a szívünkbe, az jó kezdet lesz ahhoz, hogy oly módon adjuk át magunkat Istennek, hogy bár ostoroz és gorombábban bánik velünk, mint ahogyan szeretnénk, mégis türelmesek leszünk a bajainkban. Miért? Mert annak, aki mérgeződik a bajaiban, szükségszerűen meg kell tudnia, mit jelent szembeszegülni Istennel. S nem civakodhat csak Istennel, de szembe kell szegülnie minden joggal és egyenlőséggel is. S mi más lesz a vége ennek a helyzetnek, mint a zűrzavar és a romlás? Íme a zablá, aminek még mindig türelemben kell tartania minket: nevezetesen az ismeret, amivel rendelkezünk kell Isten igazságosságáról. Mert így fellépve minden jog és egyenlőség ellen a saját kárhozatunkért harcolunk. S amikor mérgeződik a bajainkon, akkor Istennel csatázunk, s az Ő igazságát igyekszünk legyőzni és semmivé tenni, már amennyire tőlünk telik. De tovább kell lépnünk, ha valóban türelmesek leszünk. S miért? Mert akkor is a kétségbeesés kísértésébe esünk, ha ismerjük Isten igazságosságát és igazságát. Nézzétek csak meg a szegény bűnöst, aki a végletekig lesújtottnak érzi magát: nos, megvallja (még ha kelleetlenül is), hogy Isten igazságos, ha őt bünteti. De úgy tűnik neki, hogy el fog pusztulni és az ő esetében nincs bocsánat. Látjátok, hogy akit Isten keze sújt, miképpen eshet kétségbe annak ellenére, hogy elismeri: Isten igazságos. S jó hittel látjuk, mi történt Jóbbal. Igaz, hogy nem volt teljesen megfosztva a türelemtől, de mégis tovább kínozták a borzasztó indulatok, amint azt korábban láttuk és amint azt utóbb még látni fogjuk. S természetesen egyáltalán nem kételkedett abban, hogy Isten igazságos, de a saját gyengeségét tartotta szem előtt [ezt mondva önmagában:] Uram, törekeny vagyok, mindazonáltal minden erőddel szállsz szembe velem, s mi vagyok én? Úgy látszik Te mennydörögni akarsz ellenem, ostoba teremtmény ellen, aki kevesebb a hernyónál is. Látjátok, miképpen látta magát Jób szomorkodni és nyugtalankodni: nevezetesen, elsősre nem volt képes megízlelni (az első csapáskor), miképpen támogatta őt Isten a

szigorúságában is, s utóbb majd boldog végkifejletet is ad neki, amikor eljön a megfelelő ideje. Íme, Jóbnak voltak erről valamiféle érzései, de annyira megterhelte a nehézség, hogy nem tudta lerázni és megszabadulni tőle az első csapáskor. Látjátok tehát, hogy Jób részben türelmetlen. De mégis úgy van elénk állítva, mint a türelem mintaképe, pedig az indulatai olyan hevesek, hogy elcsüggedt. Mi az oka? Azért, mert nem érezte úgy az Isten iránta való atyai gondoskodása ízét, ahogyan kellett volna. Emiatt mondtam, hogy Isten igazságának ismerete és az arról való teljes meggyőződés eszköz a türelemre készítésünkhöz, azonban még egy dolgot hozzá kell tennünk, nevezetesen annak elképzelését, hogy amikor Isten ostoroz minket, nem szűnik meg szeretni, s az üdvösségünket mozdítja elő. bármiféle szigort tanúsít is irántunk. Ezért minden bajunk enyhül az Ő kegyelmén át és örömteli vége lesz azoknak. S miután Bildád így beszélt, hozzáteszi: *A gyermekeid vétkeztek, és Isten a romlottságuk helyére küldte őket. De ha te idejében visszatérsz Hozzá, akkor felsejken érted* vagy elhozza ismét a bővelkedést. Itt úgy érti, hogy Isten igazságos tükröt állított Jób elé azzal a szándékkal, hogy többé ne nyomuljon előre és ne játssza a lovat, aminek elengedték a gyeplőjét, látva, hogy akik makacsok Istennel szemben, a zűrzavarba jutnak és az örök kárhozatba kell veszniük. Másrészt ez egy ígélet is, hogy Isten még mindig vár és visszavonja őt a megtérésre, ezért igyekeznie kell, amíg van erre ideje. Látjátok tehát a két dolgot, amit Bildád itt említ. De korábban már mondtam, miképpen vonatkoztatja ezt helytelenül Jób személyére. Miért? Ez egy jól kezelt rossz ügy. Ezért vegyük ugyanezeket általános leckeként, hogy végül mindegyikünk önmagára vonatkoztathassa a maga mértékében és a szükségleteinek megfelelően. Az hangzik itt el, hogy Isten megbünteti a Vele szemben makacsokat, s ezzel a megalázásunk a célja, hogy ne engedjük szabadjára a testi gyengeségünk zablóját, mert az életvitelünk túlságosan is szabados. Amikor szembeszegülünk Istennel, abban kevesebb nehézséget találunk, mint amikor egy alattvalónkkal vagy egy velünk egyenrangúval szállunk szembe.

Íme, (mondom,) az ördögi bátorság, ami mindenfelé eluralkodott a világban: amikor valaki fél a halandó teremtménytől és vonakodik azt megsérteni, de Istent bátran gerjeszti haragra, a lelkiismeret mindennemű tiltakozása nélkül. Ezért véssük eszünkbe jól az itt elhangzó leckét, tudniillik, hogy amikor és valahányszor csak megbünteti Isten a gonoszokat vagy végrehajtja bármely szörnyű bosszúját, azt azzal a céllal teszi, hogy hajtsuk meg a fejünket, s mind a nagy, mind a kicsi fogja be a száját, és ne merészeljünk Isten ellen fellépni, hanem legyünk biztosak abban, hogy ugyanaz fog velünk is történni, mint azokkal, akiket elpusztulni látunk, ha őket követjük. S itt látjuk, miért van megírva a Szentírásban, hogy Isten igazságot tanít az embereknek az ítéleteinek végrehajtásával. Ezzel mutatja meg Ézsaiás próféta, hogy amíg a bűnök büntetlenek maradnak, az emberek megkeményednek és sportot üznek azokból: azt hiszik, kimenekültek a bíró kezéből. Röviden, nincs bennük se félelem, se mértékletesség. De amint Isten beül az ítéлőszékébe, s megmutatja az igazságának példáit, azonnal felhagyunk az önteltséggel és olyan félelem fog el, hogy összeroskadunk alatta. S ez szolgál a visszatérítésünkre. Íme, miképpen kell az Isten által a gonoszokon végrehajtott ítéleteknek tanulságokul szolgálni a számunkra azért, hogy mindannyian megalázkodjunk az Ő keze alatt. S ez hangzik el ebben a szakaszban is. Igaz, hogy nekünk nem szabad meghatároznunk, hogy Jób gyermekei vajon elvetettek voltak-e, s nagyobb a valószínűsége, hogy Isten csak átmeneti büntetést küldött rájuk, hogy megmentse a lelkeiket az örökkévalóságnak. Hiszen már láttuk a közöttük fennálló egyetértést: s a Szentírás nem úgy beszél róluk, mint Éli fiairól (1Sám2:12). Másrészt látjuk, hogy Jób ünnepélyes áldozatokat mutatott be, amikor a lakomájuk véget ért, s nem kétséges (mint azt már mondtuk), hogy azt tanácsolta nekik: kérjenek bocsánatot Isten kezéből. S az is kétségtelen, hogy csatlakoztak atyjukhoz az áldozásban. Így tehát nem mondhatjuk határozottan Jób gyermekeiről, hogy elvetettek lettek volna, s tudjuk, hogy Isten néha erőszakos eszközökkel veszi ki a világból még azok főembereit is, akiket kiválasztott és üdvösségre rendelt, jóllehet az, hogy így bánik velük a rájuk küldött büntetéssel, a javukra válik. Az emberek testének el kell pusztulni egy időre,

hogy a lelkük örökre megmenekülhessen. Ezért lehetséges, hogy ez történt Jób gyermekeivel is. De (mint már említettem), nem az itt szereplő személyeket kell szem előtt tartanunk, hanem csak a tanítást kell befogadnunk, ami nem más, mint hogy valahányszor csak kinyújtja a kezét Isten a világ bűneinek megbüntetése végett, mindenkinek reszketnie kell. S valahányszor csak rosszul viselkedtünk Istennel, tudva, hogy a más emberek ártásával Ő büntet minket, íme lássuk és bizonyos módon érezzük is meg, milyen szörnyű a haragja mindazokon, akik fellépnek, hogy ellenálljanak Neki. S itt látjátok, miért intézi szent Pál a beszédét a kegyesekhez ezekkel a szavakkal: Senki titeket meg ne csaljon hiábavaló szavakkal; mert ezekért jó az Isten haragja a hitetlenekre (Ef5:6). Igaz, az emberek hízelegnek maguknak a bűneik eltűrésével, ahogy látjuk, hogy ezek az ördögi csúfolódók és tréfálkozók álcázzák azokat manapság. Ha valaki a bujaságról beszél, az a fiatalság csínyének mondják: ó, ez természetes. Ha pedig valaki a részegségről beszél, [rögtön azt a válasz adják, hogy] Isten adja a bort, s ne akarná, hogy vidámakká legyünk attól? Látjátok, miféle módon válnak az emberek ostobákká és köpködik az istenkáromlásukat Isten ellen, s miképpen keresnek csakis kibúvókat, hogy magukat kecsegtethessék a saját hibáikban és a gátlatlanságukban. S ezért mondja szent Pál: barátaim, de csaljon meg senki benneteket efféle pogány beszédekkel. Nem azt mondja, hogy mert ezek miatt jön rátok Isten haragja, és borít el benneteket, hanem azt mondja: tanuljátok meg megismerni, amit Isten mutat, ehhez nagyon jó tükreitek vannak. Valahányszor csak Isten bünteti a paráznakat, a hitetleneket, az engedetleneket, a makacsokat és az ilyesféle népséget, azt akarja nektek megmutatni, hogy semmiféle gonoszság sem marad büntetlen. Előzzétek hát meg a bosszúját, s ne várjátok, amíg rátok szakad, hanem húzzatok hasznót a tantásból, amit a messzeségben kaptok. Ennyit erről a mondatról, melyben az Isten által küldött fenyítés tárul elénk abból a célból, hogy megtudjuk: Isten minden lázadót a romlottsága helyére küld. S igaz, hogy vannak páran, akik annyira ostobák és örült elméjük, hogy a szívükben a gonoszok ügyét támogatják Isten ellenében. De amint Isten ráveti a kezét a teremtményeire, tanuljuk meg megvallani, hogy Ő igaz, még ha nem is tudjuk, miért cselekszi azt. S ez megfelel annak, amit már részletesebben kijelentettünk, nevezetesen, ha bármelyik notórius bűn megbüntetése a szemünk előtt történik, akkor meg kell értenünk, hogy Isten figyelmeztet minket és tárja elénk annak mondhatni élőképét, amiről szent Pál beszél a korinthusbelieknek írott első levelének a tizedik fejezetében. Így ha látjuk, hogy valaki tele van istenkáromlásokkal és Isten megvetője, aki semmiképpen sem tartóztatja meg magát és nem tűri sem az ígát, sem a fegyelmet, hanem teljességgel törvénytelen: ha látunk egy világiast, paráznát, lázadót vagy ledér és szabados életűt, ha látunk egy iszákost, vagy ha látunk egy önfejű fickót, aki nem akar mást, csak becsapni másokat és megfosztani őket a javaiktól, Isten pedig végrehajtja [rajta] a törvényben kijelentett bosszúját, legyünk abban biztosak, hogy ez jó figyelmeztetés arra, hogy nem szabad üzletelni vele és nem szabad úgy vélekedni, hogy a szájával kimondott dolgok csak kisgyermeki ijesztgetések, látva, hogy ezek hatása azokhoz illik. S ha nem látunk világos és látható okot, akkor is értsük meg, hogy ha Isten soha nem használ nagy szigort, nekünk akkor sem szabad kíváncsiskodni és ez mondani: miért teszi ezt? Nem tudjuk, és nem is szabad feltételezgetnünk, meddig maradunk ebben a világban. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk és észben tartanunk: azt, hogy amikor látjuk az Isten által ebbe a világba küldött megpróbáltatásokat és bajokat, akkor keresnünk kell, van-e bármi nyilvánvaló jel avégett, hogy megtanuljunk igazodni Istenhez és alávetnünk magunkat Neki, hogy mindenki megvizsgálhassa önmagát, nehogy hasonló ítélet sújtson le rá is. Most pedig térjünk rá a második dologra, ami nem más, mint hogy ha Isten meglátogat minket ebben a világban, és senyvedni készlet, akkor még ha olyannyira lesújtottak is vagyunk, hogy az életünk unalmasabbnak és keservesebbnek tűnik ezer halálnál is, Ő mégis az időt a megtérésre, s ha mi azonnal visszatérünk hozzá, meglátjuk: kész lesz visszafogadni és az igazságunk hajlékát békéssé teszi, bizony, ha imádsággal járulunk Hozzá és tiszta, jóakaró szívvel jövünk. Íme egy nagyon jó és hasznos lecke. Mert ezáltal véshetik az emberek az eszükbe annak a pusztaságnak az elismerését, amit Isten ad meg nekik, valamint

a kegyet, amit abban mutat ki irántuk, hogy nem engedi őket teljesen kivágattatni már az első csapásra, hanem békén hagyja őket még ebben az életben. Igaz, hogy az olyasféle sorvadozás, amiben Jób is volt, sokkal keményebb és fájdalmasabb lesz, mint a halál, s azt is látjuk, hogy amikor Jób nem nézett a saját állapotánál messzebbre, szívből vágyott rá, hogy felakasszák (mert látjátok, hogy így beszélt, Jób7:15), de közben, ha a szemeinket arra a végkifejletre vetjük, amire Isten mutatott, valamint a jelre, amit szintén Ő helyez elénk, akkor meglátjuk, hogy enyhül a bánatunk. S miért? Mert megérezzük, hogy még mindig könyörületes velünk szemben. Vegyük azt az esetet, amikor az ember úgy érzi itt, mintha a saját pokla volna, s ahelyett, hogy vigasztalódna, borzasztó rettegés fogja el, Istent, mint halálos ellenséget érezve önmagával szemben. S emiatt mondhatni tűz lobog az elméjében. Amikor a szegény ember ekkora lelki fájdalmat érez, s emiatt a személyében egyrészt rágalmakat, másrészt elviselhetetlenül nagy fájdalmat és támadásokat szenved el, akkor igaz, hogy az említett szegény ember már az első csapásra kívánja és vágyja a halált, mivel az nem igényel többet, mint átmenetelt tűzön-vízen és kardon. Ahogyan az Úr Jézus Krisztus mondta, hogy akiket elfog Istennek ez a félelme, azok szeretnék, ha a hegyek rájuk esnének, a világ pedig a feje tetejére állva elborítaná őket (Lk23:30). De hogyan is van? Ha fontolóra vesszük, hogy az én Istenem itt a kegyelmét kínálja nekem, s azt szeretné, ha közel húzódnék Hozzá; hogy valahányszor csak az Ő keze ostoroz, édes és nyájas hangon hívogat minket, bátorítva a Hozzá jövetelre azzal a biztos ígérettel, hogy kegyelmes és könyörületes lesz irántunk, az elégséges lenne minden nehézségünk enyhítéséhez. Látjuk tehát, hogy a szomorúságainkban még mindig maradt némi reménység a számunkra: akkor vajon ebben az értelemben nem kell elfogadnunk azt a jót, amit Isten kínál nekünk, hogy érezzünk némi enyhülést a nyomorúságaink terhe alatt, legyen az bármennyi is súlyos és tűnjön bár úgy, hogy a vállaink nem képesek tovább hordozni? Látjuk mennyire hasznos ez a lecke a számunkra, ha megvan az értelmünk ahhoz, hogy a magunkévá tegyük. Azaz, végül megtudjuk, hogy Isten még mindig nyújt nekünk orvosságot, ami a javunkat szolgálja, így a betegségeink nem válnak gyógyíthatatlanokká, legalábbis akkor nem, ha Őhöz fordulunk. Ebből egy általános mondatot kell leszűrünk: azt, hogy Isten még mindig könyörül az embereken, amikor a bűneik miatt bünteti őket, és soha nem használ túl nagy szigort, hanem ahhoz mindig keveredik a könyörülete is. S miért? Mert ez mondhatni felszólítás, hogy jelenjünk meg Előtte, hogy a Bíráknak érezve Őt a végtelen kegyelméhez és könyörületéhez meneküljünk, nem kételkedvén abban, hogy Atyának mutatkozik majd mindazokkal, akik Hozzá folyamodnak. S ebből bárki megláthatja a világ hálátlanságát. A bajok ugyanis egyetemesek, s nincs ember, aki ne venné ki a részét ezekből a maga arányában: nem megyünk keresztül a jelenvaló életen úgy, hogy Isten ne büntetne sokféleképpen, azt mondom, mindegyikünket, különféleképpen és általánosan. Látjuk, miképpen látogat meg minket Isten, de közben ki az, aki az Istenhez történő visszatérésre gondol? Ezek száma nagyon csekély és soványan vetett. Tudjuk hát meg, mennyire hálátlanak vagyunk: jóllehet Isten hívogat minket és vonakodik pusztulni hagyni, mi mégis olyan csökönyösek vagyunk, hogy lerázunk magunkról minden Tőle származó figyelmeztetést. De ennek a tanításnak még több hasznunkra kell válnia, hogy a bizalmunkat Istenbe vessük, s bár üldöznek minket ebben a világban, Ő mégsem hagy itt bennünket szeretetből, anélkül, hogy folytonosan ne hívogatna Magához. S nem engedi, hogy csalódjunk, amikor eljutunk arra a pontra, hogy mindenben a segítségünkre legyen. Bízunk hát erősen abban, hogy a mi Istenünk könyörületes lesz hozzánk, s adjunk Neki hálát amiért nem vett ki ebből a világból az első csapásra, hanem adott nekünk időt, hogy végiggondoljuk a bűneinket, bánkodjunk azok miatt és visszatérjünk Hozzá. De most térjünk rá az itt szereplő vigasztalásra. *Ha időben jössz Hozzá, és imádsággal keresed Őt, ha igaz és tiszta leszel, Ő felserken érted.* Ezt céllal tette hozzá, mert az emberek továbbra is makacsok, s jóllehet Isten ösztökéli őket a visszatérésre az üdvösség útjára, ők mégsem indulnak arra. Íme, miért mondja szándékosan, hogy nem szabad úgy rugdalóznunk az ösztöke ellen, hogy a csökönyös gebe szerepét játsszuk vagy ostobákká váljunk. Röviden,

rendelkeznünk kell azzal a serénységgel, amit Isten parancsol, ahogyan meg van írva, hogy *időben kell Hozzá mennünk* (Zsolt32:9), azaz, nem szabad késlekednünk az időt húzva, ahogyan a tékozlók teszik, akik gúnyolódnak Istennek. Ő, (mondják), nem kell más csak egyetlen jó sóhajlás. Mint az, aki azt mondja, hogy a tarsolyában van az élete, s garantál valamennyi időt az evilági élethez. S teszi ezt úgy, mintha a megtérés az ember hatalmában volna, s képes lenne a saját tetszése szerint visszafordulni, amikor jónak véli, mert a megtérés nem Isten különleges ajándéka lenne. Ez azonban valójában szent és drága dolog, ezért nem szabad annyira csekély értékűnek tartanunk. Vegyük tehát fontolóra, hogy a világ mindig visszafelé megy és a gonoszságot játssza, s akik hosszú fizetési haladékokat kaptak, gondtalanul alszanak, amíg el nem jön a határidő. Így szórakoznak a világiak, amikor Isten meghosszabbítja az életüket, várva, hogy megtérjenek: de soha nem gondolnak arra, amíg el nem jön az óra, amikor szégyenteljesen elpusztulnak. S hogy mi ne tegyünk így, azért mondja, hogy időben kell visszatérnünk Istenhez. Röviden, három dolog van, amit jól meg kell jegyeznünk. Az első az, hogy ha Isten meglátogat minket, azonnal vissza kell térnünk Hozzá, s nem szabad húzni az időt napról napra másnapig. Ezt jól jegyezzük meg. Másodszor, imával kell Őhöz járulnunk, elítélve magunkat a sértéseink miatt, hogy bocsánatot és könyörületet kaphassunk az Ő kezéből. A harmadik dolog pedig az, hogy az imáink nem lehetnek képmutatók, hanem tiszta és jóakaró szívvel kell jönnünk. Látjátok tehát a nekünk ajánlott három dolgot. Igaz, hogy nem tudjuk most mindhármát lezárni azért, hogy az általam kijelentett egész tanítás rövidítésével rendelkezessünk, de ezt a három dolgot bele kell vésnünk az elménkbe. Röviden, tanuljunk meg megalázkodni, Isten hatalmas keze alatt, ahogyan az apostol biztat bennünket (1Pt5:6). S vegyük fontolóra, hogy Ő igaz, mégpedig oly módon, hogy amikor a leggorombább ítéletét hajtja is végre rajtunk, akkor se szűnjünk meg megvallani, hogy Ő mindent igazságosan és pártatlanul tesz, ezért legyen a szánk becsukva és ne hozakodjunk elő semmivel Ellene. S ne csak azt ismerjük el, hogy ez az igazságosság, illetve jogosság megvan Istenben, hanem [tegyük ezt úgy], hogy hasznot húzhassunk belőle. Azaz, amikor a lázadókat és az Ő fenségének megvetőit, valamint azokat bünteti, akik már túl vannak minden lehetséges javuláson, legyünk benne biztosak, hogy minket hazahív saját Magához. Ezért nem szabad késlekednünk, amíg mosolyog ránk, hanem vegyük ezt a magunk okulására, s tanuljuk meg az igazságot annak megfelelően, amire már utaltam Ézsaiás prófétánál. S különösen mikor tetszik majd Istennek kinyújtania felénk a kezét, és ránk sújtani, akkor ne fáradjunk bele a fenyítésébe aszerint, amit az apostol mond a zsidókhöz írott levélben (Zsid12:5). De mindenekelőtt, mivel tudjuk, hogy Isten hívogat minket, menjünk Őhöz időben, tiszta és jóakaró szívvel, könyörögve, hogy bocsássa meg minden hibánkat. Dávid példájára (Zsol51:4) pedig vágyakozzunk a megtisztulásra minden foltunktól, mert neki kell megmosnia minket, hogy olyan tisztaságban jelenhessünk meg Előtte, amelyet Ő parancsol.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk fensége előtt a megszámlálhatatlanul sok sértésünk elismerésével, amikkel nem szűnünk meg Őt illetni napról napra, s imádkozzunk: éreztesse meg velünk ezeket az eddigieknél jobban, hogy szomorkodhassunk miattuk, s visszatérve Hozzá megadhatjuk a Neki kijáró dicsőséget. Így erősödjünk meg egyre jobban és jobban az Ő szent kegyelmében és a törvénye tiszteletében. Ezért mondjuk valamennyien: Mindenható Isten stb.

A harmincegyedik prédikáció, ami a második a nyolcadik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza az ötödik és a hatodik versek, majd az utána következők további magyarázatát

Jób 8:7-13

7. És ha előbbi állapotod szegényes volt, ez utáni állapotod boldog lesz nagyon.
8. Mert kérdezd meg csak az azelőtti nemzedéket, és készülj csak fel az ő atyáikról való tudakozódásra!
9. Mert mi csak tegnapiak vagyunk és semmit nem tudunk, mert a mi napjaink csak árnyék e földön.
10. Nem tanítanak-é meg azok téged? Nem mondják-é meg néked, és nem beszélík-é meg szívök szerint néked?!
11. Felnövekedik-é a káka mocsár nélkül, felnyúlik-é a sás víz nélkül?
12. Még gyenge korában, ha fel nem szakasztják is, minden fűnél előbb elszárad.
13. Ilyenek az ösvényeik mindazoknak, a kik Istenről elfeledkeznek, és a képmutatónak reménysége is elvész.

Először is össze kell foglalnunk a már elmagyarázott dolgok summáját. Az pedig nem más, mint hogy ha rosszat tettünk és Isten büntet minket miatta, Ő mindig kész lesz könyörületet mutatni, ha segítségül hívjuk Őt. S konkrétan elhangzik, hogy sietnünk kell Hozzá, nehogy visszaéljünk a türelmével, amiképpen látjuk, hogy a gúnyolódok megteszik. Utóbb hozzá van téve, hogy *jó szándékkal és tisztaságban kell odajárulnunk Hozzá*. Ez az odajárlás magában foglalja, hogy valljuk meg a bűneinket, s a *tisztaság* szó pedig azt jelzi, hogy ezt színlelés nélkül kell megtennünk. Akkor hát látjuk, hogy ezzel az ígérettel Isten minket csalogat magához, és arra vágyik, hogy közeledjünk Hozzá. Mintha azt mondaná: vajon az emberek akarattal fognak elpusztulni, amikor én kész vagyok őket kegyelembe fogadni, még ha a kárhozatba vezető széles utat is járják? Jegyezzük hát meg jól: amikor Isten így kinyitja a kaput előttünk, kettős kárhozatra méltók vagyunk, ha nem járulunk Hozzá. Jól tudjuk, hogy legnagyobbbész a kétségbeesés az oka azok megkeményedésének, akik tékozlásra adják a fejüket, s mindent vagy semmit játszanak (ahogyan az emberek mondják). De mikor Isten megmutatja nekünk, hogy az Ő kegyelem mindig készen áll a számunkra, annak vajon nem kell megindítania minket? Akkor jegyezzük meg jól az itt szereplő ígéretet és siessünk, látva, Isten akarata az, hogy ne halogassuk és ne késlekedjünk a visszatéréssel Őhöz. Amikor Isten arra ösztökél, hogy a bűneinkre gondoljunk, ne késleltessük a megtérést holnapig. De mindenekelőtt, amikor Istennek ez a (Jöjj) hangja hallatszik a mennyből, ne keményítsük meg a szívünket, ahogyan a zsoltárban elhangzik (Zsolt95:1, 6, 8), hanem tegyük, amit Ézsaiás próféta mond: Keressétek az Urat, amíg még megtalálható, hívjátok Őt segítségül, amíg még közel van hozzátok, a gonosz pedig hagyja el az ő útját (Ézs55:6). Mert ahogyan máshol van megírva: Ímé itt a kellemetes idő, ímé itt az üdvösség napja (Ézs49:8, 2Kor6:2), amikor Isten a megtérésre buzdít. Ha habozunk, az alkalom elillan, s megszegyenülünk, amikor a kapu becsapódik előttünk. Látjátok tehát, miképpen kell a gyakorlatban megvalósítanunk ezt a *sietséget*. S jegyezzük meg jól, hogy az Istenhez járulásunkkal nem nyerünk semmit a mentségeink hangoztatásával. Mert ha csak egy szót tudunk mondani a magunk érdekében, Isten (mint majd látjuk) százat tud, sőt ezer vádpontot az elítélésünkhöz (Jób9:3). Jöjjünk hát Istenhez imával, amint itt elhangzik, hogy Hozzá kell járulnunk. S fontos a bűneink világos és tiszta megvallása, sőt, a megvallásunkkal (amikor kimondjuk, hogy vétkeztünk) együtt kell járnia a megtérésnek is. Mert látjuk, hogy sokan nem akadnak fenn annak kimondásán, hogy Isten jogosan járt el a bűneik megbüntetésekor és a

hibáik ugyanolyan fájdalmasok és súlyosak, mint bárkié, de mégis nyílegyenesen visszatérnek a régi útjukra. Ha Isten keményen megdolgoztatja őket valamiféle betegséggel, vagy másfajta kereszttel, akkor helyes ígéreteket tesznek. De amint Isten keze visszahúzódik tőlük, világosan megmutatják, hogy nem volt bennük más, csak színlelés. Ezért ahol a hibáink megvallására kapunk parancsot, jegyezzük meg jól: rendelkezünk kell az említett tisztsággal és becsületességgel, ami nem más, mint a gonoszság elítélése és a kibékülés Istennel. S itt megmutatja annak gyümölcsét, amikor megszereztük a kegyelmet: *Isten virágzóvá teszi az igazságunk hajlékát*. Mintha Bildád azt mondaná, hogy amikor Isten kibékül az emberekkel és kegyelembe fogadja őket, akkor nem hagyja ugyanúgy őket, hanem megéreztetni velük a könnyörületének és a szeretetének hatékonyságát. Isten nem azok módján bocsát meg, akik azt állítják, hogy megbocsátják az emberek ellenük elkövetett hibáit, közben pedig (ha képesek bosszút állni) nem törődnek a tekintélyük csorbulásával, amikor lesik az alkalmat, ezt mondva: Velem kezdett ki? Majd meglátja, milyen rosszat tett nekem. Itt a megbocsátás gonosz módját látjuk. Istennek nem ez a bánásmódja. De mikor azt mondja, hogy a bűneink meg vannak bocsátva, rögtön hozzáteszi ennek a megbocsátásnak a hatását is, megéreztetve velünk a jóságát a megáldásunkkal és a felvirágoztatásunkkal. S itt két okból is konkrétan említi *az igazság hajlékát*. Az első az, hogy Isten kegyelme teljesebben hangozzon, azaz ne csak a személyeink iránt mutakozzon meg, de az egész házunk iránt is. Ha Isten megkönyörült valakinek, azt megéreztetni vele mind testben, mind elmében, s ez máris nagy dolog. De ha Isten kiterjeszti a jóságát még messzebbre, s az illető áldott lesz a gyermekeiben, a barmaiban és az egész háztartásában, akkor vajon nem nagyobb bizonyítékát látjuk az Ő jóságának? Látjátok tehát, miképpen mondja itt, hogy Isten annak az embernek a lakóhelyét felvirágoztatja, aki gyorsan visszatér hozzá. S ezt a lakóhelyet nevezi *az igazság sátrának*, hogy folyamatosan az emlékezetünkbe idézze: amikor Istenhez járulunk, az azzal a jó szándékkal és tisztsággal kell tennünk, amiről már volt szó az eddigiekben. Viszont mikor látjuk, hogy Isten üldöz minket, tudjuk meg, hogy bennünk van a fa, amivel tüzet gyújtunk önmagunkban, s (azt mondom) mi magunk halmoztuk azt fel belül a bűneinkkel. S miért? Mert az igazságosság lakozott volna a házainkban (azaz, ha mind mi, mind a házaink ékes rendben lettek volna), akkor biztos, hogy Isten kegyelme vezetett volna, így nem éreznénk mást, csak jóságot és nyugalmat. Ezért, ha Isten ostoroz és bajokat küld ránk, a bűneinket kell ezért okolni. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell itt megjegyezni. Aztán amit hozzátesz, az a jelen anyag további megerősítését szolgálja, azaz, *ha a kezdeteink csekélyek, Isten majd egyre jobban és jobban megnöveli azokat*. Ezt most az egyszer azért tette hozzá, hogy az emberek ne az alapján mérjék fel Isten kegyelmét, amit észlelnek. Mert itt látjátok, mi az oka annak, ha elcsügged a szívünk és gyenge a reménységünk: nevezetesen az, hogy a világi eszközökre tekintünk, s ennek alapján vonjuk le a végkövetkeztetést arról, hogy mivé leszünk.

Íme, ha egy dolog ilyen vagy amolyan állapotban van: ez és ez lesz a legfontosabb, és nem vesszük fontolóra, hogy Neki könnyű segíteni rajtunk, hanem azon a véleményen vagyunk, hogy a dolog lehetetlenség. Látjuk, miképpen akarta a Szentlélek helyesbíteni a bennünk levő konok ítéletet annyiban, amennyiben a saját képességeinknek, valamint annak megfelelően képzeljük el Isten kegyelmét, amennyit képesek vagyunk látni. Viszont meg van írva, hogy Istennek csodálatos, számunkra felfoghatatlan eszközei vannak annak növelésére, ami nagyon kicsinek látszik, annak ellenére, hogy mi már-már a halál kapujában álltunk és úgy tűnt, soha nem keveredünk ki a bajainkból, Isten mégis talál jó, azokból kivezető utat. Ezt először nem lehet észrevenni: az is a szándéka, hogy megalázzon, hogy megtanuljunk Őhöz menekülni. Hisz mivé válnánk, ha nem tennénk? Miképpen kellene a hitünket gyakorolni? Ha magunk becsüljük fel, azt mondva, Isten annak megfelelően munkálkodik, amit mi felfogunk a jelenvaló világ alsóbbrendű okaiból kiindulva, miből ismerszik meg Isten hatalma? Mitől lesz az Ő kegyelme olyan csodálatos, amitől bámulatba esünk? Valóban elhangzik a zsoltárokból, hogy amikor Isten vezeti az övéit a megtartásukkal, az olyan, mintha álmodnának, s a dolog annyira

furcsa, hogy mindenki megdöbben, amikor azt látja, amit nem várt. Jegyezzük tehát meg, hogy amikor a bűneink a feneketlen mélységbe küldtek minket, így végleg kétségbeesetteknek látjuk magunkat, akkor harcolnunk kell a saját értelmünkkel, és arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten még mindig képes növelni a kis dolgokat. Mert (mint a Szentírás mondja), az Ő hivatala és sajátos tulajdonsága előszólítani a nemlétezőket, mintegy abból a célból, hogy új létezést adjon nekünk, amivel nem rendelkezünk (Rm4:17). Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. S hogy tekintélyt kölcsönözzön a beszédének, Bildád ezt mondja: *kérdezd csak meg a régieket, készülj fel a kérdezősködésre az atyákról*. Ezzel érteti meg velünk, hogy a dolog, amiről beszélt, valójában hosszú időn át gyűjtött tapasztalattal ismerhető meg. Ne csak azokat kérdezd (mondja), akik manapság élek, hanem azokat is, akik már régen eltávoztak. Kutasd korról korra és meglátod, hogy Isten soha nem utasította vissza a Hozzá jövőket, a várakozásuk pedig soha nem volt felesleges vagy haszontalan, már ha színlelés nélkül keresték Őt. Utána hozzátette: *Mert mi csak tegnapiak vagyunk és semmit nem tudunk, mert a mi napjaink csak árnyék e földön. De majd az atyák válaszolnak neked, s a szívük erejével fognak beszélni*, azaz oly módon, hogy teljesen biztos leszel és rendelkezel majd szilárd alappal és értelemmel, ami nem a nyelv hegyétől származik, hanem az előre jól átgondolt megértésből. Amikor Bildád itt az atyákról beszél, akkor kétségtelenül minden idők összes tapasztalatát érti alatta és nemcsak az öregekről beszél, akik akkor éltek, hanem azokról is, akik már meghaltak. Valaki talán megkérdezheti [de meg kell-e tenni?], hogy Jób miképpen tanulhatott volna tőlük? A válasz könnyű: nevezetesen, hogy itt nem az emberekről van szó, hanem azokról a dolgokról, amiket az ő korukban tettek, annak megfelelően, ahogyan a történeteik bizonyságok a számunkra. Íme, Bildád így kívánt beszélni: én nem holmi faragatlan tanítással jövök tehozzád, mert neked amikor hosszasan kutatsz visszafelé az időben, egészen a teremtésig, meglátod, hogy Isten mindig ugyanúgy munkálkodott, azaz, amint megtértek az emberek a vétkeikből, Isten elérte őket a kezével és az üdvösség kapuja megnyílt a számukra. Ezt (mondja) fogod megérteni. S ez a tanítás nagyon hasznos a számunkra is, nevezetesen, hogy nem szabad becsuknunk a szemeinket az előtt, amit Isten mutat nekünk, és mutatott a világ minden idejében, hanem inkább fontolóra kell vennünk a korábbi időkben történeteket, hogy a saját magunk hasznára fordíthassuk azokat. Igaz ugyan, hogy mivel az emberek átadják magukat a hiábavalóságnak, nem képesek összeszedni az eszüket ezekhez és így tanulmányozni ezeket, csak ha Isten kényszeríti őket erre. S itt látjátok az okot, amiért Dávid ünnepélyesen kijelentette, hogy amikor bajok érték, felidézte a régi időket és azokon elmélkedett (Zsolt143:5). Ezért ezt alapelveként kell lefektetnünk, tudniillik, hogy jól gondoljuk át Isten munkáit, s ne csak azokat, amiket mi magunk látunk a magunk idejében, hanem azokat is, amikről a régi korokból számoltak be nekünk. Mindig is az volt Isten akarata, hogy legyenek történetek a dolgokról való megemlékezés végett. S bár az emberek örömeiket lelik a történetek olvasásában, ez mégis hiábavaló tevékenység, mert nem használják a korábbi idők történeteit a saját okulásukra, pedig azok valódi iskoláját képezik az életünk szabályai megtanulásának. Mert azokban Isten ítéleteit látjuk, s azt is, ahogyan megsegítette a Hozzá menekülőket, de különösen azt, hogyan erősítette meg a kegyelmes jóságát, mert jóllehet majdnem mindenki hitetlen volt, Ő mégis megtartott egyeseket az igazságának ismeretében annak ellenére, hogy az idők teljessége még nem jött el. Röviden, ha a szemeink tiszták és világosak, s nem olyan homályosak lennének, mint amilyenek, akkor látnunk kéne, hogy Isten munkái a bölcsesség mély tengere és feneketlen mélysége. Akkor, ha alaposan meg akarunk szilárdulni a jó tanításban, tanuljunk meg ne csak az orrunk előtti egy-két lépésnyire nézni (ahogyan mondani szokták), hanem terjesszük ki az értelmünket azokra is, ami a születésünk előtt történtek. De mindenekelőtt igyekeznünk is kell erre, mert mint látjuk, tetszett Istennek, hogy legyen úgymond egy tükör, amiben szemlélhetjük, miképpen őrizte meg és tartotta fenn az egyházát a világ megteremtése óta, megerősítve a jó embereket mindenféle támadással szemben, végül pedig miképpen büntette a saját gyermekeit. Sőt, duplán fenyegette őket, amikor keményszívűekké váltak, mivel amikor megintette őket a

prófétái által, ők megmaradtak a makacsságban, ezért nagyobb és szélsőségesebb szigort kellett megtapasztalniuk. Miután látjuk ezeket a dolgokat, s Isten is úgy gondoskodott erről, hogy az esetlegesen feledésbe merülő dolgok most a szemünk elé táruljanak az okulásunkra, könyörgöm, nem kell hát még buzgóbban gyakorolnunk magunkat ezekben? Akkor hát tartsuk észben, miképpen hangzik itt el, hogy meg kell kérdeznünk az előttünk élőket: jóllehet nem személyesen, hiszen nincsen hozzáférésünk a halottakhoz, és nem is törvényes tanácsért keresni őket: Isten nem rendelte őket prófétáknak azon a szolgálaton túl, amit a saját maguk korában láttak el. Szent Péter, szent Pál és a többi apostol és próféta ma is beszélnek hozzánk, azonban az írásaikból, amik halhatatlanok. Ami a személyeiket illeti, Isten kivonta őket a mi társaságunkból. Mégis meg kell kérdeznünk az időket, amikor éltek, és követnünk kell a feljegyzéseiket, melyeket Isten munkáiról írtak, s ezekkel kell megszilárdulnunk az Ő félelmében. Ám az ok, aminek a legfőképpen erre kell indítania minket, akkor hangzik el, amikor Bildád hozzáteszi: *mi csak tegnapiak vagyunk és semmit nem tudunk, mert a mi napjaink csak árnyék e földön*. Igaz, hogy ezt a szöveget kétféleképpen magyarázzák. Vannak, akik úgy vélik, Bildád ezt akarta mondani: Ó, tudom, Te nem becsülöd meg azt, amit magamtól hozok. Azt mondod majd: én nem vagyok olyan idős, hogy hallgatnod kellene rám, mint bölcs emberre. Nos, tegyük fel, hogy az én beszédem semmit érdemlő, mert a személyem nincs összhangban azzal, de mégis rájössz majd, hogy az idősek is csak ugyanannyit mondanak. S én lejegyzem ezt a magyarázatot, mert jónak mondható. De ha mindent közelről megvizsgálunk, akkor kiderül, hogy a szakasz világos jelentése nem más, mint hogy Bildád azért ösztökéli Jóbot a múlt vizsgálatára, mert ha nem tekintünk az előttünk levő dolgoknál távolabbra, annak csekély haszna van. Igaz, hogy ugyanaz, amit Isten mutat meg napról napra, elegendő a tanításunkhoz, ezért ahhoz, hogy megbocsáthatatlanokká legyünk, nem lesz szükség semmi más folyamatra, mint amit egy-két év, sőt akár egyetlen nap alatt láttunk. Isten oly sok dolgot mutat nekünk, hogy nem marad több mentségünk, s arra sem hivatkozhatunk, hogy „sosem tudtam erről, Isten soha nem adta a tudtomra”. Azt mondom, látunk eleget a tanuláshoz. De akkora a lustaságunk, hogy Istennek előre meg kellett rágni a morzsáinkat, ám nekünk mégis sok nehézséget okoz ezek lenyelése, még ha jól megrágottak is, ahogyan a közmondás mondja. Íme, hogyan juttat tudáshoz a múlt ismerete. Mint például, ha lenézzük mindazt, ami a születésünk előtt történt, s ezt mondjuk: ó én elég bölcs leszek, ha azokat a dolgokat veszem fontolóra, amik a saját életünkben történtek, akkor vajon az volt Isten akarata, hogy az információk, amiket a régmúltról adott, haszontalanok legyenek? Amikor a Szentírás azt mondja nekünk, hogy a világ teremtésétől fogva kormányozta Isten az embereket, büntette őket a vétkeikért, könyörült rajtuk és a jóságával mindig felülkerekedett azok hitványságán, akik rosszat tettek, de mindenekelőtt védte az övéit és támogatta őket a bajaikban: látva, hogy Isten korról korra a mi hasznunkra fedte fel ezeket a dolgokat, akkor vajon megvetjük annak minden morzsáját és lábbal tapossuk? Nem látjátok gyalázatosnak a hálátlanságot, amikor így taszítjuk el magunktól messzire azt, ami több, mint hasznos a számunkra? Jegyezzük meg, hogy pontosan ez az, amire a beszélő (nevezetesen Bildád) rá akarta vezetni Jóbot. Ezért hát megszomorít bennünket a kérdezősködés azokról a dolgokról, amik a javunkra vannak? Vegyük csak egy kicsit fontolóra a saját korunkat. Mik vagyunk mi? Csak tegnapiak. Amikor az emberek alaposan összegzik a saját jelentőségüket, akkor csak csigák, amik azonnal szertefoszlanak. Igaz, hogy egy ember ötven-hatvan évet is él, de mégis vissza kell tértie oda, amiről Mózes énekében (Zsolt90:4) van szó, nevezetesen, hogy Isten előtt ezer esztendő olyan, mint egyetlen nap ezért az ember élete csak álom, ami már el is múlt. Ha jól meggondoljuk az életünk rövidegét, akkor biztosan sokkal szorgalmasabbak leszünk a múlt kutatásában. S miért? Mert tudatlanok vagyunk, ha nem tekintünk messzebbre az élet említett rövidegénél. De Isten azt akarja, hogy a születésünk előtt történt dolgok mondhatni jelen legyenek velük a történetek, valamint az által, ami a számunkra maradt fenn azokban. Látjuk tehát, miképpen mutatkozott meg előttünk a kegyelmes Isten abban, hogy összegyűjtötte a korokat és engedte megtörténni, hogy az ember, aki csak ötven

évig él ebben a világban, képes legyen az őt megelőző ötezer évet szemlélni, kijelölni, sorba rendezni és megismerni. Látjuk, milyen hosszú idő telt el az özönvizet megelőzően. Nagyon jó, hogyan mentek akkor a dolgok? Miképpen munkálkodott Isten az özönvíz óta? Amikor tetszett Neki egyházat készíteni Magának, miképpen kormányozta azt? Miképpen viselkedtek az istenfélők, amikor üldözték őket, ha bizonyosságot tettek az igazságról? Utána, mikor hibák lopakodtak be, Isten vajon kijavította azokat? S milyen állapotban folytatta az egyház az özönvíz után? Azt mondom, mindezeket a dolgokat úgy láthatjuk, mintha a szemünk elé tárulnának, közben mégis több, mint ötezer év telt el. Ez igaz. De (mint említettem) a kegyelem az, amiért nem lehet eléggé dicsérni Istent. S bizonyos, hogy ennek arra kell sarkallni bennünket, hogyne csak a lábunk elé nézzünk, hanem messzebbre is, előre, tudván, hogy Isten olyan emelvényre állított, ahol majd felfedi az időt, de nemcsak száz évet vagy egy kicsivel többet, hanem a világ kezdete óta mindent. Most már látjuk, mit akart Bildád, s miképpen kell nekünk is ezt a mondatot magunkra vonatkoztatni: nevezetesen, látva, hogy csak tegnapiak vagyunk, s az életünk nem más, mint árnyék (azaz nem túl hosszú időn át vagyunk ebben a világban ahhoz, hogy az itt látott dolgok kielégítsenek), ezért jó, ha tovább is nézünk, annak megfelelően, ahogyan Isten megadja nekünk az eszközöket a múlt kutatásához. Ezért (valójában) figyelmeztetést kapunk, hogy jól gondoljuk át mindazt, amit Isten az Ő múltbeli munkáiról mutat nekünk, s ne úgy tekintsünk ezekre, mint nem hozzánk tartozó dolgokra, hanem mint olyasvalamikre, amik a tanításunk végett vannak az emlékezetünkbe idézve. Ezért alkalmazzuk a korábbi idők minden történetét a magunk okulására, hogy ezek elvezessenek minket az Istenbe vetett teljes bizalomra, s az Ő segítségül hívására a szükségben, hogy úgy féljük és tiszteljük Őt, ahogyan kell. Íme, mit kell meghallani ebből az igeszakaszból. Most az következik, hogy *amiképpen a káka nem nő, csak vizes helyeken, a fű sem növekszik víz nélkül* mivel amikor ezek a növények virágzanak, maguktól elszáradnak, anélkül, hogy kívágnák őket. *Ugyanígy pusztul el a képmutató reménysége és mindazok reménysége, akik megfélemlenek Istentől.* Ez pont az ellenkezője annak, amit korábban láttunk. Ez a mondat már elhangzott a fejezet elején. De Bildád hozzátette, hogy Isten könyörületes lesz a Hozzá visszatérőkhöz, még ha egy ideig lázadoztak is Ellene. Most pedig visszatér a korábban említettekre, nevezetesen, hogy Isten ki fogja szaggatni a képmutatókat és a gonosztevőket. Nagyon ideillő hasonlatot használ, ezt mondva: Képesek az ingoványok gyomjai (a sás és más hasonló növények) a nedves földön kívül máshol is növekedni? Van sok növény, amik víz nélkül is jól növekednek a hegyeken, még ott is, ahol egy morzsányi föld sincsen, csak a puszta sziklák. Mindazonáltal mégis látunk néhány növényt ott növekedni. ez a tulajdonságuk a természetüknél fogva van meg. De a káka és a többi hasonló növény nem képes, csak a mocsaras helyen növekedni. Mert a táplálékuk a víz: a földnek mindig nedvesnek kell lenni, ellenkező esetben ez a növény fokozatosan kiszárad. Akkor hát úgy, mint a káka vagy más mocsári növény nem nőhet csak nedves helyen, úgy kell annak az embernek is, aki a nedvességet nem Istentől kapja, egész magamutogatásával elpusztulnia és teljesen kiszáradnia. Ez a hasonlat nem csak ebben az igeszakaszban szerepel, hanem nagyon sokszor előfordul a Szentírás más részeiben is, mint tudjátok. Az első zsoltárban van megírva, hogy az ember, aki teljesen az Isten törvényének tanulmányozására adja a fejét, olyan, mint a folyóvíz mellé ültetett fa (Zsolt1:3). Miután pedig a gyökere folyamatosan öntözött, soha nem fonnyad el vagy szárad ki, hanem mindig megmarad a maga frissességében. S miért? Ez azt akarja bemutatni, hogy Isten soha nem engedi elpusztulni a jó embereket. Mert a kegyelme mindig árad és fenntartja őket mindvégig, sőt szüntelenül. Nem csak azért vagyunk ugyanis megöntözve, hogy egy adott ideig itt fennmaradjunk, hanem azeljövendő örök életre is. Látjátok tehát, hogy akik átadják magukat teljesen Istennek, olyanok, mint a folyóvíz mellé ültetett fák: mindig virágzani fognak. De ezt még jobban kifejezi Jeremiás könyvének tizenhetedik fejezete (Jer17:6 skv.), mert a próféta ott mindkét felet összehasonlítja. Átkozott (mondja) az az ember, aki emberben bíz, és a testbe helyezi a reménységét vagy az erejét. Olyan lesz, mint a fű vagy mint a hangafa, ami a sivatag

homokjában szökken szárba. Nos igaz, hogy lesz benne némi frissesség, de ugyanaz gyorsan el is illan belőle a hőség miatt, mert az ilyen bokrot fokozatosan kiégeti a Nap. Ugyanez a helyzet azokkal, akik frissek és zöldek, de a bizalmukat nem Istenbe vetik, hanem önmagukban bíznak, vagy más teremtményekre tekintenek. De boldog az az ember, aki Istenben bíz, mert érje bár a Nap bármekkora hője, látszólag kiég, de öntözve lesz és Isten olyan táplálást ad majd neki, hogy ne fog megromlani. S noha Jeremiás próféta ezzel a két hasonlattal, egyike a másikkal megvilágítva kellőképpen megmagyarázza az itt elhangzottakat, ennek ellenére még több is van ebben a szakaszban. Mert Bildád itt egy olyan növényt választott, ami nem táplálható víz nélkül. A zsoltárokból meg van írva, hogy a gonoszok olyanok lesznek, mint a ház tetején növő fű (Zsolt129:6). Látjuk, hogy egyes növények jól növekednek a háztetőkön, de a jó növényeken lábbal fognak taposni. Az emberek járnak a réteken, De mikor eljön a megfelelő idő, látjuk, hogy a rétek növényei megnőnek és virágzanak. S jóllehet a rétet lekaszálják, a fű mégis kikel és újra friss lesz. De mi lesz a növényekkel a háztetőn? Meg tudnak tartani egy embert bármi módon? Nem, de elhangzik a szövegben, hogy az ember ugyan kévébe szedheti, de nem lesz bőséges és nem talál rajtuk gyümölcsöt. Íme, amikor az ember látja, hogy a háztetőt benőtték a növények, nem mondja, hogy Isten áldotta meg ezeket, hanem épp ellenkezőleg, jó, ha kitépik és a Nap megégeti ezeket, még mielőtt beérnének, azaz nem jutnak el semmiféle tökéletességre. Látjátok tehát, hogy noha felmagasztaltatnak a gonoszok, s nagyobb megbecsülésnek örvendenek, mint azok, akiket Isten áld meg, mindazonáltal úgy elszáradnak, hogy nem hoznak gyümölcsöt, bármilyen pompás külsőt kölcsönöznek is maguknak, mert nincs bennük lényegiség. Látjátok tehát mit ért itt a káka és a mocsári növények alatt. Röviden, jegyezzük meg jól, hogy Istentől kell a nedvességet vennünk, és közel kell lennünk Őhozzá, Neki pedig nem szabad abbahagynia az öntözésünket, hanem folyamatos vizet kell biztosítania a megelevenítésünkhöz és az erőnk fenntartásához, ami nélkül egyetlen óra egyetlen percéig se lennénk képesek fennmaradni. Látjátok, miről van itt szó valójában. Nos, ha teljes mértékben hinnénk ebben a tanításban, akkor biztos, hogy más vonzódással keresnénk Istent, mint ahogyan tesszük. De mi a helyzet? Minden ember ahhoz tartja magát, amije van, de mégsem vesszük fontolóra, honnan kapjuk a jót. Emiatt minden ember a széllel táplálkozik, ahogyan Hóseás próféta mondja (Hós12:1), azaz tudatosan és akarattal ámitják el magukat. Úgy tűnik nekik, hogy gazdagok és nincsenek a híjával semminek, de mindaz csak szél, azaz nem más, mint ostoba elbizakodottság. Ami a külső megjelenést illeti, tűnhetnek frissnek és virágzónak, s az emberek dicsérhetik azt, ami bennük van, De mikor az egésztestet vesszük górcső alá, az teljességgel semmi. Mindazonáltal úgy el vagyunk kápráztatva [a maguk önteltségében], hogy mindegyikünk Istennél is jobbnak képzei magát, amikor bármiféle istenes mutatkozik bennünk. Ezért nem kellene mások a megtévesztésünkhöz, mert mindenki maga ámitja el önmagát a saját dédelgetett butaságaival. Egyébként jegyezzük jól meg, miképpen ránt vissza Isten önmagához, megmutatva, hogy túlságosan vakok vagyunk, ha önmagunkban vagy a nemlétezőkben bízunk. Jegyezzük meg jól, hogy Isten gondoskodott a jólétünkről, amikor ezt mondta: én vagyok az élő víz forrása, az igazi folyó, rajtad áll, hogy folyamatosan öntözve légy a kegyelmem által, vagy nem lesz benned más, csak szárazság (Jer2:13), s noha zöldellőnek tűnt, az semmi, el kell száradnod. S ez az, amire Bildád itt gondol. Jóllehet az emberek nem szagatták ki azokat a növényeket, azok mégis elszáradnak, ha nincs nedvességük. Sőt, a végtelenségig elképeszti az embereket, miképpen fognak teljesen kiszáradni a legnagyobb gőgjük közepette is. Ugyanez a helyzet a képmutatók reménységével is. Itt azt adja az értésünkre, hogy jóllehet az emberek nem is feltételezik, Isten felemészti őket titkos és ismeretlen munkálkodással, ezért ki kell mondanunk, hogy semmivé leszünk, ha nem Belé vetjük a bizalmunkat és nem verünk mély és eleven gyökeret Őbenne. Igaz, hogy Isten néha az emberek keze által büntetve szagattja ki a gonoszokat, s ugrasztja őket össze egymással úgy, hogy széttepik és megsemmisítik magukat. S gyakran a saját szemeinkkel látjuk, amint Isten aláaknázza azokat, akik túl sokat feltételeztek és túl sokat vállaltak magukra. Látjuk (mondom),

hogy Isten felemésztí őket, de ember nem tudja, hogyan, s ők elolvadnak, mint a hó a Naptól. Az emberek furcsának vélik, (és megkérdézik), miképpen lehetséges ez? Hogyan jutott ez az ember ilyen állapotra? De nem vesszük fontolóra, micsoda ereje van Isten átkának. Jegyezzük hát jól meg, hogy Isten anélkül, hogy az emberek szolgálnák, képes nemcsak az embereket elsorvasztani, de a nagy kastélyaikat és minden egyéb vagyónukat, úri mivoltukat és gazdagságukat is azokkal együtt. Mindennek pusztulnia kell, ha Isten rásújt, annak megfelelően, ami itt pontosan kifejeződik, nevezetesen, hogy jóllehet ezeket a növényeket nem szaggatják ki, mégis ki fognak száradni, mert nincsen nedvességük, ami érlelné őket.

De azt is jól fontolóra kell vennünk, miképpen mondja, hogy *a képmutatók reménysége el fog veszni*. S ez megint odavisz minket ahhoz, amit már érintettem: nevezetesen azok, akikben nincs más, csak füst és hamisság, nem szűnnek meg frisseknek és zöldeknek lenni, legalább a saját szemükben és az emberek véleménye szerint. Látjátok tehát, hogy mi az, ami megtéveszt minket. Mert meg vagyunk fosztva minden jóságtól, sőt olyannyira ostobák vagyunk, hogy nagyon gazdagoknak véljük magunkat, ezért Isten a számunkra senki. Íme, miért beszélt itt Bildád pontosan a képmutatók reménységéről, mintha azt mondta volna: igaz, hogy a képmutatók jó színben tűnnek fel az erény jó külső kinézetével, s úgy látszik, Isten a tenyerén hordozza őket és előnyökhöz juttatja minden ponton. De mégis kiszáradnak és elhervadnak úgy, hogy csodaszámba megy majd látni, miképpen lesznek aláásva és szenvednek végső vereséget. Ezért ne csapjuk be magunkat akarattal, azaz, ha van is némi világi jólétünk egy ideig, ne aludjunk el attól, s ne kötődjünk az evilági javakhoz és örömhöz, melyek meggátolnak minket abban, hogy Istenre tekintsünk, hanem teljes mértékben Őrá támaszkodjunk, mivel Ő a mi jólétünk és bővelkedésünk forrása. Látjátok tehát, mi foglaltatik ebben a *Remény* szóban, amit ezen a helyen említ. Végezetül azt is meg kell említenünk, hogy Bildád úgy írja le a képmutatókat, mint akik elfelejtették Istent. Igen, ez kétségtelen. Mert bár a képmutatók mindig sokat fecsegnék Istenről, mindennek ellenére mégis teljesen elfelejtették Őt. De az igazi megemlékezés Istenről annak érzése, hogy minden jólétünk Benne rejlik, s az üdvösséget sehol máshol nem szabad keresnünk, csak egyedül Őbenne, és az Ő jósága és kegyelme nélkül szükségszerűen a pusztulásba mennénk. Látjátok tehát, mit jelent megfedkezni Istenről? nevezetesen, amikor az emberek önösszeretettel szeretik a saját erényeiket, mivel képeseknek vélik magukat előre vinni és fenntartani, közben pedig nem járulnak Istenhez orvosságért az Ő kezéből. Nekünk pedig Hozzá kell fordulnunk, s nemcsak egyszer, hanem annyiszor, ahányszor segísre van szükségünk. Akkor nem felejtjük tehát el Istent, amikor elismerjük, hogy minden jót az Ő kezéből kell megkapnunk, mert önmagunk vonatkozásában teljesen meg vagyunk fosztva azoktól. De akik a maguk erényeiben bíznak, akik azt képzelik, hogy megbecsülést szereznek a saját okosságukkal, akik önmagukra építenek bármiben is, nos ők azok az emberek, akik elfelejtették Istent. S miért? Mert kitépték a kezéből a hivatalát, és magukhoz ragadták azt. Aztán vajon azok nem felejtik el Istent, akik átadják magukat a gonosz érzelmeiknek és a testi vágyaiknak? Látjuk, hogy akik a maguk jólétében élnek, semmiféle eszközzel vagy módon meg nem szelídíthetők, szóba sem jön náluk, hogy istenfélelemben járjanak. Annak pedig, aki elvilági javak birtokosa, ha valaki azt mondja, meg kell alázkodnia, soha nem bírja jobb belátásra. S miért? A vagyona túlságosan felemelte a szarvait Isten ellen. A gazságába merült gazember, ha valaki vissza akarja húzni tanácsokkal és fenytéssel, nem enged, hanem inkább színlel. Így hát mindazok, akiket a saját vonzalmaik ragadnak el, olyanok, mint a vadállatok, akarattal vetik magukat a pusztulásba, s az ember képtelen visszahozni őket a jó útra. S miért? Mert elfelejtették Istent, és nem veszik fontolóra, hogy helyesen járni annyi, mint Istent állandóan szem előtt tartani.

S valóban látjátok itt a titulust, amit a Szentírás ad a kegyeseknek. Nevezetesen, ahogyan azt mondja, hogy a képmutatók elfelejtik Istent, viszont ellenkezőleg, amikor Isten meg akarja jelölni az övéit, és megmutatni, mi a fő dolog, amit követel tőlük, azt mondja, íme valaki, aki mondhatni Isten jelenlétében van, aki mondhatni Isten előtt jár. tanuljuk hát meg

gyakorolni magunkat ebben és teljesen elismerni Isten jótéteményeit azért, hogy hálát adhassunk Neki és segítségül hívhassuk támogatás végett a szükségünkben, biztosra véve, hogy ha elkezdünk könyörögni Neki, Ő úgy megnedvesít minket a kegyelmével, hogy bár nagy hőséget érzünk (azaz súlyos bajok érnek ebben a világban), mégsem száradunk ki soha. S miért? Mert ha egyszer biztos gyökeret vertünk Istenben, ő nem enged minket elcsüggedni, hanem folyamatosan fenntart, míg végül Magához vesz, hogy részesedhessünk a mennyei életben, sőt már a jelenvaló világban öntöz minket a kegyelmével, s érezteti azt velünk, amennyire szükséges a számunkra.

Most pedig boruljunk arcra a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy ne a sértéseinkre tekintsen, s ne büntesse azokat úgy, ahogyan rászolgáltunk, hanem tanuljunk meg mi magunk lenni a saját bíránk önmagunk elítélésével. S hadd jöjjünk Őhöz minden betegségünk gyógyítása végett, Ő pedig gyógyítja meg úgy azokat, hogy Vele eggyé válva teljes becsületességben járassunk, hadd váljunk ezzel a részeseivé annak, amit a kegyeseinek ígért. S élvezvén a megadott bizonyosságát az Ő atyai szeretetének, hadd növekedjünk egyre jobban és jobban a nekünk adott vonzalommal az Ő szeretetében és tiszteletében addig, amíg el nem visz abba a dicsőségbe, amit a mennyben tett félre a számunkra és amit reménység által már most is birtoklunk. S tetsszen Neki ezt a kegyelmet megadni nem csak nekünk, de minden népnek és nemzetnek is stb.

A harminckettedik prédikáció, ami a harmadik a nyolcadik fejezetről

Jób8:13:22

13. Ilyenek az ösvényeik mindazoknak, a kik Istenről elfeledkeznek, és a képmutatónak reménysége is elvész.

14. Mivel szétfoszol bizakodása, és bizodalma olyan lesz, mint a pókháló.

15. Házára támaszkodik, és nem áll meg; kapaszkodik belé, és nem marad meg.

16. Bő nedvességű ez a napfényen is, és ágazata túlnő a kertjén.

17. Gyökerei átfonódnak a kőhalmon; átfúródnak a szikla-rétegen.

18. Ámha kiírtják helyéről, megtagadja ez őt: Nem láttalak!

19. Ímé ez az ő pályájának öröme! És más hajt ki a porból.

20. Ímé az Isten nem veti meg az ártatlant, de a gonoszoknak sem ad előmenetelt.

21. Még betölti száját nevetéssel, és ajakidat vigassággal.

22. Gyűlölőid szégyenbe öltöznek, és a gonoszok sátora megsemmisül.

Korábban mondtam már, mit jelent elfelejteni Istent, amit azonnal meg kell alaposan jegyeznünk. Mert ebben a szóban benne foglaltatik az emberek képmutatása, azaz úgymond a hiábavalóságuk. Lesz hát olyan szentségünk, ami elfogadható és elismert lesz Isten előtt? Ügyeljünk arra, hogy úgymond Előtte járjunk úgy, mintha Ő is jelen lenne, s minden utunkban legyünk biztosak abban, hogy az Ő felügyelete alatt vagyunk, és az Ő dolga vezetni és elrendelni minket. Ezért amikor így elékezünk Istenre, többé nem adjuk át magunkat oly módon a hiábavalóságnak, mint azok, akiket a Szentlélek itt képmutatóknak nevez. S ezt jobban is kifejezendő mondja: *bizodalma olyan lesz, mint a pókháló, amit a pókok szőnek*. Tudom, hogy a pókok szőnek pókhálót, de abban semmi erő sincsen. Ugyanez a helyzet azokkal, akik hiábavaló reménységekre építenek. Úgy viselkednek, mintha a világ végéig fennmaradna az állapotuk, de Isten megbosszulja az efféle önteltséget.

Itt világosan látjuk, mit jelent megfeledkezni Istenről. Ha alaposan végiggondoljuk, miképpen tartja fenn Magának Isten a fenntartásunk és az élethosszig tartó megáldásunk jogát, akkor biztosan nem leszünk bolondok és nem keressük, hogy ezzel vagy azzal önmagunkat tartsuk fenn. Mert tudjuk, hogy az emberek maguktól nem másért élnek vissza a hiábavaló reménységgel, mint azért, mert nem adják meg Istennek az Általa megkövetelt tiszteletet, ami egyébként jogosan is megilleti. Jegyezzük hát meg jól, hogy csak egy eszköz és orvosság van, ami elvon minket minden hiábavalóságunktól és a helyes úton járát. Ez pedig nem más, mint annak ismerete, hogy mi Isten hivatala. De mi a helyzet? Nagyon kevesen vannak, akik ezen a módon gondolkodnak, mert meglátszik, hogy a világ tele van az említett képmutatással. Annál inkább meg kell jól jegyeznünk ezt az igazságot azért, hogy ha az értelmünknek olyan süketek a fülei, hogy nem ismerjük Istent, vagy azok ide-oda hajlanak, mi pedig emiatt tévútra tértünk, akkor legalábbis el kell gondolkodnunk, mikor Isten ismét Magához szólít és megmutatja: nem akarja, hogy ostoba reménységek között éljünk, hanem azt akarja, hogy legyen biztos nyugvópontunk, s ne úgy építkezzünk, ahogyan a pókok teszik, hanem Őbenne legyen szilárdságunk. Hiszen biztos, hogy itt egy összehasonlítást látunk a megnyugvás között, amivel nyugodnunk kell Isten minden ígéretére támaszkodva, valamint a reménység között, amivel a teremtményekre támaszkodva nyugszunk meg. Akkor látjátok, miképpen ítéli el a Szentlélek az összes reménységet, amit a teremtményekbe vetünk. S miért? Hát találhatunk bármiféle szilárdságot Istenen kívül? Biztos, hogy semmit sem találunk. Ezért mindenki, akik átadják magukat a teremtményeknek és tőlük függenek, ezzel kizárják Istent az ajtón kívülre, és messzire zavarják Őt. Azt gondoljuk, hogy Ő eltűri ezt a bánásmódot, és nem fogja megátkozni

mindezeket a hiábavaló reménységeket? Ezt a mondatot jobban szükséges jól megjegyezni, mint szavakkal jól elmagyarázni. Látjuk tehát, hogy az egész dolog a gyakorlásában és az alapos ismeretében rejlik, mert biztos, hogy az emberek, akik így viselkednek, s kellőképpen szolgálják a maguk javát, és nem világi és alantas eszközöket keresgélnek. Akik pedig az utóbbit teszik, nem adják meg Istennek a Neki kijáró tiszteletet, hanem inkább elszakítják az Tőle, és Isten bosszút fog állni emiatt. Ezért ha nem akarjuk, hogy Isten az ellenségünk legyen, s felborítson mindent, amit építünk, teljesen az Ő jóságára, erejére és kegyelmére kell támaszkodnunk. S akkor nem pókhálóink lesznek, hanem tartós szilárdságunk. Viszont, ha nem dicsőítjük úgy Istent, mint kellene, akkor biztos, hogy a dolgok, amiket a szemünkkel látunk, hogy a képmutatókat érik, megtörténhetnek velünk is, mert semmi hasznunk sem lesz ezekből a példákából. Most azonban térjünk rá az itt hozzátett hasonlatra. Korábban megemlítette a száraz helyen levő kákát. Tudjuk, hogy a természeténél fogva ez nedves helyeken növekszik. Akkor, ha a káka és az efféle növények száraz és kevésbé nedves helyen nőnk, akkor idő előtt kell elhervadniuk. S noha senki nem nyújtja ki a kezét, hogy kiszaggassa, levágja vagy lekaszálja azokat, mégis meg kell semmisülniük. Viszont az is elhangzik, hogy a mély és eleven gyökeret vert és a forrás mellé ültetett fa szétterjeszti az ágait és a gallyait egészen a házig, vagyis olyan erős lesz, mint egy kőház. Aztán láthattok néhány fát, ami jól van elültetve de a kertész mégis kiveszi: nem azért, hogy teljesen megsemmisítse, mert a fa önmagában jó, és jól meggyökerezett, hanem mert rossz helye van, így a kertész kiveszi, hogy máshová ültesse. Nos, ha az ember tágabb helyre ülteti, ahol nem ütközik akadályokba, s ahol karót és nedvességet talál, vajon annak a fának panaszkodnia kell ezt? Vajon akadályozott az állapota? Nem, inkább felvidító. Nem mintha a fának lenne bármilyen értelme, hogy örvendezzen ennek, hanem itt azt akarja megmutatni, hogy semmivel sem lesz rosszabb a fa helyzete, ha átkerül az egyik helyről a másikra. De ezt a hasonlóságot azokra kell alkalmazni, akiket Isten nem kiszaggatott. Kiemelte őket egy időre, de megőrizte a gyökeret azzal a szándékkal, hogy majd újra elültesse őket, s ők újra kihajthassanak és gyümölcsöt teremhessenek. Ez naponta megtörténik olyankor, amikor Isten büntet minket, mégpedig olyan gorombasággal, hogy első ránézésre úgy látszik, végleg megsemmisít, ezért nincs több reménység a számunkra, de aztán megadja a Hozzá való visszatérés kegyelmét. Ez olyan, mintha egy gazdag ember, akinek nagy vagyona van, kiásna egy fát a kertjében, és elültetné a mezőn, ahol jobban erősödhet. A Nap táplálja, s a föld, amibe elültették, jobb, mert mélyebb gyökeret ereszthet abba, így a fa nagyra nőhet, és képe nagyobb erőre kapni. Ugyanezen a módon munkálkodik Isten azokkal, akik az övéi. Ezért, ha az Ő keze ostoroz minket, még hozzá keményen, ami egyfajta halálnak tűnik, akkor sem szabad elcsüggednünk, mert tudjuk, hogy Isten vissza tud állítani minket a jó állapotba, és megint bővelkedővé tesz, mint annakelőtte. Látjátok hát, mi van itt valójában kijelentve. Vélgövetkeztetésként pedig Bildád kijelenti: *Isten nem fogja kézen a gonosz embert, hogy kedvezzen neki, s nem hagyja el a jó embereket, hanem inkább betölti a szájukat nevetéssel.* Igaz, hogy itt Jóbról beszél. S az ő személyében azt akarja tudtunkra adni, hogy mindazok, akik visszatérnek Istenhez, kegyesnek és a maguk számára kedvezőnek fogják találni. Végezetül ezt mondja: *A gonoszok sátra nem lesz képes megállni, s Isten a jó emberek minden ellenségét megszügyeníti.* S nemcsak kegyesnek mutatkozik majd a jók iránt, hanem ha baj éri őket vagy megszorodnak, közéjük lép, s megmutatja, hogy a védelme és a felügyelete alatt állnak.

S itt egy olyan mondattal van dolgunk, amit nagyon érdemes megjegyezni: nevezetesen, hogy olyanok vagyunk, mint a fák, melyeket kiástak, hogy máshová ültessék azokat. Isten gyermekeiről beszélek. Mert a gonoszokat is kiemelhetik gyökerestől, de ők továbbra is az újra elültetés reménysége nélkül maradnak, amiképpen hallottuk Urunk Jézus Krisztus fenyegetését, mikor azt mondta, hogy minden fát, ami nem terem gyümölcsöt, kivágnak és tűzifa lesz belőle (Mt7:19, Jn15:2, 6). Íme, micsoda borzalmas csapásokkal sújtja Isten a gonoszokat. S miért? Mert látja, hogy teljesen elvetettek és a kárhozatra adattak, ezért örökre ki kell őket ásni. Hasonlóképpen azt is mondta, hogy minden fa, amit nem a mennyei Atya ültetett, gyökerestől

lesz kiszaggatva (Mt15:13). De sokakat látunk, akik egy ideig szép kinézetűek, s úgy tűnik, olyan fák, akiket Isten ültetett a saját kertjébe és vett a birtokába, pedig csak az istenfélők közé keveredett képmutatók. Róluk mondják, hogy a legnagyobb előrehaladást tanúsítják az egyházban. De mi a helyzet? Nem azért lettek elültetve, hogy legyen bármiféle jó és biztos gyökerük, ezért Istennek végül ki kell ásni őket. Ugyanezt lehet mondani a szőlőtőről, tudniillik, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus a szőlőtő, mi pedig a belé oltott szőlővesszők (Jn15:5). Ha jó gyümölcsöt termünk, az Atya meg fog minket metszeni, s érezni fogjuk, hogy az Ő keze mindig rajtunk van, hogy a kegyelmét elérhetővé tegye és megsokszorozza a számunkra. De ha rossz gyümölcsöt termünk, vagy teljesen gyümölcstelenek maradunk, s Isten ismét panaszkodhat, ahogyan a prófétáján keresztül tette: Én szőlőm, mit tettem veled, hogy csak keserűséget teremsz nekem? (Ézs5:4) Némi édességet vártam tőled, de úgy tűnik, megfojtod a mesteredet. Mi mást tehetnék veled, mint hogy kiszaggatlak? Ettől a hajunknak égnék kell állnia, mert (ahogyan mondtam), mi vagy jók vagyunk, vagy teljes kiszaggatásra méltók. S valóban, az Isten megvetőit és a javíthatatlanokat sújtó összes baj tulajdonképpen megannyi kiszaggatás. Igaz, hogy nem száradnak el az első csapásra, mert ha Isten bünteti a gonosz embert, ad neki időt, hogy meggondolja magát és hazatérjen, mindazonáltal Isten ellenségei nem képesek érezni egyetlen fenyítést sem a világos, csak mikor Isten már elkezdti őket végleg kiásni, s ez már a végromlásuk kezdetét jelenti. S miért? [Mert] nagyon távol állnak attól, hogy Isten büntetése megjavítsa őket, inkább visszahúzódnak Előle és megkeményednek. Ebből pedig megmutatkozik, hogy a konokságuk kijavíthatatlan. Ezért jegyezzük meg, hogy valahányszor csak felemeli a kezét Isten a gonoszok ellen, az máris olyan, mintha gyökerestől kiásta volna őket. De ami minket illet, akiket a gyermekeivé fogadott (már ha színlelés nélkül elfogadtuk ezt a kegyelmet), jegyezzük meg, hogy Isten ostromozása ebben a világban nem rontja az állapotunkat. Ezért nem tesz rosszat nekünk, hanem inkább megújít, s érezzük, micsoda gonddal viseltetik Isten irántunk. Látjátok tehát Isten gyermekeinek felbecsülhetetlen vigaszát. s ebből azt is látjuk, mi szükség van arra, hogy Hozzá fussunk támogatásért. Miért? Szomorú látni, mennyi megpróbáltatásnak van kitéve az életünk. Naponta úgy tűnik, hogy Isten kiás és el fogunk pusztulni. Ez általános minden ember számára, de a kegyeseket több csapás sújtja, mint másokat. S itt látjuk, miért mondta szent Pál, hogy ha a reménységünk csak evilági, azaz csak az evilági dolgokon nyugszik, akkor mi vagyunk a legnyomorultabb teremtmények (1Kor15:19), s a hitetlenekre jobb idők járnak, s az állapotuk messze boldogabb. Mert ha úgy tűnik, hogy naponta kiásnak minket és oly sok csapás ér, mi lenne velünk, ha nem volna meg az itt említett vigasztalásunk? Valójában azonban (úgyszólván) nem vagyunk kiásva, amikor Isten a vesszőcsapásaival aláz meg minket, csak a mi értelmünk számára tűnik így, különösen mikor még nyomorúságok is sújtanak. Mert ha Isten valamiféle közönséges megpróbáltatást küld ránk, ami naponta megtörténhet, például valami betegséget, valami rosszat, valamekkora anyagi veszteséget, ez nem jelenti a kiásásunkat, mármint nem ennek kell tekinteni a bajainkat, hanem olyasvalami ez, mint mikor valaki levagdalja egy fa egyes ágait, látva, hogy túl sok van azokból. S az illető levagdalhatja akár a fa egyik felét is, az továbbra is életben marad, akármerre is megy tovább a világ, s utóbb új ágakat hajt. Ugyanez a helyzet velünk is, amikor Isten valamiféle közönséges fenyítést alkalmazott, de nem volt szélsőségesen szigorú. Ha azonban Istennek úgy tetszik, hogy a végsőkéig próbára tegyen (ami megtörténhet, mikor a sírba szállunk és látszólag nem marad bennünk egyetlen morzsányi élet sem), s a kegyesek szemlátomást a bajok csúcsán vannak, amikor Isten keze felemelkedik ellenük; s ide-oda nézegetnek, de nem látnak kiutat a bajaikból, hanem a bajok üldözik őket, s úgy tűnik, Isten is arra hajlik, hogy többé ne adjon nekik semmiféle enyhülést; amikor a megpróbáltatások oly nagyok és szélsőségesek, (látjátok tehát, mit is jelent a *kiásás* vagy a *kiszaggatás*), akkor mit kell tenni? Valahányszor csak büntet minket Isten akármilyen módon, ne döbbenjünk meg, még ha a büntetés fájdalmasnak is tűnik a saját természetünket illetően. S miért? Mert az a vágyunk, hogy csendben éldogélhessünk és az állapotunk ne fogyatkozzon meg. Látjátok hát, mi után

sóvárgunk. De ha Isten lenyes rólunk bármilyen ágat, akkor szükségszerűen lennie kell némi ellenkezésnek és tiltakozásnak a magunk természetes értelme szerint. Mindazonáltal ügyeljünk arra, hogy összeszedjük a bátorságunkat, amikor egy megpróbáltatás szomorít meg minket és vegyük számításba az itt elhangzottakat. Látjátok tehát, mennyire igaz, hogy ha valaki levágja egy fa bármely részét, azzal a szépségét csökkenti a rákövetkező évben, de az is biztos, hogy amikor egy jó szakember, aki a saját hasznát tartja szem előtt és a jó gazda szerepét játssza, metsz meg egy fát, akkor nem megcsonkítani akarja, hanem arra törekszik, hogy a fa még jobban fejlődjön. Mivel ez a helyzet, helyezzük magunkat Isten kezébe és imádkozzunk, hogy Ő rendelkezzen velünk, mert Ő tudja, miképpen kell minket gyümölcsözőkké tenni. Ezért engedjük, hogy levágjon rólunk egyes ágakat és gallyakat, s harcoljunk veleszületett bánattal és a szomorúságunkkal, ami az első csapás után fogan meg bennünk. (Azt mondom), küzdjünk ellene, mégpedig oly módon, hogy legyőzve is ezt mondjuk: nagyon jó, úgy látszik tetszett Istennek lenyesni néhány részt rólunk: Ő tudja, miért tette.

De még tovább is kell mennünk. nem elégséges ugyanis türelmesnek mutatkoznunk valamiféle kisebb, vagy közönséges megpróbáltatásban. Ha azonban Isten a halál kapujába állít, azaz, ha olyan szélsőségekig megy el a büntetésünk során, amiből nagyon úgy tűnik, hogy meg akar minket semmisíteni, mi pedig oda-vissza megvitattuk a dolgot, nem tehetünk mást, mint elítéljük önmagunkat és teljesen megszégyenülünk. Mindazonáltal továbbra is szilárdan meg kell állnunk és utána is ezt mondanunk: bár Isten megöl, nekünk akkor is bízunk kell Benne (Jób13:15). Mert Ő az orvos, aki meggyógyíthatja nemcsak a sebeinket, de magát a halált is. Ezért van megírva a zsoltároknak, hogy még ha a halál árnyékában járok is, amíg látom az én Istenem pásztorbotját (azaz, amíg a pásztoromnak mutatja Magát), azzal vigasztalom magam (Zsol23:4). Tanuljunk hát meg küzdeni ez ellen a kísértés ellen, ami a kétségbeesésre sarkall minket: amikor Isten (szerintünk) mértéktelenül nagy nyomást gyakorol ránk, s amikor nem vagyunk képesek többet elviselni, akkor mégis álljunk fel és kérdezzük meg: vajon ki vagyunk ásva? S vajon Isten többé már nem ültet el? Ha egy földműves áthelyezhet egy fát az egyik helyről a másikra, vajon Istennek nincs több hatalma? Akkor hát bízunk Benne, és ne kételkedjünk abban, hogy amikor majd tetszik Neki megkönyörülni rajtunk, jobb állapotban leszünk helyreállítva, mint amilyenben korábban voltunk. Bizony, de ennek eszközei nem az ember fantáziája szerintiek lesznek.

S nem szabad a magunk értelme alapján felmérni Isten kegyelmét és hatalmát sem: ne tegyük meg Vele ezt a rosszat, hanem legyünk abban biztosak, hogy mindaz a hatalom, amit halandó embereknek adott, egy morzsányit sem csökkentette az Ő hatalmát. Mert az sokkal nagyobb és összehasonlíthatatlan, ezért Ő nem akadályozható abban, hogy segítsen rajtunk a legnagyobb megpróbáltatásaink közepette. Amikor a csapásaink végleg halálosakká válnak, Ő oly módon állít minket ismét helyre, hogy amiatt örvendezni fogunk Őbenne. S annyi maradt, hogy mindezt a magunk hasznára fordítsuk. Mint korábban említettem, látjuk, micsoda a jelenvaló élet állapota. Minden embernek önmagára kell tekinteni: nincs olyan ember, aki nem képes panaszkodni, aki nem nyögdécsel, vagy ha nem is mondja ki a szájával, nem záródik bele a szomorúságba [azaz, nem mondja magában]: Ó jaj, micsoda szerencsétlenség szakadt rám, sokkal rosszabbul vagyok, mert Isten ennyire legyengített. Nagyon is jól képzettek vagyunk az efféle dolog elgondolásában, s az ördög sem mulasztja majd el ezeket beültetni a fejünkbe, hogy megszomorodjunk és gyötrődjünk, sőt dúljunk-fúljunk Isten ellen. Mit kell tehát tenni? Íme az eszköz, amivel visszaverhetjük az efféle kísértéseket: nevezetesen, fontolóra vesszük, hogy ha Isten ily módon munkálkodik az övéivel, mindaz a javukra válik, s előnnyel fognak abból hasznot húzni, ami látszólag a pusztulásukat igyekszik okozni.

S itt látjuk, miért táruul a szemünk elé ez a fajta kísértés, ami első ránézésre a legfurcsábbnak és a legijesztőbbnek tűnik: azaz, amikor a gyökerestől történő kiszagztatást említi. Mert annál holtnak látjuk a fát, teljesen és világosan elpusztultnak. Hiszen miben rejlik a fa élete? A gyökérben. Akkor, ha elveszük attól a földet, nincs már benne több élet. Így van

velünk is: ha Isten elveszi tőlünk azt, ami a jelenvaló élethez tartozik, akkor gyökerestől kiszaggatottaknak látjuk magunkat, s magunkat illetően nincs több reménységünk. S miért? Mert azt képzeljük, hogy a mi életünk a javak birtoklásában rejlik, valamint abban, hogy azokkal tartsuk fenn és örvendeztessük meg magunkat. De mégsem olyanok vagyunk, mint a fák. Mert a fa megelégszik annyi hellyel, amennyit a gyökere képes elfoglalni. De az ember vágyai csillapíthatatlanok: örvények vagyunk, mert azt hisszük, az egész világ kevés az ellátásunkhoz. Mert akiknek vannak földjeik, házaik és szőlőskertjeik, valamint más örökségeik, mégis félnek attól, hogy híjával lesznek a földnek. Akiknek van pénzük a pénzeszacskójukban, félnek és kételkednek, sőt, folyamatosan a félelem mártírjai, nehogy Isten csalódást okozzon nekik az imádságaikban, és lecsökkentse a részüket. Látjuk tehát, milyen messzire hatnak ki a vágyaink: nemcsak a fa gyökerére nem hasonlítunk, de korlátlanok vagy mértéktelenek is vagyunk. S ennek bizonyítékként vagyunk olyan józanok, hogy megtartóztatjuk magunkat ott, ahol a Szentlélek hív el? Ezt nagyon is meg kellene tennünk. Jegyezzük hát meg jól: noha úgy tűnik, hogy az életünk nem folytatódhat azok nélkül a közönséges eszközök nélkül, amiket Isten rendelt ki hozzá, Ő mégis képes olyan eszközöket is juttatni, amelyekkel megmenekülhetünk, s ezeket megadhatja akár ma, akár holnap is. Igaz, hogy ezt a dolgot nem egykönnyen látjuk meg, de elegendő, hogy Isten biztosíthatja azt, sőt, teszi ezt olyan rendben, hogy okunk lesz magasztalni az Ő végtelen hatalmát és bölcsességét, amiért oly módon munkálkodott, ami a számunkra felfoghatatlan. Bizony (azt mondom), így kell azonnal a gyakorlatba átültetnünk ezt a mondatot, hogy mindegyikünk, amikor efféle tanácsalanságban találja magát, mondassa: Ó jaj, mi történt velem? Látom, a javaim csökkentek, s el vagyok zárva azoktól az eszközöktől, amikkel korábban rendelkeztem. De hogyan? A kereskedésem csökkent ezzel vagy amazzal. Nos, Isten vette azt el, de akkor is azt kell mondanom, hogy amit elvett, az felesleges volt a számomra, s ebből hasznot kell húznom. Nem láttam, hogy Istenhez kell imádkoznom, most pedig megmutatta nekem, hogy így van. Mert mindig arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nem ok nélkül vette el azokat a dolgokat, melyekről tudta, hogy nekünk feleslegesek. Közben pedig készülünk fel arra, hogy ki leszünk ásva, mert ez a fő dolog. Sokan vannak, akik képesek elviselni közönséges megpróbáltatásokat, s ha Isten megkisebbiti őket, állhatatosaknak mutatkoznak, s az ember nem lát bennünk sem haragot, sem kérkedést. Nincs bennünk túlságosan szilaj kapzsiság, veszik, ami maradt, és megelégszenek azzal, hálát adván Istennek és csendben maradva. De ha a dolog jobban az elevenükbe vág, különösen, ha úgy tűnik, hogy Isten mindenüktől meg akarja fosztani őket, akkor teljesen eszeveszetteknek fognak látszani. S miért? Mert nincsenek úgy felkészülve az itt említett csata megvívására, ahogyan kellene, tudniillik a teljes kiáúsásra. Nem elegendő azt elviselnünk, hogy Isten levagdálja az ágainkat és a vesszőinket, melyeket feleslegeseknek ismer bennünk, hanem azt is el kell tűrnünk, hogy gyökerestől kiásson bennünket. Hisz megvan ez a hatalma felettünk és semmit sem nyerünk az ellenszegüléssel. Mindazonáltal nagy hasznunkra vélik, ha reménykedünk, hogy újra el fog ültetni. S miért? Mert ezzel az eszközzel ad teret a kegyelmének. Viszont ellenállunk Isten kegyelmének, ezért nem kegyeskedik ismét elültetni, amikor látja, hogy az ostromozása miatt teljesen elhagyottaknak érezzük magunkat, és menthetetleneknek a frissességre történő ismételt helyreállítást illetően. Ez pont olyan, mintha levágnánk Isten kezeit, s azt mondanánk, hogy ne ültessen el minket újra. Igaz, hogy az Ő hatalmát nem csorbítja a mi hitelenségünk, de nem vagyunk méltók arra, hogy megérezzük és élvezzük ezt a nagy jótéteményt. Látjátok, hová kell eljutnunk: konkrétan, mindegyikünknek fel kell készülnie a gyökerestől történő kiáúsásra. Azaz, ha tetszik Istennek részlegesen sújtani, majd utóbb teljes mértékben, mind a személyünkben, mint a feleségünkben, mind a gyermekeinkben és a tisztességünkben, mindenben, amink csak van oly módon, hogy (ahogyan mondanátok) nyomorult sötétséggé válunk, és az élet egyetlen szikrája sem marad meg bennünk. De mégis csendben kell ezt elviselnünk. Íme a dolog, ami felülmúl minden világi hatalmat. Megvallom, és nem is kétséges, hogy az emberek saját maguktól kényszerednek erre.

De nekünk vágyakoznunk kell arra, hogy Isten munkálkodjon bennünk azért, hogy oly módon rendezze el az életünket, hogy mi készek legyünk akár élni, akár halni az Ő jótetszésének megfelelően. Ezért imádkoznunk kell Hozzá, hogy adjon ehhez erőt, aztán nem szabad abban kételkedni, hogy az itt megírtak be is gonak teljesedni. Mert Isten nem akar csalódást okozni a reménységünkben, amikor elültetett fákhoz hasonlít minket, amiket később kiásnak, hogy még jobb helyre ültessék át azokat. Azonban igaz, hogy nem leszünk mindig újra elültetve ennek a világnak a vonatkozásában. Nagyon lehetséges, hogy kiszaggatottak maradunk és úgy látszik majd, hogy Isten elvetett minket. S ha az állapotunk alapján ítéljük meg, akkor búcsút mondhatjuk: Isten veletek jó napjaim, mert ha Isten könyörülni akarna rajtam, akkor nem hagyta volna ilyen hosszú időn át, hogy sorvadozzak és kiszáradjak, hisz látom, hogy hagyott megrothadni a nyomorúságomban, s ez annak jele, hogy soha többé nem hoz helyre. Íme, mit mondhatunk. Mindazonáltal jusson eszünkbe, hogy Isten azzal akarja próbára tenni a hitünket, hogy a mennyei élet reménységében tart, ami most rejtve van előlünk. Mert jóllehet Isten megáldja a szolgálait, s ad nekik némi bővelkedést ebben a világban, azt nem lehet kimondani, hogy az utolsó állapotuk nem jobb a számukra, mert a beöltetésünk az egyházba azzal a szándékkal történik, hogy az Ő királyságában éljünk örökké.

Nos hát, mi a mi valódi feltámadásunk és megújításunk? Az, hogy Isten tartson meg minket és helyezzen be az Ő királyságába, hogy amikor végig harcoltatta velünk ezt a világot, s átvitt tűzön és vízen, illetve egyéb megpróbáltatásokon, akkor végül mentesüljünk minden evilági nyomorúságtól és részeseivé váljunk az Ő életének és dicsőségének. Ezért tartsuk észben, amit szent Pál mondott nekünk, miszerint az életünk el van rejtve Jézus Krisztusban, s mi nem látjuk meg annak igazi és tökéletes megjelenését, amíg az Úr Jézus el nem jön a mennyből (Kol3:3-4). Röviden, jegyezzünk meg egy hasonlatot, amit jól kell ismernünk. Téli időben a fák valóban holtaknak látszanak, s úgy látjuk, az eső mintegy megrothasztja azokat. Úgy feldagadnak, hogy majd szétpukkadnak, s jól láthatunk egyfajta rothadást. Utána jön a fagy, ami elhervasztja és kiszáraitja azokat. Látjuk mindezeket, de egyetlen virágot sem látunk: s ez pedig a kiszaggatásunk. Íme, egyfajta halál, ami nem egy-két napig tart, hanem négy vagy öt hónapon át. De a fák élete láthatatlan: a nedvesség benne van a gyökerükben és a fák szívében. Ugyanez a helyzet velünk is, mert a mi életünk is el van rejtve, noha nem bennünk. Az ugyanis gyenge elrejtési mód lenne. Nem kellene nagy fagy az elpusztításához, sem pedig nagy nedvesség a tönkretételéhez. Mert elegendő tüzet és vizet hordozunk magunkban a felemésztéséhez. A mi életünk azonban Istenben van elrejtve, tudjuk, hogy Ő a megtartója és Jézus Krisztus az, Akiből az egész életünket merítjük. Ezért elégedjünk meg az említett időzítéssel. Igaz, hogy ha az ember kiás egy fát és át akarja ültetni, igyekeznie kell. Mert ha egy fa túl hosszú időn át marad a föld felett, soha többé nem ver gyökeret, még ha ismételten el is ültetik. De Istennek másféle hatalma van, mint a földműveseknek. Mégis látjuk néha, hogy az emberek ügyesek és egy ideig képesek életben tartani a fát. Árnyékos helyre teszik, ahol sem a szél, sem a Nap nem érik el, hogy kiszáráthatnák, így a nedvesség mindig megmarad benne. Az emberek találnak ilyen-olyan eszközöket ehhez, bár nem képesek örökre megőrizni a fák életét, mégis valamilyen mértékben segítenek azokon. S ne gondoljuk, hogy amikor Isten hosszú időn át elültetlenül akar minket hagyni, akkor nem képes mindvégig megőrizni, mégpedig oly módon, hogy nem lesz nehéz a Számára minket arra készíteni, hogy újból gyökeret eresszünk, amikor majd Neki tetszik. Látjátok hát, mit kell észben tartani. S ez az a dolog, amiben mindenkinek gyakorolnia kell önmagát, hogy hasznót húzhassunk az itt elhangzott hasonlatból.

Végkövetkeztetés és a dolog megerősítése gyanánt pedig jól meg kell jegyeznünk az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy *Isten nem nyújtja ki a kezét a gonoszoknak*, hanem épp ellenkezőleg, *a jó emberek ellenségeit megszegényíti és folytonosan könyörül a jó embereken*. Bizony, ha Istennek ezt a mércét szabnánk, s azt mondanánk (a jelenvaló élet vonatkozásában), hogy így kell velünk viselkednie, tudniillik nekünk mindig áldottaknak kell lennünk Általa, s mindenkor bővelkednünk is kell, ez a tanítás hamis lenne.

Aztán vannak olyan feljegyzések is a Szentírásban, hogy Isten nem tart be semmi efféle szabályt, azaz azoknak, akiknek Atyjuk és Megváltójuk Ő, nem a jólétben és a nyugalomban kell élniük, s ez valóban nem is várható a számunkra. Mint például, ha manapság a jó emberekkel gyengéden bánná Isten, s minden dolog a kívánságuk és a vágyaik szerint alakulna, a gonoszok pedig goromba büntetésben részesülnének, akkor vajon reménykednénk az eljövendő napokban? Akkor olyan mélyen elaludnánk, hogy semmi sem lenne szükségesebb, mint hogy a mi Urunk Jézus Krisztus megjelenjen a világ Bírójaként. S miért? Isten ítéleteinek teljesen láthatóknak kell lenni, s nem lehetne más reménység az üdvösségre.

Látjuk tehát, hogy jóllehet Isten engedi a dolgokat összezavarodni ebben a világban, így a jó emberek kínlódnak a legjobban, a gonoszok pedig diadalt ülnék, mi mégis olyan álomszuszékok és tompák vagyunk, hogy magunktól nem indulunk fel arra, hogy az Istenhez járuljunk és fontolóra vegyünk, amit Ő mondott. Nevezetesen, hogy a mi életünk még el van rejtve (Kol3:3-4), s várunk kell, amíg majd megjelenik Jézus Krisztus eljövetele által. Semmi módon nem tudunk eljutni ennek meggondolására, bár Isten ösztökél és mondhatni erővel igyekszik rávenni. Mit cselekednénk hát, ha Isten úgy rendezné el az az ember életét, hogy minden ékes rendben lenne itt és egyetlen ember sem szenvedne el semmiféle megpróbáltatást, hanem az emberek ezt mondhatnák: Íme, miképpen segíti Isten a jókat, egyúttal a rosszak ellenségének mutatkozik, s nem tűri és nem szenvedheti el őket. Ez természetesen megteremtené a mi menyorságunkat itt és most, s arra a következtetésre jutnánk, hogy ostobaság Krisztus visszatérésére várni, s nem kell azt keresni. Látjátok tehát, hogy nem válna a javunkra, ha Isten most tartana fenn közönséges és pártatlan módon, ha kegyesnek mutatkozna az istenfélőkhöz, és büntetné a gazembereket. Inkább szemet kell hunynia egy időre, hogy a gonoszok túlzásba vigyék, s előidézzék az Ő nemtetszését, nem téve mást, mint Őt mocskolva. Nos, úgy tűnik, Isten szundikál, vagy inkább nem képes visszaszorítani őket, a gonoszoknak pedig ki kell tombolniuk magukat és jobban kell élni átmenetileg. Viszont amikor a jókat zaklatják és kínozzák, Istennek nem szabad rajtuk segíteni: nekik sóhajtozni és siránkozni kell Utána. Mindez pedig hiábavalónak tűnik, mert ha meghallgatást nyernének, annak hatása mutatná meg azt. Jó tehát, ha a dolgok így történnek. S miért? Ha nem lenne más oka annál, amire már utaltam, az nem lenne elég? S itt fel kell idéznünk a Szentírás más részeit, mint ahol elhangzik, hogy a hitünk sokkal becsesebb a romlandó nemesfémeknél (1Pt1:7). Ezért, ha az aranynak és az ezüstnek át kell menni a tűzön, és ott kell megtisztulniuk a salaktól, akkor a hitünknek is próbára kell tétetnie, mégpedig sokkal alaposabban, mert Isten előtt sokkal drágábbnak számít. S miképpen történik ez? A megpróbáltatásokkal. Figyeljük hát meg, mit kell megjegyeznünk, hogy boldoguljunk ezzel a szöveggel. Ez pedig nem más, mint hogy Isten kezet nyújt a gonoszoknak, kedvez nekik és a barátjuknak mutatkozik, viszont nem mutatja ki a kegyesek iránti szeretetét először, hanem engedi oly módon sorvadozni őket, hogy lábbal tiporjanak rajtuk és látszólag soha többé ne legyenek elültetve. Isten tehát joggal cselekedheti mindezeket, de közben nem szűnik meg beteljesíteni az itt szóban forgó dolgokat, nevezetesen, hogy nem nyújtja ki a kezét a gonoszoknak. S miért? Mert minden jó, amijük csak van és minden, aminek örülnek, vagy amivel dicsekednek, annak minden morzsája szükségszerűen az összezavarásukat szolgálja. Ezt azonban nem vesszük észre, csak ha meghallgatjuk a Szentírásban elhangzottakat. Amikor visszaemlékszünk az Istentől hallottakra, akkor fog Ő nekünk szemeket adni annak megtekintéséhez, ami rejtve van előttünk. De hogyan? Íme, mint kiált a mi Urunk Jézus Krisztus. Jaj azoknak, akik most nevetnek, mert sírni fognak. Jaj azoknak, akik hetvenkedtek, mert hasonlóképpen kell majd kínoztatniuk, ezért nagyon drágán fizetnek majd az örömeikért (Lk6:25). Íme, miképpen jelenti ezt be a Szentírás, s nekünk el kell fogadnunk, amiről ott van szó, s teljesen meggyőződteknek kell lennünk róla. Amikor pedig megadtuk Istennek azt a tisztességet, hogy hitelt adtunk a szavának, akkor majd megérteti velünk azt, amit más emberek nem vesznek észre: nevezetesen, hogy a legnagyobb megpróbáltatások és nehézségek közepette, amik csak érhetnek minket, még mindig van okunk

a nevetésre, azaz önmagunk vigasztalására és vidámítására, mert látjuk az Isten által megígért boldog végkifejletet, még ha az nem is látható meg a földi szemeinkkel és a magunk értelmével. Mindazonáltal biztos, hogy Isten nem kegyeli a gonoszokat. S miért? Mert bármilyen sok vagyonnal rendelkeznek is, és külső kinézetre bármennyire is virágzanak, mindez a romlásukra és az összezavarásukra lesz. Viszont jóllehet a kegyesek megannyi módon ostoroztatnak és kínoztatnak, mégis, mivel Isten keze tartja fenn őket, ezért soha nem kallódnak el és minden a javukra és a hasznukra válik. Ebből látjuk, hogy az itt szóban forgó dolog beteljesedett. Röviden, látjuk mit kell megjegyezni ebből az igeszakaszból. Ezért tanuljunk meg nem ebben a világban vagy bármely evilági eszközben bízni. Támaszkodjunk Istenre, látva, hogy megadta nekünk Urunkat Jézus Krisztust azért, hogy Őbelé vésve elegendő erőt és nedvességet kaphassunk Tőle, s legyen bár az életünk rejtve, azaz legyünk bár mintegy a halálban, akkor se szűnjünk meg továbbmenni, s jó és biztos állapotban maradni, várva, amíg ez a jó Isten kiszabadít minket minden földi nyomorúságból és bajból, amiket kénytelenek voltunk elszenvedni itt, s amíg el nem hív és el nem visz minket a menny királyságába és dicsőségébe, amit a mi Urunk Jézus Krisztus drága vérén vásárolt meg.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy éreztesse ezeket jobban velünk, mint az eddigiekben, s ezzel folyamodhassunk Őhöz, tudva, hogy egyedül ő képes megjavítani minket és az összes gonosz érzelmünket. Ezért tetsszen Neki visszavonni minket oly módon, hogy megfélekezve magunkról és mindenről ebben a világban, a mennyei életért munkálkodhassunk, míg el nem jön az idő, amikor legyőzve a jelenvaló élet minden nehézségét és elérve az általunk vívott csaták végére teljes mértékben élvezhetjük a győzelmet, amit már most is megad nekünk az Ő Szentlelkének kegyelme által. S tetsszen neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A harmincharmadik prédikáció, ami az első a kilencedik fejezetről

Jób9:1-6

- 1. Felele pedig Jób, és monda:**
- 2. Igaz, jól tudom, hogy így van; hogyan is lehetne igaz a halandó ember Istennél?**
- 3. Ha perelni akarna ő vele, ezer közül egy sem felelhetne meg néki.**
- 4. Bölcs szívű és hatalmas erejű: ki szegülhetne ellene, hogy épségben maradjon?**
- 5. A ki hegyeket mozdit tova, hogy észre se veszik, és megfordítja őket haragjában.**
- 6. A ki kireneti helyéből a földet, úgy hogy oszlopai megrepedeznek.**

Jóllehet az emberek kénytelenek megvallani, hogy Isten igazságos, s nem található Benne hiba, az indulataik mégis olyan gyalázatosak, hogy ha közülük bárkit baj ér, akkor az így megsújtottakat valaki nemcsak neheztelni hallja Isten ellen, hanem tele szájjal szórják Rá a káromlásait. Mindezek ellenére a kínjaik soha nem csökkennek, de úgy tűnik nekik, hogy bizonyos módon bosszút álltak önmagukért, amikor így kidühöngthették magukat arra, Akivel dolguk van. Annál inkább szükséges elmélkednünk Isten igazságosságán már jóval ezt megelőzően azért, hogy amikor minket ostromoz, megmaradhassunk az Ő valódi ismeretének alázatában, azaz tudnunk kell, hogy Ő igazságos és feddhetetlen. Mindazonáltal az egész dolog nemcsak Isten igazságosságának általános megvallásában rejlik, mert már eddig is láttuk, miképpen tartotta fenn Bildád, hogy Isten igazságos, de rossz módon küzdött ezért, mert megmaradt annál a pontnál, hogy Isten az érdemeik szerint bünteti az embereket. De (mint már láttuk) ez a szabály nem áll meg mindig egyformán. Isten néha kíméli a gonoszokat, és tűri őket, néha pedig bünteti azokat, akiket szeret, és sokkal gorombábban bánik velük, mint azokkal, akik már túl vannak minden javíthatóságon. Akkor, ha azt állítjuk, hogy Isten minden embert az érdemei szerint büntet, mi lesz abból? Amikor az emberek ezzel az eszközzel igyekeznek alátámasztani az Ő igazságosságát, akkor a rossz útra lépnek. Látjátok tehát itt a hibát: amikor az emberek magukra vállalják Isten igazságosságának megállapítását és azt mondják, nem büntet senkit, csak a bűneiért, s keresik, mi módon és mekkorát vétkeztek egyesek, s ennek megfelelően kell Istennek megfizetni ebben a világban: ilyenkor nem annak veszik Isten igazságosságát, aminek kellene. Ebben a vonatkozásban Jób most sokkal jobban értekezik Isten igazságosságáról, valamint a megismerésének módjáról, mint ahogyan azt Bildád tette. Azaz, nem véve figyelembe ezt vagy amazt a bűnt, hanem csak úgy veszi az embereket, ahogyan az anyjuk méhéből kijöttek. Mindazonáltal az egész világ szükségszerűen bűnös Isten előtt, s nyilvánvaló, hogy bár a megpróbáltatások durváknak tűnnek, Istent ezért mégsem lehet megfeddeni. Akkor hát jegyezzük meg jól, hogy két különböző beszédmóddal lehet azt mondani, hogy Isten igazságos. Isten igazságos, mert érdemeik szerint bünteti az embereket, illetve mondhatjuk, hogy Isten igazságos, mert bárhogyan is bánik az emberekkel, nekünk mindig be kell fognunk a száunkat és nem szabad neheztelni Rá, mert azzal nem érünk el semmit. Ha látjuk, amint egy gonosz ember elnyeri a büntetését Isten kezéből (mint már korábban említettem) akkor Isten szándéka az, hogy az emberek megismerjék a konkrét ítéletet, amit épp végrehajt, s ez figyelmeztesse őket. s a Szentírás ugyanezen a módon beszél. Látjuk tehát, hogy Isten bünteti a paráznaságot, a kegyetlenségeket, a hamis esküket, a káromlásokat és más hasonló dolgokat. Bizony, akár az emberek személyeit, vagy országokat, vagy egyes helyeket, melyek elkövettek bizonyos bűnöket. Amikor Isten ráveti a kezét az ilyenekre, azzal mintegy tükröt tart elénk a tanításunkra, ahogyan szent Pál mondja, amikor arról beszél, hogy Isten azért bünteti a bűnösöket, hogy minden ember óvakodjon (1Kor10). Mert amikor az Ígéjével szembeni lázadásokat bünteti, azzal minket is félelemben akar járatni. Amikor a gonosz

vágyakat bünteti, azzal ámulatba akar ejteni minket. Amikor a paráznságot bünteti, teszi ezt azért, hogy testi és lelki tisztaságban járjunk.

Látjátok tehát, miképpen akarja Isten, hogy az emberek szemléljék és vegyék fontolóra az ítéleteit, különösen, mikor azok láthatók. S miért? Mert egy ilyet büntetett meg, aki gonosz és züllött életmódot folytatott. Végrehajtotta a bosszúját egy országon. S miért? Mert tele volt mocsokkal és tisztátlansággal. Joggal beszélhetünk ezen a módon és meg s kell tennünk, de nem mindig. Mert (ahogyan azt már mondtam) Ő nem mindig ragaszkodik ugyanahhoz a szabályhoz. Mit kell hát tenni? Magasabbra kell emelkednünk [és azt mondanunk], hogy Isten mindig igaz, bárhogyan is bánik az emberekkel. S ezt a dolgot érdemes alaposan megjegyezni, mert manapság látunk néhány dúvadat, akik mindazonáltal hittudósoknak tartják magukat, amikor Isten igazságát a saját eszükkel és hóbortos értelmükkel kezelik. Azt szeretnék, ha Istent igazságosnak tartanák. S miért? Mert minden emberrel az érdemei szerint bánik, mint azt már érintettem. S ennek megvalósítása végett készek szabad akaratot adni nekem, Isten kiválasztását pedig felforgatni és semmivé tenni. Mert azt mondani, hogy Isten azokat választja, akiket akar és elhívja őket az üdvösségre a saját pusztá jóságából, a többi pedig elhagyja, ők úgy vélik, nagyon furcsa kimondani, mivel nem képesek felfogni ennek okát.

S itt látjuk, hogy ezek a gazemberek, akik azt színlelik, hogy nagy hittudósok, a hitünk alapjait is felforgatják Isten igazságosságának bizonyítása végett a saját fantáziájuk alapján. De miért? Mert nem képesek oly magasra kapaszkodni, hogy megértsék Isten igazságos az emberekhez viszonyítva, legyenek azok bármilyenek. Igaz, hogy óvakodnunk kell egy másik szélsőségtől, ami szintén hiba. Mert látunk majd néhány annyira rágalmozó beszélgetést, amennyire csak lehetséges, s akik beszélgetnek, mikor észreveszik, hogy lelepleződött az erkölcstelenségük, [idővel elkezdik mondogatni]: ami engem illet, én őszinte ember vagyok (igen, a világ felé) és megvallom, hogy minden ember bűnös Isten előtt. S így rejtí magát a közös köpönyeg alá. Nézzük meg a paráznát, aki fél éven át vadászott a ringyókra; nézzük meg az istenkáromlót, aki nem szűnik meg szitkozódni Isten ellen és ingerelni Őt; nézzük meg a gonosztevőt, aki megveti Istent és minden vallást. Nézzük meg a költekező és esztelen embert, aki nem törekszik másra, mint a vagyonszerzésre hűséges és őszinte üzletelés nélkül. S ezek a kuttyák mondják: igaz, hogy bűnösök Isten előtt, mert egyetlen ember sem igaz. De nem mennek tovább a hibáikat illetően, melyek olyan ocsmányok, amennyire csak lehetséges, hanem a természetes gyengeség köpönyege alá rejtőznek, kijelentve, hogy egyetlen ember sem lehet egyenrangú Istennel. S azt hiszik, nagyon sokat tettek az efféle megvallással.

De már megmutattam, hogy két dologra kell tekintettel lennünk. Az első, hogy igazságosnak kell elismernünk Istent az egész világvonatkozásában, s az embereknek nem szabad kifogásokat felhozni Ellene, vagy civakodni Vele, bárkik is legyenek is ők, vagy bármivel is legyenek képesek előhozakodni, hanem nagyoknak és kicsiknek egyaránt meg kell szégyenülniük. Íme ez az első dolog. A másik, hogy minden embernek főleg önmagát kell a szeme előtt tartania, s minden embernek magának kell sajnálkoznia a hibái miatt, meg kell utálnia és el kell ítélnie azokat. Ezzel együtt a bosszút és a büntetéseket is fontolóra kell vennünk, amikkel Isten sújtja a bűnöket azért, hogy megtanuljunk jobban boldogulni ezáltal. Ha az Ő vesszői sújtanak minket, mondja mindegyikünk: helyes, nagyon is megérdemeltem. Ha Isten más kárán tanít minket, azaz másokat büntet a szemeink előtt, az minket is érintsen meg és használjuk ezeket a példákat a magunk okulására azért, hogy elejét vegyük a dolognak, s Isten ne kényszerüljön ránk is lesújtani, amiért nem húztunk hasznat a büntetésekből, amiket másokat sújtva mutatott be nekünk.

Látjátok tehát a két dolgot, amit meg kell jegyeznünk és alkalmaznunk is kell. Most pedig térjünk rá arra, mit Jób mondott itt. *Biztosan tudom*, (mondja), *hogy az ember nem lehet igaz Istennél*. Így van megállapítva, de ez az Íge azt jelenti: *Isten előtt*. S ez egy nagy súlyú tanítás, ha az ember jól ismeri. Mi az oka annak, hogy az emberek oly bátran nyilvánítják magukat igaznak, azaz olyannyira túlbecsülik magukat, hogy oly nagyra tartják magukat és tele

vannak göggel? Mi más lenne ennek az oka, mint az itteni létük, melynek során minden ember a felebarátaival hasonlítja össze önmagát? Látjátok hát, hová rohanunk. S azt is látjátok, miért küld minket szent Pál a nagy Bíróhoz (Gal6:4-5), azt mondva, hogy minden embernek a maga terhét kell hordoznia. Mintha azt mondta volna: barátaim, az emberek becsapják magukat, amikor efféle összehasonlításokat tesznek: Micsoda? Látom, hogy mások nálam jobban élnek, ha vannak bennem hibák, úgy a többi emberben is ugyanúgy vannak. Látjátok hát az okát, amiért az emberek nem ítélik el önmagukat úgy, amint kellene, hanem inkább igazolják magukat a saját ügyeik indoklásával. De itt konkrétan elhangzik, hogy az ember nem igazolható Isten előtt. Mit kell hát tennünk? Valahányszor valaki beszél nekünk a bűneinkről és élénk tárja azokat, tanuljuk meg megismerni, hogy a szemeinket ne az itteni dolgokra szögezzük, hanem emeljük fel a mi Urunk Jézus Krisztus ítélőszékére, ahol számot kell adnunk: ismernünk kell Isten felfoghatatlan fenségét. Ezért mindenki gondolkodjon el erről, mert akkor mindannyian felébredünk majd, s kivonva magunkat a bolondságainkból többé egy szemernyi sem marad ezekből a hiábavaló képzelgésekben és aggkori elbutulásból, amik álomba szokták ringatni a bűnösöket. Ha ezt betartanánk, többé semmiféle olyan vita nem folytatódna, melyek manapság zajlanak a keresztyénségen belül a hit igazságosságát illetően. A pápisták nem győzhetők meg arról, amit mondunk, nevezetesen, hogy egyedül Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban megadott könyörületén keresztül igazulunk meg. S miért? Mi lesz az érdemekkel (kérdzik) és a jócselekedetekkel, melyekben az ember üdvössége rejlik? S miért ragaszkodnak annyira a pápisták az érdemeikhez, s miért részegednek meg annyira ezektől, ha nem azért, mert nem tekintenek Istenre? Vitatják az iskoláikban, hogy vajon a jócselekedetek megérdemlik-e a viszonzást vagy a fizetséget ugyanúgy, ahogy a gaztettek a büntetést, hiszen ezek homlokegyenest ellentétes dolgok. Ha az emberek bűnei büntetést érdemelnek, akkor kell lenni némi jutalomnak is az erényekért, mert ellenkező esetben Isten igazságossága nem volna pártatlan: na igen, nekünk, látszólag, s így vitatkozhatnak az emberek az árnyékokon. De látjuk, hogy a pápisták elalszanak, miközben ezt a vitát folytatják, közben pedig Isten nem szűnik meg a Maga részéről a bíró szerepét játszani, s nem az ő törvényeik szerint ítélik meg, hanem ahogyan illik, a saját fenségének megfelelően, azaz megtalálva az emberekben azt, amit mi nem vehetünk észre. S ha az erényeink valóban jók lennének, azaz olyanok, amelyek fizetséget érdemelnek Isten előtt, az még némileg számítana. De mi a helyzet? Amikor végtelenül nagyra értékeljük ezeket, kiderül, hogy egyik sem más, csak füst, s ha Isten elé kerülnek, mindegyiket le kell tenni. Emlékezzünk hát jól rá, miképpen hangzik itt el, hogy az ember nem lehet igaz Istennél. Azért pedig, hogy ebből figyelmeztetést merítsünk, valahányszor csak a bűneinkről beszél valaki, mi nem nyugodhatunk meg idelenn, hanem mindegyikünknek Isten elé kell járulni, hogy megtudhassuk, miféle Bíró Ő. Mert amint magunkra vállaljuk, hogy perbe szállunk Vele, szükségszerűen összezavarodunk és mondhatni vereséget szenvedünk. S Jób azonnak hozzáteszi: *Ha az ember vitába szállna Istennel, ezer közül egy dologban sem válaszolhatna Neki.* Igaz, hogy ezt Isten is igazolhatja, mert tisztességesnek állíthatjuk magunkat és hosszú mesét mondhatunk, de lesz ezer dolog, melyekben Isten egyszer sem kegyeskedik megnyitni a száját, hogy válaszoljon. S ez nagyon igaz, mert minden színezet, amikkel önmagunkat akarjuk igazolni, bírhat némi valószínűséggel az emberek előtt, mert ők nem látnak olyan világosan, mint kellene, De mikor Istenhez járulunk, minden semmivé foszlik. Ne gondoljuk, hogy Isten bámolatba esik a hosszas és nagy fecsegésünktől, mert amikor eldobtuk a mocskunkat, s eljutunk addig, hogy mentegetjük magunkat és a bizalmunkat az érdemeinkbe vetjük, s netalán úgy tűnik, hogy Istennek engednie kell nekünk, nos, közben Ő nem tesz mást, mint neveti és gúnyolja az összes hiábavaló hengegést, amivel az emberek előhozakodhatnak, mert mindaz semmi.

Jó és szent mondatot láttok tehát, mely szerint, ha ezer cikkellyel hozakodunk is elő, Isten egyetlen egyre sem fog válaszolni. S mi az oka? Az, hogy ezek sem itt, sem ott nem számítanak az Ő szemében. Ezek jól számot adhatnak az emberek előtt, de az micsoda? Isten

egy szemernyit sem indul meg azoktól. Mindazonáltal ennek az igehelynek az a természetes jelentése, hogy amikor Isten elé járulunk (tudniillik, hogy felvegyük a kesztyűt Ellene) olyan akadályokba ütközünk, hogy nem leszünk képesek megválaszolni ezer vádpont közül egyet sem, amiket felhoz ellenünk. Bizonyára olyan elhamarkodottak vagyunk, hogy szükségszerűen harcolunk majd Istennel, még mielőtt kardot ránthatnánk, ahogyan mondják. S látjuk, hogy így is van. Könyörgöm, nem igyekszünk több udvariasságot adni a halandó embernek vagy a teremtménynek, ami semmi, mint az élő Istennek? Ha bárkivel dacolni akarunk azt így jelezzük előre: Képes a maga részét jóvá tenni? Hogyan tudjuk keresztülvinni a szándékunkat? Ez aggodalomba ejthet minket vagy elégedetlenséget kelthet bennünk. Amikor ügyletekbe bocsátkozunk az emberek ellen, sokat tárgyalunk, de ha Isten ellen akarunk törni, abba nyíltan belevágunk. Ebből látjuk, miféle düh (egyenesen ördögi düh) ösztönzi az embereket a szembeszegülésre Istennel. De mikor eljutunk a válságos pillanatig, tapasztalatból fogjuk megismerni, mit jelent pereskedni Ellene, s hogy nem lehet szórakozni egy ilyen Fejedelemmel. Látjuk tehát, mit mutat itt meg Jób. Először leírja az emberek vakmerőségét, ahogyan látható, majd viszont a nehézségeket, amikkel szembesülnek, amikor Isten megéretteti velük, hogy Ő igazságos és összezavarja őket. Jegyezzük hát meg jól, hogy az emberek szeretnek Istennel perbe szállni és vitatkozni, mint látjátok, de ha egyszer felvették a kesztyűt, szükségszerű vereséget kell szenvedniük és Isten megéretteti velük, hogy az erőfeszítéseiknek meg kell hiúsulniuk. Ez nagyon szükséges dolog. Mert már megmutattam, hogy az ostoba önteltség, amivel az emberek becsapják magukat, ebből származik. Nevezetesen, hogy nem tisztelik Istent, hanem így okoskodnak: Én nem vagyok rosszabb másoknál, emellett, ha vannak is bűneim, vannak erényeim is azokat kiegyenlítendő. Az ok, amiért az emberek így ringatják magukat álomba az, hogy nem ismerik Isten fenségét, s nincs arról semmiféle eleven megérzésük, hogy alávetnék magukat. Mivel ez a helyzet, jegyezzük meg jól, hogyan hangzik itt el, hogy az emberek szeretnek perbe szállni és vitatkozni Istennel. S miért? Mert annyira vakok vagyunk, hogy nem vagyunk képesek magunktól meglátni és ezt mondani: Hogyan? Ímé, Isten képes legyőzni minket, s a pokol feneketlen mélységébe taszítani, mi pedig mégis szálljunk Vele szembe? De soha nem gondolunk erre, ezért nem csoda, ha olyan vakok vagyunk. De minden ember gondolja meg magát alaposan, s rájön, hogy ez az oka. Ha bárki beszél nekünk a pereskedésről Isten ellen, nos maga a természet tanítja, hogy vissza kell attól borzadnunk, azt mondom, közülünk még a leggonoszabbnak is. Látjuk, hogy ezeknek a gúnyolódóknak nincs se lelkiismeretük, se istenfélelmük, de mégis megmarad bennünk a természet által beléjük vésett érzélem, ezért magzavarodnak és megszegyenülnek, amikor ezt mondják nekik: az Istennel szállsz perbe? Mindazonáltal még azok is, akik jó és jó modorú embereknek látszanak, időnként belekeverednek az efféle beszédmódba, így nincsen egyetlen ember sem, aki ne játszaná a szabadjára engedett zablájú ló szerepét az Isten elleni tiltakozással. Látjuk, hogy még a prófétákat is utolérte ez a kísértés. Igaz, hogy ellenálltak, ahogyan kellett. De ez a fajta önteltség némileg akadályozta őket, így néha-néha megszorodtak, furcsáknak látva Isten ítéleteit, s a saját értelmük elragadta őket. Látva, hogy ennyire hajlamosak vagyunk perbe szállni Istennel, annál inkább bele kell vésnünk ezt a tanítást az emlékezetünkbe, hogy visszafogottak maradhassunk azokban a pillanatokban, amikor utolér a kísértés, hogy okosodjunk Isten ellen, s biztosak legyünk abban, hogy semmit sem érhetünk el mindazzal, amit csak képesek vagyunk megcselekedni. S ha ebből figyelmeztetést merítünk, nem sértődünk meg annyira, bár látjuk, hogy ezen a módon sokan átlépik a korlátjaikat. Ez a botránykő ugyanis zavarba ejti a gyengéket. Elhisszük, hogy minden ember igaznak vallja Istent, akinek a kegyelme betölti az egész világot, nekünk pedig dicsőítenünk kell Őt ezért. De mikor megtörténik, hogy a gonosz emberek szitkozódnak Istenre és káromlásokat szórnak Rá, az emberek pedig nem merik kinyitni a szájukat, hogy elítéljék és megfeddjék őket, azért, mert teljes szabadságot vettek maguknak és diadalmaskodnak a világ felé: amikor ez látható, a gyengék megszorodnak és úgy tűnik nekik, hogy Isten nagy ereje és igazságossága ezzel

csorbul, ezért nem tudják megadni Neki azt a dicsőséget, ami kijár Neki. Látjuk azonban, hogy mondhatni természetes dolog az emberek számára ily módon perbe szállni Istennel, s noha ez szörnyűséges dolog, amitől rendkívül undorodnunk kell, mégis az egyik közönséges bűn. Mivel ez a helyzet, ne nyugtalankodjunk túlságosan, ha megtörténik. Látjátok tehát, mit kell észben tartani. S azt is jól meg kell jegyeznünk, amit itt másodjára tesz hozzá: ha Isten ezer vádponttal vádol meg minket, aligha leszünk képesek akár csak egyre is válaszolni. Ez arra int minket, hogy amikor a legalaposabban átvizsgáltuk a bűneinket, akkor sem ismertük meg azok századrészét, sőt ezer közül egyetlenegy sem. Igaz, hogy ha az emberek alaposan megvizsgálják önmagukat képmutatás nélkül, akkor oly sok gonoszságba csavarodottnak találják magukat, hogy maguktól is elszégyellik magukat és kétségbe esnek, különösen mi magunk. Mert ha valaki a legszentebbeket emeli is ki közülük, őket azonos rangba kell sorolni Dáviddal, aki megvallotta, hogy egyetlen ember sem képes eljutni a bűneinek valódi ismeretére. Nos, ha a legszentebbek, akik angyaloknak látszanak, teljesen összezavarodnak a bűneikben, mert azok száma végtelen (Zsolt19:13), könyörgöm, mit mondhattok a közönségesekről? Mi ugyanis soha nem tekinthetjük magunkat olyanoknak, akik már nagy haszonra tettek szert, hanem még mindig messze elmaradunk azoktól, akikről beszéltem. Így, ha az emberek alaposan megvizsgálják az életüket, a bűnök olyan feneketlen mélységét fogják megtalálni, hogy teljesen kétségbeesnek. De ez minden? Még a szükségesnek a századrésze ismeretére sem jutottunk el. Látjuk, hogy Dávid, aki leírta a hibáit, ezt kiáltotta: ki ismerhetné a saját bűneit? Megvallja tehát, hogy rengeteget ismert közülük, de aztán hozzáteszi: Uram, a titkos bűnöktől tisztíts meg engem. Hogyan nevezte ezeket titkos bűnöknek? Mert nekünk ismerni kell a bűneinket, ellenkező esetben nem vallhatjuk meg azokat bűnöknek. A válasz az, hogy Dávid jól tudta: Isten világosabban lát, mint mi. S így látva a lelkiismeretünk korhol minket, mit mondunk majd Isten ítéletéről? Látjuk tehát a betartandó sorrendet: azaz, mindenkinek magába kell szállni, s alaposan átkutatni a saját vétkeket, amennyire csak képes ezek ismeretére eljutni. Átszítáltuk ezeket? Íme a lelkiismeretünk a bíránk, s milyen bíró? Igaz, hogy olyan bíró, akitől nagyon kell félnünk, de vajon Isten nem lát sokkalta világosabban, mint a halandó ember? A lelkiismeretem ezer bűn miatt vádol, s ha Isten elszámoltat engem, vajon nem talál még sokkal többet? Ezért kell nekünk jól mérlegelni az itt elhangzottakat, azaz, hogy ezer vádpontból aligha tudunk akár egyre is válaszolni, s amikor mi magunktól veszünk észre egy bűnt, Isten sokkal tovább megy, mert olyan bűnöket is lát, amikről nekünk tudomásunk sincsen. Nos, az itt elhangzottakat követve tanuljunk meg elmélkedni a hibáinkon oly módon, hogy legyünk teljesen tudatában: Isten nem elégszik meg azzal, ami a mi tudomásunkra is jut, hanem annak megfelelően fog megítélni, amit Ő Maga lát és ismer, nem pedig annak alapján, amit mi is megtalálunk, mert ahogyan a közmondás mondja, mi egy kakasugrásnyit látunk, de Isten úgy belenyom azokba, hogy átcsapnak a fejünkön is. Ő az, Akire tartozik a szívek fürkészése, ahogyan a Szentírás Neki tulajdonítja. Emellett mi nem teszünk annyira jól különbséget a vétkek és az erények között, mint kellene. Ezt a dolgot tehát a Számára kell fenntartani. S mi miért nem vesszük észre őket? Ha jól és helyesen ítélünk meg minden cselekedetünket, részünk van annak megismerésében, hogy micsoda a tökéletesség. Mert tökéletesség nélkül semmi sem jó Isten előtt, azaz minden, úgymond, csak mocsok [ott, ahol tökéletességet akar]. S ki az, aki megérdemli, hogy elfogadja Isten, ha nem mutatkozik meg ez a tökéletesség benne? De hogyan fogjuk tudni, hogy micsoda a tökéletesség, figyelembe véve, mennyire homályos a látásunk, mert csak úgy látunk, mint a hajnali szürkületben? Jóllehet Isten megvilágosít minket, nekünk mégisincs olyan tiszta és világos látásunk, hogy felhasználhatnánk a fényességet, amit Ő mutat nekünk. Igaz, hogy Isten Ígéje, s minden, ami abban van, lejut a szívünk legaljára (Zsid4:12, Zsolt119, Mal4:2), s elhatol a csontok és a velők megoszlásáig. Igaz, hogy izzó szén, és igaz, hogy Jézus Krisztust napvilágnak nevezi, s Ő mindenki felett ragyog, mindennek ellenére a látásunk nem szűnik meg homályosnak lenni. Nagy részünk van tehát annak ismeretében, micsoda a tökéletesség. Ezért észben kell tartanunk, hogy valahányszor csak jónak tekintjük a

dolgokat, s nem veszünk észre azokban semmiféle hibát, azok mégsem hibamentesek, mert nem ismerjük azt a tökéletességet, amit Isten követel meg. Röviden, nincs más, csak Isten, Aki tudja, hogy micsoda a tökéletesség és az épség. S miért? mert Őbenne vannak ezek, Ő ismeri ezeket, mi pedig gyengék vagyunk ahhoz, hogy felérjünk ezekhez. Emiatt mondja, hogy vághatunk jó képet a dologhoz, de ezerből egy vádpontra sem leszünk képesek válaszolni, amiket felhoznak ellenünk és a szemünk elé tárnak. S már mondtam nektek, hogy ezzel az embereket figyelmezteti: ha perbe szállnak Istennel, mindig össze fognak zavarodni a maguk kárhózatára. Jóllehet későn. Mindez a figyelmeztetés nagyon hasznos a számunkra: mi az oka? Az, hogy mielőtt a csapás jön, minden ember megtartsa önmagát a józanság és a mértékletesség keretei között és ezt mondja: Ó jaj, micsoda dolog a számunkra törvényre menni a mi Istenünkkel? Gondoljuk, hogy győzhetünk? Dehogy, épp ellenkezőleg, Isten kerekedik fölénk. S íme, az egyetlen mód arra, hogy felmentést nyerjünk Tőle, ha önmagunkat ítéljük el. De ha megkeményedünk, Isten meg fog büntetni minket azért a gögért. Lehet, hogy elsőre nem taszít bele a saját zűrzavarunkba, de végül úgy belegabalyodunk abba, hogy többé nem tudunk kikeveredni abból. Látjátok hát, miféle útvesztőbe veti Isten az összes vakmerőt, akik fel mernek lépni Ellene, s megpróbálkoznak az itt említett küzdelemmel. Igaz, Isten annyira kegyes egyesekhez, hogy elbátortalanítja őket és végül beállnak a sorba, de nekünk nem szabad ebbe belekapaszkodva azt mondanunk, hogy Ő mindig ugyanúgy jár el. Látunk egyeseket, akik tele vannak göggel, akik a saját igaz mivoltukban bíznak és Istent ahhoz kötik: nos, Isten legyőzi és megszelídíti őket, majd beleveti a zűrzavarba, aztán kivonja onnan. Látjuk, hogy Isten nem mindig ugyanúgy cselekszik. Mindazonáltal mindig meg kell értenünk, amit a Szentírás mond: nevezetesen, hogy Isten a megsemmisítésük végett nyújtja ki a kezét a gögösök ellen. S íme, miképpen jár el. Azt mondom, a képmutatók úgy felfuvalkodnak a gögtől, hogy azt hiszik, az erényeik elfogadásra méltók, sőt, jutalmat és viszonzást érdemelnek. Nos, egy ideig a maguk önteltségében állnak, s Isten egyedül hagyja őket. A másik oldalon a Sátán nógatja és csalogatja őket, és veszi rá, hogy még sokkal többre becsüljék magukat. Úgy bámulnak a saját színpompás tollaikra, mint a pávák, ezt mondva: ezt vagy azt tettem, s úgy hordozzák magukat kézben, hogy azzal Istennek is meg kell elégednie. De miután kigyönyörködték magukat saját magukban és az erényeikben, Isten számadásra szólítja őket, s a szemük előtt bizonyítja be, hogy amit ők erénynek gondoltak, az nem más, mint bűn, sőt teljes mocsok és utálat Őelőtte. Akkor a tarajukat lenyesi, s jó okkal teszi ezt, mert akik nemcsak a világtól, de saját maguktól is eltévelyedtek azokban a dolgokban bízva, amiknek pompás kinézetük van külsőleg. De mindig nyilvánvalóvá kell tenni a szent Lukács által említett dolgot, nevezetesen, ami kiváló és nagyra becsült az emberek előtt, az utálatos Isten előtt (Lk16:15). Óvakodjunk hát, nehogy megengedjük magunknak azt, hogy szembeszegüljünk Istennel és törvényre menjünk Vele önmagunkat megigazítandó. Különben a mi Istenünk összezavar minket és ellenünk támad, minket pedig ezer bűn nyom és győz le, s nem leszünk képesek egyre sem válaszolni. Amikor pedig ezer halálos bűnnel leszünk megvádolva (azaz, mondhatni számtalannal), akkor, ha csak egy dologban akarjuk is magunkat megtisztítani, a saját csapdánkba esünk. Azt mondom, óvakodjunk, nehogy ide jussunk. S hogy még nagyobb hatást gyakoroljon ránk, ezt mondja: *Isten bölcs szívű és hatalmas erejű.* A tanításnak erről a pontjáról korábban volt már szó. Mindazonáltal nem a semmiért hangzik itt el ismét. Mert olyan lecke ez, amire naponta kell visszaemlékeznünk. Már mondtam nektek, hogy az emberek belegabalyodnak és elsorvadnak a saját ostoba képzelgéseikben, mert nem gondolnak Istenre, hanem önmagukra támaszkodnak. Íme, egy kényelmetlenség. De menjünk tovább. Ha az emberek Istenre gondolnak, vajon annak nem kell őket elevenen megérintenie, hogy annak megfelelően ismerjék Őt el, ahogyan kijelenti Magát nekik? Nem kell olyan félelemre és tiszteletre indulniuk, hogy annak megfelelően dicsőítsék, amit megérdemel? De egyáltalában nem teszük ezt, s mi ennek az oka? Az, hogy nem olyanak fogják fel Istent, mint amilyen. Ügyesen tudjuk mondogatni: Isten, Isten – ez a szó körös-körbe jár a nyelvünkön, közben azonban mégsem fogunk fel semmit az Ő végtelen

fenségéből. Mindaz, ami Istenben van, a mi szempontunkból halott. S ez valóban jól megmutatkozik az emberek káromlásaiban, hamis esküiben, és más hasonló dolgaiban. Ha az embereknek volna bármi megérzésük Isten fenségéről, akkor hallanunk kéne, amint ezt az oly szent és magasztos dolgot darabokra tépik? Ha az emberek ekképpen mérgeződnek, Istennek úgy kell tűnnie, mintha a cselédjük lenne. Mint amikor az úr haragos (ha tüzes és hirtelen ember), akkor ökölcsapást mér a szolgájára. Így tesz a lobbanékony ember a feleségével, vagy a lovával, ha felingerlik őt. S ugyanígy szórakozunk Istennel. Amikor pedig látjuk, hogy az emberek úgy öntik ki az epéjüket Istenre, mintha az alárendeltjük lenne, vajon nem mondható, hogy mi is ugyanolyan tökfek vagyunk, sőt, különösebb feldühödés nélkül jutunk el eddig a pontig? Mert látjuk, hogy ezeknek a kutyáknak semmi kellemetlenséget sem okoz Isten nevében a szaggatása. S bár nincs ok, ami erre indítaná őket, mégsem szűnnek minden istenkáromló módon esküdözni minden szavukkal, ami szörnyűséges és természetellenes dolog. Ezért ez jó jele annak, hogy nem ismerjük Isten fenségét, még ha nem is hagyja el soha túl gyorsan szó a szánkat. Sok hamis eskü is létezik. Szörnyű dolog manapság, hogy az ember nem képes az igazság egyetlen szavát sem kipróbálni magából. S ne járjon annyi ünnepélyességgel a tanúskodni hívottak beidézése, mert úgy tűnik, mindenkinek esküt kell tennie, mivel az összes beidézett között az ember alig talál valakit, aki az igazat mondja. Valóban általános mondás közöttük, hogy az ügy akkor folyik rendesen, ha nincs tanú, ami ugyanaz, mintha azt mondanák, hogy egy sincs, aki igazat mondana. Látjátok tehát, miképpen bosszantják Istent. S könyörgöm, miféle társalgást folytatnak az emberek, amikor a beszélgetés a Szentírásról, az egész vallásról és az ennyire szent dolgokról folyik manapság? Szükséges lenne, hogy az emberek áhítatban maradjanak ezekben az esetekben, aszerint, ami meg van írva, hogy Isten gyermekei reszketnek az Ő szavától (Ézs66:2, 5). De látjuk, hogy az emberek bátran okoskodnak Istenről: beszélgetések és fecsegések folynak Róla és a fenségének minden titkáról, mintha csak tréfát üznének abból. Vajon ezek nem lényeges bizonyítékai annak, hogy nem tudjuk, kicsoda Isten, még ha az Ő neve gazdagon elő is fordul minden ember szájában? Jegyezzük hát meg, hogy az itt hozzátett dolog (tudniillik, hogy *Isten bölcs szívé és hatalmas erejű*) több, mint szükséges. S igaz, hogy ezek a szavak nem olyan tömören hangzanak el, mint lehetne, de ha ezeket megfelelően súlyozzuk, elegendő erőt találunk bennük a szarvaink megkurtításához. Mert amikor azt olvassuk, hogy *Isten bölcs szívé*, az nemcsak világi bölcsességet jelent, s nem is olyan bölcsességet, amit a mi értelmünk képes felfogni. S amikor azt olvassuk, hogy *Ő erős*, az nem azt jelenti, hogy úgy erős, mint egy óriás vagy egy hegy, hanem oly módon kell Őt dicsőítenünk, hogy biztosra vesszük: nincs képesség, nincs erő, nincs hatalom egyetlen teremtményében sem, amiket látunk, ami az Övéhez hasonló lenne, hanem minden csak semmiség, amit itt alant láthatunk, ezért minden erőt és hatalmat egyedül Istenben kell keresnünk. Íme, mit jelent ez a beszéd. Bizony, ez a dolog nem részletezhető olyan alaposan most, mint kellene, de mégis szükséges volt érinteni, hogy meglássuk, miképpen jár el Jób, illetve inkább a Szentlélek, Aki Jób szájával beszél annak megmutatása végett, micsoda is valójában Isten igazságossága. Jól megértjük tehát, mik vagyunk? Általános végkövetkeztetésnek kell tekintenünk, hogy amikor nem találhatók bennünk nyílt bűnök, azaz nem élünk züllötten, hanem őszintén és feddhetetlenül járunk a világ előtt, mindaz semmi. S miért? Bármifélek is legyenek a teremtmények, Isten elítélheti őket, de közben Ő igazságos marad. S ha megpróbálunk feleselni Vele, való igaz, hogy a magunk véleménye alapján jól kitaláljuk egy darabig, mit mondjunk, s Isten egy ideig tűri, és nem száll szembe azzal elsőre. De végül meg kell állnunk, hogy átvegyük a kárhoztató ítéletet, s amikor az emberek összezsapják a kezüket felettünk és szabadon engednek, mi akkor sem ússzuk meg a kárhoztatást, és vereséget szenvedünk, amikor a nagy Bíró elé állunk. Ő ugyanis világosabban és élesebben lát, mint a világ minden ember együttesen. Ezért legyünk abban biztosak, hogy semmi más eszköze nincs Isten kegyének elnyerésére és a bűneink elfedésére (még azután sem, ha őszintén megvallottuk, hogy nincs bennünk más, csak mocsok és fertőzés), csak az

odamenekülés a mi Urunk Jézus Krisztushoz. Mert ott lehet megtalálni a teljes és tökéletes igazságosságot, aminek érdemeért leszünk elfogadhatók Isten előtt, s találjuk majd könyörületesnek Őt irántunk.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy törölje el, hogy odajárulva a szemébe nézhessünk, de nem bármire tekintettel, ami bennünk van, hanem az Ő szabad kegyességére támaszkodva, amit az Úr Jézus Krisztusban mutatott ki nekünk, s aminek Ő akart minket a részeseivé tenni. Emellett tisztítson meg minket napról napra és törölje el úgy a testi tisztátalanságainkat, hogy helyesen megszentelődve feddhetetlenül jelenhessünk meg Előtte azon az utolsó napon. S mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A harmincnegyedik prédikáció, ami a második a kilencedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a negyedik, ötödik és hatodik versek magyarázatát, majd a soron következőket is

Jób9:7-15

7. A ki szól a napnak és az fel nem kél, és bepecsételi a csillagokat.
8. A ki egymaga feszítette ki az eget, és a tenger hullámain tapos.
9. A ki teremtette a gönczölszekeret, a kaszás csillagot és a fiastyúkot és a délnek titkos tárait.
10. A ki nagy dolgokat cselekszik megfoghatatlanul, és csudákat megszámlálhatatlanul.
11. Ímé, elvonul mellettem, de nem látom, átmegy előttem, de nem veszem észre.
12. Ímé, ha elragad valamit, ki akadályozza meg; ki mondhatja néki: Mit cselekszel?
13. Ha az Isten el nem fordítja az ő haragját, alatta meghajolnak Ráháb czinkosai is.
14. Hogyan felelhetnék hát én meg ő néki, és lelhetnék vele szemben szavakat?
15. A ki, ha szinte igazam volna, sem felelhetnék néki; kegyelemért könyörögnék ítélő bírámhoz.

Ha rendelkezni olyan értelemmel, hogy úgy ismernénk Istent, ahogyan kijelenti Magát, akkor nem lenne szükség hosszas folyamatok használatára, mert mindegyikünk képes lenne megkülönböztetni a szeme elé táruló dolgokat. De annyira megátalkodottak vagyunk ebben, hogy Istennek meg kellett feddenie a hálátlanságunkat azzal, hogy beszélt nekünk a munkáiról. S ezt a célt szolgálják az itt elhangzottak, nevezetesen, hogy amikor Istennek tetszik, az eget nagy és vastag felhők vonják be, s a Nap nem fog látszani. Viszont amikor tetszik Neki világosságot küldeni, megjelenik az égbolt és megmutatkozik az a pavilon, ami az Ő fenségének ege. Ő a tengeren jár, azaz a hatalma úgymond ott is megmutatkozik. Rendbe teszi a csillagokat az égen annak megfelelően, hogy azok száma bizonyos. Ezt részletezi nekünk, hogy jobban ismerjük a kötelességeinket, és elmélkedjünk Isten munkáin, s úgy tiszteljük Őt, ahogyan megérdemli. S bár Isten, elvetve minket azzal a bűnnel, ami bennünk van, meghagyhatott volna olyannak, amilyenek vagyunk, Ő mégis tanítani akart minket a mi javunkra. S a két dolog, amit ebben a szakaszban meg kell jegyeznünk a magunk hasznára az alábbiak. Az első: meg kell értenünk, hogy közülünk senki sem gondolkodik úgy Isten bölcsességéről és hatalmáról, mint kellene. Szájjal valóban kellőképpen megvalljuk ezeket, de ezek nem kerülnek be a szívünkbe, amit a szentelenségünkkel mutatunk ki. Mert (mint érintettük tegnap), ha teljesen meg lennénk győződve arról, hogy az ember minden bölcsessége csak hiábavalóság, s minden erő, amit a teremtményekben látunk, semmi, akkor Istennek olyan bámulatba kellene ejtenie minket, ami (ahogyan mondanánk) keményen rövid pórázon tartana minket és egyikünk sem lenne olyan kemény, hogy bármit gondoljon, mondjon vagy tegyen, ami ne lenne Isten jótetszésével összhangban. Látva tehát, hogy ennyire hanyagok vagyunk és mindegyikünk önmagával törődik, mindennemű lelkiismeret-furdalás nélkül szabadjára engedjük a gonosz gondolataink zablóját, mivel ezek még külső cselekedetekben is megmutatkoznak, ezzel mutatjuk meg, hogy soha nem ismerjük Isten fenségét helyesen, vagy inkább semmiféle célból sem ízléstünk meg abból egy szemernyit sem, vagy pedig az íze volt a számunkra olyan kellemetlen, hogy azonnal elhagytuk. Halljuk hát, mi hangzik itt el Isten bölcsességéről és hatalmasságáról? Tudjuk meg, hogy azért hangzik ez el ily módon a számunkra, mert annyira megátalkodottak vagyunk, s nem

gondolkodunk arról, ami a legnagyobb hasznunkra válna. S valójában nem hatalmas szégyen a számunkra, hogy miután itt élünk, ebben a világban, ahol mint egy jó nagy listában, Isten minden teremtményét láttatja velünk. De mikor ez a szemünk elé kerül, mi mégis megfélemlünk Róla, Aki mindennek az alapítója, s Akinek az az akarata, hogy ég és föld, valamint minden benne levő az Ő dicsőségének tükröi legyenek, ahogyan meg van írva, hogy a látható dolgok által láthatjuk a láthatatlanokat (Rm1:20)? Mos hát, látva, hogy Ő helyezett minket ebbe a világba, mi azonban ezt sehogyan sem vesszük figyelembe, vajon nem kell azt mondani, hogy nagyon hitvány a gondolkodásunk? Bizony, teljesen vakok vagyunk, s valahányszor Istennel kell foglalkoznunk, nem fogunk fel semmit Róla, csak ha a kezünkbe adja. S Neki kell megvilágosítania minket, mert nem lesz más az értelmünkben, csak sötétség. De bárhogyan is áll a dolog, nem mentegethetjük magunkat a tudatlansággal, amikor ahhoz némi szándékosság is keveredik, hanem majd vétkesek leszünk abban, hogy nem törődtünk Istennel, sőt úgy elszomorított, ha Róla kellett gondolkodnunk, mintha az valami nehéz dolog lett volna. Látjuk tehát (mindenekelőtt), hogy a mi Urunk vádol minket ebben az igazságban. De egy tanítás is kapcsolódik hozzá, amiből észrevesszük a felbecsülhetetlen jóságát. Elítélhetne minket, s itt hagyhatna, mint már említettem. Igaz, hogy elítél, azonban azért érezteti velünk a bűneinket, hogy ezek kijavíthatók legyenek bennünk. S ezzel ellátja egy jó iskolamester hivatalát azzal a végcélal, hogy tanuljuk meg azt, amit korábban nem tudtunk. Ezért nagyon figyeljünk a nekünk itt megmutatott dolgokra. Megvallom, a szöveg semmi olyasmiről nem beszél, ami ne lenne ismert valamennyiünk előtt, ezért mondhatná valaki, hogy csak felesleges fecsegés. Egyesek (mondom) ezt feltételezik. Mivel azonban nem a helyes módon soroljuk be a dolgokat, nem kell hát kimondanunk, hogy Isten egy iskolamester szerepét játssza, oly sokszor megismételve a leckét nekünk? Vajon nem kell a magunk hasznát keresnünk abban, amit Isten így tár elénk? Nem túl sötét dolog, hogy Isten ragyogtatja a Napot, amikor tetszik Neki, s akkor az egész égbolt olyanná válik, mint egy nagy pavilon, hogy megtudjuk, micsoda különbségek vannak Isten fensége és a földi fejedelmek pompája között. Amikor a földi fejedelmek megpróbálnak felmagasztaltatni, mit tesznek minden politikájukkal és tanácsukkal? Felállítanak egy pavilont, ami vagy harminc láb magas, s legyen bár két mérföld hosszú, de mégis, mi az ahhoz képest? Látjátok, hogy az ég végtelen. Isten feszítette azt ki, a Föld pedig csak a lábainak zsámolya. Ezért amikor efféle dolgokat látunk, noha elismerjük, de mégsem ér semmit, ha nem lépünk tovább az elmélkedésben. Mindig vissza kell térnünk erre a pontra, tudniillik, hogy mikor az eget látjuk, jobban el kell gondolkodnunk Isten fenségén, ami felfoghatatlan, hogy tiszteletre induljunk Iránta, s úgy vessük alá magunkat Istennek, ahogyan tennünk kell. Most tehát látjuk, hogy nem felesleges dolog, ami itt elhangzik, miszerint az Úr megparancsolja a Napnak, hogy ne süssön, s a Nap elrejtőzik a felhőkben oly módon, hogy úgy tűnik, Isten elhúzott előtte egy függönyt. Utóbb pedig kitakarja az eget, ha úgy tetszik Neki. Ugyanolyan sokat jelent annak kimondása is, hogy a tenger vizén jár. Biztos, hogy nem látjuk Őt a tengeren sétálni, de vajon lehetséges lenne a tengernek megmaradni olyan állapotban, amilyenben van, ha nem korlátozná a csodálatos hatalom? Tudjuk: a víz természete olyan, hogy szétfolyik. De mégis látjuk, hogy a tenger, ami felduzzadva a hegyekre emlékeztet, mégis határok közé van szorítva (mint azt majd látjuk a huszonnyolcadik fejezetben), mert ha nem lenne így, akkor azonnal elborítaná a földet. Van szárazföldünk, amin élhetünk, de ne gondoljuk, hogy bármi más okból jött volna létre, mint azért, mert Isten akarata helyezett minket ide. S a tengert nem fa- és kősorompók segítségével tartja határok között, hanem egyedül a saját hatalmával. Noha a tenger nagyon heves és úgy tűnhet, hogy semmi sem képes visszatartani, Isten mégis visszatartja egészen a mai napig, csak az Ő szavával, amivel kimondja, hogy kell lennie szárazföldnek az emberek számára, ahol menedéket találhatnak. Erre kellene hajlítani az értelmünket, de nem tesszük. Ezért jegyezzük meg, hogy nem felesleges vagy szükségtelen tanítás az, amikor azt halljuk, hogy Isten a tengeren jár. Utána megemlíti a csillagokat. Igaz, hogy ezek száma végtelen, aszerint, amit egy másik zsoltárban

mond, tudniillik, hogy a csillagok száma oly hatalmas, hogy az hosszas értekezést követelne meg. De e néhány név alatt Jób az ég egész csodálatos seregét az emlékezetünkbe akarta idézni. A bolygók mellett látunk csillagokat az égbolton, s látjuk, hogy ezek mindegyike jelöl valamit, hogy mi jobban elgondolkodjunk az egek mozgásában rejlő csodálatos kézimunkában. Látjuk, hogy a Nap egy kört tesz meg naponta, s miután felkelt, ismét lenyugszik és félfordulatot tesz a Föld körül lenn és fenn. Az emberek látják ezt. S azt is látjuk, hogy a Napnak van másik, világosan ellentétes menete. Hogyan? Miből származik a tél, s miből származik a nyár, ha nem abból, hogy a Nap közeledik hozzánk, vagy távolodik tőlünk, s magasabb vagy alacsonyabb pályán mozog hozzánk viszonyítva? Mert attól függően, hogy közeledik vagy távolodik, alakítja ki az évszakok különbözőségét. Ezt közöttünk még legfaragatlanabb és legtudatlanabb is tudja. Igaz, nem látjuk, miképpen jár a Nap a napi menetével ellentétes pályán, de a tapasztalat a hatásából ismert. Hisz nincs se telünk, se nyarunk, csak a Nap által. De noha tudjuk ezt, mégse fogjuk fel kellőképpen, mi módon rendeli el Isten a Napnak ezt a járását. Másrészt vannak csillagok, melyeket Jób itt megnevez nekünk, melyek másról tájékoztatnak minket. Ahogyan látjuk, amint a szekér kerekei körbe fordulnak, mert van egy keresztrúd, azon két kerékagy, amiknek segítségével a kerekek forognak, pont úgy tette meg Isten ezt a két csillagot kerékagyká annak a szekérnek a kerekeiben, melyen a Nap keringeni látszik. Látjuk tehát, hogy ezeknek a dolgoknak az ismeretével Isten felbecsülhetetlen bölcsességét lehet jobban meglátni, vagy az emberek legalábbis némileg megízlelhetik azt, ami annak magasztalására indíthatja őket, hogy ezt mondják: Uram, milyen kiváló a Te kezed munkája! Bizony, a Jób által itt érintett dolgot nem lehet teljes mértékben megérteni, hacsak az ember nem jártas alaposan a tanulásban. Mert itt a csillagászatot érinti, s nem elégszik meg annak elmondásával, amit a legfaragatlanabb idióták is látnak, hanem tovább is megy és ügyesen megemlíti néhány részletet azért, hogy megismerjük az egek kidolgozását. Jóllehet nem minden ember csillagász, mégis, senki sem mentegetőzhet azzal, hogy Isten nem ad neki elegendő ismeretet ezekről a dolgokról, hacsak nem csukjuk be a szemünket, amikor a Nap süt. Az ország pásztorai is képesek okosan beszélni a csillagokról, sőt meg is tudják nevezni azokat. Azonban a megnevezésükkel biztos, hogy elsötétítik Isten dicsőségét, s honnan ered ez? Vajon a gonoszsgot nem az embereknek kell tulajdonítani? Két csillag van itt megnevezve, s a költők megannyi mesét és buta dolgot találtak ki róluk. S honnan származik ez az ésszerűtlenség? Az emberek hiábavalóságából és önfejléséből. Azt mondták, hogy ez a csillag egy asszony koronája vagy virágfüzére, illetve maga az asszony volt. Íme, itt egy tehén, [íme, ott egy ökör], íme, itt ez van. Íme ott az van: röviden, íme egy sor szenilis ostobaság. De meg kell jegyeznünk, hogy ezek a szenilis ostobaságok a Sátán legrafináltabb gonoszsgából származtak. Mert az ő vágya az volt, hogy (a tőle telhető legjobban) elhomályosítja azt a tükröt, amiben Istent kell látni és megismerni. Mózes azt mondta, hogy Isten az egeket seregekkel ékesítette fel (1Móz2:1). Mózes a csillagokat (valamint a bolygókat és a többi) nevezte az ég seregeinek. S miért? Mert ezek a menny berendezései, az egek híjával lennének a szépségnek vagy a mintázatnak, ha nem volnának csillagokkal ékesítve. Ez pedig a világ teremtetésekor történt, ahogyan Mózes mondja. De látjuk, miképpen csapja be az ördög az embereket, hogy elfelejtsék a feljegyzéseket, amiket Isten adott nekik a munkáival, s hiszik, hogy a csillagok innen vagy amonnan jöttek. Sőt az emberek aljassággal és mocsokkal keverték össze azokat: csak a bálványaik paráznságait keverték bele, amikor az ég csillagairól beszéltek. S ahogyan a pápa kanonizálja a szenteket, akiket akar, úgy avatták szentté a bálványimádók a kedvenc bálványait, és mocskolták be azok szennyével az eget és a földet egyaránt. Látjátok tehát, miképpen küldte a Sátán az ábrándképeit a világba Isten ismeretét eltörölendő (ha lehetséges lenne a számára) és elhomályosítandó azt oly módon, hogy az emberek a maguk ostobaságai után tévelyegjenek, s egyáltalában ne érezzék úgy a tisztaigazságot, ahogyan kellene. Mit kell hát tenni? Jegyezzük meg jól, hogy Jób szándéka itt az, hogy csillagászoknak képezzen ki minket, amennyire a képességeink lehetővé teszik, hogy az ég nagyon jó rendjét, amiképpen

látjuk, teljesen Isten dicsőségének tulajdonítsuk. Ami az első pontot illeti, mondtam, hogy Isten oly mértékben akar minket csillagászokká tenni, amennyire a képességeink megengedik. Mert ahhoz, hogy kitaláljuk, hány csillag van, s ezzel együtt beszéljünk a többi égitestről is, amiket az emberek bolygóknak neveznek, azaz megmondjuk, mekkora a távolság a magasságukban és az alacsonyságukban, milyen hosszúak és nagyok, s milyen kapcsolatban állnak egymással, valójában nem tudnánk megmondani, ha tapasztalatból nem látnánk, hogy a Nap magasabban van a Holdnál. S miképpen van ez? Azért, mert amikor a Hold a mi nézőpontunk és a Nap közé kerül, akkor íme, napfogyatkozás van, s ebből tudjuk meg, hogy a Hold van alacsonyabban. Ezeket a dolgokat tehát jól észrevehetjük. Közben azonban nem tudjuk sem a helyét, sem az okát, miképpen történik meg, hogy a Hold így elmegy közöttünk és a Nap között. Ezért minden ember nem tudhatja ezt. De van róla némi fogalmunk, aminek elégségesnek kell lenni a megalázásunkhoz, valamint ahhoz, hogy Isten munkáin elmélkedjünk. Közben a mi Urunk azt szeretné, ha a faragatlanabbaknak is (azoknak, akiknek nincsenek eszközei a tanítás követésére) lenne elegendő okuk és bölcsességük dicsőíteni Őt azért, amit Mózes mondott, tudniillik, hogy két nagy világító test van, az egyiknek nappal, a másiknak éjjel kell uralkodnia (1Móz1:16). Nem mintha a Hold nagyobb lenne, mint a többi csillag vagy bolygó, mert biztos, hogy vannak csillagok az égen, melyek nagyobbak a Holdnál. S miért nem láthatjuk ezeket oly nagyoknak? A tőlünk való nagy távolságuk miatt. Mert hozzánk viszonyítva rendkívül magasak vannak, mivel nem látszanak akkoráknak, amekkorák, a nagy távolság miatt közöttünk és az egek között. S Isten a mi értelmünkhöz igazodva beszél nekünk ezekről a dolgokról, nem pedig úgy, ahogyan ezek a valóságban vannak. Miért? Ez ugyanaz, mintha ezt mondaná: igaz, hogy nem minden ember rendelkezik ennyire éles elmével, hogy megértené, milyen nagyok a bolygók, mik a csillagok arányai és miképpen vannak felosztva. Minden ember (azt mondom) nem tudja ezt: de nyisd meg a szemeidet és nézz fel, és meglátod a Napot, ami a világosság lámpása, s a nagy világosságot, ami beragyogja az egész világot, s látod a Hold fényét is. Ha az emberek számára nem volna más, csak ez, az is elég lenne ahhoz, hogy dicsőítsék Isten végtelen bölcsességét. Ahogyan meg van írva: Isten elvett minden mentséget (Rm1:20) azért, hogy ne okoskodjanak összevissza. Mivel nem nagy tudósok, nem mond többet, hanem minden további képzés nélkül csak megnyitja a szemeiket, s kénytelenek lesznek tisztelni Őt és álmélni a bölcsességén és a hatalmán, valamint az irántuk való jóságán, amikor ilyen teremtményeket állít a szolgálatukba. S az egész dolog abban rejlik, hogy ezeket a dolgokat a helyes céljukra vonatkoztassuk: ebben rejlik az emberek bölcsessége. A filozófusok megmutatták Isten bölcsességének nagy kincseit a csillagászat vonatkozásában, mert minden emberi vélekedést felülmúló dolog azt meglátni, miképpen kutathattak ki egy ennyire rejtett dolgot. Igaz, hogy azok, akik tanulmányozzák majd a csillagászatot, jól megérthetnek és megismerhetnek bármit, amiről a könyvekben van szó. De a csodálatosság azoké, akik először leírták ezeket. Én a helyes csillagászatról beszélek, nem a hamis csillagászatról, amit a jósok és a jövőmondók használnak, amikor elmondják az embereknek a jószerencséjüket és az ehhez hasonló dolgokat. Én annak a tudománynak a tanulmányozásáról beszélek, amivel az emberek megismerik az égi rendet, s ezt a jó berendezést az emberek látják is. Az ember valóban csodálatos dolgokat lát, ezért elképed, amikor a csillagászok beszédét hallja. Igaz, hogy olyan dolgokat képzelnek el, melyek nincsenek az égen, de nem ok nélkül képzelik ezeket, mert azért teszik ezt, hogy bizonyos fokig és mértékig megmutathassák azokat a dolgokat, melyek lehetnek túl magasak és mélyek semhogy felfoghassák azokat. Nos, vajon nem vitatkoztak a filozófusok sokat erről? Vajon Isten a hihetőnél nem adott nekik nagyobb kegyelmet, hogy megjegyzzék és megjelöljék Isten titkait a magasságban? A fő dolgot azonban mégis elmulasztották. Mert nem ismerték meg Istent, s látjátok, miképpen merültek el a saját gondolataikba. S gonoszságot arattak abból azok, akikkel Isten oly kegyes volt, hogy az egek fölé emelte őket abban az értelemben, hogy úgy megmérték azokat, ahogyan az ember megmérhet egy mezőt vagy egy házat, s azt mondja, hogy az ennyi lépés vagy ennyi láb. Aztán ahogyan az ember képes

megmérni bizonyos helyeket itt lenn, úgy mérték meg a filozófusok az összes teret a bolygók, valamint maguk a csillagok között. Röviden, ez az a dolog, amire mindig is eljutottak. De közben vajon hogyan ismerték meg Istent, Aki nyíltan megmutatta Magát minden teremtményében? Olyan csekély mértékben indította őket a tudásuk az Ő magasztalására, hogy azzal inkább az Ő fenségét homályosították el. Látjátok hát, hogy nekünk más utat kell járnunk, s itt, ahol a Napról, a bolygókról és a csillagokról beszél, azt nem csak azzal a céllal teszi, hogy megismerjük ezek természetes okait és azzal megálljunk, hanem azért, hogy azzal Istenhez vezessen, s mi tiszteljük és hódoljunk Neki, amikor látjuk azt a dicsőséget, amit bemutat és elmond nekünk a látható teremtményeiben. Ezt kell hát megjegyeznünk ebből a szakaszból. De mi van? Látjuk, hogy manapság az emberek elméi kóborolnak és bolondabbakká válnak, mint eddig bármikor. S ez nem az egyetlen dolog, ami itt be van mutatva. Mert jóllehet nem a csillagokról beszélünk. mégis messzire kell mennünk annak észrevételéhez, hogy micsoda az Isten. Maradjunk meg önmagunkban, ahogyan szent Pál mondja a Cselekedetek 17. fejezetében (Csel17:27): nézzen minden ember önmagába és [rájövünk], hogy nincs bennünk semmi mozgás, semmi hatalom, hanem csak Isten által lakik bennünk. Azonban ennek ellenére sem fogjuk Őt fel. Ha azt mondjuk: Ó, nincs szemem, akkor csap tapogatódnunk kell (mondja szent Pál, mert ugyanezt a szót használja), mint a vak embernek, aki tapogatódzva jár a sötétségben. S noha csak tapogatódni tudunk csukott szemekkel, Isten mégis (dacára ennek) megéreztetni velünk, micsoda az Ő hatalma, bölcsessége, jósága és igazságossága. De mi történik? Mi továbbra is lassú észjárásúak, bestiálisak és végtelenül esztelenek maradunk. Igaz, hogy kellően éleselméjűek vagyunk a hiábavaló és csip-csup dolgokban, de az üdvösségünk dolgában csődöt mondunk: rosszabbak vagyunk az oktalan állatoknál, melyeknek egy csepp józan értelmük sincs. Annál jobban meg kell jegyeznünk ezeket a mondatokat, melyekben az Úr megmutatja nekünk, hogy ha az ég felé nézünk, akkor így kell gondolkodnunk: íme, Isten adott nekünk szemeket, hogy észrevegyük ezt a jó rendet. Ha pedig lefelé nézünk, [így kellene gondolkodnunk] akkor mi mutatkozik mindenütt? Legyünk biztosak abban, hogy Isten az, Aki nyíltan megmutatkozik azzal a céllal, hogy gondoljunk Rá. Látjuk tehát, miképpen húzhatunk hasznót ebből a szövegből. Röviden, legyünk jól megfontoltak és foglaljuk el magunkat ennek tanulmányozásával, amíg fel nem fogtuk Isten hatalmát és bölcsességét, hogy megemlékezzünk az Ő tiszteletéről. Azt mondom, a tiszteletéről, úgy, ahogyan megérdemli. Mert az emberek könnyen felmentik magukat, s mikor elvégeztek valamiféle ceremóniákat Istennek, úgy vélik, Neki meg kell elégednie azzal. De a tisztelet, amit megkövetel és ami kijár Neki az, hogy reszketni kell alatta, valahányszor csak szólni halljuk. S el kell ismernünk Őt a Bíránknak és meg kell alázkodnunk, biztosra véve, hogy egy pillantással képes elsüllyeszteni, s képes úgy elolvasztani a hegyeket, mint ahogyan a viasz teszi, ha kiteszik a napfényre. Mi lesz hát velünk, akik oly törékenyek vagyunk? Először is ámuljunk el Isten fenségén, majd ragadjuk meg az Ő igazságosságát úgy, ahogyan illik, kimondva, hogy minden csak Általa létezik, mert Ő minden jónak a forrása. Amikor ezen a módon érezzük, hogy Isten micsoda, akkor féljük Őt komolyan és reszketünk a fenségétől. Ez az a haszon, amit ebből húznunk kell. Mivel azonban nagyon messze vagyunk ettől, tanulja meg mindegyikünk megjegyezni ezt a leckét. Látjuk tehát mit kell észben tartanunk ennek a szövegnek a vonatkozásában. Továbbá nem szükséges történeteket keresgélni arról, hogy vajon sülyyedtek-e el hegyek, vagy sem? De mikor azt olvassuk, hogy *Isten úgy mozdítja ki a hegyeket, hogy azok észre sem veszik*, azzal azt akarja megmutatni: úgy, ahogyan egykor megszilárdította a Földet és felépítette azt a mondhatni nagyon mély alapokra. Ha tetszik Neki, megváltoztathatja az egészet úgy, hogy a hegyekből völgyek lesznek. Jób tehát egy nem már valamelyik időben és helyen megtörtént dolgot említ, hanem azt mutatja meg, miképpen képes Isten megtenni annak megfelelően, ahogyan máshol elhangzik, hogy a hegyek megolvadjanak előtte úgy, ahogyan a viasz megolvad a Nap melegétől (Zsolt97:5). S ez arra szolgál, hogy megértsük: Ő képes megtenni, ahányszor csak akarja. Látjátok hát, mit kell főleg megjegyezni. Ezt cselekedve össze kell hasonlítanunk a saját

törekenységünkkel. Hisz micsodák vagyunk mi egy heggyel összehasonlítva? Micsoda hatalmas szilárdság van abban? A világ összes tűzérsege sem tehet vele semmit, ami pedig minket illet, egyetlen kisujj is elég a legyőzésünkhöz. Ha pedig Isten tekintete annyira borzasztó és félelmetes, hogy ég és föld megremegnek tőle (amint azt a Szentírás mondja), akkor vajon a halandó ember képes lesz megállni Előtte? Amikor megismertük a saját törekenységünket és alaposan átgondoltuk Isten nagy hatalmát, akkor sokat tettünk. Mivel azonban nagyon ritkán gondolunk rá, tanuljunk meg keményen tanulni egész életünkben, tanulmányozzuk ezt a leckét és legyünk mindig diákok. Miután pedig Jób így beszélt, hozzátette, hogy Isten átment előtte, de ő nem látta, s ide-oda megy, de ő nem vette észre. Ezzel adja a tudtunkra, hogy Isten bár kijelenti Magát nekünk, mégis láthatatlan marad. Miképpen jelenti hát ki vagy mutatja meg Magát akkor Isten? A munkái által, nem a szubsztanciáját tekintve, mert a szubsztanciájában soha nem fogjuk meglátni. Mindazonáltal ismerjük oly módon, hogy kénytelenek leszünk meglátni, amikor a keze elvonul előttünk. Látjuk tehát a feljegyzést, ami az Ő jelenlétéről tájékoztat minket. Isten tehát elvonul mellettünk, azaz megéreztetni velünk az erejét, ami úgy terjed szét az egész világon, hogy mi is keményen érezzük, de Ő mégis láthatatlan, azaz az említett erő meghallása és meglátása a természetnek megfelelően történik. Ezzel persze nem jutottunk el a teljes ismeretre, s értelmünk csekély képességeivel nem is lennénk képesek felfogni, hanem csak ámulva állunk előtte. Mint például, mikor látom a földet gyümölcsöt érlelni, akkor eszembe jut az én Istenem jósága és hatalma. Tavasszal, mikor látjuk a földet megnyitni a belsejét és kiadni a gazdagságát: íme Isten mutatja meg Magát és megy el mellettünk. Azután amikor a Nap egy ideig süt, utána pedig eső jön, akkor is Isten megy el mellettünk valamelyik oldalunkon: ide-oda járkál annak a változatosságnak megfelelően, amit mutat, s ez olyan, mintha az egyik helyről a másikra menne azért, hogy az emberek jobban láthassák. Mert ha letelepedne egyetlen lakóhelyre, mondhatni beleülne el eltávolíthatatlan székbe, akkor nem vennénk észre olyan jól. De most föl-alá jár azzal a céllal, hogy még jobban Magához gyűjtsön minket. Nos hát, Isten megmutatkozik nekünk ezen a módon? Azaz, vajon felfogjuk az említett hatalmat vagy kiválóságot, ami megmutatkozik a fákban, a gabonában, a növényekben, a borokban és minden dologban? Nem. Rendelkezünk némi ismeretekkel, és jól észrevehetünk egyes dolgokat, de csak részben. Ezért jóllehet Isten föl-alá jár, mi mégsem fogjuk Őt meglátni. Nos, ha ezekben a dolgokban, melyek annyira alapvetőek és látszólag nem képviselnek nagy értéket sem, Isten előttünk jár, de mi nem vesszük Őt észre úgy, ahogyan Ő van, csak nagyon kevésbé, mit fogunk tenni, amikor eljutunk a magasabb rendű munkáihoz, melyek titkosabbak, illetve amikor Isten rendkívüli módon kíván cselekedni? Mint amikor néha az igazságát hajtja végre, mégpedig oly módon, hogy megdöbbenünk attól, s nem vagyunk képesek felfogni, miképpen történhetett. Ezért, ha megdöbbenünk azoktól a dolgoktól, amiket Isten naponta mutat, s amit felfoghatunk a természet rendjének segítségével, akkor vajon nem mondunk csődöt és nem veszítjük el minden józan eszünket, amikor rátérünk a sokkal nagyobb dolgaira? Természetesen így lesz. Ezért jegyezzük meg jól, miképpen hangzik itt el, hogy amikor Isten elmegy mellettünk, nem fogjuk észrevenni. Ez arra figyelmeztet minket, hogy ne szálljunk vitába Istennel, és ne mondjuk: miképpen lesz ez meg? Vagy: hogyan fog ez lezajlani? Mert az Ő hatalma végtelen, s noha megmutatkozik még a legkisebb dolgokban is, értelemmel mégsem fogható fel. Jóllehet jelen van, mégsem vesszük észre, csak részben. Mondtam már nektek, hogy ezt nem Isten szubsztanciájára kell érteni, hanem csak a munkáira, amikkel kijelenti Magát nekünk. De mégis, noha ezekben megmutatkozik és nagyon bizalmasan közel jön, ám mi nem látjuk Őt, mit fogunk tenni, ha Őhozza akarunk járulni és beszédbe elegyedve Vele, fölébe akarunk kerekedni. Elég erősek leszünk ennek megtételéhez? Látjátok tehát, mekkora az emberek elbizakodottsága, amikor így akarnak szembeszegülni Istennel és azt képzelik, hogy képesek a felhők fölé emelkedni. Ajaj, látjuk a bennük levő bolondságot, vagy inkább örültséget. Akkor jegyezzük meg jól, mi célból szerepel itt ez a mondat, amit előtökbe tártam. Ez után Jób Isten hatalmáról és erejéről értekezik, azt mondva, hogy *Isten elragad*

valamit és ki az, aki kitepi azt a kezéből? Ki az, aki azt meri Neki mondani: miért teszed ezt? Bizony úgy látszik, hogy Jób itt abszolút hatalmat tulajdonít Istennek, olyat, amiben nincs sem joga, sem értelme. De jegyezzük meg, hogy még mindig ugyanazzal a dologgal foglalkozik, mint tegnap, azaz, hogy Isten igazsága nemcsak a bűnösök megbüntetésében rejlik, amikor a bűneik notóriusok. Miben hát? Abban, hogy Isten oly furcsán munkálkodik, hogy a számunkra úgy tűnhet, nincs értelem a cselekedeteiben, hanem rosszat tesz nekünk, így még a hitetlenek is alkalmat vesznek, hogy zúgolódjanak ellene. Nekünk azonban még ekkor is el kell ismerni az Ő igazságosságát. De ebben a szakaszban ezt olvassuk: *Isten el fog ragadni*. S valóban elragad (valamit)? Nem, de ez alatt azt érti, hogy ha Isten bármiféle félelmetes erőt használ, ami megrettent minket úgy, mintha Ő oroszlán volna (amiképpen sokszor hasonlítja Magát vadállatokhoz) úgy, hogy mindenkit legyőzne, s a földet a feje tetejére állítaná (ahogyan mondják): amikor Isten ekképpen mennydörög, mi ámulatba esünk. Akkor senki nem mondhatja Neki: miért teszed ezt? S még kevésbé tudja kitepni a kezéből, amit elragadott. Azaz, nem az embereknek való dolog perbe szállni Istennel, mert azzal csak az idejüket vesztegetik. Igaz, hogy az emberek azt hiszik: jó okuk van panaszkodni, sőt annyira érzéketlenek ebben a vonatkozásban, hogy amikor kiköpködték a káromlásait, úgy vélik, azzal legyőzték Istent. De végül majd ítélet alá kell esniük, amikor Istennek tetszik nekik válaszolni, s megéreztetni velük a hatalmát és az erejét. Nem egy zsarnoki hatalmat, amilyennek ők képzelték azt, hanem egy végtelen hatalmat, ami nem mutatkozik meg úgy a mi értelmünk számára, hogy azt mondhatnánk: Isten vagy igazságos vagy nem, annak megfelelően, amit Vele kapcsolatban észlelünk. Nem, nem. De Isten igazságos, még amikor mi elítélnénk is őt, ahogyan az meg van írva az ötvenegyedik zsoltárban (Zsolt51:6): Te igaznak találtatsz még akkor is, ha elítéled az embereket. Akkor az emberek küzdhetnek ugyan Isten ellen, de végül majd minden száj bezárul és Isten taláztatik igaznak. S mi másért használja Dávid próféta ezt a beszédmodot ott, mint azért, mert az emberek annyira vakmerőek, hogy azt szeretnék, ha Isten meghajolna előttük, s habozás nélkül elítéli Őt, hogy igazolhassák önmagukat?

Látjátok tehát, miféle módon kell magyarázni Jóbnek ezt a mondatát. S most valóban látjuk, miképpen erősítette meg azt a dolgot, amivel tegnap foglalkoztunk: nevezetesen, Isten hatalmát és erejét. Szeretnénk megismerni Isten hatalmát és erejét? Akkor adjuk a fejünket a természet rendje feletti elmélkedésre, ahogyan látjuk azt égen és földön, hogy ez elvezessen minket Istenhez, sőt, úgy foghassuk Őt fel, hogy megalázkodjunk Előtte és adjunk meg Neki minden tiszteletet. Ez még nem elég nekünk? Menjünk tovább is. Természetesen túlságosan nagy brutalitás bennünk, hogy az ég és a föld, valamint a természet egész rendje nem elégséges a számunkra annak megmutatásához, hogy micsoda az Isten. Mert látjuk, hogy a könyv elég nagy betűkkel van megírva, s ráadásul a különféle tanítások hatalmas tárháza is ott van, ezért, ha ezerből hasznót húztunk, ott a másik százezer, amiből még többet kellene tanulnunk. De ha annyira ostobák vagyunk, hogy sem az ég, sem a föld nincs semmi hasznunkra, akkor forduljunk önmagunkhoz. Elmélkedjünk alaposan önmagunkon: vajon Isten nem jön ugyanolyan bizalmasan hozzánk, mind a cselekedeteiben, mind minden dologban, amit önmagunkban látunk? Noha nem ismerhetjük Őt meg olyanak, amilyen, mégis érzékelhetjük Őt, Aki olyan bizalmasan munkálkodik bennünk. De természetesen csődöt mondunk ebben a vonatkozásban is és arra a végkövetkeztetésre kell jutnunk, hogy egy szemernyi sem ismerjük Istent. Amikor tehát megvizsgáltuk Isten jelenlétét és hatalmát, tanuljunk meg megalázkodni úgy, ahogyan itt Jób teszi hozzá mintegy végkövetkeztetésként. *Íme (mondja), ha egyszer Elé járulok válaszolni, és soha nem próbálok majd meg magam igazolni, hanem alávetem magam a Bírámnak, és könyörgök majd Neki*. Most már látjuk, mire irányul Jób mondanivalója, még ha rendezetlenek is a szavai. Bizony, jó leckét meríthetünk belőle, bár nem áll rendelkezésünkre több, csak a korábban kijelentett általánosságok. De most Jób rámutat, mire törekedett, s biztos, hogy kettős hasznót merítünk abból. Ezért jegyezzük meg jól ezt az Ígét: azt követően, hogy beszélt Isten hatalmáról és bölcsességéről, s adott ahhoz néhány tükröt és támpontot, miképpen

mondja Jób, hogy mit kell hát tennünk barátain? Látjátok, hogy Isten a Bíránk. Amikor mindegyikünk magába nézett, tegyük fel, hogy nem vagyunk olyan gonosztevők, akiknek az életvitele teljesen gonosz; tegyük fel, hogy nem vagyunk paráznák, nem vagyunk gyilkosok, nem vagyunk tolvajok; tegyük fel, hogy Isten nem vádolhat azzal, hogy hitvány és féktelen életet éltünk – mégis, ki merésznél nagy bátorsággal kinyitni a száját és ezt mondani: én igaz vagyok és megérdemlem, hogy a kegyelmedbe fogadj? Hol van az, aki ennyire bátor merésznél lenni? De akkor mit kell hát cselekedni? A Bíránk elé kell járulni és tisztességes módon kell könyörögni Neki. S ez a *könyörögni* szó azt jelenti, hogy bűnösöknek kell magunkat elismerni; tudnunk kell, hogy nincs bennünk már csak halál és kárhozat; nincs bennünk más csak bűn és gonoszság, s nincs más mentségünk, mint az Ő puszta kegyelme. Látjátok hát, mit jelent a *könyörögni* szó. S valahányszor csak a megjelenésünkről van szó Isten fensége előtt, tanuljuk meg jól, hogy tőlünk Ő nem kaphat olyan dicsőítést, amelyet kellene, hacsak nem kerülünk a lábai alá, ahol minden száj be lesz fogva és az egész világ Isten lekötöztettségének vallja magát, ahogyan szent Pál mondja a Róma levél harmadik fejezetében (Rm3:19). Ezért amikor könyörögni jövünk a bíránk előtt, ne gondoljunk arra, hogy igazoljuk magunkat, mert ebből semmi jó sem származik nekünk. S azt se képzeljük, hogy a tisztelet, ami Isten követel meg tőlünk, a ceremóniákban vagy a pompában, vagy bármi más effélében rejlik: ne támaszkodjunk majmoló játszadozásra, ahogyan a pápisták teszik, vagy bármi más, nem is tudom milyen limlomokra, amiket az emberek maguktól honosítottak meg. Azt mondom, ne gondoljuk, hogy Isten szolgálható és tisztelhető általunk az efféle vackokkal. Hanem hajtsuk meg az értelmünket és szánjuk magunkat teljese oda Neki, ahhoz a szabályhoz igazodva, amit Ő szabott meg nekünk az Ígétében, biztosra véve, hogy ha ezt tesszük, Ő napról napra növeli majd a kegyelmi ajándékait bennünk, míg el nem juttat az üdvösségre, még ha nem is érdemeljük meg azt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt, elismerve azt a megszámlálhatatlanul sok hibát, amit naponta elkövetünk Ellene. S könyörögjünk, hogy ezeket ismertesse meg velünk jobban, mint amennyire ismerjük, hogy megérintsen minket a valódi megtérés és vágyakozzunk arra, hogy minden utunkon Ő irányítson a Szentlelkének vezetésével. S fogadjon minket úgy, mint a gyermekeit, akiket az Ő egyszülött Fia Személyében fogadott örökbe. Tegye elérhetővé a drága vért, amit Ő ontott ki a mi üdvösségünkért, hogy összezavarodva a bűneinkben és a Vele szemben elkövetett sértésekben az Ő kegyelméhez menekülhessünk. Közben pedig támogasson minket a gyengeségeinkben, ne engedje, hogy átadjuk magunkat a világi hiábavalóságoknak, hanem törekedjünk a mennyei dolgokra és minden értelmünket azokra irányítsuk. S tetsszen Neki ezt megadni ne csak nekünk, hanem stb.

A harmincötödik prédikáció, ami a harmadik a kilencedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a tizenharmadik, tizennegyedik és tizenötödik versek magyarázatát, majd a soron következőket is

Jób9:16-22

16. Ha segítségül hívnám és felelne is nékem, még sem hinném, hogy szavamat fülébe vevé;

17. A ki forgószélben rohan meg engem, és ok nélkül megsokasítja sebeimet.

18. Nem hagyna még lélekzetet se vennem, hanem keserőséggel lakatna jól.

19. Ha erőre kerülne a dolog? Ímé, ő igen erős; és ha ítéletre? Ki tűzne ki én nékem napot?

20. Ha igaznak mondanám magamat, a szájam kárhoztatna engem; ha ártatlannak: bűnössé tenne engemet.

21. Ártatlan vagyok, nem törődöm lelkemmel, utálok az életemet.

22. Mindegy ez! Azért azt mondom: elveszít ő ártatlant és gonoszt!

Tegnap tárgyaltuk ezt a pontot, nevezetesen, hogy nem ismerjük kellőképpen a bűneinket, s ezért szükséges Istenhez könyörgéssel járulnunk. Azaz, mindegyikünknek el kell ismernie önmagát nyomorult bűnösnek, s biztosnak kell lennünk abban, hogy teljes joggal ítél el minket aszerint, amit szent Pál mond, hogy mindannyian tartozunk Neki (Rm3:19-20). S miért? Mert (mondja) híjával vagyunk Isten dicsőségének. Az emberek felé dicsőíthetjük magunkat, s úgy tűnhet a magunk szemében, hogy erre jó okunk van. De ha egyszer a nagy ítélőszék elé lépünk, ott valamennyien összezavarodunk. S itt látjuk, miért mondja, hogy *ha Isten nem vonja vissza a haragját, minden erős segítséget a porba dönt*. Amikor pedig összegyűjtünk mindent, ami a segítségünkre lehet, Isten annak minden morzsáját felforgatja, hacsak nem békítjük Őt ki, azaz, ha az Ő jósága nem fogad minket a kegyelembe. Mert nincs egyáltalában semmi remény arra, hogy Fölébe kerekedjünk. Ezért kell elkezdenünk Vele valamiféle egyezsége jutni. De miképpen lehet Istennel kiegyezni? Fizetve önmagunkért? Vagy igaznak mutatkozva, amikor vizsgálódik? Nem, hanem könyörögve annak megfelelően, amit már mondtam. Ezért jegyezzük meg, mennyire hiábavaló eszközöket keresni itt-ott, hogy kiálljuk Isten haragját, vagy megállítsuk azt, nehogy felemésszen. Ehelyett az itt mutatott utat kell járnunk: azaz, Isten haragját kell lecsillapítani. Ennyit erről a dologról. Most pedig Jób hozzáteszi: *csak idővesztegetés lenne a szavakat válogatni Istennél*. Ezzel az értésünkre adja, hogy az ember folyamodhat az ékesszóláshoz annak megfelelően, ahogyan nagyon sokan teszik, akik megrészegülnek a saját szavaiktól, nagyon szeretik azokat és azon a véleményen vannak, hogy amiképpen elhomályosítják a nem túlságosan tisztánlátók szemeit, úgy Istent is félrevezetik majd. Jób azonban azt mondja itt, hogy amikor megválogattuk a szavainkat, s egy jól lefestett mesét mondtunk el, ami bámulatba ejtheti a hallgatóinkat, Istent egy szemernyre sem tudjuk elámítani. Akkor minden fecsegésnek és ékesszólásnak véget kell vetni, amikor a mennyei trón elé lépünk. Mert ott nem hallgatják meg a nyelveket: az emberek gondolatainak ott napvilágra kell kerülni, s ezek a könyvek fognak megnyílni (Dán7:10, Rm2:15). Isten semmi más vizsgálódást nem kezdeményez, csak a saját lelkiismereteinkből előhozottakat, amik most rejtőzködhetnek és mentegethetik magukat a rókalyukaikban, de akkor majd fel kell tárulniuk, s mindenki számára ismertté és világosan láthatóvá kell válniuk. Ezért senki emberfia ne csapja be magát azzal, amivel az emberek előtt hozakodhat elő. Mert minden felsőbbrendűségi érzésnek meg kell dőlnie, amikor Isten Maga elé idéz minket. S itt Jób valójában úgy érti, hogy Isten igazságosságát nem szabad az emberek igazságosságával mérnünk. S miért? Ha emberek

módjára érvelünk, akkor az ügyünk kétségtelenül a mi oldalunkra billen, az elképzelésünknek megfelelően. De ha az egész világ fel is ment és igazol, sőt megtapsol, a magunk részéről pedig úgy éltünk, hogy abban semmi hiba sincs, akkor is megtorpanunk, amikor Isten elé kerülünk: a helyzet ugyanis teljesen megváltozik. Tanuljuk hát meg, hogy minden előny, amivel most rendelkezhetünk a világ előtt, nem mássá, mint hiábavalósággá válik. Így pedig vajon megállunk majd Isten előtt? Először azt kell jól megjegyeznünk, hogy Ő micsoda: eszünkbe kell idéznünk a korábban már említett hatalmas erejét, s akkor meg leszünk fosztva minden dicsőségtől, ahogyan szent Pál mondja: ahelyett, hogy azt képzelnénk, van bármi hatalmunk önmagunk megtisztítására, rájövünk majd, hogy egy cseppnyi jóság sincs bennünk, ami megérdemelné, hogy számításba vegyék (Rm3:22). Amikor az embereket így ítélik el, Isten kegyelméhez fognak menekülni. S pont ez a dolog az, amire a Szentlélek el akar vezetni. Majd ezt olvassuk: *amikor segítségül hívtam, s Ő pedig válaszolt nekem, akkor sem gondolom majd, hogy meghallotta a hangomat, sem azt, hogy meghallgatott.* Íme, egy furcsa mondás. Mert jóllehet Isten nem a külső megjelenés szerint hallgat meg minket, mégis oly módon érezteti velünk a jóságát, hogy ne legyünk teljesen megfosztva az Ő segítségétől. De Jób azt mondja, hogy amikor teljesültek a kérései, azaz Isten megkönyörült rajta és válaszolt neki, ő mégis azonnal elítéltnek látta önmagát, s az imái semmi hasznára sem váltak. Hogyan kell ezt értenünk? Nem kétséges, hogy Jób azt fejezi ki, micsodák az emberek kísértései, amíg Isten az ellenfelüknek mutatkozik, annak megfelelően, ahogyan a hasonló beszédfordulatot követte eddig. Igaz, hogy Jób itt nem nyugodott meg, de mégis ilyen indulat fogta el. S nincs ember, aki ne találná magát ugyanebben a helyzetben, ha Isten ezen a módon szólítaná meg és éreztetné meg vele az Ő igazságát úgy, amitől az illető teljesen kétségbe esik. Igaz, nem nagyon alázkodunk meg az első csapásra, de ha Isten oly módon kezd harcolni ellenünk, hogy az ellenségünknek vagy az ellenfelünknek látjuk, akkor biztosan olyan félelem fog el minket, hogy semmi sem csillapíthatja a lelki fájdalunkat, ami elragad és elnyel minket. S noha Isten válaszolt, mi nem hiszünk ebben, hanem inkább azt gondoljuk, hogy üldöz, s bármiféle reménységet töltött is belénk, mégsem szűnik meg sokszorozni a csapásait. Látjátok tehát, milyen kényelmetlenül érzik magukat azok, akikben egyszer megfogant annak gondolata, hogy Isten ellenük van. Mivel pedig ez az indulat félelmetes, jó okunk van rá előre felkészülni, hogy képesek legyünk kiállni. S íme, miképpen lesz ez: mindenekelőtt értsük meg, hogy mit jelent hasonló helyzetben lenni, mint amilyenben Jób is volt. Erre nagyon kevesen gondolkodnak. Mert az érzékiségünk miatt a számunkra úgy látszik, hogy nincs más nyomorúság és megpróbáltatás, csak az, amit mi érzünk a testünkben és a jelenvaló életben. Ezért nem jutunk el azokhoz a lelki csatákhoz, melyekkel Isten tesz próbára minket a lelkiismeretünket úgy fogva tartva, hogy azt sem tudjuk, mi mást mondjunk, mint azt, hogy Ő felkelt ellenünk, hogy Ő ránk mennydörög és teljes mértékben céltáblaként állított Maga elé, amire lövöldöz. Noha Isten messze nem ennyire elevenünkbe vágóan vizsgál meg minket elsőre, mégis mindegyikünk erre tekint és ezt gondolja magában: Ó jaj, ha Isten csak a betegséget küldené ránk, vagy ha valami más módon sújtana ránk testi vonatkozásban, az csekély dolog lenne azokhoz a kínokhoz mérten, amit a néppel megéreztet, amikor csal a haragját és a bosszúállását tárja eléjük, s úgy tesz, mintha a világ kárhóztatná és végleg megfojtaná őket. Ezt látva imádkozzunk Istenhez, hogy amikor tetszik Neki minket eddig juttatni, adjon hatalmat és erőt ahhoz, hogy kiállhassuk. S miképpen? Az ígéreteinek az emlékezetünkbe idézésével. Igaz, hogy Isten haragja emésztő tűz, s valóban, amint épp, hogy csak megízlelteti velünk, mi szükségszerűen teljes mértékben kétségbe esünk. S kétségtelenül nem magukban kell keresniük ez embereknek az erőt az efféle találkozások kiállításához, hanem Isten kezéből kell azt megkapniuk. Ahogyan tehát kétségbe ejt minket Isten, amikor a bosszújának bármi jelét mutatja, viszont úgy emel ki minket a sírjainkból, sőt, egyenesen a pokol fenekéről, s emel végül az ég felhői fölé, amikor megízlelteti velünk a jóságát, pont az ígéreteinek segítségével. Íme, miképpen kölcsönzünk erőt Istentől, hogy megküzdhessünk a kísértéseinkkel. Mindazonáltal Jób itt megmutatja, hogy még a

leghűségesebb, a legtürelmesebb, valamint azok is, akiknek Isten több Lelket ad, mint másoknak, nem lesznek mentesek ettől a kísértéstől, azaz, nem fogják tudni, merre menjenek tovább a nyomorúságaik közepette, amikor Isten nyomást gyakorol rájuk. Még ha meg is hallja őket, ők mégis azt gondolják majd, hogy le vannak rázva és Isten nem törődik azzal, hogy könnyörüljön rajtuk. Ha pedig ezek a kísértések tovább is folytatódnak, akkor biztosan nem mulasztjuk el Istent káromolni. Ha egyszer kialudt a hit, szükségszerűen eltévelyedünk, s ördögi düh ragad el minket. De mikor Isten sebesíti meg a kegyeseket, Ő idővel enyhíti a sebek sajgását és meggyógyítja őket. Sőt (mi több), nekünk el kellene buknunk és azonnal a pokolba kellene zuhannunk, ha Isten nem adná meg nekünk a jóságának valamekkora ízét ezekben a nyomorúságokban. Ha Jób szorosan ragaszkodott volna ahhoz a végkövetkeztetéshez, hogy Isten nem akarta meghallani őt, akkor tönkrement volna és nem maradt volna a számára több orvosság. Jegyezzük hát meg, hogy nem fogta el vagy nyomta el őt akkora kétségbeesés, amekkorát itt emleget, mert Isten valamiképpen megérezte vel a jóságát. Ezt sokkal jobban látjuk a mi Urunk Jézus Krisztus személyében. Ő mondta: Miért hagytál el engemet? (Mt17:46) S ott Ő valóban rendkívüli helyzetben volt, mint az a valaki, Aki a világ bűneit hordozta. Ezért volt szükség arra, hogy egy időre Jézus Krisztus úgy érezze, mintha Isten, az Ő Atyja elhagyta volna Őt. De mindazonáltal az ellenkezőjében volt vigasztalása, amit ennek kimondásával mutatott ki: *Én Istenem, én Istenem*. Amíg segítségül hívjuk Istent, biztosra véve, hogy Ő a mi Megváltónk és könnyöröghetünk Neki, addig a hit uralma alatt vagyunk és meg lehetünk arról győződve, hogy Isten nem hagyott el minket. De közben nem szűnik meg ez a belső indulatunk, amelytől a testünk mondhatni szakadéokban érzi magát, s nincs világossága a természetes értelmünket illetően, sem bármi vonatkozásában, amit láthatunk, mert ha alaposan meghánytuk-vetettük a dolgot, nem juthatunk más következtetésre, csak arra, hogy Isten ellenünk van, Ő az ellenségünk, vagy legalábbis Isten juttatott ebbe a helyzetbe mintegy zsákmányul a Sátánnak, ezért nincs többé sem remény, sem orvosság a helyreállításra. Látjátok tehát, milyen mélységbe vet minket Isten, de csak a testi értelmünk vonatkozásában, a saját értelmünknek megfelelően, mert valahogy így látunk természet szerint. De Isten megadja nekünk úgymond a fényesség szikráját, s megadja a hit valamely érzését, bár azt se nem ismerjük, se észrevenni nem tudjuk. S itt látjuk, miért mondja szent Pál, hogy a nyögések és a sóhajok, melyeket Isten gerjeszt bennünk, hogy imádkozásra késztesen minket Őhöz, kimondhatatlanok (Rm8:26), azaz nem fejezhetők ki. Íme, egy Istenhez imádkozó kegyes ember sóhajtozik és nyög, s mi módon? Íme, (mondja szent Pál), amikor az istenfélő ember Istennek könnyörög, nem tudja, mit csinál: ez olyan dolog, ami túlnyúlik az elméjén és minden gondolatán. Nem azt jelenti ez, hogy oktalan állatokká válunk, amikor Istenhez imádkozunk, s az értelmünket sem veszítjük el: szent Pál nem így érti. Hanem azt akarja mondani, hogy Isten furcsa módon munkálkodik, amikor az indulataink úgy elárasztanak minket, hogy azt sem tudjuk, mit mondjunk, s nem látjuk semmi valószínűségét annak, hogy kegyes és könnyörületes lesz hozzánk. Nos, amikor ilyen temérdek bajunk van, jöllehet a mi látásunk annyira homályos, hogy nem látjuk meg, amikor Isten megtámogatja a gyengeségeinket, mégis várjunk a megfelelő alkalomra, amíg munkálkodik bennünk, még ha olyasvalami módon is, ami számunkra ismeretlen és túl magas ahhoz, hogy felérjünk odáig. Íme, miképpen állítja Jób, hogy nem hitte, hogy Isten figyelembe vette őt, illetve meghallgatta, még ha válaszolt is neki. Röviden, az értésünkre adja, hogy ez a mostani kísértés olyan szilaj és szélsőséges volt, hogy lemondott Isten jóságának minden ízéről, sőt, a hite is jóformán kialudt a saját természetes értelmét illetően. Nem semmisült meg teljesen, mivel azonban csekélyke tűz maradt a hamu alatt, majdhogynem elfulladt. Ha pedig Jóbot maga alá gyűrte ez a kísértés, mi lesz velünk? Ha ő, akit a Szentlélek korábban a türelem mintaképeként mutatott be nekünk, a rettegés ennyire mély vermébe jutott, könnyörgöm, ha Isten az elevenünkre tapint, akkor nem kell szükségszerűen még jobban belevesznünk abba az örvénybe? Annál inkább szükséges Istenhez imádkoznunk, hogy erősítsen meg minket. S noha néha efféle kísértésekben kerülünk, mégse csüggedjünk, mert ez nem annak a jele, hogy Isten

elvetett minket, vagy megfosztott a Szentlelkétől. S miért? Mert csodálatos módon kormányozza és menti meg az övéit, függetlenül attól, hogy a saját természetüknél fogva miféle gondolatok és elképzelések fogalmazódnak meg bennük, amik kétségbe ejtik, a fejük búbjaig elborítják sőt, a pokolba taszítják őket, így nem mondhatnak mást, mint azt, hogy az ördög tarja őket fogva a rabszolgaiként. De mi a helyzet? A szemeik egy időre úgy összezavarodtak, hogy nem képesek Istenre tekinteni, hanem mondhatni elkápráztatja őket. Mindamellett meghagyja nekik a Fensége némi érzését, hogy mindig visszatartsa őket és ne essenek végleg kétségbe. Látjuk tehát, hogy a hatás, amit meg kell jegyeznünk, ez: ezek között a nagy kísértések között, amikor az ördög oly sokat ragad ki a kezünkből, úgy tűnik nekünk, hogy végleges vereséget szenvedtünk, és nincs mód kikecmeregni ezekből, akkor is folytatnunk kell Isten segítségül hívását mindaddig, amíg újra nem ad nekünk világosságot, ami úgymond el volt takarva bennünk egy időre. Nem aludt ki teljesen, mint mondtam, hisz mi lenne velünk, ha Istenteljesen elhagyna? Hanem Isten engedte, hogy a hitnek és az Ő Szentlelkének említett világossága, amit Ő helyezett belénk, átmenetileg el legyen fojtva ugyanúgy, mint a már általam említett hasonlatban a csekélyke tűz hamuval borítva, mely esetben a tűz mindazonáltal mégis újra fellobbantható. Ugyanígy a hit is parázslík, nem mutatva egy szikrát sem, amíg Isten újra lángra nem lobbantja és el nem űzi a sötétséget, ami a hatalmába kerített és elborított minket. Miután pedig Jób kimondta ezt a mondatot, hozzátette: *Íme, forgószéllel vert le engem, s ok nélkül sebesített meg.* Amikor Jób azt mondta, hogy Isten forgószéllel döntötte le, az azt jelenti, hogy nem csoda, ha ezt képzelem: Isten annyira haragszik rá, hogy a természetes eszével nem képes semmiféle kegyességet sem elképzelni az Ő kezéből. Furcsának találjátok (mondja), hogy azt kell mondanom: nem vagyok képes azt feltételezni, hogy Isten hall engem, amikor majd válaszol? Mert én erre a mostani bajra nézek, ami olyannyira elborított, hogy semmi sem enyhítheti a bánatomat. Ez az, amit már mondtam, nevezetesen, hogy a sebek, amiket Isten okoz, amikor az ellenségünknek mutatja Magát és ítéletre szólít, s mi nem látunk mást, csak egy haragos arcot, nagyon érzékenyek. Ezért amikor eljutunk erre a pontra, biztosan úgy elborít a szomorúság, hogy semmi sem képes megvigasztalni vagy türelemre ösztönözni. Most már látjuk Jób szavainak jelentését: abban a pillanatban Isten haragja azt az érzést keltette benne, hogy Isten megfosztotta őt a vigasztalódása minden eszközétől, valamint annak a kijelentésnek a bárminemű meghallgatásától, amitől (szintén) vigasztalódhatott volna. Azonban mindig észben kell tartanunk, hogy Isten soha nem mutatkozik ilyen haragosnak az övéivel szemben, hanem így vagy úgy megéreztetni velük a jóságát, bár nem mindig a számukra észrevehető módon. S azt a dolgot nem könnyű felfogni, hogy ennek így kell lennie. Mindazonáltal várunk kell rá, ha Isten gyermekei leszünk, ám sok nehézségünk lesz a felismerésével, ami csak gyakorlással lehetséges. Valamelyik szegény ember, akit megtámad ez a kísértés, [talán ezt mondja]: miképpen van ez? Törődik velem Isten? Nem, hisz íme, elsenyveszt. Én segítségül hívom, de mégisincs vigaszom, ez pedig annak jele, hogy lerázott engem. Utána eszébe jutnak a bűnei, s az ördög felkavarja a szörnyűséges dolgok tárházát. Látjuk hát a teljesen eltiport szegény teremtményt. Amikor mindez megtörtént, akkor jön Isten, hogy éppé tegyen ismét mindent, s a lelkiismeret, ami annyira kínlódott korábban, megnyugszik: íme, ahol korábban csak sötétség volt, most ismét felragyog a fény, s édes és nyájas arcot látunk a szép időjáráshoz hasonlóan. Azaz, jóllehet az illető egy ideig efféle kísértések között hanyódot, de vajon engedte Isten a hitét elpusztulni és végleges vereséget szenvedni? Nem, ez lehetetlen, mert a hit romolhatatlan mag a lelkünkben. Azonban (mint már mondtam), az ember természetes eszének és értelmének egészét illetően szükségszerűen olyanok vagyunk, mint a vakok, amíg Isten nem mutatkozik velünk szemben kegyesnek. S jól meg kell jegyeznünk a szavakat, amikor Jób ezt mondja: *Isten forgószéllel sújtott rám,* mert a célja az, hogy a rendkívüli bánásmódot említse meg. Nem mintha Isten furkósbottal náspángolt volna el, vagy karddal sújtott volna le rám, de úgy megrettentett (mondja), mintha valami villám vagy valami forgószél csapott volna le rám. A csapások, amiket itt lenn kapunk, nem mindig ennyire halálosak, de ha a villám sújt ránk az

égből, akkor meghalunk. Jób tehát úgy érti, hogy a kapott sebei olyanok, mintha a feneketlen mélységbe süllyedt volna. S miért? Mert (mondja) villám és forgósél sújtottak le rám az égből. S ezt érdemes megjegyezni. Mert a Sátán mesterkedéseinek egyike a kétségbeesésbe kergetésünk azzal hitegetve, hogy Isten szokatlan szigorral bánik velünk. Mert a Sátán ezt suttogja majd a fülünkbe: Mit gondolsz? Igaz, hogy Isten megbünteti a bűnösöket, s aztán könnyörül rajtuk. Isten meglátogatja azokat, akiket szeret, de atyai módon, s mindig mérsékli a szigorát. De ami téged illet, vajon veled is így bánik? Mennydörög ellened, s miképpen tudnád maga meggyőzni arról, hogy könnyörületet fog mutatni. Ez lehetetlen. Nos, amikor a Sátán azzal hiteget, hogy Isten a szokásos szigort használja ellenünk, akkor arra a következtetésre akar juttatni, hogy többé már ne forduljuk Istenhez, se ne bízunk többé abban, hogy valaha is a kegyeibe fogad. Annál inkább meg kell egyeznünk ezt a szöveget, ahol Jób azt mondja, hogy forgósél sújtotta. Nos, ha ezt az utat járta és mindennek ellenére Isten mégis támogatta, akkor mi magunk is várjunk hasonlót. Továbbá jegyezzük meg jól, miképpen beszél itt Jób a bajáról: ő nem volt érzéketlen. Isten nemcsak mennydörgött rá, hanem tudatta is vele, hogy Ő az, Aki mennydörgött. Ez elég volt ahhoz, hogy leverje, de közben volt titkos orvossága, mint már mondtam. Ezért mi is hasonlót remélünk. Ami azt illeti, hogy hozzátette: *Isten ok nélkül sebesítette meg*, az nagyon durva kijelentésnek látszik. Mert az, hogy Isten ok nélkül kínozza bizonyos módon az embereket, nemcsak pusztá igazságtalanság, hanem olyan kegyetlenség, amitől többé nem mondható a világ bírójának, hanem inkább a zsarnokának. Jób látszólag káromolja itt Istent annak kimondásával, hogy ok nélkül lett megverve és megsebesítve. De ha emlékszünk az elhangzottakra, tudni fogjuk a szavainak jelentését, s azt, amit mond. Mert a Szentlélek vezette és kormányozta a nyelvét azzal a szándékkal, hogy olyan tanítást adjon, ami nagy hasznunkra válik. Jób tehát először azt mondja itt (a maga természetes értelmével), hogy Isten k nélkül sújtotta őt. Jegyezzük hát meg, hogy az *ok nélkül* szavak az emberek kézzelfogható és nyílt ismereteire vonatkoznak. Korábban már mondtam nektek, hogy Isten igazsága két módon ismerhető meg. Mert Isten néha a világ számára nyilvánvaló bűnöket bünteti. Látjuk, hogy Isten megbüntet egy ilyen embert. S miért? Mert az emberek gyalázatos paráznának ismerik, aki telve van mocsokkal és hamissággal: az emberek tudják, hogy káromló és hamisan esküdöző. Tudják róla, hogy részeges és lázadozó, aki átadja magát a kicsapongásnak, a zsarolásnak és mindenféle hűtlenségnek. Nos, amikor Isten végrehajtja az ítéletét egy ilyenén, akkor nincs ember, aki ne így látná: íme, Isten Bíró, Aki nem tűri, hogy a bűnök büntetlenek maradjanak. De Isten igazsága a titkos ítéleteiben is megismerszik, amikor látjuk, hogy Isten olyanokat ostromoz és kínoz, akikben nincsenek látható hibák, hanem inkább erények. Néha látjuk, amint egy egész város vagy ország pusztul el, minden átadatik a tűznek és a kardnak, még a kis csecsemők is, akikben nem látszik más, csak ártatlanság. Nos, akkor olyasmiket látunk, amik számunkra furesáknak tűnnek. Ebben az esetben is dicsőítenünk kell Istent, még ha a ok nincs is feltárva előttünk. Isten nem fogja megmutatni a legelső napon, miért enged és rendel el efféle dolgokat. De vitatkozhatunk Vele, s megkérdezhetjük, miért teszi, s követelhetjük az okát? Látjuk tehát mit értett Jób az *ok nélkül* szavak alatt: nem úgy értette, hogy Isten a Maga vonatkozásában büntette az embereket ok nélkül. Mert (mint korábban mondtam) akkor igazságtalan zsarnok lenne. Ám Jób ezeket a szavakat („ok nélkül”) annak megfelelően használja, amit mi érzékelünk. S ebben benne foglaltatik, hogy tisztelnünk kell Isten igazságosságát. Legyen bár rejtett, elborítva sötét és vastag fellegekkel, mégis hinnünk kell, hogy nincsen benne más, csak igazság és pártatlanság. S noha a természetes értelmünkkel nem találunk igazságosságot Istenben, hanem inkább azt, hogy az Ő igazságossága mondhatni igazságtalansággá változott, mindazonáltal mégis dicsőítenünk kell Őt. Látjuk tehát, mire gondolt Jób, amikor azt mondta, hogy ok nélkül lett megsebesítve. Azaz, mintha valaki ezt kérdezte volna tőle: tudsz-e bármilyen okot önmagadban, amiért Isten büntet? Én nem látok egyet sem. Mert Jób nagyon furesa bánásmódban részesült. Látjuk, miképpen volt mondhatni az elvettetés tükre, s miképpen tűnt úgy, hogy Isten minden dühét és haragját rá akarta árasztani.

Jób tehát nem látta, mi célból tette ezt Isten: a saját ismeretei szerint ennek nem volt semmi oka. Ez igaz, mert nem képmutató módon beszélt. S valóban, Isten nem ebben a vonatkozásban cselekedett: nem úgy büntette Jóbot, mint akiről azt kellett kimondani, hogy gonosz ember és ezért nagyobb büntetést kellett kapnia a többi embernél. Miért tette hát? Azért, mert az ördög vádolta őt azzal, hogy nincsen benne sem becsületesség, sem épség, s Isten azt akarta, hogy legyen próbára téve, az emberek pedig tudják meg, milyen is ő valójában. Isten tehát nem abban a mértékben akarta megbüntetni Jób bűneit, ahogyan ő vétkezett. Mert közben sok gonosz embert megkímélt, s nem bánt velük ennyire keményen. Most már látjuk, hogy Jób egyáltalán nem káromolta Istent, amikor azt mondta, hogy ok nélkül sebesítette meg őt, mivel a szó, ahogyan kimondta, egyszerűen csak annyit jelentett, hogy ő semmiféle speciális okáról sem tudott annak, amiért Isten így büntette őt, mert igazság szerint egyet sem ismert. De minden kétséget kizáróan, ha Isten minden lehetséges szigorát használná valaki ellen, aki volt olyan, mint a mennyei angyalok, s teljes épségben és tökéletességben járt, [azt mondom], ha Isten a teljes szigorával bánná vele, akkor is igaz és igazságos volna. Igen, valóban, s mégis ok nélkül lenne. Igaz, hogy ha a saját elménk tanácsára hallgatunk, ha úgy elemezzük a helyzetet, ahogyan az a saját testi értelmünkhöz eljut, akkor azt fogjuk mondani, hogy ok nélkül történt. De bármi vizsgálódás vagy minden okoskodás nélkül arra a következtetésre kell jutnunk, hogy mivel Isten igazságos, ezért tudja, miért cselekedett úgy. Okot nem látunk, de akkor is dicsőítenünk kell Őt. Íme, milyen helyzetben volt Jób. S hozzáteszi, hogy *Isten egy lélegzetvételnyi időt sem hagyott neki, hanem keserűséggel táplálta*. Itt Jób megmutatja: amellett, hogy a nyomorúsága nagy és szélsőséges, az is fennállt, s a kísértésének legfőbb részét képezte, hogy Isten keserűséggel táplálta őt, azaz oly módon töltötte el haraggal, hogy nem volt képes megtalálni az Ő jóságának egyetlen darabkáját sem, amivel felfrissíthette volna magát és összeszedhette volna a bátorságát. S itt jobban látjuk, Isten néha miképpen taszítja a szolgáit egészen a sírjuk fenekére. S ezt a dolgot jól meg kell jegyezni. Mert nincs közöttünk olyan ember, aki ne érezné magát fájdalmasan akadályoztatva, amikor Isten háta fordított nekünk vagy ha úgy látjuk, szörnyű ábrázattal mutatja ki, hogy haragszik ránk. Mert akkor ajaj, még a legbátrabbak és a legmerészebbek is meghunyászkodnak, mert nem látnak mást, csak halált a szemük előtt. Mit teszünk hát mi, akik olyan gyengék és törékenyek vagyunk? Annál inkább meg kell jegyeznünk ezeket a szövegeket, azaz, amikor Isten nemcsak valamekkora jelét adta a haragjának a szegény teremtményeinek, hanem meg is tartotta őket abban, így mikor lélegzetet vesznek azzal a reménységgel, hogy veszik némi csekély ízét a kegyességének a bánatukat enyhítendő, Isten csak még tovább fokozza a nyomorúságot. Látva, hogy Jób micsoda szélsőséges helyzetben volt, mi miért ne kerülhetnénk bele? Ezért valahányszor csak valami közönséges megpróbáltatásba kerülünk, készüljünk fel a még fájdalmasabbakra, ha Istennek úgy tetszik, hogy ránk küldi azokat, amíg csak nem orvosolja minden bajunkat. Ezt kell hát megjegyeznünk ebből a szakaszból. De utóbb Jób ismét még nyíltabban elárulja magát, ezt mondva: *Ha az erőről beszélsz, ki hasonlít Istenre? Ha az igazságszolgáltatásra kerül a sor, ki az, aki beidézheti Őt?* Vagy ki találhat bármi ügyet, amivel úgy szállhatnánk perbe Vele, mintha egyenlő alapokon állnánk? Senki sincs ilyen. Arra következtetek tehát (mondja), *hogy Isten együtt emészt fel az igazat és a nem igazat*. Két módon érvényesíthetjük a jogainkat, amikor az emberek elveszik tőlük azt, ami a miénk: vagy erővel, vagy igazságszolgáltatással érjük azt el. A fejedelmek vérontással rendezik a vitáikat, s a közemberek is megtennék ugyanezt, ha hagynák. Mindig a cselekedetekkel kezdik, s aligha tudják megtartóztatni magukat ettől, akármilyen büntetéssel fenyegetik is őket ezért. Azután van a közönséges igazságszolgáltatás. Jób mindkét dolgot említi itt, mintha ezt mondaná: Igaz, hogy rendkívüli kínokat élek meg, de mégis, hogyan szállhatnék szembe az én Istenemmel? Mert ha erőszakhoz folyamodok, mit érek el azzal? Nem vagyok Hozzá hasonló, Vele egyenértékű. Ha az igazságszolgáltatás útját választom, ki fogad el engem? Ki lép fel bíróként Vele szemben, vagy döntőbíróként közöttünk? Hol kezdjem a perbeszédemet? Röviden, látom, hogy Isten felemészt mind az

igazat, mint a gonoszt. Ez a beszéd még furcsábbnak tűnik, mint amit mi jegyeztünk le. Azonban, ha jól megnézzük, utóbb bizonyos módon egyesíthetjük a kettőt, ami nagyon jó lesz és nagyon a hasznunkra válik. Jób tehát látja, hogy senki sem képes erővel szembeszállni Istennel, sem pedig perre menni Vele a törvény előtt, mert nem lehet Neki parancsolni. Nem azt érti alatta, hogy Istennek törvénytelen hatalmat tulajdonít, amivel azt tehet, amit csak akar, s bánhat bárkivel igazságtalanul. Igaz, hogy nem feltételezhetünk semmi más okot sem Istentől, mint a saját jóakarátát, ugyanakkor biztosra kell vennünk, hogy Isten nem is lehet más, csak igazságos és jogos, még ha nem is így látjuk, hanem pont ellenkezőleg. Itt tehát Jób arra alapoz, amit már korábban tárgyaltam: azaz, Isten igazságossága nem az azzal kapcsolatos ismereteinkben, illetve abban rejlik, ami esetleg az ember eszébe ötlik. Miben hát? Önmagában, ezért ezt kell mondanunk: megtette Isten et vagy azt? Jól tette. Akarta ezt Isten? Az Ő akarata jogos és igazságos, abban hiba nem található. S hogyan lehetséges ez? Ha megvizsgáljuk Isten cselekedeteit, meglátjuk, hogy azokban nincsen ok, s olyan tiszták, amilyeneknek lenniük kell. S emiatt ismerjük Őt el igaznak? Miképpen lehetséges ez? Ez az a dolog, amit korábban érintettem, nevezetesen, hogy Isten igazságossága vagy jogossága önmagában foglaltatik, így nincs szüksége figyelembevételre. S ne gondoljuk furcsának, hogy Isten megköveteli azt tőlünk mintegy megvallásként, hogy legyünk benne biztosak: Ő igazságos, bármennyire is nem tűnik pártatlannak a cselekedeteiben. S miért? Könyörgöm, micsoda a mi értelmünk? Ki merik mondani a halandó emberek, hogy képesek felfogni Isten igazságosságának a mértékét? Micsoda ostobaság lenne az! Mivel azonban a látásunk homályos, és sokat kell tennünk ahhoz is, hogy egy lépésnyire magunk elé lássunk, ahogyan mondani szokták, ismerjük el a saját felfogóképességünk mértékét, s azt, hogy mit vagyunk képesek elhordozni. Igaz, hogy a látásunk korlátokközé van szorítva, s nem látunk tovább ennél a világnál, de vannak bennünk képzelgések és fantáziálások, melyek gyorsan szétfutnak mindenfelé. Mindazonáltal még mikor a felhők fölé hágtunk is, akkor sem fogunk soha olyan magasra felérni, mint amilyen magas az Isten fensége. S ténylegesen látva, hogy a Nap fényességét sem vagyunk képesek elviselni a szemeink káprázása nélkül, ő jaj, miképpen lennénk képesek olyan magasra jutni, hogy elérjük Isten igazságosságának a magasságát, hogy ne maradjon semmi rejtve előttünk, és ne kerülhesse el a vizsgálatunkat? Jegyezzük hát meg jól: Jób itt nem a korábban látott módon beszélt Isten erejéről és igazságosságáról, még ha egy szélsőséges beszédformát alkalmazott is. Ki az, aki törvényre menne Istennel? Mert Isten nem hallgatja meg. Ebből következően Istennek teljes és elégséges hitele van, s az emberek lesznek a kötelezettjei Neki, valamint annak, amit a saját ügyében mond. De térjünk vissza megint arra a végkövetkeztésre, hogy bolond és ésszerűtlen dolog lenne, sőt, a mivoltával ellentétes, hogy Istent mintegy az emberek közé sorolják, s Ő ne legyen igazságosabb annál, mint amennyire a tudunkra adja azt. Mert akkor meg kellene aláznia Magát, hogy a felebarátunk lehessen, el kellene feledkeznie Önmagáról és meg kellene fosztani Önmagát a saját Istenségétől. Jó oka van tehát annak, hogy Isten igazságossága a legfőbb legyen, hogy miután nem fog nekünk számot adni, ezért nem adja meg a cselekedeteinek okát még akkor sem, ha az értelmünkkel és a józan eszünkkel ellentétesen cselekszik is. Nekünk ennek ellenére biztosra kell venni, hogy az Ő igazságossága egész és ép. S miért? Mert (ahogyan mondtam) önmagában foglaltatik. S ezért következtet Jób arra, hogy Isten felemészt mind az igazat, mint a hamist. Miképpen lenne lehetséges (mondja), hogy miután Isten igazságossága felülmúlja az ember minden felfogóképességét, így, ha jót és rosszat kell összekevernie mondhatni egyetlen edényben, abból ne jó származzon? Miért ne tudná ezt? Miért ne ismerné ezt el? Miért ne lenne kegyes? Nos, ha Isten így emészt fel egyformán a jót és a rosszat, akkor úgy tűnik, nincsen Benne több igazságosság. De látjuk, miképpen érvelt Ábrahám Mózes első könyvének tizenhét fejezetében (1Móz18:23.25). Uram (mondta), nem illendő, hogy az igazat is elpusztítsd a hamissal: ez lehetetlen. Hogyan beszél hát Jób itt ekképpen? Nekünk mindig arra az alapra kell támaszkodnunk, hogy Jób itt nem úgy veszi az igazakat és a hamisakat, amilyeneknek ők Isten előtt találatnak. Mert hol van az igaz, amikor

odamegyünk? Jó helyett a mi felfogásunk szerint érti az igazakat és a hamisakat. Látjátok tehát, hogy egy ember akkor lesz igaz, ha jó és őszinte életet él, ha istenfélelemben jár, minden tisztaságban és becsületességben a felebarátaival. Mégis, amikor a mennyei trón elé járul, ott az általunk nem látott dolgok is szükségszerűen feltárnak. Azaz, a mi értelmünkkel azt látjuk, hogy mind az igaz, mind a hamis elpusztul, s Isten ugyanúgy lesújt az egyikre, mint a másikra, a csapásaik pedig egyformák, ahogyan Salamon mondja. De vajon káromoljuk emiatt Istent? Nem, hanem mindig észben kell tartanunk, hogy ha Isten igazsága megmutatkozik a számunkra, azaz, ha Ő nyíltan elénk tárja a gonosz megbüntetésével és a jó, valamint az Őt hűségesen szolgálók megszabadításával, jól van, emiatt dicsőítenünk kell őt. De ha nem ismerjük Isten igazságát, ezért úgy tűnik, hogy Ő mindent fenekestől felforgatott, s a mi elképzelésünk szerint igazat és hamist egyformán büntet, akkor se szűnjünk meg elismerni és megvallani, hogy Ő Önmagában igazságos, s nekünk minden esetben és minden vonatkozásban dicsőítenünk kell Őt. Amikor ezt az utat járjuk még ha minden zűrzavarosnak tűnik is nekünk, ennek ellenére Isten majd olyan bölcsességet ad nekünk, hogy el fogjuk ismerni: semmi sem történik ok nélkül, sőt a dolog, ami most ellenünkre valónak látszik, végül a javunkra válik. Íme micsodák a keresztyének próbái: erre kell fordítanunk minden erőnket, amíg végül Isten majd hazahív minket minden háborúból. De a fő csapás, amivel próbára tesz minket az, hogy adunk-e Neki dicsőséget annak ellenére, hogy úgy tűnik: villámmal akar lesújtani ránk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy indítson fel minket úgy a bűneink vizsgálatára, hogy azokat alaposan megismerve, ne kételkedjünk abban, hogy nagy előnyben részesít minket. Ezért alázkodjunk meg, kicsik és nagyok egyaránt, s mindenki vallja magát adósnak az előtt a nagy Bíró előtt. S ha ebben a halandó életben durvábban bánik velünk, mint azt szeretnénk, s fájdalmas és a test számára túl kedvezőtlen bajokat küld ránk, könyörögjünk, hogy enyhítse azokat. S még ha nem is csökkentí azokat az első nekifutásra, mégis mindig erős kézzel tartson meg, s ne engedje a Sátánnak, hogy ravasz módon istenkáromlásra bírjon minket. Hanem hadd ismerjük el az Ő igazságosságát és tiszteljük azt, amíg meg nem érezteti velünk a jóságát, megadva nekünk az üdvösségünk megvalósulását azért, hogy ne csak sóhajtottunk Neki, amíg itt lenn tartózkodunk, hanem kiáltozzunk is Hozzá tele szájjal, mint Atyánkhoz. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A harminchatodik prédikáció, ami a negyedik a kilencedik fejezetről

Jób9:23-28

23. Ha ostorával hirtelen megöl, neveti a bűntelenek megpróbáltatását.

24. A föld a gonosz kezébe adatik, a ki az ő biráinak arczát elfedezi. Nem így van? Kicsoda hát ő?

25. Napjaim gyorsabbak valának a kengyelfutónál: elfutának, nem láttak semmi jót.

26. Ellebbentek, mint a gyorsan járó hajók, miként zsákmányára csap a keselyű.

27. Ha azt mondom: Nosza elfelejtem panaszomat, felhagyok haragoskodásommal és vidám leszek:

28. Megborzadok az én mindenféle fájdalamtól; tudom, hogy nem talál sz bűntelennek engem.

Azért, hogy messzebbre jussunk ezzel a tanítással, fel kell idéznünk az eddig elhangzottakat, nevezetesen, miképpen akarta Jób megmutatni, hogy Isten igazsága nem mindig mutatkozik meg az emberek előtt és nem is ismert oly módon, hogy azt lehetne mondani: az emberek ujjal érinthetik, hanem Isten inkább olyan furcsa módon munkálkodik, hogy nekünk úgy tűnik, nincs abban sem ok, sem pártatlanság, s mindent csak összekever. De korábban már mondtam nektek, hogy Isten igazsága néha megmutatkozik, s vannak bizonyos jelei a számunkra, amik segítségével különbséget tehetünk. Ha Isten megbüntet egy gonosz embert, akkor nincs közöttünk senki, aki ne úgy gondolná, hogy ilyen példákkal valamennyiünket figyelmeztetni akar, s mi kénytelenek vagyunk dicsőíteni Őt a százhetedik zsoltárban foglaltaknak megfelelően. Ha Isten megszabadít bárkit, aki segítségül hívja Őt és az Ő félelmében járt, azt fogjuk mondani: Isten igazságos. Azonban nem mindig ugyanazon a módon cselekszik. Mert vannak titkos ítéletei, melyek felfoghatatlanok a számunkra, mivel nem tehetünk mást, csak megalázkodhatunk és bámulhatunk, amikor Isten majd olyasmiket tesz, ami látszólag teljesen ellentétes a józan ésszel. Játjátok tehát, mi Jób szavainak a jelentése: elképedve érezte magát, mert Isten nem a maga elméje és fantáziája alapján irányította őt, hanem más eljárásmóddal cselekedett, ami teljesen ismeretlen volt a számunkra. S itt látjátok, miért mondja: *Ha az ostor hirtelen megöl, miképpen nevet Isten a jó emberek kísértésein?* Mivel ez a mondat homályos és rövid (ami a homályosságát okozza), különféleképpen magyarázták. De mikor mindent alaposan fontolóra veszünk, a pontos jelentése ez: ha Isten felkel a gonoszok ellen, miképpen nevet a jók baján? Mert aki korábban beszélt (mármint Bildád) azt mondta, hogy Isten nyíltan kihirdette a büntetéseit, valahányszor csak rászolgáltak az emberek, s ahol csak rosszat tettek, Isten megbüntette őket azért. Röviden, (ezzel a mondással) látszólag arra céloz, hogy az emberek már eljutottak az utolsó napig, s az ítélet és az igazságszolgáltatás elérték a teljes tökéletességet. Isten azonban sok dolgot fenntartott. Ezért látjátok, miért kormányozza Isten manapság látszólag zűrzavarosan a dolgokat. Mert ha megbüntetné az emberek összes bűneit, akkor azt hinnénk, eljött az ítélet napja, s többé nem reménykednénk abban, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus majd Magához gyűjt bennünket. Ezért szükségünk van arra, hogy Isten sok vétket büntetlenül hagyjon, s az is szükséges, hogy a jókat bajok sújtsák, és úgy tűnjön, elvesztegették a munkájukat Isten szolgálatában. De most térjünk rá Jób szavaira. *Ha az ostor (mondja) azonnal megöl, azaz, ha Isten nem késlelteti a fenyítéseit, hanem azonnal felemeli a kezét, amint vétkeztek az emberek, s minden emberrel aszerint bánt, amit érdemelt és amire rászolgált, akkor miért nevetne a jó emberek bajain?* Hisz tudjuk, hogy az igazságosság és az egyenesség két részből áll: az egyik a gonoszok megbüntetése, a másik a jók

tehermentesítése és a megtartásuk az igaz és ép állapotukban. Ezért, ha Isten megbünteti a gonoszokat, akkor a másik oldalon a jókat is fenn kell tartania a gyámsága alatt, s nem engedni, hogy zaklassák vagy kínozzák őket, hogy megérezhessék a támogatását, amint Hozzá kiáltanak. Azonban (mint látjuk) a jókat nem egy vagy két napon át bünteti, hanem hosszas, élethosszig tartó fájdalommal, ezért ahelyett, hogy bármi jelét adná annak, hogy törődik velük, inkább úgy tűnik, hogy bosszút áll rajtuk, s a feneketlen mélységbe akarja taszítani őket. Ebből következtessünk arra, hogy Neki nem sürgős a gonoszok azonnali megbüntetése s nem is állítja meg őket az első csapásra úgy, hogy az emberek ezt mondhassák: ez az ember rosszat tett, ezért büntetést kell kapnia. Hisz kényelmes lenne, ha ez a két dolog össze lenne kapcsolódva. S Jób itt használt érve jó, mert ugyanaz, amivel szent Pál hozakodik elő a thesszalonikabelieknek írott második levelében, elmondva nekik, hogy Isten igazságosságára tartozik azok megbüntetése, akik zaklatják a jókat, valamint megkönnyebbülés és megnyugvást adni azoknak, akiket gonoszul elnyomtak egy ideig. Az egyik dolog (azt mondom) nem választható külön a másiktól, azaz, ha Isten igazságos és ezt tökéletesen meg akarja mutatni a világnak, akkor egyrészt azokon kell tartania a szemét, akik gaztetteket követnek el, s nem engedheti, hogy kicsússzanak a kezéből, hanem számadásra kell őket kényszerítenie, másrészt amikor a jó embereket zaklatják, illetve bármi rossz vagy erőszakos dolgot követnek el ellenük, Neki könyörölnie kell rajtuk és ki kell mutatnia, miképpen tartja őket a saját kezében. Látjátok (azt mondom), miképpen kell ennek a két dolognak illeszkedni egymáshoz, különben az igazságnak csak egyik része lenne meg Istenben, sz. Ő igazsága nem lenne teljes és tökéletes. Látjátok tehát, hogy Jóbnak jó oka van így beszélni. De mindezek ellenére sem mondható, hogy rosszindulatúan szembeszállt volna Istennel. Mint azt korábban kijelentettem, ő azt szeretné megmutatni, hogy Isten igazsága nem mindig látható, s nem tekinthetjük általános szabálynak, hogy amikor az emberek vétkeznek, Isten keze azonnal hajlik a megbüntetésükre, s épp ellenkezőleg, az első csapásra a jók fenntartójának mutatkozik, kihúzza őket minden nyomorúságukból: nem szabad idáig mennünk. S miért? Mert nem Isten akarata, hogy az Ő igazságosságát mindenkor ismerjük, hanem inkább azt akarja megmutatni, mennyire nem a mi dolgunk belemenni az Ő ítéleteibe. Ehelyett meg kell alázkodnunk, valahányszor csak olyan eljárásmodot használ, ami teljesen ellentétes a mi fantáziánkkal, s nem szabad vakmerően zúgolódnunk Ellene, hanem tisztelnünk kell a képességeinket meghaladó nagy titkokat mindaddig, amíg majd szemlélhetjük mindazt, ami most rejtve van előlünk. Ezt jelentik hát Jób szavai. Igaz, hogy közben továbbra is szélsőséges indulatok kínozták. Ezért tanuljuk meg ebből, hogy meg kell alázkodnunk Isten előtt, s még ha olyan furcsa módon báni kis velünk, amiben nem látunk sem egyenlőséget, sem becsületességet, akkor is le kell sütnünk a szemeinket. De ha hajlamosak vagyunk Isten ellen zúgolódnunk, amikor olyasmiket tesz, amit a magunk értelmével fel nem foghatunk, ugyanaz fog főleg megmutatkozni akkor, amikor majd ostoroz bennünket: az is a panaszkodásra ösztökél majd minket Ellene, s ezt kérdezzük: mit jelent ez? Hol vagyok? Miért nem könyörül rajtam Isten? Íme, miképpen dühöngenek az emberek, amikor Isten nem úgy bánik velük, ahogyan szeretnék. De Jób még így is küzdött ezekkel a kísértésekkel. Jegyezzük tehát meg, hogy Jób tudta: Isten igazságos és erről teljesen meg volt győződve általánosságban. De mikor rákerült a sor és utolérte a baj, akkor visszacsúszott és rákényszerült, hogy bosszankodjon Istenre. Azután ez az a nyugvópont, amiről beszéltem, nevezetesen, hogy akik a bajaikban vigasztalódnak, mindig ezt a szabályt tartják szem előtt, amit Jób is: nem azért ostoroz Isten keze, mert gonosztevő vagyok, mert Isten nem az érdemeik szerint bünteti az embereket. Nekünk nem szabad Őt a mi megszokott eljárásmodunkhoz mérni, mivel vannak számunkra felfoghatatlan ítéletei. Látjuk, miképpen beszél Jób. S a dolgot megerősítendő, ezt mondja: látjuk, hogy a jók sorvadoznak és Isten nem segít rajtuk. Engedi, hogy kínlódjanak egy-két évig vagy akár élethosszig, nem mutat kegyességet irántuk, s olyanok, mint a szegény, elhagyott nemzetség. Nos, ha Isten meghagyja a jókat ezen a módon a szükségükben, miért kellene mondani, hogy az ostor azonnal lesújt, azaz Isten igyekszik megbüntetni az emberek sértéseit és bűneit? Pont

az ellenkezőjét látjuk. S ebből arra következtetünk, hogy nem szabad azt képzelnünk, hogy kimenekültünk Isten kezéből, amikor (gonosztettet elkövetve a felebarátaink ellen) egy ideg könnyedén vagyunk. Óvakodjunk attól, hogy hízelegjünk magunknak, amikor Isten egy ideig eltűr minket, inkább értsük meg, hogy ezzel a megtérésre vezet minket. Hát visszaélsz Isten türelmével, kérdezi szent Pál olyanokhoz szólva, akik akarattal makacsok? (Rm2:4) Igaz, hogy Isten megkönyörül azokon, akik visszatérnek Hozzá és a bocsánatát kérik a hibáikért, de ebből nem következik, hogy elveti mindazokat, akiket ebben a világban ostromoz. Jegyezzük hát meg, hogy Isten nem rögvess bünteti az embereket, amint gaztettet követtek el, de ebből meg az nem következik, hogy fel vannak mentve és nem lesznek számadásra szólítva. Sőt, miután Isten időt ad nekünk itt a visszatérésre Őhozzá, s a könyörgésre, hogy fogadjon a kegyelmébe. Ezért, ha látjuk a gonoszokat diadalt ülni és Istent gúnyolni, miközben az Ő keze még nem nehezedik rájuk, ne ütközzünk meg azon úgy, mintha Isten feladta volna a hivatalát és többé már nem lenne a világ bírása, hanem várjuk meg, még eljön az idő. A mi Urunk késleltetheti a fenyítéseket, amiket küldeni szándékozik, másrészt viszont az idő tűnhet hosszúnak nekünk. Mégis meg kell zaboláznunk az elméinket és rövid pórázra kell fognunk azokat, tudván, hogy Isten nem fogja megbüntetni a világ összes bűnét mostanság, s Ő tudja, miért: elég jó oka van rá, amiért ezt teszi, mint azt már mondtam. Mert az a szándéka, hogy minket mindig várakozásban tartson, hogy imádhassuk és segítségül hívhassuk Őt, míg minden dolog rendeződik és jó állapotba kerül. Látjátok tehát, miért áll fenn a keveredések nagy sokasága, amíg fennáll a világ. Azért, mert Isten próbára akar tenni bennünket hitben és reménységben azzal a céllal, hogy várjunk a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére, amikor majd mindent teljesség és tökéletessé tesz, amik most annyira összekeveredtek. Ami azt illeti, amit Jób hozzátett, hogy *Isten nevetett az ártatlanok kísértésén*, itt az emberi értelmezésnek megfelelően beszélt. Mert nem szabad azt képzelnünk, hogy Isten a jó emberek bajaival szórakoztatja magát. Tudjuk, hogy micsoda szeretettel viseltetik irántunk, s nem vagyunk képesek kellőképpen kifejezni, mennyire gyengéd ez, csak azzal a mondással, hogy olyanok vagyunk, mint a szeme fénye (5Móz32:10, Zak2:8). Akkor hát ne gondoljuk Istent olyannyira kegyetlennek irántunk, hogy nevet a kínjainkon, még ha test szerint nem is tudunk mást elképzelni. Igen [gondoljuk magunkban], Uram, Te ismered a nyomorúságot, amiben vagyok, segítségül hívlak, sóhajtozom Hozzád, érzem, mennyire törekeny vagyok, de Te mégis egyedül hagysz engem, s én nem látom, hogy segíteni akarná bármiféle eszközzel. Ezeket a dolgokat fontolóra véve arra a következtetésre jutunk magunkban, hogy Isten nem tesz mást, mint nevet rajtunk a mennyben. De meg kell értenünk hit által, hogy amikor Isten így összezavarja a dolgot, akkor sem szűnik meg könyörölni rajtunk. Igaz, hogy ezt nem azonnal mutatja meg, mindazonáltal elégnek kell lennie a számunkra, hogy Atyánkként annyira szeret, amennyire csak szeretnénk. Mert (amint azt Jézus Krisztus megmutatja) ha a mi testi atyáink, akik a természetük szerint gonoszok, szeretik a gyermekeiket, akkor mit fog Isten tenni, aki minden jóság forrása? (Mt7:11) Ne gondoljuk hát, hogy Isten kinevet minket, hanem inkább gondolkodjunk el azon, hogy amikor összezavarja a dolgokat, az nem más, mint a próbára tételünk, s közben Ő nem szűnik meg vigyázni ránk és oly módon támogatni, amiről nem tudunk. Ennyit erről a mondatról. S Jób hozzáteszi: *A föld a gonosz kezébe adatik, s a bírák szeméi elfordulnak*. Azaz, akiknek orvosolni kellene a bajokat, sérelmeket és az elkövetett rendetlenségeket, azok valamennyiben vétkesek. *Ha nem így van* (mondja), *akkor hol van Ő és kicsoda Ő?* Jób valójában azt mutatja itt meg, hogy ebben a jelenvaló életben a dolgok olyannyira összekeverednek, hogy az emberek (Ahogyan mondják) nem tudnak különbséget tenni fekete és fehér között. A Föld tehát átadatik a gonoszok kezébe, azaz az emberek majd látják, amint a gonoszok teljesen szabad kezet kapnak, hogy azok, akik a legszilajabbak, akik a legkicsapongóbb életet élik, verekedők, lázadók, tele vannak barátságtalansággal úgy, hogy nincs bennük sem becsületesség, sem emberség, mindent megkapnak, amit csak akarnak. Ezért amikor látjuk, hogy Isten ily módon zabolázza meg a gonoszokat, mit lehet mondani? Csak egyetlen orvosság van, ami az, hogy

akik az igazságszolgáltatás pálcáját hordozzák, szorítsák vissza azokat, akik ezen a módon zaklatják a jó embereket. Am épp ellenkezőleg, ők látszólag annyira el vannak foglalva magukkal, hogy mindenkit engednek pusztítani. Mit kell hát mondani, amikor a magisztrátusok, akiknek biztosítani kellene minden embernek a jogait, engedik, hogy a rosszak a tőlük telhető legrosszabbat tegyék? Az ember nem talál enyhülésre a kezükből, s amikor arra vár, hogy tegyék a kötelességüket, az céltalan, mert ők csak bálványok. S mi mindennek az oka? S ki mászt kell vádolni mindezért (mondja Jób), mint Istent? Hisz nem Ő a világot kormányzó Isten? Akkor hát nem kellene gyökerestől kiszagatni abból az összes gonoszt? Vagy ha tűri őket, és szabadjára engedi a kantárszárukat, hogy zaklassák és bántalmazzák a jó embereket anélkül, hogy megállítaná őket a céljaik megvalósításában, akkor vajon nem mondható, hogy ezt az egész dolgot Isten csinálja? Másrészt vajon nem hangzott az el, hogy Isten dolga azokat kormányozni az Ő Szentlelkével, akik az Ő félelmében és mértékletesen járnak? Sőt, elmondta nekünk, miképpen állította fel a világ polgári rendjét, s azt, hogy a bírónak nem lehet sem bölcsességük, sem megfontoltságuk, csakis az Ő kezéből. Látva tehát, hogy Isten meghagyja a magisztereket annyira vakoknak, hogy a bálványokhoz hasonlókká válnak, valamint annyira lustákká, hogy sem bátorság, sem hajlam nincs bennük fenntartani a jót és megbüntetni a gonoszt, ezért senki más nem hibáztatható, csakis Isten, mondja itt Jób. Igaz, hogy ezt a mondatot másképpen is lehet magyarázni. De nem szabad itt megállnunk a különféle magyarázatoknál: csak a természetes jelentést szabad szem előtt tartanunk. Látjátok tehát, hogy Jób valójában mire gondolt. Ebből az igeversből egy jó leckét szűrhetünk le, ami először is az, hogy amikor látjuk a dolgok rendetlenségét, a gonoszok győzelmét, amikor tobzódnak a gyönyörökben, bővelkednek a javakban, senki emberfia nem mond nekik ellen, s a túlkapásaikat és az erőszakosságaikat a legkisebb baj nélkül üzik, akkor meg kell gondolnunk, hogy ez nem új dolog, ezért nem szabad nagyon megdöbbenünk az efféle kísértéstől. Mert jó, sőt szükséges, hogy fel legyünk fegyverezve az efféle képzelgésekkel szemben. Látjuk, hová vezet el az elménk, ha a dolgok nem a saját fantáziánknak megfelelően történnek: úgy látjuk, hogy mindent a szerencse irányít, s Isten többé nem törődik a világgal, hanem inkább felhagyott a kötelességei ellátásával, vagy mondhatni elszunyókált, és nem törődik se jóval, se gonosszal. Íme, miféle fantáziák lepik el a fejünket, ha nem tartóztatjuk meg magunkat annak megfelelően, hogy a Szentírás is megmondja: nem szabad furcsállnunk, még ha a világ át is adatik ily módon a gonoszok kezébe. S miért? Mert a bűneink rászolgálnak, hogy a gonoszoknak teljes hatalma legyen felettünk. Ha úgy engedelmeskedtünk Istennek, ahogyan kell, akkor biztos, hogy a dolgok oly módon lesznek kormányozva, ami kielégít minket. Mivel azonban makacsok vagyunk Istennel szemben, s olyan lovak szerepét játsszuk, amiknek szabadjára engedték a kantárját, jó oka van Istennek szabadjára engedni a gonoszokat, hogy az ő kezükkel büntessen meg minket. S miért? A hálátlanságunk ugyancsak rászolgál arra, hogy Isten elővegye a vesszőit is teljes szigorral megéreztesse azokat velünk. Ezért amikor tudunk ezekről, nem gondoljuk furcsa látványnak, ha a dolgok olyannyira zűrzavarosak itt lenn, hogy elmondhatjuk: a Föld átadatott a gonoszok kezébe, vagy sóhajtozhatunk ennek bekövetkezése miatt, mert Isten figyelmeztetett a bűneinkre. S valóban jó okunk van sóhajtozni, látva, hogy a gonoszok és Isten megvetői nemcsak beszennyezik a Földet, de teljesen szabad kezet is kaptak. Isten a saját képmására teremtette az embereket, s mindent a kezükbe adott azzal a céllal, hogy mondhatni a helytartói legyenek itt. De íme, a gonoszok, és azok, akik nem törekednek másra, csak Isten sértegetésére, s a fenségének és a dicsőségének a beszennyezésére, elmozdítják az Ő gyermekeit, akiket a saját örökségül jelölt ki. Amikor látjuk mindezeket a dolgokat a fejük tetejére állni, vajon nem kell nyögnünk? S ennek nem kell minket imádkozásra sarkallnia Istenhez, hogy kegyeskedjen mindent ismét a helyes állapotába hozni? Továbbá, amikor azt olvassuk, hogy Isten az, Aki a bírók szemeit bezárja, jegyezzük meg, mi módon jelenti ez ugyanazt mintha ezt mondaná: akikre az igazságszolgáltatást bízta, nem lehet eszük ennek végrehajtására, ha csak felülről kapják meg. Az ember ugyanis önmagát sem képes

kormányozni, miképpen lenne hát képes kormányozni egy egész birodalmat? Továbbá, rendkívüli kiválósággal jár Isten hivatalát ellátni ebben a világban: ezért azt kell mondanunk, hogy Isten munkálkodik azokban, akiket nagy megbecsülésre és tekintélyre emelt. Ami pedig magukat a személyeket illeti, akik ebből részesültek, még buzgóbban kell segítségül hívniuk Istent, hogy tetsszen Neki vezetni és segíteni őket. Mert ha valaki úgy véli, elegendő képességei vannak, ha felültették az igazságszolgáltatás trónjára, s a maga bölcsességében és hatalmában bízik, Isten gúnyosan kineveti majd és tökfilkóvá teszi. Ezért azoknak, akiket Isten kiválasztott, még jobban meg kell alázkodniuk, s nem szabad bármi bennünk meglevő dologban bízni, hanem esedezniük kell a bölcsesség Lelkéért, a határozottság Lelkéért és a becsületesség Lelkéért, hogy Isten adjon nekik erőt és képességet a kötelességeik hűséges ellátásához. Látjuk tehát, miképpen kellene a magisztrátusoknak Istenre bízniuk magukat minden gondjukban és félelmükben. S mi, akik alattuk vagyunk a magunk részéről mindenben ugyanezt kell tennünk. Mert ha nem lesz közöttünk igazság, akkor íme, Isten átka sújt, s a föld annyira beszennyeződik, hogy Isten kitölti ránk a legnagyobb haragját, s akkor, miközben mi magunk szenvedünk és a jó embereket is szenvedni látjuk, semmi sem lesz úgy fenntartva, ahogyan kellene. Látva tehát, hogy az egész birodalom jóléte számára adja Isten az Ő Lelkét a fejedelmeknek, a magisztereknek és a törvény embereinek, a mi dolgunk segítségül hívni Őt, hogy ne engedje őket megvakulni és képtelenné válni bárminek a megkülönböztetésére, s annyira eltunyulni, hogy ne vegyék észre az elkövetett gaztetteket. S hasonlóképpen kell könyörögnünk a mi Istenünk kegyelméért és jóságáért, hogy tetsszen Neki megadni a Lelkét a magisztereknek. Azért is imádkoznunk kell, hogy adjon nekünk olyan erőt és határozottságot, hogy ne csüggedjünk el, amikor látjuk a dolgokat rossz útra tévedni (mert elég gyakran láthatjuk ezt), s a rosszat még rosszabbra változni, a magisztrátusokat pedig – ahelyett, hogy felkelnének, mikor a szükségét látják s készek lennének az igazság fenntartására, tudván, hogy Isten ezért rendelte ki őket – a gonoszt előnyben részesíteni és fenntartani. Legyünk biztosak abban, hogy Isten megfélemlített róluk és ezzel mutatja meg, hogy visszavonult tőlünk, mert nem vagyunk méltók rá, hogy közöttünk legyen, amit megígért azoknak, akik illenek Hozzá. Látjuk tehát az engedetlenségünk és az összes bűnünk gyümölcsét: Isten engedi, hogy minden polgári rend megdőljön közöttünk, s minden dolog úgy összezavarodjon, ahogyan jól megérdemljük. Így amikor ekkora bajt és zűrzavart látunk magunk között, legyünk benne biztosak, hogy Isten büntet minket. Mikor pedig elvesz minden józanságot és értelmet a bíróktól az azért történik, mert megverte őket a szédelgés lelkével (Ézs19:14), ahogyan a Szentírás mondja. De mégsem szabad zúgolódnunk Isten ellen, hanem biztosra kell vennünk, hogy Ő nem tesz semmit ok nélkül, még ha azt nem is vesszük észre. S erre gondol Jób, amikor ezt mondja: *Ha nem, hol van Ő? S kicsoda Ő?* Ezzel akarja megmutatni, hogy amikor minden okot átkutattunk, miért van oly sok gonoszság a világban, akkor mindig Istenhez kell járulnunk. Mert amikor a Szentírás azt mondja, hogy Isten jót és gonoszt egyaránt tesz, akkor úgy érti: a dolgok Tőle származnak, legyen bár bővelkedés vagy nyomorgás, élet vagy halál, fény vagy sötétség, ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs15:7, Ám3:6). Ezért bármit, amit az ördög tesz (mint korábban mondtam) vagy amit a gonoszok próbálnak megtenni, úgy kell fogadnunk, mintha Isten kezéből jönne. Mert amíg Ő nem engedi szabadjára a gyeplőjüket, nem képesek semmit sem megpróbálni, s bármit is agyaltak ki, soha nem tudnák megvalósítani. Akkor hát az ember önös mártírsága az, amikor elhagyja Istent és alantasabb eszközöket keres. Mert Istenre tartozik a kormányzás, s ha nem lenne szuverén hatalma minden teremtmény felett, minden összetörne. S bár az emberek nem keresnek mást, csak a lázadást Ellene, ennek ellenére minden az Ő előnyére válik, dacára minden szembeszegülésüknek. Ez az, amit Jób ki akart fejezni a *Ha nem, hol van Ő? S kicsoda Ő?* szavakkal. Amikor bármi baj történik, kutassák csak át azt az emberek, ezt mondván: ki tette ezt? Igaz, hogy amikor bármilyen gonoszság történik, akkor nagyon ügyesen képesek vagyunk beszélgetéseket folytatni és valami okot keresni annak alapjául itt lenn. Ha egy olyan országban vagyunk, ahol a király vagy a fejedelem zsarnoki módon

uralkodik, az emberek ezt fogják mondani: íme a király nyúzza és felfalja a népét, s egyáltalán nem törődik az igazságszolgáltatással: hozzá hasonló tisztviselői vannak, akik nem csinálnak mást, csak igyekeznek az embereket csapdába ejteni. Minden a feje tetejére állt és rendetlen, s úgy tűnik, nincs mese, a birodalomnak végleg pusztulnia kell. S kit kell mindezért hibáztatni? Miféle panaszokat kell meghallani ennek következtében? Nincs jelezve, hogy az emberek valamennyien makacsok és szófogadatlanok, sem az, hogy felszították Isten haragját önmaguk ellen, s valamennyien átadattak a feslettségre, Isten megvetői és szabados életűek mindenben és minden vonatkozásban, ezért úgy tűnik, hogy egyenesen vágyakoznak Isten haragjának a felszítására, hadd lobogjon az. Az emberek ekkor nagyon is előhozakodhatnak a kormányzók züllöttségével, amikor a nemzet ilyen rendetlen állapotba süllyed, azonban még magasabbra is kell emelkedniük. Mert ne gondoljuk, hogy Isten szunyókál a mennyben, s megfélekedett a világról, hanem inkább abban legyünk biztosak, hogy Ő a saját kezével munkálkodik, s a nép bűnei képezik az okát annak, amiért a tisztviselők és a törvény emberei gonoszok. S ugyancsak emiatt rázza le őket Isten és teszi meg mondhatni a haragja és a bosszúja tükreivé. Vegyük hát úgy fontolóra az alantasabb okokat és eszközöket, hogy közben az eszünkben és az értelmünkben vegyük észre, hogy Isten mindvégig folyamatosan megmarad a szuverén uralmában, s tudjuk meg, hogy minden Tőle származik. Mindazonáltal nem mindig fogjuk tudni, hogy Isten miért munkálkodik így. Amikor már mindent végigkutattunk, s nagy kitérőket tettünk, valamint szónoki beszédeket tartottunk, végül elképedünk és nem látjuk az okát, miért teszi Isten ezt vagy azt. Mit kell hát tenni? Tiszteletben kell tartanunk Istennek ezt az igazságát, amit nem ismerünk. Igaz, hogy Isten néha oly módon munkálkodik, hogy az igazsága teljesen nyilvánvaló lesz, s az emberek a tulajdon szemükkel láthatják, de néha rejtve marad. Utóbbi esetben nem kell többet tennünk, csak tisztelnünk, és ezt mondanunk: Ó jaj, Uram, a Te ítéleteid feneketlen mélység, ahová nem vagyunk képesek eljutni (Zsolt36:7), de akkor sem hagyunk el annak megvallásával, hogy Te igazságos vagy, még ha nem is látjuk meg az okát, hogy miért. De nem szabad feltételezésekre bocsátkoznunk, ahogyan azok az emberek szokták tenni, akik nem túl gyakorlottak a Szentírásban, s azt mondják, hogy a dolgok itt lenn Isten jóváhagyásával történnek anélkül, hogy törődne azokkal, vagy belekeveredne. Mert az ugyanúgy a hatalma elvágását jelentené, s ugyanolyan lenne, mintha szundikálna a mennyben, és ráhagyná a világ kormányzását itt lenn akár a Sátánra, akár az emberekre. Ez (azt mondom) Isten fenségének végleges eltorzulása lenne. Mert illik, hogy Ő rendeljen el mindent, amit alkotott, s az elrendelés az Ő akaratából és jó hajlamaiból származzon. Igaz (mint már elhangzott), hogy mi nem mindig látjuk, miképpen igazságos az Isten, de mégis el kell Őt ismernünk annak, s teljes józanságban és mértékletességben kell járnunk, s akkor végül Isten majd megismerteti velünk mindazt, ami most még rejtve van előttünk.

Térjünk most rá arra, amit Jób hozzászól: azt mondja, hogy *a napjai gyorsabban futnak, mint a kengyelfutó vagy a vitorlášhajó*. Azaz, repülnek. S ez a szó azt hivatott még jobban megmagyarázni, hogy Jób nem holmi nagy, teherrel megrakott hajóról beszél, hanem egy kicsi háromárbócosról, ami vízisportolásra vagy a szabadidőnek a vízén történő eltöltésére való, ami fürgén idefordul, s gyorsan tovasiklik. Az életét tehát egy kicsiny háromárbócoshoz hasonlította, ami könnyű és gyorsan siklik a vízén. Azután a kengyelfutóhoz, majd a sashoz is hasonlítja, ami a levegőt szeli zsákmányra lesve. Jób itt megmutatja, milyen fájdalmasan ragadták el az indulatai. S tetszett a Szentléleknek, hogy ezt élénk tárja azzal a céllal, hogy Jób személyében mindegyikünk megláthassa, mi történhet vele is. Akkor hát milyen messzire megyünk, ha Isten ostoroz minket? Íme egy kísértés arra, hogy kétségbe essünk, ami akkor következik be, ha megfélekedzünk Isten minden irántunk tanúsított kegyelmes jóságáról. Ha végig gondolnánk mindazokat a jótéteményeket, amiket Isten kezéből kaptunk, amint láttuk, hogy Jób is ezt mondta korábban, akkor biztos, hogy megfélekedznénk minden bánatunkról. Nos hát, most Isten engem ostoroz, na és? Nagyon sok jót kaptam a kezéből, s nagylelkűnek mutatkozott irántam: vajon nem azért történt, hogy mindig is érezzem az Ő kegyelmének ízét,

bízzak abban és ahhoz meneküljek? Egy morzsányi kenyeret sem ehetünk meg anélkül, hogy az ne lenne a számunkra bizonyoságtétel Isten jóságáról, s arról, hogy Ő mindig Atyánk és Megváltónk lesz. Íme a felbecsülhetetlen orvosság, ami megédesíti minden bánatunkat, valahányszor csak lesújtottak vagyunk: ez pedig nem más, mint az emlékezetünkbe idézése mindazoknak a kegyelmi ajándékoknak, amiket Isten kezéből kaptunk. A Sátán azonban, aki ezt jól látja, az ezzel homlokegyenest ellenkező politikát alkalmazza, hogy végül ne maradjon bennünk más, csak harag, ami zúgolódásra készítet, s csak keserűség legyen bennünk, de semmi olyasmi, ami megvidámítana vagy megvigasztalna a bajainkban. Ez az, amit Jób most megmutat nekünk. *A napjaim (mondja) úgy elsiklottak, mint a kis háromárbócos, mely gyorsan jár a vízen, vagy mint a levegőben szálló sas, vagy mint egy kengyelfutónak állt lakáj.* Ezzel adja tudtunkra, hogy többé már nem emlékezett arra, miképpen hozta őt Isten erre a világra, sem pedig arra, milyen sok jelét adta atyai szeretetének, amivel pedig vigasztalódhatott volna, ha törődött volna ezekkel s úgy fontolóra vette volna ezeket, ahogyan szükséges. Igaz, hogy Jób mindig megtartott valamennyit Isten jóságának ízéből, mert soha nem volt kétségbeesve. S noha kínlódott és ide-oda hányódott, mindig volt annyi értelme és megmaradt olyan tiszteletben, hogy Istent igazságosnak tudta, s várta a szabadítást a nyomorúságaiból. Amikor pedig ilyen kísértéseket látunk benne, valamennyiünknek önmagára kell pillantania és önmagát kell szemlélnie. S valóban, jóllehet Isten abban a kegyben részesít, hogy folytonosan érezteti velünk a jósága ízét, ennek ellenére mégsem tudjuk kellőképpen és teljes mértékben, mily nagyon szeret minket. Ha pedig bajt hoz ránk, teljesen elfelejtjük a jót, amiben részesített, s úgy tűnik a számunkra, mintha soha semmi jótéteményt nem kaptunk volna a kezéből. Miután látjuk, hogy Jóbnak ebben a kísértésben volt része, annál inkább szükséges kerítést vonnunk magunk köré, még mielőtt jön a csapás. Legyünk óvatosak (azt mondom) valahányszor csak Isten bajt küld ránk, s gondolkodjunk így: Igen, de vajon Isten nem tett nekem soha semmi jót? Vajon elveszett az a jó, amit rám ruházott? Ha nem tartom észben, mi célt szolgál mindet a számomra, akkor nem kapok-e dupla büntetést a hálátlanságom miatt? Íme, mit kell itt megjegyeznünk. S azután, mivel az életünk túl ingatag, mindannyian erősítsük meg magunkat még jobban Isten kegyelmes jóságára és jótéteményeire gondolva. Ha bármi megpróbáltatás ér utol minket, idővel orvossághoz kell folyamodnunk, ami nem más, mint az imádkozás Istenhez, hogy erősítsen meg minket, tartson vissza az Ellene való zúgolódásól, bármiféle gyötrelmeket kell is kiállnunk, teljesen biztosra véve, hogy ha mi vagyunk az Ő egyháza és a mi Urunk Jézus Krisztus Teste, akkor el kell változnunk az Ő képmására, s a dicsőség, ami a mennyben van előkészítve a számunkra, elegendő minden, ebben a világban elszenvedett gyötrelmek ellentételezéséhez (Rm8:28, 17-18, 2Kor4:17). Végül Jób arra a következtetésre jut, *hogy ha azt mondja, megfeledkezik a panaszaíró és eltávoztatja magától az említett bánatot és kint, ezt nem tudja megtenni. S miért? Mert (mondja) félek, mivel tudom, hogy nem hagysz büntetlenül vagy nem tartasz vétlennek.* Valójában Jób azt mondja ebben a mondatban, hogy miután Istennel van dolga, nem talál enyhülést a bajában és a nehézségében, s noha szeretne, sőt erőlteti magát, hogy lépjen túl rajta, Isten mégis úgy tartja őt fogva, hogy semmi nyugalmat nem talál önmagában. Nagyon figyelemre méltó mondat ez. Mert (ahogyan azt korábban láttuk) ha emberekkel van dolgunk, lehet némi kiindulópontunk és félresettenkedhetünk a bűvőhelyre, ezt mondván: találok valamilyen eszközt, amivel kicsúszok majd az ilyen ember kezéből, mert még ha oroszlán is, aki feltátott szájjal ront rám, hogy felfaljon, akkor is elmenekülhetek előle. Így ha emberekkel van dolgunk, találhatunk némi menedéket, de ha Isten lép fel az ellenségünkünként, s Ő tart minket a bot végén, rákényszerítve, hogy kimondjuk íme, Isten büntet engem, íme, Isten zaklat engem, akkor tekereghetünk ide-oda és menetünk akárhova ezen a világon, még ha a felhők fölé emelkedünk is a képességeinkkel, Isten még annál is magasabban van felettünk. Ha pedig a mélység fenekére megyünk le, az Ő keze ott is utolér. S ha átmegyünk a tengeren, az Ő keze annál is hosszabb. (Zsolt139:8, Ám9:2) Ezért tanuljuk meg felismerni, hogy nem szabad kiindulópontokat keresnünk, ha Istennel van dolgunk, hanem meg kell jelennünk Előtte, amikor

beidéz, s nem érünk el semmit a késlekedéssel. S tanuljuk meg magunkat nem kecségetni úgy, ahogyan szoktuk (Zsolt62:10). Mert ez az, ahol e tanítás használatának minket kell szolgálnia: amikor látjuk a képmutatást az emberekben, akkor színlelés nélkül Isten elé kell járulnunk és ott kitárnunk a szívünket. Mert szükséges, hogy minden porcikánkban átkutasson minket, s mi ne rejtünk el semmit, mert ezt szoktuk tenni. Ezért ha békében leszünk Istenünkkel, óvakodjunk, hogy ne használjunk semmiféle félrevezető játékot, amivel csapdába szoktuk magunkat ejteni. Ehelyett járjunk Előtte félelemben és óvatosságban, s imádkozzunk Hozzá, hogy ha tetszik Neki minket ostorozni, annak ellenére se szűnjünk meg ízlelni az Ő jóságát, hogy az szolgáljon a bánatunk enyhítésére. S ne kételkedjünk abban, hogy Ő velünk van, hogy megszabadítson, mikor meglátjuk, hogy a javunkra és a hasznunkra vált [a büntetés], s mert Őt hívtuk segítségül. Látjátok tehát, miképpen kell ezt a leckét felhasználni. A többi (ha Isten is akarja) holnap fogjuk megbeszélni.

Most pedig boruljunk le a mi Istenünk fensége előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse meg velünk úgy, hogy az alázatra tanítson, valamint az Ő magasztalására minden szenvedésünkben. Legyünk jól meggyőződve arról, hogy százezerszer több nyomorúságot érdemelnénk, mint amennyit ránk küld. S főleg azt tudhassunk, hogy folytonosan megtart és kímél minket az atyai jóságával. Azért tehát, hogy mindez az Ő dicsőítésére és magasztalására, valamint az Ő félelmében járásra indítson, amíg teljesen el nem távolít akadályt, melyek most visszatartanak minket, adja meg hát nekünk azoknak a dolgoknak a megismerését, melyek most még túl nehezek a számunkra. Imádkozzunk Hozzá, hogy oly módon vezessen az Ő Szentlelkével, hogy tiszteljük a titkait, amíg meg nem láttatja azokat velünk teljes mértékben, és éreztesse meg velünk tapasztalatból, hogy Ő Atyánk és Megváltónk, ha igaz gyermekeként engedelmeskedtünk Neki. S tetsszen megadni Neki ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A harminchetedik prédikáció, ami az ötödik a kilencedik fejezetről

Ez a prédikáció tárgyalja a 27-28. verseket, majd az utána következőket

Jób9:29-35

- 29. Rossz ember vagyok én! Minek fárasztaszam hát magamat hiába?**
30. Ha hóvízzel mosakodom is meg, ha szappannal mosom is meg kezeimet:
31. Akkor is a posványba mártanál engem és az én ruháim is utálnának engem.
32. Mert nem ember ő, mint én, hogy néki megfelelhethék, és együtt pörbe állanánk.
33. Nincs is közöttünk igazlító, a ki kezét közbe vethesse kettőnk között!
34. Venné csak el rólam az ő veszsejét, és az ő rettentésével ne rettegetne engem:
35. Akkor szólnék és nem félnék tőle: mert nem így vagyok én magammal!

Már elkezdtem magyarázni azt a mondatot, ahol Jób azt mondja, hogy nem volt nyugalma, mert Isten üldözte őt, s emiatt még jobba megdőbbsen a megpróbáltatásaiban. Mert ha emberek kezétől ér minket bármi baj, találhatunk eszközöket az ellenállásra. De ha tudjuk, hogy Isten van ellenünk, akkor annyira akadályoztatva látjuk magunkat, hogy nézegethetünk erre-arra orvosságért, de semmi sem találunk, amíg végül Isten nem áll a mi oldalunkra. Mivel pedig azzal vádolták Jóbot, hogy Isten előtt akarta igazolni magát, s azt mondták neki, hogy ezzel nem ér el semmit, ezt teszi hozzá: *Rossz ember vagyok én! Minek fárasztaszam hát magamat hiába?* Jób itt vétkesnek mondja magát, de nem abban az értelemben, amiben a barátai mondták annak, akik valójában úgy beszéltek, mint az ellenségei. Miért? Mert elítélt gazfickónak akarták tartani, mint Isten megvetőjét és elvetettét. Jób azonban ezt nem ismeri el, hanem azt mondja, hogy vétkes, ha úgy érezték, hogy Isten titkos ítéleteibe kell belépni. Mintha azt mondta volna: Jogos okom van védőbeszédet mondani, mert ha igazoltam is az életemet az emberek előtt, mégis mindig elítélt leszek Isten előtt, ha úgy dönt, hogy szigorúsággal lép fel ellenem. Mert mindig vissza kell térnünk ahhoz az alaphoz, melyről korábban már beszéltünk: tudniillik Isten elismerhet minket olyanoknak, akik szolgálták és tisztelték Őt, mindazonáltal, mikor a titkos ítéletére von minket, ami annak az igazságosságnak a szabálya, amihez Ő ragaszkodik és amit elfogad, akkor semmivé leszünk, s minden, ami bennünk van, szükségszerűen végleg eltorzul. Ez részletesebb magyarázatot igényel, mert egyébként nem fogjuk megérteni. Igaz, hogy az Isten által a törvényében adott szabály szerint nincs halandó ember, aki igaznak találhatna, mert hol van az ott megkövetelt tökéletes szeretet? Azt mondom, nem szeretjük teljes szívből Istent, sem pedig a felebarátainkat úgy, ahogyan önmagunkat. Mivel csődöt mondunk mind az Isten iránti szeretetben, mind a felebarátaink iránti könyörületességben, Isten törvénye elítél minket. Ezért itt látjuk, miért utal szent Pál erre a szövegre: Átkozott az, aki nem teljesít mindent, ami a törvényben foglaltatik (5Móz27:26, Gal3:10), ezzel utalva rá, hogy nincs semmi több igaz mivolt az emberben, sem pedig az üdvösségük bármi reménysége, ha a saját cselekedeteikre támaszkodnak. Miért? Következik ebből az, hogy miután a törvénszegők átkozottak, minden embernek annak kell lennie? Bizony így van, mert lehet-e bárkit találni, aki Isten törvényének megfelelően járt? Nem: én a teljes tökéletességről beszélek. Mert ha egy pontban mulasztottunk (ahogyan szent Jakab mondja), mindegyikben vétkesek vagyunk (Jak2:10-11). Ő, Aki megtiltotta a gyilkosságot, megtiltotta a lopást is. Amikor látjuk, hogy megsértettük Isten fenségét, s az Ő igazsága ellenére munkálkodtunk, akkor vajon nem váltunk szükségszerűen elégtelenné az Ő igazságához viszonyítva? Ez különösen jegyezzük meg. Nevezetesen, hogy ha Isten a törvényében foglalt szabályok szerint számoltat el minket, akkor egyetlen igazember sem fogunk találni az egész világon. Mindazonáltal közben vannak, akik Isten félelmében

járnak, bár nem a saját tulajdon természetüknél fogva. Mert bármennyire szép magamutogatást rendezünk is, biztos, hogy amíg nem Isten vezet minket a Szentlelkével, addig minden szentség, amit az emberek észrevesznek bennünk, nem más, mint képmutatás és hamisság. De ha Isten megérinti a szívünket, s beleírja abba a törvényét, akkor engedelmeskedni fogunk neki, bár nem teljesen és nem olyan tökéletes szilárdsággal, hogy bátran léphetnénk Isten elé a felmentésért. Mert bár egy kegyes emberben sok a hiányosság, s nem járhat olyan helyesen, mint kellene, mindazonáltal vágyakozik Isten szolgálatára, munkálkodik abban, s megerősíti magát ahhoz. A hitetlen pedig gúnyt űz minden kegyességből, elveti Istent és semmibe veszi Őt, átadva magát a saját érzékiségének. Látjuk hát, hogy egyeseket nevezhetünk igaznak, még ha nem is érdemlik meg, hogy ennek minősüljenek Isten előtt. Itt nem lehet semmiféle tökéletes igazságosságot találni az emberekben, s az sem mondható, hogy Isten a lekötelezettjük, s ők törvényre mehetnek Vele, vagy hogy a jót érdemlik az Ő kezéből és Ő nem találhat semmi hibát sem bennük, sem az életükben. Nem, de mi más igazságosságról beszélünk, amit Isten az Ő saját pusztja jóságából fogad el. Olyan igazságosságról beszélünk, ami csak félig az, ami joggal elítélhető, de mégis elítélve, mert Isten nem tulajdonítja a kegyeseinek azokat a hibákat és tökéletlenségeket, melyek bennünk vannak. S Jób itt nem a törvénytelen és a félelem nélküli emberek módjára mondja magát rossznak. Látni fogtok paráznát, aki átadja magát minden mocsoknak, s teli szájjal gúnyolja Istent. Látni fogtok kegyetlent, aki erőszakra adja a fejét. Látni fogtok istenkáromlót vagy [hamisan] esküdözőt. Az efféle emberek gonoszok a maguk kapcsolataiban. Mert az önfejtésük olyannyira mindent felülmúló, hogy teljes joggal tartjuk őket átkozottaknak. Jób nem ilyennek ismeri el magát, mert akkor hazudna, mint azt később majd látjuk, amikor azt állítja magáról, hogy az árvák nevelőszülője, az özvegyek támogatója, a vak szeme, a gyengék és erőtlének hordozója volt. Röviden, angyali szilárdság volt benne más emberekkel összehasonlítva. Miképpen és milyen értelemben ítéli hát el önmagát gonoszként ebben a mondatban? Hiszen nem képmutatásból teszi. Mint korábban mondtam, azért teszi, mert belép Isten titkos igazságszolgáltatásába, s ott szükségszerűen elvetettnek kell lennie. S jól teszi, amikor ezzel hozakodik elő: Uram, a Te kezedből kaptam meg annak kegyelmét, hogy a szolgálatodba állhattam, s bár nem jártam olyan tökéletesen, mint kellett volna, mégis ez volt a cél, amire törekedtem, s arra irányultak az erőfeszítéseim, ezért nem is gondoltam másra, csak arra, hogy teljesen átadjam magam a Te szolgálatodnak. Igaz, hogy hibáztatható vagyok sok mindenben, de nem vonakodtam Tőled semmikor sem. Jób joggal állíthatta ezt. De akkor mi van? Az említett szigorú igazságosság tekintetében szükségszerűen zárva kellett tartania a száját. Mert az emberek kimutathatják, hogy van bennük némi vágy a jó megcselekvésére, de az mégse érdemes semmire. Látjuk tehát, mire gondolt Jób ezzel a mondattal. Ezért jegyezzük meg jól, hogy bármikor is lesz bármiféle tisztességes fellépésünk (nem az emberek előtt gondolom, hanem a mennyei angyalok előtt), noha színlelés nélkül munkálkodtunk Isten szolgálatában, az mégsem lesz elegendő a megigazításunkra. Miért? Mert ha Isten elé járulunk számot adni, minden igazságosságunk, amivel csak rendelkezhetünk, szükségszerűen eltöröltetik és semmivé válik. Szent Pál csak a vádjáról és nem az egész életéről szólva mondja, hogy nincs semmije, ami miatt a lelkiismerete panaszkodhatna, vagy ami miatt jogosan hibáztathatnák őt, de mégsem igazítja meg önmagát (1Kor4:4). Azon a helyen csak egyetlen dologról beszél, nevezetesen arról, hogy jó buzgósággal hirdette az evangéliumot, de mindennek ellenére megvallja, hogy az nem teszi őt igazzá. S miért? Mert Isten ismét találhat benne olyan hibákat, melyekről ő még csak nem is tud. Nos, ha szent Pál az apostolság hivataláról beszélve megállt ennél a pontnál, mert tudta jól, hogy Isten elítélheti sok dologért, melyekről ő maga még csak nem is tud, mit fogunk mi tenni, amikor sor kerül az egész életünk vizsgálatára? Mit teszünk majd, amikor eljárást indít ellenünk, s nem csak egyetlen dologért, hanem mindenért, még a szavainkért és a gondolatainkért is, s nemcsak a tetteinkért? Mindazonáltal mindig ehhez a ponthoz kell visszatérnünk, nevezetesen, hogy Jób nemcsak a törvény szigoráról beszélt, amit lehetetlenség elhordozni, s csak arra szolgál, hogy minden

porcikánkat legyőzze, hanem még magasabbra emelkedett ahhoz az említett igazságossághoz, ami ismeretlen a számunkra. Mindazonáltal, amikor hozzáteszi: *Minek fáradszszam hát magamat hiába?* Ezzel megmutatja, hogy van egy szélsőséges indulata. Nem azt jelenti ez, hogy teljesen átadta magát annak (mert biztos, hogy ellenállt neki), de arról a lelkiállapotról beszélt, ami a test szerint volt meg benne. A mondása tehát ez: jó, elismerem magam vétkesnek, megvallom, hogy bűnös vagyok, de minek fáradozzam ezen céltalanul? Mert itt Isten üldöz engem, s noha elítélem magamat, mégsem könnyebbülök meg soha. Illik az, hogy Isten egy csapással legyőzzön engem? Miért nem töröltetek ki ebből a világból? Miért leli örömét Isten abban, ha ennyire hosszú ideig tart a sóvárgásban? Látva, hogy vétkesnek ismerem el maga, mit szeretne még? Íme, miképpen beszél itt Jób úgy, mint egy haragos ember. De (mint azt már korábban mondtam nektek) jóllehet a kegyesek küzdenek a kísértéseikkel, mégis megrendülnek és olyan támadásokat éreznek meg, hogy azt szeretnék, ha nem is volnának itt. S ez az a dolog, amit Jób megvall, s amire még jobban szítják az őt bosszantók kísértései, mintha csak nekilátott volna, hogy bebizonyítsa a maga ügyét Istennel szemben. S amit azonnal ez után hozzátesz, az ennek a még biztosabb kijelentését tartalmazza. Mert ezt mondja: *Ha vízzel mosnám meg magam, ha teljesen megtisztítanám magam, Isten a sárba vetne, s én elmerülnék a mocsokban, mivel a saját ruházatom szennyezne be engem.* Azaz, amikor jól megtisztogattam magam, ez a tisztaságom, ami pillanatnyilag nagyon jó képet mutat, nem lesz más, csal trágya és mocsok Isten előtt. Jób itt még mindig ugyanarról a dologról beszél annak megmutatása végett, hogy amikor megvizsgáltuk ez életünket, rájövünk, hogy az istenfélelmünk és az engedelmisségünk Iránta abból a kegyelemből származik [teljes mértékben], amit Ő adott meg nekünk, a mi tevékenységünk pedig semmi. Mert mindig észben kell tartanunk, hogy Isten fensége el van rejtve előlünk, s ugyanabban a fenségben biztos igazságosság is van, amit mi nem látunk meg. Igaz, hogy Isten jól megadta nekünk az igazságosság mintáját és képét a törvényében, azonban csak a mi képességeinknek megfelelően. Tudnunk kell azonban, hogy a mi értelmünk olyannyira otromba, hogy nem képes oly magasra emelkedni, ahol tökéletesen felfoghatná, mi van Istenben. Így az az igazságosság, ami Isten törvényében foglaltatik, az emberképességeinket határán belül megmaradó igazságosság. Joggal hívjuk tökéletes igazságosságnak, s nevezhetjük így, s a Szentírás is tökéletes igazságossággként emlegeti, de csak minket illetően, azaz a teremtményeket illetően. Nem úgy értem, hogy minket, mint bűnösöket és Ádámban átkozottakat illetően, hanem minket, mint Isten teremtményeit illetően, sőt (hogy minden nehézséget eltávolítsunk) még az angyalokat illetően is. Ez az igazságosság tehát olyan igazságosság, amit az angyaloknak és az embereknek át kell engedniük Istennek, tisztelve Őt és a kedvében járva, mivel ők a teremtményei. De mindezek mellett még van egy másik, magasabb rendű igazságosság is Istenben, tudniillik a tökéletes igazságosság, ahová nem vagyunk képesek felérni, s amihez nem vagyunk képesek egy szemernyivel sem közelebb kerülni, míg el nem változunk az Ő képmására, s meg nincs bennünk a most még előlünk elrejtett dicsőség működése, amit most csak tükör által homályosan látunk (1Kor13:12). Mert akkor nagyon mások leszünk, mint amilyenek most vagyunk. Látjuk tehát, miért mondja itt Jób nekünk, hogy még ha meg is mossuk magunkat, akkor is tisztátalanoknak találhatunk.

S noha a *vízről* és a *hóról* beszél, a hasonlattal minden, az emberben meglévő tisztaságot érti annak megfelelően, ahogyan meg van írva: ártatlanságban mosom kezeimet (Zsolt26:6). Amikor Dávid beszélt így, akkor a törvény ceremóniáját tartotta szem előtt, mert Isten azt akarta, hogy az emberek tiszták legyenek, amikor a templomba jönnek imádkozni. S mi volt ennek az oka? Mivel beszennyeződünk és tele vagyunk mocsokkal, ezért meg kell tisztulnunk, amikor megjelenünk Isten előtt. S hogyan lehet ezt megtenni? Szolgálhat a víz a lelki megmosására a lelkünknek? Nem. Akkor a törvény ceremóniájához kell folyamodnunk a dolog előképeként, aminek meg kell lenni bennünk, azaz meg kell tagadnunk minden ledér vonzalmunkat, s mocsoktalan és tiszta szívvel kell rendelkezünk. Meg kell tagadnunk mindig gonosztettet és oda kell szánunk a tagjainkat Isten szolgálatára tökéletesen. S ez az a

mosakodás, amiről Jób itt beszél. Röviden, azt mondja, hogy ha rá kell kényszerítenie önmagát Isten szolgálatára, mégpedig oly módon, hogy olyan tisztává váljon, mint a hó, Isten akkor is valahogyan korholásra méltónak fogja őt találni, S miért? *Belemárt* (mondja) – íme, milyen furcsa beszédmód – *hogy Isten bele fogja mártani őt a sárba*. De hogyan? Istennek nem tulajdonsága, hogy földet nyomjon belénk, hiszen tudjuk, hogy Ő minden szentség forrása. Sőt, amikor tele vagyunk mocsokkal, akkor is Hozzá menekülünk, hogy Ő segítsen megmosakodni és tisztává válni. Hogyan mondja hát Jób, hogy Isten a sárba fogja nyomni? A szavai azt jelentik, hogy Isten majd felfedez benne olyan tisztátalanságot, ami korábban nem látszott meg. S hogyan fogja felfedezni? Nemcsak a törvény által. Igaz, hogy egyedül Isten törvénye is elégséges az emberek elítélésére, mint azt korábban mondtam. Ezért látjuk, miért mondja a törvényt a halál üzenetének: nevezetesen azért, mert ha nincs másunk, csak a törvényben foglalt tanítás, akkor végleges vereséget szenvedünk Isten előtt és el leszünk vetve minden orvosság nélkül. Ezért, ha Isten csak a törvény formája szerint tekint át minket, akkor bőve elég mocskot fog bennünk találni. De Jób még tovább is megy, azaz, ha rendelkezünk is a törvény szerinti tisztasággal, azaz elvégeztünk mindent, amit Isten abban parancsolt – amit megtenni lehetetlen az emberek számára – akkor sem állhatunk meg Előtte. De tegyük fel, hogy Jób olyan volt, mint egy angyal, ezért képes volt Isten elé járulni, a törvény igazságossága szerint is: azonban mégis hátralékosnak találná magát az Istenben levő titkos igazságosságnak a vonatkozásában. Mert azt olvassuk, hogy még maguk az angyalok sem képesek megállni Előtte, ha számadásra szólítja őket. Jób tehát ebben a mondatban úgy érti, hogy még ha olyan tiszta is lesz, amilyen tiszta csak lehet (a törvény igazságosságához viszonyítva), az mind csak trágya és mocsok lesz, ha Isten elé járul. Íme, egy lecke, aminek minden testet meg kell aláznia, amikor a megfelelő módon súlyoztunk mindent, ami benne foglaltatik. Igaz, hogy a Szentírás közösleges tanítása szerint, amikor az emberek önmagukra néznek, hogy meglássák: eleget tettek-e Isten törvényének, vagy sem, akkor valamennyien elítélteknek találják majd magukat. Íme, (mondom,) ezzel fog vissza minket a Szentírás. S mi célból? Nos ismerjük, micsoda gőg és képmutatás van bennünk. Olyan büszkék vagyunk, hogy még Istennek sem alázkodunk meg kényszerítés nélkül. Akkor, ha a mi Urunk a titkos igazságosságával nehezedik ránk, amiről itt történt említés, az micsoda dolog lesz? Mi azonban szabadjára engedett kantárszárú lovakat játszunk, s a szarvainkat felemeljük Isten ellen, mint látjuk, ahogyan az istentelenek teszik, akik tele szájjal káromolják Őt. S noha ítélet alá kerülnek, mert a saját lelkiismeretük ítéli el őket és nem tudják, mit mondjanak önmaguk érdekében, a szájuk mégis nyitva van a szitkozódásra és a zsémbelődésre Isten ellen, valamint az Ő tetszésük szerinti bosszantására. Ezért szükséges, hogy Istennek legyen módja elítélni minket a saját természetünknek megfelelően, a bennünk levő gőg és képmutatás csökkentése érdekében. Itt látjátok, miért állít minket Isten a törvény elé és mondja azt nekünk, hogy teljesen reménytelenek vagyunk. Mintha azt mondaná, hogy nos, látom, hogy mindegyikötök hízeleg magának és túlságosan a saját önhittségére támaszkodik: nem vagytok meggyőzhetők semmiféle érveléssel és nem lehet benneteket rávenni a megalázkodásra. Én nem fogok saját magam pereskedni ellenetek, hanem adok nektek tükröt az én törvényemben, s azt teszem, hogy mindegyikötök abban nézze meg magát: lássátok meg, hogy rendesek vagytok-e vagy sem. Járuljunk azonnal Isten törvényéhez, ott majd minden ember meglátja a saját mocskát, s ahol korábban (ahogyan mi láttuk) nem volt csak élet és jólét, valamint csodálatos dolgok bennünk, ott nincs más, csak teljes halál, ahogyan szent Pál mondja (Rm7:9-10). Bizony, ha úgy értjük Isten törvényét, ahogyan kell. Mert sokan vannak, akiknek a lepel még mindig a szemük előtt van, akik meg vannak arról győződve, hogy jól szolgálták Istent. S amíg a törvényt elkülönítik tőlük, úgy vélik, azt teljes mértékben betöltötték, pedig még csak meg sem közelítették [ezt az állapotot]. Az efféle embereknek kendő van a szemükön. Ha azonban fontolóra vesszük, micsoda Isten törvénye, rájövünk, hogy nincs bennünk más, csak mocsok és vétek. Látjuk tehát, miképpen érint meg minket Isten ezen a módon. De íme, még rejlik egy magasztosabb jelentés is ebben a mondatban (annak megfelelően, ahogyan Jób még

tökéletesebben mondja): nevezetesen, hogy a törvény soha semmiféle igazságossága sem képes megállni Isten előtt, ha Ő szigorúan szándékozik bánni velünk. S itt kételkedhet az ember és megkérdézheti: Isten vajon el fogja ítélni az embereket, ha azok eleget tettek minden, Általa meghatározott és kiszabott parancsolatnak? Nem, a lényeg nem az, hogy Isten mit fog tenni, hanem hogy mit tehet. Mert biztos, hogy nem fogja megtenni. Legyen hát elegendő annyi, hogy amikor jól szabályoztuk az életünket Isten törvényének megfelelően, akkor igazaknak leszünk elfogadva Előtte. Ez biztos. Mert meg van írva, hogy aki ezeket cselekszi, él ezek által. Az ígéret nem arra irányul, hogy hazugsággal csapjon be minket. De akárhogyan is áll a helyzet, az mindig biztos alap, hogy amikor teljes mértékben engedelmeskedtünk Isten törvényének, s elértük, hogy a tisztaságunk oly nagy, mint amekkora abban meg van követelve (amit halandó emberek nem képesek megtenni), azzal Istennek mindazonáltal nem kell beérnie, csak ha akarja. Azaz, Ő képes olyan tökéletességet találni Önmagában, hogy mindaz, amivel mi járulunk Hozzá, semmivé válik: ám ezt mégsem teszi meg, mint korábban mondtam. S ez az, amire Jób gondolt, amikor azt mondta, hogy Isten a sárba fogja vetni, miután megmosakodott. Azaz, Isten talál majd eszközöket arra, hogy megszabaduljon tőlem, mint nyomorult és tökéletlen teremtménytől. S még ha a fejem a teljes tisztaságra adtam is, hogy az életemet az Ő törvényei és rendelkezései irányítsák, s a tetteim jók és szentek legyenek, mégis, az említett tisztaság csak mocskok lesz, ha Isten igazságossága bírálja azt el. S mondtam már, hogy ennek a mostani leckének alaposan meg kell döbbsentenie minket. Mert ha olyan tiszták lennénk, mint az angyalok, akkor sem lennénk képesek másképpen megállni, mint Isten kegyelméből, ameddig Ő tart fenn bennünket a teremtményeiként, anélkül, hogy a szigorát használná ellenünk. Mert ha úgy akarna bánni velünk, ahogyan megérdemelnénk, mit kellene tennünk? Nos hát, ha Isten eltíporhatna akkor is, ha olyanok lennénk, mint az angyalok, ó jaj, van-e bármi okunk a hivalkodásra, látva, hogy úgy isszuk a bünt, mint a hal a vizet (ahogyan ebben a könyvben is elhangzik, v. ö. Jób16:15-16). Hiszen nem szűnünk meg az Általa adott szabályokkal szembeszegülni, s nem egyetlen kárhozzátást látunk, hanem százezret, sőt, végtelenül sok ítélet van előttünk? Ó jaj, mivé válik az ember gögje? Ebből látjuk, miféle düh vagy inkább őrzöngés rejlik a pápaságban, amikor a saját érdemeikkel hozakodnak elő. Mert a nyomorult nép úgy felfuvalkodott a saját gögjétől, hogy képeseknek tartják magukat a Paradicsom megvásárlására is. Ha pedig rosszat tesznek bármely dologban, vannak saját eszközeik Isten ellentételezésére: megvannak a maguk elégtétel-adói, és megvannak a többlet- és túlteljesítő cselekedeteik, ahogyan ők maguk nevezik. S mindezek fizetségek, melyekkel felmentik magukat Isten előtt. Az ördögnek kellett elbűvölnie az embereket, amikor olyan nagyra tartják magukat, hogy Istent is magukhoz kötik a cselekedeteikkel. Ezért mérlegeljük alaposan ezt a tanítást, de szorítsuk háttérbe az érzelmeinket és fogjuk rövidre a gyeplőjüket, hogy ne jussunk el ugyanarra a pontra, ahol Jób is volt. Nem azt jelenti ez, hogy ezen a ponton nyugodott volna meg (mert az istenkáromlás lett volna), hanem megvallotta, hogy kísértésbe esett és felingerlődött annak kimondására, hogy Menj már, ha Isten olyan ember lenne, mint én, akkor bátran mernék neki válaszolni. Perre mehetnénk, s lehetne valaki igazlátó közöttünk: akkor szabadon szólnék, s nem félnék. Ha Isten hagyna engem pereskedni Önmagával, és engedné, hogy legyen bíró felettünk, akkor bátran mernék Ellene szólni. Íme, egy valóban veszélyes kísértés. S (mint korábban mondtam) ha Jób erre a következtetésre jutott volna önmagában, az átkozott istenkáromlás lett volna. Ezért megmutatta, hogy a kísértéstől hányódott, noha ellenállt annak egész idő alatt. S megtörténhet, hogy mi is ilyen bajok közt leszünk időnként. Mert az ember értelme számára nagyon furcsa dolog, hogy amikor megtartottuk Isten törvényét (mármint, ha lehetséges lenne megtartani), mégsem leszünk felmentve Előtte. Az embereknek mindig van valamijük a válaszáshoz ebben a helyzetben, s legalábbí siránkoznak az állapotuk miatt és nyögdécselnek, ezt mondván: bánhat vajon Isten ennyire szigorúan velünk, hogy noha betöltöttük a törvényét, az mégsem ér semmit? Az emberek tehát olyan helyzetben vannak, amikor saját magukat nagyon is méltóknak képzelik a

kegyességre s így is látszik a dolog a világ előtt. De mikor ezen a módon ösztökéltük önmagunkat, meg kell majd döbbennünk és meg kell tudnunk, hogy Isten igazsága (amit most nem láthatunk) el van rejtve előlünk azért, hogy tiszteljük azt. Mert kétmódon magasztalhatjuk Istent. Az egyik aszerinti, ahogyan megjelenik előttünk. Látjátok, miképpen mutatkozik Isten a saját törvényében Bírónak, Aki elítél minket, s az evangéliumban Atyánknak, Aki felment minket. Azaz, amikor azt parancsolja, hogy azt tegyünk, ami jó és igazságos, s azzal fenyeget, hogy ha elmulasztunk bármit, átkozottak leszünk – amikor Isten ezen a módon mutatkozik meg, akkor ezért kell Őt dicsőíteni és elismerni, hogy Ő igazságos, akármilyen legyen is a helyzet. Mert még ha elpusztulunk is, akkor sincs okunk zúgolódni rajta. Azután, ha Isten Magához hív, felkínálva a kegyelmét a mi Urunk Jézus Krisztusban, s megmutatva, hogy nem akar mást, csak egyggyé lenni velünk, akkor még egy hatalmas okát látjuk a dicsőítésének az Ő igazságosságában, mert kihúzott a pokolból és kinyújtotta felénk a kezét. Ebből látjátok, mi módon kell Istent kétféleképpen dicsőíteni, amikor kijelentette Magát az Ő Ígéje által. Ennyit az Ő tetteiről. Amikor pedig Isten a kegyelme által eltűr bennünket, értsük meg, hogy lesújthatna ránk a villámaival és az Ő speciális kegye, hogy nem teszi ezt meg. Aztán mikor büntet a vétkeinkért, hogy a megtérésre vezessen: nem látjátok, miképpen ad ugyanennyi okot arra, hogy dicséreteket énekeljünk Neki? De bizony látjuk. Miután pedig Isten egyszerre mutatkozik jónak és igazságosnak, van hát okunk a dicsőítésére. De megtettük ezt? Még feljebb kell lépnünk, azaz dicsőítenünk kell Istent, még ha el is rejtőzik előlünk, s nem mutatja meg Magát nekünk sem az igazságosságával, sem a jóságával, sem semmi más dologgal, ami arra indíthatna minket, hogy kimondjuk: az emlegetett dicsőséget megérdemli. Mint amikor például a Szentírás is beszél a kiválasztásról, miszerint azt választja ki, akit akar, a maradékot pedig elveti, s tetszése szerint osztályozza az emberiséget. Hasonlóképpen, amikor ostorozza a jókat és elnyomás alatt hagyja őket, s látjuk, hogy ebben a világban minden zűrzavaros: ezekben az esetekben Isten elrejtőzik, azaz nem mutatkozik előttünk oly módon, hogy az értelmünk képes lenne megragadni az Ő igazságosságát, jóságát, hatalmát és bölcsességét, de mégis meg kell adnunk a Neki kijáró dicsőséget. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Ezt cselekedve jól megszüntethetjük és visszaverhetjük azt a kísértést, amiről Jób itt beszél. Azt mondja: Jöjjön velem Isten törvénybe, s engedje, hogy védjem magam, és én bátran megteszem. Ó jaj, miképpen leszünk mi képesek keresztülvinni a dolgaikat? Mint már korábban érintettem, Jób itt azt igyekszik kifejezni, hogy kísértésbe esett az Isten elleni panaszkodásra ebben az értelemben, de ellenállt annak. S nekünk is ezt kell tenni. Miért? Mert (ahogyan már mondtam) Isten ugyan szabadságot ad nekünk arra, hogy pereskedjünk Vele, de veszítenünk kell. Jób azonban rosszul emlékezett erre és az elméje olyan gyötrelembe burkolódzott, hogy azt sem tudta, mit mondott. Nos, ha egy ilyen tökéletes ember, mint ő (aki a türelem mintaképeként áll előttünk) ennyire túlterhelődött, mi lesz velünk? Annál jobban meg kell jegyeznünk az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy ha Isten kijelenti Magát nekünk, dicsőítenünk kell Őt ezért, ha pedig elrejtőzik, akkor tisztelnünk kell a titkait, melyek felfoghatatlanok a számunkra. Mindenképpen be kell tehát fogni a szánkat, s nem szabad ezt mondanunk: ha vitatkozhatnánk a dolgon, felülkerekedhetnénk az ügyben. Néha azonban látjuk a Szentírásban, amikor Isten ezt mondja: Gyertek, törvénykezzünk együtt – annak megfelelően, amit Ézsaiás próféta mond: Íme küzdök azért, hogy legyen bíró közöttünk, hogy meglássuk, kinek jobb az ügye (Ézs5:3, 41:1). Mi célból beszél így Isten? Azért, hogy bezárja a gonosz nemzetség száját, akik tele vannak gyűlölettel Ellene, s azt hiszik, elérték a céljukat, ha az emberek engedtek nekik. Igen (mondja az Úr), miután azzal hozakodtok elő, hogy zsarnoki hatalmat használok ellenetek, s ok, vagy értelem nélkül vagytok elnyomva, jöjjetek a saját utatokon, én megelégszem azzal, ha az emberek közé sorolnak és teremtménynek tekintenek: feladom a saját jogaimat, valamint a bennem levő szuverén uralmat és fenséget. Megelégszem azzal, hogy a jelen esetben e dolgok egyikével sem fogtok törődni, mindazonáltal mégis el lesztek ítélve. Látjátok, mennyire meg van elégedve Isten azzal, hogy számadásba kezd velünk, De mikor így beszél, akkor az Őt

bosszantó megvetői ellen szól, akik a végtelenségig lázadoznak Ellene. S ami őket illeti, talál bennük eleget az elítélésükhöz. S Jób kik közé sorolja magát? Azok közé, akik Istent akarták szolgálni és az Ő törvénye iránti engedelmisségben jártak? Igen, valóban, de nagyon becsapta magát. Mert egyetlen ember sem olyan tökéletes, hogy ne találna benne Isten megannyi hibát, még pontosan annak a szabálynak alapján is, amit a törvényében ad nekünk. Egyébként van egy másik megjegyzendő pont is: Jób megmutatja nekünk, miképpen nem voltak az általa elkövetett bűnök az ok arra, amiért Isten ennyire gorombán bánt vele. S ez valóban így van. Mert Jób nem volt annyira buta, hanem tudta jól, hogy hibásnak találta majd Isten előtt, ha a törvény alapján lesz megvizsgálva az élete. Jób ezt jól tudhatta. Igaz, hogy bánatában elragadtatta magát, s jóformán megvakult, de bármerre is ment a világ, mégis nagyon jól tudta, hogy Isten örökké talál majd vétkeiséget az emberekben. Miért mondja hát, hogy bátran fog beszélni? Ő az őt vádolókhoz szól, s a mostani beszélgetés inkább az emberekkel, semmit magával a dologgal szegül szembe. Ha Jób ellenségek nélkül beszélt volna, akkor ezt mondta volna: Ó jaj, Isten adósának vallom magam, s lehetséges, hogy a törvény alapján teljesen mentesülhetnék ettől az adósságtól, azaz lehetnék képes teljes mértékben ellátni a kötelességeimet, mégis szíves-örömezt folyamodom a jóságához. Íme, miképpen beszélt volna Jób. Mivel azonban azt a vádat fogalmazták meg ellene, hogy a vétkeiért kapott büntetést, mintha Isten megvetője lett volna, azt mondja, nem, nem, én merésznék bátor lenni ebben a vonatkozásban. S annak kimondásával, hogy bátran menne perre igaz (mint említettem), hogy az indulatai ragadták el, mivel azonban az ellenfeleire tekintett, nem másra gondolt, mint arra, amit az előbb már mondtunk. Ennyit ennek a szakasznak a jelentéséről. Most vizsgáljuk meg, miképpen húzhatunk hasznot ebből. Korábban mondtam, hogy amikor mindazt megtettük, amit Isten parancsolt nekünk (ami az ember számára lehetetlenség), mégis az a helyzet, hogy Ő képes ezt vagy azt találni bennünk, amiért elítél, közben pedig egész idő alatt igazságos marad. Mi más kell hát tennünk, mint egyedül csak megalázkodnunk? Továbbá tanuljuk meg megismerni, hogy Isten dupla jósággal viseltetik irántunk, amikor egyrészt megadja nekünk a törvényét, másrészt kivon minket a kárhozattól, amire az ítél. Isten jóságának egyik pontját látjátok (azt mondom), amikor annyira bizalmasan szól az emberekhez és ezt mondja: Menjetek, én nem tartozom nektek, ti pedig az adósam vagytok és hozzám vagytok kötve teljes mértékben, mert az enyéim vagytok. Bánhatok veletek úgy, ahogyan jónak látom, közben ti nem mondhatjátok nekem, hogy fizess nekünk ezért. Mivel az enyéim vagytok, jó ok van rá, hogy minden, amivel valaha is rendelkeztek, nekem legyen szentelve. Mindazonáltal eltűrlek benneteket annyiban, hogy megelégszem azzal, ha betöltitek a törvényemet. Jutalmul örök életet adok nektek, annak ellenére, hogy ezt viszonzás nélkül is megkövetelhetném tőletek. Látva, hogy Isten így beszél a törvényében, vajon nem látjuk máris az Ő nagy jóságát? Mert az igazságosság, amit tőlünk követel, olyan, mint amelyet a tiszta teremtményektől, például a mennyei angyaloktól követel. Hiszen nincs tekintetbe véve a saját természetünk, mert az most bűnös és romlott. Ezt mindig jól az eszünkbe kell vésnünk. Látva azonban, hogy Isten így beszélt, nekünk valamennyiünknek vereséget kellene szenvednünk és ítélet alá kellene kerülnünk, ha nem menne tovább is, és nem tárná elénk az Ő kegyelmét. ellenkező esetben ugyanis valamennyien átkozottakká válnánk függetlenül attól, hogy mindent megcselekedtünk, ami az Ő törvényében foglaltatik. Mivel azonban a mi Istenünk tart fenn minket annak ellenére, hogy mindkét módszerünk hamis, ez az a dolog, ami kivon minket a törvény átka alól. Ezért emlékezzünk rá, hogy Isten jócskán ad okot Hozzá járulni: nem azért, hogy pereskedjünk Vele, sem pedig azért, hogy igazoljuk az ügyünket (mert minden szájnak be kell zárulnia), hanem azért, hogy elismerjük magunkat minden módon az Ő adósainak. S íme, még a saját természetes józan eszünk is megérteti velünk, hogy szükségszerűen el vagyunk ítélve. Sőt, noha Isten nem szól ez szót sem, mégis elégséges, hogy az említett ítélet belénk van vésve, ezért senki sincs közöttünk, aki ne lehetne a maga bírása, vagy a legalábbis ne illene annak lennie, ha a saját képmutatásunk nem gátolná ennek felismerését, mert a saját lelkiismeretünk minden ellenkezésünk dacára elítél minket. Íme, egy

fontos dolog. Továbbá, bírák helyett, akik meghallgatnák a vitatott ügyünket, inkább Jézus Krisztust keressük, hogy Ő legyen az ügyet felvállaló bíró. Ne vágyjunk bíróra, aki megragadja Őt is és minket is, hanem könyörödjünk Neki, hogy lehessenek az engesztelésnek valamiféle eszközei köztünk és az Ő fensége között. Látjátok, miképpen idegenedett és különült el Isten tőlünk, s mi ennek az oka? A bűneink, mondja Ézsaiás próféta (Ézs59:2). Mert Isten bennünk él az Ő erejével. Miképpen van a mi létezésünk, mozgásunk és életünk? (Csel17:28) Miképpen van meg bennünk bármiféle folytonosság, ha nem azért, mert az Ő ereje kiárad mindenben keresztül? Mindennek ellenére mégsem szűnünk meg Tőle elkülönülni a bűneinken és a vétkeinken keresztül. Mit kell hát tennünk? Mi több marad? Az, hogy Jézus Krisztus legyen közöttünk, hogy hajlandó legyen a napszámosunk lenni, de ne azért, hogy elítélje Isten fenségét, se nem azért, hogy bíróság elé állítsa Istent velünk együtt, hanem hogy a kibékülésünk eszköze legyen Istennel, s Főként Maga után vonjon, s oly módon kössön össze Istennel, hogy mindannyian egyek lehessünk Őbenne, ahogyan a Szentírás mondja (Jn17:11, 21-22). Tanuljunk hát meg megalázkodni és ezt mondani: Uram, hozzád jövünk, de nem pereskedni, se nem olyasvalamire építve, ami megvan bennünk, vagy a személyünkben, hanem mert Te kegyes vagy hozzánk és mert Te be akarsz fogadni minket a Te Fiad Jézus Krisztus kedvéért. Ez az a dolog, amivel dicsekszünk. Nem azt jelenti ez, hogy önmagunk vonatkozásában többé már nem vagyunk legyőzöttek, hanem mivel tetszett Neked megéreztetni velünk a végtelen jószágodat, amit a Te egyszülött Fiadban, a mi Urunk Jézus Krisztusban tártál elénk, Akit halálra adtál a mi kedvünkért, mi már nem kételkedünk abban, hogy befogadsz minket, bármennyire is méltatlanok vagyunk erre.

De most boruljunk le a mi Istenünk fensége előtt a megszámlálhatatlanul sok bűn elismerésével, amit nem szűnünk meg naponta elkövetni Ellene. Könyörödjünk, hogy mivel tele vagyunk mocsokkal és fertőzéssel, tetsszen Neki megtisztítani minket, s megszabadítani minden folttól. Főleg pedig a képmutatásunkon javítson, aminek olyannyira átadtuk magunkat, hogy megutáljuk a hibákat és a vétkeket, amiket eddig elkövettünk, s ne vágyjunk jobban semmire, mint a visszatérésre Hozzá, valódi megtéréssel. Legyünk biztosak benne, hogy megkapjuk a bocsánatot az Ő kezéből. A szív épségével Hozzá járulva, imádkozva, hogy úgy kormányozzon minket a Szentlelkével, hogy bár tele vagyunk erőtlenséggel és sok utunk beszennyezett, mégis tetsszen Neki befogadni minket, s nem alkalmazni szigort és mértéktelenséget velünk szemben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A harmincnyolcadik prédikáció, ami az első a tizedik fejezetről

Jób10:1-6

1. Lelkemből útalom az életemet, megeresztem felőle panaszomat; szólok az én lelkem keserűségében.

2. Azt mondom az Istennek: Ne kárhoztass engem; add tudtomra, miért perlesz velem?!

3. Jó-é az néked, hogy nyomorgatsz, hogy megútálod kezedenk munkáját, és a gonoszok tanácsát támogatod?

4. Testi szemeid vannak-é néked, és úgy látsz-é te, a mint halandó lát?

5. Mint a halandónak napjai, olyanok-é a te napjaid, avagy a te éveid, mint az embernek napjai?

6. Hogy az én álnokságomról tudakozol, és az én vétkem után kutatsz.

A Jób által itt említett dolgokat közülünk abban a mértékben bárki elmondhatná, amennyire ezek Istennek mondott jó és szent imádságok, s amennyire Ő is elfogadja ezeket. S először is, ha szívfájdalom nehezedik ránk, joggal mondhatjuk, hogy nem nyerünk azzal semmi jót, ha fellépünk Isten ellen törvényre menve Vele. Másodszor, vágyakozhatunk arra, hogy megéreztesse velünk a bűneinket. Mert a fő ítélet, amit majd kimond ránk, egy szemernyi haszonnal sem jár az üdvösségünkhöz, csak ha megérint, hogy legyőzzön önmagunkban. Az embernek ugyanis a saját bírójává kell válnia és el kell ítélnie önmagát, ha felmentést szeretne kapni Isten kezéből. S jól megjegyezhetjük a képeket is, amiket rögtön utána hozzátesz, nevezetesen, hogy nincs ok, amiért Istennek alkalmat kellene adnia a gonoszoknak az istenkáromlásaik és a ledér tetteik szeretetére, másrészt Ő nem földi teremtmény, hogy vágyakoznia kellene a bosszúállásra. Végül pedig, mi az Ő kezének munkái vagyunk. Utoljára pedig (joggal mondhatjuk), hogy Neki nem kell kárpadra vonni az embereket a gáztetteik kiderítése végett, mert Előtte minden ismert. Joggal használhatjuk tehát az itt említett szavakat. De látjuk, miképpen adott hangot Jób az indulatainak, melyek elragadták: nem mintha nem állt volna ellene azoknak (mint azt korábban mondtam), mindezek ellenére nem kell másként érteni, csak hogy már az első csapás megterhelte. S itt megvallja, hogy olyan keserűségben volt, hogy jöllehet semmit sem nyert vele, mégsem tudott mást tenni, mint megerősödni a panaszkodásban, vagy inkább szabadjára engedni a panaszait. Mert az itt szereplő héber szó egyszerre jelenti azt, hogy *hagyni* vagy *szabadjára engedni*, illetve *megerősíteni* vagy *megszilárdítani*. Ezért jegyezzük meg, hogy Jób úgy beszél itt, mint egy indulatokkal telt ember. Mindazonáltal ismerte Isten természetét és megzabolázta önmagát, s nem munkálkodott a saját ügyének jobbá tételén Isten vádolásával. Épp ellenkezőleg, megvallotta, hogy elképedt és eszét veszítette, ahogyan az emberek mondják. Ezért az imádkozáshoz folyamodott Istenhez, hogy (mielőtt elítélte volna őt), megmutathassa Neki, miért menne vele törvényre és mielőtt elmenne eddig a pontig, Isten mutassa meg neki az okot, miért kell túrnie. Most pedig nézzük át ezeket a dolgokat szóról szóra. Azt mondja: *A lelkem ki van vágva az életemből*. A héber szó gyakran jelenti azt, hogy *nem szeretni*, *nem helyeselni*, mintha azt mondta volna: a lelkem belefáradt az életembe, nem szeretnék tovább élni. De a valódiabb jelentése A lelkem kivágták az életemből. S miért? Mert jöllehet még élt, mégis megvallotta, hogy az állapota pont olyan volt, mint egy halotté. Íme (mondja), az életem nem élet. Mert a halálban élek. Látjátok tehát, mi volt a szavainak jelentése. S ezzel reménytelennek vallotta magát, mármint abban a vonatkozásban, ahogyan Isten bánt vele. Még mindig reménykedett Istenben, azonban Benne bízni annyit jelentett a számára, hogy ki kellett lépnie a saját személyéből. S ezt a dolgot alaposan meg kell

jegyeznünk. Mert ha csak a pillanatnyi állapotunkra nézünk, mit tehetünk, hogy ne szenvedjünk teljes vereséget? S ezt bizonyítja, hogy lehet az ember gondtalanságban, az mégsem folytonos a számára a jelenvaló élet kényelmetlenségeinek elviseléséhez. Ha pedig a maga törekenységére néz, száz halál ostromolja, s csak az élet árnyékával rendelkezik. Különösen pedig amikor Isten ostromoz bennünket és az ellenségünknek mutatkozik, ezért mennydörögni látszik ránk, így egyrészt a bűneinket vesszük fontolóra, másrészt látjuk azt a tökéletes és magasztos igazságosságot, ami Istenben van, akkor biztos, hogy az üdvösségnek semmiféle reménységét sem vagyunk képesek önmagunkban táplálni. Mindazonáltal, akik engedik, hogy efféle kísértések győzzék el őket, jól kimutatják, mennyire ostobák, s nincs meg bennünk Isten ítéletének semmi olyan megérzése, amilyen kellene. Mert bárki, aki helyesen és érzékenyen érintett, az mondhatni a pokolban fogja magát érezni, ha a bűneire gondol, s különösen, ha Isten az ítélőszéke elé idézi, s megéretteti vele, mennyire vétkes. nem a semmiért mondtam tehát nektek, hogy Jób mondhatni reménytelennek vallotta magát, bizony, önmaga vonatkozásában. Mindamellet megízlelte Isten könyörületét és atyai szeretetét, amihez mindig folyamodhatott. Ez a dolog tartotta őt fenn, s ezzel győzte le a hatalmas kísértést. S nekünk is hasonlóképpen kell cselekedni. Mert miután fontolóra vettük a bűneinket és megszorodtunk azok miatt, meg kell hallanunk a kedves és szeretetre méltó hangot, amivel Isten Magához hív, mert nem egyedül az angyaloknak, és azoknak ígér üdvösséget és életet, akik képesek igazaknak mutatkozni, mert ha így lenne, akkor nem lenne ember ebben a világban, aki ne lenne kizárva az életből és az üdvösségből. De Isten kijelenti, hogy kegyes lesz a bűnösökkel, akik teljesen le vannak sújtva önmagukban, s nem tudják mitévők legyenek. Látjuk, mennyire nem önmagunkban, hanem önmagunkon kívül kell keresni a vigasztalást, amikor megszorodtunk a bűneink látványától. S amikor olyan bajokat érzünk, hogy nem látunk mást, csak a poklot megnyílni előttünk, hogy elnyeljen bennünket, akkor kell felemelni a szemeinket a mi Istenünk felbecsülhetetlen jóságához, amellyel az üdvösségre akar hívni minket, még ha már kárhozatra ítélték is vagyunk. Látjátok tehát, mit kell legelőször is megjegyezni. Nos, mivel Jób azt mondja: látja, hogy ez így van, *megeleszi a panaszát Ellene vagy Rá*. Ezzel jelenti ki, hogy el akarta árulni az indulatait, amiktől felkavarodott, s melyek önmagukban gonoszok és elítélendők voltak. Jób mégis fel akarta azokat tárni azzal a céllal, hogy az emberek megtudhassák: nehézségek nyomták őt el, mégpedig olyan nehézségek, amikre nem is látott orvosságot, hanem törekeny emberként kénytelen volt nyögni azoktól. A szent Isten azonban messzebbre is látott előre. Mert Ő azt szerette volna, hogy Jób próféta és tanító legyen a mi számunkra, s figyelmeztessen bennünket, miféle bajok érnek majd minket. Mert ismerniük kell az embereknek önmagukat, s figyelmeztetni kell őket a gyengeségeikre, hogy vigyázzanak magukra és zabolázzák meg magukat, mert ha szabadjára engedik a saját gyepelőjüket, akkor se mértéket, se határt nem szabnak maguknak. Íme, miképpen kell ezt a leckét a magunk okítására használnunk. Mindazonáltal jól meg kell figyelni ezt a beszédet, ahol Jób azt mondja, hogy szabadságot ad magának a panaszkodásra önmaga ellen. Mintha azt mondta volna: tudom, hogy nem érek el azzal semmit, ha Istennel vitatkozom. Látjátok tehát, hogy a bevezetője egy nagyon hasznos leckét foglal magában. Mert az emberek azon a véleményen vannak, hogy kellően felmentik magukat, ha Isten ellen háborognak és morognak. S itt látjuk, mivel vigasztalják magukat a gonoszok: mert íme úgy tűnik neki, hogy jól megkönnyebbültek a terheiktől, ha kiköpködtek néhány káromlást és hangot adtak a türelmetlenségüknek. De mindez semmi egyáltalában hasznunkra sincs, s a helyzetüket a korábbinál még sokkal rosszabbá teszi. Ha van valami, ami túlságosan megterhel minket, nos igaz, hogy ha levetjük a földre, akkor megkönnyebbülünk, mert tehermentesítjük magunkat. Ez igaz, de ha nagy teher van a vállaimon vagy a kezeim között és a fejemre ejtem azt nagy erőfeszítések közepette, ez is egy útja annak, hogy kitörjem a saját nyakamat. S mit érek el azzal? Ugyanez a helyzetünk akkor is, amikor Istennel pereskedünk: ez pont olyan, mintha a terhet a fejünk fölé emelnénk, annak pedig szükségszerűen le kell esnie. Mert bármit is teszünk és bármely módon is menekülünk,

az ránk fog esni. Látjuk tehát, hogy az emberek nem tesznek mást csak önmagukat semmisítik meg, amikor kiokádják és kiköpködik a zúgolódásaikat és a káromlásaikat ezen a módon Isten ellen. S ebből látjuk, miért mondtam, hogy ez a lecke nagy hasznunkra van. Igaz, hogy Isten azt szeretné, ha az Ő meghittségét használnánk, az Ő ölébe téve le a terheinket. De az eljárás mód nagyon más, amint meg van írva a zsoltárokból és sok más helyen a Szentírásban (Zsolt62:9). Ez a mód pedig az, hogy fontolóra kell vennünk: Isten fog mindenről gondoskodni, s mivel az Ő hivatala a világ kormányzása, Ő képes jól orvosolni minden szükségünket, s Ő ad meg megnyugvást, amikor túl fájdalmas elnyomásban van részünk. Íme, miképpen tehetjük le minden gondunkat és bánatunkat, s Ő majd foglalkozik ezekkel, miáltal mi megkönnyebbülünk: ehhez imával és könyörgéssel kell Őhöz járulnunk. Ha van bármi nehézségünk vagy szomorúságunk, ami éget minket, [mondjuk:] Uram, Neked kell a hűséges szolgálodat támogatni, amikor a fájdalmukban sorvadoznak. Jövök, nem tudva, hogy mi lesz velem, könyörül-e rajtam vagy sem. Nos tehát, amikor ezen a módon kérjük majd meg Istent, s Ő engedte nekünk feljegyezni, hogy nem volt süket a kéréseinkre, hanem biztosak lehetünk abban, hogy hallotta azokat, az jó könnyítés, mert Isten még mindig előttünk jár, s átveszi a terheinket, amiket átadunk neki. De ami azokat illeti, akik megkeményednek a büszkeségükben, felfuvalkodnak attól és elragadja őket a türelmetlenség, mit cselekszenek? Isten ellen támadnak, mintha valaki nyilat lőne az égbe, s ugyanannak vissza kell hullania az ő fejére. Vagy mintha valaki egy követ dobna fel, ami aztán a saját koponyáján koppan. Ezért amikor panaszkodunk, jól vessük az eszünkbe, hogy azt teljes alázattal tegyük, s teljesen Isten gondviselésére támaszkodva, az irántunk mutatott jóságára és atyai szeretetére alapozva járuljunk Hozzá imával és könyörgéssel. Ha így teszünk, akkor lekerülnek rólunk a terheink és Isten fog gondoskodni mindenről. De ha azzal gondolunk javítani a helyzetünkön, hogy zsémbelődünk és holmi keserű beszédet ontunk ki magunkból, akkor biztos, hogy rosszabb helyzetbe kerülünk, mint amilyenben korábban voltunk. Látjátok, mit kell fontolóra vennünk ebből a szövegből, melyben Jób megvallja, hogy ha útjára engedi a túlzott indulatait, azoknak vissza kell hullni rá, vagyis az ő ártalmára lesznek. Közben pedig kijelenti: nem az volt a szándéka, hogy Isten ellen keljen fel, hanem hogy elismerje, minden panasz, amit hallat, az elszenvedett nyomorúsága miatt érzett szomorúságából fakad. Ezért ismerjük el hibáinkat, s amikor elismertük ezeket, akkor orvosságot is kell keresnünk rájuk. Észrevesszük, hogy a testünk nem képes elhordozni az Isten által ránk küldött megpróbáltatásokat? Fussunk Hozzá, Akinél van az erő lelke, nem Magának, hanem azoknak, akiknek szükségük van rá. Amikor az emberek ismerik a gyengeségeiket, mit kell tenniük? Íme Isten azt mondja nekik, hogy Ő képes megsegíteni és megerősíteni őket. Látva tehát, hogy ilyen figyelmeztetést kapunk a betegségeinkről, miért nem megyünk az Orvoshoz? De micsoda? A legtöbb ember számára elégségesnek tűnik annak kimondása, hogy igaz, vétkeztem, de test és vér ember vagyok, nem vagyok sem vasból, sem acélból, s ha valami balszerencse ér, azt szükségszerűen megérezem. Mindez igaz. De közben mire szolgál az összes figyelmeztetés, amit a Szentírásban kapunk? Vajon nem arra, hogy egyrészt megmutassák: amikor Isten a bűneinkre figyelmeztet, akkor azt szeretné, ha megszorodnának ezek miatt, másrészt, mert mindegyikünknek utálnia kell magát, amiért ilyenek vagyunk? Azután mire szolgálnak az ígéretek, amiket hozzátessz, ha nem arra, hogy egyenesen Hozzá menjünk imádkozva, hogy ezeket teljesítse be bennünk, s ne kételkedjünk abban, hogy Ő kész megsegíteni, valahányszor csak a kétségbeesésbe űzötteknek lát minket? Látjátok mit kell tennünk: nemcsak a hibáinkat kell elismernünk, hanem Istenhez is kell járulnunk, hogy orvosolja ezeket a jóságával és Szentlelkének kegyelmével. S Jób ezt mondja: *Ne kárhoztass engem; add tudtomra, miért perlesz velem?!* Jób itt még mindig úgy beszél, mint egy, a lelkében felzaklatott ember. Mert nagyon vonakodik attól, hogy Isten azzal a tegnap említett titkos és rejtett igazságossággal bánjon vele, hanem azt szeretné, hogy Isten a megszokott módon vizsgálja őt meg. Korábban mondtam, hogy Isten biztos szabályt ad nekünk a törvényében, s ha a vétkeinknek megfelelően könyörögtünk, meglátjuk Isten igazságosságát,

ami ott táruel élénk, mi pedig megkapjuk az írásba foglalt vádiratunkat, mivel látjuk, hogy a törvényben ellenünk szóló, jól megalapozott cikkelyek vannak, melyek elégségesek az elvettetésünkhöz. Ezért amikor Isten keze ostorozza az embereket a bűneik miatt, akkor a törvényben nemcsak az elmarasztaló ítéletüket látják, hanem a teljes vádiratukat is. Ott a dolgok úgy vannak felsorolva pontról pontra, hogy nem tehetnek mást, mint lehorgaszthatják a fejüket. Mivel azonban Isten nem közönséges módon ostorozza Jóbot, hanem megengedte a Sátánnak, hogy zaklassa őt, ezért mondja Jób: *Ne ítélj el engem amíg először nem kezdted meg az eljárásodat velem szemben.* S ezt azért mondja, mert Isten titkos igazságát nagyon furcsa dolog a számunkra megismerni, mert az értelmünk nem ér fel ahhoz. S miért? mert mindig szeretnénk tudni az okát, amiért Isten így vagy úgy cselekszik: szeretnénk Őt számonkérhetővé tenni előttünk. S amikor Isten ostoroz minket, de nem adja tudtunkra, miért, akkor megdöbbenünk és megharagszunk. Hogy van ez? Nem igazságos Isten? Vajon akkor nem az ésszerűségnek és az igazságnak kell vezetnie minden cselekedetét? De igen, én azonban pont az ellenkezőjét látom. Látjátok, miképpen fuvalkodnak fel az emberek, hogy perbe szálljanak Istennel. Szónoki beszédeket tartanak magukban, az elégedetlenség és a szűkszávúság beszédeit. Látjátok hát, mit keresett Jób ebben a mondatban. Mindennek ellenére Isten képes volt világosan megmutatni neki, sőt, azt mondom, éreztetni vele, hogy bármennyire igaz is volt eddig bármikor, jó ok volt rá, hogy büntetést kapjon a bűneiért. Akkor hát miért tiltakozott így? Hisz látszólag arról igyekezett meggyőzni az embereket, hogy az ő ügye jó, ha Isten a törvény szabályai szerint büntetné. Nem, nem, hanem inkább Isten célját tartotta a szeme előtt, ami nem volt más, mint hogy színlelés nélkül vallja meg magát bűnösnek, s noha Istennek jó oka volt arra, hogy ennyire fájdalmasan büntesse, mégsem a bűnei miatt büntette. Ennek bizonyítékaként sok gonosz embert látott a világban, akik kíméletben részesültek, miközben ő a büntetést szenvedte, s ami őt illeti, mindig is Istent igyekezett szolgálni minden erejével. Mi másért ostoroztatott volna, mint azért, mert Istennek valami más, különleges megfontolása volt? Látjuk hát, mit kért itt Jób: bányon vele Isten közönséges módon azért, hogy észrevetesse vele a bűneit. S ezzel a saját okulásunkra is fel kell használnunk ezt a mostani leckét, ami nagy hasznunkra válik. A felhasználása pedig az imádkozás Istenzhez, hogy mutassa meg nekünk, miért kezdeményez eljárást ellenünk és miért szólít ítéletre. Mert nélkül minden büntetés, amiket elszenvedünk, céltalan, aszerint, ahogyan látjuk, hogy a világ nagyobbik része megkeményedik Istenz ellen. Látjuk, miképpen érik Istenz csapásai nagyot és kicsit egyaránt, s valóban minden ember ezt kiáltja: Ó jaj, a nyomorult világ semmivel sem jobb manapság! De közben hol a megtérés? Mit használnak ezek a büntetések? Úgy tűnik, az emberek összeszövetkeztek a szembeszegülésre Istennel, valamint a csapásainak visszaverésére. Mert ha Isten soha nem mér rájuk túl nagy csapásokat kalapáccsal, akkor a szíveik olyanok, mint az üllő: nagyon messze vannak a meglágyulástól, inkább megkeményednek. Honnan jön ez, ha nem onnan, hogy bölcsességgel és értelemmel akarjuk tudni, miért pereskedik Istenz ellenünk? Magyon hasznos kérdés tehát a számunkra, amikor arra vágyunk, hogy Istenz ne egyszerűen csak elítéljen bennünket, hanem inkább adja értésünkre, miért vagyunk elítéltek, és világosítson meg minket a Szentlelkével, hogy belekezdhesünk a saját lelkiismeretünk vizsgálatába. S amikor jól végiggondoltuk a bűneinket, siránkozhasunk azokon, s ne más céllal, mint visszatérve Őhozzá, elismerve, hogy megszégyenültünk azok miatt, megkönyörülhessen rajtunk. Íme egy fontos dolog. Emellett van egy második kérdés is, hogy Istenz büntetése ne nyomjon el bennünket végleg, hanem bányon velünk oly módon, hogy az adjon időt a bűneink végiggondolására. S ez a mostani kérdés különbözik a másiktól. Miért? Mert ha Istenz nagy és féktelen erőszakossággal jön már az első csapásnál, attól végleg kétségbe eshetünk, s mi lesz velünk? Semmi hajlandóságunk sem lesz azt elismerni, hogy Ó jaj, Istenz az én Bírám, de mégsem szűnik meg soha Atyám is lenni. Hanem mint egy nyomorult gonosztevő, aki elnémul, mikor az akasztófához vonszolják, s olyan lesz, mint egy fadarab: képtelen elfogadni a számára felkínált vigasztalást. Látjuk, hogy mi is ugyanabban a cipőben járunk, ha Istenz az említett borzasztó szélsőséggel lép fel ellenünk. Mert

[kapásból] az örök halálra gondolunk, ami annyira súlyos a számunkra, hogy olyan sötétséggel borít be minket, amibe a jó vigasztalás egyetlen szikrája sem képes a számunkra behatolni. Korábban olyan ijedtség szállt meg, hogy eszünkbe sem jutott ezt mondani: ó jaj, Istenem, adj mégis teret a te szegény bolond teremtményednek a megtéréshez, aki megjelent Előtted. Ezért hatalmas szükségünk van úgy visszatérni Istenhez, ahogyan Jób tette, imádkozva Hozzá, hogy mielőtt elítél, vádoljon meg, azaz bánjon velünk olyan gyengéden, hogy legyen időnk jól elgondolkodni. S itt látjátok, miért mondta Jeremiás is: *Fenyíts meg engem, Uram, de mértékkal*. Mert jól mondta, hogy ha Isten szigorúan akar velünk bánni, akkor végleg megsemmisülünk, s túl vagyunk már minden felépülésen. Ezért könyörgött Istenhez, hogy büntesse mértékkal, azaz, legyen a büntetés oly fokon mérsékelve, hogy kész legyen csendben megvizsgálni a hibáit és megsomorodni azok miatt, valamint bátorodjon neki a visszatérésre Istenhez a megbocsátás elnyerésének reménységével az Ő kezéből.

Látjátok tehát, miképpen kell eljárunk: s ezt tenni több, mint szükséges a számunkra. Mert látjuk, miképpen érik Isten ostorcsapásai folytonosan a világot, s a gaztettek oka ugyanaz, mint amire már rámutattam. Nevezetesen, az emberek nem veszik fontolóra, hogy Isten miért ostorozza és veri őket ezen a módon. Aztán látjuk, mennyire elbutítja az embereket a vakmerőség, valamint az ostoba düh, hogy mindig azt hiszik, képesek Isten előtt igazolni magukat. Látva tehát, hogy ez a gőg oly mélyen belegyökerezett a természetünkbe, annál inkább fel kell indulnunk az említett könyörgés megtételére, melyről beszéltem. Nevezetesen, hogy Isten mutassa meg, miért pereskedik velünk, azaz hogy éreztesse meg velünk a bűneinket oly módon, hogy kénytelenek legyünk akarattal bűnösökné válni magunkat, aztán pedig tanuljunk meg visszatérni Őhozzá. Mindennek ellenére, valahányszor csak tetszik Istennek megmutatni az embereknek, miért száll perbe velük, nincs ember, akinek a vádirata ne lenne már teljesen megfogalmazva (még a Földön a legigazabbnak is), azt mondom, még a törvény szabályai szerint is, ezért Istennek nem kell minket az Ő magasztos igazságszolgáltatása elé állítania, ami a számunkra felfoghatatlan: ha egyrészt csak a saját életünkre nézünk, másrészt pedig azt vesszük fontolóra, amit Isten törvénye követel, összevetve a tetteinket a szabályokkal, amiket Isten szabott meg nekünk, akkor a teljes zűrzavarba kerülünk. Honnan származik hát, hogy az emberek oly sokat tulajdonítanak a saját cselekedeteiknek, a saját erényeiknek és a saját érdemeiknek? Azért, mert soha nem ismerték meg Isten igazságát. Hisz honnan származik a pápaság ama képmutatása, hogy az emberek a szabad akaratot, az érdemeket és az elégtételt prédikálják, dühbe gurulnak és azzal hitegetik magukat, hogy Isten elé járulhatnak pereskedni, sőt, úgy prédikálnak ott, mint a szégyentelen ringyók. Tele vannak mocsokkal és tisztátalansággal, de mégis a tulajdon érdemeiket prédikálják, és azt a hamis ígéretet teszik maguknak, hogy amikor gaztettet követtek el, az elégtételeikkel nagyon jól képesek magukat felmenteni. S honnan származik ez a gőg, ha nem onnan, hogy soha nem voltak helyesen beidézve az említett ítélőszék elé, hogy megérezhették volna, mennyire bűnösök?

Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor arra vágyunk, hogy Isten mutassa meg nekünk, miért perel velünk, a saját magunk igazolása és felmentése nem lehet az a cél, amire törekednünk kell, hanem inkább vétkeseknek kell magunkat elismerni, hogy kegyelmet kaphassunk. Mert íme, az egyetlen orvosság, ami megmaradt nekünk, a vágyakozás arra, hogy Isten könyörüljön rajtunk, mert mi a magunk részéről nem tudunk semmi mást vinni Hozzá, csak a zűrzavarunkat. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebben a szakaszban. Egyébként Jób hozzáteszi: *Jó Neked rosszat tenni nekem, s elvetni a kezed munkáját, s a gonoszok tanácsát felragyogtatni?* Vagy [örömdre szolgál] bizalmasnak lenni vagy tanácskozni a gonoszokkal? Jób itt Isten természetéről beszél azzal a szándékkal, hogy megkapja, amit kér. Mint korábban említettem, Isten megengedi, hogy efféle beszédmodot használjunk, amikor Hozzá járulunk, azaz [engedi], hogy bizalmasan beszéljünk, de mindazonáltal ezt teljes alázattal kell tennünk. Mert amikor Isten olyan barátságos, hogy lealacsonyodik azért, hogy ne feltételezzük, hogy túl messzire kerültünk Tőle, annak nem szabad olyan bátorságot kölcsönöznie nekünk, amitől a

saját csapdánkba esünk, s gúnyosan járulunk Hozzá és megvetjük Őt. Nem, mert ezt azért teszi, hogy ne borítson el annyira a bánatunk, hogy még lélegzetet se tudjunk venni és elveszítsünk minden reménységet azzal kapcsolatosan, hogy Isten törődik velünk. Látjátok tehát a módot, hogy találnunk kell némi könnyítést, amikor már úgy tűnik a számunkra, hogy végleg elvesztünk, ami minket illet. Ez pedig nem más, mint az, hogy mindennek ellenére nem hagyjuk abba a szívünk bizalmas megnyitását Isten számára, és a nyöszörgést Hozzá úgy, ahogyan egy kis gyermek nyöszörög az atyjának, hisz látjuk, hogy erre ösztönöz minket.

Látjátok, hogy a jó gyermekek hitét miképpen lehet megalapozni, de nem a büszkeségben és a beképzeltségben, hanem az igazi alázatban. Most pedig térjünk rá a Jób által mondottakra: *Nyersz-e bármit azzal, ha rosszul bánsz velem? Vagy ha elveted a kezéd munkáját?* Isten igazságosságát teszi ez próbára, hogy Ő nem az emberekhez hasonló, akiket az érzelmek vezetnek. Honnan származik, hogy az emberek rosszat tesznek, vagy ártanak, vagy kellemetlenkednek a ravaszságukkal vagy a rosszindulatukkal a felebarátaiknak? Onnan, hogy ez a saját hasznukra válik. Honnan fakad, hogy a bíró megvesztegethető? Miért nyomja el a szegény embert és támogatja a gonoszt? Vajon a becsületesség vagy a jóindulat vezeti? Azért teszi ezt, mert látszólag a hasznára van, vagy elnyeri vele valaki jóakarátát, vagy mert bosszút áll magáért. De ezek közül egyik sem kötődik Istenhez. Látjuk, hogy az Ő igazságossága egy oldalon bizonyosodik be. Mert amikor Isten az embereket ostromozza, akkor vajon az ellenségeivel száll szembe? Nem, hanem a teremtményeihez szól, mert mi az Ő kezének munkái vagyunk, Ő teremtett és formált meg minket. Vajon megsemmisíti azt, ami alkotott? Nem. Ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten nem lehet rossz vagy kegyetlen hozzánk. Nem tehet semmi rosszat, hiszen nem követel semmi mást az emberektől, csak azt, ami kijár Neki. Ez pedig elítéli őket. Mert noha rosszindulatúak és makacsok, mégis valamelyes tisztelettel viseltetnek Iránta. Igaz, hogy egyesek túlságosan bátrak az önfejlésben, s olyannyira átadják magukat annak, hogy egyáltalán nem gondolnak Istenre. Mindazonáltal (mint mondtam) még maga a természet is belevési azt az ismeretet az emberbe, hogy ha nem a maguk kényelmére és javára erőszakoskodnak és tesznek rosszat a felebarátaikkal, akkor nem teszik azt meg. Akkor perig, ha az önmagukban gonosz emberek nem tesznek rosszat, csak a maguk javára, képes-e Isten, Aki minden jó forrása és minden jog szabálya, arra felindulni, hogy ártsen és jogtalanul büntessen minket anélkül, hogy abból bármi haszna származna? Itt látjátok tehát Isten igazságosságának egyik bizonyítékát. Azután nyilvánvaló, hogy nem lehet kegyetlen velünk: a keze munkái vagyunk, mert Ő formált minket. Biztos tehát, hogy mivel az Ő alkotásai vagyunk, ok nélkül nem fog minket megsemmisíteni. Látjuk, hogy amikor a munkás elkészített egy munkát, akkor szeretné azt megőrizni is. Isten azonban ebbe a világba helyezett minket, mi pedig mintegy a hatalma, az igazságossága, a jósága és a bölcsessége feljegyzései vagyunk. Megsemmisít hát ok nélkül minket? Ez a tanítás nagy előnyünkre van, ha képesek vagyunk a saját okulásunkra felhasználni. A Sátán pedig minden lehetséges módon támadva fog megkísérteni minket, hogy sértődjünk meg Istenre, mint olyasvalakire, Akiről elmondható, hogy túlságosan nagy szigorral bánik velünk, mintha igazságtalan lenne. Nekünk azonban meg kell állni és ezt mondani: hogyan tovább, nyomorult teremtmény? Ki ellen lépsz fel? Azt képeled, hogy Isten rosszat tett neked? Képes lenne bármi effélére? Te telve vagy bűnnel, rosszindulattal, ravaszsággal és csalafintasággal, de mégis a magad hasznát nézed, amikor valakinek rosszat teszel. Ha bosszantasz vagy megvádolsz bárkit, azt azért teszed, hogy a magad előre jutását támogasd más kárára és akadályoztatásával. S nyerhet bármit a te Istened általad? Vajon a társaddá teszed a te igazságtalanságodban és bűnödben? Ha tehát ezen a módon vagyunk képesek gondolkodni, akkor biztos, hogy rettenetesen félünk majd ezen a módon kezelni Isten igazságosságát, vagy bármi módon megkérdőjelezni azt. Továbbá, ha önmagunkat vesszük fontolóra és ezt kérdezzük: hogyan tovább? Isten helyezett ebbe a világba téged, s rád árasztotta ingyenes ajándékait és jóságának hatalmas kincseit, amiket ha meglátsz a testedben, bőven elég okod lesz arra, hogy elragadtatott csodálkozásra indulj. Nem kell hát szükségszerűen

rettenetesen érzéketlennek lenned, sőt az ördögtől megszállottnak, ha Istent bármiféle kegyetlenséggel vádolod, amikor ennyire gyengédnek és szeretetteljesnek mutatkozott irántad? Látjátok tehát, miképpen kell átültetni a gyakorlatba ezt a leckét, hogy megszerezzük a képességet arra, hogy hasznot húzzunk belőle. De a hozzátett mondást még inkább át kell ültetnünk a gyakorlatba. Mert semmi sem gyakoribb nálunk, mint a türelmünk elvesztése, amikor látjuk, hogy a gonoszok és Isten megvetői megkeményítik a nyakukat, mintha az egész világ engedelmeskedne az akaratuknak és diadalmenetet tartanak, gúnyolva Istent és az evangéliumot, valamint minket, akik megvalljuk azt. Akkor hát hogyan van? Isten megveri az egyházát, s idővel látjuk, amint a gonoszok olyan diadalmasok, hogy azt hiszik, elérték a céljukat, s látszólag Isten is kegyeli őket. Utána támad némi nehézség, a dolgok az ellenkezőjükre fordulnak, s attól egyre magabiztosabbaknak kell lennünk, amikor a kegyesek száma megnövekszik, amitől meg kell erősödnünk a hitben és a jószágban. Látjuk, hogy sokan, akik azt színlelték, hogy hisznek az evangéliumban, kihúzzák a nyakukat a pórázból, és sokkal gonoszabbakká és gyalázatosabbakká válnak, mint a nyílt ellenségek. Más dolgokat is látunk, amikből világosan kiderül: nincs reménység arra, hogy megjavuljanak, s ez az, ami megszomorít minket.

S miképpen van az (mondjuk), hogy Isten engedi ezt a színlelést? Úgy látszik, hogy a gonoszokat akarja itt támogatni és ki akarja nyitni a szájukat, hogy kiköpdöshessék Ellene a káromlásait. Úgy tűnik, Ő teljességgel ellenünk van, s a kedvére való, ha zaklatnak minket és a nevetség tárgyává válunk mindenki előtt. De vajon megtisztítja Isten a gonoszok eszközeit? A pártjukat fogja? Partnerük lesz a romlásukban és a mocskukban?

Íme, miféle gondolatok támadhatnak a fejünkben. Annál inkább illik kivédenünk az efféle kísértéseket annak megfelelően, ahogyan Jób is mindkét dolgot leszögezi ebben a mondatban. Mert egyrészt megvallja, hogy ezt képzelte: Hogyan van hát ez? Úgy tűnik, Isten pártját fogta a gonosz embereknek, s leszerződött velük, hogy sokkal nagyobb bátorságot töltsön beléjük. Jób tehát megvallja, hogy ez a kísértés felbukkant az elméjében, de ellenállt neki. Mert lehetetlenségnek vallja, hogy Isten ne szálljon a végletekig szembe a gonosszal, hiszen természetes módon gyűlöli azt: ellenkező esetben meg kellene tagadnia Önmagát. Ezért miután Isten a világ bírása, Neki szükségszerűen gyűlölnie kell minden igazságtalanságot. Legyünk hát biztosak abban, hogy soha nem tisztítja meg a gonoszok szándékait, azaz, soha nem mutatkozik engedelkenynek ezek iránt. Mit fog hát tenni? Próbára teszi a türelmünket közben? Akkor hát fegyverezzük fel magunkat minden megbotránkozással szemben. Amikor látjuk a gonoszokat, az igazság ellenségeit Istenen és rajtunk gúnyolódni amiatt, mert a világban olyan zűrzavarosak a világban, akkor mondjuk ezt: Nos, Isten mindezek ellenére sincs az ő oldalukon, mert végül majd elbuknak a gőgjükben. De tovább is kell néznünk. Íme, most a sötétség idejét éljük, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus nevezte (Lk22:53), amikor is az ördög akkora szabadságot kapott a gaztettekre, hogy a gonoszok zablája teljesen a nyakukba vetve lóg. Azt mondta, hogy a sötétség királysága vagy birodalma az, amikor a dolgok olyan zűrzavarosak, mintha a sötétségben lennének. De Isten majd elúzi a sötétséget és végül világosságot ad nekünk, ahogyan a legbiztosabb ígéretünk szól róla. Akkor várjunk, legyünk nyugodtak és legyünk biztosak benne: lehetetlenség, hogy Isten előnyben részesítse a gonoszok koholmányait, bármennyire is nem vesz tudomást a dologról időközben. Ezért mindvégig türelmeseknek kell lennünk. Mert a megfelelő időben majd megmutatja, hogy nem lettünk becsapva, amikor az Ő jótetszésére vártunk. Íme, mit kell megjegyezni ebből a részből. No, ami a Jób által hozzátetteket illeti, mármint *vajon Istennek olyan szemei vannak-e, mint az embernek, illetve olyan-e az ideje, mint a halandó emberé*: ezzel akarja megmutatni, hogy Istennek nem szükséges hosszas vizsgálatokat folytatni ellenünk. Mintha ezt mondaná: Uram, te ismersz minden dolgot, sőt, ezek már ismertek voltak Előtted a világ teremtését megelőzően is. Ezért Neked nem szükséges a közönséges földi bírók útját járni, akik hosszas eljárásokat folytatnak, miközben kénypadon tartják a gonosztevéket. Mert ők ezt a tudatlanságuk miatt

teszik, de Neked nem kell ezt megtenni. Miért bánsz hát velem ennyire szigorúan? Jób nagyon jól beszél Isten természetéről, de nagyon rossz végkövetkeztetésre jut. Mert akaratlanul elárulja a szélsőséges indulatait, ahogyan korábban mondtam. A fő dolog azonban az, hogy el kell gondolkodnunk azon, miképpen alkalmazzuk ezt a leckét a magunk hasznára. Azért akar Jób megkönnyebbülést, mert Istennek nem olyanok a szemei, mint a halandó embernek. Értsók hát meg, hogy amikor Isten ostoroz minket, azt nem azért teszi, hogy kiderítse valami Előtte ismeretlen vagy rejtett dolog bizonyosságát, hanem azért, hogy megértesse azt velünk. Miért engedi Isten, hogy hosszú időn át sorvadozzunk, amikor világosan megszabadulhatna tőlünk az első csapásra? Azért teszi, hogy még jobban elgondolkodjunk önmagunkon. S Jób itt önmagának ellentétje. Ebből látjuk, hogy az emberek indulatai olyannyira szerteágazók, hogy gyakorta önmaguk ellenében szólnak. Ahogyan látjuk, amint a tenger hullámai egymást törik össze a heveségükkel, úgy tesznek az indulataink is, melyek ellentétesek és egymással ütköznek bennünk. Ám ebből semmit sem látunk. Ám ha kitámasztanánk a szemeinket, látnánk, hogy akkora ellentmondásosság van bennünk, hogy egyszer egyet mondunk, másszor más.

S íme, mi történt Jóbbal. Az imént mondta, hogy *Ne kárhoztass engem; add tudtomra, miért perelsz velem?*! Nos, Isten meg akarta neki mutatni, miért, de ő a maga részéről nem tudta. Azonban azt mondta, hogy túl nagy a ránehezedő nyomás: nem mintha nem lett volna folytonos türelme (mint azt említettem), de az nem volt olyan tökéletes, mint amilyennek kellett volna lennie. Így bármikor és valahányszor megtörténik, hogy Isten keze sújt ránk, s amint kimenekültünk az egyik csapás alól, máris ott a másik, így állandóan hosszadalmas fájdalmak közepette sínylődünk, nem látva a végét a nyomorúságainknak, hanem amikor az egyik lábunkat akarjuk kihúzni a sárból, a másik süpped bele abba, akkor ismerjük el, hogy Isten ver minket, de nem azért, mert bármi örömét leli benne, illetve bármi haszna vagy előnye származik abból, hanem mert azt akarja, hogy ezzel az eszközzel vonjon minket közelebb Önmagához. Ezért gondoljuk ezeket a csapásokat édeseknek és kedveseknek, látva, hogy az üdvösségünket és a jólétünket szolgálják. Semmiképpen se csüggedjünk el, ha különböző módon ostoroz minket. S ha elért egy ostorcsapása, de aztán elér még kétszer-háromszor több is, mondjuk ezt: Uram, látva, hogy tetszik Neked mintegy a kínpadon tartani, ne engedd, hogy az önfejlésbe gyökerezve a fogunkat csikorgassuk ellened, noha meg vagyunk győződve a bűneinkről, hanem tedd meg, hogy a helyes szelídséggel jöjjünk a Te kegyelmedért könyörögni, s Téged kegyesnek és irántunk könyörületesnek találjunk.

Íme (mondom), miképpen kell eljárunk. S mivel nincs más bejárásunk Istenhez, csak a mi Urunk Jézus Krisztus által, forduljunk hát Őhöz, s imádkozzunk, hogy tegyen olyan készségessé, hogy Vele mi is elfogadhatók legyünk. S noha el kell tűrnünk megannyi bajt és nyomorúságot ebben a jelenvaló életben, mégis, ha türelemmel tűrjük ezeket, ne kételkedjünk benne, hogy a javunkra válnak, s gyógykenőcsként és orvosságként szolgálnak majd nekünk.

Most pedig jelenjünk meg a mi Istenünk fensége előtt a megszámlálhatatlanul sok hiba elismerésével, melyekben vétkesek vagyunk az Ő szemében, imádkozva Hozzá, hogy miután észrevétette ezeket velünk, vonjon is el ezektől, s úgy kormányozzon minket a Szentlelkével, hogy úgy küzdhessünk a testünk és a világ kísértéseivel, hogy amikor legyőztük ezeket, odajárulhassunk a dicsőség diadalához, ami a mennyben van eltéve a számunkra. S mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük magunkban stb.

A harminckilencedik prédikáció, ami a második a tizedik fejezetről

Jób 10:7-15

7. Jól tudod te azt, hogy én nem vagyok gonosz, még sincs, a ki kezedből kiszabadítson!

8. Kezeid formáltak engem és készíténék engem egészen köröskörül, és mégis megrontasz engem?!

9. Emlékezzél, kérlek, hogy mint valami agyagedényt, úgy készítettél engem, és ismét porrá tennél engem?

10. Nem úgy öntél-é engem, mint a tejet és mint a sajtot, megoltottál engem?

11. Bőrrel és hússal ruháztál fel engem, csontokkal és inakkal befedeztél engem.

12. Életet és kegylmet szerzettél számomra, és a te gondviselésed őrizte az én lelkemet.

13. De ezeket elrejtetted a te szívedben, és tudom, hogy ezt tökélted el magadban:

14. Ha vétkezem, mindjárt észreveszed rajtam, és bűnöm alól nem mentesz föl engem.

15. Ha istentelen vagyok, jaj nékem; ha igaz vagyok, sem emelem föl fejemet, eltelve gyalázattal, de tekints nyomorúságomra!

Jób azzal folytatja, ami tegnap lett kijelentve: elmondja Istennek, hogy Neki nincs szüksége vizsgálatok lefolytatására a földi bírók által alkalmazott hasonló módon. Miért? *Te tudod (mondja), hogy én nem vagyok képes rosszra tenni, és senki emberfia nem szabadíthat ki a Te kezedből.* Ha az emberek őrizet alatt tartanak egy gonosztevőt, attól félnek, nehogy rosszabbat tegyen annál, amit korábban elkövetett, ha megszökik, de főleg annak megbosszulásán munkálkodnak, ami a múlt. S ez az oka annak, amiért az emberek meg szokták ölni azokat, akiknél nincs reménység a későbbi javulásra. De Jób azt mondja, hogy Istennél ez nem így van. Miért? *Te tudod (mondja), hogy én nem vagyok képes rosszra tenni, s bár megszabadítasz a büntetésemtől, mindig is alattvalód vagyok, és amikor csak Neked tetszik, ismét ebbe a nyomorult állapotba hozhatsz, amelyben most vagyok.* Ezt látva mi indít Téged arra, hogy így sok kínnak tegyél ki engem? Mint már mondtam, ezek a kérések mind intézhetők nyugodtan Istenhez, de teljes alázattal, hogy ne civakodjunk Vele úgy, mintha hibáztatnánk, amiért ilyen szigorúan bánik velünk, vagy valami okkal hozakodnánk elő a magunk javára, hogy azzal igazoljuk a saját ügyünket. Amikor nem így járulunk Hozzá, hanem határozott céllal és elmével, ezt mondva: Ó jaj, Uram, ami Téged illet, tudom, hogy Te nem emberek módjára jársz el: mi vezetett hát Téged arra, hogy így cselekedj? *Te tudod, hogy mi vagyok én, tudod, mi van a szívemben, aztán a Te hatalmadban áll megzabolázni engem.* S ha a leggonoszabb gazember lennék a világban, akkor sem tudnék elmenekülni: mit érnék el azzal, ha Ellened harcolnék? Hisz ki vagyok én? Csak por, egy szegény halandó teremtmény. (Íme egy speciális dolog.) S aztán ha csak rám sújtasz, én azonnal semmivé válok. Uram, tudom tehát és arra következtetek, hogy Téged nem testi indulat vezet, amikor ostromozol. Akkor hát mi marad? Éreztesd meg velem a Te jóságodat. Amikor alaposan meg vagyunk győződve Isten igazságosságáról, s emiatt teljes akarattal a Belé vetett szilárd bizalomra hajlunk, akkor ne képzeljük, hogy nem hallgat meg minket, vagy nem mutat majd irántunk kegylmet. Látjuk tehát, miképpen használhatjuk fel Jób beszédét. S ezek elmondása után hozzáteszi: *A te kezeid alkottak engem, azok alakítottak ki köröskörül, s mindezek ellenére Te megsemmisítenél engem?* Itt visszatér ahhoz, ami tegnap hangzott el. Mert ezt a dolgot korábban érintette, s most ismét megerősíti, mégpedig nem ok nélkül. Mert olyan dolog ez, aminek nagy vigasztalást kell

nyújtania nekünk, ti., hogy ha Isten szigorúan bánik velünk, azt nem kegyetlenségből teszi. Miért? Mert törődik a keze munkáival és az általa alkotott dolgokkal. Ezért valahányszor csak ostoroz Isten, mindig így kell gondolkodnunk: Nos, nem én alkottam magamat, s Isten nem holmi furcsa dolog ellen emelkedett fel, hisz én az Ő keze munkája vagyok. S mivel így van, azt illik mondanom, hogy jó oka van rá, ha így bánik velem. Mert Ő nem kegyetlen: biztos, hogy elismeri a saját munkáját. Isten (ahogyan valaki mondhatná) Önmagára tekint, és Önmagát látja az emberekben mintegy tükörben, s nem ok nélkül nézett mindenre, amit alkotott, és találta mindazt jónak. De az ember a fő műve, s a teremtményei legkiválóbbika. Az Ő akarata volt kimondani azt a dolgot benne, amit csak kis adagokban helyezett el mennyen és Földön egyaránt, s minden élő emberben, mert az ember olyan, mint egy kis világ, amiben sok csodálatos dolgot látunk, melyektől az embernek bámulatba kell esnie. S mivel ez így van, ezért mindig azt kell hinnünk, hogy Isten a saját keze munkáját szemlélve bennünk, felindul és hajlik arra, hogy jót tegyen velünk és fenntartsa minket. Mert tudjuk, mit tulajdonít Neki a Szentírás: nevezetesen, hogy Ő fenntartja azt, amit alkotott és tökéletességre viszi a dolgot, amit egyszer megkezdett (Zsolt36:8, 138:8). Látva hát, hogy olyan páratlan kegyességet tanúsított irántunk, semmi kétség sincs, hogy ezt mindvégig folytatni is fogja. Most már látjuk, hogy e dolognak (az elgondolásnak, miszerint Isten alkotott minket), hatalmas jelentőségűnek kell lennie, és az is lehet, ha jól használjuk fel. S itt azt is látjuk, miért tárgyalja Jób hosszabban is. Ebben az igeversben ezt mondja: *Uram, vajon felfalsz engem (mert a héber szó ezt jelenti, amit mi a megsemmisítés kifejezéssel fordítunk), látva, hogy Te alkottál engem köröskörül?* Úgy érti, hogy ebben semmiféle hiba nem található. Mert valaki készíthet és tetszetős kézműves munkát, de az nem lesz egyformán tökéletesen csiszolt köröskörül: lesznek részei, ahol nem ugyanazzal a kezűgyességgel dolgozta ki. Ha valaki készít egy szép kárpitot, az csak kívülről nézve lesz szép a szemnek, de ami a látás elől elrejtve marad, az teljesen csúf kinézetű lesz. De ami az embert illeti, látjuk, hogy körül van csiszolva a feje búbjától a lábujjáig, így egyetlen rendes kézműves munka látható benne mindenütt (még a természet rendje szerint is), s nincs benne kivétel egészen a körme hegyéig. Jób tehát itt Isten végtelen bölcsességét igyekezett kifejezni, mely megmutatkozott az ember formázásában. Mintha azt mondta volna, hogy Uram, vajon megsemmisítesz egy ennyire kiváló munkát, amelyben az ember szemlélheti a bölcsességedet, a hatalmadat, s a dicsőséged felbecsülhetetlen jóságát? Vajon örömet lelnéd benne, elcsúfítva a saját dicsőségedet, ami megmutatkozik és ragyog az emberben? Most már látjátok, mi a szavainak jelentése, de hozzáteszi, amit érintettem, tudniillik, hogy *Isten alkotta őt agyagból és majd ismét porrá teszi.* Mintha azt mondaná: Uram, ha a Te kezed munkája ki lesz véve belőlem, mi marad vissza? Mert az én kezdetem a Föld sarában van. Igaz, hogy Isten senki mást, csak Ádámot alkotta földből. De innen látjátok, honnan van az első kezdetünk. S oda kell visszatérnünk valamennyiünknek. Amikor elgondolkodunk azon, honnan száraznak az emberek, s miből lettek megalkotva, mármint földből, akkor legyünk abban biztosak, hogy ez valamennyiünkre igaz általánosságban. Nos látva, hogy Isten földből alkotott minket, ha elveszi, amit belénk helyezett (tudniillik az erejét, a bölcsességét és a jóságát, amiket ránk árasztott), akkor vissza kell térnünk oda, ahonnan jöttünk. Ha így áll a helyzet, akkor Isten vajon megsemmisít minket? Ez nem volna ugyanaz, mint elcsúfítani a saját dicsőségét? Dehogynem, ha ok nélkül tenné. Mert amikor megsemmisíti a gonoszokat és az igazságtalanokat, az azért történik, mert ők kitörölték magukból (amennyire csak tőlük tellett) azt a képmást, ami bele volt vésve a természetükbe. S valóban, Mózes kijelenti, hogy Isten sajnálta, amikor látta, hogy az emberek így megromlottak (1Móz6:6). Íme (mondja), Isten megbánta, hogy embert teremtett valaha is. Nem mintha bármiféle változás lenne Istenben, ami eltértené Őt attól, amit tesz, hisz Ő jól látott előre minden dolgot még a világ teremtését megelőzően. De Mózes ott azt mutatja meg, hogy Isten megundorodott az emberektől amikor annyira megromlottak és elfordultak az épségtől és a becsületességtől, amiket beléjük helyezett. Ebből látjuk, hogy Isten mindig elfogadja a keze munkáját az emberekben, de mindig is utálja a bűnüket, ami nem Tőle

származott és nem is tulajdonítható Neki. Majd Jób hozzáteszi: *Nem úgy öntél-é engem, mint a tejet?* Itt a nemzés módszereiről beszél, ami oly csodálatos dolog, hogy az elméinket is összezavarja. Mert azt mondani, hogy az ember magvából élő ember fogan, teljes ember, akiben olyan rendezett elrendezés mutatkozik meg, ami ámulatba ejti az emberek elméit, s ők megdöbbennek miatta: vajon ezért nem kell Istent magasztalni? Mi hát a különbség az ember eredete és a sajt oltása között? Mert látjuk, hogy a tejből, miután begyűjtötték és megaludt, az emberek sajtot készítenek. De ki mondhatja, hogy egy élő teremtmény, az Isten képmását önmagában hordozó teremtmény, az annyira szépen megformált teremtmény abból származik, ami ember terve? Mivel tehát nem tűnik valószínűnek, hogy az ember a férfi magvából formálódjék, annál jobban látható, hogy Isten szándéka az, hogy ezáltal megdicsőüljön. Legyünk hát mondhatni elragadtatottak és mondjuk: Uram, micsoda kézműves vagy Te, hogy az embereknek ezen a módon kell létrejönniük trágyából és mocsokból, de mégis, mennyire kiválóká lesznek? Mert ha ránézünk egy emberre, el kell képednünk, akár akarjuk, akár nem. S honnan származik? Egy szégyenteljes dologból, amiről az emberek beszélni is vonakodnak. Látjátok tehát, hogy Isten mennyire megalázott minket a fogantatásunkban, mert azt akarta, hogy általa ismertebbé váljon az Ő hatalma, igazságossága és bölcsessége. Íme, mit mondott itt ki Jób. S ugyanezért teszi hozzá: *Uram, felöltöztetted engem hússal és bőrrel.* Nos ezek vajon az ember magvából származnak? Nem más az csak fertőzés és mocsok, mindazonáltal íme, hogyan jön létre abból a bőr, a hús, az inak, melyek olyasvalamik, amik bámulatba ejthetik a világot. Látva, hogy Isten oly sok csodát csomagolt be egyetlen testbe, s mutatta meg nekünk az Ő fenségének oly szép és eleven képmását, vajon nincs okunk ezt mondani: Uram, ezek azok a dolgok, amik messze meghaladják az egész értelmünket és józan eszünket? De miután Jób beszélt az ember nemzéséről, hozzátette: nos, *életet és kegyelmet adtál nekem, s a Te látogatásod őrizte meg a lelkem.* Itt azt mutatja meg, hogy miképpen gondolta Isten nem elegendőnek azt, hogy megformálta őt az anyja méhében és oly kiváló formát adott neki. *Emellett életet és kegyelmet adtál nekem.* Az élet szó alatt a lélekben rejlő eleveniséget és erőt érti. Mert a test önmagában mozgásképtelen, nem más, mint egy halott dolog. Te elevenítettél hát meg engem, Uram, azaz a testem alakja nem a fő dolog, amit magasztalni kell a Te munkádban. Igaz, hogy az ember még abban is szemlélheti a Te csodálatos hatalmadat és bölcsességedet. De a lélek még ezt is felülmúlja. Ezért a léleknek nem olyan közönséges élete van, mint a vadállatokban, melyek lelkének érezni és szimatolni, enni és inni, jönni és menni van csak ereje. Nemcsak ezek a külső érzékek vannak meg az emberben, hanem értelem és felfogóképesség is van benne, továbbá igazság is van benne. Mert látjuk, hogy az emberben lévő értelem, milyen rengeteg dolgot képes felfogni. Íme, miképpen egyeztetni össze Jób az élet és a kegyelem szavakat, azt értve alatta, hogy a vadállatok nem részesei annak az életnek, ami az emberben van, hanem az emberben egy sokkal nagyobb és értékesebb méltóság rejlik. S aztán kijelenti, hogy Isten ennek a folytatója [ti. forrása]. *A te látogatásod* (mondja), [vagy a rátekintésed] *őrizte meg a lelkemet.* Mert noha Isten jó állapotba helyezett bennünket, mi mégsem maradhatunk meg abban, amíg ki nem nyújtja folytonosan a kezét felénk. Mit kell hát tenni, hogy megmaradhassunk abban az állapotban, amibe egyszer belekerültünk? Istennek kell folytonosan belénk lehelnie az erejét, és állandóan közel kell lennie hozzánk. Látjuk hát, miért használja Jób a *meglátogatás* [vagy rátekintés] szót, mintha azt mondaná: Uram, ha nem néznél rám atyai szemmel, akkor biztosan megsemmisülnék ennek az órának minden percében. De folyamatosan rám nézel, ismered a szükségleteimet és gondoskodsz azokról. Íme, miképpen vagyok én megőrizve és fenntartva. Végül hozzáteszi: *Noha ezek a dolgok el vannak Benned rejtve, s ezeket a saját elmédben tartod, mégis jól tudom, hogy így van Nálad.* Mintha Jób ezt mondta volna: Uram, tudom, hogy ezek a dolgok oly magasztosak, hogy egyáltalán nem érhetek fel hozzájuk. De mégis van valamekkora elképzelésem róluk: tudom, hogy ez így van Nálad. Azaz, nincs olyan tökéletes tudásom, mint kellene, de azért tudom, hogy ez így van. Érzem némi ízét a magam részéről, ami elegendő, hogy arra a következtetésre jussak: Te elhelyezted

bennem a bölcsességed, jóságod és hatalmad oly nagy kincseit, hogy a számomra lehetetlen úgy felbecsülni és értékelni ezeket, ahogyan rászolgálnak. De most már látom, hogyan bánasz velem. Mert boldogtalan vagyok: Te zártál itt börtönbe és én soha nem leszek képes kikerülni. S miért? Nézem a bajt, amivel sújtottál, s mivel nem látom a végét, íme, úgy elképedtem, hogy bár igaz vagyok, mégsem merek felnézni, hogy Előtted mentegessem magam. Végleg meg vagyok fosztva minden [mentségtől] úgy, mint amikor a bíró nem fogad el semmiféle vallomást, hanem meggátolja a peres felet a mentségeinek bemutatásában, ezért szükségszerűen el kell őt ítélni az összes viszontválasza ellenére. Ugyanez a helyzet velem is, mondja Jób. Mert látom, hogy bár nem érzékelem magam hibásnak, mégis súlyosan büntetted mostanáig. De ezt a szélsőséges szívfájdalom miatt mondja, amiről beszéltünk. Mindazonáltal elismeri, hogy ha eljutunk Isten említett igazságosságához, ami felfoghatatlan a számunkra, akkor nem gondoljuk majd furcsának, hogy így bánik velünk. Igaz, hogy Jób nem volt képes felfogni ezt a dolgot a saját természetes értelmével, de mégis, amikor jól meggondolt mindent, szükségszerűen ellene kellett állnia az említett kísértésnek. Látjátok tehát, hogy valójában miről is van itt szó. S most azt kell meggondolnunk és észben tartanunk, amit Jób itt az emberek teremtéséről, valamint Isten kegyelméről jelent ki, mely utóbbi megtartja az embereket a maguk állapotában. Aztán azt is fontos megjegyezni, amikor azt mondja, hogy *Isten mintegy az agyagból teremtett minket, s megint porrá kell lennünk*, amikor megvonta tőlünk a korábban ránk árasztott kegyelmét, s ennek pedig az alázatra kell tanítania minket. Mert látjuk, hogy az emberek milyen sokat tulajdonítanak önmaguknak és közülünk mindenki szívesen igyekszik a felhők fölé emelkedni. Miért? Aki ismeri önmagát, keveset tulajdonít magának. De az emberek nagyon szeretnének megbecsülést szerezni maguknak, becsukják a szemeiket és megfélemlenek magukról, s nem veszik fontolóra, micsodák ők és mi az állapotuk. Csodálatos, milyen nagyon kell szeretnünk becsapni önmagunkat, de mégis megtesszük. Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a leckét, ami visszavisz minket addig a pontig, ahová a saját jóakaratunkból nem térünk vissza: tudniillik annak megértéséhez, hogy Isten a sárból és a mocsokból vett ki minket. Íme, mik vagyunk mi. Hencegjenek csak maguknak az emberek és mondják, hogy van bennük némi érdem és erény, a végén meg kell tudniuk, hogy mindaz csak mocsok és sár. S vajon ez nem szolgál majd arra, hogy rávegyen a meghajlásra? Vissza kell térnünk ugyanabba az állapotba. Nem azt jelenti ez, hogy Isten majd abban hagy minket, mert van reményünk a feltámadásra, hanem most arról beszélek, ami a mi saját természetünkben van. Azt mondom, hogy mindaz, ami valaha is méltó a számításba vételre a testünkben, csak olyan, mint egy sárkunyhó. Ha most van bármi elevenségünk, az csak olyan, mint a fű zöldellése, ahogy Ézsaiás próféta mondja (Ézs40:6-7). Virágzunk egy ideig, de a virágzásunk gyorsan elhervad. Ezért ha csak a természet rendjére nézünk, a halál adja meg a kegyelemdőfést mindennek, ami valaha is bármiére érdemes az emberben, mivel minden visszatér a sárba, a mocsokba és a földbe. Mivel így áll a helyzet, tanuljuk meg gyakran elismételni ezt a leckét, hogy összehúzzuk a szarvainkat és ne fuvalkodjunk fel a hiábavaló elbizakodottságtól a legtöbb emberhez hasonlóan, hanem adózzunk hálával Istennek mindazért, amink csak van, s tartsuk Tőle származónak, tisztelettel adózva érte anélkül, hogy felkelnénk Ellene. Mert akaratlanul eláruljuk, hogy gyalázatos hálátlanság van bennünk, ha magunknak tulajdonítjuk az Istennek kijáró dicsőséget, vagy magunkhoz ragadunk olyasmiket, amiben egy szemernyi osztályrészünk sincsen. Ez a dolog meglehetősen szokásos önmagában véve, mivel azonban nagyon ritkán gyakoroljuk, ezért a Szentírás gyakran beszél róla. Továbbá, a magunk részéről tanuljunk meg elmélkedni Isten irántunk tanúsított jóságán jobban, mint eddig tettük, mert annyira romlottak vagyunk. Mert ha az anyagra nézünk, amiből emberek lettek megalkotva, valamint a mintára, ami azoknak adatott, s összehasonlítjuk őket egymással, az nagyobb csillogást is ad nekik, amit Isten helyezett beléjük. Ha Isten minket a Nap, vagy a csillagok alapelemeiből alkotott, vagy létrehozott valamiféle mennyei szubsztanciát, hogy abból hozza létre az embereket, akkor valóban lehet okunk azt mondani, hogy a kezdetünk tiszteletre méltó volt s ezzel Isten

kegyelmét éri némi gyalázat, De mikor arra gondolunk, hogy az emberek a koszból és a sárból lettek megalkotva, ki törődik azzal?

Íme, egy dolog, ami feddést jelent: az emberek aligha kegyeskednek a szemeiket a sárba vetni. Ha van bármiféle mocsok körülöttünk, akárcsak a ruhánk szegélyén, akkor bepiszkolódunk. Ha a kezünkön van, nem vagyunk képesek azt elviselni. Ha azonban az arcunkon van, azt utáljuk a legjobban. De mégis, mik vagyunk mi? Teljességgel agyagból vagyunk. Annyink sincs, mint egy foszlány a ruhánkban, vagy a harisnyánk egyik sarka, vagy a cipőnk egyik talpa: nem vagyunk más, csak mocsok és sár kívül-belül. Mégis, amikor elkezdünk gondolkodni a csodálatos kézműves munkán, amit Isten belénk helyezett (mint már említettem), akkor van okunk még jobban és világosabban elismerni Isten jóságát, hatalmát és bölcsességét. Látjátok hát, hogy ha az emberek azt szemlélik, honnan jöttek, akkor le kell szegniük a fejüket, s teljesen meg kell alázkodniuk. Aztán ha fontolóra veszik, kik ők, és a tisztesség milyen állapotára és fokára juttatta őket Isten, akkor csodálkozó bámolatba kell esniük, s Istent kell magasztalniuk, elismerve, hogy még inkább kötődnek Hozzá, mert Ő emelte ki őket a hitvány és megvetett anyagból, s tette beléjük a drága, magasztos és nemes kegyelmét. S ezt szükségszerűen el kell ismerniük (még ha nem is akarják). Íme, miképpen jelenti ki Magát Isten teljes mértékben. S valahányszor csak önmagunkra gondolunk, jusson eszünkbe ez a két dolog, nevezetesen az anyag, amiből meg lettünk alkotva, hogy emiatt levetközzünk minden büszkeséget és meg legyünk fosztva minden emelkedettségtől, valamint a kézműves munka, amit Isten belénk helyezett, hogy még jobban megismerjük, milyen hálásnak kell lennünk és mennyire az adósi vagyunk. Ezért kiáltunk mindannyian: Ó jaj, Uram, mi nem vagyunk képesek átlátni a századrészt sem azoknak a jótéteményeknek, amiket ránk ruházol.

Látjátok tehát, mit kell legelőször is észben tartanunk. Ezekután azt is fontolóra kell vennünk, amit Jób jelent ki itt, amikor ezt mondja: *Kiöntöttél engem, mint a tejet, együvé formáltál, mint a sajtot, s felöltöztetted bőrrel és hússal.* Igaz, hogy ez a beszéd mód első ránézésre tényleg furcsának tűnik. De hogyan? Nem volt semmi alkalmasabb dolga a Szentléleknek, amit mondhatott volna? Ezek a dolgok látszólag nem felelnek meg Isten fenségének és nem egyeztethető össze azzal. De nem a semmiért beszél így Jób. Mert (mint azt más korábban mondtam), az emberek soha nem alázkodnak meg oly mértékben, illetve mindig úgy felfuvalkodnak a büszkeségtől, hogy soha nem jutnak el annak meggondolására (ami pedig mindazonáltal szükséges), hogy mit helyezett belénk Isten? S mmi lesz velünk, ha visszavonja a kegyelmét, s teljesen elkülönül tőlünk? Az emberek soha nem jutnak el idáig, csakis kényszerből. Ezért kell nekünk eljutnunk az itt szóban forgó sárhoz és mocsokhoz. Igaz, hogy akik körmönfontak (azaz a saját szemükben bölcsenek tartják magukat), visszautasítanak ezt a beszédet azzal, hogy ez a beszéd mód (szerintük) nem olyan, amilyet szeretnének. Mert ha megkérdezték a filozófusokat, ők más módon fognak beszélni. De Isten tudta, mi tanít minket a legjobban. Mert a dolog nem arra irányul, hogy elmés iskolai tételeken vitatkozzunk vagy filozófusokká váljunk, hanem annak megtanulására, hogy mennyire kötösünk Istenhez, valamint a korábban említett két dolog gyakorlására, ami nem más, mint hogy egyrészt teljesen meg kell szégyenülnünk, s mindennel kapcsolatosan, ami a miénk, meg kell alázkodnunk, ha azt szemléljük, micsoda a mi saját természetünk. Másrészt pedig ámulatba kell esnünk Isten jóságának és kegyelmének ismerete folytán, amiért olyanokká alkotott minket, amilyenek vagyunk, valamint a szép és kiváló kézimunkája miatt.

Ez az a dolog (azt mondom), amire törekednünk kell, s nem szabad kíváncsian kutatnunk az esetek, okok és eszközök minden apró részletét, melyek az ember nemzése során merülnek fel. De miért? Mert vajon képes az értelmünk felfogni ezeket? Valóban, amikor a filozófusok vitatkoznak ezeken a dolgokon, elmondják, hogy Isten munkájának az ember nemzésében rendkívülinek kell lennie. Mert nincsen látható oka annak, hogy egy ilyen tökéletes és kiváló munka, mint amilyen az ember teste ennyire alávaló anyagból származzék. S noha a filozófusok jól mondják, hogy ha az embernek bármije van a természetében, annak a romlásból

kell származnia, mindazonáltal látjuk, hogy ez egy kifogástalan kezdet, ami homlokegyenest ellentétes az emberek gondolkodásával. Ez igaz. De Isten akarata volt annak megmutatása nekik, hogy közülük még a legbölcsebb is elképed, ha elkezdik szemlélni az Ő munkáit. Mindazonáltal Isten közben megadta a filozófusoknak, hogy megtekintsenek és átgondoljanak megannyi dolgot, amiket a köznép és a tanulatlanok nem fognak megérteni, de Isten itt nem efféle iskolába akar elhívni minket. Akkor hát mit? Meg akarta mutatni azokat a dolgokat, melyek rendelkezésre állnak az üdvösségünkhöz, tudniillik, hogy először tudnunk kell, mik vagyunk, a miféle anyagból készültünk, másodszor a bennünk levő kézműves munka vonatkozásában szemlélnünk kell azt a mintát, amit Isten adott nekünk, hogy általa dicsőítsük Őt, azért, hogy közülünk senkinek, se nagynak, se kicsinek, se tanultnak, se tudatlannak és egyszerűnek ne legyen mentsége. Mert ha Isten túlon túl ravaszul bánna a dolgokkal, a nagy tudósok azt feltételeznék, hogy ezeket az ismereteket saját maguktól, vagy az eszükkel, vagy az embereket felülmúló ítélőképességgel sajátították el. De Isten itt olyan értelemben jegyezte le a dolgokat, hogy utóbb nincs szükség a részletes elemzésükre, vagy valamiféle nagy spekulációra, hogy a tanulatlanok mondhatnák: én soha nem jártam iskolába. Nem kell sok tanulás sem kiemelkedő képesség az itt elhangzottak megértéséhez. Látjuk tehát, hogy a nagy tudósok még jobban megrovást érdemlők lesznek, ha nem veszik észre azokat a dolgokat, amiket még a legtudatlanabbaknak is látniuk kell. S akik nem jártak iskolába, azoknak se lesz mentségük, amivel elrejtethetik magukat, mert az Isten által itt feljegyzett dolgokat mindenkinek ismernie kell. Látjátok tehát, miképpen kell hozzászoknunk a Szentlélek által itt a Jób száján át használt beszédmódhoz, amikor azt mondja, hogy *Isten felruházta az ember bőrrrel és hússal, s egybeszötte őt csontokkal és inakkal*. Mert ez a korábban elhangzottak jobb kifejezésére szolgál, azaz, hogy mi a különbség az ember eredete és aközött, amit az ember testében látunk. Látjátok, hogy az eredet csak mocskok és romlás, míg a test eleven: látjátok az inakat és a csontokat. Vegyük csak egy kicsit fontolóra, miféle kézimunka rejlik az ember csontjaiban. Maguk a pogányok és kénytelenek azt mondani, hogy akik nem tudják, hogy létezik szuverén Istenség, azokat is meggyőzi az ember egyetlen körme anélkül, hogy bármivel is tovább vizsgálódnának. Látjuk, hogy a körmeink mondhatni feleslegesek a testünkben, mindazonáltal, ha jól megnézzük a körmeinket, csodálatos kézműves munkát látunk azokban. Mert ezek az ujjak felfegyverzést szolgálnak, hogy azokat munkára foghassuk, s megtarthassunk bármi szükségset az ujjak behajlításával. Ezért biztos, hogy az ember körme, ami felesleges, tükröz Isten gondoskodásának meglátásához, hogy abban azt is megláthassuk: Ő oly módon munkálkodott bennünk, hogy számunkra lehetetlenség megismerni annak akár csak a századrészét, amit belénk helyezett. Látjuk tehát, mi hangzik itt el, nevezetesen a nagy különbségek a mag között, amiből az ember megfogant és az ember testében látható dolgok között. A fő dolog azonban a lélek. S ez az oka annak, amiért ezt mondja: *felöltöztetted engem*. Mert ezzel Jób úgy érti, hogy az ember fő része nem abban a formában rejlik, amit a szemeinkkel is láthatunk, hanem abban, ami belül van. Mert mit jelent ez a beszédmód, és miért értett annak kimondása alatt, hogy *felöltöztetted engem*? Kell lennie valamiféle vendégnek a testünkben. S ki ez a vendég? A lélek. Látjuk tehát, hogy az ember fő része a lélek, amit Isten helyezett belé. Olyan kiváló kézműves munka van a testben, amitől kell ámulnunk, s mit kell gondolni arról, ami még ennek is felette áll, nála sokkal nagyobb és sokkalta hatalmasabb az érdemessége? Íme, a fokozatok, melyekre emlékeznünk kell. Ezért jöllehet ez a beszédmód (amivel Isten még az idiótákat is tanítani szándékozik) vaskos és durva, mégis látunk benne dolgokat, amik teljes mértékben képesek arra indítani minket, hogy egész elménket ezeknek szenteljük, még ha mi vagyunk is a legélesebb eszűek és legokosabb fejűek a világon. De Jób még többet is kifejez a lélek kiválóságáról és érdemességéről, amikor ezt mondja: *életet és kegyelmet adott nekem, s a Te látogatásod [gondviselésed] őrizte meg a lelkemet*. Amikor azt mondja, életet adott nekem, akkor megmutatja, hogy a test semmi lenne (bár nagyon szép és csodálatos kézimunka van benne), ha elevenesség nem lenne beletöltve. Mivel tehát Isten elevenített meg minket, s ezzel

kinyilatkoztatta a nagy jóságát, nekünk annál inkább dicsőítenünk kell Őt ezért, s el kell ismernünk, hogy határtalanul kötődünk Őhozzá. Igaz, hogy sokkal több van bennünk, mint a közönséges élet, s ha nem lenne több, csak a mozgékony-ság, az is sok lenne önmagában. Nézzük csak meg az okatlan állatokat. Nagy dolog azt mondani, hogy az állat magból származik, vagyis romlásból, s noha az nem olyan, mint az emberben (én a testi vonatkozását értem alatta), mégis Isten helyezte belé a mozgékony-ságot. Látjátok, hogy az állatok táplálása során, amikor megették a fűvet, az vérré, tej-jé és hússá válik, s miután leölték az állatokat, azok minket is hasonlóképpen táplálnak. Amikor ezeket a dolgokat szemléljük, még maga az állati élet is (ahogyan az emberek nevezik) bizony-ságot tesz Isten legkiválóbb hatalmáról és bölcsességéről. De sokkal több van az emberekben, mint a pusztá élet. S ez az oka annak, amiért Jób konkrétan kimondja, hogy Isten adott neki életet és kegyelmet. Mert ezzel adja az értés-ünkre, hogy az emberek élete értelem-mel és józan ésszel párosul. S ezért mondja szent János az evangéliuma első fejezetében, hogy az élet volt az emberek világossága (Jn1:4). Amikor János kijelenti, hogy mindent Isten Ígéje elevenítet meg, s az említett külső bölcsesség, ami Istenben van, az élet és az erő forrása, azzal megmutatja, hogy az embereknek nemcsak életük van, amivel tudnak enni és inni, hanem (mondja ő) világosság is fénylik bennük. Ez alatt a *világosság* szó alatt azt érti, hogy Isten képmása van belénk vésve, mert van értelmünk és józan eszünk, mert különbséget teszünk jó és gonosz között, s mert az emberek arra születtek, hogy legyen közöttük valamilyen rend és közösségi társadalom, így minden embernek meglegyen a maga tudata, ami megmondja, mi a gonosz, és mi a jó. Látjuk, miképpen adott Isten kiváltságot az embernek, ami nemcsak abban rejlik, hogy életet adott nekik, hanem az elméiket is megvilágosította úgy, hogy ítélnék és különbséget tesznek, sőt, az örök életet is megragadják. Akkor, ha jól fontolóra vesszük, mi van az emberben, természetes, hogy csodálkozni fogunk. De nincs semmi, ami jobban bámulatba ejt minket, mint az értelem, amit Isten belénk helyezett. Mert látjuk, hogy amikor az ember olyan dolgokról hall, amiket soha nem látott, felfogja azokat az elméjében. Amikor az emberek előre néznek az eljövendő dolgokra, és összevetik azokat a múltbeli dolgokkal, valamennyit rögzítik az emlékezetükben. S amikor valamilyen dologról írnak vagy beszámolnak nekik, meg is ítélik azt.

Látjátok tehát, miképpen ruházta fel Isten az embert akkora kegyelem-mel, ami nem is értékelhető kellőképpen. Ezért tanuljuk meg jól, mit adott nekünk Isten, s akkor bőven lesz okunk dicsőíteni Őt, s nem is kell kilépnünk magunkból ezért. S itt azt is látjuk, miért mondja szent Pál abban a jó prédikációban, amit Athénben mondott el, hogy az embereknek nem kell messzire menni ahhoz, hogy Istenről tanuljanak (Csel17:28). Mert (mondja), Őbenne léte-zünk, élünk és mozgunk. S ha vakok vagyunk, folyamodjunk a kitapogatáshoz, ahogyan egy szegény vak ember teszi a sötétségben. Mert bár nem lát semmit, mégis körbe tapogat és így találja meg a maga útját. Ezért ha vakok vagyunk (mondja szent Pál), mégis kitapogathatjuk Isten munkáit, mivel adott nekünk ész-t és értelmet. Ezért teljesen megbocsáthatatlanok vagyunk, ha nem tesszük ezt az itt említett kegyelmet hozzáférhetővé. S végül azt is meg kell említenünk, amit Jób mond itt. *A Te látogatásod az, ami megőrizte a lelkemet.* Eddig arról beszélt, amit szemlélhetünk a teremtés-ünkben vagy a nemzés-ünkben. Amikor közülünk bárki megfog, akkor mutatkozik meg a sár, azaz tele vagyunk fertőzéssel és mocsokkal. S ebből látszik meg az említett kézműves munka is, amit Isten helyez belé, mind a test, mind a élek vonatkozásában. De micsoda mindez? Ha Isten nem tart meg minket, szükségszerűen elpusztulunk az óra minden percében, ahogyan a zsoltárookban van megírva: Uram, amikor kiküldöd Lelkedet, minden megújul, amikor pedig visszavonod, minden tönkremegy és megromlik (Zsolt104:29-30). Istennek tehát fenn kell tartania minket, ránk kell néznie és mindig közel kell lennie hozzánk, különben végleg végünk van. Íme, egy dolog, amit nagyon jó mérlegelni: nevezetesen Istennek ezt a lelkünket érintő meglátogatását. S pontosan a lelkekről beszél. Miért? Ha azt mondta volna: Uram a meglátogatásod megőrizte a testemet: az én testem nem száll sírba rögtön az első csapásra, s miért? Mert te tartod fenn a hatalmaddal – ez is sok lett volna. De ehhez képest

sokkal több, amikor Jób a lélekről beszél. S miért? Mert úgy tűnik, hogy a lelkünknek önmagában van ereje megeleveníteni a testünket, s elevenséggel megtölteni azt. S ez részben igaz. De meg kell értenünk azt is, hogy a lelkeink nem halhatatlanok a maguk erejében, s az élet sem foglaltatik csak azokban úgy, mintha bennük lenne a gyökere. Hol van hát az életük? Istenben. Amennyiben tehát Isten tesz egy cseppnyi vagy szikrányi életet a lelkekbe, annyiban van bennük elevenség, nem jobban. Látjuk tehát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. S különösen azt figyeljük meg, amit a Szentlélek arat kifejezni ezzel a *maglátogatás* szóval: Isten folyamatosan fenntart minket, s ügyel a megőrzésünkre, mert egyébként tönkremegyünk. A filozófusok joggal mondhatják, hogy Isten teremtett és formált minket, s a mi létezésünk Őbenne van, de ők azon a véleményen vannak, hogy miután Isten a fajunkba illesztett minket, minden ember saját magát vezeti és kormányozza. Íme, miképpen csúfítják el Isten jóságát és hatalmát, s ugyanarra a hangosodásra minden ember hajlamos. Annál inkább szükséges jól megjegyeznünk ezt a meglátogatás szót, ami azt jelenti, hogy amikor Isten ebbe a világba helyezett minket, nem hagyott egyedül, mintha azt mondta volna: járjon mindenki úgy, ahogyan tud, hanem folyamatosan velünk van, s az Ő keze mindig ki van nyújtva, hogy az erejét lehelje belénk, nehogy eltévelyedjünk. Látva tehát, hogy nem folytathatjuk, hacsak nincs az Ő szeme mindig rajtunk, hogy meglátogasson és szemmel tartson, tanuljuk meg oly módon szabályozni az életünket, mintha mindig az Ő jelenlétében lennénk. S mivel ez biztosít minket Isten irántunk mutatott végtelen jóságáról is, tanuljunk meg az Ő félelmében járni, Őt magasztalni és megadni a Neki kijáró dicséretet.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket vetesse velünk észre még jobban, hogy megszorodhassunk miattuk és elkeseredve mindig keressük az orvosságot ezekre. Az pedig nem más, mint a megújítás az Ő Szentlelke által, hogy amiképpen halandó emberekké teremtett minket, úgy tesz majd a mi Urunk Jézus Krisztus tagjaivá, hogy megjavulhassunk az Ő képére. S ne arra nézzon, amit a természet által helyezett belénk, hanem arra, amit a kegyelem által, s ami felülmúl mindent. Különösen, mikor látjuk, hogy új teremtményekké tett minket, az Ő mennyei királyságának megörökléséhez. S ne csak azért [könyörögjünk továbbá], hogy folytassa a bennünk megkezdett jót, hanem növelje is azt, míg el nem éri a teljes tökéletességet. Közben pedig tűrje a gyengeségeinket, hogy bár vétkesek vagyunk Előtte, ne ítélje el szigorúan, hanem fogadjon minket úgy, mint gyermekeit annak megfelelően, amint kegyeskedett örökbe fogadni a mi Urunk Jézus Krisztus nevében és által. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden nemzetének stb.

A negyvenedik prédikáció, ami a harmadik a tizedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza 14. és 15. valamint az azt követő versek magyarázatát

Jób10:16-17

16. Ha pedig felemelkednék az, mint oroszlán kergetnél engem, és ismét csudafájdalmakat bocsátanál reám.

17. Megújítanád a te bizonyágodat ellenem, megöregbítenéd a te boszúállásodat rajtam; váltakozó és állandó sereg volna ellenem.

Tegnap láttuk, miképpen őriz meg minket Isten abban az állapotban, amibe belehelyez, s azt is, hogy nem elegendő a Számára megteremteni minket először, s az sem, hogy elevenséget ad nekünk, hanem folytatnia is kell. Ha ezt el kell ismerni a jelenvaló élet vonatkozásában is, akkor sokkal több okunk van dicsérni Istent azért, mert megújítja bennünk az Ő végtelen jóságát, s mondhatni kézen fogva vezet minket, amíg el nem érünk az utunk végére. Mert nagyobb erővel kell munkálkodnia bennünk ennek érdekében, mint a természet rendjében. Ezért tanuljuk meg magasztalni Isten kegyelmes ajándékait úgy, amilyeneknek felfogjuk azokat. Továbbá azt is jegyezzük meg jól, hogy ha Jób, megérezve, mily sok jótéteményt adott neki Isten, nem szűnt meg szomorkodni, s ezzel akaratlanul is elárulta a szélsőséges indulatait, ugyanaz még sokkal jobban is utolérhet minket, ha nem úgy gondolunk Isten jóságára, valamint az Általa nekünk naponta juttatott kegyelmes ajándékaira, ahogyan kellene. Mert (mint azt korábban mondtam), a valódi orvosság minden nyomorúságunk enyhítésére annak megérzés, mennyire nagylelkű Isten irántunk, s a jóságának micsoda gazdagságát árasztja ránk. Ha ezt alaposan ismerjük, az elegendő minden kísértés orvoslására úgy, hogy képesek leszünk összeszedni a bátorságunkat és segítségül hívni Őt, még ha mondhatni a pokolba kerülünk is. S Jób jól ismerte ezeket a dolgokat, de a megpróbáltatása oly nagy és félelmetes volt, hogy legyűrte őt. Ezért jól gondoljuk meg magunkat és jegyezzük meg, hogy Isten megbüntet a hálátlanságunkért, ha nem vesszük számításba a jótéteményeket, melyeket naponta juttat nekünk. S nincs szükség arra, hogy valamilyen nagy nyomorúság ragadjon el minket, hanem azonnal elveszítjük az önuralmunkat, ha bármi csekély megpróbáltatás ér. S ennek bizonyítékeképpen térjünk rá arra, amit Jób tesz hozzá: *Ha vétkeztem (mondja) bebörtönözöl engem és nem hagyysz büntetlenül.* Mintha ezt mondaná: Uram, Te mondhatni a kínpadon tartasz engem. Mert a bebörtönözést holmi gyors büntetéssel hasonlítja össze, amivel Isten sújthatja, s amit könnyebb lenne elhordoznia, legalábbis szerinte. Tudjuk ugyanis, hogy a pillanatnyi bajokat a legnehezebb elviselni. Az, aki kemény hideget tűr el, szívből szeretne megszűlni a melegtől, ha pedig melege van, a rendkívüli hidegre vágyik. Így amikor Jóbra olyan hevesen nehezedett rá Isten keze, hogy látszólag nem maradt semmi remény a felépülésre, azt mondta, bárcsak azonnal megölné Isten, hogy ne kelljen sorvadoznia soha többé. Mint amikor egy nyomorult gazfickót elítélnék és látja, hogy nincs menekvés, de nem hajtják végre rajta az ítéletet: a nyomorúsága fokozódik, mert fél a kínvallatástól, valamint attól, hogy újabb és újabb vádak fogalmaznak meg ellene nap mint nap. Jób ebben a helyzetben lévén azt panaszozza, hogy Isten üldözi, azt mondja, hogy ki kellene vennie őt a világból minden további késedelem nélkül. Ez arra int minket, hogy ha Isten nem mérsékli a vesszőcsapásait, amikor a hibáinkat akarja büntetni, vagy a türelmünket akarja próbára tenni, akkor úgy kétségbeesésünk, hogy ahelyett, hogy hasznát húznánk a fenyítéséből, nem teszünk mást, csak tombolunk, s nem lesz más bennünk, csak kavargás és lázadás. Jób türelmes volt, mégis, mindennek ellenére nem mulasztott el nagy csetepatét csapni, mintha csak dacolna Istennel. S a gyengesége hajtotta volna bele abba, ha Isten nem őrizte volna őt meg a Szentlelkének kegyelmével. Mivel ez a

helyzet, jegyezzük meg jól, hogy a mi dolgunk imádkozni Istenhez, hogy valahányszor csak büntetni gondol minket, vagy a türelmünket próbára tenni, tetsszen Neki olyan lágyságot tanúsítani irántunk, hogy főleg az Ő kezének megismerését tanuljuk meg és hasznát húzzunk belőle, s ne ragadjanak el minket a túlzott indulataink. Továbbá, noha Isten engedi, hogy ide-oda hányódjunk, s a testünk elragadjon minket, mindazonáltal mégis tetsszen Neki támogatni, hogy összeszedjük magunkat és ne szenteljünk figyelmet az indulatainknak. Közben pedig ne csüggedjünk el, amikor a kavargást érezzük magunkban, még ha úgy is tűnik nekünk, hogy Isten ellen csatázunk, s lehetetlenség visszatérnünk Hozzá és megadnunk Neki a tiszteletet. Látjuk, mi történt itt Jóbbal. Ezért hívjuk segítségül Őt, Aki ismét felépíthet minket, miután teljesen romba dőlünk. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a részből. Most pedig térjünk rá a kútforra. *Ha igaz lennék, sem emelhetném fel a fejemet, látva a bajomat és eltelve gyalázattal.* Jób azzal folytatja, amit korábban már magyaráztam. Mert fontolóra veszi, hogy ha gonosz lenne, Isten törvénye ítélné őt el, ha pedig igaz, nos van egy másik igazságosság, amittől nem lehet más, csak elítélt. Ez az a dolog, amit nem ismerünk túl jól, s ez nem is csoda. Mert jóllehet Isten megmondta nekünk a törvényében, hogy mind kárhozottak vagyunk, s ez a dolog önmagában is megmutatkozik, mégis, száz közül egyet ha találunk, aki eljut eddig a pontig. S miért? Mert a képmutatás akadályoz bennünket, elfedi a szemeinket, sőt végleg megvakít minket, s ezért nem ismerjük azt, amit a legjobban kellene ismernünk és a legjobban tudottnak kellene lennie a számunkra. Íme, szent Pál megvallja, hogy gyermekségétől fogva tanították Isten törvényére, s ő az egyike a nagy tiszteletnek örvendő doktoroknak és a rend tagja, mégsem értette, mi Isten törvényének a jelentése, hanem hízelt magának, sőt felfuvalkodott a gögtől, igaznak képzelve magát. Éltem (mondja), azaz igaznak képzelte magát Isten előtt és túlságosan szerette a saját érdemeit (Rm7:9). S miért? Mert nem volt ereje belépni a saját szívébe, s azt kimondani, hogy Isten mindenkinek adott törvényt, hogy belülről nézze meg önmagát, s mindenki megtudja, hogy nincs benne más, csak igazságtalanság, s ettől szégyenüljenek meg. Szent Pál nem ment el ilyen messzire. Ha pedig egy embert, akit tanítottak Isten törvényére, s emiatt szeplőtelen életet élt, mindemellett elkápráztatott a gög, mi lesz mivelünk? Mi lesz azokkal, akik egyáltalában semmit sem törődnek sem Istennel, sem az Ő Ígéjével, hanem elterülnek a vétkeikben és törvénytelen életet élnek? Vagy mi lesz azokkal, akik hencegne, pedig semmi okuk sincs rá? Ahogyan manapság látjuk a pápaság szerzeteseit, a képmutatóit és az összes káplánt, s látjuk a babonás kolostoriak egész sokaságát, akiknek megvannak a maguk élvhajászó vallásos gyakorlataik, közben pedig egyesek közülük kéjencek, mások iszákosok, megint mások telve vannak árulással és irigységgel. Ezek nem szűnnek meg magukat igazaknak tartani, s eladó érdemeik vannak mások számára. nem kell hát ezt furcsának gondolnunk, látva, hogy szent Pál is mennyire eltévelyedett ebben. S ebből látjuk, hogy olyan vaskos képmutatás rejlik az emberekben, hogy az csoda, ha Isten még türelmes és ennyire hosszan tűri őket. De ha ez a kárhoztatás, amit Isten mutat fel nekünk a törvényében, ismeretlen a számunkra, miképpen jutunk el addig az igazságig, ami ennél magasabb rendű és idegenebb? Amikor azt mondják nekünk: szeresd Istent teljes szívből, teljes elméddel és teljes erődből, s szered felebarátodat, mint önmagadat, akkor nincs ember, aki ne vallaná meg, hogy jó okunk van betartani ezt a szabályt. Mert maga a természet tanít minket arra, hogy abból a célból lettünk megteremtve, hogy fenntartsuk azt a közös társadalmat, amit Isten rendelt el az emberek között. Ezek tehát olyan dolgok, amiket még a kis gyermekeknek is általánosan tudni kell. De térjünk át a mi életünk összehasonlítására azzal, amit Isten a törvényében parancsol, s rájövünk, hogy a maga részéről mindegyikünk vétkes. Olyan messze elmaradunk mindannak végrehajtásától, amit Isten parancsolt meg nekünk, hogy egyetlen pontját sem vagyunk képesek teljesíteni még annyira sem, hogy jót akarjunk cselekedni. mert (mondja szent Pál) nem vagyunk képesek egyetlen jó gondolatot elgondolni, s ezt nagyon is így találjuk a tapasztalatok alapján (2Kor3:5). Amikor elvégeztük ezt az összehasonlítást, utána is nehézkesek maradunk. Közülünk ki szenved el oly halálos sebet, hogy ezt mondaná: Ó jaj, Isten elé kell járulnom,

Neki kell a Bírárnak lennie, s én semmivel sem tudok előhozakodni, hanem meg kell vallanom, hogy több, mint elítélt vagyok? Ki az, aki így gondolkodik? Senki. S bár az emberek nem tettek semmit, amit el kellene ítélni, vagy amiért szégyenkezniük kellene, mindazonáltal továbbra is vétkesek abban, ami megmondattott nekünk: Ne kívánd. Isten nemcsak azt parancsolta meg nekünk, hogy ne legyünk gyilkosok, tolvajok, paráznák, istenkáromlók és az Ígéje ellen lázadók, hanem azt is megtiltotta, hogy a hozzájárulásunkat adjuk bármi gonoszsághoz (Mt5:22). Aki rágalmazza a felebarátját vagy sértegeti, illetve titokban gyűlöli őt – íme, gyilkos (Mt5:28). Bárki vágyik a más javaira, még ha soha nem is tesz semmit a megszerzésükre – máris tolvaj. S Isten nemcsak azt tiltotta meg, hogy vágyjunk a gonosztett elkövetésére, hanem még tovább is ment. Mert megtiltotta a kívánsást, azaz, ha csak megcsiklandoz és felizgat minket bármiféle gonosz vágy vagy kívánság, onnantól kezdve Isten törvényének megszegői vagyunk. De végül majd végiggondolják ezt az emberek, ahogyan mondtam korábban. Látva, hogy olyan ostobák vagyunk, hogy nem törődünk önmagunkkal, a törvény pedig oly nagy és tiszta tükör, hogy abban szemlélhessük magunkat, könyörgöm, ki az, aki azzal dicsekedhetne, hogy ő igaz és képes mindent teljesíteni, ami a törvényben van előírva, s amit Isten parancsol? Ezért nem szabad furcsának vélnünk, ha az emberek nem tudnak megtisztulni attól, amiről itt van szó. Továbbá, hogy hasznót húzzunk ebből a tanításból, fel kell idéznünk, amit korábban jelentettünk ki, nevezetesen, hogy Isten törvénye kellően tökéletes szabály, mellyel jó és tökéletes életet élhetünk, mármint a magunk vonatkozásában. Jegyezzük hát meg, hogy a törvényben foglalt igazságosság joggal nevezhető tökéletes igazságosságnak még az emberek vonatkozásában is, azaz a képességeiknek és a tehetségüknek megfelelően. De ez az igazságosság nem felel meg Isten igazságosságának, s nem is egyenlő azzal, hanem messze elmaradt tőle. Hogyan? Ezt az angyalok jobban ismerik. Látjátok, hogy az angyaloknak nincs írott törvénye, de mégis igazodnak az Isten iránti engedelmességhez. S itt azt is látjátok, miért mondjuk az imánkban: legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy a Földön is. Mert nincs ellentmondás: Istennek teljesen engedelmeskednek és Ő uralkodik a mennyben. Akkor vágyjunk hát az angyalokhoz hasonlatosak lenni, és az elegendő a számunkra, mert olyan tökéletességünk lesz, amilyennek lennie kell a teremtményekben. Igen, de ez ugyanaz, mint annak kimondása, hogy az angyalok igazságossága teljesen azonos és összevethető Isten igazságosságával? Olyan nagy különbségek vannak köztük, mint amilyen messze van a menny a Földtől. Noha az angyalok igazságossága tökéletes a teremtmények vonatkozásában, mégsem más, csak füst, ha Isten végtelen fensége elé kerül.

Akkor hát jegyezzük meg jól, hogy a nekünk adott törvény a helyes élet teljes és biztos szabálya. S amikor végre képesek leszünk megcselekedni és elvégezni az abban parancsoltokat, akkor leszünk igazaknak tekintettek Isten előtt minden tökéletességben és jóságban, de mindezek ellenére nem leszünk úgy igazak, hogy azt mondhatnánk: van bennünk bármiféle érdem, ezért megérdemelhetünk bármit az Ő kezéből. S miért? Mert a saját szabad kegyességéből mondta azt, hogy aki ezeket a [törvényben foglalt] dolgokat megcselekszi, él azok által (3Móz18:5). Mert Isten megkövetelheti, amit felsorol előttünk, mindazonáltal mi soha nem mondhatjuk, hogy nem vagyunk az adósai. Mert az Övéi vagyunk, és bármit is viszünk Hozzá, nem fogja elfogadni, csak ha jónak látja, még ha mi olyan igaznak véljük, is, amennyire csak igaz lehet valami, s (a mi meglátásunk szerint) nincs abban semmi hiba. Isten mégsem kegyeskedik egyetlen pillantást is vetni arra, csak ha jónak látja, azaz, ha pusztán a saját kegyessége és nagylelkűsége fel nem indítja ennek megcselekvésére.

Most hát látjuk, miképpen van kettős igazságosság Istenben. Az egyik az, amit a törvényben mutat be nekünk, amivel Isten megelégszik, mert így tetszik Neki. S van egy titkos igazságosság is, mely felülmúlja az összes többi teremtmény értelmét és képességeit. Ebben a vonatkozásban mondja Jób: *ha gonosz vagyok, jaj nekem*. Miért? Mert megmondattott, hogy átkozott, aki nem végez el minden, ebben a könyvben megírt dolgot. Átkozott, aki nem imádja Istent. átkozott, aki megtöri a szombatot. Átkozott, aki nem tiszteli az atyját és az anyját.

Átkozott, aki ellopja más emberek javait, vagy erőszakkal ragadja azokat magához. Átkozott, aki megöli vagy megsebesíti a felebarátját, és az egész népnek áment kellett erre mondani. Azaz, valamennyiünknek meg kell úgymond vallani, hogy joggal rászolgáltunk, hogy átkozottak legyünk és Istennél elvetettek. Mert jóllehet a törvény (talán) nem Jób korában íródott (mert erről semmit sem tudunk), ez a feljegyzés mégis bele volt vésve az emberek szívébe. Akkor látjátok, miért mondja, hogy ő boldogtalan, ha teljesen gonosz, azaz úgymond ellenszegül Isten akaratának és szabados életet él. Másodjára pedig hozzáteszi: *Ha igaz lennék is, akkor se emelném fel a fejemet.* Miért? *Mert látom a nyomorúságomat és elteltem gyalázattal.* Ez alatt azt érti, hogy a szenvedéseinek Isten által történő fokozása ugyanaz, mint annak kimondása, hogy Neki szuverén hatalma van minden ember felett, s bár ők igazak, Ő mégis bánhat velük olyan szigorúsággal, ami furcsának vélhető. De bárhogyan is áll a helyzet, az emberek nem érnek el semmit az ellenállással Vele szemben: előhozakodhatnak ezzel-azzal, de végül vereséget kell szenvedniük és Isten fenségének föléjük kell kerekednie. Emiatt mondja Jób, hogy nem fogja felemelni a fejét, még ha igaznak találhatik is. Egyébként az ember felteheti itt a kérdést: hogyan érti Jób, hogy ő igaznak fog találhatni? Mert ez lehetetlen. Aligha ismerte önmagát, ha olyan tökéletességre akart igényt tartani, mint Isten törvényének tényleges betöltése. S miért? Mint korábban mondtam, amíg az emberek megmaradnak a maguk természetében, olyan messze vannak attól, hogy teljesítsék az Isten iránti kötelezettségeiket, vagy annak bármely részét, hogy semmi más szilárd dolog nincs bennük, csak a lázadás, annak megfelelően, ahogyan szent Pál mondja: minden testi vonzalmunk ellenségeskedés Istennel szemben (Rm8:18). Akkor hát a magunk természetét követjük? Akkor bizonyosan Isten akarata ellen megyünk és egyetlen egy gondolatunk sem lesz másmilyen, mint gonosz és elítélendő. Így amíg Isten nem nyújt nekünk kezet, mi soha nem fogunk Őhöz járulni. De elkezdte megadni nekünk ezt a kegyelmet? Igen, részben, s bizony addig munkálkodunk az Ő irányában, amíg Magához vonz és vezet. Mindennek ellenére nem járulunk Hozzá olyan gyorsan, mint kellene. Mert van némi jó hajlandóságunk, de az csak gyenge: bicegünk és teszünk néhány rossz lépést, s gyakran elkezdünk letérni a helyes útról. Látjátok tehát, milyen helyzetben vannak az emberek.

De térjünk rá ennek az igazságosságnak a legmagasabb fokára. Vegyük Ábrahámot, vagy a többi szent ősatyát, akik olyan tökéletességben jártak, mintha angyalok lettek volna. Mondható, hogy ezek az emberek betöltötték a törvényt? Nem. Közülünk senki sincs, aki ne találná magát elítélendőnek, ha Isten előtt vizsgálják meg az életét.

Akkor hát hogyan mondja itt Jób, hogy még ha igaz lesz, akkor sem emeli fel a fejét? Igaz, hogy Isten igazaknak fogadja el azokat, akik nem igazak, mármint amikor megadta nekik az Ő akarata szerinti járás kegyelmét. S noha vannak bennünk hibák: mi van akkor? Nem vonja vissza és nem lesz szigorú sem velünk. Noha nem teljesítettük a kötelességünket minden ponton teljes mértékben, ezért nem ráz le minket, hanem tűri a gyengeségünket, megengedve és jónak fogadva el azt, ami nem jó. Látjátok tehát, miképpen bánik Isten a kegyeseivel. De ezen a helyen Jób a lehetetlenségről beszél, mintha ezt mondaná: igaz, hogy én nem vagyok annyira igaz, hogy Isten elé járulhatnék és ezt mondhatnám: vessünk számot és legyen az én életem alaposan megvizsgálva. Akkor majd kiderül, hogy egy szemernyit sem vétkeztem, hanem mindent teljesítettem az elejétől a végéig. Ez lehetetlen lenne. S jóllehet betöltöttem a törvényt, mégsem merem felemelni a fejemet. De miért? *Látom itt a nyomorúságomat, s elteltem gyalázattal.* Mintha azt mondaná: Isten olyan ámulatban tartott engem, hogy azt sem tudtam, mit tegyek, s ha feleselek, azzal sem érek el semmit. Jób itt akaratlanul is elárulja az indulatait. Mert neki ezt kellett volna megvallania: nos, Isten igazságos, s nemcsak az Ő törvénye szolgál majd a megzabolázásomra, hanem tudom, hogy létezik másik, magasabb rendű igazságosság is annál, amit ismerünk az Ő akaratából, valamint a jónak és a gonosznak a feljegyzéseiből, amiket azért ad nekünk, hogy az szabályozza az életünket. Tudom tehát, hogy Istennek van másik, ennél magasabb rendű igazságossága, ezért nekem alá kell vetnem magam Neki. Jóbnak így kellett

volna beszélnie, de elárulta, hogy mondhatni kényszerből ismerte el a törvény igazságosságánál magasabb rendű igazságosságot Istenben. Mert ezt mondta: Látom a nyomorúságomat, s elteltem gyalázattal, ezért nem szólok egy szót sem. Ha ez történt egy olyan személlyel, amilyen ő volt, mi lesz velünk? Ezért szoktassuk hát magunkat ahhoz, hogy jól fontolóra vegyük Isten igazi és saját igazságosságát, ami felfoghatatlan a számunkra, s tiszteljük Őt minden titkában, s ne gondolkodjunk a Benne levő dolgokról a magunk értelmével, mert látjuk a saját csekélységünket. Röviden, mit kell tennünk? Valójában önmagunk elítéléséhez nem kell olyan magasra másznunk, hogy ezt mondjuk: Istennek olyan igazságossága van, amit a teremtmények képtelenek felfogni, s amihez az emberi értelem sem képes felérni. Nem kell ezt tennünk önmagunk elítéléséhez, mert a törvény is elegendő lesz ehhez, ahogyan azt már megmutattuk. Tehát valahányszor csak olyan büszke lesz az ember, hogy azt gondolja, képes megállni Isten előtt a saját cselekedetei által, gondolja meg jól magát, s nézzen Isten törvényére. Mert nem szabad azt mondanunk, hogy igazak vagyunk, mert így tűnik magunknak, vagy mert az emberek annak tartanak és minden cselekedetünket megengedik. Nem, a próbának Isten törvénye által kell megtörténnie. Amikor az egész világ már szentté avatott minket, az nem használ majd semmit, ha a mennyei Bíró fog elítélni. Mert Isten nem küld minket sehova máshova, csak a törvényéhez: nem hajlik el attól sem jobbra, sem balra. Ezért valahányszor csak kísértésbe esünk, vagy a gőg, vagy a képmutatás miatt, gondoljunk arra, amit a törvény mond nekünk, s akkor oly nagy és borzalmas gyalázatosságot fogunk magunkban találni, hogy nem marad semmi más a számunkra, csak az örök halál.

Látjuk tehát, miképpen kell gyakorolnunk ezt a leckét. Jaj nekünk, ha gonoszok vagyunk. Mert akkor nem kell elmennünk a második pontig, miszerint, ha igazak vagyunk is, akkor se merjük felemelni a fejünket. S miért? mert hol található meg az, aki igaz? Továbbá azt is jegyezzük meg jól, hogy amikor igazak vagyunk, azaz amikor nem vagyunk teljes mértékben gonoszok és teljesen menthetetlenek, az összes igazságosság, ami megtalálható bennünk, nem lesz más, csak nyílt és szabad elfogadás. Miképpen? Igaz, hogy a kegyeseket igazaknak nevezik, s nemcsak azért, mert Isten megbocsátotta a bűneiket, és kegyelembe fogadta őket, hanem azért is, mert nagyon kedveli az életüket. Simeon jó és igaz ember volt (Lk2:25), s Zakariás, és a felesége, Erzsébet is igazak voltak (Lk1:6). S miért? Mert Isten törvényében és parancsolataiban jártak. Ugyanez van megírva a szent pátriárkákról is (1Móz6:9). Igen, de jegyezzük meg, hogy azért volt ez így, mert Isten az Ő pusztja jóságából elfogadta őket és nem tulajdonította nekik a bűneiket. Amikor azt olvassuk, hogy az emberek igazakká tettek, ez annak kimondását jelenti, hogy Isten megbocsátotta a bűneiket és világosan felmentette őket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért.

Hasonlóképpen kell azt is megértenünk, hogy azért vagyunk igazak a cselekedeteinkben, mert Isten a kegyeibe fogadott. A mi cselekedeteink ugyanis rászolgálnak, hogy mindig visszautasítsa azokat. nem azokról a cselekedetokről beszélek, amiket az emberek a magul erejéből visznek véghez, mert azokban semmi más nincs, mint gabság és lázadás. De még mikor a Szentlélek vezet is az embert, az Ő kegyelme által jár a jó cselekedetekben, az összes jócselekedete tökéletlen, és Isten elvetheti azokat. Sőt, olyan messze vannak bármiféle érdemszerzéstől vagy dicséretre méltóságtól (ahogyan a pápisták képzelik), hogy nincs azokban más, csak mocok. Isten azonban mégis elfogadja ezeket. Mégpedig úgy fogadja el, ahogyan egy atya teszi a gyermeke cselekedetével, még ha az semmire sem méltó. Ezért jóllehet igazak vagyunk, azaz mondhatni van az igazságosságnak némi hasonlósága bennünk, mégis jegyezzük meg jól: az nem érdemli meg, hogy Isten előtt is így legyen fogadva. S miért? Mert meg van írva, hogy átkozott az, aki nem teljesít mindent, ami meg van írva a törvény könyvében (5Móz27:26). Nos, nincs ember, aki akár csak egyetlen dolgot teljesítene. Úgy értem, tiszta és tökéletes elmével.

Ebből következően Isten tehát elítélhet mindannyiunkat. S ezért mindannyiunknak le kell hajtunk a fejünket még akkor is, ha semmivel sem megyünk túl a törvényen, pedig az

semmi ahhoz képest, ha eljutunk Isten igazságosságához, ami felfoghatatlan a számunkra. Tegyük fel, hogy az ember minden dologban úgy viselkedett, ahogyan kellett neki: mit tehet? Perbe szállhat ezáltal Isten ellen? Nem, nem ütheti meg ennek a mértékét. S miért? Mert Isten semmivel sem tartozik nekünk. Ez igaz, de megígérte, hogy bárki cselekszi ezeket a dolgokat, él ezek által (3Móz18:5). Igen, de meg kell értenetek, hogy a saját szabad nagylelkűségéből kiindulva tette ezt az ígéretet. Látjuk, miképpen mondta a mi Urunk Jézus Krisztus, hogy amikor a szolga megtett mindent, amit csak tudott az ő uráért (ő a saját korának szolgálóiról beszélt, azaz a rabszolgákról, akiket akkortájt adtak és vettek), szóval, ha egy szolga megtett mindent az ő uráért (Lk17:7), akkor vajon felkel az ura az asztal mellől és ezt mondja neki: most akkor én szolgállok neked egy darabig? Nem. Mert a szolga kötelessége szolgálni az urának, nem pedig az urának kell megalázkodnia a szolga előtt, vagy kötődnie hozzá bármiben is. Ugyanígy (mondja Krisztus), amikor megtettetek mindent, amit nektek parancsoltak, legyetek biztosak abban, hogy ti is haszontalan szolgálk vagytok. S ezt kimondva Jézus Krisztus nem úgy értette, hogy volt valaha is olyan ember, vagy lehet bárkit is találni, aki mindent megtett, amit Isten parancsolt neki, hanem csak azt mondta: ha ez lenne a helyzet. S nekünk is ezt kell tenni. Tegyük fel, hogy valaki betöltötte a törvényt, mégis teljes alázattal kell tisztelnie Istent és ezt mondani: Ó jaj, Uram, még mindig a Te kezébe adom magam, mert jól tudom, hogy mindaz, amit tettem, Tőled származik és egy cseppnyi jót sem lehet bennem találni, amit tőlem származna. S noha elfogadsz engem, nem azért van ez így, mert méltó vagyok rá, hanem a Te saját szabad kegyességedből. Íme, miképpen kell eljárunk. Továbbá legyünk alaposan a tudatában a Jóbban megmutatkozó szélsőséges indulatnak. Isten szuverén igazságosságát olyannak kell felfognunk, amilyennek bemutattam. S ezt abból a célból kell megtennünk, hogy még inkább hajlamosak legyünk a megalázkodásra, s ne mondjuk: ha igaz leszek, akkor sem emelem fel a fejemet, látva a saját nyomorúságomat. Mert biztos, hogy Isten teljesít mindent, amit megígért, még azt is, amit arról mondott, hogy ha valaki teszi ezeket a dolgokat, él azok által. S biztos, hogy ha képesek vagyunk teljesen betölteni a törvényt, legyünk benne biztosak, hogy ezért készen van a jutalom Istennél a számunkra. Akkor ne mondjuk Jóbbhoz hasonlóan, hogy látván a korholásunkat és látva, hogy Ő ostromoz minket, összezavarodtunk attól a hatalomtól, amit nem is ismerünk, s noha az messze felmérhetetlen, mi mégis zúgolódni merjünk ellene, mert azzal nem nyerünk semmit. Nem, ne ragadtassunk el ennyire, hanem gondoljunk arra, hogy Isten soha nem bünteti a szolgálait jogos ok nélkül, sőt, a bűneinkre sem tekint, mert biztos, hogy Jób nem gonosz gazemberként kapott büntetést. Igaz, hogy Istennek volt jogos oka százszor jobban is megbüntetni őt, de Istennek nem volt ilyen szándéka és akarata vele. Mi hát? A türelmét akarta próbára tenni, s meg akarta tisztítani őt azoktól a rágalmaktól, melyeket a Sátán fogalmazott meg róla, azt mondván, hogy Jób azért tisztelte Istent, mert bőségben élt. Isten ezért meg akarta mutatni ennek az ellenkezőjét. Így ha Isten szuverén igazságosságáról beszélünk, nem mondjuk azt, hogy úgy gondoljuk, felmérhetetlen nyomást gyakorol ránk, sem pedig azt, hogy erőszakkal tolatodjunk Elé, hanem tiszteljük Őt a csodálatos titkaiban, mégpedig oly módon, hogy teljesen eltökéltek legyünk ezt kimondani magunkban: Ó jaj, nem nekünk kell azt állítani, hogy noha igazak vagyunk, mégsem leszünk olyan bátrak, hogy felemeljük a fejünket, mert jó okunk van a fejünk folyamatos lehorgasztására. Mert noha Isten nem ül fel a trónjára, hogy elítéljen minket, nekünk megvan a magunk bírása önmagunkban. Vajon nem ítélné el minden ember önmagát? Vajon nincs minden embernek értelme azt meglátni, hogy több, mint korholható? Jegyezzük hát meg, hogy semmi más ítéletre nincs szükség, mint ami a törvényben van, s amit kicsiknek és nagyoknak egyaránt jól kell ismerniük. S miután Jób így beszélt, hozzáteszi, hogy *szeretné, ha a csapása fokozódna*. Igen, de mi van akkor? *Noha fokozódott* (mondja), *mégis úgy jössz rá, mint oroszlán és csodálatosnak mutatkozol ellenem*. Itt Jób a korábbiakhoz hasonlóan Isten titkos ítéleteiről beszél, amit az ember nem képes ésszel felérni, mivel azok messze meghaladják az értelmét és a felfogóképességét. S emiatt nevezi Istent csodálatosnak. Igaz, hogy mindig furcsának fogjuk

találni Isten törvényét, mert minden elképzelésen túl ébreszt fel minket. S mi magunk azt is látjuk, hogy amikor a legbölcsebb emberek beszélnek az épségről és a tökéletességről, még ők is elmaradnak Isten törvényének a szigorúságától. Amikor pedig Isten tanít minket az Ő Igéjével, Ő ezt még mindig a közönséges képességeinket meghaladóan teszi. De ha egyszer megtanított rá, miképpen történik a dolog, legyünk teljesen meggyőződve arról, hogy az valóban úgy is van. Ha Isten szabadjára engedi a zablánkat, s nem vagyunk az Ő iskolájában az Ő akaratának az Ő törvénye által történő megismerése végett, akkor nagyon hasonlatosak leszünk az oktan állatokhoz emiatt. De ha egyszer megtudjuk, hogy az embernek teljes szívvel, teljes elmével és minden erejével kell Istent szeretni, s a felebarátját pedig úgy, mint önmagát, akkor meglátjuk, hogy Isten semmi mást követel a mi kezünkől, csak azt, amivel tartozunk Neki. S miért? Mert az Ővéi vagyunk, s nincs semmink, amit ne Tőle kaptunk volna. Látjátok tehát, miképpen nem találunk majd semmi furcsát, ha mindent Isten Igéjére vonatkoztatunk: [épp ellenkezőleg], Isten minden cselekedete megfelel a józan észnek és az egyenlőségnek. De ha végül elutunk az ismeretlen igazságosságig, kimondva, hogy noha teljes mértékben betöltöttük a törvényt, ám mégsem tettünk semmit Isten igazságosságának a vonatkozásában, az sokkal furcsább dolog annyiban, hogy nem tudjuk, mit mondjunk, mert minden értelmünk cserben hagy, mi pedig ledöbbenünk. S ez az, amit Jób ki akart fejezni a *csodálatosnak mutatkozol ellenem* szavakkal. Nos, jóllehet Isten csodálatos az Ő bámulatos ítéleteiben, a kegyeseknek mégis meg kell tanulniuk ezt nem tartani csodálatosnak. De hogyan? Vegyünk egy példát Isten kiválasztásában, a gondviselésében és minden, az értelmünket meghaladó dologban. Íme, Isten titkainak egy része, amik feneketlen mélységet képeznek a számunkra. Isten kiválasztja, akiket üdvözíteni akar, a többi pedig elhagyja. Valamennyiünket egyformának talál, így senki sem kérkedhet azzal, hogy jobb, mint a felebarátai. Miért ne mondhatnánk ki: annak, hogy Isten valakit kiválaszt, és a királysága örököseivé teszi, másokat pedig elhagy és enged a pusztulásba menni, nincs más oka, mint az Ő akarat? Ezt első ránézésre nagyon furcsának véljük, ezt mondván: Most akkor hogyan? Van bármi más oka, – mivel mi valamennyien Isten teremtményei vagyunk, s önmagunkat illetően nincs különbség köztünk – hogy közülünk valaki előnyben részesül másokkal szemben, mint az, hogy Isten azokon könyörül, akiken akar, a maradékot pedig elhagyja? Van bármi értelme ezt cselekedni? Íme, miképpen lesznek megkísértve az emberek az Isten elleni zúgolódásra. De jó oka van annak, hogy ez csodálatos legyen a számunkra. Mert ha nem lenne csodálatos, akkor az értelmünk mindig megannyi kérdésbe lenne belegabalyodva, s végül ugyanúgy köpködnénk az istenkáromlásokat, ahogyan látjuk, hogy a titkos panaszkodók teszik, akik mindig érvelnek és fantasztikus értekezéseket tartanak, és a szívükben mindig megvan Isten elítélése azért, mert nem úgy cselekszik, ahogy ők szeretnék. Ezért, ha valaki Isten kiválasztásáról beszél, annak csodálatos cselekedetnek kell lennie, de nekünk mégsem szabad megdöbbenni attól. Miért? Azért, hogy tiszteletre ösztönözzön bennünket és ezt mondjuk: Ó jaj, Uram, mi nem vagyunk képesek oly magasra kapaszkodni, hogy belelássunk a titkos célodba, és tudjuk, hogy mi rejlik abban, hanem tisztelnünk kell azt, ami most még ismeretlen a számunkra. Meg kell hát vallanunk, hogy Te igaz és jó vagy még akkor is, ha erre látszólag semmi okunk sincs. Amikor eljutunk erre a pontra, akkor nem fogjunk elhamarkodottan és vakmerően szidalmazni Isten titkait a magunk fantáziája szerint, hanem úgy cselekszünk majd, ahogyan az istenfélők cselekedtek minden időben. Íme, amikor vitatkoznak Isten kiválasztásán, ezt józanul és mértékletesen teszik, s szent Pállal együtt kiáltják: ó, milyen csodálatosak a Te ítéleteid! (Rm 11:33) Elragadtatva szemlélik ezeket és nem kérdezősködnek kíváncsian erről-arról, mivel Isten cselekedeteit most csak részben ismerjük, de eljön a nap, amikor ezek teljesen feltáruulnak majd előttünk. Íme, miképpen gondolkodtak mindig is a kegyesek, s nem lépték át a határokat azért, hogy kíváncsian kutassák a dolgokat. Természetesen nagyon furcsának vélték és csodálatosnak tűnt a számukra, de ezzel együtt megadták Istennek a Neki kijáró tiszteletet, tudva, hogy nagy gőg a teremtmény számára vakmerően ilyen magasra emelkedni. S ezt

cselekedve továbbra is csendben maradtak, elragadtatva a csodálkozástól: Isten cselekedetei csodálatosak, de mégsem túlonként furcsák voltak a számukra. Csodálatosak voltak, mert tudták, hogy ezekben oly titkok rejlenek, melyek meghaladják az ember teljes felfogóképességét és értelmét. De mégsem voltak furcsák, mert a kiválasztásuk által ismerték Isten jóságát és könyörületességét abban, hogy az üdvösségre választotta ki magához szólítva őket, a többiek pedig elvetve. Ugyanezt mondhatjuk el az Ő gondviseléséről is. Íme, mit látunk Isten kiválasztásában. Azt mondjuk, Isten rendez el mindent a világban. Nos hát, lehetséges akkor, hogy mikor háborúk jönnek, ez azért van, mert Isten felbosszankodott? Vagy Isten vezeti azokat, akiket gyalázatos indulatok vezetnek, mint például a fejedelmeket, akik telve vannak becsvággyal, kapzsis, vérontók, halmozók, zsarolók annyiban, hogy mondhatni ördögi zűrzavar jár velük és azoknak, akik őket szolgálják, semmiféle lelkiismeretfurdalásuk sincs, amiért mészárolnak, rabolnak és fosztogatnak?

Látjátok tehát, hogy az emberek olyanok, mint a vadállatok, sőt sokkal rosszabbak. S Istennek ilyen eszközöket kellene használnia? Miképpen lenne az lehetséges? Azt is látjuk, hogy maga az egyház is kavarog: látjátok, micsoda üldözések folynak benne, S ki az, aki ezeket kelti? Továbbá azt is látjuk, hogy az evangélium tanítását mondhatni lábbal tiporja a gonosz gazfickók zsarnoksága, ezért hazugságok uralkodnak az igazság helyett. S ki az, aki ilyen bajokat kelt? Ez Isten jogos bosszúállása. Nem látjuk az okát, nem látjuk, hogyan és mi módon működik, de hit által éreznünk kell az Ő kezét. Ez furcsa a számunkra és szükségszerűen annak is kell lennie, hogy végül megalázzon bennünket. De ha tanítottak minket Isten Ígétére, bár nem látjuk az Ő tetteinek okát, mégis megszokásból magasztaljuk, biztosra véve, hogy Ő semmit sem tesz jogos ok nélkül. Látjátok tehát, miképpen kell átültetnünk a gyakorlatba azt a mondatot, amelyben elhangzik: csodálatosnak mutatkozol irántam. De Jób biztosan túllépi a mértéket: itt kimutatja, hogy egy gyalázatos indulat kísértette őt meg. Mert ezt mondja: csodálatosnak mutatkozol, [s ezzel] jelenti ki és vallja meg, hogy a maga részéről teljesen kétségbe volt esve, s nagyon furcsának gondolta, hogy Isten így ostromozza őt. De óvakodnunk kell attól, hogy Isten ne legyen ezen a módon csodálatos a számunkra. Igaz, hogy amikor észrevesszük Isten csodálatos és titkos eljárásait, akkor nagyon zavarba jöhetünk és mondhatjuk: Ó jaj Uram, látjuk a saját gyengeségünket és kezdetlegességünket abban, hogy a Te kezéd munkáit furcsáknak véljük. De mi van akkor? Neked kell lassan-lassan megvilágosítani minket, míg végül majd belépünk a szentélyedbe. Az egyik lábunk már ott van, valóban a függőnynél vagyunk, de csak távolságtól látunk. De eljön majd az idő, amikor bizalmasabb tudást adsz nekünk. Ezért ne szomorodjunk meg azon, hogy Istennek oly módon vannak titkai, hogy azok meghaladják a felfogóképességünket. De ez mégis bámulatba ejt minket, hisz az ember kereshet ürügyet és mondhatja: miképpen van ez? Vajon a teljes jólétünk és boldogságunk nem Istennek és az Ő akaratának ismeretében rejlik? De igen, annyira, amennyire ez hasznos a számunkra.

Ám jegyezzük meg: Isten olyan utat adott nekünk az Ő megismerésére, ami kényelmes és alkalmas a számunkra. Megadhatta volna a teljes és tökéletes világosságot is már ma, de látta, hogy az nem válna a hasznunkra, ezért csak egy részét adja meg, s igazodik hozzánk. Ezért ne szomorkodjunk azon, hogy az istenismeret csak részben van meg bennünk úgy, ahogyan a Szentírás megadja, s várjunk, amíg elveszítjük ezt a halandó testet, de főleg addig, amíg teljesen meg nem újította az elménket, hogy többé ne legyen belecsavarodva ezekbe az evilági és földi dolgokba, de főleg a bűnösségbe, ami Ádám bűnéből származott. S idővel, végső következtetésként Jób is kijelenti, miért látszott neki Isten csodálatosnak: *abban, hogy megújítja a csapásait ellene és nem változik*. Igaz, hogy a héber szó, ami itt *csapások, sebek* vagy *ütések* értelemben használatos, *feljegyzéseket, bizonyágtételeket* vagy *tanúskodásokat* is jelent, s nem ok nélkül. Mert az ütések, amiket Isten küld az emberekre mintegy ellenük szóló tanúk, s bizonyságok, melyekkel Isten megismerteti velük a dolgokat. De ezen a helyen Jób a csapásokról, sebekről vagy ütésekről beszél, melyek alatt az Istentől származó, őt sújtó

büntetéseket érti. Ezért mondja, hogy ezek megújultak annyiban, hogy újabb büntetések sújtották őt. Ezt a dolgot jól meg kell jegyezni. Mert jóllehet Isten munkáit furcsáknak véljük a magunk értelmével, mégisincs semmi, ami jobban akadályozna minket Isten igazságosságának a megismerésében, mint ez a kísértés. Ez az a dolog (azt mondom), ami az embereket leginkább gátolja. Igaz, hogy valahányszor csak valaki a Szentírás bármely részét veszi elő, ami nem nyeri el a tetszésünket, az megszomorít minket, s idővel elkezdünk Isten ellen érvelni. De főleg akkor mutatjuk ki a makacsságunkat, amikor Isten keze sújt és ver minket, s nem vagyunk képesek megvallani, hogy Isten minden büntetésével igazságos. Íme (mondom), ez az a dolog, amit illetően nem lehet minket rávenni az egyetértésre. S látjuk, hogy miután Jób beszélt Isten csodálatos munkájáról, miért tette hozzá: *megkettőződ a csapásaidat ellenem*. Mivel azonban ezt a dolgot ma már nem tudjuk teljes részletességgel tárgyalni, jegyezzük meg, hogy semmi mást nem kell tennünk, mint Istenhez menekülni, imádkozva Hozzá, hogy adjon nekünk az Ígéjének azt az ízét, amivel csendben elfogadhatjuk az abban foglaltakat. S valahányszor csak tetszik Neki szigorúan bánni velünk, mérsékelje úgy a vesszőcsapásait, hogy noha érezzük ezek csípését, mégse szűnjünk meg Őhozzá, mint Atyánkhoz folyamodni, hogy végül mindig úgy fogadjon minket, mint gyermekeit.

Most pedig essünk térde a mi jó Istenünk előtt a bűneinket elismerve, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon adjon a tudunkra, hogy többé ne vakítson el minket a képmutatás vagy a gög, vagy a naiv ostobaság, amivel telve vannak a fejeink. Hanem végleg megszégyenülve mindig a nekünk megadott orvossághoz folyamodhassunk, ami a mi Urunk Jézus Krisztus halála és szenvedése által megvásárolt megváltás magunkhoz ölelése. S tudva, hogy ez az egyetlen eszköz, amivel kibékülhetünk Istennel, hadd folyamodhassunk ehhez azzal a biztos meggyőződéssel, hogy Ő majd meghallgat minket. S segítsen meg minket az Ő Szentlelkével úgy, hogy mindig az Iránta való félelemben és engedelmisségben járjunk, míg végül teljesen helyre nem állít, s nem marad bennünk több bűn és romlottság. S tetsszen Neki ezt a kegyelmet megadni ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés nyomorult rabszolgaságából stb.

A negyvenegyedik prédikáció, ami a negyedik a tizedik fejezetről

Jób10:18-22

18. Miért is hoztál ki engem anyámnak méhéből? Vajha meghaltam volna, és szem nem látott volna engem!

19. Lettem volna, mintha nem is voltam volna; anyámnak méhéből sírba vittek volna!

20. Hiszen kevés napom van még; szünjék meg! Forduljon el tőlem, hadd viduljak fel egy kevéssé,

21. Mielőtt oda megyek, honnét nem térhetek vissza: a sötétségnek és a halál árnyékának földébe;

22. Az éjféli homálynak földébe, a mely olyan, mint a halál árnyékának sűrű setétsége; hol nincs rend, és a világosság olyan, mint a sűrű setétség.

Eszünkbe kell idéznünk, ami tegnap hangzott el Isten csapásainak megváltozásáról: amikor Isten ostromozza az embereket, ezt különféle módokon teszi, s amikor alkalmazta az egyik fajta fenyítést, mindig rendelkezésére állnak más fajtájúak is. Ezért ne gondoljuk, hogy kimenekültünk a kezéből, amikor megszabadított egyféle bajunkból, hanem legyünk készek mindaddig, amíg majd tetszik Neki könyörületet mutatni. Mert íme, az egyetlen eszköz, ami nyugalmat adhat nekünk, az, ha Isten kegyeiben állunk. Egyébként éreztetni fogja majd velünk azt, ami Mózes énekében foglaltatik (5Móz32:34), nevezetesen, hogy különféle büntetések állnak rendelkezésére a kamráiban és a tárházaiban. De közben látjuk, hogy Jób, akire fájdalmas nyomás nehezedett, azt kívánta, bárcsak azonnal halálra adná őt Isten. Az eddigiekben már találkoztunk ezzel a mondattal. S itt ő megerősíti ezt a dolgot. Mintha azt mondaná: nem ok nélkül szeretném ezt, látva, milyen hevesen üldöz engem Isten, mert nincs sem okom, sem megnyugvásom, hanem végleges vereséget szenvedtem. S ezért mondja Jób: *Miért hoztál ki engem az anyám méhéből?* Nem kétséges, hogy ezt mondván vétkezett. Mert hálátlanság az emberekben, ha nem ismerik el, hogy sokkal tartoznak Istennek, amiért megalkotta és kiformálta őket, még ha nem is éltek soha ennyire nyomorúságosan ebben a világban. S vajon kicsi dolog az, hogy Isten belehelyezett ebbe a világba, hogy uralkodjunk, hogy élvezzük minden teremtmény gyümölcseit, hogy hordozzuk az Ő képését, hogy Atyánknak ismerjük meg Őt, s mindezt a tapasztalat által? Vajon le kell néznünk a megtiszteltetést, amiben részesít bennünket? Látjuk, hogy Jób nem menthető teljesen, amikor arra vágyik, hogy az anyja méhéből egyenesen a sírba vigyék, vagy inkább, hogy soha meg se szülessen. Igaz, hogy nem azért jutott erre a következtetésre, hogy azután teljesen arra támaszkodjon, de elárulja az indulatait, melyek mozgatták őt, még ha nem is értett egyet azokkal. A pápa hittudósai azonban azt mondják, hogy ez nem bűn, hanem inkább nagy bestialitás bennünk. Azon a véleményen vannak, hogy ha valaki bosszúállásra, vagy rablásra, vagy más effélére indult fel, az nem bűn, ha nem nyugszik meg abban, vagy ha nem ez a szívének egyedüli célja. Inkább erénynek tartják, mert azt mondják, hogy ilyesféle csatákat kell az embernek kiállnia. Valójában elismerik, hogy a keresztség előtt ez bűn, ha tehát egy törököt vagy pogányt ér kísértés a gonoszság megcselekvésére, attól kezdve az illető bűnös Isten előtt. De, mondják, az efféle bűnöket eltörli a keresztség, mert inkább dicséretet érdemlünk Isten előtt, ha nem megyünk bele az efféle kísértésekbe, semhogy bűnösökné minősülnénk, akik gáztettek követek el. De (mint az imént mondtam), ez vasokos brutalitás. Mert kihez szólt Isten, amikor azt mondta, hogy az embereknek teljes szívükből és teljes erejükből kell Őt szeretniük? Nem a zsidókhoz beszélt, akik akkor az Ő egyházát alkották? S nem ugyanez vonatkozik ránk is manapság? Nem

általános szabály ez mindenki számára? Ha kötelesek vagyunk szeretni Istent teljes erőnkől és teljes elménkből, akkor viszont nézzétek meg, hogy amennyi erkölcstelen vonzalom akadályoz minket, annyi küzdelemmel és ellenségeskedéssel szembesülünk azzal a szeretettel szemben, amivel Istennek tartozunk, és szükségszerűen arra a következtetésre kell jutnunk, hogy ezek egyben ugyanennyi bűnt is jelentenek, vagy pedig egyáltalán nem bűn Isten ellen lázadni és áthágni az Ő parancsolatait. Látjátok hát, hogy ez egy természetellenes dolog. Igaz, hogy a bűneink nincsenek a terhünkre róva, de ebből nem következik, hogy ne lennénk méltók a büntetésre Isten előtt, ha a puszta jóságából nem könyörülne rajtunk. Értsük hát meg: valahányszor a testünk a gonoszra kísért, még ha nem is nyugszunk bele vagy határozzuk el magunkat rá, Isten akkor is jogosan büntethet, még ha utóbb a saját puszta jóságából megkímél minket, így nem veszi a dolgot számításba. Jób tehát rosszat tett. S a mi részünkről tudjuk meg, hogy Isten ítéletre és számadásra szólíthat, ha olyan kísértés ér minket, amitől egy kissé szitkozódunk, mert még ha nem is juttatjuk azt eredményre, illetve nem engedünk annak, már akkor is eltévelyedtünk és meg kell vallanunk a hibánkat. Mindazonáltal arra az ingyenes kegyelemre is rá kell bízunk magunkat, amit Isten ad meg ezeknek a dolgoknak az elfelejtésével és eltemetésével. Most pedig térjünk rá Jób szavaira. Ezt mondja: *Miért hoztál ki engem az anyám méhéből?* Bizony, ha nem nézünk messzebbre, csak az ember életére, akkor mindig ahhoz a közmondáshoz jutunk, ami általános a pogányoknál, vagy legalábbis ismeretes a legtöbbjük között, nevezetesen, hogy jobb lenne az embernek, ha meg sem születik, vagy azonnal meghal. Azok, akik összeszámolták a nyomorúságokat és kényelmetlenségeket, amiknek ki vagyunk téve, amíg itt lenn élünk, ezt gondolták: hogyan tovább? Jobb lenne az embereknek soha meg sem születni. Mert mi más az életük kezdete, mint sírás és jajveszékélés? A kis csecsemők, még mielőtt bármi értelmük lenne, kimutatják, hogy a nyomorúságok olyan tengere van meg bennünk, hogy még szemlélni is sajnálatos és félelmetes. Utána, ahogyan növekszik az életkorunk, úgy növekednek a nyomorúságaink is számban és mennyiségben. Ezért jobb lenne az emberek számára, ha soha meg nem születnének, s ha meg kell születniük, ó lenne nekik gyorsan meghalni, hogy ne kelljen hosszú földi utat bejárniuk. S ennek a beszédben részben van értelme, de nem mentes a hálátlanságtól. S miért? Mert jóllehet megszámlálhatatlanul sok nyomorúság nehezedik az emberekre, nekik mégis mérlegre kell tenniük ezt, a másik serpenyőben a megtiszteltetéssel, amiben Isten részesít minket, amikor megtesz úrnak a teremtményei fölött, hogy uralkodjunk rajtuk ideleln, mint az Ő gyermekei, akikkel Őnmagát, mint Atyjukat érezteti meg, továbbá, azt, hogy amikor ebbe a világba helyez minket, azzal előrevisz a mennyei élet felé, s ezzel érzékelteti és érezteti azt előzetesen. Ha ezt alaposan ismernék, biztos, hogy felülmúlna minden nyomorúságot és bajt, amik csak az embereket érhetik ebben a világban. S így látjátok, miért mondtam, hogy ez a mondat (nevezetesen, hogy a legjobb lenne az embereknek meg sem születni) látszólag valamiféle okon alapszik, de mégsem volt mentes a hálátlanságtól. Mert nem szabad elfelejtenünk, hogy Isten mit ad nekünk azért, hogy ezt viszonozza. Jób azonban oly messze volt attól, hogy eljusson eddig a pontig, hogy egyáltalában megszületni is vonakodott. S miért? Mert olyan akadályok tornyosultak előtte, az elméje akkora bámulatba esett és olyan szomorúság fogta el és vette birtokba a szívét, hogy nem volt képes számításba venni, hogy Isten mindazonáltal a saját képmására teremtette őt, úgy tartotta a világban, mint a gyermekeinek egyikét, s megízleltette vele az örök élet ízét, amire az embereket hívogatta. Jób nem tudott eljutni eddig a pontig. S miért? A szíve úgy bezárult a szomorúságtól, hogy nem látott mást, csak a saját nyomorúságát.

Ezért jegyezzük meg jól: ha nagyok a megpróbáltatásainak, mi is elkövetjük ugyanezt a hibát, amit Jób árult el magában, s ami nem más, mint az, ha elfelejtjük Isten kegyes jótéteményeit. S még ha emlékeztetnek is ezekre, akkor sem érezzük ezek ízét és zamatát, nem érintenek meg vigasztalóan minket vagy nem enyhítik a bánatunkat úgy, hogy lélegzetet vehetnénk és ezt mondhatnánk: Uram, jóllehet a Te kezéd sújtott engem, s ezt hordozni számomra nehéz teher, mégis fontolóra veszem a másik oldalát: tudniillik, oly jó voltál hozzám,

hogy könyörületes Atyának láthatlak, s ez felvidít és megvigasztal engem. Látjátok tehát, mi az, amit legelsősorban tudnunk kell: ez a bűn természetes módon gyökerezik bennünk, mintha Isten nem is támogatna és nem adná meg az említett vigasztalást a bánatunk megédesítése végett. De nem szabad engednünk egy efféle utóhatásnak, mintha nem volna más bennünk, csak kétségbeesés és azt akarnánk, hogy bárcsak meg se születünk volna. S most Jób hozzáteszi: *ó bárcsak a síromba vittek volna anyám méhéből, s olyan lettem volna, mintha soha nem léteztem volna.* Ez a közmondás második része, ami, mint említettem, a hitetlenek között volt használatban: nevezetesen, hogy amikor az emberek megszületnek, jó nekik, ha hamarosan meghalnak és eltávoznak ebből az életből. Már érintettem, hogy keveset törődtek azzal a megtiszteltetéssel, amit Isten juttat nekünk, amikor ekkora méltóságot és elsőséget ad minden teremtménye felett. S ha nem lenne több, csak az, hogy besoroz minket a gyermekei és az örökösei sorába, nem volna az felbecsülhetetlen kiváltság, aminek minden velünk történő szomorúságot enyhíteni kellene? Főleg azt jegyezzük meg, mi célból akarja Isten, hogy ebben a világban éljünk. Mert ha a gyermekkorunkban halunk meg, akkor sem értelmünk, sem józan eszünk nincs még, de ahogyan gyarapodnak az éveink, úgy tanuljuk meg, ami addig ismeretlen volt a számunkra: nevezetesen, hogy Isten a saját képmására alkotott minket és értelmet adott, de nemcsak annak felfogásához, hogy egyszer meg kell halnunk itt lenni, hanem hogy van folytatódó élet a mennyben és Ő arra hívott el minket. De ha úgy vétetünk ki ebből a világból, mintha soha nem is léteztünk volna, akkor elmulasztjuk annak az ismeretnek a nagy jótéteményét, hogy Isten lesz az örök üdvözítőnk, s már most megadja nekünk atyai szeretetének bizonyos jeleit, miközben még a földi vándorutat járjuk. Látjátok tehát, hogy túrheterlen hálátlanság az emberek részéről, amikor úgy akarják itt hagyni ezt a vándorutat, mintha soha meg sem születtek volna. Mert nem szabad az ember életéről pusztán önmagában gondolkodnunk, hanem a végcélt is szem előtt kell tartanunk, ahová az vezet. Ez pedig nem más, mint hogy arra a reménységre jussunk, ami most még rejtve van a mennyben, de aminek némi előízét már most megadja nekünk Isten annyira, amennyire a kezdetlegességünk képes azt felfogni.

S itt meg kell jegyezni, hogy milyen értelemben vágyakozhatunk a halálra, s mi módon kell nemcsak akarnunk élni, de fel is vidítani önmagunkat, még ha hosszadalmas fájdalmak között élünk is. Mint azt korábban megmutattuk, vágyhatunk a halálra azért, hogy abbahagyjuk Isten folyamatos sértegetését. Mivel pedig oly sok romlással vagyunk körülvéve, hogy még látni is siralmas, nyöghetünk és kérhetjük Istent, hogy szabadítson meg minket ebből a rabszolgaságból. Ez pedig nemcsak törvényes a számunkra, de meg is kell tennünk. Mert ha Isten Lelke vezet minket, akkor utálnunk kell a bűnt és minden gonosztságot. Mindazonáltal amíg az ember ebben a világban van, nem szűnik meg Istent bosszantani: azt mondom, még a legerényesebb ember is, s mindig lesz benne valamilyen fellelhető hiba. Ezért az engedetlenségünket és a bűnünket utálva szükségszerűen bele kell fáradnunk az életünkbe. S miért? Mert az Isten akarata elleni sok gyengeség rabszolgaságában és börtönében tart minket. Látjátok, miképpen fáradnak bele mindig a kegyesek az életbe, és senyvednek ebben a világban, mert nem tudják Istent oly teljesen szolgálni, ahogyan szeretnék. S azt mondom, de nemcsak törvényes, de szükséges is a számunkra, hogy megtegyük.

Azt is látjátok, miképpen nem azt mondja szent Pál, hogy megtehetette volna, hanem kijelenti, hogy a legjobb lenne a számára, ha Isten gyorsan kivenné őt ebből a világból, ha csakis önmagával törődne (Fill:22-24). S főleg mikor kimondja: *ó én nyomorult ember, kicsoda szabadít meg (Rm7:24),* azzal megvallja, hogy ha nem nézne messzebbre a saját jelenlegi állapotánál, akkor boldogtalan lenne. S amikor a távozásra vágyik innen, nem emberi indulatból beszél róla, hanem a buzgóságból, amire a Szentlélek serkentette, különös tekintettel arra, hogy át kellett adnia magát a jóságnak. Mert látta, hogy ezt nem képes megtenni, amíg teljesen és egészen meg nem szabadult ettől a testtől. S ez az oka annak, amiért belefáradt a saját életébe.

S itt látjátok, hogyan kell nekünk is eljárunk ebben a vonatkozásban: azaz, azért kell nem szeretnünk az életünket, mert tudjuk, hogy mi magunk bűnösök vagyunk. Mivel azonban az emberek nem képesek erre eljutni, Istennek kell őket sarkantyúzni, hogy megutálják a bűnt. S mivel erre erővel kell minket kényszeríteni, látjuk, hogy ez az egyik hiba bennünk. Azután, bár Isten büntet minket, s az efféle fenyítésekkel kapunk figyelmeztetést a bűneink megutálására, mi mégsem gyűlöljük azokat, csak ha Isten folytatólagosan érezteti velünk azok csípősségét. Mert ha visszavonja a kezét, visszacsúszunk a régi lejtőre, és rájövünk a szívünkben, hogy még mindig a saját cselekedeteinkben gubbasztunk, ha egyedül hagy minket.

Látjátok tehát a második vétket. aztán a jelenlegi étellel kapcsolatos utálatunk, amiért nem vagyunk képesek itt élni, a testi vágyainkból fakad, melyek azonban gonoszok és romlottak. Szeretnénk, ha Isten megadná a szabadságot, hogy sértegethessük, igen, ha tudnánk vele ilyen üzletet kötni, az életünk édes lenne, s nem vágnánk másra, mint az itt maradásra. Látjuk tehát az okot, amiért az emberek belefáradnak a saját életükbe: mert nem tudják elérni a saját vágyaikat. Ha gyűlölnek a bennük rejlő gonosztságot, sem a természetük romlottságát, ami körülveszi őket, hanem azért bánkódnak, mert Isten nem ad teljes teret annak, amire vágnak, s nem engedi, hogy megéljék a saját örömeiket és gyönyöreiket a saját hajlamaiknak megfelelően. Itt még egy dolog elítélendő, az, hogy nem tartunk mértéket, s bár jó okunk van gyűlölni az életünket, ha nekilátunk nem szeretni azt, teljesen hibásan tesszük. De szent Pál azon a helyen, amire korábban utaltam, pont az ellenkezőjére vezet rá minket. Mert bár nyomorultnak vagy boldogtalannak nevezi önmagát, s vágyik a szabadulásra a test börtönéből, mégis visszatér oda, hogy megelégszik az Isten által neki adott kegyelemmel. Íme, mondja, hálát adok az én Istenemnek Jézus Krisztuson keresztül. Mert jól tudta, hogy Isten nem hagyná őt segítség nélkül: tudta, hogy Isten ad neki erőt a gonoszság kiállításához, s végül, hogy a benne levő gyengeség el lett temetve Isten előtt, így az nem lesz felróva a terhére. Szent Pál tehát nem úgy utálta az életét, mint valaki, aki megcsömörlött attól, ezért türelmetlen volt, s nem is ment bele olyan gyalázatoságba, hogy szembeszállt volna Istennel, hanem pont ellenkezőleg: alávetette magát Isten akaratának. Megelégedett azzal, hogy Isten nem rótt fel neki gonosztságot, s erős kézzel tartotta meg őt, nehogy vereséget szenvedjen a Sátán vagy a bűn ellen. S nekünk is így kellene tennünk, de nem teszünk. Látjátok hát, miképpen lehet törvényes a számunkra gyűlölni a jelenvaló életet, mert (azt mondom) Isten a bűn rabszolgaságában tart minket. Aztán el kell szenvednünk a sorvadozásnak ezt a mértékét Isten keze alatt mindaddig, amíg tetszik Neki megtartani minket ebben a világban, tudván, hogy elegendő nekünk, ha Ő közel van hozzánk és megsegít a szükségünkben. De mikor Jób azt mondja: *Szeretném, ha meg se születtem volna vagy ha anyám méhéből a síromba vittek volna*, az féktelen beszédmód, s bár nem nyugodott meg ezen a ponton, mégis megsértette Istent. S itt látjátok a jó okot, amiért meg kell jegyeznünk az itt elhangzottakat. Mert soha nem fogunk semmiféle mértéket tartani a jelenvaló élet gyűlölésében, csak ha elgondolkodunk azon, hogyan érezteti meg velünk Isten az Ő atyai szeretetét abból a célból, hogy tovább lépjünk. Ez a jelenvaló élet bizonyágtétel arról, hogy Isten, jónak mutatkozva irántunk, már megadta nekünk azt, amit most még nem látunk, nevezetesen azt a halhatatlan dicsőséget, amit félretett a számunkra. De erre nem gondolunk, és nem is akarunk érte élni, nem gondolunk Isten szolgálatára és nem is teszünk úgy, ahogyan a szent atyák példája mutatja nekünk, nevezetesen: azért élek, hogy az Úr dicséretét jelentsem ki, azért élek, hogy a templomba menjek az én Istenemet magasztalni (Zsolt118:17, Ézs38:20). nem törődünk ezzel, s ez egyáltalában nem csoda, mert teljesen megromlottunk és elfelejtettük az első teremtetésünk kiválóságát. Mi hát a helyzet? Az élni vágyásunk brutális vonzalmakból fakad: azért szeretnénk itt lenni, hogy együnk és igyunk, s beteljesítsük a vágyainkat, ahogyan minden embert vezetnek azok. Íme, miképpen jutnak az emberek szorult helyzetbe anélkül, hogy Istenre tekintenének, s az a végleges gonoszság, ha azért fáradunk bele az életbe, mert nem a saját kényelmükre élhetünk. Nem azért vagyunk itt, hogy fogva legyünk a bűnben, hanem mert Isten nem a kedvünkre való és mert nem kapjuk meg mindazt, amire a testünk vágyik.

Mert azt találjuk a szívünkben, hogy Istennek az alattvalónknak kellene lennie, mivel pedig Ő nem lesz a alárendeltünk, így a dolgok pont ellenkezőleg alakulnak, ez megszorít, felbosszant és kínoz minket, s mindenfelé epét köpködünk. Ezért még inkább meg kell jegyeznünk ezt a leckét, ami nem más, mint hogy tisztelnünk kell ezt a jelenvaló életet, mert Isten helyezett abba azzal a szándékkal, hogy az mintegy a feljegyzése legyen annak, hogy Ő a gyermekeivé fogad bennünket és Ő lesz az Atyánk. Másodszor, vegyük fontolóra, mi van bennünk: nevezetese, hogy megromlottunk Ádámban és itt mindig úgy vagyunk fogva tartva, mint a Sátán foglyai, akik nem szűnnek meg a gonoszt cselekedni. Ennek ismeretében még a gyengeségeink közepette is arra kell ösztöklőnünk magunkat jó és szent vonzalommal, hogy mindig visszatérjünk Istenhez, biztosra véve, hogy Ő majd orvosolja minden kényelmetlenségünket. S ha egyszer megérettük az atyai szeretetét, Ő majd folytonosan szaporítja a kegyelmi ajándékait, s teljesen véghez viszi azt, amit elkezdett. Mivel azonban oly fájdalmasan hajlamosak vagyunk Isten ellen zsörtölődni, legyünk jól a tudatában: az ő jótéteményeit mindig alaposan az elménkbe nyomva, hogy el ne bukjunk az itt említett kísértésben, azaz, ne akarjuk, hogy bárcsak ne is élénk. Igaz, hogy jobb lenne az elvetettek számára, ha halva születnek, vagy elnyelődnek a földben, vagy soha nem is fogannak meg, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus beszélt Júdásról. De közben ragaszkodnunk kell ahhoz a szabályhoz, hogy az ember élete önmagában Istennek oly drága és nemes ajándéka, hogy nagyon rászolgál a megbecsülésre. Mert mindig vissza kell térnünk oda, hogy Isten soha nem teremt úgy ember, hogy a saját képmását bele ne vésné. Igaz, hogy ez a képmás eltorzult, mindazonáltal, a természet rendjének vonatkozásában Isten jósága mindig felülkerekedik, ezért olyan előséggel és kiválósággal kell bírnia közöttünk, hogy annak megfelelően magasztaljuk és ismerjük el. Most pedig térjünk rá arra, amit Jób tesz hozzá. azt mondja, hogy *ha az anyja méhéből kijőve mindjárt a sírjába vitték volna, akkor szem nem látta volna meg őt*. Ez újabb hálátlanság. Mert az életet nagyon kell szeretni, s nemcsak azért, mert mindegyikünk tudja, hogy milyen feltétellel és milyen végcélal teremtettetett, hanem mert Isten kell dicsőíteni bennünk. Ha ránézünk egy teremtményre, akit Isten küldött a világba, benne, mint egy tükörben, vajon nem az ő dicsőségét látjuk? Akkor hát valahányszor egy embert látunk a saját szemünkkel, azzal is Istent kell szolgálnunk ezen az alapon. De Jób egycsapásra halott szeretett volna lenni, s az ugyanaz volt, mint Isten dicsőségének az elhomályosítása, amiben volt egy csipetnyi hálátlanság. Látjuk, miként lőtt túl a célon mindenben, nem tartva mértéket, amit pedig meg kellett volna tennie, s ebből még alaposabb okunk van, arra, hogy megfontoltak legyünk. Mert ha ez a kísértés utolért egy olyan embert is, mint amilyen ő volt, mennyivel jobban elragadtatunk majd mi, akik olyan törekenyek vagyunk? Azonnal ezt mondja: *Ó bárcsak visszavonná Isten a kezét tőlem és hagyna kicsit békén, hogy legyen egy kis haladékom, mielőtt lemegyek a sötét országba, a halál árnyékai közé, ahol nincs más, csak zűrzavar*. Látjuk, miképpen ragadtatja el még jobban magát Jób: azért, mert Isten ítéletei fájdalmasan ránehezednek. S ez az, amit korábban mondtam: nevezetesen, hogy nemcsak a testi megpróbáltatásokat érezte úgy, ahogyan valamennyien éreznénk, hanem a fő szomorúsága az, hogy Isten volt ellene, mintha csak halálos viszályba keveredett volna Vele. Látjátok tehát, mi szorította Jóbot ilyen kétségbeejtően és mi kínozta őt oly módon, hogy nem maradt olyan türelmes, mint kellett volna. Röviden, amikor Isten belevisz minket ezekbe a lelki csatákba, akkor megvizsgál és az elevenünkbe vágva tesz próbára. S ezt a dolgot nagyon érdemes megjegyezni. Mert mi kemény embereknek tartjuk magunkat a háborúskodásra, akik kiállták a legvégső próbákat is, ha elszenvedtünk valamiféle betegséget, vagy egyéb megpróbáltatást, s úgy véljük, Istennek nem volna szabad újat kezdeni ellenünk, hanem teljesen felmentetteknek kell lennünk, és a keménység bajnokaivá kell válnunk. Mindazonáltal minden testi megpróbáltatás, amit kiállhatunk, semmi azzal a nyomorúsággal szemben, amiben a szegény bűnös van, amikor észreveszi, hogy Isten az ellenfele és üldözi őt, s nem talál eszközöket arra, hogy kibéküljön és egyezsége jusson Vele. Ezért amikor a bűneink ezen a módon kerülnek

elénk, s az ördög megéreztetni velünk Isten haragját, másrészt a saját lelkiismeretünk is korhol, s ezért úgy tűnik, Isten végleg megharagudott ránk, az (azt mondom) sokkal nagyobb és félelmetesebb kín, mint az összes nyomorúság, amiket testben szenvedhetünk el. Készüljünk hát fel az efféle lelki csatákra, imádkozva Istenhez, hogy erősítsen meg minket, mert látjuk, miképpen mond csődöt emiatt minden emberi erő. Ezért gyors vereséget szenvednénk, ha nem lennénk megtámogatva felülről és nem emelne fel Isten, miután elestünk, s nem állítana vissza a helyes útra, miután letértünk arról. Egyébként, amikor Jób azt mondja: *Menjen el tőlem egy időre*, abból még jobban látjuk, milyen a szegény bűnösök állapota, amikor felfogták, hogy Isten üldözi őket és ellenük van. Mert mi másban rejlik a jólétünk és minden örömünk, ha nem abban, hogy Isten közel van hozzánk, valamint abban, hogy érezzük: az ő kegyelmes jóindulata hogyan nem szakad el tőlünk soha? De pont az ellentétje, amikor a szegény bűnös úgy megretten Isten ítéletétől, hogy nem vágyik másra, csak az elrejtőzésre, s valamiféle titkos sarok felfedezésére, hogy Isten ne láthassa őt többé, s ne éreztethesse meg vele a kezét többé. Ezért a legnagyobb jótétemény, amivel a szegény bűnösök rendelkezhetnek, amikor olyannyira elgyötrötteknek érzik magukat Isten ítéleteitől, ha közel kerülnek Hozzá, s könyörögnék segítségért és támogatásért az Ő kezéből, a romlásuk pedig eltávozik tőlük. Látjuk hát, milyenek az emberek, ha Isten haragosnak mutatkozik irántuk. Mert akkor nincs más útjuk, mint bűnt bűnre halmozni és belépni a pokolba. Mert az maga a pokol, ha ezen a módon elhúzódnak Isten közeléből. Mindazonáltal, amikor Isten ezen a ponton tartja őket, íme, miképpen, akarja minden szegény bűnös, hogy megéreztesse vele, miképpen nincsen más benne, csak az Ő haragja és átka. De ennek az imádkozásra kell ösztönöznie minket Istenhez, hogy bármiféle bosszút is érdemlünk a bűneinkért, mégse feledkezzünk meg arról a kegyelemről, amit Ő kínál nekünk. Nevezetesen, hogy mindig folyamodhatunk a jóságához, s noha alapos oka van haragudni ránk, mégis biztosak lehetünk abban, hogy nem szűnik meg Magához hívogatni. Mert az Ő jósága felülmúlja az igazságosságának szigorát, ami a mi bűneink miatt van. Ezért vigasztalódjunk ezzel, amíg vissza nem vonja a kezét tőlünk. Ne húzódjunk vissza, amikor távol marad tőlünk, hanem inkább mondjuk ezt: Uram, vond vissza a haragodat, mert ha a haragos ábrázatodat mutatod nekünk, az pont olyan, mintha máris belesüllyedtünk volna a pokolba. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Azért, hogy hasznot húzhassunk belőle, gondolkodjunk el alaposan azon, hogy ne lapuljunk meg, amikor Isten meg akar vizsgálni és az elevenünkbe vágva akarja próbára tenni, micsoda a mi erőnk és állhatatosságunk ezekben a kísértésekben. S látjuk, miképpen mondhatjuk szent Pállal együtt, hogy sem a mostani dolgok, sem az eljövendők, sem az élet, sem a halál, sem semmi más nem képes elválasztani minket Isten szeretetétől (Rm8:37-38), azaz [semmi sem okozhat nekünk csalódást abban], hogy ne érezzük mindig az Ő atyai szeretetét, amit irántunk érez, hogy azzal enyhítse és édesítse meg a szomorúságainkat. Szent Pál úgy szögezi le az eljövendő dolgokat, mintha ezt mondaná: igaz, hogy az emberek végtelenül sok nyomorúságnak vannak kitéve, mivel sem megszámolni, sem felmérni nem vagyunk képesek azokat. A természetünkben levő nyomorúságok olyanok, mint holmi útvesztő, de mégis, ha megtartjuk magunkat a mi urunk Jézus Krisztus által, Aki a kötél közöttünk és Isten között, s úgy tekintünk Rá, mint Aki összeköt minket Istennel, az Ő Atyjával, akkor semmi sem fog minket megakadályozni abban, hogy mindig boldogok legyünk. Íme, mire kell vágnunk Isten kezétől, amikor tudjuk, milyen állapotban vagyunk. Végül pedig Jób az eltávozottak állapotáról beszél, ezt mondva: *Íme, mielőtt elmegyek a sötétség országába, a világtalan gödörbe, ahol nincs már csak zűrzavar és rendetlenség, s ahol éjjel van, amikor a nappalnak kellene ragyognia.* Jób itt úgy beszél, mint az az ember, akinek nincs hite sem a lélek halhatatlanságában, sem a nekünk megígért feltámadásban. Mivé lett hát? Jegyezzük meg, hogy itt egy nyomorult bűnös indulatait fejezi ki, aki nem érez mást, csak Isten haragját, mint azt már korábban említettem, de mégis sokszor az eszünkbe kell idézni, mert így illik. Jób tehát itt [az elme] olyan poklába jutott, hogy azt gondolta, Isten a Bírāja, saját magát pedig elvetettnek képzelte Őelőtte, akinek sem a kegyelemre, sem a megbocsátásra nincsen reménysége. Íme,

ezért nem érzett mást, csak zűrzavart a halálról beszélve. S miért? Mert a halál arra szolgál, hogy az Isten rendjét a feje tetejére állítsa úgy, ahogyan a bűn is mindent a feje tetejére állított. Mert amikor Isten megteremtette az embert, akkor nem az volt a szándéka, hogy halandó legyen. Igaz, hogy nem kellett volna örökre ugyanabban az állapotban élnünk ebben a világban, mint amiben Ádám volt, mert Isten átváltoztatott volna minket a dicsőséges halhatatlanságra. Mindazonáltal nem kellett volna meghalnunk, de a halandóságunknak sem kellett volna megújulnia. Ádám állapotának olyannak kellett lennie, hogy amikor ő élt [a teljes idejében] ebben a világban, rendelkeznie kellett az örökkévaló örökséggel Istentől. De közbelépett a bűn. S íme, Isten hozzátette a halált, azt a halált, amiben nincs más, csak zűrzavar. S miért? Mert azáltal az ember nem lát mást, csak Istennek az őt sújtó átkát, ami bizonyos módon kivágja az embert a teremtmények sorából. Látjátok, miképpen helyezett minket Isten ebbe a világba, hogy a gyermekeiként éljünk, kiemelve minket, amikor megfoszt ettől az élettől, ami pont olyan, mintha kizavarna a házából, s megmutatná, hogy többé már nem akar minket a teremtményei közé számítani. Nem látjátok még a borzasztó zűrzavart? S mivel az a helyzet, hogy amikor nem tudunk másról, csak a bűneinkről és Isten igazságosságáról, abba bele kell nyugodnunk. Nem szabad tehát furcsának vélnünk, hogy Jób a halálról beszélve, azt mondja, hogy az embereknek a sötét partra kell menniük, ahol nincs más, csak sötétség és rendetlenség. S miért? Mert a bűnt és Isten átkát állította párba a halállal. Amíg pedig Isten a kétségbeesésbe zárva tartotta őt, volt benne mondhatni egy titkos elégedetlenség, ezért nem kereste a kegyelem eszközét, ami valódi orvosság annak megmutatására nekünk, hogy még a halálban is van világosság, s létezik bizonyos rend a sötétségben is, akármennyire sötét is az, mert miután visszatértünk a porba, ismét fel fogunk támadni. Jób ezt nem vette észre. S miért? Mert Istennek először meg kellett éreztetnie vele a súlyos és fájdalmas szigorát, majd utána kellett őt megvigasztalnia. S ezt a szöveget alaposan meg kell jegyeznünk. Mert ha át akarjuk venni az Isten által nekünk adott és a mi urunk Jézus Krisztusban folyamatosan kínált kegyelmet, akkor először azt kell meglátnunk, mik vagyunk mi magunk és milyen helyzetben vagyunk. Szeretnék (kérdem) megízlelni, milyen a mennyei élet? Először is tudnunk kell, mi célból születünk, mégpedig annak megfelelően, ahogyan bűnösök vagyunk Ádámban. S valóban nem ok nélkül mondja szent Pál, hogy a romlandó az első (1Kor15:46). Mert nemcsak arról a rendről beszél, amit Isten tart fenn a természetben, hanem arról is, amit a magunk részéről illik fontolóra vennünk. Ezért meg kell értenünk, hogy bár ebbe a világba születünk Isten olyan nemes és kiváló teremtményeiként, amilyenek csak lehetünk, mégis a bűn miatt a halál eltörölte és a földig rombolta ezt a nemességet annyiban, hogy Isten megundorodott tőlünk, s úgy utasított vissza, mintha nem is az Ő keze formált volna, mert eltorzultunk és az ördög ütötte ránk a jeleit és a pecsétjét. Azután, az Ádámra kimondott átok alá kerülve olyanokká lettünk, mint a világ száműzöttjei, ezért ég és föld egyaránt utálnak minket. Ez (mondom) az a dolog, amit meg kell jegyeznünk önmagunkban. De ha csatázni kezdünk, biztos, hogy teljes vereséget fogunk szenvedni. Látjátok tehát az okot, amiért az emberek olyannyira a maguk önteltségében állnak, hogy nem képesek úgy elgondolkodni Isten igazságosságáról, amint kellene. Nekünk azonban mégis el kell jutni erre a pontra. Mindent egybevetve, amikor végiggondoltuk, milyen nyomorúságos is a mi életünk, s a halál pedig még nyomorultabb, mert nagy szakadék, ami arra szolgál, hogy megmutassa nekünk, mekkora annak az átoknak a fontossága, amit Isten hirdetett ki ellenünk a tulajdon szájával, azt mondom, amikor ezeket végiggondoltuk, akkor attól is óvakodnunk kell, nehogy végleg elnyeljen minket a nehézség. S miféle orvosság van erre? Az orvosság a szemeink odafordítása a mi Urunk Jézus Krisztusra. Mert az eszköz, amivel Isten megvilágosít minket a sötétség közepette, az, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus felkínálja Önmagát nekünk, Akiben valóban megtaláljuk az igazság Napját. Most tehát, ha megvan bennünk ez a törődés, akkor semmiféle halál sem lehet félelmetes a számunkra. S itt látjátok, miért mondta Dávid, hogy Isten vesszője és botja fogják vigasztalni a halál árnyékában és a sötétségben (Zsolt23:4). Amikor Isten vesszőjéről és botjáról beszél, azalatt azt érti, hogy nem

fog félni semmitől, amíg Isten a pásztorának mutatkozik. S mi más módon kellene a pásztorának mutatkoznia, mint a mi Urunk Jézus Krisztus személyében? Ezért először is azt vegyük fontolóra, milyen céllal beszél itt Jób. Tudja, hogy ha önmagukban vesszük az embereket, akkor maga a természetük az, hogy nincs másuk, csak mindenféle zűrzavar mind az életükben, mint a halálukban. De ha látjuk, hogy megvan nekünk Isten Fia, az állapotunk soha nem tűnik olyan nyomorúságosnak azért, mert nyomorult férgekként ki vagyunk téve a romlásnak és a rothadásnak. Sőt, eljutunk még annak a jótéteménynek a megízleléséhez is, amit Isten adott nekünk, mikor világosságot alkotott a sötétségből, ahogyan meg van írva a világ teremtésénél, hogy Isten világossággá változtatta a sötétséget. Látva, hogy ezt tudjuk, örvendeznünk kell, hogy az egyszülött Fia által még jobban felragyogtatta a jóságát és a kegyelmét a mi halálunkban, mint az életünkben. Mert amikor úgy tűnik, hogy be kell lépünk a pokol börtöneibe és mélységeibe, akkor nyitja meg Isten az Ő királyságának kapuját, s enged be minket arra a lakóhelyre, ahonnan most bizonyos módon ki vagyunk űzve. S Krisztus nemcsak a halálban világosít meg minket azzal a szándékkal, hogy az abban található sötétség ne sötétítsen és ne borítson el végleg minket, hanem az életünkben is. A jelenvaló világ (ahogyan a Szentírás elmondja nekünk) tele van sötétséggel, s mi szegény, vak lelke vagyunk abban, de közben Jézus Krisztus nem szűnik meg megvilágosítani minket az Ő evangéliumával. Rendelkezésünkre áll a törvény és a próféták, melyek égő fáklyák a számunkra. S van evangéliumunk, aminek még sokkalta nagyobb a fénye, mondhatni olyan, mint a delelő Nap. Látjátok, miképpen lesz elegendő világosság a mi Urunk Jézus Krisztus a számunkra mind az életben, mind a halálban, ezért Őrá tekintünk. De amint korábban említettem, először meg kell éreznünk, mekkora rendetlenség és zűrzavar vett körül minket, míg el nem jött az idő, amikor Jézus Krisztus kezét nyújtott nekünk. Továbbá, amikor Jézus Krisztus megvilágosított minket, ezért az örök élet reménységében fogunk járni, amíg ebben a világban vagyunk, még ha el is visz minket Isten és a halál tárul is a szemünk elé, akkor se hagyjunk fel Isten segítségül hívásával, és várjunk a közbelépésére, amíg majd a saját királyságában fogja vigasztalni a lelkeinket. Mert addig mindig bajban vannak és nincs meg a tökéletes örömük, amíg a testeinkben lakoznak, s amíg Isten Magához nem veszi őket végleg. Igaz, hogy ha egyedül csak önmagában gondolunk a halálra anélkül, hogy a szemeinket bármennyivel magasabbra emelnénk, Isten olykor-olykor eljuttathat minket ugyanarra a pontra, ahová Jóbot is juttatta. Jóbnak volt mind hite, mind reménysége az örök életről, ám egy rövid időre annyira elfogta a félelem, hogy nem látott a halálban mást, csak teljes zűrzavart és rendetlenséget. Mert amikor a sírjára tekintett, a poklot látta megnyílni, hogy elnyelje őt. S az efféle elképzelések sokkalta jobban megszorították Jóbot, mint az összes kín, amit testileg képes volt kiállni. De ahogyan végül Isten kirántotta őt a kísértésekből és győzelmet adott neki felettük, úgy fog velünk is cselekedni. Mindazonáltal ez arra figyelmeztet minket, hogy óvatosan kell járnunk, imádkozva a mi jó Istenünkhöz, hogy amikor tetszik Neki számadásra szólítani minket az ítéletében, akkor ne bánjon velünk szigorúan, s annak megfelelően, amire rászolgáltunk, hanem tetsszen Neki megéreztetni velünk a kegyet, amit irántunk szokott gyakorolni. Mi pedig mindig menjünk vissza eddig a pontig, nevezetesen, hogy bár úgy kell járnunk ebben a világban, mintha a sötétség közepette és a halál árnyékában lennénk, mégse féljünk, látva, hogy Jézus Krisztus a szemünk elé tárul, Aki az igazság Napja. S ugyanezért munkálkodjunk a mennyei örökség irányában, amire Isten hív el, hogy részeseivé tegyen minket az Ő dicsőséges halhatatlanságának.

Most tehát boruljunk le a mi jó Istenünk fensége előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon éreztesse meg velünk, hogy az folyamatos sóhajtozásra és nyögésre készítessen minket, bocsánatért könyörögve Hozzá. S ne döbbenjünk meg annyira az ítéletein, hogy elcsüggedjünk, hanem elítéltetve azoktól (mert jogosan vagyunk ítéletre méltók) és megszegyenülve magunkban, térjünk vissza a mi jó Istenünkhöz, hogy megízleltesse velünk felbecsülhetetlenül nagy szeretetét, amit irántunk táplál, amikor

Megváltónknak mutatkozik a mi Urunk Jézus Krisztus, az Ő Fia személyében. Így szilárdulhassunk meg a reménységben, amit az üdvösségünkről ad, s növekedhessünk abban mind jobban és jobban, amíg miután már szembeszálltunk minden támadással, ami minket érhet itt lenn, eljuthatunk az örök nyugalomba, ami a mennyben van elkészítve a számunkra. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de minden népnek stb.

A negyvenkettedik prédikáció, ami az első a tizenegyedik fejezetről

Jób11:1-6

1. Felele a Naamából való Czófár, és monda:
2. A sok beszédre ne legyen-é felelet? Avagy a csácsogó embernek legyen-é igaza?
3. Fecsegéseite elnémítják az embereket, és csúfolódom is és ne legyen, a ki megszégyenítsen?!
4. Azt mondod: Értelmes az én beszédem, tiszta vagyok a te szemeid előtt.
5. De vajha szólalna meg maga az Isten, és nyitná meg ajkait te ellened!

S hogy még nagyobb hasznot húzhassunk ebből a tanításból, eszünkbe kell idéznünk az eddig elhangzottakat: nevezetesen, hogy az itt lejegyzett dolgok önmagukban igazak, még ha tévesen vannak is Jób személyére vonatkoztatva. Itt tehát olyan tanítást látunk, ami jó és hasznos a számunkra, ezért legyen bölcsességünk és megfontoltságunk tudni, miképpen kell jól használni. S valójában azt kell itt megértenünk, hogy valahányszor csak úgy vitatkozunk, ahogyan egy ember Isten előtt állhat, nem szabad a saját locsogásunkkal előhozakodnunk, se pedig a hiábavaló ékesszólással igyekeznünk felülkerekedni, hanem Isten fenségének porba kell minket döntenie és kétségbe kell ejtenie. Ennek megvalósításához legyünk biztosak abban, hogy nem kutathatjuk ki azt a bölcsességet, amit felfogni sem vagyunk képesek, hanem az egész világnak meg kell alázkodnia az alatt. Látjátok tehát, hogy valójában mi van itt nekünk bemutatva. S ha ezt a tanítást jól megőriznék és gyakorolnák, akkor manapság nem lennének olyan viták, mint amilyenek eluralkodtak a világban, s amelyekben a bölcs emberek megigazulhatnak és megszabadulhatnak Isten előtt. Miért? Mert azok, akik bármiféle érdemeket vezetnek be arra, hogy jóindulatot vásároljanak Isten előtt és elhítetik az emberekkel, hogy üdvösségre juthatnak a maguk erejéből, nem tudják, miféle fenségről van itt szó, hanem csak civakodnak ostoba, jelentéktelen apróságokról. Mert ha a dolog így állna az emberekkel magatartásával, akkor nem létezne akkora bátorság, amekkorát látunk az arról szóló vitákban, hogy mi az az eszköz, amivel megállhatunk az Úr előtt. Röviden, az emberek úgy megrészegettek, hogy azt sem tudják, mi az igazság vagy az ítélet, vagy bármi más, amikor vitára kerül a sor arról, miképpen szeret minket Isten és miképpen könyörületes irántunk, s mi módon jelenhetünk meg az Ő fensége előtt úgy, hogy kegyet találjunk Nála. Ezért annál inkább rajtunk áll, hogy jól megjegyezzük ezt a tanítást, amiben ez hangzik el: *Vajon az emberek ne feleljenek a fecsegőnek? Vagy a fecsegő kerekedjen felül?* Itt látjuk, miképpen átkozott az emberek bőbeszédűsége, még ha nagyon is szeretik magukat és egész készletük van a hiábavaló és ostoba ékesszólásukból. Mert íme, mi ejti őket csapdába: nevezetesen az, hogy képesek megigazulni az emberek előtt és angyali ábrázatot ölteni, pedig nincs bennünk más, csak ínség és mocsok. Igaz, hogy lehet néhány látszólagos okuk, amit az emberek nagyon fognak szeretni, mert valójában, az ember okoskodása szerint, amikor megkérdezik, mi az igazságosság, azt válaszolja, hogy az embernek feddhetetlenül kell élnie, el kell látnia a kötelességeit, s mindenkinek meg kell adnia az illetőt megillető jogokat. Íme látjátok, micsoda az igazságosság. De ha azt mondjuk, hogy az ember igaz Isten előtt, noha nyomorult bűnös, s a bűnei meg lettek bocsátva, íme, ez furcsa és az ember testi értelme nem képes azt felfogni. Miért? Azt mondani, hogy engem igazként fogadtak, minközben ugyanez az igazságosság állandóan rajtam kívül van, ezért nekem mástól kell kölcsönöznöm azt, s noha Isten tudja, hogy nyomorult és kárhozatra méltó teremtmény vagyok, mindazonáltal mégis üdvözít – mi célból? Ezért amikor a szofisták és a képmutatók az emberi érdemekre alapozzák és úgy vélik, képesek vagyunk megnyerni a Paradicsomot a saját magunk erejéből, annak van némi hihető színezete és a világ

majd minden részén szívesen fogadják. S itt látjuk, mi okozta, hogy még sokkal jobban megkeményedtek és elmérgesedtek. Mert az ő nézetük szerint, mivel az emberek megbecsülik a mondásaikat és jóknak tartják azokat, ezért Istennek is egyet kell érteni azokkal. De ezzel nem visszük előbbre az ügyünket, s jöllehet Isten egy ideig engedi, hogy tündérmeséket mondjunk, mert úgy tűnik, minden felülkerekedtünk, végül majd ismét le kell szállnunk. Mert amikor Isten beül az ítélőszékébe, minden vitának félbe kell szakadnia, amikkel az emberek olyannyira elhomályosítják és feldicsérik magukat. Mit kell hát tennünk? Amikor arról vitatkozunk, miképpen állhatnak meg az emberek Isten előtt, nem szabad valószínű és a világnak tetsző érvekkel előhozakodnunk, hanem mindenkinek magába kell szállnia, a saját lelkiismeretébe. Ez az a pont, ahol kezdenünk kell. Ezt még jobban megértjük, ha valamilyen megszokott rendbe állítjuk a dolgokat. Mondtam már nektek, hogy amikor az emberek arról kezdenek vitatkozni, miképpen lehetünk igazak, idővel az ember értelmének megfelelően azt fogják mondani, hogy igaz módon kell élni. Igaz, hogy (szigorúan szólva) az igazságosság az, amikor az emberek élete jól szabályozott, abban semmi hiba nem található, s teljes mértékben eleget tesznek Isten törvényének és mindannak, amiket parancsol. Igen (de mint az majd teljesebben is ki lesz jelölve), tovább is kell mennünk, hogy másik igazságosságunk legyen, mert ennek is híjával vagyunk. Közben azonban, amikor az emberek észreveszik, hogy el kell látniuk a kötelességeiket és Isten, valamint az Ő Ígéje szerint kell járniuk, így okoskodnak magukban: Nos, rajtam áll betölteni Isten törvényét. S azon a véleményen vannak, hogy erre képesek is. Pedig az ujjukat sem képesek megmozdítani. Mégis csodálatos látni, miképpen állítják, hogy képesek nagy hegyeket cipelni a vállukon, amikor egy szalmaszálat sem képesek megmozdítani. Mindazonáltal olyannyira tele vannak ostoba magabiztossággal, hogy a saját szabad akaratukból erőlködnek betölteni Isten törvényét. Nagyon jó, a végén majd a saját tapasztalatukból kell meglátniuk a saját gyengeségüket. Igaz, hogy egy időre felfuvalkodnak a saját lélegzetüktől, sőt, másik bűnük is van, nevezetesen azt feltételezik, hogy képesek megigazulni Isten törvényének a betöltése nélkül. De miképpen? Az ostoba rajongásaikkal, ahogyan látjuk a pápaságban, amikor az emberek szentekké és igazakká akarnak válni, de említést sem tesznek attól, hogy az életüket Isten parancsolataihoz igazítanak. Mi történik hát? Minden ember a magáévá teszi a játékát valamiféle jó áhítatosságnak a maga fejében, majd ezután kezdenek eluralkodni a ceremóniák és a babonások az Isten szolgálata megnevezés alatt. Ezért misét hallgatnak minden nap, sokat motyognak, gyakran böjtölnek, ezt meg azt teszik, s a szegény képmutatók azzal csapják be magukat, hogy teljes felmentést nyertek Isten előtt, sőt, ezért még a lekötelezettjüké is tették Őt. S ezért elszundikálnak egy időre. S ha valaki azt mondja nekik, hogy ez csak haszontalan tevékenység, dühödten rátámadnak és köpködik, [ezt mondván]: Hogyan? lehet egy ilyen jó dolog haszontalan? Vagy lehet Isten igazságtalan? [Ha nem], akkor el kell fogadnia a szolgálatot, amit ennyi kínnal és gondossággal kínálok Neki. Íme, miképpen érvelnek a bálványimádók Isten ellen, s úgy látják, hogy hatalmas rossza tesz nekik, ha nem fogadja el és nem tekinti érdemesnek a nyomorúságos szemetjüket, amivel önmagukat csapják be. Íme, micsoda kábulat uralkodik egy ideig az emberek fejében, de (mint már korábban említettem) végül kénytelenek elismerni, hogy mindez semmi. S amikor Isten nyomást gyakorol rájuk és próbák elé állítja őket, akkor el kell majd ismerniük: Ó, céltalanul halmoztunk fel rakásra annyi efféle ceremóniát. S (ami még fontosabb), amikor megtettem mindent, amire csak képes voltam, a saját lelkiismeretem akkor is megdorgált, hogy ha egyetlen dologban is elmulasztottam Isten szolgálatát, akkor mulasztottam sok másban is. Amikor az embereket megfeddi a tulajdon lelkiismeretük, akkor orvosságot keresnek, ezt mondva: Nos látom, hogy ha Isten számadásra szólít, nagyon fájdalmas módon kerülök veszélybe. Mit kell hát tennünk? Az engesztelésekhez folyamodunk, mint a pápaságban, ahol mindegyikük megvallja, hogy egyetlen ember sem képes eleget tenni Isten törvényének, de közben mégsem szűnnek meg szundikálni, mert a nyomorult képmutatók azzal hitegetik magukat, hogy képesek megszerezni Isten felmentését, ha valamiféle fizetséget visznek Hozzá. Igaz, (mondják), hogy

ebben a vonatkozásban rosszat tettem, de Isten megelégszik velem, ha így vagy úgy engesztelést tettem Neki. Látjátok tehát, honnan nőtt ki az összes többlet-, vagy túlbuzgó cselekedeteiknek a koholmánya, amikkel Istennek többlet nyújtanak, mint amennyi kijár Neki. Amikor az emberek ezt teszik, soha nem gondolnak arra, hogy valaha is számadásra kell menniük egy ilyen bíró elé, hanem könnyedén azt mondják: Micsoda? Megteszünk mindent, ami csak tőlünk telik, hisz miért vállalunk ekkora kínokat, ha nem azért, hogy Istent szolgáljuk? S azt kellen képzelnünk, hogy mindezeket az erőfeszítéseket Ő visszautasítja és semmibe veszi majd? S noha gyengék vagyunk, s hibák és tökéletlenségek vannak bennünk, mégis, ha munkálkodunk a bűneink engesztelésén, Istennek figyelembe kell azt vennie. Ezen a módon fognak fecsegni az emberek azt feltételezve, hogy teljesen felmentették magukat. S gyűlölet és elégedetlenség fogan meg bennünk minden figyelmeztetéssel szemben. Látjuk hát, mit ítél itt el a Szentlélek: azt, hogy az emberek úgy hízelegnek maguknak és ringatják magukat álomba a hiábavaló képzelgéseikben, hogy úgy tűnik a számukra, elérték a céljukat, amikor az emberek nagyon szeretik a tetteiket. De mindez semmi. Mert amikor a mennyei trón elé lépünk, e nyomorúságos apróságok közül egy sem fog a latba esni. Mit kell hát tenni? Tudnunk kell, sőt szilárdan hinnünk kell, hogy a világ minden igazságossága csak utálat és Isten mint mocskot utasíthatja el. S valóban, noha megadta nekünk annak kegyelmét, hogy munkálkodhatunk a jóságért, de még nem jutottunk el odáig. Mert bár odafele utazunk, mégis olyan erőtlenül, hogy nagyon is ítéltre méltók vagyunk. S emlékeznünk kell rá, miképpen lett korábban kijelentve, hogy ha csak egyetlen pontban igazoljuk magunkat, Isten ezerben fog összezavarni. Látjuk, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Azt is látjuk, miért mondtam, hogy a dolog nem a fecsegésen, sem holmi érvek előhozásán múlik, amik tetszetős színben tűnnek fel az emberek előtt, hanem főleg abban, hogy mindegyikünk magába száll és megvizsgálja a saját életét, hogy miképpen leszünk beidézve Isten elé. Akkor majd minden fecsegés félbeszakad, s minden ember alaposabban is elgondolkodik magáról, tudván, hogy nincs más eszközünk a felmentés megszerzéséhez Isten előtt, mint ha önmagunkat ítéljük el és teljesen megalázkodunk. De a dolog jobb megértése végett térjünk most rá arra, amit hozzátesz: *Azt mondd, az én ügyem jogos és igazságos és szilárd vagyok a jelenlétedben.* Itt Czófár megmutatja, mi az a fecsegés, amit elítél. Bizony (mint arra korábban figyelmeztettelek benneteket) hibásan vonatkoztatta ezt a dolgot Jób személyére, s nagyon rosszat tett neki, amikor igazságtalansággal vádolta: mindazonáltal a tanítás önmagában véve jó, szent és hasznos. Jegyezzük hát meg, hogy mindazok, akik önmagukat akarják megigazítani és folttalanoknak akarnak mutatkozni, nem tesznek mást, mint hiábavalóan fecsegni, még ha bölcs embereknek is minősülnek a világ előtt. S ez az a dolog, amit jól meg kell jegyeznünk. Mert ha az emberek nem jutnak el ennek alkalmazására, akkor csekély haszna lesz azt mondani, hogy nos, nem szabad fecsegni, ha rátérünk Isten és e világ titkainak elemzésére. Ez túl szent dolog ahhoz, hogy az emberek tetszésük szerint foglalkozzanak vele: teljes józansággal és tisztelettel kell megközelíteniük. Ez bizony jó figyelmeztetés lehet. De Czófár itt pontosan azt mondja, hogy mindazok, akik az emberek erejét akarják felmagasztalni és meg akarnak győzni arról, hogy nincs más bennünk, csak igazságosság Isten előtt, nem jobbak a fecsegőknél, akármilyen tetszetősen mutogatják is magukat. Ezért tanuljuk meg, hogy nincs olyan jól leszögezett és megalapozott tanítás az Isten előtti megállás képességéről, csak az, amelyik végleg elcsúfítja az embereket és megmutatja, hogy semmijük sincs, amivel dicsekedhetnének, röviden, ami úgy felforgatja őket, hogy nincs más menekvésük, csak Isten pusztá jósága és kegyelme. Ezért itt két dolgot kell megjegyeznünk. Az első, hogy valamikor csak a Szentírásról, vagy bármilyen, a valláshoz tartozó dologról beszélünk, meg kell tanulnunk józanul beszélni, s nem szabad engedni a nyelvünket tetszés szerint összevissza csapongani. Azt mondom, tartózkodjunk az efféle meggondolatlanságtól, mert látjuk, hogy ez a bűn volt az oka annak, hogy Isten igazságát végleg megrontották és hazugsággá változtatták. Ezt bizonyítandó, mi más a pápai hittudomány, mint mind gúnyolódás és szitkozódás Isten minden titkán? Mert a pápaságban törvényes dolog az

emberek számára úgy fecsegni, mintha csak holmi teniszlabdát hajigálnának. S valóban nagyon igazat mondanak a pápisták, amikor azt a szólásmondást hangoztatják, hogy a Szentírás a számukra olyan, mint egy viaszorr. Íme, miképpen káromolják Istent, s ezt nem szégyellik leírni a könyveikben. Sőt, amikor azt akarják bizonyítani, hogy az embereknek nem szabad ragaszkodni a Szentíráshoz, s nincs bizonyosságunk az Isten Ígétébe vetett hitünkben, hanem azt kell elfogadnunk, amit emberek jelentenek ki. Íme, (mondják), nem olyan a Szentírás, mint egy viaszor? Igaz, hogy önmaguk vonatkozásában viaszorrá tették, ide-oda csűrve-csavarva, világosan gúnyt űzve Istenből és az Ő igazságából. S mi más módon ment volna ez végbe, mint úgy, hogy nem tudták: Isten azzal a szándékkal jelenti ki az akaratát nekünk, hogy valamennyien magunkba szálljunk és alaposan megvizsgáljuk a lelkiismeretünket, majd a magunk hasznára és tanítására fordítsuk mindazt, amit a Szentírás tartalmaz, biztosra véve, hogy Isten nem a kíváncsiságot akarta táplálni, s nem is a füleinket akarta csiklandozni, hanem a lelkeinket oktatni arra, ami a leginkább szükséges a számunkra. Ezért tartjuk észben ezt a cikkelyt. nevezetesen, hogy amikor Istenről beszélünk, azt tisztelettel és félelemmel kell megtennünk. De főleg oda jussunk el, amiről itt szó van: tudniillik bárki, aki azért magasztalja az embereket, hogy igazolja és felmentse őket Isten előtt, csak egy fecsegő, akármilyen tetszetős indokokkal is képes előhozakodni. Jegyezzük hát meg, hogy mindazok, akik vakmerően felfuvalkodva az emberi érdemeknek engednek, soha nem ébredtek rá alaposan, mi is az Isten és mennyire az ítélete adósai vagyunk. S miért? mert ha bárki egyszer alaposan megvizsgálta a saját lelkiismeretét, szükségszerűen be kell fognia a száját és nem kerülheti el annak ismeretét, hogy az egész emberiség rendetlen és nincs bennünk más, csak átok. Ezért bátran mondhatjuk, hogy a pápaság összes tanítója végleg elbutultak, Isten gúnyolói és az Ő igazságának megvetőivé váltak. Miért? Látjuk, milyen bátran támogatják a szabad akaratot az emberek erejének dicsőítésére és annak elhítetésére, hogy megérdemeljük ezt-azt: így, ha bármi bűnt követtünk is el, megvásárolhatjuk magunknak a megbocsátást a saját jócselekedeteinkkel. Mivel így beszélnek, nem kell több, mint az itt szereplő mondás annak megmutatása végett, hogy Isten megvetői és ugató kutyák, akinek soha nem volt bűntudatuk vagy egy szemernyi lelkiismeretük, hanem teljesen megvakította őket az ördög. S miért van így? Mert ha bármit is éreznének Isten ítéletéről, vagy meghajolnának az előtt, akkor nem fecsegnének a saját érdemeik előtérbe tolása végett, amik nem mások, mint nyomorúságos kacatok. A mi részünkről viszont tanuljunk meg jobb iskolába menni, ha meg akarunk állni Isten előtt. S miért? Mert (mint az itt a végén elhangzik) olyan választ fogunk kapni, ami arra szolgál, hogy teljesen elborítson minket. Ha manapság azért élesítjük a csőrünket, hogy hencegjünk a saját igaz mivoltunkkal és felfuvalkodunk attól a hiábavaló vélekedéstől (vagy inkább gyalázatosságtól), hogy képesek vagyunk megállni Isten előtt, végül majd kénytelen lesz nekünk válaszolni, sőt, kénytelen lesz olyan választ adni, ami teljesen összezavar annak megfelelően, ami itt hangzik el: *vajon felülkerekedik a fecsegő?* Talán ezt képzeljük, de becsapódunk. S miért? Mert (mint azt korábban kijelentettem) az, aki igazzá teszi magát Isten szemében, nem más, mint beképzelt fecsegő, azaz akaratlanul is elárulja, hogy soha nem vágtak az elevenébe, hogy a lelkiismerete még mindig szundikál s végül, hogy soha nem vette fontolóra, hogy Istennek kell majd a Bírójának lenni. Látjátok hát, mi okozza, hogy az emberek a gazda nélkül végzik el a számításait, ahogyan a közmondás mondja. De most térjünk rá arra, amit Czófár tesz hozzá. *Bárcsak* (mondja) *Isten szólalna meg ellened, bárcsak megnyitná a száját.* Íme, miképpen feddik meg az embereket a zavarodottságukért: akkor, amikor Isten nyitja meg a száját. Addig, amíg csak emberekkel vitatkozunk, nos mindenki gondolhatja a saját félpennysét ezüstnek, de amint Isten nyitja meg a száját, semmit sem tudunk válaszolni. Mindannak (azt mondom), amiről azt hittük, hogy annyira lényeges, amennyire csak lehet a porba kell hullani és szerte kell foszlani, s minden értelmünk csal tajték lesz. Lehet benne nagy habzás és forrongás, de idővel minden elmosódik és szertefoszlik. Ezért mérlegeljünk nagyon alaposan ezt a mondatot, miszerint Istennek kell megszólalni az emberek elhallgattatásához és

a teljesen szótlanná tételükhöz, hogy többé ne merészeljenek semmivel sem előhozakodni a saját fantáziájukból. S mi módon beszél Isten? Már beszélt eleget a Szentírásában ahhoz, hogy megalázzon minket. Mert látjuk, hogy miképpen van minden ember elítélve és megátkozva Ádámban (ezt különösen jegyezzük meg), ezért mindannyiunknak személy szerint önmagában engedni magát hibáztatni, látva, hogy Isten megmutatja: a bűneink olyan borzalmasok, hogy nem utálhatjuk azokat eléggé, s noha az ember megszomorodhat önmagában, s undorodhat az életétől, mégsem ismeri a benne levő gonoszság századrészét sem. Isten ezt mondja nekünk. S látjuk miképpen szégyent meg mindenkit szent Pál (Rm3), így amikor erről olvasunk a hajunknak égnek kell állnia annak kimutatása végett, hogy miképpen vagyunk minden makacsságra ítélve, s noha nem egyformán vagyunk ténylegesen vétkesek, mégis mindannyiunkban megvan annak a magva. Látjuk tehát, miképpen mondott Isten kárhoztató ítéletet minden emberre. S ennek elégnek kell lenni ahhoz, hogy lehajtsuk a fejünket és teljesen elnémuljunk, mint azt korábban mondtam. De mi történik? Az emberek annyira előkelők, hogy képtelenek meghajolni, bár a Szentírás megszégyeníti őket, amint látjuk is. Ennek ellenére az emberek úgy vélik, hogy képesek igazzá tenni önmagukat Isten előtt. S ez a legnagyobb különbség közöttünk és a pápisták között: nevezetesen, ha megkérdezik, mi a mi üdvösségünk eszköze, a pápistáknak nincs semmijük, csak a szabad akarat, az érdemek és az elégtételek, mi viszont azt mondjuk, hogy az ember teljesen híjával van minden igazságosságnak, s nincs benne más csak átkozottság. Ezért kell egyedül az Isten kegyelméhez folyamodnunk, s azt a mi Urunk Jézus Krisztusban keresnünk, azaz nem a saját magunk személyében. Látjuk tehát, hogy a Szentírásban található összes dolog a bűneinkkel és az Isten előtti megalázkodásunkkal kapcsolatban sem képes a hatalmába keríteni minket, sem elvenni tőlünk a testnek ezt a gögjét és vakmerőségét. Ezért Istennek kell más módon beszélni, azaz, meg kell velünk éreztetnie a tapasztalat által azt, ami a Szentírásban van, hogy megtudhassuk, miért mondja el nekünk a történetét. S főként el kell vennie rólunk a képmutatás leplét, ami eltakarja és csukva tartja a szemeinket. Mert amikor azt olvassuk a Szentírásban, hogy nincs senki, aki Istent keresné, mindenki a gonoszságra adatott, valamennyien mocskosak és megfertőzték őket a bűneik és a romlottságuk, ezért nincs más az emberekben csak hiábavalóság, minden bölcsességük ostobaság, s valamennyi gondolatuk és érzelmük csak gonoszság és ellenségeskedés Istennel és minden igazsággal szemben – amikor ezt halljuk, (ezt mondjuk magunkban): Nos, ez a gonoszokról szól, én pedig nem tartozom közéjük. Így mentegeti magát minden ember. Továbbá feltételezzük, hogy nem is tudom milyen jóság van meg bennünk, s ha lenne belőle egyetlen szegényes csepp is, kifeszítenénk szélteben-hosszában, becsapva magunkat, hogy képesek vagyunk Istent teljesen kielégíteni. Ezért kell tehát Istennek jönni és elvenni az említett leplet, nehogy azt képzeljük vagy azon a véleményen legyünk, hogy van bármiféle képességünk, hanem legyünk biztosak abban, hogy a Szentírásban szereplő összes átok vonatkozik ránk és megmarad bennünk, s szükségszerűen halálos sebeket ejtenek rajtunk, hogy megismerhessük a romlásunkat. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebben a szakaszban. Így ha valahányszor csak tudni szeretnénk, mi az igazságosság, azaz, miképpen igazulunk meg, s hogyan szerünk kegyességet Isten előtt, akkor alaposan végig kell gondolnunk, hogy a dolog nem annak keresésében rejlik, ami jónak látszik az emberek előtt, vagy amit az ember értelme jóváhagyhat, illetve amivel előhozakodhatunk a teremtmények előtt. Mi hát? Halljuk meg, mit mond itt Isten: azaz, fogadjuk el a Szentírást, s valamennyien vessük alá magunkat annak. Hadd beszéljen Isten, mi pedig maradjunk nyugodtan anélkül, hogy a megszokott válaszainkat adnánk. Továbbá, mivel az említett képmutatás bennünk van, amitől meg kell tisztulnunk, vegyük azt is fontolóra, hogy Isten ítéletének félelmetesnek kell lennie a számunkra, s meg kell döbbennünk attól. Ezért könyörögjünk Hozzá, hogy miután félelmetesen szólt hozzánk, utána vigasztaljon meg és adja meg nekünk a jóságának valamelyes ízét. Amikor azt megismertük, biztosan nem fogunk vitatkozni az említett cikkelyről, s nem fogunk az után kíváncsiskodni, hogy miféle emberek igazulhatnak meg. Mert először is meg kell értenünk, hogy nincs más

bennünk, csak gonoszság, s halljuk, miképpen hangzik el, hogy aki a legjobban mer kérkedni, az sem talál mást önmagában, mint átkozottságot a feje búbjától a talpáig. Aztán noha Istennek teljes mértékben hajlamosaknak kell minket találni ahhoz, hogy az Ő félelmében járjunk, de mégis, mi ennek a célja? Mindazonáltal mindig tökéletlenek leszünk. A baj az, hogy bármit is mondott Isten az Ő Ígésében, mi mindig ugyanott folytatjuk, a szemeink csukva vannak, s úgy tűnik nekünk, hogy bármerre is menjen a világ, valami mindig van bennünk és a saját cselekedeteinkkel jótállhatunk magunkért. Istennek tehát ebben az esetben elénk kell állnia és meg kell mutatnia, hogy nincs bennünk semmi sem, amire büszkék lehetnénk. Mit tesznek majd az emberek, amikor ennyire összezavarodnak? Biztos, hogy soha egy szemernyi sincsenek akadályozva ettől, hogy a mi Urunk Jézus Krisztushoz fussanak. De ha gögösen felfuvalkodunk, akkor nem vágyunk majd erre: olyan lesz a helyzetünk, mint valakié, akinek a hasa tele van széllel, amitől úgy meggyengül, hogy semmit sem képes befogadni. Viszont amikor tiszták vagyunk minden elbizakodottságtól, éhesekké válunk és nem vágyunk másra, csak arra, hogy Isten gyógyítsa meg a betegségeinket. Így mindazok, akik jóakarattal hallgatták Istent (azaz, először keresték azt, amit a Szentírás mutat meg nekünk, utána pedig azon munkálkodtak, hogy ugyanezt a maguk okulására alkalmazzák, biztosra véve, hogy nekik szól, amiről ezek a szent írások beszélnek), azt mondom, mindazok könnyen egyetértenek ezzel a tanítással, nevezetesen, hogy nincs bennünk igazság, csak ami a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelméből származik, s noha Isten átkozott, reménytelen és elítélt bűnösöknek talál minket, mégis kiment az említett zűrzavarból, amiért a váltságdíj akkor lett megfizetve, amikor a mi Urunk Jézus Krisztus a vérét ontotta a megváltásunkért és az üdvösségünkért. Most pedig, ettől kezdve, mivel az engedelmesség, amivel Krisztus Istennek, az Atyjának adózott, ránk is kiterjed, ez ugyanolyan, mintha mi magunk töltöttük volna be a törvényt. Látjuk tehát, miképpen tehetünk magunknak jót ezzel a leckével. Röviden, az ember soha nem tudja majd, mit jelent megigazulni hit által, amíg meg nem hallgatta, mit mond Isten, s ettől a meghallgatástól meg nem alázódik és le nem vetkőzi az ostoba dölyfösséget, amibe az emberek olyannyira felöltöznek és ami olyannyira megrészegeti őket. Íme, mire gondolt Czófar, amikor ezt mondta: *Ó bárcsak megszólalna Isten és megnyitná a száját ellened*. Konkrétan azt mondja, hogy Isten megnyitja a száját. Ez valóban héber beszédmód, a beszéd hevességét jelzi, mint amikor valaki buzgón számol be valamiről. Ilyenkor nem egy-két szóval szólal meg, hanem részletesen, végkövetkeztetést is hozzátéve. De mondtam már nektek, hogy ezt jól kell mérlegelni, már látjuk, hogy az emberek csak félig-meddig hallgatják meg Istent. Igaz, hogy netalán minden szót jól hallanak: no, és akkor mi van? Nem túl nagy súlyú dolog mindaddig, amíg nem ragaszkodunk ahhoz, amit Isten mutat nekünk, hogy mindenben, amit csak mond nekünk, a helyére tegyük önmagunkat. Ezért nem elegendő egy füllel engedni Istennek és hallani minden egyes nekünk mondott szót, hanem figyelmesen kell követnünk mindazt, amit mondott, minden dologban. Ezért, ha egyszer kinyitotta a száját, hogy elítéljen minket, többé nem adatunk át a fecsegésnek, azaz, nem leszünk olyan vakmerőek és keményszívűek, hogy a saját igazságosságunkat ráncigáljuk elő, mert önmagunkat illetően végleg megszegyenülünk. Utána ezt olvassuk: *Isten megjelenti a bölcsessége titkait*. Valójában, ennek kimondásával azt mutatja meg, hogy Jób jogosan kaphatott volna kétszeres büntetést, azaz duplaannyi igazság lett volna számonkérhető rajta, s *Isten megfeledkezhetett volna róla a vétkei miatt*, illetve *átkutathatta volna őt*, mert a hébert szó azt jelenti *megkövetelni*, néha pedig *számadást és más effélét követelni*. Ezért az ember értelmezheti úgy is, hogy Isten képes őt olyan dolgokkal vádolni, amiktől kettős veszélyben fogja magát érezni, és mindennek egyetlen vége van. De először is, ahol azt mondja, hogy Isten feltárja a bölcsességet, amit Jób korábban nem ismert, azt annak megmutatása végett tesz, hogy az ismereteink a bűneinkről és Isten felbecsülhetetlen jóságáról meghaladják a képességeinket, s olyan bölcsesség ez, amihez emberi értelemmel soha nem lehet felérni, hanem ennek fentről, a mennyből kell származnia. Már figyelmeztettek benneteket, hogy ezt helytelenül vonatkoztatták Jóbra, s ő valójában jól tudta, hogy az

embereknek nem szabad a maguk értelmével felmérni Isten igazságosságát. Jób maga is jól megnyitotta ezt a pontot, s (mint azt megmutattam), s az ő ügye jó volt, de rosszul kezelte. Nekünk azonban ezen a vonalon kell tovább haladnunk: általánosságban kell vennünk ezt a tanítást, hogy hasznot húzhassunk belőle. Íme egy fontos pont, ami nem más, mint hogy azok a dolgok, amiket a Szentírás a hit által történő megigazulásról mond nekünk, nagyobb titkok annál, ahová az ember képes felérni. Mit kell hát tenni? Istennek kell azokat kijelenteni nekünk. S ez az oka annak, amiért a pápisták nem tudnak egyetérteni ezzel. Mert folytonosan a saját maguk elképzeléseihez ragaszkodnak. A pogány filozófusok módjára tudják, micsoda az igazságosság. Mert ha az ember megkérdez egy pogány filozófust, micsoda az igazságosság: a jól szabályozott, erényekben gazdag élet, fogja válaszolni. S a pápista hittudósok is így okoskodnak. Látjuk, hogy ez önmagában igaz, de tovább is kell mennünk, azaz ahhoz a másik igazságossághoz, ami nem az emberekben van, s amiből egyetlen cseppnyi sem található meg bennük. Akkor már igazságosságra van szükség, ami nem más, mint elítéltetve a saját magunk személyében a kegyelemhez visz minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. ennek eszközével lehetünk elfogadhatók és szentek a Számára, mivel az engedelmesség, amivel Jézus Krisztus adózott Neki, kiterjed ránk is. De mint említettem, ez a dolog meg sem fordul az ember agyában. S itt látjátok, hogy akik a legbölcsebbeknek tartják magukat, a saját erejükben bíznak, mert emberi értelemmel akarják azt felfogni. De mi a helyzet? Ne gondoljuk furcsának, látva, hogy meg van írva: egyedül Istenre tartozik a saját bölcsességének kijelentése. Mintha azt mondaná: igaz, hogy amíg az emberek a saját értelmük képzelgéseikhez kötik magukat, a saját kényük-kedvük szerinti bírót akarnak maguknak, addig soha nem fogják megérteni, mit jelen igaznak lenni Isten előtt és nem tesznek mást, csak fecsegnek. S még ha megannyi színezete kölcsönöznek is a dolognak, az akkor sem lesz más, csak füst. De miért? Mert azt tudni, hogy miképpen válunk igazakká Isten előtt felbecsülhetetlen bölcsesség, ami rejtve van az ember értelme előtt egészen addig, amíg Isten nem szól hozzánk és nem fedi fel nekünk azt, hogy micsoda a mi zűrzavarunk, s meg nem láttatja velünk, hogy nem vagyunk képesek megállni Előtte, hanem végleg elvetettek vagyunk, mint átkozott teremtmények. S nincs más eszköz a közeledésre, csak ha a mi Urunk Jézus Krisztus, az Ő egyszülött Fia nevében járulunk Hozzá. Akkor addig, amíg Isten ezt nem mutatta meg nekünk, mindig is fecsegni fogunk, azaz ádatatunk annak az ostoba vakmerőségnek, ami mozgat és kísért minket. Ezért Istennek fel kell fednie azt a bölcsességet, ami nem ismerünk, hogy ne lépjük túl a saját korlátjainkat és azokat a dolgokat, amiket ismernünk kell. Íme miről van itt szó valójában. Tanuljunk hát meg, valahányszor csak az említett elbizakodottság kísért, miszerint a saját erényeinknek számítani kell valamit és jól kielégíthetjük Isten azt érdemeinkkel: tanuljunk meg (azt mondom) visszatérni az itt elhangzottakhoz, nevezetesen, hogy egyedül Istenre tartozik a titkainak feltárása és a bölcsességének megtanítása nekünk. S olyan messze állunk attól, hogy a saját erőből megszerezzük ezeket az ismereteket, hogy menekülünk azoktól a szemeinket becsukva azért, hogy Isten ítéletének minden észlelését és érzését eltávolíthassuk magunktól. Annál alaposabban meg kell jegyeznünk a szigort, amiről Czófár beszél itt Isten nevében, mint Általa küldött hírmondó vagy hírnök, hogy az ítélőszéke elé idézzen minket, s ott megtudjuk, micsoda is ez a szigorúság valójában. Azaz, hogy elviselhetetlen, ha tetszik Istennek ellenünk ezzel a szigorral fellépni. Mit kell hát tennünk? Meg kell tanulnunk megismerni, mik vagyunk mi, majd megalázkodni, hogy szívbéli megtéréssel térhessünk vissza a mi Istenünkhöz, Aki nem vágyik másra csak arra, hogy a ki Urunk Jézus Krisztus nevében járuljunk hozzá. Járuljunk hát oda a bűneink miatt nyögve és olyan sebesülten az Ő ítéleteinek belső megértésétől, hogy ne vágyjunk másra, csak arra, hogy a kegyelmébe fogadjon, s ne csak a múltbeli bűneinket bocsássa meg, hanem mentsen fel oly módon a jövőre nézve is, hogy az Iránta való engedelmességben járassunk. S ennek a járásnak nem lehet az a célja, hogy az érdemeinkkel és a cselekedeteikkel fizessünk neki, hanem az, hogy visszatérhessünk a kegyeibe és könyöröghessünk Neki, hogy úgy vezessen a Szentlelkével, hogy folyamatosan Atyánkként hívassuk Őt segítségül.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk és Atyánk jelenlétében a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy amikor ezeket megéreztetni velünk, az a felmentésünk is lehessen oly módon, hogy semmire se vágyjunk annyira, mint a közeledésre Őhöz, egyre jobban és jobban, míg el nem jutunk oda teljes tökéletességben. Ezért mondjuk mindnyájan: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy mi nem stb.

A negyvenharmadik prédikáció, ami a második a tizenegyedik fejezetről

Jób11:7-12

7. Az Isten mélységét elérheted-e, avagy a Mindenhatónak tökéletességére eljuthatsz-e?

8. Magasabb az égnél: mit teszel tehát? Mélyebb az alvilágnál; hogy ismerheted meg?

9. Hosszabb annak mértéke a földnél, és szélesebb a tengernél.

10. Ha megtapos, elzár és ítéletet tart: ki akadályozhatja meg?

11. Mert ő jól ismeri a csalárd embereket, látja az álnokságot, még ha nem figyelmeztet is arra!

12. És értelmessé teheti a bolond embert is, és emberré szülheti a vadszamár csikóját is.

Mivel nem könnyű dolog a számunkra felfogni, miképpen alázkodjunk meg, ezért látjuk, miképpen időzik Isten még többet ennél a tanításnál azzal a céllal, hogy még több okunk legyen használatba venni. Tegnap láttuk, hogy ha Isten büntet minket, akkor nem szabad feleselnünk, mert a végén majd rájövünk, hogy sokat eltűrt tőlünk és bánhatott volna velünk nagyobb szigorral. S ha nem hallgat meg minket, az azért történik, mert a bűneink elválasztották Öt tőlünk annak megfelelően, ahogyan meg van írva, hogy a gonoszok semmit sem nyernek, amikor úgy gondolják, hogy Hozzá folyamodnak, mert nem őszintén járulnak Elé. Ami pedig a jókat illeti, ha Isten meg is hallgatja őket, nos nem azonnal, vagy legalábbis nem engedi, hogy ezt észrevegyék, mert jó, ha megszelídülnek. Miután megfogalmazta ezt a cikkelyt, mely szerint törvénytelen az emberek számára igazzá tenni magukat Isten előtt, most általánosságban mondja, hogy hiába munkálkodunk, ha az Ő bölcsességét akarjuk átkutatni. S miért? *Mert az túléri a mennyet, mélyebb a feneketlen mélységeknél, szélességében pedig túlnyúlik minden.* Tekintsünk hát a saját mértékeinkre. Íme, az embernek, aki szeretne túlterjedni az egész Földön, nem több, mint hat láb magasság elég az eltakarásához. Az ember szeretné az egész tengert a képzeletébe fogni, közben pedig ő maga semmiség. Szeretne a menny fölé emelkedni, de hogyan juthat el oda? Felmérné a mélységek fenekét, de miféle eszközei vannak ehhez? Mindazonáltal tegyük fel, hogy az ember elméje képes az ég fölé emelkedni és semmi sem maradhat rejtve előtte: akkor sem érjük el Isten bölcsességének szintjét, mert az végtelen. Nem vethető össze sem a mélységekkel, sem az éggel, mert messze felülmúlja mindezeket. Ezért legyünk abban biztosak, hogy a vakmerőségünk ostoba amikor Isten cselekedetei okának megismerésére törekszünk. Látjátok hát, mi van itt valójában megmutatva nekünk. Ezért jegyezzük meg, hogy a *bölcsesség* szó itt Isten célját, elhatározását vagy szándékát jelenti, amit mi nem vagyunk képesek felfogni. Igaz, hogy jól megízlelhetjük Isten bölcsességének valamely csekély részét, mint mikor a teremtményeit szemléljük, ott megmutatkozik nekünk, de csak részben. Ne tegyünk mást, csak vegyünk egy növény ágacskáját, s meglátjuk, miképpen és milyen ügyesen munkálkodott azzal Isten: ez egyben az Ő bölcsességének tükré is. Akkor sokkal nagyobb okunk van rá, hogy amikor a nagyobb és kiválóbb munkáira térünk rá, ott is észrevegyük, hogy Isten bölcsessége csodálatos dolog, már ha egyáltalán megérezzük bármiféle ízét. Egyébként annak a tökéletességéről van itt szó, azaz, ha tudni szeretnénk, miért tesz Isten mindent, vagy ha az ember látni szeretné, miféle célt tűz ki Maga elé Isten és milyen ok indítja erre, akkor szükségszerűen összezavarodunk. Itt azonban először is a mi értelmünk és eszünk kezdetlegességére int minket, hogy ne lépjük át a korlátjainkat, s ne játsszuk a szabadjára engedett zablájú lovak szerepét, amire látjuk, hogy természetünk elbizakodottsága s gögje hajt

minket. De ezzel egyben a mi Istenünk jóságát is fontolóra kell vennünk, aki alkalmazkodik hozzánk és a gyengeségünkhöz, hogy legalábbis megízlelhetjük azt, ami felfoghatatlan a számunkra. S noha nem fogjuk fel teljes mértékben, s nem ízleljük teljesen, mégis megmutatja nekünk és annyira engedi megérezni, amennyire az a hasznunkra válik. Látjátok tehát a két dolgot, amiket érdemes megjegyezni. Ami az elsőt illeti, mondtam már nektek, miképpen kell az embereknek elgondolkodniuk azon, mennyire kezdetleges és gyenge értelműek, hogy ne toladjanak túlságosan előre Isten munkáinak a fürkészésében annál jobban, mint amennyire Ő akarja és amennyire megengedi nekik. Még egyszer mondom, amennyire Ő akarja és amennyire megengedi nekik. Mert (mint azt már említettem) Isten a jóságából nem fosztott meg minket végleg attól, hogy valamennyire érzékelhessük az Ő bölcsességét, de szükséges mértéket tartanunk. Akkor hát legyünk nagyon megfontoltak, s mindenki tartsa szem előtt a saját képességeit, s jegyezze meg, mennyire körmönfontak és éleselműek vagyunk, s az említett elbizakodottság mennyire ösztökél minket folyamatosan. Hogyan? Mi mindig számadásra szólítanánk Istent minden cselekedetért. Amikor bármi furcsasággal találkozunk és az emberek azt mondják nekünk: ez Isten jótetszése, mert így rendelte, ezért nem szabad perbe szállnunk Vele, akkor vajon nem mondjuk, hogy miért nem cselekedett másképpen? Mert micsoda kényelmetlenség következik ebből, s a dolgok teljesen is világosan eltérhetnek attól, ami a hasznunkra válhatna. Látjuk tehát, miképpen szeretnénk, ha minden dologban megadná nekünk Isten annak az okát, miért tesz azt vagy azt. Sőt, noha semmink sincs, amit felhozhatnánk, mégis azt szeretnénk, ha Isten semmit sem rejtene el előlünk, hanem be tudnánk lesni a legnagyobb titkaiba. S látjuk, milyen fájdalmasan csiklandozza a szíveinket ez a dolog. Igaz, hogy egyeseknek ez jobban az elevenébe vág, mint másoknak, de mégis közös bűn, amivel mindenki meg van fertőzve a legnagyobbtól a legkisebbig. Ezért jegyezzük meg jól, miképpen hangzik itt el, hogy Isten bölcsessége felülmúlja az eget és mélyebb a mélységeknél, s hiába akarjuk azt felfogni a saját agyunkkal, mivel az messze kevés hozzá. Mert ha az embernek százszor több értelme lenne is, mint amennyi van neki, akkor sem fogná fel Isten bölcsességének a századrészét sem. Látva tehát, hogy semmik vagyunk, Isten bölcsessége pedig feneketlen mélység, vajon nincs még több okunk rövid pórázra fogni magunkat és nem követni a fantáziánkat, többet kutatva, mint amennyit Isten kutatni enged? Emlékezzünk hát a mondásra: hová tartasz, nyomorult teremtmény? A feneketlen mélységbe lépsz, ahonnan soha nem fogsz tudni kimenekülni. Ez az a figyelmeztetés, amit valamennyiünknek követnünk kell ebben a mondatban. Egyébként tartsuk azt is észben, ami kijelentett arról a kegyről, hogy Isten a hozzánk alkalmazkodással mutat ki, és a cselekedetei megmutatásában addig megy el, ameddig a javunkra és a hasznunkra válik tudni, miért teszi ezt vagy azt. S Istennek ez az alkalmazkodása hozzánk nem azért történik, mert köteles rá, (hiszen miféle kötelezettsége lehetne? vagy hogyan kényszeríthetnénk Őt erre?) De ezt cselekedve megmutatja, mennyire szeret, amikor látjuk, hogy ilyen barátságosan közeledik hozzánk. Látjuk, miképpen mondta a mi Urunk Jézus Krisztus a tanítványainak: Többé nem nevezlek benneteket szolgáknak, hanem a barátaim vagytok a nektek kijelentett titkok miatt (Jn15:15), mert bizalmasan elmondtam nektek mindazt, amit Atyám bízott rám. Látva tehát, hogy Isten ennyire bizalmasan közeledik hozzánk, ezzel a szeretetének nagy és páratlan tanúságával rendelkezünk. Ezért tanuljuk meg Isten munkáit nem vizsgálni jobban, mint amennyire Ő Maga vezet minket és engedélyezi annak megtételét. S ezt nagyon érdemes megjegyezni, mert látjuk, hogy az emberek folyamatosan hajlamosak a szélsőségekre. Már mondtam nektek, hogy olyan büszkeség rejlik az ember szívében, hogy mindent tudni akar, nehogy bármi elkerülje a figyelmét, s valamennyien át vagyunk adva ennek a bűnnek. Nos tehát, Isten azt mutatja meg, hogy nem szabad túl bölcsnek lennünk, s józansággal [megelégedetten] kell megismernünk azt, amit Ő tár fel előttünk. De remélve, hogy megtartóztatjuk magunkat ettől a bűntől, nem szabad az ellenkező hibába esnünk, azaz nem szabad becsukni a szemeinket és semmi iránt sem érdeklődni. Bizony, nagy különbség van a középút és a semmi között. Mert Isten nem azért

alkotott minket a saját képmására, hogy az Ő egyetértésével váljunk oktalan állatokká, s olyan kevéssé törődjünk a világossággal, amit Ő mutat nekünk, hogy az teljesen kialudtnak látszon bennünk. Ehelyett tanuljuk meg mindazt megismerni, amit tetszik Neki megmutatni nekünk. Ha Isten lesz az iskolamesterünk és mi meghallgatjuk, amit mond, Ő képes bölcsességet és józanságot adni nekünk a tanításának felfogásához, amiben nem tévelyedhetünk el. De ha a mi Urunk becsukja a száját, akkor nekünk és be kell csuknunk az értelmünket és fogva kell azt tartanunk, hogy ne vegyünk szabadságot annak kimondására, hogy tudni akarom ezt vagy azt. Mert Isten nem enged többet tudnunk, mint amennyit megmutatott nekünk. Látva tehát, hogy ez a két bűn eluralkodott a világban, annál jobban meg kell jegyeznünk az általam mondottakat, azaz, hogy használnunk kell az Isten által nekünk adott kegyelmet és előjogot, amikor megmutatja nekünk azt, amit hasznos ismernünk. Egyesek az általános közmondást fogják hangoztatni: Isten titkait nem szabad kutatni. Igaz, hogy ezeket nem szabad jobban kutatni, csak amennyire közli ezeket velünk, akkor ezek már nem titkok. De hogyan? Látjuk, miképpen nevezi szent Pál az evangéliumot csodálatos titoknak (Ef3:9-10), ami úgy volt elrejtve Istenben, hogy még az angyalok is elámultak és megdöbbenek rajta és mélyen tisztelték azt. Mindazonáltal ez egy könnyű tanítás a számunkra. Mert benne Isten nyilatkoztatta ki az akaratát a számunkra, sőt (úgy mond) előre megrágt a táplálékunkat úgy, hogy nekünk nem maradt más hátra, mint lenyelni azt: lehajolt a kezdetlegességünkhöz és rendkívül családisnak mutatta Magát. Látjuk, hogy az evangélium önmagában is olyan nagy bölcsesség, amihez [magunktól] soha nem lennénk képesek felérni, hisz az angyalok sem fogják fel. Mindazonáltal olyan tanítás, amit ismernünk kell, még a faragatlanoknak és a tanulatlanoknak is (ahogyan szent Pál mondja máshol, Rm1), azaz mert Isten igazodott hozzánk abban. De vannak más, előttük rejtett titkok, amiknek a megismerését Isten egyelőre még nem adta meg a számunkra. Igaz, hogy az utolsó napon majd minden tudni fogunk, de most el kell gondolkodnunk arról, amit szent Pál mondott, tudniillik, hogy csak részben és homályosan ismerünk (1Kor13), így Isten csak némi előrejelzését adja annak, ami majd tökéletesen ki lesz jelentve a számunkra, amikor teljesen elváltozunk az Ő képmására és dicsőségére. Amíg tehát a halandó testbe vagyunk öltöztetve, ismerjük el a korlátozott képességeinket és elégedjünk meg azzal, amit tesz Istennek átadni nekünk és feltárni előttünk. Vannak tehát Istennek olyan titkai, melyeket titokban tart előttünk ebben a halandó életben, mint például azt, hogy nem tudhatjuk, mit akar tenni ezzel vagy amazzal az emberrel. Ami a kegyeseket illeti, nekik elegendő bizonyosságuk van arról, hogy Isten kiválasztotta és örökbe fogadta őket gyermekeiként, az üdvösség öröklésére. De mindezek ellenére nem láthatjuk a mennyei jegyzékeket, hogy megtudhatnánk: bele vannak-e írva azokba, vagy sem. Számunkra elegendő, hogy Isten megadta nekik a kiválasztásuk jó másolatát, amire ránézhetnek a mi Urunk Jézus Krisztusban, mert az Ő tagjaiként nem kételkednek abban, hogy Isten majd a gyerekeinek fogja őket elismerni. Egyelőre nem ismerjük, kik fogják alkotni a választottak társágát, azt sem tudjuk még, kik az elvetettek, s azt sem, miért teszi Isten ezt vagy azt. Ha pedig Isten gondviseléséről és a világban folyó dolgokról beszélgetünk, összezavarodunk azoktól. Mert Istennek ez a szoros és titkos elrendelése túl magas a számunkra, hogysem fölérnénk ésszel azt. Látjátok tehát, hogy az előttünk rejtett titkokat illetően az embereknek meg kell tanulniuk mértékleteseknek lenni azokban. Röviden, a mi bölcsességünknek oda kell figyelnie Istenre és egyszerűen csak követnie kell az Általa mondottakat anélkül, hogy bármennyivel is tovább mennénk. Két dolog van (azt mondom), amiben az ember valódi bölcsessége rejlik: meghallgatni, amit Isten mond, aztán ellentmondás nélkül követni azt, ami az Ő Ígében foglaltatik, hogy annak tekintélye legyen felettünk, istenfélelemre indítson minket és megalázkodjunk alatta. Íme, a jó eszköz a bölcsé váláshoz. De hasonlóképpen kell engedelmeskednünk Istennek, s követni, amit mutat nekünk, hogy ne vágyjunk több tudásra, mint amennyi az Ő Ígében rejlik. Mert amikor az embernek Isten ellen kell bölcsnek lennie, a végén teljesen belebolondul. Látjuk, mi szakadt rá ősatyánkra, Ádámra. Egy időben sokkal tisztább és szilárdabb volt, mert Isten képmására lett megteremtve, s akkor

sokkal kiválóbb és nemesebb állapotban volt, mint manapság az emberek. Isten képmása ugyanis olyannyira elhomályosodott bennünk, hogy nincs több világosság, sőt mondhatni nincs más, csak sötétség bennünk. Ádám nem elégedett meg azzal az állapottal, hanem a tökéletesség magasabb fokára akart eljutni, de hova bukott? Olyan szennyos emésztőgödörbe, hogy attól kezdve szégyellnünk kell az állapotunkat. Most (könyörgöm), ha még mindig afelé a magasság felé mászunk, ami Ádámot is megkísértette, s a nyomorult mivolt, amibe estünk vagy inkább buktunk nem képes megszelídíteni minket, vajon nem kell dupla büntetést kapnunk? Ezért tanuljunk meg ne sóvárogni többre annál, amit Isten megmutat nekünk, mint azt már mondtam. Közben viszont ne hagyjunk fel a Szentírásban foglalt titkok keresésével, és ne tegyünk úgy sem, mint a pápisták, akik azt mondják, hogy a tudásra vonatkozó tiltásuk szükséges, mert a Szentírás tanítását nem képes teljesen felfogni mindenki; mert az emberek abba a nagy veszélybe kerülnek, hogy belegabalyodnak megannyi tévelygésbe és eretnokségbe; s mert ők látják, hogy a világ összes zűrzavara miképpen ered abból, hogy az embereket elragadja az ostoba tudásvágy (ahogyan ők nevezik) és nincs meg bennünk a mértékletesség, hogy megelégednének egy előre csomagolt hittel, s egyszerűen abban hinnének, amit az Anyaszentegyház vall. Első ránézésre ennek van némi színezete, azonban az egész mégis átkozott káromlás Isten ellen. S miért? Mert (mint azt már említettem), jóllehet a törvényben és az evangéliumban foglalt tanítás olyan magasztos, hogy az elménk nem képesek felérni hozzá, Isten azonban mégsem adta közre hiába a törvényét. S nem a semmiért parancsolta, hogy prédikálják az evangéliumot minden teremtménynek (Mk16:15), még a legtudatlanabbaknak is, mert utána Ő olyan szeretetteljes és gyengéd módon tárja fel Önmagát, hogy nincs ember, aki ne ismerkedhetne meg hétköznapi módon azzal, amit itt mutat. ezért ne legyünk hálátlanok a mi Istenünkhöz, ne vádoljuk azzal, hogy a suttyomban szólalt meg. Mert Ézsaiás prófétája által tiltakozik, hogy nem hiába hívta Őt segítségül, s nem titokban szólt (Ézs45:19), hanem az Ő hangja hangos és világos volt, ezért minden embernek meg kellett hallania, és mindenkinek el kellett volna fogadnia. Mivel ez a helyzet, tanulmányozzuk szívesen Isten Ígését a teljes elménkkel, s a munkálkodásunk nem lesz haszontalan. Továbbá alkalmazzuk az általam említett józanságot is. S itt láthatjátok, miért akarta szent Pál helyesbíteni az emberekben mutatkozó bolond és elhamarkodott kíváncsiságot, megmutatván nekik, mire kell adniuk a fejüket: nevezetesen, annak alapos megismerésére, mi az a szeretet, amit Isten mutatott nekünk a mi Urunk Jézus Krisztusban (Ef3:18), hogy semmi mást nem kell tennünk egész életünkben, mint szorgalmasan keresni azt az említett kegyelmet, ami a mi Urunk Jézus Krisztusban mutatott nekünk arról, hogy miképpen menekülünk ki a Sátán zsarnokságából és hogyan szabadulhatunk meg a bűn és a halál rabszolgaságából. Arról, hogy bár teljesen elkárhozott teremtmények és Isten előtt nyomorult és vonakodó bűnösök voltunk, most megigazultunk Előtte, így befogadott és nagyon szeret minket. Arról, miképpen kormányoz a Szentlelkével abból a célból, hogy megküzdjünk a saját testünk vágyaival. Arról, miképpen őriz meg minket a keze alatt és a védelmében, hogy bár az ördög minden óra minden percében igyekszik legyőzni minket, mi mégis képesek vagyunk visszaverni őt, mert a nyájban vagyunk és Jézus Krisztus, a jó Pásztor tart meg minket, Aki megígérte, hogy nem engedi elpusztulni azokat, akiket az Atya adott a kezébe (Jn6:37-39, 10:28-29). Ezért szerezzük meg ezeknek a dolgoknak az ismeretét, valamint azt, hogy miképpen kell könyörögnünk folyamatosan Istennek, hogyan törvényes Őt segítséget hívni nyitott szájjal, mivel Közbenjárót adott nekünk, Aki elkészíti az utat Őhozzá. S azt, hogyan emel szót értünk Jézus Krisztus, amiért Isten kétségtelenül meghallgat minket, amikor Krisztus nevében imádkozunk Hozzá. Ha mindezeket a dolgokat jól tudjuk, akkor jól töltöttük el az időnket. Emiatt teszi hozzá szent Pál, hogy micsoda a mi magasságunk, mélységünk és szélességünk, s (röviden szólva) azt szeretné, ha az emberek megsemmisítenék, miképpen lehetnek tökéletesen bölcsek: nevezetesen, alaposan megismerve azt a kegyelmet, ami a mi Urunk Jézus Krisztusban adatott meg és lett kidolgozva a számukra. Ezért tanuljuk meg, hogy nem szabad olyan magasra másznunk, hogy megérsük, micsoda Isten

bölcsessége önmagában. Mert nagy mélység az, ki érhet fel hozzá? Legyünk benne biztosak, hogy a mi erőnk kevés ehhez. Ezért az embereknek meg kell alázkodniuk. S tartsuk észben, amit szent Pál mond nekünk, nevezetesen, hogy amikor a menny fölé emelkedünk, nem szerzünk semmi más ismereteket, csak a mi Istenünk atyai szeretetével kapcsolatost. Ezért legyünk benne biztosak: ezzel rendelkezünk majd minden bölcsesség tökéletességével, ami kiterjed majd fel és le, s szélében és hosszában minden irányba. Ezekben a szavakban szent Pál kigúnyolja azokat a kíváncsi fickókat, akik ide-oda csaponganak, vágyakozva felemelkedni és mélyre leszállni, s újra és újra átkutatni a dolgokat, de közben nincs bennük más, csak hiábavalóság, s minél fűgőbbek, annál kevesebb bennük a bizonyosság és a szilárdság. Szent Pál ezért megállítja az embereket, hogy józan beszélgetéseket folytassanak, s ezzel megmutatja nekik, hogy ha megtartják azt, ami a hasznukra van, megelégednek azzal, ami egyszerűen van bemutatva nekik a Szentírásban. S itt látjuk, hogy Mózes a törvény közreadását követően miért mondja: ne tegyetek fel több kérdést, hogy ki megy fel a mennybe? Vagy ki megy át a tengeren? Vagy ki száll alá a mélységbe? Mert az Íge a szátokban és a szívetekben van (5Móz30:12). Szent Pál ezt a mondást az evangélium tanítására vonatkoztatja, s nem ok nélkül. Mert a törvény önmagban nagyon sötét, s nem elégítheti ki az embereket és nem adhatja meg nekik, amire szükségük volt, ha Isten nem küldte volna el hozzájuk Jézus Krisztust. De most rendelkezésünkre áll az, ami az ősatyáknak csak részben állt a rendelkezésükre. Mert Isten az Ígétjét a szánkba és a szívünkbe helyezte, s nemcsak némi előízét adva meg, hanem betöltött azzal minket teljesen, ha a saját vágyaink nem lennének kielégíthetetlenek, ahogyan az emberek vágyai nagy mélységek, úgy értem, minden dologban. Mert ha egyszer kérdezősködni és kutakodni kezdünk, íme, micsoda mérhetetlen mélység tárul fel bennünk: láthatjuk a szívünkben, hogy Isten teljes fensége elnyelődik, a dicsősége teljesen félretételek és semmit sem tarthat meg Magának. Mivel ilyenek vagyunk, emlékezzünk jól szent Pál mondására, s egész életünkben mindvégig tanuljunk behatóan ezen a módon, s húzzunk egyre több és több hasznót a mi Urunk Jézus Krisztus ismeretéből azzal a céllal, hogy ha egyszer belevésett minket az Ő Testébe, napról napra növelhesse az ajándékait, míg végül teljesen meg nem telünk azokkal. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Majd ez következik: *Ki az, aki megakadályozhatja Istent, ha meg akar szabni valamit? Ha lazára akar engedni? Ha új rendet akar létrehozni? Ki az, aki megghiúsíthatja a céljait?* Ki száll szembe az Ő jótetszésével? Miután elmondta nekünk, hogy nem szabad túlzó módon kutatnunk Isten bölcsességét annál jobban, mint amennyit enged és jóváhagy, itt ugyanezt a tudást jelenti ki nekünk, nevezetesen, hogy nem törvényes zúgolódni a cselekedetei ellen úgy, mintha a hatalmukban állna azokat visszafogni. Annak oka, amiért nagyon kell szeretnünk mindazt, amit Isten tesz, még ha nem is tudjuk, miért teszi, mert elrejtí elölünk, nem az, hogy nincs kedvére megértetni velünk a tetteinek okát, hanem mert szükséges próbára tennie az engedelmisségünket, hogy megtudhassuk, mik vagyunk. Ha Istennek teljes nyilatkozatot kellene tennie nekünk a munkáiról itt és most, ki lenne képes elviselni a gőgünket? Minek képzelnénk magunkat? Mert noha látjuk: az értelmünk oly gyenge, hogy mondhatni sötétségbe vagy felhőkbe burkoltaknak érezzük magunkat, s az értelmünk három lábnyival sem jár előttünk, mégis bárki láthatja, miképpen nem hagyunk fel önmagunk előtérbe tolásával. Mi lenne hát velünk, ha Isten nem fogná rövidre a gyepelünket? Aztán miféle tisztelettel adóznánk Istennek, amikor felfognánk minden cselekedetét? Úgy tünne, a cimborái lehetnénk, Vele összemérhetők. Hiszen látjuk, micsoda büszkeség van bennünk már így is. Ezért jó, ha Isten próbára teszi az engedelmisségünket, hogy végül megtanuljuk dicsőíteni Őt minden cselekedetünkben, sőt még a számunkra ismeretlen dolgokban is, még ha ezek első ránézésre annyira furcsáknak is tűnnek, hogy annak kimondására ösztönöznek: minden valószínűség szerint ennek másként kellett volna történnie. De mondjuk ezt: látva, hogy Isten jótetszése ez, ezért nekem engednem kell annak. Amikor ez emberek egyszer eljutnak erre a józanságra, akkor máris nagy hasznót húztak belőle. Látjátok tehát, mi az oka annak, ha Isten nem mutatja meg nekünk, miért teszi ez vagy

azt. Továbbá, miután itt megemlíti *az eltávolítást, a felállítást és a kiengedést*, ez olyan, mintha az hangzott volna el, hogy ha Isten meg is változtat és át is helyez mindent, amit csak látunk, akkor sem szabad Neki ellentmondanunk, vagy vakmerően szembeszállnunk Vele, illetve bármit felhozni Ellene. Igaz, hogy amikor a természet rendjét szemléljük, amit Isten már felállított, akkor azonnal dicsőítenünk kell Őt azért, amilyen. S természetesen Isten úgy helyezett minket ebbe a világba, mint egy nagy színpadra, hogy a munkáit szemléljük, és megvalljuk, hogy Ő bölcs, igazságos és hatalmas, mégpedig csodálatos módon. Mert az embereknek nem csak azt kell megtanulniuk, hogy teljes tisztelettel dicsőséget adjanak Neki, hanem teljese elragadtatva minden érzékük és az értelmük fölé Dáviddal együtt kell elismerniük és kiáltaniuk, hogy lehetetlenség felérni Istennek a tetteiben megmutatkozó bölcsességéhez (Zsolt104:24). S még ha Isten meg is változtat minden rendet, akkor is az az Ő akarata, hogy szemléljük Őt és akkor is az az Ő akarata, hogy elfoglaljon minket manapság, mindazonáltal mégis alá kell vetnünk magunkat ennek és [azt kell mondanunk:] nem ok nélkül teszi ezt. Ha furcsának véljük, akkor (mint korábban mondtam) tanuljuk meg ezt mondani: de ki vagy te, nyomorult teremtmény? Könyörgöm, ha valaki nagy tudásra és ügyességre tett szert, de mégsem ismeri önmagát, akkor vajon bölcsnek mondják majd az emberek? Azt mondom, ha valaki a tanulásra adta a fejét és gyakorolta magát az ügyekben olyannyira, hogy képes jó tanácsot adni másvalakinek, de közben tiszta mocsok és teljesen eszeveszett a saját magát és a személyét érintő dolgokban, vajon nem mondják majd az emberek, hogy az ilyennek nincs esze? Igaz, hogy van értelme és emlékezete másokat illetően, de semmi józansága sincs önmaga vonatkozásában. Ugyanez a helyzet azokkal, akik Isten nagy hatalmát a maguk fantáziája szerint szeretnék megzabolázni. S miért? Mert képeseknek vélik magukat mindennek a felfogására, majd csődöt mondanak a fő dologban, azaz nem ismerik önmagukat. Mert aki magába száll, s alaposan megnézi önmagát, rájön, hogy teljesen ügyetlen és olyan gyenge, amilyen csak lehet, ezért nagy szüksége van arra, hogy Isten előtt szerényen és alázatosan járjon. Látjátok tehát, miképpen ragadtatják el magukat az emberek, s nincs sem eszköz, sem józanságuk, amikor a saját elképzeléseik alapján igyekeznek felfogni Isten hatalmas erejét. Annál inkább meg kell jegyeznünk alaposan ezt a leckét, hogy Isten akár felállít, akár elenged, akár megváltoztat mindent, nekünk ettől nem szabad felhagynunk a nagy erejének tisztelésével annak megfelelően, ahogyan azt bemutatja nekünk. S noha nem tudjuk az okát, miért cselekszik úgy, mégis meg kell tanulnunk dicsőíteni Őt minden ponton, ezt mondván: Uram jó oka van annak, hogy minden dolognak törvényesnek kell lennie a Számodra és úgy használd a teremtményeidet, ahogyan Neked tetszik, ezért ledöntheted az eget és felemelheted a Földet. Röviden, valahányszor csak úgy bánsz a teremtményeiddel, ahogyan Neked tetszik, nem léped túl a saját jogaidat, és nem ragadod Magadhoz senki más jogait sem. Mert minden a tiéd. Íme (azt mondom), hogyan kell az embereknek dicsőíteniük Isten jóságát és hatalmas erejét. Mindezek ellenére nem szabad Istennek törvénytelen hatalmat tulajdonítani, ahogyan a pápisták nevezik, mert az átkozott és ördögi dolog lenne. Ők megvallják az iskoláikban, hogy Isten az Ő abszolút hatalmával mennydöröghet az angyalokra és elítélheti őket, de Istennek ezt az abszolút hatalmát rossznak és zsarnokinak nevezik. Óvakodjunk attól, hogy Istent zsarnoknak feltételezzük, mert ő minden dolgot pártatlan igazságossággal cselekszik. Mindazonáltal megva az oka, ami rejtve van előlünk, ezért tisztelnünk kell az igazságosságát, még ha ismeretlen is az a számunkra, s a teljes értelmünk és józan eszünk sem képes ahhoz felérni. S ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Látva pedig, hogy így áll a helyzet, nem szabad a halandó embereknek felemelkedniük Isten ellen, hogy kiállják az Ő hatalmas erejét, vagy hibát találjanak az igazságosságában még akkor sem, ha tetszik Neki megváltoztatni a természet rendjét, s eltávolítani és elmozdítani mindent. Könyörgöm, nem kell szükségszerűen hálátlanoknak és megátalkodottaknak lennünk, ha zúgolódunk Isten ellen ebben a mostani rendben, amit oly szépnek látunk, s amiben semmi hibást sem találunk? Tételezzük fel, hogy Isten sötétséggé változtatja a világosságot, a Napot beleejti a mélységbe, a Földet magasra emeli

és minden dolog összezavarodik: nekünk akkor is dicsőítenünk kell Istent és ezt mondani Neki: Uram, megdöbbenünk, és ezek a dolgok valóban furcsák nekünk, dehát mit számít az? kegyeskedj csak ámulatban tartani minket, amíg meg nem mutattad, hogy ez jó. Most azonban olyan ékes rend van a világban, hogy minden ellenkezésünk dacára ki kell mondanunk: ez olyan kézimunka, amihez egyetlen teremtmény sem érhet fel. S vajon nem túlon túl rosszindulatúak az elméink, ha nem tudjuk teljes alázattal dicsőíteni Istent? Igaz, látunk némi zűrzavart a természet mostani rendjében, s honnan származik, hogy Isten nem úgy rendezi el a dolgokat, ahogyan kívánatos lenne, hanem úgy tűnik, hogy minden a feje tetejére áll? Honnan származik mindez? A bűneinkből: mi vagyunk az okai annak, hogy Isten nem ugyanabban a rendben tartja továbbra is a dolgokat, mint amiben a kezdetekben felállította, mert megannyi zavaros zagyvaságot teszünk. De még így is igazságos Bírónak kell tartanunk Istent. Ebből kiindulva jegyezzük meg, hogy Ő nem összezavarja a természetet ezen a módon, hanem folyamatosan érezteti velünk az atyai szeretetét és könyörületét. Ezért még inkább alázatra kell indulnunk, amikor látjuk, hogy a jóságának és a könyörületének nagysága felülmúlja nagyságát és borzalmasságát. Ennyit erről a mondatról. S ezt is hozzáteszi: *Isten tudja, hogy az emberek csak hiábavalóságok, s hogy ők semmit érők. Miképpen nem lehet hát megérteni, hogy az ember, aki olyan bután születik, mint egy vadszamár, nem ismeri önmagát, de mégis azt képzei, hogy szembeszállhat az Ő hatalmas erejével?* Ez a most hallott tanítás végkövetkeztetése. Kinyilatkoztatást hallottunk Isten nagy erejéről, ami felülmúlja az eget és mélyebb a mélységnél, ezért amikor az emberek kutatni kezdik, akkor meg kell érteniük, hogy az mondhatni elnyeli őket. Ha pedig meg kell zabolázniuk a kíváncsiságukat Isten ereje legaljának kutatásában, Neki kell megmutatni nekik, hogy nem törvényes a teremtmények számára, ha szembeszegülnek bármivel, amit Ő cselekszik. Most tehát olyan kinyilatkoztatást láttok, ami arra szolgál, hogy ezt az általános tanítást a jelen célra vonatkoztassuk. Ez pedig nem más, mint hogy a Maga részéről Isten tudja, mi van az emberekben, másrészt viszont az emberek nem olyanok, hogy okuk lenne előlépni és Istent számadásra szólítani fel. Hisz mik vagyunk mi? Gondoljunk csak a születésünkre. Az emberek olyanok, mint a vadszamarak, azaz nincs értelmük, hacsak Isten nem ad nekik. Ami az első pontot illeti, nem ok nélkül mondja: Isten tudja, hogy az emberek csak hiábavalóságok és semmit érők. Mert ezt azért mondja, hogy megtanuljuk magunkat ne a saját eszünkkel és a magunk megszokott módján értékelni. Amikor az emberek magukat értékelik, ezt a saját fantáziájuk szerint teszik, hisznek ebben-abbban, aztán kihirdetik az ítéletüket. De mindez semmit érő: nekünk aszerint kell felbecsülnünk magunkat, amit Isten mondott. Mert egyedül csak Ő lehet a megfelelő Bíró annak kimondására, mik vagyunk mi, s csak Neki van hatásköre erre. Mert amikor az emberek a saját képzeletük és véleményük szerint értékelik magukat, mit nyernek azzal? Olyan az, amikor a bolond valamelyik ország királyának mondja magát, közben pedig minden ember kineveti és gúnyolja a fáradozását. Mi pedig duplán bolondok vagyunk, ha bármire is becsüljük önmagunkat. S így mutatja meg Isten, hogy nincsen bennünk más, csak hiábavalóság. Akkor tartsuk észben, hogy amikor az emberek tudni szeretnék, mik ők, mi az állapotuk és valójában mennyire becsülhetők, akkor Istenhez kell fordulniuk ezt mondva: Uram, Te ismersz minket, mert Te alkottál minket. S Tőle rövid és határozott választ fogunk kapni. Látjuk, miképpen mondja a Szentírás, hogy minden bölcsesség, amivel az emberek úgy vélik, rendelkeznek, teljes bolondság (1Kor3:19): minél bölcsesebbeknek képzelik magukat, annál ostobábbak. Isten kineveti az elvakultságukat, amikor magasra akarnak mászni, s visszahúzódik tőlük, ezért szerte kell foszlaniuk a saját képzelgéseikben. Íme, mit hirdet ki a Szentírás. Ezért legyünk abban biztosak, hogy senki más nem ismer minket, csak Isten, s csak Ő tudja megmondani igazából, hogy mik vagyunk. S ezért hangzik el, hogy Isten ismer. Első ránézésre ez közönséges dolognak tűnik, mert minden ember könnyen megvallja: Isten tudja, hogy az emberek csak hiábavalóságok. Ennek ellenére nem fogjuk fel ezeknek a szavaknak a lényegét, mert az emberek szemei bezárultak, s nem tudják, hogy ők tele vannak hiábavalósággal, ezért Istennek kell megéreztetnie velük a mivoltukat,

hogyan megtanuljanak megalázkodni. Ennyit az első dologról. A második az, hogy *az üres ember felruháztatik szívvel* (értellemmel) és *olyan lesz, mint a vadszamar csikója*. Itt visszamegyünk a születésünkhöz, hogy megértsük: minden értelmünk Isten ajándéka a természetünk mellett. S miért? Nézzük meg az emberek erejét. Amikor a kis csecsemő előjön az anyja méhéből, milyen bölcsességet hoz magával? Íme, egyes filozófusok helyesen feltételezték, hogy minden értelem, ami bennünk van, csak emlékezet és szükségszerűen volt bennünk értelem korábban. De azt is látni kell, hogy a gyermekben evesebb az értelem, mint a legbutább állatban. Nézzük át alaposan az embert és nem találunk majd egyetlen vadállatot sem olyan ostobának, sem annyira híjával az értelmnek és a józan észnek, mint amilyenek az emberek a világra jöttük pillanatában. Látjátok hát, hogy az ember önmagában olyan ostoba, mint a vadszamar. S miképpen van az, hogy megvan bennünk a megértés lelke, amikor elérjük a felnőtt kort? Istennek kell azt nekünk megadnia. Látjátok hát, miért mondja, hogy az üres ember felruháztatik szívvel. Mert a Szentírásban a szív szó értelmet jelent. jegyezzük hát meg, miképpen van itt megmutatva, hogy amikor bármiféle értellemmel vagy józan ésszel rendelkezünk, az nem a magunk természetéből ered, s nem is úgy rendelkezünk azzal, mintha velünk együtt nőtt volna fel, hanem tudnunk kell, hogy az egy kiváló jótétemény, amit Isten ruház ránk. S látva, hogy az Ő kezéből kapjuk, micsoda hálátlanság visszaélni vele Ellene? Ezért ismerjük el az abban megmutatkozó jótéteményét, hogy bölcsességet és józanságot ad nekünk, amikor elérjük a felnőtt kort, hogy ismerhessük mind Őt, mind önmagunkat, és tiszteljük Őt. Tanuljunk hát meg alázatban maradni, s annak megfelelően ahogyan tetszik Istennek értelmet adni nekünk, elismerni, hogy az Tőle származik. S imádkozzunk, hogy adja meg az értelmünk oly módon történő használatát, hogy mindig a nyomában járjunk, és megmaradjunk az Ő tiszteletében, míg végül megszabadulva a bűn rabszolgaságából eljutunk a mennyei dicsőségben, ahol majd úgy szemléljük Őt, amint van.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk arca előtt a bűneink elismerésével, imádkozva, hogy éreztesse azokat velünk és adja meg az értelmünk használatának kegyelmét, hogy megpróbáljuk megérteni, mik is vagyunk valójában: nyomorult, hiábavaló és haszontalan teremtmények, akik képtelenek bármit tenni önmaguktól, ezért Neki kell támogatni és megerősíteni minket, mert másképp végleg elcsüggedünk. S az ismeret a saját gyengeségünkről és erőtlenségünkről ösztönözzön minket arra, hogy nagyobb vágyakozással térjünk vissza ahhoz a kegyelemhez, amit a mi jó Istenünk kínál nekünk, nem keresve mást, csak hogy elteljünk azzal, míg el nem jutunk arra a tökéletességre, amire elhívást kaptunk anélkül, hogy letérnénk az egyik vagy a másik irányba, félve attól, hogy letérünk az üdvösség útjáról. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek és nemzetnek stb.

A negyvennegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenegyedik fejezetről

Jób11:13-20

- 13. Ha te a te szívedet felkészítenéd, és kezedet felé terjesztenéd;**
14. Ha a hamisságot, a mely a te kezedben van, távol tartanád magadtól, és nem lakoznék a te hajlékodon gonoszság;
15. Akkor a te arcodat fölemelhetnéd szégyen nélkül, erős lennél és nem félnél;
16. Sőt a nyomorúságról is elfelejtkeznél, és mint lefutott vizekről, úgy emlékeznél arról.
17. Ragyogóbban kelne időd a déli fénynél, és az éjjeli sötétség is olyan lenne, mint a kora reggel.
18. Akkor bízna, mert volna reménységed; és ha széttekintenél, biztonságban aludnál.
19. Ha lefeküdnél, senki föl nem rettentene, sőt sokan hizelegnének néked.
20. De a gonoszok szemei elepednek, menedékek eltűnik előlük, és reménységök: a lélek kilehellése!

Az eddigiekben láttuk az alacsonyságot, aminek meg kell lenni az emberekben, amikor Isten munkáiról gondolkodnak. Azaz, nem szabad vakmerően megítélniük azokat a saját fantáziájuk után, hanem meg kell érteniük, hogy miután Isten bölcsessége végtelen, ezért nem foghatják fel a cselekedeteinek okát. Miután pedig képes megtenni mindent, egyetlen embernek sem szabad merészelni Őt akadályozni, hanem engedni kell, hogy azt tegye, amit jónak lát, s minden embernek meg kell hajolni Előtte. S most íme, a második pont, ami Czófár hozzász. Ez pedig a következő: ha szeretnénk, hogy Isten kegyes és könyörületes legyen hozzánk akkor tiszta és jószándékú, képmutatástól mentes elmével kell Őt keresnünk. látjuk tehát, mi van itt valójában kijelentve. Utána pedig zárásképpen hozzász: azok, akiket Isten keze sújt, nem mentegethetik magukat azzal (bármilyen legyen a helyzet), hogy a bűneik nem lehetnek minden elszenvedett bajnak az okai. Az biztos, hogy ezeket a dolgokat tévesen vonatkoztatja Jób személyére, de ettől még jók maradnak a számunkra, s ezért gondolkodjunk el rajtuk, hogy hasznunkra válhassanak. Legelőször is, ahol elhangzik, hogy Isten kegyes lesz azokhoz, akik színlelés nélkül keresik Őt, ezt elég gyakran megerősíti a Szentírás mindenütt, s Isten nem azért hívogatja az embereket Magához, hogy megtévessze őket, amikor ezt mondja: Térjetek hozzám, és hozzátok térek (Zak1:3). Itt kijelenti, hogy Ő mindig jót akar tenni nekünk és kész erre, ha a magunk részéről nem akadályozzuk meg ebben. Jegyezzük tehát meg, hogy valahányszor csak keressük Istent, Ő mindig közel lesz, még hozzá teljes kegyelemmel és áldással. De meg kell jegyeznünk Isten keresésének a módját is. Mert látjuk, miképpen színlelik az emberek, hogy nem vágnak másra, csak arra, hogy Isten könyörületes legyen velük és arra, hogy Neki engedelmeskedjenek, s a fővágyuk pedig tisztelni Őt, de aztán pontosan és világosan az ellenkezőjét teszik. Ebben a szakaszban azonban az van kijelentve, mi módon kell Istent szolgálni, s mi az, amit Ő megkövetel és megenged. Ezért mondja először, hogy *fel kell készítenünk a szívünket és ki kell nyújtanunk Felé a kezeinket, utána pedig el kell vetnünk minden gonoszságot, hogy abból semmi se lakozzon az otthonainkban.* Íme (azt mondom), miképpen engedelmeskedhetnek az emberek Istennek úgy, hogy nem fordulnak el Tőle: nevezetesen a szív becsületességével kezdik, mert Isten gyűlöli a színlelést. Visszont látjuk, miképpen uralkodik a képmutatás a mi természetünkben oly módon, hogy a szívünk mindig visszahúzódik, mi pedig megannyi magatartást tanúsítunk, sok majomszerű játékot játszva és mozdulatot téve. Ezért látszólag úgy tűnik, égbennünk az Isten iránti buzgóság, s külsőleg

mindenki tele van ceremóniákkal és csalóka színjátékokkal, közben pedig sem igazság, sem jogosság nincs belül a szíveikben. Látjuk, miképpen van még sokkal nagyobb szükségünk megjegyezni az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy akik Isten keresésébe akarnak kezdeni, nem tesznek semmit jót, hanem ahelyett, hogy fejlődnének, visszahúzódnak, hacsak a szívük nem indítja őket rá, azaz csak ha tiszta és egyszerű vonzalomból, s nem kettős szívvel teszik, amit tesznek. De hogy jobban megjegyezzük ezt a leckét, gondolkodjunk el a Szentírás más részein, ahol Isten kihirdeti, hogy Ő nem olyan, mint a halandó teremtmények, akik a dolgok külső látszatára alapoznak. Mivel mi testiek vagyunk, sokat adunk arra, ami színpompásnak látszik, de Isten nem ilyen. Ezért nem mérhetjük Őt a magunk mércéjével. S mivel az Ő saját hivatala az emberek titkos gondolatainak átkutatása egészen azok aljáig, s mivel mindennek nyitva kell állnia Előtte, ezért az Ő szemei a hűségre és az igazságra néznek, ahogyan meg van írva Jeremiásnál (Jer17:10, 5:3). Röviden, Isten szolgálatának azon az egyszerű szívűségen kell alapulnia, amiről a Szentírás oly gyakran beszél, ezt mondván: Járj én előttem, és légy tökéletes (1Móz17:1). S nem ok nélkül adta Isten ezt a szabályt Ábrahámnak, hanem abból a célból, hogy általános legyen minden istenfélő számára. A gyakori ismételtetése pedig annak megmutatása végett történik, hogy amikor Isten el akarja pecsételni valamilyen biztos jellel a saját gyermekeit a képmutatóktól, akkor mindig ezt az említett épszívűséget szögezi le. Jegyezzük hát meg jól: mivel Isten az igazság, ezért Őt lélekben és igazságban kell szolgálni (Jn4:24). Látva tehát, hogy Isten szolgálata lelki, minden színlelésnek és igazságtalanságnak távol kell lenni tőlünk, különben, még ha a cselekedeteink tetszenek is az embereknek, és soha nem látott mértékben dicsérgeti is azokat a világ, azok mégsem jobbak, mint trágya és hiábavalóság, s Isten mindent visszautast, amink csak van, ha legelőször is nem tesszük rendbe a szívünket. Igaz, hogy a pápisták ebbe a szövegbe kapaszkodva bizonygatják a szabad akaratukat, s úgy tűnik nekik, hogy tűrhető színezete van a mondasuknak, miszerint miután az embereket arra buzdítja, hogy tegyék rendbe a szívüket, ezért tehát képesek rá és a hatalmukban van ennek megcselekvése. Ostoba és felszínes dolog azonban annak alapján mérni az emberek hatalmát és képességeit, amire parancsot kaptak. Mert amikor Isten megparancsolja, hogy mit tegyünk, nem törődik azzal, hogy mire vagyunk képesek, vagy mi van bennünk, hanem azzal törődik, hogy mit kell megtennünk és mi a kötelességünk. Amikor azt akarja, hogy teljes szívünkkel, teljes erőnkkel és teljes elménkkel szeressük Őt, akkor vajon azért teszi ezt, mert talál bárki, aki képes átadni a teljes szívét az említett szeretetnek? Pont az ellenkezőjét látjuk ennek. Mert a természetünk teljesen istenellenes. Így ha Isten nem akár más megkövetelni tőlünk, csak amit képesek vagyunk teljesíteni: akkor egyenesen a pusztulásba kell minket engednie. De ne gondoljuk, hogy Isten elveszíti a jogait azért, mert nincs mivel fizetnünk Neki. Mert tegyük fel, hogy valaki adós. Oka ez annak, hogy a hitelezői elveszítsék a jogaikat, mert ő elszegényedett, lázadásban és szélsőségekben tékozolva el a javait? Igaz, hogy magától nem lesz képes visszaszerezni azokat, de az adósság mégis mindig a fején marad. Mivel ez a helyzet, gondoljuk, hogy Isten vereséget szenved a dolgában, mert az emberek teljesen erkölcstelenek és makacsok, vagy mert az ördög rabszolgaságban tartja őket, s ők átadattak minden gaztettre és gonoszságra? Akkor hát nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy az emberek képesek hajlandóvá tenni a szívüket maguktól és tetszésük szerint, a saját önszántukból, mivel Isten ezt parancsolja nekik. Ő ezt megteszi, de ezzel csak megmutatja, hogy ezt kell tennünk, s mindazt, amit valaha is képesek vagyunk megpróbálni, Isten nem becsüli semmire és nem fogadja el, amíg el nem érjük a szívnek azt a tisztaságát, amiről ezen a helyen van szó. De most vizsgálja meg magát mindenki, s rájövünk, hogy köszíveink vannak, azaz nincs azokban más, csak keménység, s nem uralkodik bennük más, csak önfejlés és olyan folyamatos makacsság, ami semmiképpen sem hajlik az Isten iránti engedelmessegre. Mivel ez a helyzet, Istennek kell a dolgot a kezébe vennie, miután meg is ígérte ezt. Mert azt mondta, hússzíveket fog nekünk adni, melyek puhák és hajlékonyak lesznek, hogy szolgálhassuk Őt. Azt mondja, oly módon vési bele a törvényét a szíveinkbe és a belsőinkbe, hogy majd arra adjuk magunkat, amit Ő megenged, s összhang és

egyezés lesz a vágyaink és a hajlamaink, valamint a törvényben foglalt igazságosság között (5Móz30:6, Jer24:7, 31:33, Ezék36:26). Ez (azt mondom) Isten saját munkája, ezért Neki kell hajlamossá tennie minket, hogy szolgáljunk Neki, mert magunktól alkalmatlanok vagyunk arra, teljes mértékben visszahúzódunk attól és nincs semmi más a vágyainkban, csak olyasmi, ami minden jósággal ellentétes. Íme, miképpen kell Istennek hozzánk igazodnia, s alkalmassá és képessé tennie minket az Ő szolgálatára, látva, hogy magunktól nincs rá se képességünk, se eszközünk. Most pedig, miután beszélt a szív tisztaságáról és helyes beállítottságáról, azt mondja, hogy *ki kell nyújtatunk a kezünket Isten felé*. Ez nagyon fontos. Mert ezzel az egy részlettel Czófár az Isten szolgálatának legfőbb pontját és az első törvénytábla egész tartalmát fel akarta ölelni. Mert mi más az ima, mint annak a hitnek a feljegyzése, amit Isten iránt táplálunk? Mert amikor képmutatás nélkül hívjuk segítségül Istent, akkor nyíltan bizonyosságot teszünk arról, hogy minden jólétünk Tőle függ, és Ő az egyetlen, Akihez menekülnünk kell támogatásért, (röviden) az Isten segítségül hívva megadjuk a Neki kijáró dicsőséget, amit Magának tart fenn. Ezért jegyezzük meg: Isten segítségül hívásának ebbe az egyetlen részletébe Czófár az első tábla egész tartalmát bele akarta foglalni, ami nem más, mint hogy Isten elmondja: csak Őt szabad imádni, mert nem tűr ebben társat, s nem szabad visszaélnünk a nevével, vagy megszejteleníteni azt, hanem meg kell Neki adnunk azt a tiszteletet, amit megérdemel, s követnünk kell azt a rendet, amit elrendelt az Ő egyházában. Így ha minden dolgot alaposan fontolóra veszünk, biztos, hogy Isten segítségül hívásával azt jelentjük ki, hogy nincsenek más istenek, csak Ő egyedül, s megragadunk minden bálványimádást és babonáságot, kimutatva, hogy a bizalmunkat egyedül csak Belé vetjük, s kijelentve, hogy minden igazság, hatalom és élet teljességgel csak a mi Istenünkben van meg, Ő a forrás, amiből merítenünk kell, s mi olyannyira kötődünk Hozzá és annyira az adósai vagyunk, hogy nem szakadhatunk el Tőle. Íme, miképpen kell az Ő nevét tisztelni. Aztán amikor alávetjük magunkat Neki és a gondviselésének az imáinkban, pont ez az eszköze a lelki szombat vagy a nyugalom betartásának. Emellett az imádság a hitünk megvallását is jelenti. S nemcsak arra vágyunk, hogy Isten kegyeskedjen megsegíteni minket, hanem hálát is aduk Neki a kezéből kapott jótéteményekért. Látjátok tehát, hogy a mi Istenünk segítségül hívásában benne foglaltatik minden, ami az Ő tiszteletéhez tartozik. De ebből látjuk, hogy a pápaságban Isten szolgálata nem csak kiforgatott és elcsúfított, hanem majdnem teljesen el is töröltetett. Igaz, hogy az emberek könnyen fogják mondani, hogy Istenhez kell imádkozniuk, de miképpen? Mielőtt odajutnánk (mondják a pápisták), ide-oda kell futkosnunk a szentek között: a Szűz Máriának kell a kegyelem anyjának és az üdvösség kincstárnokának lennie, s minden szentnek is rendelkeznie kell a saját hivatalával, s az emberelnek oda kell folyamodniuk, s abba kell vetniük a bizalmukat. Istennek csak egy kis meghintésre van szüksége, mivel Őt aligha fogják sokan ismerni. De semmiképpen sem szabad Vele kezdenünk, mert becsapjuk magunkat, s ha először nem a szentekhez és a szent asszonyokhoz járulunk, Isten le fog minket rázni. Jézus Krisztusról egy szó sem esik, s nem is szabad Őt Közbenjáróként keresni, hogy Ő készítse el az utat Istenhez, az Atyjához: mindezekről fogalmuk sincs, mit is jelentenek. Látva tehát, hogy az Isten tiszteletéhez tartozó fő dolgot nem tartják be, legyünk biztosak abban, hogy ugyanez a helyzet az összes kevésbé fontos dologgal is. Ezért köszönjük meg a mi Istenünknek, hogy kivont minket ezekből a szörnyű pincebörtönökből és megmutatta nekünk, hogy Ő az, Akihez ragaszkodnunk kell és Akit Atyánkként kell segítségül hívunk. S ügyelnünk kell az Általa mutatott, Hozzá vezető útra, nevezetesen biztosra kell vennünk, hogy az Ő trónja nem rettenetes a számunkra, hogy el kellene attól menekülnünk, hanem inkább kíváncsi, hogy odajáruljunk, mert a mi Urunk Jézus Krisztus nyújtja ki a kezét felénk, s az Ő hivatala a közbenjárás értünk. S Isten is kinyitotta a kaput, nem vágyva másra tőlünk naponta, csak arra, hogy Őhöz járuljunk. Ismerjük hát el, hogy ez hatalmas jótétemény a számunkra, s könyörüljünk azokon a vak nyomorultakon, akik úgy tévelyegnek, hogy amikor eljutnak arra a pontra, ahol Istent kell segítségül hívni, azt sem tudják, melyik végén kell kezdeni. S íme, ebből derül ki, hogy az

állapotuk a legnyomorultabb. Mert miben rejlik az emberek jóléte? Mi másban van a boldogságuk, mint (ahogyan azt említettem), az Istenhez folyamodásban annak a mondásnak megfelelően, mely szerint bárki hívja segítségül az Úr nevét, biztonságban lesz (Joel2:32, Rm10:13). De a helyzet az a nyomorult pápistákkal, hogy nem tudják, mit jelent Istent segítségül hívni. Ezért arra a végkövetkeztetésre kell jutnunk, hogy az üdvösség minden reménységétől meg vannak fosztva, s ki vannak kergetve Isten királyságából, látva, hogy nem tudják, mi is Isten segítségül hívása. S ez látszik is, mert csak kételkedve és reszketve jönnek, s emiatt ezer ravasz fogásuk van, mert Jézus Krisztus nekik nem a vezetőjük és a parancsnokuk. Ezért jegyezzük meg ebből a szakaszból azt a részt, ahol a kezünk kinyújtásáról van szó Isten felé. Miért? Mert miután a gyengeségünk folytán nem vagyunk képes felemelkedni a mennybe, ezért van szükségünk némi jelre, ami szolgálhat a belső és titkos cselekedetek kijelentéseként. Látjátok, hogy az emberek szívei nem láthatók. De ha színlelés nélkül imádkozunk, a szívünk felemelkedik és ez ugyanaz, mintha Isten elé járulnánk kitárni mindent, ami csak megvan bennünk. Ez a cselekedet (azt mondom) láthatatlan. Mindazonáltal a kezeink feltartásával Isten felé kijelentjük, hogy Ő az, Akinél van minden menedékünk. Ezért látjuk, miért ez az ima jele a Szentírásban. Nem azt jelenti ez, hogy ez az ima egésze vagy a fő része. Mert a képmutatók is egészen ügyesen kinyújthatják mindkét kezüket és karjukat, s akkor úgy látszik, hogy mindaz, ami bennük van, égő tűz, de mindennek ellenére csak hamisság van bennük és nem tesznek mást, csak gúnyolódnak Istennel. Ezért kell ennek a jelnek igaznak lennie, és a Szentírás is annak előfeltételezi. S itt azt is látjátok, miért hangzik el, hogy a szívünket is fel kell készíteni. Ha Czófár nem mondott volna többet, csak annyit, hogy ki kell nyújtanunk a kezeinket Isten felé, az emberek azt feltételezhették volna, hogy Isten megelégszik azzal, ha csak ceremóniákkal járulnak Hozzá. De mikor azt mondja, hogy mindeneke előtt a szívünknek kell olyan szilárdnak lenni, hogy ne legyen benne se fanyarság, se görbeség, azt ugyanazt jelenti, mintha azt mondaná: ezt kell lefektetni alapként, amire aztán építhetünk. S ebből látjuk, hogy a kezeink felemelése az ég felé semmit, ha nem előzi azt meg a szívünk, így a kezek a valódi feljegyzései lehetnek annak, ami az emberben van, s amiről Maga Isten tudja, hogy ott van. Mert ami az életünk hátralevő részét illeti, az emberek netalán tisztelnek majd, s mi is tisztelhetjük őket valamennyire. De íme, az nem lehet azért, mert vágyunk bármiféle dicséretre, mert ha arra vágyunk, hogy elismerjenek a teremtmények, akkor megkapjuk a fizetséget, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus mondja. Mindazonáltal lássanak az emberek egész hátralévő életükben, De mikor Istenhez imádkozunk, minden embernek vissza kell vonulnia és magába kell zárkóznia, hogy elismerhesse: íme, Isten előtt vagyok, íme, az Ő fenségének trónja előtt állok, s így életünk minden cselekedete közül az imádkozást kell a legjobban eltávolítani a képmutatástól és az igazságtalanságtól. De közben ez nagyon rosszul van meg bennünk. Mert figyelje meg bárki, hogy a pápaság képmutatói miképpen játszanak gúnyosan Istennel: egész raktáruk van a szájjal munkálkodásból, és ez az a dolog, ahol leginkább elárulják magukat. Noha van képmutatás minden más dolgukban is, a legtöbb ebből mégis a pápisták imáiban rejlik. A mi részünkről viszont bárcsak úgy vennénk figyelembe Istent, ahogyan beszéltem róla, azaz bárcsak mindenki magába szállna, amikor Istenhez fordul imádságban, s bárcsak be lennének úgy zárkózva, hogy a legkevésbé se törődjünk az egész világgal! Lennie kell tehát más tökéletességnek az imáinkban, mint amilyen van, s azok, akik nem félnek Istentől, biztosan nem mernének olyan bátrak lenni, hogy tele szájjal hívják Őt segítségül, amiképpen teszik is. Hogyan? Az emberek előtt hívják Őt segítségül, mert nézetük szerint elegendő, ha a világ úgy véli, hogy megvan bennük a jóakarát a visszatérésre Istenhez, közben pedig Isten az efféle jóakarát egyetlen szikráját sem látja bennük. Továbbá, noha vissza kell vonulnunk [önmagunkba], amikor Istenhez imádkozunk, ez azonban nem jelenti azt, hogy nem szabad a közös imádkozásban egymást serkentetnünk. Mert akkor elegendő lenne, ha minden ember a maga szobájában vagy a saját szállásán imádkozna. De Isten azt akarja, hogy közösen is imádkozzunk mondhatni egy szájjal abból a célból, hogy legyen meg a hitünknek egyetlen

ünnepélyes megvallása és minden ember épülhessen a felebarátja által. Mindazonáltal a nyílt imádságainknak olyanoknak kell lenniük, hogy [közben] visszahúzódhassunk önmagunkba, s minden ember Istent tartsa a szemét odafenn, mintha csak Előtte állna. Ennyit a kezünk felemelésére vonatkozó szavakról. Idővel aztán Czófár rátér a második törvénytáblára és ezt mondja: *El kell vetnünk minden hamisságot a kezünkben és annak nem szabad a házaiban lakoznia.* Ez a beszéd mód elég gyakori és azt fejezi ki, hogy tiszta kezeink vannak, mert a köztünk és a felebarátaink között fennálló dolgokat a kezeinkkel intézzük és foglalkozunk azokkal. Ezért aki megrabolja a felebarátját, vagy bármi erőszakot tesz rajta, illetve bosszantja, annak bolond kezei vannak. Ezzel szemben mondják, hogy Isten gyermekei megmossák a kezeiket, amikor betartják az egyenlőséget és a becsületességet, s nem adják át magukat gaztetteknek, hanem inkább minden ember javát keresik. S Czófár azt mondja itt, hogy az Isten által megáldott és bővelkedő embernek vissza kell tartani a kezét minden igazságtalanságtól, vagy el kell üznie minden igazságtalanságot a kezétől. Segítségül hívtuk tehát Istent? Kijelentettük ünnepélyesen, hogy egyedül Ő az, Akinek a kezéből az üdvösséget és minden jólétet várunk? Dicsőítettük Őt úgy, ahogyan illik? Akkor csak annyi maradt vissza, hogy anélkül érintkezzünk a felebarátainkkal, hogy bárkinek rosszat tennénk, hogy senki se panaszkodjon arról, hogy veszteséget okoztunk neki vagy akadályoztuk, s legyünk mentesek minden erőszaktól és csalafintaságtól. Ha ezen a módon élünk a felebarátainkkal, íme, akkor Isten is közeledni fog hozzánk. Látjátok hát, miképpen veszük észre, hogy Ő kész ránk ruházni minden jó dolgot, amikre csak vágyhatunk és amik hasznosak az üdvösségünkhöz. Mivel azonban az emberek akarattal járnak a maguk útját és felmentik magukat a gaztettek elkövetésében, oly sok elmozdulást és kibúvót látunk, hogy még szemlélni is szörnyű. Azt mondják, hogy a gaztetteket kizavarni és száműzni kell a sátrainkból, azaz, az embereknek nemcsak közvetlenül nem szabad gaztettet elkövetni, hogy aztán az visszahulljon a fejére, a maga gyalázatára, hanem attól is óvakodnia kell, hogy bármiféle gaztettet kövessenek el az ő árnyékában. Ha például ő a ház ura, akkor tartsa tiszteltben a feleségét, a gyermekeit és a szolgálait, s ügyeljen, hogy senkinek rosszat ne tegyenek, közvetve, vagy gaztettekkel. Látjuk tehát, miért teszi hozzá pontosan ezt: a gonoszság nem uralkodhat a sátrainkban. Tulajdonképpen most értjük meg, mi hangzik itt el. S most annyi maradt, hogy mindegyikünk jobban gondolja át, mint ahogyan azt eddig tettük. Mert ez a tanítás nem szavakban foglaltatik, hanem minden embernek gyakorolnia kell és alaposan át kell gondolnia. Nincs itt semmi, aminek ne kellene nagy ismerősnek lenni a számunkra, de akkor miért állunk oly távol tőle? Azért, mert a legtöbben közülünk megelégednek róla szóló beszéddel, de a fő dolgot mégis elhagyják. Azért tehát, hogy jobban megérintsen és az elevenünkbe hatoljon, jegyezzük meg először is nem szabad a lényegtelen dolgokról beszélgetni Istennel, hanem meg kell maradni az itt mutatott helyes úton. Azt mondom, ez húz ki minket az összes babonáságból és az ostoba utánzásokból, amikkel az emberek szándékosan ejtik magukat csapdába. Mert ami ezeket az általános alapelveket illeti, az emberek könnyen megtalálhatják a szívükben a velük kapcsolatos megvallásokat, nevezetesen: Jó ok van rá, hogy Istent tiszteljék és szolgálják, s ha nem tesszük, Ő megátkozik és elvet minket. S nem kell csodálkozni, ha bajokkal büntet és emészt minket ebben a világban. Hisz látjuk, hogy Ellene munkálkodunk, nem szükségszerű hát, ha lever minket? Minden ember (mondom) jól megvallja ezt. Aztán ami a második pontot illeti, azt sem tagadják, hogy Isten megkönyörül rajtunk, ha Hozzá fordulunk. S ha úgy szolgáljuk, ahogyan kell, akkor nem bánik velünk olyan keményen, hanem a tapasztalatból fogjuk megtudni, hogy Ő az Atyánk és a Megváltónk. Az emberek elég sokszor mondogatják ezt. De mikor a tettekre kerül a sor, akkor jól észrevehető, hogy ezekben az istenes kijelentésekben nem volt más, csak képmutatás, és az emberek nagyon távol álltak Istentől, mert úgy vélték, Ő megelégszik az ostoba fantáziálásokkal. Tanuljuk hát meg, hogy az igazi megtérés, amit Isten is elfogad, nem az, amikor az ember az énjét hiábavaló és felesleges dolgokkal kínozza, hanem az, amikor jószándékú szilárdsággal járul hozzá. De most nézzünk bele a szíveink rejtett zugaiba: azt

mondom, minden ember vizsgálja meg, mi van benne. Ne hízleljünk magunknak, s hitessük el önmagunkkal, hogy a fekete fehér, mert semmit sem nyerünk, ha ezt tesszük. Látva, hogy oly sok búvóhely van bennünk, jó okunk van harcolni azok ellen. Mert nem könnyű dolog olyan tiszta szívvel és szilárdsággal rendelkezni, amit Isten megkövetel. Amikor az emberek már mindent megpróbáltak ennek eléréséhez minden idejükben, már az is sok, ha eljutottak az útjuk feléig, mielőtt meghalnának. De mégis folytatnunk kell az utazást, s vágnunk kell Isten megerősítésére, hogy a Szentleke erejével elérhessük a célunkat. Ezt különösen jegyezzük meg. S ennek előidézése végett ügyeljünk arra, hogy legyünk elégedetlenek önmagunkkal, valahányszor csak bármiféle képmutatást vagy színlelést érzünk magunkban. Mert ha minden ember alaposan önmagába nézne, akkor biztos, hogy naponta százszor is sóhajtoznánk, miközben most álomba szenderülünk, sőt, erősen és szívósan igyekszünk önmagunkat igazolni. Sokan vannak, akik azt akarják, hogy az emberek úgy véljék: tiszta és szívbeli vonzalommal keresik Istent, s minden erőfeszítésüket ennek szentelik, de közben, ha alaposan átvizsgálják magukat, látniuk kellene, amit mások látnak. Mert akkor világosan megmutatkozna, hogy tele vannak képmutatással, s nincs bennük egyetlen csepp jó buzgóság sem. Látva, hogy a világ ezt találja bennük, vajon nem kellene inkább saját magunknak megtalálni ezt önmagunkban, ha szándékosan nem csapnák be magukat? Így, ha közülünk mindenki megvizsgálja önmagát úgy, ahogyan kell, akkor biztosan nem fogunk elszundikálni, hanem inkább ösztönzést kapunk és egyre inkább a helyes utat járjuk. S igyekezzünk, amíg még Isten Magához hívogat, s szabadságot és bátorságot ad nekünk a kezünk kinyújtására Felé. Ne éljünk vissza ezzel a felbecsülhetetlen jótétteménnyel. Mert ha Isten nem akadályozza ezt meg az Ő végtelen jóságából és nem ad nekünk utat Önmagához, ki fog Hozzá járulni? Mert ördögi szemtelenség lenne, ha az ember saját magától és a saját fejével járulna Istenhez anélkül, hogy Ő engedélyt adott volna erre. Az ember egy halandó fejedelemhez sem mer közel menni, aki pedig nem más, csak egy tetem, hogyan járulnánk hát a mi Alkotónk fensége elé? Bizony, fontolóra véve, hogy mi a halálos ellenségei vagyunk, s nem járulhatunk Elé, csak ha annyi bűnt is viszünk magunkkal, amennyit csak lehetséges, emiatt szükségszerűen undorodnia kell tőlünk és utálnia kell még látni is minket, s megtagadni és elutasítani, mint teremtményeit azért, mert bűnösök vagyunk. Ezért kell Neki engedélyt adni és hívogatni minket, azt mondván, hogy szívesen látottak leszünk és megnyitni előttünk a kaput. Nekünk pedig tudnunk kell, hogy úgy foglalkozzanak velünk, ahogyan korábban mondtam, azaz a mi Istenünkhöz meneküljünk menedéért, biztosra véve, hogy minden jóságnak híjával vagyunk, olyan szűkölködők és nyomorutak, amilyenek csak lehetünk. Továbbá, kereshetjük itt-ott, aminek híjával vagyunk, de nem találunk mást, csak ürességet magunkban, ezért éhezni fogunk. S azok, akik a teremtmények kezéből keresik az orvosságot a szükségleteik kielégítéséhez, nem tesznek mást, mint széllal táplálkoznak. Ezért menjünk a mi Istenünkhöz és keressük az Őhozzá járulás eszközét, ami nem más, mint az, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus járjon közben értünk és Őmiatta találjunk kegyet Istennél. Mert a saját magunk személyében Istennek gyűlölnie kell minket, és a jó jogosság is átkozottaknak tart minket. De tetszünk Neki és kegyes velünk, ha a mi Urunk Jézus nevében járulunk Őhozzá. S ha ez a dolog a törvény alatt hangzott el, amikor az árnyékok még annyira sötétek voltak, akkor vajon nem kell sokkal jobban megindulnunk rajta manapság, látva, hogy a templom kárpitja kettéhasadt? (Mt27:51) Ha ez a mostani tanítás a törvény idején szolgált, amikor az emberek a templom csarnokában időztek és tartózkodtak, ám a kárpit elrejtett mindent a szemük elől, akkor mennyire buzgón kell gyakorolnunk manapság? Igaz, hogy a főpap a vállain és a mellén hordta Izrael gyermekeinek a nevét (2Móz28:12, 29), de most Jézus Krisztus íme, elszakította a templom kárpitját és megnyitotta az utat oly módon, hogy mutakozhatunk Isten előtt és szembenézhetünk Vele. Mert az út állandóan nyitva áll az Ő vére által (ahogyan az apostol mondja, Zsid10:20), így nem állják az utunkat bokrok és cserjék, se az út nem annyira rögzös és bozotos, hogy megannyi akadályon kellene keresztülmegyünk. Nem, nem: most az út teljesen sima és egyenes, s így van, hogy

a mi Urunk Jézus Krisztus vére által járunk rajta. Ennyit erről a pontról. Továbbá azt is jól jegyezzük meg, hogy Istent segítségül hívni a hitünk valódi megvallása és a neki kijáró tisztelet megadása mellett azt is jelenti, hogy a felebarátainkkal is a becsületes eljárás módozataival bánunk. Mert ha a felebarátaink is Isten képmására lettek megteremtve, de mi uzsoráskodunk az egyikkel, felemésztjük a másikat és minden ember a saját érdekeit tartja szem előtt, akkor könnyörgöm, vajon nem dacolunk Istennel annyira, amennyire csak tőlünk telik, ha azok bosszantásán munkálkodunk, akik az Ő képmásra lettek megalkotva? Ha a felebarátaink Jézus Krisztus Testének a tagjai, mi pedig rosszat teszünk nekik és erőszakosan bánunk velük, s csak a magunk hasznát tartjuk szem előtt, az vajon nem Jézus Krisztus Testének a darabokra tépése? S ezek után Isten, az Ő atyja elé lépve vajon kegyet fogunk találni? jegyezzük hát meg, ha bejárásunk van a mi Istenünkhöz, akkor teljesen becsületesen kell élnünk a felebarátainkkal is. S itt konkrétan említi a kezeket azért, hogy megtudjuk, mi az az eszköz, amivel Isten bizonyítja, miféle keresztyénség van bennünk. Mert minden ember a nyelvével teszi magát képessé: nincs is más közöttünk, csak jó szolgálói Istennek, ha hihetünk a szavaknak. De mikor a cselekedetekre kerül sor, az ember pont az ellenkezőjét fogja látni. Az, aki a könnyörületességről szólt és csodálatosan beszélt róla, kimutatja, hogy teljesen a maga javát tartja szem előtt, ha a dolog eljut addig, hogy csatlakoznia kell a felebarátaihoz. S valójában senki sem olyan szégyentelen, mint aki mindig a könnyörületességről beszél. Hozzászoktak, hogy annyi könnyörületességgel bántak velük, mert semmi másról nem prédikálnak. De ha valaki megkérdezi, mivel tartoznak, nem hall tőlük más okot, csak könnyörületesség, könnyörületesség. S miért? Lelkiismeretfurdalás nélkül szedik össze és kérik el más emberek javait, s teszik úgy, amit csak akarnak, hogy megrovást érdemelnek Isten és ember előtt egyaránt: mégsem szégyellik azonban a könnyörületességet prédikálni. Sőt, az ok lesz a többiek javainak elragadására. Ezért történik itt konkrét említés a kezekről. Mert íme, annak valódi próbája, hogy szeretjük-e Istent és tiszteljük-e Őt úgy, ahogyan kell, az, ha megmutatjuk, hogy van bennünk becsületeség és egyenlőség, s röviden, olyan kedvesség, amitől úgy élünk a felebarátainkkal, hogy mindenki, a helyzetének és a képességeinek megfelelően foglalkozik a szükségben levők támogatásával, hogy ezáltal a kapcsolat és a szövetség, amit Isten szerzett és szentelt meg közöttünk, megmutatkozzon. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk az itt elhangzottakból: messzire kell vetnünk minden hamisságot a kezünkől. Kézműves valaki? Végezze a munkáját hűségesen és elégedjen meg a keze munkájából származó tisztos nyereséggel. Aki vásárol, gondolkodjon így magában: meg kell vennem más ember munkáját, látva, hogy a felebarátom utazik és fáradozik értem. Nincs hát oka elvesztegetni az idejét. Ellenkező esetben ugyanis olyan lesz, mintha a szájából lökném ki a kenyeret. Isten ugyanis a létének fenntartását a keze munkájába helyezte. Ha rosszat tesz nekik, az olyan, mintha kiszívnám a vérét annak, akit Isten ajánlott nekem s akin köteles vagyok könnyíteni. Látjuk, miképpen kellene minden embernek a javaira néznie, s azért hozakodtam, elő példákkal, hogy mindegyikünknek egyenként le kell ezt szögeznie. S annak megfelelően ahogyan bárkinek közülünk bánnia kell a felebarátaival, úgy kell nekünk is viselkednünk, hogy senki emberfiának ne adjunk okot a panaszkodásra. Továbbá, mindenkinek szem előtt kell tartania a saját háztartását is. Mert Isten előtt nem elégséges, ha az istenfélő ember maga tartózkodik a gáztettektől, hanem minden tekervényes utat is távol kell tartanunk magunktól, s főleg a házunk kormányzására kell odafigyelni, hogy Istent egyaránt tiszteljék a gyermekek, a férj és a feleség, az úr és a szolgálók, valamint a szolgálóleányok is. S adja Isten, hogy ezt jobban átgondolják, mint ahogyan teszik. Mert ahol a ház ura eltévelyedik és nincs benne se istenfélelem, se vallás, ott minden hajótörést szenved, a gyermekek nem tisztelik az apjukat és az anyjukat, hanem még mielőtt bármi józanságra tehetnének szert, már belegyökereznek a makacsságba, s a férfiak és a nők telve lesznek romlottsággal. Igaz, hogy az urak és az úrnők jól elmondhatják, hogyan találtak hibákat a szolgálóik elkövetett és erkölcstelen kópéságaikban vagy hogyan csentek el bármi tőlük, illetve nem úgy szolgálták őket, mint kellene, de közben, ha Istent ezer módon is megsértik, azt figyelmen kívül hagyják. Annál inkább meg kell

jegyeznünk jól, amit mondtam, nevezetesen: nem szabad azt hinnünk, hogy Isten megelégszik azzal, ha mindenki egyedül csak a maga személyében szolgálja Őt, hanem azokat is szem előtt kell tartanunk, akik ránk vannak bízva, hogy minden módon visszatartsuk a gonoszt, biztosra véve, hogy ha azt jóváhagyjuk, ugyanolyan kárhóztatás alá esünk majd, mint a gonoszok. De ha szorgalmasan ügyelünk rá, ne kételkedjünk abban, hogy a mi Istenünk kegyelmesen bánik majd velünk és közel lesz hozzánk minden, itt megígért áldásával és kegyelmével. Azonban van még egy dolog, amit meg kell jegyeznünk: Isten kegyessége nem mindig mutatkozik meg már a legelső pillanatban. Az itt szereplő ígéretek a törvényből származnak, vagy legalábbis azzal azonos hatásúak. Mert (ahogyan megmondtam nektek) mi nem tudjuk, mikor íródott ez a könyv. De bárhogyan is legyen, látjuk, hogy Isten Lelke szólt hozzájuk. Mert olyan tanítást látunk itt, ami igazodik a Mózes törvényében foglaltakhoz, ahol a mi Urunk azok megáldását ígéri, akik Neki szolgálnak, s a köztük élést, valamint annak észrevételét, mennyire elérhető az Ő jelenléte, azaz, a életük boldog lesz attól. De tartsuk észben, amit futólag említettem: nevezetesen, hogy Isten nem mindig érezteti a kegyességét az első pillanattól fogva. Ezért ahol azt mondja, hogy az istenfélelemben járók lesznek megáldva, s Ő majd bővelkedést biztosít nekik, az nem azt jelenti, hogy Isten nem keresi meg oly módon a szolgálait, mintha látszólag teljesen elidegenedett volna tőlük, s noha segítségül hívják Őt, mégis sorvadozniuk kell a fájdalomban annyira, hogy azt sem tudják, hol vannak, mert (nekik úgy látszik) mintha Isten teljesen elhagyta volna őket. Akkor hát megannyi baj között kell ebben a világban járnunk, még ha szolgáljuk is Istent. De ebből dupla vigasztalást merítünk, mert egyrésztől biztos, hogy a szívünk Isten felé hajlik, mivel azonban nem olyan buzgósággal, mint kellene és nem is szolgáljuk Őt olyan vonzalommal, amilyennel kötelesek lennénk, ezért büntetést és fenyítést kell elszenvednünk a bűneinkért. De ezzel az eszközzel Isten a saját szükségleteinkre hívja fel a figyelmünket, hogy megalázkodhassunk, nekilássunk a módosításnak és térjünk vissza Hozzá, amikor ezen a módon próbára tettünk az Általa küldött bajokkal. Íme, az egyik nagy vigasz. A másik pedig az, hogy a mi Urunk Jézus Krisztushoz hasonlókká leszünk, s ahogyan Ő is a megpróbáltatásokon és a halálon keresztül lépett be a menny királyságába, úgy mi is, akik a Teste tagjai vagyunk, hordozzuk most az Ő jeleit, bajokat elszenvedve ebben a világban, hogy végül elvezessen minket az Ő feltámadásának dicsőségére. Látjuk tehát, hogy végül minden megpróbáltatásunk a javunkra válnak. S azzal is vigasztalunk kell magunkat, hogy a mi Istenünk nem tesz ki több megpróbáltatásnak, mint amennyiről tudja, hogy helyes és illendő a számunkra (1Kor10:13), s noha el kell tűrnünk megannyi ínséget és nyomorúságot, s az állapotunk is a legnyomorultabbnak tűnik ebben a világban, Isten mégsem szűnik meg folytonosan éreztetni velünk, hogy Ő közel van és nem felejtett el minket, hanem mindig ügyel ránk és mindvégig védelmezni fog, ha azt Tőle várjuk és igyekszünk Őt szolgálni és tisztelni tiszta és jóakaró elmével, ami mentes minden képmutatástól, mint azt már korábban mondtam.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk és Atyánk előtt a hibáink és a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy vezessen minket vissza Magához. S mivel olyan megátalkodottságot lát a természetünkben, hogy minden gondolatunk és minden vonzalmunk a gonosszagra hajlanak, ezért nincs más a szándékainkban csak hiábavalóság és hazugság, ezért tetsszen Neki megreformálni minket oly módon, hogy új teremtményekké legyünk. S mivel tudjuk, hogy minden jóságtól meg vagyunk fosztva, hadd keressük az Ő kegyeiben mindazt, ami a mi üdvösségünkhöz, sőt a testi életünkhöz tartozik. Azt mondom, hadd keressük Őbenne annak megfelelően, hogy az Ő hivatala ennek nagylelkű megadása nekünk, főként a mi Urunk Jézus Krisztus nevében. S az Ő Lelke vezetésével hadd hívjuk segítségül Őt, mint Atyánkat, s ezzel csatlakozzunk és kötődjünk össze egy igazi testvéri közösségbe, hogy ezzel jelenthessük ki, hogy az Ő gyermekei vagyunk, s növekedjünk egyre jobban és jobban igazi egységben és könyörületességben, míg végül be nem fogad minket a mennyei örökségbe, ahol élvezhetjük azt az igaz egységet, ami már elkezdődött bennünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A negyvenötödik prédikáció, ami az első a tizenkettedik fejezetről

Jób12:1-6

- 1. Felele erre Jób, és monda:**
- 2. Bizonyára ti magatok vagytok a nép, és veletek kihal a bölcsesség!**
- 3. Nekem is van annyi eszem, mint néktek, és nem vagyok alábbvaló nálatok, és ki ne tudna ilyenfélét?**
- 4. Kikaczagják a saját barátai azt, mint engem, a ki Istenhez kiált és meghallgatja őt. Kikaczagják az igazat, az ártatlant!**
- 5. A szerencsétlen megvetni való, gondolja, a ki boldog; ez vár azokra, a kiknek lábok roskadoz.**
- 6. A kóborlók sátrai csendesek és bátorságban vannak, a kik ingerlik az Istent, és a ki kezében hordja Istenét.**

Első ránézésre úgy tűnik, hogy ez a két mondás (nevezetesen, hogy akik félik Istent, meg lesznek áldva, illetve a gonoszok bővelkedni fognak) világos ellentétjei egymásnak. S valóban, Jób a válaszában, ahogyan hallottuk (tudniillik, hogy Isten megvetői gyakran könnyen élnek), ellentmond annak, amit eddig Czófár adott elő. De Jóbnak az elhangzottakkal ellentétes válasza azt hivatott megmutatni, hogy ez a tanítás, jóllehet a törvényből származik, mégis rosszul alkalmazták. Ezért alaposan meg kell fontolnunk, hogyan kell érteni. Ahol Isten kijelenti és kihirdeti a törvényében, hogy a védelme alatt fogja tartani a jót, megadja nekik a szívük vágyait, nem lesz hiányuk semmibe, s ők maguk, a barmaik és a javaik áldottak lesznek (3Móz26, 5Móz28), akkor nem úgy érti, hogy a jóknak soha nem lesznek nehézségeik. Mert hol lenne akkor a türelem? S miképpen lehetne azt megtudni, hogy Ő húzza ki a bajból a szolgálót? Ha minden dolog az elképzeléseink szerint történik, akkor soha nem ismernénk meg, mit jelent segítségül hívni Istent és arra vágni, hogy könyörüljön rajtunk. S a jóságát sem éreznénk abban, hogy elér a keze. Jegyezzük hát meg jól, hogy Isten nem ígért a kegyeseknek olyan bővelkedést ebben a világban, hogy teljességgel mentesülnek majd a közönséges bajoktól, amiket meg kell tapasztalniuk, hanem Isten minden ígérete azt a célt szolgálja, hogy megértsük: Isten rendszerint azokat tartja bővelkedésben, akik az Ő félelmében járnak. S ezt ti is látjátok. Mindent összevéve ezt a két dolgot kell megjegyeznünk: a bűneink méltatlanokká tesznek bennünket arra, hogy Isten mindenféle módon és állandóan áldjon minket. Mert nincs ember, aki ne bősztene Istent, még a legtökéletesebb is, akiben (a mi meglátásunk szerint) semmiféle hiba nem található. Mert még a legigazabbak is korholásra méltóknak találtnak Isten előtt. Ezért, ha bünteti őket, azt igazságosan teszi. De nem az hangzik itt el, hogy Isten mindig az általunk elkövetett bűnökhöz méri a megpróbáltatásokat, amiket ránk küld. Van más oka is, amiért meglátogat, nevezetesen, meggyőzri a bennünk levő gonosztságot. Mert Istennek gyakran kell megakadályoznia a bennünk lappangó bűnöket. Noha még nem vétkeztünk, de Isten mégis jól látja, hogy valamiféle gonoszságba fogunk esni, ezért előre lép annak orvoslása végett. Emellett meg is akar alázni minket, hogy ne a világba vessük a bizalmunkat, s ne kötődjünk a Földhöz. Aztán tudni akarja, hogy vajon a nyomorúságban is olyan engedelmesek leszünk Iránta, mint a bővelkedésben. Továbbá tudni akarja, milyen a hitünk és Őhöz menekülünk-e. Röviden, arra késztet, hogy a mennyei királyságra nézzünk annak megismerése végett, hogy ott van a mi jólétünk. Így, ha ezt a két dolgot alaposan megfontoljuk, akkor könnyen arra a következtetésre jutunk, hogy Isten azokat áldja meg, akik megtartják a parancsolatait, és elküldi nekik mindazt, amiről tudja, hogy a javukra válik. Igen, de nem az ő szájizük szerint, hanem a saját ismeretei alapján: ennek mindig Ő a Bírója. Továbbá, ha

ostorozza őket, annak bizonyos oka van, ez pedig nem más, mint hogy folytonosan érezzék a kegyességét és a jóságát és örvendezzenek azoknak. Látjátok tehát, miképpen kell felfogni a jelenvaló élet összes ígérteit: nem úgy, hogy Isten kötelezettséget vállal arra, hogy mindannyiunkkal egyetlen, közömbös módon bánik. Hanem valójában azt jelenti ez, hogy megmutatja: kegyesnek és közelállónak fogják találni Őt azok, akik az Övéi. S látva, hogy meg van írva a törvényben: békességben és nyugalomban fogunk élni, ha követjük Isten törvényét, mi más lenne az oka annak, hogy az emberek bosszantanak és zaklatnak minket, mint az, hogy háborút indítottunk Isten ellen? Amikor a halandó ember nekitámad a Teremtőjének, akkor szükséges, hogy neki is legyenek őt bosszantó és dühítő ellenségei. Üldözik minket az emberek? Vizsgáljuk meg, megtartottuk-e a békességet Istennel, vegyük fontolóra, hogy kiváltottuk-e a nemtetszését, s ne csodálkozzunk, ha engedi az embereknek a bosszantásunkat ezen a módon a maguk részéről. S itt látjuk, miért van megírva a törvényben, hogy Isten háborút küld azokra, akik ezen a módon szálltak szembe az akaratával (3Móz26:25-33). Továbbá, noha senki sem üldözi őket és nem árt nekik, ők mégis folyton magukkal cipelik a hóhérjukat. Mert a törvény egyéb átkai mellett ez is meg van írva (ami a legsúlyosabb átok, s aminek a leginkább el kell képeszteni minket): Te mondhatni folyamatosan rettegni fogsz, a szemeid a fejedbe süllyednek, az életed pedig egy hajszálon függ majd (5Móz28:22-25, 28-29, 3Móz26:36). Reggel azt mondd: miképpen élem meg az estét? Éjjel pedig ezt: ki garantálja nekem, hogy átélem ezt az éjszakát? Állandó félelemben leszel (mondja az Úr, 5Móz28:65). Íme a jogos büntetése azoknak, akik nem viselik el az alázatosságot, hogy tisztán szolgálják az Urat: nevezetesen, a saját maguk kínzóivá kénytelenek válni. Legyezzük hát meg jól, hogy nem ok nélkül adatik meg a törvényben ez az áldás nekünk, miszerint békében fogunk élni és senki sem fog bosszantani, ha ellentmondás nélkül ragaszkodunk Istenhez (3Móz26:6, 5Móz28:10). Mert Isten rövid pórázon tartja majd a gonoszokat, így nem lesznek képesek ártani nekünk, még ha mindent meg is próbálnak ellenünk, amit csak tudnak. Jegyezzük meg a módot is, hogy noha érhetnek külső támadások és lehetünk olyan, mint holmi préda, de mégis biztosaknak kell abban lennünk, hogy Isten meg fog védeni minket. Ez az említett ígért nem megtevesztő, noha hébehóba Isten nem gátolja meg a gonoszokat abban, hogy ösztökéljenek és bántsanak minket az állhatatosságunk kipróbálása végett, s azt sem gátolja meg, hogy kísértéseken essünk át az elménkben, így legyen bennünk némi kétely és bizalmatlanság. S miért? Azért, hogy végül Őt hívjuk segítségül és Hozzá imádkozzunk megerősítésért. Akkor mindez el fog múlni. De közben a kegyesek meg fogják érezni, hogy Isten nem veti ki őket a bajaik közepette, hanem közel lesz hozzájuk. A hitetlenek pedig végleg kétségbe esnek, s végül megérzik, hogy Isten úgy hagyta el őket, ahogyan megérdemlik. Ennyit kell elmondani a törvény áldásainak többi maradékáról. Röviden, valahányszor csak bajba kerülünk, nézzünk a hibákra, és alázkodjunk meg Isten előtt, biztosra véve, hogy az Általa kiszabott büntetések jogosak. Vágyunk rá, hogy enyhítse a szomorúságainkat? Fussunk Hozzá, s hagyjunk fel a gáztettekkel. Ennek ellenére (mint már említettem) nem szabad azt képzelnünk, hogy Isten a büntetések egyetlen közös módját alkalmazza a vétkesek ellen [annak megfelelően, amit érdemelnek]. Látjuk, miképpen bünteti az embereket ebben a világban: egyeseket jobban, másokat kevésbé, sőt nagyon sok büntetést az utolsó napra tartogat. Ezért nem szabad olyan határozott mondatot mondanunk, amelyet Czófár mondott. S ez az oka annak, amiért Jób ellene beszél: *valóban* (mondja) *ti vagytok a nép*. Egyesek úgy magyarázták ezt a mondatot, mintha Jób úgy értette volna: az előtte szólók nem mondtak mást, csak olyasmit, ami ismert volt minden ember, még maguk a bolondok előtt is. De pont az ellenkezőjére gondolt. Mert amit mondott, azt jelenti: úgy tűnik, ti vagytok az egész világ, s veletek együtt kihal majd a bölcsesség is. S gondoljátok, hogy nekem nincs eszem? Alávalóbbnak képzeltek engem magatoknál? A dolgok, amivel előhozakodtatok, nagyon is jól ismertek. Ezért kell megvetettnek lennem azok részéről, akik segítségül hívják Istent és meghallgatást nyernek. Azaz, az olyanok részéről, akiket Isten látszólag kegyel, és egyetért mindennel, amit csak szeretnének. Nekem a gúny tárgyát kell képeznem az efféle

emberek számára. Nekem olyannak kell lennem, mint a kialvó fáklyának, amit ti, gazdagok, megvetettetek. Röviden, azok, akik a kezükben tartják Istent (mondja), bártan szembeszegülnek Vele és bosszantják Őt. S mindeközben a gonoszok és a pazarlók sátrai bővelkednek.

Jób itt megmutatja, milyen nagy ostobaság általánosan és kivétel nélkül kijelenteni, hogy Isten már ebben a jelenvaló életben megbüntet mindenkit, akit megsértették, és amint az ember gaztettet követ el, Isten idővel helyrehozza, s olyan bosszúra emeli fel a kezét, amelyet az illető megérdemel. Pont az ellenkezőjét látjuk. Ez (mint mondtam korábban) látszólag ellentmond a törvény tanításának, ahol azt olvassuk, hogy Isten meg fogja átkozni a parancsolatainak minden megszegőjét, s kimutatja a kegyességét és a jóságát mindazoknak, akik megtartják azokat. Az emberek látják, hogy a pusztítókat úgymond kegyeli, a jók osztályrésze pedig a megvetés és a háborgatást. Mit akar ezzel? Vajon Isten tréfálkozott, amikor megígérte a kegyesek megáldását és átkot mondott az Ő Ígésének megvetőire? Nem, de ezt a csomót már kibogoztam annak megmutatásával, hogy Isten nem egyforma módon hajtja végre az ítéleteit ebben a világban. S miért? Mindig észben kell tartanunk a korábban elhangzottakat, nevezetesen, ha Istennek szemet szemért elven kell megbüntetnie mindazokat, akik rosszat tesznek, azaz, ha nagy volt a véték, akkor a büntetésnek is meg kell felelnie annak, ha pedig csekély volt a véték, a büntetésnek is azonnalinak kell lennie rá, a jókkal pedig a szívük vágyainak megfelelően kell bánni, akkor mi célt szolgál a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetele és a feltámadás, amire várunk? Akkor nem lenne több reménység, hanem arra következtethetnénk, hogy íme, Isten a világ Bírájának mutatkozik, s tegye csak meg bárki, amit csak akar, ha jót kap Isten kezéből. Akkor nem lenne többé mennyei élet, hanem itt lent lenne meg a saját magunk mennyei országa. Látjuk tehát, hogy Isten rosszul gondoskodna a jólétünkről, ha a büntetéseket mindazoknak a vétkeihez igazítaná, akik rosszat cselekednek. Ezért szükséges, hogy a büntetések különbözők és legnagyobbbrészt késleltetettek legyenek. Amikor Isten megbünteti a gonoszokat, nos, azzal minket félelemben és óvatosságban járat, s azt is megmutatja, hogy nem kerülhetjük el az Ő kezét. Mert Ő személyválogatás nélkül ítél. Akkor hát arra következtethetünk, hogy minden hibáról, amit manapság vétünk, s ami büntetlenül marad a jelenvaló élet vonatkozásában, végül majd számot kell adni, amikor a nagy ítéleteket hozzá.

Íme, miképpen szól Jób: nem a törvény ellen, hanem az ellen a hamis magyarázat ellen, amit Czófár adott, aki szeretné, ha Isten már most úgy hajtana végre az ítéleteit, hogy egyetlen hibát se hagyna büntetlenül és nem kellene várnunk semmilyen további cselekedetre sem. De ez nem így történik, mint azt már korábban megmutattuk. Ebből megtanulunk Istenhez imádkozni: adja meg nekünk a bölcsesség lelkét, hogy jól a magunk hasznára fordíthassuk az igaz és jó tanítást, s ügyesen húzzunk abból hasznot. Mert itt egy nagyon hasznos tanítást látunk a magunk épülésére, amikor Isten megmutatja, hogy ha szolgáljuk Őt, nem veszítjük el a munkánkat, hanem Ő fog minket állandóan fenntartani, s ezt meg is láttatja velünk egész életünkben mindvégig. Mert micsoda dolog lenne, ha azt gondolnánk, hogy Isten nem törődik velünk? Vagy hogy minden szolgálat, amit Neki végzünk, szertefoszlik anélkül, hogy a Maga részéről bármennyire is törődne vele? Emlékeznünk kell arra, ami Ézsaiás mondott: legyetek elégedettek, mert az igaz megkapja a jutalmát (Ézs3:11). Különbözik az a történet velünk is, mint amit Dávid vallott meg, hogy megtörtént vele: nevezetesen, már-már elcsúszott, a lábai síkos talajra léptek és kis híján elbukott, amikor úgy gondolta, hogy amikor ártatlanságban mosta a kezeit és szolgálta Istent, az hiábavaló volt (Zsolt73 – de ez Aszáf zsoltárja – *a ford.*) Akkor hát meg kell értenünk, hogy Isten az egész világot felügyeli, s tudja kik azok, akik igyekeznek szolgálni és tisztelni Őt. S a szeme előtt vannak a gonoszok is, ahogyan meg van írva a zsoltárokból (Zsolt34:16-17): így végül majd meg kell mutatnia, hogy nem tűri a kegyelmének ezt a hatalmas megvetését. Közben azonban várjunk türelemmel Isten jótetszésére, míg majd a megfelelő időben le nem sújt az ítéleteivel. Mert nem szabad azokat siettetnünk: nagy ostobaság lenne, ha azt akarnánk, hogy Isten megbüntesse azok hibáit, akik felszítják a haragját, amint

ennek gondolata megfog a fejünkben. Bizony, Ő azonban ezt más időpontig késlelteti. Nem Tőle függ ez? Nekünk vajon korlátoznunk kell az Ő szabadságát? Íme, miért mondtam, hogy Istenhez kell imádkoznunk: adja meg nekünk a bölcsesség Lelkét, hogy a törvény említett szövegét ne a magunk elképzelései szerint fogjuk fel, hanem jó magyarázó lehessünk annak, s ne tegyük azt, amit Czófár tesz itt, amikor arra a végkövetkeztetésre jut, hogy akik Isten szolgálják azoknak azonnal meg kell kapniuk a jutalmukat, s ennek az életnek is olyannak kell lenni, mint a Paradicsomnak a számukra, Istennek pedig úgy kell kegyesnek lennie hozzájuk, hogy az egész világ láthassa, s ezt a cselekedeteivel kell Neki kimutatnia. Ő nem így cselekszik, mondja Jób. Miért? Mert látjuk, hogy a gonoszok bővelkednek és még bátrabban bősztik Istent. S mivel ez a helyzet, a tapasztalat megmutatja, hogy Isten nem hajtja végre az ítéletet azonnal, hanem egy ideig rejtve hagyja és késlelteti addig az óráig, ameddig jónak látja. Közben pedig a jók és Isten gyermekei, még ha egyszerű. jószándékú szívvel jártak is előtte, részesülhetnek szélsőséges ostromozásban. De azt nem szabad a bűneiknek tulajdonítani, mintha ők lennének a legbecstelenebbek minden ember között, ezért ezt kellene mondani: ez az ember szigorú büntetést kapott, ezért arra kell következtetni, hogy szörnyen bűnös és Isten mondhatni utálta őt. Ez nem így van: hanem Isten, amikor a jókat ostromozza, különféle okai vannak rá, és nem a mi dolgunk azt megítélni. Nem szabad ezt mondanunk: ez az ember másoknál súlyosabban vétkezett, hisz látjuk, micsoda gorombasággal bánt vele Isten. Látjátok tehát, miképpen kell korlátozni a törvény ígéreteit és fenyegetéseit Isten gondviselésére, és a benne szereplő átkokra, ahogyan naponta megfigyelhetitek. Isten fenyegetései igazak, amikor kimondja, hogy meg fogja átkozni a vétkeket. Igen, de azt nem hajtja végre a legelső napon. Istennek úgy kell végeznie a munkáit, ahogyan Neki tetszik, olyan arányban és mértékben, ahogyan alkalmasnak látja. Isten megígéri, hogy megáldja azokat, akik szolgálják Őt és az akarata szerint járnak: igen, de mindezek ellenére joga van meg is verni őket. S miért? A javukra és az üdvösségükre. Ő nem szűnik meg mindig közel lenni hozzájuk, s meghallgatni őket a szükségükben, s éreztetni velük, milyen hasznosak a csapásaik a számukra. Egy ideig mégis mondhatni a fejük búbjáig merülnek el, s ide-oda hányódnak úgy, hogy azt sem tudják, mi lesz velük. Miért? Mert jó meglágyulniuk a maguk javára. Íme, mennyire megbízható Isten az ígéreteiben és a fenyegetéseiben, de mégis oly módon kormányozza a világot a gondviselésével, hogy úgy tűnik: a jók elveszítették az Ő szolgálatában végzett munkájukat, a gonoszok zablája pedig szabadjára van engedve, hogy úgy gúnyolódjanak Istennel, mintha kimenekültek volna a kezéből. Így tűnik majd nekünk, ha a most látottak alapján és a saját magunk értelmével felmérve ítéljük meg a dolgokat. Alázkodjunk hát meg és mondjuk: Nos, Isten a világ Bírója, akármennyire is nem látszik ez meg első ránézésre. Ezért bármennyire tartózkodó is, nekünk mindazonáltal rendelkezünk kell hittel és reménységgel magunkban, s arra kell következtetnünk, hogy a most még a számunkra ismeretlen dolog a végén majd feltárul. De most térjünk rá Jób itt lejegyzett szavaira. *Ti vagytok a nép és a bölcsesség veletek fog kihalni.* Ezzel vissza akarta szorítani az előtte szólók ostoba gögjét és elbizakodottságát. Mert nem lehet másképpen bánni azokkal, akik így felfuvalkodtak a saját képességeikbe vetett hiábavaló bizalomtól: az embereknek meg kell nekik mutatniuk a bolondságukat. Igaz, hogy az emberek sokszor ezt cselekedve sem érnek el semmit. Mert az, aki teljesen megrészegült a saját beképzeltségétől, annak bármit mondanak is az emberek, ő akkor is ragaszkodik a saját véleményéhez, és annak tartja magát, ami valójában nem. Mindazonáltal, amikor szembeszállunk olyanokkal, akik kiforgatják Isten igazságát, nem szabad azzal beléjük döfnünk, hogy megmutatjuk nekik a bolondságukat és a tudatlanságukat. Biztos, hogy ezt nem lehet úgy megtenni, mintha az emberek azt mutatnák meg, hogy közülük melyik az élesebb elméjű vagy a jobban képzett. Mert íme, nincs más bennünk csak becsvágy és kicsinyes hiúság. Mindegyikük szeretne nagy magamutogatásba kezdeni. Aki elkezd, szeretné bámulatba ejteni az embereket a beszédjével, aki pedig válaszol, szintén önmagát szeretné előre tolni: nagyon jó, íme a bolondok csatáját látjátok. De nekünk nem szabad így eljárunk. Ezért, ha

olyasvalakikkel szállunk szembe, akik megrontják Isten igazságát, és kiforgatva azt igazságtalansággá változtatják, mi pedig megmutatjuk nekik a tudatlanságukat, azt nem szabad úgy tennünk, hogy tanultabbaknak vagy képzetebbeknek látsszunk, vagy hogy több megbecsülést szerezzünk magunknak, hanem meg kell elégednünk azzal, hogy utat készítünk az igazságnak, hogy az befogadható legyen, s az emberek többé ne ragaszkodjanak ahhoz, aki nagy hírnévnek örvendenek, s lerombolják azt, amit jól felépítettek. De hogyan? Manapság bárki láthat szegény, ostoba tömegeket ragaszkodni a babonáságaikhoz, mert ezt mondják: Micsoda? Oly sok tanult, nagy ember vallotta a manapság követett tanítást, ami még ma is megállja a helyét, s ők vajon becsapták magukat? Íme, hol van most sok szegény, gyenge ember, mert korábban már birtokba vette őket az az elképzelés, miszerint lehetetlenség, hogy az egyház prelátusai, a tanult emberek és a nagy személyiségek felülvizsgálhatók. Nos, ha ilyen embereket tanítunk, és Isten ismeretére vezetjük őket, akkor szükséges megismerniük azok brutalitását és tudatlanságát, akiket korábban oly nagyra becsültek. Azokat pedig, akik szembeszegülnek Istennel (mint a babonás képmutatók teszik, akik manapság fenntartják a pápaság utálatosságait), mert kell győzni a saját brutalitásukról. Mert legyenek bármennyire pimaszok, mégis olyan ostobák, hogy még a kis csecsemők is észrevehetik a haszontalanságaikat, amikor ezekről beszélnek nekik, őket pedig elfogja a düh, amikor az emberek ezt teszik. Igaz, hogy eléggé képzettek, de vonakodnak attól, hogy Isten igazsága bármi módon megközelítse az egyszerű embereket, s már bele is gabalyodtak abba a hamis vélekedésbe, amiről beszéltem. Látjátok tehát, milyen értelemben feddi itt meg Jób Isten törvényének hamis magyarázóit és azokat, akik elcsúszva-csavarva azt furcsa jelentést kölcsönöztek neki. Mert azt mondja nekik, (mint nagy papoknak, akiknek szeretnének látszani) hogy semmit sem mondtak sem a témában, sem pedig olyasvalamit, amit minden embernek tudnia kellene. Végül gúnyolja őket, amikor ezt mondja: Ti vagytok az egész nép, s veletek együtt kihál a bölcsesség is. Amikor Jób azt mondja: nem vagyok nálatok alávalóbb, ugyanúgy van szívem és eszem, mint nektek, akkor ezzel nem önmagát akarja felmagasztalni az általam már említett módon, hogy ostoba kérdés lenne, ha minden ember a maga részéről ravaszabbnak és élesebb elméjűnek akarna látszani másoknál [mintha ezt mondaná] Könyörgöm, kicsoda ő? Bizony, sok civakodás lesz az emberek között, de Isten igazsága továbbra is megáll. Jób nem akart itt többet, mint megmutatni, hogy Isten megadta neki az igazság ismeretének és megkülönböztetésének kegyelmét azoknál jobban, akik annyira e vannak telve beképzeltséggel. S így látjátok, mi módon lehet törvényes a számunkra dicsekedni önmagunkkal. nem abból a célból, hogy az emberek ugyanúgy megtapsoljanak, mint a nagy tanult embereket, és a nagy eszű és tudású embereket. El ezekkel az ostoba játékokkal, mert lehetetlen az elménket Isten szolgálatába állítanunk, hacsak meg nem feledkezünk minden, önmagunkat illető dologról. Amíg önmagunkra figyelünk és megbecsülésre törekszünk, addig bizonyos, hogy a mi Urunk enged majd minket megannyi tévedésbe esni, és a gúny tárgyává válni a teljes megszégyenülésünkre. Mert itt látjátok mindazok bérét is, akik megbecsülésre törekszenek. S jó ok van rá, hogy így legyen, látva, hogy Isten igazsága emiatt a földre kerül, közben pedig az emberek nem törődnek mással, csak a saját maguk tisztességével. Mit kell hát tenni? Meg kell feledkeznünk önmagunkról, de mégis úgy, hogy egyidejűleg fel is magasztaljuk Isten ingyenes ajándékait pont abból a célból, hogy amikor jó ügyünk van, az fenntartható legyen és azokat a dolgokat, amikkel előhozakodunk, hitelesnek fogadják el. Ha valakit idiótának tartanak, akinek sem képességei, sem esze nincs, mi lesz vele? Semmi sem lesz elfogadva az általa mondottakból, s lenézzük őt. Aztán ha valaki jobban akar boldogulni azzal, ami elhangzott, így kell gondolkodnia önmagában: nos, Isten adott némi kegyelmet ennek az embernek, s ezt a kegyelmet nem szabad megvetni, mert akkor rossza teszünk Istennek, hiszen ez a Szentlélektől származik. Mivel ez így van, óvakodjunk a szembeszegüléstől Istennel. Látjátok tehát, hogy annak oka, amiért alázatosan fogadjuk a jó tanítást nem más, mint az, hogy tudjuk: aki minket tanít, azt korábban Isten tanította. Íme, milyen szándékkal jelenti ki Jób,

hogy van értelme, és egy cseppnyivel sem volt alávalóbb azoknál, akik oly sokra értékelték és oly nagyra becsülték önmagukat. Röviden, tanuljuk meg felmagasztalni a kegyelmi ajándékokat, melyeket Isten helyezett belénk. Bizony, ne önmagunkat magasztaljuk ezekkel, hanem igyekezzünk, hogy az általunk kapott dolog hasznos legyen és gyümölcsöt teremjen. Ennyit Jób személyéről. S ezzel a kegyesek is intést kapnak, hogy amikor látnak valakit, aki megkapta a Szentlélek kiváló ajándékait, ezért képes Isten tiszteletét magasztalni, és az egyházat oktatni, akkor meg kell hallgatniuk, és teljes tisztelettel kell fogadniuk, amit mondani fog. Miért? Mert ellenkező esetben az Isten megvetése lenne. Most pedig térjünk rá arra, amit Jób mondott: *Engem (mondja) mondhatni megvetnek a barátaim*. Igaz, hogy amiképpen a szavak következnek, azt mondta, hogy őt mondhatni megvetették és elhagyták a barátai, de valójában önmagáról beszélt harmadik személyben. Utána egy fáklyához, vagy lámpáshoz hasonlítja magát, ami elfogy és kialszik (Pl. a King James fordítás szerint a Jób12:5: He that is ready to slip with his feet is as a lamp despised in the thought of him that is at ease, azaz Az, akinek a lába elcsúszni készül, olyan, mint a megvetett lámpás a könnyen élő gondolatában. – *a ford.*). Mit kereshet az ember egy fáklyában, amikor az a végére ér? Mert a viasz lecsöppen, s az emberek elhúzódnak attól, ha már nem világít rájuk, s ha a maradéka meg is világítja őket, az elegendő ahhoz, hogy tönkre tegye a ruhájukat. Ezért amikor a lámpás vagy a fáklya megvilágította az embereket egy ideig, s szolgált, amíg csak tudott, utána minden ember elkerüli és nem más többé, csak rossz szag. Erre gondolt Jób, amikor azt mondta, hogy vele is ugyanez a helyzet. Látjátok (mondja), hogy én a bukás szélén állok és ezért megvettek. Megmutatja ennek a hasonlatnak az okát, ezt mondván: mivel látjátok, hogy mondhatni már a sír szélén állok. Ez az oka annak, amiért elhagytatok. S itt azt is mondja, hogy a gazdag ember gúnyolja a nyomorultat. S miért? Segítségül hívják Istent (mondja) és Ő meghallgatja őket. Jób ez alatt nem azt érti, hogy a gonoszok a jólétüket Isten kezéből várják, vagy hogy Őbenne keresik azt, hanem úgy érti, hogy a világ a tetszésük szerinti, azaz úgy tűnik, Istent is a kezükben tartják és zsebben hordják (ahogyan az emberek mondani szokták) annak megfelelően, amit majd utólag látjuk őt hozzátenni. Igaz, hogy egyesek úgy magyarázzák ezt a mondatot, mintha a bálványimádókról szólna, akik Istent a kezükbe kapják, de ez ostoba és ésszerűtlen magyarázat. Mert Jób nem tekintett messzebbre, mint arra a bővelkedésre, amit a gonoszok élveznek. Mert minden jólét Istentől származik, s a gonoszoknak másoknál nagyobb bőségben jut. S vajon nem úgy tűnik, mintha Isten szövetségben volna velük, megítatná őket és teljesítené a vágyaikat? Az ember tulajdonképpen mondhatja, hogy Isten hízeleg nekik, amikor nyugalomban élnek, és oly módon bővelkednek, hogy gyorsan megszereznek bármit, amire csak vágnak. Jób tehát azt mondja, hogy azok az emberek bátrabban bősztítik Istent, de közben azotthonaik mégis boldogok. Ezzel azt akarta jelezni, ami korábban mondtam, nevezetesen, hogy Czófar rosszat tett neki, amikor nagy bűnösnek nevezte. Miért? Mert (mondja) az ellenkezőjét kell látni. Most pedig térjünk rá arra, amit a megvetésükről mond. *Megvetett vagyok (mondja), mint a leégett lámpás, vagy fáklya*. Itt Jób személyében azt tanuljuk meg, hogy a mi Urunk megengedi a világnak, hogy gúnyoljon és engedi, hogy az állapotunk annyira nyomorúságos legyen, hogy úgy tűnjön: végleg elhagyottak vagyunk. Ezért kell türelmeseknek lennünk. Miért? Látjuk, mi szakadt Jóbra, s mi vajon kedvesebbek lennénk nála? Látva, hogy Isten e kiváló szolgálja ennyire kimerült, amikor az emberek gúnyolták őt és elvetették tekintették, ne döbbenjünk hát meg és ne zúgolódjunk Isten ellen, ha minket is enged eljutni ugyanerre a pontra, és ne is gondoljuk túl kegyetlennek Őt, amiért így bánik velünk. Inkább vegyük fontolóra, milyen jó nekünk ezen a módon megszélidülni. Rázzon ez fel minket és tanítson meg arra, hogy a reménységünknek nem szabad itt lenn meggyökerezni, hanem biztos horgonnyal a mennyben kell rögzülnie ahogyan az apostol mondja (Zsid6:19). Vajon nem nagy lecke az, amikor a világ gúnyolódásai az üdvösségünkre rendeltetnek? Igaz, hogy ezek a gúnyolódók végül majd a gonoszok arcába szórják azt, amit most a miénkbe hánynak, de közben a hasznunkra lesznek abban (mint említettem), hogy rávesznek minket a törődésre Istennel, és a tudtunkra adják, hogy

a teljes reménységünk Őbenne rejlik és foglaltatik. Látjátok tehát, mire kell emlékezni, amikor elhangzik: gúnyosan kikacagtak azok, akik a barátaim voltak. Biztosan az a legfájdalmasabb kísértés az összes közt, amikor azok, akik korábban szerettek, úgy tesznek, mintha utálnának: ezt nehéz átgondolni. Látva azonban, hogy ez szakadt Jóbra, kövessük az ő lábnyomait, és hajoljunk meg, amikor Isten ezen a módon akar minket megalázni. Jób konkrétan azt mondta, hogy *megcsúsztak a lábai*, jelezvén, hogy amíg képes volt megállni, olyan volt, mint egy lámpás vagy egy fáklya. Mert könnyít az emberen, ha van egy égő fáklyája, annak világossága szolgálatot tesz neki, amíg a fáklya egész és képes kitartani. De ha egyszer leégett, az ember a csatornába veti, mert ha tovább tartogatja, akkor szükségszerűen megégeti a kezét és nem marad más vissza csak egy alig-alig pislogó sötét füstös valami. Jób szándéka tehát annak megmutatása volt, hogy amíg Isten fenntartotta őt, tisztelt és nagyra becsült ember volt, de most, hogy elbukott, mondhatni elvetetté vált. Ezzel arra figyelmeztet minket, hogy lehetünk néha mondhatni elhasználódottak, így az emberek már nem látnak bennünk több világosságot, s nem is marad más, csak kevéske füst, s úgy tűnik, darabokra esünk, és nem marad bennünk egyetlen ép darab sem, s végleg elvettünk, de legyünk türelmesek, mert előttünk Jób is eljutott ugyanerre a pontra. Látva pedig, hogy utat mutatott nekünk, kövessük őt, és imádkozzunk Istenhez: erősítsen meg minket oly módon, hogy meg ne romoljunk végleg. Ami ezt a mondást illeti, miszerint Isten megvetői segítségül hívják Őt és Ő meghallgatja őket: ahogyan már korábban mondtam nektek, ez az emberek általános megfigyeléseire vonatkozik. Mert úgy tűnik, hogy a gonoszok szövetségben vannak Istennel, hogy az Ő kezéből kapják meg mindazt, amire csak vágnak. Igaz, hogy a legnagyobb képmutatók és a legszabadosabb életet élők valóban segítségül hívják Istent, azonban az csak gúnyolódás [amikor ezt mondják]: ó bárcsak megadná nekem Isten ezt a dolgot. Amikor egy gonosz ember másvalaki javainak elrablására vágyik [így imádkozik a szívében]: ó bárcsak nekem adná Isten ennek az embernek a javait. Ez nem imádság Istenhez, hanem színlelés Róla és az Ő fenségének beszennyezése. Röviden, az emberek teljesen bolondok, amikor nem szégyellik gúnyolni ezen a módon Istent, a saját bűneikbe csavarva Őt. Legyenek átkozott gazfickók és a vágyaikat tekintve messze minden szabályt mellőzők, mégis szeretnék, ha Isten beavatkozna az ő oldalukon. Pedig nem jogos Isten nevének segítségül hívása a gonoszok között és nincs ott egyetlen valódi ima sem. Látjátok tehát, miképpen kell érteni, amikor Jób azt mondja itt, hogy miután a gonoszok arra vágnak, amire csak akarnak és megkapják azt Isten kezéből, úgy tűnik, Isten meghallgatja őket, azaz úgy látszik, teljesíteni akarja minden vágyukat. Egyébként jegyezzük meg, hogy amikor a gonoszok Istentől kérik amire a szívük vágyik, azt minden tisztelet vagy hit vagy törvényes imaforma nélkül teszik ezt, s csak összevissza hányják ki a mértéktelen vágyaikat, azt csak a maguk még nagyobb kárhoztatására teszik. S miért? Mert a természet azt tanítja nekünk, hogy Istenhez kell folyamodnunk azért, amiből hiányt szenvedünk. Viszont a gonoszok soha nem gondolják végig előre, hogy Istent tisztelnünk kell, s az Ő kezében van minden jólét és gazdagság, Ő ezeknek a forrása, ahonnan merítenünk kell, ezért jó okunk van rá, hogy teljes alázattal Neki könyörögjünk ezekért. A gonoszok ezt nem képesek elsajátítani. De Isten mégis vak indulattal hajtja őket előre, úgyhogy kénytelenek megismerni, miképpen Isten az, Akinek a kezéből kell kérnünk mindazt, aminek híjával vagyunk, annak megfelelően, ahogyan látjuk is, amikor mondják: szeretném, ha Isten megadná nekem ezt a dolgot. Ez az ismeret tehát bele van vésve a szívükbe, de csak még sokkal vétkesebbekké teszi őket Isten előtt, amiért ezen a módon hoznak gyalázatot az Ő szent nevére, összekeverve Őt a gyalázatos vágyakkal és borzasztó kívánságokkal. S ez arra figyelmeztet minket, hogy amikor Istenhez imádkozunk, azt teljes tisztelettel kell tennünk, azzal a szívünkben gyökerező teljes hittel, hogy nyomorultak vagyunk, és semmi sem orvosolhatja a bajainkat és a megpróbáltatásainkat, csak ha a mi kegyelmes Istenünk pusztá jóságához menekülünk, Neki pedig tetszik nekünk megadni a kezében tartott javakat. Idővel aztán Jób elmondja, hogy *A gonoszok sátrai békességben lesznek: bizony (mondja), mert fogják Istent és a kezükben hordják: sőt azok is, akik bátrabban*

bosszantják Őt. Íme, honnan származik a hitetlenek vakmerősége, és mi az oka annak, hogy a gonoszok nem elégednek meg önmaguk kecsэгtetésével, mintha Isten kedvelné őket, hanem még gögösen és kegyetlenül meg is tapossák mindazokat, akik egyszerűen és becsületesen járnak, kérdezgetve, hogy micsoda ő? Micsoda ő? Mert úgy tűnik nekik, hogy Isten azért emeli fel őket, hogy megvessenek és lerázzanak másokat. S itt egy olyan kísértést látunk, ami terhes és nehéz legyőzni. De annál fontosabb jól megjegyeznünk ezt a szöveget. Értsük hát meg, hogy nem új dolog az, ha a gonoszok manapság fejlődnek, szélteben-hosszában pusztítva és diadalt ülve egy ideig. Ez mindig is így volt, de Isten ezt a még nagyobb romlásukra tűrte, s azért is engedte, hogy minket megszelídítsen vele. Aztán ha a gonoszok elérték minden céljukat, mi ne veszítsük el a bátorságunkat emiatt, hanem szolgáljuk Istent állhatatosan, s dicsekedjünk azzal a reménységgel, hogy örök életet adott nekünk, még ha most engedi is, hogy akadályozzanak minket. Mert ha nem vallunk kudarcot, amikor látjuk, hogy Isten előre viszi a rongyembereket és mondhatni a felhők fölé emeli őket, ha ettől nem bukunk el, hanem továbbra is biztosak és állhatatosak vagyunk az elhívásunkban, íme az jó biztosítéka a hitünknek. S ez is az, amit korábban mondtam, nevezetesen, hogy jó és hasznos, ha Isten bármi módon próbára tesz minket. Amikor pedig ez be is következik, nem szabad furcsának gondolnunk, fontolóra véve, hogy Jób korában is így volt. Azok tehát, akik a kezükben hordják Istent, ők bösztik is a legpimaszabb módon. Ez a beszédmód nem azt jelzi, hogy Isten kegyeli vagy szereti a gonoszokat. Biztosan nem, de mi így ítélünk test szerint, s ezért mondjuk, hogy Isten szereti mindazokat, akik bővelkednek. Mindazonáltal minden gazdagság, amivel a gonoszok rendelkeznek ebben a világban, a pusztulásukra és a romlásukra van, mert Isten nem áll az ő oldalukon. Noha látszólag kegyeli őket, s a drága szeretettjei, végül azonban majd meglátják, hogy mindaz, amijük van, a pusztulásukra lesz. A mi részünkről viszont, jóllehet úgy tűnik, Isten visszahúzódtólunk, és nem kelti annak a látszatát, hogy megsegít minket, hanem látszólag elkülönül tőlünk, mégis tanuljunk meg megalázkodni az Ő hatalmas keze alatt, vessük alá magunkat a jóakarátának és kövessük az Ígétjét, várva, míg ténylegesen megmutatja, hogy mindig is közel volt hozzánk. Közben pedig a hitünk maradjon meg valódi állhatatosságban. S még ha Isten csapásokkal is sújt minket, ne fáradjunk bele az Ő szolgálatába, hanem folyamatosan fussunk tovább a versenypályán, míg túl nem haladtunk minden küzdelmen és minden kísértésen, amit ebben a világban kell eltűrnünk.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket oly módon velünk, hogy eljussunk a behódolásig Neki, s ne álljunk bele a saját igazságosságunk és becsületes eljárásmodunk védelmébe, hanem ismerjük el magunkat bűnösöknek és vágyjunk arra, hogy az Ő végtelen kegyelmével bánjon velünk. Miután pedig már megmutatta az utat, amelyen át Hozzá kell járulnunk, azaz a mi Urunk Jézus Krisztus engedelmségét hordozva, hogy ezáltal minden hibánk el legyen temetve és felejtve, tetsszen Neki befogadni minket az említett névben, s ne csak a bűneinket bocsássa meg, hanem kormányozzon is minket oly módon az Ő Szentlelkével, hogy mindig felülkerekedjünk, életünk egészen a végéig, sőt magában a halálban is mindazokkal a kísértésekkel szemben, amiket az ördög képes támasztani. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek stb.

A negyvenhatodik prédikáció, ami a második a tizenkettedik fejezetről

Jób12:7-16

7. Egyébiránt kérdezd meg csak a barmokat, majd megtanítanak, és az égnek madarait, azok megmondják néked.

8. Avagy beszélj a földdel és az megtanít téged, a tengernek halai is elbeszélnek néked.

9. Mindezek közül melyik nem tudja, hogy az Úrnak keze cselekszi ezt?

10. A kinek kezében van minden élő állatnak élete, és minden egyes embernek a lelke.

11. Nemde nem a fül próbálja-e meg a szót, és az íny kóstolja meg az ételt?

12. A vén emberekben van-e a bölcsesség, és az értelem a hosszú életben-e?

13. Ő nála van a bölcsesség és hatalom, övé a tanács és az értelem.

14. Ímé, a mit leront, nem épül föl az; ha valakire rázárja az ajtót, nem nyílik föl az.

15. Ímé, ha a vizeket elfogja, kiszáradnak; ha kibocsátja őket, felforgatják a földet.

16. Ő nála van az erő és okosság; övé az eltévelyedett és a ki tévelygésre visz.

Annak megmutatása végett, hogy nincsen más csak pusztá becsvágy és hengegés mindabban, amit Czófár mondott, Jób azt mondja neki, hogy jól tudja, mit jelent Isten gondviselése a világ kormányzásában, s ez olyan kézzelfogható tanítás, hogy más embernek nem kell az általa előterjesztett dologról nagy, ünnepélyes kijelentéseket tennie. Mert ezek (mondja) ismert dolgok. Igen, és nagy ostobaság volt Czófár részéről, amikor azt hitte, nagyon bölcs, ha ezen a módon magasztalja Isten gondviselését. Jób tehát megmutatja, hogy mindez elég megszokott és közönséges, majd másodjára kijelenti: csodálkozott, hogy a barátai nem értették meg jobban azt a dolgot, amiről korábban beszélt. Mire szolgál (mondja), hogy füleitek vannak? Mert ha esztek vagy isztok, az ínyetek elég jól képesek észlelni, hogy az ételetek savanyú-e vagy sem. Ezért ahogyan az íny képes megadni azon dolgok ízét az embernek, amit megeszik, úgy szolgálnak a fülek a hallásra. De úgy tűnik, hogy süketek vagytok és nem hallottatok meg senkit. Ennyit a második pontról.

Harmadjára az hangzik el, hogy ha valaki igazi bölcsességet keres, nem maradhat meg sem az embereknél, sem a teremtményeknél. Ő az (mondja), akiben van minden bölcsesség, mert korábban azért korholták, hogy nem kegyeskedett megkérdezni a régieket és nem törődött a múlttal sem. Igen (mondja), ha hihetek nektek, akkor teljes mértékben ragaszkodnom kell az emberekhez. De az ő bölcsességük szertefoszlik. nekünk inkább Istenhez kell járulnunk, ott kell keresnünk minden biztos alapot, amire rátámaszkodhatunk: mindaddig csak motyogunk, amíg nem válunk bölccsé ebben az iskolában tanula. Továbbá azt is meg kell értenünk, hogy mindaz, amit eddig mutatott nekünk, semmi lesz ahhoz a végtelen bölcsességhez viszonyítva, amire mögötte utal. Ennek bizonyítása végett Ő leront és senki emberfia fel nem építi azt. Ha be akar zárni valakit és börtönben tartani az illetőt, onnan senki emberfia nem szabadíthatja ki. Értsük hát meg, hogy olyan bölcsesség van Istenben, ami túl magas és titkos a számunkra. Íme (mondja), *övé az eltévelyedett és a ki tévelygésre visz*. Mintha azt mondaná, hogy Isten kiküldi a tévelygés lelkét (ez furcsa dolog, s olyasvalami, amit nagyon nehezen tudunk elképzelni) és megvakítja mindazokat, akiknek tartózkodniuk kellene a tévelygéstől, mert teljesen elbutulnak. Ez pedig nem történik meg az Ő akarata nélkül. De ez már meghaladja a mi értelmünket.

Ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy túl magas bölcsesség a számunkra felérni Isten ítéleteinek nagy titkaihoz. S az a célo (mondja), hogy végül ne vitatkozzunk itt hiába.

Most már látjuk, mit jelentenek valójában Jób szavai. Akárhogyan is, ahhoz, hogy jó tanítást merítsünk ebből a mondatból, jegyezzük meg először azt, hogy Jób úgy érti: Isten dicsősége oly módon ragyog az egész világon és minden teremtményben, hogy ha lenne olyan megkülönböztető képességünk, amilyennek lennie kellene, az elég volna ahhoz, hogy tanultakká tegyen minket. Mi hát az oka annak, hogy olyan brutálisakká válunk, s nem tudjuk, mi tartozik Istenhez? Ez pont ugyanaz, mintha azt mondanánk, hogy nem vesszük észre azt, ami teljes mértékben látható és a szemünk elé tárul. Egyesek ezzel mentegetik magukat: én nem vagyok pap, soha nem jártam iskolába. Igen, ez így van, de nincs szükség többre, mint tanulni az oktan állatoktól. A föld, ami nem tud beszélni, s a halak, amik némák, képesek minket Istenről tanítani: nem mindenről, ami Benne található, de némi ismereteket adnak Róla. Mi azonban teljesen tökfekké válunk, ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy semmi egyéb, mint a mi hálátlanságunk, valamint az, hogy nem kegyeskedünk kinyitni a szemeinket, akadályozza meg annak meglátását, amit Isten mutat nekünk.

Íme egy szöveg, amit nagyon érdemes megjegyezni. S a Szentlélek nemcsak ezen a helyen mondja nekünk, hogy Isten dicsősége mindenfelé megmutatkozik, hanem meg van írva, hogy az egek is beszélnek azt (Zsolt19:2). Az isteni rend, amit a napok és az éjszakák között látunk, a csillagok, amiket az égen szemlélünk, és minden egyéb számunkra élő képmásai Isten fenségének. S jó hittel – még ha a csillagok nem is beszélnek – a rendjük megtartásával oly hangosan kiáltanak, hogy semmi más tanúságra sem lesz ellenünk szükség az utolsó napon, amiért nem figyeltünk oda arra, ami az égen tárult a szemünk elé.

Látjuk tehát, mit kell észben tartanunk annak megfelelően, amit szent Pál mond a Róma levél első fejezetében, hogy miután Isten láthatatlan önmagában és a saját lényében, ezért jelentette ki Magát nyíltan a teremtményeiben azzal a szándékkal, hogy menthetetlenné legyünk, s (ahogyan meg van írva a Cselekedetek könyvében, Csel14:17) nem hagyta Magát tanúbizonyság nélkül, hanem hangosan és metszően kiáltott a teremtményeiben, hogy minden kegyes Őhozzá jöjjön. Nos, ha Isten teremtette a világot, s minden az Ő kezében és Neki alávetve van, akkor könyörgöm, ez nem ok arra, hogy hódoljunk Neki, amikor az életünket Neki köszönhetjük és teljesen az Ővéi vagyunk? Ha pedig nem tesszük meg, akkor vajon szüksége van bármiféle hosszadalmas eljárásra ahhoz, hogy elítéljen minket? Nem, mert az önfejlődésünk nagyon is megszokott abban, hogy megtagadtuk az Alkotónknak kijáró engedelmességet, azon munkálkodtunk, hogy minél távolabb kerüljünk Tőle, s (ahelyett, hogy tisztelnénk) a bűneinkkel és a romlottságainkkal bosszantjuk Őt. Látva, hogy mindez hírhedten közismert, vajon nem vagyunk teljesen átkozottak? Ezért emlékezzünk jól az itt elhangzottakra: nevezetesen, hogy nem marad a tudatlanságból fakadó mentsége az embereknek, ha azzal hozakodnak elő, hogy nem ismerik Istent, s túl magas a számukra felérni odáig. Miért nem járnak az állatok iskolájába? Mert azok is kielégítő tanítói lennének. Nincs se számár, se ökor, ami ne taníthatná meg nekik, micsoda az Isten. Vajon az állatok önmagukat teremtik? Nem látják ez elég jól az emberek? Most, amikor azt mondja, hogy Isten alkotott mindent, akkor vajon fontolóra vesszük, mi célból? Nevezetesen, hogy mindent a mi használatunkra rendelt. Vajon ez nem mutatja meg nekünk, milyen rendkívüli módon kötődünk Hozzá? Micsoda dolgokat adott nekünk minden más teremtménnyel szemben? Látva, milyen nagylelkűnek mutatkozott irántunk, vajon illendő, hogy a ránk árasztott javait mondhatni a sárba hajigáljuk? Nem ésszerű, hogy nagyra értékeljük azt a jóságot, amit megéreztetett velünk? Ezért az összehasonlításnak, amit önmagunk és az állatok között teszünk, joggal el kell vezetnie minket Isten imádatához és szolgálatához a jó és a rossz Általa a szívünkbe vésett megkülönböztetése alapján. De a hanyagságunk, tompaságunk és hálátlanságunk miatt úgy eltemetünk mindent, hogy gyakran úgy tűnik, az állatoknak több eszük és józanságuk van, mint nekünk. Igaz, hogy amikor azt olvassuk itt, hogy a barmok tanítanak bennünket, akkor nem a saját példáikkal, hanem azért, mert szemléljük az Isten bennük megmutatkozó dicsőségét. Továbbá (mint már érintettem) maguk az állatok mutatják meg nekünk a kötelességünket: ők jobban ellátják a saját

kötelességeiket, mint mi tesszük, s ezzel duplán elítélnék minket. S ez az a dolog, amire Ézsaiás próféta is felhívja a figyelmünket (Ézs1:3). A számár (mondja) alaposan ismeri a gazdáját, s az ökör is az urának jászlát (tkp. fordítva – *a ford.*), de az én népem nem ismer engem. Mi azt mondjuk, mi vagyunk Isten egyháza és az Ő házanépe, s szívesen emelkedünk magasabbra. De azt olvassuk, hogy az egyházában hallatja a szavát, az Ő hangja ott tisztán és világosan szól, de mindezek ellenére mi mégsem ismerjük Őt. S miért van az, hogy több az ész és az értelem egy ökörben vagy egy számárban. mint a halandó emberekben? Miért adott Isten értelmet? Sőt, miért tanított az Igéjére és az akaratára? Vajon az nem Isten jóságának teljes kiforgatása (ha nem ismerjük)? Látjuk, miféle módon lehet megfeddeni az embereket a vadállatok példájával, amikor tunyák az Istenség iránti kötelességeik ellátásában, ami (mint említettem) duplán a romlásukhoz vezet. De e szakaszban Jób úgy értette: a teremtmények kellőképpen megtanítanak rá, hogyan kell Istent tisztelnünk. S miért? Csak nyissuk ki a szemeinket, mondja. Nem kell tanultaknak lennünk, sem pedig bármiféle nagy képességekkel rendelkezünk. Mert nem tudunk úgy felfelé és lefelé nézni, hogy Isten ne lenne jelen mindenütt. Miképpen? Mondtam nektek, hogy az Ő dicsősége meglátható a dolgokban. S miben rejlik Isten dicsősége? A hatalmában, a jóságában, a bölcsességében és az igazságosságában. Látjuk, hogy Isten olyan jó rendbe állította a világot, amilyenbe csak lehetséges. Látjuk a csodálatos bölcsességet, amitől el kell ámulnunk. Végtelen hatalom van abban, ahogy Isten kezeli és fenntartja az Általa teremtett dolgokat, s minden a maga teljes állapotában marad fenn. Mert nagyon is úgy tűnhet, hogy ez lehetetlenség. Látjátok tehát, miképpen kell tisztelnünk Isten nagy hatalmát. S aztán ott a jósága, hisz miért teremtette a világot? Miért tölte azt tele ennyi gazdagsággal? Miért ékesítette ennyire fel? Vajon nem a szeretetének kifejezése végett, s különösen az emberek iránti könyörületének kifejezése végett? – annak megfelelően, ahogyan meg van írva a zsoltárokból, hogy még az állatokra is kiterjeszti a könyörületét (Zsolt30:7-8 – ez a zsoltárszakasz ebben az értelemben nem kimondottan világos – *a ford.*) S mi lesz velünk, akik sokkal közelebb állunk Hozzá, s akikbe sokkal több, példátlan méltóságot helyezett? Látjátok tehát, Isten jósága miképpen mutatkozik meg és jelenti ki magát. Látjuk az igazságosságát abban, hogy felügyeli a teremtményeit, és gondoskodik róluk. Ezzel együtt a másik oldalon látjuk az igazságát is: látjuk milyen csodálatosan kormányozza a világot, hogy bár a gonoszok nem akarnak mást, csak belemarni abba, mégis megzavarodnak attól. Ezért tanuljunk meg még jobban igyekezni Isten munkáit szemlélni. Amikor süt a Nap, gondoljunk arra, hogy Isten gyújtotta azt a világosságot abból a célból, hogy saját Magához irányítson és vezessen az ég és a föld, valamint a bennük levő dolgok szemlélésével, s hódolattal adózzunk Neki a ránk ruházott jótéteményekért, és semmi se gátoljon minket ezek észrevételében és alapos fontolóra vételében. Íme, miképpen szeretné Isten, ha szemlélnénk, hogy micsoda is Ő. nem mintha képesek lennénk elérni a bölcsességének legnagyobb mélységeit (mert az egy mély szakadék), de mégis, szorgalmasoknak kell lennünk és törekednünk kell arra, hogy jó diákoknak bizonyuljunk Isten iskolájában, a saját képességeinknek megfelelően. Ha nem így teszünk, akkor az utolsó napon kétségtelenül csikorgatjuk majd a fogainkat, amiért nem fogtuk fel azt, amit maguk az állatok, s a néma és értelem nélküli teremtmények mutattak nekünk. A mennyei angyalok készek kijelenteni Isten akaratát, de ugyanarról tettek nekünk bizonyosságot a próféták és az apostolok, de különösen a mi Urunk Jézus Krisztus. Ha ezzel sem jutunk messzebbre, miféle mentségünk lesz rá? De még ha meg is lennénk fosztva a Szentírástól és egyáltalán nem állna a rendelkezésünkre semmiféle tanítás, akkor is, maguk a dolgok, amiket az állatok mutatnak, elegendőek lennének az elítéltetésünkhöz, és a megfosztásunkhoz minden mentségtől. S hogy ne kelljen csikorgatnunk a fogainkat az utolsó napon, amiért akarattal csuktuk be a szemünket, amikor Isten Magához vont minket és barátságosan kínálta Önmagát nekünk, hogy végül megismerjük Őt, gondolkodjunk el jobban erről a dologról, mint ahogyan azt eddig tettük, s hallgassunk Jóbnak erre a figyelmeztetésére: Kérdezd meg az állatokat, s azok válaszolnak, beszélj a földdel, s megmutatja, az ég madarai fognak tájékoztatni, és a tenger

halai is képesek elmondani, legyenek bármennyire némák is. Ennyit erről a mondatról. Most pedig térjünk rá a második pontra azok közül, amikre Jób itt utal. *Az íny (mondja) próbálja meg az ételek ízét és a fül különbözteti meg a szavakat.* Ezzel talál hibát a barátaiban, amiért elengedték a fülük mellett azokat, amiket korábban mondott, s nem kegyeskedtek fontolóra venni, mire vonatkoztak azok, mintha süketek lettek volna. Jób tehát a hanyagságukért korholja őket, de a dolog mindegyikünkre vonatkozik. Ennek bizonyítékeképpen gondoljuk meg, milyen gyorsan képe az ízelelés megkülönböztetni az élelmet: mindegyikünk képes azt mondani, hogy ez jó nekem, ezt jó étvággyal fogadom. S nemcsak az ínyünk, de a többi érzékszervünk is meglehetősen gyorsak. Mert ha észreveszünk egy nekünk tetsző dolgot, le se vesszük a szemünket arról. Ha valahová el akarunk szaladni, nem kíméljük sem a kezeinket, sem a lábainkat. Röviden az ember elég éleselméjű, sőt túlon túl éleselméjű lesz mindenben, amit a teste szeret, s ami a bolond vágyainak kielégítését szolgálja. De mikor valamely tanításnak a megítélésére kerül a sor, ami egészséget jelenthet a lelkünknek, s amiből épülhetünk, akkor olyan tunyák vagyunk, hogy úgy tűnik, nem is vagyunk mások, mint fatuskók. S honnan származik az, hogy ennyire tökfek vagyunk, ha nem onnan, hogy nem adjuk teljesen a fejünket az efféle dolgokra úgy, ahogyan szükséges lenne? Sőt, a füleink is megmutatják, hogy nem tartunk egyforma mércét. Mert ha valaki egy bolond mesét mond nekünk, vagy bármiféle erkölcstelen beszédet intéz hozzánk, ami olyan, mint a méreg, ami megfertőz minket (ahogyan szent Pál mondja, 1Kor15:33), akkor odafigyelünk arra, s az illetőnek nem kell egy dolgot kétszer mondania nekünk, azonnal értjük őt. Mert nagy az étvágyunk az efféle dolgokra, ezért nem tudunk betelni a bolondságokkal és a jelentéktelen fecsegésekkel, sem pedig az ártalmas és gonosz dolgokkal. Látjátok tehát, mire veti rá magát az ember mindenestől. Közben azonban, ha Isten mond bármit, ami jó az épülésünkre, akkor úgy járunk, ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs28:9-10): ha valaki kétszer-háromszor mond nekünk valamit, akkor is engedjünk tovatűnni és nem vesszük észre. Ézsaiás próféta ugyanis a tisztátalanokat és a nehéz felfogásúakat (mert Isten megfosztotta őket az értelemről és a józan észről az önfejlésük miatt) a kis csecsemőkhöz hasonlítja, akiknek az emberek ezt mondják: „A-A”. S joggal, mert amikor valaki négyszer vagy ötször is mondott nekik valamit, folyton ugyanazt, akkor véletlenül mondhatják, hogy „A”, de ha megkérdezik tőlük, milyen betű volt az, fogalmuk sincs. Utána jön valaki a „B-B”-vel. Amíg az ember a betűt mondogatja nekik, ők is képesek kimondani a „B”-t egyszer. De ha az illető megint megkérdezi tőlük, melyek betű volt az, idővel elfelejtik. Ézsaiás próféta azt mondja, hogy az embernek oly módon kell ismételtetni a dolgokat azoknak, akiknek nem volt hasznára Isten iskolája, hogy meg kell rágnia minden szót és minden szótagot. Ám ők mégsem lesznek egy cseppet sem bölcsőbbek, és a dolog soha nem is marad meg a fejükben. S mi is így járunk. Ezért jegyezzük meg jól, hogy a Szentlélek Jób szájával itt nemcsak elítéli azt a három embert, hanem minket is mind, amiért olyan figyelmesek vagyunk a testi életünkhöz tartozó dolgokra, s ebben a vonatkozásban valakinek nem kell megvárnia, amíg kijárjuk az iskolát és tudósokká nem válunk. Mert minden ember lehet a maga gyönyöreinek és hasznának mestere. Ha [mondhatjuk, hogy] ez jól a hasznomra van, a fogamra való, akkor szertelenül döntöttünk az ügyben. Nincs szükség hosszas rábeszélésre, még kevésbé hosszas értekezésre a dologban. Mert elébe vágunk, teljesen felajzottak vagyunk és nincs fürgébb az eszünknel, amikor bolondságokról van szó. De mikor rátérünk Isten tanítására, rosszabbak vagyunk a barmoknál. S honnan származik ez? A szánk képes megítélni az eledelünket, de Isten tanításának nem lesz íze a számunkra. Nem kóstolgatjuk, mert nem tudunk különbséget tenni az igazság és a hamisság között. Jegyezzük hát meg, hogy az utolsó napon nem lesz másra szükség az egész emberiség elítéléséhez, mint arra az egyetlen cikkelyre, miszerint olyan nagyon átadtuk magunkat a világi dolgoknak, hogy nem maradt időnk azokra, amelyek a lelkünk örök jólétéhez tartoznak, ezért oktan barmokká züllöttünk le, mert az értelmünk belegabalyodott vagy a vagyonba, vagy a gyönyörökbe, vagy más hiábavalóságokba és gonosz kívánságokba. Nézzünk meg valakit. aki az evilági javak után sóvárog. Mit fog cselekedni? Senki be nem csapja

egyetlen fillérrel sem, mindig az elszámolásaival foglalkozik és számolgatja ezt vagy azt. S nem kerüli el semmi a figyelmét úgy, hogy ne nézné meg: ebből hasznót húzhatok, mondja. Gondolatai elkalandoznak, kockára tesz és vánszorog fel és alá. S honnan származik ez az elmésség? Azért van, mert az embert úgy elragadják a kívánságai, hogy azt sem tudja, merre jár. Ugyanezt látjuk azokban is, akik azért munkálkodnak, hogy megbecsülést szerezzenek és megszilárdítsák magukat a tekintélyben és a méltóságban. Ők is összeszednek minden lehetséges eszközt a fejlődésüket támogatandó, s lesz rá okuk, hogy minden oldalon maguknak gyűjtögessenek. Sőt, még a testi vágyaktól elragadott paráznak és a disznókra hasonlító iszákosok is elég ügyesek a maguk nemében annak megízleléséhez, hogy mi módon elégíthetik ki a gonoszságukat. S mi lesz velünk, ha nincs annyi eszünk, hogy hazajöjjünk Istenhez? Vajon ez nem azért történik, mert lenézzük azoknak a dolgoknak a használatát, amiket Isten adott nekünk, mint azt korábban mondtam? De van itt még egy vád az emberek ellen, ami nem más, mint hogy látjuk manapság azokat, akik úgy vélik, jó alapjuk van ahhoz, hogy semmit se tudjanak Istenről és minden tanítást a lábuk alá vessenek, ha ezt mondhatják: Ó, könyörgöm, én elég tekintélyes vagyok megítélni, hogy bárki becsaphat engem Isten és a vallás színezetével, ezért jobb nekem, ha semmit sem tudok. Igen, de micsoda hálátlanság ez? Isten azért adott nekünk füleket, hogy engedelmesen hallgassuk Őt, mi pedig ezt mondja: ami engem illet, én nem kutatom a dolgot. S ez pont olyan, mintha valaki ezt mondaná: én nem fogok enni, mert vannak rossz ételek: bárki adhat nekem rossz gaszt, ami megmérgez, ezért jobb, ha semmiféle ételt sem eszem meg. Ha valaki ennyire ostoba elhatározásra jutna önmagában, vajon nem volna méltó arra, hogy éhezzen? Íme, miképpen járnak el azok, akik ezt mondják: nem fogom megismerni a Szentírást, mert becsaphatnak [azzal]. Ó, te nyomorult teremtmény, ez a lelked tápláléka! A mi Urunk étellel és itallal táplálja az emberek testét, a lelküket pedig az Ígétével. Mindennek ellenére mi mégis visszautasítjuk ezt a táplálékot valamiféle romlottságtól félve: ez vajon nem Isten nyílt megkísértése? És (ahogyan mondtam) mi célból adtak nekünk fülek, ha nem azért, hogy halljunk és meghallgassunk, s elfogadjuk mindazt, amit Isten mond nekünk? Igaz, hogy magunktól erre nem leszünk képesek, csak ha Isten megvilágosít minket. De ha szelíden jövünk meghallgatni, amit Isten nevében mondanak, s arra vágyunk, hogy Ő kormányozzon minket a Szentlelkével, nehogy becsapjanak a hamissággal, Ő majd megmutatja, hogy nem hiába alkotott füleket, hanem azért, hogy meghalljuk és elfogadjuk a nekünk mondottakat, mégpedig teljes félelemmel és tisztelettel. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Így a Szentlélek valójában Isten meghallgatására buzdít, amikor szól hozzánk, s arra, hogy szorgalmasok legyünk az üdvösség tanításának befogadásában, nem kételkedve abban, hogy eluralkodik bennünk, ha készek és hajlandók a füleink annak meghallgatására, amit mond. De most térjünk rá arra, amit Jób tesz hozzá: *A bölcsesség az időkben van meg, s az életkor értelmet hoz? Őbenne van a bölcsesség, értelem, övé a tanács mindenestől.* Jób itt összehasonlítást tesz Isten és az emberek között. Mert ezért vádolták, hogy nem törődött a múlttal, nem gondolt a régi dolgokra és nem tartotta észben, amit azok tanítottak, akik hosszú időn át éltek a világban. Ennek következtében mondja, hogy van bölcsesség az időkben. Igaz, ez tekinthető gúnyolódásnak is ezen a módon: előhozakodtok nekem az időséssel és a régi időkkel azért, hogy azokhoz ragaszkodjak, de mi lesz Istennel? Akkor Istent megfosztjuk a tisztességétől, s az emberek foglalják el az Ő helyét. De Jób itt elismerni, hogy lehet némi bölcsesség az emberekben, de ettől ne legyenek mértéktelenül felmagasztalva. Mintha azt mondaná, hogy ha az ember hosszú időn át élt itt lenn és sokat látott, akkor szerezhetett némi jártasságot, de ennek vajon egyben Isten lekicsinylésének kell lennie? Nem, az emberek minden bölcsessége csak hiábavalóság, s mindazt, amijük csak van, a földhöz kell vágni és egyedül csak Istent szabad bölcsnek tartani. Az embereknek pedig meg kell tudniuk, hogy nincs máshol bölcsesség, csak Őbenne. Látjátok hát Jób szavainak jelentését. Leszűrhetünk azonban egy jó és hasznos leckét ebből a mondatból. Először is biztos, hogy nem kell megvetnünk az emberekben levő bölcsességet, akiket Isten segítségül küld hozzánk. Ha

létezik bármilyen sokat látott nép, Isten tanítani akar a közreműködésükkel, ha pedig mi megvetjük, hogy hasznot húzzunk abból, amit ők mutatnak nekünk, akkor kinek teszünk rosszat? Pontosan az élő Istennek. Aztán ha Isten jó értelmet adott valakinek, s az illető képes tanácsot adni és javasolni valamit, vagy ha megadta neki mások tanításának képességét és kegyelmét, de mások mindezzel nem törődnek, hanem visszautasítják, akkor biztos, hogy a Szentlelket tapossák meg. Mert a minket tanítani képes embernek ez nem magától van, hanem felülről adatik meg neki, s abból a célból, hogy ezzel segítsen. Mert amikor Isten az ajándékait osztogatja, akkor ezt nem azért teszi, hogy minden ember megtartsa azokat magának, és ne ossza meg másokkal, hanem a közös épülés előmozdítására. Ha tehát annyira méltóságteljesek vagyunk, hogy nem vagyunk képesek elviselni az oktatást azoktól, akik a jó tanítással rendelkeznek, sem pedig a vezetést azok részéről, akik jó tanácsot adhatnak, azzal Isten világosságát oltjuk ki, és visszautasítjuk azt a jótéteményt, amit ránk kíván ruházni. Ezért, ha vannak emberek, akik képesek minket tanítani, akkor akarnunk kell őket meghallgatni, s szelíd elmével kell taníthatókká válnunk, s nem szabad olyan makacsoknak lennünk, mint ahogyan látjuk, hogy a többség az. De nem szabad teljes mértékben és válogatás nélkül ehhez a dologhoz ragaszkodnunk. S miért? Látjuk, miképpen vakítja el a nyomorult világot az említett tekintélyszerzés annyira, hogy ez emberek ezt mondják: Micsoda? Vajon az emberek mostani életmódja nem áll fenn réges-régóta? Milyen hosszú idő óta tartották magukat ehhez az emberek? Vajon nem hosszú ideje használatos? Ezzel pedig a nyomorult népség a pusztulásba veti magát, pedig Isten kész őket a helyes útra vezetni annak megfelelően, ahogyan látjuk, hogy az Ő Ígését azzal a szándékkal prédikálják nekünk, hogy annak teljes tekintélye legyen felettünk, nehogy csapdába essünk a megtévesztő szavaktól, ahogyan szent Pál mondja az efézusi levél negyedik fejezetében (Ef4:14), hogy az embereket ne a saját vágyaik vezessék, hanem Isten kormányozzon minket és mi az Iránta való engedelmisséggel váljunk bölcsökké. Látjátok tehát, hogy az út, amelyikhez ragaszkodnunk kell, azok az emberektől kapott dolgok, melyeket Isten szolgálóiként és a Szentlélek eszközeiként juttathatnak el nekünk. Mindazonáltal meg kell értenünk, hogy Istennek teljes felsőbbrendűséggel kell bírnia felettünk, s Ő az, Akitől a bölcsesség származik, hogy végül el ne ragadtassunk ide-oda hányódva azért, mert túlságosan bízunk az emberekben, hanem teljesen biztosak legyünk abban, hogy a tanításunk Tőle származik. Ennek jobb megértéséhez meg kell említenünk két szélsőséget. Látni fogunk ugyanis néhány agyatlant, akik megvetnek minden Isten által az embereknek adott ajándékot, s a legképzetlenebb lesz a legvakmerőbb ebben az esetben (mert ez túlságosan is megszokott dolog), mert majd hetvenkednek a brutalitásukkal. Nézz meg valakit, akinek soha nem volt semmiféle tudása, de azt hiszi, hogy annál inkább ragaszkodnia kell a hírnevéhez. S látunk manapság különféle embereket, akik elcsúrik-csavarják a Szentírást, hogy még gögösebbek legyenek. Igen, meg van írva, hogy Isten elrejti a titkait a bölcs emberektől és a nagy emberektől, de megnyitja azokat a kicsinyeknek: mégis, közülük néhányan pont olyanok, mint az okatlan állatok (Mt11:25, Lk10:21). Ám még dicsekednek is ezzel, mintha nem volna máshol hittudomány, csak bennük. De micsoda? Vajon Isten akarata, hogy ez emberek a finomságukkal kérkedve megvessék a Tőle származó ajándékokat, amik megbecsülésre méltók? Honnan származik minden tudomány? Honnan jön a józan ész, amiből az egyik emberben több van, mint a másikban? Vajon nem egyetlen forrásból folyik ki minden folyó, tudniillik Isten Lelkéből? De, kétségtelenül onnan. Akkor hát tanuljuk meg nem megvetni Isten ajándékait, ha azok megmutatkoznak az emberekben, hanem húzzunk hasznat azokból, és alkalmazzuk azokat a magunk használatára. Mert ha válogatás nélkül elutasítunk mindent, ami az emberekben van, az biztosan hatalmas ostobaság. Az emberek ezt mondják: a bolond szitája gyorsan szitál, s nem vagyunk duplán is bolondok, ha mindennemű tudás vagy megkülönböztetés nélkül ítélünk? Mégis sok ilyet látunk, és különféle emberek mondják ezt: az efféle dologhoz ragaszkodtak és betartották, s volt is ebben józan ész, mivel azonban az emberektől származik, én elvetem. Jó, de vajon meg tudod-e mondani, hogy az adott dolog először nem Istentől származott-e az

emberek közvetítésével? Ezért amikor valaki elénk tár bármiféle tanítást, nem szabad gyorsan és elhamarkodottan elvetni azt, hanem meg kell azt rostálnunk. Látjátok hát a mértékletességet, amit használnunk kell annak a szélsőségnek az elkerülése végett, amiről beszéltem. De van egy másik szélsőség is, amit futólag említettem: nevezetesen ugyanaz, amit a pápistáknál látunk. Íme (mondják), ragaszkodni fogok ahhoz, amit gyermekkoromtól kezdve tanították nekem, követem atyáimat és őseimet, s mindent, ami a régi időkből származik. De vajon Isten közben lemond a tekintélyéről? Vajon olyan magasra kell emelkedni az embereknek, hogy Isten a lábaik alá kerüljön? Nem volna jobb, ha a Napot letaszítanák az égről és a tenger mélyére vetnék? Mert íme, ez nagyobb és gyalázatosabb zűrzavar. Tartózkodjunk hát Isten ilyesféle gyalázásától, amikor teljesen a hátunk mögé vetjük Őt és kizárólag emberekhez ragaszkodunk. Mert mindig úgy kell elfogadnunk azt, ami az emberek által jut el hozzánk, s amit Isten ad nekünk az ő közvetítésükkel, hogy Isten mindig megkapja, ami kijár Neki, s legyen felmagasztalva, hogy nagyok és kicsik egyaránt tanulhassanak Tőle. Mi pedig óvakodjunk attól, hogy a mi taníthatóságunk az emberektől egy szemernyit se kisebbítse sem azt, ami Istennek kijár, se az Ő szuverenitását, amivel felettünk rendelkezik. Hanem inkább Őhöz vezessen minket és csukjon be minden száját, ha Ő beszél, hogy megtarthassuk a békességünket, s ne akadályozzuk Őt abban, hogy oda vezessen, ahová szeretné, mi pedig (minden ellentmondás nélkül) fogadjunk el mindent, ami az Ő szájából származik. Látjátok tehát a mértékletességet, aminek meg kell bennünk lennie. S ebből bárki észreveheti mekkora ostobaság az, amikor a pápisták ezt mondják: Ó, íme, az alázat oly hatalmas erény, amit Isten soha nem ítélt el. Igen, bizony, de miféle alázat a pápisták alázata? Alázatos meghajlás az emberek előtt és Isten igájának a lerázása, s az Ő köpdősése minden lehetséges módon. S micsoda ördögi alázat az, hogy a teremtményeket kell felmagasztalni és tisztelni, a Teremtőt pedig mintegy a semminek tekinteni? Alázkodjunk hát meg oly módon, hogy az említett, az emberekkel szembeni szelídség fenntartása végett szelíd elméjűek legyünk, és így fogadjuk, ami az előnyünkre és a hasznunkra van: mindazonáltal Isten uralkodjon felettünk. s egyedül Ő legyen a mesterünk és a tanítónk, így a tekintély, amit az embereknek kölcsönöz, ne lehessen semmiképpen csorbítás a saját Maga számára. Ne ragadjon hát el semmiféle ostoba képzelgés, hogy ezt mondjuk: ilyen, s ilyen ember mondta ez, tehát el kell hinni. Hiszen ki az az ember? Nem halandó? Nem törékeny teremtmény, akiben nincs más, csak hiábavalóság? Óvakodjunk hát attól, hogy olyan sokat tulajdonítsunk az embereknek, hogy ne is térjünk vissza mindig Istenhez és ne Rá támaszkodjunk, s a hitük bizonyossága ne az Ő Ígéjéhez kapcsolódjon és kötődjön. Látjuk tehát, mit kell megjegyeznünk. Ő az tehát, Akiben van a bölcsesség, az ügyesség, az értelem és a tanács. Amikor azt mondja: *Ő nála*, azzal kizár mindent, ami az emberekben van. Mert amikor a Nap világít, az elhomályosítja az összes csillag fényét, s mit tehetnek az emberek, ha Isten közéjük jön? Ez az oka annak, amiért Ézsaiás próféta ezt mondja: minden teremtménynek meg kell szűnnie, amikor Isten ragyog (Ézs24:23). Jób pedig konkrétan azt akarta megismételni megannyi szóval, hogy minden bölcsesség tökéletessége Istenben van. S tette ezt azért, hogy ne feltételezzük, hogy a kiegészítésre szorul. Ahogyan látjuk: az emberek vannak annyira ostobák, hogy amikor bármiféle áldást kaptak Isten kezéből, akkor valamit hozzá kell ahhoz tenniük, valamivel össze kell azt keverniük. Nem, nem: nem szabad így megfoltozni és átszúrni a dolgot. Amikor Isten belénk tölti a bölcsességét, azt tisztán és egyszerűen kell használni, s az embereknek semmit sem szabad ahhoz hozzátenni, akármi legyen is az. De Jób két lépéssel még tovább is ment (mint azt már említettem), nevezetesen, hogy van Istenben olyan titkos bölcsesség, ami felülmúlja az ember minden képességét, és amihez egyelőre még nem vagyunk képesek felérni. Igaz, hogy Isten bölcsessége nem különféle és vegyes önmaga vonatkozásában (mert az Ő bölcsessége elválaszthatatlan dolog, mely nem osztható meg vagy bontható részeire). De a mi vonatkozásunkban és ahogyan mi látjuk, Isten bölcsessége kétféle: azaz, mondhatjuk, hogy Isten bölcsességének két fajtája van, de csakis minket illetően. S miképpen van ez? Van bölcsesség, ami az Ígéjében foglaltatik, abban, amit oly módon ültet belénk, hogy

a Tőle kapott tanítás által válunk bölcsökké, s ez a bölcsesség az, amit közöl a teremtményeivel. Azután van a bölcsesség, amit még mindig Magában tart. S az vajon miféle? Csodálatos gondviselés, amivel a világot kormányozza minden általunk felfogható dolgon túl. Íme, Isten így rendezi el azokat a dolgokat, amik nagyon zűrzavarosoknak tűnnek a számunkra. Amikor a zsarnokok uralkodnak (mint majd később elhangzik), amikor a gonosz emberek elámítják az ostoba népet és a pusztulásba viszik a lelkeiket, s amikor mások megmenekülnek, akkor minden Isten csodálatos gondviselésének köszönhető. De ha azt keressük, mi az oka mindennek, akkor olyan mélységekbe kerülünk, ami minden értelmünket szükségszerűen elnyeli. Látjátok tehát a bölcsességet, amit Isten megtart Önmagának és nem oszt meg az emberekkel, s ennek megfelelően nem is képesek felérni ahhoz. Így amikor Isten iskolájában tanultunk, s bölcsökké váltunk felfogva azt a dolgot a képességeink mértékének megfelelően, amit tetszett Neki tanítani az Ígéje által, akkor tudjuk meg, hogy vannak még Őbenne titkok, melyeket tisztelnünk kell, mivel nem juthatunk el azok ismeretére, hisz nem tudunk olyan magasra kapaszkodni. Látjátok tehát, miképpen kell kétféleképpen gondolkodni Isten bölcsességére. Azt is látjátok, miképpen akart Jób beszélni egy olyan dologról, amiről később hosszasan is értekezik. Mivel azonban az idő már nem engedi meg, a maradékot holnapra halasztjuk.

Most pedig térdeljünk le a mi jó Istenünk és Atyánk előtt a hibáink és a bűneink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy kegyeskedjen ezeket minél jobban megismertetni velünk. S megérezve a bennünk rejlő gyengeséget, tanuljunk meg megalázkodni előtte, és ne merjünk a magunk erejére és bölcsességére támaszkodni, hanem Benne keressük mindazt, ami nekünk hiányzik, s járjunk az Ő keze és vezetése alatt. S imádkozzunk Hozzá, hogy kormányozzon oly módon, hogy minden értelmünket és érzelmünket Ő tartsa fogva. S rendelkezzen felettünk olyan szuverenitással, hogy békésen uralkodhasson, mi pedig az angyalaival egyetértésben szolgáljuk Őt akarattal. Közben pedig semmit se vállaljunk magunkra, ami meghaladja a képességeinket, s ne éljünk vissza az ajándékaival, amiket nekünk adományoz, hanem mindig ismerjük el, hogy ezek Tőle származnak, s mindig ott keressük őket és megadjuk értük a Neki kijáró dicséretet. S tetszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak stb.

A negyvenhetedik prédikáció, ami a harmadik a tizenkettedik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a 14., 15. és 16. versekről szól, amiket már említettünk az előző fejezetben

Amikor beteljesedni látjuk azokat a dolgokat, amiket itt hosszasan elmond, akkor úgy tűnik nekünk, hogy Isten nem kormányozza a világot, hanem minden véletlenszerűen zajlik, vagyis inkább nincs oka vagy célja, amiért Isten így cselekszik. Mi pedig azt találhatjuk a szívünkben (ha rajtunk múlna), hogy új leckét adjunk Neki, rámutassunk, mit kell megtennie és helyesbítsük Őt, mintha csak rosszat tett volna. Látjátok tehát: az emberek értelme csődöt mond, és ők annyira elhamarkodottak, hogy a szívükben Istent akarják irányítani. De Jób épp ellenkezőleg, Isten említett hatalmát, gondviselését és bölcsességét akarja kijelenteni. Ezért mondja nekünk, hogy amikor ennyire rendezetleneknek látjuk a dolgokat a világban, akkor nem szabad bármit a sorsnak tulajdonítani, hanem biztosra kell vennünk, hogy Isten trónol minden felett és Ő irányít mindent. Emellett, noha furcsálljuk, hogy így jár el, mégse legyünk olyan vakmerők, hogy Ellene szóljunk, hanem tiszteljük a Benne levő titkos és felfoghatatlan bölcsességet. Látjátok tehát a két dolgot, amiket eddig Istennek tulajdonított, nevezetesen, hogy Ő az, Akiben van minden hatalom és Ő az, Akiben van minden tanács, bölcsesség és ügyesség. Ezeket a szavakat szándékosan használta az emberek ostoba vakmerőségének visszaszorítása végett, amiért úgy vélik, több a józan eszük és az értelmük, mint Istennek. Jól meg kell hát jegyeznünk Jób mozgatórugóját: Isten gondviselését akarta velünk megismertetni mindenben, ami ebben a világban végbemegy. Mindazonáltal tudni, hogy Isten kormányoz, még nem minden, amit tennünk kell. El kell ismernünk az említett bölcsességét is. Igaz, hogy néha észreveszünk bizonyos okokat Isten cselekedeteiben, s Ő is tudtára adja az embereknek, miért teszi ezt vagy azt, de nem mindig, és nekünk sem szabad ebből általános szabályt alkotni. Isten néha megvakítja azokat, akik elhagyják az Ő igazságát: nagyon jó, ez egy nyilvánvaló bosszú, s tudjuk, hogy az emberek alaposan rászolgáltak arra, hogy Isten végleg megfossza őket minden tudástól, mert nem gondoltak arra, hogy Tőle tanuljanak. De néha nem tudjuk, miért veszi el Isten az Ígését és rémít meg minket. Ebben az esetben tisztelnünk kell a titkos elhatározását, s noha még nem ismerjük a munkájának sem a célját, sem a végét, mégis el kell ismernünk és meg kell vallanunk, hogy Ő nem is lehet más, csak igaz. Közben pedig gondoljunk a saját értelmünk gyengeségére, hogy ne merészeljük elzárni, se pedig megmérni vágyani a végtelen dolgot a saját képességeinkkel. Most pedig vizsgáljuk meg a konkrétan itt szereplő dolgokat. Azt mondja, *amit Isten leront, az senki emberfia nem fogja felépíteni*. Ezalatt azt érti, hogy ha Isten kezei ellenünk vannak, még ha minden teremtmény segítsége is a rendelkezésünkre áll, az sem lesz semmi hasznunkra, hanem el kell pusztulnunk. Íme, mi szerepel valójában ebben a mondatban. Első ránézésre mondhatjuk, hogy ez így van, de még nem vagyunk ettől megérintve. S ennek bizonyítékeképpen, ha Isten ostromoz minket, akkor sem gondoljuk meg, kivel van dolgunk, hanem eszközöket igyekszünk keresni a saját magunk megsegítésére. S úgy tűnik, jól kikerülhetjük a bajainkat a saját ravaszságunkkal, vagy akkor, ha az emberek hajlandók nekünk segíteni. Igaz, Isten nem tiltja meg nekünk, hogy önmagunkra gondoljunk és törődjünk azzal, miképpen lehet kijavítani a dolgokat. Sőt, ezt a dolgot a hasznunkra teszi, bár nem azon a módon, ahogyan megszoktuk. Mert amikor Isten ostromoz minket, az első orvosság a megalázkodás az Ő keze alatt, s keresni Vele a kibékülést. Ha ezt meg tesszük, akkor várhatjuk, hogy megadja nekünk az eszközöket, amikkel a szükségleteinkről gondoskodhatunk. De felfegyverkezni Ellene nem az Ő keze csapásai elhárításának módja. Látjátok tehát, mi a kötelességünk. De szöges ellentétben ezzel az eljárás móddal nem látunk mást ebben a világban, csak lázadást, amikor Isten meg akarja alázni. Akkor, ha alaposan átgondoljuk ezt a tanítást, nem fogunk olyan eljárás módot használni, amilyet használunk. Mert eszükbe fog jutni: vajon

Isten ledönt miket? Ki lesz az, aki ismét felépíthet? Ezt Neki Magának kell a kezébe vennie. S ha ez így van, akkor hát megsértettük Őt? Esedezzünk a bocsánatáért, hogy végül megkönyörüljön rajtunk. S noha az ítéletei el vannak rejtve előlünk, nekünk mégis meg kell alázkodnunk Előtte azért, hogy ennyire letörten fogadjon minket. S valóban jól oda kell figyelniük a fenyegetésekre, amiket Isten ebből a célból intéz az elvetettekhez, mint amikor azt mondja, hogy ledönti Edomot, és ha valaki azon munkálkodik majd, hogy újra felépítse, az elvesztegetett munka lesz. Itt látjuk, hogy ha Isten keze van ellenünk, minden támogatás, amit emberektől vagy teremtményektől kapunk, szükségszerűen hiábavaló és haszontalan lesz. Elfogadhatjuk ezeket a fenntartásunkra (ahogyan mi látjuk), de nem találunk majd hasznát bennük: minden pontosan a várakozásainkkal ellentétesen alakul majd. Sőt, Babilonról mondja, hogy bárki építi újra, az alapjait az elsőszülöttjére kell leraknia, azaz mindazok, akik ellenállnak Isten ítéletének, követni fogják azokat, akik előttük lettek megbüntetve, s velük lesznek egy közös társaságban. Ezért gondoljuk jól át, és vágyunk a megerősítésre Isten kezétől, valamint arra, hogy megtartsa minket a magunk állapotában. Mert anélkül szükségszerűen elpusztulunk még akkor is, ha az egész világ a mi oldalunkon áll, mint azt más említettem. S itt azt is látjuk, miért van megírva a zsoltároknak, hogy ha az emberek belevágnak az építésbe, amikor minden a rendelkezésükre áll, ám mégsem haladhatnak azzal, mert Isten visszacsinál mindent, ha nem áldja meg őket. S nem kétséges, hogy ebben az *épít* szóba Jób beleért mindent, ami az ember állapotához tartozik. Mintha ezt mondta volna: csak Istenre tartozik, hogy építsen, valahányszor csak valami mesterségbe helyezett minket, abban az Ő ereje által kell megerősödnünk. Amikor pedig teljesen a porba akar dönteni minket és semmivé tenni, akkor mindaz, amit ember tehet a számunkra, végleg haszontalanná válik. Viszont, ha Isten a mi oldalunkon áll, akkor megvethetünk mindent, ami ellenünk van. De ha Isten az ellenségünk, rendelkezhetünk minden lehetséges árucikkkel, azok mégis a mi romásunkra lesznek. Ennyit erről a pontról. Majd rögtön ez után ezt olvassuk: *ha Isten bezár valakit, senki emberfia ki nem szabadítja*. Mintha Jób azt mondaná, hogy egyedül Istenre tartozik a szabadság megadása, ezért, ha akarja, még ha úgy is tűnik nekünk, hogy a kezeink és a lábaink szabadok, úgy el leszünk zárva minden testrészünktől, hogy egyetlen ujjunkat sem leszünk képesek megmozdítani. S noha az emberek munkálkodnak a kiszabadításunkon, annak mégsem lesz semmi haszna, amíg Isten bezárva és fogva tart minket. Végül arra utal, amit már én is említettem: nevezetesen, hogy Istennek kegyelnie kell minket, vagy minden rosszra fordul velünk, s egyre csak rosszabbodunk és rosszabbodunk, mert ha nem esünk el az első csapásra, akkor lassan-lassan egyre mélyebbre leszünk ásva, amíg Isten végleg meg nem emészt minket. Miután így beszélt, hozzáteszi, hogy *ha Isten visszatartja a vizeket és megállítja azokat, akkor szárazság lesz, de ha szabadjára akarja azokat engedni*, akkor özönvizek jönnek, s magukkal ragadva mindent mintegy végig gereblyézik a földet, s nem marad sem fa, sem ház, ami ne lenne felforgatva. S Jób céllal beszél a vizek visszatartásáról és a szabadjára engedésükről, mivel nem ismerjük kellőképpen Isten kezét, amikor egyféle, általunk ismert módon munkálkodik. Felkel a Nap reggel? Az egy közönséges dolog a számunkra, nem is gondolunk rá és nem is ráz fel minket kellőképpen, hogy Istenhez járuljunk. Küldi ránk esőt? Eszünkbe se ötlük. Amikor látjuk, hogy esik és valaki megkérdi, ki az, aki küldte, készséggel megvalljuk, hogy Isten. De mindezek ellenére ez a megfontolás nem hatol be az elevenünkbe, hogy megalázkodásra indítana Isten gondviselése alatt, valamint annak elismerésére, hogy minden az Ő kezében van és Ő irányítja az életünket. Nagyon kevesen gondolnak erre. Ezért választott Jób itt olyan munkákat, amelyek a legkritikábbak és a legszokatlanabbak az emberek között. Mert amikor tartós szárazságot látunk, az minden embert megindít. Ha Isten szép időt ad és hébe-hóba esőt is, amitől a föld nem szárad ki végleg, akkor nem gondolnak Rá az emberek. De ha akkora szárazság következik rájuk, hogy az emberek észreveszik: a gabona nem növekedhet, nem fejlődik, s íme a magok is kiszáradnak a földben és semmivé lesznek, gyümölcs pedig nem lesz belőlük – ha ilyen rendkívüli szárazság köszönt be, akkor valamennyien megindulunk azon. Így van a nagy áradásokkal is. Ha

záporokat küld és azok nem zavarnak, akkor túllépünk rajtuk és egyáltalán nem törődünk Istennel. De ha folyamatos esőzés jön, a folyók kilépnek a medrükből és úgy tűnik, nyakunkon az újabb általános özönvíz, akkor észrevesszük és észben tartjuk azt. Jób szavainak jelentése tehát az, hogy amikor a dolgok oly módon következnek be, hogy az a természet rendje megváltozásának látszik, s olyan szélsőséges szárazság következik ránk, amitől minden kiégni látszik, akkor tudnunk kell, hogy Isten nem a vakszerencse nyaka közé dobta a gyeplőt, hanem Ő Maga munkálkodik ezen a módon. Aztán mikor olyan nagy eső jön, amitől minden elpusztulni látszik, legyünk benne biztosak: Isten munkálkodik abban. De biztos, hogy a szárazság néha a hírhedt bűnök miatt is bekövetkezhet, így az emberek láthatják, hol sújt le Isten büntetése a törvényében foglalt fenyegetéseknek megfelelően, mely szerint az ég rézzé válik és egy csepp nedvesség sem jön onnan, a föld pedig úgy megkeményedik, mint a vas (3Móz26:19, 5Móz28:23). Ezért a magok elsorvadnak, és a föld nem ad azoknak sem táplálást, sem szívet, a levegő pedig süket marad, így amikor a föld mondhatni megnyitja a száját, mintha szomjas lenne, a levegő nem válaszol arra. A mi Urunk tehát joggal fenyeget minket a törvényében azzal, hogy bizony ilyen büntetésekkel fog sújtani a bűneink miatt. Mindazonáltal néha megtörténik, hogy nem vagyunk képesek rájönni, miért munkálkodik így Isten, semmi olyan ismerettel sem rendelkezünk, ami elvezetne minket annak felismerésére, hogy Isten az, Aki megmutatja az okokat. Mindazonáltal illik tisztelnünk a hatalmát és a bölcsességét, még ha a vég ismeretlen is a számunkra. Akkor mindenféleképpen meg kell alázni magunkat: akár látjuk a földet vízbe fulladni, akár elfonnyadni a szárazságtól, mindig Istent dicsőítsük. S mi módon? Megvallva, hogy Ő az, Aki mindezeket cselekszi. Mert először is el kell ismernünk az Ő hatalmát, majd össze kell illesztenünk ezt a hatalmat olyan bölcsességgel, hogy ne zúgolódjunk Ellene és ne vádoljuk Őt zsarnoksággal és erőszakkal. Mert nem teljesen ugyanaz azt mondani, hogy Isten kormányozza a világot, aztán zsarnoki hatalmat képzelni Benne. De (mint már érintettem) ha helyesen dicsőítjük Istent, akkor el kell ismernünk mindenhatónak, aztán tisztelnünk kell a végtelen bölcsességét is, amihez nem érhetünk fel, s amiről gondolkodva nem tehetjük azt a mi megértésünk tárgyává, s Istennek sem kell nekünk számot adnia a cselekedeteiről. De Jób megint megismétli: *egyedül Őbenne van minden erő, minden okosság és igazságosság*. Az itt szereplő második szó (a héberben) a létezésből származik, így létezést jelent, ezért az ember veheti úgy, hogy mindent jelent, amiknek van valami látszata, de mégsem szilárd és lényegi: mint például egy teremtmény lehet látványos és látszólag virágzó, de mégsem más, csak árnyék, azonnal elpusztul és szertefoszlik, hacsak Isten nem tartja fenn. Istenben azonban örök szilárdság van, mert Ő mindig volt és mindig lesz is. Ő az, Aki erőt ad minden teremtménynek, hogy megmaradjanak a maguk állapotában. Ez az említett szó tehát joggal származik a létezésből. Mindazonáltal gyakorta jelenti Isten törvényét is és a tanítást is, de jelenti a fejedelmek megbízását vagy kiáltványát is. Eddig azonban már láttuk, hogy Jób nemcsak Isten hatalmas erejéről beszél, mint aki azt mondja, hogy az Ő kezében van minden, hanem azt is mondja, hogy Ő tökéletesen bölcs, s az Ő gondviselése csodálatos. Jegyezzük hát meg jól, hogy ebben a szakaszban nem Isten létezéséről, hanem inkább az igazságosságáról, vagy a kormányzásáról akart beszélni, amit használ. Mert tudjuk, hogy miután Ő a világ Bírója, becsületesen kell kormányoznia mindent. Ezért ez nem más, mint annak a megismétlése, amivel korábban foglalkozott. Jób azonban nem ok nélkül ismétli meg. Mert jóllehet Isten a szemünk előtt munkálkodik, mégis nehéz eljutnunk ezek fontolóra vételéhez, ha el is jutunk odáig, lassan-lassan akkor is megfeledkezünk róla, ha az emlékezete nem frissül bennünk. Jegyezzük hát meg jól, mit jelent ez a mondat: Istenben van minden erő és a világ kormányzása Őrá tartozik, hogy minden dolgot pártatlanul és igazságosan rendezzen el. Amikor alaposan megjegyeztük ezt a leckét, akkor nagy haszonra tettünk szert, s nemcsak egyetlen napra, hanem az egész életünk teljes időtartamára. S van egy különleges oka is annak, amiért Jób megismétli ezt a leckét. A célja az, hogy belefogjon Isten ama ítéleteibe, melyek furcsábbak a számunkra, mint azok, amikről beszélt. S főleg akkor, amikor ezt mondja: *mind az eltévelyedett és a ki*

tévelygésre vissz, *Isten kezében vannak*. Itt egy olyan dolgunk látunk, ami látszólag ellentétes minden józan ésszel, nevezetesen, hogy Isten kezében vannak a megtévesztők és Ő serkenti őket a megtévesztésre. Ez a dolog teljesen összeegyeztethetetlennek tűnik az Ő természetével. Jób tehát céltudatosan használta ezt az előszót mondhatni azért, hogy megzabolázzon minket, nehogy elhamarkodottan szálljunk szembe Istennel. S még ha elsőre össze is zavar minket valamilyen kísértés, mégis maradjunk visszafogottak és ne legyünk olyanok, mint sok vadállat, akik szembeszállnak Istennel, szidják és káromolják Őt, ha nem rontja meg a saját hatalmas erejét, mert látjuk, miképpen nem szégyellik kiontani a gyalázatos és átkozott beszédjüket. Ők nem hiszik, hogy Isten igazságos, ha Ő mindennek a cselekvője, különösen, ha a gonoszságnak is a hajtóereje. Mert ezzel (mondják) Neki kell lennie a bűn szerzőjének is, de ki az, aki ezt mutatta nekik? Ez pont ugyanaz, mintha a maguk fantáziája alapján alkotnának Istent, mivel nem fogják fel az Ő csodálatos gondviselését, hogy tisztelnék, ami rejtve van előlünk. Látjuk, hogy nem egyebek, mint gőgös vadállatok, akik nem értenek azzal egyet, hogy Isten mindenható, csak ha alávetik Őt a maguk tetszésének és fantáziájának. S (ahogyan a közmondás mondja) senki sem olyan bátor, mint a vak csataló. Ő, (mondják) íme, nem értem én ezt. De ki vagy te? Láttuk ezt az ostoba bolondokban. Mert noha doktort játszanak ebben, vagy amabban a tudományágban, mégis olyannyira tudatlanok, hogy száncsalom rájuk nézni, s az ember megláthatja, hogy nincs bennük más, csak brutalitás. Mégis elég bátrak kimondani: nem értem, ezért nem tudok ezzel egyetérteni. De legyen bár a legbölcsebb és legagyaftább ember a világon, mégis szembe kellene őt köpni és meg kellene utálni az embereknek, ha ezen a módon merné felborzolni a szőrét Isten ellen. Most, miután látjuk, hogy Jób egy jó és hasznos leckét adott nekünk, amikor azt mondta, hogy Isten kezében van mind az *tévelygésre* vivő, mind az *eltévelyedett*, s azt az előszót tette elé, hogy minden hatalom és okosság Őbenne van. Most pedig hasonlítsuk össze a mi értelmünket és Isten hatalmas erejét. Képesek vagyunk azt befogadni az agyunkba? Ha az ember bejárna eget-földet, az is szűk hely lenne a számára. Az ember azonban mégis erre törekszik. De könyörgöm, nem szörnyűséges dolog az, amikor az ember nem tud többet annál, hogy van-e Teremtő vagy nincs, s azt sem, mi tartozik rá? Véssük hát jól az emlékezetünkbe az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy nagyon nehéznek gondoljuk, hogy Isten kezében legyen mind a *tévelygésre* vivő, mind az *eltévelyedett*, ez mindazonáltal mégis így van. Miért? Mert Isten nem lenne mindenható, ha történhetnének dolgok a világban az Ő akarata ellenére, anélkül, hogy Ő belekeveredne ezekbe. Mert ezen a módon mindenható. Igen, valóban, de (mondanák néhányan) mi ebben az ésszerűség? Az ésszerűséget máshol kell keresned, és mivel nem érthetsz fel ahhoz, teljes alázattal kell tisztelned azt, ami meghaladja a képességeidet: nem emelkedhetsz a felhők fölé. Istent bölcsnek és mindenhatónak kell elismerni, s ha nem látod ennek okát, nos csendben és nyugodtan várd a megfelelő időt, amikor majd feltárja neked azt a dolgot, ami most még ismeretlen. Hisz mit jelent a mondás, miszerint majd szenttől szembe látjuk azt a dolgot, amit most még csak tükör által, homályosan látunk (1Kor13:12)? Meghazudtoljuk a Szentírást? Ezek az elbizakodott vadak, akik elcsúfítják és elsötétítik Isten gondviselését azzal a színezettel, hogy nem fogják fel annak okát, s nem képesek eltérni a Szentírásban foglaltakat, azt szeretnék, ha Isten semmit se hagyna az utolsó napra. S miért nem találnak hibát benne azért, mert nem teszi őket nagy papokká, látva, hogy az emberek annyira ostoba tökfeknek látják őket? Noha nagy parádét csinálnak (mert nincs bennünk sem józan megítélés, sem megfontoltság), s noha az emberek nagy becsben tartják őket, akár gúnyból, akár más miatt, mégis látni kell, hogy olyan ostoba állatok, amilyenek csak lehetnek. Miért nem hibáztatják Istent, amiért nem ad nekik kifinomultabb értelmet? S amiért nem adja meg nekik az eszközöket, hogy nagyobb haszonra tehessenek szert az Ő iskolájában? Mert a maguk szemében a világ legérdemesebb embereinek látszanak, de Isten mégis lemondott róluk. Miért nem hibáztatják Őt azért, amiért nem a saját kívánságaiknak megfelelően bánik velük? Mert a maguk vélekedése szerint ők annyira bölcs emberek, hogy a világnak diadalmeneti hintókon kellene őket hordoznia, de közben megmutatkozik, mik is ők valójában.

Ezért hát egész készletők lesz a válaszokból Isten hibáztatására, amikor számadásra szólítják Őt. A magunk részéről azonban tartsuk be az itt elhangzottakat, nevezetesen, legyünk olyan egyszerűek, hogy tiszteljük Isten gondviselését és bölcsességét, még ha az el is van rejtve előlünk. Továbbá térjünk vissza ahhoz, amit Jób mond itt az eltévelyedetről és a tévelygésre vivőről. Amikor azt mondja, hogy mindkettő, mind a megtévesztő, mind a becsapott Isten kezében vannak, az alatt nem azt érti, hogy mindketten teremtmények és Tőle van az életük. Ez ugyanis nagyon hüvös mondas lenne és semmit sem jelentene. Tudjuk, hogy itt Isten ítéleteivel fenyeget, melyek felfoghatatlanok, s melyeket a mi értelmünk nem képes felérni. Nos akkor nagyon furcsa verdikt lenne azt kimondani, hogy Isten alkotott minden embert, s Ő egyaránt szemléli a gonosz megtévesztőt és a becsapottat is? Ez egy szemernyivel sem lógna ki a természet megszokott rendjéből. De látjuk, hogy Jób tovább is akart lépni, tudniillik, hogy amikor valaki hibázik és eltévelyedik, az sem Isten akarata és rendelése nélkül történik, s amikor a megtévesztő előhozakodik a ravaszságaival és a mesterkedéseivel, azokat is Isten kormányozza felülről. Ami pedig azokat illeti, akik igazságtalansággal vádolnák Istent, amiért megenged az emberek elkövetni bizonyos dolgokat, bár nem Maga teszi meg ezeket, könyörgöm, ez vajon megoldaná ezt a kérdést? Mert miután Jób kimondta, hogy erő és igazságosság van Istenben, hozzátette, hogy mind az eltévelyedett, mind a tévelygésre vivő az Ő kezében van. Íme, miképpen csodálja Jób Isten hatalmas erejét, s azt, hogy Ővé a világ kormányzása annak kimondásával, hogy mind a megtévesztő, mind a becsapott az Ő kezében vannak. Ha csak hallgatólagos beleegyezés lenne, akkor Jób nagyon rosszul mondta volna. Ezért erre a végkövetkeztetésre kell jutni: Isten oly módon irányít mindent, hogy semmi sem történik másként, mint ahogyan azt Ő elrendelte. Egyébként észben kell tartanunk, amit már érintettem, hogy Isten néha megtéveszti az embereket, s az oka, amiért ezt teszi, szemmel látható, de néha egyáltalán nem tudjuk miből származik és mi a vége. Ebben az esetben pedig illik visszafogni és megzabolázni az értelmünket, elismerve magunkat túl tudatlanoknak és csekély értelműeknek ahhoz, hogy ily magasra emelkedjünk. Azt pedig, hogy Isten akarata az, hogy legyenek megtévesztések és az emberek csapdába essenek, a Szentírás megmutatta. Nem azt olvassuk abban, hogy Isten teszi ezt, de csak engedni, mintha azt mondta volna: nem törődöm vele, nem keveredek bele, hanem hogy megparancsolja, mert ezt mondta: ki az, aki elmegy megtéveszteni (1Kir22:20)? Íme, miképpen keres Isten megtévesztőket, s enged, hogy a csalások elérjék a végcéljukat, mert így mondja a Szentírás. Miféle magyarázattal lehetne előhozakodni egy ennyire világos szöveg elhomályosításához? S maga az ördög kínálkozik ezt mondva: Megyek és hazug lélek leszek az összes próféta szájában Akháb megtévesztése végett. Isten tehát elküldi a Sátánt és azt akarja, hogy tévessze és vakítsa meg mind a királyt, mind a népet. Most hát jól látjuk, hogy Isten nem húzódik vissza egy sarokba és nem mondja: hagyom megtörténni, hanem elrendeli és irányítja. Mert különben (mint említettem) nem volna mindenható. Amikor a Szentírás ezt a titulust adja Istennek, nem úgy érti, hogy megteheti, ha akarja, s Ő nyugalomban van a mennyben és nem tesz semmit, hanem Isten hatalmas erejét illeszti össze a hatásával, azaz, hogy Ő jelen van mindenben, s nem történik semmi másképpen, mint ahogyan Ő elrendeli. Látjuk tehát, mi módon mindenható az Isten. Ami pedig azokat illeti, akik úgy fecsegnek, hogy azzal letaszítják a trónjáról Isten gondviselését, vagy korlátozzák azt, ők a hitünk első cikkelyét tagadják esztelen falkaként, ördögi dühtől elragadtatva. Ezért hacsak nem tesszük hamissá a Szentírást, addig leszögezett dolog, amihez ragaszkodnunk kell, hogy Isten téveszti meg az embereket. S ezt nemcsak ebben az igeszakaszban olvassuk, hanem a Szentírásban mindenfelé. Mindenekelőtt ott van az emlékezetes igehely szent Pál levelében, aminek nagyon ismerősnek kell lennie a számunkra, mivel megtapasztaltuk és rendelkezünk a bizonyítékával is (2Thessz2:9-10). Mert szent Pál a keresztyén egyház eljövendő állapotáról beszélve azt mondja, hogy lesz elszakadás, az emberek hitehagyottakká válnak, miután az evangéliumot prédikálták nekik: megtagadják Istent és szörnyű szétszóródás lesz az egész egyházban mindenfelé – ezt pedig látjuk is. A pápisták azonban tartózkodnak annak

kimondásától, hogy Isten miért engedte az egyházat oly hosszú ideig tévelyegni? Íme, szent Pál mondja nekünk, hogy ennek így kell lennie. Mos, ha ez Istentől származik, akkor ez csak pusztán megengedés? Nem, nem. Szent Pál konkrétan kijelenti, hogy Isten tényleges tévelygést küld. Nem csak azt mondja, hogy Isten szabadjára engedi a Sátánt az emberek megtévesztése végett, hanem azt mondja, hogy a megtévesztéseknek és a hazugságoknak be kell következni, s az emberek nem lesznek képesek megóvni magukat a megtévesztéstől. Látjuk tehát Isten borzalmas bosszúállását a saját szemünkkel abban, hogy az embereket megvakítja, így nem veszik észre a Sátán hazugságait és megtévesztéseit, hanem úgy áldozatul esnek azoknak, mint az oktan állatok. Kinek a cselekedete volt ez? Istené. Szent Pál ezt konkrétan kimondja. Azonban igaz, hogy ebben nyilvánvaló az ok. Mert szent Pál azt mondja, hogy az említett szétszóródás az emberek hálátlansága miatt történik, mert elutasították az Isten tiszteletét, ezért az emberek igáját kell hordaniuk, s alá kell magukat vetni a zsarnokságuknak. Nem gondoltak arra, hogy engedelmeskedjenek az igazságnak, ezért Isten hazugságokkal táplálta őket annak megfelelően, amiről a Róma levél első fejezetében is olvashatunk (Rm1:28). Mert miután a világ a megtévesztésre vágyott és becsukta a szemét, amikor Isten az Ígétével akarta megvilágosítani, ezért kell a Sátánnak becsapnia és félrevezetnie. De néha ugyanennek kell megtörténnie úgy, hogy mi nem tudjuk. miért. S ha valaki az okát követeli, miután hosszan értekezett róla, elér az értelme végére. Jegyezzük hát meg jól, hogy bár nem vesszük észre az okát, amiért Isten megtesz valamit, mégis le kell hajtani a fejünket (ahogyan mondják), és tisztelnünk kell a nagy erejét, biztosra véve, hogy teljes becsületességgel és pártatlansággal uralkodik, még ha nincs is tudomásunk arról. Sőt, még mikor Isten meg is vakítja az embereket és megtévesztőket támaszt a félrevezetésük végett, ezért a hamis tanítások, a visszaélések és az eretnységek kiteljesednek, akkor is Isten ad erőt a Sátánnak a bűneink megbüntetéséhez. De az ember még sok további kérdést is feltehet. Hogyan? Lehetséges, hogy Isten a Maga javára veszi igénybe a Sátán szolgálatait? Hisz nincs más benne, csak rosszindulat és hitványság. Aztán nézzünk csak egy gonosz emberre, akinek nincs más szándéka, mint megdönteni és megsemmisíteni minden jót, s cselekszik és véghez is viszi. Nem úgy tűnik, hogy fel lesz mentve, mert a szolgálata Isten akaratainak a beteljesedését jelentette? Az emberek efféle kérdéseket fognak feltenni, melyek célja az értelmünk zavarba ejtése, s ebből a célból használta Jób ezt az előszót (mint említettem): erő és hatalom van Istenben, azaz miután minden dolog az Ő kezében van, ezért tetszése szerint fogja elrendezni a teremtményeit. Mivel pedig Ő a világ Bírója, nem cselekedhet rosszul, s lehetetlenség eltérnie az egyik vagy a másik irányba a helyes eljárástól. Mert az Ő akarata (még ha ismeretlen is a számunkra) a forrása minden igazságosságnak. Amikor ember tesz valamit, a cselekedetét megvizsgálják. Miért? Mert van felettünk álló szabály, s bizony az értelmünk is változhat jóról a gonoszra, sőt (ami még rosszabb), a természeténél fogva teljességgel gonosz, kacskaringós, megátalkodott és semmi becsületesség sincs benne. Mert ki vagyunk téve annak, hogy a saját fantáziánk ide-oda rángasson minket. Emiatt kell megvizsgálni a cselekedeteinket, s kell lennie egy magasabb rendű szabálynak felettük. Mert ha az embereknek saját maguktól vannak szabályaik, akkor biztosan nem lesz más az állapotukban, csak zűrzavar. S itt látjuk, miért mondják maguk a pogányok, hogy a törvénynek mintegy Istennek kell lennie felettünk, s Istennek kell lennie a mi törvényünknek. De nem ez a helyzet Istennel. Ezért amikor az Ő akaratához jutunk, az teljesen igazságos szabály. Az igazságosság, aminek irányítani kell minket és aminek alá kell vetnünk magunkat, felettünk áll, de ez Isten akarata felettünk annak megfelelően, ahogyan már megmutattam, hogy Isten igazságossága kétféle: az egyik az, amit a törvényében mutatott, s amivel a világot akarta irányítani, a másik felfoghatatlan, mivel hébe-hóba csak látnunk kell, hogy Isten munkálkodik, de meg kell elégednünk ezzel, s nem kell tudnunk sem azt, hogy hogyan, sem azt, hogy miért teszi, amit tesz. Így amikor Isten bármely cselekedetének az oka nincs kijelentve a számunkra, értsük meg, hogy az az igazságosságnak olyan pontja, ami az Ő titkos akaratában rejlik, s meghaladja a számunkra világos és ismert szabályt. Biztos, hogy ez

a tanítás nagyon nehéz sokak számára, de elégedjünk meg azzal, ami kijelentetik nekünk. S látva, hogy így beszél a Szentírás, valamennyiünknek Áment kell rá mondani, és el kell ismerni a nekünk itt mondott dolgot: azaz, mikor látjuk a népet tévelyegni, a megtévesztőket pedig elérni a céljukat, az sem történik Isten gondviselése nélkül. De amellett, hogy ez hangzott el, gondoljunk szent Pál, valamint Ézsaiás próféta figyelmeztetésére is (Ézs45:9, Rm9:20), Ez pedig nem más, mint hogy ha az emberek alaposan végignézik magukat, akkor nem lesznek olyan kemények, hogy felkeljenek Isten ellen és gátolják az Ő igazságát. Mert mik vagyunk mi? Föld és trágya. S milyen tekintélye van Istennek? Ezért, ha az emberek jól megnéznék a maguk állapotát, biztos, hogy nem mernének ily módon felkelni Isten ellen. Aztán ezek a kuttyák, akik nem hagyják abba az ugatást, bár harapni nem tudnak, sem lennének ennyire bátrak. De hagyjuk őket továbbra is ezen a ponton. Ha nem elégszenek meg azzal, amit a Szentírás mond, akkor hadd keressék máshol a válaszaikat. Mert vannak, akik nagy kínok árán igyekeznek megválaszolni a kérdéseiket, de az haszontalan. S miért? Mert nyíltan Istent kísértjük, ha átlépjük a korlátjainkat. Íme, Isten megmondja nekünk, hogy sok mindent tesz, amiknek az okai most még rejtve vannak előlünk. Ha tudni akarjuk azokat, az vajon nem szándékos áttörése annak a falnak, amit Isten állított elénk? Elzárt minket azoktól, mintha azt mondta volna: ezen nem lépsz túl. Ha most mégis átlépjük, az vajon nem Isten nyílt megvetése? Ezért ne szakadjunk meg azok bolond kíváncsiságát kielégítendő, akik ezen a módon emelkednek fel Isten ellenében, hanem inkább tanuljuk meg megcáfolni őket a szent Pál beszédének megfelelő stílusban és módon, megkérdezve: ki vagy te, ó, ember? Ez az egy szó (*ember, ember*) elegendő mindazok szájának a befogásához, akik ezen a módon emelkednek fel Istennel szemben. Mert az *ember* szóban oly sok nyomorultság foglaltatik benne, hogy nemcsak a fejünket kell lehajtanunk, hanem (ha megnyílna a föld) a feneketlen mélységbe is bele kellene süllyedni, amikor az Isten elleni szembeszegülés ördögi büszkesége van meg bennünk. Továbbá jegyezzük meg, hogy ez a tanítás egyben nagy vigasztalást is jelent nekünk, ha képesek vagyunk azt a magunk javára fordítani. Amikor elhangzik, hogy mind a megtévesztő, mind a tévelygő Istenre tartozik, azalatt azt értjük, hogy Isten megzabolázta a Sátánt és minden megtévesztőt, ezért (az Ő akarata nélkül) mi nem vagyunk képesek összezavarodni sem a hamis tanítástól, sem az eretnekségektől, sem semmi más szédítő konkolytól, amik arra szolgálnak, hogy elfordítsanak minket az evangélium tisztaságától. S miért? Mert Isten a kezében tartja a megtévesztőket, kezdve a Sátántól, aki a fejük, mindenkit, akik a Sátán céljait szolgálják. S látva, hogy Isten kezében vannak, biztos, hogy nem próbálhatnak meg többet, mint amennyire Ő megengedi a zablájukat. S noha megpróbálják, még sincsenek fölényben velünk szemben, mert a megtévesztettek is hasonlóképpen Isten kezében vannak. Látva pedig, hogy a kezében vagyunk bízunk Rá magunkat, s Ő nem fogja engedni, hogy mi is azok közé kerüljünk, akiket a Sátán legyőzött, hanem mindig felül fogunk kerekedni a hazugságokon, melyeket az utunkba vet. Íme, miképpen kell gyakorolnunk ezt a tanítást: nem Isten ellen zúgolódva, nem ostoba magamutogatással s bolond bátorsággal így szólva: én mindezt vitatom, s ha ember nem tudja megadni az okát, soha meg nem hajlok. Óvakodjunk az efféle hetvenkedéstől, s (mint már említettem) alázkodjunk meg és viszonyuljunk az általunk nem ismert dologhoz teljes tisztelettel. S noha olyan zűrzavarosnak látjuk a dolgokat a világban, hogy nem marad más nekünk, mint belezuhanni a pusztulásba, ne féljünk. Mivel Isten kormányoz mindent és szuverén uralma van a teremtményei felett, legyünk biztosak ebben. Mert Isten képes kellően megghiúsítani a Sátánnak, a halálos ellenségünknek a célkitűzéseit, valamint az emberek minden ravaszságát és csalafintaságát, ezért mi mindig felülkerekedünk. Viszont, ha Isten le akar minket sújtani, s engedi az eretnekségek elterjedését, amiből megannyi baj következik és mindent zűrzavarosnak látunk ebben a világban, Ő mégis képes teljes mértékben megtartani minket, így nem fogunk eltévelyedni. Mert Ő az, Akinek hatásossá kell tennie a Sátán megtévesztését, ha nem teszi meg, akkor kellőképpen védettek vagyunk és (ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus mondta), lehetetlen, hogy a választottak

elforduljanak az üdvösség útjáról (Mt24:24). Ezt látva bízzuk magunkat Isten védelmére, s mivel tetszett Neki a mi jólétünk gondját a mi Urunk Jézus Krisztusra bízni, elégedjünk meg ezzel, nyugodjunk meg és ne hánykolódjunk nyugtalanul ezt mondva: miképpen menekülünk meg? Hiszen a pusztulás veszélyében vagyunk. Igaz, hogy nekünk is óvakodnunk kell, s ügyelnünk kell arra, hogy Istent hívjuk segítségül, De mikor segítségül hívtuk az élet tisztaságában járva, ne kételkedjünk abban, hogy Ő oly módon tart majd fenn minket, hogy a világ összes baja sem árthatnak nekünk, s mindig szilárdan megállunk majd az Ő igazságában, mely igazság a bevehetetlen erődünk lesz, ahogyan szent Pál mondja.

Most azonban boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy mutassa meg nekünk, mifélek vagyunk mi és micsoda a mi kezdetlegességünk és brutalitásunk, hogy végül megtanuljunk megalázkodni Előtte, Őt dicsőíteni minden esetben, s oly módon járni az Ő félelmében, hogy mindent jónak és igazságosnak tartsunk, amit velünk és a többi teremtménnyel kapcsolatosan elrendel. S mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A negyvennyolcadik prédikáció, ami a negyedik a tizenkettedik fejezetről

Jób12:17:24

- 17. A tanácsadókat fogságra viszi, és a birákat megbolondítja.**
- 18. A királyok bilincseit feloldja, és övet köt derekukra.**
- 19. A papokat fogságra viszi, és a hatalmasokat megbuktatja.**
- 20. Az ékesen szólótól eltávolítja a beszédet és a vénektől elveszi a tanácsot.**
- 21. Szégyent zúdít az előkelőkre, és a hatalmasok övét megtágítja.**
- 22. Feltárja a sötétségből a mélységes titkokat, és a halálnak árnyékát is világosságra hozza.**
- 23. Nemzeteket növel fel, azután elveszíti őket; nemzeteket terjeszt ki messzire, azután elűzi őket.**
- 24. Elveszi eszöket a föld népe vezetőinek, és úttalan pusztában bujdosztatja őket.**
- 25. És világtalan sötétben tapogatóznak, és tántorognak, mint a részeg.**

Ahogy tegnap is láttuk, hogy Isten a kezében tartja mind a megtévesztőket, mind becsapottakat, Jób most úgy folytatja annak kijelentésével, hogy a változások és a fordulatok, amiket a világban látunk, nem véletlenül történnek, hanem Isten rendeletére, s a mi dolgunk tudni, hogy amikor a világ felbolydul, létezik titkos zablá fentről, ezért a dolgok soha nem annyira zavarosak, hanem Isten rendezi azokat úgy, ahogyan jónak véli. S veszi a legnemesebb dolgokat, hogy azok által még jobban láthassuk Isten gondviselését. Úgy tűnik, hogy a fejedelmeknek előjogaik vannak a világ többi részével szemben, s ők (ahogy mondják) kiemelkednek az emberek közönséges társadalmi osztályaiból. De Jób itt megmutatja, hogy Isten főleg itt mutatja ki az erejét és főleg itt teszi azt ismertté. Ha valamelyik szegény embert ér baj, vagy könnyebb megpróbáltatás sújtja, azzal nem nagyon törődünk, mert hozzá vagyunk szokva az ilyesmihez. De mikor egy látszólag magasra emelkedett fejedelmet döntenek meg, attól jobban megindulunk, és keressük Isten gondviselését, ha nem vagyunk teljesen ostobák. Aztán amikor a népet kormányzók válnak olyan butákká, hogy sem értelem, sem megfontoltság nincs meg bennük, azt is érdemes megjegyezni, s közelebből is megvizsgáljuk, mint azt csak egyszerű emberek esetében tennénk. S különösen, amikor jó eszű emberek, akiknek van némi tanultságuk és tapasztalatuk, s akik az általános kormányzás dolgaival szoktak foglalkozni, utóbb hirtelen elbutulnak és már nem azok az emberek, akik korábban voltak, az efféle változás olyannyira szembeszökő, ami rákényszerít minket arra, hogy Istenre tekintsünk. S ez az oka annak, amiért Jób nem a köznépről beszél, hanem a kormányzókról. Nem az egyszerű idiótákról beszél, hanem azokról, akiket az emberek nagyon bölcseknek ismernek, mert látszólag képesek voltak akár az egész világ kormányzására is, de mégis elveszítették az értelmüket és a józan eszüket. Íme, ezt látjuk is valójában. Azonban mivel figyelemre méltó dolgokról beszél, amik nagy jelentőségűek, Jób nem gondolja elegendőnek egy-két szóban kifejezni a gondolatait, hanem megismétli azokat, kimondva, hogy *Isten veszi a fejedelmeket, az erős embereket és azokat, akik fosztogatni képesek, és feloldja a köteleiket*, így többé már nem lesznek alattvalóik, a szövetségeik semmissé válnak, s amikor kardot kötnek az oldalukra, az a földre hullik, (röviden) az eszközök, amikkel a Föld fejedelmei rendelkeznek, nem lesznek semmi hasznukra, ha Isten meg akarja őket dönteni. Jób tehát ennél a pontnál időzik, mert (egyrésről) akkora lustaság van bennünk, másrésről látja, hogy annyira vakok vagyunk abban a dologban, amit a leginkább meg kellene gondolnunk. Mert jóllehet részben tudjuk, hogy Isten cselekedetének kell lennie, amikor ilyen változások következnek be, de az mégsem képes oly módon belesüllyedni az elménkbe, ahogyan Jób beszél róla. S még ha jól végig is gondoltuk, akkor

sem vagyunk képesek hasznot húzni belőle. Mindazonáltal tudnunk kell, hogy ha Isten így kormányozza a világ fő méltóságait, akkor a kisebb dolgok felé is ki van nyújtva a keze, és semmi sem kerül el a figyelmét. Íme, mit kell megjegyeznünk valójában. De (mint mondtam) amikor a fő méltóságok megváltoznak, akkor minden ember megindul ezen, de aztán többet nem gondolnak rá. S valóban látjuk, hogy az események tele vannak az itt szereplő dolgokkal, de a világ mégsem vált sokkal jobbra tőle, hogy annyira meg lenne győződve Isten gondviseléséről, s arról, hogy szuverén uralma van minden felett, amennyire kellene. Ezt a dolgot soha nem ismerik alaposan. S mi más lenne ennek az akadálya, mint a saját butaságunk? Mert jegyezzük meg jól, hogy Isten nem örül úgy a változásoknak, ahogyan az emberek a szerencse kerekét elképzelik, vagy ahogyan a pogány tömegek mondják, hogy Isten úgy játszadozik az emberekkel, ahogyan az ember a teniszlabdákat pattogatja. Ez nem így van, hanem ezek a változások azért történnek, mert az emberek nem képesek eltérni, hogy Isten továbbra is kegyelmes legyen hozzájuk. Amikor minden jó állapotban van, az emberek belefáradnak a könnyű életükbe: ugrándoznak és rugdalóznak, mint a túlságosan is jól táplált lovak. A hatalmon levők megfélemlenek magukról és megvetik Istent, s azt képzik, nincs többé rajtuk semmiféle zabla. Íme, a mi Urunk azért küld változásokat a világba, mert nem vagyunk képesek elviselni, hogy egyetlen állandó szinten tartson minket. Azután minket illet, hogy megismertesse velünk, kicsoda is Ő, s nekünk szuverén úrként kell Őt látnunk minden teremtménye fölött. Mert jóllehet a fejedelmek és a tiszteletnek örvendő nem élnek vissza a helyzetükkel, ha kegyetlenekké válnak, mégis felfuvalkodnak a gőgtől és méltóknak képzik magukat erre a magas rangra, amit úgy vélik, a maguk politikájával szereztek meg, ezért Isten senki hozzájuk képest. Másrészt olyan véleményen leszünk, hogy nem uralkodik más, csak a szerencse. Istennek tehát le kell leplezni a dolgokat, melyek amilyen jók, olyannyira rejtettek is, azért, hogy megismerhessük, miképpen szabja meg a dolgok rendjét. S ez az oka annak, amiért oly nagy változások mennek végbe a világban. Amikor valaki a krónikákat olvassa, csodálkozik, hogy miképpen lehetséges, hogy oly hatalmas monarchiák oly rövid idő alatt megdőltek oly furcsa módon, hogy az emberek nem is gondoltak arra. Nézzük meg az első monarchiákat: az asszírokat és a kaldeusokat. Vegyük azokat, amik oly nagyok voltak, hogy az államot joggal tekinthették örökkévalónak, amit soha nem lehet majd megdönteni, s rábukkanunk arra a dologra, amiről beszélek. Nézzetek a perzsákra és a médekre, akik Ázsia-szerte uralkodtak, mivel, ha valakinek száz szövetsége volt is abban az országban, az is semmiség volt. Ötszázezer fős hadsereg állt készenlétben. S ezek a dolgok kellőképpen alá vannak támasztva, ezért ezek nem mesék vagy kitalált dolgok, hanem a bizonyosságuk kellően nyilvánvaló. De mindezek ellenére egy fejedelem harmincezer emberrel leverte egy háromezres hadsereget, a másik pedig egy hétszázezreset. De hogyan történt ez? Ezt olvasva az ember csodálkozna. Igen, de Isten vakította meg azokat, akik egykor azt gondolták magukról, hogy úgy minden erő csúcsán állnak, hogy (vélekedésük szerint) senki emberfia nem meri megnyitni a száját ellenük, s képesek minden ellenségüket leverni egyetlen fűjással. Isten pedig ki akarta gúnyolni ezt a gőgöt. S ezzel az eszközzel lett a nagy monarchia megdőltve, mintha Isten az ember övét megoldaná és a kardja a földre esne. Ugyanez történt a perzsákkal és a médekkel is. Nos hát, hogyan aratott Nagy Sándor mindenfelé ekkora győzelmeket? Olyan ő, mint a mennydörgés, ami már akkor is legyőzi az ember, ha a hangját hallja? Látjuk, hogy Isten az élete virágjában vette őt ki ebből a világból. S mi maradt belőle? Fiúörökösei voltak, volt felesége, anyja és testvére, röviden, oly nagy rokonsága, hogy úgy tűnhetett, a nemzetsége soha nem fog kihalni. S akkora birodalomra tett szert, hogy legalábbis a gyermekei lettek volna méltók követni őt. Mert többé már nem halandó embernek tekintették, hanem Istennek, s a katonái olyan tisztelettel adóztak neki, hogy bármelyikük meghalt volna érte és az egész családjáért. De mindazonáltal az utódai közül senki nem maradt életben, mindegyiket meggyilkolták és kiontották a vérüket úgy, ahogyan Nagy Sándor is betöltötte a földet vérral a kegyetlensége folytán. Isten az egész házát kiszaggatta. Amikor ezt látjuk, akkor vajon nem

vesszük észre a csodálatos ítéleteket? Ami pedig azokat illeti, akik soha nem olvassák a Szentírást, ők vajon nem látnak olyan isteni erőt, amitől (minden ellenkezésük dacára) megkell vallaniuk, hogy Isten uralkodik a mennyben, Aki olyan igazságszolgáltatást gyakorol, amit soha nem kerestek? Én csak egyetlen példát hoztam fel, de mint említettem, minden történet tele van ezekkel a dolgokkal, de mindennek ellenére az emberek milyen kevésbé válnak jobbakká ezekről! Ha valaki eljut a Római Birodalomhoz, nos ez az állam az, ami oly módon szilárdult meg, hogy semmi valószínűsége sem volt annak, hogy valaha is megszűnik. Mert azok, akik hatalommal bírtak a római államközösségben, soha nem túrték, hogy bármely más testület felelősségre vonja az államukat, de annak mégis meg kellett szűnnie. S hogyan történt az, hogy a Birodalom elbukott a legyőzője előtt? Bizony háborúk által, amikor elnyomták a szabadságot. De annak, aki azokat megvívta, nem volt sem örököse, sem követője, hogy fejedelem vagy császár lehetett volna, pedig azt kellett remélni, hogy a dolgok a régi állapotukban állnak helyre. Mindazonáltal a dolgok úgy felkavarodtak, hogy egy gyermek lett a császár. Mert amikor Augustus császár uralkodni kezdett, sem bölcsességgel, sem értelemmel, sem semmi mással nem rendelkezett, így a Birodalom mondhatni álmában hullott az ölébe. S valóban, amikor a csatamezőn kellett volna küzdenie, az ágyában feküdt és csak annyit kellett tenni, hogy felkel. Ezért úgy tűnt neki, hogy a császárság álmában hullott az ölébe. De mégsem véletlenül történt ez, hanem Isten akarata volt a Róma városában volt jelenlevő góg lecsökkentése, így utóbb egy marhapásztorból lett császár, egy bordélyház fiából, aki nem tudott mással hetvenkedni, csak azzal, hogy a saját testvéreinek volt a fia és az anyja egy természetellenes vérfertőző volt. S kitől származtak ők? Miféle őseiktől? Senki sem tudja megmondani, honnan jöttek, hogy a földből vagy a vízből származtak-e. Látjátok tehát, hogy olyan szégyenletes dolgok vannak a róluk szóló történetekben, amiktől az emberek haja is égnek áll. De Isten úgy rendelkezett, hogy végül még ismertebbé váljon, hogy ilyen változások nem emberek utasításaira mennek végbe, amint az bővebben is meg van írva a százhetedik zsoltárban (Zsolt107:43). Jegyezzük hát meg jól, hogy Jób nem ok nélkül időzött ezen a ponton oly hosszasan, amikor ezt mondta: Isten vakította meg a fejedelmeket, így se bölcsesség, se józan ész, sem semmi más nincs bennük, hanem úgy tűnik, meg lettek fosztva az értelmüktől és ez a dolog egy adott óra egyetlen percében kiderül, majd utána úgy megoldja az övüket, hogy a karjuk leesik és többé nem marad abban semmi erő. Emellett, ha az emberek megbecsülésének örvendtek, Isten megvetetteké teszi majd őket, mert meg van írva, hogy *szégyent zúdít rájuk*. Itt három dolog van, melyek közül kettő meglátható a fejedelmek fenntartásában, a harmadik azonban titkos. A két látható dolog az erő és a bölcsesség. Látjátok uralkodni a királyt, de honnan van a tekintélye? Ha bölcs, vagy ha képzett tanácsadói vannak, ezért a dolgokat helyesen vezetik és jó tanácsokat adnak jóelőre az ügyeiben – ez az egyik jelentés. A másik az, mikor a királynak vannak emberei és jó felszerelése a háborúskodáshoz, jó szövetségeket kötött és rendelkezik erődökkel az országában. Látjátok tehát a két dolgot, amit alapvetőnek tekintünk a királyságok, a fejedelemségek és a világ államai számára: az erőt és a bölcsességet. De Isten legyőzte az erőiket és semmivé tette azokat. S el fogja venni azok bölcsességét, akik nagy előrelátással bírnak, s majd látjátok őket annyira elcsüggedve, hogy annyi értelmük sem marad, mint a kisgyermeknek. S van harmadik dolog is, ami titkos a világban, nevezetesen, hogy Isten ad bizonyos fenséget a fejedelmeknek, ezért tisztelni fogják őket, de nem tudni, miért. Annak megfelelően, ahogyan meg van írva Dánielnél, hogy amikor Isten fel akarta állítani a kaldeusok nagy birodalmát, félelmet és rettegést keltett minden teremtményben (Dán2:37, 4:19). Nézzük meg Belsazárt, és nézzük meg Nabukodonozort, akik királyok voltak. Isten oly módon magasztalta fel őket, hogy még az ég madarai is féltek tőlük és bámulták őket. S honnan jött ez a vélekedés? Onnan, hogy Isten rájuk véste a képmását. Figyelembe véve a minden emberben megtalálható gőgöt, ne gondoljuk, hogy a királyságok képesek szilárdan megállni, hacsak Isten nem tartja fenn azokat az előbb említett eszközökkel. Minden ember úr akar lenni és senki nem akarja hordozni az igát. Olyan méltóságteljeség van minden ember természetében, hogy minden ember méltónak véli magát

arra, hogy király legyen. Miképpen van hát az, hogy az emberek elviselik, ha valaki egymaga uralkodik felettük, ha nem azért, mert Isten akarta, hogy ez legyen a rend az emberek között? Most pedig azt olvassuk, hogy *Isten gyalázatot és szégyent zúdít azokra, akik nemesek voltak*, és akiket az emberek tiszteltek, mert Isten a gúny tárgyává teszi őket, mivel az emberek majd kigúnyolják és semmirekellőkké teszik őket. Miért? Mert Őrá tartozik felemelni és ledönteni. Ezért jól jegyezzük meg azt a három dolgot, amikről itt van szó. Vajon az evilági fejedelmek a muníciójukban, az erődjeikben, a népükben és a jövedelmükben és mindabban bíznak, ami fenntarthatja őket? Ó, itt azt halljuk, hogy Isten kettévágja az öveiket, lecsökkenti az erejüket és lecsatolja az övöket. Ezért hiábavaló a fejedelmeknek azt gondolni, hogy örökre fennmaradnak, mert jól el vannak látva, meg vannak erősítve és mindenük megvan, amire csak a szívük vágyik. Mert amint csak rájuk csap Isten, semmi sem fog nekik segíteni. Ha a fejedelmek a bölcsességükben bíznak, akkor is hasonlóképpen történik majd velük. S azt is látjuk, miképpen gúnyolják a próféták azt a hiábavaló elbizakodottságot, ami a hitetlenekben és Isten ellenségeiben volt (Ézs19:11-14). Hol vannak a fáraó bölcs tanácsadói? Nem volt Egyiptomnak olyan hírneve egészen mostanáig, hogy ha volt a világban bármilyen nagy politikus, az ott volt megtalálható? S íme, elbutultak, és elvesztették a megfontoltságukat, majd szertefoszlottak. S mi módon? Ki gondolta volna? Isten volt azt, Aki ezt megtette, mondja Ézsaiás próféta. Ezért alázkodjanak meg azok, akik a világ nagyjai, s ne ragadja el őket ez az ostoba elbizakodottság úgy, mintha képesek lennének fenntartani magukat a saját bölcsességükkel és erejükkel, mert látjuk, hogy mindezek az erőfeszítések csak füst Isten előtt. De ha a világ nagyjai nem képesek ennek engedni, s nem is hallgatnak erre a tanításra, akkor a példájuk legalábbis szolgáljon a mi tanulásunkra: gondoljuk végig alaposan s ismerjük meg, hogy Isten nem csekély kegyet tanúsított irántunk abban, hogy királyokat és fejedelmeket küldött a vérpadra a mi okulásunkra azzal a céllal, hogy mindegyikünk alázkodjon meg és járjon bölcsen, tudva, hogy Isten kormányoz mindent, és a saját jótetszése szerint irányítja a teremtményeit. Akkor a fejedelmek meglesznek vakítva, de a személyeikben Isten hasznos tanítást ad nekünk, ha a hiba nem bennünk van. A kicsiknek tehát meg kell érteni, hogy páratlan kegy, amit Isten megad nekik, amikor így tanítja őket az iskolájában közben pedig messze hátra hagyja mindazokat, akik a legmagasabbra jutottak a világban. Ebből azt is jegyezzük meg jól, hogy ha Isten megváltoztatja a fejedelmek állapotát, Ezzel azt is jegyezzük meg jól, hogy ha Isten így változtatja meg a fejedelmek állapotát és apasztja le az erőit azoknak, akik oly nagy hatalmúaknak és erőseknek tűnnek, hogy minden csak úgy reszket a félelemtől alattuk, akkor mi lesz azokkal, akik hozzájuk képest semmik? Dicsekedjünk csak a saját nagyságunkkal és erőnkkel. Nézzük meg ezeket a nagy királyokat és uralkodókat, akik minden ember felett uralkodtak, miképpen döntötte meg őket Isten egy szempillantás alatt, s könyörgöm, mi lesz azokkal a dicsőséges fickókkal, akik csodálatos embereknek képzelik magukat nem tudom én minek a színezete alatt, és azzal csapják be magukat, hogy a felhők fölé kellene emelkedniük, mert a többi ember a kisujjukban van, de mégis olyanok, mint maguk a bálványok? Ebben az esetben Istennek nem kell semmiféle nagy és emlékeztető ítéletet mondania, mert az ostobaságuk még a kisgyermek számára is a gúny tárgyát képezi. S gondoljuk, hogy Isten büntetlenül hagy ekkora elbizakodottságot és gőgöt, látva, hogy szinte elviselhetetlenül büdös az a világ szemében, azonkívül sem alapja, sem színezete nincsen? Ami pedig minket, magánszemélyeket illet, óvakodjunk attól, hogy dühbe guruljunk. Mert Isten saját hivatala a gőgösök elbátortalanítása és az ellenszegülés velük szemben. S minél többet munkálkodnak és tolakodnak előre, Isten kezének annál gorombábbnak kell lennie a megdöntésükben. (Zsolt18:28, 1Pt5:5, Jak4:6) Ezért féljünk a szembeszállástól Istennel, mert az Ő keze túlságosan súlyos lesz, ha fellépünk az ellen. Továbbá, (mint már említettem), meg kell értenünk, hogy az emberek nem dicsekedhetnek a saját ügyességükkel és bölcsességükkel. Hisz látjuk, mit mond itt Jób a bíróról, a tanácsosokról és a királyokról. Istennek kell fenntartani a közjót (ami egy szent dolog ebben a világban), s Ő ruházza rá a Lelkét azokra, akik nem is

méltók erre. A királyok, vagy a tanácsosaik, vagy azok, akik a nép kormányzásának feladatával lettek megbízva rendelkezhetnek némi bölcsességgel, de nem saját maguktól, hanem mivel Isten helyezte őket abba a pozícióba, ezért szükséges a számukra rendelkezni bizonyos sajátosságokkal, amik nem a saját természetükből származnak. S Isten ezt úgy is megteszi, hogy nem méltók rá. Ennek pedig az az oka, hogy fenn akarja tartani a rendet, amit Ő alapított. Mindazonáltal utóbb nem mulasztja el megfosztani a királyokat és a fejedelmeket, valamint a tanácsosaikat az értelemről és a józan észről. ha így bánik azokkal, akikre rendkívüli ódon ruházta rá a Lelkét, mi lesz majd a közemberekkel? Tanuljunk hát meg szerényen járni, s nem gondolni magunkat olyan jól kinevezetteknek, hogy bármit tegyünk a magunk értelméből és józanságából kiindulva. Mert Isten képes mindezekről megfosztani minket. Igaz, hogy Isten néha meghagyja az emberek értelmét és józanságát, de azoknak közben semmi haszna sem lesz, mint azt Akhítófel példájából látjuk. Isten engedte, hogy mindig bölcs tanácsokat adó ember legyen, s valóban az is volt, s nagy előrelátás volt abban a tanácsban, amit Absolonnak adott. Nos, látjátok, hogy Akhítófelnek nagyon előrelátó volt a saját bölcsessége, s Isten azt egy szemernyivel sem csorbította, de mégsem engedte a kezdeményezését beteljesedni. S miért, Mert Isten megvakította mind Absolont, mind az összes tanácsát, ezért nem hitt Akhítófelnek. Látjátok hát, hogy nyirbálta meg Isten azok befolyását és erejét, akik a világ szemében ravaszok és körmönfontak. Néha pedig ostobává és butává is teszi őket, ahogyan Jób mondja itt. S ugyanez történik a közemberekkel is, ha valaki megnézi őket. Hogyan? Látunk valakit, aki olyan ügyesen képes előre eltervezni a maga dolgait, hogy abban semmi hiba sem található, de mindezek ellenére mégse bővelkedik. S miért? Mert Isten megnyirbálta az efféle emberek bölcsességét és haszontalanná tette azt. Ezért amikor ez történik, ott észrevesszük Isten gondviselését. De az is megtörténhet, hogy valaki, aki nagyon körültekintő és előrelátó, olyan ostoba dolgot tesz, hogy az embereket még a látványa is felbosszantja. Lehetséges (mondják az emberek), hogy egy ennyire előrelátó ember, aki mindenkinek adott tanácsokat, ilyen vaskos bolondságba essen? S mi ennek az oka? Isten munkálta így. Ezért hát mit kell tenni? Ha Isten ad nekünk értelmet és bölcsességet, először is használjuk úgy, ahogyan kell: azaz, ne használjuk az értelmünket a gonoszra, az emberek megfélemlítésére, a csalafinta bánásmódra velük, és ne ártsunk nekik vagy ne akadályozzuk őket, hanem szolgáljuk a jószág fenntartását és a gonoszság visszaszorítását. Ezzel együtt imádkozzunk Istenhez is azért, hogy szilárdítsa meg bennünk a nekünk adott értelmet, biztosra véve, hogy ez nem holmi folytatólagos örökség, hanem Istennek kell folytatnia a kegyelme közlését úgy, ahogyan elkezdte. Mert lehet, hogy máról holnapra végleg meg leszünk fosztva tőle, [ezért ezt kell gondolnunk magunkban:] én Istenem, Te megsegítettél, s én még inkább az adósoddá váltam, de mégse vedd el tőlem a Lelked. Ha az ember saját értelmével jól szolgálta őt egy napig, egy évig vagy egész életében, adja meg a tiszteletet ezért Istennek, ezt mondván: Uram, Rád tekintek ezért, s nem magamtól álltam meg a lábamon, hanem még mindig Neked kell megtartanod engem, mert semmit sem tehetek önmagamtól. Látjátok hát, mit kell tennünk, amikor azt olvassuk, hogy Isten elvette az értelmet azoktól, akik korábban nagyon megfontoltak voltak: *azt teszi, hogy a sötétben tapogatózzanak* úgy, mintha vakok és *részegek* lennének, s a korábbi erejük szertefoszlik, ők maguk pedig semmivé válnak, így, ha Isten úgy akarja, végromlásra jutnak. Amikor ezt halljuk, tekintsük példának, mint mondtam. De nem szabad elhagynunk az első kitéltet sem, nevezetesen, hogy *Isten szegycint zúdít a korábban előkelőkre*, s azokra, akik tiszteletnek és hírnévnek örvendtek. Rájuk fog Isten megvetést árasztani, s ők eltelnek majd a gyalázattal, mivel az emberek kigúnyolják majd őket, s többé nem lesz hírnevük. Ebből megtanuljuk, hogy bár rendelkezünk mindennel, amit csak kívánni lehet, ebből semmi sem lesz a szolgálatunkra, amikor eljön ez a megvetés, hanem olyanok leszünk, mintha sem formánk, sem pártfogásunk, sem semmi másunk sem lenne, amikor az emberek ekkora megvetéssel néznek ránk. S ha megkérdezik, honnan jön ez, senkisem tudja megmondani, miért van. Azt mondom, látni fogtok embereket, akik túl nagy megbecsülésre és méltóságra emelkedtek, sőt akár a világ leghatalmasabb királyai, de mégis

megvetés lesz az osztályrészük, s nem a jó ítélőképeség és megfontoltság, vagy az erő és az okosság bármely eszközének hiánya miatt, hanem ember nem tudja, miért. Ezért amikor ennyire megromlanak és megvetik őket, az emberek nem mindig veszik észre, hogy Isten keze van rajtuk. Vizsgálják csak meg az emberek és meglátják, hogy a fejedelmek néha olyan gyalázatos és kicsapongó életet élnek, mintha arra se lennének méltók, hogy a kocsmá vagy a bordélyház legalján legyenek, de mindennek ellenére megmaradtak a tekintélyben. Másokat, akik korábban az adott korszak bölcei és tekintélyesei voltak, Isten megvetettekké tesz, s nem marad más a számukra, mint a bukás. Ebben tehát lássuk meg Isten ítéleteit, s tanuljuk meg, hogy ha ilyesmi történik azokkal, akik kiemelkedtek a köznép soraiból, akkor Isten minket is nagyon megalázhathat, amikor akarja és eltölt minket gyalázattal, még ha nagy méltóságnak és hírnévnek örvendtünk is. Aztán Jób, miután így beszélt a fejedelmekről és az állapotukban bekövetkezett változásokról, hozzáteszi: nekünk meg kell néznünk Isten ítéleteit a nép testületében is. Beszélt a főkről, s most beszél a testületről is. Íme a nép (mondja), mely naggyá és hatalmassá vált, de nézzétek meg hogyan tette őket Isten semmivé. A másik nép is megnövekedett és messzire terjesztette ki a határait, de aztán Isten körülzártá őket. Bizonyos emberek ezt rendszerint a szerencsének tulajdonítják, de azért, mert emberek a saját hálátlanságukkal vakítják meg magukat. Ha ugyanis kinyitjuk a szemeinket, akkor biztos, hogy Isten ítéletei annyira nyilvánvalóak ebben az esetben, hogy az emberek képtelenek megcáfolni azokat. S ez az oka annak is, miért olvassuk a 107. zsoltár végén (amiben Isten gondviseléséről van szó), hogy a hamisság szája be le fogva (Zsolt107:42). A gonoszok jól elcsúfíthatják Isten fenségét minden erejük összeszedésével, de végül le lesznek győzve. S mikor jó alaposan fontolóra vették a dolgok helyzetét szerte a világon, akkor szükségszerűen be kell fogniuk a szájukat. S ahogyan mondtam, hogy amikor Isten a magas és büszke főkre sújt, akkor a kicsinyeknek ez alkalomul kell szolgálnia a reszketésre és a megalázkodásra, most, amikor Isten az egész testet (mármint a népet) együtt látogatja meg, mi lesz annak egyes tagjaival és az egyes személyekkel? Isten nem kíméli egy egész országot, mi lesz hát velem? Látjátok hát, miképpen kell alkalmaznunk a nagy dolgokat a kicsikre abból a célból, hogy minden ember tanuljon meg alázatosan járni Isten hatalmas keze alatt, és ahhoz igazodni. Mert ha elismerjük, hogy Isten a mi teljesen szuverén Urunk, akkor az itt leírtaktól eltérő módon bánik majd velünk, azaz észre fogjuk venni, milyen csodálatos a védelme felettünk. Ha ugyanis az emberek felkínálják magukat Istennek, és engedik, hogy Ő kormányozza őket, Ő majd kinyújtja a kezét, hogy megtartsa őket a maguk állapotában, mindig fenntartja őket a hatalmával, s pajzsuk és védelmük lesz minden gonosz kockázat ellen. De ha az embereknek túl magasra kell szállniuk, akkor Istennek kell őket megállítani. Akkor hát nem kell mindegyikünknek alázatosan és mélyen meghajolnunk, amikor látjuk, hogy Isten ezen a módon egész nemzeteket sújt le? Először is azonban teljesen biztosnak kell lennünk az itt elhangzottakban. Hisz másképpen miként meríthetünk tanítást az általam elmondottakból? Vegyük biztosra, hogy ha az Úr megsokszorozza a népet, Ő ugyanúgy a semminél is kevesebbé teheti őket ismét. S amikor bármiféle nagy változás történik a világban, legyünk benne biztosak, hogy az nem véletlen, hanem Isten munkálja azt. Ezért teljesen határozottaknak kell lennünk ebben két dologban. Igaz, az emberek beszélhetnek ezekről, de az soha nem lesz komoly, amíg nem tanulmányoztuk alaposan ezt a leckét, s mindegyikünk nem gyakorolta be magát abban úgy, hogy soha többé ki ne törlődjön az emlékezetéből. Legyünk benne biztosak, hogy bármerre is fordul a világ, Isten ural mindent oly módon, hogy nekünk soha nem kell annyira tanácstalanoknak lennünk, hogy bármit is a szerencsének tulajdonítsunk. Ez (mondom) az a pont, ahol kezdenünk kell: nevezetesen a teljes bizonyosság Isten gondviselésében, s azt alkalmaznunk is kell a magunk javára. De azért mondom, hogy hasznat kell húznunk belőle, mert látjuk, hogy amikor néhány fantasztikus fickó beszél Isten gondviseléséről, azt nem más célból teszik, mint hogy belegabalyodjanak olyan vaskos spekulációkba, hogy nézni is szánalom őket, mert semmiféle épülésre nem vezetnek azok. Persze mondogathatják: Isten megváltoztatja, Isten eltörli, de mi van akkor? Félelemmel

nem lehet építeni. Az igazság azonban az, hogy amikor a Szentírás beszél nekünk Isten gondviseléséről, azt azzal a szándékkal teszi, hogy megismerjük az Ő hatalmas erejét. S mi módon ismerjük meg azt és mi célból? Azért, hogy tiszteljük Őt, Aki a kezében tart minket, látva, hogy teljes szuverenitással rendelkezik élet és halál felett, azaz, hogy behódoljunk Neki, mivel teljhatalma van felettünk. Másrészt, a Szentírás megmutatja nekünk, hogy Isten bölcs a világ kormányzásában, mint azt már említettem. Nem szabad tehát ezt mondanunk: Isten teszi, amit akar, s mi nem tudjuk, hogy az jó-e vagy rossz, hanem épp ellenkezőleg, meg kell vallanunk, hogy mindaz, amit tesz, jó, s noha nem tudjuk az okát, mégis tisztelnünk kell az Ő titkos bölcsességét. Végül pedig várnunk kell az Ő jótetszésére, amíg megmutatja, miért változtatja és módosítja a világ állapotait oly módon, s egyben a szemeinket is meg kell nyitnunk, amikor a dolgok világosak. Íme, Isten megáldja a népet. De miért? A saját jóságának köszönhetően. S nekünk nem szabad semmiféle érdemeket keresnünk az emberekben, amikor Isten bármi kegyet mutat nekik. Így, ha látjuk, amint Isten kiterjeszti a jóságát a népre, akkor magasztalnunk kell Őt ezért. De ha a nép égbekiáltó módon gonosszá vált és Isten meglátogatja őket, akkor vajon arról sem szabad gondolkodnunk, hogy mi okból történik ez? Mint ahogyan manapság oly hatalmas zűrzavart látunk a világban, ami megszorítja az ember szívét, s azt is látjuk, miképpen válik a gonoszság ömlő áradattá. Látunk egy országot, ahol minden nagyon rendetlen, s nagy és szörnyűséges bűnök terjedtek el mindenfelé. Majd idővel Isten csapásai következnek: vajon ebben az esetben nem kell Istent igazságos Bírónak elismernünk? S joggal ítéldjük el az elpusztulókat. De ha egyszer elítéltük őket, nyílegyenesen rá kell térnünk önmagunkra. Mert a fő dolog a számunkra az, hogy mások kárára húzzunk hasznot, amikor Istennek tetszik minket előre figyelmeztetni abból a célból, hogy mindannyian hazatérjünk. Látjátok miképpen lehetünk sokkalta jobbak Istennek az ebben a szakaszban nekünk bemutatott gondviselése által. De azonnal ezt mondja: *Isten világosságra hozza a sötétséget, még azt a sötétséget is, ami annyira sötét, mint a halál*, azaz, ami olyan, mint a pokol sötétsége: ugyanez világossággá válik, ha Ő akarja. Jób itt kifejezi a szavainak értelmét: konkrétan, felsorolva Istennek azokat a munkáit, melyek a legnagyobb hírűek. Ha ugyanis a közönséges és megszokott munkákról beszélne, akkor mi mondhatni szundikálnánk, s ezek egy cseppet sem érintenének meg minket, mint azt már említettem. Ezért oly módon kell figyelmeztetést kapnunk, hogy az értelmünk bámulatba essen, sőt, a figyelmeztetés fel is rázza bennünket, bármennyire lusták és tökfilkók vagyunk is. Látjuk tehát, mire gondolt Jób, amikor azt mondta, hogy Isten világosságra hozza a halál sötétségét. Mondhatta volna, hogy Isten minden nap felragyogtatja a Napját: látjuk, miképpen halad az éj a maga úján, azután a nappal következik. Íme egy nagy és csodálatos változás. Jób beszélhetett volna így is. De mivel ez egy közönséges változás közöttünk, nem törődünk vele. Ezért akarta említeni a rendkívüli dolgokat, mintha ezt mondta volna: Isten olyan változtatásokat végez, mintha a pokol emelkedne fel, vagy mintha a halál kerülne magasra, hogy az emberek megsemmisülhessenek. Íme, amikor a sötétség változik így világossággá, az furcsa, olyasvalami, amit senki sem várt. De ezzel Isten felráz minket, és rávesz, hogy ez eddigieknél jobban elgondolkodjunk az Ő hatalmán. Ezért emlékezzünk jól erre a leckére. De soha nem lehetünk jobbak Istennek minden, naponta adott tanítása ellenére, még ha olyan csodákat is tesz, amiknek teljesen meg kellene indítani minket, ha csak gondolunk ezekre, de egy cseppet sem érintenek meg. Ezért más módon kell munkálkodnia és hangosan kell kiáltania. Mi olyanok vagyunk, mint valaki, aki lefeküdt az ágyába és elaludt: ezer dolog lehet neki mondani, amiket nem hall meg: a nép beszélhet és megannyi dolgot megtárgyalhat, de ő alszik és mit sem tud az egésztől. De ha valaki nagy zajt csap, akkor látjuk, amint az illető felébred és senki nem beszélhet oly halkán, hogy azt meg ne hallaná. Ez a helyzet velünk is. Mert Isten sok mindent mutat, aminek a tanításunkat kell szolgálnia, de mi becsukva tartjuk a szemeinket. Beszél hozzánk, de mi nem hallunk semmit. S miért? Mert alszunk. Ezért nagy zajt kell csapnia, hogy felébresszen minket, hogy végül sokkal jobban végiggondoljuk a gondviselését és elismerjük, hogy Isten az, Aki felébreszt minket. Ezért most nem

lustálkodhatunk, hogy nem törődjünk Vele és ne váljanak hasznunkra az ítéletei, amiket mutat nekünk. Ezért előrelátóan húzódjunk az Ő védelmébe, nem kételkedvén abban, hogy miután a kezében tartja a teremtményeket (még a kis verebeket is, amiknek kicsi az értéke és a megbecsülése), soha nem fog rólunk megfedkezni. S nemcsak azért, mert az Ő képmására alkotott teremtmények vagyunk, hanem mert a gyermekei is aszerint, amint örökbe fogadott minket a mi Urunk Jézus Krisztus által.

Most azonban boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse velünk ezeket még jobban, hogy megundorodhassunk tőlük és elítélhessünk a tunyaságot, ami minden érzékszervünkben megtalálható bennünk. S világosítson meg minket a Szentlelkével, mert vakok vagyunk még a legvilágosabb és legnyilvánvalóbb dolgokban is. Ezért [imádkozzunk Hozzá, hogy] nyissa meg a szemeinket oly módon, hogy szemlélhessünk mennyei országának nagy titkait, sőt, szemlélhessük a fenségét is oly mértékben, amennyire az hasznos a számunkra (annak megfelelően, ahogyan megmutatja Magát a mi Urunk Jézus Krisztus által), míg el nem jutunk az Ő teljes és tökéletes látványához, ami majd az utolsó napon következik be, amikor szemtől szembe látjuk Őt, elváltozva az Ő dicsőségére. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A negyvenkilencedik prédikáció, ami az első a tizenharmadik fejezetről

Jób13:1-10

1. Ímé, mindezeket látta az én szemem, hallotta az én fülem és megértette.
2. A mint ti tudjátok, úgy tudom én is, és nem vagyok alábbvaló nálatok.
3. Azonban én a Mindenhatóval akarok szólni; Isten előtt kívánom védeni ügyemet.
4. Mert ti hazugságnak mesterei vagytok, és mindnyájan haszontalan orvosok.
5. Vajha legalább mélyen hallgatnátok, az még bölcseségtekre lenne.
6. Halljátok meg, kérlek, az én feddözésemet, és figyeljete az én számnak pörlekedéseire.
7. Az Isten kedvéért szóltok-é hamisságot, és ő érette szóltok-é csalárdságot?
8. Az ő személyére néztek-é, ha Isten mellett tusakodtok?
9. Jó lesz-é az, ha egészen kiismer benneteket, avagy megcsalhatjátok-é őt, a mint megcsalható az ember?
10. Keményen megbüntet, ha titkon vagytok is személyválogatók.

Nagyon gonosz dolog az, amikor közülünk mindenki az élre tör és nem akar alantasabb lenni a társainál. Mert amikor megvan bennünk az a bolond vágy, hogy bölcseknek látsszunk, akkor lehet, hogy ugyanez sok versengést is szít közöttünk, ahogyan szent Pál is beszél róla (Fil2:3). Ez a hencegés minden vita tengere és forrása. Mert az emberek soha nem egyeznek meg csendesen maguk között, csak ha minden ember szelíden enged annak, ami jó és ésszerű, s nincs meg benne a vágy, hogy másoknál előbbre jusson. De ha mindegyikünk annyira ostoba, hogy mások elé lép a nagyobb megbecsülést megszerzendő, akkor a tűz azonnal lángra kap. Továbbá látjuk, miképpen mondja a Szentírás nekünk, hogy meg kell becsülnünk Isten ajándékait azokban, akik kapták ezeket. Ezért gondoljon mindenki a saját gyengeségeire és bűneire, amik majd meghajlásra és azok megbecsülésére készítetnek minket, akiket öntelten leráztunk. S óvakodjunk attól, hogy bármi rosszat tegyünk Istennek, megvetve olyanokat, akik nincsenek teljesen híjával az Ő kegyelmes ajándékainak. Ám úgy tűnik, Jób itt elő akarta léptetni magát a korábban szólókkal szemben. *Én úgy értem* (mondja), *hogy ami titeket illet, nem vagyok alávalóbb, az én fülem is hallotta ezeket a dolgokat és az én szemeim is látták ezeket.* Úgy tűnik, Jób itt több megbecsülést szeretne a bölcsesség és az ügyesség tekintetében annál a háromnál, akikhez beszélt. De nem a dicséret iránti vágy hajtotta, amikor ezt cselekedte, mert az a három ember meg akarták őt alázni az önteltségükkel és el akarták csürni-csavarni Isten igazságát a saját fantáziájukkal. Jób tehát kénytelen volt elmondani, hogy ő náluk jobban megértette ezeket a dolgokat, s azért tette ezt, hogy ha azok az emberek képesek ebből hasznot húzni, akkor tegyék azt meg a megalázkodással. Mert egészen addig, amíg az emberek olyan mélyen meg nem hajolnak, hogy már nem képesek felfuvalkodni az említett önteltségtől, lehetetlenség bármit nyerni tőlük bármiért, amit az ember valaha mutathat nekik, mert ők túl sokat tulajdonítanak maguknak. Akkor, ha valaki alkalmasnak gondolja magát Isten igazságának a meghallgatására és annak befogadására, akkor előtte meg kell alázkodnia. Ez az a dolog, amire Jób törekszik. De ami azokat illeti, akikkel beszélt, s akik megkeményedtek és belesüppedtek a saját bölcsességük vak túlbecsülésébe, Jób szeretné, ha meghallgatnák az igazságot és nem szűnik meg az ő tekintélye akkor sem, ha emezek elutasítják azt. Látjuk tehát, hogy Jób szavai valójában mit jelentenek. Ennek megfelelően látjuk azt is, miképpen volt kénytelen szent Pál néha különbséget tenni önmaga, valamint azok között, akik megbecsülésnek örvendtek az emberek között. Biztos, hogy szent Pál erre nem a kicsinyes

hiúság indította, s nem is az arra irányuló vágy és a sóvárgás vezette, hogy megbecsülésre tegyen szert az emberek között. Miért hasonlítja hát magát olyanokhoz, akik önmagukat szokták magasztalni? Ha ők zsidók (mondja), akkor én is, ha ők régi eredetűek, akkor én is beszámolhatok a saját leszármazásomról. ha ők a törvény buzgó követői, én is az vagyok, még jobban is, mint ők, s én is feddhetetlenül éltem, náluk még jobban is. Ha azzal dicsekednek, hogy rendelkeznek bármiféle ismeretekkel, nos engem is tanítottak a kisgyermekkorom óta, s nagyon jó volt a mesterem (1Kor11:22, Fil3:5). Itt úgy tűnik, szent Pál összeszedi mindazokat a dolgokat, amiket meg szoktak becsülni, hogy az emberek megtapsolják, nagy embernek véljék és sokat tulajdonítsanak neki. De semmi efféle nem akart. Mert ő maga jelentette ki, hogy ez teljes bolondság lenne. Nos, (mondja), a bolondot játszatjátok velem, s úgy, mint azok, akik kiterjesztik a szárnyaikat, és keverednek mindennel, amit az emberek magasztalnak: ezt kell tennem (mondja), de nem a magam akaratából (2Kor11:16-17). Hanem miért? Mert látta, hogy a korinthusiakat és másokat olyannyira elragadta az emberek megbecsülése iránti bolond vágy, hogy nem értékelték és szerettek semmit jobban, mert viszkedett a fülük, mint az afféle tanítókat, akik miatt az evangéliumot megvetették, s ezek a zavarkeltők elérték a minden céljukat. Azok pedig, akiknek nem volt sem bölcsessége, sem józan esze annak megfontolására, hogy mi lenne a hasznukra, engedték magukat vezetni olyanoktól, akiknek csak üres csillogásuk volt, mindennemű szentség nélkül. Szent Pál ezt látva így szólt: nem, nem, ha az efféle emberek ezekkel az eszközökkel vásárolnak maguknak megbecsülést, én ugyanúgy megtehetem azt, de nem fogom, mert nem ez a módja, ahogyan megbecsülést kell szereznünk a végkövetkeztetésnek megfelelően, amire jut: ha valaki azt szeretné, hogy Isten egyházához tartozónak tekintsék, új teremtéssé kell annak válnia (2Kor5:17). Látjátok hát (mondja), hogy a megbecsülésnek Isten kezében kell lennie, nem pedig azokban a merészségekben, amikkel az emberek elfoglalják magukat. Mindazonáltal (mint látjátok) szent Pál azt akarta megmutatni, hogy nem volt alábbvaló azoknál, akik nagy eleganciát színleltek, hogy némi felsőbbrendűségre és méltóságra tegyenek szert a világ előtt, s tette ezt ugyanúgy ahogyan Jób is cselekedett itt. Látta, hogy azok az emberek lábbal akartak tiporni Isten igazságán, mivel megbecsülésnek örvendtek. De Jób a maga részéről azt mondja nekik, hogy ő ugyanúgy megérti a dolgokat, mint ők. Ezért figyelmeztetni akarta őket: legyenek alázatosabbak és engedjék magukat tanítani. S noha teljesen javíthatatlanok és makacsok voltak a maguk ostobaságában, Jób szándéka mégis az volt, hogy Isten igazsága, amit bizonyos módon megrontottak, olyan teljes tekintélyre tegyen szert, amilyet megérdemel. Ennyit az első pontról. Egyébként ennek nekünk is figyelmeztetésül kell szolgálnia: ne keressünk dicsőséget vagy megbecsülést az emberek előtt. Mert ha ezt akarjuk, akkor biztos, hogy az igazság fenntartása helyett minden elcsúfítunk és Isten is megrészegül a saját bolondságunktól, s a gúny tárgyát fogja képezni miattunk. Óvakodjunk tehát a magunk dicséretének keresésétől. De mikor az Úr megadja nekünk mások tanításának kegyelmét, azt is arra fordítsuk, hogy tiszteljük Őt és tegyük a Tőle származó dolgokat jól elfogadhatókká, hogy az emberek alá vessék magukat azoknak és mi magunk mutassunk példát másoknak ebben úgy, ahogyan Maga a mi Urunk Jézus Krisztus szögezi le ugyanezt, mint a jó és igaz tanítás megkülönböztetésének eszközét (Jn7:18). Mert ha valaki Isten dicsőségét keresi, az emberek abból tudják, hogy ő Isten szolgálja. De ha arra vágyik, hogy őt magát magasztalják fel és becsüljék nagyra, akkor szükségszerűen színlelnie és meg kell rontania mindent, a tiszta tanításnak pedig el kell torzulnia az önteltsége következtében. Ezt különösen jegyezzük meg. Most azonban térjünk rá arra, amit Jób mond. *Ti (mondja, a hazugság kovácsai és haszontalan orvosok vagytok, s azt szeretném, ha megtartóztatnátok a nyelveteket, mert az lenne a legbölcsebb dolog a számotokra.* Amikor Jób a hazugság kovácsainak mondja a korábban szólókat, akkor nyomban meglátjuk, mi célból mondja ezt. Most pedig vizsgáljuk meg, amit hozzátesz, miszerint ők haszontalan orvosok. Miért? Mert rosszul alkalmazzák az orvosságaikat – amint azt láttuk. Már mondtam nektek, hogy a tanítás, amit ez a három ember részletez, jó és szent volt, azonban rosszul vonatkoztatták Jób személyére. Olyan ez, mint amikor az orvos jó

gyógyszereket választ, de (a másik ember betegségének, súlyosságának vagy természetének ismerete nélkül) ezt mondja: Íme itt a jó orvosság, ami jól kipróbált, ezért hasznára válik ennek az embernek. De ha így tesz, akkor az egyiket megmenti, a másikat viszont megöli. Ezért kell egy orvosnak bölcsnek lennie, s ismernie a betegek betegségét és súlyosságát. De ezek az emberek nem törődtek ezzel. Látjuk tehát, miért nevezte őket Jób haszontalan orvosoknak. S íme, egy igeszakasz, amit érdemes megjegyezni. Tudjuk, hogy Isten Ígéje a lélek közönséges tápláléka, de ugyanennek kell orvosságul is szolgálnia, amikor betegek vagyunk. A kenyérnek mindig megvan a megszokott használata, de Isten Ígéjének nemcsak táplálnia kell minket, hanem gyógyítania is kell a betegségeinket és meg is kell tisztítania minket. Ezért szükséges a józanság a használatában. Mert nélküle teljesen össze fogunk zavarodni. S miképpen? Ha egy szegény ember magányos és zaklatott a lelkiismerete, akkor a kétségbeesés szélén látjuk őt: ha valaki Isten fenyegetéseit és bosszúját tárja elé, mi más lenne az, mint homlokegyenest elzavarni őt? Ha látok egy már ingó falat és nagy csapásokat mérek arra csákánnyal, az vajon nem a ledöntésének következő módja? Meg kell tehát néznünk, milyen beállítottságúak azok, akikkel dolgozunk. Mert ha egy szegény ember már kétségbeesett Isten haragjától és azt sem tudja, mivé legyen, akkor vigasztalásra és felvidítésre van szüksége azokkal az ígéretekkel, amiket Isten ad a nyomorult bűnösöknek, édes szavakkal hívogatva őket Magához. Ezt az orvosságot tehát konkrétan azokra kell alkalmazni, akiknek szükségük van rá. De vannak mások, akik szegyetlenek és megvetik Istent, s gúnyolódnak mindenben, amit mondanak nekik: ha pedig jön valaki, aki még kényeztet is őket ebben Isten kegyelmét kínálva nekik és eléjük tárva a könyörületet, amit Isten nyújt nekünk, az vajon nem ostoba eljárás? Mert az efféléknek az elevenükbe kell vágni, s fenyegetni, sőt, ha lehet, meg kell sebesíteni, a szívük mélyéig hatolón, hogy megtudják, mit jelent szembeszegülni Istennel. Most hát látjátok, hogy a Szentírást, ami a lelkünk lelki orvosa, minden ember beállítottságának megfelelően kell alkalmazni. Most pedig jegyezzük meg, milyen állapotban volt Jób. Rendkívüli nyomás alatt állt attól a megpróbáltatástól, amit Isten küldött rá, s láttuk az okát, hogy miért: nevezetesen, mert a türelmét kellett próbára tenni. Isten adott neki türelmet, azonban megannyi gyengeségnek kellett benne lennie, mert mint egy nyomorult, kijött a sodrából, s bugyogott és tajtékzott Isten ellen. Nem lépte ugyan teljes mértékben túl a korlátait, de nem maradt annyira higgadt és mértékletes, mint kellett volna. Bárhogyan is áll tehát a helyzet, volt gyengeség Jóban. Jól tudta, hogy Isten sújtott le rá, mivel azonban nem látta ennek okát, úgy vélte, Isten túl fájdalmasan nehezedett rá, s jobban kellett volna őt kímélnie. S mit tesznek, azok, akik vigasztalni jöttek őt? Azt mondják neki, hogy Isten igazságos, s ez igaz is. Ebből arra a következtetésre jutnak, hogy Isten nem büntet senkit jó ok nélkül, s ha ilyen gorombán bánik velük, az a bűneik miatt történik: mindez igaz. De helytelenül alkalmazzák különösen abban, hogy Isten minden emberrel ez érdemei szerint bánik, mert pont az ellenkezőjét látjuk. Egy általános alapelvből, ami jó és igaz, rossz végkövetkeztetésre jutnak. Mert noha Isten igaz, az emberek pedig bűnösök, s megérdemlik ezt, ebből nem következik, hogy Isten teljes mértékben megbünteti őket vagy hogy egy állandó szintet tart fenn a büntetések kiszabásában, azaz most kell megbüntetnie azokat, akik vétkeztek, és nem tart vissza semmit a későbbi napokra. S az sem következik ebből, hogy Jób gonosz és képmutató ember volt, s Isten nyilvánvalóan megmutatta, hogy elvetette őt, vagy hogy nem volt benne más korábban, csak képmutatás. Látjátok tehát, miért nevezi őket Jób haszontalan orvosoknak. Ez az igeszakasz tehát arra figyelmeztet bennünket, hogy imádkozzunk Istenhez: adjon nekünk bölcsességet, hogy olyan célra használjuk a Szentírást, amilyenre kell, s legyen meg a józan eszünk ahhoz, hogy úgy használjuk, hogy jót tehesünk vele, s ne ráncigálják azt föl-alá (ahogyan mondják) annak megfelelően, ahogyan a mániás emberek vissza szoktak élni azzal. Aztán amikor a kezünkbe vesszük a felebarátaink tanítása végett, vegyük jól fontolóra, hogy mi illik hozzájuk. A Szentírás (mondja szent Pál) alkalmas a tanításra, a bátorításra, a figyelmeztetésre, a feddésre és a megjobbításra (1Tim3:16). Igen, de fontolóra kell venni, mi módon kell az adott illőre

vonatkoztatni, mint azt korábban említettem. Ha egy szegény bűnöst látunk, aki lesújtott és a bűnei miatt nyög, s nem vágyik másra, mint a visszatérésre Istenhez, akkor mutassuk meg neki, hogy Isten kész vissza- és befogadni őt. Látjátok, miképpen kell vele bánni. Viszont, ha látunk valakit, aki büszke és méltóságteljes, akkor egy kalapáccsal koppintunk a kemény részére, hogy meglágyítsuk őt Isten előtt. Ha pedig olyasvalakit látunk, aki tunya, azt úgy kell a haladásra ösztökélni, mint a szamarat. Látjátok hát, miképpen lehet hasznos a Szentírás a számunkra. De közben a magunk részéről is be kell tartanunk ugyanazt az eljárásmodot. Mert ugyanúgy kell bánnunk a felebarátainkkal, ahogyan önmagunkkal is bánnánk. Látjuk, hogy amikor a lelkiismeretük terhelt és az elméjük nyugtalan, a saját kedélyállapotukat táplálják. Mert olyan szigorúan veszik Isten fenyegetéseit, hogy úgy vélik: soha kellene túl hamar kétségbe esniük. Tartózkodjunk az efféle kapcsolatoktól. Amikor pedig észrevesszük a Sátán ravaszságát, amivel elhithetni igyekszik velünk, hogy végleg túl vagyunk minden megjavulási lehetőségen és nincs több reménység a vigasztalódásunkra, álljunk annak ellene és alkalmazzuk rá az orvosságot. A Sátán az, aki így munkálkodik, ezért viszont nekünk némi megnyugvást kell keresnünk, ami visszavezet minket Istenhez. Be kell lépünk az Ő ígéreteibe, figyelő füleket kell azok felé fordítanunk, s minden értelmünket azokra kell irányítanunk. Továbbá, mivel látjuk, milyen sok tunyaság van bennünk, ezért ösztönzésre és sarkantyúzásra van szükségünk, vegyük tehát a Szentírásban szereplő buzdításokat is. Látjátok tehát, hogyan lehetünk jó orvosok mind a magunk, mind a felebarátaink számára annak fontolóra vételével, mi a helyes és az alkalmas a számunkra. Ami pedig a Jób által mondottakat illeti, miszerint *szeretné, ha a barátai megőriznék a békességüket, hogy bölcs embereknek lehessen őket számítani*, ez megegyezik a Salamon által használt közmondással, mely szerint a bolondot is lehet bölcsnek számítani, ami megőrzi a békességét. Igaz, hogy az ember soha nem lesz jobb a saját szégyenének elrejtésétől mindaddig, amíg a saját bolondsága még benne marad, s titokban táplálgatja azt, mindazonáltal a helyes cselekvés kezdete, amikor az ember képes megtartóztatni magát és szabályozni a nyelvét, mert ez annak a jele, hogy nem örvendezik a saját bolondságának. Igaz, hogy egyesek leplezhetik a bolondságukat egy ideig, de végül majd kénytelenek lesznek elárulni magukat, s megismertetni az emberekkel kik is ők valójában, tudniillik, hogy bolondok. Mindazonáltal, ha az embernek megvan az a képessége, hogy csendben maradjon, még ha kicsi is az értelme és nincs olyan józansága, mint kellene, mégis nagy bölcsesség, ha tudja ezt és nem táplálja magát ebben a bűnében, hanem inkább azon munkálkodik, hogy elkerülje azt. Azt mondom, jóllehet efféle bolondság megmarad az emberben, de mégis nagy bölcsesség, ha nem tolakodik előre, hanem ismerve önmagát megundorodik magától és megalázkodik. De ha az ember a saját nyelvével árulja el magáról, hogy bolond, az annak jele, hogy teljesen ostoba, annak megfelelően, amit gyakorta látunk: akiknek a legkisebb képességeik vannak, azok ész nélkül fecsegnek, s az ember semmivel sem tudja őket ettől eltántorítani, s amikor már egy órán át beszélt velük, még akkor is ugyanazoknak az embereknek fogja őket találni. Ezért amikor az embereket ilyeneknek ismerik fel, az a szélsőséges ostobaság jele. Ezért jusson eszünkbe az a közmondás, amit szent Jakab is megemlít: nagy erény, ha az ember képes megtartóztatni a nyelvét és mértékletesen képes azt használni (Jak3:2). Mert ha túl elhamarkodottak vagyunk a beszédben, az meggátol majd minket abban, hogy meghalljuk, ami a hasznunkra van. Mi az oka annak, hogy az emberek semmi hasznot sem húznak Isten Ígétéből? Azért, mert túlságosan kapkodók, pedig csendben kellene lenniük és egyedül Istennek kellene megadni a meghallgatást. De ők előlépnek fecsegve és ontják a beszédjeiket, mégpedig összevissza. Ezért becsapják a kaput önmaguk előtt, mert nem taníthatók a nekik kínált tanítással. Emiatt jegyezzük meg jól, hogy amikor szent Jakab a nyelvünk megzabolázását javasolja, úgy érti, hogy csendben kell maradnunk és józanul kell odafigyelnünk, ha hasznot akarunk húzni a nekünk mondottakból. Továbbá, az emberek között nem szabad beszédeseknek lennünk és fárasztanunk őket haszontalan fecsegéssel, s ehhez mindenkinek alkalmazkodnia kell. Nem szükséges hosszadalmas prédikációkat tartani erről,

mert ezekre a dolgokra inkább emlékezni kell folyamatosan, mintsem megannyi szóval hosszasan ecsetelni. S minél nehezebbnek találjuk magunkat átformálni ehhez az erényhez, annál jobban kell megbecsülnünk azt abban az emberben, aki képes csak annyit beszélni, amennyit kell neki, de nem többet. Most azonban térjünk rá az itt említett fő dologra. Jób ezt mondja: *mindazonáltal beszélni fog Istennel és védekezni fog Előtte*. Azokat hibáztatja azonban, akik nekifogtak legyőzni őt a vitatkozásaikkal, mintha azt mondanák, hogy Isten védelmében kell szólniuk. Azt hiszitek (mondja), hogy Istennek szüksége van a hazugságaitokra? Vagy, hogy azért kell idejönnötök, hogy a védelmezői és az ügyvédjei legyetek? Vajon szüksége van Neki arra, hogy az emberek efféleképpen védelmezzék? Gondoljátok, hogy ez majd a hasznatokra válik, amikor Ő eljön megpróbálni titeket? Nektek vereséget kell szenvednetek minden arra vonatkozó színlelésetek ellenére, hogy Őt igyekeztek igazolni. Meg fogja mutatni, hogy utálja az efféle eljárásokat, s Őt a saját igazsága tartja fenn anélkül, hogy bármilyen eszközöket venne igénybe az emberek előtti felmentéséhez, illetve, hogy kölcsön venné a hazugságaikat és az általuk összekovácsolt mentségeket. Amikor Jób azt mondja, hogy Istennel fog beszélni és Ellene fog védekezni, akkor bizony van némi mentegetőzés abban a mondasban, de jegyezzük meg a jót is benne, hogy megkülönböztethessük azt a rossztól. A jó pedig Jób eme mondasában az, hogy ő el fog fordulni az emberektől. Miért? Mert azok, akikkel dolga volt, nem vették észre a benne dúló lelki csatát, ő pedig a szívében rájöhetett volna, hogy százszor többet is kibír, ha Isten a vigasztalásával édesíti meg a csapásait, amiből megtudhatta, hogy Isten kegyes vele és soha nem fogja őt elhagyni. Ha Jób teljes mértékben meg lett volna győződve arról, hogy Isten tartja meg az Ő hatalmas kezével, akkor kétségtelenül kész lett volna eltűnni százszor többet is. Mivel azonban nem vett észre semmit Istentben, csak a szigorúságot, ezért úgy tűnt neki, hogy Isten teljesen ellene van, s túlzó módon üldözi őt. Azt sem tudta, hol van: íme végére ért az értelmének. De az efféle lelki csatákat az emberek nem könnyen ismerik fel. S ezért mondja Jób, hogy *beszél majd Istennel*, azaz visszahúzódik önmagába és titokban összeszedve magát megmarad abban az állapotban. Mert az emberek véletleneknek veszik ezeket a szavakat és tetszésük szerint elcsúrik-csavarják azokat, de Isten elég jól tudja, mire irányultak Jób szavai. Ezt jól jegyezzük meg. Továbbá jegyezzük meg ezt is: amikor az a helyzet, hogy a türelemre kell készíteni magunkat, s bármi megpróbáltatással nézünk szembe, akkor Istentben kell vigasztalódnunk. Ha pedig próbára tétetünk, azaz az ördög kísért és taszigál a kétségbeesés felé, akkor nincs jobb, mint összeszedni az eszünket. S miért? Mert amíg az embereket bámuljuk, addig semmi segítségünk sem lesz, csak (sőt mi több) ártunk magunknak. Ha akkora bajban vagyok, hogy nagyobbban már nem is lehetek, nos, ha akkor csak tetszetős mutatványokkal vigasztalom magam és ünnepélyes kijelentéseket teszek az emberek előtt, akkor Isten kineveti és a gúny tárgyává teszi a bolondságomat oly mértékben, hogy ha magamhoz térek ismét és egyedül leszek, a lelkiismeretem át fog döfni és megérezem, hogy mindaz, amit színleltem, csak füst volt. S miért? Mert többet törődtem az emberekkel, mint Istennel, így ha valaki türelemre akarja magát ösztönözni, akkor jó, ha úgy visszavonul önmagába zárkózva, mintha el lenne különítve az egész világtól és teljes mértékben Istenzhez fordulna, engedve hogy Isten kormányozza őt. S valóban látva, hogy ilyen szükségekben vagyunk, jó okunk van segítségül hívni Istent. De hogyan hívjuk Istent segítségül, ha nem szakadunk el az emberektől? Mert amíg ehhez vagy ahhoz kötődöm, addig el vagyok fordulva Istentől. Látjátok hát, hogy el kell vágnunk minden köteléket, melyek visszatartanak, s úgy kell megjelennünk Isten fensége előtt, mint az egyetlen fél előtt, akivel törődünk. Igaz, hogy a felebarátainkkal is törödnünk kell, egyrészt azért, hogy építsük őket, másrészt azért, hogy vigaszt nyerjünk a kezükből. De közben ezen a ponton kell kezdenünk: azaz, ki kell tárnunk a szívünket Isten előtt, hogy könnyítsünk magunkon minden dolgunkat, bánatunkat és gondunkat az Ő keblére helyezve. Látjátok tehát, miképpen kell a mi beszélgetésünknek Istennel azt a célt szolgálnia, hogy az emberek ne vonszoljanak minket ide-oda, hanem amiképpen Isten tekint ránk, mi is egyedül Őrá szegezzük a szemeinket, s mindazt, ami a szívünkben van kitakaríthassunk és kidobhassunk, amikor

eljutunk erre a pontra és megjelenünk a színe előtt. Látjátok tehát a jót, amit Jób eme szavaiból kell leszűrni, s azt is mennyire hasznosak ezek a tanításunkhoz. De van azokban gonosz is, nevezetesen az, hogy Istennel kezd el vitatkozni. Igaz, Isten néha megengedi, hogy vitatkozzunk vele, de az érveléseink nem lehetnek hosszadalmasok, emellett mindig arra a végkövetkeztetésre kell jutnunk, hogy Őt dicsőítsük. S miképpen? Látjuk, hogy a próféták találtak hibát a csapásokban és a pusztításban, amik a szemük elé tárultak, mert ezt kérdezték: Uram, miképpen van az, hogy megsemmisítéd a népedet? Tűröd, hogy a dolgok így összezavarodjanak? Soha nem teszed azokat rendbe? Itt tehát egyfajta vitatkozást vagy érvelést láttok Istennel. Igen, de a próféták és a szent emberek nem nyugodtak meg ezen a ponton, mert amikor elárulták így a gyengeségeiket, mindig arra a következtetésre jutottak, hogy cselekedj és rendelkez a Te csodálatos bölcsességednek megfelelően, s nem a mi dolgunk Ellened felszólalni, ezért nyugodtan várni fogunk arra, mi lesz a végeredménye a munkálkodásodnak. Igaz, hogy fájdalmasan bámolatba esünk, amikor Mégis Uram, majd Te mindenről kellőképpen fogsz gondoskodni, s oly módon, hogy a Te nevedet dicsőítsék, míg végül minden ismét rendbe nem jön. Mi pedig mondhatni a földig hajtjuk meg a fejünket, amiképpen meg van írva: porba teszem a szám (JSir3:29), ahogyan a szentelnek meg kell alázkodniuk. Jeremiás rendkívüli körülmények közé került, amikor ezt mondta, mert látta Isten egyházának végromlását, amikor az Ő szövetsége látszólag eltöröltetett, az egész szolgálata a feje tetejére állt, és az egész világ reménysége eltemetett. Ezért miután Jeremiás így felnyögött, azt mondta, a száját a porba teszi, vagy inkább port és trágyát eszik, semhogy felemelje a csőrét és szabadjára engedje a nyelvét Isten ellen. Látjátok tehát, miképpen törvényes néha vitatkozni Istennel, de legyen az nagyon lágy és a befejezése legyen olyan, amilyennek mondtam, azaz dicsőítsük Istent, teljes mértékben rábízva magunkat. Íme, mit kell valójában megjegyeznünk. De térjünk most vissza Jób személyére. Vitatkozni akart Istennel, de mi módon? Oly módon, hogy noha tudta: Istenben kettős igazságosság rejlik (azaz, az egyik az, ami megmutatkozik nekünk a törvényében, a másik pedig rejtve marad), mégsem tudta felfogni az okát, amiért Isten ilyen kínoknak tette őt ki, hanem úgy tűnt neki, Istennek el kellett volna tűrnie őt. Ebben a vitában tehát, amivel Jób magát bosszantotta, ő maga, valamint az indulata, messze túllépték az illő határokat, s a vitatkozással összekapcsolódott és attól függött. Látjuk tehát, hogy Jób rosszat tesz és elítélendő azért, ahogyan Istennel civakodik. Ezért jól jegyezzük meg: valahányszor csak gorombán bánik velünk Isten, mi pedig abba a kísértésbe esünk, hogy Ellene zsörtölődjünk és morgolódjunk, meg kell zaboláznunk önmagunkat. Igaz (mint említettem), hogy Isten tűri, ha kiöntjük Elé a panaszainkat, s ezt mondjuk: Ó jaj, Uram, látod, mi vagyok én. Nem vagyok képes tovább tűrni, így lesz hát velem mindig ezentúl? Még tovább kell senyvednem? (azt mondom), felnyöghetünk így Istenhez, de még ha ekkora szabadságot adott is nekünk, akkor is erre a végkövetkeztetésre kell jutnunk: Uram, a tiéd vagyunk, s tégy velünk bármi, ami Neked tetszik, s ne értünk, hanem azért, hogy Te dicsőülj meg minden vonatkozásban. Íme mit kell megjegyeznünk, s nemcsak akkor, amikor a mi személyünkről van szó, hanem általánosságban is, amikor úgy tűnik nekünk, hogy Isten munkáinak nincsen semmi oka. Például: ha nagy megbotlásokat látunk, s a gonoszok teljesen elérik a céljaikat, Isten pedig nem gondoskodik a jókról, hanem engedi a bántalmazásukat mindennemű könnyítés nélkül, idővel ezt mondjuk: Mi van hát? Isten kijelentette, hogy megsegíti azokat, akik segítségül hívják Őt, mi pedig pont az ellenkezőjét látjuk. Nem szününk meg Őhöz folyamodni, de mégis Ő az, Aki mondhatni süket az imáinkra, amiket Hozzá intézünk. Aztán megígérte, hogy megvédi az egyházát, s íme, zsákmányul adta azt. Látjuk, hogy borzasztó zsarnokság tartja azt a hatalmában, s hol van Isten keze, aminek támogatnia kell az övéit? Vajon a saját ügyét támogatni szándékozonak mutatkozik, amikor az emberek nyílt elnyomás alatt állónak látják az Ő egyházát, s minden vallás ellenségei manapság úgy tombolnak, hogy fájdalmas még nézni is, de Isten mégsem szorítja őket vissza? Látjátok, mit kell megjegyeznünk ebből a részből. Most pedig térjünk rá a második pontra. Jób azt mondta, hogy *azok, akik szóltak, Isten kegyeibe igyekeztek behízelegni*

magukat, mint amikor egy halandó embert támogatunk, mert az itt szereplő héber szó azt jelenti: szeretni valakinek az ábrázatát vagy személyét. Mi az oka annak, hogy elfogadunk személyeket az ítélet dolgában itt, ebben a világban? Még ha gonosz ügye van is valakinek, ha a rokonunk vagy a barátunk, vagy ha beajánlják nekünk, vagy ha bármi hasznót várunk tőle, nos akkor olyan testi törődéssel viseltetünk, s úgy elragadtatunk iránta, hogy az ügye semmit sem számít nekünk, mert az iránta érzett jóindulat elvakít minket. Ez az *ábrázat* vagy *személy* szó a külsődleges dolgokra utal, melyek arra szolgálhatnak, hogy bárki szeretetére vagy utálására térítsék el az elménket. Jób tehát ekképpen beszél: úgy tűnik, Istennek úgy van szüksége a segítségetekre a támogatáshoz, mint egy halandó embernek, akinek gonosz ügye van. S valóban, ha valaki kegyet akar neki mutatni, azt fogja mondani: ő a rokonom, a barátom, őt ajánlották nekem, ő örömet okozott nekem, vagy örömet fog okozni nekem. Ezzel oly módon leplezi a dolgokat, hogy többé nem az igazsággal és az egyenlőséggel jár el, hanem közvetve. S könyörgöm (mondja Jób), vajon meg kell támogatni Istent ezen a módon, és emberek módjára kell Őt megsegíteni? Jól meg kell jegyeznünk azt, hogy nem Isten akarata az ügyének ezen a módon történő kezelése. Mert Ő utál minden személyválogatót. Tudjuk, hogy azt mondja nekünk: ha helyesen akarunk ítélni, akkor el kell fordulnunk és meg kell tisztulnunk mindennemű világi szemponttól. Mert azok a megfontolások végleg megfosztanak minket minden becsületességtől és józan észről, amivel rendelkezünk kell. Miképpen történik meg, hogy valaki törvényt alkot és indokoltá teszi azt, De mikor beül az ítélőszékbe, kétértelmű ítéletet hoz? Mert amikor a törvényt alkotja, magán a dolgon tartja a szemét, a becsületességre néz, és nem képes elfordulni attól, hogy a jót kövesse. Igaz, hogy minden emberben nincs meg ez a megfontolás, de mindezek ellenére, amikor nem tekintünk személyekre, ha valaki oly módon terjeszt eléink egy ügyet, hogy abba a személyek nincsenek belekeverve, akkor becsületesen fogunk ítélni, amikor az ügy feltárul előttünk a maga meztelen valóságában. De ha a két fél is megjelenik előttünk, s az egyik gazdag, vagy a mi rokonunk, a másik pedig szegény ember, vagy nincs jól beajánlva nekünk, nos akkor a bíró elragadtatik, s az egész ügyet elforgatja még akkor is, ha nyíltan eléje tárták, s jogos ítéletet hozott abban. S miért? mert a személyek megfosztották őt attól a becsületességtől, amivel rendelkezett. S itt látjuk, miért mondta a mi Urunk Jézus Krisztus, hogy ítéletek igaz módon, személyválogatás nélkül (Jn7:24). S megmutatta, hogy bármiféle ember érzelem alatt állni, legyen az gyűlölet vagy jóindulat, valamint jó és pártatlan ítéletet hozni két, egymással összeegyeztethetetlen dolog. Mert a szeszélyeink olyan sötétségbe taszítanak minket, hogy nem látjuk úgy az igazságot, mint annakelőtte. Látjátok tehát, miképpen ítéli el Isten a személyválogatást, azaz az emberek iránt érzett törődésünket vagy tiszteletünket. Ha pedig az a helyzet, hogy Isten nem fogadja el a személyválogatást az emberek között, hanem a végletekig utálja, akkor jó szemmel nézi majd azt a saját Maga vonatkozásában, látva, hogy semmi szüksége sincs arra? Kétségtelenül nem. Látjátok hát Jób szavainak a jelentését. Most azonban annyi maradt, hogy ismerjük ennek a tanításnak a hasznát. Mert hasznosabb, ha az ember előbb gondolkodik, mielőtt átültetné azt a gyakorlatba. Vegyünk példákat, melyek manapság tárulnak a szemünk elé. Vannak, akik félig bevezetik a szabad akaratot. S miért? Azért, hogy jobban képviselhessék az ügyüket Isten ellenében. De kövessék az emberek tisztán azt, amit a Szentírás mutat nekünk. Meg van írva, hogy az emberek önteltek és makacsok (2Kor3:5, Jn8:34, Rm8:6-7), ezért arra sem képesek, hogy egy jó gondolatot gondoljanak, s egy ujjukat sem képesek megmozdítani, hogy jót cselekedjenek, a bűn rabszolgái, s minden gondolatuk nem más, mint összeesküvés Isten ellen és minden vonzalmuk a jóság ellensége. Íme, mint mond nekünk a Szentírás. De vannak, akik ebből így következtetnek: vajon így van ez? Akkor miért adott nekünk Isten olyan törvényt, amiben megköveteli, hogy teljes szívünkkel, teljes elménkkel és minden erőnkkel szeressük Őt? Mert ha átadattunk a gonoszság cselekvésére, akkor miért parancsolja Isten, hogy tegyünk jót? Nem nyilvánvaló gúnyolódás ez? Mások ezt mondják: látva, hogy nem vagyunk képesek jót tenni, vajon nem kell ezért felmenteni minket? Hisz bűnt csak akkor lehet nekünk

tulajdonítani, ha képesek vagyunk tartózkodni attól. Ezzel kezdenek el kukacoskodni és játsszák előszeretettel a filozófusokat, hogy megvédjék Istent és megtisztítsák minden rágalomtól. Ő (mondják), igaz, hogy gyengék vagyunk, s nem tehetünk semmit, amíg Isten meg nem segít minket, de az Ő kegyelme készen áll a számunkra, s átveheti, aki akarja. Mi pedig hozzáférhetővé tehetjük azt, ha nem bennünk van a hiba. Íme, miképpen akarják az emberek elnyerni Isten kegyeit a Szentírás elcsúfításával, mintha Istennek szüksége lenne a hazugságaikra. S ez a helyzet Isten kiválasztásával is. Amikor az emberek azt mondják, hogy Isten azt választja ki, akit jónak lát, a többieket pedig hátrahagyja, az pedig nem ismert, miért teszi ezt, hacsak nem azért, mert így tetszik Neki, s csak az Ő akaratának elégnek kell lennie a számunkra a végkövetkeztetéshez, s akiket kiválasztott, azoknak az Ő jóságát és könyörületét kell fontolóra venniük, az elvetetteknek pedig mintegy a bosszúja tükreinek kell lenniük – amikor az emberek ezen a módon beszélnek, az a Szentírásnak megfelelő. De most íme, a rosszindulatúak felfuvalkodnak és csak úgy köpdösik a káromlásukat Isten ellen: nos (mondják), ha Ő azt választja, akit akar, akkor személyválogató. Miért választja inkább ezt, mint azt? Bizony, mintha valaki azt mondaná, hogy Isten a szép szemeinket nézi, amikor választ közülünk, s az ok nem Belőle fakad, tudniillik az Ő pusztája jóságából. Látjuk azonban, miképpen akarják az emberek mindig az ellenőrzésük alá vonni Istent. S innen származnak azok a kukacoskodók, akikről beszéltem a dolgot minősítendő. Ő, (mondják), nekünk nem szabad azt mondani, hogy Isten ezen a módon választja ki azt, akit jónak lát (mert ez alkalmat adna a gonoszoknak a még szélsőségesebb kirohanásra), hanem a középutat kell járnunk a két végleg között, hogy kielégítsük mind az egyiket, mind a másikat. Nos tehát (mondják) igaz, hogy Isten választ, de azokat, akikről előre látja, hogy hajlamosak elfogadni az Ő kegyelmét. Másrésztől megnézi azokat, akikről előre látja, hogy gonoszok, és nem lesznek jobbak, ha őket választja, ezért meghagyja őket olyanoknak, amilyenek, jól tudva, hogy a saját szabad akaratukból fognak elpusztulni. Látjátok tehát, miképpen beszélnek a gonoszok Isten kiválasztásáról minden igazságot elforgatva, s még be is csapják magukat azzal, hogy Isten még szereti is őket ezért. De legyünk inkább abban biztosak, hogy Isten gyűlöli őket, ahogyan ez a szövegrész is megmutatja. S látjátok, miképpen kell felhasználnunk ezt a tanítást, ha jobba akarunk válni általa. Biztos, hogy megérdemli, hogy részletesebben is tárgyaljuk, s ez Isten akarata is, most az idő nem engedi meg, hogy többet beszéljünk róla.

S most hajoljunk meg a mi jó Istenünk jelenlétében a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá: alázzon meg minket úgy, hogy meggyőződve arról milyen különböző módokon sértettük Őt meg, ne keressünk mást, mint az Ő jóindulatát. Ha pedig egy ideig ver minket, s olyan szigorúságot alkalmaz, ami szélsőségesnek tűnik nekünk, mégis csukva tartsuk a szánkat, türelemmel várva, amíg meg nem szabadít minden bajunktól. Közben pedig adjuk meg a Neki kijáró dicsőséget, elismerve a hatalmát felettünk és minden teremtménye felett. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek és nemzetnek stb.

Az ötvenedik prédikáció, ami a második a tizenharmadik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a 7, 8, 9 és 10. versekhez, majd az azokat követőkhöz kapcsolódik

Jób13:11-15

- 11. Az ő fensége nem rettent-é meg titeket, a tőle való félelem nem száll-é rátok?**
- 12. A ti emlékezéseitek hamuba írott példabeszédek, a ti menedékváraitok sárvárak.**
- 13. Hallgassatok, ne bántsatok: hadd szóljak én, akármi essék is rajtam.**
- 14. Miért szagatnám fogaimmal testemet, és miért szorítanám markomba lelkemet?**
- 15. Ímé, megöl engem! Nem reménylem; hiszen csak utaimat akarom védeni előtte!**

Haladnunk kell a tegnapi megkezdett anyaggal, ami nem más, mint az, hogy a Szentírás sok olyan dolgot mutat nekünk, amit a mi értelmünk képtelen elviselni. Mert amikor egy ember beszél hozzánk ezen a módon Istenről, akkor olyan megvetés van bennünk, hogy (látszólag) nem vagyunk kötelesek semmit elfogadni, amit nem találunk jónak. Ennek következtében vannak egyesek, akik előszeretettel játsszák a bölcs embert a dolgok eltitkolásában annak megfelelően, ahogyan a tegnapi két példában megmutattam. Ennyit a szabad akaratról. Mert íme, mit mond nekünk a Szentírás: az emberek egyáltalán semmi jót sem képesek tenni, hanem teljes mértékben a gonoszság foglyai. Sokan azon a véleményen vannak, hogy ha ez így van, akkor a bűnösöknek meg kell bocsátani és fel kell őket menteni, mert nincs hatalmuk a jó megcselekvésére. Azután ott vannak a hazugságok kovácsai, akik a középúton lavíroznak és azt mondják, hogy jobb lenne megadni az embereknek némi szabad akaratot, hogy hibáztathatók legyenek, amikor rosszat tesznek. Igen, de a Szentírás másként beszél. Miért menekülnek tehát az efféle kibúvókhoz, ha nem azért, mert a hazugságok kovácsolásával igyekeznek elnyerni Isten jóindulatát? De szüksége van Neki a hazugságaikra? Az Ő igazságát vajon efféle eszközökkel kell alátámasztani? Ennyit azokról, akik elsötétítik Isten igazságát abban, hogy hogy még a világ teremtése előtt kiválasztotta azokat, akiket jónak látott, a többit pedig elvetette. De hogyan? Nagyon fájdalmas dolog ez, s látjuk, milyen sokat megbotlottak benne. Látjátok, mikkel hozakodnak elő ezek a bölcsek, de közben kukacoskodnak, azt mondva, hogy Isten azokat választotta ki, akiket üdvözíteni szükséges. S miért? Mert Ő előre látta, hogy ezek majd kellően hajlamosak lesznek arra. Mivel tehát eleve tudta, hogy ezek készek lesznek elfogadni az Ő kegyelmét, megjelölte őket, hogy elmondhassa: ők az enyéme. De ezt mondja a Szentírás? Nem, hanem pont az ellenkezőjét. Mert azt mondja, hogy Isten mindegyikünket egyformának talált, s Ő az, Aki különbséget tesz közöttünk, s egy szemernyi más különbség sincs bennünk, mint az, hogy Isten az Ő végtelen jóságából kivont minket a halálból. Látjátok tehát a Szentírás tiszta és egyszerű tanítását. De miért kezdenek zsörtölődni ezen az emberek? Mint mondtam, azért, mert azt hiszik, ezzel mentik fel Istent. Tényleg? Istennek vajon igénybe kell vennie a hazugságainkat, nekünk pedig az Ő szószólóivá kell válnunk a pörlekedő trükkjeinkkel, ahogyan látjuk, hogy a gonosz ügyeket a megfelelő színezettel kell ellátni, teljes mértékbe elcsúszva-csavarva, hogy úgy elkápráztassa a bírók szemét, hogy semmi se legyenek képesek felismerni? Szükséges ezen a módon munkálkodni Istenért? Jegyezzük hát meg jól, miképpen hangzik itt el, hogy amikor átkutattuk az értelmünk szegleteit is annak beszínezése végett, amit az emberek egyébként visszautasítának és elítélnének, azzal a szándékkal, hogy ne legyen egyetlen bekezdés sem a Szentírásban, ami ne tetszene, Isten el fog ítélni azekért a szofista koholmányokért. De ez még távolabbra is terjed.

Mert látjuk, miképpen szeretnék manapság sokan a dolgok összekeverésével kialakítani a középutat közöttünk és a pápisták között. Bizony igaz (mondják), hogy megannyi visszaélést látunk az egyházban (ez mindenki megvallja), s minden túl otromba és túrhetetlen, ezért szükségünk van reformálásra. Ezt megvallják. De közben, ha azt kérdezik, mi az, amit mi prédikálunk, semmi hibát vagy kivetnivalót sem találnak a tanításunkban, csak azt, hogy az evangélium tiszta egyszerűségét követjük anélkül, hogy ahhoz bármit hozzátennénk. vagy elvonnánk belőle. Mindazonáltal látják, hogy sokan elvetik azt és az emberek nem képesek egyetérteni. S nagyon nehéz dolog volt megreformálni mindent, az emberek pedig nem annyira jóindulatúak, hogy ezekkel a dolgokkal foglalkozzanak. Ennek következtében koholmányokat találnak ki és kovácsolnak össze ezt mondván: a legjobb lenne középutat találni [a két véglet között], mint azt közben láttuk. Mi más lett volna ennek az ördögösségnek az oka, mint az, hogy akik a kitalálói voltak, az alkimisták, vagy a szaporítók serepét akarták játszani és új kvintesszenciát vagy tudom is én, mit akartak találni? Hisz kellőképpen meg voltak arról győződve, hogy a pápaságban nincs egyéb rettenetes zűrzavarnál, s minden dolog nagyon rendetlen. A bálványimádás ott olyan vaskos, amennyire csak lehet: Isten szolgálatát teljesen eltorzították és látjuk, hogy az emberek a saját érdemeikben bíznak. Azt képzelik, hogy Jézus Krisztust mondhatni eltemették és elfelejtették, ezért szenttől szentig futkostak, hogy a támogatóik legyenek Isten előtt. Sákramentumokat alkottak, hogy azokat bámulják, alkudoznak és kereskednek az emberek lelkeivel. Többet tulajdonítanak az értéktelen apróságoknak és ceremóniáknak, mint kellene, annyiban, hogy bálványokat alkotnak azokból. Látjátok tehát, hogy ezek a heréltek mindezt nagyon jó tudják, s azt is, hogy orvosolni kellene. De mi módon? Ó, (mondják), az, amire ezek a lutheránusok eddig vágytak, bizonyos fokig lehetetlenség: a világ nem képes eltűnni efféle változtatásokat. ezért lennie kell középútnak. Valóban igaz, hogy az emberek megrontották Isten szolgálatát elhajolva ahhoz, amit emberek parancsoltak: ezért szükséges, hogy az engedelmesség kedvéért az embereknek még mindig így kelljen cselekedni, de ne annyira nagy büntetéssel fenyegetve, sem pedig olyan határozottan, mint annakelőtte. Továbbá, az emberek nagyon bíztak a cselekedetek érdemeiben, ezért most azt kell mondanunk, hogy Isten kegyelmével kell kezdenünk, s ez a fő pillér, amire támaszkodni kell. Noha Jézus Krisztus olyan jó volt, mint senki más, az emberek mégsem folyamodtak Hozzá kegyelemért. Most viszont ki kell jelenteni, hogy Ő a Szószólónk, sőt a fő Szószólónk, de nem az egyetlen szószólónk. S mindezt azért, hogy az emberek összekeverhessék a saját érdemeiket Isten kegyelmével és az emberek parancsolatai bizonyos módon mindig be legyenek tartva. S az embereknek nem szabad felhagyni azzal, hogy az eltávozott szentek is a szószólóik legyenek, hogy azok Jézus Krisztus meghatalmazottjai lehessenek. Ami a képek imádatát illeti, az emberek többé nem fognak annyira megrészezülni, hanem mondhatjuk, hogy a képeknek kell felszítani a tudatlanok és az egyszerűek rajongását. S valóban túl vaskos ostobaság zarándokútra indulni ezek után, de az emberek még mindig viszonyulhatnak hozzájuk némi rajongással a gyengék és a tudatlanok miatt. Ami a sákramentumokat illeti, az emberek joggal kimutathatják, hogy ezeknek nem kell akkora becsben lenniük, azonban tudniuk kell, hogy ezeket nem másért kell számításba venni, mint a megemlékezésért Krisztusról. Az emberek azonban nem is tudom mit képzelnek ezekről. Ami a misét illeti, nos ez sem lesz többé olyan fontos, az emberek nem mondatnak többé miséket a holtakért, sem pedig a halott szentek tiszteletére, illetve ezért vagy amazért a dologért, de lesz közös mise, s az emberek még mindig azt mondják, hogy ez áldozat. Nem azt jelenti ez, hogy Jézus Krisztus nem a valódi Főpap, Aki felkínálja Magát Istennek az Atyának, hanem a mise Jézus Krisztus halálát és szenvedéseit jelképezi. Íme, miképpen képzelik ezek a hazugságkovácsok, hogy ügyesen munkálkodnak a keverék kialakításán, hogy az evangélium ne terjedjen el világszerte. Viszont itt elhangzik, hogy Istent nem segítik és nem szolgálják az efféle hazugságok. Mit kell hát tennünk? Járjunk szilárdan és világosan, s tartsuk a szánkat csukva azért, hogy amikor Ő szólt, mi ahhoz tarthassuk magunkat, ami az Ő szájából hangzott el, anélkül, hogy bármit hozzáfűznénk ahhoz.

Íme, miképpen találhatunk elfogadásra az Ő részéről. De el fog ítélni minket minden csúsztatásunkkal, ha a magunk fantáziája alapján igyekszünk megvásárolni a jóindulatát, ezért soha ne lépjük félre a legcsekélyebb mértékben sem az Ő Igéjének tisztaságától, hogy eltorzítsuk az ítéleteit, még ha azok nagyon furcsák is az ember képzelete számára. Most pedig térjünk rá a továbbiakra. *Az ő fensége nem rettent-é meg titeket, a tőle való félelem nem száll-é rátok* (mondja Jób)? Majd hozzátesszi, hogy *az emlékezetük olyan, mint a hamu és a testük olyan, mint az agyag*. Ez azt jelenti, hogy amikor Isten érdekében hazudunk, az olyan, mintha nem ismernénk fel az Ő fenségét és magunkhoz hasonlóvá tennénk, s úgy lerántjuk Őt ide, mintha a pajtásai lennénk, Vele egyenrangúak. Íme (könyörgöm), mi hajtja az embereket. Miért olyan szégyentelenség Isten igazságának a meghamisításával? Mert a saját mércéjükkel mérik azt. S milyen különbségek vannak Isten között és köztünk? Akkor hát tanuljuk meg felfogni, miféle Isten fensége. S többé ne legyünk olyan bolondok, hogy bármivel is csorbítsuk az Ő Igéjét vagy az Ő ítéleteit. Hajtsuk le a fejünket és hagyjuk, hadd mondja Isten, ami Neki tetszik. Amikor pedig halljuk a szavát, akkor tegyük is azt, amit Ő gondol jónak, és tiszteljük Őt minden cselekedetében, különösen, amikor rátérünk a saját gyengeségünk és törékénységünk megfontolására és megkérdezzük: kik vagyunk mi? Látjátok tehát a két dolgot, amit Jób itt összehasonlít. Először azt mondja: *Nem rettent meg titeket Isten fensége?* Amikor a fenségről vagy a méltóságról beszél, azzal megmutatja, hogy az embereknek kissé megfontoltabbaknak kellene lenniük, amikor Istenről beszélnek. De mi történik? Kerek-perec belekezdünk és úgy tűnik, Isten engedi, hogy az emberek szórakozzanak Vele, ahogyan rögtön utána hozzátesszi. Ezért amikor Istenről beszélünk, tanuljuk meg felfogni a Benne levő végtelen dicsőséget. Mert ha egyszer felfogtuk azt, akkor nem is lehet másként, mint hogy megalázkodunk és ezt mondjuk: Ó jaj, nem szabad emberek módjára beszélni Istenről, és nem is szabad Őt semmihez sem hasonlítani. Mert mit kellene Belőle csinálni és hová kellene Őt állítani? Vagy milyen szintre kellene Őt emelnünk? Egyenrangúvá kellene Őt tenni a teremtményeivel? Nem ugyanaz lenne ez, mint semmivé tenni Őt? S mivé lenne az Ő fensége, ha ezen a módon alacsonyítanánk Őt le? Akkor hát, ha van eszünk felfogni, vagy csak megízlelni, micsoda Isten végtelen dicsősége, akkor biztos, hogy megtanulnánk attól megalázkodni is, s nem lennénk többé olyan elbizakodottak, hogy elhiggyük ezt vagy azt. Továbbá, gondolkodjunk el önmagunkról. Mert az ember természetében rejlő gyengeség és nyomorultság sokkal nagyobb ragyogást ad Isten fenségének, mivel még jobban kell azt magasztalni, amikor alaposan megismerjük, mi magunk mik vagyunk. Ha megvolna bennünk az angyalok dicsőség, akkor közelebb járulhatnánk Istenhez, de akkor is azt kellene tennünk, amit az angyalok tesznek, ahogyan meg van írva a kerubokról, hogy el kellett rejtetniük az arcukat és nem voltak képesek egyenesen Istenre tekinteni (Ézs6:2). Igaz, a Szentírás azt mondja, hogy látják Isten arcát, de miképpen látják? Nem képesek szemlélni a szemük lesütése nélkül, s mondhatni anélkül, hogy a szárnyaik alá rejtse az arcukat. Azaz, mondhatni nem képesek ezt bátortalanság nélkül tenni Istent, mint Urukat tisztelve, Akihez nem képesek felérni, s ugyanennek a magasztosságnak az elismerése nélkül annak megalázkodni sem lennének képesek. Íme, miképpen van ez a mennyei angyalokkal. S milyen távol állnak ettől azok, akik nem egyebek, mint rothadság? Ami a lelkeinket illeti, azok csak kicsiny szikrák, amik fokozatosak kialudnának a sötétségben, ha Isten nem tartaná fenn azokat a maguk állapotában, teszi ezt a saját pusztító jóságából. Akkor hát nincs erőnk megállni önmagunkban egyetlen óra egyetlen percéig sem, hanem Istennek kell megőriznie minket, mert bennünk nincs más, csak füst és hiábavalóság. Amikor ezt tudjuk, akkor biztos, hogy minden vakmerőségünk a porba rogy, és többé nem lesz meg bennünk a bolond vágy arra, hogy a magunk módján vitatkozzunk és a saját színeinkkel fessük be Istent, amiképpen látjuk Őt az emberek által eltorzíva és darabokra tépve. Többé nem leszünk oly vakmerőek és pimaszok, amikor tudjuk, micsoda az Ő dicsősége, továbbá jól meggondoltuk a bennünk rejlő gyengeséget. Látjátok tehát, mi módon kell megdöbbennünk az Ő félelmével, ahogyan Jób mondja itt. Mert lehetetlenség, hogy ez az ismeret tétlen maradjon az emberekben

s ne készítse őket meghajlásra oly módon, hogy többé ne legyenek olyan bátrak, hogy Istenről gagyogjanak. Mert amikor így fecsegték összevissza, az annak a jele, hogy soha nem ismerték Őt, s nem érezték az sem, micsoda az Ő fensége. S miért? Mint már korábban mondtam, élénk érzés az, ha egyszer megértjük, hogy Isten az, Aki megteremtett minket, s akár felfelé, akár lefelé nézünk, minden az Ő kezében van, s csodálatos igazságosság rejlik Benne. Benne van az előlünk elrejtett bölcsesség, s Benne van a páratlan jóság. Ha mindezeket tudjuk, nem is lehet másként, mint hogy megrettenjünk, teljesen megalázkodjunk Előtte és tiszteljük a magasztosságát, ami végtelen. Tanuljuk hát meg jobban ismerni, micsoda az Isten, hogy teljes mértékletességet és józanságot tanulhassunk és vizsgáljuk meg, mik vagyunk mi magunk. Amikor látjuk, amint a saját testünk csiklandoz minket, hogy szeressük nagyon önmagunkat, hogy hajlamosak legyünk hízelegni magunknak és igyekezzünk megállni a magunk önteltségében, akkor ébresszük fel magunkat és kérdezzük meg, honnan ered ez a bűn? Onnan, hogy még nem ismered önmagad. Gondold meg, ki vagy te, de szállj magadba és ítéld meg a saját állapotodat. Akkor rájövünk, hogy a bűnösség feneketlen mélysége van meg bennünk, s olyan tudatlanságba vagyunk bugyolálva, amit szemlélni is borzalmas, s ami mondhatni olyan sűrű sötétség, hogy végleg elnyel és megfojt minket. S nagyon messze állunk attól, hogy megnyissuk a szemeinket Istenre, mert azt sem látjuk, ami az orrunk előtt van. Ezért amikor az emberek ezen a módon gondolkodnak el magukról, akkor biztos, hogy úgy megérinti őket Isten fensége, hogy ott, ahol úgy tűnt, tele vannak göggel és mondhatni kótyagosak voltak az istenfélelem vonatkozásában, s egyáltalán nem volt bennük sem tisztelet, sem mértékletesség, most rajuk szakad az istenfélelem. A nagy és furcsa szabadosság helyett, ami a világban látható, az emberek rátalálnak Isten tiszteletteljes bámulatára. S miért? Mert (mint mondtam), ha egyszer felfogtuk, kicsoda az Isten, akkor meghajlunk Előtte. Másrészt mikor látjuk, kik vagyunk mi magunk, többé nem lesz okunk megállni a tulajdon önteltségünkben, se pedig bármi módon bölcsként előtérbe tolni magunkat. Látjátok tehát, mit akart Jób jelezni ezzel a két mondatral. S a még nagyobb megerősítés végett ezt mondja: nos, azt hiszitek, hogy eltűri majd, ha úgy bántok Vele, mint egy emberrel? Ezzel megmutatja, hogy az emberek tévednek, mert nem ismerik Isten fenségét, hogy úgy tisztelhessék azt, amint kellene, hanem csak szórakoznak vele. Noha tisztelnünk kellene Őt, mégis úgy játszadozunk vele, ahogyan egymással szoktunk bánni: aki megtéveszthet, az meg is téveszt, s ezt nagyon is jól látjuk. S ahogyan a mesterkedéseinket üzzük az emberek között, úgy szeretnénk, ha a csalafintaságaink jó fizetségnek minősülnének Isten előtt is, de ez túlságosan nagy visszaélés. Ezért ne gondoljuk, hogy az efféle mesterkedő szerepét játszhatjuk és megúszhatjuk büntetés nélkül. Mert jóllehet Isten engedi egy darabig féktelenkedni az embereket, végül mégsem mulasztja el megmutatni nekik, hogy Ő nem az a fél, akinek tekintették, hanem különbözik az embertől. Ő nem az a fél, akinek tekintették, mert nem olyan, mint a teremtmények, akiknek egy közös szabálynak kell engedelmeskedni oly módon, hogy ezért számadásra lehessen őket hívni és fel lehessen őket mérni azzal a törvénnyel, amit Ő adott nekünk. Nekünk, mondom, mert úgy alkotta meg a törvényét, hogy az számunkra legyen a mérce, de Ő Maga nincs annak alávetve. Ebből az embereknek azt is meg kell érteniük, hogy Ő más, mint amilyennek elképzelték, mivel nem látják a benne rejlő végtelen dicsőséget. Óvakodjunk hát az efféle szórakozástól. Mert Isten megmutatja nekünk, hogy valahányszor csak az Ő Ígéséről vagy a cselekedeteiről beszélünk, abba nagyon komolyan kell belekezdennünk. Most pedig Jób ezt mondja: *Tartóztassátok meg a nyelveteket előttem: én fogok beszélni, történjen velem bármi.* Jóbb itt megmutatja, hogy ő nem olyan, mint ezek a fecsegők, akik csetepatéznek Isten Ígésével és az Ő ítéleteivel, bár távol állnak a csapásaitól. Ennek megfelelően látunk egyeseket, akik a nyelvüket a megfelelő stílusra csiszolták a beszédhez, de csak olyan csekély jelentőségű kérdéseken vitatkoznak, amik messze állnak a gyakorlattól. Jób azonban megmutatja, hogy zeke közül egyre sem hasonlít. S miért? *Látjátok* (mondja), *miképpen hordozom a testem a fogaim között* úgy, mintha darabokra lennék tépve, s hogy a fogam között kellene hordoznom a testemet és a bőrömet, *a lelkem pedig*

(mondja) *a két kezem között van*. Mivel ilyen nyomorúságban láttok engem, ne gondoljátok, hogy úgy fecsegek, mint egy papagáj a kalitkában. Nem, nem, én a szívemből vagyok kénytelen szólni. Mert Isten úgy vizsgál engem, mintha mondhatni kínpadra vonna. Ezért nyíltan ki kell mondanom a bajaimat, Mert ami engem illet, úgy beszélek, mint akinek van gyakorlata, s Isten tesz próbára ezen a módon. Mint az jól látható, nincs időm színezní a dolgokat és egyet beszélni más helyett. Ezért hadd szóljak. Mert ti nem fogjátok hordozni az én terhemet: Isten az, Akivel dolgom van, s Ő az, Akinek válaszolnom kell. Ezért ami a ti értekezéseiteket illeti, én hagyom azokat annak, amit érnek, azaz végtelenül haszontalan és jelentéktelen játszadozásnak. Ám ami engem illet, én annak megfelelően fogok beszélni, amit Isten mutatott nekem, s amit valójában Ő mutat meg. Röviden látjátok tehát, mit akart Jób valójában mondani. De jegyezzük itt meg az általa használt beszédmodot, nevezetesen, hogy *a foga közé veszi a testét* és úgy hordozza. Mert ez olyan lenne, mintha darabokra tépték volna, ha bizonyos módon letépték volna a bőrét és ő nem tudná, mit tegyen, hanem csak a fogai közé kapná azt. Látjátok hát: Jób azt mondja el, mekkora nyomorúságban volt, s ezzel bemutatja, hogy olyan szálnalmas állapotba került, amilyenben soha élő teremtmény még nem volt. Amikor pedig azt mondja, hogy *a kezében tartja a lelkét*, ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy az halálos veszélybe került, s mondhatni elvettetett és zsákmányul adatott. Ebből pedig bárki megláthatja a pápisták tökkelütöttségét, akik azt képzelték, hogy *a lelket kézben tartani* annyi, mint rendelkezni a jó vagy gonosz megcselekvésének a hatalmával. Koholjanak az emberek, amit csak akarnak (mondják), én kézben tartom a magam lelkét, azaz meg tudom tenni, amit jónak vélek, szabad állapottal rendelkezem. Röviden, a szabad akaratukat akarták erre a mondatra építeni: *a kezemben van a lelkem*. De tudjuk, hogy Isten fenyegeti az embereket, amikor az a legfájdalmasabb csapás, ami őket érheti. Íme, Isten mennydörög rájuk, amikor azt mondja nekik, hogy a maguk kezében hagyja őket: ez a legfájdalmasabb csapás, ami érheti őket. Íme, Isten mennydörög ránk, amikor azt mondja, hogy a saját kezünkben hagy minket (Zsolt81:13). S miért? Mert ha Isten nem fog vissza minket, akkor nincsen orvosság, hanem homlokegyenest a pusztulásba rohanunk. Látjuk tehát, miképpen részegedtek meg a pápisták, amikor elcsúrték-csavarták a Szentírást ezen a módon. De ennek a szakasznak a jelentése nagyon világos, ahol Jób azt mondja, hogy a kezében tartotta a lelkét úgy, mintha már kilehelte volna azt. A lelkünk be van zárva a testünkbe úgy, mint egy ládába, s ez tartja meg. De ha a kezünkben lenne, az olyan volna, mintha magunkra lennének teljes mértékben hagyva. Jób tehát kijelenti, hogy ő inkább holt, mint élő. s Isten oly módon bánt vele, hogy olyanná vált, mint egy nyomorult, rothadt tetem, így nincs már benne több élénkség, s rémisztővé vált minden ember számára. Íme (mondja) jól tudom, hogy többé már nem tartanak az emberek társaságába valónak, hanem úgy tekintenek, mint egy tetemet. Ezzel (mint említettem) Jób megmutatja, hogy ő nem okoskodó tanító, hanem tényleges gyakorlója az általa mondottaknak, mármint Isten ítéleteinek. S kétségtelen, hogy e nélkül a tapasztalat nélkül mi nem ismerhetjük sem Istent, sem az Ő kezét sem a hatalmát, sem az igazságát, sem semmi mást. Igaz, hogy minden ember nem tétetik úgy próbára, ahogyan Jób, tudniillik ekkora szigorral, de mégis el kell jutnunk a próbákőig, ami feltárja, hogy nincs bennünk más, csak hiábavaló spekulációk. Ha Isten néha nem figyelmeztet minket, hogy megérezhessük, mik a mi bűneink, s micsoda a végtelen halál, továbbá megértjük, hogy híjával vagyunk az üdvösségnek, s ki vagyunk zárva minden reménységből, ami saját magunkat illeti, akkor soha nem fogunk Istenről helyesen beszélni. Azt mondom, soha egy jottányit sem fogunk róla tudni őszinte szeretettel. Mert ezek a jelentéktelen fecsegők egész készletük van a tetszetős történetekből, s hetvenkedhetnek az emberek előtt, de nincsen bennük semmi állhatatosság. Szeretnénk komolyan beszélni Istenről úgy, ahogyan kell? Akkor szükséges, hogy előre gyakorlatoztassunk és eljussunk a próbájáig, azaz, hogy Isten megszorongasson minket azért, hogy megismerhessük mind Őt, mind önmagunkat. Látjátok tehát, mire gondolt Jób valójában ebben a szakaszban. Ami a maradékot illeti, jegyezzük meg jól, hogy amikor a mi Urunk ilyen próbák elé állít minket, akkor az emberben levőnél nagyobb erőre van szükségünk ahhoz, hogy

megállhassunk. Jób egyes szavait hallva elítélnénk őt, s jó okunk van rá, miért. Egyébként jól fontolóra kell vennünk a szélsőséges helyzetet is, amiben volt, hogy ne gondoljuk furcsának, hogy volt néhány kísértés, amik fölébe kerekedtek. Jóllehet végül kiállt minden csatát, de közben mégis volt némi gyengesége, ezért bizonyos fokig teljesen meghunyászkodott. S bár a hite nem bukott el teljesen, mégis megrendült, s volt néhány hibája, amit jól is érzett. Ezért illet neki legyőznie az efféle kísértéseket, még ha ezek tényleg fájdalmasan elviselhetők voltak is, ezért ne gondoljuk furcsának a beszédét. Hisz manapság ki mondhatja azt, amit Jób mondott, nevezetesen, hogy ő egy szegény, kétségbeesett lélek, aki a fogai között tartja a testét és a bőrét, s a kezében fogja a lelkét. Igaz, hogy Dávid ugyanígy beszélt a száztizenkilencedik zsoltárban, de összehasonlítva, Jób a gödör legmélyén volt, még ha nem is nézünk messzebb, csak a testi szenvedéseire, látva, hogy olyannyira összetört, hogy az emberek megvetéssel tekintettek rá. S magától a látványától is égnek állt az emberek haja, ő pedig annyira utálatossá vált, ami szégyent hozott az emberre és szívből utáltak ránézni. Nos, ha Jób nem tűrt el többet ezeknél a testi fájdalmaknál, nem volt már az is nagyon sok? De a fő dolog (mint említettem), Isten ítéletének, valamint annak az érzése volt, miképpen üldözte őt Isten annyiban, hogy nem talált kegyet Nála, hanem úgy tűnt, Isten csapást csapásra akart halmozni, míg le nem küldi őt a halál és a kárhozat fenekére. Látva tehát, hogy Jób ilyen durva bánásmódban részesült, ne gondoljuk furcsának, ha voltak benne rendkívüli kísértések. Mert illet, hogy ezen a ponton kimutassa a saját erejének tökéletességét az ember gyengeségében. De a magunk részéről használjuk ezt a magunk épülésére is. Először is, ha Isten olyan nagy és szélsőséges bajokat küld ránk, hogy bizonyos értelemben elnyelnek, ne essünk kétségbe (mint azt majd később részletesebben is kifejtjük), hanem álljunk ellene azoknak, tudva, hogy Isten még mindig készen tartja a könyörületét a számunkra a megfelelő időben. Ha pedig jobban szenvedünk, mint szeretnénk, legyünk abban biztosak, hogy Isten a jobb gyógyítás érdekében engedi beérni a betegséget. Ha valakinek fájdalmas gyulladása van, a gyulladás bűzlik és elegendő az egész ember egészségének meggyengítéséhez, de mégis, az orvos vagy a sebész nem fakasztja ki első ránézésre. S miért? Mert még hevenyebbé kell azt tenni, mert a dolog még nem érett meg. Ezért először némi flastromot tesz rá, hogy a gyulladás beérjen, s utána bátran kifakasztja. Isten ugyanígy bánik velünk. Mert látja, hogy vannak nagyon bűzös, fájdalmas gyulladásaink, de mi van akkor? Ne gondoljuk furcsának, ha nem gyógyítja meg azokat azonnal. Mert a betegségnek először be kell érnie, s Isten azt követően veheti kézbe és találhatja meg rá a megfelelő orvosságokat. Legyünk hát biztosak benne, hogy Isten tudja, mi a jó és a megfelelő a számunkra, ezért várjunk a jótetszésére türelemmel. De ha túl türelmetlenül siettetnénk, amikor bármiféle bajokat szenvedünk el, miféle mentség lesz a számunkra? Különösen azért, mert látjuk, hogy Jóbot benyelte a pokol örvénye, de mégis megalázkodott Isten előtt, s noha fájdalmas kínokat és rendkívüli bánatot szenvedett el, mégis megtartóztatta magát. Azt mondom, ha egy ember ilyen büntetéseket kapott, de mégis megzabolázta magát, akkor könyörgöm, nem leszünk menthetetlenek, ha harapdáljuk a zablát és zsörtölődünk a bajainkban? Vegyük hát fontolóra ezeket a dolgokat és közölünk mindenki tekintszen önmagára. Amikor látjuk, hogy Isten eme szolgálja ezen a módon tétetett próbára a legvégsőig, nekünk is sokkal szelídebbeknek kell lennünk a bajainkban, s nem szabad úgy zsémbelődni Istennel, ahogyan szoktunk. Látjátok hát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. S Jób ezt mondja: *noha Isten megöli őt, ő akkor is bízni fog Benne, s megfeddi a saját útjait Isten jelenlétében.* Igaz, hogy a héber *Lo* szó, amit én a *Benne* kifejezéssel fordítok, fordítható a *Nem* tagadószóval is, s így azt jelenti *helyesen, illendően*. Mindazonáltal a jelentése néha *viszonylag(osan)*, mint mondják, s ilyenkor az egyik betűt kicserélik egy másikkal, ami megszokott dolog a hébereknél. De a jelentése mindkét módon egy és ugyanaz. Mert ha *Nem*-nek olvassuk, akkor kérdésként kell értelmezni: Noha megöl engem, mégse bízzak Benne? De még mindig megbízom Benne. Vagy [ha így olvassátok], jóllehet megöl engem. Amikor megölt engem, én még mindig bízom Benne. Látjátok, hogy a dolog lényege nem változott. Röviden, Jób szavainak az a jelentése,

hogy noha vereséget szenved és a szenvedélyek mondhatni elragadják, ez mégsem ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy megfélemlített minden türelemről és vitába akart szállni Istennel, vagy teljesen és tisztán el akart idegenedni Tőle, vagy oly módon akarta vitatni a dolgot, hogy többé már ne legyen Hozzá köze. Miért? Tiltakozott, hogy ő reménykedett, bármi is jön ki abból. Noha megöl (mondja) és lever, én nem szűnök meg bízni Benne: megfeddem az útjaimat a jelenlétében. Így kell összeegyeztetnem ezt a hevességet, amit láttok: azt mondom, össze kell kevernem az Istenbe vetett reménységgel. S itt Isten munkálkodásának szép és kiváló tükrét látjuk. Mert azért engedte a kegyeseket elbukni, hogy a hitüket jobban próbára tegye. Ezeket a dolgokat látszólag nem lehet összeegyeztetni önmagukban, de Isten Maga egyezteteti ezeket össze. Első ránézésre az ember ezt mondaná: íme tűz és víz, de végül Isten mindennek olyan végkimenetelt ad, hogy egyáltalában nem marad semmiféle egyet nem értés. Vannak, akik a vitáikban mindig filozófusok módjára döntenének, s mindent úgy tennének rendbe, hogy ne legyen egyet nem értés, hanem legyen bizonyos frigy vagy szövetség mindenben keresztül. De az efféle emberek soha nem tudják, mit is jelent Isten által átvizsgáltatni, s átmenni az Ő ítéletein. s miért? mert (mint említettem) Isten olyan furcsa módon bánik velünk, hogy minden összekeveredik abban az esetben. S valójában vannak bennünk olyan dolgok is, amik soha nem egyeztethetők össze. Mert néha élni akarunk, néha pedig meghalni szeretnénk, s ezek a dolgok egymással ellentétesek. Igen, de a nézetek különbözőek, mert (ahogyan szent Pál mondja), mert természetes módon vágyunk arra, hogy létezzünk, ezért menekülünk a haláltól. A halál azért borzasztó a számunkra, mert ellentétes a természetünkkel. Olyan dolog, ami kétségbe ejti az embert. Másrésztől azonban látjuk, hogy itt mintegy börtönben vagyunk fogva, így amíg ez a mostani testünk körülvesz, addig a bűn rabszolgaságában vagyunk, ezért sóhajtoznunk és szomorkodnunk kell, tehát vágyakoznunk az örökkévalóságra, ami azt követően van nekünk megígérve, hogy Isten kivesz majd ebből a világból (mert amikor a halál felé haladunk, akkor kerülünk ahhoz egyre közelebb, s a halál az életnek maga a kapuja). S biztosra kell vennünk, hogy miután Jézus Krisztus ugyanazt az utat járta be, ezért nem kell félnünk attól, hogy a halálnak bármiféle hatalma lenne fölöttünk, mert már nem más, mint visszafogott vagy tompa kard, aminek a hegye le van törve, így nem árthat nekünk. S noha kiserkent némi vért belőlünk, az csak megszabadít majd minket minden betegségtől. Úgy látszik, ezek az érzelmek ellentétesek, s valóban azok is. De Isten nagyon jól összeegyezteti ezeket oly módon, hogy a dolgokon, amiket a természetes eszünk felfog, taposni fogunk, mert a hitünk fog felülkerekedni. Ennyit azokról, amikkel Jób ebben a szakaszban foglalkozik. Mert látjuk, hogy az istenfélők teljesen határozottak ezen a ponton, nevezetesen abban, hogy a bizalmukat Istenbe vetik és az Ő kezéből remélik az üdvösséget, bárhová is menjen Ő. De ezt nem tudják megtenni, csak ha Atyjuknak tekintik Őt és hozzá menekülnek, [mintha ezt mondanák:] íme Isten a legvégsőig Atyám volt, s megengedte nekem, hogy Őhöz járuljak. Igaz, hogy ostoroz engem, s amikor közelebb szeretnék kerülni Hozzá, nem veszem észre, hogy meghallgatna. Bizony, ennek a vélekedésnek az elhordozása egyesek számára nehéz és fáradságos, de mégis várnom kell türelemmel az én Istenem jótetszésére, s meg kell adnom Neki azt a tiszteletet, hogy az ígéreteire támaszkodom. Íme, miképpen teljesen határozottak a kegyesek ebben a dologban. Másrészt viszont illik ismerniük önmagukat, s lehetetlen, hogy ismerjék a saját gyengeségeiket, de nyögniük is kelljen és ezt mondani: most akkor hogyan? Ezek a dolgok ellentétesek. Mert ha csendben kell várnunk Isten jótetszésére, akkor vajon illik vitatkoznunk és panaszkodnunk? Ha ezt tesszük, az ellentétes a hittel. Igaz, hogy első ránézésre ellentétes, de Isten elég jól elrendezi ezeket. Mert miután ide-oda ráncigált és felkavart minket valamiféle elégedetlenség, íme, a hit oly módon von minket a csendességbe, hogy végül erre a következtetésre jutunk: minden kétség felett áll, hogy Isten jósága soha nem fog elhagyni minket, akármerre is menjen a világ, hanem mindig kegyesnek fogjuk Őt találni, még ha első ránézésre nem is mutatkozik annak. Látjátok hát, mit kell leszűrniük valójában ebből a szakaszból. Most már látjuk, mire törekedett Jób, amikor azt mondta, hogy jóllehet Isten megöl engem, és mégis Belé vetem a

bizalmamat: mindazonáltal én vitatkozom Istennel és megfeddem a saját útjaimat, Mert az általa használt héber szó egyformán jelent *megfeddeni-t*, valamint *vitatkozni-t* vagy *szót emelni-t*. Ezért a mondása és a tiltakozása az, hogy ő nem az az ember, akiről a többiek beszéltek, és amilyenek tartották. Mert olyan embernek vélték, aki dupla vagy semmit játszik, aki nem bízik többé Istenben és aki úgy beszélt a dolgokról, mintha [Isten] ellenére szólna. De azt mondja nekik, hogy ő egyáltalában nem ilyen, mert megmarad az Istenbe vetett bizalma mellett. Most tehát látva, hogy bízik Istenben, ezért szükségszerűen alá is veti magát Neki. Mert bízni Istenben annyi, mint nem visszahúzódni és nem maradni távol Tőle. Istenben bízni épp ellenkezőleg, annyi, mint közel jönni Hozzá, s amikor látszólag messze van, akkor törekedni a közelebb jutásra. Emellett megtenni azt, amit a Szentírás mond nekünk, nevezetesen a szárnyainak árnyékába húzódni (Zsolt17:8, 57:2), s visszatérni hozzá, hogy az ölébe vegyen, ahogyan egy gyermekkel teszi az atya. Látjátok tehát, miről van itt szó. Mert amikor Jób azt mondja, hogy *folytonosan bízni fog Istenben*, azzal kimutatja, hogy nem olyan, mint ezek közül a küszködők közül egy, akik kitöréseket produkálnak, mert szabadjára eresztett zablájú lovakat akarnak játszani. Pont ellenkezőleg (mondja), én nem akarok mást, csak az Ő közelében lenni, s azt, hogy a keze rajtam legyen. Ezzel tehát megtisztította magát attól a hamis rágalomtól, amivel megvádolták. De utóbb mégis ezt mondta: *Íme, mégis meg kell vitatnom Istennel a magam útjait*, azaz, a reménység, amivel rendelkezem, nem annyira mentes a panaszoktól, hogy egyáltalán ne keljek fel vagy ne zúgolódjak Isten ellen. Igaz, hogy ez a gyengeségből fakad, sőt, a bűnös gyengeségből, ami méltó az ítéletre. De akárhogyan is legyen, Isten nem engedi őt el teljesen. Mert mint korábban említettem, a hit felülkerekedik az érzelmeinken. Amikor Istenben bízunk, és segítségül hívjuk Őt, az nem jelenti azt, hogy soha nem civakodhatunk magunkban. De a hitnek felül kell kerekednie, s a békességnek, amiről szent Pál beszél (Kol3.15), győzedelmeskednie kell, azaz el kell uralkodnia a szívünkben. Azzal, hogy Isten békességéről beszél és győzelmet tulajdonít annak jól megmutatja, hogy lesz bennünk kavargás és ide-oda fogunk hanyódní. De milyen orvosság van erre? Isten békességének kell olyan erősnek lennie, hogy végül eluralkodjon, s minden indulatunkat bámulatba ejtse. Jegyezzük hát meg jól, az ünnepélyes kijelentéssel, miszerint bízni fog Istenben, Jób a saját gyengeségét is megvallja, s kimutatja, hogy nem annyira tökéletes, hogy ne lehetne benne mindig valamiféle hibát találni. De mégis mindig Istenhez fut menedékért. S mivel így áll a dolog, a magunk részéről mi is értsük meg, hogy amikor megrendítenek a testünk kihívásai, s a saját érzelmeink kissé félrevisznek, emiatt nem kell kétségbeesni, sem pedig azt képzelni, hogy Isten többé nem segít meg. Hanem szedjük össze a bátorságunkat és bízunk Benne, s noha ezt nem tesszük olyan tökéletesen, mint kellene, mégis legyünk abban biztosak, hogy megéreztetni velünk: nem hiába várunk Rá. Mert folyamatosan fog erősíteni a hitben egyre jobban és jobban, s győzelemre viszi azt a világ és a jelenvaló élet minden kísértése felett.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse velünk oly módon, hogy önmagunkban megszégyenülve ezektől munkálkodjunk azon, hogy Hozzá és az Ő kegyelméhez folyamodjunk. S tetsszen Neki ne csak a múltbeli hibáinkat megbocsátani, hanem szabadítson meg a nyomorúságainktól is, amikben vagyunk, s a védelmébe és az őrizetébe véve soha ne tévedjünk el Tőle. S bármit is vet be ellenünk a Sátán, Ő mindig olyan közel legyen, hogy azzal mindig visszaverhessük a támadásokat, amiket a halálos ellenségünk indít ellenünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény tudatlan lelkeket stb.

Az ötvenegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenharmadik fejezetről

Jób13:16-22

16. Sőt az lesz nékem segítségül, hogy képmutató nem juthat elébe.

17. Hallgassátok meg figyelmetesen az én beszédemet, vegyétek fületekbe az én mondásomat.

18. Ímé, előterjesztem ügyemet, tudom, hogy nékem lesz igazam.

19. Ki az, a ki perelhetne velem? Ha most hallgatnom kellene, úgy kimulnék.

20. Csak kettőt ne cselekedj velem, színed elől akkor nem rejtőzöm el.

21. Vedd le rólam kezedet, és a te rettentésed ne rettentsen engem.

22. Azután szólíts és én felelek, avagy én szólok hozzád és te válaszolj.

Láttuk már a Jób által tett ünnepélyes kijelentést, miszerint továbbra is bízni fog Istenben, még ha le is győzte őt az Ő keze. S (mint említettem), ez volt hivatott kimutatni, hogy Isten ítéleteit mélyebben felfogta és érezte, mint az emberek rendszerint szokták, és ennek megfelelően tudta, hogy kettős igazságosság van Istenben. Most pedig ugyanazt a dolgot erősíti meg és hagyja jóvá ismét, kimondva, hogy *Isten lesz az ő segítése*, mert, mondja, *képmutató nem juthat elébe*. Mintha azt mondaná: tudom, hogy megjelenek Isten előtt, ezért biztos vagyok benne, hogy miután ennyire gorombán bánt velem, és szélsőségesen lesújtott, akkor is a Megváltómnak mutatkozik majd. Mire alapozta hát Jób a jólétének reménységét? Arra, hogy közeledni mert Istenhez. Igaz, hogy a képmutatók is közelednek Istenhez, ahogyan meg van írva Ézsaiás próféta könyvének 58. fejezetében: Ez a nép naponta keres engem és úgy prédikálnak, mintha ismernék az útjaimat (Ézs58:2). Látjuk, hogy ezek a képmutatók, akikben nincs sem vonzalom, sem buzgóság, mindazonáltal mennyi mesterkélt dolgot cselekszenek és gyötrik magukat, s úgy tűnik, nincs más bennük csak tűz és láng, hogy közelebb kerüljenek Istenhez. Igen, de nem tesznek egyebet, csak a köpönyeget forgatják. Nem vágnak rá, hogy nyílegyenesen Istenhez jöjjenek, hanem inkább mentesülnének Tőle anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben közelednének is Hozzá. De hogyan? látjuk, hogy a képmutatók tele vannak rajongással, s nagyon el vannak foglalva ezzel vagy amazzal, s mit színlelnek ezzel. Amikor a pápisták napi három misét hallgatnak, s összevissza fecsegnek, amikor fogják a szenteltvizet és oltárról oltárra hordják, akkor biztos, hogy Isten szolgálatát színlelik, de a színlelésük olyan, hogy Isten nem közről szemléli őket, hanem elvonulnak és távol maradnak Tőle. S ez az oka annak, amiért Jeremiás próféta mindezt a pompát, álcázást, valamint az emberek közti ceremóniákat a rablók barlangjához hasonlítja (Jer7:11). Mert ahogyan egy tolvaj visszahúzódik a búvóhelyére, hogy ne lássák őt és le ne lepleződjön a vétke, úgy tesznek a képmutatók is, különféle színezetet és kibúvókat keresve ebben-abbban és minden dologban, amit Isten szolgálatának neveznek. De miért teszik ezt? Azért, hogy végül Isten semmit se követeljen tőlük, hanem hagyja őket békén, s ők elrejtőzhessenek e mögé a hókuszpókusz mögé. Látjátok tehát, hogy a képmutatók színlelik a közeledést Istenhez, azonban az nem igazi. Ezért jóllehet felfuvalkodnak ettől a hamis félreértéstől, mégsem kerülnek soha közelebb Istenhez pont emiatt, s bár magasra tartják az orruk hegyét, és bátran tesznek megannyi ünnepélyes kijelentést, látszólag még futva is Istenhez, mégsem jutva Hozzá soha közelebb, hanem azért teszik mindezt, mert megrészegültek és nem gondolnak Istenre. Ha ugyanis gondolnának, nem volnának ennyire bátrak. Látjátok tehát, hogy amikor a képmutatók a bolondot játszották az ostoba apróságaikban, és úgy bántak Istennel, mintha csak kis csecsemő lenne, akkor azt hiszik, olyan igazak, mint az angyalok és nem lehet bennük hibát találni. Ha pedig Isten mást is követel tőlük, akkor túlságosan nagy nyomást gyakorol rájuk, pedig olyan

messze vannak attól, hogy tartoznának Neki, hogy (szerintük) inkább még Ő a lekötelezettjük. Látjátok tehát, miképpen ontják az efféle tüzet és lángot a képmutatók, hogy úgy tűnjön: futnak Istenhez. De miért? Mert nem gondolnak Rá, s nincs semmiféle eleven érzés sem Róla a lelkiismeretükben. Röviden, az ember soha nem járul jó szívvel, s tiszta és szabad érzellemmel Istenhez, csak ha tiszteli Őt, és félelemmel veti Belé a bizalmát. Mindezeknek a dolgoknak (azt mondom) meg kell lenniük az ember szívében, mielőtt Őhöz járulhatna és bármiféle ismeretségbe kerülhetne Vele. Az első dolog (mondom) tisztelni Istent, azaz, tudni, micsoda az Ő fensége, s teljesen át kell annak adnunk magunkat, hódolattal adózva Neki. Amíg nem fogtuk fel Istennek ezt a felettünk álló fenségét, addig soha nem vágyunk arra, hogy a színe elé járuljunk. A félelemnek is társulnia kell ehhez, azaz miután elismertük, hogy minden szuverenitás és az uralom az Ővé, szolgálni is akarnunk kell Őt, és úgy kell járnunk, ahogyan parancsolja. De ez a félelem önmagában még nem elégséges. Ezért meg kell tanulnunk megismerni Isten jóságát is, hogy abba vethessük a bizalmunkat, ami egyben az eszköze is a közeledésnek Őhöz. S emiatt mondja Jób, hogy a képmutatók soha nem kerülnek Isten jelenlétébe, azaz, elkerülik Istent, amennyire csak lehetséges. Ennek megfelelően látjuk, hogy amikor a halálról beszélnek, önmagukat kínozzák. Mindazonáltal ez az Istenhez vezető út, még ha teljesen el is kerülik azt. Jób tehát, miután kimondta, hogy a képmutatók nem jutnak Isten közelébe, ünnepélyesen kijelenti, hogy ő nem tartozik közéjük. ennek bizonyítékeképpen Istenhez járul. Sőt, látja, hogy nem halandó emberekkel van vitája, ezért többé nem támaszkodik rájuk, hanem azt szeretné, hogy Isten hallgassa őt meg, s úgy beszélhessen, mintha az Ő színe előtt állna. Itt előfeltételezi, hogy Isten még mindig a segítségére lesz. Egyébként a szavak, amiket használ, kissé furcsák, mint azt már láttuk eddig is és látni fogjuk a továbbiakban. De hogy meglegljük a valódi magyarázatot, kövessük az itteni sorrendet. *Figyeljetez rám (mondja Jób) és hallgassátok meg a szavaimat, mert tudom, hogy amikor előterjesztem az ügyemet, tudom, hogy nekem lesz igazam.* Jób itt előfeltételezi, hogy jó oka van azzal védekeznie, hogy Isten előtt fel lesz mentve, ha védheti az ügyét. S nem emberek előtt védekezik (mert akkor süket fülekkel lenne dolga), hanem azt szeretné, ha azok, akikhez beszél, nyugton maradnának és meghallgatnák az előterjesztését, s megvárnák, a végét és a végkimenetelt, amit Isten fog kimondani. Látjuk, mi a szándéka summája: azt akarta mondani, hogy fel lenne mentve, ha lenne engedelnye és szabadsága védeni a maga ügyét. S mitől függ ez? Emlékeznünk kell a korábban mondottakra, azaz Isten kétféle igazságosságára. Isten néha a törvénye alapján ítéli meg az embereket, mert olyan igazságosságot adott nekünk, ami teljes mértékben ismert és látható a számunkra. Isten mintegy szövetségre lépett velünk, amikor ezt a szabályt adta: íme így akarom, hogy éljenek az emberek. Aki nem teszi meg mindezt, legyen átkozott, s bárki betölti a törvényemet, élni fog (3Móz18:5, 5Móz27:26). Látva, hogy a mi Urunk így erősítette meg az Ő akaratát, ezzel olyan igazságosságot mutatott, ami teljességgel nyilvánvaló. De ha ennek megfelelően kell megítélnie, akkor számot kell adnunk és meg kell vizsgálnunk az életünket minden egyes parancsolattal, s el kell gondolkodnunk magunkban: nos, hol tettél rosszat? Íme Istened követeli ezt: teljesítetted? Nem? Akkor látod, miben vagy hibás. Figyeld meg (azt mondom), miképpen ítél el bennünket a törvény. Viszont ugyanúgy, ha tudjuk, hogy betöltöttük Isten törvényét (ami lehetetlenség, de tegyük fel, hogy így van) azt mondom, amikor az ember alaposan megvizsgálja a cselekedeteit, ha úgy találja, hogy az élete igazodott Isten törvényéhez, akkor igaz annak az igazságosságnak megfelelően, ami látható a számunkra. De mindezek ellenére Jób azt az ünnepélyes kijelentést tette, hogy létezik Istenben egy magasabb rendű igazságosság, amivel még az angyalokat is képes elítélni. Miért? Mert jóllehet Isten elfogadja az ember életét, ha az teljesen megfelel a törvényének, de ez nem kötelezi Őt el sem annak kimondására, hogy nem tartozunk Neki több szolgálattal, sem pedig arra, hogy felmentsen minket. Mert ha összehasonlítjuk az Istenben rejlő tökéletességet a teremtményben rejlő tökéletességgel, mi jön ki abból? A Nap is elsötétülhet, pedig az egész világnak ad világosságot, azaz úgymond semmi sincs, ami elegendő lenne vagy kielégítené ezt

a dolgot. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor tetszik Istennek a törvénye alapján megítélni minket, akkor, noha nem tudunk sem gonoszról, sem bűnökről önmagunkban, attól még egyáltalában nem leszünk igazak. De térjünk rá a Jób által mondottakra. Amikor majd védhetem az ügyemet (mondja) és sorban elősorolhatom a dolgomat, előhozakodva minden magyarázatommal, akkor tudom, hogy igazolva leszek. Azaz, ha Isten az Ő törvénye szerint ítélné meg engem, s én válaszolhatnék annak megmutatásával, hogy milyen volt az életem, akkor igazolva lennék. De mondtam nektek, hogy ez lehetetlenség. Mert nem kell más bizonyíték annak megmutatásához, hogy minden ember átkozott és kárhozott, mint az, hogy Isten megmondta: bárki, aki nem teljesíti mindezeket a dolgokat, átkozott lesz. Amikor szent Pál nekilát annak bizonyításába, hogy egyetlen ember sem igazul meg a törvény cselekedetei által (Gal3:10, 5Móz27:26), hanem valamennyien vétkesek vagyunk Isten előtt, ezért minden szájnak be kell zárulnia, ő is ugyanerre a mondatra utal. És? Ebből vajon következik, hogy valamennyien a kárhozatra vagyunk ítélve? Meg kell néznünk, hogy betöltjük-e Isten törvényét vagy sem. S szent Pál előfeltételezi, hogy nem, azaz senki sincs, aki teljesítené a kötelességét, valamennyien nagyon távol állunk ettől. Mit akar hát Jób mondani, hogy megigazul, ha Isten megengedi neki, hogy kiálljon a maga védelmében úgy, mintha Isten nem vádolta volna, vagy mintha nem lenne hibás semmiben? S tudjuk, hogy mivel halandó ember volt, ezért megannyi gyengeségbe és bűnbe volt öltöztetve. Miképpen mondhatta tehát, hogy fel lenne mentve? Először is emlékeznünk kell arra, amit már eddig is érintettünk: nevezetesen, hogy Jób nem egyszerűen csak a saját érdemeire nézett, s nem is önmagára, hanem Istennek az ő megbüntetésére irányuló szándékára. De hogyan? Láttuk, hogy Isten talál bennünk megbüntetésre méltó bűnöket: Rajta, eltűri azokat és megbocsátja, de közben mégis megostoroz minket más okokból, amiképpen Jóbbal is történt. Igaz, hogy nyomorult bűnös volt, s Isten a törvénye alapján szélsőségesen megbüntethette volna, mindazonáltal nem volt ilyen szempontja. Láttuk korábban, hogy Isten nem úgy büntette Jób bűneit, mintha eldöntött célja lett volna az ő megbüntetése, mintha ezt mondta volna: megbüntetem ezt az embert, mert rászolgált, vagy mert gonoszul élt. Nem, Istennek nem voltak efféle szempontjai vele kapcsolatban. Akkor hát mi? Azt akarta, hogy Jób tükör legyen minden ember számára azért, hogy amikor őt szemléljük, okunk legyen a megalázkodásra (tudva, hogy Isten keze túl nehéz ahhoz, hogy elhordozhassuk, s vegyük fontolóra a saját törekénységünket, valamint azt is, hogy az ő titkos és felfoghatatlan igazságosságának megfelelően százszor gorombábban is bánhatna velünk, mint ahogyan bánik), s ezzel tartsuk szem előtt az ember türelmességét is. Isten tehát mindezekhez a dolgokhoz akarta felhasználni Jóbot, így látjuk: nem az volt a célja, hogy megbüntesse. S ez az oka annak, amiért Jób azt mondja, hogy ha engednék beszélni és részletesen kifejteni az ügyét, akkor igaznak találnák Isten szándékának megfelelően. Azaz, az általa elszenvedett gyötrelmek tekintetében Isten nem találhat benne semmiféle hibát, hanem épp ellenkezőleg, legyen tekintettel rá, mint az egyik szolgájára. Jób ezt kimondva azonban nem utasítja vissza a bűnök bocsánatát, amin a teljes igaz mivoltunk alapszik. Amikor azt mondjuk, hogy az emberek csak a hit által igazak, mert kárhozottak vagyunk minden cselekedetünkben (ez igaz), s minden kárhozottat és átkozottságot Isten elé viszünk, ezért valamennyiünknek el kell tűrnünk a gyalázatot s a zűrzavart. Emiatt kell kölcsön vennünk azt az igazságosságot, amit Isten szerethet és elfogadhat. Ez pedig akkor történik meg, amikor a mi Urunk Jézus Krisztus a saját tulajdon igazságosságába öltöztet fel minket, s ugyanezt fogadja el Isten is. Látjátok tehát, hogy hit által igazulunk meg, mert a mi Urunk Jézus Krisztus halálában és szenvedésében tisztulunk és szabadulunk meg a bűneinktől. Közben Isten a Szentlelkével vezet minket, s minket vezetve elfogadja a Neki nyújtott szolgálatainkat, azaz elfogadja a jóságot, amit Ő helyezett belénk. Mert nincs bennünk egyetlen csepp jóság sem, ami ne fentről származna. Így tehát amiképpen megadja nekünk Isten a kegyelmi ajándékait, úgy fogadja is ezeket étékeseknek. De miképpen tetszhetnek a mi cselekedeteink Istennek? Úgy, hogy nem néz a bennük rejlő tökéletlenségre. Mert nincs bennünk semmi, amiben ne lenne

valamiféle hiányosság Isten előtt, de Ő nem törődik ezzel, hanem atyai szeretettel tűri ezeket el a részünkről. Látjátok tehát, hogy lehetünk igazak Isten előtt: bizonynyal, mert tetszik Neki jól bánni velünk, s nem azért, mert erre köteles, vagy mert rászolgáltunk erre. Ezen a módon mondja Jób, hogy igaznak találhatik majd, s ezzel nem zárja ki Isten kegyelmét és könyörületét, amik kiterjednek az Övéire abban, hogy tűri őket és nem bánik velük szigorúan, s pontról pontra számadásra szólítja az életüket. Emellett pedig azt is jegyezzük meg, hogy Jób ugyanolyan szélsőségesen beszél, mint korábban tette. Mi ennek az oka? Ő olyan volt, mint egy tomboló ember, mint aki eltévedt és azt sem tudja hol van. Ezért nem vitatta Isten titkos igazságosságát, mely túlságosan kemény volt a számára. S nem csoda, ha nagyon összezavarodott, s mondhatni elnyelődött a kétségbeesésben, látva, hogy Isten ezen a módon üldözi őt anélkül, hogy megmutatná neki, miért teszi. Jób tehát mondhatni megdöbben azért, mert nem látta azt, amit igaznak ismert: nevezetesen, hogy Isten igencsak éreztetheti vele a bűneit, ha csak a saját törvényének megfelelően vizsgálja őt meg. De úgy vélte, hogy miután Isten megbocsát a szolgáinak, akik becsületességben járnak, furcsa, hogy miután ő is ezt tette, mégpedig teljes szívéből, furcsa, hogy olyan goromba bánásmódban részesült és érezte Isten kezének a súlyosságát. A jobb megértés végett nézzük meg azt, amit hozzátett. Azt szeretete volna, ha Isten két dolgot megad neki, s aztán (mondja) nem rejtőzöm el Előled, azaz kész leszek elfogadni bármiféle büntetést, amit tetszik Neked kiszabni és többé nem panaszkodom, hogy a kezed túl goromba velem, s nem vitatkozom Veled, amikor nyomást gyakorolsz rám, ha ez a két dolog teljesül. Az egyik az, hogy vond vissza tőlem a kezed, a másik, hogy a Te rettentésed többé ne ejtsen engem kétségbe. Ezzel azt akarta mondani, hogy imádkozott Hozzá: ne hajtsa végre az ítéletét, mielőtt megvádolta volna őt. Jób nagyon furcsának vélte, hogy Isten ennyire fájdalmasan ostorozza anélkül, hogy ezt előtte a tudomására hozta volna. Ez pont olyan, mintha egy fogoly szabadulásra vágyna, amikor tudja, hogy teljesen és tisztán szabad, de az emberek egyáltalában nem hallgatnák őt meg. Mit kellene tennie? Ha egy foglyot mindennemű vizsgálat nélkül megkínóznak, úgy hogy bármit is kérdeznének tőle, illetve bármi bizonyítékot vagy információt találnának ellene, de mégis a sötét pincebörtönbe vetnék, vagy kalodába zárnák (ahogyan Jób panaszolja itt), s főleg, ha kínpadra vonnák, ahol a megcsonkítás várna rá: azt mondom, ha a szegény foglyot ilyen bánásmódban részesítenék, mit mondhatna? Jób tehát azt panaszolja, hogy Isten olyan szigorúan bánik most vele, pedig nem indult eljárás ellene. Látjátok tehát az első pontot, amiről beszél. A második az, hogy *Isten szólítsa őt*. Azaz, hogy az ügyével rendben előhozakodhasson, mint amikor megszűnik a szigor és az emberek a törvény rendje szerint járnak el. Nos (mondja), kezdődjön meg az eljárás, s én többet nem rejtőzöm el a színed elől, türelmes leszek, és minden dologban engedelmeskedni fogok Neked. Látjátok tehát, hogy Jób úgy túloz, mint egy esztét vesztett ember. S miért? Mert ha jól megnézte volna önmagát, akkor biztosan tudta volna, hogy nem tett semmit, amiért meg kellett volna jelennie Isten előtt, de ha mégis oda kellett volna járulnia, azt lehajtott fejjel kellett volna megtennie, mint mikor az addig a pontig eljutó emberek, akiknek el kell ismerni a saját nyomorultságukat és összezavarodva kell megállniuk Előtte. Jób tehát nem használt volna ilyen beszédmodot, ha nem lett volna eleve megszállott a csodálatosan nagy bámulattól úgy, hogy nem maradt benne mértékletes józan ész, hogy megalázkodott volna Isten előtt úgy, ahogyan illett volna. Egyébként egy jó és nagyon hasznos leckét szűrhetünk le ebből a szövegből. Először is emlékezzünk arra, amit már mondtam: ha Isten a törvényében foglaltnál szigorúbb bánásmódban akar minket részesíteni, megvan rá a hatalma a világ Bírójaként. Persze mondhatjuk ennek az ellenkezőjét is, de semmit sem fogunk elérni a zsörtölődésünkkel. Nincs hát jó okunk a megalázkodásra? Továbbá gondolkodjunk el egy kicsit azon, milyen helyzetben lennénk, ha Isten csak a számunkra kényelmes módon bánná velünk. Mert mondtam, nektek, hogy Isten nekünk adta a törvényét, de nem arra tekintettel, amivel Neki tartozunk, s nem is azért, hogy kinyilatkoztassa a saját igazságosságának teljes tökéletességét, hanem azt tartva szem előtt, ami illő és megfelelő a teremtmények számára. De ha egyszer a törvénye által ítélt,

akkor ahelyett, hogy elfogadná az életünket, nekünk meg kell szégyenülnünk, s nem egyféleképpen, hanem ezerféleképpen. Mert a bűneink és a gáztetteink feneketlen mélységet alkotnak. Ezt látva nem marad más a számunkra, mint megalázkodni és sóhajtozni, s megszégyenülni a saját szégyentelenségünkön. Mert mint említettem, makacskodhatunk Istennel, de az mindig ok lesz Isten haragjának felszítására egyre jobban és jobban önmagunk ellen. Továbbá tartsuk észben, hogy Isten látogatásait nagyon nehéz elviselni, látva, hogy Jób is úgy elragadtatott, hogy azt sem tudta, hol van, s olyan volt, mint holmi esztét vesztett ember. S miért? Mert Isten a félelmetességgel nehezdedt rá. S ez figyelmeztet minket arra, hogy ha Isten szigorúan büntet, akkor szükségszerűen elborít minket a kétségbeesés, és teljesen összezavarodunk. Igaz, hogy amíg jókora távolságra vagyunk a csapásoktól, lehetünk elég határozottak, de mikor Isten jön és komolyan ítélkezni kezd velünk, akkor megérezzük, micsoda ereje van, amit korábban már felbecsültünk, s mindaz, amiről azt képzeltük, megvan bennünk, a semminél is kevesebb lesz, s nem más, mint füst és ostoba feltételezés. Ezt tudnunk kell. Tudjuk ugyanis, hogy semmi sincs annyira ellenére a mi üdvösségünknek, mint az említett önteltség, amitől megrészegültünk. Ez tesz minket elhamarkodottá és összevissza futkosóvá, s nemcsak a határaink átlépésével nem elégszünk meg, de egyenesen a felhők fölé szeretnénk felemelkedni. Látjátok, mi az oka a romlásunknak: nevezetesen a minket elkápráztató elbizakodottság. S ugyanaz olyannyira gátol minket Isten segítségül hívásában, hogy mikor Őhozzá kell folyamodnunk menedékért és a szárnyai alá kell húzódnunk, akkor mindannyian megvadulunk és úgy tűnik nekünk, hogy képesek vagyunk hegyeket mozgatni és csodákat tenni. Látjátok tehát, hol akad el főleg a mi üdvösségünk, nevezetesen, amikor Istenhez kellene járulnunk könyörgő imádsággal, különösen mikor valamiféle baj ér minket, és nincs több próbálkozásunk, akkor elkezdzünk világi segítséget keresni, illetve más módon engedünk az ostoba fantáziánknak, ami becsap minket. Szeretnénk hát mentesülni az efféle illúzióktól és hiábavaló gondolatoktól? Akkor tekintsünk Jób példájára, s gondoljuk meg: ha neki ilyen lelki csatákat kellett kiállnia (azaz látjuk, Isten oly módon gyakorolt rá nyomást, hogy az ellenségének érezte Őt), ha Isten manapság a Bíránknak mutatkozik, akkor mi sem kerülhetjük ki a kezét és nem menekülhetünk el a szigorától. Igaz, ha bármi effélét képzelünk, úgy kétségbe fogunk esni, hogy nem látunk majd mást, mint a pokol fölénk tornyosuló szakadékát, s lehetetlenség lesz a számunkra akár józan ésszel, akár szerénységgel, akár támasszal, akár mértékletességgel rendelkezni. S ezt jól át kell gondolnunk, hogy remeghessünk tőle. Igen, de a remegésünknek olyannak kell lenni, hogy az abból fakadó rettegés ne folytatódjon bennünk, hanem találjunk rá orvosságot. Azaz, imádkoznunk kell Istenhez, hogy adja meg annak kegyelmét, hogy nyugalomra találjunk Őbenne a bajaink közepette, s legyünk ebben biztosak, még ha egy időre úgy is néz ki, hogy ellenünk van, és végleg meg akar semmisíteni. Íme, miképpen kell Istenhez imádkoznunk, hogy ne bánjon velünk szigorúan. Továbbá, amikor hozzátesszi: *add meg nekem ezt a két dolgot és én emelt fővel járulok Eléd és nem fogok elrejtőzni Előled*, akkor jegyezzük meg, hogy nem szabad felszólítanunk Istent arra vágyva, hogy ne büntessen minket, mielőtt meg nem ismertette velünk a bűneinket. S miért? Mert az nagy erőszakot jelentene az Ő igazságszolgáltatásán. Vajon a nyomorult gazfickó mondja meg a bírónak, mit kell cselekednie? Igaz, hogy egy földi bíró lehet túlonúl szigorú (mert az emberre lehet túl kegyetlen nyomást gyakorolni), de nem történhet ez meg közöttünk és Isten között, mert valahányszor csak büntet, mindig velünk van, ami pedig az szélsőségességet illeti, az soha nincs meg Benne. Igaz, hogy nem vesszük észre, miért teszi ezt vagy azt, s nem látjuk az Általa használt mérleget és súlyokat sem. Sőt, inkább úgy tűnik a számunkra, hogy mindent a feje tetejére állít, de mindennek ellenére tisztelnünk kell Őt a titkos ítéleteiben. A vegyük biztosra, hogy a dolgok, amiket teljesen furcsáknak vélünk, mindazonáltal teljes becsületességgel és egyenlőséggel szabályozottak, amennyiben Tőle származnak, s végül majd a számunkra is világossá válik. Ezért nincs szükségünk erre a gögre, amivel Istent kívánjuk besorolni a fantáziánknak megfelelően és megkövetelni Tőle ennek vagy amannak a megcselekvését. De

elégedjünk meg az Ő jóakarátával, imádkozva Hozzá, hogy adjon türelmet és teljes engedelmességet, míg meg nem érezteti velünk, hogy minden tette jó. Íme, joggal kívánhatjuk, hogy Isten rendezzen el minket, mielőtt büntetne. Miért? Azért, hogy a magunk bírái lehessünk. Mert mit használt az nekünk, ha Isten büntet, akár szélsőségesen, ha közben makacsok maradunk a magunk önfejűségében, vagy ha olyan tunyák és tökfilkók vagyunk, hogy egyáltalán nem gondolunk azokra? Akkor csak mindig a még nagyobb kárhozatalunkra válik. Istennek ránk kell sújtania, de mi nem hajtjuk meg a hátunkat. A szívünk cseppel sem lesz hajlékonyabb, hanem inkább üllővé válik, ami minden csapást visszaver. Ezért Isten büntetései soha nem fogják előmozdítani a jólétünket, csak ha mi magunk vagyunk a saját bíróink, hogy először mi magunk ítéljük el önmagunkat. De hogyan lehetséges ez, ha nem ismerjük a hibáinkat? Mert ami azokat illeti, akik ezt mondják: Tudom, hogy nyomorult bűnös vagyok, s jól megérdemlem az általam elszenvedett büntetést, de közben nem lépnek be a saját szívükbe a bűneik megérzése végett, azok nem mások, mint képmutatók annak kimondásával, hogy jól megérdemlem ezt a büntetést, de nem tudva, hogyan és miért. Igaz, hogy el kell ítélnünk még azokat a bűneinket is, melyeket nem ismerünk, de ezen a ponton kell kezdenünk: nevezetesen a lelkiismeretünk vizsgálatával, keresve abban azt a dolgot, ami elegendő az elítéltetésünkhöz. Másként lehetetlen, hogy az ember valaha is megalázkodjon Isten előtt, s őszintén és színlelés nélkül elítélje önmagát. Látjátok tehát, mi célból követelhetjük meg Istentől, hogy indítson eljárást ellenünk, mielőtt elítélne: azért úgymond, hogy adja meg a bűneink elének tárásának kegyét azért, hogy láthassuk a saját elítéltetésünket és mindenekelőtt meghajolhassunk. Íme, miféle értelemben fogalmazhatjuk meg azt a kérést, amikor a bajaink elragadnak minket, nem pedig a megdöbbenés okából, ahogyan Jób tette. S noha törvényes a számunkra és hasznos is efféle könyörgést intézni Istenhez (nevezetesen, hogy engedjen Magához és fogadjon minket az ügyünk megvitatására Vele). Mégsem szabad azt kérnünk Tőle, hogy vonja vissza a kezét. Mert Isten megteheti ezt a két dolgot egyszerre, azaz engedheti az eljárást megindítanunk, s ezzel megmutathatja, hogy jogos oka van minket büntetni, amikor látjuk a bűneinket, s egyben folytatólagosan éreztetheti velünk a kezének csapásait. Isten tehát megteheti mindkét dolgot, s mivel ezek összeegyeztethetők, az együttes bekövetkezésüket nem szabad furcsának vélni, hanem mondtam nektek, hogy ezen az alapon nem lehetünk teljesen Jóbbhoz hasonlók. S miért? Mert amikor azt követelte, hogy azon a módon legyen Istenhez engedve a védekezés végett, az pont olyan (mint már mondtam nektek), mintha Isten ellen pereskedett volna. Mert ahogyan azt mondta, hogy igazolást kell nyernie és felmentést kell kapnia, most úgy teszi hozzá: *Ő szól majd először, ha Isten szólni engedi, vagy válaszolni fog, ha Isten szól először.* Jób itt nem a korábban említett okból fogalmazza meg a kérését, azaz nem imádkozni akar, hogy Isten enyhítsen a szigorán, de mégis éreztesse velünk a hibáinkat, s mikor annyira megalázott, hogy a magunk bíráivá válhatunk, akkor mindegyikünk önként fogja vállalni az elítéltetést. Jób szándéka itt elérni ennek pont az ellenkezőjét. Látjuk tehát, hol hibázott, s ez azzal a céllal van nekünk bemutatva, hogy kövessük a mértéket, amiről már beszéltem. Most már látjuk a jelen tanítás hasznát a magunk számára, ha helyesen tudjuk a tanítást a magunk javára alkalmazni: amikor azt szeretnénk, hogy Isten meghallgasson, akkor nem szabad mindjárt mentségekkel is előhozakodnunk úgy, mintha nem volnának hibáink, s képesek lennénk kisebbíteni a sértéseinket, vagy inkább teljesen semmivé tenni azokat. De el kell jutnunk azok ismeretére, mégpedig oly módon, hogy végleg a porba hulljunk, s ne maradjon más kibúvó a számunkra, csak az odamenekülés Isten jóságához. Amikor pedig elítéltük az egész életünket, mindazonáltal akkor se szűnjünk meg abban a könyörületben bízni, amit a nyomorult bűnösöknek ígért, ha megutálják a bűneiket és elítélik azokat, nem vágyva másra, csak arra, hogy Isten a könyörületébe fogadja őket. Látjátok tehát, miképpen kell gyakorolnunk ezt az említett kérést. Számunkra azonban nehéz ekkora józanságra jutni, ezért törekednünk kell rá. Mert ezt a keménységet nem szabad kivetni a szívünkéből, hanem ennek inkább ösztönöznie kell minket arra, hogy Istenhez fussunk és imádkozzunk Hozzá a kegyelméért: érintsen meg a

tanításával, hogy az Ő Ígétének eszközeivel olyan kéréseket intézhessünk Hozzá, amilyeneket azok gyümölcsében érezhetünk. A hibáinkról naponta van szó, de mégis kevesen vannak, akik azokra gondolnak. Isten tehát látja: annyira lassúak vagyunk, s ráadásul oly módon, hogy nem képes megindítani minket az Ígétével. Ezért felemeli a kezét és ránk küld valamiféle büntetést. Mivel pedig a büntetés, ha csekély, a számunkra semmi, s csak megvonjuk a vállunkat, ahogyan a közmondás mondja, ezért Isten duplázza a csapásait és egyre jobban és jobban ostoroz minket, sőt (ahogyan mondják) az orrunkat egyre jobban a köszörűkőhöz szorítja. S visszavonulva tőlünk a Lelke mondhatni kialszik bennünk, s nem érezzük, hogy továbbra is kormányozna, ezért szegény, kétségbeesett lelkekké válunk, akik ezt kiáltják: ó jaj, mi ez? Utána úgy megharagszunk, hogy szeretnénk, ha Isten némi enyhülést adna nekünk, s ha nem teszi meg, végleg elveszítjük minden reményünket, ezért nincs orvosság az állapotunkra. Akkor hát joggal kérhetjük Istent, hogy vonja vissza a kezét és engedje meg, hogy ezt mondjuk: Ó jaj, Uram, látod, hogy ostoba teremtmény vagyok, s érzem a büntetéseidet, melyek túlságosan súlyosak, tekintettel a gyengeségemre. Igaz, hogy ezt a büntetést megérdemlem, sőt, sokkal jobban kellene éreznem, de az én erőm olyan csekély és gyenge, hogy (nekem úgy tűnik) már a pokol fenekén vagyok. Ó jaj, Istenem, kegyeskedj egy kicsit enyhíteni a szigorodon, hogy legyen egy kis időm levegőt benni, s jobban elgondolkodni önmagamról. Amikor meglesz egy a könnyebbségem, eljövök majd Hozzád, és a sebeim csillapodni fognak. Mert látom, hogy az ostorozásod értelme az, hogy nem vagyok javíthatatlan a Te kezed alatt. Mindazonáltal, amikor ilyen kérést intézünk hozzá, azt ilyen feltétellel kell megtenni: Nos, Uram, igaz, hogy a kérés, amit előterjesztettem, a magam szükségével kapcsolatos, mert látod, hogy nem vagyok képes tovább tűrni. Ha pedig Te nem gátolod meg a bajt, akkor a zűrzavar olyan szakadékába kerülök, ahonnan soha többé nem leszek képes kikapaszkodni. Mindazonáltal Uram én teljesen átadom magam Neked: Te tudod, hogy mi a hasznos és a kényelmes a számomra, s Te vagy képes orvosolni a szélsőségeket, amikben vagyok, mivel végtelen sok eszköz áll a rendelkezésedre, amikkel még a halálból és kivonod a szolgádat. Nos, amikor hozzátesszük ezt a feltételt, Isten jól eltűri, hogy ilyen kérést intézzünk Hozzá, sőt, ég szeretni is fogja azt. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Egyébként nem szabad azt gondolnunk, hogy Jób annyira elnézte volna, hogy önmagát becsapva hibátlannak vélte volna magát, és kész volt törvényre menni Istennel és pert indítani Ellene, úgy vélve, hogy felülkerekedhet. Ne gondoljuk, hogy efféle ostobaság részegítette meg Jóbot. Akkor hát mi történt? Azt kell gondolnunk, hogy megfontolatlanul beszélt, mint ahogyan mi is szoktunk, amikor a bajaink elborítanak bennünket. Mert a szemeink úgy elhomályosulnak, hogy egyáltalán semmit sem látunk. Mint amikor valaki például annyira kikel magából a bánat és a fájdalom miatt, hogy többé már nem ismeri önmagát, akkor néhány könnyed szó származik tőle, s ha ezt megmondják neki, azt feleli majd, hogy nem így volt. Mégis igaz, hogy ő maga mondta ki azokat. Igen, de nem így tűnik a saját értelme számára, mert az esze felkavarodott és összezavarodott. Mert (mint említettem) az indulataink oly módon ragadnak el minket, hogy bizonyos értelemben magunkon kívül leszünk, de Isten közben nem szűnik meg fenntartani bennünk az ismereteket, amik ugyanolyan jók maradnak, mint amennyire elfojtottak. Amikor valaki hamuval és földdel takar be egy tüzet, ha nagy parázs volt abban, az rejtve marad alatta, s az illető nem vesz észre semmit, s nem érez semmi hőt sem. Ugyanígy Isten is megengedi néha, hogy minden értelem mondhatni el legyen fojtva, s ebben az esetben nem látunk mást, csak hamut, azaz úgymond a legfelfokozottabb indulatoktól is csak némi gőz látszik, de maga a tűz egyáltalán nem mutatkozik meg. S ugyanígy van ez velünk is. Amikor pedig Jób ezt a komoly kijelentést tette, olyan szélsőséges helyzetben levőnek érezte magát, hogy eszközöket keresett az Isten elé járuláshoz, azt mondva, ő szeretne az első lenni, aki beszél. vegyünk hát biztosra: úgy beszélt, mint egy, a görceiben a végletekig dühöngő ember. S látva ezt a helyzetet tanuljunk meg mindig alázatosan járni, s ügyeljünk nagyon arra, hogy az indulataink ne ragadjanak el oly módon, hogy azt se tudjuk, mit cselekszünk vagy mondunk. Íme, egy nagyon hasznos és tanítással telt mondat. Mert először is

látjuk, hogy az indulataink olyanok, mint a vadállatok, melyek Isten ellen uszítanak. De próbáljunk csak meg Ellene támadni: mit nyerünk vele? Keményebbek vagyunk, mint Ő? Képesek vagyunk Őt meghajlásra készíteni vagy esetleg megtörni? Ó jaj, nekünk szükségszerűen össze kell roskadnunk és darabokra kell törnünk, ha ennyire dühödten rátámadunk. S nemcsak ennyi: hanem a csapásával is lever minket, mert elég csak a fuvallata (ahogyan a Szentírás mondja), hogy megsemmisítsen, eltöröljön és semmivé tegyen bennünket. Ezért értsük meg, hogy az indulatainkat vissza kell szorítani, azokat áhítatban kell tartanunk, sőt mondhatni bilincsekbe kell vernünk, azaz mindent meg kell tennünk, hogy csökkentsük a bennünk rejlő féktelen eszeveszettséget. Hisz ellenkezőleg mi lesz belőlünk? Látjuk, mi történt Jóbbal, azzal a szent emberrel, a türelem tükrével, aki kitartott az Isten iránti engedelmisségben, de mégis látszik, hogy ehhez olyan hevesség társult, amitől úgy kirobbant, hogy azt sem tudta, hol van. Annál inkább kell szívből imádkoznunk Istenhez az indulataink megzabolázásáért, hogy azok ne keljenek fel Ellene. Továbbá, ha néha kikelünk magunkból, s túllépve a korlátjainkat nem hallgatunk Istenre, ne csüggedjünk le miatta, mert van rá orvosság, ami nem más, mint az imádkozás Istenhez, hogy ismét térítsen eszünkre. Továbbá gyűjtsuk meg újra a kialudt tüzet, azaz amikor látjuk, hogy a jó lelkiismeret mintha elaludt és bizonyos módon elnyelődött volna, így nincs bennünk egy szikrányi világosság sem, akkor munkálkodjunk ismét azon, hogy észre térjünk és mondhassuk: hol vagy te, nyomorult teremtmény? Látod, hogy Isten ellen rugdalódzol mondhatni összevissza és nincs értelem a szavaidban. Ezért a te dolgod megzabolázni önmagad a benned levő indulatok felmérésével, melyek túlságosan hevesek és szélsőségesek. Íme, miképpen kell újra észre térni, amikor olyan kétségbeesetteknek találjuk magunkat, hogy azt sem tudjuk, mit mondjunk. S legyünk abban biztosak, hogy ez az a dolog, ami miatt még alaposabban meg kell gondolnunk magunkat, hogy tartózkodhassunk az olyan szélsőséges beszédektől, amelyet látjuk, hogy Jób mondott ki itt, mégpedig meggondolatlanul. Tanuljuk hát meg oly módon mérsékelni az indulatainkat, hogy ne vágyjunk másra, csak arra, hogy Isten adja meg a jósága és a könyörülete megízlelésének kegyelmét. S bár látszólag össze kell zavarodnunk, mégse szűnjünk meg örvendezni és a jóságára támaszkodni, hogy a bajaink közepette is Őt dicsőíthessük.

Most azonban boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse velünk még jobban ezeket, s minden embert buzgóvá tegyen, akik akarattal engedelmeskednek Neki. Amikor pedig az ítélőszéke elé járulunk, ne más állapotban jöjjünk, mint először is legyünk a magunk bírái, hogy Tőle felmentést nyerjünk, s befogadjon minket a kegyeibe és a végtelen könyörületébe, amit a mi Urunk Jézus Krisztusban mutatott ki nekünk. Valahányszor pedig ostoroz minket, enyhítse úgy a vesszőjének csapásait, hogy tudhassuk: a büntetése a hasznunkra van, s ezáltal még inkább induljunk fel a visszatérésre Őhozzá, valamint önmagunk egyre nagyobb megerősítésére az Ő jóságában, míg el nem jutunk a nyugalom helyére, ahol teljes mértékben élvezni fogjuk a kegyességét és a kegyelmi ajándékait, melyeket most egyelőre csak reménység által birtoklunk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, hanem a Föld valamennyi népének és nemzetének stb.

Az ötvenkettedik prédikáció, ami a negyedik a tizenharmadik fejezetről

Jób13:23-28

23. Mennyi bűnöm és vétkem van nékem? Gonoszságomat és vétkeimet add tudtomra!

24. Mért rejtet el arcodat, és tartasz engemet ellenségedül?

25. A letépett falevelet rettegted-e, és a száraz pozdorját üldözöd-e?

26. Hogy ily sok keserűséget szabtal reám, és az én ifjúságomnak vétkét örököltetted velem?!

27. Hogy békóba teszed lábaimat, vigyázol minden én utamra, és vizsgálod lábomnak nyomait?

28. Az pedig elsenyved, mint a redves fa, mint ruha, a melyet moly emészt.

Az eddigiekben Jób egy nagyon igaz dolgot jelentett ki, mint arra tegnap kitértem. Ez pedig nem más jelent, mint azt, hogy amikor Isten ostromoz minket, mi pedig nem látjuk ennek okát, ha törvényre kell menni Vele, akkor minden pont ellen, amit felhozhatunk magunk mellett Ő végtelenül sokat hozhat fel, s emitt össze kell zavarodnunk. Ebbe még a legigazabb embereket is beleértem. S az is igaz, hogy noha nem látszunk vétkeseknek a törvény és a közös szabályok szerint, Istent mégis igaznak kell elismerni és kijelenteni, mi pedig nem aratunk mást, csak szégyent, még ha addig soha olyan jól nem pereskedtünk is a magunk ügyében. S ez még mindig attól függ, amiről tegnap volt szó: nevezetesen, hogy Istennek van egy titkos igazságossága is amellet, amit ismerünk, s ami kijelentetett nekünk az Ő törvényében. Mert ha még magukat az angyalokat vizsgálnánk is azzal az igazságossággal, őket is el kellene ítélni, és nincs teremtmény (legyen bármennyire tiszta), aki képes lenne annak eleget tenni. S ez az, amit újra kifejt. Mert ezt mondja: *Mutasd meg a gazzetteimet és a vétkeimet, mennyit vétkeztem és mennyi bünt követtem el.* Igaz, itt megvallja, hogy mivel Isten keze ostromozza őt, ezért meg kellene alázkodnia, azonban nem képes türelemmel tárnai, hogy Isten verje őt anélkül, hogy az okát megmutatná. S ez az a dolog, amiben hibázott. Mert ha Isten észrevételi velünk a bűneinket, s mondhatni a tulajdon szemeinkkel látjuk, hogy Isten azért büntet, mert így-úgy megsértettük Őt, az sokkal több, s azzal nagy kegyelmet ad, ha legalábbis megvan az értelmünk és a józan eszünk önmagunk elítéléséhez, hogy azután bocsánatot kérhessünk Tőle. De ha megkeményedünk, akkor mennyivel jobb, ha ismerjük a bűneinket? Mindazonáltal, ha Isten fogva tart, miután elvert bennünket a vesszőjével, ezért a csapásokat nehezen viseljük, s nem tudjuk, mi célból vagy mi okból ostromoz ezen a módon, akkor sem szabad zúgolódnunk, hanem le kell hajtunk a tekintetünket és ezt kell mondanunk: Uram, megvárom az alkalmas időt, amikor majd megmutatod nekem, mi a célja ennek a bajnak. Igaz, joggal vágyhatunk arra, hogy tetsszen Istennek megéreztetni velünk, mi a jelentése, hogy amikor ismerjük az Ő akaratát, az a hasznunkra váljon: elég törvényes tehát ilyen kérését megfogalmazzunk. De ezzel együtt rendelkezünk kell a nyelvünk visszafogásának szelídségével, amíg nem tetszik Neki részletesebben is megmutatni azt, ami ismeretlen a számunkra. Akkor hát, hogy messzebbre jussunk ezzel a mondattal, jegyezzük meg, hogy Jób észrevette: Isten az, Aki őt bünteti. Ez alaposan jegyezzük meg. Másodszor, teljesen meg volt arról győződve, hogy nem szabad az Isten elleni pereskedéssel változtatnia a helyzetén, továbbá azt is tudta, hogy Isten nem közönséges módon ostromozta őt úgy, ahogyan az embereket szokta: Jóbbal nem így bánt. Ezért tudta, hogy amit eltűrt, az nem közönséges büntetés volt, olyan, amelyet ember szabhat ki a közönséges szabályok alapján, hanem megfelelt Isten titkos és rejtett szándékának.

Jób tudta ezt, és türelmesnek kellett volna lennie. Mindenben, amiről csak beszéltem, egy cseppet sem tévedett. Mert nagy dolog az, amikor észrevesszük: Isten keze büntet minket, s érezzük annak csapásait, hanem azt is tudjuk, honnan származnak a csapások. Látjátok tehát, hogy ez a dolog jó és nagyon hasznos.

S látva ezt tudjuk, hogy Istent mindig igazságosnak fogjuk találni, s ugyan zúgolódhatunk Ellene, de azzal soha nem fogjuk előmozdítani az ügyünket, hanem még súlyosabb ítélet alá kerülünk.

Nem jó leckét láttok itt, ha ugyan képesek vagyunk megtanulni és észben tartani? S a megalázódásunkat is szolgálja majd azért, hogy visszafogjuk és megzabolázzuk az indulatainkat, s ne legyen semmi kedvünk Isten ellen fellépni. S értsük meg, hogy Benne vannak titkos ítéletek, amiket nem vagyunk képesek észrevenni. S ez a dolog is arra szolgál, hogy még nagyobb áhítatban tartson minket, s az önteltség és a pimaszság ne ösztönözzenek a vitatkozásra Istennel.

Jó dolgokat láttok tehát. De emellett az embereknek maguktól kell tartózkodniuk, amikor észreveszik, hogy Isten bünteti őket, de nem ismerik, miért. Azt mondom, nyugodt elméjüknek kell lenniük és meg kell várniuk, amíg Isten feltárja nekik azt a dolgot, ami átmenetileg rejtett. Ezen a ponton hibázott Jób. De vegyük fontolóra, hogy olyannyira leuralta a bánat, amit túrt, hogy nem csoda, ha meg volt döbbenve és azt szerette volna, hogy Isten legalábbis a bűneinek megfelelően bánt volna vele, s nem üldözi jobban. Mert amikor Isten így felindul egy nyomorult teremtmény ellen, és úgy nyújtja ki a kezét, hogy úgy tűnik, rá fog mennydörögni, az ember pedig nem kap haladékat, hanem egyre jobban és jobban kínlódik, nem látva a végét a nyomorúságainak, hanem emiatt lesújtottá válik, ó jaj, akkor nem csoda, ha néhány kósza szó hagyja el a száját, s Jóbbal is ez történt.

Ezért tanuljunk meg Istenzhez imádkozni, hogy amikor tetszik Neki efféle összeapásokba belevinni, akkor ne engedjen elcsüggedni, főleg, amikor a gyengeségünk is megmutatkozik, s már azon a ponton vagyunk, hogy gonosz képzelgésekben bocsátkozunk. Ilyenkor húzzon minket vissza és hozzon olyan állapotba, hogy ismét dicsőíthessük Őt a felfoghatatlan ítéleteiben. Látjátok tehát, mit kell első helyen megjegyezni ebből a részből. Most azonban megkérdezheti az ember: miért nem használja Jób egyedül a *bűn* szót, s nem mondja ezt: mutasd meg, mennyi bűnöm van, hanem hozzáteszi: *vétkem, kihágásom és gaztettem*. Mi célból teszi ezt? Ez pont olyan, mintha azt mondaná: amikor Isten minden ponton megvizsgált engem, nem talál majd okát rá, hogy ennyire gorombán bánjon velem. Nem azt jelenti ez, hogy Jób igaznak vélte magát (mint már mondtam), hanem összezavarodott elmével szólt, ezért nem törődött azokkal a dolgokkal, hanem megmaradt annál a megfontolásnál, hogy ő nem olyan ember, mint amilyennek a barátai mondják: azaz, hogy Isten azért büntette őt, mert nagyobb bűnös volt a többiekénél. S ebben jó ügye volt, de közben egyáltalán nem úgy mérlegelte, ahogyan kellett volna. Végül Jób kijelentette, hogy amikor Isten alaposan végigkutatja az összes benne levő gonoszságot, akkor majd rájön, hogy a büntetései nem a gaztetetei miatt vannak. Vannak, akik ezen a helyen különbséget tesznek a szándékos bűnök és a tudatlanságból fakadó bűnök között, az Isten ellen elkövetett bűnök és az elnézés miatt megesett bűnök között, ahogyan nevezik. De ebben a megkülönböztetésben nincs szubsztancia. Jób (mint már említettem) inkább az esetet akarta kifejtetni teljes részletességgel. S a jobb felfogás érdekében jegyezzük meg, hogy amikor Isten a törvényéről és a parancsolatairól beszél, akkor különféle kifejezéseket használ, mint például *előírás, rendelet, határozat, ítélet* és más hasonló, mert hét vagy nyolc szó jelenti ugyanazt a dolgot. De miért van ez így? Először is annak megmutatása végett, hogy ha nem járunk helyesen, nem hivatkozhatunk a tudatlanságra. S miért? Mert teljes tanítást adnak arról, hogyan kell élnünk. Azok tehát, akik eltévelyednek, nem törődnek Istennel vagy nem tisztelik Őt. Mi ennek az oka? Ha jól tanulmányozzuk az Ő Ígését, akkor soha nem fogunk rosszat tenni, mert az minden dologban és minden ügyben vezetni fog minket. Látjátok tehát, hogy elsősorban mire szolgál a szavaknak

ez a sokfélesége, amikor ezt olvassuk: rendeletek, előírások, szabályok, proklamációk, határozatok, bizonyságok vagy tanúvallomások, ítéletek stb. Mindezek annak bemutatására szolgálnak, hogy Isten olyan gondosan vezet minket, hogy egyetlen hibás lépést sem tehetünk, ha követjük azt, amit tanít nekünk. Ezért még megbocsáthatatlanabbak vagyunk, ha rosszat teszünk. Mert Isten megannyi akadályt állított az utunkba, hogy visszatartson. Kijelölt egy konkrét utat, kerítést állított fel minden oldalán, s Ő Maga vezet minket, hogy se jobbra, se balra el ne tévelyedjünk. A tanításával pedig intéseket ad nekünk, az egészet a mi hasznunkra megerősítve. Ha most az ellenkező útra térünk, akkor ez láthatóan szándékos rosszindulat, még ha nem is vagyunk az eszünknel. Látjátok tehát, miképpen válnak megbocsáthatatlanokká az emberek, mert látható, hogy Isten nem egy vagy két szóval parancsolta meg azt, ami jó, hanem előírásokat, rendeleteket és szabályokat alkotva erősítette és szilárdította azt meg pontosan abból a célból, hogy az embereket meggyőzze a szörnyűséges lázadásukról, amikor minazok ellen mennek. Viszont amikor ugyanezt a beszédmodot használja a bűnről szólva, azt abból a célból teszi, hogy az embereket jobban megérintse, és értésükre adja: nem csekély és enyhe vétkeket követtek el, hanem szigorú büntetést érdemelnek, s a vétkeik borzalmasok. Mint például amikor Dávid a harminckettedik zsoltárban azt mondja, hogy áldott az az ember, akinek a bűneit Isten megbocsátja, a vétkeket elfedezi, a kihágásait eltemeti és a gátlatokról többé nem emlékezik meg. (Látjátok, miben rejlik az ember boldogsága:) miért beszél Dávid bűnökről, vétkekről, kihágásokról? Nem lett volna elég egyetlen szóval mondani: áldott az az ember, akinek a bűneit Isten megbocsátotta? De ő Isten végtelen, kegyelmes jóságát akarta kifejezni, amit akkor mutatott nekünk, amikor megbocsátotta a bűneinket. S miért? Mert ha számadásra szólítana minket, ó jaj, annak soha nem lenne vége, s nemcsak bizonyos területen találna minket hátralékosaknak, hanem amint elvetett minket egy dologban máris újrakezdhetné a másikkal. Dávid tehát tudta, hogy az emberek olyan mélyen és borzalmasan belesüllyednének a kárhozatba, amennyire csak lehetséges, ha csak Isten nem húzná őket vissza az Ő végtelen jóságából. Amikor pedig ezt megteszi, az embereknek nem szabad könnyedén átsiklani felette, mintha csak öt fillérnyi tartozást engedett volna el nekik, hanem alaposan el kell gondolkodniuk a gátlatokról, a vétkeikről, és a kihágásaikról: jól át kell gondolniuk ezeket és el kell raktározniuk az emlékezetükben. Ebből hát látjuk, miért használja itt a szavak eme sokféleségét. Jób viszont ennek pont a ellentétje, mintha ezt mondaná: igaz, hogy az emberek sokféleképpen tehetnek rosszat, igaz, hogy rendkívül korholásra méltók Isten előtt, de mindezek ellenére, ha az én életemet alaposan megvizsgálják, abban nem lesznek se rossz cselekedetek, se kihágások, se vétkek, melyek rászolgálnának, hogy Isten ezen a módon büntessen engem. De ügyelnünk kell az elhangzottak észben tartására, nevezetesen, hogy Jób nem úgy akarta igazolni magát, mintha minden dolgot teljes mértékben teljesített volna, hanem csak Istennek az ő megbüntetésére irányuló szándékát tartotta szem előtt. Mert biztos (mint azt már láttuk), hogy Isten nem azzal foglalkozott, hogy mekkorák az ő bűnei, hanem a türelmét akarta próbára tenni. Íme, miért ostromozta őt. De hogy még több hasznot húzzunk a tanításból, jegyezzük meg először azt, hogy ha Isten szigorúan akar velünk bánni, akkor biztos, hogy bármely bűnért büntethet úgy, hogy mi nem tudjuk, mi lesz velünk, ám még sem tesz nekünk rosszat. Akkor még biztosabb, hogy ha minden bűnünkért akarna minket büntetni, akkor annak vége-hossza nem volna. Harmadszor, noha nem közvetlenül büntet minket, ami az általunk elkövetett hibákat illeti, Ő mégis igazságos marad, nekünk pedig igazi alázattal kell Előtte leborulnunk pontosan ezért.

Ez hát a három pont, amiket meg kell jegyeznünk. Az első, hogy ha Isten el akar minket ítélni bármelyik konkrét hibáért, nincs okunk tiltakozni ellene, és azt mondani, hogy a büntetés túlonúl súlyos. Látjuk, mi indította Káint arra, hogy ebben az értelemben vitatkozzon Istennel: biztosan nem tagadhatta a cselekedetet, amivel előzőleg megvádolták. Már feltette a kérdést: vajon őre vagyok én a testvérem életének? De mikor látta, hogy a vétke kiderült, köpött rá, a fogait csikorgatta és morogva kérdezte: a büntetésem nagyobb annál, mint amit elhordozhatok.

Mert íme, elhagyott ember vagyok, Te üldözöl engem, hová legyek? Akárki talál rám, megölhet. Látjátok, miképpen zúgolódott Káin Isten ellen, amiért a büntetése túl súlyos volt. De (mint említettem) jobbá vált ettől? Nem: csak a gonoszsága nőtt egyre jobban. Ezért tartózkodjunk a panaszkodástól, még ha úgy tudjuk is, hogy nincs bennünk hiba. Mert nem a mi dolgunk kimutatni, mit érdemelnek a bűneink: azoknak csak Isten a hozzáértő Bírāja. Ezért meg kell büntetnie bennünket, de nem a mi fantáziánk szerint, sem pedig úgy, ahogyan nekünk látszik jónak, hanem a saját tulajdon megítélése alapján. Jegyezzük meg ezt első pontként. Másodjára pedig azt kell megjegyeznünk, hogy miután végtelenül sok a hibánk, ezért nem szabad furcsállnunk, ha Isten különféle módokon büntet és megkettőzi a csapásait, mi pedig egyre mélyebbre és mélyebbre süllyedünk a megannyi bajban, s úgy sorvadozunk, mint egy végleg elhagyott nemzetség. Ne gondoljuk ezt a dolgot furcsának. S miért? Mert számtalan hibánk van. Ez a második dolog, amit észben kell tartanunk. Harmadjára pedig azt jegyezzük meg, hogy Isten joggal emelheti fel a kezét ellenünk és hajthatja végre a titkos ítéleteit, még ha jó lelkiismerettel munkálkodtunk is azon, hogy Őt szolgáljuk, hűségesen foglalkoztunk a felebarátainkkal és csalástól, rosszindulattól és erőszaktól mentesen éltünk az emberek között. Amikor tisztán imádtuk és szolgáltuk Istent ezen a módon, s becsületesen jártunk el a felebarátainkkal, de Isten mégis ostromoz minket, akkor is igazságosnak kell Őt megvallanunk. Nem látjuk, miért, de nem szabad perlekednünk, hanem fel kell hagynunk azzal és ezt kell mondanunk: Nos Uram, nem mutatod meg nekem ennek a nyomorúságnak az okát, amit tűrök, s noha azt gondolom, hosszú ideje, de Uram, elég bölcsesség az a számomra, ha képes vagyok megalázkodni a Te hatalmas kezed alatt. Ezért add meg nekem a továbbiakban azt a kegyet, hogy megtudhassam, mi volt a célod, s ebből egyre több és több hasznot húzhassak. S bármerre is menjen a világ, én ne hagyjak fel a Te dicsőítéseddel. Íme, miképpen kellene eljárunk. De miután Jób azt kívánta, hogy Isten bárcsak ezen a módon kezdene bele mondhatni a közönséges pereskedésbe, hozzátette: *Miért rejtet el az arcodat és tartasz engem ellenségednek? Nem a már megtört falevél kergetése ez? Nem a már kiszáradt pozdorja üldözése?* Jób itt a saját törekénységére utal, hogy némi megkönnyebbüléshez jusson a bajaiban és némi enyhüléshez a fájdalmaiban, ahogyan már korábban tette és teszi majd a jövőben is. S az imádkozásnak ez a módja jó és szent, amikor azokból azokból indul ki, melyeket, mint látjuk, a kegyesek fogalmaztak meg. S itt valóban látjátok, mit kell Istenhez vinni, ha kegyet akarunk nyerni a kezéből, hogy megszabadítson a bajainkból és támogasson minket: nem mást, mint a gyengeségünket kell Elé tárnunk. Mivel a bolondok a maguk érdemességével hozakodnak elő és Istent ahhoz igyekeznek kötni, mi nem mondhatunk mást, csak azt, hogy nyomorultak vagyunk. Miképpen nyerhetünk hát könyörületet? Ezt mondva: Ó jaj, Uram, nincsen más, csak mocskok a testemben. Uram, ha megvonod a Te erődet, íme és semmivé leszek. Ami pedig a lelkemet illeti, miye van annak? Nem más az, csak kicsiny lélegzet, ha pedig visszavonod a leheletedet (azaz az erőt, amit adtál nekem), onnantól kezdve én semmi vagyok. Aztán olyan tudatlanság, olyan mennyiségű véték és oly sok ínség van abban, hogy nézni is csodálatos. Ó jaj, Uram, látod, hogy tele vagyok nyomorúságokkal: nem veszed észre, hogy van alapanyag a Te kegyelmed számára a munkálkodáshoz? Látjátok tehát, hogy amikor kegyet szeretnénk nyerni Istentől, ugyanazt az utat kell járnunk, mint amelyiket Jób is járt itt: azonban más elgondolással. Mert Jóbot a túlságosa erőteljes hevesség hajtotta, mivel olyannyira belefáradt Isten kezének nyomásába, hogy önmagát marcangolta. Nekünk nem szabad ezt tennünk, hanem azzal a céllal kell Isten elé tárnunk a nyomorúságainkat, hogy könyörületre indítsuk Őt magunk iránt. S a Szentírás tele van afféle szövegekkel, ahol a kegyesek ezt mondják: Jaj Uram, micsoda az ember? Íme. Dávid ezt mondja: látva, hogy az életem csak egy ellebbenő és vissza nem térő fuvallat, Uram, nem könyörölsz rajtam, hogy támogass, amikor látod, mennyire törékeny vagyok? (Zsolt78:39) Az pedig, hogy az Úr meghallgatta az efféle kéréseket, kiderül más szövegrészekből (mint ebből is): megemlékezett róla, hogy mi csak test vagyunk, fuvallat, ami ellebben és nem tér vissza. Látjátok tehát, miképpen tesz arról Isten bizonyosságot, hogy amikor

könyörületet mutatott Izrael gyermekei iránt és nem az érdemeik szerint bánt velük, az azért történt, mert látta, hogy ők csak test és nem volt bennük más, csak romlás, ezért tűrte őket. Látva tehát, hogy Isten az akarata szerint kímélni akar minket a bennünk levő nyomorultság miatt, bizonyos, hogy ezzel előhozakodhatunk és elő is kell hozakodnunk Előtte, amikor könyörülethez szeretnénk jutni az Ő kezéből. Ezért jól jegyezzük meg, hogy a szavak, amiket Jób használ, törvényesek a számunkra, s jó formáját alkotják az Istenhez való imádkozásnak. Járuljunk hát Hozzá alázattal és mondjuk: Uram, vedd fontolóra, mi vagyok én, mert olyan vagyok, mint egy falevél, mégpedig egy már elszáradt falevél, de te mégis kitörölni és végleg leverni készülsz engem. De ki vagyok én? Olyan vagyok, mint a már kiszáradt pozdorja vagy a már levágott fű: sem élet, sem elevenség nincs bennem. Ó jaj, én Istenem, ha továbbra is üldözöl engem, mi lesz velem? Ha ezen a módon szólunk, Isten elfogadja majd az efféle panaszokat. Akkor nem, ha olyan göggel járulunk a színe elé, mintha a lekötelezettünk lenne, De mikor azzal a céllal tárjuk Elé a nyomorúságainkat, hogy támogasson és orvosolja azokat, az efféle imákat meghallgatja. Ezért óvakodjunk a Jóbéhoz hasonló kérdezősködéstől: Miért tartasz engem az ellenségednek? Jób úgy utalt rá, mint illetlenségre Istennek ezt cselekedni [mivel így szólt:] Nézd, Uram, Te mindenható vagy, s mi vagyok én? Kevesebb a semminél. De mégis jössz és perbeszédet mondasz ellenem, pedig csak olyan vagyok, mint a nyomorult, megrothadt fa, s nincs bennem sem élet, sem nedvesség. Rajtam próbálsz hát ki az erődöt? Ahogyan az eddigiekben mondta, most úgy ismétli a szavait. S ez az oka annak, amiért azt mondom, hogy tartózkodnunk kell attól, hogy az indulataink elragadjanak. Mert noha Isten mindenható, mi pedig olyan törékenyek vagyunk, amennyire csak lehetséges, mindazonáltal nem a semmiért kezd csatározni velünk. Ha ezt furcsának véljük, be kell csuknunk a szemeinket és nem szabad túl bölcseknek lennünk a magunk értelmével, hogy ezt mondjuk: tudni szeretném az okát, miért bánik velem Isten ezen a módon. Tartózkodjunk az efféle önteltségtől. Igen, bizony, hiszen mi mást jelent az, hogy Isten, Akinek minden a kezében van, egyetlen pillantással úgy olvasztja meg a hegyeket, mint ahogyan megolvad a viasz a tűzön, vagy a hó [a napsütésben] (Zsolt97:5), Aki egyetlen szavával képes megsemmisíteni az egész világot, mégis kézitusát vív velem, az mondom, velem, aki egy nyomorult teremtmény vagyok? Mit jelent ez? Nos érvelhetünk ezen a módon, de Isten fogja meghozni a végkövetkeztetést, hogy összezavarjon minket. Ezért, mint mondtam, ne legyünk túl bölcsek, hanem tekintsük Isten minket érő ostromozását jónak, bármennyire nagy is legyen az, vagy bármennyire erős is legyen Ő, illetve bármennyire is félelmetes legyen az Ő fensége a számunkra. ne szűnjünk meg dicsőséget adni Neki, biztosra véve, hogy Ő igaz, s mindent a józan észnek megfelelően tesz, még ha fel is lép ellenünk, s úgy tesz, mintha leakarna verni minket. Valójában azonban jó oka van annak, amiért Istennek az ellenségünknek kell mutatkoznia, még ha nem is vagyunk képesek kiállni Őt, s Ő meg is vet minket. Miután olyan gögösek vagyunk, hogy nem hajlunk meg előtte, s mindig igazaknak látszunk, ezért kell megmutatnia a leckénket, mégpedig erővel kell azt megtennie: mert a saját jóakaratunkból soha nem ismerjük el magunkat vétkeseknek, s ezért kénytelen Isten megostorozni minket az érdemeinknek megfelelően. S vajon nem jogos okból mutatkozhat Isten az ellenségünknek? Tegyük fel, hogy Isten nem a bűneinkért akar megostorozni minket. Ha mégis az ellenségünknek mutatkozik és fellép ellenünk, azt abból a célból teszi, hogy küzdjünk az arra irányuló vágyakozás kísértése ellen, hogy megtudjuk, miért vagyunk így elítélve, mert ez nagyon nagy és nehezen elviselhető kísértés. Isten szándéka tehát annak meglátása, hogy megállunk-e vajon szilárdan és állhatatosan az Ő szolgálatában, még ha az ellenségünknek tűnik is. S látva, hogy ez a szándéka, miért ne túrnánk türelmesen? Látjátok, miképpen kell tartózkodnunk a pörlekedéstől, még ha Isten az ellenségünknek mutatja is Magát, s bennünk sem erő, sem képesség nincsen arra, hogy ellenálljunk Neki. Mert Neki jogos oka van rá, hogy így cselekedjen, még ha nincs is arról tudomásunk, s ha csak részben mutatja azt meg, nekünk meg kell elégednünk annak a legcsekélyebb ízével is, amit Ő ad nekünk. Ezzel együtt figyelmeztetésként is kell értenünk ezt a két hasonlatot, tudniillik, hogy mik vagyunk:

nevezetesen azért, hogy megtanuljunk éberén járni, s tudjuk, mily nagy szükségünk van arra, hogy Isten keze emeljen fel és tartson fenn, valamint, hogy megerősödjünk az Ő jósága által. Micsoda az ember, amikor Isten meghagyja őt a maga természetes állapotában? Kétségtelenül vidám fickónak képzei magát. Mert látjuk, miképpen részegednek meg az emberek az elbizakodottságtól, s csapják be magukat azzal, hogy a saját bölcsességükkel, erejükkel, valamint mindazzal, amivel rendelkeznek, képesek hegyeket mozgatni és csodákat tenni. De mit mond róluk a Szentírás? Íme a törött falevél, a kiszáradt növény, a száraz pozdorja. Azaz, frissesség, szilárdság nélkül valók, rosszabbak a semminél, s bármiféle dicsőség, amiről azt hisszük, rendelkezünk vele, nem más, mint szélfuvallat.

Látva tehát, hogy Isten ilyen tükröket állít elénk, tekintsünk a saját gyengeségünkre s tanuljunk meg megalázkodni és vetközzünk le magunkról minden beképzeltséget. Mert mi mást tesznek az emberek, amikor maguk próbálnak meg valamit, mint becsapják magukat mondhatni szívesen és akarattal? Íme, miképpen lép elő Isten és mondja nekünk, hogy nem fog becsapni minket az ostoba és bolond véleményekkel. Így hát elmondja nekünk, hogy nem vagyunk jobbak a levágott fűnél, ami azonnal elszáradt, így bennünk sincs élet és híjával vagyunk minden erőnek és kegyelemnek. Ennyit erről a dologról. Most Jób hozzáteszi, hogy *Isten mondhatni kalodába zárva tartja őt*, aztán azt is mondja, hogy *Isten keserűséget szab rá, és ifjúságának vétkeit örökölteti vele: kalodába zársz engem*, mondja. De miért? Azt mondja, Isten nem mutat mást, csak a haragjának jeleit ellene. Mivel pedig az ítéleteket gyakran kiszabás formájában osztják ki, Jób az országának általános kifejezését használja, amikor kimondja: *Isten keserűséget szab rá*. Azaz, az elképzelhető legsúlyosabb bűnökkel vádolja őt. Mint egy bíró, aki undorodik az előtte álló nyomorult gazembertől, ezért súlyosbítja a vétkeit és nekilát bemutatni: olyan gyalázatos, hogy nem is lehet túl szigorúan megbüntetni. Az eddigieknek megfelelően panaszozza Jób, hogy Isten olyannyira túl szigorú ítéletet szab ki rá, ami az elegendő ahhoz, hogy az ember haja égnek álljon tőle. Továbbá hozzáteszi, hogy felfrissíti ifjúsága vétkeinek emlékezetét azért, hogy örököltesse vele azokat. De mit jelent ez az *örökölteti vele azokat* kifejezés? Ugyanazt, mintha azt mondaná, hogy nem tudnak megfosztani a ruháimtól, csak ha meg is vagyok kötözve. Mint amikor az ember a saját házában van (mert amikor külföldön jár, akkor bizonyos módon meg van fosztva a javaitól), úgy teszel engem Uram [a saját bűneim] birtokosává. Azaz, nem vagyok képes megszabadulni a bűneim eme átkozott és boldogtalan birtoklásától: úgy bele vagyok ezekbe bugyolálva, hogy képtelen vagyok kimászni belőlük. Jób itt elismeri, hogy Istennek jogos oka van az ostromozására, de mindennek ellenére nem veszíti el a türelmét és nem mérgeződik. Ezért nekünk is sokkalta jobban kell ügyelnünk magunkra, látva, hogy őt, aki a türelem páratlan tükre volt, mégis efféle kísértések ingerelték.

De most térjünk rá annak megismerésére, miért beszél ifjúsága bűneiről. Ennek két oka van. Az első, mert abban a korban tűnnek a vágyak a legforróbbaknak. S emiatt mondja a zsoltáros: *Mi módon őrizheti meg tisztán az ifjú az ő útát, ha nem a te beszédednek megtartása által?* (Zsolt119:9) Miért van több szó a fiatalokról, mint a többiekről? Mert az ember természete, ami mindig bűnös és gonosz, akkor habzik a legjobban és akkor vannak meg benne a legforróbb indulatok: ezért akkor kell neki a legerősebb zabla. Mivel az emberek a legtöbb hibát az ifjúkorukban vétik, ezért beszél Jób pontosan arról.

S itt azt is látjátok, miért mondja Dávid: *Uram, ne emlékezz meg ifjúságom hibáiról* (Zsolt25:7). Konkrétan arról az életkorról beszél, mert tudja, hogy az nem múlt el anélkül, hogy megannyi módon meg ne sértette volna Istent. Mert nagy meggondolatlanság és fékezhetetlen vágy vakítja el a fiataalt, [mert hiszi, hogy] semmi sem lehetetlen a számára, mert nincs benne nyugaltság, ami irányítaná, hanem csak szélsőséges elbizakodottság és más efféle dolgok. Itt tehát az egyik okot láthatjátok, amikért az ifjúság bűnei kerülnek szóba. A másik oka az, hogy Jób ki akarta jelenteni: Isten úgy emlékezett meg minden bűnéről, mintha csak meg akarta volna szövegezni minden hibáját, amiket gyerekkora óta elkövetett. S ez cselekedve panaszozza a

túlzott szigorúságot, mintha ezt mondta volna: Uram, egykor rosszakat cselekedtem, Te pedig kegyesen visszafordítottál és megújítottál a Te szolgálatodra: akkor hát miért készítesz jegyzéket a hibáimról, amiket el kellene felejtetni? Miért teríted ki ezeket ismét előttem? Látva, hogy megbocsátottál nekem ezekért, most ismét ezekbe kell gabalyodnom? Látjátok tehát, mire törekedett Jób.

S ebből megtanuljuk, hogy amikor Isten keserűen fogalmaz ellenünk, azaz, amikor a szigorúsága minden jelét mutatja, mi pedig undorítóak vagyunk a szemében, akkor nem szabad azt gondolnunk, hogy bármit elérünk, ha gáncsoskodunk Vele. Mert jól megérdemlünk még sokkal többet is, s ez az a pont ahová mindig vissza kell térnünk. Továbbá kinek hiányzik, hogy Isten keserűen fogalmazzon ellene, s ne használja a megszokott édességét, amivel az Övéi iránt szokott viszonyulni? Kinek hiányzik (kérdem én), hogy ne mutakozzon olyan édesnek, ha nem önmagunknak? Mert amikor Isten ítélete ránk nehezedik, az azért történik, mert jól látja, hogy szükségünk van a heves orvosságra. S ennek bizonyítéka, hogy nem könnyű meglágyítani azt az embert, aki ennyire átadta magát a büszkeségnek. Isten tehát azért fogalmaz keserűen ellenünk, hogy teljesen megszégyenüljünk, de közben nem szűnik meg minket kegyelembe fogadni. Igaz, hogy egy időre elrejtőzik előlünk, ahogyan Jób elől is elrejtőzött annak megfelelően, amit utána mond: *Mért rejtet el arcodat előlem?* Jegyezzük meg azonban, hogy miután Isten egy időre elrejtette az arcát, kegyelmesnek és könyörületesnek fog mutatkozni utána irántunk, főleg akkor, ha látja, hogy ez szükséges a számunkra. Igaz, hogy késlekedik és engedi, hogy a fájdalomban sorvadozzunk, de alkalmas időben meg fog segíteni minket. Akkor jegyezzük hát meg, hogy valahányszor csak keserűen fogalmaz ellenünk Isten, az a nyomorúság csillapítása végett történik kis idő múlva annak megfelelően, hogy az Ő hivatala minket koporsóba fektetni, majd ismét felemelni onnan. Akik a kárhozatban lakoznak, azok nem akarnak Isten kegyelméhez, és ahhoz a megváltáshoz járulni, amit Ő vásárolt meg a számunkra, és ez az oka annak, amiért ki vannak zárva abból. Nekünk pedig szívbeli köszönetet kell mondanunk Istennek, mert látjuk: méltók vagyunk a kárhoztató ítéletére, de Ő mégis fel fog menteni. Nézzétek, hogyan csalogat minket Isten nap mint nap! Amikor a prédikációra kerül a sor, abban megmutatja, mik vagyunk mi és mik a mi bűneink és vétkeink: abban elítél minket és naponta mond ellenünk megannyi ítéletet, mert nem tudjuk úgy kinyitni a Szentírást, hogy ne találánánk valamiféle kárhoztatást annak minden egyes lapján. Másrészt nem vagyunk képesek leplezni a bűneinket, mert Isten megmutatja nekünk azokat: íme, ilyen hibát vétettél, ilyen bünt követtél el. Látjátok, miképpen bánik velünk a mi Urunk. De megszégyenített minket valaha is a bűneinkért? Idővel utána megmutatja, hogy könyörületes lesz hozzánk a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. Látjátok hát, minek kell arra készítenie, hogy a jóságát magasztaljuk. Továbbá, még ha emlékezetünkbe is idézi a régi bűneinket, akkor is legyünk benne biztosak, hogy azzal nem tesz nekünk rosszat, s nincs semmi okunk feleselni Vele, hanem még több okunk van áldani Őt abban, hogy látjuk: amikor megbocsátotta a régi bűneinket, utána örökre a kegyelmébe fogadott minket. Milyen állapotban talál minket Isten, miután kijöttünk anyánk méhéből? Igaz, hogy a bennünk levő önteltség akkor még nem látszik, de a magva mégis megvan már a bensőnkben, ezért máris átkozottak vagyunk, mert átkozott és zsémbes nemzetségből származunk. De Isten megbocsátja az eredendő bűnünket, azaz azt a bünt, amit az emberiség gyökeréből szívunk magunkba. Megbocsátotta azt a bűnünket? Megbocsátotta a gyermekkorunk, az ifjúkorunk bűneit és még sokkal többet bocsát meg folytonosan, amikor negyven, ötven majd hatvan évesekké válunk. Mert Isten nem elégszik meg azoknak a bűneinknek a megbocsátásával, amiket húsz éve követtünk el, hanem ha Hozzá járulunk azért a bűnért, amit ma követtünk el, Ő befogad és könyörületes lesz velünk. Mivel tehát látjuk, milyen lassú a haragra, s mennyire hajlamos a könyörület kimutatására, ó jaj, nem kellene elragadtatnunk a vágytól, hogy dicsőítsük Őt a kegyelméért? Íme miképpen kell figyelmeztetésnek lennie e mondat olvasásának a számunkra, hogy ne civakodjunk Istennel, ha olykor a legkeserűbb és a leggorombább velünk, hanem imádkozzunk, hogy enyhítse a szigorát,

s ezzel az enyhítéssel csalogasson minket, hogy járuljunk Őhöz. Végül Jób hozzáteszi, amiről beszéltem, nevezetesen, hogy *Isten kalodában tartja őt, s a lábnyomait is* (amiket a lábai gyökereinek nevez) *mondhatni feljegyzí. Látjátok őt* (mondja, harmadikszemélyben beszélve önmagáról), *mint rothadt fát, mint molyrágta ruhát*, s mi lesz, ha te a rothadt fát és a molyrágta ruhát akarod üldözni? Még jobban látjuk azt, amiről korábban beszéltünk a Jóbban levő zavarodottságot illetően. Mert noha volt türelme, mégis megrendült, mégpedig úgy megrendült, hogy idegeskedett és bosszankodott Isten ellen, amit abban látunk, ahogyan panaszkolt, hogy mondhatni kalodába fogták és bezárták. De jegyezzük meg, hogy ugyanúgy velünk is megtörténhet. Mert nem tettünk szert annyi haszonra Isten iskolájában, mint ez a szent ember. Ezért szenvedhetünk ezen a módon a bajainkban, mert a türelmetlenségünk elárulja önmagát, még ha meg is van bennünk a valódi vágy, hogy áhítattal megmaradjunk Isten keze alatt. Ezért tartsuk ezt a dolgot mindig szem előtt, hogy ne engedjük szabadjárá a zablánkat és ne lépünk fel Isten ellen, amikor látszólag minden mértéket meghaladva ostoroz bennünket. Mert Ő tudja, mit vagyunk képesek elhordozni, s nem fog többel megterhelni, mint amennyiről tudja, hogy el fogjuk hordozni. Ezért ne roskadjunk össze, hanem könyörögjünk Istennek, hogy erősítsen meg minket a gyengeségeiben oly módon az Ő Szentlelkével, hogy felülkerekedhessünk minden kísértésen, még ha egy időre meg is rendülünk.

Most pedig térdeljünk le a mi jó Istenünk színe előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy vetesse ezeket velünk jobban észre, mint eddig, hogy bánkódjunk miattuk és ezzel együtt Őhöz fússunk, hogy befogadhasson minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. S noha megérdemeljük, hogy félelmetes Bíróként mutakozzon ellenünk. mindazonáltal atyai tekintettel fog ránk ragyogni, oly módon, hogy odaengedve a jóságához biztosan bizakodhassunk abban, hogy könyörületes lesz hozzánk. Közben ne engedjen elcsüggedni minket a jelenvaló élet megpróbáltatásai miatt, hanem állhatatosan harcoljunk mindvégig, amíg fel nem vesz minket az örök nyugalomba, amit a mennyben készített elő a számunkra. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek és nemzetnek is stb.

Az ötvenharmadik prédikáció, ami az első a tizennegyedik fejezetről

Jób14:1-4

1. Az asszonytól született ember rövid életű és háborúságokkal bővelkedő.
2. Mint a virág, kinyílik és elhervad, és eltűnik, mint az árnyék és nem állandó.
3. Még az ilyen ellen is felnyitod-é szemeidet, tennen magaddal törvénybe állítasz-é engem?
4. Ki adhat tisztát a tisztátalanból? Senki.

Tegnap láttuk, mennyire törvényes a számunkra a saját törekenységünkkel előhozakodnunk: nevezetesen, könyörgésképpen, hogy tetsszen Istennek könyörületesnek lenni velünk. Mert valóban, amikor észreveszi, hogy olyan nyomorultak vagyunk, amennyire csak lehetséges, az könyörületre indítja Őt. De (mint említettem), óvakodnunk kell, nehogy zúgolódjunk, amikor Istenhez járulunk. Nem szabad panaszkodnunk a saját jogainkra hivatkozva, csak arra kell törekednünk, hogy könyörüljön rajtunk. De Jób egyáltalán nem ezt az utat járta. S itt látjátok, mi célból jegyezte le a Szentlélek Jób panaszait: nevezetesen azért, hogy ne kövessük azt, amit el kell ítélnünk benne. Ebben a szövegben istenes és jó célra irányuló mondások vannak, de a mód nem teljesen jó és nem is fogadható el. Jób itt az ember állapotáról beszél úgy, amilyen az önmagában. *Az embernek (mondja) rövid és mulandó az élete.* Jegyezzük meg ezt. S ezt hasonlatokkal erősíti meg. *Mert felnő, mint a virág (mondja), amit levágnak, elszorvad és kiszárad, majd futó árnyékként tűnik tova.* Látjuk tehát, mi az ember életének rövidsége: pont olyan ő, mint egy virág, ami rögvest kiszárad, vagy mint az árnyék, ami elmúlik és tovasuhan. De mindezek ellenére (mondja) mégis tele van ez az élet bajokkal és nyugtalansággal, s az alatt a rövid idő alatt, amíg ebben a világban élünk, a szívfájdalmak sokasága nem szűnik meg zaklatni és döfködni minket, ezért egyáltalában nincs nyugalomunk. Ennyire nyomorult a mi életünk önmagában, s ezt valóban látjuk is. Figyelembe véve tehát életünk rövidségét, valamint azt, hogy miképpen vagyunk tele bajokkal és nyugtalansággal, jó okunk van Istenhez imádkozni, hogy ne bánjon akkora szigorúsággal velünk, hanem inkább legyen elnéző velünk szemben, nehogy mértéktelen sanyargatás legyen az osztályrészünk. Íme, mit törvényes megtennünk. De Jób tovább is megy: s itt látjuk az elítélendő szélsőséget. Íme (mondja) *rá kell vetned a szemedet* vagy a tekintetedet a szegény teremtményre, aki annyira mulandó, hogy nincs más benne, csak nyomorúság? S miért hajolsz le így azért, hogy *menet közben kapj el engem?* Talán hozzá illő ellenfél vagyok? Látjuk, hogy Jób a gyengesége leple alatt akarta lerázni Istent, hogy ne gyötörje őt. Nem mintha teljesen eltökélt és elhatározott lett volna abban a dologban, de megmutatja nekünk, mik azok az indulataink, amik kínoznak minket és amiknek ellen kell állnunk, ahogyan ő is jól ellenállt azoknak. Közben azonban folytonosan elárulta, hogyan taszigálták ide-oda megannyi gonosz gondolat, ahogyan közlünk is mindenki tapasztalja önmagában. Következésképpen még egy mondatot tesz hozzá. Mert eddig bárki válaszolhatna neki azzal, hogy Isten nem ok nélkül bántalmazza az embereket, mivel ők bűnösök. S mit tehetünk? – kérdi. Mert romlott és gonosz anyagból származunk, hogyan lehetnénk hát tiszták és hibátlanok? Nem csoda, ha csupa mocsok vagyunk. Hisz milyen forrásból származunk? Jóbot hallgatva úgy tűnik, hogy az embereket fel kell menteni, mert a bűn a természetüknél fogva van meg bennük. De ez oly kevésbé enyhíti a gonoszságunkat, hogy még sokkal hibásabbak vagyunk. Amint a világba lépünk, máris Isten ellenségei vagyunk, nincs más bennünk, csak lázadás és önteltség, csak a bűn magva. Amint felnövünk, a gaztetteink csak szaporodnak és fokozódnak, s egy cseppnyi jóság sincs bennünk. Gondoljuk hát végig: az emberek ezért mondják [a maguk mentségére], hogy teljes mocsokban születtek. Annál inkább

átkozottaknak és elvetetteknek kell lenniük Istennél. Eggyel több hibás indulatot látunk tehát Jóbban, amiről a Szentlélek számol be nekünk azért, hogy megtanuljunk hasznot húzni belőle, amikor jól meggondoltuk, milyen a természetünk. Mivel azonban most értjük Jób szavainak jelentését, nézzük meg, miféle tanítás rejlik ebben a mondatban, melyben azt mondja, hogy *az ember rövid életű, de az is tele van bajokkal*. Ebből azt tanuljuk meg, hogy először is várjunk sokat a világtól, látva, hogy nem teszünk semmit, csak magunk mögött hagyjuk. S ez nagyon általános dolog, de mindennek ellenére nem fogjuk fel olyan jól, mint kellene. Ezt pedig bizonyítja, hogy noha pár napot kell csak itt élnünk, mégse szabadulunk meg a jelenvaló élet bajaitól és gondjaitól, legyen az bármennyire ingatag és átmeneti. Az ember soha nem gondolja, hogy elegendő java van. Aki a tiszteletre vágyik, mindent kiagyal és gyakorol érte. Röviden, az ember feneketlen gödör, kielégíthetetlen mélység, mert a Föld összes javával sem elégíthető ki: se feneke se mértéke nincs annak. S mi ennek az oka? Biztos, hogy ha fontolóra vesszük az életünk rövidségét, a vágyaink enyhülnek és a kívánságaink sem lesznek annyira élénkek, ha meggondoljuk, hogy az életünk semmi. Közben azonban annyira oda vagyunk szánva a vagyongyűjtésre, hogy nem is gondolunk semmi másra. S mi okból? Az elménk mindig itt lenn tartózkodik. Látjuk tehát, hogy a megvallás, amit valamennyien teszünk (miszerint az életünk csak árnyék, ami gyorsan tovatűnik) nem más, csak képmutatás és hazugság. Igazság szerint ez így van, de nem véstük a szívünkbe és nem vagyunk róla teljesen meggyőződve. Nem felesleges dolog tehát, amikor a Szentírás oly gyakran mondja nekünk, hogy az életünk semmi és szertefoszlik a kezünkben. Legyünk abban biztosak, hogy jó okunk van ezt észben tartani és visszaemlékezni rá, mert ha egyszer megfeledkezünk róla, egy kicsit sem marad meg többé a szívünkben. Látjuk tehát, mit kell legelőször is megjegyeznünk. S nem elegendő ismerni az életünk rövidségét, hanem tovább is kell mennünk. Hisz csak szomorúság lenne a számunkra tudni, hogy nem teszünk mást, csak elsorvadunk ebben a világban, s az időnk elmúlik. Ha nem lenne meg nekünk az örök élet reménysége, akkor még az oktan állatoknál is sokkalta nyomorultabbaknak és boldogtalanabbaknak kellene lennünk. Összehasonlítást kell tennünk tehát a mennyei léttel, amire Isten naponta hívogat minket. Ezt cselekedve meg kell vetnünk a világ aljas és romlandó dolgait, s nem szabad annyit fáradoznunk azokkal, amennyit fáradozunk velük. Aztán fel kell emelkednünk, hogy minden elégedettségünket és nyugalunkat onnan vegyük. Másodszor, ugyanezt kell felhoznunk Isten előtt is, valahányszor csak azt szeretnénk, hogy könnyörüljön rajtunk. Mert a nyomorúságaink azok a dolgok, amik meggyőzik Őt, hogy támogasson és gondoskodjon a szükségleteinkről.

Ennyit az ember életének gyengeségéről és rövidségéről. De itt a háborúságról is szó van. S ezzel a szóval Jób összefoglalja mindazokat az indulatokat, amiktől felkavarodunk, s minden szertelen vágyunk, és kívánságunk olyanokká válnak, mint a kínpók. Mert az embernek nincs önmagánál rosszabb kínpója, amikor megbünteti önmagát a saját szélsőséges indulataival. Ha az ember átadatott a hiábavalóságnak, íme, olyan tűz lobban fel benne, hogy azt gondolja magáról: soha nem képes elég hamar tekintélyre és tiszteletre szert tenni, mert ha valaki történetesen nem tiszteli őt, akkor feldühödik. Ha pedig másvalaki akadályozza a fejlődésben, egyenesen irigyli az illetőt. Röviden, csak egyetlen vágy kell, hogy ezer másikat nemzzen bennünk. Így amikor ezt a két dolgot összeillesztjük, még sokkal több okunk van undorodni a jelenvaló élettől. Igaz, hogy (mint korábban mondtam) ez a mondás nem furcsa a világ számára (mert mindegyikünket meggyőzi a tapasztalat), de mindennek ellenére mindegyikünknek el kell gondolkodnia rajta. Nem ok nélkül beszél tehát a Szentírás róla, kimondva, hogy noha az ember eléri a negyvenéves és még nagyobb életkort, azt sem szabad túl hosszú időnek tekinteni. De miért? Vegyük fontolóra, micsoda a gyermekkorunk. Jó hosszú ideig élünk a világban, még mielőtt belépünk a valódi életbe. Mert [a gyermekkorunkban] sem értelmünk, sem józan eszünk nincsen. S valóban, jóllehet a fiatalok képesek megkülönböztetni a jót és a rosszat, ők mégis (mondhatni) túlcsoordulnak a medrükből, féktelenkednek és nincs bennünk megszilárdult állhatatosság. Látjátok tehát, hogy az életünk egyik része elmúlik és tovatűnik még azt

megelőzően, hogy élni kezdenénk, mert nem is tudjuk, hogy az micsoda. Mert jó ideig az ember nem tudja, hogy Isten teremtette, és nem képes azt sem felfogni, mi végre került bele a világba. Könyörgöm, szigorúan szólva mondhatjuk, hogy él? Mert nincs más benne, csak holmi zavaros ismeretek. S amikor középkorúakká válunk? Látjuk, hogy egyre jobban megsaporodnak a gondjaink. Mert ha az ember bármennyit is törődik ezzel, ezt gondolja: eddig csavargó voltam, zabolátlan és bolond, mint bárki más, de most hogyan tudnám visszaszerezni az elvesztegetett időt? Nagyon nehéz lesz. Aztán ha valakire a gyermekek terhe nehezedik, azt gondolja, ezt elérni számomra lehetetlen, hacsak nem teszek lépéseket a saját magam helyzete érdekében, de egyhamar mégsem jutok el oda, mert gyorsan véget ér az életem. Látjátok hát a nyugtalanságot, ami elkezd gyötörni az embereket. S ha valaki ötven éves lesz? Mondhatjuk, hogy a halál naponta szólongatja. Noha még egyáltalán nincsenek minket támadó betegségek, mégis jól látszik, hogy közeledünk a végünkhöz. Ha valaki nyolcvan éves lesz? A koporsója látszólag mellette van, ezért bizonyos módon már nem is eleven. Mert az embert megszorítja, amikor látja magáról, hogy nem kell már a világnak, hanem tehernek látja önmagát, aki megannyi problémát jelent, s ha nehezen elviselhető másoknak, akkor még nehezebben elviselhető önmaga számára. Nem a semmiért van ez nekünk megmondva. S miért? Mert (mint korábban mondtam), többet szabunk ki egyetlen évre ebben a világban, mint százra kellene, aztán pedig nem vesszük fontolóra, mennyire eltévelyedett a mi életünk, amikor nem a helyes használatának megfelelően éljük meg. Annál inkább szükséges jól meggondolnunk magunkat az efféle mondások és figyelmeztetések hatására, tudniillik, hogy az asszonytól született ember élete nagyon rövid és háborúságokban bővelkedő.

De ennek a rövidségnek a jobb felfogása érdekében szembe kell állítanunk a benne rejlő bajokkal is. Mert gondoljuk meg: ha az életünk sokkal hosszabb lenne, akkor mi okunk lenne, hogy jobban szeressük, látva, hogy mennyi háborúságban van részünk benne? Miért nem kezdünk inkább annak a nyugalomnak a keresésébe, ami a mennyben van előkészítve a számunkra? S ezzel azt is meg kell jegyeznünk, honnan jönnek ránk a bajok: a mi saját hitvány vonzalmainkból. Mert ha csak mások bosszantanának, közben nyugodtak lennénk önmagunkban, sőt tényleges nyugalomban lennénk, akkor joggal panaszolhatnánk a nyugtalanságunkat, hogy ez a jelenvaló élet nem a szabad útját járja és nem a saját békességében folyik. Mivel azonban mindenki önmaga hóhérja (mint már említettem), s a saját vággyaink, indulataink és kívánságaink az okai a nyugtalanságunknak és a barátságtalanságunknak azok iránt vagy azokkal szemben, akiknek panaszkodni fogunk? Tanuljuk hát meg, hogy amikor mindezeket jól átgondoltuk, nem hibáztathatjuk Istent, s nem léphetünk fel Ellene, hanem csak önmagunkban találhatunk hibát. Mert az utolsó pont, ahová el kell jutnunk, az életünk rövidségének az ismerete, s meg kell hökkennünk, amikor arra gondolunk.

Ezt azonban még jobban megmagyarázza a következőkben, ahol azt mondja, hogy *az, aki tiszta, vagy egy tiszta dolog miképpen származhat tisztátlanságból vagy mocsokból?* Ezzel a mondással arra int minket, hogy minden nyomorúság, amiket eltűrünk, az emberi természet megromlásából fakadnak. S ennek a tanításnak a jobb felfogása érdekében jegyezzük meg, hogy amikor bárhogyan szó van az emberről, vagy abból, ami benne van, a kérdés nem Isten munkájára, vagy a teremtésre vonatkozik: mert Ádám másik módon teremtett, mint ahogyan manapság mi. Mi kibuktunk abból az állapotból, amibe Isten helyezte Ádámot és az egész emberiséget Ádám személyében. Ádám Isten képmására teremtett, s felruházott a kegyelem kiváló ajándékaival, sőt, nem volt kitéve a halálnak sem. S mit jelentett Istennek az a képmása? Tökéletességet, igaz mivoltot és szilárdságot, amiken keresztül Isten kinyilatkoztatta az Ő nagy gazdagságát, így az ember valójában annak a kiváló dicsőségnek volt a tükré, ami teljes mértékben ragyogott Istenben. De a bűn miatt meglelt fosztva a kegyelem minden ajándékától, és ki lett űzve Isten királyságából. Mivel Ő elhagyott minket, mi is meg lettünk fosztva az élettől, aminek Ő a forrása és a kútfeje. Mert hol van a jó dolgok teljessége, ha nem Istenben? Akkor szükségszerű a következtetés, hogy elszakadva Tőle az összes nyomorúságban, sőt a

halálban maradunk. De (mondom) ez nem a teremtésünkből fakad, hanem onnan, hogy meg vagyunk fosztva attól a jótéteménytől, amit Isten adott nekünk, s ettől kezdve többé már nincs az meg nekünk.

S miképpen lettünk attól megfosztva? A bűn által. Itt az ember feltehet egy kérdést: úgy tűnik, Jób szavai azt jelentik, hogy a hitetlenségünk, s minden bennünk levő bűn és véték oka az, hogy Ádám fajából származunk, márpedig ami a testünket illeti, nem Ádámtól származtunk. Hol lakozik a bűn? Hol van a tulajdonképpeni székhelye? A lélekben. De nincs látható ok azt gondolni, hogy a lelkek szintén Ádám nemzetségéből és vérvonalából származnak. Ezért úgy tűnik, Jób helytelenül okoskodik. De meg kell jegyeznünk, hogy amiképpen Isten az egész emberiséget a saját képmására teremtette Ádám személyében, Ádám bűnén keresztül úgy nemcsak maga Ádám, de minden leszármazottja is meg lett fosztva és ki lett vetve az őrá ruházott kegyelemből. S honnan származott mindez? Onnan, hogy Isten akarata szerint valamennyien az ő személyében foglaltattunk. Nem szabad itt természetes ésszel azon vitatkoznunk, hogy így volt-e ez vagy sem. Tudnunk kell, hogy Isten akarata volt megadni az ősatyáknak, hogy milyen legyen, s amikor ezt elvette tőle, akkor vele együtt mi is ugyanabba a romlásba és zűrzavarba kerültünk. Tartsuk hát szem előtt Isten eme rendelkezését, nyugodjunk bele és ne higgyünk a magunk értelmének és képzeletének. Látjátok tehát, hogy röviden mit kell ebből leszűrünk. Igaz, hogy a dolgot részletesebben is lehetne tárgyalni, de elég megértenünk két-három szóban a fő dolgot, ami nem más, mint észben tartani az itt elmondottakat: nevezetesen, hogy nem csoda, ha az emberek tele vannak tisztátlansággal, mert nincs bennük más, csak mocsok. S miért? Mert romlott gyökérből származnak, ezért egyik sem jobb a másiknál. Igaz, hogy Jézus Krisztus is ember volt, de mentes minden tisztátlanságunktól, s azért, mert a Szentlélektől fogantatott. Isten konkrétan elrendelte, hogy a mi Urunk Jézus Krisztusnak felső hatalom által kell megfogannia. S miért? Azért, hogy Ádám tisztátlansága ne szállhasson át Örre, és ne szennyezhesse be. De mikor mi megfogantunk (mivel ez az emberi természet általános része), akkor ki voltunk téve az említett romlásnak. Nem lehet találni egyetlen halandó embert sem, aki ne lenne telve minden igazságtalansággal, kivéve a mi Urunk Jézus Krisztust. S miért? Mert jegyezzük meg, honnan származunk. Így hát emlékeznünk kell az elmondottakra. Azaz, hogy mi módon kell Isten elé tárnunk az életünk rövidségét, s a nyomorúságokat, amiknek ki van téve: azért, hogy könyörüljön rajtunk, mi pedig ne zúgolódjunk Ellene. Egyben meg is kell undorodnunk a magunk életétől. S ez az, amit már érintettem, nevezetesen, ha tudjuk jól, hogy az életünk elreppenő, s elgondolkodunk a nyomorúságokon, melyekkel telve van, s emiatt gyötrelmes, akkor biztosan nem szeretnénk annyira, mint amennyire szeretjük. S itt jó okot láttok arra, miért kell sokkal éberebbeknek lennünk. Mindazonáltal illik mértéket tartanunk ebben a vonatkozásban. Mert sokan voltak a pogányok között, akik helyesen ismerték az itt szóban forgó dolgot, s teljes mértékben meg volta róla győződve, ezért belefáradtak az evilági életbe és vonakodtak attól. sőt, öngyilkosok is lettek. De miért? Mert jól látták az itteni nyomorúságokat. Nekünk azonban nem szabad efféle szélsőségekig eljutni. Mi legyen tehát? Amikor azt fontolgatjuk, hogy az életünk egyetlen pillanat alatt múlik el, gondoljuk végig azt is, honnan származik ez a gyorsaság: nevezetesen a bűnből. Mert nem azért lettünk megteremtve, hogy a halál uralkodjon felettünk. Az Ádám ősatyánk miatt jött tánk, mert valamennyien vétkesek vagyunk [az ő bűnében]. Ezért, ha szóba kerül az életünk rövidsége, akkor ki kell térnünk az eredendő bűn eme elismerésére is. Amikor pedig rátérünk a minket körülvevő sok nyomorúságra, az vajon nem azért van, mert ki lettünk üzve Isten királyságából, amiben van minden jólétünk? Nyomorultak vagyunk tehát mindaddig, amíg el vagyunk választva Istentől. De a bűneink miatt vagyunk elválasztva, ezért a mi dolgunk oda mindig visszatérni. Amikor megtanultuk ezen a módon önmagunkat hibáztatni, nem fogunk azokkal foglalkozni, akik zúgolódnak Isten ellen. Hogy mondják ők? Tudjuk, hogy az emberek mondhatni Isten fő munkája minden teremtményei között, s az Ő akarata volt sokkal több kiválóságot és méltóságot kimutatni bennünk, mint az összes többiben. De mégis mértéktelenül

zaklatottak és szomorkodnak. S mit jelent ez? Bizony, sok pogány ebből vesz alkalmat a zúgolódásra Isten ellen, akik azt mondják, hogy Ő a vérpadra vonta az embert, hogy a gúny és a nevetség tárgyává tegye, még ha látszólag a legnemesebb teremtménynek kellene is lennie. De ha végiggondoltuk, hogy minden nyomorúság, aminek ki vagyunk téve a saját hibánkból fakadnak, mert teljesen bűnösök vagyunk, akkor befogjuk a szánkat és többé nem merünk zúgolódni Isten ellen. Jegyezzük meg ezt a dolgot. De ez még nem elég. Mert amíg nem tekintünk az orvosságra, amit Isten adott nekünk, addig kétségtelenül akkora kétségbeesés ragad majd el minket, hogy nem is tehetünk mást, csak káromoljuk majd Istent. S valóban biztos, hogy akik öngyilkosságot követnek el, azok Istenre neheztelve teszi azt. De miért? Mert noha hibázthatóknak ismerték meg önmagukat a saját nyomorúságaik miatt, az mégsem vált a hasznukra a bánatuk és a nehézségeik enyhítésében. Ezért, ha nem esünk kétségbe, nézzük meg, mi az, ami képes enyhíteni a lelki fájdalunkat. Legelőször is például, noha az életünk nyomorúságos, Isten mégis oly sok módon ízeletti meg velünk a jóságát, hogy joggal jutunk arra a következtetésre: boldogok vagyunk, mert a jótéteményeinek részeseivé tesz minket. Az életünk rövid, de nem annyira rövid, hogy Isten ne adna nekünk elegendő időt arra, hogy megismerjük Őt Atyánkként és Megváltónkként, s megízleljük, mi az Ő ereje bennünk, s Magához hív minket. Ha nem kapjuk meg ezt a jótéteményt egy negyedóraig, akkor többé már nem élvezzük: könnyörgöm, nem kell hát számításba vennünk egy ilyen jótéteményt? Aztán noha elszenvedünk forróságot és hideget, éhséget és szomjúságot, s különféle üldöztetéseket, valamint kellemetlenségeket más emberek kezétől, bennünk is akkor a szakadék, hogy valóban egy sor kísértés ér utol minket, melyek megannyi kényelmetlenséget jelentenek. Mindazonáltal Isten megadja nekünk a könnyörülete némi ízét abban, hogy fenntart minket, s abban, hogy amikor tetszik Neki büntetni minket, akkor türelmet ad, vagy úgy mérsékli a szigorát, hogy mindenkor érezzük az Ő jóságát. Látva tehát, hogy még a világ bajaiban és nyugtalanságában is van némi okunk arra, hogy Istenben vigasztalódjunk és viduljunk fel, ez vajon nem olyan viszonzás, aminek elegendőnek kell lennie a számunkra? Panaszkozhatunk most azért, mert Isten a világba helyezett bennünket? Nincs vajon okunk inkább áldani és dicsőíteni Őt? Akkor jegyezzük meg jól: a mi dolgunk óvakodni, nehogy olyan szélsőségbe essünk, hogy ezt mondjuk: Jaj ember, jobb lenne, ha meg sem született volna, semmint ennyire hányattatni ebben a világban. Ha nincs meg bennünk az előbb említett megfontoltság, akkor biztosak lehetünk, hogy a zűrzavarba jutunk. Mit kell hát tenni? Egyesítenünk kell a két dolgot és ezt kell mondanunk: Ó jaj, mi ez a jelenvaló élet? Mert amint belelépünk, máris visszaadjuk a lelkünket. S ha maradunk is itt bármennyi ideig, nincs más a szemünk előtt, csak nyomorúság. Nemcsak a sír zár körül minden oldalról, de jobb lenne valamiféle azonnali halállal meghalunk, mintsem ezerszer ezerféleképpen ostromoltatnunk. Utóbb pedig, ha túllépünk megannyi kellemetlenségen, valójában fokozatosan sorvadunk el. Ezért, ha jól végiggondoljuk az állapotunkat, jó okunk van rá, hogy ne szeressük ezt a világot, mivel minden kényelmetlenség, amiket elszenvedünk a bűneink következményei. De mi a helyzet mégis? Isten közben érezteti velünk a jóságát, s nem engedi, hogy annyira kétségbeessünk, hogy ne is örvendezzünk benne. Továbbá, mivel megmutatja nekünk, hogy csak vándorok vagyunk ebben a világban, s a nyomorúságaink nem fognak örökké folytatódni, az életünk rövidségének nem megszorítania, hanem inkább vigasztalnia kell minket. De hogyan? Azok, aki annyira hóbortosak, hogy ezt mondják: Bah, micsoda az ember élete? Egy tapsolásra elmúlik. Azok, akik ebbe belenyugszanak, elégedetlenekké válnak és így szólnak: ilyen keveset kell élnünk? Isten gúnyt űz belőlünk, amikor ezt mondja: térjetek vissza Hozzám tüstént? Nem adhatna nekünk hosszabb életet, vagy legalábbis nem adhatná tudtunkra, hol van az életünk orvossága? De egyetlen kellemes napunk sincs, mert az életünk mondhatni egy hajszálon függ, s a halál mindig a fogaink között van. Íme (mondom) melyik ponton telepednek le és nyugodnak meg ezek az emberi élet rövidségét illetően. De mi ne így gondolkodjunk. Nos tehát, Isten nem akarta, hogy örökké itt sorvadozzunk. Igaz, hogy ki vagyunk téve megannyi nyomorúságnak annyiban, hogy aki ismeri

az állapotát, annak folyamatosan kell sóhajtoznia és nyögnie, amíg ebben a világban van. De Isten kijelölte ennek végét, s amikor Magához szólít minket, ott a jó és a biztos nyugalom vár. Így tehát nem az a helyzet, hogy étellel bírni ugyanaz, mint sokáig ezt az életet élni, hanem az, hogy Isten a saját életének részeseivé tesz minket, melynek nincsen vége. Ezért tehát legyünk jó reménységgel, látva, hogy van okunk örvendezni az életünk rövideségének és annak is, hogy türelmesek legyünk, de semmi okunk sincs nagyon kizökkenni a nyugalomból. S miért? Mert ha rendelkezünk a mennyei élet reménységével, akkor észre kell vennünk, hogy ez a világ semmi. Ha pedig hébe-hóba zaklatottak vagyunk, nos, akkor sóhajtozhatunk miatta, de aztán fokozatosan megvigasztalódunk, mert biztosak vagyunk abban, hogy Isten jó véget biztosít nekünk, befogadva az örök nyugalomba. Látjátok tehát, miképpen kell megjegyeznünk ezt a tanítást, ha sokkal jobbra akarunk jutni általa. Továbbá, mivel látjuk, hogy az embereket annyira felkavarja a nyugtalanság, s a saját indulataikkal és vágyaikkal kínozzák magukat, annál több okunk van megzabolázni a testi indulatainkat. Hisz melyikünk ne szeretne békességben élni? Joggal megvallhatjuk, hogy noha az egész világ az akaratunk szerinti, mindazonáltal, ha nyugtalankodunk önmagunkban, az mégis akkora nyűg, hogy minden más semmi hozzá képest. Ez megvallhatjuk. S miben rejlik a békességünk? Abban, ha Istenen tartjuk a szemünket, s megnyugszunk az irántunk megnyilvánuló szeretetében, nevezetesen a szabad szeretetében, hogy mindig boldogtalanoknak ismerjük el magunkat, amíg Magához nem fogad. Továbbá abban, ha Őfelé és az Ő országa felé haladva nem vonzódunk a szívünkben ezekhez a romlandó dolgokhoz. Íme, miben rejlik az emberek békessége. De ehelyett úgy tűnik, háborút indítunk Isten ellen, hogy végül felkeljen ellenünk, s megéreztesse, miféle ellenfelünk van, amikor élesben száll velünk szembe. Ezért ügyeljen mindegyikünk az indulatainak és a hangulatának a megzabolázására. Mert ha vadállatokként szállunk szembe a mi Istenünkkel, akkor nem leszünk rosszabbak még a teljesen örülteknél is? Akkor hát tartsuk jól észben azt, ami itt hangzik el az ember életének nehézségéről. Gondoljunk úgy rá, hogy az ama gonosz vágyaink szabályozására és megfenyítésére szolgálhasson, melyek felkorbácsolnak és mindenféle gonosszágra indítanak bennünket. Látjátok, milyen értelemben kell gyakorolnunk ezt a leckét, hogy jó és hozzáférhető tanítást a magunk belőle a magunk üdvösségére. Különösen abban a dologban, ami itt hangzik el, miszerint *senki emberfia nem teheti tisztává és mocsoktalanná azt, ami a tisztátalanságból és a mocsokból származik*. Jegyezzük meg jól, hogy itt a mi Urunk a zűrzavarba akart minket belevinni, hogy ne dicsekedhessünk másban, mint Őbenne és a puszta jóságában. S szükséges, hogy az emberek így megszegyenüljenek mert megvakították a saját szemeiket és azzal hitegetik magukat, hogy nagyon sok érdem rejlik bennük. Látjuk, hogy az ördög soha nem szűnt meg eltorzítani azt, ami a Szentírásban szerepel az emberben rejlő romlottságról. Voltak eretnekek, akik azzal igyekeztek becsapni a világot, hogy az eredendő bűn semmi, hacsak a magunk akaratából nem követjük Ádámot. De Isten azt akarta, hogy egyáltalán ne kerekedjenek felül. Mindazonáltal a pápaságban megtalálható a szabad akarat hamisítása, s az erkölcsi erények épülete, minek az okát korábban már leszögeztük. S mi másra irányulna mindez, mint arra, hogy az emberek nagyon szeressék önmagukat, és azt gondolják, van bennük némi jóság? Nem mintha bárki ki merné mondani, hogy az ember képes önmagát üdvözíteni. Mert még a pápaságban is meg fogják vallani, hogy szükségünk van Isten kegyelmére, s nemcsak a bűneink megbocsátásához, de avégett is, hogy a Szentlelkével vezessen minket. e mindezek ellenére sem mondják ki, hogy minden Tőle származik. A pápisták nem fogják ezt vallani. Hanem azt mondják, hogy megvan bennünk a jóság valamekkora része, s Istennek a többivel kell minket segítenie. Íme, miképpen teszik Istent segítőtárssá, azaz Neki a mi gyengeségünkön kell segíteni, de a magunk részéről nekünk is a társaivá kell válnunk. Az ördög úgy elbűvölte az embereket, hogy elhitet velük nem is tudom én mit, de mindezek ellenére látjuk azt is, hogy a világi emberek szilárdan állnak a maguk önhittségében. Miképpen történik meg, hogy akiknek bármiféle értelmük vagy tudásuk van, így előléptetik magukat? Mert ami azokat illeti, akik megbecsülésnek és tekintélynek örvendenek, vajon nem olyanok, mint a bálványok, akik

önmagukat tisztelik? Röviden, nem kell semmi az emberek meggyőzéséhez, hogy nagy érdemesség van meg bennük. Mert jóllehet senki nem mondja ezt nekik, mégis minden ember a hazugságok tömkelegét kovácsolja és formálja, hogy azokkal csapja be saját magát. Ha pedig még valamiféle hizelgések is eljutnak hozzánk, azokat a lehető legkönnyebben fogadjuk, s ezek egyenesen cukor a számunkra. Istennek tehát keményen kell a fejünkre koppintani nagy fakalapáccsal, hogy ledöntsön, mert ha magunkra hagy, akkor folyamatos a gőg lakozik majd bennünk, s nem hajtjuk meg a nyakunkat, és nem ismerjük el a tartozásunkat, ahogyan mondani szokták. S ez az oka annak, amiért a Szentlélek arról a tisztátlanságról beszél, ami a természetünkönél fogva van meg bennünk, mint mikor Dávid az ötvenegyedik zsoltárba elmondja, hogy bűnben fogantatott és bűnben melengette őt az anyja (Zsolt51:7). Ezzel nem az atyját vagy az anyját vádolta, hanem önmagát ismerte el bűnösnek, mintha azt mondta volna, hogy tisztátalan volt már a születésétől fogva. Látjuk viszont, hogy Jóbót annyira elragadták a korábbi indulatai, hogy ezt pont az ellenkezőképpen alkalmazta. Miért mondta, hogy a tisztátlanságból származó dolog nem lehet tiszta és mocsoktalan? Némi menedéket akart keresni, hogy enyhítse a minden emberre elható kárhozatot. De ez pont az ellenkezője, mint azt látjuk a szövegből, amit Dáviddal kapcsolatosan idéztem. Mert miután Dávid elismerte a borzalmas bűnét, amivel megsértette Istent, nem elégedett meg ezzel, hanem tovább is ment, ezt mondván: Ó jaj, Uram, nemcsak a saját életemben tettem rosszat, hanem a bűn olyan örökségét hordozom a születésemtől fogva, hogy amióta a világra születtem, csak egyre jobban és jobban növeltem a gonoszt, aminek a magva megvan bennem.

Látjátok tehát, miképpen állította Dávid az eredendő bűnt a szeme elé, de nem valami ürügy felkutatása végett, amivel megtisztíthatná magát Isten előtt, hanem hogy elfogadja az őt sújtó ítéletet. Akkor nekünk is ezt kell tennünk, amikor az eredendő bűnről beszélünk: nem szabad kivonnunk magunkat Isten ítélete alól, mint azok a gúnyolódók, akik azt mondják, hogy az ember láthatóan a bűnre rendeltetett: a természeténél fogva hibásan lett megtervezve, mert nincs benne más, csak tudatlanság, hiszen látjuk, hogy teljes mértékben Isten ellen lázadó. Mit tehet hát a szerencsétlen teremtmény? Illendő, hogy Isten ezért elítéljen minket? Mert biztos, hogy noha teljesen nyomorultak vagyunk, mégis számunkra mentség, hanem inkább a gonoszságunk fokozását szolgálja. Amikor szent Pál azt mondja, hogy a természetünkönél fogva a harag gyermekei vagyunk (Ef2:3), akkor vajon tisztázni akarja az embereket, hogy jó színben tűnjenek fel Isten előtt, s a bűneink ne számíttassanak be nekünk, hisz azoknak a gyökere a saját természetünkben van? Szent Pál semmi efféle nem akar, hanem azért mondja, hogy minden test összezavarodjon, s minden száj beduguljon Isten előtt (Rm3:19). Látjátok tehát, hova kell eljutnunk, valahányszor csak az eredendő bűnről beszélünk: nevezetesen, naponta el kell jutnunk önmagunk vizsgálatához, hogy megtudjuk: oly sok módon sértettük meg Istent, hogy halált érdemlünk miatta. Ezért ezt kell mondanunk: Ó jaj, ha egybeszedtük az összes hibát, amikről tudunk, amellet még végtelenül sok egyéb is van. Mert lehetetlen, hogy az emberek az emlékezetükbe idézzék csak a századrészt azoknak a sértéseknek, amiket Isten ellen követtek el. Mindemellet még bűnben is születünk, sőt fulladozunk abban, ezért már azt megelőzően bűnösök voltunk Isten előtt, hogy lett volna bármennyi józan eszünk. Amikor erre gondolunk, lesz okunk, amiért meg kell alázkodnunk és minden dicsőséget Istennek kell adnunk. Amikor Jób azt mondja: *ki az, aki tiszta és mocsoktalan dolgot hozhat elő a tisztátlanságból*, azzal megmutatja, hogy az emberek teljesen örültek, amikor azzal csapják be magukat, hogy tiszták és mocsoktalanok.

Akkor hát tartsuk észben, hogy önmagunk vonatkozásában nem marad más, csak a megzavarodás és a megromlás, mert annyira túl vagyunk terhelve a bűnökkel és a vétkekkel, hogy Isten joggal elvethet. Mégis, mivel Magához vont a megmosásunk és minden mocsoktól történő megtisztításunk hivatalát, Hozzá kell fordulnunk menedékért, s főleg azért, mert nekünk adta a mi Urunk Jézus Krisztust, Akiben van a teljes tisztaság. Isten mocskosnak és pecsétesnek lát minket, s mivel a Hozzá vezető út pedig túl hosszú és túl magas volt a számunkra, ezért

kegyeskedett olyan szentséget adni nekünk Jézus Krisztusban, hogy ha egyre megmosakodunk az Ő vérében, tiszták és mocsoktalanok leszünk, minden szennytől megszabadulva. Ha egyszer megismerjük, miféle göröngyből származunk, s nincs bennünk más, csak tisztátlanság mind a testünkben, mind az elménkben, akkor imádkozzunk, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus kegyeskedjen megmosni minket a vérével és öntse ki ránk azt a tiszta vizet, amiről Ezékiel beszélt (Ezék36:26). Azaz, hogy a Szentlélek által, Aki egész teljességben megadatott Neki, legyünk naponta megmosva, hogy végül eljussunk arra a tisztaságra, amit meghígért nekünk. Most pedig kettős megtisztításra van szükségünk. Az egyik az, hogy Isten bocsássa meg a hibáinkat, s ez a feltjaink lemosása. A másik az, hogy újítsa meg minket a Szentlelkével, s tisztítsa le rólunk minden bűnös vonzalmat és vágyat. Megtette ezt valamelyik napon? Akkor folytatnia kell egész életünkben mindvégig, amíg be nem vitt minket abba a tökéletességbe, amire vágyunk, s meg nem mutatta nekünk, hogy a reménységünk nem a semmiért volt, s nem csalódunk a várakozásunkban, amennyiben úgy vártunk rá, ahogyan Ő megkövetelte.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy megtudhassuk, milyen nagy szükségünk van a kegyelméhez menekülnünk. Amikor pedig megérezte velünk a jóságát a bajaink közepette, ne vágyjunk másért élni ebben a világban, csak azért, hogy az Ő nevét dicsőíthessük. Ezért mondjuk valamennyien: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy igazság szerint nem vagyunk méltók a szemeinket sem a mennyre emelni, hogy megjelenjünk Előtted, vagy olyan vakmerők legyünk, hogy az imáinkat stb.

Az ötvennegyedik prédikáció, ami a második a tizennegyedik fejezetről

Jób14:5-12

5. Nincsenek-e meghatározva napjai? Az ő hónapjainak számát te tudod; határt vetettél néki, a melyet nem hághat át.

6. Fordulj el azért tőle, hogy nyugodalma legyen, hogy legyen napjában annyi öröme, mint egy béresnek.

7. Mert a fának van reménysége; ha levágják, ismét kihajt, és az ő hajtásai el nem fogynak.

8. Még ha megaggodik is a földben a gyökere, és ha elhal is a porban törzsöke:

9. A víznek illatától kifakad, ágakat hajt, mint a csemete.

10. De ha a férfi meghal és elterül; ha az ember kimúlik, hol van ő?

11. Mint a víz kiapad a tóból, a patak elapad, kiszárad:

12. Úgy fekszik le az ember és nem kél fel; az egek elmúlásáig sem ébrednek, nem költetnek föl az ő álmukból.

Tegnap láttuk a kérést, amit Jób az ember életének ingatagsága miatt fogalmazott meg. Annak az volt a summája, hogy miután az ember olyan törekeny és röpke lény, nem tűnt ésszerűnek, hogy Isten akkora szigorúsággal üldözze és oly mértékben bevesse az erejét ellene. S (mint azt korábban láttuk) kijelenti, hogy az élet nem annyira rövid, mint inkább nyomorúságos, s az emberek folytonos kínokat szenvednek el benne.

Most azonban hozzáteszi azt is, hogy Isten kezében van az ember élete s Ő szabta meg annak hosszát, ami nem léphető túl. Ha az ember csak néhány napig élne, s Isten nem határozná meg előre, akkor az ember mondhatná: rendben, Isten megharagudott és nem képes elviselni, hogy egy kis idő azok büntetése nélkül teljen el, akik rosszat tettek. Látva azonban, hogy Ő eleve elrendelte, hogy élnünk kell, s minden az Ő jótetszésétől és elhatározásától függ, és látva, hogy az életünk utolsó napját is Ő szabta meg, s azt akarja, hogy ugyanerre jussunk: mindezt látva (mondja Jób) az a helyzet, hogy nem tűrheti, hogy az ember úgy fejezze be az útját és jusson a napjainak végére, mint egy béres. Miért nem bánsz velem gyengédebben? S látva, mennyire összezavar minket a jelenvaló élet nyugtalansága, ezért joggal mondható, hogy olyanok vagyunk, mint az egy napra felfogadott napszámos. Nézd meg a munkásembert, fáradozik, hogy megszerezzen egy pénzdarabot, De mikor véget ér a napja, nyugalomra tér, s megvan neki a fizetsége. Ugyanez a helyzet velünk is egész életünkben mindvégig, mert oly sok nyomorúságnak van az kitéve, hogy reméljük: mikor véget ér, teljesen el leszünk bocsátva. Mert ha egyszer eljön a halál, az mondhatni a feladataink végét jelenti, s van okunk az öröme, mert nyugalomba jutunk. Látjátok hát Jób szavainak a jelentését. De egyúttal az elhangzottakat is folyamatosan észben kell tartanunk, nevezetesen, hogy itt a saját indulatait jelenti ki, amit nekünk nem szabad megengedni, mivel Isten elítéli ezeket. De akkor minek lettek leírva? Először is azért, hogy láthassuk: még a legtökéletesebbek is, bár soha nem voltak olyan türelmesek, nagyon kemények maradtak a testi indulataikkal szemben folytatott küzdelmeikben, amikor Isten helyezte rájuk a kezét. Nem szabad úgy gondolnunk Jóbra, és a hozzá hasonlókra, mintha acélból lettek volna, vagy érzéketlen emberek lennének. Bár páratlan állhatatosság volt meg bennük és igyekeztek engedelmeskedni Istennek, az mégsem volt a szív megérintése nélkül, mert csodálatos fullánkokat kellett megérezniük a testükben. S noha kiállták a kísértéseket és felülkerekedtek azokon, közben átéltek viharokat és ide-oda hanyódtak azokban. S ezt azért mondja nekünk, hogy még jobban ügyeljünk, és imádkozzunk Istenhez, hogy erősítsen meg minket, biztosra véve, hogy noha soha nem vágytunk nagyon Őt tisztelni,

de fokozatos vereséget szenvednénk, ha nem tartana meg minket a kezével és nem adna erőt felülről, hogy bátran és kitartóan harcoljunk. Emellett arra is int, hogy el ne tántorodjunk, s még ha látszólag a csüggedés határán állunk is, el ne veszítsük a bátorságunkat. Mert a valaha élt legkiválóbb emberek is idővel így elgyengültek, de Isten mégis kitartott mellettük oly módon, hogy minden csatájukban felülkerekedtek. S Isten nekünk is ad majd ilyen győzelmeket, ha segítségül hívjuk Őt és nem vagyunk olyan bolondok, hogy belenyugodjunk a saját vétkeinkbe. Végül vegyük fontolóra, hogy miképpen kell magunkra vonatkoztatni az itt elhangzottakat, miszerint *Isten megszabta az ember életének időtartamát*. Remek. Vajon abból a célból, hogy elmondhassuk: úgy kell hagynia, ahogyan ránk talált? S el kell távoznia tőlünk? Ahogyan Jób mondta tegnap: ésszerűtlennek látszott, hogy Isten rávesse a tekintetét az ennyire nyomorult teremtményekre. s békén kellene hagynia az embereket, mert nem méltók arra, hogy szembeállítsák őket Vele, hiszen micsoda erő van bennük? Nem. De jegyezzük meg, mennyire tisztességeseknek kellene lennünk, ha Istennek el kellene távoznia tőlünk: úgy értem, ha nem kellene a jóvátétel felé terelgetnie minket, amikor rosszat teszünk. Ha csak egy napig élünk Isten látogatása nélkül, máris elszunnyadunk a bűneinkben, s még jobban, ha hosszú időn át megkímél bennünket. Hiszen látjuk, hogy amikor az emberek bővelkednek, nem tudják, hogy létezik Isten, Aki majd megítéli őket. Nem képesek meglegelni a szívükben, hogy megmaradjanak bármiféle igában, vagy meg legyenek zabolázva: az ember semmiféleképpen nem képes a józan észre téríteni őket. Látva, hogy ez így van: mennyire lázadókká válnánk akkor, ha Isten békén hagyna minket egészen az életünk végéig? Hogyan játszanánk a szabadjára engedett zablájú lovat? Nem lenne módja önmagunk megismerésének, hogy visszatérhessünk Istenhez. Ezért kell imádkoznunk Hozzá, hogy könyörüljön rajtunk és szelídítse úgy meg a testi vágyainkat, hogy taníthatókká és Neki engedelmesekké váljunk. Jegyezzük hát meg jól, hogy a szélsőséges indulat késztette Jóbot arra a feltevésre, hogy hasznos és megfelelő, ha Isten békán hagyja az embereket úgy, ahogyan vannak, mivel az életük rövid és törékeny, s mivel Ő Maga szabta meg annak hosszát. Aztán nagyon fontos, hogy Isten ügyeljen ránk és alaposan megnézzon bennünket, mert nem áll a hatalmunkban felügyelni a saját lépéseinket. Ha pedig nem állnánk a védelme alatt, könyörgöm, mi lenne velünk? Mert még nézni is száralmas, mennyi halál ostromol minket. Akkor hát nem szükséges Istennek atyailag gondoskodni az életünkről? Így ahol Jób azt akarta, hogy Isten hagyjon neki békét, ott mi imádkozzunk Hozzá, hogy jöjjön közelebb hozzánk, mégpedig két módon. Az első: mivel a felügyelete alatt kell állnunk, hogy fenntartsa minket, mert csakis Benne élünk, s csak az Ő ereje tart fenn minket, ezért tetsszen Neki éreztetni velünk a jelenlétét, s tudtunkra adni: közel van hozzánk, hogy segítsen és támogasson. Továbbá (és ez a második pont), hogy tetsszen Neki közel lenni hozzánk és büntetni minket, amikor látja, hogy túlságosan túlléptük a korlátjainkat. Igaz, imádkoznunk kell Hozzá: legyen olyan gyengéd, hogy ne nehezeden ránk nagyobb nyomás, mint amit képesek vagyunk elhordozni. De ezzel együtt arra is meg kell kérnünk, hogy emelje fel a kezét, amikor látja, hogy bármiféle fenyítésre van szükségünk. Mert ha egyedül hagy minket, az elegendő ahhoz, hogy álomba ringassuk magunkat és fatuskókká váljunk. Ennyit erről a pontról. De mindenekelőtt nagyon alaposan kell mérlegelnünk az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy *az ember életének hosszát Isten szabja meg, az Ő kezében van a hónapjainknak száma és olyan határt szabott azoknak, ami nem léphető át*. Ebből van okunk nagy vigasztalást meríteni, mivel az életünk Isten kezében van. Íme, itt látható az oka annak, amiért az emberek annyira félnek, hogy egy ujjukat sem merik megmozdítani reszketés nélkül, s úgy tűnik nekik, hogy ez, vagy amaz a dolog mindjárt rájuk szakad. Ez az ok pedig az, hogy nem tudják: Isten tartja meg őket, s ugyanúgy Őrá tartozik az is, hogy kivegye őket ebből a világból, mint ahogyan megteremtette őket. Mert ha teljesen meg lennénk győződve erről, akkor biztos, hogy békésen folytatnánk az utunkat és nem kínlódnánk úgy, ahogyan tesszük. Annál inkább számításba kell vennünk az itt szereplő tanítást, mely szerint Isten korlátozta a napjaink számát. De igaz, hogy ebben a dologban a középutat kell járnunk. Mert biztosra kell vennünk, hogy kezeskedhetünk

magunkáért, látva, hogy az életünk Isten kezében van, azonban nem szabad elhamarkodottan kitenni magunkat semmiféle veszélynek, hanem megfontoltan kell járnunk, úgy, ahogyan Isten parancsolja nekünk. Van néhány hóbortos ember, akik hallva, hogy az ember napjai mag vannak számolva, az életünk pedig sem meg nem rövidíthető, sem meg nem hosszabbítható, mert Isten kezében van és az Ő jótetszésétől függ, idővel ezt mondják: remek, akkor, ha megteszek mindent, ami csak az elmémbe ötlík, az teljesen mindegy. Aki felakasztásra született, az soha nem fullad meg, mondja a közmondás a pápisták között. Igen, s amikor a köztünk levő megfontolatlanok Istenhez szólnak, ugyanezt használják, s adná Isten, hogy ez ne lenne annyira megszokott, mint amennyire az: az emberek elég jól tudják, kikről beszélnek. Látjátok tehát, hogy Isten eme megvetői miképpen vesznek alkalmat annak kimondására, hogy becsukhatjuk a szemeinket és átmehetünk tűzön-vízen, mert Isten korlátozta a napjainkat. Igen, de a Szentírás ezt nem ezzel a szándékkal említi. Azt mondja, Isten a világba helyezve minket, tudta azt is, milyen hosszan fog itt tartani, s az Ő kezében vagyunk, és akkor kell innen távoznunk, amikor Neki tetszik annak megfelelően, ami a 90. zsoltárban van megírva (Zsolt90:3). S mi végett mondja ezt nekünk? Azért, hogy megtanuljuk Isten kezébe helyezni magunkat és ezt mondani: Jól van Uram, látjuk, hogy te rendelkezél velünk a Te jótetszésednek megfelelően. Add meg nekünk annak kegyelmét, hogy a Te jóakaratednek megfelelően éljünk és haljunk, s ne akarjunk tovább élni, mint amennyire Neked tetszik, s ne tűnjön túlságosan hosszúnak az életünk, amikor tetszik Neked itt tartani minket. Közben pedig hadd szolgáljunk téged a Tőled kapott időnk megfelelő eltöltésével, hisz az oly rövid. Mivel látjuk, hogy Te tartod a kezében az életünket, de égsem adtad tudtunkra annak hosszát, hanem megtartottad magadnak ezt az ismeretet, add meg nekünk annak kegyelmét, hogy félelemben és megfontoltan járjunk. Megadtad az eszközöket a jelenvaló élet fenntartásához, adtál ételt és italt. Add meg annak kegyelmét is, hogy ezekkel józanul és mértékletesen éljünk.

Ezenkívül orvosságokat is adtál nekünk: ha megbetegszünk, nem engeded, hogy bármiben is hiányt szenvedjünk. Ezért add meg nekünk annak kegyelmét, hogy ne akarjunk ebben a mulandó életben időzni, csak azért, hogy Téged szolgálhassunk és tisztelhessünk. Ezért Urunk járass minket mindenben úgy, ahogyan parancsolod a 91. zsoltárban foglaltak szerint. Tudniillik, Isten elküldi az angyalait, hogy őrizzenek minket, nehogy elbotoljunk vagy rossz lépést tegyünk, amikor az utunkat járjuk (Zsol91:11). Azaz, ne legyünk olyan elkóborolt csikók, se ne fickándozzunk erre-arra, mint azok a megfontolatlanok, akik semmi módon nem vetik alá magukat Istennek. Ezért valahányszor csak azt az utat járjuk, amit Ő mutatott nekünk, Ő és az angyalai vigyáznak ránk. Ha ezt tesszük, azzal meg kell fogannia bennünk a jó és szent keménységnek is, amikor Isten azt akarja, hogy bármiféle veszéllyel nézzünk szembe. De miképpen? Látjuk, hogy manapság micsoda a szegény keresztyének állapota: olyanok, mint a juhok a farkasok szájában. Nos, ha neki kell látnunk felmenteni magunkat az Isten szolgálata alól és tartózkodnunk kell a hitünk megvallásától, mert azt nem tehetjük meg az életünk veszélybe sodrása nélkül, gondoljátok, hogy Isten majd elfogad ilyen bolond mentséget? Nem. S miért? Mert az életünk az Ő kezében van: bízunk Benne, hogy megtart minket, mert Ő jó és hűséges. Ha tetszik Neki, hogy folytassuk, az nem az Ő akarata nélkül lesz, s akkor majd megadja nekünk az erőt és a hatalmat. Látjátok tehát, miképpen kell a magunk hasznára fordítani az itt elhangzottakat. Ellenkező esetben az történik velünk, amit látunk sok más emberrel is megtörténni, akik visszahúzódtak és feladták az Isten szolgálatát, mert elkerülték a keresztet. De miért? A hitetlenségük volt ennek az alapja, mert nem tudták, vagy legalábbis nem voltak teljesen meggyőződve arról, hogy Isten szabta meg az életük hosszát, s ők nem hosszabbíthatják meg azt, akármit is csináljanak. Ha ugyanis teljesen határozottak lennének ebben a dologban, akkor biztos, hogy bátrabban odaszánnánk magunkat, amikor Isten tiszteletéről és a kötelességeink ellátásáról van szó annak megfelelően, ahogyan minden embernek tennie kell a saját mértékének megfelelően. Azt mondom, másfajta állhatatosságra és szilárdságra van szükségünk, mint amivel rendelkezünk. Igaz, hogy ennek nem szabad

elhamarkodottakká tenni bennünket oly módon, hogy a magunk feje után járva keressük megfontolatlanul a veszélyt. De valahányszor megkívánja a szükség, a halálba is elmegyünk, mert tudjuk, hogy az emberek (bármit is próbáljanak vagy tegyenek ellenünk) semmit sem képesek megtenni.

Látva tehát, hogy ez a tanítás nagy hasznunkra van, határozzuk le, hogy észben tartjuk, s szögezzük le (Amiképpen a mi Urunk Jézus Krisztus is mondja nekünk, Lk13:7), hogy a még a hajunk szálai is számon vannak tartva s Isten oly módon tart minket az őrizete alatt, hogy nem kell félnünk attól, hogy bármi megtörténik velünk az Ő jótetszése nélkül. Igaz, hogy a Sátán minden lehetséges eszközzel támad minket, másrészt látjuk: az emberek mindent megpróbálnak, hogy mindent a feje tetejére állítsanak, s úgy tűnik szeretnék összezavarni az eget és a földet. Ez így van, De mikor megtettek mindent, amit csak tudtak, akkor sem képesek elvenni az életünket, csak ha Isten megengedi nekik ezt és Ő is így akarja. S miképpen tudunk ellenállni nekik? Ezért tekintsünk csak arra, amit Isten parancsol nekünk, nézzünk arra, amit az elhívásunk és a kötelességünk folytán kell megtennünk, s mindenki hűségesen szolgáljon, biztosra véve, hogy eljutunk az utunk végére, mert Isten kezében vagyunk. Látjuk, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. S miután ezt Jób kimondta, hozzátette: *A fának van reménysége, mert amikor a fát kivágják, kihajthat ismét, különösen, ha víz táplálja, újra kivirágozhat. De nem ilyen az ember reménysége: ha egyszer meghalt, többé nem áll talpra* (mondja), *ezért Istennek könyörölnie kellene ezen a nyomorult teremtményen.* Első ránézésre furcsának tűnhet, hogy Jób elvesz minden reménységet az embertől, ha egyszer meghalt. Mert itt úgy tűnik, nincs meg az örök élet emlékezete, mintha az emberek lelke is meghalna a testükkel együtt. De jegyezzük meg mindenekelőtt, hogy amikor Jób az emberekről beszél, akkor az indulataiban és a kínjaiban beszél (mint azt már láttuk), ezért semmi mással nem törődik, csak a jelenvaló élettel, mert amikor bármiféle nyomorúság nehezedik ránk, az elménk csak azzal foglalkozik, semmi mással. Ha nyáridő van és túlhevültünk, azt gondoljuk, a kemény fagy lenne minden között a legkellemesebb és leghasznosabb dolog. S miért? Mert leuralt a minket megszomorító és gyötrő indulat. Így mivel Isten keze oly fájdalmasan nehezedett Jóbra, nem foglalkozott mással, csak a pillanatnyi fájdalmaiból igyekezett kimenekülni: ami pedig az eljövendő életbe vetett reménységet illeti, azzal egyáltalán nem foglalkozott. S itt meg kell látnunk, milyenek az emberek, amikor ezen a módon zavarja őket össze a baj, ha Isten nem enyhít rajtuk és nem erősíti meg őket.

Igaz, Jób nem vádolható azzal, hogy arra a következtetésre jutott volna: Isten végleg kiszagatja az embereket, amikor kiveszi őket a világból. Jób nem jutott ilyen végeredményre. De mindennek ellenére meg kell jegyeznünk: úgy elkápráztatták az indulatai, hogy nem emlékezett arra, hogy az ember tovább is folytatja Istenben a halála után, ott titkos élete van, s ennek az életnek jó a magva, azaz teljes mértékben helyre leszünk állítva a tökéletességre, amitől most nagyon távol állunk – nevezetesen, az Ő mennyei dicsőségében és dicsőséges halhatatlanságában. Jób tehát nem emlékezett erre, hogy rátámaszkodhatott volna, hanem egy időre elragadták az indulatai. Ezért hát ügyelnünk kell magunkra, hogy óvatosabbak legyünk, mint azt korábban mondtam. S ugyanez a helyzet a maradék szavakban is. Jób természetesen jól tudta, hogy Isten páratlanul jól tesz az emberekkel, amikor meglátogatja őket. S ha valaki megkérdezte volna tőle, miért? Vajon nem nagy tisztesség az, amit Isten tesz meg nekünk, annyiban, hogy büzlő tetemek vagyunk, de Ő mégis kegyeskedik ránk vetni a szemeit és úgy büntet, ha rosszat teszünk, mint ahogyan egy atya teszi a gyermekével? Jób igennel válaszolt volna. De mindezek ellenére nem volt képes felfogni az első csapásra, hogy ellene kellett volna állnia a saját indulatainak, hanem kénytelen volt nagy kínokat kiállni és hatalmas kétségbeesést eltűrni. Annál inkább el kell fogadnunk hát nekünk ezt az intést: Ó jaj, Uram az életünk rövid és törekeny, s nincs bennünk más, csak mocskok és romlottság, de ennek ellenére Te nem feledkezel meg rólunk. Megszolgáljuk mi, hogy törődj velünk? Méltók vagyunk rá, hogy meglátogass? Jaj, dehogyis, Uram. Mert még a mennyei angyalok sem méltók rá, s hogyan

lehetnénk mi azok, akik nem vagyunk mások, mint rothadás és bűz? De mi a helyzet? Végtelen jószágodból barátságos és családi akarsz hozzánk lenni és könyörülettel tekintesz ránk. Amikor pedig rosszat tettünk, ahelyett, hogy kikötnél minket, inkább visszahúzol Magadhoz, s minden eszközzel a megtérésre segítesz minket. Mekkora jószág ez, Uram! Íme, így kellene beszélnünk. S ugyanezt kell mondani ebben a mostani mondatban is, hogy messzebbre juthassunk általa. Mert miután az embereknek nincs erejük önmagukban, s nem képesek kisarjadni és hajtásokat növesztetni ismét úgy, ahogyan a fák, melyeknek maradt némi gyökerük a földben, hanem teljesen és világosan megrothadnak, ezért ismerjük el a jót, amit Isten cselkeszik azzal, hogy kegyeskedik fenntartani az életünket a természet megszokott rendjének megfelelően és elrejteti azt mindaddig, amíg majd alkalmas időben újra meg nem jeleníti. Ezért fogadjuk el ezt felbecsülhetetlen kiváltságnak. De ennek a leckének a jobb megértése végett jegyezzük meg először is, hogy noha az emberek halhatatlanok, mégsem a saját erejükből azok. nem ok nélkül engedi át halhatatlanság és az örökkévalóság titulusait Istennek (1Tim1:17). S mint mondunk akkor az angyalokról? Mit mondunk az emberekről? Halandók ők, mint az oktan állatok? Biztos, hogy jól érezzük, miképpen lehet Isten erőt a lelkünkbe. Látjátok hát, hogy ez a lelki életünk máshonnan van és mi mondhatni kölcsönkapjuk azt. De ez nem minden. Mert jóllehet a lelkeink nem válnak semmivé és nem rothadnak meg úgy, ahogyan a testünk, mégis, amikor elidegenednek Istentől, akkor sokkal szörnyűsegebb halálban vannak, mint ha végleg semmivé válnának. Akkor az állapotunk jobb lenne, ha teljesen megsemmisülnénk, mint amikor elszakadunk Istentől és érezzük, hogy Ő ellenünk van. Akkor hát Istennek kell nekünk új életet adni, ami nem más, mint hogy Magához köt minket az Ő Szentlelkének kegyelmével, hogy élhessen és uralkodhasson bennünk. Ha ezzel végre rendelkezünk, ez a legfőbb jótétemény, aminek örülhetünk. De Isten közben furcsa, az ember értelme számára ismeretlen módon munkálkodik. Hiszen gondoljuk csak meg, milyen a kegyesek állapota, amíg ebben a világban vannak. Nemcsak hasonló állapotba kerülnek, mint amilyenben a hitetlenek is vannak, de sokkal szegényebbé és nyomorultabbá tételnek. Mert ha valaki Isten gyermekeire tekint, azt látja, hogy megpróbáltatások közepette élnek, ezért úgy tűnik, ki kellene vágni őket az emberiségből úgy, mintha nem lennének méltók arra, hogy a Földön éljenek. Látjátok, miféle módon engedi Isten, hogy az övéivel bánjanak. Mit kell hát tenni? Térjünk vissza ahhoz, amit szent Pál mond a kolossébelieknek, tudniillik, hogy halottak vagyunk és a mi életünk el van rejtve a mi Urunk Jézus Krisztusban és Isten majd megmutatja azt a megfelelő időben (Kol3:3). S ezáltal egy szép hasonlatot látunk a Jób által mondottakban. Mert azt mondja, hogy a fák megfakulnak a tél eljövetelével, több zöltség már nem látszik bennük, s úgy tűnik, minden halott, amikor a leveleik lehullnak, s fák megfagynak. Mégis, mindennek ellenére az élet nem szűnik meg a gyökerekben és a bensejükben lappangva. Látjuk, hogy amikor eljön a tavasz, minden újra kihajt, s az egy időre láthatatlanná vált elevenség ismét megmutatkozik. Nos, ha Isten megmutatja ezt nekünk a fákban, vajon nem fog nagyobb dolgokat is megcselekedni velünk, akik oly kiváló teremtmények vagyunk? Valóban, mikor szent Pál a feltámadásról beszél (1Kor15:36), megfeddi az embereket az ostobaságukért, amiért nem veszik fontolóra, miképpen mutatja meg nekünk Isten a mondhatni természetes képeit a feltámadásnak a földbe vetett mag kinövésén keresztül. Nézzük meg a csűrben levő magot, ami száraz: belevetik a földbe, ahol elrothad. De látjuk, amint ismét kihajt, d egy magból lesz hús, harminc vagy száz. Látva tehát, hogy Isten megújítja mind a gabona, mind más növények magjait, mit fog tenni az emberekkel? Vajon nem végez majd messze nagyobb munkát bennük? Akkor hát nem vagyunk érzéketlenek és brutálisok, ha nem vesszük észre, miképpen munkálkodik Isten bennünk annak az életnek a reménységében, amit Ő ígért nekünk? Ugyanennyit kell gondolnunk arról is, amit most itt mond. Mert amikor látjuk a fákat (amik a téli időszakban holtak, vagy legalábbis látszólag holtak voltak) ismét frissé és zölddé válni a tavaszi időben, akkor meg kell erősödnünk abban, amit Isten jelent ki nekünk. Nevezetesen, hogy jóllehet az életünk rejtve van, mi pedig itt mintegy a halál árnyékában vagyunk, annak nem szabad megakadályoznia minket a fejünk

folytonos felemelésében, és az Általa megígért feltámadás várásában. Sőt, még e pillanatban is holtaknak nézünk ki, de Isten Lelke bennünk lakozik, ami elegendő biztosítéka az életünknek. S amikor tetszik Istennek kivenni minket ebből a világból, akkor, jóllehet a testeink megrothadnak, mindazonáltal látjuk, hogy Ő ráütötte az Ő Szentlelkének pecsétjét a lelkeinkre. Gondoljátok hát, hogy elpusztulunk, ha Ő a védelmezőjük? Így tehát az emberéletében rejlő törekenységnek még jobban Isten irántunk megmutatkozó jóságának magasztalására kell minket serkentenie. Ha Isten más módon munkálkodik, azaz, ha hit által vezet minket vissza Önmagához, akkor itt Neki mondhatni egy kis Paradicsomba kell helyeznie minket, nekünk pedig olyanoknak kell lennünk, mint az angyaloknak. Az Ő erejének kell bennünk megmutatkoznia, s nekünk hátra kell hagynunk minden gyengeséget, amiket látunk, s az életünk nem lehet olyan, mint a szertefoszló árnyék, s nem lehet telve mindenféle nyomorúsággal, hanem Istennek kell közöttünk lakozni és békében kell uralkodnia. Íme, mindezek a kegyelmi ajándékok nagyon is méltók a nagybecsülésre. De ha közben félreismerjük ezeket, akkor nem fogjuk tudni, honnan származnak és beletévelyedünk a beképzeltségbe. Most viszont Isten oly sok módon aláz meg minket, ha a jelen állapotunkra nézünk, hogy nem látunk mást, csak halált. Másrészt viszont megmutatja és észrevéteti velünk mind a tapasztalat, mind a hit által, hogy mi valóban Benne élünk, Akinek az életéből részesülünk, s megláttatja velünk mintegy tükörben az említett halhatatlanságot, amire várunk. Látva, hogy Isten, miután megalázott, eljuttat minket arra a reménységre, amiről beszéltem, vajon nincs még nagyobb okunk sokat kihozni az irántunk megmutatkozó jóságából és ezt mondani: Ó jaj, Uram, a Te Lelkednek kell itt lakozni a testeinkben, pedig csak férgek vagyunk. S ami a mi lelkeinket illeti, abban nincs más, csak gonoszság. Mindazonáltal Te, ó Uram, választottad ki mind a testeinket, mind a lelkeinket, hogy a Te fenségednek templomai legyenek, Te jelölted ki azokat erre. Uram, mily nagy mértékben vagyunk az adósaid! Milyen sokkal tartozunk Neked! Aztán jóllehet ez a test itt majd megromlik, mégis biztosak vagyunk abban, hogy majd ismét helyre leszünk állítva, s ehelyett az átmeneti szállás helyett elkészített lakóhelyünk lesz a mennyben. Ezért nem szabad megszorítania minket, ha egymásután lassan-lassan meghalunk, míg végül mindannyian teljesen és végleg eltávoznak. Látva mindezt, nem kellene ennek még inkább Isten dicséretére ösztökélnie minket? Látjuk tehát, miképpen alkalmazhatjuk azt a dolgot a magunk okulására, amit Jób itt rosszul használ fel az általa érzett kínok kifejezésére, amelyek ellen küzdött.

Továbbá, amikor a saját állapotunkról beszélünk, jegyezzük meg jól, hogy egyrészt meg kell gondolnunk, mi vagyunk mi magunk, másrészt, hogy mit képes megtenni Isten és milyen az Ő hatalma. Már mondtam: nagyon szükséges, hogy az emberek ismerjék önmagukat és önmagukba nézzenek. S miért? Már et is mondtam nektek: azért, mert nem kell minket az elbizakodottságra sarkantyúzni. Mert bármennyire törekenyek is vagyunk, mégis megmutatkozik, hogy közülünk a legtöbben hetvenkednek és féktelenkednek, és megfeledkeznek a nyomorúságokról, amiknek meg kellene őket zabolázni.

Ezt a saját szemünkkel látjuk és mindegyikünk meg lenne fertőzve ezzel a bűnnel, ha Isten nem venné az elejét. Ezért nem feledkezhetünk meg annak fontolóra vételétől, micsoda a mi nyomorúságunk és gyengeségünk, s hogy az életünk annyira nyomorúságos, amennyire csak bármi nyomorúságos lehet. Amikor ezt tudjuk, akkor jó okunk lesz megundorodni magunktól, és segítségül hívni Istent, imádkozva Hozzá, hogy könyörüljön rajtunk. Ezzel együtt azt is fontolóra kell vennünk, milyen az Ő hatalma. De miért? Mert ha ahhoz mérjük, amiben reménykedünk, vagy amit látunk, mi lesz belőle? Mivé válik a feltámadás? Mivé válik a megígért örök üdvösség? Mivé válik az Ő mennyei dicsősége? Hiszen valószínűsíthető, hogy amikor a testeink megrothadnak, akkor részeseivé lesznek Isten dicsőségének? Vagy hogy mi, akik most olyan törekenyeknek látjuk magunkat, a paradicsomi angyalok társai leszünk? Vagy főleg, hogy Isten Fiára fogunk hasonlítani? Tudjuk, hogy minden fenség és minden hatalom égen és földön Neki adatott (Mt28:18). Valószínűsíthető hát, hogy Őrá fogunk hasonlítani?

Vagy hogy a Teste tagjai leszünk, részesei mindannak, ami Neki adatott? Képes az ember ezt ésszel felfogni? Mit kell hát tennünk? Ismerjük el, amit szent Pál mondott a filippibelieknek: Isten azzal a hatalmával támaszt fel minket, amivel mindent megalkotott (Fil3:21). Nézzétek meg, hová küld szent Pál minket, amikor meg akarja bennünk erősíteni a feltámadás reménységét. Mintha azt mondaná: Barátaim ne arra nézzünk, ami lehetséges a mi képzeletünk számára, mert Isten nem hagyja ott nyugodni az embereket. Térjünk rá a magasztosabb megfontolásra, ami nem más, mint hogy Isten rendel el mindent, még az értelmünket meghaladóan is, mert amikor az Ő munkáira gondolunk, meg fogunk döbbeni és nem ok nélkül. Mert Ő csodálatosan munkálkodik, hiszen az Ő mindent megalkotó halamán keresztül (mondja) változunk el a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségére. S noha a testeink most gyengék, s ki vannak téve megannyi szükségnek, mégis felvétetnek majd a mennyei dicsőségbe.

Látjátok hát a két dolgot, amiket fontolóra kell vennünk. Nevezetesen: Egyrészt meg kell alázkodnunk, másrészt rendelkezünk kell a biztos és megingathatatlan reménységgel arról, ami meghaladja a felfogóképességünket, s amit nem vagyunk képesek megérteni abban a helyzetben, amelyben most vagyunk. Ugyanakkor értsük meg, mire utalt itt Jób. Mivel az ember magától nem képes befogadtatni, s nem is újul meg a fákhhoz hasonlóan, hanem olyan, mint a kiszáradó folyó, vagy a tengerből visszahúzódó víz, ezért szeretné, ha Isten keze nem sújtaná, amíg ebben a világban van. De pont az ellenkezője történik, Mert ha az emberek annyira szűkölködők, mint amennyire, s egyáltalán nem képesek megtartóztatni magukat a gögtől, a szélsőségektől és a korlátjaik átlépésétől, mi lesz velük, ha nincs fenytetés, amiről korábban beszéltem? Annál inkább szükséges Istennek megnyirbálnia az emberek büszkeségét és vakmerőségét, ami önmagában nem könnyen korrigálható. Mivel az emberek annyira szembeszállnak Istennel, s minden ember megfélelkezik magáról, sőt felfuvalkodik, amikor nyugalma és könnyebbsége van, ezért van szükségünk a büntetésre és a naponkénti fenytetésre. Bizony, így van ez. Mert ha Isten engedné, hogy megfussuk életünk versenypályáját az Ő vesszőjének megérzése nélkül és nem váгна az elevenünkbe, amikor rosszat teszünk, ó jaj, akkor soha nem jönne időben. Mi másra irányulnának a fenytetések, amiket Isten küld ránk manapság, mint arra, hogy a megtérésre szólítsanak minket? Nos, ha Isten várna, amíg meghalunk, a kapu becsapódna és nem maradna idő a visszatérésre Hozzá.

Íme (mondja szent Pál) az elfogadható napok és az üdvösség napjai addig tartanak, amíg úton vagyunk (2Kor6:1-2). Akkor, ha Isten látja, hogy az emberek eltévelyednek és ide-oda futkosnak, s mehetnek addig, amíg el nem botlanak és hanyatt-homlok bele nem zuhannak a gödörbe, amiből soha nem tudnak majd kikapaszkodni, az milyen dolog lenne?

Ezért kell Jóbbal ellenkező módon okoskodnunk: azaz, látva, hogy az életünk rövid, s nincs olyan jó helyzetben, mint egy fa (tegyük fel, hogy így van), mert amikor eltávoztunk ebből a világból, úgy tűnik, minden megsemmisült, ezért jó, ha Isten büntet minket, ameddig csak élünk. S mi célból? Azért, hogy a megtérésre hívogasson minket, mert a halál után már nem lesz erre idő. Ami a többit illeti, ne kételkedjünk abban (mint már említettem), hogy Jób azon a véleményen volt, hogy jó az embereknek, ha Isten keze sújtja őket, noha igyekeznek azt elkerülni. De vannak gúnyolódók, akik Jób példáját leplezésre használják, ezt mondván: Íme a szent emberek is megfélelkeztek a feltámadás reménységéről, zúgolódtak Isten ellen és azt panaszták, hogy Isten túlságosan fájdalmas nyomást gyakorolt rájuk, mert nem adott nekik időt a tökéletlenségeik legyőzésére. Akkor hát miért ne lenne törvényes ugyanez a mi számunkra is? De (mint már mondtam), noha türelmeseknek kell lennünk Isten büntetéseinek elhordozásában és a tőlünk telhető legnyugodtabb eltérésében, mégse mulasszunk el megindulni azokon, nehogy a testünk valamiképpen lázadónak mutakozzon meg bennünk. Ezért nem tudunk Istenhez járulni, hogy szolgáljuk Őt, csak ha mindenfelől támadások és tűszúrások érnek. De mi van akkor? Továbbra is harcolnunk kell annak megfelelően, ahogyan az apostol mondja, hogy nem szerzünk győzelmet, csak küzdelem árán. S a fő megvívandó csatánk önmagunk és a bűneink ellen van, s erre kell fordítanunk minden erőnket.

Jegyezzük hát meg, hogy ahol Jób az ember életéről beszél itt olyasvalakiként, aki nem törődik az eljövendő feltámadással, ott nem nyugodott meg teljesen ebben a dologban (mert világosan látta előre, mi volt az), hanem az érzett indulatait akarta kifejezni, hogy mindegyikünk gondolja meg magát és el ne ragadtasson, amikor efféle kísértések érik. Továbbá, ha Jób ezen a módon gyengült meg, legyünk abban biztosak, hogy mi még sokkal jobban meggyengülünk. Azonban az őt segítő Isten velünk is hasonlóképpen cselekszik majd. Mert az Ő hatalma ugyanolyan legyőzhetetlen arra, hogy minket is fenntartsa ma, amint akkor volt. Ő hívott magához manapság a pusztaság jóságából, ami nem fogyatkozott meg úgy, hogy ne éreztetné velünk ugyanúgy, mint ahogyan éreztette a szolgálóival a régi időkben. Ezért amikor mindent zűrzavarosnak látunk, fussunk a mi jó Istenünkhöz a szemeinket a mi Urunkra, Jézus Krisztusra vetve, Aki majd megszabadt minket minden nyomorúságból és minden bajból, amik manapság a világban vannak. Nos hát: egyengének és erőtlennek érezzük magunkat? Nézzünk a mi Urunkra, Jézus Krisztusra, aki az Ő Atyjának ereje. Látjuk magunkat olyan jónak, mint amennyire már halottnak? Az élet forrása eljött hozzánk, hisz Isten elküldte az egyszülött Fiát. S mi célból? Azért, hogy kihúzzon bennünket a halál mélységeiből, hogy soha ne kerüljünk ki abból az üdvösségből, ami el van készítve a számunkra. Látjátok tehát, hogy ha a mi Urunkra, Jézus Krisztusra vetjük a szemeinket, akkor még a halálban is ugyanúgy biztonságban fogjuk érezni magunkat, mint e világ bajaiban, mert az Ő segítségével biztosak lehetünk benne, hogy eljutunk a mennyi dicsőségbe, ahová előttünk ment be, amikor befejezzük utunkat, amit végig kell futnunk, s ami tele van megannyi nyomorúsággal.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse meg jobban velünk, mint eddig éreztük, de oly módon, hogy ne váljunk elhagyatott néppé, hanem térjünk vissza az orvossághoz, vágyva az Ő könyörületére, valamint arra, hogy mutassa meg nekünk is azt, amit minden időben mutatott az övéinek. S látva, hogy tetszett neki egyesíteni minket az Úr Jézus Krisztus személyében, s hogy a mi Urunk Jézus Krisztus Önmagában adta meg a szeretetének oly jó zálogát, de főleg a halálában és a szenvedésében, amit [a mi kedvünkért] szenvedett el, ne engedje, hogy megfélemedezzünk erről a hatalmas jótéteményről, vagy megvessük azt, hanem inkább minden bizalmunkat Őbelé vethessük. S ezzel hívhassuk segítségül a mi jó Istenünket minden szükségünkben és nyomorúságunkban. S tetsszen neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek is stb.

Az ötvenötödik prédikáció, ami a harmadik a tizennegyedik fejezetről

Jób14:13-15

13. Vajha engem a holtak országában tartanál; rejtegetnél engemet addig, a míg elmúlik a te haragod; határt vetnél nékem, azután megemlékeznél rólam!

14. Ha meghal az ember, vajjon feltámad-é? Akkor az én hadakozásom minden idejében reménylenék, míglen elkövetkeznék az én elváltozásom.

15. Szólítanál és én felelnék néked, kíváncsoznál a te kezeden alkotása után.

Ézsaiás próféta, megmutatva, milyen borzalmas Isten haragja és milyen nehéz azt elhordozni, azt mondta, hogy akik azt megérik, úgy érzik, hogy a hegyeknek kell elrejtetni őket, és azt szeretnék, ha azok a fejükre esnének: s a mi Urunk is használta pontosan ugyanezeket a szavakat (Ézs2:19). S ezt annak megmutatása végett teszi, hogy ne legyünk olyan tökfilkók, mint amilyenek vagyunk. Mert nem tudjuk, mit jelent az, ha Isten ellenünk van. Igaz, elég jól fogjuk érezni a bajt, amikor üldöz minket, de az nem minden és nem is a fő dolog, amit meg kell tennünk. A mi dolgunk alaposan mérlegelni azt, hogy micsoda Isten haragja. S miért? Mert ha megértjük Isten kezét, akkor a bűneinkről is el fogunk gondolkodni. S akkor megzavarodunk, s nagyon is érezzük majd, hogy el kell pusztulnunk, hacsak Isten meg nem könyörül rajtunk. Mivel azonban kerüljük ezt az érzést, a mi Urunk addig gyakoroltat minket, amíg teljesen fel nem ébredünk, amikor könyörületet akar nekünk mutatni. Látjátok tehát, mit kell leszűrni Jób szavaiból, amikor ezt mondja: *Ó bárcsak elrejténél engem a sírban.* Mert még a halált is jobbnak vélte az életnél abban a helyzetben, amiben volt. S miért? Mert akkor elkerülte volna Isten kezét, ha ez lehetséges lenne. Jól tudta ugyanis, hogy sokkal borzasztóbb dolog Istennel, mint Bíróval szembesülni, mint száz halált halni. S ennek közelebbről kell megérintenie minket és jobban el kell gondolkodnunk a bűneinkről, mint azt eddig tettük, hogy végül rájövünk: amikor eltűrtünk minden világi nyomorúságot, az semmi a megjelenéshez képest Isten ítélőszéke előtt, ahol majd számot kell adni. Ha csak kissé vagyunk betegek, máris jajt kiáltunk, ha pedig bármi szerencsétlenség történik velünk, az emberek panaszkodni hallanak minket. A bűneink viszont mindvégig leplezettek maradnak, és soha nem ötlenek a gondolatainkba vagy az emlékezetünkbe. Ezzel kimutatjuk, mennyire makacsok vagyunk a dolgok megítélésében. Ezért valahányszor csak azt halljuk, hogy akiket Isten megostorozott, a halálra és a sírban elrejtőzésre vágytak, vegyük biztosra, hogy ez az a dolog, amitől a legjobban kell félnünk, tudniillik, hogy Isten mondhatni az ellenségünkként mutatkozik meg. S amikor meggyőződünk arról, hogy ugyanez egynem a legnagyobb veszély is, ami az emberre szakadhat, akkor minden eszközzel munkálkodni fogunk a visszatérésen Őhöz. Amikor a bűneink az eszünkbe jutnak, Ó jaj (mondjuk majd), milyen helyzetbe kerültünk? Akadályozzuk hát meg a dolgot, s íme, úgy felindulunk az Isten keresésére a kegyelemért, hogy soha meg nem nyugszunk, amíg Ő egy nem lesz velünk. Látjátok tehát, mire kell felhasználnunk ezt a leckét. S jól meg kell jegyeznünk, miképpen mondja: *szeretném, ha a sírban tartanál elrejtve, s én be lennék abba zárva addig, amíg ki nem vágnak.* Itt kimutatja, miért vágyik a halálra: konkrétan azért, mert bezártnak érezte magát Isten ítélete alatt és nem talált menekülőutat. S ezzel arra figyelmeztet bennünket, hogy a menedékeink végül semmi hasznunkra sem lesznek, s miután már eleget barangoltunk ide-oda, a végén azt szeretnénk, ha be lennénk zárva. Jó hasznót húztunk egy napra, ha észben tudjuk tartani ezt a leckét. Miért? mert jóllehet Isten soha nem fenyeget minket annyira, mégis úgy látszik, hogy semmi sem kell ahhoz, hogy elhiggyük: képesek vagyunk megúszni annak megfelelően amint mindenki elképzei ezt vagy amazt a megúszást, mert a képmutatásunk az oka, hogy Isten fenyegetései nem döfik át úgy a szíveinket, mint kellene. S nincs semmi, ami

jobban kiváltaná Isten szélsőséges bosszúját, mint amikor látja, hogy semmit sem törődünk a haragjával. Íme ez az, ami rendkívüli módon felbőszíti Őt.

Ezért tanuljuk meg az itt elhangzottakból, hogy valahányszor csak Isten komolyan meg akar szorítani minket, nem lesz menekvésünk se ezzel, se amazzal a módszerrel, hanem mondhatni gyorsan zár alá kell kerülnünk. Másrészt, ha Isten bármekkora haladékot is ad nekünk használjuk ki azt a lehetőséget. Rögtön ez után elhangzik: *szeretném, ha rejtve tartanál engem a koporsóban*. Itt megkérdendő: Vajon a halál nem Isten haragjának és átkának a jele? Ha odajutunk, jelent az nekünk bármiféle megkönnyebbülést? Milyen hasznunkra lesz az? Valóban úgy tűnik, hogy ez a legnagyobb szélsőség és Isten sem képes nagyobb szigorral fellépni ellenünk, mint amikor a halálra ad. De Jób itt rosszul fogta fel a halált, mint azt korábban megmutattam: s ettől óvakodnunk kell az elménkben. Túlságosan ránehezedett a szenvedés, mert Isten éreztette vele a nyomorúságát. Ezért azon gondolkodott, hogy tudna attól megszabadulni. Legalábbis (mondja), a sötétségben kell kóborolnom. De amíg hordozom a testemet (mondta végül következtetésképpen) és amíg bennem van a lelkem, fájdalmak között vagyok, kínlódom, és nincs másom, csak a kétségbeesés. Ha Isten kivenne engem ebből a világból, akkor lenne némi könnyebbségem, s vége szakadna ennek. S (ahogyan korábban mondtam) olyan végre jutna, mint egy béres, akit nyugalomban látunk, amikor a felfogadásának időszaka véget ér és lejár a szerződése. Látjuk hát, miért akar bezárkózni a sírjába. Továbbá jegyezzünk meg: nagyon jól tudta, hogy az emberek nem szűnnek meg Isten keze alatt lenni, amikor meghalnak, hanem nekik meg ítéletet kell kapniuk Tőle, s még mindig érezniük kell Őt. Jób ezt nagyon jól tudta. De közben a rá nehezedő nyomorúságra tekintett, s azt mondhatni olyan szorosan megkötözte, mintha nem is gondolt volna a pihenésre. Látjátok hát, hogy amikor Isten egy szegény bűnöst üldöz, az illető semmi mással nem törődik és ezt mondja: Ó jaj, orvosság nélkül maradtam és a nyomorúságom szükségszerűen fokozódik, s a végén majd elpusztulok, mert Isten soha nem hagy fel az üldözésemmel? A bűnös semmi mással nem törődik, csak azzal, amit oly nehezen visel el. Emiatt gondolta a halált semminek, s hogy arra kell szolgálnia, hogy kimentse őt a fájdalmaiból. Ezen a módon beszélt Jób, amikor a sírjában szeretett volna elrejtőzni, mintegy bezárva abba. S amikor ezt mondja: *Amíg eszedbe nem jutok és amíg ki nem tűzöl nekem egy napot*, ezzel megmutatja, hogy miképpen marad némi érzés még a halál után is. Mert a meglátása szerint, mivel akkor elragadtatta magát, ott lesz némi haladék a számára a lélegzetvételre, mivel amikor majd kimegy ebből a világból, akkor már nem lesz akkora zürzavarban, s olyan kemény és súlyos helyzetben, mint amilyet itt tapasztalt meg. De (mint említettem) Jób nem tudhatta, hogy még a halál után is számot kell adnunk, mert azt mondta, hogy *várom a síromban, amíg a ki nem jelölöd az időt, amikor majd eszedbe jutok*. Ez az *eszedbe jutás* itt nem más, mint az, amikor Isten ítéletre szólítja a teremtményeit. De Jób úgy összezavarodott az értelmében, s az említett indulat úgy felkavarta őt, hogy nem olyan nyugodt elmével ítélte, amilyennel kellett volna. S miért? Mindenekelőtt, amíg ebben a világban élünk, mi másra kellene jobban vágynunk, mint arra, hogy Isten az emlékezetében tartson minket? Mert ha megfeledkezik rólunk, mi lesz velünk? Péter mondta: Eredj el én tőlem, mert én bűnös ember vagyok, Uram! (Lk5:8) Igen, de nekünk épp ellenkezőleg kell eljárni és mondani: Uram, jöjj közelebb, mert a Te kegyelmed nélkül mi semmik vagyunk. Ezért nagyon szükséges, hogy Isten megemlékezzen rólunk. De hogyan? Tartson fenn és őrizzen meg minket, s amikor felemel, könyörüljön a gyengeségünkön, segítsen azon és vezessen minket az Ő gondviselésével. Látjátok tehát, hogy Istennek meg kell emlékeznie rólunk, vagy ellenkező esetben az állapotunk nagyon nyomorult. Hiszen semmitől sem kell jobban félnünk, mint attól, hogy Isten megfeledkezik rólunk. Íme ez az egyik dolog. Aztán jöllehet Isten kivesz minket ebből a világból, mégsem feledkezik meg rólunk, még ha látszólag el is felejt. Mert megtartja az övét mindig a kezében és a védelmében. Ami pedig az elítélteket, illeti őket láncokon tartja az ítélet végrehajtásának napjáig. Látjátok tehát, hogy Isten mindig észben tart minket. S amikor a Szentírás azt mondja, hogy megfeledkezett rólunk, az azért van, mert nem vesszük észre a

mostani támogatását, mintha egy szegény ember, aki kínokban sorvadozik, Isten segítségére vágyik, de nem érzi a segítségét és nem látja semmi valószínűségét annak, hogy Isten meghallgatja. Látjátok tehát, milyen értelemben mondja, hogy Isten megfélemedezett rólunk: nevezetesen, észre kellene vennünk, de mindazonáltal Ő folytonosan megemlékezik rólunk. Jób tehát rosszat tett, amikor azt feltételezte, hogy ha meghalna, el lenne felejtve addig, amíg majd Isten egy napon elő nem hívja a teremtményeit és az ítélszéke elé nem idézi őket. Jób tehát nem vette olyan jól fontolóra Istennek ezt a megemlékezését rólunk, mint azt kellett volna. De jól láthatjuk, hogy ha meg vagyunk győződve az általam elmondottakról, nevezetesen, hogy Isten nem szűnik meg ránk gondolni, még ha el is hagy egy rövid időre, s a testeink megrothadnak a földben, a lelkeink pedig úgymond felfüggesztésben vannak, várva a napot, amikor majd az egész világ helyreállítása befejeződik. Továbbá, amíg élünk, legyünk teljesen biztosak abban, hogy semmi sem jobb a számunkra, mint az, ha Isten gondol ránk, még akkor is, ha éppen büntet minket. Ha Isten azért gondol ránk, hogy éreztesse velünk a kegyességét, abban rejlik minden örömünk és dicsőségünk a nyolcadik zsoltárban foglaltaknak megfelelően. Ó jaj, micsoda az ember, hogy kegyeskedsz rá tekinteni és vigyázni rá? Olyan vagyunk, mint a kicsiny árnyék, egyáltalában semmik vagyunk, de mégis tetszik Istennek atyai módon gondoskodni az életünkről. S nem kellene elismerni ezen az alapon a Benne levő csodálatos jóságot? Ezért nagyra kell becsülnünk az említett könyörületet, amit Isten mutat nekünk, amikor gondol ránk és érezteti velünk a jóságát. De (mint említettem) még ha büntet is minket a bűneinkért, akkor is kegyelmes hozzánk. Mert ezzel kimutatja, hogy nem szeretné, ha elpusztulnánk, s visszahívogat Magához, amikor látja, hogy a pusztulás országútján haladunk. Hisz minden büntetése vajon nem ugyanannyi figyelmeztetés is egyben, amit azért ad, hogy a megtérésre hívogasson? Látjátok tehát, miképpen kell még nagyobb becsben tartanunk Isten kegyelmét abban, hogy törődik velünk, s ne vágyjunk arra, hogy megfélemedezzen rólunk. Ez az valójában, amire emlékeznünk kell ezt a mondatot illetően. Mosót pedig ez következik: *Vajon a halott ember élni fog ismét? Mert várom az elváltozásomat a csatám* (vagy vándorutam) *minden napján*. Jób itt kimutatja, milyen fájón összezavarodott az elméjében, jobban, mint előtte. Mert olyan kétségbeesett volt, hogy azt sem tudta, mi az emberek vége, vagy hogy feltámadnak-e vagy sem, miután meghaltak. Ez valóban furcsának tűnt első ránézésre. De meg kell jegyeznünk, amit korábban mondtam, nevezetesen, hogy Jób a korábbi kísértéseiről beszélt, amiket kiállt. Hatalmas a különbség végleg vereséget szenvedni egy kísértéstől, illetve csak érezni azt vagy megrendülni attól, de közben kiállni azt. Mennyi gonosz vélemény és fantáziálás ötlük az eszünkbe annak megfelelően, amint tudjuk, hogy az embereket sok gúnyolódás éri a Sátán részéről! Íme az egyik gonosz fantazmagória, ami eszünkbe ötlük, hogy nagyon bizalmatlanok vagyunk Istennel, [mintha csak ezt mondanánk]: mit tudod te, hogy Isten gondol-e rád, vagy sem? Miképpen tudhatod, hogy nem mondott-e le rólad? Mit képzelsz, kegyeskedik Ő a halandókra tekinteni, vagy sem? Íme a gondolatok, amik mindig felbukkannak az emberek között, ezért meg kell alázkodnunk. Mivel pedig látjuk, mennyire tele vagyunk hiábavalósággal, annál nagyobb szükségünk van arra, hogy istenfélelemben járjunk Isten előtt [és ezt mondjuk]: Ó jaj, micsoda dolog ez? Minden értelmemmel az én Istenemet kell dicsőítenem, s íme az értelmem nagyobbik része efféle gondolatokkal van elfoglalva. Sőt, gyalázatos istenkáromlások ötlenek fel az elmémbe. Az embereknek tehát nagyon meg kellene szomorodniuk, amikor ilyen fantazmagóriák fogannak meg bennük. A kegyesek azonban rögvést elhessegetik ezeket. Mert amint eljön az ördög, hogy ezen a módon zaklasson minket, fel kell fegyverkeznünk Isten Ígéjével, s körül kell vennünk magunkat a hit pajzsával, ahogyan a Szentírás mondja. Jóllehet az ördög tüzes dárdákat hajigál, ahogyan szent Pál mondja (v. ö. Ef6), azok mégsem hatolnak be úgy a lelkünkbe, hogy megsebesítenének, azok mérge nem hatol túl mélyre bennünk. Igaz, hogy a Sátán nagy erővel támad minket, de a fullánkja soha nem lesz halálos vagy fertőző. Mi tehát visszaverünk minden gonosz gondolatot, amikor így megtámadnak. De a többieket teljesen leuralják és olyannyira kijönnek a sorukból, hogy

egyesek kételkednek Isten gondviselésében, mások úgy vélik, hogy Isten végleg elvetette őket, ami miatt mondhatni végleg padlót fognak. Hatalmas hát a különbség az egy ideig az eménkben felöltő szállongó fantázia és a biztos meggyőződés között, ami megszilárdul és gyökeret ver bennünk. Igaz, hogy amikor már megharcoltunk a Sátán minden kísértése ellen, s legyőztük azokat, azzal még nem jutunk mindennek teljesen a végére, hanem siránkoznunk kell Isten előtt, amiért nem dicsőítettük Őt olyan illendően, mint kellett volna: mindazonáltal Ő elfogadja az efféle állhatatosságot, ha ezen a módon állunk ellene a gonosznak. Látjuk, hogyan járt el Jób ennek érdekében. Részletezte a kísértéseket, amik őt támadták, de mindennek ellenére mégsem győzték le. Mert néha fantazmagóriák keletkeznek a fejünkben, mi pedig azonnal elűzzük ezeket. Néha fájdalomban és kétségbeesésben leszünk, s majdnem belefáradunk [és ezt mondjuk]: Miképpen fogom kiállni ezt a kísértést? De végül, amikor a Sátán gyakorol ránk nyomást ezekkel, Isten még jobban megerősít. A harmadik lépcsőfok az, amikor teljesen legyőzetünk és vereséget szenvedünk. Ami Jóbot illeti, Ő nemcsak az első lépcsőig jutott el, hogy röpke fantáziával kérdezte volna meg, hogy az emberek feltámadnak-e vagy sem, hanem elérte a kísértés második lépcsőjét is. Mert amikor látta, milyen súlyosan nehezedik rá a nyomorúság, ezt gondolta magában: mit akar velem tenni Isten? Úgy tűnik, teljesen el akar engem törölni. S látva, hogy Ő az ellenségem, mi lesz belőlem? Jóbot tehát ez a kísértés kínozza (ami gonosz volt), mert megjegyezte, miképpen volt ellene Isten, de még nem volt legyőzve. S noha a csata eltűrése nagyon fájdalmas és kemény volt a számára, mégis győzelmet aratott. Látjátok tehát, miképpen kell értelmeznünk ezt a mondatot. Mert Jób hozzászólt ahhoz a vélekedéshez, hogy átkozott istenkáromlás megkérdezni, feltámadnak-e az emberek vagy sem. De biztosan olyan támadás érte, hogy először még kitartott a benne megfogant hiedelem mellett, s Isten Lelke adta meg neki a győzelmet. Ezért nem szabad istenkáromlással vádolnunk, amiért ezt tette, s nem szabad hitelenségért sem elítélnünk. Mert a hit nem létezik küzdelem nélkül: ezért kell ebben teljes mértékben próbára tétetni. S miképpen történik ez? Az ördögök a hitelenség és a tévhit megannyi okát vetik az utunkba. Látjátok hát a hitünk valódi próbáját. Jóbot tehát nem szabad kivetni a kegyesek sorából és társaságából, amiért ilyen támadás érte. S azt is meg kell jegyezni, hogy nem egyedül kételkedett, hanem azért ragadtatott el ennyire, mert Isten keze nehezedett rá. Ha Jóbot megkérdezték volna, hogy az emberek vajon végleg elpusztulnak-e a halállal, ő nemmel válaszolt volna. Mert jóllehet a test megrothad, Isten majd újból feltámasztja, s a lélek meg lesz őrizve az utolsó napig, amikor majd teljesen helyre lesz állítva. Jób tehát biztosan nemmel válaszolt volna, ha általánosságban vizsgálta volna meg a halált. Mivel azonban most konkrétan róla van szó, mert Isten olyan fájdalmasan döfte át, hogy azt sem tudta, mivé legyen, hiszen úgy tűnt, Isten teljesen elszánta magát, hogy örökre összezavarja és leveri őt, ettől fájdalmas kétségbe esett és ez az oka a kételkedésének. Ezért jegyezzük meg: Jób a szeme előtt tartotta, ami a saját személyében volt: azaz, Isten szigorát, ami oly hatalmas volt, hogy egyáltalán nem tartotta valószínűnek a kikerülését abból a nyomorúságból, amiben benne volt. Emiatt mondja: *Vajon az ember, aki meghalt, feltámad ismét?* A halált arra az esetre értette, amikor Isten minden erejét beveti az ember megsemmisítése végett. S mi az? Mintha ezt mondaná: Ó jaj, Uram, Te meg akarsz fosztani engem attól a reménységtől, amit Te adtál nekünk az újbóli feltámadásunkról. Hisz látva, mennyire szigorúan bánasz velem, ez a furcsa bánásmód, amit velem szemben gyakorolsz, nem a végső megsemmisítesemre irányul? S ha Te semmisítettél meg, ki az, aki ismét előszólíthat engem? Nem úgy okoskodik tehát, hogy Isten elteszi őt más időkre, hanem hogy végleg kiszagattja őt a teremtmények sorából. S ezért kérdezi, hogy lehetséges-e az embernek ismét megelevenedni, ha egyszer meghalt. Mivel Isten oly furcsán bánt vele, ezért tűnhet úgy, hogy azt hitte, Isten meg akarja őt semmisíteni. Ez pedig arra figyelmeztet minket, hogy imádkozzunk Istenhez: bánjon velünk olyan mértékletesen, hogy mindig maradjon reménységünk, amivel biztosra vehetjük, hogy a nyomorúságaink nem tartanak örökké, hanem Isten majd orvosolja azokat, s az Ő hivatala feltámasztani a sírból azokat, akik már ott vannak.

Mert ha nem hiszünk ebben, akkor szükségszerűen elfog minket a borzasztó kétségbeesés, ami úgy elcsüggeszt minket, ahogyan Jóbbal is történt volna, ha Isten nem tartotta volna őt meg erős kézzel. S itt látjuk, miért mondja, hogy Uram, büntess meg engem, de okkal. nem mintha Isten valaha is ésszerűtlen volna, de ezzel az *ok* vagy *mérték* szó alatt Jeremiás a gyengeségünkhöz igazodó mértékletességet értett (Jer10:24), amikor nem tétetünk próbára oly keményen, hanem mindig érezzük, hogy Isten végül megkönyörül rajtunk és orvosolja majd a nyomorúságainkat. Látjátok tehát, mire int minket ez a szöveg, amikor azt kérdezzük, hogy élnek-e majd az egyszer meghalt emberek? A következőket illetően, miszerint *várni fogok, míg eljön az én elváltozásom napja*, egyesek úgy magyarázzák, hogy Jób szeretné, ha Isten feltámasztaná majd a holtakat, s ha lenne bármi reménysége a feltámadásnak és a megújulásnak, ő várná azt a napot. De ez világosabban kell érteni: azaz, Uram, vigasztalj meg engem, mert most eljutottam a magam értelmének a végére. Látom, hogy nem használsz mást, csak erőt, s látom, hogy nem alkalmazol velem szemben mást, csak erőszakot. Ezért tovább kell küzdenem és erőlködnöm, s nincs más vigaszom, mint várni az elváltozásom napját. Íme, miképpen értette Jób az általa mondottakat. Inkább okoskodott önmagával és Istennel arról, hogy visszatér-e azember az életbe, ha egyszer meghalt. Mintha azt mondta volna: olyan nyomorúságos állapotban látom magam, hogy a saját magam szemében teljes vereséget kellett szenvednem és nincs eszköz a helyreállításomra. Mert ha Isten ellenem van és semmivé akar engem tenni, mit lehet arról mondani? De mégis megerősíti magát és összeszedi a bátorságát, így gondolkodva: megvárom az elváltozásom napját. Ebből látjuk, hogy Jób győzelmet aratott, és jutalmat nyert abban a csatában. Mert noha vitába bocsátkozott arról, hogy feltámad-e vagy sem, végül ezt mondta: *Íme kivárom az elváltozásom napját, sőt az utazásom egész idejét*. Mintha ezt mondta volna: igaz, hogy amíg tart az időm, azt szeretném, ha Isten bezárva tartana a síromban, ha valami pincebörtönbe vetne be, s rám omlasztaná a hegyeket. De mégis kivárom a megfelelő időt még azok között a megpróbáltatások között is, amikben vagyok. S bár ezek kemények és elhordozhatatlanok, mégis, miután lesz változás, ennek arra is elegendőnek kell lennie, hogy némi vigasztalást adjon és tápláljon engem az Isten iránti engedelmisségben. Most már látjátok, mit jelentenek Jób szavai. S jó és hasznos leckét szűrhetünk le ebből. Először s, valahányszor ránk támad a Sátán és hitvány képzelgésekkel kínoz, s főleg, amikor bármiféle hitetlenség következik ránk, ami a kétségbeesésbe kerget, nem szabad ezekbe a vitákba bocsátkoznunk, hanem gyorsan és röviden Isten igazsága mellett kell határozunk. De hogyan? Egyeseknek tetszik, ha érzéki képzelgésekbe bocsátkoznak, s ilyen vélemény alakul ki a fejükbe, sőt ledér vélemény, ami az összeütközésre ösztökéli őket Istennel. Ezért bocsátkoznak vitákba és képzelgésekbe arról, hogy [a feltámadás] lehetséges-e vagy sem. De hová vezet ez? Amikor az elménk ezt az utat járja, mi pedig elkezdjük a zablát harapdálni olyan érzéki vélemények kikeltésével, melyek teljesen ellenségesek a hittel. Ez ugyanaz, mintha az emberek nekilátnának a városaikat megostromolni jött ellenséggel együtt tervezgetni a helyzetüket. Mert ha meghallgatják őket és adnak a tanácsukra, az az egész város pusztulását jelenti. Ugyan nem nyitják meg a kapukat, de mégis ugyanaz, mintha megtennék. S ugyanez a helyzet azokkal is, akik belebonyolódnak a saját ledér vélekedéseikbe, amiket a Sátán helyez a fejükbe. Ha ugyanis ezeknél időznek, akkor az végül a pusztulásba viszi őket. Mit kell hát tenni? Kövessük a példát, amit itt mutat nekünk Jób. Bizonyosan veszélyes támadásban volt része, amikor kételkedett, hogy fel fog-e valaha is támadni vagy sem, látva, hogy Isten olyan mélyre süllyesztette őt. S ha megmaradt volna ezeknél a gondolatoknál, az milyen dolog lett volna? De miután ilyen támadás érte, azonnal elvetette a dolgot. Nem (mondja), én megvárom az elváltozásom napját, bárhogyan is boldogulok. Íme, mit kell tennünk: nevezetesen, Isten igazságának megfelelően kell döntenünk. Amikor megfogam bennünk bármiféle ledér elképzelés, ami elfordíthat minket a hittől, akkor idővel vissza kell térnünk, és meg kell ragadnunk a Szentírás valamelyik mondatát. Amikor pedig így körülvevünk magunkat Isten igazságával, a végkövetkeztetésnek annak kell lenni, hogy nem fogjuk vitatni, látva, hogy Isten mondta azt. Látjátok tehát az egyetlen orvosságot,

amivel ezen az alapon vissza kell vernünk a Sátánt: nevezetesen, amikor el akar fordítani minket a hittől és az Isten szava iránti engedelmességtől. Továbbá, amikor Jób azt mondja, hogy *várni fogja az elváltozását*, ezt a szót érdemes alaposan mérlegelni. Bizony, a feltámadásról beszél, s ezért úgy érti, teljesen meg kell újulnunk, ezért a romlás, ami Ádám bűne miatt van meg bennünk teljesen eltöröltetik és Isten befogad minket az Ő királyságának halhatatlanságába. Íme a változás, amiről Jób beszél. S ugyanezt a dolgot nekünk is szem előtt kell tartani. Mert a feltámadás nélkül nem vigasztalhatjuk magunkat, s mindaz soha nem lesz elég a vigasztalásunkra, amivel ember csak előhozakodhat. Azt is látjuk, hogy a Szentírás ide irányítja a kegyeseket, amikor meg akarja őket elégtíteni, s biztos és szilárd megnyugvást akar nekik megadni. Legyetek biztosak (mondják Isten szolgálói), hogy annak a mennyei dicsőségnek a részeseivé hívtunk el, amit Isten az övéinek ígért, s örüljetez ennek. De hogy még biztosabbak legyünk ebben az utolsó változásban, gondoljuk végig a változásokat, amiket Isten hajt végre manapság ennek az életnek a menetében, miképpen végez bármiféle változtatást Isten bennünk, amivel már az utolsó változás némi előízét adja meg nekünk. Mint például, amikor valamilyen bajban vagyunk, sőt mondhatni bezárva abba, s várjuk a végét, de nem látunk semmit, nincs orvosság, nincs felépülés, s végleg el vagyunk felejtve, aztán Isten hirtelen úgy könyörül rajtunk, hogy azonnal megszabadulunk. Nem látjátok hát a változást, aminek tovább kell vezetni minket, s ami annak megértése, hogy van egy sokkal tökéletesebb szabadulás mindazoknál, amiket ma tapasztalunk meg konkrétan? Akkor tanuljuk meg jól megnyugtatni magunkat azokkal a változásokkal, amint Isten naponta végrehajt, hogy felemelkedhessünk és ezzel megnyugodhassunk addig az időig, amikor majd megújulunk a mennyei királyságban. S itt nézzük meg azt is, miképpen beszél Dávid. Mert amikor Isten kezének változásairól beszél, legyenek azok az emberek kimentése a bajból vagy éppen a beletaszításuk, annak a mondásnak hatalmas a súlya, még ha nem is látszik annak (Zsolt77:11). Mert az emberekben mindig megvan az az ostoba vélekedés, [amikor ezt mondják]: íme, mekkora balszerencse ért, vagy íme, mennyire jószerencsés vagyok. Nem, ezek Isten kezének a változásai, s ezt a dolgot mindig szem előtt kell tartani. Azonban minden, a világban végbemenő változás között az utolsó megújulás legelevenebb előképe, mikor Isten megelevenít minket a Szentlelkével, megvilágosít a hit által és új teremtetéssé tesz minket a mi Urunk Jézus Krisztusban, ahogyan a Szentírás mondja (2Kor5:17). Vegyük fontolóra, micsoda az ember születése. Igaz, hogy amikor a világba születünk, magunkkal hozzuk Isten ama képmásának némi maradványát, amivel Ádám teremtetett, de ez a képmás annyira eltorzult, hogy telve vagyunk igazságtalansággal, s nincs az elménkben más, csak tudatlanság és vakság. Látjátok, milyen állapotban vannak az emberek a születésükkor. De Isten megvilágosít minket a Szentlelkével, mégpedig oly módon, hogy képesek leszünk Őt szemlélni oly mértékben, amennyire ez hasznos ahhoz, hogy elváltozzunk az Ő dicsőségére és átformáljon minket az Ő Lelkével. Ezért amikor Isten úgy megváltoztatott bennünket, hogy érezzük, amint bennünk lakozik, ezzel harcolunk a bűnös vágyaink ellen. Miközben pedig mások rendszerint örvendeznek a bűneikben, s mondhatni tocsognak azokban, mint pont az ellenkezőjére törekszünk. Mi viszont, bármiféle gonoszság van is bennünk, undorodunk attól és siránkozunk miatta, s ezzel a jót követjük, teljes mértékben vágyva arra, hogy átadhassuk magunkat Isten szolgálatára: ez vajon nem csodálatos változás? Mert ez soha nem belőlünk fakad. Amikor megízleljük Isten jóságát, s biztosakká válunk az Ő irántunk érzett atyai szeretetében, s megvan az üdvbizonyosságunk, hogy segítségül hívjuk Őt, mint Atyánkat: akkor nem olyan változást látunk, ami képes megmutatni nekünk, milyen hatalmas az Isten keze? Mert az emberek a saját természetükből kiindulva soha nem képesek megnyitni a szájukat, hogy igazságban hívják segítségül Istent. Igaz, lehetnek bizonyos ceremóniáik, mint ahogyan a pogány tömegek imádkoznak Istenhez, vagy ahogyan a pápisták is hosszasan fecsegnek és a hosszú imáikat mondják, de mindez semmi, mert nem biztosak az imáikban, s arról sincsenek meggyőződve, hogy Istennek kell az Atyjuknak lennie. Látjuk hát, hogy Isten meg akar hallgatni minket? Vágyunk arra, hogy szolgáljuk és tiszteljük Őt? Ez pont ugyanaz,

mintha megváltoztatott volna minket, s ismét a sárba hajított volna, hogy azután újjá formáljon. Mert kétségtelen, hogy nem hiába nevez minket a Szentírás új teremtményeknek az Úr Jézus Krisztusban. Más helyeken pedig azt olvassuk, hogy mi az Ő kezének munkái vagyunk mert jócselekedetekre teremtett minket (2Kor5:17, Gal6:15, Ef2:10). Szent Pál nem úgy érti, hogy Isten csak ezért teremtett minket, hogy halandó emberek legyünk, hanem azért is, hogy jócselekedeteket tegyünk. Ezért amikor Isten megváltoztatja a kegyeseit, ezzel kimutatja a természetfeletti hatalmát. S itt látjuk, miért mondtam: meg kell ragadnunk ezeket a változásokat ahhoz, hogy biztos reménységünk lehessen a feltámadásban. Ha kételkedünk abban, hogy Isten megújít-e bennünket az utolsó napon, amikor majd elé kell járulnunk, akkor miképpen változtatott már meg minket Isten? Mi célból helyezte belénk a kegyelmét? Mi célból adott nekünk bátorságot, hogy szolgáljuk és tiszteljük Őt? S mi más célból adta meg nekünk az örökbefogadás lelkét, mint azért, hogy biztossá tegye a reménységünket az örökkévaló dicsőségről? [Ha kételkedünk], akkor mindez hiábavaló. Látva, hogy a változás, amit magunkban látunk, tévedhetetlen tanúbizonysága annak a mennyei dicsőségnek, amit még nem látunk, s ami még el van rejtve előlünk. De Isten ennek a jó zálogfillérét adja nekünk, annak megfelelően, amint meg van írva, hogy a Szentlélek ennek a jó zálogfillérje és a biztosítóka. (1Kor1:6, Ef1:14) S miért? A hatásai miatt. Mert a Szentlélek nem tétlen bennünk, hanem inkább nyíltan megmutatja: bennünk lakozik, hogy Isten gyermekeivé tegyen minket. S nem előbb leszünk Isten gyermekei, csak mikor rá vesszük magunkat a jócselekedetekre és követjük az Ő akaratát. Látjátok tehát, miképpen kell a kegyeseknek gyakorolniuk ezt a leckét. S Jób pontosan azt mondja, hogy *várni fog erre a változásra utazása minden napján*. S ezt a mondást érdemes alaposan megjegyezni. Mert ha nem is hányódunk ugyanannyi bajban, akkor sem elegendő némi jó indíték és hangulat annak kimondására, hogy most kell bízunk Istenben, mert az semmi, hacsak nem tartunk ki minden harcunkban. Először is jegyezzük meg, hogy a reménység nem egynapos, vagy egyhónapos dolog, hanem mindvégig meg kell maradnia. S kétségtelen, hogy amikor teljes mértékben Isten ígéreteire támaszkodunk, Ő ugyanebben tart minket, hogy el ne szálljon a bátorságunk naponta, hanem amikor már megértünk némi időt, akkor egyre jobban és jobban megszilárduljunk, míg végül Isten el nem végezte mindazokat a dolgokat, amiket máskorra késleltetett. Látjátok tehát, hogy semmi haszna sincs valamiféle jó hangulattal bírni, vagy Istenben bízni, csak ha az mindvégig fennmarad. S Jób ugyanezt a dolgot fejezte ki világosabban is az *utazás* vagy a *hadakozás* szóval. S miért? Mert úgy értette, hogy nem a kényelmünkben járunk Istenhez, amint azt elég jól látjuk is. Amíg nem szenvedünk el semmit, a szívünkben nyugodt életet találunk ebben a világban, s megkétszereznének az életünk hosszát, ha lehetséges lenne. A vágyunk tehát az, hogy Isten bánjon velünk megszomorítás nélkül, tegyen a kedvünkre minden vonatkozásban s tiszteljen minket minden kívánságunkban. Látjátok, milyen könnyen múlatjuk az időt, ha nem zavarja semmi a békességünket, ha bánt minket kísértés, s nincs semmi nehézség a félelem vagy bármi más miatt. De meg van írva, hogy egész életünkben mindvégig részt kell vennünk a szolgálatban, még akár harcolva is. Ezekkel a *minden napon* szavakkal Jób azt mutatja meg nekünk, hogy ha az időben sínylődünk és az hosszúnak tűnik a számunkra, ezt nem szabad mentségnek venni ahhoz, hogy rosszat cselekedjünk, megszomorodjunk és mindent feladjunk az utunk felénél, hanem ki kell tartanunk mindvégig. A *csata* vagy *hadakozás* szóval pedig a mostani életünk állapotát fejezi ki nekünk, ami az, hogy csak vándorok vagyunk ebben a világban ezért küzdenünk kell, mert minden oldalról ostromolnak és a pusztulás veszélye fenyeget. Néha a gondok kísértenek, néha a megpróbáltatások, néha pedig valamiféle veszély. Ezért gondoljuk át ezt. S egyben értsük meg, hogy harcolnunk kell minden testi vágyunk ellen. Látjátok tehát, mit kell leszűrni ebből a szakaszból. Zárásképpen pedig ezt mondja Jób: *Ó, bárcsak válaszolnál annak, aki segítségül hív, s bárcsak elfogadnád a saját kezeidnek munkáját*. Ez csak annak a dolognak a részletesebb kijelentését szolgálja, amire majd rátérünk. Jób szándéka annak bemutatása, hogy mi az a változás, amire várt: Isten legyen kegyes a saját kezének munkájához. Egyesek bizonyára úgy

magyarázzák ezt a szakaszt, hogy Isten le szeretné győzni a kezeinek munkáját. Ez azonban erőltetett. Ezért a szakasz jelentése nem egyéb, mint hogy nyugodtan megvárja Isten alkalmas idejét, amíg majd a végeredménnyel mutatja ki, hogy elfogadja őt, mint a teremtményét. S ez az oka annak, amiért ezt mondja: *Válaszolk majd, amikor csak szólítasz engem.* Mert Jób azt jelenti ki ünnepélyesen, hogy nem fogja többé elkerülni Istent, és nem húzódik vissza Tőle, amikor szólítja őt, hanem kész lesz jönni, mégpedig vidám hajlandósággal. S miért? Mert tudta, hogy Isten majd könyörületes lesz hozzá. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: nevezetesen, még a bajok közepette is, amikor úgy tűnik, olyannyira kiváltottuk Isten nemtetszését, hogy többé nem járulunk Hozzá a kiengesztelése végett – mikor minden bekövetkezik, nekünk mégis küzdenünk kell az efféle kétségbeesés ellen, míg végül nem nyerjük el annak a változásnak a reménységét, amelyre várunk. Látjátok hát, miképpen kell ennek a szövegrésznek arra indítania minket, hogy jó vigaszunk legyen a bajokban és imádkozzunk Istenhez: erősítsen meg minket az Ő hatalmával, hogy ha ide-oda hanyódnunk is a megannyi viharban, egyáltalán ne szűnjünk meg kitartani a Hozzá vezető utunkon, s ne kételkedjünk abban, hogy el is jutunk oda, bármerre menjen is a világ. Mert bár látszólag elvetett minket és haragszik ránk, mégis, ha visszatérünk Hozzá és segítségül hívjuk, Ő válaszolni fog és megerősíti a jólétbe vetett reménységünket, éreztetve velünk az irántunk érzett szeretetét, hogy teljesen meg legyünk arról győződve, minden kételkedés nélkül.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: éreztesse ezeket velünk oly módon, hogy az a Hozzá történő visszatérésre sarkalljon minket valódi megtéréssel, hogy ott egyre jobban és jobban bővelkedhessünk, míg végül ki nem vesz minket e világ nyomorúságaiból, s össze nem gyűjt minket a saját királyságába, ahol teljes mértékben élvezzük majd az örök nyugalmat, amelynek most csak az előízét adja a Szentlelkével. S tetsszen Neki megadni ez a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden stb.

Az ötvenhatodik prédikáció, ami a negyedik a tizennegyedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a 15. vers magyarázatának végét, majd az utána következő szöveget

Jób14:16-22

16. De most számlálgatod az én lépéseimet, és nem nézed el az én vétkeimet!
17. Gonoszságom egy csomóba van lepecsételve, és hozzáadod bűneimhez.
18. Még a hegy is szétomlik, ha eldől; a szikla is elmozdul helyéről;
19. A köveket lekoptatja a víz, a földet elsodorja annak árja: az ember reménységét is úgy teszed semmivé.
20. Hatalmaskodol rajta szüntelen és ő elmegy; megváltoztatván az arczat, úgy bocsátod el őt.
21. Ha tisztesség éri is fiait, nem tudja; ha megszégyenülnek, nem törődik velök.
22. Csak ömagáért fáj még a teste, és a lelke is ömagáért kesereg.

Tegnap láttuk, miképpen válaszolhatunk Istennek, azaz, mi módon járulhatunk szabadon Hozzá. Nevezetesen: tudva, hogy Ő szeret minket, s a keze munkájaként fogad el. Mert amíg nem tudjuk, hogy Isten utál-e minket vagy sem, szükségszerűen félünk és elkerüljük a jelenlétét, amennyire csak lehetséges. Így hát látjátok, milyen helyzetben vannak azok a nyomorult teremtmények, akik nem ízelezték meg Isten jóságát, hogy bízzanak Benne s vigasztalódjanak. Jegyezzük hát meg jól, hogy meg kell győződünk Isten irántunk érzett szeretetétől, s ezáltal olyan bizalom alakuljon ki bennünk, hogy megjelenhessünk a színe előtt és teljesen biztosak legyünk abban, hogy a legnagyobb jólétünk fele meg Neki. Azaz, ne rejtőzzünk el a tekintete előtt, hanem mindig az Ő keze vezetését akarjuk, s ne vágyjunk másra, mint az Ő keze és irányítása alatt állni. Egyébként meg kell gondolnunk ezeket a szavakat: *a te kezeidnek munkája*. Mert az, amivel megszilárdíthatjuk a bizalmunkat, hogy elfogadhatókká váljunk Isten számára nem más, mint az, hogy Ő teremtett minket és az övéi vagyunk. Akkor nem valamiféle saját érdemeink miatt kérhetjük, hogy Isten szeressen bennünket, hanem mert a keze munkái vagyunk. Igaz ugyan, hogy máris a keze munkái vagyunk abban, hogy emberek vagyunk. De van itt még több is, tudniillik újjá formált minket a saját képére a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmén keresztül. Amikor a Szentlélek azt tanítja nekünk, hogyan kell imádkoznunk Istenhez, ezeket a szavakat tárja elénk: Uram, mi a Te kezed munkái vagyunk. Ennek megfelelően hangzik el Ézsaiásnál (Ézs64:8), valamint a kilencvenötödik zsoltárban (Zsolt95:6-7), hogy A Te juhaid, a Te kezed munkái vagyunk, máshol pedig Uram, ne vedd meg a kezed munkáit, ne hagyd el azt, amit elkezdteél anélkül, hogy befejeznéd (Zsolt138:8). Látjátok tehát, mi okból kell bízunk Istenben. Mert ha kedvesek vagyunk a számára és Hozzá jövünk, biztosak lehetünk abban, hogy kész fogadni. S miért? Mert a teremtményei vagyunk, Ő alkotott minket és nem vet el olyan dolgot, ami Tőle származik. Jegyezzük ezt meg. Azonban (mint említettem) nem szabad csak az első teremtésünkre nézni, mert a reménység, ami ettől alakul ki bennünk, nagyon gyengécske lesz, mivel Isten képmása mondhatni eltöröltetett Ádám bűne által. Mivel pedig Isten az Ő végtelen könyörületéből megújított és gyermekeivé fogadott minket a mi Urunk Jézus Krisztusban és felvéste ránk a képmását ismét, ezzel a keze munkáivá váltunk és emelt fővel hívhatjuk Őt segítségül, biztosra véve, hogy nem fog lerázni, hanem szívesen fogad. Jegyezzük hát meg jól ezt az igeszakaszt a hasznossága folytán: nevezetesen, hogy az emberek nyomorúságos állapotban vannak, amikor nem tudják, szereti-e őket Isten vagy sem. S miért? Mert szükségszerűen félniük kell, s ez a félelem az oka és a létrehozója a lázadásnak bennük, így elkerülik Istent, távol maradnak a kezétől és küzdenek Ellene. Látjátok,

hogy az emberek olyanok, akár a vadállatok, nem képesek alávetni magukat Istennek mindaddig, amíg meg nem tudják, hogy Ő szereti őket. Viszont amikor tudjuk, hogy Isten kedvel minket, akkor bátran közeledünk Hozzá, sőt válaszolunk is Neki, azaz, egyszerűen engedünk az Ő akaratának, s elfogadunk bármit, amit tesz velünk vagy rendelkezik rólunk. Sőt, még ha ostoroz, kínoz és kétségbe is ejt minket, akkor is Hozzá menekülünk, mint olyasvalakihez, Aki törődik az üdvösségünkkel, s eljuttat minket odáig. De miképpen fog ez megtörténni? Nem a mi érdemeinkért, hanem mert Isten ki akarja tölteni a kegyelmét ránk, s mert a lekötelezettjei vagyunk minden jó dologért, amikkel csak rendelkezünk. Látjátok hát: ha elismerjük, hogy máris rendkívüli mértékben vagyunk Isten lekötelezettjei, ám ennek ellenére Ő még növeli majd a bennünk levő kegyelmet, amíg el nem jutunk a teljes tökéletességre, akkor minden kételyt kizáróan biztosak lehetünk abban, hogy bee fogja fejezni, amit elkezdett bennünk.

Jób ezután ismét panaszkodni kezd. S nem csoda, ha ezt teszi. Mert jóllehet Isten gyermekei vigasztalódnak a bánataik közepette, és azokat a dolgokat állítják a szemük elé, amikből jó reménységet meríthetnek, mindennek ellenére nem kerülhetik el a hánykolódást a bajokban, s amikor kiálltak egy csatát, bele kell bocsátkozniuk a másodikba és a harmadikba. Látjátok, mire gondolt Jób. Az általunk vizsgált mondatba fogódzva elhatározta, hogy szabadon járulhat Isten színe elé. Ennek pedig az az oka, hogy *Isten elfogadja a saját keze munkáit*. De most íme új támadás éri. Hogyan? *Számlálgatod a lépéseimet* (mondja) *és nem nézed el a bűneimet*. A szó szerinti fordításban: *nem tartod meg a bűneimet*. De ez a megtartás azt jelenti: megfigyelni vagy követni. Jób szavainak valójában az a jelentése, hogy Isten ítélete túlságosan szélsőségesen nehezedett rá. Azonban úgy beszél, mint valaki, akinek nehéz az elméje. Mert biztos, hogy Isten mindig késedelmes a haragra, ahogyan Ő Maga mondja nekünk, s mi magunk is látjuk. Közülünk ki ne venné észre, hogy Isten nagy és hosszadalmas türéssel bánik velünk, amikor megsértettük? Mert ha igyekezne megbüntetni minket, mivé válnánk? Látjátok tehát, hogy Isten elég jól tartja a bűneinket, azaz feltartja őket és nem bünteti olyan szigorúan, mint megérdemelnénk. Honnan ered tehát, hogy Jób így panaszodik? Azért, mert olyan lelki szenvedésbe érezte magát bezárva, hogy képtelen volt többet eltűrni. Nem helyesen tekintett Isten művére, s nem is volt képes azt ekkora bajban helyesen megítélni. hanem a bánatának megfelelően panaszkodott. Ebből látjuk: olyan hevesek vagyunk az indulatainkban, hogy nem tudjuk nyugodt elmével megítélni Isten munkáit. Nem csoda tehát, hogy az idő legnagyobb részében nem úgy dicsőítsük Istent, ahogyan az meg van követelve és ahogyan tennünk kellene. S miért? Mert az indulataink úgy elragadnak minket, hogy ha Isten tesz is némi jót nekünk, azzal soha nem tudunk megelégedni. Mert olyanok vagyunk, mint a csillapíthatatlan örvények, s azt gondoljuk, hogy mindaz, amit nekünk megtesz, kevés, s mindent meg kell tennie, amit csak szeretnénk. Aztán ha büntet minket, olyan lágyak vagyunk, hogy szájalom még ránk nézni is. Idővel zúgolódni kezdünk, szigorúnak gondoljuk Őt, s noha gyengéden bánik velünk, azt mégsem tudjuk annak tartani. S mi ennek az oka? A mi égbekiáltó indulataink. Látjátok tehát, hogy Istent nem úgy dicsőítjük, mint kellene, s ez azért van, mert megvakítanak minket a testi indulataink, amik oly módon zavarják minket össze, hogy nem vagyunk képesek mértékletes és biztos ítéleteket alkotni. Annál inkább kell hát küzdenünk az efféle kísértések ellen és a visszaverésük végett, hogy végül elismerjük: Isten igazsággal és egyenlőséggel bánik velünk, s minden cselekedete hibátlan és megfelel a józan észnek. Aztán pedig azért, hogy felfogjuk ezt: az indulatainkat le kell döntenünk és úgy kell fogva tartanunk, mint a börtönbe zártakat. Mert ha Jóbbal megtörtént, hogy Isten ítéleteit, amint azt látjuk, rossznak vélte, mi történik majd velünk, akik századannyi haszonra sem tettek szert, mint ő? Mindazonáltal Jóbot valamelyest el kell tűrni, mert Isten (mint azt már mondtam az eddigiekben) rendkívüli módon bánt vele. S ha ezt kellőképpen fontolóra vesszük, az nagyobb ítéletére lesz azoknak, akik elégedetlenek Istennel, noha Ő hosszas türéssel várt rájuk. De hogyan? Íme valaki, aki sok vétet követett el és Isten sokáig megkímélte, végül kénytelen megérezni némi fenyt, vagy továbbra is a maga

útját járná: Isten ezért megbünteti. Nos, amint megérint bennünket az Ő keze, hangos jajkiáltásokban törünk ki és úgy siránkozunk, mintha túlságosan szigorú lett volna hozzánk. De mégsem tagadhatjuk, hogy gyengéden és szeretettel bánt velünk a nekünk kijáró büntetés késleltetésével. Ha megbüntet egy bűnt, mi százat követtünk el, ha pedig bármi fenytést küld ránk, az bizonyosan enyhe lesz azzal összehasonlítva, amit megérdemlünk. Ha mi lennénk Jób helyében, s Isten nyomást gyakorolna ránk, sőt olyat, amit korábban nem is ismertünk; ha nem éreztetné meg velünk a bűneinket, (mint láttuk), hanem mondhatni a vérpadra akarna állítani minket mások okulására; vagy ha anélkül bántana, hogy megmutatná, miért teszi: milyen fájdalmasan megszomorodna és felkavarodna közülünk mindenki? ezért valahányszor csak a vesszőjével látogat meg minket Isten, tekintsünk hazafelé: gondolkodjunk el alaposan a bűneinken, és vegyük fontolóra, hogy már réges-régen rászolgáltunk alaposan arra, hogy Isten ilyen szigorúságot mutasson. S miután elviselt minket és nem sújtott le ránk már a legelső napon, tekintsünk Rá és ismerjük el, hogy ez az Ő végtelen könyörületéből fakad, s jelen megostorozásunk is annak következménye, hogy nagyon felbőszítettük Őt a bűneinkkel. Röviden, visszaéltünk a jóságával és a kegyelmével, amivel elviselt és túrt minket oly hosszú időn át. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk. Továbbá, ne civakodjunk Istennel, amiért nem tette félre a bűneinket. Hiszen micsoda dolog lenne az ember számára, ha a gonosz lappangana benne, de nem lenne attól megtisztítva? Mert a benne lévő gonoszság gyógyíthatatlanná válna, pedig könnyen orvosolható, ha nem késlekedünk hosszasan. Látjuk, mi történik azokkal, akik elkerülik az orvost. Amikor előre látjuk a ránk következő kényelmetlenséget, ha elutasítjuk a baj elkerüléséhez szükséges megtisztítást és halogatjuk a gondoskodást addig, amíg az ki nem teljesedik, eljön az idő, amikor már késő lesz, mert a betegség felülkerekedik. ha az ember erősen belázasodik, vagy bármi betegséget kell kiűzni belőle, ha magára hagyják, látjuk, hogy feldagad és elmérgesedik, s elegendő ahhoz, hogy az illető elveszítse egy tagját, vagy akár az egész testét. Mert ez forrolázat lobbant fel benne, s így már nem lesz eszköz a gyógyítására. S ugyanez a helyzet velünk is: Ha Isten csendben félretenné a bűneinket, azok elmérgesednének és növelnék a fájdalmunkat, s amikor eljönne azokat kitisztítani, már késő lenne. Isten tehát nagyon kegyes hozzánk, amikor megtisztít a bűneinktől annak megfelelően, ahogyan tudja, mi szükséges a jólétünkhöz. Ezért nincs okunk panaszkodni Rá, hanem inkább dicsőítenünk kell, amiért gondoskodik rólunk, s különösen azért, mert nem vár addig, amíg mi magunk kérjük azt a dolgot, ami a hasznunkra válik, hanem elejét veszi a bajnak, gyógyítva a bennünk lappangó betegséget. Ennyit erről az igeszakaszról. Most Jób hozzáteszi, hogy *a bűnei el vannak pecsételve és Isten hozzáadta a vétkeihez*. A *hozzáad* szót nem abban az értelemben kell felfogni, amiben sok ember magyarázza, tudniillik hogy Isten Jób vétkeit nagyobbakká teszi, mint amekkorák (mint a gonosz ember szokta tenni, aki mikor egy kis és megbocsátható hibát vétének, szörnyűséges és megbocsáthatatlan bűnt csinál abból. Így ez alatt a mondás alatt, miszerint *Isten hozzátett Jób vétkeihez*, azt kellene érteni, hogy Isten nagyobbakká és szörnyűségesebbekké, mint amilyenek voltak valójában). A szöveg azonban másra mutat. Mert nem új dolog (főleg Jóbnaál és a zsoltárokbán) ismétléseket látni, mert ez nagyon közönséges dolog a héber nyelvben. Most azonban vizsgáljuk meg az igevers tartalmát. Jób kölcsönözte ezt a hasonlatot, nevezetesen, hogy Isten mondhatni csomóba kötötte a bűneit, majd ládába zárta mindet és ráütötte a pecsétjét, mint aki azt mondja, hogy semmi sem kerül el a figyelmét. Ezért tette hozzá, hogy Isten jókora súlyt helyezett azokra. Mint Zakariásnaál is meg van írva (ahol azt jelenti, hogy Isten befedte az emberek bűneit), hogy Isten egy ólomdarabot helyezett az edényre, amiben ezek vannak. Azaz, miután behelyezte az edénybe, egy ólomdarabot tett annak a szájára, hogy azok ne kerüljenek ki abból (Zak5:8). Jób tehát itt a hasonlatát folytatja, kimondva, hogy Isten azért pecsételte el a bűneit, hogy ne kerülje el semmi a figyelmét, s nem lehet azokból olyan sok, hogy bármi is kimaradjon. S ennek kifejezése végett mondja, hogy Isten jókora ellensúlyt vagy súlyt tett hozzá, nehogy bármit kihúzhassanak onnan, hanem minden rossz cselekedetének meg kell jelennie Isten előtt, ott számot kell adni azokról, s azokat

mérlegelni és elítélni szükséges. Most tehát láttjuk, mi a világos jelentése ennek a mondatnak. S Jóbnak tényleg volt némi oka így beszélni, mert (mint említettem) rendkívüli nyomás nehezedett rá, hisz nem megszokott dolog Isten részéről, hogy ilyen gorombán bánjon az emberekkel. Jóbnak tehát volt némi oka így panaszkodni. De mindig vissza kell térnünk ahhoz, amit érinttettem: rendkívüli indulatok fűtötték, s ezért nem tartott mértéket. Mert biztos, hogy ha Isten ekkora szigorral akarta volna őt megbüntetni, akkor rendkívül hatalmas bűnöt talált volna benne és sokkal nagyobb büntetést éreztetett volna meg vele. De mi a helyzet? Ő nem gondolt másra, csak amit Isten szokott tenni az emberekkel, s ezért panaszkodik. Nekünk azonban a magunk részéről először is azt kell fontolóra vennünk, hogy messze vagyunk attól a tökéletességtől, ami Jóbban volt. Ezért valahányszor csak bünteti az Úr a bűneinket, legyünk abban biztosak, hogy ha egy-két bűnért büntet, akkor három-négy is van bennünk, sőt, sokkal több. Számoljon hát el mindenki önmagával, s amikor alaposan megvizsgáltuk a saját életünket: nem találjuk meg magunkban a bűn feneketlen mélységét? Vajon nem kell minden embernek megvallania, hogy szégyelli önmagát? Szedjék hát össze az emberek magukat és nézzék meg kissé, micsoda a mi életünk, s milyenek vagyunk Isten iránt? Nem vagyunk mások, mint képmutatók és tökfilkók, ha nem szégyenülünk meg önmagunktól, s nem borít el minket a zűrzavar ebben az esetben. Mivel úgy áll a helyzet, hogy Isten maga ítél el minket, mondhatjuk azt, hogy nem szenvedünk a bűneinkért, vagy hogy rosszat tesz nekünk? Ó jaj, nem. De tudnunk kell, hogy elenged egy csomó bűnünket, sőt azok legnagyobb részét, és nem vágyik arra, hogy szigorúan megbüntessen minket, hanem alkalmat ad nekünk a bűneink meggondolására, s időt a megszorodásra ezek miatt, valamint arra, hogy a bocsánatát kérjük ezek miatt. Látjátok hát, mit kell ebből a mondatból megjegyezni. De ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy Jób elismerte a saját bűneit. Azaz, ne gondoljuk, hogy mindeddig igazolni akarta magát, vagy úgy cselekedett, ahogyan a szégyentelenek szoktak, akik mocsoktalannak gondolják magukat, sőt, Istent is az adósuknak tekintik. Jób nem ezt az utat járta. Akkor hát mi módon igazult meg? Már mondtam nektek, miképpen: elismerve mindazt, amit Isten tett vele. De mindennek ellenére Jób itt a bűnök sorába helyezte magát, s jól tudta, hogy Isten elég sok hibát talált benne. Mindazonáltal megszorította, hogy Isten olyan szélsőséges és szokatlan szigorúsággal bánt vele. S ebből azt a figyelmeztetést kell leszűrünk, hogy ne nézzük, mit tesz Isten az emberekkel. Mert ez az a dolog, ami gyakran türelmetlenségre és zúgolódásra készítet minket. Látjuk, hogy Isten nem bünteti meg azokat (a nézetünk szerint), akik legalább olyan súlyosan, vagy még jobban vétkeztek, mint mi. Íme (mondjuk), Isten eltűri ezt az alakot, de látom, hogy ha őt és engem összehasonlítanának, kiderülne, hogy ő nálam jobban vétkezett. Ebből arra a következtetésre jutunk, hogy Isten nem úgy intézkedik és nem olyan igazságos, mint kellene. Vagy ha még szégyelljük is így káromolni Őt, akkor sem szűnünk meg panaszkodni, és ezt kérdezni: micsoda bánásmód ez? Miért büntet engem Isten a bűneimért, amikor látom, hogy békén hagy másokat, akik nem jobbak, mint én? Ha a felebarátaimra nézek, saját magamnál hibásabbnak találom őket, de mégsem látom, hogy Isten olyan szigorúan bánik velük, mint velem. Látjátok tehát, miképpen szomorodnak meg szívből az emberek, amikor ide-oda tekingetnek. De micsoda? Ostoba módszer áttérni önmagunkról, mert minden embernek be kellene csukni a szemeit és nem azt nézni, mit tesz Isten másokkal. Elégedjünk meg azzal, hogy Ő igazságos, s ha szigorúbban bánik velem, mint azokkal, akiket önmagamnál nagyobb bűnösöknek vélek, nos, Ő tudja, mi a jó és a hasznos a számomra, s van előttem rejtett oka is, nekem pedig illik megelégednem az Ő akaratával, s egyszerűen csak alávetnem magam Neki. Továbbá nagyon szégyenletes az a számunkra, ha magunkra vállaljuk a felebarátaink megítélését. Mert az ő hibáikat szaporítjuk, a magunk hibáit csökkentjük, s noha a tizedét sem ismerjük az általunk elkövetett hibáknak, mégis túl éleslátásúak vagyunk ahhoz, megjegyezzük és elhordozzuk, amit mások tesznek. Sőt (ami még rosszabb) még ha maga a dolog jó is, mi mégis annyira rosszindulatúak vagyunk, hogy nem szűnünk meg kárhoztatni azt. Tartózkodjunk hát az efféle kárhoztatástól, valahányszor csak tetszik Istennek szigorúan bánni

velünk, s legyünk abban biztosak, hogy erre jogos oka van, még ha azt most nem is ismerjük. Látjátok, mire kell emlékeznünk ebből a mondatból. S Jób rögvest hozzát teszi, hogy *a hegy megromlik, a sziklák megolvadnak és a víz lekoptatja a köveket, az embert pedig a maga nyomorúságában megsemmisíti az Isten, különösen, ha beveti az erejét ellene*. Egyesek azon a véleményen vannak, hogy Jób itt a halált hasonlítja össze a hegyekkel, sziklákkal és kövekkel, mintha ezt mondaná: hogyan tovább? A hegyek felemésztetnek, a sziklák is hasonlóképpen, de a halál megmarad örökre, megtartja az erejét és az elevenségét. Mit ért alatta? De ez a szerkezet túlerőltetett, ahogyan az emberek is észrevehetik. Mások úgy gondolják, Jób belefáradt a hosszas senyvedésbe és ezért mondja: hogyan tovább? Nem látom a saját végem. Vágyom a halálra, de a halál nem jön. Ha hegy lennék, időközben tönkre mennék, ha szikla volnék, lezuhannék, ahogyan látjuk a sziklákat a mély tengerbe zuhanni. Ha pedig kő volnék, csak víz kellene az elkoptatásomhoz. S látjuk, hogy ha a tenger kicsap a medréből, belemar az egész országba, ha pedig a vizek nagy tombolása következik, az olyan pusztítást végez, hogy sem a mező, sem a föld, sem a barmok, sem a ház, sem semmi más nem marad felfordíthatatlanul. Én pedig szegény, törékeny teremtes vagyok, nem olyan erős, mint a hegyek, de ennek ellenére nem vagyok képes meghalni. Íme, ez a magyarázat megfelelően kényelmes és közel jár a természetes jelentéshez. Jób azonban egyszerűen csak úgy értette, hogy a hegyek felemésztetnek, és Isten erőszakot alkalmaz azokkal szemben, annak megfelelően, hogy nagy erő szükséges a hegyek és a sziklák felemésztéséhez. Íme, mire gondolt Jób. Ki vagyok én, Uram? mondja. Te látod, hogy nincs bennem más, csak gyengeség, de mégis, hogyan büntetsz engem? nem kell más tenned, csak a kisujjaddal megérinteni, sőt, még közel sem kell jönnöd, elég ha rám fuvalsz, s íme, nekem végem. Mert ha Isten csak ránk tekint haragos ábrázattal, máris nem látunk mást, csak halált és pusztulást. Istennek tehát nem kell felfegyverkeznie, sem pedig felőveznie Magát nagy hatalommal, hogy legyőzze az ostoba teremtményeket, akik a semminél is kevesebbek. Ezért, ha nagy erőszakot használ, mintha a hegyekre mennydörögne, vagy mintha a sziklákat akarná felforgatni és széthasogatni, s a köveket szétszórni: nincs oka így cselekedni. Látjátok hát, mit akart mondani Jób. De mindig emlékeznünk kell arra, hogy Jób nem úgy beszélt, mint valaki, aki a józan eszénél van, s nem is úgy, mint olyasvalaki, aki úgy vette fontolóra a dolgokat, ahogyan kellett, hanem átlépve a korlátait, kikelt Isten ellen. S miért? Mert megmutatta, mi módon hányódott és rendült meg: nem azt jelenti ez, hogy nem állt ellene a kísértésnek (mint azt már korábban mondtam), hanem mert oly heves kísértéseket érzett önmagában a zaklattatása és a kínjai következtében, de Isten kegyelméből ezeket is kiállta. Ebből látjuk, hogy ha Isten gyötör minket, akkor nem is történhet másként, mint hogy összezavarodunk, ha másokra nézünk, s az nem lesz más, mint a saját nyomorúságunk fokozása. Annál inkább meg kell zaboláznunk az indulatainkat, s egyben Istenhez kell folyamodnunk, hogy tetsszen Neki korlátozni a vágyainkat, és soha ne engedje, hogy túllőjünk a célon. Sőt, ha meg akar minket alázni, s ezért oly módon tesz ránk zablát, hogy nem tudunk tartózkodni a mérgeledéstől ellene, amikor megver miket, akkor [tetsszen Neki] megadni a kegyelmet, hogy ellenállhassunk és tovább küzdhessünk, s ne engedjen leragadnunk azokban a zúgolódásokban a zablát rághva, hanem úgy uralkodjunk magunkon a Szentlelke nyilvánvaló munkálkodásával, hogy legyőzzük a testünket és valódi alázatban maradjunk. Mivel pedig rendelkezhet velünk, dicsőíthessünk Őt minden cselekedetében. Látjátok, mit kell legelőször is leszűrünk ebből a mondatból. Ami a maradékot illeti, ahol azt mondja, hogy *az ember nyomorult és akkora tárháza van a nyomorúságainak, hogy jól ki sem lehet fejezni*, ezzel azt akarta leszögezni, hogy Istennek nem kellene ennyire fájdalmasan üldözni az embert. Egyébként nézzük csak meg egy kicsit a bennünk levő keménységet, amikor Isten ostoroz minket. Noha soha nem kapunk akkora verést, mégis, úgy látszik, hogy attól egy morzsányival lágyabbak vagyunk? Vagy jobban meghajtjuk a nyakunkat? Vagy eléri, hogy taníthatók és engedelmesek legyünk? Jaj, dehogy. De látjuk, hogy Isten ma is panaszkodhat úgy, ahogyan Ézsaiás próféta korábban tette: mi mást kellene még tennem? kérdezte (Ézs5:4). Mert a talpától a feje búbjáig nincs épség

ebben a népben (Ézs1:6). Isten belefáradt, mert oly sokat büntette a népét, és támadta őket, hogy a megjavulásra vezesse. Nos, itt egy levert, sőt kétszeresen levert népet láttok, akiket járványok, háborúk és éhség sújtottak egyetemesen és részlegesen egyaránt. Végül olyanokká váltak, mint a nyomorult leprások, akik megrothadnak a maguk bajaiban, de mindennek ellenére ugyanolyan makacsok, sőt még makacsabbak, mint korábban voltak. Látjátok hát, hogy a mi Urunk ezért úgy jár el, mint egy atya, aki nem lát javulást a gyermekeiben, s megszorodik a szívében, hogy minden fenyítés ellenére, amit bevetett, a gyermekei teljességgel makacsok és javíthatatlanok, és ezért nyög fel ekképpen: ó jaj, micsoda dolog ez? Elvesztegettem a munkámat. Ugyanígy panaszkodik Isten is a népéről. S nem látjuk ezt önmagunkban is manapság? Ezért jegyezzük meg, hogy noha nyomorultak vagyunk, és megannyi hiányosság van bennünk, mégsem szűnünk meg keményszívűek és makacsok lenni. Sőt, a bennünk levő vak büszkeséget és az erőszakos önteltséget illetően, valamint a lázadásunkat és a szándékos makacsságunkat illetően mindezekben a dolgokban felülmúljuk mind a hegyeket, mind a sziklákat, pedig csak egy kicsiny árnyék vagy füst vagyunk. Ezért ne gondoljuk furcsának, ha Isten ekkora erőt alkalmaz a megjavításunkra. De miért? Mert nem a bennünk levő gyengeséget tarja szem előtt, hanem a szándékos keményszívűséget, aminek következtében szembeszegülünk Vele. Nagyon magasak a hegyek? Nézzük csak meg egy kicsit az ember szívét. Olyan hűtlenség rejlik benne, hogy megtalálhatjuk a szívünkben a felhők fölé emelkedés vágyát, sőt azt, hogy Isten trónja elé jutva letaszítsuk Őt onnan. S noha csak nyomorult tetemek vagyunk, mégis akkor bennünk a szemtelenség, hogy felügyelni akarjuk Istent minden munkájában, s nem találjuk meg a szívünkben, hogy behódoljunk Neki, s ezt mondjuk: Uram, tartsd meg a szuverenitásod minden teremtményed felett és ne engedj senkit Ellened zúgolódni. Ehelyett minden pillanatban igyekszünk Istent megszorítani, s ha nem mindent a kényünk-kedvünk szerint teszünk, Őt kezdjük hibáztatni. Aztán ha nem hagyja, hogy tegyük, amit szeretnénk, hanem rövid pórázra fog, akkor íme (mondjuk) muszáj nekünk ilyen szoros rabszolgaságban lennünk? Úgy tűnik, Isten határozott célja itt az emberek gyötrése, tekintet nélkül az állapotunkra, mert hiszen elrendeli, hogy itt lenn éljünk: miért nem engedi legalább azt, amire a természetünk vágyik, vagy miért nem ad nekünk másféle hajlamot? Látjátok hát az emberekben levő ördögi gögöt. Aztán olyan rosszindulatú akaratosság van bennünk, hogy ha Isten azon munkálkodik, hogy visszavezessen minket Magához, képes azt keresztülvinni? Taníthatók vagyunk? Akármerre is fordít minket, annak semmi haszna sincs. Mert mindig megvan bennünk az említett túlzott méltóságteljesség és szívbeli büszkeség. S bár egy darabig játszottuk a képmutatót, csak a kezét fordítsa meg az ember és rájön, hogy méreg volt rejtve alatta, így ismét csak azt tesszük, amit korábban is. Látjátok hát, hogy ezt a keményszívűséget furcsa módon kell kijavítani. S ez az, amiről a mi Urunk Jeremiásnál beszél. Mert azt panaszolja a népről, hogy javíthatatlanok voltak, de más hasonlattal, mint Ézsaiás próféta teszi (Ézs1:6), amint arra korábban utaltam. S az összehasonlítás, amit Isten ott tesz, nagyon illik a most szóban forgó dologhoz. Isten azt mondja, hogy a nép olyan, mint egy kalács, ami az egyik oldalán sült, a másikon sületlen. Mint például, ha valaki forró tüzet gerjeszt, s a tűztér ég és szikrázik: nos, ha valaki vesz egy kalácsot és réhelyezi, akkor az nem megsül, hanem az egyik felén kiszárad, a másik felén pedig a lágy tészta megmarad. Ugyanez a helyzet velünk is: egyrészt nincs más, csak törékenység, aminek megfelelően az emberek joggal mondhatják: ó jaj, micsodák az emberek? Nem mások, mint szerencsétlenség és nyomorultság. Nagyon igaz ez a mondásunk. Azonban, amikor Isten látogat meg minket, és büntet, vajon kimutatjuk, hogy képesek vagyunk megsülni a fenyítése alatt? Nem inkább megégünk, semhogy megsülnénk. Azaz, Isten nem ér el egy jó javulást sem az összes büntetésével, amiket ránk küld, hanem inkább mérgeledni és zsörtölődni kezdünk, ami fellobbantja a haragjának és a bosszúállásának tűzét. Látjátok, hogy ahol Isten azt szeretné, ha jól átsülnénk, ott mi inkább megégünk. Íme, miért használ akkora erőszakot a megbüntetésünk során. Most akkor menjünk és panaszkodjunk, hogy Istennek mennydörögnie kell a hegyekre, s nincs oka a cselekedetének, s nézzük meg, javíthatunk-e a

helyzetünkön ezzel. Mit nyerünk azzal, ha így érvelünk? Ez csak újabb módja lesz a kárhozatalunk fokozásának. Legyünk hát biztosak benne: Istennek, látva, mekkora szándékos keményszívűséget talál bennünk, szükségszerűen kemény kézzel kell bánnia velünk, s nem használhatja a lágyabb eszközeit, mert annak semmi haszna sem lesz. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből a részből. Továbbá jegyezzük meg, hogy amikor Isten büntet, de nem olyan zordon módon sújt ránk, mint egy hegyre vagy egy sziklára tenné, az az Ő könyörületéből fakad. Látjuk azonban, milyen nagy szükség van arra, hogy Isten ekkora szigorúságot használjon. Mert nem mondhatjuk, hogy ne törődne a jólétünkkel, akármerre menjen is a világ: azt mondom, még mikor el is hajít minket. Mert noha látszólag a pokolba is elvisz, még ott is megadja, amivel megvigasztalhatjuk és felvidíthatjuk magunkat. De meg kell köszönnünk ezért az atyai könyörületét, s csodálatos, kegyelmes jóságnak kell elismernünk, ahogyan Isten bánik velünk ahelyett, hogy jogosan ránk mennydöröghetne, de Ő olyan gyengédnek és barátságosnak mutatkozik, hogy nem törekszik másra, csak hogy megéreztesse velünk az Ő jóságát. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. S Jób rögtön hozzáteszi, hogy *Isten oly mértékben veti be az erejét, hogy még az arcát is megváltoztatja, s olyan szigorúan néz rá, hogy nem tudja, mi lesz az utódaival, elszegényednek-e vagy meggazdagodnak, nemesek lesznek-e vagy jelentéktelenek.* Jób folytatja ezt a panaszát, s megmutatja, hogy amikor Isten egész életükben büntette az embereket, a végük is ennek megfelelő lesz. S amikor eltávoznak ebből a világból, többé már semmi ismeretük sem lesz arról, mi folyik itt. Majd zárásképpen hozzáteszi, hogy amíg rajta van a teste, annak szükségszerűen fájni kell, a lelkének pedig bánkódnia és neki magának siránkoznia. Biztos, hogy ez a panasz nem mentes a hálátlanságtól. Mert Jóbnak tudnia kellett volna, hogy Isten mindig hozzákeveri a kegyességét azokhoz a bajokhoz, amiket ránk küld, így van okunk áldani Őt. De ezt nem vette fontolóra. Miért? Mert túlságosan indulatos és bánatos volt. S azt is észben kell tartanunk, amit korábban mondtunk, tudniillik, valahányszor csak ostoroz minket Isten, azokra a jótéteményekre kell gondolnunk, amiket Tőle kaptunk, s azok majd segítenek enyhíteni a szomorúságunkat. Mert amikor semmi másan nem töprengünk, csak az elszenvedett nyomorúságokon, akkor annyira kimerít a bánat, hogy képtelenek vagyunk Istent áldani, vagy Őt segítségül hívni, illetve a bizalmunkat Belé vetni. De ha másképp nézzük a dolgot [és meggondoljuk magunkban], mennyi jót tett velünk Isten, s vajon nem fogja folytatni? Akkor a bánatunk csillapodik, s ezzel a bátorságunkat is visszanyerjük Isten segítségül hívásához. Arra következtetünk tehát ebből, hogy türelmeseknek kell lennünk, s elegendő, hogy Ő a mi jó Atyánknak mutatkozott, s saját kezű fenyítései pedig azért történtek, mert a mi jólétünket tartotta szem előtt. Látjátok tehát, mit kell legelőször is megjegyezni: az, hogy Jób ekkora dühkitörésbe futott bele, azért történt, mert nem nézett a nyomorúságain túlra. Ezért hát el kell gondolkodnunk Isten jótéteményeiről, amikor minket ostoroz, hogy a bánatunk enyhülhessen és megédesedhessen. S ha megtesszük, rájövünk, hogy Isten soha nem küld ránk olyan bánatot, legyen az akár testi, akár lelki, amihez ne keverné egyúttal az öröm anyagát is. De miképpen? Jóllehet ki vagyunk téve megannyi betegségnek, hidegnek, melegnek és efféle szenvedéseknek, mégis, amikor ezen az alapon közeledünk Istenhez és van erőnk elmondani a gyengeségeinket Neki, az vajon nem elegendő ellentételezés a bennünk megfogant bánat kellő enyhítéséhez? Látjuk tehát, miképpen kell ellene állnunk az efféle panaszoknak, melyek tele vannak hálátlansággal: nevezetesen, azokra a jótéteményekre gondolva, amiket Isten kezéből kaptunk a korábbi időkben. Egyúttal bízunk kell abban is, hogy Ő ugyanígy folytatja majd a jövőben is. Azonban számításba kell vennünk azt is, hogy amíg ez az élet nem ér véget, addig nyögnünk kell, s amikor a testünk megfájdul, siránkoznunk kell. De miért? Azért, hogy ne akarjunk itt könnyedén és a kívánságainknak megfelelően élni. Isten megmondta nekünk, hogy testben és elmében egyaránt zaklatni fog ebben a jelenvaló életben, ezért ezzel teljes mértékben számolnunk kell. De jegyezzük meg, hogy még a szomorúságaink közepette is lesz okunk Isten dicsérni úgy, ahogyan szent Pál is tette. Ő nyomorultnak mondta magát (Rm7:24-25). Ó, én nyomorult ember (mondta), ki szabadít meg

engem a testem börtönéből? Idővel azonban hálát adott Istennek a mi Urunk Jézus Krisztuson keresztül. Ami a Jób által mondottakat illeti, miszerint az eltávozott ember többé már nem tudja, mi folyik itt lenn, sem azt, hogy az utódai szegények vagy gazdagok lesznek-e: nem szabad a hitünk egyik cikkelyét arra alapozni, hogy a világból eltávozott ember nem tudja, micsoda a mi állapotunk. Jób ugyanis túlterhelt emberként beszélt. Ezért nem szabad bármi bizonyosságát elfogadni ennek a tanításnak, s nem is fontos, hogy kutakodjunk ezekben a dolgokban. S miért? Legyen elég a számunkra, hogy Isten azért helyezett ebbe a világba, hogy érintkezzünk egymással, s minden embernek a felebarátaival kell elfoglalnia magát. Isten ilyen ajándékot vagy képességet adott nekem, ezért ezzel kell foglalkoznom. Aztán az egyikünk imádkozhat a másikért. De mikor kivétetünk ebből a világból az érintkezés említett lehetősége elvételük tőlünk, és többé nincs más olyan érintkezési lehetőség, mint korábban volt. Azt sem szabad tennünk, amit a pápisták tesznek, akik az eltávozott szentekhez szoktak futni úgy, mintha azok még nem fejezték volna be a földi pályafutásukat. Mivel a Szentírás nem tanít minket arra, mit kell tennünk ebben a vonatkozásban, hagyjuk azt a dolgot függőben és eldöntetlenül, aminek a biztos megoldását nem kapjuk meg Isten Ígéből, mert az elme egyszerűsége is olyan dolog, amire törekednünk kell. De ami ezt a szöveget illeti, ténylegesen látjuk, hogy Jób semmi másra nem gondol, csak az ember nyomorúságára. S miért? Mert amíg tart az élete (mondja), addig az tele van fájdalommal és szenvedéssel. S mi a halál? A legszélsőségesebb a nyomorúságok közül, mert a halálban az ember látszólag végleg ki lesz szaggatva. Jób ezen a módon beszélt, mert (mint említettem), elragadták az indulatai. De a magunk részéről elégedjünk meg azzal, hogy senyvedünk és testi fájdalmaink vannak, az elménk pedig gyötrődik ebben az életben. De van-e mégis okunk örvendezni Istenben, mert megígérte, hogy mindig Atyánk és Megváltónk lesz? Meghalunk? Tudjuk, hogy ez előny, ahogyan Szent Pál mondja (Rm14:8, Fil1:21), mert ezalatt azt érti, hogy Isten kivesz minket e világ nyomorúságaiból, hogy részeseivé tegyen az Ő gazdagságának és dicsőséges halhatatlanságának.

Most pedig térdeljünk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse meg velünk oly módon, hogy bocsánatért könyörögjünk az Ő kezéből. S buzduljunk fel úgy az imádkozásra, hogy megéreztesse velünk a jóságát és a könyörületét, mi pedig egyre nagyobb hasznót húzhassunk azokból. S egész életünkben mindvégig az Ő szent nevének dicsőítésére adhassuk magunkat, úgy magasztalva Őt, ahogyan megérdemli. S ha egyszer visszavezetett a helyes útra, többé soha ne engedjen letérni arról, hanem hadd folytassuk mindvégig legyőzhetetlen erővel és állhatatossággal. S adja meg ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de stb.

Az ötvenhetedik prédikáció, ami az első a tizenötödik fejezetről

Jób15:1-10

1. Majd felele a Témánból való Elifáz és monda:
2. Vajjon a bölcs felelhet-e ilyen szeles tudománnyal, és megtöltheti-e a hasát keleti széllal?
3. Vetekedvén oly beszéddel, a mely nem használ, és oly szavakkal, a melyekkel semmit sem segít.
4. Te már semmivé akarod tenni az Isten félelmét is; és megkevesbítod az Isten előtt való buzgólkodást is!
5. Mert gonoszságod oktatja a te szádat, és a családok nyelvét választottad.
6. A te szád kárhoztat téged, nem én, és a te ajakaid bizonyítanak ellened.
7. Te születted-e az első embernek; elébb formáltattál-e, mint a halmok?
8. Az Isten tanácsában hallgatóztál-e, és a bölcseséget magadhoz ragadtad-e?
9. Mit tudsz te, a mit mi nem tudunk, és mit értesz olyat, a mi nálunk nem volna meg?
10. Ősz is, agg is van közöttünk, jóval idősebb a te atyádnál.

Amikor tudjuk, hogy igazat mondtunk, és pedig Isten érdekében, az emberek pedig elutasítják az általunk mondottakat, az nagyon kemény és fájdalmas kísértés. Mert ebben az esetben nemcsak a magunk személyében feddenek minket, hanem azt is látjuk, hogy az emberek Isten dolgait is elutasítják. Mindenesetre Jóbnak fel kellett vállalnia az efféle csatát, mint azt majd látjuk ebben a szakaszban. Nem ravaszsággal, nem akaratossággal, nem is tudatlansággal kezelte az ügyét, mindazonáltal azt hányták a szemére, hogy a ravaszság, vagy Isten megvetőinek nyelvezetét vette magához, s minden, amit mondott, nem volt más, csak szél, amiben nem volt sem szilárdság, sem józanság. Jób tehát fájdalmas korholásban részesült annak a tanításnak a fenntartása miatt, amiről tudta, hogy Istentől származik. S ennek például kell szolgálnia nekünk is manapság. Mert sokan megszomorodnak, amikor látják, hogy az emberek nem fogadják el Isten Ígését, hanem a világ nagyobbik része elítéli azt. De mi van akkor? Látva, hogy az emberek mindig makacsok voltak Istennel szemben, Ő pedig soha nem tudta elfogadtatni velük, ami a javukra volt, ne gondoljuk furcsának, ha nekünk is ezt az utat kell járnunk, Istennek és az Ő Ígésének tekintélyét pedig megrontja a makacsságunk és az emberek rosszindulata, figyelembe véve, hogy az ítéletük oly rossz irányba fordult, s hogy nem képesek jóságra szólni magukat. Ami pedig azokat illeti, akiknek Isten Ígéséről kell gondoskodni és azt kell prédikálni: még ha látják is, hogy az emberek elutasítják azt, álljanak meg szilárdan és az efféle dolgok ne taszítsák őket le az útjukról. Mert nemcsak Jóbot kárhoztatták a mondásai miatt, de Isten Fiát is. Látjuk, hogy az emberek oly távol álltak a tanításának elfogadásától, hogy dühödten kikeltek ellene és istenkáromlással vádolták. Ha ugyanez történik manapság is, abban semmi újdonság nincs. Közben azonban határozzuk el, hogy megtesszük, amit Isten parancsol nekünk. Magasztalják csak fel az emberek magukat amennyire akarják, s álljanak ellene Istennek és az Ő igazságának, mindezt figyelmen kívül kell hagynunk s el kell látnunk a kötelességünket. Jegyezzük ezt meg alaposan. Egyébként azt is meg kell jegyeznünk, hogy a szavakat, amiket Elifáz mondott, noha rosszul vonatkoztatta Jóbra, de általánosságban jó és hasznos leckét szűrhetünk le belőle. S először is az hangzik el, hogy *egy bölcs ember nem szól szeles szavakat, s nem tölti meg a hallgatóinak hasát keleti széllal*. Ez ugyanaz a dolog, amit megszokottan látunk a Szentírásban, azaz, hogy a szavaink ne legyenek haszontalanok, hanem sóval jól fűszerezettek, ahogyan szent Pál is használja ugyanezt a hasonlatot (Kol4:6), majd

utána kifejti a jelentését, azt mondva, hogy a szavaink legyenek lényegiek, alkalmasak az épülésre és váljanak a hasznára azoknak, akik hallgatják, hogy tanulhassanak belőlük istenfélelmet, kapjanak jó vezetést, mikor úton vannak és felbátorodhassanak. Látjátok tehát Elifáz eme mondásából, hogy a szavainknak az épülésre kell irányulni. S ha ilyenek, akkor nem lesznek hasonlatosak a szélhez, azaz nem fuvalkodnak fel hiábavaló felduzzadással, hanem lényegiség lesz bennük az emberek lelkeinek táplálásához. S itt valóban látjuk, miért hangzik el, hogy a jó és szent tanítás olyan, mint a táplálék. Megfelelő táplálékot magunkhoz véve megelégszünk, erőre kapunk és a gyomrunk nem dugul el, hanem jó és természetes táplálást biztosít. Ugyanígy áll a dolog Isten Ígétével is. Amikor helyesen alkalmazzuk a magunk hasznára, eltölt és táplál, s közben nincs benne szelesség, ami tönkretenné a gyomrunkat és nem nyújtana tartalmas táplálást. Látjátok tehát a két dolgot, amit meg kell jegyeznünk. Az első az, hogy ha az emberek nem találnak támogatást a szavainkban, amikor megmondtuk nekik, hogy a dolog jó, hasznos és Istentől való, akkor nem szabad kijönnünk a sodrunkból, fontolóra véve, hogy ugyanez történt nemcsak Jóbbal, de Isten minden szolgájával. Az ő tanításuk sem talált kedvező fogadtatásra a világ részéről, hanem gúnyolták azt, s csak szélnek vagy jelentéktelen dolognak tartották. Ellentétben ezzel a magunk részéről legyünk jól megfontoltak, hogy amikor beszélünk, az a felebarátaink épülésére szolgáljon, s jelentős haszonnal járjon. S még a közönséges és szokásos beszélgetésünk során is be kell tartanunk ugyanezt a szabályt. Mert jóllehet van itt némi szabadságunk, Isten mégis elítéli a bennünk levő hiábavalóságot, amikor haszontalan dolgokról kezdünk el fecsegni. Mindazonáltal, látjuk, hogy az emberek nem képesek magukat megtartóztatni, s nem képesek semmiféle vidámságot létrehozni, csak ha szeles szavakba merülnek. Dehát az emberek nagyon átadják magukat annak? Nincs okunk azt mondani, hogy ez törvényes a számukra. Mert Isten hibát talál abban, mint azt látjuk. Ezért tartjuk magunkat a szent Páltól származó tanításhoz, amire utaltam: a beszédünk ne legyen haszontalan, hanem sóval fűszerezett, hogy építse a hallgatóit és a hasznukra legyen (Kol4:6). De mindenekelőtt közelebbről is meg kell nézni összehasonlítás nélkül. Akkor ebben az esetben legyünk figyelemmel olyan józanságra, hogy ne szennyezzük be azt a dolgot, amit Isten az üdvösségünkre rendelt. Mert biztos, hogy amikor Istenről és az Ő Ígétéről beszélünk, akkor, ha csak szórakozunk, s haszontalan kérdéseket teszünk fel és hiábavaló vitákat kezdeményezünk, az nagy árulás Istennel szemben. S miért? Mert a mi Urunk megmutatta nekünk, hogy az Ő Ígétének a hasznunkra kell válnia. De ha oly módon kezeljük azt, hogy nem a helyes és törvényes célra alkalmazzuk, hanem úgy játszunk vele, mint egy teniszlabdával, s nem a jó tanításra használjuk, hanem széllal töltjük meg a füleinket, s ezért az Íge csak az emberek hiábavaló kíváncsiságának kielégítését szolgálja, az vajon nem a szent dolog beszennyezése? Vajon nem nagy rossz és tiszteletlenség az Isten iránt, amikor az üdvösségünkre szolgáló dolgot megvetjük és lábbal tiporjuk? Ezért nézzük meg magunkat közelebbről, s amikor a szent dolgokkal foglalkozunk, tegyük azt olyan tisztelettel, hogy abból mindig jó és lényegi tanítás származhasson. Azaz, hogy megtelepedhessen bennünk és a lelkeink táplálását biztosíthassa. S meg kell figyelniünk alaposan ezt a hasonlatot a szélről, amit Elifáz használ itt. Mert (mint már mondtam) ha a tanítás jó, akkor abban olyan lényegiség lesz, hogy táplál minket, s majd jónak találjuk arra támaszkodni. Viszont mi célt szolgálnak a kíváncsiságok? Igaz, hogy sok szél, jókora mennyiségű magamutogatás és ehhez hasonló dolgok vannak abban, de mindennek ellenére a végén majd csalódást fog okozni. S itt látjuk, miért mondja szent Pál, hogy az ismeret csak felfuvalkodottá teszi az embereket, amikor nem keveredik ahhoz szeretet, de a szeretet épít, amikor a saját okulásunkra hallgatjuk, vagy mások tanítására hirdetjük Isten Ígétét. De ha mohón vágyunk arra, hogy képzeteknek tartsanak és bolond hencegésből azt akarjuk, hogy mindenki éleselméjűnek és a Szentírásban nagyon jártasnak tekintsen, mi más az, mint a szél és a felfuvalkodottság, amiről szent Pál beszél? S íme, milyen az a hittudomány, amit emberek kovácsoltak össze és formáltak ki maguknak a saját hencegésükkel: mint például, amit az egész pápaságban hittudománynak neveznek, az nem más, mint a keleti szél fuvallata, ami kiszáritja

a dolgokat, s nincs benne lényeg, amivel táplálni és fenntartani lehetne a szegény lelkeket. De az ember két pontban tehet általános különbséget. A pápista hittudomány egyik része olyan kérdésekből és vitatkozásokból áll, melyek nem hoznak gyümölcsöt. S legelsősorban ezzel fárasztják magukat egész életükben, de semmiféle megoldást sem képesek találni. S miért? Mert azt igyekeznek kikutatni, amit Isten soha nem tárt fel, sőt, amiről azt akarja, hogy maradjon rejtve előttünk. Nos tudjuk, hogy amikor Ő nem szólt, a mi szánkat is befogva akarja tartani, a füleinknek pedig nem szabad viszketni az után, hogy az micsoda, hanem tudatlanoknak kell maradnunk ott, ahol nem tanít minket. Látjátok tehát, hogy a valódi bölcsességünk nem vágyani több ismeretre, mint amennyit Isten mutat nekünk az Ő iskolájában. S azt is látjuk, micsodák a pápista hittudósok, akik arról tesznek fel kérdéseket, amit Isten rejtve akart tartani előlünk. Vitatkozhatnak, de végeredményre sohasem jutnak: mert minden okosságuk csak találgatás. De tegyük fel, hogy el lehetne jutni a biztos végeredményre, s kimondani, hogy ez és ez így és így van: az ember mégsem lesz soha tanultabb és nem tesz szert nagyobb haszonra, ha eltökölt lesz abban, amiről az iskoláikban vitatkoznak. Mert nincs vita, ami által megtartatnánk, csakis Isten kegyelme által: ők pedig nem mutatják meg, hogy mivel biztosak lehetünk a bűneink bocsánatában, annál nagyobb okunk van az Ő irántunk megmutatkozó jóságát dicsérni és magasztalni. Hiszen nincs megmondva, mi vigasztalna minket a bajainkban. Nincs, mert az egész csak sziporkázás a levegőben. Mert csak szemlélődnek, azaz a levegőben csaponganak, de nincsen bennünk állhatatosság. Így tehát Isten Ígéjének szégyenletes beszennyezését láthatjuk, s noha a pápaságban nincs tanítás, ami önmagában gonosz és teljesen hamis lenne, mindazonáltal az általuk kitalált vezeklési módszertől undorodni kell, mert azzal rontották meg Isten Ígéjének valódi és természetes használatát, mint azt már korábban mondtam. Ezért tartsuk jól észben, hogy mindezek a dolgok csak arra jók, hogy az emberek felfuvalkodjanak és kiszárlítsák a lelkeiket, ahelyett, hogy táplálnák azokat, jó táplálékot és szubsztanciát biztosítva a számukra, ezért ezeket végleg el kell vetni. A pápista hittudomány második része a szabad akarat megalapozása az emberekben, s annak elhitése velük, hogy van némi hatalmuk a jó eléréséhez. Ha pedig nem is érik azt el teljesen, akkor is segítői és társai lehetnek az Istennek, amikor az Ő kegyelme megelőzi őket, s képesek felemelkedni a maguk erejéből, mivel abból jó érdemek származhatnak. Amikor pedig megtették, ami bennük rejlik, Isten kegyelme sem fogja elhagyni őket (mintha valaki azt mondaná, hogy képesek azt megkötni). Másrészt képesek kegyet szerezni Istentől a saját cselekedeteikkel, s ha azokban bármi hiányosság volna, képesek azt kiegészíteni az engesztelésekkel. Nos, amikor a pápisták így tanítják az embereket arra, hogy képesek ezt-azt megtenni maguktól, ez vajon nem felfuvalkodás a részükről az önteltségtől és a beképzeltségtől, hogy képesek szembeszegülni Istennel és úgy engesztelést szerezni a maguk erejéből, mintha képesek lennének csodákat tenni? Jegyezzük meg ezt a dolgot, ami sokkal kártékonyabb, mint a haszontalan kérdezősködés, amiről korábban beszéltem. Biztos, hogy mindkettővel szemben nagy ellenszenvvel kell viseltetnünk, de mégis, sokkal ártalmasabb ez a második. Ha ugyanis az emberek önmagukban bíznak és a saját erejükkel hitegetik magukat, az a következő út a teljes vereségükhöz, halálos méreg, s nemcsak egyszerű felfuvalkodás, hanem ördögi gőg, ami arra szolgál, hogy pusztulásba taszítsa a nyomorult lelkeket. Ebből tehát látjuk, hogy az egész pápista hittudomány csak szél, ami csak a nyomorult lelkek felfuvalkodására szolgál, de nem ad nekik semmiféle táplálékot. Mit kell hát tenni? Tanuljunk meg építő beszédet használni, olyat, ami táplálja az egyszerű lelkeinket, hogy megtanulhassuk az istenfélelmet, s ebből megtudjuk, hogy magunktól semmit sem tehetünk, hanem minden becsületeség és igazságosság forrásából kell merítenünk, s Istennek kell minket a egyelmének részeseivé tenni, mert anélkül híjával leszünk minden jósnak. Amikor ehhez hasonló tanítást tesznek közzé, az az épülés célját szolgálja, s minket majd táplál és körülbástyáz. Aztán igyekezzünk a felebarátainkat is a hasonló táplálékokhoz vezetni, hogy Isten igazságával, mint olyan lényegi táplálékkal táplálkozhassunk, aminek mindegyikünket teljesen fel kell építenie. Látjátok tehát, valójában mire kell emlékeznünk ebből a mondatból.

S rögtön utána újabb kijelentés következik, amit jól meg kell jegyeznünk, mert Elifáz megmutatja, miért hasonlítja az ostoba tanítást a szélhez. *Te eltöröld a félelmet és megvonod az imádságot Istentől.* Igaz, hogy a második szó, amit használ, néha azt jelenti *tűnődni, elhatározni* vagy *elgondolni*, de rendszerint az imádságot vagy a könyörgést jelenti. S kétségtelen, hogy Elifáz itt a épülés két fő részét értette, amit a jó tanításból kell megkapnunk. Mert mi az a cél, amire Isten törekszik, amikor elénk tárja az Ígését? Az, hogy bámulatba ejtsen, s az Ő félelmében, valamint engedelmességben járasson, s egész bizalmunkat Őbelé vessük, és Őt hívjuk segítségül, látva, hogy híjával vagyunk a bölcsesség, az igazságosság, az erő és az élet lelkének. Jegyezzük hát meg a két dolgot, amiket be kell tartanunk, ha a helyes célba akarunk tartani és el akarunk jutni arra a pontra, ahová Isten hív minket. Igaz, hogy sok mindenről hallunk majd, amikor Isten Ígését elénk helyezik. De (mint említettem), minden ugyanahhoz a két dologhoz tart. Elifáz tehát itt azzal a végkövetkeztetéssel kívánja zárni, hogy Jób tanulása nem volt más, csak szél, ami felduzzasztja a gyomrot, azt mondva, hogy eltörölte a félelmet és megvonta az imádságot Istentől. Mintha azt mondta volna, hogy amikor elfordulunk az Isten félelmétől, s nem törődünk a segítségül hívásával és a jóságához meneküléssel, akkor minden csak szél, ami széttöbbször, de egyáltalán nem táplál. Szent Pál gyakran mondja, hogy mindent az épülésre kell cselekedni (Rm14:19, 15:2, 1Kor14:26, 1Thessz5:11). S mi az épülés? Az, hogy meg kell minket tanítani az Isten félelmére, s nekünk egyre jobban és jobban meg kell szilárdulnunk abban. Másodszor, meg kell minket tanítani Őt segítségül hívni, és figyelmeztetni kell minket arra, hogy minden jólétünket Őbenne keressük, mert ez az a hely, ahol majd meg is találjuk. Ami a *félelmet* illeti ez annyit jelent, hogy az életünket Isten akaratának megfelelően kell vezetnünk. Hisz mi lesz az emberekből, ha nem az Alkotójuk alárendeltjeinek tudják magukat? Mindenféle hitványságokba vetik bele magukat. Tudjuk, milyenek a vágyaink. Akkor, ha az istenfélelem uralkodik bennünk, el kell ismernünk, hogy nem azért helyezett a világba, hogy akkora szabadságban éljünk, amekkorára vágyunk, hanem megtart minden jogot felettünk, ezért engedelmeskednünk kell Neki. Íme, (mondom) mit jelent ez a *félelem* szó: konkrétan azt, hogy egész életünket Isten akaratának megfelelően kell irányítanunk. Megvan nekünk a törvénye, amivel vezet minket és megmutatja, miképpen tegyünk különbséget a jó és a rossz között. Akkor hacsak nem akarunk teljesen összezavarodni, ezzel kell kezdenünk. De mindennek ellenére mi képes jobban fejleszteni minket az istenfélelemben, mint az Ő Szentlelkének a kormányzása? Mert mi híjával vagyunk minden jóságnak, s nem adattunk másra, csak a gonoszságra. S ha ráhelyezzük Isten törvényét az emberek életére, olyan halálos csatát látunk közöttük, mint a tűz és a víz, sőt az egész természetük között, s nincs Isten igazságosságával ellentétesebb dolog, mint a testünk vágyai. Mert (ahogyan szent Pál mondja a Róma levél 8. fejezetében, Rm8:7), ezek ellenségei Istennek. Ezt látva el kell kezdenünk ezt az imádságot – miután teljességgel a gonoszsághoz vonzódunk, sőt teljesen elragadnak a szenvedélyek – könyörögnünk kell Istennek, hogy tegye ránk a kezét és vezessen minket, s tegye uralkodóvá a Szentlelkét felettünk oly módon, hogy szabadon és egyszerű szívvel ragaszkodhassunk az Ő igazságosságához, valamint mindenhez, amire csak elhív minket. S ne engedje, hogy a Sátán és a világ kísértései elfordítsanak minket a jó cselekvésétől, de tetszen Neki megbocsátani a hibáinkat, s legyen mindig könyörületes és szerető irántunk. Látjátok tehát, miképpen kell összekapcsolni az imádságot az istenfélelemmel. Mert nem elég csak megmutatni nekünk, mit kellene csinálni, mit követel meg Isten tőlünk, és mi a kötelességünk, hanem arra is bátorítani kell minket, hogy Hozzá járuljunk és teljes mértékben Őhöz kapcsolódjunk, keresve azt a dolgot, ami nincs meg bennünk, hogy végül Ő töltsen be a szükségletünket és orvosolja azt, mint a legfőbb és egyetlen Orvos. S ha jól megjegyeztük ezt a szöveget, akkor majd nagy hasznunkra lesz egy nap. Gyakran a zsoltárokhoz fordulunk. De mi az? Csak kóborolunk, ha nem hozzunk magunkkal ezt a két pontot, és nem biztosítjuk a szorgalmas meghallgatást. Hisz miért jövünk ide? Azért, hogy megtudjuk, mit követel tőlünk Isten, s miképpen kell járnunk, hogy ne olyanok legyünk, mint az okatlan állatok ebben a

világban. De Isten nem enged meg semmi más szabályt, csak azt, hogy az emberek engedelmeskedjenek Neki és az Ő akaratának megfelelően formálják magukat. Mert minden áhítatosság, amit az emberek képesek koholni, nem más, csak teljes bolondság, ahogyan látjuk, amint a nyomorult pápisták fájdalmasan kínozzák magukat: vége-hossza nincs az egyik vagy a másik dolognak. De mi az? Mit nyernek vele? Mert a cselekedeteik csak a saját elgondolásaik, Isten törvényét pedig jól eltemették maguk között. Ezért óvakodjunk, nehogy eltévelyedjünk, hanem térjünk rá a zsoltárokra, hogy olyan bizonyosságot szerezzünk, amivel nem hibázhatunk. Ez pedig akkor következik be, amikor nem engedünk meg mást, csak azt, hogy Isten akarata szabályozza és kormányozza az egész életünket. Azonban ez nem minden, amit meg kell tennünk. Mert céltalanul vagdossák az emberek a prédikációkkal a füleinket, s mondják nekünk: íme, ezt kell tenned, íme, Isten ezt parancsolja neked. Amíg meg nem tanuljuk, hogy csak Ő az, Aki beírja a törvényét a szívünkbe és bevési azt a bensőnkbe, Ő az, Aki erőt ad a ragaszkodásra a parancsolataihoz, Ő az, Aki a Szentlelkével erőt és hatékonyságot ad a tanításához, Ő az, Aki a jósága folytán befogad minket és megbocsátja a bűneinket: [azt mondom, mindez teljesen céltalan], amíg meg nem tanultuk ezeket a dolgokat és meg nem tanultunk Őhöz való folyamodni, s az Ő kezéből kérni mindazt, amire szükségünk van. Nem elegendő a számunkra, a megmondták nekünk, hogy ezt meg ezt kell megtennetek: hanem (mint mondtam) Istennek kell erőt adnia, hogy erőt adjon annak véghezviteléhez, amit majd az Ő kezéből kérünk. Továbbá, ez arra int minket, hogy a hitünk nem épül a hányattatásban, de mindig létrehozza bennünk a vágyat, hogy dicsérjük Istent és Hozzá forduljunk. Amikor azt olvassuk, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus kibékített minket Istennel, az Ő Atyjával, s kiontotta a vérének minket megmosandó, hogy tiszták és mocsoktalanok lehessünk, és megfizette a váltságdíjunkat, hogy az Ő igazságossága által nyerhessünk felmentést, és elfogadhatókká váljunk Isten számára, s könnyörülettel viseltetik irántunk, mindezeknek a dolgoknak az ismerete (azt mondom) azt a célt szolgálja, hogy végül alaposan Őhöz kell ragaszkodnunk és ezt kell mondanunk: mi más módon üdvözölhetnénk mint Isten pusztá kegyelméből, mert a mi Urunk Jézus Krisztus elvégezte az engesztelést értünk. S azt a célt is szolgálja, hogy a hitünk erre támaszkodjon. De akkor továbbra is szundikálva kell heverésznünk? Nem, nem, hanem fel kell ébrednünk, hogy Istenhez fordulhassunk és megkérdezhessük: hol van a mi jólétünk? A mi Urunk Jézus Krisztus halálában és szenvedésében, ezért ott kell azt keresnünk, mert az emberek között nem fogjuk megtalálni. S mi más módon kellene keresnünk, mint imákkal és könyörgésekkel? Járuljunk hát Istenhez és mondjuk: Uram, hisz látod, hogy híjjával vagyunk minden jónak, tölts el minket a Te kegyelmeddel. Igaz, hogy nyomorult bűnösök vagyunk, de miután a Te Fiaid Testének a tagjai is vagyunk, általa fogunk megigazulni. Igaz, hogy tele vagyunk pecsétekkel, de Nála megvan, amivel majd megtisztít minket, mert jól meg tud mosni. Igaz, hogy az örök halálra méltók és ahhoz kötöttek vagyunk, de a mi Urunk Jézus Krisztus megszabadított minket attól. Ezért Urunk légy oly jó hozzánk, hogy részeseivé tessel minket annak, amit a te végtelen jószágod vásárolt meg a számunkra. Íme, miképpen kell Istenhez folyamodnunk. [Mondjuk:] Uram, tölts be minket a Te Szentlelkeddel, hogy Ő az erejével vezethessen minket, s ne engedd, hogy elcsüggedjünk bármelyik minket érő kísértéstől. Íme, látjátok, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. De Elifáz utóbb azért dorgálta meg Jóbot, hogy *a ravaszság nyelvezetét választotta*. Ez a mondás azt jelenti, hogy csak gúnyolódik Istennel úgy, ahogyan azok teszik, akik híjjával vannak minden istenfélelemnek és tiszteletnek és nincs bennük semmi értelem. Mert az emberek néha az egyszerűség miatt vétkeznek, de mégis megmaradnak valamekkora istenfélelemben, még ha el is tompulnak [egy időre], ahogyan látunk sokakat, akik nincsenek eleven módon megérintve, hanem csak kicsit jobbak az oktan állatoknál, de mégis lappang bennünk rejtve némi istenfélelem, ami jóformán teljesen el van fojtva. Nos, az efféle emberekben több az egyszerűség, mint a ravaszság és a rosszindulat. Mások azonban nagyon éleselműeknek vélik magukat, ha képesek gúnyolódni minden valláson, s játszodozni Istennel és az Ő fenségével, s mértéktelen szabadságot vesznek mindenféle gonoszság szándékos

követésére. Látjátok tehát, hogy a ravasz vagy körmönfont emberek, akiket Elifáz említ ebben a szakaszban, nem azok, akik a tudatlanság és az elnézés folytán tesznek rosszat, hanem ők azok, akik akarattal és szándékosan nem veszik számba Istent és megvetően bánnak az Ő Ígétével, sportot űzve vagy színdarabot csinálva abból. Íme, ez minden romlottság csúcsa. Jegyezzük hát jól meg, hogy ha Isten annyira szabadjára engedné az emberek zabláját, hogy csavaros eszűeknek mutatkozhatnának Vele szemben, akkor a Sátán olyannyira birtokba venné mindegyiküket, hogy nagyon nehéz, sőt bizonyos fokig lehetetlenség lenne visszavezetni őket a helyes útra. S azt is látjuk, milyen értelemben mennydörgött Ézsaiás próféta az efféle emberek ellen, ezt mondván: Átkozottak, akik rejtekhelyet készítenek maguknak (Ézs29:15), mert ezt a hasonlatot azokról az emberekről beszélve használja, akik azzal hitegetik magukat, hogy képesek Istent elámítani. Amikor megélesítették az elméiket és kifinomul semmiségeket koholtak, íme, minden erőfeszítésük az istenfélelem eltörlésére irányult. Hisz nézzük csak meg, mivel kezdik. Ha úgy meg lennének zabolázva (mondják), hogy a Szentírásnak csak egy szava lenne egy dologra, de akkor is ellentmondás nélkül kellene engedelmeskednünk: micsoda dolog lenne az? Mert sok érthetetlen dolog létezik, s az ember is kételkedhet ebben-abbban. S micsoda dolog az a számunkra, hogy akkor tekintélyt kelljen adnunk Isten szavainak, hogy még azt se legyen törvényes megkérdeznünk, hogy miképpen áll is a dolog? Ezek a politikus főképpen azok tehát, akik oly szívesen dolgoznak ki fortélyokat Istennel szemben, s ezen a ponton kezdik: nevezetesen bátorzkodnak az embereket visszatartani annak meglátásától, micsoda dolog az, amit az emberek Isten Ígétének neveznek. S teszi ezt abból a célból, hogy minden száj beduguljon és az emberek teljesen és tisztán eltörölhessék azt. S ha egyszer elkezdtek így kételkedni, utána megkeményednek abban. S jó ok van arra, hogy Isten itt hagyja, a Sátán pedig hanyatt-homlok elragadja őket. Amikor pedig idáig jutnak, nem tesznek mást, mint elködösítik a nyelvüket minden tanítás ellenében, s nincs bennünk többé sem szomorúság, sem lelkiismeret-furdalás. Röviden, meg vannak fosztva minden emberségtől és elállatiasodnak. Látjátok tehát, miért mondtam, hogy azok számára, akiket Isten ezen a ponton hagyott lehetetlenség bármikor visszatérni az üdvösség útjára. Ezért ügyeljünk arra, hogy határozottan megmaradjunk az Isten iránti alárendeltségben, tisztelettel viseltessünk az Ő Ígéje iránt, s kerüljünk el és végleg utáljunk meg minden ravaszságot és körmönfontosságot, amivel a gonoszok felvidítják és megörvendeztetik magukat. Mert mindaddig nem gondolják magukat kellően éleselméjűeknek, ameddig nem vetették meg Istent. S látunk olyan hóbortos és csapongó embereket, akik nagyon ostobáknak és érdemteleneknek tartják magukat, amíg meg nem tanulták kigúnyolni Istent és meg nem szabadultak teljesen minden vallástól, többé nem hallgatva Rá, hogy ezt mondják: Íme, Isten szólt és Neki engedelmeskedni kell. Látunk manapság sokakat, akik túlságosan nagy egyszerűségnek tartják az ember énjét akarattal alávetni így Istennek. S mi mást akarnának ezzel, mint lerázni minden istenfélelmet? Ilyen zűrzavar felé tartunk, ezért nagyon óvatosaknak kell lennünk és nagy becsben kell tartanunk azt az egyszerűséget, amit Isten követel meg tőlünk. Bizonyosan nem azt akarja, hogy tökfek legyenek, mert a hitnem az, aminek a pápisták képzelik, nevezetesen, hogy az embereknek úgy kell élniük, mint a libáknak. Amikor a pápisták ezt mondják: egyszerűen kell az embereknek élniük, miféle egyszerűségre gondolnak? Olyanra, amelynél az emberek nem tudnak különbséget tenni fekete és fehér között, s azt sem tudják, mihez kell ragaszkodniuk és mit kell követniük. De Isten (mint említettem) nem akarja, hogy annyira tudatlanok legyünk: az erkölcstelenségben kell gyermekeknek lenni, nem a megértésben (ahogyan szent Péter mondja, 1Pt2:2, 1Kor14:20), Istentől kell tanulnunk, s az Ő Szentlelkétől, valamint az Ígététől kell a fényt vennünk, hogy ne éljünk kicsapongó életet, hanem vágyakozzunk arra, hogy az egyszerűség és a becsületesség táplálékával, mint tejjel legyünk táplálva. Mert amiképpen bánt Isten a gyermekeivel a régi időkben, úgy teszi élénk manapság is ugyanazt a táplálékot. Egyébként meg kell jegyeznünk, hogy Isten szolgáinak fel kell fegyverkezniük az efféle botránykövek ellen, amikor az emberek a szemükre hányják, hogy megvetik Istent, s a szándékaik arra irányulnak, hogy mindent zűrzavarba taszítsanak. Ahogyan

manapság a pápisták nagyon szégyentelenül azzal korholnak, hogy mi nem törekszünk másra, csak a testi szabadság megadására az embereknek, hogy többé ne legyen őszinteség az emberek között, és senki emberfia ne lépjen Isten szolgálatába, illetve ne gyakorolja magát a testvéri könyörületességben. Nos, ezt hozzák fel vádképpen ellenünk, de nemcsak egyedül ellenünk. Látjuk, hogy Jóbót is hasonló kísértésekkel támadták, ezért hordozzuk azokat olyan türelemmel, hogy megmutathassuk Isten és a világ előtt, hogy az emberek tesznek rosszat nekünk, amikor azzal a gonoszsággal vádolnak. S joggal válaszolhatunk így, ha előzőleg ahhoz igazodtunk, amit Isten mutatott, és figyelmesen meghallgattuk, amit mondott nekünk. Továbbá [azt is mondják], hogy nem vitatjuk meg semmilyen dolognak az ismeretét, csak amit az Ő iskolájában tanultunk meg, hogy ugyanabban megmaradhassunk. De ez az egy szó is elegendő minden rágalom visszaveréséhez, amit az igazság ellenségei szórnak ránk. Ezért fordítsuk el az embereket a saját magukba vetett bizakodástól. Mert noha megparancsolják, hogy tisztán szolgáljuk Istent, azt nem azzal a céllal teszik, hogy minden bizalmunkat Őbelé vessük, s megértsük, hogyan nem szabad bármit megtennünk, ami csak jónak látszik előttünk, s nem fordulhatunk se jobbra, se balra, hanem egyszerűen és minden vonatkozásban követnünk kell mindazt, amit Isten parancsol nekünk. Látjátok tehát, hogy Isten előtt kell tisztáknak lennünk, s az emberek között is jó bizonyítványt kell szereznünk arról, hogy a helyes utat járjuk. De ha a gonosz nemzetség rágalmaz bennünket, azt türelemmel kell tűrnünk, de mindennek ellenére tudnunk kell, hogy pökhendik és szégyentelenek. Elifáz így beszélve hozzáteszi, hogy Jóbnak nem kellene ilyen nagyon bízni a saját értelmében. *Te vagy az első ember (mondja), aki a hegyeket megelőzően született? Vannak itt idős, ősz hajú emberek, akik idősebbek atyádnál. Az Istennel tanácskozol te?* Amikor Elifáz azzal fedtte meg Jóbót, hogy nem elég idős, s nem volna szabad ekkora szabadságot véve ítélkeznie, nos, volt némi színezet a mondandójában, mint azt korábban láttuk. Mert amikor Isten olyan kegyelmes az emberhez, hogy engedi hosszú ideig élni itt lenn, akkor sok mindent megtanulhat. S tudjuk, hogy az emberek értelme az életkor előrehaladtával megszilárdul: a fiatalok megannyi buborékot eregetnek, amit az öreg kor visszaszorít. Ezért vélelmezhető, hogy egy öreg embernek, miután hasznára vált hosszú időn át élni ebben a világban, tökéletesebbnek kell lennie és több biztos képességgel kell rendelkeznie, mint a többi embernek. De mindennek ellenére látjuk: ahelyett, hogy hasznót húznának a hosszú életből, a legtöbben inkább visszafejlődnek. Mert az emberek a koruk előrehaladtával jó tudásra és megértésre tehetnek gyakran szert, sőt még némi bölcsességre is. Mivel azonban a természetünkönél fogva a rossztól a rosszabb felé haladunk, ha Isten nem tart meg minket, ezért látható, hogy az emberek legnagyobb része idős korára bolondabbá válik, mint fiatal korában volt. Jegyezzük ezt meg. Azután ne bízunk a saját idős korunkban Isten bölcsességének vonatkozásában, mert Ő úgy osztogatja azt, ahogyan Neki tetszik, fiatalnak és idősnek egyaránt, annak megfelelően, amit Joel prófétánál olvasunk: *Íme, jönnek napok, amikor kiöntöm a Lelkem minden testre a véneitek, mondja, álmokat álmodnak (azaz a prófétáim lesznek, mert én tanítom őket), az ifjaitok és a leányaitok pedig látomásokat látnak (Joel2:28).* Ezen a helyen azt látjuk, hogy Isten hogyan hívja el mind a fiatalokat, mind az időseket, az asszonyokat ugyanúgy, mint a férfiakat annak a bölcsességnek az átvételére, amit a világba küld. S ezzel a porba kell dőlnie az életkor minden dicsőségének. S bár az idősek még soha nem éltek ilyen sokáig és még soha nem szereztek oly sok tapasztalatot, de akkor is tudniuk kell: mindezek ellenére ebből nem következik, hogy szükségszerűen ismerniük kell a menny királyságának titkait. Mert ez Isten kezében van, s az embereknek nem szabad azt feltételezni, hogy a hosszú idő miatt ismerik azokat. Igaz, hogy ha Isten a gyermekkorban hív el minket, akkor egyre jobban és jobban meg kell szilárdulnunk. De az életkor nem az, ami ezt meghozza. Isten kegyelmének a munkálkodása az, s annak minden morzsája Tőle származik. Ezért nincs okunk megállni a saját önteltségünkben, sem pedig úgy hetvenkedni, mintha a dolog már a mi kezünkben lenne. Ebből látjuk, mekkora a pápisták szenilitása, akik a hitük teljes alapját a régiségre helyezik, ezt mondván: Látjátok, urak, hogy a tanításunk nem új, nem tegnapi, nem

is egy (vagy két) éves, hanem a amióta a világ világ, mi rendelkezünk vele. De mit használ az Isten előtt? Mert az a helyzet, hogy az örök igazság birtoklása a lényeg, ami megvolt már a világ megteremtése előtt is. Ezért Istenhez, és a mi Urunk Jézus Krisztushoz kell járulnunk, ha szilárd alapot szeretnénk a hitünk számára, amire rátámaszkodhat. Mert a dolog nem az évek számától függ, nem négyszáz, illetve ezer évnyi, hanem örök igazságra van szükségünk, ami elénk tárult a világ megalkotása óta. Mert ha azt birtokoljuk, a hitünk szilárd lesz. De ha nem, akkor minden hiábavalóság, folyton csak ingadozunk, s elegendő lesz egy szélfuvallat, s a hitünk máris romba dől. Tartsuk hát észben, hogy az idős kornak nem szabad minket annyira az uralma alatt tartania, hanem a fiatalok teljesen visszautasíthatják a vénjeik kormányzását, különösen akkor, ha attól igyekeznek őket elfordítani, amit az egyetlen Istenről és az Ő igazságáról tanultak. Íme, mit kell megjegyeznünk. Ezért azok, akik már hosszú ideje élnek ebben a világban, ne dicsekedjenek a korukkal, s ne mondják, hogy másokat is vezetniük kell, hanem inkább tudják meg, hogy sokkal többel tartoznak Istennek, amiért megadta nekik az eszközöket és a lehetőségeket a megszilárdulásra és a fennmaradásra. Továbbá, minden bölcsességüket köszönjék Istennek, ezért minden büszkeség porba hulljon, s ne gondolják, hogy bármiféle tudásra az idő múlásával, az értelmük kifinomultságával, s saját előrelátással, a nagy tapasztalatukkal vagy bármi mással tettek szert. Akkor hogyan? Azért, mert tetszett Istennek kiöntenie a Lelkét rájuk, hogy megtudják, mily nagy hálával kell adózniuk Neki. S a fiatalok is tudják meg a maguk részéről, hogy ha Isten megadta nekik a kegyelem bármiféle ajándékát, azt azért tette, mert nem hagyta őket a Lelke híjával semennyivel se jobban, mint az időseket, akik már hosszú ideje élnek. Ehelyett meg akarta mutatni, hogy valamennyiünket részessé téve az Ő Lelkének ugyanabban a kegyelmében, a mennyi királyság örököseivé is tesz minket és elvezet az örök dicsőségéhez, amit most még csak részben jelentett ki nekünk.

Most pedig essünk térdre a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon éreztesse meg velünk, hogy csak Hozzá meneküljünk, mint olyasvalakihez, Aki képes minden bajunkat meggyógyítani. S keressük Őt oly módon, hogy foglyokká lehessünk az Iránta való engedelmességben, s ne vágyjunk másra, csak a tiszta és egyszerű ragaszkodásra az Ő Ígétéhez, megtagadva mindent, ami a saját természetünkből fakad, mert abban nincs más, csak romlás és konokság. S imádkozzunk azért is Hozzá, hogy úgy újítsa meg a Szentlelkével, hogy elváltozva az Ő képére, sokkal jobb bizonyosságunk legyen arról, hogy a gyermekeivé fogad, s hálát adhassunk Neki ismét, mint Atyánknak. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek stb.

Az ötvennyolcadik prédikáció, ami a második a tizenötödik fejezetről

Ez a prédikáció szól még a 8-10. versekről is, majd az azt követőkről

Jób15:11-16

11. Csekélységek-é előtted Istennek vigasztalásai, és a beszéd, a mely szeliden bánt veled?

12. Merre ragadt téged a szíved, és merre pillantottak a te szemeid?

13. Hogy Isten ellen fordítod a te haragodat, és ilyen szavakat eresztasz ki a szádon?

14. Micsoda a halandó, hogy tiszta lehetne, és hogy igaz volna, a ki asszonytól születik?

15. Ímé, még az ő szenteiben sem bízok, az egek sem tiszták az ő szemében:

16. Mennyivel kevésbé az útalatos és a megromlott ember, a ki úgy nyeli a hamisságot, mint a vizet?!

Tegnap láttuk, hogy a Jóbbhoz intézett feddés a korát illetően történtek, s erre mondtam, hogy jó ok volt arra, hogy a fiatalokat a vének tanácsa kormányozza, s meghallgassák azokat, akiknek több a tapasztalatuk a hosszú életük következtében. azután, mivel Isten megadta az idős embereknek a hosszú élet kegyelmét, neki szem előtt kell tartaniuk mások tanítását, és az útmutatást nekik. Mindennek ellenére fiatalnak és öregnek egyaránt tudni kell, hogy nincs más valódi bölcsesség, csak az Istené, Aki fentről adja azt meg, s Ő úgy osztogatja azt, ahogyan jónak látja, az embereknek pedig nem szabad azt gondolni, hogy Ő a lekötelezettjük. Mert megígérte, hogy kitölti a Lelkét nagyra és kicsire úgy, ahogyan Neki tetszik azért, hogy ingyenes ajándékként lehessen az megismerni és egyedül csak Őt illesse ezért a dicséret. Nos, Elifáz itt ismét azzal feddi Jóbot, *hogy nem hallotta az Isten titkait*. Ez általánosságban minden emberre vonatkozik. Mert meg kell értenünk a saját értelmünk kezdetlegességét és gyengeségét, s ennek a valódi eszköze a tisztelet Isten titkai iránt, tudván, hogy ezek felfoghatatlanok, és túl magasztosak ahhoz, hogysem felérhetnénk hozzájuk. Mert amíg az emberek a maguk értelmére építenek és fel akarnak érni Isten titkainak magasságához, addig biztosan nem alázható meg és nem lehet őket semmiféle mértékletességre készíteni. Látjátok tehát, hogy a pont, ahová el kell jutnunk, az Isten titkainak tisztelete és megbecsülése, látva, hogy nincs képességünk ezek felfogására. Ennek meg felelően nem kell többet tennünk, mint elismerni a saját gyengeségünket és mindegyikünknek Dáviddal együtt ezt kiáltani: Uram, mily magasak a Te elhatározásaid, hogyan kell ezeket tisztelnünk? (Zsolt36:7) Látjátok tehát, mire gondolt valójában Elifáz, amikor azt mondta Jóbnak, hogy *nem hallotta Isten titkait*. S ez a tanítás olyan gyakran ismétlődik és olyan általános a Szentírásban, amennyire csak lehetséges, mert nehéz csökkenteni az a gögöt, ami természetes módon gyökerezik minden emberben. Mert nemcsak úgy tartja mindegyikünk, hogy okosabb a felebarátainál, hanem a szívünkben sem vagyunk képesek megtalálni a saját csekélységünket, semhogy megalázkodnánk, amikor Isten elé járulunk. Ezért van szükségünk a megaláztatásra, s a figyelmeztetésre (ahogyan a Szentírás teszi), hogy ne kezdjünk bele Isten céljainak a megértésébe. Mert azok túl magas és mély dolgok a számunkra. Mi marad tehát? Azok tisztelete, elismerve a saját éretlenségünket és gyengeségünket, ahogyan korábban mondtam. Egyébként el kell jutnunk oda, amiről szent Pál beszél a korinthusbelieknek, tudniillik, a Megváltónk a saját Lelkét adta nekünk, amivel ismerjük és felfogjuk azt, ami felette áll minden képességünknek (1Kor2:11). Akkor, noha nem vagyunk Isten tanácsában, Ő mégis abban a kegyben és tisztességben részesített, hogy feltárta előttünk azt, ami ismeretlen és rejtett előttünk. Miképpen van ez? Senki sem tudja, mi van az

emberben, csak a benne lakó lélek, mondja szent Pál, s az Istenben lakozó Lelket kaptuk mi (1Kor2:12). Látjátok tehát, miképpen váltunk részeseivé a tőlünk teljesen elkülönített dolgoknak, amelyekhez semmilyen módon sem vagyunk képesek felérni. Figyeljük itt meg azt a páratlan kegyelmet, amit nagyon-nagyon meg kell becsülnünk: nevezetesen, hogy a mi Urunk megvilágosított minket, pedig nyomorult, vak lelkek voltunk. S noha még az itteni lenti dolgokat sem ismertük, mégis felemelkedtünk a menny fölé, s olyan dolog lett nekünk kijelentve és megismertetve, amin még az angyalok is csodálkoznak. Nem látjátok, milyen felbecsülhetetlenül nagy megtiszteltetés ez? Azonban mikor szent Pál azt mondja, hogy ez azáltal történik meg, hogy Isten nekünk adja a Lelkét, az nem zárja ki az Ő Ígését. Mert amikor Isten fel akarja tárni a titkait, akkor nemcsak ihletet küld nekünk, hanem szól is hozzánk. De nem ok nélkül tulajdonítja ezt a dolgot szent Pál a Léleknek. Mert olvashatunk és hallgathatunk, de egy morzsányi hasznunk sem lesz abból, hacsak Isten meg nem nyitja az elménket, hogy megérthessük, mit mond nekünk a szájának szavaival. Ezért össze kell illesztenünk a Lelket és az Ígét, azaz hinnünk kell abban, hogy a mi Urunk feltárta előttünk az Ő végtelen bölcsességének kincseit akkor, amikor átadta nekünk a törvényét, s tanított minket a prófétái által, de különösen az evangéliumában. A mi részünkről pedig vegyük azt is fontolóra, hogy a szemeink megnyitása azzal a céllal történik, hogy a Szentírásban foglaltak ne legyenek a számunkra mondhatni idegen nyelvűek, hanem ismerkedjünk meg azokkal, mivel a saját értelmünkkel soha nem érnénk fel azokhoz. Látjátok tehát, miképpen kell megalázkodniuk az embereknek, jól tudva, hogy nincsenek Isten tanácsában, ezért tisztelniük kell az Ő titkait. Továbbá, mivel tetszett Istennek a tudomásunkra hozni az akaratát, fogjuk fel ennek jelentését úgy, ahogyan Ő mutatja meg nekünk. De mindezek ellenére sem lehetünk túlságosan bölcssek, mert amikor Isten megadja nekünk a Lelkét annak érdekében, hogy megmutassa az előttünk elrejtett és az ember értelmét meghaladó dolgokat, azt nem azért teszi, hogy minden tudjunk, ami Őbenne van, mert egyelőre meg kell elégednünk a rész szerinti ismeretekkel, ahogyan szent Pál mondja (1Kor13:12). Ezért óvakodjunk attól, hogy átlépjük a korlátjainkat, s csak józanul keressük, amit Isten a tudtunkra akar adni. S azt megtaláljuk a Szentírásban: de tovább ne menjünk. Továbbá, még ha a tizedét sem értjük a Szentírásban foglaltaknak, imádkozzunk Istenhez, hogy tárjon fel naponta többet és többet az előttünk még rejtett dolgokból, s így járjunk Neki alávetetten, nem igyekezzvén messzebbre szaladni. Mert még legserényebb és legtökéletesebb embereknek is meg kell érteniük, hogy nem kell ismerniük Isten minden titkát, mert az eltételezett az utolsó napra. S biztosan nem ok nélkül kiáltotta Dávid (noha kiváló próféta volt), hogy Isten elhatározásai csodálatosak. Ezzel mutatta meg nekünk, hogy lehetetlenség eljutnunk a megértés efféle tökéletességére, amíg Isten meg nem foszt minket ettől a halandó testtől. S legyünk abban biztosak, hogy amíg ebben a világban vagyunk, addig csak vándorlunk. Látjuk hát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. Most pedig Elifáz hozzáteszi: *azt képzeled, hogy Isten vigasztalásai csekélységek? Van benned bármi titok, vagy furcsa ez a számodra?* Mert a titok szó itt furcsaságot jelent. Elifáz itt Jóbot a gögjéért és a hálátlanságáért akarta megfeddeni, mert ezt mondta neki: Akkor most mi van? Úgy tűnik, te megveted Isten vigasztalásait, s furcsának véled, hogy vigasztaljon téged. Ha bárki idáig jutna, az biztosan rendkívüli gög, sőt Isten kegyelmének a megvetése lenne, amit nem volna szabad elviselni. S miért? Mert Isten vigasztalásait minden másnál többre kell becsülnünk. Ha bajba kerülünk, mi más mentségünk vagy mi más orvosságunk lehet, mint az, hogy Isten visszavisz a helyes útra? Ezért jegyezzük meg jól, hogy ha bármiféle zavarodottság akadályoz, az értelmünk végére érünk bármely dologban, nem tudunk attól megszabadulni, s nincs semmiféle kibúvó a számunkra, csak az, ha Isten lecsillapít és kielégít bennünket, s ez olyan eszköz, amit hatalmas becsben kell tartanunk minden más felett. Mert amikor az egész világ legnagyobb bajában vagyunk, Isten akkor is képes jól megvilágosítani az értelmünket és megnyugtatni bennünket. Akkor hát nem kell más, csak az, hogy Isten mutatkozzon meg, s máris megszabadulunk minden bajtól. Ha ég és föld (ahogyan mondják) úgy összeszakad, hogy nem marad más vissza,

csak zűrzavar, mégis, ha tetszik Istennek megmutatkozni előttünk, Ő mindent megint oly módon tesz rendbe, hogy a dolgok, amik a lehető legnagyobb mértékben összekeveredtek korábban, világosokká válnak, s mi nem látunk semmit, ami nyugtalanítana, vagy bosszantana. Íme, miért kell dicsérnünk Isten vigasztalásait. Ám ez inkább a cselekedetekben rejlik, mintsem a szavakban. Azok, ugyanis, akik Istenhez futnak menedékért, nagyon jól megérezhetik, micsoda hatalmas erejük az Ő vigasztalásai, s micsoda erejük van a megnyugtatójukhoz. Ha csak a legkisebb világi akadályoztatással szembesülünk, íme máris bosszankodunk és kétségbe esünk. Hisz tudjuk, hogy az emberek átadatnak a nyugtalanságnak, s amint a lecsekélyebb okuk van a megszorodásra, úgy tűnik, ők maguk lobbantják lánggra a tüzet, hogy a végtelenségig kínozzák magukat azzal. Íme, (könyörgöm,) milyen állapotban vannak az emberek, ameddig Isten hagyja őket szundikálni. De mikor ilyen bajban vagyunk, naponta látjuk, miképpen hoz vissza minket Isten. Bizony úgy tűnik nekünk, hogy soha nem szabadulunk meg valamely nehézségből, ezért ledöbbenünk, és ezt mondjuk: ó jaj, mi lesz velem? Olyan mélyre süllyedünk, hogy úgy véljük, soha nem leszünk képesek kikeveredni a zűrzavarból. Mindazonáltal Isten olyan rendet állított fel, hogy teljesen zavarba jöjjünk, s az elménk elcsendesedjenek s lenyugodjanak. Honnan származik hát ez a változás, ha nem onnan, hogy Isten hatalmasan munkálkodik a szívünkben azért, hogy rendkívüli mértékben felmagasztalja a vigasztalásait. De mi a helyzet? Noha meggyőz minket a tapasztalat, miszerint senki más, csak Isten képes megvigasztalni minket a zavarainkban és lelki kínjainkban, s amikor tetszik Neki ezt megtenni, azzal meg kell elégednünk, mégis, elfordulva elfelejtjük ezt. Ha pedig bármi bánat ér, közlünk senki, csak Ő táplálja a lelkiállapotunkat a kantárt koptatva. Nincs szó az odafordulásról Istenhez, hogy elhangzana: hogyan tovább? Íme a te Istened megmutatta neked az eddigiekben, miképpen Ő az, Akihez fordulni kell, de te mégsem gondolsz Rá. Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a mondatot, tudniillik, hogy amikor az emberek nem veszik számításba Isten vigasztalását, hogy azzal szabaduljanak meg az elme kínjától, tanácsalanságától és bánatától, akkor nagyon hálátlanok, s a hálátlanságuk mellett szégyentelen gőg is van bennük, amiért nem veszik észre a saját szükségüket, hogy orvosságot kereshetnének arra. S a gőgjük még jobban kifejeződik a *titok* szóban, amikor Elifáz ezt mondja: *miféle titok van benned?* Mintha ezt mondaná: nyomorult teremtmény, nem érzed a saját törekenységedet? Bizonyos azonban, hogy ha az emberek úgy ismernék önmagukat, amilyenek valójában, akkor szükségszerűen egyezsége jutnának Istennel, és olyan vágy lobbanna lánggra bennünk, hogy soha nem nyugodnának meg, amíg Isten meg nem éreztetné velük az Ő kegyelmét. De mi a helyzet? Nagyon nehéz felfogásúak vagyunk, mert nagyon bölcsnek tartjuk magunkat, pedig nincs bennünk más, csak bolondság és hiábavalóság. Azt hisszük, saját magunkban megvan az orvosság a bajainkra. Ha bármiféle baj akadályoz, elkezdjük az elménket élesíteni, s szükségszerűen kiagyalunk valamiféle kibúvót, mint az, aki ezt mondja: minden dolog kikovácsolható a saját műhelyünkben. De mindennek ellenére az emberek nagyon elbizakodottak. S ezért hangzik itt el: *miféle titok van benned?* Akkor, ha észreveesszük, mennyire vaskosok, tudatlanok és buták vagyunk, akkor biztosan nem leszünk olyan bolondok, hogy azt feltételezzük: rendelkezünk azzal, amivel meg tudjuk magunkat szabadítani a haragtól vagy a bajból, hanem nyílegyenesen Istenhez járulunk, biztosra véve, hogy egyedül Ő képes rendbe tenni a dolgokat, ahogyan valójában látjuk, s ahogyan Ő Maga is elég jól kimutatta. Ennyit erről a mondatról. De (aszerint, amit már korábban mondtam), kezdjük ezt felhasználni is. Ami pedig azt illeti, hogy a mi életünk oly sok nyomorúságnak van kitéve, hogy az ember számára önmagában lehetetlenség akár egyetlen pillanatnyi megnyugvásra szert tenni anélkül, hogy el ne ragadtatna és meg ne feledkezze önmagáról, járulunk Istenhez, hogy Ő vigasztalhasson, s vegyük figyelembe az Átala adott intéseket úgy, ahogy azok megérdemlik. Isten pedig különféle módokon vigasztal meg minket, mert (mint már említettem) Ő rendeli el mindazokat a bajokat, amelyekből látszólag soha nem fogunk kikeveredni, s oly módon rendeli ezeket ki, hogy észrevegyük: Ő szabadított meg minket. Most pedig térjünk vissza az Elifáz

által mondottakra. Azt mondta, *Jób szíve elragadtatott és a szemeivel annak jelét adta, hogy Istennel fog szembeszállni.* De annak megfelelően, amit már mondtam, tudniillik, hogy ezzel a dologgal helytelenül vádolta Jóbot, mi mégis egy nagyon hasznos leckét szűrhetünk le belőle, olyat, ami minden élethelyzetben a segítségünkre lesz. Ezt mondja tehát: Hogyan ragadtatott el a szívet, hogyan lepott meg téged? Mert szó szerinti fordításban ez így hangzik: *hogyan kerített a hatalmába téged a szíved?* S hogyan van az, hogy a szemeiddel azt a látszatot kelted, mintha Isten ellen lépnél fel? A szemmel inteni vagy látszatot kelteni nem más, mint gúnyosnak lenni, nem tenni mást, mint kihívóan nézni (ahogyan az emberek mondják) és elfordítani a füleinket, amikor bármit mondanak nekünk az emberek. S tudjuk, hogy az emberek ezt teszik, amikor nem törődnek az elhangzottakkal, hanem felesleges dolgoknak tekintik azokat, mintha semmit sem lehetne mondani, amit ők már nem tudnának jóelőre. Röviden, látjuk, hogy Elifáz az efféle gögöt akarta megfeddeni Jóbban, mintha nem alázkodott volna meg Isten előtt, hogy meghallgassa, amit mond neki. Ezzel mutatta ki, hogy az efféle gög alaptalan, amikor azt mondta, hogy Jób elragadtatott. Akkor hát biztos, hogy ez a gög mindig is a bűnök egyike az emberekben. Ezért miután Urunk látja, hogy az emberek szilárdan állnak a saját önteltségükben és dühöngenek a gögjükben, meg kell nekik mutatnia, hogy csak bolondok és teljesen értelmvesztettek, amikor ilyen sokat képzelnek önmagukról, s azzal kecsegtetik magukat, hogy van mivel hencegniük. Mert ha lenne bennünk a képességnek bármiféle megjelenése vagy hasonlósága, akkor idővel olyan magasra emelkedetnek látnánk magunkat, ahol már nincs kapaszkodónk, s addig maradunk ott, amíg készek vagyunk kitörni a nyakunkat. A mi Urunk, látva, hogy teljesen felfuvalkodunk az önteltség miatt, megkérdezi: Ki vagy? Nyisd ki a műhelyedet, hadd lássák az emberek, mi van benne. De ha az embereknek efféle próbán kell átmenniük, hamarosan meglátják, hogy nem volt más, csak bolond beképzeltség mindabban, amit valaha is önmagukban meglevőnek képzeltek. Látjátok, mit kell leszűrünk ebből a szövegből, ahol elhangzik, hogy ha az emberek megnyitják a szájukat Isten ellen, vagy hencegni akarnak és nem alázkodnak meg úgy, amint kellene, ez az eszeveszettségéből, valamint abból fakad, hogy az értelmük nem kellően szilárd. Mert ha rendelkeztek volna a legcsekélyebb tudással és józansággal, biztos, hogy megalázkodtak volna és nem kezdtek volna ellenszegülni Istennek ezen a módon, s nem is építettek volna semmi önmagukban meglevőre, figyelembe véve, hogy nincs bennük más csak kárhoztatás, s a saját szégyenükben kell nekik összezavarodniuk. Íme, ez egy kiváló mondat, ha képesek vagyunk jól alkalmazni azt a magunk okulására. Mit kell hát tenni? Tanuljuk meg megismerni önmagunkat, s a régi közmondás szerint idővel majd megalázkodunk és nem fogunk hencegni. De mi a helyzet? Az emberek képtelenek tartózkodni a korlátjaik átlépésétől, s ez az oka annak, amiért olyan hanyatt-homlok rohanunk előre, s olyan elbizakodottságra jutunk, hogy Istennek a gögösök ellenségeként kell ránk támadnia. S ez könnyen bekövetkezik, ha nem térünk le vagy nem térítenek le a magunk útjáról. Mert mi okozza az emberek vakságát, amikor van bennük némi erény, becsületesség vagy bölcsesség? Az, hogy önmaguk foglyai, azaz a tulajdon szemeiket akarattal homályosítják el és vakítják meg. Mert aki nem önmagát vezeti, hanem ügyel arra, amit Isten parancsol neki, elég okot fog találni arra, hogy ettől megalázkodjon. De akarattal csukjuk be a szemeinket és szükségszerűen szántszándékkal tévedünk. Nos, amikor az emberek ezen a módon ragadtatják el magukat, akkor szükségszerűen faképnél hagyják Istent, nem törődnek semmivel, amit Ő mutat nekik s inkább csak gúnyolódnak mindenben, amit nekik mondanak. A végén azonban össze kell zavarodniuk. Most pedig térjünk rá a fő dologra. Mert ezidáig Elifáz mintegy előszót mondott annak megmutatása végett, hogy semmi sem akadályozta Jóbot abban, hogy a maga hasznára fordítsa a hallott figyelmeztetéseket, de ő felfuvalkodott a gögtől és hálátlan volt Istennel szemben. Most hozzáteszi: *Micsoda az ember, hogy képes lenne megigazulni Isten előtt, vagy hogy tisztának és mocsoktalannak találta?* Hisz Isten még a szentjeiben (azaz úgymond az angyalaiban) sem talál állhatatosságot és az egek sem tiszták Előtte. Mi lesz hát a büzlő, undorító és romlott emberrel, aki úgy issza a bűnt, mint a vizet? Mint ahogyan a víz

táplálja a halakat, úgy süllyednek az emberek a bűnbe és a gonoszságba: s vajon hozzákezdenek majd a megigazuláshoz Isten előtt? Mert legelőször is tisztábbaknak és mocsoktalanabbaknak kell lenniük az angyaloknál, s meg kell haladniuk a Nap és a csillagok fényességét, látva, hogy maguk az egek is fertőzöttek Isten előtt, ha összehasonlítást teszünk közöttük és Közötte. Ezt részben már eddig is tárgyaltuk. Miután azonban ez nem ok nélkül ismétlődik itt, ezért nekünk is emlékezetbe kell idéznünk a korábban már elmondottakat. Ez ugyanis figyelemre méltó lecke, amire nem lehet elégszer túl gyakran emlékezni. Egyesek az ördögökre vonatkoztatták, de erre nincs ok. Mert micsoda dolog lenne azt mondani, hogy az ördögök nem igazak, ezért az embereknek nem szabad ilyeneknek lenni? Tudjuk, hogy az ördög minden véték és gonoszság fejedelme. De itt konkrétan az angyalokat említi. S látjátok, hogy ezen a helyen miképpen nevezik őket szenteknek vagy Isten szentjeinek annak megfelelően ahogyan a Szentírás is ugyanezzel a titulussal illeti, s gyakran nevezi őket választott vagy kiválasztott angyaloknak (1Tim5:21). De most gondoljuk végig, miképpen nem talál bennük Isten szilárdságot. Nem azért, mert nincs meg bennük az állhatatosság, hogy folytassák a jó utat, ha Isten nem tartja meg őket a saját hatalmával, hanem az az igazság, hogy nem rendelkeznek olyan szilárd és tökéletes igazságossággal, hogy arra támaszkodhatnának, amikor meg kell jelenniük és számot kell adniuk Isten előtt. Ez (azt mondom) nem található meg az angyalokban. De hogyan van ez? Hisz látjuk, hogy nincs más vágyuk, csak engedelmeskedni Istennek, s nincsenek alávetve a gonosz vágyaknak hozzánk hasonlóan, s nincs kísértés, ami letérítené őket az útjukról. S amikor arra vágyunk, hogy Isten akarata legyen meg a Földön ugyanúgy, ahogyan a mennyben, azalatt azt értjük, hogy az engedelmisség, amivel az angyalok adóznak Istennek, kifogástalan, és nem olyan tökéletlen és gyenge, mint a miénk, akik mikor jót akarnak tenni, azt is vontatottan teszik, s a tizedrészét sem adjuk meg annak, ami az Isten szolgálatához szükséges. Miképpen értsük tehát, hogy Isten nem talál szilárdságot az angyalaiban, azaz, azok nem képesek válaszolni Neki? Korábban már mondtam nektek, hogy a mi megítélésünk során Isten a törvényében lefektetett mércét használja, azaz, szeretjük-e Őt teljes szívünkben, teljes elménkben és minden erőnkkel? Látjátok tehát a közönséges igazságosságot, amivel Isten megelégszik, amikor az angyalok és az emberek megítéléséről van szó. De még ennek az igazságosságnak a vonatkozásában is hibásak vagyunk, mert ki dicsekedhetne azzal, hogy az egész szeretetével Istenhez ragaszkodik, és attól soha el nem vonta semmiféle gonosz kívánság? Ó jaj, olyan messze vagyunk ennek elérésétől, hogy már az is nagyon sokat jelent, ha úton vagyunk felé. Látjátok tehát, hogy minden ember el van ítélve Isten előtt még ennek a közönséges igazságosságnak a vonatkozásában is. S azt is látjátok, miért hozakodik elő szent Pál ezzel a mondattal (Gal3:10, 5Móz27:26): átkozott mindenki, aki nem teljesíti mindazt, ami meg van írva a törvényben. Azt mondja, ez ítélet, mely elítél mindannyiunkat. De az angyalok elfogadhatók Isten számára ennek az igazságosságnak a vonatkozásában. S miért? Mert nincs bennük hiba vagy folt, hanem minden vágyuk az, hogy Istent szolgálják és tiszteljék, és semmi másra ne adják magukat. S a törvény igazságosságának megfelelően Isten elfogadja őket, ahogyan korábban említettem. De létezik egy másik, magasabb rendű igazságosság Istenben, ami felülmúl minden teremtményt, mert egyetlen angyal sem képes annak eleget tenni. S ez egyáltalában nem csoda, mert miféle összehasonlítást lehetne tenni egy végtelen dolog, valamint egy olyan dolog között, aminek korlátjai vannak? Íme az angyalok nagy dicsőséggel rendelkeznek önmagukban, de ők is csak teremtmények. S micsoda az Isten? Ő végtelen, s amikor Rá gondolunk, ámulatba kell esnünk. Ne véljük hát furcsának, hogy Isten igazságossága olyan magas, hogy mikor a teremtmények odáig jutnak, mindaz, ami bennük található, semmivé válik, s csak a teljes eltörlésre szolgálnak rá. Ezért hangzik itt el, hogy Isten nem talál szilárdságot az angyalaiban, azaz, ha az említett rendkívüli vizsgálat alá akarná vonni az angyalokat, nekik is szükségszerűen szerte kellene foszlaniuk, s mindannyiuknak a porba kellene hullniuk és süllyedniük. Mivel azonban Isten megelégszik azzal, hogy úgy szolgálják és tiszteljék, ahogyan Ő azt a törvényben megszabta, ők megállnak a színe előtt, s Ő igazaknak

ismeri el őket, mert valóban azok és igyekeznek is azzá lenni. Ez azonban két különböző dolog, nevezetesen, hogy Istennek van egy igazságossága, amit a mi összes képességünkhöz igazít, de mégis annyira szigorú, hogy ezt kérdezi: ki az, aki ennek eleget tett? Most hát látjátok: ha Isten elé járulunk ott elítéltek és átkozottak leszünk. S olyannyira nem vagyunk képesek megállni egyenesen, hogy még a mennyei angyalok is összezavarodnak ott. S miért? Mert még maguk az egek sem tiszták. Mert bár azért teremtette Isten a napot, hogy világosságot adjon a világnak, s némi fényt a csillagoknak is adott, ebből azonban nem következik, hogy rendelkeznének isteni tökéletességgel. Emlékeznünk kell a korábban mondottakra, nevezetesen, hogy minden teremtmény, melyeket Isten alkotott, magán hordozza az Ő kegyelmének bizonyos jeleit. De ha az ember összeveti azt, ami a teremtményekben van azzal, ami az Istenben van: rájön, hogy az egyik minden, a másik semmi. Látjátok tehát, mi módon nem tiszták az egek, azaz mindig van némi tökéletlenség a teremtményekben, ezért nincs erejük megállni Isten előtt annak a végtelen dicsőségnek a vonatkozásában, ami Őbenne van. S most elhangzik, hogy ha ez a helyzet, mi lesz az emberekkel? Ez az, amit futólag már érintettem, nevezetesen, hogy Isten csak a törvényében foglalt közönséges igazságosság alapján vizsgál meg minket, de akkor is vétkeseknek talál, hogy az egész emberiségre az egyetemes kárhoztatás nehezedik, ami alatt legyőzve heverünk.

Röviden, látjuk, miképpen vannak megcáfolva az emberek két módon is. Mert ha emelt fővel járulunk Isten elé, és önmagunkat akarjuk igazzá tenni ott, a zűrzavarunknak csak annál nyilvánvalóbbá kell válni. Hiszen igazabbak leszünk mi a mennyei angyaloknál? De látjuk, hogy egyetlen teremtmény sem képes megállni, amikor a Teremtője elé lép. A Teremtőnek szükségszerűen el kell nyelnie mindent a dicsőségével, s minden dolgot szerte kell foszlatnia, amik látszólag bármire is érdemesek, sőt mindazt, ami csak csodálatosnak látszik, annak megfelelően, amint meg van írva, hogy a Nap nem világít többé és a Hold is elhalványodik. S miért? Mert Isten dicsősége sokkalta ragyogóbban fénylik (Ézs13:10).

Ézsaiás prófétának az a szándéka, hogy a tudtunkra adja: valahányszor csak Isten kinyilatkoztatja a dicsőségét, mindannak, ami a teremtményekben van, szerte kell foszlania, még ha nagyon sokra becsültek is voltak előtte. Ha a Nap (ami csak egy értelem nélküli teremtmény) egész napon át elsötétíti a csillagok fényét úgy, hogy noha megmaradnak az égen, de mégsem látszanak, amíg a Nap világít, mit tesz majd Isten fensége? S képesek a teremtmények azt megközelíteni? Ha az egyik teremtmény kiválóbb a másiknál, akkor Maga Isten milyen? Látjuk, miképpen vagyunk megcáfolva egy módon, ha a saját igazságosságunkra építünk, s ostoba elbizakodottsággal járulunk Isten elé, azt képzelve, hogy Istennek kell a lekötelezettünknek lenni, mi pedig képesek vagyunk bármi érdemlegeset vinni Hozzá. Mert még ha igazabbak lennénk is, mint a mennyei angyalok, s tisztábbak és mocsoktalanabbak, mint az egek, akkor is semmi lenni mindaz, amiről feltételezzük, hogy rendelkezünk vele. Jegyezzük meg ezt a dolgot. Azonban ne törekedjünk a tökéletes igazságosságra, törekedjünk csak a közönséges igazságosságra, amit Isten állított elénk. Ne nézzünk távolabbra annál, ami a teremtményekben lehet: Ő csak annyit követel tőlünk, hogy teljes szívünkből, teljes elménkből és minden erőnkkel szeressük. S nem mondhat senki mást, csak azt, hogy ez több, mint ésszerű, de mindazonáltal vajon így teszünk? Mire adjuk az elméinket? Teljesen Istenre irányulnak? El vannak úgy vágva a földi kötelékeik, hogy képesek vagyunk felemelkedni a menny felé? Lelki életet élünk itt lenn, elhagyva mindent, ami elfordíthat minket Istentől? Nagyon szükséges lenne, hogy így legyen. Ha a dolog csak az imádkozáson múlik Istenhez (tegyük fel példának okáért), a Szentírás megmutatja nekünk, hogy amikor az ember Istenhez kezd imádkozni, vissza kell vonulnia önmagába, és mentesítenie kell az elméjét minden gondtól, minden indulattól és minden más dologtól, amik akadályozhatják őt. Azaz, teljesen maga alá kell gyűrnie bennünket a nyomorultságunk érzése, hogy Isten kezéből várhassuk a segítséget.

Íme, miképpen nagyobb kiváltság az imádkozás minden másnál az életünkben. De mégis, amikor imádkozni kezdünk, olyan testieknek látjuk magunkat, hogy megannyi gonosz

fantáziálást tartunk szem előtt, amiket nem vagyunk képesek teljesen és tisztán magunk mögött hagyni. S noha van némi jó szándékunk az imádkozásban, mégis különféle utakra tévedünk. Látva tehát, hogy állhatatlanok vagyunk még egy olyan szent dologban is, mint amilyen az imádkozás, vajon milyen az életünk többi része? Valóban mindegyikünknek jól kell ezt látnia, s borzasztó szűgyen, hogy ezt mondani kell nekünk, s hogy az emberek nem tudják ezt jól önmaguktól is. Mivel ez a helyzet, ó jaj, vajon képesek vagyunk megállni Isten előtt? A saját igazságosságunkra támaszkodva igyekszünk most megigazulni? Igaz, hogy Jób semmi effélébe nem kezdett bele, s Elifáz rosszat tett neki és megsértette, amikor büszkeséggel vádolta. Egyébként nekünk magunknak is hasznos kell húznunk ebből a leckéből, s bölcsen fontolóra kell vennünk, mi hangzik itt el az emberekről. Mert nemcsak törékenységgel vannak vádolva (ahogy maguk a pápisták is könnyen megvallják, hogy gyengék vagyunk ezért nincs bennünk elegendő igazságosság Isten kielégítéséhez), hanem tovább is vezet és kimondja, hogy az embereket teljesen meggyengítette a bűn. Mert ebben a mondatban nem azt jelenti ki, hogy miképpen képesek az emberek megigazulni, mivel nem képesek betölteni a törvényt, hanem megannyi tökéletlenségbe bugyoláltan, oly sok gyengeségtől terhelt, annyira állhatatlanok és mulandók, és más hasonló kifejezéseket is lehet mondani az emberek ellen nélkül, hogy eljutnánk a lényegig, hanem az hangzik itt el, hogy az emberek képtelenek igazzá tenni magukat, mert visszataszítók és mocskosak, s úgy isszák a hamisságot, mint a vizet. Azaz, a tulajdonképpen táplálékuk a bűn, s egyetlen csepp jóságot sem lehet megtalálni bennük. Röviden, ahogy a test meríti az életerőt az ételből és az italból, úgy nincs az emberekben más nyersanyag, csak a bűn: minden romlott. Nem azt jelenti ez, hogy testünk és a lelkünk szubsztanciája (amiképpen az emberek nevezik) gonosz dolog, mert Isten kézimunkája vagyunk. De ebben az esetben vaskosan szólunk annak kifejezése végett, hogy mindazt, ami bennünk van gonosszággal érijük el. Biztos, hogy a testeink a saját létezésükben Isten jó teremtményei, s a lelkeink is hasonlóképpen, de bennünk minden megromlott. Mert noha Isten jónak teremtette a lelkeinket, ezeket mégis megfertőzte a gonosság, s egyetlen csepp jó sincs bennük, ami ne lenne beszennyezve és a végtelenségig megromolva. Látjátok hát, miről van itt szó valójában. Akkor először is azt kell megjegyeznünk, hogy hatalmas a különbség a gyengeség és a romlottság között. Mert ha azt mondjuk, hogy az emberek gyengék, ahogyan a pápisták fecsegnek róla, a pogány emberek is ugyanezt mondják. S ki az, aki azt mondja, hogy nem így van? A pogányok kimondták, hogy az emberek ingatagok, és nagyon nehéz dolog erényesnek lenni, s hajlamosak vagyunk a bűnre. A pogányok, (mondom) ezt nagyon is jól tudják, s a pápisták is megvallják manapság. De mindennek ellenére sem ismerik a tényleges igazságot, miszerint egy cseppnyi jó sincs az emberekben, s utálatosak Isten előtt, amíg jó útra nem téríti őket a kegyelmével. De abból a célból, hogy az emberek ne kérkedjenek semmi bennünk meglevő dologgal, a Szentírás itt utálatosaknak, bűzöseknek, mocskosaknak és semmirekellőknek nevezi őket. Íme miképpen van megírva a zsoltárokból is, hogy Isten letekintett az égből, hogy meglássa, van-e egyetlen igaz ember, de nem talált egyet sem (Zsolt14:4, 94:4, Rm3:10). Valamennyien tévútra tértek, visszataszítókká és bűzösekké váltak. Igaz, hogy a *bűzös* helyett egyesek az *érdemtelen* szót használták, de a szó konkrét jelentése az, hogy kiszáradtunk, azaz nem maradt bennünk más, csak az, ami végleg megromlott. S konkrétan elhangzik a zsoltárban, hogy Isten tudta: ilyenek az emberek. S miért? Mert az emberek mindig a maguk bírái lennének. Mi célból? Mert szeretnénk, ha Isten a mi fantáziánkhoz lenne kötve, s mert kellő képességekkel rendelkező embereknek tartjuk magunkat, ezért szeretnénk, ha Isten meglegedne a mi véleményünkkel. De épp ellenkezőleg azt is mondják, hogy hadd tegyék igazzá önmagukat az emberek ahogyan csak akarják, vakarja mindenki a társai viselkedését, hadd nyugtassák egymást az önfejtésükben, s hadd játsszák az iszákos korhelyt, Isten akkor sem fog felhagyni a letekintéssel a mennyből. S mit fog itt lenni találni? Bűzt és undort. Undorítók vagyunk Isten számára, de közben azt hisszük, hogy csodálatos nyersanyagok vannak bennünk. De mit nyerünk azzal? Valahányszor csak tehát

megkísért bennünket a gőg és a pompa, hogy azt higgyük, az erény bármiféle látszata megvan bennünk, térjünk eszünkre, hogy megjelenjünk Isten előtt, s gondolkodjunk el a félelmetes mondásáról, miszerint amikor Isten lenézett és alaposan megvizsgálta az embereket, nem volt egyetlen egy sem, aki ne lett volna fertőzött és bűzlő Előtte, s ne lett volna visszataszító a Számára.

Látjátok tehát, miképpen kell érteni ezt a mondatot. Ahol pedig az hangzik el, hogy úgy isszuk a hamisságot, mint a vizet, ez még jobban fejezi ki azt, hogy az egész életünk a gonoszságra adatott. S ahogyan a halakat táplálja a víz, úgy nem tesznek mást az emberek, mint táplálkoznak a bűnnel. Valóban nem volna szabad Istent hibáztatni a bennünk levő gonoszság miatt, mert Ádám nem abban a romlottságban teremtetett, amiről itt szó van, hanem azt ő szerezte saját magának, mert Isten mindent jónak talált, amit Ő alkotott (1Móz1:31). Az ember tehát, aki a legkiválóbb minden teremtmény között, nem ment tönkre ily módon, amíg vissza nem húzódott Istentől. De miután egyszer elszakadt az igazságosság forrásától, mi más maradt volna benne, mint önfejlőség és romlás? Látjuk tehát, honnan származik minden makacsságunk, s nem szabad Istent hibáztatnunk azokért a vétkekért, amiknek ki vagyunk téve, s amiknek a foglyai vagyunk a Szentírás szerint, ami azt mondja, hogy eladattunk a bűn alatt és a Sátán rabszolgáivá váltunk (Rm6:16-17, 7:14). Ezért nem szabad Istent okolnunk, hanem meg kell tanulnunk, hogy ezt az örökséget Ádám ősatyánktól kaptuk, ezért teljes mértékben magunkat kell okolnunk Isten előtt. Íme, milyen értelemben kell felfognunk ezt a romlást és a bűn rabszolgaságát: nem szabad mentséggként használnunk ezt mondva: ó jaj, mit tehetünk ezzel? Mint ahogyan azok teszik, akik Istent hibáztatják azért (mondják ők), mert az emberek ennyire átadattak a gonoszságnak: ők pedig mit tehetnek ezzel? Nekik nincs erejük kiállni a kísértést: vajon ezért nem kellene őket felmenteni? S ha Isten elítéli őket emiatt, akkor vajon nem túl kegyetlen? Látjátok tehát, miképpen szitkozódhatnak az emberek. Ezért tartsuk csukva a szánkat, biztosra véve, hogy minden gonosz bennünk rejlik, s teljesen átítatott minket a gonoszság: ha pedig meg akarunk igazulni Isten előtt, akkor akaratlanul el kell ismernünk magunkat bűnösöknek. Ellenkező esetben az ötvenegyedik zsoltárban elhangzottaknak (Zsolt51:6) mindig be kell teljesedni, nevezetesen, hogy Isten mindig igazságosnak fog találatni az ítéletben. Jóllehet belekezdünk az Ő felülvizsgálatába, Ő mégis állandóan igazságos marad, mi pedig összezavarodunk. S ha meg akarunk igazulni Isten előtt? Akkor csak egyetlen eszköz van ehhez, mégpedig odajárulni Hozzá és megvallani, hogy nincs más bennünk, csak rettenetes zűrzavar, de nincs bennünk egyetlen csepp jóság sem. Ezért vágyakozzunk arra, hogy Isten a kegyelmébe fogadjon, s tegyen minket igazakká a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. Azaz, mossa le minden mocskunkat az Ő Fiának vérével, s tulajdonítsa nekünk az Ő igazságosságát, mert valójában, amikor az Ő ruháiba öltözünk, akkor elfogadhatókká válunk a mi Istenünk számára, mert akkor tökéletes, az angyalokét is meghaladó igazságosság lesz bennünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: nyújtsa ki a kezét, hogy ne maradjunk továbbra is bajban és szűgyenben. S noha megannyi kísértésen kell keresztülmennünk, mégse legyünk híjával a segítségnek és a támogatásnak, hanem a vigasztalásával és a megerősítésével szerezhessük meg úgy a győzelmet minden csatánkban, hogy legyen okunk hálával adózni Neki. S a bennünk folytatott munkálkodásának megfelelően megszilárdulhassunk a jövőben, míg végül meg nem szerezzük a teljes győzelmet, s el nem jutunk a mennyei dicsőségbe, ahol majd diadalt ülünk a mi Urunk Jézus Krisztussal. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

Az ötvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a tizenötödik fejezetről

Jób15:17-22

17. Elmondom néked, hallgass rám, és a mint láttam, úgy beszélem el;
18. A mit a bölcsök is hirdettek, és nem titkoltak el, mint atyáiktól valót;
19. A kiknek egyedül adatott vala a föld, és közöttük idegen nem megy vala.
20. Az istentelen kínozza önmagát egész életében, és az erőszakoskodó előtt is rejtve van az ő esztendeinek száma.
21. A félelem hangja cseng az ő füleiben; a békesség idején tör rá a pusztító!
22. Nem hiszi, hogy kijut a sötétségből, mert kard hegyére van ő kiszemelve.

Tegnap láttuk, milyen helyzetben van az ember, amikor kiesik Isten kegyeiből: nevezetesen, nincs benne más, csak zűrzavar és mocsok, és nagyon messze áll attól, hogy bármiféle igazságosság legyen benne, amivel megállhatna Isten előtt. Közben pedig meg kell gondolnunk Isten irántunk tanúsított nagy jóságát, amiért olyan igazságosságba öltöztet minket, ami felülmúlja az angyalok igazságosságát. Olyan szálnalmas és nyomorult bűnösök vagyunk, amennyire csak lehetséges, de Isten mégis igazakká tesz bennünket egy kiválóbb és drágább módon, mint magukat az angyalokat pusztán a természetük tekintetében (mert ellenkező esetben részesei lennének Jézus Krisztus dicsőségének, hisz Ő a közös Feje mindegyiküknek). Mert Krisztus igazságossága adatik nekünk, ami messze felülmúlja az angyalokét. S emiatt van okunk magasztalni Istenünk jóságát. De közben térjünk rá arra, mit Elifáz taglal itt. Olyasmiről beszél, ami önmagában igaz, ha megfelelően alkalmazzák. Azaz, hogy *a gonoszoknak soha semmi nyugtuk nincs*, hanem mindig olyan nyugtalanságban vannak, hogy önmagukon kívül semmi más hóhérra nincs szükségük, aki kínozná őket. De rossz következtetést von le, mely szerint Jób gonosz ember. Mert bár megdöbbsen a bajaitól, mindazonáltal (mint már említettük) nem szűnt meg továbbra is Istenben bízni. Ez a tanítás (ahogy mondtam) jó és szent, de megfelelően kell alkalmazni. S emiatt mondtam nektek, hogy a Szentírás olvasásakor mindig imádkoznunk kell Istenhez, hogy adja meg nekünk azt képességet és józanságot, amivel felfogjuk, hogy mi a célja és az iránya, s így messzebbre jussunk a megmutatott dolgokkal. Mert folytonosan visszafelé fogunk haladni, ha Isten nem hajt minket előre. De hogy még több hasznot húzhassunk az itt olvashatókból, kövessük Elifáz szavainak menetét. *Hallgass meg engem* (mondja), *s elmondom neked, amit láttam*. A saját tapasztalatáról beszél, majd hozzát teszi, hogy ugyanezt a tanítást kapták és tartották meg ugyanezen a módon a bölcs emberek, akiknek Isten nemcsak önmaguk helyes irányításának kegyelmét adta meg, hanem birodalmakét és országokét is. Majd hozzát teszi, hogy *ezeket békében tartották, anélkül, hogy idegen ment volna át rajtuk*. Azaz anélkül, hogy bárki emberfia elragadta volna azt, amit Isten az ő kezükbe adott. Valóban, amikor Isten kiváló ajándékokkal ruházza fel az embereket, azokat nem szabad megvetnünk, hanem meg kell gondolnunk, hogy Isten Lelke lakozik bennük, így ha gúnyosan visszautasítjuk, amit nekünk mondanak, az nem halandó embereket, hanem az élő Istent sérti. Mert miután Isten kiosztotta a kegyelmi ajándékait, azt akarja, hogy mi is vegyük azokat a saját közös javunkra. Elifáz beszédének tehát volt némi jó színezete és valószínűsége, amikor azok tekintélyével hozakodott elő, akik birodalmakon és országokon uralkodtak. Ez azonban nem elég, ha nem tudjuk azt is, hogy Isten az, Aki szólt. S ennek véghezviteléhez vajon az emberek tekintélyében kell bízni? Igaz, hogy Isten azt parancsolta, legyünk taníthatók, s ne legyünk makacs szívűek és kemények az engedelmisségben, amikor tudjuk, hogy a nekünk mondottak igazak. Így látjuk, miképpen kell fogadnunk az emberek tekintélyét. De ha elkezdenek mindent a feje tetejére állítani, és hamissággá változtatni, akkor semmi ok sincs

arra, hogy az emberek hozzájuk járuljanak. Ezt a dolgot tehát jól az emlékezetünkbe kell vésnünk. Mert látjuk, hogy létezik két kegyetlen szélsőség. Az egyik az, ha az emberek elvetnek minden ismeretet és bölcsességet. Mert ha vannak bárkik közöttünk, akiket Isten mások fölé emelt, s akiknek nagyobb bőséget adott az Ő Szentlelkéből, akkor biztos (mint korábban mondtam), hogy azokat megvetve Istent sértjük meg. Mindazonáltal sok makacs embert látunk, akik semmiképpen sem vetik alá magukat bárki tanácsának vagy intésének. S a másik szélsőség az, amikor azzal az előzetes vélekedéssel, miszerint az ember képzett, vagy nagyon értelmes és tapasztalt, egy morzsányival sem nézünk távolabbra. De nem szabad engednünk, hogy így vezessenek, mert Isten mindig fenntartja a saját jogát Önmagának. De mit jelent ez? Azt, hogy egyedül Neki lehetünk alávetve, különösen az üdvösség dolgában. Igaz, léteznek emberi rendeletek és polgári irányelvek, amiknek engedelmeskednünk kell, de mindezek Őrá vonatkoznak és Tőle függenek. Közben látunk itt egy határozott dolgot, tudniillik, hogy Istennel kell tanítani minket közvetlenül. Mert ha embereknek adunk ekkora tekintélyt, mi más teszünk, mint megraboljuk Isten tekintélyét és az elsőségét? Ezt a szélsőséget tehát ugyanúgy el kell ítélni, mint a másikat. A középút e között a két bűn között az, amikor látjuk, hogy Isten ráruházta a kegyelmi ajándékait valakire, mi pedig megbecsüljük az illetőt, akarattal fogadunk el tőle tanácsot, s megértjük, hogy őt megvetve Istent sértjük meg, mert az Ő akarata az, hogy az ilyen embereket tiszteljük. Így van ez? Mindazonáltal ne szűnjünk meg különbséget tenni, nehogy eltévelyedjünk valamelyik, halandó emberben megfogant vélekedés árnyékától, s ezzel elforduljunk a helyes útról, s Isten is leveszítse ezáltal az elsőségét. ennyit erről a dologról. S most Elifáz hozzáteszi, hogy *ezek az emberek nem rejtették véka alá azokat a dolgokat, amiket az atyáiktól tanultak*. Ezzel kimutatta, hogy hűségesen szoktak eljárni. Mert valahányszor csak megadja nekünk Isten az alapos tanultság kegyelmét, azt nemcsak a saját magunk érdekében teszi, hanem azzal a szándékkal, hogy másokat is vonjunk bele ugyanabba a tudásba, s valamennyien a részesei legyünk annak, amit Ő adott nekünk. S itt látjuk, hogy Isten először minket tanít, hogy amikor tudatlanoknak látjuk a felebarátainkat, igyekezzünk őket ugyanazon az úton vezetni, amire már mi magunk is ráléptünk. Annak, aki ismeri Isten igazságát, ne szabad azt magában tartani, mintha csak az övé lenne. Mi legyen tehát? Kötődik a felebarátaihoz. Ezért, ha látjuk őket eltévelyedni, nyújtsa ki a kezét feléjük, hívja őket magához, s mutassa meg nekik, amit tud. Mert nem kell félnünk attól, hogy bármiféle előítélettel vagy akadállyal szembesülünk, ha minden ember részese lesz annak, amit Isten legelőször nekünk adott meg. Ha az embernek csak kis készlete van a világi javakból, akkor biztos, hogy ha elkezd az osztogatni másoknak, hamarosan a végére érne azoknak. De mikor Isten világosított meg minket az Ő Ígéjével, s megadta nekünk a Szentlelkét is, akkor minél többet munkálkodunk azon, hogy másoknak adjunk, annál gazdagabbak leszünk mi magunk is. Láttok tehát egy mondatot, amit jól meg kell jegyeznünk, s amelyben Elifáz elmondta, hogy azok, akiknek Isten másokkal szemben páratlan ajándékokat adott, nem rejtették el az őseiktől tanultakat. S itt azt a jelet is látjátok, amit Isten a szolgájának, Ábrahámnak adott, hogy megmutassa: jól és hűségesen fog bánni a szövetséggel, amit kapott. Ábrahám (mondta) igyekszik majd tanítani a házanépét és az utána jövőket: megmutatja nekik az Úr utasításait és rendeleteit.

Akkor hát jegyezzük meg jól, hogy amikor Isten megnyitotta a szemeinket, s olyan kegyelmes hozzánk, hogy az igazságára tanít, azt nem azzal a céllal teszi, hogy minden ember megtartsa azt magának, más ember pedig részesüljön abból, hanem (amennyire csak tőlünk telik) az egész világot ahhoz kell vonnunk. Látva tehát, hogy minden embernek kötelesek vagyunk általánosságban, még azoknak is, akiket Isten megbízott a gondjainkra, mit kell megtennie a ház urának a szolgáltaival és a gyermekeivel? Mit kell tennie Isten Ígéje szolgájának, akit speciálisan jelöltek ki arra a hivatalra? Mit kell tenni egy elöljárónak, látva, hogy kard adatott neki és Isten ítélőszékébe ültették? Jegyezzük hát meg jól, hogy még ha nincs is feleségünk, gyermekeink vagy szolgálaink, mindazonáltal, ha Isten bármi ajándékot ruházott ránk, kötelesek vagyunk azt terjeszteni, s közkinccsé kell tenni minden ember számára, az ő

épülésükre. Jól jegyezzük ezt meg. Ha pedig valakinek házanépe van, sokkal nagyobb oka van arra, hogy figyelmesen és gondosan oktassa és tanítsa azokat, akiket Isten őrá bízott, s akikről majd számot kell adnia. Akik pedig pásztoroknak rendeltettek Isten népének a táplálására, azoknak minden erejükkel és hatalmukkal erre kell törekedniük, és nem szabad nyíltan vagy részben elrejtteni a kapottakat, ahogyan szent Pál is megmutatja, hogy tiszta a vértől (Csel18:6, 20:26). Azaz, nem vétkes Isten előtt, mert hűségesen és szüntelenül tanította az embereket Isten igazságára, otthon, a házaikban ugyanúgy, mint nyíltan, a szabad ég alatt is. Az előljáró pedig a maga részéről nézzen magára, s ne hagyja, hogy a hanyagsága miatt kialudjon az a világosság, amit Isten helyezett belé. Hanem minden erejével törekedjen arra, hogy az igazság uralkodhasson és teljesen szabad utat kapjon, hogy Istent tiszteljék és az Ő igazságát elfogadják, a hazugságokkal, és minden, az igaz vallással ellentétes dologgal pedig leszámoljanak. Íme, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. Ami pedig Elifáz ama mondását illeti, mely szerint *Isten nekik adta a földet és idegen nem ment át azon*, ezzel azt fejezi ki, hogy kiváló előjogokat kaptak felülről. Mert bizonyos, hogy ha valaki képes fenntartani a kormányzást, ami az ő kezébe került, ez annak jele, hogy Isten kegyeli őt, és illik neki elismerni ezt a jótéteményt. Mert nincs olyan emberi politika, ami erre alaposan képes lenne. Elifáz azt is mondta, hogy akikről beszél, azok békében uralkodtak, s Isten úgy áldotta meg őket, hogy nem érte őket semmiféle zaklatás, hanem úgy vezették az alattvalóikat, hogy a birodalmuk békességes volt. Ez alatt azt kell érteni, hogy amikor Isten tartja fenn az államokat, s az ország békében van, azt nem szabad halandó embereknek tulajdonítani, hanem Isten különleges jótéteményeként kell elismerni. S elismerésének nemcsak azoknak az embereknek a tisztelésében kell kimerülnie, akik által Isten véghez viszi a céljait, hanem Istennek is meg kell adni a Neki kijáró dicséretet.

Most térjünk rá a már általunk érintett fő mondanivalóra. Elifáz azt mondta, hogy *a gonosz ember mindig mintha csak állapotos lenne, soha semmi nyugalma nincs, folyamatos kínok között él, mindig a kardot látja és nem ismeri a napjainak számát*. S a mi Urunk is hasonló fenyegetést használ a törvényének megszegői ellen. Nevezetesen, hogy olyan félelmet küld rájuk, hogy az egész életük egyetlen hajszálon függ majd, a szemeik besüppednek a fejeikbe, s olyan elmezavar sújtja majd őket, hogy reggel azt mondják: ki biztosítja az életemet estig? Amikor pedig eljön az este: hogyan élhetek túl reggelig? (2Móz26:36, 5Móz28:67)

Íme, miképpen bünteti Isten azokat, akik nem járnak tisztán az Ő törvényében. S jóhiszeműen nézve miféle tisztaság van az életünkben? Ha nyugodtak akarunk lenni, nem hanyattatva a gondoktól, akkor tudnunk kell, hogy Isten védelme alatt állunk, s erről teljesen meggyőződötteknek kell lennünk. Akkor biztos, hogy tűzön-vízen átmegyünk, azaz lesz, ami lesz, mi biztosak leszünk a jó és szilárd támaszban. De ha nem tudjuk, hogy Isten ügyel ránk, vagy legalábbis azt hisszük, hogy ellenünk van, akkor szükségszerűen félnünk kell és nem tudjuk, mi jön ránk. Nem ok nélkül használja tehát Isten az említett fenyegetést a törvénye megszegőivel szemben. Ezért Elifáz mondása nagyon igaz, miszerint a gonoszok mindig rettegnék. Ahogyan Ézsaiás próféta is a hullámokhoz hasonlította a gonosz emberek gondolatait, melyek egymást csapkodják (Ézs57:20). Amikor bármilyen vihar tör ki, a víz felkorbácsolódik, s a hullámok egymásnak rontva törnek darabokra. Ugyanez történik az emberrel is, ha nem segíti az Isten. Nem egyetlen indulat ragadja el és kínozza őt, hanem megannyi ellentmondás, s oly sok baj éri, hogy az értelme végére jut. Így amikor elhangzik, hogy a gonosz ember ekkora nyugtalanságban van, vegyük biztosra, hogy Isten jogos bosszúja sújtja mindazokat, akik nem igyekeztek békességben élni Ővele. De miképpen élhetünk békességben Istennel? Jó és tiszta lelkiismerettel járva, de főleg azt tudva, hogy nincs más alapunk, amire ráállhatnánk, csak az Ő kegyelme, ami által kegyes hozzánk a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért, s ami következtében segítségül hívjuk Őt, biztosra véve, hogy mind az életben, mind a halálban boldogok leszünk, mert tetszik Neki velünk lenni, elfogadni minket és Magához gyűjteni. (Azt mondom) jegyezzük meg, miképpen lehet az embereknek békességük Istennel: ha biztosra veszik, hogy a bűneik meg lettek bocsátva, és Hozzá imádkoznak, s így

járnak az engedelmességben, igyekezve jó és tiszta lelkiismerettel lenni a felebarátaikhoz. Ez a békesség összekapcsolódik azzal az örömmel, amit szent Pál a Szentlélek örömeinek nevez (Rm14:17), amit akkor érzünk, amikor a hit által megerősödünk. Szent Pál azt mondja, hogy ez az öröm lelki, s szándékosan használja ezt a kifejezést, mert néha a gonoszok is örvendeznek. Azaz, ugrándoznak és nevetnek, s boldogok, amikor jól megy a dolguk, s úgy megelégednek magukról, hogy nem is érzi a saját nyomorúságukat, hanem eltompulnak. Igen, de az a békesség, amivel Isten eltölti őket, semmi hasznukra sem lesz. S mi módon békesség ez? Nem olyan, amikor közel húzódnak Istenhez, hanem inkább hátat fordítanak neki. De a valódi ékesség, ami örömteli és Istentől áldott az, amikor Őrá tekintünk, Hozzá jövünk, s azonnal megnyugszunk, biztosra véve, hogy Ő befogad, számol velünk és elismer az övéinek, így nem hagy el, hanem mind az életünkben, mind a halálunkban vezetni fog. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből a mondatból. Azonban igaz, hogy a kegyesek mindig olyan bajokban vannak, hogy az ember alig tud különbséget tenni közöttük és Isten megvetői között. Végül azonban Isten majd nyugalomba helyezi őket. Mert amikor így bánik velük, azzal adja tudtukra a saját gyengeségüket, hogy megalázkodhassanak és megtanulhassák Őt segítségül hívni, teljesen az Ő kezébe helyezni magukat és teljes mértékben bízni az Ő jóságában.

Emellett néha döfköd és sarkantyúz minket, hogy még gyorsabban járuljunk Hozzá, s könyörögjünk Neki, hogy nyújtsa ki a kezét felénk, és mutassa ki, hogy gondot visel rólunk. Akkor, ha ezen a módon hányattatunk, nem kell mást tennünk, csak letenni a terheinket az ölébe, ott minden esetben megnyugodni, s ebből meríteni az elégedettséget és a vigasztalást. Látjátok, hogy a kegyeseket is sújthatja félelem és zavarodottság, de Isten mégis megéretteti velük, milyen az a békesség, amit Ő szokott megadni az övéinek. S bár ez nem mindig mutatkozik meg első ránézésre, végül mégis mindig megvigasztalódnak aszerint, ami meg van írva a zsoltároknak: Uram, Te megvigasztaltál engem az elmém bánkódása után (Zsolt94:19). Mert Isten tarthat minket néha szorosan fogva, de végül aztán szabadjára enged. S itt látjuk, miképpen kell magyarázni azt, amit Elifáz hozzátett, nevezetesen, hogy *a zsaroló, az erőszakkal teli személy nem ismeri az éveinek számát*. A kegyesek ugyanebben a helyzetben vannak. Aztán hallottuk, mit kért Dávid. Mutasd meg nekem legalább (mondja) az én időmet, hogy jó szívvel fogadjam a bajaimat, amikor észreveszem, hogy ezek nem tartanak örökké. Láttuk, hogy maga Jób is megfogalmazott hasonló kérést, kimondva, hogy nem ismeri, milyen hosszú az ő ideje, vagy hogy meddig akarja Isten őt itt tartani. Miért vonatkoztatja hát Elifáz ezt konkrétan az Isten megvetőire, s azokra, akik tele vannak göggel és erőszakossággal? Azért, mert tele vannak gondokkal és aggodalommal a saját életüket illetően, de közben azt sem tudják, hogyan magyarázzák ezt meg. Mi pedig a magunk részéről tudjuk, hogy nincsen biztos időhatárunk itt, de addig maradunk, ameddig tetszik Istennek itt tartani minket. Bejöttünk a világban és Isten helyezett minket ide, ezért Rá kell hagynunk, hogy itt tartson minket, vagy tetszése szerint elvigyen innen. Közben halljuk, miképpen mondja az Ígében, hogy teljes mértékben vezet minket, még ha állandóan sok-sok veszély vesz is körül (Zsolt37:4, 40:3, Péld16:9, 20:24, Mt10:30, Lk12:7). De nem szabad azt feltételeznünk, hogy a dolgok teljesen összekeveredtek a világban, vagy hogy a szerencsének van bármi hatalma. Mert jóllehet mi csak buta földi hernyók vagyunk, Isten mégis gondol ránk és a kezében tartja az életünket, jól és biztonságban tartva azt. Vajon nem kell elegendőnek lenni a számunkra, ha tudunk Istennek erről a védelméről? Látva (azt mondom), hogy biztosak lehetünk benne: Isten számon tartja az éveinket és a napjainkat, sőt, még a fejünk hajszálait is, ebből nem látunk kellő bizonyosságot? Nem ok nélkül mondja tehát Elifáz, hogy *a zsarolók nem ismerik a napjaik számát*. S miért? mert nagy aggodalmak között keresgéljük azt, ezt mondván: Hogyan tovább? Még mindig élhetünk? Biztosak vagyunk ebben vagy abban? De mikor hosszasan vitatkoztak és értekeztek, mindig visszatérnek a folytonos nyugtalankodáshoz, mert nem Isten gondviselésére támaszkodnak. Nekünk azonban a magunk részéről nem szabad ezt tennünk, hanem imádkoznunk kell Hozzá, hogy miután az életünket a kezébe adtuk, nyugodtak lehessünk,

bármiféle baj szakad is ránk, tudva, hogy mivel Ő alkotott és formált minket, képes megszabadítani is minden veszélytől, valahányszor csak a Szabadítónknak akar mutatkozni. Ezért arra a végkövetkeztetésre kell jutnunk, hogy még mikor alszunk, akkor is ügyel majd ránk. Ennyit az Elifáz által hozzátettekről: nevezetesen, az erőszakos ember mindig a kardot látja, azaz végtelenül sok veszélyt lát, melyek mind őt veszik körül, emiatt pedig reszket és kapkod. Ez pontosan igaz a zsarnokokra. Igaz, az állapotuk könnyen tűnhet boldognak. De az elméjükben annyira összezavarodottak, hogy úgy tűnik a számukra, jobb lenne, ha csekély és alantas soruk lenne, semmit tisztelt és félt helyzetük, közben pedig ők maguk is félnek, de nemcsak az emberektől, hanem minden falevéltől is, ami megzörren a fán. Íme, létezett egy zsarnok, aki meg is vallotta ezt. Mert amikor valaki hízelgett neki, és azt mondta, hogy Ő a Fenség fejedelme, olyan, mintha Maga Isten lenne a világban, s minden ember vágyakozva tekinthet csak az ő helyzetére, ezt mondta neki: ha te hozzám hasonló helyzetben lennél és annyit tudnál mint én, akkor nem akarnád a magad helyzetét az enyémre cserélni. Aztán szervezett egy nagy lakomát, és a maga helyére ültette a barátját, egy mezítelen kardpengét akasztva fölé, aminek a hegye lefelé mutatott.

Amikor a barátja meglátta a rá leselkedő veszélyt, sem enni, sem inni nem tudott. Ami pedig a pompát illeti, amit előtte oly nagyra becsült, többé semmibe se vette. S ez az, amire Elifáz gondolt: nevezetesen, hogy a zsarnokok és a kegyetlen emberek mindig félelemben élnek, még ha könnyű helyzetben levőknek látszanak is, és nagy hatalommal, valamint testőrséggel rendelkeznek. S miért? Mert a kard mindig a szemük előtt van. Egyesek azt kérdezik, hogy vajon az istenfélők nem érzik az őket fenyegető veszélyeket? Dehogynem: s jó az, ha ezeket érzik. Mert ha biztonságban tudnánk magunkat, nem foglalkoznánk azzal, hogy a mi Istenünk szárnyai alá meneküljünk, hanem szabadjára engedett csikókként ugrándoznánk. Istennek ezért figyelmeztetnie kell bennünket és az emlékezetünkbe kell idéznie, hogy ezer halál ostromol minket, s nem lennénk képesek egyetlen lépést sem tenni anélkül, hogy ne rognánk azonnal a sírba. Amikor mindezt fontolóra vesszük, s látunk ragályokat, háborúkat, éhségeket és a nyomorúságok nagy tárházát, a betegségek nagy tárházát és egyéb kényelmetlenségeket mind a vadállatok, mind más dolgok részéről, egyszóval ahány teremtményt látunk égen és földön, ugyanannyi halált, vagy legalábbis ellenséges dolgot is látunk egyben, akkor el kell gondolkodnunk: Ó jaj, nagyon nyomorult teremtmények vagyunk, ha Isten nem könyörül rajtunk. Továbbá, ez arra ösztönöz minket, hogy Őhozzá fussunk és ezt mondjuk: Uram, látod, hogy ha nem védsz a kezeddél, egyetlen óra egyetlen percéig sem vagyok képes élni, ezért jó Uram, kegyeskedj megtartani engem. Látjátok, miképpen kell a kegyeseknek a kardot szemlélni, de azt szemlélve Isten kegyelmét is szemlélik, s amikor tudomást vesznek az őket fenyegető veszélyekről, az említett biztonsághoz menekülnek, amit oly gyakran mutat be nekünk a Szentírás. Ez pedig nem más, mint hogy ha minden bizalmunkat Istenbe vetjük, Ő nemcsak fal és kettős sánc lesz a számunkra (ahogyan Ézsaiás próféta mondja), hanem érc- vagy vasfal is, egyszóval bevehetetlen erőd a számunkra. Íme, a kegyesek, miután megszemlélték a kardot, de egyúttal Isten védelmét is, miképpen vannak teljesen meggyőződve arról, hogy noha a halál minden oldalról fenyeget, a kard mégsem éri el őket. Ha pedig eléri, akkor sem szakad rájuk hanyatt-homlok, ahogy az emberek mondani szokták. A gonoszokban azonban meglesz az a félelem a kardot szemlélve, hogy az a hasukba mélyed, s emitt azt mondják: íme ez a veszély vagy szerencsétlenség fenyeget, nincs valami eszköz az elhárítására? Másrészt látjuk, amint Isten üldözi őket, a dárdaival készen rájuk rontani, az íja megfeszítve, s a villámjai készek lesújtani rájuk. Nem csoda hát, ha rettenetesen nyugtalanok és nagy nyomorúságban vannak. Látjuk tehát a különbséget aközött, ahogyan Isten gyermekei látják a veszélyeket, valamint a hitetlenek bajai és félelmei között. Igaz, hogy néha a kegyesek is meglátják a kardot, s félnek attól, de a félelmük oda juttatja őket, amiről korábban beszéltem: azaz, Isten az emlékezetükbe idézi a megalázkodást, s utána hazavonzza őket Magához, megadva nekik azt a nyugalmat, amitől egy időre a saját javukra meg voltak fosztva. Látjuk

tehát, mire kell emlékeznünk Elifáz eme mondatából. S ha egyszer tudomást szereztünk ezekről a dolgokról, akkor jól alkalmazhatjuk is a tanítást a saját épülésünkre és a lelki egészségünkre. De miképpen? Először is látjuk, milyen az ember állapota. Elen képet látunk itt, amiben a mi Urunk megmutatja nekünk, hogy ameddig ebben a világban vagyunk, félelemnek kell sújtania minket és nem lehetünk mindig nyugodtak, hanem néha nyugtalankodnunk kell. Nagyon jó, de mindezek ellenére minden ember eltévelyedik, minden ember hátrál Istentől, s a gaztettek szaporodnak és duplán nőnek. Ezért kell a rettegésnek is növekednie és még borzasztóbbá válnia, hogy megrémítsen minket. Miért? Háborút indítottunk Isten ellen, így jó ok van rá, hogy Ő is ugyanezt tegye velünk szemben, s minden teremtmény felfegyverkezzen ellenünk. Ez pedig be is következik. Mivel látjuk a betegséget, el kell jutnunk az ellenszeréhez, nevezetesen, el kell ismernünk, hogy a mi Istenünk nem fog minket elhagyni, s nem vár addig, amíg mi kezdjük Őt keresni, hanem megelőz a jóságával, s megmutatja, hogy ha segítségül hívjuk, nyugodtan a kezébe adhatjuk az életünket, Ő annak jó és hűséges megtartója lesz. Ha egyszer megismerjük ezt, akkor látni fogjuk, hogy Isten még sokkal több jót tett a fenntartásunkkal, valamint azzal, hogy felvállalta a megtartásunk gondját és hivatalát, semhogy csak minden veszélytől mentesített volna. Tegyük fel, hogy az emberek úgy élnének ebben a világban, mint holmi földi Paradicsomban, és semmi nem zavarná őket. Akkor nem lennének annyira boldogok, mint mikor a megannyi nehézségük és bajaik közepette Isten lejön és mondhatni annyira lealacsonyítja Magát, hogy gondol rájuk, megóvjá őket a kényelmetlenségektől és visszaver minden, rájuk leselkedő veszélyt, közéljük és az őket fenyegetők közé állva, nehogy túlon túl összezavarodjanak és túlterhelődjenek. Továbbá értsük meg azt is, hogy Isten néha visszahúzódik tőlünk és elhagy minket, s elrejtőzik oly módon, hogy nem vesszük észre a támogatását, s nem is lehetünk biztosak a védelmében. Emiatt nem szabad kétségbe esnünk, hanem imádkoznunk kell Hozzá. kegyeskedjen megmutatkozni, hogy láthassuk a nagyobb magabiztosságunk végett. Ahogyan Dávidot is látjuk szólani: Uram (mondja), ragyogtasd ránk arcodat, s az sokkal jobb lesz nekünk, mint a mindenféle javak bősége (Zsolt4:7). Amikor Dávid ilyesmit tapasztalt meg és úgy tűnt, Isten átadta a zablát a Sátánnak és a gonosz embereknek, sőt az elméjében is összezavarodott, mert látszólag nem jött több segítség fentről, (ezt mondta): Uram, nem vágyom másra, mint arra, hogy ránk ragyogtasd a Te arcodat, azaz, add meg nekem a jóságod némi ízét, hadd tudjam, hogy befogadtál engem. Látjátok, miképpen kell vágyakoznunk arra, hogy Isten oszlassa szét a vastag, sűrű felhőket, s megláthassuk az irántunk táplált szeretetét. Tovább, mikor a gonoszokat ilyen bajban és nyugtalanságban látjuk, az legyen zabla a számunkra is. Mert hasznot kell húznunk Isten bosszúállásaiból, mikor látjuk azokat lesújtani a gonoszokra. Nem szabad megvárnunk, amíg Isten ellenünk és felindul, és keményen a fejünkre koppint. Nem, nem, de ha kímél minket, s közben látjuk, amint az Őt megvetőket és az igáját lerázókat bünteti, az tartson minket ámulatban és óvatosságban, hogy mondhassuk: Ó jaj, látjuk a nyomorult gazfickókat, akik a gögjükben és a vakmerőségükben szembeszálltak Istennel – mélyen fizetséget kaptak? Látjuk, hogy nem kell hóhér a kínzásukhoz. Miért, ki kínozza őket? Isten az, Aki ezen a módon üldözi őket. Akkor ez ébresszen fel és tartson vissza minket, hogy ne lépjük át a korlátjainkat. Emellett még sokkal jobban igyekezzünk keresni ezt a békességet, ami felbecsülhetetlen jótétemény és kincs, s még szorgalmasabban vadászunk rá, az emlékezetünkbe idézve a szent Pál által mondottakat, miszerint Isten békessége, mely minden emberi értelmet felülmúl, megtartja a szíveiteket és az elméiteket. Azaz, ha egyszer biztosakká válunk Istennek ebben a védelmében, akkor folyamodhatunk Hozzá, nem kételkedve abban, hogy a gyermekeiként fogad majd minket. S Pál azt mondja, hogy ez a békesség az ember egész értelmét meghaladja. S ezzel adja a tudtunkra, hogy nem fogjuk fel, hacsak Isten nem adja meg nekünk a Szentlelkével, mert valóban munkálkodnia kell bennünk, s eljuttatni minket odáig. Egyébként meg kell jegyeznünk, hogy miképpen lehet azt mondani, hogy a félelem zaja mindig hallatszik a gonoszok és az Istent megvetők fülében, s amikor a legnyugodtabb állapotban vannak, a veszedelem akkor szakad rájuk (1Thessz5:3, Péld10:24).

Elifáz itt két dologról beszél. Az egyik az, hogy amikor a gonoszok bővelkednek, akkor szakad rájuk a pusztulás, mint a vihar, de nem veszik észre, mert azt olvassuk róluk, hogy amikor a békességről beszélnek, akkor minden biztos, s amikor felmagasztalják magukat Isten ellen és csak gúnyolódnak minden fenyegetésén. Akkor kell eljutniuk oda, hogy Isten romba dönti őket, amikor a legkevésbé hisznek Neki. Igaz, hogy a Szentírásnak be kell teljesednie, azaz a gonosznak meg kell éreznie azt a dolgot, amitől fél. De ezzel szemben Isten még azt is rájuk küldi, amitől nem fél, hogy hirtelen kiszaggassa őket a földről. Látjátok tehát Elifáz szavainak jelentését: még a békességben is pusztulás és csonkolás vár Isten megvetőire. De a fő dolog a retteget említett hangja, ami mindig félelemben, és mondhatni a kínpadra vonva tartja őket. S miféle dolog az a hang, ami Isten küld rájuk még akkor is, amikor minden nyugalomban van, s amikor semmiféle zaj sem nyugtalanítja őket? Mert ennek üldöznie kell őket olyannyira, hogy reszketni kezdenek, amint azt Káin példáján is látjuk. Íme, Káinnak sem volt megnyugvása, de ki üldözte őt? Isten nem jelölt ki bírót, hogy vádat emeljen, és senki nem is lépett fel ellene. Íme, Ábel vére bosszúért kiáltott. Ami viszont az embereket illeti, magabiztos volt, győzött, várost épített és a legidősebb fiáról nevezte el, mindenki bámulattal adózott neki, mindeközben azonban reszketett, mint a falevél. S honnan származott mindez? Pont abból a titkos hangból, a füllel nem hallható hangból, de az egyben félelmetes zaj is volt, mert jóllehet a gonoszok nem tudják, mi az, amit Isten mutatott nekik, mindazonáltal nem szűnnek meg folytonosan reszketni. Most, mikor ezt halljuk, imádkozzunk Istenhez, hogy hallassa meg velünk azt az édes és szeretetre méltó hangot is, amivel atyai jóságának és szeretetének hullámain árasztja ránk. Látjátok hát, hogy az egyetlen orvosság, amivel megszabadulhatunk az említett félelemtől és megdöbbenéstől, amitől a gonoszok ledöbbennek, ha könyörgünk Istennek, hallassa meg velünk az evangélium hangját, ahol elmondja nekünk, hogy szeretettel fogad, hogy Ő az Atyánk, s igazként fogad minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért és mint az életben, mind a halálban a kezében tart minket. Amikor ez a hang cseng a fülünkben, s alaposan megértjük, akkor nem esünk kétségbe ezektől a süket és vak félelemektől, mint a hitetlenek, hanem biztosan védve leszünk minden kétségbeeséstől, melyek ostromolhatnak minket. Ezért ha Istenhez folyamodunk, s Ő a Szentlelke által megadja nekünk annak kegyelmét, hogy az ígéreteire támaszkodjunk, akkor ne kételkedjünk hogy egyre jobban és jobban megszilárdít minket azokban a jó dolgokban, amiket majd Ő ad nekünk, és úgy megerősít minket az erejével, hogy e világ minden rettentése ellenére szilárdan megállunk, míg el nem visz minket az örök nyugalomba.

Most pedig hajtsuk meg magunkat a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, hogy attól megundorodjunk. Közben pedig ne szűnjünk meg bízni abban, hogy amint befogadta a nyomorult bűnösöket a kegyelembe – mely cselekedettel kijelentette pusztai jóságának gazdagságát – úgy majd tetszik Neki a jósága részeseivé is tenni. Ezért tetszhet Neki folytatni a bennünk megkezdett munkát, míg a teljes és végső tökéletességre nem vezet minket. Mondjuk hát: Mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy igazság szerint arra sem vagyunk méltók, hogy a mennyre emeljük a szemeinket, vagy megjelenjünk Előtted, illetve arra számítsunk, hogy az imáink meghallgattak stb.

A hatvanadik prédikáció, ami a negyedik a tizenötödik fejezetről

Jób15:23-29

23. Kenyér után futkos, hogy hol volna? Tudja, hogy közel van hozzá a sötétség napja.

24. Háborgatják őt a nyomorúság és rettegés; leverik őt, mint valami háborúra felkészült király.

25. Mert az Isten ellen nyujtotta ki kezét, és erősködött a Mindenható ellen;

26. Kinyujtott nyakkal rohant ellene, domború pajzsainak fellege alatt.

27. Mivel befedezte az arcát kövérséggel, és hájat borított tomporára;

28. És lakozott elrombolt városokban; lakatlan házakban, a melyek dülőfélben vannak:

29. Meg nem gazdagodik, vagyona meg nem marad, jószága nem lepi el a földet.

Tegnap megmutattam nektek, mennyi nyomorúságnak és veszélynek van kitéve az életünk, mivel nekünk állandóan reszketni és félni kell, ha nem Istenben keressük a nyugalunkat, tudva, hogy Ő gondoskodik rólunk és fenntart minket. Ha ez nem lenne, mi soha nem lennénk nyugodtak. Továbbá, ha nem kegyeskedünk meghallani a békesség hangját, amit Ő készít el és küld hozzánk, akkor az emberektől is meg kell rettennünk. S ez jogos büntetése mindazoknak, akik nem fogadnak el egy ekkora jótéteményt, mert lehetetlenség, hogy ezt Isten eltűrje. Íme, miképpen mutatja meg nekünk Isten, hogy először is meg akarja bocsátani a bűneinket annak ellenére, hogy megérdemljük, hogy lesújtson ránk a kezével. Mégsem vágyik másra, mint hogy egyesüljön velünk a kegyelme által. Hozzáteszi, hogy a védelmébe vesz, s életünk megtartója lesz. Vajon nem vagyunk méltók arra, hogy átadassunk a Sátánnak, ha visszautasítjuk ezt a megtiszteltetést és kiváltságot? S nemcsak arra, hogy az emberek zaklassanak, hanem hogy reszkessünk és féljünk még akkor is, amikor senki sem kerget minket. Tanuljunk hát meg Istenre támaszkodni és ragaszkodni a Tőle kapott ígérekhez, hogy biztonságban és csendességben járassunk itt lenni, a veszélyek közepette.

Most pedig Elifáz hozzáteszi, hogy *a gonosz ember ide-oda futkos a kenyér után, tudva, hogy a sötétség napja a kezében van.* Egyesek ezt a mondatot úgy értelmezik, mintha az hangzana el, hogy Isten elszegényíti a gonoszokat, akármekkora vagyonunk is van, ezért majd kénytelenek lesznek koldulni. Igaz, hogy ez az átok benne foglaltatik a törvényben, s azt is halljuk, miképpen mondja a zsoltáros, hogy az igazak soha nem lesznek elhagyva, s a magvuk sem lesz kenyérkéregető, hanem Isten még a halál idején is táplálja az övéit (5Móz28:33, Zsolt33:19, 37:19-24). Ha Isten oly módon gondoskodik a kegyesekről, hogy megtámogatja őket a bajaikban, akkor nem szabad furcsának gondolni, ha kitépi a jótéteményeit a gonosz emberek kezéből, mert megrészegültek azoktól és bálványokat alkottak belőlük. Természetesen látjuk, hogy e világ gazdagjai kiéhezettekké válnak, még ha meg is vetik az Istent és az embereket egyaránt és azzal hitegetik is magukat, hogy minden az ő kezükben van. S Isten néha emiatt fosztja ki és mezteleníti le őket oly módon, hogy koldulni kezdenek, pedig olyan bőségük volt egykor, hogy majd szétfakadtak. De ezen a helyen Elifáz többet is akart mondani. Mert nemcsak arról a szükségéről akar beszélni, amire azok jutnak, akik megvetik Istent, hanem azt akarta kifejezni, hogy még a dúskálásuk közepette is tele vannak gondokkal, és egy szemernyivel sem jobb a helyzetük, mint a szegényeknek, mert ezt gondolják magukban: nos, lehet, hogy nélkülözni fogok, majd a tapasztalat megmutatja. Mert jóllehet Isten megad a hitetleneknek mindent, amit csak megkívánhatnak, ezért a csűrjeik és a pincéik tele vannak, s van pénzük a gabona és a bor megvásárlásához, s bár gondoskodik róluk, ők mégis attól félnek,

hogy a föld cserbenhagyja őket. Igaz, hogy néha, miközben mindenki más éhez, úgy tűnik a számukra, hogy nagy tartalékaik vannak, ahogyan látjuk, miképpen mutatta ezt meg a mi Urunk Jézus Krisztus a gazdag ember példájában, aki ezt mondta: örvendezz szívem, légy nyugodt, élj a kedved szerint, mert a javak tárháza van itt neked félretéve (Lk12:16). A gazdag emberek tehát bízhatnak a javaikban, de mégis kételkednek és nem szűnnek meg ezt gondolni: kerülhetek kényelmetlen helyzetbe és utolérhet ez és ez a baj. Röviden (mint már említettem), ők kielégíthetetlen szakadékok, mert noha az egész világ az övék, az sem lesz elég nekik. Látjuk hát, mit akart kifejezni Elifáz, amikor azt mondta, hogy a gonoszok ide-oda fognak futkosni a kenyérért, amint azt látjuk is. Nézz meg egy nagyon gazdag embert: ha bármi csekély veszteség éri, halászni kezd és nem nyugszik, míg vissza nem szerezte azt, amit már a kezében tartott. Közben pedig mértéktelen módon senyved és csinál mártírt önmagából. S ha véghez is viszi a dolgot, akkor is újabb halom pénzt kell összeszednie, hogy még többet szerezhessen, de nem mer egy morzsányit sem enni nyugtalanság és gondterheltség nélkül, vagy legalábbis, ha csak a felét ette meg annak, amivel jóllakhatna, máris zúgolódni kezd azok ellen, akik esznek. S miért? Mert soha nem lesz könnyebbsége, amíg annyit nem szedett össze, ami annak a megszerzését szolgálja majd, amibe belefogott. Vajon nem a kenyér után futkosás az, amikor az ember, akinek van egy fél részesedése, azt hiszi, hogy semmije sincs, mert nem képes betölteni a saját vágyát? Isten azonban efféle büntetéssel bünteti őt meg. Ezért amikor látjuk ezt, akkor nagyon jól meg kell értenünk (ha nem vagyunk a vakoknál is rosszabbak), hogy Isten figyelemre méltó bosszút áll az efféle embereken és ez a bosszú méltó rá, hogy az emlékeztünkben tartsuk. Mert lehet az embernek öröme, ha soha nem nyugszik meg? Ha valaki neheztel ránk az ételünk és az italunk miatt, akkor úgy tűnik nekünk, hogy szeretné, ha éheznénk, és szemrehányást teszünk neki a kegyetlenségért, amiért ezt teszi. Ha pedig az ember nem a saját maga barátja, hogy jót tegyen önmagával, hanem azt hiszi, hogy a fele sincs meg a szükségletei kielégítéséhez elegendőnek, noha közben százszor annyija van, mint amennyi kell neki, akkor vajon nem látszik világosan, hogy Isten vakította meg? Mindazonáltal ez a bűn minden korban uralkodott. Nem ok nélkül jegyezte hát le Elifáz Isten ítéletét itt annak kimondásával, hogy a gonoszok ide-oda fognak futkosni a kenyér után. S hozzáteszi, hogy *a sötétség napja a kezükben van*. Egyesek ezt úgy magyarázzák, hogy közel van a sötétség napja, vagyis a baj már a könyökükönél van, azaz Isten megadja nekik azt a fizetséget, amit megérdemelnek. Hisz honnan származik az, hogy tobzódhatnak az Istentől kapott bőségben, s miután eltöltötte őket a jótéteményeivel, ők mégsem mernek sem enni, sem inni? Honnan származik ez? Nekik büntetést kell kapniuk a kegyetlenségükért, a falánkságukért, és a csalásokért, amiket a felebarátaik ellen követtek el. Nem kell messzire mennünk az okokat keresgélve, miért kapnak ilyesféle büntetést. Hisz nézzük csak meg, miképpen gyötörték másokat, és gereblyézték össze mások javait saját maguknak és ragadtak magukhoz mindent, amit csak a kezükbe került, ezért Istennek is vissza kell mindezt fizetnie.

Látjátok tehát a sötétséget, ami a kezükben van. Azaz, mindazok a nyomorúságok, amiket eltűnnek, a saját, a szegényekkel szemben tanúsított zsarnokságukból fakad, akiket nem kíméltek. De ezeknek a szavaknak a világos jelentése (misperint tudják, hogy a sötétség napja a kezükben van) nevezetesen az, hogy bármit is tesznek, vagy bármi fájdalmakat szenvednek is el, s bármennyire is gazdagok és hatalmasok, akkor sem képesek kisiklani az Isten által rájuk küldött csapások alól. Bizonyos, hogy minden, amit valaha is tesznek a kapzsi emberek, az nem más, mint a gondoskodás arról, hogy soha ne szenvedjenek szükségletet. De ha józanok lennének, akkor megelégednének azzal, amijük van, ám ezt nem képesek megtenni. S miért? Mert (mint már mondtam), Isten annyira megvakította őket, hogy olyan ostobákká válnak, hogy képtelenek észrevenni: a javaknak, amikkel rendelkeznek, elegendőnek kellene lenni a számukra. Ezért próbálnak meg mindent, ami csak tudnak, minden eszközt igénybe véve a céljaik megvalósításához, s amikor az egyik mód nem szolgálja ezt, más módot keresnek azok eléréséhez. A kapzsi emberek kezei tehát nem tétlenek, hanem inkább az egész világ eltörlésébe

fognak, semhogy megghiúsuljanak a céljaik. Naponta új megoldásokat eszelnek ki (ahogyan ezeket nevezik), de közben látják, hogy a sötétség van a kezükben, azaz, amikor megtettek minden tőlük telhetőt önmagukról gondoskodandó, s amikor minden lehetséges eszközt kipróbáltak, akkor sem tudnak kitérni a folytonos nyomorúság elől. Isten ugyanis megfosztotta őket attól a jótéteménytől, ami meg van írva a zsoltárokból (Zsolt127:2), tudniillik, hogy Isten nyugalmat ad a szereteteinek (mivel közben a nyomorult hitetlenek korán fognak kelni és későn mennek lefeküdni, s csak bánattal merik a kenyerüket enni, ám az egy morzsányit sem viszi őket előre), így könnyen észrevehetik, hogy Isten áldotta meg őket, s Ő szaporította meg a kezeik munkáját.

Látjuk viszont az itt leírtakat: nevezetesen, hogy a gonoszoknak sokat kell tenniük a munkájuk előmozdítása érdekében- S miért? Mert a kezeik Isten ellen vannak, azaz minden tevékenységük utálatos és a fogcsikorgatásuk ellenére meg kell tudniuk, hogy az őket sújtó bajok oka ez és nem tudják a kezeiket megszabadítani ettől.

Akkor hát nagyon figyelemre méltó mondattal van dolgunk, nevezetesen, hogy a javak bősége nem elegendő a kielégítésünkhöz, s nem számíthatunk nyugalomra azért, mert gabonát, bort és pénzt raktározunk. De miért? Mert a dolgot nem erre kell alapozni, hanem minden boldogság tökéletessége az, ha Isten ad megnyugvást a kegyeseinek. Tanuljuk hát meg nem átadni magunkat ennek a kínzó kapzsiságnak, ami a világ legnagyobb részét megragadta és elvonta. De miután Istenre bízunk magunkat, imádkozzunk Hozzá, hogy éreztesse velünk: Ő a mi nevelőapánk, s fogadjunk el mindent, amit ad nekünk, az Ő kezéből kérve a közönséges élelmünket minden törvénytelen eszköz nélkül, tartózkodva a rablástól, erőszaktól, csalástól és más hasonlóktól, vágyva arra, hogy a Neki tetsző módon tápláljon minket, kegyesen bántva velünk. Látjuk tehát, mit is kell legelsősorban megjegyeznünk. Továbbá imádkozzunk Hozzá, hogy áldja meg a kezeink munkáját, mert észrevehetjük, hogy a dolgok nincsenek benne, hanem inkább abban, ha ránk ragyogtatja az orcáját, azaz engedi megtalálnunk a kegyességét és a jóságát azáltal, hogy jó előmenetelt ad nekünk. Mert amikor az emberek azon munkálkodnak, hogy őszinte életvitelt folytassanak, akkor azzal Istennek adnak hálát, s észreveszik, hogy Isten világosította meg őket és a kegyessége fátylaként megy előttük. Tehát van okunk Istenhez imádkozni ezért. Továbbá, ha néha visszafelé haladunk ahelyett, hogy fejlődnénk, tanuljunk meg Istenhez folyamodni tanácsért, és imádkozzunk Hozzá, hogy ne engedjen minket olyanok társaságába, akiknek oly sok sötétség van a kezükben, hanem inkább, ha bármiféle eszközöket adott, tegye azokat oly módon virágzókká, hogy tudhassuk: Ő közel van és mellettünk áll. Látjátok tehát, hogy valójában mire kell emlékeznünk ebből a mondatból. Most pedig Elifáz hozzáteszi, hogy *miután felemelte a kezét Isten ellen, és a Mindenható ellen erősködött, Isten majd nyakon fogja és megragadja a legerősebb és legvastagabb fegyverét.* Itt megadja az okát, amiért a mi Urunk félelmet küld a gonoszokra, kínozza őket és megghiúsítja minden erőfeszítésüket, minden dolguknak a szándékaikkal nyílegyenesen ellentétes végkimenetelt adva: azért, mert felemelkedtek Ellene. Igaz, hogy a halandó ember szégyell arra gondolni, hogy háborút indítson Isten ellen, és a gonoszok is olyan távol állnak annak elismerésétől, hogy a Mindenható ellen akartak felkelni, hogy még magától a kifejezéstől is visszaborzadnak, de mindennek ellenére nem szűnnek meg ezt cselekedni. Ennek bizonyításához nem kell trombitást küldenünk Istenhez, hogy dacoljon Vele, amikor háborúzni akarunk Ellene, mert ha zaklatjuk a felebarátainkat, ha csalást és zsarolást alkalmazunk, akkor íme, Isten fellép ellenünk. ha meggondoltuk, Vele háborúzunk, s nem halandó teremtmények ellen, akkor vajon lennének annyira örültek, hogy a saját csapdánkba esnénk bele ezen a módon? Ha magunkban végiggondoltuk, hogy Isten az erőszakosak ellenségeként lép fel, akkor vajon fellépne ezen a módon Ellene? S amikor elkezdünk erőszakoskodni, akkor könyörgöm, az vajon nem teljes szembeállítás Istennel? Mi nem ennek tekintjük, de mindazonáltal mégis az. Minek lenne szükség ennek érdekében bármiféle bölcselkedésre? Mint azt korábban mondtam, amikor az Isten elleni háborúskodásról beszélünk, az nem azt jelenti, hogy egy trombitás hírnök

segítségével hívjuk Őt párbajra. De ha olyan vakmerőek vagyunk, hogy a magunk erejére és hatalmára támaszkodunk, s többet vállalunk magunkra, mint amennyit Isten megenged, akkor biztos, hogy Isten ellen szállunk síkra. Ugyanez történik, ha zaklatjuk a szegény népet és lábbal tiporjuk őket. Ezért amikor elkezdünk ebben az értelemben a korlátjainkat meghaladó módon előre nyomulni, akkor az ugyanaz, mint szembeszállni Istennel. S azt a mondatot érdemes megjegyezni, ahol Elifáz azt mondja, hogy Isten a nyakára ugrik azoknak, akik ezen a módon kelnek fel ellene. Konkrétan azt mondja, hogy felemelték a kezüket Isten ellen. Ezt a hasonlatot valójában a csatamezőn folyó harctól kölcsönzi, de a jelentése messzebbre is kiterjed. Mert Elifáz szavainak a jelentése az, hogy amikor azt vállalják fel, ami nem törvényes a számukra, erőszakot vagy bántalmazást alkalmazva, Isten a felebarátaik oldalára fog állni ellenük. Igaz, hogy amikor képtelenek keresztülvinni a dolgaikat efféle eszközökkel, akkor a csaláshoz és a titkos szövethozzához folyamodnak, s noha a világ nem veszi észre, Isten mégsem szűnik meg az ellenségük lenni, amiért titokban táplálják a gonosz szándékaikat önmagukban. S annál menthetetlenebbek lesznek, amikor a vétkeik mindenfelé megmutatkoznak. Az tehát, aki elragadja az embertől a javait, gyilkosnak minősül majd Isten előtt, még ha a rossz, amit tett, megbocsátható is az emberek előtt. Elifáz tehát azt akarta itt megmutatni, hogy az embereknek nem szabad furcsállniuk, ha Isten efféle bosszút áll a gonoszokon, akik nem leplezték a gátlatlanságukat, hanem az egész világ előtt ismertekké tették azokat. S amikor így ide-oda futkostak és megannyi zsarolást és kegyetlenséget követtek el, akkor vajon nem válik nagyon időszerűvé, hogy Isten közbelépjen? Mert nem a semmiért jelenti ki Magát a szegények és az igazságtalanul zaklatottak védelmezőjének. Ez nyilvánvaló, sőt gyakran mi magunk is bosszúért kiáltunk Istenhez. De miért tűnnek a szegények ilyesmiket? Úgy tűnik neki, hogy Isten hátra hagyta őket és többé nem akar semmiféle igazságot tenni nekik. De az efféle kísértések közepette ahhoz kell folyamodnunk, amit a Szentlélek mond: nevezetesen, hogy még nem jött el a megfelelő idő. Ő tudja, miért késlekedik, s ez nem másért történik, mint azért, hogy időt adjon a megtérésre a gátlatlanságukat elkövetőknek, még megbocsájthatatlanabbakká tegye őket, s arra ösztönözze az elnyomott szegényeket, hogy Őt hívják segítségül és Hozzá meneküljenek, s teljesen az Ő gondviselésére bízzák magukat, biztosra véve, hogy megsegíti és megtámogatja majd őket, amikor az szükséges és a javukat szolgálja. De mikor látjuk Istent ténylegesen munkálkodni, miután hosszasan várakozott, akkor vajon nem kell megnyitnunk a szemünket az ítéleteinek szemlélése végett? Azok még mindig elkápráztatnak minket? Utána azt mondja, hogy *megerősítették magukat a Mindenhatóval szemben*. Amikor azt mondja, hogy megerősítették magukat, úgy érti: megkeményedtek. Hisz miképpen lehetséges, hogy az emberek összeszedik az erejüket a szembeszegülésre Istennel? Történhet ez a tenger és a szárazföld bejárásával és minden feltalálható segítség összegyűjtésével? Nem. Akkor miképpen erősítik meg magukat? A hamis képzelgéléssel, amikor olyan elbizakodottak, hogy azt hiszik, képesek megállni Istennel szemben. Nem konkrétan erre gondolnak, hanem elfeledkeznek arról, hogy Isten képes nekik ártani. Hiszen, ha nem így lenne, nem lennének oly makacsok a gonoszságban, mint amennyire azok, s nem lennének annyira csökönyösek sem, amikor az emberek megmutatják nekik a hibáikat, és azon munkálkodnak, hogy megjavítsák őket. Ezért az emberekben látható gőg és makacsság biztos jele annak, hogy elég erőseknek és hatalmasoknak vélik magukat Isten kezének visszalökésére, amikor az ellenük támad. Íme, miképpen kell érteni ezt a „megerősítik magukat” kifejezést. Nem magát a cselekedetet jelenti, hiszen az lehetetlen, hanem az ördögi beépítettséget, mert leráznak minden félelmet és azzal csapják be magukat, hogy tovább meg nem kell eltérniük Istent a Bírójuként. Röviden, hogy nem tartoznak annyival Istennek, hogy számadásra Elé kellene járulniuk, ezért felbátorodnak és átadják magukat mindenféle önfejűségnek, mintha törvényes lenne a számukra, hogy azt tegyék, amit csak jónak látnak. S Elifáz szándékosan adja Istennek a Mindenható megnevezést a körülményekre tekintettel. Nem azt jelenti ez, hogy Isten valaha is legyőzhető lenne, hanem Elifáz ki akarta gúnyolni a gonoszok büszkeségét, akik ezen a módon erősítik meg magukat az Istennel szemben. S kicsoda Ő? Mit

gondolsz? Ő a Mindenható, s mi lesz a te erőddel? Ha teremtményekkel kell szembeszállnod, neked kell megtapasztalnod, ki közülük a legerősebb. Mivel azonban Istennel háborúzol, vajon nem kell már azelőtt vereséget szenvedned, hogy a kézitusára kerülne sor? Nincs erő, csak Őbenne, s mivel te is Tőle kölcsönöztél az erőt, most vajon Ellene fordítod? Nem gondold, hogy majd megengedi, hogy a neked adott erő a legcsekélyebb mértékben is csökkentse az Ő fenségét? Vajon ennek nem kell szükségszerűen elhozni a vereségedet? Látjuk tehát, miért használta itt Elifáz konkrétan a *Mindenható* szót az emberek korholására, akik megerősítették magukat Isten ellen. De ebből még egy jó és hasznos leckét kell leszűrünk: ha nem akarunk háborúzni Istennel, akkor tartózkodnunk kell minden gáztettől és minden rossztól, s anélkül kell élnünk a felebarátaink között, hogy bosszúságot vagy sérelmet okoznánk nekik. Mert amint csak egy ujjunkat mozdítjuk meg más emberek javainak elragadása, vagy valaki bajba sodrása, illetve másvalaki felfalása végett, íme, azzal mintegy párbajra hívjuk Istent, hogy harcba szálljon velünk, mert rosszat kezdtünk tenni azokkal, akiket Ő a gyámsága alá vett. Látjuk, hogy amikor a földi hercegek védelmet adtak bármelyik háznak, s valaki annak rosszat tesz, az nem egyszerű büntett, hanem nagy ámulás, amiért is bosszút fognak állni. S azt képzeljük, hogy Isten kevésbé lesz kiváltságos, mint a hercegek? Ő ráhelyezte a jelvényét minden szegényre, a saját gondoskodása és védelme alá vonva őket. Nos, ha bárki kínozni és nyomorgatni kezdi őket, vajon eltűri majd azt? Akkor hát (azt mondom) tanuljuk meg megzabolázni magunkat, hogy ne használjunk erőszakot a felebarátainkkal szemben. Továbbá tartózkodjunk az itt említett örültségtől is. Mert nem vagyunk egészen a saját értelmünkénél, ha hatalmasnak és erősnek véljük magunkat Isten előtt. Ezért járjunk józansággal a mértékletességben, s ismerjük el a természetünk törékenységet. Alázkodjunk meg, s szolgáljon ez arra, hogy a korlátjaink között tartson bennünket. S tudván, mit engedett nekünk Isten megismerni, elégedjünk meg azzal, hogy egyenesen járjuk az utunkat anélkül, hogy elkóborolt barmokként futkároznánk a mezőn, hisz az mi más lenne, önmagunk megerősítése Isten ellen? Amikor azt merészeljük tenni, amit Isten megtiltott nekünk, azt vajon csak egyszerű engedetlenségnek tekintjük? Nem több az, mint ördögi harag? Tanuljunk hát meg megszabadulni minden gögtől és vakmerőségtől és kövessük egyszerűen azt, amit Isten mutat nekünk. S ha néha megkísért minket az említett képzelgés, jegyezzük meg jól ezt a *Mindenható* szót, s zabolázzuk meg magunkat vele, ezt mondván: Most hogyan tovább, nyomorult teremtmény, mit fogsz csinálni? Min tűnődsz? Mert megerősítet magad a gonoszságodban, s íme, Isten azt mondja neked, hogy felkel ellened, s neked az ellenfeledként és halálos ellenségedként kell Őt megismerned. Ezért fogd vissza magad, hacsak nem akarod megérezni az Ő hatalmas kezét, ami képes téged teljesen megsemmisíteni és teljesen eltakarítani. Figyeljük meg (azt mondom), mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Továbbá halljuk meg, hogyan teszi hozzá Elifáz, hogy Isten nyakon ragadja majd a gonoszokat, s mégoly jól vannak is felfegyverezve, hogy van sisakjuk és pajzsuk is, Isten a felszerelésük legvastagabb részén át is megragadja majd őket. Amikor azt mondja, hogy Isten nyakon ragadja a gonoszokat, azzal megmutatja: úgy lesznek megragadva, hogy semmiképpen sem szabadulhatnak. Mert akkor mondjuk, hogy az embert nyakon ragadták, amikor szorult helyzetbe kerül és kétségbeesik. Isten tehát megmutatja, hogy hasonlóképpen bánik majd a gonoszokkal, s nem füttyköscsapásokkal bánik majd velük és nem is csak egy-két csapást mér rájuk, hanem nyakon ragadja és megfojtja őket. S jó ok van rá, hogy így legyen. Mert láttuk, mennyire kegyetlenek voltak a felebarátaikkal, s tartották a torkukon a lábukat, amennyire csak tőlük tellett. Ezért Istennek sem szabad enyhe büntetést alkalmaznia velük szemben, hanem a támadásának zűrzavarba kell szorítania őket. Mivel pedig a gonoszok a fegyvereikben és a tüzéségükben bíznak, ezért mondja konkrétan, hogy a fegyverzetük legvastagabb részén át fogja megcsípni őket, és semmi haszna sem lesz minden ellenállásuknak és önmaguk megerősítésének Isten ellen. Lesz páncélingjük és pajzsuk, de mindennek ellenére Isten megvalósítja a szándékát. Ezzel arra figyelmeztet minket, hogy folytonos félelemben járjunk, mert annak megfelelően kell félnünk Isten büntetésétől, amit a Szentírás mond,

tudniillik, hogy rettenetes dolog az élő Isten kezébe esni (Zsid10:31). A király haragja (mondja Salamon) a halál követe: akkor hát mi lesz Magának Istennek a haragja? (Péld16:14) Amikor Isten a nemtetszésének szavát küldi hozzánk, akkor vajon nem látjuk, miképpen áll a halál a hátunk mögött? Ne viselkedjünk hát rosszul, és minden segítség ellenére, amit az emberek kezéből vagy minden más teremtménytől kaphatunk, se gondoljuk, hogy bármennyivel is közelebb vagyunk a célunkhoz, amikor úgy képzeljük, hogy az ügyünk alaposan támogatott. Mert ha teremtmények ellen harcolnánk, akkor a hasznunkra lehetne, mivel azonban Istennel harcolunk, szolgálhatjuk-e a magunk javát azzal szemben, ami az Ő kezében van és amivel a tetszése szerint rendelkezik? Amikor az egyik oldalunk akarunk masírozni, Ő arra készíttet minket, hogy a másik irányba forduljunk, ha úgy látja jónak. Látjátok tehát, miképpen kell fontolóra vennünk, hogy ha felfegyverkezünk Isten ellen, a saját kardunk fogja elválni a torkunkat. Mert Isten nem küld hadsereget ellenünk, s arra sincs szüksége, hogy bármiféle előkészületeket tegyen a megsemmisítésünkre, mert mi magunk fogunk munkálkodni a saját romlásunkon. Ezért (mint említettem), ne bízunk a magunk védőfalában, se semmiféle eszközben, melyek itt lenn állnak rendelkezésre, hanem legyünk biztosak abban, hogy semmi hasznuk sem lesz, ha Istennel van dolgunk. Ha pedig látjuk a gonoszok előmenetelét felfuvalkodott nyakkal (ahogyan a 73. zsoltár beszél róluk, Zsolt73:6-7), mert úgy tűnik, mindjárt szétpukkadnak a vastag nyakuk miatt, akkor is várjunk türelmesen, míg Isten rájuk teszi a kezét. Mert Ő jól tudja, hogyan ijessze meg őket úgy, hogy attól minden gőgjük szertefoszlik a levegőben. Ha látjuk, hogy a gonoszoknak olyan hatalmas felszerelésük van, hogy (látszólag) biztosak lehetnek amiatt és nem érheti őket gonoszság, ne gondoljuk, hogy mindez megakadályozhatja Istent a legyőzésükben és a megsemmisítésükben, amikor eljön annak az ideje. Nem szabad hát félnünk, amikor a gonoszok virágzanak és fényesen ragyognak, vagy inkább olyannyira jól fenntartottak és megtámogatottak, hogy nem érheti őket baj. Istennek kell majd (azt mondom) lesújtania. S amikor kinyújtja a kezét, akkor kereshetnek segítséget és támogatást a teremtmények kezéből, de végleges vereséget szenvednek és el fognak pusztulni. Íme, mivel kell az istenfőlőknek vigasztalódniuk, amikor tombolni látják a gonosz embereket Isten megvetésében, megfertőzöttek minden lázadással, vagy más módon megkeményedve oly módon, hogy lehetetlenség meghajlásra bírni: a kegyesek tudhatják, hogy Isten végül majd végrehajtja, amiről beszélt és amit megmondott. Mert amit Elifáz mondott, az mintegy a Szentlélek által mondott mondat az általam említett két megfontolás miatt. Nevezetesen, hogy a kegyesek megmaradhassanak teljes mértékletességben és alázatban, s ne próbáljanak meg semmit Isten ellenében. Továbbá, amikor látják, hogy a gonoszok minden céljukat elérték a világban, őket magukat pedig lesújtja a sok rossz, akkor Istenhez sóhajtozzanak, kérve Tőle, hogy hajtsa végre, amiről egyszer beszélt, mert jó dolog, ha segítségül hívják Őt és Ő az egyetlen menedékük. Ezért mondja tehát, hogy *a kétségbeesés világít rá a gonoszra, s úgy jön rá, mint a csatára kész király*, vagy inkább mintha szél támadna körülötte. Mert az Elifáz által itt használt szó gömböt vagy gömbölyű tálat, vagy bármiféle kerek dolgot jelent. Mert tudjuk, hogy amikor csatára kerül a sor, az emberek néha gyűrű alakzatban állnak fel, ha a helyzet azt kívánja, s így volt ez a régi időkben is. Ezért ezt a mondatot úgy is lehet magyarázni, hogy kétségbeesés olyan lesz, mint az ütközetre kész király, s valahányszor csak Isten megpróbáltatást küld a gonoszokra, az nem olyan lesz, mint egy erejét vagy hatalmát vesztett ellenség, hanem mint egy király, akinek elegendő katonája van az ellensége leveréséhez. Vagy vonatkoztathatja az ember az említett kerekiséget a minden oldalról úgy körülvett gonoszra, hogy nincs menekvése. Mert ha Isten ragadja őt meg, akkor nem az egyik vagy a másik oldalról fogja ostromolni, hanem előlről és hátulról, jobbról és balról, s úgy körül lesz zárva minden oldalról, hogy nem lesz a számaéra menedék. S ez a legmegfelelőbb magyarázat. Akkor jegyezzük meg jól, miképpen érti Elifáz, hogy ha Isten meg akarja büntetni az embert hosszas várakozás és a hosszú megkímélését követően, mikor haragosnak mutatkozik, akkor nem enyhül meg lassan-lassan, hanem minden oldalról körülveszi az illetőt,

aki ezért soha nem menekülhet ki az Ő kezéből. Látjuk tehát, mit jelent valójában ez a mondat. De ebből egy jó leckét is meríthetünk. Észben kell tartanunk ugyanis, hogy nem szabad összetűznünk Istennel, mert mintha túl súlyosan nyomna a keze, munkálkodhatunk egész idő alatt, de soha nem leszünk képesek kimenekülni abból a nyomorúságból, amiben tetszik Neki megszorítania minket, sem a bajokból, amiknek ki leszünk téve, hanem el kell azokat viselnünk minden ellenkezésünk dacára. S miért? Mert Istennek csodálatos eszköztára van. Ő nem olyan, mint a halandó emberek, akik mérgükben epét hánynak, ha nem elég hosszú a kezük: azt mondom, még a királyok és a hercegek is, akik ostromolhatnak jól, de az erejük csődöt mond a szükség idején. Nem így van azonban Istennel: Neki mindig megvan az eszköztára az ellenségeinek legyőzéséhez. Mi marad hát? Óvakodjunk attól, hogy háborút indítsunk Ellene. Ehhez viszont tartózkodjunk minden sértéstől és gáztettől. Mert ha szabadjára eresztett csikókként viselkedünk, végül rájövünk, hogy Istennek megvannak az eszközei az ismételt megzabolázásunkhoz, ha saját jóakaratusunkból nem akarjuk magunkat alávetni Neki. De rögtön utána azt olvassuk, hogy *megkövэрítette a szemeit, mert arca zsírtól dagad, mivel megtömte a hasát és mivel túlterhelte a beleit, néptelen városokban és elhagyatott házakban lakozva. Ezért nem felvirágzik majd, hanem megromlik*. Valójában a jobb megértés érdekében így kell átalakítanunk ezt a mondatot: jóllehet a gonosz ember elhagyott városokban lakik, mégis teletömi a hasát és a testét azzal hitegetve magát, hogy az egész világot megújítja, a cselekedetei pedig csodálatosak, mégis minden meg fog romlani, s bár egy ideig minden szépnek tűnik, mégsem fogja folytatni, mert Isten mindent a feje tetejére állít.

De még nem fogjuk fel Elifáz szavainak a jelentését, csak ha legelőször is tudjuk, hogy mit jelent megtölteni az ember arcát kövérséggel. Isten itt ne az ember testében levő zsírt ítéli el, hanem néha ezt a hasonlatot használja, amikor azt akarja kifejezni, hogy az emberek felfuvalkodnak a gögtől, amikor bővelkednek, mert ez az, ami elfeledtetni velünk a saját gyengeségünket. Íme, miért mondja Urunk, hogy a kövérség elvakít minket. S ez valóban általános közmondás közöttünk [azt mondani, hogy az elemózsia átszúrja az embereket]. Aztán mikor a héberek egy alacsony sorsú emberről akarnak beszélni, azt szokták mondani, hogy az illető levettetett. Mert Urunk oly módon szelídít meg minket a bajokkal, hogy megtanulunk megalázkodni Előtte, s teljesen levetközünk minden büszkeséget és hetykeséget. Így, mint a Szentírás többé részében, úgy benne a mondatban is, amikor azt olvassuk, hogy a gonoszok kövérek, az nem pusztán azt jelenti, hogy testileg kövérek, hanem olyan büszkék a javaikra és a vagyonukra, hogy felfuvalkodtak Istennel szemben és tele vannak méreggel és önteltséggel. S még ha soványak is testileg, akkor is majd szétrepednek egy másikátkozott kövérségtől, mert Istennel szemben fuvalkodtak fel. S látjuk, hogy a kövérségük (azaz az ördögi pimaszságuk) miatt kidüllednek a szemeik a fejükből, amint meg van írva a 73. zsoltárban, hogy a kövérség miatt kinn ülnek a szemeik (Zsolt73:7), mivel elhomályosodnak a gyönyöreikben és az örömeikben, s nem gondolják meg, hogy mindezeket egy óra egyetlen perce alatt elveszíthetik. Figyeljük meg (azt mondom), miképpen vakítja meg a kövérség a gonoszokat, s miképpen repednek majdnem szét a saját gyalázataikra és pusztulásukra.

Most azonban térjünk rá a másik mondatra. Elifáz azt mondja, hogy *a gonosz nem fog boldogulni*. S mi ennek az oka? Az, hogy felfuvalkodott a kövérségtől. Akkor vajon minket megáld Isten és fenntart jó állapotban és valódi boldogságban? Tartózkodjunk attól, hogy kövérséggel tömjük tele magunkat, azaz tartózkodjunk attól, hogy elteljünk büszkeséggel, s engedjük meg magunknak, hogy ezt vagy azt megtegyük, hanem járjunk teljes lágyságban, tudván, hogy Isten kezétől függünk, s ahogyan felemelt bennünket, ugyanúgy le is vethet ismét. Ezért buzduljunk fel még jobban az Ő szolgálatára és tiszteletére, s ne legyünk olyan hálátlanak, hogy okot adjunk Neki annak lerombolására, amit felépített, s teljesen megsemmisítse azt, mivel mi egy újabb Bábel tornyát építünk, s vakmerően felemelkedünk ellene. Mégis így történik (mondja Elifáz). A gonoszok az elhagyott városokban laktak, azaz úgymond az volt a céljuk, hogy úgy tűnjön, meg akarják újítani a világot. Mert elhagyott városokban lakni annyi,

mint nem elégedni meg azoknak a dolgoknak a birtoklásával, amik a jó helyzet velejárói, hanem Isten ellen is harcolni, hogy ők lehessenek a világ új alkotói, és a megsemmisült dolgok elrendezői. A gonoszok tehát űzhetik ezt a külsődleges látványosságot, de nem lesz folytatódás, mert Istennel szálltak szembe. De ellenkezőleg, amikor tönkremegyünk és mezítelenre kopasztottak vagyunk, akkor Isten kegyessége megmutatkozik irántunk, amikor újjáépíti az elfelejtett dolgokat azzal a feltétellel, hogy nem tölt el minket a hiábavaló gőg, s nem merünk vakmerően magunkra vállalni semmit, hanem arra vágyunk, hogy erős kézzel érjen el minket, s úgy vezessen és kormányozzon a Szentlelkével, hogy ha egyszer kimutatta irántunk a jóindulatú kegyességét, folytassa is azt is juttasson el a tökéletességre.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon éreztesse velünk, ami által egyre jobban és jobban megundorodjunk magunktól. Mivel pedig olyannyira át vagyunk adva a gőgnek és a hiábavaló önteltségnek, tetsszen Neki megnyitni a szemeinket, hogy észrevegyük a saját erőtlenségünket és gyengeségünket, s teljesen Őhöz meneküljünk. S amikor segítségül hívjuk, ismerjük el, hogy nincs hatalmunk önmagunk megerősítésére, ezért tetsszen Neki megeleveníteni minket, akik már a halálban vagyunk, s mondhatni támasszon fel megint az életre. Továbbá, tartson meg a kegyeiben, s éreztesse azt velünk testben és lélekben egyaránt úgy, hogy ne vágyjunk másra, csak arra, hogy teljes mértékben odaszánjuk magunkat az Ő szolgálatára. S a példánk másokat is csábítson hasonló alázatra, hogy nagyok és kicsik egyaránt tiszteljék és dicsőítsék. S ezt cselekedve tetsszen Neki igazakká és hűségessékké tenni minket stb.

A hatvanegyedik prédikáció, ami az ötödik a tizenötödik fejezetről

Jób15:30-35

30. Nem menekül meg a sötétségtől, sarjadékát láng perzseli el, és szájának lehelletétől pusztul el.

31. Ne higgyen a hívságnak, a ki megcsalatott, mert hívság lészen annak jutalma.

32. Nem idejében telik el élete, és az ága ki nem virágzik.

33. Lehullatja, mint a szőlővessző az ő egresét, elhányja, mint az olajfa az ő virágát.

34. Mert a képmutató házanépe meddő, és tűz emészti meg az ajándékból való sátrakat.

35. Nyomorúságot fogan, álnokságot szül, és az ő méhök csalárdságot érlel.

Tegnap láttuk, hogy Isten megvetői miképpen törnek előre oly módon, hogy úgy tűnik, nincs senki más, csak ők, s Isten nagy előnyt biztosít nekik, oly módon kegyelve őket, hogy nemcsak fenntartják magukat a saját állapotukban, de mintegy új világot is alkotnak, pedig a végük nem lehet másmilyen, csak átkozott és szégyenletes. S ez az, amit Elifáz újra hozzátesz: *a gonosz nem menekül meg a sötétségtől*. S itt különbséget teszünk Isten gyermekei. valamint az általuk elszenvedett megpróbáltatások, valamint azok között, akiket Isten végleg elvetett. Mert megtörténhet, hogy mi is sötétségben leszünk, hisz látjuk, amint a szent próféták is panaszkodtak, hogy Isten megvonta tőlük a világosságot (Ézs59:9), ezért csak tapogatóztak, s nem tudták, merre forduljanak. Mindazonáltal Isten végét vetette ennek, miután egy ideig sorvadoztak, kinyújtotta a kezét és kivonta őket belőle. De a gonoszokról az hangzik el, hogy soha ki nem kerülnek a sötétségből, hanem elbukva abban maradnak mindörökre. Ez ezzel különböznek (mint mondtam) azoktól, akiket Isten csak egy ideig ostoroz, s akiket támogatni szándékozik. Azt olvassuk, hogy *Isten elpusztítja az ágait*, azaz, bármekkora is fejlődtek, Isten felemészti őket. Ezen a helyen ugyanis az ágak alatt nemcsak a gyermekeiket és a leszármazottjaikat értem, hanem a teljes állapotukat is. S biztos, hogy ebbe a kifejezésbe bele kell érteni mindent, ami valaha kisarjad a fából, hogy ez adja az értésünkre: amikor Isten megbünteti a gonoszokat, bennünk megfoghatnak megannyi reménység, s kecssegethetik magukat azzal, hogy ismét ki fognak hajtani, de a reménységük egy lejtő, mondja Elifáz. Miért? Mert tűz emészti fel őket, azaz Isten haragja olyan lesz a számukra, mint a tűz, ami felégeti őket, s amikor látszólag megkönnyebbülnek, az végül mégsem következik be. Végül hozzátesszi, hogy *a gonoszok elpusztulnak a szája leheletétől*. Ez valóban elmondható Istenről. Mert a Szentírás gyakran mondja, hogy Isten a gonoszokat a szájának egyetlen leheletével emészti meg annak megmutatása végett, micsoda hatalma van a gonoszok és az ellenségeik megbüntetésére (Ézs11:4). Istennek tehát nem kell felfegyverkeznie, és nem is kell készülődnie azok megbüntetésére, akiket meg akar büntetni: elég, ha kinyitja a száját és rálehel az ellenségeire, s íme, ők leveretnek és megsemmisülnek. Mert amikor megelevenít minket Isten Ígéje, amikor tetszik Neki megvilágosítani minket a kegyelmével (mert ebben rejlik minden jólétünk), akkor, noha olyanok voltunk korábban, mint a halottak, mégis azonnal megelevenedünk, amint Isten kegyesnek mutatkozik irántunk. Viszont amikor kimutatja a haragját a gonoszok ellen, nem kell mást tennie, csak megnyitja a száját és azzal a pusztulásba taszítja őket. S ugyanezért mondja szent Pál is, hogy miután az Antikrisztus uralkodott az egyházban, végül Isten ajkának leheletétől semmisül meg (2Thessz2:8) annak megfelelően, amire Ézsaiás prófétánál utaltam, aki buzogánynak nevezi azt, amivel Isten leveri és megrémíti az ellenségeit, amikor azt akarja, hogy az Ő Fia uralkodjon. A mondatot tehát úgy értelmezik egyesek, hogy a gonoszok soha nem szabadulhatnak meg a bajaiktól, és soha nem menekülnek

majd ki a sötétségből, amibe beléptek, mert Isten üldözi őket, vagy mert megnyitotta a száját a felfalásukhoz, az Ő Ígéjének akkora a hatalma, hogy attól boldogtalanul el fognak pusztulni. Azonban a valódi és ideillő jelentése az, hogy a gonosz embereket eltörli a szája lehelete, azaz mintegy a fuwallata. S egyesek ténylegesen így is értik: nevezetesen, hogy a gonoszok csikorgathatják a fogaikat és dühönghetnek magukban, Isten mégis megérinti őket és a kezét rájuk helyezi, még ha úgy viselkednek is, mint a bivalyok, vagy egyesek szájjal, mint a vadkanok. Látjuk, hogy nagy szusszal bírnak a dühöngésben és a fröcsögésben, de mit nyernek azzal? Képes minden Isten ellen való szilárdságuk és ellenállásuk megmenteni őket? Nem. Így tehát ez nagyon igaz és alkalmas lecke: bárhogyan is törekednek az Isten ellen a gonoszok és bármennyire is tele vanna göggel és keserőséggel, mégsem fogják elkerülni Isten kezét és nem is lesznek képesek megmenteni magukat. Mindazonáltal arra az értelmezésre kell eljutnunk, amiről szóltam, mert az a legideillőbb: nevezetesen, a gonoszok a lélegzetükkel múlnak el, mert nem kell mást tenniük, mint megnyitni a szájukat, s lassan-lassan szertefoszlanak. Röviden, Elifáz azt akarta mondani, hogy amikor a gonoszok a legjobban mutogatják magukat az emberek előtt, s úgy tűnik, ezt vég nélkül folytathatják, akkor következik be a változásuk, mert egyetlen lélegzetvételnél idő alatt lesz végük, azaz olyan gyorsan, mint ahogyan az ember lélegzete kijön a száján. S tudjuk, hogy amikor valaki kifújja a lélegzetét, az gyorsan szertefoszlik és semmivé válik. Ezért jegyezzük meg jól, hogy bár Isten megvetőinek látszólag hosszú az életük, az mégis gyorsan szertefoszlik, ezért nem ok nélkül vannak a saját leheletükhöz hasonlítva. Igaz, hogy ezt minden ember megerősíti. Mert mik vagyunk? Miféle szilárdság van a természetünkben? Miben rejlik az életünk? Igaz, hogy a lelkünk Isten képmására teremtetett, de mindennek ellenére az ember élete olyan, mint egy fuwallat, s ha nem lélegzünk, végünk van, s ha kiadjuk a lélegzetünket, halottak vagyunk. S ez a törekenység, amiről Elifáz itt beszél, nemcsak Isten megvetőiben rejlik, hanem minden emberben. De van mivel vigasztalódnunk: azzal, hogy Isten megtart minket, s noha az életünk oly tovatűnő, mégis biztonságban tudhatjuk azt, ha látjuk, hogy Isten kezében van. Látjátok tehát, miben van a vigaszunk. Ezért legyünk biztosak mindkét dologban: tudniillik, hogy természetünknel fogva semmik vagyunk, s bármelyik pillanatban elpusztulhatunk, de ennek ellenére Isten az Ő végtelen jóságából különbséget tesz közöttünk és az ellenségei között. Mert amikor kivetik némelyiket, egycsapásra el kell pusztulnia. Mi viszont, noha sorvadozunk, s úgy tűnik, már egy lélegzetvételnél időt sem érünk meg, Isten mégis megerősít az erejével, sőt a titkos hatalmával, ami egyáltalában nem mutatkozik meg a világ előtt, de minket mégis úgy tart fenn, hogy még mindig élünk, amikor a gonoszok már eltöröltettek. Íme, mit kell leszűrnünk ebből a mondatból. Ennek következtében mondja, hogy *a gonosz, eltévelyedve a hiábavalóságban nem áll meg, mert a hiábavalóság lesz az ő visszajárója*. Igaz, hogy ezt a mondatot különféleképpen értelmezték, mert a *megállni* kifejezést a *hinni* kifejezéssel is fordítják. S egyesek úgy magyarázzák, hogy a gonosz ember a hiábavalóságban nem hiszi, hogy az lesz az ő változása. Azután a másik szónak is kettős értelme van, így ott, ahol mi hiábavalóságot olvasunk, ott szerepel a *jogosság* vagy *bizonyosság* szó is, mintha azt mondaná: a gonosz ember nem hiszi, hogy igaz lesz. S miért? Mert a hiábavalóság az ő visszajárója. Mindazonáltal a legelfogadottabb és legáltalánosabb szerkezet a következő: az, aki ennyire eltévelyedik a hiábavalóságban, nem áll meg, vagy nem marad meg, vagy nem hiszi, hogy a hiábavalóság a visszajárója. Ami a *hisz* szót illeti (ha azt a szerkezetet követjük), abból egy jó leckét szűrhetünk le. Ez pedig nem más, mint az, hogy amikor Isten megfosztja az embereket az értelmüktől és a józanságuktól, akkor soha többé nem képesek elfogadni semmiféle jó figyelmeztetést vagy hasznos tanácsot. S miért? Mert makacsok. Látjátok tehát Isten büntetését, amit jól meg kell figyelni és amitől félnünk kell: ez pedig nem más, mint az, hogy ha Isten nem tesz minket engedelmesekké, soha nem fogjuk észrevenni, mi a jó és a hasznos. Emellett, noha vannak körülöttünk jó tanácsokat adó emberek, akik a hasznunkat keresik, megmutatva, mi a jó nekünk, mi mégis olyan csökönyösek leszünk, hogy mindannak, amit nekünk mondanak, semmi helye

sem lesz nálunk. S ezt naponta látjuk. Mert amikor Isten megfosztja az embereket az értelmüktől, hogy még jobban bemutassa rajtuk a bosszúját, s még menthetlenebbekké tegye őket, akkor embereket fog adni, akik még mindig szólnak hozzájuk és tanácsokat, valamint buzdítást adnak nekik a jóságra, de ők ennek ellenére tovább alszanak. Mert ha valaki megkérdi, hogy akarnak-e elpusztulni, ők azt válaszolják: nem. De ha valaki az üdvösségüket juttatja az eszükbe, vagy ha valaki megmutatja nekik az ahhoz vezető utat, ők inkább a nyakukat törik és belezuhanak az előttük megnyíló mélységbe, semhogy azt az utat járják, amire elhívást kaptak. Ezt mi is látjuk. Ezért sokkal jobban meg kell figyelni Isten efféle ítéleteit, hogy óvatosan járassunk. Mert talán csekély dolog úgy megkísérteni a mi Istenünket, hogy kénytelen legyen kitolni a szemeinket, hogy ne tudjuk, melyik irányba forduljunk, amikor kinyújtja felénk a kezét és megmutatja, melyik a jó út a számunkra, mi pedig pont az ellenkezőjét tesszük?

Íme, milyen szörnyűséges bosszú ez. S naponta látjuk, hogy az akaratosok, akik gyakorta kísértették Istent a kegyelme elvetésével végül olyan vakságba lesznek belekényszerítve, hogy többé már képtelenek bármi felfogni és képtelenek többé a hit tanításában hinni. Azt is látjátok, hogy nem közönséges ajándék az emberek számára az evangéliumba vetett hit. Látjuk Isten Ígétének prédikálását, s lenne bármiféle ellentmondás, ha az emberek nem volnának akaratosak és konokok? Minthogy Isten Atyának és Megváltónak jelentette ki Magát, s mindenekelőtt, mivel látja, hogy tele vagyunk bűnökkel, megadja nekünk az üdvösségünk biztosítékát az egyszülött Fiában, biztosítva, hogy noha tele vagyunk vétkekkel, a mi Urunk Jézus Krisztus mégis elégtételt adott értünk, így a halála és a szenvedése által tisztákká váltunk, megjelenhetünk Isten ítélőszéke előtt és ott igazaknak és vétkelenek leszünk nyilvánítva: könyörgöm, ha nem vagyunk teljesen brutálisak, ki ne hallgatná ezt a legnagyobb vágyakozással? De azt látjuk, hogy az evangéliumot megvetik, sőt, sokakban olyan gyűlölet fogan meg ellene, hogy inkább lelöknék Istent a trónjáról, semhogy engedelmesskedjenek a tanításának.

S honnan származik mindez, ha nem onnan, hogy nem az ember hatalmában áll hinni a jótéteményben, amíg meg nem adja neki azt Isten, s a magukra hagyott és az illetlen gondolkodásra átadott embereknek szükségszerűen el kell vetniük minden jót és ki kell választaniuk minden gonoszszágot, mindezt a saját pusztulásukra? Mivel látjuk ezt, alázkodjunk meg. Mert aki előre tolakodik a maga önteltségében, annak végül minden értelmét el kell veszítenie. Mert teljes hűséggel kell adóznunk Istennek, amikor megadta nekünk a helyes gondolkodást, a tiszta értelmet és a józan észet, s legalábbis azt kell megvallanunk, hogy ez Tőle származik. S imádkoznunk kell, hogy folytassa is bennünk, s ne engedje, hogy visszaéljünk ezzel a páratlan ajándékkal, hanem inkább vezessen rá a helyes használatára, s adjuk magunkat az Ő hódolatára, szigorúan ragaszkodva ehhez a tanításhoz. Látjátok, mit kell tennünk, amikor oly sok szegény lelket látunk kóborolni a mezőkön, akik nem képesek semmit megkülönböztetni, s akik még ha vezet is őket valaki és megmutatja nekik a helyes utat, akkor is az ellenkező irányba mennek. Azt mondom, el kell ismernünk, hogy mi is ugyanezt tennénk, ha Isten nem tartana meg minket erős kézzel és nem vonna magához. Mert nem elegendő, ha csak elhív és megmutatja, melyik utat kell járnunk, hanem Magához is kell vonnia, ahogyan a Szentírás mondja. Azaz, olyan cselekvést is kell adnia az Általa kínált tudáshoz, hogy az megérintsen minket és a szívünk mondhatni kötődjön ahhoz. Ezért miután Isten megtanított arra, mit kell cselekedni, utána azonnal a megfelelő józan észet is meg kell adnia a jó követéséhez. Így tehát egy jó és hasznos leckét szűrhetünk le abból a mondasból, miszerint *a gonosz nem fog hinni*. S miért? Mert megtéveszti a hiábavalóság. S konkrétan hozzáteszi az okot is: azért, mert amikor az embert elfogják a hitvány érzelmek, s megannyi hibába és romlásba gabalyodik, akkor, mint láthatjátok, olyan lesz, mint egy kétségbeesett ember és senki nem jön hozzá a hibáinak megmutatása végett. Ám már eleve eltévelyedtünk a hiábavalóságtól a természetünknel fogva: hisz mit hozunk magunkkal az anyaméhből, amikor megmondatott, hogy nincs más az értelmünkben, csak bolondság és hamisság? Íme, egy általános mondat,

annak megmutatásához, hogy mikor beleszületünk a világba, már eleve meg vagyunk fosztva az igazságtól mindaddig, amíg Isten meg nem újít minket. S miért? Mert teljes mértékben a gonoszságra igyekszünk. Ezért mindegyikünkre kiterjedhet ez a kárhoztatás, ha Isten az Ő könyörületével nem von ki minket belőle. Mert valamennyiünket megtévesztette a hiábavalóság, s egyikünk sem alkalmas annak átvételére, ami jó, igaz és hasznos a javunkra. De ha a sok csalafintaság elcsábít, a Sátán azonnal el fog ámítani. S hogyan? Vegyünk egy ifjút, aki egész életében egyszerűségben élte az életét, vagy aki nem élt sokáig. Például tegyük fel, hogy van egy húszéves ember, akit jól neveltek a kezdetektől fogva, s aki nem ízlelt meg hamis tanítást vagy bármiféle rossz dolgot. Noha látszólag elegendően jó beállítottságú a jóság elfogadásához és taníthatónak látszik, Istennek mégis munkálkodnia kell benne, mert egyébként soha el nem jut a jóra. S miért? Mert a természetünk megátalkodottan gonosz és teljesen a gonoszságra adatott, mint azt korábban mondtam. De ha van valaki, aki ravasz és tele van önfejléssel, s belemerült a gonosz tanításokba és a babonáságba, mint a pápisták, az még sokkal rosszabb. Mert ezek a visszahúzó és képmutatók, akik réges-rég felfegyverkeztek Isten ellen és hanyatt-homlok törtettek előre a tévelygéseikben, oly módon gabalyodtak bele minden erőfeszítésükkel a Sátán csapdáiba, hogy lehetetlenség onnan őket valaha is kivonni. Bizonyos, hogy az efféle emberek még sokkal kevésbé hisznek, ahogyan azt a tapasztalatból is látjuk. Mert Isten kegyes mindazokkal, akikben még van bármiféle egyszerűség, de ami azokat illeti, akik lerészegedtek a tévelygésben és teljesen átadták magukat annak, azokon Isten igazságának szükségszerűen meg kell mutatkoznia, hacsak Ő Maga nem akar csodálatosan munkálkodni, mert látjuk, hogy még a pokol fenekéről is képes kivonni azokat, akiket akar. De mikor ezt megteszi, az olyan csoda, ami nagyon méltó arra, hogy ismertté és magasztalttá váljon. Látjuk azonban az elhangzottakat is, nevezetesen, hogy a gonosz ember nem hisz, ha egyszer lerészegedett a hiábavalóságban. Azt mondom, látjuk, amint Isten végrehajtja a bosszúját azokon, akik hosszú idő alatt megkeményedtek a gonoszságban. Amikor pedig ezt halljuk, van okunk hálát adni Istennek, amiért az evangéliumának ismeretére vezetett minket, s ahhoz ragaszkodó elmét adott nekünk. Mert ez nem tőlünk van, hanem a Szentlélek különleges ajándéka. Aztán arra is figyelmeztet ez minket, hogy tartsuk nyitva a szemünket, hogy a Sátán el ne kápráztasson a megtévesztéseit és a csalafintaságait az utunkba vetve. S miért? Mert ha akarattal engedjük magunkat elragadni és félrevezetni, a gaztetteknek szükségszerűen szaporodniuk kell, míg végül sor nem kerül arra a bizonyítékra, amiről Elifáz beszél itt: nevezetesen, hogy minden józan eszűnkől meg leszünk fosztva, s többé már nem leszünk képesek hinni abban, ami a jólétünkre való, hanem teljes mértékben és nyíltan szembeszegülünk azzal. Ha nem sújt le ránk Istennek ez a szörnyű bosszúja, előzzük hát meg azt. De hogyan? Legyen közülünk mindenki figyelmes és elővigyázatos. Mivel pedig Isten Magára vállalta, hogy oly gondosan vigyáz ránk, hogy el is mondta: sem a Sátán, sem minden ereje és mesterkedése sem képes semmit tenni ellenünk, ragaszkodjunk ehhez az ígérethez, s ne kételkedjünk abban, hogy be fogja teljesíteni a megfelelő helyen és időben. De most térjünk rá az általam mondottakra, azaz, hogy a gonosz többé nem lesz képes megállni (mert a szó úgy jelenti azt, hogy *hinni*, ahogyan az igazság szó is jelenthet állhatatosságot), mivel nagyon igaz, hogy a gonosz nem fog megállni, ha egyszer lerészegedett a hiábavalóságban. S miért? Mert a hiábavalóság jutalma. Az ok nagyon alkalmas annak az igazságnak a megerősítéséhez, miszerint a gonoszoknak nem lesz osztályrésze sem a letelepedés, sem a végső bővelkedés. Isten ugyanis mindet hiábavalóságra változtat. A hiábavalóság szó itt kettős értelemben szerepel. Mert amikor azt olvassuk, hogy a gonosz ember nem áll meg, mert megrészegült a hiábavalóságban az ugyanaz, mintha azt mondanánk, hogy nem áll meg, amikor elébe van hamissággal és elvakította a hiszékenység. S miért? Mert a hiábavalóság (figyeljük meg, miképpen változtatta meg a szó a jelentését) a jutalma, azaz nincs más a számára, csak hiszékenység, s amikor azt hiszi, hogy megvannak a szíve vágyainak dolgai, minden egy pillanat alatt szertefoszlik, ezért nem talál semmit a megpróbáltatásainak enyhítéséhez, sem

pedig a nyomorúságainak orvoslásához. Látjátok tehát, hogy mi a hiábavalóság szó második jelentése. S a jutalom szó jól illik ehhez a jelentéshez. Mert amikor Isten megannyi zűrzavaron keresztül vezet a gonoszokat, ők pedig ide-oda hányódnak, bármerre is fordulnak, mindenütt a hiábavalóságba esnek, azaz teljesen csalódnak a várakozásaikban. Igaz, hogy megannyi szép reménységet állíthatnak a szemük elé, s hitegethetik magukat azzal, hogy elérték a céljaikat, de egy pillanat alatt becsapódnak és látják, hogy csak bolondság az egyik vagy a másik dologra áhítozni. Most pedig térjünk rá az itt elhangzó dolgok a summázására, nevezetesen, hogy a *gonosz nem állhat meg* azaz, nem lesz semmi letelepedése vagy folytatólagossága. Noha Isten megvetői felmagasztaltatnak és diadalmaskodnak egy ideig, mégsincs semmi változatlanságuk. De miért? Mert Isten állandóan kerülő utakon vezet őket úgy, hogy elámítottan érzik magukat és csalódnak a reménységeikben.

S ez nagyon hasznos lecke a számunkra. Mert mi az oka annak, hogy irigykedünk a gonoszokra és szeretnénk a részesei lenni az ő helyzetüknek? Az, hogy nincs türelmünk kivárni a végüket, ahogyan a zsoltárban elhangzik (Zsolt73:17). Mert ha ez elménk nyugodtak lennének, biztos, hogy visszaborzadnánk az Isten megvetőire váró végtől, mert végül az örömüknek sírásra, jajgatásra és fogcsikorgatásra kell változnia. Isten megátkozza minden jókedvüket, s annak vég szükségszerűen boldogtalan lesz. De mi van? Csak a pillanatnyi dolgokat nézzük: a vágyaink oly hevesek, hogy egy fikarcnyit sem törődünk azzal, mi történhet holnap reggel. Annál inkább meg kell jegyeznünk alaposan ezt a leckét, melyben elhangzik, hogy a gonosz embernek nem lesz letelepedése (nyugvóhelye). Ebből a mondásból megtanuljuk megzabolázni magunkat, hogy mikor látjuk Isten megvetőit, amint teljesen szabad kezet kapnak és jólétben élnek, miközben mi siránkozunk és jajgatunk, mindazonáltal ne lőjünk túl a célon, hanem adjunk időt Istennek, hogy befejezhesse a munkáját. S óvakodjunk attól is, hogy túlságosan szeressük a magunk bővelkedését, hanem inkább Istenre alapozzunk. Ha valaki bővelkedik, ne tulajdonítsa azt a jószerencséjének (ahogyan mondani szokták), s ne ragadtassunk el annyira, hogy megfélemedezzünk Istenről, hanem keressük Benne a megnyugvást, mert anélkül nem lesz állhatatosság. De az okot, amit Elifáz azonnal hozzátesz, alaposan mérlegelni kell, tudniillik, hogy a gonosz jutalma a hiábavalóság lesz. S miért? Mert sok fordulatot látunk a világban, s úgy tűnik a számunkra, hogy a világ egyre jobbnak bizonyul, mert az emberek széllal táplálkoznak. Ha Isten ostromozza őket, akkor csodálatos dolgokban reménykednek: de nincsen lényege vagy szilárdsága semelyik vállalkozásuknak. Látjátok tehát, mit kell itt valójában megjegyezni: s ez a helyes értelmezés. Utána pedig ezt olvassuk: *a gonosz ember idő előtt felemésztetik, s az ágai sem virágznak többé. Olyan lesz, mint a szőlő, aminek letépték az éretlen fürtjeit, s mint a virágjait elhányó olajfa: ezek a virágok lehullanak, ha bármi fagy jön, s végleg elpusztulnak.* Nem kétséges, hogy ezzel a két hasonlattal Elifáz az előző mondatot akarta megerősíteni, azaz, hogy a gonosz ember elpusztul, mielőtt teljesen beérne. Ez pedig arra szolgál, hogy visszavezessen minket a már tárgyalt anyaghoz. Akkor hát látjuk, hogy annak a szemünk elé tárásával, hogy nincs szilárdság a gonoszokban, a mi Urunk a folytonos szilárdságra szólít fel minket, ami nem lesz megteveszthető, s nem egyedül arra szolgál, hogy arra irányuló hiábavaló és ostoba vágyakozással csiklandozzon minket. Isten szándéka nem az, hogy becsapódjunk hiábavaló képzelgéssel, túl boldognak tartva magunkat, hanem azt szeretné, ha komolyan boldogok lennénk. De hogyan lehetséges ez? Ha Őbenne és a szeretetében telepszünk le. Íme, mire hív el minket. Viszont azt is megmutatja, hogy nem szabad átadnunk magunkat e világi dolgok egyikének sem, hogy azokra támaszkodjunk ott, ahol, nincs támasz, és sült bolondok vagyunk, ha gyötörjük az elménket ezek miatt. De mégsem tudunk ezektől elfordulni, hiába mondja Isten, hogy minden bővelkedés és boldogság, amit az emberek elképzelnek maguknak ebben a világban, amikor elszakadnak Tőle, nem más, mint csalárdság. Annál jobban ügyelnünk kell ennek a leckének az alapos megtanulására, amiben elhangzik, hogy a gonosz ember idő előtt pusztul el. Ahol pedig hozzátesszi a hasonlatokat, miszerint olyan

lesz, mint a szőlőtő, mely lehullatja az éretlen szőlőszemeit, s mint az olajfa, ami idő előtt hányja el a virágait, így nem hozhat termést.

Ezzel akarta a mi Urunk kifejezni azt a külső magamutogatást, ami a gonoszt jellemzi, s amitől elcsodálkozunk, sőt, meg is botlunk. Mert amikor bővelkedni látjuk a gonoszt, azonnal bámulatba esünk, s olyan tűz lobban fel bennünk, hogy a szívünkben meglátjuk az arra irányuló vágyat, hogy olyanok legyünk, mint ő, ezt mondva: Miért nem vagyok én is ilyen? Íme, az a rongy ember könnyen él, miközben én az ajtón kívül vagyok. Látom, hogy a torkomra teszi a lábát, s miért nincsenek eszközeim a bosszúállásra? Látjuk, miképpen korbácsolódnak fel mértéktelenül az indulataink, amikor bővelkedni látjuk a gonoszt. Viszont a mi Urunk ezt mondja nekünk: nos, uraim, igaz, hogy bizonyos kísértés érhet benneteket, amikor ezt a szép látványt látjátok, mert az emberek vágyai gyorsak és féktelenek. De mi van akkor? Látjátok, miképpen fosztják meg a szőlőt az éretlen fürtjeitől: amikor kirügyezik, elég egyetlen fagy az elpusztításukhoz. Vagy ha a szőlő teljesen kivirágzik, íme, jön egy vihar, ami elsöpri azokat, így nem marad sem fűrt, sem levél, csak a kopasz vesszőszálak. S nézzétek meg az olajfát: miben rejlik a szépsége? Nem a virágaiban? Mindazonáltal, ha azok elfagynak, vagy bármiféle vihar szaggatja le azokat, mind lehullik. Ugyanez a helyzet a gonoszok boldogságával is. Igaz (a szegény, tudatlan emberek szemében) a bővelkedésüknél semmi sem kívánatosabb a maguk helyzetéhez viszonyítva, de aztán a virágaik és a gyümölcsök lehullanak, még mielőtt beérnének. Isten leszaggatja azokat, még mielőtt tökéletességre jutnának, ahogyan megmondtam nektek, hogy nem jutnak olyan tökéletességre, hogy bármilyen virágot hajtánának, vagy olyan gyümölcsöt hoznának, amit ne veszítenének el, mielőtt megérik.

Látjátok hát, mi van itt ténylegesen bemutatva nekünk. S (mint említettem) ez annak az anyagnak a megerősítésére szolgál, amit már tárgyaltunk. Tanuljuk hát meg ebből, hogy ne vágyjunk olyan boldogságra, ami egy napig vagy nagyon rövid ideig sem tart. De tanuljunk meg teljes mértékben boldognak lenni úgy, ahogyan Urunk szeretné: azaz Benne megnyugodva és biztosra véve, hogy ha Isten áld meg minket, akkor nem csak egy-két napon át tesz minket bővelkedőkké, hanem életünkben és halálunkban egyaránt. Igaz, hogy közben sok megpróbáltatás érhet minket, de micsoda kiváltság az, amikor Istenre bízhatjuk magunkat és tudjuk, hogy Ő nem tesz ránk nagyobb terhet annál, amit képesek vagyunk elhordozni, s főleg, hogy minden megpróbáltatásunkat a javunkra és az üdvösségünkre fordítja? Látva, hogy megvan ez az előjogunk, nem kellene azzal megelégednünk? S bár most a gonoszok könnyen élnek, miféle biztonsáruk lehet az eljövendő idők tekintetében? Noha fejlődnek és azt hiszik, Isten sem képes megrendíteni őket (ahogyan meg van írva a zsoltárokból, Zsolt10:6), a fullánkok mégis bennük vannak. Mert Isten megsebesíti és átdöfi, vagy ide-oda rángatja őket olyan viharokban, amiket nem képesek elkerülni. Ezért jegyezzük meg, hogy ha Isten kegyeiben szeretnénk lenni, s folytatólagos bővelkedést szeretnénk élvezni, akkor Benne kell alapot keresnünk, s akkor soha nem csüggedünk el. Tudjuk, mi van megírva a zsoltárok másik mondatában, ahol a gonoszokról van szó: nevezetesen, hogy olyanok, mint egy hatalmas fa, amit az emberek levágnak, így nyoma sem marad, hanem gyökerestől kiszaggatják (Zsolt37:35). Viszont nekünk (ahogyan Dávid mondja) olyanoknak kell lennünk, mint az olajfáknak az Úr házában (Zsolt52:10), melyek mindig virágzanak. Ezt a hasonlatot találjuk mind az első zsoltárban, mind Jeremiásnál (Jer17:8), ahol úgy érti, hogy ha bízunk Istenben, Hozzá futunk és Belé kapaszkodunk, akkor olyanok leszünk, mint a folyópartra ültetett fa: mindig lesz jó nedvességünk a virágzáshoz és a gyümölcsérleléshez. Látva pedig, hogy Isten kivont minket e világ romlásaiból és hiábavaló csábításaiból, nekünk is felkínálva az örök boldogságot, vajon nem értelemveszítettek vagyunk, ha nem járulunk ahhoz?

Gondoljuk hát meg ezt jól és tanuljuk meg megfosztani magunkat minden testi vágyunktól (amik nem szolgálnak másra, csak a megtévesztésünkre és a pusztulásba vezetésünkre), s tanuljuk meg ismerni, miben rejlik a jólétünk. De jaj, ez nehéz dolog a számunkra, mint azt korábban mondtam. Nyílegyenesen vonz minket az, aminek szép látszata

van, ezért alaposan meg kell jegyeznünk az Elifáz által itt használt hasonlatokat. Látunk olajfát, ami szépen néz ki, de nincs semmi folytonossága. S nézzük meg a vihart is, ami közel van a gonoszokhoz. Mert Isten azon a ponton tartja őket, hogy leverje. S noha nem vesszük észre első ránézésre, mégis, ha a hit szemével nézünk Isten igazságára, meg fogjuk látni, hogy mindazok, akik nem Istenben gyökereznek, nem juthatnak el a teljes érettségre, és soha nem teremhetnek jó gyümölcsöt, hanem hamarosan ki lesznek szaggatva. S miért? Mert Isten ezt mondta. Látjuk őket belefulladásba a saját büszkeségükbe. S miért? Mert Isten nem hazudhat. Ezért valahányszor csak a saját érzékiségünk és az ostoba képzelgésünk mozgat bennünket, térjünk vissza Isten Ígéjéhez, s keressük azt, amit előtte nem láttunk, különösen a rejtett dolgot, hogy megismerhessük és azzal elfordulhassunk minden minket megtévesztő, hiábavaló önteltségtől. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a részből. Végül hozzáteszi, hogy *a gonosz házanépe elhagyott lesz és tűz emésztí fel a megvesztegetések házát. A képmutató kifejezésbe* (a szó más szövegekben is szereplő értelmezésének megfelelően) Elifáz mindazokat beleérti, akiknek a szíve megátalkodott és hűtlen Isten iránt, s akiknek (mondja) el kell pusztulniuk az egész háznépükkel és kíséretükkel egyetemben. Utána pedig hozzáteszi: *tűz emésztí fel a megvesztegetések házát*. Miután a képmutatók társaságáról beszél, ez még jobban kifejezi, hogy jóllehet a gonoszoknak nagy a kísérete és nagy és hosszú a sleppje ennek ellenére nem kerülnek el a megsemmisülést. Aztán láttok az egyszerű átlagnál sokkalta gonoszabb embereket, akik nagy társaságokkal s bandákkal járnak együtt nagy csinnadratta közepette: megvannak a szövetségeik és az összejöveteleik, és nagy slepp követi őket. De Elifáz konkrétan azt mondja, hogy az efféle összejövetelek semmivé lesznek. Ezzel azt akarja megmutatni, miképpen tartják fenn magukat a gonoszok egy ideig ezekkel a szövetségekkel, s a helyzetük fenntartása végett erősítik meg magukat, mert közülük mindegyik elég erősnek gondolja magát minden csapás elviselésére. Isten haragja azonban fellobban, hogy elégesse mindet. Sőt, látjuk, miképpen beszél a próféta, amikor összefonódott tüskebokrokhoz hasonlítja őket (Náh1:10). Ha valaki tüskéket és töviseket gyűjtött, majd nyalábba szedte azokat, azok úgy összegubancolódnak, hogy még a kezét is vonakodik majd rávetni, mert nem tudja, melyik oldalról ragadja meg. Ha pedig egy ágat akarnak kihúzni közülük, nem teheti. De ha tűzre veti, azonnal fellobbannak, recsegnek-ropognak és sokkal nagyobb lángra kapnak, mintha kemény és vastag fából lennének.

Ugyanígy lesz a gonoszokkal is. Olyanok, mint a tüskék és a tövisek, s amikor összefonódnak egymással, az ember nem képes megmondani, miképpen lehetne kibogozni őket, s nem is képes közeledni hozzájuk. De amint Isten tüzet vet rájuk, ők szükségszerűen darabokra törnek és azonnal megsemmisülnek. Látjuk tehát, mit értett Elifáz azon, hogy a képmutatók gyülekezetei meg fognak semmisülni. Mert úgy érti: a gonosz embernek lehet nagy sleppje és őt követő bandája, de az nem fogja megőrizni őt Isten haragjával szemben.

Ennek arról kell biztosítania minket, hogy amikor látjuk a gonoszokat jól felszerelkezni, szövetségben állni erős őrizettel, akkor sem kerülnek el a hirtelen elbukást és megsemmisülést, ezért látni fogjuk, hogy ez nem hiába hangzott el. S ez arra int minket, hogy kössük össze magunkat a helyes istenfélelemben, s ne legyen más bandánk, ami összekötne minket, hanem csak Ő, Akit jó lelkiismerettel szolgálunk és a teljes bizalmunkat belé vetjük, egymást segítve. Végül pedig legyen közöttünk olyan egyezség, melyben mindegyikünk arra adja a fejét, hogy hűségesen járjon Isten és ember előtt. Ha ezen a módon járunk el, Isten meg fogja áldani a szövetségünket, ellenkező esetben viszont minden szükségszerűen hajótörést szenved és elpusztul. Céltudatosan mondja, hogy a megvesztegetések vagy a vesztegetés háza semmivé válik. Mert minden épületnek, ami elkobzással és kifosztással épült, szükségszerűen meg kell romlania és el kell pusztulnia. Nemcsak a kőből és a fából épült házakat értem alatta, hanem azt is, amikor az ember vesztegetéssel és ajándékokkal gazdagodik meg, azaz amikor egyrészt magához ragadva, másrészt megkaparintva szerez erőszakkal, csalással és zsarolással: mit cselekszik így? Fát gyűjt, s amikor jön Isten haragjának a legkisebb szikrája, az utolsó morzsaig

felemésztí azt. Mert ha nincs fa, a tűz sem képes tovább égni. De a gonoszok olyan máglyákat hordanak össze mindenfelől, hogy annak fája felégeti őket és az egész sleppjüket. Ezért ezt a szöveget jól észben kell tartani, hogy józanul és tisztán járassunk.

Ennyit az első pontról. S látva, milyen figyelmeztetést kapunk arról, hogy amikor a gonoszok meggazdagodtak az ajándékok és a megvesztegetések elfogadásával, mindaz a pusztulásukra lesz: ezért ne panaszkodjunk rájuk, hanem mindegyikünk tekintsen önmagára és járjon a saját elhívásában. Akiket az igazságszolgáltatásba hívtak el, ügyeljenek arra, hogy megvesztegetés nélkül tartsák fenn magukat és emlékezzenek rá, miképpen hangzik el, hogy az ajándék megvakítja a bölcs szemeit és megrontja az igaz értelmét (5Móz16:19). Ezért tartózkodjanak minden korrupciótól, hogy tisztán és szilárdan folytathassák. Ezt különösen jegyezzük meg. Akik pedig magánállásban vannak, azok is járjanak becsületesen. Gondolja végig mindenki: nos, fejlődhetnek ebben a világban gonosz mesterkedésekkel, mivel azonban ezeket Isten elítéli, mi mást okoznék ezzel, mint Isten haragjának a fellobbanását?

Íme, miképpen kell a kegyeseknek áhítatban maradniuk. Sőt, amikor látjuk a gonoszokat csalit elhelyezni minden oldalon, s azzal hitegetni önmagukat, hogy hatalmas nyereségre tettek szert, amikor nagy vagyont szereztek a megvesztegetések és az ajándékok elfogadásával, akkor mondjuk ezt: végül Isten majd mégis kimutatja, hogy nem hiába mondta azt, amit itt hallottunk, s amit a Szentlélek Elifáz szájával mondott ki. Mert Isten nem engedi majd, hogy a fenyegetései hiábavalókká váljanak, hanem utóbb a végrehajtásra is sort kerít majd. Látjátok tehát, miképpen kell nyugodtaknak maradnunk, amikor tépést és szaggatást, fosztogatást és rablást látunk mindenfelől. Biztosra kell vennünk, hogy a szerzeményeik nem maradnak náluk, hanem Isten majd olyan rendet vezet be, hogy sokkal jobb lenne, ha üres kenyeret ennének és megelégednének a kevéssel, mintsem ezen a módon tömnék tele magukat mások kárára. Mert az így megszerzett dolgok minden morzsájának semmivé kell válnia és a házaiknak a fejükre kell szakadnia. Azaz, a javak, amiket összeszedtek, a romlásukra és a pusztulásukra lesznek. Igaz, hogy egy ideig olyan szabad kezet kapnak, hogy tényleg úgy tűnhet: a helyzetük örökre fennmarad. De legyünk türelmesek, és (mint mondtam) várjunk a megfelelő alkalomra Istennél, amikor majd befejezi a munkáját. Közben pedig ne csak arra vágyjunk, hogy fenntartsen minket a saját állapotunkban egész életünkben minvégig, hanem arra is, hogy jobb életet adjon nekünk a halálunk után a mennyek országában, ahogy megígérte.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy adjon olyan megtérést, amivel nap mint nap eltávozzunk a rakoncátlan életünktől, s ne vágyjunk másra, csak a minket az Ő szolgálatától esetlegesen eltérítő engedetlen indulataink és minden más, valamint a gonosz vágyaink megtagadására, melyeknek alá vagyunk vetve és át vagyunk adva. Mivel pedig olyannyira tele vagyunk fertőzéssel, tetsszen Neki megtartani minket kegyelemből, naponta megbocsátva a vétkeinket, míg teljesen fel nem öltöztet minket az Ő igazságosságába akkor, amikor majd kivesz ebből a világból, hogy részesei lehessünk a mennyei dicsőségének. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet nem csak nekünk, hanem stb.

A hatvankettedik prédikáció, ami az első a tizenhatodik fejezetről

a tizenötödik fejezet utolsó versének csekély maradékával

Jób16:1-9

1. Felele pedig Jób, és monda:
 2. Efféle dolgokat sokat hallottam. Nyomorult vigasztalók vagytok ti mindnyájan!
 3. Vége lesz-é már a szeles beszédeknek, avagy mi ingerel téged, hogy így felelsz?
 4. Én is szólhatnék úgy mint ti, csak volna a ti lelketek az én lelkem helyén!
- Szavakat fonhatnék össze ellenetek; csóválhatnám miattatok a fejemet;
5. Erősíthetnék titeket csak a szájjammal és ajakim mozgása kevesbíténé fájdalmatokat.
 6. Ha szólnék is, nem kevesbbednék a keserűségem; ha veszteglek is: micsoda távozik el tőlem?
 7. Most pedig már fáraszt engemet. Elpusztítád egész házam népét.
 8. Hogy összenyomtál engem, ez bizonyság lett; felkelt ellenem az én ösztövérségem is, szemtől-szembe bizonyít ellenem.
 9. Haragja széttépett és üldöz engem. Fogait csikorgatta rám, ellenségemként villogtatja felém tekintetét.

Miután Elifáz elmondta nekünk, hogy a gonoszok és Isten megvetői átkozottak, s minden dolguk ellenük fordul, végkövetkeztetésként hozzáteszi, hogy *bánatot fogannak és fájdalmat szülnek, s a bensőjük ravaszságot és csalást táplál*. Ezzel adja értésünkre, hogy a gonoszok külső magamutogatása szemernyi hasznukra sem lesz, hanem Isten mindent az elképzeléseik ellenkezőjére fordít, s ezzel csalódnak majd a várakozásaikban. Igaz, hogy ezt a mondatot úgy magyarázzák, mintha Elifáz az okot adná meg. Azaz, Isten nem ok nélkül ostorozza és átkozza meg a gonoszokat. S miért? Mert nem tesznek mást, csak gáztetteket követnek el világszerte. Ezért miután zaklatták a felebarátaikat, ők is hasonló bánásmódban részesülnek. S a Szentírás valóban gyakran használja ezt a beszédmódot, mint például a hetedik zsoltárban (Zsolt7:16). Ézsaiás is ugyanezt mondja a könyve 59. fejezetében (Ézs59:4). Ezért amikor a Szentlélek azt akarta kijelenteni, hogy az emberek átadattak az engedetlenségnek és a bűnöknek minden szándékukban, gondolatukban és indulatjukban, azt a hasonlatot használta, hogy olyanok, mint a kisgyermekes asszony. Amikor fájdalmat fogantak (mondja), azaz amikor gáztetteket fogantak vagy koholtak a felebarátaik ellen a zaklatásuk vagy elnyomásuk végett, akkor igazságtalanságot szülnek, azaz végrehajtják a kiagyalt gáztetteket. De ez az értelmezés nincs összhangban a szöveggel. Mert (ahogyan már mondtam) Elifáz már eddig is megadta az alapos okát annak, miért kell Istennek olyannyira szembeszállni a gonoszokkal. Most pedig nem akar többet mondani annál, hogy jó reménységet táplálnak magukban és azzal hitegetik magukat, hogy minden dolgukat így vagy úgy keresztülviszik, de végül mégis tönkremennek. S miért? Mert semmi más, csak Isten áldása ad nekünk boldogulást. Ezért nem nyernek semmit azzal, ha bármiféle reménységet táplálnak a szívükben, mert Isten mindent a feje tetejére fog állítani. S a Szentírás nemcsak itt beszél ezen a módon. Ézsaiás könyvének 26. fejezetében azt olvassuk, hogy mint egy terhes asszony vajúdtunk előtted, Uram, de nem fogantunk és szültünk mást, csak szelet (Ézs26:18). Íme, a kegyesek beszélnek és panaszkodnak Isten előtt ezen a módon. Ezen a módon ismerik el és vallják meg a bűneiket. Mert amikor azt mondják, hogy a terhes asszonyhoz hasonlóan vajúdtak, akkor Isten üldözte őket joggal a vétkeik miatt. De azt mondják, csak szelet fogantak és szültek, azaz, amint a nyomorúságaik könnyítése után néztek, az teljesen szertefoszlott, mint levegő és füst, és hosszas sorvadozás után a fájdalmakban a

nyomorúságuk egy szemernyit sem enyhült. Itt Elifáz tovább is megy és azt mondja, hogy a gonoszok nem tesznek mást, csak gyermekeket nemzenek és gaztetteket szülnek maguknak, a bensőjük pedig csalárdságot táplál, aza hiábavaló és fondorlatos reménységet, ami végül majd megteveszti őket. S ez ugyanaz a fenyegetés, amit Isten Ézsaiás könyvének 33. fejezetében fogalmaz meg a gúnyolódik ellen, akik semmibe veszik az Ő Ígését, de különösen azok ellen, akik megkeményednek. Íme, mondja, szalmát fogantok és trágyát szültök (Ézs33:11). Mintha azt mondaná: makacskodtok az én Ígéssel szemben, mert nem veszitek észre a gonoszságot, amit elkövettetek, s azt sem, milyen fájdalmasan szítottátok fel a haragomat ellenetek. De a saját magatok hitegetése sehogyan nem fog megállni, mert minden önös kecssegtetések ellenére meglátjátok, hogy nem fogantatok más csak pelyvát és szalmát, s mindaz szertefoszlik majd a levegőben, ti pedig megtudjátok, hogy minden hitegetések haszontalan volt. Most hát látjátok, hogy Elifáz szavai valójában azt jelentik: a gonoszok egy ideig élhetnek jólétben, és Isten sem gyakorol majd rájuk túl nagy nyomást, ezért megteveszthetik magukat valamiféle reménységgel. De aztán? Isten mégis (tegyék a tőlük telhető legjobbat vagy legrosszabbat) olyan nyomást gyakorol majd rájuk, hogy lesz férgük, ami belülről rágja őket. A saját tulajdon lelkiismeretük mindig is ösztökéli majd őket, s lesz lelkiismeretfurdalásuk és töviseik, amik majd kínozzák titokban őket. Sőt, Isten végül olyan erős és szélsőséges kint küld majd rájuk, hogy kénytelenek lesznek megszűlni azt, ami belül táplálgattak. S miért? Mert a belsőjük nem fogant mást, csak alattomoságot, azaz, noha először nem vették észre a saját ártalmaikat, mégsem tettek mást, mint a saját megromlásukon munkálkodtak, nem látva, hogy nincsenek Isten kegyeiben. Biztosították magukat erről-arról, de mégis, amikor minden bekövetkezett, a helyzetük nem volt más, mint tiszta becsapás. Most azonban térjünk rá Jób válaszára. Először azt mondja nekik, hogy sokszor hallott hasonló dolgokat, ezért ők nem mások, mint fárasztó vigasztalók, amiért ilyen szavakkal árasztják el. Annak kimondásával, hogy gyakorta hallott hasonlókat, úgy érti: nem kellene közönséges és megszokott orvosságokat hozniuk, látva, hogy a nyomorúsága hatalmas és szélsőséges, hanem inkább valamiféle szeretetteljes vigasztalással kellene előhozakodniuk, ami a javára válhatna, semmint olyan beszélgetést folytatni vele, amelyet az emberek szoktak megalázó módon folytatni azzal, aki csak bizonyos mértékig lesújtott.

Látjátok tehát, mit értett azon Jób, hogy gyakran hallott hasonló dolgokat korábban. De biztos, hogy valahányszor csak olyan vigasztalással jön valaki, amit már korábban ismertünk, nem szabad azt kigúnyolnunk. S miért? Mert lehetünk tanultak Isten jóságáról, és kaphatunk buzdítást manapság a türelemre, ezek elkerülhetik a figyelmünket és lehet, hogy soha többé nem gondolunk majd rájuk.

Igaz, hogy a dolog nem lesz sötét a számunkra. Mindazonáltal, ha csapások érnek és valaki az emlékezetünkbe idézi a korábban mondottakat, de gondoljuk azt szükségtelen fecsegésnek. S miért? Mert a dolog lényege annak gyakorlása, amit hallottunk és megértettünk, még ha nem is vágott az elevenünkbe, mert a helyzet nem szolgálta azt. De ha Isten csíp meg minket bármiféle aggodalommal vagy nehézséggel, akkor megérettet velünk az emberek által az Ő Ígéséből merített vigasztalásokat, eljuttatva azokat hozzánk. S jóhiszeműleg Jób nem volt egyike sem azoknak a vágyódóknak, akik minden valami nem is tudom miféle újdonságra vágnak és nem képesek elviselni, hogy az ember egy történetet kétszer mondjon el nekik. Ó, (mondják) és már hallottam azt korábban, ezért becsukom a füleimet az előtt a történet előtt. Igen, de mindennek ellenére mégis beléjük kell verni, s amikor valaki gyakran mond nekünk valamit, az a mi nagy hasznunkra és előmozdításunkra válik. Jób azonban nem jutott el ide: megszomorította a jó lecke semmibe vétele, mert az általános volt. S nem is a vágyait kutatta, hanem (mint már mondtam) egyszerűen csak azt mutatta ki, hogy a szélsőséges nyomorúsága miatt rendkívüli vigasztalásra volt szüksége. Mert amikor valaki közönséges betegségtől szenved, az emberek is enyhe orvosságot használnak. De ha a betegség heves, az orvosnak

tovább is kell mennie. Hiszen ha egyetlen orvosságot használna minden betegségre, micsoda dolog lenne az? S ugyanilyen a helyzet a megpróbáltatásainkkal is.

Látunk valakit, akit az atyja, a felesége, a gyermekei halála vagy valamely más vesztesége miatt bánkódik. S valaki közönséges vigasztalással járul hozzá, amilyen Isten jelölt ki. De ha valaki nemcsak egyféle módon gyötrődik, hanem Isten kezét éri magán, ami minden oldalról szorongatja, így ha egy kényelmetlenség szakad rá, akkor nemsokára még kettő-három szakad a nyakába és nemcsak testileg, a személyének, a javainak vagy a barátainak tekintetében gyötrődik, hanem (mint azt Jóbnál láttuk) lelki kísértések is nyomják, mintha Isten végleg meg akarná fojtani: akkor válogatottabb módon kell eljárunk. Mert ha egy olyan szegény embert bosszantunk, akinek már megszakadt a szíve, mire fog mindaz szolgálni, amivel odajárulhatsz hozzá? Sokkal jobb lenne, ha az ember megtarthatná a békességét, hogy Isten munkálkodhasson a szükségletei betöltésén.

Látjátok tehát, mire gondolt Jób. Íme, Elifáz azt mondta Jóbnak, hogy Isten azért bünteti a gonosz embereket, hogy a világ Bírójának mutakozzon, s ők bekeríthetik magukat, de nem kerülhetik el az Ő kezét, mert végül teljesen megsemmisíti majd őket, bármekkora sleppjük és bandájuk legyen is. De mi a helyzet? Ha valaki ezt Jóbra vonatkoztatja, az annak felelne meg, hogy Isten ellenségének tartja, mert ő gonosz ember, s nincs benne más, csak képmutatás. Íme, egy rosszul alkalmazott dolog. Nem ok nélkül mondja tehát: Ugyan már, én ismerem ezeket a dolgokat és még most is a saját hasznomra fordíthatnám azokat, ha szükségem lenne rájuk. De nem ez volt a helyzet. Mert Jób elméjében az fogant meg, hogy nem a bűneiért lett megbüntetve, s Isten semmi effélét nem akart. Nem azt jelenti ez, hogy nem érezte magát hibásnak, és méltónak arra, hogy még sokkal többet is eltűrjön, mintha Isten szigorúan akarta volna megvizsgálni, hanem mert tudta, hogy Isten nem a bűnei miatt bánt így vele, mivel más volt a szándéka.

Jób ezt tudván utasította vissza a többiek szavait. S miért? Mert azok ésszerűtlenek voltak. Terhes vigasztalók vagytok a számomra, mondta. S mi ennek az oka? Az, hogy nem a megfelelő orvosságokat hozták.

Ez arra figyelmeztet minket, hogy ha vigasztalni akarjuk a felebarátainkat a nehézségeikben és a bajaikban, akkor azt nem véletlenszerűen kell tennünk, mint sokan mások, akik csak egyetlen dalt ismernek, s egyáltalában nem törődnek azzal, kinek éneklük azt. Mert bizonyos embereket az egyik módon, másokat pedig más módon kell kezelni. Mert például, ha valaki makacsodik Isten ellen, abban az esetben másstílusban és kifejezésekkel kell beszélni az illetővel, mint egy szegény teremtménnyel, aki mindig is az egyszerűségben járt. Aztán a betegségnek megfelelően kell az embert figyelmeztetni arra, miképpen folytassa. Például, ha az emberek együgyűek, akkor sírni kell velük, és a hanyagságukat kell megfeddeni, hogy megérezhessék Isten kezét és megalázkodhassanak alatta. Ezért nagy bölcsességre van szükségünk, hogy úgy vigasztaljuk az Isten által lesújtottakat, ahogyan szükséges.

Látjátok tehát, mit kell észben tartanunk ebből a mondatból, amiben elhangzik, hogy azok, akik Jób vigasztalását színlelték, fárasztó vigasztalók voltak, mert semmit sem hoztak magukkal, amivel Jób továbbléphetett volna. S most Jób hozzáteszi: *Mikor lesz vége a szeles beszédjeiteknek?* Azokat a szavakat nevezi szeleseknek, melyben nincs lényeg, azaz, melyek nem képesek építeni az embert, annak megfelelően, ahogyan a Szentírás is használja ugyanezt a hasonlatot. Mert amikor arra van szükség, hogy az embert megtanítsák, miképpen szerezheti meg a maga üdvösségét, akkor azt mondjuk, ő épül. Hogyan? Először megalapozzák, aztán építik, így megerősödik az istenfélelemben, az Ő törvényében, s megerősödik a türelemben a bajok szilárd elviseléséhez. Utóbb pedig teljesen elhatározottá válik az imádkozásban Istenhez, az Ő dicséretében és a Hozzá menekülésben. Viszont, ha a szavak csak összezavarják valaki elméjét, s az ember csak fecseg és gagyog, így a hallgató soha nem kap jó tanítást, amit a maga javára fordíthat, azok nem mások, mint szeles szavak. Ezért jegyezzük meg jól: ha belefogunk a buzdításba vagy a tanításba, akkor mindenekelőtt az említett lényegiségre kell törekednünk.

Azaz arra, hogy a hallgatóink jó tanítást kapjanak, amiből megszokhatnak az Isten szerint járni, az Ő kegyelmére alapozni és az Ő segítségül hívásához formálódni, nem kételkedve és ingadozva, hanem biztosra véve, hogy meghallgatást nyernek. Látjátok tehát, miképpen kell alapos módon tanítani, oktatni a felebarátainkat, hogy az általuk tanultak ne illanjanak el úgy, min a szél. Továbbá, mindegyikünknek arra is kell törekednie, hogy ne széllel igyekezzünk megtelni, mivel sok hóbortos embert látunk, akik azt szeretnék, hogy az emberek hallgassanak rájuk, s ők táplálhassák a füleiket és kielégíthessék a bolond fantáziájukat. Elképzelik ezt-azt és azt szeretnék, ha az emberek hallgatnának a panaszaikra, s olyasmiket vitatnának meg, amik nem szolgálnak épülésre. S az emberek elméje túlságosan is hajlik erre a bűnre, sőt, teljesen át van adva annak. Mert ha mindegyikünk a saját étvágát követné, akkor biztosan nem lenne más kérdés közöttünk, mint az, hogy miképpen tarthatunk haszontalan beszélgetéseket erről vagy arról, amik szertefoszlának a levegőben, s nincs bennük lényeg, sem semmi más, csakis szél. Ezért tanuljuk meg azt keresni, ami jó és alkalmas az épülésünkre az istenfélelemben, valamint a hitben és a türelemben, továbbá minden jó és hasznos dologban.

Látjuk tehát, mire kell emlékeznünk ebből a mondatból, ahol Jób a szeles szavakat említi. Mindazonáltal vigyáznunk is kell magunkra, hogy visszautasítsunk minden beszélgetést, amiben úgy részesítenek, mintha az szeles lenne, hanem meg kell tanulnunk megízlelni, hogy van-e benne hiábavalóság vagy jó tanítás, amit megtanulhatunk a magunk javára használni. Egyben imádkozzunk Istenhez: legyen olyas kegyes hozzánk, hogy amikor bárki bármiféle jó tanítást közöl velünk, az ne illanjon el tőlünk és a levegőben se enyészsen el a figyelmetlenségünk miatt. Mert amikor valaki Isten Ígéjéről akar tájékoztatni minket, akkor tudnunk kell, hogy abban mindig van némi jó tanítás. De sokan semmi hasznát sem veszik. Miért? Mert nem fogadják a teljes értelmükkel és elméjükkel, hanem ide-oda futkosnak, s Isten Ígéje mintegy szertefoszlik a levegőben, s mert nincsen bennünk semmiféle megalapozottság. Mindazonáltal, hogy még inkább a magunk hasznára fordítsuk ezt a leckét, mindegyikünknek (mint mondtam korábban) közelebbről is magára kell tekintenie. Mert Jóbnál az következik, hogy *ha a barátai lettek volna az ő helyzetében, ő is tudott volna úgy beszélni, mint amazok, s beszédet tarthatott volna nekik, vitatkozhatott volna velük és csóválhatta volna a fejét miattuk*. Igaz, hogy egyesek úgy magyarázzák ezt a mondatot, hogy Jób nem járt volna el velük hasonlóképpen, ha hasonló bajban látta volna őket, hanem inkább enyhíteni igyekezett volna a nyomorúságaikat és adott volna nekik némi megkönnyebbülést, semhogy a bánatukat fokozza. Mint ők tették azt vele aszerint, ahogyan láttuk a könyörtelenségüket: nem irányult másra a beszélgetésük, csak arra, hogy ezt a szent embert kétségbe ejtsék, mintha Isten nem tartaná őt meg. Azokat, akik ebben az értelemben fogják fel a mondatot, az indítja erre, hogy illetlen dolog lenne, ha Jób bosszúra vágyna, amikor Isten visszavonta a kezét tőle, pedig gúnyolná a szegény embereket, akik hasonló bajban vannak, mikor neki jól megy a dolga. Mert noha nem volt más ok, csak a megpróbáltatás, amit ő maga szenvedett el, annak mégis meg kellett tanítania őt arra, hogy sajnálattal és könyörülettel viszonyuljon azokhoz, akiknek erre van szükségük. De ha mindent jól megfontolunk, Jób nem azt akarta megmutatni, hogy ő mit tenne, hanem hogy mit tehetne az ember, ha hasonló helyzetben lenne. Ezért nem úgy érti, hogy ugyanolyan lenne, mint azok, akik akarattal zaklatták, hanem csak könyörületes lenne, ha ő volna amazok helyén. Valójában tehát így érti: jól beszéltek nyugodtan, csóváljátok a fejeteket rajtam, nem mulasztotok el elítélni, sem a feneketlen mélységbe taszítani.

S ezért úgy tesztek, mint azok, akik nem tudják, mit jelent eltérni a nyomorúságot. Ha én lennék a helyzetekben, képes lennék vajon nem ugyanezt tenni? S hogyan fogadnátok, ha csóválám a fejem a csapásaitokon, mikor látnám, hogy Isten keze a végletekig szorongat? Ha azt mondanám: ó, jól van, Istennek meg kell benneteket büntetnie és éreztetnie kell veletek, miképpen bünteti a bűnösöket. Ha elborítanának a nyomorúságok, s én ezen a módon beszélnék veletek, vajon nem mondhatnátok, hogy gúnyolódó és kegyetlen személy vagyok? Gondoljátok hát jól meg magatokat.

Íme, mit jelentenek valójában Jób szavai. Most látjátok, hogy nem a bosszúállás fűtötte, mint azokat, akikben nincs istenfélelem, akik mikor bárki megzavarja őket, szeretnék, ha a hatalmukban lenne duplaannyi bosszúságot visszaadni, mint amennyit ők szenvedtek el. Jóbnak esze ágában sem volt ez. S Isten gyermekeinek valóban az a dolguk, hogy megzabolázzák magukat. Bár az emberek bosszantanak és zaklatnak, mégsem a mi dolgunk rárontani azokra, akik helytelenül üldöztek. Mert Isten azért küldi őket, hogy meglágyítson bennünket, s tudnunk kell, hogy ők az Ő kezéből származó vesszők. Mindazonáltal, amikor az emberek jönnek és ok nélkül háborgatnak bennünket, Jób példája után mi is elmondhatjuk nekik, hogy mi is megtehetnénk velük ugyanezt. S miért? Mert az ember soha nem ismeri kellőképpen a hibáját, amíg a szemébe nem mondják. De mikor az ember észreveszi, hogy a gaztette visszaszállhat a saját fejére, akkor visszafogja magát és ezt mondja: most akkor hogyan? Mit cselekedjek? Íme, Isten is a becsületes pártatlansághoz vezet, ezt mondva: ne cselekedj másként a felebarátoddal, mint ahogyan szeretnéd, hogy veled cselekedjenek (Mt7:12, Lk6:31). Igaz, mondhatta volna ezt is: amikor a felebarátaiddal van dolgod, ügyelj arra, hogy pártatlanul és becsületesen jársz el velük, s ne add át magad a gonosz kapzsiságnak, hogy másokat megfossz a javaiktól, hanem figyelj arra, hogy ne más emberek kárán gazdagodj meg.

S valóban ezt mondta a Szentírásban. De végkövetkeztetésként ezt a mondást szögezte le: tégy úgy, ahogyan szeretnéd, hogy veled bánjanak. Mert nincs az az ember, aki nem lenne nagy ügyintéző, amikor a saját maga hasznáról van szó. Akkor mi is szeretjük a vitát és ezt mondjuk: Micsoda? Ez az ember ezt a rosszat tette valakinek. Keresztyén dolog ezt cselekedni? Vajon nincs becsületesség? Nem egy gazfickó és kegyetlen ember jellemzője ez? Minden ember képes tehát jól vitatkozni az értelemről, az egyenlőségről és a jogról, amikor a saját maga hasznáról van szó. S ez az a pont ahová Jób a barátait küldet, mivel vakok, s azt mondja, ha olyan nyomorúságban lennének, mint ő maga, örülnének, ha a többi ember szelídebben bánná velük. Ezért nem tehetett kevesebbet, mint hogy visszavezette őket ehhez a természetes egyenlőséghez, összehasonlítást téve közöttük és önmaga között. S ezért mondja nekik: ugyan már, ha hasonló helyzetben lennétek, mint amilyenben engem láttok, vajon lenne rá ok, hogy olyan beszédeket mondjak nektek, mint amilyeneket ti nekem? Ha valaki úgy bánná veletek, mint ahogyan ti bántok velem, hogyan fogadnátok azt? Ettől meg kellett volna indulniuk. S miért? Mert (mint már említettem), amíg önmagunkon kívül vagyunk (azaz, a dolog nem érint minket és nem is világít ránk), addig összevissza futkározunk, de ha a dolog minket érint, akkor megtanulunk józanabbnak lenni. Látjátok tehát, hogy Jób valójában mit szeretett volna mondani. S ebből egy jó leckét szűrhetünk le magunknak a mi Urunk Jézus Krisztus előbb említett mondatának megfelelően, miszerint nem szabad azt tennünk másokkal, amit nem szeretnénk, hogy velünk tegyenek (Mt7:12, Lk6:31). Mert Isten törvénye bele van vésve a szívünkbe, s rendelkezünk a bennünk levő általános alapelvekkel. S mi az oka annak, hogy a nézetünk olyannyira eltorzult és megromlott, hogy az mindig visszahúz minket? Isten jó szabályt adott nekünk, de mi nyílegyenesen a becsvágyhoz, a gyűlölethez, a góghöz és a kapzsisághoz folyamodtunk. Íme, miképpen romlott meg minden. Ha tehát becsvágyók vagyunk és dicsekszünk önmagunkkal, akkor elkezdjük megvetni a felebarátainkat. Ha kapkodók vagyunk, s a nyelvünk kóborlóként futkos, mielőtt jól megértenénk az eset alapját, ha a büszkeség vezet bennünket, ezért úgy törtetünk előre, hogy másokat hátra rántunk, akiket előttünk menni láttunk, ha gyűlöletre és rosszindulatra indulunk, s a szeretet és a részrehajlás vakít el, mit kell tennünk? Szálljunk magunkba, és imádkozzunk Istenhez, hogy Ő vezessen és nyissa meg a szívünket, hogy helyesen láthassuk meg a különbségeket, ezt mondva: ugyan már, ha a dolog rád vonatkozik, mit mondanál? Íme, miképpen válhatunk bölcsökké, körültekintőkké és kitartókká: tudniillik ugyanannak a dolognak önmagunkra vonatkoztatásával, amit mások ellen felhozunk. Mert olyannyira át vagyunk adva az önszeretnek és a saját haszonszerzésnek (mint mondtam), s a természet is olyan keményen tart minket, hogy minden ember szereti, sőt túlságosan is szereti önmagát. Ezért még menthetlenebbek leszünk ebben a bűnben,

amikor azt felfedezik bennünk, látva, milyen sokszor buzdítottak minket a becsületesség és a pártatlanság követésére. De imádkozzon Istenhez, hogy oly módon munkálkodjon bennünk, hogy ez a bűn erénnyé váljon az Ő Szentlelke által. Vegyük fontolóra, mit is jelent ez a mondas: szeresd felebarátodat, mint önmagad (3Móz19:18, Mt5:43, 22:39, Mk12:31, Lk10:27, Rm13:9, Gal5:14, Jak2:8). Mi az oka annak, hogy minden ember átlépi a maga korlátait, s túlon túl szeretjük önmagunkat, de megvetjük felebarátainkat, ha nem az, hogy nem elég szorgalmasan gyakoroljuk a nekünk mondottakat, nevezetesen, nem szabad olyannyira átadnunk magunkat az önszeretnek, hanem a felebarátainkat is úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat. Mert fontolóra kell vennünk, hogy Isten mindegyikünket a Maga képére teremtette, ezért valamennyien egy természetűek vagyunk. Ezzel azt is elmondja nekünk, hogy egyet kell értenünk a valódi testvériségben azokkal, akik hozzánk kötődnek. Látjátok tehát, mire kell emlékezni ebből a mondatból, ahol Jób elmondja a barátainak, hogy igazságtalanul vádolták, ezért nem volt illendő ezen a módon visszaélniük a türelmével. Íme, mit kell ebből valójában leszűrünk. S idővel ez hangzik el: *ha türelmet tanúsítok, mi hasznom abból? Ha pedig szólok, miféle könnyebbségem lesz attól?* Jób itt elejét akarta venni az ellenvetésnek, amit megfogalmazhattak volna ellene. Mert a barátai mondhatták volna: akkor vigasztald magad, látva, hogy nagyon jól képes vagy azt megtenni, s látva, hogy képes lennél csodákat tenni, ha mi volnánk olyan helyzetben, mint te, kezd hát bele és mutasd be a fortélyt magadon. Ő azonban ezt mondja: olyan nyomorúságban látom magam, amilyenben csak lehetséges. Ezért nem tudom, miben reménykedhetnék, mert Isten nagyon furcsa módon szorongat engem. Ha pedig türelmet tanúsítok, soha nem lesz könnyebbségem. Íme, én olyan ember vagyok, akit elnyeltek a megpróbáltatások.

Látjátok tehát, mit akart Jób mondani valójában: nevezetesen, hogy akár szólt, akár türelmes maradt, semmiképpen sem könnyebbült meg. Figyeljük meg azt is, miképpen panasolja Dávid a 32. zsoltárban, hogy a bajai úgy megszorították és átdöfték, hogy azt sem tudta, hová legyen vagy mihez folyamodjon (Zsolt32:3). Amikor siránkozom és azt hiszem, lesz némi könnyebbség a bánatomra ettől, a tűz csak egyre jobban és jobban fellobban. Ha csukva tartom a számat és leborulok Isten előtt, a szívem akkor is háborog, s mondhatni darabokra szakad, a bánatom pedig úgy az elevenembe vág, hogy ettől egy szemernyit sem lesz féken tartva. Máshol pedig azt mondja, hogy elhatározta: egy szót sem szól, hanem néma marad mindaddig, amíg a gonoszok tág teret kapnak (Zsolt39:2). De mi történt? Én nem vagyok képes (mondja) megtartóztatni magam. Mert amikor így akartam megzabolázni magam, az olyan volt, mintha hatalmas tűz lett volna az edény alatt, s noha az edény le volt fedve, a hab mégis vagy itt, vagy ott kicsapott belőle. Mert amikor Isten bármilyen betegséget vagy szegénységet küld ránk, akkor úgy tűnik nekünk, hogy soha emberrel nem bántak olyan gorombán, mint velünk. S ez az ok, ami vagy a kétségbeesésbe kerget, vagy a türelmetlenség kifejezésére sarkall, s így elbukva kikelünk Isten ellen. Vagy azzal csapjuk be magunkat, hogy jóllehet Isten az előttünk élő kegyeseket is ostromozta, ők nem voltak annyira gyengék, mint mi, sőt teljesen híjával voltak az indulatoknak. S ugyanezen okból a bánatunk is fokozódik. Ezért emlékezzünk rá, miképpen hangzik el, hogy Isten úgy megszorongatta a szolgáit (azt mondom, azokat, akiket szeretett és akik jóléte drága és becses volt a szemében), s néha olyan szélsőséges nyomorúságra juttatta őket, hogy többé nem voltak képesek felnézni, s nem tudták sem azt, miképpen szóljanak, sem pedig azt, hogy miképpen maradjanak békések. Dávid nem ok nélkül tett ilyen megvallást, hanem Isten minden gyermekének okulása végett. Mert amikor látjuk, hogy az ember fel van ruházva efféle erényekkel és rendelkezik a Szentlélek állhatatosságával, de ennek ellenére mégis úgy letörik, hogy az sem tudja, mit tegyen, hanem olyanná válik, mint egy értelem nélküli ember, akkor húzzunk abból hasznót a magunk számára. Ha pedig Isten olyan kemény kísértéseket küld ránk, hogy a szakadék szélére jutunk és már nem tehetünk semmi többet, ne gondoljuk azt furcsának (mert nem mi vagyunk az elsők, akik így jártak). Dávid megmutatta nekünk az utat, kigázolva a hasonló sárból. Isten kinyújtotta felé a kezét, s amikor teljesen

megalázkodott, akkor ismét megsegítette. Ezért ne kételkedjünk abban, hogy velünk is könyörületes lesz, miután lenn tartott egy ideig. Látjátok tehát, mennyire jó és szükséges a számunkra, hogy ezek a példák a szemünk előtt legyenek, mert biztosan nem fogják megengedni, hogy a gyengeségünk fölénk kerekedjen. Mert ha heves kísértések érnek, s nem tudjuk, hová legyünk, idővel majd meggondoljuk magunkat: nos, látom, hogy Isten szolgái, akik előttünk jártak, noha hatalmas kegyelmi ajándékokkal rendelkeztek, mindazonáltal mégis nyögniük kellett Isten keze alatt és nem tudták, hová legyenek. Isten így akart lefosztani róluk minden gőgöt és megtanítani őket a tapasztalat által, hogy meg kell hajolniuk Előtte. S ha tetszik neki hasonlóképpen minket is lesújtani manapság azzal a feltétellel, hogy a dolog vége is ugyanolyan legyen, még ha szenvedünk is közben, ne engedjük, hogy az megzavarja az elménket, mert minden a javunkra és a hasznunkra fog válni. Íme, mit kell megjegyeznünk az itt szereplő tanításból. De Jób hozzáteszi, hogy Isten oly módon szorongatja őt meg, hogy úgy tűnik, mintha darabokra akarná tépni. Ezt mondva arra mutatott tá, amit már korábban láttunk: nevezetesen, hogy nemcsak testi nyomorúságban volt része, hanem a legnagyobb és legerősebb, s nagyon keserves kísértések is érték, azaz, belülről gyötrődött, mert Isten mondhatni a halálos ellenségévé vált. Természetesen azt mondta, hogy a teste szikársága olyan volt, mint a kiszáradás, s Isten haragjának tanújaként tele volt ráncokkal, így az egész teste olyan volt, mintha félig már megrothadt volna. S itt az ember láthatja a félelmetes csapás jeleit, valamint azt, hogy Isten nem úgy bánt vele, ahogyan rendszerint szokott azokkal, akiket megvesszőz, hanem a fájdalom egész rendkívüli volt. S itt meg kell jegyeznünk, hogy Isten tükröt akart nekünk adni azokban, akik kiváló erényekkel rendelkeztek, azzal a céllal, hogy a személyükben megtanuljunk megismerni: amiképpen kiosztja az Ő Szentlelkének ajándékait, úgy küldi rájuk utóbb nagy megpróbáltatásokat is, a végletekig próbára téve és ostromozva őket azzal a szándékkal, hogy még megbecsültebbekké tegye őket, ők pedig még több gyümölcsöt teremjenek. Például tekintsünk az Isten lelke által vezetett Ábrahámra, de nem közönséges személyként, hanem mint egy angyalra, aki tele volt kiválósággal és tökéletességgel, amennyire csak kitelt tőle. (1Móz12 és az azt követő fejezetek) De mindennek ellenére miképpen bánt vele Isten? ha csak a tizedét kellene ama csatáknak eltűnnünk, amit Ábrahám élt át és amelyekben győzött, micsoda dolog lenne már az is? Mi teljesen elcsüggednénk. De Isten megkímél minket, mert nem adott nekünk olyan kiváló ajándékokat, mint neki. Ugyanezt mondhatjuk Dávidról is. (1Sám15 és az azt követő fejezetek) Íme, Dávid nemcsak Isten prófétája volt, hanem király is, aki az Ő szent és választott népét kormányozta, s olyan erényei voltak, hogy nagyon méltó volt a hírnévre és a dicséretre, sőt, még a csodálatra is, de mindennek ellenére Isten micsoda izgalomba hozta? Látjuk, hogyan panaszkodott nemcsak megvetett és kutasított személyként, hanem azt is mondta, hogy Isten itt a Földön mintegy kínpadon tartotta, ezért kénytelen volt bemutatni azt a szélsőséget, ami ki kellett állnia. Mert nem ok nélkül mondta oly gyakran, hogy tűzön-vízen ment át, hogy mély szakadékokba taszították, megérezte Isten minden dárdáját, Isten minden nyila átlőtte, Isten keze súlyosan ránehezedett, a csontjai összetörték, és nem maradt bennük sem velő, sem lényegi tartalom (Zsolt66:12, 71:20, 38:3, 32:4, 22:15). Amikor az efféle beszédek halljuk, azok csak gúnyolódásnak tűnnek a számunkra. De Isten céltudatosan akart eleven képet mutatni, hogy (annak megfelelően, mint már mondtam) tudhassuk: ahogyan Isten nagy erényeket juttat az embereknek, úgy gyakoroltatja is őket, hogy ezek az erények ne legyenek tétlenségre ítélve, hanem a megfelelő helyen és időben ismertté váljanak. Emellett egyébként jegyezzük meg, hogy a legnagyobb kísértések, amiket a kegyesek valaha is eltűrtek, ezek a lelki csaták voltak, ahogyan nevezzük őket. Azaz, amikor Isten a lelkiismeretükben idézte be őket, azaz éreztette meg velük a haragját oly módon, hogy azt sem tudták, hányadán állnak Vele. Ez pedig még mélyebb kétségbeesésbe taszította őket, mint az összes testi megpróbáltatás, amiket csak elszenvedhettek. S itt azt is látjuk, miért használja Jób ezt a hasonlatot, miszerint Isten a fogait csikorgatja rá. Azt is látjuk, miképpen beszél Ezékiás, aki ugyanezen a kísértésen ment keresztül. Isten (mondja) az oroszlán szerepét játszotta velem

(Ézs38:13-14). Hasonlóképpen használta ugyanazt a hasonlatot korábban, amelyiket itt is, nevezetesen, hogy nem tudta, szólhat-e vagy megtarthatja-e a békességét. Mert (mondja) olyan vagyok, mint a fecske: csicsergek és csiripelek, de szavakat szeretnék a bánatom kifejezése végett, de nincs nyelvem azok kimondásához. S itt jön utána annak megmutatása, hogy Isten úgy zúzta és törte össze a csontjait, mint egy oroszlán, ami a mancsában és a fogai között tartja. De hogyan lehet Istent egy kegyetlen vadállathoz hasonlítani? Nem, Ezékiás nem kegyetlenséggel akarta megvádolni Istent, hanem a saját érzéseiről és arról a szörnyű fájdalomról beszél, amit akkor túrt el, amikor Isten haragja volt rajta. Jegyezzük hát meg, hogy amikor a szegény teremtmény kételkedni kezd az Istennel fennálló viszonyát illetően, s nem látja, hogy Isten érezteti vele a jóságát, akkor olyan kétségbeesettnek és lesújtottnak kell lennie, mintha csak a farkasok állkapcsai között lenne. Nem szabad kis dolognak képzelni egy ember számára Isten haragjának a megérzését, s különösen azt képzelni, hogy Ő végleg ellenünk van. Ezért imádkozzunk Istenhez, hogy tartson meg minket, és kíméljen meg, tudva, hogy nem vagyunk képesek elhordozni ekkora terhet, csak ha Ő ad hozzá vállakat. Emellett imádkozzunk Hozzá, hogy ne alkalmazzon velünk szemben akkora szigort, amitől oroszlánnak éreznénk, hanem inkább mutassa Magát folytonosan Atyánknak, s ne az érdemeink szerint büntessen, hanem mindig éreztesse velünk a könyörületét a mi Urunk Jézus Krisztuson keresztül azért, hogy miután végigvezetett minket a Szentlelkével ezen az életen, emeljen fel az angyalainak örök dicsőségébe, amit olyan drága áron vásárolt meg a számunkra.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk és Atyánk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon éreztesse meg velünk, hogy a valódi megtéréstől megérintve visszatérjünk Hozzá, tudván, hogy kegyes lesz hozzánk. S miután kértük, hogy bocsássa meg a bűneinket, könyörögjünk Hozzá azért is, hogy egyre jobban és jobban szabadítson meg a testi bűnöktől, s a természetünk bűnösségét kijavítva vigyen el az élet tökéletességéhez, hogy a Szentlelke vezetésével ebben a világban dicsőíthessük az Ő nevét, és a legnagyobb buzgalommal szolgálhassuk, teljes mértékben odaszánva önmagunkat Neki, ahogyan a jóságával ösztönöz rá. S tetsszen neki stb.

A hatvanharmadik prédikáció, ami a második a tizenhatodik fejezetről

Jób16:10-17

10. Feltátották ellenem szájakat, gyalázatosan arczul csapdostak engem, összecsődültek ellenem.

11. Adott engem az Isten az álnoknak, és a gonoszok kezébe ejte engemet.

12. Csendességben valék, de szétszaggata engem; nyakszirten ragadott és szétzúzott engem, czéltáblává tűzött ki magának.

13. Körülvettek az ő íjásza; veséimet meghasítja és nem kimél; epémet a földre kiontja.

14. Rést rés után tör rajtam, és rám rohan, mint valami hős.

15. Zsák-ruhát varrék az én fekélyes bőrömrre, és a porba fúrtam be az én szarvamat.

16. Orczám a sírástól kivörösödött, szempilláimra a halál árnyéka szállt;

17. Noha erőszakosság nem tapad kezemhez, és az én imádságom tiszta.

Nagyon fájdalmas és kemény dolog egy halandó ember számára, amikor Isten szembeszáll vele és megéretteti, hogy Ő mondhatni az ellensége. De senki sem képes felfogni, milyen nagy nyomorúság ez, csakis tapasztalatból. S ez az oka annak, amiért Jób az oroszlanos hasonlatot használta (mint korábban láttuk), s amiért azt mondta, hogy Isten úgy falta őt fel darabokra szaggatva, mint egy oroszlan. S ezen a módon beszélt Ezékiás király is (Ézs38:13). S (mint már említettem) ezzel nem Istent vádolta kegyetlenséggel, hanem a lelki fájdalom, amit a nyomorult bűnösök elszenvednek, amikor Isten üldözi őket, nem fejezhető ki kellőképpen. Nekünk pedig észben kell tartanunk ezeket a dolgokat azért, hogy ha Isten az elevenünkre tapint, ne dőbbenjünk meg annyira a félelemtől, hanem vegyük fontolóra, hogy az előttünk élő kegyesek ugyanezt az utat járták és Isten megszabadította őket azért, hogy mi se hagyjunk fel az Ő segítségül hívásával. Mert mindig kell attól félni, hogy olyan kétségbe esünk, amikor már nem vagyunk képesek Istent segítségül hívni vagy nem találunk Benne segítséget. Ezért jegyezzük meg, hogy amikor a szegény teremtmény bizonyos módon fuldoklik, Isten pedig megéretteti vele a haragját, még ilyen kétségbeesésben is Hozzá kell menekülnie. Mert az Ő hivatala kivonni az embereket a sírjaikból, s begyógyítani az Általa ütött sebeket, sőt, feltámasztani minket a halálból (Ezék37:12-13). De Jób itt más kísértésről panaszkodik, nevezetesen arról, hogy *a gonoszok megnyitották a szájukat és gúnyolták őt, korholva pofozták és összegyűltek ellene*. Amikor az emberek ezen a módon csődülnek össze ellenünk, az mondhatni megújítja az általunk elszenvedett nyomorúságot. Miért? Mert az ördög a saját céljait szolgálja azokkal, akik gúnyolnak bennünket, köpködnek minket és igyekeznek megdönteni és gyökerestől kiszaggatni a hitünket, ha lehetséges. S Jób itt két megfontolásból beszél konkrétan a gonoszokról. Mert nincs annál bosszantóbb dolog, mikor Isten ezen a módon engedi szabadjára a gonoszok zabláját, hogy üldözzék a gyermekeit és lábbal tapossanak rajtuk. Igaz, hogy a jó embereknek nem kellene ezt gondolniuk, azonban mégis ésszerűtlennek látszik, hogy Isten akkora szabadságot adjon az Ő fensége megvetőinek, s a magukat teljesen a gonoszságra átadó embereknek, hogy elnyomják az istenfélőket.

Látjátok tehát az egyik okot, amiért Jób itt konkrétan a rosszindulatúakról beszél. A másik (mondja) az, hogy pont ugyanezek az emberek munkálkodnak mindig azon, hogy ne bízzunk Istenben, hanem adjuk a fejünket minden gonoszságra, ahogyan, mint látjuk, az Úr Jézus Krisztussal is tették, aki minden istenfélő valódi tükre és mintája. Bizony, Dávid is ezt tűrte el. De mikor látjuk, hogy Isten Fiával is megtörtént, akkor ugyanez egyben biztos szabály

is a számunkra, s valamennyiünkre vonatkozik. Most már látjuk, mire vonatkozik Jób eme mondása, hogy a szörnyű félelmen túl és felette, amiben volt, az emberek is felkeltek ellene és igyekeztek kétségbe ejteni, korholással pofozva őt, mintha Isten zsákmányul vetette volna őt oda nekik és többé már nem törődött volna vele.

Íme, mit kell valójában megjegyeznünk. S a mi kedvünkért van megírva, hogy valahányszor csak Isten megengedi a gonoszoknak, hogy gúnyolódjanak a bajainkon, s olyan dühvel törtessenek előre, hogy úgy tűnik, végleges vereséget szenvedünk, akkor se essünk nagyon kétségbe. S miért? Jób hasonló csatákat túrt el, de látjuk, hogy a vége mégis jó lett. Isten az ő személyében mutatta meg, hogy amikor átmentünk megannyi kísértésen, akkor Ő még mindig nagyon is képes megsegíteni minket. Ezért bízunk Benne és támaszkodjunk az Ő kegyelmére és jóságára.

Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. De Jób konkrétan azt mondja, hogy *Isten át is adta őt a gonoszok kezébe*, s ezt a mondást nagyon érdemes megjegyezni. Mert mi azt képzeljük, hogy a gonoszok azt teszik, amit csak akarnak, s nem vesszük fontolóra, hogy Isten úgy zabolázza meg őket, ahogyan Neki tetszik, s ők nem képesek semmivel sem tovább menni, mint amennyi megadatik nekik fentről. Ezt (azt mondom) érdemes alaposan megjegyezni. Mert ha eleve arra az álláspontra helyezkedünk, hogy a gonoszok nincsenek Isten kezében, hanem tehetnek annyit, amennyit csak akarnak és Isten nem korlátozza őket, mi jön ki abból? Nem szenvedünk szükségszerűen végleges vereséget? S hová menekülhetünk? De ha tudjuk, hogy Isten pórázon tartja a Sátánt és minden segítőjét, s ők nemcsak egy ujjukat sem emelhetik fel ellenünk, de szándékozniuk vagy elgondolniuk sem lehet semmit Isten akarata nélkül, akkor bátran menekülünk majd Hozzá annyiszor, ahányszor üldöznek, biztosra véve, hogy az orvosság az Ő kezében van és az Ő jó rendelkezése szerint lesz elosztva. S meg is kell alázkodnunk előtte. Mert ha a gonoszok maguktól is nekigyürkőzhetnek és Isten nem avatkozik közbe, akkor soha nem jutna eszünkbe elfogadni a fenyítéseket és a büntetéseket Istentől, nem gondolnánk a bűneinkre és nem siránkoznánk azok miatt Előtte, hogy megkönyörülhessen rajtunk. De ha tudjuk, hogy a leggonoszabbak nem mások, mint Isten vesszői, akiket azért tart a kezében, hogy elverjen és fenyítsen minket velük, röviden, ha jól alkalmazzuk a próféta által mondottakat (Ézs9:13), azaz, a [minket ostromozó] kézre, és nem a kövekre, dárdákra vagy a fűtykösök [minket sújtó] csapásaira nézünk, az nagyon hasznos megfontolás lesz a számunkra. Íme, mit kell még megjegyeznünk abból, hogy Jób nem egyszerűen csak azt mondta, hogy a gonoszok rátörtek, hanem hogy Isten ostromolta őt, s Ő Maga volt az, Aki megszabadította. S hozzáteszi, hogy rendkívüli nyomás nehezedett rá. Az összes általa használt beszédmód arra a végre mutat, amit ezekkel a szavakkal említ: *levették és megdöbbent, s Isten nyakon ragadta és darabokra tépte, céltáblaként állította Maga elé, s az íjászkai körülvelték minden oldalról, darabokra hasította őt, s megtörte újra és újra*. Jób itt kimutatja: olyan szélsőséges csapások érték, hogy nem lehetett olyan teremtményt találni, akire nagyobb nyomás nehezedett volna vagy aki nála nyomorultabb lett volna. Mert láttuk, miképpen bántotta őt Isten mind testileg, mind a javait illetően, illetve a saját felesége által. Látjuk tehát, hogy Jób joggal hasonlíthatta magát olyan céltáblához, amire az emberek lövöldöztek. Mert Isten nemcsak egyfajta megpróbáltatást küldött rá, hanem mondhatni leásott a pokolig, hogy őt a mélybe taszíthassa. Így akkora súllyal terhelte meg, amit egyetlen teremtmény sem volt képes elhordozni, hacsak nem volt benne nagyobb erő, mint amekkora van az emberben. S valóban csodálatos, hogy ekkora állhatatossággal rendelkezett a benne látható gyengeségek ellenére. Mert amikor Isten megerősíti az övéit, azzal nem teszi őket végleg érzéketlenné, s nem is veszi el teljesen a gyengeségüket, hanem el kell ismerniük önmagukat olyanoknak, amilyenek, azaz törékeny teremtményeknek, de közben Isten csökkenti a gyengeségüket és felemeli őket, amikor elcsüggednek. Látjuk, mi történt Jóbbal. Most egyébként azt mondja, hogy *gyászruhát öltött és port szórt a fejére*, s ez nem képmutatásból tette. Emellett, mondja e dolgok egyike sem a gáztettei miatt sújtotta. Mert (mondja) *nem találtatott rablás a kezeim között, az imádságom*

pedig tiszta. Ezalatt azt érti, hogy furcsállta a bajait, mivel nem sértette meg Isten oly módon, ami miatt rászolgált volna erre a bánásmódra. Ez az a kísértés, amit korábban oly sokszor láttunk, s amit Jób még mindig felidéz. De elemezzük ki konkrétan a dolgokat és fordítsuk a magunk hasznára. A hasonlat, ami Jób használ, egy jó lecke is egyben, tudniillik, hogy Isten megtette őt céltáblának, s ellene küldte az íjászait, akik körülvették őt, és oly módon tépték darabokra, hogy az epéje kiömlött a földre, ő maga pedig a szívéig hatoló sebet kapott. Így beszélve Jób azt szerette volna kifejezni, hogy Isten nem közönséges módon ostromozta őt. De most tekintsünk önmagunkra, mert ha a lehető legkisebb megpróbáltatást szenvedjük el, azt is túl nagynek véljük, s úgy gondoljuk, Isten nem mértéktelen. Szánalmas nézni, milyen bolondok vagyunk, s nem is kell több, hogy a végletekig csatázzunk. Amíg csak nyögdécselünk, az betudható a gyengeség részének, De mikor az emberek úgy felbőszülnek, hogy szembeszállnak Istennel bármiféle közönséges megpróbáltatás miatt, amit el kell viselniük, az vajon nem túlzottan nagy türelmetlenség? Nem annak jele, hogy soha nem jártunk Isten iskolájába azt megtanulandó, mit jelent szenvedni és engedelmessé válni az Ő akaratának? Annak megtanulása végett tehát, hogy erősebbek legyünk az Isten által ránk küldött büntetések elviselésében, tartsuk észben az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy Jóbot, akinek olyan kiváló volt a szentsége, s akit Isten annyira szeretett, mindazonáltal céltáblának állította Maga elé. S mondtam nektek, hogy erőseknek kell lennünk a bajainkban, nem szabad megkeményednünk Isten ellen és a zablát rágnunk, mint látjuk, hogy sokan ezt teszik. Mert az keményszívűvé teszi az embereket, és nem engedi, hogy a megtéréshez vezessék őket. Ezért lágyszívűeknek kell ennünk emiatt, azaz, amint Isten pattint egyet, nekünk azonnal fel kell ébrednünk és nem szabad várakozni, amíg kivonja a kardját és megsebesít minket, sem pedig azt, amikor a nyilai felénk szállnak vagy ránk mennydörög. Mi legyen tehát? Amint csak egyetlen csapást mér ránk a vesszőjével, legyen az bár enyhe, nekünk azonnal el kell hallgatnunk.

S valóban, ha bölcsek és megfontoltak lennénk, akkor nem várnánk meg még azt sem, hogy ezt az egyetlen csapást ránk mérje, hanem a fenyegetéseitől megintve gyorsan igyekeznénk hazamenni Hozzá, mielőtt megérint bennünket. Látjátok tehát, mennyire célszerű és hasznos, hogy a kegyesek érezzék Isten kezét és ne legyenek kemények a csapásaival szemben. Mert ha a ló lasú a sarkantyúzásra, vajon jobban szeretik majd ezért az emberek? Jó tulajdonságának fogják ezt tartani? Nem, ez egy fogyatékoság. S így van velünk is. Noha Isten nem karddal sújt ránk, csak a vessző árnyékát mutatja meg, nekünk azon is meg kell indulnunk. Mindazonáltal keményeknek kell lennünk oly módon, amit mondtam már nektek: nem szabad elcsüggednünk, sem pedig túlonúl szomorkodnunk, mintha a bánatunkat nem lehetne csillapítani vagy mintha semmiféle érzésünk nem lenne Isten kegyelmes jóságáról. Mert azok, akik így elcsüggednek, semmi módon sem képesek helyrejönni, mert ha egyszer megfogon bennünk az elképzelés, hogy Isten az ellenségünk, s egyáltalán nem bízunk a jóságában, lehetetlenség közelednünk Hozzá, mert inkább menekülni fogunk Tőle. Ha pedig egyszer eltávolodunk, folyton azon fogunk igyekezni, hogy egyre messzebb és messzebb kerüljünk Tőle. Ezért össze kell szednünk a bátorságunkat a bajainkban, hogy segítségül hívhassuk Istent és ne féljünk Őhöz vissz térni, bízva benne, hogy Ő kész könyörületet mutatni irántunk, ha jó, tiszta és jószándékú elmével keressük őt.

Látjátok tehát, hogy mire irányulnak az általam említett szavak: nevezetesen, nem szabad kényeskednünk a bajainkban, hanem idejekorán meg kell azokat éreznünk, hogy visszatérhessünk Istenhez. Ha pedig Isten bármiféle megpróbáltatást küldött ránk a bajaink megkettőzése végett, valamint azért, hogy kívül-belül erősen megszorongasson, vegyük mégis biztosra, hogy még nem jutottunk oda, ahol Jób volt, ezért, ha ő sem szűnt meg Istent segítségül hívni és még mindig Hozzá menekülni, akkor nekünk sem szabad elfordulnunk Tőle.

Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Ott pedig, ahol Isten íjászait említi, az egy nagyon figyelemre méltó hasonlat. Mert látjuk, miképpen zavarodnak mindig össze az emberek, amikor ennek az életnek a bajaival szembesülnek. Mert ezeket nem tudjuk

úgy Istennek tulajdonítani, hogyan kellene, hanem mindig azt képzeljük, hogy valamiféle szerencsétlenség, illetve emberi mesterkedés következményei. Röviden, rendetlenül ítélünk, s nem vagyunk képesek Istenhez formálódni. Mert emiatt használ a Szentírás (amellett, hogy elmondja nekünk, hogy élet és halál, fény és sötétség, jó és gonosz Isten kezében van, 5Móz32:39, Ézs45:7) ismerős hasonlatokat abból a célból, hogy a dolgot még jobban kifejezhesse nekünk úgy, ahogyan itt például elhangzik, hogy Isten az íjászáinak a csapatát állította fel Jób ellen. Vajon itt emberekről beszél? Nem, hanem azokról a nyomorúságokról, amiket Jóbnak el kellett tőnie. Ezeket a nyomorúságokat nevezi Isten íjászáinak. S miért? Azért, hogy megtanuljuk: amikor Isten minket ostromoz, jól felszerelten jön, mint mikor a bíró is maga körül tartja a hivatalnokait és erős társasággal jön letartóztatni a gonosztevőt. Látjuk tehát, hogy Isten felhasználja az összes nyomorúságot, amiket ebben a jelenvaló életben átélünk. Ezért ne gondoljuk szerencsétlenségnek, amikor egyesek betegségeket, mások szegénységet tűnnek el. Mivel számtalan az evilági megpróbáltatás, ezért vegyük biztosra, hogy Istennek és megszámlálhatatlanul sok eszköze van ezek kijavítására, amikor és amiképpen csak tetszik Neki. S ez az, amire Mózes gondolt, amikor azt mondta, hogy ezek Isten kincsesládáiban vannak (5Móz32:34). Miután az emberrel megtörténhető összes lehetséges nyomorúságról beszélt, hozzátette: vajon nincsenek ezek a kincsesládáimban? Mintha azt mondaná, hogy rendelkezem a jó dolgok kincseivel, amikor tetszik a kegyességemet és a szeretetemet kimutatni az emberek iránt, amikkel jót teszek nekik, de nem úgy, ahogyan a világ teszi, hanem felfoghatatlan módokon. Viszont amikor büntetni akarom az embereket, meg fogják érezni, hogy én többet is tehetek, mint amennyiről tudnak és amennyit valaha is ismertek. Látjátok hát, hogyan fogja Isten megismertetni velünk a felfoghatatlan gazdagságát, továbbá miképpen kegyeskedik ránk árasztani a jótéteményeit, illetve ennek az ellenkezőjét is. Ezért legyünk biztosak benne, hogy valahányszor csak csapást kíván ránk mérni, megteheti, mégpedig nagyon furcsa módon. Nos, megmenekültünk az egyik nyomorúságtól? Jön a második, sőt megszámlálhatatlanul sok fog következni egymásután. Íme, mire kell emlékeznünk ebből az igeversből. Továbbá, ahol Jób megint hozzátette, hogy *az epéje a földre ömlött, a veséi feltáruultak és darabokra szakadtak*, ott azt is tartsuk észben, amit már korábban érintettem: amikor Isten szélsőséges módon büntet és üldöz minket, s keze pedig olyannyira fájdalmassá és túl nehezzé válik, hogy már nem vagyunk képesek elviselni, akkor nem szabad túlon túl elcsüggednünk, s mondhatni eltompulnunk, hanem gondoljunk arra, amit Jób is tudott, nevezetesen, miután Istennel van dolgunk, teljes alázattal sóhajtozzunk és nyögünk annak megfelelően, amit ő maga tett hozzá, tudniillik hogy *a szemei és az arca felduzzadt a sírástól, s gyászruhát húzott a bőrére, a fejére pedig port szórt*. Mi vette rá Jóbot, hogy ezt cselekedje? Bizony az, hogy tudta, Isten keze nehezedett rá, s az összes őt sújtó nyomorúság nem a balsorsnak volt köszönhető, hanem Isten látogatásának. Ha Jób nem lett volna erről meggyőződve, akkor mi indította volna őt arra, hogy gyászruhát húzzon a bőrére és port szórjon a fejére? Igaz, hogy akik egyáltalán nem gondolnak Istenre, nem mulasztanak el hatalmas panaszokat megfogalmazni, sírni és bömbölni, de soha nem fognak helyesen gyászruhát viselni, hacsak nem tekintenek Istenre.

Egyébként a képmutatók, noha nem ismerik Istent helyesen, mégis van Róla némi elképzelésük, amikor a megtérés efféle jeleit mutatják. Igaz, hogy ha látnánk őket belülről, nem találnánk bennük mást, csak gyengeséget, mindazonáltal a ceremónia, amiről Jób beszél, biztos jele annak, hogy az ember kapnak tájékoztatást arról, hogy vallják meg: Isten a bírójuk. Ami pedig azt illeti, hogy Jób ezt színlelés nélkül tette, azt mondjuk, ő nem volt úgy elkábulva, mint ezek a hitetlenek. ha Isten bármennyire gorombán bánik velük, ők ezt gondolják magukban: Íme, micsoda szerencsétlenség történt velem – de nem gondolkodnak tovább. Jób nem így tett. Tudta, és teljesen elhatározott volt benne, hogy Istennek kell tulajdonítania mindezeket a dolgokat. Ha megtanultuk ezt a leckét, akkor jó hasznunkra válik egy napon: úgy értem, ha megtanultuk olyan alaposan gyakorolni, mint kell. Mert a legtöbb ember elég jól megvallja,

hogy a betegségek, a halálok és más nyomorúságok, mint például a háborúk, a járványok, az éhségek és mindezek Istentől származnak, de ha a bizonyításra kerül a sor, elámulunk és képtelenek vagyunk erre a végkövetkeztetésre jutni (és ezt mondani magunkban): nos, látva, hogy Isten látogatott meg minket, s jött el hozzánk, nekünk is vissza kell térnünk Őhozzá. Eddig szabadjára engedett csikókként viselkedtünk, s akarattal szaladtunk el Tőle, most egy kicsit gorombábban bánik velünk, megrázza felénk a vesszőjét, sőt meg is érezteti azt velünk, tehát meg kell tanulnunk megállni az Ő keze alatt. Viszont ehelyett miképpen járunk mi el? Ha az embert bárhol csapás éri, mi más tesz, mint zúgolódik és csikorgatja a fogait, Isten ellen zsörtölődve? S miért? Biztos, hogy ha valaki azt mondja neki, hogy megsértette Istent, ő könnyen elismeri ezt, de nincs igazi lelkiismeretfurdalása, hogy visszafogná magát. De miért? Mert (mint mondtam) csak zavaros elképzeléseink vannak erről. Ezért láthat az ember oly keveseket, akik ez a leckét jól belevésték a szívükbe: tudniillik, hogy minden megpróbáltatás nem más, mint Isten íjásza, s Ő körülveszi Magát velük, hogy a Bíránknak mutakozzon. Ennyit a közönséges megpróbáltatásokról, amik rendszerint bekövetkeznek. Ha egy népet vagy egy egész országot érint a háború a fosztogatások, zsarolások és egyéb, ott folytatott erőszakos cselekmények miatt, hány ember van, akik Istenre gondolnak? Látjuk, hogy minden zűrzavaros, de mégsem fogjuk fel, hogy Isten irányítja a folyamatokat. Mikor efféle zűrzavarokat látunk, az arra int minket, hogy még jobban figyeljük és jegyezzük meg a Szentírás ama részeit, melyekben Isten mintegy tükörben, vagy inkább, mint egy élőképben mutatja meg nekünk, hogy bármely oldalon szenvednek is az emberek, el kell ismerniük, hogy minden Isten kezétől származik, s főleg, ha az egész ország szenved el a csapást, azt Isten látogatásaként kell elismerni. Ezért valahányszor efféle dolog történik, kövessük Jób példáját: azaz, miután sírtunk, sőt az arcunk könnyekben ázott, meg kell vallanunk a hibáinkat és Isten könyörületére kell vágyakoznunk. Korábban mondtam, hogy a hitetlenek is sírnak, de nekünk Istenhez kell fordulnunk és nem szabad kételkednünk abban, hogy számításba fogja venni a könnyeinket. Ahogyan hallottuk, hogy Dávid is azt mondta: Isten ezeket mintegy a tömlőjébe gyűjti (Zsolt56:9). Amikor már annyira ostromoztatunk, hogy tovább nem vagyunk képesek elviselni, támogatásért menekülünk a mi Istenünkhöz. S ha valódi alázattal sírunk előtte, akkor biztos, hogy a szemünk minden könnycseppje számításba lesz véve az Ő jelenlétében. Mert ezek mindegyike mondhatni áldozat, ahogyan meg van írva az ötvenegyedik zsoltárban, hogy a bánatos szív és a megtört szív kedves áldozat Isten előtt (Zsolt51:18). Ha a könnyeink erre irányulnak, s annak bizonyítékai, hogy teljes alázattal menekülünk Istenhez, elismerve, hogy amíg az Ő keze van ellenünk, nincs más orvosság, csak a könyörgés, hogy legyen könyörületes velünk, akkor biztos (azt mondom), hogy számításba veszi majd a könnyeinket. S különösen, ha a gonoszok zaklatnak minket, mi pedig, ahogyan mondják, ahelyett, hogy két gonoszsgot tennénk egy helyett, azaz gonosszal fizetnénk a gonoszért, Istenhez járulunk és könyörgünk, enyhítsen a keze súlyán, s tegye rendbe az összezavarodott dolgokat, hogy amiképpen Dávid könnyeit is tömlőbe szedte (Zsolt56:9), úgy a mieinkkel is tegye ugyanazt, akkor ezek nem vesznek el, még ha a földre hullanak is, mert Isten (úgy értem) soha nem fog megfélemlkezni róluk. Látjátok tehát, miképpen kell felhasználni ezt a tanítást a magunk épülésére: ha sírunk, amikor Isten ostromoz minket, a könnyeinknek nem szabad olyanoknak lenni, mint az ostoba, tudatlan emberek könnyeinek, akik azt sem tudják, mit akarnak kifejezni azokkal, illetve hová kell fordulniuk, hanem nekünk Istenhez kell fordulnunk és Előtte kell siránkoznunk. S ezt erősítik meg Jób szavai, miszerint *gyászruhába öltözött és port szórt a fejére*. Biztos, hogy ez a két dolog a megtérés jelei voltak. Mint amikor a nyomorult gonosztevő kegyelemért könyörög, ő sem öltözik esküvői ruhába, s nem lép a bírāja elé fésülten, felékesítve és bátran, hanem inkább úgy, hogy könyörületre indíthassa: azt mondom, bánatos és súlyos ábrázattal, úgy, mint egy gyászoló. Így a kegyesek mutatták a megtérés külső jeleit, amikor Isten megostorozta őket, s megvallották a bűneiket, hogy bocsánatot nyerhessenek: darócba és gyászruhába szoktak öltözni és port szórtak a fejükre, s ezt Isten is megengedte nekik. Miért?

Először is, az embereknek fel kell rázniuk magukat, mert lassúak és hűvösek. Ezért amikor alkalmas segítséget kapnak, ami az fejlődésre sarkantyúzza őket, az nem felesleges, mert tudjuk, hogy amikor az Isten előtti megalázkodásra kerül sor, akkor olyan lustán fogunk hozzá, mintha csak a szokás kedvéért tennénk. Mondhatjuk, hogy hibásak vagyunk, és elereszthetünk néhány sóhajt is. De közben nem vesszük fontolóra a vétkeinket, melyek száma végtelen, s ezek oly nagyok, hogy azonnal kétségbe kellene esnünk miattuk a halálfélelemtől, amikor a Bíránk elé lépünk. Mindazonáltal nekünk úgy tűnik, hogy egy-két sóhajtás is megteszi. Látva, hogy ekkora hűvösség rejlik bennünk, vegyük biztosra, hogy úgy kell minket sarkantyúzni, mint a szamarakat. Íme, mire szolgált a gyászuha és a por az ősatyáknál. Mert amikor az említett ceremóniát használták, az nem a semmiért történt. S nekünk is Istenhez kell járulnunk, amikor port szórunk a fejünkre. Hiszen nem Ő teremtette a testet? Akkor, ha a szíveinknek Istenben kell megnyugodnia, a testeinknek is ennek megfelelőeknek kell lenni, s az egész embernek Istennek szentelnie kell lennie és Neki kell hódolattal adóznia. Most már látjuk, hogy ezek a dolgok nem jelentéktelen bolondságok voltak, amikor az ősatyák darócot és gyászuhat viseltek és port is szórtak a fejükre. S erre gondolt Jób, amikor így beszélt. Joel próféta mindazonáltal ezt mondja: a szíveteket szaggassátok meg, ne a ruháitokat (Joel2:13). Ő nem úgy érti, hogy vessük el a külső jeleket, hanem a képmutatókhoz beszél, akik úgy vélik, teljes felmentést kapnak, ha eljátszottak néhány majomszerű utánzást az emberek előtt és jól megmutogatták magukat, ezért úgy tűnhet, nagyon tapasztaltak a megtérésben. Igen (mondja ő), a ruháitok jó jelek, s ti is sokat hancegtek azért, hogy nagyon bűnbánóknak lássanak benneteket. De mi van akkor? A szívetek még mindig makacs az önfejűségben, olyan kemény, mint a kovácsüllő, pedig ezzel kellene kezdenetek. Mindennek ellenére azt mondja, hogy a nép öltön gyászuhat és vegyen hamut, vessék magukat a földre és siránkozzanak Isten előtt, s ezt a kormányzók és a közhivatalokat ellátók kezdjék, majd a nép többi része is kövesse őket (Joel2:12, 15-16). Most hát látjuk, miképpen használták az ősatyák a gyászuhat és a port, amikor eljutottak a megtérésük nyílt megvallásához Isten előtt. Igaz, hogy manapság nem kötődünk az efféle cselekedetekhez is nem is kötelességünk megtenni ezeket. De ha a megtérésünk olyan volna, amilyennek lennie kell, akkor nem lennénk olyan fagyos szívűek, mint amilyenek vagyunk. Mert mindazok a szükségletek, amelyekre utaltam, bennünk is megtalálhatók. Ha a régi korok emberei a saját bűneik megismerésére akarták ösztökélni magukat a gyászuha felöltésével, könyörgöm, mit kell nekünk tenni? Van olyan lázas buzgalmunk bocsánatért esedezni Istennek? Vajon lehúz minket annyira a bűneinktől való undor és sajnáljuk azokat annyira, amennyire szükséges? Ó jaj, dehogy. Nagyon illendő volna, de mi tompák vagyunk ebben a vonatkozásban. Akkor, ha az ősatyáknak meg kellett alázkodniuk a bűneik elismerése során, nekünk sokkal inkább meg kell. De mi történik? Egy cseppet sem gondolunk erre. S ebből megmutatkozik, hogy semmiféle jártasságunk sincsen sem Isten, sem az Ő ítélete, sem a bűneink vonatkozásában. Igaz, hogy esetleg ismerhetjük jól a bűneinket. De a saját mocskos mivoltunk felismerése és a megszégyenülés, valamint a megszorodás miatta nem része a törődésünknek és nem is ügyelünk rá. Mindazonáltal mindez nem hiába íródott meg. Tanuljuk hát meg, hogy ha közülünk bárki megszorodik, noha nem visel gyászuhat és nem szór port a fejére, mégis (a tőlünk tehető legnagyobb mértékben) minden eszközzel serkentetni magunkat úgy, ahogyan szükségesnek látjuk. Amikor az ember egymagában van, gondolja ezt: no, én nem imádkozom annyira szívből Istenhez, mint kellene. S intse magát ekképpen: jó lenne nekem, ha leborulnék és mondhatni a porba fektetném a számam, megalázkodva és megszégyenülve Isten előtt. Az jobban az elevenembe vágna, s arra ösztönözné, hogy Istenhez meneküljek támogatásért. Íme (azt mondom), miképpen kellene minden embernek konkrétan serkentenie magát, főleg akkor, amikor a szükség kényszerít minket, mint ahogyan látjuk, hogy manapság nagy szükségben vagyunk. S egymást is serkentsük. Amint Isten valamiféle járványt vagy éhséget küld ránk, azt gondoljuk, hogy nem lesz kedves áldozat Előtte, ha az emberek ünnepélyes kijelentéseket tesznek, s nagyok és kicsik egyaránt megvallják a bűneiket Előtte, és

minden ember ugyanerre serkenti a felebarátait is? Viszont amikor emelt fővel járunk, s úgy látszik, észre sem vesszük Isten büntetéseit, hanem átsiklunk azok felett, akkor csodálkozunk, ha megkettőzi a csapásait, és hétszeresen büntet, ahogyan meg van írva a törvényében (4Móz26:24)? Elég ügyesek vagyunk a mérgeződésben és annak megkérdezésében, hogy miért gyakorol ránk annyira fájdalmas nyomást, sőt, még azt sem vesszük fontolóra, hogy amikor meg akart minket szelídíteni, akkor olyan göggel és határozottsággal taszítjuk el a csapásait, hogy kénytelen megduplázni azokat. Ezért gondolkodjunk el ennek a Jób által itt mutatott leckének a jobb alkalmazásán. Továbbá jegyezzük meg jól, mint mond zárasképpen, nevezetesen, hogy *nem tapadt zsarolás vagy rablás a kezeihez, az imádsága pedig tiszta volt*. Jób ezt azért tette hozzá (mint említettem), hogy jelezze: ez a fajta megpróbáltatás furcsa volt a számára. Mert korábban így beszélt. S biztos, hogy valahányszor csak ostoroz minket Isten, íme, ezt kell tennünk: magunkba kell szállnunk és meg kell vizsgálnunk az életünket, s ahogyan elkövettük a sértést, úgy kell siránkoznunk Isten előtt és mondanunk: Ó jaj, Uram, Te valóban nagyon fájdalmasan ostorozol, de ha összevetem a hibáimmal, és mérlegre teszem azokat az általam elszenvedett nehézségekkel, ó jaj, Uram, tudom, hogy oly sok módon megsértettelek Téged, hogy ha a pokolba taszítanál is, azt is megérdemelném. Íme, mit kell tennünk. De ha nem vesszük észre, hogy Isten ostoroz minket a bűneinkért, akkor az egy nagyon fájdalmas kísértés a számunkra. [S elkezdünk önmagunkban gondolkodni:] hogyan tovább? Mit vétettem? Miért bánik velem Isten ennyire szigorúan? Látom, hogy kíméli a gonoszokat. Én igyekeztem jó és becsületes lelkiismerettel szolgálni Öt. Valóban messze voltam a kötelességem alapos ellátásától, de mégis mindig igyekeztem fejlődni. Mindazonáltal mégis olyan lettem, mint a legboldogtalanabb és legátkozottabb teremtmény, amit a Föld valaha is a hátán hordott. S mit ért ez alatt? Látjátok, milyen nagy kísértés ez, ami képes minket kétségbe ejteni annak megfelelően, ami Jóbbal is történt. De mi kell tenni emiatt? Először is gondoljuk meg, hogy mi is lehetünk Jóbbhoz hasonlóak, így mi is mondhatjuk, hogy a kezünkhöz nem tapad zsarolás. mert könnyű dolog az embernek kérkedni és hetvenkedni a becsületességével, ahogyan látjuk, hogy még a leggonoszabbak sem szégyellik azt tenni. S manapság, ha valaki megint őköt a gáztetteik miatt, ó, nincs bennük más, csak tökéletesség, s közülük meg a legördögibbeket is félig-meddig angyaloknak tekintik. Ezért (mint említettem), a magunk részéről vizsgáljuk meg alaposan, mi rejlik bennünk mindenféle hízélgés nélkül, s ne tiltakozzunk azzal, hogy tiszták a kezeink, csak ha egészen olyanok vagyunk, mint Jób. Ennek kimutatása végett pedig nem szabad a saját magunk bírúinak lennünk és a saját fantáziánk szerint ítélnünk. Mi módon kell megvizsgálniuk az embereknek a saját életüket, vagy milyen formában kell megalkotniuk a vádiratukat? Nem szabad afféle kifejezéseknek lenni benne, mint például: azt képzelem, úgy feltételezem, így veszem, illetve nem gondolnám. Mindezeket ki kell hagyni. Akkor hát? Járuljunk Isten törvényéhez, s imádkozzunk Hozzá, hogy világosítson meg minket a Szentlelkével, hogy képesek legyünk alaposan átkutatni a saját sötétségünket olyan bűnök után, melyek szörnyű rejtekhelyek bennünk. Istennek tehát fáklyával kell megvilágítani minket, s olyan bölcsességet és józan észet kell nekünk adnia, amivel úgy ismerjük és értjük meg a hibáinkat, hogy meg is valljuk azokat. Látjátok tehát, mit kell tennünk. De tegyük fel, hogy Isten nem a bűneink miatt bánik így velünk, ahogyan Jóbbal szemben sem akart semmi olyasmit, mint megbüntetni őt, ahogyan megérdemli. Miért tette hát vele azt, amit tett? A türelmét akarta próbára tenni. Isten tehát ostorozhatja jobban a kegyeseket a gonoszoknál, ahogyan látjuk, hogy Ezékiel is sokkal többet tűrt le, mint az akkor Jeruzsálemben élt leggonoszabbak. Mert Isten nem konkrétan a bűneire tekintett. Azonban az, hogy Isten nem a bűneinknek megfelelően büntet minket, nem azt jelenti, hogy nem is teheti meg, ha éppen úgy akarja. Ha százszorta jobban megostoroz minket, mint azt Jóbbal tette és fájdalmasabb megpróbáltatásokat küld ránk, mint rá, azzal sem tehet nekünk semmi rosszat. Látjátok tehát, mit kell ebből megjegyeznünk. S akkor tudnunk kell, ezt cselekedve Isten azokat az ítéleteit hajtja végre, melyek egy ideig rejtve voltak előlünk. Íme, mikor néha ostoroz, úgy tűnik, hogy meg akar semmisíteni, de mégis a mi javunkra teszi

azt. Igaz, hogy ezt most nem tudjuk. De tudni fogjuk, amikor majd feltárja azt, ami most rejtve van. Aztán, ha Jób ennyire goromba bánásmódban részesült annak ellenére, hogy tiszták és mocsoktalanok voltak a kezei, mint az majd kiderül az általa a későbbiekben megfogalmazott tiltakozásból, akkor könyörgöm, csodálkoznunk kell, ha Isten manapság ostoroz minket, mondom, minket, akik oly sok módon lázadtunk ellene? Gondolkodjon hát el egy kicsit mindenki önmagáról, s meglátjuk: oly sok vétket követtünk el és oly sok sérelmet okoztunk, hogy az borzasztó. Isten ostoroz minket: de mi módon? Nem úgy, ahogyan itt Jóbbal tette: sokkalta jobban tűr. Mert csak a vesszőjével mér ránk egy-két csapást. De még ha a kardjával mérni is ránk nagy csapásokat, azok akkor sem lennének halálosak. Látva tehát, hogy Jób ennyire szigorú bánásmódban részesült annak ellenére, hogy a kezei tiszták voltak, az imája pedig elfogadható Isten előtt, tanuljuk meg, hogy ha az egész világ hasonló módon lenne megverve, akkor sem lenne okuk a csodálkozásra. Miért? Mert biztosak vagyunk abban, hogy a vétek olyan, mint a vízözön, s minden ember konkrétan érzi magában, hogy egyetemesen be vagyunk szennyezve a bűnökkel. Hisz ki mondhatná el: annyira becsületesen élt, hogy joggal tiltakozhat, hogy a kezei tiszták Isten előtt? Ó jaj, nagyon messze van ettől. Látva hát, hogy ez a helyzet, legyünk benne biztosak: valahányszor csak valamiféle megpróbáltatást szenvedünk el, az Isten büntetése a bűneinkért. Azért tehát, hogy türelemmel viselhessük ezeket, legyünk abban biztosak, hogy sokkalta többet érdemlünk. Mindazonáltal meneküljünk bátran a mi Istenünkhöz, imádkozva Hozzá, hogy kegyeskedjen megtisztítani minden hamisságunktól, amik az általunk eltűrt nyomorúságok okai ebben a jelenvaló életben, s éreztesse velünk a jóságát azért, hogy mindig legyen okunk dicsőíteni Őt, míg végül kiemel minket ebből a mulandó életből és az Ő örök dicsőségének részeseivé tesz.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: ezeket úgy ismertesse meg velünk, hogy az hasznos a számunkra. Így vigasztaljon a jóságával és formáljon újjá a Szentlelkével, hogy ne legyen szükség arra, hogy gorombán üldözzön a kezével, hanem amint megpöccent, azonnal készek legyünk teljesen megalázkodni Előtte. S tetsszen Neki elfogadni a nem csak önmagunkért, hanem a manapság szükségben levőkért is elmondott imáinkat, aszerint, mint látjuk, hogy az egész nyomorult világ milyen fájdalmasan gyötrődik. Ezért könyörögjünk a mi jó Istenünknek, hogy a könyörület szemével nézzen ránk, hogy a könyörületének kiterjesztése miatt mind ránk, mind a Föld minden nemzetségére, okunk legyen mindenütt az Ő dicsőségét hangoztatni. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható, Isten, mi Atyánk elismerjük és megvalljuk stb.

A hatvannegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenhatodik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a tizenhetedik vershez, valamint az utána következő szövegrészhez kapcsolódik

Jób16:18-22

- 16. Orczám a sírástól kivörösödött, szempilláimra a halál árnyéka szállt;**
- 17. Noha erőszakosság nem tapad kezemhez, és az én imádságom tiszta.**
- 18. Oh föld, az én véretem el ne takard, és ne legyen hely az én kiáltásom számára!**
- 19. Még most is ímé az égben van az én bizonyságom, és az én tanuim a magasságban!**
- 20. Csúfolóim a saját barátaim, azért az Istenhez sír fel az én szemem,**
- 21. Hogy ítélje meg az embernek Istennel, és az ember fiának az ő felebarátjával való dolgát.**
- 22. Mert a kiszabott esztendők letelnek, és én útra kelek és nem térek vissza.**

Jób a saját becsületessége miatt tiltakozni akarva, két dolgot szögez itt le. Nevezetesen, hogy nem bánt hamisan az emberekkel és tisztán hívta segítségül Istent. S tette ezt az életét a törvényre vonatkoztatva, mert abban mutatta meg a mi Urunk egyrészt azt, hogy miképpen kell Őt szolgálnunk, másrészt azt, hogy miképpen kell jó viszonyban lennünk az emberekkel, mert sokszor kell beszélnünk erről éspedig nem ok nélkül. Nem kis dolog ugyanis, képesnek lenni úgy vezetni az életünket, hogy az Istennek tetsző legyen. Látjuk tehát, mi volt Jób szándéka: nevezetesen annak megmutatása, hogy igyekezett Istent szolgálni, s a felebarátaival is oly módon bánni, hogy senkinek ne okozzon kárt, vagy ne sértsen meg senkit. Igaz, hogy itt csak két konkrétumot szögez le. De bele akarja érteni az egészet. Mert amikor azt mondja, hogy a kezéhez nem tapad erőszak vagy szélsőség, az ugyanazt jelenti, mintha azt mondta volna: a nélkül élt, hogy bárkinek okot adott volna a panaszkodásra, mint aki azt állítja, hogy nem okozott senkinek kárt vagy veszteséget. Igaz, hogy tehetünk rosszat és okozhatunk sérelmet az erőszak mindennemű jele nélkül is. De mikor az emberek átadják magukat a kártékonyságnak, átlépik a saját korlátjaikat, és igyekeznek egyeseket kínpadra vonni, másokat kifosztani, megint másokat felfalni? ezért mondja céllal Jób, hogy nem tapadt a kezéhez erőszakosság. Ugyanezt érti a második mondás alatt, mert Isten szolgálata nemcsak az imádkozás gyakorlásában merül ki. De ami a fő dolgot illeti, Jób ebbe a részletbe értette bele az egészet. Most tehát látjuk, miképpen válhat elfogadhatóvá az életünk Isten számára: nevezetesen akkor, amikor kellőképpen igazodik az Ő törvényéhez. Mert Isten nem azt akarja, hogy az emberek a maguk elképzelései szerint éljenek, s örvendezzenek ennek vagy annak, ahogyan a legjobbnak gondolják a saját maguk számára, vagy hogy a maguk bírái legyenek. Hanem Ő Maga rendelkezik felettünk teljes tekintéllyel, s a kormányzásunknak az Ő Igéjének megfelelően kell történnie. Így tehát, hogy ne munkálkodjunk hiába, tanuljunk meg Isten parancsai szerint járni. Jegyezzük ezt meg. Bizony, sokszor meg van ez nekünk mutatva, de mindennek ellenére mégis látjuk, miképpen szalad rossz útra a világ, s az emberek túlságosan gyönyörködnek a saját fantáziájukban. Nem ok nélkül küld tehát minket a Szentlélek oly gyakran ehhez a ponthoz, mely szerint nekünk nem a magunk kénye-kedve szerint kell élni, hanem annak megfelelően, amit Isten parancsolt nekünk. Aztán mivel az *imádság* szó alatt Isten teljes szolgálatát érti, nekünk is alaposan mérlegelnünk kell ezt. Mert a legtöbb ember egyáltalán nem gondol az imádkozásra Istenhez, s látjuk, hogy a világ nagyon könnyen felmenti önmagát ez alól. Mindazonáltal amikor a Szentírás az Isten tiszteletéről beszél, a fő dolog abban, ami leszögez nekünk, az imádság, s ha ez úgy be lenne tartva, ahogyan kell, az imádság módja sokkal

nagyobb megbecsülésnek örvendene az emberek között, s ők nem hajolnának el erre vagy amarra, hanem követnék, amit a Szentírás mutat nekik. De most pont ellenkezőleg, az emberek olyan teret kaptak az Istenhez történő imádkozásban, hogy semmibe veszik annak megismerését, miért jó és hasznos imádkozni, vagy miképpen kell azt tenni: minden ember úgy lépked, mint vak csatamének, s nem járulnak kötelességtudóan Istenhez. S honnan származik ez az önteltség? Onnan, hogy nem tekintjük az imádságot olyan nagybecsű dolognak, mint amilyen. Mert ha Isten szolgálata fő pontjának tekintjük, akkor biztos, hogy sokkal szívélyesebben látunk hozzá, mint azt most tesszük. Aztán látjuk, hogy az Istenhez történő imádkozás helyett az emberek átadják magukat az elhunyt szentekhez történő imádkozásra, s a világ, amelyik a teremtményeknek engedi át azt, ami kizárólag Istent illeti, szintén jónak gondolja ezt.

Ha az ember megkérdi a pápistákat, miért nevezik Szűz Máriát az üdvösségük reménységének, miért menekülnek hozzá, s közülük miért van mindenkinek néhány támogató szentje: ha valaki azt mondja nekik, hogy ez istenkáromlás, akkor nagyon nehéz rávenni őket, hogy ezt elhiggyék. S miért? Mert soha nem ismerték és nem ízlelték azt, amit a Szentírás oly szorgalmasan mondogat, tudniillik, hogy Istent helyesen szolgálni azt jelenti: imádkoznunk kell Hozzá. Biztos, hogy a legnagyobb és a legtisztéletreméltóbb szolgálat, amit tőlünk követel, s a legnagyobb és a legünnepélyesebb imádás, amit megenged, az, ha Őhozzá folyamodunk. Nos, ha ezt a pápisták fontolóra vennék, vajon nehezükre esne elhagyni egy holt teremtményt és ezt mondani: Istent imádom, vagy inkább megadom Neki, ami kijár? Az imádkozás a fő szolgálat, amit tőlünk követel meg, ők azonban mégis megadják ugyanezt egy teremtménynek. Ez vajon nem a természet rendjének felforgatása? Annál alaposabban kell hát megjegyeznünk az ebben a szövegrészben foglaltakat, nevezetesen, hogy ezzel az *imádkozás* szóval akarta Jób azt megmutatni, hogy tisztán szolgálta Istent. Ezért, ha most adják bizonyosságát az emberek a becsületességüknek, ne hozakodjanak elő a csecsebecsékkel, ahogyan a képmutatók teszik ezt mondván: Vajon nem bőjtöltünk? Nem tettük meg ezt vagy azt? De meg kell értenünk, hogy a mi Urunk a saját törvénye szerint fog minket kormányozni, s teljeskörű hatalma van felettünk. Jegyezzük ezt meg. Továbbá azt is meg kell jegyeznünk, hogy a mi imádságunk soha nem lesz tiszta Isten előtt, sem pedig elfogadható a Számára, amíg a kezeinkhez erőszak tapad. Ha kegyetlenek és patvarkodók vagyunk a felebarátainkkal, Isten visszautasít minket, s nem járulhatunk Hozzá. Igaz, hogy sokan kísérelnek meg Istenhez imádkozni, miközben tele vannak ragadozással, az egyik embert zaklatták, a másikat kínozták, de mégsem szűnnek meg vakmerően Istent hívni segítségül. Bizonyos azonban, hogy az imáik visszataszítóak, mert a kezeik vértől, mármint a gáztettektől mocskosak. S itt azt is látjuk, Isten miért panaszolja Ézsaiás prófétán keresztül, hogy a zsidók eljöttek a templomának pitvarait taposni, s az színlelték, hogy Őt akarják imádni (Ézs1:12-15). Mert (mondja) vérrel rakvák kezeitek, azaz, nem szüntetek meg bosszantani a felebarátaitokat és ártani nekik. Gondoljátok azért, hogy Magamhoz engedlek benneteket, vagy bármiféle ismeretségben leszek veletek? Látjátok tehát, hogy valójában mit kell fontolóra venni ebben a mondatban. S Jób most hozzáteszi: *Oh föld, ne rejtsd el az én véretem, és ne legyen hely az én könnyeim számára!* Egyesek félreértették ezt a mondatot, miszerint a föld nem rejtje el a vért. Ők úgy értik, hogy Jób ismertté akarja tenni a nyomorúságait, s mivel ilyen rendkívüli bánásmódban részesült, itt arra vágyik, hogy a vére ne maradjon rejtve, hanem a föld kiáltson bosszúért miatta. De mi lenne annak a célja? Őt nem emberek bántalmazták. S vajon úgy értette, hogy a földnek kell bosszúért kiáltania Isten ellen? Aztán másrésről a szöveg megint önmagát magyarázza. S vajon be kell szükségszerűen csuknia az embernek a szemét, ha megvizsgál egy ennyire könnyű dolgot? Jób ugyanis itt két dolgot érint. Az egyik ezekben a szavakban rejlik: *Ó föld, ne rejtsd el a véretem*, a másik pedig ezekben: *ne legyen hely az én sírásaim számára*. Mit ért az alatt, hogy ne legyen hely a sírásai (kiáltásai) számára? Ez ugyanazt jelenti, mint amikor agyondolgozta magát a sírásban és az izgulásban, de az csak elvesztegetett munka lesz, mert Isten visszautasítja. S ha pedig az

emberekhez járul, abból nem lesz semmi haszna. Mivel ez a helyzet, könnyedén arra a következtetésre juthatunk, hogy az *Ó föld, ne rejtsd el a véremet* mondásban elismeri, hogy ha rosszat tett, a dologban számadásra és ítéletre kerül sor, s az egész élete kitárul előtte, a vádirat pedig szélsőséges módon lesz megfogalmazva, s Isten a tetteinek megfelelően bánik majd vele. Kétségtelen, hogy a Szentírásban a *vér* szó gyakran jelenti a rettenetes bűnöket. [Mint például:] Uram, szabadíts meg a vértől, azaz Uram, szabadíts meg az összes halálos bűntől, amiket elkövettem (Zsolt51:16). Látjuk tehát, hogy ezen a helyen Jób azokat a vétkeket és bűnöket említi, amiket a *vére* megnevezés alatt követhetett el. S ez megfelel az ő ügyének. Mert azt mondta, hogy a keze mentes volt az erőszaktól. S ennek megerősítése végett teszi hozzá, hogy ha Isten vétkesnek találta bármiben, ő megelégszik azzal, ha ez napvilágra kerül és számadás lesz a vége, s a bűnei nem maradnak többé rejtve, hanem Isten közzéteszi azokat. Ha pedig miután alaposan átvizsgálták, vétkesnek találják, belenyugszik abba, ha Isten sem kegyet, sem könyörületet nem mutat iránta. Utána pedig azt mondja, hogy jóllehet sóhajtozik és harsog, minden ne váljon előnyére, hanem vesszen el minden kiáltása, s tűnjön úgy, mintha Isten fülei becsukódtak volna. Most már látjuk, mit jelentenek Jób szavai. Itt pedig emlékeztetünkbe kell idéznünk egy korábban tárgyalt dolgot, hogy Jób azért tombol, mert nem tekintett Isten szuverén igazságosságára, ami olyan tökéletes és pompás, hogy egyetlen teremtmény sem képes kiállni azt, még az angyalok sem, mint azt korábban említettük. Mert ha Jób jól megnézte volna azt, az ámulatba ejtette volna, így soha nem fogalmazott volna meg efféle tiltakozásokat. Aztán azt is észben kell tartanunk, hogy Jób nem önmagát akarta igazolni, mintha teljesen ártatlan lett volna, hanem azt kereste, miért kell Istennek őt büntetnie. Ez nem azért történt, mert rászolgált, ahogyan az emberek általában büntetést kapnak a gaztetteikért. Isten még egy dologra volt tekintettel: nevezetesen. őt tükröként akarta állítani minden ember elé, s próbára akarta tenni a türelmét. Jób tehát nem azt akarta kijelenteni, hogy az élete teljesen tiszta volt, és soha nem tett rosszat, hanem úgy értette: Isten olyan szigorúan büntette őt, mintha egy gonosz gazfickó lett volna, s mindenki másnál kicsapongóbb életet folytatott volna. Íme, mit kell ebből valójában megjegyezni. De ami minket illet, vegyünk biztosra, hogy ha Isten ver meg minket, az a bűneinkért történik. S noha a lelkiismeretünk bizonyosságot tesz róla, hogy szolgálni és tisztelni akarjuk Őt, még hozzá képmutatás nélkül, mégis, nagyon messze leszünk attól, hogy olyan tiszták legyünk, mint kellene, és százezer módon találjuk magunkat veszélyeztetve. Ezért mindenki nézze meg közlőről önmagát, s amikor a legjobban ismerjük a hibáinkat, legyünk benne biztosak, hogy Isten százszorta jobban ismeri azokat, mint mi magunk. Mert ha ismerjük az egyik hibánkat, vajon nem Isten az, Akinek élesebb a látása, ahogyan szent János mondta a kánoni levelében (1Jn3:20)? Ezért tanuljunk meg megalázkodni és könyörögni Istennek, hogy rejtse el a hibáinkat. Mert vissza kell térnünk ahhoz, amit a harmincketedik zsoltárban olvasunk, nevezetesen, hogy boldog az az ember, akinek a bűneit az Úr elfedi és a vétkeiről meg nem emlékezik (Zsolt32:1). Ha Isten felfedi a bűneinket, valamennyiünknek, még közöttünk a legtökéletesebbnek el kell pusztulni. Így az egyetlen menedékünk, ha imádkozunk Istenhez, hogy rejtse el minden vétkünket, nehogy ezek számításba legyenek véve Őelőtte. Mert ha el akarja ítélni ezeket, akkor nem vár ránk más, csak a pokol. Továbbá vágyunk arra, hogy Isten meghallja a kiáltásainkat, még ha méltatlanok is vagyunk erre. Mert ha Isten késlelteti a kéréseink teljesítését addig, amíg teljes tökéletességben nem szolgáljuk Őt, akkor ó jaj, mi lesz velünk? Akkor senki nem lesz, aki előtt be ne zárulna a kapu, hogy ne járulhasson Istenhez. A kiáltásainknak tehát befogadást kell nyerniük, még ha arra szolgáltunk is rá, hogy lerázzon minket. Mindazonáltal nekünk is igyekeznünk kell megtenni a magunkét: békességben kell élnünk a felebarátainkkal, hogy Isten a kegyeibe fogadjon és olyannak találjuk Őt, amilyenek szeretnénk. Miért? Mert meg van írva, hogy az ítélet irgalmatlan lesz azok számára, akik irgalmatlanok voltak (Jak2:13). Látjuk, miképpen mondja szent Jakab nekünk, hogy Isten szigorúan fog belünk bánni, ha nincs bennünk szánalom és könyörület a felebarátaink ellen ebben a világban. Mi félelmetesebb dolog történhet velünk, mint az, hogy Isten szigorúan bánik

velünk? Viszont hol foganhatna meg a számunkra más reménység, mint Istenben, tekintettel az Ő végtelen jóságára, amit azzal mutat ki, ha nem tulajdonítja nekünk a bűneinket? Aztán Salamon is azt mondta, hogy aki becsukja a fülét a szegény kiáltása előtt, maga is kiáltani fog, de nem lesz meghallgatva (Péld21:13). Akkor, ha a felebarátaink szükségben vannak, és a mi segítségünkre vágnak, de mi mégis süketek vagyunk, így lerázzuk őket, vagy ami még rosszabb, kínozzuk is, szükségszerűen meg kell tapasztalnunk azt a bosszút, hogy Isten minket is kiáltásra készítet, sőt olyan utólagos bánásmódban részesít, hogy azt sem tudjuk, hová legyünk, de mindezek ellenére sem fog minket meghallgatni. Ezért (ahogyan már mondtam), ha azt szeretnénk, hogy Isten könyörületes legyen velünk, ügyeljünk arra, hogy mi is könyörületesek legyünk a szükségben levőkkel, támogassuk őket és tartózkodva minden kegyetlenségtől és erőszaktól, nehogy az itt megírt dolgok rajtunk is megessenek. Azaz, hogy olyan mértékkel mérnek nekünk, mint amilyenel mi mérünk a felebarátainknak (Mt7:2, Mk4:24, Lk6:38). Látjátok hát, mi kell valójában megjegyezni ebből a mondatból. Utána pedig ez következik: *Még most is látom a bizonyágomat az égben, azt, aki tanúsítja a magasságban. A barátaim a felpereseim, ezért a szemem Istenhez árasztja a könnyeimet.* Jób itt fellebbez Istenhez, mint egyetlen illetékes Bíróhoz, mert az emberek helytelenül ítélték őt el. S kétségtelenül azért folyamodik Istenhez, mert tudja, hogy az ügye jó. Igaz (mint azt már említettem), hogy rosszul kezelte a saját ügyét, azonban jogos oka volt a becsületességének fenntartására. Látjátok tehát az okát, miért nem félt Istenhez fellebbezni, amikor látta, hogy az emberek tévesen üldözik őt. De vegyük fontolóra, miféle ember volt Jób, hogy ne legyünk annyira elhamarkodottak, mint a legtöbb ember. Amikor a dolog odaér, hogy Istent hívják tanúul, könyörgöm, ki az, aki bármiféle átkot vagy lelkiismereti kérdést csinál belőle? A világ ma tele van hamis esküvéssel és nincsen benne hűség. Honnan származik ez? Onnan, hogy nincs semmi érzésünk Isten igazságáról, hanem mint vadállatok törtetünk az Ő trónja ellen. Mert mi az esküszegés vagy a hamis eskü? Isten olyan leköpcése, mintha nem lenne sem hatalma, sem tekintélye a megbüntetésünkre. Nem tagadhatjuk, de így van, amikor Istent hívjuk Tanúnknak és Bíráknak. Az tehát, aki hamisan esküszik, Isten fenségét gúnyolja ki szemtől szembe, de mégis látjuk, hogy az emberek nem sokat törődnek ezzel. Világos tehát, hogy csekély tisztelettel adózunk Isten fenségének. Annál inkább meg kell jegyeznünk, amit mondtam: nevezetesen, hogy nem szabad oly bátran tiltakoznunk Isten előtt, s felszólítani Őt a tanúsításra, hanem úgy kell odajárulnunk, mintha számadásra mennénk. Ugyanezen a módon lett Jób is beidéztve, mint azt korábban láttuk, s majd látjuk utóbb még teljesebben. Manapság, ha valakit bármi bűnnel vádolnak, még ha lassú is, és teljesen meg van győzve, akkor sem csinál lelkiismereti kérdést annak kimondásából, hogy Isten a tanúm: igazságtalanok voltak velem szemben és hamisan vádoltak. S miképpen van az, hogy Isten neve oly gyakori az emberek szájában? Aztán amikor a képmutatók önmagukat magasztalják, mindig ezt mondják: Isten látja a lelkemet, Ő tudja, ki vagyok én, s én a magam ügyével Hozzá folyamodok. Azt hisszük, hogy mivel Isten szemet huny az emberek felett, amikor tanúnak hívják ily módon, s nem bünteti meg azokat azonnal, akik így szórakoznak Vele, ezért végül majd nem mutatja be a törvényében megírtakat? Azaz, nem tűri majd, hogy a nevét ennyire semmibe vegyék, hanem megbosszulja a rosszat, amit tettek neki, amikor akkora gyalázattal illették a fenségének ilyenképpen történő kigúnyolásával. Jegyezzük hát meg jól, hogy valahányszor csak Isten elé kell járulnunk, meg kell vizsgálnunk az életünket, Jóbról véve a példát, s nem szabad elhamarkodottan fellépve ezt mondanunk: Isten a tanúm, csak ha alaposan átkutattuk a lelkiismeretünket, s Isten válaszolt abban és megengedte. Jegyezzük ezt meg alaposan.

Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy ha az egész világ igazol is minket, mindaz semmi, amíg Isten is el nem fogadta. S ez arra figyelmeztet minket, hogy ne holmi tetszetős külső magamutogatás alapján rendezzük be az életünket, hisz látjuk, hogy nincs más a világban, csak kérdés. Ha az emberek tapsolnak nekünk és mi nagy megbecsülésnek örvendünk közöttük, az elég a számunkra és szeretnénk, hogy Isten is elégedjen meg ezzel. Igen, de Ő nem

olyan, mint a halandó emberek, amint azt a Szentírás is megmutatja. S miért? Mi a külső megjelenést látjuk, de Isten azt kutatja, ami belül van elrejtve (1Sám16:7), s az igazságot és a becsületességet tartja szem előtt, ahogyan Jeremiás próféta által (Jer5:3) is mondja, a Sámuel könyvében szereplő másik szövegrésznek megfelelően. Ezt látva tanuljuk meg megismerni, hogy nemcsak a kezeinket, szemeinket és lábainkat kell tisztán tartanunk, s nem szabad azt hinnünk, hogy sokat tettünk, ha nem látszanak a bűneink. S miért? Mert a fő dolog az, ha fel vagyunk írva a mennyben, azaz, ha Isten elfogadja a dolgainkat, mint azt már mondtam. Miféle elfogadással kell rendelkezünk Isten előtt? Bizony azzal, hogy a szív tisztaságában jártunk, hogy nem volt bennünk semmiféle képmutatás, s nemcsak holmi külső magamutogatással rendelkezünk, hogy elmondhassuk: a világ nem vádolhat ezzel vagy azzal, hanem az elménk beállítottsága is helyes volt, kitartottunk a jócselekedetekben, s igyekeztünk úgy viselni magunkat, mintha Isten nemcsak a cselekedeteinket, de a gondolatainkat is feljegyezte volna. Jegyezzük meg továbbá azt is, amit ebből a mondatból kell leszűrünk. *Íme, (mondja Jób) még most is van bizonyosságom az égben. A még most is* vagy *szintén* kifejezés alatt úgy érti, hogy lehetnek az emberek a tanúi, de tovább is megy, egyenesen Istenhez. S ezt mérlegelni kell. Mert amikor a képmutatók segítségül hívják Istent, akkor nem merik az emberek próbájának alávetni magukat. Ha van egy gonosztevő, aki közismerten az, ha nem vetik börtönbe, vagy nem vonják kőpadra, a végletekig dicskeszik majd az őszinteségével, de közben minden ember el fogja őt ítélni, s három-négy bíró helyett száz, vagy ezer bírója lesz. Mert mindenki ezt fogja mondani: ott az a rongy ember, ott az a tolvaj, ott az a gyilkos, ott az a hamisan esküvő, ott van Isten megvetője. De mindennek ellenére az efféle emberek annyira szégyentelenek, hogy nem tétováznak Isten tanújuknak hívni az őszinteségüket illetően és kijelenteni, hogy Ő ismeri őket, továbbá, hogy készek választ adni Előtte. Ha pedig a szóban forgó dolognak csak az emberi próbát kellene kiállnia, akkor ezer hang kell az elítéltetésükhöz, mint azt már említettem. De hogyan mernek megjelenni Isten előtt? Úgy, hogy nem fogják fel az Ő fenségét. *Íme, mit kell alaposan mérlegelnünk Jóbnak ebben a még most is* kifejezésében. Mert ő előfeltételezte, hogy hívhat embereket tanúnak, s minden ember olyan tanúságot tesz a viselkedéséről, hogy ő szeme volt a vaknak, gyámolítója az árvának, védelmezője az özvegyeknek, a bénák lábai helyett szolgált, s a keze soha nem csukódott be a szegények előtt, amint majd látjuk később, hogy mit jelent ki ünnepélyesen. Mert Jób úgy járt az emberek előtt, mint mondja, hogy akár Istenhez is járulhatott volna ekképpen, ami nagy dolog (Jób29:12, 31:17). Az is látjuk itt, miképpen magasztalja az egek tanúbizonyságát. S ebből jogos azt feltételezni, hogy nem találomra vaktában vagdalkozva igyekezett igazolni önmagát zabolátlan szabadsággal úgy, ahogy azok a gúnyolódok teszi, akik ünnepélyes kijelentést tesznek a szájukkal arról, hogy Isten ismeri őket, de az életük mégis olyan gyalázatos, hogy még maga a levegő is büzlik tőle, és még a csecsemők is képesek beszélni róla. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebben a szakaszban. Utána hozzátette, hogy *a barátai ellene szónokoltak, közben pedig a szemei könnyeket ontottak Isten előtt*. Jób itt megmutatja, miért kellett Isten ítéletéhez fellebbeznie: nevezetesen azért, mert nem talált sem józan ész, sem becsületességet az emberek között. Bizonyosan hatalmas kísértés az, amikor sorscsapás ér minket, s a világ Isten által elhagyottaknak tekint minket, mert az ördögök politikája az, hogy minket a kétségbeesésbe űzenek. Amikor a szegény embert utolérték Isten vesszőjének a csapásai, az általa elszenvedett nyomorúság már önmagában is elég súlyos. Most pedig, ha jön valaki és kettős terhet rak a hátára az arcába vágva, hogy mennyire nyilvánvalóan látszik, hogy Isten őt végleg elhagyta, az elegendő a porba döntéséhez. Mert nem a makacs gonoszokról beszélek, akiket Isten a bűneik miatt ver, hanem olyasvalakikről, akik becsületesen jártak, de Isten ennek ellenére sem mulasztotta el őket megostorozni. Igaz, hogy alaposan rászolgáltak, de Ő nem mindig ezt tartotta szem előtt. Néha az eljövendő idők miatt akarta megökölni őket. Mivel még nem voltak kellően megszelídítve, ezért kellett visszanyesnie minden bennük levő züllött indulatot. S azt is meg akarta tanítani nekik, hogy szükséges Őhöz imádkozniuk, s a teljes bizalmukat Őbelé vetniük. Végül pedig ki akarta mutatni a türelmüket.

Látjátok hát, hogy a jó embert, aki Isten felé hajlik és becsületesen jár, mégis hatalmas sorscsapások érik. De vajon ez annak bizonyítéka, hogy Isten őt nagyobb bűnösnek tekinti a többiekénél? Biztosan nem. De ha valaki ezt csökönyösen bizonygatja neki, az elég a kétségbe ejtéséhez, S Jób ebben a bánásmódban részesült. Jegyezzük hát meg, hogy az említett kísértés kemény és terhes, s ezért folyamodjunk ahhoz az orvossághoz, amit használnunk kell, nevezetesen jelenjünk meg Isten előtt anélkül, hogy túlságosan kötődnénk az emberekhez annak megfelelően, ahogyan Jób is beszélt itt korábban. *A barátaim (mondja) a szónokot játsszák ellenem.* Úgy érti, hogy akiknek vigasztalniuk kellett volna őt, s részben enyhíteni a szomorúságát, azok lelték örömeiket abban, hogy gúnyolták. Mert ez a szónoklás, amiről beszél, nem más, mint az, hogy megköszöri a nyelvüket, s így gúnyolták, bosszantották és fárasztották. Ez azért történt Jóbbal, hogy a számunkra is példa legyen. Ezért valahányszor csak tetszik Istennek ostorozni minket, ha a világ rosszul ítél meg, és sokan kapnak az alkalmon, hogy úgy elítéljenek, mintha az elménk soha nem lett volna helyes beállítottságú, fogadjuk mindazt türelemmel, hogy amikor a mi Urunk efféle embereket bűszít fel ellenünk és a Sátán is igyekszik teljesen a porba dönteni, mindezek a mi keresztünk részei, s úgy kell ezekre orvosságot keresnünk, ahogyan Jób mutatja meg. Miképpen tehát? A szemeinknek könnyeket kell ontani Isten előtt. De hogyan? Látjuk, hogy jönnek emberek és ekképpen bosszantanak, ezért szeretnénk megütközni velük és visszaszorítani őket. Ó, ők nagy rosszat tesznek, s nagy kegyetlenség így bánni velem. Igaz, hogy joggal fogalmazhatunk meg efféle tiltakozásokat, de nem szabad túlságosan sokéig ezen a ponton ácsorognunk, hanem csak egy futó pillantást kell rá vetnünk. S azt is más céllal kell tennünk, konkrétan, óvakodva attól, nehogy botránykővé váljunk az emberek számára, inkább azzal a szándékkal, hogy ne mutassunk gonosz példát. Ezért beszéljünk így: íme, jöllehet az emberek gonoszul ítélnék felőlem, én mégis igyekeztem Istent szolgálni. Mindazonáltal ez az önteltség könnyedén becsúszik, mert soha nem gondolunk Isten ítéleteire, s nem pillantunk a saját lelkiismeretünkbe, amíg ezen a módon vitatkozunk az emberekkel. Látjuk, hogy ez a bűn túlságosan is általános. Ezért emlékezzünk az itt mutatott leckére: tudniillik, hogy a szemeinknek Isten előtt kell könnyeket ontani. De hogyan? A szemeink felemelésével. Mert amikor látunk velünk szemben ennyire rosszindulatú embereket, és semmiféle magyarázatot sem vagyunk képesek kihúzni belőlük, de mégis nagyon könnyen elítélik az életünket, pedig nem tettünk semmi gyalázatra méltót, akkor tanuljunk meg Istenhez folyamodni és Vele megelégedni biztosítékként. Látjátok, hová vezet minket Jób, ha pontosan követjük a példáját. S ez azt is világosabban megmutatja nekünk, hogy miért tette azokat a tiltakozásokat, amiket nem sokkal korábban hallottunk. Ebben a mondatban tehát azt panasolja, hogy az emberek rosszul ítélték el őt. De most menjünk tovább is. Azt szeretné, *ha törvényes lenne a számára úgy vitatkozni Istennel, mint ahogyan a halandó ember a vele egyenrangúval teszi.* De (mondja), *a rövid napok tovasuhannak, s én arra az útra lépek, ahonnan nem jövök majd vissza.* Amikor Jób azt kívánja, hogy bárcsak törvényes lenne a számára vitatkozni Istennel, az annak megfelelő, amit már láttunk. Mert ezzel azt mutatja ki, hogy azért zsörtölődik, mert az általa elszenvedett nyomorúság oly fájdalmas volt, hogy azt már nem volt képes tovább elviselni. De ezt cselekedve rosszat tett. Nem a mi dolgunk elítélni Jóbot mindegyik pontban, de vessünk egy pillantást arra, amit már mondtam, nevezetesen, hogy noha jó ügye volt, de mégis elragadtatta magát és túllőtt a célon [annak kezelésével]. S miért volt ez így? Mert ha ismerte volna a saját vétkeit és az elkövetett hibáit, akkor csendesen átengedte volna magát Isten akaratának és nem bocsátkozott volna semmiféle vitatkozásba vagy hibakeresésbe vele (Jób6:2-10) 306j20. Korábban mondta, hogy tudja: még az angyalok sem tiszták Isten előtt, s Isten olyan tökéletes igazságosság rejlik, hogy mindaz, amivel egy teremtmény előhozakodhat, szükségszerűen semmi. Mert ha a Nap elhomályosítja a csillagokat, akkor mennyivel jobban el kell nyelnie Isten igazságosságának az összes igazságosságot, amiről azt feltételezzük, hogy megvan bennünk. Jób tehát ezen a módon beszélt. De ha jól emlékezett volna az említett megfontolásra [Isten igazságosságáról], akkor nem lőtt volna túl a

célon, hogy azt mondja: szeretném, ha törvényes lenne pereskednem Istennel. De (mint már említettem), noha tudta ezt a tanítást, az indulata mégis oly heves volt, hogy megfélemlített magáról. S ez arra figyelmeztet minket, hogy vigyünk magunkkal a Szentírásban található dolgokat, mivel megtanulhatjuk megzabolázni az indulatainkat, amikor türelmetlenségre vagy bármi egyéb bűnre vonatkozó kísértés ér minket, s mivel a dolog, amit Isten Ígéje által tanulhatunk meg, elegendő lehet arra, hogy kivonjon minket a bajból, ami ismét ellenünk támad. Szent Pál azt mondja, hogy az evangélium hatalma képes minden dolgot legyőzni, ami szembeszáll Istennel (2Kor10:5). Íme, az értelmünk, a testi indulataink, s látjuk, miképpen kelnek fel és szállnak harcba Istennel. Mit kell hát tenni? Ezeket fogságban kell tartani, azaz bármit is találunk önmagunkban, és a természetünkben, ami Isten-ellenes, azt erővel kell legyőznünk. Látjátok tehát a tökéletes állhatatosságot, amiben járnunk kell. Ezért amikor nekilátnánk ezt vagy azt megvitatni, s különösen, amikor csatába szállnánk, vonuljunk vissza szelíden, mint a buta juhok, s jussunk mindig erre a következtetésre: Isten a Bírám, s Benne nincsen semmi hiba. S noha van szabadságom vitatkozni, mégis meg kell hunyászkodnom, mert egyetlen dolgot sem tudnék felhozni önmagam mellett, Ő viszont ezer dolgot is fel tud hozni ellenem. Látjátok tehát, hogy anélkül kell dicsőítenünk Istent, hogy vitába szállnánk Vele, még ha törvényes is kiállnunk önmagunk érdekében. S itt látjuk, hogy a mi Urunk miért mondja néha (az emberek jobb meggyőzése érdekében): Gyertek, törvénykezzünk, ahogyan főleg Ézsaiás próféta által mondta (Ézs1:18). Én megelégszem azzal, hogy perre megyek veletek, legyen köztünk egy bíró, vagy döntenők, s vizsgálja meg, kinek van és kinek nincs igaza. Mivel vádoltok engem? Mi rosszat tettem nektek? Én viszont tudlak benneteket vádolni ebben és ebben. Kétségtelen, hogy nem létezik bíró közöttünk és Isten között. Akkor hát miért használ ilyen beszédmódot? Leteszi a fenségét és a magasztosságát, és megmutatja, hogy ha teremtmény volna, s ki volna jelölve egy döntenők vagy egy közvetítő, azaz Neki is másvalakire kellene bízni az ítélkezést, az emberek akkor sem lennének képesek felmenteni magukat az alól, amivel vádolja őket. Látjuk tehát, hogy Isten úgy használja ezt a beszédmódot, mintha Ő is halandó ember lenne, vagy mintha a személyünket öltené Magára. Tesz ezt annak megmutatása végett, hogy nem zsarnokként ostromoz minket, s nem is abszolút tekintéllyel bánik velünk, amint azt a pápista hittudósok feltételezték, s ami egy ördögi tanítás. Isten nem használ ilyen abszolút hatalmat, azaz törvényen felül álló hatalmat (amiképpen nevezik), amit el kellene különíteni az Ő igazságosságától. De használja a teljes becsületességet, mert minden száznak be kell dugulnia Előtte. Elítélt minket? Ő igazságosnak fog találatni az ítéletben is, ahogyan meg van írva az ötvenegyedik zsoltárban (Zsolt51:6). Igaz, hogy mi hozunk hamis és rossz ítéleteket, s megannyi vádat fogalmazunk meg Ellene, de végül majd Isten találatik igazságosnak, mi pedig összezavarodunk. Mi marad hát? Meg kell alázkodnunk és szelídülnünk, s el kell fogadnunk, hogy Isten minden ítélete igazságos, még ha pont az ellenkezőjének tűnik is. Továbbá, ne fogjunk bele a fenségének csökkentésébe, s ne mondjuk: szeretném, ha Isten is halandó ember lenne és egyenrangú felekként kerülnénk szembe egymással, hanem engedjük, hogy Isten fensége megmaradjon a maga teljességében, hisz vajon a hatalmunkban áll annak megrontása? S nem átkozott istenkáromlás csak megkísérelni is? Biztos, hogy Jób nem káromolni akart, mert ha arra gondolt volna, a Sátán teljesen és egészen félrevitte volna. De (mint mondtam), Jób itt akaratlanul elárulja a saját indulatait, amiket nem ismert be. Ezzel tette meg az első lépést felé, aztán idővel kivágta. Így amikor nekünk is eszünkbe ötlük szembeszállni Istennel, mert a keze látszólag túl súlyosan nehezedik ránk, idővel húzódjunk vissza és zabolázzuk meg a rakoncátlan hajlamainkat, biztosra véve, hogy Istennek jogos oka van százszor gorombábban büntetni minket, mint most teszi, ha úgy akarja. Látjátok tehát, miképpen kell az embereknek megalázkodni és elismerni Istent a szuverén Bírójuknak, s nem mulasztani el a kegyelmének megragadását, biztosra véve, hogy miután Ő minden jószág forrása, akkor az Ő fensége nem lesz rettenetes a számunkra, hanem könyörülettel fog ránk tekinteni, és ismerve a gyengeségeinket, túrni fogja azokat. S valóban tudjuk, hogy ennek jó zálogát és jó biztosítékát adta nekünk a mi

Urunk Jézus Krisztusban, Akit megtett a Bíránknak, hogy könyörületre lelhessünk Őbenne, mint abban a félben, Aki a mi Szószólónknak és Pártfogónknak mutatkozott.

Most boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket velünk oly módon, hogy miattuk megszegyenülve ne meneküljünk sehová máshová, csak az Ő könyörületéhez, s ismerjük meg, mennyire szükséges az a számunkra, ezért öllejük magunkhoz. Ezzel együtt tanuljunk meg mérgelődni a bűneink miatt, hogy ne hencegjünk úgy velük, ahogyan szoktunk, hanem egyre jobban és jobban tisztuljunk meg minden mocskunktól, s öltözzük fel az Ő igazságosságát, ami éppen csak megfogant bennünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne egyedül csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A hatvanötödik prédikáció, ami az első a tizenhetedik fejezetről

Ez a prédikáció felöleli még a tizenhatodik fejezet utolsó versét is, majd a soron következőket

Jób16:23-17:1-4

23. Lelkem meghanyatlott, napjaim elfogynak, vár rám a sír.

1. Még mindig csúfot úznek belőlem! Szemem az ő patvarkodásuk között virraszt.

2. Kezest magadnál rendelj, kérlek, nekem; különben ki csap velem kezet?

3. Minthogy az ő szívöket elzártad az értelem elől, azért nem is magasztalhatod fel őket.

4. A ki prédává juttatja barátait, annak fiainak szemei elfogyatkoznak.

Miután Jób ünnepélyes kijelentést tett az ártatlanságáról (mint azt láttuk), hozzáteszi, hogy az nem vált a hasznára, s ő bizonyos módon elhagyatottnak érzi magát. *Olyan úton indulok el* (mondja) *ahonnan soha nem térek vissza.* Majd ismét hozzáteszi az életünk rövidségével kapcsolatos panaszt, úgy érteve, hogy emiatt kevésbé szigorúan kellene bánni Istennek az emberekkel, látva, hogy a Földön mindenfelé csak meghalnak. Utána megerősíti ezt a dolgot annak kimondásával, hogy *a lélegzete émelyítő, vagy hogy a lélegzete teljesen elfogyott, s nincs már több elevenség benne, így nem marad más a számára, mint a sír:* akármerre fordul, csak a közelgő halált látja, s be van kerítve, ezért nem kerülheti el a neki készített sírt. Íme, mire gondolt Jób valójában. Bizonyos, hogy a természetes józan eszével nem láthatott mást, csak azt, hogy Isten teljesen és egészen el akarja őt takarítani. De nézhetett volna magasabbra is aszerint, mint tudjuk, hogy az istenfélőknek még a halál szélsőségei közepette is az életet kell remélniük és vigasztalniuk magukat a megpróbáltatásaikban, hogy ne kételkedjenek: Isten bizonyosan jó végkimenetelt biztosít a számukra. Továbbá, Isten nemcsak azt adja meg nekünk, amivel vigasztalódhatunk a bajainkban, hanem azt is, amivel dicsekedhetünk és diadalmaskodhatunk, biztosra véve, hogy az a mi üdvösségünkre lesz. Jób itt tehát nem úgy beszél, mint egy istenfélő ember: nem, hanem (amint mondtam) az indulatait engedi megmutatkozni, ahogyan közölünk mindenki tapasztalatból tudhatja, hogy jóllehet Isten ígéreteire támaszkodik, s azokkal vigasztalja magát, mindazonáltal nem szűnik meg nyugtalankodni és zavarogni önmagában. Mi nem kerekedünk a kísértések fölé az első nekifutásra, hanem nagy erővel és nagy nehézségek árán kell megkezdennünk azokkal a harcot. Amikor ilyen csatába kezdünk, joggal mondhatjuk Jóbbal együtt, hogy nem látunk mást, csak a sírt, hogy elfogyott a lélegzetünk, az életerőnk elszállt, és nincs többé felépülés. Mondhatjuk ezt, mert ezt kell látnunk, de amint átvizsgáltuk a nyomorúságainkat és átérzetük azokat, magasabbra kell emelkednünk Istenhez, s nem szabad abban kételkednünk, hogy Ő lesz a Szabadítónk, sőt, még azt a dolgot is a mi javunkra fordítja, amiről úgy véljük, az ártalmunkra van. Látjátok hát, hogy valójában miképpen kell átültetnünk a gyakorlatba ezt a mondatot: először is, amikor közölünk bárki olyan nyomorúságban van, hogy azt sem tudja, mit mondjon, s nem látja a bajai végét sem, nos, akkor nem szabad megdöbbenünk, még ha testileg rettegünk is a közelgő haláltól, Isten pedig látszólag elhagyott minket, és nem fog többet segíteni. S miért? Látjuk, hogy Jób is eljutott a hasonló kétségbeesésig, de mindazonáltal nem szűnt meg abban hinni, hogy Isten végül majd megkönyörül rajta a hosszas viaskodást követően, s a győzelmében sem kételkedett. Látjátok tehát, hogy a saját gyengeségünknek nem szabad semmiféle kényelmetlenséget jelentenie a számunkra. Hanem amint efféle akadályokkal szembesülünk, vessük a szemeinket Istenre és mondjuk: nos, el kell kezdeni ezen az úton járni,

ahonnan ember még nem jött vissza a dolgok menete szerint. Igen de vajon Isten nem ígérte meg a szolgálóinak, hogy a saját kezével tartja meg őket a halál közepette is? Dehogynem. Ezért masírozzunk bátran előre.

Hisz nem Jézus Krisztus a vezetőnk? Akkor menjünk a halálba. Vajon nem tudjuk, hogy ez az a kapu, melyen át belépünk a mennyei dicsőségbe? Látva, hogy a feltámadás hozzákapcsolódott Isten Fiának a halálához, az vajon nem azért történt, hogy biztosítson minket is: Isten nem fogja engedni, hogy a rothadásban maradjunk. Nem tudjuk, hogy a 16. zsoltárban megírtak Őbenne teljesedtek be (Zsolt16:10), nevezetesen, hogy Isten megóvta Őt a rothadástól, hogy Általa mi is megszabaduljunk és végül majd ki legyünk mentve abból? Látva, hogy ilyen ígéreteink vannak Isten kezéből, s ilyen bizonyosságunk a mi Urunk Jézus Krisztus személyében, [férfiasan] kell harcolnunk a halálfélelem ellen. Íme, valójában mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Ezzel együtt gondolnunk kell az életünk törekenységére is. *A lélegzetem meghanyatlott*, mondja Jób. Aztán valójában mi minden ember öröme? Csak egy szélfuvallat. Aztán ha az életünk olyan hosszú lenne, ahogyan mi szeretnénk, akkor is csupán kicsiny kezdet volna. Az ember élete éveinek száma csekély. S minden öröm, ami van benne, gyorsan kiszárad és elhalványul. Ezt látva tanuljunk idejében ébredni, tudván, hogy Isten annak megmutatásával, mennyire törekenyek vagyunk ebben a világban, okot adott arra, hogy Rá gondoljunk és a mennyei életet keressük, s ne kínozzuk magunkat túlzottan, mivel látjuk, hogy az életünk meg fog romlani és fokozatosan, de végleg elhalványul. Így ne szomorodjunk meg emiatt. De miért? Amint Isten ebbe a világba helyez minket, elmondja, hogy ezt abból a célból teszi, hogy gyorsan kimenjünk belőle, mintha csak egy utazást tennénk benne, még ha az életünk nagyon erősnek tűnik is, amit semmiképpen sem tudunk nem szeretni. Ez az a dolog, mire emlékeznünk kell ebből a mondatból. Azt is meg kell jegyezni erről a *sír* szóról, hogy minket nemcsak egyféle, hanem nagyon sokféle halál ostromol. Csak egy életünk van, ami meneküléssel nagyon teljes és egyetlen leheletben foglaltatik benne, ami semmi. De ha körülnézünk, sokszáz halál vesznek körül bennünket. S ezért látjátok, miért használ Jób többes számot a *sír* szónál. Nem lett volna elég ennyit mondania: *A sír elő van készítve a számomra*, nem kerülhetem el. Hanem ezt mondta: *A sírok elő vannak készítve a számomra*. De vajon egy gödörnél több kell az embernek? Nem, de Jób úgy érti, hogy amint kimenekült az egyik féle halálból, máris a másik vár rá, majd azután megint másik. Röviden, el kell pusztulnia, pedig soha ennyi veszélyt nem úszott meg. Igaz, hogy mi nem jutunk olyan rettentő ínségre, mint Jób, de senki sincs közöttünk, aki ne találná magát ugyanabban a helyzetben, azaz, hogy egy élete van a rengeteg, rá váró halál között. Mit kell hát tenni? Meg kell tanulnunk imádkozni a mi Istenünkhöz, s átadni magunkat az Ő kezébe, hogy biztonságban lehessünk. Látva tehát, hogy tetszett Istennek az életünk megtartójává lenni, járjuk utunkat túlságos aggodalmaskodás nélkül. S még ha ezer halál áll is készen arra, hogy elnyeljen minket, Isten elég erős ahhoz, hogy kivonjon azokból, ahogyan meg van írva a zsoltárokból, hogy Ő az, Aki a kezében tartja a halálba távozást, azaz, Neki megvannak az eszközei, melyekkel képes minket megszabadítani, még ha ez felfoghatatlan is a számunkra. S legyen ez nekünk figyelmeztetés: álljunk mindig készen a világból történő távozásra és ne ragaszkodjunk túlságosan az itteni létezésünkhöz. Hiszen mit nyernénk azzal? Ezért legyen az egyik lábunk mindig felemelve, mintha a sírba kellene lépnünk, s lépjünk abba nagy elánnal, arra a következtetésre jutva önmagunkban, hogy nem azért kerülünk oda, hogy örökre ott maradjunk, hanem a mi Urunk megmutatta nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus személyében, hogy nem hagy elpusztulni minket a halálban, vagy nem hagy minket örökké a rothadásban. De lépjünk tovább. Ezt mondja: *bizonyára idővesztegetők vannak velem, a szemem a keserűségükben vesztegel*. Jób itt hibát talál azokban, akik a vigasztalására jöttek, de nem tesznek mást, csak még több bajt okoznak. Olyan *időfecsérlőknek* nevezi őket, akik kigúnyolják a bajban levőket, mert nem azzal az együttérzéssel és emberséggel ítélik meg a bajait, amivel kellene. Ezért hozzáteszi, hogy nem hozhatnak mást, csak zaklatást, amivel még jobban megszorítják, s ő kénytelen volt szemlélni a

nyomorúságot és a keserűséget, amit ők okoztak neki. S ez arra int minket, hogy ha helyesen akarjuk vigasztalni a bánatost és a bajoktól sújtottat, akkor azt nem tehetjük olyan barátságtalan szívvel, mintha az vasból vagy acélból lenne, hanem könyörületeseknek kell lennünk. Így nem gondolhatja az ember magát alkalmasnak a bajban és a kényelmetlenségben levők vigasztalására, csak ha magára ölti az indulataikat, azaz, csak ha a helyükre lép. Ez igaz. Mert azok, akik a maguk szemében a legerősebbek a nyomorúságban levő szegények vigasztalására, csekély jót tesznek nekik, ha csak nyelvvel és vidám szavak áradatával jönnek hozzájuk. Képesek alaposan elemezni a dolgokat, de annak semmi haszna. Mert lehetetlen, hogy alkalmazzuk azt a tanítást, ami enyhíti a felebarátaink szomorúságait mindaddig, amíg nem érezzük mi is azokat, és mi magunk is meg nem indulunk tőlük. Ezért jegyezzük meg jól az *időpocsékoló* szót: mindazok, akik bárdolatlanok és barátságtalanok, semmiképpen sem képesek vigasztalni azokat, akik megpróbáltatásokkal szembesültek. Jegyezzük ezt meg jól.

Azután látva, hogy könyörületeseknek kell lennünk azok iránt, akik bármiféle nyomorúságot szenvednek el, gondoljuk meg, mi van megírva a zsoltárokból. Boldog, aki törődik a szegényekkel, Isten megszabadítja őt a megpróbáltatása napján (Zsolt41:2). Mert páratlan józansággal kell helyesen megítélnünk a felebarátaink megpróbáltatásait, s ugyanabban a körülmények között bánásmódban kell őket részesítenünk, mint amit Isten mutat nekünk, s amiben Ő részesít minket. Mert anélkül pont az ellenkezőjét érzük el, s ha valakit sorscsapás ér, akkor csak akadályozza őt a minden józanság nélküli fecsegésünk. Istennek kell hát értelmet adnia ahhoz, hogy helyesen ítélhessük meg más emberek bajait.

Ezért, ha vigasztalni jövünk olyanokat, akik sorscsapásokat szenvednek el, s különösen, ha a hibáikat is meg kell nekik mutatnunk, ne tegyük azt olyan hevesen, mintha csak a torkukra lépnénk, amikor levertek, hanem inkább arra gondoljunk és vágyjunk, hogy könnyíthessünk rajtuk és segíthessünk nekik felállni. De mindenekelőtt Istennek könyörögjünk, hogy adja meg nekünk a megértés lelkét, mint azt mondtam. Azután ezt a dolgot is gyakorolnunk kell: tudniillik, hogy amikor valaki bajban van, gondoskodnia kell a Szentírás olyan módon történő használatáról, hogy megvigasztalódhasson attól. Miért? Mert megsértődünk, ha ember jön hozzánk és dőf belénk, s még több bajt halmaz fel a számunkra, amikor már úgyis nyomorúságban vagyunk. Ilyenkor gyorsan kimondjuk, hogy ez nagy kegyetlenség, s nincs őszinteség és jó magatartás az emberekben, amikor így bánnak velünk: mindazonáltal közölünk mindenki ezt teszi magának. De hogyan? Ha bármiféle nehézségben vagyok, s veszem a Szentírást vigasztalás végett, de ha nem jut eszembe elfogadni az erre vonatkozó szövegeket, hanem inkább fenyegető akadályként tekintek azokra, akkor a Szentírás, ahelyett, hogy megérezném Isten jóságának valamelyes ízét a vigasztalásomra, önmagamra teszem a tűzre és egyre jobban és jobban fokozom a bánatomat. Látjátok tehát, miképpen lövünk túl a célon, mert nem vagyunk képesek úgy vigasztalni önmagunkat, amint kellene, s amint Isten is szeretné, ha tennénk. Ezért nem csak a felebarátainkhoz legyünk könyörületesek és együttérzők, amikor bajban vannak, hanem mindegyikünk tekintsen önmagába is, hogy vigasztalódjon és enyhítse a saját bánatát, amikor efféle nyomorúság éri. Most az következik, hogy Jób szeretné, ha Isten *biztosítékot adna neki, s zálogot adna*, vagy kezeset rendelne. *Ki az* (mondja Jób), *aki kezet rázna velem?* Visszatér a tegnap kijelentett dologhoz, tudniillik, hogy szeretne törvényre menni Istennel, s úgy eljárni Vele, mint egy embertársával vagy egy vele egyenrangúval. Hiszen miért követelt biztosítékot? Miért követelt zálogot vagy garanciát? Azért, mert szeretné, ha Isten alászállna a fenségéből: mintha azt mondaná, hogy amíg megmaradsz a nagyságodban, én nem merek szembeszállni Vele, mert túlságosan erős vagy a legyőzésemhez. De hagyd, hogy beszélhessek Vele, tégy le nekem biztosítékot, kötelezd el Magad, hogy kiállod a próbát és vedd alá Magad a bíró tekintélyének, mint amikor valaki nem helyi lakos, s bérel egy házat, és kauciót kell letennie azért. Mit értett Jób az alatt, hogy *Ki az, aki kezet rázna velem?* Ez ugyanaz, mintha azt mondaná: ki az, aki vállalja, hogy biztosíték lesz értem? Mert az emberek használták ezt a ceremóniát, s ahogyan manapság az emberek aláírnak egy, a bíró vagy a közjegyző

kezében lévő papírt, úgy azokban a napokban is a felek kezét rázták az egymás iránti bizalmuk, valamint a kötelezettség felvállalása jeleként. Látjátok tehát, mint jelentettek Jób szavai. De azt vajon tudjátok, hogy ez a kérése, amikor szerette volna, ha Istennel perelhet, megbocsátható-e? Teljesen biztosan megbocsáthatatlan. Mert (mint már futólag említettem tegnap) nekünk nem szabad többre vágnunk, csak arra, hogy Isten elé járulhassunk és Ő legyen a Bíránk, s bánjon velünk úgy, ahogyan Neki tetszik. Igaz, hogy ha a szigorával kell fellépnie ellenünk, akkor nincs menekvés, vereséget kell szenvednünk. Mi lesz azokkal a nyomorult teremtményekkel, akik szigorúan és könyörület nélkül lesznek megítélve? Mivel azonban Isten szeret minket, befogad minket a bűneink ama megbocsátásával, amit Ő kínál nekünk, s egynek mutatkozik velünk a mi Urunk Jézus Krisztusban, boldogoknak mondván mindazokat, akiknek a bűnei meglettek bocsátva (Zsolt32:1, Ézs38:17, 43:25, Mik7:19, Rm4:7). Amikor ezeket a dolgokat halljuk, el tudunk képzelni jobb helyzetet annál, hogy a színe elé járuljunk annak, Aki elveszi a bűneinket és a háta mögé hajítja azokat, sőt a tenger fenekére, amint meg van írva? S tekintsünk főleg a mi Urunk Jézus Krisztusra, Akinek megadatott az ítélkezés minden hatalma (Jn5:27, 1Jn2:1), s Aki a mi ügyünk támogatását szolgálja a mi ügyvédünként. nem gondoljátok, hogy előhozakodik majd azzal a keserves halállal, amit elszenvedett értünk? Ezért, ha az emberek olyan jól tájékozottak lennének, mint kellene, semmire sem vágnának jobban, mint a megítéltetésre Isten kezétől, vagy legalábbis arra, hogy az Ő kegyelméhez folyamodjanak és átadják magukat a mi Urunk Jézus Krisztus kezébe, aki nem kárhoztató ítéletet hoz majd ellenünk, hanem inkább fel fog menteni. S miért? Mert ezen az alapon mondhatjuk szent Pállal együtt: Isten az, Aki felment minket, ki fog hát elítélni? (Rm8:32) Ki vádol minket, látva, hogy Jézus Krisztus a mi ügyvédünk, aki az ügyünket védi és Aki válaszol helyettünk Isten az Ő Atyja előtt? Most is félünk még a vádaktól és az elítéltetéstől? De mi történt? Jób itt oly módon beszélt, mint akit felkavartak a saját indulatai és kínjai. S ebből megtanuljunk visszaszorítani a saját önfejlődésünket. Hiszen látjuk, mekkora féltelenség rejlik a természetünkben. Ha szabadjára engedjük az érzelmeinket, hová vezet az? Jób pereskedni akart Istennel. De ó jaj, győzhetne a Vele lefolytatott perben? Nem inkább teljes vereséget kívánt szenvedni. S velünk is ez történne, ha Isten nem adná meg annak kegyelmét, hogy felülkerekedjünk az indulatainkon. Jegyezzük hát meg jól, hogy először is, amikor az emberek engedik magukat elragadtatni a testi érzelmek által, akkor oly mértékben túllőnek a célon és olyan keményszívűekké válnak, hogy nem tétováznak Isten ellen támadni, s az pedig rettenetes dolog. Mert nincs közöttünk olyan ember, aki nem borzadna vissza ily módon felkeni Isten ellen, mindazonáltal mégis megteesszük, sőt, ez közönséges dolog közöttünk. Mit kell hát cselekedni? Meg kell tanulnunk megzabolázni az indulatainkat, látva, hogy azok oly dühödtek és ezen a módon fegyvereznek fel bennünket Isten ellen. Mert az a példa azért tárul elénk, hogy megpróbáljuk ezeket megzabolázni, amennyire csak lehetséges. Jegyezzük ezt meg alaposan. Aztán ne akarjuk megkisebbiteni Isten fenségét önmagunk megkönnyítése érdekében. Mert ha az Ő keze túlságosan erős és túlságosan nehéz a számunkra, akkor vegyük azt is biztosra, hogy sokkal erősebb és nagyobb hatalommal fog megtartani is minket. Amikor Urunk meglátogat minket és bármiféle megpróbáltatást küld ránk, nos, akkor mondhatjuk: íme a teher, ami túl nehéz, ezért nem vagyok képes tovább cipelni azt. De mikor ennyire gyengék vagyunk, vegyük csak egy kicsit fontolóra, miféle eszközökkel maradunk fenn egyetlen óra csak egyetlen percéig is? Miképpen vagyunk képesek ellenállni? A saját bátorságunknak köszönhetően? Mi magunk vagyunk képesek eltéríteni Isten csapásait, amikor ostoroz minket, vagy képesek vagyunk kiállni az Ő erejét? Nem, nem. Hanem az történik, hogy miközben az egyik kezével ostoroz, a másikkal megtart. Mert egyébként teljesen biztos, hogy meg kell semmisülnünk minden egyes csapásra. Istennek nem kellen többet tenni, csak egyet odavágni, ahogyan mondják, vagy csak mutatni, hogy lesújt ránk, s mi azonnal megsemmisülünk. Mivel látjuk, hogy nem vagyunk képesek kiállni Isten ostorozását, csak ha Ő tart meg minket, nem lenne hatalmas ostobaság arra vágnunk, hogy a nagysága fogyatkozzon meg? Ezért (mint más mondtam), tanuljunk meg nem

vágyakozni arra, hogy a dicsősége fogyatkozzon meg a saját megkönnyebbülésünk érdekében. Mert az világosan rossz út lenne, s teljesen csalódnánk a vágyakozásunkban, ha úgy vélnénk, Isten kezének meggyengülésével és elerőtlenedésével lesz könnyebbségünk. Mert az lenne a következő módja az azonnal megsemmisítésünknek, mivel nincs más eszköz a megtartásunkra, csak ha Isten beveti bennünk az Ő erejét, mint azt más korábban említettem. Ezt a pontot is fontolóra kell vennünk ebben a szövegben. Ezzel együtt jegyezzük meg, micsoda borzasztó istenkáromlás azt követelni Istentől, hogy tegyen le biztosítékot, s adjon nekünk zálogot vagy kezeset. S miért? Mert ez olyan, mintha nem bíznák a szavahihetőségében. Igaz, hogy Jób annak kijelentésére használja ezt, hogy hatalmas erő van Istenben és egyetlen halandónak sem szabad azzal szembeszállni, csak ha Isten feladja a saját jogait. Mindazonáltal Isten más biztosítékokat ad nekünk, hogy Hozzá járulhassunk. Mik ezek? Az, hogy az emberek elégedjenek meg a pusztá szavával, amire jó okuk van. Kapunk hát bizonyosságot? Figyeljünk oda Isten ígéreteire, öleljük azokat magunkhoz s higgyünk abban, hogy Ő nem táplál minket hazugsággal és nem kecsegtet üres és hiábavaló reménységgel, hanem hűségesen beteljesít mindent, amit csak megígért. S ez az a pont ahová el kell jutnunk. Mindemellett jó zálogunk van a mi Urunk Jézus Krisztusban. Mert látjuk, hogy mindaz, amit Isten valaha is megígért, akkor lett bebiztosítva, amikor halálra adta az egyszülött Fiát, majd feltámasztotta a halálból. Nem látjuk hát a zálogot, aminek elegendő biztosítéknak kell lennie a számunkra? Aztán Isten el is pecsételi az ígéreteit a szívünkben az Ő Szentlelkével. Figyeljük meg, milyen tekintélyes tanúsítvány ez: nevezetesen, Maga a mi Urunk szól, hogy ne kételkedjünk az igazságában, hanem a magunkévá tehessünk mindezt, ami az Ő Ígétében foglaltatik, s ami teljességgel bizonyos és minden megtévesztéstől mentes a számunkra. Figyeljük meg (mondom) a bizonyosságokat, amiket Isten ad nekünk, s a javakat, amiket a kezünkbe tesz biztosítékképpen. S nem akarja, hogy más zálogot és bizonyosságot is kérjünk, ezért tanuljunk meg megelégedni ezekkel. Lényegében ez az, amit fontolóra kell vennünk ebben az igeversben. De mindentől függetlenül vissza kell fordulnunk ahhoz, amit említettem: tudniillik, hogy a mi Urunk kegyeskedett oly édesen bánni velünk és azt mondta, ne féljünk a színe elé járulni. Annál nagyobb hát a hálátlanság bennünk, ha perre kívánunk Vele menni. Hiszen nem túlságosan makacs az ember, ha visszautasítja, hogy Isten ítélje őt meg? Dehogynem. Sőt, Isten azt is megígéri, hogy amikor a legnagyobb szigorúsággal bánik velünk, akkor sem fog megfélemlíteni a jóságáról, hogy folytonosan könnyítsen rajtunk, ahogyan szükségesnek látja, s jó és kíváncsi végkimenetelt biztosít minden megpróbáltatásunkra. Vajon nem vagyunk szükségszerűen rosszindulatúak, ha visszautasítunk ekkora jótéteményt és kiváltságot? Ezért nincs más lehetőség a számunkra, mint megalázkodni és megjelenni Isten ítélőszéke előtt, hogy a kegyelme tartson meg minket. S most Jób hozzáteszi: *Mivel te takartad le a szívüket, hogy ne legyen értelmük, azért nem is magasztalod fel őket.* Jób itt megerősíti magát az őt a vigasztalás színezete alatt bosszantókkal szemben. De emlékeznünk kell az elhangzottakra: nevezetesen, hogy Jób elárulja minden indulatát, ezért nem csoda, ha nem mindent egyetlen történetbe foglal bele, hanem hol ebbe, hol abba a dologba fog bele, így ingatagnak mutatkozik. De miért? Mert úgy beszél, mintha közben csatát vívna. Tudjuk, hogy amikor valaki csatázik, nem indig ugyanazzal az arckifejezéssel teszi, hanem cikkcakkban mozog, körben jár, mozgatja a kezeit, visszahúzódik vagy támad annak megfelelően, ahogyan az ellenfelé készíti, vagy ahogyan előnyösnek látja a saját maga számára. Ugyanez a helyzet, amikor a kísértéseinkkel kezdünk szembeszegülni. Néha elhajolunk, hogy védjük magunka, néha viszonozzuk a csapást. Aztán amikor Isten haladékat ad, összeszedjük a bátorságunkat, és megkönnyebbülünk, amikor már úgy tűnik, hogy vereséget kell szenvednünk. A dolog tehát, amit itt Jóbnál látunk az, amikor összeszedi a bátorságát és ezt mondja: Uram, igaz, hogy sajnálatos látnom, hogy a barátaim csúfolódókká váltak és nem tesznek mást, csak bosszantanak engem, de ez egyáltalán nincs terhemre. S miért? Mert látom, hogy semmi sem értenek, ezért nem kell megragadnom őket, látva, hogy nincs bennük értelem. Ha egy vadállat törne rám, vagy egy kutya szorítana sarokba, akkor használhatnék szép

szavakat a lecsillapításukra, de itt nem kerekedhetek felül, mert ők nem értik meg ezeket. Ezért Uram nem szabad a szívemre vennem, amikor hallom ezeknek az embereknek a félrebeszélését. S miért? Mert Te borítottál a szívükre leplet, hogy ne legyen semmi értelmük. S ez az, amit futólag már érintettem: nevezetesen, ha vigasztalni fogjuk a nyomorultakat a bajaikban, akkor arra kell vágnunk, hogy Isten adjon nekünk a bölcsesség lelkét, hogy ezt megtehessük. Mert a beszédünk hiábavaló és haszontalan lesz mindaddig, amíg ki nem nyújtja a kezét felénk. Viszont, ha ő vezet, a beszédünk az épülésre szolgál majd. Azt mondja, leplet borított a szívükre, hogy semmi értelmük se legyen. Mintha valaki azt mondaná: megvakította a szemeiket. Mert a Szentírásban a *szív* szó néha az értelmet jelenti. Valóban nem folyamatosan szerepel ebben az értelemben, mert néha az őszinteséget és a tiszta lelkiismeretet jelenti. Mert ahol azt mondja Mózes, hogy nem adott az Úr néktek szívet, hogy jól értsetek (5Móz29:4) mind e mai napig, ott látjuk, hogy a *szív* szó az értelmet jelenti. Ugyanez a helyzet ebben a mondatban is. Jób tehát úgy értette: Isten mondhatni megvakította ezeknek az embereknek a szemeit, akik nagyon bölcsnek gondolták magukat, s emiatt pont olyanokká váltak, mint azoktalan állatok. Most pedig figyeljük meg, hogy miféle emberek voltak Jób eme barátai. A beszédükből nyilvánvaló, hogy kiváló emberek voltak, nem bolondok. Mert látjuk, hogy tapasztalt emberek voltak, nagy eszűek, sőt, azt is olvassuk, hogy Isten küldte őket. De akkor miért tesznek úgy, mintha egy jottányi bölcsesség sem volna bennük? Mi lesz velük, ha tetszik Istennek megvakítani őket? Aztán ha Isten így vakítja meg a bölcseseket, akkor azok, akik képzeteknek hiszik magukat és a saját éleselméjűségükben bíznak, sokban a saját okosságukra támaszkodva, tanuljanak meg megalázkodni, tudva, hogy Isten képes úgy megvakítani a szemeiket, hogy fényes nappal sem látnak majd egy morzsányit sem. Itt tehát egy hasznos leckét láttok azok számára, akik a saját bölcsességükkel büszkélkednek, s úgy vélik, semminek sem szabad végbe mennie, csakis az ő tanácsuk alapján. Mi lesz velük, ha Isten megvakítja őket? A vak nyomorultaknak úgy bepecsételtettek a szemeik, hogy semmit sem képesek megkülönböztetni, s mi lesz a végük? Isten nem fogja őket felemelni, azaz végül majd megszégyeníti őket. S ha ez a világi dolgokban is így van, mit lehet mondani a mennyei királyság titkairól, amik messze meghaladják az emberek összes értelmét? Íme, Isten megvakítja a bölcses szemeit még a földi és a jelenvaló élettel kapcsolatos ügyekben is, mivel még a legrafináltabbak és legnagyobb értelemmel bírók is olyanok lesznek, mint a kis csecsemők: bolondságokat tesznek és készek elbukni minden egyes csapásra. Az emberek látják ezt. S mi ennek az oka? Az, hogy Isten takarta be lepellet a látásukat. S mit fogunk mi cselekedni, amikor el kell kezdenünk feljebb emelkedni a csodálatos titkokhoz, amik meg nem ismerhetők, ha Isten nem világosít meg minket a Szentlelkével? Ez arra figyelmeztet minket, hogy ne vegyük sértésnek, ha a világ bölcsei semmiféle ízt sem érzik az evangéliumnak, sem pedig az üdvösség tanításának. S miért? Mert ez nem olyan tényező, aminek minden ember maga lehet a felszolgáló pincérje, hanem Istennek kell elkezdenni munkálkodni a Szentlelkével. S ezt érdemes alaposan megjegyezni. Mert manapság sok nyomorult nyápicot látunk, akik belenyugszanak abba, hogy a világi bölcses nem képesek igazodni az evangéliumhoz. Miképpen van az (mondják), hogy egy ilyen nagy tiszteletnek örvendő ember ízetlennek találja az evangéliumot? Sőt, ez elmondható nemcsak egyvalakiról, hanem egész nemzetekről is. Olyan nemzetekben, ahol sok a bölcs, látjuk, hogy nem fogadják el az evangéliumot. Hisz ki mondaná azt, hogy az evangélium elfogadása a mi saját készségességünk következménye, és a saját természetes józan eszünkkel képesek vagyunk felfogni mindazt, amit Isten a Szentírásban mutat nekünk (1Kor1:21)? Dehogyan. Pont az ellenkezőjét mondja, miszerint vakok vagyunk ebben a dologban és Isten összes bölcsessége bolondságnak tűnik az ember értelmé számára. Látva tehát, hogy ez a helyzet, ne gondoljuk furcsának, ha azok, akik azt feltételezik, hogy ismerik önmagukat, ezen a módon vakítatnak meg. S miért? Mert Isten elhagyja őket a büszkeségük miatt. Azután Ő már csak az alázatosak és a kicsik iskolamestere lesz. De ezek az emberek nagyok: képesek lesznek bármiféle haszonra szert tenni Isten iskolájában? Nem. Látva tehát,

hogy Isten az efféle embereket vakítja meg, a magunk részéről tanuljunk meg nem bízni önmagunkban, hanem vágyjunk arra, hogy Ő vezessen a Szentlelkével és oly módon kormányozzon, hogy még e világ sötétségében is világosan lássunk. S az Ő Ígéje a fáklya, aminek ezt a célt kell szolgálnia, mint azt szent Péter mondja (1Pt1:19). Noha tehát nincs más a világban, csak sötétség, mi mégis jó vezetést kapunk, ha a Szentírás tanítását követjük. De mindenekelőtt Istennek kell megvilágosítania minket a Szentlelkével, Neki kell elvennie a kendőket, amikkel a Sátán vakított meg minket és Neki kell megnyitnia a szemeinket. Látni, hogy ezt csak Ő képes megtenni, teljes alázattal könyörögjünk ezért a kegyelemért, önmagunk iránti teljes bizalmatlansággal. Aztán jegyezzük meg az itt elhangzó mondást: *Uram látom, hogy befedted a szemeiket, ezért nem magasztalod fel őket.* Mert amikor Jób azt mondja, hogy a vak nép, akiről beszél, nem lesz felmagasztalva, akkor úgy érti (mint már említettem), hogy össze fognak zavarodni, Isten pedig kineveti és a gúny tárgyává teszi majd őket. Ezért vigyázzunk, nehogy elveszítsük Isten Lelkét és a világosságot, amit Tőle kell megkapnunk, s végül összezavarodjunk, s a mi Urunk úgy hajtson minket homlokegyenest előre, mint a nyomorult vadállatokat, mi pedig megannyi kellemetlen helyzetbe kerülünk, amitől minden ember megszégyenül, de közben ne vegyük észre a saját gyalázatunkat. Mert íme, miképpen követi a világ mindazokat, akiket Isten átadott az illetlen gondolkodásra? Miképpen van az, (ahogyan szent Pál mondja a Róma levél első fejezetében, Rm1:18), hogy amikor Isten megfosztja az embereket az értelemről és a józan észről, akkor többé semmit sem fognak észrevenni. S valóban látjuk, miképpen borulnak le a nyomorult bálványimádók egy darab fa előtt és imádják azt: ez vajon nem állatias dolog? De bizony az. Ezért amikor Isten ezen a módon vakította meg az embereket, szükségszerűen tökéletesen elállatiasodnak, és gonoszságból gonoszságba jutnak, végül pedig szégyenletes cselekedetekre adják a fejüket, amikor tartózkodnak az őszinteség mindennemű látszatától is, és a természet ellen munkálkodva oly dolgokat tesznek, amiktől az emberek undorodni fognak. Ha csak az izákosokra nézünk, akik olyanok, mint a disznók, ha csak a paráznákra nézünk, akik úgy izzanak a saját vágyaik tüzeiben, hogy többé semmiféle mértékletesség és őszinteség sincs bennük, vajon nem kell reszketnünk efféle jelek láttán, tudván, hogy mindezek Isten bosszújának a gyümölcsei, amikor megvakítja az embereket és oly módon fedi be a szemeiket, hogy többé semmit sem képesek meglátni vagy észrevenni? Ám ez még nem a legutolsó stádiuma az összezavarodásuknak. El kell jutnunk oda, amit Ézsaiás próféta említ, amikor Isten a bosszújáról és az emberek megvakításáról beszél, (amíg (mondja a próféta) a városaik romba dőlnek, a népük megsemmisül és semmi sem marad, ami torkollna zűrzavarba (Ézs6:11). Látjátok hát, mi a gyümölcse az emberek eme megvakításának. Ezért bölcsen kell járnunk istenfélelemben és imádkoznunk kell Istenhez, hogy soha ne engedje a szemeinket megvakulni. Ennyit erről a mondatról. Most pedig Jób hozzáteszi, hogy *aki hízelgő meséket mond a barátjának, annak gyermekeinek a szemei elfogyatkoznak.* Jób itt a hely körülményeinek megfelelően beszél. Mert eddig láttuk, milyen véleményen voltak a barátai: nevezetesen, hogy észrevehető és megítélhető ebben a világban, kik az Isten választottjai és kik az elvetettek. De ez ugyanazt jelentené, mint annak kimondása, hogy nem lesz utolsó ítélet, amire bármit fenn kellene tartani. Mert ha annak megfelelően becsüljük fel az embereket, ahogyan Isten itt és most bánik velük, az micsoda dolog lenne? Látjátok, hogy nagyon szerencsétlen doktrína lenne ennek megfelelően ítélni. Mert Jób konkrét céllal használja a *hízelgés* szót [Károlinál: *préda*], mintha azt mondaná, hogy aki bővelkedést prédikál a barátainak, azaz azt mondja: eredj már, te boldog vagy, téged szeret Isten, mert bővelkedsz és jólétben élsz, gazdag vagy és kegyel a világ, az (azt mondom), aki így beszél, átkozott, ezért elfogyatkoznak a gyermekei szemei. Azaz, nem csak a saját személyében lesz átkozott, hanem az utódiban is. Ez pedig arra figyelmeztet minket, hogy először is ne nyugodjunk el a jelen világ bővelkedésén, mert az nem hoz jár mással, csak hízelgéssel. Ezt jól jegyezzük meg. S ez a lecke nagy hasznunkra lesz, ha alaposan begyakoroljuk. Hízelgésnek (kecsegtetésnek) mondja azt, amikor az emberek teljes mértékben

ennek a mulandó és evilági életnek a bővelkedésére támaszkodnak. S miért? Mert azzal hitegetik magukat, hogy ők Isten szeretettjei. S ez volt az oka a szodomiták romlásának és pusztulásának (Ezék10:49, 1Móz18:19). Vajon nem a gyönyöröknek és a jólétnek éltek akkor is, amikor vádiratuk már készült a mennyben? Bizony ez volt az az ellenük szóló ítélet, ami Ábrahám személyében lett kihirdetve. Százhusz évvel az özönvíz előtt a világ olyannyira kicsapongóvá vált az örömeiben és a gyönyörökben (1Móz6:7), hogy úgy tűnt, az Úr többé nem törődik az emberekkel, s ők fájdalmasan megszegyenültek a hirtelen meglepetéstől, amikor nem is gondoltak rá. Tehát teljes tévedés volt Isten kegyességét a pillanatnyi bővelkedés alapján felbecsülni. Ezért ne vegyünk alkalmat és ne kecsegtessük magunkat, s ne mondjuk, hogy ó, Isten szeret és kegyel minket, mert bővelkedésben éltet. Azt mondom, óvakodjunk, nehogy becsapjuk magunkat ezen a módon, mert az csak az összezavarásunkat fogja okozni. Látjátok tehát, mit jelent a *hízeltetés* szó. Ezzel együtt azt is meg kell jegyeznünk, hogy túl nyomorult viselkedés mind önmagunk, mind a felebarátaink számára, amikor az említett hízeltetést alkalmazzuk. S miért? Mert minden ember a saját szemeit kápráztatja el és kísérel meg szembeszegülni Istennel, amikor bővelkedve él. Emellett a barátainkat is becsapjuk. Mert amikor bővelkednek, elhítetjük velük, hogy Isten a tenyerén hordozza őket, pedig mondhatni a pokol örvényében vannak, vagy legalább nagyon közel ahhoz. Ezért nem ok nélkül jelent itt ki Jób ennyire fájdalmas büntetést azokra, akik ezen a módon prédikálják a bővelkedést a felebarátainknak. Mit kell hát valójában tenni? Amikor bővelkedünk, örvendeztessük meg egymást Istennek szolgálva és hálát adva Neki a nekünk mutatott jóságáért. Amikor pedig nehézségek érnek utol minket, vegyük a nekünk adott ígéreteket, s azzal vigasztaljuk magunkat, a magunk szolgálatába állítva azokat. Ezért legyünk mindig készek elfogadni a nehézségeket, még mikor Isten kedvesnek és szeretőnek mutatkozik is irántunk. Azt mondom, ne szűnjünk meg a büntetésre készülni, hanem akarattal fogadjuk el a csapásokat az Ő kezéből, ha tetszik Neki szigorúan bánni velünk. Továbbá, ne zavarodjon össze az elménk és ne mondjuk, hogy Isten itt lenn a tetteiknek megfelelően bánik az emberekkel. De valahányszor csak ostoroz minket, értsük meg, hogy a bűneinkért büntet. Ha pedig megkímél, értsük meg: az a célja vele, hogy a kedvességével Magához vonzzon. Ezért bármi ér minket, ne szűnjük meg folyamatosan emelt fővel az életünket és a megelégedésünket a mennyben keresni abban a boldog nyugalomban, amit itt vár ránk. S ne szomorodjunk meg az itteni bajoktól, látva, hogy a mi Istenünk arra a győzelemre hívott el bennünket, amit a mi Urunk Jézus Krisztus vérén vásárolt meg nekünk.

De most boruljunk le a mi jó Istenünk arca előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy oly módon éreztesse velünk a haragját a nyomorúságainkon keresztül, hogy ne szűnjük meg állandóan ízlelni az Ő atyai könyörületét, és ahhoz folyamodni, úgy alapozva és támaszkodva arra, hogy soha ne hajoljunk el attól. S ne kételkedjünk abban, hogy meg fog szabadítani a megfelelő időben minden nyomorúságunktól, s noha most a végletekig szorongattatunk, ezektől teljesen megszabadulunk majd, amikor megfoszt minket ettől a testtől, hogy részeseivé tegyen mindazoknak a jótéteményeknek, amiket odafenn készített el nekünk a mennyi dicsőségében, ahol majd diadalmaskodunk a mi Urunk Jézus Krisztussal, ahová előre ment az Ő feltámadásának dicsőségében. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A hatvanhatodik prédikáció, ami a második a tizenhetedik fejezetről

Jób17:5-15

5. Példabeszéddé tón engem a népek előtt, és ijesztővé lettem előttök.
6. A bosszúság miatt szemem elhomályosodik, és minden tagom olyan, mint az árnyék.
7. Elálmlétkodnak ezen a becsületesek, és az ártatlan a képmutató ellen támad.
8. Ám az igaz kitart az ő útján, és a tiszta kezű ember még erősebbé lesz.
9. Nosza hát, térjete ide mindnyájan; jőjjetek, kérlek, úgy sem találok bölcslet köztetek.
10. Napjaim elmulának, szívemnek kincsei: terveim meghiúsulának.
11. Az éjszakát nappallá változtatják, és a világosság csakhamar sötétséggé lesz.
12. Ha reménykedem is, a sír már az én házam, a sötétségben vettem az én ágyamat.
13. A sírnak mondom: Te vagy az én atyám; a férgeknek pedig: Ti vagytok az én anyám és néném.
14. Hol tehát az én reménységem, ki törődik az én reménységemmel?
15. Leszáll az majd a sír üregébe, velem együtt nyugszik a porban.

Jób a korábban megkezdett témát folytatva azt akarta röviden megmutatni, hogy ami a jelenlegi állapotát illeti, ő teljesen elhagyatott és nincs orvosság a nyomorúságaira. Látva pedig, hogy ez a helyzet, arra a következtetésre kell jutnia, hogy az az előtte szólók beszédjei igazak (azaz, hogy az emberekkel ebben a világban a cselekedeteiknek megfelelően bánnak, s nekünk a jelenvaló élet állapotának megfelelően kell felbecsülnünk Isten kegyelmét, szeretetét vagy gyűlöletét), az egyáltalában nem fogja őt arra ösztönözni, hogy Istenhez meneküljön. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell megjegyeznünk. S legelőször is az hangzik el, hogy Isten mondhatni a gúny tárgyává tette őt, *s a bámulat tárgyává (példabeszéddé) lett* az emberek számára, hogy meséket alkossanak róla. A másodikszó ugyanis, amit én a bámulat tárgya kifejezéssel fordítottam, tamburint jelent. S figyeljük itt meg, miképpen gondolták itt egyesek azt, hogy Jób a bővelkedését akarta az abban az időben megtapasztalt nagy és szélsőséges szerencsétlenségéhez hasonlítani, mintha ezt mondta volna: eddig nagy örömmámorban voltam, de most úgy bánt velem Isten, hogy önmagam a közmegvetés és a bámulat tárgyának látom. Igaz, hogy *a bámulat tárgya* helyett egyesek a *pokol* szót használják, s mivel én *nyílnak* fordítottam, az van előttük, vagy a látóterükben [Kálvin az *ijesztő* helyett a *nyílt bámulat tárgya* kifejezést használja – *a ford.*] Ezért úgy vélik, Jób azt akarta mondani, hogy az emberek idő előtt ítélték őt nyomorult teremtménynek. De ha mindent kellőképpen fontolóra veszünk, a világos jelentés az, amit futólag említettem. Mert ez nem más, mint ugyanannak a dolognak a megismétlése kétszer a nagyobb megerősítése végett, a Szentírás általános szokásának megfelelően. Tehát a dolog, amit le akart szögezni, ez: mivel Isten mondhatni a megpróbáltatás tükrévé tette őt, ezért, ha azt, hogy emberek Isten kegyességét élvezik-e vagy nemtetszésével kell szembesülniük a jelenvaló élet alapján becsülnénk fel, akkor őt elhagyott személynek kellene tekinteni. De mindezek ellenére nem tekinti önmagát ennek, s bár nem volt teljesen érzelemmentes. De bármiféle gyengeségek voltak is benne, küzdött ellenük, s teljesen biztosra vette, hogy Isten a végén majd megkönyörül rajta. S ebben a vonatkozásban teszi hozzá, hogy *az igaz elálmlétkodik ezen*, de mindazonáltal *az ártatlan a képmutató ellen támad, s az igaz kitart a maga útján, a tiszta kezűek pedig új erőre kapnak, hogy még kitartóbbak legyenek*. Azt kimondva, hogy *az igazak elálmlétkodnak ezen*, Jób úgy érti, hogy amikor látjuk a

megpróbáltatásokat, amiket Isten küld azokra, akik szolgálták őt és a félelmében jártak, azt furcsának véljük és ledöbbenünk tőle. S valóban, mert látjuk, amint átfut az elménken, hogy ha Isten kormányozza a világot, akkor jó ok van rá, hogy megkímélje a jó embereket és azokat, akik igyekeztek tisztán járni Előtte, s úgy bánjon velük, mint egy atya a gyermekeivel. S ha azt látjuk, hogy Isten keze súlyosan veri őket, azt képzeljük, hogy vagy hátat fordított és többé már nem érdeklik a földi dolgok, vagy pedig nem törődik azzal, hogyan élnek és miképpen viselkednek az emberek. Ez tehát az oka annak, miért gyakran megdöbbenünk, az igaz emberek megpróbáltatásain, amikor Isten az ellenségüknek mutatkozik és ők nem látnak mást, csak a kegyetlenség jeleit. S ez az oka annak, amiért Jób a megdöbbenésről beszél. De azt mondja, hogy mindazonáltal *az ártatlanok a képmutatók ellen támadnak*, azaz, nem lesznek oly fájdalmasan döbbsenek, hanem jó végük lesz. S nincs mondat, amit ennél jobban meg kellene jegyeznünk. Miért? Mert tapasztalatból tudjuk, milyen nehéz az emberek számára helyesen megítélni Isten cselekedeteit annak vonatkozásában, amit jelenleg látunk. Mert (mint azt már teljesebben is kijelentettük) Isten nem úgy hajtja végre az ítéleteit a világban, hogy minden jól szabályozott legyen és ne legyen semmi rendkívüli. Épp ellenkezőleg, a dolgok zűrzavaros állapotban vannak, s ha látjuk is, amint a gonoszokat büntetés éri, nos, az igazakat sokkal nagyobb büntetés sújtja, ha pedig látjuk, hogy egy jó ember bővelkedik, a gonosz dupla bőségben él. Hol vagyunk, amikor efféle dolgokat látunk? Megdöbbenünk, az értelmünk végére érünk, s (ahogyan mondják) azt sem tudjuk, melyik úton induljunk el. Ezért, ha a mostani dolgokat a természetes eszünkkel ítéljük meg, akkor szükségszerűen ámulatba esünk, s a Szentírás is megmondja, hogy ez történik majd velünk. S noha Isten engedi ezt megtapasztalnunk, mégis kegyeskedett figyelmeztetni az Ő Ígétével, hogy az értelmünk összezavarodik és mondhatni el leszünk kápráztatva, ha úgy tekintünk a dolgokra, ahogyan most láthatók, s nem lépünk tovább. Jegyezzük hát meg jól ezt a mondatot, amikor elhangzik, hogy az igazak meg fognak döbbsenni, amikor Isten ezen a módon ostromozza a gyermekeit. S azután ott van az is, hogy a kereszt nem kedvel minket, ahogyan mindent megpróbáltatásnak nevezünk, ami nem kedvel minket, illetve ami nehéz és kellemetlen. Mivel az efféle megpróbáltatásokat igyekszünk kikerülni, a természetünkben meglevő eme törekvésnek szükségszerűen ámulatba kell ejtenie minket, ha látjuk, hogy ezen a módon ostromozza Isten a gyermekeit, s nagy csapásokat mér rájuk. Mert amikor azt látjuk, hogy a mi Urunk nem kíméli azokat, akiket Magának választott ki, s akiknek megadta az ő félelmében és szolgálatában történő tisztán járás kegyelmét, akkor kételkedni kezdünk. Azt mondom, amikor ezt látjuk, kénytelenek vagyunk csodálkozni. De micsoda dolog lenne, ha nem tanulnánk meg ezt a leckét? Akkor olyan félelem ragadhatna el, hogy soha többé nem térnénk vissza a helyes útra. Ezért vegyük ezt figyelmeztetésnek, még mielőtt jön a csapás. S amikor látjuk, hogy Isten keze gorombán bánik a jó emberekkel, akkor ne sértődjünk meg és ne vagdalkozzunk vaktában, hanem tartózkodjunk a tocsogástól abban a sárban, s értsük meg, hogy illik tovább lépni, s eljutnunk oda, és követnünk azt, amit Jób mond, nevezetesen, hogy bármi jöjjön is ki mindebből, nekünk nem szabad felhagynunk a fellépéssel Isten megvetői ellen. S ebből látjátok, miben különbözik a hívő a hitetlentől. Mert a világ szemében látszólag mindkettőnek hasonló a helyzete. De mi történik? Egyesek a fejük búbjáig belemerülnek abba a képzelgésbe, hogy Isten nem kormányozza a világot, amikor nem mutatkozik a Bírójának, hanem szemet huny bizonyos dolgok felett, de különösen, mikor a gyermekeit nyomják el minden könnyítés nélkül, a gonoszok pedig minden céljukat elérik, a zablájuk szabadjárá van engedve, a dolgok mindennemű helyrehozása nélkül. Vannak, akik belenyugodnak ebbe, s nem tudnak megszabadulni ettől a bajtól és kísértéstől. Mit kell hát tennünk? Mint annak az embernek, aki a sárban van, erővel kell kimásznia abból, amit szilárd talajt nem érez a talpa alatt (amint meg van írva a negyvenedik zsoltárban), úgy kell nekünk is érezni, hogy az ördög igyekszik a legmélyebb és feneketlen gödörbe süllyeszteni, s ezzel a kétségbeesésbe kergetni. Ezért erőlködünk, azt mondom, erősítsük meg magunkat, míg el nem jutunk addig a pontig, ahol már

kiharcoltunk annyit, hogy elmondhatjuk: Isten mégsem fogja soha elhagyni a szolgálait, még ha látszólag nagyon elnyomottak is (mert valóban így fog látszani), s nem látszik elég erősnek ahhoz, hogy folytonosan megtartsa őket az Ő kezével, s éreztesse velünk, hogy végül majd csodálatos módon fognak megszabadulni. Jegyezzük meg, azt mondom, mik a tapasztalataink: jegyezzük meg, miféle csatákba akar bevonni minket Isten. Azaz, mikor látjuk, hogy a dolgok összezavarodtak ebben a világban, s megszorodunk miatta, azon kell munkálkodnunk, hogy tehermentesítsük magunkat, míg meg nem szerezzük a győzelmet az efféle kísértések felett. S most Jób bővebben is kifejti, amit röviden már érintett, kimondva, hogy *az igaz kitart a maga útján, s a tiszta kezűek még erősebbekké lesznek*. Íme, egy nagyon hasznos lecke. Mert mi okozza, hogy sokak letérnek a helyes útról, ha nem az, hogy azonnali kártérítést akarnak? S ha Isten nem elégíti ki őket a saját elképzeléseik szerint, akkor úgy vélik hasztalan szolgálták Őt, s nem kellene ennyi fájdalomnak érni őket, látva, hogy nincs több fizetsége a jónak, mint a gonosznak. A türelmetlenség okozza sokaknál, hogy megszorodnak és hátat fordítanak, s elveszítik a bátorságukat, pedig jól kezdték el Isten követését. Ezért jegyezzük meg, miképpen mondja itt, hogy az igazakban megfogható valamilyen őket nyugtalanító vélemény, látva, hogy az igazak üldöztetése nem szűnik meg, mivel Isten látszólag vagy megfélekezett róluk, vagy valamiképpen az ellenségükké vált, látva, hogyan üldözi őket ezen a módon. De jöllehet a jó emberek egy időre megszorodnak, mégis újból meg kell erősíteniük magukat, míg végül elhatározzák, hogy tovább mennek az útjukon, azaz, hogy folytatniuk kell az utat mindvégig, bár látják, hogy az út, amin haladniuk kell, tele van tövisekkel és tüskékkel, és sövényeket és árkokat kell átugraniuk azon, mégsem szabad felhagyniuk Isten szolgálatával. Mert ha ez nem lenne, akkor miféle próbáknak és vizsgálatoknak lenne alávetve a hitünk? Ha mondhatni egy szép réten lennénk, ahol a folyóparton futkoshatnánk az árnyékban, s nem lenne más, csak gyönyör és öröm az egész életünkben, akkor ki kérkedhetne azzal, hogy jó ragaszkodással szolgált Istent? De mikor Isten a kívánságainkkal pontosan ellentétes dolgokat küld ránk, s nekünk egyszer a mocsárba kell lépni, máskor rögös köveken kell masírozni, megint máskor tövis és tüske akadályoznak, amikor sövények és árkok állják utunkat és nekünk átkell ugranunk azokat, s amikor hosszasan utazunk, de mégis úgy tűnik, nagyon keveset vagy éppen semmit sem haladtunk előre, s nem látszik az utunk vége, íme, akkor fáradságos kísértés a számunkra Isten akarátának megfelelően járni. S miért? Mert még nem tagadtuk meg teljesen önmagunkat. Az, aki nem tanulta meg megszeliíteni az indulatait és alávetni az akarátát Isten szolgálatának annak ellenére, hogy ez nehéz a számára, még nem tudja komolyan, mit is jelent helyesen és hűségesen élni. Ezért gyakoroljuk, ami itt elhangzik a megmaradásról az útjainkon, azaz annak ismeretéről, hogy ha Isten törvényének megfelelően akarjuk szabályozni az életünket, az út nagyon nehéz, s nem lesz híjával megannyi akadálnak és gátnak, de nekünk mégis szilárdan és állhatatosan meg kell maradnunk az utunkon. Miután pedig Isten efféle próbáknak veti alá a gyermekeit, azaz engedi, hogy efféle zaklatásokban legyen részük, de nekik mégis folytatniuk kell a megkezdetteket, mi lesz azokkal, akik felhagynak a helyes úttal annak ellenére, hogy bármiféle zaklatás vagy baj érne őket, amint azt oly sokaknál látjuk? Íme a mi Urunk oly kegyes egyesekkel, hogy eltűri őket a gyengeségükkel együtt: nos, ilyenkor a saját természetüknek megfelelően bánik velük és nem küld rájuk semmiféle túlságosan erős kísértést. Ők azonban mégis csödtöt mondanak úgy, mintha örömet lelnék Isten szándékos elhagyásában. De könyörgöm, mit fognak tenni, ha olyan kísértések támadják majd őket, mint amilyenekről Jób beszél itt? Akkor bizony a legtöbb emberben megmutatkozik majd a hálátlanság. Mert hányan vannak, akik panaszkodnak Istenre, noha semmi nyomorúság sem érte őket? Ha az ember megkérdi, miért teszik ezt, vagy miféle kísértés indította őket erre, akkor nincs más oka, mint az, hogy olyan gyűlölködő és makacs természetűek, hogy szükségszerűen átkozottaknak kell lenniük. A magunk részéről azonban legyünk jól megfontoltak: az út, amelyen Isten járatni akar minket, tele van nagy nehézségekkel, és nekünk sokat kell majd tennünk, hogy akár egy lépéssel előbbre jussunk, s lesznek kemény összeakaszódásaink,

mindazonáltal meg kell maradnunk a saját utunkon annak megfelelően, amit itt látunk. Mivel azonban ez nem tehető meg anélkül, hogy új erőre ne kapnánk, Jób ezért hozzáteszi, hogy *akiknek tiszták a kezeik, azok kapnak majd új erőre*. Ebből pedig jegyezzük meg, hogy először is olyan gyengeség van bennünk, hogy ha hízelnénk magunknak, hamarosan olyanokká válunk, amilyen gyengének ismerjük magunkat és mindaz, ami Istent szolgálná, teljesen tönkremegy, s nem marad bennünk sem állhatatosság, sem szilárdság. S miért? Vegyük egy kicsi fontolóra, mennyire törékenyek vagyunk, s ebbe beleérttem még azokat is, akiknek Isten adott némi jó buzgalmat. Jób itt nem azokról beszél, akik csak a saját természetes értelmükhöz ragaszkodnak. Olyanokról beszél, akikben Isten Lelke lakozik, akik már olyan erényeket kaptak fentről, hogy hajlamosak a jócselekedetekre. Mindazonáltal még ezek az emberek is törékenyek továbbra is, s olyan erőtleneknek találják magukat, hogy ha Isten nyomást gyakorol rájuk, azt sem tudják hová legyenek, ha bármiféle kísértést kell kiállniuk. Ezért kell új erőt gyűjtenünk, és nem szabad visszahúzódnunk, még ha ekkora gyengeséget érzünk is magunkban. S miért? Mert amikor azt olvassuk, hogy Isten gyermekei meg lesznek erősítve, akkor látjuk, hogy bár gyengék vagyunk, Isten mégis elnéző velünk szemben és nem ráz le minket emiatt. Nem bizony, ezért nem is kecsgetjük magunkat a képmutatáson keresztül, mint azt teszik sokan, akik elaltatják az éberségüket a bűneikben, ezt mondván: ó, én csak egy vagyok ember és mit vagyunk képesek mi megtenni, mikor mindazonáltal tudják, mennyi testi gyengeség rejlik bennük. Azzal hitegetik magukat, hogy felmentést kapnak, utalva a közös és közönséges bűnre, mely minden emberben megtalálható. Ezzel szemben az hangzik el, hogy valahányszor csak érezteti velünk Isten a gyengeségünket, az figyelmeztetés, hogy tanuljunk meg orvosságot keresni rá. Ezért óvakodjunk a bűneink dédelgetésétől az önös hízélgéssel, s óvakodjunk attól, hogy bolond mentségeket keressünk, amikbe oly sokan belegabalyodnak, tudva, hogy Isten meg fogja bocsátani a bűneinket, bár mi nem munkálkodunk azok kijavításán, hanem inkább az erőnk összeszedésére ügyelünk. S honnan vegyük azt? Természetesen nem található meg máshol. csak Istenben. Gyengének találják tehát magukat az emberek? Menjenek és keressenek erőt ott, ahol a Szentírás mondja nekik, hogy van. Azt olvassuk, hogy Isten Magában rendelkezik az erő és az állhatatosság Lelkével. Attól félünk, hogy elcsüggesztenek minket a kísértések? Félünk az elhajlástól? Vágyjunk rá, hogy Isten erősítsen meg minket. Íme, miképpen erősítik meg magukat a kegyesek: nem a hiábavaló fennhéjázással, mint teszik azok, akik a saját szabad akaratukban bíznak, maguknak tulajdonítva a csodálatos dolgokat, s azzal hitegetve magukat, hogy keresztülviszik a szándékukat, pedig végül félrelépnek és jól megmutatkozik, hogy csak hiábavalóság van bennük. Jól meg akarunk hát erősödni? Ne bízzunk hát a saját igazságosságunkban, hanem térjünk vissza Istenhez, könyörögve Neki, hogy oly módon erősítsen meg minket a Szentlelkével, hogy az ördög ne legyen képes elbuktatni, akármennyi csatával is támad ránk. Íme, mi valójában a kegyesek élete: soha nem lesznek híjával megannyi kísértésnek. De mindenekelőtt oly sok nyomorúságnak lesznek kitéve a földi vándorútjuk során, hogy azokra, akik a legjobban akarják szolgálni Istent, állandóan súlyosan ránehezedik a sok kényelmetlenség és baj. De mi van akkor? Amikor megdöbbenünk (mert nem lehet másként, mint hogy furcsának gondoljuk mindezt első ránézésre), ismét vegyük fel a harcot az efféle kísértésekkel, s maradjunk meg a helyes úton anélkül, hogy letérnénk arról. S bár sok keménységet találunk magunkban, imádkozzunk Istenhez, hogy olyan legyőzhetetlen erőt adjon nekünk, amivel kitarthatunk az Ő szolgálatában mindvégig, még ha a Sátán azon munkálkodik is, hogy kilökjön minket abból. Jób szándékosan beszél itt azokról, akiknek tiszták a kezeik. Bizonyos. hogy a valódi tisztaság a szívben van, vagy legalábbis a szív az a hely, ahol gyökeret ver. Mert nincs az életünkben semmi tökéletesebb és angyalibb, amire az ember vágyhatna, mint az, hogy tiszta és helyes beállítottságú elmével szolgálhassuk Istent. Az ember jól tartózkodhat a gonosz cselekvésétől, valamint attól, hogy bárkinek rosszat vagy ártalmat tegyen, illetve, hogy okot adjon az embereknek arra, hogy panaszkodjanak rá, vagy a szemére hányjanak bármit. De ha a szíve lánggra lobban az elbizakodottságtól, ha beszennyezi

azt a képmutatás, ha makacs vagy titokban bármi más bűntől fertőzött, akkor az illető egész állapota csak mocsok, bármennyire is feldicsérik az emberek. Látjátok hát, miért mondtam, hogy az elménkkel kell kezdenünk, amint azt megmutatta nemcsak ez a fejezet, de különféle egyéb ígehelyek is. Most azonban Jób az igaz és ártatlan vagy jószándékú emberről szólva, akit a képmutatóval állít szembe, hozzáteszi, hogy neki tiszták a kezei. Ezért a mi dolgunk rendelkezni ezzel a belső tisztasággal Isten előtt, de még a cselekedeteinkkel is ki kell mutatnunk, hogy olyanok vagyunk, amilyeneknek látszunk. S miért? Mert látjuk, hogy akik tele vannak önfejűséggel és Isten abszolút megvetői, bátrabban hetvenkednek magukkal, mint azok, akik a legjobb keresztyének, s akikben senki sem találhat hibát. Röviden, manapság, ha valaki szép ünnepélyes kijelentéseket keres, a leggonoszabbakat kell megkeresnie, azokat, akik felfuvalkodtak az önbecsüléstől, mert úgy jönnek elő, mint rossz hírű mulatók ribancai: Ki vagyok én? Ki találhat bennem bármi hibát? De még a csecsemők is képesek megkülönböztetni az életüket, mert az annyira undorító, hogy még a levegő is bűzlik körülötte. Emiatt aztán tudatosan hangzik el, hogy ha meg akarjuk mutatni, hogy épek vagyunk Isten előtt, a kezeinknek is tisztáknak és mocsoktalanoknak kell lenniük, azaz oly módon kell az emberek között élnünk, hogy a cselekedeteink kimutassák a bennünk levő istenfélelmet. Röviden, látjátok mi módon kell számot adnunk a gyökér jóságáról. Mert ha valaki azt mondaná nekünk: ez egy jó fa, de mégsem mutatkozik meg, hogy a gyümölcs, amit terem, szintén jó, akkor hol volt annak a jósága? Bizony a róla származó gyümölcs soha nem lesz jó, csak ha a fa gyökere és természete is jó. S még gyümölcsöt is kell teremnünk (mint mondtam), ha igazán meg akarjuk mutatni, hogy rendelkezünk az említett helyes és jószándékú beállítottsággal a szívünkben és Isten szolgálatával foglalatossággal. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk valójában ebből a mondatból. S most Jób hozzáteszi: *forduljatok, forduljatok ide, mert nincs bölcs ember köztetek*. Annak a beszédnek a megcáfolása végett mondja ezt, ami annak a három embernek a szájából hangzott el, akik vele társalogtak, s akik (mint korábban hallottuk) miután látták, milyen csapások érték, azt állították, hogy ő egy Isten által elhagyott ember, akiben nincs más, csak átkozottság. Jób megmutatta, hogy nem szabad ítélkezni a jelen életben látható bajokból kiindulva és így kimondani, hogy valaki Isten által elhagyott. Ezt jól jegyezzük meg. Utána ismét elhangzik, hogy Isten nem mindig bünteti az embereket a bűneikért, s a jó emberek néha sorscsapásokat élnek át, s senki emberfia nem tudja, miért, mert ennek oka nem derül ki. Kérdezősködjön az ember bármennyit, járjon utána bármennyire, de soha nem jut közelebb, mert Isten ítéletei titkosak és felfoghatatlanok. Miután Jób barátai elképzelni sem tudtak ilyesmit, ezért mondja, hogy nincs bennük bölcsesség. S biztos (mint azt korábban említettük), hogy nem kis bölcsességre vall megkülönböztetni azokat a csapásokat, amiket Isten küld az emberekre. Azt mondom, mikor az embert a saját dolgában látogatja meg Isten keze, akkor nagy bölcsesség rejlik benne, ha képes felismerni a saját bűneit, magába szállni, megalázkodni és elismerni: Íme a itt a helyes, hasznos orvosság a számomra. Isten ismerte ezt a bűnt bennem, s megadta nekem annak kegyelmét, hogy én is ismerhetem. Ezért teljesen a magam hasznára kell ezt fordítanom. Ezekkel az eszközökkel tudni fogja, miképpen húzza nagy hasznot Isten fenyítéseiből. Emellett, noha nem tudja pontosan, miért kapja az ostromozást, s nem is képes ujjal rámutatni, mégis bölcsesség lesz a számára, ha erre a következtetésre jut: Nos Uram, Te ismered a titkos betegségeket bennem, s jóllehet én rosszat tettem és saját magam nem is veszem észre, Te Uram, tudod azt. Mert Te vagy az igazi Orvos: add meg nekem azt a kegyelmet, hogy amikor a kezed sújt, mindig a javamra váljon a Te fenyítésed és fegyelmezésed. Sőt, még ha észre is veszi az ember, hogy Isten bármely módon bünteti a bűneit, mindazonáltal akkor is meg kell alázkodnia és ezt kell mondania: Ó jaj, Uram, nem tudom, miért teszed ezt, de biztos vagyok benne, hogy Te igazságos vagy, s a számomra elegendő, ha azért teszed, hogy elfelejttesd velem a világot, megízleltesd velem a mennyei életet és visszafogj engem, nehogy túlságosan átadjam magam bármi világi örömmek. Akkor, ha az ember annyira képzett, hogy tudja, miképpen alkalmazza Isten büntetéseit a saját okulására, az biztosan a nagy bölcsesség jele, s hatalmas

haszonra teszünk szert egész életünkben mindvégig, ha egyszer eljutunk erre a pontra. Ennyit azokról a fenyítésekéről, amiket Isten a felebarátainkra küld. Mikor látunk valakit ekképpen ostromoztatni, feltételezhetjük, hogy a bűneiért kapja. S valóban, ha tudja, hogy ő Isten megvetője, vagy egy kicsapongó személy, akkor jó azt gondolni, hogy Isten pont ezért bünteti. De nem szabad elítélni a felebarátainkat, nehogy ugyanaz minket is utolérjen ugyanabból az okból. De miképpen? Nos, Istenem, ha te megbüntetsz egy ilyen embert, akkor vajon nem fogsz engem sokkal jobban megbüntetni? S mivel megadtad nekem annak kegyelmét, hogy legyen bennem némi vágy meglátni Téged, Uram, ezért sokkal inkább a lekötelezettek vagyok. Ha azonban ostromozni akarsz engem, még többet kell eltűnnöm, mert rosszabb vagyok, mint ő. Mindezeknek eszünkbe kell jutniuk. Aztán mikor látjuk Őt, amint megbünteti valaki paráznaságát, más iszákosságát, a harmadik istenkáromlását, s mások rablásait, alattomoságát vagy hamis esküvéseit, akkor mindig hasznos kell húznunk az efféle dolgokból annak megfelelően, ahogyan szent Pál is mondja, hogy ezek festett táblák, melyeken Isten bemutatja nekünk, milyen súlyosan utál és borzad vissza minden igazságtalanságtól, s miképpen kell hasznos húznunk más emberek bajából, ahogyan a közmondásban is szerepel (1Kor10:6). Továbbá ne legyünk túlzottan szigorúak, amikor látjuk, hogy Isten olyanokat ver, akikben nem mutatkozott meg semmiféle nagy és mértéktelen gaztett, amire mondhatnánk: íme rongy emberek, íme Isten megvetői. De ha látunk valakit, akiben van némi erőtlenség, s a becstelenség némi jeleit is mutatja, s nagy nyomorúságban látjuk őt, ezt kell mondanunk: nos, Isten tudja, miért bünteti ezt a szegény teremtményt, nekünk azonban könyörületeseknek és együttérzőknek kell lennünk vele. S itt látjuk, miért mondta Dávid: Boldog ember az, aki helyesen képes megítélni a nyomorultat (Zsolt41:1), azaz amikor elnézőek vagyunk Isten szolgálóival és gyermekeivel szemben, amikor nyomorúságtól szorongatva látjuk őket, és képesek vagyunk könyörületesek és gyengédek lenni hozzájuk, s nem ítéljük el őket mindenáron, biztosra véve, hogy az emberek duplán elítélhetnének minket, ha hasonló szigorúsággal bánnának velünk. Nem ok nélkül feddi hát meg Jób itt a barátait, nem találva bennük bölcsességet, mivel összevissza ítélték az ő nyomorúságát. Ez arra figyelmeztet minket, hogy jól tanultaknak kell lennünk Isten iskolájában, s nagy bölcsességet kell összeszednünk, ami a javunkra válhat. Ehhez illik elgondolkodnunk Isten ítéletein ebben a világban, valamint önmagunkon és a felebarátainkon, s ragaszkodnunk kell ehhez a dologhoz éjjel-nappal. Mert amikor az ember a maga hasznára igyekszik fordítani mindezt, akkor biztosan helyesen használja az idejét. S miért? Mert az Isten tanításának fő pontja az, hogy a saját hasznunkra kell fordítanunk az ítéleteit, s épülnünk kell azokból az Ő félelmében. Ezért amikor ezen a módon járunk el, akkor biztosan tökéletes bölcsesség van bennünk. De enélkül rendelkezhetünk a bölcsesség minden elképzelhető mutatványával, tarthatunk különleges szónoki beszédeket a Szentírásról, megfogalmazhatunk sok tetszetős állítást, mindaz mégsem lesz más, csak hiábavalóság, míg el nem jutunk addig a pontig, hogy helyesen tudjuk megítélni azt, amit az Úr követel tőlünk, amikor ostromozásokat és bajokat küld ránk. S ezzel, a dolog lezárása végett Jób azt mondja, hogy *a napjai elmúltak, a gondolatai elenyésztek, a tervei megtörttek vagy megghiúsultak, és rossz sötétsége van a világosság helyett, amikor pedig azt gondolta, hogy nap kezdődik, éjszaka várt rá.* Röviden, megmutatja, hogy vége-hossza nem volt a nyomorúságainak, s nem volt reménysége, hogy valaha is folytathatja a mostani életét. S emiatt teszi hozzá: *azt mondtam a rothadásnak, te vagy az én atyám, a pornak pedig, te vagy az én anyám és nővérem.* Mintha azt mondta volna: nem dolgom, hogy továbbra is törődjek a rokonsággal vagy a barátokkal idelelni, mert Isten elrejtett engem előlük, s kivágott az élők sorából és társaságából. Olyan vagyok, mint egy nyomorult tetem, s nem kereshetem többé a visszatérést, nem mondhatom, hogy bármilyen teremtmény könnyíthet rajtam. Ez a dolog minden vitán felül áll, engem végleg elküldtek és nincs többé orvosság az esetemre. *Mi hát a várakozásom?* Nincs többé (mondja), fel és lenéztem, s *alá kell szállnom a gödörbe, az ágyamnak alatt kell lennie.* Azaz, a halálban, bármiben is reménykedek vagy bárhogyan is építkezek, mert a Jób által használt héber szó

jelenthet építkezést. S ez nagyon ideillő hasonlat, amikor a reménységről vagy a várakozásról beszél, de mindazonáltal az építkezésen tartja a szemét. A jelentését illetően kétértelműség volt ebben a szóban. Ezért ez ugyanaz, mintha azt mondta volna: Noha türelmes vagyok és folytonosan meghosszabbítom a nyomorúságomat, de mégsem maradt más a számomra, mint a sír. S az erre való várakozást hasonlította az építkezéshez. Én nyugodtan építkezhetek (mondja) azt gondolva, hogy még mindig maradt valami remény a számomra, de gyorsabban haladok a jobb felé? Nem (mondja). Amikor a tölem telhető legjobbat építettem fel, akkor sem lesz más házam, csak a sírom. Jó látzólag úgy beszél itt, mint olyasvalaki, aki még semmi ízt sem érezte a mennyei életnek és azt sem tudja, mit jelent Isten kegyelme. De nekünk azt is fontolóra kell vennünk, kinek mondja a történetét. Igaz, hogy az eddigiekben, amikor a bajaiban sínylődött és Istennel vitatkozott, jól kimutatta, milyen szörnyű képzelgésai voltak, amiknek mindazonáltal ellenállt. De miután beszélt az általa érzett bajokról, megmutatta, hogy miben rejlik a többiek bolondsága, ha azt szeretnék, hogy Isten kegyessége (változatlanul) megmutatkozzon ebben a jelenvaló életben a jókon és az istenfélőkön. Ha pedig Isten nem mutatkozik itt könyörületesnek nyíltan a világ szeme láttára az övéi iránt, akkor arra a következtetésre kell jutni, hogy végleg elhagyta őket, ezért elveszítették a gyógyulás minden reménységét. Jób gúnyolódik ezen a vélekedésen. Így tehát elmondja a történetét olyanoknak, akik az emberek teljes fizetségét látják ebben a mulandó és romló életben. De túlságosan makacs doktrína volt így ítélni (mint már kijelentettem). Ezért jegyezzük meg, hogy Jób itt ne olyan, mint egy kétségbeesett ember, hanem azok ostobaságát feddi meg, akik a barátainak mondták magukat, de mégis azt akarták vele elhitetni, hogy már itt, ebben a világban is biztosan észrevevesszük, hogy Isten kegyeiben és kegyelmében vagyunk-e, vagy pedig elhagyott minket. Mert ennek jobb megértése végett nézzük meg Pál apostol érvét (1Kor15:19), melyet akkor fogalmazott meg, amikor a végső feltámadásról akart minket biztosítani. Mi (mondja) a Föld legnyomorultabbjai vagyunk. Hasonlítsa össze bárki a keresztyéneket Isten megvetőivel, a pogány népséggel, a képmutatókkal és mindazokkal, akik teljesen szembeszegülnek Istennel, és meglátja, hogy ezek részesülnek a legjobb bánásmódban. Bizonyos, hogy a kettőt összevetve több jólétet látni azokban, akik minden gonoszságra adják a fejüket, mint azokban, akik istenfélelemben járnak. S miért? Mert a mi Urunk közel van hozzánk és figyel minket, így, ha rosszat teszünk, azt fenyíti. Mint ahogyan az ember több gondot fordít a gyermekeinek megjobbítására, mint a felebarátaiéra. Isten tehát az irántunk érzett szeretet kimutatása végett büntet minket, amikor rosszat tenni lát minket. Aztán az engedelmisségünket is próbára akarja tenni, s erre jó oka van, s a hitünket is meg akarja erősíteni. Mert a hit annyira drága dolog, hogy megérdemli, hogy úgy próbálják meg, mint az aranyat és az ezüstöt, sőt, még jobban is, ahogyan szent Péter mondja nekünk (1Pt1:7). Aztán tudjuk, hogy az ördög nem hagy fel azzal, hogy minden lehetséges dolgot beveszen ellenünk, s miután látja, hogy éberek vagyunk az Isten szolgálatában, annál jobban lánggra lobban a haragja. Tekintsünk arra is: amennyi gonosz ember van, annyi ellenségünk van nekünk, s a Sátán őket használja a mi zaklatásunkra. Ezért nem szabad csodálkoznunk, ha Isten gyermekei a legnyomorultabbak ebben a világban. S szent Pál ugyanezt az érvet használja annak megmutatására, hogy jobb állapotot várunk. Mivel az emberek megrendítenek minket (mondja), mivel lábbal taposnak rajtunk, mivel az egész világ a gúny és a nevetség tárgyává tesz minket, milyen helyzetben volnánk, ha nem reménykednénk a nekünk megígért feltámadásban, hogy a mi Urunk Jézus Krisztusnak el kell jönnie, s akkor majd meglátjuk, hogy nem szolgáltuk Istent hiába. ha ez nem így lenne, nem lenne többé Isten a mennyben, nem volna igazság, s nem volna gondviselés. Látjuk tehát, miképpen kell szolgálnia szent Pál érvének kulcsként ennek a szakasznak a megnyitásához. Úgy láttok engem (mondja Jób), mint reményt vesztett embert. Amikor már mindent megpróbáltam, a sírba kell szállnom, ott van az én lakóhelyem és nem látom mást magam körül, csak rothadást. Mivel ez a helyzet, azt akarjátok velem elhitetni, hogy Isten itt lenn annak megfelelően bánik az emberekkel, hogy szereti, vagy gyűlöli őket? Mert ami engem illet, tudom, hogy igyekeztem

Istent szolgálni, s nem csalódtam a várakozásomban. Mégis látom, hogy olyan goromba bánásmódban van részem, amilyenben csak lehetséges, és minden ember ferde szemmel néz rám: a bámulat tárgyává és közmondássá váltam. Mi maradt tehát? Vagy el kell temetnem minden jótéteményt és kiváltságot, amiket Isten adott nekem, s el kell ezeket teljesen vetnem, vagy arra a következtetésre kell jutnom, hogy Isten gúnyolódik és erőszakoskodik a szolgálói, s a számunkra hiábavaló bízni az Ő ígéreteiben. S ti azt akarjátok, hogy ebbe a gonoszságba essek? Mivel ez a helyzet, értsük hát meg: Isten szeretetét vagy gyűlöletét nem azoknak a dolgoknak az alapján kell megítélnünk, amiket most látunk. Hanem lépünk tovább és vegyük fontolóra, hogy Isten szereti azokat, akiket ostoroz és készenlétben tartja a jóságának ízét a számukra, bár az rejtve maradhat előlük egy időre, amikor nem mutat mást irántuk, csak a legnagyobb szigort. Ezért vigasztalódjunk meg ebben és mondjuk: akkor is folytonosan reménykedek abban, hogy az én Istenem végül megkönyörül rajtam, és én majd Atyámnak látom Őt. S bár megtörtént, hogy Ellene támadtam, mégis az említett végkövetkeztetéshez fogok visszatérni. Látjuk tehát, miféle tanítást kell leszűrünk ebből a mondatból a jobb épülésünk végett: nevezetesen, a jelenvaló élet összes nyomorúságát (s különösen azokat, amiket mi magunk tapasztalunk meg és Isten gyermekeiben látunk) nyílt kijelentésnek kell tekintenünk arról, hogy Isten sokkal jobb dolgokat tartogat a számunkra. S ennek kell lenni az oknak, ami megerősít minket a mennyei élet reménységében, ahogyan szent Pált látjuk beszélni a thesszalonikabelieknek írott második levelében (2Thessz1:5-7). Mert mikor hosszasan részletezi, hogy valaki sokat szenvedett el és zaklatták a gonoszok: ez (mondja) nyilvánvaló jele Isten igazságos ítéletének, mert ésszerű és az Ő természetének megfelelő dolog, hogy enyhülést adjon nektek, miután ekkora elnyomásban volt részetek. [Ezért] legyetek abban biztosak, hogy ha nem volt nyugalmatok a Földön, Isten azt a mennyben készíti elő a számotokra. Ugyanakkor viszont, ha Isten igazságosságára tartozó dolog a gonoszok megbüntetése a cselekedeteiknek megfelelően, mindazonáltal ennek megtörténtét mégsem látjuk ebben a világban, legyetek abban biztosak, hogy a megpróbáltatásaitokban, a bajaitokban és a nyomorúságaitokban Isten mintegy tükörben mutatja be, hogy egy napon majd eljuttok Hozzá, s pont ez az a dolog, amiben reménykednetek kell. Így amíg ebben a világban vagytok, ha Isten megannyi szegénységet és megpróbáltatást küld ránk, tanuljunk meg a mennyei élet reménységéhez ragaszkodni. Amikor látjuk, hogy a jó emberekkel és Isten egyszerű gyermekeivel gorombán bánnak, a nevetség tárgyává válnak, a türelmükkel visszaélnak és ők maguk támogatás nélkül maradnak, azt mondom, mikor mindezt látjuk, értsük meg: Isten kijelenti, hogy noha a dolgok össze vannak zavarodva ebben a földi életben, nekünk mégsem szabad elveszítenünk a türelmünket, hanem előre tekintve meg kell látnunk, hogy nem szabad fészket raknunk ebben a világban, sem pedig ezekben a romlandó dolgokban, hanem gyorsan át kell futnunk rajtuk úgy, mintha teljes vágatában lennénk. Aztán ha Isten kímél minket, ha megkönyörül rajtunk, s nyugalomba helyez, azzal az Ő jóságának némi ízét érezteti velünk. De főleg a jövő érdekében teszi ezt azzal a szándékkal, hogy tanuljunk meg még bátrabban bízni benne, nem kételkedve abban, hogy meg fog minket szabadítani e világ minden csatájától és támadásától, s részeseivé tesz mindazoknak a jótéteményeknek, amiket azoknak készített elő, akik szívesen jönnek meghúzódni a mi Urunk Jézus Krisztus árnyékában.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon éreztesse meg velünk, hogy színlelés nélkül visszatérjünk Hozzá igaz hittel és megtéréssel, vágyva arra, hogy megszabaduljunk minden vétektől és testi romlottságtól, semmit nem kételkedvén abban, hogy a mi Urunk mindig könyörülettel tekint ránk és a kegyelmébe fogad az Ő kedvéért, Akit Közbenjárónak adott nekünk. S mondjuk valamennyien: mi Atyánk stb.

A hatvanhetedik prédikáció, ami az első a tizennyolcadik fejezetről

Jób18:1-11

- 1. Felele pedig a sukhi Bildád, és monda:**
- 2. Mikor akartok a beszédnek véget vetni? Értsétek meg a dolgot, azután szóljunk.**
- 3. Miért állíttatunk barmoknak, és miért vagyunk tisztátalanok a ti szemeitekben?**
- 4. Te éretted, a ki szaggatja lelkét haragjában, vajjon elhagyattatik-é a föld, és felszakasztatik-é a kőszikla helyéről?**
- 5. Sőt inkább a gonoszok világa kialuszik, és nem fénylik az ő tűzöknek szikrája.**
- 6. A világosság elsötétedik az ő sátorában, szövétneke kialszik felette.**
- 7. Erős léptei aprókká lesznek, saját tanácsa rontja meg őt.**
- 8. Mert lábaival hálóba bonyolódik, és ó-verem felett jár.**
- 9. A sarka törbe akad, és kelepcze fogja meg őt.**
- 10. Hurok rejtetett el a földbe ellene, és zsineg az ő szokott ösvényén.**
- 11. Mindenfelől félelmek rettentik őt, és üldözik őt léptennyomon.**

Korábban már mondtam nektek, milyen igaz és hasznos tanítás az, hogy Isten annak megmutatása végett bünteti az emberek hibáit, hogy a Bíránknak mutakozzon, tehát ezt kell megértenünk és ügyesen kezelni. S ebből látjuk, mennyire nem elegendő venni a Szentírás valamelyik pontját általánosságban, hanem azt a magunk hasznára kell alkalmaznunk, hogy ezáltal messzebbre jussunk. Aztán a tapasztalat is megmutatja nekünk, hogy mily nagy a száma azoknak, akik visszaélnék a Szentírással ide-oda taszigálva a dolgokat, véletlenszerűen véve azokat. Az, amit mondanak, igaz, ezért jól alkalmazták. De mi történt? Pont az ellenkezőjére fordították a Szentlélek szavainak jelentését, s így az igazságot végleg megrontották. Pontosan ugyanezt csinálja most itt Bildád is. Mert abba kezd bele, amiről korábban beszélt: nevezetesen, hogy a gonoszok egy ideig virágzanak, de végül majd tönkremennek, és Isten nem engedi, hogy a bővelkedésük vég nélkül folytatódjon. Ez igaz, de ezzel át is lépi a korlátokat azt állítva, hogy a büntetések, amiket Isten a gonoszokra küld, mindig oly teljesek és szemmel láthatók, hogy az emberek végül ránézésre képesek megállapítani azt, hogy Isten bünteti őket ebben a jelenvaló életben. Pedig pont az ellenkezője az igaz. Ez nem mindig látszik meg és nem is szabad nekünk általános szabályt alkotnunk belőle. Íme, hol lépte túl Bildád a határokat, mindazonáltal a tanítás maga jó és szent. S jöllehet az első ránézésre nem látszik abban semmi ártalmas, mégis, ha egyszer alaposan bebeszéljük magunknak (hogy Isten minden gonosz embert szemmel látható módon büntet meg), nagy veszély következik abból. Ennek az a bizonyítéka, hogy ha egyszer a dolgok a várakozásunkkal ellentétesen történnek, akkor úgy tűnik majd nekünk, hogy Isten többé már nem a világ Bírója, hanem feladta ezt a hivatalát és a dolgokat már a vakszerencse irányítja. Ez pedig átkozott istenkáromlás. Emiatt pedig nagyon megkísért minket a türelmetlenség, amikor látjuk, hogy Isten nem marad a rendetlenségben. Ez azután majd mindenféle önfejlésre sarkall minket, mert úgy véljük, csak elpocsékoltt idő a jót cselekedni, látva, hogy Isten nem törődik az emberekkel, hogy vezetné őket, hanem hagyja őket úgymond vaktában cselekedni. Röviden, oly kevésbé leszünk képesek Őt segítségül hívni, hogy teljesen elidegenedünk Tőle. S mindezt egy jó tanítás árnyékában. Bildád az egész vallást és az egész istenfélelmet a feje tetejére állította, s kétségbe ejtette az embereket. Látjátok tehát, miért mondtam, hogy nagymértékben a mi dolgunk vágyakozni arra, hogy Isten adjon ügyeséget a magunk hasznára és a Szentírásban olvasottak, valamint minden más tanításához, amit bármikor mutat nekünk az ítéleteivel kapcsolatosan. Bildád először is megszomorodott, amiért nem hallgatták meg és nem fogadták el az általa mondottakat. Bizony, ha hűségesen és

hasznosan tanított volna, akkor jogos oka lett volna a neheztelésre. S miért? Mert ha arra lettünk kijelölve, hogy elvigyük mindenhová Isten Ígését és az üdvösség tanítását, de látjuk, hogy a minket hallgató emberek megkeményednek vagy más módon gúnyolódnak a nekik mondottakon, akkor biztos, hogy ha van bennünk bármekkora Isten iránti buzgóság, valamint tisztelet az Ő Ígéje iránt, akkor szükségszerűen meg kell szomorodnunk és szívből kell sajnálkoznunk. S miért? Mert az a megvetés nem felénk irányul, hanem az élő Isten felé, Akinek a hírnökei vagyunk. Ezért annak, aki hűségesen szolgálta az Istent az Ígétének elvitelével mindenfelé, el kell szomorodnia, ha a munkájának nincs haszna, mert az emberek Istennek tesznek rosszat, ha nem fogadják be az Ő Ígését. Másrészt (a tőlünk telhető legnagyobb mértékben) kell gondoskodnunk az emberek lelkének egészségéről. S amikor ennyire konokul szembeszegülnek a jó tanácsnak, akkor íme, teljesen menthetetlenek. Vajon ennek (azt mondom) nem kell minket szívből megszorítania? Akkor hát. ha Bildád úgy tanított, ahogyan kellett volna, jogos oka van a panasza, amiért az emberek nem hallgatták meg a szavait. Mivel azonban megrontotta az igazságot, s hamissággá változtatta azt, nincs oka a megszorításra. Mindazonáltal, ha bárki kínál nekünk bármiféle tanítást, legyünk ezzel figyelmeztetve arra, hogy vizsgáljuk meg, mi van abban és ne utasítsuk vissza azt, amit nem ismerünk, mint teszik azt egyesek, akik nem csinálnak nagy ügyet mindennek a visszautasításából, mikor valaki belefog annak megmutatásába, ami a lelkük egészségére való. Ne legyen hát bennünk semmi efféle büszkeség. Mert nemcsak azokat szomorítjuk meg, akik a javunkat keresik és szolgálni szeretnének nekünk, hanem Isten Lelkét is, Aki bennük él, és megadja nekik a szeretetet az épülésünkre és annak felkínálására, ami jó és kedvező a számunkra (1Thessz4:8). Látjátok tehát, miképpen kell óvakodnunk a nekünk kínáltak megvetésétől, amíg nem tudjuk, mi van abban. Továbbá, amikor Bildád itt megpirongatja Jóbot, hogy a könnyeit ontja haragjában, ez arra figyelmeztet minket (mint már korábban említettem), hogy amikor az emberek gyötrik magukat az indulataikban, azzal nem érnek el semmit, csak egyre mélyebbre és mélyebbre taszítják önmagukat a nyomorúságaikba, amik vissza fognak szállni a saját fejükre. Igaz, hogy a nyomorúságban levő ember úgy véli, nagyot könnyít magán a zúgolódásával, zsörtölődésével és dühöngésével, különösen, ha Isten ellen átkozódik Íme (azt mondom), miképpen szokták az emberek szabadjára engedni magukat, amikor Isten megpróbáltatásokat küld rájuk. De mi történik? Előmozdítják végül a maguk dolgát? Nem. Pont az ellenkezője következik be: nem tesznek mást, csak a lelküket szaggatják, ahogyan ebben a szakaszban is elhangzik. Maguk a pogányok is elég jártasok annak kimondására, hogy az ember haragja izzó és féktelen dühöngés. S amikor valaki nem képes alávetni magát Istennek a megpróbáltatásai közepette, hanem egyre jobban felgerjed, könyörgöm, az nem olyan, mintha teljesen örült lenne? nem olyan, mintha Istennel szállna szembe? Nem azt mondom, hogy teljesen érzéketleneknek kell lennünk, ha Isten bármiféle megpróbáltatásokat küld ránk. De ha az indulataink zabolátlanok és szilajok, és csak arra szolgálnak, hogy Isten ellen lobbantsanak lángra és ösztökéljenek minket, s ettől megtelünk keserőséggel, akkor ebből szükségszerűen azt következik, hogy (mint már említettem) az örülség fogott el minket, látva, hogy így pont Istennel szállunk szembe. S vajon tesz ilyesmit egy teremtmény, hacsak nincs megfosztva az értelmétől és a józan esztől? Nem, biztos, hogy nem tesz. Akkor hát olyan szakaszt látunk itt, amit jól meg kell jegyeznünk. Mert jóllehet Bildád hibásan vonatkoztatja azt Jób személyére, a mondat önmagában mégis igaz, s a javunkra kell szolgálnia, mert látjuk, hogy ez a türelmetlenség egyfajta örülség az emberben. S mit ért türelmetlenség alatt? Nem egyszerűen azt a szomorúságot, ami a bajainkkal szembeni ellenszenv következtében fogan meg bennünk, amikor belefáradunk azokba, hanem a szélsőséges szívbéli forrongást vagy dühöngést miattuk, amikor egyszerűen nem vagyunk képesek alávetni magunkat Istennek, hogy tegyen velünk, mit csak akar. Ezért, ha az indulataink annyira szilajok, hogy képtelenek vagyunk mértéket tartani a bajainkban, akkor a türelmetlenség vette át felettünk az uralmat. S ha nem tudjuk visszafogni vagy megtartóztatni magunkat, akkor szükségszerűen arra a következtetésre kell jutnunk, hogy

semmivel sem vagyunk jobbak, mint az Isten ellen tomboló és teljesen elvesztettük a józan eszünket. Igaz, nem valljuk meg, hogy így van, de miután a Szentlélek erősítette meg, létezik Nála illetékesebb bíró? S ha jól belenézünk önmagunkba, akkor nincs semmi ebben a szövegben, amit a tapasztalat ne mutatna igaznak. Ezért legyünk biztosak abban, hogy akinek van ereje megzabolázni az indulatait és rövid pórázra fogni azokat, az nagy bölcsessége tett szert. S kétségtelenül pont emiatt mondja szent Jakab is, hogy ha valaki bölcsességet akar, kérje Istentől (Jak1:2-5). S miért? Mert (korábban a türelemről szólva) ezt mondja: barátaim, valahányszor csak próbára tesz benneteket Isten, s kísértésekbe estek, legyetek biztosak abban, hogy ez a javatokra és a jólétekre lesz. Mégsem követik, hanem ugyanez furcsának tűnik és csak kevés ember ért vele egyet: ha az embernek bölcsességre van szüksége, forduljon Istenhez. Mintha azt mondaná: igaz, hogy az ember elméje soha meg nem gondolja, hogy minden kísértés és megpróbáltatás Isten irántunk való közbenjárásának jótéteményei, s a hiba abban rejlik, hogy tévútra térünk és nem tudjuk, mi a jó nekünk. Mit kell hát tenni? Mivel különösen akkor szeretnénk bölcsességet, amikor az indulataink leuralnak és zaklatják az elménket, járuljunk Istenhez, mert Ő jól tudja, miképpen kell betölteni a szükségünket. Látjátok tehát, mit kell leszűrni ebből a mondatból: nevezetesen azt, hogy igyekeznünk kell megzabolázni az indulatainkat, nehogy nagy haraggal fogadjuk, amikor Isten ostromoz minket, biztosra véve, hogy ha türelemmel tűrjük, akkor Isten azt a hasznunkra és a javunkra fogja fordítani. Viszont, ha haraggal fogadjuk a dolgokat, az nem enyhíti a nyomorúságainkat az Isten által nekünk adott vigasztalással, s annak mi lesz a vége? Bildád is ezt mutatja itt be: nevezetesen, hogy csak szaggatjuk majd a lelkünket, mint látjuk, hogy a nyomorult örült is teszi: a tűzbe veti magát, kiugrik az ablakon, s egyrészt önmagát, másrészt más embereket is megsebesít, amikor elfogja a saját örülsége. S velünk is ez történik, ha elragad a haragunk. Mert nem tévovázunk nyílegyenese Isten ellen támadni, szemernyi sem emlékezve arra, hogy mindez csak a mi összezavarodásunkhoz vezet. Ezért szükséges alaposan mérlegelnünk ezt a tanítást, hogy ne szaggassuk a lelkünket, hanem tanuljuk meg önmagunkat teljes mértékben Isten jóakarására bízni, hogy az tegye, ami csak tetszik Neki. Látjátok tehát, mit kell valójában észben tartanunk. Idővel utána hozzászól: *Vajon megváltozik a világ a te kedvedért? Elmozdul a kőszikla a helyéről?* Egyesek nagyon különö módon magyarázzák ezt a mondatot ekképpen: *Megváltozik-e a világ, azaz megváltozik-e az Isten által megszabott és megszilárdított rend?* S *vajon a szikla*, azaz vajon Isten, a világ ereje [*elmozdul-e a helyéről*]? De ezek a dolgok túlságosan erőltetettek. Bildád egyszerűbben akarta mondani: nevezetesen azt, hogy Jób a beszédében kiforgatta a természet rendjét. Valójában ezt értette alatta. S miért? Mert Bildád leszögezte, hogy amint Isten megalkotta az eget és a földet, s megszabta a természet általunk látott rendjét, szükségessé vált, hogy az Ő igazságának is meglegyen a maga útja. Ez nagyon igaz. Azonban hibázott abban, hogy Isten igazságát teljesen láthatóvá akarta tenni, hogy az emberek ismerhessék és szemlélhessék azt a tulajdon szemeikkel úgy, mintha ujjal megérinthező lenne. Ebben tévedett. Mindazonáltal jó megérteni a szavainak jelentését, hogy leszűrhesük a bennük rejlő tanítást. Azt mondja: *vajon megváltozik a világ a kedvedért?* Azaz: miképpen értelmezed? Mert úgy érvelsz, mintha Isten nem úgy érvényesítené az igazságát itt lenn, mint ahogyan az megismerhető. S vajon Isten nem attól kezdve tette ismertté az ítéleteit, hogy megalkotta a rendet az égben. a levegőben és a földön? Amikor Isten munkáit szemléljük fenn és lenn egyaránt, annak vajon nem az Ő jóságának, bölcsességének, igazságosságának és minden rényének a megismerése a célja? Dehogynem, kétségtelenül. Mi célból tart Isten ilyen szép tükröt minden teremtményében? Nem azért, hogy dicsőítsük? S mivel az a helyzet, hogy amiképpen Isten kijelentette az erényeit mindenben, úgy akarja a tudomásunkra hozni az ítéleteit is. Ez bizonyos vonatkozásban igaz, azaz úgy kell érteni, ahogyan lennie kell. De Bildád ezt általánosan kiterjeszti. Mit kell hát tenni? Valahányszor csak valaki Istenről beszél nekünk, vezessenek minket a nekünk mutatott és hozzánk legközelebb álló cselekedetei egyre feljebb. Például, a Szentírás gyakran beszél nekünk arról, amit naponta látunk: Isten sőt és szép időt

küld, gyümölcsözővé teszi a földet és ezzel táplál minket (Zsolt104:13-14). Nos, nem elég annyit tudnunk, hogy az eső és a szép idő Istentől származnak, s amikor a föld táplálékot ad, azt az Ő kegyelméből teszi. Igaz, hogy ezek az alapok, de tovább is kell lépünk, s feljebb is kell emelkednünk: azaz, ha Isten ilyen erőt ad a földnek, akkor sokkal inkább szükséges, hogy mi is Tőle kapjuk az erőnket, mert sokkalta nemesebb teremtmények vagyunk. Vajon a bennünk levő élet nem sokkal nagyobb és magasabb dolog, mint az erő, amivel a föld rendelkezik a gyümölcserleléshez? Dehogyan. Akkor el kell ismernünk, hogy ez Isten munkája, s Tőle származik. Ha pedig Isten gondoskodik az emberek táplálásáról ebben a világban, akkor nem gondoljátok, hogy mivel ezen az alapon Atyánk, s kegyeskedik törődni a testünkkel, amik csak nyomorult vázak, ezért sokkal jobban törődik a lelkünkkel? S ha a mag földbe vetése és elrothadása után gondoskodik arról, hogy ismét kicsírázzon és gyümölcsöt érleljen, vajon nem képes a jobb életre támasztani, még ha meg is romlunk, ha ilyen erőt mutat fel a természet rendjében? Emellett Isten stabil kézzel kelti fel és nyugosztja le a Napot minden nap (Zsolt104:19-20, 22). Azután a Hold is befutja a maga körét minden hónapban, a Nap pedig minden évben, s látjuk a csillagok és a bolygók szabályosságát is. Nos, valahányszor ezeket a dolgokat szemléljük, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten teljesen szilárd a saját igazságában, s ezekkel ad nekünk bizonyos tanításokat és jeleket. Amikor ilyen megszabott állandóságot látunk a természet rendjében, mit gondolunk az üdvösségünkre vonatkozó ígéretekről, ami nem romlandó dolog és nincs kitéve e világ átalakulásainak és változásainak? Íme, miképpen vezet minket egyre feljebb a Szentírás Isten ama munkái által, melyek a legközelebb állnak hozzák és ismeretek a számunkra. Mindazonáltal nekünk is rendelkezünk kell a különbségtétel képességével Isten munkái között, ahogyan a szükség megkívánja. De hogyan? Látjuk, hogy Bildád teljesen összezavarodott a maga dolgában. Mert azt mondta, hogy miután Isten szabott rendben teremtette a világot és tartotta is fenn, ebből következően az ítéletei mind bizonyosak, az emberek pedig láthatják és ismerhetik azokat. De ez egy rossz következtetés. Miért? Isten akarata az, hogy a Nap felkeljen és lenyugodjon, s ez biztosít minket arról, hogy Ő megadja mindazokat a dolgokat, amik az életünk fenntartásához szükségesek ebben a világban, egészen a világ végéig. Amikor látjuk a szőlőket, a fákat és a földet gyümölcsöt érlelni, nos akkor Isten mutatja meg, hogy gondja van erre a jelenvaló életre, még ha az meneküléssel teljes és lehanyatló lesz is. De ezt cselekedve mintegy mondhatni kézen fog minket, hogy felemeljen Magához a mennybe. Isten tehát teljes bizonyossággal adja ezt a tudtunkra és parancsolja meg nekünk, de ami az ítéleteit illeti, azokkal más a helyzet. Mert az a szándéka, hogy csak az előízét érezzük meg ezeknek ebben az életben, s türelemmel várjuk, míg teljesen meg nem mutatja nekünk az utolsó napon. Mert akkor rendbe jönnek a most még rendetlen dolgok, de addig viszont Isten csak részben hajtja végre az ítéleteit. Ezért a végkövetkeztetés, amit Bildád von itt le, nem jó és nem is alkalmas. Mert ő összekever két dolgot, melyek egymástól nagyon különböznek. Ezért megfontoltaknak kell lennünk ebben a dologban. Most már értjük, miképpen igaz, de mégis helytelenül alkalmazott ez a mondat. Ez a mondat igaz, mert a természet rendje tanítja és javasolja nekünk, hogy az odafelvalókat keressük, azaz, ismerjük meg Isten bölcsességét, igazságosságát jóságát és hűségét, de ne csak az ehhez a mulandó élethez tartozó dolgokban, hanem azokban is, amik a menny örökkévaló királyságához tartoznak. Ha pedig nem ezt tesszük, akkor a hálátlanságunk szörnyűsége és megbocsáthatatlan. Hiszen nem kellene a szőlőnek kiszúrnia a szemünket? Nem kellene a folyóknak, a mezőknek és más hasonló dolgoknak ugyanezt tenniük, amikkel Isten Önmagát mutatja meg és képviselteti nekünk? Ha nem fogjuk fel ezt, akkor vajon a vakságunk (azaz az elpusztulásunk a saját tudatlanságunkban) nem szükségszerűen szándékos? De most térjünk rá az itt elhangzottakra. *Bizony, a gonoszok fénye kialszik, s a lámpa, ami a fejére világít, elsötétedik: egy szikrája sem marad meg az ő tüzének.* Ezzel a hasonlattal Bildád valójában azt akarta mondani, hogy Isten nem engedi a gonoszokat örökké bővelkedni. Azonban jól meg kell jegyeznünk, hogy nagyon igaz, hogy Isten a gonoszokat egy ideig hagyja könnyen élni,

diadalmaskodni és hetvenkedni úgy, mintha a szerencse az ő kezükben lenne. Ha Bildád tudott volna erről a dologról, nem kötötte volna meg magát oly szorosan, mint tette azt utóbb. De miért? Elismerte, hogy a gonoszok néha bővelkedhetnek. Akkor hát miben lőtt túl a célon? Abban, hogy előre megszabta az idejét, s bizonyos módon a napját is annak, amikor a bővelkedésüknek véget kell érnie, s Istennek a nevetésüket sírássá kell változtatnia. De nem a mi dolgunk ennek kijelölése. S miért? Isten néha bővelkedésben tartja a gonoszt egészen a sírig, s világ ezt látja, mint azt már futólag érintettem. Azaz, a kisujjukat se kell megmozdítaniuk, s így szállnak sírba, ahogyan meg van írva a zsoltárokból is (Zsolt73:4). Íme (mondja Dávid), Isten gyermekei a köteleiket húzzák, s nem tesznek mást, csak sorvadoznak idelelni és úgy tűnik, a halál üldözi őket, ám Isten mégsem veszi ki őket ebből a világból. De mi a helyzet a gonoszokkal? Ők élettől duzzadók és erősek, s meghalnak úgy, hogy nincsenek is tudatában. Mivel ez a helyzet, jegyezzük meg jól: nem a mi dolgunk bármit megszabni Istennek, azt mondva, hogy ki kell oltania a gonoszok világosságát ebben a világban és a sötétségbe, mármint a zűrzavarba kell őket taszítani. Ezt nem tehetjük meg a mi Istenünk irányítása nélkül. Emellett azt is tudnunk kell, hogy minden az Ő jótetszésének megfelelően történik, mert ő bizonyos ítéleteket az utolsó napra akar fenntartani. Mit kell hát tennünk? Először is jegyezzük meg az itt elhangzottakat: Isten megvetőinek vagy a képmutatóknak a házában mondhatni lámpa fénylik majd. Biztos, hogy különböző *világosság, lámpa* és *szövetnek* kifejezésekkel ezt fejezi ki, de Bildád itt a Szentírás megszokott módján beszél. Mindazonáltal ez a világosság nem jelent mást, mint azt, hogy a gonoszok életvitele könnyed és örömteli, s Isten látszólag megkíméli őket. Ahogyan viszont nagyon megszokott dolog az is, hogy a megpróbáltatásainkat és a szenvedéseinket az éjszakához és a sötétséghez hasonlítja. De most térjünk vissza a dologra. Isten megvetői és a kicsapongó életet élők, vagy mások, akikben nincs más, csak képmutatás, egy ideig nagyon bővelkedhetnek, s mi látjuk ezt. Sőt, a mi dolgunk alaposan megismerni ezzel és megszokni ezt, mert ha újdonságként kezeljük, össze fogunk zavarodni és bosszankodni fogunk, s ez Isten szolgálatának feladására fog minket ösztönözni. Ezért tudomásul kell vennünk ezt a dolgot: Isten engedi, hogy a gonoszok boldogan éljenek, örvendezzenek és gyönyörködjenek itt lenni, s ezen nem szabad megdöbbennünk. Jegyezzük ezt meg. S olyan gyakorlat ez, amire nagy szükségünk van. Kétségtelenül kemény dolognak tűnik majd a számunkra, de hozzá kell magunkat szoktatnunk, mint azt korábban mondtam. Másodszor jegyezzük azt meg, hogy a mi Urunk ki fog oltani minden említett világosságot, miután a gonoszok elszórakoztak egy ideig, s minden örömkért és gyönyörükért, amit élveztek, drágán meg kell fizetniük. S miért? mert nem történhet másként, mint hogy a világosságuk kialudjon. S ez az, amivel Dávid is foglalkozik a 37. zsoltárban (Zsolt37:10, 35-36). Hiszen miképpen buzdít minket arra, hogy ne panaszkodjunk a gonoszokra, amikor látjuk őket ezen a módon diadalmaskodni, s úgy tűnik, az egész világ az övék és az életük boldognak mondható, amivel ők maguk is úgy dicsekednek, mintha Isten senki mást nem szeretne, csak őket? Miféle okot hoz fel Dávid, hogy meggyőzzön minket? Mert azt mondja, hogy mindennek vége szakad. Várjunk (mondja), s meglátjuk, hogy mindaz a boldogság, amiről a gonoszok azt feltételezik, hogy rendelkeznek vele, nem más csak átkozottság. Igaz, hogy nagyon biztosak lesznek a jószerencséjükben, ahogyan ők nevezik, s nagyon is szeretik azt, de végül Isten majd a porba dönti őket. Akkor, ha nem leszünk tévútra késztetve, hogy egy társaságban legyünk a gonoszokkal, akkor meg kell tanulnunk túllépni ezen a világon és meg kell értenünk: Isten majd megmutatja, miképpen nem ér semmit e világ könnyedsége és mennyire nem folytonos az öröme. Igaz, hogy Isten néha tekintettel van a szolgálóinak gyengeségére és véget vet a gonosz emberek bővelkedésének, ahogyan a zsoltárokból is meg van írva, hogy ha mindig nyomorúságban leszünk mindenféle könnyítés nélkül, akkor esetleg kinyújthatjuk a kezünket a gonoszra (Zsolt125:3), azaz, olyan törekenyek vagyunk, hogy noha megkaptuk az elhívást Istentől, és akarjuk is Őt szolgálni, de mégis utolér a kísértés, hogy lépjük túl a korlátjainkat, ha Isten nem mérsékli az indulatainkat és egyidejűleg nem szorítja vissza a gonoszokat, olyan

csapásokat mérve rájuk, ami a földre dönti őket. Isten tehát végrehajthatja egyes ítéleteit már ebben a mulandó életben, hogy ezzel is támogasson minket, de ezt nem mindig teszi és nem is szabad ebből általános szabályt alkotni, mint ahogyan azt Bildád tette. Mert ha azt mondjuk, hogy Isten ki fogja oltani a gonoszok világosságát, s elkezdjük követelni, hogy válaszoljon ma vagy holnap, ha Istennek [azt mondom] ezen a módon szabunk határidőt, akkor Ő hagyni fogja, hogy csalódjunk a reménységünkben. Ezért tegyük ezt az Ő kezébe: Ő tudja az időt és az időszakot, amikor a gonoszt ki kell szaggatni. Néha úgy szakítja ki őket, mint az ökröket és a disznókat, ahogyan a próféta mondja (Jer12:3). Nos, ha valaki ökröt vagy disznót hizlal, azt nem azért teszi, hogy lovagoljon rajtuk, amikor elérik a teljes súlyukat, nem azért, hogy hidegnek-melegnek tegye ki azokat, s azért sem, hogy munkát végeztesen velük, hanem azért, hogy levágja az ökröt és elvágja a disznó torkát. Ugyanígy hizlalja Isten is a gonoszokat, amíg el nem jutnak a sírjukba. Ezért jegyezzük meg jól, amit korábban mondtam, nevezetesen, hogy ha Isten ígéreteire támaszkodunk, a világ fölé kell emelkednünk és olyan dolgokba kell beletekintenünk, amik még rejtve vannak a szemünk előtt. Látjátok, mit kell megjegyeznünk. S amikor azt látjuk, hogy a gonoszok boldogulnak és minden a kívánságaiknak megfelelően történik, nos azt furcsának kell tekintenünk? Vajon nem így volt ez a világ kezdete óta? Vajon az ősatyákat nem ugyanezek a kísértések támadták, s ők ellenálltak ezeknek? Akkor hagyjuk, hogy egyedül Isten adja a tudtunkra, hogy mindazok a gyönyörök, amiket a gonoszok élveznek ebben a világban, a pusztulásukra fordulnak, és sokkal jobb lenne nekik, ha Isten szűrmarkúan bánná velük és nem osztogatná nekik oly nagylelkűen a jótéteményeit. S miért? Mert ahogyan visszaéltek a jóságával, úgy kell majd a sokkal fájdalmasabb büntetést is elszenvedniük a hálátlanságukért. Ezért várjunk türelemmel, amíg Isten betölti a hivatalát, azaz kioltja a gonoszok világosságát. S ezzel együtt alaposan meg kell figyelniünk az itt szereplő beszédmodokat, mint például mikor Bildád ezt mondja: *A hálók a gonoszok lábai alá vannak vetve, s ők csak nagyon szorultán képesek átmenni azokon. Amikor felkelnek, mondhatni verembe esnek, s csapdák vannak felállítva a lábaik alatt, de ezek a csapdák el vannak rejtve és észrevehetetlenek.* Ennek megfelelően mondja Dávid is, hogy a gonoszok mindig sikamlós talajon járnak. Igaz, hogy az útjuk csillogó és tetszetős a szemnek, de nincs azon egy talpalatnyi biztos hely sem és Isten csúszós lépésekre kényszeríti őket, hogy kitörje a nyakukat, még mielőtt gondolhatnának rá. Mindezek a hasonlatok egy dologban megegyeznek: tudniillik annak megmutatásában, hogy a gonoszok, jóllehet bővelkednek, a boldogságukon pedig csodálkoznak és nagy becsben tartják, sőt sóvárognak utána világszerte, mindazonáltal a pusztulásba tartanak. Minden ember ezt mondja: szeretném, ha ennek az embernek a helyzetében lennék, de nem látjuk a föld alá rejtett csapdákat. Úgy tűnik, Isten túri a gonoszokat, s nekik szárnyaik vannak, amikkel repülhetnek. De mi van akkor? Ha magasra emelkednek, annál csúnyábban fognak lezuhanni, s ha a lábukat a földre helyezik, csapdák rejlenek alatta. Igaz, hogy ezeket nem látjuk, De mikor Isten Ígéje figyelmeztet minket ezekre, akkor hit által kell ezeket szemlélnünk. Mindazonáltal, ha Bildád jól értette volna, amit mondott, akkor nem gabalyodott volna bele ennyire az ellentmondásokba. Miért? Mert annak kimondásakor, hogy a csapdák el vannak rejtve a gonosz emberek lábai alatt, emlékeznie kellett volna, hogy nem a mi dolgunk ezeket fűrkészni, amíg Isten meg nem mutatja nekünk. S mikor lesz ez? Biztosan nem a mi dolgunk bármiféle idő kijelölésre. Akkor hát az embereknek alá kell vetniük magukat Isten gondviselésének és nem szabad nekik általános szabályt vagy törvényt leszögezni, ezt mondván: Isten majd ezt és ezt teszi. Ehelyett a magunk részéről alkalmazzuk helyesen az említett tanítást. Látva, hogy elhangzik: csapdák vannak a gonosz emberek lábai alatt, nos imádkozzunk Istenhez, hogy vezessen minket kézen fogva, s vegyük biztosra, hogy ebben a világban csapdák vannak felállítva az emberek számára. Mert a Sátán nemcsak nyílt hadakozással támad ránk, hanem csapdákat is állít és titokban tör a megsemmisítésünkre, amennyire csak tőle telik. Ezért tehát nem tudhatjuk, miképpen lépünk egyetlen lépést is ebben a világban, hogy ne kerüljünk annak veszélyébe, hogy beleessünk ezekbe a csapdába. De mi

a helyzet? Miután a Sátán felállította a csapdáit és a hurkait a számunkra, s állandóan kész elkapni, a mi Urunk megtart minket. Az útjainkat előre elkészíti, sőt az Ő angyalai tartanak meg és vezetnek minket, ahogyan meg van írva a 91. zsoltárban (Zsolt91:11-12). Ami a gonoszokat illeti, az ő csapdáik mindig fel vannak állítva. Igaz, hízelegnek maguknak és a többi ember is rendkívül boldogoknak gondolják őket. De csak azért, mert nem tudják, mi van elkészítve a számunkra. Mert nem elegendő tudni, hogy csapdák vannak felállítva a gonoszok elfogásához, hanem azt is meg kell jegyeznünk, hogy ezek rejtve vannak. Ezért amikor szép és kényelmes utat látunk, s a gonoszok szökdécselnek és szétterjednek és úgy tűnik, Isten sem képes többé visszafogni őket, akkor se szűnjünk meg azt vallani, hogy borzalmas megsemmisülés vár rájuk. S miért? Mert nem a saját véleményünk, valamint annak alapján kell ítélkeznünk, amit látunk, mert akik ezt teszik, meghamisítják a Szentírást. Ha látni szeretnénk a csapdákat, meg van írva, hogy ezek a földbe vannak elrejtve, ezért elégedjünk meg a tudatlansággal, amíg Isten fel nem fedí az ítéleteit előttünk. Azokat a titkos ítéleteit értem ez alatt, amik nem foghatók fel másként, mint hit által. Mert ha a magunk fantáziája alapján szeretnénk ezeket megtapasztalni, az semmi lenne. Látjátok tehát, miképpen kell a kegyeseknek megzabolázniuk önmagukat, valahányszor csak úgy látszik, Isten kegyeli a gonoszokat, s nem akarja őket sem megbüntetni, sem számadásra szólítani. Ezért minden jó ember jusson mindig erre a végkövetkeztetésre: nos, nem tudom, mi lesz ezeknek az embereknek a végük, de Isten akkor is a világ Bírója. Ezért türelemmel fogok várakozni, míg meg nem látom a dolog végkimenetelét. S amikor meglátom, hogy a gonoszokat elfogták, nem fogok abban kételkedni, hogy Isten azt viszi véghez, amit megmondott, bár annak módja, ahogyan ezt megteszi, ismeretlen a számomra. Ezért nem lépem túl a saját határait, elegendő nekem megadni a dicsőséget Istennek mindenben, amit csak cselekszik, s egyben imádkozni azért, hogy ebből hasznot húzhassak, mert nem szabad korlátoznom Őt. S itt konkrét céllal van megemlítve a *sarok*. Mert jóllehet Bildád arra nézett, amit mondott, nevezetesen, hogy a csapdák a föld alatt vannak, s törbe ejtik a gonoszokat, mindazonáltal a *sarok* szó alatt megmutatja: nem szabad csodálkoznunk azon, ha Isten nem botlatja meg a gonoszokat a legelső csapással, hanem engedi őket hosszasan futni. Mert amikor úgy tűnik, hogy a csúcsra jutnak, jobban diadalmaskodnak, mint annakelőtte bármikor, akkor dönti őket a porba, s mér rájuk akkora ellencsapást, ami kitöri a nyakukat. Nem szabad hát ezen csodálkoznunk. Engedjük hát, hogy Isten tovább várjon a gonoszokkal, s végül majd a sarkuknál fogva buktassa őket orra. Látjátok hát, hogy a *sarok* szónak miféle célt kell szolgálnia a számunkra. Most pedig Bildád hozzáteszi, hogy *félelmek ejtik őt kétségbe minden oldalról és buktatják el mindenütt*. Korábban mondta, hogy szűk helyeken kell járniuk, s bármerre is mennek, a csapdákat nem kerülhetik el. Igaz, hogy a gonoszoknak nagy és tágas tér adatik annak megfelelően, mint látjuk, miképpen ugrándoznak ide-oda, ezért nem úgy tűnik, hogy mindig a szoros utakat járják. Valóban nem így látjuk, de ők maguk ezt sokkal jobban érzik, mint azt mi képesek vagyunk elképzelni. Aztán noha ezt sem látjuk folytonosan, Isten végül mégis elvégzi, amit itt olvasunk, pont úgy, ahogyan Bildád mondja el: nevezetesen, a félelem fogja megdöbbeníteni őket. De eltéveszti a félelem szót, mintha Isten ellenségeinek szükségszerűen meg kellene ismernie a bűneiket, félniük kellene azoktól és meg kellene térniük azokból, de ez nem így van. S miért? Ez a két dolog, nevezetesen, hogy a gonoszoknak meg kell döbbernük a félelemtől, de mégis boldogoknak és diadalmasoknak kell lenniük, nem állhat meg együtt. Mert amikor Isten megvetői boldogok, akkor túllőnek a célon, megfelelkeznek magukról és a világ legboldogabb embereinek tartják magukat, amiért bosszanthatják Istent. Íme, ez a gonoszok öröme: tudniillik dühödt öröm, olyan öröm, ami elveszi az értelmüket és az eszüket, mert nem hagy meg bennük semmiféle mértékletességet. De közben néha Isten számadásra szólítja és beidézi őket, ezért kénytelenek észrevenni, hogy Elé kell járulniuk. Mindennek ellenére eltemetik ezt a tudást, amennyire csak tőlük telik, s megelégednek azzal, hogy süketen és vakon élnek, s nem látják és nem hallják, amit Isten mutat és mond nekik. Most már látjuk, miképpen kell elmagyarázni ezt a leckét, hogy a magunk hasznára gyakorolhassuk. Valójában

így: jóllehet a gonoszok akaratuk szerint bírják a világot, ez nem ugyanazt jelenti, hogy az életük tehát boldog. S miért? Mi az ember fő boldogsága? Biztosan az, ha a lelkiismerete nyugodt és békés, így valódi állandósággal élheti le az életét, bizony, még hozzá boldogan. De ez történik a gonoszokkal? Nem, mert bár igyekeznek arra, hogy Isten világosítsa meg őket, és mentesüljenek a szomorúságtól, ennek ellenére mégis bánkódniuk kell és nyugtalankodniuk. Ezért, ha megértjük, hogy Isten akkor is könyörületes lesz hozzánk, ha minden oldalról zaklatnak, ez olyan vigasz a bánatunkban, amittől biztosra vesszük: Isten véget vet a bánatnak a mi javunkra és hasznunkra, valamint az ellenségeink összezavarása végett. Látjátok hát, miképpen kell gyakorolnunk ezt a leckét. Bizony, érdemes lenne hosszabban is értekezni erről, s így is lesz, ha Isten engedi a következő prédikációban. Most azonban az idő nem engedi meg, hogy tovább lépjünk.

Most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy amikor észrevétette velünk, mily nagyon méltók vagyunk arra, hogy minden világosságtól meg legyünk fosztva és a borzalmas sötétségbe vessenek az Ő Szentlelke kegyelmének visszautasítása miatt, amit Ő kínált fel nekünk, akkor is tetsszen Neki könyörölni rajtunk, s ahogyan egykor megvilágosított az Ő Ígésével és a Szentlelkével, úgy növelje ugyanazt a világosságot egyre jobban és jobban bennünk, s különösen abban engedjen bővelkedni, amiről tudja, hogy jó nekünk. Közben pedig ne engedje, hogy e világ romló javaihoz kötődjünk és túlságosan azokra támaszkodjunk, hanem mindig haladjunk előre a mennyben elkészített örökös örökségünk felé. S ne győzzenek le a minket érő kísértések, hanem miénk legyen a győzelem minden csatában, melyekbe belekerülünk, várva, amíg a mi Istenünk megszabadít minden evilági nyomorúságtól és felvisz minket abba az áldott állapotba, ami a mennyben van előkészítve a számunkra, ahol majd teljes lesz a boldogságunk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A hatvannyolcadik prédikáció, ami a második a tizennyolcadik fejezetről

Jób18:12-21

12. Éhség emészti fel az ő erejét, és nyomorúság leselkedik oldala mellett.
13. Megemészti testének izmait, megemészti izmait a halál zsengéje.
14. Eltűnik sátorából az ő bátorsága, és a félelmek királyához folyamodik ő.
15. Az lakik sátorában, a ki nem az övé, és hajlékára kénkövet szórnak.
16. Alant elszáradnak gyökerei, és felülről levágatják az ága.
17. Emlékezete elvész a földről, még az utcákon sem marad fel a neve.
18. A világosságról a sötétségbe taszítják, a föld kerekességéről elüldözik őt.
19. Sem fia, sem unokája nem lesz az ő népében, és semmi maradéka az ő tanyáján.
20. Az ő pusztulásától megborznak, a kik következnek és rettegés fogja el a most élő embereket.
21. Ilyenek az álnok embernek hajlékai, és ilyen annak lakóhelye, a ki nem tiszteli Istent.

A tegnap megkezdett anyaggal kell továbbmennünk. Mert itt Bildád megmutatja, hogy Isten nem hagyja büntetlenül a gonoszokat, bármerre is menjen a világ. Ez a mondás nagyon igaz (mint korábban említettem), ha helyesen értelmezzük, azaz, ha nem akarjuk Istent megkötni oly módon, ahogyan szoktuk, tudniillik, hogy büntesse meg a gonoszokat ezen vagy amazon a módon, hanem engedjük, hogy végrehajtsa a saját ítéleteit. S most nézzük meg, mi következik ez után. Itt Bildád először is azt mondja, hogy *az éhség emészti fel a gonosz erejét és a nyomorúság készen áll [vagy leselkedik] mellette*. Amikor az erőről beszél, abba kétségtelenül nem ért bele minden képességet, mintha azt mondaná, hogy a gonosz ember tápláléka éhséggé válik. S ez egyezik a szakasz második mondatával, ahol hozzáteszi, hogy az oldalai [vagy bordái] nem tesznek egyebet, mint szétrobbannak. Mert a bordák az erőt jelölik, annak megfelelően, amint tudjuk, hogy egyedül a hús nem lenne képes megtartani az embert, ha nem lennének bordái, amik keményebb anyagból vannak, s amikben minden ereje rejlik. Akkor hát valójában megértjük: Isten úgy átkozza meg a gonoszokat, hogy noha erőseknek látszanak, s jól fel vannak szerelve mindennel, ami az övék, mindaz nem tartja meg őket a széttöréstől és az összezúzódtástól. S hogy még messzebbre jussunk ezzel a mondattal, először is meg kell említenünk, hogy a Szentírás szerint nemcsak kenyérrel él az ember, hanem az Isten szájából származó minden Igével is (5Móz8:3, Mt4:4, Lk4:4). Ezért adja a tudunkra Mózes, hogy a bőség, amivel rendelkezünk, nem képes fenntartani minket. Akkor hát mi? Nem más, mint Isten kegyelme. Ha tetszik a mi Urunknak, mi még akkor is tápláltak leszünk, amikor fellép a kenyér, az ital és az étel hiánya, ahogyan megmondja, hogy az övéit még az éhínség idején is táplálja (Zsolt33:19, 37:16). Viszont lehetnek valakinek jól ellátottan tele a csűrjei, s ő maga is lehet a szétpukkadásig eltelve, de azok egy morzsányival sem tartják el őt jobban. Röviden, Isten egykor megmutatta a mannában, hogy egyedül Ő az, Aki fenntart minket a hatalmával (2Móz16). Ha az ételt, amit elfogyasztunk, Isten megáldja, akkor ugyanúgy a javunkra válik, mint a manna egykoron, ha pedig abban bármiféle szűkösség lép fel, Isten majd kiegészíti azt. Ha pedig nincs rajtunk Isten áldása, semmi sem tud jól tenni nekünk, szükségszerűen nyugtalanul fonnyadozunk, szükségszerűen éhezünk és elsorvadunk a bőségünkben is. Akkor Bildádnak ez a mondata nagyon igaz, s látjuk, hogy megannyi más hely van a Szentírásban, melyek egyeznek vele. Ezért tanuljunk meg hasznot húzni belőle, s értsük meg, hogy nincs máshonnan erőnk, sem ellátásunk, csak ha Isten jósága kiterjed ránk, amiből az életet kell merítenünk, s ami megőriz és fenntart minket a magunk állapotában. Ezért ebbe

vessük a teljes bizalmunkat. Továbbá, amikor erőseknek látjuk a gonoszokat, legyünk abban biztosak, hogy ez nem tart örökké. Igaz, nem szabad azt képzelnünk, amit Bildád képzelt, tudniillik, hogy az itt szóban forgó dolgot Isten a szemünk elé tárja, hanem türelemmel kell várakoznunk, s hagynunk kell, hogy Isten akkor hajtsa végre az ítéleteit, amikor jónak látja. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. S most rögvest hozzátesszi, hogy *a halál elsőszülöttjei fogják megenni az ágait, vagy a bőrének részeit, igen a részeit*, mert azt a részt megismétli. Ahol a halál elsőszülöttjeit (zsengéjét) említi, ott valamiféle páratlan halálnemet kell értenünk. Mert amikor egyesek meghalnak, látjuk, hogy könnyedén távoznak és Isten kíméli őket. Mások olyan kínokat élnek át, hogy apránként sorvadnak el, s a kemény csontokig lekopnak. Megint mások anélkül távoznak, hogy bármit éreznének. Jegyezzük hát meg, hogy ez a *halál elsőszülöttjei* kifejezés oly nagy erőt hordoz magában, mint mikor az embert mondhatni kínpadra vonják, s Isten megrémíti és megrettentí, mindenfelől a kínba csomagolja, ezért nem lát mást, csak a szörnyű félelem feneketlen mélységét. Bildád tehát azt mondja, hogy valami efféle történik majd a gonoszokkal. Igaz, hogy valamennyien halandók vagyunk s Isten azzal a feltétellel helyezett minket ebbe a világba, hogy egyszer majd ki is vesz belőle. Biztosan nem mehetünk a mennyei életre, csak ha először elvételük belőlünk a romlandó, ahogyan szent Pál mondja (1Kor15:53). Mit kell hát tenni? Tegye magát minden ember hajlandóvá a halálra, s vegyünk biztosra, hogy Isten felbecsülhetetlenül nagy kegyelmet ad nekünk, amikor a halál eszközével kegyeskedik megszabadítani minket a romlástól, s bár a testünknek ez az átmeneti szálláshelye megsemmisül, Ő mégis új épületben támaszt fel minket, ami sokkal kiválóbb lesz, mert a dicsőséget és a halhatatlanságot öltözzük majd fel (2Kor5:4). Viszont vegyünk azt is biztosra, hogy az Úr ráküldi a halál zsengéit a gonoszokra, így az ő haláluk tele lesz borzalommal, minden vigasztalás nélkül, és csillapíthatatlan nyomorúság kíséri majd. S itt olyasvalamit látunk, amiben különbözünk a hitetlenektől: noha mindannyiunknak át kell mennünk a halálon, mert az közös minden ember számára, mégis, amikor eljutunk a halálhoz, Isten kinyújtja a kezét, s mi nyugodt elmével megyünk Vele, s képesek vagyunk igazi és jól rendezett bizalommal Őrá bízni a lelkeinket, hogy azokat úgy fogadja, mint jó és hűséges Megtartó. De ami a gonoszokat illeti, nekik nagyon erőszakosan kell innen távozniuk, összezavarodva és kétségbe esve, küzdve Istennel és ostromolva Őt, miközben semmijük sincs, ami vigasztalhatná őket. Mindazonáltal gondoljuk végig az elhangzottakat, nevezetesen, hogy ez a dolog nem mindig lesz szemmel látható. Mert Isten néha erőszakos halált küld a gyermekeire. S bár néha a testük fáj, mégsem a lelkük van a legrosszabb helyzetben. S ez az, amiben Bildád tévedett annak megfelelően, amit mindig észben kell tartanunk, tudniillik, hogy nem szabad a látottak alapján ítéelnünk, hanem miután Isten ítéletei rejtve vannak előlünk, s nem tudjuk, Isten miképpen hajtja végre azokat, nem szabad a saját értelmünket és képzeletünket használnunk erre a célra. Azonban, ha Isten látható módon hajtja végre az ítéleteit, jegyezzük meg azokat, hogy a javunkra váljanak. Ha nem látjuk azokat, értsük meg, hogy Ő fenntartotta a bemutatásukat az utolsó napra a mi hitünk próbára tétele végett. De közben teljesen határozottaknak kell lennünk abban, hogy noha a halál közös minden ember számára, a kegyeseket mégis úgy megvigasztalja és megerősíti Isten jósága, hogy akarattal mennek Hozzá, tudva, hogy Ő befogadja majd őket, s abban is biztosak, hogy jól és biztonságban őrzi meg a lelküket az utolsó napra, mert nem pusztulhatnak el, hisz Ő az Úr Jézus Krisztus kezére bízta őket, Aki pedig a védelmébe vette mindannyiukat. A kegyesek tehát örömmel fogadják a halált. Ezzel szemben rendkívüli és félelmetes halál vár a gonoszokra, mert először is nem tudják, hová mennek, másodszor pedig Isten igazsága üldözi őket oly módon, hogy nem képesek más érzékelni, csak félelmet és kétségbeesettséget. Amikor azt halljuk, hogy az említett kiváltság megadatik nekünk, jó okunk van köszönetet mondani a mi jó Istenünknek, s felkészülnünk arra, hogy az Ő tetszése szerint éljünk vagy haljunk. Ne legyünk tehát makacsok, amikor készül kivenni minket ebből a világból, mivel ez a vigasztalás van elkészítve a számunkra. Ez után rögtön azt olvassuk, hogy *a reménysége ki lesz szaggatva a sátrából, és*

ő maga a halál királyához kerül. Amikor azt mondja, hogy az istentelen reménysége ki lesz szaggatva a sátrából, az azt adja az értésünkre, hogy Isten egy időre elszállásolja a méltatlanokat is így tetszésük szerinti, könnyű életük lesz, sőt, palotákban fognak lakni, közben pedig a szegény istenfélőknek alig lesz egy kis kunyhójuk, ahol meghúzhatják magukat. Azaz, Isten megvetői, akik minden önfejlésre adták magukat, úgy fognak lakni ebben a világban, mintha az úri mivolt abból senki mást nem illethet meg, csakis őket. Széles és tág otthonaik lesznek, jó hosszú udvaraik lesznek, ezért a bizalmukat a gyönyöreikbe vetik. Azaz, olyan jól megszilárdultnak tekintik magukat, hogy soha nem rendülnek meg annak megfelelően, ami a zsoltárban is elhangzik, hogy panaszkodnak majd a természet rendjére (Zsolt49:12). Ha pedig valaki az épületekre néz, amiket itt lenn emelnek, úgy tűnik, hogy oly magasra jutottak, hogy Isten keze sem érintheti őket. Látjátok tehát a két dolgot, ami ebben a mondatban tárul a szemünk elé. Ezért amikor látjuk Isten megvetőit a maguk bátorságában és boldogságában, ne zavartassuk magunkat ezen. Miért? Mert nemcsak mostanában kezdődött az efféle kereskedés. A mi Urunk azért láttatja velünk ezeket a dolgokat, hogy megtudjuk: még nem jutottunk el az örökségünkhöz, s a mi üdvösségünk egyelőre még rejtett. Nem szabad tehát megzavarodnunk vagy megsértődnünk, amikor bővelkedni látjuk a gonoszokat, amikor elérik minden céljukat, szép helyeken laknak és a jószerencsájukban bíznak, s teljesen felfuvalkodnak a gögtől és olyan szilárdan megalapozott reménységük van (a saját nézetük szerint), amilyen csak lehetséges. Mikor ezt látjuk, nos, ez nem új dolog. De mi van akkor? Figyeljük meg, miképpen hangzik el, hogy *a reménység ki lesz szaggatva a lakóhelyükről*, azaz jóllehet a világ manapság olyan pompában látja őket, s úgy körül vannak véve és ellátva, hogy mindenfelől védetteknek tűnhet, akiknek semmi sem juthat a közelébe, hogy árthasson nekik. S bár a világ úgy látja, hogy nagyon könnyen élnek és ez mindörökké folytatódni fog, Isten mégis végrehajtja majd, amit megmondott. S nem hiába beszélt mind a lakóhelyükről, mind a reménységükről. Mert ezzel mutatja meg, hogy Isten nem mulaszt el bosszút állni rajtuk, még ha oly magasra jutottak is egy időre, mintha mentesek lennének minden evilági nyomorúságtól. Végül pedig azt mondja, hogy *eljutnak majd a félelmek királyához*. Mint korábban is, megemlíti a halál elsőszülöttjeit az erőszakos halál jeleként, a halálén, mely szörnyűségesebb a közönséges halálnál. Hasonlóképpen, amikor Bildád *a félelmek királyáról* beszél, a rendkívüli és páratlan félelemre utal, azaz a lehető legnagyobb félelemre. Igaz, hogy ezzel a hasonlattal tekinthetjük az ördögöt is a félelmek királyának, de a szakasz természetes jelentése az, amit korábban érintettem. S biztos, hogy a halál elsőszülöttjei és a félelem királya egy és ugyanazon beszédmód. Ezért jegyezzük meg röviden: itt a gonoszokat olyan borzasztó és szélsőséges félelemben kergetéssel fenyegeti, hogy a világ összes félelme, amit a kegyesek elképzelhetnek, semmi ehhez képest. S ezt a mondatot alaposan meg kell jegyeznünk. Mert ha Isten bármiféle okot ad arra, hogy gondban legyünk és féljünk, attól megszomorodunk, s valóban a legnagyobb jótétemény, amire vágyakozhatunk ebben az életben, a békesség, amikor mentesülünk minden kételkedéstől és gondterheltségtől. Mégis, ha Isten gondokkal akar termelni minket, amiatt nem szabad elveszítenünk a nyugalomunkat. S miért? mert ha elragad minket a félelem, legyen bár igen nagy, az is eszköz, amivel Isten arra ösztökél, hogy folyamodjunk Őhozzá. Mert mi soha nem rejtőznénk az Ő szárnyai alá, ha minden oldalról biztonságra lennénk. Úgy van ez velünk, mint a kisgyermekkel, mert amíg nem félnek, szórakoznak és játszanak, s mindenfelé rohanganak. De ha bármi félelem sújtja őket, senki nem képes elhúzni őket az anyjuk kötényétől. A kiscsirkék sem menekülnek oly sietve a kotlósok szárnyai alá, amíg nem ijednek meg és nem félnek. Olyan értelemvesztettek vagyunk, hogy ha úgy tudjuk, nem fenyeget semmi veszély, a konkrét vadállatokat utánozzuk. Ezért a mi Urunk, hogy hazavonzzon, olyan félelmet küld ránk, hogy önmagunk dacára el kelljen ismernünk: az életünk bizonytalan, ha nem Isten felügyeli azt. Látjátok tehát, mire irányulnak az Isten által a gyermekeire küldött gondok és félelmek. Azután ezek eszközök arra is, hogy ne a saját erejükbe vessék a bizalmukat. Mert soha nem bízhatunk teljességgel Istenben, csak ha elcsüggedünk önmagunkban és azt sem

tudjuk, hová legyünk. Ezért jó a számunkra, ha a félelem sújt. De mikor látjuk, hogy a gonoszok biztos helyzetben vannak, bízunk, mert a nyugalom, amit most élveznek, véget fog érni, és drágán megfizetnek érte. S miért? Mert a félelmek királyához mennek, azaz olyan menekülésben lesz részük, amitől semmi sem szabadíthatja meg őket, hanem szélsőséges kínok és szenvedés lesznek az osztályrészük. Ha pedig valaki vissza szeretné vinni őket Istenhez, nem fog neki sikerülni, s ha azt mondaná nekik: meg kell alázkodniuk Isten előtt, hogy a jóságára támaszkodhassanak, egy morzsányit sem értenék, mire gondol, s nem lennének képesek azt megízlelni sem. Íme (azt mondom), milyen megdöbbenések várnak azokra a gonoszokra, akik manapság szórakoznak Istennel. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Következményként mondja, hogy *az lakik a sátrában, aki nem az övé, a házára pedig majd kénkövet szórnak*. Egyesek úgy értelmezik, hogy a sátrában fog lakni, mivel azonban az nem az övé, kénkövet vetnek majd rá. Ez azonban rideg és erőltetett. Jegyezzük hát meg, hogy Bildád másra gondolt: nevezetesen arra, hogy a gonoszok lakóhelyei elpusztulnak, vagy más módon kerülnek át idegenek tulajdonába. Ez valójában a szavainak jelentése, mint más szövegrészeknél is, ahol a szőlőkről és a mezőkről van szó (5Móz28:30). S ez ugyanaz az átok, amit Mózes mond ki azokra, akik nem engedelmeskednek Istennek, s nem is szolgálták Őt, hanem hálátlanok és lázadók voltak Vele szemben. Szőlőt ültetsz (mondja Mózes), de más szedi le a szőlőt, vetsz, de más fog aratni, házakat építesz, de idegenek laknak majd azokban. Ha tehát ez az átok bekövetkezik, az Isten kezének kell tulajdonítanunk. S (ahogyan Bildád mondja) akik nagy házakkal bírnak egy ideig, végül majd kivettetnek azokból, s mások költöznek be azokba. Sőt, miközben még benne laknak, Isten már akkor leveri őket. Nem lesz szükség hóhérra a kikergetésükhöz, sem semmi más ellenségre a megtámadásukhoz és a megfosztásukhoz a tulajdonuktól. Mert kénkö hull majd rájuk fentről, azaz, Isten majd megtalálja az emberek számára ismeretlen és rendkívüli eszközöket a gonoszok elpusztítására, még ha magasra is emelkedtek a szentélyükben és senki emberfia nem képes letaszítani őket onnan. Látjátok tehát, miről van itt szó valójában. S ez egy igaz és nagyon figyelemre méltó mondat, ezért tartjuk magunkat az általam megszabott kikötéshez. Azt mondom, észben kell tartanunk, hogy Isten ítéletei nem mind egyféleképpen mennek végbe ebben a világban és nem egyféle, látható módon zajlanak le, hogy az érzékszerveinkkel felfoghassuk azokat. Isten néha megengedi, hogy a gyermekeit ide-oda dobálják, mint látjuk is: s nemcsak a mostani időkről mondja szent Pál, hogy a nyugalomnak híjával vagyunk (1Kor4:11). Vajon úgy értette, hogy ez az átok Isten gyermekeit sújtja, amiért mindig vándorolniuk kell ebben a világban? Nem. Mert ezzel azt tanítja, hogy az örökségüket és a nyugalmost odafenn keressék. Ezért miután a kegyesek olyanok, mint madarak a faágon (ahogyan az emberek mondani szokták), így azt sem tudják, hol lakjanak, hanem ide-oda hányódnak: ez nem átokként sújt le rájuk, hanem inkább teljes mértékben a javukra és az üdvösségükre válik. Azonban valahányszor csak azt látjuk, hogy a mi Urunk békén hagyja a gonoszokat és az Ő Ígéjének megvetőit, meg kell értenünk, hogy azokban az esetekben az Ő átkának előízét adja. Aztán mikor a házaikban lakoznak és senki sem háborgatja őket, Istennek a keze ügyében van a villám és a kénkö, s képes gyorsan megsemmisíteni őket. Mert noha minden ember pártfogolja, s a világ fenntartja és oly magasra emeli őket, mintha minden oldalról körül lennének kerítve, mégsem csaphatják be a kaput Isten előtt, mert Ő bosszút állhat a Maga részéről, amikor csak akarja. Rögtön ez után azt olvassuk, hogy *a gyökere elszárad alul, az ágait pedig levágják felül*. Itt Bildád megint azt adja az értésünkre, hogy a gonoszok tönkre fognak menni, még ha az állapotuk a lehetséges legboldogabbnak tűnik is. Mert erre vezet minket ez a hasonlat. Olyan fákhhoz hasonlítja őket, melyek a földben gyökereznek. Nézzünk meg egy jól elültetett fát, ami utóbb szétterjed felül mint a törzsét, mint az ágait tekintve, amik leveleket és virágokat növesztenek, s gyümölcsöt érlelnek. Pont ilyen a gonoszoknak és Isten megvetőinek külső kinézete, s az efféle hasonlatokat érdemes alaposan megjegyezni. Mert (mint más mondtam) nem szabad megszomorodnunk, amikor látjuk, hogy Isten nem az első pillanatban bünteti meg azokat, akik a gonoszság után

járnak, hanem inkább látszólag jóakarattal van irántuk és meghallgatja a kéréseiket. Ez összezavar minket, s a vágyaink kavarnak bennünk, mert azt szeretnék, ha Isten azonnal bosszút állna. Annál inkább illik alaposan megjegyeznünk, miképpen hangzik itt el, hogy a gonoszok lehetnek olyanok, mint a szép fák, annak megfelelően, amit a 37. zsoltárban olvasunk: Láttam elhatalmasodni a gonoszt úgy, hogy a Libanon cédrusaira hasonlított (Zsol37:35-36). Mert ahogyan a cédrusok is magasabbak a többi fánál, úgy vannak a gonoszok is az emberek között, mivel úgy tűnik, hogy mindenki másnak alattuk kell lenni. De mi van akkor? Én (mondja Dávid) mentem tovább a magam útján, s amikor megint visszatérem, még a nyomuk sem maradt meg. Amikor azt mondja, hogy ment tovább, úgy érti, hogy várt türelemmel, amíg Isten elvégezte a munkáját, s amíg eljött az idő teljessége. Nekünk is ezt kell tenni: amikor bővelkedni látjuk a gonoszokat, annak nem szabad megakadályozni minket az utunk folytatásában, míg el nem jutunk oda ahová Isten hív el minket. Látjátok tehát, mit kell legelőször is megjegyezni ebből a szövegből. Másodszor, meg kell jegyeznünk azt a fenyegetést, hogy amikor a gonoszok mély gyökereket eresztenek, s olyan bőségre jutnak, hogy látszólag semmiféle szél vagy vihar sem rendíti meg őket, akkor kiszárad a gyökerük alul. Azaz, Isten oly módon fog munkálkodni, hogy ledőlnek és elpusztulnak, s az ágaikat is levágják felül: Isten tehát minden eszközzel üldözi majd őket. Most mikor látjuk ezt, folyamodjunk az Isten gyermekeinek adott ígéretekhez annak megfelelően, amiképpen meg van írva, hogy az istenfő ember olyan lesz, mint a vízpartra ültetett fa (Zsolt1:3), mely mindig szívja a nedvességet és s táplálékot. S ilyenek azok, akik tökéletes hittel rendelkeznek Istenben, mint Jeremiás mondja (Jer17:7-8). Ezért imádkozunk Istenhez, hogy Tőle szívhasunk nedvességet, s a dolog, amiről máshol van szó a zsoltárokból (Zsol52:10, 92:13), bennünk teljességhess be: nevezetesen, hogy az igazak úgy virágzanak majd, mint a pálmafák és bővelkednek Isten házában. Azért is imádkozunk a mi Urunkhoz, hogy táplálja a gyökereinket odalenn, s bár nem folytatunk semmiféle külső magamutogatást az emberek előtt, az életünk továbbra is megmaradjon Krisztusban. S ha tetszik Neki bármiféle kifejezést adni ennek, az az Ő áldását magasztalja, hogy példája és tanúsítványa lehessünk az Ő jóságának. Ha pedig tetszik Neki levágni az ágainkat, azt is fordítsa a javunkra, mint amikor valaki megmetszi vagy megritkítja a szőlőt, sz utóbb jó gyümölcsöt hoz, mert ha úgy hagyná, elvadulva nőne tovább (Jn15:2). Legyünk hát biztosak abban, hogy ha tetszik Istennek lenyesni az ágainkat, azt azért teszi, hogy több gyümölcsöt teremjünk Őbenne annak elvételével tölünk, ami felesleges bennünk, hogy minden dolog a hasznunkra legyen. Emellett ez attól a kísértéstől is visszafog minket, hogy azért imádkozunk Istenhez, tegyen a gonoszokhoz hasonlókká, azaz, tegyen olyan bővelkedőkké, mint őket. Ennyit erről a hasonlatról. S az is meg van írva, hogy *az emlékezetük elvész a földről, s többé nem marad fenn a nevük*. Igaz, hogy nem szabad a bizalmunkat ebbe a világba vetnünk, s hírnevet és dicsőséget keresnünk idelelni. Mert a Szentírás kigúnyolja ezt a hiábavalóságot, azt mondván, hogy akik hangoztatják a nevüket a Földön, nem tudják, mit jelent Isten és az Ő királysága (Zsolt49:12). Ezért nem szabad arra vágyunk, hogy hírnevet szerezzünk itt a Földön. De mégsem hiába ígérte azt meg Isten áldásként a gyermekeinek, hogy a nevük örökre fennmarad, és áldott lesz. De miképpen? Azért, mert a mi Urunk (a világ bárdolatlansága ellenére) mégis tiszteletre méltókká és megbecsültekké teszi a szolgálóit. Lehetnek egy ideig megvetettek, s ki lehetnek téve megannyi rágalmaszónak és korholásnak, de Isten végül megszabadítja őket, és véghez viszi, hogy az ő igaz mivoltuk ismertté váljon. Látjátok tehát, hogy a jó embereknek és Isten gyermekeinek az emlékezete áldott lesz. Igaz, hogy ez nem mindig következik be a világban, hanem gyakran elmarad. Aztán mikor Isten a hírnévről vagy az emlékezetről beszél, Ő azok vonatkozásában érti, akiknek van józan eszük a megítéléshez. Mert a hitetlenek vakok és tudatlanok Isten gyermekeinek a helyes megítéléséhez, ám az mégsem csökkent semmi dolgot az Isten által nekünk tett ígéletben. Most azonban térjünk rá Bildád mondására, miszerint *a gonoszok emlékezete elvész*. Jegyezzük meg, hogy ez a mondása az Isten megvetőire konkrétan vonatkozó átok, annak megfelelően, amit már érintettem. Mert

ők megrészegültek az ostoba becsvágyukban, s azzal hízelegnek maguknak, hogy a nevük soha nem fog elhalványulni a világban, hanem az emberek örökké emlékezni fognak arra. De látjuk, miképpen történik velük ennek pont az ellenkezője. Mert mi az oka annak, hogy ezzel izgatják magukat? Az, hogy azt szeretnék, ha az emberek beszélnének róluk. Isten megvetői tehát arra vágnak, hogy az emberek szájában legyenek híresek? Isten pont az ellenkezőjére fordítja mindazt. Mert ha az emlékezetük fennmarad, az a gyalázatukra lesz, s az emberek nem fognak róluk másképp beszélni, csak megvetéssel és gúnnyal. Ami pedig azokat illeti, akiket elragadott ez a hiábavaló vágy, nem látjuk, hogy Isten úgy eltemette őket, hogy az emberek többé nem képesek megmondani, mivé váltak? Miután úgy látszott, hogy beszélni kell róluk, amíg csak világ a világ, s miután ők maguk feltételezték, hogy egyenként a legnagyobbak lesznek (mert noha sokakat láttak eltávozni maguk előtt, mégis mindegyikük azt gondolta magában: én leszek a legnagyobb), Isten mégis eltemette őket, mint azt korábban mondtam, s ha az emberek beszélnek róluk, miképpen teszik azt? Minden ember megismerte a makacsságukat és a gyalázatukat. S ez vajon nem Isten említett átkának a következménye? Ezért jegyezzük meg, hogy Bildád itt azt a fő dolgot fejezte ki, amit az effajta emberek kerestek, akik a világ rabjaivá váltak. S ezt nagyon meg kell jegyeznünk. Mert ha Isten hagyja elpusztulni a nevünket a világ előtt, mit veszünk azzal? Mi kárunk származik abból? Hisz tudjuk, hogy a neveink fel vannak írva az élet könyvében. Örüljete (mondta a mi Urunk Jézus Krisztus a tanítványainak), mert a neveitek be vannak írva Isten nyilvántartásába a ti örök üdvösségetekre (Lk10:20). Ez nem elég arra, hogy kielégítsen minket? Ne legyünk olyanok, mint azok a bolondok, akiknek nincs más halhatatlanságuk, mint az, ha önmagukat a szóbeszédnek tárgyává teszik. Az ugyanis óriási ostobaság lenne. De tudjuk, hogy Isten felírta a neveinket a könyvébe, a saját kezével, azaz örök elhatározásában vésve bele azokat (mert Isten keze az általa kijelölt változhatatlan rendelés), majd utóbb megerősítette az egészet a mi Urunk Jézus Krisztus vérével, majd végleg elpecsételte az Ő Szentlelkének munkájával. Látva tehát, hogy megvan az emlékezetünk a mennyei angyalok között, valamint a pátriárkák, a próféták és az apostolok között: nincs hát okunk az elégedettségre? S ezért, noha az emlékezetünk kitörlődik a világból, azzal mi mégsem veszünk semmit. De látjuk, hogy Isten áldottá tette a szolgálói emlékezetét (mind említettem), még ha egy ideig megvetettek voltak is, s a világ szemétnek és trágyának tartotta is őket, ahogyan Szent Pál beszél (1Kor4:13), mert őket olyan szeméttel teli belsőségekhez hasonlítottak, amit kidobnak. A kegyesek tehát próbára tételnek egy ideig, sőt, az emberek átka sújtja őket úgy, mintha a világ összes bűnét ők hordoznák, de végül Isten úgy felragyogtatja az igazságukat, mint a napfelkeltét, s áldott lesz az emlékezetük (Zsolt37:6). Látjuk, hogy Ábrahám a maga idejében lenézett és lerázott volt. S mit gondolhat az ember Jákobról? Mégis látjuk, hogy az emlékezete áldott. Mindenki csepülte Dávidot,átkozták őt, kicsinyesen gyűlölték, olyanná vált, mint egy földi hernyó, a megvetés és a gúny tárgyává vált a legnagyobb gazfickóknak is és mindenki úgy tett, mintha undorodott volna tőle (Zsolt22:7, 31:12, 35:11, 16, 20). Mindazonáltal látjuk, hogy az emlékezete áldott még Isten egyházában is. Mert ami a hitetleneké illeti, az embernek nem köztük kell keresni bármiféle hírnevet vagy emlékezetet, mivel ők nyomorult, vak lelkek, akik nem képesek megítélni, sőt még különbséget sem tudnak tenni fekete és fehér között. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a mondatból. Utána ezt olvassuk: *ők ki lesznek vetve a világosságról a sötétségre, kiüldözik őket a világból, s nem lesznek sem gyermekei, sem unokái a népben, sem pedig túlélői a földön, ahol lakozik.* Bildád itt megerősíti azt a dolgot, amiről beszélt: ha Isten bővelkedésben élteti a gonoszt, az nem tart örökké. S ez nagyon igaz. Mert micsoda boldogság van az állapotukban, látva, hogy minden nevetésük szomorúságra fordul? Ezért legyünk biztosak benne: a gonoszok pillanatnyi világossága csak arra szolgál, hogy a sötétség útjára vezesse őket. Amikor ezt halljuk, ha a sötétségben vagyunk (azaz bajban, mert a szó ezt is jelenti), s nem tudjuk, merre forduljunk, mert annyi nyomorúság vesz körül minket mindenfelől, hogy nem látunk kiutat, nos a magunk részéről legyünk biztosak abban, hogy ugyanaz a sötétség soha nem lesz oly hatalmas, hogy ne

lenne benne út, ami Isten világosságához vezet. Mert Neki csodálatos eszközei vannak arra, hogy a gyermekeit az üdvösségre vezesse, még mikor úgy tűnik is, hogy teljesen elszánta Magát a megsemmisítésükre. Olyanok vagyunk hát, mintha elveszettek lennénk? Legyünk abban biztosak, hogy ezzel Isten az üdvösségre vezet minket. Sűrű sötétségben vagyunk? Legyünk abban biztosak, hogy ugyanúgy képes elvezetni a világosságra is. Látjátok tehát, mit kell leszűrünk ebből a szövegből. Viszont látjuk, amint a gonoszok felfuvalkodnak a nemességükkel, nagyon merészékké válnak és kiterjesztik a szárnyaikat? Nos igaz, hogy nagy fényességben vannak, de várjunk, amíg Isten végrehajtja az itt mondottakat: azaz, amíg sötétséget hoz rájuk. Azt tehát (mint látjuk) nagyon hasznos ismernünk, hogy Isten jóllehet egy ideig felvirágoztatja a gonoszokat, de az esetük soha nem jobb emiatt, mert mindig a végét kell szem előtt tartani. Ugyanakkor lehet, hogy a szegény istenfélőknek itt ínség az osztályrészük, s azt sem tudják, mivé legyenek, az esetük soha nem rosszabb emiatt. De miért? Nézzük meg a végét: Isten ezzel a sötétséggel akarja a világosságra vinni őket. Aztán ahol azt olvassuk, hogy a gonoszoknak soha nem lesznek gyermekeik vagy leszármazottjaik, sem pedig semmiféle örököseik a lakóhelyeiken, az a törvény átkának megfelelő (5Móz28:41). S noha a mi Urunk azt szeretné, ha ennek az életnek a jótéteményeit Neki tulajdonítanák, s az emberek Őt ismernék el azok szerzőjeként, s dicséretet adnának Neki azért. Mindazonáltal speciális jótéteménynek jelenti ki, amikor utódokat az az embereknek.

S bár a törvény nem Bildád korában íródott, neki Isten mégis bevészte ugyanezt a tanítást a szívébe, tudniillik, hogy a mi Urunk kiszaggatja majd a gonoszokat, és egyet sem hagy meg a nemzetségükből, hanem mindegyikük semmivé válik. Ha bárki azzal hozakodik elő, hogy a mi Urunk gyakran engedi zaklatni még a saját gyermekeit is, a válasz erre az, hogy az efféle átkokat gyakran áldásokká változtatja Isten gyermekei számára. nem is szabad általános és közönyös szabályt alkotnunk annak kimondásával, hogy Isten minden esetben láthatóvá teszi a mondásait. Mert meg kell hagynunk Neki a lehetőséget annak eldöntésére, hogy mi az a hely és melyik az az idő, amit erre jónak lát. Néha láthatjuk, hogy az istenfélő embernek és annak, aki féli Istent, nincs utódja a világban: de emiatt nem szabad azt mondani, hogy Isten megátkozta őt. Mert íme, az első igaz ember: miféle utódot hagyott hátra (Ábel, 1Móz6:8)? Aztán az az ígélet adatott Ábrahámnak, hogy annyi utóda lesz, mint a tenger homokja (1Móz13:16), mint az ég csillagai (1Móz15:5). De volt sok gyermeke? Hány gyermeke maradt a halála után? Igaz, hogy voltak gyermekei Izsákot megelőzően (1Móz25:2), de Isten kivágta azokat, mert nem voltak rá méltók, hogy Ábrahám gyermekei legyenek. Igaz, hogy utána a fiának, Izsáknak is csak két gyermeke volt (1Móz25:24), s az egyik gyilkos volt a szívében (1Móz27:41), mert meg akarta ölni a másikat és kiűzte a házából (1Móz28:2). Látjuk tehát, hogy jóllehet az istenfélők nem hagytak hátra gyermekeket a haláluk után, emiatt azonban mégsem voltak kevésbé Isten áldottjai. Mert megvolt az örökkévaló atyaságuk a mennyben annyiban, hogy tetszett Istennek csatlakoztatni őket nemcsak a szentekhez és a kegyesekhez, de az angyalokhoz is. Ami pedig a gonoszokat illeti, tudni kell, hogy az utódok hiánya Isten átka a számukra. Mert a nézetük szerint minden reménytelen velük, ha nincs őket követő örökösük. S Isten csalódást okozott nekik a jogos bosszújával, s a hozzájuk illő büntetéssel, mert ez teljesen ellentétes azzal, amit szeretnének. Ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Bildád továbbá azzal zárja, hogy *az utánuk jövők megdöbbennek, a most élők pedig rettegni fognak: ilyenek a gonoszok lakóhelyei, az azoké, akik nem félik az Istent.* Ez a szavainak megerősítésére szolgál, nevezetesen, hogy Isten oly módon fogja megbüntetni a gonoszokat, hogy a világ majd megdöbben az állapotuk látványától, mert az olyan boldogtalan lesz. Ez a mondás nagyon igaz, s nagy hasznót kell húznunk belőle és jól észben kell tartanunk, ha nem követjük Bildádot, Jóbot és a lesújtottakat is beleértve ebbe az átkozottságba. S miért? Mert (mint már mondtam) a megpróbáltatások ugyanúgy sújtsák Isten gyermekeit is, mint a gonoszokat. Mindig ügyelnünk kell arra, hogy egyedül Istenre hagyjuk minden dolog irányítását, mint olyasvalakire, Akit ez megillet. Ezért, ha szegények és lesújtottak vagyunk, s

a világ nyomorultaknak tart minket, ezért ne szűnjünk meg a mi Istenünk jóságára támaszkodni, s várni a megfelelő alkalmat, amikor majd teljesen megszabadít minden szükségünktől és megpróbáltatásunktól, [amit meg fog tenni] ha minden dologgal Őhöz fordulunk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá: éreztesse ezeket velünk oly módon, hogy megalázkodhassunk és megszomorodhassunk miattuk, s megtanuljunk még az eddigieknél is több hasznot húzni az ebben a világban ránk küldött nyomorúságokból és megpróbáltatásokból. A hibáink és a bűneink ismeretében pedig kezdjünk bele az életünk vizsgálatába, utáljuk meg a vétkeinket azért, hogy be legyünk fogadva a kegyelembe a mi Urunk Jézus Krisztus által, s még több okunk legyen bízni az Ő jóságában az eljövendő időben. Ezért, ha megannyi nyomorúságon és megpróbáltatáson kell majd keresztülmennünk ebben a világban, ne szűnjünk meg engedelmeskedni Neki mindvégig. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A hatvankilencedik prédikáció, ami az első a tizenkilencedik fejezetről

Jób19:1-12

1. Felele pedig Jób, és monda:
2. Meddig búsítjátok még a lelkemet, és kínoztok engem beszéddel?
3. Tízszer is meggyaláztatok már engem; nem pirultok, hogy így erősködtek ellenem?
4. Még ha csakugyan tévedtem is, tévedésem énmagamra hárul.
5. Avagy csakugyan pöffeszkedni akartok ellenem, és feddődni az én gyalázatom felett?
6. Tudjátok meg hát, hogy Isten alázott meg engem, és az ő hálójával ő vett engem körül.
7. Ímé, kiáltozom az erőszak miatt, de meg nem hallgattatom, segélyért kiáltok, de nincsen igazság.
8. Utamat úgy elgátolta, hogy nem mehetek át rajta, és az én ösvényemre sötétséget vetett.
9. Tisztességemből kivetköztetett, és fejemnek koronáját elvevé.
10. Megronta köröskörül, hogy elveszszek, és reménységemet, mint a fát, letördelé.
11. Felgerjesztette haragját ellenem, és úgy bánt velem, mint ellenségeivel.
12. Seregei együtt jövének be és utat csinálnak ellenem, és az én sátorom mellett táboroznak.

Láttuk, hogy Bildád célja Jób korholása volt. Általános alapelvnek tekintette, hogy Isten nem hagyja büntetlenül a gonoszt. S ezért arra a következtetésre jutott, hogy Jóbnak is szükségszerűen középük kell tartoznia, amiért Isten ennyire fájdalmasan büntette meg őt. De Jób megcáfolta őt, mert nem az emberek dolga az életének megítélése az általa elszenvedett megpróbáltatások alapján, mivel Isten nem a vétkeiért büntette meg őt, hanem más, az emberek előtt titkos és ismeretlen elhatározásból. Azonban mielőtt idáig jutna, panaszkodik a barátaira, amiért olyan keményszívűek voltak vele szemben. *Nem szégyelltek (mondja) már eddig is oly sokszor összezavarni engem: megkeményedtetek ellenem, vagy idegenekké váltatok a számomra, mert a héber szó egyformán jelentheti ezt is, azt is.* De a legideillőbb, hogy megkeményedtek, mert nem éreztek könyörületet vagy nem volta együttérzők a nyomorúságai miatt. Látjátok, mire irányul ez a panasz. Mivel azonban azt mondja, hogy *ha rosszat tett, a bűne benne fog élni*, ezzel megmutatja, hogy túlságosan indulatos volt. Ha ugyanis rosszat tett, nyugodtan kellett volna fogadnia a fenyítést. De azt mondani, hogy hagyjátok békén, majd én elhordozom a büntetésem, senki se szenvedjen a bűnön miatt csak én, ez olyan beszéd mód, ami inkább egy javíthatatlan és kétségbeesett embernek felel meg, mintsem Isten gyermekének. Mindazonáltal kísértés volt Jób számára, amikor látta, hogy nem számíthat józan észre a barátai részéről. De mégis visszatért a legfőbb dologhoz és nem támaszkodott másra, mert rossz helyzetben volt. S ezt mondta: Gondoljátok, hogy fölém kerekedhettek, ha hencegtek, amiért én ekkora nyomorúságban vagyok? Vagy úgy vélitek, hogy a helyzetem menthetetlen, és el fogok kárhozni, amiért olyan nyomorult teremtménynek láttok, amilyennek csak lehetséges? *Tudjátok hát meg, hogy Isten alázott meg engem az ítéletével* (azaz, nem vitatkozhattok itt emberi értelemmel, mert Isten nem az ember képességeinek megfelelően uralkodik). *Nekem nem lehet igazam Nála*, vitatkozhatok, de állnom kell a bajaimat, s leigázottnak kell lennem. *Ha mégis kiáltanék, vagy nyögnék*, a nyomorúságom semmivel sem enyhülne. Nem lenne a hasznomra, mert *Ő az ellenségemnek mutatkozott*, megszámlálhatatlanul sok nyomorúsággal

sújtott, mint amikor egy hadsereg ostromol engem. Kínokat szenvedek, s ami még rosszabb, *nem látok semmiféle kiutat*, s úgy tűnik, körülvett és bezárt engem, s nincs lehetőség elkerülni a nyomorúságokat, amelyek rám nehezednek és kínoznak. Ez nagyon furcsa beszéd lenne első ránézésre, ha részben már nem értettük volna meg, hogy mire támaszkodott Jób, s ugyanaz nem lenne ismét az emlékezetünkbe idézve, mint majd Isten jóváhagyásával megint megmutatkozik. De lépünk tovább Jób beszédével. A barátaira vonatkozó panasza igaz: nevezetesen, *örömet okozott nekik, hogy összezavarhatták*. Nos (mint korábban említettem) ha valakire lesújt Isten vesszője, még ha igazán lehet is benne hibát találni, azt így lágy lelkülettel kell tenni, hogy az orvosság ne legyen túl csípős, fontolóra véve, hogy Isten kezének önmagában is megvan a maga szigorúsága, s nem kell ahhoz semmit hozzátenni. Ha az ember szívósan kiáll Isten ellen és látszólag nem érez semmi nyomorúságot, hanem örültet játszik, és semmi módon nem lehet megjobbitani, ott nagy csípősséget kell használnunk. Mert amikor az emberek visszaélnak Isten türelmével és jóságával, az efféle fennhéjázást meg kell szelídíteni. S ha Isten nem a kezdettől fogva bánik velük úgy, ahogyan megérdemlik, így még keményebb szívűekké és akaratosabbá válnak, amiért tűri őket, akkor látjátok, miért kell nagyon szigorú alkalmaznia. Nem szabad ugyanis tűrni, hogy az emberek ezen a módon szálljanak szembe hetykén Istennel, s változtatják át a jóságát és a nagylelkűségét méreggá, amellyel egyre jobban és jobban megmérgezik önmagukat Ellene. Bánjon velük valaki lágyan, s ők megvadulnak az örömeikben, s mondhatni olyan elvarázsoltakká válnak, hogy az ember egy szemernyi józan ész sem képes kisajtolni belőlük, sem pedig a megtérésre vonni őket. De ha valakinek már megszakadt a szíve, s látszik, hogy Isten már úgy megmunkálta korábban, hogy könnyöretre kell indulnunk iránta, micsoda dolog lenne szigorúan bánni vele? Akkor megmutatnánk, hogy nincsen bennünk emberség. Igaz, hogy ha valaki lesújtott a lehető legnagyobb mértékben, de még mindig keményszívűnek látjuk őt Istennel szemben, s az összes fenytés, amiben részesült. haszontalannak bizonyultak, akkor van helye a szigorú használatának. De mindazonáltal könnyöreteseknek kell lennünk a benne látott nyomorúságok miatt, s ha jószívűek vagyunk, lesz némi enyhítés és nyájasság iránta, s nyugodt módon fogunk bánni az illetővel. Ami viszont Jób barátait illeti, semmi efféle beállítottság nem volt bennük. Mert ha úgy vették volna a dolgokat, ahogyan kell, akkor meglátták volna, hogy Jób megalázta magát Isten keze alatt. S noha biztosan furcsállotta a vele szemben tanúsított bánásmódot, mégsem szűnt meg azt vallani, hogy Isten a bírāja, s teljes hatalommal bír felette. Ezért elkezdték őt szidalmazni és az igazsággal pont ellentétesen azt állítani róla, hogy gonosz ember volt, s nem volt benne más, csak képmutatás, soha nem szolgálta szívből Istent, s azok, akik nem voltak annyira megverve, mint ő, sokkal jobbak és igazabbak voltak nála. Ha Jób egyetértett volna velük, akkor meg kellett volna tagadnia Istent, és a saját lelkiismerete ellen kellett volna beszélnie. Látjátok hát, mire támaszkodott. S ebből megtanuljuk, hogy ha Isten ostromozza bármely felebarátainkat, nekünk nem szabad idővel arra a következtetésre jutni, hogy ők a most élő legrosszabb emberek. Hanem törődnünk kell az igazságos ítélkezéssel, amit szeretnénk, ha mások is megtennének velünk szemben és ezt kell mondanunk: lehetséges, hogy Isten csak a türelmüket akarja próbára tenni. Noha becsületesen jártak Előtte, jó buzgósággal, mindazonáltal Ő azt szeretné, ha lennének tükreink. Ha pedig tetszik Neki az okot elrejtteni előlünk, vagy ha ők rosszat tettek és Isten megbüntette őket, nekünk mégsem szabad a látott büntetés alapján felmérni a bűneiket. De miért? Mert Isten keményebben bánik az igazzal, mint a rosszabbakkal, mivel a legvégére tartogatja a leggonoszabbakat, hogy még megbocsájthatatlanabbakká legyenek. Mert ők nem tesznek más, mint gyűjtik a haragját és a szörnyű bosszút a saját fejükre. Látjátok tehát, miképpen kell bölcsseknek és mérsékeltnek lennünk, amikor szegény embereket látunk a nyomorúságban azért, hogy a munkálkodáshoz ne a rossz utat járjuk. Aztán, noha Isten mintegy az ujjával mutatja meg, hogy jogos oka van bárkire efféle nyomorúságot küldeni, tanuljunk meg ebből hasznot húzni a magunk számára. S hogy ezt megtehesünk, tartsuk a szemünket önmagunkon. Mert amikor Isten ezen a módon veteti velünk észre az ítéleteit, akkor az a szándéka, hogy más

káran tanítson minket. Ezért haszontalan elítélnünk azokat, akik bajban vannak, anélkül, hogy önmagunkkal is törődnénk. Hanem mindegyikünknek magába kell szállnia és ezt kell gondolnia: Ő jaj, ebben az én Istenem megőrzött engem, ezért köteles vagyok Neki. Sőt engem is meg lehetne büntetni ezen vagy amazon a módon. Ezért el kell ismernem, hogy az én Istenem kímél engem, s nem ostromoz szélsőségesen. Az pedig, hogy könnyen és nyugodtan élek, pusztán az Ő kegyelmének köszönhető. Azt mondom, ismerjük el ezeket a dolgokat, hogy alkalmunk legyen a magunk bírúvá lenni, s nem ítélni másokat, amikor magunkra nézünk. Egyébként láthatjuk, micsoda kísértés az, amikor az emberek külső és téves ítéletet mondanak rólunk, s nagyon nehéz mértékletesnek maradni ebben az esetben. Hisz Jób is (akinek láttuk a türelmét, amiről a Szentírás is beszámol) átlépte a saját határait és nem volt képes megzabolázni önmagát úgy, hogy egyetlen gonosz szó se hagyja el a száját. Igaz, jó oka volt panaszkodni, de mindezek ellenére egy javíthatatlan ember mondása az, hogy ha rosszat tettem, az velem marad. Mert jóllehet az emberek barátságtalanok hozzánk, ha rosszat teszünk (ahogyan látunk egyeseket tüzes buzgalomban, vagy legalábbis nem olyan lágy szívvel, mint kellene) Isten gyermekeinek mégis mindig meg kell alázkodniuk. Hiszen honnan tudnánk, hogy Isten nincs-e tudtában még több bűnnek bennünk, mint amennyiről mi magunk tudunk? Az pedig biztos, hogy még a bűneink tizedrészét sem vesszük észre. Isten tehát néha némileg keményebb büntetésben részesít annál, ami alkalmasnak tartunk, de ezt azért teszi, mert mi magunk nem ismerjük a betegségünket. Látjuk, hogy Dávid pont ezzel a megfontolással viseltetett Semei iránt (2Sám16:10). Jól tudta, hogy Semei züllött alak volt, nem mással, rosszindulatú és keserűséggel telt elmével támadt rá, mindazonáltal ezt mondta: ki tudhatná, hogy nem Isten parancsolta-e meg neki, hogy így acsarkodjon rám? Látjuk tehát, miképpen fogta fel Dávid, hogy Isten tartja őt a kezében, s hogy az Ő akarata volt ennyire goromba bánásmódban részesíteni őt. Nos, ha a minket üldöző gonoszok is Istentől származnak, mert Ő a saját céljaira használja őket, mint ostromokat, melyekkel jogosan sújt le ránk, akkor mit kell gondolnunk azokról, akik jó buzgósággal igyekezne megjobbítani minket és a javunkat akarják? Ha nem olyan kedvességgel közelednek, mint kellene, akkor vajon a szabadjára engedett csikók szerepét játsszuk és visszautasítunk mindent, ami elhangzik? Micsoda józanság lenne az? Azzal kimutatnánk, hogy minket semmiképpen se kormányozzon Isten Lelke. De látjuk, hogy Jóbnak is ugyanebben a kísértésben volt része, ezért óvatosaknak kell lennünk. Mert ha ez történt egy olyan emberrel, aki olyan volt, mint egy mennyei angyal, akkor könyörgöm, mi lesz velünk, ha nem óvakodunk a Sátántól? Nem fog gyorsan a porba dönteni? S biztos, hogy ha egyszer belépéshez jut belénk, azt sem fogjuk tudni, merre forduljunk, hogy visszataláljunk a helyes útra, ha egyszer letértük arról. Szolgáljon hát ez a mondat olyan tanulságul, amiről beszéltem: nevezetesen, ha az emberek ezen a módon szállnak velünk szembe, s heveskednek ellenünk, mi pedig nem vagyunk olyan mértékletesek, mint kellene, mégis meg kell értenünk, hogy a fenyegetések, amiket kapunk, mindig a mi javunkat fogják szolgálni. S hogy megalázkodjunk, tanuljunk meg magunkba szállni, s ne bosszankodjunk vagy panaszkodjunk, amikor az emberek kissé hevesen feddenek meg minket, s leplezik le az erkölcstelenségünket. Honnan származik az, hogy az emberek (ahogyan azt mi látjuk) néha szabályok és mértékletesség nélkül támadnak minket? Onnan, hogy nem tartják Istent szem előtt. Mert ha az, akit korholnak, fontolóra venné: bizony rosszat tettem, korholásra méltónak találom magam. S mentegethetem magam az emberek előtt, de ha igazolom magam, ha elködösítem a magam és a felebarátaim szemét, s azt képzelem, hogy nagyon rosszul bántak velem, Isten kezét akkor sem kerülhetem el. Mit nyerek hát, ha megannyi kikerülő utat teszek és mentegetem magam a világ előtt? Mert íme, Isten el fog ítélni engem. Azután a dolog nemcsak abban foglaltatik, hogy a mennyei Bíró elé leszek beidézve, hanem íme, a saját lelkiismeretem is úgy fog kiabálni rám, hogy magamban hordozom majd a magam bíróját és hóhérját is. Mivel pedig ez így van, nem lenne jobb, ha vétkesnek ismerém el magam, lehajtanám a fejemet és fontolóra venném, hogy Isten mindent lát, s mivel így bánik velem, ezért el kell ismernem, hogy ez egyben alkalmas orvosság is a számomra, s jóllehet

keserűnek tűnik, s szívből visszautasítanám, ha lehetne, mégis el kell fogadnom? Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből a mondatból. Aztán tanuljunk meg élesszeműeknek lenni a saját hibáink felfedésében, amikor Isten látogat meg minket, biztosra véve, hogy ha ezt cselekedjük, akkor rendkívüli kegyes lesz hozzánk. Hisz látjuk, miképpen hajlunk a természetünknel fogva a képmutatásra. Ezért mindegyikünk hízeleg és büszkélkedik magának a saját bűneivel, hogy ha a másik oldalról nem lennénk meggátolva, nem volna közöttünk senki, aki ne tocsogna a saját mocskában. S végül mi kerekedne ki ebből? A gonosztól a rosszabb felé futnánk, amíg végül a Sátán teljesen birtokba nem venne minket, majd úgy elragadtatnánk, hogy nem maradna bennünk más, csak hiábavaló ostobaság, ahogyan a Példabeszédekben olvassuk, s ahogyan szent Pál is mondja (Péld38:14, Rm1:28, Ef4:14). Mert íme, minden nyomorúság között a legszélsőségesebb az, amikor az embereknek már nincs további lelkiismeretfurdalásuk, hanem úgy átadatnak a Sátán kezébe, hogy többé már nem sérti őket a bűneik érzése és nem siratják azokat Isten előtt. S biztosan valamennyiünknek ide kell jutni, ha Isten nem tart vissza minket attól, hogy az emberek felkorbácsolásával néha rákényszerítsen bennünket a bűneink megérzésére, felfedeztetve velünk azokat, amikor megfeledeztünk róluk, s azt hisszük, jól el vannak rejtve, továbbá az emlékezetünkbe idézi, hogy jóllehet hátat fordítottunk a Bíráknak, mégis Elé kell majd járulnunk. Ezért (mint említettem) itt olyan jótéteményt láttok, amit nem szabad lebecsülni. Mert ha visszautasítjuk a ránk küldött fenyítéseket, az pont ugyanaz, mintha Isten Lelke világosságának kioltásán munkálkodnánk. Addig a sötétségben vagyunk, amíg a bűneink rejtve maradnak, s Isten világosít meg minket a Fáklyájával, hogy annak fényében megláthassuk a saját hiányosságainkat. De mégis vannak kendőink, amikkel bekötjük a szemeinket, s nem akarjuk azokat szívből levetni: elutasítjuk a világosságot és jobban szeretjük a sötétséget. Könyörgöm, micsoda hálátlanság ez? Könyörgöm, vajon nem megvetendő szentségtörés, amikor ezen a módon állunk ellene Isten Lelkének, Aki kinyújtja felénk a kezét és vissza akar vezetni minket az üdvösség útjára? Látjátok tehát, hogy a különleges dolog, amit meg kell jegyeznünk ebből a mondatból, ez: nem szabad azt mondanunk, hogy ha rosszat tettem, viselem annak terhét, mások ne szenvedjenek el büntetést miattam. Azt mondom, ne erőlködjünk így, hanem vegyük fontolóra, hogy Isten azért adja az ajándékait másoknak, hogy ők velünk is közöljék azokat, s amikor elküld valakit, hogy megmutassa a hibáinkat, az az Ő jóságának tanúsítványa arról, hogy még mindig a gondunkat viseli és meg akar őrizni minket Magának. S valóban, ha tunyák vagyunk és rugdalózunk a sarkantyú ellen, visszautasítva az emberek által felkínált fenyítéseket, ez a fajta hálátlanság Maga Isten ellen irányul, Neki teszünk rosszat vele, és Ő fogja ezt megbosszulni.

Tartózkodjunk hát az efféle gógtól és gondolkodjunk el rajta: valahányszor csak rosszat teszünk, nagyon időszerű magunkba szállnunk és fontolóra vennünk a saját gonoszságunkat, hogy az orvosolható legyen. De most térjünk rá a második pontra, ami a fő. Mert (mint már korábban kijelentettük) Jób nem vetette el végleg a fenyítést, hanem csak szélfuvallathoz hasonló módon engedte útjára ezeket a szavakat. S korábban már megemlítettük, hogy ebben a könyvben Jób nemcsak arról beszélt, amiről teljes mértékben meg volt győződve önmagában, hanem hangot ad az indulatkitöréseinek is, miután belsőleg megindult, jóllehet ellenállt azoknak és megzabolázta azokat, sőt, később még sajnálkozott is miattuk. Most tehát abbahagyja, amiről eddig beszélt és rátér a fő dologra. Mert tudta, hogy a többi csak összefüggéstelen beszéd volt, ami nem alapult sem a józan észen, sem az igazságon. Ezért visszatért a saját ügyének védelmezéséhez, nevezetesen, hogy a barátai az ő vigasztalásának színezetével hancegték vele szemben, s tették ezt anélkül, hogy bármivel is előhozakodtak volna a korholása kivételével, hogy összezavarják őt. S mindezt olyan kemény és szégyentelen szívvel cselekedték, hogy nem volt bennük sem emberség, sem mértékletesség. Látjátok hát Jób szavainak a jelentését.

Jób a továbbiakban mindig arra a következtetésre jut, hogy Isten nem a bűnei miatt bünteti őt, hanem furcsa, az emberek számára ismeretlen módon bánik vele. S itt biztosan azt

panaszolja, hogy *ha kiáltana is, nem lenne értelme, mert Isten mondhatni az ellensége*. Ebből megtanuljuk, hogy először is, ha jó teszünk a felebarátainknak a megfeddésükkel, akkor nagyon biztosaknak kell lennünk abban, hogy rosszat tettek, és jogosan találunk bennük hibát, nemcsak feltételezések alapján. Jób barátai részéről ugyanis gonosz eljárás volt őt elítélni azért, mert Isten ostromozta. Nekünk másképpen kell ehhez hozzáállni, mint azt már mondtam. Mert Isten nem mindig ugyanúgy jár el, és senki mást nem büntet, csak akik rosszat tettek. Sőt, néha a legigazabbaknak sokkal több a bajuk, mint másoknak, amint azt látjuk, mert ahogyan Isten megadja nekik az Ő erejét, úgy teszi próbára is őket a legvégsőkig.

Ezt jól észben kell tartanunk azért, hogy meg nem szomorodjunk, amikor ugyanazt az utat kell járnunk, amit nekik is. Mert vajon ellenszenvvel kell viseltetnünk azzal szemben, hogy Isten nem kímél minket jobban, mint azokat, akiket mindenki másnál jobban szeretett? Szeretnénk kiváltságosabbak lenni, mint a szent atyák, akik oly kiváló bizonyosságai voltak a Szentléleknek? Ha tehát mindenkit annak alapján akarnánk elítélni vagy felmenteni, ahogyan Isten bánik vele, akkor a világ szegényeinek, betegjeinek, megvetettjeinek, s azoknak, akiket nem tekintenek hiteleseknek vagy nem becsülnek, mind-mind gonosz embereknek kellene lenniük. S micsoda bánásmód ez? Mert azok, akiket Isten a sajátjainak választ, azok, akiket a gyermekeinek ismer el jelent ki. Viszont azokat, akik tisztességre és méltóságra emelkednek, Isten azzal a szándékkal juttatja oda, hogy a bukásuk még halálosabb legyen, különösen, ha visszaélnék az Ő ajándékaival. Akiknek gazdagságuk van, úgy elnyelődnek abban, hogy mondhatni a pokol kapujában állnak, s úgy megittasulnak a bővelkedésükben és úgy hencegnek Isten ellenében, hogy az általuk birtokolt javak kiáltanak emiatt bosszúért. Látjuk, hogy a legerősebbek, mint a makacs lovak, amiket sem betörni, sem kezességre szoktatni nem lehet, röviden, nem látszik bennük más, csak tombolás Isten ellen. Itt láttok egy túlonúl rosszindulatú és konok ítéletet. Ezért tanuljunk meg pártatlanul ítélni, s ne kárhoztassuk az embereket csak Isten törvénye alapján, de nem azt megelőzően, hogy meggyőződnenk a hibáikról és meglátnánk azokat. Ami a személyeket illeti, mindig tartsuk fenn őket Isten keze számára, amíg meg nem mutatkozik valamiféle biztos jele annak, hogy Ő elvetette őket. A magunk részéről tehát ne legyünk elhamarkodottak és ne vegyünk magunkra törvénytelen dolgot. Látjátok tehát, mihez kell ragaszkodnunk ebben a mondatban. Mindazonáltal már mondtam, hogy Jób szavainak jelentése nagyon igaz, azaz, ő nem a bűnei miatt kapta a büntetést, ezért ebből nem következik más, csak az, hogy túllőtt a célon az indulataival. Ennek pedig mindig még jobban alázatra kell indítania minket. Mert amikor látunk valakit, aki oly nagy kegyelemmel volt felruházva, de mégsem volt képes tartózkodni az elfordulástól, mi lesz abból? Most az eddigiek miatt mondja, hogy *Isten verte le őt*, azaz, hogy olyan rendkívüli módon lépett fel ellene, ami teljesen eltér a rendestől és nincsen benne pártatlanság. Ez mondható olyan értelemben is, ami nem lesz gonosz. Mert korábban kijelentettem, hogy kettős igazságosság van Istenben. Az egyik az, amit a törvényében tárt elénk, s ez az igazságosság jól ismert és látható a számunkra: ez a szabályunk [mely szerint élnünk kell]. De van még egy másik, magasabb rendű igazságosság is Istenben, mely titkos és el van rejtve előlünk. Mert ha eleget is tettünk a teljes törvénynek (ami lehetetlenség, de tegyük fel, hogy így van), akkor sem elégitettük ki Istent az Ő tökéletes igazságosságának megfelelően, hanem csak annak a szolgálatnak megfelelően elégitettük ki Őt, amit tőlünk követel, a saját emberi természetünknek megfelelően. Nem azokra a képességekre gondolok, amivel Ádám bűnbeesése óta rendelkezünk, hanem azokra, amikkel a teremtetésünk folytán rendelkezünk Istentől. Tegyük fel, hogy angyalok vagyunk, továbbá képesek vagyunk eleget tenni Isten törvényének, de akkor sem felelnénk meg az Ő szuverén igazságosságának, mert az sokkal magasabb, mint ahová a mi értelmünk felhatolni képes: nincsen közöttük arányosság. Így tehát a mi Urunk néha a bűneikért bünteti az embereket, pont azoknak az átkoknak megfelelően, amiket a törvényében tárt elénk. Egyébiránt nincs efféle összefüggés a megbüntetésükben, hanem annak szándékát megtartja a saját titkos céljai között, mint azt Jób ostromozásánál is látjuk. Mert ha megkérdeznénk, miért cselekedte azt, s a

legvégsőig kutatnánk, nem találnánk úgy, hogy a bűnei miatt történt, következésképpen más okának kellett lennie. Látjuk a Jákob által eltűrt bajokat (1Móz27:41 és az azt követő fejezetek), de mindazok ellenére tisztán szolgálta Istent. S mit mondotok az atyáiról, Ábrahámról és Izsákról? Úgy tűnik, Isten összeszövetkezett ellenük (1Móz12:15 és az azt követő fejezetek), hogy átvezeti őket minden elképzelhető bajon és nyomorúságon. Ugyanez elmondható Dávidról is. Lehetséges, hogy rendetlenebbek voltak a többi embernél, s ezért szigorúbb büntetést érdemeltek? Nem. De látjátok, hogy Istennek vannak titkos, előlünk egy ideig elrejtett ítéletei is. Jób itteni szavainak jelentése tehát az, hogy a megpróbáltatások, amiket elszenvedett, nem tekinthetők valamiféle általános büntetéseknek, melyek azokban a fenyegetésekben foglaltatnak benne, amiket Isten a törvényében adott közre, hanem magasabb rendű oka van, ami nem ismeretes az emberek előtt. Bizonyos, hogy ha Jób ezzel a tisztelettel viseltetett Iránta, arra jó oka volt. De mikor azt mondja, hogy *Isten leverte őt*, és minden rendkívüli volt, azzal megmutatja, hogy az indulatai fölébe kerekedtek. Igaz, hogy mindig tudta: Isten igazságos, s ár megrendült és ilyen szavak hagyták el a száját, utóbb mégis összeszedte magát és elismerte, hogy csukva kellett volna tartani a száját. Mindenesetre tovább fortyogott, mint a nagy lángra tett forró fazék, ami vagy az egyik, vagy a másik oldalán szükségszerűen spriccelni fog. Ezt tette Jób is. S tudnunk kell, hogy Isten ellen dühöngött, s ez a dolog nagy hasznunkra válik, ha a magunk okulására tudjuk azt fordítani. Mert már az első dolgot illetően is nagy hasznunkra válik, ha elvisszük magunkkal azt a leckét, hogy Isten néha nem a bűneik miatt bünteti az embereket, hanem meg akarja alázni őket, mert az a szándéka, hogy kimutassa: teljes szuverenitással bír a teremtményei felett, s őket mondhatni a türelem tükreinek rendelte, mert megérzteti velük a gyengeségeiket, hogy jobban megismerjék önmagukat, mikor észreveszik, hogy rejtett bűnök is vannak bennük, amiket az indulatok lepleznek le. S nincs bennünk olyan állhatatosság, amilyennek lennie kellene, hanem elhajlottak, és amikor megbotlani látják magukat, az annál inkább ösztönözte őket Isten segítségül hívására, tudva, hogy ha nem nyújtotta volna ki feléjük a kezét, végleg elpusztultak volna. S biztos, hogy valahányszor csak valami megpróbáltatást szenvedünk el, a legjobb orvosság az, ha a bűneink ismeretére jutunk, s mindegyikünk önmagát vádolja ezt mondván: Ó jaj, oly sok módon bántottam meg az én Istenemet, hogy ha százszorosan, vagy még jobban büntetne engem, azt is megérdemelném. Aztán ha nem látjuk mindig, miért ostoroz minket Isten, mondjuk ezt: Uram, Te igazságos vagy. Noha nem vagyok képes ésszel felérni a szándékokat, elégnek kell lennie a számomra, hogy Te mindent csak igazságosan és pártatlanul teszel. Vegyük biztosra: akkor van valódi bölcsességünk, ha képesek vagyunk így dicsőíteni Istent annak ellenére, hogy Ő bezárva tartja a szemeinket és úgy vezet minket, mint szegény, vak lelkeket. Elégedjünk meg azzal, hogy oda megyünk, ahová Ő elhív és vezet minket, biztosra véve, hogy egyedül az Ő akaratának kell lennie az igazság tévedhetetlen szabályának a számunkra. Mivel látjuk, mennyire leuralták Jóbot az indulatai, értsük meg: nagyon nehéz alávetnünk magunkat Isten egyedüli akaratának anélkül, hogy megkérdőznénk a cselekedetei okát, különösen azokat a cselekedeteit, melyek meghaladják az értelmünket és a képességeinket. S ez az, amit korábban is mondtam: nevezetesen, tökéletes és több, mint angyali bölcsesség rendelkezni azzal a készséggel, hogy akkor tiszteletet adjunk Istennek, hogy pusztán és egyszerűen az Ő jótetszésére támaszkodjunk, s bár furcsának és (nézetünk szerint) minden joggal és értelemmel teljesen ellentétesnek találjuk a dolgot, mégis meghajtsuk a fejünket és ezt mondjuk: Uram, jóllehet a Te ítéleteid olyanok a számunkra, mint a mély szakadékok, mégsem merünk szembeszállni azokkal. S Jób valóban teljesen erre volt hajlamos. Sőt, noha durva támadások és kísértések érték, végül mégis megszerezte a győzelmet. Mindazonáltal látjuk, hogy elhajlott, amikor ezt mondta: *Isten megdöntötte az ítéletemet*, azaz, nem úgy bánt velem, mint egy bíró, hanem rendkívüli szigorral lépett oda hozzám, mintha nem is akarna rajtam könyörölni. Látva, hogy Jóbnak ekkora kísértésben volt része, velünk vajon mi lesz? Ezért minden értelmünkkel és minden erőfeszítésünkkel e lecke szerint járjunk el, nevezetesen támaszkodjunk egyszerűen és pusztán

a mi Istenünk jóakarátára, s ne várjunk a kísértésekre, bár ezek néha elragadhatnak minket, hanem tartsuk magunkat rövid pórázon, amikor látjuk, hogy Isten a bíró szerepét játssza velünk, a halandó emberek viszont szembeszegülnek az Alkotójukkal és a gyűlöletük miatt képtelenek alávetni magukat annak, amit Ő küld rájuk. Mert bár az ellenkezőjét állítják, a cselekedeteikkel megmutatják, hogy Isten vádolják kegyetlenséggel, s szeretnének perre menni Vele. S Jóbnak például kell szolgálnia erre, mivel látjuk a kínjainak szélsőségességét. De ha összevetjük őt azokkal, akik ördögi vakmerőségbe futnak bele, annak még inkább arra kell figyelmeztetnie minket, hogy alázkodjunk meg. De hogyan? Látunk majd sokakat, akik nem olyanok, mint Jób. Mert nemcsak gyötrelmeik vagy bosszúságaik vannak, de a rossztól a rosszabb felé is haladnak. S amikor bármi nem az elképzeléseiknek megfelelően történik, először is elkezdnek zúgolódni Isten ellen, utána veszik maguknak a szabadságot, hogy vitába szálljanak vele. Ha pedig valamiféle nehéz mondással találkozunk, a féktelenségük akkora, hogy nem átalálnak Magával Istennel szembeszállni, sőt akaratosnak lenni a végsőig, mint azt látjuk az önfejű embereknél, akik, ha bármit látnak a Szentírásban, amit nem tudnak összeegyeztetni a saját értelmükkel és a bolond elméjükkel, akkor azt szerintük el kell ítélni az első ránézésre anélkül, hogy vizsgálnánk, honnan származik. Utána pedig, ha meg is győzik őket, nem szűnnek meg szégyentelenül szembeszegülni Istennel, valamint az Ő titkos és felfoghatatlan ítéleteivel, s ezt mondani: ez egyszerűen nem megy a fejembe. Nos barátom, ha vak vagy, akkor emiatt a Nap is sötét és nem világít? Ha egy vak ember azt mondja: nem látok világosságot, akkor ezt ugyanaz, mintha azt mondanánk, hogy a Nap nem tesz mást, csak elsötétíti az embereket? Jól is néznénk ki, ha így lenne. Ezért mivel látjuk, hogy az ördög olyan dühre sarkallja az embereket, hogy Isten ellen ragadtatják el magukat, annál jobban kell önmagunkat rövid pórásra fogni. Ha pedig valamikor is a türelmetlenségünk ösztökél és sarkantyúz minket arra, hogy megharagudjunk Istenre, és mérgeledjünk magunkban, akkor – legalábbis, miután kidühöngtük magunkat – forduljunk vissza (mert jobb később, mint soha) és mondjuk ezt: Uram, mi lesz velem, ha Te nem tartasz vissza? Én Istenem, még most is a Te Lelkednek kell vezetni engem, s adj nekem olyan bölcsességet, ami teljesen alá van vetve a Te jóakaratodnak, bármi is történjen velem. Íme, mint kell megjegyeznünk. Azután vessük össze a nyomorúságainkat Jób nyomorúságaival. Mert ha jól meggondoljuk, miféle megpróbáltatásokat szenvedett ő el, ezek olyannyira különösek, hogy joggal mondhatta volna: nem is tudom, hogyan vegyem ezeket, mert Isten túl fájdalmasan nyomott el engem. Ennek bizonyítéka, ha Isten csak a kisujjával érint meg minket, mi olyan lágyak vagyunk, hogy idővel megharagszunk és ezt kezdjük mondogatni: hogyan történhet ez meg? Ha Isten bármilyen megszokott betegséget küld ránk, azzal csapjuk be magunkat, hogy Neki inkább kímélnie kellett volna minket. Ha bármi módon ostromoz, az felbőszít minket. Röviden, mérjen csak ránk egyetlen csapást a vesszőjével s azt fogjuk mondani, hogy ránk mennydörgött. Látva, hogy ennyire türelmetlenek vagyunk, vegyük fontolóra, mit történt el Jób és mi történne velünk, ha mi is ugyanide jutnánk. Vajon akkor csak némi tájékozódást hánynánk és újra lecsillapodnánk? Nem. Ez lenne a következő módja annak, hogy kikeljünk magunkból, mert minden apró alkalommal oly hajlamosak vagyunk erre. Annál inkább szükséges tudnunk, hogy mindaddig nem húztunk semmi hasznát Isten iskolájából, amíg meg nem tanultuk türelemmel tűrni mindazokat a fenyegetéseket, amiket Ő küld ránk, látva, hogy ezek mind a javunkra vannak. Látjátok tehát, mi az, amit még jobban meg kell jegyeznünk ebből a mondatból. De minden más mellett jegyezzük meg, hogy kemény és nagyon veszélyes kísértés az, amikor Isten nem hallgatja meg a kiáltásainkat és a panaszainkat. S miért? Mert meg van írva, hogy az Úr neve erős és biztos torony azoknak, akik ahhoz menekülnek (Péld18:10). Aki segítségül hívja az Úr nevét, megtartatik (Csel2:21, Rm10:13). Igen, s ha az ég és a föld össze is keverednek és a természet egész rendje össze is zavarodik, mi akkor is megmenekülünk, ha segítségül hívjuk Isten nevét, ahogyan Joel mondja (Joel2:32). Isten megígérte, hogy már azelőtt meghallgat minket, hogy kinyitnánk a szánkat, s kinyújtja a kezét a megsegítésünkre, még mielőtt megszólalnánk.

Látjátok tehát, hogy olyan nagylelkűnek mutatkozik az Úr, amitől csodálkozni fogtok, s biztosít minket arról, hogy betölti a szükségünket. De mindennek ellenére, amikor segítségül hívtuk Őt egy-két alkalomnál többször is, s amikor kitartóan imádkoztunk Hozzá, hogy könyörüljön rajtunk, de még mindig ugyanabban az állapotban maradtunk, úgy tűnik a számunkra, hogy Isten megkeményedett ellenünk, (s ami még rosszabb), még jobban kínozt minket, miután segítségül hívtuk.

S miféle kísértés ez? Megmondtatott nekem, hogy Isten az én menedékem (Péld218:10), s Isten közel van mindenkinek, akik hűségesen hívják Őt segítségül (Zsolt145:18): én megvizsgáltam, mit jelentenek ezek az ígéretes, s nem érzek ezektől megnyugvást, hanem csak annál jobban fokozódik a nyomorúságom. S micsoda dolog ez? Mindazonáltal Jób eljutott erre a pontra, és nemcsak Jób, hanem Dávid és a többi istenfélő is. S főleg ugyanennek a dolognak kellett beteljesedni a mi Urunk Jézus Krisztusban annak megfelelően, hogy Ő az, Aki példájának ezt a mondatot meg kellett erősíteni, nevezetesen, kiáltok Hozzá éjjel-nappal, de Te nem könnyítesz a nyomorúságaimon (Zsolt22:3). Látszólag elhagyta engem, pedig amikor atyáink folyamodtak Hozzá (Zsolt145:18), mindig láthatták, hogy az nem volt hiábavaló, de Te most a zűrzavarba taszítasz (Ézs65:23). De ebből észrevesszük, hogy Isten bár megígérte, hogy közel lesz mindazokhoz, akik segítségül hívják és megtámogatja őket, még mielőtt kinyitná a szájukat, ez nem jelenti azt, hogy az mindig szemmel látható módon történik meg. De akkor hogyan? Az Ő saját módján.

Biztos, hogy még mielőtt segítségül hívnánk Istent, Ő már akar és kész nekünk segíteni. Ezt bizonyítandó, honnan származik az imádkozás utáni vágy? Nem a Szentlélektől? Mert az ember a saját elméjéből soha nem fordulna Istenhez. Akkor hát onnan származik, hogy Isten könyörülettel tekint ránk még akkor is, amikor úgy véljük, hátat fordított nekünk. Aztán ha valaha is feltápáskodtunk, az a Tőle kapott erővel történt, és az Ő kezének támogatása tett minket türelmesekké és alázatosakká a megpróbáltatásainkban. S igaz, hogy lehet olyan elképzelésünk, s tűnhet úgy a számunkra, hogy egy ideig Isten nem hallgat meg. Látjuk, miképpen történt ez Jóbbal és Dáviddal, s Jézus Krisztusnak is el kellett jutnia eddig a pontig: nem azt jelenti ez, hogy úgy lett Ő megkísértve, mint mi, azaz türelmetlenséggel, mindazonáltal küzdenie kellett a saját emberi természete ellen, s ezért elméleti kínokat kellett elszenvednie. Miután pedig Isten megfosztotta Őt minden segítségtől, kénytelen volt ezt kiáltani: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet? (Zsolt22:2, Mt27:46, Mk15:34) Ezért amikor ilyen kísértések érnek, s megszorodtunk a gyengeségek és a bennünk fellelhető rengeteg bűn miatt, mivel tele vagyunk bizalmatlansággal, makacssággal, göggel és más, ehhez hasonló dolgokkal, térjünk vissza ehhez a ponthoz, tudniillik, hogy nem mi vagyunk az elsők, akiket Isten meg akart segíteni, s végül megérezték az imáik hasznát, még ha sorvadoztak is az Ő keze alatt egy ideig. Ezért tartsunk ki és tűrjük, hogy Isten addig tartson a sorvadásban, amíg Neki tetszik, míg végül meg nem szabadít és nem mutatkozik a (teljes mértékben) a Szabadítónak aszerint, amint már megadta ennek némi előízét nekünk ebben a világban.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy úgy tisztítson meg ezektől, hogy semmi se akadályozzon minket abban, hogy egyenesen Hozzá járuljunk, s ezt cselekedve késznek találjuk Őt befogadni minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. Ezért mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A hetvenedik prédikáció, ami a második a tizenkilencedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a 7-12. versek magyarázatát, amit már érintettünk, valamint az it következő szakaszét

Jób19:13-16

13. Atyámfiait távol űzé mellőlem, barátaim egészen elidegenedtek tőlem.

14. Rokonaim visszahúzódtak, ismerőseim pedig elfelejtkeznek rólam.

15. Házam zsellérei és szolgálóim idegennek tartanak engem, jövevény lettem előttök.

16. Ha a szolgálmat kiáltom, nem felel, még ha könyörgök is néki.

Át kell néznünk azt az anyagot, amit már megkezdünk az előző prédikációban, ami nem más, mint az, hogy kemény és terhes kísértés, amikor az imáink nem hallgattatnak meg elsőre. Mert bizony az egyetlen dolog, ami megmarad a számunkra, ha bajba kerülünk, hogy Isten befogad minket, ha vágyakozunk Hozzá, hogy megkönyörül rajtunk, s megérezhetjük, hogy a Hozzá folyamodásunk támogatásért nem volt hiábavaló. Ez (azt mondom) minden istenfélő jóléte és vigasztalása. De ha úgy tűnik, hogy csak az időnkét vesztegettük, amikor Istenhez futottunk, hogy az Ő keze segítsen meg minket, mi lesz abból? Vajon nem esünk azonnal kétségbe? Mégis, tetszik Istennek ezen a módon próbára tenni a gyermekeit, elrejtőzve előlük, s nem mutatva, hogy meghallgatja őket, vagy hogy törődik az általuk elszenvedett nyomorúságokkal. Igaz, megígérte, hogy kész minket megsegíteni, amint kérjük, sőt, nem is vár addig, amíg megkérjük erre, hanem elébe megy a kéréseinknek (Zsolt4:4, Ézs65:24). S ez az, ami még fájdalmasabbá teszi a kísértést: nevezetesen, amikor Isten látszólag játszik velünk, s hiábavaló és gyümölcstelen reménységet adott nekünk. De értsük meg: látva, hogy ekképpen tette próbára a gyermekeit mindezidáig, ne csodálkozzunk hát, ha ma is ezt teszi. Ezért várakozunk türelemmel, s végül majd meglátjuk, hogy nem feledkezett meg rólunk, nem szűnt meg meghallgatni minket, bár nem azonnal mutatta ki a világ szemeláttára, hogy kinyújtotta a kezét felénk. S kétségtelen, hogy ha türelmesek vagyunk és kitartunk az imádkozásban, az annak jele, hogy Isten már meghallgatott minket. Mert ha nem tartan meg ezen a módon, lehetséges lenne tovább folytatnunk egyetlen óra egyetlen percéig is, ahogyan az kijelentetett? De el kell jutnunk a bennünk levő gonoszsághoz. Mert az ok, amiért Isten késlelteti a segítségét és húzza az időt az, hogy nem imádkozunk olyannyira szívből, mint kellene. Mindenki azt fogja mondani, hogy nem hagyta abba az imádkozást, s valóban, ha megkérdezzük az embereket, megtették-e a maguk erőfeszítését az imádkozásban Istenhez, hogy könyörüljön rajtuk, mindegyikük azt fogja válaszolni: annyit imádkoztam, amennyit csak lehetséges. De mindazok, akik így beszélnek, nem tudják, mit jelent az imádság. Olyan hűvösen látunk hozzá, mint bármi máshoz. S gondoljuk, hogy Istennek el kellene fogadnia olyan kéréseket, melyek egyedül csak megszokásból és ceremoniálisan hangzanak el? Akkor hát jegyezzük meg: Isten, látva a hűvösségünket és a nemtörődömségünket, nem olyan gyorsan segít rajtunk, hogyan mi szeretnénk, s teszi ezt azért, hogy megelevenítsen és lánggra lobbantson minket nagyobb vágyakozással, s ezzel a hitünket is még jobbra próbára tegye. Vagy, ha ezen a módon imádkozunk is Istenhez és nincs az imáinkban semmiféle nemtörődömség, akkor is rejlik bennünk némi lázadás, ahogy itt Jóbnál is látjuk. Igaz, hogy Jób imádkozott, de olyan lágysággal, amilyennel kellett? Nem, inkább türelmetlen volt. S mi módon kell Istenhez járulnunk? Szent Pál ad nekünk szabályt (Fil4:6, 1Thessz5:17), kimondva, hogy szüntelenül kell Hozzá imádkoznunk, hálákat adva. S noha kínoznak és súlyosan ránk nehezednek a megpróbáltatások, nem szabad megszűnnünk sóhajtozni és nyögni, s egyúttal folyamatosan

áldani Isten nevét az imáinkban és alávetni magunkat Neki. Ha ez nincs meg, akkor az nem imádság, hanem inkább dacolás Istennel, mintha az ember megadásra szólítaná fel az ellenségét és dacolna vele. Látjátok tehát, hogy az imádságaink néha felszólításszerűek, ahogyan megfogalmazzuk azokat Istennek. De hogyan van ez? A legnagyobb tisztesség, amit Isten megkövetel tőlünk, az, hogy hívjuk Őt segítségül minden bajunkban. De ahelyett, hogy ezzel a tisztességgel adóznánk Neki, dacolunk Vele. Ezért nem szabad furcsállnunk, ha becsukja a füleit az imádságaink előtt, s nem kelti annak látszatát, hogy megsegít minket, amikor Hozzá kiáltunk. Ezért legyen meg nálunk ez a két dolog, azaz imádkozzunk Istenhez buzgó elmével, hogy ne csak ajakmunka legyen, vagy ne csak néhány sóhajt eresszünk el vaktában, hanem egész szívünkben könyörögjünk. Másodszor, ne legyen bennünk büszkeség, hogy Istent magunk alá akarjuk rendelni, hogy megtegye mindazt, ami csak az elménkbe és a fantáziánkba ötlük, hanem teljes alázattal imádkozzunk hozzá, magasztalva és dicsérve Őt, még ha ostoroz is.

Amikor megvan nálunk ez a két dolog, akkor biztos, hogy sokkal jobban meg leszünk hallgatva. Mert ellenkező esetben a bűnök az oka annak, miért Isten oly sokat késlekedik a megsegítésünkkel. De tegyük fel, hogy Isten nem segített meg, amikor tisztelettudóan imádkoztunk, olyan őszinteséggel, amit Ő Maga követel meg: akkor is türelmeseknek kell lennünk, amíg el nem jön a megfelelő idő, ami az Ő kezében van. Egyedül Neki lehet azt megítélni. Akkor, ha nem tudjuk ma, hogy használtak-e az imáink, Isten majd a tudunkra adja azt holnap. Ezért maradjunk csendben emiatt, s várjunk olyan alkalomra és végkifejletre, amit majd tetszik Istennek biztosítani a számunkra, s akkor az jó és szerencsés lesz a jólétünk szempontjából. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból, ahol Jób azt mondja, hogy *ő kiáltozott, de mégsem hallgattatott meg*. Mert mindennek hozzátétele csak panasz arról, hogy a szenvedései szélsőségesek, ezért nem csoda, ha rendkívül fájdalmasan megszorodott, s a barátainak sem kellett volna feddően fellépni ellene. Mert ostobaság (mondja) a közönséges szokásos alapján megkövetelni, hogy mit tegyek. Ha valaki lesújtott és azt mondják neki, hogy Istenhez kell imádkoznia, nos, ami engem illet (mondja), ha imádkozom Hozzá, nem hallgat meg. Ha valaki erre azt válaszolja, hogy barátom, nem szabad ennyire fájdalmasan dühöngened, (s netalán a megpróbáltatás, amit elszenved is csak egy közönséges dolog): nem (mondja ő), hanem olyan rendkívüli kínokat érzek és Isten keze oly furcsa és szigorú módon nehezedik rám, hogy nem csoda, ha úgy látszik, hogy nincs bennem sem értelem, sem pedig józan ész. Íme, mit jelentenek Jób szavai. De korábban már mondtam nektek, miképpen kell tudnunk, hogy Isten néha ismeretlen módon gyakorolja a szigorát az embereken a saját természetes józan eszünk szempontjából. Ezért ilyenkor mindannyiunknak imádkozni kell Istenhez, és ezt kell mondani: Uram éreztesd velem folytonosan, hogy mellettem állsz, s noha nem így találom tapasztalatilag, hanem inkább olyan vagyok a külső szemlélő előtt, mintha elhagytál volna, mégis adj nekem mindig erőt, hogy a te jóságodba és támogatásodba vethessem a bizalmamat. Jóbnak így kellett volna beszélnie. Mivel azonban nem ezt tette, ezért csatangolt összevissza a mezőn (ahogyan mondani szokták) és panaszkodott úgy ahogyan a szövegben olvashatjuk. De hogy a javunkra fordítsuk az itt elhangzottakat, jegyezzük meg, hogy Jób személyében a Szentlélek akarta nekünk mintegy tükörben megmutatni az emberek megpróbáltatásait akkor, amikor nincsenek megzabolázva az Isten iránti hódolatban. Jegyezzük ezt meg alaposan. A másik dolog pedig, amit Isten akart itt, az nem más, mint megmutatni, milyen borzasztók az Ő ítéletei, s amikor úgy dönt, hogy elrejtí a szerető arcát előlünk, s az emberek ellenségének mutatkozik, az olyan félelmetes dolog, ami elegendő az egész világ legyőzéséhez. Ez a második pont. A harmadik pedig az, hogy noha Jób ilyen kínok között volt, mégis ellenállt a kísértésnek, s noha nem egyhamar jutott el a nehezéig, mégis sok gonosz szó hagyta el a száját, mert a gyengesége keveredett az erejével. Látjátok tehát a három dolgot, amit itt meg kell jegyeznünk. Először is kimondjuk, hogy Isten azt akarja: az emberek Jób személyében szemléljék magukat. Mert nem tudhatnánk, mik vagyunk mi, ha Isten nem kényszerítene erővel a saját gyengeségünk

észrevételére. Minden ember hatalmasnak és erősnek képzei magát, azt hisszük, az erőnk csodálatos, és soha nem fogunk elhajolni, amíg távol állunk a csapásoktól. De amint Isten nyomást gyakorol ránk, úgy összeroskadunk, hogy jól láthatjuk (ha nem vagyunk túl ostobák), hogy hiábavaló és bolond hencegés volt az bennünk, amikor azt hittük, hogy bármi erő van bennünk, pedig semmi sincs. Mivel tehát az emberek olyannyira vakok, és mondhatni megrészegeültek ettől az ostoba meggyőződéstől, a Szentlélek itt bemutatja nekünk Jób személyét, hogy észrevetesse velünk, mennyire összehúzódnak az emberek Isten keze alatt, amikor ostromozza őket, s nem képesek átvészelni azt, hanem szükségszerűen végleges vereséget szenvednek. S ha ez megtörtént Jóbbal, aki mindenki másnál állhatatosabb volt, mi lesz velünk? De rá kell térnünk a második dologra, ami a legfőbb. Mert honnan származik az, hogy nem vagyunk taníthatók a megalázkodásra Isten előtt, s arra, hogy ámulva járjunk anélkül, hogy bíznánk önmagunkban vagy bármi másban, amit képesek vagyunk megtenni? Onnan, hogy nem érezzük, mennyire nehéz és elviselhetetlen Isten keze. Az tehát, amit Isten kijelent nekünk, az, hogy rettenetes dolog, amikor gyakorolni akarja a hatalmát a halandókon a megbüntetésükkel, s akkor úgy el kell olvadniuk, mint a hónak a Naptól, s véglegesen össze kell zavarodniuk. Sőt (mint azt a Szentírás mondja), Istennek bizonyja szigorát sem kell bevetnie ellenünk: elegendő, ha megvonja tőlünk a Lelkét (azaz a megelevenítő erőt, amivel éltet minket), s íme, nekünk végünk (Zsolt90:3, 104:29). S amikor azt mondja, hogy nemcsak az erejétől fog megfosztani minket, de még szembe is száll velünk mind a villám és a vihar, s lever minket, ó jaj, mit tehetünk? Igaz, hogy megvalljuk: a halandó emberek számára lehetetlenség állva maradni, ha Isten támadja meg őket, de mindennek ellenére sem fogják fel, mennyire félelmetesnek kell lennie Isten kezének a számunkra. Látjátok tehát, milyen példa van itt nekünk bemutatva Jób személyében. Egyébként pedig (mint azt már mondtam), nem szabad azt feltételeznünk, hogy Jób örvendezett azoknak az indulatoknak, melyek gonoszok és elítélendők voltak, vagy elragadtatott azoktól. De akkor hogyan? küzdött ellenük, de mégis kudarcot vallott, s ezekhez csaknem hozzászólt. Isten azt akarta megmutatni, hogy az emberek soha nem annyira nem annyira érényesek, hogy ne lenne bennük némi utálni való, s így vagy úgy mindig nagyon gyengéknek mutatkoznak. Ez pedig a mi nagy hasznunkra válik. Mert ezt abból a célból mutatja, hogy ne csüggedjünk el, mikor a kísértések érnek minket, még ha úgy is tűnik, hogy végleges vereséget fogunk szenvedni.

Akkor, ha ilyen helyzetben találjuk magunkat, lépünk tovább és imádkozzunk Istenhez, hogy tartson meg minket, s ne kételkedjünk abban, hogy meg is teszi, mivel látjuk, hogy Jóbnak is voltak testi gyengeségei, de végül mégis kivívta a győzelmet. Azt mondom, ne kételkedjünk abban, hogy Isten oly módon fog munkálkodni, amitől felülkerekedünk minden kísértésen. Igen, de ez nem történhet meg anélkül, hogy ne sántítanánk, ne kapnánk néhány csapást és a sebeink ne véreznének. Legyen elég a számunkra az, hogy a kapott csapások nem halálosak, mert Isten pajzsként fog előttünk járni. Most pedig térjünk rá Jób panaszaira. Azt mondja, *Isten úgy ostromolta az útjait, hogy azt sem tudta, miképpen kerülhetne ki ebből, és sötétséget vetett az ösvényére*. Szenvetjünk bár el megostorozást, mégis hatalmas enyhítés a bánatunkra, amikor látjuk, hogy a szerencsétlenségnek gyorsan el kell múlnia és nem folytatódik, ha vannak eszközeink az elkerülésére, vagy le tudjuk azt rázni más emberek tanácsaival. De ha minden elvétetik tőlünk, akkor nem marad más, mint a kétségbeesés. Jób erre gondol itt. Azt mondja, hogy Isten lezárta minden útját, ami pont ugyanazt jelenti, mintha azt mondta volna, hogy ó jaj, hová legyek? Mert ha egy nyomorult embert megannyi kín gyötör, keresni fogja a kiutat: ha nem erre, hát amarra, s keresni fog eszközöket és tanácsokat is fog kérni. De nem ez az én helyzetem. Mert Isten úgy bezárt itt engem, hogy nem látok kiutat, s okoskodhatok ennek vagy annak az eléréséről, de semmi könnyítés nincs a számomra. S miért? Nincs más körülöttem, csak sötétség, azaz nem látok sem ösvényt, sem utat, s Isten úgy bezárt engem, hogy egyszerűen, nincsen semmi orvosságom. Ez a summája az itt elhangzottaknak. S alaposan meg is kell jegyeznünk azért, hogy ha hasonló dolog történik velünk, ne hagyjunk fel Isten segítségül

hívásával. Mi az oka annak, hogy az emberek még a csapás előtt becsapják az ajtót és nem képesek imádkozni, hanem a végletekig ledöbbennek? Azért, mert azzal hitegetik magukat, hogy soha semmi hasonló dolog nem történt senkivel korábban. S valóban láttuk már, hogy Jóbót ehhez hasonló kísértések érték (Jób5:1): nézd meg a kegyeseket, akik előtted jártak, Isten vajon bánt-e valamelyikkel úgy, mint veled? Ez nyilvánvaló következtetés volt arra, hogy Jóbót Isten elhagyta és végleg elvetette. Olyan szövegrészt láttok tehát, amit nagyon érdemes megjegyezni. S miért? Mert ha bármikor is úgy tűnik nekünk, hogy a nyomorúság, amit tűrünk, véget nem érő, és soha meg nem szabadulunk attól, hanem minután végig kutattunk minden utat az erdőben, lehetetlennek látszik, hogy valaha is szabadok lehessünk megint, akkor mondjuk ezt: Nagyon jó, Isten tudja, hogy vonjon ki minket ebből a zűrzavarból, ezért erre támaszkodjunk. Igen, de Isten valószínűsíthetően megkönyörül rajtunk? Látjuk, hogy Jóbbal is hasonló dolog történt. Nézzük meg a végét (ahogyan szent Jakab mondja, Jak5:11), s látva, hogy Isten megszabadította azt az embert az általa tűrt nyomorúságoktól, miért ne támogatna minket is manapság? Mert sem az ereje nem fogyatkozott meg, sem pedig a jósága. Látjátok tehát, mire használhatjuk Jóbnak ezt a mondatát, melyben azt mondja, hogy Isten lezárta az útjait. Továbbá jegyezzük meg, hogy Isten egykor megfosztotta egy időre a kegyeseket a nekik megígért jótéteményektől azzal a szándékkal, hogy a Hozzá történő imádkozásra serkentse őket, illetve amikor meg kívánta alázni őket, vagy büntetni a bűneikért (4Móz11:23, Ézs50:2, 59:1). Ami Jóbót illeti, biztos, hogy nem az általa elkövetett sértésekért szenvedett. Nem mintha Isten nem talált volna benne elég megbüntetni valót, de (mint korábban említettem) nemcsak ezt tartotta szem előtt, hanem inkább a türelmét akarta próbára tenni. Ami viszont minket illeti, ha megfoszt a nekünk megígért áldásoktól, az azért történik, mert megsértettük Őt, s nem vagyunk méltók ezek élvezetére. Vagy, odacsap egyet a sarkantyúval azért, hogy buzgóbb imádkozásra késztesen minket. Isten így ígéri meg a kegyeseinek, hogy vezeti őket az útjaikon, s az angyalait teszi meg a vezetőiknek, így nem lépnek félre egy lépést sem, s nem találkoznak semmiféle gonosszal (Zsolt34:8, 91:11). ez egy isteni ígéret. Mindazonáltal nekünk úgy tűnik, hogy az utunk el van zárva, s nincs más előttünk, csak túskebokrok és cserje, s nem vesz körül más, csak hegyek és sziklák, ezért látszólag lehetetlenség kiutat találni. Mi mást kellene ebben az esetben tennünk, mint azt mondani, hogy ó jaj, nem vagyok rá méltó, hogy Isten beteljesítse a gyermekeinek ígért jóságát. Sík és egyenletes utat kell járnom, de nem tudom, melyik oldalra lépjek, ezért el kell ismernem a hibáimat. Igaz, hogy Isten megígérte: elküldi az angyalait, hogy vezessék a kegyeseit. De mi van akkor? Nekem úgy tűnik, pont az ellenkezője igaz. Ezért imádkoznom kell Hozzá: kegyeskedjen bemutatni a nekem tett ígéret teljesítését. Efféle eszközök serkentenek minket Isten segítségül hívására. Értsük meg ebből, hogy Ő nem fog végül megfosztani minket az ügyességtől és a józan észről, hanem majd ott is megtalálhatja velünk az utat, ahol nincs, és a munkálkodását jobban megismerve még több okunk lesz dicsőíteni Őt, miután úgy járt el, ahogyan nem is vártuk. Mert amikor Isten felülmúlta az értelmünket és a reménységünket, annál több okunk van dicsőíteni Őt. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. S most Jób hozzáteszi, hogy *Isten megfosztotta őt a dicsőségétől, lelökte a koronát a fejéről, felemésztette, megsemmisítette őt és úgy megfosztotta a reménységtől, mint a fát* [amit lenyestek]. Jób itt két dolgot jelez: az egyik, hogy Isten olyan gorombán bánt vele, hogy ha összevetnék más emberekkel, azt kellene meglátni, hogy sokkal többet tűrt el, mint amazok. A másik, hogy ő nem olyan, mint a bajban levők, akik, noha nagy nyomorúságot szenvednek el, mégis olyanok, mint a gyökerestől kitépett fa: visszamarad némi csekély gyökerük, így marad némi kis reménység a számukra. De ami engem illet, mondja, engem úgy téptek ki, hogy semmi sem maradt utánam, hanem Isten látszólag teljesen és tisztán gyomlált ki engem. Mert jóllehet még nem lett kiszaggatva ebből a világból, mégis olyan volt az élete, mint a halál. Igen, és Isten oly sok sebet ütött rajta, hogy nyomorúságok és csapások szálltak rá: a gyermekeit előtte sújtotta a halál átka, a javait mind elragadták és megsemmisítették, a teste pedig olyanná vált, mint egy rothadt tetem. Nem ok

nélkül mondja tehát, hogy Isten kivágta őt és úgy megfosztotta a reménységétől, mint egy fát, amit teljesen és tisztán kigyomlálatk a földből, így nem maradt belőle semmi, az ereje elhalványult és nem lehet remélni, hogy a jövőben majd kihajt a földből és bármi gyümölcsöt fog teremni, mert elveszítette minden frissességét. Jóh tehát azt mondja, hogy neki is hasonló bánásmódban volt része. Amikor ezeket a dolgokat halljuk, nem szabad csodálkoznunk azon, hogy milyen fájdalmasan megszomorodott, hiszen úgy tűnt, a továbbiakban már semmi sem képes őt vigasztalni. Hisz melyikünk nem lenne türelmetlenebb, ha csak a századrészét tőrné el annak, amit ő eltűrt? De mégis látjuk, hogy Isten a közelében állt. Akkor remélnünk kell, hogy ez teszi majd velünk is. Mi a türelmetlenség oka, ami gyakran megvan bennünk? Mint mikor türelmesek akarunk lenni a megpróbáltatásainkban, akkor Isten kegyességében kell vigasztalódnunk, viszont amikor nem vagyunk képesek eltűrni, hogy Isten ránk sújtson, akkor olyannyira testiek vagyunk, hogy (nekünk úgy tűnik) nincs sem rend, sem értelem abban, amit tesz, s akkor a reménységünk hajótörést szenved. Ugyanez történt Jóhbal is. Nemcsak Istent haragította meg, amikor az általunk látott módon lőtt túl a célon, de attól sem volt messze, hogy hanyatt-homlok a kétségbeesésbe bukjon, s alaposan rászolgált, hogy Isten gyökerestől kiszaggassa, s megfossza minden reménységtől, olyanná téve őt, mint a gyökerestől kiszaggatott és lehámozott kérgű fát. Mert ily módon szólva, ahogyan láttuk, Jóh olyannyira híjával volt Isten kegyelmének, hogy végleg megsemmisült volna és a pokolba zuhan, ha Isten nem nyújtotta volna ki a kezét messziről. Legyünk hát biztosak benne, hogy Isten páratlan jósága nem engedte a szolgáját a feneketlen mélységbe zuhanni, s ez intsen minket arra, hogy Istennek kell fenntartania minket, s újból felemelnie, ha egyszer elbuktunk. Mert Isten két módon munkálkodik irántunk abból a célból, hogy segítségül hívjuk Őt. Néha olyan állapotban tart az erejével, hogy egyáltalában nem bukunk el, néha pedig enged elbukni, hogy végül ismét felemeljen. Mindazonáltal igaz, hogy nem szabad azért próbára tennünk Istent, hogy úgy zabolázzon meg minket, mint dühöngő tömeget azzal a színezettel, hogy Ő megsegítette az elbukottakat, mert akkor visszaélnénk az Ő kegyelmével. Aztán magasztalnunk kell az Ő Jóh iránti kegyelmes jóságát, biztosra véve, hogy amikor teljesen elcsüggedünk, eljön hozzánk és átkutat. S nagyon is szükséges, hogy ezen a módon munkálkodjon, mert különben minden egyes csapásra megsemmisülünk, ahogyan itt is látjuk, mint egy jó tükörben. Ennyit erről a mondásról. Továbbá, hogy kiállhassunk efféle kísértéseket, jegyezzük meg, hogy az életünknek rejtve kell maradnia, ahogyan szent Pál is beszél róla (Kol3:3). Igaz, hogy olyanok vagyunk, mint a kiszaggatott fa, de Isten mégsem szűnik meg továbbra is titkos erőt adni, s folyamatos lesz a frissességünk, még ha úgy is tűnik, hogy elpusztulunk. Akkor nem becsüljük fel sem az életünket, sem a jólétünket annak alapján, amit látunk, és szemmel vagy a saját természetes eszünkkel láthatunk, hanem értsük meg: Isten olyan eszközökkel akar minket fenntartani, amik a számunkra felfoghatatlanok. Az életünk (mondja szent Pál) el van rejtve a mi Urunk Jézus Krisztussal együtt. Ezért várjunk a jó Istenre, s imádkozzunk Hozzá, hogy adja meg nekünk a mindig Őrá tekintés kegyelmét, míg eljön az idő, amikor majd leleplezi a most még nem ismertet. Mert olyanoknak kell lennünk, mint a holtaknak, amíg Isten meg nem elevenít minket. De nagyon is érezhetjük itt lenni a kegyelmének némi előízét, s Ő megtapasztaltathatja az velünk. Ha azonban néha nem érzékeljük, imádkoznunk kell Hozzá, hogy ébresszen fel minket, és adja tudtunkra az irántunk táplált szeretetét. S noha nem mi gyúrtuk össze Isten kegyelmének egyetlen cseppjét sem, mégis idézzük emlékezetünkbe, amit szent Pál mond a rómabelieknek: ha Isten Lelke lakozik bennünk, még ha nagyon kis része is van meg bennünk, az is elegendő mindannak eltávolításához, ami valaha is megvan bennünk a saját romlott természetünkől (Rm8:10). Igaz tehát, hogy nem mindig érezzük azt, és nem vesszük észre Isten Lelkének munkálkodását önmagunkban, de imádkozzunk Istenhez, hogy ne tőnjön meg olyan tompaságot és ostobaságot, ami mindig bennünk lakozik, mert akkor nem érezzük, hogy a kegyelmét úgy kell használnunk, ahogyan Ő szeretné, és ahogyan a javunkra válna. Íme, mit kell másodjára megjegyeznünk ebből a szakaszból. Utána Jóh azt mondja, hogy *Isten a haragját fellobbantotta*

ellene, s az ellenségévé vált. Igaz, hogy valahányszor csak ostoroz minket Isten, a Szentírás azt mondja, hogy haragszik ránk. Nem azt jelenti ez, hogy hozzánk hasonló indulatoknak van kitéve, vagy hogy elvetett minket, vagy hogy valóban gyűlöl. Akkor hát mit? Azt jelenti, hogy a csapásainkkal érezteti a nemtetszését. Miért? Mert a csapások Isten büntetései, amiket a bűneik miatt küld rá az emberekre. Igaz (mint már említettem), hogy néha más okokból is bünteti a szolgálait. De először mégis arra kell gondolnunk, hogy Isten előtt bűnösök és adósok vagyunk, s ezért bünteti az általunk elkövetett bűnöket. Van azonban Jób szavaiban egy, a szokásos eseteken túlmutató megfontolás. Azt panasolja, hogy Isten haragja fellobbant ellene. S ennek bármilyen értelemben újdonságnak kell lennie? Hiszen a Szentírásban Isten mindenütt és mindvégig haragvónak mondja és ismeri el Magát azokkal szemben, akiket büntet. Igen, de Jób többet is ki akart fejezni: azt, hogy Istennek ez a haragja nem közönséges és megszokott harag, hanem mintha Isten a végleg levetendőkhöz sorolta volna őt. Mert ahogy Isten általánosságban úgy érezteti meg velünk a haragját, amikor büntet és ráébreszt a bűneink ismeretére, hogy megéreztetni azt is, hogy a haragja csak egy ideig tart, majd elmúlik, amiképpen Ézsaiás próféta mondja: csak egy szempillantásig éreztetem a nemtetszésemet, de a kegyelmemet nemzedékről nemzedékre fogom éreztetni, s örökké fog az tartani (Ézs54:8). Látjátok tehát, hogy még a bajok közepette is egyrészt tudnunk kell, hogy Isten haragos, mert megsértettük Őt a bűneinkkel, másrészt nem szabad kételkednünk abban, hogy szeret, és egyesülni akar velünk. De Jób itt azt jelenti ki, hogy Isten úgy tartotta őt, mint az ellenségét, azaz a haragja nem Isten közönséges haragja, mint amikor mérgesnek mutatkozik a bűnösökre, s bizonyos jeleit mutatja a bosszúállásának, hanem rendkívülivolt. Ez annak a mondásnak a jelentése. Nos, mi lenne velünk, ha ugyanolyan helyzetben lennénk, mint amilyenben ő volt? Mert vigasztalás nélkül (mint már korábban kijelentettem) lehetetlen türelmesnek maradnunk. Nem is lehetne másként, mint szükségszerűen lázadnánk Isten ellen, ha nem ismernénk a jóságát. Azért, hogy féljenek Téged (mondja Dávid), Te, Uram szeretetteljes vagy (Zsolt130:4). Akkor, ha az emberek nem képesek jó szívvel elfogadni, hogy Isten könyörületes lesz velük szemben, annál kevésbé fognak megalázkodni, sőt, inkább a fogukat fogják csikorgatni Ellene.

Nos úgy tűnhet, hogy Jób nem vigasztalódott, hanem abban hitt, hogy Isten meg fogja őt semmisíteni, s már végleg elvetette. Akkor hát miféle menekülésben lehet? Mint korábban megmutattam, itt a korábbi kínjait jelenti ki, amikor is túllépte a korlátait, azonban végül mégis elviselte azokat. S amikor ezt látjuk, mi mást tehetnénk, mint Istenhez imádkozunk: vesse bele oly módon a szíveinkbe az ígéretet, amit az egész egyházának tett, hogy az soha el ne múljon onnan? Az említett ígéret ez: valahányszor vétkezünk, s valahányszor eltérünk a parancsolataitól, meg fog minket büntetni, de teszi az ember vesszőjével, azaz gyengéd és lágy módon, s a kegyelmét soha nem vonja meg tőlünk annak megfelelően is, amit Habakuk próféta is mondott (2Sám7:14, Zsolt89:33, Hab3:2). S mivel ez így van (mondja), imádkozzunk Hozzá, hogy minden bajunkban ne engedje azt feltételeznünk, hogy Ő az ellenségeinek tekint minket, hanem értsük meg: alaposan rászolgálunk, hogy háborúságot kapjunk az Ő kezéből és a halálos ellenségünknek lássuk, mert mi böszítettük Őt. Mindazonáltal nem szűnik meg Atyánknak lenni, hanem a jóságával lép hozzánk, bármennyire is az ellenkezőjére szolgáltunk rá. S emiatt, noha ezen a módon kísértésbe esünk azt gondolni, hogy Isten az ellenségeinket tart minket, mégse szűnjünk meg harcolni a kísértés ellen, ezt mondván: Íme biztos, hogy ha a magam állapotára nézek, nagyon úgy tűnik, hogy Isten az ellenségének tart engem, s mondhatni kitörölt a szolgálataim sorából, és nem gondol többé a támogatásomra. De mindezek ellenére megadom Neki azt a tiszteletet, hogy csak Rá támaszkodok és Rajta kívül nem fordulok máshoz. Látjátok tehát, hogyan kell kiállnunk a kísértést, ami oly fájdalmasan érte Jóbot, még nem végleg nem is győzte őt le. S rögtön utána hozzáteszi, hogy *Isten serege jött el, és a háza körül táboroztak.* Isten seregének vagy katonáinak nevezi mindazokat a nyomorúságokat, amiket elszenvedett. Ezt a hasonlatot (nevezetesen, hogy minden megpróbáltatás, amiknek ki vagyunk téve, Isten ostorcsapásai, dárdái, nyilai, röviden katonák, akik erőt vesznek rajtunk) korábban már láttuk

egy másik mondatban (Jób6:4). Ezt pedig nagyon szükséges tudnunk. Mert megvalljuk ugyan az általános beszédben, de mégsem vagyunk oly teljesen meggyőződve róla, mint kellene. S biztos, hogy amikor az emberek bármi megpróbáltatáson mennek keresztül, nem képesek elhatárolódni attól a gondolattól, hogy az valami szerencsétlenség folytán történik velük. Ha jégeső esik, vagy jön a fagy, s féltik a szőlőt, vagy félnek a gabona tönkremenetelétől, azt nyílegyenesen a balszerencsének tulajdonítják. S ez a beszédmód onnan származik, hogy mindig arra nézünk, ami a legközelebb van hozzánk, s nem vagyunk képesek magasabbra kapaszkodni, hogy rájöjjünk: minden dolgot Isten rendel el. Ez (azt mondom) az oka annak, amiért az emberek folyamatosan a vaskos butaságban végzik. Így amikor a Szentírás a megpróbáltatásokról beszél és azt mondja, hogy ezeket Isten tartja a kezében, s ezek olyanok, mint a hadakozó emberek, mint az Ő katonái, s ezek az Ő céljait szolgálják, Ő küldi ezeket s rendelkezik velük a jótetszésének megfelelően, akkor jegyezzük meg ennek minden morzsáját, hogy bármikor, bármi módon megpróbáltatásokban lesz részünk, mindig Isten kezét keressük és legyünk abban biztosak, hogy az sújt minket. S ezzel tanuljunk meg megalázkodni, ezt mondva: Uram, látom, hogy az emberek zaklatnak engem, látom ezeket a másodlagos okokat, s látom, miért értek ezek a bajok. De mindeközben Uram, Te állsz mindenek felett, ezért Terád kell feltekintennem és el kell ismernem, hogy a csapások a Te kezedből jönnek. Továbbá azt i jegyezzük meg, hogy Istennek nemcsak egy hadserege, egy kardja vagy egy husángja van, amivel ránk sújthat, hanem csapatai, sőt egész hadseregei vannak, amik készek minden oldalról ostromolni minket, ahogyan Jób beszél itt. Ezért, ha kimenekülünk az egyik nyomorúságból, Isten nagyon is képes idővel újra kiszagatni minket. S ez a pont nagyon hasznos. Mert jóllehet az emberek meg vannak győződve arról, hogy Isten keze üldözi őket, mégis megfogam bennük a meneküléssel kapcsolatos némi hiábavaló reménység, és így gondolkodnak: Nos, ezt jól el fogom intézni, ott egy kibúvó. Íme kérem, így van az, hogy miközben az embereknek meg kellene alázkodniuk Isten keze alatt, még makacsabbakká válnak azzal szemben, s azzal hitegetik magukat, hogy ha nekirontanak a szarvaikkal, Ő majd széles utat nyit előttük. S főleg abban látjuk, micsoda makacsság van bennünk, hogy amikor Isten ránk sújt a botjával, felfuvalkodunk a gőgtől és a vakmerőségtől, s azt gondoljuk, nagyon rosszat tesz nekünk, s egyáltalán nem vesszük fontolóra, hogy százszor jobban is megszorongathatna. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk. Végül Jób azt panaszolja, hogy a barátai ellene voltak, de még ebben a dologban is kijelenti, hogy tudta: Isten keze volt ez is. Ennek a mondatnak még jobban meg kell erősítenie azt, amit már mondtam, hogy végül megtudjuk, milyen messzire terjed ki ez a lecke. A betegségek Isten katonái? Igen, s egyben az ostorcsapásai és a kardjai is. Mert a Szentírás mindezeket a hasonlatokat azzal a szándékkal használja, hogy mi a kezdetlegességünk ellenére jobban felfoghassuk azokat a dolgokat, amik egyébként nem mennének be a fejünkbe. Ez valahogy jobban illik a képességeinkhez. De az emberek hirtelen megváltozhatnak és az ellenségeinkké válhatnak, s amikor a barátainknak és ismerőseinknek kellene lenniük, de csak növelik a nyomorúságunkat, akkor nem úgy tűnik, mintha ez Istentől származna. S tényleg honnan származna efféle elképzelés, ha nem az emberek saját romlottságából? Mindazonáltal Isten az, aki továbbra is ostoroz minket, s az Ő gondviselése irányítja azt. Aztán amíg csak a dolgokra nézünk, soha nem gondolnánk, hogy az emberek ezen a módon megváltozhatnak, vagy hogy ennyire rosszakaratúakká válhatnak, ezért arra a következtetésre jutunk, hogy ezek a változások Istentől származnak. Igaz, hogy ha bármely cselekedet hibás vagy rossz, s azt mondják nekünk, hogy Isten cselekedete, akkor úgy tűnik nekünk, hogy a gonoszság és a hiba Istenben rejlik. De fontolóra kell vennünk, miképpen kell értelmeznünk ezt a tanítást. Bizonyos tehát, hogy ha az emberek rosszindulatúak és kegyetlenek velünk szemben, a gonoszság a sajátjuk. De ebből kiindulva azt kell mondani, hogy Isten az, Aki ezekre vezeti őket, megfosztva minden jó és kedves gyengédségtől, s Ő akarja, hogy üldözzenek minket. Ezt cselekedve azonban Isten nem gonosz. Mert Neki jó és jogos okai vannak, s mindent becsületesen tesz. De az emberek nem mondhatják, hogy az gáztetteiket az Isten iránti engedelmisség szándékával

kövezték el. Mert a saját lelkiismeretük és az Ő parancsolatai kellőképpen meggyőzik őket ennek az ellenkezőjéről. Látjátok tehát, hogy Jób mindenesetre és minden vonatkozásban elismerte Istennek az a hatalmát, amivel azt teheti a teremtményeivel, amit csak akar, és a saját céljainak megfelelően büntetheti őket, amikor jónak látja. Ha bármi betegséget küld ránk, nos Ő az, Akitől ezek származnak. Ha bármi más csapást küld ránk, s meg leszünk fosztva minden jótól, Isten az, Aki mindezt cselekszi, ahogyan Jób mondta korábban (Jób1:21). Mert jóllehet a tolvajok vitték el a javait, mégis ezt mondta: az Úr adta, az Úr vette el, legyen áldott az Úr neve. Ezért mérlegeljük jól, amit Jób itt mutat nekünk: azaz, amikor a barátai ellene voltak, és eljöttek átdöfni őt, sőt, mondhatni ellene támadtak és lábbal akartak tiporni rajta: ő tudta, hogy Isten volt az, Aki így megkeményítette a szívüket és nem akarta, hogy bármiféle szívélyességet tanúsítsanak iránta. Jób tehát mindezt Istennek tulajdonította, mintha ezt mondta volna: Uram, olyan szélsőséges módon üldöztél engem, hogy azt sem tudom, mit mondjak, csak azt, hogy céltáblának állítottál, hogy bosszúból lövöldözhess rám. Hol vagyok hát most? Nem úgy tűnik, hogy a pokolra küldtél engem? Íme merre tart Jób beszéde. Igaz, hogy volt benne józanság, tudva, hogy a barátait Isten vonta meg tőle, de mindennek ellenére megmutatkozott a gyengesége, amiért nem csendesült el a kísértés láttán. Mert ezt kellett volna mondania: Nos Uram, igaz, hogy felfegyvereztél embereket ellenem, s elküldted őket hozzám csatározni, de mindettől függetlenül a Te kezdetől várom a támogatást. Látva pedig, hogy tetszik Neked a saját céljaidat szolgálni az engem ostromló emberekkel, visszavonulok Hozzád, biztosra véve, hogy Te képes vagy megváltoztatni a szívüket, amikor tetszik neked. Íme, hová kellett volna Jóbnak eljutnia. De ha nem is jutott el az első csapásra, haladt felé. Ezért nézzünk önmagunkra, valahányszor az emberek a megsemmisítésünkön mesterkednek és üldöznek minket, akkor ne ragadjunk le mellettük, hanem tudnunk kell, hogy Istennel van dolgunk. Ezért fussunk Hozzá, hogy bízassunk az Ő jóságában, amikor a teremtményeivel büntet minket.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy adja meg nekünk annak kegyelmét, hogy oly módon húzzunk hasznót az Általa ránk küldött büntetésekből, hogy megalázkodjunk és meglágyuljunk azoktól, s ne keljünk fel Ellene és ne is veszekedjünk Vele. Hanem az Ő ereje által megerősödve szilárdan kitarthassunk az Iránta való engedelmségben, mindazonáltal ne szűnjünk meg sóhajtozni és nyögni sem, látva a veszélyt, amiben vagyunk, amíg ki nem nyújtja a kezét felénk. De mindenekelőtt hadd nézzünk a mi Urunk Jézus Krisztusra, biztosra véve, hogy ha Isten hasonlóká tett minket Hozzá a megpróbáltatásaiban, akkor majd meglesz a szomorúságaink öröme is Benne, s várjuk a mi örömünk teljességre jutásának napját, amikor összegyűjt minket a feltámadásának dicsőségébe, ahová előttünk ment el. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne egyedül csak nekünk stb.

A hetvenegyedik prédikáció, ami a harmadik a tizenkilencedik fejezetről

Jób19:17-25

17. Lehelletem idegenné lett házastársam előtt, s könyörgésem az én ágyékom magzatai előtt.

18. Még a kisdedek is megvetnek engem, ha fölkelek, ellenem szólnak nékem.

19. Megútált minden meghitt emberem; a kiket szerettem, azok is ellenem fordultak.

20. Bőrömhöz és húsomhoz ragadt az én csontom, csak fogam húzával menekültem meg.

21. Könyörüljetek rajtam, könyörüljetek rajtam, oh ti barátaim, mert az Isten keze érintett engem!

22. Miért üldöztök engem úgy, mint az Isten, és mért nem elégsztek meg a testemmel?

23. Oh, vajha az én beszédeim leirattatnának, oh, vajha könyvbe feljegyeztetnének!

24. Vasvesszővel és ónnal örökre kősziklába metszetnének!

25. Mert én tudom, hogy az én megváltóm él, és utoljára az én porom felett megáll.

Mivel Isten azzal a céllal kötötte össze az embereket, hogy egymást hordozzák, és minden ember igyekezzon támogatni a felebarátait, amikor pedig nem tudunk többet tenni, sajnáljuk és vigasztaljuk egymást, ezért, ha minden segítségnek híjával vagyunk, minden oldalról zaklatnak és senki emberfia sem mutat semmiféle kedvességet, hanem mindenki kegyetlen hozzánk, az nagyon fájdalmas kísértés. S ez az oka annak, amiért Jób azt panaszolja ebben a mondatban, hogy sem a felesége, sem a barátja, sem senki a házanépéből nem könyörültek rajta, hanem az egész világ elhagyta őt. Most, amikor ezeket a dolgokat halljuk, önmagunkra kell vonatkoztatnunk. Mert (amint tegnap kijelentettük) Isten engedte, hogy az emberek elhagyjanak minket és mindenki visszahúzódjon tőlünk azért, hogy még inkább Őhöz folyamadjunk. S valóban, ameddig van bármi támaszunk ebben a világban, nem bízunk úgy Istenben, ahogyan kellene, hanem inkább itt lenn maradunk, mert a természetünk túlonúl hajlamos erre és túlságosan ide kötődik. Isten ezért néha, hogy visszarántson Magához, teljesen megfoszt minket minden földi segítségtől. Vagy más módon aláz meg, mert úgy tűnik a számunkra, hogy a józan ész szerint törődnie kell velünk, mert méltók vagyunk arra, s ezzel a feltevessel valamennyien elvakítjuk magunkat. A mi Urunk tehát némi alázatot akar nekünk tanítani néha ezzel az eszközzel, amikor minden ember megvet minket, s számkivetettekké leszünk nagyoknak és kicsiknek egyaránt. Ekkor fontolóra kell vennünk, hogy nem azok vagyunk, akiknek tartottuk magunkat. De bármik is legyünk, ha ez megtörténik, legyünk abban biztosak, hogy Isten ezáltal nem hagyott el minket. Mert látjuk, hogy Jób is még mindig Hozzá fordult, s nem csalódott a reménységében. Isten kinyújtotta felé a kezét, még ha le is rázták őt az emberek, s amikor arra gondoltak, hogy a helyreállítás minden reménységén túlhaladt, akkor tekintett rá Isten, hogy könyörületet mutasson neki. Ezért bízunk Benne. Emellett tanuljuk meg elvégezni a bajban levők iránti kötelességeinket annak megfelelően, amint mondtam: Isten azzal a céllal szőtt össze és egyesített minket, hogy közösségben legyünk egymással. Az emberek ugyanis nem válhatnak végleg szét. Igaz, hogy a mi Urunk elrendelte a közrendet, amiben mindenkinek rendelkeznie kell saját házzal, háztartással, feleséggel, gyermekekkel, s minden embernek ismernie kell a társadalmi rangját, de senkinek sem szabad kivonnia magát a közösségből ezt mondván: magányosan fogok élni. Mert akkor rosszabbul élni, mint egy

vadállat. Mit kell hát tenni? Vegyük biztosra, hogy Isten abból a célból kötött össze minket, hogy segítsük egymást. Így, ha valakit szükségben látunk, még ha nem is tehetünk neki annyi jót, amennyit kellene, legalábbi könyörületeseknek kell lennünk hozzá. Ha ez nincs meg bennünk, akkor jegyezzük meg: Jób személyében itt a Szentlélek kiált bosszúért ellenünk. Mert nem kétséges, hogy jóllehet Jóbot a szörnyűséges és szélsőséges indulatai rángatták ide-oda, mégis mindig Isten Lelke kormányozta, különösen ezeknek az általános alapoknak, azaz az általa leszögezett mondatoknak a vonatkozásában annak megfelelően, amint megmondtam nektek, hogy ezek nagyon hasznos tanítást tartalmaznak. Ezért jegyezzük meg, miképpen mondja nekünk itt az Úr, hogy túlságosan nagy kegyetlenség rejlik bennünk, ha látunk ez szegény embert a bajban, de nem próbáljuk meg őt támogatni, hanem inkább visszahúzódunk tőle. Azt is jegyezzük meg, hogy néha okkal hangzik el a Szentírásban szereplő dolgokról is az (s ebből egy hasznos leckét szűrhetünk le), amit Jób itt a feleségéről mond. Azt mondja, hogy *nem volt képes elviselni a lélegzetét, noha imádkozott érte a saját méhe gyermekeinek kedvéért.* Itt rámutat, hogy a gyermekek a szeretet növekedését kell előidézniük a férfi és a felesége között. Mert amikor Isten utódokkal áld meg egy házasságot, annak növelnie kell a kölcsönös vonzalmat, hogy még nagyobb összhangban élhessenek. Még maguk a pogányok is tudták ezt. De azok rosszul teljesítik ezt, akiknek sokkal világosabban kellene látniuk. S mekkora kárhoytatás illeti majd a hívőket, akik azzal dicsekednek, hogy Isten Ígében tanultakká váltak, ha azt sem ismerik, amit a természet mutat meg a buta tudatlanoknak, akik olyanok, mintha vakok lennének? Nézzetek hát a pogányokra, akik elismerik, hogy a gyermekek mondhatni eszközei a férfi és a feleség közötti szeretet megerősítésének, valamint a közöttük levő békesség és egység fenntartásának. Ennek megfelelően mondja itt Jób, hogy az általa nemzett gyermekek kedvéért könyörgött a feleségének. Am ez egyáltalán nem indította őt meg. Ezért mutatta meg Jób, mennyire természetellenes dolog, amiben a felesége rosszabbnak mutatkozott egy vadállatnál is. Ezért jegyezzük meg, hogy mindazok, akik nem képesek követni a rendet, itt olyan feddést kapnak, mintha a Szentlélek jelentené ki a kárhoytatásukat konkrét kifejezésekkel. Mindazonáltal sokakat látunk, akiknek nincs józan eszük, amikor Isten olyan kegyes hozzájuk, hogy gyermekekkel áldja meg őket. Nézzünk meg egy házasembert. Igaz, hogy a házasság már önmagában is oly szent dolog, hogy önmagában is elégnek kellene lennie, amikor elhangzik, hogy lesznek ketten egy testté, s az ember többre becsüli majd az egységet a feleségével, mint az atyjával és az anyjával fennállót (1Móz2:24, Mt19:5). De mikor Isten az említett kegyelem megerősítése végett gyermekeket is adott a házassághoz, akkor, ha a férfiak és a nők olyan bestiálisak, hogy ez nem serkenti és vezeti őket az egymás iránti még nagyobb szeretetre, akkor a barátságatlanságuk túl vaskos. Azonban (mint már mondtam) ezt a dolgot a keresztyének rosszul üzik. Mindazonáltal hasznos kell húznunk az elhangzottakból, még ha csak véletlenül kerültek is szóba itt. S a gonoszságot fokozandó Jób elmondja, hogy *mind a barátai, mind a tanácsosai*, azaz azok, akikkel közölni szokta minden titkát, ellene fordultak vagy más módon gúnyolták és semmibe vették. S nemcsak azok, akik némi megbecsülésnek és tekintélynek örvendtek, hanem *még a legalantasabbak*, sőt még a semmirekellők is megvetették. A szavainak jelentése valójában az, hogy minden segítségtől megfosztottnak találta magát, látva, hogy a barátai elhagyták. Másodszor, a gúny tárgyává vált, mivel még a világ legaljasabbjai sem kegyeskedtek rátekinteni, hogy a szolgájuknak tekintsék. Azt kell mondani, hogy a szenvedése hatalmas volt, látva, hogy senki nem ismerte őt el az emberek közé tartozónak, hanem több, mint kivetettnek tartották. Íme, mit akart Jób valójában mondani. De (mint már érintettem) Isten akarata ezzel a bánásmóddal az volt, hogy mintegy tükörként állítsa őt elé. Akkor, ha megtörténik, hogy a hozzánk legközelebb állók lesznek halálos ellenségeink és üldöznek minket, tanuljunk meg Istenhez menekülni. s türelemmel tűrni, látva, hogy ez történt Jóbbal is korábban. S különösen (mivel ugyanez vonatkozik az egyház minden tagjára) tartsuk észben a mi Urunk alábbi mondását: aki az én asztalomnál ette a kenyeret, a sarkát emelte fel ellenem (Zsolt41:10, Jn13:18). Ennek szükségszerűen be kell teljesülnie minden

kegyesen, ezért mutatta meg nekünk a mi Urunk az utat azzal a céllal, hogy ne vonakodjunk elváltozni az Ő képmására. Folyamatosan látjátok tehát, hogy a kegyeseket azok árulják el és üldözik, akikben a legjobban bíznak, s akik a bizalmasaik a legtöbb cselekedetükben. Nagyon jó, ez tényleg nehéz ügy, ez nem tagadható, s amikor érezzük a bajt, az elegendő az elcsüggesztésünkhöz. Mivel azonban a mi Urunk megmondta nekünk, hogy ennek így kell lennie, s a tanúsítványát adta a saját egyszülött Fiában, járjuk ugyanazt az utat és vessük alá magunkat ugyanazoknak a feltételeknek. Megint látjátok, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Most pedig térjünk rá a Jób által hozzátettekre: *KönyörüljeteK rajtam, könyörüljeteK rajtam, oh ti barátaim, mert az Isten keze érintett engem!* Igaz, hogy amikor látjuk Istent az embereket büntetni, akkor kötelességünk ezt mondani: Uram, Te igazságos vagy. Jób esete azonban speciális, mert az ő megbüntetése nem az általa elkövetett hibák miatt, hanem valami más célból történt. De tegyük fel ismét, hogy azért kapta az ostromozást, mert megérdemelte: mindazonáltal, mikor látjuk a szegény vétkest, akit Isten halálra adott, annak meg kell érintenie minket is önmagunkban, mégpedig két okból. Az első az, hogy ha valamennyien magunkba nézünk, rájövünk, hogy Istennek minket is ugyanolyan súlyosan, vagy még súlyosabban kell megbüntetnie, ha annak megfelelően tetszik Neki meglátogatni minket, amit érdemlünk. Ezért bárki, aki helyesen gondolkodik önmagáról, önmagát is méltónak fogja találni az ugyanolyan fájdalmas büntetésre, mint azokat, akiket súlyosan elcsüggedetteknek lát. Ezért kell könyörülettel és szájalommal nézni rájuk, s a vétkeinknek és a bűneinknek meg kell aláznunk minket is. Íme a szegény nyomorult. Látom, hogy Isten üldözi őt, ez borzasztó dolog. De mi van akkor? Jó ok van rá, hogy Isten engem is ugyanúgy büntessen. Akkor illik megalázkodnom és mintegy tükörben szemlélnem magam ennek az embernek a személyében. Ez az egyik dolog. Aztán ha látunk valakit, akit Isten keze oly fájdalmasan ostromoz, amennyire csak lehetséges, ne csak azt vegyük fontolóra, hogy az illető Isten képmására lett megteremtve, hanem azt is, hogy a felebarátunk és bizonyos értelemben egy velünk. Mindannyiunknak egy a természete, azonos a teste, egyetlen emberiségből valók vagyunk, ezért elmondható, hogy valamennyien ugyanabból a forrásból származunk. Mivel ez a helyzet, vajon nem kell törődnünk egymással? Látok egy szegény lelket, aki a pusztulás felé halad, vajon nem kell rajta könyörölnöm és nem kell őt megsegítenem, ha a hatalmamban van? S ha nem is vagyok erre képes, akkor is sajnálnom kell őt. Ez (azt mondom) az a két ok, amiknek könyörületre kell indítania minket, amikor látjuk, hogy Isten olyanokat büntet, akik megérdemlik. Akkor, ha magunkra gondolunk, egészen biztosan vagy keményszívűeknek, vagy bolondoknak kell lennünk, mert ellenkező esetben megszánjuk azokat, akik hozzánk hasonlóak, amikor fontolóra vesszük ezt: íme egy ember, aki Isten képmására teremtetett. Ugyanaz a természete, mint nekem: íme egy lélek, aki Isten Fiának vérén lett megvásárolva. Ha elpusztul, vajon nem kell megszorodnunk? Ez az oka annak, amiért Jób most ezt mondja: *KönyörüljeteK rajtam, könyörüljeteK rajtam, oh ti barátaim, mert az Isten keze érintett engem.* Ennek jobb megértéséhez erről az alapról kell kiindulnunk: félelmetes dolog az élő Isten kezébe esni. Ezért amikor látjuk Istent bármiféle büntetést kiszabni, akkor meg kell rettennünk, még ha minket meg is kímél. Én magam nyugton vagyok, Isten látszólag nem akar engem megérinteni, de látom, miképpen sújt le valakire, s bünteti a másikat: nem megdöbbenő dolog ez? Várnunk kell, míg Isten a mi fejünkre zúdítja a sok csapást? Az nagyon ostoba viselkedés lenne. De mikor látjuk, hogy más kárán akar minket tanítani, akkor az okra kell tekintenünk, amiért így bünteti az embereket, ahogyan szent Pál is elmondja nekünk (Ef5:6). Azt mondja, ne attól féljeteK, hogy Isten haragja lesújt rátok, hanem, mondja, barátaim, nézzéteK meg, Isten miképpen bünteti a hitetleneket, miközben titeket megkímél. Meg kell értenetek, hogy a ti okulásotokra van, amikor megmutatja a haragjának a jeleit az embereken.

Akkor hát jegyezzük meg jól az apostol eme mondatát, miszerint félelmetes dolog az élő Isten kezébe esni. S valahányszor csak bármiféle büntetést látunk, induljunk meg azon. Ezzel első kézből tanulunk meg könyörölni a nyomorúságban levőkön, és ezt mondani: Ó ja,

ez egy szegény teremtmény. Ha valami halandó bántotta volna, az ember adhatna neki némi könnyítést. De Isten van ellene, s vajon nem kell sajnálkoznunk, amikor ezt látjuk? S ha bárki azzal hozakodna elő, hogy vajon nem ellenszegülés lenne az Istennel szemben, ha sajnálnánk azokat, akiket a hibáik miatt büntet? Vajon az nem lenne küzdés Isten igazsága ellen? Nem, mert lehetnek bennünk olyan érzelmek, hogy elismerjük Isten igazságát, s dicséretet és tisztességet adunk Neki azért, amit tesz. Közben azonban sajnáljuk a megbüntetetteket, mert mi magunk is rászolgálhatunk még ennél is nagyobb büntetésekre, s az emberek javát kell keresnünk, főleg a hozzánk közel állókat. S ahol Isten bármiféle köteleket alakított ki közöttük és közöttünk, amit elmondhatunk a civil igazságszolgáltatásról, ami nem más, mint aprócska tükre Isten igazságosságának, ott mégsem hagyunk fel a vétkes sajnálatával. Amikor a bűnöst megbüntetik, az emberek nem mondják majd, hogy Ő rosszat tett neki, vagy hogy bármiféle kegyetlenség lenne a Bíróban. De azt elmondják, hogy akiket az igazságszolgáltatásba állítottak, ellátják a köteleseiket és Isten számára elfogadható áldozatot kínálnak fel, amikor egy bűnöst halálra adnak. Közben azonban nem hagyunk fel a szegény teremtmény sajnálatával, aki majd szenvedni fog a gátlatlanságért. Ha nem indulunk meg ezen, nincs bennünk emberség. Ha elismerjük ezt a világi igazságszolgáltatásban, ami Isten igazságosságának csak egy kicsiny szikrája, könyörgöm, amikor [az igazság] szuverén ítélőszékéhez járulunk a magasságban, akkor először vajon nem Istent kell dicsőítenünk mindazért, amit cselekszik, biztosra véve, hogy Ő igazságos és becsületes minden dologban és minden vonatkozásban? S mindez (mint mondtam), nem fog megakadályozni minket a sajnálkozásban a büntetést elszenvedőkön, a vigasztalásukban és a támogatásukban, valamint abban, hogy amikor már nem tehetünk nekik több jót, az üdvösségük akarásában, imádkozva Istenhez, hogy tegye a fenyítéseiket hasznossá a hazavezetésükhöz, s ne engedje, hogy keményszívűekké váljanak, és az Ő keze ellen harcoljanak.

Íme, (azt mondom), mire alapozott Jób, amikor arra vágyott és azért könyörgött, hogy a barátai könyörüljenek meg rajta. S konkrétan azokhoz szólt, akik közel álltak hozzá. Mert jóllehet Isten általános egységet állított fel minden ember között, azaz, mondhatni egybeszötte őket (mint azt már korábban említettem), ezért nem szabad elszakadniuk egymástól, sőt, duplán összekötött minket, amikor vagy rokonság vagy bármi más szövetség áll fenn közöttünk, s tudjuk, hogy a felebarátainknak fel kellene indulniuk a bensőségebb barátság kialakítására egymással. Mert ezen az alapon vont Isten minket (ahogyan mondani szokták) közös igába úgy, ahogyan az emberek szokták az állatokat, s a vadállatoknak kell megtanítaniuk nekünk, mit kell cselekedni. Amikor két ökröt tesznek közös járomba, ha közülük bármelyik makacs, akkor egymást zavarják, s ha nem akarnak együtt munkálkodni, együtt inni és együtt aludni, akkor ebben az esetben a saját maguk kínzóinak kell válniuk. Ugyanez a helyzet az emberekkel is. Amikor Isten összepárosítja őket, az olyan, mintha közös járomba fogná egymás megsegítése és támogatása végett. S ha makacsok és rosszabbak a vadállatoknál, miféle kárhóztatást hoznak a saját fejükre? Jegyezzük hát meg jól, hogy amiképpen Isten összekapcsolt minket és megadta nekünk a kölcsönös kommunikáció eszközeit, úgy kötött is össze minket egymással. Mert a barát jobban kötődik a barátjához, mint a másik emberhez, s noha szükséges, hogy a könyörületességünk egyetemes legyen és szeressük mindazokat, akiket Isten ajánl nekünk, még ha a hallos ellenségeink voltak is, még jobban kell kötődnie a férjnek a feleségéhez, az atyának a gyermekeihez, s a rokonságnak egymáshoz, s szükséges általánosságban ismernünk a barátság minden fokát, amiket Isten szabott meg ebben a világban. S Jób hozzáteszi: *Miért üldöztök engem ti is úgy, ahogyan Isten teszi?* Úgy tűnik, ebben a mondásnak nincs túl sok értelme. Mert (mint már említettem) meg van írva, hogy az igaz ember a gonosz vérében mossa majd a kezét (v. ö. Zsolt58:11). Akkor örülnünk kellene, mikor látjuk Istent megbüntetni a gonoszokat, de Jób itt arra utal, hogy az embereknek nem szabad üldözni azokat, akiket Isten ostromoz. A kérdést már tárgyaltuk, amikor azt mondtam, hogy jól egyetérthetünk Isten igazságosságával, de közben nem kell abbahagynunk a szenvedők sajnálatát és vigasztalását, ha rajtunk múlik.

Legalábbis meg kell lennie bennünk az indulatnak, hogy az üdvösségüket kívánjuk. Akkor kegyetlen dolog lenne, ha mi is úgy üldöznénk az embereket, ahogyan Isten teszi. S miért? Mert amikor Isten bünteti a bűnösöket (nem az igazakra gondolok, akik közül való volt Jób is, hanem azok, akik gonoszul éltek és bűnös életvitelt folytattak), azt nem azzal a céllal teszi, hogy mi is megvetéssel nézzünk rájuk és egyre jobban és jobban zaklassuk őket, hanem először is azért, hogy mindegyikünk megtanulja elítélni önmagát a másik ember személyében [és ezt mondja:] Látom, hogy ezt az embert Isten vesszője veri. S miért? A bűnei miatt. S nem Isten a világ Bírája? De, s akkor a dolog engem is érint, hiszen vajon feddhetetlen vagyok én? Nincs bennem semmi, amiben Isten hibát találhatna? Ó jaj, nincs bennem más, csak bűnösség, sőt nagyon is vaskos bűnösség. Látjátok tehát, miképpen kell az embereknek elítélniük önmagukat mások személyében, valahányszor csak azt látják, hogy Isten bünteti őket. S Isten ezzel minket is a sajnálkozásra és a könyörületre akar szoktatni. Ha ezt a rendet követjük, nem tehetünk rosszat. De ha elmulasztunk megszomorodni azok miatt, akiknek már így is túl sok a szomorúságuk, s nem törődünk a saját hibáinkkal, az vajon nem kegyetlenség? Azzal elbitoroljuk Isten bírói hivatalát, pedig inkább arra kellene gondolnunk, miképpen van megírva, hogy nekünk is meg kell jelennünk Isten ítélőszéke előtt (Rm14:10). Igaz, mint már említettem, hogy Istent joggal kell dicsőíteni minden büntetésért, amiket kiszab az emberekre. De az nem azt jelenti, mintha azt mondanánk, hogy mivel tudjuk: Istennek kell minden ember Bírójának lennie, ezért senkinek sem szabad elítélnie önmagát, s megmaradnia bizonyos embersége könyörületben. Látjátok tehát, hogy Jób jogosan korholta a barátait, amiért ugyanúgy üldözték őt, ahogyan Isten tette. Jegyezzük hát jól meg, hogy ha Isten kinyilatkoztatja a bosszúját az Őt megsértőkre, a célja azzal nem az, hogy minket természetelenséggel ruházzon fel, és dühöngésre indítson azok ellen a szerencsétlenek ellen, akiket már úgyis teljességgel a porba döntött, hanem inkább azt szeretné, ha bánkódnánk miattuk. S Jób annak kimondásával kárhoztatja a barátai kegyetlenségét, hogy nem elégednek meg az ő testével. *Miért nem elégedtek meg a testemmel?* – kérdezi. Biztos, hogy itt egy hasonlatot használ. Mert amikor (ahogy mondanátok) ennyire testiek vagyunk a felebarátainkhoz, az pont olyan, mintha élve falnánk fel őket. S a közbeszédben is gyakorta használunk effajta beszédmodot. Így tehát ahogyan az ember az örömét leli az evésben és az ivásban úgy mutatkozik meg, hogy akik kegyetlenek a felebarátaikkal, azok szívében benne rejlik a belőlük történő táplálkozás, a felfalásuk vagy a gyors elnyelésük. Látjátok tehát, miért mondja Jób: *Miért nem elégedtek meg a testemmel?* Mert amikor látjuk, hogy a felebarátainkat elég, sőt több mint elég nagy bajban vannak, de nem elégszünk meg azzal, hanem tovább szaporítjuk a nyomorúságaikat, az nagy kegyetlenség, olyan, mintha felfalnánk őket. Ezért az a körülményt jól meg kell jegyezni, amikor Jób kimondja, hogy a barátainak legalábbis meg kellene elégedniük azzal, amikor ennyire leverten látják őt. Mi többet mondhatna? Én vagyok a legutolsó számkivetett, így többé nem vagyok képes kitartani. Ha gyűlölünk egy embert és a kárát akarjuk, és keressük az eszközöket, amiket bosszút állhatunk rajta, de mégis, ha szélsőséges inségbe kerül, íme, akkor természetes dolog, ha a haragunk lecsillapodik. Mégsem mondom, hogy az efféle indulatot erénynek kellene tekinteni. Mert jóllehet a pogányok gonoszok és törvényes dolog bosszút állni rajtuk, mégis úgy gondolkodtak, hogy lecsillapodtak, amikor látták az ellenségeiket olyan súlyos inségben, hogy még a kezüket sem kellett rájuk vetni. De hogyan? Tegyük fel, valaki kárt okozott valaki másnak. Nos, a sértett ezt megbosszulja, ha megteheti. Közben azonban Isten megakadályozza ebben és valami nagy szerencsétlenséget küld a károkozóra. S az az ember, aki eddig tele volt gyűlölettel és nem akart mást, mint megsemmisíteni azt, akit gyűlölt, ezt fogja mondani: Nos, mi többet tehetnék neki? Olyan lesújtott, hogy szánalmas még nézni is, épp elég baja van már így is. Ezzel aztán a tűz természetes módon, magától kialszik, ha inségben látjuk azt az embert, úgy mintha soha nem is lettünk volna korábban felindulva ellene. Ez (mint mondtam), nem erény, s arra sem érdemes, hogy Isten szolgálatának vagy irgalmasságnak számítsuk. De mindezek ellenére, ha ilyen hajlandóság volt még a pogányok között is, mi lesz azokkal, akik

manapság nem elégednek meg azzal, ha az ellenségeiket rendkívüli üldöztetésnek kitéve látják, hanem annyira csillapíthatatlanok, hogy a szívükben még felfalni is vágyják őket? Ha pedig elítélendő, amikor az ember az ellenségeivel teszi ezt, azaz nem elégszik meg az Isten által ráküldött nyomorúságokkal, akkor micsoda dolog, ha ezt a barátaival teszi? Ezért azok, akik ennyire kegyetlenek, vegyék biztosra, hogy nem méltók arra sem, hogy az emberek közé számítsák őket. Ezért bárki, aki mentesülni akar ettől a kötelezettségtől, annak nemcsak le kell csillapodnia az ellenségei nyomorúsága és bajai láttán, de könyörületre is kell indulnia, s ahelyett, hogy bosszút keresne, inkább arra kell készen állnia, hogy támogassa őket, amennyire csak tőle telik. Mert nem kétséges, hogy amikor Isten bármi megpróbáltatást küld az ellenségeinkre, s azokra, akik megsértettek minket, akkor az a szándéka, hogy csökkentse bennünk a rosszindulatot és a gyűlöletet, s elfordítson minket attól az októl, ami ennyire gonosz gondolkodásúakká tett minket a felebarátainkkal szemben. Ha pedig Isten a szelídségre hív el minket, de mi kitérünk az elől, az vajon nem nyilvánvaló küzdelemben bocsátkozás ellene? Jegyezzük hát meg, hogy ha Isten azokat ostromozza, akik bármi rosszat tettek vagy sérelmet okoztak, azzal a gyomruk keserűségét is enyhíti, s ha korábban haragosak vagy elégedetlenek voltunk, vagy ha a bosszúra sóvárogtunk, Isten mindezeket a züllött indulatokat akarja meglágyítani bennünk, bennünket pedig a könyörületre és a jóságra akar indítani. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Most Jób nem tesz hozzá új panaszt a nyomorúságaihoz, amikor azt mondja, hogy *a bőre a csontjához tapadt és csak a foga húásával menekült meg*. Ez arra szolgál, hogy még jobban kifejezze a dolgot, amit most fogunk érinteni: nevezetesen, hogy a barátainak meg kellett volna elégedniük, bár olyanok voltak, mint a vadállatok és fel akarták őt falni. S miért? Mert (mondja) látjátok, milyen állapotban vagyok. Mi többre vágytok? Kívánhatja-e bárki, hogy több nyomorúság sújtsa annál, amit Isten küldött rám? Amikor azt mondja, hogy a bőre a csontjához tapadt, az ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy teljességgel kiszáradt, s egy holt ember tényleges képmásává vált, és nincs benne több nedvesség vagy életerő. Amikor pedig azt monda, hogy a foga húásával menekült meg, azzal azt adja az értésünkre, hogy egyetlen ép része sem maradt, csak a foga húsa, vagy hogy a bőre olyanná vált, mint a foga húsa. Mert ha valami féreg szaporodik az ember testében, akkor a bőre nem lesz többé száraz, hanem olyan lesz, mint a foga húsa, azaz, amikor a rothadás felülkerekedik és minden férgektől rágottá válik, az ember vérezni látja a testét, s abból, mint egy sebből, félig vér, félig víz szivárog, ahogyan látjuk, hogy egy seb is az ember foga húására hasonlít. Jób tehát kijelenti: annyira eltorzult, hogy a külső emberi megjelenés már nem volt rajta felfedezhető. Látva, hogy ekkora ínségre jutott, ez nem lett volna ok arra, hogy a barátai ennyivel megelégedjenek? Arra kapunk itt figyelmeztetést, hogy jobban figyeljünk oda a felebarátaik bajaira, mint eddig tettük, s amikor Isten bajokat küld rájuk, imádkozzunk Hozzá, hogy adja meg a szemeink megnyitásának kegyelmét, hogy azokat alaposan fontolóra vehessük és megjegyezhessek, s ez könyörületre indítson minket. S mindegyikünk tegye meg a maga részét ezek orvoslásában a tőle telhető legnagyobb mértékben, végül pedig reménykedjünk abban, hogy amikor Isten rájuk helyezi a kezét, akkor könyörületesen fog mutatkozni irántuk. Mivel pedig Jób barátai istenkáromlással, valamint azzal vádolták őt, hogy ok nélkül teszi magát igazzá, és megvakítja önmagát a saját bűneiben, mert nem ismeri el azokat, ezt mondja: *ó bárcsak a szavaimat leírnák, bárcsak vastollal vésnék be azokat ólomba vagy kőbe örökre, örök emlékezetül*. Ezt mondva Jób kijelenti, hogy nem hiába tartotta fenn az ártatlanságát, s nem félt attól, hogy majd Isten előtt éri miatta vád, mert tudta, hogy igaza van, ha ezt teszi. Látjátok tehát, hogy valójában mire törekedett. Mindazonáltal bizonyos, hogy Jób szavainak vonatkozásában sok volt a szélsőség és sok volt a mellébeszélés. Mert nem tartott mértéket, s bármilyen jó és ésszerű alapja is volt, s az ügye is elfogadható volt Isten előtt, mégis (mint korábban mondtam) rosszul közvetítette azt és megannyi megrovást érdemlő szó hagyta el a száját. Akkor hát miért mondja mégis, hogy szeretné, ha a szavait feljegyeznék? Nem hoz ezzel dupla kárhoztatást a saját fejére? Jegyezzük meg, hogy Jób a fő dolgon tartotta a szemét, s nem

kötődött minden általa kiejtett szóhoz, de a mondásait az ügye védelmében fogalmazta meg. S ez a védekezés igazságos volt. S noha gyakran félremagyarázták, s gyakran figyelmen kívül hagyták hol ezen, hol amazon az oldalon, mégis helyesen tartotta magát ahhoz, hogy nem a bűneiért kapta a büntetést, és nem lehetett őt a világ leggonoszabb emberei közé számítani, amiért Isten oly szigorúan bánt vele. Jób tehát jó okkal szögezte le ezt a dolgot, de mégis rosszat tette azzal, hogy nem ismerte el a bűneit úgy, hogy mindig hibásnak érezze magát Isten előtt.

Ez arra figyelmeztet minket, hogy legyünk nagyon józanok azzal, amit mondunk. Meg van írva a zsoltárokból: elhatároztam, hogy megőrzöm a békességemet és megzabolázom magam mindaddig, amíg előttem van a gonosz és eléri a céljait, de végül nem voltam képes megtartóztatni magam. Dávid jól tudta, hogy amikor Isten gyermekeit kísértés éri, látva magukat elnyomva a bajoktól, miközben a gonoszok diadalt ülnék s még az idő- és a széljárás is nekik kedvez, az olyan fájdalmas helyzet, hogy aligha tudunk tartózkodni az Isten elleni zúgolódástól. Mert emiatt mondja: elhatároztam, hogy megzabolázom magam, zablát vettem fel és összeszorítottam az ajkaimat, nehogy akár csak egy szót is szóljak. De végül mindezek összetörték, s minden elhatározásom sem volt képes visszatartani engem attól, hogy hangot adjak a bennem megfogant kívánságnak – végül a tűz fellobbant és kitört. Dávid itt azt mutatja meg, hogy nagyon nagy és ritka erény csendben türelmesnek maradni, és megtartóztatni a nyelvünket, amikor nyomorúságok szorongatnak, s különösen akkor, amikor látjuk, hogy a gonosz emberek megnyitják a szájukat, dicsekednek és minket gúnyolnak. Így összekapcsolva Dávid eme mondását Jób példájával meg kell tanulnunk zárva tartani a szánkat, amikor Isten ostoroz bennünket. De miért? Mert az indulataink oly hevesek, hogy bár megtanultunk egyszerűen beszélni, és úgy dicsérni és áldani Istent, ahogyan kell, de mégsem lehetünk elég megfontoltak, vagy elég tartózkodók, s valami kicsúszik és néhány buborék kitör belőlünk, így mindig hibásak leszünk a beszédünkben. Akkor, noha nem áll szándékunkban Istent káromolni, vagy bármit mondani, ami ne lenne az Ő tisztességére, mégsem kerülhetjük el és túl kemények leszünk a beszédünkben, mint amikor Jób azt szerette volna, hogy minden mondása fel legyen jegyezve és be legyen vésve örök emlékezetül kőbe vagy ólomba, hogy onnan soha ki ne töröljék. De mi inkább intsük magunkat arra, hogy Istenhez imádkozzunk, kérve a hibáink megbocsátását [amiket elkövethetünk] még azokban a szavakban is, melyeket a legtisztábbaknak vélünk. Mert (ahogyan szent Jakab mondja), az, aki képes a nyelvét megtartóztatni, páratlan erénnyel bír (Jak3:2). S miért? Mert olyan gyorsak vagyunk a gonosz szólásában, amennyire csak lehetséges, s amikor azt hisszük, hogy nagyon józanul szoltunk, Isten abban még mindig találhat hibát. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Végül pedig Jób hozzáteszi, hogy *tudja, hogy az ő Megváltója él*. Ezt biztosan nem lehet most teljesen megmagyarázni, de mégis érintenem kell a szándékot, amiért Jób ezt mondta. A szavai azt jelentik, hogy ő nem a képmutatók módjára beszélt az ügyének elegyengetésével az emberek előtt, hogy igazolja önmagát, hanem tudta, hogy Istennel van dolga. Ezt pedig tudnunk kell. Mert ha ezeket a mondatokat [a témától] különválasztjuk, akkor nem lesz bennük nagy tanulság, s nem is értjük meg, mit akart mondani Jób. Ezért emlékezzünk arra, amit korábban már érintettem. Tudjuk, hogy az emberek megtesznek mindent önmaguk felmentése végett, és pedig azért, mert nem gondolnak Istenre, s elég nekik, ha a világ szereti, mások pedig őszintéknek tartják őket. Így nem a képmutatás szégyentelenséget. Mert ha nem tudom, hogy Isten a Bírám, akkor elég, ha megtapsolnak az emberek, s jó hírnévnek örvendek előttük. De mit nyerek ezzel? Egyáltalában semmit. Vajon nem szélsőségesen nagy szégyentelenség az, mikor jóllehet a saját lelkiismeretem vádol engem, s meg vagyok arról győződve, hogy rosszat tettem, mindazonáltal mégis fennhordott orral ezt kérdezem: vádol engem bárki emberfia? Mit cselekedtem? Nem jó az ügyem? Szép színekkel színezem a bőrömet, s ha képes vagyok elhomályosítani az emberek szemeit, nos, akkor az ügyem elég jó lesz. S ez az, amiről beszéltem: nevezetesen, hogy a képmutatás szégyentelenséget szül, így az emberek felbátorodva vallják, hogy az ügyük jó, mert nem törődnek Istennel. De Jób ezzel

szemben mondta, hogy *tudom, hogy az én Istenem él és utoljára az én porom felett megáll.* Mintha azt mondta volna: engem gonosz embernek és kétségbeesett személynek tekintenek, mintha káromoltam volna az Istent, Ellene munkálkodva önmagam igazolása végett. Nem, nem, én nem akarok mást, mint megalázkodni Előtte, és teljesen a kegyelmére bízni magamat, de mindezek ellenére fenn kell tartanom az igaz mivoltomat veletek szemben. Mert látom, hogy nem használtok mást, csak rágalmakat. A védekezésem tehát olyan, hogy közben Istenre tekintek és rászögezem a szemeimet. Ebből egy jó leckét szűrhetünk le, amit meg is kell tennünk: nem lehetünk olyan szenteskedők, hogy leplezzük a hibáinkat az emberek előtt és azt a látszatot keltjük, hogy a jó ügy mellé állunk, egy őszinte ember képét hordozva, miközben a lelkiismeretünk mindvégig korhol minket. Inkább tanuljunk meg magunkba szállni, megvizsgálni a saját bűneinket, és Isten elé idézni önmagunkat: (azt mondom), kezdjük annak kimondásával: hogyan tovább? Mi a szándékom? Igaz, hogy jól meg tudom magam vizsgálni az emberek előtt, de közben mi hasznom lesz abból az Isten előtt? El fogja Ő azt fogadni? Nem. Ezért ennek megfelelően járuljunk valamennyien, nagyok és kicsik egyaránt, a mennyei Bíró elé, s azért jelenjen ott meg mindegyikünk, hogy bocsánatért könyörögjön a hibái miatt. S ne kételkedjünk abban, hogy ha színlelés nélkül jövünk, akkor Ő fel fog minket menteni, de nem bármilyen saját érdemünk miatt, hanem a saját kegyelméből és könyörületéből.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy kellőképpen letörve az Ő jóságának szuverén menedékéhez folyamodhassunk, amit megígért nekünk a mi Urunk Jézus Krisztusban. S ott találunk olyan biztos alapra, hogy ne kételkedjünk az irántunk való jóindulatában. S noha nem mindig érezzük a külső dolgok vonatkozásában ezt ebben a világban, hanem inkább a szigorának némi jelét mutatja, mégse szűnjünk meg segítségül hívni Őt minden bajunkban, nem kételkedvén abban, hogy végül szerető és könyörületes Atyánknak fog mutatkozni, s ezt bizonyosságokkal érezteti majd meg velünk a megfelelő időben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de minden népnek is stb.

A hetvenkettedik prédikáció, ami a negyedik a tizenkilencedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a huszonötödik és az azt követő versek magyarázatát

Jób19:26-29

26. És miután ezt a bőromet megrágják, testem nélkül látom meg az Istent.

27. A kit magam látok meg magamnak; az én szemeim látják meg, nem más. Az én veséim megemésztettek én bennem;

28. Mert ezt mondjátok: Hogyan fogjuk őt üldözni! látva, hogy a dolog gyökere én bennem rejlik.

29. Féljetelek a fegyvertől, mert a fegyver a bűnök miatt való büntetés, hogy megtudjátok, hogy van ítélet!

Tegnap láttuk, miféle tiltakozást fogalmazott meg Jób. Nevezetesen, hogy Istenen tartotta a szemét és nem kötődött emberekhez, mert azok, akik itt megnyugszanak, nem akarnak a saját lelkiismeretükbe tekinteni, hogy úgy ítéljék el magukat, amint kellene, s megérezzék a saját tulajdon bűneiket, hogy maguktól is megvallhassák: rosszat tettek, s bocsánatért könyöröghessenek Istentől. Mert látjuk, hogy ha testiek vagyunk az emberek között, akkor nem vágyunk többre, csak arra, hogy akár igazsággal, akár hazugsággal, de legyőzzük őket. Íme az ok, ami miatt nem gondolunk helyesen Istenre, s következképpen nem akarjuk úgy helyesbíteni a rossz cselekedeteinket, ahogyan kellene: röviden, ez nem más, mint merő képmutatás. Ezért mondja Jób, hogy *tudja, az ő Megváltója él*: mintha azt mondaná, hogy a könyörgése mindeddig nem arra irányult, hogy oly módon igazolja magát az emberek előtt, mintha erre törekedett volna, mert tudta, hogy Isten elé kell majd járulnia, s ott számot kell majd adnia az egész életéről. Utána hozzáteszi, hogy *Isten végül megáll a por felett*. Mintha azt mondta volna: Amikor az emberek csődöt mondanak (mert a világ szükségszerűen elpusztul), Isten mégis fennmarad örökre, ezért nagy ostobaság lenne tőlem, ha az emberek előtt mentegetném magam, miközben Isten elítélne engem. Mert a mostani bírónak, akár akarják, akár nem, vagy ha meg is adom nekik ezt a megtiszteltetést belem együtt kell elpusztulniuk, de Isten megmarad örökké. Ezért nekem elegendő, ha Neki vetem alá magam, s meghallgatom, mit tetszik Neki elhatározni. Amikor pedig azt mondja, hogy *Isten megáll végül a por felett*, akkor úgy érti, hogy Ő nem olyan, mint az emberek. Mert látjuk, hogy nekünk valamennyiünknek el kell halványulnunk, míg végül semmivé leszünk, s tudjuk, hogy vissza kell térnünk oda, ahonnan jöttünk, nevezetesen a romlásba és a rothadásba. De Isten (mondja) soha nem képes úgy megromlani, mint az emberek: Ő örökre fennmarad a saját állapotában. Aztán jegyezzük meg, hogy Jób meg akarta velünk értetni: Isten majd kiterjeszti ugyanazt az hatalmat, ami Benne is megvan, a porra, azaz az emberekre, akik semmik, s egyáltalában nincs bennük semmiféle saját hatalom vagy erő.

De az a titulus, amivel Isten említi, többet is jelent: nevezetesen azt, hogy Ő az Alkotója és az a Valaki, Aki által Jób fennmarad. Ha Isten akarja, Ő fennmaradhat a saját tökéletes állapotában, miközben nekünk el kell pusztulnunk, de Ő az erejének részeseivé akart tenni bennünket, s ezt éreztetni is akarta velünk. Ezért úgy áll meg a por felett, hogy az azonnal felébreszti a port és fel is állítja. Ha nem így lenne, akkor hiába neveznénk Megváltónak és Alkotónak. Ezért jegyezzük meg jól, hogy Jób azt akarta kijelenteni: Isten nem akarta csak Önmagában tartani az említett hatalmat, hanem kiterjesztette azt az emberekre is. S ez egy jó lecke a számunkra. Mert ez legelőször is arra int minket, hogy micsoda ostobaság az, ha csak az embereknek akarunk tetszeni és csak arra vágyunk, hogy ők fogadjanak el minket. Mit nyerünk mi azzal? Hisz annak minden morzsája végül a porba hullik. Ezért tanuljuk meg a

szemeinket Istenre szegezni, hogy Ő szeressen minket és Ő fogadjon el minket. Jegyezzük meg, hogy erre kell irányulnia minden erőfeszítésünknek. Ezzel együtt, nehogy visszatartson minket ez a világ, s ne csavarodjunk bele a képmutatásba, ami teljesen biztosan gyökerezik bennünk a természetünknel fogva, vegyük biztosra, hogy Isten a mi biztosítékunk. Csak Őrá tartozik az emberek épségének fenntartása, amikor tiszta lelkiismerettel járnak Előtte. Egy napon majd Ő lesz a Bírójuk, s megáll a por felett. S noha minden dolog, amit köröskörül látunk, törékeny és mulandó, ez nem azt jelenti, hogy Isten így akarja, mert Neki van egy magasabb rendű állapota, s nemcsak Önmaga számára, hanem hogy minden teremtményt visszahelyezzen a maga állapotába, amikor megromlottak. Az felbecsülhetetlen vigasztalás a kegyesek számára, hogy amikor rágalmaktól lesújtottaknak látják magukat a világban, bár igyekeztek becsületesen járni, de az emberek mégsem hagytak fel a sóhajtozással felettük és a rágalmazással, akkor még mindig Istenre bízhatják magukat és tanúbizonyságot hívhatják Őt, arra támaszkodva, hogy amikor Ő lép színre, az emberek semmivé lesznek. Így tehát azok, akik most vakmerően elítélnék minket és szitkozódhatnak velünk, elbuknak majd és az esélyeik teljesen megfordulnak, mert végül Isten lesz a mi Megváltónk. Most az emberek elhamarkodottan bitorolják el Isten hatalmát és vállalják fel azt, ami nem törvényes, de végül Isten majd megmutatkozik a Maga valóságában, s Neki kell felmagasztaltatnia, hogy tudhassuk, miképpen tartozik Őrá a mi fenntartásunk. Íme, mit kell az emlékezetükbe idéznünk, valahányszor csak az emberek hamis jelentéseket tesznek rólunk, nekünk pedig jó a bizonyítványunk Isten előtt: nevezetesen azt, hogy nekünk elegendő, ha Ő tart fenn és elfogad minket, még ha emellett az egész világ el is vet. De most térjünk vissza arra, amit Jób mondott. Azt mondja, hogy a férgek (bár a *féreg* szó nem szerepel a héberben, mégis világos, hogy a férgeket és a romlást érti alatta) megrágva a bőrét, megeszik és szétmarcangolják a maradékát is, de mindezek ellenére azt mondja, hogy bízik Istenben, s meg fogja Őt látni a testében, azaz ismét helyreállítva. Igen, mondja, én fogom Őt látni, nem más, még ha a veséim meg is emésztettek bennem, azaz, minden erőm meggyengült és elvéstetett. Ezt az ünnepélyes kijelentést érdemes megjegyezni, melyben Jób kimondja, hogy Istenre, és nem másra szegeződik majd a tekintete, még ha teljesen fel is lesz emésztve. Mintha azt mondaná, hogy az Istenbe vetett reménységét nem aszerint méri fel, amit lát, hanem amikor semmi sem látszik, akkor sem szűnik meg Istenre tekinteni. De hogyan? Ha valaki Istentől elhagyottnak találja magát, amikor nem lát mást, csak a kétségbeesést, s a halál ólálkodik körülötte minden oldalon, készen arra, hogy elnyelje őt, de az illető mégis szilárdan megáll és erős hittel ezt mondja: én mégis az én Istenemet hívom segítségül, s meg fogom érezni a segítségét, mert az Ő fensége önmagában elég ahhoz, hogy bátorságot adjon, s ez úgy lesz akkor is, amikor látszólag elhagyottá lettem – ez az ember túllépett minden evilági dolgon. A hitének és az Istenbe vetett reménységének a megmutatása nem a természetes értelemmel látható és felfogható dolgokban rejlik, hanem túllép a világon, ahogyan meg van írva, hogy reménység ellenére kell remélnünk és a reménység a láthatatlan dolgok valósága (Rm4:18, 8:23-24). Most már látjuk Jób szavainak jelentését. Igaz, hogy itt nem konkrétan a feltámadásról beszél. De ezeket a szavakat mégsem magyarázhatjuk másként csak úgy, hogy Jób olyan hatalmat akart Istennek tulajdonítani, ami most a természet rendjében nem látható meg. Ezért ez pont ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy Isten azt akarja: ne csak akkor ismerjük Őt, amikor jót tesz nekünk, s miközben fenntart és táplál minket, hanem akkor is, amikor eltűnik a szemünk elől és nem látunk mást, csak halált magunk előtt. Mégis teljesen biztosnak kell lennünk abban, hogy a mi Urunk nem hagy fel azzal, hogy a megtartónk legyen, s ha az Övéi vagyunk, akkor fenn fog tartani a védelmével. De hogy még nagyobb hasznot húzzunk ebből a mondatból, mérlegeljük alaposan a Jób által mondottakat. Noha a bőröm alatt (mondja) a maradványaimat felfalják, én mégis meglátom az én Istenemet. Ez több, mint hinni Istenben de csak azért, mert Ő hozza elő a földből a gabonát és a bort. Ahogyan látjuk, hogy egy csomó pogány nép, akik nem ízlelik és nem érznek mást, csak azt, hogy van Isten a mennyben, mert Ő táplálja őket és tölti meg a hasukat. S ha valaki megkérdezi, melyik ez az Isten, azt válaszolják

neki, hogy az, amelyik enni ad. Igaz, hogy meg kell látnunk a mi Istenünk jóságát és hatalmát minden ránk ruházott jótéteményében, de itt nem állhatunk meg, mert (mint említettem), hit által minden, ebben a világban látható dolog fölé kell emelkednünk. Ezért nem mondjuk: hiszek Istenben, mert Ő tart fenn engem, mert Ő ad nekem egészséget, s mert Ő táplál engem, hanem azért hiszek Istenben, mert az eddigiekben megízleltette velem a jóságát és a hatalmát a testemről gondoskodva, ami nem más, csak rothadás, így látom, hogy Atyámnak mutatkozott, s a létezésemet is az Ő Lelke erejének köszönhetem. Egyedül Benne hiszek, mert Ő hívott el engem a mennybe, s nem ökörnek vagy szárnak teremtett engem egy itteni, rövid ideig tartó életre, hanem a saját képmására formált engem azzal a céllal, hogy reménykedjek az Ő királyságának örökségében és részese legyek az Ő Fia dicsőségének. Hiszem, hogy naponta hívogat engem oda azért, hogy ne kételkedjek abban, hogy amikor a testemet a sírba teszik, s ott mondhatni semmivé válik, mindazonáltal mégis helyre lesz állítva az utolsó napon, s közben a lelkem biztonságban lesz, mert amikor halott leszek, Isten veszi azt a védelmébe. S akkor a mostaninál majd sokkal jobban látom azt az életet, amit a mi Urunk Jézus Krisztus vásárolt meg nekünk a saját vérére. Látjátok tehát, hogy milyennek kell lennie a hitünknek, ha az jól szabályozott. S ha egyszer olyan jól elrendezettek vagyunk, akkor Jóbbal együtt mi is mondhatjuk: nos, látom, hogy a testemnek meg kell romlania. Íme, ami frissesség van benne, az napról napra fogyatkozik, s nem kell messzire mennem a halált keresve. Mert nem csekély gyengeséget látok a testemben, hanem az nekem a halál hírnöke. Mindazonáltal meg fogom látni az én Istenemet. Ha képesek vagyunk ekképpen beszélni, amikor látjuk, hogy az erőnk lassan-lassan fogyatkozik és szertefoszlik, s hogy tetszik Istennek oly módon sújtani minket, hogy Jóbbal hasonlóan mi is rothadásnak indulunk (hiszen azt mondta, hogy a bőre feregrágtá lett és felemésztetett, s ő maga olyan volt, mint a halott, de mégis ünnepélyesen kijelentette: nem hagy azzal, hogy Istenére tekintsen), akkor Jóbbal hasonlóan mi is továbbra is Istenben bízunk. Látjátok tehát, hogy az Isten által ránk küldött megpróbáltatások nagysága nem fog megdöbbeníteni minket, ha olyannak ismertük meg Őt irántunk, amilyen valójában, azaz, ha helyesen vesszük fontolóra, mi végre teremtett és tart még mindig fenn minket ebben a világban. Továbbá, amikor Jób azt mondja, hogy *a testében látja meg a Megváltóját*, az azt jelenti (mint korábban említettem), hogy új állapotban lesz helyreállítva, noha teljesen felfalták a bőrét. Mert konkrétan kimondja, hogy a csontjai is felemésztetnek és nem marad benne semmi épen, majd utána teszi hozzá: *Meg fogom látni Istent a testemben*. S miképpen látja meg Őt testben? Nevezetesen: visszakerülök a korábbi állapotomba és ismét meglátom Istenemet. Így tehát megvallja, hogy Isten képes őt feltámasztani, még ha teljesen meg is semmisült és belevettetett a feneketlen mélységbe. Látjátok tehát a feltételt, amivel bízunk kell Istenben: amikor a koporsóinkba fektetnek, akkor is biztosaknak kell lennünk abban, hogy Ő kinyújtja majd a kezét a feltámasztásunkhoz. Ezért mondjuk: bízom Istenben, mert látom, hogy támogat és semmiben el nem hagy. De mikor Isten elhagy és mintegy elidegenedik tőlünk, még akkor is mondjuk Jóbbal együtt: meg fogom Őt látni a testemben, még ha most semmi is vagyok, s csak árnyéknak látszom, s az életem megállíthatatlanul halványodik. Mindezek ellenére Isten majd hatalmasnak mutatkozik a javamra, így meg fogom Őt látni. Ha Jób ekképpen beszélt akkor, amikor még nem volt túl nagy műveltség és talán még a törvény sem volt írásba foglalva (de tegyük fel, hogy igen), s nem voltak még próféták sem (legalábbis, Mózesen kívül senki más, mert a próféták Jóbot a régi idők embereként említik), azt mondom, ha Jóbnak csak a világosság kicsiny szikrája állt a rendelkezésére, de mégis így megerősödött a csapásaiban, sőt, amikor nemcsak egyféle halált látott, hanem amikor Isten mondhatni látványossággá (félelmetes és borzasztó dologgá) tette őt az emberek között, de mégis képes volt azt mondani: meg fogom látni Istenemet, akkor miféle mentség lehet manapság a számunkra, amikor Isten olya közelről és konkrétan mutatja be nekünk a feltámadást, és adja annak oly sok isteni ígéretét? S főleg azt fontolóra véve, miképpen látjuk ennek tükrét és szubsztanciáját a mi Urunk Jézus Krisztusban, Akit azzal a szándékkal támasztott fel ismét, hogy eltöröljön bennünk

minden kételkedést arról, hogy egy napon majd mi is annak a halhatatlan dicsőségnek a részesei leszünk. Akkor, ha ily sok bizonyosság után sem lehet minket eljuttatni ugyanarra a hitre, mint amilyen Jóbé volt, úgy vajon nem kell minket szükségszerűen hálátlansággal vádolni? Mert ha képesek lennénk magunkhoz ölelni Isten ígéreteit igazi hittel, az vajon nem adna nekünk elegendő erőt az összes kísértés legyőzéséhez, melyek most uralkodnak felettünk? Ezért jegyezzük meg jól ezt a szöveget, hogy szent Pállal együtt mondhassuk: Ha a testünknek ez a sátorháza elbomlik (mert sátorháznak, azaz levelekből építettnek, vagy említésre sem méltó csűrnek nevezi), akkor sokkal jobb és kiválóbb épületünk lesz, ami a mennyben van előkészítve a számunkra (2Kor5:1). Ha a külső ember, azaz, mindaz, ami a jelenvaló élethez és minden láthatóhoz tartozik, elbomlik: Isten majd ismét megújít minket, s már most úgy láttatja velünk a feltámadásunkat, ahogyan egy másik igeszakaszban szent Pál irányítja a figyelmünket a földre vetett magra, elmondva, hogy az nem ereszthet eleven gyökeret és nem hozhat jó gyümölcsöt, csak ha először elrothad (1Kor15:36). Látjuk tehát, hogy a halálnak uralma van felettünk? Jegyezzük meg, hogy Isten valódi életet akar nekünk adni, azaz mennyei életet, amit az Ő Fia drága vérére vásárolt meg a számunkra. Ha az nem lenne, a legkisebb evilági kísértés is fölénk kerekedne. Mert (ahogyan már mondtam) minden nyomorúság, amit el kell szenvednünk, egyben ugyanannyi hírnöke is a halálnak. S ha láttuk a halált, s azt gondoljuk, hogy annak teljesen el kell takarítania minket, akkor vajon nem kell teljesen megalázkodnunk? Akkor nincs más vigasztalás a bajainkban, csak ez a tanítás, miszerint, ha minden bennünk levő dolog meg is semmisül, akkor sem szűnünk meg látni a mi Istenünkben, mégpedig a saját testünkben. Utána pedig ez hangzik el: *az én szemeim látják meg Őt, nem másé.* Jób ezt az általa fenntartottak folytatásaként tette hozzá, azaz: Látva, hogy az én Istenem biztosított arról, hogy ismét erősség fog tenni, és teljesen Hozzá fogok ragaszkodni. Nem kell semmi másra törekednem, sem ezt vagy amazt az utat járnom, mert egyedül csak Őhöz kell kötődnöm. S az én szemeim fogják meglátni Őt, nem másé.

Íme itt van egy újabb jó lecke. Amiről eddig beszélt (tudniillik, hogy *a saját testében kell meglátnia Istent*) ahhoz a megtapasztaláshoz kapcsolódik, hogy Isten majd megint a lábára fogja őt állítani. De amit most mond, azt más vonatkozásban mondja, nevezetesen a remény vonatkozásában. Mert Isten két dologban látható a számunkra. Látjuk, amikor Atyánknak és Megváltónknak mutatkozik, nyílt bizonyítékát és megtapasztalását adva ennek. Íme az én Istenem megszabadított engem olyan betegségtől, ami mondhatni a halálból történő feltámasztással volt egyenértékű. S ugyanez egyben annak feljegyzése is, hogy rám helyezte a kezét a megtámogatásom végett: én tehát látom Őt, mégpedig hathatósan. De még mikor beteg voltam, és nem volt semmi látszata a gyógyulásnak, akkor sem szüntem meg Őt látni. Mert én Benne bízom. S türelemmel várom a véget, amit Ő ad majd nekem, s nem kételkedek abban, hogy akkor is az Ővé leszek, amikor kivesz majd engem ebből a világból. Itt látjátok tehát Isten másik szemlélésének a módját. Jób tehát úgy érti, hogy valóságosan meg fogja látni Istent a helyreállítása által a korábbi állapotába. Másodszor pedig hozzáteszi, hogy nem szűnik meg Őt szemlélni, még ha úgy el is borítják a nyomorúságok, hogy nem bírja tovább. A szemeim (mondja) Őrá szegeződnek majd, s nem nézek Tőle félre. Itt azt látjuk, milyen a hit természete: nevezetesen, oly módon adja át magát Istennek, hogy nem kóborol el és nem távolodik el Tőle, hogyan rendszerint szoktuk. Könyörgöm, mi az oka annak, hogy nem tudunk megnyugodni Istenben úgy, ahogyan kellene? Azért, mert úgy a darabjaira és a részeire szaggatjuk Isten hivatalát és az egész hatalmát, hogy alig hagyunk meg Neki valamit, vagy éppen egyáltalában semmit. Nagyon jól el tudjuk mondani: Istenre tartozik a fenntartásunk, de mindennek ellenére nem hagyjuk abba a fel és le, előre és hátra vándorlást, eszközöket keresve a létfenntartáshoz. S ezeket nem az Isten által megadottaknak és a Tőle származóknak tekintjük, hanem Isten hatalmát tulajdonítjuk magunknak az eszközöknek, s ezzel mintegy bálványokat alkotunk azokból. Látjátok tehát, miképpen nem tudunk tiszta szemekkel Istenre tekinteni, sem pedig a bizalmunkat Belé vetni és megelégedni Vele. Ezért jegyezzük meg jól a Jób által itt használt

szavakat: miszerint az ő szemei fogják látni Istent, nem másé. Vagy, mintha azt mondta volna, hogy itt maradok, nem futkosok össze-vissza, mint az emberek, hanem teljesen átadom magam az én Istenemnek, és ezt mondom: Te vagy Uram, csak Te vagy, Aki fenntartja az életemet és Akitől származom, s Te állítasz majd engem helyre ismét úgy, ahogyan megígérted. S hasonlítsuk össze önmagunkat Jóbbal, hogy Jób, akinek nem volt akkor bizonyossága Istenben, sem pedig a századrészével nem rendelkezett annak az ismeretnek, ami nekünk megvan, de mégis azt mondja: hogy meg fogja látni Istent: akkor vajon mi menthetők vagyunk, ha ide-oda futkosunk, főleg, mikor látjuk, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, Akiben lakozik az Istenség dicsőségének teljessége, Önmagát kínálta nekünk, s Akiben a Szentlélek teljes hatalma megmutatkozott, amikor feltámadt a halálból (Kol2:9, Rm1:4, 2Kor3:18)? S biztos, hogy nem kell messzire fordítanunk a szemeinket Róla, mert az evangélium tiszta tükör, amiben szemtől szembe láthatjuk Őt. Mivel (mint említettem) ez a helyzet, óvakodjunk attól, nehogy vétkekké váljunk abban a hálátlanságban, hogy megvetéssel nézzünk Rá, Aki oly barátságosan kínálta Magát nekünk. Ez az, amit valójában meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Majd Jób hozzáteszi: *az én veséim megemésztettek a bensőmben*, azaz, noha nincs már bennem semmi erő, sem bátorság. Röviden (követve a dolgot, amibe belekezdett) kimutatja, hogy nem azért tekintett Istenre, mert könnyen élt, mert Isten megadta a szíve minden kívánságát, vagy mert megőrizte a bajaiban, hiszen pont az ellenkezője történt. Noha akkora nyomorúságban vagyok (mondja), hogy Isten látszólag mennydörög rám, s nem maradt bennem semmi erő, sem bátorság, én mégis az Istenemre tekintek, s teljes mértékben Hozzá ragaszkodom. S tudom, hogy látni fogom Őt, mint a Megváltómat és a megtartómat még azután is, hogy így felemésztett engem. S zárásképpen ezt mondja a barátainak: *Azt mondtátok: miért üldöztetik vagy miért fogjuk üldözni őt? Mert az eset [vagy dolog] gyökere bennem rejlik*. Ez a mondat kissé homályos, mert a szavakat kétféleképpen lehet értelmezni. *Miért üldöztetik? Vagy miért üldözzük őt?* Ha a *Miért üldöztetik?* értelemben fogjuk fel, akkor a jelentése az, hogy Jób barátai csodálkoztak, amiért Isten ennyire gorombán bánt vele, s ezért jutottak arra a végkövetkeztetésre, hogy azt kell mondaniuk: ő egy az Isten által végleg elhagyott ember. De ha a *Hogyan üldözzük őt?* kifejezéssel fordítjuk, akkor a jelentése az lesz, hogy előre megfontolt rosszindulattal jöttek hozzá, hogy belé marjanak. Noha a szavakat illetően vannak eltérése, a jelentés mégis mind egy végre irányul. S vizsgáljuk meg a tanítást, amit belőle kell leszűrünk: mert ez a fő, sőt az egész dolog. Jób tehát azzal vádolta a barátait, hogy tévesen ítélték meg a megpróbáltatásait. S miért? Mert már első ránézésre nekiláttak ezt mondogatni: Ő ez az ember biztosan gonosztevő, mert ha jó lelkiismerettel járt volna, nem kellett volna olyan büntetést elszenvednie, mint amilyet kapott. Jób viszont ezzel szemben azt mondja, hogy *a dolog gyökere őbenne rejlik*. Igaz, hogy a héber szó néha dolgot vagy ügyet, néha pedig szót, beszédet vagy mondást jelent. De Jób itt úgy érti, hogy jó és biztos alapja volt, s amikor az emberek helyesen vizsgálták át őt, rájönnek, hogy az ő esete nem olyan, mint amilyennek azt mások hamisan feltételezték. Most pedig nézzük meg, mire irányul ez a rész és miféle hasznot húzhatunk belőle. Amikor Jób azt mondja a barátainak, hogy ők ezt kérdezték: *miért üldöztetik ő?* azzal megmutatja micsoda nagy kegyetlenség az emberek részéről az, amikor más emberek bűneit keresik, ha látják, hogy az illetőt Isten vesszőzi, s azt mondják, hogy ez az ember biztosan gonosz, ezért vizsgáljuk át az életét, mert ezen a ponton kell kezdeni. Igaz (mint már részletesebben is megmondatott korábban), hogy minden Isten által kiszabott fenyítésben és büntetésben mindig is az Ő igazságosságát kell szemlélnünk az emberek bűneinek vonatkozásában, de azért, hogy önmagunkat ítéljük el. Nem szabad másokat ítélgetnünk, önmagunkat pedig elengednünk. Azt mondom, kezdjük önmagunknál. Látjátok tehát: ennek a tanításnak az a haszna, hogy amikor bárkire bajok nehezedenek, nem szabad elhamarkodottan elítélnünk őt, s különösen nem szabad félrevonnunk, hogy kikutassuk a benne rejlő hibákat, hanem inkább Istenre kell tekintenünk, Aki Bírónak mutatkozik, mind a magunk, mind az ő számára, s rákényszerít annak felismerésére, hogy sajnálattal és könnyörülettel kell

viszonyulnunk a szenvedőhöz. S nem szabad találomra hozzá menni, még ha tudjuk is, hogy az illető hibás, hanem inkább arra kell intenünk magunkat, hogy vigyünk neki némi orvosságot a gyógyuláshoz. Óvakodjunk attól, nehogy a szekeret fogjuk be a lovak elé, azaz ne ítéljünk, amíg nem ismerjük az ügyet, ahogyan rendszerint tenni szoktuk. Gyakran elhangzott már, hogy amikor Isten az embereket ostromozza, azt nem mindig egy és ugyanazon cél elérése végett teszi. Mert néha a bűneik miatt bünteti őket, néha a türelmüket teszi próbára, vagy pedig valami más célja van. Ezért ne kapkodjunk és ne ítéljünk elhamarkodottan, mielőtt alaposan meg nem ismerjük a dolgot, mert látjuk, mi történt Jób barátaival. Mivel lesújtottan látták őt, ezért első ránézésre eldöntötték, hogy gonosz embernek kell lennie. De boldog az az ember, aki józanul ítéli meg a lesújtottakat, ahogyan meg van írva a zsoltárokból (Zsolt 41:2). Vajon Dávidot nem döfte át Isten keze mindenki másnál fájdalmasabban? De Isten mégis ezt mondta: Megtaláltam a szívem szerint való szolgámat, Dávidot, s felkentem őt az öröm olajával (1Sám13:14, Zsolt89:20, Csel13:22). Így tartotta Isten Dávidot mondhatni a tenyerén, de mégis látjuk, milyen bánásmódban volt része. Ha elhamarkodottak vagyunk az ítélkezésben, akkor el fogjuk ítélni mind Dávidot, mind Ábrahámot és az összes pátriárkát is. S az efféle ítélkezés vajon nem segítené elő Isten meggyalázását? De, biztosan. Legyünk hát józanok és mérsékeltek, amikor lesújtottaknak látjuk a felebarátainkat, s ismerjük el Isten kezét, nehogy velünk is az történjen, ami Jób barátaival történt. S Jób azt mondja, hogy az *ügy gyökere* (a dolog gyökere, vagy a hatása és a lényege) *benne rejlik*. Ez alatt azt érti, hogy az embereknek vizsgálódniuk kell, mielőtt ítélkezzenek. S valóban minden ember elismeri, hogy ha találomra kezdenének abba bele, az ostoba vakmerőség és elbizakodottság lenne bennünk, s nagyon általános közmondás közöttünk, mely szerint a bolond villáma hamar lecsap. De minezek ellenére nem szűnünk meg kockára tenni magunkat anélkül, hogy kutatnánk vagy vizsgálnánk, miképpen áll a dolog. Ezért jegyezzük meg jól, hogy először a gyökérhez kell járulnunk, mielőtt leülünk ítélkezni. S ne ítéljünk gyorsan attól félve, hogy esetleg tudatlanoknak fogunk látszani. Mert biztos, hogy a dolog, ami arra készteti az embereket, hogy gyorsak legyenek, az attól való félelem, nehogy megszégyenüljenek, amiért nem látszanak kellően éles eszűeknek ahhoz, hogy első ránézésre ítélhessenek: ha ugyanis nem dől belőlem a locsogás, az emberek semmibe fognak venni. Isten azonban kineveti ezt a hiábavaló dicsekedést. Ezért maradjunk józanok és mértékletesek, amíg Isten meg nem mutatta nekünk, miért büntet valakit a többiekénél jobban: ne szaladjunk előre ebben a dologban. Igaz, amikor alaposan megvizsgáltuk a dolgot és eljutottunk annak gyökeréhez, akkor ítélnünk szabadon. Mert az ítélet nem tőlünk fog származni, hanem Isten hozza azt Magával, mert az Ő Ígésén fog alapulni és az Ő Lelke fogja azt irányítani. De mindenekelőtt el kell jutnunk az itt említett gyökérhez. Utána Jób ezt mondja: *Féljete a kard jelenlététől, mert a kard hamisságának a haragja* vagy a kard csapása közel van, *hogy megtudjátok: van ítélet*. Ez a mondás némileg homályos, mert a szavak elvágottak, de Jób szándéka ennek kimondásával, hogy *féljete a kard előtt* ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy úgy beszéltek itt, mint az árnyékban: tetszések szerint szóltok, mint ha nem lenne semmi dolgotok, s a ráérő időtökben lennétek. Az efféle emberek tetszés szerint vitatkozhatnak, mert nincs senki, aki jobb csatákat vívna, mint azok, akik a legtávolabb állnak a csapásoktól. Mert ők támadnak, ostromolják a városokat, megfutamodnak, kifosztják a városokat, s még látni is csoda őket. De mikor alaposan megtárgyalták a dolgot, és eljön az ideje a tényleges előre masírozásnak, akkor amint meghallják a dobok pergését, azonnal inukba száll a bátorságuk. Jób tehát azzal korholja a barátait, hogy az ő dolgában kényük-kedvük szerint ítélnének és azt mondja nekik, hogy ragaszkodniuk kell Isten ítéletéhez és félniük kell a kardtól, úgy, mintha már fel is mutatná nekik azt. S megint kimondja a *hamisság haragja* kifejezést. Ez a mondás arra a kegyetlenségre mutat rá, amivel korábban korholták őt. A *harag* tehát ugyanaz, mint azt mondani, hogy üldözik engem, azaz megszorítasz engem. Mert a héber szó egyformán jelent *hamisságot* és *nyomorúságot*. De Jób itt azt jelenti ki, hogy a barátai nem a nyomorúsága miatti bármiféle könyörülettel jöttek hozzá, hanem inkább a mérgeztetése végett, sőt azért, hogy még

jobban megszorítsák és zaklassák. S mi van behozva ebbe? *A kard* (mondja), azaz, Isten nem fogja büntetlenül hagyni ezt a bántalmazást. Mert ha még meg is sértettelek, neked akkor is udvariasabbnak kell lenned velem szemben. Most azonban, engem ok nélkül elítélve nem mutatsz mást, csak szigorúságot velem szemben. Ezért kell Isten kardjának kicsúsznia ellened a hüvelyéből, hogy végül ténylegesen megtudd: van ítélet. Íme egy figyelemre méltó és nagyon hasznos mondat. Mert így megfeddve a barátait Jób olyan, mint Isten prófétája: általánosan szól minden emberhez. A dolog tehát, amit mond nekünk, ez: ha vagyunk olyan gonoszok, hogy rossznak ítéljük azt, ami jó és gorombák vagyunk azok kínzásában és zaklatásában, akik már amúgy is elég nyomorultak, akkor van okunk félni Isten kardjától. Meg van írva: átkozott az, aki a jót gonosznak, a gonoszt pedig jónak mondja (Ézs5:20). Mégis látjuk, hogy ez a bűn minden korban uralkodott, és manapság is uralkodik. Ami azokat illeti, akiket elragadnak az indulataik, miféle lelkiismeret veszi rá őket, hogy nyíltan szembeszegüljenek Istennel? Megvan a képességük ezt mondani: látom, hogy a dolog önmagában elég jó, de mégis teljesen és tisztán szembeszegülnek azzal. Ez az ember Isten akarja szolgálni (mondják), de én majd megállítom őt. Ilyen dolog lehet az egyház építése, valamint az emberek közötti testvériség szolgálata, illetve a közjó előmozdítása: de én majd megdöntöm annak minden egyes morzsáját. Mert látunk még olyanokat is, akik a bírói széken ülve olyanok, mint a megtestesült ördögök a szembeszegülésben Istennel, az egyenlőség és az igazság kiforgatásában, s tele vannak romlottsággal és erőszakkal. Mivel látjuk ezt, mi mást mondhatnánk, mint azt, hogy eljutottunk a gonoszság csúcsára? S ugyanez mondható másokról is. Mert látni kell, hogy akár nagyok, akár kicsik, mind Isten ellen munkálkodnak. Akkor vajon nem mondhatjuk, hogy az ördög birtokolja az embereket, mert úgy átadják magukat minden jó felforgatásának és a gonoszság fenntartásának, de főleg azért, mert a próféta szájából hallottuk a borzalmas átok kihirdetését mindazok ellen, akik azt mondják, hogy a gonosz jó és a jó gonosz (Ézs5:20). S erre gondolt Jób, mikor kimondta, hogy *Óvakodjatok a kardtól*. S kihez beszél? Azokhoz, akik felfuvalkodtak Isten és minden igazság ellen. Hisz ki más ellen hadakozunk, mint Isten ellen, amikor elkezdjük a világosságot sötétséggé alakítani és igyekszünk elnyomni a jó ügyet? Íme Isten az, Akit ezzel támadunk. Jó okunk van tehát félni, még ha csak egyetlen szegény embernek okoztunk is bajt, holmi új zaklatással sújtva őt. Mert Isten fellép ellenünk: azt mondta, nem tűri az efféle erőszakot és kínzást. Amikor az emberek bármiféle rosszat vagy erőszakot kezdenek tenni a szegényekkel, Isten előlép és a védelmezőjüknek mutatkozik. Ezért valahányszor csak utolér a kísértés, hogy szomorítsuk meg a szegényeket és a már amúgy is nyomorúságban levőket és okozzunk bajokat nekik, vajon nem kellene ezeknek a szavaknak megreszkettetni minket, amikor eszünkbe jut, hogy Isten kivonja a kardját mindazok ellen, akik növelik azok bajait, akik már amúgy is túlságosa nagy ínségben vannak? Íme, miképpen száll szembe Isten mindazokkal, akik átadják magukat a gátlatoknak, az erőszaknak, a zsarolásnak és más hasonló dolgoknak, s látjuk, miképpen idézi őket a tűzre és a vérre. S amikor látunk bárki szegény embert lábbal taposva, akinek senki sem segít, óvakodjunk attól, hogy mi is megtapossuk, illetve bármi rosszal vagy korholással illessük. S miért? Mert Isten kihirdette: kivonta a kardját mindazok ellen, akik ezen a módon zaklatják a jókat és az ártatlanokat. S ez az, miről Jób beszél záráskeppen, azt mondva, hogy *a hamisság haragja elhozza a kardot*. Mintha azt mondta volna: igaz, hogy most, amikor az emberek átlépik a saját határaikat a jók zaklatásában, akkor úgy tűnik nekik, hogy megússzák büntetlenül, ezért nem félnek sem Istentől, sem az Ő ítéletétől. Nos (mondja), a kard készen áll a számukra. Ezért tartózkodjunk a beképzeltségtől és ne hitegessük magunkat azzal, hogy Isten nem képes elérni minket, ha megkínóztuk a szegényeket, akik nem akartak mást, csak nyugodtan élni és nem sértettek meg minket semmivel. Mert amikor elkezdjük mardosni őket, és kegyetlenkedünk velük, Isten százezerszer kegyetlenebb lesz hozzánk, s így fogjuk érezni, amikor mint Bíránk elé járulunk Hozzá. Ha ezt kellőképpen mérlegelnénk, biztos, hogy nagyon másként mennének a dolgok a világban, mint ahogyan most mennek. Látjuk, hogy a fejedelmek a becsvágyuk kielégítésének kedvéért miképpen

pusztítanak el országokat, égetnek fel házakat, semmisítenek meg városokat, rabolnak, fosztogatnak és ragadnak el úgy mindent, hogy nézni is szörnyűség. De miért? Mindez törvényes a számukra a háborúskodás nevében. De legelőször is azt kellene fontolóra venniük, hogy vajon kénytelenek-e efféle csetepatékat szítani, s háborúkat viselni ezen a módon világszerte. Mivel azonban nem más, mint a saját becsvágyuk lobbantja őket lángra erre, s mindezek a gaztettek abból a dühből származnak, ami mozgatja őket: de nem gondolják, hogy a kard készen áll a számunkra? Aztán ami azokat illeti, akik a saját vágyaikat szolgálják és a saját kedélyállapotukat táplálják, vajon azt hiszik, hogy Isten nem vonja majd ki a karját miattuk? De ne csak rájuk tekintsünk. Mert látjuk azokat, akik se nem királyok, se nem fejedelmek, s nem is képesek feldúlni egy országot, vagy erővel behatolni abba, de mégsem állják meg, hogy ne legyenek tele gonoszsággal teljesen vagy még annál is jobban. Mert kis skorpiók szerepét játsszák, amik (mikor nem képesek máshogy ártani) a farkukból fröcskölik a mérgüket. S látjuk, miképpen igyekszik minden ember bosszantani és bajba sodorni a többieket. Ezért hát nem kell vajon megéreznie az embereknek azt, amiről itt van szó: nevezetesen, hogy az efféle emberek ellen a kard kivolt állapotban van? Látjátok tehát, hogy Jób miért mondta ezt szándékosan: *azért, hogy tudjátok*. Igaz, hogy ezek az emberek nem voltak tökfilkók, hogy ne tudták volna: van Isten a mennyben, Aki a világ Bírája. Nem, ezek az emberek képzetek és tapasztaltak voltak, mint láttuk a beszédükből, s mint majd látjuk Isten szavaiból is. Miért mondta hát nekik Jób: *azért, hogy tudjátok*? Azért, mert az emberek, elvakulva a saját hitvány indulataiktól nem ismerik Istent, hanem azt hiszik, hogy ha egyszer függőnyt vontak önmaguk és Isten közé, akkor Isten nem láthatja őket többé és nem képes úgy megbüntetni sem őket, ahogyan megérdemlik. Akkor hát nézzünk a kardra, még ha nem is látjuk még azt a saját szemeinkkel, azaz mondjuk ezt: Jóllehet Isten még nem mutatja semmi jelét annak, hogy meg akar minket büntetni, s a tudunkra akarja adni, hogy Ő a világ Bírája, gondoljunk arra, hogy Ő Magához szeretne vonni minket és meg akarja mutatni, hogy nem bánik velünk semmiféle rendkívüli szigorúsággal, különösen, ha mi sem vagyunk szigorúak a felebarátainkhoz. Továbbá értsük meg, hogy nem elegendő csak tartózkodnunk mindenféle gonoszságtól, hanem segítenünk is kell mindazokon, akik ínségben vannak. Mert jóllehet az ember tiltakozhat azzal, hogy tartózkodott minden sértéstől és gáztettől, de ezzel még nem lesz felmentve Isten előtt. S miért? Mert segítenie és támogatnia kellett volna a szükségben levőket. Nos ha azok, akik tartózkodtak a gáztettektől, nem nyernek felmentést Isten előtt, hanem bűnösöknek minősülnek, könyörgöm, mit mondhatunk azokról, akik nem tesznek mást, csak a gonoszságot gyakorolják éjjel-nappal, s mindig azon okoskodnak, miképpen zaklathatnák egyszer ezt, másszor am azt embert? Amikor a gonoszok így megélelik az elméiket azzal a konkrét szándékkal, hogy ártsanak a felebarátaiknak, ez vajon nem ok arra, hogy Isten kardja is idővel megélesedjen ellenük? Gondoljuk hát meg magunkat és ne csak a szükségben levőkön könnyítsünk, hanem (mivel a világban mindenfelé oly sok ínség és nyomorúság van), szánjuk a távol levőket is és könyörüljünk rajtuk, s a sóhajaink terjedjenek ki rájuk is (aszerint, hogy a könyörületnek az egész emberiséget lángra kell lobbantania), és imádkozzunk Istenhez, hogy kegyeskedjen könyörülni a lesújtottakon. S miután megbüntette őket a vesszőjével, vigye őket haza Magához, s fordítson mindent az ő üdvösségükre úgy, hogy amiképpen most okunk van a sóhajtozásra, egykor majd úgy örvendezhessünk együtt és dicsérhessük közösen az Ő nevét.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk jelenlétében a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: ezeket oly módon éreztesse velünk, hogy törődjünk a kijavításukkal. S ezért mindegyikünk gondoljon a megalázkodásra Isten hatalmas keze alatt, s mások elítélése helyett tanuljuk meg érezni a bennünk rejlő gonoszságokat, s igyekezzünk megtisztítani magunkat azoktól, míg fel nem öltözzünk teljesen az Ő tulajdon igazságosságába. Ezért mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A hetvenharmadik prédikáció, ami az első a huszadik fejezetről

Jób20:1-7

- 1. Felele pedig a Naamából való Czófár, és monda:**
- 2. Mindamellett az én gondolataim feleletre kényszerítenek engem, és e miatt nagy az izgatottság bennem.**
- 3. Hallom gyalázatos dorgáltatásomat, de az én értelmes lelkem megfelel majd értem.**
- 4. Tudod-e azt, hogy eleitől fogva, mióta az embert e földre helyeztette,**
- 5. Az istentelenek vígassága rövid ideig tartó, és a képmutató öröme egy szempillantásig való?**
- 6. Ha szinte az égig érne is az ő magassága, és a felleget érne is a fejével:**
- 7. Mint az emésztete, úgy vész el örökre, és a kik látták, azt mondják: Hol van ő?**

Hogy nagyobb hasznót húzhassuk ebből a tanításból, emlékezetünkbe kell idéznünk, miképpen lett korábban kijelentve, hogy azok, akik Jóbbal vitatkoztak, azt állítva, hogy Isten nem hagyja büntetlenül a gaztetteket, olyan alapra helyezkedtek, ami önmagában igaz, de mégis rosszul vonatkoztatták azt Jób személyére. S ez az oka annak, amiért mindig imádkoznunk kell Istenhez, hogy adjon képességet és józan eszt annak megismeréséhez, miképpen kell helyesen alkalmazni azt, amit Isten Ígétéből tanulunk meg. Mert azt a dolgot rosszra is fordíthatjuk, ami a hasznunkra válhatna, annak megfelelően, amint látjuk, hogy milyen sokan élnek vissza a Szentírással mogorván és önfejjén. Ezért a mi feladatunk megjegyezni ez a dolgot és akkor meglátjuk, hogy itt egy jó és nagyon hasznos tanítást találunk. Nos, a Czófár által mondottaknak az a lényege, hogy a gonoszok és Isten megvetői látszólag virágzanak itt egy ideig, de mégis el kell pusztulniuk, s a végük nyomorúságos lesz, ahogyan mindig is megmutatkozott, hogy Isten a világ végéig úgy hajtja végre az ítéleteit, ahogyan eddig is tette. De mielőtt eljutna erre a pontra egy bevezetőt mond, nevezetesen azt, hogy kényszerítve van a válaszadásra, és kénytelen válaszolni a benne levő értelmes lélek által is, mert megszegyenült Jób dorgálásától, s főleg azért, mert tudta (mint azt ő maga mondja), hogy a saját mondásai igazak, és Jób ezekkel ellentétesen érvelt. Nos, ha ez így lenne, akkor Czófárnak jó oka lenne [így cselekedni]. Mert először is, amikor Isten bámiféle kegyelemben részesít bennünket, azt nem azzal a céllal teszi, hogy az csak egyedül minket szolgáljon, hanem a felebarátainkat is a részeseivé kell tennünk. Akkor, ha Isten több értelmet ad az egyik embernek, mint a másiknak, azt vajon meg kell tartania önmagának? Nem. Hanem nézzük meg, miféle ajándékokat ruházott ránk Isten, majd munkálkodjunk azok közreadásán, hogy a felebarátaink is épülhessenek általuk, s végül közös egyetértéssel tisztelhessük Istent. Szent Pál is megmutatja ugyanezt, nevezetesen, ha valaki bármi ajándékot kapott Istentől, azt nem csak ő maga kapta, hanem teljesen közhasznúvá kell azt tennie (1Kor12:7). Íme, miképpen akarja Isten gyakoroltatni velünk a könyörületességet is. nem azt, hogy minden ember szeresse nagyon önmagát és vesse meg a felebarátait, hiszen azzal hová jutnánk? Lenne a továbbiakban testülete az egyháznak? Nem úgy illik, hogy a tagok kötődjenek egymáshoz? Nem úgy illik, hogy mindegyikük a Főhöz forduljon? Akkor jegyezzük meg jól, miért mondja Czófár, hogy az értelmes lelke készíti a válaszadásra: ha Isten kormányozná azt, s így ez a mondás a megfelelő helyen hangzana el, akkor lenne rá oka. Mert (mint említettem), ha Isten bármi jó dolgot feltárt előttünk, azt nem szabad elrejtenuk, hanem inkább a világosságra kell hoznunk. S itt látjuk, miért hangzik el. hogy ha egyszer hittünk, akkor szólunk kell (Zsolt116:10). A hit tehát nem lehet halott dolog, hanem ki kell fejeznie magát. S szent Pál is jól megerősíti a Zsoltárok könyvének említett mondatát (2Kor4:13). Mert

megmutatja, hogy nem törvényes a számára ezt tenni, mivel Isten adott neki értelmet, aminek az egész világot kell szolgálnia. S ezért adja közre a rá bízott kincset, jól tudva, hogy ez nem valami konkrét dolog egyetlen ember számára, hanem az egész egyház hasznára és épülésére való. S bizony, mindegyikünknek önmagára kell vonatkoztatni ezt a leckét. Mert látunk majd sokakat, akik azt mondják, hogy elegendő minden embernek a saját szívében hinnie. Mintha azt mondaná valaki, hogy a dolgot, amit Isten egybeszerkesztett, az emberek szétválaszthatják. De már láttuk Dávid feljegyzését, miszerint a hívőknek néha szólniuk kell. Mert ha ezt nem teszik meg, akkor kimutatják, hogy a rosszindulatukkal eltemetik azt, amit Isten közzé akart tenni: ahogyan meg van írva, hogy nem azért gyújt az ember gyertyát, hogy azután a véka alá tegye vagy elrejtse, hanem a gyertyatartóba állítja, hogy világítson (Mt5:15, Mk4:21, Lk8:16, 11:33). Aztán néha, amikor az ember bármi ajándékot kap, akkor azt hiszi, azért, hogy hitelt és megbecsülést szerezzen magának mások felett. Viszont, ha ezt tesszük, azzal gyalázatot hozunk Isten ajándékaira, mert a dicsekedés szolgálatába állítjuk azokat. Nem más célból adja Isten az ajándékait az egyik embernek bővebben, mint a másiknak, hanem azért, hogy jót tegyünk velük az embereknek. Ezért mindegyikünk ügyeljen arra, hogy emelje fel és terjessze azt, amit Isten rábízott. Ami pedig azokat illeti, akik nem kaptak oly sokat, őket is vezessék a kapottak az üdvösségre, amire Isten hív el minket, hogy aztán dicsőíttessék közöttünk. Jegyezzük ezt meg. De a másik dolognak nagyobb hatást kell ránk gyakorolnia, amikor Czófár azt mondja, hogy *hallotta a dorgálása gyalázatát*. Ez nem egyedül csak a saját személyének vonatkozásában mondta, hanem a korábban tárgyalt dolognak megfelelően haragszik, hogy Isten igazságát így lábbal tapossák. Jóbnak (mint már kijelentettem) nem volt efféle szándéka, ezért Czófár nagyon rosszat tett vele. Mindazonáltal ez a tanítás önmagában mindig jó és igaz marad, s annak is kell tartanunk, mert a Szentlélek is tanítani akart minket egy olyan ember által, akit elvakítottak a saját képzelgéseiről, pedig továbbra is jó alapokon állt. Így tehát ez a tanítás önmagában véve fenntartható, még ha úgy is látjuk, hogy a jókat feddi, s Isten igazsága ellen harcol rágalmakkal és helytelenül alkalmazott dolgokkal. Ezért amikor velünk történik hasonló dolog, akkor ellene kell annak szegülnünk, amennyire csak tőlünk telik. Azt mondom, amikor csak látjuk, hogy valaki Isten igazságával küzd, azzal úgy kell szembeszállnunk, mint az ellenségünkkel. Miért? Mert ha Isten megadta nekünk azt, amivel a megbízottjai és a tanúi lehetünk, akkor azt szeretné, ha mi támogatnánk az ügyét. S ez hatalmas megtiszteltetés a számunkra. Isten látja, hogy tele vagyunk hiábavalósággal, s nincs más bennünk, csak hamisság, de mindazonáltal elhív minket arra, hogy a megbízottjai legyünk. S kell ezt tennie? Köteles ezt megtenni? Nem, de ennyire meg akar minket tisztelni. Mi marad más hátra? Az, hogy mindegyikünk a tőle telhető legteljesebb mértékben ellássa a kötelességeit. Amikor látjuk, hogy annyira rosszindulatúak és gonoszok az emberek, hogy még Istennel is szembeszállnak, s minden lehetséges eszközzel igyekeznek kiforgatni és megrontani az igazságot, akkor illik tunyáknak lennünk? Nem. Látjuk, miképpen van a pápának manapság oly sok csábítója, akik nem törekednek másra, mint az összes jó tanítás rágalmazására és mindannak a meghamisítására, amivel Isten nevében valaha is előhozakodtunk. Sőt, nem kell túl messzire mennünk, mert mindenütt látjuk a rosszakarókat és a Sátán alattvalóit, akik felforgatják a dolgokat és nem vágnak másra, mint mindennek a feje tetejére állítására. Most, amikor látjuk, hogy az ördög ezen a módon igyekszik felülkerekedni mindenben, ami jó az egyház építésére, s az emberek pedig annyira meg vannak mérgezve ezek ellen, vajon meg kell tartanunk a nyugalunkat? Nem kell nekik szilárdan ellenszegülnünk, amennyire csak tőlünk telik? De, biztosan ezt kell tennünk. Különböző gyávák leszünk, s hatalmas árulást fognak nekünk tulajdonítani, ha engedjük, hogy Isten igazságát ennyire elcsúfítsák, s nem tartjuk azt fenn. Egyesek azon a véleményen vannak, hogy jobb, ha nyugodtak maradnak és egyáltalában nem szólnak semmit a pápisták és a babonák ellen. Igen, de közben látjuk, miképpen él vissza az ördög a hallgatásunkkal, hogy folytonosan terjesszesse a hazugságait és a zsarnokságát. Ha a szegény lelkek elpusztulnak, de közben megtartóztatjuk a nyelvünket, mi lesz abból? Ha a pásztor teszi a dolgát, vajon odaengedi a farkasokat és a

tolvajokat a nyájához, hogy azok megrettentsék, megharapják és felfalják azokat úgy, hogy közben soha egy szót sem szól? Isten pedig az egyháza pásztorainak jelölt ki minket. S ahogyan édes és kedves hangon kell irányítanunk a nyájunkat és az üdvösségre vezetnünk a taníthatókat és az engedelmeseket, úgy kell viszont hangosan ordítanunk, amikor látjuk a tolvajokat és a farkasokat, hogy elrettentsük őket. Látjátok tehát, hogy azoknak, akik észreveszik, hogy az emberek kiforgatják Isten igazságát, nem szabad erről nem venni tudomást, hanem inkább komolyan és buzgón szembe kell szegülniük velük a tőlük telhető legteljesebb mértékben. Aztán, ha ekkora bátorsággal és állhatatossággal kell fellépniük a gonoszok tetszetős, de értéktelen bővlijaival és körmönfontóságával szemben, akkor könyörgöm, nem ugyanígy kell felszólalnunk, amikor látjuk, hogy Isten nevét ténylegesen káromolják, s minden jó tanítást gúnyolnak és szidalmaznak a kicsapongó életvitellel, a pimaszsággal és mindennek, ami csak a gonoszok rendelkezésére áll? Szeretné Isten, hogy ez a szükségyszerűség ne kényszerítsen minket annyira, amennyire? De mi a helyzet? Amikor valaki az Ígét prédikálta, menjen ki az utcákra, és jegyezze meg, mit lát, miket tesznek nyíltan az emberek? S úgy tűnik majd, hogy minden ember összeszövetkeztek Isten ellen, s a tűz és a víz többé már nem jobban ellentétesek, mint a közélet, amit folytatunk, és a prédikált tanítás. Nem mondom, mennyire elérhetetlenek az emberek azt meghallgatandó, de jöllehet jó képet vágnak a dologhoz, és ceremoniálisan állítják, hogy Istent meghallgatják és az Ő Ígését elfogadják, mégis kiderül, hogy csak kisgyermeki játékokat játszanak, s az emberek teljes mértékben gúnyt űznek Istenből a megszokott életvitelükkel, s nem tesznek mást, csak megvetik az Ő Ígését. Nem kell aprólékosan részleteznünk a dolgokat: az emberek világosan látják, mik azok valójában, s mi túlságosan tökfilkók lennénk, ha nem szomorítana meg minket, amikor látjuk, mily kevésbé engedelmeskednek közöttünk Istennek és egyáltalában mily kevés tiszteletet kap az emberektől: különösen amikor azokat a szégyenteljes dolgokat látjuk, amikről Czófár beszél. Nevezetesen, hogy nemcsak Istent gyalázza a parázñaság, a kicsapongó élet, a rablások és más hasonló dolgok, amik uralkodnak, s nincsenek úgy megbüntetve, mint kellene, hanem még mikor meg is hosszabbodik a büntetés, akkor is Istennek és az Ő igazságának a kigúnyolása rejlik az emberek szívében. Arról beszélek, amit tegnap a saját két szememmel láttam. Ha egy utcalányt börtönbe vetnek, vajon tortákkal kell böjtölnie? A magatartása miatt kell bezárni, de közben nagy tortákat kell kapnia? Könyörgöm, micsoda bánásmód lenne az? Ha csak egyetlenegyszer mondták volna nekem, vagy csak egyetlenegyszer derült volna ki, akkor sem maradhattam volna nyugodt miatta. De a saját két szememmel láttam, annyira, hogy úgy tűnhet, Isten vitt oda engem, másrészt pedig az ördög akart diadalt aratni azzal. Nem csoda tehát, ha azok, akiknek a feladata az Isten Ígétének prédikálása az Ő nyája számára, oly durván beszélnek, mikor látják: annyira zűrzavaros minden, hogy sem mértékletesség, sem őszinteség nem létezik sehol és sehogy, de mégis feddhetők Isten előtt, mert a századrészét sem mondják el annak, amit kellene, ha fontolóra vesszük, milyen szörnyűséges a zűrzavar. Ezért jegyezzük meg Czófár eme mondatát jól, melyben elhangzik, hogy nem tudott nyugton maradni, hanem kénytelen volt szólni, mert bosszantotta az őt érő korholás. S miért? Mert nem szenvedhetjük a gonoszt nélkül, hogy ne tűznénk ki célul a szembeszegülést és a magunk részéről ne mutatnánk némi buzgalmat Isten iránt az Ő dicsőségének és igazságának fenntartásában. De most térjünk rá az itt leírt általános dologra. *Nem tudod-e, hogy az ősidőktől kezdve (mondja Czófár) mióta embert helyezett Isten a Földre, a gonoszok nagysága rövid idejű, és a képmutatók vagy vétkesek öröme sem tartós?* Itt egy önmagában jó és igaz alapelvet említ, ami nem más, mint az, hogy ha Isten megvetőinek az életét boldognak tartjuk, akkor tévedünk. S miért? Mert az ő örömük pusztán álom, mint majd hozzátesz erről később egy hasonlatot is. Igaz, a legtöbb ember azt fogja mondani, hogy a gonoszok boldogtalanok. De mi van akkor? A saját csapdánkba esünk bele, mert ha látunk valakit könnyen, vagy nagy tiszteletnek örvendővé élni, akkor, még ha az életét nem is Isten Ígétének megfelelően vezeti, mi mégis bámuljuk, s azt hisszük, az állapota olyan jó, amennyire csak megkívánható, s minden ember bántani vágyik

őt. Igen, de közben nem tudjuk, hogy az ennyire előrejutottak csak csigák, ahogyan meg van írva a zsoltárokból (Zsolt58:9). S ezt a hasonlatot nagyon érdemes megjegyezni. Mert Dávid azt mondja, hogy azok, akik ebben a világban előrejutottak, de nem vertek eleven gyökeret Istenben, olyanok, mint a csigák. Előmásznak valamelyik éjszaka és rögtön szétfolynak. Íme, a csigák olyanok, mint a zabkása. De mi nem vesszük ezt fontolóra: kihagyjuk a fő dolgot, amit pedig mindvégig a szemünk előtt kellene tartani. Nincs türelmünk ezt mondani: nos, Isten előre viszi azt, akit akar, de csak azért, hogy nagyobb és ostobább bukással törje ki a nyakukat. Jól ismerjük a szerencse kerekét, de nem tudunk mindent Isten gondviselésének tulajdonítani, az Ő munkáit szemlélni és Neki dicséretet adni. Annál inkább meg kell hát jegyeznünk ezt a mondatot, miszerint amióta Isten a Földre helyezte az embert, állandó tapasztalat volt, hogy a képmutatók nagysága rövid idejű és az örömről sem tart örökké. Amikor Czófár azt mondja, hogy ezt a dolgot hosszas tapasztalatokból ismerjük, s így volt ez, mióta Isten megteremtette a világot, annak a mondásnak nagy a súlya. Mert ha csak Isten igazságának egy vagy két példáját látjuk, vajon annak nem kell annak is elegendően megérinteni minket? De itt sokkalta több van: nemcsak három-négy személyben mutatja meg Isten, hogy nem hagyja büntetlenül a gonoszokat. Megmutatja ezt minden nap, megmutatta, mielőtt megszülettünk, s ha korról korra haladunk a világ teremtésétől kezdve látni fogjuk, hogy Isten mindig ugyanazt a tempót tartotta. Látva tehát, hogy ilyen példák vannak előttünk, valamint oly nagy és oly hosszú folytatóság, melynek során Isten mindig is a gonosz emberek bővelkedése Bírójának mutatkozott, s mindent a megzavarodásukra és megromlásukra fordított, van okunk még mindig kételkedni benne? Ezért jegyezzük meg jól ezt a mondást, miképpen jelent sok igazságot, tudniillik, hogy mióta ember élt a Földön, Isten akarata mindig az volt, hogy legyenek feljegyzések az Ő ítéleteiről, ezért nem lehetünk olyan tompák és ostobák, hogy ne vegyük fontolóra azokat a dolgokat, amiket Isten a mi tanításunk végett tett. Ebből még azt is le kell szűrni, hogy nem elégséges megnyitni a szemünket és jól megnézni a dolgokat, amiket Isten a mi életünkben tesz, hanem az ókori történelemből is hasznat kell húznunk. S itt látjuk, miért volt a mi Urunk akarata néhány figyelemre méltó ítélet írásos megőrzése a számunkra: nevezetesen, hogy azok emlékezete örökre fennmaradjon. S nemcsak a Szentírásban foglaltakból kell hasznat húznunk, hanem amikor hallunk pogány emberek által részletesen elmesélt történeteket, ott is rendelkezünk kell azzal a képességgel, hogy Isten cselekedeteit magunkra vonatkoztassuk. Mert ott látjuk, miképpen hajtotta végre a bosszúját mindazokon, akik átadták magukat a kegyetlenségnek, a rablásnak és más erőszakos cselekedeteknek, s ezzel együtt miképpen büntette meg a paráznaságot és más mocskos dolgokat, amikor azok túlságosan eluralkodtak. S végül látjuk, miképpen büntette meg a hamis esküket és a gátlatlanságot, amikor az emberek gőgje a türhetlenségig fokozódott. S amikor efféle dolgokra nézünk, azoknak vajon nem a mi javunkat kell szolgálniuk manapság? Emlékezzünk hát jól az itt kapott leckére, nevezetesen, hogy miután Isten a világ teremtésétől kezdődően időről időre adott nekünk figyelmeztetéseket arra vonatkozóan, hogy Ő a világ Bírója, meg kell tanulnunk tisztelettel felnézni Rá, s óvatosan járnunk, hogy a gonoszokra kiszabott büntetések tükrök, valamint minket visszafogó zablák lehessenek a számunkra. De most térjünk vissza arra a mondásra, miszerint *a gonoszok nagysága rövid idejű*. De miért? Mert noha az égig emelkedtek, vagy a felhőket is elérték a fejükkel, mégsem folytathatják, mert Isten azonnal leveti őket. Jób itt azt folytatja, amit már korábban láttunk: nevezetesen, hogy Isten néha eltűri a gonoszok fejlődését és virágzását, de az nem lesz tartós. Nos, ha ezt Czófár helyesen vette volna fontolóra, akkor többé nem civakodott volna Jóbbal. De mivel vett egy általános mondatot és rosszul alkalmazta azt, ezért túl gáncoskodó módon látott munkához. Ennek ellenére, mint említettem, ezt a tanítást a Szentlélektől származónak kell tekintenünk, s nincs más dolgunk, mint megfontoltan tekinteni rá és a megfelelő módon alkalmazni. Akkor hát folytassuk. Rendkívül nyugtalanító kísértés a számunkra, ha látjuk a gonoszokat bővelkedni. Mert azt szeretnénk, ha Isten annak mutatkozni, Aki, azaz, hogy nem tűri a gonoszokat, hanem ledönti őket, mert utálja

mindegyiket és viszolyog tőlük. Ha mi magunk teszünk rosszat, szeretnénk, ha Isten megkímélne, s nincs közöttünk olyan, aki ne gondolná azt, hogy Isten elhamarkodja, ha megbüntet. Amikor egy, kettő vagy három bűnt követtünk el, és Isten megbüntet, azt túlságosan hamar történnék véljük és nem tudjuk elviselni. De ha másvalaki követte el a lehető legkisebb hibát is, szeretnénk, ha Isten azonnal lesújtana rá a villámaival. Íme, hová vezet minket a képmutatás. Viszont mit kellene ezzel szemben tenni? Meg kell elégednünk azzal, hogy látjuk diadalmaskodni a gonoszokat egy ideig ebben a világban, amint elérik a céljaikat, könnyű és örömteli életet élnek, s meg nem szomorodnak, miközben látjuk, hogy mi magunk nyomorúságban és bajban vagyunk. De miért? Mert ezzel akarja Isten próbára tenni a hitünket. Ha olyanoknak látnánk a dolgokat, amilyenek majd a végén lesznek, ahogyan Isten mutatja meg azokat nekünk az Ígétével, akkor vetnénk bármiféle bizalmat Belé? Nem. Semmit sem hinnénk el, amíg nem látjuk. De mikor nem látjuk azt, amiről Isten beszél olyan gyorsan, mint szeretnénk, de mégis szilárdan kitartunk az Ő Ígéje mellett, arra támaszkodva, ami az Ő szájából származott, azzal mutatjuk ki, hogy hiszünk Benne. S jegyezzük meg jól, hogy amikor Isten így teszi rá a zabláját a gonosz és istentelen nemzetségre, azzal próbára akar tenni, hogy vajon szolgáltuk-e Őt tisztán, és engedjük-e türelmesen, hogy tegyen, amit akar, anélkül, hogy szembeszegültünk volna Vele. Sőt mi több, Isten azt is meg akarja nekünk tanítani, hogy a Paradicsomunk nem ebben a világban van. De mi szeretnénk tetszésünk szerint élni, s azt, ha Isten úgy babusgatna minket, mint a kiskakasokat. Az viszont egyáltalában nem a javunkra válna, hanem az ellenkezőjére. Mert amíg nem von Isten minket a megpróbáltatásokkal Magához, a saját jóakaratunkból soha nem igyekszünk kimenekülni ebből a világból, mert annyira bele vagyunk gabalyodva, amennyire csak lehetséges. Ezért megannyi gyötrellemmel kell minket a mennyei birodalomhoz vonni, s Istennek kell erőltetnie, hogy Hozzá jöjjünk. De ezzel is azt mutatja meg nekünk, hogy ki fogja gyökerestől szaggatni a gonoszokat, még ha olyannyira zabolátlanok is, mint eddig soha. Amikor látjuk ezt, nem lesz okunk arra, hogy bármiféle nehezteléssel illessük őket. Így (mint már mondtam) tanuljuk meg legyőzni az említett kísértés, amikor az utunkba kerül. Ha pedig a gonoszok fejlődnek, sőt, még a felhőket is elérik fejjel, értsük meg: ezen nem szabad úgy megszorodnunk, mintha Isten szundikálna, vagy mintha nem törődne a világgal és nem viselné annak semmiféle gondját. Ellenkezőleg, legyünk abban biztosak, hogy Isten azért emeli fel őket, hogy majd egycsapással leverje mindet, halálos bukással. Mert ha csak a lábukon állva esnének el, megmenekülhetnének néhány csonttöréssel. De mikor Isten engedi őket ilyen magasra kapaszkodni, utána letaszítja őket a végső pusztulásba. Látjátok tehát, milyen szándékkal mondja Czófár, hogy *a gonoszok fennkölsége rövid idejű*. Most pedig hozzát teszi, hogy *az örömük sem lesz hosszan tartó*. Ezalatt azt érti, hogy Isten megvetői, és mindazok, akik ehhez a világhoz kötődnek, elragadtatják magukat a mostani bővelkedéstől, s teljesen megrészegülnek attól. Igaz, hogy Isten gyermekei is örvendezhetnek, amikor bővelkednek, mint mikor Isten megadja nekünk mindazt, ami a táplálásunkhoz és a fenntartásunkhoz szükséges, amikor úgy bánik velünk, hogy semminek sem vagyunk híjával, amikor egészséget, csendességet és más hasonló dolgokat ad, akkor joggal lehetünk boldogok, sőt azoknak is kell lennünk, amint meg van írva a törvényben: *egyél és igyál az Úr előtt és légy boldog* (5Móz12:7). De a kegyeseknek nem szabad az örömeiket a jelen jótéteményekhez kapcsolni és nem is szabad kötödniük ezekhez. Inkább, ha híjával vannak az ételnek és az italnak, vagy betegség kínozza őket, amiatt nem szabad felhagyni az Istenbe vetett bizalommal, hanem meg kell tanulniuk szent Pál leckéjét, miszerint tudniuk kell szegénynek és gazdagnak lenni, túrni az éhséget és az ínséget, valamint bővelkedni (Fil4:12). Látjátok tehát, hogy Isten gyermekeinek jókedve nagyon különbözik a hitetlenek és a világiak jókedvétől. Mert ők a kezükben tartott dolgoknak örvendeznek anélkül, hogy bármennyivel is előbbre néznének, ami pedig Istent vagy a mennyei életet illeti, nem törődnek azzal, hanem oly módon ittasulnak meg, hogy ha jólétre lelnek, azonnal megvadulnak és szélsőségesen szabados életvitelt folytatnak. Ezzel szemben a kegyesek, amikor bővelkednek, mindig tovább is lépnek, azaz

elismerik Isten jóságát abban, hogy több, mint Atyának éreztette meg Magát velük. S azt is tudják, hogy amikor látszólag elhagyta őket, akkor még közelebb van hozzájuk a támogatásuk végett. Így ebben a mondatban Czófár azt akarta megmutatni, hogy amikor Isten megvetői és azok, akik a gonoszságra adták magukat, fejlődnek és (ahogyan ők nevezik) a szerencse rájuk nevet, ezért bővelkednek és könnyen élnek, mindeközben úgy elbutulnak, hogy az örömük az ittasság, s rendetlenül vagy mértéktelenül kicsapongó életet élnek. Íme, mit akart mondani Czófár. Ezért jegyezzük meg jól, miképpen mondja a mi Urunk Jézus, hogy jaj nektek, akik nevettek, mert sírni fogtok: az örömtők fogcsikorgatássá válik (Lk6:25). Nem azt jelenti ez, hogy nem törvényes nekünk (mint korábban mondtam) boldognak lenni, vagy nem törvényes örvendeznünk, amikor Isten okot ad rá. Örvendezzünk hát. Akkor (ahogy szent Jakab mondja): Aki örül, énekeljen (Jak5:13). Azaz, adjon hálát Istennek, s Őt segítségül hívva mindig közeledjen Felé, s szilárduljon meg egyre jobban az Iránta való szeretetben, félelemben és bizalomban. Látjátok tehát, milyennek kell lenni a mi örömünknek. Egyébként ezzel az említett örömmel együtt szomorúaknak is kell lennünk, ha arra gondolunk, mennyire nem hagyunk fel Isten sértegetésével (ahogyan szent Pál is megmutatja nekünk egy példával, 2Kor6:10) és fontolóra vesszük a bennünk meglevő bűnöket. Ezért mindig haladjunk előre afelé a teljes és tökéletes öröm felé, ami egyelőre még el van rejtve előlünk. Ennyit erről a mondásról, mely szerint *a gonoszok öröme nem tart majd sokáig*. Azután jegyezzük meg, hogy Czófárt megtévesztették a *rövid ideig* és a *szempillantásig való* kifejezések félreértelmezése. Mert amikor a Szentírás mondja, hogy a gonoszok elenyésznek, s Isten egy szempillantás alatt megemészti őket, ez nem azt jelenti, hogy egyetlen közönséges eljárásmodot alkalmaz. S miért? Mert ha Isten így járna el, mi maradna az utolsó napra? Mi ezzel a világgal házassodnánk össze, s nem várnánk a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére, hogy beteljesítse a feltámasztásunkat és a megváltásunkat. A mi Urunk tehát kénytelen megőrizni sokakat, sőt a dolgok legnagyobb részét is az utolsó ítéletéig. De addig is mindig az Ő hivatala a gonoszok megsemmisítése, s annak megmutatása, hogy ők csak egy szempillantásig valók. S tényleg vegyük jól fontolóra, micsoda a mi életünk, s meglátjuk, hogy az a dolog, ami a legtovább tart ebben a világban, elmúlik és szertefoszlik egy szempillantás alatt. Mi olyan ostobák vagyunk, hogy ha Isten nem emeli fel a kezét az első napon azok megsemmisítésére, akik megsértették, akkor az a vélekedés alakul ki bennünk, hogy ennek soha nem jön el az ideje. S miért? Mert úgy tűnik nekünk, hogy ez az élet sokáig tart, de mégis csak árnyéknak tartjuk, mert minden embernek távoznia kell innen az akarata ellenére. Ezért amikor azt mondják nekünk, hogy a gonoszok nem élnek sokáig, akkor tanuljuk meg: ez nem azt jelenti, hogy a mi Urunk azonnali hatállyal törli el őket. Mert jóllehet eljutnak az ötvenes vagy hatvanas éveikig, Isten keze mégsem hagyja abba a gyakoroltatásukat a maguk romlására és összezavarodására. Röviden, türelmeseknek kell lennünk és meg kell várnunk, mit fog tenni Isten olyan fortyogás és sietség nélkül, amit Czófár tanúsít itt. Íme, azt mondom, miképpen kell alkalmaznunk ezt a tanítást, ha többre akarjuk vinni vele. S ez valóban nagyon szükséges dolog a számunkra. Mert látjuk, sokan megsértődnek a Szentírásban foglalt ígérek olvasásakor, miszerint Isten meg fogja áldani az övéit, vezeti őket minden útukon, minden elgondolásuknak sikeres végkifejletet ad, bővelkedve fognak élni, áldottak lesznek az Ő kezétől, mind önmaguk, mind az utódaik, mind a barmaik, akár otthon, akár úton vannak, minden javaikban, s Isten kegyelme őrzi majd őket (3Móz26, 5Móz28). Viszont látjuk, hogy Isten gyermekei oly hatalmas ínségben élek és oly sok nyomorúságot szenvednek el, hogy az szármalmas. Néha egy morzsányi kenyérük sincs, amit a szájukba vehetnének, s betegségek és más bajok sújtják őket, miközben a gonoszok, akiket Isten megfenyegetett, bővelkednek. Ettől megdöbbenünk, mert látszólag csak az időnkét vesztegetjük, ha Istenben bízunk, s a fenyegetései és az ígéretei megtévesztőknek tűnnek. Mi ennek a bajnak az oka? Az, hogy híjával vagyunk a türelemnek és nem zabolázzuk meg magunkat, hogy ezt mondanánk: Megnézem, mit fog tenni Isten. Nem kell mást tennünk, mint átlépni ezt, mint amikor egy lépcsőfokot kell átugranunk és átlépünk ahhoz, hogy túljussunk

rajta. De mivel nem vagyunk képesek átugrani az evilági dolgokat, s így felemelkedve szemlélni Isten ítéleteit, ezért nem is vagyunk képesek meglátni azokat, még ha közel is vannak. S biztosan vannak, akik azt mondják: nem tudok tovább menni, mert ez és ez a dolog leállít engem. S mi az, ami megállítja? Pár szalmaszál, ami az útjában hever. Ez minden, és nem kellene mást, mint felemelni a lábukat, vagy rátaposni annak a dolognak a leküzdéséhez, amiből akkora csinnadrattát csinálnak. S ez vajon nem hatalmas lustaság bennünk? De mikor meg vagyunk fosztva Isten Lelkétől, látjátok, milyen állapotban vagyunk. S a Szentírásban foglalt dolgok nem hiába és nem ok nélkül vannak abban megírva. Továbbá azt is meg kell jegyeznünk, hogyan mondja itt Czófár, hogy *amikor a gonoszok felemelték a fejüket az égbe, s elérték a felhőket*, Isten bőven talál majd eszközt ahhoz, hogy levesse és egyenesen a pokolba süllyessze őket. Íme, miféle vége lesz a gonoszoknak, akik nem törekednek másra, csak a személyes előre jutásra. Igaz, hogy egykor felmagasztalta a szolgáit tisztességre és méltóságra, de ők továbbra is megmaradnak az alázatban. Amikor valakit Isten Lelke kormányoz, legyen bár nagy, az egész világ által tisztelt fejedelem, akit Isten keze emelt magasra, mégis mindig mértékletes gondolkodású lesz, s elismerve a saját gyengeségeit, félelemben és józanságban fog járni, ezt mondván: Ó jaj, mi lenne velem, ha Isten nem zabolázna meg? Kegyelmet adott nekem, s ami engem illet, nincs semmi, ami a sajátom volna. Van bármi okom dicsőíteni önmagam? Nincs. De minél közelebb jön hozzám, annál jobban köt Magához, így ha tisztelni kell Őt az emberek között, akkor nekem kell ehhez tükörnek lennem, hogy megmenthessem a megsemmisítetteket és a lesújtottakat. Isten tehát azért helyezett engem ebbe a helyzetbe, hogy azok javát szolgáljam, akiknek szükségük van a segítségemre. Így amikor Isten gyermekei felruháztatnak bármiféle kegyellemmel, azt nem szabad maguknak megtartaniuk, hogy a saját javukat szolgálja, hanem meg kell ismertetniük magukat a felebarátaikkal, közöttük még a legegyszerűbbekkel is (ahogyan szent Pál mondja, Rm12:16) és meg kell alázkodniuk még a legalacsonyabb rangúak előtt is, amint azt Isten parancsolja. De pont ellenkezőleg, amikor a gonoszok jutnak előre, nem tesznek mást, mint a fejüket emelik a felhőkig, és az égig emelik az orrukat. S honnan származik ez? Onnan, hogy megfélemlenek magukról, s nem gondolják meg a halandó mivoltukat, hanem (ahogyan mondani szokás) isteneknek tartják magukat. Ezt látjuk mindazokban a vak nyomorultakban, akik megrészegültek a gögtől: nevezetesen, hogy nem ismerik önmagukat. Ha valaki úgy szól hozzájuk, mint emberekhez szokás, azt hiszik, lekicsinyelték őket. S ez az, amire Czófár gondol, amikor azt mondja, hogy a gonoszok az égig emelik a fejüket és a felhők fölé emelkednek. Igaz, hogy nekünk is az égig és a felhők fölé kell emelnünk a fejünket, de más módon: nevezetesen, jóllehet vándorok vagyunk ebben a világban, s nem látunk mást, csak romlást önmagunkban, mégsem veszíthetjük el az Isten által megígért örök jótéteményekkel kapcsolatos reménységet, hanem Pállal együtt ki kell jelentenünk ünnepélyesen, hogy mennyei polgárok vagyunk (Fil3:10), s ott örökség van elkészítve a számunkra (Ef2:19), s máris a mennyei helyekre ültettek bennünket konkrétan a Főnk, Jézus Krisztus személyében, Aki úgy kötött és egyesített minket Magával össze, hogy soha semmi szét ne válasszon. Látjátok tehát, miképpen kell Isten hűséges gyermekeinek felemelni a fejeiket nemcsak az égig, de az ég fölé. Mindazonáltal ez nem jelenti azt, hogy nem kell megalázkodniuk annak megfelelően, amint Ámós próféta mondja, hogy mindig Istenhez hajoljanak. S mit ért alatta, amikor azt mondja, hogy Isten azt akarja, hogy Felé hajoljunk? Azt, hogy tudnunk kell: olyan teher van a vállainkon, amit nem vagyunk képesek elhordozni, ha nem az Ő ereje támogat minket. S biztosan azért szükséges ez a számunkra, hogy végül megdicsőüljön bennünk, amikor ezen a módon szabadít meg a nyomorúságainkból és a megpróbáltatásainkból, melyek túlterhelnek és legörnyesztenek bennünket. Ezért jegyezzük meg jól ezeket a dolgokat abból a célból, hogy megtanuljunk olyan szelídek lenni, hogy azok között lehessünk, akiket Isten a mennybe emel, miután előzőleg a pokolig vetette őket le. Akkor hát megtart minket Isten keze? Alázkodjunk meg (mondja az apostol 1Pt5:6), mégpedig úgy alázkodjunk meg, hogy először is aduk meg Istennek a Neki kijáró dicsőséget, mint

olyasvalakinek, Akitől származik minden jószág, s tegyünk igazi megvallást Neki. Másodszor, tartsa mindegyikünk a szeme előtt a saját elhívását, tudva, hogy Isten oly módon kötött minket össze, hogy a legnagyobbaknak kell segíteni a kisebbeket. S mindegyikünknek úgy kell felhasználni Isten ajándékait, hogy az a közös jót jelentse mindenki számára, biztosra véve, hogy abból az állapotból, ami megadatott nekünk, másoknak is hozzánk hasonlóan részesedniük kell. Amikor ezen a módon munkálkodunk, biztos, hogy Isten keze mindig is fenntart majd minket. S noha az ördög soha nem látott, hatalmas támadásokat indít ellenünk, mi mégis megtartatunk. Ha pedig néha meg is tántorodunk, Isten mégis a segítségünkre siet, így mindig miénk lesz a győzelem, bármerre is menjen a világ. Ezért, ha a hozzánk illő mértékletesség határai között maradunk, legyünk abban biztosak, hogy Isten megéreztetni velünk a hatalmát, megtartva minket minden jószágban mindvégig. S noha ennek a világnak megannyi kockázata és veszélye között kell járnunk, Ő nem engedi, hogy bármilyen gonosz csetepatéba keveredve kitörjünk a nyakunkat, hanem ha bármi effélével kerülünk szembe, Ő meg fogja adni a kegyelmet annak átugrására, mint azt korábban mondtam. Ennyit kell most megjegyeznünk Czófár szavairól.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, s imádkozzunk Hozzá: éreztesse ezeket velünk oly módon, hogy megtanuljunk megundorodni magunktól, mert oly nyomorult teremtmények vagyunk, akik állandóan csak vétkeznek. Ezért valódi alázattal fogadjuk a büntetéseket, amiket Ő szab ki ránk, hogy napról napra egyre jobban meghajoljunk az Ő hatalmas keze alatt. S így lesújtva se szűnjünk meg úgy járni, ahogyan Ő parancsolja, hit és reménység által felemelve a szívünket és az elménket a menny királyságába, kicsinyekként folytatva az életünket ebben a világban. De ne úgy, mint csecsemők az értelemben, hanem mint csecsemők a gonoszságban (1Kor14:20) azért, hogy megfosztva minden hiábavaló vakmerőségtől áss önszeretettől, szolgálhassunk egymásnak, s így teljes egyetértésben Istent tiszteljük. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek stb.

A hetvennegyedik prédikáció, ami a második a huszadik fejezetről

Ez a prédikáció a hetedik vers, valamint a soron következő szövegrész magyarázatát tartalmazza

Jób20:8-15

8. Mint az álom, úgy elrepül és nem találják őt; eltűnik, mint az éjjeli látomás.
9. A szem, a mely rá ragyogott, nem látja többé, és az ő helye sem törődik már vele.
10. Fiai a szegények kedvében járnak, és kezei visszaadják az ő rablott vagyonát.
11. Csontjai, ha megtelnek is ifjú erővel, de vele együtt roskad az a porba.
12. Ha édes az ő szájában a gonoszság, és elrejtí az ő nyelve alá;
13. És kedvez annak és ki nem veti azt, hanem ott tartogatja ínyei között:
14. Az ő étke elváltozik az ő gyomrában, vipera mérgévé lesz a belében.
15. Gazdagságot nyelt el, de kihányja azt, az ő hasából kiűzi azt az Isten.

Czófár itt azzal a tanítással folytatja, amire már vetettünk egy pillantást tegnap: azaz, hogy bár a gonoszok és Isten megvetői boldogoknak látszanak, ez mégsem tart majd sokáig, mert Isten majd végül összezavarja őket. Olyan kifejezést használ, amivel az értésünkre adhatja, hogy a saját sorsfordulatukban vagy *a saját trágyájukban* pusztulnak el, mert a héber kifejezés *a sorsfordulatukat* jelenti. Mintha az hangzana el, hogy trágyaként jönnek majd elő, s ők ezt megvetéssel vagy feddésként mondják ki. Látjátok tehát, hogy bár Isten megvetői lehetnek bátrak és tehetik magukat félelmetessé, mégis nagyon gyalázatosan pusztulnak majd el, s úgy lesznek kivetve, ahogyan az emberek a trágyát vetik ki. Íme, mi a kifejezés értelme. Utána hozzátesszi: úgy pusztulnak majd el, hogy soha helyre nem állnak és soha többé nem lesznek épek. Ezért hasonlítja őket álomhoz vagy *éjjeli látomáshoz*, ami tüstént szertefoszlik. Röviden, azt mondja, hogy akik nagy becsben és nagyon tekintélyeseknek tartották őket, többé nem fogják egyiket sem látni és reménységük sem lesz többé a korábban helyzetük visszaszerzésére. Minden (mint mondtam) nagyon igaz. Mert minden boldogság, ami mutatkozik a gonoszokban, végül csak még jobban összezavarja majd őket. Miután pedig Istentől átkozottak, szükségszerűen gonosz véget kell érniük. Mi más lenne az emberek boldogsága, ha nem az, hogy Isten a kegyeibe fogadja és megáldja őket? Akkor, ha az ellenkezőjével van dolgunk, azaz leráz bennünket, úgy még ha az egész világ a mi oldalunkon áll is és minden dolog nagyon is a várakozásainknak megfelelően alakul, mégis, az összes jótétemény, amikkel csak rendelkezhetünk, szükségszerűen a megsemmisülésünkre válnak. Ezért nincs más forrása a jólétnek, mint egyedül csak a mi Istenünk jósága és szeretete. Ha az megvan, akkor nézzünk bár ki akármilyen nyomorultnak, mégis minden a javunkra lesz. Ám pont ellenkezőleg: ha Isten nem szeret minket, akkor lehetetlenség, hogy bármi módon bővelkedjünk. Lehetséges holmi külső magamutogatás, de az nem fog sokáig tartani, mint azt itt is látjuk. Ezért jegyezzük meg jól Czófár itt olvasható szavait. Mert noha két dolgot jelez (mint említettem), mégis fontos, hogy azt jelenti: Isten egy szempillantás alatt győzi le a gonoszokat. Ezt érdemes megjegyezni, mert úgy tűnik, hogy acélszögekkel vannak odaerősítve (ahogyan mondani szokás), ezért soha el nem távolíthatók. De Isten majd megtalálja a ledöntésük eszközeit, ami olyannyira hirtelen történik majd, hogy az emberek fel sem fogják. Ha pedig egy dolog elképzelhetetlen a számunkra, nos Isten képes a képzeletünket vagy a felfogásunkat meghaladóan cselekedni. Ezért ne zavarodjunk meg a gonoszok dicsőségétől és méltóságától, látva, hogy Urunk minden ellenkezésük dacára leveri őket. A világ nagyon dicséri azokat, akik rablással gazdagodtak meg, akik gonosz mesterkedésekkel jutottak előre és akik megvetik Istent, s minden egyenlőséget és jogot? Íme a Szentlélek trágyához és mocskokhoz hasonlítja őket. Ezért ne kísértsen meg

bennünket, amikor bármiféle nagyságot és kiválóságot látunk Isten megvetőiben. Hanem inkább hallgassunk a szavakra, amit a Szentlélek mond ki ellenük, hogy véget vessen a megbecsülésüknek, mert nem ok nélkül teszi. Mert nekünk nem szabad panaszkodnunk az állapotukra, sem pedig csatlakozni a társaságukhoz, amire a vágyaink ösztökélnek állandóan minket. S végül nem szabad úgy nyugtalankodnunk, mintha Isten nem tenne igazságot a világban, hanem szundikálna a mennyben és nem akarná visszaszorítani a gonoszságot, amikor az kicsordul a medréből. Ezért, hogy a kísértések ne kerekedjenek fölénk, tanuljuk meg azokat a dolgokat trágának és mocsoknak tekinteni, amiket a világ nagy becsben tart. Íme, mit kell tennünk, amikor látjuk, hogy az emberek megtapsolják a gonoszokat és bizonyos értelemben istenekként tisztelik őket. Legyünk tehát türelmesek, várva a dolgok végét és biztosra véve, hogy ők csak trágya Isten szemében. De azt is meg kell jegyeznünk, hogy a helyük sem törődik többé már velük, s a szem, mely látta őket, többé nem fogja látni. Czófár ezzel arra utal, hogy a gonoszok nem csak rövid ideig szenvednek majd, mint ahogyan Isten veri le gyakran úgy a kegyeseket is, hogy azok végleg legyőzötteknek látszanak. Ilyenkor úgy tűnik, hogy Isten a helyreállítás minden reménysége nélkül akarja a porba dönteni a szolgáit, de nekik mégis megvan az ígéretük arra, hogy legyenek bár a pokol fenekén, Isten kinyújtja majd a kezét, hogy onnan is kivonja őket. Ezért jóllehet a halál árnyai között kell járnunk, mégse essünk kétségbe, látva, hogy Isten megadja nekünk annak jelét, hogy Ő a Szabadítónk. Azaz, halljuk Isten hangját, amint biztosít róla, hogy nem hagyott el minket. Íme, mi van a mi oldalunkon. S noha Isten ad némi feltöltődést a gonoszoknak is, a sebeik mégis oly halálosak, hogy soha fel nem gyógyulnak azokból. De miért? Mert amikor Isten szól, az úgy megsemmisíti őket, hogy senki emberfia nem lesz képes visszaállítani a javaikba vagy újra felépíteni őket. Igaz, az emberek megpróbálhatják ezt, de egyáltalán nem érnek el sikert, minél jobban gondolkodnak az előmozdításukon, annál jobban húzzák őket vissza. Látjátok tehát, hogyan különíti el Czófár Isten megvetőit és a gonoszokat a kegyesektől. Mert bajok egyformán érhetik mindegyiket, de végüket illetően különbségek vannak közöttük. Azt mondom, bajok ugyanúgy érhetik az egyiket és a másikat, mert a kegyesek is látszólag eljutnak arra a pontra, ahol elpusztulni látszanak a helyreállítás reménysége nélkül. Mivel azonban Isten megígérte, hogy kinyújtja a kezét felénk, ezért még ha a halálba jutnak is, onnan is fel fognak támadni ismét. Ami viszont a gonoszokat illeti, nekik végleg el kell pusztulniuk. S miért? Mert Isten átka van rajtuk. Ezért tanuljuk meg vigasztalódni, amikor Isten bármi bajt küld ránk. Mert legyenek bár ezek nagyon súlyosak és nehezek, mégis van ok az öröme, mert a végkifejlet boldog lesz. Viszont mikor látjuk a gonoszokat örvendezni és diadalmaskodni, tartsuk meg akkor is a nyugalunkat, még ha nyomorultak vagyunk is a világ szemében. De miért? Mert amikor Isten hirtelen rájuk sújt, akkor nem állítja fel őket többé, hanem fekvé kell maradniuk és még a helyük sem törődik velük többé, mint ahogyan azt teljesebben is tárgyalja a 37. zsoltár (Zsolt37:10). Mivel pedig nehéz elhinni, hogy Isten akkor is megsemmisíti a gonoszokat, amikor már olyan jól gyökeret eresztette a jelenvaló életbe, hogy úgy tűnhet, örökké megmaradnak a maguk állapotában, a Szentléleknek kell gyakran visszahúznia minket ehhez a leckéhez, hogy az teljesen megrögzüljön a szívünkben és teljesen meg legyünk arról győződve. Ezért, ha nem azonnal látjuk, hogy Isten anélkül törli ki a gonoszokat, hogy engedné őket valaha is helyreállni, hallgassuk meg, mit mond a Szentírás, s meglátjuk, Isten oly módon szaggatja őket ki gyökerestől, hogy az emberek azt sem fogják tudni, mivé lettek. Ennyit Czófár szavairól, mikor azt mondja, hogy a gonoszok helye mondhatni nem fogja többé ismerni őket. S van itt egy hasonlat az *éjjeli álmról*, ami olyan, mint az emberekben megfogant fantáziák. Igaz, hogy az ember élete önmagában is nevezhető álomnak. Mert mit csináltak az emberek itt addig, amíg a mi Urunk mg nem világosította őket és a tudtukra nem adhat, hogy egy jobb életre rendeltettek? Mi mást tettek (mondom) mint álmot? Mindazok, akik gazdagságot remélnek szerezni és vagyon felhalmozni idelelenn, nem szűnnek meg ide-oda futkosni és nagy köröket tenni, de mindazonáltal mégis mindig egy ponthoz jönnek, ami nem más, mint nem gondolkodni másról,

csak a szerzésről, s mindez csak álom. Mi más bűnökkel vannak még megfertőzve az emberek, könyörgöm, van valami biztos céljuk, vagy nyughelyük, amíg bele vannak gabalyodva ebbe a világba? Rendelkeznek tiszta értelemmel annak megértéséhez, hogy Isten hívja őket? Nem. Jól összeszedettek a gondolataik? Jól elrendezettek az érzelmeik? Egyáltalán nem. Csak álmodnak. Röviden, ha minden dolgot részletesen átvizsgálunk, amit az emberek tenni szándékoznak és kitalálnak, amit a kezükbe vesznek, s amit cselekszenek, rájövünk, hogy az egész állapotuk csak olyan, mint az álom vagy az emberben megfogant fantázia. S (mint említettem) az ember élete általánosan ilyennek mondható. De főleg azoknál figyelhető ez meg, akik tartózkodnak Istentől és hátat fordítanak Neki. Mert miután akarattal hagyják hátra a világosságot és szándékosan keresik a sötétséget, illik, hogy olyan fizetségük legyen, amelyet érdemelnek. Azaz, hogy az értelmük összezavarodjon, s ne legyenek képesek semmi megítélni, sem pedig különbséget tenni a fehér és a fekete között, hanem [a folytatólagos] éjszaka szálljon rájuk, hogy ne tegyenek mást, csak álmodjanak. S valóban látjuk, miképpen alakítják át a dolgokat és fordítják azokat az ellenkezőjükre. Mutass nekem egy Istent megvetőt: azzal hitegeti magát, hogy képes csodákat tenni, de közben azt sem tudja, hogy Isten az ellensége, s szükségszerűen el kell pusztulnia. S megerősítheti magát jól, de akkor sem kerüli el Isten kezét, ami úgy szakad rá, mint egy szörnyűséges vihar. De mint említettem, miután a gonoszok a tőlük telhető legnagyobb mértékben kioltják a világosságot, megérdemlik, hogy Isten mondhatni egy sötét helyre, mondhatni az örök éjszakába vesse őket, ahol körülfogja és bebugyolálja őket a sötétség. Egykor úgy elvakították az elméiket, hogy azok álmokat és fantazmagóriákat fogantak, s elhitették velük ezt-azt. Nem ok nélkül hasonlítja itt tehát a Szentlélek Czófár szájával a gonoszokat az álomhoz. S nemcsak leplezik magukat ezzel a módszerrel, de látjuk, hogy a többi ember is hamis véleménnyel van róluk. Mert ha egy gonosz ember fejlődik, mindenki tiszteli, sőt, irigylik a helyzetét és szeretnének hozzá hasonlók lenni. S azok, akik nem juthatnak el az ő szintjére, gyakran bálványt csinálnak belőle. Látjátok hát, milyen helyzetben vannak az emberek, amikor látják bővelkedni a gonoszokat. De nem vesszük fontolóra, hogy van bennünk egy féreg, ami vég és szünet nélkül rágja őket, mert Isten igazsága a sarkukban jár és ők mindig is zaklatottak a lelkiismeretükben. Így hát nem tudjuk, miféle zavarban és nyugtalanságban vannak a gonoszok, mivel Isten megátkozta őket. Minket azonban elvakít a bizonyos hiábavaló magamutogatás, s (ahogyan a közmondás mondja), mindent, ami csillog, aranynak vagy ezüstnek tartunk. Ezért tanuljunk meg visszaemlékezni az itt elhangzottakra, nevezetesen, hogy nem szabad többet álmodoznunk és nem szabad engednünk, hogy a saját csapongó fantáziánk vezessen. Mert Isten ki fogja gúnyolni az efféle hiábavalóságot, s végül megmutatja, hogy miután a sötétségben voltunk, eljön a nap, amikor a világosságra jutunk, s amikor majd az a nap eljön, az emberek meglátják, hogy a saját álmainkba gabalyodtunk bele. De most sem vagyunk az éjszakában, mert Isten megvilágosított minket, vagy legalábbis nem hagyott magunkra. Mi hát az, ami álmodozásra készíttet minket? Mi az oka annak, hogy a saját bolond képzelgéseink csapnak be minket, s mindegyikünk összekovácsol ilyen-olyan fantazmagóriát a maga számára, de vonakodunk fontolóra venni azt, amit Isten naponta cselekszik a szemünk előtt, s különösen akkor, amikor figyelmeztet is minket az Ő Ígésével? Íme, miképpen mutatja meg nekünk Isten, micsoda a valódi boldogság és mi a mi igazi jólétünk. Boldog az az ember (mondja), aki féli az Urat (Zsolt112:1). Boldog az az ember, aki Isten igazságán gondolkodik (Zsolt1:2). Áldott az az ember, aki Istenben bíz (Jer17:7). Mert olyan lesz, mint a folyópartra ültetett fa. mindig tele jó nedvességgel, így sem a hőség, sem a szárazság miatt nem veszíti el a frissességét és nem szűnik meg gyümölcsözni. Így mutatja meg nekünk Urunk az igazi boldogságot, hogy tudhassuk, ha mi magunk nem vagyunk hibásak. De mi történik? Szökevények vagyunk, s nem nyughatunk szilárd talajon, hanem olyan boldogságra van szükségünk, ami csúszós és elszáll. Ezért méltán pusztulunk el és zuhanunk a feneketlen mélységbe, mivel annyira szándékosan keressük az éjszaka sötétjét. Látjátok tehát, miért mondom, hogy miután Isten kegyelmesen megvilágosít minket az Ő Ígésével, ezért ki kell

lépnünk az álmainkból és a fantazmagóriáinkból, hogy többé ne hánykolódjunk ide-oda azokban. Utána azt mondja, hogy *a csontjai tele vannak ifjúsággal*. A héber szó, amit Czófár itt használ, néha rejtett és titkos bűnököt jelent, s biztos, hogy az ifjúságot jelentő héber szó is ebből származik. Így a mondat jelentheti azt, hogy a gonosz ember csontjai tele vannak az általa elkövetett bűnökkel, s főleg azért, mert már ifjú korában elkezdte elkövetni ezeket, vagy mert az ifjúságában megteltek a csontjai és ő pedig eltelt és megrészegeedett a gyönyörökkel, mert megvoltak a szíve vágyai, s bármi jutott is az eszébe, azt előbb-utóbb a kezébe vehette. Ez az, amit meg kell jegyeznünk. Így, ha az *ifjúság* szót a maga jelentésével vesszük, a mondat jelentése először is az, hogy Czófár biztosítja a gonoszokat: ha egyszer a gonoszságra adják a fejüket, soha vissza nem térnek onnan. Ahogyan meg van írva Salamon példabeszédjeiben, hogy ha a fiatal ember egyszer rossz útra téved, megmarad azon, s még idős korában is azt járja (Péld22:6). Látjátok tehát, hogy ha az emberek egyszer a maguk ferde útját kezdik járni és átadják magukat a szófogadatlanságnak, onnan nagyon nehéz visszatéríteni őket. Íme egy jó és hasznos lecke. S noha elég általános [a beszédben], sőt még maguk a pogányok is alkotnak belőle közmondásokat, mégis szükség van arra, hogy figyelmeztetést kapjunk erről, ha fontolóra vesszük, mily nagy mértékben vagyunk hajlamosak a gonoszságban folytatni, ami bár elszomorító, mégis semmiségnek gondoljuk. Azonban nem látjuk, miképpen vesz birtokba minket a Sátán, amikor a saját mocsunkban folytatjuk. Amikor az ember elkezd rosszat tenni, úgy véli, folytatja egy napig, hónapig vagy évig, aztán végül megtér belőle: bizony, mintha a megtérés a mi hatalmunkban állna. De (mint említettem), a Sátán íme belénk lopakodik és birtokába vesz, még mielőtt észrevennénk. Ezért tartózkodjunk a megkeményedéstől a gonoszságban, s amint észrevevessük, hogy a testünk és a makacsságunk ösztökélnek és a félrelépésre buzdítanak, zabolázzuk meg azokat istenfélelemmel. Ha pedig elbukunk, tegyünk meg minden tőlünk telhetőt az azonnali feltápászkodáshoz, amikor pedig letértünk az útról, fokozatosan térjünk arra vissza. Azt mondom, ne várjunk holnapig. S főleg, amikor egy fiatalemberen áll a életének elrendezése, legyen jól megfontolt, nehogy átadja magát a bűnnek és a mocsoknak. Mert ha azt hiszi, hogy megtérhet, amikor csak akar, becsapja önmagát. Látjátok tehát: az első dolog, amit meg kell jegyeznünk, hogy nem szabad tocsognunk a bűneinkben. Ez pedig nagyon alkalmas beszédmód, amikor azt mondja, hogy *a gonoszok csontjai tele vannak az ifjúságukkal*. Azaz, a gonoszoknak nemcsak valamiféle tovatűnő vágyaik vannak, mint látjuk egyeseknél, akikben nincsen semmi szándékos rosszindulat, s nem is végleges megvetői Istennek, hanem megvannak bennük a jóság némi magvai, s maguktól is a jó cselekvésére. Mivel azonban nincs hatalmuk önmaguk felett, s nem is állhatatosak, amint bármi kihívással találkoznak, azonnal túllőnek a célon. (Azt mondom,) látni fogunk ilyeneket. De Czófár itt sokkal többre gondol: nevezetesen arra, hogy a csontjaik tele vannak belülről makacssággal, s át vannak itatva vagy áztatva azzal, s örömeiket lelik benne. S azt is látjuk, hogy amikor az ördög megmérgezi az embereket, akkor nemcsak kicsit dőf beléjük, hanem az egész szívüket feltölti a mérgével, ezért az értelmük és a felfogóképességük nem képes mást foganni, csak gonoszságot. Íme, miképpen bünteti Isten azokat, akik megvetik Őt, és átadják magukat a gonoszságnak, így a kinézetük és a bosszúságuk napról napra egyre rosszabb. Ebből látjuk, hogy nem áll az ember hatalmában megtérni, amikor csak jólesik neki, mint ahogyan azok a csúfolódók mondják Isten gúnyolva: á, végül elegendő egyetlen jó sóhaj. De ki készíti őket arra a sóhajra? Ezért óvakodjunk attól, hogy a bűneinkben fetrengjünk. Mert ha azok egyszer behatoltak a csontjainkba és a velőnkbe, a makacsságunk elkísér majd a sírig, s noha harcolhatunk ellene, mégis, ahogyan mondani szokták, együtt kell lagnunk azzal a régi bőrünkben. vigyázzunk tehát, nehogy Isten eme bosszúállása ránk is szálljon. Továbbá (mint említettem) még egy leckét kell leszűrünk ebből a mondásból, nevezetesen azt, hogy a gonoszok csontjai tele vannak az ifjúságukban, s azok velük együtt fekszenek majd a sírjukban, ahol a makacsságuk is velük fekszik, mondja Czófár. Ezalatt azt érti, hogy a gonoszok (ahogyan mondani szokták) készek szétpukkadni a javak és a gyönyörök teljességétől, Isten majd eléggé

elsorvasztja őket, így kiszáradnak és mondhatni teljesen mezítelenül kerülnek a sírjaikba. Ez a nemrég tárgyalt dolog megerősítésére, nevezetesen, hogy amikor a gonoszoknak teljesülnek a saját kívánságaik és teljes vidámságban élnek, s ezért a világ legboldogabb embereinek látszanak, az pont olyan, mintha a csontjaik tele lennének ifjonti erővel. Azaz, mintha Isten először megadna nekik mindent, amire csak vágnak, majd után lefektetné őket aludni. De kivel? Mindenkit egyedül, azaz csak a saját pusztá tetemével. Mert Isten mintegy kicsomagolja őket, s mikor teljesen mezítelenné válnak, akkor küldi őket a sírba. Ez arra int minket, hogy mikor látjuk a gonosz embereket eltelve étellel és itallal egészen a szétpukkadásig, amikor a gazdagság a kívánságaikat meghaladó értékben árad rájuk, tisztelik őket és megvan minden gyönyörük: ne jöjjünk ki a sodrunkból, amikor mindezeket látjuk. Mert látva, hogy a mi Urunk megmondta nekünk, hogy ennek így kell lennie, ezért jó okunk van átlépni az efféle botrányköveket, s nem rendülni meg ezektől. De jegyezzük meg jól a végüket, amit Czófár mutat itt nekünk, miszerint mindegyiküknek magányos egyedüllétben kell befeküdni a sírjába. Ezt látva várokozunk türelemmel, amíg az Úr lemezteleníti a gonoszokat, s többé már nem lesz okunk sem gyűlölni őket, sem túllőni a célon velük kapcsolatosan. Ha azt mondják, hogy általános dolog visszatérni a porba és ott megrothadni, az igaz. De jó társaságunk van, mert egész életünkben istenfélelemben jártunk. Tudjuk ugyanis, hogy ha az Ő kezébe tesszük le a lelkünket, Ő jól és hűségesen megőrzi majd azt. S lesz társaságunk, mert tudjuk, hogy maguk Isten angyalai (amint a Szentírás beszámol róla) fogadják a lelkeinket és viszik az említett jó és biztonságos helyre, míg fel nem támadunk ismét a mennyei dicsőségre. Jóllehet tehát a külső kinézet tekintetében valamennyiünk el van vágva a világtól és az emberek társaságától, s bele van fektetve a sírjába, mégis jó társaságunk lesz Isten felé, ha az Ő félelmében jártunk. Viszont a gonoszoknak tovább kell heverniük a porban, s noha nagy kíséretük és csapatuk volt, s (ahogyan mondani szokás) hosszú uszályt húztak maguk után, Isten mégis arra a végre juttatja őket, ami itt van leírva. Utána azt olvassuk, hogy *ha édes az ő szájukban a gonoszság, a nyelvük alá rejtik azt anélkül, hogy lenyelnék, a szájpadróluk alatt tartogatva*. Továbbá, a vipera mérgévé fog az válni a beleikben, így amint lenyelik, azonnal felöklendezik. Mindezek mellett a gonoszok gyermekeiről is beszél, amiről megfellebbeztem. Czófár tehát más egyében mellett elmondja, hogy *a gonoszok gyermekei hízelegnek majd a szegényeknek és a kezeik visszaadják a rablott vagyonát*. Ezzel az értésünkre adja, hogy Isten nemcsak azokra a személyekre sújt le a bosszújával és érezteti azt meg velük, hanem a gyermekeikre is annak megfelelően, ahogyan a Szentírás mondja, hogy Isten megbünteti az atyák álnokságát a fiaik keblében (2Móz34:7, Jer32:18). Első ránézésre ez nem tűnik összeegyeztethetőnek Isten igazságosságával. Mert ahogyan Ezékielnél meg van írva, amelyik lélek vétkezik, annak kell viselnie a büntetést (Ezék18:20). Miképpen bünteti hát Isten a gyermekeket az atyák bűneiért? S ezt valóban megteszi. De feltételeznünk kell, hogy Isten gyakran az Ő kegyelmes jósága folytán kivételez a gonoszok gyermekeivel, és nem szűnik meg áldani őket, még ha meg is érdemlik, hogy átkozottak legyenek. Aztán mikor Isten végre akarja hajtani az itt szóban forgó ítéletet, akkor engedi, hogy a gonoszok gyermekei a fajtájuknak megfelelően az atyák nyomdokaiban lépdelhessenek. Emiatt nem tehetnek mást, csak szaporíthatják a gaztetteket. S mivel végleg meg vannak fosztva Isten Lelkétől, csak az Ő haragját szítják, és egyre jobban magukra vonják a bosszúját úgy, ahogyan Isten az atyákat is sújtotta azzal. Igaz, hogy ennek a valódi oka az, hogy Isten nem tartja őket vissza a Szentlelkével, hogy ne kövessék atyáikat. De mi van akkor? Kötve van Ő bárki emberfiához? Nem. Ezért ne véljük ezt a büntetést furcsának, amiről Czófár itt beszél, nevezetesen, hogy Isten elszegényíti a gonosz emberek gyermekeit, s olyan mélyre taszítja őket a hanyatlásba, hogy el kell kezdeniük hízelegni még a legközöségesebb gazfickóknak is. Atyáik módfelett gőgösök voltak annyiban, hogy még a legnagyobbak és legtiszteltebbek sem voltak velük egyenrangúak, hanem ámulattal tekintettek rájuk, ahogyan látjuk: akiknek a szíve felfuvalkodik a gőgtől, szükségszerűen lenéznek az embereket, mert már Istent is elkezdik megvetni. Túrhetetlen gőgöt látunk hát bennük, amikor nem kegyeskednek

egy jó pillantást sem vetni azokra, akik kérni jönnek hozzájuk és esedeznek nekik. Ezt teszik? Akkor a gyermekeinknek majd a legalantasabb gazfickókhoz kell könyörögniük. Azt mondom, ezt a büntetést Isten akkor szabja ki, amikor engedi, hogy a gyermekek az atyáikat kövessék. S abból a célból kell tudnunk ezt, hogy fontolóra vehessük, Isten miféle bosszúja sújt le a gonoszokra, látva, hogy annak a gyermekeikre is ki kell terjednie. Ahogyan másrésről látjuk a mi Istenünk végtelen jóságát is, amikor tetszik Neki megáldani a gyermekeinket és éreztetni velük a kegyelmét a mi kedvünkért. Hiszen nem kiváló bizonyosága ez az irántunk érzett szeretetének? Viszont ezzel szemben, amikor látjuk a haragját úgy fellobbanni, hogy az nemcsak minket üldöz, de tovább is terjed és a gyermekeinket is sújtja, az nem elég ahhoz, hogy a hajunk égnek álljon? Tanuljunk hát meg még gondosabban járni az istenfélelemben, nehogy az említett rettenetes büntetést vonjuk a fejünkre és az utódainkra. S ebből értsük meg azt is, hogy a mi Urunk meg fogja áldani azok leszármazottjait is, akik félték és tisztelték Őt, hogy még nagyobb bátorsággal adhassuk magunkat az Ő szolgálatára, mikor annyira nagylelkűnek látjuk, hogy nemcsak tartja elégségesnek csak nekünk ígéreteket tenni, hanem ugyanazokat kiterjeszti a gyermekeinkre is. Íme (azt mondom) mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Emiatt mondják: *a kezeik visszaadják a gazdagságukat*. S ez egyezik a Czófár által mondottakkal, miszerint *elnyelte? Ki kell köpnie ismét és Isten helyreállíttatja vele az elnyelt dolgokat*. Úgy érti, a gonoszok rövid idő alatt sokat szedhetnek össze és meggazdagodhatnak, de nem sokáig élvezhetik az összeszedett javakat. S miért? Mert vagy a gyermekeik jutnak szegénységre, vagy nekik maguknak kell visszaköpnüik azokat. Isten nem fogja túrni sokáig, hogy harácsoljanak. S mikor látszólag eljutnak a céljaik teljes megvalósulásához, Isten orvosságot a nekik, s azzal kifordítja a gyomrukat teljesen megfosztva őket a javak nagy tárházától, amit összeharácsoltak. Ennek nagyon sok példáját látjuk, de csak nagyon kevesen gondolkodnak el ezen. Azt mondom, mindenfelől látunk embereket fosztogatni és dulakodni. Nos, Isten szabadjára engedi a zablájukat, ezért eszközeik és lehetőségeik vannak a meggazdagodásra: házakat és földeket vesznek, forgatják a pénzt, kereskedéssel foglalkoznak, s látjátok, hogy eltelnek és úgy kitömik magukat, amennyire csak tudják. De ha egyszer mindent benyeltek, olyan vihar jön rájuk, hogy aki százezer koronát ér, az is úgy kétségbe esik, hogy örülne, ha csak mezítelenül menekülhetne meg, mint az a szegény ember, aki a tenger közepén mindenét odaadná, csak megmenthesse az életét. Így engedi Isten (azt mondom) fuldokolni azokat, akik felhalmozták a javakat, s mondhatni a hóhérjukká válik: vagy más módon fosztja ki és szegényíti el őket, amint holmi hirtelen vihar csap le. S látunk másokat, akik apránként sorvadnak el. Igaz, az emberek ezt mondják majd: íme, a balszerencse, íme valaki, aki nagyon gazdag volt, aki úgy felgyorsult a saját tehetségéből, hogy eddig jutott, de most ekkora szerencsétlenség szakadt rá, vagy valaki gonoszul bánt vele, vagy ostoba módon kötött üzletet, vagy másként kockáztatott túl sokat. A másodlagos okokra nézünk, de a fő okot kellene szem előtt tartanunk, amit nem teszünk meg, ezért akaratlanul eláruljuk, milyen vakok vagyunk. Mert nem veszük fontolóra, hogy amikor ezek az emberek kegyetlenség, zsarolás, csalás, megtevesztés és becsapás által gazdagodtak meg és halmozták fel mások javait anélkül, hogy könyörültek volna az özvegyeken és az árvákon, nos pont ez az oka annak, hogy ki lesznek forgatva minden vagyonukból. Így, mivel híjával vagyunk Isten keze ismeretének, bár az megmutatkozik, ezért állatunk mindent a feje tetejére. Ezért tanuljunk meg az eddigieknél jobban óvakodni. S mikor Isten efféle példákat mutat nekünk, azaz amikor a korábban nagyon gazdagok megfogyatkoznak, hanem még Istennel is bajuk támad, mert kihányatja velük, amit benyeltek, így mondhatni a szemünk előtt szegényednek el, akkor ismerjük el: Isten az, Aki rájuk tette a kezét. Ahol pedig azt olvassuk, hogy *a saját kezeik adják vissza a [rablott] vagyonát*: miképpen történik meg, hogy akik így benyeltek mindent, úgy lehanyatlanak, hogy a tulajdon kezeikkel adják vissza mindazt, amit összeharácsoltak? Czófár nem úgy érti, hogy azt önként teszik meg. Mert a gonoszok soha nem jutnak el idáig a maguk jóakaratából, hacsak Isten nem részesíti őket abban a különleges kegyelemben, hogy elfogadtatja velük a dolgot: Ó

jaj, nagyon rosszat tettem azoknak az embereknek, akiket úgy kifosztottam és megtévesztettem, ezért mindent vissza kell adnom nekik. Ha azok, akik becsapták a felebarátaikat, el tudnak jutni erre a pontra, az Isten áldása. De Czófár itt azokról beszél, akiket Isten megátkoz. Miképpen adják hát vissza a kezeik az elvett dolgokat? Ez az, amikor az emberek nem ismerik azokat az eszközöket, amikkel Isten visszaöklendeztet velük a benyelt javakat, s látszólag teljesen megfosztja őket az észről és az értelemről, pedig mindezidáig oly ügyesek voltak az üzletelésben, hogy képesek voltak megtárgyalni az előttük levő teendőket és ezt mondani: ezt kell legelőször megtenni, majd azután ezt teszem, s ezen az úton-módon kell majd munkálkodnunk. Így hát ahogyan ügyesek voltak harácsolni mindenfelől, úgy látjátok majd őket teljesen tökfilkókká válni, amikor úgy adják vissza az összeszedett vagont, mintha annak semmi értéke sem lenne a számukra. Röviden, az ember azt mondaná, hogy olyanok, mint a csecsemők: akik teszik és visszavonják a dolgaikat. Igaz, hogy az efféle emberek nem szűnnek meg olyan kapzsiak lenni, mint addig bármikor, s a tűzhely még mindig lángol bennük, ezért a szívükben továbbra is felfalának száz világot. De mégis elvakulnak magukban és visszahányják mindazt, amihez korábban oly erősen ragaszkodtak. S honnan származna ez, ha nem onnan, hogy Isten fosztja meg őket minden értelemről és józan esztől, hogy ezzel szegényítse el őket? Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ennek a mondatnak az első részéből. De most, noha a gonoszok az említett módon nyelik be a dolgokat, az egyiket felfalva, a másikat kiuzsorázva, s úgy látszik a számukra, hogy sosincs elégük, még ha a javaik egyre jobban és jobban nőnek, mégse szűnjünk meg azt hittet szemlélni, amit a szemeinkkel még egyelőre nem látunk. Hadd nézzek meg egy gonosz embert, aki meggazdagodik, s mindenfelől csak harácsol. Nos, mit kell gondolnom róla? Látnunk kell az itt elhangzottakat. Igaz, hogy azt nem fogjuk látni, miképpen alkalmazza a mi Urunk azt az orvosságot, amiről itt van szó az elnyelt és felfalt dolgok helyreállításához. De nézzünk arra az Ő Ígésében, amit magunktól nem fogunk fel és nem is látunk magától értetődően, s akkor majd nem leszünk kísértve a gonoszság megcselekvésére. Hisz mi tesz minket olyan kapzsiakká, hogy más emberek javait vegyük el? Az, hogy elhittetjük magunkkal: azok a javak mindig nálunk fognak maradni. Ám épp ellenkezőleg, látjuk, miképpen fenyeget minket Isten azért, hogy az zablául szolgáljon a számunkra, s ne essünk kísértésbe, hogy kinyújtsuk a kezeinket más emberek javai után, vagy azért, hogy a felebarátaink kárára gazdagodjunk. Rögtön ez után azt mondja, hogy *a gonoszság édes lesz a szájában. ezért benne tartja azt*. Látjátok a Czófár által használt takaros és ideillő hasonlatot. Mert kifejezi, hol vannak Isten megvetői: nevezetesen, keresik, hol juthatnak bármiféle örömhöz és hol találnak bármilyen édességet, mert ott maradnak és a saját jókedvüket táplálják. Mint mikor például a kapzsi ember szerez bármit, az édes, mint a méz a számára. Biztos, hogy ez olyan, mint mikor valaki éhezik: legyen bár egy darab étel se nem ízletes, se nem ínycsiklandozó, azt is felfalja. S ezért van az (ahogyan Salamon mondja a példabeszédeiben, Péld27:7), hogy amit az éhes ember édes eledelnek vél, az valójában keserű. A gonoszok tehát ugyanebben a helyzetben vannak: azaz minden gaztettükben találnak némi édességet. De miért történik ez? Azért, mert az ördög fűszerezi azokat. Nézzünk meg egy paráznát: ha egyszer felhevült a tulajdon vágyaitól, az ördög elvakítja, és olyan édessé teszi a bűnét, hogy minden örömét abban leli meg. Ha az ember átadja magát az iszákosságnak vagy a falánkságnak, az ugyanolyan fűszerként szolgál a számára. Látjuk tehát, miképpen találnak a gonoszok és Isten megvetői édességet minden gaztettükben. Mert úgy tesznek, mint az ingyencek, akik úgy nyalogatják a szájukat, mintha cukor lenne benne, sőt, néha a szájpadrólukhoz szorítják, hogy tovább érezzék az édességét, s lusták azt lenyelni. Látni fogunk egyeseket ezek között az ingyencek között, akik (mint azt másvalaki mondta) akik szeretnék, ha darunyakuk lenne, s így az étel íze tovább megmaradna abban. S ha kapnak egy pohár jó bort, úgy vélik, soha nem ürítették ki a poharat kellőképpen, hanem szeretnék, ha az édessége tovább tartana, s forrás fakadna a pohárban, ami folyamatosan áradna. Czófár tehát azt mondja, hogy a gonoszok úgy lelik örömüket a gaztettekben, mint ezek az ingyencek, akiknek ízletes morzsa

van a szájában, s tartogatják azt a nyelvükkel a szájpadrólukhoz szorítva, s nyalogatják a szájukat, s olyan kényelmesen vannak, amennyire csak lehetséges. Íme, milyen helyzetben vannak a gonoszok, de végül megtalálják majd a mögötte meghúzódó keserűséget. S honnan származik az? Amikor valaki mérget ad, mézzel és cukorral kell azt fűszereznie, hogy ne lehessen megérezni a keserűségét a legelső ízlelésre. De amint lenyelik a mérget, az nagyon hevesen kezd el hatni, s a keserűsége sokkal súlyosabb és halálosabb lesz, mintha az illető az első ízlelésre megérezte volna, amikor a morzsa még a szájában volt. Így, amikor a gonoszok lenyelték az említett édességet, Czófár azt mondja, hogy a vipera mérgévé válik bennük. Ezt meg kell próbálnunk mindig észben tartani. S biztos, hogy bár ennek a hasonlatnak az ünnepélyes kijelentésével minden ember elég közönséges tanításnak láthatja ezt, amit még a legközönségesebb és tanulatlanabb ember is megérthet, mindazonáltal a gyakorlásában tanúsított hűvösségünk mindig is kimutatja, hogy nem törődünk vele kellőképpen. Mégis akkor kegyelem rejlik ebben a hasonlatban, hogy az ember világosan láthatja: a Szentlélek azért írta le így, hogy a benne foglaltak még alaposabb megjegyzésére serkentsen bennünket.

Így mikor látjuk: jön az ördög, hogy megkísértsen, s felállítja a csapdáit, óvakodjunk, nehogy elámítson, mert a bűnöknek első ránézésre mindig lesz némi édessége, s ez meg fog téveszteni minket. De ezek tele vannak horgokkal. Az éhes halak, amint rákapnak a csalira, azonnal horogra akadnak. Ugyanez a helyzet velünk is, amikor engedjük megtéveszteni és elámítani magunkat a saját bűneink által. Sőt, még a pogányok is gyakran használták azt a hasonlatot (ahogyan Platón mondja), mely szerint nézzük meg: amennyi vágy és vonzalom van az emberekben, ugyanannyi csali és csábítás van bennük, amiket a Sátán kínál nekik azért, hogy homlokegyenest a pusztulásba vethesse őket. Igaz, hogy először lesz bennük némi édesség, s a világ legédesebb dolgainak tűnnek. De végül az itt említetteknek kell megmutatkozni, azaz, az édességnek, amit a gonoszok minden gaztettükben éreznek, a vipera mérgévé fog válni. Ami pedig Isten megvetőinek itteni említését illeti, nevezetesen, hogy miután megrágták és lenyelték a mérget, ha nem is érzik azonnal annak keserűségét, végül mégis meg kell annak mutatkoznia, nos, imádkozzunk Istenhez: ne engedje izletesnek találnunk a saját vétkeinket, hanem adja meg nekünk a bölcsesség lelkét, hogy helyesen tehessünk különbséget és ne tévesszen meg bennünket az a hiábavaló édesség, amit a bűneinkben érzünk első ízlelésre. Ne tévesszen az meg minket, hanem inkább az igazi és eleven édességet keressük az Ő kegyelmében, amit a mi Megváltó Jézus Krisztusunk közvetít nekünk, hogy végezetre betöltsön minket az örök élet reménységének édességével, amire elhív minket. Továbbá, ne szomorodjunk meg, ha ebben az életben éhesek maradunk, s nincs mivel megtölteni magunkat, hanem inkább megannyi baj és nyomorúság emészt minket Isten kezében. Azt mondom, ne szomorodjunk meg ennek tűrésétől, biztosra véve, hogy részesei leszünk a mennyei örökségnek, melyben annak a felbecsülhetetlen édességnek a teljes megvalósulásában lesz részünk, amit Isten az övéinek ígért, de ami egyelőre még rejtve van előttünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá: ne engedje, hogy átadjuk magunkat a Sátán csalárdságainak. S noha a saját természetünk kész félrefordulni a csábításokhoz, amiket ő kínál nekünk, Isten Szentlelke mégis tartson úgy vissza és zabolázzon meg, hogy a testünk egyetlen vágya vagy vonzalma se vezessen minket félre, s ne hányjon ide-oda vagy ne kavarjon fel úgy, ahogyan szokott, hanem szilárdan ellenállhassunk ezeknek, míg a Szentlélek hatalma teljes győzelmet nem arat és zászlóvá nem válik, amit a mi jó Istenünk tűzött ki elénk. Azaz, elváltozván az Ő dicsőségére, és egyesülve az Ő Fiával a mennyei királyságban legyen okunk Őt dicsőíteni és magasztalni, s teljes örömmel örvendezni Benne. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetségének stb.

A hetvenötödik prédikáció, ami a harmadik a huszadik fejezetről

Ez a prédikáció a 15. vers magyarázatával folytatódik, majd rátér a soron következőkre.

Jób20:16-20

16. A viperának mérgét szopta és a siklónak fulánkja öli meg őt,
17. Hogy ne lássa a folyóvizeket, a tejjel és mézzel folyó patakokat.
18. A mit másoktól szerzett, vissza kell adnia, nem nyelheti el, ép így az ő cserébe kapott vagyonát is, hogy ne örvendezhessen annak.
19. Mert megrontotta és ott hagyta a szegényeket, házat rabolt, de nem építi meg azt.
20. Mivel gyomra nem tudott betelni, nem is mentheti meg semmi drágaságát.

Más egyéb romlások mellett, melyek elvonnak minket Istentől és rávesznek, hogy gáztettek elkövetésére adjuk a fejünket, az egyik az, hogy az emberek egyszerűen meg vannak arról győződve: kíváncsian dolog gazdagnak lenni anélkül, hogy törődnénk azzal, miben rejlik a gazdagság vagy hogy micsoda a birtoklásának célja annak élvezete. A világ tehát vak, nem tudja, mit jelent gazdagnak lenni, sem azt, mi végett és célból kell az embereknek gazdagonak lenniük. S látjuk, miképpen kötődnek a nyomorult hitetlenek ehhez a vonzalomhoz, nevezetesen, hogy az embernek bármi áron gazdagnak kell lennie. Ennek következtében folyamodnak a ragadozáshoz, a kifosztáshoz és a zsaroláshoz, tudomást sem véve arról, milyen úton jutnak az általuk birtokolt dolgokhoz. Közben nem tudják, hogy Isten megátkozza őket, s amikor a javak nagy bőségét halmozták fel, s úgy tűnik, benyelték az egész Földet, nem jutnak el az általuk birtokolt javak haszonélvezetére. S miért? Mert Isten kitepi a kezükből a javaikat vagy más módon foszlatja azokat szerte, így nem fogják azok hasznát élvezni. Annál inkább meg kell jegyeznünk az itt szereplő mondatot. Mert először is azt tárja elénk, hogy az emberek becsapják magukat, amikor azzal hitegetik magukat, hogy ha nagy vagyont gyűjtöttek, azt majd élvezni is fogják. Mégis, az összes kapzsi ember erre támaszkodik: Ha lesznek földjeim és birtokaim, élvezem majd azok jövedelmét, s nem kell a saját pincéimben és csűrjeimben keresnem a gabonát vagy a bort, és még pénzt is csinállok mellette. Aztán lesz egy sor más dolgom is, amit az embereknek majd tőlem kell kérniük, de nekem egyikre sem lesz szükségem. Tisztelnak és becsülnak majd. Ha bárki emberfia feddésekkal illetve, lesz pénzem azok kiforgatásához. Nos, amikor az emberek efféle számításokat végeznek, gyorsan végére juthatnak a számításuknak, s (ahogyan a közmondás mondja) a seregük nélkül számolnak. Mert Isten tényleg engedheti, hogy az efféle emberek gyűjtsenek, nyereszkedjenek és nagy vagyont halmozzanak fel, De mikor teljesen megtelnek és telítődnek, akkor ki kell adniuk mindazt, amit benyeltek. Látjátok tehát, mit ért legelőször is az alatt, hogy *[nagy] gazdagságot nyelt el, de vissza kell azt köpnie*. S miért? Mert Isten fogja az kivonni a belsejéből. Miképpen lehetséges, hogy a hitetlenek azzal hitegetik magukat, hogy a megszerzett javaik mindig náluk maradnak, és soha többé nem lesznek megfosztva ezektől? Azért, mert nem veszik észre, hogy van Isten a mennyben, aki számadásra szólítja őket, mint az ebben az igeszakaszban is látszik. Mert a kapzsi emberek nem tesznek más csak számolgatnak, hogy biztosan ismerjék mindazokat a javakat, amikkel rendelkeznek. De a Szentlélek visszavisz minket Isten eme ítéletéhez. Amikor valaki (mondja) elnyelt mindent, aminek a tulajdonosa, így nemcsak a bőröndjeiben, vagy a csűrjeiben, vagy a pincéiben vannak meg a javak, hanem a belsejében is, akkor Isten vajon nem képes onnan is kirántani azokat? Ezért legyünk benne biztosak: haszontalandó felfalni azokat. A vagyonszerzésünkben mindenekelőtt képeseknek kell lennünk igazán ünnepélyesen kijelenteni, hogy mindent Istennek köszönhetünk, azaz, törvényes és Isten által megengedett

eszközökkel jutottunk a birtokába, mert mindent Ő adott a kezünkbe. Íme a fő dolog, amire törekednünk kell: úgy értem, még mikor az evilági javak gyűjtéséről van is szó. Akkor ne legyünk többé olyan bolondok, hogy azt képzeljük: minden boldogságunk az, ha gazdagok vagyunk. Inkább gondolkodjunk el arról, hogy a valódi gazdagság nem a világi javak nagy bőségének birtoklása, amiket helyes vagy helytelen úton szedtünk össze, hanem Istennek ama áldása, amikor az ember megelégszik azzal, amije van, s ezzel válik képessé élvezni és használni a kezeiben levő javakat. Ez pedig Isten különleges ajándéka. Továbbá óvakodjunk attól a fenyegetéstől, mely szerint Isten kiköpeti velünk a felfalt dolgokat, még ha a hasunk és a beleink meg is emésztették azokat. Tanuljuk meg (azt mondom) azt átvenni, amit Isten kegyelemből ad nekünk, s elégedjünk meg azzal, s ne játsszuk a kapzsik vagy az iszákosok szerepét, akik annyit tömnek magukba, hogy utána kénytelenek azt idővel visszaadni, hanem inkább egy józan és megfontolt emberhez hasonlóan, aki mértékkel fogyasztja az ételét, közölünk mindenki ügyeljen arra, hogy azokkal az eszközökkel gyarapodjon, amiket Isten ad neki, és ne ragadtassa el magát olyan szélsőséges kapzsiságra, hogy az egyik oldalon csaljon, a másikon faljon, s egyszer csalással kaparjon össze magának, máskor fosztogasson. Ezért (mondom) elégedjünk meg azzal, amit Isten ad nekünk. De itt egy még nagyobb átkot is hozzátesz, nevezetesen: azok, akik ravaszsággal, kegyetlenséggel vagy bármi más törvénytelen módon szeretnének meggazdagodni, a vipera mérget nyelik le és a vipera fullánkja öli majd meg őket. Ez megfelel a korábbiaknak, tudniillik, hogy a gonoszok étele a viperák mérgevé válik majd a beleikben, még ha édesnek is találják azt a szájukban és nyalogatják tőle a szájuk szélét, a nyelvükkel forgatva azt. Látjuk, hogy azok, akik azt hiszik, soha nem szereztek eleget, jólétben élnek és nagyon boldogok, amikor becsaphatnak bárkit. Aztán ha bármiféle mesterkedéssel ezt mondják: ó, ez jól szolgálja majd a célunkat, akkor, ha egyszer belekezdtek bármibe, nem nyugszanak meg, míg keresztül nem vitték a dolgot. Ez tehát az édesség a nyelvükön, de Isten keserűségre fordítja azt. Ezért jegyezzük meg jól az itt elhangzottakat, miszerint *a gonoszok a vipera mérget fogják majd szopni, s a vipera öli majd meg őket*: ez hivatott bemutatni, hogy Isten nagyon is képes megváltoztatni minden édességet, amibe egyszer belegabalyodtak. Mert ha csapdába ejthetik az embereket, a világ legboldogabb embereinek képzelik magukat. Röviden, az a Paradicsomjuk, ha képesek mindenfelé csapdába ejteni az embereket. De mi történik? Mert a végére kell járnunk a dolognak. Mert azt olvassuk, hogy Isten megváltoztat majd mindent, és átváltoztatja a vipera mérgevé azt a dolgot, amiről azt hitték, olyan édes, mint a méz és a cukor. Akkor hát egyszerűen kövessük csak a könyörgést, amit a mi Urunk Jézus Krisztus tanított meg nekünk a mindennapi kenyerünk elkéréséről Istentől. Mert abban a mondásban benne foglaltatik, hogy amikor Isten megadja nekünk az ételünket és az italunkat, akkor egyúttal kegyeskedik is azt jó táplálékká változtatni a számunkra. Mert nem elegendő csak rendelkezünk azzal, amit megehetünk, hanem a mi Urunknak meg is kell azt áldania és táplálóvá is kell tennie. De (mint azt majd később megint látjuk), azt, aki fal és teletömi magát a rengeteg étellel, nagyon távol áll a megelégedéstől, mert minden a romlására fordul. Igaz, hogy jól eltelhet, de az oly módon történik majd, mint ahogyan egy nyomorult testet a vízkór sújt. Mert ha egy vízkórost megtisztítottak a testében rejlő nedvektől, fél pohár borral is jobban lesz és egy falat kenyér is több jót tesz neki, mint a világ összes eledele. Mivel azokban tele van belül ártalmas nedvekkal, kiihatja a tengert a halaival együtt (ahogyan az emberek mondják), akkor sem lesz jobban. Ugyanez a helyzet azokkal is, akik vadállatok módjára faltak fel mindent kegyetlenül. Istennek mindent a romlásukra kell fordítania. Ezért tehát, Mózes intését követve, imádkozzunk Istenhez, hogy legyen a nevelőapánk (5Móz8:3). Mert Isten még a pusztában is táplálta a népét negyven éven át minden kenyér vagy egyéb eledel nélkül, mannát adva nekik a mennyből. Isten (mondja) ezen a módon tartott fenn téged abból a célból, hogy megtudd az jövőre nézve, hogy az ember nem a maga munkájából él meg, azaz mondhatod, hogy nem a saját kezem szorgalmával szereztem ezeket a dolgokat, hanem ahogyan látok, miképpen táplálta Isten az atyáidat a pusztában mennyei

mannával, úgy, amikor kenyeret ad neked, fogadd azt akképpen, mintha a saját kezével adná. Most akkor sóvárogjunk a gazdagság után és kaparjuk azt magunknak össze? [De egyúttal] jegyezzük meg az itt elhangzottakat is: a vagyontárgyak nagyon távol állnak majd attól, hogy a javunkra váljanak, mert Isten a vipera mérgévé, s a skorpió csípéséhez hasonlókká változtatja majd azokat. Ezt pedig tapasztalatból tudhatjuk, még ha nincs is megírva. Nyissuk csak meg a szemeinket és észrevesszük, amint Isten az itt említettéhez hasonló módon hajtja végre az ítéleteit a világban. De mi történik? Vakok vagyunk: nem mondom, hogy teljesen tudatlanok, de mivel becsukjuk a szemeinket, nem látjuk meg azokat. Igaz, hogy néha nem is láthatók, mert néha még a jókat is sújtja a sok félelem. Mindennek ellenére Isten jelekkel látja el az ítéleteit, hogy végül némi tanulságot szűrhecssünk le azokból. Ezért nekünk és az akaratosságunknak köszönhető, [ha nem látjuk ezeket] mert elfordulunk a látványtól, amit Isten tár elénk. Tanuljunk hát meg némileg bölcsőbbeknek lenni, s ahol azt olvassuk, hogy a javak, amikhez ragadozással jutunk, egyáltalán nem fognak minket táplálni, hanem a romlásunkra lesznek, és inkább elégednek, semhogy kielégítenének, ott tanuljunk meg megelégedni azzal a kevéssel, amit Isten ad nekünk, hogy az jót tehessen velünk. Rögtön ez után elhangzik, hogy *a gonoszok nem fogják meglátni sem a folyókat, sem a tejjel és mézzel folyó patakokat*. Itt azt adja az értésünkre, hogy a gonoszok meg lesznek fosztva attól az áldástól, amit Isten a kegyeseknek ígért, miszerint olyan bőséget ad nekik, mintha a folyók borral, mézzel és tejjel folynának. Igaz, hogy ezt nem látjuk, de mindennek ellenére, amikor Isten kegyelme tart fenn minket és mi ismerjük Őt, s az Ő jóságára és atyai szeretetére támaszkodunk, biztosra véve, hogy úgy táplál minket a saját gyermekeiként, mintha a folyók telve lennének mézzel és tejjel, akkor nem lehetünk kellőképpen elégedettek. Mert minden evilági dolog elpusztul és elhalványul, kivéve ezt a forrást (tudniillik Isten kezét) ami soha ki nem szárad. Nem ok nélkül mondja tehát pontosa azt, hogy akik nem érzik Isten említett táplálását, hanem a vadállatot játsszák, könnyen felgyújthatják magukat, s amikor megszerzik a világ összes kútját és forrását, s még a nagy folyókat is, mégis szomjasoknak kell lenniük közöttük, s minden bőségük sem lesz elég a kielégítésükhöz. S mi ennek az oka? Az, hogy híjával vannak Isten áldásának. Mert (mint mondtam), ebben foglaltatik az emberek minden nyugalma és elégedettsége, s ez az, ami eltölti és kielégíti őket, azaz amitől azt mondják, hűha, s dicsérhetik Istent és mindig folytathatják az útjukat. Ha tehát nem rendelkezünk Istennek ezzel az áldásával, a világ összes javai sem képesek minket kielégíteni. Ezek a mondások meglehetősen általánosak, mint látjátok, de mégis, ki van arról teljesen meggyőződve, hogy igazak? Mert ha így van, akkor biztosan az egyenlőséget és a becsületességet kellene látnunk uralkodni az emberek között és nem lenne szükség ennyi törvényre, sem igazságszolgáltatóra az elkövetett gaztettek visszaszorításához. Sőt, nem volna szükség ennyi tanításra és buzdításra sem. Mert minden ember a maga iskolamestere és tanítója volna, s minden ember a szívébe zárva hordozná az igazságot magával, ezért nem lenne szükséges a bíróhoz menni, nem kellenének törvényszolgák, ügyvédek, sem pedig perek. Mert elejét vennénk a gaztetteknek, s biztosra vennénk, hogy Isten, aki a világi javakat a kezünkbe adta, fenntart majd minket, ahogyan jónak látja és ahogyan megígérte nekünk, még ha nem is rendelkezünk egyetlen gabonaszemmel vagy egyetlen csepp vízzel sem. S valóban meggyőződne erről tapasztalatilag. Mert a közönséges élelmünket is az Ő kezéből kérve úgy táplál minket a jóságával, mint a kis csecsemőket. S ha nincs is olyan sok mindenünk, elégedjünk meg azzal, amink van. Mert kegyelmesen táplál bennünket úgy, mintha manna hullana ránk az égből. Ha sokunk van, azt szeretné, ha helyesen használnánk azt, azaz nem lehetünk olyan zsugoriak, hogy mindent magunknak tartunk meg, amit csak kaptunk, hanem meg kell azt osztanunk olyanokkal, akik ínségben vannak és szükségük van rá. Látva tehát, hogy a mi Urunk nevelőapának jelenti ki magát azok számára, akik az Övéi, ne féljünk attól, hogy híjával maradunk annak, amiről tudja, hogy szükségünk van rá. hanem elégedjünk meg ezzel a nagyon korrekt ígérettel. Biztos, hogy ha van bennünk józanság, mindegyikünk megtartóztatja, s nem lesz szükség se fenyegetésekre, se törvényekre

annak kimondásához: tartózkodjunk a gáztettektől, ne ártsunk a felebarátainknak, ne tegyünk rosszat az embereknek, tegyük azt másokkal, amit szeretnénk, hogy velünk tegyenek. Mert minden ember önmagát zabolázná meg, s magától indulna fel a becsületességre, s nem folyamodnánk erőszakhoz úgy, ahogyan tesszük. Most azonban látjuk, hogy az emberek vágyai olyan szörnyűségesek, hogy semmi módon meg nem szelídíthetők, sem kötelek, sem láncok nem képesek azokat megkötni. Akkor (mondom) nem lenne szükség efféle kényszerítésekre, mert a kezeink mondhatni a saját önszántunkból lennének megkötve a gonosztettektől, sőt, arra vágnánk, hogy minden ember javát szolgáljuk és jót tegyünk velük. Ezek miatt az okok miatt alaposan meg kell jegyeznünk ezt a leckét, mert elégséges lesz a visszatartásunkhoz minden hiábavalóságtól és kicsapongástól, minden szélsőséges vágytól, minden rossztól és zsarolástól, amit a magunk meggazdagítása végett szoktunk elkövetni. Továbbá arra serkent minket, hogy törődjünk Istennel egyedül az Ő áldásaira támaszkodva, s ezzel jól használjuk azokat a javakat, amiket ránk bízott, tudván, hogy mi csak tisztartók vagyunk, s Ő azzal a feltétellel adja át a javakat nekünk, hogy jó és hűséges elszámolást adunk rólunk, bemutatva, hogy egyikünk sem egyedül falta fel azokat, hanem megosztotta a felebarátaival a kapott képességeinek megfelelően.

Látjátok hát, mit kell valójában megjegyezni. Most pedig elhangzik, hogy *a gonoszok vissza fogják adni az elragadottakat, azok bizony nem maradnak náluk a végbement változásaiknak megfelelően és nem fogják élvezni azokat*. Amit korábban hallottunk, az van itt részletesebben is kifejtve. Miért van az, hogy a gonoszok soha meg nem elégednek, bár akkora vagyont gyűjtöttek, hogy szétpukkadni látszanak? Miért akarnak mindig [többet]? Azért, mert Urunk nem virágoztatja fel a kezükben levő dolgokat. Mert ahogyan valaki megannyi vagyontárgyat vethet a szakadékba úgy, ahogy azok meg sem látszanak, a mohó ember is kapkodhat és ragadozhat mindenfelé, de mégis éhes marad. S ennek két oka van. Mert ahogyan Isten páratlan kegyelme az, ha megelégszünk a kevéssel, úgy hívhatjuk segítségül az Ő nevét és várhatjuk az eledelünket az Ő kezéből annak megfelelően, ahogyan az eddigiekben is táplált minket. Viszont amikor engedi a hitetlenek kapzsiságát fellobbanni úgy, hogy mindig csak gyűjtögetnek, folytonosan harácsolnak, de soha meg nem elégednek, az büntetés a számukra. Jegyezzük hát meg jól: az első ok, amiért a gonoszok nem élvezik a hatalmas vagyont, amit összegyűjtöttek, az, hogy a mi Urunk lángra lobbantja a vágyaikat és engedi, hogy kínpad legyen bennünk, ami soha nem szűnik meg kínozni őket. S az ördög csak szítja a tüzet Isten igazságos engedelgyével azok szívében, akik nem törődnek Istennel. Ennyit az elő dologról. A második ok az, hogy amiképpen Isten megsokszoroz egy szem gabonát az övéinek a táplálására és megszázszorozza azt, így a kevés is elég lesz a számunkra, sőt meghízunk attól, viszont úgy átkoz meg és szárít ki mindent, amit a gonoszok magukba tömnek. Mert bár duplán esznek, azaz eleget, sőt túlsokat is gyűjtenek maguknak, de Isten felemészti majd annak minden egyes morzsáját (ahogyan a próféta mondja, Hós13:15) és minden semmivé lesz, így a javak nagy halma egyetlen óra egyetlen perce alatt szertefoszlik. Látjátok tehát, hogy Isten kiszaggatja azt, amit az emberek nagyre becsülnek, s ez az oka annak, amiért a gonoszok nem képesek élvezni azt, amijük van. Igaz, hogy elég gögösök lesznek, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus is megmutatta a csűrjeit megnövelő gazdag ember példáján. Légy boldog én lelkem (mondta), most aztán van mivel táplálnod magad: íme, akkora bőséged van, hogy soha nem fogsz hiányt szenvedni (Lk12:19). Azoknak tehát, akik annyira kötődnek a földi javakhoz, és sokat szereztek a gonosz mesterkedéseikkel, nincs jó okuk dicsekedni a gazdagságukkal, mert nem ok nélkül mondatott meg nekik: ha a javak özönlenek hozzátok, ne bizakodjatok bennük (Zsolt62:11). Mert ezzel a próféta azt akarta kimondani, hogy nagyon nehezen gazdagodnak meg az emberek, s aztán a világi hiábavalóságokba gabalyodva találják magukat. S ez az oka annak, amiért szent Pál is buzdítja Timóteust: figyelmeztesse e világ gazdagjait, hogy ne fuvalkodjanak fel (1Tim6:17). Ezzel adja az értésünkre: a gazdag emberek bálványt alkotnak a vagyonunkból, s az emberek felett állónak képzelve magukat végleg megfeledkeznek önmagukról. A gonoszok

tehát örvezdezhettek a szerzeményeiknek, de miféle öröm ez? Átkozott, olyan, amelyet Isten végül fogcsikorgatássá és kínszenvedéssé tesz. Jegyezzük hát meg, hogy ne becsüljük sokra a napot vagy az évet, amikor látjuk a gonoszokat diadalmaskodni és örömet lelni a maguk állapotában, amikor azzal hitegetik magukat, hogy nincsen más boldogság, csak az övék. Hanem nézzünk előre a végkifejletre, s meglátjuk, hogy az itt említett dolog fog beteljesedni, azaz, hogy az örömük nem lesz örökös, és (bármerre is forduljon velük a világ) a gonoszok mindig kínok között és nyugtalanságban élnek. S biztos, hogy ha láthatnánk mi van a szívükben, kiderülne, hogy még az örömeik közepette is tele vannak gondokkal és zavarodottsággal, s rettegnék, nehogy a föld cserben hagyja őket. Íme az ember, aki hatalmas vagyont gyűjtött: biztos, hogy senki sem lesz képes elviselni a gögjét, s ő nem akar mást szívből, csak minden ember torkára lépni, s a tekintélye színezete alatt az egyik embert eltapossa, a másikat elnyomja, a harmadikkal istenként tisztelteti magát, s mikor otthon van a saját házában, úgy zengi a saját dicséretét, mint a páva a saját farkával. Mindezt meglátszik, azt mondom. De van titkos tűszúrás is benne, mert Isten nem tűri, hogy akik ezen a módon dicsekednek a javaikkal, bármi biztos nyugalomhoz juthassanak, hanem férget helyez beléjük, ami oly módon rágja őket, hogy folyamatos kínok között, zavarodottságban élnek, bármerre is forduljon velük a világ. S itt konkrétan elhangzik, hogy *a gonosznak kárpótlást kell adnia az általa előidézett változásoknak megfelelően*. Ez a mondás első ránézésre kissé homályosnak tűnhet, de jó leckét tartalmaz. Mert valójában azt mutatja meg nekünk, hogy a gonosznak vissza kell adni mindazt, amit nagy munkával szerzett meg. Ez az első dolog, mintha azt mondaná, hogy az emberek nagyon vakok és értelem nélkül valók, amikor oly nagy kínok árán szereznek javakat, mert vissza kell adniuk azokat, még ha soha nem is volt nekik olyan sok. Ez pedig nagyon fájdalmas csípés (hiszen tudjuk, hogy a kapzsi mennyire kötődnek a javaikhoz): több, mintha az ember megtörné a csontjait és kiszívná abból a velőt. Mert a javak, amiket birtokolnak, olyan drágák a számunkra, mint a saját életük. Nagyon messze tévelyednek hát el azok, akik nem veszik fontolóra, hogy a javak az emberek használatára teremttettek és ezek csak a jelen élet jövedelméül szolgálnak. Mindazonáltal látjuk, miképpen kínozzák magukat a gonoszok mégis ezekért, s ha bármilyen kicsiny kárt vagy veszteséget szenvednek el, azt úgy a szívükre veszik, mintha valaki százszor is elvágna a torkukat. De mégis vissza kell adniuk ezeket: nem a saját jószántukból, hanem mert Isten szakítja el tőlük, mint korábban mondtuk. Sőt, az általuk előidézett első és későbbi változásoknak megfelelően fog Isten is a Maga részéről változtatni. De hogyan? Amikor az ember oly kapzsi a javak gyűjtögetésében, Isten pedig értelmet ad neki, mit fog cselekedni? Úgy összecseréli a dolgokat, hogy úgy tűnik majd, új világot hoz létre. Elszegényíti azt, aki gazdag volt, csökkenti azt, akinek sok volt, és lehúzza azt, aki magasan volt.

Íme, miképpen alkotnak új világot a kapzsi (már amennyire tőlük telik). S Isten (mint mondtam) egy ideig engedi, hogy az emberek szemszögéből nézve felforgassanak mindent. Igen, de ez méreggel és mérgezéssel történik. Teletömi magukat, de utána csak ki kell okádniuk mindent, s akkor megérik a lenyelt dolgok szörnyen keserű ízét. De vajon így változtattak meg mindent? Azaz, okoztak olyan változásokat, hogy földjeik és javaik vannak, pedig semmijük sem volt korábban? S tele vannak a pénzesládáik, pedig három schilling sem volt azokban korábban? S megbecsülésnek és tekintélynek örvendenek, holott korábban megvetettek voltak? Vajon az egész világot megváltoztatták? Isten is elvégzi a maga részét. Ha az ember merészeli áthelyezni a dolgokat, ha mesterkedik, ha elhatároz, mint aki ezt mondja: ezt és azt teszem, vajon Isten nem változtatja azt meg végül? Vajon tétlenül üldögél a mennyben? Azt hiszitek, hogy ezeknek a változásoknak bármelyike is az Ő engedélye nélkül megy végbe?

S amikor engedi megtörténni, azt hiszitek, hogy feladta a hivatalát és többé nem avatkozik bele a világ kormányzásába, mert egy időre szemet huny a dolgok felett? Nem, nem. Az Ő akarata a gonoszok elvakítása ezen a módon: engedi, hogy keresztülvigyék a vállalkozásaikat, hogy aztán ledöntse őket, mégpedig halálos bukással. Másrészt a kegyesek

hitét és türelmét is próbára teszi ezzel. Mert ők összezavarodhatnak ezeknek a változásoknak a láttán. De van józanságuk nyugodtan kivárni az események végét, s nem lőnek túl a célon túlságos elhamarkodottsággal, amikor Isten a hitüket teszi próbára, s ez serkenti őket a visszatérésre Istenhez még nagyobb buzgósággal. S így látjuk, hogy (mint említettem) itt egy jó lecke rejlik, amiben megemlíti a gonoszok gőgjét, akik a változásokat okozzák, amiért is úgy tűnik, dacolnak Istennel és áthelyeznek minden, Isten által szabott határt. Mert ahogyan Ő a birodalmaknak és uradalmaknak is határokat szab, úgy akar határokat kialakítani a magánszemélyek között is, hogy mindenki békében élvezhesse azt, ami az övé. De mi a helyzet ezekkel a zsákmányra éhes, mindent elnyelő vadállatokkal? Úgy tűnik, szabad nekik minden határt vagy korlátot vagy bármi egyebet figyelmen kívül hagyni, s valóban új világot akarnak létrehozni. Megváltoztatták a békességet? Megengedte ezt nekik Isten? Utóbb majd változtatnia kell a helyzetet és vissza kell állítania a dolgokat a korábbi állapotukba. Ennyit erről a mondatról.

Azután azt olvassuk, hogy *azért, mert a gonoszok elszegényítették a jókat és elrabolták a házakat, amiket nem ők építettek*. Itt látjuk, hogy illik fontolóra vennünk Isten igazságosságát minden ítéletben, amiket Ő szab ki erre a világra. Igaz, hogy már az is hasznos tanítás lenne, ha nem tudnánk többet, csak annyit, hogy az evilági változások nem véletlenek, ahogyan az emberek nevezik azokat, azaz, ha bármiféle változás végbemegy, az Isten kezétől származik. Ez azonban nem minden. Mert jóllehet simán elismerjük: Istennek akkora a hatalma, hogy Ő irányítja a világot, Ő cselekszik mindent és semmi sem történik, amit ne Ő irányítana az elhatározásával és az akaratával, ha nem lépünk tovább, akkor nem dicsőítjük Istent úgy, ahogyan kellene. Mert ahogyan Isten mindenhatóként ismeretes, úgy ismeretes Ő igazságosként is. Igaz (mint már mondtuk az eddigiekben), mi nem mindig vesszük észre az említett igazságosságot a látható dolgokon keresztül, de ezzel a kettővel mindig rendelkezünk kell: először is tudnunk kell, hogy a dolgokat nem a véletlen és a vakszerencse irányítja. S miért? Mert Isten rendel el mindent, Isten az, Aki kormányoz és tartja a gyeplőt. Jegyezzük ezt meg egynek. S amikor ismerjük Isten eme mindenhatóságát, aminek az egész világ alá van vetve, akkor másodjára rá kell térnünk az igazságosságára. Azaz, teljes mértékben határozottaknak és meggyőződötteknek kell lennünk arról, hogy Isten változtatásai ebben a világban nem olyanok, mintha Ő úgy dévajkodna és játszadozna velünk, mint egy teniszlabdával. Mert a gonoszok azt mondják, hogy Isten szórakozik, és örömét leli az emberek felemelésében vagy ledöntésében. De ami minket illet, legyünk abban biztosak, hogy Isten mindenhatósága nem zsarnoki vagy féktelen hatalom, hanem elszakíthatatlan kötéllel kötődik az Ő igazságosságához, ezért Ő mindent becsületesen tesz.

Igaz (mint mondtam), mi nem mindig vesszük észre Isten eme igazságosságát, hanem Ő néha elrejtí azt, mi pedig nem fogjuk fel az okát annak, miért teszi Ő azt, amit tesz. Azonban akkor sincs másként, mint úgy, hogy nagyon jó okának kell lennie [a cselekedetének]. S ez az a dolog, amiben Jób barátai tévedtek: és ezért nem szabad utánoznunk őket. Elítélték Jóbot, mint gonosz embert. S miért? Mert a szokásos módon képzelték el őt. De mi okból? Mint már említettem, Isten cselekszik a számunkra felfoghatatlan dolgokat. Mit fogunk tenni ebben az esetben? Akkor is jussunk arra a következtetésre, hogy Isten igazságos. Sőt, egyúttal azt is valljuk meg, hogy az Ő ítéletei feneketlen mélység, aminek az aljára képtelenek vagyunk lehatolni. Mert Isten két módon van dicsérve a Szentírásban az igazságosságáért. Néha, amikor Isten a világ szeme láttára bünteti az emberek vétkeit, hogy féljék és tiszteljék Őt, ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs26:9): ha Isten ítéletet tart és a világ Bírójának mutatkozik, akkor a Föld lakosai megtanulnak becsületesen járni. S mivel mindenki szabadságot adott magának a gonosztettek elkövetéséhez, ezt fogjuk gondolni: Ja, jaj, íme a Bíró, Akitől félnünk kell.

Látjátok tehát, miképpen mutatkozik meg néha nyíltan Isten igazságossága. Néha azonban Isten a számunkra furcsa módon munkálkodik, így amikor megkérdezzük valamiről, hogy miért így kellett megtörténnie, s miképpen megy végbe, akkor nem érjük el a célunkat.

De mégis el kell ismernünk, hogy Isten igazságos, s tisztelnünk kell az Ő titkos ítéleteit, melyek olyanok Őbenne, mint a feneketlen mélység. Akkor bármerre is menjen a világ (mint mondtam), Istent mindig igazságosnak kell tartani. Itt azonban Istennek arról az igazságosságáról beszél, ami a számunkra is látható, s amit a tulajdon szemünkkel is szemlélhetünk. Mert azt mondja, hogy miután a gonosz emberek földönfutókká tették a jó embereket, ezért nekik is hasonló mértékkel kell megfizetni. Mivel kifosztották és kirabolták az emberek házait, Istennek kell kiűznie őket azokból, s akkor ajtón kívülre tenni őket, amikor úgy számolnak, hogy élhetnek jólétben. De ha van józan megítélésünk, akkor minden helyzetben feltaláljuk magunkat, s mindenféle módon hasznat húzhatunk mindebből. Ha Isten bármikor elszegényít olyanokat, akik jól éltek, vegyük biztosra: ha ez történik a zöldellő fával, mi lesz a kiszáradttal? Ezért reszkessünk Isten keze alatt. imádkozva Hozzá, adja meg nekünk annak kegyelmét, hogy az Ő szándékainak megfelelően élvezhessük a javakat, amiket Ő adott a kezünkbe. Vagy ha úgy tetszik Neki fosszon meg azoktól, imádkozva Hozzá: adjon erőt az Általa ránk küldött szegénység elviselésére. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni. Másrészt amikor azt látjuk, hogy a mi Urunk rákényszeríti a kapzsikat mindannak a visszaadására, amit lenyeltek: számadásra szólítva kényszeríti őket mindannak visszaadására, amit elragadtak, kiűzve őket az erőszakkal és csalással épített házaikból és megfosztva őket a javaiktól, amiket züllött trükkökkel szereztek. Fogadjuk hát el, hogy Isten azért tartja tehát a bírósági tárgyalásait, hogy megmutassa nekünk: ha időnként engedi, hogy gazdagodjanak a gonoszok, azt nem azzal a szándékkal teszi, hogy örökre úgy is maradjon, hanem a dolgok, amikre lecsaptak, a romlásukra lesznek, míg a jók javai a javukra válnak, és olyan jókká válnak a számukra, mint a tejjel és mézzel folyó folyók. Azt mondom, fogadjuk ezt el azzal a céllal, hogy szemlélhessük Isten ítéleteit és megalázkodhassunk azoktól. S tanuljuk meg nem irigyelni a gonoszokat, akik látszólag nyugodtan és jólétben élnek a bőségükben, a tiszteletükkel és a megbecsülésükkel. Mert Isten mindezt a nyomorúságukra fordítja, s kiteszi őket a nyílt feddésnek és gyaláztatnak minden ember előtt. Látjátok tehát, miképpen kell az Isten által a világra kiszabott fenyítéseket és büntetéseket megjegyeznünk, hogy azokat a magunk okulására fordíthassuk, amiképpen szent Pál tanácsolja nekünk (Ef5:6). Testvéreim (mondja), senki se csaljon meg benneteket hiábavaló szavakkal. Az ember tényleg hallhatja, miféle gonosz szavakat mondogatnak és miképpen gúnyolják Isten ítéleteit, de ezek ne tévesszenek meg benneteket. Mert (mondja Pál) ezek miatt sújtja Isten haragja a hitetleneket. Mintha azt mondaná: ne várjatok, míg Isten a fejetekre csap, hanem amikor a szemeitek előtt bünteti a gonoszokat, tudjátok meg: nem tűrheti az istentelenséget, hanem Bíróként kell fellépnie, amikor túl hosszú időn át éltek vissza a türelmével. Ezért húzzatok hasznat az efféle büntetésektől, s tanuljuk meg megérteni, hogy mások kárán akar titeket bölcsekké tenni.

Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Utána beleszövi a mondást *a házak elvételéről, amiket nem ők építettek*. Igaz, hogy Isten megígérte a népének: olyan házakban fognak lakni, amiket nem ők építettek (5Móz6:10-11), ám ez Isten különleges ígérete volt, amikor letelepítette az Ő népét a Kánaán földjén. S tudjuk, miképpen mondja a Szentírás általánosságban, hogy boldog ember az, aki a keze munkájának gyümölcsét eszi (Zsolt128:2) és azzal táplálkozik. Ezért, ha azt szeretnénk, hogy a javaink jót tegyenek nekünk, tanuljuk meg azokat úgy birtokolni, hogy azt mondhassuk: Isten adta nekünk azokat. Mert Isten nem keveredik a ravaszkodással és a zsarolással. Valóban vallom, hogy a gonoszok sem gazdagodnak meg az Ő akarata nélkül, de ezért mégsem szabad azt mondani, hogy Ő engedte meg a tetteiket. S azt sem jelenti ez, hogy a gonoszok elismerik Istent, ezt mondván: hálát adok Istennek, maga is úgy vélem, hogy Neki köszönhetem, amit nekem adott. Nem, mert úgy birtokolják a javakat, mintha azok az ördögtől származtak volna, nem pedig Isten áldásából. Ezért a magunk részéről tanuljuk meg (mint mondtam) megbecsülni ezt az ígéretet, mely szerint boldogok vagyunk, ha a kezünk munkáját esszük, azaz nem eszünk mást, csak amit az Isten által elfogadott jó és törvényes eszközökkel szereztünk. Továbbá legyünk biztosak abban,

hogy céltalan dolog ebben a világban építkezni, mert itt minden mulandó és átmeneti, Ne legyünk olyanok, mint azok a bolondok, akik ebben a világban rakják a fészket, mint akik azt mondják: soha nem terveztek kimenni belőle. Ne kötődjünk hát ehhez. Mert micsoda a mi fő házunk? A testünk. Bár az embernek lehetnek nagy palotái és fényűző házai ebben a világban, az biztos, hogy nem maradat itt örökre, nem börtönözheti be magát ide. Így a legkülönlegesebb lakhely, amivel minden ember rendelkezik, a saját teste, mégis látjuk, micsoda törekenység van meg abban. Miféle szilárdság van meg benne? Nem más az, mint romlottság és rothadás. Mit kell hát tenni? Siessünk hát a mennyei épülethez, azaz vágyakozzunk arra, hogy úgy legyünk megjavítva, hogy Isten Lelke lakozhasson bennünk, s mi az Ő templomaivá váljunk. S ami most romlandó és mulandó bennünk, az legyen megújítva, hogy a megígért állapotba kerülhessünk. Látjátok tehát, hogy nekünk nem ebben a világban kell igyekeznünk elragadni mások javait, s örömmel lenni olyasmiben, ami nem a miénk, hanem azzal megelégedve kell élnünk, amit Isten ad nekünk, s ezzel együtt imádkoznunk kell Istenhez: építsen fel minket, hogy a templomaivá lehessünk azért, hogy bennünk lakozhasson az Ő Szentlelkével. S ne engedje, hogy a Sátán elragadjon minket, vagy belénk hatoljon a vétkeinket és a bűneinket táplálódó, mert azzal a testünket undorító, bűdös istállóvá teszi. De tudjuk, hogy Isten nem lakozhat egytelen mocskos helyen sem. Ezért, ha azt szeretnénk, hogy letelepedjen bennünk, először imádkoznunk kell Hozzá: tisztítsa meg minden tisztatlanságtól, hogy végül a kegyelme által tényleg a Szentlélek templomaivá építhessen fel bennünket. Íme, miképpen lehetünk jól felépítettek. De meg kell értenünk, hogy minden az Ő puszta kegyelméből fakad, ahogyan a Szentírás az Ő feladatának jelöli meg Sion felépítését (Zsolt102:17). Akkor ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus általánosságban építi az egyház egész testét, úgy vegyük biztosra, hogy nekünk is építenünk kell egymást. S ez az, amire valamennyiünknek törekedni kell. Nem szabad összeházasodnunk e világ mulandó és romlandó dolgaival, hanem az örökkévaló dolgokhoz kell igyekeznünk, s azokért kell munkálkodnunk egyre többet és többet, míg végül el nem telünk velük.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: éreztesse azokat úgy velünk, hogy tanuljuk meg azokat egyre jobban és jobban utálni, s legyen olyan szívbéli büntudatunk, amivel minden kísértés fölé kerekedhetünk, s mindig a mennyei dicsőség felé sietünk, ahol a valódi örökségünk van. S ennek adjuk át magunkat úgy, hogy ne akarjunk mást, csak a mi Istenünk kedvében járni és teljesen az Ő akaratához igazodni, úgy, hogy a tetteinket mutassuk meg: nem hiábavaló, hogy Magához hívott minket, mert dicsőíteni akarjuk Őt egész életünkben, elismerve a jótéteményeket, amiket a puszta kegyelméből ad nekünk azért, hogy dicsérrel adózzunk Neki és megadjuk a Neki kijáró tiszteletet. S tetsszen neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének stb.

A hetvenhatodik prédikáció, ami a negyedik a huszadik fejezetről

Jób20:20-25

20. Mivel gyomra nem tudott betelni, nem is mentheti meg semmi drágaságát.

21. Az ő falánksága elől semmi sem maradt meg, azért nem lesz tartós az ő jóléte.

22. Mikor teljes az ő bősége, akkor is szükséget lát, és mindenféle nyomorúság támad reá.

23. Mikor meg akarja tölteni a hasát, reá bocsátja haragjának tüzet, és azt önti rá étele gyanánt.

24. Mikor vasból csinált fegyver elől fut, aczélból csinált íj veri át.

25. Kihúzza és az kijön a testéből és kivillan az epéjéből; rettegés támad felette.

Czófár, folytatva a tegnapi megkezdett anyagot, itt hozzáteszi, hogy a gonosz ember soha nem elégedett és nincs nyugalma, és semmivel sem lesz jobb neki, ha bármit maga mögött hagy, s a javai se gyarapodnak az örökösénél vagy az utódjánál. Ezt a mondatot már hallottuk. De a nagyobb megerősítés végett megismétli, hogy jobban észben tartsuk és jobban meg legyünk róla győződve. Mert ha látjuk, hogy valaki bővelkedik a javakban, azon a véleményen vagyunk, hogy nincs híjával semminek, megvan a megelégedettsége és a boldogsága, s nem kell mást tennie, mint örvendezni, látva, hogy minden a szíve vágyainak megfelelően alakul ezen a módon. De jegyezzük meg, könyörgöm, hogy nem látjuk azt a nyomorultságot, ami azokban rejlik, akiket Isten megátkozik, hanem aszerint ítélünk, amit a szemeinkkel látunk. De Isten ítéletei behatolnak a csontjaikba és a velőjükbe is. Látjuk hát, hogy a mi dolgunk gyakran meghallgatni ezt a mondatot, hogy biztosabbak lehessük felőle, s a szívünkbe vésve emlékezzünk meg róla. Másrészt, mikor egy gazdag emberre nézünk, azt gondoljuk: égnek-földnek össze kell keveredni a megzavarásához. Ezért jelenti ki Isten, hogy jóllehet az emberek soha korábban ekkora gazdagsága nem volt, annak mégis minden morzsája meg fog semmisülni és nem marad semmi az örökösének vagy utódjának, amiben reménykedhetne. Ezért jegyezzük meg alaposan ezt a két dolgot, hogy megtanuljunk nagyobb figyelmet fordítani Isten áldásaira, mint a világ összes gazdagságára, s ne essünk kísértésbe az átkozott vagyoni halmozására, aminek nem lehet jó vége, mert Isten szanaszét fogja azt szórni. Íme, miképpen kell ennek a leckének szolgálnia minket. Ezért értsük meg először is, hogy a fő célunk nem jól ellátottnak lenni világi javakkal, hanem hogy Isten legyen olyan rendkívül kegyelmes velünk, hogy érezhessük a kegyeit, biztosak lehessünk abban, hogy Ő Atyánk, s a kezéből kapjuk a táplálékunkat. S ez az, ami megelégedést és nyugalmat fog adni nekünk. De látjuk, milyen az emberek kapzsisága, s miképpen nem lehet soha eloltani a vágyakozást. De mik ezek a világi javak? Biztos, hogy néha még a széllekésektől is összezavarodunk, de mégis Isten nyitja meg a szemei azoknak, akik úgy gyűjtenek javakat, hogy észreveszik: ezek semmik és olyan gyorsan szertefoszlanak, mint a füst. Lehetetlen tehát, hogy az ember megelégedjen és megnyugodjon, ha nem néz messzebbre a kezében tartott javaknál. Az egyetlen eszköz a megnyugváshoz, és annak meglátásához, hogy van nekünk elég, ha Isten az Atyánknak mutatja Magát, s mi elhisszük, hogy folyamatosan kinyújtott kézzel adja meg mindazt, amire csak szükségünk van. Amikor így törődnek velünk, jó nyugalunk lesz, s noha csak egy darab kenyérünk van (ahogyan mondanátok), mégis, mivel biztosak vagyunk abban, hogy Isten elég gazdag a fenntartásunkhoz, várni fogunk arra, amit megígért. Mert Ő mondta, hogy az oroszlánok és a vadállatok (bár átadták magukat a ragadozásnak, s látszólag olyanok, mintha képesek lennének elnyelni mindent) nem szűnnek meg éhezni és szűkölködni, miközben Isten még az inség idején

is táplálja az övéit (Zsolt34:11). Igaz, hogy nem mindig mentesülnek az aggodalmaktól, de Isten mégis támogatja majd őket akkor is, amikor nyomorúságra jutnak (Zsolt37:19).

Ez az a dolog (azt mondom), aminek a kegyesek örülhetnek, s a jótétemény, amiről itt van szó. Mert ahogyan a gonosz emberek nem képesek ténylegesen meglátni egy jótéteményt, úgy tekinthetnek Isten gyermekei egy kenyérmorzsát is ünnepélyes kijelentésnek arról, hogy Isten az Atyjuk. S ezzel azt is megerősíti, hogy amiképpen fenntartja őket ma, úgy teszi majd ezt a dolgot holnap is, valamint azt követően, s a kegyelme és a jósága soha meg nem fogyatkoznak. Ez az oka annak, amiért azt mondja, hogy Isten jósága fenn van tartva az Őt félőknek (Zsolt31:20). Igaz, hogy a gondolkodásunk a testi táplálásunkról nem a fő dolog, amivel Isten megéreztetni velünk, milyen szeretettel és kegyességgel viseltetik irántunk, hanem feljebb kell kapaszkodnunk, nevezetesen oda, hogy noha az egész világon a legnyomorultabbak voltunk, Isten mégis készített javakat a számunkra fenn a mennyben, ahová igyekeznünk kell, s amin gondolkodnunk kell. Mindazonáltal nézzük meg, mi tesz meg nekünk a mi jó Istenünk itt lenni: az mondhatni az előíze annak, amit majd megad nekünk az Ő szuverén jóságából. De most térjünk vissza a szövegre, amit a zsoltárokból idéztünk: Uram, mily nagy a Te jóságod, amit azoknak tartasz fenn, akik félnek Téged. Miért beszél így a próféta? Mert jóllehet Isten mindenféle árasztja a nagylelkűségét (aszerint, ahogyan meg van írva, hogy könyörületet minden teremtményével, még a vadállatokkal is, Zsolt145:9), a gonoszok és az istentelenek (még ha tele is tömők magukat pukkadásig Isten jótéteményeivel), mégsem veszik észre a Benne rejlő jóságot, hanem teljesen meg vannak fosztva azok ismeretétől. S miért? Mert Isten azoknak tartja fenn, akik félik Őt. Ennyit a nekünk itt mutatott első dologról, tudniillik, hogy nem szabad boldogoknak tartanunk az embereket az általuk birtokol javak nagy bősége alapján, hanem a megelégedettségüket kell szem előtt tartanunk. Mert lehetetlenség, hogy akik nem ismerik Isten kegyelmét, s azzal semmit sem törődnek, megelégedettek legyenek, mert nem tudják, milyen jótéteményekben van részük, s ez pedig ugyanaz, mintha nem is lenne azokban részük. Utána azt mondja, hogy *nem marad az eledelükből semmi*. Ez furcsa dolog, amikor valaki nagy vagyont halmozott fel, s látszólag kiskirályokként hagyja hátra a gyermekeit. De Isten mindent úgy aláakná, hogy semmi sem marad belőle. Biztos, hogy ez nem fordul elő folyamatosan, és (mint említettem) Isten sem állandó ütemben hajtja végre az ítéleteit ebben a világban, hisz micsoda dolog lenne az? Nem maradna semmi az utolsó napra. De mindezek ellenére látni fogjuk ennek bizonyos jeleit abban, hogy Isten úgy felemészti egyes emberek javait, hogy azt láthatják az emberek, ám ők mégsem tudják, mivé váltak és mi módon szegényedtek el. Amikor ilyen dolgokat látunk, nem kell vajon azt gondolnunk, hogy Isten látja el a hivatalát és ad alkamat nekünk arra, hogy a Bíránknak gondoljuk és ismerjük el Őt, nehogy szertelen vágyak csábítsanak el, ahogyan szoktak, s ne feltételezzük, hogy a boldogságunk a javak felhalmozásában rejlik a magunk számára. S azt se képzeljük, hogy a vagyon örök, hanem mindig visszatérjük arra a pontra, hogy az Ő kezéből várjuk a közönséges élelmünket ma is, holnap is, és életünk egész idejében mindvégig. Látjátok tehát, hogyan kell gyakorolnunk ezt a leckét. S amikor Czófár így beszélt, hozzáteszi, hogy *amikor a gonosz embernek a legnagyobb a vagyona, akkor sem szűnnek meg a gyötrelmek és a munkásainak kezei jönnek hozzá* vagy mindazoknak az embereknek a kezei jönnek hozzá, akik képesek bármilyen nagy tetteket véghezvinni. Így a mondat értelme lehet kettős. Az itt szereplő szó olyan embert jelent, aki élenjáró a dolgok végrehajtásában. Jelenthet olyan embert, aki munkálkodik, utazik vagy dolgozik, s jelenthet olyan embert is, aki hajlamos kárt okozni, rosszat tenni vagy erőszakoskodni. Azonban a világos jelentés az, hogy minden munkáskéz eljön a gonosz emberhez [hogy szolgáljon neki], de abból semmi haszna sem lesz. Íme, ez a dolog summája. Czófár szavai azt jelentik, hogy nem kell elszédülnünk, amikor látjuk a gonoszokat teljesen kitömve, s a mi Urunk javakat halmoz fel a házaikban, ezért úgy tűnik, százszor többet akar nekik adni, mint más embereknek, s az egész világ készen áll a szolgálatukra, mert vannak hűbéreseik, s minden ember így kínálkozik nekik: Uram, volna kedves alkalmazni engem? Mert

amikor minden kéz, ami képes dolgozni, őket szolgálja és nekik hajt hasznát, a gyötrelmeik akkor sem szűnnek meg. Íme, Isten egyik csodálatos ítélete, aminek ezért sokkal jelentékenyebbnek kell lenni a számunkra, azaz sokkal jobban meg kell érintenie minket. Vajon nem természetellenes dolog az, hogy ha az embernek megvan, amivel jót tegyen magának, így semminek sincs híján, sőt (ha nagy kísérete van) nagyszámú emberrel rendelkezik, akik fáradságot nem kímélve azon igyekeznek, hogy ő könnyen és a gyönyöröknek élhessen, de mindezek ellenére képtelen élvezni a saját javait, állandó bánatban él és attól retteg, nehogy a föld csődöt mondjon a számára? Biztos, hogy ez minden józan ésszel ellenkező dolog. Mindazonáltal elég jól látjuk, hogy Isten ezen a módon üldözi őket, mert a vagyonukat züllött mesterkedésekkel szerezték, s ezzel jól megmutatja nekik, hogy minden erőfeszítésük céltalan, mert azok minden morzsáját megátkozta. Íme (azt mondom) Isten egyik igen furcsa ítélete, így ha keressük, miképpen történhet meg, nem látjuk a módját, se ezért arra a következtetésre jutunk, hogy Isten az, aki így munkálkodik. Aztán úgy tűnik, hogy ha az emberek jóakarattal és szeretettel viszonyulnak hozzánk, s ezért minden ember igyekszik szolgálni minket, akkor minden rendben van velünk és soha nem leszünk ínségben. De itt az hangzik el, hogy amikor a gonoszoknak így állnak a rendelkezésükre emberek, azaz egy egész seregnyi ember kész munkálkodni az ő hasznukra, az sem ér semmit és minden csak folytonos gyötrődés. Czófár itt tehát igyekezett felnagyítani a korábban mondottakat: azt mondom, biztosabbá akarta tenni Istennek a gonoszokat sújtó ítéleteit előttünk. S ezt cselekedve tárja elé a vagyonukat és a jóakaratot, amivel az emberek viseltetnek irántuk. Látjátok hát, miképpen hencegnek a gazdagok, s látszik úgy a számunkra, hogy ők mindennek az urai és Istennek többé nincs hatalma (ahogyan mondanátok) bosszantani őket. Látjátok, miképpen részegednek bele az emberek a saját képzelgéseikbe. De mi hasznunkra válik a bőségük? Semmilyenre. Mert látjátok, hogy a gonoszok folyamatosan gyötrődnek, bár mindenük megvan, ami felvidíthatja őket, s nem kell egyetlen szónál többet szólniuk, s az asztaluk máris készen áll az ellátásukhoz. Parancsaikra szolgák ugranak, béreseik vannak, röviden úgy látszik, a világ csakis értük teremtetett, de mindennek ellenére képtelenek megenni gondtalanul egyetlen kenyérmorzsát is azzal a szegény emberrel ellentétben, aki öt schillinget sem ér, de Istenre bízta magát. Mert az efféle munkásember napról-napra él a munkájából, és amikor megebédelt, nem tudja, hogy fog-e vacsorázni is, de Istenre bízta a dolgot, biztosra véve, hogy legalább olyan értékes, mint a csőrüket az ég felé emelő madarak, akiket Isten táplál. Ezért (azt mondom) a szegény emberek olyanok, mint a holló-fiak a zsoltárban említetteknek megfelelően (Zsolt147:9), mert Isten táplálja őket az áldásával. Ezt látjuk. Ezért tanuljunk meg ismét Istenhez fordulni, biztosra véve, hogy nem fogunk semmiben hiányt szenvedni, ha Ő gondoskodik rólunk, s noha nem adja meg nekünk a javak nagy bőségét, az áldása elegendő lesz a számunkra. Azt mondom, ne bánkódjunk azon, ha Isten nem annyira nagylelkű velünk, mint azt szeretnénk. S bár szűkmarkúan bánik velünk, maradjunk mégis nyíltszívűek. Röviden, ne mártírkodjunk mértéktelenül, hanem bízunk abban, hogy soha nem hagy minket cserben. Továbbá, az a hálátlanság jele az emberekben, amikor Isten nagylelkűnek mutatkozott velük szemben, ám ők mégis kételkednek és soha nem hagynak fel az alapos töprengéssel az egyik vagy a másik dologról. Azt mondom, ez annak jele, hogy soha nem ismerték meg Isten kegyelmét, vagy ha ismerték is, nem becsülték annyira, mint kellett volna. Akkor, ha Isten megadja nekünk, tanuljunk meg megelégedni azzal, tudva, hogy a jóságát tárja a szemünk elé azzal a céllal, hogy tanuljunk meg arra támaszkodni és így megnyugodni. S van még egy dolog: nevezetesen, hogy híjával lehetünk a világi javaknak, s valószínűleg sok gonoszság és nyomorúság ér minket, mégis álljunk ellene az efféle mélyenszántó képzelgéseknek. Igaz, hogy nem lehetünk teljesen gondtalanok, de mérsékelnünk kell a indulatainkat, s főleg azt kell fontolóra vennünk, mit jelent Isten kezéből tápláltatni, s ezért Tőle várjuk az élelmünket, s az Ő jóságára támaszkodunk anélkül, hogy túlságosan megszorodnánk. Amikor az emberek kedvesek hozzánk, ismerjük el, hogy ezt Isten teszi a mi kényelmünkre, de mégsem szabad csak az emberekre támaszkodni.

Mert Isten megátkozhatja a munkájukat oly módon, hogy korán kelnek és későn fekszenek, de semmivel sem lesz jobb dolguk (Zsolt127:2). Akkor hát nincs többre szükségünk, mint Isten áldására, s bár híjával vagyunk minden segítségnek, az Ő egyedüli kegyelme elégséges lesz a számunkra. Viszont lehet az egész világ is a mi oldalunkon, ha Isten nem nyújtja ki a kezét, akkor biztos, hogy minden a visszájára fordul.

Látjátok tehát, mi van nekünk megmutatva ebben a mondatban. Ha tudjuk ezt gyakorolni, akkor egész életünkben a hasznunkra válik. De szájalmas dolog az, amikor mindegyikünk megvallotta ezeket (mintha kellőképpen meg lennénk róluk győződve), de mégsem tudunk belenyugodni, így az effektussal kimutatjuk: nem hiszünk abban, hogy nincs más, csak Isten áldása, ami jóvá teszi az embereket és megelégteti őket. Mert nem látjuk meg Őt. Ha néha-néha gyakoroltat minket, visszavonja a kezét és nem ad akkora bőséget, mint szeretnénk, nem ismerjük el, hogy Ő mindenható és megtámogat minket. Mindazonáltal a célja mégis az, hogy Magához hívjon minket a megpróbáltatásokkal, mintha csak megsarkantyúzna néhányszor, s ezzel ösztönözne arra, hogy keressük Őt és vágyakozzunk a könyörületére. S a nézetünk szerint soha nincs elegendő támogatásunk, hacsak nincs bőség a kezünkben, s azt sem vesszük fontolóra, hogy ha tetszik Istennek szűkmarkúan bánni velünk, az Ő egyetlen áldása is jobban elég lesz a számunkra, mint a világ összes vagyona. De lépünk tovább. Azt olvassuk, hogy *amikor a gonosz megtölti a bendőjét, Isten a haragjának rettentését küldi rá, s az záporozik majd az eledelére*. Ez a korábban látottak megerősítése. Igaz, hogy Czófár tovább is megy, mert azt mondta, hogy a gonoszok gyötrelmek közepette fognak élni, s még ha el is vannak látva mindennel, mégis teher alatt maradnak, mert Isten nem ad nekik megelégedést, hanem inkább csipéseket és titkos fullánkokat, ezért állandóan mártírnak érzik magukat, s noha az emberek igyekeznek szolgálni nekik, az semmivel sem javítja a helyzetüket.

Miután Czófár elmondta ezt, hozzáteszi: nagyon is lehetséges, hogy a gonoszok nem érzik meg Isten átkát az első csapásra, s tocsognak a jószerencsájukban, sőt dicsekednek azzal, ahogyan ők nevezik azt. Röviden, látni fogjátok, a gonoszok akkora jólétben élnek (a külső megjelenés szerint), hogy látszólag nem is érzik Isten haragját. De íme, mondja Czófár, Isten egy szempillantás alatt záport küld az eledelükre. S miféle esőt? Az Ő haragjának dühét. Látjátok, amit futólag már érintettem: itt egy további lépést látunk ahhoz képest, amit már elmagyaráztam. Mert a gonoszok említett gyöttrődése, valamint a nyugtalanságuk és a terhük a folyamatos bizalmatlanságukból fakad. Mert nem törődnek Istennel, s ebben a világban nincs, amiben bízni lehetne, ezért az elméjük mindig rendkívül zaklatott. Mindazonáltal azt olvassuk, hogy egy ideig jólétben élnek, aztán elvakulnak és úgy tűnik a saját maguk szemében, hogy minden vonatkozásban boldogok lesznek. Nos, ebből talán az következik, hogy Isten áldása van rajtuk? Nem. Miképpen van tehát? Isten engedi, hogy a gonoszok zabolátlanul viselkedjenek egyre jobban és jobban, s amikor ezen a módon bíznak a vagyonukban, azzal nem tesznek mást, csak Istent bősztítik fel. Mert nem ismerik Őt, Akitől a vagyonuk származik, s ezért kapnak az alkalmon, amikor még jobban túllőhetnek a célon. Látjátok tehát, mennyire brutálisakká válnak a gonoszok, amikor nincs meg bennük az említett, őket sarkantyúzó nyugtalanság, hanem nyugodtak és elégedettek, és úgy vélik, minden rendben van velük. De annál jobban kell Isten bosszújának fokozódnia. Miért? Mert gaztettekkel szerezték a javaikat, ravaszsággal és erőszakkal, mert gonoszsággal jutottak azokhoz, s mert nem támogatják a szükségben levőket, hanem inkább olyanok, mint a feneketlen mélységek.

Sőt, olyan hálátlanok és gőgösök Istennel szemben, hogy úgy tűnik Ellene munkálkodnak, Akinek pedig oly sokkal tartoznak úgy, mintha nem Neki köszönhetnének annyi mindent. A vagyonukra számítanak, Paradicsomot csinálnak ebben a világban, utolérhetetleneknek vélik magukat és szarvakat készítenek, hogy öklelőzhessenek Isten ellen. Íme, könyörgöm, az összes romlottság csúcsa, ami miatt Isten fejükre zúduló bosszúja még szörnyűségesebb. S Czófár célja most ennek kimondása: barátaim, noha látjátok, a gonoszok végleg lerészegednek a gazdagságukban, s azon a véleményen vannak, hogy semmi sem árthat

nekik, mégse gondoljátok, hogy emiatt jobb a helyzetük. S miért? Mert még mikor nem is gondolnak másra, csak a jó hangulat kialakítására és arra, hogy az egész világ szereti őket, Isten akkor küldi rájuk a haragja tüzeit, ami viharként és hirtelen záporosóként szakad rájuk. Nyáridőben, amikor egy kis szélfuvallat az ember javára válik, íme, hirtelen vihar csap le, amire nem is gondolt. Ugyanilyen gyors lesz Isten haragja is, amikor tetszik neki megbüntetni az embereket. Így tehát látjátok, hogy nincs más menekvés a számunkra, mint meghúzni magunkat Isten jóságának árnyékában. Mert akkor biztonságban vagyunk, akár megadja nekünk a bőséget, akár szűkmarkúan bánik velünk. Amikor az Ő keze és védelme alatt állunk, egyetlen kenyérmorzsa is ugyanúgy elég lesz a táplálásunkra, mint a manna a mennyből. S ha bőségünk van, észre fogjuk venni, hogy azzal Isten az Atyánknak mutatkozik és úgy bánik velünk, mint a gyermekeivel. A kegyeseknek tehát minden módon jobb dolguk lesz az Isten által nekik adományozott dolgokkal. De ami a gonoszokat illeti, nekik is meglehet, amitől kipukkadnak, de Isten mégis leveri őket és a javaikat a kárukra fordítja. Látjuk, mi szakadt rá Izrael népére. Nem elégedtek meg a mennyei mannával, hanem azokra a húsokra vágytak, amikhez Egyiptomban szoktak hozzá. Isten tehát olyan mennyiségben adott nekik húst, hogy egyenesen visszahányták. De mi történt? Miközben a hús még a torkukban volt (ahogyan a zsoltár mondja, Zsolt78:30), Isten haragja sújtott le rájuk.

Látjátok tehát, miképpen lopakodik titokban Isten az óvatlan emberekhez egyetlen szempillantás alatt, azokhoz, akik nem gondolnak arra, hogy Neki behódoljanak. Ha tehát a mi Urunk bármilyen javakat ad nekünk, tanuljunk meg azokba nem belegabalyodni, s ne váljunk a hitetlenekhez hasonlóan annak sírjává, aminek a segítségével magasabbra kell hágnunk, akik nem tulajdonítják Istennek, ha vannak javaik, hanem belegabalyodnak azokba. Ezért lesznek ők azok sírjaivá, hogy a földhöz rögzíthessék velük magukat. Nekünk viszont létrát kell alkotnunk a javakból, hogy felmászhasunk azon, eljuthassunk Hozzá, s megismerve az Ő jóságát és atyai szeretetét, minden jótéteményét arra a célra használhassuk, amire Ő szeretné. Mit kell hát tenni? Noha van ételünk és italunk, mégis emeljük fel a szemeinket, s vágyjunk arra, hogy Isten tápláljon minket. Mert teljesen meggyőződteknek kell lennünk arról, hogy nem az eledel az, ami fenntart minket, hanem egyedül csak Isten hatalma. Hisz az eledel megsemmisülhet még a szánkban is, vagy méreggá válhat a bensőnkben. De jóllaktunk? Köszönjük meg Istennek, hogy gondoskodik rólunk, s ez még jobban serkentsen minket az Ő szolgálatára. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a mondatból. Utána Czófár hozzáteszi: *amikor a gonosz a vasfegyverek elől menekül, acélj veri át.* Ezzel arra utal, hogy Isten sok módon üldözi és bünteti a gonoszokat, ezért nem kerülhetik el az Ő kezét, bármiféle kerülőutakat vagy erőfeszítéseket is tesznek. Igaz, hogy a gonoszok mindig is igyekeznek majd keresni, miképpen kerülhetik el a kényelmetlenségeket, s miképpen következnek be, hogy elég bátrakká válnak mindennek a megvetéséhez. S Czófár az önteltségüket is be akarta mutatni, amikor azt mondta, hogy a gonoszok kitérnek a vasfegyver elől. Mintha azt mondta volna: Igaz, hogy a gonoszok óvatosak és elég bölcssek (látszólag) minden kényelmetlenség kikerüléséhez, s amint előre látnak bármiféle kényelmetlenséget, azt azonnal orvosolniuk kell, s ezt meg ezt kell tenni ellene. A gonoszok tehát nem fognak mélyen szundikálni, hanem mindig is a dolgaik rendezettségén tartják a szemüket. De mi van akkor? Vajon Istenhez fordulnak, amikor rendbe akarják azokat tenni? Őhöz folyamodnak, hogy a Szentlélek tanácsát megkaphassák, s minden vállalkozásuknak jó véget adjon? Nem. Nincs bennük más, csak büszkeség és előkelőség, mert úgy vélik, elég ügyesen találnak majd nagyon jó és kényelmes kibúvókat a saját elméjükben. De nem tudják, miképpen tartozik Istenre mindennek a vezetése, s a minden dolgok végkifejletre irányítása. A gonoszok nem adják meg ezt a tiszteletet Istennek. Tanácskoznak, törik a fejüket (ahogyan Ézsaiás próféta mondja, Ézs8:10), beszélgetnek, következtetéseket vonnak le, s azzal hitegetik magukat, hogy mindenben kereshetnek, s mindent eljuttathatnak arra a végcélra, amit ők maguk tűztek ki. De Isten megmutatja, hogy minden pont az erőfeszítéseik ellenkezőjére fordul, mert úgy elragadta őket a saját ostoba

fantáziájuk. Jegyezzük hát meg jól, ha a gonoszok folyton ide-oda ugrálnak és látszólag könnyen találnak maguknak menekülőutakat, mert olyan jól felkészültek előzőleg az ügyleteikre, Isten végül majd mégis megtalálja őket, s ők nem lesznek képesek kimenekülni a hálójából. Valójában ez tárul itt a szemünk elé. S miért? Mert Istennek különféle eszközei vannak az ellenségeinek üldözéséhez. Ő nem olyan, mint egy földi herceg, aki mikor nagy készülődéseket tett, nem kerekedik felül azok miatt, hanem csalódik a reményégében és újra kell kezdenie mindent. De anélkül, hogy eltávolítana, vagy bármit kiötölne, neki nem kell többet tennie, mint egy szót mondani, és az többet eredményez, mint a világ összes hadserege. Látjuk, miképpen szállt szembe az ellenségeivel a különböző időkben. Támasztott vajon nagy hadsereget amikor megbüntette a fáraót és az összes egyiptomit? (2Móz8) Nem, férgek és mocskot küldött. Íme, miképpen munkálkodik Isten, amikor úgy tetszik Neki. S ha engedi, hogy a gonoszok elkerüljenek bizonyos ártalmakat, abból nem következik, hogy azok fortélyai legyőzték Isten ellenük munkálkodó kezét. A mi Urunk csak megengedi ezt abból a célból, hogy a kárhoztatásuk nagyobb legyen, s hogy a kívánságaik szerinti akarattal cselekedjenek, amint azt látjuk megtörténni. Mert amikor a gonoszok veretlenül elkerülnek bizonyos megpróbáltatásokat, akkor csak megcsóválják a fejüket, s gyorsan elintézik, amit jónak feltételeznek, s utána még nagyobb szabadságot vesznek maguknak. Isten tehát néha ráküld a gonoszokra némi megpróbáltatást, s nem üldözi őket nagy szigorral, hanem hagyja őket szerencsésen kimenekülni a bajból. De mi történik? A baj utóbb megduplázódik. Mert miután gúnyolják Isten türelmét és egyre jobban és jobban szítják a haragját, Neki is el kell kezdenie gorombának lenni és rájuk mennydörögni, s miután eddig épphogy csak megsuhintotta őket a vesszőjével, most a kardját kell kivonnia ellenük és az íját felhúzza rájuk kell lőnie. Ezért hát tanuljuk meg jól észben tartani a korábbi mondást azért, hogy ha a mi Urunk meglátogat minket, ne igyekezzünk elugrással elkerülni a bajt, hanem inkább adjuk át magunkat Neki, hogy ne úgy üldözzön minket, mint halálos ellenségeit – amire egyébként rászolgáltunk – hanem kegyeskedjen a kegyelmébe venni. S ez az oka annak, miért az Ő fenyegetései oly sokszor ismétlődnek a Szentírásban. Mert nem egyedül csak itt hangzik el, hogy a gonosz ember menekül majd a vasfegyverek elől, s acélíjjal találkozik, hanem látjuk, miképpen mondja ezt Maga az Úr is a prófétája által: hasztalan rejted el magad a házadban. Ha kimégy a mezőre, vadállatokkal találkozol, s amikor elmenekültél az oroszlán szájából, a medve talál majd rád (Ám5:19). Ezzel az Úr megmutatja, hogy minden teremtménye a kezében van, s Ő képes a saját céljait megvalósítani velük az emberek üldözésében, így nem számíthatjuk magunkat felmentetteknek, amíg nem találunk kegyet Előtte, s meg nem könyörül rajtunk. Ezért az egyetlen eszköz ahhoz, hogy biztonságban legyünk, az, ha Isten befogadott minket. De ha menekülünk Előle, Neki elég hosszúak a kezei, s amikor kivonja a kardját, íja is van, azaz megannyi módszere van a megostorozásra és a megbüntetésre, ezért végül boldogtalanul el kell bukunk, hacsak ki nem békülünk Vele, mint azt már megmutattam. S ahogyan Isten karddal, íjjal, vadállatokkal és skorpiókkal fenyegeti azokat, akik szembeszállnak Vele, és szívósan megkeményednek az Ő keze ellen, úgy mutatja meg viszont, hogy számtalan módja van megmenteni azokat, akik az Ő jóságához menekülnek, s abba vetik a bizalmukat. Igaz, hogy megannyi nyomorúság vesz majd körül minket, de Istennek is különféle módszerei vannak a támogatásunkhoz, olyanok is, melyek a számunkra felfoghatatlanok. Ezért amikor meg vagyunk fosztva minden eszköztől, s úgy tűnik nekünk, hogy végünk van, gondolkodjunk ekképpen: Istennél vannak bizonyos halálnemek, melyeket csak Ő ismer, s melyek rejtve vannak előlünk, mert a hitünket akarja próbára tenni. Ezért várjunk, amíg fel nem tárja az Ő jóságát, és ránk nem ragyogtatja az arcát, s akkor majd észrevesszük, hogy a halál közepette is életben vagyunk. Látjátok tehát, hogy Istennek a gonoszokra vonatkozó fenyegetései minket arra kell, hogy késztesse, hogy Őhöz folyamodjunk, s akkor teljes örömünk és nyugalomunk lesz még akkor is, ha megannyi veszély leselkedik ránk, s amint elmúlt az egyik, máris ott a másik, s nekünk úgy tűnik, soha nem szabadulunk meg. Mert ahogyan vannak

Istennek kardjai a gonoszok megbüntetésére, úgy rendelkezik végtelenül sok szabadítással a kegyeseinek támogatása végett. Íme, valójában mire kell emlékeznünk ebből a versből. S végkövetkeztetésként elhangzik, hogy *a kardot kivonják és átdöfi az epéjét, s rettegés támad felette*. Amikor azt mondja, hogy a kardot kivonják, s teljesen és tisztán átdöfi a gonoszt az epéjén keresztül, az ugyanaz, mintha azt mondaná: halálos csapás sebesíti őt meg, egészen a szívig. S ez arra szolgál, hogy az értésünkre adja: Isten büntetései néha hirtelenek. Igaz, nem mindig van így, ezért nem szabad ebből általános szabályt alkotni. Azután (mint említettem) a kérdés nem az, hogy vajon Isten gyorsan hajtja-e végre az ítéleteit. De mégis bemutat nekünk ezekből valamennyit már ebben a világban, hogy jobban odafigyeljünk az utolsó napra, amikor majd minden ismét a maga állapotába és tökéletességébe kerül vissza. Mindazonáltal (mint mondtam), Isten ítéletei néha hirtelenek lesznek, s ez az, amit Czófár ki akart fejezni, amikor ezt mondta: a kardot kivonják és teljesen átveri [a gonoszt] az epéjén keresztül. Mintha ezt mondaná: a gonosz ember nem veszi észre messziről, hogy Isten meg akarja büntetni, hanem tovább járja a maga útját, de amint a kardot kivonják a hüvelyéből, az azonnal átveri a testét. Most már látjátok, mi a jelentése ennek a mondatnak. S ez arra figyelmeztet minket, hogy jóelőre lássuk meg a veszélyeket, hogy Istenhez menekülhessünk és Hozzá imádkozhassunk megtartásért. S nemcsak itt mutatja be nekünk Isten ítéleteinek hirtelenségét, hanem az is elhangzik, hogy amikor a gonoszok azt mondják: békesség és biztonság, Isten haragja akkor sújt le rájuk úgy, mint a villám (1Thessz5:3). Ezzel (mint mondtam) arra figyelmeztet, hogy jóelőre ügyeljünk a kényelmetlenségekre, amik bekövetkezhetnek, és amiknek a mi életünk ki van téve. S miért? Vajon nem volna bomlasztó hatású az életünkre azt mondani, hogy nyomorultak vagyunk, ezért sokkal jobb lenne, ha Isten nem helyezett volna minket ebbe a világba? Nem, de ez arra tanítana minket, hogy ne szunyókáljunk el ebben a világban, hanem fussunk Istenhez, s legyünk abban biztosak, hogy ha a mi Istenünk hatalma tart fenn minket, akkor képesek vagyunk legyőzni a Sátánt és a világot, sőt még magát a halált is. De miért? Mert akkor Isten lesz a támogatónk és védelmezőnk. Ezért jegyezzük meg jól: miután a gonoszok nem veszik észre a saját nyomorúságukat, ezért még inkább le kell vetni őket, s mivel eszükbe nem jutna Istent segítségül hívni, hanem épp ellenkezőleg, azzal hitegetik magukat, hogy nincs Rá szükségük, a pusztulásuk szükségszerűen még azelőtt rájuk szakad, hogy gondolnának rá. Azt is rögtön hozzáteszi, hogy a *rettegés* vagy a félelem egy tapodtat sem távozik tőlük. Azaz, a gonoszokat duplán sújtja a baj: átveri őket a kard, amint kivonták azt a hüvelyéből, emellett Isten soha nem engedi a megnyugvásukat, s még mikor el is múlik a veszély, ők akkor sem szűnnek meg reszketve félni. De mitől? Még a falevél zörrenésétől is (amint meg van írva, 3Móz26:36), s azt fogják gondolni, hogy a halál már elragadta őket, mikor pedig senki emberfia nem üldözi őket. Látjuk tehát, mire törekedett a Szentlélek. Először is azt akarta megmutatni, hogy nem szabad irigyelnünk a gonoszokat, amikor látszólag olyan jól védettek, hogy semmiféle baj sem közelítheti meg őket. S miért? Mert Isten egy szempillantás alatt leveri őket halálos csapással, amiből soha fel nem gyógyulhatnak. Jegyezzük meg ezt a dolgot. A másik pedig az, hogy amikor félni látjuk a gonoszokat, meg kell értenünk: csak egyetlen módja van a megnyugvásnak, az pedig nem más, mint annak ismerete, hogy Isten védelme alatt állunk. Legyen hát az elég nekünk. Mert jóllehet félelemmel kell járnunk Előtte, mégis legyünk mindig biztosak az Ő jóságában, miközben a gonoszok és a fenségének megvetői mindig úgy fognak majd rémüldözni, hogy soha nem lesz nyugalomuk. Tanuljunk hát meg visszatérni a mi Istenünkhöz teljes alázattal, s anélkül élni a felebarátainkkal, hogy bárkinek bármi rosszat tennénk, nehogy ugyanazzal a mértékkel mérjenek nekünk is. S amikor ekképpen látunk munkához, Isten biztosan éreztetni fogja velünk a jóságát, s megszabadít minden veszélytől, rettentéstől és kétségbeeséstől, ami csak ránk következhet.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse azokat velünk, s szomorodjunk meg miattuk. S vegyük alaposabban fontolóra az ítéleteket, amiket Ő mutatott nekünk, hogy napról napra egyre jobban és jobban

megtanuljunk elvonulni e világ múló dolgai elől, amik úgy el szokták vakítani az embereket, mintha a boldogság ezekben rejlene. Inkább jussunk el a bölcsességre és az ügyességre annak felismerésében, hogy az itt lenn látott bajokkal Isten vonz minket Magához. Ha pedig tetszik Neki a megpróbáltatásokkal gyakorlatoztatni minket, gondoljuk ezeket ösztönzésnek az Ő keresésére. Viszont, ha gyengéden bánik velünk, azt abból a célból teszi, hogy érezzük atyai szeretetét, jobban ragaszkodjunk Hozzá, s még buzgóbb elmével szeressük és tiszteljük őt, amíg még itt vagyunk lenn, s élvezzük a ránk ruházott jótéteményeit, míg végül be nem visz a valódi boldogságba, ami a mennyben vár ránk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk stb.

A hetvenhetedik prédikáció, ami az ötödik a huszadik fejezetről

Jób20:26-29

26. Mindenféle titkos sötétség van az ő vagyonán; fűvás nélkül való tűz emésztí meg őt; elpusztítatik az is, a mi sátrában megmaradt.

27. Megjelentik álnokságát az egek, és a föld ellene támad.

28. Házának jövedelme eltűnik, szétfoly az az ő haragjának napján.

29. Ez a gonosz ember fizetése Istentől, és az ő beszédének jutalma a Mindenhatótól.

Tegnap láttuk, miképpen rettegnek vigasztalanul Isten megvetői. Igaz, hogy az istenfélők is meghökkenhetnek és félhetnek, de Isten megvigasztalja őket, s amikor Hozzá futnak, biztosak lehetnek az Ő támogatásában. Ami a gonoszokat illeti, mivel ők minden embert megvetettek és annyira telve voltak göggel, hogy nem hitték, hogy bármi baj lesújthat rájuk, Isten majd úgy megrettentí őket, hogy nem lesz orvosság a félelmükre. Ezért tanuljunk meg ámulva megállni és istenfélő módon járni. Tanuljunk meg jól megfontoltaknak lenni, nehogy olyan gondatlanok legyünk, mint mások, s meglátjuk, hogy Isten még a félelmeink közepette is biztonságban tart minket. Az egyetlen orvosság tehát a mértéktelen félelemmel szemben, ha éberén járunk, s ismerjük a bennünk rejlő gyengeségeket, valamint a minket körülvevő veszélyeket, hogy nem bízván önmagunkban, s megtanulva teljes mértékben egyedül csak Őrá bízni magunkat, imádkozhassunk Istenhez: nyújtsa ki felénk a kezét. Amikor ilyesfajta félelmeink vannak, Isten örömmel támogat majd a szükségünkben, s mi biztosak lehetünk az Ő segítségében. De ha a kemény és szívós fickók szerepét játsszuk, akkor Isten szükségszerűen a zűrzavarba vezet majd, s olyan félelmet tapasztalunk meg, hogy már itt, ebben a világban olyanok leszünk, mintha a pokolban volnánk. Azt jobban kifejezendő, hogy a gonoszok nem találnak semmi eszközt a biztonsághoz, teszi hozzá Czófár, hogy *a titkos rejtekhelyeiken sötétség lesz elrejtve* vagy felhalmozva. Első ránézésre nem túl jelentős ez a mondas. De mikor alaposabban is megértjük, jó megerősítése lesz a nemrég mondottaknak. Mert itt a *titkos helyek* alatt azokat a titkos zugokat érti, amikkel a gonoszok rendelkeznek, amikor Isten üldözi őket, mert mindig vannak rejtekhelyeik, ahová elrejtőzhetnek. Látjátok tehát, hogy a gonosz embernek mindig van rejtett menekülőútja, a róka szerepét játssza és elássa magát a rókalyukba (aminek sok kijárata van), nehogy meglephessék. S noha jól tudja, hogy Isten mindenhová belelát, mégis azzal hitegeti magát, hogy van valami kis lyuk, ahová elrejtőzhet úgy, hogy Isten keze nem fogja őt elérni. De Czófár azt mondja, hogy *még ott is sötétségre talál*. Azaz, noha a gonoszok igyekeznek leplezni magukat, mégis, amikor Isten üldözi őket, olyan rettegés támad bennük, hogy akkor is reszketnek, ha senki sem követi őket. Röviden, úgy érti, hogy amíg Isten megvetői távol állnak a csapásoktól, a fenyegetéseit semmibe veszik és azzal hitegetik magukat, hogy semmiféle gonoszság sem képes közel jutni hozzájuk. De mikor megszorul rajtuk a hurok, nekigyürkőznek az elrejtőzésnek. Mert jóllehet Isten nem veti rájuk a kezét, s nem mutatja semmi látható jelét annak, hogy ellenük van, mégis lesz sötétségük, azaz nyugtalanság lesz bennük. S ez arra tanít minket, hogy ne keressünk rejtett menekülőutakat Isten kezének kikerüléséhez. Értsük hát meg: valahányszor csak Magához hív Isten, elő kell jönnünk számot adni. Ezért ne találjuk ki semmiféle kibúvót a meneküléshez, s még ha a világ látszólag megannyi rejtekhelyet is ígér nekünk, legyünk benne biztosak, hogy mindaz semmi. Ezért jöjjünk akarattal Istenhez, s kínáljuk fel magunkat az Ő fensége előtt, imádkozva azért, hogy fogadjon a kegyelmébe. ha az arca ránk ragyog, akkor elszakadunk és megszabadulunk minden sötétségtől. S még ha az egész világ összezavarodik és rendetlenné is válik, mi akkor is mindig

biztonságban és védettek leszünk Istenünk felügyeletében. Viszont a rendelkezésünkre állhat a világ összes rejtkehelye, azok kevés haszonnal járnak majd a számunkra, s több kétségbeesést fogunk találni azokban, mintha minden oldalról lelepleződnenk és előre láthatnánk a minket fenyegető nyomorúságot. Mindazonáltal az emberek nem képesek megtartóztatni magukat a rejtkehelyek keresésétől, mint látjuk. Viszont mit akar Isten, amikor a világba küld minket? Azt szeretné, ha fáklya vagy inkább a Nap lenne a számunkra, hogy mindegyikünk megvizsgálhassa, mi rejlik benne, s a korábban ismeretlen bűnök feltárulnának előttünk és mindegyikünk sajnálkozna azokon. Továbbá, megláthassuk a büntetéseket, amikre rászolgáltunk, hogy ne érjenek minket óvatlanul, mint a hitetleneket, akik a békességet és a biztonságot ígérnek maguknak, hanem úgy megláthassuk Isten ítéleteit, mintha egy magas őrtoronyból szemlélnénk, amint meg van írva Habakuk prófétánál (1Thessza5:3, Hab2:1) és megelőzhetjük a kényelmetlenségeket, amik közelednek felénk. Azt mondom, megelőzhetjük, imával, könyörgéssel és megtéréssel. Látjátok hát, mire törekszik Isten, amikor megvilágosít minket az evangéliumával. Mi azonban teljesen visszahúzódunk: mert (amennyire csak tőlünk telik) kioltjuk az említett világosságot, s mivel semmirekellők vagyunk, nem szeretnénk, ha a bennünk rejlő dolgok napvilágra jönnének. Röviden, sóvárgunk az állandó hízélgés után, és örömről leljük abban, ha félrevezetjük önmagunkat az efféle hízélgésekkel. S mit tesz Isten, amikor az Ő Ígéjének nincs semmi befolyása ránk? Tovább üldögel? Nem, hanem végrehajtja, amit Sofóniás prófétán keresztül mondott, azaz belép a lámpájával még a lemélyebb barlangokba is (Sof1:12). Hisz íme, mit mond Jeruzsálem városáról: meglátogatlak a lámpásommal téged, aki rejtkehelyeken dugtad el a kincseidet, de nem nyersz azzal semmit, mert át leszel rostálva. Ezért engedjük, hogy Isten megvilágosítson minket az Ő Ígéjével, és ne keressünk rejtkehelyeket. Amikor pedig akarattal járunk Elé ekképpen, biztos, hogy el fog rejteni a sátrában (ahogyan a Szentírás mondja, Zsolt27:5, 91:1, 4) s nemcsak házat vagy szobát ad nekünk, ahová behúzódhatunk, hanem Ő Maga lesz a számunkra bevehetetlen erőd. Röviden, a szárnyai árnyékában jó biztonságban leszünk. Viszont megérezzük majd az itt elhangzottakat: nevezetesen, akik elrejtőznek, s különösen, akik mély barlangokat ásnak (ahogyan Ézsaiásnál olvassuk, Ézs29:15), Isten azokat is megtalálja majd az akaratuk ellenére, s még ha nincs is más, csak a saját lelkiismeretük, ami üldözi őket, megérzik majd, hogy nem nyertek semmit, amikor azt képzelték, hogy kimenekülhetnek Isten kezéből. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből a mondatból. Következésképpen ezért mondja, hogy *fűvás nélküli tűz pusztítja el őket*. Czófár itt azzal fenyegeti Isten megvetőit, hogy bár látszólag nem érheti őket baj egyetlen teremtmény részéről sem, Isten haragja mégis fel fogja őket emészteni. Nem kell (mondja) gerjesztett tűz, mert Isten haragja önmagában is elegendő lesz mindazok megsemmisítésére, akik nem hódolnak be akarattal Neki. Ez a hasonlat mindenütt megszokott a Szentírásban, nevezetesen, hogy Isten emésztő tűz, s a makacs emberek hamarjában felemésztetnek, vagy elolvadnak, mint a hó (5Móz4:24, Zsid12:29). S konkrétan elhangzik, hogy Isten haragja olyan, mint a tűz, nemcsak a hó megolvasztásához, vagy a makacsok elégetéséhez, hanem a sziklák és a hegyek széthasításához és az egész világ megdöntéséhez is, ezért sem az ég, sem a föld nem marad rendületlen, amint Isten bármi jelét adja a haragjának. S mit tesznek akkor a szegény teremtmények, akik oly törékenyek? Ha nincs bennünk más, csak makacsság, mivé válunk, ha Isten fellobbantja a mindent megemésztő tüzet? Látjuk hát, mire gondolt Czófár. Mert a Szentlélek beszél az ő szájával, s mondja nekünk, hogy nem szabad a világ kegyeiben bízunk, s még ha minden úgy is történik, ahogyan mi szeretnénk, akkor sem menekülünk ki Isten kezéből. S miért? Mert (mint később hozzátesszi) nem lesz se ég, se föld, ami ne kelne fel az Ő bosszújának végrehajtására. Igaz, hogy a hatalmas és felfoghatatlan erejének megmutatása végett néha engedi, hogy a teremtmények kegyesek legyenek irántunk, a vágyaink teljesüljenek, és semmi se támadjon ránk, De mikor könnyedén vagyunk, Istennek nem kell több, mint az ellenségünknek mutatkozni, s egyedül az Ő haragjának tüze elegendő lesz a felemésztésünkhöz az emberek szolgálata vagy bármelyik teremtménye erre alkalmazása

nélkül. Mert a Szentírás (azért, hogy jobban bemutassa nekünk, milyen félelmetes lesz Isten haragja a számunkra) néha kimondja, hogy kénkö vagy villám keveredik abba, mindazonáltal azt is hozzáteszi, hogy az nem ember kezéből származik, s nem is bármely alacsonyabb rendű mesterkedés vagy eszköz által keletkezik, hanem csakis Isten munkálja ki annak megfelelően, amit Ézsaiásól olvasunk, miszerint a pokol tüze régen készen áll a gonoszoknak és Isten ellenségeinek (Ézs30:33). S ahol a tüzet és a kénkövet említi, ott azt mondja, hogy Isten fuvallata gyűjtja azt meg. Ez pedig ugyanaz, mint amit Czófár mond itt, nevezetesen, nem kell fuvallat máshonnan, sem idegen segítség ennek a tűznek a fellobbantásához. S miért? Mert az Isten szájából származó erő elég a gonoszok végső felemésztéséhez, amikor ellenük szól. Most hát tanuljunk meg oly módon igazodni Istenhez, hogy ne érezzük meg önmagunkon ennek a mondatnak a végrehajtását. Mert akkor késő lesz jajt kiáltani, amikor Isten már fellobbantotta az olthatatlan tüzet. De azt olvassuk, hogy Isten Ígétének olyan égő tűznek kell lennie a számunkra, ami nem felemészt minket, hanem kitisztítja belőlünk az összes salakot és felesleges dolgot, ami csak van bennünk. Mert ahogyan az aranyat és az ezüstöt is a kemencében finomítják, mielőtt szolgálhatnának nekünk vagy felhasználhatókká válnának, úgy akar a mi Urunk is kitisztítani belőlünk minden gonosz vágyat az Ő Ígétével (amik nemcsak feleslegesek, de ártalmasok is), hogy utána odaszánhassuk magunkat az Ő szolgálatára. S ezt minden más dolog előtt el kell végezni. Ezért amikor Isten lángra akar lobbantani minket a szeretettel Iránta, hogy az végleg elragadjon minket, ugyanezt kell tennie az Ígéje segítségével. De ha nem tudjuk ezt elviselni, szükségszerűen olyanok leszünk, mint a pelyva vagy a szalma, ahogyan a próféta mondja (Jer5:14, 23:29): nem lesz az én Ígém emésztő tűz és sziklazúzó pöröly és nem lesz a nép olyan, mint a pelyva? Látjátok tehát, miképpen nem vagyunk képesek legyőzni Isten Ígétét amiatt, hogy emésztő tűzzé teszi azt: ennek mindig így kell lennie.

Ami minket illet, ha szorgalmasan kínáljuk magunkat Istennek, Ő megtisztít majd a mocskunktól és mi elváltozunk az Ő igazságosságára, s lángra lobbanunk az Ő szeretetétől. Viszont, ha vad csikókat játszunk, s gonoszul és makacsul ellenszegülünk Isten Ígétének, legyünk benne biztosak (dacára minden ellenkezésünknek, s annak, hogy tesszük a tőlünk telhető legjobbat vagy legrosszabbat), hogy ugyanaz a tűz eléget minket, mert csak szalmatörök és pelyva leszünk, amit azonnal felemészt. Sőt, amikor Isten megérezte velünk a saját kárhozatunkat az Ő Ígéje által, akkor kétségtelenül elő is idézi azt és a tapasztalat által értésünkre is adja, hogy nem hiába mondta: a tűz emészti fel a gonoszokat mindenféle csapás nélkül, mindenféle lángra lobbantás nélkül. emberi kezek mindennemű közbeavatkozása nélkül és bármely teremtmény bármely eszközzel történő segítése nélkül. Röviden, tanuljunk meg bámulattal szemlélni Isten haragját és ne szundikáljunk el, amikor azt látjuk, hogy a dolgok a kívánságainknak megfelelően történnek ebben a világban. Mert annak semmi haszna sem lesz majd, amikor a romlottságunkról kell számot adni Isten előtt és Ő lesz a Bíránk. Látjátok hát, mit kell magunkkal vinni ebből a mondatból. S rögtön utána ezt mondja: *házának minden maradéka megsemmisül, vagy nem lesz semmi, csak szerencsétlenség a házának maradékán.* Ahogyan kinyilatkoztatja az Úr a jóságát az övéi iránt az Ő áldásával, ami kiterjed a háznépükre, a gyermekeikre és minden hozzájuk tartozóra, úgy mutatja ki viszont, milyen félelmetes az Ő haragja, kiterjesztve azt mindenre az istentelenek körül, ahogyan látjuk, hogyan mocskolódik a világ általában velünk. Mert mi az oka annak, hogy sem az égen, sem a földön, sem a világ egyetlen sarkában sincs olyan hely, ahol Isten haragja és átka ne látszana meg minden teremtményen? Vajon nem a mi bűnös mivoltunk? Tudjuk, elhangzott, hogy nincs senki a Földön, aki jót cselekedne, hanem valamennyien a bűn általános kárhozatása alá vagyunk rekesztve, ami egyetemesen megvan mindannyiunkban (Zsolt14:3, Rm3:12).

Mivel pedig Isten a természeténél fogva gyűlöli a bűnt, mi valamennyien szükségszerűen bűdösek vagyunk Neki. Látva tehát, hogy minden teremtmény mondhatni a mi mocskosságunk és tisztátalanságunk miatt átkozott, ezért mind a nagyoknak, mind a kicsiknek érezniük kell ezt a szennyezettséget. Konkrétan ez a helyzet a gonoszokkal is. Mert ha valaki átadta magát

minden tisztátalanságnak, s így Isten megvetőjévé vált, s minden gonoszságra tör, akkor mindaz, amit megérint, mondhatni beszennyeződik a benne levő mocsoktól. S nemcsak azért, mert a gonosz ember tönkretesz és megront mindenkit, akik a társaságában vannak, züllötteknek neveli a gyermekeit és megrontja a feleségét, hanem azért is, mert Isten átka van a fején, ami kiterjed a gyermekeire, a háznépére, a barmaira, s mindenre, amije csak van. Így valójában látjuk, hogy amikor a gonosz emberek házait említi, azzal megmutatja, hogy amikor Urunk fellép az emberek ellen, akkor jó okuk van elképedni. S miért? Mert amikor a saját személyükbe süllyednek és megsemmisülnek, Isten bosszújának még messzebbre kell kiterjednie. S ezt azért mondja, hogy ne irigyeljük a gonoszok bővelkedését, amikor látjuk, hogy eltávoznak ebből a világból, mert a végük olyan lesz, mint amelyet itt látunk. Ezért amikor a kegyesek felfogták, mennyire szörnyű Isten haragja, annak úgy meg kell érintenie őket, hogy többé nem gondolhatják a gonoszokat boldogoknak a tovatűnő bővelkedésükben. Mert nem tesznek mást, csak a határaikat szabják át, amíg el nem jutnak a végső pusztulásukba. Ezért jutunk arra a következtetésre, hogy jobb nekünk nyomorultnak látszani (amennyiben Isten kegyeiben vagyunk), mint rendelkezni mindennel, amit csak ember megkívánhat, miközben Isten ellenünk van. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Miután Czófár így beszél, hozzáteszi, hogy *az egek elárulják az álnokságát, és a föld ellene támad*. Korábban azt mondta, hogy *a tűz csapás nélkül fogja felemészteni a gonoszt*, azaz, Isten a teremtményei segítségének felhasználása nélkül képes megsemmisíteni mindazokat, akik szembeszállnak Vele. S itt megemlíti egy másik büntetésfajtát, ami nem más, mint az, amikor Isten felfegyverzi a teremtményeit a gonoszok elleni bosszúja végrehajtásához. Látjátok tehát, miképpen munkálkodik Isten különféleképpen, amikor a fenségének megvetőit akarja megbüntetni. Néha (mint említettem) engedi, hogy a dolgaik jól menjenek külsőleg nézve, ezért nem kételkednek és nem bizalmatlanok semmivel szemben, s (ami még több) szórakoznak és tocsognak a jó szerencséjükben. De mikor ezen a módon megittasulnak a bővelkedésüktől, íme, Isten hirtelen dönti a porba őket, nem természetes tűzzel, hanem a titkos és felfoghatatlan hatalmával. Mindazonáltal közben nem szabad azt mondani, hogy a mi Urunk nem tartja úgy a saját kezében a teremtményeit, hogy ne fegyverezné fel őket ellenünk, hogy mindegyikük kard, íj, nyíl és más fegyver legyen, ami Isten használ majd a megsemmisítésünkhöz.

S ez céllal teszi, mert amikor a gonoszok felfuvalkodnak a gőgjüktől, azt hiszik, hogy a keményszívűségükkel megszerzik az uralmat, s úgy tűnik, hogy ha ezt a szégyentelen népséget megfeddik a bűneikért, sőt olyan közismert bűnökért, amiknek még a kisgyermekek is lehetnek a bírói, ők mégis pléhpfával fogadják azt, mert senki nem félemlíti meg őket, amíg nincsenek harmincszor is meggyőzve. Nos, akkor mi módon téríti őket végül Isten a józan észre? Az ég felfegyverzésével ellenük, azaz, a szégyentelenségük leleplezésével minden eszközzel. Mert amikor ilyen szégyentelenség voltak és viccelődtek minden hozzájuk intézett figyelmeztetésen, s kigúnyolták Isten minden fenyegetését, akkor olyan üldöztetésben kell részesülniük (akár még bárki emberfia kezének bevonása nélkül is), hogy amikor egyedül Isten üldözi őket, akkor se tudják, hová legyenek, hanem a zablájukat rágva szegüljenek szembe Istennel. De vajon elmúlik egyszer a dühük? Akkor ki kell őket gyökerestől szaggatni a szégyentelen makacsságukkal együtt, ha már túl hosszú időn át éltek vissza Isten türelmével. Látjátok tehát, mit akart Czófár valójában mondani. S mit kellene tennünk? Igaz, hogy néha igazságtalanul szégyenítene meg minket, és hamis rágalommal nyomnak el. De Istenre bízhatjuk az ügyünket és Ő majd úgy felragyogtatja a mi igazságunkat, mint a reggelt, ahogyan a Szentírás mondja (Zsolt37:6), mert amikor elmúlik az éjszaka, mi pedig átéltünk holmi sötét vihart, ami elnyomta az ártatlanságunk ismeretét, a mi Istenünk végül majd a kezesünknek mutatkozik és megvédi az ügyünket a gonoszokkal, valamint minden hazugságukkal szemben. Viszont mikor elkezdünk mesterkedni és úgy gondoljuk, a kibúvóinkkal és a képmutatásainkkal menekülünk meg, nézzük meg, miről van itt szó, nevezetesen, az egek fogják elárulni a vétkeinket, és akaratunk ellenére kell a napvilágra jönnünk és fényes nappal fogunk lelepleződni. A

rejtekhelyeinken leszünk: jó, Isten engedi, hogy kis ideig ott maradjunk, ám Ő nagyon is képes kivonszolni minket a legmélyebb üregünkéből is és feltárni a szégyentelenségünket. Akár akarjuk, akár nem, megszágyenülünk a bűneink takargatása miatt, amik majd aztán fellépnek ellenünk, s velük együtt minden teremtmény is, még ha egy ideig úgy is tűnt, hogy mind az ég, mind a föld a kegyeibe fogadott minket. Mert ha Isten az ellenségünkké válik, valamennyi teremtménynek szükségszerűen Neki behódoltnak kell mutatkozniuk. Igaz, hogy nem mindig történik meg azonnal, mert mint azt korábban mondtam, Isten az ítéleteit különféleképpen hajtja végre. De ennek a mondásnak mindig a szemünk előtt kell lennie (miszerint az egek elárulják azokgaztetteit, akik megvetik Istent, s a föld is felkel ellenük) azért, hogy megtanuljunk feltárni a saját romlottságunkat Isten előtt, ahogyan a Szentírás tanácsolja (1Jn1:9). Akkor hát ismerjük el a saját önszántunkból a tetteinket és valljuk meg magunkat megrovást érdemlőknek Isten előtt. Felfedtük a saját romlottságunkat? Akkor Isten leplezi azt el, Ő fogja eltemetni, Ő veti a tenger fenekére, így soha többé nem jön emlékezetbe (Mik7:19).

Azután, kimutattuk-e égnak és földnek, hogy egyetlen vágyunk az, hogy Isten megkönyörüljön rajtunk, hiszen teljes joggal elítélhetne bennünket? Íme, az egek lesznek számunkra a köpönyeg, s a föld is elleplez minket, így a vétkeink el lesznek temetve. De azt mondom, meg kell vallanunk a vétkeinket az ég, azaz Isten előtt. S meg kell vallanunk azokat a földnek is, amikor botrányköveket vetettünk az egyházba és helytelenül éltünk. Mert nem szabad szégyellnünk vétkeseknek ismerni el magunkat az emberek előtt, miután megszorodtunk Isten előtt. De ha hazugsággal akarjuk elhárítani a dolgokat, Istennek meg kell mutatnia, hogy nem hiába mondta ki ezt a mondatot. Utána Czófár hozzáteszi, hogy *a házának bimbója úgy tűnik majd el, mint a folyóvíz Isten haragjának napján*. Amikor itt a gonosz emberek házának bimbóját említi, azzal azt akarja kifejezni, hogy minden jövővel kapcsolatos reménységükben csalódní fognak. Mert amikor Isten keze megkurtítja a gonoszokat, ők az ismételt bimbózásban, a megújulásban és a korábbi állapotuk visszaállításában reménykednek. De itt elhangzik, hogy Isten meg fogja hiúsítani azt a bimbózást, s úgy elfolyatja őket, mint a vizet a haragjának napján. Igaz, hogy amikor a kegyesekre sújt le Isten keze, ők mindig azzal a reménységgel könnyítenek magukon, hogy a nyomorúságuk nem fog örökké tartani, hisz meg van ígérve, hogy Isten haragja csak egy szempillantásig tart, de a kegyelme irántuk örök (Ézs54:7-8, Zsolt30:6). Így a kegyesek jól vigasztalódhatnak és kell is nekik, mert tudják, hogy Isten felvirágoztatja őket újra. S a Szentírás gyakran használja azt a hasonlatot, hogy noha megnyíratnak, a gyökerük mégis benne marad a földben. Amikor pedig ilyen reménységük van, vajon a saját erejükre támaszkodnak? Vagy az a szándékuk, hogy szembeszegüljenek Istennel? Nem, hanem miután elismerték: méltók arra, hogy Isten elhagyja őket, bíznak benne, hogy könyörül majd a nyomorúságaikon. Viszont amikor a gonoszok remélik, hogy a bajaik nem tartanak örökké, az egyfajta dacolás Istennel és küzdelem Ellene azt kiderítendő, ki a keményebb. Íme, Isten ellenük van, ők viszont a maguk részéről ragaszkodnak az elképzeléseikhez, azaz akarattal hajlanak a határozottságra, mintha eldöntötték volna, hogy soha nem hajtanak fejet, hanem mindig is mereven szembeszegülnek Istennel. Ezért kecségtetik magukat és azt hiszik, hogy a nyomorúság, amit eltűrnek, el fog múlni, s amikor majd vége szakad, akkor megint minden jó lesz velük. De honnan származik, hogy ilyen magakellető szívűek? Mint korábban említettem, nem onnan, hogy bármiféle bizalmuk lenne Isten kegyelmében, hanem mindez az ördögi gögből fakad, ezért azzal hitegetik magukat, hogy Isten keze nem elég erős a megrémítésükhöz, ezért semmiképpen sem vetik alá magukat Neki.

Ezért kell nekünk jól megjegyeznünk, miképpen foglaltatik benne ebben a mondatban, hogy Isten minden bimbójukat úgy szétfolyatja majd, mint a vizet. Azaz, céltalan lesz a gonoszok számára túlbecsülni és azzal hitegetni magukat, hogy újból megépülnek majd, mert Isten gyökerestől kiszaggatja és lehámozza őket, s még ha van is valamennyi bimbójuk, azaz, jóllehet Isten meghagyott nekik némi kevés látványosságot, amitől úgy tűnhet, nincsenek végleg megsemmisítve, mégis el fognak halványulni, különösen az Ő haragjának napján.

Nekünk pedig alaposan mérlegelnünk kell ezt a mondást. Mert ezzel adja értésünkre: nem szabad azt képzelünk, hogy Isten tétlen, amikor átsiklik a dolgok felett és nem mozdíttja meg a kezét a gonoszok megbüntetésére. S miért? Mert neki megvannak a saját megfelelő időpontjai. Isten haragjának megvan a maga konkrét napja, amit mi nem ismerünk. Ezért amikor látjuk a gonoszokat bővelkedni és diadalmaskodni, s úgy látszik, soha nem érheti őket semmiféle szerencsétlenség, jusson eszünkbe, hogy Isten haragjának megvan a napja, s Isten tudja, mikor van itt az ideje a megbüntetésnek. Azt mondom, várjunk türelemmel, de közben ne szunyókáljunk el, ha a mi Urunk megkímél bennünket. S ha a mi Urunk nem érezteti velünk egy ideig a bosszúját és gyengéden bánik velünk, még ha meg is bántottuk Őt, azt mondom, emiatt ne kecsegtessük magunkat mert nincs veszélyesebb önbecsapás annál, amikor az emberek a bűneikben ázva szunyókálnak, s nem gondolnak Isten haragjára azzal a színezettel, hogy Ő elnéző velük. Mert akkor gyűtenek maguknak nagy haragot, ahogyan szent Pál mondja a Róma levél második fejezetében (Rm2:5). Tanuljuk hát meg nem kecsegtetni magunkat, amikor nyugalmas időszakot élünk meg, inkább naponta gondoljunk Isten haragjának a napjára, s előzzük azt meg, mégpedig folytonos reszketéssel a Bíránk előtt, imádkozva Hozzá, hogy legyen velünk könyörületes, mert olyannyira az adósai vagyunk, s tartsuk csukva a szánkat, amikor elkezdődik az ügyünk elbírálása. Nos, ha Czófár helyesen alkalmazta volna ezt a dolgot, nem ítélte volna el úgy Jóbot, ahogyan tette, hanem elismerte volna Jóbról, amit általánosságban mondott, nevezetesen, hogy jóllehet miközben a gonoszok bővelkedtek, Jób, aki feddhetetlen életet élt, mégis nagyon szigorú büntetést kapott, ám ez nem jelenti azt, hogy Isten nem fogadta el őt, de elfogadta a gonoszokat. Mert Neki megvan a haragjának napja. Igaz, hogy Czófár olyan, mint Isten prófétája. Azonban mégis elfordított mindent, mint Bálám tette, mert nem ismerte fel Isten haragjának idejét, amiről beszélt (4Móz22-24). S emiatt kell nagyobb figyelmet szentelnünk ennek a mondásnak, hogy végül meglegyen az a jártasságunk, amiről beszéltem, nevezetesen, hogy mérlegeljük: Istennek megvannak a saját idői a gonoszok megbüntetéséhez. Összefoglalásképpen az össze általunk hallott tanításról, végül ezt mondja: *ilyen a gonoszok osztályrésze Isten kezétől, s Isten kezétől származik az ő öröksége a beszéde miatt.* Ami ezt az összefoglalót illeti, ez mintegy a pecsétje a korábban hallottoknak azzal a szándékkal, hogy több tekintélye legyen azoknak a szívünkben, teljesen meg legyünk azokról győződve és minden kételkedés nélkül fogadjuk el. Jegyezzük meg a gonosz osztályrészét. S kinek a kezéből? Istenéből. Mintha ezt mondaná: igaz, hogy a gonoszok zabolátlan csikókként hetvenkednek a világban, mert nem hiszik, hogy van Bíró a mennyben, s nem is gondolnak rá. De mindennek ellenére nem képesek elszakítani a kiválóságot a fenségétől, s Ő készíti el a vádiratukat. Ez tehát azoknak a gonoszoknak a konkrét megfélemlítésére irányul, akik a tőlük telhető legteljesebb mértékben kivetik Istent az elméjükből. S jó lecke ez a kegyeseknek is, ami megtanítja őket ezt mondani: nos, mi is tehetünk sok rosszat, amit az emberek megbocsátanak nekünk olyannyira, hogy egy sötét pillantást sem vetnek ránk. De végül majd a bíró elé kell járulnunk, s ez a megbocsátás az emberek részéről ott majd dupla kárhozzátássá válik. Ez az a tanács, amit le kell szűrünk ebből a szövegből, amelyben Isten nevét kétszer is említi. Mert az emberek gyakran nem teljesítik a kötelezettségeiket, főleg azok, akik hivatalban vannak ezekhez. Soha nem intjük meg azokat, akik rosszat tesznek, nem fenyítjük őket, hanem szemet hunyunk felettük. Sőt a magisztrátusok, akiknek közbe kellene avatkozni a bűncselekmények visszaszorítása végett, gyakran hagynak mindent szabadon folytatódni. Az emberek pedig általánosan és konkrétan is az színlelik és úgy állítják be, mintha semmit sem láttak volna. Isten azonban nem hanyagolja el a hivatalát. Mert egyformán kell majd számot adniuk azoknak, akik túrték, valamint azoknak is, akik velük tartottak. Ezért hát Isten nevének a szöveg tartalmával együtt hatalmas súllyal kell latba esnie a számunkra, mivel mi tudjuk: nem ok nélkül mondja, hogy *ez a gonoszok osztályrésze egyenesen Isten kezéből.* Mert ez minden hiábavaló reménység eltörlésére szolgál, ami meg szokott bennünk foganni, amikor az emberek kezet adnak nekünk és vagy szemet hunynak a bűneink felett, vagy más módon bocsátják meg azokat. De ne bízzunk

abban. Mert kettős zavarodottság lesz az a számunkra Isten előtt. S vegyük biztosra: ha el is menekültünk a világ elől, Isten majd akkor is a Bíránknak mutatkozik. Ahol pedig az osztályrészeiről és az örökségről van szó, az arra is szolgál, hogy megértsük: teljesen határozottaknak kell lennünk ebben a dologban, hogy Isten nem hagyja büntetlenül a gonoszokat. S ahogyan minden ember a saját osztályrészének nevezi azt, amit neki rendelnek vagy juttatnak, úgy jelölte ki a mi Urunk máris a gonoszoknak azt, ami jár nekik, azaz az örökségüket, ami úgymond az atyai örökségük, így semmi sincs, ami konkrétan az emberé volna, mint a büntetés, amit Isten a gonoszokra szab ki. S tudatosan beszél a beszédjükről. Hogyan? Igaz, hogy egyesek ezt azokra az istenkáromlásokra korlátozzák, amit a gonoszok bőgnék Isten ellen, de az itt szereplő szó nem jelent semmi gonoszt. Ezért egyszerűbben kell értelmezni, nevezetesen, hogy a gonosz emberek kitalálhatnak annyi mentséget, amennyit csak akarnak, de nem érnek el vele semmit, mert minden szavukkal ítélet alá fognak kerülni. Biztos, hogy Czófár Jóbot is a szeme előtt tartotta, ezért (mint említettem) hibásan vonatkoztatta rá, de attól maga a mondás nem szűnt meg önmagában jó és igaz lenni. S a Szentlélek az, Aki itt általánosan kihirdette, hogy a gonoszok minden szabados beszédükkel együtt ki lesznek szaggatva gyökerestől Isten keze által. Ezért ezt a szót nem ok nélkül használja itt. Mert állandóan látjuk, miképpen akarnak a gonoszok pereskedni Istennel, azt gondolva, hogy csodákat tesznek majd a bosszantó feltételezéseikkel. S igaz, hogy Isten egy darabig tűri a pereskedésüket, de végül megmutatja a Mózes első könyvében megírtakat (1Móz6:3), nevezetesen, hogy a lélek nem marad mindig az emberben. Isten tűrte az annyira szörnyűséges gonoszságot, amennyire csak lehetett, s mikor látta, hogy az ember visszaél a türelmével azt mondta: többé nem könyörgöm neked, kénytelen vagyok kézbe venni a dolgot. Látjátok hát, miképpen mondja itt, hogy a gonoszok bevethetik a nyelvüket önmagukat igazolandó, mert ügyesek ahhoz, hogy Istennél hasogassák a logikát, de előmozdítja az az ügyüket? Nem, nem. Ezzel inkább a kardot élesítik, s Istennek fájdalmasabb igazságot kell szolgáltatnia, s borzasztóbb bosszút kell a fejükre zúdítania. Ezért bár felfegyverkezhetnek az emberek a nyelvükkel, hogy Istennel pereskedjenek, de Isten keze fel van fegyverezve és ki fogja nyújtani a mennyből mindazok megdöntésére, akik vitatkoznak Vele. S ennek a mondásnak jobban meg kellene érintenie a gonoszokat, mint amennyire ténylegesen megérinti. Itt meglátszik, hogy brutális ostobaság jellemzi a világ nagyobbik részét. Manapság nem hajlanak meg Isten Ígéjének, sem pedig a fenytéseknek, amikben az Ő nevében és tekintélyével van részünk. Mert az emberek ezeket akkora keménységgel fogadják, hogy helyes az az észrevétel, miszerint nincs bennük több vallásosság, mint a törökökben és a pogányokban. S nemcsak az embereknek titokban adott figyelmeztetések bizonyulnak hiábavalóknak, hanem amikor nyílt hibákról beszélnek a szószéken, amik miatt az embereknek Isten könyörületeért kellene esedezniük, s teljes alázattal könyörögni Hozzá, akkor is mit látunk? Azt, hogy az emberek teljes mértékben az Istennel szembeni szívós szembeszegülést választják. Mint mikor például múlt vasárnap arról a szégyenteljes gáztetről beszéltem, amit itt, Colognyban követek el, ők elkezdtek önmagukat igazolni és összefogtak Isten ellen, s azon okoskodtak, miképpen lehetne elrejteni azt a dolgot, ami teljesen szemmel látható. Az történt, hogy a prédikációt félbeszakították a gyülekezetben, de mégsem lehetett elérni, hogy a lármázók távozzanak, amikor figyelmeztetést kaptak: ezt kifogásolták. Hogy-hogy? Az efféle dolgot nem szabad eltűnni. De az emberek eszközöket keresnek az átszínezéséhez, sőt egyesek úgy kezdenek civakodni, mintha valami nagyon rosszat tettek volna velük. Ó, ti nyomorult emberek, az úrvacsorára kellene készülnötök, s azért beszéltem nektek a szégyenletes rendetlenségről, hogy sajnálkozzatok azon, vagy legalábbis (hacsak nem váltatok ördögökké) legyetek némileg megérintve és keressétek rá a vigaszt. De ti pont az ellenkezőjét tesztitek, amikor dühötökben mindenféle gáztetet követek el. Nem nyilvánvaló ebből, hogy nem akartok mást, mint nyíltan Isten ellen harcolni? De ha titkosabb dolgokról beszélünk, azokat mégis az egész világ is ismeri. Látunk ugyanis nyílt paráznaságot, istenkáromlást, részegséget, falánságot, és más szélsőségeket, látjuk Isten

Ígénének és minden gyülekezeti rendnek a megvetését, látunk megvesztegetéseket és kegyetlenséget, s annyi kedvesség van az emberek között, mint amennyi a farkasok között, ezért nem akarnak mást, mint erőszakot tenni egymáson, kifosztani egymást, végül pedig minden szégyenérzet elszállt. Ezek a dolgok láthatók. De mi van, ha léteznek ennél gyalázatosabb dolgok, s az embernek a szószerűről kell ezekről beszélnie? Az ember még jobban belefáradhat. S végül miféle lelkiismerettel jöttök úrvacsorát venni? Ugyanazzal, amivel Júdás is jött. De biztos lehetsz benne, hogy reszketve fogod megérezni Isten bosszúját, ahogyan Káin is, és te egy nyilvánvaló, szemmel látható elvetett vagy. Azért hozakodtam elő ezzel a példával, hogy megtanuljatok nem szembeszegülni Istennel. Mert ha Neki tetszik pereskedni velünk, ó jaj, miféle védelmünk lesz ahhoz, hogy megnyerjük az ügyünket? S ne gondoljuk, hogy Istennek tanulmányoznia kell, miképpen mondjon hosszú mesét, mert ő lezárja az ügyet és ismételtlen kihirdeti az ítéletét. Hisz látjuk elégszer a Szentírásban, amikor az egész világ Bírójának mondja Magát. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből: nevezetesen azt, hogy ha megvalljuk a hibáinkat Isten előtt, akkor azonnal megbocsát, de a civakodva állunk Előtte, vagy rejtekhelyeket keresünk a vétkeink elrejtéséhez, akkor nemcsak meggyőz minket az Ő Ígéje, de olyan gorombán teszi ránk a kezét is, hogy összeroskadunk alatta és nem lesz semmi orvosságunk, s akkor már nem lesz idő a bocsánatért esedezni. Használjuk hát ki az alkalmas időt, amit Isten jelöl ki a számunkra, amíg még felkínálja a kegyelmét az evangéliuma által.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, hogy az a valódi megtérésre vezessen minket. S ahelyett, hogy megkeményednénk, legyünk annyira lesújtottak, hogy még mielőtt megéreztetné velünk a haragjának fájdalmasságát, mindegyikünk legyen a maga bírója azért, hogy amikor majd megjelenünk a mi Urunk Jézus Krisztus ítélőszéke előtt, ott valamennyi bűnünket elleplezze és eltemesse az Ő igazságossága. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A hetvennyolcadik prédikáció, ami az első a huszonegyedik fejezetről

Jób21:1-6

- 1. Felele pedig Jób, és monda:**
- 2. Jól hallgassátok meg az én beszédemet, és legyen ez a ti vigasztalástok helyett.**
- 3. Szenvedjete el engem, a míg szólok, azután gúnyoljátok ki beszédemet.**
- 4. Avagy én embernek panaszkodom-é? Miért ne volna hát keserű a lelkem?**
- 5. Tekintsetek reám és álmélkodjatok el, és tegyétek kezeteke szátokra.**
- 6. Ha visszaemlékezem, mindjárt felháborodom, és reszketés fogja el testemet.**

Valahogy úgy tűnik, hogy a Jób által itt használt szavak ellentétesek Isten Ígétével, mert azt mondja ki, hogy Isten nem bünteti a gonoszokat, hanem békén hagyja őket, ezért bővelkednek. Korábban azonban láttuk, hogy a Szentírásban leírtak szerint kell mérlegelnünk az ítéleteket, amiket Isten végrehajt a világban. Akkor első ránézésre Jóbnak ez a beszéde végleg ellentmond minden igazságnak. De emlékeznünk kell az eddig elmondottakra, nevezetesen arra, hogy amikor a Szentírás Isten ítéleteiről beszél, nem mondja, hogy végérvényesen végrehajtja azokat. Mert néha a világ Bírójának mutatkozik, de nem minden pillanatban és ügyben, s nem is egyféleképpen. Ezért elegendőnek kellene lenni a számunkra, ha Isten némi jelét adja annak, hogy a gonoszok nem kerülhetik el az Ő kezét, hanem számadásra kell megjeleníteniük Előtte. Isten azonban néha nem vesz tudomást róluk, s ezt tapasztalatból látjuk. Ezért el kell fogadnunk, hogy Isten az Ő gondviselésével kormányozza a világot, tartja fenn és őrzi meg a jókat, és bünteti a gonoszokat, mert nem alkothatunk általános szabályt abból, hogy a gonoszok azonnali hatállyal elnyerik a büntetésüket, amit Isten nem halaszt későbbre, nem tanúsít semmiféle elnézést és nem tart fenn semmit az eljövendő életre, mert akkor hatalmas rendetlenséget keltenénk. Ezért azt kell mondanunk, hogy az isteni ítéletekkel kapcsolatos tudásunknak is olyannak kell lennie, hogy utat adjon azoknak az utolsó napon történő beteljesítéséhez és végrehajtásához. Ezzel jól feloldhatjuk az ellentmondást, ami első ránézésre látszólag fennáll Jób itt elhangzott szava és a Szentírás között. Mi az, amire Jób gondol? Arra, hogy látjuk virággazni a gonoszokat, s Isten oly messze áll a megbüntetésüktől, hogy megmaradhatnak a gyönyöreikben és az örömeikben egészen a haláluk napjáig, nem sorvadoznak hosszas sóvárgással, hanem inkább menteseknek látszanak Isten kezének kiváltsága folytán minden bajtól.

Ezért úgy látszik, Jób azt igyekezett elhitetni az emberekkel, hogy minden dolgot a szerencse irányít, s Isten nem törődik a világi dolgokkal és nem gondoskodik azokról. De a szavainak jelentése egyáltalán nem ez, ahogyan ő maga is tiltakozik ez ellen a végén, hogy az emberek meg ne sértődjenek az általa mondottaktól. De akkor mi van hát? A célja annak kimutatása, hogy amikor Isten meglátogatja az embert, nem szabad első ránézésre kárhóztató ítéletet mondanunk az illetőre, kijelentve, hogy ő gonosz ember, akit Isten gyűlöl és elhagyott, hanem alaposan meg kell vizsgálnunk az életét. S miért? Mert nem szabad azt gondolnunk, hogy Isten mindig teljes mértékben a tetteiknek megfelelően bánik az emberekkel ebben a világban. Miért látunk oly sok gonosz embert megkímélve? Mert ebből nem következik, hogy a vétkeik ismertek Isten előtt, hisz nem szab ki rájuk büntetést. Értsük tehát meg, a mi Urunk megannyi büntetést az utolsó napra tartogat, s ezek most még nem látszanak. Azután, nagyon szigorúan bánik azokkal, akiket szeret, s akik nem vétkeztek oly súlyosan, mint a többi ember, de ezt nem a bűneik miatt teszi. Ha nem tudjuk, miért cselekszik így, alázkodjunk meg, mert Istent minden tetteben dicsőíteni kell, még ha nem is ismerjük azok okát egyelőre. Íme, látjuk tehát, mit állított Jób. De hogy még több hasznót húzzunk az itt elhangzottakból, vegyük sorra

és vizsgáljuk meg a szavait, ahogyan kimondja azokat. *Figyeljete rá* (mondja), *és hallgassátok meg a szavaimat, a legyenek a vigasztalásotokra*, azaz szolgáljanak ezek ahelyett a vigasztalás helyett, amit ti jöttetek nekem nyújtani. Valóban tudjuk, hogy Jób barátai ezért jöttek, de nagyon elborzadtak, amikor meglátták őt abban az állapotban, s az emberi gondolkodás alapján arra a következtetésre jutottak, hogy Jób elvetett. Látjátok, miképpen kápráztatta el őket az az általános mondat, hogy Isten megbünteti a gonoszokat. Ezért sorolták be Jóbot a leggonoszabbak közé, ami nem kellett volna megtenniük. S ezért mondja nekik, hogy miután vigasztalni jöttek őt, nem vágyik másra tőlük, csak békességre és nyugodt meghallgatásra. Utána megint azzal tiltakozik, hogy *nem az emberek szája íze szerint alakítja a beszédét* azokhoz a képmutatókhoz hasonlóan, akik nem akarnak mást, mint megigazulni a világ előtt, mindig kikerülik Isten jelenlétét, és soha nem ismerik el, [mik is ők valójában], csak ha erőszakkal kényszerítik őket arra, az emberek pedig alaposan átvizsgálták, mi is rejlik bennük valójában. Jób tehát azt mondja, hogy a szavait nem emberekhez intézi, azaz nem a hiábavaló becsvágy vezeti őt, hogy szép és virágzó kinézetre tegyen szert előttük, hanem Istenhez igazodik. S ennek bizonyítékeképpen (mondja): *kitarthatna-e a lelkem, ha embereket tisztelnék?* Akkor szükségben láttok engem, hogy egyetlen teremtmény sem képes elviselni ekkora nyomorúságot. Minden látszat szerint már eddig is százszor meg kellett volna hálnom, mindazonáltal mégis látjátok, hogy a lelkem nem távozik el tőlem: ez vajon nem annak a jele, hogy ismerem Isten kezét, rábízom magam, és megnyugszom Őbenne? Látva, hogy nem olyan vagyok, mint az ingadozó nád, nem veszitek észre, hogy jobb és biztosabb alapokon állok? Mivel tehát látjátok: úgy beszélek, mintha Isten előtt állnék, ezért hallgassatok meg. Utána hozzátette: Ne gondoljátok, hogy nincsenek érzelmeim, Mert amikor önmagamra nézek *fájdalmasan elképedek*, s nagyon megdöbbenek a látottaktól. Mert biztos, hogy Jób rettenetes látványt nyújtott, s amikor elolvassuk, mi történt meg vele, a hajunk szálainak és égnek kell állniuk. Azt mondja tehát, hogy nem képes önmagára gondolni, sem pedig visszaemlékezni az őt ért nagy nyomorúságokról anélkül, hogy ne fogná el rettenetes félelem. Ezért, ha alaposan ismeritek a helyzetemet (mondja), *akkor meg fogtok döbbenni és a szájatokra teszitek a kezeteket*. Azaz, nem gyaláztok engem továbbra is úgy, ahogyan eddig tettétek. Mert tetszésetek szerint képzeltek el engem, s ez annak a jele, hogy sem könnyörülettel, sem együttérzéssel nem viseltettek a személyemben látható nagy nyomorúság iránt.

S itt meg kell jegyeznünk, hogy először is, ha vigasztaljuk a nyomorultakat a bajaikban, akkor alaposan meg kell fontolnunk, miképpen tesszük ezt. Mert páratlan józanság szükséges hozzá az eddig látottak alapján. Mert a csapások olyanok, mint a betegségek, s ha egy orvos egyféle orvosságot használ minden betegségre, micsoda dolog lesz az? Néhány betegség lázzal járt, mások hidegrázással, egyes betegségek megkövetelik az ember szárazon tartását, mások miatt fel kell őt frissíteni nedvességgel: az egyik betegség miatt az embert zárva kell tartani, a másik miatt külföldre kell őt vinni. Látjátok tehát, hogy az orvos megöli a betegeit, ha nem törődik a betegségekkel. Emellett meg kell ismerkednie a betegeknek külső megjelenésével is. S ugyanúgy kell fontolóra vennünk azokat, akiket Isten látogatott meg bajokkal. Először is meg kell figyelniük, miféle személyek ők és milyen a beállítottságuk. Mert ha valaki mocsoktalanul élt, istenfélelemben járva és a jóhiszeműség minden jelét mutatva, micsoda dolog lenne elítélni őt, amikor látjuk, hogy bajban van? Ha viszont valaki bolond vétkeket követett el és közben haragban volt Istennel, ha megfélemlítik az elszenvedett bajok és nem látunk benne mást, csak valódi megtérést, vajon nem vadállati és gonosz kegyetlenség lenne mindazonáltal fellépni ellene és nagyon durván bánni vele? Sőt, inkább kezet kell nyújtanunk a lesújtottaknak, és segítenünk kell rajtuk annak megfelelően, ahogyan meg van írva, hogy az Isten nevében hűségesen tanítók kötelessége megerősíteni a rogyadozó térdeket és a lankadt kezeket, s bátorítani és vigasztalni azokat, aki kétségbeestek és kínokat élnek át az elméjükben (Ézs35:3). Látjátok tehát, hogy nagy józansággal kell vigasztalnunk a lesújtottakat. Nem ok nélkül mondja hát Jób a barátainak, hogy jobb lenne, ha megőriznék a békességüket, semmint az ő bajait

növelnék a beszédükkel, s ő a hallgatásukat vigasztalásnak venné. Sőt, hozzáteszi, hogy amikor meghallgatták őt, ő engedi, hogy tovább gúnyolódjanak. Nem mintha lenne okuk rá, hanem az elhamarkodottságukért feddi őket, ahogyan a közmondás mondja: a kapkodó bíró gyors ítéletet hoz. Ők ugyanis túlságosan elhamarkodottak voltak Jób elítélésével, még mielőtt meghallgatták volna őt. Így mikor azt mondja, hogy gúnyolódhatnak tovább, miután meghallgatták őt, úgy érti, nincs bennük más, csak rendetlenség és kapkodás, s ismeretlen dologra repülnek rá, amiről nem kellően tájékozottak. Általános tanítást kell tehát leszűrünk ebből a mondatból, ami nem más, mint az, hogy meg kell magunkat zaboláznunk, mikor ítélni kezdünk, s nem lehetünk elhamarkodottak, amíg meg nem ismertük a teljes igazságot. S ezt még inkább észben kell tartanunk, mert az emberek túlságosan is hajlamosak erre a kapkodásra és túlzott sietségre. Mert jóllehet érett és megfontolt ítéleteket kellene hoznunk, de mégis csak nagyon kevés embert lehet találni, akik erre adják a fejüket. Sőt (ami még rosszabb), sokakat azért látunk elhamarkodott ítéleteket hozni, hogy ezzel a saját kiváló eszüket mutogassák, nehogy ostobának tartsák őket az emberek. Gyakran ez az oka annak, amiért hanyatt-homlok ugrunk fejest a túlzott keménységbe, s rosszul és szerencsétlenül ítéljük meg a felebarátainkat mindennemű ok és pártatlanság nélkül. Látva, hogy ez a betegség természetes a számunkra, tanuljuk meg megvizsgálni a dolgokat, mielőtt beszélnénk. Meg van írva, hogy a bölcs ember mindig hallgat, a bolond pedig megnyitja a számát és soha nem hagyja abba a fecsegést (Péld17:27-28). Nem ok nélkül mondja ezt Salamon, s mi is tudunk ilyesmit mondani, de közben rosszul használjuk. Mi tehát a fő bölcsességünk? Szent Jakab mutatja meg nekünk, amikor azt mondja, hogy lassúaknak kell lennünk a beszédre és engednünk kell, hogy tanítsanak (Jak1:19). Mert amikor megvan bennünk a mértékletesség, ami visszatart az elhamarkodott beszédétől, Isten megadja nekünk a dolgok ismeretének kegyelmét, s amikor megismerjük azokat, akkor mondjuk el, hogyan állnak. Egyszóval hatalmas haszonra tettünk szert, amikor megtanultunk tartózkodni az elhamarkodott beszédétől. Mert nem tudjuk összevissza ítélni a felebarátainkat anélkül, hogy meg ne vetnénk Isten jóságát kétszeresen is. Miért? Mert valamennyiünknek meg kell majd jelennünk az Ő ítélőszéke előtt, ahogyan szent Pál mondja (Rm14:10, 2Kor5:10). Akkor, ha elítélem a felebarátomat még mielőtt tudnám, hányadán állnak a dolgok, Isten tekintélyét ragadom magamhoz és olyasmit próbálok, ami nem rám tartozik, de még egyetlen mennyei angyalra sem. S micsoda túlzott bátorság ez? Igaz, hogy ha egyszer megismertük a gonoszt, azt mondom nem a saját elképzelésünk alapján ismerjük, akkor bátran elítélhetjük, s ezt cselekedve nem leszünk elhamarkodottak. Miért? Mert egyáltalában nem ítélni, csak megerősítjük azt az ítéletet, amit Isten már meghozott az Ő Ígésében. De mikor annyira kapkodók vagyunk [mint ahogyan szó volt róla korábban], hatalmas ámulást követünk el Istennel szemben, mert elraboljuk Tőle azt a jogot, ami csak az Ővé, s magunknak tulajdonítjuk azt. Emellett pedig megsértjük Istent a titkos dolgok megítélésének magunkra vállalásával. De ismernünk kell a saját korlátjainkat, s tudakozódnunk kell a számunkra ismeretlen dolgok felől, és nem szabad kimondanunk, hogy így és így van, amíg nem tájékozódunk alaposan a dologban. Ennek a két oknak kell minket ámulatban tartania, hogy ne legyünk túlságosan kemények a felebarátaink megítélésében. Továbbá, ha meg kell tartanunk ezt a mértékletességet az emberek személyével szemben, mit kell tennünk Isten tanításával? Könyörgöm, amikor minden ember a saját bírálatát fogalmazza meg egy tanításról, még mielőtt alaposan tanulmányozná azt, akkor ez az elhamarkodottság vajon nem méltó kettős megrovásra? Már megmutattam, hogy Isten elárulói vagyunk. ha megfosztjuk Őt a tisztességétől, és azelőtt ítéljük meg a felebarátaink személyeit, hogy alaposan megismernénk őket. S biztos, hogy Isten tanítása sokkalta drágább, mint az emberek személyei. Ha elkezdek összevissza megszegni egyes tanításokat, sőt, a Szentírás tanításait, vagy egyes hitcikkelyeket, az vajon nem a szent dolgok megszenteltetésének? Mindazonáltal látjuk, hogy az emberek bátrak, sőt túlfentül bátrak ebben a dologban. Mert manapság ki fog hamarabb hinni a tanítás dolgaiban, mint az iszákosok, a kicsapongó életet élők és a pogányok, akik annyit tudnak Isten titkairól, mint az okatlan állatok, sőt, mint a

disznók? Ezek gátat építenek Isten tanítása ellen és erővel küzdenek a Szentírásban leszögezett igazság ellen. S mi teszi őket ennyire bátrakká? Az, hogy nem kegyeskednek meghallgatni semmit. De Isten megbünteti őket a vakmerőségükért, kimutatva, hogy ők csak tökéletesen bolondok, akik mindig járatták a nyelvüket, de soha meg nem nyitják a füleiket a türelmes hallgatásra. Annál inkább át kell ültetnünk a gyakorlatba az itt szereplő mondatot és intést, miszerint mindegyikünknek meg kell tanulnia lassúnak lenni az ítélkezésre. S amikor megtesszük, akkor leszünk taníthatók. Mert az soha nem bizonyul jó tanítónak, aki nem volt jó diák. Ha valaki már az első napon gyakorolja a mesterséget anélkül, hogy valamikor is inasa lett volna a mesterségnek, nem fog tisztességes munkát végezni és nagy hasznot hozni magának. Ha pedig ez a helyzet a kézműves munkával, mit kell gondolnunk Isten tanításáról, ami meghaladja minden ember felfogóképességét és még az angyalok is tisztelik? Így tehát nemcsak tanulóknak kell lennünk, hogy azután tanítók lehessünk, hanem egész életünkben ki is kell tartanunk a hasznosságban és a megértésben, ha másokat akarunk tanítani. Amikor Isten megadja valakinek a mások tanításának kegyelmét, az illetőnek nem szabad azt hinnie, hogy ő maga már nem köteles semmi többet tanulni. De vegyük biztosra, hogy soha senki nem lesz jó és hűséges tanító, csak ha másokhoz hasonlóan ő is igyekszik tanulni. Röviden, valamennyiünknek (mind a tanítóknak, mind a tanulóknak egyaránt) Isten diákjainak kell lennünk és halálunkig egyre tovább és tovább kell haladnunk a tanulmányokban. Ennyit erről a mondatról. Most pedig térjünk rá Jób ünnepélyes kijelentésére. *Az én beszédem (mondja) nem emberekhez intézem, mert ha így lenne, hogyan nem csüggedne el a lelkem?* Jób itt megmutatja Isten minden gyermekének, hogy miképpen kell beszélniük. Tett már hasonló kijelentést korábban is. Azonban nem ok nélkül ismétli meg, mert biztos, hogy amíg itt lenn vándorlunk, a beszédünk mindig a feleslegességek hosszú vonatát húzza maga után, s mi nem olyan kerek és lényegre törő módon vágunk bele a dolgokba, mint kellene. Mi az oka annak, hogy oly módon gubancoljuk össze a szavainkat, hogy senki emberfia nem képes semmiféle tiszta igazságot kihúzni belőlünk? Azért, mert az emberekre nézünk. Emellett az emberek összezavarják magukat és nem úgy fogják fel a dolgokat, amint kellene: mi a magunk részéről pedig hajlamosak vagyunk ezt követni, s az ördög is efelé taszigál, hogy mindent kotyvalékká tehessen. Ezért a szavaink soha nem lesznek kellően mérlegeltek és tiszták, csak ha Istent tartjuk szem előtt és úgy beszélünk, mintha az Ő jelenlétében tennénk. Másrészt soha nem fog az alaposan megérteni minket, ha csak emberekkel beszélünk. Mert ők nem ítélnék tovább annál, amit látnak, s mi sem megyünk tovább a bűneink leplezésénél és azt gondoljuk, hogy elég, ha nem látszik a gonoszság. Íme, miképpen szundikálnak el az emberek a bűneikben, és nem beszélnek soha olyan szabadon, mint kellene, amíg nem tudják, hogy Isten idézi őket Maga elé és írja meg a vádiratukat. Ezt pedig meg kell akadályozniuk és nem szabad addig várniuk, amíg Isten ítéli el őket, hanem inkább saját maguktól kell vétkesnek tartaniuk magukat. Ez az oka annak, amiért Jób kijelenti, hogy a beszéde nem emberekhez szól. Igaz, hogy törődnünk kell a felebarátainkkal, amikor hozzájuk beszélünk, hogy a szavaink építhessék őket. Mert ha könnyed és kóbor beszédeket szólunk, azzal botrányköveket vetünk az útjaikba, s különböző módokon hozhatunk rájuk bajokat. Ezért amikor az emberekhez szólunk, előtte el kell gondolkodnunk, azaz törődnünk kell azzal, hogy a szavaink a hasznukra váljanak. De ügyelnünk kell arra, amit itt Jóbról olvasunk: nevezetesen, Istent kell előre helyezni. Jób tehát nem egyszerűen csak úgy érti, hogy megveti az embereket, s ha durváknak és tudatlanoknak látja őket, akkor semmiképpen sem fog csatlakozni hozzájuk. Nem, hanem őt nem olyan hiábavalóságok vezetik, amik csak az embereknek tetszenek, s miatta megfélemlít Istenről vagy hátra sorolja, hanem inkább mikor beszél, előre úgy számol, mintha Isten jelenlétében volna, így minden gondolata ismert a mennyei Bíró előtt. Ezért nem szabad álcáznia magát, vagy az igazság takargatásával igyekezni az ügyét előmozdítani. Íme, mit tartott Jób a szeme előtt. S ezért (mint már érintettem) legyen eszünk imádkozni Istenhez, hogy teljesen hazahívjon minket Magához, azaz valahányszor csak meglátogat a kezeivel, úgy érintse

meg az elméinket és a szíveinket, hogy tudjuk: Ő az, Aki büntet minket és minden gondolatunk leplezetlen előtte, s Őt nem lehet elkápráztatni és megrészesgíteni a beszédünkkel azokhoz hasonlóan, akik oly sokat fecsegnek csak azért, hogy tetsszenek az embereknek. Íme, mire tanít minket ez a mondat. S alaposan eszünkbe kell vésnünk az okot is, amit Jób hozzász. *Ha így van (mondja), akkor hogyan és miért nem csügged el a lelkem?* Itt látszólag megszakítja a mondanivalóját. De a szavainak jelentése az, hogy azok, akik Isten figyelembevétel nélkül intézik a szavaikat az emberekhez, végül majd elcsüggednek, s bár első ránézésre tetszetős kinézetűek voltak, a képmutatásuk végül elárulja majd magát. S ezt valójában tapasztalatból is látjuk. Mert azok, akiket ennyire a hiábavaló dicsőség vezet, s mindig arra vágnak, hogy hírnévre tegyenek szert az emberek között, s ez az egyetlen dolog, amivel törődnek, bizonyosan sok szép mesét mondanak, s olyan takarosan gördülékenyek a retorikában, hogy a szavaik teljesen elkápráztatják az emberek szeméit, s kész csoda lesz őket beszélni hallani. Ennek következtében festik magukat, amikor az emberek hízelegnek nekik, de Isten végül úgy megszorítja őket, hogy az kimutatja: minden csak képmutatás volt a részükről. Isten tehát elveszi azt a mázt, mint amikor egy asszony mázolja be az arcát, majd kimegy a napra, s a melegtől fokozatosan eltűnik a máz és megmutatkoznak a ráncai, ami miatt a szégyene oly láthatóvá válik, hogy el kell mennie elrejtőzni. Ugyanez a helyzet a képmutatókkal is. A kegyes kinézetük miatt rendkívül dicséri majd őket a világ, s az emberek úgy vélik, nincs bennük semmi gonoszság. Nos, Isten békén hagyja őket egy ideig, ezért fényesen ragyoghatnak az emberek előtt, de végül kigúnyolja a képmutatásukat, s ők teljesen elcsúfulnak, kétszeresen-háromszorosan is megszorulnak, míg jobban már nem is képesek, s minden szokásos fecsegésük szétfolyik, mint a víz, és minden istenes retorikájuk cserben hagyja őket. Jegyezzük hát meg jól ezt az okot azért, hogy megtanuljunk magunktól Istenhez járulni, s gondosan úgy beszélni, mintha a jelenlétében lennénk, még mielőtt erővel és erőszakkal kényszerítene erre. Ez tehát az itt leszögezett ok, s ennek fenyegetésként kell szolgálnia a számunkra, hogy tartózkodjunk minden képmutatástól és kövessük az említett őszinteséget, mintha csak Isten jelenlétében volnánk, s mindig Rajta tartanánk a szemünket beszéd közben. Mert ha Őt tartjuk a szemünk előtt, akkor meg fogja nekünk adni a kegyelmet a megálláshoz, különösen, ha Jób példáját követjük. Mert Káin és Júdás, és más, hozzájuk hasonló is kénytelen voltak megjelenni Isten jelenlétében, de nem azért, mert a megtérés folytán erre felindultak, hanem mert Ő kényszerítette erre őket erőszakkal. Mi viszont Jóbot kövessük, azaz teljes alázattal igyekezzünk tartózkodni a Bíránk jelenlétében, elismervén az Ő igazságos mivoltát, hogy megadhassuk Neki az Őt megillető dicsőséget, amire rá is szolgál. Amikor ekképpen kezdünk bele valamibe és azt szeretnénk, ha a jósága támogatna minket, biztos, hogy az értelmünk soha nem mond csődöt, bármilyen szélsőséges nyomás nehezedik is ránk és bármennyire is úgy tűnik, hogy végleges vereséget szenvedtünk. Nekünk azonban (azt mondom) ki kell tartanunk és végül úgy kell helyreállnunk, ahogyan Isten megmutatja, hogy mindazok, akik Őt akarattal keresik, be lesznek fogadva, mintha csak a tenyerében tartaná őket, s olyan ellenállóképességet ad majd nekik, hogy soha nem fognak elkallódni, legyen bármilyen nagy is a gyengeségük. S most Jób (nem ok nélkül) hozzász, hogy amikor a barátai ránéztek, meg kellett döbbsenniük, és a szájukat becsukva kénytelenek lettek a kezüket ráhelyezni a békességük megtartása végett. Mert ha komolyan ismernénk Isten ítéleteit, akkor biztosan jobban megtartóztatnánk magukat, mint amennyire tesszük. De mi az oka annak, hogy oly kemények vagyunk és összevissza ítéletünk, ha nem az, hogy nem vizsgáljuk meg alaposan azokat a dolgokat, amiket Isten mutat nekünk. De hogyan? Ha látunk egy lesújtott embert, biztosan elég jól észre vesszük, hogy ez Istentől van, mert mindjárt elkezdünk rangsorolni és azt mondjuk, hogy Isten az ilyeneket a bűneikért bünteti, s mi is elkezdünk mennydörögni az illetőre. De (mint említettem) ha helyesen vesszük fontolóra Isten ítéleteit, akkor jobban meg kell tartóztatnunk magunkat. S miért? Mert ahhoz, hogy helyesen vegyük fontolóra Isten ítéleteit, mindenekelőtt a bűneinkről kell elgondolkodnunk. Egy ember személyében Isten mindig ezret, sőt többet is akar tanítani. S

nézzük meg mennyi büntetést és bajt látunk, annyi tanítást és oktatást küld Isten valamennyiüknek. Így, ha bárkit ostromoznak, nemcsak azt kell megnéznünk, kicsoda az illető, hanem magunkra is kell gondolnunk. S biztosan nem fogjuk felemelni a szarvainkat, amikor Isten fensége elé járulunk, hanem mindig olyan tisztelettel lesz bennünk, hogy ha megítéljük a felebarárainkat, azt félelemmel és bánkodással tesszük majd. Mert szükséges lesz mindegyikünk számára, hogy először önmagunkat bíráljuk és ítéljük el, s ismerjük el azt is, hogy sokkal súlyosabb kárhoztató ítéletet érdemlünk a mi Istenünk kezéből. Nyomorult halandó teremtmény vagyok, a Föld ostoba férge, s magamra vállalom a felebarátom megítélését? De itt fog tenni Isten ellenem, amikor majd megtartja a tanácsulását? Ha elgondolkodunk ezen, könyörgöm, nem kelt bennünk félelmet? Másrészt, amikor látjuk Isten ítéletét lesújtani egy emberre, vajon nem kellene észrevennünk, hogy mi sokkal többet érdemlünk, s Neki sokkal szigorúbban kellene büntetnie minket? Igaz, hogy Istent nem vádolhatjuk kegyetlenséggel, mert Ő igazságos.

Ha pedig egy ilyen embert ennyire gorombán büntet, mit fog tenni velem? Azt mondom, amikor efféle megfontolásaink vannak, azok majd a megalázkodásunkat szolgálják, s ámulattal töltenek majd el Isten előtt. Sőt, mi több, félelemmel sújtanak, s megismertetik velünk a fejünk felett lebegő kárhoztató ítéletet, ha Isten nem könyörül rajtunk, s a tudunkra adja mindezt. De mindenekelőtt, amikor Isten jelentős, azaz emlékezetre méltó és szokatlan ítéleteit látjuk, ezeknek még inkább az elevenünkbe kell vágniuk, s akkora félelemnek kell megfogannia bennünk, ami úgy meghökkent, hogy a szánkat sem merjük kinyitni. Mint például, amikor csak a közönséges megpróbáltatásokat látjuk, melyekhez hozzászokunk, akkor sem szabad olyan ostobáknak lennünk, hogy ne ismerjük fel Isten kezét, s ennek ismeretében ne váljunk lesújtottakká, s ne alázkodjunk meg a félelemtől. De mikor látjuk, hogy Isten néha úgy nyújtja ki a kezét, hogy olyan dolgokat látunk, amiket korábban soha nem ismertünk és el sem gondoltunk, azok nagyon félelmetes büntetések. Mi hát a helyzet? Furcsa, hogy hasonló dologról még soha nem hallottak. Efféle dolgokat fogunk látni (azt mondom), s jobban el kell gondolkodnunk ezeken. Mert amikor Isten álomszuszékoknak és túlságosan lustáknak talál bennünket, fel fog rázni. S ahogyan el túl mély álomba zuhant embert is, aki nem képes válaszolni a szólításra, de mégis fel kell ébrednie a megrázástól vagy a karjának kemény megrántásától, így bánik majd velünk is a mi Urunk. Mert miután nem indulunk meg azoktól az általános fenyegetésektől, amiket Ő küld ránk, hanem tunyák és hanyagok vagyunk, Ő nagy és szélsőséges büntetéseket mutat nekünk, olyanokat, melyekről korábban soha nem halottunk, mintha csak erővel akarna minket felrázni. Ezért igyekezzünk hasznót húzni Isten ítéleteiből: ne egyszerűen csak a félelem sújtson miattuk, s ne rettenjünk meg úgy azoktól, hogy törekedjünk elkerülni Őt, hanem felindulva fussunk Hozzá és járjunk az Ő félelmében. S vágyjunk arra, hogy erős kézzel tartson meg minket, s ne engedjen megbotlani, látva, hogy nem történhet máshogy velünk, csak ha Ő tart és őriz meg minket. Látjátok tehát, mi célból kell megdöbbenünk Isten ítéletein. De azt is látjuk, hogy az emberek nem keresnek mást, csak a megfélemedezést ezekről, mert búskomor dolgoknak tartják ezeket. Ha Isten megver valakit, valamennyiüknek hasznót kell húzni ebből, mint azt már kijelentettem. Viszont nagyon kevesek teszik ezt meg. Az emberek inkább elnyomják a tanítást, (sőt), mikor Isten hozzánk hajlik és a vesszőjével ver, mi akkor is azon fáradozunk, hogy összekuszáljuk az elménket és hiábavaló kibúvókat keressünk, amikkel kikerülhetjük Isten kezét. S bár kellőképpen érezzük a vesszőcsapásokat, mégsem ismerjük el, hogy Isten az, aki meglátogatott minket. Ime, miképpen temetnénk el Isten furcsa ítéleteinek emlékezetét, aminek meg kell ijeszteniük az embereket, s meg kell indítaniuk még magukat a köveket is. Mégis (mondom) olyan gonoszok vagyunk, hogy a feledés homályába akarjuk ezeket meríteni, mint az az itteni példákön is láttuk. Amikor a mi Urunk oly borzasztó ítéleteket hajtott végre, hogy az emberek fülének is bele kellene csendülnie, az embernek nem kell beszélnie róla, mert Genf tisztességének ezek a jó védelmezői panaszkodnak miatta. Azt mondom, ha valaki beszél egy emberről, akit Isten félelmetes

látvánnyá, s rettentéssé és félelemmé tett mindenki számára, ha az ember ezt az emlékezetébe idézi, s megmutatja, hogy az Istennel és minden vallással szembeszegülő istenkáromlónak úgy elment az esze, hogy még az anyja is, aki a méhében hordta, eskü alatt vallotta, hogy az ördög hozta őt, [a védelmezők] azt mondják, hogy az illető nem tiszteli a várost. Íme, ezek a jó emberek, akik buzgón védelmezik Genf tisztességét, azt találták a szívükben, hogy a város elsüllyedt (közismert, hogy kik ezek, és senkinek nem kell rájuk ujjal mutatnia, vagy név szerint megnevezni őket, mivel jól ismertek), de mindennek ellenére a város tisztességének megóvását színelelik. Jól látható azonban, miféle szívből fakadnak a tetteik.

Látjátok tehát, miképpen szeretnék a gonoszok elrejteni Isten ítéleteit, mert szeretnék letaszítani a trónjáról, ha lehetséges lenne, nehogy az ítélkezése alá essenek. De mégis, amikor szörnyű módon munkálkodik, rosszabbaknak kell lennünk az oktalan állatoknál, ha nem indulunk meg azon. Ezek a bátrak azonban mégis azt szeretnék, ha mindent eltemetnének. Továbbá jegyezzük meg az itt bemutatottakat is, azaz, amikor Isten felemeli a hatalmas kezét, s szokatlan módon munkálkodik, akkor azt azért teszi, hogy felébressze a szundikálókat, s akkora bámulatra és félelemre ösztönözze őket, hogy elképedjenek és Hozzá folyamodjanak, s tanuljanak meg az árnyékába rejtőzni és imádkozni Hozzá vezetésért, nehogy a feneketlen mélységbe zuhanjanak. Ezt kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Amikor pedig Jób *a szájuk becsukásáról* beszél (Péld30:32), ez a héberek között nagyon gyakori beszédmód, mint mikor azt olvassuk, hogy a próféták és a bölcs emberek a szájukra teszik majd a kezüket. Ezzel adja értésünkre, hogy a dolgok annyira összezavarodnak, hogy még a legképzettebb és leggyakorlottabb emberek sem tudják majd, mit mondanak, hanem az ő eszük is csődöt mond. S ezért mondja Jób, hogy akik összezavarodnak, azoknak a kezüket a szájukon tartva kell csendben maradniuk. De miért? Mert Istennek a Jóbon végrehajtott ítélete félelmetes és rémületes volt az ember értelme számára, s ha valaki testileg ítélné azt meg, nem tehetne mást, csak elámulhatna Jób személyének a látványán. De most szűrjük le az általános tanítást ebből, ami nem más, mint az, hogy ha Isten a számunkra ismeretlen módon munkálkodik, akkor is dicsőítenünk kell Őt, mert akkor majd megmutatja a cselekedeteinek okait, és a tudtunkra adja azokat, majd szavakat is ad a szánkba, hogy képesek legyünk azokról beszélni. Aztán mikor látjuk Istent az értelmünket meghaladó módon munkálkodni, amikor nem tudjuk, miért rendezi úgy a dolgokat, ahogyan látjuk, mit kell tenni? A kezünket a szánkra kell helyezni, azaz nem szabad annyira bátraknak lennünk, hogy ezekről fecsegjünk. Tanuljuk hát meg ismerni a képességeinket, hogy ne tévedjünk meg minden területen, hanem inkább mindig a jó úton járjunk. Mert ezt cselekedve nem kell többet tudnunk annál, ami megadatik nekünk, ahogyan szent Pál is ugyanarra a szabályra figyelmeztet: nevezetesen, ne tudjunk többet annál, mint amire Isten vezet el minket. Amíg kinyújtja felénk a kezét, menjünk bátran, De mikor nem vezet már tovább, álljunk ott meg és legyünk némák. Igaz, hogy egy módon mindig meg kell nyitnunk a szánkat: nevezetesen, Isten dicsőítésére. De mikor vakmerően a mi értelmünk alá akarjuk vonni Őt és azt szeretnénk, ha nem hagyna meg Magának semmit, akkor hová megyünk? Az vajon nem nyílt szembeszegülés Istennel? Ő valamit el akar rejteni előlünk. S miért? Azért, hogy ismerjük a saját tudatlanságunkat, de mégse szűnjünk meg Őt igazságosnak elismerni, s tisztelni az Ő csodálatos és felfoghatatlan akaratát. Így (mint már említettem) valahányszor csak megmutatja nekünk Isten a cselekedeteinek az okát, köszönjük meg a jóságát, és mondjuk: Uram, te nagyon alacsonyra ereszkedsz le hozzánk, nyomorult teremtményekhez, amikor kegyeskedsz megmutatni, miért teszed ezt vagy azt, s a Te jóságod nagyon megérdemli, hogy magasztaljuk, amikor oly bensőségesen közlöd azt azokkal, akik nem érdemlik meg. De ha Isten elrejteti a tetteinek okát előlünk, s az túl magas, semhogy felérhetnénk, akkor csukjuk be a szánkat, azaz ne fecsegjünk a magunk fantáziája után, hanem dicsőítsük Istent és ne szégyelljük a tudatlanságunkat. Mert az istenfélők bölcsessége az, ha nem tudnak többet, mint amennyit Isten kegyeskedett nekik megmutatni. Ezért maradjunk csendben Istennél arról, mi módon

munkálkodik, míg el nem jön a leleplezés utolsó napja, amikor majd szemtől szemben látjuk majd Őt az Ő dicsőségében és fenségében.

Most azonban boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket még jobban éreztesse velünk, így leverten ne akarjunk mástól támogatást, csakis Tőle. S tanuljunk meg könyörölni a felebarátainkon, nyújtsuk ki feléjük a kezünket, s ne legyünk kegyetlen bírók, amikor másokat bajban látunk. Hanem mindenki gondolja meg magát azért, hogy amikor mi magunk leszünk bajban és a mi Istenünk ostoroz minket, biztosra vehessük, hogy majd megkönyörül és kétségtelenül irgalmas Atyának mutatkozik irántunk, ha visszatérünk Hozzá valódi alázattal és engedelmességgel. S megadja a nekünk annak kegyelmét, hogy megelégedjünk azzal, amit most ad a tudtunkra, míg Magához nem gyűjt minket, hogy Hozzá hasonlókká legyünk a dicsőségben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet stb.

A hetvenkilencedik prédikáció, ami a második a huszonegyedik fejezetről

Jób21:7-12

- 7. Mi az oka, hogy a gonoszok élnek, vénséget érnek, sőt még meg is gyarapodnak?**
- 8. Az ő magvok előttők nő fel ő velők, és az ő sarjadékuk szemeik előtt.**
- 9. Házok békességes a félelemtől, és az Isten vesszeje nincsen ő rajtok.**
- 10. Bikája folyat és nem terméketlen, tehene megellik és el nem vetél.**
- 11. Kieresztik, mint nyáját, kisdedeiket, és ugrándoznak az ő magzataik.**
- 12. Dobot és hárfát ragadnak, és örvendeznek a síp zengésének.**

Tegnap láttuk, mi célból mondta Jób azt, ami első ránézésre gonosznak tűnhetett: nevezetesen, hogy Isten a gonoszokat büntetlenül hagyja. Ez ugyanis nem látszik összeegyeztethetőnek a hivatalával, hanem – mivel Ő a világ Bírója – a kötelessége orvosolni az ideleenn elkövetett gaztetteket. Vajon nem kell megzaboláznia az embereket, mikor kirúgnak a hámból? Vagy mikor látja, hogy megvetik, nem kell-e fenntartania a saját dicsőségét és ledöntenie azokat, akik oly magasra kapaszkodtak a gögben és a lázadásban? De látjuk, hogy a gonoszok kitartóan tombolnak Isten ellen. Úgy tűnik tehát, hogy Isten alszik. Ezért nem káromolja Jób Istent ilyen panaszokat hangoztatva. Nem, mert ő egyszerűen csak azt akarja megmutatni, hogy jóllehet Isten a világ Bírója, ebből mégsem következik, hogy a megostorozások és a büntetések, amiket a bűnökért szab ki, mindig láthatók lesznek, s az emberek azokat a saját szemükkel tekinthetik meg és az ujjaikkal mutathatnak azokra. Ezért ha Isten késlelteti az ítéleteit, akkor nekünk meg kell maradnunk a magunk bölcsességében, s nem szabad engedni, hogy az ember az elméjének képzelgéseit után kóboroljon, nehogy elhamarkodottakká váljunk. S noha látjuk, hogy a büntetések nem úgy vannak végrehajtva, ahogyan szeretnénk, ezen ne zavarodjunk össze és ne sértődjünk meg, hanem várjunk nyugodtan az alkalmas idő eljövetelére, amit Isten ismer, de mi nem. Most már látjátok, valójában mi volt Jób szándéka. De összekeverte a kegyesek által esetleg elszenvedett kísértésekkel is. Mert miután Isten ennyire késlekedik, s túlon túl lassúnak tűnhet nekünk, nem is lehet másként, mint úgy, hogy megfogam bennünk némi keserűség és gyengeség, de ezeknek ellen kell állnunk. Most pedig nézzük meg, miképpen beszél Jób. *Miért élnek (mondja) a gonoszok? Miért öregednek meg? Miért növekednek a gazdagságban?* Mintha azt mondaná: az emberek minden vágyuk között a legfontosabbnak és a legörömtelibbnek tartják az egészséget, másodsor a hosszú életet, s harmadszor, a javak bőségét. Ezek azok, amikbe az emberek szívesen helyezik a boldogságukat. De mindezek a gonoszoknál találhatók meg. A barmaik virágzanak, az utódaik növekednek, s minden a kívánságaiknak megfelelően történik, s amikor örömteli életet élnek, egy szempillantás alatt kerülnek a sírba, nem sorvadoznak a fájdalmakban úgy, ahogyan az istenfélők, akik egész életükben hervadoznak, tele vannak betegségekkel és megannyi nyomorúság húzza vissza őket. Így a gonoszok jólétben élnek és Isten végül minden nagy bánat nélkül veszi ki őket ebből a világból. Emiatt tűnik úgy, hogy a legrosszabbak a legkegyeltebbek. De milyen helyzetben lennénk, ha azt gondolnánk, hogy Isten nem akar semmi más büntetést végrehajtani a gonoszokon, csak azt, amit első ránézésre látunk? Nos, jóllehet valójában az van, amit Jób mond itt, mégis jó lesz az egész jobb megvilágítása végett megérteni Czófár tévedését. Igaz, hogy az összes mondat, amit az előző fejezetben hallottunk, mind jó és igaz. Azonban (mint mondtam) rosszul vonatkoztatottak, mert Czófár azt akarta bebizonyítani, hogy ha látunk valakit fájdalmasan ostoroztatni, akkor azt kell mondanunk, hogy az illető Isten ellensége. Amikor pedig látunk valakit jólétben élni, abból tudhatjuk, hogy Isten kegyeltje és Isten szereti őt. De nem szabad így gondolkodnunk, s valójában ez a hibája

szadduceusoknak is. Mert jóllehet a szadduceusok nem tartják az ember lelkét halhatatlannak, hanem úgy vélik, az ember ebben a világban az oktan állatokhoz hasonlóan él és nincsen sem mennyei élet, sem feltámadás: jóllehet (mondom) ennyire ostobák voltak, mégsem gondoltak mást, mint azt, hogy van Isten és az embereknek át kell adniuk magukat az Ő szolgálatára, s becsületesen és jó lelkiismerettel kell járniuk, Isten pedig azokra tekint, akik szent életet élnek, s őket segíti és támogatja, és nekik mutatja meg a jóságát, a gonoszokat pedig megbünteti. De hogyan lehet ezt összeegyeztetni, látva, hogy rendszerint az istenfélők élnek nagyon nyomorult életet ebben a világban? Mert a szadduceusok azt mondják, hogy Isten megjutalmazza a szolgáit ebben a világban, viszont megbünteti az Őt megvetőket. Ezért az ő elképzelésük szerint az embernek nem az eljövendőben kell reménykednie, hanem a jó és a rossz, amit minden embernek kapnia kell Isten vele kapcsolatos jó vagy rossz bánásmódjának köszönhető ebben az életben. Ám hogy ellenálljon az efféle képzelgéseknek és visszaszorítson egy ilyen veszedelmes tévelygést a mi Urunk szántsándékkal nem bünteti mindig a gonoszokat azért, hogy megtudjuk: van még egy fő ítélet, ami még nem látszik. Aztán Isten nem mindig mutatja ki a gyermekei iránt érzett szeretete jeleit. Mert úgy otthagyja őket, mintha zsákmányul adná az egész világnak, ezért gyötörhetik és támadhatják őket, de mégsem kapnak Tőle támogatást. De miért? Azért, hogy megtudjuk: jobb és kiválóbb jólét van félretéve a számukra a mennyben. Látjátok tehát, miképpen idéz be minket Urunk az utolsó napra, s nézzük meg, milyen gyakran nem kapnak olyan büntetést a gonoszok, amelyet megérdemelnek, hanem megkíméltetnek. A jók pedig annyira szenvednek, amennyit csak elviselnek, s látszólag nem nyernek meghallgatást, hiába hívják Istent segítségül. S nem látszik, hogy könyörülne rajtuk, hanem úgy tűnik, inkább hátat fordított nekik és lerázta őket, s nem gondolkodik a megszabadításukon azoktól a nyomorúságoktól, amiktől szenvednek. Ilyenkor mindig felcsendül a trombita a füleinkben. Most már látjátok, mily nagy a szadduceusok brutalitása, akik úgy vélték, az emberek teljes mértékben halandók, s nincsen mennyei élet a számukra. A jó pedig, amiben reménykedhetnek, és a gonosz, amiktől félniük kell, csakis erre a világra korlátozódik. Még meg is keményedtek ebben a vaskos és brutális vélekedésben, s Czófár és társai bizonyos módon hasonló elképzelésekbe bonyolódtak bele. Íme (mondják), Isten a világ Bírája, ezért, ha az embereket megvesszőzik, ebből az következik, hogy gyűlöli őket, s ők teljesen elvetettek. Ez a végkövetkeztetés bolondság és hitványság. Miért? Mert abból az ördögi tévelygésből fakad, hogy az emberek lelkei halandók, s nem létezik sem feltámadás, sem Isten országa. Viszont ez a két dolog nagyon jól összeegyeztethető: nevezetesen, hogy Isten a világ Bírája, ezért szükségszerű, hogy a gonoszok mondhatni átkozottak legyenek itt, s az életük ki legyen téve megannyi nyomorúságnak, ugyanakkor a gonoszok boldogan élnek és viráznak, s megvan mindenük, amire csak vágynak. Ez a két dolog nem ellentétes. S miért? Mert Istennek a világra vonatkozó ítéleteit nem mi szabjuk meg, hogy akkor kellene megkezdenie az ítélezést, amikor az agyrém felötlik a fejünkben. Nem, mert Isten a világ Bírája, mindazonáltal ezt jól leplezheti, így amikor az emberek megmakacsolják magukat és súlyosan megsértik, Neki nem kell semmiféle látszatot keltenie a megbüntetésükkal, mert (mint azt korábban mondtam), másidőszakra tartja fenn az ítélezést és nem köteles már ma, vagy holnap Bírónak mutatkozni. S nem is olyan, mint azok az emberek, akik elveszítették a lehetőséget a cselekvésre. Amikor valamit a kezembe veszek és a dolgot könnyen keresztülviszem, de nem ragadom meg a lehetőséget, az elillan tőlem. Ha pedig utólag teszem azt meg, kifutok az időből. S miért? Mert ezzel akar minket Isten szorgalomra serkenteni, valamint a belépésre, amikor ajtót nyit, illetve a tovább haladásra, amikor utat mutat. De ami Őt Magát illeti, nem szabad alávetni Őt a mi állapotunknak, mintha valaki azt mondaná, hogy ha nem azonnal cselekszik, Tőle is elillan a lehetőség. Nem, Ő mindig képes visszanyerni az időt, az órát és az eszközt a saját jótetszésének megfelelően. Ezért jegyezzük meg: nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy Istennek meg kell büntetnie a gonoszt ebben az életben, mivel Ő a világ Bírája. Igaz, juthatunk arra a következtetésre, hogy ezt csak részben teszi meg. De hogyan? Isten a világ Bírája, ebből

következően látja az elkövetett gaztetteket, s megjegyzi és feljegyzi azokat. Emellett gondoskodik a jókról, és azokról, akik az Ő félelmében járnak és Őt hívják segítségül, s támogatja őket. S a kegyesek valóban észreveszik, hogy Isten közel van hozzájuk és ügyel a biztonságukra. Tapasztalatból tudják ezt, mert Ő ilyen-olyan eszközökkel adja a tudtukra. S a gonoszok is érzik akaratuk ellenére az Ő kezét, amikor üldözi őket. De emiatt nem szabad azt mondani, hogy Isten ítéletei mindig láthatók. S azt sem, hogy Ő minden ember már itt a tetteinek megfelelően büntet meg. De Isten ad bizonyos jeleket, amikből tudható, hogy mindenről számot kell majd adni Előtte, s az embereknek át kell majd menniük a keze alatt. S annak is adja némi jelét, hogy soha nem felejt el az övéit, hanem a védelmében tartja őket biztonságban. Íme, (azt mondom) milyen következtetésre kell jutnunk, amikor a Szentírás azt mondja nekünk, hogy a világot Isten gondviselése kormányozza és mindent Neki kell elrendelnie. De (mint már kijelentettem), ha azt szeretnénk, hogy a mi Urunk teljesen és tökéletesen mutassa ki, hogy Ő az emberek Bírója, mi maradna az utolsó napra, amibe a teljes reménységünket vetjük? Amikor a Szentírás a kegyeseket buzdítja és bátorítja a helyes és szent életre, ezt mondja: barátaim, emeljétek fel a szíveteket az utolsó naphoz (Kol1:5, Tit2:13). Mert lehetetlenség, hogy erősen és szilárdan ragaszkodjunk Istenhez anélkül, hogy bármikor elfordulnánk, csak ha átlépünk az itteni, lenti dolgok felett és felemeljük az elménket, hogy a horgonyunk teljes mértékben odafenn rögzüljön. Így kell lennie. Látjátok tehát, hogy Jób itt a szadduceusok hamis és átkozott véleményével harcolt, akik azt gondolták, hogy Isten nem hajtja végre máshol az ítéleteit, csak ebben a mulandó életben, s meg akarta mutatni, hogy a gonoszok nagyon is bővelkedhetnek és rendelkezhetnek mindennel, amire csak vágynak, mindemellett mégsem lehetünk olyan nyugtalanok, mintha minket a szerencse irányítana és nem volna más itt lenn, csak rendetlenség. Nem, hanem össze kell szednünk az elménket, amíg a mi Urunk meg nem jelenik, Aki addig rejtve marad, amíg a dolgok összekuszáltak, s nincsenek olyan jó rendben, amilyet szeretnénk. Látjátok tehát, hogy Isten nem mindig mutatkozik meg, de közben akkor is világosabban kell látnunk, mint amennyire arra a természetes érzékszerveinkkel képesek vagyunk. Mint például mikor ködös az időjárás, nem látjuk a Napot, de nem vagyunk annyira oktondik, hogy ne tudnánk jól: a Nap még mindig süt a felhők felett. Ha valaki megkérdezne egy kisgyermeket, hová lett a Nap, ő azt mondaná: egészen eltűnt. Ő ugyanis még nem annyira tanult, hogy tudná: a világosság, amit látunk, a Naptól származik, bármi is van közötté és közöttünk. Mi azonban tapasztalatból tudjuk, hogy a Nap megmarad a maga szokásos pályáján, még ha a felhők el is takarják előlünk a látványát, s ilyenkor ezt mondjuk: a Nap süt, de az időjárás nem olyan szép és nyugodt, hogy láthatnánk, mivel elrejtőzött. Így mikor Urunk bajokat küld a világba s látjuk, amint a romlottság zabolátlanul terjed szét, özönvízként árasztva el mindent, azt pedig nem látjuk, hogy Ő az útját akarná állni, hanem inkább mindent enged elpusztulni, így a jó embereket leverik, s Isten nem mutatja, hogy támogatná őket, pedig sóhajtoznak és nyögnek Hozzá. Azt mondom, amikor mindezt látjuk, akkor a természetes eszünknel feljebb kell kapaszkodnunk és teljesen biztosaknak kell lennünk abban, hogy Isten mindennek ellenére támogatni fog minket. Aztán mivel látjuk, hogy nem engedi a világot teljesen elpusztulni, hanem még mindig úgymond titkos zablán tartja, ezért visszafogja a gonoszokat, így nem megy át minden vérontásba és gyilkosságokba. Legyünk hát biztosak abban, hogy Isten még mindig uralkodik, bár nem látható módon. Úgy látjuk, hogy a jókat nem segíti és szabadítja meg? Mégis fenntartja és megőrzi őket. Mert enélkül már az első csapásra elpusztulnának. Jóllehet tehát megannyi megpróbáltatás kínozza őket, mégsem mondható, hogy Isten teljesen hátat fordított nekik és nem törődik többé velük. Pont ellenkezőleg, még a sűrű, sötét fellegek között is érezteti velük, hogy közel áll hozzájuk és kész kimenteni őket, ha szükséges. Ezért mindig legyünk abban biztosak, hogy Isten mindig kormányozza a hajót, még ha titkos módon is. Így hát nemcsak Jób szavainak jelentését értjük, de azt is látjuk, hogyan és mi célból kell felhasználnunk a szavait, hogy jó leckét szűrhessünk le azokból. Nem is lehet másként, mint hogy megszorítsanak bennünket a dolgok ebben a világban, amikor látjuk, mennyire túllépik a korlátjaikat. Aztán

mindig is hajlunk a gonoszságra, s az ördög is bizalmatlanságra ösztökél minket. Akkor hát, ha nem látjuk, hogy Urunk visszaszorítja a gonoszokat, vagy fenyíti a gaztetteket elkövetőket, és nem ad enyhülést a jóknak, az biztosan megszorít minket. Mert lehetséges, hogy megfogam bennünk némi bánat és elégedetlenség, s megkérdezzük Istentől, miért huny szemet (hiszen úgy látszik, mintha aludna), de mégsem szabad elhamarkodottan fortyogni emiatt. S miért? Mert a mi Urunk elég jól tudja, hogyan kell végrehajtania az ítéleteit, s nem a mi dolgunk Őt iskolába küldeni. Nem igaz? De most vagy soha. S kik vagyunk mi? A mi dolgunk bármit elrendelni? S ha azt mondjuk, hogy túl régen várunk, legyünk benne biztosak: nem nézünk messzebbre a saját lábfejüknel.

Van azonban másik élet, s a szakasz, amiben most vagyunk, ahhoz képest semmi. Az emberek soha nem éltek olyan hosszan, hogy végül ne érnének az útjuk végére, s ez csak egy kicsiny futam a végtelen időhöz, azaz az örök élethez viszonyítva. Így, ha alaposan fontolóra vettük, hogy az emberek nemcsak arra lettek megteremtve, hogy bizonyos időt töltsenek el ebben a világban, hanem Isten messzebbre is hívja őket, akkor nem gondoljuk majd, hogy Isten túl lassú, még ha nem is hajtja végre az ítéleteit a legelső pillanatban a gonoszokon úgy, ahogyan szeretnénk. Mert (ahogyan azt már megmutattam) nemsokára visszaveszi az alkalmat, amiről azt gondoltuk, hogy elveszett. Íme, miképpen kell harcolnunk az utunkba kerülő kicsapongó fantázia ellen, amikor a dolgok rendje nem olyan, mint amilyet mi szeretnénk. Ezért tanuljuk meg felismerni, hogy noha úgy látjuk: Isten egyáltalában nem munkálkodik, Ő mégis képes bármely időpillanatban befejezni a munkáját, ahogyan akarja. Csak legyünk türelmesek és csendesek, a végkimenetel majd megmutatja, hogy Ő nem aludt, még ha nem is vettük észre itt lenn, hogy igenis törődött a dologgal. Látjátok tehát, miképpen kell gyakorolnunk Jób eme leckéjét. S miért mondják egyesek: ha Isten kormányozza a világot, miért hozza helyre az elkövetett nagyszámú gonoszságot? Miért nem szabadítja meg az övéit, amikor látja, milyen rendkívüli kínokat élnek át? Azt kell válaszolnunk, hogy ez az Ő akarata: így teszi próbára a gyermekei hitét és türelmét, s biztosítja a gonoszokat és a hitetleneket, hogy ezzel még megbocsájthatatlanabbakká teszi őket, mert a jóságát alkalomnak tekintik a megkeményedésre és annál jobban súlyosbítja a kárhoztató ítéletüket. Ha pedig bármikor utolér minket a kísértés, hogy sürgessük Istent, óvakodnunk kell, nehogy ösztökéljük a belekezdésre a feladataiba. Igaz, hogy nyöghetünk és kérdezhetjük: Urunk, meddig még? De minden vágyunkat és kérésünket a türelemnek kell szabályoznia, s alá kell vetnünk magunkat Istennek minden esetben, engedve, hogy mindent a saját akaratának megfelelően intézzon. Vágyakozhatunk, de nem szabad azt gondolnunk, hogy Istent alá vessük a vágyainknak, mert azzal inkább a mi engedelmisségünket teszi próbára, ha bármi más módon cselekszik, mint azt mi elképzeljük. Íme, miben rejlik Jób leckéjének valódi gyakorlása. Azonban mindennél jobban igyekezzünk megszilárdulni az utolsó ítélet reménységében. Íme, miképpen kell folytatnunk és elismernünk, hogy Isten igazságos, mert az Ő hivatala a világ kormányzása. Ha egyszer megtanultuk ezt a két dolgot, az jó alap, amire építkezhetünk. Isten hivatala kormányozni a világot, mert nekünk nem szabad Őt tétlennek képzelnünk. Ha elismerjük, hogy Isten felfoghatatlan Lény, így mondhatjuk, hogy Istennek minden fensége Önmagában van, de közben megfosztjuk attól, ami sajátosan az övé és nem szakítható el Tőle, akkor egy bálvánnyá és halott valamivé tesszük Őt. S valóban, ha nem Ő kormányoz minden teremtményt, ha nincs minden az Ő uralma alatt, ha nem az Ő hatalma és bölcsessége rendez el minden dolgot, könyörgöm, az nem az Ő darabokra szaggatása? Az nem az Ő fenségének elcsúfítása? De biztosan az. Ezért mindig teljesen elhatározottaknak kell lennünk abban, hogy Isten kormányoz és mindet az Ő vezetése és gondviselése irányít. Továbbá azt is hozzá kell tennünk, hogy Ő igazságos, ezért nem rendetlenül kormányoz, nem is megfontolatlanul, s az Ő uralkodása nem az abszolút hatalom kimutatása úgy, ahogyan a zsarnokok teszik, akik azért, hogy megbecsülést szerezzenek maguknak, szabadságot vesznek arra, hogy rosszul és elvetemült módon tegyék, amit csak akarnak. Isten hatalma azonban olyan, amit helyesen irányít az Ő igazságossága. S ha egyszer

elfogadtuk ezt a két dolgot, azzal megszilárdulunk a feltámadás reménységében azon bajok által, amik a világban vannak. Hogyan? Látjuk miképpen élnek és öregednek meg a gonoszok, látjuk, hogy a napjaikat jókedvben és nagy vidámságban élik, látjuk, hogy minden úgy történik, ahogyan ők akarják, mind a gyermekekkel, mind a barmaikkal, valamint a háztartásukban, ezért úgy tűnik, hogy Isten a karjaiban dajkálja őket. Ezért kell arra a következtetésre jutnunk, hogy lesz még egy másik ítélet is, s ezért örvendezzük a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételének. Látjuk, hogy a jó embereket zaklatják és bántalmazzák itt lenn, de mégis ők a világ örökösei. S hol örökölik azt? Néha nincs egy morzsányi kenyérük sem: támolyognak, segítségül hívják Istent, de nem szabadulnak meg. Ezért azt kell gondolnunk, hogy Isten visszatartja az övéi iránti szeretetét, s nem adja meg mindenben a nekik megígért kegyelmet azért, hogy ennek segítségével ösztönözze őket a nekik megígért mennyei örökség keresésére, mindig afelé munkálkodva és utazva. Így hát miután a saját természetünkönél fogva hajlamosak vagyunk a megbotlásra és a letérésre az útról, amikor látjuk, milyen rendetlenek a dolgok, ez szolgáljon a megerősítésünkre, s hajtson minket előre a sarkantyú döfése oly módon, hogy továbbra is az említett mennyei élet felé tartsunk, s ezt mondjuk: Uram, látjuk, hogy a gonoszoknak minden vágyuk teljesül ebben a világban, de nem szabad irigyelnünk a bővelkedésüket, mert a te átkod vár arra, hogy félelmetes módon lesújtson rájuk. Ezért sokkal jobb a számunkra nyomorultnak lenni (miközben Te kegyelmesen megtartasz bennünket a köztes időszakban), mint belebonyolódni abba a zűrzavarba, ami készen áll azok számára, akik most diadalittasak. Járuljunk hát az Úrhoz: Te megígérted, hogy Atyánk leszel, mi segítségül hívunk, de nem látjuk azonnal a Te segítségedet. Ebből azonban jól látjuk, Uram, hogy nem ez az a hely, ahol meg kell nyugodnunk. Az a hely a mennyben van: ott van tehát az a hely, ahová hívsz minket. Ezért ne erre a jelenvaló életre nézzünk, s ne szomorodjunk meg attól, ha megannyi hullám és forgószelel hány ide-oda minket, mert ezzel készítet minket az Úr arra, hogy Óhózzá járuljunk, mintha csak sarkantyúzna bennünket. Látjátok tehát, mire kell főleg használnunk ezt a szöveget. Így hát Jób nagyon távol áll attól, hogy túllőjön a célon, ahogyan a hitünk fő cikkelyeit használja, kimutatva, hogy nem szabad Isten gondviselése ellen harcolnunk, amikor az nem mutatkozik meg már a legelső pillanatban, s nem szabad követnünk a szadduceusok módszerét sem Isten minden munkájának teljes tökéletességéhez ragaszkodva már itt lenn, hanem ellenkezőleg, mindig a végső feltámadást kell szem előtt tartanunk, mert az lesz az az idő, amikor a dolgok a maguk állapotába kerülnek, s ami most zavarosnak látszik, akkor majd a megfelelő rendben lesz. Továbbá, ha ebben bármiféle kísértés akadályoz, ne veszítsük el a bátorságunkat, hanem térjünk vissza a Jób által itt megfogalmazott végkövetkeztetéshez. Mert (mint azt már mondtam) túlságosan is érezzük a tapasztalatból, mennyire gyengék vagyunk, s azonnal elcsüggedünk, amikor valamilyen kísértés dőf belénk. Akkor, ha a dolgok aljas és tekervényes módon zajlanak, azaz minket elnyomnak a gonoszoknak pedig minden vágyuk teljesül, az bizony megszorít minket, s olyan keserűség fogja meg a szívünkben, amitől olyan vitába bocsátkozunk, mint itt Jób teszi. Így hát vitatkozni kezdünk, mert nem is lehet másképp, mint hogy összezavarodjunk első ránézésre, s ezt mondjuk: mit jelent mindez? Mit szándékozik Isten tenni? De itt nem szabad megállnunk, s ezért mikor kivitatkoztuk magunkat és megkérdeztük, mit jelent mindez, térjünk vissza arra, amit a Szentírás mond nekünk, azaz, ha Isten itt olyan változhatatlan rendet tartana fenn, hogy semmi sem léphetné túl a korlátjait, akkor hol lenne a Paradicsomunk? Mi más hitünknek, mi más reménységünknek kellene lennie? Mivel azonban a mi Urunk tovább akar minket edzeni, most meghagyja a dolgokat kétséges egyensúlyban, s ezért mondhatjuk: hol vagyunk? De mindez azért van így, hogy a feltámadásra vessük a tekintetünket. Ne csüggedjünk hát el, még ha a természetünk hajlik is megannyi gonosz kísértésre, hanem tanuljunk meg ellenállni azoknak, s a mi végkövetkeztetésünk is az legyen, mint Jóbé: azaz, meginoghattunk az első csapástól, de mégis hisszük, hogy Isten igazságos minden cselekedetében, s noha késlelteti az ítéleteit, Ő nem mond le a végrehajtásukról a Neki tetsző időpontban. Mert ez a szemet hunyás a gonoszok felett nem más,

mint annak megvárása, amíg teljesen betelik az Ő idejük. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Jób pedig, aki már beszélt a gonoszok bővelkedéséről, itt konkrétan ezt mondja: *a dob és a furulya hangja után futnak, az orgonák hangjára táncolnak, s napjaikat jókedvben és örömben élik, s egy szempillantás alatt szállnak sírba.* Jób itt egy kicsivel többet is ki akar fejezni, mint korábban, annak kimondásával, hogy a gonoszok élnek és megöregednek, s minden a kívánságaiknak megfelelően történik. Nevezetesen, a maguk részéről kihasználják az idő jótéteményét és mondhatni megrészegeznek mindazoktól a jó dolgoktól, amiket Isten juttat nekik. Két külön dolog egyrészt egészséggel, utódokkal, leszármazottakkal, nagy vagyonnal, gazdagsággal és tisztességgel rendelkezni, valamint úgy örülni azoknak, hogy az illető a teljes boldogságát ezekbe veti. S miért? Ábrahám gazdag, egészséges, testben erő volt, amint Jákob résszletesen beszámol arról, hogy az ő napjai boldogtalanok voltak atyáinak napjaihoz képest (1Móz47:9). Látjátok tehát, hogy Ábrahám erős volt és jókedvű, s meg volt neki ígérve, hogy jó vénségben és öregben fog meghalni, amikor már betelt az élettel ideleln. Gazdag volt, bár nem volt öröksége, sem birtokai, de mégis nagy háztartást vezetett és sok haszonállata volt, ahogyan a Szentírás beszámol arról (1Móz13, Zsid11:9). De megrészegeedett ezektől? Megzavarodott ezek miatt? Nem, hanem olyan volt ebben a világban, mint egy vándor, tudta, hogy Isten máshová hívta őt el, nem támaszkodott a saját maga erejére, s nem volt olyan, mint azok, akik hetvenkednek és zabolátlan csikókként ugrándoznak, amíg Isten megadja nekik a testi erőt és egészséget. Hanem mindig jól megszeliített emberként viselkedett Isten előtt, mindig alázatos volt, ezért az ő példája nagyon jó szolgálatot tehet nekünk. De mikor a világiasoknak és azoknak, akik nem látnak tovább a földnél, megvan a gazdagságuk és a testi egészségük, úgy megittasulnak azoktól, hogy megfeledkeznek magukról és többé nem törődnek Istennel. De ahogyan látjuk, hogy az egy asztalnál ülő egyik ember helyesen és józanul veszi magához a táplálékát anélkül, hogy helytelenül viselkedne, míg a másik szétpukkadásig tömi magát, különösen, ha borválaszték is van, s ahogyan látunk egyeseket azon munkálkodni, hogy vadállatoknak tűnjenek, s úgy tűnik nekik, a torkuk nem elég tág a bor nyeléséhez, hanem mondhatni kínpadra vonják magukat, hogy még jobban tömhessék a pocakjukat, úgy léteznek emberek, akiknek noha nagy vagyonuk van, mégsem élnek kicsapongó életet, hanem mindig megmaradnak a félelemben és az áhítatban. A gonoszok azonban (mint Jób mondja itt) visszaélnék Isten jótéteményeivel és ajándékaival, s amikor Ő mondhatni zablát vet a nyakukba, az egész mezőt körbe tombolják és azt hiszik, nincs több alávetettségük, mert a dobok és furulyák hangjára ugrándoznak, s nincs más dolguk, mint táncolni és örvendezni, miközben teljes mértékben az oktalan állatok szerepét játsszák. Ezt szerette volna Jób kimondani ebben a mondatban. S miután Isten megvetőit írja le, mondhatni képen mutatva meg őket, ezt azért teszi, hogy mi húzódjunk vissza az efféle brutalitástól. Ezért, ha Isten megadja nekünk a gazdagság bőségét, tanuljunk meg attól nem megrészegeadni, hanem járjunk folytonosan istenfélelemben, áhítatban tartva magunkat és legyünk óvatosak. Mert (ahogyan szent Pál mondja) nem a sötétség gyermekei vagyunk (1Thessz5:5). Isten megvilágosított minket az Ő Ígétével, s azt akarja, hogy nappali világosságban járjunk. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Aztán mikor Isten nem a mi ügyünknek és örömeinknek megfelelő bánásmódban részesít, akkor értsük meg: azért korlátozza a morzsáinkat, mert látja, hogy maguntól nem vagyunk képesek diétára fogni magunkat. Az ember nem ad többet enni a gyermekének, mint amiről tudja, hogy jó a számára: ha megteszi, azzal árt neki, s Isten is ugyanígy bánik velünk. Az Ő keze mindig ki van nyújtva, hogy jót tegyen velünk, s Ő nem olyan szűkmarkú, mintha attól félne, hogy Önmagát viszi ínségbe. De mikor látja a vágyainkat olyan rendezetlenné válni, hogy nem marad azokban semmiféle szabály vagy mérték, akkor úgy bánik velünk, ahogy jónak látja, alkalmas porciót juttatva nekünk. Tudjuk hát meg: ha nincs semmink, ami nagy vidámságot okozna, illetve ami a gyönyöreinket táplálná, akkor Isten az, Aki lecsökkenti az alamizsnánkat. Ő ugyanis tudja, mi az, amit a gyomrunk képes elviselni, s aminek a bősége ártalmas lenne a számunkra. Látjátok

tehát, mit kell megjegyezni a mondat második részéből, amelyben azt olvassuk, hogy *a gonoszok a dobok és a furulyák hangja után futnak*. Mindazonáltal látjuk, hogy nem újság e világ gyermekeinél mértéktelennek lenni az Isten által elítélt hiábavalóságokban, mint amilyen a tánc és más egyéb kicsapongások: így volt ez mindig is. Mert az ördög (akinek minden tevékenysége az emberek megvakítására irányul és arra, hogy elvonja őket az Isten tekintetbe vételétől, valamint a lelki élettől) vetette be ezeket a fortélyokat időről időre és az emberek akarattal követték azt, amit szerettek, és ami elbűvölte a testet. Ezért manapság is látjuk, amint sok ember nem keres semmi egyebet, mint a dáridózást, mert nem lelik másban az örömet, mint az ugrádozásban és a táncban a kóbor állatokhoz hasonlóan, valamint más efféle tevékenységekben. Értsük hát meg, hogy ez nem csak mostanában kezdődött, hanem az ördög uralkodott minden időben. De tudjuk meg azt is, hogy az ördögnek soha nem lehet jobban megbocsátani a dolog régi mivolta miatt. Az emberek mindig így cselekedtek, s azért volt ez így, mert az ördög uralkodott mindig, de vajon ezért az Isten teljességgel kisemmizendő? Továbbá (ahogyan azt majd holnap jobban is részletezzük, ha Isten engedi) az is tény, hogy a furulyát és a dobot és más hasonló eszközöket nem szabad egyszerűen a természetük miatt elítélni, hanem csak azért, mert az emberek visszaélnek ezekkel, mert a leggyakoribb dolog, hogy kiforgatják a helyes használatukat. Mert biztos, hogy a dob nem szólal meg hamarabb az emberek felvidítésára, csak ha némi hiábavalóság is keveredik a dologba, ami, azt mondom, nem felesleges, hanem állati. Mert íme, az embereket úgy elragadja, hogy nem képesek mértékletes jókedvvel szórakozni, hanem úgy vetik fel magukat a levegőbe, mintha önmagukból akarnának kiugrani. Jó tehát az átkozott, az Isten által elítélt jókedvről beszél itt. Ügyelnünk kell hát önmagunk visszafogására, s ahol sokakat látunk, akiknek az öröme az efféle időtöltések keresése, mondjuk ki nyíltan: az rosszalkodás. S ha nem akarjuk, hogy ugyanaz az átok sújtsa minket is, tanuljunk meg tartózkodni az efféle kicsapongó és hiábavaló időtöltésektől, hanem józanul zabolázzuk meg magunkat és mindig Istent tartjuk a szemünk előtt azért, hogy megáldja a jókedvünket. S használjuk úgy a jótéteményeit, hogy soha ne szakítsuk meg a menny felé vezető utunkat. Látjátok hát, miképpen kell minden jókedvet erre felhasználni, nevezetesen, hogy az bennünk hangzó melódia lehessen, amivel Isten nevét áldjuk és dicsőítjük a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy szívből megszorodjunk miattuk és Hozzá visszatérve vágyakozzunk az egész természetünk megöldöklésére. Szabályozza minden gondolatunkat és indulatunkat az Ő igazságossága, s tegyen minket úgy teremtéssé, hogy úgy melessünk keresztül ezen a világon, hogy semmiféle abban levő botránykő vagy tuskó ne gátoljon, s a nyomorúságok, amiket itt kell elszenvednünk, se pedig az Isten által ránk küldött megpróbáltatások ne akadályozzanak és térítsenek le az útról. S ne kísértsen minket a gonoszok bővelkedése, hanem kitartóan harcoljunk minden kísértéssel, míg Ő össze nem gyűjt minket a mennyi nyugalomba, s megörvendeztet az örökséggel, amit megígért nekünk, amitől most még egy ideig meg vagyunk fosztva, hogy a hitünk és a reménységünk próbára tétethessenek. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a világ minden népének és nemzetének, szabadon engedve a szegény, tudatlan embereket a nyomorúságos fogságból és rabszolgaságból stb.

A nyolcvanadik prédikáció, ami a harmadik a huszonegyedik fejezetről

Ezt a prédikáció tartalmazza a 12. vers hátralevő részének és az utána következő szakasznak a magyarázatát

Jób21:13-15

13. Jóllétben töltik el napjaikat, és egy pillanat alatt szállnak alá a sírba;

14. Noha azt mondják Istennek: Távozzál el tőlünk, mert a te utaidnak tudásában nem gyönyörködünk!

15. Micsoda a Mindenható, hogy tiszteljük őt, és mit nyerünk vele, ha esedezünk előtte?

Tegnap kijelentettük, hogy Jób itt azokról beszél, akik visszaélnék az Isten által ebben a mulandó életben nekik juttatott jótéteményekkel ezért elragadják őket a gyönyörök és mondhatni megrészegülnek azoktól. S emiatt ügyelnünk kell arra, hogy az örvendezésben mindig tartsunk mértéket, s zabolázzuk meg önmagunkat. Mert a leginkább azzal kell megemlékeznünk Istenről, hogy a jótéteményeknek, amiket ránk ruház, Őhöz kell vonzaniuk minket, s szeretetre kell indítani bennünket Iránta. Viszont látjuk, hogy akik mértéktelenül és rendetlenül örvendeznek, elfelejtik Istent és olyan boldogok, hogy többé már nem gondolnak Rá, s többé nem is lesznek az alávetettjei. Ezért kövessük azt a mértékletességet vagy középútat, amiről beszéltem, s tanuljuk meg oly módon mérsékelni a gyönyöreinket, hogy ne ragadtassunk el a világgal együtt. Ezzel együtt pedig, miután itt megemlíti a furulyát, a dobot és a hárfát, valamint egyéb hangszereket, jegyezzük meg, hogy ezek a dolgok a természetüknél fogva jók, nekünk nem szabad azokat rossz célra használnunk. A zene önmagában nem elítélendő, mivel azonban a világ majdnem mindig visszaél vele, nekünk sokkal körültekintőbbeknek kell lennünk, s ez az igeszakasz erre int minket. Látjuk manapság, hogy akik a zenét használják, eltelnék méreggel Isten ellen, keményszívűekké válnak, s megvannak a dalaik, de miféle dalok? Tele alávalósággal és trágársággal. Utána táncolni kezdenek, ami minden között a fő gaztett. Mert mindig olyan tisztátalan viselkedés társul a tánchoz, hogy már önmagában is – mivel visszaélnék vele – egy szóban kifejezve nem más, mint csábítás a paráznaságra. Nem ok nélkül akarja hát Jób, aki ki akarja fejezni, hogy e világ gyermekei és Isten megvetői túllépik a mértékeket az örvendezésükben, a dob, a furulya és egyéb hangszerek hangjáról beszél. Mint már említettem, nem magukat a hangszereket ítéli el, mintha azok már a természetüknél fogva is gonosz dolgok lennének, hanem azokat a visszaéléseket tartja szem előtt, amiket ezekkel követnek el. Az emberek ugyanis soha nem tartanak mértéket, hogy érényesen zenélnének. Ezt a bűnt tehát itt azért kell megjegyezni, hogy úgy gondolkodjunk róla, hogy az hasznunkra váljon. Röviden, mentegessük csak, amíg akarjuk a zenében rejlő hiábavalóságokat, mégis látjuk, hogy Isten Lelke elítéli ezeket, mert az emberek túl sok örömet találnak bennük, s amikor ezeknek az alantas földi dolgoknak örvendeznek és ezekbe vetik a reménységüket, egy szemernyit sem gondolnak Istennel, s nem is Neki tulajdonítják az egészet.

Ez a summája annak, amit ebből az igeszakaszból meg kell jegyeznünk. Végül pedig elhangzik, hogy Isten engedi a megvetőinek *a sírba szállást egy pillanat alatt*, miután az egész életüket nagy örömben és gyönyörben élték le. Ezt a dolgot is nagyon jól jegyzi meg a hetvenharmadik zsoltár (Zsolt73:4), bát ott más hasonlatot használ, mely szerint a gonoszok bármiféle vádemelés vagy akadályoztatás nélkül mennek a halálba, nincsenek sem köteleik, sem béklyóik. S ezzel a próféta azt akarta megmutatni, hogy Isten gyermekei ebben a világban nem tesznek mást, mint sorvadoznak és rettegnek, mert a betegség és a fertőzések, s más hasonló dolgok mondhatni bandákba tömörülnek, hogy a halálba húzzanak minket, majd

megint visszavonjanak onnan. Viszont amikor betegek vagyunk, látjuk, hogy a halál fenyeget minket, s ebből tanuljuk meg, mennyire törekeny dolog a mi életünk. Sőt mindezek Isten hozzánk küldött hírnökei, akik ezt mondják: készüljétek, mert ebben a világban nincs semmi biztos vagy tartós. Ezek tehát a halál bandái, melyek Őhöz húznak minket közel.

Azután sorvadozunk, de nem vagyunk képesek meghalni: sőt, valaki azt gondolja, hogy legfeljebb fél évet, ha élhetünk, de mi mégis tovább maradunk, közben pedig a betegség is bennünk marad. Ezt látjuk Isten gyermekeiben, de közben a gonoszok jókedvben és örömben töltik idejüket, életerősek és tele vanna bátorsággal, s mikor eljutnak a halálukig, úgy tűnik (ahogyan ők is szeretnék), hogy lefeküdnének aludni. Ez nagyon furcsának fog tűnni, de emlékezzünk a már elmondottakra, tudniillik, miképpen akarta Jób megmutatni, hogy noha Isten nem büntet meg minden vétket itt, ebben a világban, mégsem szabad azt gondolnunk, hogy szundikál, sem pedig azt, hogy feladta a hivatalát. S miért? Mert késlelteti az ítélet kimondását, amíg ez a mostani élet véget nem ér. Látjátok tehát, miképpen kell felemelnünk az elménket e fölé a törekeny élet fölé, tudva, hogy amikor az ember mindent megkapott ebben a világban, amire csak vágyott, akkor sem szűnik meg nyomorultnak lenni, s nem is szabad emiatt semmiféle boldogságot tulajdonítani neki. De miért? Mert meg kell jelennie a Bírāja előtt. Ezért ne essünk kísértésbe, hogy olyanok legyünk, mint akik megvetik Istent, átadják magukat a szórakozásnak és a játéknak, és megrészegeznek a gyönyöreikben. Inkább vágyjunk nyomorultaknak lenni, s ízleljük meg Isten jóságát, s elégedjünk meg azzal, tudván, hogy a fő boldogságunk az, ha Ő szeret minket és könyörületet irántunk. Azaz, tanuljunk meg a mennyei örökségünkre nézni. Ez az, amire a kegyeseket inti ezen a helyen. Most pedig azt mondja Jób, hogy a gonoszok végleg elutasítják Istent. Ezt mondják Neki: *Távozz tőlünk, mert nem vágyunk ismerni a Te útjaidat.* Igaz, hogy a gonoszok nem köpdösnek efféle istenkáromlásokat Isten megtagadása végett, de valójában jól kijelentik, milyen kevésbé ragaszkodnak Hozzá, és nem vágnak másra, mint a megszabadulásra az Ő alárendeltségéből. S noha ezt nem tudják keresztülvinni, mégis annyit munkálkodnak rajta, amennyi csak tőlük telik: ezt látjuk. Ennek bizonyítékeképpen, amikor az emberek a lelkiismeret bűntudata nélkül élnek, s készséggel és akarattal válnak vadállatokká, nem téve különbséget jó és rossz között, hanem azt hiszik, minden dolog törvényes, ez vajon nem ugyanaz, mint azt mondani Istennek: távozz tőlünk? Mert ha Isten közel van hozzánk, akkor a szemünk előtt kell lennie Bíránkként, s nem szabad semmit gondolnunk vagy mondanunk, csak úgy, mintha a jelenlétében lennénk, és nem fogadhatunk el semmit, csak úgy, mintha Ő ítélne meg minket. Akkor mindazok számára, akik szabadságot szeretnének, hogy úgy éljenek, ahogyan nekik tetszik: ez pont ugyanaz, mintha messzire űznék maguktól Istent és nem ismernék Őt. S bizony, a következő szavak (nevezetesen a nem akarjuk ismerni egyik utadat sem) olyan dolgot jelentenek ki, amit itt meg kell értenünk. Mert közel lenni Istenhez vagy távolra menni tőle nem Isten fenségére vonatkozik. Mert az Ő isteni lénye nem mutatkozik meg, az nem látható a teremtmények számára. Igaz, hogy rendelkezhetünk bizonyos ismeretekkel arról, s tudhatjuk, hogy az Ő lénye végtelen, s mindenhová kiterjed, mindazonáltal a fő ismeret, amivel Istenről rendelkezünk, a tulajdonságai, amikkel kijelenti Magát nekünk, s főleg az, hogy elmondja nekünk az akaratát, tanít minket arra, hogy milyen Ő, megmutatja, miképpen kell járnunk és az életünket miképpen kell szabályozni. Íme, akkor vagyunk közel Hozzá, amikor engedjük, hogy az Ő Ígéje tanítson minket, elismerve, hogy Ő az, Aki bensőségesen beszél hozzánk és mutatkozik meg abból a célból, hogy Őhöz járuljunk és ott nyugodjunk meg. Továbbá, amikor az emberek nem engedik magukat taníthatókká válni, hanem visszautasítanak minden tanítást és teljes tökfilkókká akarnak válni, így, ha valaki jó tanítással megy hozzájuk, azt semmibe veszik, akkor ahelyett, hogy közelebb húzódnának Istenhez, inkább eltávolodnak Tőle. Ezért mondom, hogy Jób itt azt a dolgot jelenti ki, amit korábban akart: azaz, mivel a gonoszok és Isten megvetői vonakodnak alávetni magukat Isten útjainak, ezért annyira visszahúzódnak Tőle, amennyire csak tőlük telik. Ezért az útjai egyikét sem (mondják) akarják ismerni, azaz, vidd

ezeket el tőlünk. S ebből a szövegből egy jó és hasznos leckét szűrhetünk le. Mert először is azt látjuk itt, micsoda a jó élet gyökere és alapja: nevezetesen, Istent tartani a szemünk előtt. Igaz, nem tudjuk Őt elkerülni, de a magunk részéről közelednünk kell Hozzá. S ez az oka annak, amiért a Szentírás jelezni akarja, hogy az az ember él szent életet, aki Istent tartja a szeme előtt (1Móz5:22). Viszont amikor azt mondja, hogy az ember hátat fordított Istennek, azzal kimutatja, hogy az illető nem törődött Istennel vagy nem gondolt Rá, s ez pont ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy az illető eltévelyedett, átadatott minden gonoszságra, s végül menthetetlenné vált (Jer2:27, 32:33). Ez a beszédmód tehát figyelemre méltó dolog. Miért? Mert a természetünkönél fogva máris hajlamosak vagyunk mindenféle tisztátalanságra. S hogyan tudunk attól megszabadulni? Az emberek számára nehéz dolog megváltoztatni önmagukat, s erőt venni minden gyönyörükön és örömükön, hogy bárki megtudhassa: megváltoztak, s már nem azok az emberek, akik korábban voltak. Azt mondom, ez nehéz dolog. Mert az ember mindig eltévelyedik mindenféle gonoszságba, ha nem volna a csodálatos hatalom és erő, ami ráveszi, hogy fordítsa el a fejét és adja fel a saját akaratát, értelmét és indítékait. S (amint azt korábban mondtam) az emberek folytonosan a gonosz felé mennek, amíg meg nincsenek reformálva. S ki az, aki megreformálja őket? Maguktól ezt nem tudják megtenni, erre egyetlen teremtmény sem képes. Istennel kell tehát munkálkodnia. Nincs más módja ennek, csak Isten jelenléte, hogy az ember magába szálljon és ezt mondja: az én Istenem előtt kell járnom, Aki az én Bírám és semmiképpen sem kerülhetem el az Ő kezét. Ha az ember eljut ennek megfontolására, akkor harcolhat minden gonosz vágyával, s így noha átadatott minden gonoszságra, kész lesz követni minden jót. Aztán amellett, hogy a gonosz vonzalmaink félrevisznek bennünket, még vakok is vagyunk, ami miatt mindegyikünk azt hiszi, hogy a gonosz a jó, s nem is vesszük észre, amíg Isten meg nem világosít minket. Mert amíg egymás után járunk, olyanok vagyunk, mint az egerek a kalitkában, ahogyan a közmondás mondja: azaz, nincs rend közöttünk, hanem mindenki rosszul bánik a felebarátjával, s olyanok vagyunk, mint a nyomorult állatok. Az, aki elöl megy, nagyon rossz útra vezet, mint egy szegény vak, s valószínűleg megtéveszti azokat is, akik úgy járnak, ahogyan szoktak, mert mi törvénné tesszük a szokást. Nincs tehát más eszköz annak megmutatásához, melyik a helyes út, csak az Istenre tekintés, és a közeledés Őhöz. Két okot is láttok, melyek jól kifejezik, hogy ez több mint fontos a számunkra. Jelenjen meg minden ember Isten előtt, húzódjunk közelebb Hozzá, és óvakodjunk, nehogy elidegenedjünk Tőle, mert ez az egyedüli zabla, amely képes minket megszeliidíteni, s amely képes a jóra készíteni bennünket, mert egyébként állati szabadságot veszünk magunknak, ami majd a gonoszra von. Azután Isten az, Aki bölcsességet és józanságot ad nekünk, tudva nagyon jól, mi az, ami jó a számunkra, s mi szükséges a megmaradásunkhoz, hogy közülünk senki se kóboroljon a saját ostoba fantáziája után, hanem kövessük Isten világos akaratát, ami minden igazságosság és egyenlőség szabálya. Járunk hát úgy, ahogyan kell? Kezdjük ezen a végén, azaz húzódjunk közel a mi Istenünkhöz. S miképpen húzódunk közelebb Hozzá? Először is tudjuk meg, hogy semmi sem rejt el Előle, minden dolognak meg kell jelennie Előtte számadás végett, s Neki kell lennie még a gondolataink Bírójának is. Ennyit az első dologról. Továbbá tudjuk meg, hogy Isten az Ígétével fog megítélni minket, s nem ok nélkül nevezi azt kétélű kardnak (Zsid4:12), aminek még a legtitkosabb gondolatokat is meg kell vizsgálni, s nincsen velő a csontokban, sem pedig semmi annyira titkos dolog, amit ne vizsgálna meg az Ígétével. Ezért amikor tudjuk ezt, ez eszközzé válik a közeledésünkhöz Istenhez, hogy mindig a szemünk előtt tartsuk Őt, s ne kíséreljünk meg semmit, csakis az Iránta való engedelmségben. Az itt leírtakból következően tehát igyekezzünk felismerni azokat, akik tudatlanok akarnak maradni Isten útjait illetően, ezért becsukják a szemeiket és a tőlük telhető legnagyobb mértékben eltaszítják Istent maguktól. S ebből azt is megtanuljuk, hogyan kell megbecsülnünk Isten Ígését. Mert a fő boldogságunk az, ha Isten közeledik hozzánk és mi is közeledünk Őhöz. S miképpen tehető ez meg, miféle eszközökkel? Akkor történik ez meg, amikor Ő a Maga részéről leereszkedik hozzánk, elhozza nekünk az Ő Ígését és bizonyosságot

tesz nekünk arról, hogy közöttünk fog lakozni, mi pedig úgy fogadjuk be ezt az Ígét, mintha Magát Istent fogadnánk be és adóznánk Neki hódolattal, hogy uralkodjon felettünk. Miután tehát Isten velünk van az Ő Ígétének eszközével, látjuk, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történhet velünk annál, hogy Isten enged minket a saját fantáziánk szerint kóborolni anélkül, hogy vezetne, s amikor nem rendelkezünk az üdvösség tanításával, amivel közel von Magához. Viszont a legnagyobb és legfelbecsülhetetlenebb kincsünk az, amikor Isten kormányoz minket és tanít meg az Ő akaratára, s ezzel teljes bizonyosságunk van, hogy a népeként fogad minket Magához. De ezt a világ nem tudja, ezért ezt az igeszakaszt annál inkább jól az eszünkbe kell vésnünk. Azután tudnunk kell, hogy mindazok, akik makacsok és nem képesek a nyakukat Isten igájába hajlítani, ugyanazt teszi, mintha eltaszítanák Őt messzire önmaguktól. Igaz, hogy nagyon sértetteknek érzik magukat, amikor az emberek Isten halálos ellenségeinek nevezik őket, s azt mondják, nem akarnak mást, csak kiteszítani Őt minden hatalomból, hogy aztán könnyebben tiporhassák lábbal. Ó, (mondják), mi semmi effélét nem akarunk, sőt, vajon nem teszik hazuggá a Szentlelket azok, akik világosan tanítják, hogy mindazok, akik nem vetik magukat alá az üdvösség tanításának, teljes erejükből harcolnak Isten ellen, száműznék Őt a világból, s nem képesek elviselni, hogy Ő uralkodjon és nem örülnek a tekintélyének? Látjátok, mit mond róluk a Szentlélek. Mivel ez a helyzet, ha nem vagyunk vétkesek efféle szentségtörésben, tanuljunk meg megalázkodni, és valahányszor csak Isten elküldi közénk az Ő Ígétét, reszkessünk attól és így jelentsék ki, hogy nem akarunk mást csak megjelenni a mi Istenünk előtt, mindig Őt szemlélni, és úgy járni, mint akik nagyon jól tudják, hogy az egész életünkről számot kell majd adnunk Előtte és nem kerülhetjük el az Ő kezét. Emellett vágyunk is Isten jelenlétére. Mert nem elegendő, ha csak Istenre tekintünk, hanem arra is kell vágyunk, hogy mindig az Ő szeme előtt és a vezetése alatt legyünk. Hisz néha még a leggonoszabbak is ránéznek Istenre, de az olyan lesz, mint amit a gályarabok tesznek, akik evezni kezdenek, amikor látják magukat erősen leláncoltan és összeverve. Akkor ezt kell tenniük, de ezt erőszakra és kényszerítve teszik. Így amikor Isten beszél, a gonoszok is tudják, hogy Ő ott van, de ha rajtuk múlna, megsemmisítenék az Istenséget, kiteszítanák Istent a királyságából vagy más módon menekülnének Előle, ahogyan a Szentírás is beszámol róla, hogy ezt mondják a hegyeknek: takarjatok el minket (Ézs2:10, Hós10:8, Lk23:30, Jel6:16). Látjátok, miképpen menekülnek mindig is a gonoszok Isten jelenlétéből, mert Ő rettenetes a számukra. No, a magunk részéről (azt mondom), nemcsak azt kell tudnunk, hogy Ő közel van hozzánk, hanem mindig vágyunk kell arra, hogy a jelenlétében lehessünk, tudván, hogy a helyzetünk és az állapotunk nyomorúságos, ha Isten nem szemlél minket. Hova máshova mehetnénk, mint a pusztulásba, ha nem Isten lenne az őrzőnk? Mert ha önmagunkat akarjuk megmenteni, hol a bizonyosságunk? Miféle vezető vagyunk mi? Tanuljunk hát meg a mi Istenünkhöz imádkozni, hogy Ő soha el ne távozzon tőlünk, történjen akármi (Zsolt34:8). S hogy ezt megtehessük, imádkozzunk Hozzá, hogy éreztesse és ízleltesse meg velünk a Benne levő végtelen jóságát (1Pt2:3), hogy az Ígétével történő megvilágosításunkon keresztül hadd tudjuk meg, hogy Ő az egész világ Bírója, s nekünk számot kell adnunk Előtte, de nemcsak minden cselekedetünkről (mint említettük), hanem minden gondolatunkról is. Igaz, hogy csak emiatt nem vonzódhatunk Hozzá jóakarattal. Mit kell hát tennünk? El kell ismernünk Őt Atyánknak, amiképpen valóságosan annak is mutatkozik. Amikor tudjuk, mennyire jó és könyörületes, akkor biztosan bátran igyekszünk majd közel kerülni Hozzá, s amikor odajutunk, akkor Ő majd nem vágyim másra, mint hogy ott maradjunk mindvégig és semmilyen világi dolog miatt ne hajoljunk el Tőle. Ennyit kell megjegyeznünk ebből az igeszakaszból: nevezetesen, hogy nemcsak a szemünk előtt kell tartani Istent, de arra is vágyakoznunk kell, hogy tekintsen ránk és vezessen minket. Miután pedig Jób megmutatta itt a gonoszoknak és Isten megvetőinek az istenkáromlását, hozzátette, hogy ezt is mondják: *micsoda a Mindenható, hogy szolgáljuk Őt, és mit nyerünk azzal, ha Hozzá imádkozunk?* Jób itt azt a gögöt tárja elé, ami minden hitetlen és gonosz emberben megtalálható. S ezt az igeszakaszt érdemes megjegyezni, mert a Szentírás

megmutatja, hogy a fő bűn minden gonosz emberben a gőg, viszont az alázat a fő erény minden istenfélőben. S miért? Mert ha megvan bennünk ez az alázat amellest, hogy megtanulunk elégedetlenek lenni önmagunkkal, sőt teljesen elítélni és megfosztani magunkat az erényeinkre vonatkozó mindenféle vélekedéstől, s Istenhez járulva ott keresni a boldogságunkat, akkor (azt mondom) tudni fogjuk, hogy alá kell vetnünk magunkat Neki, aki teljhatalommal rendelkezik felettünk. Látjátok hát, hogy az alázat az anyja és a gyökere minden erénynek. Viszont amikor a gőg irányítja az embereket, akkor egész életükben szükségszerűen makacsoknak és gonoszoknak kell lenniük. S ez a gőg a hitetlenségnek van tulajdonítva. Mert mindazok, akik csodálatosan gondolkodnak önmagukról, a saját bölcsességükben bíznak. S látjuk, hogy ennek soha nem képesek véget vetni, mert annyira felfuvalkodnak az önteltségtől. Mert Isten ellenére lesznek bölcsek és azt gondolják, nagyon meg kell aláznunk magukat, ha le kell mondaniuk a saját ítéletükről, hogy meghallgassák, amit Isten nevében mondanak nekik. Továbbá, ennyire bíznak a bölcsességükben? Ha igen, akkor vajon megzabolázzák magukat minden örömeikben és gyönyörükben? Ha pedig emiatt feddést kapnak, úgy vélik, hatalmas sérelem érte őket. Látjátok, hogy a hitetlenek mindig belefutnak az önteltségbe, s emiatt állítja Habakuk próféta ezt a gőgöt szembe a hittel (Hab2:4), jelezve ezzel, hogy a hit mindig valódi alázatra és engedelmisségre vezeti az embereket, viszont a hitetlen ember szükségszerűen minden felmagasztalja magát és szembeszegül Istennek, mert lehetetlenség a számára másként tenni. Nem ok nélkül beszél tehát Jób itt a gonoszokról, akik olyan gőggel vannak felfegyverezve, hogy azt hiszik, nem kell behódolniuk Istennek, hanem ezt mondják: *kicsoda a Mindenható, hogy szolgáljunk Neki?* Igaz, szájjal nem mondanak ki efféle szavakat, csak Isten leplezi le őket, ahogyan néha megtörténik, hogy a képmutatók rettenetes dolgokat köpnek ki. Akkor hát ki az oka ennek? Isten az, Aki kényszeríti őket. Hisz ők boldogan elrejtőznének azzal a céllal, nehogy a világ megismerje a mocskosságukat, de Isten nem hagyja ezt annak megfelelően, ahogyan meg van írva, hogy azok, akik megismerték Istent, ha nem dicsőítették Őt Istenként, átadattak a kiteszített értelemre (Rm1:28, Károlinál: illetlen gondolkodásra – *a ford.*), azaz átadattak minden gonosszágra és gonosz nevet szereztek maguknak a saját ostobaságuk folytán. Isten tehát engedi néha a gonoszokat úgy beszélni, ahogyan itt hallunk róluk, s noha megtartják a békességüket és ünnepélyes kijelentéseket tesznek arról, hogy Istent fogják szolgálni, a szívükben mégis olyan rosszindulatot táplálnak Isten ellen, hogy szeretnék, ha nem volna tekintélye felettük, ezt mondogatva magukban: *micsoda a Mindenható, hogy szolgáljuk Őt?* Mint például, a fellelhető legrosszabb emberek is azt mondják először, hogy egy Isten létezik és szükséges Őt tisztelnünk. Igen, általános kifejezésekben valóban megvallanak ennyit, De mikor a lezárásig jutnak (ahogyan mondják), s valaki nekilát őket irányítani és ezt mondja nekik: mit nem jelentett ki Isten az Ő akaratából és miféle módon akarja, hogy járjunk? akkor látni fogjátok, hogy nem hallgatnak arra. Ha valaki elvon egy kapzsi embert a kapzsiságától vagy megfedd egy becsvágyó embert e bűne miatt, illetve egy paráznát, iszákost vagy istenkáromlót a vétségei miatt, idővel ők Isten ellen fognak kapálódzni, mert teljes szabadságot szeretnének a gonosszág megcselekvésére. S noha nem mondják ki ezeket a szavakat: *micsoda a Mindenható?* mégis felfuvalkodnak, mint varangyosbékák és nem adják meg magukat Istennek. Itt tehát látjátok, hogy Jób nemcsak azokat vádolja, akik tele torokból hangoztatták ezt az istenkáromlást, amelyről beszél, hanem azokat is, akik úgy felfuvalkodtak maguktól (ahogyan mondják) és úgy elteltek gőggel, hogy nem hódoltak be alázatosan Istennek, s azt sem ismerték el, hogy szuverenitással kell rendelkeznie felettük. Röviden, ha nem leszünk elítélve ezekkel az emberekkel együtt, akkor Istent kell önmagunkhoz hasonlítani, azaz, miután Ő a Teremtőnk, el kell ismernünk, hogy teljes uralommal kell rendelkeznie és minden dolognak az Ő alárendeltségében kell lennie. S így még inkább egy tételt illetően: látva, hogy a saját egyszülött Fia halálának és szenvedésének árán váltott meg minket, ezért nagyon is megérdemli, hogy teljes szuverenitással bírjon felettünk. Mivel tehát ilyen drága áron vásárolt meg minket, többé nem lehetünk önmagunk rabjai, hanem teljes mértékben az Ő szolgálatára

kell szentelnünk magunkat (1Kor6:19-20). Továbbá, mivel Ő a mi Atyánk, nekünk a gyermekeinek kell lennünk. S emiatt mondja Malakiás próféta által: és ha én az Uratok vagyok, hol van az én félelmem? Ha én Atyátok vagyok, hol van az én szeretetem és tisztességem, amivel tartoztok nekem? (Mal1:6) Ezzel Isten kijelenti, hogy nem lehetünk igazán az alattvalói, amíg el nem ismerjük a velünk kapcsolatos jogait és meg nem adunk Neki minden titulust és méltóságot. Ő a mi Mesterünk és Urunk, nekünk tehát meg kell adni Neki minden tiszteletet. S látva, hogy Atyánknak ismerjük Őt el, nagyon is szükséges tisztelnünk, mégpedig valódi szeretettel. Mert egy gyermek (hacsak nem olyan gonosz szörnyeteg, amitől minden ember visszaborzad és megveti őt) tisztelni fogja az atyját, amit természetesen nem tehet meg, csak ha szereti őt. Látjátok hát, miképpen kell Istenre tekintenünk. S amikor így szállunk magunkba (ó jaj, micsoda szegény teremtmények vagyunk), mi van az emberben, amivel dicsekedhetne? Semmi nincs benne, csak átkozottság. De mindezek ellenére miképpen tisztelt meg minket Isten? A saját képmására és hasonlatosságára teremtett, s noha ez a képmás eltöröltetett bennünk Ádám bűne által, s mi nem hozunk mást magunkkal az anyaméhből, csak átkot, Isten akkor is a saját képmására teremtett. Ez pedig nagyon nagy és kiváló megtiszteltetés. Emellett kegyeskedett megváltani minket az Ő egyszülött Fia, Jézus Krisztus vére által, Akit nem kímélt. Továbbá a házanépének hívott el minket, s nemcsak a szolgálatára, de úgy is, mint gyermekeit és örököseit. Amikor mindezeket az összehasonlításokat látjuk, még ha vas- és acélszíveink is vannak, (könyörgöm,) nem kell azoknak is meglágyulni? Ha a gögtől úgy felfuvalkodunk, hogy az szétpukkaszt, akkor vajon nem kell kitisztítani ezt a mérget, s nekünk nem kell valódi alázattal odajárulni az Isten iránti engedelmességhez? Ezért, amikor azt akarja, hogy szándékosan engedelmeskedjünk a parancsolatainak és ismerjük el a tekintélyét magunk felett, ezt a bevezetőt használja a törvényben: Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened (2Móz20:2). Amikor azt mondja, én vagyok az Örökkévaló, azzal visszavisz minket a teremtésünkhöz, hogy megmutassa, mik vagyunk mi. Én formáltalak (mondja) a semmiből, úgy, ahogyan ezt a világot is teremtettem, s te csak az egyik része vagy annak. Neked tehát nekem kell tulajdonítanod a létezésedet, s el kell ismerned Teremtődnek, s reszketned kell alattam. Miután így beszélt, ezt mondta: Én vagyok a te Istened, hogy megmutassa: Ő az Atyja a népének, s mindazoknak, akiket majd az Igéjével tanít. S az Ő atyaságának (mint mondtam) szerető tiszteletre kell indítania minket. Harmadjára pedig felsorolja a jótéteményeket, amikkel Magához kötötte a népét. Nos, most nagyobb és kiválóbb jótétemények vannak ránk ruházva, mert nem a földi rabszolgaságból szabadított ki minket, hanem a pokol mélységéből, s nem Mózes által, hanem a mi Urunk Jézus Krisztus által. Látva ezt, azt is látjuk, miképpen kötődünk Hozzá minden módon. Ezért nem szabad, hogy ettől kezdve továbbra is a saját magunk rabjai legyünk, hanem minden embernek készen kell állnia arra, hogy teljesen az Isten szolgálatának szentelje magát. S ezt illetően tett hozzá Jób továbbá, hogy ha tudjuk, mit tanít nekünk a Szentírás, akkor biztosan nem mondjuk többé: mi hasznunk van abból, ha Hozzá imádkozunk? A mi Urunk joggal mondhatja nekünk: szolgáljatok nekem, tegyétek azt, amit parancsolok nektek anélkül, hogy bármiféle bért vagy jutalmat helyeznék kilátásba, mert a rabszolgái vagyunk, ahogyan tanultuk: amikor mindent megtettetek, amit parancsolt nektek, akkor is haszontalan szolgák vagytok (Lk17:10). Azaz, Isten soha nem lesz a lekötelezettünk, hanem mi vagyunk kötelesek teljes mértékben átadni magunkat Neki. Isten tehát egyszerűen parancsolhat, minden ígéret hozzátétele nélkül. De mégis alkalmazkodik hozzánk, s látva, hogy nem tudjuk rávenni magunkat a szolgálatára, amíg nem tesz néhány ígéretet. Amikor azt mondja, szolgálj engem, hozzáteszi: s én leszek Atyád, az életed védelmezője, s megsegítelek minden szükségedben. Emellett pedig nem elégszik meg ezekkel az ígéretekkel, mert valójában ezeknek semmi hasznuk nincs a számunkra, amíg tovább nem megy, s ezt akkor teszi meg, amikor ezt mondja: megbocsátom a bűneidet, a kegyelmembe fogadlak téged, eltörlöm minden vétségedet, s utóbb fenntartalak téged. S jóllehet törékeny vagy és nem teljesen úgy szolgálsz engem, ahogyan kellene, mégis jól fogadom majd ezt a félszolgálatot, ami te teszel nekem, mert én vagyok a te

Atyád, s nem fogom nyílegyenesen vizsgálni a cselekedeteidet. Ennyi ígéretet tesz Isten nekünk, hogy Magához kössön minket: ebből látszik, hogy nincs mentségünk, ha azt kérdezzük, miféle haszonnal jár Istent szolgálni? Mert bár menekülünk Előle, mégsem lehetünk meg mester nélkül. Azok, akik összevissza járnak és (ahogyan mondják) szabadjára engedett zablával, dacára önmaguknak a saját tulajdon vágyaikat és az ördögöt fogják szolgálni. A pogányok mondhatják, hogy az emberek között a legnyomorultabb szolgálat és a legkeményebb rabszolgaság az alávetetés a saját bűneinknek. Íme, így beszélnek a pogányok ezekről az ördögi úrnőkről, a vágyakról. Nem több hát, mint szégyenletes a számunkra, akik Isten Ígéje által tanultunk, ha félig királyok leszünk és olyan zabolátlan szabadsággal rendelkezünk, hogy semmi nem lehet féktelenebb annál, amit mi magunk látunk jónak? Nos, bizonyos (mint mondtam) hogy nem is lehetnénk nyomorultabb és átkozottabb rabszolgaságban. Emellett az ördögnek teljhatalma van felettünk, így nem tudjuk elkerülni a neki való alávetettséget, ha szabadok leszünk az igazságtól. S erre gondol szent Pál, amikor azt mondja a Róma levél 6. fejezetében, hogy csak az igazságtól voltatok szabadok (Rm6:20). A rabszolgák hasonlatát használta, akiket a múltban felszabadítottak, hogy többé ne legyenek az uraik alattvalói, hanem nyílt és szabad helyzetben és állapotban lehessenek. Így (mondja), amikor az embereknek nem volt Jézus Krisztusuk, akkor fel lettek szabadítva a gonoszság megcselekvésére, de mi van akkor? A valódi szabadságban volt részetek? Nem, pont ellenkezőleg (mondja), a bűnt szolgáltatók, miközben nem ragadtátok meg Isten igazságát. S most milyen helyzetben vagytok? A kegyesekhez intézte a szavait, és ezt mondta: szégyellitek magatokat, amikor az elmúlt életekre gondoltok. Most tudjátok, hogy az ördög uralkodott rajtatok, s az a ti romlásotokra és pusztulásátokra volt. Szégyellitek magatokat, amikor felidéztétek, hogy Istentől elhagyottak voltatok, és oktan állatokként kóboroltatok. Ilyen a helyzete és állapota mindazoknak, akik kivonják magukat Isten szolgálatából. Viszont amikor szolgáljuk Istent, akkor biztos, hogy a szolgálat tiszteletre méltóbb, mint egy királysággal bírni, mint azt korábban kijelentettük. Isten nem azért hív el minket, hogy egy szolga helyzetében és állapotában legyünk, hanem hogy a gyermekeivé fogadjon minket. Ezt látva nagyon jól látjuk azt is, hogy nem elvesztegetett munka átadni magunkat Isten szolgálatára, s azt sem szabad többé kérdegetnünk, hogy ennek mi haszna lesz a számunkra? Hiszen látjuk, hogy Urunk és Mesterünk azt mondja nekünk: minden áldottságunk az Ő félelmében járás. Viszont nem történhet velünk nagyobb szerencsétlenség, mint a kizárás az Ő szolgálatából. Ennyit kell megjegyeznünk. Továbbá, terjesszük ezt ki távolabbra is, ahogyan Jób is teszi, mert úgy érti, hogy mikor a gonoszok bővelkednek, átadják magukat a szórakozásnak és a játéknak, s úgy vélik, ugyanazt jelenti jól vagy rosszul élni, gúnyolják Istent és azt gondolják, kegyeli őket, ha nem veri le mindegyiküket az első csapással. Hogyan van ez? Amikor Isten megkíméli a gaztetteikben a saját korlátjaikat átlépő gonoszokat, attól csak még keményebb szívűekké válnak. Miért? Mert azt gondolják, minden jól megy velük, s nem veszik észre Isten csapásait. Elkezdnek mindent megvetni és lázadozni (mondja Salamon, Péld8:11): látjátok miképpen gondolják a gonoszok, hogy semmi haszna sincs Isten szolgálatának, és sokkal jobb átadniuk magukat a gonoszságra, amikor Isten nem azonnal hajtja vége az ítéleteit. Nekünk viszont arra a következtetésre kell jutnunk önmagunkban, amit Ézsaiás is mond: Mondjátok az igaznak, hogy jól leszen dolga (Ézs3:11). Ezért amikor minden zűrzavarosnak látunk ebben a világban, s úgy tűnik, csak gúnyolódás Istent szolgálni, akkor is ki kell tartanunk amellett a biztos meggyőződés mellett, mely szerint a mi Urunk és Mesterünk nem okoz majd csalódást azoknak, akik Őrá várnak, s nem a hiábavaló reménység vezeti azokat, akik az Ő kezéből várnak jutalomra, hanem Dáviddal együtt elmondhatják: az Úr az én jutalmam (Zsolt16:5). Ahogyan Ábrahámnak is mondta: Ábrahám, járj előttem, mert én vagyok a te rendkívül nagy jutalmad (1Móz15:1). Így kell harcolnunk ezzel a kísértéssel, ami nagyon megszokott, nevezetesen, hogy az emberek elkezdnek bizalmatlanokká válni Isten ígéreteivel szemben, amikor látják, hogy a gonoszok bővelkednek, miközben a szegény istenfélőket minden oldalról zaklatják és kínozzák.

Nos, még egy Ígét meg kell jegyeznünk, mégpedig azt, hogy miután Jób beszélt az Isten szolgálatáról, másodjára az imádkozást említi itt, azaz a tiszteletet, amit az emberek Istennek adnak meg megalázkodva Előtte, s kérést intézve Hozzá. Nem ok nélkül használja Jób ezt a szót. Igaz, hogy Istent tiszteljük és szolgáljuk a jótékonysággal, a testvéri szeretettel, az önmegtartóztatással, az alázattal és más efféle dolgokkal: Ő azt szeretné, ha szeretnénk egymást, keresnénk a lehetőséget a felebarátaink megsegítésére, s minden ember alávetné magát a neki megparancsoltaknak, ahogyan az Ő elhívása megkívánja, s úgy élnének együtt, hogy minden ember a maga munkájával törődne bárki más megtévesztése nélkül. Ez Isten szolgálata, s mindezek elfogadható szolgálatok a Számára. De mégis, ahhoz, hogy helyesen szolgáljuk Istent, azzal kell kezdenünk, hogy megadjuk a Neki kijáró dicséretet, s ezt a könyörgéssel és az imádkozással tesszük meg. Például, ha valaki úgy él, hogy semmi gaztettet nem követ el, tehát nem vádolható azzal, hogy bárkit is becsapott, hogy kegyetlen volt, hogy zaklatta a felebarátját, s nem is bizonyítható róla sem a paráznság, sem az iszákosság, hanem (röviden) minden észrevehető bűntől tartózkodott az emberek előtt, de nincs a szívében sem vallás, sem hit és teljesen elhagyta Istent, akkor vajon az élete (mindezekért) elfogadható lesz Isten előtt? Nem, mert mindez csak hiábavalóság, nem más, mint mocsok Isten előtt. S miért? Mert micsoda dolog megadni az embereknek, ami hozzájuk tartozik, de becsapni Istent és megfosztani Őt az elsőségétől és a kiválóságától? S vajon Istennek nem jár összehasonlíthatatlanul nagyobb kiváltság, mint az összes teremtményének? Jób tehát, meg akarva mutatni, micsoda az Isten valódi szolgálata, nem ok nélkül emeli ki ezt a speciális szolgálatot (tudniillik az imádkozást), melynek során Elé járulunk imádságban. Ennek megfelelően mutatja be a Szentírás, hogy ez a fő áldozat, amit Isten megkíván tőlünk, ahogyan meg van írva az ötvenedik zsoltárban (Zsolt50:15), hogy Ő elutasított minden magamutogatást, amikkel a képmutatók színlelik, hogy szolgálják Őt. Mert amikor sok jó külsődleges dolgot megtettek, azt hiszik, hogy Isten nagyon az adósuk és meg kell hallgatnia őket. Mit követel hát tőlünk Isten? Hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítalak téged és te dicsőítesz engem. A fő szolgálat tehát, amit Isten megkövetel, hogy hívjuk Őt segítségül, tudván, hogy amikor igazságban megyünk Hozzá, a részeseivé tesz minket minden jótéteményének, s úgy kormányoz az Ő Lelkével, hogy soha nem leszünk híjával az Ő kegyelmének. Emiatt akarta Jób megmutatni, micsoda az Isten szolgálata, s ezért mondta, hogy az imádkozás Őhöz minden között a legkiválóbb dolog. Röviden, ebből megtanuljuk, hogy ha jól elrendezett életet akarunk élni, olyat, amelyet Isten is megenged és elfogad, akkor mindenekelőtt Őbelé kell vetnünk a bizalmunkat, tudva, hogy nyomorult teremtmények vagyunk, mikor nem folyamodunk az Ő jóságához. Viszont, ha továbbra is arra támaszkodunk, semminek sem leszünk híjával, amiről Ő tudja, hogy szükséges az üdvösségünkhöz. Azután ügyeljünk arra, hogy jó példát mutassunk a többi embernek, ne legyünk kegyetlenek a felebarátainkhoz, hanem inkább igyekezzünk mindenkor és minden estben segíteni őket, hordozva a gyengét, s megosztva mindent, amink csak van, a szükségben levőkkel. Amikor az életünket ez szabályozza, az Isten igazi szolgálata. De ha megfosztjuk Istent az Ő tiszteletétől és színleg szolgáljuk Őt, és kutya-macska barátságban élünk egymással, akkor igaz, hogy a szánkkal ünnepélyes kijelentéseket teszünk, hogy szolgáljuk Őt, de a tettekben a halálos ellenségeinek mutatkozunk, s nincs bennünk más, csak lázadás és nem teszünk egyebet, mint egész életünkben csak háborúzunk Vele.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse velünk ezeket jobban, mint eddig, hogy megszorodjunk miattuk s ezért orvosságot keressünk Őbenne, s megtisztulva a bűneinktől ne keressünk mást, csak a ragaszkodást az Ő igazságához. S hogy ezt megtehessük, mindig Őrá nézzünk, tudva jól: azért helyezett minket ebbe a világba, hogy mindig Felé menjünk oly módon, hogy ne kételkedjünk az Ő irántunk való atyai gondoskodásában. Közben pedig akarjuk, hogy az Ő Ígéje tanítson minket és mindig Ő világosítson meg, de ne csak a külső cselekedetekben, hanem minden

gondolatunkban és indulatunkban is, ezért szívben és elmében teljesen átadathassunk Neki abból a célból, hogy az Ő szent nevét dicsőítsük egész életünkben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A nyolcvanegyedik prédikáció, ami a negyedik a huszonegyedik fejezetről

Jób21:16-21

16. Mindazáltal az ő javok nincsen hatalmukban, azért a gonoszok tanácsa távol legyen tőlem!

17. Hányszor aluszik el a gonoszok szövétneke, és jó rájuk az ő veszedelmök! Hányszor osztogatja részöket haragjában.

18. Olyanok lesznek, mint a pozdorja a szél előtt, és mint a polyva, a melyet forgószelel ragad el.

19. Isten az ő fiai számára tartja fenn annak büntetését. Megfizet néki, hogy megérzi majd.

20. Maga látja meg a maga veszedelmét, és a Mindenható haragjából iszik.

21. Mert mi gondja van néki házanépére halála után, ha az ő hónapjainak száma letelt?!

Korábban megmutattuk, mi Jób gondolata: nevezetesen, Isten ítélete ebben a világban nem annyira szemmel láthatók, hogy az ember bizonyossággal megállapíthatná, hogy amiképpen valaki jól vagy rosszul él, annak megfelelően kapja a büntetést vagy az őt megillető jutalmat Isten kezéből, hanem ez a mulandó élet inkább csak a dolgok zűrzavara, ezért a gonoszok könnyen élnek, a jók pedig életük minden napján kínoztatnak. Mindezek ellenére Jób nem szűnik meg elismerni, hogy Isten igazságos Bíró, az embereknek pedig nem szabad a dolgok jelenlegi állapotából kiindulni. S nem az az igazi boldogság, amit a gonoszok élveznek, miközben Isten szemet hunyva a hibáik felett, kíméli őket. Rövid összefoglalóban látjuk tehát itt azt az értekezést, amit Jób ad közre, s ez egy nagyon hasznos dolog. Mert először is, amikor fontolóra vesszük e világ dolgait, nagyon nehéz minket meggyőzni arról, hogy Isten irányítja azokat úgy, ahogyan a legjobbnak látja, s az emberek úgy vannak a keze és a kormányzása alatt, hogy számadás végett meg kell jelenniük Előtte. Ez, azt mondom, nem képes a fejünkbe menni, vagy ha észre is vesszük valamikor, akkor sem vagyunk róla teljes mértékben meggyőződve. Hiszen látjuk, miképpen vélik a képmutatók megtéveszteni Istent. Viszont amikor bármiféle bántalmat szenvedünk, vagy amikor látjuk, hogy a dolgok nem jól rendezettek és Isten engedi a gonoszoknak túllépni a korlátjaikat, ezért úgy látszik, nem is akarja őket megbüntetni, akkor kételkedni kezdünk, és szörnyű gondolatok fogannak meg bennünk. Micsoda? Ha Istennek lenne bármi gondja a világra, s Ő irányítaná a dolgokat, akkor vajon nem látnánk másfajta kormányzást, mint amilyet látunk? Ennyit az egyik dologról. Aztán mivel testiek vagyunk, ha Isten nem a mi elképzeléseinknek megfelelően tevékenykedik, úgy véljük, soha nem időben érkezik. S ha nem látjuk már ma az Ő ítéleteit, úgy véljük, holnap már túl késő lesz és nincs meg bennünk az a türelem és nyugodtság, hogy azt mondanánk: Isten tudja a megfelelő időt, akkor hajtja majd végre az ítéleteit, amikor jónak látja, s nem tartozik ránk megszabni Neki a napot vagy az órát, az nem a mi kezünkben van. S miért? Mert testiek vagyunk. Annál jobban emlékeznünk kell erre az itt szereplő leckére, azaz, hogy ezen a világon minden fölé emelkedünk, a hitünk felülmúlja az alul levő dolgokat, így mikor látjuk bővelkedni a gonoszokat, a jók pedig bántó módon szenvednek, az nem állít meg minket és nem is akadályoz úgy, hogy attól elcsüggednénk, hanem emelkedjünk fel hit által, hogy megtudjuk: igaz-e, hogy Isten szabadjára engedte a gonoszok zablóját, s az ember boldognak hiheti az életüket. Viszont látjuk, amint a jókat és az istenfélőket kínozzák, ők fájdalomak és aggodalmak közt vannak, s az ember azt hihetné, hogy Isten elhagyta őket és nem gondol rájuk többé. De mi várjunk Isten alkalmas idejére és menjünk tovább. Így kell tehát a gyakorlatba átültetnünk a Jób által itt

közreadott tanítást. Most már látjuk, miért érvelt így, mert a barátai el akarták vele hitetni, hogy ő egy gonosz ember, mert Isten keze ennyire súlyosan nehezedett rá. Fájdalmas és nagyon sértő kísértés volt ez az ő számára. Fel kell tehát fegyvereznünk magunkat azzal, ami itt táruelénk, azért, hogy ha Isten meglátogat minket és keményen bánik velünk, el ne nyomjon minket a zavarodottság annyira, hogy a kétségbeesés fölénk kerekedjen, hanem tudjunk róla: Isten nem szűnik meg szeretni minket és könyörölni rajtunk, még ha egy ideig annyira gorombának is mutatkozik. Látjátok tehát, miképpen kell másodszor is magunkra alkalmazni ezt a tanítást. Most pedig nézzük meg a dolgokat részletesen is. Jóh itt azt a kijelentést tette, hogy jóllehet a gonoszok nem kapnak büntetést a legelső hibájukra, ettől azonban még senki se gondolja boldognak őket, mert tudja, hogy a boldogságuk nem folytatódik, hanem Isten véget vet majd annak. *A bővelkedésük (mondja) nincs a kezükben.* Mintha azt mondaná: azzal érveltek, hogy Isten minden emberrel a tetteinek megfelelően bánik, de most pont az ellenkezőjét látjuk, ezért úgy vélem, a gonoszok nem ússzák meg egy szemernyivel sem olcsóbban. S miért? Mert nem a saját állapotuk urai, hanem Isten tartja a zablájukat, és Ő képes megfosztani őket minden gyönyörűktől, valamint azoktól a dolgoktól, melyekről azt hiszik, hogy azokban rejlik a teljes és tökéletes boldogság. Sőt olyannyira elvakultak önmagukban és úgy felfuvalkodtak a gögtől, hogy félig angyaloknak képzelik magukat. Röviden, azt hiszik, felette állnak minden veszélynek. Nos, *a bővelkedésük nincs a kezükben*, azaz hiábavaló képzelgésekkel csapják be magukat és csak álmodoznak, amikor azt mondják, hogy az életük annyira boldog. Ezért az ő céljaik távol állnak tőlem, azaz, engem nem vakít el az a mostani boldogság, amit az emberek a gonoszokban látnak, mert ők azok, akik megittasultak ettől. Látjuk tehát, mit akart kijelenteni Jóh ezekkel a szavakkal. Ezért, hogy nagyobb hasznot húzzunk ebből a tanításból, jegyezzük meg, hogy amikor látjuk a gonoszokat eluralkodni, Isten akkor is titkos zablát tart a szájukban, így amivel ma rendelkeznek, az elvétetik tőlük holnap, és nincs semmi a saját hatalmukban. Ha ez jól belevésődne a szívünkbe, nem lennénk annyira összezavarodottak, mint amennyire vagyunk azoktól a dolgoktól, amiket a tulajdon szemeinkkel szemlélünk. S miért? Mert úgy véljük: mindaz, amit manapság látunk, örökké folytatódni fog. Igaz, elismerjük, hogy a világ körforgásban van és a dolgok minden óra minden percében változnak és semmi sem biztos, illetve semmi sem stabil és állandó: ezt nyíltan elismerjük a szánkkal, de nem gondoljuk meg a szívünkkel. S ez így van: ha manapság bővelkedünk, a fejünket úgy megterheli az, hogy azt hisszük, minden a miénk, s a gazdánk nélkül végezzük a számításainkat. Ha bármiféle megpróbáltatásban van részünk, ezt kérdezzük: akkor ez mindig így lesz? Úgy véljük, soha nem látjuk meg a végét. Ha bármikor megszomorodunk a gonoszok bővelkedésétől, azt képzeljük, soha nem jutnak a romlásra, ha pedig félünk tőlük, akkor olyan félelem ragad el minket, hogy azt hisszük, nincs semmi orvosság rá. Ha pedig bárki azt mondja nekünk, legyünk türelemmel és Isten majd gondoskodik erről, nos nem vagyunk képesek Isten gondviselésére támaszkodni. Látjátok tehát, miképpen ragadnak el minket a mostani dolgok, s ezek annyira megterhelnek, hogy sem a magunk elméjére nem tudunk támaszkodni, sem Istent nem vagyunk képesek segítségül hívni, sem nem tudjuk Őrá bízni magunkat, s azt sem tudjuk, hogy Ő majd gondoskodik a dolgokról a kellő időben és helyen. Annál szorgalmasabban kell megtanulnunk ezt a tanítást, melyben elhangzik, hogy *a gonosz ember bővelkedése nincs a kezében*, azaz, az emberek ugyan bővelkedhetnek, de az életük egy hajszálon függ (mint azt korábban láttuk), s mindaz, amiről úgy vélik, a birtokában vannak, kölcsönben van náluk és egyetlen pillanat alatt vétetik el tőlük. Tudjuk ezt meg, s amikor a tudatában vagyunk, ha Isten a jelenvaló élethez kapcsolódó jótéteményeket ad nekünk, ismerjük el, hogy minden Tőle származik, s álljunk készen arra, hogy ezeket úgy elveszítjük, ahogyan készek voltunk ezeket magunkra öltetni: Íme, Uram, megadtad nekem, amivel éljek, de nem ettől leszek biztos és bizonyos, s nem szabad arra számítanom, hogy ezeket mindörökké élvezni fogom, hanem csak addig, amíg a Te jóakarated és jótetszésed megengedi. Így történik meg, hogy a kegyesek a dolgok birtoklásával olyanok, mintha nem is birtokolnának, ahogyan szent Pál mondja (1Kor7:30). Mert nincsenek

meggyőződve arról, hogy a dolgok az övék örökre: tudják, hogy elszegényedhetnek, ha Istennek úgy tetszik, és semmi furcsa nem lesz abban, ha ez bekövetkezik. S ha Isten szegénységet küld ránk, gondolkodjunk így: nos Uram, a Te kezében vannak a javak, s Te tudod azokat nekünk adni, ha jónak látod. Közben pedig tetsszen Neked táplálni minket, s mivel látod a szükségleteinket, kegyeskedj megsegíteni, és ne engedd, hogy mértéktelenül megszomorodjunk. Aztán mikor látjuk a gonoszokat dicsekedni a gazdagságukkal, az semmi: tudjuk meg, hogy amiről azt hiszik, rendelkeznek vele, azzal nem rendelkeznek. S miért? Mert a mi Urunk áll fölöttük is. Ezt emlékezetben kell tartanunk. Továbbá, amikor azt mondja: *távol álljon tőlem a gonoszok szándéka*, tanuljuk meg, hogy nem lehetünk mondhatni a sötétségben, nem alhatunk el a jelen dolgokban és nem támaszkodhatunk túlságosan a saját véleményünkre a gazdagságunk és a bőségünk vonatkozásában, illetve nem haragudhatunk Istenre, ha nem a saját elképzeléseinknek megfelelően bánt velünk. Nem válhatunk ilyenekké, hisz mi a gonoszok szándéka? Amikor Isten megadja nekik, amire vágnak, a gögtől úgy felfuvalkodnak, hogy az ember már nem képes őket többé elviselni. Többé nem ismerik el magukat halandóknak, hanem mértéktelenül felmagasztalják magukat és olyan magasra kapaszkodnak, hogy a végén szükségszerűen le kell zuhanniuk és a nyakukat kell szegniük. Az ember nem talál bennük mást, mint gögöt és lelki ittasságot, amitől úgy elállatiasodnak, hogy ha bármikor beszél nekik valaki a halálról, a betegségről, a szegénységről, akkor azt hiszik, ezek meg sem közelíthetik őket és az illető, aki ezekről beszél, nagyon megsérti őket. Ha valaki alázatra inti őket és ezt mondja nekik: hadd tudjuk, milyen gyenge és törékeny az állapotunk, ők ezt válaszolják: igen, de olyan vagyok én, mint a többi ember? Vajon engem is azok közé kell sorolni, akiknek ez jut osztályrészül? A gonoszok tehát oly büszkékké válnak a bővelkedésükben, hogy nincs velük kapcsolat. Röviden, megfeledkeznek arról, hogy emberek és teremtmények, s meggyőzik magukat arról, hogy többé nem vonatkoznak rájuk azok a fenytések, amiket Isten szab ki ránk ezen a világon. Ha pedig megpróbáltatás éri őket, dühöngenek, a fogukat csikorgatják és a körmüket rágják Isten ellen, s az ember látja, hogy haragjukban még a szájuk is habzik. S miért? Mert nem tanulták meg alávetni magukat Isten kezének, s áldozatként felkínálni magukat Neki azzal, hogy Neki lehessenek szentelve, s Ő tehessen velük azt, amit csak akar: egyáltalában semmit sem tudnak arról, mit jelent mindez. Ezért amikor Isten kegyesen bánt velünk, meg kell zaboláznunk magunkat, tudván, hogy az atyai szeretetét jelenti ki nekünk abból a célból, hogy Magához vonjon, s nekünk valódi alázattal kell Hozzá járulnunk ezt mondva: Uram, oly kegyesnek mutatkozol, nagy illik hát Hozzád ragaszkodnom. De hogyan? Nem a boldogságot helyezve ebbe, hanem épp ellenkezőleg, amikor ostromozol, ezt fogom mondani: jól látom Uram, hogy ébresztgetsz engem, nehogy önmagamra támaszkodjak és gondatlanná váljak itt lenni, a bizalmamat és a meggyőződésemet ebbe a világba és a földi dolgokba vetve. Alázz és szelídíts meg engem, hogy sokkal bátrabban nézzek Rád, s eljussak a Te mennyei királyságodba. Így kell elkülönítenünk a vágyainkat a gonoszokétól, azaz, a mi elménk nem keveredhet bele annyira a világi dolgokba, hogy oktalan állatokká tegyenek minket és olyan megittasodottakká, hogy többé már ne gondoljunk Istenre, hanem épp ellenkezőleg, el kell ítélnünk és meg kell vetnünk minden dolgot, aminek a gonoszok örvendezni szoktak, tudván, hogy noha szegények és nyomorultak vagyunk, a mi állapotunk ettől még sem rosszabb az övéknél, mert jó reménységünk van arra nézve, hogy Isten majd megkönyörül rajtunk. Ez a summája annak, amit meg kell jegyeznünk ebből az igeszakaszból. Most pedig Jób hozzáteszi: *Miképpen alszik ki a gonoszok lámpása? Hogyan jön rájuk a pusztulás? Miképpen rendezte el Isten az életüket?* vagy a szomorúságaikat? Ez annak megerősítése, amit már hallottunk. Ezzel a *lámpa* szóval Jób a bővelkedésüket tárja elénk úgy, ahogyan a Szentírás használja ezt a beszédmódot, nevezetesen, az evilági javakat a világossághoz, míg a megpróbáltatásokat a sötétséghez hasonlítja. Azt mondja tehát, hogy a gonoszok lámpása majd kialszik, de mintegy bámulattal beszél róla, mert ez úgy történik meg, hogy az meghaladja az ember értelmét: másképpen,

semhogy mi azt felfoghatnánk. Mert (ahogyan mondtam) a szemeink úgy elhomályosodtak, hogy nem látunk messzire abban, mit akar tenni Isten, s abban sem, amit világosan megmondott. Amikor bővelkedni látjuk a gonoszokat, úgy véljük, ez a bővelkedésük soha nem szűnik meg: ezt [a megszűnést] nem vagyunk képesek felfogni, noha a Szentírás is beszél róla és naponta meg is tapasztaljuk, mikor látjuk, amint Isten ledönti a gonoszt, miután felmagasztalták magukat egészen a felhőkig. Amikor ez láttuk, többé már nem gondolunk rá, s azt sem hisszük, hogy ez a dolog valaha is végbe mehet, pedig Isten úgy mutatta meg, mintha az ujjával mutatott volna rá. Így tehát az ember értelme nem képes ily magasra emelkedni, s olyan szorosan kötődünk a jelen dolgaihoz, hogy képtelenek vagyunk felfogni, mit szándékozik Isten tenni. Jób ezért itt úgy beszél erről, mint valami furcsa dologról. *Miképpen (kérdezi) alszik ki a gonoszok lámpája és jön rájuk a pusztulásuk?* Amikor azt mondja, hogy rájuk jön a pusztulásuk, akkor megmutatja, hogy amikor Isten egy ideig gyengéden bánik a gonoszokkal, akkor nekünk nem szabad a Földhöz szögezni a szemeinket, mert amikor azon okoskodunk, hogy Isten vajon Bíró-e vagy sem, s vajon kapnak-e végül büntetést a gonoszok, akkor nem szabad fontolgatnunk, mi történhet ennek vagy amannak a kedvéért. Nem, mert miután belerészedtek a gazdagságba, felemelkedtek a gőgjükben, azt képzelik, semmi baj nem érheti őket és minden teremtmény a szolgálatukra rendeltetett: mindez semmi. S miért? Mert Isten felülről küldi majd rájuk a pusztulásukat. Miután nekünk felfelé kell néznünk, ez nem azt jelenti, hogy a külső érzékszervekkel, mert akkor nem érünk el Istenhez: hatalmas a távolság és mi elcsüggednénk. Mit kell hát tennünk? Szemléljük Istent hittel, s emeljük minden belső érzékszervünket önmagunk fölé. Így kell tehát megítélnünk a gonoszok bukását, azaz, nem szabad sokat foglalkoznunk azzal, hogy a világ szerint mi történt, hanem inkább azzal kell, hogy Isten mire képes. S mi Isten hatalma? Végtelen és akkora erejű, ami meghaladja a felfogóképességünket. Ez tehát arra szolgál, hogy megtanítsa nekünk: amikor a dolgok lehetetlennek látszanak az emberek számára, nekünk nem szabad erre a végkövetkeztetésre jutni. Isten a számunkra rejtett és ismeretlen módon munkálkodik, oly módon, hogy kénytelenek leszünk csodálkozni, amikor meghalljuk, miképpen. Sőt, Isten azt is megmutatja majd nekünk, hogy Ő nincs alávetve semmiféle földi eszköznek, s a dolgoknak, amiket cselekszik, csodálatosaknak kell lenniük a mi szemünkben. Ez annak a summája, amire emlékeznünk kell. Utána pedig azt olvassuk, hogy *Isten kifeszíti a köteleiket haragjában*. Igaz, hogy a *kötelek* szót egyesek *szomorúságként* magyarázzák, de a természetes jelentés az, hogy Isten kiszabja majd a részüket a haragjában. Mert ez a kötél szó a Szentírásban az (osztály)részt jelenti, mivel a régi időkben az emberek, ha mezőkre osztották a földet, ahhoz köteleket használtak. S a Szentírás ezt a hasonlatot Isten gondviselésének arra a rendjére vonatkoztatja, hogy amiképpen a földet felméri a távolságok és a határok megállapítása végett, s így osztják el a birtokokat abból a célból, hogy minden joga biztosított legyen, s a dolgok ne zavarodjanak össze, Isten az Ő gondviselése által akképpen teszi rendbe az összezavarodott dolgokat. Ez pont olyan, mintha kifeszítené a köteleket. S itt az hangzik el, hogy ki is feszíti, csak éppen a haragjában. De miért? Ez azt tanítja nekünk, hogy ne ámuljunk el túlságosan, amikor a dolgok legelőször nem jól zajlanak. Például, ha minden a feje tetején állónak látszik ebben a világban, s nincsenek többé zablák, sem kötelek, hanem a gonoszok élvezik a gyönyöreiket, rávetik magukat a mezőkre, a jókat pedig lábbal tiporják, s oly nagy kegyetlenséggel és erőszakkal támadják, hogy úgy tűnik, nincs orvosság, hanem a gonosz minden határon túl nő, Isten pedig mintha hátat fordított volna, és nincs már igazság a világban, hanem a legerősebbek ragadnak el mindent, röviden, mondhatni hatalmas viharban vagyunk és a világban már minden a feje tetejére áll, akkor sem szabad elnyelni minket a kétségbeesésnek. S miért? Várjuk meg, míg Isten kifeszíti a haragja köteleit, még ha a mai napon el is rejti ezeket és nem szab korlátokat, mert a dolgok nem állnak vissza a jó rendbe. Neki mégis mindig a kezében vannak a kötelek és jól ki fogja jelenteni, hogy tudja, miképpen kell ezeket kifeszíteni és kiszabni az (osztály)részeket. De miért nem teszi ezt meg mindjárt a legelején? Mert még nem jött el a megfelelő idő. Igaz, hogy soha nem szűnik meg a gonoszok

Bírájának lenni, de nem fogja az első pillanatban kimutatni az őket sújtó bosszúját, s nem hajtja végre azonnal, amit Önmagában elhatározott, és ez nem is célszerű a számunkra. Továbbá szükséges, hogy a gonoszok még megbocsájthatatlanabbakká váljanak, ami akkor következik be, amikor Isten a megtérésre szólítja fel őket (ahogyan szent Pál mondja, hosszan tűrve miattuk (Rm2:4). Mert annál bűnösebbek lesznek Előtte, amiért így éltek vissza a jóságával és a türelmével. Emellett, amikor a jó emberek kínokat szenvednek el, van mivel megalázkodniuk, mert illendő, hogy így legyen a hitük próbára téve azért, hogy türelemmel várhassanak a segítségre Istentől, tudván, hogy az üdvösségük el van rejtve, hisz egyelőre a reménység tárgyát képezi. S ezzel ösztönzi őket Isten arra, hogy Őhöz járuljanak, s e világ figyelmen kívül hagyásával keressék az örökségüket. Látjátok hát, miképpen késlelteti a mi Urunk (s nem ok nélkül) az ítéleteit: mert az idő nem mindig megfelelő a haragjának kiontásához, amint ezt Ő jobban is tudja, mint mi. Ez a summája annak, amit meg kell tanulnunk ebből az igeversből. Továbbá az is elhangzik, hogy olyanok lesznek, mint a pozdorja a szélben. Jób ezalatt azt érti, hogy nincs gyökere annak az egész boldogságnak, amivel a gonoszok dicsekednek, és amire oly büszkék. Ez a hasonlat nagyon gyakori, ezért nem kell magyarázni, mert azt is nagyon jól tudjuk, miképpen ragadja el a pozdorját a szél és a forgószél. Így amikor Jób itt kijelenti, hogy a gonoszok boldogságának nincs nagy gyökere, hanem amikor Isten haragjának forgószele rázúdul, teljesen és tisztán elfogy és elolvad, és semmi nem marad belőle, ebből jegyezzük meg: ezzel bemutatja, miképpen sújt le Isten haragja egy pillanat alatt, amikor a gonoszok nem is gondolnak rá. Amiképpen meg van írva, hogy a gonoszok hirtelen ragadtatnak el, és amikor ezt mondják: békesség is biztonság, íme, hirtelen pusztulás ragadja el őket, s ez olyan, mint ha egy asszonyt szülési fájdalmak fognak el akkor, amikor még nem is gondolja (1Thess5:3). Jób tehát ugyanezt fejezi ki abból a célból, hogy ne szomorodjunk meg annyira, hogy elsorvadjunk, ha Isten nem úgy rendeli ki a dolgokat, ahogyan mi szeretnénk. S valójában mi az oka annak, hogy annyira türelmetlenek vagyunk, amikor Isten engedi a dolgokat pusztulni? Az, hogy azt hisszük, hosszas készülődésre van szüksége, s szeretnénk, ha Isten mutatná némi jelét a munkálkodásának, s jóval korábban lenne arra némi rálátásunk. Röviden, szeretnénk, ha Isten olyan lenne, mint egy halandó ember, mintha csodálatosan össze kellene zavarodnia, amikor bármi munkába kezd, s támogatás és segítség után kellene néznie a céljainak megvalósításához. Tehát, Istent és az Ő egész fenségét szeretnénk alávetni a mi helyzetünknek és állapotunknak. Mit kell hát tennünk? Tudjuk meg, hogy Ő egy pillanat alatt képes befejezni a munkáját, még akkor is, ha nem rendelkezik sem eszközökkel, sem semmi más dologgal. Tanuljuk hát meg, hogy az emberek minden boldogsága csak álom, különösen, amikor boldogoknak hiszik magukat és gőgöseké válnak a bővelkedésük során: mindez csak ostoba képzelgés, ami hamar szertefoszlik. S miért? Mert nincs gyökere. Sokkal jobb nekünk nyomorultaknak lenni az emberek szemében, de közben élő gyökeret verni Istenben, tudva, hogy sosem leszünk híjával az Ő erejének és segítségének. Tudjuk meg, hogy ez a fő boldogság, s elég, ha ezzel rendelkezünk, minden más semmi hozzá képest. Közben pedig, noha nekünk úgy tűnik, a gonoszok mindig megmaradnak a maguk helyzetében és állapotában, s Isten úgy belerögzítette őket oda, hogy soha ki nem mozdulnak, s fel is fuvalkodtak ezzel a gőggel (ahogyan a zsoltárban olvassuk, hogy soha semmi baj meg nem közelíti őket, Zsolt10:5), mégis lássuk meg Isten eme ítéletét, ahogyan itt kijelentetik, azaz hogy az gyors, és Neki nem szükséges rendezgetni a dolgokat jóval előtte, mert Isten felette áll a természet közönséges rendjének, ezért képes a számunkra új és furcsa módokon is cselekedni. Jób pedig most hozzáteszi, hogy Isten a gonoszokat nemcsak a saját személyükben bünteti, hanem az ostromozásokat és a büntetéseket kiterjeszti *a gyermekeikre is*, s a gonoszok még életükben megtudják, hogy nincs más, csak hiábavalóság az állapotukban, sőt (akár akarják, akár nem) észreveszik, hogy instabil talajon állnak még azt megelőzően, hogy Isten ledöntené őket. Igaz, hogy ettől nem lesznek kevésbé gőgösök, de legyen akárhogy, Isten addig ösztökéli őket, amíg fel nem ismerik, hogy nem folytathatják mindig ugyanúgy. Ez a summája annak, amit Jób el akart mondani itt. Most

azt kell megjegyeznünk, hogy amikor a gyermekekről beszél, az megfelel a Szentírás általános tanításának, miszerint Isten nemcsak magukat a kegyeseket áldja meg, ha a kegyeit kiterjeszti a gyermekeikre is. Látjátok tehát: Isten olyan szeretettel viseltetik irántunk, hogy nem elégszik meg és nem is gondolja elégségesnek csak a mi üdvösségünkről gondoskodni, s megadni nekünk mindazt, amiről tudja, hogy szükséges és hasznos a számunkra, hanem felkarolja a gyermekeinket is, és velük szemben is atyaként viselkedik (2Móz20:5-6, 5Móz28:4, Péld20:7). Látjuk, miképpen írja le a Szentírás Isten irántunk való jóságát: amikor minket befogadott, és bizonyosságot tett arról, hogy a keze és a védelme alatt vagyunk, a mi kedvünkért ugyanezt a kegyet megadja a gyermekeinknek is. Mivel ez így van, jó okunk van Őrá bízni magunkat, mert arra a következtetésre kell jutnunk, hogy ha a mi kedvünkért kiterjeszti a kegyességét az utánunk következőkre is, akkor még erőteljesebb okból találjuk majd Őt szerető Atyának. Akkor hát ne bízzunk Benne és a jóságában, látva: annyire kegyes, hogy még az utódainkról is gondot visel? Viszont az is elhangzik, hogy Isten megátkozza a gonoszok nemzetségét. Miképpen? Úgy, hogy meg vannak fosztva a Szentlélek vezetésétől, ezért mindennek semmivé kell lennie, s ezért nincs okunk zúgolódni Isten ellen és neheztelni Rá, mint teszik azt egyesek, akik mindezt nagyon furcsának vélik. Hogyan lehetséges az (mondják), hogy Isten a gyermekeket bünteti az atyák vétkéért? Vajon nincs megírva, hogy aki vétkezik, az hordozza a saját vétkeit és a fiak nem lesznek megbüntetve az atyák vétkeiért? (Ezék18:20) De igen, mégpedig úgy, hogy a fiúnak nincs oka oly módon panaszkodni, mintha igaz lenne, s Isten, noha a büntetés az atyát illeti, mégis az ártatlant és a büntelent sújtaná, mert ez nem történhet meg. De mikor azt olvassuk, hogy Isten a atyák vétkeit a fiak kebelében torolja meg, az nem azt jelenti, hogy bármi rosszat tesz nekik, hanem azt hogy ott hagyja a gonoszságot. Amikor pedig Isten elhagy minket, nem követhetünk el mást, csak gaztetteket. Látjuk tehát: Isten nem mutat akkor kegyet a gonoszok iránt, hogy megadná nekik a Szentleket, így szükségszerűen az ördög uralkodik felettük, s ösztökéli őket Isten haragjának a felszítására egyre jobban és jobban, s ezzel siettetni a pusztulásukat. A gyermekek tehát atyáikkal együtt vannak becsomagolva, mert amikor egy házat Isten megátkozik, az a Sátán tulajdonává és rabszolgaságává válik, s Isten Lelke ott nem uralkodik. Így lesznek a gyermekek megbüntetve az atyáikkal együtt, s ez igazságos ítélet a számukra is, mert nem mondhatják, hogy vétlenek vagyunk, hiszen az atyáikkal együtt találhatunk vétkeseknek Isten előtt. Viszont amikor a kegyesek gyermekei követik atyáik lábnyomait, akkor Isten áldása mutatkozik meg, így az embereknek nincs mivel dicsekedniük önmagukban. A gyermekek nem mondják majd: ez az örökség a miénk, Isten adott nekünk bővelkedést, mert atyáik méltók voltak rá, hogy ilyen utódaik legyenek. Nem, hanem az egész dolgot egyedül Isten pusztá jóságának kell tulajdonítani, Aki úgy munkálkodik, hogy közben nincs megkötve az emberek által, s nem is tartozik nekik semmivel, hanem egyszerűen csak így tetszik Neki eljárni. Ez az tehát, amit meg kell tanulnunk, amikor elhangzik, hogy jóllehet Isten nem bünteti meg mindjárt a gonoszokat, hanem a gyermekeikhez fordul, azaz a számukra fogja fenntartani a büntetést. S ennek a dolognak a kiértékeléséhez nem szabad Isten gondviselését annak alapján megítélni, ami ebben a világban látható, hanem le kell csendesítenünk az elménket és várunk kell az ítéletünkkel, amíg Isten ki nem mutatja, hogy eljött az Ő ideje. Nem szabad tehát nekünk megszabni az időket. Az emberek lázadók, amikor ennyire kapkodnak. De látjátok, hogy Istennek sajátos módszerei vannak a cselekvésre, melyek néha furcsák a számunkra, de akkor is meg kell aláznunk az elménket és ezt kell mondanunk: Uram, mi mindent szeretni fogunk, akármit is teszel, még ha nem is egyeztethető össze a mi fantáziánkkal. Ezt kell megjegyeznünk ebből az *elrejt* vagy *fenntart* igéből, amikor elhangzik, hogy Isten a gonoszok gyermekeinek tartja fenn azt a büntetést, amit az atyákra szabott ki. Igaz, hogy ez nem fér bele minden ember fejébe, s nem is átlagos tanítás. S ez az oka annak, amiért azt mondtam, hogy teljes mértékben kell tanulmányoznunk, mert az emberek a saját természetüknél fogva olyan kapkodók és türelmetlenek, hogy szeretnék Istent maguk elé állítva kikérdezni, mit kíván cselekedni. S a gondviselésének sem vagyunk képesek helyt adni, csak

ha nagyon világosan megmutatja a kezét. Viszont milyen feltétellel kerültünk ebbe a világba? Nem azért, hogy folytonos küzdelmeket folytassunk, tudván, hogy ebben a világban ide-oda leszünk taszigálva és hányattatva? Ezért gyakoroljuk magunkat azokban a fenntartásokban, amikről itt van szó. Amikor látjuk a gonoszokat úgy diadalt ülni, hogy Isten látszólag minden ember feletti elsőséget biztosított nekik, nos, még mindig várjuk. S miért? Mert itt szóba kerül a fenntartás vagy elrejtés. Még nem látjuk, mit is jelent ez, ezért óvakodjunk, nehogy ismeretlen dolgokat ítéljünk meg, mert akkor feddést kaphatunk az elhamarkodottságért. De mikor fogunk látni? Akkor, amikor majd tetszik Istennek megnyitni a szemeinket, s végrehajtani azt, amit Önmagában határozott el. Közben pedig vegyük használatba azt a tanítást is, amelyben ama jótétemények fenntartásáról tanulunk, amiket Isten a kegyeseknek tartott fenn. Mert abban az hangzik el, hogy ezek rejtettek. Akkor, ha Istenbe vetjük a bizalmunkat és azzal vigasztalódunk, amit Ő ígért meg (Zsolt31:20), a világ fölé kell emelkednünk és a láthatatlan dolgokat kell szemlélnünk, mert bárki, aki azokra támaszkodik, ami látható a számára, megtagadja a hitet és a reménységet, röviden, becsapja maga előtt az üdvösség kapuját. Továbbá (mint már érintettem), Jób megmutatja, hogy a gonoszok majd világosan meglátják, hogy az egész helyzetük csak hiábavalóság és ostobaság. De nem úgy érti, hogy valóban felfogják vagy megindulnak ettől, mert ha a becsvágy nem vakítaná el az embereket és nem lennének teljességgel tökfek, akkor biztos, hogy amint észrevennék, mennyire nyomorultak, ha önmagukat magasztalják fel, akkor engedelmeskednének Istennek és nem bíznának ennyire a jelenvaló világban. Miképpen történik meg hogy a gonoszok felmagasztalják magukat, s manapság olyan örültek a gögjükben és a vakmerőségükben, hogy nem engednek semmiféle egyenlőségnek vagy józan észnek, hanem Istennel dacolva tesznek meg dolgokat, megvetve mind Őt, mind az Ő kegyelmét? Honnan jön ez a dühödtség? Onnan, hogy nem tudják, mi készül a számunkra, hisz látva nem látnak semmi sem belőle, azaz jóllehet Isten a haragja megannyi jelét mutatja nekik, ők mégsem tudnak semmiről. Igaz, hogy valóban kapnak büntetést és van bennünk némi ösztöke, ami sokat kínozza őket. De bárhogyan is legyen, nem vág úgy az elevenükbe, hogy felismernék a küszöbön álló pusztulásukat, s csak attól a bajtól indulnak meg, ami a világ megítélése szerint érheti őket. Mert nagy zavarban vannak, s ezt mondják: gondoskodnom kell ezt a veszélyt illetően, amibe belekerülhetek. S ezt a dolgot alaposan meg kell jegyeznünk, mert nem elegendő, ha lágyan megérint a szellő, hogy érezzük a törékenységünket: az csak csekély dolog. Isten valóban rákényszeríti erre a gonoszokat, de attól ők soha nem lesznek jobbak, mert továbbra is makacsoknak látjuk őket, bármi is szakadjon rájuk. Mit kell hát tennünk? Amikor e világ és a jelenvaló élet hiábavalóságának bármiféle említését halljuk, tudjuk, hogy jóllehet az emberek nagy kínok árán igyekeznek előre jutni, és a vállalásaikat kivitelezni, de mindez mégis semmi, mert nemcsak ők maguk nem fogják élvezni a gazdagságot, amit ők hordtak halomba úgy, ahogyan elképzelték, hanem még az utódaik is átkozottak lesznek miatta és nem lelik benne örömet. Nem kell hát bosszankodnunk a gonoszok bővelkedésén, mert az törékeny és változó, s nem hozhat mást rájuk, csak átkot és pusztulást. Ez tehát a tanítás, amit át kell ültetnünk a gyakorlatba. Amikor pedig Isten bővelkedést és bőséget ad meg nekünk, tudjuk meg, hogy az nem folytatódik örökké, mert akkor is el kell jutnunk erre a pontra, nevezetesen, hogy Isten kivesz majd minket ebből a világból. Ezért vegyük fontolóra az evilági hiábavalóságokat, nehogy megszorodjunk miattuk, amikor látjuk, hogy bizonyosan egyikkel sem rendelkezünk. S miért? Mert ha szeretnénk itt lenni gyökeret verni, akkor megtagadjuk a mennyei királyságot. Viszont bárki tudja, hogy a mi életünk Istennél van, és megjelenik majd a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelekor, az nem szomorodik meg az evilági hányattatástól, valamint annak meglátásától, hogy nincs is más, csak ami bizonytalan és hányódó, semmi sincs, ami biztos és szilárd, ezért nekünk a mennyei életre kell vágyakoznunk, amire Isten hív és rendel minket naponta az Ő Ígéje által. Közben pedig mindezen világi bajok és láthatóan ennyire rendetlen dolgok közepette se legyünk tudatlanok azt illetően, hogy Isten kormányozza a világot a gondviselésével, és

semmi sem történik itt lenn az Ő akarata nélkül. S legyen bár az ok nem világos a számunkra legelőszörre, az mégis mindenképpen megvan. A kötelességünk tehát nyugodtnak maradni, és türelmesen várni, amíg Isten tapasztalatból mutatja meg, hogy a gonoszok vége átkozott lesz, a jó emberek megpróbáltatásai pedig az üdvösségükre lesznek. Miközben pedig várjuk, hogy Isten megmutassa ezt nekünk, járjunk Alatta továbbra is nyugodtan, s ne lázongjunk semmi, minket érő dolog miatt, hanem legyünk készek elszenvedni a megpróbáltatást, amikor tetszik Neki azzal sújtani minket. Ha pedig bővelkedést ad, legyen az eszköz az Ő atyai jóságának megízleléséhez, valamint ahhoz, amivel egyre közelebb és közelebb von Magához.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, kérve Őt, hogy úgy világosítson meg minket ebben a világban, hogy ne csak azt adja meg, amiről tudja, hogy a javunkra válik, hanem minden megpróbáltatás sötétségének közepette, amiket el kell szenvednünk, továbbra is érezzük az Ő jóságát és kegyességét, s így kövessük az utat, melyet mutat nekünk, soha el nem fordulva attól, akármilyen történjen is velünk. Közben pedig a szemeinket ne vakítsa el se a bővelkedés, se az ínség, sem semmi más dolog, akármilyen legyen is az, hanem hadd lássuk ezt a tükröt, amit Ő adott nekünk, nevezetesen az Ő szent Ígését. S az vezessen minket mindig Őhöz és változtasson el az Ő képmására, míg el nem jön az idő, mikor már megtisztított minden bűnünktől és végleg eltörölt bennünk mindent, ami a mi romlott és bűnös testünkből származik, hogy Magához gyűjtsön, s mi részesei lehessünk az Ő dicsőségének, amit a mennyben készített elő a számunkra. S tetsszen Neki megadni ezt stb.

A nyolcvankettedik prédikáció, ami az ötödik a huszonegyedik fejezetről

Jób21:22-34

22. Ki taníthatja Istent bölcseségre, hisz ő ítéli meg a magasságban levőket is!
23. Ez meghal az ő teljes boldogságában, egészen megelégedetten és nyugodtan;
24. Fejőedényei tejjel vannak tele, csontjainak velője nedvességtől árad.
25. Amaz elkeseredett lélekkel hal meg, mert nem élhetett a jóval.
26. Együtt feküsznek a porban, és féreg lepi őket.
27. Ímé, jól tudom a ti gondolatitokat és a hamisságokat, a melyekkel méltatlankodtok ellenem;
28. Mert ezt mondjátok: Hol van ama főembernek háza, hol van a gonoszok lakozásának sátora?
29. Avagy nem kérdeztétek-e meg azokat, a kik sokat utaznak és jeleiket nem ismeritek-e?
30. Bizony a veszedelemnek napján elrejtetik a gonosz, a haragnak napján kiszabadul.
31. Kicsoda veti szemére az ő útját, és a mit cselekedett, kicsoda fizet meg néki azért?
32. Még ha a sírba vitetik is ki, a sírdomb felett is él.
33. Édesek lesznek néki a sírnak hantjai, és maga után vonsz minden embert, a mint számtalanok mentek el előtte.
34. Hogyan vigasztalnátok hát engem hiábavalósággal? Felelésetek igazságtalanság marad.

Jób itt a tegnap tárgyaltakat folytatja, azaz, hogy noha furcsának tűnik a mi fantáziánk számára, hogy Isten ennyire zűr-zavarosan bánik az emberekkel, de akkor sem szabad korholnunk Őt, sem pedig a törvényt hadba állítani az Ő igazságával szemben, és úgy zúgolódnunk, mintha rosszat tett volna, hanem meg kell alázkodnunk az Ő fensége előtt, tudva, hogy az Ő gondviselése és kormányzása túl magasztos és mély bölcsesség, semhogy felfogni képesek lehetnénk. Ez a tárgyaltak tartalma. S annak megmutatása végett, hogy ez így van, ezt mondja: *az egyik nyomorúságban, a másik jólétben hal meg*, azaz látni fogunk egyeseket, akik egész életükben nem tesznek mást, csak sorvadoznak nagy nyomorúságban, s végül meghalnak, belefáradva abba, hogy tovább éljenek, mert egész életükben nem volt más a számukra, csak bajok és kínok. Mások kövérek és tökéletes egészségnak örvendenek, sőt vagyonosok és gazdagok. Ezt érti Jób ez alatt a hasonlat alatt, miszerint *a keblük tejjel teli, a csontjaik velővel teltek*, azaz, ímé, minden módon elhízottak. Mikor ezt a változatosságot látjuk, annak oka ismeretlen a számunkra. Mert ha bárki megkérdi, miképpen történik, hogy egyesek így bővelkednek és egész életüket gyönyörökben és jólétben élik le, míg mások állandó kínok között élnek? Mit jelent mindez? Ennek nem látjuk nyilvánvaló okát. Igaz, hogy Isten egyes ítéleteit (mint már korábban említettük) olyan jól ismerjük, hogy ha kinyitnánk a szemünket, jól észrevennénk és meglátnánk az okát, amiért Isten így bánk az emberekkel. De ez nem mindig van így, mert Isten próbára akarja tenni az engedelmisségünket a szemein csukva tartásával, hogy ne ismerjük a tetteinek okát, hanem mondhatni vakok legyünk azokat illetően. Akkor, ha dicsőséget adunk Neki és elismerjük igaznak és igazságosnak, még az az nem is szemmel látható a számunkra, az jó próbája a hitünknek és minden Neki nyújtott szolgálatunknak. Viszont, ha éleselméjűek és körmönfontak leszünk, valamint túl kíváncsiak a dolgok kutatásában, azaz nem engedjük Istennek, hogy igaz legyen, amíg meg nem mutatja az okokat,

az ördögi gög, s azzal kijelentjük, hogy nem hódolunk be Istennek, csak erővel kényszerítve, illetve amikor nekünk tetszik. Jegyezzük hát meg, hogy Jób itt Isten ama ítéleteiről beszél, melyek el vanna rejtve előlünk, mint egyébként azok legnagyobb része. Mit kell hát tennünk ebben az esetben? *Ki az, aki bölcsességre tanítja Istent?* Azaz, aki megmutatja Istennek a hivatalát? *Ki az, aki megtanítja a leckéjét és kimondja: így vagy úgy kell munkálkodnia?* Lehetünk ezek mi? Képesek vagyunk felemelkedni abba a végtelen magaságba, ahol Isten van? Ó, túl nagy a távolság. S ha ilyen magasra emelkedünk, Isten képes gyorsan lerántani onnan a magunk szégyenére és gyalázatára, mert Őrá tartozik a magasztos dolgok megvitatása. Mi pedig a mennyei angyalok fölött fogunk járni? Teljes alázattal kell tisztelnünk Isten titkait és az Ő felfoghatatlan ítéleteit. S vajon a halandó ember, aki csak por és hamu, felvállalja ezek átkutatását, és az okaik megismerését? Alázattal kell hát szemlélnünk Isten ítéleteit, s amikor ezek ésszerűtlennek tűnnek a számunkra, akkor is tanuljunk meg megelégedni velük, megzabolázva és mondhatni bebörtönözve az elméinket, nehogy Istent elváltoztassuk, s átalakítsuk a fenségét és a dicsőségét. Meg kell ismerkednünk a dolgok szemlélésének mikéntjével és arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten ésszerűen irányítja azokat, még ha a magunk szemében nem is annak tűnik. S miért? Mert (mint már mondtam) ebben az életben Isten azt figyeli, megvalljuk-e Őt igazságosnak, bölcsnek és jónak, még ha nem is ismerjük az Ő igazságosságát, jóságát és bölcsességét. Igaz, hogy ezeknek elég sok jelét mutatja nekünk, mert nem dicsőül meg általunk, ha meghagy tudatlanságban. Hanem elegendő anyaggal szolgál ahhoz, hogy dicsőítsük, de közben sok mindent cselekszik, amik olyanok a számunkra, mintha vakok lennénk. Az embereknek tehát nem szabad kisajátítani azt, ami nem tartozik rájuk, azaz nem szabad azt mondaniuk, hogy jó, akkor ítélezhetünk annak alapján, amit látunk. Igen, de akkor hol van a dicséret, amivel tartozol Istenednek és Alkotódnak? A saját képességeiddel méred Őt fel? Te semmiség vagy. Mi a te elméd és értelmed? Vajon rendelkeznek olyan állhatatossággal és erővel, hogy Isten egész dicsősége bekeríthető velük és beléjük foglalható? Nem vállalsz ezzel túl sokat magadra? Ezért amikor látjuk, hogy ez a világ a feje tetejére áll, mit kell tennünk? Tudjuk meg, hogy Isten úgy rendezi el a dolgokat, ahogyan kell, s ő ismeri az előttünk rejtve maradt okokat, s az utolsó napon, mely most még mondhatni el van temetve, mindezek nagyon is világosak lesznek, ezért el kell halasztanunk a magunk ítéletét addig. Igaz, hogy imádkozhatunk Istenhez, engedje megérteni, miért ostromoz minket, amikor ostromoztatunk. Amikor az ember ilyen szenvedésben van, s nagy kínok és nyomorúság közepette találja magát, odafuthat Istenéhez és mondhatja: Ó Uram, ez a dolog nagyon furcsának tűnik nekem, ezért elveszíthetném a türelmemet, ha nem támogatna a Te jóságod, s akkor még az is, ami a javamra és a hasznomra van, a káromra válna és összezavarna. S noha nem látom az okát, miért büntetsz így engem, mégis tudnom kell, hogy a hasznomra válik. Mindazonáltal kegyeskedj értésemre adnod, miért ostromozol engem. Ha az ember jólétben van, akkor is meg kell zaboláznia magát és imádkoznia kell Istenhez, hogy ne engedje őt visszaélni a kapott jótéteménnyel, hogy azt mondja: én méltóbb vagyok másoknál Isten szeretetére, mivel ily módon bánik velem. Nagy számú, nagyon nyomorult embert látok, nekem mégis megvan, amire csak vágyhatok, ami annak a jele, hogy Isten nagyon elégedett velem. Eszünkbe se jusson hát ez a büszkeség és gög, hanem amint a legkisebb kísértés ér minket ezzel kapcsolatban, azonnal imádkozzunk Istenhez: adja értésünkre, miért kímél minket. Vágyhatunk tehát arra, hogy Isten mutassa meg a cselekedeteinek okait, amennyire ez célszerű a számunkra, de akkor is teljes alázattal kell Őhöz járulnunk, nem vetve alá Isten a mi ítéletünknek, azaz, hogy minden pontban fedje fel előttünk, miért teszi ezt vagy azt. Nem, hanem várjunk türelemmel, amíg kijelenti nekünk azt, amit most csak részben ismerünk. Mivel pedig nem vagyunk képesek eljutni Isten munkáinak, valamint azok okainak a teljes ismeretére, amíg el nem változtunk az Ő képmására, ezért mikor ebben az életben megérettük némi előízét a jóságának, igazságosságának és bölcsességének annyira, amennyire tetszik Neki ezt tudatni velünk az Ő szent Ígéje által, amiben azt tanítja nekünk, amiről tudja, hogy hasznos a számunkra, akkor elégedjük meg annyival. Ezt pedig nem

tudjuk megtenni, amíg meg nem tagadtuk a bennünk levő kíváncsiságot, valamint a könnyen becsapható bátorságot, amire nagyon is hajlamosak vagyunk, és túl könnyen átadjuk magunkat. Tartsuk hát jól észben ezt a mondatot, melyben elhangzik, hogy *ki taníthatja Istent a kötelességeire?* Vajon mi akkora doktorok vagyunk, hogy képesek vagyunk megtanítani ezt a leckét Istennek és felügyelni Őt? Nos, amikor az emberek Isten gondviselése ellen zúgolódnak és hibát találnak abban, az ugyanannyi, mintha hozzáfognának Istent tanítani. S micsoda gőg az, amikor a teremtmény, akiben nincs más, csak bestialitás és tudatlanság, áll neki tanítani a Teremtőjét? Átkozott és természetellenes szörnyűség az, amikor az emberek úgy felmagasztalják magukat, hogy cáfolják és ellentmondanak Isten munkáinak. Igaz, hogy erre legelőször nem gondolunk, de mégis, minden zúgolódásunk és replikánk, valamint a nemtetszéseink Isten cselekedeteivel kapcsolatosan megannyi istenkáromlás, mert ez a vége minden gonosz gondolatunknak. Röviden, ha valaki nincs megelégedve Isten gondviselésével (mégpedig teljes alázattal), megvallva, hogy mindaz, ami Tőle származik, jó és igazságos, az szeretné leráncigálni Istent (amennyire csak tőle telik) a mennyei trónjáról, és megfosztani Őt a fenségétől, s magát ültetni az Ő helyére. Ünnepeyes kijelentéseket teszünk arról, hogy semmi effélét nem akarunk, de a dolog egyébiránt önmagát jelenti ki. Röviden, ahányszor csak megcsiklandoz az a kíváncsiság, hogy túlságosan kíváncsiak legyünk a mennyei dolgok iránt, közben pedig akkor bátorságot keverünk hozzá, hogy Isten ellen tombolunk, jegyezzük meg, hogy vissza kell térnünk ehhez az összehasonlításhoz: ki vagy te? S kicsoda Isten? Ő a Teremtő, s te szembe mersz szegülni Vele, vitatni merészeled a munkáit úgy, mintha a felebarátja lennél? S mit akarsz megtenni? Van benned bármi, hogy ilyen mély dolgokba bocsátkozhass és alávetess mindet a te ítéletednek? Hol vagy te, nyomorult teremtmény? Ha egyszer eljutunk ehhez az összehasonlításhoz, akkor szükségszerűen rosszabbak vagyunk az örülteknél, ha ezt a gőgöt, amitől felfuvalkodtunk, nem vetjük teljesen a porba. Ez az, amit Jób itt tanítani akart annak kimondásával, hogy ki az, aki Istennek bölcsességet fog tanítani? Továbbá, mivel az emberek oly bátrak, hogy aligha lehet megzabolázni őket, amíg nem fogják őket erőszakkal, és ahogyan mondanánk, láncra nem verik őket, azt mondja, Isten *megítéli még a magasságban levőket is*. Mintha azt mondaná: amikor az emberek magukhoz ragadják azt, ami nem tartozik rájuk és perbe szállnak Istennel, mit kapnak majd végül? Igaz, hogy feltételezhetik ezt-azt, de Isten nem fog megfogyatkozni. Magasztalják csak fel magukat az emberek, amennyire csak lehetséges, Isten azonban, dacára minden erőfeszítésüknek, mégis megmarad a Maga helyén. S nemcsak szilárdan és stabilan marad meg, de a magasztos dolgok Bírójaként fog ott ülni, mi pedig majd békák módjára fogunk ugrándozni ideleenn. Felemelkedünk a felhők fölé? Még ha lennének is szárnyaink a felemelkedéshez, az angyalok akkor is sokkalta dicsőségesebbek és kiválóbbak. De vajon az angyalok Isten felebarátai, vagy Vele egyenrangúak? Nem. Épp ellenkezőleg, azt olvassuk, hogy a szárnyaikkal fedik el az arcukat, ahogyan láttuk Ezékielnél a kerubok esetében (Ezék1:23). S az angyalok is (noha hatalmas fenség rejlik a természetükben), mindazonáltal, amikor Isten fényességét szemlélük, kénytelenek elrejtőzni a Teremtőjükben meglevő fenség elől. Látva tehát, hogy ennyire nemes és kiváló teremtmények mondhatni megdöbbennek, amikor Isten fensége elé kell járulniuk: mi mit fogunk tenni hozzájuk képest? Látva, hogy Isten ítéli meg a magasságban levő dolgokat, vajon megengedjük magunknak a szembeszegülést Vele? Nem mehetünk ilyen messzire, s akármit is hozunk fel Ellene, az Neki nem fog ártani, hanem vissza kell térnie a saját romlásunkra: olyan ez, mintha a saját fejünk fölé hajigálnánk köveket, mert azok szükségszerűen ránk esnek vissza, s mi nem leszünk képesek elérni ezekkel Istent. Talán mérhetnénk Rá csapást, ha mellettünk állna a jobb vagy a bal oldalunkon, de látva, hogy felettünk áll, mégpedig oly magasan, hogy nem vagyunk képesek elérni, ha felemelkedünk Ellene, az olyan, mintha egy követ dobnánk fel, ami (mint említettem) szükségszerűen visszaesne ránk és leterítene bennünket. Ez történik mindazokkal, akik efféle érveket koholnak és a saját fantáziájuk alapján vitatják Isten munkáit, s ennek megfelelően válaszolnak Neki. Ők

valóban köveket dobálnak fel, de azoknak rájuk kell visszahullni. S ezt jelenti a mondás, miszerint aki beleütközik ebbe a kőbe, azt összezúzza és megtöri az, sőt, akire ráesik, azt szétmorzsolja és megsemmisíti (Mt21:44). Jegyezzük meg azt is, hogy Isten ítéli meg a magasságban levőket, de nemcsak annyiban, hogy Ő szuverén úr minden teremtmény felett, hanem különösen azokkal száll szembe, akik az illendőnél sokkal többre becsülik magukat, mert meg van írva, hogy Ő halálos ellensége minden gőgös embernek (Mt23:12). Tanuljuk hát meg, hogy ha vannak olyanok, akik felmagasztalják magukat, az a romlásukra lesz, mert meg van írva, hogy aki megalázkodik, az felmagasztaltatik, viszont aki felmagasztalja magát, semmivé tétetik (Lk14:11, 18:14). Isten saját hivatala így intézni a dolgokat. Jegyezzük hát meg: nincs jobb, mint bölcsnek lenni annyira, hogy tetsszen Istennek tanítani minket, s tudjuk meg, hogy engedelmeskedni Neki és behódolni minden dologban a mi valódi bölcsességünk. Mikor pedig nem úgy mennek a dolgok, ahogyan mi szeretnénk, s könnyen felindulunk valamekkora vitatkozásra, fogjuk vissza magunkat és mondjuk ezt: igen, de Istenben olyan tökéletesség van, hogy semmi más nem származhat Tőle, csak ami jó és igazságos, s egyedül az Ő akaratának is elegendőnek kell lenni a számunkra, mert az a szabálya minden jócselekedetnek, s egyben azok forrása, ezért merítsünk abból bátran. Így, ha megmutatja a tetteinek okát, adjunk Neki hálát és teljes alázattal fogadjuk mindazt, amit tanít nekünk. De ha elrejtí az okokat előlünk, elégedjünk meg azzal, hogy tudatlanok maradunk, ameddig Neki tetszik, tudva jól, hogy mindent kijelent nekünk, miről tudja, hogy hasznos a számunkra. Bárhogyan is legyen, ő bizonyos korlátok között tart minket, hogy megtanuljunk, mit jelent Neki engedelmeskedni és megvallani, hogy Ő igazságos, még ha nem is mutatja meg a tetteinek okát. Ez a summája annak, amit ezen a helyen kell megtanulnunk. Most pedig a kísértés nagyságának bemutatása végett azt mondja, hogy együtt fekszenek a porban és a férgek eszik meg őket. Valóban látjuk, hogy hasonló vége van mindkettőnek, még ha más bánásmódban volt is részük ebben a világban s úgy tűnhet, Isten többé nem játssza a bíró szerepét. De hitünket fölül kell múlnia a sírokat és mindazt, amit szemmel láthatunk. S ezt gyakran tanítja nekünk a Szentírás, hogy a hit látás, és a láthatatlan dolgokat szemléli (Zsid11:1). Látunk majd jó embereket, akik életük minden napján Istent szolgálják, s nagyon becsületesen és őszintén járnak, mindazonáltal állandó bánatban és kínban vannak, s Isten nem szűnik meg megannyi megpróbáltatást küldeni rájuk egészen a haláluk napjáig, amihez szintén hosszas sorvadozás után jutnak csak el. Mások hanyatt-homlok rohannak minden gonoszságba, s könnyedén hálnak meg. Mint mondtam, ez a dolgok összezavarodása. S mi ennek a vége? Sírba szállnak. A porban fekszenek? Ott elporladnak, a férgek eszik meg őket, s úgy tűnik, hogy akik vették a fáradságot az Isten szolgálatára, elvesztegették a munkájukat. S miért? Íme egy halomba lettek gyűjtve a jók és a rosszak, mind azok, akik nagy vidámságban és örömben éltek, mind azok, akiknek semmi sem volt biztos, csak a bánat és vándorlás. Mit mondunk erre? Biztos, hogy elámulunk, ha arra támaszkodtunk, amit a szemünkkel láthatunk. Mit kell hát tenni? Magasabbra kell emelkednünk, s tudnunk kell, hogy Isten Magának tartja fenn a most még nem látható ítéletet. Bizony, így van ez. Mert a hit a láthatatlan és a rejtett dolgokat szemléli (Zsid11:1). Tudjuk hát meg, hogy jóllehet a halálban egyformák vagyunk, mégis nagyon eltérők a feltételeink. De mikor teljesedik ez be? A mi Istenünk majd kijelenti a megfelelő időben. Addig pedig az a kötelességünk, hogy mindig az Ő félelmében járjunk, s arra a következtetésre jussunk, hogy mivel Ő a világ Bírója, a vétkek nem maradnak büntetlenül. Azok pedig, akik veszik a fáradságot és szolgálják Őt, s az Ő igazságának megfelelően járnak, nem munkálkodnak hiába és nem csalódnak majd a várakozásukban. Erre a végkövetkeztetésre kell jutnunk és így kell tovább lépünk. S látjuk azt is, hogy Isten ugyanezt akarta kijelenteni nekünk egy megtévesztő szájával. Mert jóllehet Bálám megpróbált kiforgatni minden igazságot és hazugsággá változtatni azt (4Móz23:10), Isten mégis mondhatni kőpadon tartotta őt, ezért kénytelen volt kimondani, hogy igaz halála kívánatos. Legyen a halálom, mondta egy igaz ember halála. Ez nem saját magától mondta. Mert ő (a tőle telhető legnagyobb mértékben) szeretete volna

semmivé tenni és végleg eltörölni Isten fenségét. Látva azonban, hogy Isten mondatta ki ezt vele, ez több, mintha angyalt küldött volna a mennyből. Isten, azt mondom, sajátos jellel hitelesítette a tanítását, amikor erővel kényszerítette a gonosz embert és az igazság ellenségét, hogy ezen a módon beszéljen. Ezt kell tehát megtanulnunk: nem szabad a sírra szegeznünk a tekintetünket, amikor látjuk, hogy mindenki ugyanabba a halomba kerül, s nincs különbség a jó és a rossz között, a gazdag és a szegény között, a jólétben élők, valamint azok között, akik mindig bánatban és fájdalomban éltek.

Igaz, hogy a halálban minden a feje tetejére áll, de Isten tuja, miképpen kell mindent rendbe és tökéletes állapotba hozni, ahogyan meg van írva, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelekor, mikor a világ Bírójaként lép fel, akkor történik meg minden dolog helyreállítása (Csel3:20-21). Ha pedig ez így van, azaz, ha Jézus Krisztus a világot helyreállítani jön vissza, akkor ebből az következik, hogy a világ manapság kifordult a keretéből, ezért ma minden dolog rendetlen. Addig azonban a hitünk múlja felül itt mindezeket, és várjunk türelemmel, amíg Isten befejezi a munkáját és orvosságot talál mindenre. Jób továbbá hozzáteszi, hogy *azok gondolatai, akik megpróbálták összezavarni őt, nem ismeretlenek a számára, sem pedig a módszerek, amikkel rosszat szoktak tenni neki*. Mintha azt mondta volna, hogy látom, mire megy ki a játék. Mert olyanok vagytok, mintha csak a Sátán vesztegetett volna meg benneteket, hogy ejtsétek kétségbe az embereket. Én azonban szilárdan tartom magam az én Istenembe vetett reménységhez. S noha olyannyira el vagyok nyomva, amennyire csak egy embert el lehet nyomni, mégis, a továbbiakban is Őt hívom segítségül, Aki megígérte, hogy a Megváltóm lesz, s ezért semmiféle kísértések nem fog fölém kerekedni. Így fegyverezte fel és védte magát Jób minden ellen, amit a barátai ellene hoztak fel, mert elég jól látta, hogy nem volt más céljuk, mint az ő kétségbe ejtése. Ez az igeszakasz egy hasznos tanítást tartalmaz, ami nem más, mint az, hogy mindig meg kell tanulnunk ismerni a Sátán fortélyait, amikor elkezd minket a kétségbeesés felé taszigálni, s fel kell fegyverezni magunkat ellene. Mert ha megvan a bölcsességünk óvakodni az emberek rosszindulatától, mikor látjuk, hogy ártani akarnak nekünk, s végromlásunkat és a pusztulásunkat keresik, akkor vajon nem kell még sokkal jobban megélesíteni az értelmünket és a lelkünket, hogy szembeszálljunk a Sátánnal, aki minden hazugság fejedelme? A dolog tehát, amit ismernünk kell, ez: amikor az emberek ártani akarnak nekünk, résen kell lennünk, s fel kell mérnünk az ellenfeleink erejét. S ha nem tudjuk erővel legyőzni őket, akkor a politikához kell folyamodnunk. Ha látunk valakit, aki valami gonosz fortéllyal akar elcsábítani, attól elég jól óvakodunk. De (ahogyan szent Pál mondja) a mi harcunk nem test és vér ellen van (Ef6:12), azaz amikor csak emberekkel van dolgunk, az semmi, de lelki ellenségekkel is kell foglalkoznunk, akik fejedelmek. Íme, az ördög minden erejét beveti, nekünk a levegőbeli ördögökkel kell harcolnunk, akik minden oldalról körülvesznek és körbejárnak, s tüzes dárdáik vannak, amik azonnal ledöntenek, ha nem vagyunk jól felszerelve és felfegyverezve minden oldalon. Ezért nekünk mindenekfelett kell óvakodnunk ebben a helyzetben és meg kell ismernünk a Sátán ravaszságait, ahogyan szent Pál beszél azokról máshol (2Kor2:11). Ez az, amit meg kell jegyeznünk ebben az igeszakaszban. Nevezetesen, hogy miután Jób védve volt minden kísértéssel szemben, amik elé azok állították, akiket az ördög szított fel ellene, így mikor látjuk, hogy az emberek a pusztulásba igyekeznek vezetni minket, ki kell nyitnunk a szemünket a fortélyaik kilesése végett, hogy gondoskodhassunk azok megghiúsításáról. S ha megvan ez az előrelátásunk az embereket illetően, sokkal inkább legyen meg a Sátánt illetően is. Mert ő a mi fő ellenségünk, s főleg neki kell ellenállnunk, hogy visszaverhessünk minden mesterkedést és fondorlatot, amit csak megpróbálhat bevetni ellenünk.

S itt jegyezzük meg, hogy minden mentség elvételük tőlünk, ha olyan kísértések lepnek meg minket, melyektől minden embernek óvakodni kell. Ha félrelépünk, mindegyikünk azt állítja, hogy voltak ilyen-olyan eszközök és más emberek csapták be. Végül mi is elkezdjük ugyanazt alkalmazni, amit ősatyánk, Ádám is tett, mikor ezt mondta: az asszony, akit Te adtál

nekem, az csapott be engem (1Móz3:12). Igen, de a mi Urunk elegendő józan ész is adott ahhoz, hogy a szívünkben megtaláljuk az éberséget. De ami azokat illeti, akik akarattal ringatják magukat álomba, vajon a Sátának nem szükségszerűen kell őket csapdába ejteni és ide-oda vándoroltatni? Vajon nem méltók nagyon is erre? De igen. Mert látszólag a nyakukat akarják kitörni, s keresik a gödröket, hogy beleeshessenek, s nagy könnyebbséget éreznek majd, amikor eszközöket találnak a letéréshez az útról. Sokan keresnek akadályokat, s utóbb ezt mondják: Ó, íme, ez az illető csapott be engem. De ha úgy óvakodunk, ahogyan Isten figyelmeztet, mindig védve leszünk a veszélyektől, melyek csapdába ejtenének.

Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebben az igeszakaszban. S Jób rögvést ezt teszi hozzá: *kérdezzétek az utazókat, az ő jeleiket nem tagadhatjátok*. Ezt a szakasz különféleképpen magyarázzák. Vannak, akik az utazók alatt jelképesen a hívőket értik, mert ők vándorok ebben a világban és nincs nyugvóhelyük, de ez nagyon erőltetett. Egyesek úgy vélik: Jób azt akarta mondani itt, hogy a barátai egy utazónak, azaz egy ismeretlennek nézték őt. Mintha azt mondaná, hogy rosszabbul bántok velem, mint egy utazóval, azaz mint egy ismeretlennel. Mások másképpen értelmezik, de mi ragaszkodjunk a világos jelentéshez, ami nem más, mint hogy Jób azt akarta itt mondani, hogy ha a barátainak (vagyis azoknak, akik ezt a megnevezést hordozták és ennek látszatával jöttek hozzá) szilárd és romlatlan ítélőképességgel rendelkeznének, akkor nem fogalmaztak volna meg efféle rágalmakat vele szemben. A mondása tehát az, hogy igen, kérdezzétek az utazókat a dologról, amiről az eddigiekben okoskodtatok, s közülük mindenki megmondhatja nektek. S miért? Mert nem hibás gondolkodásúak. Miután ugyanis a fejüket nem uralták le eleve a kegyetlen ítéletek, az igazat fogják mondani úgy, ahogyan a dolog valójában van. Nekünk is hasonlóan mértékleteseknek kell hát lennünk. Ez a summája tehát annak, amit mondani akart. Ezzel pedig arra tanít, hogy semmi sem olyan ellentétes a józan ésszel és az igazsággal, mint az a gonosz indulat, amit az emberben megfog, és amit ő maga táplál. Ez ugyanis úgy elvakítja, hogy semmit sem lesz képes többé megkülönböztetni, s a világosság mindig olyan lesz a számára, mint a sötétség. Sokat segíthet nekünk, ha úgy fordítjuk ezt a magunk hasznára, ahogyan kell. Mi célból? Látjuk, hogyan enged szabadjára minden ember az indulatainak zablóját. Amikor megítélünk bármit, vajon tekintettel vagyunk a józan észre, hogy az vezessen minket? Biztosan nem, hanem az indulataink irányítanak úgy minket, hogy nem látunk semmit, mert már rögeszmések leszünk valamilyen fantáziálástól. Az egyiket a büszkeség ragadja el, s nem fordul vissza, történjen bármi. S ha valaki figyelmezteti erre, nem fog rá hallgatni, bármilyen érvet hozzon is fel neki az illető, azzal semmire sem lehet rábeszél. Amikor valaki ennyire megkeményedik Isten és minden egyenlőség ellen, azt hiszi, jobbat nem is tehet, mint makacs marad mindvégig. Másvalakit valami gyűlölet vagy megvetés mérgezi meg, amitől elhamarkodottan fog ítélni, mert nincs ereje kikutatni, hogy vajon úgy van-e a dolog, vagy sem. Mivel ez a vétek olyannyira elterjedt és eluralkodott bennünk, annál inkább meg kell jegyeznünk ezt az igeszakaszt, ahol elhangzik, hogy még az utazók is tanítani fognak minket. Azaz úgymond, akik első látásra megítélnék valamit, mondhatni futólag, azok is jobb bírók lesznek nálunk. S miért? Mert nem lesznek eleve rögeszmések a gonosz indulataiktól, melyek megakadályozzák őket a helyes és az igazságnak megfelelő ítékezésben. Ezt akarta itt mondani Jób. Most hozzátesszi a tárgyalt dolog lezárásaképpen, hogy *a gonoszok pusztulás napjára vannak fenntartva, s az ilyen emberek olyanok lesznek, mintha a harag napján lennének kiképezve*. Ez azt jelenti, hogy nem szabad hanyatt-homlok elhamarkodott ítéleteket hoznunk, amikor Isten nem bünteti olyan gyorsan az emberek bűneit, ahogyan azt mi jónak véljük. S amikor a jó embereket ostorozza, s mondhatni megannyi kínban és bajban tartja őket, akkor mondjuk azt: a gonoszok akkor is fenn vannak tartva az Ő napjára. Ha ezt a *fenntartott* szó (ahogyan tegnap elemeztük) jól be lenne vésve az elménkbe, akkor eszköz lenne ahhoz, hogy félelemben tartson, nehogy úgy elragadtassunk, mint amennyire szoktunk, látva a jelenvaló élet bajait és a rendetlenségét. De ha a szívünkben bármit fenntartunk Istennek, és Ő nem végzi el ezt ma vagy holnap, akkor

szerintünk elkésik. Annak oka, amiért minden dolog ki van forgatva, az, hogy leterheltük az elménket. Aztán olyan elhamarkodottan és megfontolatlanul beszélünk, hogy közben nem adunk helyet a hitnek és nem tudunk többet Istenről és az Ő igazságosságáról, csak amennyit a tapasztalat tanít nekünk. S ezzel kizárjuk Isten teljes Ígését és azt mondjuk, többé már nem segít, s nem hiszünk semmiben, ami abban foglaltatik, hanem csak annak fogunk hinni, amit a tulajdon szemeinkkel látunk. Ez nem ugyanaz, mint elkülönülni Istentől, és elidegenedve az Ő iskolájától, többé már nem az Ő diákjainak lenni? Vajon csodálatos, ha ez után az emberek olyan örülteké válnak, hogy az ember többé semmi jót sem tehet velük, hanem az ördög veszi birtokba és vezeti teljesen félre őket? Ahogyan ezt manapság is látjuk? Nem, ezen nem szabad csodálkoznunk, ez jogos ítélet. Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a tanítást, melyben elhangzik, hogy *a gonosz a pusztulásának napjára van fenntartva*. Röviden, amikor látjuk a gonoszokat könnyed és bővelkedő életet élni és diadalt ülni, akkor igaz, hogy ezt nem választhatjuk, de kísértést kell éreznünk és kell lennie bennünk némi szomorúságnak [így gondolkodva önmagunkban]: Hogyan van ez, mit jelent ez? Azt, hogy Isten tétlen a mennyben, látszólag alszik és nem törődik az itteni dolgokkal. De vissza kell vernünk ezeket a gondolatokat és ezt kell mondanunk: Uram, Te arra tanítasz engem, hogy nézzek e világnál messzebbre is. Első ránézésre úgy tűnik nekünk, hogy Te alszol, de ennek pont az ellenkezője igaz. Mert miután látjuk, hogy más ítélet vár a gonoszokra, amit még nem ismerünk, azt is tudnunk kell, hogy viszont örök nyugalom vár az istenfélőkre. Isten tehát már megadta nekünk az Ő igazságosságának kijelentését, miszerint fenn van még tartva egy ítélet, amelyben minden dolog visszaáll jó állapotba. Ezért hát némi hasznót kell húznunk a szemünk elé tároló példákba. Ha tehát a dolgok nem úgy zajlanak, ahogyan mi szeretnénk, azaz, a gonoszok diadalt ülnek és Isten nem kelti még a látszatát sem a megbüntetésüknek, viszont a jókat kínozzák, s nem látjuk, hogy támogatnák vagy segítenék őket, hanem megannyi sértést és erőszakot követnek el ellenük, s Isten nem veti közbe a kezét, hogy megsegítse őket, forduljunk a nekünk mondottakhoz, tudniillik, hogy van egy másik ítélet is, mert a gonosz a maga pusztulására van fenntartva. Miután pedig a gonoszok manapság meg vannak kímélve, jegyezzük meg, hogy az őket sújtó bosszú sokkal szörnyűsegebb lesz. Az ő mozgásterük semmi sem változik ettől, de az ítéletük napról-napra súlyosbodik. S miért? Drágán vásárolt dolog az idő, mert úgy gúnyolódtak Isten jóságán és éltek vissza a bölcsességével, tovább maradván a gonoszságban, sőt megkeményedve abban, s a rosszindulatukat gyakorolva a jó emberek és Isten gyermekei ellen. Ezért a kegyeseknek örvendezniük kell a szomorúságuk közepette, amikor látják a gonoszokat fenntartva a pusztulásuk napjára. Igaz, hogy a gonoszok egy ideig úgy lesznek itt ebben a világban, mintha a Paradicsomban lennének, de vajon mindig így lesz ez? Nem, mert ez az élet rövid és törékeny, s számot kell majd adniuk. S a szemükre lesz hányva, hogy gúnyolták Istent és megvetették a fenségét: mi lesz velük, milyen szörnyű bosszú készül a számukra. Képzeljük hát el a gonoszok végső állapotának és helyzetének ezt a borzalmát, hogy tartózkodjunk a társaságuktól, nehogy beszennyeződünk a vétkeikkel és a fertőzéseikkel, s velük együtt borítson el minket is Isten haragja. Azután, elnyomottak vagyunk? A jó embereket bajban és aggodalomban látjuk? Tudjuk meg: igaz az, hogy a mi életünk látszólag nyomorúságos, de hajtson ez minket előre, mert ezek csak sarkantyúdöfések a bátorításunkra és az ösztönzésünkre, hogy a mennyi életet szemléljük, hogy miközben azon munkálkodunk, hogy eljussunk odáig, elítélhessünk és megvethessünk minden dolgot, amiknek a gonoszok örülni szoktak, s az egész boldogságukat helyezik itt ebben a világban. Végül Jób hozzáteszi: *ki az, aki szemtől szembe megítélheti őt, ki az, aki visszafizeti neki, amit cselekedett?* Első ránézésre úgy tűnik, mintha Istenről beszélne, de ezt inkább a gonoszlól mondja. Mindazonáltal ez Isten igazságának helyeslésére irányul, valamint annak megmutatására, hogy a gonoszok, még ha el is kerülték az emberek kezeit, nem tehetnek mást, csak hogy a mennyi Bíró elé járuljanak. Ez a summája annak, amit Jób mondani akart.

Így jöllehet a gonoszok úgy élték le az életüket, hogy egyetlen ember sem mert szembeszállni velük, s amíg éltek, úgy tűnt, hogy fel voltak magasztalva a felhők fölé, végül mégsem tehettek mást, csak leszállhattak a sírba. S igaz, hogy emberi megítélés szerint ugyanezt mindig fel lehet hozni a kísértések bizonyítékeként: Hogyan? Hiszen azt látjuk, hogy mindenki egyenlő. De Jób itt az ellenségeivel szemben arra a következtetésre jut, hogy jöllehet (az emberek szemében) a vég ugyanaz, mégis létezik Isten ítélete felette, s az embereknek nem szabad olyan brutálisakká válni, hogy csak a sírnál, valamint az itt látható dolgoknál ragadjanak le, hanem tudniuk kell, hogy Isten majd úgy fogja helyreállítani a dolgokat, hogy a kecskék el lesznek választva a juhoktól (Mt25:32), amikor Isten majd az egész világ Bírájának jelenti ki Magát. De ez az idő még nem jött el. Ezt az összehasonlítást teszi itt Jób. Megint megismétli, amit mondott, nevezetesen, az ember nem képes különbséget tenni közöttük a külső megjelenés alapján. De miért? Ez az ember az, aki örülni fog a kavicsos talajnak, hogy a testét eltemessék benne: amannak minden mindegy a halál után, s együtt fekszenek a sírban. Íme ez az emberiség helyzete és állapota, amiképpen meg van írva a zsoltárokból, hogy nagy és kicsi, öreg és fiatal testeit egyaránt a sírba teszik, juhnyájakként szállnak alá (Zsolt49:15). Így a külső jelek alapján nem tudjuk megkülönböztetni Isten ítéleteit. S miért mondja ezt Jób? Vajon mindent össze akar zavarni? Nem, de (mint azt már kijelentettük) jó és hasznos Isten gyermekei számára, ha felfegyverkeznek jóval az őket esetleg elérő kísértések előtt, amikor azt látják, hogy az istenfélők és a gonoszok vége külsőleg hasonló, így amikor ők ostromoztatnak, segítségül hívassák Istent, tudva, hogy ha a helyzetük és az állapotuk szegény és nyomorúságos ebben a világban, elő van készítve az öröm a számukra, aminek a reménysége lecsökkenthet és enyhíthet minden nehézséget és bajt, ami csak e világban történhet velük. Jó, ha az emberek megismerik a kísértéseket, amik utolérhetik őket. Igaz, hogy ezt illetően nem szabad kapkodnunk úgy, hogy amikor bármiféle említés történik a szabadításról, amiben majd Isten részesít minket a bajainkban, elkezdünk idővel kérdezősködni: igen, de mikor történik az meg? Nem szabad efféle fantáziálásra támaszkodnunk, hanem általánosságban kell megtanulnunk türelmeseknek lenni minden dologban nehogy hanyatt-homlok a csapongó fantáziálásba essünk, s olyasmiket képzeljünk el az elménkben, amiket Isten egyelőre elrejtve akar tartani előlünk. Hagyjuk hát Őrá az ítélezést, míg fel nem tárja az előttünk, s tudjuk teljes mértékben, hogy Ő olyasmiket cselekszik, amiket most felfogni sem vagyunk képesek. Ez az oka annak, amiért Jób megmutatja, hogy mindenki a sírba száll és mindenkit oda visznek, s teszi ezt abból a célból, hogy megértsük: igaz, hogy a halálban egyformák vagyunk, nincs különbség jó és gonosz között, s (ahogyan Salamon mondja a Prédikátor könyvében, Préd9:4) az eleven kutya jobb a döglött oroszlánnál, s az ember halála olyan, mint a kutya halála, mert az ember teste ugyanúgy megrothad, mint az állat teteme. Látjuk mindezeket a dolgokat, de mégsem álhatunk meg itt. Nézzük hát meg, ami a szemünk elé tárul Isten Ígéjének tükrében. Tudniillik, hogy létezik egy nagyobb ítélet, amit Isten fenntart és majd akkor hajt végre, amikor az egész világ Bírájának mutatkozik. Akkor hát illik ismernünk a kísértéseket, s ha ismerjük azokat, ellenük kell állnunk és tovább kell lépnünk. Ne legyünk olyan ostobák, hogy ezt mondjuk: Ó, bárki lel bővelkedésre ebben a világban, élvezze azt, mert a halálban nincs reménység. Viszont azt igenis mondanunk kell, hogy ha megpróbáltatások érnek ebben a világban, jobbreménység van félretéve a számunkra, s ez az, amire Isten elhív minket. Ha bővelkedünk a világban, adjunk Neki hálát érte, de ne vessünk abba semmiféle reménységet, mert a bővelkedés elvétethetik máról holnapra, különösen, ha visszaélünk azzal. Úgy kell hát, azt mondom, mérlegelnünk a jelen dolgait és gondolkodnunk magunkról, hogy ha emberi módon ítéljük meg azokat, akkor minden rendetlen lesz. S ezt abból a célból tegyük, hogy a hit kerekedjen felül bennünk és Isten Ígéje vezessen, s olyan lehessen, mint a gyertya, ami mutatja az utat e világ sötétségében, míg el nem jutunk a mennyei világosságig, ahol nem rész szerint, hanem tökéletességben lesz meg bennünk az ismeret, amikor majd szemtől szembe látjuk Istent (1Kor13:12).

Most boruljunk le a mi Istenünk előtt a hibáink elismerésével, kérve Őt, hogy ezeket még jobban éreztesse velünk, s ezek egyre jobban és jobban megérintsenek minket, hogy megundorodjunk tőlük abból a célból, hogy élvezhessük a mi Urunk Jézus Krisztus nevében megígért kegyelmet. S amikor a bűneink megbocsáttattak, tetsszen Neki vezetni minket az Ő Szentlelkével, hogy egyre jobban és jobban vágyakozzunk a mennyei gazdaság tökéletességére, amire elhívást kaptunk. S megszabadulva minden tökéletlenségünktől és emberi gyengeségtől felöltözhessünk az Ő mennyei dicsőségébe, amit a mi Megváltó Jézus Krisztusunk a vére árán vásárolt meg a számunkra. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet nem csak nekünk, de a Föld minden nemzetének stb.

A nyolcvanharmadik prédikáció, ami az első a huszonkettedik fejezetről

Jób22:1-8

1. Felele pedig a Témánból való Elifáz, és monda:
2. Az Istennek használ-é az ember? Sőt önmagának használ az okos!
3. Gyönyörűségére van-é az a Mindenhatónak, ha te igaz vagy; avagy nyereség-é, hogy feddhetetlenül jársz?
4. A te isteni félelmedért fedd-é téged, és azért perel-é veled?
5. Avagy nem sok-é a te gonoszságod, és nem véghetetlen-é a te hamisságod?
6. Hiszen zálogot vettél a te atyádfiától méltatlanul, és a szegényeket mezítelenekké tetted.
7. Az eltikkadtnak vizet sem adtál inni, és az éhezőtől megtagadtad a kenyeret.
8. A ki hatalmas volt, azé vala az ország, és a ki nagytekintélyű volt, az lakik vala rajta.

Amikor emberekkel van dolgunk, s képesek vagyunk bármivel megvádolni az ellenségünket, vagy képesek vagyunk bármit találni, amivel megfeddhetjük, akkor úgy véljük, hogy félig márt nyert ügyünk van. Sőt, azt mondom, amikor mi magunk vagyunk hibásak, nem kell más bíró az elítélésünkhöz, csak a tulajdon lelkiismeretünk. Ha bárki vádol és én vétkesnek találom magam, akkor megvizsgálom, találhatok-e bármi benne, amibe belekapaszkodhatok? Mert azt gondolom, jobban el kell terelnem és fordítanom azok elméjét, akik az ügyem bírái kell legyenek azért, hogy ne foglalkozzanak annyit velem, s a gonoszság, amit elkövettem legyen mondhatni elhomályosítva és becsomagolva. A megszokott gyakorlat egymással szemben tehát az, hogy keresünk valami bűvőhelyet, s annak a dolgok elhárítását is kell szolgálnia, mint amikor ezt mondjuk: Micsoda? Ekkora örömet okoztam egy embernek, s ha utóbb meg is sértettem, akkor az előbbi is mérlegre kell állítani. Így szeretnénk csökkenteni a vétket, amit elkövettünk, vagy pedig így érvelünk: Noha megsértettem őt, de vajon ez az ember teljesen ártatlan? Nos, amikor Istenhez járulunk, mindezek a dolgok a porba hullanak. Igaz, hogy ugyanazt a beszédet használjuk Istennel is, mint a halandókkal. De tévedünk. Miért? Mert mi az, amivel Őt vádolhatjuk, mi korholásra méltót találhatunk Benne? Milyen szolgálattal hozakodhatunk elő, amit Neki tettünk, hogy azt mondhatnánk: íme az adósunk miatta? A számnak itt be kell csukódnia mivel nincs más, mint elismerni a tartozást és teljes alázattal elfogadni a kárhoztató ítéletet igaznak mindennemű válaszáds nélkül, és mindennemű további pereskedés nélkül, mert azzal sehová sem jutunk. S ez az érv az, amihez Elifáz itt folyamodik. Látjuk tehát, hogy az általa elmondott beszédből egy hasznos lecke szűrhető le, s ő nagyon jól beszélt volna, ha úgy is alkalmazza az elmondottakat, ahogyan kell. De nem megfelelően vonatkoztatta azt Jóbra. S ez az, miben tévedett. Ez a tanítás azonban önmagában és általánosságban hasznos a számunkra, miszerint mikor Isten Maga elé idéz és a hibáink elismerésére ösztökél, akkor semmi haszna bármiféle válasz keresésének, vagy annak, hogy ezt mondjuk: Ha vétkeztem ezen az alapon, Istennek meg kell bocsátania nekem, mert íme, ebben és ebben a dologban szolgáltam Őt, s Neki ezt el kell ismernie, s ez pedig jó végkimenetelt biztosít. Távolítsuk el mindezeket a játszadozásokat, mert ezek nem fordulhatnak elő, ha Isten elé járulunk. S miért? Mert semmi hasznuk sincs, Őt nem tehetjük se meleggé, se hideggé, s ahogyan nem tehetünk Neki jót, ugyanúgy nem tehetünk Neki rosszat sem. Ha egyszer eljutunk erre a végkövetkeztetésre és egyetértünk azzal, akkor annak minden önteltséget a porba kell döntenie bennünk. S nincs más orvosság, csak annak elismerése teljes alázattal, hogy a kárhoztató ítélet igazságos. Ám hogy ezt még jobban megértsük, vegyük végig a dolgokat az

előfordulásuk sorrendjében. Az Istennek (mondja Elifáz) *használ-e az ember?* A bölcs ember hasznára van önmagának. Igaz, hogy első ránézésre sokat érdemlünk Isten kezéből, amikor igyekszünk szolgálni és tisztelni Őt. De ettől túlságosan elvakulunk. Mert azt képzeljük, hogy Isten általunk jut némi javakhoz, mintha csak szüksége lenne ránk. Ám épp ellenkezőleg, Ő nem képes sem növekedni, sem fogyatkozni: Ő oly módon minden jóság forrása, hogy semmit sem kölcsönöz más embertől, amit pedig az emberek visznek Hozzá, az nem enyhíti a szükségleteit, illetve semmi módon sem gyarapítja Őt. Ha szükségem van (mondja), vajon hozzád megyek? Nincs minden teremtmény az én kezemben? (Zsolt50:12) Azután tudjuk, hogy Isten nem keres semmit a saját felsége nélkül. Tegyük hát félre azt az ostoba fantáziálást, hogy bármiféle javakat vagy hasznot vízünk Istennek. Inkább valljuk meg Dáviddal együtt a 16. zsoltárban, hogy a mi jóságunk nem ér fel Hozzá (Zsolt16:2). Mert erőlködjenek az emberek, ahogyan csak akarnak, Isten mégsem kaphat semmit az ő kezükből, amitől mondhatni messzebbre juthat. Sőt, ha Isten ránk ruház annyi jótéteményt, amennyire csak vágyunk, mi mégsem viszonzozhatjuk azokat, amint az meg van írva a 116. zsoltárban (Zsolt116:12-13): Mit adjak az Úrnak a tőle kapott sok-sok mindenért? Ne tehetek mást, mint segítségül hívom az Ő nevét. Nagyon távol állunk tehát attól, hogy Istent a lekötelezettünké tegyük, hisz amikor ránk ruházta az összes lehetséges jótéteményét, mi nem vagyunk képesek hasonlóképpen cselekedni, s nem tudunk Neki semmiféle szolgálatot adni ezekért. Ennyit az első dologról, amit itt meg kell jegyeznünk. S ha bárki emberfia megkéri, hogy akkor miért követeli meg tőlünk Isten, hogy szorgalmasan szolgáljuk Őt? Úgy tűnik, van némi tekintettel Önmagára. Nem, csak miránk és a mi üdvösségünkre van tekintettel. Isten semmi tekintettel sincs a saját hasznára, amikor megadja nekünk a jó élet szabályát, megparancsolja a tartózkodást a gonosztságtól, s megköveteli tőlünk, hogy tegyük meg ezt vagy azt. Isten tehát az egész törvényben sem volt tekintettel a saját hasznára, hanem azt tartotta szem előtt, ami nekünk jó és célszerű az üdvösségünkhöz. Cselekedjünk jót, s az hozzánk fog visszatérni; cselekedjünk gonoszt, s az a mi kárunkra és akadályunkra lesz. Ami pedig Istent illeti, Ő mindig biztos és szilárd marad. Igaz, hogy (amennyire csak tőlünk telik) sértjük a fenségét és eltöröljük az igazságát, s ebben vétkesek vagyunk. De mégsem mondható, hogy bármivel is csökkentünk bármit, mi Istené, vagy hogy elrabolhatjuk Tőle, ami az Övé, illetve elérhetjük Őt, hogy ártassunk Neki. Valóban nem. Ezért az ember nem fog ártani, csakis saját magának, s így a tőle származó haszon is csak hozzá tér majd vissza. S ebben látjuk a mi Istenünk felbesülhetetlen jóságát. Mert szorgalmasan parancsolgat nekünk és kijelenti miképpen kell élnünk. S miért teszi ezt? Azért, mert a jó férjet akarja játszani? Ha ezt mondanám, húznék ezzel valami hasznot? Biztosan nem. Hanem azért, mert ezzel idézi elő a jólétünket és az üdvösségünket. Ha a magam hasznára való tekintet nélkül kell szolgálnom, s úgy kell gondoskodnom valaki javáról, hogy mennem kell és nyomatékosan kérlelnem őt, megmondván neki, hogy tegye meg ezt-azt, s vele kell lennem minden este és reggel, hogy sarkantyúzzam és előre taszigáljam, hogy valamiféle rendet teremtsék a dolgaiban, de mindez semmiféle haszonnal sem jár a számomra, akkor ez vajon nem a ritka és páratlan szeretet jele? S pontosan így bánt velünk Isten. De mégis, mi Ő? Amikor észrevesszük a végtelen fenségét, s azt, hogy miképpen kegyeskedik a mi üdvösségünkre gondolni, s arról gondoskodni, annak vajon nem kell az elevenünkbe vágnia? S vajon nem kell mondhatni elbűvölnie és ámulatba ejtenie minket ennek a nagylelkűségnek? S micsoda hálátlanság rejlik az emberekben, amikor látják, hogy Isten semmit sem nyerhet általuk, de mégis olyan keményszívűekké és ostobákká válnak, hogy amikor megmutatja nekik az üdvösség útját, és arra buzdítja őket, hogy azon járjanak, akkor egy lépést sem kegyeskednek előre lépni, hanem inkább hátrálnak. Nincs mentség, amikor ennyire hálátlannul fogadjuk a mi Istenünk nagylelkűségét. S van még egy dolog, nevezetesen, hogy noha a mi Istenünk nem kap tőlünk semmit, mégis úgy tesz, mintha a lekötelezettünk lenne. Szükségem van nekem bármire (mondja), amit ti hoztok nekem? Nem, mert semmit sem kaphat tőlünk. Ez igaz, mindazonáltal Isten elfogadja a cselekedeteinket és számításba veszi azokat úgy, mintha azoknak lenne

valamekkora értéke. Annak megfelelően, ahogyan láttuk, hogy egy földműveshez hasonlította Magát, akinek volt egy szőlője, amit miután előkészített, szőlőt szüretelt belőle, vagy akinek volt egy mezője és gabonát aratott arról (Mt21:33, Mk12:1, Mt13:4). Isten az efféle hasonlatokkal azt jelenti ki, hogy úgy veszi számításba a cselekedeteinket, mintha azok kedves és édes áldozatok lennének a Számára. S azt is mondja, hogy amikor jót teszünk a szegénynek, az olyan, mintha Neki tennénk, s Ő úgy fogadja, mintha Vele történne. Ahogyan a mi megváltó Urunk Jézus Krisztus is beszél róla, ezt mondva: bármit tesztek a legkisebb atyámfiái közül eggyel, azt úgy fogadom, mintha nekem magamnak tettétek volna meg (Mt25:40). Látva tehát, hogy a mi Istenünk úgy lealacsonyodik, hogy aláveti Magát a halandó és romlandó ember helyzetének és állapotának, s azt mondja, elfogadja mindazt, amit a felebarátainknak teszünk meg, így bár semmit sem vihetünk Hozzá, Ő mégis akarattal köti Magát hozzánk, még ha nem is tartozik nekünk semmivel. A magunk részéről, amikor ezt látjuk, vajon nem kell ámulatba esnünk a mi Istenünk velünk szemben tanúsított óriási kedvességétől? Jegyezzük hát meg jól, miképpen hangzik el ezen a helyen, hogy amikor valaki különös gondot fordított arra, hogy istenfélő és becsületes életet éljen Isten parancsolatainak megfelelően, akkor sem hozott az semmi hasznot Istennek az illető egész életében mindvégig: ő csakis magának tett jót. De a mi Istenünk mégis buzdít a jócselekedetekre, s elfogad olyasmiket, amiből semmi haszna sem származik. Úgy követeli meg, mintha ezektől jobba válna, s kijelenti, hogy nem veszítjük el a munkálkodásunkat, s az nem marad haszontalan a számunkra. Ez, azt mondom, a mi Istenünk szándéka, amikor arra buzdít, hogy jó életvezetésünk legyen. Továbbá tudjuk meg, hogy miért mondja ezt nekünk ezen a helyen: mert emlékezetünkben kell tartanunk azt a körülményt, amiről már beszéltem, nevezetesen, hogy amikor számadásra megyünk Isten elé, el kell felednünk minden bennünk megfogant ostoba képzelgést, miszerint képesek vagyunk olyan nyereséget vinni Neki, aminek az viszonzását meg kellene érdemelnünk az Ő kezéből. Mindezt (azt mondom) vessük el. S miért? Mert Ő nem teremtmény, akinek szükséges van mások támogatására és segítségére, Ő nincs híjával semminek, hanem megelégszik Önmagával. Mivel tehát a mi Istenünk semmi módon nem az adósunk, tanuljunk meg megalázkodni Előtte és szomorodjunk meg a bűneink miatt, sőt a végletekig szégyenüljünk meg azoktól, s kérjük Istent, bocsássa meg azokat. De miért kellene nekünk megbocsátania azokat? Nem azért, hogy elmondhassam: Ő tudta, hogy én igyekeztem jó életet élni, s megtettem ezt meg azt. Mert mi az, amivel előhozakodhatunk? Biztos, hogy semmi. Ezért felejsük le mindezeket a kibúvókat és ismerjük el a vétességünket, mert amikor már elmondtuk mindezeket a kifogásokat, akkor sem jutottunk el Istenhez. Amikor halandó emberekkel van dolgunk és mégis szóvirágokat használunk a hibáink leplezésére, akkor is csodálatosan megszégyenülünk, ha a hazugságunk kiderül. Mi lesz hát velünk, ha Isten elé járulunk? S ebből látjuk, miképpen tévelyednek el a pápisták. Mert jóllehet nem tagadhatják, hogy Isten átkának veszélyében vannak, ha szigorúan bánná velük, mégis bíznak az elégtételeikben, s ezért úgy alkudoznak Istennel, mintha miután az egyik dologban vétkeztek volna, elégtételt adhatnának valamelyik másokban. Sőt, veszik a cselekedeteiket, amiket túlbuzgóságnak neveznek és amiket Isten soha nem parancsolt, s ezek szolgálnak náluk a lyukak betömésére, amikor bármi gonoszságot követtek el, s Isten előhossa azt. Nos, (mondják), ha vétkeztünk, itt van, ami megjavít minket, sőt, ha mérlegre helyeznénk mindent, az kissé még el is billenne a mi javunkra. Oda jutnak a pápisták, hogy hatalmas abszurditásnak vélik, hogy a bűnök megbocsátása kötöttségektől mentes és ingyenes legyen, s Isten ezeket a puszta jóságának következtében bocsássa meg. Könnyen elismerik igaznak a vétkeket, de a büntetést illetően szerintük a mi dolgunk megbocsátást szerezni azokra. Amikor az embereket ekkora gög ragadja magával, akkor vajon nem kell azt mondanunk, hogy átalakították Istent és többé már nem tudják, Ő valójában milyen? Annál jobban meg kell hát jegyeznünk az itt elhangzottakat, miszerint könnyen meggyőzzük magunkat arról, hogy Isten húz némi hasznot belőlünk, de ez nem más, mint puszta bolondság és hiábavaló fantáziálás. S amikor felfogtuk, milyen magasztos is Ő, akkor ismerjük el a hibáinkat teljes alázattal és ne

vitatkozzunk, mert semmit sem hozhatunk fel Vele szemben, s azt sem mondhatjuk, hogy mindent a mi kezünkől kapott, vagy hogy bármi a lekötelezettünké tette Őt. Ennyit erről. Most pedig még az is elhangzik, hogy *Isten nem törődik azzal, hogy jót vagy rosszat teszünk, illetve becsületesen járunk-e vagy sem*. Amikor Elifáz így beszél, nem úgy érti, hogy Isten becsukja a szemeit és nincs különbség Nála a jó és a rossz között, hanem úgy érti, hogy Ő Maga semmire sem kényszerít. Igaz, hogy Isten, minden törvényesség és igazságosság forrása, szereti az egyenlőséget, s ha becsületesen élünk, akkor válunk Isten képmásává. Mert biztos, hogy bennünk nincs semmi jó, de ez olyan, mint ahogyan a Napot is látjuk itt lenn világítani, amikor szórja a sugarait. A világosság, amit itt lenn látunk, nem a földből ered: látjuk a világosságot a házakon és a földön, de az mégsem onnan származik, hanem ez visszavert (ahogyan mondják) világosság, ami ismét visszatér, ahogyan a föld kapja és megnyugszik azon. Mert amikor tükörben nézzük magunkat, a tükörnek nincs arca, de az ember arca mégis megjelenik abban, a tükör ismét megjeleníti. Így amikor jót teszünk, az nem tőlünk van (mert belőlünk nem húzható ki semmi, csak mocsok és koldusbot, hiszen romlott természetűek vagyunk), hanem a mi Urunk árasztja ránk a jóságot és az igazságosságát. Ezért, ha kegyességet mutat irántunk és megújít a Szentlelkével, s mi szent életet élünk, akkor tükrök vagyunk, melyekben mondhatni az Ő képmása látszik. S ez az a világosság, ami felülről jön és itt lenn mutatkozik meg. Miután pedig Isten elismer minden jót, ami Tőle származik, ez az oka annak, amiért szereti a jót. S nem is tehet másképp, hisz Ő a forrása minden jónak. Egyébként nincs kényszerítve Önmaga vonatkozásában, azaz, a Maga hasznára vagy javára, ami ebből származik, s ezért nem törődik azzal, hogy élnek az emberek. Amikor a emberek a legrosszabbak, el tudják azzal törölni az Istenben levő igazságosságot? Csökkenthetik az Ő fenségét? eltörölhetik a dicsőségét és a tisztességét? Megrövidíthetik az Ő királyságának határait? Nem, erre képtelenek. Ebben az értelemben mondja tehát, hogy Isten nem törődik azzal, mit tesznek az emberek, de ami minket illet, vegyük fontolóra, hogy vajon nem a mi boldogságunk-e az, ha behódolunk Neki és átadjuk magunkat engedelmes alattvalókként. S látva, hogy Neki nincs szüksége sem ránk, sem az életünkre, sem pedig a cselekedeteinkre, de mégis gondja van arra, hogy istenfélő életet éljünk, ebből ismerjük meg az irántunk érzett szeretetét, ahogyan már megmondatott, hogy kegyeskedett Magához kötni, s úgy egyesíteni minket, hogy ha jó az életvezetésünk, azt mondja, eljött az Ő országa, ha rosszul, akkor azt mondja, többé nem uralkodik. De hogyan van ez? Képesek vagyunk úgy akadályozni Istent, hogy az Ő szuverén uralma nem marad Vele mindörökké? Nem. De akkor miért használ efféle beszédmodot? Ezzel (mint említettem) jelenti ki nekünk, mennyire szeret minket, ahogyan meg van írva a Példabeszédek 18. fejezetében, ahol Isten bölcsességét hozza elő, azt mondva, hogy az Ő gyönyöre és öröme a közöttünk lakozás. Isten azért beszél így, hogy kijelentse: nem fogja a jósgát bezárva és elrejtve tartani Önmagában, hanem kiárasztja közénk, hogy a részesei lehessünk, s akkora örömet talál a megvilágosításunkban, hogy végül ne legyünk az oktan állatokhoz hasonlóak, hanem ismerjük Őt, s úgy fogjuk fel, amint tanít minket, hogy magasra emelkedhessünk, fel az Ő királyságába. S ugyanígy jár el minden más dologban is, mert örömét leli a jótéteményeinek ránk ruházásában, valamint ezek gyümölcsoztetésében, amivel hozzánk csatlakozik és minket is Magához köt. Isten tehát a gondunkat viseli, hogy jó életvitelünk legyen, de nem azért, hogy ebből bármi haszna származzon, illetve, hogy semmiféle kára se származzon. Ez a summája annak, amit meg kell jegyeznünk. Továbbá az is elhangzik, hogy *tőled felve fedd-e téged, és azért perel veled?* Itt még világosabban látjuk, hogy semmi hasznunk nem lesz haladékot keresni Istennél úgy, ahogyan a felebarátainkkal és a cimboráinkkal szoktuk. Mert mi más lenne az oka annak, hogy az emberek olyan sokat gáncsoskodnak a többi emberrel folytatott vitáikban és civakodásaikban, mint az, hogy kibékítsék a másik felet, vagy hogy megretentsék, s ő ne kezelje a dolgot többé akkora szigorúsággal? Mint amikor például megtámadnak valakit, az illető meggondolja: ez az ember hevesen üldöz engem, mit tegyek? Vagy valami menekülőutat használ, vagy valakit az ellenfele sarkába állít, hogy az, ahogyan mondani szokták, bolhát

tegyen a fülébe: Nem gondolod, hogy az ellenfeled túl erős a számodra? Vagy valamit felkavar ellene titokban, hogy az illető visszahúzódjon, lenyugodjon és ne merje többé úgy folytatni az eljárást, ahogyan eddig tette, félve attól, hogy a gázott az ő fejére hullik vissza. Mivel tehát azért szoktuk megrettentetni a halandókat, hogy kimeneküljünk a kezükből, kimutassuk a fogunk fehérjét és jeleket adjunk nekik, hogy megvannak a módszereink és az eszközeink a bosszúállásra, így azt hisszük, ugyanezt megtehetjük Istennel is. De micsoda örültség ez? Vajon elvesztettük az eszünket és a józanságunkat? Mivel azonban az emberek olyannyira arrogánsok, hogy úgy vélik: ugyanazt megtehetik Istennel is, amit a felebarátaikkal tesznek, ezért mondja: *azt hiszed, Isten tőled félve marad békés?* Nos, mi az oka, amiért az emberek így akarják megrettenteni az ellenségeiket? Azért, mert így gondolkodnak: ez az ember bántani fog, ezért meg kell állítanom. S bár rám készül támadni, vissza kell vernem, vagy valamiféle törvényes eszközöket kell találnom a visszaszorítására. A dolog, ami visszatart minket egymás bántásától az, hogy amikor védekezni akarunk, a gonoszok pedig zaklatni akarnak minket, ott a törvény, ami a két fél közé áll. Mert amikor azt tesszük meg a mentsvárunknak, akkor az visszatartja őket annak végrehajtásától, amit elterveztek. S így járunk el, amikor halandó emberekkel van dolgunk. De ne gondoljuk, hogy Istent bármi ilyesféle indulatok vezetik. S miért? Mit tudunk Vele csinálni? Tehetjük-e Őt hideggé, vagy meleggé (ahogyan mondtam)? Isten tehát nem félelemből üldöz minket, nehogy megakadályozzuk Őt bármiben, s teszi a lábát a torkunkra. Hiszen ha mindössze egyetlen csapást mérne is ránk, az is leverne minket. Ezért akik felkelnek Isten ellen, mi mást tesznek, mint a saját nyakukat törik ki? Olyan ez, mintha az ember megszakítaná az izmait és a vénáit, miközben azon munkálkodna, hogy magasra jusson, de nem képes arra: szükségszerűen meghiúsul ez a célja, s ha túlerőlteti magát, az egész testét megtöri és összezúzza. Ez tehát halálos bukás. Ez történik, amikor az embereket ördögi gőg ösztönzi a szembeszegülésre Istennel. nem szabad azt hinnünk, hogy a mi Istenünk fél tőlünk, mert ki fogja gúnyolni az efféle elbizakodottságot, amint meg van írva a második zsoltárban (Zsolt2:4). Nos, igaz, hogy az emberek sokat handabandáznak, ha összeszövetkeznek. Különösen, akkor sok a húhó, amikor a királyok és a fejedelmek lépnek szövetségre, és egyesülnek az élő Istennel szemben, s népek is egyetértenek velük. De mindez itt lenn történik, s az emberek csak olyanok, mint a szöcskék, ahogyan Ézsaiás próféta beszél róluk (Ézs40:22). A szöcskének olyan hosszú a lábuk, hogy képesek ugrani, de idővel vissza kell esniük a földre. Nagy csinnadrattát csinálnak, de képesek a felhők fölé ugrani? Nem. Közben a magasban lakó gúnyosan kineveti őket. Ez annak megmutatására szolgál, hogy hol van Isten trónja: az egek felett, így az emberek soha nem érnek fel Hozzá, s Ő a saját nyugalomban mindig kineveti majd őket, bármennyire is fontoskodjanak. Tanuljuk hát meg, hogy amikor Isten beidéz és vádiratot fogalmaz meg ellenünk, ez nem azért történik, mert képesek vagyunk bámféle kárt okozni Neki, vagy mert bármilyen vonatkozásban meg kell állítania minket, nehogy az első támadást mi intézzük Ellene. Biztosan nem. De akkor miért? Azért, hogy megérezzük a bennünk rejlő gonoszságot, s ez az orvosság keresésére ösztönözzön minket, és őszinte megtéréssel járuljunk Hozzá, hogy a saját akaratának megfelelően kormányozhasson minket. Isten tehát, amikor embereket büntet, a javukat keresi, s az elítélésükkel felmenteni igyekszik őket. Vagy, amikor ostromoztatnak, azzal az igazságosságát akarja szentesíteni és megerősíteni annak megmutatása végett, hogy egyetlen gonoszság sem marad büntetlen. S ezzel akarja mérsékelni az emberek gőgjét is, mivel örvendeznek a bűneiknek és dicsekednek azokkal. Isten tehát letöri mindezeket a dolgokat, miközben ítéletre viszi azokat. S tanuljunk meg többé nem kecsegtetni magunkat, amikor bámféle lelkiismeret-furdalás van bennünk, s Isten Ígéje elítél minket, az emberek pedig rámutatnak a hibáinkra és epeömlést okoznak vele. Tanuljuk hát meg (azt mondom) többé nem használni a búvóhelyeinket, mert nem teszünk mást, csak a magunk bőrét visszük a vásárra, mert biztosak lehetünk abban, hogy Isten nem fél úgy tőlünk, mintha bármi kárt okozhatnánk Neki. Hanem úgy ösztökél a bűneink megérzésére, hogy az kiváltsa a nemtetszésünket azok iránt, s ezzel nyújtja ki a kezét felénk, hogy az üdvösségre vezessen, vagy megkettőzni akarta

a kárhoztatásunkat, hogy még megbocsájthatatlanabbak legyünk azért, mert ellenállunk Neki és a bennünk levő önfejűség mellett olyan akaratosakká és makacsokká is váljunk, hogy ne hajoljunk meg, amikor elkezd visszavezetni Önmagához. Ez a summája annak, amit végig kell gondolnunk. Most pedig Elifáz még ezt is hozzáteszi: *Avagy nem sok-é a te gonoszságod, és nem véghetetlen-é a te hamisságod?* Igaz, ezt nagyon rosszul vonatkoztatta Jób személyére (mint azt már említettük), de közben tartanunk kell magunkat az általános tanításhoz azért, hogy végül úgy vonatkoztathassuk azt önmagunkra, ahogyan az a számunkra szükséges. Jegyezzük hát meg, hogy egy bárdolatlan ember szájával, akinek nem volt annyi bölcsessége, mint kellett volna az igazság saját hasznára történő megfelelő alkalmazásához, a Szentlélek megmutatja, mit kell tennünk, amikor számadásra megyünk Istenhez. Nevezetesen, tudnunk kell, hogy minden pontban vétkesek vagyunk, s minden módon kötődünk Hozzá, de Ő semmiben sem kötődik mihozzánk, továbbá, bántani sem tudjuk Őt. S amikor a törvényre visz minket és elítél, az nem a maga hasznára teszi, hanem ami üdvösségünkre és javunkra. Legyünk hát biztosak abban, hogy ha még el is ítél, azt is azzal a céllal teszi, hogy végül fölmenthessen, nehogy abba a kárhoztatba essünk, amibe a végén majd a gonoszok kényszerülnek. Másrészt tudjuk meg, hogy amikor Isten így ítéletre visz minket, azt a bűneink megvizsgálása és az egész életünk átkutatása végett teszi, hogy végül megundorodjunk a bűneinktől. Közben azonban, amikor kibontottunk mindent, ami bennünk van, s azt hisszük, hogy tudjuk, mi van abban, értsük meg, hogy még a századrészét sem láttuk át. Pont azokról beszélek, akiknek világos látásuk van és se nem kecssegtetik magukat, se nem dajkálnak semmiféle gonoszságot. Mert bárhogyan is legyen, miután az emberek ostobák, s rövid és homályos a látásuk, biztos, hogy a bűneik századrészét sem veszik észre. De Isten, Akinek a miénknél messze világosabb a látása, ismeri azokat. Ha ma bűnbe esünk, s leplezetlenül elítélnék miatta, holnap reggel másikat követünk el, s nem múlik el nap nagyszámú sértés és véték nélkül. S mindig újrakezdjük, Mert nemcsak egy, kettő vagy három, hanem száz véték miatt leszünk elítélve. S mi lesz akkor velünk? Amikor valaki alaposan megvizsgálta a lelkiismeretét, s ennyi mindenben vétkesnek találta magát, majd arra a következtetésre jut, hogy Isten százszor ennyiről tud, mihez kezd akkor? Vajon nem kell ledöbbennünk? Nem kell a hajunknak égnek állnia, nekünk pedig a halál vermének fenekére esni? Ennyit kell megjegyeznünk erről az igehelyről. Azaz, valahányszor csak Isten Ígését halljuk prédikáltatni, a minket beszennyező vétkek megítéltetnek, s minden embernek magába kell szállnia, s a maga eljárását lefolytatnia. Nem szabad addig várnia, amíg Isten fogja perbe, hanem ezt kell mondania magában: Ó jaj, vétkeztem így és így, s nemcsak egyszer-kétszer, hanem rengetegszer. S ha elkövettem ezt a vétket, mások is vannak, s ha Isten kifordítja a mocskomat, micsoda dolog lesz az? Nekem végleg végem lesz. Ennek, azt mondom, alázatra és megtérésre kell indítania minket, hogy ne legyünk olyan erőtlenekek, mint amilyenek voltunk a közeledésben a mi Istenünkhöz, vagy legalábbis ne legyünk még makacsabbak, s ne küzdjünk a fenyítéseivel ellen. Sőt még jobban óvakodjunk ettől, mert látjuk, hogy az emberek nagyobbik része örül a bűneinek és dicsekszik azokkal. S ahol sóhajtozniuk és nyögniük kellene, s teljesen megszégyenülni, ott jó keresztyéneknek fognak számítani, sőt a fellelhető legtökéletesebbeknek. Valójában ezt mondják majd általánosan: ember vagyok, és minden embernek bűnösnek kell vallania magát, de mégsincs senki, aki jobbat tenne nálam, s nem ismerek senkit, akinek jobb akarata lenne az enyémnél. S kik azok, akik így beszélnek? Mocskos rongyemberek, olyan mocskosak, hogy még a levegő is bűzlik a gonoszságuktól. De ebben az esetben mégis nyíltan gúnyolják Istent. Nos, mint mondtam, ha jól megvizsgáljuk önmagunkat, nem marad más a számunkra, csak a teljes zűrzavar, mivel vétkeseknek kell magunkat elismernünk, s nem egy-két bűn miatt, hanem teljesen és egészen, tudva, hogy Isten által átkozottak és a legnyomorultabbak vagyunk, ha Ő nem könyörül rajtunk és nem irgalmaz nekünk. Röviden, itt azt tanuljuk meg, hogy Isten előtt nem szabad könnyedén megvallani magunkat bűnösnek, mintegy mondhatni a divat kedvéért, (ahogyan teszik azok, akik elegendőnek gondolják ezt mondani: ó, én nem tagadom, hogy van bennem néhány hiba). Nem,

nekünk nem szabad ezt tenni, hanem olyan súlyossá kell tennünk a tehet, hogy már ne legyünk képesek tovább hordozni. Mert valójában így fog Isten ténylegesen megdicsőülni, ami nem akkor történik meg, amikor az emberek azt mondják, hogy van bennünk néhány kisebb hiba és tökéletlenség, hanem amikor Dáviddal együtt a bűneik nagyságáról és a vétkeik sokaságáról beszélnek (Zsolt25:11, 38:5). S ahogyan Dániel beszél róla a megvallásában, aki egy angyal volt más emberekhez viszonyítva, de mégis ezt mondta: megvallom a bűneimet és a népem bűneit (Dán9:10). Nem holmi csekély hibáról beszélt, hanem ezt mondta: a bűneink, Uram, nagyok és szörnyűségesek. Tanuljuk hát meg elismerni, mik vagyunk valójában, s azt is oly módon, ami Istent valóban és teljes egészében megdicsőítheti. Ennyit erről a dologról. S miféle reménységünk lehet arról, hogy Isten befogad minket, s kegyes és könyörületes lesz velünk, ha nem leszünk mondhatni túlterheltek a bűneinktől, amiket elkövettünk? A mi Urunk Jézus Krisztus nem azt mondta, hogy jöjjetek hozzám mindannyian, akik ezt mondjátok: bűnös vagyok, s vannak bennem hibák. Ő nem így beszélt. Hanem ti, akik megterheltetek és megfáradtatok, akiknek a vállalai meghajlanak a bűneitek súlya alatt. Ezek azok, akiket a Jézus Krisztuséinak neveznek, hogy végül könyörületet találhassanak Benne és az Ő kegyelmében, s nem azért, hogy gúnyolódjanak Istennel, könnyed megvallást téve, de a szívükben meg nem érintve. Ez az, amit meg kell jegyeznünk erről az igeszakaszról. Továbbá ahhoz, hogy ilyen ismeretekhez jussunk, konkrétan meg kell vizsgálnunk a bűnöket, amiket elkövettünk: mert az ember soha nem mondja igazán, hogy én mondhatni a pokol fenekére vettettem, amíg az illetőt alaposan át nem vizsgálták, s górcső alá nem vették a bűneit, s alaposan meg nem jelölték mindet, egyiket a másik után. Amíg tehát át nem vizsgáltuk magunkat ilyen alapossággal, soha nem fedezzük fel, hogy a vétkeink száma végtelen és megszámlálhatatlan. Emiatt van a dolog itt szavakba foglalva. Mert Elifáz, miután általános kifejezésekkel jelentette ki, hogy Jób bűne nagy és a vétkeinek száma végtelen, ezt mondta: *Nem fosztottad ki a mezítelent? Nem vettél zálogot ok nélkül? Nem vontad meg a kenyeret az éhezőtől? Nem tagadtad meg az ivóvizet a szomjazótól? Közben pedig nem szöveteztél azokkal, akik telve voltak erőszakkal?* Ez az oka annak, hogy Isten most üldöz téged. Igaz, (mint már említettük), hogy Elifáz nagy sértéssel illeti Jóbot és rosszat tesz neki, de közben Isten Lelke azt a rendet akarta megtanítani nekünk, amit meg kell tartanunk az igazi megalázkodáshoz Isten előtt, nehogy keményszívűekké váljunk, s ezzel kiprovokáljuk a bosszúállását, amiért küzdünk ellene. Röviden, jegyezzük meg, hogy az emberek soha nem érzik magukat olyan bűnösöknek, mint amilyeneknek kellene, hacsak konkrétan meg nem vizsgálják magukat, majd végül részletesen számot nem adnak. Igaz, hogy ennek soha nem juthatunk a végére, hanem erre a végkövetkeztetésre kell jutnunk Dáviddal együtt: Ki érthetné meg a hibáit? (Zsolt19:13) De mégsem mondhatjuk, hogy a dolgokat futólag kell átlépni és nem kell alaposan megvizsgálni. Ha egy földi bíró lehet éles eszű és figyelmes az odafigyelésben az eljárásra, ami csak egyetlen ember életéről szól, könyörgöm, amikor Istenünket sértettük meg, vajon nem kell nagyon gondosságot tanúsítani? Amikor pedig az eljárás nem bűnvádi, hanem csak valamilyen csekély pénzösszegekről szól, a bírónak akkor is közelebbről kell azt megvizsgálnia, hogy lássa: vannak-e tanúk és ha igen, helyesen jártak-e el. A dolgokat pedig ellenőrizni kell, még ha a per csak tíz-húsz kétshillingesért, vagy száz koronáért, vagy valami más apróságért zajlik. S ha a bíró nem teszi a kötelességét, szükségszerűen vétkesnek minősül tolvajként Isten előtt, mert akkor a tolvajnál is rosszabb, hiszen ellopja mások javait és vagyonát, s ami az egyik emberé, azt a másiknak adja. Amikor pedig Isten úgy megtisztel, hogy a saját életünk bírává tesz minket, akkor könyörgöm, megbocsáthatók leszünk, ha hanyagok vagyunk és becsukjuk a szemeinket az előtt, ami jó és hasznos a számunkra? Biztosan nem. Ezért mérlegeljük alaposan, amit érintettem, azaz, hogy az emberek valójában soha nem fogják bűnösöknek ismerni magukat úgy, ahogyan kellene, s ahogyan szükséges, amíg meg nem vizsgálják konkrétan a saját életüket. S valóban látjuk, miképpen alkalmazta Dávid ezt a dolgot. Mert egyetlen hiba is a tenger közepébe sodorta őt, amikor látta, milyen szörnyűséges bűnt követett el Isten ellen, ami a kegyetlen gyilkosság

oka volt, s nemcsak egy emberé, hanem soké, amikor meg akarta ölni Uriást. Ezért amikor látta a bűne gonoszságát, annak borzalmassága arra kényszerítette, hogy ne csak erről az egy hibáról gondolkodjon el, hanem alaposabban is megvizsgálja, s mintegy a tenger közepében szemlélje, majd ítélje el végleg önmagát. Ezt nekünk is meg kell tenni. Ezért a pápai gyónás ördögi dolog, mellyel az emberek igyekeznek felmenteni magukat, a papok füleibe köpködve a bűneiket úgy, ahogyan a részeges kiköpködi a bort, amikor már annyit ivott, hogy a gyomra képtelen azt megtartani. Isten nem akarja, hogy efféle megvallásokat tegyünk, mert az teljesen ellentétes az Ő Igéjével és egyben visszataszító is. Viszont azt sem akarja, hogy egyetlen szóval mondjuk: vétkeztem, s könnyedén átlépkedjünk az izzó szénen (ahogyan a közmondás mondja ebben az országban), hanem vizsgáljuk meg magunkat alaposan, s minden ember magába szállva ismerje el: nemcsak egy bűnben vagyok vétkes Isten előtt, hanem ebben és ebben a hibában is, és nemcsak egyszer, hanem újra és újra beleesem abba. Amikor ezen a különleges módon vizsgáljuk meg magunkat, joggal juthatunk erre a következtetésre: Uram, végtelen sok bűnünk van, s a vétkeink megszámlálhatatlanok. Ez az, amivel Isten majd megdicsőül. Így kell ennek a szegény bűnösök elevenébe vágni, hogy megundorodjanak a bűneiktől. Valójában az, amit maguktól is általánosságban megvallanak, amikor ezt mondják: bűnös vagyok, mint a többi ember, azt jól kijelenti, hogy nem érintette meg őket belül a dolog a szívük legaljáig, s nem tudják megmondani, mit jelent úgy ismerni a bűneiket, hogy meg is undorodjanak azoktól. De ami minket illet, tanuljuk meg átkutatni minden bűnünket egészen fenékig, s amikor bármennyit összeszámoltunk, tudjuk meg, hogy százszor annyi van, s szégyenüljünk meg és ismerjük el a kárhoztatást, sóhajtozva Isten előtt és ezt mondva: Ó jaj, Uram, igaz hogy a bűneik száma nagy és végtelen sok a vétkünk, de a Te kegyelmed sokasága áradjon ránk, ahogyan Dávid beszél róla (Zsolt40:13, 130). Mert az egyetlen módja a bocsánat megszerzésének minden bűnünkre az, amikor tetszik Istennek elfedni ezeket, majd a jósága folytán elvetni, s minket megtisztítani ezektől az Ő Szentlelke erejével.

Mos pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, kérve Őt, hogy ezeket éreztesse velünk az eddigieknél jobban. Másrészt láttassa meg velünk a szent fenségét, hogy mondhatni végleg a földhöz vágva újra felemelkedhessünk, de csakis az Ő könyörülete és kegyelme által, amit a mi Urunk Jézus Krisztusban mutatott meg nekünk. Közben pedig járuljunk a mi nagy Megváltónkhoz és adjuk át magunkat Neki, mert azzal hívott Magához, hogy jutalmul átadja a dicsőség koronáját, nem törődve a bennünk levő sok-sok nyomorúsággal. Ezért mondjuk együtt: Ó Isten, leghatalmasabb és mennyei Atya stb.

A nyolcvannegyedik prédikáció, ami a második a huszonkettedik fejezetről

Jób22:9-11

- 9. Az özvegyeket üres kézzel bocsátottad el, és az árváknak karjai eltörttek.
10. Azért vett körül téged a veszedelem, és rettegten téged hirtelen való rettegés;
11. Avagy a setétség, hogy ne láthass, és a vizek árja, a mely elborít!**

Bárki csodálkozhat, miképpen és mi okból vádolhatja Elifáz Jóbot itt olyan bűnökkel, melyek soha nem voltak meg benne. Mert (mint azt majd később látjuk) Jób nagyon udvarias és nagylelkű ember volt egész életében, ahogyan kijelentette, hogy az árvák védelmezője, az özvegyek támogatója, a vakok szeme, a bénák lába volt, s a keze soha nem zárult be a szükségben levők előtt. Miért vádolja hát Elifáz azzal, hogy erőszakkal vette el a felebarátai javait és vagyonát? S hogy nem könyörületes, hanem kegyetlen ember volt, s egyedül falta fel a javait? Úgy tűnt, ezekben a dolgokban semmi józan ész sincsen. De meg kell jegyeznünk, hogy Elifáz a nyomorúsága által ítéli meg Jób személyét, s ez az oka annak, amiért mindent eltéveszt. Ahogyan korábban megmutattuk, óvakodnunk kell, amikor Isten büntet valakit: ebből ne következtessünk arra, hogy az illető bűnös ember, s ezért a tetteinek megfelelő bánásmódban van része, mert az a kocsi befogása a ló elé, ahogyan a közmondás mondja. Ugyanígy jár el Elifáz is és ezért rossz az ítélete. Továbbá, azt, amit itt olvasható, nem szabad egyszerűen érteni, hanem ez olyan, mintha arra buzdítaná Jóbot, hogy vizsgálja meg az egész életét, s látva, micsoda bánásmódban van része, jusson arra a következtetésre: gonosz ember volt és a vétkei olyan szörnyűségesek, hogy Isten szörnyű bosszút zúdított rá. Mintha azt mondaná: vizsgálj meg hogy a bővelkedés idején nem voltál-e kegyetlen? Nézd meg, nem kényszerítetted-e a szegény embereket gonoszságokra? Vedd fontolóra, hogy nem tagadtad-e meg tőle a segítséget, amit tőled kért? Gondold végig, nem voltál-e Isten megvetője? S látva, hogy még mindig ebben maradtál, és igazolni akarod magad, e annak a jele, hogy világosan gúnyt űzol Istenből, mert itt az ideje, hogy megalázkodj, most vagy soha. S látva, miképpen lettél a porba döntve, vajon nem kellene elfogadnod a bírót és elítélned önmagad? De még mindig a civakodást folytatod, ezért arra a következtetésre kell jutnom, hogy gúnyolódó és csúfolódó vagy. Így folytatta Elifáz. Ebből látjuk, micsoda dolog elhamarkodottan ítélni, mert sem azt nem vesszük fontolóra, ami jó az emberekben, sem pedig az Isten által beléjük helyezett erényeket, s felszínes és könnyed következtetéseket teszünk, ahol nincsen szín vagy megjelenés. Látta Elifáz valaha is Jóbban azt, amivel itt vádolja? Biztosan nem, ahogyan Jób utóbb ki is jelenti. Miért feddi őt meg így Elifáz? Mert súlyosan túlterhelte magát azzal az ostoba fantáziálással, hogy miután Isten ennyire fájdalmas büntetést szabott ki Jóbra, ezért szükségszerűen el kellett követnie bizonyos bűnöket, sőt, Isten végleg el is vetette. Ez az a rossz végkövetkeztetés, amire Elifáz jut. S miért? Mert Isten néha nem az elkövetett vétkeik alapján bünteti a szolgáit, hanem a türelmüket teszi próbára, s emellett megmutatja, hogy ha így bánik a zöldellő fával, akkor mi lesz a kiszáradttal? Továbbá, meg akarta öldökölni őket ennek a világnak a vonatkozásában, s arra akarta őket tanítani, hogy a nyomorúságok, amiket elszenvednek ebben a világban, nem lesz akadály a nekünk megígért áldottságnak, még ha az rejtve is van és nem mutatkozik ebben a világban. Látjuk tehát, hogy Istennek sok oka van ostromozni az övéit. Nos, ha ebből arra következtetünk, hogy az ostromoztatásuk azért történik, mert gonosz életet éltek, az újabb, a megrontáshoz vezető út. De van még egy dolog mögötte, mi ennél is rosszabb: az, amikor ostoba képzelgésekbe bocsátkozunk. S mik ezek? Ez az ember az emberek szemében jó kinézetű volt, miképpen találhatjuk meg hát benne az okot, amiért ilyen bánásmódban részesült? Ez az, ami okot ad nekünk az álmodozásra, valamint arra, hogy úgy járjunk el,

ahogyan Elifáz tette itt. Ezért sokkalta józanabbnak kell lennünk, s tartózkodóknak, amikor elkezdjük ítélni a felebarátunkat. Ne bocsátkozzunk hát találgatásokba, hanem vizsgáljuk meg alaposan az életüket, s amikor már tudjuk, hogy az illető gonosz, Isten megvetője, ezért a vétkei közismertek, akkor mondhatjuk joggal, hogy Isten bünteti. De miért? Azért, hogy végül tanuljunk a példájából, s az hasznos leckének bizonyuljon a számunkra. Emellett, amikor nem látjuk az emberben az okot, amiért Istennek súlyosan kellene büntetnie, de valami csapás éri, tartózkodjunk az ítéleztől és gyakoroljuk azt, amire a zsoltár figyelmeztet (Zsolt41:2), azaz legyünk inkább könyörületesek, a jóra hajlók, s gondoljuk ezt: ó jaj, ha a mi Urunk a cselekedeteink szerint bánná velünk, mivé lennénk? Mert nem vagyunk jobbak ennél az embernél, sőt, mondhatni rosszabbak vagyunk, s látjuk, miképpen ostromoztatik ő. Ebből tanuljuk meg, hogy Isten tovább is vezet minket és megmutatja, hogy az életünk semmiség, továbbá különböző csatákban akarja edzeni az övéit, s amikor türelmeseknek mutatkoztak a megpróbáltatásaik közepette, akkor azzal szeretné, ha vigasztalódnának, hogy más helyen jobb nyugalom van félretéve a számukra. Így kell hát eljárunk ebben az esetben. Most pedig vizsgáljuk meg konkrétan, mit olvasunk itt. Elifáz ezt mondja: *ok nélkül vettél zálogot a felebarátaidtól, kifosztottad a mezítelent.* Itt látjuk, hogy a bűneink nem szűnnek meg gyűlöleteseknek lenni Isten szemében, még ha az emberek nem is ítélik el azokat. Mert ha valaki olyan kegyetlen, hogy zálogot vesz a szegénytől, amikor az a szükségeire vesz valamit kölcsön tőle, ha elveszi vagy az ágytakaróját, vagy a kabátját, amibe öltözhet, azért senki emberfia nem fogja őt beperelni. Mert ha beperelné, felmentené. Miért? Ő pénzt kölcsönzött, ezért törvényes dolog volt zálogot venni biztosítékképpen. Az emberek előtt semmiképpen sem hibáztatható, de nem szabad azt hinnünk, hogy Isten előtt is felmentést nyer. Így amikor igaznak és ártatlannak gondoljuk és valljuk magunkat Isten előtt, mivel az emberek nem feddtek meg minket, akkor becsapjuk magunkat. Mert a világi irányelvek nem arra a tökéletességre juttatásunkra szolgálnak, amit Isten megkövetel a gyermekeitől: azok csak a korlátozásunkhoz elégségesek, hogy minden ember élvezhesse a saját jogait, az legerősebbek ne rabolják el azokat, s a csalás, a zsarolás, a sértések és az erőszakoskodások elnyerjék a büntetésüket. Ezt a célt kell szolgálniuk a világi irányelveknek. De mikor Isten elé járulunk, nem elégséges arra hivatkoznunk, hogy nem voltam tolvaj, hogy az akasztófához vezessenek, vagy megkorbácsoljanak, nem öltem meg senkit, hogy halálos ítélettel sújtsanak, nem követtem el olyan vétket, ami testi büntetéssel vagy becstelenséggel járna. Amikor mindezekkel előhozakodtunk, annak semmi célja sincs. S miért? Mert ha csak titokban átkoztam a felebarátomat, már akkor is gyilkosnak minősülök Isten előtt. Ha megpróbáltam megrontani és megerőszakolni más ember feleségét, vagy tisztátalan tekintetet vetettem rá, íme, házasságtörő vagyok. Ha megkívántam más ember javait és igyekeztem azokat megszerezni magamnak, még ha nem is hányják ezt a szememre mások, mégis tolvajnak minősülök Isten előtt. Erről az igehelyről tehát egy hasznos tanítást szűrhetünk le, az pedig nem más, mint hogy nem hízelelhetünk magunknak, ha az emberek nem vádolhatnak minket egész életünkben, s nem fognak perbe bármiféle gaztett elkövetése miatt. Röviden, ítélnének az emberek olyan igaznak, amilyennek csak lehetséges, mi mégsem gondolhatjuk, hogy emiatt majd megmenekülünk. S mi ennek az oka? Az, aki zálogot vesz a pénze biztosítékképpen, Isten előtt időnként gyilkosnak minősül. Itt konkrétan az hangzik el, hogy *zálogot vesz ok nélkül.* De miért? A dolog önmagában véve nem gonosz, és Isten sem veti el végleg, hogy az ember zálogot vegyen. Mert ha törvényes más ember javait átvenni, akkor törvényes zálogot is venni. Íme, mezőt vagy rétet adnak zálogba, amit Isten nem ítélt el, s hasonlóképpen, ha valaki az ingóságainak valamely részét adja zálogba, végleg az sem szabad elvetni. Viszont elhangzik, hogy gonosz dolog ok nélkül zálogot venni. De hogyan? Elifáz hozzátette a gondolatait, ezért nem kell semmi más magyarázatot keresnünk. Azt mondta, hogy amikor Jób zálogot vett a felebarátjától, azzal kifosztotta a mezítelent. S mindez annak megfelelő, amit a mi Urunk kijelent a törvényében, nevezetesen, hogy a zálogok, amiket veszünk, nem lehetnek azok, amik az ember közönséges

szükségleteinek kielégítésére szolgálnak (2Móz22:26-27, 5Móz24:12-13, 17). Mert ha valakit kifosztanak és emiatt fáznak, mi pedig olyan kegyetlenek vagyunk, hogy elveszünk a kabátját, az egyfajta gyilkosság. Ha valaki lemond az ágyáról az éhségét csillapítandó, vagy zálogba adja az ágytakaróját gabonáért vagy bármi más, a létfenntartáshoz szükséges dologért, az, aki elveszi, nagyon kegyetlen. Mert ezzel, amennyire csak tőle telik, megöli őt, csak a halálnemet változtatja meg. S ez pont olyan, mint ha valaki abban a veszélyben lenne, hogy felakasztja magát, s én kioldanám a kötelét, de helyette elvágom a torkát. Így amikor a szegény embernek nincs mit ennie, s kénytelen lesz az ágyát odaadni élelemért, ez rendkívül aljas gonoszság, ami semmiképpen sem bocsátható meg. S ezért mondja a mi Urunk a törvényében, hogy ügyeljünk rá: a szegény ember záloga nem maradjon nálunk éjszakára (2Móz22:26-27, 5Móz24:12-13). Amikor látod, hogy a zálogtárgy egyben használati tárgy a szükségleteinek kielégítéséhez és nélküli mindenképpen kárt szenved, add vissza neki, s ha visszaadod a szegény embernek az ágyát, és enyhítesz a szükségein, az övéi áldani fognak téged, ha pedig visszaadod a ruháját, hogy ne fázzon, a teste fog áldani téged. Viszont, ha a szegény embert megfosztod az ágyától és a te gonoszságod folytán betegszik meg, amiért olyan kegyetlen voltál vele, hogy nem adtál neki semmit kölcsön zálog nélkül, akkor, még ha a szegény ember nem is kiált bosszúért, hanem mondhatni néma marad, te akkor is átkozott leszel, s az ő szüksége elegendő lesz ahhoz, hogy számadásra szólítson téged Isten ítélőszéke előtt. Elifáznak most az van az elméjében. Igen, mondja, te kifosztottad a mezítelent, azaz, amikor a szegény ember hozzád jött, s pénzt kért tőled kölcsön, te nem gondolkodtál, amikor zálogot vettél tőle, akár a kabátját, vagy az ágyát, vagy a fazekát, vagy a serpenyőjét vettél el, így amikor lett élelme, nem tudta, hogyan egye meg, mert azt a dolgot vettél el tőle, amire nagyon nagy szüksége volt. Látjuk tehát, hogy ha őszintén járunk Isten előtt, s úgy élünk együtt, mint testvérek, akkor nem elegendő csak a földi törvényeket betartani, s nem tenni semmi a világi hatalom ellen, hanem feljebb kell emelkednünk, azaz be kell tartanunk azt a természetes egyenlőséget, miszerint nem teszünk semmi mást a többiekkel, csak amit szeretnénk, ha ők tennének velünk. Ezért gondolja meg mindenki jól, mit szeretne, ha a többi ember tenne vele, azaz, mit ítélné egyenlőségnek, ha ő maga lenne szükségben. S nincs olyan, aki ne tudná nagyon jól megmondani, miért ne cselekednénk így? Mert a mi Urunk megparancsolta, hogy viseljük egymás gondját. S amikor éhes vagyok, amikor a kihűlés veszélye fenyeget, akkor vajon az, aki elveszi a kabátomat, azzal nem azt jelenti ki, hogy nem mást akar, mint elválni a torkomat? Saját magunktól is nagyon jól előhozakodhatunk ezekkel az érvekkel. Aztán, ha ezt tesszük másokkal, kell önmagunknál jobb bírót az elítélésünkhöz? Ez a rövid summája annak, amit meg kell tanulnunk ebből az igeszakaszból. Utána ez következik: *Nem adtál vizet a szomszédnak, megvontad a kenyeret az éhezőtől.* Elifáz itt megmutatja: lehetséges, hogy Jóbért bünteti Isten, mert nem volt annyira könyörületes az emberekhez, hogy enyhített volna a szükségeiken. S hogy némi hasznót húzzunk ebből a tanításból, hagynunk kell Jób személyét úgy, ahogyan korábban érintettük. Ezért minden ember gondolja végig, hogy amikor Isten meglátogat bennünket és annyira szigorúan bánik velünk, hogy kénytelenek vagyunk megérezni a saját bűneinket, akkor, azt mondom, vizsgáljuk meg alaposan a dolgot: vajon nem azért történik-e mindez, mert nem tanúsítottunk olyan előzékenységet a felebarátainkkal szemben, amelyet megparancsolt nekünk, s amelyet kellett volna? Itt az is elhangzik, hogy az, aki becsukja a füleit, amikor a szegények hozzá kiáltanak és segítséget kérnek tőle, saját maga is kiáltani fog, de nem lesz meghallgatva (Péld21:13). Íme, Isten azzal fenyeget minket, hogy ha nem kegyeskedünk segíteni azokon, akik segítséget kérnek tőlünk, amikor van hatalmunk és eszközeink ezt megtenni, akkor Ő majd ugyanezzel a nyomorúsággal fog sújtani minket, még a leggazdagabbakat és a legkönnyebben élőket is, mert Istennek sok vessző van a kezében, amikkel büntethet minket, s amit először fel sem fogunk. Igaz, hogy azok, akiknek gazdag a reménységük, soha nem zavarodnak össze, s úgy vélik, hogy bár az egész világra mindenütt bajnak és zűrzavarnak kell következnie, ők mégis békességben maradnak. De a mi Urunk kijelenti, hogy azok, akik nem segítik a

felebarátaikat a szükségükben, vagy semmibe veszik őket, a helyükre fognak lépni, nem kapnak segítséget, nem lesz senki, aki könnyítene rajtuk, és nem lesznek meghallgatva. Ha pedig Istenhez menekülnek, a kapu bezárul előttük, ahogyan meg van írva: irgalmatlan lesz az ítélet azokkal szemben, akik nem tanúsítanak irgalmasságot (Jak2:13). S a legszörnyűbb fenyegetés, ami felhasználható ellenünk az, amikor Isten kijelenti nekünk, hogy irgalmatlanul bánik majd velünk. Mert mit várhatunk, ha Isten nem kegyelmes és könyörületes irántunk? Szükségszerűen el kell nyelődnünk. Isten kétségtelenül megfoszt és elzár minket az Ő jóságának mindennemű reménységétől, amikor ennyire kegyetlenül bánunk a felebarátainkkal. Ezért, ha Isten meglátogat minket, tanuljuk meg szorgalmasan keresni annak okát, és így vizsgáljuk meg a dolgot: Nos, megvoltak az eszközeim azok megsegítésére, akik a világi javak híjával voltak. De miképpen segítettem rajtuk? Teljesítettem a kötelességeimet? Ha volt valaki, akinek az én segítségemre volt szüksége, megpróbáltam segíteni rajta? Ha bárki hozzám jött, kész voltam megosztani vele a javaimat? Ha tudjuk, hogy nem teljesítettük a kötelességeinket ebben a vonatkozásban, sóhajtozunk Isten előtt, s tudjuk meg, hogy hatalmas kegyet gyakorol velünk, ha eszünkbe juttatja a hibáinkat. Továbbá jegyezzük meg, hogy mindezek bolond és ostoba mentségek, ha ezt mondjuk: Micsoda? meg kellene fosztanom magam a saját javaimtól? Nem ezek azok, amiket Isten nekem adott, hogy tetszésem szerint én rendelkezsem velük, és senki más? S ha vannak javaim, nos, nem loptam azokat, s ha nem teszek senkinek rosszat azokkal, miért ne lenne törvényes élveznem mindazt, amit Istennek köszönhetek? Hisz hálát adok Neki ezekért, elismerve, hogy Tőle kaptam ajándékba ezeket. Azt mondom, jól gondolkodunk, ha mindezt végiggondoljuk. Mert jóllehet a mi Urunk adja meg a gazdagoknak, amivel rendelkeznek, így törvényes módon birtokolják a javakat, s ünnepélyesen kijelenthetik, hogy Tőle vannak ezek, ez mégsem jelent azonban azt, hogy használhatják oly módon, hogy nem törődnek más ember szükségleteivel, vagy könnyedén veszik azt. Mert ahol Isten bőségesen árasztja ránk a gazdagságot, ott abban a tisztességben is részesít, hogy a tisztartóivá és a számadóivá is tesz minket. S a számadónak nemcsak az a dolga, hogy átvegye és felhalmozza a javakat, hanem azoknak az elosztása is, amikor az ura azt parancsolja. Látva tehát, hogy a mi Urunk a kezünkbe adott javak tisztartóivá tesz minket, ezért azt is akarja, hogy mi osszuk el azokat. De hol? Tudjuk, Neki nincs arra szüksége, hogy bármennyit félretegyünk ezekből az Ő számára, így hát azt szeretné, ha segítenénk a felebarátainkon és a szükségben levőkön. Így azok, akik a gazdagság bőségében élnek, nem hozakodhatnak elő ezzel: Ó, ez a sajátom. Valóban, de azzal a feltétellel, hogy segítesz a szükségben levőkön. Ha viszont te magad falsz fel mindent, nos, Isten nem ebből a célból adta neked. Igaz, hogy ebben a vonatkozásban nem alkotható törvény, ahogyan azt szent Pál mondja. Mert ez nem olyan, mintha egy fejedelem szedne adót, mert az megkövetelné azoknak a javaknak valamekkora részét, amikkel minden ember rendelkezik, tehát jogilag kell eleget tenni neki. Isten nem használ efféle eljárásokat, mert Ő szereti azokat, akik a saját nagylelkűségükből és (ahogyan szent Pál mondja, 2Kor9:7) vidám szívvel kínálnak fel Neki. A gazdagoknak tehát nem mintegy szükségből és kényszerből kell adniuk a szegényeknek, hanem szabad és őszinte szívvel. Ezért, ha a felebarátaink éhesek és szomjasok, mi pedig, tudván a szükségükről, nem enyhítünk azokon, megbocsájthatatlanokká leszünk. Mert akkor felfaltuk a jótéteményeket és visszaéltünk azokkal, amiket Isten adott a kezünkbe. S amikor ezt tesszük, biztos, hogy Isten gyilkosságban vétkeseknek fog számítani minket. Ennyit erről az igeversről, ahol elhangzik, hogy az, akit Isten büntet, megtagadta, hogy kenyeret adjon a szegénynek, s nem adott vizet a szomjázónak. Továbbá hozzáteszi: *közben a hatalmas birtokolta a földet, s a nagy tekintélyű lakozott azon.* Ez annak megmutatására szolgál, hogy a gazdag emberekben nincs könyörület, mert könnyen élnek. Mert nem tudják, mit jelent ínségben lenni, nem tudják, mit jelent a szükség, ezért azok nem is érintik meg őket. Röviden, amikor tele vannak azt hiszik, a világ úgy van jól, ahogyan van. Ez a summája annak, amire Elifáz gondolt ezen a helyen.

Most pedig ugyanezt Jóbra alkalmazza. Azzal feddte meg, hogy a Föld nemcsak kevesek számára teremtetett, ahogyan azt a gazdagok gondolják, akiknek soha nincs elégük, hanem naponta vásárolnak egyre többet és többet, ezt mondva maguknak: Ez hasznos lesz a céljaimhoz, ezért bele kell vásárolnom ebbe a földdarabba. De csak hat lábnyi földre lesz szükségük, tudniillik, mikor temetik majd őket. S akinek elég jószága van ahhoz, hogy száz személyt éllelmezzon, mégis azt mondja, hogy éheznie kell. Olyanok, mint a kielégíthetetlen örvények: nem elégednek meg azzal, ha az az egész Föld az övék, még a Napot is leszednék az égről (ha tudnák). Mert megszorítja őket, ha a szegényeknek velük együtt ugyanannyijuk van, tudniillik élvezhetik a Napot. Ezek a örvények tehát felfalnának mindent, és azt hiszik, hogy a világ csakis a számukra alkottatott. Elifáz itt megfeddi az efféle hiábavalóságot, mivel méltó is az elítélésre, ugyanakkor nem jól alkalmazza ugyanezt Jób személyére. Ám ez a tanítás akkor is hasznos a számunkra. Értsük hát meg, hogy ha valaki visszaél a bizalommal és nem szűnik meg család módjára harácsolni, mert megvan mindene, amivel felmérheti az ügyeit és keresztülviheti azokat, de rendíthetetlenül és csillapíthatatlanul kapzsi, s ezt mondja: az enyém lesz az, megszerezhetem, ezért mindenhol csak lopkod és kicsal, az pont olyan, mintha a Föld egyedül és kizárólag a számára teremtetett volna. S ez az, amit ért alatta, amikor kimondja, hogy akiknek nagy a tekintélyük, azok élnek a földön. Igaz, hogy a mi Urunk azt akarja, legyenek kormányok, s az sem jogtalanság, hogy vannak gazdagok és szegények, s mindkettőt Isten teremtette, mondja Salamon (Péld22:2). Ezt mondva két dologra gondol: egyrészt a gazdagoknak nem szabad megvetni a szegényeket, mert ők is Isten teremtményei, s a szegényeknek sem szabad elítélni a gazdagokat, mert Isten akarata az, hogy gazdagok és szegények egyaránt legyenek. Ezért nagyon is törvényes az ember számára, hogy legyen vagyona és élvezze azt, amije van. Azonban tudnia kell: azzal a feltétellel élünk a világban, hogy kölcsönösen támogassuk egymást és Isten nemcsak azért adta a tartózkodási vagy lakóhelyet, hogy mindenki magának éljen ott, hanem az is elhangzott, hogy a Földet örökségül adta az embereknek. Ez pedig általánosságban hangzik el. Ezért noha vannak a világban olyanok, akiknek egy talpalatnyi földjük sincsen, mégis szükséges, hogy legyen lakóhelyük a világban, legalábbis a pénzükért, ha nincsen sajátjuk: még egy idegen országban is, ha nem annak az országnak a szülöttjei, de Isten így akarja (Zsolt115:16). S ha a gazdagok belőlük élnek, s elkezdik elűzni őket messzire a szárnyaik kiterjesztésével, az pont olyan, mintha Isten haragosai lennének, és Vele ellenkezve vennék a kezükbe az egész világot. Ez az, amit meg kell jegyeznünk ezen a helyen, s ez hasznos lecke azok megtanításához, akik tekintélyre tettek szert, hogy ne vakuljanak el a gögtől, s ne éljenek vissza a tekintélyükkel úgy, ahogyan szoktak. Ha tehát valaki gazdag, gondolja meg: emiatt nem szabad elfoglalnia az egész világot. Ha van tekintélye, amiatt nem szabad megvetnie a szegényeket, akiket nem becsülnek semmire. Ne, hanem támogatniuk kell egymást úgy viselkedve, hogy a gazdag kínáljon némi eszközt a szegénynek a megélhetéshez, hogy őszintén élhessenek, amikor a maguk javára utaznak. A szegény pedig (még ha nincs is semmije) elégedjen meg, látva, hogy tetszik Istennek úgy éltetni őt, hogy azzal nem okoz kárt másoknak, és bánjanak úgy egymással, hogy a közös társadalom fennállhasson, s mindenki tápláléka és fenntartása biztosítva legyen. Így tehát a gazdagokat arra figyelmezteti, hogy ne vessék meg a szegényeket olyan gögösen, ahogyan szokták, a szegényeket pedig arra, hogy éljenek a maguk mértékének és csekély adottságainak megfelelően, végül minden embert arra, hogy úgy éljenek, mintha Isten keze helyezte volna őket ebbe a világba és az Ő kezéből nyernék a táplálást. Ez tehát a summája az itt tanítottaknak. Az is elhangzik, hogy Jób támogatás vagy segítség nélkül küldte el az özvegyeket, s eltörte az árvák karját, azaz, úgy döntötte őket le, hogy ahol a szegény árvákon segíteni kellett volna, ott inkább elnyomta azokat. S itt konkrétan említi az özvegyeket és az apátlan árvákat, mert az Úr különösen azokat ajánlja a figyelmünket, akiknek a legkisebb támogatás áll a rendelkezésükre. Mert a feleség a férjük árnyékában és az ő védelme alatt állnak, amíg ő él, s amikor eléri a férfikort, már képes önmagáról gondoskodni. De a szegény özvegynek nincs sem támogatása,

sem eszközei, s a szegény apátlan árvagyerek sem tudja, mit jelentenek a dolgok. Ők ezért jobban ki vannak téve a kifosztásnak, ezért a mi Urunk még inkább a figyelmünkbe ajánlja őket, mert mi azokat szoktuk megörvendeztetni inkább, akiktől ellenszolgálatást várunk. Isten azonban a könyörületességünket akarja próbára tenni, hogy vajon teszünk-e azoknak jót, akik képtelenek azt viszonzni. Emellett ahol az embereknek elnyomásban van része, ott használnunk kell az Isten által nekünk megadott eszközöket. Ugyanez a helyzet az özvegyekkel és az apátlan árvagyerekkel, s Isten ezért ajánlja a figyelmünkbe őket. S ehhez hozzáveszi az idegeneket, mert azoknak nincs túl nagy létszámú rokonságuk, s a barátok hosszú sora sem csatlakozik hozzájuk, akik megsegíthetnék őket. Annál inkább illik Isten gyermekeinek az ilyeneken könyörölni. Röviden, látjuk, hogy Isten a törvényében és az egész Szentírásban mindenütt sokkal súlyosabb sértésnek nyilvánítja Önmagával szemben azt, amikor özvegyeket, árvákat és idegeneket bántanak, mint amikor bárki más embert ér bántalmazás vagy kár, mert az előbbieken minden támogatásnak híjával vannak. Ezért sokkal inkább könyörölni kell rajtuk. S miután nincsenek eszközeik a viszonzáshoz, Isten gyermekeinek mutatkozunk, ha kiterjesztjük rájuk a könyörületünket. S Isten is elismeri ezt és számításba veszi, ezért ne kételkedjünk abban, hogy sokkal hasznosabb a számunkra megsegíteni az özvegyeket, az árvákat és az idegeneket, mintha az emberektől már megkaptuk volna a viszonzást. Viszont amikor zaklatjuk azokat, akik ki vannak téve megannyi sérelemnek és gonoszságot gonoszságra halmozunk, akkor eljutunk minden gaztett beteljesítéséhez, s ez annak a jele, hogy híján vagyunk minden humánus megfontoltságnak és olyanokká váltunk, mint a vadállatok. Ezért mondja itt Elifáz (megfeddve ezt a bűnt), hogy elutasítottad az özvegyet és nem támogattad őt; nem segítetted az árvát, amikor lábbal taposták. Röviden, legyünk abban biztosak, hogy a mi Urunk szeretné, ha támogatnák a gyengéket azok, akiknek megvannak a legjobb eszközeik hozzá és a legalkalmasabbak erre. Ha nem tesszük meg, nem mutatkozunk Isten gyermekeinek. Mert hová néz Isten? Vagy hol gyakorolja a leginkább az irgalmasságát és a könyörületét? Azokon, akiket elnyomnak és többet már nem képesek elhordozni. Azt olvassuk, hogy hasonlítanunk kell a mennyei Atyánkra (Mt5:48). A próba, amivel meg kell mutatnunk, hogy nem hiába neveznek minket az Ő gyermekeinek, az, amikor hasonlóvá válunk Hozzá. S tudjuk, hogy jóllehet az Úr könyörületesen minden teremtményéhez (Zsolt145:9), s a jósága kiárad minden emberre. Mégis konkrétan elmondja nekünk, hogy azokkal törődik, akiken lábbal taposnak és akiket bántalmazással és erőszakkal nyomnak el, de Ő megsegíti őket, s Atyja lesz az árváknak, az özvegyeknek és az idegeneknek (Zsolt146:7-9). Látva Istennek ezt a kijelentését, nekünk is szükséges Hozzá hasonlókká válnunk ebben a dologban: ha pedig az ellenkezőjét tesszük, az annak a jele, hogy elhagyjuk Istent, s a kegyet, amivel kimutatta, hogy a gyermekei közé választott be minket. Ezt kell megjegyeznünk ebben a szakaszban. Most pedig térjünk rá Elifáz szavaira: ezért vetek körül téged csapdák minden oldalról és ejtett ámulatba a hirtelen rettenés. Mindig emlékeznünk kell a korábban kijelentettekre: ezt hibásan vonatkoztatta Jób személyére. De ezzel együtt tartunk észben általánosságban azt is, hogy ezeket a dolgokat azért tárja a szemünk elé, hogy végül megtudjuk: minden nyomorúság és megpróbáltatás Isten büntetései, amiket a bűneink miatt szab ki ránk. Igaz (mint azt már mondtuk), hogy Isten nem teljesen egyformán bünteti az emberek bűneit: mindazonáltal nem szenvedünk semmit, de ezzel arra int minket, hogy vizsgáljuk meg az életünket, s sóhajtozzunk és nyögjünk Isten előtt, vétkeseknek ismerve el magunkat az Ő fensége előtt. Ennyi erről. Továbbá, noha Istennek valami más célja van, nem a bűneink megbüntetése, akkor is mindegyikünknek meg kell vizsgálnia önmagát, amikor Isten meglátogatja, és nem szabad becsukni a szemünket, amikor Isten megmutatja a világosságot. Ha tehát bármikor ostromoztatunk, értsük meg: Isten állított csapdát nekünk. S miért? Mert olyanok vagyunk, mint a vadállatok. Mert ha úgy jártunk volna, mint a nyája juhainak, akkor nem állította volna fel a csapdáit, hogy foglyul ejtsen. Senki emberfia nem állít csapdát a juhoknak és az üröknek. Ezekkel az állatokkal könnyű bánni: az embernek csak fütttyenteni kell nekik és már jönnek is.

Így, ha mi is jönnénk egyedül Isten hangjára, nem kellene összevadászni minket vagy csapdákat állítani nekünk, ahogyan az emberek szokták a vadállatokkal. Tudjuk hát meg: ha Isten szigorúan bánik velünk, azért teszi, mert fellázdadtunk ellene. Ezért vizsgáljuk meg az életünket és kutassuk, nem sértettük-e meg Őt. Amikor pedig olyan félelem száll ránk, amitől megdöbbenünk, azért történik, mert nem jártunk nyugodtan az Isten iránti engedelmisségben. Mert akik békességben vannak Vele, azoknak azt ígéri, megtartja őket még az ellenségeik ostroma közepette is, s még ha megannyi veszélyben vannak is, mégis mindig biztonságban lesznek, s nyugodtan alszanak és pihennek az Ő szárnyai alatt. Ezért, ha megdöbbenünk a félelemtől, értsük meg: Isten büntet minket, mert nem jártunk egyszerűen az Ő félelmében. Röviden, még a békesség is Isten páratlan ajándéka, ezért a minket sújtó bajok Tőle származó átkok. Azt mondtam, a békesség Isten páratlan ajándéka, de miképpen? Amikor azzal a biztos meggyőződéssel hívjuk segítségül Istent, hogy meghallgat, és nem kér mást, csak azt, hogy Őhöz menjünk, akkor ez egy felbecsülhetetlen jótétemény és olyan kincs, amit lehetetlenség kellőképpen értékelni, s nem is tudjuk másképp megszerezni, csak hit által, amikor tudjuk, Isten a mi Atyánk a mi Megváltó Jézus Krisztusunkban. S ezt pedig nemcsak a lelkünk örök üdvösségére kell érteni, hanem ebben a világban is megvan a kiváltságunk, hogy Istenhez futhatunk, a kezébe tehetjük le az életünket, és kereshetjük Őt minden szükségünkben és szükségletünkkel. Amikor megszereztük azt a megnyugvást, hogy rábízhatjuk magunkat Isten gondviselésére, s minden gondunkat és bajunkat Őrá vethetjük, az az Isten által ránk ruházott páratlan jótétemény. Viszont amikor zaklatottak vagyunk, arról azt olvassuk, hogy rendkívüli átok. S miért? Vajon nem a legnyomorultabb ember állapota és helyzete az, amikor olyan félelem és megdöbbenés sújtja, amitől nem lát mást, csak mindenfelől veszélyeket maga körül, de mégsem képes Istenhez járulni, hogy nyugalmat és bizonyosságot találjon Benne? Amikor az ember ekkora félelemben van, akkor vajon nincs máris mondhatni a pokolban? De igen. Ezért legyünk biztosak abban, hogy még ha minden úgy is történik, ahogyan mi szeretnénk, de nincsen békességünk, akkor mindaz semmi. Azonban jegyezzük meg azt is, hogy a békességünket nem szabad ebben a világban keresnünk, ahogyan a gonoszok teszik. Mert amíg nincsenek bajban és nem zaklatják őket, csodálatos dolgokat hitetlen el magukkal, ujjonganak azoknak és mindent Isten ellenére cselekednek. Nem szabad, hogy olyan békességünk legyen, ami a nyugtalanságból és az ostobaságból ered. S miért? Mert azoknak, akik így ujjonganak ebben a világban, soha nincs békességük, csak amíg megfélelkeznek Istenről, ám ez egy átkozott békesség. Jobb lenne, ha bajban lennénk, hogy a mi Istenünkhöz járulhassunk és kereshessük a Vele való kibékülés eszközeit, semhogy ennyire érzéketlenek legyünk. Jegyezzük meg tehát, hogy nem csak akkor lehet békességünk, ha jólétben élünk, hanem annak Istene kell alapulnia és Rá kell tekintettel lennie. Közben tudjuk meg, hogy amikor bajban vagyunk, akkor Isten látogat meg a bűneink miatt, s ennek eszközével hív Magához, hogy olyan békességet keressünk, amit Ő ígért meg nekünk. Elifáz valóban megmutatja, hogy a bajok, amikről beszélt, és a félelem, ami (szerinte) Jóbot sújtotta csak azért voltak, mert nem volt képes Isten jóságában és kegyében bízni. S ez nagyon hasznos dolog, amit érdemes megjegyezni. Mert megtörténhet, hogy még az istenfélők is nagy bajban és aggodalomban lesznek (hiszen nem teljesen érzéketlenek), de Isten mégsem ad nekik világosságot. Amikor ebben a helyzetben találják magukat, mint holmi mély pincében, akkor is van mindig némi világosságuk Istentől, s érzik a jóságát. Amikor pedig kaptak némi vigasztalást, akkor úgy vezeti őket, hogy az ígéretére támaszkodhassanak, ami tévedhetetlen. Röviden, bármiféle támadás is éri őket, mindig felemelik a fejüket és Tőle várják a szabadítást. Olyan ez, mint amikor az ember már-már elsüllyed, de Isten kinyújtja felé a kezét: íme, az olyan, mintha új életre támadna fel és felnézne a mennybe. De mikor nincs világosságunk és a sötétség vesz körül minden oldalról, ezért nem vesszük észre Isten jóságát, s azt sem, hogy bármi kegyet akar irántunk tanúsítani, akkor siralmas helyzetben vagyunk.

Ezért, ha biztosak leszünk mindezekben a lelki csatákban, amiket át kell élnünk ebben a világban, hogy ezek nem mások, mint ugyanannyi rettentés és baj, amiket Isten küld ránk az állhatatosságunk és a szilárdságunk próbára tétele végett, akkor határozzuk el magunkban, hogy arra a világosságra szegezzük a tekintetünket, amit Ő mutat nekünk, azaz, az ígéretekre, amiket Ő ad az e világban élőknek. S ha ezeket szorgalmasan hallgatjuk, teljes mértékben rájuk támaszkodhatunk és megnyugodhatunk azokban. Ne kételkedjünk benne, hogy Ő olyan csendességet és békességet fog biztosítani nekünk, hogy et mond hassuk: Uram, nem félek, még ha a halál völgyében kell is járnom, ha a te szárnyaid árnyékában és a Te védelmed alatt lehetek (Zsolt23:4).

Most pedig boruljunk éle a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, vágyva rá, hogy ezeket úgy ismertesse meg velünk, aminek következtében nem csak megvalljuk, de meg is utáljuk azokat, s megundorodva önmagunktól miattuk, keressük a szabadulást Isten által azoktól, könyörögve, hogy úgy vezessen minket az Ő Szentlelkével, hogy teljesen az Iránta való alávetettségben és engedelmisségben maradván ne keressünk mást, csak az Ő akarata szerinti engedelmisséget. Ami pedig azt a parancsát illeti, mely szerint éljünk ebben a világban egymás felebarátaiként, maradjunk meg ebben a testvéri egységben, amit Ő szentelt meg közöttünk: mindenki igyekezzon a másik segítségére lenni azért, hogy színlelés nélkül hív hassunk Őt Atyánknak, Ő pedig elfogadjon és elismerjen minket a gyermekeinek úgy, ahogyan megadta ennek az örökbefogadásnak a bizonyosságát a szíveinkben a Szentlelkével, valamint azzal a kegyelemmel, amit a mi megváltó Jézus Krisztusunkban mutatott ki. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A nyolcvanötödik prédikáció, ami a harmadik a huszonkettedik fejezetről

Jób22:12-17

12. Hát nem olyan magas-é Isten, mint az egek? És lásd, a csillagok is ott fent mily igen magasak!

13. És mégis azt mondd: Mit tud az Isten; megítélheti-é, a mi a homály mögött van?

14. Sűrű felhők leplezik el őt és nem lát, és az ég körületén jár.

15. Az ősvilág ösvényét követed-é, a melyen az álnok emberek jártak;

16. A kik időnap előtt ragadtattak el, és alapjokat elmosta a víz?!

17. A kik azt mondják vala Istennek: Távozzál el tőlünk! És mit cselekedék velők a Mindenható?

Mint már korábban láttuk, Elifáz hibásan vádolta Jóbot úgy, mintha gonosz életet élt volna az emberek között. Most pedig látva, hogy Jób nem ismeri el a kárhoztatást igaznak, hozzáteszi, hogy Jób Isten megvetője is, mert az emberek valóban beleesnek ebbe a szélsőségbe, amikor átadatnak a gonoszságra, s az Isten kezéből származó fenytésekre nem térnek meg, hanem még sokkal jobban megkeményednek. Ezért amikor Isten ostorcsapásai nem képesek megszelídíteni bennünket, ez annak a jele, hogy reménytelenül javíthatatlanokká váltunk véglegesen. Azok, akik így rugdalóznak Isten keze ellen, ezzel jelentik ki, hogy javíthatatlanok, s a betegségeik gyógyíthatatlanok. Igaz, hogy ezt alaptalanul vonatkoztatják Jóbra is, de követnünk kell az eddig betartott sorrendet., azaz, látva, hogy a tanítás szent és jó, mindegyikünknek némi hasznót kell húznia belőle. Jegyezzük meg először is, hogy azok, akik nem alázkodnak meg Isten keze alatt, amikor a bajok ostorozzák őket, azzal kijelentik, hogy nincs bennük sem vallás, sem hit, sem semmi más, csak Isten megvetése. Mert bár olyan ostobák voltunk, hogy elkóboroltunk az útról és folytattuk a gonosz életvitelünket, miközben Isten szemet hunyt felettünk, mégis, most vagy soha kell ezen változtatni, amikor Isten meglátogat minket és mondhatni erővel kényszerít. Ha Isten csak beszélne hozzánk, annak is elégnek kellene lennie, De mikor ver is, akkor mondhatni némi segítséget ad az Ígéjének, amiért lassúak vagyunk a sarkantyúzásra. Nos, ha az Ő akarata nem változtat meg minket, mi mást mondhatna valaki, mint azt, hogy mondhatni kegyelmet vesztett gyermekek vagyunk? Ez az tehát, amit legelőszörre kell megjegyeznünk. Ami pedig Jób személyét illeti, látjuk, hogy ő mennyire tökéletes volt (mint azt már mondtuk és részletesebben is látni fogjuk később), ezért mindaz, amit a szemére hánytak és amivel elítélték, tudniillik, hogy kegyetlen ember és igazságtalan, kétszínű alak, végül pedig Isten lenézője és megvetője, tanítson minket a türelmes eltűrésére, ha az emberek bármikor efféle vádakkal illetnek minket. Mert Isten abból a célból engedi a korholásunkat, hogy megtanuljunk mondhatni Előtte járni, s ne ragadjon el minket a becsvággy, s ne vadásszunk az emberek dicsőségére és dicséretére, hanem elégedjünk meg azzal, ha a lelkiismeretünk megnyugszik Isten előtt. Tudjuk, hogy a természetünkénél fogva olyan bolond büszkeségre vagyunk hajlamosak, hogy szeretnénk, ha dicsérgetnének, s ha van bennünk bármi jószág, azt szeretnénk, ha az egész világ tudna róla, s egyetlen ember sem utasítana el minket. Látjátok, miképpen keveredik ez a becsvágggyal, mert elegendő a számunkra, ha az emberek megbecsülnék, s a jóképűségünket ki lehet emelni itt, ebben a világban, közben pedig Istenről teljesen el lehet feledkezni. Ezért a hasznunkra válik, ha Urunk engedi, hogy az emberek rosszat tegyenek nekünk, s amikor elkezdünk jót tenni, ők azt gonoszra változtassák, s korholjanak és rágalmazzanak minket: ez a hasznunkra válik azért, hogy megtanuljuk Isten tartani a Bíróknak, és elégedjünk meg azzal, ha Ő hagy jóvá minket.

Ha pedig ez egész világ el is utasít, azzal se törődjünk. Ha pedig ezt túl nehéznek véljük, tekintsünk Jób példájára, aki messze felülmúlt minket a szentségben, de mégis látjuk, milyen gonoszul bántak vele. S ez nem történt meg Isten akarata nélkül, hogy megtanulhassa azt a leckét, amiről beszéltem, nevezetesen, hogy ne az emberek tiszteletét keressük, hanem legyen elég a számunkra, ha Isten jóváhagy, s a mi lelkiismeretünk tesz arról bizonyosságot, hogy Ő elfogadott minket. Most pedig térjünk rá az Elifáz által itt használt érvekre. Micsoda? Nem tudod, hogy van Isten a magasságban? Íme, a csillagok magassága is mily nagy! Miután Elifáz istentelenséggel és Isten megvetésével vádolta Jóbot, egy buzdítást használt. Legalábbis (mondja) tekints Istenre. S valóban, az egyetlen eszköz a felrázásunkra, amikor elszundikálunk és nem gondolunk a bűneinkre, vagy amikor bármi gög és lázadás van bennünk, csak az, ha Istenre gondolunk, s annak elegendőnek kell lennie az észre térítésünkhöz. S miért? Mert amíg itt maradunk ebben a világban, olyan testi magabiztosságra teszünk szert, hogy nem törődünk semmivel és nem csodálkozunk semmin, mert nem látunk semmi közeli dolgot, ami bajt okozhatna nekünk, hisz már önmagunktól is eltelünk göggel. Istenhez kell hát járulnunk és minden ellenkezésünk ellenére fejet kell hajtunk, s tisztelnünk kell a Benne levő végtelen fenséget. Ezért a sorrend, amit Elifáz itt betart, nagyon jó, s nekünk is be kell azt tartanunk úgy, mint egy szabályt. Valahányszor csak nem érintenek meg minket a bűneink, s nem gondolunk Isten bosszújára, hanem megrészegezdünk a gyönyöreinktől, röviden, örömeinket leljük a gaztetekben és képtelenség minket megtérésre indítani, az orvosság az, ha így gondolkodunk magunkban: Nos, van Bíró, Akinek majd számot kell adnunk. S kicsoda Ő? Egy halandó teremtmény? Ó, jaj, nem: amikor látni kezdjük Isten felfoghatatlan fenségét és felbecsülhetetlen magasztosságát, akkor szükségszerűen úgy megzavarodunk, hogy megalázkodunk és többé nem fuvalkodunk fel úgy, mint addig.

Ez Elifáz szavainak a jelentése. Vajon nincsen Isten (mondja) a magas égből? Mi másért beszél így Isten trónjáról, ha nem azért, hogy megkülönböztesse Őt e világ dolgaitól és teremtményeitől? Igaz, hogy Isten (mivel ő végtelen lényegű) nincs bezárva a mennybe: az Ő fensége kiterjed az egész világra, s betölti a Földet is, ahogyan kijelenti. Az egeknek egei be nem foghatnak téged (mondta Salamon), amikor felszentelte a templomot (1Kir8:27). S Maga Isten mondta a prófétája, Ézsaiás által: az egek a trónom és a Föld a lábaim zsámolya (Ézs66:1). Isten tehát nincs bezárva a mennybe, de a Szentírás mégsem ok nélkül beszél így róla. Akkor miért? Mert a mennyben a fenségnek és a dicsőségnek olyan jele van, hogy ha felemeljük oda a tekintetünket, szükségszerűen megindulunk attól. Nézzük meg a Földet idele: igaz, hogy Isten kezének munkái, amik itt láthatók, az Ő magasztalására indítanak minket. Mivel azonban nem indít minket akkor tiszteletre, amikor itt lenn járunk erre-arra, mint amikor feltekintünk a mennybe, mert ott megvan Isten fenségének és dicsőségének a jele és a nyoma: ne gondoljuk hát furcsának, ha a Szentírás, mikor Isten tiszteletére akar indítani, azt mondja, hogy Ő fenn, a mennyben van (Zsolt2:4). S valóban, ha azt mondanák nekünk, hogy Isten ebben a világban van, akkor, mivel testiek vagyunk és a mi értelmünk mindig is lefelé hajlik, hozzákötnénk Őt egy pillérhez, házhoz, hegyhez vagy valami folyó fölé, mert ilyen az emberek fantáziája. Most pedig azért, hogy amikor Istenről gondolkodunk, tanuljunk meg ne holmi földi dologra gondolni, hanem emelkedjünk e világ fölé és ne támaszkodjunk a saját érzékszerveinkre és fantáziánkra, azt mondja, hogy Isten a mennyben lakik. S teszi ezt azért, hogy megtudjuk: nem áll a hatalmunkban bezárni Őt ebbe a világba, s felfogni, hogy Ő mi is valójában (mert soha nem vagyunk képesek felfogni Őt, hisz az érzékeink ehhez túlságosan kis kapacitásúak), hanem inkább tiszteljük Őt teljes alázattal. Mert emiatt mondja, hogy Isten fenn, a mennyben van. S ha ezt jól tudjuk, akkor biztosan orvosoljuk a babonáságot is, mert az valóban abból fakad, hogy az emberek a maguk képességeinek megfelelően szeretnék felfogni Istent, de nem képesek így megragadni. Mert az érzékeik mindig szeretnék azzal foglalatatoskodni, hogy kíváncsian kutassák, micsoda az Isten? Ezért meghamisítják Őt és olyannak fogják fel, ami a legjobbnak látszik előttük – mintha Isten testi lenne. S ez az oka annak, amiért oly gondosan von minket

el ettől, s mutatja meg, hogy semmi olyasmit nem szabad képzelnünk róla, amit mi látunk jónak, mert istenkáromlás és szentségtörés így átalakítani Őt, mert azzal hazugsággá változtatjuk az Ő igazságát, ahogyan szent Pál beszél erről (Rm1:25). Mindazok, akik bálványokat koholnak és a saját elméjük szerint alakítják át Istent, hamisítók: nem holmi nyilvános iratok vagy feljegyzések meghamisítása okából, hanem mert eltörlik Isten fenségét és ez szörnyű, minden mást felülmúló árusítás Isten ellen. Ezért mindazok, akik ilyen ostoba fantáziálásba kezdenek a maguk étvágya szerint, vétkesek ebben az árusításban. Annál jobban kell hát emlékeznünk erre a leckére, amit itt tanít nekünk a Szentírás tudniillik, hogy Isten a magasságban van, így valahányszor csak beszélünk Róla, tudhassuk, hogy az érzékszerveink félrevezetnek minket és százszor is szertefoszlanak, mielőtt képesek lennénk ebbe a magasságba felemelkedni, ezért alázattal kell Őt dicsérnünk, semmi mást nem képzelve Róla, csak amit az Ígében tanít. Mert az a mi teljes bölcsességünk, s ha (mint mondtam) ez a tanítás alaposan bevésődik a szívünkbe, a világ megtisztul minden babonától, amik mindig is uralkodtak benne. Miképpen történt, hogy az emberek úgy kovácsoltak bálványokat, mintha Isten nem lett volna közel hozzájuk, ha nem úgy, hogy volt némi emlékezetük (ahogyan ők mondják) vagy elképzelésük Róla? Azért történt, mert az emberek felhagytak Isten szemlélésével és olyasmiket gondoltak Róla, ami egyáltalában nem úgy volt. Ez volt tehát minden babona forrása, s amikor az emberek ezen a módon alkottak látható képmásokat, az azért történt, mert nem ismerték Isten magasztosságát, sem pedig a felfoghatatlan fenségét. S ez az, amire tanít minket a Szentírás, amikor Izrael népe valami látható, Istent képviselő jelet követelt, ezt mondva: járjon az előttünk (2Móz32:1). Azaz, legyen ott, a mi alárendeltségünkben. Azonban nem szabad így prédikálnunk Istent, hanem (mint mondtam) teljes alázattal kell tisztelnünk Őt. Azután, amikor az emberek a maguk módján akarták Istent szolgálni, és maguknak alkottak törvényeket, kimondva, hogy ez lesz a jó, s elfogadható Isten számára, az azért történt, mert hozzájuk hasonlóvá akarták Őt tenni, Mintha csak örvendeztek volna az általuk alkotott kicsiny játékoknak, azaz a külsődleges dolgoknak, s ezt cselekedve úgy alakították át Istent, mintha ledöntötték volna a mennyei trónjáról, hogy lehúzhassák Őt ide, vagy mintha Ő teremtmény é testi dolog volna. Látjuk tehát, hogy mindazok az ostoba koholmányok, amiket a pápaságban használnak és ott isteni szolgálatnak neveznek, innen eredtek: nevezetesen, nem ismerték Isten fenségét. Mert ha ismerték volna, akkor így gondolkodnak: Isten nem örül azoknak a dolgoknak, amik jóknak látszanak a magunk szemében, mert Ő más természetű, mint mi. Ő lélek, ezért oly módon kell Őt szolgálnunk, ami teljesen ellentétes azzal, ami a mi természetünknek tetszik. S ebben az esetben nem szabad semmit a magunk feje után megpróbálni, hanem ott az Ő törvénye, amiben kijelentette az akaratát nekünk, s előírta a szabályokat a számunkra: ragaszkodjunk ahhoz. Ez az a józanság, amit Isten megkövetel az Ígétével, és aminek alá kell vetnünk magunkat anélkül, hogy attól elhajlanánk bármerre. Ezért mondja Elifáz: *Íme, a csillagok mily igen magasak.* Ez megfelel annak, amit már említettem: nevezetesen, miután a teremtmények idelen nem indítanak kellőképpen istenfélelemre és az Ő tiszteletére, ezért az égre kell tekintenünk, mert az mélyen meg fog érinteni. Igaz, túl hitvány hálátlanság és az érzések hiánya az, amikor nem indulunk meg Isten tiszteletére, ha kinyitjuk a szemeinket és csak azokat a dolgokat tartjuk szem előtt, amik a lábaink előtt hevernek. Hisz a föld vajon a maga erejéből terem annyiféle gyümölcsöt? Az élelem, amit innen kapunk, a saját természetének és hajlamának az eredménye? Ezért hát, jóllehet az embernek nem kell tovább néznie a saját lába előtt heverő dolgoknál ahhoz, hogy biztos legyen: ha kinyitja a szemeit, meggyőződik róla, hogy létezik Isten, Akit dicsőítenie kell. Mivel azonban ostobák és nehézfejúek vagyunk, mindezek nem nagyon indítanak meg minket. Mit kell hát tennünk? E kezdetlegességen és gyengeségen segítettő tekintsünk fel, s akkor szükségszerűen nagyon oktan állatok vagyunk, ha nem indulunk meg az ég látványától és mind attól a rendtől, ami a csillagokban látszik, valamint attól a jó és kitűnő elrendezéstől, ami kellőképpen tesz nekünk bizonyosságot arról, hogy Isten fensége csodálatos. Az embereknek tehát szükségszerűen el kell

ámulniuk, ha az eget nézik. Továbbá, mivel tudjuk, hogy a Nap és a csillagok milyen nemes és kiváló teremtmények, tegyük hozzá, amit itt tanít nekünk az Íge: Isten a magasságban van és mi nem érhetünk fel Hozzá. Mikor ezt tudjuk, vajon nem kell sokkalta nagyobb csodálkozással elámulnunk? Látjuk, a pogányok, akiket nem tanítottak, a Napot, a Holdat és a csillagokat szemlélve indultak fel a bálványimádásra. S miért? Mert olyan dicsőséget és méltóságot láttak azokban, amiktől azt gondolták: rettenetesen megsértik a Napot, ha nem imádják istenként. S biztos, hogy ebben az esetben az emberek nem tehetnek mást, ha nincs jobb útmutatásuk, de mégsem mondom, hogy emiatt a pogányokat fel kellene menteni, mert felfogták, hogy a Nap és a Hold teremtmények, még hozzá élettelen teremtmények, amiknek nincsenek érzéseik. De nincs sem Szentírásuk, sem törvényük, amikből tanulhatnának, ezért csak a Napban és a Holdban megmutatkozó dicsőség és fenség indítja meg őket. Emiatt kezdik imádni azokat és csinálnak belőlük bálványokat, s ez a tévelygés más módon szolgál rá a kárhozátásunkra. Mert látva, hogy Isten szól hozzánk, és oly teljesen kijelenti Magát nekünk, hogy tanúbizonyságát adja a fenségének és megmutatja a Hozzá vezető utat, s ezzel mondhatni hiteles pecsétet kínál a Napban és a Holdban mindazok megerősítéséhez, amiket szájjal mondott (mert ott látjuk valójában azoknak bizonyítékát), ezért könyörgöm, nem leszünk duplán vétkesek, ha nem indulunk fel és nem kezdjük imádni ezt a hatalmas Istent és az Ő felfoghatatlan fenségét, s nem alázkodunk meg alatta. Ez a summája annak, amit meg kell tanulnunk ebből az igeszakaszból. Most térjünk rá arra, amit Elifáz Jób szemére hány: nevezetesen, hogy Isten megjegyzi az itteni dolgokat. Mert azzal az istentelenséggel vádolja őt, hogy azt mondja: Isten az ég kerületén jár, a felhők pedig akadályt jelentenek a Számára, ezért nem látja az emberek állapotát, semhogy kormányozhatná őket. A dolog, amit Elifáz itt hamisan hárít Jóbra, megfigyelhető a világ összes gonosz emberében. Miután nem veszik észre, hogy Isten közel van hozzájuk, arra a következtetésre jutnak: oly messze vannak Tőle, hogy úgy gúnyolódhatnak, mintha többé már nem látná őket. Olyanok, mint a vak nyomorultak, akik mikor nem rendelkeznek Isten látható képmásával, azt hiszik, végleg elveszték és Isten többé nincs közöttük. ha a pápisták nem látják a feszületet, hogy fíntoroghassanak rá, vagy nem látják a bálványait, akkor felteszik a kérdést: mi lesz most? Hová tűnt Isten? Nincs több vallásos tudatuk, nem tudják, a keresztyénség mit jelent, nem imádkoznak többet Istenhez, amíg nincsenek meg a bálványai, s nem térdelhetnek le a márvány-, vagy a kőtuskó elé. S a pogányok mindig így szoktak cselekedni. Mert látjuk, hogy amikor a pogányok Mózes törvényét szidták, azt mondták, hogy a zsidók a felhőket és valami bizonytalan és titkos Istenséget imádtak, mert az ég felé néztek és nem voltak képmásaik, hogy Isten kovácsoljanak maguknak a saját kívánságaiknak megfelelően. A nyomorult pápisták manapság ugyanígy járnak el, s teljesen olyanok, mint a pogányok. S nem is tehetnek másképp az emberek, amíg el nem jön az idő, és Isten ki nem jelenti nekik, hogy más módon van közel hozzájuk.

Közben mi mást tesznek ezek a gonosz emberek, akikben nincsen semmi áhítat? Így gondolkodnak: ó, Isten fent van, de ott a maga dicsőségébe burkolózik, s mit is törődne a dolgokkal ideleinn? Nem foglalkozik ezekkel és nem is keveredik beléjük: nem Őhöz tartozó dolgok ezek, s nem is illenek az Ő fenségéhez. Így kapnak az alkalmon a gonoszok az elidegenedésre Istentől és a szabadság megadására maguknak mindenféle gáztett elkövetéséhez, azt mondván, hogy Isten nem nézi őket. S ezt a dolgot alaposan meg kell jegyeznünk. Mert ha nem Isten keze által állnánk és nem az Ő Ígéje lenne a számunkra zablá helyett, akkor hasonló zűrzavarba kellene belebuknunk. Mert amikor a mi Urunk kijelenti nekünk, hogy a magasságban lakozik, mindent lát ideleinn, és nincs Előle semmi elrejtve, nos azzal arra int, hogy úgy járjunk, mintha a színe előtt tennénk. S kijelentette ezt nekünk? Igen, sőt a Szentlelkével is munkálkodott bennünk: megnyitotta a szemeinket azért, hogy a fenségéről gondolkodjunk minden cselekedetünkben és gondolatunkban. S a még nagyobb megerősítés kedvéért hozzátette, hogy az Ő Ígéje, amit nekünk prédikálnak, kétélű kard, ami megvizsgál minden gondolatot és indulatot, ami a velőig hat, mint az meg van írva a zsidókhöz írott

levélben (Zsid4:12). Röviden, amikor Isten kijeleni nekünk, hogy ilyen tulajdonságokkal látta el az Ígétjét, az támaszt meg minket, s ha nem lenne efféle zablánk, mivé lennénk? Jegyezzük meg jól ezt a mondatot, melyben elhangzik, hogy a gonoszok árnyékban vannak, ők nem veszik észre Istent a természetes értelmükkel, s azt hiszik, kimenekültek az Ő kezéből. Aztán ujjonganak és akarattal győzködik magukat, hogy Isten nem törődik semmivel, ami itt lenn történik, s itt nincs más csak minden dolog nagy zűrzavara, de az nem jut az Ő tudomására. Azt illetően, ami itt a felhőről hangzik el, miszerint *a felhők leplet jelentenek Isten számára*, az nagyon is igaz, csak éppen nagyon más értelemben. Mert amikor a Szentírás beszél nekünk Isten fenségéről, azt mondja, hogy Ő a felhőkben rejtőzik. S mi más célból mondaná ezt, ha nem azért, hogy kíváncsiskodva ne tévelyedjünk el úgy, ahogyan szoktunk? Mert látjuk, hogy az emberek annyira ingerlékenyek, hogy jobban már nem is lehet, s amikor Istenről beszélnek, céltalanul vagy ok nélkül vitatják, mindennemű mértékletesség nélkül, ezt mondva: igen, de hogyan van ez? Hogyan van az? S amikor Istenről okoskodnak, akkor látszólag nemcsak úgy beszélnek Róla, mint a cimborájukról, hanem úgy, mintha náluk alacsonyabb rendű lenne. Látjuk tehát azt az ördögi merészséget az emberekben: szeretnének belelátni Isten legmélyebb titkaiba és ott mindent felforgatni, semmit sem hagyva érintetlenül. Röviden, Istennek mondhatni az alárendeltjüknek kellene lennie. Lássuk, hová nem jutunk hát. Emiatt mondja a Szentírás, hogy a sötét felhők mintegy rejtkehelyek Isten számára. S miért beszél így? Az összes bennünk rejlő fantáziálás kigúnyolása végett. Mert vásárolunk mi Istennek? Felfogjuk az összes titkát? Menjünk csak a felhőig, akkor még mindig hatalmas távolságra vagyunk a csillagoktól. Íme, egyetlen felhő is megakadályoz bennünket abban, hogy meglássuk a Napot. A világossága eljut hozzánk, de azt mégsem tudjuk, hol is van. Amikor a Nap napközben világít, de esős és felhős az idő, nem tudjuk megjelölni a Nap helyét, hogy azt mondhatnánk: itt és itt van. Ha már egy felhő is megakadályoz abban, hogy lássunk egy naponta megjelenő teremtményt, akkor könyörgöm, miképpen foghatnánk fel, hogy micsoda Isten valójában? Ezért gúnyolja a Szentlélek az emberekben meglevő gögöt, amikor mértéktelenül kérdezősködnek, jobban annál, mint ami rájuk tartozik, és tetszésük szerint vitatkoznak Istenről, úgy leleplezve Őt, hogy semmit se hagyjanak meg rejtettnek. Ő tehát a felhőkbe rejtőzik (mondja a Szentírás), de ez nem jelenti azt, hogy ne látna, hanem ezt ránk való tekintettel mondja, mert mi nem láthatjuk Őt, mert az érzékszerveink túl gyengék. Emiatt mondja szent Pál azon a helyen, amire utaltam, hogy az emberek belevesznek a saját képzelgéseikbe (Rm1:21). Mi mást jelentene az, hogy belevesznek, mint azt, hogy miután erre-arra tévelyegtek, úgy elhalványulnak, mint a füst? Mi ezen a ponton vagyunk, de Istennek a Maga részéről olyan világos a látása, hogy a világ összes felhőjén átlát, ezért semmi sem marad sötétben Előtte. S ezért hangzik el, hogy hozzáférhetetlen világosságban lakozik (1Tim6:16). Ez a mondás nagyon figyelemreméltó. Istent tehát mi nem ismerhetjük ki. De miért, hiszen nincsen más körülötte, csak világosság? Ez a hozzáférhetetlen szó azt jelenti, hogy nem mehetünk közel Hozzá. Minél jobban felemeli magát az ember, annál messzebbre kerül Tőle. Úgy értem, göggel és vakmerőséggel emeli fel magát, s ezt mondja: meg tudom mondani, Isten micsoda, s meg fogom nézni úgy, ahogyan én akarom. S ez valójában nem ördögi elbizakodottság? Mert (mint említettem), egyetlen ember sem érhet fel Isten világosságához. Aztán nincs bennünk más, mint szegénység, gyengeség és tehetetlenség. Az emberek tehát maguktól nem érnek fel Istenhez, hanem Neki kell közelednie hozzánk, s nekünk úgy kell Őt felfognunk, ahogyan felkínálja Magát az Ígétében, megelégedve azzal, ami abban foglaltatik. De azt olvassuk, hogy bár ez az út olyan, hogy azon nem mehetünk Istenhez, Ő mégis a világosságban lakozik, azaz a szemei nem vakok, hanem mindent lát és ismer. Most hát értjük, miképpen lepel a felhő Isten számára, amiben elrejtőzhet, ezért az emberek nem mehetnek Hozzá. De mégsem lepel Önmaga vonatkozásában, hogy az emberek azt mondhatnák: nem kormányoz mindent a gondviselésével, vagy nem lát világosan: nemcsak mindazt, amit itt lenn tesznek, hanem azt is, ami az emberek fejében megfogán. Közben pedig meg kell jegyeznünk, hogy bizonyos emberek, arra gondolva, hogy ezzel Istent tisztelik, az itt

elhangzottakat képzeltek el, ami nem más, mint borzasztó istenkáromlás. Így miközben az emberek a maguk fantáziája alapján tisztelik Istent, mindent tönkretesznek. Egyes ostoba emberek ezért úgy vélték, nem illendő, hogy Isten velünk vesződjön, s hatalmas csorbítása lenne a fenségének, ha így kormányozzon mindent. Mit törődne (mondják) Isten egy léggel, egy hernyóval, egy madárral a levegőben, illetve ezzel vagy azzal? Az valóban nagyon sajtószerű dolog volna. Így miközben az emberek olyan tisztességet tulajdonítanak Istennek, amelyet ők maguk látnak jónak, megfosztják Őt a hatalmától és a fenségétől. Mit tegyünk hát? Tanuljuk meg úgy tisztelni Istent, ahogyan elvárja tőlünk, és (mint már elhangzott) ne tegyünk Neki olyan szolgálatot, amit a saját elménkben koholtunk, hanem egyszerűen csak hallgassunk arra, amit Isten elmondott és kijelentett Önmagáról: amit a saját tulajdon szájával mondott. Ragaszkodjunk ahhoz és tudjuk meg: amikor úgy fogjuk ismerni Istent, ahogyan bemutatkozott a Szentírásban, akkor úgy dicsőíthetjük Őt, ahogyan kell, mert az a Neki kijáró tisztelet, amit megkövetel és elfogad. A Szentírásban pedig elhangzik, hogy Isten gondviselése és könyörülete kiterjed még a vadállatokra is, és nincs más, csak amit Ő tart fenn a kezével és a hatalmával (Zsolt36:7, 113:6). Itt először az Ő hatalma jelentetik ki nekünk, amellet pedig látjuk az Ő végtelen jóságát is abban, hogy még a föld férgeiről is gondoskodik, illetve abban, hogy az ég madarai közül egy sem esik le a földre az Ő akarata, előrelátása és rendelete nélkül (Mt10:29, Lk12:6-7). S íme, mekkora jóság van Istenben, Aki kegyeskedik a gondját viselni az oly hitvány és lenézett dolgoknak is, amiket mi is oly kevésre becsülünk? Továbbá, ebből arra is következtethetünk, hogy micsoda szeretetet táplál irántunk, a mi Megváltó Jézus Krisztusunk érveinek és bizonyságainak megfelelően, miszerint mennyivel értékesebbek vagytok a verebecskénél? Ha azokat táplálja a ti mennyei Atyátok, azt hiszitek, hogy veletek nem törődik, vagy azt hiszitek, hogy nem vagytok mindig az Ő szárnyai alatt, vagy hogy nem mindent a ti üdvösségetekre fordít, vagy bármi történhet veletek az Ő akarata nélkül? Így kell tisztelnünk Istent, nem az érzéseink és a fantáziánk alárendeltségébe vonva, hanem elfogadva mindazt, amit kijelent nekünk Önmagáról a Szentírásban. Ha ezt tesszük, többé nem fogjuk mondani: Isten a menny körében jár, ezért nem keveredik bele a mi dolgainkba, mert nem lenne helyénvaló a Számára az emberi és a földi dolgok miatt aggódni. Többé nem fogunk így beszélni. S miért? Mert Istennek nem kell örömet lelnie a tétlenségben. Ostoba vélekedés azoké, akik azt képzelik Istenről, hogy ki kell Őt zárni ebből a világból, s úgy vélik, nem mindent az Ő gondviselése és hatalma kormányoz, ezt mondva: Ugyan már, Isten olyan dicsőséges, hogy Neki boldog életet kell élnie odafenn, és nem lehet gondja semmiről. Ez pont ugyanaz, mint Istent más formájúvá változtatni. Mert a mi Istenünk (mint már mondtam) nem olyan, mint a halandó emberek, akik a boldogságuk legnagyobb részét a könnyed életvitelben, vagy a nyugalomban és a tétlenségben látják. Isten nem aggódik úgy, ahogyan mi, Neki nem kell törnie a fejét a különféle dolgokról, sem pedig kézzel-lábbal vagy bármi mással küzdenie: Ő kormányoz mindent, s miféle eszközökkel teszi ezt meg? Azzal, hogy eltávolodik? hogy jön-megy? hogy alakítja a dolgokat? hogy nagy értekezéseket tart? Nem, hanem egyedül a szavával kormányoz és tart fenn mindent, aminek akkora ereje van, hogy minden teremtménynek engedelmeskedni kell annak. Tudjuk tehát, hogy Isten nem járkál odafönn mondhatni mintegy az erkélyeken, hanem betölti az egész világot, s nekünk úgy kell tekintenünk, hogy mindig közel van hozzánk. Mivel pedig emiatt mi is közel vagyunk Hozzá, úgy kell járnunk, mintha Előtte járnánk, tudva, hogy egy lépést sem tehetünk anélkül, hogy ne látna minket és a dolgok feljegyzésre kerülnek Előtte. Ez a rövid summája mindannak, amit meg kell jegyeznünk ebből az igeszakaszból. S Elifáz most megkérdezi Jóbot, *megjegyezte-e az ősök útját, s azt, hogy mivé lettek a gonoszok, akik* (mondja) *ki lettek szaggyatva, össze lettek törve és megdöntve, s az alapjuk, azaz úgymond minden stabilitásuk olyan volt, mint egy folyó, ami elfolyt és kiszáradt.* Elifáz itt megint azt erősítette meg, amit korábban mondott: az emberek a kezdetektől fogva tudták, hogy a gonoszoknak büntetést kell kapniuk. Igaz, hogy Isten (mint kijelentettük) mindig megmutatta némi példáit az ítéleteinek azért, hogy az embereket félelemben tartsa, annak

megfelelően, amit Ézsaiás próféta mondott: az Úr végrehajtja az ítéleteit és a Föld lakosai igazságot tanulnak (Ézs26:9). Ezért amikor látjuk, hogy az Úr kinyújtja a kezét, és a Bírójuknak mutatkozik, annak az Ő félelmére és szeretetére kell indítani minket. Isten tehát mindig is adta bizonyos jeleit annak, hogy az embereknek számadásra kell majd Elé járulniuk, s a vétkek nem maradnak büntetlenek, de a vétkeket mégsem bünteti egyformán. Ezért nem alkothatunk általános szabályt arról, hogy a gonoszok elnyerik a büntetésüket ebben a világban, mert akkor nem kellene fenntartani semmiféle ítéletet az utolsó napra. Mi lenne akkor az emberek lelkének halhatatlanságával? Mi lenne a feltámadással kapcsolatos reménységünkkel? Minden semmivé lenne. Elifáz tehát mindent elront, amikor általános szabályt alkot azokból a konkrét példákból, amiket Isten mutatott. Ám a dolog, amit meg kell jegyeznünk, ez: amikor Isten megbünteti a gonoszokat, akik Ellene támadtak, még ha ez csak egyszer történik is meg, akkor is arra a következtetésre kell jutnunk, hogy noha sok gonosz ember van, akik kíméletet nyertek mindvégig, miután mindvégig buja életet éltek, és egy pillanat alatt haltak meg mindenféle sorvadozás nélkül, mégis számot kell majd adniuk. De mikor lesz ez? Várjunk türelmesen arra, ami most még rejtve van előttünk. amíg majd megjelenik. Ez tehát a rövid összefoglalója annak, amit meg kell jegyeznünk ebből a részből. Közben pedig mérlegeljük az itt elhangzó szavakat: a gonoszok egy ideig henceghetnek, még akár szitkozódhatnak is Isten ellen és tehetnek dolgokat Vele szemben. Ahogyan Elifáz beszámol arról, hogy ezt mondják: *Távozz tőlünk! S mit tehet velünk a Mindenható?* Látjuk, hogy ez a tombolás oly dühödött a gonoszokban, hogy semmiképpen sem fogják megismerni Istent, hanem Őt bosszantó dolgokat tesznek, mintha nem lenne felettük se hatalma, se tekintélye. Végül azonban Isten majd kellőképpen a porba dönti őket. Közben Elifáz azért korholta itt Jóbot, mert azt mondta, hogy ezek az emberek nem mulasztották el javakkal megtölteni a házaikat, mert úgy tűnt neki, hogy ezzel Jób az Isten gondviselését akarta tagadni. De épp ellenkezőleg: mert Jób megvallása olyan, amihez teljes mértékben ragaszkodnunk kell: azaz, amikor Isten megkímélte a gonoszokat, ők pedig olyan boldognak látszottak, hogy nem tettek mást, csak gúnyoltak minden vallást és ez büntetlen maradt, akkor is felül kell kerekednünk ezen a kísértésen és nem szabad félnünk arra a következtetésre jutni, hogy Isten a világ Bírája és majd annak is mutatkozik, ha ezt most még nem is látjuk. Íme, igaz és szilárd megvallás, amit Jób tett, de Elifáz félreértette. Már említettük ezeket a szavakat, ahogyan a gonoszok ezt mondják Istennek: *Távozz tőlünk!* Nem azt jelenti ez, hogy így beszélnek, de minden ismerettől a tőlük telhető legnagyobb mértékben menekülnek és mint látható, készségesen és akarattal válnak okatlan állatokká. Ha valaki beszél ezeknek a gúnyolódóknak, akik nem keresnek mást, csak a saját gyönyöreiket, szóval, ha valaki beszél nekik (azt mondom) Isten ítéletéről, és azzal fenyegeti őket, azzal csak a haragjukat szítja fel. Sőt, ha a hatalmukban állna, az egész Szentírást szétzúznák, hogy az emberek soha többé ne beszéljenek róla. És miért? Olyan ez, mint a gonosztevő, aki soha nem akar látni sem akasztófát, sem igazságot, sem semmi mást. Röviden, szeretné, ha nem lenne többé kormányzat a világban. Ezért a gonoszok szívesen megsemmisítenék Isten fenségét, ha a hatalmukban állna. Közben visszautasítanak minden tanítást, becsukják a füleiket, megvakítják a szemeiket, hogy se ne lássanak, se ne halljanak. Röviden, elhúzódnak, amennyire csak lehetséges, az Isten iránti engedelmségtől, és semmiképpen sem hajlanak arra. Sőt, még magunk között is látunk egyeseket, akik hamisítják a nagy keresztyéneket, s akik megelégszenek azzal, hogy egyetlen szóval mondják: nos, engedelmeskednünk kell Istennek, s az Ő Ígését kell prédikálnunk, de aztán szeretnék, ha az ember mesét mondana nekik nem is tudom miről, ami nem sértené a füleiket. Az efféle emberek (akármilyen ünnepélyes kijelentéseket tesznek is) jól kimutatják, hogy nem akarnak mást, csak elidegenedni Istentől, s ezt mondai Neki: *Távozz tőlünk!* Mert noha nem mondják ki a szájukkal ezt az istenkáromlást, az emberek mégis jól látják, hogy mik a gondolataik és az akaratuk. Nos, a magunk részéről tanuljunk meg félelemben és óvatosságban járni Isten előtt, s mivel egyszer már közel került hozzánk, imádkozzunk: úgy folytassa velünk, hogy soha el ne idegenedjünk Tőle. Látva pedig, hogy az Ő Ígéje oly ismerős

a számunkra (miután naponta közli azt velünk a szent evangéliumának prédikálása által), szemléljük Őt abban és vágyakozzunk arra, hogy a felhők fölé emeljen, az Átala adott hit által egyenesen a mennybe, s egyre jobban és jobban növekedhessünk ebben a hitben, míg végül teljesen Magához nem vesz bennünket, hogy tökéletesen láthassuk, ami most rejtve van előlünk, s teljesen átalakuljunk az Ő képmására a mi Urunk Jézus Krisztus nevében.

S boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, vágyva arra, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy megtanuljunk megundorodni tőlük, s sóhajtozzunk és nyögjünk, de ne az elszenvedett csapások és megpróbáltatások, hanem főleg az elkövetett sértések miatt, tudva, hogy amikor a mi jó Istenünk ránk veti a vesszőjét, azzal a bűneink olyan ismeretére vezet, hogy sajnálhassuk azokat és kérhessük rájuk a bocsánatot, keresve az Átala megígért orvosságot. Azaz, Őhöz futva és keresve a megszabadulást minden bűnünktől ne törekedjünk másra, csak arra, hogy mindenben a kedvében járjunk, s odaszánjuk magunkat az Ő tiszteletére és dicséretére, imádkozva Hozzá, hogy úgy szaporítsa bennünk Szentlelke kegyelmét, hogy állhatatosan kitartsunk az Iránta való engedelmességben minden nehézség és megpróbáltatás közepette, amik minket érhetnek, míg össze nem gyűjt minket a mennyei nyugalomába. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A nyolcvanhatodik prédikáció, ami a negyedik a huszonkettedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a 15-17. versek, valamint a hozzákapcsolt szöveg többi részének magyarázatát

Jób22:18-22

18. Ő pedig megtöltötte házaikat jóval. De az istentelenek tanácsa távol legyen tőlem.

19. Látják ezt az igazak és örülnek rajta, az ártatlan pedig csúfolja őket:

20. Valósággal kigyomláztatott a mi ellenségünk, és az ő maradékjokat tűz emészti meg!

21. Bízd csak azért magadat ő reá és légy békességben: ezekből jó származik reád.

22. Végy csak oktatást az ő szájából, és vésd szívedbe az ő beszédeit!

Tegnap elkezdünk elmondani, mire irányult Elifáz ama beszéde, amiben megfedtte Jóbot azért a mondásáért, hogy Isten engedi bővelkedni a gonoszokat, nem bünteti őket, ahogyan valóban igaz, a világ megítélése szerint, Elifáz és a barátai azt mondták, hogy Isten soha nem késlelteti az ítéleteit, hanem azok megmutatkoznak közöttünk, de ez ellentétes a tapasztalattal. Jób mondása tehát igaz, hogy türelemmel kell várnunk, amíg a mi Istenünk majd mindent rendbe tesz, s ami nem következik be ebben a világban. Reménységben kell hát járnunk. S a reménység oly sokat jelent, hogy nekünk nem szabad a jelen dolgain tartani a tekintetünket, hanem jóllehet még ha minden rendetlen is, nekünk nyugodtan kell várni Isten jótetszésére. Elifáz arra a dologra alapoz, hogy ha a világ menetét vesszük figyelembe, látni fogjuk, hogy Isten mindenkor megbünteti a gonoszokat. Igaz (mint azt gyakran mondtuk), hogy Isten mindig adta némi jelét az Ő ítéleteinek az emberek ámulatban tartása végett, de ez olyan távol áll attól, hogy általános szabályt alkossunk belőle, hogy az ellenkezik minden józan ésszel és igazsággal.

Most térjünk rá megint arra, amibe már belekezdünk. Elifáz a gonoszokról beszélve olyan gőgöt tulajdonított nekik, hogy végleg visszautasítják Istent és nem közelednek Hozzá. Nem azt jelenti ez, hogy ezt szájjal is kimondják, de nem képesek eltűnni, hogy Isten az alárendeltségébe vonja őket, mint azt láttuk. Addig tehát, amíg Isten meg nem szelídíti az embereket a Szentlelkével, nem képesek elviselni az igát, s minden ember veszi magának a szabadságot, hogy azt tegye, amit jónak lát. Itt azonban azokat említi, akik hosszú ideje keményedtek meg és unnak minden jó tanítást, úgy gyűlölve azt, hogy arra vágnak, bárcsak egy szót se hallanának belőle soha többé. Az efféle emberek száma ugyanolyan nagy volt, mint manapság. Továbbá, amikor annyira eltévelyednek, hogy elvetik Isten tanítását, mindent az Ellene tesznek, mintha Ő semmit sem tehetne ellenük, s ezt mondják: *mit tehet velünk a Mindenható?* Igaz, hogy nem köpnek ki efféle istenkáromlást, de bátran járkálnak, mint a gyilkosok és nem törődnek többé semmiféle fenyegetéssel, hanem mindent kigúnyolnak: míg Isten keze meg nem szorítja és kényszeríti őket, addig a gonoszságukat folytatják. Ez pedig megfelel annak, mintha kijelentenék: nem törődnek semmivel, amit Isten tehet velük. Röviden, látjuk, hogy Elifáz itt azt akarta kifejezni, mennyire túllépték az emberek a határaikat, amikor folytatták a gátlást elkövetését és olyan ördögiekké váltak, hogy nem tűrték az intést, valamint a visszavezetést a helyes útra. Nevezetesen, úgy visszautasították Istent, mintha már nem is lenne hatalma felettük. S nemcsak ezen a helyen látjuk ezt, ha Isten nem akarta volna, nem lenne példa a szemünk előtt. De jegyezzük meg a már említetteket, nevezetesen: a Szentlélek azt akarta nekünk megmutatni itt, mintegy a tükörben, hogy vajon az emberek elbuknak-e, amikor hosszú időn át a bűneikben vannak, azaz amikor olyan brutális ostobaság

van bennük, hogy hanyatt-homlok törtetnek Isten ellen. Mert nincs bennük több lelkiismeret-furdalás, ahogyan szent Pál mondja: a lelkiismeretük mély álomba ringatta magát, ezért nincsen kétségük semmi felől sem (Ef4:19). S ez azt a cél szolgálja, hogy félelemben járjunk, és imádkozzunk Istenhez: ne engedjen minket efféle szélsőségekbe csúszni. De most folytassuk az Elifáz által mondottakkal. Megkérdezte Jóbot, *megfigyelte-e az efféle emberek útját, vagy óvakodott-e attól*. Azok, akik úgy magyarázzák ezt a mondatot, mintha Elifáz korholta volna Jóbot, amiért őket követte vagy hozzájuk hasonlóvá vált, tévednek: inkább azt akarta mondani, hogy Jób minden józan ész híjával levő ember, mert kételkedik abban, hogy Isten megbünteti a gonoszokat, pedig mindig látta, hogy ez így van. De ebbe téved, mert azt mondja: *mindig*. Ez valóban lehetett így, de Isten mégsem szünt meg sok büntetést visszatartani addig, amíg el nem jön azoknak az ideje. Megsemmisítette Szodoma városát a hozzá közel esőkkel együtt, de megtette ezt más városokkal is, melyek ugyanúgy átadták magukat a gonoszságra? Nem igazán. Egyszer özönvizet küldött a Földre, de ez csak egyszer történt meg, s mégis látjuk, hogy az emberek nem hagytak fel a bosszújának szításával saját maguk ellen. Igen, de nekünk nem szabad a törvényre mutatni, hogy mindig egyformán büntesse a bűnöket: Ő úgy jár el, ahogyan Neki tetszik, s nekünk meg kell elégednünk az Általa megszabott renddel. Bizony, (mert amint megmutattuk) ha nem tartana fenn büntetéseket, úgy tűnne, nem lesz több ítélet, s nekünk többé nem kell számot adnunk Neki. S ha minden dolog olyan tökéletesen helyre lenne állítva ebben a világban, hogy már semmi többre nem kellene vágyakozni, és semmi undorító dolog sem lenne többé, akkor nem kellene többé a feltámadás sem. Ezért kellett a mi Istenünknek ilyen eszközöket alkalmaznia, amikor csak néhány példát ad, amikből megtudhatjuk, hogy a bűnök nem maradnak Előtte büntetlenül, s ha most késleltet is minket és várakozásban tart az utolsó napig, az azért történik, hogy ne az itteni dolgokra irányítsuk az elménket, mintha azok már olyan befejezettek lennének, hogy semmi más kívánnivaló sem marad utánuk. Ez a rövid summája annak, amit Elifáz akart mondani ebben az igeversben: *nem figyelted meg a világ útjait?* Mert ez a világ szó valami nagyon régít jelent. Mintha azt mondaná, hogy nem most kezdte Isten büntetni a gonoszokat, hanem a régi idők történelme megmutatja, hogy mindig is ezt tette: réges-régen elpusztult Szodoma és Gomora, és réges-rég volt az özönvíz is. Tudd meg, hogy Isten úgy vonta uralma alá a világot, hogy az emberekkel majd a tetteiknek megfelelően bánik. Elifáz, miután beszélt Isten megvetőinek és azoknak a büntetéséről, akik gúnyolódtak az Ő hatalmán, tovább fokozza a gonoszságukat, amikor kimondja, hogy *mindazonáltal Isten megtöltötte kincsekkel a házaikat*. Mert ha az emberek nem lennének Isten lekötelezettjei, akkor mentegetőzhetnének, amiért nem hódolnak be Neki, de minden mentség elvétetik és az emberek vétkesekké válnak a hálátlanságban, amiért nem ámultak el észrevéve, hogy Isten tisztességes eszközökkel vonja őket Magához, de ők mégis szembeszegülnek Vele és semmiképpen sem engedik, hogy meggyőzze őket. Most már látjuk, mire gondolt Elifáz annak kimondásával, hogy Isten megtöltötte a házaikat kincsekkel. Igaz, hogy minden ember egyetemesen Isten lekötelezettje, hiszen meg lettek teremtve, bele lettek helyezve ebbe a világba, s ott Ő tartja fenn őket, De mikor Isten konkrétan is kijelenti Magát az embernek, azzal még sokkal menthetlenebbé teszi őt. De hogyan? Így: a bővelkedő embernek, akinek Isten mindent megad, amit csak kívánhat, kevesebb oka van zúgolódni Isten ellen, mint annak, aki sokféleképpen nyomorog és kínlódik, s amikor a gazdag és a könnyen élő emberek elfordítják a fejüket és csökönyös gebékké válnak, azt szörnyűsegesebb sértésnek kell tekinteni. S nem ok nélkül, mert a gyengéd bánásmódnak, amiben Isten részesítette őket, meg kellett volna lágyítani a szívüket- S bár a természetüknél fogva makacsok voltak, és volt bennük némi erőszakosság, Isten mégis, mikor oly gyengéden bánt velük, meg akarta őket győzni azzal a gyengédséggel. Látva, hogy mennyire vadak: a vétkük megduplázódik. S erre gondolt Elifáz ezen a helyen. Ezért a magunk részéről tanuljuk meg helyesen kezelni az Istentől kapott kegyelmet, s a jótéteményeket, amiket a kezéből kapunk, melyek egyben megannyi figyelmeztetés arra nézve, hogy legyünk Iránta engedelmesek és tiszteljük Őt annyira, hogy letesszük a kormányzás és az

uralkodás jogát felettünk az Ő kezébe. Mert ha halandó emberhez kötődünk, még ha bitorolja is a hatalmat felettünk, akkor is a kezébe adjuk azt. De miért? Kötelezettségeim vannak, ezt mondjuk, a természet is erre tanít. Akkor mily nagyon el kell ismernünk, hogy a mi Istenünk lekötelezettjei vagyunk a ránk ruházott jótéteményekért, amiért megteremtett és megformált, amiért fenntart, és amiért oly sok módon mutatkozott Atyánknak. Miképpen adhatjuk meg Neki, amivel tartozunk? Így hát (mint már említettem) szálljon mindenki alaposan magába és vegye fontolóra az Istentől kapott jótéteményeket azért, hogy ezek a segítségünkre lehessenek az engedelmeségre szoktatásban, hogy Ő békésen uralkodhasson felettünk és vezethessen minket, mi pedig semmiképpen se lázadozzunk Ellene. S különösen mikor Isten annyira nagylelkűen bánt velünk és kiöntötte ránk a nagylelkűségét, akkor szolgáljon az arra, hogy könnyen kezelhetőkké tegyen minket a Számára, s ne vágyakozzunk arra, hogy Isten eltávozzon tőlünk. Mi lesz velünk, ha nem gondoljuk meg: mindazok a jótétemények, amiket kapunk, nem másból származnak, mint abból, hogy Isten közel van hozzánk? S ha Isten nincs velünk, miféle jó dologgal rendelkezünk, látva, hogy minden jó Tőle származik? Ezért az emberek helyzete és állapota nyomorúságos, amikor megkísérelnek elmenekülni Isten jelenlétéből: látjuk, hogy nem keresnek más, csak a bajt. Tanuljunk hát meg megalázkodni, amikor Isten eltöltött minket kincsekkel, és ne cselekedjünk úgy, mint az elhízott lovak, melyek a gazdájuk ellen rugdalóztak. Ahogyan Isten korholta a zsidókat Mózes énekében: ne legyetek olyanok, mint a jól táplált lovak, hanem vessük alá magunkat a mi Istenünknek (5Móz30:15), tudva, hogy bár egy csomó jó dolgot kaptunk az Ő kezéből, egy pillanat alatt tehet minket szegényekké: ha meghizlalt, rövid idő alatt lesóványodhatunk, mert nem kell mást tennie, mint ránk sújtani, s íme, az egész gazdagságunk szertefoszlik. Ezt látva járunk mindig félelemben, elismerve, hogy a jó dolgok, amiket élvezünk, Istentől származnak, és adjunk Neki hálát ezekért, tudva, hogy nem fogjuk ezeket élvezni, ha többé már nem akar kegyelemmel és jóindulattal viszonyulni hozzánk. Ezért a gazdagság akkor lesz boldog és áldott, ha a megbecsülés és az örömök és az ezekhez hasonló dolgok nem a henyélést és az elszundikálást elősegítő eszközökké válnak az emberek számára, hanem inkább éberekké teszik őket, hogy mindent Isten kezébe tegyenek le. Mintha ezt mondanák: Uram, igaz, hogy eddig akkora jóssággal viszonyultál hozzánk, hogy könnyen éltünk. De mi van akkor? Ha csak az arcod fordítod el tőlünk, íme, végleg végünk lesz. Ezért Urunk, ahogyan az eddigiekben tartottál fenn és őriztél meg minket, kérünk, a továbbiakban is mindvégig így bánj velünk. S Elifáz azt mondja, *az álnok emberek időnap előtt lettek elragadva és az alapjuk olyan volt, mint a folyó, ami szétfolyik*. Látjuk, néha az történik Isten megvetőivel, hogy amikor csodálatos dolgok elérésében reménykednek, Isten ledönti őket és csalódnak bennük megfogant hiábavaló reménységben. Ezt látjuk tehát. Sőt, jöllehet Isten engedi a gonoszokat bőségben élni és halni, mi ennek a célja? Hisz, ha fontolóra vesszük a jelenvaló életet, könyörgöm, miféle folytonosság van abban? Valóban élünk, de az ember mindig is olyan lesz, mint amilyennek a Szentírás leírja: azaz, zöldellő növény (Jób14:2, Ézs40:6-8, Jak1:10-11, 1Pt1:24). De amint ráfúj a szél, kiszárad, ahogyan átmegy felette, a fű szénává válik, a nedvessége kiszárad, s fokozatosan elpusztul, és elég egy forró napsugár, hogy minden lángra lobbanjon. Ismerve tehát az életünk törékenységét nem szabad furesának gondolnunk, ha egy szétfolyó és kiszáradó folyóhoz vagyunk hasonlítva, vagy egy olyan folyóhoz, ami úgy folyik, hogy ha most van is benne némi víz, hamarosan a nyoma sem marad annak, mint azt láttuk. Ez egy természetes dolog. De Elifáz itt olyan folyóról beszél, ami kitört a medréből és utóbb kiszáradt, s többé nem halad a maga útján. Ugyanez a helyzet a gonoszokkal is, akik annyira felbátorodnak, hogy azt hiszik, soha nem mondanak csődöt, de úgy eltöröltetnek, hogy egyetlen cseppnyi erejük sem marad. Így, ha nem Elifáz elképzelése szerint értelmezzük ezt a mondatot, akkor egy jó és hasznos tanítást meríthetünk erről a helyről, nevezetesen, hogy noha Isten nem bünteti meg a gonoszt azonnal, még ebben az életben, hanem megkíméli őket, de ők továbbra is olyanok, mint egy szétfolyó folyó: nincs bennünk semmi szilárdság, sőt, az idejüknek előtte fognak elpusztulni. De miért az idejüknek előtte? Azért, meg

meggyőzik magukat, hogy örökké fognak élni, s azt hiszik a boldogságuk mindig folytatódni fog. Isten azonban elvágja az életük fonalát és gúnyosan kineveti őket. Amikor pedig azt mondják: töltsd el magad, lelkem, s azt hiszik, hogy elnyelik az egész világot (Péld11:19, Lk12:19), akkor csak egy szalmaszálnyira vannak az életük végétől, mert Isten dönti őket a porba. Nem ok nélkül mondja tehát, hogy időnek előtte pusztulnak el, mert csatlakoznak a reménységükben, amikor hosszú életet ígérnek maguknak, s a mi Istenünk rövidre nyírja őket, mert az hangzik el róluk, hogy olyan ez, mint amikor az ember elvágja egy szövőszalag szálját. Úgy tűnik, hogy a szál még folytatódik, amikor látjuk a munkásokat gyorsan dolgozni, de a szál megszakad és a szövet is véget ér (Ézs38:12). Így történik ez az ember életével is, amikor úgy gondoljuk, megyünk előre, s úgy tűnik a számunkra, soha nem jutunk a végére. Megittasulunk önmagunktól, s íme, közben Isten elvágja a szálát és többé nincs mit tenni. Tartsuk hát észben az itteni tanítást, így amikor ismerjük az éltünk rövidségét, elgondolkodhassunk a nekünk megígért mennyei örökségen, s a várakozásunk oda irányuljon, tudva, hogy mindazoknak, akik ebben a világban fektetik le az alapjaikat, nincs nagy bizonyosságuk, mert vízre, illetve a levegőben építkeznek. Mindenek tehát szerte kell foszlan, amint látjuk, hogy Isten megbünteti azok vakmerőségét, akik ebben a világban építkeznek és a mostani dolgokba vetik a bizalmukat. Megmutatja nekik, hogy nem tesznek mást, mint a vízben, vagy a levegőben építkeznek, mint említettük. Semmi más, csak a menny királysága a biztos és változhatatlan. Ott kell tehát alapoznunk, az az igazi tartózkodási hely, ahogyan a Szentírás beszél róla. Ez annak rövid összefoglalója, amit innen kell megjegyeznünk. S hogy még több hasznot húzhassunk ebből a tanításból, figyeljük meg ezt a mondást: *időnap előtt*, tudniillik a gonoszok megsemmisülnek az idejük előtt, mert a mi Istenünk viszi el őket innen, úgy mintha erővel kellene őket kitepnie gyökerestől. Mert megszilárdulnak itt a Földön úgy, mintha soha el nem távoznának innen, s gyökeret vernek, de ez merő képzelgés. A gonoszok és Isten megvetői tehát gyökeret vernek a gőgjükben, s azt hiszik, hogy száz lábnyi mély alapjuk van a földben, s lehetetlenség őket megingatni. Igen, de Isten csak egy kis feltöltődést ad nekik, s aztán elpusztulnak, mert ezt a gyökeret csak képzelik. Nem ok nélkül mondja tehát, hogy a gonoszok elpusztulnak az idejüknek előtte. Mindazonáltal ragaszkodjunk szilárdan az itt mutatottakhoz, azaz, ha az idő hosszan telik és mi nem vesszük észre, hogy Isten viaszszórítaná a gonoszokat és a fenségének megvetőit, ne csüggedjünk el attól. Járjunk továbbra is nyugodtan és engedjük Istennek használni a szabadságát, azaz, ha jónak látja, büntesse a gonoszokat ebben a világban, de ha nem, ítélete el van rejtve előlünk, míg el nem érünk az utolsó napig, amikor minden dolog feltárul majd. Elifáz továbbá azt is mondja, hogy *az igazak majd látják és nevetik őket, az ártatlan pedig majd gúnyolódik rajtuk*. Első ránézésre úgy tűnik, hogy ez nem megfelelő, látva, hogy Isten gyermekeinek a mennyei Atyjukat kellene követniük. Tudjuk, hogy Isten hajlik a könyörületre és az irgalomra, s amikor az emberek gúnyolódnak az ostorozottokon, az nincs híjával a kegyetlenségnek. Hogyan van tehát, hogy a Szentlélek efféle hajlamot tulajdonít Isten gyermekeinek, hogy azok gúnyolódnak a gonoszokon, amikor látják őket leveretni? Először is jegyezzük meg azt, hogy Isten ítéleteit akkor szemlélhetjük helyesen, és húzhatunk némi hasznot abból, ha megtisztulunk minden testi indulatunktól. Nem vezethet minket a bosszúvágy, vagy a szélsőséges indulatok, ahogyan lenni szokott. Mindezeket helyre kell igazítani, s tiszta és világos látással kell szemlélnünk Isten cselekedeteit. Ha ilyen beállítottságúak vagyunk, akkor minden kegyetlenség nélkül gúnyolhatjuk a gonoszokat, amikor Isten megsemmisíti őket, mert valóban szeretnünk kell Isten ítéleteit és jóknak kell találnunk azokat. Örvendeznünk is kell azoknak, mert az üdvösségünket mozdítják előre, s Isten ezekkel is kijelenti nekünk az irántunk érzett szeretetét. Tanuljuk meg tehát: amikor Isten bünteti a gonoszokat, akkor van okunk az örvendezésre. De azt is tudnunk kell, miért. Ennek két oka van: okunk van örvendezni, mert Isten így jelenti ki Magát bírónak, s az Ő dicsősége és fensége mutatkozik meg ezáltal. Íme, az ok az örvendezésre: mert ahányszor csak megmutatkozik Isten, és megadja nekünk az erejének és a hatalmának némi próbáját, hogy

dicsőítsék Őt, annak nekünk örvendezni kell. Hisz mi más nagyobb örömet követelhetnénk, mint a mi Istenünk jelenlétét, s azt, hogy közel húzódhassunk Őhozzá? A második ok pedig ez: Isten ezzel jelenti ki, hogy úgy gondoskodik rólunk, mint a gyermekeiről, amikor megbünteti az ellenségeinket, s azokat, akik zaklattak minket és erőszakosan bántak velünk. Isten tehát a gonoszok megbüntetésével jóváhagyja és megerősíti az a szeretetet, amit a jó és istenfélő emberek iránt táplál. Ez tehát a második ok az örvendezésre. De (mint említettem), teljesen meg kell tisztulnunk minden bosszúvágytól és minden rosszindulattól. Röviden, amikor letettük mindazt, ami testi és Isten Lelke vezet bennünket, akkor lesz helyes és tiszta buzgalmunk, amivel örvendezhetünk a gonoszok bukásán, s húzhatunk némi hasznót Isten ítéleteiből. Van még egy dolog, amit meg kell jegyezni: ahol azt olvassuk, hogy *az igazak gúnyolódnak azokon, akiket Isten lever és megsemmisít*, ebbe nem tartozik bele minden bajban levő, mert sokan vannak, akiket Isten a javukra ostoroz, akik még nem teljesen javíthatatlanok, s őket csak testileg bünteti, hogy a lelkük el ne pusztuljon. Itt azonban nincs másról szó, csak az elvetettekről. Nem tudjuk, kik azok, akiket Isten végleg elvetett, hacsak Ő Maga meg nem mutatja nekünk, ahogy Szodoma és Gomora, illetve az özönvíz esetében tette meg (1Móz19:24, 1Móz7). Ott biztos bizonyosságunk van Isten rendkívüli bosszújáról, mert nem maradt helye a megtérésnek ama nyomorultak számára, mert méltatlanná tették magukat a kegyelemre. Ezek, és a hozzájuk hasonlóak miatt örvendezhetünk. De mikor Isten a felebarátainkat bünteti, akkor könnyörülnünk kell a nyomorúságaikon, és úgy meg kell indulnunk Isten ítéleteitől, hogy megfogadjon bennünk a reménység: Ő majd küld némi enyhülést azoknak, akik így ostoroztatnak. Röviden, így kell ezt az igeszakaszt átültetnünk a gyakorlatba. Igaz, hogy ez az ily módon, csak futólag említett tanítás lehet homályos, de ha mindenki alaposan megjegyzi azt, amit érintettem, utólag részletesebben is elgondolkodhat rajta, s így a csak futólag említett dolgok is elégségesek lehetnek a számunkra. Először is azt mondtam, hogy olyan kedvességgel kell viszonyulnunk a felebarátainkhoz, hogy az egészségüket kell kívánnunk és szomorkodnunk kell a bajaik miatt, ahogyan szent Pál tanítja nekünk, mit követel a könnyörületesség szabálya (Rm12:15). Sírjatok (mondja) azokkal, akik sírnak. S látjuk, hogy Isten gyermekeiben mindig is megvolt ez az indulat és buzgóság. De ha látjuk Istent a bűnöket büntetni, örvendezhetünk azon, s miután ezzel jelenti ki és mutatja meg Magát Isten nekünk, a Belé vetett hitünknek egyre jobban és jobban meg kell erősödnie, amikor látjuk, mekkora gondja van az emberiségre, s mindent Ő irányít. Majd az következik, hogy *a szubsztanciánk nem semmisül meg*. Igaz, hogy szó szerint ez így hangzik: *ha a szubsztanciánk nem emésztetett meg vagy tiltott*. Mert a héber szó két dolgot jelent: a tulajdonképpeni jelentése elrejtteni, De mikor valami el van rejtve, akkor nem látszik, s olyan, mintha végleg elveszett volna. Ezért a két dolog közötti hasonlóság miatt néha azt is jelenti, kívágni, semmivé tenni. Továbbá úgy látszik, hogy neki ezt kellett volna mondania: vajon nem pusztul el a szubsztanciájuk? – ezt a gonoszokra vonatkoztatva. S ezt az igeszakaszt a görögök valóban így s fordították. De ha szűken vesszük, akkor úgy tűnik, ez a természetes jelentése: a mi szubsztanciánk mégsem rejtett. S jegyezzük meg, hogy ez a beszédmód nagyon használt a hébereknél, s nagyobb megerősítést jelent, mintha az hangzott volna el, hogy valóban bizonyos, hogy a szubsztanciánk rejtett. Maga a szubsztancia szó az állapotunkat, a lényünket jelenti, ami a kezünkben van, valamint a megőrzésünk vagy a helyreállításunk módját. Kihagyom a magyarázatokat, amiket ehhez az igehelyhez fűztek, de nem egyeznek meg azzal: ragaszkodjunk egyszerűen ahhoz, amit Elifáz akart mondani. Ő az igazakat hasonlított a gonoszokhoz, és az istenfélőket Isten megvetőihez. Ami az istenfélőket illeti (mondja), a mi szubsztanciánk rejtett. Amikor a *rejtett* szót használja, nem úgy érti, hogy s szubsztanciájuk elpusztult vagy elveszett: épp ellenkezőleg, biztos helyre került, mint holmi kincs. Miképpen történik meg az, hogy oly sok veszély közepette, amikben vagyunk, mégis egyenesek és támogatottak maradunk, ha nem Isten szárnyai alatt lennénk? Röviden, ha nem volnánk olyanok, mint a titokban eldugott kincs, akkor biztos, hogy életünket minden pillanatban így vagy úgy elvennék tőlünk. Ezért itt egy nagyon jó tanítást kapunk, amikor így

értelmezzük, a szöveg értelmének megfelelően. Mert így az igazak ezt fogják mondani: a szubsztanciánk és az állapotunk (azaz, az erő a fenntartásunkhoz és a megőrzésünkhöz) teljesen rejtett. *De ami a gonoszoknak maradt, azt tűz emészti meg.* Azaz, Isten semmit sem hagy meg nekik, hanem szükségszerűen el kell pusztulniuk a teljes gazdagságukkal egyetemben. Igaz, hogy ebben a mulandó életben látszólag elnyelődünk és teljesen megsemmisülünk, s nagy nyomorúságban vagyunk, röviden, nincsen sem erőnk, sem szubsztanciánk. De annál inkább át kell ültetnünk a gyakorlatba ezt a tanítást és megfelelően kell használnunk, követve a szent Pál által tanítottakat, nevezetesen, halottak vagyunk és az életünk rejtett (Kol3:3). Szent Pál megmutatja, milyen a kegyesek helyzete és állapota, amíg ebben a világban vannak, kimondva, hogy az életük rejtett, úgy mintha nem is volna. De jó raktárban van elrejtve, mert (mondja) Istenben van elrejtve a mi Urunk Jézus Krisztussal együtt. Jézus Krisztus élete a mennyben van abban a dicsőséges testben, amiben feltámadt, s nem látható a számunkra, mert ha azt nézzük, hol van Jézus Krisztus vagy az Ő királysága, a természetes érzékszerveinkkel nem fogjuk meglátni, mi lett Őbelőle. De függetlenül attól, hogy a mi életünk a mennyben van elrejtve Jézus Krisztussal együtt, mégis biztosak lehetünk abban. Ezért jegyezzük meg először is, hogy Isten a hitünket és a reménységünket akarja próbára tenni, amikor engedi, hogy megannyi veszély vegyen körül minket, s az életünk mondhatni egy hajszálon függjön, a szelek pedig minden módon tépázzák a szubsztanciánkat. Röviden, ahelyett, hogy egy csepp életünk lenne, ezer halál tárul a szemünk elé, ezért úgy véljük, ezer módon kell elpusztulnunk. De ne féljünk ezektől, mert Isten az árnyékában tart minket. Mert amíg megvan ez a helyünk a visszavonuláshoz, addig jó biztonságban leszünk. Át kell ültetnünk tehát a gyakorlatba ezt a tanítást. S utána, amikor a szemeinket a gonoszokra vetjük és látjuk a pusztulásukat, legyünk még jobban meggyőződve Isten jóságáról, s kapjunk az alkalmon és dicsőítsük Őt még jobban, ezt mondván: Ó Uram, micsoda kiváltság ez, amit megadtál nekünk, látva, hogy életünk a Te kezében van és Te lettél annak megtartója. Mégis, miben különbözünk azoktól, akiket elpusztulni látunk? Látjuk őket a pusztulásba menni, látjuk, amint mindaz, ami megmaradt nekik, teljesen eltöröltetik: Uram, miben különbözünk mi tőlük? Valójában semmiben azt leszámítva, hogy tetszett Neked kegyelemből a örökségképpen a Tieiddé választani minket, Te tartasz fenn és adsz kegyelmet arra, hogy az Irántad való engedelmességben járjunk. Továbbá Te részesítesz bennünket továbbra is a jótéteményeidben úgy, ahogyan elkezdted, és Te vezetsz minket az üdvösségre, amiből az egész gazdagságunk származik. De azt is látjuk, micsoda kiváltságban részesítesz: mintha mentesek lennénk az evilági élet minden törekenységétől, mintha már nem is számláltatnánk az emberek közé. Nos Uram, látva, hogy ebben a megtiszteltetésben részesítesz és ezt a jótéteményt ruházod ránk, vajon nem kell magasztalnunk az irántunk mutatott jóságodat? Ezért azt mondom: amikor megtudtuk, miféle kegyet adott meg Isten az Ő hűséges szolgálóinak, nekünk annál jobban meg kell erősödnünk abban, s fel kell indulnunk a hálaadásra ugyanazért. Mivel pedig ez nem tehető meg anélkül, hogy látnánk a gonoszok pusztulását és örvendoznénk annak, ezért jó tudnunk, hogy amikor Isten bünteti a gonoszokat és kimutatja az őket sújtó bosszújának bizonyos jeleit, azt azért teszi, hogy még biztosabbá tegyen minket az irántunk érzett atyai kegyességében és szeretetében. Miután Elifáz így beszélt, arra buzdította Jóbot, hogy ismerje meg Istent és legyen békességben Vele, hogy ez a javára forduljon. *Ezért át kell vennie Isten törvényét és a szívébe kell vésnie a beszédét.* Amikor azt mondja, hogy Jóbnak meg kell ismernie Istent, úgy érti, hogy ő elzárkózott Tőle. S annak kimondásával, hogy legyen Vele békességben azt jelzi, hogy a gonosz életvitelével Isten ellenségének jelentette ki magát. Ez egy, az ő személyére vonatkoztatott gonoszság, mint azt már láttuk, de a tanítás önmagában mégis igaz és nagyon hasznos. De miképpen? Először is itt az van kijelentve a számunkra, hogy amikor az emberek eltévelyednek, az pont olyan, mintha elidegenednének Istentől. Ezért amikor átadjuk magunkat a bűneinknek, azzal Istent bosszantjuk, és nem engedjük Neki, hogy közel jöjjön hozzánk. Ez pedig ugyanaz, mintha kimenőre mennénk, vagy minden kimenő nélkül szaladnánk el Tőle. S valóban nem ok nélkül

mondja a Szentírás, hogy az embereknek nincs istenfélelem a szemük előtt és nem ismerik többé Istent, amikor ekkora szabadságot vesznek maguknak (Zsolt36:2, Rm3:18). Amikor látjuk, hogy az emberek mondhatni elvadulnak, s olyan oktan álltokká válnak, hogy többé már nem alkotják Isten házanépét, de mégis azt hiszik, jól teszik, ha ennyire eltávolodnak Tőle, amíg nem gondolnak a vétkeikre és a bűneikre. Ennyit először. Másodszor azt mutatja meg nekünk, hogy az emberek háborút vívnak Isten ellen. Nincs szükség hírnökre vagy trombitára az ünnepélyes kihívás megtételéhez, mert az emberek Isten halálos ellenségeinek mutatkoznak és háborút vívnak ellene, valahányszor csak eltévelyednek és eltávoznak az Iránta való engedelmségtől. Ha az alattvalók felkelnek a király ellen, könyörgöm, az nem volna sokkalta gonoszabb háború, mintha lenne valami színezete a józan észnek és az ünnepélyességet úgy betartanák, ahogyan szokták? Amikor az emberek átadják magukat a gonoszságnak, akkor fegyvert fognak Isten ellen, mert a legbiztosabb dolog, hogy amennyi gonosz indulat és vágy van bennünk, annyi ember áll fegyverben, készen a harcra Isten és az Ő igazsága ellen. Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt az igazságot, azaz, hogy nem vehetünk magunknak szabadságot a gonoszság megcselekvésére, csak ha azzal elvetünk minden ismeretséget Istennel és vadállatokká válunk, úgy elszakadva Tőle, hogy többé már nem leszünk a keze alatt az Iránta való engedelmségben. De van itt még egy ezt is felülmúlóztatott, ami nem más, mint hogy szándékosan és akarattal megyünk a csatába Isten ellen. De hogyan? Íme, milyen szörnyűséges dolog, hogy egy teremtmény felkeljen az ellen, Aki megformálta őt. S mit nyerünk ezzel? Ké lesz a győzelem? Jól látjuk, hogy az örülteknél is rosszabbak leszünk, látva, hogy nem szűnünk meg ily hevesen Ellene törtetni. Ez az, amit meg kell itt jegyeznünk. Viszont kövessük az itt elhangzó buzdítást: ha egy időre letértünk az útról, s a vágyaink miatt elkóboroltunk és szétszóródtunk, s olyan vadállatokká váltunk, hogy Isten nem teheti ránk a kezét, akkor keressük a megbékélést Vele, azaz igyekezzünk visszakerülni az ismeretségébe. De miképpen kell ezt megtenni? Tudjuk, hogy Isten az Ő Ígéjével hívogat minket Magához. S amikor látja, hogy eltévelyedünk és letérünk az útról, akkor ezt mondogatja: gyere vissza, gyere vissza. Isten tehát nem más okból prédikáltatja nekünk az Ígéjét, mint azért, hogy megszelídítsen, ha vadakká váltunk. Azaz, hogy először is tanítson és ránk tegye a kezét. Amikor megtanultuk a leckéjét, jó hasznót szeretünk az egész életünkre: hiszen mi másra irányul az egész Szentírás, mint arra, hogy megismertessen minket Istennel? Igaz, hogy a mi Istenünk a Maga részéről olyannyira ismerősnek mutatkozik, hogy jobban már nem is lehetne: Ő olyan, mint egy nővér és mint egy anya. Nemcsak a gyermekeiket szerető és velük kedvesen bánó atyákhoz hasonlítja Magát, hanem azt is mondja, hogy több, mint anya és több, mint nővér (Hós11:3, Ézs49:15). Látva, hogy Isten ilyen ismeretségre lép velünk, többé ne legyünk a vadállatokhoz hasonlóak, s ha azok voltunk, azt ne folytassuk. Amikor pedig látjuk: oly makacsok és örültek voltunk, hogy háborút indítottunk Ellene a bűneinkkel, keressük a Vele való kibékülés eszközeit. De hogyan lesz az? Nem rajtunk múlik, hanem Neki kell annak elébe mennie az Ő végtelen jóságából. Ezt pedig akkor teszi meg, amikor az evangéliumot prédikálják, amit a békesség tanításának neveznek és (ahogyan szent Pál beszél róla, 2Kor5:18-19) ami a kibékülés üzenete. Látva, hogy Isten a saját jóakaratából hívogat Magához minket és előz meg, nem várva arra, amíg mi kezdjük el keresni a békességet Vele, hanem elébe megy ennek, ne legyünk annyira hálátlanok, hogy barátságtalanul visszautasítsuk, és ne fogadjuk el a nekünk kínált jótétet, hanem valódi alázattal hódoljunk be Neki, tudva, hogy kész befogadni a mi Megváltónk Jézus Krisztus nevében, és megéreztetni velünk, hogy kedves és könyörületes Atyánk lesz, ha valódi gyermekei leszünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, tudva, hogy ha szigorúan bánik velünk, akkor százszor is el kellene nyelődünk, s nem vagyunk méltók a fenntartásra ebben a mulandó életben sem, még kevésbé vagyunk méltók a mennyei örökségre és a végtelen dicsőségre, amit elkészített számunkra a mennyben. Így elismerve a bűneinket és a hitetlenségünket, amire oly hajlamosak vagyunk, imádkozzunk, hogy kegyelmesen várjon

ránk addig, amíg engesztelés tétetik Közte és közöttünk. S hadd húzzunk hasznot minden büntetésből, amikkel a világot sújtja, s hadd ismerjük el Őt mindig a világ Bírójának, Aki nem hagyja a vétkeket büntetlenül, akármilyen hosszú ideig várakozzon is abból a célból, hogy a mi, akik a gyermekei vagyunk, felelemre és tiszteletre induljunk Vele, mint Atyánkkal szemben, tudván, hogy az örök örökségre készít fel minket a mennyben, még ha most szegény és nyomorúságos állapotban vagyunk is ebben a világban. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népnek és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség nyomorúságos rabszolgaságából stb.

A nyolcvanhetedik prédikáció, ami az ötödik a huszonkettedik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a huszonkettedik verset tárgyalja, majd az azt követő szakaszt.

Jób22:23-30

23. Ha megtérsz a Mindenhatóhoz, megépíttetel, és az álnokságot távol űzöd a te sátorodtól.

24. Vesd a porba a nemes érczet, és a patakok kavicsába az ofiri aranyat:

25. És akkor a Mindenható lesz a te nemes érczed és a te ragyogó ezüstöd.

26. Bizony akkor a Mindenhatóban gyönyörködöl, és a te arcodat Istenhez emeled.

27. Hozzá könyörögsz és meghallgat téged, és lefizeted fogadásaidat.

28. Mihelyt valamit elgondolsz, sikerül az néked, és a te utaidon világosság fénylik.

29. Hogyha megaláznak, felmagasztalásnak mondod azt, és ő az alázatost megtartja.

30. Megszabadítja a nem ártatlant is, és pedig a te kezeidnek tisztaságáért szabadul meg az.

Annak megfelelően, amit már mondtam, ezt mindannyiunknak szóló buzdításnak kell tekintenünk annak bemutatására, mi a valódi megtérés. Biztos, hogy Elifáz ezt tévesen vonatkoztatta Jób személyére, de a Szentlélek mégis általános tanítást akart nekünk vele nyújtani, olyat, ami valamennyiünk nagy hasznára válhat. Itt korábban láttuk, mit jelent ismerősnek lenni Istennel miután az ember eltévelyedett Tőle. Mert amikor az emberek átadták magukat a gonoszságra, teljesen elfelejtik Istent és hátat fordítanak Neki, majd olyanokká válnak, mint a vademberek. De ahogyan ők eltévelyednek ezen a módon és elidegenednek Istentől, nekünk úgy kell megismerkednünk Vele, engednünk, hogy kormányozzon minket és könnyen vezethetőknek mutatkozni a Számára, hogy olyanokká váljunk, mint a bárányok, s ne utánozzuk a vadállatokat, amikor bármiféle jelét adja annak, hogy menjünk Hozzá. Elifáz, miután így beszélt, hozzáteszi: *annak, aki eltévelyedett, Isten szájából kell vennie a törvényt, és a szavait a szívébe kell rejtenie.* Ez egy nagyon figyelemre méltó pont, mert a jó élet szabálya az, hogy meg kell hallgatnunk, amikor Isten beszél hozzánk, és tudnunk kell, hogy az út, amit Ő mutat nekünk, az, amelyen járnunk kell. Látva tehát, hogy az emberek azonnal letérnek az üdvösség útjáról, amint elhajolnak Isten törvényétől. Ezért hangzik itt el konkrétan ezen a helyen, hogy az Ő szájából kell vennünk a törvényt. Mivel azonban a nekünk mondottak elfogadása nem minden, amit tennünk kell, Elifáz hozzáteszi, hogy azt be kell vésnünk a szívébe is. Mert jóllehet az ember az Isten iránti engedelmességre adja külsőleg a fejét, de ez nem a fő dolog. Tudjuk, hogy nem nagy előny a számunkra tartózkodni a gaztettektől csak a szemeinket, a kezeinket és a lábainkat illetően, hanem a szívnek kell legelől mennie és vezetni minden mást. Jó hasznót húzunk Isten iskolájából? Az Ígétének mély gyökeret kell vernie a szívében annak megfelelően, amit olvasunk, tudniillik, hogy aki törődik az igazsággal, viszont utál minden képmutatást (Jer5:3). Most már látjuk, milyen értelemben kell Istenhez fordulnunk, amikor mondhatni száműztek minket Tőle: a tanulóivá kell válnunk, Neki pedig a Mesterünké. S ebből megérthetjük, hogy mindazok, akik nem Isten tiszta Ígéje szerint járnak, eltévelyednek, bár az emberek jóknak ismerik el őket. Ahogyan látjuk is sokszor, miképpen gondolják azt az emberek, hogy nincs más azokban, csak szentség, akik a saját ostobavallásos gyakorlataikat követik. S közönséges visszaélés volt már a világ kezdete óta (ami manapság is teljesen eluralkodott), hogy az embereket szükségszerűen a saját jótetszésüknek megfelelően kellett kormányozni, ám ők mégis azt hitték, hogy a cselekedeteik jól elfogadhatók Isten előtt.

Viszont mi hangzik itt el? Azt halljuk, hogy mindazok, akik nem Isten Ígéje szerint járnak, eltévelyednek. Ők kétségtelenül meggyőzik magukat arról, hogy az életük jó és szent, s lehet, hogy az emberek is megtapsolják őket a tetszésük jeleként, de csak egyetlen illetékes Bíró létezik, Aki tekintéllyel mondhat ítéletet ebben az esetben, Ő pedig az Isten, s halljuk, mit jelentett ki erről. Ezért nem szabad többet vitatkoznunk az ostoba vallási gyakorlatainkat védendő, sem pedig azt gondolnunk, hogy az efféle dolog jó. Minden ostoba fantáziálást le kell tenni, s meg kell hallgatnunk, mit mond Isten, s engednünk kell, hogy átvegye az uralmat felettünk annak megmutatása végett, hogy melyik utat kell járnunk. Ez az, amit legelőször meg kell tanulnunk. Igaz, hogy ezt a tanítást gyakran halljuk, de nem ok nélkül mondja el nekünk a Szentlélek oly gyakran, mert látjuk, mennyire ragaszkodnak az emberek a saját akaratukhoz, s mi mindig bölcsek leszünk a magunk szemében, de nem vagyunk képesek szívből megadni Istennek azt a tiszteletet, hogy teljes uralommal bírhasson felettünk, s mi az alattvalói legyünk. S így (ahogyan a közmondás mondja), többet teszünk, mint amennyit parancsoltak, s ezzel az ördögök szolgálivá válunk. Vizsgáljuk csak meg mindazt, amit Isten szolgálatának neveznek a pápaságban. Mi mást talál ott az ember, mint emberi koholmányokat? Egyetlen szótag sincs a Szentírásban, ami alátámasztaná, hogy azok a dolgok, amikkel a pápisták oly sokat fáradoznak, elfogadhatók Isten számára. Pont ellenkezőleg, de mégis látjuk, mennyire ragaszkodnak azokhoz. De miért? Az említett ördögi gög miatt, mert az emberek nem képesek elviselni, hogy Isten alattvalói legyenek, s az Ő szájából kapják a törvényt. Igaz, először majd azt mondják, jó ok van arra, hogy Istennek uralma legyen felettünk, de mégis látjuk, micsoda lázadásban vannak. Ezért minden erőfeszítésünk manapság arra irányul, hogy követeljük: semmit sem szabad sem hozzátenni, sem elvenni a tiszta törvényből, mely a mennyből adatott nekünk. Ha a pápisták képesek lennének megelégedni azzal, ha Isten tiszta tanítása kormányozza őket, akkor hamarosan megegyezhetnénk velük, nem volna több vita. De ők azt akarják, hogy meglegyenek a maguk törvényei és rendelkezései, amiket be kell tartani, közben pedig semmi számot se kellje adniuk arról, amit Isten rendelt el. Ez az a dolog, amiért küzdünk velük. S noha tudjuk, hogy mindaz csak visszaélés és babona, amikor az emberek a saját akaratuk után járnak, az emberek mégsem képesek megtartóztatni magukat, hanem messze túllépnek minden mértéket. S látjuk, mennyire kemény dolog visszafogni az embereket ezzel a zablával, hogy hajtsák meg a nyakukat minden esetben és vegyék fel azt az igát, amit Isten helyez rájuk. Sőt, miután elvetettük a pápa zsarnokságát, nem tudunk csendben, ellentmondás nélkül engedelmeskedni Istennek, hanem ha valami nehéznek és veszélyesnek tűnik, rugdalózunk ellene. S mi más tesz minket oly bátrakká, mint az, hogy olyan szándékos fennhéjázás és önteltség van az emberekben, hogy képtelenek megelégedni Isten egyszerű törvényével? Látjuk, mennyire szükséges gyakran az emlékezetünkbe idézni ezt a dolgot, tudniillik, hogy meg kell hallgatnunk, amit Isten mond nekünk. S ezzel arra is gondolnunk kell, hogy olyanok vagyunk, mint a nyomorult állatok, nincs bennünk sem bölcsesség, sem józanság, és soha nem ismerhetjük a helyes utat, amíg Isten nem nyújtja ki a kezét felénk és meg nem mutatja, melyik úton kell járjunk. Ennyit erről a dologról. Továbbá azt is kijelenti a számunkra, hogy mindaddig magukkal ragadnak a gonosz indulataink, amíg meg nem tanultuk az Isten iránti engedelmességet mindenféle ellentmondás és vitatkozás nélkül és hozzá nem szoktunk ahhoz. Mert amíg fenntartunk bármekkora szabadságot magunknak, akkor nem történhet másként, mint hogy Isten tanítása ellen küzdjünk, felfuvalkodjunk és szembeszegüljünk azzal, ha túlságosan ránk nehezedik, mármint a magunk képességeit meghaladóan. Mit kell hát tennünk? Tartózkodjunk minden civakodástól és minden túrhető érveléstől, amit képesek vagyunk koholni a fantáziánk és a gonosz indulataink védelmében, s legyünk olyan szelídek, mint a bárányok, és engedjük, hogy Isten keze úgy bánjon velünk, ahogyan Neki tetszik, amint bármi jelét adja nekünk annak, hogy menjünk Őhöz. Végül azt mutatja meg nekünk, hogy nem szabad olyanoknak lennünk, mint a reszkető nádszálaknak, akik engedik magukat erre-arra vezetni. Ahogyan a pápisták is ténylegesen megvallják, hogy követnünk kell, amit Isten

parancsol, de aztán hozzákeverik ahhoz a saját ostoba játékaikat. Sőt (ami még ennél is rosszabb) oly nagyra becsülik az emberi koholmányokat, hogy a Szentírást is megvetik azzal, és mindennek az oly zavaros keverékét állítják elő, hogy az ember nem képes megmondani, ki uralkodik, az Isten vagy az ember? De itt (mint említettem) a Szentlélek különbséget tesz Isten és az Ő teremtményei között, jelezve, hogy soha nem leszünk jól kormányozottak, s nem rendelkezünk semmiféle helyes megjavulással az életünkben, amíg nem Isten uralkodik felettünk, s nem válik a tanítónkká és a mesterünkké. S tudjuk, hogy az életünk egész tökéletessége ebben az egyszerű, Iránta való engedelmisségben rejlik. Ennyit erről a mondásról. S azt is jól az emlékezetünkbe kell vésnünk, amit Elifáz hozzátesz az Isten törvényének a szívünkbe rögzüléséről, mert (mint már említettem) az nem szolgálat Isten számára, ha csak tetszetős látványosságokat csinálunk. Az emberek adhatnak nekünk igazat, amikor nem látnak bennük semmit, amit megfeddhetnének. De miért? Mert nem képesek meglátni a titkos indulatokat, az emberek szívének átkutatása ugyanis kizárólag Istenre tartozik. De még ha az emberek angyaloknak tartanak is minket, ha a szívünk nem becsületes és tiszta és nem szilárdul meg abban a becsületességben és megbízhatóságban, amiről a Szentírás oly sokat beszél, minden más úgy szertefoszlik majd, mint a füst. Így ha szent életet akarunk élni, nem a lábainknál és nem is a kezeinknél kell kezdeni azt mondva, hogy megtartóztatom maga a gonoszság megcselekvésétől oly módon, hogy ne találjanak feddésre méltónak, hanem mindegyikünknek önmagába kell szállnia és tudnunk kell, hogy minden gonosz vágyunk megannyi lázadás Isten ellen, s Ő nem uralkodhat felettünk, amíg ezeket teljesen félre nem tesszük. Ügyeljünk hát a szívünk megtisztítására azért, hogy épen járassunk Isten előtt. Ha pedig egész életünkben jó gyümölcsöket akarunk teremni, akkor először arra ügyeljünk, hogy jó legyen a gyökér. S ezt érti alatta, amikor ezt mondja: ha Lélek szerint élünk, Lélek szerint is járjunk (Gal5:25). Itt először az életet rendeli el, majd utána a cselekedeteket. Először Isten Lelke szerint kell élnünk, azaz Isten Lelkének kell lakoznia bennünk, hogy leverjünk mindent, ami ellentétes Isten Ígéjével és az Ő igazságával. Utána pedig ugyanennek meg kell mutatkoznia minden kapcsolatunkban és az életünkben, hogy az emberek megtudhassák, miféle fák vagyunk, hogy ilyen gyümölcsöket termünk. Mert ezért mondja azt is, hogy Isten Ígéje olyan, mint a kétélű kard, ami megvizsgálja és megpróbálja még a velőt is, ezért nem lehetnek az emberekben sem gondolatok, sem indulatok, amik ne kerülnének teljesen napvilágra (Zsid4:12). Máshol pedig azt olvassuk, hogy akik hasznót húznak Isten Ígéjéből, azoknak először önmagukban kell megítélni, azaz mondhatni meg kell jelenniük Isten előtt és az Ő mennyei trónja elé kell állniuk, s ott feltárniuk a korábban rejtett vétkeiket (1Kor14:25-26). Konkrétan ezért jelentettem ki: ahhoz, hogy hasznót húzhassunk Isten iskolájából, az Ígéjét a szívünkbe kell zárnunk. Most pedig ez következik: *ha visszatérsz a Mindenhatóhoz, fel leszel építve, s az álnokságot messze űzöd a sátradtól. Vessd a porba az aranyat, s akkor olyan készleted lesz ofíri aranyból, mint amennyi kavics van a folyóban.* Elifáz itt (Jób alaposabb serkentése végett) megmutatja neki, mi lesz a haszna, amikor megtér Istenhez. Nekünk mindig figyelmen kívül kell hagynunk Jó személyét, mert ezeket a dolgokat tévesen vonatkoztatta rá, de a tanítás nem szűnik meg jó lenni a számunkra, s alkalmas az üdvösségünk előmozdításához annak megfelelően, ahogyan látjuk, hogy Isten hasonló stílust használ, amikor a megtérésre buzdít minket. Azaz, nem pusztán megparancsolja nekünk, hogy mit cselekedjünk, hanem hozzátesz egy ígéretet is azzal a szándékkal, hogy még inkább bátorítson minket. S valóban, ha azt hallanánk, hogy S valóban, ha csak a kötelességünkről hallanánk, s nem lennénk biztosak Istennek a ránk vonatkozó akaratában, az csak a megállításunk és az akadályozásunk eszköze lenne, így nem volna bennünk sem buzgalom, sem indulat a közeledésre Istenhez. Amikor az ember kételkedik, s nem tudja, jó lesz-e neki, vagy sem, ha közeledik Istenhez, akkor gondatlanná válik. Ezért, hogy szívesen visszatérjünk a helyes útra, biztosnak kell lennünk abban, hogy Isten vár minket, és kész befogadni, sőt, már a kezét is kinyújtotta felénk. Ha nincs meg bennünk ez a bizonyosság, egy ujjunkat sem vagyunk képesek megmozdítani, s még

kevésbé vagyunk képesek úgy Hozzá jönni, ahogyan kell. Sőt, inkább (ami még rosszabb) az emberek mindig elfutnak, ha kételkednek Isten jóakarátában: az Ő fensége félelmetes lesz a számukra. Ha az fogan meg az elménkben, hogy Isten szigorúan bánik majd velünk és Ő lesz a Bíránk, akkor szükségszerűen félnünk kell Tőle és oly messzire futni, amennyire csak lehetséges. Látjuk tehát (röviden szólva), hogy amíg nem ízleltük meg Isten atyai jóságát, s nem győződünk meg arról, hogy kész a kegyelmébe fogadni minket, senki emberfia nem vesz rá minket soha arra, hogy megtérjünk. Emiatt hangzik el konkrétan ezen a helyen, hogy ha Jób megtér, Isten minden módon megáldja majd őt, s ahogyan meg lett fosztva minden vagyonától, úgy gazdagszik meg még jobban, mint valaha is volt: bőven lesz majd aranya és ezüstje, s mindene meglesz, amit csak akar. S Isten olyan bőségre juttatja, hogy nem lesz más, csak oka az öröme és a hálaadásra. Dióhéjban látjuk tehát, mire gondolt Elifáz: nevezetesen, hogy Jóbót serkenteni kell a visszatérésre Istenhez az említett jó reménység megfogalmazásával, miszerint nem jön majd hiába és nem fog csalódní, mivel Isten mindig kész megbocsátani a vétkeinket, amikor Hozzá futunk, s a végtelen jóságából eltörli majd minden bűnünket. Igaz, hogy Elifáz mindig túllépi a mértéket abban, amikor azt gondolja, hogy Isten azokat, akiket szeret ezen a világon egyformán bőségben élteni. Ez egy hatalmas elnézés. Mert látjuk, Isten miképpen ostromozza az övéit, és teszi próbára a türelmüket, kitéve őket megannyi nyomorúságnak, de mindennek ellenére mégsem szűnik meg szeretni őket. Ezért nem szabad becsapnunk magunkat azt képzelve, hogy Isten megadja nekik a szívük minden vágyát, amikor könyöröltes hozzájuk, hanem megint a törvényhez kell fordulnunk (3Móz26:3-4, 15-16, 5Móz28:12, 15-16). Azaz, minden megpróbáltatás egy-egy ostorcsapás a bűneink megbüntetésére, viszont amikor Magához fogad, ha megtéréssel jövünk, akkor olyan szeretettel bánik majd velünk, hogy bőségben élünk majd, ameddig az előmozdítja az üdvösségünket. Bárhogyan is legyen, az a tanítás nagyon hasznos, miszerint amikor visszatérünk Istenhez a romlottság el lesz űzve tőlünk és ezáltal fogunk bővelkedni. Mert mi más az oka annak, ha ostromoztatunk, az egyikünk szegénységgel, a másikunk betegségekkel, megint másik megannyi, őt sújtó kinnal? Vajon az, hogy Isten (Aki a mi Atyánk) örömét leli abban, ha goromba velünk? Biztosan nem, tehát nem ez az ok, hanem az, hogy nem vagyunk megfelelők azoknak a jótéteményeknek az élvezetére, amiket Ő készített elő a számunkra, s amiket kész ránk ruházni. Látja, hogy nem vagyunk képesek elviselni, ha a természetes hajlamainknak megfelelően bánik velünk, azaz, ha megad mindent, amire csak vágyunk, mert ha van vagyonunk, egészségünk és tetszés szerint könnyű életünk, akkor fokozatosan megrészegezdünk a gyönyöreinkben, és úgy rugdalózunk Isten ellen, mint a jól táplált és kényeztetett lovak. Isten tehát észrevéve, hogy nem vagyunk képesek jól használni a ránk ruházott jótéteményeket, elveszi azokat tőlünk: de nem azért, mert szűkmarkú (ahogyan mondanánk), hanem mert tudja, mit vagyunk képesek elhordozni. Ezért kénytelen kis részletekben odaadni a jótéteményeit, hogy éhezünk és szomjazzuk azokat, mert hajlamosak vagyunk oly kicsapongó módon használni azokat, s aztán utánuk következik a lelki ittasság ama gonosz következménye, hogy többé nem vesszük Őt számításba, hanem olyan fékezhetetlenné válunk miattuk, hogy többé már nem is képes a kedvét lelteni bennünk. Emiatt ostromoztatunk oly sok módon. Továbbá vegyük fontolóra a sértéseket, amiket közölünk mindenki elkövet, s ha Isten dorgálatlanul hagyja minket, akkor egyetlen ember sem lenne, aki ne szundikálna el a bűneiben és ne keményedne meg oly módon azokban, hogy a vakmerősége csak egyre jobban és jobban növekedne. Isten tehát látva, hogy ha túl sokat enged meg nekünk, azzal előmozdítja a pusztulásunkat, orvosságot talált erre a hibára. Ezért még inkább figyelünk kell Rá és kötődnünk kell Hozzá.

Röviden, nem mi kényszerítjük Istent arra, hogy oly szigorúan bánjon velünk, mint azt teszi? Mert ha helyet készítünk a jóságának, akkor biztos, hogy minden módon bővelkedőkké tesz minket s ez a világ földi Paradicsom lesz a számunkra, ahol nem lesz más, csak nyugalom és öröm. S lesz okunk mindig felemelni a fejünket Előtte annak megfelelően, ahogyan itt mondja. Mert ezért hangzik itt el, hogy ha visszatérünk Istenhez, Ő átváltoztatja majd minden

megpróbáltatásunkat és nyomorúságunkat gazdagsággá, s akkor az életünk olyan boldog lesz, hogy lesz okunk teljes örömmel örvendezni, s hálát adni azért, hogy olyan jó Atyánk volt, s mi is ilyennek találtuk Őt. Ez a rövid summája ennek az igeszakasznak. Most már jó és hasznos leckét meríthetünk belőle, ez pedig nem más, mint hogy alázkodjunk meg, valahányszor csak ostromoztatunk, s ne tegyünk úgy, ahogyan szoktunk, azaz mondhatni ne csattanjunk fel Isten ellen, zsörtölődve és bosszankodva Rá, mintha valami nagy rosszat tett volna nekünk. Ha az ember érez némi hiányt a létfenntartáshoz szükséges dolgok terén, s a dolgok nem az elképzelései szerint alakulnak, akkor neheztel és zúgolódik a szívében Isten ellen. Ha másvalakit betegség sújt, ha megint másvalakit a szegénység szorongat, az ember zúgolódást fog hallani minden oldalról. Így tehát a testünk mindig provokál minket és arra ösztökél, hogy rugdalózzunk Isten ellen. De miért? Mert nem vesszük fontolóra, hogy amikor büntet minket, azt azzal a céllal teszi, hogy a bűneink ismeretére vezessen, mi pedig sóhajtozunk és szégyenüljünk meg a gonoszságok miatt, amiket elkövettünk és napról napra elkövetünk, majd tájónk vissza Hozzá és kérjük a bocsánatát ezekre. Továbbá, a magunk hasznára kell fordítani az említetteket, azaz, hogy a mi Istenünk látva, milyen lassú a természetünk a visszatéréshez Hozzá, amikor eltávolodtunk Tőle, szeretettel hívogat Magához, s jó vigaszt ad arra, hogy befogad minket és mi nem hiába keressük Őt. Mi több kellene nekünk? Amikor megsértettük Istenünket, megérdemljük az elvettetést, s még ha százezerszer kérnénk is a bocsánatát, akkor is visszautasíthatna. Nos, mivel ennek ellenére Ő jön hozzánk, biztosítva minket, hogy nem követel meg mást, csak hogy kibéküljünk Vele, s ha keressük Vele a kibékülést, Ő máris teljesen kész arra: ebből vajon nem szükségszerűen következik, hogy nagyon kemény szívűek és csökönyösek vagyunk, ha nem jövünk Hozzá, s nem adjuk át magunkat Neki teljes szívünkkel és elménkkel. Továbbá jegyezzük meg jól, hogy az egyetlen orvosság a számunkra a visszatérés Istenhez, mert különben mindig menekülni fogunk előle (mint mondtam), s bár úgy kérkedünk, mintha elégedetlenek lennénk a bűneinkkel, vagy lenne bennünk némi szíváfájdalom vagy lelkiismeretfurdalás a gonosz életvitelünk miatt, mégsem lehet semmi szándékunk az életünk megváltoztatására, sem buzgóság önmagunk átadására Istennek, amíg nem tudjuk, hogy könyörületes lesz hozzánk. S ez a dolog nagyon hasznos a számunkra, bár manapság nagyon rosszul gyakorolják. Mint például a pápisták beszélnek a megtérésről, de nem tudják, mi az, mert az ördög úgy elámította őket, hogy a megtérésük nem más, mint bőjtölés pár napig, néhány páternoszter elmotyogása és képmutatóskodás. A tényleges megtérés az, amikor az ember elhagyja önmagát, leveti a régi bőrét és teljesen megújul, de nemcsak külsőleg, hanem a belső indulatainak vonatkozásában is. Ez azonban teljesen ismeretlen a pápisták között. De tegyük fel, tudják, mit jelent a megtérés és miképpen kell visszatérniük Istenhez – azonban még ekkor is híjával vannak a fő dolognak, mert nem biztosítják a nyomorult bűnösöket, hogy Isten könyörületes lesz hozzájuk, s azt sem tudják, mi a kegyelem és a könyörület. Sokat beszélnek a bűnbánatról, de hogyan? Teljesen kételkedve, látva, hogy nem tudják: vajon csak időpocsékolás az egész, vagy nyerne-e bármit a visszatéréssel Istenhez? S mi ennek a következménye? Pontosan az, amit megmutattunk és amiről a Szentírás is kellőképp beszél: az emberek jól forgathatják a köpönyegjüket, de soha nem közelednek jóakarattal és tiszta vonzalommal Istenhez, amíg nincsenek meggyőződve az irántuk érzett atyai szeretetétől annak megfelelően, ahogyan meg van írva a zsoltárokból: Uram, soha nem félek Téged és nem engedelmeskednek Neked mindaddig, amíg nem ismerik meg a Te jóságodat (v. ö. Zsolt130). Látjuk tehát, mennyire hasznos ez a mostani lecke nekünk. S ennek még jobb kifejezése végett konkrétan kimondja, hogy *az ember örvendezni fog Istenben*, majd utána *segítségül fogja Őt hívni, s meghallgatást nyer és lefizeti Neki a fogadásait*. Ezt a mondást kellőképpen kell mérlegelni, hogy azok, akik visszatérnek a helyes útra, örvendezni fognak Istenben. Ez ugyanis különbséget tesz aközött a boldogság között, amit e világ gyermekei és a hitetlenek képzelnek el, valamint aközött, amit Isten ad meg nekünk, mint gyermekeinek. Ha a hitetlenek olyannyira meggazdagodnak, hogy nyugalomban élnek és Isten még egészséget is ad

nekik, akkor emiatt boldogoknak gondolják magukat. De miért? Mert az elméik nem emelkednek magasabbra. A testi és a világi emberek csak a mostani dolgokra néznek. Így ejtenek minket rabul a Sátán hálói, mert ha a világi illetőségű dolgok a mi elképzeléseinknek megfelelően alakulnak, nem vágyunk többre, és azt hisszük, boldog az életünk. Igen, de hol van a boldogság, amit feltételezünk? Íme, ezzel szemben Isten megerősíti, hogy akkor vagyunk boldogok, amikor tudjuk, hogy Ő könyörületes lesz hozzánk, a gazdagságunkat Tőle kapjuk, az Ő kezéből, és hálát adunk Neki érte, elismerve azt a jósága és az irántunk érzett szeretete tanúsítványának. Ezért amikor a világiak örvendeznek a földi javaiknak és dicsekednek azokkal, nem tekintenek messzebbre. Nekik teljesen mindegy, hogy Istennel vannak-e vagy sem, ha a szívük minden kívánsága teljesül. Más a helyzet a kegyesekkel, még ha mindenük meg is van, amit csak elképzelnek. Ők mégsem állnak meg ezen a ponton. Miért? Mert a fő dologgal törődnek, tudniillik, hogy Isten szereti-e őket, vagy sem és az Atyjukká válik-e. S valójában az evilági javak nem ízletesek, vagy jóillatúak a számukra, ha nincsenek Istennek ezzel a jóságával fűszerezve. S kétségtelen, hogy a valódi fűszer (ahogyan az emberek nevezik), ami az Isten által nekünk juttatott jótétemények jó ízét adja, az Ő bennük rejlő jóságának és szeretetének elismerése, s azok tanúsítványoknak tekintése az üdvösségünk javára. Amikor a hitetlenek dúsán terített asztalnál ülnek, esznek és isznak, s a falánkot játsszák, de mással nem törődnek, s az összes gyönyörük abban merül ki, ha teletömhetik magukat. S amikor így eltöltötték az idejüket, akkor vagy visszatérnek a lakomázáshoz, vagy aludni mennek. Röviden, a világiak nem lehetnek boldogok, csak ha megfedkeznek Istennel. Egyszóval, nem lehetnek boldogok, csak ha az oktan állatok szerepében lépnek fel, mert mondhatni álomba kell zuhanniuk, hogy ne törődjenek Istennel, amikor fel akarják frissíteni és könnyíteni akarják magukat. Ezzel szemben a kegyes ember is eszik és iszik, de vajon nincs további öröme annak elismerésével, hogy Isten a nevelőapja? Ezt mondja: látva, hogy Ő vigyáz erre a törékeny és gyenge testre, ebből következően még sokkal jobban törődik a lelkemmel, ami sokkalta drágább a számára. Mert ha ebben a világban, ahol mondhatni idegenek vagyunk, kegyeskedik kinyújtani a kezét felénk, mit fog tenni, amikor majd össze leszünk gyűjtve az Ő királyságába? Ha az istenfélő emberben nincs meg ez a megfontolás, akkor olyan gondban és az elméjében akkora kínban van, hogy nem képes sem enni, sem inni. Boldog az az ember (mondja Salamon), akinek vidám a szíve és kiönti azt mondhatni Isten előtt (v. ö. Péld28:14). De lehetséges az embernek örvendezni és boldognak lenni Istennel, amiért is teljesen Őrá bízta magát, ha nem képes arra a következtetésre jutni, hogy Isten szereti őt? Egészen biztosan nem. Mert a világiak örvendezése inkább brutális állatiasság, semmint valódi öröm. S valóban ezt látjuk a nyilvánvaló tapasztalat alapján is. Mert amikor a világ nagyobbik része eszik és iszik, hogyan kezdenek bele abba? Mint a vadállatok. Amikor a disznó az óljában van és elé öntik a moslékot, addig zabál, amíg el nem fogy az élelme. S ugyanezt teszik az ökrök és a szamarak, sőt, manapság a világ legnagyobb része is, mert Isten jótéteményeit imádság, hálaadás, illetve az Ő elismerése nélkül falják. A hívők viszont gondolnak Istenre, jól tudva, hogy az élelmük a vesztükre válik, ha nem biztosak abban, hogy csak Isten pusztá jóindulatából rendelkeznek azzal. Mert ellenkező esetben a javaik élvezete nem lesz más, mint Isten megrablása, ha imával és könyörgéssel nem ismerik el, hogy Tőle származik. Igaz, hogy a ceremónia nem elégséges, mert manapság sokan imádkoznak és adnak hálát Istennek miközben a szívük egy szemernyre sincs megérintve. De én most azokról beszélek, akik helyesen tekintenek Istenre. Mert az eledel szemlélésekor ezt mondván ismerik el magukban: Isten az, Aki részeseivé tesz minket ezekben a jótéteményekben. Milyen feltétellel? Úgy, hogy a gyermekei legyünk. Nos, akkor fogjuk élvezni az örökségünk egy részét, s ez mondhatni a zálogfíllérje annak, amit Ő ad nekünk azért, hogy meggyőzzön: mindent a mi kedvünkért teremtett. De ha nem vagyunk a gyermekei, akkor ez lopásnak, sőt súlyos árulásnak minősül a számunkra. Amikor a kegyeseket efféle kísértések érik, annak oly nagy szomorúságot és zaklatottságot kell okoznia az elméjükben, hogy egy kenyérmorzsát sem képesek lenyelni jókedvűen és elégedetten. Ez az, amit meg kell jegyeznünk

ebből az igeszakaszból, ahol elhangzik, hogy a valóban megtért ember örvendezni fog az ő Istenében. Amiképpen a törvényben is meg van írva, hogy egyél-igyál a te Istened jelenlétében és örvendezz Előtte (5Móz12:7). A mi Istenünk ott is nagyon jól elkülöníti a gyermekeit és a kegyeseit a hitetlenektől, megmutatva, hogy noha a gonoszoknak bőven van mit enniük és inniük, mégsem szűnnek meg átkozottaknak lenni, s minden csemegéjük és gyönyörük a vesztükre lesz. Ne essünk hát kísértésbe, hogy hozzájuk hasonlókká váljunk, hanem ha boldog életet akarunk élni, s helyesen akarjuk élvezni Istennek az itt megadott jótéteményeit, akkor ezeket kell a szemünk előtt tartanunk és hálát kell adniuk értük, tudva, hogy így mutatkozik a nevelőapánknak, és érezteti velünk a jóságát abból a célból, hogy felfelé nézzünk, s egyre jobban és jobban meg legyünk győződve az irántunk érzett atyai szeretetétől. Röviden, az ebben a világban ránk ruházott romlandó jótéteményei mondhatni segítségnek lesznek a felemelkedéshez a mennybe, s ott a belekapaszkodáshoz az örök életbe, amire a mi Istenünk hívott el minket. Továbbá, annak eszközeit is rögvest megemlíti, miképpen kell helyesen örvendezni Istenben: az Ő segítségül hívásával és a fogadásaink megadásával, amikor meghallgatott minket. Ez a jó és hasznos kifejezése ennek az örömnak, mert nincs más, csak Isten átka minden, az Ő kezéből kapott jótéteményben, amíg meg nem ízleljük az Ő jóságát ezekben. S hogy örvendezhessünk, teljesen megnyugodhassunk és megelégedhessünk bennük, alaposan fontolóra kell vennünk, miképpen jutunk el ahhoz és mi a valódi és mi a valódi jelentése. Itt azt olvassuk, hogy először segítségül kell Őt hívnunk, majd utána lefizetni a fogadásainkat, amikor meghallgatott minket. Ez a két dolog része a kötelezettségünknek, s a harmadik az Isten által nekünk tett ígérete, miszerint nem hiába hívjuk Őt segítségül és az imáink sem lesznek hiábavalók vagy haszontalanok. A cél tehát, ami felé el kell indulnunk, az imádkozás Istenhez, még mielőtt kinyújtánánk a kezünket az élelem vagy az ital után, mert ha nem ezzel kezdünk, azaz nem Isten segítségül hívásával, akkor biztosan felforgatunk minden rendet. Ezért tanuljuk meg, hogy a fő gyakorlat és tanulás, amit a kegyeseknek ebben a világban kell végezniük, az odafutás Istenükhöz és az Ő elismerése minden jószág forrásának, s ezek keresése Őbenne, ünnepélyesen kijelentve, hogy sem a testünk, sem a lelkünk számára nem keressük máshol a jólét egyetlen cseppjét sem, csak abban, amit az Ő szabad kegyelméből és jóságából megad nekünk. Amikor jól megtanultuk ezt a leckét, a korábbinál még inkább felindulunk az imádkozásra Istenhez. S látjuk, mennyire sürget minket a szükség úgy, hogy bizonyos értelemben az értelmünk végére érünk. Minden ember képes megvallani, hogy a minket körülvevő szegénység és bajok véget nem érők, de mégis, milyen lazák és lassúak vagyunk az imádkozásban Istenhez! Pedig százezer ok készítet naponta az imádkozásra Istenhez, de mi mégis csak három-négy alkalommal gondolunk Rá, s azt is olyan hűvösen, hogy hűvösebben már nem is lehetne. Hatalmas hasznot húzunk tehát, ha egyszer megtanuljuk ezt a leckét és képesek leszünk úgy átültetni a gyakorlatba, ahogyan kell, kijelentve, hogy minden jótétemény, amit kapunk, az Ővé és az Ő kezéből származik, s csak Rá tartozik ezek odaadása nekünk. S hogy ne kezdjünk úgy kételkedni, ahogyan szoktunk, egy ígéretet is hozzátessz arról, hogy azonnal meg fog hallgatni minket. S enélkül az ígéret nélkül az összes imánk nem más, mint képmutatás. Mert mit is jelent Istenhez imádkozni? Ez vajon a hitünk bizonyága? Nos, ha kételkedünk és ingadozunk, s tépelődünk és nem tudjuk, vajon Isten hall-e minket vagy sem, akkor biztos, hogy nincs hitünk. Ezért hiába vesszük fel Isten nevét, mivel az imádságunk, aminek a hitünk bizonyágának kellene lennie, azt jelenti ki, hogy nincs bennünk más, csak bizonytalanság. S nem szabad azt hinnünk, hogy meghallgat minket, ha ilyen állapotban járulunk Hozzá. S valóban, a keresztyén hitünk egyik fő cikkelye az, hogy biztosítsuk magunkat Isten ígérete által: Ő kész elfogadni az imáinkat mindenkor és annyiszor, ahányszor odajárulunk Őhöz. Legyünk meggyőződve róla, hogy Ő velünk tart és nem követel mást, mint hogy keressük Őt, mert a kapu nyitva áll előttünk, így jöhetünk Hozzá a mi Urunk Jézus Krisztus nevében.

S ebből látszik, hogy minden keresztyén hit eltöröltetett a pápa alatt, s ez ma is így van. Mert sokat beszélnek az imádkozásukról Istenhez, de miféle bizonyosságuk van arról, hogy meghallgatást nyernek? Egyáltalában semmilyen. Mert egyébiránt nem szégyellik kimondani, hogy nekünk kételyek közt kell Hozzá járulnunk. Ez még a nagy hittudósok véleménye is, nemcsak az idiótáké. Azt mondják, vakmerőség, ha szilárd meggyőződéssel imádkozunk Istenhez, hogy Ő meghallgat minket, s mi megkapjuk, amit kérünk. Azonban biztosan hatalmas árulás, ha az emberek ingadoznak és bámulnak, amikor Istenhez imádkoznak. Innen származik az a babonáság, hogy támogatókra van szükségünk, akik közbenjárnak értünk Istennél, s minden ember személyes támogatója mellett még különleges biztosítékra is szükség van. Mert ezt soha nem vitték véghez. Amikor összeraktak és foltoztak mindent, azt sem tudják, melyik oldalára fordítsák, s azt sem, hová tartsák, mert ugyanolyan nagy tudósok a végén, mint amilyenek voltak az elején, mert nem tudják, kaptak-e bármit azzal, hogy Istenhez imádkoztak. Továbbá soha nem imádkoznak Istenhez, csak szolgálnak Neki: mindig a támogatóké és a szószólóké kell legyen az első szó, mondhatni az első zsenge. Az imádság a fő szolgálat, amit Isten megkövetel tőlünk, s micsoda dolog az, amikor ezt teremtményekre bízunk, s Istennek nem jut egyéb, mint más emberek moslélkja? Ez az általános eljárás a pápaságban, s (mint említettem) nemcsak az idióták, de a nagy hittudósok is követői az ott fenntartott ördögi tanításnak. Látjuk tehát, hogy minden keresztyén hitet megsemmisítettek és eltöröltek.

Ezért még inkább magasztalnunk kell a mi Istenünk jóságát, amiért kiemelt minket az oly feneketlen mélységből és még jobban kell ragaszkodnunk az itt elhangzott tanításhoz, nevezetesen, szilárdan kell hinnünk abban, hogy nem hiába keressük a mi Istenünket, ha valóban segítségül hívjuk Őt, mert Ő mondja nekünk Ézsaiás próféta által (Ézs65:24), hogy meg fog hallgatni sőt azt sem várja meg, amíg kinyitjuk a szánkat, hanem máris kinyújtva tartja a kezét a megsegítésünk végett a szükségünkben. S ez az oka annak, amiért az ígéretek oly gyakran ismétlődnek a Szentírásban. Mert bármit ígért Isten az embereknek, ők mégsem győzhetők meg arról, hogy meg fogja hallgatni őket. Röviden, nem vagyunk képesek hitelt adni Istennek, de ami a saját hazugságainkat illeti, azokban sokkal jobban hiszünk. Emiatt erősíti meg Isten az Általa tett ígéreteket, hogy meghallgat minket. Meg kell azonban jegyeznünk, mi célból ennyire kegyes velünk és kész segíteni a szükségünkben. Azért, hogy *lefizessük Neki a fogadásainkat*, azaz a hálaadásunkkal jelentsük ki ünnepélyesen, hogy mindenben és mindenért Neki tartozunk. Mert ez a *fogadás* szó annak ünnepélyes tanúsítását jelenti, hogy az emberek nincs semmijük, csak ami Isten fentről jövő ajándéka, s ők nem követelhetnek Istentől újra, és nem tudnak Neki semmit bemutatni, csak imádkozással és hálaadással, ahogyan meg van írva a zsoltárokból: Mit adjak az Úrnak mindazokért a jótéteményekért, amiket Tőle kaptam? Felemelem a szabadulás poharát és segítségül hívom az Ő nevét (Zsolt116:12-13). Látjuk tehát, hogy a mi Istenünk nem követel tőlünk mást, csak azt, hogy hódoljunk Neki a jótéteményeiért és ismerjük el a nagylelkűségét, s még jobban magasztaljuk az irántunk mutatott könyörületét. Ezt tehát a módja, ahogyan örvendezzünk Istenben: adjuk meg a köszönetet minden jótéteményéért, tudva, milyen sokkal tartozunk Neki. S utána ez serkent minket arra, hogy Atyánknak ismerjük Őt el és megadjuk a Neki kijáró tiszteletet és hódolatot, biztosra véve, hogy Ő soha nem fog cserben hagyni minket, hanem amilyen jónak és könyörületesnek ismertük Őt meg, továbbra is az marad. S nemcsak ebben a világban adja a tudunkra, hogy nem hiába bízunk benne, hanem valóban és tökéletesen fogjuk élvezni a jóságát, amikor majd összegyűjtött minket a mennyei királyságba, amit a mi Urunk Jézus Krisztus által vásárolt meg nekünk.

Most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: érintsen meg úgy a Szentlelkével, hogy a múltbéli bűneiket az Ő pusztító jósága törölje el, s legyen velünk életünk minden napján, míg el nem jön az idő, amikor már teljesen felöltözzük az Ő igazságát és elváltozunk az Ő képére. S ragyogtassa bennünk az Ő dicsőségét úgy, hogy érezhessük a nekünk most megígért örökség gyümölcsét. Ezért mondjuk mindannyian:

Mindenható Isten, mennyei Atyánk, Te megígérted, hogy meghallgatod a kéréseinket, melyeket a Te Fiad nevében intézünk Hozzád stb.

A nyolcvannyolcadik prédikáció, ami az első a huszonharmadik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmaz még valamit az utolsó három igeversről, majd utána következik az alábbi szöveg:

Jób23:1-7

1. Felele pedig Jób, és monda:
2. Még most is keserű az én beszédem; súlyosabb rajtam a csapás, ha panaszkodom.
3. Oh ha tudnám, hogy megtalálom őt, elmennék szinte az ő székéig.
4. Elébe terjeszteném ügyemet, számat megtölteném mentő erősségekkel.
5. Hadd tudnám meg, mely szavakkal felelne nékem; hadd érteném meg, mit szólna hozzám.
6. Vajjon erejének nagy volta szerint perelne-e velem? Nem; csak figyelmezzem reám!
7. Ott egy igaz perelne ő vele; azért megszabadulhatnék bírámtól örökre!

Itt össze kell hasonlítanunk Elifáz utolsó mondását Jób válaszával, amit most hallunk. Elifáz a maga részéről fenntartja, hogy Isten mindig ismerni fogja azokat, akik igazak, és nemcsak kegyesen bánik majd velük, de az egész ország az ő javukat szolgálja. Jób erre azt válaszolta, hogy bár szélsőséges bánásmódban részesült Isten kezéből, ez nem azért történt, mert ő rászolgált erre. S ennek bizonyítására mondta, hogy ha engedélyt és szabadságot kapna az ügyét védeni, akkor bizony kijelentené: Isten nem a bűnei miatt bünteti őt. Itt tehát két ellentétes kijelentésről van szó. Az elsőt, Elifázét illetően igaz, hogy a mi Istenünk megígérte: könyörületes lesz mindazokhoz, akik tiszta szívvel szolgálják Őt. S ez nemcsak a személyükre terjed ki, hanem a családjaikra, sőt egész országokra. Am ebből nem következik, hogy Isten egy konkrét szabályhoz köti Magát. Hisz látjuk, miképpen teszi próbára a szolgálói türelmét, valamint azokét, akik minden pontban igyekeznek engedelmeskedni Neki. S azután nem mindig ugyanazon a módon munkálkodik, mint azt már kijelentettük. S valóban, noha itt azt hangzik el, hogy *az ország egyetlen ember kezeinek tisztaságáért szabadul meg*, halljuk, amint Ezékiel próféta ennek az ellenkezőjét mondja: ha Jób, Dániel és Noé ebben a városban volnának, a maguk lelkét megszabadítanák, de a gyermekeik mégis elpusztulnának (Ezék14:14, 20). Valóban úgy tűnik, hogy a próféta tiszteletben tartja ezt az igehelyet annak megmutatása végett, hogy Isten nem köteles megmenteni egy országot egyetlen ember kedvéért. Ha megteszi, miképpen megtörténhet, azt a saját szabadságából kiindulva fogja megtenni, de törvényt jelölni ki a Számára ésszerűtlen volna. Igaz, Ábrahámnak megmondatott, hogy ha Isten talált volna csak öt igazat Szodomában, akkor az ő kedvükért megkímélte volna a várost (1Móz18), s noha az telve volt rettenetes bűnökkel, Isten mégsem sújtotta volna azzal a bosszúval, amiről Mózes könyvében olvashatunk (1Móz19). Ezért Elifáz arra a következtetésre akart jutni, hogy valahányszor csak egy igaz ember is van egy országban, az ő kedvéért az ország megmenekül – ám ezt nem szabad ennyire túlerőltetnünk, mint ahogyan már mondtuk. Röviden, tanuljuk meg, hogy a Szentírásban foglalt minden átmeneti ígért, azaz azok, amik a jelenvaló élet állapotára vonatkoznak, nem annyira általánosak, hogy ezekre kellene támaszkodnunk, mert Isten a kegyelme teljességét az istenfélőknek az eljövendő életben tartja fenn. Itt elegendő, ha csak némi előízét kapják meg, s az sem válna a hasznukra, ha teljesen eltelnének az Ő jótéteményeivel ebben a világban. Ha úgy lenne meg a boldogságunk, ahogyan mi szeretnénk (amiről korábban már részletesebben beszéltünk), mivé válnánk? Mindenki elszundikálna, s a reménység, amit a mennyei élettel kapcsolatosan táplálunk, mondhatni kiöntött vízzé válna, sőt

teljesen eltöröltetne. Ezért szükséges Istennek felébresztenie minket a bajokkal abból a célból, hogy gondoljunk a nekünk megígért örökkévaló örökségre, s emeljük fel ahhoz az elméinket. Mert ebből a célból kell gyakoroltatnunk a sok megpróbáltatásban. S ez az oka annak, amiért azt mondtam, hogy nem szabad végérvényesen megnyugodnunk e jelenvaló élet ígéreteinek biztos mivoltán. Mert Isten úgy terjeszti ezeket, ahogyan hasznosnak tudja a számunkra, mindig szem előtt tartva a gyengeségünket. Mindazonáltal Isten kegyeli azokat, akik szolgálni akarják Őt, és úgy érezteti meg velük a kegyelmét, hogy már előre is megkapják mondhatni a zálogát azoknak a felbecsülhetetlen jótéteményeknek, amik a mennyben vannak előkészítve a számukra. Azonban nem szabad csak erre a zálogra irányítani az elméjüket. S ha tetszik Istennek megostorozni azokat, akik becsületesen jártak, nekik nem szabad visszahúzódniuk, sem elcsüggedniük a szívükben, sem pedig arra a következtetésre jutniuk, hogy Isten lerázta őket, hanem inkább azt kell fontolóra venniük, hogy ezekkel az eszközökkel akarja Isten Magához vonni őket, megökölni a testi indulataikat és lenyesegetni a felesleges dolgokat, amik megvannak bennük a világ felé, hogy végül hajlamosabbak legyenek elhagyni azokat és nem ragadni le az evilági dolgoknál. Ezért a megpróbáltatásaink közepette mindig fel kell magunkat deríteni, és hasznat kell húzni belőle, amikor Isten megéreztetni velünk a kegyességét, fontolóra véve, hogy elegendő nekünk itt bizonyos ígérekkel rendelkezni, melyek beteljesedését most még nem szabad meglátnunk, mert az nem válna a javunkra. Ebből látjuk, hogy Jóbnak jogos oka volt megfeddeni Elifázt ezen a módon. Azonban túllépte a mértéket, ahogyan korábban is tette. S ezt jobban meglátjuk az általa használt szavakból. Azt mondja, hogy *legyenek bár a szavai keserűek, a csapás, amit elviselt, messze felülmúlja a nyögését* [vagy a panaszát]. Ezalatt nagyon fájdalmas panaszokat ért, de mégis, ha valaki a megpróbáltatásaira néz, s helyesen mérlegeli azokat, akkor sokkal fájdalmasabbaknak fogja találni, mint az összes panaszát. Röviden, Jób mentegetni akarta magát, amiért oly fájdalmasan panaszkodott, s nem tudta visszafogni magát, sem pedig lecsillapítani a bánatát. Kimutatta, hogy jó oka volt ennyire szélsőségesnek lenni, mert a nyomorúság, amit eltűrt, messze felülmúlta minden panaszát. Ami ezt illeti, lehet, hogy túrhető, de azonnal a régi nótát fújja, amit korábban már hallottunk tőle, s ami nem más, mint hogy *ha perre mehetne Istennel, ha oda eljuthatna és védelmezhetné a saját ügyét, azt elég jól tenné, s végeredményképpen felmentést nyerve távozhatna* (Jób9:35, 15:22, 16:21, 19:7). Mert akkor (mondja), *Isten nem lépne fel erővel velem szemben*, hanem a törvényes rend szerint bánná velem, akkor azonnal felülkerekednék. Ezt a dolgot nehéz megérteni, ha nem idézzük emlékezetünkbe, amit korábban mondtunk, tudniillik, hogy bár Isten mindig igazságos, ennek mégis kétféle módja van. Az egyik az, ami kijelentett nekünk a törvényében, s az pedig az igazságosság, mellyel az emberekkel bánik, s ítéli őket. Így, ha Isten az ítélőszéke elé idéz minket és a törvénye rendjének megfelelően foglalkozik velünk, ez az egyik fajta igazságosság. Mert egyetlen ember sem mondhat mást, mint hogy joggal vagyunk elítélve, ha Isten törvénye ítél meg minket. Hisz mit követel tőlünk Isten, amit ne lennénk képesek megtenni? Ha pedig hibát vétünk, mi mást mondhatnánk, mint hogy a tetteinknek megfelelően büntet minket? Látjátok tehát Isten egyik fajta igazságosságát, amit ellenmondás nélkül ismernek el igazságosnak. Igaz, hogy a gonoszok nem szűnnek meg soha ellene zúgolódni, de minden zúgolódásuk ellenére a szájuk bezárul, mert a saját lelkiismeretük ítéli el őket úgy, hogy senki másnak nem kell semmiféle bizonyítékot felhozni ellenük, vagy hosszasan vizsgálni jogilag a dolgot, mert tüzes vasként ég bennük. S van egy másik igazságosság is, melyet kevésbé ismerünk, mely szerint Isten nem a törvényének megfelelően bánik velünk, hanem annak megfelelően, amit a jogai alapján tehet velünk. De miért? Mert a mi Urunk ezt a leckét a törvényében adja meg nekünk, s megparancsolja, hogy minden abban foglaltat tegyünk meg, noha az messze meghaladja minden erőnket és egyetlen ember sem képes elvégezni mindazt, amit megparancsolt nekünk. Mindazonáltal még többel tartozunk Neki és további kötelezettségeink vannak Vele szemben. A törvény pedig nem olyan tökéletes és páratlan dolog, mint Isten említett végtelen igazságossága, ahogyan azt már az eddigiekben láttuk, hogy Ő még

az angyalaiban is talál hibát, s magának a Napnak a világossága sem tiszta Előtte (Jób4:18, 15:15). Látjátok tehát, miképpen tökéletesebb igazságosság ez, mint a törvény igazságossága. Ezért, ha tetszik Istennek azt használni, akkor, még ha az ember teljesített is mindent, ami a törvényben foglaltatik, mégsem kerülheti el az elítéltetést. De biztos, hogy a mi Urunk nem használja azt. Mert annyira alkalmazkodik hozzánk, hogy úgy veszi át és fogadja el azt az említett igazságosságot, amit parancsol, mintha az teljesen tökéletes volna, még ha valahogyan igazodik is az az ember állapotához: a bűntől még meg nem rontott embert értem alatta. Ezt a dolgot szükséges még egyszer részletesebben is görcső alá venni, különösen az első igazságosság vonatkozásában. Igaz, hogy soha nem fogunk olyasvalakit találni, aki betöltötte a törvényt, még a kegyesek között sem. Mert amíg önmagunknak megfelelően élünk, nagyon távol állunk attól, hogy képesek legyünk betölteni, hiszen egy jó gondolatot sem vagyunk képesek elgondolni. Micsoda az ember önmagában? Isten és minden jóság halálos ellensége. Így hát nincs mentségünk Istennel szemben: ha Ő magunkra hagy, akkor nem teszünk mást, csak a haragját szítjuk. S amikor megadja nekünk a kegyelmét a Szentlélek által, hogy szeressük azt, ami jó, s ezzel olyan igyekezetet ültet belénk, hogy az életünk mondhatni a szentség tükrévé és példájává válik, még akkor is oly sok módon mondunk csődöt, hogy ha képesekké válunk megfelelni Istennek egyetlen pontban, vétkesek maradunk másik ezerben. Sőt (mi több), mi soha nem teszünk semmi jót, amiben ne lenne valamekkora hiba, mivel minden vonatkozásban hibásak vagyunk Isten előtt, ha tetszik Neki szigorúan bánni velünk. Mivel azonban Isten oly kegyelmes hozzánk, hogy a Szentlelkével kormányoz, elfogadja azt a jóságot, amit Ő helyezett belénk, még ha az nem is tökéletes. Igaz, hogy annyiban rosszat teszünk, hogy nincs meg bennünk annyi, mint kellene, de Isten mindazonáltal nem rója fel nekünk a gyengeségeinket és a bűneinket, hanem becsukja felettük a szemét úgy, ahogy egy atya sem kíváncsi a saját gyermeke esetében ezekre, s noha jól látja a benne levő hibákat, mégis eltűri azokat. Pontosan ugyanezen a módon munkálkodik velünk Isten, mert ugyanazt a könyörületességet alkalmazza a gyengeségeink megbocsátásakor, amik miatt rosszat teszünk. De most térjünk rá az itt elhangzottakra. Jób elég jól tudta, hogy nyomorult bűnös, és nem vakította őt el a büszkeség úgy, hogy azzal csapta volna be magát, hogy teljesen igaz ember, s Isten ok nélkül mart bele. Hanem azt jelentik a szavai, hogy ha Isten a törvényében leszögezett közönséges módon bánná vele, ami nem más, mint azok megáldása, akik szolgálnak Neki, és a gyengéd bánásmód velük, hogy a jó Atyjuknak érezhessék Őt, akkor ezen a módon és ennek a szabálynak megfelelően jól megfélemlített volna Neki. Ezt tehát azt jelenti, hogy Isten az igazságossággal kapcsolatos saját előjogát használta, ami titkos és el van rejtve az emberek elől, s többé nem a törvénye rendjének megfelelően bánt vele, hanem más megfontolások alapján, amit az emberek sem meg nem ragadhatnak, sem fel nem érhetnek a saját józan eszükkel és értelmükkel. Íme, ez a szavainak jelentése. S ezt jobban megértjük, ha példa formájában alkalmazzuk Jób, valamint másvalaki személyére, aki az ő oldalán áll. Nézzünk meg valakit, akit Isten kiválasztott Magának: nos, az illető igyekezett szent módon és jó lelkiismerettel járni, Isten pedig megáldotta és semmi jele nem mutatkozott annak, hogy megfélemlített róla, inkább kormányozta és a gondját viselte. De miért? Azért, mert az illető rászolgált? Nem: mert ha érdemeket vagy érdemességet keresünk bármely teremtményben, nem találunk semmit, ami korábban ne lett volna Istené. Ha pedig bármilyen jóság van az az emberben, az először a Szentlélektől származott. Az ember tehát nem a sajátjából visz Istenhez, s a bennünk levő jóság soha nem annyira jó, hogy Isten szeretné azt, hanem elutasítandó, mert mindig van benne valamiféle hiba. Ezért amikor a mi Urunk felvirágoztatja a kegyeseket, miután megadta neki a vágyat arra, hogy az Ő akarata szerint járjanak, akkor a közönséges igazságosságot használja, amit a törvényében tárt elénk. De nézzük meg Jóbot, aki istenfélő ember, s tiszta és helyes beállítottságú elmével szolgálta Istent, mégis rendkívül kínokat szenvedett el: úgy tűnik, Isten a vérpadra vonta őt, hogy megmutassa rajta a félelmetes bosszúját. Röviden, azt gondolhatta, hogy durvább bánásmódban részesült, mint Káin vagy Júdás. S mit jelentett ez a furcsa bánásmód? Ezért mondta Jób, hogy a mi Urunk

a titkos igazságosságát használta, azaz, nem a törvényében lefektetett közönséges szabályt, hanem Jób türelmét akarta megpróbálni és példává akarta őt tenni az egész világ számára. Röviden, azt akarta megmutatni, miféle tekintéllyel bír a teremtményei felett. Ennek ellenére nem szűnik meg igazságosnak lenni. Úgy értem, még akkor sem, ha teljesen ezzel a módszerrel munkálkodik. Mert már kijelentettem, hogy Isten nem az említett rendkívüli igazságosságot használja az emberekkel szemben, Jób azonban így gondolta. Látjátok tehát, hogy Isten igazságos marad még akkor is, ha nem a saját törvénye szabályai szerint jár el. De most vizsgáljuk meg, hogy Jób helyesen szól-e ezeket mondva: biztosan nem, hanem túllőtt a célon. S ennek bizonyítékeképpen vegyük az itt szereplő mondatot: *Ő nem perel majd velem erőből* (mondja), *hanem ott lesznek érveim*. Hogyan gondolja, hogy Isten nem fog erővel bánni majd vele? Pereskedniük kellene, ha meghallgatná. Jób tehát azt feltételezi, hogy Isten abszolút vagy törvény felett álló hatalmat használ (ahogyan nevezik) vele szemben, mintha azt mondaná: én vagyok az Isten, teszem, amit jónak látok, még ha abban nincs is meg az igazságosság rendje, hanem csak sima uralkodói felülbírálás. Ezzel Jób káromolja Istent, mert jóllehet Isten hatalma végtelen, mégis, azt képzelni, hogy az abszolút és törvények feletti ugyanaz, mint Őt Magát zsarnoknak nyilvánítani, ami végtelenül ellentétes az Ő fenségével. Mert a mi Urunk nem használ jogosulatlan hatalmat, s nem kevésbé jogos, mint amennyire hatalmas: a jogossága és a hatalmassága elkülöníthetetlenek. Jób tehát gonoszul szólt. Nem mintha (ahogyan már említettem) káromolni akarta volna Istent, de mégis kóbor szavak hagyták el a száját, s ez azért történt, mert képtelen volt megzabolázni az indulatait. De most térjünk rá a dolog kezelésére a maga valóságában. Eddig csak felvázoltuk a dolgot. Elhangzott, hogy kétféle igazságosság vagy méltányosság létezik Istenben, s ez igaz. De ennek alkalmazása Jób elképzelése szerint történt, s téves volt. Most azonban térjünk rá a tiszta igazságra, hogy megtudjuk, miképpen van ez a dolog. Emlékeznünk kell az eddig elhangzottakra: nevezetesen, hogy Isten a törvényében hozzánk alkalmazkodik, s nem követel annyit, amennyivel tartozunk Neki, hanem csak az ember teljesítőképességének megfelelően. De nem a mostani teljesítőképességét értem alatta, ami megromlott, hanem azt, amikor még teljes épségben volt: amilyenell Ádám rendelkezett a bukás előtt, és amilyenell a mennyei angyalok még mindig rendelkeznek. Látjátok tehát, hogy Isten a törvényében tekintettel volt a képességeinkre. Sőt, vegyük alaposan fontolóra, mi módon kell értenünk ezt a *képesség* szót: mert nem a most bennünk meglevő hiányosságoknak vagy nyomorultságnak megfelelően (hisz most nem vagyunk képesek mást cselekedni, csak gonoszságokat), hanem annak az állapotnak megfelelően, amelyben biztonságban és szilárdan meg kellett volna maradnunk, ha a romlás nem lépett volna be a természetünkbe. S ennek jobb megértése végett nézzük meg példaképpen az angyalokat. Íme, az angyalok igyekeznek Istent szolgálni, s nem kísértik őket olyan gonosz indulatok, mint minket: nincs bennük sem lázadás, sem bűn. Mindazonáltal az engedelmség, amivel Istennek adóznak, hozzánk képest tiszta, de mégsem szűnik meg tökéletlennek lenni, ha Isten végtelen fenségéhez mérjük. Így tehát Isten (ha úgy akarná) használhatna minket rendkívüli módon, azaz, mintha nem volna minket szabályozó törvény, sőt, még ha mindennek eleget is tennénk, ami a törvényben foglaltatik, akkor is joggal elítélhetne, de mégsem teszi. Miért? Megelégszik azzal a szabállyal, amit megszabott, kimutatva, hogy könyörületes a teremtményeivel. S ez az oka annak, amiért az angyalok tiszták és igazaknak vanna elfogadva Őelőtte. De most menjünk tovább. Isten megígérte, hogy megáldja azokat, akik tiszta szívvel és kézzel járnak, azonban azzal a feltétellel, hogy mindig fenntartja Magának az előjogot annak megítélésére, hogy mi a helyes és a hasznos a jólétünkhöz. Mert ha Isten azt látja, hogy büntetésre van szükségünk, akkor megteszi. S bár Őt akartuk szolgálni és az erőfeszítéseink is erre irányultak, Ő mégsem fogja elmulasztani, hogy néha gorombán bánjon velünk, ezért úgy tűnik majd, hogy súlyosabban sértettük meg Őt, mint a világ leggonoszabbjai, ha a Tőle kapott büntetésből indulunk ki. De ez nem úgy van, ahogyan Jób gondolta. S miért? Mert neki úgy tűnt, Istennek meg kellett volna elégednie azzal az engedelmséggel, amivel ő adózott neki, s az Isten őt sújtó büntetése

egyszerűen csak az abszolút hatalom folyománya volt, mintha valaki azt mondta volna, hogy Isten önkényesen járt el, a karja ereje megmutatásának konkrét céljával a szegény teremtmény legyűrésével, aki azt sem tudta mit tegyen, vagy mondjon, s nem volt józanság a cselekedeteiben. De ezek a szavak korholásra méltók, sőt átkozottak. Hogyan van hát ez? Mivel Isten oly súlyosan megostorozta Jóbot, ahogyan láttuk, nem a szokásos módon akarta büntetni annak megfelelően, amire rászolgált, mert úgy még a törvénye alapján is büntethette volna. S miért? Mert biztos, hogy Isten eltűr bennünket, s jónak fogadja el a cselekedeteinket az Ő Szentlelkének kegyelme által, még ha azok hibásak is. De köteles ezt tenni? Nem. Vajon azért adta nekünk a törvényét, hogy az alattvalónk legyen és kötődjön hozzánk? Nem. A saját pusztaságából adta nekünk. Nos, ha a valaki rákényszerítene erre, azzal vajon nem tenne rosszat Neki? Dehogynem. Ebben a vonatkozásban Jób tehát rosszul viselkedett. Mert amikor az ember olyan becsületesen járt, amennyire csak lehetséges, akkor is hibásnak találta Isten előtt, ezért a világ minden büntetését joggal küldi rá, s az embernek is el kell ítélnie önmagát és meg kell alázkodnia, elismerve, hogy még többet is érdemel.

Látjuk tehát, hogy csapta be magát Jób. Mert miután Isten a saját pusztaságából tárt el a gyermekeit, s tekinti a cselekedeteiket érdemeseknek, noha nem azok, Jób úgy látta, hogy Isten kegyetlenkedik, vagy legalábbis egy abszolút és törvények felett álló előjoggal bánik vele, de nem így volt. Igaz, hogy Istennek a szándékában állt megbüntetni Jób bűneit, de mást tartott szem előtt, s más módon kezdett tevékenykedni annak megfelelően, ahogyan megmutattam, hogy Jób türelmét akarta próbára tenni, miközben a világon oly sok gonosz ember volt boldog és diadalmas egyidejűleg, s Isten nem vetett rájuk egyetlen rosszalló pillantást sem. Látjuk tehát, hogy nem állt szándékában Jóbbal a cselekedeteinek megfelelően bánni, de mindig arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten még a saját törvénye szerint is százszor több csapást küldhetett volna Jóbra, amiket nem lett volna képes elviselni. S könyörgöm, miféle büntetés elég nagy egy akkora sérelemre, mint Isten fenségének kétségbe vonása és az Ő igazságosságának a porba döntése? Ha százezerszer vernének is le, az sem lenne összemérhető az általunk elkövetett bűn szörnyűségével. Jób tehát fonákul okoskodott, amikor azt mondta, hogy Isten nem a törvénye szabályának megfelelően bánt vele. Bizonyos, hogy ha azt mondta volna, hogy nem a megszokott módon (azt értve alatta, hogy Isten nem a bűneit akarta megbüntetni, hanem valamely más okból), akkor azt nagyon jól és helyesen mondta volna. De azt mondta: látom, hogy Isten rendkívüli erőt vet be, s úgy mennydörög ellenem, mintha ki akarna végezni, ezért szeretném megtartani a békességemet. Amikor így beszél, kétségtelenül a szabadjára engedett zablájú ló szerepét játssza. nem mintha bármikor is elfogyott volna a türelme, azonban az nem olyan volt, hogy időnként ne fortyogott volna hevesen és ne dobott volna ki némi habot és tajtékot. Látjátok tehát a Jób által bonyolított dolog nyitányát. Mivel pedig ezek a dolgok nagyon magasztosak, e dolog folyamatának felvázolása adhat némileg még nagyobb világosságot. Térjünk hát vissza arra, amit Jób mondott, miután kijelentette, hogy micsoda keserűséggel beszélt, de a fájdalom felülmúlja a panaszát. Ezt mondta: *ha törvényes lenne megtalálnom Istent*. De mit értett alatta? Azt, hogy perre menne az emberek módjára. Kétségtelen, hogy ha Isten annyira lealacsonyodnak, hogy perre menne velünk, akkor se nyerhetnénk meg soha az ügyünket. S ez az oka annak, amiért azt mondja Ézsaiás prófétáján keresztül: jelöljünk ki bírót vagy döntnököt közöttünk, s majd meglátjuk, ki fog nyerni (Ézs1:18). Amikor Isten ezen a módon beszél, nem a hivatalának feladását érti alatta, sem azt, hogy olyan mélyen alszik, hogy mondhatni aláveti Magát az emberi bíraskodásnak, így bárki ítéletet mondhat Rá. Nem, a szavai valójában azt jelentik, hogy még ha le is mondana a tekintélyéről, s néhány ember ki lennének jelölve bírónak, akkor sem kerülünk el az elítéléstől. Védekezhetnénk és előhozakodhatnánk az összes érveinkkel, de mégis vereséget szenvednénk, mert Isten mindig képes lenne ilyen-olyan hibákat találni bennünk. Jegyezzük ezt meg. Jób tehát nagyon túllőtt a célon, amikor meg akarta találni Istent, hogy perre mehessen Vele, azaz, amikor azt akarta, hogy Isten oly mélyen szundikáljon, hogy az alperesévé tehesse

Őt és a bíró előtt védhesse a maga ügyét Vele szemben. Mert még ha meg is lett volna ez a kiváltsága és Isten teljesítette volna a kívánságát, akkor is mindig szégyenben maradt volna. De mivel csapta be önmagát? Azzal, hogy a kínjai oly módon zaklatták őt fel, amitől már nem volt ura az értelmének, hanem olyan sötétben látta a bosszúságot, vagy úgy vakultak meg a szemei, hogy nem vette fontolóra: Isten több hibát is talált volna benne, mint amennyiről neki tudomása volt, ha szigorúan akarta volt őt megvizsgálni. Ez pedig arra int minket, hogy legyünk óvatosak, amikor Isten bármiféle megpróbáltatással sújt. S miért? Mert az indulataink azonnal elkápráztatnak, s a baj annyira fájni fog, hogy azt sem tudjuk majd, mivé legyünk. Annál szükségesebb tehát, hogy mindegyikünk alaposan megnézzze önmagát, s ha Isten bajokat küld ránk, legyünk meggyőződve róla, hogy azonnal vereséget szenvedünk és elterülünk, ha Ő nem tart fenn minket a kegyelmével. Továbbá, ne higgyünk a saját kedvteléseinkben, hanem amikor a testi gondolkodásunk előhozakodik bármivel, mondjuk ezt: Ó jaj, mit képzelsz, te nyomorult teremtmény? Mert amellet, hogy nem vagy illetékes bírója a saját ügyed megítélésének sem, a bajaid elvakítottak és elfordultál a helyes úttól. Ha csendben maradtál volna, sokkalta inkább képes lettél volna ítéletet hozni, mint most, mert a saját önteltséged ragadott el. Ezt látva nem szabad kiállnod a magad védelmében, hanem inkább akarattal el kell ismerned magad vétkesnek, biztosra véve, hogy nem leszel képes megtisztulni Isten előtt, hanem végleges vereséget kell ott szenvedned. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből az igeszakaszból. De lépünk tovább. Jó b azt mondja: *Isten vajon erővel pöröl majd velem? Nem, hanem erőt fog adni.* Ezzel azt jelzi, hogy Isten most erőből vitatkozott vagy érvelt vele, de ezzel olyasmivel vádolta Istent, ami semmiképpen sem vonatkozhatott Rá. S kétségtelen, hogy amikor a Sorbonne hittudósai azt mondják, hogy Isten abszolút vagy törvény felett álló hatalommal rendelkezik, az nem más, mint a pokolban kovácsolt ördögi istenkáromlás, aminek egyszer sem szabad felbukkannia az istenfélők elméiben. Ezért nekünk azt kell mondanunk, hogy Istennek végtelen vagy határtalan a hatalma, ami mindazonáltal mégiscsak az igazságosság szabálya. Mert darabokra tépnénk Istent, ha azt állítanánk, hogy Ő mindenható anélkül, hogy igazságos is lenne. Igaz, hogy az igazságossága nem mindig látható a számunkra, de mégsem szűnik meg soha szilárdnak és pártatlannak lenni. Nem szabad Isten igazságosságát a saját elképzeléseink szerint mérni (mert az túl nagy kiegyenesítés lenne), hanem mindig meg kell lennünk győződve arról, hogy Isten mindenhatósága nem választható el az igazságosságától, mert Isten nem darabolható fel. Jó b azonban azt feltételezi itt, hogy Isten erőből vitatkozik vele, azaz olyan félelmetesnek mutatkozott, hogy nincs más ok a keze ügyében, csak ez: én vagyok a te Istened és azt teszem veled, ami nekem tetszik. Ez nagyon igaz. Isten azonban oly módon rendezi el a teremtményeit, hogy nekünk nem szabad azt képzelnünk, hogy az igazságossága elválik a hatalmától, mint azt korábban mondtam. S ez az a dolog, amiben Jó b tévedett, amikor ezt mondta: ó, bárcsak ne erőből vitatkozna vele Isten. Mert biztos, hogy Isten erőből vagy hatalommal vitatkozott Jó b bal, ám ez mégsem volt olyan törvény felett álló hatalom, ami eltörölte volna a jogot, hanem igazságos hatalom volt, még ha az emberek nem is voltak képesek felfogni az igazságos mivoltát. S ez arra figyelmeztet minket, hogy amikor bármiféle előadást tartanak nekünk Isten mindenhatóságáról, azt tisztelettel kell fogadnunk, s el kell ismernünk egyúttal mindig igazságosnak is. Ha pedig ezt tesszük, (ahogyan már mondtam,) akkor nem szabad az Ő mindenhatóságát a magunk értelme alapján felmérnünk, mert micsoda dolog lenne az? S ez az alapja minden zsörtölődésnek és pörlekedésnek Isten ellen, amiket hallunk. Mert ha az emberek nem fogják fel annak okát, miért teszi Isten ezt vagy azt, akkor összevesznek vele, a fogukat csikorgatják és mérgeződnek Rá. Bizonyosan ördögi vakmerőség az, amikor azt akarjuk, hogy Isten a kívánságainknak megfelelően kormányozzon minket, s a mi ellenőrzésünk alatt álljon minden cselekedete. S nem vagyunk képesek jó véleményrel lenni ezekről, amíg meg nem mutatja ezek okát. Nekünk viszont tisztelnünk kell az említett titkos mindenhatóságot, elismerve, hogy igazságosság foglaltatik abban, amit egyelőre még nem vagyunk képesek meglátni. Vannak mások, akik annak bizonyítása végett, hogy Isten igazságos, eltörölnék a

mindenhatóságát. Köztük annak olyanok, akik manapság nem képesek elviselni, ha valaki azt prédikálja, hogy Isten az Ő pusztá jóságából választott ki minket Magának, s Ő irányít mindent a saját jótetszésének megfelelően, ezért nem történik semmi, csak az Ő elrendelése és kezének vezetése alatt. Miután ugyanis nem képesek eltérni ezt a dolgot, ehhez a fajta csökönyösséghez folyamodnak. Micsoda? Ha Isten kiválasztott egyeseket, és elhagyta a többit, akkor ebből azt következik, hogy a kárhozatra teremtett embereket, s ez vajon összeegyeztethető az igazságosságával? Azután, ha minden dolog Isten akaratára történik, mit mond az ember, ha látja végbe menni a sok gonoszságot? Nos, ezek a nyomorult bolondok vagy inkább örültek nem képesek olyannyira megalázkodni a szívükben, hogy ezt mondják: valóban nagyon furcsa dolog, hogy Isten, megteremtve engem, azzal együtt nem fog üdvözíteni is. Mindazonáltal vegyük biztosra, hogy Isten igazságossága túl magas és mély, semhogy most felfoghatnánk. De eljön majd a nap, amikor a mi Urunk képessé tesz minket a most még rejtett dolgok megértésére. Azt olvassuk, hogy csak részben és homályosan ismerünk (1Kor13:9, 12), De mikor majd Hozzá hasonlósággá válunk, akkor nemcsak meglátjuk majd Őt, amint van (1Jn3:2), hanem tökéletesen megértjük majd a most még előttünk feltáratlan dolgokat. Ezek az iszákosok, akik megrészegültek a saját elbizakodottságuktól, nem képesek annyi dicsőséget adni Istennek, hogy teljesen behódolnának Neki. Mert ha az ember Isten gondviseléséről beszél nekik, akkor megkérdezik: miképpen van az, hogy az embert el kell ítélni az általa elkövetett gonoszságért, de azt Isten akaratára cselekszi meg? Nem képesek felfogni, hogy az ember a saját önfejlődéséért ítéltetik el, s ez jogos, de Istennek mégis más a célja, ami ismeretlen előttünk. S Jób ezt jól megmutatta, minden megpróbáltatását Istennek tulajdonítva. Mert amikor a rablók elvitték mindenét, azt mondta, Isten volt, Aki ezt cselekedte: de más vonatkozásban, mint azt a tolvajok tették. S bár ezek a dolgok furcsák a számunkra, nekünk mégsem szabad megrágalmaznunk Isten igazságosságát, vagy szitkozódni azon. Így tehát a dolog, amiről azt mondtam, hogy meg kell jegyeznünk ebből az igeszakaszból, a következő: nem szabad Istenre olyan szabályokat szabnunk, amit a magunk értelmével vagyunk képesek megalkotni, mert az Ő igazságossága messze felülmúlja az eszünket. Mit kell hát tenni? Meg kell alázkodnunk, valahányszor csak Isten oly módon munkálkodik, ami a számunkra furcsa és ismeretlen: nem szabad felhagynunk azzal a következtetéssel, hogy Ő mindig igaz. Mert ezen a módon tesz minket próbára Isten, hogy tiszteljük-e Őt, vagy sem: nevezetesen, ha minden ellenkezik a józan eszünkkel és azzal, amit szeretnénk, magasztaljuk-e mindazonáltal még mindig az Ő nevét? Mert ha Isten a kívánságainknak megfelelően bánna velünk és az egész világ úgy lenne kormányozva, ahogyan azt kiagyaltuk, akkor nagyon könnyű lenne kimondani, hogy Isten igazságos, Isten jó. S miért? Mert akkor már eldöntöttük volna magunkban, hogy így kell lennie. De mivé lenne Isten igazságossága? Biztosan az alárendeltségünkben kellene állnia, mintha valaki azt mondaná: ha Isten megtette azt, amit szerettünk volna, akkor bölcsnek kell lennie, egyébként pedig nem. S ez hatalmas ok lenne. Viszont (mint említettem) az alázatunkat teszi próbára, amikor oly módon munkálkodik, amit nem vagyunk képesek jónak találni a természetes értelmünkkel, mindazonáltal megvalljuk Őt igazságosnak, s foglyokként maradunk az alázatosság béklyójában. Látjátok tehát, mi módon kell Istennek megadnunk a Neki kijáró dicsőséget. S ezért, noha Isten oly hatalmas szigorral bánik velünk, hogy azt sem tudjuk merre forduljunk, s túlságosan fájdalmas nyomást gyakorol ránk, mégis óvakodjunk attól, hogy Jóbbal együtt ne mondjuk, hogy Isten a hatalom erejével vitatkozik velünk. Ügyeljünk arra, hogy ne tulajdonítsunk abszolút hatalmat Istennek, hanem vegyük fontolóra, hogy Benne mindig megvan a felfoghatatlan igazságosság, amit tisztelnünk kell, még ha nem is látjuk, s nem mutatkozik meg. Mindig jussunk erre a következtetésre: Uram, Te igazságos vagy és a Te ítéleteid feneketlen mélység. Ez az oka annak, amiért konkrétan elhangzik a zsoltárokból: Uram, Te igazságos vagy és az ítéleteid olyanok, mint a mély tenger (Zsol36:7, 145:17). Ezért az embernek el kell hallgatnia emiatt, mert ha vakmerően behatol ezekbe, soha nem kerül ki belőlük, hanem beléjük süllyed, s mondhatni belefullad. Így hát hiába látunk nagy és sötét

mélységeket, akkor is meg kell vallanunk, hogy Isten igazságos. Továbbá, ahol Jób azt mondja, hogy *Isten ad majd neki erőt*, s nem perel vele a hatalma előjogával, ott ismerjük el, hogy Isten nekünk is ad erőt, még mikor a legnagyobb szigorúsággal bánik is velünk. Mert ha nem adna, milyen dolog volna az? Istennek nem kell kifejtene semmilyen rendkívüli erőt a legyőzésünkhöz, ha csak egyszer csap ránk, nekünk akkor is végünk. Mert micsoda az ember? Kicsinyke szittyó, mely fokozatosan elszárad, illetve egy növény virágja vagy bimbója, amelyik kisebb: röviden, csak árnyék. Ezért, ha Isten nem mutatja ki a hatalmát a fenntartásunkban, mi azonnal megsemmisülünk még a legkisebb megpróbáltatástól is, amit Ő küld ránk. S mi lesz velünk, ha nem tart fenn minket akkor, amikor kissé gorombábban akar megostorozni? De oly módon tűr el minket, hogy amikor az egyik kezével ránk sújt és a porba dönt, a másikkal ismét felemel és nem enged elcsüggedni. Jussunk hát arra a következtetésre, hogy ha Isten ostromoz minket, akkora erőt fog adni, amivel mindig szilárdan és legyőzhetetlenül leszünk képesek megállni, mert Ő közel van hozzánk, mivel az övéi vagyunk. Mivel tehát ezt a támogatást érezzük az Ő kezéből, legyen ez nekünk elég, s vegyük biztosra: mindig olyan tekintettel van a gyengeségeinkre, hogy egyre jobban és jobban érezteti velünk a kegyelmét, s olyan bőségesen, hogy az jól körülvesz minket, ezért mindvégig megmaradhatunk az Ő szent elhívásában.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy engedjen egyre több és több hasznat húznunk a valódi megtérésből, s nyissa meg a szemeinket úgy, hogy megtanuljuk felkutatni a bennünk levő hiányosságokat, majd elítélni magunkat ezek miatt. Utána pedig folyamodjunk Őhozzá, nem kételkedvén abban, hogy kész meghallgatni minket, s valahányszor keressük az orvosságot a betegségeinkre, Ő mindig jó orvosnak mutatkozik a megtisztításunkkal a gonosz indulatainktól. S tetsszen Neki megnyitni úgy a szemeinket, hogy végül meglássuk a kegyet, amit a mi Urunk Jézus kedvéért történő örökbefogadásunkban, valamint az üdvösségünk zálogának megadásában mutat meg nekünk, hogy ezzel vigasztalódjunk és örvendezzünk még az evilági kísértések és bajok közepette is. S legyőzhessük ezeket, valamint győzelmet arathassunk minden más csatában, amivel tetszik Neki gyakoroltatni minket itt lenn. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de minden népnek és nemzetnek is stb.

A nyolcvankilencedik prédikáció, ami a második a huszonharmadik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a 7. vers további magyarázatát, valamint a rá következő szakaszét

Jób23:8-12

8. Ámde kelet felé megyek és nincsen ő, nyugot felé és nem veszem őt észre.

9. Bal kéz felől cselekszik, de meg nem foghatom; jobb kéz felől rejtőzködik és nem láthatom.

10. De ő jól tudja az én utamat. Ha megvizsgálna engem, úgy kerülnék ki, mint az arany.

11. Lábam az ő nyomdokát követte; utát megőriztem és nem hajoltam el.

12. Az ő ajakinak parancsolatától sem tértem el; szájának beszédeit többre becsültem, mint életem táplálékát.

Jób a tegnapi tárgyalt anyagot folytatva itt ünnepélyesen kijelenti, hogy ha Isten a cselekedetei szerint bánna vele, akkor nem kapna oly fájdalmas ostorozást, mint amilyet kap, mert még mindig azt szeretné, ha Isten a törvénye szerint bánna vele. S ezzel jelzi, hogy nem vétkeként kapja a büntetést, hanem Istennek valami más, számára ismeretlen célja van azzal. Természetesen nagyon igaz, hogy Isten nem a megszokott módon bánik vele, amikor ekkora szigorúságot alkalmazott. Mert Jób nem tartozott azok közé, akik úgy hágták át Isten törvényét, hogy a büntetésüknek például kellett szolgálnia mások számára. Jób nem volt közülük való: ő igyekezett szent életet élni, s úgy viselkedett nemcsak az emberekkel, de Istennel is, hogy félig-meddig angyalnak lehetett őt minősíteni a többi emberhez viszonyítva. Ezért hát jó oka volt azt mondani, hogy a büntetés, amit kapott, nem a bűneiért volt, ha úgy lett volna, hogy elismeri: Isten joggal teheti ezt, ha úgy látja jónak. Mert ha a mi Urunk túri is az embereket, abból mégsem szabad azt mondani, hogy köteles ezt tenni, s nem szabad neki gorombábban büntetni őket, ha úgy akarja. Jób tehát rosszat tett ezen a ponton, amikor nem ismerte el, hogy Isten pusztán kegyelmének köszönhetően nem kap büntetést a bűneiért. S azzal is rosszat tett, amikor behatolt Isten titkos ítéleteibe, majd azt feltételezte, hogy Isten abszolút vagy törvények felett álló hatalmat használ, s nem ismerte el, hogy rejlik Benne rejlő titkos igazságosság, még ha a teremtményei nem is veszik azt észre. Ez az oka annak, amiért ezt mondja: *az igazak perre mehetnek Istennel, ha kegyeskedik velük a törvénye rendjének megfelelően bánni.* Mégis biztos azonban, hogy ha ezen a módon kezdünk munkálkodni, akkor valamennyiünket szükségszerűen el kell ítélni. Mert melyik halandó ember dicsekedhet azzal, hogy eleget tett Isten törvényének? Az pedig meg van írva, hogy átkozott az, aki nem teljesít mindent, ami Isten törvényében foglaltatik (5Móz27:26, Gal3:10). Látjátok tehát, hogy az egész emberiség átok alá van rekesztve, ha tetszik Istennek kiterjeszteni ránk a törvény szigorúságát, ahogyan szent Pál is konkrétan kiemeli a galátákhoz írott levelének harmadik fejezetében. Jób tehát nagyon túllőtt a célon annak kimondásával, hogy az igaz ember védelmezheti a maga ügyét, ha Isten a törvénye szabályának megfelelően ad neki meghallgatást. Mert (mint említettem) nekünk vétkeseknek szükséges ítélnünk magunkat, s nemcsak a törvény egy, de az összes pontjának a megsértésében, mivel soha nem szolgáljuk Istent úgy, ahogyan kellene: nem akkora tökéletességgel, amit megérdemel és amit a kötelességeink megkövetelnek. Ebből következően az emberek törvénysértők, s nemcsak annak valamely részében, hanem minden pontját illetően. Továbbá igaz, hogy az igazak Isten elé járulhatnak, de nem számadásra, hisz miben rejlik a mi áldottságunk, ha nem abban, hogy a bűneink meg vanna bocsátva és Isten keze mondhatni eltemette azokat, ahogyan meg van írva a harminckettedik zsoltárban? (Zsolt32:1-2) S ki merné kinyitni a száját és pereskedni a mennyei Bíróval? A mi dolgunk tehát az, hogy Jézus Krisztus

legyen a szószólónk, s Ő az ügyünket védelmezve nem a mi cselekedeteinkkel hozakodik elő, s nem is kel a védelmünkre annak kimondásával, hogy Isten rosszat tesz, ha megbüntet minket, hanem azokat sorolja fel, amiket Ő tett. S miután Ő engedte el a tartozásainkat, most felmentést nyerünk Isten előtt. Látjátok tehát, hogy Jób vétkezett, amikor azt mondta, hogy az igaz és a jót cselekvő ember védelmezheti az ügyét Isten előtt. A másik dolgot illetően pedig, amikor azt mondja, hogy *ha maga előtt keresi Istent, nem veszi észre, ha hátramegy, ott sem éri utol, ha balra fordul, Ő rejtve marad előle, ha pedig jobbra, ott sem fogja meglátni*, et alatt azt érti, hogy Isten ítéletei felfoghatatlanok a számára, ami nagyon igaz mondás. Egyesek ezt a világ négy égtájaként értelmezik, de minden egy végpontban jön össze. Mert ahogyan meg van írva a zsoltároknak, ki ad nekem szárnyakat, hogy elrepülhessek? (Zsolt139:8) Ha a tengeren túlra megyek, Isten keze elég hosszú, ott is utolér. Ha leszállok a mélységekbe, ott is rám talál. Ha a felhők fölé emelkedek, az Ő keze ott is utolér, s visszahúz engem onnan. Így tehát ugyanaz a szöveg jelentése, ha Keletre, Nyugatra, Délre és Északra értjük. Jób tehát úgy érti: céltalan az embereknek hosszas értekezéseket tartani, mert ha fel-alá bejárják az egész világot, akkor sem találhatnak rá Isten nagy titkaira, mert azok meghaladják minden tehetségüket és felfogóképességüket. De a szakasz értelme mindig az marad, mint amiről beszéltem: nevezetesen, Jób itt úgy érti, hogy Isten vele szemben tanúsított bánásmódja oly magas és mély, hogy az ember értelmé soha nem képes felérni. S ez nagyon igaz mondás, ezért jól kell alkalmazni, de Jób hibája abban rejlik, hogy miután nem fogta fel Isten cselekedeteinek az okát, úgy képzelte, az ő hatalma abszolút vagy törvény felett álló (ahogyan nevezik), azaz, Isten a saját jótetszése alapján cselekszik mindennemű rend vagy szabály betartása nélkül, s azt teszi, amit akar, mint egy herceg, akit nem a józan ész kormányoz, hanem a saját kedvtelését követi. Jób ezt mondva Istent káromolta, de a megfontoltság nélküli szavak az indulatainak hirtelen kénjai miatt hagyták el a száját. Mindazonáltal nem mulasztott el továbbra is állandóan kitartani amellett, hogy Isten igaz és feddhetetlen, ehhez még önmagában is mindig ragaszkodott. De ennek ellenére nem képes megbabonázni a nyelvét, hogy ne szórjon az indulatai miatt okatlan szavakat. Ez az, amit valójában meg kell jegyeznünk. Most pedig, hogy ezt a tanítást a magunk hasznára fordíthassuk, értsük meg, hogy nem szabad prédikálnunk Isten előtt az ügyünk előterjesztése végett, mert szükségszerűen ítélet alá kell kerülnünk anélkül, hogy hosszas folyamatokat kellene végig vinnie a Maga részéről, s azok a védekezések és mentségek, amelyekről azt hisszük, vannak, nem állnak a rendelkezésünkre, így a bűnösségünknek csak tovább kell fokozódnia. Nincs tehát más orvosság, csak az, ha bűnösnek ismerjük el magunkat, s a megbocsátásért és a könyörületért esedezünk. Az Istenhez járulásunk tehát nem történhet az igazolásunk vagy az elégtétel-adás semmiféle színlelésével, hanem csak a bűneink elismerésével, s a könyörgéssel, hogy fogadjon be minket a pusztaságából és a könyörületességéből, s nem nyithatjuk meg a szánkat az ügyünk védelmezése érdekében. Mert ez a fajta vitatkozás nem a mi dolgunk: ennek hivatala a mi Urunk Jézus Krisztusnak adatott. Ezért a magunk részéről őrizzük meg a békességünket és engedjük, hogy Jézus Krisztus legyen a szószólónk, s Ő járjon közben értünk, hogy ennek segítségével a bűneink el legyenek temetve, mi pedig elítélés helyett felmentést nyerjünk.

Ennyit kell legelsőre megjegyeznünk s ez az eszköze annak, hogy örökre megszabaduljunk a Bíránktól, ahogyan szent Pál mondja: ki hoz fel bármit Isten gyermekei ellen, látva, hogy Ő megigazította őket? (Rm8:30) Ki áll ki ellenük, látva, hogy Jézus Krisztus vette a kezébe az ügyüket és Ő védelmezi őket? Ez (azt mondom) minden védelmünk, s enélkül nekünk végünk, s nem is szabad arra gondolnunk, hogy enélkül Istenhez járulunk. Mert akkor megsemmisít a haragja, amint meg is érdemeljük. Ami a második dolgot illeti, itt azt kell megjegyeznünk, hogy Isten ítéletei gyakran rejtve maradnak előttünk, ám mégsem szabad ezért furcsának gondolnunk ezeket, s ezeket vitatva azt mondanunk, hogy nincs értelmük. Inkább ismerjük el, hogy Isten igazságossága túl magasztos dolog ahhoz a kezdetlegességhez, ami bennünk van, s túl nagy önhietség a számunkra, ha megpróbálunk belelátni azokba. Erről (azt

mondom) teljes mértékben meg kell lennünk győződve. Említettem, hogy Isten ítéletei nagyon titokzatosak, s amikor a legalaposabba átkutattuk, átvizsgáltuk és tűvé tettük ezeket, akkor össze fogunk zavarodni. De vajon következik ebből, hogy Istennek nincs Önmagával kapcsolatos szabálya? Nem. S miért? Hasonlítsuk Őt össze önmagunkkal, s nézzük meg a különbséget. Az én útjaim (mondja) annyival magasabbak a ti útjaitoknál, mint amennyivel magasabb az ég a földnél (Ézs55:9). Valóban ezt a beszédmódot használja annak megmutatása végett, hogy nem szabad a magunk természete alapján felbecsülnünk az Ő könyörületességét. S általánosságban megmutatja, hogy teljesen ellentétes a józan ésszel a magunk mércéjével mérni Őt, ahogyan a zsoltáros mondja. Mi marad hát? Tisztelnünk kell Isten titkait, amikor azok el vannak rejtve előlünk, s ezzel együtt meg kell vallanunk, hogy minden cselekedetét a végtelen bölcsesség, becsületesség és jóság jellemzi, s ha bárki kételkedni próbál ebben, az illetőnek meg kell szégyenülnie, ahogyan a zsoltárban olvassuk: Uram, bármerre is menjen tovább a világ, Te igaznak találtatsz (Zsolt51:5). Dávid ugyanis jól látta az emberekben rejlő ördögi gőgöt, akiknek mindig válaszolniuk kell valamit Istennek és az ellenőrzésük alatt kell tartani Őt. De mit nyernek ez által? Semmit, hanem Istennek kell fenntartania a saját jogait, nekik pedig el kell bukniuk a pimaszágukkal. Láttok tehát egy nagyon megjegyzésre méltó dolgot, amikor az hangzik el, hogy ha bejárjuk a világot napkeltétől napnyugtáig, északról délig, s végig vadásztuk az egészet, akkor sem érünk el Istenhez. Ez arról tájékoztat minket, hogy Isten elhatározásai olyan feneketlenül mély tengerek, hogy soha fel nem érhetünk hozzájuk, s a bennük rejlő igazságosság végtelen dolog. Most pedig vegyük fontolóra a képességeinket és lássuk meg a bennünk rejlő gyengeséget. Ha az ember az egész életét az utazásnak szenteli, akkor sem ismeri meg az egész világot. S mit tudnánk meg Istenről, ha elérnénk a Föld középpontját (aza úgymond a legmélyebb részét)? [Keveset vagy semmit.] S biztos, hogy ha a felhők fölé emelkednénk, akkor is nagyon távol állnánk mindannak ismeretétől, ami Istenben van. Tanuljunk hát meg gyorsan két dolgot. Az egyik, hogy amikor Isten nem a mi módszereink szerint munkálkodik, akkor nem szabad magunkban azt gondolnunk, hogy a teremtmények képesek megtenni ezt vagy azt, vagy hogy az emberek is ezt szokták tenni, illetve, hogy a cselekvés közönséges módja ez és ez, vagy hogy ez a természet rendje. Isten hatalmas erejét nem szabad bezárni a természet rendjébe vagy más efféle korlátok közé. Mi legyen hát? Valljuk meg, hogy az Ő ítéletei olyan mélyek, mint a tenger, s mi nem vagyunk képesek megtalálni azokat. S egyben ragaszkodjunk a biztos alapelvhez, mely szerint Isten örökké igazságos marad, még ha látszólag tekervényesen és fonákul jár is el. S még ha találunk is hibát a tetteiben a látszólagos feltevéseink színezetével, mégis (azt mondom) jussunk erre a következtetésre: Uram, igaz vagy, ahogyan Jeremiás mondja (Jer12:1). Igaz, megszorította őt, amikor látta, hogy a gonoszok teljesen szabad teret kaptak, az istenfélőket pedig lábbal tiporták, azaz megszűnt minden rend és a hatalmasok legyőzték az igazakat, s nem volt több lelkiismeretesség és becsületes bánásmód az emberek között. Jeremiás megsiratta ezt és szomorkodott rajta. Látta a gonoszokat büntetlenül élni, mintha csak Isten szundikálna, s nem gondolna többé a dolgára. A prófétának tehát nagyon kemény és terhes kísértést kellett kiállnia. Mivel azonban tudta, hogy a testi emberek nem képesek felfogni Isten csodálatos ítéleteit, előszót is fűz a panaszaihoz és nyögéseihez, és ezt mondja: Uram, Te igazságos vagy és a Te ítéleteid igazsággal teljesek. Ez a beszédmódja azt hivatott megmutatni, hogy nem vitába akart bocsátkozni Istennel, s úgy civakodni vele, mint a barátjával vagy egy vele egyenrangú valakivel, vagy megkérdőjelezni, hogy Isten ésszerűen cselekszik-e vagy sem. Jeremiás korlátozta ezt a szabadságát és elvágtá az alkalmat az elől, ami megfogható volt az elméjében. Ezért mielőtt belevágott volna a dologba, erre a következtetésre jutott: Uram, akármerre is menjen a világ, s feltételezzék bár az emberek, hogy Te ok nélkül teszel dolgokat, Te mégis igaz és feddhetetlen vagy minden dologban és minden vonatkozásban. Nekünk is ezt kell tennünk, és nem szabad Jóbbal együtt mondanunk: lehetetlenség ismernünk Isten cselekedeteinek az okát. Ez nagyon igaz, de nagyon gyengén kimondott. Mi azonban nem kapaszkodhatunk ilyen magasra. Mindazonáltal, ha Isten

oly módon munkálkodik, amit mi nem vagyunk képesek felfogni, akkor sem szabad felhagynunk annak elismerésével, hogy Ő igaz, valamint a tiszteletével és a megalázkodással Előtte. Valójában ez az, amire ebből a szakaszból emlékeznünk kell. Továbbá ügyeljünk arra, hogy kezdeményezhetünk hosszas értekezéseket, de azzal nem nyerünk semmit. Igaz, hogy az embereknek rendkívül gyors az elméje, de annak nem szabad alkalmat adni arra, hogy túllőjenek a célon, mint azt sokaknál látjuk, akik, mivel az elméjük elég éles, képeseknek hiszik magukat minden dolog okának a megtalálására, s emiatt úgy eltévelyednek, hogy végül a saját értelmükben lesznek megbélyegezve, azaz, Isten megbünteti őket a gőgjük miatt, amiért túl sokat tulajdonítottak maguknak. Ezért vegyük alaposan fontolóra, hogy miután felalá vánszorogtunk, soha egy morzsányival sem leszünk közelebb minden dolog végének megismeréséhez. Mert a mi Urunk megmutatja, hogy az értelmünk túl gyenge és kezdetleges az efféle magasságok eléréséhez. Az ismereteink tehát csak részlegesek lehetnek, s nekünk meg kell elégednünk ama dolgok bizonyos fokú megízlelésével, amik a javunkra vannak addig a napig, amikor majd teljes mértékben feltáruznak előttünk. S Jób most hozzáteszi: *az Útjaim ismeretének megfelelően tesz majd próbára és én úgy kerülök majd ki ebből, mint az arany*. Jób itt azt jelzi, hogy Isten nagy előnyben van vele szemben: én nem ismerhetem Őt (mondja Jób), de Ő ismer engem. Én nem értem az Ő cselekedeteit, de Ő megítéli az enyéimet: röviden, úgy próbál meg engem, mint aranyat a kemencében, mivel egy cseppnyi tajték vagy gyengeség sincs bennem, amit ne látna, így a számomra céltalan perre menni Vele. Az a mondása pedig nagyon igaz, miszerint Isten ismeri az útjainkat, s úgy tesz minket próbára, mint aranyat a kemencében. De mindazonáltal van bármi okunk arra, hogy panaszkodjunk azért, mert nem vagyunk az Ő méltó párja? Vajon a teremtménynek szükséges így vizsgálódnia és fellépni az Alkotója ellen? Jóllehet Isten nem tesz minket egyenrangúakká Önmagával, de vajon kell-e emiatt azt mondanunk, hogy rosszat tesz, vagy árt nekünk? Ezért valahányszor csak eszünkbe jut, hogy Isten ismeri minden utunkat, próbára tesz minket, s megtisztít és kipucol belőlünk minden bűnös indulatot és bennünk levő felesleges gondolatot, értsük meg, hogy ennek alázatra és félelemre kell tanítania minket, s nem szabad semmi olyan panaszra ösztökélni, amiket Jób fogalmaz meg ebben a részben. S ebből látjuk, miképpen akar Isten megzabolázni minket minden eszközzel a mi javunkra. Mert amikor ily módon tesz minket próbára, származik abból Neki bármi haszna? Nem, de tudja, hogy nekünk ez hasznos, ahogyan akkor is, amikor közel jön hozzánk, azt vajon félelemből teszi vagy bármi hasznot keres általunk? Nem, semmi ilyesmiről nincs szó, hanem tudja, hogy szükség van a megtartásunkra az engedelmisségben és az ámulatban. Mert ez a fő dolog, amit megkövetel tőlünk, s az összes erény tengere, ami üdvösségre juttat minket. Ezért kell helyesen alávetnünk magunkat Istennek. Mert ha nem maradna Úr felettünk, nem mutatná meg, mik vagyunk mi és milyen az állapotunk, s nem tartana minket a lábai alatt, mivé válnánk, tekintetbe véve a valamennyiünkben meglévő büszkeséget és pimaszságot? Isten tehát azért nem mutatja meg a cselekedetei okát, hogy megtanuljunk tisztelni Őt. S aztán ha nem látjuk, miért teszi ezt vagy azt, akkor miképpen fogjuk fel az Ő lényét? Biztosak lehetünk abban (mint említettem), hogy ha próbára tesz, azt a mi javunkra teszi. S valójában melyikünk tette próbára önmagát? Ahelyett, hogy gyertyát gyújtva átvizsgálánánk a hiányosságainkat és a bűneinket, inkább még a fáklyát is kioltjuk, amit Isten adott világítva a kezünkbe. Mi más a különbségtétel, amit Ő adott nekünk, hogy különbséget tegyünk a jó és a gonosz között, ha nem mondhatni a gyertya, amit Ő gyújtott meg, hogy meglássuk a bennünk rejlő önfejűséget? De látjuk miképpen munkálkodnak az emberek minden említett ismeret kioltásán, s még a lelkiismeretüket is szeretnék elnyomni, hogy úgy élhessenek, mint a disznók, s többé ne szégyenüljenek meg és ne zavarodjanak össze az általuk elkövetett gonoszságok miatt. Az emberek tehát elkezdenek oktalan állatokká válni, így látjuk, hogyan igyekeznek megoltani a lámpást vagy gyertyát, amit Isten gyújtott bennük, hogy erre a próbára tegye őket. S látva ezt, jó ok van arra, hogy Isten átkutasson és próbára tegyen minket, mert magunktól ezt nem tesszük meg úgy, ahogyan kellene, hanem szíves-örömezt válnánk oktalan

állatokká és fosztanánk meg magunkat minden józanságtól és értelemről. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: mivel Isten eleve ismeri minden utunkat és tettünket, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy ha átvisz minket a kemencén, mint aranyat, akkor az a hasznunkra és a javunkra van. S noha nem látjuk ennek az okát, meg kell elégednünk azzal, hogy a mi Urunk igazságos, s végül majd megmutatja, miért tett próbára minket ezen a módon, oly sok megpróbáltatáson át, mint ahogyan az arany halad át a tűzön. S bár ezt fájdalmas elviselni, Isten mégsem ok nélkül teszi. Ezt még nem látjuk, mert a mi értelmünk túl gyenge. De a mi Urunk idővel majd megmutatja, hogy nem vaktában cselekedett, hanem tudta, mi válik a javunkra. Ez az, amit itt rögzítenünk kell az elménkben. Most, miután Jób ezt mondta, hozzátette ezt az ünnepélyes kijelentést: *a lába az Isten útját járta, nem hagyta el ezt az utat és nem fordult el Isten saját szájának parancsolataitól, hanem többre becsülte azokat, mint a saját élete táplálékát.* Igaz, Jób joggal állíthatta: oly becsületesen járt, hogy nem volt Isten megvetői között, sem pedig a kicsapongó életmódot folytatók között, akik tele vannak makacssággal. Jób joggal mondhatta ezt, mert ez igaz volt: ahogyan Dávid is joggal mondhatta: Uram teljes szívből megtartottam a parancsolataidat (119. zsoltár). Uram, többre tartottam a törvényedet az aranynál és az ezüsthöz, s minden örömöm abban volt. Nem voltam elragadtatva a gonosz indulataimtól, hanem minden gyönyöröm a Te törvényed hallgatásában rejtett. Amikor Dávid ezen a módon beszél, az vajon dicsekvés Isten előtt? nem, hisz máshol ezt mondja: Uram, ki képes megállni Előtted? (Zsolt130:3) Ha számadásra szólítod az embereket, egyetlen teremtmény sem igazulhat meg. Ezért ne kezd ítélkezni a teremtménnyel, ó Uram (Zsolt143:2). Mert ki az, Uram, aki megállhat, ha minden hibát megjelölsz? Látjuk tehát, hogy Dávid akarattal mondta magát vétkesnek, s miután ünnepélyesen kijelentette, hogy követte Isten parancsolatait, ez ugyanaz, mintha elismerte volna a kegyelmi ajándékokat, amiket az Ő kezéből kapott, s hódolattal adózott volna ezekért Neki, ezt mondva: Uram rendkívül jót tettél velem, a Te Szentlelkeddel kormányoztál engem, s a parancsolataid követése nem tőlem származott, hanem a Te vezetésed miatt adtam arra a fejemet. Dávid ekkora tisztességet adva Istennek egyre jobban és jobban megerősödött a jó reménységben, biztosra véve, hogy amiképpen eddig jónak és kegyesnek érezte Istent, úgy a jövőben sem fog neki soha csalódást okozni. Ha Jób ezen a módon járt volna el, a kijelentése jó és szent lett volna. De mi a helyzet? Ő szeretne perre menni Istennel, s azt vallja, hogy ha Isten a törvényének megfelelő, szokásos módon járna el, nem volna oka ekkora szigorúságot tanúsítania vele szemben. Jób hatalmasan túllőtt a célon ebben a vonatkozásban. Mert ha Isten meg akarta volna őt büntetni az általa elkövetett bűnökért, joggal meglehetett volna, s az, hogy nem tette meg, a pusztán jóságának a következménye. Jób tehát nem tesz helyes különbséget Isten és a saját személye között. Mert ezt kellett volna mondania: Uram, igazságos, hogy büntetsz, s tudom, hogy ezt még a törvényed alapján is megteheted. S az is igaz, hogy igyekeztem olyan nagy becsületességgel járni Előtted, amennyire csak tőlem tellett. Mindazonáltal mindig volt némi hiba ebben, ezért minden tettemet bűnösnek találod. Jób beszélhetett volna így és mondhatta volna, nos Uram, tudom, hogy Te túrsz engem, s ez az atyai jóságodból fakad. S noha büntetsz, mégis észrevéteted velem, hogy ezt nem a bűneim miatt teszed, hanem mert így tetszik Neked próbára tenni a türelmemet. De közben én rendkívül leterheltnak érzem magam, ezért arra kell következtetnem, hogy valamilyen titkos és csodálatos céllal teszed Te ezt. Ha Jób így beszélt volna, akkor minden jól alakul. De elragadták őt az indulatainak kínjai. Ez pedig valamennyiünket arra figyelmeztet (mint korábban mondtam), hogy ne bízzunk önmagunkban, amikor ostromoztatunk. Mert úgy elámulunk, hogy nem vagyunk képesek észrevenni a jót. S ha ez a dolog történt meg Jóbbal, aki itt úgy kerül a szemünk elé, mint a türelem tükré, mi lesz velünk? Így amikor ostromoztatunk, imádkozzunk Istenhez: tartson minket olyan ámulatban, hogy dicsőíthessük Őt. Ha pedig bármikor megfogannak az elménkben a zúgolódás gondolatai Ellene, azokat leverhessük, tudva, hogy egy szót sem szólhatunk magunktól anélkül, hogy az ne szítaná fel Isten haragját egyre jobban és jobban. Látjátok hát, mit kell az emlékezetünkben tartanunk. Továbbá ebből a

mondatból tanuljuk meg, mit jelent Isten igazi szolgálata: mert Jób itt megmutatja nekünk, hogyan kell azt megcselekedni. Mivel kell hát kezdenünk, ha teljesen át akarjuk magunkat adni és oda akarjuk magunkat szentelni az Isten iránti engedelmségre? Az Általa mutatott út megtartásával. Az embereknek nem szabad új elképzeléseket alkotni maguknak a saját kényükre-kedvükre a világhoz hasonlóan, ami nagyin is hajlamos erre. Amikor az emberek a legrajongóbbak és szeretnének elkezdni csodákat tenni, mivel kezdik? Annak követésével, ami a saját ízlésük szerint jónak tűnik. Bizony, mintha azt mondanák, hogy Istennek nincs szuverén hatalma felettünk, illetve mintha az Ő szolgálatának fő eleme nem az engedelmség lenne. Így ha bárki helyesen szeretné Istent szolgálni, zárja ki minden képzelgését az ajtón kívülre (1Sám19:22)⁵ s ne kövesse a saját kénye-kedvét vagy az értelmét, hanem vesse alá magát Isten Ígétének, s kövesse az itt leírtakat, nevezetesen: a lábam Isten nyomdokait követte és Isten útján jártam, nem hajoltam el attól és egy lépésnyire sem távolodtam el az Ő útjáról. Ha ehhez a szabályhoz kellőképpen ragaszkodnánk és azt megtartanánk, nem lennének manapság oly hatalmas viták, mint amiket a pápisták folytatnak manapság Isten helyes szolgálatáról. Mert mi az, amit Isten szolgálatának neveznek a pápaságban? A saját elménk koholmányai, amiről Isten soha egy szót nem szólt. Mit neveznek áhítatnak? Minden ember saját maga által kedvelt dolgokat. Amint az ember elgondol valamit, lassan-lassan eljut oda, hogy Isten ugyanúgy örül ennek, mint ő maga, s nem az ember, hanem Ő vállalkozik erre vagy arra. Íme a vakmerőség, ami mindig is uralkodott a világban, ami nem más, mint hogy az embereknek kell uraknak lenni és ők alkotnak törvényeket a saját kényük-kedvüknek megfelelően, s Istennek is el kell fogadnia mindazt, amit ezen a módon koholtak. Ezzel szemben a Szentlélek azt mondja nekünk, hogy egy lépést sem tehetünk előre, csak az Isten által mutatott úton. Meg kell tehát tartóztatnunk magunkat ebben az esetben, mert aki messzire megy, össze vissza ugrándozik és ide-oda kóborol, az akár kitörheti a lábát és a nyakát, de soha semmi jót nem tesz magának. Azaz, soha nem előre, hanem inkább hátrafelé haladunk, amikor olyannyira a saját fantáziánk szerint akarunk csavarogni. Tanuljuk hát meg, hogy a jó és helyes életmód az, amit Isten enged meg, s Ő állítja a lábunkat az útra, de nem arra, amit mi magunk alkottunk, hanem amit az Ígétével mutatott meg nekünk. S nem ok nélkül teszi hozzá Jób továbbá, hogy *nem hátrált meg vagy nem fordult vissza*. Mert ezzel mutatja meg, hogy az embereket folytonosan csiklandozza a vágy, hogy letérjenek a helyes útról, ahogyan valóban látjuk, hogy Isten nem képes engedelmségben tartani minket, csak erővel. S még az is, aki a legjobban vágyik egyenesen járni úgy, hogy semmit se tegyen hozzá Isten Ígétéhez vagy vegyen el abból, az is érez magában késztetést arra, hogy letérjen az útról. Ha pedig látjuk, amint valaki szabadságot vesz magának, ezért elmondhatjuk íme ez az ember ezt meg ezt teszi, akkor az megindít bennünket és az efféle példák látványa bennünk is vágyat ébreszt, hogy letérjünk az útról. Röviden, bármiféle eszközzel könnyen elragadtatunk az Isten iránti engedelmségtől, mert az eszünk kíváncsi és hóbortos, s mert mindenütt olyasmit látunk, ami a gonoszságra vonz minket. Óvakodjunk hát attól, hogy Jóbbal együtt képesek legyünk mi is ünnepélyes kijelentést tenni arról, hogy nem tértünk le az Isten által kijelölt útról. S hogy ezt megtehessük, alaposan meg kell hallgatnunk a dolgokat, amiket Isten mond nekünk az Ő törvényében. Mert az emberek még mindig azzal fogják hitegetni magukat, hogy Isten megengedte a cselekedeteiket, s ők még mindig a jó utat járják, ha nem volna az a nyilatkozat, amit Jób tesz hozzá, mely szerint *teljesen átadta magát az Isten ajkáról elhangzó parancsolatok hallgatására*. Miért beszél nekünk az Isten ajkáról elhangzó parancsolatokról? Ez látszólag több a szükségesnél. De nem, ez hivatott megmutatni nekünk, hogy az ember élete mindig rakoncátlan és rendetlen lesz, ha nem Isten törvénye formálja azt, s nem az irányítja úgy az ember gondolatait és tetteit, hogy a legcsekélyebb módon se merjen eltérni attól. S megmutatja nekünk Isten Ígétének használatát, valamint az ebből származó hasznot. Isten Ígétének használata tart meg minket a helyes úton, mert ha új sugalmazást várunk a mennyből, a Sátán, átváltozva, ahogyan szokott, sok illúziót képes elültetni a fejünkben. De Isten elvágta az alkalmat a ravaszsága előtt a Szentírás megadásával,

s nekünk ahhoz kell ragaszkodnunk. Ügyeljünk tehát arra, hogy használjuk az Isten által nekünk kínált jótéteményeket. Emellé hasznosság is társul, hiszen vágyhatunk bármire jobban, mint arra, hogy az ember biztos lehessen benne: nem tévedhet el? Ha kétségek között járunk, mint a szegény pápisták teszik, s csak azt cselekedve, amire a saját képzelgéseik vezetik őket: azt mondom, ha kételkedünk abban, hogy Isten elfogadja-e a cselekedeteinket, vagy sem, az micsoda dolog lenne? De mikor teljesen meg vagyunk győződve arról, hogy az út, amit Ő mutat nekünk, tévedhetetlen, ezért járhatunk, sőt előre haladhatunk azon, egyre közelebb jutva Hozzá és az üdvösségünkhöz, az efféle bizonyosság felbecsülhetetlen kincs. Ezért ne fosszuk meg magunkat az Isten által kínált kegyelemtől úgy, ahogyan a világ teszi, mert nagyon gonosz és megátalkodott dolog átadni magunkat a saját fantáziánk koholmányainak, semmint követni a tévedhetetlen igazságot, ami nem hazudhat nekünk. Íme, mit kell megjegyeznünk ebben a szakaszban, ahol Jób az Isten ajkának parancsolatairól beszél, hogy megmutassa: Isten az Ő Ígétének elrendelésével, amit emberek szájával prédikáltat, azt akarja, hogy megnyugodjunk azon és hiábavaló módon ne báméskodjunk erre-arra. Majd hozzáteszi, hogy *többre tartotta Isten Ígését még a saját életénél* vagy táplálékánál is. Az itt használt héber szó tulajdonképpen *előírást* vagy *rendeletet* jelent. S valóban, mintegy három igeversssel később, ahol azt mondja, hogy Isten rendelte el őt, illetve a szemét rajta tartotta, ott ugyanazt a szót használja. Látjátok tehát, hogy a szó tulajdonképpeni jelentése a *rendelet*, *elhatározás* vagy *előírás*, illetve a *szokásos életmód*. Aztán egy hasonlattal néha az ember közönséges megélhetését vagy ellátását jelenti, mert az is a törvény része, hogy az embernek ennie kell, hogy élhessen. Mert nem szabad annyit ennie, hogy egy nap alatt kipukkadjon, hanem a maga részét kell kivennie a táplálékból és a fenntartásból, s meg kell elégednie azzal. Látjátok tehát, hogy ez a szó is az emberek megszokott életmódjából vagy ellátásából származik. S mindkét jelentés nagyon ideillő. Úgy érti, Isten Ígéje a számára értékesebb kincs volt, mint a világ összes gazdagsága. S mi drágább az emberek számára, mint a saját táplálékuk? Mert ahogyan az életünket szeretjük, úgy igyekszünk gondoskodni a hozzá való szükségletekről. Ha híjával vagyunk a kenyérnek, micsoda dolog az? Mennyire kétségbe esünk attól? Miután az emberek nagy gondot viselnek az életük fenntartására, Jób többre becsüli Isten Ígését az ételénél és az italánál, megmutatva ezzel, hogy nem tartotta oly sokra ezt a jelenvaló életet, mint az Isten iránti engedelmességet, s többre értékelte a tanulást az Ő Ígéje által, mint a világ legjobb táplálékát. Ebből jó intést szűrhetünk le. Mert látjuk, mennyire vágyakoznak az emberek élni, s nemcsak vágyakoznak, de bele is bolondulnak, így nem marad bennük sem mérték, sem állhatatosság. Közben mégsem tudják, miféle célból élnek, illetve miért vágnak az életre, mivel nem törődnek Istennel. Annál inkább a mi dolgunk alaposan megjegyezni az itt elhangzottakat, tudniillik, ha vágyunk az életre ebben a világban, annak mindig arra kell irányulnia, hogy szolgáljuk a mi Istenünket és szenteljük magunkat oda az Ő dicsőségének, egyre jobban és jobban megszilárdulva a mennyei élet reménységében, amire Ő hív el bennünket. Ez a dolog az, amire minden értelmünkkel és erőfeszítésünkkel kell törekednünk. S ha ezt tesszük, abból azonnal az következik, hogy Isten tanítását (ami a lelkeink lelki tápláléka) többre fogjuk becsülni minden tápláléknál, amit csak megkívánhatunk a testünk számára. Mert mit jelent tápláltatni kenyérrel és vízzel, vagy akár borral és más ízletes ételekkel és csemegékkel, ami csak elképzelhető? Mi haszna van mindennek, ha a lelkünk közben éhezik? Akkor az ökrök, a szamarak és a lovak jobb állapotban lesznek, mint mi. Tanuljuk hát meg többre tartani Isten Ígését (ami a lelkünket táplálja) mindennél, ami ehhez a mulandó és tovatűnő élethez tartozik, s ez a többre tartás ne csak arra vonatkozzon, hogy elmondjuk: tanulttá lettem, hanem adjuk át magunkat teljesen Isten szolgálatára, ahogyan Jób beszél itt róla. Most pedig térjünk rá arra, amit magáról a szóról jelentettem ki, amikor a szokásos életmódot jelenti. Ha ebben az értelemben vesszük, akkor valójában egyáltalán nem változik meg a jelentése. De lesz egy dolog, amit nagyon hasznos és érdemes az elménkbe zárni. Mert ezzel Jób azt jelenti ki, hogy nem a világ bölcseinek megfelelően volt ő is bölcs, akik mindig a testi okaikat követik, hanem teljesen feladta az

önszeretetet, hogy alávetesse magát Istennek. Ez pedig nagyon szükséges dolog, mint azt már említettem, tudniillik, csavargók és idegenek vagyunk, ha nem maradunk meg az Isten által mutatott úton. De miképpen lehet azt megtenni? Vágjuk el, azt mondom, vágjuk el magunkat a saját szokásainktól, rendeléseinktől és életmódunktól: azok minden morzsáját hagyjuk a földre esni, majd takarítsuk el teljesen. Mert amíg az emberek a magunk koholmányaiiban gyönyörködnek, amíg a maguk szokásaival egyesülnek, s amíg akarattal ragaszkodnak a maguk életmódjához, addig lehetetlenség a számukra átadni magukat Istennek. Pont olyan ez, mintha valaki egy francia kámzsát húzna egy borjú vagy egy tehén fejére, ami nem a természetükből való, ezért nem képesek azt elviselni. De még dühösebbek vagyunk, mint a korábban említett oktalan állatok, amikor arra kell a sor, hogy engedelmeskednünk kell Istennek. Ezért ahhoz, hogy hozzászokjunk az Isten törvénye iránti engedelmességhez, mindenekelőtt meg kell tanulnunk megszabadulni minden szabados koholmánytól, ami csak eszünkbe juthat [mint amikor így gondolkodunk:] miért ne lenne ez jó? Ezt szoktuk tenni, s mindenki ezt teszi, s így volt ez minden időben. De többé nem szabad ezekre a dolgokra hivatkoznunk. S miért? Mert ha Isten egyszer kimondta a szavát, nekünk engedelmeskedni kell annak. Látjuk hát: Jób nem ok nélkül mondta, hogy kereste Isten Ígését, s az abban foglalt tanítást, s többre becsülte azt minden másnál. Ami pedig a *felhalmozás* szót illeti, ma már nem tudjuk azt tárgyalni, ezért hagyjuk holnapra.

Addig is boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy abból megtanuljunk megalázkodni, de nemcsak a hatalmas ereje elismerésével, amivel felettünk bír, hanem az Ő igazságosságának dicsőítésével is, nyomorult bűnösöknek ismerve el magunkat. S főleg, amikor megismerjük a bennünk levő hibákat, folytonosan siránkozhassunk ezek miatt, biztosra véve, hogy Isten ezeket sokkalta jobban ismeri, mint mi magunk felfogni képesek lehetünk. Miután pedig tele vagyunk hiábavalósággal, s hajlamosak vagyunk a csalásra és a hazugságra, vágyakozzunk rá, hogy oly módon formáljon át minket, hogy egész tanulásunk hasznos legyen az Ő iskolájában, és szorgalmasan figyeljünk az Ő tanítására, ami az Ő nevében hangzik el. De nem csak a testi füleinkkel, hanem oly módon, hogy jó gyökeret verjen az a szívünkben, s ne vágyjunk másra, csak a betöltekezésre vele, s arra, hogy ez legyen a közönséges táplálékunk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A kilencvenedik prédikáció, ami a harmadik a huszonharmadik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a huszadik vers magyarázatát, valamint a rákövetkező szakaszét

Jób23:13-17

13. Ő azonban megmarad egy mellett. Kicsoda téríthetné el őt? És a mit megkíván lelke, azt meg is teszi.

14. Bizony végbe viszi, a mi felőlem elrendeltetett, és ilyen még sok van ő nála.

15. Azért rettegek az ő színe előtt, és ha csak rá gondolok is, félek tőle.

16. Mert Isten félemlítette meg az én szívemet, a Mindenható rettentett meg engem.

17. Miért is nem pusztultam el e sötétség előtt, vagy miért nem takarta el előlem e homályt?!

Tegnap láttuk, hogy ha helyesen engedelmeskedünk Istennek, akkor fel kell adnunk minden szokásunkat és életmódunkat és nem hivatkozhatunk erre-arra, hogy az jó, hanem látva, hogy az Úr szólt, egyszerűen csak a nekünk adott Ígétéhez kell tartanunk magunkat. Már csak annak a szónak a vizsgálata maradt vissza, ami ezen a helyen szerepel, nevezetesen, hogy Isten tanítását kincsként kell felhalmoznunk a szívünkben. Mert amíg nincs így felhalmozva, addig nem ver élő gyökeret, amiképpen látjuk, hogy sokan megindulnak, amikor hallják Istent szólni, s némileg hajlanak is a jóra, de az a hajlam nincs bennük alaposan elültetve, ezért látjuk, hogy a hit, ami egy ideg mutatkozott bennük, szertefoszlik. Ezért jegyezzük meg jól, hogy soha nem volt nagy hasznunkra Isten iskolája, amíg az Ő Ígéje nem gyökerezett bele mélyen a szívünkbe, (azaz, amíg nem fogadtuk azt olyan elmével), mert nem egy pillanat műve, hogy elfogadjuk vagy jól megszeressük a nekünk mondottakat, hanem komoly, ahhoz kapcsolódó szívbeli vonzalomnak kell kialakulnia. S ez az oka annak, amiért oly gyakran mondják nekünk, hogy Isten szolgálata belső és lelki. Mert még ha ki is elégítettük az egész világot, s minden ember teljesen hibátlannak hisz is minket, Isten akkor is méltán utasít vissza minden külsődleges parádét, amikkel az emberek nekünk hízelegnek, ha a szív nem előzi azt meg. Ezért tartsuk észben ezt a mondást: *fel kell halmozni Isten Ígését*. De hogyan? Nem szabad eltemetnünk, mert ha szívvel hiszünk az igazságban, akkor a szánkkal is meg kell azt vallanunk, hogy biztonságban lehessünk (Rm10:10). Akkor Isten Ígétének meg kell mutatkoznia, mert ha ne így teszünk, azt emberek azt fogják hinni, hogy nincs is meg bennünk. De mindezek ellenére a jócselekedeteknek, amiket az istenfélők tesznek, először is az említett szívbeli vonzalomból kell eredniük, nem pedig holmi tovatűnő és állhatatlan felindulásból. Továbbá, a felhalmozott Ígét kellőképpen megértjük, ha vesszük a kincs hasonlatát és mi is úgy használjuk, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus tette, amikor azt mondta, hogy ha valaki jól beraktározott a dolgokból, akkor előhozhatja mind azt, amire a saját házanépének, mind azt, amire másoknak van szüksége (Mt13:52). Mert ha az ember annyira szűkmarkú, hogy noha a ládája tele van pénzzel, a raktárai és a pincéi pedig tömve vannak, de ő maga is éhezik és senki máson sem könnyít, akkor vajon azt mondják az emberek, hogy az ilyen ember tudja, mi célt szolgál gazdagnak lenni? Nem, hanem azt, hogy az illető tiszta bolond. Értsük hát meg, hogy a készleteinknek azt a célt kell szolgálniuk, hogy mi józanul használjuk azokat, ahogyan a helyzet megkívánja. S amikor rendelkezünk az üdvösség tanításának kincsével a szívünkben felhalmozva, akkor nemcsak egyedül nekünk kell abból hasznót húzni, hanem a felebarátaink épülésére is kell annak szolgálnia. S tartsuk észben, miképpen mondja Pál, hogy a hit titkát tiszta lelkiismerettel kell megőrizni (1Tim3:9). Látjátok tehát, mit kell megjegyezni az említett szövegből: ha tanultakká válunk Isten Ígétében, akkor nemcsak valamiféle véleményt kell arról kialakítanunk az elménkben, de szorgalmasan fel is kell halmozni a szívünkben, mint felbecsülhetetlen kincset.

Most pedig térjünk rá arra, amit Jób hozzászól. Azt mondja, *ha Isten meg akar tenni valamit, senki emberfia nem térítheti el attól*. Ez még mindig ugyanannak a dolognak a folytatása, amivel korábban foglalkozott, nevezetesen, hogy Isten abszolút hatalommal lépett fel ellene, így nem tudott perre menni, hogy megvédhesse a maga igazát. De már mondtam nektek, hogy ez túlzás. Mert jóllehet Jób tudta, hogy Isten nem a bűnei miatt bünteti őt, mégis teljesen biztosnak kellett volna lennie abban, hogy Isten igazságos és pártatlan minden cselekedetében. Ő azonban törvény felett álló hatalmat feltételez, aminek nincsen sem szabálya, sem mértéke, s ezért Isten rosszat tesz azzal. A mondat azonban mégis igaz, ha úgy alkalmazzuk, ahogyan kell: nevezetesen, hogy Isten mindig egy ponton van vagy egyet gondol, azaz, Ő állandó és változhatatlan, s nem fordítható el erre vagy arra, amiképpen látjuk, hogy még a hazug Bálám is kénytelen volt elismerni, hogy Isten nem olyan, mint az emberek, akik megváltoztatják az álláspontjukat, változnak és ingatagok. Mondott-e Ő bármit (mondja Bálám), amit ne vitt volna véghez? Így ez a tanítás önmagában jó, s a Szentírás tele van ezzel a dologgal, de most a magunk építésére kell alkalmaznunk. Két célt szolgál. Az egyik az, hogy amikor Isten megmondott valamit, s megígérte, hogy könyörületes és jóindulatú lesz hozzánk, s támogatni fog minden szükségünkben, akkor szilárdan kell hinnünk abban és arra kell támaszkodnunk, semmit sem kételkedve, hogy vajon végrehajtja-e vagy sem. Miért? Mert az Ő igazsága tévedhetetlen. Hasonlóképpen, ha fenyeget minket, akkor reszketnünk kell, biztosra véve, hogy nem szabad szórakoznunk egy ilyen Úrral. Látjátok tehát, mire irányulnak a Szentírásban elhangzó dolgok Istennek az elhatározásai végrehajtásában megmutatkozó állandóságáról és szilárdságáról. Tudjuk, hogy Isten kimondja a gondolatait, amikor megerősíti, hogy könyörületes lesz és a kegyelmébe fogad. Látva tehát, hogy a mi Urunk így hív Magához, azt nem azért teszi, hogy elcsábítson és hiábavaló reménységgel tápláljon bennünket. Mivel pedig ennyire biztosak vagyunk a jóakaratóban, bátran támaszkodjunk rá és nyugodjunk meg abban. Mert Ő nem változik, még ha az egész világ ösztönzi is erre: az nem fogja megváltoztatni a gondolatait. S ezzel dicsekedhetünk minden ellen, ami az ördög képes kitalálni vagy gyakorolni, sőt, amikor látjuk, hogy az egész világ szembeszegül Isten ígéreteivel, mi mindazonáltal akkor is nyugodtak leszünk. Látjuk, miképpen fegyverzi fel a Szentlélek a kegyeseket bizalommal, és tanítja őket szembeszállni minden ellenségükkel. Menjetek (mondja), dugjátok össze a fejeiteket, s tegyétek a legrosszabbat, amit csak tehettek, az, amit Isten megígért, akkor is beteljesedik (Ézs8:10). Aztán azt is mondja, hogy közel lesz hozzánk, s amikor az ördög és az emberek már mindent bevetettek ellenünk, ő leveri majd minden védelmüket. Ezt látva megvethetünk mindent, amit az ellenségeink képesek gyakorolni vagy kiagyalni. S miért? Mert végül nem lesznek képesek megállni Istennel szemben, sem pedig megakadályozni annak végrehajtását, amit megmondott. Látjuk tehát, miképpen kell használatba vennünk ezt a tanítást Isten állhatatosságáról. S azt is tartsuk észben, ami a fenyegetéseiről hangzott el: ha megfeddi a bűneinket és olyan jó, hogy figyelmeztet ezekre, ne álljunk meg megszégyenítetlenül a gáztetteinkben, hanem mindenki alázkodjon meg és vizsgálja át alaposan önmagát, majd teljes gondossággal igyekezzon elejét venni az Isten által említett átoknak. Mert ebből a célból érezteti velünk a haragját. Azért, hogy végül ne kelljen lesújtani ránk a haragjával. Íme mi ennek a tanításnak az igazi használata, miszerint Isten mindig egyet gondol és attól ember Őt el nem fordíthatja. Ugyanezért halljuk azt is, hogy Isten egyszer szólt, a próféta pedig hallott két dolgot: nevezetesen, hogy hatalom és ítélet van Istenben (Zsolt62:12-13). Mintha azt mondta volna, hogy Uram, Neked nem kell ismételned a szavaidat, mert ha egyszer megmondtál valamit, annak elégnek kell lenni a számunkra, s az ugyanaz, mintha százezer tanúd lenne, s Te soha nem szünnél meg ismételni és sulykolni a korábban egyszer elmondott dolgokat? Nekünk nincs szükségünk ennyiszer a füleinkbe mondani mindezt. S miért? Mert Isten igazsága olyannyira biztos, hogy ha csak egy szótag lenne meg belőle, az is ugyanazt jelentené, mintha nagy kiterjedésben állna a rendelkezésünkre. Mindazonáltal látjuk, miképpen szólít fel minket a mi Urunk az ígéreteinek megerősítésére, s nem elégszik meg azzal, hogy csak egyetlen egyszer mondja el, hanem

gyakran az emlékezetünkbe idézi az egyszer hallott dolgokat, s egész életünkben mindvégig tanít minket az Ő jóságáról. Mivel látjuk, milyen túlradó bőséget használ, el kell ismernünk a végtelen jóságát, amiért ezen a módon igazodik a kezdetlegességünkhöz. De nem szabad vakmerően kétségbe vonnunk azt, amit csak egyszer mondott el, s vitatkozni, hogy igaz-e a dolog vagy sem, amikor Isten bizonyosságot tett nekünk arról. Inkább figyeljük meg, miképpen hangzik el, hogy az Isten mondásai olyanok, mint a kemencében hétszer megtisztított ezüst (Zsolt12:7), amiben nincs sem salak, sem felesleges összetevők. Ezek nem olyanok, mint a halandó emberek szavai, akik ingatagok, s vagy kiszínezik a kimondott szavaikat, vagy visszavonják azokat, vagy pedig kitalálnak valami elmés ravaszságot arra, hogy már jelentést kölcsönözzenek azoknak. Semmi efféle sincs Istenben. S miért? Mert az Ő szavai olyanok, mint a teljesen megtisztított ezüst, amiben semmi felesleges alkotórész sincsen. Azt mondom, ez az a pecsét, amit a kegyeseknek rá kell ütniük mindenre, amit Isten szájából hallanak. Amint Isten mond valamit, nekünk (annak megfelelően, amit már érintettünk) rá kell ütnünk a pecsétet, hogy abban nincs más, csak igazság és bizonyosság. Mert az ember elméjében nincs más, csak hazugság, de Isten mégis abban a tisztességben részesít, hogy a tanúbizonyosságainak tesz meg minket, ahogyan szent János beszél róla: aki hisz Jézus Krisztusban, az megpecsételte, hogy az Isten igaz (Jn3:33). Látjuk tehát: Isten azzal tisztel meg, hogy a tanúbizonyosságának tesz meg, noha nincs bennünk más, csak hiábavalóság, még buzgóbban kell átvennünk engedelmesen mindazt, amit Tőle hallunk és biztosra vennünk, hogy igaz. Rögtön utána azt olvassuk, hogy *megtesz mindent, amire csak a szíve vágyik*. Itt van még egy mondat, ami nagyon igaz, ha helyesen értelmezzük. Igaz, (mint már láttuk), hogy Jób tévedett azzal az elképzelésével, mely szerint Isten törvény felett álló hatalmat használt, s nem is tudott mást elképzelni, csak azt, hogy Isten olyan erőszakkal akarta bevetni az erejét, aminek semmi oka sem volt. Biztos, (mint azt először mondtam), hogy nem akart efféle istenkáromlást kimondani, de itt a dolog a korábbi rendkívüli kínjai miatt történt. Most vegyük fontolóra, miféle hasznunk származik abból a tanításból, mely szerint Isten tesz, amit akar. Legelőször is azt kell tudnunk, mik azok a dolgok, amikre Isten vágyik, vagy amiket szeret. Tudjuk, hogy nem tűri az igazságtalanságot, ezért a vágya vagy a szeretete szükségszerűen igaz és teljesen méltányos. Ezt látva tanuljuk meg dicsőíteni őt minden vonatkozásban. Először is, amikor látjuk, hogy a dolgok rendetlenek ebben a világban, s látszólag másként működnek, mint kellene, jegyezzük meg, miképpen mondja nekünk, hogy Isten tartja a zablá szíjait, és semmi sem történhet, amit Ő ne határozott volna el előre a céljainak megfelelően. Gyakran gondolhatjuk, hogy a végbement dolgok nagyon furcsák, mert a szemeink nagyon gyengén látnak Isten végtelen hatalmának a felfogásához. Mit kell hát tenni? Legyünk róla meggyőződve, hogy miután Isten igazságos, nekünk illik elfogadnunk minden cselekedetét, még ha azok nem is nyerik el a tetszésünket. S bár úgy látjuk, Istennek másképpen kellene cselekednie, mégis fékezzük meg a saját értelmünket és tartsuk olyan rabszolgaságban, hogy mindig megvallhassuk: Isten nem tesz semmit, amit ne az igazságosság és a becsületesség jellemezne. Főképpen pedig ezt jegyezzük meg: látjuk, hogy Isten hívott el minket, s egyúttal a jólétünkről és az üdvösségünkről is gondoskodik. Mert most nem minden emberről általánosságban beszélek, hanem arról a vigasztalásról, amit a kegyesek élvezhetnek, ha egyszer Isten megmutatkozott előttük és kifejezetten a gyermekeinek hívta el őket, s kitárta a szívét előttük, ahogyan korábban mondtam. A kegyesek tehát nem kételkedhetnek, vagy nem képzelhetik azt, hogy az üdvösségük veszélyben van. Miért? Mert zálogként van Isten kezében, és ki az, aki onnan kiragadhatná?

Ezért a kegyesek dicsekedjenek bátran az üdvösségükkel. Miért? Mert Isten mindenható, amiképpen meg van írva szent János evangéliumának tizedik fejezetében: az én Atyám mindenkinél erősebb (Jn10:29). Mi célból mondta ezt Krisztus? Annak megmutatása végett, hogy az üdvösségünk nem tőlünk függ, nem is más teremtménytől, s nincs kitéve mindenféle veszélynek, hanem Isten tartja azt mondhatni a keblében, s mivel senki emberfia nem győzheti le Őt, biztosak vagyunk abban, hogy soha el nem pusztulunk. S miért? Mert Isten

rendel el minden dolgot, s oly módon kedveli a jólétünket, hogy biztosan gondoskodik arról. Ezért jó biztosítékot ad nekünk az evangélium, sőt mi több, biztos zálogunk van erről a mi Urunk Jézus Krisztusban, Aki nekünk adatott azért, hogy benne legyünk és részesedjünk mind az életéből, mind a javaiból. Ezért, ha úgy ültetjük át a gyakorlatba ezt a tanítást, ahogyan kell, akkor látjuk, hogy nemcsak igaz és szent, hanem rendkívül hasznos is a számunkra. Ezután hozzátesszi: *Isten véghez visz mindent, ami felőlem elrendeltetett, s még sok hasonló van Nála.* Jób itt egy olyan szót használ, amit tegnap magyaráztunk. Akkor elmondtam, hogy a szó két dolgot jelent: *törvényeket, rendeleteket, szabályokat, utasításokat, elhatározásokat, rendeltetéseket, módszereket, bánásmódokat vagy cselekvést, elrendelést, kereskedést, szokást, vezetést, megszokott vagy hétköznapi dolgot, illetve eszközöket a gondoskodáshoz, az életfenntartáshoz, élelmet vagy táplálékot.* Itt pedig Jób abbéli hitét, hogy Isten véghez viszi, amit elrendelt vagy elhatározott. Azt mondja tehát, hogy véghez viszi majd a hétköznapijaimat vagy véghez viszi majd, amit rólam elhatározott. S bár a szavak jelentése kettős, a hely körülményei megmutatják nekünk, mi a valódi jelentésük: nevezetesen, hogy Jób azt mondja, Isten be fogja teljesíteni mindazt, ami vele kapcsolatosan elhatározott. Ebből meg kell értenünk, hogy itt minket sem a szerencse vagy a véletlen irányít. Miért? Mert Isten meghatározta minek kell történnie velünk. Amikor belehelyezett a világba, azt nem azért tette, hogy szabadjára engedjen csavargókként, hadd járjuk a véletlen útját, hanem meghatározta milyen legyen mind az életünk, mind a halálunk. Ezért értsük meg: oly módon járunk a mi Istenünk irányítása alatt, hogy (amiképpen Jézus Krisztus mondja) az Ő jóakarata nélkül egy hajunk szála sem eshet le a földre (Mt10:30, Lk12:7, Lk21:18). Mert ha az Ő gondviselése még a verebekre és a föld férgeire is kiterjed, mit tesz velünk, akik sokkal becsesebbek vagyunk, s akiket a Maga képére és hasonlatosságára teremtett? Ez tehát olyan cikkely, amit alaposan meg kell jegyeznünk: mindegyikünknek megvan a saját sorsa, azaz a maga idejében, amikor Isten a világba küldi, Ő már eldöntötte, mit tesz majd velünk, s oly módon vezet, hogy az életünk nem jobban van az Ő kezébe, mint a halálunk. Ezért céltalan ebbe vagy amabba belekezdenünk, mert ahelyett, hogy haladnánk előre, hátrafelé fogunk menni, ha nem Isten vezet minket. Látjátok tehát, miképpen vigasztalódhatnak a kegyesek Isten gondviselésével. Igaz, Jób helytelenül alkalmazza ezt a mondást, mert az első kínjai vagy görcsei (ahogyan az ember mondaná) miatt úgy beszél, mint egy kétségbeesett ember. Íme, mondja, tudom, hogy végleg elhagyott vagyok. De miért? Mert Isten azt rendelte felőlem, amit jónak látott, s az majd végbe is megy, s haszontalanság a számomra küzdeni ellene. De biztos, hogy nekünk ezen a végén kell kezdenünk: amikor Isten elrendeléséről beszélünk, vegyük legelőször is fontolóra az Ő igazságosságát, hogy megad hassuk Neki a kijáró dicsőséget. Aztán ne képzeljük, hogy Istenben ez a törvények felett álló hatalom van jelen, amiről korábban beszéltem, mert az zsarnokká teszi Őt, ez pedig átkozott istenkáromlás. Vegyük biztosra, hogy Isten a dolgok elrendezésében és elrendelésében olyan szuverén szabályt használ, ami összeegyeztethető minden más törvényességgel és igazságossággal. Mindazonáltal nem tehetünk úgy, mint a kérkedő népség, akik Isten gondviselése és eleve elrendelése ellen érvelnek. Mert ők nem látják, miért tesz Isten mindent, ezért zsarnokinak képzelik Őt. Vajon nem rosszabbak ők még az ördögöknél is? A legtudatlanabbak, de mégis a legbuzgóbbak Isten titkainak kutatásában. Igaz, hogy talán a nagy hittudósok képét öltik magukra, de valójában ostoba állatok, akik mégis azt akarják, hogy Isten mutassa meg nekik minden cselekedetének az okát, vagy soha nem ismerik el, hogy Ő kormányoz mindent idele, s azt sem, hogy még a világ teremtése előtt kiválasztotta az örök életre azokat, akiket akart. Tartózkodjunk hát az efféle gyalázattól, s elismerve, hogy Isten minden tette igaz és jó, vegyük észre, hogy a munkái gyakran felülmúlják az értelmünket, ezért nem szabad szembeszállnunk az akaratával. Ha Isten egyszer megtesz bármit, jussunk arra a következtetésre, hogy az jó. Igen (mondják), de nem látjuk az okát. Vajon nem biztos, hogy bárki, aki alá akarja vetni Istent a mi értelmünknek, nem mást tesz, mint megfosztja Őt a saját dicsőségétől? Mert Isten akarata a szabálya minden oknak, s a forrása minden igazságosságnak.

Ezért elégedjünk meg vele, és legyünk elég jámborok kimondani: Isten nem akar semmit, ami nem igazságos vagy közönyös. Továbbá, ha egyszer ismerjük általánosságban az említett törvényességet és igazságosságot, akkor tudjuk meg azt is: Isten oly kegyelmes hozzánk, hogy az Ő igazságosságát úgy szövö össze a mi üdvösségünkkel, amiképpen a hatalmasságát is hozzáigazította. Amikor azt mondjuk, hogy Isten mindenható, azzal ne csak tiszteljük Őt, de támaszkodjunk is Őrá, hogy legyőzhetetlenné legyünk minden kísértéssel szemben. Miután Isten hatalmas ereje legyőzhetetlen, Ő nagyon is képes minket fenntartani és megőrizni-Hasonló a helyzet az igazságosságával is. Látva tehát, hogy mondhatni kioldhatatlan csomó létezik Isten igazságossága és a mi üdvösségünk között, kezdjük ennél a pontnál azért, hogy amikor azt mondjuk, hogy Isten véghez viszi mindazt, amit akar, és befejezi mindazt, amit rólunk elhatározott, akkor abban is biztosak lehessünk, hogy abban semmilyen rossz cselekedet nem lesz, hanem mindent csodálatos igazságosság és bölcsesség kormányoz. Továbbá, ha majd rövid és ismerős magyarázatunk lesz erről a mondásról, figyeljük meg: Isten mindent előre elhatározott, amit cselekedni fog mind a lelkünk örök üdvösségének vonatkozásában, mind a jelenvaló élet vonatkozásában. Ami az elsőt illeti, Isten kiválasztott Magának gyermekeiül a világ teremtését megelőzően. S mi másra figyelt, amikor minket választott, mint a saját végtelen irgalmára? Mert Ádámtól származó romlott bukottak voltunk. Miért szeretett minket jobban a többi teremtményénél (ahogyan szent Pál mondja), hogy a kiválasztásunkkal kiválóbbá tett minket a felebarátainknál? (1Kor4:7) Megérdemeltük, hogy elvetettek és kárhozottak legyünk, de Isten kegyeskedett kivonni minket a pusztulásból.

Látjátok hát, hogy dicsőítenünk kell Istent ezért az elhatározásért, amivel tetszett Neki kiválasztania minket, elhívni az üdvösségre, és az Ő királysága örököséivé tenni. S ez az elhatározás a mi Urunk Jézus Krisztusban mondatott ki. Ha pedig a mi Urunk Jézus Krisztus tagjai vagyunk, biztosak lehetünk az örökbefogadásunkban. S akkor nem kell keresgélnünk a mennyben elveszett feljegyzéseket erről, hanem elégedjünk meg azzal a bizonyossággal, amit Ő adott nekünk róla. Mert ha az embernek csak egy másolata van az eredeti feljegyzésről, azzal is megelégszik: így hát, amikor Isten kijelentette az üdvösségünkkel kapcsolatos céljait, akkor (azt mondom) vajon nem kell megnyugodnunk abban? Látjátok, milyen értelemben kell megnyugodnunk, mert miután biztosak vagyunk abban, hogy az üdvösségünk megmásíthatatlan, mivel Isten tette a kijelentést, ezért az megváltozhatatlan. Ami pedig a jelenvaló életre vonatkozó elhatározását illeti, értsük meg, hogy Isten vezeti minden lépésünket, s nem történik velünk semmi véletlenül, ezért sem menni, sem pedig jönni nem vagyunk képesek más módon, mint ahogyan azt Ő elrendelte. Ezért vegyük biztosra: mivel ekképpen állunk Isten védelme alatt, nyugodtan maradhatunk. S mivel Ő vigyáz ránk és gondoskodik rólunk, ne gyanakodjunk arra, hogy az ördög képes forgolódni körülöttünk az összes ellenségünkkel együtt. Mert Isten majd gondoskodik rólunk, s képes jól megóvni minden ellenünk irányuló próbálkozástól. S ennek nemcsak vigasztalnia kell minket, de bátorságot is kell adnia a kötelességeink ellátásához, valamint ahhoz, hogy mindenki a saját elhívásában járjon, nem kételkedvén abban, hogy Isten megíúsít minden ellenünk irányuló praktikát és próbálkozást, s összetör minden csapdát, amit emberek állítanak a törbe ejtésünkre. Vajon nem a jószág az, aminek ámulatba kell ejtenie és meg kell lepnie minket, amikor látjuk, hogy Isten így gondoskodik rólunk, s elrendelt mindent odafenn, amiknek meg kell lenniük ideleinn? Mi itt olyanok vagyunk, mint a békák és a szöcskék, ahogyan Ézsaiás próféta mondja rólunk (Ézs40:22). Röviden, olyanok lennénk, mint egerek a szalmában (ahogy a közmondás mondja), ha Isten nem szabta volna meg jóelőre, minek kell megtörténnie velünk. Amikor pedig ezt látjuk, joggal mondhatjuk: tudom, hogy Isten a Megváltóm és Atyám, mert az üdvösségem az Ő kezében van, s nem enged elpusztulnom. Ezt pedig biztosra kell vennem, látva, hogy Ő ígérte meg. Idővel Jób hozzáteszi: *sok hasonló dolog van benne*. Mintha azt mondaná, hogy ki ellen feszülök neki? Mert még ha az egész világ száll is Vele szembe, nem nyernek azzal semmit. Ami pedig engem illet, én egy szegény hernyó vagyok, ezért vissza kell húzódnom. Bizonyára

jól teszi, ha ezt mondja, ha így adja meg Istennek az igazságossága tiszteletét és dicséretét még az általa elszenvedett megpróbáltatások vonatkozásában is. De olyannyira összezavarodott az elméje, hogy nem ismerte el úgy Istent igazságosnak és egyenlőséggel teljesnek, amint kellett volna. Mit kell hát tenni? A magunk részéről, miután elismertük, hogy védettek vagyunk Isten keze és vezetése alatt, higgyünk abba, hogy az egész világ is ebben a helyzetben van, mert ha az ördög nem volna alávetve Istennek, micsoda dolog lenne az? Látjuk, mekkora dühvel jön ellenünk és látjuk, mennyire dühödtek a gonoszok, mert úgy tűnik, el fognak nyelni minket, s olyanok, mint a szörnyű viharok, amelyek megsemmisíteni jönnek minket. Vegyük hát észre, hogy Isten nemcsak a gyermekeit tartja nyíltan a védelme alatt, hanem a világot is úgy kormányozza, hogy az ördög (tegyen, amit csak akar) nem képes a mesterkedéseit üzni, mert Isten mindig közte és köztünk áll. Látjátok hát, miképpen kell átültetni ezt a tanítást a gyakorlatba. Végül Jób azt mondja, hogy *fél Istentől, s minél többet gondol rá, annál inkább kételkedik. Mert megfélemlítette a szívemet (mondja) és megdöbbenett engem.* Ennek oka pedig az, hogy *nem vágott le engem a sötétségen keresztül, hanem a sötétséget rejtette el a színem elől.* Vannak, akik így magyarázzák az utóbbi szövegrészt: *nem rejtette el*, de pont az ellenkezőjéről van szó. S ez az valójában, amit Jób mondott. Először is kijelentette, hogy fél Istentől, majd utána hozzátette az okát: nevezetesen, mert Isten megérezte vele a félelmetes fenségét. Mi módon? Bizony (mondja), mert tudom, hogy Vele van dolgom és Ő az én ellenségem. Nem úgy tűröm a megpróbáltatásaimat, mint olyasvalaki, aki nem tudja, honnan jönnek ezek, hanem tudom, hogy Isten keze az, ami üldöz engem. Ez az oka annak, amiért annyira félek. S ez a szakasz nagy hasznunkra van, ha úgy tudjuk felhasználni, ahogyan szükséges. Legelőször is nem ok nélkül mondta Jób, hogy fél Isten jelenlététől, mivel megérezte vele a fenségét. Jó okunk van rá ugyanis, hogy valahányszor csak Istenre gondolunk, megérintsen minket az Ő fensége és félelemtől sújtottan, ámulva álljunk meg emiatt. S bár Isten szeretőnek mutatkozik irántunk és Magához hívogat, s bizonyos módon úgy dédelget, mint a kis csecsemőket, nekünk mégsem szabad más módon Hozzá járulnunk, csak félelemmel és alázattal. Jegyezzük hát meg: aki a helyes ismeretekkel rendelkezik Istenről, az oda akar jönni Hozzá, sőt oda is jön, örvendezve, hogy Atyjának ismerheti Őt. Mindazonáltal mindig törvényesen és engedelmesen fog Vele szemben viselkedni, hogy tisztelje Őt. S ez az oka annak, amiért elhangzik az ötödik zsoltárban: Uram, a Te kegyelmed sokaságából a templomodba megyek és ott félelemben imádlak (Zsolt5:8). Ez az, amit valójában meg kell jegyeznünk Isten fenségét illetően. S tudjuk meg: a félelmünk nem lehet olyan, mint emilyenről Jób beszél, tudniillik, nem szabad úgy félnünk Istentől, hogy rettenetes dologként kerüljük el az Ő hatalmas erejét vagy ide-oda járkálva igyekezzünk elrejtőzni Előle. Hanem amikor felfogtuk az Ő említett félelmét, akkor vigasztalást is kell merítenünk, biztosra véve, hogy Isten nem elijeszteni akar Magától, hanem odavonzani Magához. S nekünk így kellett leveretni, mert akkora gög van bennünk, hogy soha nem adjuk meg Istennek a Neki kijáró tiszteletet, amíg a testünket végleg le nem győzi és meg nem szelídíti. De hogyan kell azt véghez vinni? Akár egyszerű erővel. Mert a saját jóakaratunkból soha nem leszünk alázatosak és szelídek. Istennek tehát erőszakot kell alkalmaznia emiatt, s meg kell öldökölnie mindent, ami a testünkből való, hogy úgymond összetörjünk és összezúzódjunk a Számára. Miután ez megtörtént, ismételten talpra állít és megelégszik azzal, hogy Atyánknak mutatkozik azért, hogy tiszteljük Őt. Ez tehát azt jelenti: nem szabad olyan félelemtől sújtottnak lennünk, hogy azt sem tudjuk, hová legyünk, hanem miután tisztelettelje áhítattal adóztunk Istennek, ki kell fejeznünk Neki az Ő sokrétű jóságába vetett bizalmunkat is. Mindazonáltal az, amit Jób mond, nagyon figyelemreméltó, tudniillik, hogy a félelem azért fogant meg benne, mert Isten meglágyította a szívét és elképesztette azzal, hogy üldözte őt.

Mert ezzel adja az értésünkre Jób, hogy bár mindig félte az Istent, mégis, miután ilyen kísértések támadtak rá, olyan félelem fogant meg benne, hogy bizonyos értelemben azt sem tudta, micsoda az Isten. Ez pedig két dolgot jelent. Az első az, hogy a saját természetünknel

fogva süketek és ostobák vagyunk, ezért nem tudjuk, mi az istenfélelem (ahogyan azt már mondtuk), amíg Ő erővel nem vezet minket rá. Látjátok hát, hogy az emberek olyanokká válnak, mint a kemény gyilkosok, amíg Isten alaposan meg nem szelídíti őket. S ebből látjuk, hogy több mint szükséges a megpróbáltatásokon keresztülmennünk. Mert különben a szabadjára engedett csikók szerepét játsszuk, s nem tudjuk, mit jelent tisztelni Istent vagy egyáltalában bármi módon engedemeskedni Neki. Ezért kell megrettentetnie minket a ránk küldött megpróbáltatásokkal. Ezt jegyezzük meg. A másik, hogy a kegyesek egykor úgy megdöbbenek Isten igazságosságán, hogy az megviselte őket, sőt úgy meglepődtek, hogy egy rövid időre Jóbbhoz hasonlóan teljesen kétségbe estek, de Isten végül könnyített rajtuk. S ezt nagyon érdemes megjegyezni, mert az ördögkét bennünk levő szélsőségességet használ fel. Az egyik a gondatlanságunk, mivel ha Isten nem von minket magához valamilyen erőszakos módon, akkor elszundikálunk a bűneinkben. Ha az ördögnek sikerül ezt elérnie, nyert ügye van, de ha Isten felébreszt minket, akkor az ördög azon munkálkodik, hogy a kétségbeesésbe taszítson. Nekünk azonban meg kell akadályoznunk az efféle mesterkedéseket. Tanuljuk hát meg, hogy ha Jóbot nagy félelem sújtotta, az velünk is megtörténhet, még sokkalta jobban is, hacsak a mi Urunk meg nem sanyargat minket. Ezért meg kell jegyeznünk, miképpen jutnak el az emberek az említett félelemre és rettegésre. A tapasztalat azt mutatja, hogy ez nem mindig következik be. S ennek bizonyítékeképpen nézzük meg a rongyembereket, akik nem szűnnek meg a fogukat csikorgatni Istenre, még amikor megannyi csapást mér is rájuk. Isten akkor a bosszúját hajtja végre rajtuk, de vajon megváltoznak ettől? Meglágyul a szívük egy morzsányira is ettől? Nem, még rosszindulatúbakká és gonoszabbakká válnak, mint előtte voltak, mert ennek következtében úgy elkezdene rugdalózni Isten ellen és gorombán visszautasítani Őt, mint a vadlovak. Látva tehát, hogy a csapások nem mindig képesek megszelídíteni és legyőzni az embereket, hanem csak a zablát harapdálva rohannak homlokegyenest az ellenkező irányba ahhoz az úthoz képest, amit Isten mutatott nekik, hogy azon járjanak: tanuljuk meg ebből, hogy nem ok nélkül mondja itt Jób, hogy félt, mert Isten nem vágta őt ki a sötétségből. Így állapítja meg: *a sötétség előtt*, vagy a sötétség jelenlétében. Szó szerint pedig *a sötétség arca előtt*. Az emberek pedig ez a következőképpen magyarázták félre: Isten nem vágott ki engem, még mielőtt ez a nyomorúság utolért volna. Jób nem így értette, hanem inkább emígy: Isten nem vágott ki engem mondhatni titokban, az általam elszenvedett megpróbáltatások nem ismeretlenek úgy, mint ahogyan az emberek gyakran nem tudják, honnan jönnek ezek (amikor bármi bánatuk vagy bajuk van). Utána hozzátette: *elrejtette előlem a sötétséget*. Itt egyesek megint megrontották a szöveget, így fordítva: *nem rejtette el*. Pedig pont az ellenkezője áll itt: elrejtette a sötétséget stb. Azaz, úgymond, arra kényszerített, hogy Elébe járuljak. S mint egy bűnöző, akit erőszakkal visznek a bíró elé, elmenekülne, ha tudná, hogyan szerezzen magának egérutat, vagy ha egyedül maradna valamelyik sarokban, elválna a saját torkát, és a maga hóhérjává válna önmaga kivégzésével, mindazonáltal akarata ellenére a bíró elé kell állnia és végig kell hallgatnia a maga ítéletét, Jób pont így mutatja be a bánásmódot, amiben részesült. Azaz nem holmi titkos módon ostromoztatom, mert Isten lép fel az ellenségemként, s érezteti meg velem, hogy Ő az, Akinek számot kell adnom, s Ő mutatta meg nekem a kezét. S ez nagyon figyelemre méltó dolog. Mert gyakran látjuk, hogy az embereket csak kevésbé érinti meg az istenfélelem, amikor Ő a csapásokon keresztül mutatkozik meg. Itt a fáraóra és az egyiptomiakra gondolok. Hiszen szabott ki Isten súlyosabb csapásokat valaha is a rájuk mérteknél? De mégis látjuk, hogy megkeményedtek ezekkel szemben. S miért? Valójában mindvégig tudták, hogy Isten keze volt ellenük, de ez az ismeret kisvártatva szertefoszlott, s úgy el voltak képedve magukban, vagy inkább az ördög úgy elbűvölte őket, hogy azt hitték, nincs is más ellenségük, csak Mózes és Áron. Isten azonban teljes mértékben megmutatta nekik, hogy amikor ezeket az embereket állította eléjük, akkor az Ő kezét kellett volna megérezniük, sőt (minden ellenkezésük dacára) fel kellett volna ismerniük, hogy Ő a Bírójuk és Ő elég erős ahhoz, hogy megszelídítse, legyőzze és darabokra törje őket. Imádkozzunk hát Istenhez, hogy

ha ránk sújt a kezével, ne engedjen minket erősködni Önmagával szemben, ahogyan Mózes is beszél (3Móz26:28), hanem nyissa meg a szemeinket, hogy megláthassuk: Ő az, Aki ostoroz, s ne legyünk olyan tökfilkók és makacsok, hogy ne ismerjük fel az Ő kezét. Mert ahol azt mondta a próféta, hogy nem néztek a kézre, ami ostorozta őket (Ézs9:13), ott azt akarta megmutatni, hogy a makacs népnek nem váltak hasznára Isten ostorcsapásai. Óvakodjunk hát, nehogy ugyanez velünk is megtörténjen: imádkozzunk Istenhez, hogy miután megéreztetten velünk erős kezét, hogy megalázzon, utána ne engedje, hogy változatlanok maradjunk, hanem adja meg nekünk annak kegyelmét, hogy ne nyeljen el minket úgy a szorongás, amitől elriadunk Tőle és elkerüljük Őt, hanem inkább húzódjunk közelebb Hozzá, bízva abban, hogy amiképpen a hatalmában áll a sírba vinni, úgy ki is tud onnan ismét hozni, hogy a prófétával együtt mond hassuk: az Úr megelevenít a harmadik napon, s noha holtak voltunk egy ideig, Ő mégis megelevenít majd minket a jósága által. Ezért mindig Őhöz forduljunk, Aki megsebesített minket, biztosra véve, hogy Ő a szuverén Sebész, aki megsegít minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, hogy mindig egyenesen Őhöz térjünk vissza, mégpedig olyan vonzódással, hogy az egész elménket erre irányíthassuk és legyünk biztosak abban, hogy kegyes lesz velünk. Így segítségül hívhatjuk Őt és kérhetjük, hogy miután megbocsátotta a bűneinket, úgy vezessen minket a hátralevő életünkben, hogy a teljes munkálkodásunk az Ő dicsőségét szolgálja. Ezért mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A kilencvenegyedik prédikáció, ami az első a huszonnegyedik fejezetről

Jób24:1-9

1. Miért is nem titkolja el a Mindenható az ő büntetésének idejét, és miért is nem látják meg az őt ismerők az ő ítéletének napjait?!
2. A határokat odább tolják, a nyáját elrabolják és legeltetik.
3. Az árvák szamarát elhajtják, és az özvegynek ökrét zálogba viszik.
4. Lelölik az útról a szegényeket, és a föld nyomorultjai együtt lappanganak.
5. Ímé, mint a vad szamarak a sivatagban, úgy mennek ki munkájukra élelmet keresni; a pusztá ad nekik kenyeret fiaik számára.
6. A mezőn a más vetését aratják, és a gonosznak szőlőjét szedik.
7. Meztelenül hálnak, testi ruha nélkül, még a hidegben sincs takarójuk.
8. A hegyi zápor csurog le rólok, s hajlékuk nem lévén, a sziklát ölelik.
9. Elszakítják az emlőtől az árvát, és a szegényen levőt zálogba viszik.

Az itt tárgyalt anyaggal más módon már az eddigiekben is találkoztunk. De nincs más, s csak mi járhatunk vele jobban, ha jól megfontoljuk, miért ajánlja Isten ezt a leckét oly gyakran a figyelmünkbe. A lényeg az, hogy Isten nem látható módon hajtva végre az ítéleteit úgy, hogy megmutatkozna: Ő gondját viseli a jóknak és fenntartja őket, a gonoszoknak pedig az ellensége, hogy megbüntesse őket, ahogyan érdemlik. Ezt nem látjuk, mert a dolgok a világban nem működnek. Igaz, Jób hosszasan beszélt erről korábban. De tudjuk, hogy ez oly hatalmas botránykő, hogy folytonosan belebotlunk, közülünk még a legtökéletesebbek is. Ha a gaztetteket eltűrjük és Isten nem orvosolja azt, valamennyien megszomorodunk és vitatkozni kezdünk arról, miképpen lehetséges, hogy Isten ennyire türelmes és mondhatni oly mértékben huny szemet, mintha elszundikált volna és hagyná a dolgokat a maguk útján haladni. Ezért kell megerősödnünk az itt szereplő lecke anyagában, s ezért kell azt gyakran az emlékezetünkbe idéznünk, hogy amikor zűrzavarosnak látjuk a dolgokat a világban, mindig rendelkezésünkre álljon a hit ama világossága, ami Isten ítéleteinek meglátására szolgálhat, még ha azok most rejtve is vannak előttünk. Így tehát a konkrét dolog, amit Jób meg akar itt mutatni, az, hogy Isten egy időre elrejtje az ítéleteit, és se a gonoszokat nem sújtja a bosszújával, se a jókat nem szabadítja meg, hanem engedi, hogy sok bajt kelljen eltűrniük. Ennek bizonyítására mondja: *Miért is nem titkolja el a Mindenható az ő büntetésének idejét, és miért is nem látják meg az őt ismerők az ő ítéletének napjait?! Az eddigiekben láttuk, miképpen csapta be magát Elifáz azzal, hogy Isten oly módon ítéli meg a világot, amit minden ember megláthat, gondol azokra, akik Őt szolgálják és a szemeit rajtuk tartja, s folyamatosan kinyújtja a kezét feléjük, viszont a gonoszokat rögtön bünteti. De ennek pont az ellenkezője igaz, mondja Jób. S ennek bizonyítékeképpen látható, hogy minden telve van rablással, a hatalmasok erőt vehetnek a jogon, s akik fáradoznak, nem élvezik a kezük munkájának gyümölcsét, hanem erővel ragadják el tőlük a javaikat. Látva tehát, hogy a jókat így zaklatják és bosszantják, a rossza pedig megkeményednek, de mégis megússzák büntetlenül, s Isten sem veszi őket figyelembe úgy, mintha átsiklana ezek felett a világi dolgok felett, mit mást mondhat az ember, mint hogy Ő nem vesz ezekről tudomást és nem mutatkozik bírónak, amíg nem látja az időt erre elérkezettnek? De ha megkérdeznénk ennek az okát, összezavarodnánk. Ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten ítéletei titkosak és csodálatosak, s meghaladják minden ember felfogóképességét, ezért ebben a vonatkozásban az értelmünk cserben hagy. Ezért tisztelnünk kell Isten titkait, melyek ismeretlenek a számunkra, elismerve Őt igazságosnak, még ha furcsáknak is találjuk a tetteit. Sokan sokat fáradoztak a mondat első részével, ahol ezt*

olvassuk: *Miért is nem titkolja el a Mindenható az ő büntetésének idejét?* Mert úgy tűnik, Jób káromlást szól, kizárva azzal Istent a világ kormányzásából. S azt mondják, az idő azokat a dolgokat jelenti, amik ki vannak téve a változásnak és az átalakulásnak: mintha Jób azt mondta volna, hogy Isten általánosságban jól kormányozza a világot, de nem keveredik bele semmiféle részlet elrendezésébe és a dolgok egyenként történő irányításába. Ez azonban messze áll a természetes jelentéstől. S nem kell máshol keresnünk a megjegyzés magyarázatát, mint magában a szövegben. Hiszen ott ez áll: *miért is nincs elrejtve az idő?* Mit ért Jób alatta? Ő maga mutatja meg ezt mondva: *hogyan van az, hogy az Őt ismerők nem veszik észre az Ő napjait?* Tudjuk, hogy Isten napjainak azokat nevezzük, amikor Ő színre lép és megmutatkozik. Mert amikor Isten nem bünteti a gonoszokat, nem szabadítja meg a jókat, s nem hallgatja meg elsőre a kéréseiket, akkor mondhatni sötétségben vagyunk, és Isten elrejtőzni látszik, visszavonultan a világtól és úgy elkülönülve attól, hogy mindent pusztulni hagy. Röviden, ha Isten nem érezteti meg a gondviselését és nem bizonyítja nyíltan, hogy mind odafenn, mind ideleln Ő kormányoz, akkor mi mondhatni az éjszakában vagyunk, s az idő elsötétül, mert nincs máshol világosság, csak Isten arcán, amikor minden jó ember Atyjának mutatkozik a megőrzésükkel a kegyelme által, viszont érdemeik szerint büntetve a gonoszokat. Ez az (azt mondom), ami megvilágosít minket: ez maga az Úr napja. S így beszél az egész Szentírás is, amikor ezt mondja a gonoszoknak: örülsz-e az Úr napjának? Sötétségbe fordul az neked, nem világosságba, telve lesz félelemmel és rettegéssel (Ám518, 20). Miért? Amikor Isten megjelenik a gonoszoknak félniük kell, mert az Ő jelenléte is elegendő a porba döntésükhöz. Hisz mi más okozza azt, hogy a gonoszok oly makacsok, gúnyolódnak minden fenyegetésen és törtetnek előre a gonosz indulataikkal, mint az, hogy úgy tűnik a számukra: kimenekültek Isten kezéből? Ám amikor Isten megjelenik előttük, akaratuk ellenére el kell képedniük. Most azonban térjünk vissza a szöveghez. Azt olvassuk, hogy Isten napjai nem láthatók az Őt ismerők számára, azaz a jó emberek számára, akik bíznak Istenben, várják az Ő segítségét és az üdvösséget, amit megígért nekik, ezért elsőre nem képesek észrevenni, hogy Ő fog segíteni rajtuk. Keresik Őt, de mindennek ellenére még mindig bizonytalanságban vannak, mintha az Ő elhívása semmi hasznukra sem válna. Látjátok tehát, hogy az istenfélők nem képesek látni Isten jelenlétét, azaz, tapasztalatból nem képesek azonnal meglátni, hogy Isten közel van hozzájuk oly módon, ahogyan Ő Maga jelenti ki, azt mondva, hogy mindig kész meghallgatni azokat, akik igazságban hívják Őt segítségül. Most már tudjuk ennek a mondatnak a valódi jelentését, tudniillik az, hogy Isten elrejt az időket, nem azt jelenti, hogy nem hajtja végre az ítéleteit bármely óra bármely pillanatában, de miután késlelteti és elhalasztja azokat, mi nem vesszük észre az Ő napjait. Mert manapság úgy tűnhet, hogy Isten nem viseli a gondunkat, s elkülönült és visszavonult tőlünk, mert a gondoskodása láthatatlan a számunkra. Igaz, hogy Isten minden nap látja és megjegyzi a dolgokat, s a szemei sem vakultak meg. De a mi értelmünk számára mégis úgy tűnik, amiképpen a Szentírás is igazodni szokott az emberek kezdetlegességéhez és gyengeségéhez. Istennek tehát megvan a Maga ideje, s akkor majd megmutatja, hogy igenis látja a dolgokat. Nem mintha most nem látna mindent, mivel azonban a magunk részéről nem vagyunk képesek észrevenni, hogy most is gondját viseli az embereknek, s nyitott szemekkel lát és megjegyyez minden elkövetett gonoszságot, hogy orvosolja azokat. Ezt mi nem látjuk a felfogóképességünk korlátjai következtében. Létezik bizonyos idő, ami el van rejtve az emberek elől, de jól ismert Isten számára, azaz, Isten késlelteti az ítéleteit és nem hajtja azokat végre a legelső pillanatban. Ennyit a betű jelentéséről.

Most pedig igyekezzünk leszűrni az ebben a mondatban szereplő tanítást. Már mondtam, hogy nagyon fájdalmas kísértés a kegyesek számára, amikor a dolgok úgy összezavarodnak a világban, hogy úgy tűnik, Isten többé nem folyik bele azokba, hanem a vakszerencse kormányoz és irányít mindent. S ez volt az oka minden ördögi közmondásnak, miszerint: A véletlen szerencse hányja ide-oda a dolgokat; A dolgok irányítása vak; Isten úgy játszik velünk, mint egy teniszlabdával; Sem oka, sem mértéke nincs az Ő tetteinek, hanem

minden t inkább egy titkos szükségszerűség irányít és Isten nem kegyeskedik gondolni ránk. Íme, a minden korban elterjedt istenkáromlások. De miért? Mert (ahogy már mondtam) az ember értelmét elvakítja, amikor elkezd zűrzavaros dolgokat megítélni, amik meghaladják az ítélőképességünket és a józan eszünket. Mit kell hát tenni? Fegyverkezzünk fel az efféle botránykövekkel szemben, s a mikor Isten nem mutatkozik előttünk bíróként, hanem inkább bezárkózni látszik a mennyben, ahol látszólag a szabadidejét tölti és nem akar a mi itteni dolgainkkal foglalkozni, mégis vegyük biztosra, hogy nem szűnt meg ellátni a hivatalát, csak azt titokban, számunkra ismeretlen módon teszi. Továbbá, legyenek bár az ítéletei csodálatosak, mégse szűnjünk meg azokat teljes alázattal tisztelni, elismerve Őt igazságosnak, s várni türelmesen az Ő alkalmas idejét, míg meg nem mutatja nekünk, miért késlekedik ennyire. S ha az furcsának tűnik nekünk, gondoljunk a korábban elhangzottakra, miszerint az elméink olyan makacsok és erőszakosak, hogy Isten munkáit a fejük tetejére állítjuk, és soha semmi hasznót nem vagyunk képesek húzni azokból. Ha Isten olyan rendet tartana fenn, melyben amint sérelmet követ el valaki, Ő azonnal kiszabná rá a megfelelő büntetést, a jók pedig békességben és nyugalomban élhetnének idelenn, miféle reménysége lehetne az örök életnek? Hiszen soha nem történhetne meg, hogy elszakadjunk az itteni világtól.

Ezért, ha Isten kellemes és békés állapotot adna nekünk, amiben semmi nem volna, amit ne szeretnénk, akkor egyáltalában nem létezne hit, s nem lenne többé reménységünk az örök életben, s azt képzelnénk, hogy nem is volt feltámadás. Látjátok tehát, hogy ha az emberek képesek lennének észlelni Isten ítéleteit a saját kívánságaiknak megfelelően, akkor elszundikálnának idelenn és szorosan kötődnének ehhez a világhoz. Sokkal jobb azonban, ha a dolgok itt lenn zűrzavarosak, hogy ez felrázzon bennünket. Mert ha könnyen élhetnénk, akkor elaludnánk, s nem lenne többé sem értelmünk, sem semmi másunk. Ám amikor rosszul alakulnak a dolgok, kénytelenek vagyunk Istenre gondolni, magasra emelni az értelmünket, s fontolóra venni, hogy az ítélet készen áll, bár még nem látjuk, ám ez eszköz, amivel a mi Urunk vágyat ébreszt bennünk az utolsó nap és az Általa megígért feltámadás iránt. Az emberek azonban nem szűnnek meg belegabalyodni mindenféle hamis és gonosz képzelgésbe. Mert (mint már említettem) a dolgok nem úgy alakulnak, ahogyan mi szeretnénk, s kísértést érzünk, hogy azt képzeljük, Isten már nem gondol ránk és többé törődik velünk, s csak időpocsékolás Őt szolgálni, az pedig teljesen egyre megy, hogy jól vagy rosszul élünk, a jó emberek pedig semmit sem nyernek azzal, ha az Ő félelmében járnak. Íme, miképpen vágnak bele az emberek mindenféle istentelenségbe, amiért a mi Urunk nem az ő szájízüknek, valamint az értelmüknek és a fantáziájuknak megfelelően alakítja az ítéleteit. Tanuljunk hát meg ne csak nem bízni az összes testi bölcsességünkben, de azt is elismerni, hogy ezek ellenségei Isten bölcsességének, s nekünk nem szabad szabadjára engedni azt, amit mi magunk koholunk, hanem jól át kell gondolnunk az itt szereplő tanítást, mely szerint Isten ítéletei el vannak rejtve az emberek elől és meghaladják minden elképzelésünket, az agyunk pedig túlságosan kevés olyasvalaminek a felméréséhez, amiben végtelen dolog rejlik. Mert ez az oka annak, amiért a Szentírás Isten ítéleteit kikutathatatlan mélységeknek nevezi, amik kikémlelhetetlenek (Zsolt36). Ezért az emlékezetünkbe kell ezt idéznünk, hogy ámulattal szemlélhessük, s józanok és mértékletesek lehessünk, nehogy túl messzire nyomuljunk előre, hanem várjunk Isten megfelelő idejére, míg majd kijelenti nekünk a most még rejtett dolgokat.

Íme, mire kell törekednünk, ha jó és hasznos leckét akarunk meríteni ebből a mondatból. De jegyezzük meg azt is, hogy ha eluralkodik romlottság, s nincs orvosolva, annak sem szabad furcsának látszani előttünk, mert minden időben így volt ez. Biztos, hogy ha összevetjük a Jób korabeli állapotokat a miénkkal, akkor sokkal több épség létezett, mint manapság. Mert tudjuk, hogy a világ egyre rosszabbá és rosszabbá válik, s az emberek megkeményednek mindenféle gonoszságban és a romlás egyre jobban és jobban elterjed. De mindezek ellenére ugyanezeket a panaszokat lehetett elmondani Jób korában is, amik itt hangzanak el: nevezetesen, a gazdagok olyanok, mint a mindent elnyelő szakadékok. Felfalják az árvákat, kirabolják az özvegyeket,

nincs bennük más, csak kegyetlenség. Amikor pedig a szegények fáradoztak és kisajtolták az olajukat a házukban, az emberek nem szüntek meg elragadni a javaikat. Mikor pedig leszüretelték a szőlőjüket, kénytelenek voltak szomjasan távozni, mert a bort kitepték a kezükből. Sőt a kegyetlenség odáig terjedt, hogy a szegényeket még a ruháiktól is megfosztották, és mezítelenül kellett elmenniük, s ágyak és párnák helyett a kemény kövekre kellett feküdniük és az esőben, valamint az éjszakai harmatban kellett aludniuk. Ha efféle kegyetlenségek voltak Jób korában, akkor vajon csodálkozunk azon, ha sok gaztettet követnek el vagy ha a legerősebbek erőszakkal veszik el a javakat, illetve, ha nincs több értelem, egyelőség és becsületesség az emberek között, mint amennyi a vadállatoknál van, manapság, amikor a világot elárasztja a teljes romlottság és minden gonoszság legmagasabb csúcsára jutunk? Azt mondom, nem szabad furcsállnunk, ha akkortájt sokkal több volt az igazságosság, de mégis keveredett ahhoz ily sok erőszakosság.

Igaz, hogy ezeket a dolgokat nehéz felfogni, mindazonáltal nem hiába íratlak le, hanem abból a célból, hogy tanítást merítsünk belőle, s amikor a gonoszság így eluralkodik, mindegyikünk a türelemre hajoljon, valamint a dolgok nyugodt eltűrésére, látva, hogy tetszik Istennek ezzel próbára tenni minket úgy, ahogyan, akik előttünk éltek, megmutatták az utat azoknak, akik utánuk következtek. Tanuljunk meg (azt mondom) felkészülni ezekre a dolgokra, s tűrjük azokat békességesen. Mert nem szabad a gonoszokra hasonlítani, akik egyre keményebb szívűekké válnak a gonoszságban, s nem szabad a gyakorlatba átültetnünk az átkozott közmondást sem a gazemberek között a gazembert játszva. Helyette türelemmel kell felfegyverkeznünk, ami nem tehető meg addig, amíg először el nem döntjük magunkban, ha látjuk, hogy Isten ennyi zsarolást, erőszakot, gonoszságot és kegyetlenséget engedett meg uralkodni minden korban, akkor nem szabad visszahúzódnunk, ha manapság is hasonlóképpen jár el. Ehelyett türelemmel kell várnunk amíg Isten orvosolja a bajainkat, biztosra véve, hogy ez nem történik meg azonnal. S miért? Mert Isten szemet huny egy időre, s a dolgok látszólag rejtve maradnak Előle, s nem kér számon semmit. Ezért nekünk is csendben kell maradnunk közben, mert ha zúgolódunk, azzal úgy vádoljuk Istent, mintha nem igazságosan kormányozná a világot. S mi más lenne az, mint fölénybe kerülni Vele szemben, ami szintén átkozott istenkáromlás. De most térjünk rá a másik dologra, amit szintén meg kell jegyezni. Ez pedig nem más, mint a Jób által itt említett bűnök konkrét fontolóra vétele. Vannak dolgok, melyek első ránézésre megbocsáthatóknak tűnnek, mint például, amikor *a gazdag emberek zálogot vesznek az árváktól: erővel veszik el a szamaraikat és elhajtják az özvegyek ökreit*. Nagyon jó, hisz korábban mondtuk, hogy törvényes dolog zálogot venni, s meg van engedve minden szokásos vagyontárggyal. Igen, de jegyezzük meg, hogy amikor Isten megengedte a népének a zálogba vételt pénzkölcsönzéskor, azt azzal a feltétellel tette, hogy a szegényeket nem szabad mértéktelenül megszorítani, s ezzel nem szabad elragadni a javaikat, például, nem szabad úgy elvenni a szegény ember ágyát, hogy a szalmában kelljen aludnia, mint már korábban kijelentettem (2Móz22, 5Móz24). Íme, a kegyetlenség, amit emberek keze ugyan nem büntet meg, de majd nem kerüli el a számadást Isten előtt, és feljegyzésre kerül, mígnem azok a nyomorultak, akik nem könyörültek a felebarátaikon, megtudják, hogy rájuk is minden irgalom nélkül sújt le az igazságszolgáltatás. S jöllehet a szegények nem vágnak a bosszúra Isten kezétől, Ő azonban mégsem mulasztja el azt, ahogyan Mózes is megerősíti (2Móz22:23-24, 27, 5Móz15:9, 24:19), miszerint a fázós oldala fog kiáltani, még ha az illető békés marad is és tűr mindent. Akkor Isten biztonnal könyörülettel tekint a szegény emberre és ez a kárhoztatására lesz annak, aki ennyire kegyetlen volt. S nem ok nélkül való, hogy a Jób korában elkövetett más egyéb kegyetlenségek mellett ő azt is részletezi, hogy a gazdagok zálogot vettek az árváktól és az özvegyektől, olyan zálogtárgyakat, melyek a létfenntartásukhoz voltak szükségesek. Például, egy árva gyermeknek volt egy szamara, amivel dolgozott. Ha azt vették el tőle, az olyan volt, mintha a kenyeret vették volna ki a szájából. Ha pedig egy özvegynek volt egy tehene, ami tejet adott neki, s azon kenyeret vehetett: ha azt elvették tőle, azzal kifosztották és

mezítelenül hagyták. Noha ez nem számított rablásnak az emberek között, s nem is büntetendő a szemükben, mégis számot kell majd adni róla Isten előtt, sőt, bármennyi kifogással hozakodunk is elő, mégis elítéltek leszünk, s mi leszünk önmagunk bírái. Ezzel szemben hogyan látja el Isten a hivatalát? Mikor látunk egy szegény apátlan árvát a kenyéréért könyörögni, miközben másvalaki megfosztja a javaitól, vagy látunk egy szegény özvegyet elnyomottan, akkor meg kell szomorodnunk és meg kell indulnunk rajta, ezt mondva: micsoda kegyetlenség ez? Mi csak halandó teremtmények vagyunk, nyomorúságos földi férgek, de látjuk és elítéljük a gonosztságot. Könyörgöm, Isten vajon vak lesz, vagy becsukja majd a szemeit? Ezért jóllehet az emberek munkálkodnak azon, hogy megannyi rejtkehelyen bújjanak el, mégis mindig lesz akkora éleslátás a szívükben, hogy szükségszerűen különbséget tegyenek a jó és a rossz között, s még a saját ítéleteikben is megértsék, hogy majd számadásra kell menniük a mennyei Bíró elé, aki nálunk sokkalta világosabban lát. Egyébként azt is meg kell figyelni, miképpen mondja itt Jób, hogy *a határokat, mezsgyéket vagy jelzőkarókat* eltávolították, ami hatalmas rendetlenség. Mert a határok, a mezsgyék és a jelzőkarók a földek és az örökségek elkülönítésére szolgáltak, mint ahogyan a pénz (ami mondhatni közös helyettesítő eszköz volt) szolgált a kereskedelemre az emberek között. Ha nem lenne pénz a kereskedelemhez, micsoda dolog lenne az? Igaz, hogy mielőtt még bármiféle pénzürméket vertek, az emberek akkor is folytathattak bizonyos fokú cserekereskedelmet, de nem voltak olyan világos üzletkötések, mint manapság, és nem is lehetne azt folytatni az olyan kellemetlen időkben, mint amilyeneket az emberek most látnak. Pénzürméket vertek tehát, amit kézzől kézre adnak zálogként vagy garanciaként (ahogyan az emberek nevezik), hogy az emberek kereskedhessenek egymással. Emellett léteznek a határok, mezsgyék és jelzőkarók a mezők és a földek megjelölésére. Ha ezek nem biztosak és folytatólagosak, akkor nem lenne többé közöttünk jószomszédi viszony, hanem az életünk rendetlenebb lenne a vadállatokénál. Mégis látjuk, hogy már réges-rég létezett a határok megváltoztatásának ravaszsága és rosszindulata, valamint annak a dolognak a meghamisítása, aminek (mondhatni) szentnek kellett volna maradnia az emberek között. Ezért az általam már mondottaknak megfelelően, ha a határokat, mezsgyéket vagy jelzőkarókat nem tartják sérthetetleneknek, akkor biztosan minden fosztogatásba és pusztulásba megy át, s nem lesz semmi a világban, hanem mindenki viszi, amit tud. Látjuk, hogy ez történt korábban is, hogy jobban megerősödhessünk az efféle botránykövekkel szemben. De még az idő sem igazolhatja azokat, akik gaztetteket követnek el. Mert sokan vannak, akik úgy igyekeznek megvédeni magukat, hogy a dolgok már csak így szoktak történni, s ez hosszú ideje így volt. De könyörgöm, vajon nem tudjuk manapság, hogy azok, akik kihúzogadják a jelzőkarókat, rosszabbak a tolvajoknál? Teljes joggal ítéltünk ekképpen. Mert még ha nem is állt rendelkezésünkre Isten törvénye, sem a Szentírás, akkor is be volt vésve a szívünkbe az efféle hazugságok legteljesebb mérvű utálata. S ha valaki azzal hozakodik elő, hogy ez bizony így volt, ezt már több, mint háromezer éve üzik, a vajon elégséges azok igazolásához, akik manapság eltorzítják a határokat, hogy azt mondassák, már réges-rég az adott terület birtokosai? Nem. Tanuljuk meg tehát, hogy ne keményedjünk meg azoktól a példáktól, amiket látunk. Ha az emberek elkezdenek rosszat tenni és megszorítják Istent, mások pedig követik őket, ezért úgy tűnik, megtehetik, amit csak akarnak, és a szokás válik törvénné, attól mi ne szundikáljunk el. Mert Isten az, Aki minden helyes dolognak a szabálya, egyáltalán nem változtatja meg azt. Íme, amit egyszer elrendelt, annak mindörökké úgy kell lennie, s amint az emberek elfordulnak attól, máris ítélet alá kerülnek. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor az emberek hibái és gaztettei szokásokká válnak, akkor sem szabad azt mondanunk: követem ezt, mert ez megszokott dolog az emberek között. Nem, nem. Hanem mindig tekintsünk Istenre, Aki (mint mondottam) megszabta a szabályt, amit nem szabad megváltoztatni. S bár ez emberek ide-oda forgolódnak, s a dolgok látszólag teljesen rendetlenek, Isten igazságossága örökre sérthetetlen és teljes érvényű marad. Ezért tanuljuk meg összeszedni az erőnket és istenfélelemben járni, s azt az említett becsületességet szem előtt

tartani, amit Ő parancsol meg nekünk. Utána azt olvassuk, hogy *a szegényeket lelőtték az útról, a gonoszok elérték a céljaikat, s ahelyett, hogy elrejtőztek volna, az utcákon lármáztak és a sajátjuknak tartották az utat.* Ez, látjuk, manapság minden eddiginél jobban igaz. De ez mindazonáltal arra int minket, hogy amikor látjuk, hogy nincs igazság, s még azok sem teszik a kötelességüket, akiknek a feladatuk lenne a csalárd üzletek visszaszorítása, s Isten székében ülve az igazság karját és buzogányát tartják a kezükben, attól nem szabad túlzott mértékben sértve éreznünk magunkat. Igaz, hogy először tényleg meg kell szomorodnunk azon, hogy a széket, amit Isten szolgálatára kellene szentelni, az emberek ennyire bemocskolják, másodszor tudnunk kell, hogy a mi Istenünk joggal büntet minket, ha nem engedi az igazságot úgy uralkodni, ahogyan kellene, mert ez annak jele, hogy méltatlanok vagyunk arra, hogy Ő kormányozzon bennünket. Ezért illik sóhajtoznunk, amikor látjuk a vétkeket elkövetni, s az igazságszolgáltatás urai és a magiszterek nem emelik fel a kezüket [ezek visszaszorítására], s nincs akkora bátorságuk és határozottságuk, mint kellene. Tanuljuk meg, hogy ezzel Isten büntet minket. Miután pedig Isten nevét káromolják ezáltal, szomorodjunk meg és sajnáljuk azt. Végül azonban arra a következtetésre jutunk, hogy miután Isten jelenleg nem engedi a dolgokat tökéletességre jutni, ezért szükségszerűen azt kell várnunk, hogy egy későbbi napon fog fellépni Bíróként. S fel kell fegyverkeznünk az efféle botránykövekkel szemben, amikor látjuk a gonoszokat akkor szabadságot adni maguknak, hogy az egyik embert megverik, a másik henceg, s nagyon sok rossz és erőszakos tette követnek el, de mégis ezekre orvosság, hanem új csúcsokra jutunk ebben a dologban és a jó embereknek csukva kell tartaniuk a szájukat. Amikor pedig kimennek a házaikból a csöcselék gúnyolja őket, így mondhatni olyan helyzetben vannak, mintha börtönben lennének foglyok. Mikor mindezt látjuk, nos imádkozzunk Istenhez, hogy kegyeskedjen könyörülni rajtunk, s vesse be az erejét, amikor túl hidegnek látjuk az embereket. Ha azonban késlekedik, s a dolgok nem úgy zajlanak, ahogyan mi szeretnénk, akkor tiszteljük az Ő titkos ítéleteit. Látjátok tehát, mi okból van ez megírva: hogy az igazak bezárkózzanak, ne merészeljenek mindenfelé mutatkozni, hanem kénytelenek legyenek elrejtőzni és úgy éljenek, mint a foglyok. Ezért jegyezzük meg, mivé lesznek a gonoszok, hogy amikor az emberek szemet hunynak a kicsapongásaik felett és nem büntetik meg őket alkalmas időben, akkor olyan bátorságra tesznek szert, hogy a nyílt utcán merészelnek mutatkozni, s ott diadalittasan ünnepelnek. Szeretné Isten, ha manapság nem látnánk ebből a példákat? De mi történik? Egy őszinte ember aligha megy ki az utcákra, mert ott csak sodródik, gúnyolják, zaklatják és bajba keverik. Ha pedig megtámadják, nem meri képviselni a saját jó ügyét. Közben pedig mi történik azokkal az akasztófárávalókkal, akiket már évekkel ezelőtt fel kellett volna lógatni? Ó, ők magasra emelt orral járnak olyan szívósan, hogy az nemcsak minden ember számára, de az igazságszolgáltatás egész állapota számára megszégyenítő. Mert ha egy jó embernek dolga van egyedül vagy társaságban, akkor szembejön vele egy útonálló szégyentelen ábrázattal, s neki Isten és ember ellenére szenvednie és túrnie kell. Így hát meg kell jegyeznünk, hogy amikor a gonoszok nem kapnak elsőre olyan büntetést, amilyet kellene, akkor olyan méltóságteljesekké válnak, hogy leuralják a szegényeket és egyszerűeket, s mindenféle kegyetlenséget elkövetve olyannyira felbátorodnak, hogy a jó emberek kénytelenek elrejtőzni mintegy a börtönbe és egyetlen szót sem mernek kiejteni a szájukon. Amikor ezt látjuk (azt mondom), várjunk türelmesen, amíg Isten majd orvosolja. De ennek figyelmeztetnie kell minden nyilvános tekintélyben levő embert a kötelességeik gondos ellátására, s a munkálkodásra olyan határozottsággal, hogy ne legyenek vétkesek az itt szóban forgó szélsőséges rendetlenségben és zürzavarban, vagy a tetteiknek vissza kell hullani majd a saját fejükre. Mert nemcsak a teher egy részét hordozzák majd, hanem teljesen összeroskadnak alatta. Látjátok tehát, mit kell valójában megjegyezni. Utána pedig azt mondja, hogy *a gonoszok korán kelnek, hogy elkezdjék a tevékenységüket, nevezetesen úgy mennek lopni és rabolni (mondja), mint a vadszamarak, melyek könnyed és nagyon mozgékony állatok.* Itt azt adja az értésünkre, hogy a gonosz és romlott szívű emberek lába gyors a vérontásra, s mindenféle

gaztett elkövetésére. A szorgalom az egyik legnagyobb erény, amit Isten ad meg az embereknek. Mindazonáltal nekik tudni kell, miért, és mi célból lettek megteremtve, hogy arra adhassák magukat minden ügyességükkel és képességükkel egyetemben. Tudjuk, mi van a zsoltárokból Isten rendjéről, miszerint a napfelkelte több annál, mintha trombitát fújna (Zsolt104). Mert a Nap azért süt ránk, hogy mindenki menjen dolgozni és folytassa a tevékenységét, s ezzel mutatja meg, hogy nem tétleneknek és haszontalanoknak teremtett bennünket, hanem azért, hogy arra adjuk a fejünket, amivel mind Istent, mind a felebarátainkat szolgálhatjuk. Látjuk tehát, hogy a Nap felemel bennünket Istenhez, hogy szorgalmasok lehessünk a kötelességünk ellátásával. Az emberek azonban gyakran túl szorgalmasok, nagyon elfoglaltak, s elég korán kelnek, de mi végett? Inni és a pocakjukat teletömni, s mindenféle rendetlenségre törtetni, ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs5:11): az egész nap sem elég hosszú nekik, hogy véget vessenek a tivornyázásuknak. Végül úgy elfáradnak, hogy nem bírják tovább, teljesen a vadállatok szerepét játsszák. Mert nappal alszanak és éjjel vannak fenn, így a természet rendjét teljesen a feje tetejére állítják. Mások is korán kelnek, de mi célból? Azért, hogy valami árulást vagy erkölcstelenséget kövessenek el a felebarátaikkal szemben, az egyiket becsapják, a másikat törbe ejtsék. Mások a paráznaságba vetik bele magukat, megint mások pedig a bűnös adásvételeikbe. Látjátok tehát, mire fordítja a legtöbb ember a szorgalmát. S ezt konkrétan megmutatja nekünk, hogy megtudhassuk: nekünk mire kell azt fordítani. Ezért amint felkel a Nap, tanuljunk meg köszönetet mondani Istennek, amiért ezen a módon világít meg minket, mi pedig nekigyürkőzhetünk, azaz, belefoghatunk abba a dologba, amire Ő hívott el minket, s amivel akarja, hogy szolgáljuk Őt. Legyen az egyetlen dolog, amire törekszünk, mindig annak megismerése, amire elhívott minket, s az, hogy mit engedett meg nekünk. S legyünk nagyon óvatosak, nehogy visszaéljünk a Nap világosságával, és a szorgalommal, amit Isten adott meg nekünk, arra használva azt, hogy ártsunk a felebarátainknak, vagy rosszat, illetve nem tetszőt tegyünk bárki emberfiának. Sőt, mivel látjuk, mily nagy mértékben előrehaladtak a tolvajok, a paráznák és az iszákosok a gonoszságban, tanuljunk meg ebből hibát találni a saját, a jóban tanúsított lustaságunkban. De hogyan? Ezek a legfürgőbb emberek a világon. De minek a megcselekvésére? A gyilkosságra. Mert ha valaki iszákosságra vagy falánságra adja a fejét, akkor már a halála előtt a sírba fekteti magát. Mert látjuk, hogy ezek az iszákosok, miképpen válnak félig rothadt, bűzös tetemekké már a föld felett. S ennek jó oka van: mert ez a jutalom a számukra azért, amiért kettős szorgalmat tanúsítanak önmaguk teletömésében és az Isten jó teremtményeivel való visszaélésben. Mások paráznaságra, megint mások tolvajlásra és rablásra adják a fejüket. S bár ezek az emberek úgy vélik, előnyökhöz juttatják magukat, a szorgalmuk mégis csak a pusztulásukra válik. Mert ha a végletekig fáradoznak is, akkor sem tesznek más, mint fát halmozni fel, s végül Isten haragjának tüze fogja azt fellobbantani és teljes mértékben megemészteni. Így mikor látjuk Isten megvetőit és a gonoszokat szorgalmatoskodni a gonoszságban, könyörgöm, az nem nagy szégyen a számunkra, ha olyan lusták vagyunk, mintha a kezeink töröttek lennének? Vajon nem lesznek azok bizonyosságok ellenünk, amiért ennyire haszontalanok voltunk? Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból, ami arra figyelmeztet minket, hogy legyünk szorgalmasok: ügyeljünk arra, hogy használjuk is ezt a szorgalmat ott, ahol Isten akarja. Ehhez pedig tartsuk szem előtt az Ő jóakarátát, ami nem más, mint hogy kommunikáljunk másokkal a felebarátaink megsegítése végett, és minden ember gondolja meg, milyen képességei és eszközei vannak a szükségben levők támogatásához. Íme, milyennek kell lennie a szorgalmunknak. Továbbá járjunk úgy, mint a világosság gyermekei és mivel Isten most éjjel-nappal megvilágosít minket, hívjuk Őt segítségül és sóhajtozzunk Hozzá éjjel. Nappal pedig, amikor elküldi hozzánk a napvilágot, s látjuk, mit kell tennünk és a mi a kötelességünk, hűségesen lássuk el azt, s egyáltalán ne legyünk olyan arcátlanok, mint akik átadják magukat a gonoszságnak, nehogy ők legyenek a tanúbizonyságai a lustaságunknak. S bár nem látjuk, hogy Isten azonnal megbüntetné őket, mégis legyünk teljesen biztosak abban, hogy szörnyű bosszú várja őket, ami

egyelőre még nem mutatkozik meg. De emiatt ne szűnjünk meg messze előre is nézni, mert a hitünket minden most látható dolog fölé kell emelni, s szemlélnünk kell mind a most láthatókat, mind a most még rejtett dolgokat is. Látjátok hát, miképpen húzhatunk hasznát még a világban látható rendetlenségből is, míg a mi Urunk helyre nem állít mindent a maga állapotába és tökéletességébe, ami nem történik meg, majd csak az utolsó napon.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, mintha egy ideig a gonoszok által büntetne minket, de mégis észrevehessük, hogy kímél és tűr minket, nehogy azok véglegesen leverhessenek. S noha rászolgáltunk erre a bánásmódra, mégse szűnjünk meg Őhöz fordulóban, látva, milyen gyengéden és barátságosan hívogat minket. S igyekezzünk kijavítani a testi vétkeinket, egyre jobban bánkódva ezek miatt, hogy teljes mértékben az Ő jóakarátának megfelelőre formálódhassunk és teljesen Őnára lehessen az otthonunk. Ezzel bizonyítsuk, hogy az Ő gyermekei vagyunk, s még sokkal nagyobb szeretettel tiszteljük Őt Atyánkként. S tesszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének stb.

A kilencvenkettedik prédikáció, ami a második a huszonnegyedik fejezetről

Jób24:10-18

- 10. Meztelenül járnak, ruha nélkül, és éhesen vonszolják a kévét.**
- 11. Az ő kerítéseik közt ütik az olajat, és tapossák a kádakat, de szomjuhoznak.**
- 12. A városból haldoklók rimázkodnak, a megsebzettek lelke kiált, de Isten nem törődik e méltatlansággal.**
- 13. Ezek pártot ütöttek a világosság ellen, utait nem is ismerik, nem ülnek annak ösvényein.**
- 14. Napkeltekor fölkel a gyilkos, megöli a szegényt és szűkölködőt, éjjel pedig olyan, mint a tolvaj.**
- 15. A paráznának szeme pedig az alkonyatot lesi, mondván: Ne nézzen szem reám, és arczára álarczot teszen.**
- 16. Setétben tör be a házakba; nappal elzárkóznak, nem szeretik a világosságot.**
- 17. Sőt inkább a reggel nékik olyan, mint a halálnak árnyéka, mert megbarátkoztak a halál árnyékának félelmeivel.**
- 18. Könnyen siklik tova a víz színén, birtoka átkozott a földön, nem tér a szőlőbe élő útra.**

Jób itt a világban látható állapotok bemutatásával folytatja, amikor Isten nem javít azokon és nem gondoskodik azokról. S ez annak bizonyítására szolgál, hogy Isten ítéletei nem mindig láthatók, s nem is mutatkoznak meg első ránézésre, az embereknek pedig csendben kell maradniuk, amíg a mi Urunk ki nem nyújtja a kezét, mert Ő tudja ennek alkalmas idejét, és nem a mi dolgunk ennek kijelölése. Most tehát Jób arra utal, hogy a világ annyira tele van élvhajász emberekkel, hogy a szegények meztelenül járnak, s azoknak, akik tallóztak, egy morzsányi kenyérük sincs, amit megehetnének, hanem az emberek még azt is elragadják tőlük, amit a gazdag emberek földjein gyűjtögettek. Ezzel azt jelzi, hogy akiknek van hitelük, visszaélnék azzal a szegények végleges felemésztésére. Ez pedig felháborító dolog, de mindennek ellenére Isten nem gondoskodik erről, pedig Ő a világ Bírója. Ez első ránézésre összezavarhat minket, hisz látjuk: sokan azt feltételezik, hogy Isten szundikál, ha nem úgy munkálkodik, ahogyan ők szeretnék. De teljesen meg kell lennünk győződve és jóval előre kell látnunk, hogy ne zavarodjunk össze és ne sértődjünk meg, amikor így alakulnak a dolgok. Mert mindig is így volt, azonban Isten soha nem szünt meg a világ Bírójának lenni. De az idők látszólag rejtve vannak, mert nem látjuk azonnal az Ő napját. Igaz, hogy Ő mindent tud, de mégis elrejtí Magát, azaz nem mutatja, hogy gondoskodni akarna azokról, akik lesújtottak, mert a türelmüket teszi próbára egy ideig. Miután Jób ezt elmondta, hozzátette, hogy azok, akik fáradoztak, és így szerezték meg, amivel könnyíthetnek magukon, nem élvezhetik a saját javaikat. *Az ember (mondja) aki olajat sajtolt a kerítései között, s az ember, aki kitaposta a szőlőt a kádakban továbbra is szomjas marad.* Igaz, hogy ez gyakran Isten jogos büntetésének következtében történik így annak megfelelően, ahogyan a törvényében is fenyegetett: fákat ültetsz, de nem eszed azok gyümölcsét; felszántod a földet és elveted a magot, de nem aratod le a termést; szőlőt ültetsz, de nem iszol bort (5Móz30, 38-40). Amikor a mi Urunk így beszélt, az nem azért történt, mert meg akarta hagyni a világ dolgait rendetlenségben, hanem épp ellenkezőleg, büntetéssel fenyegette azokat, akik nem jól használták a jótéteményeit. Mindezek ellenére azonban a magunk részéről nem mindig vagyunk képesek meglátni, miért huny szemet Isten a dolog felett. Amikor egyesek fosztogatnak és rabolnak, másokat megfosztanak a javaiktól, annak nem vagyunk képesek meglátni az okát. Mert Isten megalázni is akar minket, hogy

tiszteljük Őt, s igazságosnak valljuk Őt meg. S bizony úgy elámulunk, hogy nem vagyunk képesek felfogni a szándékait. Így hát látjuk, mire törekedett Jób: mintha azt mondta volna, hogy látjuk azokat, akik éhen és szomjan halnak, pedig nagyon sokat munkálkodtak, közben mások elrabolják tőlük a javaikat. Istennek ezt könnyű lenne orvosolni, de mégsem teszi. Ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten nem az előttünk ismert módon tevékenykedik, ami nem haladja meg a felfogóképességünk határait, hanem csodálatos céljai vannak, melyek felülmúlnak minden emberi értelmet, így azok mondhatni elvakítanak minket. S nekünk nem szabad belekezdeni az Isten cselekedeteinek a magunk értelmével történő méregetésébe, mert azzal egy feneketlen mélységbe lépünk. Hanem imádkoznunk kell Hozzá: adja meg nekünk annak kegyelmét, hogy megelégedjünk azzal, amit Ő mutat meg nekünk, legyen meg bennünk a józanság és a mértékletesség, hogy tudatlanságban járjunk, míg teljesen fel nem tárja a dolgokat előttünk. Mert így illik megmaradnunk a magunk mezején: ha ugyanis a zabolátlan csikók szerepét játsszuk, akkor nem lesz előttünk sem út, sem ösvény. Jóbnak tehát azt áll a szándékában megmutatni, hogy Isten ítéleteit nem szabályozzák emberi megfontolások, hanem ezek titkosak és el vannak rejtve előttünk. Emiatt teszi hozzá, hogy *az emberek a városból kiáltanak, s a sebesültek lelke (konkrétan a haldoklóké) rimánkodik, de Isten nem vet ennek véget vagy nem tesz semmi ésszerűtlen dolgot*, mert ez a legutolsó rész két módon értelmezhető. Egyesek valóban úgy magyarázzák, hogy Isten nem hallgatja meg az imáikat. S a két héber szó (az, amelyik megállást, gátlást, akadályt vagy akadályoztatást, illetve amelyik imát jelent) tényleg hasonlítanak kissé, de az utóbbi soha nem érthető imádságnak, mert akkor *thephila*-nak kellene lennie, pedig itt a *thiphla* szerepel. Bizony bevallom, hogy ha a szöveggörnyezet engedné, ez volna a legkényelmesebb és ideillő magyarázat, mivel a kiáltózásról beszél. Azaz, azt mondja, hogy az emberek kiáltoznak. De miért? Mert gonoszuk bántalmazták őket, de Isten mégsem törődik a panaszaikkal. De az a fordítás is nagyon ideillő, mely szerint Isten nem vet véget ennek, még ha a többség a másik értelemben fogja is fel, mely szerint Isten nem tesz semmi ésszerűtlen dolgot. S biztos, hogy az említett szónak a Szentírásban mindenütt rendszerint ez a jelentése, azaz, olyan dolog, ami nem jól szabályozott, vagy nincsen alapja, illetve amiben önmagában véve nincs igazság, vagy nem tisztességes, ezért elítélendő. Igaz tehát, hogy ez a jelentés a legáltalánosabb a Szentírásban. Azonban szem előtt kell tartanunk a körülményeket is, melyek mellett a mondat elhangzott. Jób nem azt akarta itt bizonygatni, hogy Isten minden cselekedete a józan észen és a becsületességen alapulnak, bár valójában elismeri, hogy ez a helyzet, de a beszéd, amit mond, más célra irányul: arra, hogy megdöbbenjünk, amikor a világ állapotát szemléljük. Miért? Ha rajtunk állna, közülünk senki nem lenne, aki ne teljesen másként rendezné el a dolgokat. Ezért abban az elrendezésben és kormányzásban, amit látunk, emlékezünk kell, hogy Isten nem a mi fantáziánknak megfelelően viselkedik, s nem is úgy hajtja végre az ítéleteit, hogy az emberek láthassák azokat, és elmondhassák: íme Isten így és így munkálkodik. Nem, ehelyett sokszor leplezetten jár el. Ez (azt mondom) Jób szavainak jelentése. Ezért úgy kell értelmezni ezt a mondatot, hogy *az emberek kiáltoznak a városból, a zaklatottak és elnyomottak lelkei pedig nyögnek, de Isten mégsem vet véget ezeknek a dolgoknak*, azaz továbbra is enged mindent rendetlenül folytatódni. Igen, egy ideig. S jóllehet szemet huny, de nem alszik (amint korábban mondtuk), ezért fel kell függesztenünk az ítéleteinket és nem szabad azokból általános szabályt kovácsolni, miszerint Isten azonnal megbünteti az embereket, ha rosszat tesznek, tehát az igazságszolgáltatása világos és látható a számunkra. Ennek itt pont az ellenkezőjét látjuk, amikor Jób konkrétan kimondja, hogy az emberek kiáltoznak a városból. Mintha ezt mondaná: nem az ismeretlen hibákról beszélek (mert megannyi csalás és gaztett történhet leplezetten), hanem azokról, amit hírhedtek, amiket az egész város ismer, amiktől minden utca hangos, s amikről mindenki beszél. S azok, akikkel ilyen rosszul bántak, akkorákat kiáltanak, hogy sok ember lehessen a tanúja az őket ért igazságoknak. Íme a szükségük olyan szélsőséges, hogy világosan látszik: nagyon itt van az ideje a megsegítésüknek, most vagy soha, mert lassan az értelmüket veszítik, de közben Isten

semmi jelét nem adja annak, hogy akarna rajtuk segíteni. Ezért úgy tűnik, hiába kiáltoznak, s csak elpocsékolta idő az emberek számára Istenhez fordulni. Amikor az emberek ezt látják, mit mondjunk? Csak azt, hogy Isten nem a számunkra megszokott módon munkálkodik és ettől az egész értelmünk szükségszerűen elképed. Ezért tanuljuk meg tisztelni azt a bölcsességet, amit nem vagyunk képesek felfogni és mondjuk ezt: Uram, igaz, hogy a testünk és a természetünk arra ösztökélnek, hogy zúgolódjunk Ellened, de mégsem kormányozhatunk Téged a magunk szája íze szerint. Ezért türelemmel várakozunk, mígnem eljön a Te idő, s Te majd úgy munkálkods, ahogyan tudod, hogy hasznos és célszerű. Ezt a leckét érdemes nagyon alaposan megjegyezni, hisz látjuk, mennyire elhamarkodottak vagyunk. Emellett, ha valaki csak egy ujjal érint meg minket, akkor is elbizonytalanodottak vagyunk, ha nincs velünk Isten segítsége. HA nem segít meg minket azonnal, amint néhányat sóhajtottunk, úgy véljük, nagyon rosszat tesz nekünk. Látva tehát, hogy ekkora elégedetlenség van bennünk, az indulataink pedig oly szélsőségesek, annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a leckét, amiben elhangzik, hogy azok kiáltanak a városból, akik már a halál kapujában állnak, de Isten mégsem szabadítja meg őket a sóhajtozástól, hanem engedi, hogy az emberek tovább kínozzák őket. Ha ez furcsának tűnik a számunkra, akkor meg kell értenünk, miképpen fenyegette a mi Urunk azokat, akik nem könyörülnek a felebarátaikon (Péld21:13): ők is kiáltanak majd, de nem hallgattatnak meg. Mert azt mondja: a szegények azt szerették volna, ha könyörületet mutatsz irántuk, De mikor eljöttek, hogy kegyet találjanak a kezedből, te kegyetlenül bántál velük, a füleid süketek voltak a kéréseikre. Ezért eljön az idő, amikor majd te fogsz kiáltani, de senki sem hallgat meg. Amikor efféle fenyegetéseket hallunk Istentől, akkor meg kell vizsgálnunk, hogy vajon azok, akik kiáltoznak és panaszkodnak, nem voltak-e kegyetlenek másokkal szemben, s ha így volt, nincs ok, amiért Isten ne büntetné meg őket, ezért zokoghatnak és sóhajtozhatnak, de mégsem kapnak támogatást. Így ahol elhangzik, hogy a kiáltásaik feljutottak a mennybe, s a kiáltozók szélsőséges inségre jutottak, ott vegyük csak fontolóra azt is, hogy vajon méltók voltak-e erre a bánásmódra, s ezzel ismerjük el Istent igazságos Bírónak. Továbbá, ha nem mondható, hogy Isten szemhunyása az elnyomásunk felett a megbüntetésünk végett történik (mert lehet, hogy akiket így megsanyargattak és elnyomtak, mindig gyengédek és szeretetteljesek voltak, és nem tettek semmi rosszat vagy sérelmet a felebarátaiknak, ami úgymond közismert, s amitől méltók lennének ilyen büntetésre), akkor tiszteljük Isten csodálatos titkait, mivel nem az Ő akarat az, hogy tudjuk, miért cselekszi ezt. Íme, miképpen kell a gyakorlatba átültetnünk ezt a mondatot. Ezért, ha lesújtottak vagyunk és Istenhez kiáltunk, de mégsem látunk benne szándékot a megsegítésünkre, ne gondoljuk, hogy elfelejtett bennünket, s ne csüggedjen el a szívünk. Miért? Mert az Ő gondviselése felülhaladja az értelmünket. Ezért meg kell tanulnunk csendben maradni, még mikor már a sírt látjuk is magunk előtt, s kiáltottunk és könyörgtünk Istenhez, hogy könyörüljön rajtunk. S ha úgy látszik, hogy bezárkózott a mennybe, s nem látjuk, hogy a keze bármennyire is könnyítene rajtunk, ne hagyjunk fel a folytonos könyörgéssel Hozzá, s nem fogunk csalódni a reménységünkben. De mindenképpen felül kell emelkednünk az emberi értelem fölé. S ezért mondta szent Pál is, hogy Ábrahám példájának megfelelően a reménység ellenére kell reménykednünk (Rm4:18). Ez is meg kell jegyeznünk ebben a szövegben. Mert amíg az emberek öntudatosok maradnak, lehetetlenség a számunkra Istenben bízni, vagy megnyugodni az Ő jóságában, vagy az üdvösségben, amit megígért nekik. De miért? Mert Isten a hitünk próbára tétele végett száz halállal ostromoltat meg, így olyanok leszünk, mintha a szakadék nyelne el minket. Mit kell hát tenni? Tanuljuk meg nem ítélni az üdvösségünket, amit Isten kezéből várunk a természetes eszünkkel és értelmünkkel, mert az túlságosan kicsiny mérték ahhoz. Ehelyett gyakoroljuk szent Pál leckéjét a reménység elleni reménykedésről. Nem látunk egy szemernyt sem? Isten lát helyettünk. Nincs eszközünk a menekülésre? Isten majd talál eszközt. A halál (ahogyan mi látjuk) kész elragadni minket? Isten képes azt orvosolni. S bár nem tudjuk, miképpen, de mégsem a mi dolgunk kutatni azt. De tiszteljük annyira Istent, hogy [elhisszük], Ő majd minden ember elképzelést meghaladó módon fog megőrizni minket,

oly módon, hogy kénytelenek leszünk elámulni a csodálkozástól. Hisz íme, miképpen mondja az egyházzal, hogy amikor a kegyesek elgondolkoztak azon, miképpen szabadította meg őket Isten, az olyan lesz a számukra, mint az álom, mert azt emberei értelemmel nem lehet felfogni, mivel nem a természet rendjének megfelelően következik be (Zsolt126:1). Íme (azt mondom), miképpen kell nekünk nyugton maradnunk, hogy Isten jóságára támaszkodhassunk, s azoknak az ígéreteknek a reménységével táplálhassuk magunkat, amiket Ő adott nekünk. Amikor pedig kiáltunk Hozzá, de Ő nem mutatja a jelét annak, hogy meghallgatna minket, akkor se hagyjuk abba, s reménykedjünk a reménység ellenére, azaz mindennek ellenére, amit láthatunk vagy észrevehetünk. Ennyit erről a szakaszból. Most pedig az következik, hogy *azok, akik rosszat tesznek, elkerülik a világosságot és úgy rejtőznek el, mint a tolvaj*, aki mindig a sötétséget és az éjszakát keresi, amikor pedig felvirrad a reggel, azt úgy tekinti, mint a halál árnyékát. A házasságtörő és a parázna az est beköszöntét lesi, hogy a bordélyházba mehessen. Íme, miképpen utálják az emberek a világosságot a gaztettek elkövetésekor. S mi célból beszél itt Jób erről? Annak megmutatása végett, hogy Isten nem azon a módon ítéli meg a világot, ahogyan Elifáz beszél róla. Mert (mint mondtuk) Elifáz szavainak jelentése az volt, hogy a dolgok itt lenn oly módon vannak kormányozva, amiből az emberek megláthatják, hogy Isten vezet és kormányoz mindent. Igaz, hogy ezt észrevehetjük, azonban nem a saját természetes józan eszünk segítségével. A hitünknek kell uralkodnia ennek érdekében és nekünk a mostani és látható dolgoknál messzebbre kell tekintenünk. Akkor hát mit mond itt Jób? Íme, (mondja), miképpen ítélik el magukat az emberek, amikor vétkeznek, de mégsem ítéltetnek el Isten által a világ szeme láttára, azaz, Isten nem sújtja őket a bosszújával a legelső pillanatban, hanem egy időre békén hagyja őket. Az emberek tehát kénytelenek önmagukat vádolni, Isten pedig kíméli őket. S mi mást jelentene ez, mint azt, hogy Isten fenntartja a nagyobb ítéletet Önmagának, közben pedig engedi, hogy a dolgok részben rendetlenek legyenek azért, hogy Őhozzá folyamodjunk odafenn, s értsük meg: ez az az idő, amikor megannyi küzdelemmel és kísértéssel vagyunk próbára téve. A bajok ideje, amikor nincs más, ami felemelhetne minket, mint az Isten Ígéjébe vetett bizalmunk. Ezért ne járjunk a magunk fantáziája után és ne támaszkodjunk azokra a dolgokra, amelyek mostanság láthatók, mert az csak újabb módja lenne a számunkra az elszakadásra minden igazságtól és józan esztől. Valójában ez az, amire Jób törekszik. Ezért jegyezzük meg jól, miképpen mondja, hogy azok, akik az éjszaka sötétségét keresik a gonoszság elkövetéséhez, sajnálják, amikor felvirrad a reggel, s az számukra olyan, mint a halál árnyéka. Igaz, néha az emberek olyannyira szégyentelenné válnak, hogy nem ártanak gaztetteket elkövetni fényes nappal sem, s (ahogyan a próféta mondja), a ribancokra emlékeztetnek, akik széttárják a lábaikat és sem szégyenérzet, sem józan ész nincs bennük a jó vagy a gonosz közötti különbségtételhez (Ezék16:25). Többé nem sajnálják, ahogyan szent Pál mondja (Ef4:19). S (ahogyan Salamon mondja, Péld18:3) ha egyszer eljutnak a legaljára (ami nem más, mint Istennek és minden őszinteségnek a megvetése), oktalan állatokká válnak, s többé nem tesznek különbséget a jó és a rossz között. Isten azonban mégis meghagy bennük bizonyos nyomokat, amik rákényszerítik őket a saját bűneik elítélésére az ellenkezésük dacára. Ha nem állna a rendelkezésünkre sem a Szentírás, sem a törvény, sem a szabályok, sem semmi más, elég csak az itt elhangzottakra tekinteni, tudniillik, hogy amikor az emberek bármi rosszat akarnak elkövetni, akkor eszközöket találnak az elrejtőzésre. S nem juthatunk más következtetésre, csak arra, hogy a gonoszság az gonoszság, s így elítélendő. Mi okozza azt, hogy az ember elkerüli a világ tekintetét, amikor örömét akarja lelteni a paráznaságban, a rablásban, az iszákosságban, a zabolátlanságban és az ehhez hasonló dolgokban? Megtalálhatja a szívében a dicsekedést a maga gonoszságában és ennek az erényként történő értékelését, mindazonáltal mégis elrejtőzik. De mi kényszeríti őt arra, hogy így cselekedjen? Ha azt mondanánk, hogy néhány másik ember tesz ezt és senki sem fog egyetérteni vele a maga gonoszságában: íme a világ tele van barátságtalansággal. Látható, hogy az emberek nagyon gyakran szöveteznek, s azok, akik valamilyen vétkekre adják a fejüket, semmi másra nem

vágnak jobban, mint arra, hogy mások is tegyék azt, amit ők. Mindazonáltal amikor belekezdnek a gonoszságba, akkor úgy az egyik, mint a másik elrejtőznek, és azt szeretnék, ha az erkölcstelenségük soha nem válna ismertté. Ezzel mutatják ki a gonoszok, hogy még a természetben is léteznek bizonyos eltörölhetetlen törvények, valamint különbségtétel a jó és a rossz között. S amennyire ezt látjuk, kénytelenek vagyunk arra a következtetésre jutni, hogy Isten a Bíró. Mert ki az, aki belevéssett efféle érzelmeket az emberek szívébe, hogy megszegyenüljenek a bűneik miatt és bánkódjanak miattuk? Nem a saját jóakaratukból fakad az, hogy elkerülik a napfényt, pedig inkább Isten ítéletének fényét kellene elkerülniük. Látjuk, miképpen részegednek meg szándékosan az emberek és szeretnék álomba ringatni a lelkiismeretüket, hogy többé ne kelljen Istenre gondolniuk. Ám amikor már mindent megtettek, akkor (akarattuk ellenére) önmagukba kell szállniuk, és szorosan fogja őket a lelkiismeretük zablája: vétkeztem és nem tudom, hogyan mentegessem a hibámat. Mivel látjuk ezt, vajon nem arra kell következtetnünk ebből, hogy Isten ítéli a világot? Mert ez Tőle származik: az emberekben soha nem volna semmiféle megfontolás, ami megsebezné őket a bűneik miatt, hogy sajnálkozzanak miattuk, ha Isten nem kényszerítené őket erre erővel. Nos, ha Isten ezen a módon kényszeríti az emberek lelkiismeretét és égeti azt ki tüzes vassal, mondhatni lángoló tüzet gyújtva bennük, nem gondolunk arra, hogy egy napon majd nem idézi Maga elé számadásra az embereket, megnyitva a feljegyzéseit (ahogyan Dániel mondja, Dán7:10) és feltárva a most még a sötétségbe rejtett dolgokat, ahogyan szent Pál mondja a korinthusbelieknek írott első levelében (1Kor4:5)? Így, ha nem is volna más, csak a szegény, amit a gonoszok éreznek, az is Isten ítéletének az elégséges és megdönthetetlen bizonyítéka lenne olyannyira, hogy el kell jutnunk ahhoz, amit szent János mondott, nevezetesen, hogy Isten nagyobb, mint a mi lelkiismeretünk (1Jn3:20). Amikor szent János azt mondta, hogy ha minden ember megvizsgálja a saját lelkiismeretét, akkor nincs szüksége további tanúkra vagy vádlókra, akik vádolják őt, mert ő maga is látni fogja a saját gátlatát és kellőképpen meg lesz győzve azokról. Barátom (mondja), ha mi magunk észrevesszük a saját bűneinket, akár akarjuk, akár nem: mit fog Isten cselekedni? Azt hisszük vajon, hogy Ő vak, mi pedig nagyon éleslátók vagyunk? Vajon Neki nincs sokkal nagyobb hatalma, mint a mi lelkiismeretünknek? Ezért, ha az ember csak egy bűnért ítéli el magát, akkor is arra a következtetésre kell jutnia, hogy Isten előtt száz bűnben vétkezik. Ha megdöbben és fél a gátlatai miatt, miképpen lesz képes kiállni Isten rettenetes bosszúját, ami készen áll a számunkra, ha továbbra is szándékosan a bűneinkben maradunk? Íme egy minden másiknál fontosabb lecke, amit a legkevésbé ültetünk át a gyakorlatba. Mert (ahogyan már mondtam), ha az emberekben csak egy szikrányi értelem volna, s nem lenne több, csak ez a feddés és szegény a bűneik miatt, akkor is biztosnak kellene lenniük abban, hogy nem kerülhetik el Isten kezét. S biztos, hogy valahányszor csak látunk valamit akarattal rosszat tenni, vagy érezzük a saját bűneinket, ez pont olyan, mintha Isten idézne be minket ítélethirdetésre, s arra kényszerítene, hogy erre gondoljunk. S ez nemcsak évente egyszer történik, hanem végtelenül sok vizsgálaton esünk át naponta, mert amint vétkezünk valamiben, azonnal jön az említett feddés és az említett fullánk döfése, ez pedig nem más, mint hogy Isten küld egy felperest hozzánk: meg kell jelenned Isten előtt, Aki a te Bíró. Sokakat látunk, akik gátlatukat követték el és a bűneik leplezésén munkálkodnak, s ebben nagyon ravaszok. S mi más ez, mint hogy a tudatában vannak: a bűnük kárhóztatásra méltó. Vajon az emberek nem akarattal keményítik meg a szívüket Isten figyelmeztetéseivel szemben? Vajon nem mondható, hogy a Sátán bűvölte el őket? Dehogynem, de van itt még több is. Mert a figyelmeztetések mellett Isten az Ígéjével mutatja meg, mik a hibáink, ezeket érezteti velünk, s Magához vonz. De mindennek ellenére sem szűnünk meg a saját mocskunkban dagonyázni, s egyre érzéketlenebbé válni abban. Ebből mutatkozik meg, hogy ezt a leckét nagyon gyengén ültetjük át a gyakorlatba. Mégsem hiába van azonban megírva, s (amint már mondtam) nagyon érdemes megjegyezni önmagunk vonatkozásában is. Azaz, akármennyit is munkálkodjanak az emberek, hogy mentséget találjanak a gátlataikra és

felmentsék magukat azok alól, ez mégsem fog sikerülni nekik. Ezért mindegyikünknek fel kell ébrednie és fontolóra kell vennie, hogy semmi sem nyerünk a dolgok színezésével, mert az nem szolgálhat másra, csak a világ feddésének elkerülésére. Ha valaki eltöltött egy éjszakát a bordélyházban, ha elment lopni, ha becsapta a felebarátját, vagy becsapta előtte az ajtót valami árulás elkövetése végett, akkor az emberek valóban nem ítélik el őt, amíg az erkölcstelensége széles körben ismertté nem válik. De képes elkerülni Isten jelenlétét? Továbbá jegyezzük meg, miképpen mondja az apostol, hogy Isten Ígéje kétélű kard, ami elhatol az ízeknek és a velőknek a megosztásáig, ezért semmi sem marad rejtve Előtte, hanem Isten megvizsgálja a gondolatainkat és az indulatainkat is, amikor nekünk prédikáltatja az Ígését (Zsid4:12). S tegyük hozzá azt a leckét is, amit szent Pál ad nekünk: mivel rendelkezünk a minket megvilágosító evangéliummal, többé nem a sötétség gyermekei vagyunk, hanem a világosságáé (1Thessz5:5). Azok, akiknek nincs meg Isten Ígéje, azt hiszik, mindent szépen elrendeztek, ha a bűnük egyszer eltemetetik és többé nem jut az eszükbe. De mi a helyzet? Isten úgy megvilágosít minket a tanításával, hogy az éjszaka közepén is nappali világosságunk van, amiképpen elhangzik, hogy a Nap többé ne világít az egyházra nappal, sem pedig a Hold éjjel, hanem az Úr lesz annak a folytonos világossága (Ézs60:9-20). Igaz, a természet rendje mindig fennmarad a maga állapotában, de mindazonáltal feküdjön az ember akár az ágyában, akár zárkózzon be a kamrájában, vagy bújjon úgy el, hogy senki ne tudja, mit mond vagy mit cselekszik, az evangélium tanítása mégis mindig meg fogja világítani, s ő nem lesz képes kioltani az Istentől kapott tudást. S kétségtelen, hogy a csúfondáros és pogány emberek munkálkodnak rajta (látjuk, hogy egyes örvült állatok mást sem akarnak manapság, csak minden vallást eltörölni), Isten mégis folyamatosan világít majd [az Ígénének] említett lámpásával, hogy általa megláthassák a saját kárhoztatásukat. Látva tehát, hogy Isten megadta nekünk az evangéliumának világosságát, amit nem vagyunk képesek elhomályosítani, gondoljuk át és értsük meg, hogy amikor a tolvajok, a paráznák és más gaztetteket elkövetők rejtkehelyet keresnek, az azt tanítja nekünk, miképpen kell járnunk, tekintettel arra, hogy Isten velünk van és mi is Vele, s Ő mondhatni nyíltan megmutatkozik Atyánkként vagy Bírónkként. Tanuljuk hát meg az egész életünket odaszentelni Neki, s miután látjuk, hogy akik a gaztetteiket szeretnék leplezni, mondhatni a halál árnyékával oltják ki a világosságot, s örvendeznek, amikor eljön az éjszaka, ezért használjuk a nekünk adott világosságot, hogy az ne engedjen minket letérni az útról és elfordulni, különösen, amikor látjuk, hogy a mi Urunk hívogat minket, s nyújtja ki a kezét, hogy Magához vonjon. Látjátok hát, miképpen kell hasznot húznunk a kegyelemből, amit Isten ad meg nekünk a bűneink és a nyomorult mivoltunk tudtunkra adásával, az Ő evangéliumának eszközével. Továbbá jegyezzük meg, hogy amiképpen a gonoszok gyűlölik a napvilágot és szeretnék, ha a Napot letaszítanák ez égről azért, hogy mindig meglegyen a szabadságuk a rossz cselekvésére, úgy akarják még sokkalta jobban kioltani az evangélium világosságát. S itt látjátok az okot is, amiért az evangéliumnak ugyanezt a tanítását olyan rosszul fogadja a világ, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus mondta (Jn3:19). Csodálatos, hogy az embereknek miért kell ennyire makacsoknak lenniük Istennel szemben, főleg azért, mert a tulajdon Fiát küldi el nekünk Megváltónak, s a bűneink megbocsátását kínálja, oly hatalmas gyengédséggel és barátságossággal kérve minket, amennyire csak lehetséges. Miképpen lehetséges az (kérdik sokan), hogy az emberek olyan makacsok, hogy lemondanak Isten jóságáról? Ez vajon nem szörnyűséges modortalanság? De, pontosan az. De íme, annak oka, amiért a világ gyűlöli az evangéliumot, az, hogy (amit a Megváltó Krisztusunk mondta) aki a rosszat cselekszi, gyűlöli a világosságot (Jn3:20). Mivel pedig az a helyzet, hogy a legtöbb ember mindenféle gonosszágra adja magát, bár meg vannak győződve a saját makacsságukról, mégsem hagynak fel a megkeményedéssel, hanem teljes szívükből becsukják a szemeiket Isten előtt. Látva pedig, hogy ez így van, csoda-e, ha az emberek vonakodnak megízlelni az evangéliumot, vagy belekóstolni abba, hanem inkább örvült zenebonát csapnak? Ezt vajon furcsának kell gondolni? Nem. Mert látjuk, hogy a tolvajok, a gyilkosok, a paráznák és a többi rosszat cselekvő a

szívükben azt szeretnék, ha a Nap elsötétülne és többé nem világítana a világon. De (mint mondtam) az evangélium világossága ennél sokkalta nagyobb. Mert nemcsak a szemeink vezetésére szolgál, valamint az út külsődleges megmutatására, hanem belép még a titkos gondolatainkba is és meg kell vizsgálnia még a szívünk legalján található dolgokat is. Látjátok hát, miért vonakodnak elfogadni a gonoszok ezt a tanítást, vagy bármi módon igazodni hozzá. Ezért ami a természet rendjét illeti, amikor Isten felragyogtatja a napvilágát, értsük meg: azt azzal a céllal teszi, hogy minden ember a jóra adja a fejét és tegye a kötelességét. Ezt jegyezzük meg. Aztán amikor az elhívásunknak és a helyzetünkben megfelelően jártunk, s minden ember szolgálja Istent és a felebarátait, legyünk abban is biztosak, hogy nem élünk vissza az éjszaka sötétjével és nem adunk magunknak szabadságot a rossz megcselekvésére. De miért? Mert Isten Ígéjének a lámpása soha nem alszik ki, mint azt már kijelentettem. Ezért mind nappal, mind éjjel legyünk a világosság gyermekei, s legyünk éberek és megvilágosítottak, ahogyan szent Pál mondja. (Ef5:8, 1Thess5:5). Azt mondom, ne aludjunk el, hízelegve magunknak a bűnben, se ne gondoljuk magunkat ártatlannak Isten előtt. Inkább mindegyikünk elevenedjen meg és ne szunyókáljon el a maga önteltségében úgy, hogy már ne is szégyelljünk rosszat cselekedni, hanem legyünk józanok, de ne csak az evésben és az ivásban, hanem minden kívánságunk és vágyunk tekintetében is, s zabolázzuk ezeket meg oly módon, hogy vágjunk el minden érzékiséget, ami rosszra vinne. Látjátok tehát, mit kell valójában megjegyezni ebből a mondatból. Végül Jób hozzáteszi: *a gonoszok könnyen siklanak tova a víz színén, de mégis sírba szállnak. Mert ahogyan a föld kiszárad* (mondja), *és a Nap heve felszívja a havat és minden benne levő nedvességet, úgy nyeli el a sír a gonoszokat.* Jób látszólag azt mutatja meg itt, hogy Isten megbünteti minden, ebben a világban elkövetett gaztettet, s ebben egyetért Elifázzal. De a szavai nagyon mást jelentenek. Mert valójában azt akarja megmutatni, hogy a gonoszok úgy pusztulnak el, hogy az ember nem képes meglátni Isten őket sújtó kezét, hogy azt mondhatná: íme, Isten azért bünteti az ilyen embert, mert gonoszul élt. Épp ellenkezőleg, a gonoszok felszívódnak, mint a víz, és nem marad meg utánuk az emlékezetük. Sírba szállnak, s a jó emberek is ugyanazt teszik. Látjátok hát, miképpen jut Jób itt arra a következtetésre, hogy Isten nem úgy hajtja végre az emberek bűneit megbüntető ítéleteit, hogy azok mindig láthatók legyenek. S ebből jusson eszünkbe, miképpen mondtuk korábban, hogy Jób nem káromolja Istent azt hitelve el önmagával, hogy nincsen gondviselés, s mindent a szerencse irányít, Isten pedig közben szundikál a mennyben. Nem, az ő szándéka annak megmutatása, hogy Isten ítéletei nem mindig láthatóak. S jól észben és mindig a szemünk előtt kell tartanunk ezt a mondatot, mert nagyon hasznos tanítás, mint arra már rámutattam, de mégis szükséges újra és újra elismételni. Ez pedig az, hogy a jókat nagyon eltiporják. Mert hosszas sorvadozás után idő előtt halnak meg, bár a saját véleményük szerint túl hosszú ideig éltek. De miért? Mert az életük nem volt más, mint folytonos emésztődés. Ezt a saját szemeinkkel látjuk. Közben mi történik a gonoszokkal, akik megvetették Istent, s telve voltak erőszakossággal, kegyetlenséggel és makacssággal? Amint a jó napjaik véget érnek, meghalnak, ahogyan a víz szivódik fel. Ez hatalmas botránykő azoknak, akik a maguk természetes értelmével ítélik meg a dolgot, s látják, hogy a mi Urunk nem mindig bünteti a gonoszokat, hanem hagyja őket a maguk megszokott útját járni, s utána, amikor meghalnak, nem látszik bennük az, ami általános és egyetemes minden emberben. De mégsem szabad arra következtetnünk, hogy megússzák, vagy hogy büntetlenek maradnak, hanem látnunk kell a Szentírás ígéretei szerinti ítéletet, biztosra véve, hogy a mi Urunk arra hívja fel a figyelmünket, amikor nem teljes mértékben, hanem csak részben szolgáltat igazságot, némi bepillantást engedve nekünk abba, hogy a dolgok még nem álltak helyre a maguk jó rendjébe. S teszi ezt azért, hogy mi Jézus Krisztus eljövetelében reménykedjünk, s még szívesebben vágyjunk Utána, mint a Megváltónk után. Látjátok tehát, mit kell tenni. Amikor látjuk a zsarnokokat hatalmaskodni, ártatlan vért ontani, a paráznákat és más erkölcsteleneket uralkodni, a gonoszságokat, a bántalmazásokat és az erőszakosságokat, amint a szegényeket letapossák és az emberek a torkukra teszik a lábukat, s minden dolgot úgy

összekeveredve a zűrzavarban, hogy azt sem tudjuk, mit mondjuk, akkor valljuk meg: igen Uram, ha minden dolog a kívánságainknak megfelelően alakulna, akkor nem reménykednénk többé a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételében, sem a megígért feltámadásban, sem pedig az Ő mennyei királyságában, mert akkor máris a Paradicsomban lennénk. De most mondhatni a zúgó tengeren hánykolódunk a viharok és a forgószelek között, s ez jól szolgálja annak megtanítását, hogy vágyakozzunk a mennyben elkészített nyugalomra, amit Te ígértél meg nekünk, hogy a tekintetünket mindig a mi Urunk Jézus Krisztus, a Te Fiad eljövételére szegezzük, Aki majd valamennyiünket odagyűjt Magához aszerint, amiképpen megbízta Őt a védelemnek és a vezetésnek ezzel a feladatával. Továbbá, mikor látjuk manapság a gonoszokat elrejtőzni a gatzetteik megcselekvésekor, legyünk benne biztosak, hogy mindennek ellenére mi nem rejtőzhetünk el a mi Istenünk elől, s bár ők kioltják a Nap világosságát is, mégsem képesek kioltani azt a világosságot, ami minden szívet átkutat. Mit kell hát tenni? Mivel semmit sem érünk el a rejtékhelyek keresésével és a visszahúzóódással a mi Istenünk elől, amikor nem a magunk jóakaratából járulunk Elé, ahogyan a gonoszok is elkerülik Őt és gúnyolódnak minden fenyegetésén, amiket az igazságossága folytán intéz hozzájuk, ne törekedjünk másra, csak arra, hogy a mi Istenünk elé járuljunk. S látva, milyen kegyes hozzánk, amikor a saját bíráinkká tesz minket, ne várjunk arra, hogy Ő ítéljen el bennünket, hanem ismerjük el magunkat bűnösöknek, hogy a végén felmentést nyerhessünk. Látjátok tehát, hogy ez a mondta úgy ültethető át a gyakorlatba, ha megtanuljuk elítélni önmagunkat, amikor Isten elé járulunk az ígéreteiben bízva, miszerint mindenki könyörületet nyer, akik bánják a bűneiket és nem keresnek mást csak a nekik naponta a mi Urunk Jézus Krisztusban felkínált kegyelmet.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy olyan bűnbánattal érintsen meg minket, amitől észrevesszük a bennünk levő gonoszságot, és keressük arra az orvosságot az Ő igazságosságához ragaszkodva. S térítsen vissza minket Önmagához úgy, hogy a bűneink és a ledér vágyaink dédelgetése helyett igyekezzünk önmagunkat az ő szent törvényének és a parancsolatainak megfelelően átformálni. S tudván, mekkora szükségünk van a gyógyulásra a lelki betegségeinkből, hadd keressük az orvosságot ott, ahol megtalálható, azaz a mi Urunk Jézus Krisztusban, hogy megújulva az Ő Szentlelke által a helyes úton maradhassunk egészen addig a helyig, ahová Ő hív el minket, míg teljesen fel nem öltöztet a saját igazságosságába, miután kitartottunk az üdvösség útján, amit most az Ő Ígétével mutat meg nekünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek stb.

A kilencvenharmadik prédikáció, ami a harmadik a huszonnegyedik fejezetről

Jób24:19-25

19. Szárazság és hőség nyeli el a hó vizét, a pokol azokat, a kik vétkeznek.

20. Elfelejtí őt az anyaméh, féregnek lesz édességévé, nem emlékeznek róla többé, és összetörik, mint a reves fa,

21. A ki megrontotta a meddőt, a ki nem szül, és az özvegygyel jót nem tett.

22. De megtámogatja erejével a hatalmasokat; felkel az, pedig nem bízott már az élethez.

23. Biztonságot ad néki, hogy támaszkodjék, de szemei vigyáznak azoknak útjaira.

24. Magasra emelkednek, egy kevés idő és már nincsenek! Alásülyyednek, mint akárki és elenyésznek; és levágattatnak, mint a búzakalász.

25. Avagy nem így van-é? Ki hazudtolhatna meg engem, és tehetné semmivé beszédemet?

S hogy messzebbre jussunk ebben a tanításban, az emlékezetünkbe kell idéznünk, miképpen jelentetett ki korábban, hogy az ok, amiért ezek a dolgok ismétlődnek a számunkra az, hogy nem szabad túlságosan megszorodnunk és összezavarodnunk, amikor mindenféle rendetlenségben látjuk a dolgokat a világban. Hiszen, ha tökéletes állapotban lennénk itt, mivé lenne a reménységünk? Ezért kell türelemmel tűrnünk a rendetlenségeket, amikkel tetszik Istennek próbára tenni és megalázni minket. Egyúttal keresnünk kell a valódi orvosságot, mert a dolgok úgy össze vannak zavarodva az emberek között, akiknek pedig meg kellene mozdítaniuk a kezeiket ennek orvoslására, késlekednek a feladataik ellátásával. Tanuljunk hát meg Istenhez folyamodni és Őbenne bízni, s ne kételkedjünk abban, hogy a végén majd megkönyörül rajtunk, még ha egy ideig sok rosszat és korholás kell is elszenvednünk. S ahogyan Jób korábban látta az elkövetett bántalmazásokat és zsarolásokat, úgy mondta ki, hogy Isten nem látszott büntetni a szegényeket kínzókat. S hozzátett egy hasonlatot is, ami két módon értelmezhető, mert a mondat nagyon rövid és hiányos. A hasonlat az alábbi: *a föld benyeli és a hőség felissza a hó vizeit, a sír a vétkezőket*, mert szó szerint így van. S az emberek úgy tekintik, mintha az hangzott volna el, hogy a sír úgy elnyel minden gonoszt embert, ahogyan a száraz föld a hólevet, s ahogyan a hó elolvad a Nap hevétől. Jób itt nem azt akarta mondani, hogy Isten szemmel láthatóan bünteti az embereket a cselekedeteiknek megfelelően, hanem hogy más emberekhez hasonlóan halnak meg, s nem történik rajtuk olyan ítéletvégrehajtás, amiből az emberek megláthatnák Isten igazságszolgáltatását, hanem inkább a közös utat járják és Isten megengedi nekik meghalást a saját természetes halálukkal. Így amikor nem látjuk, hogy Isten megbünteti a gonoszokat és azokat, akik oly sok gaztettet s kegyetlenséget követtek el, akkor úgy tűnik, szunyókál a mennyben, s a gyengék és a tudatlanok emiatt úgy megsértődnek, mintha Ő nem is törődne a világgal, vagy mintha nem hajlana a kormányzásunkra, vagy a jók fenntartására, s az engedetlenek visszaszorítására. De (mint azt már megmutattam), Jób szándéka annak megmutatása, hogy ilyen esetekben tisztelnünk kell Isten titkos ítéleteit, biztosra véve, hogy jóllehet nem fogjuk fel a tetteinek okát, emiatt mégsem szabad káromolnunk Őt, s a bánatba sem szabad beletemetkeznünk, hanem türelemmel várnunk kell, amíg Isten majd megmutatkozik a megfelelő időben. Nem a mi dolgunk megszabni Neki a napot, hanem várnunk kell a Számára alkalmas időre, biztosra véve, hogy azért nem hajtja végre az ítéleteit (minden gologban) ebben az életben, hogy tanuljuk meg kiterjeszteni a hitünket és a reménységünket e világon túlra. De ha más célra használjuk ezt a hasonlatot, az értelme akkor is nagyon ideillő lesz, nevezetesen ekképpen: *Ahogyan a föld elnyeli és a hőség felissza a hó*

vizét, úgy vétkeznek a gonosz emberek egészen a sírjukig. Mintha Jób ezt mondta volna: úgy befészkelik magukat a gonoszság cselekvésébe, hogy az egész természetük átadatik annak, aszerint, amint mondani szokták, hogy amikor az emberek teljesen befészkeltek magukat vagy a jóba, vagy a rosszba, a felvett szokásuk mondhatni természetessé válik a számukra. Mert úgy eluralkodik rajtuk, hogy minden szívfájdalom nélkül követik azt. Jób tehát azt akarta itt kijelenteni, hogy azok, akikről ő beszél, nem kezdetben, vagy teljesen rendszertelenül vétkeznek, mint ahogyan látható, amikor valaki túllő a célon valamely hirtelen jött okból, ami ösztökéli őt, s noha korábban őszinte és feddhetetlen életet élt, ilyenkor mégis mintha egy vihar ragadná őt el. Látjátok hát, hogy egyesek elkövetnek némi rosszat vagy erőszakosságot, de nem folytatják. Jób kijelenti, hogy nem azokról beszél, akik valamilyen hirtelen kín vagy nyilallás hatására követtek el valami rosszat, például egy erőteljes kísértés hatására, hanem akik megkeményedtek a makacsságukban, és azt mondhatni a természetük részévé tették. Ezért ahogyan a Nap természete a hó megolvasztása, amit a száraz föld utána elnyel, úgy maradnak a gonoszok is a gátlások cselekvésében a sírig, azaz mondhatni a halálukig. Mivel ilyen példákat látunk és ez a mondat is arra figyelmeztet minket, hogy gondoljunk arra, ami túlon túl általános ebben a világban, tanuljunk meg Istenhez folyamodni, s imádkozni Hozzá: adja meg annak kegyelmét, hogy meghajoljunk a keze alatt, s úgy adjuk át magunkat az Ő szolgálatára és tiszteletére, hogy az legyen mondhatni a természetes a számunkra. Igaz, hogy a jókban mindig is lesz némi küzdelem, mert soha nem járnak annyira egyenesen, hanem mindig jelen van némi tanácsalanság és ellenszegülés, mert folytonos küzdelem zajlik az elme és a test között (Gal5:17). Mindazonáltal az Isten által belénk helyezett erkölcsi tisztaságnak messze felül kell kerekednie, s nekünk szabad szívvel kell szeretnünk a jót, s teljes mértékben ahhoz kell ragaszkodnunk. Ezért imádkoznunk kell Istenhez, hogy erősítsen meg minket ebben, másrészt könyörögnünk kell, Hozzá: ne engedje, hogy az ördög úgy eluralkodjon bennünk, hogy ide-oda irányítson és úgy megkeményítsen a rossz cselekvésében, mintha az mondhatni a saját természetünk lenne. Továbbá, mikor látjuk, mennyire megmakacsolják magukat az emberek a gonoszságban, ne tekintsük azt furcsának, mert az mindig is úgy volt, mint azt ebből a példából is látjuk. Végül Jób azt mondja, hogy *a jámbor ember elfelejti az efféle népséget, s csak a hernyók találnak bennük édességet és többé nem emlékeznek rájuk.* Ezzel jól kimutatja, hogy a gonoszok nem fognak örökké uralkodni, hanem annak egyszer vége szakad. Mindazonáltal Isten békében hagyja őket a halálukig, s az állapotuk nem rosszabb a többi ember állapotánál, akik egyenességben és becsületességben éltek, anélkül, hogy bármi rosszat tettek volna a felebarátaiknak. Akkor, ha valaki összehasonlítja ezeket a fosztogatókat és tolvajokat, akik más emberek javait falták fel és csodálatosan kegyetlenül bántak velük, azt mondom, ha összehasonlítja őket azokkal, akik egyszerűségben éltek, az állapotaikat egyformának fogja találni, s minden úgy összekeveredik, hogy nem lehet mást mondani, csak azt, hogy teljes a rendetlenség ebben a világban. Valóban, ha nem nézünk messzebbre, azaz nem vesszük fontolóra, hogy Isten fenntartja a gonoszok büntetését az eljövendő életre, hogy ne nyugodjunk el idelelni, hanem mindig a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételét tartjuk szem előtt, Akinek majd mindent helyre kell állítania, ami most rendetlen. S most, amikor az életünk rövidségét szemléljük, s látjuk, hogy azok, akik a szegények kirablására adták a fejüket, a sírba szállnak, s a férgek eledelévé válnak, ahogyan itt hangzik el, akkor értsük meg, hogy nagyon nyomorultak vagyunk, ha nem a nekünk megígért halhatatlanságért munkálkodunk. S Jób itt mondhatni az eleven képét tárja elénk az ember életének és halálának abból a célból, hogy megtudhassuk, mik vagyunk, ha nincs jobb reménységünk annál, ami szemmel látható. Akkor mi a célja annak, ha szent módon éltünk, Istent igyekeztünk szolgálni és neki igyekeztünk tetszeni, úgy élve a felebarátaink között, hogy senkit sem tévesztettünk meg, vagy nem ártottunk senki emberfiának? Mert akkor is a sírba kell szállnunk a gonoszokkal együtt, ahol mindennek össze kell keveredni, s ott kell megrohadnunk. Íme, milyenek az emberek, amikor csak a maguk fajtájának megfelelően vesszük őket fontolóra. De micsoda nyomorúság volna

az, he nem lenne jobb reménységünk? Ezért amikor a világban megfigyelhető változásokon töprengünk, figyelmeztessenek és serkentsenek minket azok arra, hogy emeljük fel a fejünket és nézzünk a nekünk megígért mennyei életre. S noha csak a rothadásnak kitett, nyomorult tetemek vagyunk, mégis éljünk abban a reménységben, hogy a mi Urunk elküldi majd nekünk Őt, Aki által egyszer megváltott bennünket, s aki nem engedi, hogy a drága és felbecsülhetetlen ár, amit megadott az üdvösségünkért, veszendőbe menjen vagy meghiúsuljon. Íme, minek kell örülnünk, s miben rejlik a mi dicsőségünk. Jób annak kijelentésével folytatta, miképpen hajlanak és adják a fejüket a gonoszok a gonoszságra, Istenre való tekintet és istenfélelem, valamint mindennemű szégyenkezés nélkül a világ felé. Ő csak egy dolgot említ, nevezetesen, *félrevezetik és elnyomják a gyermekeket nem szült, meddő asszonyt és nem tesznek jót az özvegygel*. De ebbe az egy dologba kétségtelenül beleért minden szegény embert, akik nem képesek bosszút állni önmagukért, s nincs semmi fenntartásuk vagy segítségük az emberektől. Azt mondja tehát, hogy a gonoszoknak kapóra jönnek az efféle emberek, mert látszólag alkalmas, a számukra előkészített prédának látszanak. S konkrétan a meddő nőkről beszél. Mert ha egy nőnek gyermekei vannak, akkor még ha özvegy is, de a gyermekei teszik a kötelességüket, van némi támogatása, s van (ahogyan mondják) idős korára botja, amire támaszkodhat. De ha egy asszonynak nincs férje és nincsenek gyermekei, akkor minden támogatásnak a híjával van. Ők azok a prédák, akikre a gonosz emberek vadásznak, mert úgy vélik, senki emberfia nem áll ki értük, ők pedig tehetnek velük, amit csak akarnak tekintet nélkül Istenre, Aki az özvegyek védelmezőjének nevezi Magát. Hasonlóképpen bánnak az árvagyermekkel és az idegenekkel, mint azt korábban mondtuk. Most azonban Jób megelégszik egyetlen példa adásával, mintha azt mondaná: azok az emberek, akiket nem fog vissza az istenfélelem, szabadoknak hiszik magukat mindenféle gonoszság elkövetésére, amikor látják, hogy nincs ember, aki megállíthatná őket. Ezért amikor magukhoz ragadták mások javait, és senki nem szegült velük szembe, még sokkalta inkább nekigyürkőznek és teszik, amit csak akarnak. Miért? Mert nem törődnek Istennel. Másodjára hozzáteszi, hogy *maguk után vonják az erőseket*. Azaz, amikor már hosszú ideje folytatták az említett harácsolást és a szegények, valamint azok bántalmazását, akik nem képesek megvédeni magukat, még nagyobb bátorságra tesznek szert és rátámadnak a gazdagokra is, amivel olyan félelmet és kétséget keltenek az emberek között, hogy az emberek készek kiváltani magukat a kezükből úgy, mintha betyárok között lennének és mindenki a maga életét féltene. S készek kiegyezni velük, pedig soha nem lesz nekik jobb azután sem, ha ezt megtették. S azért nem, mert miután árulókká és hitszegőkké lettek, a vadállatokhoz is hasonlókká váltak. Miután úgy felfalták és széttépték a szegényt, hogy az emberek többé már nem látnak bennük semmi emberséget, az embereknek akkor és valami váltságdíjat kell nekik adniuk, de soha nem lesznek nagyobb biztonságban, miután megtették. Mert lesben állnak azokra, akik ezt tették, s azt gondolják, hogy ha valaki bármiféle megvesztegetést adott nekik, utóbb ezt úgy kell megkapniuk, mint holmi bérleti díjat. Most hát valóban látjuk, mi Jób szavainak a jelentése: miután a gonoszok bántalmazták az önmagukon segíteni nem képes szegényeket, akik senkitől sem kapnak segítséget, attól még jobban megkeményednek, s vadállatokká válnak. Ezért nem kímélnék senkit, hanem rátámadnak a gazdagokra és az erősekre, valamint hitelnek és tekintélynek örvendőkre is, amitől a zsarolásuk olyan szélsőségessé válik, hogy nem marad más bennük, csak a rablás vadállati erőszakkal, amikor nincs már bennük sem emberség, sem szégyenérzet. S ezt abból a célból mondja nekünk, hogy ne zavarodjunk össze, amikor efféle példákat látunk (mint azt már mondtuk), hanem inkább felkészülve az ehhez hasonló botránykövekre megérthessük: a mi Urunk engedi a dolgokat ennyire összekuszálódni, hogy tovább meneteljünk az örökség felé, amire Ő hívott el. S ne fészkeljük be itt magunkat úgy, mintha biztos nyughelyünk lenne, hanem inkább tanuljunk meg vándoroknak és utazóknak lenni ebben a világban, hogy miután nincs állandó hely a számunkra ebben a világban (amint szent Pál mondja, hogy a keresztyének állapota az ide-oda hányódás), mégis hasznot húzhassunk ezekből

a dolgokból. Mert hacsak Isten mondhatni ki nem taszít minket ebből a világból erőnek erejével, mi soha nem fogjuk a fejünket a mennyei élet keresésére adni. S ez a fő oka annak, amiért Ő megengedi a dolgok megannyi változását és ide-oda hányódását úgy, hogy minden zűrzavarba torkollik és akkor a rendtelenség, hogy ámulatba esünk tőle és a hajunk szála is égne áll. Mindennek arra kell szolgálnia, hogy elvonjon minket ettől a világtól, nehogy túlzottan belekeveredjünk abba. Látjátok tehát, mire kell használnunk mindezeket a dolgokat. Aztán mivel azok, akiknek nincs védelmük, sok rosszat szenvednek el, legyenek biztosak benne, hogy Isten meghagyja őket minden földi segítségnek híjával, hogy még jobban keressék Őt. Mert ezt nem szabad a balszerencsének tulajdonítanunk, amikor senki emberfia nem támogat minket, ha szükségét szenvedünk. Vegyük hát biztosra, hogy Isten azért fosztott meg minket minden emberi segítségtől, hogy alázkodjunk meg magunkban, tekintsünk Rá, keressük Őt, s csak Hozzá fussunk menedéért. Íme, miképpen kell a gyakorlatba átültetnünk ezt a tanítást. Továbbá értsük meg ebből, hogy a mi Urunk a könyörületességünket akarja próbára tenni, amikor a gonoszok bármi rosszat vagy erőszakost tesznek azok ellen, akiknek nincs támogatásuk az emberek részéről. Azt mondom, ezért történik és mindegyikünknek igyekeznie kell a saját képességeinek megfelelően segíteni az efféle embereken. Mert íme, a dolog, amivel Isten megvizsgálja, hogy féljük-e Őt vagy sem, az, amikor próbára teszi, hogy van-e bennünk bármiféle könyörületesség. Ha szükségben és bajban látjuk a barátainkat vagy a rokonainkat, maga a természet indít fel minket a megsegítésükre. De mikor látjuk, amint egy szegény emberrel visszaélést követnek el, akinek nincs embere, aki felemelhetné, s mi sem próbáljuk meg segíteni és támogatni a szükségében, az kétségtelenül feljegyzésre kerül Isten előtt, mert ez annak a jele, hogy egy cseppnyi keresztyénség sincs bennünk. S miért? Mert ez annak jele, hogy a mi Urunk olyanokra hívja fel a figyelmünket, akik minden emberi segítség híjával vannak és engedi, hogy nyíltan bántalmaztassanak a szemünk előtt azzal a céllal, hogy igyekezzünk segíteni rajtuk. S ha nem tesszük, jaj nekünk, akkor nem lesz mentség a számunkra. Mert amikor bárkit ennyire elnyomnak, azt kell hinnünk, hogy ez nem balszerencse folytán történt velünk, hanem inkább Isten küldi őket hozzánk. Ezért valahányszor csak a tanújává tesz minket bármi rossznak, amit egy szegény emberrel szemben követnek el, ha nem lépünk elé és nem segítjük megvédeni őt úgy, ahogyan tőlünk telik, Isten biztosan észreveszi és feljegyzi a cselekedetünket. Azért figyel minket ugyanis, mert (mint említettem) a szeretetteljességünket akarja próbára tenni. De most térjünk rá a Jób által említett második dologra, miszerint *a gonoszok (akikről beszél), úgy vonszolják maguk után az erőseket*, ahogyan a tomboló vízáradat szaggatja ki gyökerestől a fákat, és dönti le a házakat. Így tehát akik hosszú ideje keményednek a gonoszság cselekvésében, olyanok, mint a nagy viharok és forgóselekek, melyek felkapnak mindent, még a fákat és a házakat is. Ez szemmel látható és adná Isten, hogy ne legyen túl sok hasonló tapasztalatunk. Mert azok, akik mohók és ragadozni szeretnének, nem mernek elsőre az erősebbekre, s azokra támadni, akiknek karmaik és mancsaik vannak, amikkel bosszút állhatnak önmagukért, hanem a kicsikkel kezdik. Ha azonban egyszer teret kapnak a gonoszság megcselekvésére, a legerősebbnek is nekimennek. Ám ez nem Isten csodálatos elrendezése nélkül történik. Mert jogos fizetsége a gazdagoknak, valamint a tekintélyes és hiteles embereknek, hogy a gonoszok ezen a módon zaklassák őket. Miért? Mert ha az ember az erkölcstelenségbe rohan, az egyik emberre rásújt, a másikat kifosztja és már erőszakosságokat is elkövet, nos, azok, akik jólétben élnek és rendelkezésükre áll minden a fenntartásukhoz, csak nevetnek ezen. Igaz, hogy nem kedvelik ezeket az embereket, de minden nem kedvelésük ellenére tesznek bármit a megjavításukra? Nem. S miért nem? Mert a dolog látszólag nem érinti őket. Ó, (mondják), ha velem szórakozna így, én megéreztetném vele, hogy vannak fogaim. Íme, miképpen beszélnek azok, akiknek hitelük és gazdagságuk van, s olyan jól körbe vannak kerítve, hogy érinthetetlenek. Közben azonban a szegényekkel rendkívül rosszul bánnak. Mikor ezek a hetvenkedők, akiknek meg van engedve, hogy tegyék, amit csak akarnak, látják, hogy megússzák büntetlenül, elkezdenek elhajolni, mint a hattyúk. S ki engedi

el őket? Vajon azt feltételezzük, hogy Isten nem rendeli el ennek minden morzsáját? Mert ha lenne bennünk bármekkora férfiasság, akkor vajon nem könyörölnénk ne bánkódna a szívünk látva, ahogyan a szegényeket lábbal tiporják, és ne állnánk ellene minden erőnkkel? De nem teszünk semmit. Amikor egy szegény embert erőszakosan zaklatnak, semmi érdemlegeset sem teszünk a gaztett megakadályozására, hanem inkább szemet hunyunk felette, még több alkalmat adva a gonosznak az efféle viselkedésre. Vajon nem kell megérintenie minket Istennek rövidesen ez után, s engednie és kijelölnie, hogy a gaztett visszaszálljon a saját fejünkre? Íme, egy mondat, amit nagyon érdemes megjegyezni. Mert ebben a Szentlélek, mint egy tükörben, azt mutatja meg nekünk, hogy a gonoszság nőtön-nő, míg el nem éri a teljességét, ha az emberek teret adnak annak és nem orvosolják a kellő időben. S ezt a leckét főleg a gazdagokhoz és a tekintélyesekhez intézi. Igaz, itt nem látunk olyan példákat, mint amilyenek a nagy fejedelmek udvaraiban láthatók. Mert ott, ha három-négy csatlós nagy tekintélynek örvend, azok megremegettetik az egész birodalmat olyannyira, hogy még azoknak is, akik húsz-harmincezer fontnyi járadékuk is van, össze kell tenniük a mancsaikat és úgy kell meglapulniuk előttünk, mint a pórázon levő kutyáknak, s a bevételeik jó részét át kell adniuk nekik a kegyeik megvásárlása végett, valamint váltságdíjként önmagukért. Itt nem látunk ilyen példákat. De mennyiséget mennyiségért, az ember mindenütt láthatja azt, ami itt le van írva. S ennek jó oka az, hogy Isten gondviselésének ki kell terjednie az egész világra, nagyokra és kicsikre egyaránt. Látható tehát, hogy akiknek van szabadságuk fosztogatni és rabolni, s sok más bosszúságot okoznak a kicsiknek, végül még a nagyokat is szükségszerűen megrettentik. Ami pedig azokat illeti, akiknek megvannak az eszközeik és a képességeik a szegény emberek megsegítésére és fenntartására, Isten azt akarja megértetni velük, hogy ha nem szállnak szembe azokkal, akik rosszat tesznek és sérelmeket okoznak a szegényeknek, nekik maguknak is várniuk kell arra, hogy sorra kerülnek, azaz, végül saját maguknak kell majd válaszolniuk. A többiek pedig megnyúzzák őket és kivájják a szemüket, mivel méltók arra, Isten pedig meg fog dicsőülni, amiért ilyen büntetést küldött rájuk. Igaz, hogy a rendetlenség napról napra nő. A kegyeseknek azonban ebben Istennek az emberi értelmet meghaladó, titkos ítéleteit kell szemlélniük, mert őket Isten világosítja meg az Ő Ígétével. S ebből látjátok, miképpen kell elismernünk, hogy mi magunk vagyunk minden rendetlenség oka a világban. Elkezdhetünk panaszkodni, amikor a dolgok nem a saját szájízünknek megfelelően történnek: kiálthatunk jajt, vagy jaj nekem-et, s készek lehetünk káromolni Istent, de közben nem fogjuk fel, hogy a hiba tőlünk magunktól származik és nekünk magunknak kell hordozni a gyalázatot ezért a gonoszságért. Mert ha minden ember a kezébe venné a gáztetteket visszaszorítását és minden ember munkálkodna bármiféle gonoszság megállításán, akkor Isten biztosan megáldaná ezt a tevékenységet és örömteli rend volna közöttünk, s lenne okunk az örvendezésre. De mi a helyzet? Ahelyett, hogy orvosságot keresnénk a rosszul menő dolgokra, minden ember csak hordja a fát a tűz fellobbantásához, vagy inkább ők maguk válnak zsarátnokká. Íme, miképpen tevékenykedünk. Akkor hát vajon furcsállnunk kell, ha a dolgok úgy összekeverednek, hogy se vége, se hossza, hanem minden összekeveredik, mint holmi kotyvalék? Mert (mint említettem) ha egyszer fellobbant a láng, mi sosem hagyjuk abba a fahordást a tűzre. Ezért a gazdagok és a tekintélynek örvendők legyenek tekintettel a szegényekre, s amikor bármi erőszakot, gáztettet vagy a szegények elnyomását látják, nyújtsák ki a kezüket és igyekezzenek őket támogatni. Ha pedig ez a gazdagokra, illetve azokra tartozik, akik képesek megsegíteni a szegényeket, mennyivel inkább azok dolga is, akiknek a kezében van az igazságszolgáltatás kardja? Ha ők hanyagok, akkor nagyon méltókká válnak arra, hogy mindaz a gonoszság, ami felett szemet hunytak visszaszálljon az ő fejükre, s Isten mondhatni a gúny tárgyává tegye őket az emberek előtt, hogy az ő személyükben szemlélhessék az Ő jogos bosszúját. Ezért annál inkább meg kell jegyezniük az itt elhangzottakat. Látjátok hát, mi célból kell hivatkoznunk az ebben az ígeversben szereplő tanításra. Ezért figyeljük meg alaposan a Jób által használt szavakat. Mert nem ok nélkül mondja, hogy az emberek kénytelenek lesznek váltságdíjért kivásárolni magukat a gonoszok

kezeből, mikor azok elérik a céljaikat és amikor már akkora bátorságra tesznek szert, hogy egyeseket felfalnak, másokat kifosztanak, az alázatos meghajlásuk és talpnyalásuk semmit sem fog nekik használni. Mert olyanok, mint a vadkutyák, amiknek semmi sem elég. Ezért mindaz, amit az emberek megtesznek nekik, csak fokozza az étvágyukat, s a megvesztegetések csak egyre jobban megkeményítik őket. Mert a kenőpénzeket úgy veszik át, mint a nekik kijáró bérleti díjat, amikor pedig valaki ajándékot ad nekik, akkor is fogva tartják az illetőt és nem engedik el, akkora a telhetetlenségük. Majd azt olvassuk, hogy *a szegények a saját életükben sem bíznak*. Sőt, azt mondom, akik korábban gazdagok voltak és megbecsülésnek örvendtek, azoknak is reszketniük kell előttük. De hogyan? Látom (mondják), hogy ezek a gonosz emberek az akaratuk szerint bírják a világot, s nemsokára olyan fojtást tesznek rám, hogy azt sem tudom, majd, miképpen távolítsam el magamról. Ezért jobb lesz jóelőre hízelegnek nekik, s némi nyereségre kell szert tenniük tőlem, vagy legalábbis nem szabad kiváltanom a nemtetszésüket. Nézzétek meg, miképpen kell elkezdni remegni azoknak, akik eddig kívül voltak a veszélyen, s még a saját életükben sem bízhatnak, hogysem megzaboláznák a gonoszokat. Ezért azt sem tudják, mitévők legyenek, míg le nem csillapították a gonoszokat és nem találták meg ennek eszközeit, amikkel megtehetik. Emiatt aztán folytonos zavarban és nyugtalanságban kell élniük. Itt szép tükrét látjuk annak, mit is jelent nem orvosolni a gáztetteket a megfelelő időben és helyen, s engedni az erős gyomokat addig növekedni, amíg felül nem kerekednek. Mert az ember nem szaggathatja ki azokat akkor, amikor csak akarja azért, mert nem a megfelelő időben tette meg azt. Látjuk, micsoda kényelmetlenség származik ebből, sőt még Isten is elcsüggeszti azok szíveit, akik a kezdetben könnyedén orvosolhatták volna a gázságot, de most oda jutottak, mintha összetörték volna a fegyvereik, s nem maradt bennük sem bátorság, sem állhatatosság, hanem olyan gyengékké váltak, mint a víz. De miért? Mint mondtam, ez a jogos büntetés a hanyagságért, amit a gonoszság elsőre történő visszaszorításával kapcsolatos kötelességeik ellátásában tanúsítottak. Mert amikor az emberek látják a szegények zaklatását és a velük szembeni kegyetlen és erőszakos bánásmódot, de nem orvosolják azt, a gazemberség szükségszerűen megerősödik, ezért azok, akik most is megtehetnék, sőt már korábban is visszaszoríthatták volna, utóbb már nem kerekedhetnek felül, mert a mi Urunk nem adja meg nekik annak sem a tisztességét, sem a kegyelmét. Most pedig gondoljuk meg magunkat, azt mondom, gondoljuk ezt alaposan végig. Aztán vegyük fontolóra. micsoda nyomorultság az, amikor az emberek nem Istenre támaszkodnak, s nem vetik Rá a gondjaikat, amivel az Ő vádelmére bízhatnák magukat. De miért? Mert a dolog, amit Jób itt leír nekünk (nevezetesen, hogy az emberek nem vetik a bizalmukat Istenbe), közönséges dolog a világban. Ha látjuk, hogy a gonoszok elérik minden céljukat, mi teszünk? Ó, ki kell találnunk, hogyan lopakodhatunk be a kegyeikbe, de közben nem vesszük fontolóra, hogy ez a gonoszság táplálása, azaz sokkal bátrabbakká tesszük őket, mint amilyenek annaelőtte voltak. Ez pontosan olyan, mintha volna egy örült, aki csak az embereket akarja ölni, valaki pedig kardot adna a kezébe, másvalaki egy rakás követ vinne hozzá, megint más valami olyasmit adna neki, amivel megmérgezhethi az embereket. Ugyanezt teszik azok, akik hízelegnek a gonoszoknak, amikor megbecsülteknek látják őket. Jön valaki és megvesztegeti őket, áruba bocsátva ezzel az igazságszolgáltatást, másvalaki valamilyen finom módon hajlongva igyekszik elfogadtatni magát velük. Mindezzel azonban csak egyre jobban és jobban fellángolnak, s a dühüket súlyosítva még mohóbbakká válnak. Mert korábban némi kétely visszafoghatta őket, de most arra a következtetésre jutnak, hogy mindaz, amit tesznek, törvényes, s többé nem kell félniük, mert az egész világ bámulattal áll előttük. Ó, (mondják), ez az ember a vonzerőm miatt jött hozzám, a többiek pedig majd szintén jönnek a kezem alá, s én ráveszem őket, hogy majmolják az elsőt. Látjátok, miképpen válnak a gonoszok egyre bátrabbakká, amikor az emberek így mennek hozzájuk, de a világi emberek mégis ezen a módon járnak el. Mert amikor nem törődünk Istennel, akkor szükségszerűen mindig félelemsújtottak és zavarodottak leszünk, s ezt mondjuk: óvakodnom kell az efféle emberektől, mert látom, hogy át kell mennem a keze alatt,

mit fogok hát tenni? Ha józan ésszel és világos bizonyítékokkal közeledek hozzá, az mind hiábavaló, mert azokkal máris tele vannak a fülei. Ezért más módon kell eljárnom, nevezetesen meg kell töltenem a farkastorkát valami ajándékkal, s valahogyan meg kell őt nyernem. Vagy ha látom, hogy tele van kicsinyes hiúsággal és mindenáron előre akar jutni, így mondhatni a maga hírnevére támaszkodik és a saját pávatollaiban gyönyörködik, elérhetem a célokat, ha képes leszek úgy meghunyászkodni, mint egy talpnyaló. Nem látok más orvosságot, ezt az utat kell járnom. Íme, a közönséges módszer. De mit kell tenni ezzel szemben? Amikor látjuk a gonoszokat kapzsisággal és hiúsággal telve, s olyanok, mint a vadállatok mindennek a megsemmisítésében, mondjuk ezt Istennel: mégis Te tartod, Uram az emberek kantáriját, Te vagy képes őket megzabolázni. Mert ha Isten nem lép olyan gyorsan, ahogyan mi szeretnénk, értsük meg: az a szándéka, hogy egy ideig ostorozzon minket. De vegyük biztosra, hogy ügyel a jólétünkre és nem engedi, hogy a tetszésük szerint végleg leverjenek azok, akik így túllőnek a célon. Mert a mi Urunk tartja őket a kezében, s mondhatni karnyújtásnyira van tőlünk, s bár ez nem azonnal vesszük észre, mégis Ő véd és tart fenn minket, s Ő a mi biztosítékunk. Ezért bátran megvethetjük a gonoszokat és minden kevélységüket, mert tudjuk, hogy Isten ügyel a jólétünkre, s megvéd minket a kezeiktől, a mancsaiktól és a torokaiktól. Íme, mihez kell fordulnunk, amikor az emberek vonatkozásában nem látunk más lehetőséget, csak átengedni magunkat a gonoszságnak és azzal egyetérteni. Isten védelmét kell a szemünk előtt tartani, ami most ugyan rejtve van előlünk az érzékszerveink vonatkozásában, azonban olyan jó és biztos feljegyzésünk van ról a Szentírásban, hogy nem szabad benne kételkednünk. Menjen a világ bármerre is, mi tartózkodjunk a törvénytelen eszközökkel történő üzleteléstől. Mert ez cselekedve a saját magunk bizalmatlanságát és hitetlenségét áruljuk el. Emellett a gonoszságban is vétkesek leszünk annyira, amennyire mi magunk is tápláljuk azt. Így, ha az ember elkezd hízelegni a gonoszoknak, ezzel további erőt ad nekik, és váltságdíjjal váltja ki magát a kezükből, akkor valójában mit cselekszik? Először is (mint említettem) elárulja, hogy nem bízik Istenben. Mert ha Isten ígéreteire támaszkodunk, biztos, hogy soha nem fogunk tekervényes utakat keresni, hanem mindig azt gondoljuk végig, hogy Isten vajon megengedte ezt vagy azt, vagy sem. Megtiltotta nekem? Akkor egyetlen további lépést sem tehetek abba az irányba. S az is biztos, hogy mindazok, akik a gonoszok jóindulatának elnyerésén munkálkodnak megvesztegetéssel és más efféle módszerekkel, mind hitetlenek és eléggé el is árulják, hogy azok, s végül majd meg kell fizetniük az árát annak, hogy nem tisztelték Istent úgy, ahogyan kellett volna, s a gonoszokhoz társultak, táplálva őket az önteltségükben. Mert ez pont olyan, mintha szövetkeztek volna velük minden rend megtörésére és a feje tetejére állítására, s biztos, hogy meg is tettek minden tőlük telhetőt ennek érdekében. Ezért (mint azt már említettem), tanuljunk meg Istenre tekinteni és Benne bízni: s akkor nem leszünk többé kitéve a Jób által itt említett nyomorultságnak, ami nem más, mint amikor nem tudjuk, micsoda a mi életünk. Mert azoknak, akik e módon védelmezik a gonoszokat s nem Isten gondviselésére támaszkodnak, mindig reszketniük kell és soha nem lehetnek biztosak abban, hogy lesz bármiféle biztonságuk vagy nyugalomuk. S azt is alaposan meg kell figyelniük, miképpen teszi hozzá Jób, hogy amikor ajándékokkal vagy bármilyen más, kényelmetlen eszközzel akarjuk megvásárolni a gonosz emberek jóindulatát, azok annál inkább lesni fognak ránk. Vajon nem látjuk, hogy hitetlen népség? S mivel nincs bennük istenfélelem, könyörgöm, miképpen lehetnének odaadók az emberek iránt? Sőt, miképpen volna lehetséges, hogy Isten ne engedje meg nekik az árulást és gonoszságokat látva, hogy korábban egyetlen ember se figyelmeztette őket? Így ha valaki szándékosan veti bele magát a hálójukba, nem lesz mentsége. Mindez szemmel látható: az emberek látják, amint a gonoszok összeszövetkeznek, mindazonáltal egyikük sem bízik a másikban. De miképpen lehetséges ez? Mert ha két gonosz ember szövetségre lép, az ember azt hihetné, úgy fonódnak, össze, mint ugyanannak a kéznek két uja, azaz látszólag, amit az egyik akar, azt akarja a másik is. De mindennek ellenére bizonyítéka ez annak, hogy bíznak egymásban? Nem, hanem biztos, hogy a szívében mindegyikük azt szeretné, ha a másikat

felkötnék, neki magának pedig semmi baja sem lenne. Vagy legalábbis azt, ha a másik százlábnyira lenne a földben, s végül mindazok, akik kegyelték őket, az ellenségeiké válnak. Ebből látjuk, hogy Isten még minden rendetlenség közepette is kormányoz. Ezért, ha össze is zavarodunk a dolgok zűrzavara és keveredése miatt, emeljük fel a szemeinket és meglátjuk, hogy mindent Isten kormányoz. Mert biztos, hogy nem engedi a gonoszokat megbízni egymásban, hanem mindig félelemben tartja őket. Sőt, még azok is, akik fenntartják őket az önteltségükben, s képmutatással telve hízelegnek nekik a kegyeik és a tetszésük elnyerése végett, azt mondom, azok is mindig reszketni fognak a félelemtől. Viszont, ha képesek vagyunk Istenbe vetni a bizalmunkat, akkor, noha sok zsarolást szenvedünk el a gonoszok kezétől, s a mi Urunk megengedi nekik, hogy zaklassanak és bajt okozzanak nekünk, mégsem ér minket több, csak amennyi a javunkra válik, s a mi Istenünk majd gondoskodik róla, hogy mindennek boldog és hasznos vége legyen. Ez (azt mondom) az orvosság, amihez folyamodni ösztönöz, amikor látjuk a világ dolgainak rendetlenségét. Miután Jób így beszélt, hozzátette, hogy *azok, akik egy kis időre felemelkednek, utána lezuhannak, s levágják őket, mint a búzakarókat, s másokkal együtt elenyésznek*. Azt mutatja meg röviden, amit már elmondott: tudniillik, ha nem nézünk messzebbre a jelenvaló életnél, akkor egy rendetlen masszát látunk, s nem tudjuk megkülönböztetni az egyik dolgot a másiktól. Mert a gonoszok tágas teret kapnak egy időre, látjátok őket a kerék tetején (ahogyan mondják), de idővel lezuhannak. De a jó emberek is haladhatnak jócskán előre, aztán végül mégis elvesztik a lábuk alól a talajt. Mi van akkor? Ezt tapasztalatból látjuk, annak megfelelően, ahogyan Jób levonja a következtetést ezt mondván: *Avagy nem így van-e? Ki hazudtolhatna meg engem?* Akkor fontolóra véve az efféle tapasztalatot, tanuljunk meg Istenhez visszatérni. Mert ha csak a mostani dolgokra nézünk, akkor kétségtelenül nemcsak olyanok leszünk, mint az ingadozó nád, hanem mint a szalma és az üres polyva, amit a szél ide-oda hány, ezért semmi szilárdság sem lesz bennünk. Ezért meg kell lennie a józan eszünknek, ha az ebben a világban rendetlen dolgokra nézünk: tegyük ezt oly módon, hogy Isten gondviselése mindig bele legyen vésődve az elménkbe. Igaz, hogy azt nem érzük fel a magunk értelmével, de nézzünk előre a hit szemeivel, így Isten Ígéje mondhatni tükör lesz, a Szentírás pedig arra szolgáló világosság, hogy a világnál messzebbre lássunk. S bár Isten ítéletei most el vannak rejtve előlünk, ettől még ne szűnjünk meg azt hangoztatni, hogy Isten igazságos. S alázkodjunk meg előtte, mindig úgy tartva szem előtt az Ő ígéreteit, hogy ne mulasszuk el Őt hívni segítségül a kétségbeeséseinkben, biztosra véve, hogy Ő támogatni fog, s úgy érezteti meg velünk a jóságát, hogy a világ minden kísértése közepette is örvendzhesünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy törölje el ezek emlékezetét és vigyen vissza minket Magához oly módon, hogy többé ne keveredjünk ezekbe a földi dolgokba. Helyette ragaszkodjunk teljes mértékben az Ő igazságosságához, hogy amíg ebben a világban élünk, csak idegenekként mehessünk előre, míg eljutunk az Ő nyugalomába, ami velünk marad, miután átmentünk ennek a halandó életnek a bajain és kísértésein. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk stb.

A kilencvennegyedik prédikáció, ami az első a huszonötödik fejezetről

Jób25:1-6

- 1. Felele pedig a Sukhból való Bildád, és monda:**
- 2. Hatalom és fenség az övé, a ki békességet szerez az ő magasságaiban.**
- 3. Van-e száma az ő sereginek, és kire nem kél fel az ő világossága?**
- 4. Hogy-hogy lehetne igaz a halandó Isten előtt, hogyan lehetne tiszta, a ki asszonytól született?**
- 5. Nézd a holdat, az sem ragyogó, még a csillagok sem tiszták az ő szemei előtt.**
- 6. Mennyivel kevésbé a halandó, a ki féreg, és az embernek fia, a ki hernyó.**

Mivel túlságosan erősen kitartunk a saját elképzeléseink mellett, amiknek az alapja a bolondság, mert nem gondolunk Istenre, sem arra, hogy mi az Ő fensége, ezért itt egy nagyon jó és hasznos tanácsot kapunk: valahányszor csak kísértést érzünk, hogy bármilyen dicsőséget magunknak tulajdonítsunk, a szemeinket Istenre kell vetnünk és alaposan végig kell gondolnunk, kicsoda is Ő, kicsoda az Ő hatalma és ereje, s kicsoda az Ő összes dicsősége, s akkor minden bátorságunk hamarosan olyan lesz, mint a szétfolyt víz. Mert ahelyett, hogy felfuvalkodnánk a gögtől és megrészegülnénk az elbizakodottságtól, egyedül csak Isten figyelembevétele is elegendő ahhoz, hogy megremegjünk és megszágyenüljünk önmagunkban. Látjátok tehát, mik okból adja most a Szentlélek Bildád személyében azt a figyelmeztetést, hogy Isten jogosan bírja a legfőbb szuverenitást, s nekünk meg kell retennünk, ha csak gondolunk Őrá, s fontolóra vesszük azt a rendet, amit Ő szabott meg a mennyben és az egész világon. Továbbá tudnunk kell magunkról, hogy nagyon távol állunk attól, hogy lenne bármink, ami értékesnek minősülhetne Előtte, hisz a fényesen ragyogó csillagok is sötétek Őelőtte. Ezt látva mit tehetnek az emberek? Hisz minden bátorságuk ellenére csak ők férgek és rothadás. S ha a csillagok fölé dicsőítenék is magukat, mi lenne az? Nem volna túlságosan nagy az ostobaságuk? Látjuk tehát, mire irányulnak az itt szóban forgó dolgok: mivel az emberek nem képesek megalázkodni, amíg lefelé néznek, ezért itt Isten tárul a szemük elé a saját fenségében azért, hogy megtudják, semmi okuk sincs nagyra becsülniük magukat. Mert bárki magasztalja fel önmagát Isten előtt, szükségszerűen megaláztatik (Mt23:12, Lk14:11, 18:14). S Bildád észrevételi velünk, ily nagy mértékben kell félnünk és tisztelnünk Istent, s arra utal, hogy *Ő szerez békességet a magasságaiban*, azaz Ő szabja meg a menny rendjét oly módon, hogy az emberek megláthatják: ott békés és jól szabályozott kormányzat van. Ez vonatkozhat az angyalokra, ahogyan az imáinkban mondjuk: legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is. Ez pedig azt adja az értésünkre, hogy Istennek rosszul engedelmeskednek ideleln az emberekben meglévő lázadás következtében, mert tele vagyunk gonosz vágyakkal, melyek nem képesek engedelmeskedni az Ő igazságosságának. Ezért azt kérjük, hogy az angyalokhoz hasonlóan, akik teljesen igazodnak Isten akaratához és nem keresnek mást, csak a kedvében járást minden vonatkozásban, úgy reformáljon meg minket, s tegye az Ő kormányzását és uralkodását békességessé ideleln is, helyesbítve bennünk a szilaj indulatokat. Ezért az embert vonatkoztathatja ezt a mondatot az ima említett szakaszára, ami az angyalokról hangzik el. De nem kétséges, hogy Bildád messzebbre is nézett, azaz, a teljes kormányzásra, amit a menny rendjében látunk. Így noha a Nap mondhatni végtelen test a mi szemünkben, s olyan gyorsan mozog, hogy látszólag összezavar mindent, mégis ember, aki hasonló módon irányíthatná az órát, mint az iránytűt, azaz, aki elérhetné, hogy ilyen pontosan tartsa az irányt. Nem, ez lehetetlen. Ugyanezt látjuk a Holdnál és az összes csillagnál is. Mert noha a számuk végtelen, mégis semmi rendetlenség köztük, hanem minden olyan jól elrendezett, amennyire csak

lehetséges. Ezért nem ok nélkül utal itt Bildád arra, hogy *Isten békességet teremt a magasságaiban*. S nemcsak a mennyei teremtményeiben látjuk Őt uralkodni, hanem a világ egész rendjét is oly módon szabja meg fentről, hogy jóllehet a dolgok rendetlenek és mozdíthatók ideleln, s megannyi változást és bajt látunk, Isten mégsem mulaszt el mindent az Általa megszabott és kijelölt rend felé vezetni. Igaz, hogy ha lenézünk, nem láthatjuk oly békésnek ezt a kormányzást, mint amilyennek itt van leírva. De ha Isten gondviselésére nézünk, akkor biztos, hogy minden felfordulás és világi változás közepette is meglátjuk: Isten úgy kormányoz, ahogyan jónak látja. Látjátok tehát, mit jelent ez a mondás, mely szerint *Isten békességet szerez a magasságaiban*, azaz oly módon zabolázza meg a teremtményeit, hogy minden változás ellenére, amit az emberek látnak, nem hagy fel a kormányzással, és minden úgy történik, ahogyan Ő akarja, annak megfelelően, ahogy a rendelkezéseivel irányítja azokat. Ezt a helyzetet látva jussunk arra a következtetésre, hogy jó okunk van minden hatalmat, szuverenitást és félelmet átengedni Neki, azaz tisztelnünk, félnünk és imádnunk kell Őt, és teljes tisztelettel kell elismernünk az menny és a föld gazdájának és szuverén Urának. Első ránézésre ez a beszéd felesleges. De ha alaposan fontolóra vettük a korábban elhangzottakat, látni fogjuk, hogy Bildád nem ok nélkül számol be arról a kormányzásról és uralomról, amivel Isten rendelkezik az egész világ fölött. Mert ez a mondás gyorsan szalad a szánkon és nagyon jól tudunk beszélni Istentől. Közben azonban nem fogjuk fel az Ő fenségét, hanem mondhatni bálványt alkotunk abból. Valóban nem ismerjük azt el, sőt, még vissza is riadunk annak elismerésétől, sőt, nem adjuk meg Istennek a Neki kijáró hatalmat sem, amit el kellene ismernünk Őbenne. Mert beszélünk a fenségéről, s a neve gyorsan kiszalad a szánkon mondhatni megvetően, s gyakran csúfolódva és gúnyolódva beszélünk Róla. Ebből megmutatkozik, hogy az emberek mérhetetlenül pogányok, s ahol minden térdnek meg kellene hajolni, és minden teremtménynek reszketni kellene Isten nevének említésekor, ott olyan bátrak vagyunk, hogy semmiféle tisztelettel vagy alázattal sem adózunk (Ézs45:23, Rm14:11, Fil2:10). Röviden, az emberek nem ismerik el Isten fenségét, s nem fogják fel a hatalmát, hogy megalázkodnának és engedelmeskednének Neki úgy, ahogyan kellene. Ezért amikor bármi elhangzik Istentől, annak alkalmasnak kell lenni a számunkra, azaz oly módon kell elhangzania, hogy felfoghassuk. S ez az oka annak, amért a Szentírás oly sokszor titulusokat tesz hozzá, s nem elégszik meg a puszta névvel, hanem *mindenhatónak, mindentudónak, teljesen igazságosnak, Önmagában az egyedüli halhatatlannak, minden alkotójának és minden kormányzójának* nevezi. Mi másért mondaná ezt, mint az emberek felébresztése végett, akik túlságosan tunyák és nem tisztelik Istent úgy, ahogyan megérdemli? Röviden, nézzük meg, milyen gyakran ad a Szentírás bármiféle megtisztelő nevet Istennek: az ugyanannyiszor a hálátlanságunk és tompaságunk megfeddése, amiért nem adjuk meg Neki, ami kijár, hanem (amennyire csak tőlünk telik) megraboljuk a hatalmát és a dicsőségét, vagy legalábbis nem annak tekintjük, Aki, semhogyan tisztelnénk és megalázkodnánk Előtte, s magasztalnánk és dicsőítenénk úgy, ahogyan megérdemli. Ezért amikor elhangzik, hogy *Isten békességet szerez a magasságaiban*, és oly módon kormányozza a világot, hogy az emberek láthatják: mindennek meg kell hajolni Előtte, s az emberekben meglevő lázadás és makacsság ellenére nem hagy fel a rendeleteinek végrehajtásával, akkor tanuljunk meg többé nem üldögelni szunyókálva, s nem úgy bánni Istennel, ahogyan az eddigiekben szoktuk, hanem reszkessünk a fensége előtt. De mindenekelőtt emlékezzünk az itt szereplő következtetésre, tudniillik, hogy szuverén, félelemmel vegyes uralma van felettünk. Azaz, nem csak az alattvalóinak kell lennünk, de teljes félelemmel kell reszketnünk és áhítatos tisztelettel kell Előtte állnunk. S nem lehetünk olyan ostoba szívűek (vagy inkább örültek), hogy küzdjünk ellene, vagy vitassuk a cselekedeteit, vagy úgy zúgolódjunk, mintha lehetne bármi hibát találni a tetteiben. Látjátok tehát, hogy minden ember szájának be kell zárulni azért, hogy levetkőzve a bolond vakmerőségüket, megtanuljanak reszketni Isten jelenlétében, s rájöjjenek: Ő az, Akinek teljes engedelmisséggel kell adózniuk. S ezért teszi hozzá Bildád: *van-e száma az Ő seregeinek? S kire nem kel fel az Ő világossága?*

Amikor elhangzik, hogy számtalan serege van, az azt mutatja meg, hogy az emberek rosszabbak az örülteknél is, ha ezen a módon szegülnek szembe Istennel és csatára kényszerítik Őt. Igaz, ezt nem teszik meg nyíltan. De mégsem lehetséges zúgolódni Isten ellen és panaszkodni az ítéleteire, vagy elégedetlenkedni bármivel, amit Ő tesz, anélkül, hogy egyúttal ne háborúznánk is Vele. S miért? Mert miben rejlik a szuverenitás és az uralom, amivel felettünk rendelkezik? Abban, ha elismerjük nemcsak a hatalmát, de a végtelen jóságát, a bölcsességét az igazsággát, a könyörületét és az igazságosságát is. Amikor ezt egyszer megtettük, akkor dicsőítettük Őt. Ezért tehát, ha az emberek ésszerűtlennek tartják Isten cselekedeteit, ha kegyetlenséggel vádolják, ha a türelmetlenség okából felhevülnek Ellene, vagy ha megsértődnek bármitől, amit Ő tesz, akkor minden kétséget kizáróan megfosztják Őt az Ő isteni dicsőségétől, ez pedig nem tehető meg anélkül, hogy ne háborúznának Vele. Ezért valahányszor nem dicsőítjük Istent az Ő végtelen igazságosságában, jóságában, hatalmában és bölcsességében, az ugyanaz, mintha dacolnánk Vele, és felkelnénk Ellene. De mi az, amit a halandó embert tart a kezében? Itt elhangzik, hogy *Isten seregei megszámlálhatatlanok*. Íme, az összes mennyei angyal fel van szólítva az Ő tisztességének a védelmére, Aki formálta és megteremtette őket. Hasonlóképpen minden teremtménye is teljesen kész megvédeni a fenségét, amit így támadtunk meg mi, akik csak hernyók és rothadás vagyunk. Ezért jegyezzük meg jól, mi okból vannak itt Isten seregei vagy hadseregei megemlítve. Azért, hogy megtudjuk: valahányszor csak zúgolódni mernek az emberek Isten ellen, és káromolják az Ő igazságosságát, akkor annyi halálos ellenségök lesz, amennyi angyal van a mennyben, akiknek a száma tudjuk, hogy végtelen. S azt is tudniuk kell, hogy minden teremtmény fel van fegyverezve a harcra ellenük. Hisz mi célból teremtett Isten minden dolgot, ha nem azért, hogy az Ő dicsősége ragyogjon azokban? Ha viszont az emberek akarattal vetik al magukat Istennek és megadják a Neki kijáró tiszteletet, akkor az, ami itt hangzik el a seregeiről vagy a hadseregeiről nem megrettenteni fogja őket, hanem inkább megörvendeztetni. S biztos, hogy amikor a Szentírás elmondja nekünk, hogy Istent sokezer angyal veszi körül, akik készek a parancsai végrehajtására (Dán7:10), az mi másra szolgálna, mint az értésünkre adni, hogy miután Isten a kegyeibe fogadott, Ő elég erős a megtartásunkra is biztonságban, még ha minden oldalról támadnak is? Ezért amikor az emberek minden rendelkezésükre álló erőt bevetnek ehhez és igyekeznek megsemmisíteni minket, sőt maga az ördög kel fel ellenünk, akkor sem szabad félnünk. Miért? Mert Istennek megvannak a mennyei seregei a védelmünkre annak megfelelően, ahogyan elhangzik, hogy az angyalok tábort járnak körülöttünk (Zsolt34:8), s Ő jelölte ki az angyalait, hogy vezessenek minket, ezért a kegyes ember nem fog megbotlani (Zsolt91:11-12). Látjuk tehát: a végtelenül sok angyal a vigasztalásunkra szolgál azért, hogy biztosak lehessünk abban, hogy Isten majd megtámogat a szükség idején és megvan Neki, amivel ezt megteszi. De ahogyan a kegyeseket, akik Istenre támaszkodnak és teljes alázattal adják át magukat Neki, az angyalok sokasága őrzi, úgy kénytelen minden Ellene törő, minden gögös és minden vakmerő félni Őt, s megérteni, hogy amikor ezen a módon szállnak szembe Istennel, akkor rengeteg ellenséggel lesz dolguk, mert minden, az angyalokban lévő erő lesújt rájuk, hogy megsemmisítse őket, s minden teremtmény az Ő dicsőségének fenntartását szolgálja majd, Aki hatalmának a létezésüket köszönhetik. Ezért emlékezzünk jól erre a mondatra, melyben elhangzik, hogy *Isten seregei számtalanok*, s vegyük biztosra, hogy céltalan az embereknek összefogni ellenük, mert amikor minden erejüket összeszedték, akkor sem lesznek erősek velünk szemben, mert Isten mindig föléjük kerekedik. Ne csapjuk hát be magunkat, amikor jól körülvéve látjuk magunkat és nagyszámú ember gyűlt össze körülöttünk. Miért? Mert valamennyien megsemmisülhetnek egyetlen pillanat alatt Isten kezétől és hatalmától. S bár Ő egyedül is elég a megtartásunkhoz vagy a megsemmisítésünkhöz, mégis megvannak a seregei felfoghatatlan módon felkészítve, melyeket ránk uszítja, amikor jónak látja. Legünk hát félelemben és tanuljunk meg (mint mondtam) nem eltelni a gögtől, mikor látjuk, hogy a világ a mi oldalunkon áll, s hatalmas erővel tart fenn minket. Mert mindennek semmi haszna sem lesz, figyelembe véve Isten itt kijelentett hatalmas erejét. S ebből

az ember megláthatja, milyen fájdalmasan vak is az emberek hitetlensége. Mert a mi választásunkra van bízva, hogy a mennyei angyalok ügyeljenek-e ránk és óvjanak-e minket, s a jólétünk szolgálói legyenek, vagy szembeszálljanak velünk és a halálos ellenségeink legyenek. Íme, Isten olyan jósággal és kegyelemmel van irántunk, hogy kijelöli az angyalait a szolgálatunkra, amiképpen a Szentírás is bizonygatja: velük őriztet minket, s megerősíti őket hatalmasokként (Zsolt34:8, 91:11-12), ahogyan valaki mondhatná: kinyújtja a kezét fölénk, hogy megtartsa (Zsid1:14). Hiszen ki miatt nem vezetnek minket az angyalok és nem védenek meg minden bajtól? Csakis saját magunk miatt nem tudunk élni ezzel a nekünk felkínált jótétteménnyel. Nincs más dolgunk, csak átvenni azt, de mit teszünk mi? Oly messze állunk az Isten által nekünk kínált jó bánásmód elfogadásától, hogy az Ő fenségének csorbításával kezdjük bősztíteni az angyalokat a felfegyverkezésre a mi romlásunkra és pusztulásunkra. Vajon nem vagyunk szükségszerűen híjával a józan észnek, és mondhatni elkápráztatva az ördög által, amikor engedjük, hogy az angyalok inkább az ellenségeink legyenek, ne pedig a jólétünk szolgálói? Mert ők készek megsegíteni és vezetni minket, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus tagjai lehessünk és engedelmességgel adózzunk neki, mint a Főnknek. Ezért valahányszor csak szóba kerül Isten, tanuljunk meg semmiféle holt dolgot se elképzelni Róla, hanem oly módon gondolkodjunk az Ő dicsőségéről, ahogyan az itt tárul a szemünk elé. Mivel pedig nagyon ostobák vagyunk, tartsuk észben, hogy Istennek megvannak a Maga seregei, s végtelen számú angyal áll készen a parancsai végrehajtására, s (mellette még) minden teremtmény engedelmeskedik Neki, mert jó okuk van rá, hogy ezt cselekedjék. Következésképpen ezért mondja, hogy Isten világossága ragyog minden emberre. Ezt úgy magyarázzák, hogy Isten úgy árasztja ki a jótétteményeit mindenkire, hogy az emberek megláthatják a jósága és a bölcsessége néhány szikráját a dolgokon keresztül. Ez azonban konkrétan az emberekre korlátozódik, mert ez az a pont, ahol Istenvilágossága megjelenik a János evangéliumának első fejezetében megírtak szerint, ahol azt olvassuk, hogy Isten nemcsak a létezésüket adta meg a teremtményeinek a kezdet kezdetén, hanem meg is elevenítette őket, hogy fenntartsa a maguk állapotában a szava hatalmával. Ami pedig az embereket illeti, az életükkel egyetemben világosságot is adott nekik. Látjátok tehát, hogy minden teremtménynek a mi Urunk Jézus Krisztusban van élete, de nekünk nemesebb és pompásabb életünk van, mint akár a vadállatoknak, akár a fáknak, vagy a föld gyümölcseinek. De miért? Mert van eszünk és értelmünk. Így hát Isten világossága az emberekre ragyog. S látva, hogy ennyire lekötözöttjei vagyunk és kötődünk Hozzá, vajon nem vagyunk sokkalta elítélendőbbek, ha elhomályosítjuk azt a világosságot? De, biztosan azok vagyunk. Mert vissza kell térnünk ahhoz, amit szent Pál mond a Cselekedetek könyvében, tudniillik, hogy ha csak tapogatva megyünk előre, mint a vakok, akkor is észre kell vennünk Isten dicsőségét (Csel17:27-28). Miért? Mert Ő bennünk él, s nekünk nem kell messze keresnünk Őt, mert Benne van az életünk, a mozgásunk, az erőnk és a létezésünk. Látjátok tehát, hogy ennek a mondatnak a magyarázata ez: Isten úgy kötődött hozzánk azzal, amikor részeseivé tett minket az Ő világosságának, hogy nagyon hálátlanok vagyunk, ha elhomályosítjuk ezt a dicsőséget és nem adjuk meg Neki azt, ami kijár. De miért? Mert az ember nem képes így felindítani magát, csak ha érzi, hogy Isten benne lakozik. Neki köszönhetjük az életünket, s Ő az, Akinek köszönetet mondhatunk azért, hogy az állatoknál értelmesebb teremtmények vagyunk. Mert mi másért vagyunk értékesebbek az ökröknél és a szamaraknál, ha nem azért, mert tetszett Istennek följük helyezni minket? Ezért az említett fényesség, amivel Isten megvilágosít minket alkalom arra, hogy felmagasztaljuk a dicsőségét és a keze alá hajoljunk. Látjátok tehát az emberek egyik magyarázatát erről a szakasról, ami egy jó tanítást foglal magában. De mikor mindent alaposan fontolóra veszünk, kiderül, hogy Bildád nem egyszerűen csak azt akarata megmutatni, hogy Isten azért terjesztette ki ránk a világosságát, hogy azzal értelmet és józan eszt adjon nekünk, hanem annak megmutatása végett is, hogy nem kerülhetjük ki a jelenlétét, hanem mondhatni Előtte kell járnunk, s Ő mindent lát és (ahogyan mondaátok) rajtunk tartja a szemét. Látjátok tehát, hogy Isten világosságának a

kiterjesztése ránk ugyanaz, mint annak kimondása, hogy nem rejtőzhetünk el a jelenlététől. S ez megfelel annak, ahogyan mindeddig beszélt. Mert ahogyan elmondta, hogy Isten angyalai készen állnak arra, hogy szolgálatot tegyenek Neki, most úgy mondja el, hogy tegyünk, amit csak tudunk, akkor sem kerülhetjük el Isten jelenlétét. Igaz, hogy ugrándozzhatunk ide-oda, mint a szöcskék, s játszhatjuk a szabadjára engedett zablájú lovak szerepét, de végül mégiscsak el kell kezdenünk engedelmeskedni Istennek. S miért? Mert az Ő világossága úgy világít ránk, hogy azt nem kerülhetjük el úgy, mintha egy halandó emberrel lenne dolgunk. Ezért valahányszor csak megkísért minket a tévedés, amely miatt azt képzeljük, hogy elkerülhetjük Isten kezét, tanuljunk meg erre a következtetésre jutni: Igen? De hova menjünk? Mert tudjuk, hogy a hatalma mindenre kiterjed és a látása végtelen. Ha a Föld mélyébe szállunk alá, ott is látni fog és megjegyzi a tetteinket. Ne legyünk hát többé olyan bolondok, hogy szembeszálljunk Istennel, biztosra véve, hogy céltalan a számunkra ide-oda futkosni, megannyi vállalkozásba kapni és szövetségeket kötni, mert semmi hasznunkra sem lesz: ő akkor is lát és megjegyyez minket. S ez olyan közönséges lecke, mint bármelyik a Szentírásban: de rosszul jegyezzük meg vagy legalábbis rosszul ültetjük át a gyakorlatba. Ezt bizonyítja, hogy ha emlékeznénk arra, hogy Isten szemlél minket és megjegyyez mindent, amit csak teszünk, vagy mondunk, könyörgöm, akkor nem járnánk másképpen, félve és óvatosan, mint ahogyan most járunk? Azonban dehogy félünk mástól, mint az emberektől, s kellően biztonságban érezzük magunkat, ha itt lenn nincsenek tanúink. Látjátok, miért adnak teret az emberek a gonosz vágyaiknak: azért, mert Isten Lelke nem uralkodik rajtuk, ezért nem szűnnek meg átkozott dolgokat elképzelni és tervezgetni a szívükben, amennyiben senki sem vádolhatja őket ezért. Így hát nagyon kevesek vannak, akik a szemük előtt tartják Isten őket érő világosságát. Mert ha azt a világosságot emlékezetben tartják, az biztosan elegendő lesz minden gonosz indulatuk visszaszorításához, valamint a megszabadításukhoz minden olyan fantáziálástól, amitől felfuvalkodtak. S valóban, ha megszágyenülünk az emberek által, mennyivel jobban meg kellene indítani minket annak, Aki minden ember Bírója? Mert ha emberek ítélnék minket, azt nem a maguk tekintélyével, s nem a maguk nevében teszik: ők csak Isten ítéletét adják elő, egyedül Akire tartozik minden ítélet. De mi mégsem adunk meg Neki semmi tiszteletet és nem szűnünk meg szítani a haragját magunk ellen. S hogyan lehet azt elhordozni? Ezért ha jól emlékszünk erre a leckére, hogy Isten minden emberre kiárasztja a világosságát, az biztosan jó zablá lesz a számunkra, hogy teljes tisztaságban és jó lelkiismerettel járjunk, ne csak azokat a hibákat kijavítva, amelyek kívülről is látszanak az emberek előtt, hanem minden gonoszságot és képmutatást is, amik rejtve vannak bennünk. Látjátok hát, mit kell valójában megjegyeznünk ebből az igazsagszövegből. S miután Bildád ezt mondta, hozzátette: *Micsoda igazságot lehetne tulajdonítani az embernek Istenhez képest? Szóról szóra: Istennel összevetve? S miképpen tisztíthatja meg magát az, aki asszonytól született?* Ez a hiteles figyelmeztetés rólunk annak megmutatására, hogy teljesen ostobák vagyunk, ha sokra becsüljük és azzal hitegetjük magunkat, hogy van bármiféle igazságunk vagy erényünk, illetve bármi másunk, ami dicséretre méltó. Az erdei rabló nem retteg sem az igazságszolgáltatástól, sem semmi mástól. Igaz, hogy mindig is táplál némi félelmet iránta, ahogyan korábban már láttuk, hogy Isten olyan érzéseket vés bele az emberek szívébe a bűneikkel kapcsolatosan, hogy nekik maguknak kell lenni a saját bíróiknak és el kell ítélniük önmagukat. De mindennek ellenére a rablók továbbra sem szűnnek meg vadulni, s annyi szegény utazó torkát vágják el, amennyivel csak találkozhatnak, ha meg tudják őket lepni. Utóbb azonban, amikor elkapják őket, s látják, hogy közel a visszafizetés, akkor minden keménységük vízként folyik szét, a vadságuk pedig, ami olyan állatiassá tette őket korábban, teljesen megszűnik. Ugyanez a helyzet velünk is. Mert amíg nem tudjuk, hogy számot kell adnunk Istennek, s nem fogjuk fel az Ő végtelen hatalmát és szuverenitását, amikkel Önmagában rendelkezik, addig olyan elbizakodottság van bennünk, hogy nem ártalljuk a felhők fölé felmagasztalni magunkat. S ha valaki az igazságosságról beszél nekünk, azt könnyedén megtaláljuk önmagunkban, mert a bűneink számunkra erények. Íme, miképpen részegednek

meg az emberek olyan fennköltséggel, hogy nem ismerhetik önmagukat, amíg Isten nem idézi őket Önmaga elé és nem vonja oda mondhatni erővel. Mert ha ismernénk magukat, semmiféle önbecsülés sem maradna többé bennük. Ez az oka annak, amiért Bildád konkrétan kimondja: igazzá teheti-e a halandó ember Isten előtt magát? Ennek a mondásnak nagy a súlya, mintha csak azt mondta volna, hogy nosza, amíg az emberek egymás között vannak, lehetnek jó véleményekkel a maguk erényeiről, és mindegyikük mondhatja: Én őszinte ember vagyok. Amikor pedig mérlegre kell tenniük önmagukat, sokkal többre becsülik magukat, mint a többi embert, ezt mondván: Ebben az emberben ez és ez a hiba van meg, abban pedig ez és ez a bűn. Mi csodálatosan ügyesek vagyunk más emberek ellenőrzésében és megalázásában, de közben nem ismerjük el a saját gyengeségeinket, hanem takargatjuk azokat, amennyire csak tőlünk telik. S ha soha nincs is bennünk egyetlen cseppnyi erény sem, vagy legalábbis úgy tűnik, hogy nincs (mert mindaz csak füst, ahogyan majd nemsokára mondjuk), akkor is azt szeretnénk, ha Isten sokra tartana és nagyra becsülne bennünket, hogy levetkőzne a felöltöztetésünkhöz. Látjátok hát, micsoda az emberek gögje, amíg nem néznek messzebbre önmaguknál. De mikor Isten elé járulunk, és tudjuk, mik vagyunk mi, s belekezdünk a saját életünk vizsgálatába, akkor ott van a fenségétől való félelem, ami nem enged beburkolódzni minket a képmutatásba és a hazugságba, s elfelejtünk minden ostoba hetvenkedést, amivel egy ideig visszaéltünk. Ezért az itt kijelentetteknek megfelelően valahányszor csak megkísért a büszkeség és azt képzeljük magunkról, hogy van némi megbecsülésre méltó erény bennünk, tanuljuk meg önmagunkat Isten elé idézni, s ne várjunk, amíg Ő vonzol oda minket, hanem mindenki tegye meg a saját magával szembeni kötelezettségét. Mert látjuk, miképpen mutatja meg nekünk a mi Urunk az eljárásrendet, amihez ragaszkodnunk kell. Így, ha valaki bármikor azzal kecsegteti magát, hogy van nem is tudom, mije, amivel dicsekedhet, ennek az ostobaságnak és méltóságteljességnek a kijavítása végett csak vegye górcső alá önmagát, hogy micsoda is ő valójában? S ahhoz, hogy megtudjuk, mik vagyunk, Istenhez kell járulnunk. Mert az ember soha nem ismeri önmagát, ameddig csak önmagára tekint, vagy csak a felebarátaival hasonlítja össze önmagát. De akkor megtanuljuk megismerni önmagunkat, amikor magasra emeljük a szemünket és számot adni jövünk annak az ítélőszéke elé, Aki minden dolgot ismer, s nem olyan, mint a halandó emberek, akik megelégednek csip-csup apróságokkal. Akinek nem tehetjük a kagylóhéjainkat elfogadhatókká fizetség gyanánt, mert valójában minden, ami itt nagy becsben tartott, ott semmi sem ér. Ezért amikor észrevesszük, hogy minden szertefoszlik Isten előtt, akkor tanulunk meg behódolni Istennek, s többé nem felfuvalkodni a gögtől. S emiatt hangzik el: *Miképpen lenne képes az ember (tudniillik az asszonytól született ember) megigazulni Isten előtt?* Mivel azonban semmi sem nehezebb, mint az embereket a józan észre téríteni, s megfosztani őket az említett hiábavaló önbizalomtól, amivel visszaélnék, Bildád itt hozzáteszi, hogy *még a Holdra sem fog ragyogni, s a csillagok sem tiszták Isten előtt, micsoda hát az ember, aki csak egy hernyó, vagy az embernek fia, aki csak rothadás?* Igaz, hogy ezt a mondást különféleképpen magyarázták, nevezetesen, hogy Isten nem fog oly messzire világítani, hogy a Holdig érjen, vagy hogy nem terjeszti ki a sátrát olyan messzire, azaz, úgymond, nem kegyeskedik közel menni hozzá. S a csillagok sem tiszták, azaz minden teremtménynek (amikben mindazonáltal nagy nemességet látunk) mondhatni el kellett idegenedni Istentől, s hatalmas a távolság Ő közte és közöttük. S ezt konkrétan mondja, mert a fenti teremtmények kiválóbbak a lentiekénél. De akárhogyan is legyen, Isten oly távol áll mind a Holdtól, mind a csillagoktól, hogy végtelenül nagy a távolság közöttük. S miképpen juthatunk közel Hozzá? Ez a magyarázat elég alkalmas, s valójában az, hogy az ember *ragyogásnak* vagy *a sátor kiterjesztésének* fordítja, ugyanazzal a végeredménnyel jár. Röviden, Bildád szavainak jelentése az, hogy ha a mi Urunknak tetszik a teremtményeit Maga elé hívni, akkor nem talál ragyogást a Holdban, s a csillagoknak is le kell sötétülniük. Mindazonáltal ezek azok, amik megvilágítják a világot, de mindazonáltal végleg el kell sötétedniük, amikor Isten fensége lép elő. Most álljanak hát elő az emberek a maguk önteltségében és dicsekedjenek magukkal. Hol vannak a szárnyak, amelyek oly magasra

emelnek bennünket, hogy (amiképpen mondani szokták) a fogunk közé vehetnék a Holdat, vagy hogy a csillagok fölé emelkedhessenek? Amikor azt hisszük, hogy rendelkezünk bármivel önmagunkban, akkor amint Isten elé járulunk, minden elnyelődik és semmivé válik az Ő felfoghatatlan dicsősége miatt.

Most hát látjuk, milyen helyzetben vannak az emberek, amikor önmagukat dicsőítik. (Azt mondom) teljesen biztosan a Sátán bűvölte el őket, mert ez ugyanaz, mintha a csillagok fölött repülnének. S képesek erre? Ha az ember csak négy lépésnyi magasságból esne le, az is elég lenne az inai és a nyaka kitöréséhez. De valahányszor csak van valamink, amivel dicsekszünk, akkorát ugrunk, hogy az elég az emberek, sőt ahogyan mondják, az angyalok nyakának kitöréséhez is. Akkor nem vagyunk rosszabbak az örülteknél, mint korábban mondtam? Íme, mit jelentenek Bildád szavai.

Aztán egyesek ezt a holdfogyatkozásokkal magyarázzák, amivel semmiképpen sem lehet egyetérteni, mert a jelentése egyszerűbb. Nevezetesen: a legnemesebb teremtmények, amiknek látszólag még némi isteni jellegük is van, semmik Istennel összehasonlítva. Mindegyiküknek meg kell alázkodni, s egyedül Isten maradhat meg a Maga állapotában, ezért tudunk illik, hogy nincs igazságosság, sem hatalom, sem bölcsesség, csak egyedül Őbenne, s minden más hiábavalóság. Sőt, ami azt illeti, a tapasztalat azt mutatja, hogy sem a Nap, sem a csillagok nem sötétednek el. Úgy van, legalábbis mi így látjuk. De meg kell jegyeznünk, hogy a fényességük kölcsönzött, s olyanok, mint kicsiny szikrák, melyekben Isten megmutatja az Ő dicsőségét. Ezért sem a Nap, sem a Hold, sem a csillagok nem dicsekedhetnek a sajátjukkal. Emellett, ha Isten szembeszáll velük, a fényüknek minden más fénnel együtt el kell sötétedni. Mert ha a Nap elveszi tőlünk a csillagok fényét, akkor könyörgöm, mit fog tenni Isten végtelen ragyogása? Most már értjük Bildád szavainak jelentését. Még a Holdnak sem lesz (mondja) fényessége, s a csillagok sem lesznek tiszták Isten jelenlétében. Mintha ezt mondta volna: igaz, hogy látjuk, amint a világosság szétárad az egész világon, a mi szemünk befogadják azt és örvendezünk annak. Ám ugyanez oly messze van attól, hogy bármi legyen Isten előtt, hogy ha a Hold és az ég összes csillagának fényét vesszük is, az összes világosságuk (mondja) elhomályosodik és szertefoszlik Isten dicsőségével összevetve. Most pedig térjünk rá az emberekre. Mik ők? Mit képesek megtenni? Micsoda az ő erejük? Mivel dicsekedhetnek? Ők csak hernyók és rothadás, de mégis meg kell igazítaniuk magukat. Most ezt a leckét kell használatba vennünk és átültetnünk a gyakorlatba.

Itt azt látjuk, hogy amikor Isten elé járulunk, nem vihetünk semmi dicséretre méltót. Az embereket itt minden jósnak híján valóknak mondja, s egy cseppnyi igazságosság sincs bennük, amivel megbecsülést vásárolhatnának maguknak, hanem bűnösöknek kell elismerniük magukat, elfogadva, hogy nincs bennük más, csak hitványság és nyomorultság. Nos, ha az emberek jól ismernék ezt a tanítást, akkor nem lenne oly sok összezőrdülés és kavargás, mint amennyi van a pápistákkal. Mert ők a maguk részéről nagyra értékelik az ember szabad akaratát, mintha az embereknek lenne némi hatalmuk a közeledésre Istenhez. Igaz, hogy képesek jól megvallani, hogy gyengék és semmit sem képesek megtenni Isten segítségével, valamint a Szentleke kegyelmének irányítása nélkül. De mi a helyzet? Ezzel együtt tulajdonítanak bizonyos előkészületeket az embereknek is, s azt vallják, hogy utána a munkatársai lesznek Istennek a kegyelme továbbvitelében, közösen együtt munkálkodva Ővele. S amikor lefektették ezeket az alapokat elkezdik ezt-azt az embereknek tulajdonítani, így nem is hallatszik közöttük más, csak az emberek magasztalása az érdemeik és az érényeik miatt. Mert jóllehet mindig elismerik, hogy szükségünk van Isten kegyelmére, mégis pukkadásig fűjják a hólyagot, azaz tele van az az ördögi trükkjeikkel az emberek elhitetése végett, hogy érdemdúsak, s Isten emiatt fogadja el őket, mert érdemesek az Ő kegyelmére, s mindig tekintettel van az érényeikre. Íme, miképpen fuvalkodnak fel azoktól az ördögi fantazmagóriáktól, amik a pápaságban uralkodnak. Továbbá, ha vétezőnk (mondják), megvannak az érdemszerző cselekedeteink, amikkel elégtételt adunk Istennek a bűneinkért. S noha megsértettük Őt, s tudjuk, hogy nem fogja

megbocsátani a bűneinket, mégis képesek vagyunk némi ellentételezést és elégtételt adni Neki, s ez az eszköze annak, hogy vezekeljünk Nála. De ha a Bildád által itt mutatott dolgokat, valamint a korábban látottakat jól ismerjük, akkor mindezek a viták elbuknak. De mi a helyzet? Könnyű a pápistáknak összevissza ítélni az emberek igazságosságát, érdemeit, elégtételeit és szabad akaratát. S miért? Mert nem tekintenek Istenre, hanem elszunyókálnak azokban a hiábavaló képzelgésekben, amiket az embernek a saját jócselekedetei által történő megigazulásáról koholtak. Ezért kell nagyon alaposan megjegyeznünk ezt az igeverset. Véggöveztetésképpen jegyezzük meg, hogy ha képesek vagyunk a magunk lelkiismeretét Isten elé idézni, az oly módon aláz majd meg minket, hogy többé nem igyekszünk majd túl sokat feltételezni, hanem elismerjük, hogy csak hernyók és rothadás vagyunk, s nincs más bennünk, csak mocskok és bűz. Mit kell hát tenni? Valahányszor csak az emberek az üdvösségünk eszközéről beszélnek nekünk, tanuljuk meg, hol van az, amibe minden bizalmunkat kell vetnünk. Ez pedig nem más, mint hogy a mi Istenünk a saját pusztaságából fogad el bennünket, s a Szentlelkével tisztít meg minden folttól, és mos meg a mi Urunk Jézus Krisztus vérével, amit azért ontott ki, hogy megtisztítson minket vele, s ezáltal tegyen olyan tisztákká, hogy képesek legyünk megállni az Ő jelenlétében.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy amilyenek eddig mutatkoztak nekünk, úgy tetsszen Neki növelni az ismereteinket egyre jobban és jobban. S engedjen abból úgy hasznat húznunk abból nap mint nap, hogy Hozzá közeledve olyan tisztelet érintsen meg minket, hogy ne vágyjunk másra, csak behódolni Neki és szolgálni Őt. S különösen, mivel tetszett Neki a szolgálatára elhívni minket, adjuk a fejünket teljességgel arra, nem képzelődve a saját magunk érdemeiről, sem semmi másról, ami bennünk lehet, hanem ismerjük el, hogy pusztán csak a kegyelméből választott ki minket az egyháza és a népe tagjainak. S ezt a jótéteményt átvéve hadd merítsünk a nekünk adott forrásból, azaz a mi Urunk Jézus Krisztusból, s ismerjük el, hogy Őrá tartozik a dolgok teljes tökéletességének a megadása, amiben egyelőre még csak reménykedünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, megtérítvén a szegény tudatlan lelkeket stb.

A kilencvenötödik prédikáció, ami az első a huszonhatodik fejezetről

Jób26:1-7

1. Jób pedig felele, és monda:
2. Bezzeg jól segítettél a tehetetlenen, meggyámolítottad az erőtlen kart!
3. Bezzeg jó tanácsot adtál a tudatlannak, és sok értelmet tanusítottál!
4. Kivel beszélgettél, és kinek a lelke jött ki belőled?
5. A halottak is megremegnek tőle; a vizek alatt levők és azok lakói is.
6. Az alvilág mezítelen előtte, és eltakaratlan a holtak országa.
7. Ő terjeszti ki északot az üresség fölé és függeszti föl a földet a semmiség fölé.

Ennek a könyvnek az elején kijelentettem, hogy a jó tanár számára megkövetelt tulajdonságok hiányoztak azokból, akik vigasztalni jöttek Jóbot, s ami nem más, mint Isten Ígéjének helye hasogatása és a megfelelő alkalmazása olyan ügyességgel, hogy a gyenge megerősödhessen, a bánkódó vigasztalódhasson, a fázó felmelegedhessen, s az eltévedt ismét hazatalálhasson. S bizonyos, hogy (amint elmondtuk), Jób barátai olyan tanítással hozakodtak elő, ami általánosságban jó és szent volt, de elkezdtek az hibásan Jób személyére vonatkoztatni. Jegyezzük hát meg jól, hogy addig nem elegendő általánosságban beszélnünk Istenről, amíg nem képes mindegyikünk a megfelelő módon felhasználni az általunk mondottakat. Ezt jobban megértjük majd, ha pontról pontra haladunk a szövegben. Jób azt kérdezte itt Bildádtól, hogy használtak-e bárkinek a szavai? Először ezt mondta: kit támogattál te meg? Megtámogattad az erőtlen? Meggyámolítottad az erőtlen kart? Mintha azt mondta volna, hogy a jó tanítást nem szabad a levegőbe hányni, hanem annak alkalmas tanítást kell közvetíteni annak, akinek szól. De hogyan? Amikor látunk egy teljesen összeroskadt embert, aki olyannyira kétségbeesett, hogy vigaszra van szüksége, ha gorombák vagyunk vele, vagy pocskondiázzuk, könyörgöm, az nem csak újabb módja annak, hogy a kétségbeesésbe kergessük? Viszont amikor látunk valakit megkeményedni a bűneiben, vagy Isten megvetőjének lenni, aki minden jó figyelmeztetésen gúnyolódik, akkor vajon tisztességesen kell vele beszélnünk és gyengéd szavakkal kell vele bánnunk, hiszen nem jobb megtartanunk a békességünket, semhogy Isten szavait a gúny tárgyává tegyük az efféle embernél? Dehogyan, mert szükségesebb keményen rásújtani, mintha az ember kalapáccsal csapna az üllőre, látva, hogy a másik fél ennyire makacs. Jób tehát azt mutatja meg, hogy Bildád szavai Isten gondviseléséről céltalanok voltak. Mintha azt mondaná, hogy nézd meg, milyen állapotban vagyok, te pedig mesét mondasz nekem, pedig azt kellene a szemed előtt tartanod, ami a hasznomra válik, ezért józanul kellene velem bánnod és nem véletlenszerűen ontani magadból a szavakat. Most már jobban értjük, mit akart Jób mondani. De ebben a szakaszban meg kell figyelnünk, mennyire használható Isten Ígéje, amikor képesek vagyunk a magunk hasznára alkalmazni. Itt elhangzik, hogy meg kell erősítenie a gyengéket, s könnyíteni kell az erőtlenekeket és a teljesen lesújtottakat. S ez az említett használatot jól megemlíti az apostol a zsidókhoz írott levélben, ahol Ézsaiásra utal, miszerint az embernek ki kell egyenesítenie a reszkető térdeket és meg kell erősítenie az elgyengült kezeket (Zsid12:12. Ézs35:3). Mert Ézsaiás próféta ezt a hivatalt azoknak jelöli ki, akiknek a feladata Isten Ígéjének a prédikálása. Menjetek (mondja), és tartsátok meg a szegény véznákat, erősítsétek a reszkető térdeket és a jární nem képes lábakat. S hogyan? Tudjuk, hogy azoknak, akiket Isten tanítóknak jelölt ki az egyházában, nincs másuk, csak az Íge, amit Ő adott a szájukba. Nos biztos, hogy ennek az Ígének van akkora hatalma, hogy képes javítani az emberekben rejlő gyengeségen olyannyira, hogy amikor úgy reszketünk, hogy a lábainkon sem vagyunk képesek megállni, ami Urunk hozzánk szólva mégis akkora erőt ad, amitől bizonyos módon megújulunk, s noha

korábban nem voltunk képesek egyetlen ujjunkat sem megmozdítani, most messzire megyünk, s bár korábban a karjaink olyanok voltak, mintha töröttek lennének, most képesek vagyunk bármit megcselekedni azokkal. Látjátok tehát, miképpen kell a magunk javát szolgálni Isten Ígétével. Mert ha nem erősödünk meg általa, amikor gyengék vagyunk, vagy nem vesszük orvossággént a gyengeségünkre, akkor biztos, hogy nem ismerjük Isten Ígétének az értékét, hanem az a saját hibánkból teljesen haszontalannak bizonyul a számunkra. Így annak, akire a tanítás feladata és hivatala hárul, nagyon tekintetbe kell vennie, milyenek a hallgatói, akikhez beszél. Mert ha nemtörődömöknek és hüvöseknek látja, akkor meg kell elevenítenie őket, ha pedig elcsüggedt szívűeknek, akkor fel kell vidítania őket. S valóban sokakat látunk úgy megrendülni, hogy még önmagukban sem bíznak, s bár az ember Isten gondviseléséről beszél nekik azzal a céllal, hogy arra támaszkodjanak, de ők mégsem szűnnek meg reszketni, mert ha csak a hulló falevél zörejét hallják, máris félni kezdenek. Ezért amíg az ember naponta meg nem erősíti őket, addig soha nem lesz képes visszatartani az elbukástól vagy a tántorgástól. Ezért annak, aki Isten egyházában tanítóként van kirendelve, olyan józanságra és jártasságra van szüksége, hogy ha a hallgatói csüggedt szívűek és lassúak, neki buzdítani és bátorítani kell őket, elmondva, hogy Isten soha nem hagyja el az övéit azért, hogy végül Őt hívják segítségül, s amikor segítségül hívták, élvezhessék a segítségét és bátran mehessenek tovább. Azután ahogyan nekünk, akiknek másokat kell tanítani, az említett jelre kell figyelni, úgy kell hasonlóan cselekedni a maga részéről mindenki másnak is, ahogyan az apostol mondja (Zsid12:12). Mert a korábban említett szavakat minden egyes emberre vonatkoztatja, ezt mondván: Barátaim, Ézsaiás próféta azt mondja nekünk, hogy mindenkinek, akiket Isten az Ő Ígétének prédikálására választott ki, bátorságot kell adniuk azoknak, akik gyengék, s el kell érni, hogy jó békességben legyenek. Most nézzetek magatokra: amikor közületek bárki gyengének vagy hüvösnek látja önmagát, illetve visszahúzza őt a bizalmatlanság vagy a túlzott félelem az Isten és a felebarátai szolgálatától, akkor húzza ki magát, gyűjtsön erőt, s jöjjön és keressen bátorságot Isten Ígétében. Ne hízelegjete magatoknak a bűneitekben. Amikor gyengének érzitek magatokat, ne csak mondogassátok: Gyenge vagyok, hanem amikor tudjátok, milyenek vagytok, keressetek orvosságot Isten Ígétében. Olvassátok el és hallgassátok meg az itt szereplő ígéreteket. Figyeljétek meg, miképpen mondja nektek Isten, hogy fenn fogja tartani az övéit, és ha elcsüggednek, az Ő Lelke elég erős, hogy talpra állítsa őket. Várjátok hát a támogatást az Ő kezéből, s mialatt várjátok, járjatok ugyanabban a bizalomban. Most pedig nézzük meg, miképpen húzhatunk hasznot abból, ahogyan Jób Bildádot korholta, miszerint mindaz a beszéd, amit szélnek eresztett, csak haszontalan hangoskodás volt. De miért? Mert (mondja) nem erősítette meg a gyengét, nem segítette meg a mondhatni törött kart. Ezért jegyezzük meg jól: akkor húztunk nagy hasznot Isten Ígétéből, amikor gyorsak és készségesek vagyunk a jócselekedetekre, s nincsenek törött kezeink, sem reszkető térdeink, csak életerős vidámságunk arra, hogy Isten és a felebarátaink szolgálatára adjuk magunkat. Íme, miképpen válhatunk a Szentlélek jó diákjaivá. De amíg csüggedtek és hüvösek vagyunk, és egy lépést sem tehetünk megbotlás vagy tántorgás nélkül, addig jegyezzük meg, hogy csekély hasznunkra vált a mennyei iskola és ez pedig a saját hibáknak köszönhető. Mert biztos, hogy Isten Ígéje a természeténél és a tulajdonságainál fogva úgy erősít meg bennünket, hogy többé nem leszünk gyöngécskék, hacsak a hiba nem bennünk magunkban van. Ezért azok, akikre a tanítás feladatát bízták, törekedjenek mindig erre, s valamennyiünknek legyen meg a józan esze annak fontolóra vételéhez, hogy amikor a Szentírást olvassuk, azzal egy prédikációhoz jutunk. Így tehát, ha gyenge vagyok és erőt kell gyűjtenem, akkor gondosnak kell lennem, hogy átvehessem azt az orvosságot, amit Isten ad nekem. Röviden, a betegségeknek megfelelően, melyekről mindenki tudja, hogy megvan benne, tanulja meg azt tenni, amit Isten rendelt el, s ölelje magához az ígéreteket orvosság gyanánt. Miután Jób így beszélt, hozzátette: *Kinek adtál tanácsot? Olyasvalakinek, aki híjával volt a bölcsességnek?* Konkrétan Isten törvényéről mondja, hogy az a tudatlanok és a kicsinyek oktatására szolgál, mely tulajdonság kiterjed az egész Szentíráásra,

ami nem más, mint a törvény magyarázata (Zsolt19:6-8). A cél tehát, aminek a mi Urunk a egész Ígését a szolgálatába akarja állítani, az, hogy miután vak és tudatlan nyomorultak vagyunk, ezért hűségesen kell tanítani minket, hogy el ne tévelyedjünk, hanem tudjuk, melyik utat kell választanunk. S ez nemcsak két-három ember számára van, mert ki dicsekedhetne azzal, hogy elég ügyes és bölcs önmaga kormányzásához? Igaz, hogy az emberek elég bolondok lesznek ennyit feltételezni a saját természetes értelmükről, de Isten gúnyosan kineveti az efféle önteltséget és világosan megmutatja, hogyan nincs más, csak hiábavalóság az összes bolond bátorságukban. Mert Ő a bölcsességében fogja meg a bölcsét, megmutatva, hogy önmagukat ejtik csapdába, amikor a saját képzelgéseik szerint akarnak járni. Legyünk hát biztosak benne, hogy mi valamennyien, kicsik és nagyok egyaránt csak szegény, vak bolondok vagyunk, s nincs más az emberben, csak tudatlanság, míg nem vált hasznunkra Isten iskolája. Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy Ő a vezetőnk, az Ő Ígésében rejlik minden tökéletesség és bölcsesség, s a tudatlanok tanítása nem hiába van rábízva. Íme az ok, amiért Jób Bildádot korholta, amiért nem adott tanácsot a bölcsességtől megfosztottnak. Mintha azt mondta volna, hogy tönkretette a tanítást, amiért nem tudta, hogyan alkalmazza olyan bölcsen, ahogyan kell. Ezért, hogy ilyen szemrehányás ne érjen minket, tanuljuk meg úgy használni Isten Ígését, hogy az jó okulásunkra szolgáljon, s elsajátítva azt a tanítást, szűnjünk meg nyomorult vadállatoknak lenni, amik eltévelyednek. Azok pedig, akikre Isten mások tanításának a hivatalát bízta, vegyék alaposan fontolóra, hogy bármi származzon is abból, az embereket Isten kezének és szájának kell kormányoznia. Igaz, hogy amíg Isten meg nem győzte őket a saját tudatlanságukról, dicsekedni fognak önmagukban, ezért le kell törni az efféle büszkeséget aszerint, ahogyan szent Pál is beszél, amikor azt mondja, hogy az evangéliumnak le kell döntenie minden fennhéjázást, ami a mi Urunk Jézus Krisztus ellen támad. S a korinthusbelieknek írott levele első fejezetében mondottaknak megfelelően bolondokká kell lennünk, ha bölcsökké válunk Isten iskolájában (1Kor1:18). Igaz, ez furcsának tűnik a számunkra, de ez a helyzet, és ez az a lecke, amit folytatnunk kell életünk minden idejében. Így Isten Ígéje szolgálóinak el kell mondani az embereknek, hogy se józanság, se bölcsesség nincs bennük azért, hogy többi ne bízzanak a maguk erejében és józan eszében, s ne legyenek olyan önámítók, hogy ezt mondják: elég jól tudom, hogyan kell élnem. Nem, ehelyett tartsák magukat bolondoknak, azaz ismerjék el, hogy nincs más bennük, csak hiábavalóság. Mert ha csak egy cseppnyi bölcsesség lenne bennünk, Isten egyáltalában nem zaklatna minket, hanem meghagyna a magunk állapotában. De most le akarja törni a büszkeségünket a mi javunkra, hogy megalázkodhassunk, s kicsikké és alázatosokká váljunk, egyedül csak Őt magasztalva és teljesen alávetve magunkat annak, amit Ő fog mondani. Látjuk tehát, hogy Isten Ígésének a szolgálói soha nem képesek építeni a népet, csak ha annak megmutatásával kezdik az embereknek, hogy teljesen híjával vannak mindenféle bölcsességnek. Ezért valamennyiünknek el kell fogadni ez az intést, elismerve, hogy semmiféle bölcsesség sincs bennünk és minden bölcsességet Isten Ígésében találunk meg. Ezért ne féljünk attól, hogy nem leszünk kellően kitanítva minden tökéletességben, ha engedjük, hogy Isten kijelentse nekünk az akaratát, s vágyjunk is erre Tőle, készen állva mindennek elfogadására, amit Ő fog nekünk mondani. Akkor, ha megvan a bölcsességünk engedni, hogy Isten szája kormányozzon bennünket, rendelkezünk minden bölcsesség olyan tökéletességével, amiben nem lehet hibát találni. S miért? Mert a Szentlélek nem hazudott annak kimondásával, hogy a jó tanítás tulajdonképpen és nagyon természetes hivatala a bölcsesség és a józanság megtanítása az embereknek, akik híjával vannak azoknak. Végül Jób azért fedtte meg Bildádot, mert vaktában beszélt. Mert annak kimondásával, hogy *úgy mondtad ki, ahogyan van* (Károlinál: *sok értelmet tanúsítottál – a ford.*), úgy érti, hogy Bildád szavait nem az szabályozta, és azok nem arra irányultak, amivel foglalkoznia kellett volna. S ezt a mondást érdemes alaposan megjegyezni. Mert azok, akik ezen a módon szálldosnak a levegőben a beszédjükkel, nem tudják, mit jelent Isten Ígésének helyes hasogatása, hanem csak hímeznek-hámoznak és forgolódnak. Ahogyan látjuk, hogy sokak csak általánosságban értekeznek, s nem tudják,

miképpen alkalmazzák olyan hasznosan a tanítást, amint kellene. Mi célt szolgálna, ha itt állnék fél napon át és magyaráznám nektek e könyv felét a levegőben szárnyalva és sok mindennel összevevve foglalkozva, de nem törődnek a hasznatokkal és az épületekkel? Mindegyikötök olyan bölcsen menne haza, mint ahogyan a gyülekezetbe jött, s ez nem lenne más, mint Isten Ígéjének az elcsúfítása, így az semmi hasznunkra sem lenne. Mit kell hát tenni? Emlékezzünk jól az itt elhangzottakra: nevezetesen, a tetteinknek bizonyos konkrét végcélra kell irányulniuk, s amikor kézbe vesszük a dolgot, céltudatosan kell beszélnünk, mint ahogyan a képzeteknek is a helyes rendbe kell állítaniuk a dolgokat, hogy ne legyen zűrzavar. De hogyan? Az általam mondottaknak megfelelően: ha vigasztalni akarjuk a szomorúakat és bánatosokat, őket magukat pedig a lelkiismeret szorongatja vagy bármi nagy bajuk van, akkor eszközöket kell keresnünk a vigasztalásukhoz, Isten kegyelmét a szemük elé állítva. S ismernünk kell a betegségüket, hogy a megfelelő gyógymódokat alkalmazzassuk rá. Ha az emberekben levő gőgöt és lázadást akarjuk visszaszorítani, akkor azt kell megmutatnunk nekik, milyen Isten bosszúja, s meg kell velük éreztetni (akaratuk ellenére is), hogy ez nem tréfadolog, mert képes egyetlen csapással mindent a porba dönteni, s a villámhoz hasonlóan felemészítve, semmivé tenni. Ha valaki türelemre buzdítja azokat, akik meggyötörtek és nem képesek türelemmel hordozni a bajaikat, amiket Isten küld rájuk, vagy akik hiábavaló reménységben és kétségbeesésben vannak, akkor az ehhez illő okokat kell keresnünk. Hisz mi célja lenne túl sokat beszélni összevevve? Ez pont olyan, mintha valaki orvoshoz menne és orvosságot kérne valamilyen betegségre, az orvos pedig elkezdené általános kifejezésekkel ecsetelni a mesterségét, közben a szegény beteg ember kiadná a lelkét, noha könnyen meg lehetett volna őt gyógyítani, ha azonnali segítséget kapott volna. S mi célt szolgált volna az egész fecsegés? Ha valaki a kőműveshez menne azért, hogy rábízza egy épület felépítését, de a kőműves elkezdene a kastélyok építéséről beszélni és beszámolna neki az épületek felhúzásáról, részletesen elemezve, miképpen kivitelezhető az, de közben nem törődne a konkrét munkával, micsoda agyrém lenne az? Ha valaki ügyvédhez menne tanácsot kérni valamely konkrét ügyben, s az ügyvéd elkezdené általánosságban részletezni a törvényeket, de nem alkalmazná azokat a konkrét esetre, az céltalan volna. Jegyezzük hát meg, hogy amikor Isten Ígéjével foglalkozunk, akkor bizonyos jeleket kell állítanunk magunk elé, hogy ne tévelyegjünk erre-arra, hanem helyesen hasogassuk azt, mint azok, akik tudják, mi célból beszélnek, nehogy a beszédünk ide-oda csavargás és kóborlás legyen. Mert egyébként mondhatunk sok jó szót, de azok közül egynek se lesz semmi haszna. Ez az a dolog, amit Jób itt meg akart mutatni Bildád meggondolatlanságát feddve, amiért nem volt meg a józansága ahhoz, hogy a jó tanítását a jó célra használja. S most olyasmit mond, aminek még nagyobb a súlya. *Kinek mondd (kérdézi) a mesédet? S kinek a lelke jött ki belőled?* Annak kimondásával, hogy kinek mondd a mesédet azt mutatja meg, hogy mint azt már kijelentettem, törődnünk kell a személlyel, akihez a tanításunkat intézzük. Nem csak saját magamért vagyok itt, s biztos, hogy ebből valamennyiünknek közösen kell hasznót húzni. Amikor felmegyek a pulpitusra, akkor nemcsak tanítani megyek másokat, de elvonni magam a többiektől. Mert nekem magamnak is diáknak kell lennem, s a számból származó szónak engem ugyanúgy kell szolgálnia, mint titeket, mert egyébként rossz dolgom lesz. De ha megelégszem önmagam megbecsülésével és nem törődöm veletek, hogy a tanítás, amit hozok, a ti felfogóképességeket szolgálja, micsoda ostobaság lenne az? Nekünk tehát képeseknek kell lennünk a tanítás alkalmazására azoknál, akiket Isten bíz ránk. Mert amikor a hírnökének a hivatalába helyez minket akkor úgy köt a népéhez és úgy kapcsol minket az egyházához, hogy a szemeinket mindig azon tartjuk. Ezért, ha csak szórjuk a szavakat a levegőbe, de becsukjuk a szemeinket és nem törődünk azokkal, akikhez beszélünk, az fájdalmas visszaélés Isten Ígéjével. Jegyezzük hát jól meg, hogy azok, akikre a tanítás feladata van bízva, meg kell fontolnunk, milyen tanítás lehet jó és hasznos, amikor az egész gyülekezethez szólnak, hogy azt hűségesen és józanul adhassák elő, s mindenkinek a közös hasznára váljon. Ha nincs meg nálunk ez a megfontolás, akkor olyan mismásolást és kotyvalékot csinálunk Isten Ígéjéből, hogy annak

többé nem lesz sem íze, sem illata. S miért? Mert a fő dolog, amit tudni kell, mi az, amire szüksége van valakinek, s amit tanítani kell. Én itt nem a testi vágyai szerinti szükségre gondolok, hanem arra, ami alkalmas a számára és jót tehet neki. Most pedig térjünk rá arra, amit Jób itt leszögez. *Kinek a lelke jött ki belőled?* Igaz, hogy ezt a mondatot úgy magyarázták, mintha ez hangzott volna el: Istené vagy emberé? S ezt a magyarázatot nem kell teljes mértékben elvetni. Mert biztos, hogy amikor valaki felvállalja, hogy mindenhová elviszi az üdvösség tanítását, akkor nagyon ügyelnie kell arra, hogy ne hengegjen a maga természetes értelmével, biztosra véve, hogy nem az ember dolga megbecsülést szerezni azzal, hanem Isten Lelkének kell őt kormányoznia s rendelkezni kell azzal az erénnyel, amit szent Pál említ, hogy végül rájöjjön: Isten az, Aki elküldte őt. Ez a dolog tehát nagyon szükséges. De ha valaki alaposan megfigyeli a szöveg folyását: Jób a korábban érintetteket követve inkább azt akarta megmutatni, hogy Bildád szavai nem voltak jószándékúak, mert nem elevenítették meg a lelkét, mert ez a fő dolog, amit meg kell jegyeznünk Isten Ígétével. Korábban mondta, hogy Isten Ígéje a tudatlanok tanítására és a gyengék megerősítésére szolgál, s ez azért van így, mert bátorítja az elcsüggedteket, a hűvöket és a tunyákat, felébreszti a bűneikben elszunnyadtakat, sarkantyúzza a lemaradókat és felemeli az elesetteket. Ám van még egy dolog, nevezetesen, hogy megeleveníti a holtakat. S ezt akarta Jób megmutatni, amikor ezt mondta: *S kinek a lelke jött ki belőled?* Azaz, a szavaid erejében. Ezért jegyezzük meg, hogy Isten Ígétét akkor kezelik jól, ha bátorságot ad nekünk az előrehaladáshoz, megerősít a gyengeségünkben, fürgévé tesz, ha a lábaink eltörtek, s szilárdná és erőssé tesz, még ha korábban hiányzott is belőlünk minden hősiesség. De életet is kell adnia, amikor olyanok vagyunk, mint a halottak. S ezt különösen az evangélium erősíti meg. Mert íme, hogyan beszél a mi Urunk Jézus Krisztus János evangéliumának ötödik fejezetében. Eljött az idő (mondja), amikor nemcsak az élők, de a halottak is meghallják az Emberfia hangját (Jn5:25). S kik a halottak? Biztos, hogy egyetlen ember sem lehet ez alól kivétel. Mert hol kezdi Isten hozzáférhetővé tenni az Ő tanítását bennünk? A lelki halálból kivonva minket, ahol valamennyien fogva vagyunk. Mert amíg Isten meg nem világosít minket az Ígétével, vakok vagyunk, amíg meg nem nyitja a füleinket, süketek, s amíg nem ad hitet, addig nincs se lelkünk, se szívünk. Igaz, hogy mutathatjuk az élet valamiféle külső jeleit: a hitetlenek is esznek és isznak ugyanúgy, ahogyan az istenfélők, belekezdhetnek az ügyleteikbe és gyakran látszólag nagy erényeket tanúsítanak azokban. De mindez semmi, mert miután elidegenedtek Istentől, nincs más bennük, csak halál és teljes zűrzavar. Ezért Magának Istennek kell kihúzni minket a halálból Önmagához, s ezen a ponton kell elkezdenie hozzáférhetővé tenni az Ígétét bennünk. S valóban, nézzük meg, miféle erő van az emberekben, amíg Isten meg nem erősítette őket az Ígétével. Önmagukban bíznak, azaz mondhatni egy nádszálla támaszkodnak, amiktől majd a nyakukat törik. Mert ez pont olyan, mintha valaki egy lándzsával nyársálná fel magát. Mert annak van egy hegyes vége és acéllal van megerősítve, ezért, ha rátámaszkodik az ember, felnyársalja. S ilyen a bizalom is, amit a magunk erejébe vetünk: szükségszerűen ez lesz a halálunk. Ezért jegyezzük meg jól, hogy egyetlen cseppnyi élet sincs bennünk, amíg Isten ki nem von a halálból, mégpedig az Ígétének erejével. S ebből látjuk, milyen nyomorúságos a hitetlenek állapota. Igaz, hogy megrészegegne a gátlóktól, mivel nem veszik észre a saját bajaikat. A Szentírás azonban mégis mindig igaznak mutatkozik, amikor halottaknak és végleg elhagyottaknak mond minket, s nincs más bennünk, csak átkozottság, amíg el vagyunk idegenedve Istentől. Mindezek ellenére látjuk, mennyire hálátlan a világ. Mennyi embert lehet találni, akik engedik magukat feltámasztani és megeleveníteni? Isten felkínálta nekünk ezt a jótétéményt, amikor azt akarta, hogy az Ő Ígétét prédikálják és terjesszék minden embernek. Látjuk tehát, hogy az életet kínálta nekünk, de mi elhagyjuk, azaz a nagy tömeg kitér előle és nem bíz a jótétéményben, amit élvezhetnének általa. Nem látjátok a szégyenteljes hálátlanságot? Vajon az emberek nem vesztették el szükségszerűen a józan eszüket? Mindazonáltal látunk keveseket, akik behódolnak az evangéliumnak és gondoskodnak arról. Látjuk, hogy [az emberek] szitkozódhatnak ellene,

gúnyolják és rágalmazták, s Isten ellen támadnak olyan dühhel, hogy kevesebb származik tőlük, mint a vadállatoktól. Mivel pedig látjuk, milyen csekély azok száma, akik elfogadják az üdvösség tanítását, a többség pedig elhúzódik attól, egyesek (mint említettem) kutya se veszik, mások gúnyolják, megint mások dühösen szembeszállnak vele, így nagyon jól kimutatják, hogy nincs bennük más, csak istenellenes gonoszság. Ebből megmutatkozik, hogy a Sátán milyen hatalmasan elámította őket. De bármerre is menjen a világ, nekünk jól meg kell jegyeznünk ezt a mondatot, amiben elhangzik, hogy a léleknek ki kell mennie belőlünk. Azaz, mivel korábban halottak voltunk, így amint halljuk Isten Ígését, annak olyan eleveiséget kell nekünk adnia, hogy a lelkünk megmutatkozhasson, ami korábban nemcsak elcsüggedt, de végleg ki is aludt. Igaz, hogy Isten Lelke ezt nem tudja megtenni abban a tekintetben, hogy halandó ember szája által szól, mert neki először önmagát kell megeleveníteni ahhoz, hogy megeleveníthesse minket. Hogyan van ez? Amikor beszélek, nem tőlem függ az emberek szívének megérintése, sem pedig az, hogy az általam prédikált tanítás úgy hatoljon be minden emberbe, hogy felindítsa őket az odajárulásra Istenhez. De akkor hogyan? A mi Urunknak kell hozzáférhetővé tennie az Ígését a Szentlelkének munkálkodásával, megelevenítve azt, mielőtt behatolna belénk, hogy ott gyökeret verhessen és az élet romolhatatlan magjává válhasson. Látjátok tehát, hogy Istennek kell elkezdenie munkálkodni a titkos hatalmával, mielőtt az emberek által prédikált tanítása a hasznunkra válhatna. Ez igaz. De honnan származik ez a hiba. Egyenesen önmagunkból. Mert Istennek kell megnyitni a füleinket, vagy soha meg nem halljuk Őt, s Neki kell meglágyítani a szíveinket, hogy hús-szívekké váljanak azok, mert önmagukban olyan kemények, mint a kova és tele vannak lázadással. Mindazonáltal Isten Ígésének tartalmaznia kell az említett hatalmat és tulajdonságot a lelkeink megökléséhez. S ne csodálkozzunk ezen. Mert mi más célra rendelte Isten az Ő Ígését és prédikáltatja azt, ha nem arra, hogy Magához vonjon, s közel jöjjön hozzánk, sőt mi több, velünk lakozzon? Mert Ő az élet forrása, bennünk pedig nincs más, csak halál.

Látva tehát, hogy Önmaga és a kegyelme részeseivé tesz minket az Ígésével, s látva, hogy bennünk akar lakozni, sőt élni, hogy mi is Benne élhessünk, nem látjátok a feltámasztást az életre, amiről korábban beszéltem? Ezért értsük meg egy szóból, hogy amíg el vagyunk idegenedve Istentől, bármennyire kegyes szerepben tetszelgünk is, mindig nyomorultak vagyunk, nincs más bennünk, csak átkozottság és a nyomorult lelkeink holtak, még ha a mi képzeletünk számára látszik is azokban valamicske élet. Mi kell hát tenni? Meg kell elevenedni azáltal, hogy Isten Magához gyűjt minket, s ezt az Ígésének eszközével teszi meg. S látva, milyen és mennyire értékes ez a kincs, halmozzunk fel belőle sokat, s értékeljük úgy, ahogyan megérdemli, s ne gátoljuk meg Isten a hálátlanságunkkal annak megmutatásától, hogy megéreztesse velünk a hatalmát és a szorgalmát, amit felkanál nekünk. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell megjegyezni Jób eme mondásában. Ezután hozzáteszi, hogy mondhatna megannyi dolgot Isten gondviseléséről, de azt is szem előtt kell tartania, hogy mi végett utal ezekre. Mert ha a szavai csak csaponganak a levegőben, akkor jobb lett volna, ha csendben marad. Ezért az embereknek alaposan el kell gondolkodniuk arról, mi végett vitatják Isten szavait, hogy a felek épülhessenek a tanításaik által. Jób tehát azt mutatja meg, hogy Bildád nem jutott el a dolog velejéig, hanem csak kóborolt a szavakban. Miért? Mert (mondja) neki el kellett volna jutnia a lényegig, mint az majd később elhangzik. Közben azonban megmutatja, hogy nem ismeretlen a számára ugyanaz az erény, amiről Bildád beszélt, amikor azt mondta, hogy Isten kormányoz mindent s a Benne levő nagy fenségnek és hatalomnak félelmeteseknek kell lenniük a számunkra, s nekünk teljes tisztelettel kell Őhöz járulnunk és behódolnunk Neki, hogy szolgáljuk Őt. Igaz, hogy ez a tanítás önmagában nagyon hasznos, és nem nézhetjük le, amikor általánosságban prédikálják, mindazonáltal alaposan meg kell vizsgálni a kezelését, amikor a konkrét használatára kerül sor, s biztosra kell vennünk, hogy céltalan hosszas meséket mondani azokról a dolgokról, melyek nem tartoznak a szóban forgó témához, hanem az embereknek a lényegre kell térniük, ahogyan mondani szokták.

A dolog tehát, aminél Jób hibát talált Bildádban, az volt, hogy Isten gondviselését megvitatva nem törődött azzal, mire szolgálhatnak a szavai. S emiatt mondja most Jób: tudok róla, hogy Isten teremtette a világot, Ő kormányoz minden, Ő tart a kezében mindent és az Ő fenségét tisztelni kell. Mindezeket a dolgokat tudom. De a dolog jobb megértése végett jegyezzük meg, hogy léteznek egyesek, akiknek meg kell mutatni Isten hatalmas erejét, hogy az Ő fenségének félelmére indítsuk őket, s olyan tisztelettel nézzenek fel rá, amilyennel kell. Miért van ez így? Mert sok vad embert látunk, akiknek nagy nehézséget okoz azt felfogni, hogy van Isten a mennyben, Aki mindent kormányoz: ők alig valamivel jobbak a vadállatoknál. Ha az ember Istenről beszél nekik, akkor bizony nem veszik komolyan és ezt mondják: Ő igen létezik az Isten. De soha nem tudják, micsoda az Ő dicsősége és soha nem volt semmiféle érzésük a Benne rejlő csodálatos hatalomról. S azt is meg kell nekik mutatni, hogy Isten szolgálata lelki, s nekünk józanul és határozottan kell annak nekilátni, teljesen megtisztulva minden képmutatástól. Mert megismerni Isten akaratát, ugyan már, soha nem érdeklődtek utána, mert túl sokat engedtek át a világi dolgoknak. Látjátok hát, hogy a legtöbb ember pogány, s úgy belegabalyodnak a jelenvaló élet örömeibe, hogy egyáltalán nem gondolnak Istenre. Az efféle embereknek alaposan el kell magyarázni az előbbi dolgokat ahhoz, hogy megéreztessük velük, micsoda Isten fensége. Kétségtelen, hogy erre valamennyiünknek szükségünk van, mindenkinek a maga képességeinek megfelelően. De azt mondom, hogy ezeket a dolgokat részletesen kell azok elé tárnunk, akiknek szükségük van az elhívásra Isten megismerésére, hogy kénytelenek legyenek reszketni annak fenségétől, Akit korábban gúnyoltak. Ezt meg kell jegyeznünk. S vannak, akiket el kell juttatni erre a megfontolásra, úgy értem, még azokat is, akikben megvan a helyes istenfélelem. Még őket is (azt mondom) meg kell tanítani és az emlékezetükbe kell idézni, micsoda Isten fensége, azért, hogy mindig reszkessenek alatta, s úgy meglágyuljanak, ahogyan kell. De ez még nem minden, amit meg kell tenniük: itt nem szabad általánosan elpihenniük. S miért? Mert amikor megtanulták mindezt, azzal csak az alapokat rakták le, s utána építkezniük kell rajtuk, mégpedig oly módon, hogy az épületük ügyesen igazodjék a földmunkákhoz, amit már elvégeztek a földfelszín alatt. Így, ha valaki olyanokhoz beszél, akikben megvan az istenfélelem, s lealacsonyodtak és megalázkodtak Isten hatalmas keze alatt, akkor nem szabad megállnia ezek mellett az általános dolgok mellett, hanem konkrétan meg kell vizsgálnia, milyen szükségletei vannak az egyes embereknek, hogy a megfelelő módon építkezessen a már lefektetett alapokra. Ez az, mit Jób ki akart itt jelenteni. Most pedig térjünk rá az általa használt szavakra. Azt mondta, hogy *a holt dolgok a vizek alatt és az azokhoz közeli helyeken formálódnak*. Mintha azt mondta volna: te Isten fenségéről beszéltél nekem, s azt mondtad, hogy az Ő seregeinek száma végtelen, és minden teremtmény az Ő kezében van. Mindezt én is vallom, sőt, messzebbre is tekintek. Mert még a feneketlen mélységekbe is belenézek, még a Föld közepébe is: látom, hogyan hoz elő Isten korábban nem létező, s elevenít meg holt dolgokat. Honnan származik minden teremtmény élete? Ez mondhatni a legnagyobb mélységekben elrejtett dolog. Ha megkérdezik, milyen eszközökkel vagyunk kiszolgálva a magunk állapotában, vagy honnan vette Isten az életet, amit az embereknek adott, az pont olyan, mintha a feneketlen mélységekből venné elő. Hogyan lehetséges az, hogy a föld gyümölcsöt terem? Hogyan lehetséges az, hogy a gabona, ami egy fűszálnyi, utóbb magot terem? Nos, ezek Isten rejtett titkai. Ezekből a dolgokból kiindulva mondja Jób: Tudom jól, hogy Isten terjesztette ki az egeket még az üresség fölé is, ahol nem volt letelepedés. Olyan ez, mintha valaki kárpitot akasztana fel a levegőbe, s ez lehetetlenség az emberek számára, de ezzel akarta Isten megmutatni az Ő csodálatos hatalmát.

Igaz, hogy Jób *északot* nevezi meg konkrétan, de mégis az egész égboltról beszél. S azért, mert az ég körülöleli az ott levő sarkot. Mert mint a kocsik kerekein átmenő rúd esetében, a kerekek a rúd körül forognak a közepükben levő lyukak miatt, úgy van az egekben is. Ez szemmel látható, azaz, akik jól képzettek az égbolt mozgása tekintetében látják, hogy az körben forog. Mert Északon létezik egy szemmel látható csillag, ami mondhatni áthalad a kerék

közepén, mely körül az ég forogni látszik. S van alattuk egy másik hely, amit nem láthatunk, s amit Antarktisznak neveznek. S miért? Mert az ég körülötte is forog, mintha egy rúd menne mindkét, korábban említett keréken keresztül. Amikor az égnek erről a pályájáról beszélek, akkor nem a Nap naponta látható pályáját értem alatta, mert a Napnak önmagában megvan a saját mozgása, hanem ez az egész égbolt palástjának egyetemes mozgása. S az említett két csillag mondhatni oda vannak rögzítve azokra a helyekre, s onnan el nem moccannak. Látjuk tehát, miért mondja Jób, hogy Isten kiterjesztette az eget Észak fölé. S miért beszél így? Mert ez olyan csoda, amin el kell ámulnunk. Igaz, hogy az emberek rendelkeznek némi tapasztalattal erről, ami miatt beszélnek róla. De vajon ez a jól megszabott rend nem mutatja meg, hogy csodálatos bölcsesség rejlik Istenben, aminek okából kénytelenek vagyunk megvallani, hogy az felülmúlja az ember minden értelmét, s nekünk nem kell mást tennünk, mint tisztelnünk a mi Istenünk nagyságát, ami így kifejeződik a világ teremtésében. S ez az oka annak, amiért azt mondja, hogy az üresség fölé alapozta a Földet. Hiszen min nyugszik a Föld? A levegőn. Ahogyan látjuk, hogy a levegő fölöttünk van, ugyanez a helyzet a Föld másik oldalán is, ezért a Föld mondhatni annak közepében van felfüggesztve. Igaz, hogy a filozófusok sokat vitatkoznak arról, miért marad meg így a Föld, látva, hogy ez a világ alapja, s azt mondják, csoda, hogy nem süllyed el, látva, hogy semmi sem tartja fenn. Mindazonáltal nem képesek más okot megjelölni, csak ami a természet rendjében látható, s ami oly csodálatos dolog, hogy az emberek kénytelenek megalázkodni előtte, a önmaguk fölé emelkedve Istent dicsőíteni, elismerve, hogy végtelen az Ő bölcsessége. Látjuk tehát, mire irányulnak Jób szavai: nevezetesen annak megmutatására, hogy Ő nem volt annyira brutális, hogy tagadta volna Isten fenségét, hanem elismerte az Ő dicsőségét. De ki akarta mondani, hogy a lényeg nem abban rejlik, hogy általánosságban beszéljünk róla, hanem a helyes célra történő alkalmazásában, amiről részletesebben is beszélünk holnap, ha Isten engedi.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket oly módon éreztesse velünk, hogy teljes alázattal jöhessünk segítséget keresni az Ő pusztá kegyelmében, s ne tévelyegjünk erre-arra, hanem alázkodjunk meg úgy, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme által keressük a teljes szabadulást. S húzzunk Belőle naponta egyre jobban és jobban hasznót, amíg teljesen helyre nem állít minket, biztosra véve, hogy amiképpen elkezdte a bennünk levő jót, ugyanúgy fogja folytatni is, kijavítva a testünk minden hibáját és tökéletlenségét, míg el nem juttat minket arra a tökéletességre, amire el is hívott, miután megtisztít minden gátló körülménytől, amik akadályoznak és visszahúznak a hozzámenetelben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség nyomorult rabszolgaságából stb.

A kilencvenhatodik prédikáció, ami a második a huszonhatodik fejezetről

Jób26:8-14

9. Ő rejti el királyi székének színét, felhőjét fölibe terítvén.

10. Ő szab határt a víz színe fölé - a világosságnak és setétségnek elvégződéséig.

11. Az egek oszlopai megrendülnek, és dűledeznek fenyegetéseitől.

12. Erejével felriasztja a tengert, és bölcseségével megtöri Ráhábot.

13. Lehelletével megékesíti az eget, keze átdöfi a futó kígyót.

14. Ímé, ezek az ő útainak részei, de mily kicsiny rész az, a mit meghallunk abból!

Ám az ő hatalmának mennydörgését ki érthetné meg?

Tegnap elkezdtem megmutatni, miképpen kell hasznat húznunk abban, ami Isten munkáiban foglaltatik: tisztelettel kell ezeket fogadnunk és meg kell adnunk a Neki kijáró tiszteletet. Mert ha soha nem gondolunk annyira az Isten által tett csodákra, de közben nem tiszteljük Őt, mennyivel leszünk jobbak attól? Tanuljuk hát meg, hogy valahányszor csak Isten munkái tárulnak elénk, az abból a célból történik, hogy megismerjük a fenségét, és megadjuk a Neki kijáró dicséretet. Naponta látjuk ezt, de közülünk mégis nagyon kevesen gondolnak az elhangzottakra, hogy messzebbre juthatnánk általuk. Azután, mikor elhangzik, hogy Isten összeköti a vizeket a felhőbe, de a felhők mégsem süllyednek le. Ímé, ezt a csodát naponta látjuk a saját szemünkkel, de senki emberfia nem gondol rá, csak nagyon halványan, így az elillan előle, s Isten említett hatalma semmiféle tiszteletet sem kap tőlünk. Jób emiatt akarva tiltakozni, tudniillik, hogy ő nem tartozik azok közé, akik úgy élnek a világban, mint a vadállatok, nem ismerve az Alkotójukat, mondta: *Tudom, hogy Isten összeköti a vizeket a felhőkbe.* Mivel azonban ez ismert dolog a számunkra, nem tulajdonítunk neki túl nagy jelentőséget, de Isten közben nem hagy fel a csodálatos hatalmának bemutatásával ebben a cselekedetben. Vajon nem csoda, hogy a víz ezen a módon lóg a levegőben és szilárdan megmarad abban? Látjuk, hogy a vizek folynak, sőt a levegő oly finom és vékony, hogy folytonosan helyet ad azoknak, s a vizek a maguk természeténél fogva nehezebbek a levegőnél. Ezért a vizeknek emiatt le kellene esniük. Mindazonáltal látjuk, hogy megmaradnak ott, mintha tömlőkben lennének, ahogyan a zsoltárban elhangzik (Zsolt33:7, 78:13). Mert a próféta, ki akarva fejezni a csodát, amit az emberek rosszul ismernek, ezt a hasonlatot használja. Most már látjuk, mit jelent ez az igevers, ahol elhangzik, hogy *Isten összeköti a vizeket a felhőkbe úgy, hogy a felhők nem süllyednek le.* Ezt annak megmutatása végett teszi, hogy valahányszor csak a felhők összegyűlnek a levegőben, s látjuk, hogy víz van bennük, de a földet mégsem árasztják el, az azért történik, mert Isten kinyújtja a kezét. S ebből tudjuk meg, hogy megmutatja Magát nekünk, s észrevételi velünk, mekkora hatalma van, nevezetesen végtelen az ereje. S fel akar ébreszteni minket, mert amikor azt látjuk, hogy az időjárás tiszta és derűs, akkor nem törődünk azzal, s nem látjuk az Ő dicsőségét sem, ami ezen a módon is megmutatkozik. Ezért új módszerrel akar minket tanítani, ezen a módon állítva fel a vizeket, s felfüggesztve azokat a levegőbe, miután ott függenek és úgy vannak ott, mintha üvegben, tömlőben vagy hordóban lennének. Ezzel a jellel Isten megpirongat minket a hálátlanságunkért, s hazahív Magához, megmutatva, hogy minden esetben csodálatos az Ő hatalma. De mi vagy látjuk, vagy nem. ha bárki megkérdezi, miképpen lehetséges a dolog, amiről Jób beszél, akkor a józan ész győz meg minket róla, hogy ez a dolog szemmel világosan látható, s Isten a természet rendje felett áll. De mindennek ellenére közülünk senkit sem érint ez meg, s csak kényszerből ismerjük Őt el. Ebből látható, hogy az emberek (amennyire csak tőlük telik,) elhomályosítják Isten dicsőségét és lábbal tiporják azt. Annál inkább kell figyelmeztetni minket az itt említett dolog megjegyzésére,

amikor látjuk az égen és a földön végbemenő változásokat. Isten meg tudná tenni, hogy az ég mindig zárva maradjon, vagy mindig tiszta legyen, és soha ne legyenek felhők. De az Ő akarata az, hogy legyenek változások. Mert ha a dolgok mindig egyféleképpen folytatódnak, akkor elszundikálunk, s azt képzeljük, hogy a sors irányít mindent. De ebben a változatosságban akár akarjuk, akár nem, azt kell gondolnunk, hogy Isten munkálkodik, s Ő nem tétlen a mennyben, s nemcsak megteremtette, majd magára hagyta a világot, hanem el is rendelt mindent és úgy vezeti a teremtményeit, hogy a tudunkra adja: Ő közel van hozzánk. Íme, min kell eltöprengenünk, amikor látjuk az egeket felkavarodni, a felhőket a levegőben megvastagodni, az esőt esni és az évszakokat váltakozni: nevezetesen azon, hogy ezzel a mi Urunk mutatja meg Magét nekünk, s vonz Magához, mert mi nem vesszük mindezeket kellőképpen fontolóra. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. S azt olvassuk, hogy *elrejtí a trónjának színét* [vagy látványát], *s felhőt húz elé, amikor Neki tetszik*. A Jób által használt héber szó jelentése néha *elzárni*, néha pedig *egyesíteni* vagy *összezárn*i, mint amikor az ember vasrudakat készít egy épülethez, hogy összekapcsolja a famunkát és a követ, egymásba zárva azokat, hogy szilárdan tartsanak a habarccsal. Azt mondja tehát, hogy Isten ilyen keresztrudat helyez a trónja elé, mert az egeket nevezzük az Ő trónjának. Nem mintha Ő is benne foglaltatna (hiszen tudjuk, hogy Ő mindent kitölt, a lénye oly végtelen, hogy égre-földre kiterjed), hanem ez azt tanítja nekünk, hogy nézzük fölfelé, amikor Istenről akarunk gondolkodni. Mert akkora a gyengeségünk és a kezdetlegességünk, hogy Isten felmagasztalása helyett naponta megalázzuk Őt. Ezért valahányszor csak Róla van szó, teljes tisztelettel kell felemelni az elménket, és nem szabad földi dolgokra gondolnunk, bármit feltételezve Róla a magunk koholmányai és fantáziája alapján. Íme, miért van Isten trónja a mennyben annak megfelelően, amit a Szentírás mond róla. Nem azért (azt mondom), mert oda van Ő bezárva, hanem hogy megmutassa a fenségének magasságát azért, hogy ne a magunk fantáziája alapján képzeljünk el a magunk kezdetleges, vaskos és buta elménkkal, ahogyan az emberek nevezik. Röviden, felül kell emelkednünk minden teremtményen, ha helyesen akarunk Istenről gondolkodni. De most térjünk rá a mondatra, ahol elhangzik, hogy Isten leplet készített a trónjához.

S valóban, ha jól megfigyeljük a mennyben fennálló rendet, annak ámulatba kell ejtenie az értelmünket. Minden filozófus nagyon kutakodók és kíváncsiak voltak azt keresve, milyen lehet a menny és mi annak a természete. De minden csak találgatás, ezért a legjobb végkövetkeztetés, amit levonhatunk, annak elismerése, hogy Isten a munkájának olyan fő darabját alkotta meg, amin valamennyiünknek el kell ámulnunk, megvallva, hogy képtelenek vagyunk felfogni egy ilyen magasztos, mélyreható és titokzatos dolgot. S nem ok nélkül akarta Jób magasztalni Isten fenségét, amikor a lepelről beszélt, amit a trónja elé alkotott. Utána hozzátette, hogy *Isten kiterjesztette a felhőt felette, amikor akarta*. Amikor az említett változást látjuk, abból nem azt kell megismernünk, hogy Isten megszabta a dolgok rendjét, s miután megteremtette a világot, utána örökre tétlen akart maradni, hanem naponta vezet és kormányoz minden dolgot, amit egykor megteremtett, a kezét folytonosan a menny és a föld, valamint minden más dolog felett tartva, a mi Atyánknak mutatkozva, s ezt éreztetve velünk. Ezért ne legyünk vakok úgy nézve az égre, hogy nem vesszük észre Isten fenségének és annak a csodálatos hatalomnak az élő képmását, amit ott mutat nekünk. Mert jobb lenne nekünk, ha kitolnák a szemeinket, mint Isten e szép munkáinak gyümölcsözése és látványa, hacsak nem fordítjuk azokat a magunk javára, felemelkedve a Szerzőjükhöz. A vadállatokat nem hibáztatják azért, ha nincs világosságuk, mert nekik nincs értelmük az alkotómester megismeréséhez. De ami minket illet, biztos, hogy semmi más nem kell az elítéltetésünkhöz Isten előtt és a megfosztásunkhoz minden mentségtől, csak az, hogy a szemeink mellett adott még értelmet és felfogóképességet is, hogy szemlélhessük a csodálatos dolgokat, amiket fönt és lent mutat nekünk. Látjátok tehát miért van szükségünk a figyelmeztetésre. S ugyanebből a célból tárja eléink a Szentlélek ezt a változatosságot az egekben, amiről később majd még többet beszélünk. Röviden, az életünk fő pontja az, hogy részeseivé válva mindannak, amiket Isten a mi

használatunkra teremtett, megtanuljuk magasztalni Őt, Aki ekkora kegyelmet adott, s ne birtokoljuk a teremtményeit anélkül, hogy ezért Neki adózzunk hódolattal. Íme, mi tárul itt elénk valójában. Jób rögtön hozzáteszi, hogy *Ő szabott határt a vizeknek, amíg a világosság és a sötétség véget érnek*. Íme Isten újabb munkája, ami nagyon méltó a megemlékezésre, nevezetesen, hogy a lenti vizeknek határai vannak, s Isten szorosan tartja azokat, így nem léphetik át a határaikat, s ez fennmarad és eltart a világ végéig. Korábban a fenti vizekről beszélt, amiket Isten felvont a felhőkbe, s a levegőbe tart, amíg esőként alá nem hullnak. Most pedig biztos, hogy ha Isten nem szabott volna határt a tengernek és más vizeknek, azok az egész Földet elborítanák. Ha valaki megkérdezi a filozófusokat és olyanokat, akik a természet egész rendjét kutatják, akkor azok beszámolnak róla, hogy ha az elemek a természetüknek megfelelő teljes teret kapnának, a föld a víz alá rejtve volna, s valóban, a tapasztalat is megmutatja, hogy ez így van. Hisz miért van a föld a világ közepén, ha nem azért mert szilárd és szubsztanciális a súlyánál fogva? A vize ugyanis könnyebbek, ezért szétáradnak, mivel nem olyan szilárdak. Következésképpen a levegő a vizek fölött van, s a tűz is a levegő fölött. Látjuk, hogy az elemek a tulajdonságaiknak megfelelően különülnek el. Látva, hogy a levegő körülveszi az egész Földet, a vizeknek is körül kellene venni mindkettőt, tudniillik a föld és a levegő között. Mert az a tulajdonképpeni helyük és helyzetük. S ahogyan a tűz is elborít mindent, úgy nem hagynának a vizek is egy talpalatnyi szárazföldet sem: magukat a hegyeket, még a legmagasabbakat is elborítanák. De most látunk alacsony és üreges helyeket szárazon, pedig a tenger azok fölé emelkedik. S ebből az ember megláthatja az okot, amit korábban mutattam meg. Mert amikor fontolóra vesszük, micsoda dolog a tenger, különösen mikor feltámad, akkor csoda, hogy a földet nem borítja el. Figyelemre méltó csodát látunk itt, már ha az emberek nem csukják be a szemeiket a saját hálátlanságuk folytán. Maguk a pogányok is elismerik (mert a józan ész készteti őket erre), hogy miután tetszett Istennek üresen hagyni némi helyet, ugyanoda plántálta be az emberiséget, s az emberekre volt tekintettel, amikor elrendelte, hogy a Föld egy része száraz maradjon: maguk a hitetlenek beszélnek erről. S miért? Mert az igazság oly erős, hogy kénytelenek megvallani azt. De közben ki az, aki dicsőíti Istent? Hogyan ismerjük el a jót, amit tett nekünk? Némák vagyunk, semhogy bármi módon dicsérnénk Őt, s (ami még rosszabb), bemocskoljuk a földet, amit azért adott nekünk, hogy lakjunk rajta. Rákényszerítette a vizeket a visszahúzódásra, mondhatni láncra verte azokat. S noha helyet adott nekünk, hogy élhessünk rajta, mégis (mint mondtam) beszennyezzük a földet a mocskunkkal és a bűneinkkel. Bizony, mindaz az elismerés, amit Isten kap a kezünkől, az, hogy senki emberfia nem nyitja meg a száját dicsőíteni Őt. Így nem ok nélkül hangzanak el ezek a dolgok a számunkra, figyelembe véve, hogy az értelmünk annyira tompa, hogy nem is gondolunk rájuk. S különösen azon kell elgondolkodnunk, amit újra mond, ahogyan főleg Jeremiás próféta is elmondja (Jer5:22): a tenger olyan heves valami, hogy látszólag nincs eszköz a féken tartására, de mindennek ellenére korlátok közé van szorítva. A tenger látszólag előtéssel fenyegeti a földet, s úgy tűnik, a föld elnyelődik minden egyes hullám előretörésekor.

Fontolóra véve tehát, mily nagy hevességet látunk a tengerben, ami oly borzasztó, hogy még a hajunk is égnek áll tőle, vajon nem Isten erős és legyőzhetetlen kezét kell szemlélnünk abban, s megvallanunk, hogy a szóban forgó hatalma több, mint látható? Annál inkább meg kell érintenie annak minket az elevenünkig. De mi történik? Amikor Isten ezen a módon készteti a tengert a visszahúzódásra, az értelmünk nem ismeri fel Isten irántunk való végtelen jóságát, hogy hálát adnánk érte Neki, s megvallanánk, hogy különféleképpen vagyunk adósai az életünkért: amiért megteremtett és ebbe a világba helyezett minket, amiért táplál minket itt, de főleg azért, mert a földet nem borítják el a vizek, hanem marad valamennyi szárazföld, hogy élhessünk azon. Íme (azt mondom) mi célból említi itt konkrétan a tengert, valamint azt, hogy Isten visszatartja azt, így a vizek bizonyos módon be vannak zárva abba, ami se láncokkal, se kötelekkel nem lehetne megvalósítani. A világ össze vadállata könnyebben megszelídíthető, mint a tenger, de Isten mégis uralkodik felette, sőt, csodálatos és felfoghatatlan módon tartja a

fennhatósága alatt. Nekünk pedig meg kell figyelni a mondást, amit Jób itt tesz hozzá, miszerint ez folytatódni fog, *míg a világosság és a sötétség véget nem érnek és össze nem keverednek*. Ez adja az értésünkre, hogy Isten nem egyetlen napig vagy rövid ideig teszi ezt a csodát, hanem mindig, így az örökre folytatódni fog. Mert bár a hullámok gyakran előre-hátra rohangálnak, mindazonáltal Isten mindig visszatartja a tengert attól, hogy bármennyivel jobban fenyegetse az embereket, mint amennyire Neki tetszik. S teszi ezt azért, hogy megtanuljanak megalázkodni és nagyobb körültekintéssel járjanak. Látjátok tehát, hogyan akarta Jób felnagyítani annak az erőnek a dicséretét, amit itt Istenben meglevőnek jelent ki, amikor azt mondja, hogy a vizek le vannak korlátozva és be vannak határolva a világ végéig, ameddig a világosság és a sötétség össze nem keveredik, azaz, amikor majd a természet rendje megszűnik. Mert ez az, amit ez a beszédmód közvetít. Ha valaki azzal hozakodik elő, hogy nemcsak a tenger, de néha a folyók is felülkerekednek és kilépnek a medrűkből, és elsodornak mindent maguk előtt, elborítva mind a házakat, mind a szőlőskerteket. A tenger ereje pedig rendkívül nagy és szélsőséges betöréseket produkál. A válasz erre az, hogy Isten mindazonáltal hagy fel a világ megőrzésével általánosságban, s amikor engedi, hogy a tenger átlépje a határait ezen a módon, azt azért teszi, hogy mi gondoljunk az Ő ebben megmutatkozó erejére. Mert ha jól megfontoltak lennénk (sőt, ha csak egy kis józan ész lenne bennünk), akkor biztos, hogy Istennek naponta mondanánk köszönetet az életünkért, hogy megőriz minket még a sírban is. Hisz hogyan vagyunk itt a földön? Biztos, hogy úgy, mint a sírban. Mert íme, a tenger és a vizek fölöttünk vannak. S kinek köszönhető, hogy nem nyelnek el minket, ha nem Istennek, Aki közöttük és közöttünk tartja a kezét? De mi oly távol állunk ennek észrevételétől, hogy olyanokká válunk, mint a disznók: megtöltjük a hasunkat és teletömjük magunkat Isten jótéteményeivel, de egy szemernyi se gondolunk azokra a dolgokra, amiket Ő mutat nekünk, tudniillik, hogy egyetlen óra egyetlen percéig sem vagyunk képesek élni, csak csoda által. Mert Ő az, Akai ily módon megzabolazza a tengert.

Isten tehát, hogy a hatalmának megismerésére ösztökéljen minket, megengedi a tengernek, hogy átlépje a határait. Az erről szóló beszámoló hallatán azt gondoljuk (vagy azt kellene gondolnunk, ha nem vagyunk túlzottan ostobák), hogy az, ami nem engedi meg, hogy az egész világgal hasonló történjen nem más, mint az, hogy Isten fenntartja a természet rendjét, amit a mi biztonságunk végett állított fel. Így hát minden egyetlen mélységgé és tóvá válna, ha Isten keze nem uralkodna felülről. Íme, miképpen kell hasznat húznunk a szuverenitásból, amivel Isten a tenger és a vizek felett rendelkezik azért, hogy megtudhassuk, milyen atyai gondoskodással viszonyul a mi életünkhöz. S megérezve, mily sokkal tartozunk Neki, igyekezzünk szolgálni és tisztelni Őt, s teljes megfontoltsággal járjunk az Iránta való engedelmségben. Továbbá, ha bárki azt válaszolja, hogy ezek általános dolgok és szükségtelen ezeket manapság prédikálni, mivel még a kisgyerekek is tudnak róla, nos annál rosszabb. Mert ha nem kell iskolába járnunk, sem elsajátítanunk valamiféle komoly szakértelmet egy olyan dolog megismeréséhez, ami teljesen általános és közönséges az emberek között, de valójában mégis azt mutatjuk meg, hogy egyáltalában nem tartjuk emlékezetben, akkor nem vagyunk vajon még sokkalta inkább menthetetlenek?

Látjátok tehát, mi az oka annak, hogy a mi Urunk olyasmikről beszél nekünk, amit minden ember lát és szemlél: azért, mert ez ugyanaz. mintha azt mondaná, hogy gonoszul visszaélünk annak a látványával, amit Ő adott nekünk, mivel nem húzunk hasznat a teremtményeinek szemléléséből, hogy magasztalnánk Őt azért a hatalomért, amit azokban mutat meg nekünk. Ezért noha nem nagy dolog (szerintünk) tudni, hogy a tenger és a vizek oly módon korlátozottak, hogy a Föld nem pusztul el, mégis nagy bölcsesség jól felfogni, hogy Isten ezzel jelenti ki Magát Atyánknak és Védelmeszöknének, olyan megtapasztalást adva a jóságáról és a hatalmáról, hogy nem illik mellette elszunnyadnunk. Amikor ezeket a dolgokat jól az elménkbe véstük, azok nagy hasznunkra válnak, s nemcsak egy-két napra, hanem életünk

egész idejére. Mert ahogyan a Szentírás mondja, tökéletes bölcsesség jól megjegyzeni Isten munkáit és a helye céljukra vonatkoztatni azokat.

Rögtön ezután azt olvassuk, hogy *az egek oszlopai megrendülnek és megijeszti azokat a hangjával*. Miután Jób beszélt a világban naponta látható rendről, rögvest hozzátette, hogy az emberek olyan mozgásokat látnak a zivatarokban és a viharokban, s Isten úgy megrendíti a mennyet és az egeket, hogy úgy tűnik, minden elsüllyed. Ez pedig más és különféle módszerekkel történik meg, hogy észrevettesse velünk a nagy hatalmát és erejét, ha ugyan van egy cseppnyi eszünk ennek felfogásához. Biztos, hogy a mennyet nem oszlopok tartják, hanem ez hasonlat, amit Jób itt használ, mert a nagy helyeket és a hatalmas épületeket, amik nem képesek maguktól megállni, oszlopok hordoznak. Mint amikor az ember egy hatalmas templomot épít, s oszlopokra van szüksége a nagy súly hordozásához. Ugyanez a helyzet a mennybolttal is, ami látszólag olyan épület, ami megköveteli az oszlopokat, de azok nem léteznek: egyedül Isten hatalma tartja fenn ezt az épületet, amit az emberek fel sem érnek. S valóban, miféle erejük van az embereknek az építkezéshez azon kívül, amit Isten mutatott nekik? S az mégis csak egy piciny szikrája annak a végtelen hatalomnak és bölcsességnek, ami Benne rejlik. Az emberek nem képesek egy harmincszor harminc méteres termet sem megalkotni oszlopok nélkül, s íme, a mennybolt azzal összehasonlítva végtelen területű, s látjuk, hogy egyedül Isten hatalma tartja fenn. Ezért ahol Jób az oszloprokról beszélt, ott arra utalt, hogy ha tetszik Istennek bármiféle vihart vagy zivatart küldeni, a levegő zúgni kezd attól, s ez olyasvalami, mintha a mennybolt oszlopai rendültek volna meg azért, hogy megtudhassuk: Isten mindenkinél magasabban van és azért lakozik ott, hogy mindent kormányozzon. Nem mintha oda lenne bezárva (mint említettem), hanem hogy ettől a figyelmeztetéstől emeljük fel a szíveinket és az elméinket és Őrá gondolva teljes tisztelettel és alázattal hódoljunk Neki, s ne képzeljük testi és földi dolgokat Róla. Látjuk tehát Jób szavainak jelentését: ahogyan egyrészt Isten kimutatta a hatalmát a tengert mondhatni láncra verve és olyan határok közé szorítva, amiket nem léphet át, másrészt, amikor tetszik Istennek megdörrenteni a villámot és megmozgatni bármilyen vihart a levegőben, akkor úgy tűnik, minden összetörik, és semmi sem lesz képes többé megállni. Újabb részletet láttok tehát, amiben Isten érezteti velünk a nagy hatalmát. S a pogány emberek valóban ügyesen képesek megvallani ugyanezt, de nem az értelem kiválósága folytán, hanem csak az általános tapasztalatokból, kimondva, hogy amikor az emberek hallják a mennydörgést és a vihart, akkor kénytelenek (dacára a szívüknek) elkezdni némi sejtéseket táplálni az Istenséggel kapcsolatosan. Íme, miképpen beszéltek a pogány emberek. Sőt, még isten megvetőinek is, a mocskos és állatias csürhének, akik nem akarnak mást, csak kigúnyolni az összes vallást, összezavarodik a nyelve Istennél és mindennél, ami a természet rendjében megnyilvánuló kormányzásáról mondható: (azt mondom), még ők is elámulnak a villámcsapások dörrenésekor, amint azt a tapasztalat megmutatja nekünk. Miért? Mert a mi Urunk adja jelét a kiváló hatalmának. S ez az oka annak, miért Jób (a természet folyamatos rendjéről szóló értekezése mellett) most hozzáteszi a iharokat, a villámokat és a mennydörgéseket annak megmutatása végett, hogy jöllehet az emberek akarattal nézik le Istent, s olyan keményszívűek, hogy nem veszik észre, amit Isten mutat nekik, mégis, amikor Isten megrendíti a mennybolt oszlopait, olyan mennydörgéseket hallatva, hogy úgy látszik, minden összetörik, akkor az emberek kénytelenek valamennyit megérezni az Istenségről, valamint arról, hogy létezik bizonyos felső hatalom, ami mindenben uralkodik. Mert a dolgok nem véletlenül történnek, ezért léteznie kell valamiféle, azokat kormányzó akaratra és bölcsességnek. Íme mi célból hangzik el ez a mondat a számunkra. S ez először is arra figyelmeztet minket, milyen brutális a természetünk. Nem kár, hanem inkább csúnya dolog, hogy jöllehet értelmes teremtmények vagyunk, s látszólag olyan bölcsességgel rendelkezünk, hogy képeseknek kell lennünk mindent felfogni, Isten pedig oly hatalmas jeleit adja az Ő fenségének fent és lent egyaránt, kijelentve Magát nekünk, s mindig közel lévén hozzánk, annyira barátságosan tartva velünk a kapcsolatot, hogy többet már nem is kívánhatnánk, mi

azonban figyelmen kívül hagyjuk ezt, így a dolog nem hatol belénk, akármennyi figyelmeztetést kapunk is róla. Nem látjátok, micsoda hatalmas és borzalmas konokság ez? Értsük hát meg: olyan megátalkodott természetűek vagyunk, hogy nem törekszünk másra, csak Isten dicsőségének az elcsúfítására, s amikor az megmutatkozik előttünk, becsukjuk a szemeinket és nem vesszük észre. Ezért vegyük biztosra, hogy valahányszor csak Isten villámokat szór és mennydörög a mennyből, az a mi világos korholásunk, mintha ezt mondaná: ti átkozott teremtmények, én plántáltalak be benneteket ebbe a világba, én adtam nektek a Földet, hogy éljete az, s én láttalak el minden jóval ott benneteket, de hiába voltam nagylelkű veletek és mutatkoztam szerető és irgalmas Atyátoknak, ti nem ismertek engem, s kioltottátok mindezt a nagylelkűséget a saját rosszindulatotokkal és szándékos makacsságotokkal, s nem akartok mást, mint elsötétíteni a szemetek előtt levő világosságot. Ezt látva félelmetes módon kell hozzátok jönnöm, s beidéznem benneteket, hogy (akaratotok ellenére) megérezzétek: nem kerülhetitek ki a bennem levő felfoghatatlan fenséget. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk, amikor mennydörgés keletkezik a levegőben, s amikor bármilyen vihar támad: ez ugyanaz, mintha Isten a szemünkre hányná a makacsságunkat és a hálátlanságunkat, amiért semmiféle hasznot sem húzunk az égen-földön látható általános és folytonos rendből, mivel valóban képtelenek vagyunk kinyitni a szemeinket, pedig Isten mindenben megmutatja Önmagát. S it látjuk, miért vannak ezek a dolgok elmondva nekünk, s a Szentírás miért beszélt nekünk a világban fennálló általános rendről, ami minden ember által meglátható. S beszámolt a rendkívülről is, ahogyan itt a villámlást emlegeti. Nem sokkal utána pedig elhangzik, hogy *hatalmas erejével meghasogatja a tengert és lelohasztja bölcsességével a gőgjét*. Jób itt a korábban mondottakat ismétli. Igaz, hogy ez Isten hatalmának másik része, amikor azt mondja, hogy meghasogatja a tengert. Mert amikor a hullámok felemelkednek, akkor úgy tűnik, a tenger ránk ront és mindent elnyel. De mikor az ember azok között van, még félelmetesebb látvány tárul a szeme elé. Mert a hullámok hegyeknek tűnnek, s a tér közöttük szakadéknak, de nem látszik az alja. Ez az, amit Jób mondani akart azzal, hogy *Isten meghasogatja a tengert, majd utána lelohasztja a gőgjét*. S ez a hirtelen változás arra szolgál, hogy még jobban kimutassa Isten hatalmas erejét. Mert ha az ember a tengeren van egy nagy viharban, s látja a víz hatalmas és magas hegyeit, nem gondol arra, hogy a tenger lecsendesíthető, s nemcsak két-három óra alatt, hanem egy egész év alatt sem. Lehetetlennek látszik, hogy ez a hatalmas és ellentétes változás ily rövid idő alatt leállhasson. Mindennek ellenére az ember meglátja majd, hogy miután a tenger így felkavarodott, rövid idő alatt lecsendesedik és megnyugszik. Látva tehát, hogy a dolgok ilyen gyorsan változnak, az emberek vajon nem látják Isten csodálatos hatalmát? Ezt akarta Jób itt kimondani. S ebből megérthetjük, hogy a szándéka a korábban mondott dolog világosabb és magasztosabb kifejezése volt. Mert általánosságban mondta, hogy Isten megkötözte a tengert: most pedig azt mondhat, hogy meghasogatta az a hatalmas erejével. Ezután azt is elmondja, hogy *Isten a lelkével felékesítette a mennyboltot és megformálta a csúszós kígyót*. Amikor a kígyóról beszél itt, nem a Földön levő kígyókat érti alatta, hisz mi célból állítaná azokat szembe a mennyel? Hanem egy csillagcsoportról beszél, amit rendszerint Kígyónak neveznek, mert a csillagok kígyóvonalban állnak benne úgy, mint egy, a farkához visszatekeredő kígyó. Emiatt a tekeredés miatt nevezték ezt az alakot vagy mintát Kígyónak azért, hogy az emberek jobban különbséget tehessenek Isten munkái között. Igaz, hogy a népek meséket, sőt gonosz meséket is keverték hozzá. Mert az ördögnek mindig megvolt az ügyessége ahhoz, hogy eltérítse az embereket a világ teremtésétől, ahol Isten fenségének páratlan kijelentésével van dolguk. Mindazonáltal a *kígyó* fogalom legelső használata csak azt akarta megtanítani az embereknek, hogy nézzék meg jobban a csillagok rendjét. Aztán ahogyan Jób mondja, hogy Isten felékesítette a mennyboltot a Lelkével, ott egy dolog alatt szemlél mindent. S mik ezek az ékességek? Mik ezek a csinosítások? Ezek (mondja) a csillagok, melyek mintát adnak az égnek, hisz nélkülük sivár dolog lenne, s a látásuk összezavarodna. Mivel azonban napközben ott a Nap, éjjel pedig a csillagok, ebből jobban megtudjuk, hogy Isten nem tartotta elégségesnek

elkészíteni az égboltot csak abban a vonatkozásban, hogy lélegezhető levegőre volt szükségünk, valamint fényességre, ami világosságot ad felülről, hanem ékességeket is hozzá akart ahhoz tenni. Ezért a csillagok elhelyezése az égben és annak ilyen szépséggel történő felékesítése abból a célból történt, hogy még inkább felinduljunk a magasztalására a jóságában, bölcsességében és hatalmas erejében, végül pedig dicsőítsük Őt minden eszközzel.

Látjuk hát, hogy amikor Jób Isten munkáit tárja elénk, annak bizonyásnak kellett lennie, hogy Ő nem úgy élt ebben a világban, mint a pogány és csúfondáros emberek, akik semennyire sem tisztelik Istent, nem ismerik el a hatalmát és nem hódolnak be annak, hanem azok minden morzsáját a szívébe és az elméjébe véste. S ez minket is arra figyelmeztet, hogy ne csukjuk be a szemünket, amikor Isten ezen a módon mutatkozik meg előttünk, nemhogy ugyanazt a hálátlanságot hányják a szemünkre. Nevezetesen, hogy rosszabbak vagyunk az oktan állatoknál, amiért úgy élvezzük Isten felbecsülhetetlen jótéteményeit, hogy közben semmi tiszteletet vagy szolgálatot nem adunk meg Neki. S most zárásképpen Jób ezt mondja: *ezek az Ő útjainak megnyilvánulásai, de mekkora részt fogunk fel ebből? Vagy ki az, aki képes felfogni az Ő félelmetes hatalmát?* Íme a következtetés, amit érdemes nagyon megjegyezni annak hatalmas súlya miatt. Mert céltalan szemlélnünk Isten munkáit, hacsak nem jutunk határozottan arra a következtetésre, hogy azok meghaladják minden értelmünket és felfogóképességünket, s oly nagy és magasztos dolgok, hogy szükségszerűen ámulatba kell esnünk azoktól. Mert amikor az ember minden erejét Isten tanulmányozására fordítja égen és földön, akkor elkezd Őt dicsőíteni minden munkájában. Ha viszont lehetségesnek tartja mindennek a megismerését, azzal biztosan gyalázza Istent. Illethetjük-e Istent annál nagyobb gyalázattal, mint ha az Ő nagy erejét igyekszünk a mi értelmünk kapacitásába beszorítani? Több ez annál, mintha valaki magára vállalná, hogy az öklébe zárja a tengert és a szárazföldet, vagy hogy két ujja között tartsa azokat: ez biztosan hatalmas örültség. Mert az ég és a föld nem oly hatalmas dolgok, mint Isten igazságossága, hatalma, bölcsessége és jósága: azok csak apró jelei ezeknek. Ezért, jóllehet az emberek soha nem elég szorgalmasok Isten munkáinak kutatásában, mégis, ha olyan éleselméjűeknek vélik magukat, hogy felérik azokat ésszel, vagy olyan bölcsenek, hogy ezt mondják: tudok annyit, amennyit csak lehetséges tudni, s tökéletesen látom, milyen jó és bölcs az Isten, íme ezzel szégyenletes sértéssel illetik Őt. Ezért jegyezzük meg jól: a fő dolog, amit észben kell tartanunk Isten munkáinak vizsgálatakor, hogy gondoljunk a gyengeségünkre, s tudjuk meg: a mi értelmünk gyenge ahhoz, hogy ily magasra kapaszkodjon, ezért Dáviddal együtt meg kell vallanunk, hogy csodálatosak a Te munkáid, Uram, ki érhetne azokhoz fel? (Zsolt8:2, 104:24) Igaz, hogy Dávid helyesen számlálja elő azokat, arra tanítva másokat, hogy helyesen gondolkodjanak azok felől. De mi után elmondta, amit elmondhatott, a végén hozzátette: Uram, kicsoda érhet fel azokhoz? Ugyanez hangzik el ebben a szakaszban is. Íme (mondja), a megnyilvánulásaik, de ezek csak külvárosok. Mert ha belépünk Isten munkáinak a szívébe, soha nem érünk fel azokhoz. Túl lassúak és nehézkesek vagyunk, semhogy ily magasra kapaszkodhatnánk. Nem vagyunk olyan hajlékonyak, hogy ennyire szélteben-hosszában kinyújtsuk magukat, s nincs bennünk akkora elevenség, hanem az egész értelmünknek csődöt kell mondania. Ezért amikor minden erőfeszítésünket annak megismerésére összpontosítottuk, hogy milyen kiválóak Isten munkái, de nem jutunk el annak az ismeretnek a tökéletességére, emlékezzünk, hogy csak azok megnyilvánulásaiig jutottunk el, és lehetetlen lehatolni nekünk azok mélységébe. A képességeink ugyanis ezt nem szolgálják. Túl otrombák és gyengék vagyunk, s bennünk csak kicsiny darabja van meg annak, ami Benne van, mert ha maguk a mennyei angyalok jönnének és prédikálnának is nekünk, ők is csak egy csekély részét lennének képesek bemutatni Isten munkáinak. S mi tesznek a halandó teremtmények itt lenni? Mivel pedig ez így van, tanuljuk meg úgy magasztalni Istent, hogy semmi se gátoljon minket a Neki kijáró dicséret megadásában. Mert ha egész életünkben a teljes értelmünket az Ő dicsőítésével és magasztalásával foglaljuk is el, akkor sem leszünk képesek a századrészét sem teljesíteni annak a kötelezettségnek, amivel tartozunk Neki.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, hogy szívbéli megtéréssel és a megbocsátás iránti vágyakozással könyöröghessünk Neki a gaztetteink helyreigazításáért, s azért, hogy egyre jobban és jobban megszabadítson a vétkeinktől abból a célból, hogy amíg ebben a világban élünk, élvezhessünk azt a nagy jót, amit Ő tesz nekünk, s azt a helyes célra használhassuk. Nevezetesen az Ő oly módon történő tiszteletére és szolgálatára, hogy ne csukjuk be a szemeinket, amikor ennyire nyilvánvaló módon mutatja be nekünk a fenségét. Mivel pedig mondhatni elképedünk a magunk értelmében, könyörögjünk Neki, hogy világosítson meg a Szentlelkével és rázzon fel az aluszékonyságból, amiben vagyunk, hogy ne keresünk mást, csak azt, hogy az Ő szolgálatában töltsük az időnket és másokat is erre bátorítsunk a magunk példájával, s ezzel oly módon legyen Ő felmagasztalva és dicsőítve közös egyetértéssel minden ember által, ahogyan megérdemli. S ennek végrehajtása érdekében imádkozzunk hozzá, hogy támasszon igaz és hűséges szolgálókat az Ő Ígéje számára stb.

A kilencvenhetedik prédikáció, ami az első a huszonhetedik fejezetről

Jób27:1-4

- 1. Jób pedig folytatá az ő beszédét, monda:**
- 2. Él az Isten, a ki az én igazamat elfordította, és a Mindenható, a ki keserűséggel illette az én lelkemet,**
- 3. Hogy mindaddig, a míg az én lelkem én bennem van, és az Istennek lehelle van az én orromban;**
- 4. Az én ajakim nem szólnak álnokságot, és az én nyelvem nem mond csalárdságot!**

Itt még mindig ugyanazzal lesz dolgunk, amit az eddigiekben tárgyaltunk. Mert Jób azt tartja fenn, hogy nem az általa elkövetett hibákért lett megostorozva, hanem annak valami titkos oka volt, s ha meg kívánta volna vitatni és védeni az dolgot, igazolhatta volna az ügyét, nem Isten, hanem azok ellen, akik azzal akarták megtörni, hogy ő gonosz ember volt, s az általa eltűrt megpróbáltatások a bűneinek nagysága miatt érték. Jób tehát fenntartja, hogy az ok, ami Istent a megbüntetésére indította, nem az volt, hogy ő gonoszabb volt a többi embernél, hanem valamiféle titkos és az emberek előtt ismeretlen ok volt az, ezért magasabbra kellett volna emelkedniük a közönséges igazságosságnál, amit Isten a törvényében mutatott. Most hát látjuk ennek a fejezetnek az alapját. S ezért mondja, hogy Jób ismét felvette a példázatát. Azért pedig, hogy az általa mondottaknak nagyobb legyen a tekintélye, egy olyan tiltakozással kezd, ami fogadalmat jelent. *Él az Isten (mondja), aki az igazamat elfordította, s a Mindenható, aki keserűséggel illette a lelkemet.* Mindennek ellenére soha nem fogok káromkodni. Az pedig, hogy magamat igaznak tartom, nem bármiféle büszkeségből teszem, nem is bármiféle képmutatás vagy határozottság következtében, s nem is azért, mert nem tudom, hogy Isten ezen a módon is megostorozhat, hanem mert nem vagyok olyan, amilyennek ti mondotok engem, és soha nem fogom elismerni, hogy Isten az érdemeimnek megfelelően büntet, már ha össze leszek hasonlítva más emberekkel. Mert ti hamis és gonosz dolgot állítotok, ez pedig nem más, mint az, hogy Isten ebben a világban és ebben a mostani életben az érdemeik szerint bánik az emberekkel. De ez nem így van, mert Isten gyakran halasztja el a büntetéseket, amiket ki akar szabni az emberekre, így ezek nem vehetők észre, csak a haláluk után. Ugyanakkor viszont különböző időkben kimutatja a nagy szigorának jeleit azokkal szemben, akiket szeret, s akik hűségesen szolgálták Őt. Ezért nem szabad túlságosan sietni Isten ítéleteivel, sem pedig azt gondolni, hogy ezek mindjárt az első csapásra végre lesznek hajtva, mert akkor Istennek igazságtalannak kellene lennie. Látjuk, hogy most a dolgok rendetlenek, s micsoda dolog lenne az, ha nem várnánk és remélnénk a kijavításukat ezt követően, alkalmas időben? Isten akkor rosszabb lenne, mint egy vak. Mert elég jártasok vagyunk annak kimondásához, hogy a dolgok nem úgy zajlanak, mint kellene. Akkor ebből az következik, hogy vagy Isten nem tudja, mit cselekszik, vagy abban kell reménykednünk, hogy egy napon majd megítéli a világot. S mivel várakozásban vagyunk, az elméink pedig kételkedésben, emiatt olyan zűrzavarosak a dolgok, s ezért tesz minket próbára Isten, s mutatja azt, hogy a mostani időszak a hadviselésünk ideje. Ezért ahogyan a csatában sem tudja az ember, hogy kit sebesített meg vagy vesztett el, amíg mindkét oldalon csapásokat osztogatnak, s az emberek félnek, de a győzelem az, ami majd megmutatja ki kerekedett felül, ugyanúgy kell a dolgoknak szükségszerűen ilyen összezavarodottaknak lenniük a világnak ebben a kavargásában, mivel az ember megítélése szerint nem lehet sem észrevenni, sem remélni, hogy Isten majd ismét helyreállítja a dolgokat a helyes állapotukba. Bizony nem, de mégis várnunk kell, amíg megteszi, még ha ez nem is ma vagy holnap fog megtörténni. S Jób itt egy furcsa véleményen van, ami nem más, mint hogy

Isten elfordította az ő igazságát. Látszólag civakodik Istennel a saját igazságosságának védelmében, továbbá kegyetlenséggel és erőszakoskodással vádolja Istent. Láttok hát kérdőjeleket, amik nagyon furcsák lennének, ha nem ismernénk Jób szándékát. De jegyezzük meg, amikor azt mondja, hogy *Isten megfosztotta őt a jogaitól*, akkor nem úgy érti, hogy Isten zsarnoki módon bánt vele, vagy hogy ő maga annyira igaz, hogy Isten nem talált okot a még szigorúbb megbüntetésére, hanem inkább a közönséges igazságosságot tartotta szem előtt, amiről a törvényben olvashatunk, valamint azoknak a szándékát, akik elítélték őt. Mert (mint említettem) Jób barátai nem mentek ennél tovább, nevezetesen, hogy Isten megbünteti azokat, akik rosszat tettek, s Atyja és Megváltója a jó embereknek. Ebből következett, hogy Jób gonosz ember, Isten megvetője, s az egész élete rendetlen. De miért? Hisz az emberek látják, hogy rendkívül súlyos büntetést kapott. Ha megfigyeljük az összes megpróbáltatást, amik rendszerint történnel ezen a világon, azok nem olyan nagyok, mint emez, ezért szükségszerűen arra a következtetésre kell jutni, hogy ezt az embert Isten az összes többinél gyalázatosabb bűnösnek találta. Íme, miféle következtetésre jutottak Jób barátai. De még ennél is rosszabbul jártak el, mert megnyugodtak az Isten törvényében szereplő átkoknál, azt képzelve, hogy valamennyien ebben az életben kell beteljesedni, s nincs több jutalma a jóknak és az Istent szolgálóknak a haláluk után, s nem szabad azt gondolni, hogy a gonoszok bárhol máshol is meg lesznek büntetve, nem csak itt. Ez Isten törvényének kiforgatott magyarázata. Mert jóllehet a mi Urunk fenyeget a gonosztevők megbüntetésével, de nem korlátozza Magát egyetlen konkrét időszakra sem. Igaz, hogy ez általában látható a világban, de nem folytonosan, ezért nem szabad kivétel nélküli általános szabályt alkotnunk, mert az Istent túlságosan korlátok közé szorítaná. Látjuk tehát, hogy Jóbna jutott a bot jobbik vége a barátaival szemben, ezért tartasuk észben, miképpen hangzott el korábban, hogy a mi dolgunk nagy józanságot tanúsítani az Isten által mind ránk, mind a felebarátainkra küldött megpróbáltatások megítélésakor. Mert ha korlátozzuk Isten irántunk érzett szeretetét a mostani bánásmódjának megfelelően, az minden egyes csapásnál elég lesz ahhoz, hogy kétségbe ejtsen. Igaz, hogy ha büntet minket, azt mindig megérdemeljük, de bármerre is menjen a világ, ha azt képzeljük, hogy Isten gyűlöl minket, mert gorombán bánik velünk, ó jaj, micsoda dolog lenne az? Nem tudnánk Őt segítségül hívni, nem volna semmi vigasztalásunk a bánatunk enyhítésére, így látjátok, hogy végleg megsemmisülnénk. Ezért kell olyan bölcsseknek lennünk, hogy tudjuk: Isten nem mindig a bűneik miatt ostromozza az embereket, hanem próbára akarja tenni a türelmüket, meg akarja zabolázni testi vágyaikat, teljesen a bámulatára kell indítani őket, s tanítani nekik, hogy ebben a jelenvaló életben nem kell más tenniük, mint keresztülmutatni a világon: mintha azt mondaná nekik, hogy a nyugalomuk és az örökségük nem itt található. S ha más módon járunk el, elegendő lesz közülnk annyit kétségbeesésbe taszítani, mint ahányan megpróbáltatásokat szenvednek el, mint ahogyan nemrég Jób barátai is tették, aki majdnem végleg megsemmisítették őt ahhoz ragaszkodva, hogy Isten valamilyen nagy bűnökért büntette őt. Mert Jóbot ilyen szavakat hallva olyan félelem foghatta volna el, hogy azt se tudja, mi mást kellene tennie, minthogy kárhozott és átkozott embernek tartsa magát. S látjuk, nekünk miképpen kell eljárunk. Ha nem volna más, csak ez a gőg az ártatlanok elítélésében, micsoda dolog lenne az? Ezért emlékezzünk rá, miképpen hangzik el a zsoltárban, hogy áldott az az ember, aki józanul ítéli azt, aki megpróbáltatásokat szenved (Zsolt41:2). Ezért, ha látjuk Isten ostromozásait, hasznat húzhatunk azokból, ha nemcsak azokra nézünk, akik kemény bánásmódot szenvednek, hanem magunkra is. Továbbá sose mérjük az emberek bűneit az őket érő csapásokkal, mert a jóknak gyakran durvább bánásmódban van részük, mint a gonoszoknak. Ezért alaposan meg kell vizsgálnunk az emberek életét még azelőtt, hogy erre a következtetésre jutnánk: ezt az embert Isten valamilyen benne meglevő nagy bűnért bünteti. De tudjuk mi, kik a gonoszok? Látjuk, hogy Isten megbünteti őket? Álljunk meg tisztelettel szemlélődve, tudva, hogy Isten mintegy tükröt állítja őket elé, mint élő képmását annak, hogy mi fog ránk szakadni és mitől kell nekünk is félni, ha nem térünk vissza Őhöz. De ha valaki jó életet élt és nem vesszük észre, miért kap büntetést, fogjuk

magunkat rövid pórázra és várjuk Isten jótetszését, amikor majd megmutatja nekünk az ítéletét, s közben ne legyünk túlzottan elhamarkodottak. Mert ha valaki nem tartóztatja meg magát, akkor biztosan minduntalan kiforgathatja Isten ítéleteit, félreismerve azokat, s ennek következtében magához ragadja majd azt a tekintélyt, ami egyedül Istenhez tartozik. Térjünk hát vissza ismét a Jób által mondottakra, tudniillik, hogy *Isten megfosztott az igazamtól*. Mi a jelentése ezeknek a szavaknak? Mint korábban mondtam, Jób nem úgy érti, hogy Isten zsarnoki módon tette ezt meg. Jegyezzük ezt meg. Aztán azt sem gondolta, hogy olyan jó igazsága van a maga oldalán, amivel képes lesz felülkerekedni, s tisztázni, hogy nem követett el gaztettet, amikor a megvitatásra kerül a sor. Ehelyett csak azt jelenti ki, hogy az általa elviselt megpróbáltatások olyan sűrűek, mint a vastag fellegek, melyek meggátolják őt a benne levő becsületesség megismerésében, ezért a megpróbáltatásai nem büntetések, amikkel Isten a törvényeinek a megszegőit fenyegeti. S a helyes megértéshez az emlékezetünkbe kell idéznünk, miképpen hangzott már el, hogy a törvényben foglalt fenyegetések (miszerint Isten bünteti az embereket mind a személyükben, mind a javaikban, mind a háztartásuk, mind a barmaik vonatkozásában) nem folytonosak, azaz Isten büntet betegségekkel, háborúkkal, halálokkal, éhségekkel, szárazsággal és más hasonló dolgokkal (3Móz26:14, 5Móz28:15). S noha bünteti a vétkeket és az Ígéje megvetőit, ez mégsem történik mindenkor azonos ütemben. Miért? Mert a megpróbáltatások gyakorta közösek jók és rosszak számára egyaránt. Akkor hát miért fenyeget Isten ezen a módon? Annak megmutatása végett, hogy lesz eljövendő ítélet. Most mindössze némi jelét és jelzését adja ennek, mert ha tökéletesen végre kellene hajtani minden ítéletét idelenn, mi lenne abból? Többé nem volna reménység. S mi célt szolgálna a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetele? Vagy mi lenne a hitünk megvallásával, amikor azt mondjuk: hiszek a test feltámadásában és az örök életben? Nos, tudjuk, hogy a jelenvaló életünk átmeneti és romlandó, sőt mi több, ki van téve megannyi nyomorúságnak is. Így hát nincs meg az Isten által megígért boldogságunk: az rejtve marad előlünk. Ezért kell a gonoszokat is csak részben megbüntetni mostanság, s Isten ad is nekik haladékot, fenntartva a kárhozatot, amit megérdemelnek, az utolsó napra, amikor Jézus Krisztus teljesen megítéli majd a világot. S akkor teljesedik majd be Ézsaiás ama mondása, miszerint minden térd meghajol Isten fensége előtt (Ézs45:23). Ez most is megtörténik, de csak részben. Akkor hát elégséges, ha most csak némileg sejteti, hogy Ő a világ Bírāja. De térjünk vissza Jób szavaira. Miképpen fosztja meg Isten az embereket a jogaiktól? Oly módon büntetve őket, hogy végleg elvetetteknek láthassák magukat, a halálos ellenségüknek mutatkozva előttük. Mert akkor (a külső megjelenés szemszögéből nézve) nem mondható más, csak az, hogy az emberek gonoszok és átkozottak. De miért? Mert maximális és általános szabálynak kell tartanunk, hogy az Isten jó. Ezért azt kell mondani, hogy az ellenségei gonoszok. Ha pedig látunk valakit, akit ennyire súlyos csapások érnek, amitől úgy tűnik, Isten a végső haragra lobbant fel ellene, s az Ő haragja pont őt sújtja, a magunk természetes eszével nem tudunk másra gondolni, csak arra, hogy az illető Isten ellensége. Jób tehát úgy érti, hogy a jogai elvették tőle, mert Isten a lelkét kínba taszította, ahogyan ő maga teszi hozzá: *a Mindenható* (mondja), *a ki keserűséggel illette az én lelkemet*. Mert amíg nem látjuk az okát, miért büntette őt Isten, addig a jogai mondhatni el vannak temetve, mert a világ szemében gonosz és megvetendő személynek tűnik. De jegyezzük meg jól, hogy itt a közvélekedésnek megfelelően beszél, s nem úgy érti, hogy Istennek nincs jogos oka ezt cselekedni, különösen tekintettel a saját titkos céljaira, hanem nekünk kell magasabbra kapaszkodni és felemelkedni a sűrű, sötét felhők fölé, amik elhomályosítják a világosságot, mert egyébként soha nem ismerjük meg Jób igazságosságát. Látjátok tehát, hogy kettős igazságosság van Istenben: az egyik az, amelyik látható a számunkra, mert a törvényben foglaltatik, s bizonyos fokig összhangban van a józan ésszel, amit Isten adott nekünk. S van a másik, ami minden értelmünket meghaladja. Ezért azt nem fogjuk fel, csak hit által, s nekünk inkább előttünk rejtett dologként kell azt tisztelni, várva az utolsó nap eljövetelét, amikor majd mindent színről színre látunk, ami most homályos és el van rejtve előlünk. Istennek a

törvényében foglalt közönséges igazságossága az Ő kezessége arról, hogy megsegít minket a szükségünkben, valamint annak megmutatása, hogy gondoskodik a jólétünkéről, amikor féljük és szolgáljuk Őt. Mert ha az Iránta való engedelmisségben járunk, Atyánknak tekintve Őt, akkor Ő is megmutatja, hogy elismer minket a sajátjainak. Minden jótétemény, amit a kegyesek Isten kezéből kapnak ebben a világban azért, mert az Ő félelmében járnak, azok mondhatni megerősítései az említett közönséges igazságosságnak, ami a törvényben foglaltatik. Igaz, soha nem szolgálunk rá, hogy Isten könyörüljön rajtunk. Mert bármit is teszünk, még ha az Ő Szentlelke kormányoz is minket, biztos, hogy a munkáink akkor is pecséteseek, s Istennek jó oka van rá, hogy elvesse ezeket. Ami minket illet, egyetlen jó gondolatot sem vagyunk képesek elgondolni. S noha Isten kormányoz minket, s noha Ő munkálkodik bennünk, mégis mindig van bennünk valamennyi hiba, s oly módon keverjük össze a saját gyengeségünket az Ő Szentlelkének kegyelmével, hogy minden, ami tőlünk származik, bemocskolódik. Akkor hát nem érdemlünk segítséget Isten kezéből.

Azonban miután egyszer elhívott minket, megkímélt, s megbocsátotta a vétkeket, amik összekeveredtek azzal a jó vággyal, hogy nekünk szolgálnunk kell Őt. Ő még mindig megjutalmazza a kegyeseket, akik igyekeztek követni Őt és az Ő akaratát. Azt mondom, megjutalmazza őket ebben a világban és megmutatja nekik, hogy nem csukta be a szeméit afelett a jó buzgalom felett, amit ők tanúsítottak behódolva Neki legalábbis annyira, amennyire a testi gyengeségeik ezt engedik nekik. Mert amikor azt mondom teljesen, akkor nem úgy értem, minden pontban tökéletesen, hanem színlelés nélkül, annak megfelelően, ahogyan a Szentírás is beszél róla. Viszont amikor Isten bünteti a paráznákat, tolvajokat és iszákosokat, még ez is csak a közönséges igazságosság. Ha látunk egy gonosz embert, aki megnyúzza a felebarátait, s vadállati módon falta fel más emberek javait, de Isten lecsapott a vagyonára és semmi sem maradt neki, az tényleg a valódi bemutatója Isten igazságosságának és biztos garanciája annak, hogy az ebül szerzett javak ebül vesznek. S ez elismerteti velünk, hogy Isten bíró. Azután, mikor a gyilkosok kapnak büntetést, elgondolkodunk azon, hogyan van megírva, hogy a kegyetlen ember az élete felét sem éli meg (Zsolt55:24), s így van ez más gaztettek elkövetőivel is. Látjuk a csúfondárosok miképpen gúnyolják Istent és panaszkodnak Rá, s szélsőséges dühvel kelnek fel Ellene, Isten pedig a porba dönti őket. Mivel látjuk, hogy a gonoszok már ebben a világban ilyen büntetéseket kapnak, vajon nem arra kell gondolnunk, hogy Isten az, Aki bírónak mutatkozik ezt megcselekedve? Vajon nem áll égnek a hajunk, amikor látjuk, hogy kinyújtja az oly hatalmas kezét az igazságának végrehajtására? Látjuk tehát Isten közönséges igazságosságát, azaz azt az igazságosságot, aminek a végrehajtását annak megfelelően látjuk, ahogyan az a törvényében foglaltatik. De ugyanakkor azt is látjuk, hogy a jó embereket bántalmazza, s Isten elszegényíti azokat, akik igyekeztek becsületesen járni, s az az ember, aki nem adja a fejét semmiféle gonosságra, mégis egész életében kínok között sorvadozik, ezért sok gondja van azzal is, hogy megálljon a maga lábán. De hogyan lehetséges ez? Mi ennek az oka? Nem tudjuk sem megmondani, sem pedig meghatározni. De miért? Mert Isten megtartja Magánál ennek az okát. Ez tehát nem az Ő közönséges igazságosságának része, s nem is szabad mindent egy mértékkel mérni.

Azután látjuk a gonoszokat bővelkedni, és pedig nem egy-két napon át (mint korábban említettük), hanem egész életükben mindvégig. Sőt, még mikor meghalnak, azt is mondhatni nevetve teszik, s úgy távoznak innen, mintha aludnának. Mert egy szempillantás alatt vétetnek ki a világból, mindennemű hosszas sorvadozás és sok kín elszenvédeése nélkül. S mit jelent ez? Tényleg nem szabad Istent igazságtalansággal vádolnunk, nem köszörülhetjük a nyelvünket rajta. De tudnunk kell, hogy rendelkezik egy magasabb rendű igazságossággal is, amihez a mi értelmünk nem ér fel, és mi sem tudunk felemelkedni, de az okának még mindig rejtve kell maradnia előttünk. Mindazonáltal nem szabad felhagynunk a titkos ítéleteinek tiszteletével, s a behódolással Neki, várva, amíg felfedi nekünk a dolgot, amit egyelőre Magának tart fenn a saját titkos elhatározásából. Íme, miképpen rejti el Isten az emberek jogait előlük. Ezért annak

megfelelően, amit mondtunk, ha valaki ezen a módon kap büntetést, mi mást mondanának, mint az, hogy ő egy gonosz ember? De mindennek ellenére ő nem az. Igaz, hogy minden ember bűnös, és Isten joggal semmisítene meg és juttatna kárhozatra, amikor csak tetszene Neki, de nem fogja megtenni. Mert igazaknak fogadja el az övéit, és nem rója fel nekik a bűneiket. Az is igaz, hogy a felmentésükhöz bűnösöknek kell önmagukat elismerni Isten előtt, s Ő fel is menti őket, akármerre menjen is a világ. Közben azonban mégis bünteti őket. Mi célból? Azért, hogy megsemmisítse és elpusztítsa őket? Nem, de elrejtí a jogaikat, azaz nem mutatja meg nyíltan, hogy a gyermekeinek számítja őket, sem azt, hogy megbocsátotta a bűneiket, pedig megtette – de a mi értelmünk nem képes ezt felfogni. Továbbá jegyezzük meg azt is, hogy Jób arra a bosszantó félreértésre és hamis véleményre is tekintett, ami az emberekben fogan meg, amikor túlságosan elhamarkodottak, és nem várnak türelemmel, míg Isten megmutatja nekik, miért ostromozza az övéit. Mert ha olyan tapintatosak és mértékletesek vagyunk, hogy nem mondunk kárhoztató ítéletet az ostromozottakra, akkor nem fogjuk Isten eljárását furcsának találni, s azt sem mondjuk majd, hogy Isten visszatartotta a jogokat. De amint látunk egy szegény embert súlyos csapásokat elszenvedni, idővel mindegyikünk ráront és elítéli őt. Az efféle zavarok tehát az oka annak, hogy az emberek jogai eltemetnek. Mert a mi nézetünk szerint Istennek a legelső pillanattól kezdve támogatnia kellene annak az ügyét, aki egyenes gondolkodású Előtte. De nem teszi meg, hanem az ellentétes látszatot kelti. Ezért fenntartja Magának az ítélkezést, engedve, hogy az emberek rosszul ítéljenek meg minket és rosszakat mondjanak rólunk, s mondhatni visszaborzadva tőlünk magunkra hagynak ebben a helyzetben, jóformán megsemmisülten. A jegyezzük meg az okot, amiért meg van írva, hogy Ő felhossa a szolgálói igazságosságát, mint a delet (Zsolt37:6). Ennek az ígéretnek a megadása nem azt jelenti, hogy mindig meg is történik a szemünk láttára, mert gyakran kell szégyenben és feddék között élnünk. S ezt még maga szent Pál is megmutatja (1Kor4:12), sőt azt mondom, ő is, aki anyagi tökéletességben élt, megmutatja, hogy ki volt téve ennek s nemcsak megannyi rágalmozó sértést zúdítottak rá a magánéletével kapcsolatban, hanem rágalmozták a hivatalát illetően is, mivel hűségesen és tisztán kezelte a tanítást, de az emberek annyira hálátlanok voltak, hogy nem hagytak fel hamis híreket terjeszteni róla. Nos (mondja) én az Úr eljövendő napjához fellebbezek. Kimutatja, hogy ebben a világban gyakran lesznek olyan bajok, mint amilyenekről itt van szó, úgyhogy az ember képtelen lesz különbséget tenni a fehér és a fekete között és Isten legjobb szolgálóit is rágalmozzák és bántalmazzák majd. De miért? Mert amikor az emberek látják szenvedni őket, mindig a rosszabbik oldalát nézik az ember hajlamainak megfelelően, amit a gáztettek hajlik. Jegyezzük hát meg jól, hogy Isten fosztja meg az embereket az ítélőképeségtől, amikor nem jelenik meg mindjárt a legelején, hogy vagy megvédjen minket, vagy megmutassa, hogy igazaknak tart; amikor nem veszi a kezébe az ügyünket, hanem engedi, hogy az emberek elítéljenek; végül, amikor egyre jobban és jobban szaporítja a bajainkat, s emiatt az emberek megkeményednek ellenünk, azaz olyan megátalkodottakká válnak, hogy mindent az alapjaik ellenére ítélnek meg, és még több bátorságot összeszedve ezt mondják: Ó én joggal mondhatom ezt, hiszen nem látják az emberek, hogyan bánnak vele? Látjuk tehát, hogy a jó embereket súlyosan elnyomják, Isten pedig visszahúzódik és nem kelti a látszatát annak, hogy igazaknak tekinti őket, hanem látszólag inkább háborúzik velük, s mindenki másnál jobban el akarja ítélni őket. Most már látjátok, hogy Jób nem káromolta Istent annak kimondásával, hogy megfosztotta őt a jogaitól. S utóbb majd látjuk, miképpen kell hasznat húznunk ebből a kiváló tanításból. Értsük hát meg, hogy Isten gyakorta megfoszt minket a jogainktól, de emiatt nem kell vádolnunk Őt, vagy panaszkodnunk Rá, s a magunk ügyét sem kell helyesbíteniünk, perbe szállva Vele. Mert Neki megvan a titkos igazságossága, amit tisztelnünk illik, míg meg nem ismerteti azt velünk. Ő próbára akar tenni minket az alázatosságban, s amikor annyira furcsa módon bánik velünk, amit meg sem érthetünk, azzal ámulatban tart és a dicsőítésére késztet minket ezt mondván: Igaz Uram, hogy én egy szegény, vak lélek vagyok a sötétségben, s emiatt egy morzsányit sem látok,

de Te igaz vagy. Noha a Te ítéleteid ebben az esetben feneketlen mélységek, amikbe nem láthatok bele, én pedig jóformán a halálba temetett vagyok, mégis igaznak vallak meg Téged, ó Uram. Amikor így állunk hozzá, akkor húzunk hasznát az Isten által ránk küldött megpróbáltatásokból, melyek oka nem világos a számunkra. Továbbá gyakoroljuk, amit Jób mond itt: tudniillik, ha Isten megfoszt minket az ítélőképességünktől, attól még nem szabad felhagynunk azzal, hogy a mi Istenünknek tekintsük Őt és megalázkodjunk az Ő fensége előtt annak megfelelően, ahogyan elhangzik, hogy *Él az Úr, Aki megfosztott az ítélőképességemtől, és a Mindenható, a ki keserűséggel illette az én lelkemet*. Jób itt nem a tunya ló szerepét játszotta. Mert bár duplán elkeseredett volt, mégis tudta, hogy Isten teljes uralommal és hatalmommal rendelkezik felette. Mert nem mondta volna, hogy él az Isten, ha nem tisztelte volna. Mintha valaki azt mondaná: Uram, az ostoba teremtményed vagyok, s Te teljhatalommal rendelkezel felettem. Azt mondom, dupla megpróbáltatások sújtották, amit alaposan meg kell jegyeznünk. Mert láttuk, miféle csapások érték mind a javait, mind a személyét, ezért hát annyit túrt, amennyit egy halandó ember képes volt eltűrni. De még egy további megpróbáltatás is érte: azok kínozták, akik azért jöttek, hogy a kétségbeesésbe taszítsák. Mert az minden más nyomorúságot meghaladott, amikor azt mondták neki, hogy Isten gyűlöl téged, jól láthatod, hogy többé nem járulhatsz oda Hozzá, s hiábavaló várnod bármiféle könnyítést az Ő kezéből. Mert Ő ellened van, s ennek biztos jelét adta azzal, amikor ezen a módon ostromozott meg téged. Mi mást kellene tenned, mint elítélni az egész eddigi életedet? Ha bármiféle könyörületet szeretnél Istentől kapni, akkor teljesen meg kell változnod és el kell ismerned, hogy eddig teljesen gonosz voltál, Isten gúnyolója, egy képmutatással és erkölcstelenséggel teli ember. Látjátok tehát a két csapást, amit Jób eltűrt, mindazonáltal nem szűnt meg Istent tisztelni. Mert az Ő nevére esküdött, de nem úgy, ahogyan manapság teszik az emberek, akik az esküvel káromolják Istent. Hiszen kétségtelen, hogy azok az eskük a legnagyobb részben nem mások, mint Isten lenézései a neve megvetésével. Mint mikor valaki összevissza esküdözik, s azzal jól kimutatja, hogy nem törődik Isten nevével, amit szentnek kell tekintenünk, így valahányszor csak említeni halljuk, le kell hajtánunk a fejünket és el kell ismernünk a benne rejlő végtelen dicsőséget. Ezzel szemben Isten neve gyorsan kiszalad a szánkon csúfolódásként. Lássuk hát meg, mennyi könnyed esküt tesz az ember: ezek megannyi feddés és sértés, amivel Isten nevét gyalázza. Azután ott vannak a még szörnyűsebb hamis eskük: miután az ember hozzászólt az ostoba esküdözéshez, tovább is megy az igazság meghamisításával és hazugságba fordításával, s Isten neve úgy kerül ebbe bele, hogy az emberek örömeire szolgáljon rá gondolni. Jób azonban az esküvésekor a fő dolgot tartotta szem előtt. Ez pedig nem más, mint hogy amikor Isten nevével esküszünk, a Bíránknak kell Őt elismernünk, megadva a Neki kijáró tekintélyt, a trónja elé állítva önmagunkat az elítéltetésre, ha rosszat cselekedtünk. Látjuk tehát, miképpen fogadja el Jób, hogy a megpróbáltatásai Isten kezéből származnak, s emiatt nem makacskodik. Nem rugdalózik csökönyös gebeként a mestere ellen, hanem megalázkodik és ezt mondja: él az Isten, akármerre is menjen a világ. Igaz, hogy elhagyott embernek látom magam, s olyan sokat tűrök, hogy nem vagyok képes annyira türelmesnek lenni, mint kellene lennem. De nem esek annyira kétségbe, hogy egy örült bolond szerepét játszom, s azt mondom, nem tudom, micsoda az Isten, s azt szeretném, ha békén hagyna, s nem lenne többé hatalma felettem. Épp ellenkezőleg, a Bírámnak ismerem el Őt, Akinek teljes a tekintélye. Nem sajátítom hát ki azt a hatalmat, amivel felettem rendelkezik, hanem elismerem, hogy mindig Ő tart a kezében és Ő küldi rám a megpróbáltatásokat. Ezért nem ok nélkül mondtam, hogy itt egy kiváló tanítással van dolgunk. Mert először is megtanulunk megismerni az Isten kezéből származó büntetésekkel és fenytésekkel. Ezért amikor megkísért a kétségbeesés és olyan félelmet érzünk önmagunkban, amitől már a pokolban levőnek gondoljuk magunkat, ismerjük el a saját törékenységünket, és támaszkodjunk erre a tanításra, nevezetesen, hogy Isten elrejté az ítéletünket, és oly módon foszt meg a jogainktól, hogy a magunk szemében elhagyottaknak és menthetetleneknek tűnünk. Nos tehát, Isten elrejté a jogainkat. S mit kell cselekednünk?

Lehajtanunk a fejünket és várni, amíg Isten felemeli azt az álluknál fogva és orvosolja az állapotunkat, ismét talpra állít bennünket és foglalkozik az ügyünkkel. Így ha az emberek nyomnak el és zaklatnak, ha a csöcselék köszörűli rajtunk a nyelvét és a gúny tárgyává tesz bennünket, akkor se veszítsük el a bátorságunkat. De miért? Mert látjuk az itt a szemünk elé táruló példát. Íme, hová kell eljutni a kegyeseknek a gyakorlatban, hogy hasznat húzzanak ebből. S bár nem képesek felfogni a dolgok okát, amiket Isten velük tesz, mindazonáltal mindig meg kell alázkodniuk és ezt mondani: Uram, bánj velem úgy, ahogyan akarsz, s ezzel együtt adj erőt, hogy mindig dicsérhessünk téged a cselekedeteidben, és mondhassuk, hogy él az Úr, ha mi össze is zavarodunk. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: s most már könnyű lesz megismernünk a benne foglalt dolgokat. S miután összefoglaltuk az egész summáját, nem kell mást tennünk, mint összekapcsolni és lezárni az ezt követő mondatokat. Mert Jób azt mondja, hogy *amíg él, a száját nem fogja elhagyni sem csalárdság, sem pedig gonosz szó*. Ezzel megmutatja, hogy mintegy az Isten jelenlétében beszél. S ezt a dolgot nagyon érdemes megjegyezni. Gyakran mondtam már nektek ennek a könyvnek a magyarázata során, hogy létezik egy nagyon közönséges bűn az emberek között, ami elcsúfítja őket: nevezetesen: annyira ragaszkodnak a világhoz, hogy soha nem lépnek Isten jelenlétébe, hogy ott vizsgálják meg önmagukat. De miképpen? Ha az emberek hamisan vádolnak minket, mi olyannyira rájuk támaszkodunk, hogy nem szállunk önmagunkba és nem vizsgáljuk meg magunkat Isten előtt. De mit kell tenni? Pont az ellenkezőjét: ha jól akarunk válaszolni az embereknek, akkor vádoljuk először önmagunkat, s legyünk teljesen elhatározottak efelől a lelkiismeretünkben Isten előtt, anélkül, hogy erre vagy amarra az emberre tekintenénk. Mert annak oka, amiért képmutatók vagyunk minden cselekedetünkben, és oly sokat fáradozunk a hibáink leplezése és kiszínezése végett az, hogy szeretnénk fenntartani a jó hírnevet és a tisztességet, amit az emberek között élvezünk. Jób ezzel szemben azonban azt mutatja meg, hogy mondhatni Isten jelenlétébe lép, s noha emberek előtt beszélt, nem ragadta el annyira az ostoba becsvágy, hogy teljesen feddhetetlennek akart volna látszani. Nem, de Isten előtt ítélte meg önmagát, s annak megfelelően tárta fel a dolgot, ahogyan a lelkiismeretben megtalálta azt. Jegyezzük hát meg, hogy az elképzelhető leggonoszabb dolog az, amikor úgy támaszkodunk az emberekre, s nem ezen a ponton kezdjük, azaz mondhatni nem Isten jelenlétében ítéljük meg önmagunkat, s nem csukjuk be a szemeinket a világ felé bármely vélemény vonatkozásában, amit emberek alkothatnak meg rólunk, vagy bármi más dologban, amit ők vonatkoztathatnak ránk. Ezért anélkül, hogy bármi effélével törődnénk, úgy kell görcső alá vennünk magunkat, mintha Isten előtt állnak. Akkor ténylegesen meglágyulunk, nem beszélünk színlelve és nem leplezzük a dolgokat, tudva jól, hogy semmit sem nyerünk, ha ezt tesszük. Ezt jól jegyezzük meg. Továbbá figyeljük meg jól a Jób által használt beszédmódot. *Amíg lesz bennem bármilyen szél vagy lélegzet* (mondja), *s amíg Isten lehelete lesz az orromban*. Mert nem úgy beszél az életéről, mintha azt Isten kegyelme nélkül tartaná meg. Igaz, mondhatjuk, hogy ez meglehetősen szokásos dolog és senki emberfia nem fogja tagadni, hanem Istennek tulajdonítjuk a lélegzetünket és minden eleveiséget, ami csak van bennünk. De mindennek ellenére közülünk hányan ismerik ezt el teljes komolysággal? Az emberek olyan brutális módon élnek, hogy mondhatni, ők maguk végzik a saját fenntartásukat a saját maguk erejéből. Röviden, nagyon kevesen vannak, akik helyesen tudják, mit ért szent Pál alatta, amikor azt mondja, hogy Istenben van az életünk, a mozgásunk és a létezésünk (Csel17:28): azt mondom, nagyon kevesen vannak, akik tudják ezt. Ezért jegyezzük meg jól, miképpen mutatja itt meg nekünk Jób, hogy ő nem ragadtatott el úgy, mint sok ember, akiket úgy elkápráztatnak a szeszélyeik, hogy többé semmi értelmük sem marad és azt sem tudják, mit mondanak. Igaz, hogy meggondolatlan szavak hagyták el a száját (mint láttuk és mint majd később is látjuk), de mindazonáltal mégis mindig a jó alapra építkezett, s noha az épület nem illett ahhoz, azt mondom, mégis mindig az istenfélelemben és az Iránta való áhítatban maradt. Továbbá figyeljük meg alaposan azt a körülményt, hogy Jób nem a saját kényelmét és nyugalmit élvezve szólt. Itt olyan csapások

közepette látjátok, mintha Isten látszólag teljesen elhatározta volna, hogy végleg megsemmisíti. Ám ő mégis egész életében tisztelte, elismerve Őt annak, Akinek az egész életét köszönheti. S könyörgöm, micsoda mentségünk lesz, ha nem vagyunk teljesen határozottak ebben, mivel Isten nekünk is ad felmentést, hogy tudatában legyünk a kegyelmének, vagy ha nem ismerjük el és nem valljuk meg, hogy az életünk, és minden, ami azzal kapcsolatos, az Ő kegyelméből és hatalmából származik? Nem leszünk akkor még menthetlenebbek? Valahányszor csak tehát a saját életünkre gondolunk, emlékezzünk rá, hogy ugyanazt a megvallást kell nekünk is megtenni, amit Jób tesz meg itt, nevezetesen, nincs benne sem erő, sem lélegzet a saját magam hatalmából, hanem Isten adta annak minden morzsáját. Igaz, hogy amikor Jób az Isten Lelkéről beszél itt, akkor nem szabad azt képzelünk, mint a hóbortosak, hogy Istennek maga a szubsztanciája van meg bennünk, mert nincs annál visszataszítóbb eretnecség. S nekünk mindig meg kell figyelni az efféle beszédek a Szentírásban, nehogy abba az eretnecségbe essünk, hogy azt mondjuk: Isten Lelke van bennünk, ami az Ő tényleges szubsztanciáját illeti. Hiszen micsoda dolog lenne az? Ebből az következnek, hogy Isten Lelke ki van téve a tudatlanságnak, a változásnak és a változékonyságnak, sőt, bemocskolják és szennyfoltokat ejtenek rajta a bűneink és a vétkeink. De (mint említettem) mégis ez az, ami fájdalmasan megzavarta a keresztyén egyházat: mint az a boldogtalan eretnek, akit itt büntettek meg, amiért azt gondolta kimondani, hogy az emberek lelkei részesei az Istenség szubsztanciájának. De ez a dolog olyan borzasztó és természetellenes, hogy az embernek teljesen ki kell vetkőznie az emberi mivoltából, mielőtt idáig süllyedne. Jegyezzük hát meg, hogy az Isten Lelkének említése itt nem azt jelenti, hogy az Ő szubsztanciája van meg bennünk, hanem a lélegzetéről van szó, azaz arról, amit a hatalmával tölt belénk. Ahogyan a Nap is az égben van, de a sugarainak világossága úgy eljut hozzánk, hogy élvezzük azok fényét és melegét. De ez vajon ugyanazt jelenti, hogy birtokoljuk a Napot ideleinn? S valóban, amikor látjuk, hogy a Nap az erejével, amit ránk áraszt, úgy felvidítja a földet, hogy az gyümölcsöt terem és ételmet ad az emberek táplálékául, mit tesz vajon a felfoghatatlan erő, ami Istenben és az Ő Lelkében van? Az vajon nem terjedhet ki ránk is úgy, hogy közben nem rendelkezünk semmivel sem a szubsztanciájából? Jegyezzük hát meg jól, hogy Isten Lelkének maga a szubsztanciája nincs meg bennünk, hanem az ereje árad ránk oly módon, hogy élünk általa, s megerősödünk annak eszközével, hogy tudjuk: Istennek kell tulajdonítanunk az életünket, mert egyedül Ő az, Akinek mindent köszönhetünk a Szentlelke kegyelméből. Vegyük hát fontolóra: ha Isten kegyelmének kell köszönnünk a jelenvaló élethez tartozó dolgokat, akkor még inkább Benne kell keresnünk az örök élethez tartozókat, amire Ő hív el minket, megmutatva, hogy mindig efelé haladva kell munkálkodnunk, amíg meg nem szabadulunk a jelenvaló élet köteleitől és akadályaitól.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy hozza ezeket úgy az Ő világosságára, hogy amikor megismertük a bűneinket, mindig Neki adhassunk dicsőséget és dicséretet, nem kételkedvén abban, hogy amikor ostoroz, az is a javunkra és a lelkünk egészségére válik. Mindazonáltal tanuljuk meg alávetni magunkat Neki annyira, hogy engedjük magunkat semmivé tenni önmagunkban, hogy megerősödhessünk az Ő keze által, oly erősen és hatalmasan, hogy kiálljunk minden kísértést a mi Urunk Jézus Krisztus hatalmával és segítségével. Így mind az életben, mind a halálban engedelmes gyermekeknek találjon minket, amiképpen könyörületes Atyának mutatkozik előttünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de stb.

A kilencvennyolcadik prédikáció, ami a második a huszonhetedik fejezetről

Jób27:5-8

5. Távol legyen tőlem, hogy igazat adjak néktek! A míg lelkemet ki nem lehelem, ártatlanságomból magamat ki nem tagadom.

6. Igazságomhoz ragaszkodom, róla le nem mondok; napjaim miatt nem korhol az én szívem.

7. Ellenségem lesz olyan, mint a gonosz, és a ki ellenem támad, mint az álnok.

8. Mert micsoda reménysége lehet a képmutatónak, hogy telhetetlenkedett, ha az Isten mégis elragadja az ő lelkét?

Miután Jób elmondta a véleményét az általa mondottakról, s megmutatta, hogy nem káromolta Istent, hanem csak úgy értette: az őt ért megpróbáltatások nem a bűnei miatt sújtották, hanem Istennek valamilyen rendkívüli, az emberek elől rejtve maradó oka volt rá, most ünnepélyesen kijelenti, hogy szilárdan kitart emellett a véleménye mellett. S alaposan meg kell figyelni a viselkedését: ami nem más, mint nem szabad határozottan kitartani bármi mellett, amiről ne lennénk már jóelőre alaposan meggyőződve. Mert ez az a pont, ahol az akaratosak különböznek a jóktól és az állhatatosoktól. Ha egy megfontolatlan személy, aki nem a józan ésszel és szakértelemmel mérlegeli a dolgokat, kitalál valami agyrémet, attól soha nem lehet elszakítani. De az efféle embert emiatt nem nevezik majd állhatatosnak és nem is érdemli azt meg, hogy ekképpen dicsérjék. Mert nincs annál rosszabb dolog, mint kardoskodni valami mellett anélkül, hogy ismernénk. Azt szokták mondani, hogy a bolond nyílveesszője gyorsan repül. De ami azt illeti, aki ugyan nem gyors az ítélkezésben, de akaratos a véleménye fenntartásában, ő is szükségszerűen egy javíthatatlan bolond. Ezért figyeljük meg Jób eljárását. Először is kijelenti a szándékait, s kimutatja, hogy nincs átítatva semmiféle hamis vélekedéssel és nincs abban semmi tévedés, amikor azt mondja, hogy ő csak a tiszta igazságot mondta. Miután kijelentette ezt, hozzátette azt az ünnepélyes kijelentést is, hogy soha nem tér el a céljától, amiről tudja, hogy helyes és jogos. Így valahányszor csak belekezdünk bárminek a megítélésébe, nézzük meg közelebbről és rostáljuk át alaposan. S ha nem vagyunk elég ügyesek ehhez (mert mindig el kell ismernünk a kezdetlegességünket és a gyengeségünket), imádkozzunk Istenhez, hogy adja meg nekünk az ügyesség és a józanság lelkét. De ha jól ismerjük a dolgot, s ezért teljesen elhatározottak vagyunk, akkor ne ingadozzunk többé. Mert nagy szűgyen az, ha az akaratos emberek olyan erősen ragaszkodnak a bolond elképzeléseikhez, hogy lehetetlenség elvonni őket azoktól, minket pedig gyorsan eltávolítsanak az igazságtól, amikor ismerjük azt, nem kell más tanú vagy bíró az elhamarkodottságunk és állhatatlanságunk elítéléséhez, mit az, ahogyan az akaratosak ragaszkodnak a saját értelmükhöz. S miért? Mert ha ők, miután elismertek egy dolgot, szívósan ragaszkodnak ahhoz és semmiképpen sem szakíthatók el attól, könyörgöm, mit kell azokkal tenni, akiknek Isten megadta az Ő igazságának ismeretét? Nem kellen nekik legalábbis magukhoz ölelni és szilárdan ragaszkodniuk hozzá, bármennyire is munkálkodjanak az emberek azon, hogy elvonják őket attól? Íme a két dolog, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Az egyik az, hogy ne legyünk elhamarkodottak olyasvalami fenntartásával, amit nem ismerünk, s ezért nem vagyunk benne biztosak, hanem először nézzük át és legyünk megfontoltak a helyes és jogos megítélésében. Úgy van-e? Azaz, ismerjük a dolgot tökéletesen? Biztosak vagyunk az igazságban? Akkor vegyük a bátorságot és ragaszkodjunk ahhoz, bármi is lesz a következménye, s ne hajoljunk el attól. S ezt jelenti ki nekünk a hit igazi természete. Mert nem holmi ingatag lehetőségben hiszünk, már persze ha jól megalapozottak vagyunk Isten igazságában. Ami azokat illeti, akik ezt mondják: hiszek, de

közben nincs bizonyosságuk Isten igazságában, csak valamiféle képzelgésük, biztos, hogy mondhatni a Sátán bővölte el őket, legalábbis, ha összeházasodnak azzal, ahogyan mondani szokták.

Íme a törökök kellőképpen megkeményedtek a tévelygéseikben, de azt a szilárdságot vagy inkább acélosságot vajon hitnek kellene tekinteni? Nem. S miért? Mert nincsen benne bizonyosság. Akkor hát meg kell értenünk, kiről valljuk a tanítást, vagyis azt, hogy Istenről. S teljesen meg kell lennünk győződve arról, hogy Ő az, Aki elhívott minket az Ő iskolájába. Nos akkor, van bizonyosságunk? Azonnal össze kell párosítanunk a céllal, hogy kitartsunk benne, s ne legyünk olyanok, mint sokak, akik minden szélleléstől meghajolnak, s elfelejtik, amit korábban tanultak, amint bármi nem is tudom miféle új dolgot hallanak, s ezzel megmutatják, hogy soha nem jutottak el odáig, hogy akár csak egyszer megízlelhették volna Isten igazságát. Mit kell hát tenni? Ahogyan megmondtam, a dolognak, amiről tudjuk, hogy jó, soha nem szabad elkerülnie minket, és semmiképpen sem szabad elfordulnunk attól, hanem úgy bele kell vésnünk a szívünkbe, hogy mindvégig megállhassunk abban. Most már látjátok, mire kell emlékeznünk ebből a szövegből. Aztán Jób azt mondja itt, hogy *Isten megtiltotta, hogy valaha is igazat adjak nektek*. Jegyezzük meg azt is, hogy nem csekély hiba Isten előtt színlelni az egyetértést azokkal, akik egy rossz ügyet támogatnak és szembeszállnak az igazsággal. Mert jóllehet az ember nem szívből teszi ezt, hanem mást gondol magában, de Istent mégis káromolja vele, mert tudjuk, milyen nagyra értékeli Ő a saját igazságát. Így tehát ha van valaki, aki gonosz ügyet támogat, vagy szembeszegül az igazsággal, hogy bemocskolja azt, vagy bármi gonosz mesterkedésbe fog bele, mi pedig csak színleljük, hogy ragaszkodunk hozzájuk vagy résztvevők leszünk abban, akkor biztosan vétkesekévé válunk ugyanabban a gonoszságban Isten előtt. Annál inkább emlékeznünk kell erre a leckére, mivel manapság látjuk, hogy a legtöbb ember habozás nélkül egyetért a gonoszokkal, vagy legalábbis jól színleli ezt, még ha nem is szeretik a gátlásokat. S bár szeretnék, ha megváltoznának, mégis, a nemtetszés elkerülése és azoknak a küzdelmeknek az elkerülése végett, amiket láthatunk, azt színlelik, hogy meghajolnak előttük és engednek nekik. Valahányszor csak látják a gonoszokat fennmaradni és elérni a céljaikat, szeretnék a sipkáikat lekapni előttünk. S bár nem hangztatják tele torokból a gonoszságaikat, mégis olyan távol állnak attól, hogy felszólaljanak ellenük, hogy az ember azt hinné: ragaszkodnak azokhoz és egyetértenek azokkal. Látjuk: ez manapság annyira közönséges a világban, hogy az nagyon fájdalmas. Nincs ember, aki fellépne egy jó vitát lefolytatni, hanem inkább általános a mentegetőzés: nem keveredek bele elhamarkodottan, mert azzal látom, hogy csak a tövisek közé keveredek, mindenki velem lesz elfoglalva és még a saját ügyemet sem tudom támogatni. Nem így van? S vajon nem vagyok méltók rá, hogy Isten kirázzon a kezéből, ha vonakodunk támogatni az Ő igazságát? De az vajon nem Isten akaratos megtagadása és szándékos elszakadás Tőle, amikor bármi jelét mutatjuk annak, hogy igazat adunk a gonoszoknak egyetértünk a gonosz ügyeikkel? S mit gondolunk cselekedni, vagy mivé akarunk válni? Nem ok nélkül beszél hát Jób itt ekkora vehemenciával, hogy azt mondja: *Isten megtiltotta*, s Ő utálja az igazságtalanság igazolását, mint olyasvalamit, ami rendkívül szörnyűséges. De miért? Mert ez nem más, mint a teljes rend felforgatása, amit Isten szabott meg. S itt azt is látjuk, miért hirdetett Ézsaiás próféta olyan borzasztó átkot mindenki ellen, akik a jót gonosznak, és a gonoszt jónak mondják (Ézs5:20), mert azt mondja, hogy ez a világosság sötétséggé változtatása. Ez tehát a másik dolog, amit ebből a szakaszból meg kell jegyeznünk. Isten megtiltotta (mondja Jób), hogy valaha is igazat adjak nektek. S még jobban megerősíti ezt a dolgot annak ismételt kimondásával, az ellensége átkozott lesz. Igaz, hogy e két vers között van egy harmadik is: mindazonáltal jó lesz összeilleszteni ezt a két mondatot: *átkozott lesz (mondja) az én ellenségem és a gonosz, aki ellenem támad*.

Először azt mutatja meg, hogy teljesen biztos abban, amihez ragaszkodik, mert szembeszáll mindazokkal, akik küzdeni akarnak ellene, és úgy dacol velük, mintha háborúban állnának. Igaz, egy kelekótya ember talán hasonló határozottságot tanúsítana és szembeszállna

az egész világgal anélkül, hogy akár csak egy jöttányit is visszahúzódná. De korábban már mondtam nektek, hogy Jób nem egy biztos és szilárd alap lerakása nélkül építkezett, hanem teljesen meg volt győződve Isten igazságáról. Ezért, mivel most dacolna mindenkivel, akik harcolnának ellene, megmutatja, hogy ez nem kétkezi játék, s nem lehetünk semlegesek az arany középutat járva, hanem vagy ezen, vagy azon az oldalon kell állnunk, ide-oda röpködés nélkül, s igazi szilárdsággal kell előre masírozni, ezt mondva: ez Isten ügye. Akkor valamennyiünknek ügyvédeknek kell lennünk benne és támogatnunk kell. Megfogant bennünk valami gonosz civakodás? Van valami jele, hogy a dolog ellentétes az igazsággal? Munkálkodjunk hát a porba döntésén, és ne tűrjük azt. Mert ha szemet hunyunk, akkor nem tagadhatjuk, hogy Isten árulói vagyunk. Látjuk hát a buzgóságot, aminek meg kell lennie bennünk: nemcsak meg kell vallanunk az igazságot, amikor ismerjük azt, s megmutatni, hogy jónak tartjuk, hanem ellene kell állnunk minden tévelygésnek, valamint a hamis és gonosz vélekedéseknek. Mert olyan szilárdsággal kell tűzbe jönnünk, mint azt itt Jób személyében látjuk. Jegyezzük hát meg jól, hogy amikor az üdvösség tanítása, s az Isten szolgálatához és a valláshoz tartozó dolgok kérdőjeleződnek meg, akkor nemcsak azt kell elismernünk, hogy jónak és igaznak ismerjük azokat, mégpedig tanítható és engedelmes elmével, hanem el is kell kerülnünk minden hamis véleményt, melyek ellentétesek az igazsággal és nem tartoznak ahhoz. Azt mondom, erőteljesen ellene kell állnunk ezeknek, s ki kell mondanunk, hogy mindenki, akik ellentmondanak nekünk és nem értenek velünk egyet, gonoszok és átkozottak. Azaz, az igazságosság és az igazság ellenségeinek kell őket tartanunk, mert elutasítják, hogy csatlakozzanak hozzánk a mi Istenünk iránti engedelmségben, lázadókká válnak, s elvetik az igazságot. Látva tehát, hogy miután ebben az értelemben elszakadnak Istentől, s elszakítják minden egység igazi kötelékeit, nekünk háborút kell indítani ellenük, és semmiképpen sem juthatunk egyetértésre velük. Mert ami azokat illeti, akik a gonoszok kedvében akarnak járni, s velük szeretnének tartani, s (ahogyan a közmondás mondja) a nyúlal járni, de a kutyával vadászni, megmutatják, hogy két arcuk van egy kámzsában és két szerepet játszanak egy színdarabban a kinézetük megváltoztatása nélkül. Isten azonban nem képes elviselni az efféle színlelést. Emlékezzünk hát jól az itt elhangzottakra: nevezetesen, a dolog nemcsak annak kimondásában áll, hogy megelégszem azzal, ha az efféle dolog megtörténik és nem küzdök az igazság ellen, hanem ha Isten igazságát szeretőknek mutatkozunk, akkor a mi dolgunk annak támogatása, és azoknak, akik szembeszállnak velünk, az ellenségeinknek kell lenni. Nekünk pedig meg kell vetnünk őket, biztosra véve, hogy nincs több egyezés az igazság és a hamisság között, mint amennyi a tűz és a víz között van. S figyeljük meg, mit kell még megjegyeznünk. Jób hozzátette továbbá, *hogy a napjai miatt nem korholja a szíve*, vagy hogy nem fog félrelépni, illetve nem fog meghátrálni. Ami a héber szót illeti, értelmezhető *korholásként*, és értelmezhető *ismételt bosszantásként*, amiktől meg kell torpanni, vagy vissza kell térni. S ez a jelentés nagyon ideillő, amikor ezt mondja: *a szívem nem hátrál meg*, mintha megint bosszantanák. De hogyan? *A napjaim miatt*, azaz az életem egészen eddig leélt ideje miatt. Röviden, Jób azt akarta jelezni, hogy soha nem inog meg, hanem ahogyan addig a napig szolgálta Istent teljes szilárdságban, úgy nem fog sem visszalépni, sem visszafutni a továbbiakban és más emberré lenni, hanem mindig ugyanolyannak fogják őt találni, mint amilyennek ismerték. S ez megfelel annak, amit már kijelentettem: nevezetesen, mivel Isten annyira könyörületes volt hozzánk, hogy oly módon világított meg, amiktől különbséget tehetünk a jó és a rossz között, s tudhatjuk, mit kell követnünk, ezért ügyelnünk kell arra, hogy ne ingadozzunk, mint a hajladozó nádszálak, hanem álljunk meg mindig szilárdan. Ezért nézzük hát meg jól önmagunkat és valahányszor csak Isten a jó útra állított minket, ne fordítsunk hátat, hanem kitartóan haladjunk előre azon. S figyeljük meg: minél előrébb jutott valaki, tudja meg, hogy Isten még nagyobb állhatatosságra kötelezi, és annál nagyobb szégyene és szörnyű hálátlansága lesz az, ha hátat fordít és elhagyja a jó utat. Bizony, amint megmutatja nekünk Isten az Ő akaratát, nekünk szeretettel kell azt fogadni, és igyekeznünk kell minél több hasznot húzni abból, soha félre nem lépve. Ezért már a legelső

napon fel kell lobbannunk Isten igazságának a követésére, rögtön, amint megmutatja nekünk. De mikor Isten annyira kegyelmes volt valakihez, hogy nemcsak egy hónapig, hanem egy, három vagy tíz évig vezeti, így hosszú ideig élhet Istennek és a saját maga üdvösségének az ismeretében, ha utóbb lázadóvá és hitehagyottá válik és nem tart ki a legutolsó lépésig, az vajon nem sokkalta nagyobb hiba, mint amikor az ember, aki még nem eresztett jó és elég mély gyökeret, elfordul és túllő a célon holmi könnyedség következtében? Mert ha az ember megízlelte, mi a jó, majd utána elfordult attól, akkor biztosan menthetetlen lesz Isten előtt, de az emberek megkönyörülnek rajta, mert azelőtt fordult el, mielőtt teljes tanítást kapott volna. Ám ha valaki hosszú ideje követte a helyes utat, s állhatatos fajtának tűnt, de aztán mégis visszahúzódott, micsoda mentsége lehet annak? Látjuk tehát, mit akart Jób kifejezni ebben a szakaszban annak megmutatásával, hogy miután látja: Isten megadta neki a becsületesen járás kegyelmét, s ő hosszú ideje tudja, mi a jó, a szíve nem fog megint visszafordulni. Akkor tanulja meg közlünk mindenki az ő példáján keresztül jól megvizsgálni a szabad kegyet, amit Isten mutat nekünk, amikor kegyeskedik minket odavezetni az evangéliumának tiszta igazságához. Mert azt kell gondolnunk, hogy ezt cselekedve jobban Magához kötött minket, mintha a világ összes ünnepélyes szövetsége kötött volna meg közöttünk. Ezért határozzuk el, hogy mindvégig kitartunk, ha jól kezdtük és követtük az utat, amit Isten jelölt ki bennünk, biztosra véve, hogy Ő az, Aki kinyújtotta felénk a kezét. Továbbá mindegyikünk számolja ki alaposan, mióta ismerjük Isten igazságát. Hogyan? Egy éve, három, tíz vagy húsz éve fedte fel Magát Isten előttem? S hogyan húztam hasznát ez alatt az idő alatt? Noha nem mentem előre oly messzire, mint kellett volna, mégis, mivel az én Istenem fogadott be a házába, s nem engedte, hogy teljesen elfussak, hanem megadta nekem annak kegyelmét, hogy kitartsak ott: micsoda dolog lenne az, ha most megtagadnám és elhagynám Őt? Vajon az nem lenne rettenetesen gyalázatos hálátlanság? Íme, miképpen kell mindenkinek számadásra szólítania önmagát, hogy megerősödhessen abban a szilárdságban, amit Jób mutat itt a saját maga személyében. S ez az a dolog, amit meg kell jegyeznünk. Röviden, ebben a szakaszban látjuk, hogy a keresztyének számára nem törvényes bármi módon színlelni, azt megjátszani, hogy hisznek valamiben, amit józan ésszel mégis elítélnek, s amiről meg vannak győződve, hogy gonosz. S nem használhatunk rejtekhelyeket sem. Mert akármit is színlelünk, mindig el leszünk ítélve a képmutatásunkban. De miért? Mert Isten szereti az igazságot és oly nagyra becsüli, hogy azt szeretné, ha ragaszkodnánk hozzá, bármi is történjék. Mert még a közönséges dolgokban is, amikor valami látszólag nem is jár előítéllettel, kárral vagy bajjal, s mégis, ha valaki azt mondja: hiszi, hogy így van, közben pedig pont az ellenkezőjét találja a szívében, az illető menthetetlen. De valahányszor csak az üdvösségünk tanítását, valamint Isten szolgálatát és tiszteletét (amik a lehető legmagasztosabb dolgok) kérdőjelezi meg, akkor nem vehetünk magunknak sem engedélyt, sem szabadságot a megingásra ennek érdekében. Mert még a világi dolgokban is hibásoknak kell elismernünk önmagunkat, ha azt színleljük, hogy egyetértünk azzal, amit nem szeretünk. De ha efféle elcsúszásokba megyünk bele akkor, amikor Isten igazságát éri támadás a hamis és gonosz dolgokkal történő szembeállítás által, akkor amellett, hogy eláruljuk Istent, még meg is kíséreljük (a tőlünk telhető legnagyobb mértékben) elszakítani Tőle azt a dolgot, amit oly szorosan kötött Magához, hogy nem szakítható el Tőle, hacsak meg nem tagadja Önmagát, tudniillik az Ő igazságát. Ezért figyeljük meg alaposan, amit itt Jób példáján keresztül látunk: amikor a mi Urunk olyan kegyelmes volt hozzánk, hogy hitet adott a szívébe, akkor ki kell nyitnunk a szánkat annak megvallására, amiben hiszünk és amiben biztosak vagyunk, s prédikálnunk kell azt a megfelelő időben és helyen. Amikor pedig látjuk, hogy az emberek szembeszállnak azzal a tanítással, amit mi igaznak ismerünk, minden erőnkkel álljunk nekik ellen, s támogassuk Isten perét, hacsak nem akarunk hamisaknak bizonyulni Hozzá. S jóllehet ez a tanítás megérdemli a részletesebb kifejtést is, mégis, amit a kis szobába sűrítettem be róla, az is elegendő. Most pedig mindenki gondolja végig, miképpen juthat vele még messzebbre, mert az egész dolog a gyakorlatba történő átültetésében rejlik. Most pedig térjünk rá arra, amit

Jób tesz hozzá. *Micsoda a képmutató reménysége* (mondja), látva, hogy minden harácsolása ellenére Isten elragadja a lelkét? Jób itt azt jelenti ki ünnepélyesen, hogy nincs azon a véleményen, hogy Isten nem bünteti az emberek bűneit ezen a világon, vagy hogy alszik és nem nyitja ki a szemeit, hanem engedi a dolgokat úgy kisiklani idele-nn, amittől minden egyetemesen felkavarodik. Végül mindennek (mondja) számat kell adnia, még ha az emberek rénézésre nem is veszik észre Isten ítéleteit a legelső pillanatban. Ez az, amit Jób itt valójában kijelent. Észben kell tartanunk, amit korábban láttunk: a Jób ellen küzdők azt vallották, hogy az emberek a tetteiknek megfelelő bánásmódban részesülnek, s Isten mindig jónak, szeretőnek és könyörületesnek mutatkozik azok iránt, akik keresik és szeretik Őt, viszont szigorúan és bosszúálló módon lép fel minden Őt megvetővel szemben, különösen azokkal, akik szembeszegülnek Vele és letérnek a jó útról. Mi azonban az ellenkezőjét látjuk: nevezetesen, a jókat érik a bajok és Isten látszólag az ellenségük, mert rendkívül gorombán bánik velük, miközben a gonoszok az örömeiknek és a gyönyöreiknek élnek úgy dicsekedve, mintha Isten szépen a tenyerén tartaná őket. Mit jelent ez? Abból a célból történik így, hogy észrevegyük: Isten nem foganatosítja teljes mértékben az igazságát itt, hanem fenntartja mind a jó emberek jutalmát, mind a gonosz emberek büntetését az utolsó napra, a jelenvaló életen túlra. Jób tehát most azt jelenti ki, hogy Isten nem bünteti a gonoszokat, de ostromozza a jókat, s látszólag rendkívüli szigorúsággal viseltetik azok ellen, akik ezt nem érdemlik meg, viszont hízeleg a gonoszoknak: mindazonáltal nem akarja megfosztani Istent a hivatalától, hogy ne mindig Ő legyen a világ Bírója, s a Felügyelője a világ kormányzásának. Miképpen? Nem szabad konkrét napot megszabni Neki, sem pedig felszólítani Őt a kötelességének ellátására adott órában. Hanem várnunk kell a jótetszésére, s Ő majd így vagy úgy megmutatja nekünk az igazságszolgáltatásának példáit. Ez a summája annak, amit Jób itt kijelentett. S noha már láttuk ezt a tanítást az eddigiekben is, mégsem szabad minket bosszantania a gyakori ismétlődésének, tekintettel arra, hogy ez az egyik fő dolog, amihez ragaszkodnunk kell, nevezetesen, hogy e világ bajainak közepette is biztosra kell vennünk, hogy Isten nem engedi a dolgok romba dőlését és nem tart a gonoszokkal. S még ha kíméli is őket és el is halasztja a megbüntetésüket egy időre, ettől soha nem lesz jobb dolguk, hanem mindig boldogtalanok és titkos bosszú készül ellenük. Ezért sokkal jobb lenne, ha Isten azonnal megbüntetné őket, semhogy így késleltesse a büntetésüket, ami most még nem is látszik. Ezért tanuljunk meg (s ez a lehető legszükségesebb dolog) teljesen biztosaknak lenni abban, hogy noha a jók ostromoztatnak, mégsem szűnnek meg boldogok lenni, mivel Istenhez fordulnak és az Általa rájuk tett igába hajtják a nyakukat, s biztosak abban, hogy Isten ugyan próbára teszi az engedelmességüket, de mégsem szűnik meg őket szeretni. Ha egyszer meggyőződünk erről, egész életünkre hatalmas haszonra tettünk szert. S valóban nézzünk a bennünk levő gyengeségre. Mert amint bármi kísértés ér minket, zavarba és kétségbe esünk, mert nincs vigasztalásunk. Ha látjuk a gonoszokat bővelkedni, s Istent jobban velük tartani, mint amennyire mi szeretnénk, nincs más bennünk, csak fogcsikorgatás és úgy tűnik nekünk, hogy nincs több reménységünk, hanem teljesen be lettünk csapva Isten elhívásával és az Ő szolgálatával. Aztán ha az állapotunk sem olyan, amilyet a testünk szeretne, a bátorságunk elszáll, sőt, Istenre kezdünk bosszankodni és zsörtölődni, végül pedig olyan teher nehezedik ránk, hogy nem tudjuk biztosra venni, hogy Istenhez kell fordulnunk minden bajunkkal és nem enyhíti a bánatunkat, ha tudjuk, hogy Ő mindig a Szabadítónk és Atyánk lesz. Ezért harcoljunk a gyengeségünk ellen, s legyünk teljesen meggyőződve erről. Viszont amikor látjuk a gonoszokat bővelkedni, ne csüggedjünk el attól, hanem mindig fogadjuk jó szívvel, biztosra véve, hogy Isten csak hizlalja őket, mint egy ökröt vagy egy disznót. Mert amikor valaki le akar ölni egy ökröt, akkor felhizlalja, s többet költ rá, amikor a vágóhídra készíti fel, mint amikor a szántás során akarja használni. S ugyanezt teszi a disznóval is. A mi Urunk tehát úgy bánik a gonosz emberekkel ebben a világban, mint az ökrökkel vagy a disznókkal: felhizlalja és dédelgeti őket, míg szét nem pukkadnak. De ez a pusztulásukra lesz, s mivel visszaélnek a jóságával és a türelmével, ezért nem tesznek mást,

mint haragot gyűjtenek a haragnak, amiről szent Pál beszél (Rm2:5), bemocskolva minden jótéteményt, amit Isten kezéből kapnak abban az időszakban, amikor oly nagylelkű hozzájuk. Látjuk tehát, mennyire hasznos nekünk ez a tanítás. Mivel azonban nagyon nehezen felfogható, ne véljük furcsának, ha oly sokszor ismétlődik. Mert azért van szükségünk ennek a leckének a gyakori felidézésére, mert első ránézésre nem értjük meg. Sőt, az is az egész életünkre nézve jó hasznunkra volt, ha csak elkezdünk felfogni, de idővel mégis elfelejtjük, még ha naponta ismétlik is nekünk. Most azonban térjünk rá Jób szavaira. *Micsoda a képmutató reménysége, miután sokat harácsol de Isten elragadja a lelkét?* Ezekkel a szavakkal Jób azt jelzi, hogy nem szabad bezárnunk az ember boldogságát csupán ebbe a jelenvaló életbe. Hogyan mondhatjuk meg hát akkor, hogy az emberek boldogok, vagy boldogtalanok? Nem szabad a szemünket erre a világra szegeznünk (mert annak nagyon szűkösek a határai), hanem el kell mennünk a halálig, mert az a pont az, ahol a mi Urunk megmutatja nekünk, hogy hasztalan éltünk itt könnyedén és halmoztuk fel a javak nagy tárházát, örvendtünk tiszteletnek és érdemeknek, tömtük tele magunkat nyugalommal, s (röviden) teljesült minden kívánságunk. Isten (azt mondom) megmutatja a halálban, hogy mindez a jó csak röpke és tovatűnő árnyék volt. Ezért, ha helyesen ítéljük meg az emberek állapotát, hogy boldogok-e vagy boldogtalanok, akkor nem csak az itteni életükre nézzünk, vagy arra, miképpen élték meg azt húsz, harminc vagy ötven éven át, hanem vegyük fontolóra, hogy amikor az emberek eltávoznak innen, Isten Magához hívja őket, amint az meg van írva a kilencvenedik zsoltárban (Zsolt90:3), hogy Isten csak egy kör megtételét engedélyezi nekik, mintha egy arénában futnának, majd ezt mondja: gyertek Hozzám haza, emberek fiai. Figyeljük meg, mit kell legelőször is megjegyeznünk, nehogy ugyanúgy elragadjon minket is a hamis vélekedés, mint mindazokat, akik nem gondolnak messzebbre a jelenvaló életnél. Mert ők mértéktelenül elámulnak, amint valami gazdag embert látnak, s azt mondják: annyi jószága van, annyi szép földbirtoka, hogy nincs vele más csak a diadalmaskodás. Szép háza van, tele a pénztárcája: az ilyennek nagy a becsülete, sok a barátja és a szövetségese stb. Nagyon bölcsnek minősül, ezért minden ember meghajol előtte. Íme, miképpen lesznek elkápráztatva, illetve inkább lezárva a szemeink, ha nem nézünk ennél a világnál messzebbre. Ezért tartsuk észben az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy Isten a halállal mutatja meg, hogy céltalan volt könnyen élni ebben a világban és az emberek állapotát nem ennek alapján kell felbecsülni, mert az ostoba megítélés lenne. S Jób konkrétan mondja, hogy jóllehet a gonosz ember soha nem halmozott fel annyit, hogy ebben az életben megvolt mindene, amit csak kívánhat, nekünk mégsem szabad azt hinnünk, hogy jobb helyzetben van. S miért? Mert mi lesz vele (mondja Jób), amikor Isten elragadja a lelkét? Az *elragadja* szó megmutatja, hogy a gonoszember halála mindig erőszakos. S valóban, még ha mondhatni meg is rothadnak ebben a világban, azaz Isten engedi őket élni, amíg maga a koruk emészt fel őket, s tíz évet sem veszítenek, mielőtt meghalnak, hanem rendkívül öregén és az évekkel betelve halnak meg, mégis elragadtatnak. De mi az oka? Először is, nem képesek átengedni magukat Isten akaratának, másodszor, soha nem tudják, mi végett vannak ezen a világon, nevezetesen, hogy végül ismét Istenhez szólítsák őket. S még kevésbé biztosak a mennyei életben és az örök örökségben, ami a számunkra van előkészítve. Így minden gonosz ember három dolognak van híjával, ezek pedig a következők: nincs készségük engedelmeskedni Istennek, s engedni, hogy Ő kormányozza őket. Nem ismerik a teremtésük célját, ami nem más, mint hogy azzal a feltétellel kerültek ebbe a világba, hogy csak át kell haladniuk rajta. Végül pedig nem tudják, mi az a mennyei élet, s azt sem, hogy ez az a hely, ahol a nyugalomba kell jutnunk. Mivel pedig a gonoszok nem fogták fel ezt a három dolgot, nem csoda, ha elragadtatnak ebből a világból és Istennek erőszakkal kell elvinnie őket innen, mert a maguk akaratából nem mennek Vele. A kegyesek viszont megelégednek azzal, ha az Ő ismeretében éltek, s szívesen távoznak el ebből a világból, hogy elérjék az itt megígért dolgok teljes beteljesülését, amikben reménykedünk. A gonoszok tehát kiszaggattatnak. S ha megfelelően mérlegeljük a dolgot, természetellenes dolog így kiszaggattatni. S bár az említett makacsság, amiről beszéltem, benne van minden

hitetlenben, Isten különböző időkben mégis arra készítette a pogányokat, hogy olyan szavakat mondjanak ki, amik megbocsáthatatlanokká tesznek minket, ha ezen a módon kerülgetjük a halált és túlságosan ragaszkodunk a jelenvaló élethez. S ahogyan egy bíró is ráveszi a gonosztevőt, hogy a kínpadra vonva megvallja, amit hallani akar tőle, úgy Isten is (mint azt korábban mondtam) erőszakkal préselte ki a pogányokból ezt a meghökkenést, hogy megmutassa: mindazok, akik nem halnak meg szívesen és nyugodt szívvel, szörnyetegek, akik a feje tetejére állítják a természetet. Adott egy pogány ember, aki soha nem hallotta a jó tanítás egyetlen szavát sem, De mikor szóltak neki a fia haláláról, ezt válaszoltak: Tudom, hogy halandónak nemzettem őt. Íme, egy pogány ember által tett megvallás, ami elégeges az egész világ elítéléséhez. Ez ugyanaz, mintha ezt mondta volna: mivel Isten helyezett ide minket, nekünk meg kell várnunk, mi módon rendelkezik felőlünk, s ha el akar innen vinni, el kell ismernünk, hogy az életünk alá van rendelve az Ő akaratának. Egy másik pogány ember mondta: Íme, úgy vagyok ebben a világban, mintha őrnek állítottak volna egy kastélyban, vagy mintha azt mondták volna egy katonának: gyere ide, menj oda: így helyezett minket Isten ebbe a világba azzal a feltétellel, hogy elszólítson innen, amikor Neki tetszik. A pogányok, akik így beszéltek, elegendő tanúbizonyságok mindenki elítéléséhez, akik bármiféle színben igyekeznek feltüntetni a züllött vonzalmaikat, s így keresve mentséget azokra. Továbbá, (mint már említettem), figyeljük meg, hogy ezek a pogányok nem más miatt beszéltek így, hanem mert Isten kényszerítette őket erre, s ezt azért tette, hogy az ítéletünket ők írják le és hirdessék ki, ha nem értünk egyet az Ő akaratával. De mit kell most tenni? Ha készek vagyunk meghalni és megnyugodni Istenben, tanuljuk meg ismerni a vétkeinket, melyek megakadályoznak, valamint az orvosságokat ezek kijavításához. Ezért először is tanuljuk meg alávetni önmagunkat Istennek, s ne legyünk makacsok és bolondok, hogy ki akarjuk magunkat vonni annak az alárendeltségéből, Aki teremtett és formált minket.

Íme a legelső dolog, amire a kegyeseknek adniuk kell a fejüket: annak elismerése, hogy mi végre teremtettünk és formáltattunk. Íme, Istennek teljes, szuverén uralma van felettünk, ezért engedelmeskednünk kell Neki, teljesen odaszánva magunkat az Ő szolgálatára, hogy mindig az Ővéi lehessünk, életünkben és halálunkban egyaránt. Amikor az ember képes így alávetni magát Istennek teljes tisztelettel és alázattal, s úgy megtagadni önmagát, hogy kimondja: szükséges, hogy a Teremtő legyen Úr feletted és Ő legyen a Mestered, az jó kezdet. Igaz, ez a lecke tarthat három napig, sőt három hónapig, a számunkra. De elegendő, ha ismerjük annak hatását, amit érintettem, hogy minden ember elgondolkodjon rajta a megfelelő időben. Látjátok tehát, hogy az első lecke, amin el kell gondolkodnunk, ha nyugodtan akarunk élni és halni, s nem erőszakkal kiszaggatni a világból, ez: vessük alá magunkat Isten akaratának. A második pedig az, hogy tudjuk, mi célból és mi végett kerültünk bele ebbe a világba, mert anélkül vajon nem vagyunk olyanok, mint az oktalan állatok? Egy ökör nem tudja, mire teremtette az Isten, és a többi állat sincs ennek tudatában. De az emberek megbocsáthatatlanok. Mert annak, akinek van értelme és józan esze, azt Isten tovább is hívta a világnál, hogy tudja meg: az élete csupán egy vándorút. Az oktalan állatok nem tudják, mi a halál, amíg nem mennek rajta keresztül és nem vágják el a torkukat vagy amíg el nem pusztulnak valami szerencsétlenség folytán. Nem tesznek különbséget élet és halál között, de az emberek rendelkeznek erről ismeretekkel, s a mi Urunk naponta tárja a szemünk elé a törékenységek példáit. Nos, ha nem gondolkodunk el róla, könnyörgöm, nem vagyunk akkor mi magunk is oktalanok? Sőt, ami még rosszabb, magunknak az oktalan állatoknak kell elítélni minket. Mert jóllehet egy ökör nem tudja, mire teremtett, de mégis követi a természet bizonyos rendjét. Miért ereszti le a szarvait és hajtja meg a nyakát az iga előtt, ha nem azért, mert az Úr tanította meg neki ezt a leckét akarat és értelem nélkül, ezért a szegény állat hajlamos azt cselekedni, ami a dolga? S vajon nem szégyenletes, hogy ez emberek közben makacsabbak, mint az ökrök, a lovak és a szamarak? Tanuljuk hát meg, miért helyezett minket Isten ebbe a világba és mi célból élünk mi itt: azért, hogy tudjuk, hogy csak mintegy utazásba kerültünk bele, s Isten

költségére vagyunk itt elszállásolva és fenntartva, ezért teljesen az Ő kegyelmétől kell függenünk, Szabadítónknak és Atyánknak érezve Őt, aminek mutatkozik is irántunk a cselekedetei által, amikor Őt szolgáljuk. Látjátok tehát a második dolgot, amit észben kell tartanunk, ha készségesen akarunk meghalni, nem pedig Isten kezének heves ereje által kiszaggattatni. A harmadik dolog pedig, mind között a legfontosabb, a mennyei élet. Mert a halál önmagában mindig félelmetes a számunkra, s bizonyos megdöbbenés vesz rajtunk erőt, ha csak rá gondolunk is. Ezért mondja szent Pál, hogy nem vágyunk a halálra, s lehetetlenség az ember rávenni a halál kívánására, mert igyekszünk kikerülni, amennyire csak lehetséges (2Kor5:4). S miért? Mert Isten belénk véste azt az érzést, hogy a halál átok, és mondhatni a természet veresége, s Isten ama rendjének megváltoztatása, ami azt megelőzően állt fenn, hogy az ember bűnbe esett. Ezért nem tehetünk más, csak igyekszünk kikerülni a halált, mivel ellentétes a testünkkel, s a félelme kétségbe ejt bennünket az Isten által adott tudás következtében. Ezért mondja szent Pál a korábban idézett szakaszban, hogy nem önmaga vonatkozásában vágyunk a halálra, hanem mert tudjuk, itt csak mondhatni átmenetileg tartózkodunk. Mi a testünk? Olyan romlandó dolog, hogy még a falevelek sem rothadnak meg olyan gyorsan, mint mi. De tudjuk, hogy készül ház a számunkra, s mikor helyreállunk a mennyei dicsőségre, akkor nem holmi gyorsan megrothadó levelekkel borított csűrben leszünk, hanem örök házban, aminek teljes a dicsősége. Látva, hogy Isten ilyen boldog életre hív el minket, s bizonyoságot ad róla a mi Urunk Jézus Krisztusban, nem kell igyekeznünk elkerülni a halált, mert általa jutunk az üdvösségünk teljes birtokába.

Röviden, nem úgy megyünk a halálba, mint a hitetlenek. A hitetlenek ezt mondják: nem tudom, hová megyek. Ha van bármiféle vélekedésük is a lelkük halhatatlanságáról, akkor attól vagy szükségszerűen kétségbe esnek, amikor megtudják, hogy Isten lesz a bírójuk, vagy úgy megrészegülnek, hogy úgy vélik, ennél az életnél nincsen jobb. De ami minket illet, nekünk tudnunk kell, hogy Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtet azzal a céllal, hogy Magához gyűjtsön, s mi biztosak legyünk abban, hogy megteszi, ha teljes mértékben Őrá bízunk magunkat, követve a mi Urunk Jézus Krisztus által mutatott példát. Atyám (mondja), a te kezeidbe teszem le az én lelkemet (Lk23:46). Tanuljuk hát meg szabadon mondani Istennek: a Te kezedbe teszem le a lelkem. Látjátok tehát, miképpen leszünk biztonságban, amikor tudjuk, hogy Isten a lelkünk Megtartója. S látjátok, hogyan megyünk majd örömmel és jóakarattal a halálba, mert a lelkünket Isten tartja meg, míg össze nem köti azt ismét a testünkkel az eljövendő utolsó napján. Amikor eljutunk erre a pontra, akkor az említett imádság megerősítése végett hozzátehetjük: Te váltottál meg engem, ó Uram, az igazságnak Istene (Zsolt31:6). Íme, hogyan beszél Dávid, s Jézus Krisztus ugyanezeket a szavakat használta annak megmutatása végett, hogy ez egy kérés, aminek közösnek kell lennie az egyház minden tagja számára. Ezért, hogy ne kételkedjünk abban, hogy Isten a megtartásába fogadja a lelkünket, ha színlelés nélkül bízunk Rá, tudjuk meg, hogy Ő az igazság Istene és nem engedi, hogy elpusztuljunk, akármi is szakadjon ránk, ezért legyen szívünk és eszünk a kezeire bízni magunkat.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva, hogy könyörüljön rajtunk, nyomorult teremtményeken. S mivel annyira vonakodunk követni azt, amit Ő mutat nekünk, tetsszen Neki olyan buzgóságra sarkallni minket a Szentlelkével, hogy soha ne ingadozzunk, s ne forduljunk el a helyes útról, amire egyszer ráállított. S mivel ameddig ebben a világban élünk, megannyi vétekre és tökéletlenségre vagyunk hajlamosak, imádkozzunk Hozzá: adj meg nekünk annak kegyelmét, hogy oly módon állhassunk ezeknek ellen, ami megdicsőítheti Őt a nevének általunk történő megvallása által akár az életben, akár a halálban. Közben pedig kötődjünk Hozzá hit és reménység által, hogy mindvégig kitartsunk, míg össze nem gyűjt minket az örök örökségbe, amit a mi Urunk Jézus Krisztus által vásárolt meg nekünk. S tetsszen Nekimegadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség nyomorult rabszolgaságából az üdvösség helyes útjára. Ezt téve tetsszen Neki felemelni stb.

A kilencvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a huszonhetedik fejezetről

Jób27:8-12

8. Mert micsoda reménysége lehet a képmutatónak, hogy telhetetlenkedett, ha az Isten mégis elragadja az ő lelkét?

9. Meghallja-e kiáltását az Isten, ha eljő a nyomorúság reá?

10. Vajjon gyönyörködhetik-e a Mindenhatóban; segítségül hívhatja-e mindenkor az Istent?

11. Megtanítlak benneteket Isten dolgaira; a mik a Mindenhatónál vannak, nem titkolom el.

12. Ímé, ti is mindnyájan látjátok: miért van hát, hogy hiábavalósággal hivalkodtok?!

Tegnap láttuk, hogy ha megítéljük az emberek állapotát, nem szabad erre a mostani életre támaszkodnunk, hanem tovább is kell mennünk, mert ha nem nézünk messzebbre, mint az ember életére, akkor csak árnyéknak fogjuk azt látni. S még ha meg is adatott neki minden, amire csak a szíve vágyott, mert Isten megadott neki mindent, amit csak megkívánt, mi az mind, ha nem füst, ami hamarosan szertefoszlik? Ezért el kell jutnunk ahhoz a reménységhez, amiről Jób beszél itt, hogy képesek legyünk megítélni: boldog-e az ember élete, vagy boldogtalan? S ő céltudatosan vezet minket a halálhoz, kijelentve, hogy miután a hitetlenek vagy Isten megvetői erőszaggal szaggattatnak ki ebből a világból, ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy valamennyien boldogtalanok lesznek, s a gyönyörök, a vagyon, a tisztesség és más hasonló dolgok, amikkel rendelkeznek, csak megtévesztő hiábavalóságok, amikről nem szabad a fejünket törnünk. Ezért amikor valaki oly módon él ebben a világban, hogy Isten kezében tudja magát, s az Ő jóságában nyugszik meg és arra bízta magát, emiatt pedig kész elmenni innen, amint Isten elszólítja, biztosra véve, hogy az örök lakóhelye nem itt van, hanem a mennyben, abban az esetben boldog embernek tekinthető. De ha valaki nem törődik Istennel és nem bíz az Ő jóságában, és nem tud arról, hogy az Ő megtartásában van, hanem jól él ebben a világban és nem vihető el innen másként, csak erővel és kényszerítéssel, az az ember, noha egy ideig meglehet mindene, amit csak megkívánhat, mégsem más, mint nyomorult teremtmény. S a dolog jobb megerősítése végett teszi hozzá most Jób, hogy *Isten nem hallgatja meg a gonoszokat, amikor imádkoznak, még a nyomorúságaik közepette sem*. Ez megérdemli, hogy alaposan megjegyezzük. Jób itt azt mutatja meg, hogy a fő boldogság, amivel rendelkezhetünk, vagy amire vágyhatunk konkrétan az Istenhez fordulásban rejlik, s abban, ha Ő könyörületesen megtámogat minket a szükségünkben. Tegyük fel, hogy valakinek mindene megvan, ami csak szükséges, de ebben mégis hiányt szenved: biztos, hogy minden más semmit sem ér, hanem a romlására lesz. Mi van, ha valaki nevet, ha öröme és gyönyörök között él, ha a javai elegendőek, sőt túl sok is, ha minden ember tiszteli őt, (röviden) ha itt lenni olyan kisistennek tűnik, mintha a Paradicsomban élne? De mégis meg az a kívánsága, hogy Istenhez fordulhatna teljes hittel azt illetően, hogy az odafordulása nem lesz hiábavaló, hanem a kérései megadatnak? Akkor minden, amije csak van, átok lesz a számára és csak a romlását fogja fokozni. Akkor hát jegyezzük meg jól: Jób nem ok nélkül hozakodik itt elő az egész életünk fő pontjával a boldogságot illetően, amire vágyhatunk, s ami nem más, mint hogy Isten közel legyen hozzánk, s mi Őhöz folyamodjunk, Ő pedig meghallgasson minket, hogy kapjuk meg, amit kérünk és az Ő keze segítsen meg minket a szükségünkben úgy, ahogyan az Őszerinte elősegíti a jólétünket. S ez nemcsak itt található meg, hanem ha megnézzük a Szentírás teljes tanítását, azt fogjuk látni, hogy az emberek mindig boldogtalanok, ha Isten nem

néz rájuk, s nem kész meghallgatni őket. Igaz, hogy nem fogunk fel ennyit a nagy butaságunk miatt, de biztos, hogy ha lenne bennünk a józan megértés egyetlen szikrája, akkor közülünk nem volna senki, akinek ne kellene belátnia, hogy ez a tanítás nagyon is igaz. Nyissuk hát meg a szemeinket és tanuljuk meg élvezni ezt a boldogságot, s tudjuk meg, főleg min alapul, hogy megérthessük: ha Isten nem annyira kegyes hozzánk, hogy Őhöz felyamodhatunk szilárd bitalommal és bizonyossággal, hogy kész megsegíteni a szükségünkben, akkor nagyon is nyomorúságosak vagyunk. Továbbá, ha olyan jó helyzetben vagyunk, hogy Istenhez felyamodhatunk, akkor sem megpróbáltatás, sem nyomorúság nem akadályozhat meg minket abban, hogy boldogok legyünk. Mert íme, az orvosság, aminek minden bajunkra elégségesnek kell lennie, az, ha Isten megígéri, hogy megerősít minket, mikor levertek vagyunk, megszabadít a megfelelő időben és minden nyomorúságunkat a javunkra és üdvösségünkre fordítja, így ezek segítségékké válnak a tovább haladáshoz az örök élet felé. S Ő majd meglátatja velünk, hogy nem küldött ránk semmit, ami ne lett volna hasznos és szükséges a számunkra. Az efféle ígéretek a bánatunk enyhítésére szolgálnak, sőt, valamennyien dicsekedhetünk ezekkel, ahogyan szent Pál mondja a Róma levél ötödik fejezetében (Rm5:1-3). Mert a békesség alatt, amit ott említ, azt érti, amiről Jób beszél itt. Nem lehet békességünk Istennel, hacsak nem vagyunk biztosak az Ő szeretetében, azaz abban, hogy a kapu nyitva áll előttünk, s odajárulhatunk Elébe. Amikor erre eljutunk (mondja szent Pál), biztosak és teljes mértékben meggyőződtek lehetünk arról, hogy Isten gyermekei vagyunk, s dicsekedhetünk az örök örökséggel, amit Ő ígért meg nekünk. Valójában ez minden, amit Jób értett alatta, amikor azt mondta, hogy Isten vajon meghallgatja a gonosz ember imáját akkor, amikor a bajában hívja Őt segítségül? De itt megkérdézhető, hogy miképpen utasítja vissza Isten az Őt segítségül hívó embert, látva, hogy azt ígérte: mindig hajlamos lesz támogatni minket, s nem vár a könyörgésre, hanem elébe megy a kéréseinknek, vagy legalábbis biztosak lehetünk abban, hogy amint megnyitjuk a szánkat Isten készen áll a támogatásunkra, ahogyan Ézsaiás prófétája által mondta (Ézs65:24). Ám egy másik mondatban, amit korábban említettem, az hangzik el, hogy meghallgatom őket, még mielőtt kiáltanának. Itt azonban egy ezzel ellentétes fenyegetést látunk, miszerint a gonoszok, noha Istenhez felyamodnak, s azt szeretnék, ha könyörölne rajtuk, de Ő mégsem hallgatja meg őket. A megoldás nagyon könnyű, ha helyesen mérlegeljük a zsoltárokból elhangzottakat, nevezetesen, hogy Isten mindenkire közel van, akik igazságban hívják Őt segítségül (Zsolt145:18). Ott a próféta azt mutatja meg, hogy sokan keresik Istent, jóllehet lanyhán. Emiatt meg lehetünk győződve arról, hogy nincs más módja a szabadulásnak a bajainktól, csak ha Isten a kegyelmébe fogad és megkönyörül rajtuk. Maguk a hitetlenek is segítségül hívják Istent, de nem törődve Vele, s annak ellenére, hogy gúnyolódtak az egész valláson és mindazon, amit a Szentírás mond nekünk Isten gondviseléséről, a könyörületéről és a kegyelméről, amiket az Ő kezéből kell várnunk. Ezért, ha megpróbáltatások szorongatják őket, így kiáltanak: jaj Istenem! S mi visz rá őket erre? A saját természetes eszük. Ezért a képmutatók és Isten megvetői gyakorolhatnak valamiféle imaformát. Nemcsak azért, hogy foggal-körömmel imádkozzanak a külvilág felé, miközben az elméik mással vannak elfoglalva, hanem gyakorta (ahogyan az emberek látják) még valamiféle szívbeli buzgalommal is (mert rákényszerülnek), ám ez nem az igazságban történik. Mert nem rendelkeznek a tudással, hogy ezt mondhatnák: az én Istenem hívogat és csalogat Magához, s nem fogok csalódní, ha Hozzá járulok. Látva, hogy az Ő jótetszése szerint számlál a gyermekei közé, nem ostoba elhamarkodottsággal és vakmerőséggel fogok Hozzá járulní, hanem az én Istennem hangjának engedelmeskedve, bízva az ígéréteiben. A képmutatók nem képesek ezt a nyelvet beszélní, ezért nincsen bennük igazság. Mert az ő dolguk az, hogy legyen bennük hit, s a hit Isten ígéréteitől függ, amiket a hitetlenek soha nem ízelnek meg. Azután éreznünk kell a nyomorúságainkat, így amikor valaki Istenhez közeledik, meg kell alázkodnia, bánnia kell a bűneit, gyűlölnie kell önmagát, és el kell ismernie, hogy rendkívül nyomorult. A gonoszok és a képmutatók azonban ezek közül egyet sem tesznek. Noha megnyitják a szájukat Isten segítségül hívása végett, de

csak megszenteltetik az Ő szent nevét, mert nincsen bennünk helyes szándék. Ezért betöltik azt, ami Ézsaiás próféta mond a könyvének huszonkilencedik fejezetében: ők csak az ajkaikkal és a nyelvükkel szólnak Istenhez, de a szívük mindig is nagyon messze van. Jegyezzük hát jól meg, hogy amikor a mi Urunk azt mondja és erősíti meg, hogy meghallgatja azokat, akik segítségül hívják Őt, akkor úgy érti: az imáiknak hitből kell fakadni, s az embereknek jól át kell gondolniuk a korábban tett ígéreteit, s ebből meríteni a bátorságot, hogy Hozzá jöjjenek. Ezzel együtt el kell ismerniük magukat annak, amik: azaz elhagyottak, ítélet alatt állók és minden jóságtól megfosztottak. Erről pedig teljes mértékben meggyőződötteknek kell lenniük azért, hogy az Ő jóságának és kegyelmének forrásához folyamodhassanak. Most hát nem gondolhatjuk furcsának, ha Isten visszautasítja a képmutatókat és a gonosz embereket, amikor azok Őhöz járulnak. Mert nem készséges elmével, sem pedig tiszta vonzalommal jönnek, hanem inkább igyekeznének elkerülni Istent, ha lehetséges lenne. Mivel azonban nem tudják Őt kikerülni, kényszerből jönnek. De micsoda odajárulás az? Ezért, amikor Istenhez imádkozunk, tanuljunk meg szinte szívű áldozatokat felajánlani Neki, s készséges elmével jöjjünk Hozzá, biztosra véve, hogy Nélküle mindennek a híjával vagyunk mindennek, amire szükségünk van, és ami a jólétünkhöz tartozik. Továbbá ne kételkedjünk a kegyeiben és az irántunk való könyörületességében, látva, hogy ezeket megígérte nekünk, hanem mindig higgyünk abban, hogy mindig kész fogadni minket és nem lesz süket a kéréseinkre, amikor jövünk és az Ő kezéből könyörgünk azokért. Íme, miképpen hallgat meg minket Isten. S Jób céltudatosan állapítja meg: *amikor baj éri a képmutatót*, mert akkor tudjuk meg, mennyire hasznosak az imáink és miféle gyümölcsöt teremnek nekünk. Igaz, hogy Isten minden óra minden percében kimutatja irántunk a jóságát, s idő jártával ezt észre sem vesszük, Ő mégis megóv minket a fejünk felett függő nyomorúságoktól, s közénk és azok közé teszi a kezét. Ezért nem lehet nem megismerkednünk Isten kegyelmével a bővelkedés idején, s nem tudni arról, hogy ez tart fenn minket, de mégis oly biztos és nyilvánvaló tapasztalatunk a kegyeiről és a segítségéről a bővelkedésben, mint a szűkölködésben. Mert valahányszor csak a nyomorúság szorongat, s a halál fenyeget minket, legyen annyi eszünk azt felfogni, hogy elhagyottak és kimerültek vagyunk, ha Isten nem lép elő a megmentésünkre. S valójában miképpen aggodalmaskodunk, ha nincs meg bennünk ez a megfontolás? Nyilvánvaló bemutatását látjuk tehát annak, hogy Isten megkönyörült rajtunk. S így a megpróbáltatás olyan dolog, amivel Isten főként a Szabadítónknak mutatja Magát. S itt látjátok, miért mondja a zsoltáros: hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítalak téged és te dicsőítesz engem (Zsolt50:15). De azt jelentené ez, hogy nem szabad Istent keresnünk, csak amikor szükségben vagyunk, utolsó esélyként? Nem, mert akkor túl meggondolatlanoknak kellene lennünk, ha addig várnánk, amíg ránk nem jön a kényszer. Ezért folytonosan segítségül kell hívunk Istent, mint azt majd újra látjuk. De a mi Urunk is ösztökél bennünket a megostorozásunkkal, s ezt cselekedve javít a lustaságunkon, és elevenít meg azért, hogy Hozzá járuljunk. Konkrétan elhangzik, hogy megvan az ideje, amikor segítségül kell hívunk Őt, azaz a nagyon megfelelő és alkalmas időben, ahogyan elhangzik a harmincketedik zsoltárban (Zsolt32:6), hogy az igazak a megfelelő időben fogják keresni Istent, azaz akkor, amikor a megpróbáltatásaik rájuk nehezednek. Nem azt jelenti ez, hogy erre folytonosan van okunk, hanem amikor több okunk van rá, mint bármely más időben. S ez arra figyelmeztet minket, hogy valahányszor csak megszorulunk a végsőig, amikor már nem vagyunk képesek többet elviselni, akkor nem szabad elcsüggedni, hanem inkább össze kell szednünk a bátorságunkat és Istenhez kell járulnunk, tudva, hogy Ő csalogat minket, s nemcsak a szájának szavával, de a tetteivel is. De mondhatni erővel is kényszerít minket a bennünk meglevő hatalmas lustaság miatt. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból.

Értsük meg ebből, mi a gyümölcse a hitünknek. Az, hogy minden megpróbáltatásunk közepette is boldogok vagyunk, s minden átok, amikkel Isten az embereket sújtja a bűneink miatt, a javunkra válnak a hit eszközeivel, amikor imádkozunk Istenhez és Őhöz fordulunk.

S miért? Mert a bajainkban a Szabadítónknak mutatkozik, s érezteti velünk, hogy nagyon közel van hozzánk. Miután Jób így beszélt, hozzátette: *az istentelen nem gyönyörködik a Mindenhatóban, s nem keresi mindenkor Őt*. Amikor azt mondja, hogy a gonosz ember nem keresi mindig Istent, ez annak a megerősítése, amit már érintettünk: nevezetesen, nemcsak akkor kell imádkoznunk, amikor már semmi mást nem tehetünk, hanem szokásként kell azt tennünk, mert valójában egyetlen óra egyetlen percéig sem élhetnénk Isten segítségével nélkül. S biztos, hogy a kegy, amit az Ő kezéből várunk, nemcsak a megszabadításunkban rejlik a halálból, amikor már a gödör szélén állunk, hanem a megtartásunkban és a gonoszság elfordításában is tölünk. Mert látjuk, hogy ezt az életet folytonosan száz halál ostromolja, s a nyomoróságok, amiknek ki vagyunk téve, számtalanok. Istennek kell tehát vigyáznia ránk, s Neki kell lennie a falunknak és a földsáncunknak, ahogyan Ézsaiás próféta mondja, hogy Ő az erődünk és a pajzsunk (v. ö. Ézs26:1), s a zsoltárokból is sokszor nevezik Őt így (Zsolt18:3, 28:7-8, 31:4). Látjátok tehát, miképpen kell segítségül hívunk Istent nemcsak akkor, amikor megérint bennünket, s mondhatni kemény csapásokat mér ránk. De még akkor is, amikor gondtalanok és nyugodtak vagyunk, és nem veszünk észre közelgő veszélyt, (azt mondom), még akkor is fontolóra kell vennünk, mennyi nyomorúságnak van kitéve az életünk. S meggyőződve róla, hogy ezeket nem kerülhetjük el, csak ha Isten őriz meg minket, Őhozzá futhassunk és mondhassuk: Ó jaj, Uram, tarts minket a védelmedben, s a Te gondviselésed által leszünk képesek átmenni oly sok halálon, melyek körös-körül vesznek bennünket. S ezt meg kell tenni reggel és este egyaránt. Azután tudjuk (anélkül, hogy bármennyire is tovább lépnénk), miféle kísértések támadnak minket naponta. Ezért amikor Istenhez imádkozunk, akkor nemcsak azt kell kérnünk, hogy óvjon meg a minket fenyegető veszélyektől ebben a mostani életben, de nyújtsa ki a kezét is és szabadítsa meg a Sátán kísértéseitől, s ne engedjen minket gonoszságba esni, hiszen halálos buktatóok vesznek körül, amikben bármely óra bármely percében elbukhatunk, ha az Ő ereje nem tart meg minket. Jegyezzük hát meg, mekkora szükségük van a kegyeseknek arra, hogy Isten keze óvja és védelmezze őket. Mert ha a Sátán nem képes az egyik oldalról legyőzni minket, akkor újra aláaknázza előlről és hátulról, s egyformán támad úgy az egyik, mint a másik oldalról, valamint felülről és alulról. Oly sok tüzes és égő dárdája van, hogy halálosan megsebesítene, ha Isten nem védelmezne és őrizne meg minket. Ezért nem elég naponta csak egyszer imádkoznunk, vagy amikor szükség kényszerít minket rá, hanem a mi dolgunk a folyamatos imádkozás, s annak megszokott gyakorlattá tétele. Látjátok hát, miért hangzik el, hogy *a gonoszok nem imádkoznak állandóan Istenhez*. Ám van még egy dolog, amit alaposan meg kell jegyeznünk. Mert Jób azt akarja az értésünkre adni, hogy noha a gonosz ember néha-néha színleli az imádkozást, mégsem folytatja azt gondolatban állhatatosan, egyetlen folytonos ütemben. S ebből látjátok, hogy a képmutatók imádsága miben különbözik Isten gyermekeinek az imádságától. Mert a képmutató a szívének megvizsgálása nélkül teszi megelégg jól ugyanazt, amit Isten gyermekei: kívülről nézve Istenhez imádkozik, s elismeri, hogy szüksége van erre. De ha a világ csak legkisebb kísértése eléri, háborog magában és nem vacakol tovább Isten segítségül hívásával, hanem zúgolódik ellene és olyan dühtől tajtékszik, hogy azzal jól megmutatja: korábban nem függött Istentől, nem bízott benne és nem is kereste helyes elmével, hanem mindaz csak színlelés volt. Látjátok hát, miképpen lepleződik le a hitetlenek képmutatása, amikor a mi Urunk nem a nekik tetsző módon bánik velük, hanem valamilyen kétségbeesésbe zárva tartja őket. Mert akkor háborognak és füstölögnek Ellene. Viszont, ha Isten egy hívő embert ostromoz, aki a bővelkedése során és a nyugalma idején imádkozott Hozzá, ő nem szűnik meg továbbra is könyörögni, hogy játssza seborvos szerepét és gyógyítsa meg azokat a sebeket, amiket Ő ütött. Röviden, Isten gyermekei folytatják az imádkozást, s megvan bennünk az említett kitartás vagy ragaszkodás annyira, hogy noha Isten ostromozza őket, látszólag hátat fordított nekik és süket a kéréseikre, ők mégis folytatják az imádkozást, soha fel nem hagyva azzal. Ha azonban Isten nem teljesíti a hitetleneknek a kéréseiket azonnal, amint elkezdene Hozzá imádkozni, ha időről időre nem tesz a kedvükre,

ha nem elégíti ki késlekedés nélkül a vágyait, akkor azt hiszik, hogy csak az idejüket vesztegették. Látjuk tehát, hogy a helyes imádkozás módja először is az, ha nem várunk addig, amíg a szükség kényszerít rá, hanem inkább a szükségeknek elébe vágva tesszük azt, kérve Istent, hogy óvjon meg minket a kegyelmes jóságával. Ez az egyik dolog. Aztán ha bajban és nyomorúságban vagyunk, ne hagyjunk fel az imádkozással, folytassuk azt úgy, mintha bővelkednénk. Mert bár Isten inkább az ellenségünknek tűnik, semhogy kegyelne minket a testi értelmünk megítélése alapján, nekünk mégis gyakorolnunk kell a hitünket a segítségül hívásával, s noha úgy tűnhet a számunkra, hogy semmi hasznunk sem származott az imádkozásból, hanem inkább Isten látszik süketnek a kéréseinkre, mégis tartsunk ki és ne hagyjuk abba. S ha ma már sóhajtoztunk és zokogtunk, de nem érzünk semmiféle enyhülést ettől, térjünk vissza ugyanehhez az orvossághoz holnap is. Hiszen látjátok, hogy a beteg ember elsőre nem veszi észre, hogy az orvos jót tett vele, de mégsem szűnik meg bízni a tanácsában. S vajon illendő dolog, hogy jobban bízunk a halandó emberekben, mint a mi Istenünkben? Mérlegeljük hát alaposan az itt elhangzó kijelentést a folyamatos imádkozásról Istenhez, s gondoljuk meg: céltalan csak a legelején Istenhez járulni és kérni, hogy könyörüljön rajtunk, hanem ezt szorgalmasan kell cselekednünk, s minden embernek erre kell serkentenie és rászánnia magát reggel és este egyaránt, ezt mondva: Micsoda? Miért szundikálsz itt nyomorult teremtmény? Nem tudod, milyen nagy szükséged van arra, hogy Isten megsegítsen? Aztán ha ostromoztatunk és nyomorúságot szenvedünk, ne szűnjünk meg Istent segítségül hívni és ne csüggedjen el a szívünk, hanem vegyük biztosra, hogy a megpróbáltatások a javunkra és a lelkünk egészségére válnak. Ragaszkodjunk ehhez életünk minden napján, a ragaszkodásunk pedig legyen olyan, hogy alkalmatlanok lehessünk, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus mutatta meg a példázatában, ahol arra buzdít, hogy szüntelen imádkozzunk, még ha Isten nem is mutatja meg mindjárt a legelején, hogy hall minket (Lk11:9, 18:1). De van még tovább is, miszerint *a gonosz ember nem leli örömét Istenben*, ami egy figyelemre méltó mondás és jó leckét tartalmaz. Mert Jób itt különbséget tesz a gyönyör vagy öröm között, amivel Isten gyermekei és a kegyesek rendelkeznek, valamint a hitetlenek által élvezett gyönyör között. Ebből megértjük, hogy Isten minden gúnyolója, minden rosszakaratú ember és minden szabados életet élő (noha a legboldogabb embereknek tűnnek az egész világon) boldogtalanok, s nincs bennük más, csak nyomorúság. Viszont jóllehet Isten gyermekeit elhagyottaknak, nyomorultaknak és mondhatni ítélet alatt álló teremtményeknek tekintik, ők mégis boldogok, mert az örömet Istenben lelik meg. Olyan mondatot láttok tehát, amit nagyon érdemes megjegyezni és tízszer is az emlékezetünkbe idézni. Nincs közöttünk olyan, aki ne vágya az örömré, de közben nem tudjuk, mi a valódi öröm, s honnan kell azt megszerezni, s mire kell azt vonatkoztatnunk. S ez az oka annak, miért az evilági örömeket Isten Fia a tulajdon szájával átkozta meg, ezt mondván: jaj nektek, akik nevettek (Lk6:25). De miért? Isten vajon azt akarja, hogy mindig szomorúak legyünk? Vajon Istent megszorítjuk és megsértjük, ha valamikor is jókedvre derülünk? Mi célt szolgál a szöveg, ahol azt olvassuk, hogy Isten szeretné, ha az emberek boldogok lennének, s megadja nekik, amitől boldogok lehetnek? Mert nemcsak táplálékot és létfenntartási eszközöket kegyeskedik nekik megadni, hanem bőséget is, amitől boldogok lehetnek (5Móz12:7, 18, Zsolt104:15). Miképpen lehetséges akkor, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus megátkozta a nevetést a világban? Azért, mert az emberek megrészegedtek a maguk jókedvében. S mi az örömük? Az, hogy teljesen megfelelkeznek magukról, s elfordulnak Istentől, ahogyan látjuk, hogy sok ember nem képes boldognak lenni, amíg jó messzire el nem tolják Istent, féktelenkednek és átadják magukat olyan feleslegességeknek, hogy nem marad bennük sem értelem, sem józan ész. Mert ha az emberek így átlépik a korlátjaikat, akkor a jókedvüknek szükségszerűen átkozottnak kell lennie. Most nem szükséges ennek példáit előhozunk: adná Isten, hogy ez a dolog ne lenne annyira közismert és gyakorolt, mint amennyire az. De mi a helyzet? Egyáltalán nincs olyan ember közöttünk, aki ne találna meg ugyanezt a bűnt önmagában. Mert ha Isten bármikor szóba kerül, szeretnénk, ha a beszélgetés

gyorsan véget érne. Azt mondom, rossz lenne nekünk, ha a mi Urunk nem éreztetné azt az édességet, amit Őbenne találhatunk. Mert aki egyszer megízlelte azt, nem tud betelni az Istenről szóló beszéddel, hanem mindig Istenről gondolkodik és elmélkedik, minden világi gyönyört megelőzően. De ami azokat illeti, akik átadták magukat a hiábavalóságra, ők tükön ülnek, ha Isten bármikor szóba kerül. De miért? Mert ez mélabús dolog a számukra. S valóban látjuk, hogy mind a lakoma, mind a beszélgetés és az ezekhez hasonló alkalmak során csak bajt jelent az egész társaság számára, ha megemlítik Istent. Ezért ne gondoljuk furcsának, ha Isten ezt a szörnyű átkot mondja ki a világi jókedvre, látva, hogy az annyira konok, hogy nyílegyenesen letér a helyes útról, s nem marad meg semmiféle korlátok között, s nem is lehet boldog, csak a teljes fékezhetetlenségben és rendetlenségben. Térjünk hát vissza arra, ami a törvényben hangzik el. Örvendezetek az Úr színe előtt (5Móz12:7, 18). Ez a lecke az örvendezésről Isten színe előtt nagy jelentőségű. S nem tehető meg annak elismerése nélkül, hogy minden jó dolog, amink csak van, Tőle származik, s Ő adja azokat nekünk azzal a szándékkal, hogy az Atyánknak tekintsük Őt, s adjunk Neki hálát, elismerve Őt minden jószág forrásának, s ragaszkodjunk Hozzá. Röviden, azok, akik az Úr jelenlétében örvendeznek, nem ragaszkodnak teremtményekhez, sem pedig e romlott dolgok valamelyikéhez, hanem tudják, hogy mindent Isten atyai jószágának kell tulajdonítaniuk, s az Általa rájuk ruházott jótéteményeket pedig az Ő szeretete és kegyessége megerősítésének tekintik. Látjátok tehát, mit jelent boldognak lenni vagy örvendezni Isten jelenlétében. Viszont milyen messze vannak ettől a hitetlenek? Mint már megmutattam, nem képesek nevetni vagy boldognak lenni, amíg el nem különültek Istentől, és hátat nem fordítottak Neki. sőt, amíg teljesen és tisztán meg nem feledkeztek Róla. De az efféle vidámság átkozott. Most hát látjátok, mi Jób szavainak a jelentése. Mert úgy ítéli meg az emberek jókedvét, ahogyan kell: nem a látható dolgokra támaszkodik, mert kiderült, hogy maguk a pogányok is képesek voltak azt mondani erről a képzelt boldogságról, hogy olyan, mint egy gyönyörű kép. Nézzünk meg egy antik fadarabot: jól megmunkált és csodaszépen csillog, de belül a molyok vagy a férgek eszik. S így van a világ összes bátor fickójával is, akik kinevetik Istent és gúnyt űznek Belőle. Mert lehet mind hitelük, mind vagyonuk és gyönyörük, s gondolhatják, hogy a világon a legboldogabb életet élik, de közben rágják őket belülről a férgek: a gonosz lelkiismeretük játssza a hóhér szerepét és nem hagy fel a kínzásukkal, így azt sem tudják hová legyenek. Mivel pedig nem tudják segítségül hívni Istent, muszáj nélkülözniük kegyelem reménységét. S mivel nincs meg nekik a megmaradás bizonyossága sem, állandóan félelemben élnek, mert nem tudják, meddig lesznek ebben a helyzetben. Röviden, szükségszerűen olyanok, mint a fatuskók és az okatlan állatok. Viszont látjuk, hogy a kegyesek még a bajban is boldogok. Mert amikor a szemeinket Istenre emeljük és látjuk atyai ábrázatát, az az egy mondas megvigasztal minket, amiben biztosít arról, hogy nem sújt több bajjal, mint amennyit elhordozni képesek vagyunk, hanem jó véget vet a megpróbáltatásainknak. S miután türelemmel túrtuk azokat, megérezzük majd, hogy a saját üdvösségünkre húztunk hasznot azokból. mert szükséges és hasznos volt, hogy Atyánk keze büntessen minket azért, hogy elvonjon minket e világ hiábavalóságaitól. Most már látjátok azt, amire korábban utaltam: nevezetesen, a hitetlenek rendelkezhetnek ugyan mindennel, amit csak az ember megkívánhat, mindaz mégis csak hiábavalóság és hazugság. Viszont a kegyeseket elnyomhatja a sok baj, de mégsem szűnnek meg boldogoknak lenni, mert Istent hívják segítségül, s képesek örvendezni Benne, mivel a kegyeiben tudják magukat, s Ő oly módon bünteti őket, hogy mindent a javukra fordít. S ezzel együtt tartjuk azt is észben, hogy mi módon kell az embereknek boldogoknak lenni, mint azt korábban már elmondtuk. Igaz, hogy a mi Urunk ad okot és alkalmat a vidámságra, van kenyérünk ételként és borunk italként, s más, ez életünkhöz szükséges jótétemények is. Mert különféle nagylelkűségeket ruház ránk Isten: például, mikor utódot ad valakinek, amikor javakat küld neki, s amikor bővelkedtetni más efféle dolgokban. Íme, ezek mind olyasmik, amiknek örülni lehet. De mi módon kell örülnünk? A mi Istenünk jelenlétében, amint már mondtam. Szeretnénk hát úgy boldogoknak lenni, hogy Isten megáldja a

jókedvünket, s az olyan legyen, mintha mondhatni a jelenlétében lenne? Akkor tartsuk a szemünket Istenen és ismerjük el, hogy minden javunkat Neki köszönhetjük, s tiszteljük Őt ezért. Aztán vágyakozzunk Utána oly módon, hogy megtanuljuk nem gyötörni az agyunkat a mostani dolgokkal és nem azokra irányítani a szívünket, hanem vegyük biztosra, hogy ez a világ elmúlik, s nekünk magunknak is szükségszerűen el kell múlnunk, mégpedig gyorsan, ezért nem szabad ezekhez kötődnünk, hanem tovább kell mennünk Isten, mint a fajunk végcélja felé. Jób ez után rögvest hozzáteszi, hogy *megtanítja őket, mik az Isten dolgai, amik a Mindenhatónál vannak*. S azt is mondja, hogy a barátai nagyon tudatlanok, mert látták mindezeket a dolgokat, de mégis oly tévesen beszéltek, mint azt korábban láttuk. Jób azonban már kellő különbséget tett Isten gyermekei és a hitetlenek között, megmutatva, hogy nem szabad senki életét boldogtalannak tekintenünk a külső, egy-két napig látható megjelenés alapján, hanem be kell lépünk a bensőbe és azt kell kutatnunk, mi van a szívben. Sőt, el kell jutnunk addig a reménységig, ami a halál idején van meg az emberekben, s meg kell vizsgálnunk, hogy miközben itt élhettek, csatlakoztak-e Istenhez, segítségül hívták-e Őt, Hozzá menekültek-e, átadták-e magukat teljesen Neki és örvendeztek-e az Ő jóságának. S a haláluk idején képesek-e rábízni magukat az Ő megtartására, s átadni a lelküket Neki, bízva abban, hogy akkor vannak biztonságban, amikor az Ő kezében vannak. Mert ezek a boldog emberek. Viszont azok, akiket tiszteletreméltóknak tekintenek, akik a hatalom birtokosai, akik örömben és gyönyörökben élnek, azok mindig boldogtalannak, mert elkülönülnek Istentől, Aki minden jólét forrása. Amikor pedig a halálba mennek, akkor sem bíznak Benne, hanem mondhatni erőszakkal kell őket eltakarítani, pedig csendesesen kellene az Ő kezébe helyezniük magukat. Jób tehát kellőképpen különbséget tett már mindezen dolgok között, de most még jobban meg akarta erősíteni a mondanivalóját. Ezért használja ezt az előszót, hogy megmutassa: micsoda Isten kezében lenni és micsoda a Mindenhatóval lenni, s még mindig ugyanazt a dolgot folytatja, amivel korábban foglalkozott. Ez pedig nem más, mint hogy ha helyesen akarunk ítélni, akkor nem szabad idelelni megnyugodnunk, hanem túl kell lépünk hit által ezen a világon és más módon kell Isten ítéleteire tekintenünk. Mert íme, a dolog, ami megtévesztette Jób ellenfeleit az, hogy a dolgok jelenlegi állapota alapján ítékeztek, ezért szükségszerűen meg kellett nyugodniuk ezeknél az alantas dolgoknál. Jób tehát azt mutatja meg, hogy Isten kezéhez kell járulnunk, sőt azt is meg kell jegyeznünk, hogy az Ő ítéletei titkosak. Mintha azt mondaná: azok, akik csak ebben a világban nyugszanak meg, és nem néznek messzebbre, csak arra, hogyan vannak jelenleg elrendezve a dolgok, azoknak mindig visszás és rendetlen lesz az ítélőképességük. S miért? Mert a mi Urunk Magához hív minket, s azt mondja, hogy jóllehet részben végrehajtja az ítéleteit, s oly módon tárja fel ezeket előttünk, hogy némi sejtéseink lehessenek felőlük, mégis sok mindent megtart a maga kezében. Ahogyan egy fejedelem sem tárja fel a teljes elméjét azonnal, hanem csak annyit tesz közzé a bejelentéseivel, amennyit hasznosnak tart a népe kormányzásához. Valaki pedig a saját háztartásában annyit mond, amennyi szükséges lesz a háztartása jó rendkének kialakításához, a többit pedig, amit nem szükséges kijelentenie, megtartja magának. Nos, ha a halandó emberek ilyen szabadságot vesznek maguknak, mit fog tenni Isten? Helyénvaló lenne, hogy a mi Urunk megmutassa a teljes igazságosságát és bölcsességét itt, s a rendeleteit ismertekké és láthatókká tegye a számunkra, nem tartva meg Magának semmit? Hová vezetne az? Most hát látjuk Jób szavainak a jelentését. Megfeddte az emberek makacs gögjét. Mert ők szükségszerűen be akarják zárni Isten nagy hatalmát, igazságosságát és bölcsességét a jelenvaló világ állapotába, hogy megismerhető legyen. De viszont nem, nem (mondja Jób), Isten keze az, amire néznünk kell ahhoz, hogy megtudjuk, mi rejlik Benne. De hogyan tudjuk meg? Hit által, nem a saját természetes eszünkkel, mert azzal soha nem érünk fel olyan magasra. De hit által megláthatjuk, hogy Isten sok mindent fenntart, mégpedig oly módon, hogy nekünk türelmeseknek kell lennünk, amikor mindent összezavarodni és felkavarodni látunk, s várnunk kell, amíg Isten megmutatja nekünk a most még rejtett dolgokat. Látjátok tehát, hogy a tanítás, amit ebből a

szakaszból kell leszűrünk, tulajdonképpen az, hogy úgy kell hasznot húznunk Isten minden munkájából, amíg még ebben a világban vagyunk, hogy képesek legyünk azokat a magunk javára fordítani. Mint például, ha látjuk, hogy Isten az egyik esetben könyörületes, a másikban szigorú, akkor tanuljunk meg bízni a jóságában és járjunk az Ő félelmében, de olyan tisztelettel a látható munkái iránt, hogy közben biztosra vehessük: fenntart Magának dolgokat, amik most még nem láthatók. De hogyan? Most a jó embereket sújtják a bajok, s bár Őhöz folyamodnak, látszólag nem akarja őket megsegíteni. Úgy tűnik a szavak világos jelentése ez: akik úgy éltek, hogy senki emberfiának nem tettek rosszat, azokat rendkívüli bajok sújtják, s mondhatni ki vannak téve a kifosztásnak, Isten pedig nem mutatja jelét a szabadításuknak. Viszont a gonoszok diadalt ülnék és megkeményednek a makacosságukban, azzal hitegetve magukat, hogy félelem nélkül bánthatják Istent, és Isten szemet huny mindezek felett. Mindazonáltal ne szomorodjunk és sértődjünk meg, amikor ekkora rendetlenségben látjuk a dolgokat és Isten nem javítja ki azokat rögvest. S miért? Mert eszünkbe kell idéznünk, miképpen hangzik itt el, hogy Istennek sok minden van a kezében, ami Magának tart fenn. Miért cselekszik így? Bár nem tudjuk az okát, de akkor is meg kell alázkodnunk. Mert minden bölcsességünk abban foglaltatik, ha Isten jótetszésére bízunk magunkat. Mivel azonban a hitünket akarja próbára tenni, s tapasztalati úton kell megtanulnunk a türelmet, ne utasítsuk vissza, hogy minden értelmünket ennek rendeljük alá. Aztán látva, hogy Isten csak részben mutatja meg a munkáit, ne legyünk olyan vakok, hogy azt se lássuk, ami látható. Mert nem kell messze mennünk a keresésben a dolgok némi ízének megtalálása végett: ha jónak látjuk ezekre nézni, az elegendő a tanításunkhoz. Ne csukjuk hát be akarattal a szemünket, s ne merüljünk bele a hiábavalóságba úgy, mint azok, akikről Jób itt beszél. Amikor Isten meggyengít minket, legyünk benne biztosak: az a szándéka, hogy úgy ismerjük meg a munkáit, hogy megadhassuk Neki az Őt megillető tiszteletet és ne nyugodjunk meg a mostani dolgokban, hanem jussunk arra a következtetésre, hogy van ítélet, amit remélnünk kell, s akkor majd minden a helyes útra tér vissza. Ezért ne enyészünk el a hiábavalóságban, azaz ne forduljunk el vagy ne húzódjunk vissza a világi dolgok miatt, hanem találjuk meg újra az Isten által elénk állított reménységet, ami nem más, mint hogy Jézus Krisztus eljön, hogy Magához gyűjtsön és akkor majd meglátjuk, hogy a Belé, és Istenbe, az Atyjába vetett bizalmunk nem hiábavaló.

Most azonban boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva, hogy alázzon meg oly módon, hogy csak Hozzá folyamodjunk. S mivel tetszett Neki oly gyengéden bánni velünk, és oly sok módon éreztetni a jóságát, hogy végül induljunk fel és járuljunk Őhöz, ezért ne engedjen a saját gyönyöreink és vágyaink után járni, hanem ha egyszer a helyes útra állított, soha ne forduljunk el arról. S mindig egyre jobban és jobban haladjunk előre, míg el nem jutunk a mennyei örökséghez, amire elhívott minket. Ezért mondjuk: Mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk az igazságnak megfelelően, hogy nem vagyunk méltók a szemeinket se felemelni a mennyre, sem megjelenni előtted, sem pedig vakmerően elvárni, hogy az imáink meghallgattatást nyerjenek stb.

A századik prédikáció, ami a negyedik a huszonhetedik fejezetről

Jób27:13-19

13. Ez a gonosz embernek osztályrésze Istentől, és a kegyetlenek öröksége a Mindenhatótól, a melyet elvesznek:

14. Ha megsokasulnak is az ő fiai, a kardnak sokasulnak meg, és az ő magzatai nem lakhatnak jól kenyérrel sem.

15. Az ő maradékai dögvész miatt temettetnek el, és az ő özvegyeik meg sem siratják.

16. Ha mint a port, úgy halmozná is össze az ezüstöt, és úgy szerezné is össze ruháit, mint a sarat:

17. Összeszerezheti ugyan, de az igaz ruházza magára, az ezüstön pedig az ártatlan osztozik.

18. Házát pók módjára építette föl, és olyanná, mint a csősz-csinálta kunyhó.

19. Gazdagon fekszik le, mert nincsen kifosztva; felnyitja szemeit és semmije sincsen.

Első ránézésre úgy tűnhet, hogy Jób itt más nyelvezettel beszél, mint korábban, s beszél és visszavonja, s egyetért az ellenfeleivel. Mindazonáltal már láttuk, hogy a szavainak jelentése nem ez. De akkora minek tekintsük a dolgokat, amikről itt beszél? Hisz látjátok az okát, amiért küzdött azokkal, akik vigasztalni jöttek őt: Isten nem mindig bünteti az embereket oly módon ezen a világon, hogy az teljes mértékben felismerhető és szemmel látható lenne. Most pedig ugyanazon a véleményen van, mint amit a többiek vallottak. De jegyezzük meg, hogy Jób itt nem a maga módján beszél, hanem úgy veszi, mintha legalábbis részben, de a többiek beszélnének. S meglátjuk majd a következő fejezetben, miképpen kerekedik felül ezeken a dolgokon és mutatja be röviden, hogy Isten ítéletei el vannak előlünk rejtve, s nem vagyunk képesek azokat felfogni, mert az aranyat és az ezüstöt hasonlítja a bölcsességhez. Mert bár mind az arany, mind az ezüst olyan fémek, amik szennyezéssel vannak tele és a finomítás előtt nehéz meglátni, micsoda értéket képviselnek, s a telérjeiket is nehéz megtalálni, mert a földbe rejtettek: mind az arany-, mind az ezüstércek megtalálhatók. De ami a bölcsességet illeti, az messzebb lakozik az emberektől, s ők nem találhatják azt meg mélyre leásással, és nem képesek felmászni sem ahhoz, amíg Isten meg nem adja. Ez alatt Jób azt érti, hogy a bölcsesség nagyon nehéz pontja a számunkra felfogni Isten ítéleteit, ezért nem szabad olyan megalapozott szabályt alkotni azokból, mintha tökéletes és teljes ismeretekkel rendelkezniük felőlük itt, ebben a világban.

Látjátok tehát, hogy Jób nem száll szembe önmagával és nem ereszkedik le azok beszédéhez és tanításához, akik mostanáig ellenálltak neki, hanem inkább kijelenti, hogy amiről beszéltek, az csak részben igaz, de nem teljes mértékben, mert Isten ítéletei nem közönséges módon vannak végrehajtva ebben a mostani életben, még ha látjuk is néha ezeknek bizonyos jeleit, de az minden. Most már látjuk Jób szándékát, s most már csak annyi maradt vissza, hogy a magunk hasznát húzzuk ebből a tanításból. Két dolgot kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Az egyik az, hogy ennek tartalma a büntetések bejelentése, amikkel Isten a gonoszokat sújtja, tudniillik, amikor tetszik Neki büntetni őket ebben a mulandó életben. A másik, amit meg kell jegyeznünk, hogy amikor Isten jónak látja, elhalasztja a büntetéseket és oly módon tartja fenn azokat, hogy egyáltalában nem is láthatók a mostani életben, de mégsem szabad úgy hallgatnunk ezekről mintha Isten elszundikált volna és felhagyott volna a

hivatalával. Mert Ő tudja, miért késlekedik. Az oka a számunkra ismeretlen, de mégis tetszik Neki így tenni, s az Ő akarata lesz a szabálya minden egyenlőségnek és jogosságnak.

Látjátok tehát a két dolgot, amihez mindent vissza kell vezetni, amit itt elhangzott. Ami az első pontot illeti, jegyezzük meg (mint már mondtam), nem ok nélkül fenyegette Isten büntetéssel a gonoszokat és a törvényének megszegőit úgy, hogy meglesz *az osztályrészük és örökségük Tőle*. Ebből megértjük, hogy ha az emberek megússzák büntetlenül idelelni, és senki emberfia nem áll bosszút a gaztetteikért, valamint az általuk elkövetett erőszakosságokért és zsarolásokért, Isten az, Aki odafönn majd nem mulasztja el őket. Ezért végül majd számot kell adniuk és megkapják az osztályrészüket vagy örökségüket. Mert ha nem is kapnak büntetést mindjárt a legelső napon, Isten végül majd cselekedni fog. Annak megfelelően, amit már kijelentettem, azt mondom, ezt nem szabad általános szabálynak elfogadni, azonban gyakran mégis előfordul. Ezért tanuljuk meg egész életünkben Istent tartani a szemünket, s ne gondoljuk, hogy megúsztuk, ha megszabadultunk az emberek kezéből, s ne kecsegtessük emiatt magunkat úgy, mintha mindent szépen elrendeztünk volna, hanem figyeljünk arra az örökségre, amit Isten azoknak ígért, akik helytelenül éltek. Ahogyan egy embernek a fia és örököse sem fogja birtokolni atyja javait és földjeit már a legelső napon, hanem idővel válik azoknak tulajdonosává és urává, úgy Isten sem fogja azonnal megbüntetni a gonoszokat, amint vétkeztek. A tulajdonuk mégis fenn van tartva a számukra mindvégig, s biztosan meg is lesz örízve a számukra örökségként, amittől nem lehet megfosztani őket. Ezt jól jegyezzük meg. Most pedig ezt mondja: *Ha megsokasulnak is az ő fiai, a kardnak sokasulnak meg, a magzatjaik elbuknak és a pusztulásba temetnek* mindennemű orvosság nélkül. Ezekből a szavakból megérthetjük, hogy Isten nemcsak a saját személyükben bünteti a gonoszokat és az Ő fenségének megsértőit, hanem ugyanazt a bosszút kiterjeszti a gyermekeikre is. Igaz, hogy ez a mi értelmünk számára furcsa lesz. De korábban már kijelentettük, hogy Isten büntetheti a gonoszok gyermekeit anélkül, hogy rosszat tenne nekik. De miért? Mert mi valamennyien átkozottak vagyunk Ádámban és nem hozunk más magunkkal az anyaméhből, csak a kárhozatot. Nos, ha Isten meghagy minket a magunk állapotában, akkor mindenki, nagyok és kicsik egyaránt a pusztulásra vannak kijelölve. Ha Isten széttepi az egész világot és a feneketlen mélységbe taszítja, akkor vajon vádolható kegyetlenséggel? Nem, mert az, hogy gyengéden bánik velünk, a pusztaságából fakad, nem pedig a mi bármiféle saját érdemeinkből. Akkor, ha visszavonja a kegyelmét a gonoszok leszármazottjaitól, s az atyákat megbüntetendő, ugyanabba a pusztulásba rántja őket. Így amint az atya egyre messzebbre jutott a gonosszágban, úgy kell a gyermekeinek betölteniük az ősi vétkeiségét és a keblükre venni az ő büntetését, ahogyan a Szentírás mondja (Jer32:18). Ne gondoljuk hát ezt furcsának, mert Isten tudja, miért cselekszik így. Igaz, ha a saját képzeletünknek megfelelően okoskodunk, akkor azt gondolnánk, hogy van valami oka annak, amiért nem szabad így cselekednie. De ördögi szemtelenség Isten munkáit a saját eszünkkel és értelmünkkel felmérni. Ezért tartsuk észben azt is, ami elhangzott, nevezetesen, hogy az egész emberiség önmagában a kárhozatra rendelt, s Isten bánhat velük gorombán, mindenféle hibáztatás nélkül. Mert az üdvösségünk nem magunktól van, s amikor Isten biztosít róla minket, azt nem az érdemes mivoltunk miatt teszi, hanem a saját pusztaság kegyelméből, mint azt korábban már megmutattam.

Látjuk tehát, hogy Istent dicsőíteni kell a szigorúságért, amivel a gonoszokkal bánik, amikor a gyermekeikben bünteti meg őket. S ez arra szolgál, hogy még nagyobb félelmet keltsen Isten minden megvetőjében, amikor azt a fenyegetést hallják, hogy még az utódaikban is büntetve lesznek. Viszont amikor a mi Urunk azt mondja, hogy kegyelmes és könyörületes lesz és irgalmat mutat ezer generáción át azoknak, akik szeretik Őt és engedelmeskednek Neki (2Móz34:7, Jer32:18), azzal még jobban akarja biztosítani őket arról a végtelen szeretetről, amivel irántuk viseltetik. Mert amikor tudjuk, hogy Isten nem tartja elégségesnek, ha szeret minket és a gyermekeinek tekint, hanem kegyeskedik a gyermekeinket is elhívni a mi kedvünkért az irántunk érzett jóindulatból, az vajon nem tekintélyes bizonyítéka a páratlan

jóságának? Vajon nincs még sokkal több okunk örövendezni a mi Istenünkben, látva, hogy nem egyedül csak minket fogad Magához, hanem a gyermekeinket is ugyanannak a kegyelemnek a részeseivé teszi? Továbbá, mivel az emberek lassúak a sarkantyúzásra és nem hajlanak meg könnyen, amikor Isten fenyegeti őket, ez mondatja Vele azt, hogy miután megbüntette őket a saját tulajdon személyükben, ugyanazt a szigorúságot ki kell terjesztenie az utódaikra is, sőt, még a haláluk után sem hagy fel annak bemutatásával, mennyire fájdalmas módon gyűlölte és utálta őket: az utódaik büntetésével. Mivel ezt mondja, nem kellene a gonoszoknak rettenetesen félniük, még ha a kőnél is keményebbek? Hogyan hát [kérdézik]: mily nagy lesz Isten bosszúja rajtunk, hisz látjuk, hogy még a gyermekeinket és sújtani fogja majd, s annak részei az utódainkra szállnak majd a halálunk után? Ha a mi végünk a pusztulás a saját hibánkból, mily nagy és félelmetes lesz a pusztulásunk?

Látjuk tehát, miért fenyegeti a gonoszokat konkrétan azzal, hogy még a gyermekeikben is bünteti őket. Azért, hogy a félelemmel még inkább az elevenükbe vágjon, látva, mennyire tompák és keményszívűek az emberek a saját természetükben. De térjünk most rá arra, amit az elején érintettünk: tudniillik Isten igazsága esetleg látható, de nem mindig. Látjuk, hogy a gonoszok gyermekei gyorsan szertefoszlának, s ha vannak javaik, azok is elfogynak. Amikor látszólag van mit enniük, sőt teletömhetik magukat, az emberek meghökkennek, milyen hirtelen pusztul el. Senki nem tudja megmondani, hogyan, de láthatóan így van. Így, ha bölcsen nézünk Isten ítéleteire, jól meglátjuk tapasztalatból, hogy nem ok nélkül mondja Isten, hogy az utódaikban bünteti a gonoszokat. Nézzetek meg valakit, aki hatalmas nyugalanságot és kínokat élt át egész életében a javak gyűjtögetésével. Valóban hatalmas mennyiséget harácsol, és úgy látszik, hogy a gazdagsága soha nem hagyja cserben az utódait, de mégis minden a semminél is kevesebbé lesz. Kinek vagy minek lehet tulajdonítani az efféle változást? Tegyük fel, hogy Isten vette a dolgot a kezébe. Ne legyünk hát vakok, ha a mi Urunk ezen a módon munkálkodik, hanem tanuljunk meg óvakodni a példákból, nehogy elragadjon a kapzsiság, s ne képzeljük, hogy az ember jóléte a sok harácsolásban rejlik, hanem csak Isten áldását vegyük számításba, mint olyasvalamit, ami táplál bennünket és majd táplálja a gyermekeinket is. Ha Isten kinyújtja a kezét, hogy tápláljon minket, az elegendő a számunkra: továbbra is imádkozzunk Hozzá, s oly módon, hogy szerető Atyának láthassuk Őt és biztosak lehessünk abban, hogy nem hagyja el a gyermekeinket a halálunk után sem. Ami viszont a gonoszokat illeti, akik oly kíneservesen gazdagodnak: a vagyon, amit felhalmoznak, okává válik annak, hogy a gyermekeik még mélysegebb pusztulásba essenek, mint az atyáik. S amikor azt hiszik, hogy csoda jót tettek a harácsolással, nem tesznek mást csak megkettőzik a gyermekeiket a pusztulásba rántó akasztófakötelet. Mert ha csak valami egyszerű kézművesség megtanulására készítették volna őket, amivel lelkiismeretesen járhattak volna, az jó örökség lett volna a számukra. De vagyont hagytak nekik, s ők úgy elvakulnak attól, hogy átadják magukat mindenféle makacsságra, s így a gazdaságuk szükségszerűen megutáltatja őket Isten és ember előtt egyaránt. Mert Isten nem képes elviselni a gögjüket. S az emberek is felbőszülnek rájuk, mert a vagyonukban bíznak, s minden emberrel szemben rosszat tesznek és bosszantják őket. Ha pedig hozzászórtak a csemegékhez és az italozáshoz, nem tudnak leszokni róla, s ez az oka annak, amiért végül mindenféle gonoszságra adják a fejüket. S nézzétek, miképpen növekszik és terjed a gonoszság: ezért Isten bosszújának is forróbbá és érettebbé kell válnia. Jegyezzük hát meg jól: amikor efféle változásokat látunk, s a javak, amit az atyák gonoszul harácsolnak össze, szétszóródnak és elolvadnak a gyermekeik kezében, azzal Isten azt mutatja meg, hogy az erre vonatkozó fenyegetései nem hiábavalóságok. Jegyezzük ezt meg. De ezzel együtt figyeljük meg azt is, (mint azt már elkezdtem elmondani), hogy ez nem folytonos. Mert különböző időkben Isten a kegyesektől és a gyerekeiktől is elveszi a javaikat úgy, hogy teljesen lemeztelenednek. De miért teszi ezt? Valamilyen titkos, Számára ismert, előttünk rejtett okból. Mindazonáltal tudjuk, hogy ez is a javukra válik. Mert ezzel akarja a türelemre szoktatni őket, vagy megelőzni, hogy itt lenn elszunyókáljanak, vagy (röviden szólva) mondhatni némi tisztogatást akar nekik kiszolgáltatni,

illetve hagyja őket kivérezni, mert látja, hogy a bőség, amivel rendelkeznek, ártalmas felesleggé vált a számukra. Amikor egy sebész lecsapolja az ember vérét, akkor látszólag ért neki, s valóban a gyilkos is pont ezen a módon öli meg az embert, de ha az orvos véreztet ki valakit, az jó okból, a betegsége meggyógyítása végett teszi. Mindazonáltal gyakran megtörténik, hogy Isten megfosztja az igaz embereket a javaiktól és a vagyonunktól, amit Ő adott nekik, vagy pedig elszegényíti a gyermekeiket. S ezt nem azért teszi, hogy bármiféle büntetésnek tekintsük, hanem pont ellenkezőleg, ez (mint említettem) megtisztítás, amit a gyermekeinél alkalmaz. S ezzel vonja őket vissza a belekeveredéstől ezekbe a világi dolgokba, nehogy azok alkalmat teremtsenek nekik és a gyermekeinknek a pusztulásra. Látjátok hát, hogy Isten ítéleteinek a végrehajtása, amiről korábban beszéltünk, nem folytonos, ezért nem alkothatunk azokból általános, kivétel nélküli szabályt.

De térjünk vissza arra, amiről már gyakran beszéltünk, s ami majd a következő fejezetben lesz kifejtve. Nevezetesen, Isten ítéletei nem mindig olyan látványosak, hogy rájuk lehetne mutatni és azt mondani: Isten mindig így jár el. Ezért amikor Isten megbünteti bárkit, akár a maga személyében, akár az utódaiban, nézzük meg jól ezeket a példákat, hogy hasznot húzhassunk azokból. Ha pedig szemet huny mások felett és nem bünteti őket azonnal, várjunk türelmesen, míg el nem jön az Úr napja. Mert amíg ebben a világban vagyunk, mondhatni az éjszakában vagyunk, mert a dolgok oly sötétek. De a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelkor minden könyv és feljegyzés megnyílik majd, és többé semmi sem marad rejtve. Ezért várjunk türelemmel arra a napra. Ha pedig Isten ostoroz bennünket, ráadásul úgy, hogy azt feltételezzük: gyűlöl minket és halálos ellenségeiként üldöz, akkor se hagyjunk fel a megalázkodással Előtte, hanem ismerjük el ezt annak eszközeként, amivel közelebb von minket Magához. Engedjük, hogy úgy bánjon velünk, ahogyan jónak látja, elhatározva önmagunkban, hogy nem ragaszkodunk makacsul a saját fantáziánkhoz. Hiszen micsoda dolog lenne, ha minden ember élete a saját kezében volna, ezért mondhatná: én ezt a dolgot így akarom, azt pedig amúgy? Hová lenne az engedelmségünk? Aztán vegyük fontolóra, van-e bennünk valamiféle bölcsesség annak megkívánásához, ami jó a számunkra? Sőt, inkább pont az ellenkezője, annak megkívánása kísért minket, ami a végső pusztulásunkat szolgálja. Látjátok tehát, mi okunk van arra, hogy megzabolázzuk és teljes mértékben a mi jó Istenünk jótetszésére bízzuk magunkat.

Majd azt olvassuk, hogy *a gonosz ember úgy halmozza fel az aranyat, mint a port* (a kincseket, a ruhákat, a háztartási eszközöket és más hasonló dolgokat, valamint a földet), *de az igaz ölti azt magára*. Ez sokszor és gyakran megtörténik, s amikor bekövetkezik, nem lehetünk olyan vakok, hogy ne látnánk Isten kezét és ne váljon az a hasznunkra. Meg van írva, hogy az ember felizgulhat, kelhet korán és feket későn, de soha nem jut előbbre ettől. Hanem inkább visszacsúszik, ha Isten nem áldja meg. Viszont a kegyeseinek megadja mindazt, amire szükségük van, még akkor is, amikor alszanak (Zsolt127:2). Íme, egy fenyegetés. Íme, egy ígéret. Látjuk: nem ok nélkül beszél így. Mert néha a kegyeseket is bővelkedtet, néha pedig oly módon viszi őket előre, hogy a javaik a kezeik között fognak növekedni. Azután látunk sokakat, akik egész életükben soha ne hagynak fel a gyűjtögetéssel, de mindennek ellenére Isten hirtelen a porba dönti őket, így miután nagy kínokat éltek át, minden kisiklik a kezükből. Látjuk, hogy ez így van, de mindig ezt látjuk? Nem. Ezért tanuljuk meg Isten átmeneti ítéleteire oly módon tekinteni, hogy ne kényszerítsük Őt mindig ugyanazon a módon eljárni. Mert nagy különbség van a mostani élethez tartozó dolgok és Isten ítéletei között.

Aztán ugyanígy kell megítélnünk az ígéreteit is. Mert vannak ígérek, melyek csak a mostani életre vonatkoznak, s nem látjuk, hogy ezek az ígérek mindig egyféleképpen teljesednek be, hanem úgy, ahogyan ezt Isten jónak látja a számunkra. Ami pedig a lelki ígéreteket illeti, amik a lelkeink jólétéhez tartoznak, ezek biztosak és illik arra a következtetésre jutnunk, hogy Isten soha nem fog csalódás okozni ezekkel. Ezért tegyünk különbséget a mulandó élethez tartozó dolgok, valamint a mennyei élethez és Isten örök királyságához tartozó dolgok között. Ami a mostani életet illeti, általánosságban joggal várhatjuk, hogy Isten vezessen

minket benne, s remélhetjük, hogy amíg itt tart minket, a jósága fog táplálni bennünket, s mi megmaradunk az Ő árnyékában és védelmében. De konkrétan nem tudjuk meghatározni, hogy a javak bőségét adja-e meg nekünk, megadja-e nekünk az egészséget, megszabadít-e az ellenségeinktől vagy megsegít-e minket ezekkel, vagy amazokkal az eszközökkel. Nem tudunk pontosan rámutatni egyetlen dologra sem, de illik kinyitni a szemünket, mert Isten azt akarja, hogy úgy legyünk itt, mintha csatában lennénk. De ha minden kész, csak a lábunkra eshetünk, ahogyan mondják. Mert a világ összes bajai sem térítik el Istent attól, hogy az üdvösségre vezessen minket, amit megígért, s amire el is hívott minket. Ugyanez hangzik el a büntetésekről is. Isten átka mindörökké a gonoszokon van (ez biztos), és noha gazdagok, noha diadalmaskodnak, noha tiszteletnek és megbecsülésnek örvendenek, mégsem képesek segítségül hívni Istent. Ezért nincs nyugalomuk a lelkiismeretükben, hanem folyton nyugtalanok, s a bánatukat sem képesek csillapítani Isten jóságának az ismeretével, mert egy cseppnyi sincs bennük ebből az ismeretből, amint azt tegnap már kijelentettük. Ezért hát jóllehet Isten nem hajtja végre a bosszúját a gonoszokon a világ szemeláttára, ők mégisátkozottak maradnak a bővelkedésükben is, s ami az utolsó büntetést illeti [az ítélet napján], azt nem kerülhetik el, hanem szükségszerűen át kell esniük rajta, akármennyit is várjanak arra. Sőt miután hosszú ideig éltek úgy, hogy Isten látszólag kegyes volt hozzájuk és követte a kívánságaikat mindenben, ez sokkal rosszabb lesz a számukra annál, mintha már a világban elnyerték volna a büntetésüket. Mert el kell kezdeniük drágán megfizetni mindenért, amit összeharácsoltak ebben a világban, azért, mert lerészegedtek mindenféle lázadásban, visszaéltek a nagylelkűségével és a türelmével, s gúnyolták mind Őt, mind a tanítását, mind az egész vallást. Így az utolsó büntetés, amit Isten a gonoszok ellen hirdet ki, nem kerül el őket. De ebben a világban nagyon is megtörténhet, hogy nem lesznek megbüntetve mindjárt elsőre, legalábbis nem úgy, hogy mi azt észrevehetnénk. Most pedig térjünk vissza arra, amit Jób mond. *A gonoszok (mondja), úgy halmozzák fel a pénzt, mint a port.* Mert Isten, hogy még jobban kimutassa a bosszúját, engedi a gonoszokat meggazdagodni oly módon, hogy a világ összes javait elnyelő tengeri örvényeknek tűnnek. S bizonyos, hogy ha a gonosz ember soha nem bővelkedik, akkor az emberek nem fogják észrevenni az itt említett büntetéseket, nevezetesen, hogy miután meggazdagodik és sokat harácsolt össze, nem fogja élvezni azt. Ha valaki megkérdezi azokat, akik sokat kínlódnak a vagyon felhalmozásával, hogy mi a szándékuk: Ó (mondják azok), én nem vagyok képes megmondani, mi fog utolérni, mert amikor megöregszem és támogatásra lesz szükségem, akkor sok akadállyal szembesülök és meg kell segítenem magam a szükségeimben. Emellett gyermekeim is vannak és nem hagyom őket hátra szegényen.

Íme, milyen választ adnak azok, kik sokat kínlódnak azzal, hogy meggazdagodjanak. Igen, de közben – akár azért, mert elszigetelik magukat a javaiktól (mert egyesek közülük olyan szűkmarkúak, hogy megszorodnak, ha bármi jót kellene tenniük és nem merik a saját vagyonukkal sem megsegíteni magukat, ha ínségbe kerülnek), akár azért, mert Isten szakítja ki a javaikat a kezükből (mert néha megtörténik, hogy miután engedte, hogy elérjék minden céljukat, egy pillanat alatt teljesen megkopasztja őket, s az utódaik láthatóan elszegényednek, de nincs ember, aki megmondhatná, hogyan) – látjuk, hogy nem élvezhetik a felhalmozott javaikat. S látjuk, hogy ez a fenyegetés sokakra lesújt, nevezetesen, a gonoszok aranyat, ezüstöt és ingóságokat halmoznak fel, de végül a jó emberek ruházzák azokat magukra. Igaz, hogy miután Isten gyermekei egyszerűen és nyíltan járnak, s látszólag a szegénység fenyegeti őket azzal, hogy egy-két nap alatt elragadja őket, Isten mégis gondoskodik róluk oly módon, hogy mindig megmaradnak a maguk útján.

Látjuk, hogy a jók néha a gonoszok zsákmányát ruházzák magukra, de micsoda dolog lenne biztos szabályt alkotni ebből és Istent folytonosan megkötni? Ezért mindig észben kell tartanunk, hogy Isten ítéletei nem mindig nyilvánvalóak és láthatóak az emberek szemei számára. Amikor látunk egy gazdag gonosz embert, megbotráncozunk rajta és ezt kérdezzük: mit jelent ez? S amikor látjuk, hogy a gonoszok és Isten megvetői részesülnek tisztességben,

akkor úgy tűnik, nem Isten kormányozza a világot, hanem mindent a Szerencse irányít. Íme, miképpen torzul el a hit, amikor Isten ítéleteit a most a saját tulajdon szemeinkkel látható dolgokhoz kezdjük el mérícskélgni. Ezért tanuljuk meg visszafogni az ítéleteinket. Bizony, ha Isten tépi ki a gonosz emberek javait a kezükből, akkor értsük meg: azt a fenyegetést váltja valóra, amiről itt van szó. Ha pedig nem teszi meg, akkor jegyezzük meg, hogy az igazságszolgáltatásának a végrehajtását felfüggeszti az utolsó napig, s most nem juttatja tökéletességre a dolgokat, mert tovább táplálja a reménységünket és nem akarja, hogy összeházasodjunk ezzel a világgal, vagy itt lenn keressük úgy a boldogságunkat, mint a gyönyörök Paradicsomában lennénk, hanem emeljük fel a szemeinket és haladjunk keresztül olyan könnyedén ezen a világon, mint egy utazáson, tudván, hogy csak utazók és vándorok vagyunk benne, ezért folyamatosan haladnunk kell a mennyei és örökös örökség felé. Ami az utána következőket illeti, miszerint *a gonosz ember molylepként építi a házát, s az olyan lesz, mint a csősz-alkotta kunyhó, mégpedig a szőlőcsőszé*. Amikor a hitetlenek és Isten megvetői építkeznek, akkor azzal hitegetik magukat, hogy ezer évig fognak abban lakni még a haláluk után is. Hiszen a méltóságteljesség, ami az Isten megvetői által felépített épületekben látszik, vajon nem azt mutatja meg, hogy ők halhatatlanságot képzelnek el ebben a világban? Azzal hitegetik magukat, hogy a palotáikkal fogják meghosszabbítani az életüket. Amikor valaki úgy építette fel a házát, hogy az ezer évig fennmaradjon, azt hiszi, hogy a háza kötődik hozzá, s annak segítségével vélik majd híressé. De Isten kigúnyolja az efféle beképzeltséget.

Mert emiatt hasonlítja Jób a gazdag emberek házait a molyok házához. Miképpen? A moly megrág és elpusztít mindent, hogy lakóhelyet készítsen magának: megeszi a ruhát, megeszi a prémet, megesz mindent, amit csak talál, röviden, valahol csak megtelepszik a moly, azt mások kárára és akadályoztatásával teszi, de mégsincs más a lakóhelyén, csak romlás és férgek. Amikor a csősz felállítja a kunyhóját a szőlőt őrzendő, azt csak három hónapra teszi, mert ahogy vége a szüretnek, a kunyhó összedől, s bár senki nem emel kezét arra, magától dől össze. Ugyanígy mondja itt, hogy a gonosz emberek fenséges házakat építenek, s azzal hitegetik magukat, hogy miután így építkeztek, azokban fognak lakni örökké. De mi a helyzet? Micsodák ők önmagukban? Mint a molyok, azaz nincs bennük másm, csak romlás, és azt kell mondani, hogy folytonosan magukkal hordozzák. Ezt látva biztos, hogy a házaik sem maradnak fenn sokáig. Igaz, egy ideig hatalmas látványosság lesznek, de Isten végül ledönti a házaikat, ezért nem laknak azokban egy perccel sem tovább.

Látjátok hát a figyelemre méltó ítéletet, amit Isten azokon hajt végre, akik ilyen sokra becsülik magukat ebben a világban. S mivel látjuk ennek példáit, jól meg kell azokat jegyeznünk, és meg kell tanulnunk belőlük nem befészkelni magunkat ebbe a világba, sem pedig ravaszsággal, gazsággal és zsarolással építkezni. Legyen az épületünk az Isten által nekünk adott javaknak megfelelő. S akiknek szép házuk van, ne részegedjenek meg a saját vágyaikban, s ne fészkeljék be magukat itt. Mert fészkeljék csak be magukat az emberek a Földön annyira, amennyire akarják, az nem fogja megakadályozni Istent abban, hogy kiszaggassa őket. Tartózkodjunk hát nagyon a befészkeléstől itt annak megfelelően, ami Jób könyvének 29. fejezetében fogunk látni, ahol Jób úgy számolt, hogy az állapota soha nem változhat meg. De az emberek becsapódnak, ha efféle örökkévalóságnak tartják fenn magukat és Isten is nevetségessé teszi a bolond elbizakodottságukat. Ezért, ha az istenfélők a maguk elképzelése szerint szállnak is meg, tekintsék magukat akkor is idegeneknek ebben a világban és álljanak mindig készen a távozásra innen, amikor csak Istennek tetszik. S ha nincsenek is meg a javaik, amikre vágnak, mégis haladjanak tovább előre és tanulják meg felismerni, hogy Isten a pillantásával figyelmezteti őket: ez nem az a hely, ahol lakniuk kell, hanem tovább kell menniük. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk, amikor észrevesszük, hogy a mi Urunk nem akarja, hogy az emberek az ideleenn levő dolgokra irányítsák az elméiket. Ezért járjuk a helyes utat, amire Ő hívott el minket, s akkor leszünk áldottak. S akkor mindegyikünk nyugalomban fog élni egész életében mindvégig, mert nem fog minket zaklatni az a nyughatatlanság, ami a

gonoszokat és Isten megvetőit sújtja. Ennyit erről a dologról. Továbbá, jóllehet mi magunk és a házaink sem mások, mint csak romlás, mégis megvan az a minket vigasztaló ígéretünk, hogy amikor teljes mértékben helyreállunk a mennyei dicsőségre, akkor többé már nem lesz szükségünk ezekre a materiális épületekre itt lenn, sőt maga a testünk is másfajta dolog lesz, mint most. De ezzel együtt tanuljuk meg azt is, hogy ne építkezzünk zsákmányolással, harácsolással és egyéb aljas üzletekkel. Mert ez az oka annak, miért a mi Urunk megsemmisíti a felépített hatalmas palotákat és a földdel teszi azokat egyenlővé. Ahogyan a próféták is fenyegettek azzal, hogy ezek a rikoztó baglyok, a vadállatok, a ragadozó madarak, s az éjjeli varjak és a vadászok lakóhelyei lesznek. A mi Urunk tehát nem tesz mást, csak megbosszulja Önmagát azok miatt a rablások és zsarolások miatt, amiket a nagy paloták építése miatt követtek el, ahogyan Habakuk próféta mondja (Hab2:11): amikor azok, akik másokat fosztottak meg a javaiktól, építkeznek, akkor mintha énekkar lenne a falak között, ezért az egyik fal azt kiáltja, hogy én vére épültem, a másik azt, hogy gyilkosságra. Ezért a kegyesek legyenek nagyon megfontoltak, ha építkeznek, hogy az ne a jogtalanul szerzett javakkal történjen, ha örülni akarnak a lakóhelyüknek. Ezért bármerre menjen is a világ, ne nyugodjanak itt meg, s ne készítsék el itt a fészüket, hanem legyenek készek a távozásra, amikor csak tetszik Istennek. A továbbiakban az is elhangzik, hogy *a gonosz ember meghal, de nem temetik el tisztességgel, s megnyitja a szemét, de nem lát semmit*. Ez a szóban forgó dolog összegzésére szolgál, mert Jób úgy érti, hogy nagyon könnyen megtörténhet (s valóban meg is történik), hogy a gonosz megbotlik, még azután is, hogy előre jutott. Mert a dolog amire néz, az, hogy a mi Urunk felmagasztalja a gonoszt, majd hagyja őket elbukni, még hozzá halálos bukással. Mert ami a halálukat illeti, nem temetik el őket tisztességgel. Aztán amikor körülnéznek, nem találnak támogatásra, hanem csalódnak a vágyaikban. Itt tehát Isten ítéleteinek szép tükrét látjuk, de nem játsszuk azok szerepét, akik Jób ellen érveltek, (azaz), nem kezdjük Isten arra kényszeríteni, hogy állítsa helyre a dolgokat a tökéletes állapotukba. Mert az nem történik meg az utolsó napig. Közben azonban óvatosaknak kell lennünk, és Isten kezére kell tekintenünk, valahányszor csak legyőzi a gonoszokat és leveri őket. Ezen a ponton nem szabad semmiféle véletlent keresnünk úgy, ahogyan a világ gyermekei teszik, akik a szerencse kerekét képzelik el, amelyen az emberek felemelkednek, majd utána ismét lezuhanak. Mert a változások és a visszatérések, amiket a világban látunk, nem véletlenszerűen történő dolgok, hanem ezeket Isten kezének kell tulajdonítanunk. De hogyan? Néha megbünteti azokat, akik visszaéltek a kegyelmével, néha türi őket, így nem látható, hogy meg akarja őket büntetni, de végül majd még sokkal rettenetesebb módon kell majd számot adniuk, mint azt már érintettem. Mindazonáltal, ha látjuk a gonoszokat elbukni, tudnunk kell, hogy Isten nem ok nélkül hagyta őket felemelkedni, hanem azért, hogy a bukásuk még fájdalmasabb legyen, akár a nyakukat is törjék ki. Így miután felemelkedtek, Istennek kell ledöntenie őket ugyanazon a módon. Továbbá nem ok nélkül kerül itt szóba a temetésük. Mert bár sem itt, sem máshol nem a mi üdvösségünk vonatkozásában történik ez, két dolgot mégis meg kell gondolnunk. Az egyik az, hogy a gonoszok még a halálukkor is megvetik Istent és a természetet, s még akkor is a nagyságukat és a pompájukat akarják meghosszabbítani a természet ellenében, amikor Isten már átadta őket a rothadásnak. Sőt, azt mondom, akkor a világi és testi emberek sokkal több bátorságokat tanúsítanak, mint az egész addigi életükben. Mert a fényes temetésük megőrzi az emléküket a pusztulástól, hogy az emberek mindörökké beszélhessenek róla. Látjátok tehát, hogy az ostoba kíváncsiság, amit a világiak és a hitetlenek tanúsítanak, amikor nagy pompával temetkeznek, a büszkeségük folytatódása Isten ellenében. De Isten gúnyosan kineveti ezt az önteltséget. Mert csalódást okoz nekik a várakozásukban annyiban, hogy mivel tiszteletré méltó temetést akartak maguknak, sokszor pont az ellenkező temetést biztosította a számukra. Ezt jegyezzük meg.

De azt is meg kell gondolni, hogy a temetést Isten vezette be. Ez nem minden jó alapot nélkülöző emberi kóhalmány, hanem Isten rendelése azért, hogy bizonyosság legyen a számunkra a feltámadásról és az örök életről. Amikor az embereket eltemetik, úgy fektetik őket a földbe,

mint holmi raktárba, míg végül majd ismét feltámadhatnak az utolsó napon. Ezért a temetésünk mondhatni számunkra a feltámadásunk tükre. Így amikor a gonoszok csalódnak a temetést illetően, az mondhatni ugyanaz, mintha a mi Istenünk látható módon mondana rájuk átkot mind a halálban, mind az életben annak megfelelően, ahogyan itt hangzik el. Mindazonáltal jegyezzük meg, hogy ha a gonoszt tisztességgel temetik el, attól nem kell összezavarodnunk, sem pedig azt hinnünk, hogy Isten megfélemlített Önmagáról, vagy hogy nem hajtja végre az ítéleteit a megfelelő időben., mert látjuk, mit mond a Szentírás a gazdag emberről: azt, hogy eltemették. S mit mond Lázárról? Nem említi a temetését annyiban, hogy nem tudjuk: a kutyák ették-e meg vagy kivetették a mezőre. A Szentírás nem beszél róla, hanem csak a gazdag ember temetéséről számol be. Viszont, ha Isten gyermekei néha temetetlenül maradnak, abból vajon arra kell következtetnünk, hogy átkozottak? Nem, ahogyan azt sem mondhatjuk, hogy amikor a gonoszokat eltemetik, akkor áldottak a halálukban. Ez csak azt mutatja meg, hogy Isten nem hajtja végre az átmeneti ítéleteit egy és ugyanazon módon ebben a világban, hanem főleg az utolsó napra tartja fenn a javát. Ugyanezt lehet mondani, amikor a jó embereket megégetik és a nyílt megszégyenítésnek teszik ki, s Isten gyermekei a gonoszokkal együtt pusztulnak, ami a testüket illeti, sőt, akár az akasztófán végzik. Mert jóllehet Jézus Krisztus mártírjai és az a mézárálás több tisztességet ad nekik Isten előtt, mint a világ összes előléptetése, Isten mégsem biztosít a számukra temetést. De hogyan történhet ez meg? Hogyan teljesednek be a gonoszok elleni fenyegetések, amikről itt van szó? Vissza kell térnünk ahhoz, amit már mondtam, nevezetesen, hogy léteznek rejtett és egyelőre felfoghatatlan ítéletek, s várunk kell, amíg el nem juttat minket az Úr addig a napig, amikor majd minden feltárul. Közben pedig tudjuk meg, hogy a menny fog sírként szolgálni azok számára, akik mártírhálált halnak. Azokra az ártatlanokra gondolok, akiket gyalázattal illetnek a gonoszok és az üldözőik. S ha még a legtisztéletreméltóbb temetésük is lenne a világon, az is semmi volna ahhoz a jótéteményhez és kiváltsághoz képest, amit Isten ad nekik. Mert találhat az ember tisztességesebb sírt a mennynél? De a mi Urunk azt teszi meg sírnak a gyermekei számára, még ha meg is fosztja őket az általános és közönséges temetéstől. Ezért, ha tetszik Istennek megengedni a temetésünket, tudjuk meg, hogy az is a jóságának a tanúsítványa. Ha pedig megfosztja a gonoszokat a temetéstől, íme, abban a bosszúját látjuk, mind élünkben, mind a halálukban. Mindazonáltal tanuljuk meg visszafogni magunkat, s tartsuk mondhatni zárva a szemeinket az Ő titkos ítéleteinek vonatkozásában, míg el nem jutunk az utolsó napig, amikor majd tökéletesen megmutatja nekünk a most még rendetlen dolgokat.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket egyre jobban és jobban éreztesse velünk, hogy oly módon bánkódhassunk miattuk, hogy ne vágyjunk másra, csak arra, hogy a Szentlelkével kormányozzon minket. Ezért könyörögjünk Neki alázatosan, hogy kegyeskedjen a végtelen kegyelmével bánni velünk, elengedve a vétkeket, melyek az ítéletéhez kötnek minket. S hadd menjünk keresztül úgy ezen a világon, hogy ne házasodjunk össze a világi dolgokkal, hanem szilárduljunk meg a hitben és a reménységben, míg Urunk el nem hív minket az Ő királyságába, ahol teljes mértékben látjuk majd azokat a dolgokat, amiknek most csak kicsiny része látható a számunkra. Közben pedig hadd erősödjünk meg a világ minden botránykövével szemben, és soha ne hagyjunk fel a hálaadással a mi Istenünknek, még ha a testi értelmünk nem is fogja fel a cselekedeteiben rejlő hatalmas mélységeket. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem minden népnek stb.

A százegyedik prédikáció, ami a negyedik a huszonhetedik és az első a huszonnyolcadik fejezetről

Jób 27:19-23

19. Gazdagon fekszik le, mert nincsen kifosztva; felnyitja szemeit és semmije sincsen.

20. Meglepi őt, mint az árvíz, a félelem, éjjel ragadja el a zivatar.

21. Felkapja őt a keleti szél és elviszi, elragadja őt helyéről.

22. Nyilakát szór reá és nem kiméli; futva kell futnia keze elől.

23. Csapkodják felette kezeit, és kisüvöltik őt az ő lakhelyéből.

Jób28:1-9

1. Bizony az ezüstnek bányája van, és helye az aranynak, a hol tisztítják.

2. A vasat a földből hozzák elő, a követ pedig érczczé olvasztják.

3. Határt vet az ember a setétségnek, és átkutatja egészen és végig a homálynak és a halál árnyékának követ.

4. Aknát tör távol a lakóktól: mintha lábukról is megfejtkeznének, alámerülnek és lebegnek emberektől messze.

5. Van föld, a melyből kenyér terem, alant pedig fel van forgatva, mintegy tűz által;

6. Köveiben zafir található, göröngyeiben arany van.

7. Van ösvény, a melyet nem ismer a sas, sem a sólyom szeme nem látja azt.

8. Nem tudják azt büszke vadak, az oroszlán sem lépked azon.

9. Ráveti kezét az ember a kovakőre, a hegyeket tövükből kiforgatja.

A tegnapi beszélgetésnek megfelelően hangzik itt el, hogy a gazdag ember kinyitja a szemét és nincs semmije. Ezalatt azt érti, hogy a gazdag emberek egy ideig lesznek biztonságban, s vélik úgy, hogy semminek sincsenek a híjával. De végül minden el lesz rejtve előlük, s nem lesz a számukra több remény: felébrednek és támogatást keresnek, de nem találnak. A dolog summája az, hogy jóllehet a gazdag emberek egy ideig szundikálnak a gazdagságukban, mert azt hiszik, nem szenvednek hiányt semmiben, s a szemeik belevakulnak az önteltségbe, Isten utána mégis arra kényszeríti őket, hogy segítséget keressenek, de anélkül, hogy találnának. S akkor veszik észre, hogy a gazdagságba vetett bizodalom hiábavaló volt, s ezért összezavarodnak. Istennek ezt az ítéletét naponta látjuk, ezért arra figyelmeztet bennünket, hogy jóllehet Isten megadhat nekünk mindent, amire csak vágyunk, amiért is azt gondoljuk, hogy soha nem leszünk ínségben, de még sem szabad ebben elszundikálni, tudva, hogy az életünk ki van téve oly sok változásnak, amit még nézni is csodálatos. Ezért legyünk óvatosak Isten elhívásában, és óvakodjunk attól, hogy megnyugodjunk azokban a dolgokban, amiket a saját kezünkben tartunk. Vigyázzunk, hogy ne felejtjük el: sok módon van szükségünk a támogatásra, s ebből tanuljunk meg visszatérni Istenhez, és csak az Ő gondviselésére és jóságára alapozni és támaszkodni. Ez az a figyelmeztetés, amit le kell szűrünk ebből a mondatból. De ez nem mindig látszik. Ezért (mint már említettem) tanuljunk meg nem alkotni általános szabályt belőle. S noha a gazdag emberek túlcsoportulnak a gazdagságban, nagy a slepp körülöttük, s minden ember azon munkálkodik, hogy őket szolgálja, végül pedig semminek sincsenek híjával, mégse gondoljuk, hogy Isten feladta a hivatalát, hanem fenntartotta Magának az ítéletet, amit egyeseken végrehajt abból a célból, hogy ne gondoljuk, hogy nem képes végrehajtani ebben a világban, ha úgy tetszik Neki. Más emberek kissé másként értelmezik ezt a mondatot, nevezetesen, ezt a mondást (miszerint kinyitja a szemeit vagy körülnéz) nem a

gazdagokra, hanem minden emberre vonatkoztatják. S így [a jelentése az], hogy az emberek körülnéznek: hová lettek azok, akik gazdagságban éltek és fosztották ki a világ oly nagy részét, de többé nem láthatók, ahogyan a harminchetedik zsoltárban olvashatjuk: láttam felemelkedni, mint magas cédrust a Libanon hegyén: a fejével a felhőket érintette. De aztán visszamentem hozzá, s nem találtam többé a helyét (Zsolt37:35). Látjátok hát, miképpen foszlatja szét Isten a gonoszokat oly módon, hogy még az emlékezetük is kitörlődik a világból: s ez a jelentés jól összeegyeztethető a szöveggörnyezettel.

Azután vannak mások, akik nem úgy értelmezik ezt a mondatot, sem a halált, sem a temetést, ahogyan tegnap magyaráztuk, hanem úgy, mintha az hangzott volna el, hogy amikor a gonosz ember lefekszik nyugodni, nem talál nyugalmat. De a legkönnyebb magyarázat azt mondani, hogy a gonoszok nem menekülnek, hanem Isten majd bemutatja az igazságát rajtuk. S (mint említettem) ez megtörténik, de nem mindig. Ezért tehát nem szabad folyton Isten igazsága végrehajtását keresnünk ebben a világban, mert az egy gonosz alapelv lenne és összezavarna minket (mint azt már korábban mondtam), ha nem látnánk a tulajdon szemeinkkel azokat a dolgokat, amiket elképzeltünk. Értsük hát meg, hogy a mi Urunk, amikor úgy látja jónak, késlelteti az ítéleteinek végrehajtását, és nem teszi azokat láthatóvá a világ számára. Következésképpen mondja tehát, hogy *a gonoszt úgy ragadja el a félelem, mint az árvíz*. Itt a vizekről beszél, de úgy érti, hogy ez olyan, mint a hirtelen jött vihar, amikor a zivatar vagy a forgósél éjjel érkezik, S ahogyan Istennek ez az ítélete általános, úgy figyelemre méltó is, azaz Isten olyan félelmet küld a gonoszokra, hogy azt sem tudják, hová legyenek. S ez úgy jön, mint a vihar, mint a zivatar éjjel, amit az ember nem lát előre, s nem is óvakodik tőle.

Ez szándékosan hangzik el, mert a gonoszok azzal kecsegtetik magukat, hogy Istenek békében kellene hagynia őket. Mindazonáltal még ha nem is zaklatják őket, akkor sem lehetnek teljesen nyugodtak, mert rossz a lelkiismeretük, ám mégis csodákat ígérnek maguknak. S ahogyan elhangzik a prófétáknál (főleg Ézsaiásnál), a halállal kötnek szövetséget, ezért olyan szövetségben és békességben levőknek képzelik magukat a sírral, hogy borítsa bár el özönvíz a földet és fulladjon abba bele végleg, a baj mégsem közelít hozzájuk (Ézs28:15).

Látjátok hát, miképpen fuvalkodnak fel a gonoszok a gögtől, amikor Isten nem fogja szűkre őket, s miképpen keményednek meg ezáltal. S biztos, hogy ha valaki fenyegeti őket, és elmondja nekik, mi lesz a vége az erőfeszítéseiknek, az oly kevésbé indítja meg őket, hogy csak gúnyolódni rajta. Látjátok tehát, miért hangzik el, hogy *úgy jön rájuk a félelem, mint az özönvíz*, ahogyan szent Pál is mondja a thesszalonikabelieknek: amikor azt mondják, békesség és biztonság, akkor buknak el és jön rájuk hirtelen a pusztulás, amire nem is gondoltak, s amiben nem egyszer kételkedtek is (1Thessz5:3). Ezért tehát, amikor bármi efféle változás történik, amit Isten küld a gonoszokra (s ami oly hirtelen semmisíti meg őket, mintha éjszakai vihart vagy zivatart küldött volna), tanuljunk meg nem lerészegedni az ostoba elbizakodottságban, hogy azt gondoljuk, Isten békén hagy minket, s ne is kecsegtessük magunkat, hanem inkább tudjuk meg, hogy a mi Urunk alázatban akar minket tartani abból a célból, hogy még szabadabb elmével járuljunk Őhozzá és ne húzzanak minket vissza ennek a világnak a hiábavalóságai, hanem inkább induljunk fel arra, hogy önmagunkat teljesen Neki adjuk át. Látjátok hát, miképpen kell a békességet keresnünk Istenben, és nem a világi javakban. Ha ezt tesszük, ne féljünk attól, hogy bármilyen hirtelen vihar fölénk kerekedik, vagy hogy Isten olyan félelmet küld ránk, ami bajba sodor. Épp ellenkezőleg, mindazoknak, akik a világi javaikban bíznak, kell megérezniük Isten kezét. S noha nem ebben, hanem az eljövendő világban, de mégiscsak számot kell majd adniuk, s nem lesznek képesek elkerülni a mennyei Bíró kezét. Járjunk hát megfontoltan.

Továbbá, noha a gonoszok néha félelem nélkül élnek, mégse gondoljuk, hogy Isten megfélemedezett a gonoszságukról, mert mint említettem, jelenleg nem mindig látjuk az Ő ítéleteit. Ezért várnunk kell azok megmutatkozására az utolsó napig, biztosra véve, hogy Isten néha próbára teszi majd a hitünket a kezét mondhatni elrejtve előlünk. S aztán azt is meg kell

jegyeznünk, hogy jóllehet a félelem, amit Isten küld a gonoszokra és az Ígétének megvetőire, nem vehető észre ideleln, ők mégis állandóan titkos félelmet éreznek a szívükben, ahogyan Ézsaiás próféta mondja: nincsen békesség a gonoszok számára, hanem olyanok ők, mint a folytonosan egymáshoz verődő hullámok (Ézs48:22). Amíg bármilyen heves szél tombol, a vizek úgy felkavarodnak, hogy hullámok egymás ellen törnek. Ugyanígy kínozzák magukat a gonoszok is (anélkül, hogy a többi ember kezei zaklatnák őket), s válnak a saját maguk hóhéraivá a gondolataikban és az érzelmeikben. Megrettennek még a falevél lehullásától is, még ha senki sem követi is őket. De ez a félelem titkos lesz (3Móz26:17-26), mert kívülről jó képet vágnak a dologhoz, s Istenre mérgelődnek, nem fogadva el a Tőle kapott, a megtérésre felszólító intéseit.

Ezért tanuljuk meg annak a békességnek a keresését, amelyről beszéltem, s ami nem más, mint jó és tiszta lelkiismerettel rendelkezni, hogy Istenhez ragaszkodjunk és Őt hívjuk segítségül. S bár bajokat küld ránk, mégsem szenvedünk végleges vereséget, hanem lesz okunk örvendezni az Ő jóságának. De végül elhangzik, hogy *elragadja őket a keleti szél, ki lesznek űzve a helyükről, elborítják őket a nyomorúságok és elfutnak*. Ezeket a hasonlatokat a keleti szélről vagy a forgószélről egyetlen okból teszi hozzá. Mert a zsidók országában a keleti szelük volt a leghevesebb, amint azt az egész Szentírás bemutatja. Ez pedig azt jelenti, hogy amikor a gonoszok felvirágoztak, meggazdagodtak és hatalomra jutottak, mindazonáltal elragadtatnak vagy leveretnek úgy, mintha hatalmas vihar támadt volna, s hirtelen olyan szél jött volna, ami mindent letör, ezért menekülniük kell. Miután pedig jól körülbástyázottaknak képzeltek magukat, sőt bíztak is ebben, keményen megérzik, hogy nem képesek ellenállni Isten igazsága végrehajtásának, ami lesújt rájuk. S bár megrettentik a szegényembereket, és félelmet keltenek minden emberben, nekik maguknak is el kell kezdeniük szaladni. S miért? Mert nem lesz több erejük kiállni a kényelmetlenséget, mivel Isten keze az, ami üldözi és bünteti őket. Röviden, itt azt mutatja be nekünk, hogy azokat, akik oly bátrak mások zaklatásában, Isten keze úgy megfélemlíti, hogy elfeledkeznek minden bennük levő erőről, oroszlán-bátorságról és minden büszkeségről, s olyan gyávakká válnak, mint korcs kutyák. De miért? Mert megérzik Isten kezét, amit korábban megvetettek.

Ez pedig arra figyelmeztet minket, hogy előre lássuk Isten ítéleteit, mielőtt lesújtánának, hogy türelemmel várhassunk azokra. Ezért bár Isten nyugodtan hagy bennünket, mégse szűnjünk meg a bűneinket vizsgálgatni, s magunkat méltónak ismerni el arra, hogy végig verjen rajtunk a vesszőivel. Ezt cselekedve hajtsuk meg a fejünket és tanuljuk meg megzabolázni magunkat, s ne legyünk bátrak gátlástól elvonni. Merüljön ki minden bátorságunk Isten segítségül hívásában és a bűneink, az ördög és a világ megvetésében az Ő erejével abban, hogy Istenünk védelme alatt állhassunk. Együttal járunk mindig alázatban és mértékletességben, tudva, hogy azok, akik megrettentettek másokat, majd maguk is kénytelenek lesznek elrejtőzni, s nem találnak biztonságot annak megfelelően, hogy a gonoszok biztosan kénytelenek lesznek menekülni. Mert szükségszerűen beteljesedik rajtuk az, mai elhangzik a zsoltárban: Uram, hová menjek, hogy elkerüljem a kezedet? Ha a felhők fölé hágok, ott van a fenséged, hogy megállítson. Ha átkelek a tengeren, a kezed ott is utolér. Ha a mélységbe szállok le, onnan is képes vagy visszahozni engem. (Zsolt139:7-10) Így teát a gonoszok vágyhatnak arra, hogy a hegyek rájuk essenek, de az nem válik hasznukra, mert Isten keze mindenütt utoléri őket, akárhová rejtőznek (Hós10:8, Luk23:30, Jel6:16). Legyünk hát biztosak benne, hogy rossz helyen vannak, akik békességet keresnek, amikor Isten keze űzi őket: kikerülhetik ugyan, de nem menekülhetnek előle. S noha ez most még nem látszik meg mindenben, Isten mégsem szűnik meg a világ Bírójának lenni, s ez az a pont ahová folytonosan vissza kell térnünk. Végül zárásképpen hozzátesszi: *mindenki összecsapja majd a kezét*, amikor így látja majd a gonoszokat, *s minden ember gúnyosan és megvetően kisüvölti majd a helyükről őket*. Azaz, a szegény nép, akiket korábban elnyomtak, és nem mertek még az utcán sem mutatkozni az őket nyúzó rablók miatt, akik készek voltak felfalni őket, örvendezni fognak, amikor a mi Urunk így

semmisíti meg azokat, akik tekintélyesek és hatalmasok voltak, s ezért tapsolnak és gúnyolják a gőgöt és az önteltséget, ami Isten eme megvetőiben van. Itt feltehető a kérdés, hogy vajon törvényes-e, ha a jók és a kegyesek örvendeznek, látva a gonoszok bukását.

Ez mondhatni felesleges kérdés lenne ezen a helyen, mert nem hangzott el, hogy törvényes ezt tenni, mindössze csak annyit mutat meg, hogy a világ örül neki, amiképpen a tapasztalatból is látjuk: amikor a mindenkit, nagyokat és kicsiket egyaránt zaklató fosztogatók és rablók meghalnak, és Isten keze leveri őket, annak mindenki örül. De miért? Mert a világ ellenségei voltak. De mégis meg kell említenünk azt a figyelmeztetést, hogy ha nem volt testi az örömünk és nem a bosszúvágyból származott, akkor volt jó és szent, s elfogadható Isten előtt. Ha azonban bosszúvágyból vagy testi indulatból örvendeztünk, akkor az örömünk átkozott és elítélendő. Így amikor az embereket a saját szeszélyeik indítják akár az öröme, akár a bánatra, akkor rendszerint biztos, hogy az örömük vagy a bánatuk bűnös. Ezért, ha valaki örül a gonoszok bukásának azt nem szabad testi vágyból tennie, hanem csak Isten igazságának beteljesedése miatt, egyetértve azzal, amit Ő mutat neki. De közben egyre jobban meg kell szilárdulnia az Ő félelmében és szeretetében, s a saját indulatait is jól kell kormányoznia. Látjátok hát, hogy lehet törvényes a számunkra örvendezni a gonoszok pusztulásán. De óvakodjunk attól, hogy erre a testi indulataink folytán induljunk fel: ne keverjünk ehhez semmi saját magunktól származót. Mindazonáltal, a mostani szöveget illetően jegyezzük meg, miképpen mutatja itt meg nekünk, hogy a gonoszok, akik telve vannak becsvágygal és elbizakodottsággal, s az egész világ megbecsülését keresik, szükségszerűen visszasztítókká válnak, s Isten úgy viszi bele őket a gyűlöletbe, hogy minden ember örvendezni fog a pusztulásukon. Látjátok tehát, hogy megghiúsulnak majd a várakozásaik. Bár ez nem történik meg mindig, mégse gondoljuk, hogy a mi Urunk megfélemedezett a kötelességéről, hanem várunk a kijelentésre, amit az utolsó napra ígért meg nekünk.

S itt látjátok, miért beszél Jób a természet megannyi titkáról, amik láthatók a világban, s ebből jut arra a következtetésre, hogy ha az ember ismerne minden rejtett dolgot, Isten bölcsessége akkor is felülmúlja őt és sokkal magasabb nála. Egyesek ezt úgy veszik, mintha az hangzott volna el, hogy a dolgok változnak ebben a világban, mi pedig nem látunk folytonosságot a természet rendjében, mert ahol termőföldek voltak, melyek jó gabonát teremnek, ott az emberek tüzet látnak, azaz terméketlenséget. S ahol az ember azt gondolná, hogy csak kavics és homok van, ott gyakorta található arany és drágakövek.

Sok változást látunk tehát a világban, amint az elhangzik a százhetedik zsoltárban (Zsolt107:34). Ez az a dolog, amiről a próféta ott beszél, megmutatva, hogy az emberek bűnei miatt válik a föld terméketlenné, mintha csak sót vetettek volna bele az emberek. S a sűrűn lakott helyek elnéptelenednek, s az emberek az éhség, a hideg és a meleg miatt kénytelenek elkerülni azokat, amik úgy elszomorítják őket, hogy azt sem tudják, hová legyenek. De Isten az Ő jóságával az ember elbizakodottságát legyőzve termékennyé teszi a korábban terméketlen földeket és az élelem tárházát hozza létre ott, ahol korábban egy szem gabona sem termett. Egyesek azon a véleményen vannak, hogy Jób itt olyan leírást akart adni, mint amilyen az említett zsoltárban található. De én már megmutattam nektek a szavainak jelentését, tudniillik, hogy ebben a világban sok titkos dolog van és emiatt látszólag nincs értelem. De az emberek végül majd találnak bennük értelmet, s meglátják a rejtett dolgokat is, ám ami Isten bölcsességét illeti, az emberek soha nem jutnak el ahhoz és nem érnek fel olyan magasra. S ez a hasonlat a legkisebbtől a legnagyobbig érvényes, mintha Jób ezt mondaná: menjetek a barátaimhoz, nagyon nehéz dolog az ember értelmé számára kitalálni az embernek, miképpen kutathatja fel az aranyat, az ezüstöt és a drágaköveket. Igaz, hogy az emberek mégis keresztülviszik ezt, de ettől még nevezhetjük a természet titkának. S vannak más dolgok, amiktől az emberek zavarba jönnek és nem tudnak többet, mint csodálkozni rajtuk. Mert a folyók néha olyan helyről jönnek elő, ahonnan korábban még csak nem is gondolták. Ahogyan vannak vizek, melyek néha emelkednek, néha apadnak, így az ember néha száraz lábbal kelhet át, máskor a szájukig ér a

víz, s egyszer a patakok kiszáradnak, máskor felduzzadnak. Ebben valóban nem látszik holmi nagy titok, mert a patakok hóolvadáskor és a nagy esők idején duzzadnak fel. Néha azonban látjuk, amint a források kiszáradnak, máskor megy olyan bőven ontják a vizet, hogy az ember nem mondhat mást, csak azt, hogy Isten akarja megmutatni a hatalmát az efféle változásokban. Ezek tehát a világban látható dolgok, amit a mostani életet szolgálják, ám mégis sötétek. De még az is igaz, hogy az ember értelme kutathatja és tanulmányozhatja ezeket, így talál majd némi értelmet bennük. De Isten bölcsessége más dolog. Amikor az Ő ítéleteihez járulunk, ne gondoljuk azt, hogy megtartjuk azokat a saját agyunkban, vagy felfogjuk a saját értelmünkkel, hanem tiszteltjük a nem ismert dolgokat, megvallva, hogy Isten fensége túl magas a számunkra, ezért nem szabad elkezdenünk oly módon megalázni, hogy elképzeljük a meghatározását úgy, ahogyan jónak látjuk, hanem elégedjünk meg azzal, amit Isten megmutat nekünk, biztosra véve, hogy hatalmas a távolság Isten között és közöttünk, és Neki kell eljönnie hozzánk, vagy soha nem jutunk el Hozzá. Azonban az eljövételével nem az a szándéka, hogy megtudjuk azokat a dolgokat is, amiket majd az utolsó napon mutat meg nekünk. Látjátok tehát, mit akart mondani Jób. Mindazonáltal nem szükséges megállni most mindennél, ami itt elhangzik. Mert a Szentlélek szándéka nem az efféle bányák művelésének bemutatása. nagyon csekély haszonnal járna, ha három-négy prédikációt annak szentelnék, hogy megtanítsalak benneteket felkutatni az arany- és ezüstbányákat. Mert nem ez a dolog az, amit keresnünk kell, s mindenki nem foglalkozna azzal a tevékenységgel. Így nem állhatunk meg minden részletnél, amikor az arany- és ezüstbányákat említi, vagy amikor azt mondja, hogy aranyat vagy fémszemcséket lehet találni a homokban vagy egyes folyókban. Hanem elégnek kell lennie a számunkra azt látni, hogy Isten azért rejtett ilyen titkokat a természetbe, hogy magasztaljuk Őt. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell megjegyeznünk, ha el akarjuk ismerni Isten végtelen hatalmát és bölcsességét még a világ lekisebb dolgaiban is. Sokkal többet kell tennünk a számunkra oly furcsa titkokban, mint amilyen az arany és az ezüst, valamint az azokhoz hasonló dolgok. Mert akkor jobban meg kell indulnunk és az elménknél jobban fel kell ébrednie, hogy észrevegyük és megértsük a mi Istenünk felbecsülhetetlen hatalmát. Mert a mi Urunk nem akarja, hogy olyan ostobák legyünk, mint a fatuskók, hanem azt szeretné, ha a keze munkáit szemlélnénk. S valóban jó okunk van arra, hogy ismerjük ezeket és elgondolkodunk rajtuk, mégpedig oly módon, hogy megadjuk a Neki kijáró dicsőséget, s tudjuk, kicsoda az Alkotó, s ne váljunk olyanokká, mint azok a nyomorultak, akik a világban járva lábbal taposnak Isten munkáin, de nem ismerik az Ő fenségét. Ne legyünk hát olyan baromiak, vagy legalábbis ne olyan nehézkesek és otrombák, hogy ne vegyük fontolóra Isten fenségét és hatalmát a közönséges és alantas dolgokban. Amikor pedig a számunkra furcsa dolgokhoz érünk, induljunk meg abban az esetben és kezdjük fontolóra venni, hogy létezik Isten, Aki csodálatos eszközökkel munkálkodik. Különbö a hálátlanságunk megbocsáthatatlan lesz, ha nem gondolunk erre. De ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy Isten nem akarja, hogy az elménk e világ dolgaihoz kötődjenek, Ő azt szeretné, ha Hozzá mennénk és megtudnánk, miképpen húzhatunk hasznát abból a figyelmeztetésből, amit Ő ad nekünk. Látjuk tehát, hogy a fő dolog, amit ebből a szakaszból meg kell jegyeznünk, az, hogy amikor találkozunk Isten magasztos és kiváló munkáinak bármelyikével, akkor arra kell irányítanunk az elménket, alaposan fontolóra kell vennünk és közben Istent is dicsőítenünk kell. Konkrétan elhangzik, hogy *Isten határt vetett a sötétségnek*. Látjuk, hogyan rejt el a sötétség mindent. Nappal az ember különbséget tehet a fehér és a fekete között, De mikor eljön az éjszaka, íme, minden elhomályosodik, az érzékeink cserben hagynak, nem különböztetjük meg az embert a kőtől, sem a házat a hegytől. De mindemelett a sötétség, ami ezen a módon fosztja meg az embereket a látásuktól és a megkülönböztető képességüktől, korlátozott, és Isten végül határt szab neki. Jób ezzel úgy érti, hogy bár megfigyelhető a dolgok nagy változatossága a világban még a sötétségben is, ami elrejt mindennek a látványát, az emberek mégsem mennek azon keresztül, mert Isten utána ismét világosságot küld, s a sötétség nem folytatódik örökké. S itt egy jó és nagyon hasznos

leckét látunk, ami nem más, mint hogy az ember értelmé rendelkezik bizonyos képességekkel ezeknek a mostani élethez kapcsolódó, alacsonyabb rendű dolgoknak a felismeréséhez és megítéléséhez, de ami a mennyei, az Isten országához tartozó dolgokat illeti, mindazok rejtve vannak előlünk. Azt mondom, ez a tanítás nagyon hasznos lesz, ha olyan jól megértjük, ahogyan kell. Igaz, hogy még a legkisebb és legalacsonyabb rendű dolgok között is sok minden van, amit nem vagyunk képesek felfogni, ha Isten nem ad ehhez képességet, mert látjuk, hogy léteznek egyszerű idióták (ahogyan az emberek nevezik őket), akik nem tudnak többet az oktan állatoknál. Az efféle embereket Isten tükörként állítja a szemünk elé, hogy megalázzon ezzel. Amikor látunk egy teljes idiótát, akiknek sem esze, sem értelme nincsen, akkor alaposan meg kell néznünk, mert ő a mi természetünk tükré. Honnan származik az ész és az értelem, amivel rendelkezünk? Vajon nem Isten páratlan ajándékai ezek? Ezért mindenki, akinek van esze és értelme, tudja meg, hogy Isten az, Aki felruházta őket ekkora kegyelemmel, ezért még inkább a lekötöztetettjei. Jegyezzük ezt meg. S bizonyos, hogy Urunk egyeseket élesebb elméjűekké tett másoknál, s több képességet adott nekik a dolgok felfogásához, amikbe belekezdnek, így minden ügyüket rövid idő alatt átlátják, intézik és véghezviszik. Mások viszont olyan lassúak és tunya értelműek, hogy az embernek mondhatni kalapáccsal kell a fejükbe verni, ha bármire meg akarják őket tanítani. Ez a sokféleség az emberek között nyilvánvalóan megmutatja, hogy ha van bármi képességünk a helyes megítéléshez és különbségtételhez, az Isten különleges ajándéka, s nem szabad a természetnek tulajdonítani, hogy ne ismerjük el: a mi Urunk mindenkivel úgy foglalkozik, ahogyan jónak látja. Íme, mit kell megjegyeznünk. Továbbá, amikor azt mondja, hogy az ember értelme a természettől fogva képes felfogni itt lenni a mostani élettel kapcsolatos dolgokat, a *természet* szó nem zárja ki, hogy ez Isten ajándéka legyen, de annak a megértésére szolgál, hogy a dolog megadatik mind a hitetleneknek, mind azoknak, akiket Isten nem hagyott el megint a Szentlelkével, Akit az örökbefogadás Lelkének is neveznek, mert ez az a bélyeg, amit Isten rányom a gyermekeire. Ezért még ha nincs is meg bennünk a Szentlélek a remélt üdvösség előlegeként és zálogaként, akkor is lehet értelmünk. Hisz közös a hívők és a hitetlenek számára, hogy megítélik a dolgokat itt lenni, sőt, a gonoszok és Isten megvetői gyakorta élesebb eszűek és képzetebbek a cselekedeteikben, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus is beszél róluk (Lk16:8). Látjátok, miképpen kell észben tartanunk, hogy bizonyos módon jól felfoghatjuk a dolgokat itt lenni. Nem azt jelenti ez, hogy ugyanazok a képességeink vannak, mint Istennek, mint azt korábban mondtam, sem pedig azt, hogy minden embernek egyformán megvan ez, mert Isten minden embernek úgy osztogatja, ahogyan jónak látja. Mindazonáltal Isten nem helyez ebbe a világba embereket úgy, hogy ne adná meg nekik az értelem valamekkora részét, hogy képesek legyenek megítélni ezeket az alacsonyrendű dolgokat, s képesek legyenek különbséget tenni a jó és a rossz között. Hisz hol találhatnánk olyan elállatiasodott embereket, akik nem ítélik el a rablást, a gyilkosságot és a paráznaságot? Mert maga a természet tanít erre minket. Aztán minden embernek vannak valamiféle törvényei és előírásai a közjóról, s jól látják, hogy nem szeghetik meg a rendet, továbbá jól irányítják az ember mostani életéhez tartozó dolgokat. Továbbá van szakmai képzettségük és ügyességük: az egyik pék, a másik földműves, a harmadik cipész, a negyedik szabó, s mindezek a szakmák Isten ajándékai, s ezek közősek mind a hitetlenek, mind a hívők számára, akiket Isten a Szentlelkével világosított meg. Ezek az ajándékok azonban csak az embereket szolgálják, mert az emberiség nem volna fenntartható a mostani állapotában ilyen segítségek és eszközök nélkül. Látjátok tehát, hogy a dolog, amire emlékeznünk kell ez: jóllehet nagyszámú titok van a természetben, s a mostani élethez tartozó dolgok magasztosak, Isten mégis megadta az embereknek azt a képességet, hogy felérhessék ésszel ezeket. Mint például, beszélni valamilyen mesterségről, mielőtt az ember képzetté válna abban a foglalkozásban, az illető furcsa dolgokra bukkanhat. Sőt, vannak munkák, amik annyi képzettséget igényelnek, hogy csak csodálkoznátok. Miképpen lehet ezt megcsinálni? – kérdeznék az emberek. Miképpen tudhatják az emberek, hogy arany rejlik a földben? Íme az

emberek sót vonnak ki a vízből. Miképpen lehetséges ez? Biztosan úgy, hogy Isten adta az embereknek a képességet. Aztán micsoda az itt szóban forgó arany és ezüst? Íme a fém keveredik a földdel, nincs is olyan színe és ránézésre teljesen haszontalannak tűnik. S hogyan képes az ember megkülönböztetni? Miképpen képes finomítani úgy, hogy a céljainak megfelelően, nemesfémmé váljon és az ember és ember közötti kereskedelmet szolgálja, amint látjuk, hogy mind az arany, mind az ezüst erre használatos? Miképpen lehet ezt kivitelezni? Azután, más szakmák vonatkozásában, nincs olyan közönséges és alantas, amiben az embereknek ne kellene először azt kutatni, miképpen műveljék azt. Különösen mikor látjuk, miképpen vetik az emberek a gabonát: megmondják egyesek, hogyan növekedik? Miképpen készítenek az emberek bort és más efféléket? Ha egyszer megismerjük ezeket a dolgokat, egyáltalán nem tartjuk egyiket sem furcsának, de mégis Isten az, Aki megadta a művelésük képességét, mert különben keresnünk kellene azt. Arra gondolok tehát, hogy van képesség az emberekben a természetes dolgok felfogásához, még ha először sötétek is, amikor nekifognak. S noha az emberek nehézkes és vaskos felfogásúak, mégis eljutnak ennek a földi életnek az osztályrészéhez, mert Isten megadja nekik a segítséget és az eszközöket, amikkel megélhetnek a világon. De mikor a dolog a mulandó élet fölé történő emelkedéshez ér, akkor rájönnek, hogy valamennyien kevesek vagyunk. Itt látjuk, miért nevetlenkednek a gőgös emberek. Mert azzal hitegetik magukat, hogy miután éleselméjük és ügyesek az alantasabb dolgokban, ezért képesek megítélni Isten titkait is, s a törvény a próféták és az evangélium teljes tanítását. De Isten duplán vakká teszi őket, amikor ennyire önteltek. Mert a hit lelki világosság. A bepillantás Isten ítéleteibe nem bennünk növekszik, s nem is a természetnek köszönhetően, hanem felülről adatik meg nekünk Isten jótetszése által, a természet rendje felett és azon kívül. S látjuk, miképpen bünteti Isten azok gőgjét, akik a maguk bölcsességében bíznak ezekben az alapvető és alantas dolgokban. Íme, ezek az arcátlan világiak, ha egyszer eljutnak a kitűnőségig az elmésségükben, azt találják a szívükben, hogy mind Istent, mind a világot lenézik. S olyan politikusok (a maguk szemében), hogy semmi sem kerüli el őket, ezért csodákat koholnak, a képességeiket meghaladó vállalkozásokban fognak, s Isten engedi őket ezen a módon rohanni, de közben úgy megvakítja őket a szükségükben, hogy a kisgyermek is gúnyosan kinevethetik őket. Mert gyakran megtörténik, hogy a legravaszabbak és azok, akik páratlanoknak tekintik magukat a politikában, elvesztik minden eszközüket, és padlót fognak annak megfelelően, ahogyan a Szentírás mondja, hogy Isten úgy megfogja a bölcsét a maga családságában, mint holmi csapdában (Jób5:13, 1Kor3.19). Látjuk ezt. s hogyan lehetséges, hogy valaki, aki annyira megfontolt volt, most meglepődik és elámul egy ennyire kicsiny dologban? Nincs benne értelem? Bizony, mintha Isten nem volna a mennyben, hogy megvakítsa azokat, akik nagyon éleslátásúaknak vélik magukat és bíznak a saját ügyességükben és bölcsességükben. Neki kell megbüntetnie az efféle gőgöt. Mivel ugyanis túl sokat tartanak magukról, megfosztják Istent a tisztességétől, s Neki bosszút kell állnia önmagáért emiatt az árulás miatt. Aztán mivel az emberek az értelmüket inkább az önfejlésre, mintsem a jóságra használják, ezért Urunknak meg kell büntetnie őket az Általa rájuk ruházott ajándékok helytelen használatáért is. Mert Isten páratlan ajándéka, ha jó és éles értelmet ad, ha pedig mi azt a ravaszkodásra és a makacskodásra használjuk, az vajon nem ok arra, hogy Isten megbüntessen? Hiszen beszennyezzük azt, amit Ő jelölt ki nemcsak a saját magunk jólétére, hanem a felebarátaink közös javára is. Ha pedig Isten bünteti azt a gőgöt, amikor az emberek túlon túl bíznak a maguk értelmében ezekben az alantas és mulandó dolgokban, könyörgöm, vajon nem kell Neki visszavágni a tarajukat és a pokol fenekére taszítani őket, a büszkeségüket és a méltóságteljeségüket megbosszulandó, amikor annyira arcátlanok, hogy elkezdenének felmászni a mennybe és tudomást akarnak szerezni minden mennyei titokról, s ismerni akarják a dolgokat, amiket Isten Magának tartott fenn és csak Őrá tartoznak? Tanuljuk hát meg, hogy jóllehet az értelmünk kellőképpen szolgál minket a földi életre vonatkozó és ahhoz tartozó dolgok megkülönböztetésében, mégsem mondhatjuk, hogy képesek vagyunk felhágni a mennybe és belépni Isten titkos elhatározásaiba,

valamint a magunk értelmébe és agyába átadni azt a dolgot, amit Isten Önmagában rejtett el. Röviden, legyünk biztosak abban, hogy minden, az örök életre vonatkozó dolog messze felette áll a felfogóképességünknek, s a mi Urunknak kell elkezdni munkálkodni bennünk (mégpedig természetfeletti módon), s nemcsak az emberek módjára kell megvilágosítania minket, de új világosságot is kell adnia, ami el van rejtve előlünk, mert az örökbefogadás említett lelkétől származik, Akiről beszéltem. S mivel ez így van, gondoljuk meg, micsoda az ember szabad akarata, s mennyire örültek azok, akik azzal akarják fenntartani magukat. Mert ha van szabad akaratunk, ami az Isten felé és az örök élet eléréséhez vezet minket, akkor szükségszerűen következik belőle, hogy először lennie kell hitünknek, igazságosságunknak és szentségünknek. A Szentírás azonban vak nyomorultakként ítél el bennünket, s azt mondja, nem szabad oly magasra emelkednünk, hogy úgy véljük, elérhetjük Isten titkait, hanem ész és értelem nélkül valóknak kell megvallani magunkat. Látjátok tehát, hogy az első lecke, amit meg kell tanulnunk Isten iskolájában az, hogy váljunk bolondokká, ahogyan szent Pál mondja (1Kor3:18). Igaz, ez furcsának tűnik nekünk, így, ha Isten kezétől akarunk tanulni, és azt akarjuk, hogy Ő legyen az iskolamesterünk, bolondokká kell lennünk. Azaz, el kell ismernünk, hogy egy csepp józan ész vagy értelem sincs bennünk, sőt még az oktan állatoknál is jobban meg vagyunk fosztva ezektől, s kevesebb ügyesség és józanság van bennünk, mint azokban. Ezért tanuljunk meg megalázkodni, hogy Isten kinyújthassa felénk a kezét. Mivel ez a helyzet, mit kell most tennünk? Először is értsük meg, hogy Isten titkainak megértéséhez Neki kell megadni a Szentlelkét, s megvilágosítani a sötétségünket. Mivel pedig messze vagyunk a megismeréstől, Neki kell megmutatnia, mi az, amit tudnunk kell, s nem szabad feltételeznünk semmiféle más tudást, csak amit Ő ad meg nekünk. Jegyezzük ezt meg. De azt is meg kell gondolnunk, hogy amikor megkaptuk a mennyei világosságot, és a megértés ajándékát, amik a Szentlélektől származnak, akkor a Szentíráshoz is kell fordulnunk, s nem szabad tovább kutatnunk Isten cselekedeteit és ítéleteit annál, ami abban foglaltatik. Elégedjünk hát meg azzal a tudással, amit Isten megmutat és tanít nekünk, s legyen meg a szelídségünk ezt mondani: nos Uram, valahányszor csak elmondod nekünk, amit tudatni akarsz, fogadjuk azt nyugodtan. S ha nem mész tovább, álljanak meg az elméink is. A két dolog tehát, amiket meg kell jegyeznünk a magunk hasznára ebben a tanításban, ez: először is, ne ragaszkodjunk olyan bolond önteltséghez, hogy többet akarjunk tudni, mint amennyi a megengedett a számunkra. Másodszor, tartsuk magunkat az Ő Ígéséhez és engedjük, hogy az tanítson bennünket, s ne kívánjunk többet tudni az abban foglaltaknál, annak megfelelően, ahogyan a mi Urunk mutatja meg nekünk mindazt, ami kellő és szükséges a jólétünkhöz.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy jobban éreztesse azokat velünk, mint azt az eddigiekben éreztük, hogy az ítéleteit szemlélve egyre jobban és jobban legyünk készek az Ő félelmében járni. S amikor hasznat húztunk az alapos megértésből, tetsszen Neki egyre jobban és jobban előre vinni minket, hogy ettől kezdve ne gabalyodjunk bele abba a végromlásba, ami a gonoszok számára van előkészítve, akik megkeményedtek és makacskodnak Ellene, hanem a vétkeink kijavításával elejét vehessük az ítéleteinek, s kegyelmet és irgalmat nyerjünk. Miután pedig megostorozott minket ezen a világon, adja meg nekünk az övének megígért nyugalmat. Azaz, megszabadulva minden nyomorúságtól, amit ezen a világon tűrünk el, legyünk összegyűjtve az Ő mennyei dicsőségébe, hogy részeseivé lehessük minden javainak, és változzunk el az Ő képmására valódi tökéletességben. S tetsszen neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének stb.

A százkettedik prédikáció, ami a második a huszonnyolcadik fejezetről

Jób28:10-28

10. A sziklákban tárnákat hasít, és minden drága dolgot meglát a szeme.
11. Elköti a folyók szivárgását, az elrejtett dolgot pedig világosságra hozza.
12. De a bölcsesség hol található, és az értelemnek hol van a helye?
13. Halandó a hozzá vivő utat nem ismeri, az élők földén az nem található.
14. A mélység azt mondja: Nincsen az bennem; a tenger azt mondja: én nálam sincsen.
15. Színaranyért meg nem szerezhető, ára ezüsttel meg nem fizethető.
16. Nem mérhető össze Ofir aranyával, nem drága onikszszal, sem zafírral.
17. Nem ér fel vele az arany és gyémánt, aranyedényekért be nem cserélhető.
18. Korall és kristály említeni sem való; a bölcsesség ára drágább a gyöngyöknél.
19. Nem ér fel vele Kúsnak topáza, színaranyval sem mérhető össze.
20. A bölcsesség honnan jó tehát, és hol van helye az értelemnek?
21. Rejtve van az minden élő szemei előtt, az ég madarai elől is fedve van.
22. A pokol és halál azt mondják: Csak hírét hallottuk füleinkkel!
23. Isten tudja annak útját, ő ismeri annak helyét.
24. Mert ő ellát a föld határára, ő lát mindent az ég alatt.
25. Mikor a szélnek súlyt szerzett, és a vizeket mértékre vette;
26. Mikor az esőnek határt szabott, és mennydörgő villámoknak útát;
27. Akkor látta és kijelentette azt, megalapította és meg is vizsgálta azt.
28. Az embernek pedig mondá: Ímé az Úrnak félelme: az a bölcsesség, és az értelem: a gonosztól való eltávozás.

Kijelentettem már, micsoda itt Jób szándéka, s mit ért a *bölcsesség* szó alatt. A szándéka annak megmutatása, hogy az emberek túl messzire mennek, amikor meg akarják ismerni mindent titkát és ne akarnak tudatlanok lenni semmiben. S hogy megtudjuk, mit jelent a bölcsesség szó, ezt egyenlővé teszi minden dolog ismeretével, s különösen azokéval, amiket Isten elrejt előlünk addig, amíg nem leplezi le teljesen mindazt, amit most csak részben ismert meg velünk úgy, ahogyan Szerinte az hasznos a számunkra. S most (mint említettem) Jób azt mutatja meg itt, hogy sok titkos és sötét dolog van a természetben, de az emberek mégis fölérnek ezeket észszel, s látunk bennük némi ésszerűséget annyira, amennyire a mi Urunk megadja ezt nekünk. Mert erre a pontra mindig vissza kell térnünk. Továbbá jegyezzük meg jól, hogy ez mértékkel történik, s ezért értsük meg: az észünk és az értelmünk nem terjed messzebbre az itteni, evilági dolgoknál, amik a mostani élettel kapcsolatosak. De ha fel szeretnénk emelkedni a mennyei királyságba és kutatjuk az örök élethez tartozó dolgokat, akkor csődöt mondunk és végleg vakok vagyunk. Látjátok hát, miért szerepel itt a kérdés arról, hogy hol van a bölcsesség. *Nem található* (mondja Jób) *az emberek között, akár élők, akár holtak*. Igaz, hogy sokan tartják magukat bölcsnek és azzal hetvenkednek, hogy a bölcsességet magukban hordozzák. De mindennek ellenére Isten rejtegeti az, s még a megholtak sem fogják fel az Isten titkos céljában rejlő dolgokat, pedig ők már nincsenek belecsavarva ebbe a halandó testbe és nem részesednek meg ettől a világtól. Ezért nyugodtan mehetünk ide-oda, kutathatunk fenn és lenn, soha nem jutunk el oda emberi szorgalommal, ahol a bölcsesség van, vagy ha Isten tartja azt a kezében. Azután, ha az ember a vagyonával akarja azt megszerezni, önmagát csapja be: az emberek kecsegtethetik magukat azzal, hogy a saját kereskedésük által gazdagodnak meg, de a bölcsesség nincs a hatalmukban. Látjátok tehát, hogy a bölcsesség olyan kiváló kincs, hogy *az ember*

nem képes vele egyenrangú dolgot találni, amit felkínálhatna érte. Halmozzon fel bár az ember aranyat és ezüstöt, gyűjtsön halomba drágaköveket, de mindaz nem lesz vele egyenértékű. Így hát látjátok: Jób szavai valójában arra irányulnak, hogy megalázzanak minket, nehogy képesnek tartsuk önmagunkat Isten titkainak a felfogására, hanem inkább legyünk szándékosan tudatlanok a képességeinket meghaladó dolgok vonatkozásában.

Ha pedig szeretnénk megtudni a ránk tartozó dolgokat, kérjük Istent, hogy mutassa meg a Szentlelkével, mert arra a pontra kell eljutnunk. Egyébként jussunk el az itt szereplő következtetésre is: Isten rendelkezik minden bölcsességgel Önmagában, ahogyan jól megmutatta mondhatni a világ teremtésében, amikor elrendelte mind a szelek, mind a víz ellensúlyozását. Ezért, ahogyan az egy Isten rendelkezik a bölcsességgel Önmagában, s Ő annak a forrása, úgy rendelte el az embereknek, hogy legyenek bölcsek Őt félve és szolgálva. Látjuk tehát Jób végkövetkeztetését, miszerint az emberek bölcsessége az, hogy ne kutassanak minden után ostoba kíváncsiságból, hanem maradjanak meg a korlátjaik között és tudják meg, hogy szolgálniuk kell Istent és alá kell vetniük magukat Neki. Ez az igazi bölcsesség és ezen a ponton kell az embereknek mondhatni megzabolázniuk magukat és megállniuk. Ennyit ennek a mondatnak a tartalmáról.

Most pedig vegyük fontolóra, miképpen húzhatunk ebből hasznót. Először is jegyezzük meg jól, hogy amikor azt mondja: *a bölcsesség nem található meg az élők között*, azzal mindig arra inti az embereket, hogy ne bízzanak a saját értelmükben, s ne tulajdonítsanak maguknak olyan éles és kifinomult észet, amivel képesek felfogni Isten munkáinak az okait. S ez az intés nagyon szükséges, figyelembe véve a bennünk levő büszkeséget. Mert ha ennyire gőgösek és önteltek vagyunk a természetes dolgokban, sokkal inkább túllövünk a célon más dolgokban, így közülünk mindenki olyan értelmesnek tartja magát, hogy semmi sem kerülheti el a figyelmét. S nem elégszünk meg azzal, hogy arról vitatkozzunk, ki hordja közöttünk a kalapot, vagy ki lesz bölcsőbb a felebarátainál, hanem Isten ellen harcolunk, ami borzasztó dolog, de mégis vagyunk annyira örültek, hogy ezt tesszük. Ezt bizonyítandó, ha az emberek nem bíznának annyira a saját értelmükben, nem kellene annyit fáradozniuk a világ rendbetételén. Mert mind a nagyok, mind a kicsik olyannyira elbizakodottakká válnak, hogy csak nagyon kevesen vannak, akik könnyen irányíthatókká teszik magukat Isten számára és engedik, hogy Ő kormányozza őket. S különöse akkor, amikor Isten tanítani akar minket, a legképzetlenebbek, sőt, azt mondom, mindenki közül a legnagyobb idióták lázadoznak Ellene. De miért? Mert minden ember bölcsnek tekinti magát, ezt mondva: Ugyan már! Én tudom, hogyan kormányozzam önmagam, s azt hiszem, állatnak tartasz. Íme, Isten abban a tisztességben részesít, hogy megmutatja nekünk az akaratát, de mégsem vagyunk képesek elviselni, hogy tanítson minket. Látva tehát, hogy az emberek nem képesek elviselni, hogy Isten legyen a mesterük és a tanítójuk, vajon nem rosszabbak még az örülteknél is? S honnan származik ez, ha nem az említett elbizakodottságból, hogy valamennyien szeretnénk bölcseknek látszani? S ezért mondtam, hogy ezt az intést érdemes jól észben tartani, s gyakorolni mindenkinek, figyelembe véve, hogy ez a vétek a természetünknel fogva gyökerezik bennünk, ezért szeretnénk, ha Isten békén hagyna bennünket a magunk fantáziájára, s ne foglalkozna a tanításunkkal. De miért van ez így? Mert önmagunkban is kellően képeseknek gondoljuk magunkat.

Jegyezzük hát jól meg az itt elhangzottakat, miszerint *a bölcsesség nem található meg az emberek között*. Jób (vagy inkább a Szentlélek Jób szájával) valójában a bennünk lévő összes fennkölséget akarja ledönteni, amikor azt képzeljük, hogy annyira jó és éles ésszel rendelkezünk, hogy képesek vagyunk felfogni mindent. Itt a szentlélek azt jelenti ki, hogy az emberek becsapják önmagukat az efféle hiábavalósággal, mert ők bölcsességet akarnak. De miféle bölcsességet? Isten titkainak megismeréséhez szükséges bölcsességet. Mert (mint már mondtuk) rendelkezhetünk bizonyos tudással az itteni, lenti dolgokról, s bár ezek sötétek, Isten mégis feltárta ezeket előttünk. S ezt nevezik természetes tudásnak, mert látjuk, hogy minden

ember részesedik belőle, bár nem egyforma mértékben. De mikor Istennek és az Ő ítéleteinek ismeretéről van szó, akkor minden ember értelmének el kell ámulnia, sőt, mi több, minél jobban vélik az emberek, hogy előre jutottak, annál inkább le kell őket verni és össze kell zavarni. Jegyezzük ezt meg. De Jób konkrétan kimondja, hogy *a bölcsesség nem vehető meg aranyon, ezüstön vagy drágaköveken*. S ezzel fosztja meg az embereket minden hiábavaló önteltségüktől, mert ha valaki gazdag, nagy és csodálatos embernek képzei magát és megfedkezik magáról, mert a többi ember megbecsüli. Jób így azt mutatja meg, hogy bármiféle kiválóság van is bennünk, attól nem vagyunk bölcsőbbek és nem szabad arra támaszkodnunk. No tehát, ez nem több, mint szükséges, mert látjuk, hogy a nyomorult világot, hogy elámítják a gazdag emberek, s a nagy megbecsülésnek örvendő emberek, akik nagy tekintélynek örvendnek, ha bármit mondanak. Mit mondott? Nem mondhatunk neki ellen, mert nézd csak meg, ki mondta. Az emberek eleve olyan megbecsüléssel viseltetnek irántuk, hogy nem is tesznek további különbséget, ha gazdag ember volt az, aki mondott valamit. S noha az illető vadállat, az embereket mégis úgy elkápráztatja a tekintélye, hogy mondhatni ámulatba esnek attól.

S manapság mi más akadályoz meg oly sok egyszerű embert abban, hogy Isten igazságához jöjjenek, és ahhoz igazodjanak utána, mint az, hogy ha a világ nagyjaira néznek, s ezt mondják: íme nézzétek azokat, akik mindent kormányoznak, íme, a gazdagok, íme az összes neme ember, egyikük sem fogadja el ezt a tanítást. Ez tehát annak a jele, hogy az nem méltó semmire és kétséges, ezért nem szabad belekeverednünk. Látjátok tehát, hogy a gazdag embereket úgy teszik a mérleg serpenyőjébe, mintha a bölcsesség hozzájuk lenne kötve. De (Isten tudja) ennek pont az ellenkezője igaz. Mert gyakran fogjátok látni, amint a gazdag embereket úgy elvakítja a saját önteltségük, hogy a vagyonukkal nem jár más, csak bolondság az emberek álomba ringatására, és nagy fokú lebutítására. Ennyit a nagy megbecsülésről és méltóságról. Egy közönséges és alacsony rangú ember ismeri önmagát és összeszedi az eszt, ha az Úr belátást ad neki, viszont egy felmagasztalt megfedkezik önmagáról és elvakul. Mert ahogyan kiterjeszti a szárnyait többnek képzelve magát, mint aki valójában, úgy engedi a mi Urunk minden értelmét szertefoszlani, s őt magát bálvánnyá válni. Ez a tulajdon két szemünkkel látjuk, de nem vesszük fontolóra. Ezért mérlegeljük jól az itt elhangzottakat, (nevezetesen), hogy a bölcsességet nem lehet aranyon vagy ezüstön megvásárolni, nehogy az emberek túlságosan bízzanak azokban a dolgokban, amiket itt lenn érhetnek el. S vegyük biztosra, hogy Isten titkainak megértése az Ő különleges ajándéka, s olyan kincs, ami el van zárva előlünk, míg Isten a saját pusztító jóságából el nem jön megvilágosítani minket, s megadja nekünk, amit jónak lát. Ezzel együtt jegyezzük meg jól, miképpen mondja a következtetésben Jób, hogy *Isten látta, birtokolta és elosztotta a bölcsességet a világ teremtésétől fogva, majd ezt mondta az embernek: Íme, úgy lehetsz bölcs, ha félsz engem*. Jób itt összehasonlítja Istent velünk, mert lehetetlenség csökkenteni, vagy megszelídíteni a gőgünket másként, mint erővel. S ennek az egyetlen eszköze, ha Istenhez vitetünk, mert az emberek elég jól képesek kimutatni nekünk az értelmünk gyengeségét és kezdetlegességét, de mégis mindig vissza fognak húzódni, soha el nem jutva oda, s titokban nem szűnnek meg némi gőgöt megtartani magukban.

Noha tehát meg vagyunk arról győződve, hogy az értelmünk oly gyenge, hogy még nézni is szármalmas, mindazonáltal nem adjuk fel azt a bolond vélekedést, hogy bölcssek vagyunk. De mikor Istenhez vitetünk, akkor kénytelenek vagyunk megtudni, hogy semmik vagyunk, s nem szabad becsapni magunkat a saját képzelgésünkkel. Látjátok, hogyan állítja Jób Istent elé, s abból a célból, hogy megtudjuk: egyedül Benne van bölcsesség, a világ teremtését tárja a szemünk elé. Nos, mondja, vajon az emberek annyira éles eszűek, hogy felfogják Isten minden titkát, tudniillik hogyan rendezi el a természetet, és miképpen szabott korlátokat a szeleknek és a vizeknek, valamint egyéb dolgokat? Igaz, mondtam, hogy a filozófusok jól felfogták a világban látható dolgok okát. De ha az emberek elmennek a teremtéshez, az olyan csodálatos dolog, hogy szükségszerűen zavarba kell jönniük, tisztelniük kell Isten végtelen bölcsességét, és meg kell vallaniuk, hogy képtelenek azt felfogni.

Látjátok hát Jób szavainak jelentését ebben a mondatban. S ezzel mutatja meg, hogy mélyen kell abban hinnünk, hogy a mi bölcsességünk nem minden dolog kutatásában, megvizsgálásában és megkeresésében rejlik, hanem annak tudásában, ami Isten rendelete szerint hasznos a számunkra. Íme, egy kiváló mondat. Mert ez pont ugyanaz, mintha az hangzott volna el, hogy Isten titkait Rajta kívül senki nem ismeri, és senki nem ad Neki tanácsot, mint az máshol meg van írva a Szentírásban (Ézs40:13, Rm11:34). Ezért nem szabad igyekeznünk belépni az Ő titkos elhatározásaiba, vagy a törvényesnél többet megtudni Róla, hanem csak azt kell megtanulnunk, mit tetszik Neki megmutatni az Ő iskolájában, s biztosra kell vennünk, hogy minden bölcsességünk abban rejlik. De miért? Mert két bűn van az emberben, amiket nehéz kijavítani. Az egyik a túlságos bátorság, a másik a bolond hiúság. Ami a túlságos bátorságot illeti, ez abban rejlik, hogy az emberek szeretnének többet is tudni annál, amit Isten kijelölt, röviden, bölcssek szeretnének lenni, akár akarja Isten, akár nem, pedig egyedül Isten a bölcsesség forrása.

Ez tehát egy nagyon gyalázatos bűn, amit nagyon nehéz kijavítani. Látjuk, hogy az emberek dühödt erőszakossággal mondják: én tudom ezt vagy azt, akármi is legyen belőle. Igen, de Isten nem engedi ezt meg, akadályt állítva az útban, és becsukva előtted a kapud, s akkor milyen úton jössz be? De legyen: az emberek akkor is kíváncsiak arra, ami nem törvényes a számukra, történjék akármi. Továbbá, a maguk erejéből gondolnak oda eljutni. Mert mindig a saját értelmükkel és eszükkel kérkednek. Ezért el kell kezdenünk harcolni az efféle bátorság és gőg ellen, amik benne vannak a természetünkben, s meg kell tanulnunk, hogy nem vagyunk képesek semmire, s nem szabad többet tudnunk, mint amennyit a mi Urunk megenged nekünk. Jegyezzük ezt meg. A második bűn az említett bolond hiúság: ami abban rejlik, hogy az emberek elhagyják a számukra hasznos dolgot, amire támaszkodniuk kellene és amire az egész vizsgálódásukat kellene irányítani, semmibe véve azt, közben pedig hiábavaló dolgokkal kezdik kínozni magukat, amik semmi hasznukra sem válnak. Erre irányul minden utazásuk és csevegésük. Szeretném ezt tudni (mondják). De miért szeretné tudni? Mert tetszik nekem. Íme, miképpen vezet minket a bolond kívánság olyan dolog megismerésére, ami sem a hasznunkra nincs, sem pedig építeni nem képes minket sem a hitben, sem az istenfélelemben. S az oka annak, amiért a mi Urunk oly sok mindent elrejt előlünk, először is a megalázásunk. Mert Ő ismeri a büszkeségünket, s azt, hogy tűrhetetlenné válnánk, ha mindent tudnánk, látva, hogy az emberek a tudatlanságunk miatt nem tartanak tőlünk, de mi szeretnénk, ha másnak látszanánk. Íme, miképpen aláz meg Isten minket, s amikor a legbölcsőbbek szeretnénk lenni, olyan ostobákká válunk, hogy még a kisgyermek is gúnyolódhatnak rajtunk. S bár a mi Urunk ilyen ámulatban tart minket, mi mégsem szűnünk meg hetvenkedni, sőt, más embereket győzködni arról, hogy nincs másban bölcsesség, csak bennünk. S miért? Azért tart minket Isten tudatlanságban valamiről, mert irigyel? Nem, hanem ezzel alázatot akar nekünk tanítani. S a bölcsességünk fő pontja az, hogy legyünk mértékletesek és józanok, érezzük a saját gyengeségünket és ne magasztaljuk fel önmagunkat. Látjátok tehát, hogy Isten sok mindent elrejt előlünk azért, hogy megtanuljunk alázatosoknak lenni, amit nem tennénk, ha nem volna ismeretlen dolog a számunkra. Azután Ő ismeri fel, mi a jó a számunkra és mi az, amivel el kell foglalnia és teljesen le kell kötnie minket. Mert nem találjuk a Szentírásban, hogy a mi Urunk a kíváncsiságunkat akarja táplálni, s tudunkra akarná adni, amit szeretnénk. A mi füleink mindig viszketnek és csiklandanak a vágyainktól, és szeretnénk tudni, mi ez vagy mi az. De mindezek bolondságok, amik nem tesznek nekünk jót, s Isten, ezt a bennünk levő hiábavalóságot és bolond vágyakozást helyesbítendő csak azokat a dolgokat mutatja meg, amik a hasznunkra válnak. S emlékezzünk jól erre a mondatra, melyben elhangzik, hogy Isten osztogatja a bölcsességet, sőt, megtartja Magának, de mégis azt mondta az embereknek: féljetek engem és bölcssek lesztek. Mert ezzel Jób arra utalt, hogy először is, az emberek becsapják magukat, amikor ennyire sóvárgók, és csak a saját nyakukat törik ki, ha ilyen magasra emelkednek, mert ez ugyanaz, mintha szárnyak nélkül repülnének. Tanuljanak hát meg

megelégedni azzal, amit tetszik Istennek feltárni előttük. Jegyezzük ezt meg. Másodszor, ismerkedjünk meg alaposan azzal, amit Isten megmutat nekünk, s amiben mindegyikünknek gyakorolnia kell önmagát. Ez pedig nem más, mint hogy azokat a dolgokat kell ismernünk, amik építhetnek bennünket az Ő félelmében. Mert Ő nem azt akarja, hogy bámészkodók legyünk és a levegőben repkedjünk, hanem azt, hogy tudjuk, miképpen kell élni, és hozzáigazítani a bölcsességünket ahhoz a tudáshoz, miképpen szabályozzuk az életünket úgy, ahogyan azt kell. Most hát látjátok, hogy először is békén kell hagynunk Istent a titkos ítéleteivel. S ne akarjuk ismerni a felettünk álló dolgokat, hanem elégedjünk meg azoknak a dolgoknak a megkülönböztetésével, amiket Isten mutat nekünk, tudva, hogy sok minden van fenntartva az utolsó napra, amikor majd teljesen s tökéletesen fogunk látni. Most viszont elégnék kell lenni részben megismerni azokat a dolgokat, amiket Isten kegyeskedik megosztani velünk. Ez az, ami itt meg van nekünk mutatva. Most mikor azt mondom, hogy nem szabad törekedni valamit megtudni Isten titkos ítéleteiből, akkor arra gondolok, hogy nem szabad túllépni azon, amit a mi Urunk tanít nekünk az Ő Ígétével. Mert amikor tudjuk, hogy Isten vezet bennünket, akkor nem kell félnünk attól, hogy hibázunk. De ha elkezdünk bámulni a magunk fantáziája szerint azok után a dolgok után, amiket Isten elrejtett előlünk, akkor feneketlen mélységbe lépünk, s ez az oka annak, amiért vereséget kell szenvednünk. Íme, miképpen bünteti Isten sok ember gögjét, akik nem képesek megelégedni a dolgoknak azzal az ismeretével, amik megfelelő a számunkra. Ami pedig Jóbot illeti, Ő megmutatta, hogy ezt Isten mondta nekünk annak a két bűnnek a kijavítása végett, amikről beszéltünk. Ez a mondás, miszerint *Isten mondta az embereknek*, hatalmas súlyú. Mert ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy Isten el akarta vágni az embereket az Ő titkai és elhatározásai kutatásának minden lehetőségétől azon felül, amit Ő Maga mutatott meg nekik. S ezzel jelenti ki, hogy a tanítás, amit meg akar tanítani az embereknek az Ő iskolájában, hasznos az épülésükhöz a szent életben, hogy megtanulhassák alávetni magukat Neki, Aki megteremtette és megformálta őket, s járni az Iránta való engedelmségben. Látjátok tehát a bölcsességet, amit Isten nekünk rendelt. Röviden, Jób az istenfélelem, mint az egész bölcsességünk élénk állításával úgy érti, hogy a mi Urunk visszahúz minket attól, amire a legnagyobb kedvünk lenne: azaz a hiábavaló spekulációktól, amiknek semmi hasznuk a számunkra, hanem csak bolond, elbizakodott göggel fújnak fel minket, hogy igyekezzünk megszerezni az említett semmitmondó ismereteket, amik majd túlságosan elbizakodottakká tesznek bennünket, noha sem haszon, sem tanítás nincsen bennük. Jób tehát két dolgot állít szembe egymással, egyiket az egyik, a másikat a mási oldalon, ezt mondva: ha az emberek bölcsek akarnak lenni, nem szabad magukat Isten módjára bölcsekké tenniük. Íme, Istenben megvan a bölcsesség teljes tökéletessége, minél közelebb tolakszunk Hozzá, annál jobban összezavarodunk. Mert nem való nekünk az, hogy Istenhez hasonlókká tegyük magunkat a bölcsességben, hanem inkább be kell hódolnunk Neki. Íme, mi a mi bölcsességünk. Látjuk, hogy ez történt ősatyánkkal, Ádámmal és ősanynkkal Évával, mert Isten nem volt annyira szűkmarkú, hogy ne ruházta volna fel őket olyan bölcsességgel, amiről tudta, hogy jó lesz a számukra. Látjátok tehát, hogy Ádám Isten képmására alkottatott, hogy megértsen minden rá tartozó dolgot, úgy, hogy ne kíváncsion többet, ha mértékletes és jól szabályozott óhaja lett volna. De mit történt? A Sátán belesúgta a fülébe, hogy olyannak kell lennie, mint Istennek és ismernie kell mindent (1Móz3:5). Ezért túllőtt a célon és a szabadjára engedett zablájú ló szerepét játszotta, (ezt gondolva önmagában): ó, akkor nem leszek tudatlan semminek a vonatkozásában sem. Látjátok, hogyan fogta meg őt az ördög ezen a ponton, mert honnan származik az a brutalitás, ami ma jellemez minket? Ha valaki Istenről beszél nekünk, akkor (akarataink ellenére) vajon nem kell tudnunk, hogy nyomorult állatok vagyunk? S mindaz az öröm, amiről feltételezzük, hogy rendelkezünk vele, csak sötétség, ahogyan a Szentírás is beszél róla. Honnan származik az, hogy az ember értelmé nem fog fel semmit Isten titkaiból, s ha Isten elhív az egyik oldalon, mi visszahúzódunk a másikon, vagy olyan lusták vagyunk, hogy nem vagyunk képesek jó szívvel Őhöz járulni? Honnan ered ez? Ez a fizetség Ádám göggyéért,

amiért nem elégedett meg azzal, hogy annyira világosodjon meg a dolgok ismeretében Isten Lelke által, amennyire az szükséges volt a javára, hanem szeretett volna olyanná válni, mint Isten. S amikor így felemelkedett, nem történhetett vele más, mint szembesült Isten hatalmas kezével, ami a zűrzavarnak abba a borzasztó örvényébe vetette őt bele, amibe manapság vagyunk. Látjátok tehát, miért mondta konkrétan Jób, hogy Isten mondta az embereknek: mintha azt mondta volna, hogy menjetek, adjatok magatoknak tanácsot, hogy melyik utat járva válhattok bölcsökké. Nem szabad vágyakozni arra, hogy a felhők fölé emelkedjünk és mutassunk sok mindent, amit nem kell tudnunk, mint például? miért késleltette Isten a világ teremtését olyan sokáig? Mi indította Őt ennek vagy annak a megtételére? Miért rendezte el így a dolgokat? Miért engedi, hogy a dolgok ezen a módon menjenek végbe? A ti bölcsességeitek nem ebben rejlik, mert amikor elkezdtetek magatokat ezen a módon bölcsnek gondolni, akkor eltévelyedtek és soha nem lesztek képesek kikeveredni abból az útvesztőből, hanem csak bolyongani fogtok úgy, hogy örökre megszegyenültök majd. Hol találhattok hát bölcsességet? Rám tartozik (mondja Isten) felismerni és meghatározni, hogy mi a jó nektek. Tanuljatok meg megelégedni azzal, amit én mondom és tanítok nektek, mert az én dolgom meglátni, mi válik a javatokra, s ez pedig az, hogy féljete és tiszteljete engem. Ezért álljatok itt meg és ne lépjete át a korlátjaitokat. Most hát látjátok Jób, vagy inkább a Szentlélek szavainak jelentését. Tanuljunk hát meg nem szentelni figyelmet erre a mi ostoba és csiklandozó sóvárgásunknak arra, hogy megismerjük azokat a dolgokat, amik nem lehetnek a hasznunkra és belépünk Isten titkos elhatározásába azzal a céllal, hogy kikutathassuk minden ítéletének az okát. Nem ezzel kell foglalkoznunk és nem erre kell irányítanunk az elménket. Akkor hát mire? Azokra a dolgokra, amik a valódi épülésünket szolgálhatják. S ez az, amire szent Pál gondolt, amikor azt mondta, hogy az egész Szentírás hasznos (2Tim3:16). De miképpen mondja Isten az embereknek, hogy Őt félni bölcsesség? Ezt mondja és valóban meg is mutatta, amikor közreadta a törvényét és elmagyarázta azt először a próféták, utóbb az evangélium által. Látjátok hát, miképpen mutatta meg Isten, hogy a bölcsességünk az, ha féljük Őt. Most azonban, hogy ezt a tanítást még hasznosabbá tegyük, legyezzük meg először is, micsoda a mi Istenünk jósága abban, hogy a részeseivé tesz minket annak a bölcsességnek, amiről tudja, hogy jó és hasznos a számunkra, annak ellenére, hogy a természetünkénél fogva meg vagyunk ettől fosztva és ki vagyunk belőle zárva. Már elhangzott, hogy a bölcsességet nem lehet megtalálni sem az élők, sem a holtak között, s az ember leszállhat a mélységbe érte, s maradhat ott örökre összezavarodva, akkor sem fogja megtalálni. Mert nincs máshol bölcsesség, csak Istenben. A holtak mondhatják: hallottunk róla beszélni, de ez minden, nem tudjuk és nem állunk vele semmiféle ismeretségben. De most íme, a mi Urunk abban a tisztességben és kegyelemben részesít, hogy felkínálja nekünk ezt a bölcsességet, ami titkos és felbecsülhetetlen kincs. Magunktól nincs hozzáférésünk, s Isten oly módon kínálja nekünk, hogy ne kelljen hossza, tekervényes utakat bejárni a megtalálása végett. S miért? Csak engedjük, hogy Isten tanítson minket, s ez a kincs a kezünkbe lesz adva. Az tehát Isten páratlan jótéteménye, amikor kegyeskedik megosztani velünk azt a dolgot, amit olyannyira nem ismerünk, s amitől teljesen megvoltunk fosztva és el voltunk űzve. Sitt látjuk, miért korholta az embereket emiatt a hálátlanság miatt a Példabeszédek könyvének nyolcadik fejezetében, ahol azt mondta, hogy a bölcsesség az utcákon és a nyílt helyeken kiáltja: jöjjetek hozzám, kész vagyok megmutatni maga nektek (Péld8:1). Kopogtat a kapukon, kijelenti, hogy szeretne az emberek között lakozni, de mégsem fogadja be őt senki, s nem törődik ezzel a nagyon nagy jótéteménnyel, amit felkínálnak neki.

Látjátok tehát a gyalázatot, amivel Isten illet minket, hogy megtudhassuk: a bölcsesség oly drága dolog, hogy sem az arany, sem az ezüst nem mérhető ahhoz, ezért kötözni való bolondok és az ördög által elámítottak vagyunk, ha nem törődünk az említett bölcsességgel, látva, hogy önmagát kínálja nekünk. Nem kell nagyon keresni és kutatni, nem kell nagy kínokat felvállalni vagy messzire menni: csak be kell fogadnunk, amikor elénk áll, de mindezek ellenére

sem törődünk vele. Miért? Egy gombostű súlya is (ahogyan mondani szokták) elnehezíti a fejünket, és senki nincs közöttünk, aki ne ragaszkodna úgy a saját hasznához, hogy egyetlen fillér vagy forint nyereségért ne tenne többet, mint amennyit Isten bölcsessége által teszünk.

S nem egyetlen dolog akadályoz minket, hanem mivel mindegyik ember ennek vagy amannak a bűnnek adja át magát, így könnyen elfordul és visszahúzódik Istentől. A parázna úgy belemerül a mocskába, hogy a fülei bezárulnak, s ő teljesen megsüketül, így nemhogy a neki szóló beszédet nem hallja meg, de Isten akár kiabálhat is hozzá, akkor sem fog semmit meghallani. A kapzsi ember is ugyanezt teszi és hasonlóképpen az iszákos is. Röviden, látjuk, hogy sok az akadály, amik elfordítják az embereket attól, hogy engedjék magukat Istentől taníttatni

De mindezek ellenére a bűn, amit Isten talál Salamonnak ebben a szövegében, teljesen általános és közönséges, nevezetesen, hogy amikor elküldi a bölcsességnek ezt a kincsét, aminek közösnek kellene lenni minden ember számára, s az kopogtat az ajtóikon és lakoméra hívja őket, akkor minden ember inkább kitér, semhogy közelebb húzódna. Aztán mivel Isten itt a brutális gondatlanságukért és hálátlanságukért ítéli el az embereket, úgy mutatja be egyúttal minden kegyesnek, milyen nagyra kell becsülniük, ha Ő tanítja őket. Amint elhangzik Mózes ötödik könyvének negyedik fejezetében: íme, a te bölcsességed és értelmed az, ha a te Istened hozzád jön, s megmutatja neked az akaratát, ami jó a tanításodhoz és épít téged Őbenne (5Móz4:6). Íme, mire hív el minket a mi Urunk, amikor Magához akar vinni, megmutatva, hogy az összes valódi bölcsességünk és értelmünk az Ő meghallgatása, nevezetesen annak felfogása, amit az Ígében mutat nekünk. Mintha azt mondaná, hogy nyomorult lelkek, de csapjátok be magatokat az elméiteknek a hiábavaló dolgokra irányításával, ahogyan a világiak és a hitetlenek teszik, hanem tartsátok magatokat ahhoz, amit én mondok nektek, biztosra véve, hogy az az egyedüli valós bölcsességetek és értelmetek, s ti csak bolondok, sőt örültek vagytok, ha megpróbáltok kilépni e korlátok közül. Ezért feddi meg őket ismét, s a megfeddésükkel megmutatja, hogy teljesen menthetetlenek vagyunk, ha nem járunk helyesen, hiszen rendelkezünk az Ígével. De miért? Hogy ne mondjak többet (mondja Mózes ötödik könyvének harmincadik fejezetében), ki megy fel érte a mennybe? Vagy ki megy le a mélybe? Vagy ki kel át a tengeren? Íme az Íge a szívedben és a szádban van (5Mó30:12-14). A mi Urunk azt jelenti ki, hogy nem hivatkozhatunk arra, hogy túlságosan nehéz a számunkra felfogni a felettünk álló dolgokat. Mert ha az értelmünk tompaságával hozakodunk elő, vagy a titkok magasságával a mennyben: Nem, nem (mondja Isten), én gondoskodtam minderről, előre elkészítettem az utat, mert a törvényem átadásával és az akaratom megmutatásával úgy adtam nektek bölcsességet, hogy az elkezdjen közöttetek lakozni, amiképpen a Példabeszédek nyolcadik fejezetében is elhangzik: Az én örömöm az emberek között lakozás (Péld8:31). nem kell tehát hosszú utazásokat tennetek, hogy hozzám jöjjetek, nem kell felhágnotok a felhők fölé, nem kell alászállnotok a mélységekbe, s nem kell átkelnetek a tengeren. Mert amikor az én Ígém a szátokban és a szívetekben van, íme, ez minden bölcsességetek, s ez az a dolog, amire támaszkodnotok kell. Most hát először is ezt látva, ha az emberek megvetik Istennek ezt a kegyelmét, amikor felkínálja nekik az Ígének átadásával, akkor háborút indítanak Ellene, amennyire csak tőlük telik. Ezért óvakodjunk. Mert olyan mondást látunk itt, aminek nagy súllyal kellene latba esnie nálunk, amikor elhangzik, hogy a bölcsesség örömét leli abban, ha közöttünk lakozik. Isten azon a helyen a saját bölcsességét hozza elő, amit mondhatni a saját Maga személyében küld el hozzánk. Látva tehát, hogy örömet okoz Istennek, ha elfogadjuk a bölcsességét, vegyük biztosra, hogy a visszautasításával háborút indítunk Ellene, mint említettem, s ez pontosan ugyanaz, mintha akaratlanul bosszantanánk, s teljesen és tisztán elűznénk Őt magunktól. S ez vajon nem rettenetesen szörnyűséges dolog? Továbbá. habár vágyunk a saját jólétünkre, Isten pedig kész megmutatni az utat és Magához hívogat azért, hogy minden jólét teljességét találjuk meg Benne, mi viszont nem kegyeskedünk jönni, hanem hátat fordítva elfutunk. Aztán mikor tanít minket, azt azzal a céllal teszi, hogy megismerjük Őt, s

mondhatni változzunk el az Ő képmására. S tudjuk, hogy az Ő képmását és dicsőségét minden másnál többre kell tartani. Ezért azok, akik nem képesek túrni a tanítását, olyanok, mintha a világosságot változtatnák sötétséggé és Isten dicsőségét csúfítanák el, hogy azt többé már ne legyen se látható, se megismerhető. S vajon az emberek nem válnak szükségszerűen borzasztó szörnyetegekké és megtestesült ördögökké, amikor így munkálkodnak Isten dicsőségének eltörlésén és a világosság kioltásán, azén a világosságén, ami a teljes jólétük, a lelkük egészsége és az örömük? Ez a bűn azonban mégis teljesen általános. Tanuljuk hát meg megbecsülni ezt a jótéteményt, amit Isten ad meg, amikor kegyeskedik minket az iskolájában hívni és megnyitja az ajtaját azért, hogy tanulhassunk Róla. Mivel pedig a természetünkönél fogva meg vagyunk fosztva az említett bölcsességtől, Ő Maga jön, hogy a szemünk elé állítsa és barátságosan kínálja. S nem várja meg, amíg mi kezdjük azt keresni, hanem kopogtat az ajtóinkon és hívogat minket, nem vágyva másra, csak arra, hogy megnyerjen minket Magának. Látva tehát, hogy a mi Urunk ilyen kedvességgel bánik velünk, hogy ennyire barátságosan hívogat, tanuljuk meg megbecsülni ezt a kegyet és ne legyünk barátságtalanok, amikor azt szeretné, ha Hozzá mennénk. S főleg az elhangzottakra emlékezzünk, nevezetesen, hogy micsoda a mi saját természetünk. Mert nem szükséges, hogy Isten úgy tanítson minket, mint a mennyei angyalokat. Ami a mennyei angyalokat illeti, noha ők nemes és kiváló természetűek, s máris részesei a mennyei dicsőségnek, és megtartották azt az épséget, ami megvolt bennünk a teremtésükkor, mégis rendkívül kötődnek Istenhez abban, hogy tetszett Neki közölni velük az akaratát, nekik pedig szükségszerűen el kellett ámulniuk a nekik megadott kegyelmen. De a helyzet velünk nem az, mint velük. Mert először is, a testünket illetően mi földi teremtmények vagyunk, s noha Isten halhatatlan lelkeket adott nekünk, mi mégis sár- és agyagházakban élünk, mint az korábban elhangzott (Jób4:19), s nincs bennünk más, csak romlás, s itt együtt vagyunk az oktan állatokkal, a férgekkel és az annyira alantas és súlyos dolgokkal, hogy látszólag végtelen a távolság közöttünk és a menny között. De van még egy rosszabb dolog is: az, hogy meg vagyunk fosztva attól az értelemről, ami megadatott az ősatyáknak, Ádámnak, ezért elhagyott teremtmények vagyunk. Miközben a szamarak és az ökrök megtartják a maguk természetét, az emberek úgy megromlottak és megcsúnyultak, hogy amikor Isten Magához hívja őket, akkor ahelyett, hogy szeretnék ezt a jóságot, az oktan állatoknál is kevésbé indulnak meg rajta. Íme, Isten komolyan szeretné, ha a dicsőségének részeseivé válnánk, sőt minden jó dologénak is, ami Benne vannak, s hogy minél korábban a birtokába kerüljünk ezeknek, amikor az Ő Ígését prédikálják nekünk. Ha pedig nem húzunk hasznat ezekből, könyörgöm, micsoda dolog az? Látva azonban, hogy az idő múlása nem teszi lehetővé a számomra, hogy most bármennyivel is többet beszéljek erről, először is ügyeljünk arra, hogy tudatlanok legyünk ott, ahol Isten ezt akarja, mert egyedül Ő tudja, mi a hozzánk illő és a megfelelő. Ezért legyen elég az Ő iskolájában tanulnunk és azokat a dolgokat elsajátítanunk, amiket Ő mutat nekünk. Másodszor, tanuljuk meg ismerni az Ő akaratát úgy, ahogyan a Szentírásban foglaltatik. Ezzel együtt ne legyünk olyan hálátlanok, hogy visszautasítsuk a jótéteményt, amit ránk akar ruházni és felkínál nekünk, hanem legyünk figyelmesek, s igyekezzünk félretenni minden gonosz vonzalmat, s engedjük magunkat úgy tanítani Istenről, hogy épülhessünk az Általa mutatott dolgokkal és egyre több és több hasznat húzhassunk azokból, vágyva arra, hogy egész életünkben azokban szilárduljunk meg.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse velünk még jobban, hogy valódi megtéréssel és azoknak a nyomorúságoknak az elismerésével térhessünk vissza hozzá, amikkel tele vagyunk, hogy kegyeskedjen megtisztítani azoktól és teljesen visszavezetni Magához, kijavítva a makacs természetünket. S látva, hogy mi a tudatlanság sötétségében vagyunk úgy rabul ejtve, hogy nincs bennünk más, csak vakság, tetsszen Neki megvilágosítani minket úgy a Szentlelkével, hogy megvessünk minden világi hiábavalóságot és maradjunk meg a mennyei élet felé vezető úton, amire elhívott minket. Továbbá legyen meg bennünk a mértékletesség és tartsuk

magunkat az Ő Ígétéhez, nem igyekeztünk többet megtudni, mint amennyit Ő tart jónak az épülésünkhöz. S miközben itt vagyunk az Ő iskolájában, hadd húzzunk egyre több hasznot belőle, míg végül kiemelve bennünket erről a földi vándorútról, össze nem gyűjt az Ő országába, hogy megadja azoknak a dolgoknak a teljes és tökéletes kiterjedését, amit most még csak részben és mértékkel ismerünk annak megfelelően, amennyit a képességeink elhordozni engednek. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan stb.

A százharminc prédikáció, ami a harmadik a huszonharminc fejezetről

Ez a prédikáció még mindig az előző szöveghez kapcsolódik

Mondtam már nektek, hogy Jób szándéka annak megmutatása volt az embereknek, hogy maradjanak olyan mértékletesek, hogy ne akarjanak többet tudni, mint amennyit Isten megenged nekik, s nem szabad összevissza tévelyegniük, hanem követniük kell a nekik megmutatott utat. Mert emiatt tesz különbséget Jób közöttünk és Isten között, megmutatva, hogy nincs oka a halandónak megpróbálni kikutatni az Istenben rejlő dolgokat, nem akarva semmiben sem tudatlan maradni. Elégedjünk meg azzal, hogy az alattvalói lehetünk annak, Akihez nem tudunk jobban felkapaszkodni, mint amennyire Neki tetszik Magához emelni minket, s különösen azért, amiért olyan kegyelmes, hogy leereszkedik hozzánk, hogy megismerhessük Őt. Mert a mi gyengeségünk számára lehetetlen lenne felmászni Isten nagyságához, ezért Neki kell elkezdeni lejönni hozzánk. Ezért ne gondoljunk, hogy a mi bölcsességünk abban rejlik, hogy ismerjük mindent, hanem értsük meg: jóval alatta kell maradnunk Isten magasztosságának és magasztalunk kell, ami el van rejtve előlünk, nevezetesen Isten csodálatos titkait.

Látjátok hát, hogy valójában mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből, ahol elhangzik, hogy Isten a világ teremtésében jól megmutatta, hogy van más bölcsesség is, mint ahová mi vagyunk képesek felérni. Mert nincs a hatalmunkban a szelek vagy a vizek megmérése, vagy intézkedni a világ és a természet egész rendjéről. Látva pedig, hogy ezek a dolgok meghaladják a képességeinket, tanuljunk meg megalázkodni, és megelégedni azzal az értelemmel, ami megadatott nekünk. Most pedig a már eddig elhangzottaknak megfelelően mérlegeljük helyesen ezt a mondást, miszerint *szólt az emberhez*. Mert ez azt hivatott megmutatni, hogy nem törvényes többet tudnunk, mint amennyi fentről megadatik nekünk. Továbbá jegyezzük meg jól azt a kegyelmet, amit Isten adott meg nekünk más teremtményekkel szemben. Mert ahol Jób konkrétan kimondja, hogy Isten odafordult az emberekhez, hogy némi bölcsességet adjon nekik mértékkel, azzal megmutatja, hogy nem vagyunk olyanok, mint az oktan állatok, amik józan ész nélkül élnek, hanem Isten kiváló előjogot adott nekünk. Ez pedig nem más, mint az, hogy legyen értelmünk és a józan ész valamekkora világossága, tudjuk, mit jelent élni, s legyen bennünk némi mértékletesség és őszinteség. Ezért tanuljunk meg megbecsülni Istennek ezt a kegyelmét és tisztelni Őt, amiért tetszett Neki ezt tenni velünk, elkülönítve minket ezen a módon az oktan állatoktól. S ezt nagyon érdemes megjegyezni, mert két szélsőséges bűnt látunk az emberekben, ami miatt soha nem képesek bármi jó mértéket tartani. Azok, akik szeretnének bölcsék és teljesen értelmesek lenni, átadják magukat sok hiábavaló kíváncsiságnak, körös-körül bámulnak, fel-alá vánszorognak, kielégíthetetlenek, tudni akarják ezt meg azt, és soha nem nyugodnak le, mert mindig hiábavaló és haszontalan dolgokért munkálkodnak. Íme, egy nagyon gonosz szélsőség, amikor az emberek nem ismerik a saját képességeiket, hanem a levegőben röpdösnek, és olyan mély pincékbe vetik bele magukat, ahonnan soha többé nem képesek kijönni. Viszont mit tesznek azok, akik nem akarják bajba keverni magukat ezen a módon? Elállatiasodnak, amit azt tapasztalatból is látjuk, különösen a pápaságban. Könyörgöm, nincs ott meg az emberekben levő eme butaság szép tükre, mivel ahhoz, hogy mértékletesek maradhassanak, nem akarnak tudni semmiről, hanem még az elől is elzárják magukat, aminek közösnek kellene lenni minden ember számára? Röviden, az attól való félelmükben, hogy a kíváncsiságukban túllőnek a célon, olyanokká válnak, mint a borjak vagy más oktan, értelem nélküli állatok. S látjuk, hogy azok, akik egy szót sem tudnak latinul (azért, hogy játszhassák az oktan állat szerepét) így beszélnek latinul: *Mitte arcana Dei* [Küldd el Isten titkait], aminek a jelentése az, hogy nem szabad kutatniuk Isten titkait. Látjátok hát, miképpen feszegetik az emberek folyton a határaikat és nem képesek az arany középúton

járni. Ezért emlékezzünk arra, miképpen szerepel ebben az igeszakaszban, hogy Isten konkrétan szól az emberekhez. Ez a bölcsesség. Jób tehát azt a tudás magasztalja, amit Isten adott nekünk, elválasztva minket más teremtményektől, ahogyan meg van írva szent János evangéliumának első fejezetében, hogy nemcsak evés-ivás és a testünk edzése végett van életünk, hanem az értelem világossága is a rendelkezésünkre áll (Jn1:4). Mivel ez a jótétemény megérdemli, hogy magasztaljuk, ügyeljünk arra, hogy ne legyünk megfosztva tőle a tulajdon hálátlanságunk miatt. Amikor Isten megnyitja a szemeinket, mi viszont becsukjuk azokat, akkor vajon nem vagyunk méltók rá, hogy a természet rendje felforgatóiként hibáztassanak? Amikor Isten józan ész ad nekünk, hogy megkülönböztessük a jót a gonosztól, s ebbe a világba helyez, hogy a munkáit szemléljük azzal a céllal, hogy közeledjünk Hozzá, s részesei legyünk a képmásának abban a vonatkozásban, hogy értelmes teremtmények vagyunk, ha mindezt bemocskoljuk, és nem tudunk semmit az vajon nem nyílt küzdelem Isten ellen, s a végleges megtagadása annak a jótéteménynek, amit Ő ruház ránk, sőt olyan jótéteménynek, amit a legfontosabbnak és a legmagasztosabbnak kell tekinteni az összes között? Látjátok tehát a két dolgot, amit valójában észben kell tartanunk. Az egyik az, hogy Isten nem úgy helyezte bele az embereket ebbe a világba, hogy egyúttal megfosztotta őket minden értelmüktől. Mert nem akarta, hogy olyanok legyenek, mint a szamarak, vagy a lovak: felruházta őket értelemmel, s azt szeretné, ha használnák is az értelmüket. Ezért mondta hát nekik, hogy *ez a bölcsesség*, s ezt kifejezetten nekik mondta. Miért nem beszélt a többi teremtményhez is? Mert nem akarta azokat is ugyanabban a tisztességben részesíteni, sem pedig oly magas fokra juttatni azokat, mint minket. Ezért (mint mondtam) mindazok, akik nem húznak hasznát a bölcsességből az életük során, alaposan kimutatják, hogy nekiláttak teljes mértékben visszahúzódnival a Teremtőjüktől. Ezt jegyezzük meg. A másik, amit szintén észben kell tartanunk, hogy a mi Urunk határokat szabott, amiket nem léphetünk át, s azok, akik bölcsék és politikusok, nem kóborolhatnak összevissza, s nem adhatják át magukat bolond spekulációknak és szenilitásoknak, hanem mindenekelőtt ahhoz a leckéhez kell ragaszkodniuk, hogy nem törekednek semmire, amit Isten nem mutat meg nekik. Íme, mi a mi bölcsességünk: legyen az mindig a bejáratunk, s amikor bölcsnek akarjuk mutatni magunkat, figyeljünk oda erre a hangra, nevezetesen, hogy Isten olyan korlátok között tart minket, hogy nem enged ide-oda futkosni, hanem azt fogadtatja el velünk, amit jónak gondol a tanításunkhoz. Most pedig térjünk rá az *istenfélelemre*. A mi bölcsességünk félni Istent. Úgy tűnik, Jób itt túlságosan korlátozza az ember bölcsességét, amikor teljesen bezárja azt az istenfélelemben, mert tudjuk, hogy a mi Urunk más, ebben a világban megtalálható dolgokat is tanít nekünk. De mégis így van, hogy az egész bölcsességünk Isten meghallgatása, amikor beszél, s mindannak az észben tartása, amit mondott, nem téve magunkat szándékosan süketekké, hanem nyitva tartva a szemeinket és a füleinket, amikor megmutatja nekünk az akaratát és hozzánk beszél, annak megfelelően ahogy Mózes 5. könyvének a 4. fejezetében szerepel: íme, a te bölcsességed és értelmed az, ha hasznodra lelsz Isten iskolájában, látva, hogy kegyeskedett az iskolamestereddé lenni (5Móz4:6). Akkor jobb lenne így mondani: az emberek bölcsessége nem az, ha kutatnak mindent, amire csak ők maguk kíváncsiak, hanem ha Isten Ígétéhez fordulnak, amihez Ő azt szeretné, ha ragaszkodnának és teljes mértékben alávetnének magukat a határaik átlépése nélkül. Jób helyett ezt mondja: *a mi bölcsességünk félni az Istent*. Röviden azonban meg kell jegyeznünk, hogy az említett mértékletesség mellett azt mutatta itt meg nekünk, hogy a bölcsességünk a dolog, ami épít minket az istenfélelemben járásban és az Iránta való engedelmisségben. Akkor hát nem az a szándéka, hogy elvonjon minket a hittől és mind attól, amit attól függ, azaz a mi Istenünk végtelen jóságának ismeretétől, az arra támaszkodástól, hogy ne kételkedjünk abban, hogy könyörületes lesz hozzánk, mert megbocsátja a bűneinket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért, s örökbefogadott minket és a gyermekeiként fog szeretni, hogy végül megszerezze nekünk az üdvösséget. Jób (azt mondom) nem zárta ki a hitet ezen a helyen, amikor Isten félelméről beszélt, hanem röviden megmutatta, hogy a valódi bölcsesség nem spekulatív, mert látjuk,

milyen sok ember gyötri és nyugtalanítja magát ennek vagy annak a megismerésével, de azt sem tudják miért, s ebben nincsen bizonyosság. Ha valaki megkérdi őket, ezt mondván: mikor fogod felfogni a dolgokat, amik el vannak rejtve előled? Minek vannak azok? Mi hasznodra válnak? Biztos, hogy semmi hasznukra sem lesznek, és semmivel sem lesz ezektől jobb nekik. Nem elegendő ugyanis széllel és ostoba képzelgésekkel táplálkozni, sem pedig felfuvalkodni, ahogyan szent Pál mondja nekik: az ismeret felfuvalkodottakká tesz az embereket (1Kor8:1). Látjátok, milyen az emberek bolondsága. Jób ezzel szemben azt mondja, hogy ha úgy akarunk bölcssek lenni, ahogyan a mi Urunk elrendelte, akkor jól kioktatottak leszünk az istenfélelemben járáshoz. Itt látjátok, miért van megírva a Példabeszédek első és kilencedik fejezeteiben, hogy az Úr félelme a bölcsesség bejáratí ajtaja vagy kezdete (Péld1:7, 9:10). Igaz, egyesek ezt a kezdetet egyfajta szentélynek tekintik. Miért az istenfélelem a bölcsesség kezdete? Mert ez az a dolog, amivel kezdenünk kell, ahogyan az ember a fiatal gyermeket sem küldi első pillantásra a magasztos és mélyenszántó tudományokhoz, hanem először a kezdeteket vagy az alapelveket kell neki megtanítani. Azok azonban, akik ebben az értelemben fogják fel Salamon szavait, arra alapozva, ami szent János első kanonikus levelében hangzik el, ahol azt olvassuk, hogy az igazi és tökéletes szeretet elűzi a félelmet. De János ott arról a félelelről beszél, ami a hitetleneket sújtja, amikor kikerülnek Istent, reszketve az Ő fenségétől, mert nem tudják, milyen helyzetben vannak. Mert aki nem ragadta meg Isten jóságát, hogy Őhöz jöhessen és Benne bízhatson (mert sokan vannak, akik nem tudják, hogy Isten együtt akar lenni velünk a mi Urunk Jézus Krisztusban, s mivel örökbe fogadott minket, ezért nem szabad kételkednünk abban, hogy mindig minket szeretőnek és a kegyelmébe fogadónak fog mutatkozni), mindezek (azt mondom), akik nem ízelelték ezt meg, félnek és megdöbbennek, amikor az emberek Istentől beszélnek nekik, s olyanok, mint a nyomorult bűnözők, akik azt találják a szívükben, hogy minden igazságosság eltöröltetett. Látjátok hát, milyen állapotban van minden hitetlen, hogyan vannak félig magukon kívül, igyekezve elkerülni Istent, amennyire csak tőlük telik. De ha egyszer meggyőződünk Isten kegyelméről, akkor az Ő pusztá jósága fog Hozzá vonzani, hogy egyesüljünk Vele és úgy jöjjünk Hozzá, mint a Fönkhöz. Nem azt jelenti ez, hogy valamikor is felhagyunk a tisztelettel és az alázattal, hanem azt, hogy teljesen meg vagyunk róla győződve: Isten nagyon szeret minket. Ezért nem vagyunk többé abban a kételkedésben és nyugtalanságban, ami a nyomorult hitetleneket kínozza. János az említett félelelről beszél, De mikor Salamonnál olvassuk, hogy az istenfélelem a bölcsesség fő része vagy kezdete, azzal azt akarja megmutatni, hogy ez a legfontosabb dolog (1Jn4:18, Péld1:7, 9:10). Röviden, a Jób által itt nekünk tanított minden dolog jelentése az, hogy ha az emberek bölcssek akarnak lenni, akkor meg kell tanulniuk istenfélelemben járni, s okulniuk kell, hogy az életüket ennek megfelelően szabályozzák és ne adják át magukat a spekulációknak, amik ingatagságban tartják őket, mindennemű bizonyosság nélkül. S itt biztosan látjátok azt is, miért mondja máshol Salamon, hogy ugyanaz az istenfélelem az élet forrása (Péld14:27). Nem nevezné az élet forrásának, ami kivonja az embereket a pusztulásból, ha nem akarná, hogy teljes mértékben ragaszkodjunk hozzá, s az legyen a mi tökéletes boldogságunk. Látjátok tehát, mi ennek a szövegnek a jelentése: nevezetesen az, hogy akiket arra oktattak, hogy féljék s Istent és engedelmeskedjenek Neki, azok a jó értelmű emberek. S ez az, amire az elménket irányítanunk kell, nem pedig a kósza spekulációkra. Ezt könnyebben megértjük, ha hozzátesszünk egy másik igeszakaszt Ézsaiás próféta könyvének 33. fejezetéből. Ott ő az egyház valódi reformációjáról beszél, ami a szétszórás és a pusztulás előtt történt. Ezért azt mondja (Ézs33:6), hogy a dolgok, amik látszólag a fejük tetejére álltak, újra a helyes állapotukba kerültek Ezékiás idején, mert ő a mi Urunk Jézus Krisztus előképe volt, hiszen Ézsaiás próféta kétségtelenül arról a tökéletességről beszélt, ami majd Jézus Krisztus eljövetelekor következik be. Mert ő mondta, hogy a szilárdság, az erő és a szabadítás lesz Ezékiás idejének bölcsessége és értelme, s az istenfélelem lesz a kincse. Itt látjuk, miképpen mondja a próféta, hogy ahol nem ismerik Istent, ott mindennek tönkre kell menni és végromlásra kell jutni, mint egy másik igeszakaszban is, ahol a próféta azt

panaszolja, hogy minden a feje tetejére állt, mert nem volt istenismeret a földön, s az emberek átadattak mindenféle gonoszságra (Ézs5:13). S vajon csodálatos-e bármennyire is, amikor az emberek akarattal így élnek vissza, ha Isten átadja őket az illetlen gondolkodásra, ezért többé már nem szégyellik, ha borzalmas és szörnyűséges dolgokba vetik bele magukat, amik még a világ szemében is visszataszítóak? Látjátok hát, miért mondja ugyanaz az Ézsaiás próféta, hogy a nép a pusztulásba ragadtatott, mert tudomány nélkül valók voltak. Viszont az általunk idézett szövegben azt mutatta meg, hogy amikor az egyház ismét a tökéletes állapotába kerül, s a dolgok visszaállnak a jó rendbe: akkor a bölcsesség és az értelem lesz a megerősítésük, a jólétük és az erejük. Mintha valaki azt mondaná, hogy az egyház nem állhat meg másként jó helyzetben, csak ha az embereket tisztán tanítják arra, hogy mi válik a javukra. S itt meg kell néznünk, micsoda a pápista egyház. Pompájuk van elég, s azt is látjuk, hogy ördögi dühhel mernek szembeszegülni Istennel, és egyáltalában nem feszélyezik magukat, amikor a szép titulusokat maguknak tulajdonítják, miszerint náluk van a menny szent kormányzata, Isten igazságának és tanításának a bizonyossága, s a kabátujjukban hordják a Szentlelket és Istent bezárva tartják a falaik között. De mindezek ellenére miféle tudás az, amivel rendelkeznek? Épp ellenkezőleg, azt látjuk, hogy nem törekednek másra, csak arra, hogy a nyomorult világot brutálissá tegyék. Ezért joggal juthatunk arra a következtetésre, hogy Isten egyházának egész építményét felforgatják, és borzalmas zűrzavarba taszítják. De miért? Mert azt a bölcsességet akarják, amiről Ézsaiás próféta kijelentette, hogy az lesz az egyház jóléte, ereje és szilárdsága. Ennyit az első pontról. De hogy hozzáillesszük az említett szöveget az itt szóban forgó dolgokhoz, utána az következik, hogy az istenfélelem volt Ezékiásnak és egész népnek a kincse. Ézsaiás tehát ott jól megmutatta, amire Jób itt gondolt, nevezetesen, hogy azok, akik ismerik azokat a dolgokat, amiket Isten tanít az Ő Ígétével, nem kötődnek össze a kicsiny és buta ravaszságokkal, hanem jól megalapozottak lesznek annak ismeretében, miképpen szabályozzák az életüket és járjanak istenfélelemben. Mert a *kincs* szó alatt itt azt a dolgot mutatja meg, amiben teljesen meg kell szilárdulniuk az embereknek, mint a teljes és tökéletes boldogságukban, s amivel teljesen meg kell elégedniük és nyugodniuk.

Most már látjuk, hogy az itt szóban forgó dolog nagyon igaz, azaz az emberek akkor lesznek bölcsesek és képzetek, amikor annyi haszonra tettek szert, hogy az Isten iránti engedelmségben és az élet szentségében járnak. Aztán térjünk vissza a korábban már érintettekhez: emellett minden erőnkkel és teljes elménkkal a Szentírásban foglaltakat kell tanulmányoznunk, mert nincs abban semmi, ami ne válna a hasznunkra. S biztos, hogy lehetetlen félnünk az Istent és átadni magunkat az Ő szolgálatára, amíg nem ismerkedünk meg a jóságával, amint meg van írva a százharmincadik zsoltárban: Uram, Te jó vagy és a kegyelem Nálad van, hogy féljenek Téged az emberek (Zsolt130:7). Látjátok tehát, hogy az emberek nem szilárdulhatnak meg az istenfélelemben, amíg nem ismerik Isten könyörületét és nem ragadják meg azt, hogy szabad szívvel jöjjenek Hozzá és Őt keressék. Mert amíg elkerüljük Istent, dühöngünk ellene, következképpen lázadók vagyunk. De az emberek soha nem érzik meg a jóságának helyes ízét, csak ha a Szentírásból tanulnak arról. S ez az a hely, ahol a valódi félelem is van. Mert nem szabad azt hinnünk, hogy a *félelem* szó alatt a Szentírás csak valami rabszolgaságot ért, ami miatt engednünk kell Istennek, mintha csak kényszerítve lennénk arra. Ez a félelem itt azt jelenti, hogy teljesen tudatosan kell engednünk, hogy Isten keze kormányozzon bennünket, s mindenekelőtt tudnunk kell, micsoda az Ő jósága és kegyelme, és olyan tiszteletet kell megadnunk Neki, amivel valóban csatlakozhatunk Hozzá. S kétségtelen, hogy amikor a Neki kijáró tiszteletről beszél, akkor nemcsak a fenségére utal, s nemcsak azt mondja, hogy Ő a mester és az Úr, hanem ezzel azt is mondja, hogy Ő Atya. mert így kiált Malakiás próféta által: Ha a mesteretek vagyok, hol a félelmetek? S ha Atyátok vagyok, hol a szeretetetek? (Mal1:6) Igaz, hogy azon a helyen különbséget tesz a szeretet és a félelem között. De utána megmutatja, hogy ez a két szó egyetlen véget ér, nevezetesen, mivel el kell Őt

ismernünk Atyának és mesternek, ezért szeretnünk kell, de olyan tisztelettel, hogy egész éleztünkben ne vágyjunk másra, és ne keressünk mást, csak az Iránta való engedelmisséget.

Most hát látjátok, milyen távol áll Jób attól, hogy elutasítani akarná a hitet: inkább el akar vezetni minket arra. Mert ez az a pont, ahol el kell kezdenünk az istenfélelemben járni. S ez az oka annak, amiért szent Pál (a bölcsességről szólva) imádkozik, hogy Isten nyissa meg az efézusiak szemeit, hogy megismerhessék, miképpen reménykedjenek abban az üdvösségben, amit Isten készített el a számunkra a mennyben a mi Urunk Jézus Krisztus feltámadásával. Aztán a harmadik fejezetben azt mondja, hogy ismernünk kell a mi Urunk Jézus Krisztus kedvességét, s a szeretetet, amit kimutatott, biztosítva minket az üdvösségünkről (Ef3:18). Mert Ő a mi hosszúságunk, szélességünk, magasságunk és mélységünk. Mintha azt mondaná, hogy mindenfelé erőlködhetnénk, de ha nem lennénk képesek ilyen magasra emelkedni, nem lennénk képesek elérni annak a szeretetnek a felfogását, ami a mi Urunk Jézus Krisztus személyében lett nekünk bemutatva. S kutathatjuk alaposan a mélységeket, de mégis tartanunk kell magunkat ahhoz a bizonyossághoz, hogy amikor ide-oda jártunk, mindaz, amit tudnunk kell, csak annak felfogása, hogy miképpen mutatta Isten Magát Atyának és Megváltónak, mikor örökbe fogadott minket a Fia személyében, részeseivé akarva tenni minket a jóságának és a könyörületének, amiben a jólétünk foglaltatik. Most hát látjuk, hogy félni az Istent annyi, mint biztosnak lenni az Ő jóságában. Jób azonban itt egyetlen részletet említ az egész helyett, azzal a céllal, hogy elítélje azokat az ostoba játékokat, amiket az emberek adnak meg maguknak, ha nincs meg bennünk a vonzódás és a buzgóság ahhoz, hogy épüljenek az istenfélelemben. Aztán azt is le kell szűrünk ebből a szövegből, hogy a nekünk adott és a Szentírásban foglalt Íge olyan kiváló kincs, hogy nem tudunk arra elég nagy súlyt helyezni. Tudjuk, hogy a bölcsességet megbecsülik még a legtudatlanabbak és a legidiótábbak is. Mert a mi Urunk a természetünknél fogva megadta nekünk azt az ösztönös megérzést, hogy a valódi bölcsesség szeretetre méltó dolog. S a mi Urunk ezzel a megtisztelő titulussal ékesíti az Ígését és azt mondja nekünk, hogy ha hasznót húzunk belőle, akkor az az a dolog, amiben az egész bölcsességünk rejlik. Ennek pedig nagyon lánggra kell lobbantania minket a Szentírásban foglalt dolgok keresésére. Röviden, ahhoz, hogy hasznót húzzunk a mi Istenünk iskolájában, szükségszerűen rendelkezünk kell vele, vagy kimutatjuk, hogy visszautasítjuk a saját természeténél fogva kíváncsi dolgot, sőt, egyenesen szeretnénk, ha megfosztanának attól. Ezért tanuljunk meg olyan buzgósággal lánggra lobbanni, hogy minden fantáziánknál és a világ minden, minket félrevonó hiábavalóságánál többre tartsuk a benne foglalt tanítást. Azután nem elegendő a számunkra így vágnia a haszonra a Szentírásból, hanem meg kell tanulnunk azt megfelelően tisztelni is. Látunk majd sok hóboros embert ezekben a napokban, akik megvetik Isten Ígését, mert (úgy tűnik nekik) abban nincs más, csak egyszerű anyag a köznép számára, s csak az értelmük lebutítása lenne, ha az elméiket a Szentírásra irányítanák. De a mi Urunk érdemeik szerint fizet meg nekik. Mert ha valaki megvizsgálja, mi van bennük, duplán vakoknak találja majd őket és a mi Urunk megfosztja őket a józan észről, ezért ők lesznek a világ legnagyobb bolondjai, tökfilkói és idiótái. Látjátok, mi a gögjük bére, hogy nem törődnek Isten Ígésével. Igaz, első ránézésre nagy egyszerűséget látunk benne. Mert a mi Urunk nem használ magasröptű stílust, hanem inkább igazodik nagyokhoz és kicsikhez egyaránt. De ez egyáltalán nem rontja meg a Szentírás fenségét. Miért? Vajon Isten jóságának el kellene csúfítania az Ő dicsőségét? Vajon ennek akadályoznia kellene minket abban, hogy megalázkodjunk Előtte és megadjuk a Neki kijáró tiszteletet? Nem, pont az ellenkezője igaz. Mert mi okból beszél a mi Urunk olyan vaskosan a Szentírásban? Ez az Ő végtelen jósága, aki látva, mennyire tompa az értelmünk, dadog nekünk. Ezt látva tanuljuk meg tisztelni a Szentírást, még ha a mi Urunk a közönséges beszédmódot is használja, sőt, olyan vaskos nyelvezetet, ami az egyszerű, tanulatlan embereket szolgálja. Sőt, mi több, szent Pál azt mondja nekünk, hogy így sokkal jobban kell látnunk a Szentírásban levő mennyi hatalmat és isteni fenséget, látva, hogy nincs abban sem kép, se pedig csiszolt nyelvezet azoknak a világias gondolkodású embereknek a szavaihoz hasonlóan, akik tanulták a retorikát és bolond pompával

ékesítik a szavaikat (1Kor2:4-5). A Szentírásban tehát vaskos nyelvezetet találunk: de íme, Isten fensége azáltal is megmutatkozik. Nincs sem testi, sem földi dolog, ami fényt kölcsönözhetne annak, de meg vagyunk róla győződve, hogy Isten a saját hatalmát tárta benne fel, s mi kénytelenek vagyunk megérezni és beszélni róla. Ezért a Szentírás egyszerűsége nagyon csekély ok arra, hogy lenézzük, mint azt a gőgösök teszik, akik nem törődnek vele, hogy inkább azt kell észrevennünk: Istennek nem kell segítséget kölcsönöznie sehonnan máshonnan, az Ő hatalma mutatkozik meg benne mondhatni a szemünk láttára, abból a célból, hogy az Ő tiszteletére indítson minket, s mi teljes mértékben behódoljunk Neki. Ezért jegyezzük meg jól, hogy nem elegendő jól sóvárogni arra, hogy hasznot húzzunk a Szentírásból, hanem teljes tisztelettel kell ahhoz fordulnunk, nem akarván mást, mint magunkhoz ölelni mindent, ami abban foglaltatik, nem eltöltve a nyelvünket az Istenről szóló fecsegéssel és nem hozva magunkkal semmiféle tanítást vagy vitatkozást a Szentírás tiszta tanítása ellen, hanem levonva az általános következtetést ezt mondva: bármi, ami elhangzik benne és bármi, amit olvasunk benne az Isten igazsága. Uram, látva, hogy Te szóltál, ez elég nekünk, s nem szabad feleselni, hanem ellenmondás nélkül kell ragaszkodnunk ahhoz, amit Te kimondtál. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk a *bölcsesség* szóban: ahol az embereket elvonják a saját hiábavaló képzelgéseik, amikor új bölcsességeket építenek fel a levegőben, ott azt kell mondanunk, hogy a mi Urunk nem ok nélkül titulálta az Ő Ígését bölcsességnek. Mert ez a minősítése megmutatja nekünk, hogy ahhoz kell járulnunk és teljesen mértékben alá kell vetnünk magunkat annak, teljesen belenyugodva. S miért? Mert ez az a dolog, amiben a teljes tökéletességünk rejlik. S ami az istenfélelemről elhangzottakat illeti, miszerint miképpen az aranyat és az ezüstöt a kemencében, illetve próbakővel teszik próbára, úgy kell minket is megpróbálni, hogy kiderüljön: húztunk-e hasznot a Szentírásból, azaz, épültünk-e az istenfélelemben vagy sem. Meghallgatunk egy prédikációt, s akiknek hasznuk van belőle, a Szentírást is olvassák. Nagyon jó, ez egy jó és szent gyakorlat, s adná Isten, hogy még sokkalta jobban átadnánk magunkat erre, mint amennyire most tesszük. De ezzel együtt azt is kell tudnunk, hogy jól töltöttük-e az időnket, vagy sem. De hogyan tudhatjuk ezt? Nem úgy, hogy ügyesen tudunk róla beszélni, s tetszetős válaszokat adunk az emberek kérdéseire, s nem is úgy, hogy képesek vagyunk feloldani minden kételyt, amikkel csak előhozakodnak, s még csak úgy sem, hogy képesek vagyunk alkalmas magyarázatokat adni a szövegre, miszerint így és így kell érteni azt. Igaz, hogy ezek a dolgok szükségesek, de ez még nem minden. Hogyan tudhatjuk hát meg, hogy húztunk-e hasznot akár a prédikációból, akár Isten Ígésének olvasásából? [Ebből:] nevezetesen, hogy az életünk megtermi-e ennek a gyümölcsseit. Ha féljük Istent, az annak jele, hogy jól tanultunk az Ő iskolájában, s ahogy egyrésről Ő jó és hűséges iskolamester volt, másrésről úgy nem vesztegettük mi sem az időnket. Ennyit kell megjegyezni.

Továbbá látjuk, hogy amikor a Szentírás jó és biztos jelet akar adni az istenfélők és az Istent megvetők megkülönböztetéséhez, ezt mondja: akik félik az Urat, dicsérik Őt, ti, akik félitek az Urat, gyertek az Ő házába. Örvendezzenek és ujjongjanak, akik félik az Urat. Támaszkodjanak Rá bátran, akik félik az Urat. Ti, akik félitek az Urat, áldjátok Őt (Zsolt22:24, 115:11, 118:4, 60:6, Péld2:7). Ez (azt mondom) az igazi jel, amivel meg lehet különböztetni Isten nyáját az összes szanaszét kóborló vadállattól. Így, ha meghallgatunk egy prédikációt vagy a Biblia van a kezünkben, tanuljuk meg felismerni, hogy Isten nem azt akarja, hogy felfuvalkodjunk a tudás miatti hiábavaló önteltségtől, vagy vakarjuk a füleinket, amikor azok viszketnek, s még csak nem is szép dolgokat akar nekünk tanítani, hanem építeni akar minket az Ő félelmében, hogy tisztelhessük és szolgálhassuk Őt. Ha erre a jelre tekintünk, akkor nem fogunk úgy kalandozni a Szentírásban, ahogyan szoktunk. Mert honnan jön ez a bűn, hogy az emberek nem képesek lehajolni és megragadni azt, ami a hasznukra van, hanem minden ember megfélemedezik magáról? Honnan származik a rengeteg tévelygés, eretnokség és hamis vélekedés, amik messze túllőnek a célon? Onnan, hogy nem tudjuk, hová akar elvezetni minket Isten az Ő Ígésével, s egyúttal ez az oka annak is, amiért a hátunk mögé vetjük az istenfélelmet,

azzal hitegetve magunkat, hogy a Szentírás nagyon más célra adatott. Látva pedig, hogy az emberek így élnek vissza Isten Ígétével, s minden ember gyalázatosan megszentelteteni azt, annál jobban meg kell jegyeznünk ezt az igeszakaszt, ahol a Szentlélek megadja nekünk a vizsgálat módszerét, amellyel megvizsgálhatjuk, ki rendelkezik jó és helyes értelemmel. Ennek megvalósításához (mint már mondtam) ismernünk kell Istent, ahogyan Ő van. Mert soha nem fogjuk Őt helyesen félni, amíg meg nem mutatja Magát nekünk, s meg nem tudjuk, hogy Ő a mi Istenünk, Mesterünk, Megváltónk és Atyánk. S itt látjátok, miért mondta Salamon (a Példabeszédjeinek első fejezetéből idézett szövegben), hogy a szent dolgok ismerete a helyes értelem (Péld1:7, 9:10). Miután beszélt az istenfélelemről, leszögezte a szent dolgok ismeretét is. Látva, hogy a Szentlélek eltéphetetlen fonállal szötte össze ezt a két dolgot, nekünk is össze kell szöni ezeket. Ezalatt azt érti, hogy soha nem lesz bennünk istenfélelem, amíg el nem jutunk arra a pontra, amiről beszélünk: konkrétan, amíg meg nem ismerjük Isten kegyelmét úgy, ahogyan azt Jézus Krisztusban kínálja fel nekünk. Nevezetesen, vonz minket a jósága, amin keresztül hívogat, nekünk pedig megva a bátorságunk Atyánknak nevezni Őt, ezért Őhöz futunk, még ha teljesen kétségbeesettek is vagyunk. S ezért mondja Jeremiásnál, hogy ne bízson a bölcs a maga bölcsességében, se az erős a saját erejében, hanem akik örvendeznek, örvendezzenek azért, mert ismernek engem (mondja), hogy én vagyok az Úr, Aki gyakorolja az ítélkezést, az igazságszolgáltatást és a könyörületet (Jer9:23-24). Ezzel apasztotta Jeremiás próféta az emberek büszkeségét, megmutatva nekik, hogy mindaz a bölcsesség, amivel azok gondolták, hogy rendelkeznek, akik megvetik Istent és elhúzódnak Tőle, csak füst és hazugság. Elvezeti őket eddig a pontig: a bölcs ember (mondja) ne dicsekedjen mással, csak azzal, hogy ismer engem. De hogyan fogjuk ismerni Őt? Ismerve a szabályt, amit Ő adott nekünk, s amit Ő jelölt ki követésre az emberek számára? Nemcsak ez által, hanem még a Védelmzőnként is megismerve Őt, biztosra véve, hogy az Ő hivatala a világ kormányzása, s Ő tart mindent a kezében. Ezért imádkozzunk Hozzá, hogy vegyen a védelmébe, s mindenekelőtt vezessen és kormányozzon minket a Szentlelkével, mert mi magunk mindig összezavarodunk. A vegyük biztosra azt is, hogy miután nincs bennünk más, csak ínség és nyomorúság, ezért Neki kell elkezdenie gondoskodni a jólétünkről, és eljuttatni minket ahhoz a tökéletességhez, ahová akarja, hogy tartsunk és haladjunk egész életünkben. Látjátok tehát, miképpen kell minden erőnkkel igyekeznünk hasznat húzni ebből a tanításból. Igaz, hogy sok szeleburdi ember képes sokat beszélni a mi Urunk Jézus Krisztus egyelméről és a megigazulásról, ami Őbenne adatik meg nekünk, s lépések sokat fecsegni a hitről, de mégsem ízlelték meg soha, mit jelent Isten kegyelmével bírni, csak ha elámultak Őhöz járulva és ezt cselekedve hozzájutottak az itt szóban forgó istenfélelemhez. Miután pedig valóban látjuk, milyen drága áron vásárolt meg minket Isten, vajon illendő, hogy minden ember átadja magát önmagának és a saját vágyainak? Látva, hogy Ő megvásárol minket, vajon nincs okunk arra, hogy mindegyikünk odaszánja magát Neki és a valódi tulajdonává és örökségévé váljon? Látva, hogy mondhatni a házanépeként gyűjtött össze minket, nem kell hát engedelmeskednünk Neki? Látjátok hát, mit kell itt megjegyeznünk: amikor a mi Urunk elhív minket, ahogyan most is összehívott az Ígétének hallgatására, s ahogyan elhív a Szentírás nekünk adásával és a használatának megparancsolásával, nekünk oly módon kell Hozzá jönnünk, hogy elismerjük Őt Atyánknak és Mesterünknek, s megtanuljuk alávetni magunkat az Ő iránti engedelmességnek és az Ő szolgálatának, s nem szentségtelenítjük meg a Szentírást csip-csup dolgokat keresve abban, hanem tovább haladunk előre az Istenünk megismerésének említett jele felé úgy, ahogyan megmutatkozik előttünk és kijelenti magát nekünk az Ígéje által, ami a mérce, amittől nem akarja, hogy eltérjünk vagy elforduljunk, bármi is van abban. S ezzel együtt jegyezzük meg, hogy az istenfélelemnek meg kell tanítani minket a gonoszság elkerülésére is úgy, ahogyan itt zárasképpen szerepel: nevezetesen, azoknak, akik oda akarják magukat szánni Istennek és az Ő akarata szerint akarják szabályozni az életüket, küzdeniük kell a gonoszság, mint olyasvalami ellen, amire a természetünknel fogva hajlamosak vagyunk. S miután tudjuk, hogy megannyi

kísértés és más dolog ostromol, amik elfordítanak minket a mi Istenünktől, nagy szükségünk van az ellenállásra a testi kísértéseinkkel és e világ csábításaival szemben, valamint önmagunk megerősítésére, hogy a gonosz indulataink ne ösztönözzenek az Isten elleni küzdelemre, hanem minden dolgot, amik erre serkentenek, vágjunk ki és nyessünk le.

Jegyezzük hát meg röviden, hogy nem tudunk előre lépni az istenfélelemben, csak önmagunk megtagadásával. hisz mi más van a mi természetünkben, mint tenger és feneketlen mélység? De félre kell dobnunk mindazt és meg kell tanulnunk azokban gyakorolni magunkat, amiket Isten mutat nekünk az Ő Ígésében azért, hogy ne bukjunk el az említett zűrzavarban, hanem járhassunk az Isten iránti engedelmességben és egyre több és több hasznot húzhassunk az Ő iskolájában, ezért elismerjen minket a tanulóinak, mi pedig olyan hozamát teremhessük meg a szolgálatunknak, hogy a gyermekeivé fogadjon és Atyánknak mutakozzon.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy bocsássa meg a múltbeli hibáinkat, s oly módon hívjon Magához, hogy egyre jobban növekedjünk és szilárduljunk meg az Ő Szentlelkének kegyelmében, s megszabaduljunk minden testi vétkünktől. Ezzel együtt hordozzon minket a tökéletlenségeinkben, míg ki ne vesz ebből a jelenvaló életből, hogy az örök dicsőség részeseivé tegyen bennünket. Ezért mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük magunkban és igazságnak valljuk meg, hogy nem vagyunk méltók felemelni a szemeinket a mennyre a Te színed előtt, s nem szabad olyan öntelteknek lennünk, hogy azt képzeljük: Te meghallgatod az imáinkat, ha arra tekintesz, ami bennünk van. Mert a lelkiismeretünk vádol minket, s a bűneink tesznek bizonyosságot ellenünk, s tudjuk, hogy te igazságos Bíró vagy, Aki nem teszi igazzá a bűnösöket és az igazágtalanokat, hanem megbünteti azok hibáit, akik áthágták a Te parancsolataidat. Mindazonáltal Uram, fontolóra véve az életünket stb.

A száznegyedik prédikáció, ami az első a huszonkilencedik fejezetről

Jób29:1-7

- 1. Jób pedig folytatá az ő beszédét, és monda:**
- 2. Oh, vajha olyan volnék, mint a hajdani hónapokban, a mikor Isten őrzött engem!**
- 3. Mikor az ő szövétneke fénylett fejem fölött, s világánál jártam a setétet;**
- 4. A mint java-korom napjaiban valék, a mikor Isten gondossága borult sátoromra!**
- 5. Mikor még a Mindenható velem volt, és körültem voltak gyermekeim;**
- 6. Mikor lábaimat édes tejben mostam, és mellettem a szikla olajpatakokat ontott;**
- 7. Mikor a kapuhoz mentem, fel a városon; a köztéren széketem fölállítám:**

Első ránézésre úgy tűnik, hogy Jób itt a múltat siratja, és azért szomorú, amiért Isten ennyire keményen megostorozva őt változtatta meg az állapotát, pedig korábban bővelkedésben éltette, de a szavai nem ezt jelentik. Mert azokkal száll szembe, akik helytelenül ítélték meg a megpróbáltatásait, mintha ő egy Isten által elhagyott ember lenne. A szándéka tehát annak megmutatása, hogy azok az emberek visszásan ítéleztek, mert nem néztek messzebbre a látható dolgoknál. Mert (mint azt majd látjuk a kapcsolódásnál), ha így kellene tekinteni, akkor jobb lett volna, ha a bővelkedésének idejét tartják szem előtt. Ezért jegyezzük meg, hogy Jób itt nem úgy panaszkodott, mint aki megszorodott az Istentől kapott javainak elvesztésén, hanem inkább megfeddte az ellenfeleit, megmutatva nekik, hogy rossz úton jártak az ő megítélésével, mert teljesen elkárhozottnak gondolták őt az állapotának megváltozása miatt, és egyáltalában nem emlékeztek arra, hogy a múltban nagy tiszteletnek örvendő, kiváló és kiválasztott ember volt mindenki más között. Ezért ezt a szöveget olvasva tanuljunk meg okulni a példából, és ne veszítsük el a türelmünket, ha Isten ostromoz minket. Mert inkább arra kell emlékeznünk, hogyan hallottuk Jóbot azt mondani, hogy ha elvettük a jót az Úr kezéből, miért ne tűrnénk türelmesen a rosszat is, amit Ő küld ránk (Jób1:21)? Akkor ugyanis hálátlanok lennénk Istennel szemben, ha az Ő jótéteményeinek emlékezete nem enyhítené a bánatunkat, amikor tetszik Neki próbára tenni és megalázni minket. Mert akkor el kell gondolkodnunk: most akkor mitévők legyünk? Vajon eddig nem úgy bánt velünk az Úr, hogy jó okunk legyen átvenni bármit, amit tetszik Neki adni? S meg kell minket erősítenie Isten jóságát illetően, ezért nem szabad kételkednünk abban, hogy szeret minket, látva, milyen jónak ismertük őt meg tapasztalatból. S vajon nincs okunk elégedettségnek lenni, amikor Isten kimutatja az irántunk érzett szeretetét, még ha a dolgok nem is úgy mennek végbe, ahogyan mi szeretnénk? Látjátok tehát, hogyan és mi módon kell visszaemlékeznünk a korábbi bővelkedésünkre: amikor Isten ostromoz bennünket, annak nem szabad növelnie a nehézségeinket, sem pedig zúgolódásra ösztönözni bennünket, hanem inkább meg kell minket zaboláznia, ha túlságosan tomboltunk. Ha pedig az indulataink túlzottak, az említett emlékezetnek (azt mondom) csillapítania kell a nyomorúságot, amit érzünk, annyiban, hogy Isten megízleltette velünk a jóságát, ami elegendő a vigasztalásunkhoz. Azután látva, hogy ekkora gondot visel ránk, jó okunk van arra, hogy teljesen átadjuk magunkat Neki, s elszenvedjünk bármit, ami Neki tetszik. S nagyon szükséges figyelmeztetés a számunkra, amikor a megpróbáltatás szorongat és a végső vereség előtt állunk, hogy emlékezzünk rá: Isten nem mindig gyakorolt ránk ekkora nyomást, hanem tekintettel volt a gyengeségünkre, és elnézte azt, s ezzel tett bizonyosságot az irántunk érzett szeretetétől azért, hogy bízzunk Benne és ne kételkedjünk abban, hogy miután ily módon próbára tette a türelmünket, orvosolni fogja a bajainkat és visszaállít minket a korábbi állapotunkba. Íme, (azt

mondom,) miképpen kell gyakorolnunk ezt a tanítást minden bajunkban. De most térjünk vissza Jób szándékainak a fő pontjára. Korábban már mondtam nektek, hogy Jób itt azt akarta megmutatni, hogy az ellenfelei vakok voltak és bolondul ítélték, mert csak a szemmel látható dolgokra néztek. S miután Jób nagy nyomorúságban volt, azt képzelték, hogy Isten elhagyta őt, ezért átkozott embernek tekintették. De (mint azt korábban már láttuk) nekünk nem szabad így munkához látnunk, hanem rendelkezünk kell a zsoltárban említett bölcsességgel, miszerint meg kell magunkat zabolázni, hogy könyörüljünk a nyomorúságban levőkön (Zsolt41:2). Továbbá ott kell kezdenünk, hogy ha látunk egy, az Isten keze által sújtott embert, fontolóra kell vennünk, milyen volt az élete. Ha gonosz és rendetlen személy volt, akkor a mi Urunk azt a dolgot mutatja meg nekünk, amiről oly gyakran beszél, nevezetesen, hogy a fenyegetései nem hiábavalók, s nekünk (ahogyan mondják) más kárán kell megtanulnunk istenfélelemben járni. Néha úgy tűnik, hogy Isten nem tekint ide le, s engedi, hogy a dolgok a pusztulásba tartsanak, De mikor végrehajtja az ítéleteit, annak arra az igazságra kell tanítani minket (ahogyan Ézsaiás próféta mondja, Ézs26:9), s meg kell gondolnunk, hogy Istennel nem lehet játszadozni. Mert bár szemet huny a dolgok felett egy ideig, de végül számadásra szólítja azokat, akik úgy vélték, megmenekültek, s akikről az egész világ azt feltételezi, hogy büntetlenül megússzák. Látjátok tehát, hogy nem szabad ítéletet alkotnunk egyszerűen csak az indulatokra alapozva, hanem fontolóra kell vennünk, milyen életet éltek azok, akiket Isten büntet, mégpedig abból a célból, hogy felismerjük: a tetteiknek megfelelő büntetésük azért történik, hogy mi magunk hasznot húzhassunk abból. Mert ha látunk egy jó embert, amint úgy kap büntetést, mintha Isten elfelejtette volna, sőt üldözi, akkor mit kell mondanunk? Akkor vissza kell tartanunk az ítéleteinket, mert túlságos elhamarkodottság lenne a számunkra a titkos és ismeretlen dolgokat megítélni. Tudjuk hát meg, hogy a mi Urunk meg akar bennünket alázni, s nekünk igaznak kell Őt vallanunk, még ha a cselekedeteinek okai nem teljesen világosak is. S így kellett volna ítélni Jób barátainak is, akik tévesen ítélték őt el, mert hiszen látták őt egész életben a szentség és minden tökéletesség mondhatni tükréként. Ezért amikor olyan lesújtottan látták őt, hogy úgy tűnt, Isten teljesen meg akarja semmisíteni, akkor el kellett volna jutniuk erre a pontra és ki kellett volna mondaniuk: nem tudjuk, mit mondjunk, az értelmünk elámul ezen, ez az ember szent életet élt és kétségtelenül soha nem volt gonosz, sem parázna, sem iszákos, sem hamisan esküdöző, sem kicsapongó életű, sem kegyetlen, sem pedig gögös: ezeknek a dolgoknak az egyike sem volt meg őbenne, miért bánik hát Isten ilyen szigorúan vele? Nem tudjuk megmondani. Ezért Isten is meg akar minket alázni, hogy megtudjuk: az ítéletei néha feneketlen mélységek, s nem való nekünk azokba behatolni, hanem inkább dicsőítenünk kell Őt még a szemünk becsukásával is, amíg meg nem mutatja nekünk, miért munkálkodik így. Látjátok tehát, miféle bölcsességet említ a zsoltár, amikor azt mondja, hogy boldog ember az, aki helyesen ítéli meg a nyomorúságban levőt (Zsolt41:2). Ám ez fel is kell használnunk a saját okulásunkra. Mert (ahogyan a mi Urunk mondja) ha a zöldellő fát megégetik, akkor mi lesz a száraz fával (Lk23:31)? Hasonlítsuk hát össze magunkat olyanokkal, akiket jó és istenfélő embereknek ismerünk. S vaskos hibákat találunk majd önmagunkban, amik miatt kénytelenek leszünk ezt mondani: ó jaj, látom, hogy Isten elnéző velem szemben, s könyörül a gyengeségemen, ennyire gyengéden bánva velem. Mert én rosszabb vagyok egy efféle embernél: látom, hogy ha vele leszek összehasonlítva, nagyon lemaradok a becsületességben járásban. Mindazonáltal látom, miképpen ostromozza őt Isten, miközben és a magam könnyedségét és nyugalma élvezem. De vajon azért, mert méltó vagyok rá? Nem, hanem az én Istenem olyan gyengének ismer engem, aki nem volna képes elhordozni ilyen ostromozásokat, s emiatt kímél engem., ezt pedig az Ő jóságának kell betudnom. De ha lesújtottá válok és el kell kezdenem ostromozásokat elviselni, akkor sem szabad felhagynom az Ő segítségül hívásával, biztosra véve, hogy ezek is a javamra és a hasznomra válnak. S amikor csak meghallom a fenyegetéseit, már akkor fel kell készülnöm a megpróbáltatások elviselésére azért, hogy amikor majd tetszik Neki a vesszőjével megérinteni engem, ne gondoljam azt furcsának, mivel jólelőre

felkészültem arra. Látjátok tehát, mi Jób szavainak a jelentése, mert azt mutatja meg, hogy akik a dolgok jelenlegi állapota és a külső kinézete alapján ítélnék, azokat majd a tapasztalat győzi meg, mivel ő úgy élt, hogy feddhetetlen volt és mindenki inkább csodálkozott rajta, semhogy elítélte volna az életét. Akkor nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy miután Isten ostromozta őt így, ezért elvetett, s mindaz, amit tett, csak képmutatás. Ez visszás ítékezés volna. Egyébként, jóllehet Jób azokhoz beszélt, akik hamisan vádolták, ez mégis Isten minden gyermeke okulására van megírva. Íme, szűrjük hát le azt, amit már mondtam erről a szövegről, nevezetesen, nem szabad összevissza ítéletgöngyöröztetnünk bármely büntetést, vagy vesszőcsapást, amikkel Isten sújtja az embereket. Bizony, tartanunk kell magunkat minden megpróbáltatás során ahhoz az általános szabályhoz, miszerint ezek Isten igazságosságának a bizonyosságai a bűneinkre. Mert ha teljesen tiszták és ártatlanok lennénk, akkor Isten kétségtelenül más módon bánná velünk, mint azt teszi. Ezért valahányszor csak ennyire nyomorult embereket látunk, akiket oly sokféle kín gyötör, azok a bűneik gyümölcsei egyenegyenként és általánosságban, mindazonáltal nem szabad minden embert egyetlen mérőpálcával mérni, ahogyan mondani szokták. De miért? Mert léteznek különféle esetek (mint már korábban kijelentettem), amikor Isten megpróbáltatásokat küld a világra. Látva tehát, hogy Isten különféle dolgokat vesz tekintetbe, nekünk nem szabad mindent egybecsomagolni, sem pedig egyetlen gyűjteménybe összevonni (ahogyan mondani szokták), hanem bölcsnek kell lennünk ebben a dologban, s meg kell zaboláznunk a magunk értelmét, nehogy átlépjük a korlátjainkat és a határainkat. Ezért gondolkodjunk el (mint mondtam) minden ember életén, s ha azok ostromoztatnak, akik megvetették Istent és az ő Igéjét, s törvénytelen életet éltek, mindenféle makacsságra adva a fejüket, akkor legyünk benne biztosak, hogy a mi Urunk az ő személyükben oktat minket arra, hogy nyissuk meg a szemeinket és lássuk meg: a bűneink nem maradnak büntetlenek anélkül, hogy számadásra ne kerülne a sor a mennyei Bíró előtt. De ha nem látjuk okát, miért kell a mi Urunknak megbüntetni ezt vagy azt az embert, hanem inkább az ellenkezőjét, akkor tanuljuk meg ezt mondani: Uram, Te igazságos vagy, akármerre menjen is a világ. S igaz, hogy elámultunk ebben a dologban, s a bűnös testünk a zúgolódásra serkent és ösztökél Ellened, mindazonáltal nem mondjuk ki azokkal együtt, akik megkérdézik, miért kell Istennek ezt tenni, s a szívükben arra vágnak, hogy perre mehessenek Vele. Nem, hanem csendesek és türelmesek maradunk, várva a megfelelő időt, amikor majd megmutatod a most még előlünk elrejtett dolgokat. Látjátok tehát, mire kell valójában emlékeznünk ebből az igeszakaszból. De ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy amikor rátérünk önmagunk megítélésére, akkor emlékeznünk kell erre a tanításra, nehogy kétségbe essünk, még ha Isten nyomást is gyakorol ránk, s túl súlyosnak érezzük a kezét magunkon, hanem szedjük össze a bátorságunkat, hívjuk Őt segítségül és ne szűnjünk meg Őbenne vigasztalódni. Látjátok tehát, miképpen kell átültetnünk a gyakorlatba ezt a tanítást. Viszont a bővelkedés idején ne részegedjünk meg annyira a saját jólétünkben és gyönyörünkben, amint látjuk a világot is ezen a módon visszaélni Isten jóságával: teljesen vakokká válnak, hacsak Isten nem kényszeríti őket erővel arra, hogy elgondolkodjanak a bűneiken. Akkor, ha Isten békén hagy minket, akkor mondhatni a lelki részegség állapotába kerülünk, az értelmünk elragadtatottá válik és a lusta gebék szerepét játsszuk. Óvakodjunk attól, hogy ezen a módon csússzunk bele a büszkeségbe és az önteltségbe, amikor Isten bővelkedést ad, inkább tudjuk meg (mint már említettem), hogy időt ad azoknak a megpróbáltatásoknak az elfogadásához, amiket majd ránk küld, s legyünk teljesen biztosak abban, hogy megkönyörül rajtunk és nem bánik majd velünk szigorúan. Hasonlóképpen, ha hagyja a gonoszokat összevissza kalandozni, elengedi a zablájukat, és nem semmisíti meg őket azonnal, ne gondoljuk, hogy ettől jobb lesz a soruk, s ne essünk abba a kísértésbe, hogy irigyaljuk a jó sorsukat, ahogyan a harminchetedik zsoltárban van megírva (Zsolt37:1), hanem gyakoroljuk ebben az esetben a hitünket, várakozva Isten alkalmas idejére, míg meg nem mutatja az előlünk egyelőre elrejtett ítéleteit, mert nem a mi dolgunk megszabni a napot és az órát. Ezért a kegyeseknek nyugodtaknak kell maradniuk, valahányszor csak kegyesnek

mutatkozik az Úr a gonoszokhoz, és azokhoz, akik rászolgáltak arra, hogy teljesen és tisztán kiszaggassa és kitörölje őket a világból. Mert noha engedi őket bővelkedni, ettől még nincsenek a kegyeiben, hanem csak még megbocsájthatatlanabbakká teszi őket, s drágán kell majd megfizetniük, amiért így visszaéltek Isten türelmével, amikor megtérésre hívogatta őket, oly gyengéden bánva velük. Íme, mit kell valójában megjegyeznünk ebben a tanításban. Most pedig térjünk rá a Jób által itt használt konkrét szavakra. *Miért nem vagyok olyan (kérdézi), mint a múltban, amikor Isten őrzött engem?* Annak kimondásával, hogy Isten tartotta őt meg, Jób úgy érti, hogy most mintha elhagyta volna őt. Nem mintha belenyugodott volna ebbe a véleménybe, hanem korábban a saját természetes értelmét tartotta szem előtt, ahogy minden kegyes is teszi különböző időpontokban, Istenhez imádkozva. Mert joggal használhatják ezt a beszédmódot: Uram, elhagytál engem, Uram meddig feledkezel még meg rólam? Uram, meddig fordítod el tőlem az arcodat, Uram, mikor enyhítesz majd a nyomorúságomon? Amikor a kegyesek így beszélnek, az nem azt jelenti, hogy úgy vélik, Isten elhagyta őket, mert hiábavaló és céltalan dolog lenne segítségül hívni Őt, ha megfeledkezett volna rólunk. Mit nyernénk, ha Istenhez fordulnánk és a segítségére vágnánk a szükségünkben, ha Ő nem tartana meg minket? Könyörgöm, nem volna elvesztegetett munka azt mondani Neki, hogy Uram, segíts!? Ezért amikor a kegyesek arról panaszkodnak, hogy Isten elhagyta őket, akkor nem úgy értik, hogy így is van. De bennünk mindig is kettős érzelmek és felfogás található. Az egyik a természetes eszünkből fakadó, a másik a hitből fakadó. De mi azok a dolgok, amiken a természetes értelmünk megnyugszik és amire tekint? Azok, amelyeket érzünk, látunk és megérintünk. Ezért amikor Isten olyan írásban hagy minket, hogy azt sem tudjuk, mivé legyünk, akkor úgy látszik, mintha sűrű felhő telepedne Közé és közénk, és nem vagyunk többé a keze és az irányítása alatt. De mindazonáltal látjuk, miképpen ígéri Isten, hogy nagyon közel lesz hozzánk, még mikor azt gondoljuk is, hogy a lehető legmesszebb van tőlünk. S amikor úgy tűnik, csukva vannak a szemei, azt szeretné, ha így gondolkodnánk: megmondta ezt Istent? Ragaszkodjunk keményen az Ő ígéreteihez. Most hát látjátok, miképpen van kettős felfogás a kegyesekben, s nekünk el kell kezdenünk ezt jól gyakorolni. Nem elegendő csak beszélni róla, hanem mindenkinek önmagában használnia is kell. Amikor bármiféle megpróbáltatás szakad ránk, nem tudunk másra gondolni, mint arra, hogy Isten hátat fordított nekünk. Látjátok hová vezet minket a saját természetünk. De után rögtön Isten ígéreteihez kell futnunk, Aki azt parancsolta nekünk, hogy hívjuk Őt segítségül a bajunk napján (Zsolt50:15). Így hát látjátok, hogy a hitnek felül kell bírálnia a természetes értelmünket, hogy nyugodtak maradhassunk a nyomorúságaink közepette, várva Isten támogatását, és úgy járva, ahogyan Ő parancsolta nekünk. Ennek megfelelően mondja itt Jób: *Hol vannak azok az idők, amikor Isten megőrzött engem?* Mert úgy érti, Isten valóban és szemmel láthatóan mutatta meg, hogy megőrizte őt. Mintha valaki azt mondta volna: látva, hogy Jób ilyen üldözésnek volt kitéve, miképpen mondható, hogy Isten megtartotta őt? Mondható, hogy Isten fenntartotta őt? Nem, inkább azt kellene mondani, hogy Isten elhagyta őt, a nyomorult teremtményt. Jób itt tehát nem úgy beszélt a dologról, ahogyan az akkor ténylegesen volt, mintha Isten elhagyta volna őt, hanem arról beszél, amit az emberek láthattak és amit a saját természetes értelmével fogott fel. Azonban a hit erejével állt ennek ellen, Isten ígéreteire támaszkodva és harcolva a kísértéssel, amivel szembesült. Látjátok teát, miképpen kell értelmeznünk ezt a szakaszt, s egyúttal magunkra is vonatkoztatni. S értsük meg: ha bővelkedünk, azt nem szabad a jószerencsének tulajdonítani (az emberek módjára, akik mindig olyan rosszindulatúak, hogy elragadják Istentől a neki kijáró tisztességet), hanem az itt látható nyelvezetet kell használnunk, azaz, hogy Isten megtart minket. Mi hát az oka annak, ha Isten bőséget ad? Mi az oka annak, ha még mindig élünk és fenntartatunk, noha ezer halál ostromol minket? Az, hogy Isten könyörül rajtunk és Ő a Védelmezőnk. Íme, miképpen kell mindig Isten gondviseléséhez folyamodnunk, hogy megadhassuk Neki a dicséretet mindazokért a jótéteményekért, amiket Ő ruházott ránk még ennek a mulandó életnek a vonatkozásában is. Továbbá, ha Urunk megváltoztatja a külső megjelenést, és engedi, hogy minden oldalról

támadások érjenek, ezért az egyik ember kifoszt, a másik pedig rágalmoz minket és megannyi megpróbáltatás ér, akkor emberi szemmel nézve vajon nem mondható, hogy Isten elhagyott minket és nem jön el többé hozzánk? Mégse szűnjünk meg elfogadni ezt az ígéretet, amit Isten ad nekünk, és a reménység ellenére is reménykedjünk, mely leckét Ábrahám személyében tanulhatjuk meg, ahogyan szent Pál beszél róla (Rm4:18). De Jób hozzáteszi, hogy *Isten világított rá a lámpásával, s ő ennek fényében járt a sötétség közepette*. Jegyezzük meg, miképpen hangzik el különböző alkalmakkor, hogy Isten megvilágosít minket, amikor az Ígéjével tanít, s emiatt nevezi azt lámpásnak. Ennek a szövegnek azonban más az értelme. (Zsolt119). Mert Jób nem egyszerűen csak úgy érti, hogy Isten tanította őt a törvényével vagy a Szentlélek bármely kijelentésével. Hanem Isten vigaszt adott neki minden bajában, s jó és kíváncsatos véget azoknak. Mi tehát Isten lámpása? Jób bővelkedése volt annyiban, hogy Isten mellette állt, ahogyan látjuk, hogy a Szentírás szereti a mostani élet bajait a sötétséghez hasonlítani (Ézs5:30, 42:16, 45:7). Mint például, ha háborúban vagyunk, vagy éhség, illetve járvány gyötör, akkor mondhatni az éjszakában vagyunk, s Isten arca el van rejtve előlünk, mi pedig nem tudjuk, hová forduljunk. Viszont mikor Urunk szeretetteljesen bánik velünk, az olyan, mintha a Nap ragyogna ránk. S látjuk, hogy a napfény mindenkit vidámmá tesz, az éjszaka pedig szomorúvá és komorrá teszi az embereket. Aztán amikor felhős és esős az idő, az bizonyos módon levertté tesz minket és mindannyian összehúzzuk magunkat. Figyeljük hát meg, hogy Jób itt a saját helyzetéről beszél, amikor azt mondja, hogy Isten lámpása ragyogott rá, amikor boldogságban volt és minden ember nevetett rá. Ezzel még jobban megerősíti azt a tanítást, ami értintetem: nevezetesen, hogy nem szabad a bőséget a jószerencsének tulajdonítani úgy, ahogyan azok a világiak teszik, akik nem néznek Isten kezére sem a jó-, sem a balsorsban. Ezért nem szabad így cselekednünk, hanem inkább valahányszor csak bővelkedünk, gondoljuk meg, hogy Isten ragyog ránk és szerető arccal fordulva felénk azt akarja tudatni velünk, hogy Ő az Atyánk, azért, hogy dicsőíthessük Őt. Íme miképpen mutatja meg a mi Urunk az arcát minden bőségben azért, hogy Őt látva legyen okunk dicsérni a jóságát, vonzódjunk hozzá a gyengéd hívogatóására és ezekkel együtt vegyük a bátorságot és szeressük Őt, s adjuk át magunkat az Ő szolgálatára. Most hát látjuk, hogy ezek a beszédmodok nem feleslegesek, amikor ahelyett, hogy a hitetlenek módjára azt mondaná: jó szerencsém volt, könnyen éltem, Jób azt mondja, hogy Isten világított rá a lámpásával, majd hozzátette, hogy *Isten adott neki világosságot a sötétség közepette*. S azért mondta ezt, mert nem is lehet másként, mint hogy megannyi kényelmetlenség és veszélyt között legyünk ebben a világban, még azok is, akiknél látszólag minden úgy van, ahogyan szeretnék. S bár látjuk, hogy valaki mintha mondhatni minden bajtól mentesülne, mégis, amíg a Földön van, addig szükségszerűen tövises között jár. Mindenkor megannyi halál fenyeget bennünket, s noha az ember csűrjei és pincéi tele vannak, mégis, egyetlen szempillantás alatt elszegényedhet. Jegyezzük hát meg, hogy ebben a világban mindig mondhatni a sötétségben vagyunk, azaz megannyi baj és veszély ostromolnak, mert ha a mi Urunk nem gondoskodik rólunk, egy lépést sem vagyunk képesek előre haladni, illetve a kisujjunkat sem tudjuk megmozdítani, hanem sok nyomorúságba botlunk bele. De Isten orvosol mindent a lámpásának megmutatásával, amikor ránk világít azzal. Ezért tanuljuk meg megadni Neki az Őt megillető dicséretet: ez pedig az, hogy nem tarthatunk ki ebben a mulandó életben, amíg Ő nem néz ránk állandóan és nem vezet minket. S imádkozzunk Hozzá, hogy minket vezetve éreztesse meg velünk azt is, hogy közel van hozzánk, s oly módon vett a védelmébe, hogy mentesített megannyi nyomorúságtól, mert nem engedte, hogy ezek ránk szakadjanak. Ha pedig Isten megérdemli, hogy ezt a dicséretet megadjuk Neki a mostani élethez tartozó minden dolog vonatkozásában, könyörgöm, akkor mit érdemel annak a tanításnak a vonatkozásában, amit az Ígéje által ad meg nekünk? Mert amíg itt lenn élünk mondhatni a sötétségben, ahogyan szent Péter mondja (2Pt1:9), mondhatni vak nyomorultak vagyunk, továbbá az értelmünk tekintetében olyan tökkelütöttek, hogy szükségszerűen zavarba esünk minden egyes lépésnél, ha nem világosít meg minket Isten Ígéjének a lámpása. Látjuk

tehát, hogy ebben a nagy és sűrű sötétségben szükségünk van Isten jóságának az ismeretére, s a szemeink megnyitására, hogy szemlélhessük azt, valamint arra, hogy szorgalmasan megismerjük azért, hogy tiszteljük Őt minden jótéteményéért és ne fáljuk azokat, hanem függjünk teljes mértékben az Ő gondviselésétől. Ennyit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. Ezért hangzik hát el, hogy *Jób az ifjúságának idején a sátrában is bírta Isten gondviselését*. A héber szó, amit itt használ, későbbi időt jelent, de hasonlóképpen szerepel ifjúság értelemben is: nem az ötvenéves ifjúság értelmében, hanem az embernek arra az életkorára vonatkozóan, ami a bátorság és a kicsapongás korszaka, nagyjából huszonötötől harmincöt éves koráig. De miért? Mert akkor van az ember a virágjában, de nem a gyermeknemzés miatt, ahogyan egyesek magyarázták (mert az ostoba és vaskos magyarázat lenne), hanem mert az ember akkor válik teljesen felnőtté ahhoz, hogy tanácsot adhasson és megtehessen bármit, ami az ember életéhez tartozik. Mert abban az életkorban látjuk, hogy az emberek akkor válnak hajlamossá arra, hogy valamiféle szolgálat allatására fogadják fel őket. Ezért, ahogy a későbbi időszak megtermi a maga gyümölcseit, úgy válik ebben a korban az ember alkalmassá a gyümölcstermesre, azaz, alkalmassá arra, hogy felfogadják valamilyen szolgálatra. De ebben a szövegben az ember értelmezheti ezt a szót vagy ezzel a jelentéssel, vagy hasonlóképpen valami mással, nevezetesen, bárcsak olyan volnék, mint a későbbi időszakomban, azaz amikor az emberek begyűjtik a bővelkedésem gyümölcseit. Íme, mire gondolt Jób. Tavasszal látjuk, miképpen sarjad ki a kalász, ami majd a gabonát termi meg, s a szőlők is virágba borulnak. De mindez egyelőre csak reménység. Látjuk, amint a réteken kihajt a zöld fű, később a borjak meghízhatnak és jól tápláltak, mert volt legelőjük, s a föld gazdagságait begyűjtötték és félretették. Látjátok tehát a bőség idejét. Nekem ezért nem kétséges, hogy Jób azt akarta itt mondani: amikor bőségben éltem, amikor Isten megadta nekem a javak akkora bőségét, hogy virágoztam a házamban. Utána hozzáteszi, hogy *Isten gondviselése vagy társasága terült a sátrára*, tovább folytatva a már megkezdett témát. A héber szó, amit használ, gondoskodást vagy társaságot jelent, s mindkét jelentés nagyon ideillő, mert az egész értelme egy és ugyanaz marad. Ezért [a jelentése az, hogy] amikor Isten gondviselése terült a sátramra, azaz, amikor Isten ügyelt rám és vezetett engem minden dolgomban, vagy amikor Isten velem tartott, azaz amikor kegyesnek találtam Őt, mivel közel volt hozzám és mondhatni a tenyerén hordozott. Jób itt folytatja Isten jótéteményeinek az elismerését. S jegyezzük meg jól, ha valaki, aki ilyen kínokat szenvedett el, mégsem kelt ki magából túlságosan, hanem mindig dicsőítette Istent, mit lehet rólunk elmondani, ha nem gondolunk Istenre, amikor nyugodt békében hagy minket a jólétünkben? Tudjuk, ha valaki a megpróbáltatásban sorvadozik, úgy kétségbeesik, hogy sem Istenre, sem önmagára nem emlékezik, hanem elragadtatja magát és az értelme elámul. De Jób most milyen állapotban volt? Vajon nem láttuk, hogy talán nem volt még egy olyan teremtmény, aki olyan kínokat állt volna ki, mint ő? Mégis látható, hogy még mindig Isten felé törekedett és dicsőítette Őt azoknak a jótéteményeknek a megvallásával, amiket a múltban kapott, mert ezeket nem a vakszerencse juttatta neki, nem is a saját fáradozásával és mesterkedésével vásárolta össze, és nem az emberekre nézett ezekért. Akkor hát hogyan? Isten az (mondja), Aki a lámpásával rám világított, Ő az, Aki vezetett engem, Ő az, Aki mellettem állt. Amikor Jób így beszél, annak vajon nem kell olyan feljegyzésnek lennie, ami kétségbe ejti és megremegteti azokat az embereket, akik nem voltak ennyire megdöbbenve, de mégis megfélelkeztek Istenről és nyelték a jótéteményeit anélkül, hogy bármi tiszteletet adtak volna Neki azokért? Akkor hát tanuljuk meg Istent mindenben dicsőíteni Jób példájára, mint a bőségben, mind az ínségben. S ezt mondva hozzáteszi, milyen volt az állapota abban az időben, amikor Isten vele volt, mint társa és őre, azaz amikor *a lábát édes tejben mosta és olajpatakok folytak mellette*. Ezekkel a hasonlatokkal Jób azt jelzi, hogy Isten olyan bőségbe helyezte őt, hogy semmiben sem szenvedett hiányt. S amikor azt mondja, hogy tejben taposott és abban mosta a lábait, az ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy Isten kellemes dolgokon járatta őt, ahogyan a kilencvenegyedik zsoltárban olvassuk, hogy az angyalok fogják kézben hordozni a kegyeseket,

ezért nem ütik meg a lábukat, s nem is ütköznek bele semmi szerencsétlenségbe. Ugyanezen a módon mondja Jób is ebben a szövegben: Isten úgy bánt velem a múltban, hogy mondhatni nem is a földön jártam, s nem éreztem kemény kövezetet a talpam alatt, mert Isten az utamat mondhatni tejből és mindenféle édes dologból készítette el. Röviden, úgy érti, hogy ahelyett, hogy osztozott volna az emberek általános állapotában, ő mondhatni a gyönyörökben úszott. Nem mintha megrészegeedett volna azokban, mint teszi azok, akik elragadtatnak a saját helyzetük szeretetétől, s mindenben majd a bőrükből ugranak ki és túllőnek a célon, ahogyan a falánkok, az iszákosok és a zabolátlanok. Jób nem utalt semmi ilyesmire, hanem úgy értette, Isten akkora bőségben tartotta őt, hogy azt nem volt képes kifejezni másként, csak szélsőséges szavakkal. S itt meg kell látni, hogy a tőle telhető legnagyobb mértékben magasztalta Isten jótéteményeit, úgy, ahogyan nekünk is kell. S ez az a dolog, amit alaposan meg kell jegyeznünk, mert amikor meg kell vallanunk a jót, amit Isten tett velünk, akkor nem azzal ismerjük el, hogy úgy felmagasztalnánk, mint ahogyan a jótétemény nagysága ezt megkövetelné, hanem inkább kisebbitjük azt a saját rosszindulatunk miatt. Íme, miképpen fosztjuk meg Istent attól, ami kijár Neki, mintha valaki, aki nem tudja letagadni az egész adósságot, ezt mondaná: ó, én nem gondoltam volna, hogy amint látjuk, hogy ezek a gonosz számvevők annyira szégyentelének, hogy azt mondják, én nem tartozom neked semmivel, mikor a dolog ismert és kellően világos. De a szívükben a száz aranyból ötöt csinálnának, ha lehetséges lenne. Ugyanígy játszunk Istennel is: a hálátlanságunkkal és a hitetlenségünkkel lopjuk meg Őt, csökkentve az ajándékokat, amiket magasztalnunk kellene. Jób viszont azt mutatja itt meg nekünk, hogy amikor Isten bármi jót tett velünk, akkor nem szabad azt képzelnünk, hogy egyetlen szóval letudjuk a kötelezettségünket, ezt mondván: sokkal tartozom Istennek, s ezt a kegyelméből kaptam (mert ezek csip-csup ceremóniák), hanem meg kell tanulnunk úgy megbecsülni Isten jótéteményeit, ahogyan azok megérdemlik. S valójában mik vagyunk mi? Könyörgöm, gondoljuk át az állapotunkat, s azt, hogy honnan vont ki minket Isten. S vegyük fontolóra a másik oldalt is, hogy vajon megérdemeltük-e, hogy kinyújtsa a kezét a megsegítésünkre és arra, hogy valamennyi teremtményét ránk ruházza, hogy azok nekünk szolgáljanak. Gondolkodjunk csak el egy kicsit ezeken, s biztosan az ellenkezőjét találjuk, azaz, hogy Istennek teljesen le kellene ráznia minket, ám Ő mégsem szűnik meg jót tenni nekünk. Ezért tanuljuk meg megbecsülni atyai szeretetét, amivel irántunk viseltetik, s buzgóbban ízlelgetni azt, mint ahogyan eddig tettük. Íme, mit kell megjegyeznünk a tej és az olaj eme hasonlatából. Mintha Jób azt mondaná: amikor másokhoz hasonlítom magam, olyannyira Isten adósának találom magam, hogy nem is tudom azt kellőképpen elismerni. S ezzel mutatja meg azt a tisztességet, aminek örvendett. Beszért a gazdagságáról, elmondva, hogy *a lába édes tejben fürdött, s a kövek mézet adtak neki*, azaz még a legkeményebb dolog is a gyönyörére volt. Most pedig megmutatja, hogy tiszteletnek és megbecsülésnek örvendett. *A kormányzók* (mondja) *a kapunál vártak, ahol felállítottam a széket, s minden ember megbecsült és tisztelt*. Amikor Jób így beszélt, azt nem hetvenkedésből tette (mert teljes alázattal hordozta a gyalázatot, amivel Isten sújtotta őt), hanem az ellenségeit feddte meg. Mintha ezt mondta volna: most úgy ítélték meg engem, mintha elítélt és elkárhozott ember lennék. De miért? Mert egy nyomorult, minden segítségtől megfosztott tetemet látnak bennem, s minden ember gúnyolódik rajtam. De nézzétek meg, hogy helyesen ítéltétek-e, vagy sem? Mert nemrég még minden ember tisztelt, s akkor ti is hajbókoltatok előttem. Ezért az ítéletek nem helyes és pártatlan, mivel a látható dolgokra támaszkodtok, pedig messzebbre kellene néznetek. Most hát látjátok, mi Jób szavainak a jelentése. Ezért az eddig kijelentettek alapján, mivel tovább már nem folytathatjuk, tanuljuk meg, valahányszor csak bármi jót tesz velünk a mi Urunk, (azt mondom) tanuljuk meg elismerni, hogy az nem a szerencse szerzeménye, hanem Isten kezéé. Viszont valahányszor csak tetszik Neki megostorozni minket, tudjuk meg, hogy a szándéka a felébresztésünk, s az nem arra szolgál, hogy elcsüggedjünk, hanem hogy megalázkodjunk. Ezért ne szűnjünk meg

Hozzá folyamodni, biztosra véve, hogy miután megvesszőzött, ismét meg fog gyógyítani, mivel Ő ismeri mindazokat az orvosságokat, amelyek a legalkalmasabbak a mi jólétünkhöz.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket oly módon, hogy szívből megszorodjunk miattuk. S ne keressünk mást, csak a szabadulást a testi indulatainktól, hogy teljesen felöltözhessük az Ő Szentlelkét azért, hogy engedelmeskedhessünk Neki. S hadd tudjuk, miképpen húzzunk hasznót mind a magunk, mind a felebarátaink szenvedéséből, hogy egyre jobban és jobban megtanuljuk az Ő félelmét és dicsőítsük az ítéleteit. S ne merülünk bele a jelenvaló dolgokba, hanem mindig nézzünk magasabbra és a megpróbáltatásaink közepette se szűnjünk meg a mi jó Istenünkhöz folyamodni, bízva abban, hogy továbbra is a jóságával viszonyul majd hozzánk, míg végül a valóságban és a tapasztalatban is megmutatja azt a dolgot, amiről most az Ígéje által kezeskedik. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva minden szegény, tudatlan lelket a nyomorúságos stb.

A százötödik prédikáció, ami a második a huszonkilencedik fejezetről

Jób29:8-13

8. Ha megláttak az ifjak, félrevonultak, az öregek is fölkeltek és állottak.
9. A fejedelmek abbahagyták a beszédet, és tenyeröket szájukra tették.
10. A főemberek szava elnémult, és nyelvök az ínyökhöz ragadt.
11. Mert a mely fül hallott, boldognak mondott engem, és a mely szem látott, bizonyosságot tett én felőlem.
12. Mert megmentém a kiáltozó szegényt, és az árvát, a kinek nem volt segítsége.
13. A veszni indultnak áldása szállt reám, az özvegynek szívét megörvendeztetém.

Minél drágább egy dolog, annál körültekintőbben kell az embernek megtartania azt és annál bölcsebben kell rendelkeznie vele és jobban használnia: s látjuk, hogy minden ember ezt teszi a világi javak vonatkozásában. Igaz, hogy egyesek semmit sem kímélnek, hanem minden elpocsékolnak. De még ők is tudják, hogy feddést érdemlő bűn, amikor az emberek nem tudják, hogy mitévők legyenek egy jó dologgal, amit nagyon meg kellene becsülniük. S bár megvalljuk, hogy az ember fő kincse a becsületesség, az emberek mégsem tartják sokra, hanem kevésért vagy a semmiért adnak túl rajta. Ennek bizonyításához nézzük meg azokat, akik a legnagyobb megbecsülésnek örvendenek és akikkel az emberek a legudvariasabbak: vajon az erényeik miatt becsülik őket? Nem, épp ellenkezőleg, ha valaki megkérdezi azokat, akik megalázkodnak a nagy és gazdag emberek előtt, hogy mi indítja őket erre, akkor nem mondják azt, hogy mert méltók rá. Mert a saját lelkiismeretük tesz róla bizonyosságot, hogy közülük a legtöbben teljesen értéktelenek. Látjátok tehát, hogy a becsületességet teljesen lerázzák, de az emberek mégis képesek azt mondani, hogy ez a lehető legértékesebb dolog. S ez egy ostoba tévelygés, ahogyan látjuk, hogy szent Jakab miképpen nemcsak gúnyolja, de hevesen meg is feddi azokat, akik ezen a módon tisztelik a gonoszokat (Jak2). Ez ugyanis bemocskolása annak, amit Isten a jó használatra szánt. Mit kellene az embereknek tisztelnie Istene, valamint azon kívül, ami Tőle származik? Ezért amikor a gonoszok örvendenek efféle megtiszteltetésnek, az olyasvalami, amit Istentől szakítanak el és az ördögnek adnak meg. Igaz, ha egy gonosz ember a hatalomban van, az emberek joggal tisztelhetik, de nem a saját személye, hanem a hivatala miatt. Ám amikor a bűnöket becsülik és erényekként dicsérik azokat, az vajon nem összekutyulás minden rend felforgatása végett? Ezért alaposan meg kell jegyezünk ezt az igazságot, hogy amikor Jób az iránta megnyilvánuló tiszteletről beszél, akkor nem azt mondja, hogy ez a gazdagsága vagy az érdemei, hanem az erényei miatt történt. *A fiatalok (mondja) elrejtőztek, amikor megláttak.* Mi indította az ifjakat az elrejtőzésre? Mert ha valaki átlépi a határait, a fiatalok inkább még jobban felbátorodnak a gonoszság megcselekvésére, ha ilyen árnyékot és támasztékot találnának a támogatásukhoz. Ezért, ha az emberek elámultak Jóbon, akkor elrejtőztek a színe előtt: ez annak jele, hogy olyan erényei voltak, amelyek miatt az emberek kénytelenek voltak tisztelni őt, s nem pedig a gazdagsága miatt. Íme, mit kell legelső sorban megjegyezni. De egyúttal jegyezzük meg azt is, hogy ez az *elrejtőzni* szó szégyent jelent azokra, akik nem félnek az Istent. Mert mindazonáltal elámultak az emberek előtt és nem szívesen mutatták ki a szabadosságukat. S a gonoszságot cselekedni akarók főleg akkor húzódnak félre, ha egy erényes emberrel találkoznak, akiben van némi szigorúság. Mi célt szolgál ez a szégyenlősség? Mert felesleges dolognak tűnik. Biztos, hogy ha valaki csak bizonyos személyek vonatkozásában tartózkodik a gonoszság megcselekvésétől, ezzel kimutatja, hogy még nem sok haszonra tett szert és Istent is csak tisztelgeti. Mindazonáltal dupla haszna van ennek. Az egyik az, hogy amiképpen egy gyermek, aki még nem tudja, mi az ész, vagy nincs semmi megfontoltága,

mindazonáltal hozzászokik a jó dolgokhoz, a mi Urunk is úgy használja ezt a szégyenlősséget (ami önmagában haszontalan) azok apránként történő előmozdítására, akik még nem jutottak el odáig, hogy az erényt önmagáért szeressék. Például nézzetek egy ingatag emberre, akiben nincs meg az isten félelme és a szeretete, de mégis Benne gyökerezik, de mintha teljesen elképedne, szabadságot venne magának a gonoszság megcselekvésére és túllőne a célon: mégis van zablája és még nem teljesen szégyentelen. Látunk majd egyeseket, akik óvatosak, amikor rossz társaságban vannak, s nem egykönnyen lehet őket gaztettekre csábítani, de ide-oda hajladoznak. Mindennek ellenére, ha van bennünk szégyenlősség, akkor amint valaki, akit tisztelnek, csak a szemeit veti rájuk, úgy megalázkodnak, hogy azt szeretnék, ha eltemetnék őket. Ha pedig valaki beszél nekik a hibáikról, egy szóval sem feleسلnek, hanem inkább elsírják magukat, semhogy ellenkeznének. Látjátok hát, hogy ez némi jele annak, hogy az ember még nem reménytelenül javíthatatlan, amikor még megtartja a saját bűne ismeretének a mértékletességét. Mindazonáltal nyilvánvaló, hogy ez a szégyenlősség önmagában nem erény. De az ilyen ember lépésről lépésre bár, de hazajön, s a mi Urunk majd ezt az orvosságot használja szirupként bizonyos betegségekre történő felkészítés végett azért, hogy a beteg később valamilyen erős orvosságot is kaphasson. Íme a szirup, ami nem tesz mást, csak megváltoztat. Nem gyógyítja meg a beteget, de jó előkészítő, s amikor az ember félig már átment a változáson úgy, hogy készen áll az orvosságra, annak az orvosságnak nagyobb a hatóereje. Hasonló a helyzet a szégyenlősséggel is. Mert önmagában nem képes meggyógyítani a bűneinket, sem megtisztítani minket azoktól, sem pedig arra készíteni, hogy úgy járjunk, ahogyan kell, de felkészít minket, hogy ne lépjük át végleg a korlátjainkat. Látjátok tehát az alkalmazást és a hasznót, amit a mi Urunk csikar ki az ingadozó és könnyű gondolkodású emberek szégyenlősségéből, akiknek nincs olyan alapjuk, amilyen kellene, s akikben az Ő nevének félelme még nem gyökerezik kellőképpen. De van másik haszna is, nevezetesen, minden mentség elvételétől és Isten úgy ad jelet, mintha a homlokunkra vésné, hogy ne tudjuk igazolni a hibáinkat. Miért? Elrejtőzöm az emberek elől. S mi az oka? A szégyen. S honnan származik ez a szégyen? Isten véste belém mondhatni égető vassal, mivel egyébként elviselném, hogy a Nap, a menny, a Föld és az emberek bizonyoságot tegyenek az erkölcstelenségemről. De mégis megzaboláz engem amikor látom, hogy ujjal mutogatnak rám, s gyűlöltté és visszataszítóvá válok, mert a bűn önmagában átkozott. Látjátok tehát, hogy ez a szégyenérzet, ami megvan az emberekben, olyan, mint egy folyamat, melyet Isten indít el ellenünk, mintha egy zsidó ellen kellene vádat emelnie, s információkat kellene gyűjtenie és fogalmazványokat kellene megszerkesztenie ellenünk, hogy elvethetőkké váljunk, s minden védekezésünk ellenére a minősítésünknek el kell árulnia, hogy a bűnök mindegyike bűn, s méltók az elmarasztaló ítéletre. Így noha az ember egyébként ostoba, és egy szemernyit sem indítja meg a bűneinek ismerete, mégis, mivel megvan benne a szégyenérzet, általa válik menthetetlenné. Most hát látjátok, miféle tanítást kell leszűrünk ebből az igeszakaszból. Az első az, hogy a mi Urunk arra figyelmeztet minket, hogy ha valaha van bennünk bármi szégyenérzet a gonoszság megcselekvése miatt, visszahúzódunk az emberek jelenlétéből és szeretnék meggátolni, hogy az erkölcstelenségünk kitudódjon, akkor meg kell értenünk, hogy ezzel Isten figyelmeztet minket: ne hízelegjünk magunknak a bűneinkben, s ne rejtegezzük azokat, hanem inkább tanuljuk meg elítélni mindet. Továbbá, ha így megszegyenülünk az emberek előtt, vegyük biztosra, hogy Isten jelenlétét sem kerülhetjük el. Jól elbújhatunk a rejtekhelyünkön, de nem nyerünk attól semmit. Az Ő szeme mindig látni fog minket, s nemcsak a világ számára is látható tetteinket jegyzi meg, hanem a legtitkosabb és legmélyebb gondolatainkat is. Ezért tanuljunk meg ne csak az emberektől félni, de a mennyei Bírótól is, Aki lát minket, s ne az említett szégyenlősség kormányozzon minket, mert nem állhatunk meg annál, mint már említettem. az olyan lenne, mintha egy gyermek mindig a pólyájában maradna, vagy ha egy beteg ember megelégedne az előkészítővel, de aztán belehalna, mert nem venne magához más orvosságot. Ezért nem szabad ennek a szégyenlősségnek kizárólagosan uralkodni

bennünk, hanem tovább is kell vezetnie, nevezetesen, még ha az emberek nem is veszik észre a hibáinkat, nekünk pedig vannak lepleink, amik alá elrejtőzhetünk és becsaphatjuk a világot, mégis, a tulajdon lelkiismeretünk figyelhet és óva inthet minket, s Isten ítélete is ránk nehezedhet, hogy az egész életünket úgy rendezzük el, hogy az ne csak az emberek előtt örvendjen jó hírnévnek, hanem a mi Istenünk is elfogadja azt. S ennek megvalósítása érdekében nemcsak a nyílt gaztettek megcselekvésétől kell tartózkodnunk, hanem a szívünket is meg kell tisztítanunk, az indulatainkat pedig helyesbíteniünk úgy, hogy ne legyen sehol egy hátsó sarok, ahová elrejtethjük a mocskosságunkat. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből az igeszakaszból. De mégis látjuk, micsoda időket élünk. Mert manapság mintha nem is létezne semmiféle istenfélelem és nem volna szégyenérzet az emberekben: a romlottság úgy elárad, hogy azok a legbátrabbak, akik a legszégyentelenebbek. Legalábbis rendelkeznetek kell némi mértékletességgel, s kétségtelenül nem ok nélkül való, hogy a pogányok a maguk természetes eszével is tudták, hogy a szégyenlősség a fiatalok különleges erénye. De miért? Mert a fiatalok még nem olyan jól kormányozottak, mint kellene. Tele vannak forrongással, ami a gonoszság megcselekvésére sarkallja őket, a tűz a fejükben lobog, ezért a vágyaik oly hevesek, hogy nagyon nehéz azokat visszaszorítani. Ezért ad nekünk a mi Urunk orvosságot, ami nem más, mint hogy jóllehet a fiatalok nagyon hevesek, mégis kénytelenek és kényszerítettek önmagukat megismerni, s észreveszik, hogy még nincs bennünk akkora kitartás, mint kellene. S ez az oka annak, amiért van bennünk némi szégyenlősség. De mit látunk manapság? Nincs hiány ifjú oroszokból: íme, ezek a fiatal kakasok éppen csak kikeltek a tojásból, de idővel kardot kell kötniük az oldalukra, s látjátok, hogy teljesen szégyentelének. Azt hiszik, olyanoknak kell lenniük, mint a rossz hírű bordélyházaknak, s (bármit is tesznek) sem a tisztelet, sem az igazság, sem semmi más nem kormányozhatja őket. Röviden, látjuk, hogyan válik az ifjúság teljesen ördögivé, s nemcsak istenfélelem, de őszinteség sincsen egyáltalában bennük.

Mivel látjuk ezt, legyünk biztosak abban, hogy a romlottság özönvize árad és a dolgok olyannyira rendetlenek, hogy már nem is orvosolhatók. Mert úgy tűnik, hogy az a dolog, ami bele van vésve a természet által minden emberbe, de különösen a fiatalokba (azaz a szégyenlősség és a szerénység) teljesen kitöröltetett és a fiatalok szégyentelének és makacsok, s nem változnak, még ha korholják is őket a szégyentelenségükért. Ezért tanuljunk meg nagyobb félelemben és óvatosságban járni. Mert nem nyerünk bocsánatot arra hivatkozva, hogy azt tesszük, amit a többi ember is tesz, mert az semmiképpen sem ment fel minket Isten előtt, ha azt mondjuk, hogy mások sem jobbak nálunk. Legyen ez inkább alkalom a visszahúzódnásra, hogy ne merüljünk bele a bűnökbe, melyek olyannyira eluralkodtak minden emberben. Továbbá, emlékezzünk, miképpen hangzik el, hogy nem szabad úgy járnunk, mint azok az emberek, akik csak a teremtményekre néznek, hanem tartsuk Istent a szemünk előtt aszerint, ahogyan a jelenlétét sem kerülhetjük el. Igaz, hogy a hajlamunk miatt a képmutatásra megannyi szemüveget (és búvóhelyet) keresünk, de Isten szükségszerűen követ minket mindenhová. Ezt látva tanuljuk meg teljesen odaszánni magunkat Neki, s a tekintetünket Rá szegezni.

Mivel pedig Ő világosított meg minket az Ígétével, gondolkodjunk el azon is, amit az apostol mondott nekünk a zsidókhoz írt levélben. Mert ott azt jelenti ki, hogy az Íge, amit hallunk, ugyanolyan természetű, mint Maga Isten: átkutatja a gondolatainkat, megvizsgál mindent, ami bennünk van és elválasztja a csontokat és a velőktől és az ízektől, és mindentől, ami bennünk van (Zsid4:12). Látva tehát, hogy amikor a mi Urunk elküldi hozzánk az Ígését, akkor olyan próbára tesz minket, hogy mindannak, ami rejtve van az emberben, napvilágra kell kerülnie. Ezért járjon mindenki mintegy a nappali világosságban, fontolóra véve, hogy többé nem vagyunk a sötétségben, látva, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus uralkodik közöttünk az evangéliumával. Látjátok hát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. S most Jób hozzáteszi, hogy *a fejedelmek felálltak előtte, s a főemberek és a kormányzók csendben maradtak, amikor őt hallották beszélni*. Itt olyan rendet látunk, amire a természet tanít minket, ha az emberek szemtelensége nem forgatna fel mindent. S ha követjük, amit a mi Urunk

mutatott, akkor, azt mondom, még a természet rendje szerint is biztos, hogy ha volna valaki, aki rendelkezne a tanítás ajándékával és többi embernél több józansággal és tudással, azt meg kellene hallgatni, s minden embernek csendben kellene maradnia, amikor ő beszél. Mi az oka annak, hogy amikor egy ember jó értelemmel beszél és megvan az ajándéka mások építésére, akkor nem fogadják el, hanem megvetik őket. De sok fecsegő tolakszik előre, s őket meg kell hallgatni a lázongó nyelvükkel egyetemben, ami miatt az igazság háttérbe szorul és megtapossák azt? Ennek az az oka, hogy az emberek nem képesek elviselni, hogy Isten vezesse és kormányozza őket, hanem (ahogyan mondtam) megrontanak minden természeti rendet a pimaszságukkal vagy inkább az örültségükkel. Hiszen szükségszerűen válunk erdei állatokká, amikor nem vagyunk képesek alávetni magunkat az igazságnak és a józan észnek, s elismerni, hogy ezek mondhatni Isten helyett rendeltettek fölénk. Ezért jegyezzük meg jól ezt a szakaszt. Mert Jób nemcsak a saját személyét akarta felmagasztalni: késégtelenül nem ez a szavainak jelentése. Akkor hát mi? Tegnap megmutattam nektek a különleges okát, amiért így beszélt. De egy általános tanítást is leszűrhetünk abból, amit Isten adott Jób szájába: ez pedig nem más, mint az, hogy ha van valahol egy becsületes és erényes ember, aki bölcsességgel is fel van ruházva, azt meg kell hallgatnunk és magunk közé kell fogadnunk. Ha ugyanis nem követjük a nekünk itt mutatott szabályt, akkor nemcsak egy halandó embernek teszünk rosszat, hanem azt Isten is ugyanúgy veszi, mint ha Őt Magát illettük volna vele a saját Személyében. S nem ok nélkül, mert ha valaki képes minket egy jó tanítással kormányozni minket, akkor vajon azt hisszük, hogy ez tőle magától van? Minden ember joggal mondhatja, hogy ez Isten ajándéka. Amikor pedig Isten így visz előre valakit, nagyobb részt adva neki az Ő Szentlelkéből, azt vajon azért teszi, hogy nagyobb megbecsülést szerezhessen magának az illető, vagy inkább minden ember közös hasznára? Az, aki így fel van ruházva bármely nagy ajándékkal, sokkal jobban kötődik a felebarátaihoz és úgy kell átadnia, ami neki megadatott, hogy minden ember a részesévé válhasson annak. De ha nem kegyeskedünk meghallgatni valakit, amikor pedig hasznot húzhatnánk belőle, az vajon nem Isten Lelkének a megvetése? Nem az Ő fenségének kigúnyolása, amit akkor akar megismertetni velünk, amikor ezen a módon küld hozzánk egy halandót a Maga nevében?

Aztán ez a gőg a hálátlansággal társul. Íme, Isten embereket támaszt, akik képesek minket tanítani: ezért csak hallgassuk őket meg, mert az a javunkra válik. Ha nem kegyeskedünk ezt megtenni, az vajon nem annak a jótéteménynek a visszautasítása a tőlünk telhető legnagyobb mértékben, amit Isten kínál nekünk? Ezért nem ok nélkül hangzik itt el nekünk, hogy ha van egy erényes ember, aki képzetebb nálunk, megérdemli, hogy meghallgassuk, s az embereknek éberén kell fogadniuk azt, amit ő mond. Mert (mint azt már kijelentettem), ha az emberek ezt nem teszik meg, akkor Istennek tesznek rosszat, s mi is hálátlanok vagyunk annyiban, ha nem akarjuk, hogy Ő kormányozzon minket. Sőt, mi több, ha meg kell hallgatnunk embereket, akiknek valamilyen világi képzettségük van, mit kell akkor tennünk, amikor szándékosan küldettek, hogy elhozzák Isten Ígését, s úgy fel vannak szerelve, hogy elmondhatják: Isten küldi az üdvösség üzenetét az ő szájukon keresztül? Úgy, ahogyan a próféták és az apostolok által szolgálta a céljait azok életében, s most ugyanazt a kormányzati rendet valósítja meg ma az egyházában, ami majd a világ végéig folytatódik. Ezért, ha elutasítjuk Isten Ígését, amikor azok prédikálják, akik erre a hivatalra rendeltettek, az vajon nem dupla lázadás? S nem leszünk még sokkalta inkább feddhetők emiatt? Ezért itt arra kapunk figyelmeztetést, hogy maradjunk csendben, amikor Urunk elküldi hozzánk az Ígését, s mind a nagyokat, mind a kicsiket meghajlásra készíti Előtte, s azt akarja, hogy maradjanak csendben, de nem azt, hogy süketek legyenek. Azt mondom, némáknak kell lennünk, mert amikor Isten beszél, nekünk hallgatnunk kell anélkül, hogy feleselnénk, s el kell fogadnunk mindent, amit nekünk mond, és Ámennel, Úgy legyen-nel kell megerősítenünk azt.

S nem szabad süketeknek lennünk, hanem miután a természetünkönél fogva oly kevésbé vagyunk hajlamosak Isten meghallgatására, és az Ígéje iránti engedelmességre, imádkoznunk

kell Hozzá, hogy nyissa meg a füleinket, s javítsa ki a hallásunk tompaságát, valamint a lassúságunkat az engedelmségben. De főleg értesse meg velünk az akaratát, mert egyébként olyan brutálisak vagyunk, hogy soha nem fogjuk fel a dolgot, ami a javunkat szolgálja, csak ha az Ő Szentlelke világosít meg minket. Ezért tanuljuk meg megzabolázni ne csak a nyelvünket, de minden indulatunkat is. Mert a dolog, ami meggátol minket Isten meghallgatásában és abban, hogy tanuljunk az Ő Ígéje által, nemcsak az, hogy beszédesek és fecsegők vagyunk, hanem tele vagyunk vágyakkal és ellenkezésekkel, amik mondhatni megtörik Isten beszédét. Most hát mindenki nézze meg jól önmagát. Mert amikor egy prédikációra jövünk, vagy más módon nézünk a Szentírásra, nem kétséges, hogy jól fogunk látni egyes jó mondásokat és hasznos mondatokat itt-ott, de mi történik? Idővel ezek elillannak tőlünk és mi ismét elfelejtjük ezeket. De miért? Mert a saját ellenkezéseink akadályoznak. Ezért ez pont olyan, mintha nagy zaj lenne bennünk, ami lefékezne Isten Ígését, ezért nem vennénk azt át.

Aztán a századrészt sem visszük magunkkal a nekünk mondottakból. De miért? Mert testiek vagyunk, s az indulataink elragadnak minket. Így hát (mint mondtam), nemcsak a nyelvünket kell megzaboláznunk, ami túlságosan zabolátlan, hanem az indulatainkat is, hogy lehetségessé váljon a békés engedelmség a mi Istenünknek.

Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk. Mindazonáltal szükségünk van az említett józanságra és mértékletességre is, hogy ne legyünk elhamarkodottak a beszédben, hanem inkább taníthatókká váljunk. Meg van írva, hogy a bölcs ember öregbíti a bölcsességét a hallgatással (Péld1:5). Salamon itt nem a tudatlanokról és az idiotákról beszél. Miután azonban az emberek nagy tudósoknak és doktoroknak tartják magukat az első naptól kezdve és azzal hitegetik magukat, hogy elég hasznat húztak már a tanításból, amint rendelkeznek annak bármi csekély ízével (ahogyan az emberek valóban elég nagyra fuvalkodnak fel, mint a varangyok, de minden dagadtságuk nem más, csak szél). Mivel az emberek ily módon lépik túl a saját korlátjaikat, ezért mondja Salamon, hogy csak az a bölcs ember, aki a hallgatással öregbíti a bölcsességét. Mit kell hát tenni? Nem lehetünk olyan makacsok, hogy csak beszéljünk, hanem készeknek kell lennünk meghallgatni is, és meghallgatni, amit nekünk mondanak. Íme, mit kell mindig észben tartanunk ebből a szakaszból. S valóban látjuk, hogy Jób konkrétan kimondja: a kormányzók, akik tapasztaltak voltak a bölcsességben és hatalmon voltak az emberek között, is meghallgatták őt, mert kiváló volt. Könyörgöm, mi lesz azokkal, akik nem tudnak efféle képességeket felmutatni, nincs hasonló tapasztalatuk és nem viseltek hivatalt, ami által ennyi ismeretre tehettek volna szert? Mindazonáltal látjuk, hogy csak nagyon kevesek képesek elviselni, hogy tanítsák őket, hanem inkább mindenki tanárnak tartja magát.

S látjuk, milyen rosszul ültetjük át a gyakorlatba a szent Jakab által nekünk mondottakat, mikor azt mondja, hogy ne legyenek közülünk sokan tanítók (Jak3:1), mert épp ellenkezőleg: senki sincs közöttünk, aki ne gondolná magát képesnek az egész világ vezetésére, de közben senki emberfia nincs, aki képes lenne elviselni, hogy tanítsák vagy bármit mondjanak neki, mert nem gondolja meg, hogy csak olyan, mint egy fiatal borjú. Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a körülményt, amit szándékosan érintettem Jóbot illetően. A Szentlélek dicséri azokat az embereket, akik bölcses és hatalmasok voltak, de mindazonáltal nyájasok maradtak és nem utasították vissza, hogy tanítsák őket. Látva, hogy ezt a Szentlélek mutatja nekünk, értsük meg, hogy ez nemcsak ezeknek az embereknek a dicsérete, akik manapság ismeretlenek a számunkra, hanem példaadás és tanítás is a számunkra arról, mit kell tennünk. S ez a mostani intés nagyon szükséges, tekintettel a bennünk levő büszkeségre. Mert (mint említettem) minden ember bölcs lesz és senki nem tud szívből úgy meghajolni, hogy megvallaná: szüksége van arra, hogy mások tanítsák. Ez az oka annak, amiért a Szentlélek ilyen tanítást tesz itt le előttünk, mert ha még a világ legkiválóbb személyei lennének is, akkor sem szabad semmi efféle tökéletességet elképzelni magunkban, hanem szükségünk van arra, hogy még több hasznat húzzunk mindebből. S ezzel együtt jegyezzük meg jól Isten ajándékait is. Amikor látjuk, hogy valaki a tanításunk végett küldetett hozzánk, értsük meg, hogy Isten küldött a kincséből, hogy enyhítsen az ínségünkön.

Nekünk kell átvenni ezt Istentől, Aki minden bölcsesség forrása. Ez igaz, mindazonáltal úgy kell lejutnia hozzánk, mintha folyókon és csatornákon folya alá. Mert amikor az emberek ajándékokat kapnak az Ő kezéből, az azért történik, hogy ennek eszközével ossza azokat szét közöttünk. S még ha valakinek nincs is nagy ajándéka, akkor is meg kell őt hallgatnunk, ha a józanságot és az igazságot mondja. Bizony, még ha egy fiatal gyermek lenne is az, aki a hibáinkról beszél nekünk, ő is lehet Isten által küldött hírnök. Ha pedig nem utasíthatunk vissza egy kisgyermeket vagy egy bolond idiótát sem, akinek nincs sem tekintélye, sem kiemelkedő ajándéka, hanem át kell vennünk a helyesbítést a kezükből, akkor könyörgöm, vajon nem vesztettük el az eszünket, ha visszautasítjuk Isten nyilvánvaló ajándékait, amiket szeretné, ha magasztalnánk, nyíltan közszemlére téve azokat? Vagy mikor nem szabad azt mondani, hogy teljesen örültek vagyunk, ha ezeket visszautasítjuk?

Így mivel folyamatosan szükségünk van a megerősítésre a tanítás és az oktatás minden felkínálható eszközzel történő átvétele által mindaddig, amíg ebben a világban élünk, fogadjuk el Isten ajándékait (mint mondtam), s bárhol is látjuk, tiszteljük azokat azzal, hogy behódolunk nekik. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Jób utána kijelenti, hogy tisztelték és dicsérték, de nemcsak az éles és kifinomult értelméért, hanem azért is, mert fenntartotta az igazságot az emberek között. S ezt a mondatot nagyon érdemes megjegyezni. Igaz, hogy amikor valaki a felebarátai dolgába üti az orrát a tanítással, akkor nem elegendő, hogy őszinte legyen, helyes életmódot akarjon élni és jó példát akarjon adni mások számára. Képzettnek is kell lennie, és Istennek is meg kell neki adnia az értelmet és a józanságot. Mindazonáltal, ha valaki annyira képzett volna is, mint amennyire csak kívánni lehet, a nyelve pedig kész lenne a szólásra úgy, hogy folttalan lenne a beszéde, de mégis rossz lenne a lelkiismerete, ezért Isten gúnyolója volna, vagy pogány a saját életében, nem érdemelné meg, hogy meghallgassák. Mert az élete gyanússá tenné őt, így az emberek aligha éreznék bármi ízét a tanításának. Nem úgy értem, hogy az emberek élete gonoszságaink csökkentenie kellene Isten Ígétének tekintélyét, hanem arról az általános erőtlenségről beszélek, ami bennünk van, mert ha látunk valakit, aki gonosz és szemtelen, s minden becsületességnek híjával való, aki a tetteiben minden erényt gúnyol, de úgy beszél, mint egy angyal, az emberek akkor sem fogják meghallgatni. Mert becsapva érzik magukat, mivel látják, hogy nem a szívéből szól.

Ezért szükséges a tanítással foglalkozónak rendelkezni az említett becsületességgel, hogy az emberek megtudhassák: a szívéből szól, nem színélve és nem mesét mond viccből, mint ahogyan egy játékos eljátszhatja a szerepét egy közjátékban, de mégis, amikor mindennek vége, kiderül, hogy csak vicc volt. S ez az oka annak, amiért azt mondom, hogy nem elég jól beszélni, hanem annak, aki másokat akar tanítani, nemcsak a nyelvével kell beszélnie, hanem úgy kell cselekednie is, hogy az emberek tudják: mindez a szívéből származik. S úgy kell megerősítenie és kimutatni minden tanítását a cselekedeteivel, hogy az emberek láthassák: a dolog, amiről beszél, úgy meggyökerezett a szívében és úgy bele van pecsételve és vésve, hogy úgy neszél, mintha mondhatni Isten jelenlétében lenne. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a mondatból, amiben Jób (miután beszámolt arról, hogy a legnagyobb és legtiszteltebb emberek dicsérték) hozzáteszi, hogy azért volt ez így, mert *segítette a szegényeket* és a *lesújtottakat, s a veszni indult áldása szállt rá, s atyja volt az árváknak és védelmezője az özvegyeknek*. Ezért a becsületessége vásárolt neki tekintélyt annak megfelelően, ahogyan a tizenötödik zsoltárban hangzik el, hogy mindenekfelett azokat kell tisztelnünk, akikben van istenfélelem (Zsolt15:4). S biztos, hogy (mint nemrég kijelentettük) látva: a mi bölcsességünk, sőt az igazi bölcsességünk az istenfélelem, azt is fontolóra kell vennünk, hogy valaki megérdemli-e vagy sem, hogy meghallgassák. Aztán, ha valaki becsületesen jár és jó bizonyosságát adja annak, hogy a beszéde nem színelt, ő maga pedig nem képmutató, aki nem tesz mást, csak fecseg a fogaitól kifelé, de egyáltalán nincsen vonzalom a szívében: ha valakinek az egész élete bizonyosságot tesz róla, hogy jószándékúan akarja tanítani az embereket azért, hogy Isten szolgálhassa és tisztelhesse, legyünk abban biztosak, hogy az efféle embert

tükörnek vagy szemüvegnek kell tekintenünk, mert ha nem vesszük számításba azok jó életét, akiknek tanítani kell minket, akkor azt a bizonyosságot utasítjuk vissza, amit Isten ad nekünk a tanításában. Igaz, hogy (mint említettem) az emberek nem képesek meggátolni, hogy Isten Ígéje továbbra is a maga ép állapotában maradjon, mert ez nem az emberek erényes viselkedésétől függ. De bármerre is menjen a világ, amikor Isten annyira kegyes hozzánk, hogy olyan emberek által tanít, akik bizonyosságot tesznek az életükkel arról, hogy csak azt szeretnék, ha az emberek Istent szolgálnák, azt mondom, amikor ilyen tanúsítványunk van, az mondhatni a tanítás pecsétje, s ugyanaz, mintha Isten könnyítene a gyengeségünkön, előre hajtva és sarkantyúzva bennünket, miután látja, mennyire hanyagok és lassúak vagyunk a Hozzá jövetelben. Vajon az nem annak a jele, hogy lusta állatok vagyunk, ha nem törődünk ezzel? Ezért jegyezzük meg jól ezt a mondatot, amit Jób itt érint, s ezzel együtt azok, akikre mások tanítása van bízva, ügyeljenek jól önmagukra, hogy úgy viselkedjenek, hogy az éleztük minta legyen minden ember számára, s tegyenek bizonyosságot arról, hogy nem hiába beszélnek, hanem Isten teljesen beléjük véssett Ígését szölik. S a személyükben legyen figyelmeztetés a számunkra is, hogy mi is becsüljük meg Isten Ígését, s hozzájuk hasonlóan odaszánhassuk magunkat az Ő szolgálatára. Látjátok tehát azt a dolgot, amin minden miniszternek és magiszternek, valamint mindazoknak, akikre a nép kormányzását bízta, illetve általánosságban mindazok, akiknek bármiféle fokozatuk vagy elhivatottságuk van a tanításhoz, gondolkodni kell: nevezetesen, hogy a mi Urunk akarata az, hogy mutassák az utat, s az elhívásuk erre a hivatalra azzal a feltétellel történik, hogy ne csak beszéljenek, hanem bizonyosságot is tegyenek buzgón és őszintén az életükkel. Sőt, ez a tanítás minden emberre általánosságban is kiterjed, mert nincs ember, akinek ne kellene tanítania a felebarátait a megfelelő időben és helyen, ha a szükség úgy kívánja. Ezért vegyük fontolóra, hogy mások elítélésével nem rejtjük el a saját hibáinkat és nem borítsuk azokra a feledés homályát. Ezért aki másokat akar jól javítani, annak először önmagát kell megjavítania. Aki másokat fog tanítani, annak először a saját maga iskolamesterének kell lennie, azaz önmagával kezdenie és jó tanítást kell átvennie. S ne feledkezzünk meg a már elhangzottakról sem: nevezetesen, készen kell állnunk minden embertől tanítást elfogadni és taníthatókká kell válnunk, nem utasítva vissza a nagy jótéteményt, amikor a mi Urunk kezd el minket tanítani bárki emberfia személyének segítségével. Ami a Jób által itt mondottakat illeti, ennek értelme az, hogy olyan embernek mutatta magát, aki féli az Urat. Azok, akiket a becsvágy hajt, önmagukat híres-neves emberekként mutogatják és soha semmit nem tesznek anélkül, hogy előzőleg ne várnának némi magasztalást és dicséretet az emberektől. Viszont Jób azt jelenti itt ki, hogy oda adta az adományait, ahonnan nem volt remény a viszonzásra, sem pedig arra, hogy nagy világi dicsőséget vagy hírnevet szerezhessen magának, s akkor is igyekezett jót tenni az emberekkel, amikor már halottaknak látszottak. Ezzel jól kimutatta, hogy nem a beképzeltség vezette és nem idelelni a Földön kereste a bérét, hanem mondhatni Isten szeme előtt járt. Mert ha az ember a maga előléptetését keresi, akkor biztos, hogy ha bárkinek jót kell tennie, kétszer is megnézi, s megvizsgálja, hogy a másik fél képes-e viszonzni azonos arányban? Ezért látjátok, hogy a világban tett egyetlen jócselekedet sem szabadon történik, hanem inkább fizetségért, ezért ezek a tettek nem nevezhetők erénynek. Mert nem a felebaráti érzület az, ami ráveszi őket, hogy jót tegyenek egymásnak, vagy megsegítsék a szükségben levőket, hanem minden ember a maga hasznát tartja szem előtt, és azt nézi, hogy vajon a jó, amit másoknak tett, vajon visszatér-e hozzá? Viszont itt az van megmutatva nekünk, hogy Isten szolgálatában nem szabad törődnünk semmiféle világi viszonzással, sem pedig dicséretre vagy magasztalásra törekedni annak megfelelően, ahogyan látjuk, miképpen mondja Jób, hogy *a veszni indulók áldása szállt rá*. Jegyezzük meg jól ezt a mondást, mert amikor az ember a halál kapujában áll, akkor úgy tűnik nekünk, hogy mindaz a jó, amit neki tettünk, veszendőbe ment és a világ számára is úgy tűnik, hogy teljesen elveszett. S Jób valóban olyanokról beszélt itt, akik végleg elhagyottakká váltak és nem volt támogatásuk, mert egyetlen ember sem akart rájuk gondolni. Adott tehát valaki, aki mondhatni eltemetett ember, vagy mondhatni egy nyomorult

tetem, de én támogatom. Ha ezt cselekedve a célom bármiféle dicséret megszerzése az emberektől, akkor biztos, hogy keresek majd valakit, aki szétkürtöli majd a jóságomat és elmondja, az illető mennyit kapott tőlem és mennyivel tartozik nekem. De ha veszek egy szegény embert, aki már félholt, és látszólag azonnal meg is fog halni, az annak a jele, hogy nem keresem az emberek dicséretét. Hisz mi a bér, amire várok? Az illető mondhatni halálra van ítélve és nincs több remény a számára. Ezért, ha becsületesen akarunk eljárni, minden becsvágyat meg kell taposnunk, s nem szabad, hogy a kapzsiság vezessen bennünket, hanem egyenesen Istenre kell néznünk. Ez az a dolog, amit Jób valójában jelezni akart, s egyben ez az oka annak, amiért itt felsorolja az összes részletet, amiket érintettünk, nevezetesen az özvegyeket, az árvákat, valamint azokat, akiket az egész világ megvet. Mert kétségtelenül ők azok, akiket Isten különösen a figyelmünkbe ajánl. Ami pedig azokat illeti, akik képesek viszonzni a jócselekedeteket, amiket majd kapnak: ők magukat ajánlják. Ám amikor egy szegény ember semmiféle kegyben sem részesül és nincsenek sem rokonai, sem barátai, sem javai, sem a hatóság nem áll az ő oldalán: ha ezeket segítjük, az annak a jele, hogy egyenesen Istenre nézünk. Ha pedig nem tesszük, az annak a jelen, hogy nincsen bennünk könyörületesség. S valóban, miután mindenki oly szorosan kötődik a maga hasznához, ezért ajánlja konkrétan a mi Urunk mind az özvegyeket, mind az árvákat, valamint azokat, akik ínségben vannak és képtelenek magukon segíteni. Isten (azt mondom) bemutatja őket nekünk, hogy ezzel tegye próbára a könyörületességünket. Íme, egy dolog Jóbban, amit nekünk kell megjegyezni, mégpedig oly módon, hogy biztosra kell bennünk: mindezek a dolgok a mi okulásunkra hangzanak el. Mert (ahogyan már említettem) Jób nem bátorsgot használ itt, s nem is hetvenkedik, hogy azzal szerezzen magának megbecsülést, hanem inkább a Szentlélek mutatja meg nekünk az ő személyében, hogy mit jelent megbecsültnek lenni: nevezetesen, nem azt, ami külsőleg megmutatkozik, s a legszebben csillog az emberek előtt, mert az gyakran nem más, mint utálat Isten előtt. Akkor hát mi? Az, amikor az ember úgy jár, hogy nincs mástól bizonyossága, csak Istentől, ezért a tettei arra irányulnak, hogy ezt mondja: Isten parancsolta ezt nekem, s ezzel tesz próbára, ez az, amit kijelölt a számomra. Amikor valaki e szabály szerint jár, az ugyanaz, mintha elhessegetne minden világi szempontot, hogy Istenhez csatlakozhasson. S nekünk is ezt kell tenni. Ne vegyünk figyelembe más jóváhagyást, csak Istenét, s legyen az számunkra elégséges. S ne forduljunk el és ne vonjon el minket se a becsvágy, se a kérkedés. Amikor Istent akarjuk szolgálni, ne keressük ember kezéből a viszonzást, hanem szolgáljuk Istent színlelés nélkül és szilárdan, s ne a legszebbnek tűnő dolgokra támaszkodjunk, de legyünk teljesen biztosak és elhatározottak abban, hogy nem kell többre vágnunk, csak az Isten iránti engedelmisségre. Ezért mindezekben a dolgokban kövessük Jób példáját, s a mi bemutatónk ne álljon nem is tudom milyen ceremóniákból, melyeknek nincsen szubsztanciája, hanem azokból a dolgokból, amiket a mi Urunk parancsol nekünk főleg a törvényében. Ez pedig nem más, mint hogy gyakoroljuk a jogot, az igazságot és a könyörületet, azaz, meg kell adnunk mindenkinek a maga jogait, tartózkodnunk kell minden gonoszságtól, sértéstől, ravaszságtól és erőszaktól, s igyekeznünk kell szolgálni a felebarátainknak, főleg azokon könyörülve, akik szükségben vannak, hogy támogathassuk őket az Isten által adott képességeinkkel.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy könyörüljön rajtunk és éreztesse velünk úgy a bűneinket, amiktől megalázkodhatunk a valódi megtérésben, s a mi Urunk Jézus Krisztus személyében keresve Őt járuljunk Elé. S miután a kegyemébe fogadott minket, tetsszen Neki úgy vezetni a Szentlelkével, hogy az Ő dicsősége ragyogjon bennünk, közben pedig ne akarjunk tiszteletet nyerni az emberektől, hanem elégedjünk meg azzal, hogy az Ő dicsősége világít bennünk úgy, hogy felmagasztalja az Ő nevét. S tetsszen Neki olyan szilárdságban járatni minket az Iránta való engedelmisségben, hogy a kóborlók és eltévelyedők visszavezethetők legyenek az üdvösség útjára a mi példánkkal, így valamennyien közös egyetértéssel szolgálhassuk Őt

életünk egész idejében. S ennek megvalósításához tetsszen Neki igaz és hű szolgálókat támasztani az Ígétéhez stb.

A százhatodik prédikáció, ami a harmadik a huszonkilencedik fejezetről

Jób29:13-17

13. A veszni indultnak áldása szállt reám, az özvegynek szívét megörvendeztetém.

14. Az igazságot magamra öltém és az is magára ölte engem; palást és süveg gyanánt volt az én ítéletem.

15. A vaknak én szeme valék, és a sántának lába.

16. A szűkölködőknek én atyjok valék, az ismeretlenek ügyét is jól meghányámvetém.

17. Az álnoknak zápfogait kitördösém, és fogai közül a prédát kiütém vala.

Tegnap elkezdtük bemutatni, miképpen adja itt meg Jób az istenfélő ember erényeinek próbáját. Ez pedig a következő: teszi a jót a világra való tekintet nélkül, vagy anélkül, hogy itt keresné az viszonzást, s nem a becsvágy vagy a saját haszon vezeti, hanem mondhatni Isten szeme láttára tevékenykedik. Mert azok, akik kiállítást csinálnak az erényekből, de mégsem járnak becsületesen, a jót cselekedve mindig azt tartják szem előtt, hogy képesek-e az emberek viszonzni nekik, valamint, hogy dicsérhetőkké és ajánlhatókká váljanak, s ezzel vásároljanak maguknak hitelességet. De ha valaki szabadon átadja magát Istennek, azaz a viszonzás reménysége nélkül ebben a világban, az megmutatja, hogy Istent akarja szolgálni. Ezért Jób kijelenti, hogy nem törődött vele, hogy akinek jót tett, képes-e viszonzni vagy sem. Mert inkább a szegényekkel, az árvákkal, az özvegyekkel, a bénákkal és a vakokkal törődött. Ezzel pedig kimutatta, hogy a szándékában kizárólag Isten szolgálata állt. Emellett azt is megmutatta, hogy nem a becsvágy vezette, s nem kereste az emberek dicséretét. De hogyan van ez? Hiszen azt állította, hogy a veszni indult áldása szállt rá. S ez ugyanazt jelenti, mintha azt mondta volna, hogy azokat akarta támogatni, akik már félholtak voltak. S úgy tűnt, hogy ha bármi kegyet mutat irántuk vagy bármi jót tesz nekik, az veszendőbe megy és soha többé nem kerül majd szóba. De ez a megfontolás nem gátolta Jóbot a jó megcselekvésében, mert biztos volt benne, hogy jóllehet az emberek meghalnak, Isten szamon tartja a tetteinket és azok megmaradnak a feljegyzéseiben. Röviden, mindig látjuk, hogy Jób nem tartozott azok közé, akiket a testi indulatok rángatnak ide-oda, hanem mindig azon tartotta a szemét, hogy azt vegye figyelembe és kövesse, amit Isten engedett meg. S itt látjuk, miképpen kell szabályoznunk az életünket: mert Jób itt nem a maga dicséretét prédikálja, hanem azt mutatja meg nekünk, miképpen kell viselkednünk. S miután nincs könnyebb, mint önmagunkat felemelni, amikor a világ nevet ránk és az emberek dicsérnek, mi pedig hírnévnek és tiszteletnek örvendünk, Jób itt Istenhez visz minket és elmondja nekünk, hogy egyedül Ő a bíránk, Akire tartozik a kormányzásunk tekintélye, s Aki a törvényadónk, ezért nekünk csak az Ő kedvében járásra kell törekednünk, s engedelmeskednünk kell Neki mindenben, amit teszünk vagy mondunk. Jegyezzük ezt meg. Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy Isten (az Iránta érzett szeretetünk próbára tétele végett) kínál nekünk olyan személyeket, akiknek nincsenek eszközeik az ellentételezésünkhöz. Mert íme, a valódi bizonyítéka annak, hogy Isten szolgáljuk az, amikor azokat a felebarátainkat szolgáljuk, akik se meg nem örvendeztettek, se meg nem segítettek korábban, vagy amikor úgy látszik, elvesztegettük mind a munkánkat, mind a költséget, de mégsem hagyunk fel a foglalatosságunkkal. Miért? Mert elég nekünk, ha Isten elfogadja a cselekedeteinket. Ez az a dolog, ami miatt nem a béresek szerepét játsszuk. Ezt látva legyünk jól megfontoltak, s amikor látunk bárki szegényt embert, aki ínségben van vagy akivel rosszul bántak (mint amikor egyesek a világi javak híjával vannak, egyeseket mások megszorongattak és megnyomorgattak, egyesek híjával vannak a tanácsnak, egyesek pedig a segítségnek), akkor Isten akarja próbára

tenni a könyörületességünket, s a próbakőre tesz minket. Ha pedig visszahúzódunk, amikor a szegény kiált, s nem hallgatjuk őt meg, azzal kimutatjuk, hogy sem buzgók nem vagyunk, sem Isten nem akarjuk szolgálni. S legyünk biztosak abban, hogy ez a fenyegetés (a szegény kiáltott, de te nem hallgattad meg, ezért majd te is kiáltasz és nem leszel meghallgatva, s nem lesz senki, aki könyörülne rajtad) lesújt majd a fejünkre, mert nem találunk majd kegyelmet sem Isten, sem ember előtt, amikor könyörtelenek voltunk azokkal, akiket Isten küldött hozzánk azért, hogy támogassuk őket. Aztán ahogyan a mi szívünk volt kemény és kegyetlen, úgy fogja Isten is becsukni a szemét azoknak, akik szegénységben látnak minket és nem fognak könyörülni rajtunk. Panaszzkodhatunk és zokon vehetjük, de senki nem veszi majd figyelembe. S miért? Mert ez az a fizetség, amit kiérdemeltünk, amikor nem könyörültünk az ínségben levőkön és azokon, akiknek a segítségünkre lett volna szükségük. Amikor bárkit ínségben látunk, akinek a segítségünkre van szüksége, akkor szívből meg kell szomorodnunk és vele kell szenvednünk a saját magunk személyében, s ezáltal kell arra felindulnunk, hogy segítsünk neki az Isten által nekünk adott képességeknek megfelelően. Mert nem elegendő csak megsegíteni azokat, akiknek a támogatásunkra van szüksége, hanem mindezt szívbéli szeretettel kell megtennünk. Az alamizsna szó ugyanazt jelenti, mint a könyörület. Az emberek azonban azt hiszik, hogy jót cselekedtek, még ha nem is tekintettek az illetőre jobban vagy nem is becsülték őt többre egy kutyánál, s nem szenvedtek egy kicsit sem vele a bánatában, (röviden), ha nem könyörültek rajta, leszámítva azt, hogy adtak neki valamit, ami azonban (szigorúan véve) egyáltalán nem alamizsna. Igaz, az alamizsna bizonyosága, mármint a könyörületé, de mégis csak egy hamis bizonyosság, amikor az emberben nincs meg az említett könyörület és szívbéli vonzalom, amikről beszéltem. Ezért jegyezzük meg jól, hogy Isten akkor fogadja el az életünket, amikor kitartó szívűek vagyunk a könyörületben az ínségben levők iránt, s minden erőnkkel azon vagyunk, hogy megsegítsük őket. Azokról, akik így járnak el, elmondható, hogy a Szentlélek kormányozza őket és az életük elfogadható. Igaz, hogy Isten sok más dolgot is ajánl nekünk a törvényben, s én sem akarom azt mondani, hogy ez minden, hanem csak az egyike a fő dolgoknak. S az ember lehet mondhatni kicsiny angyal a maradékban, s a világ is bámulhatja őt, de ha olyan kegyetlen, mint egy vadállat, és olyan kemény szívű, hogy nem törődik a szegényekkel, sem az ínségben levőkkel, akkor biztos, hogy Isten megutálja minden erényét, amikkel csak rendelkezhet nagyrabecsülten. Ezért, ha szeretnénk tisztán és józanul élni, megadva mindenkinek, ami megilleti és senkinek sem téve rosszat, erőszakot, vagy nem tévesztve őt meg, ha arra vágyunk (azt mondom) hogy a mi Urunk mindezeket a dolgokat nagyra értékelje, s a tetteink elfogadható szolgálat legyen a Számára, akkor párosítsuk ezek mellé elválaszthatatlanul a könyörületet is. Mert ahogyan a fogások is íztelenek só nélkül, úgy amikor nem vagyunk könyörületesek a felebarátaink megsegítésében és a kezünk kinyújtásában azok felé, akik segítséget keresnek, az biztosan olyasmi, amiben Isten sem ízét, sem illatát nem érzi az egésznek. Látjátok tehát, mit kell leszűrünk mindebből a szövegből, amiben Jób azt mondja, hogy *a veszendők áldása szállt rá, s ő atyja volt az özvegynek és védelmezője az árvának*. Továbbá jegyezzük meg jól azt is, hogy amiképpen látjuk a felebarátaink hiányait és szükségait, az ugyanaz, mintha Ő mondaná nekünk: Íme, megmutatom neked, hogy az szeretném, ha az emberek beszélnének egymással. Mert Isten könnyen keresztül tudná vinni, hogy minden ember elégedjen meg a saját maga személyével és éljen egyedül. De látjuk, hogy közülünk senki sincs, akinek ne lenne szüksége mások segítségére. Én még a leggazdagabbakat és a legkönnyebben élőket is ide sorolom. Vegyünk valakit, aki egészséges és testileg kéjvágyó, s nagy készletei vannak a javából és gazdag, ezért látszólag minden úgy van nála, ahogyan szeretné, de mégis szüksége van mások segítségére. Minden ember nem lehet földműves, minden ember nem lehet posztókereskedő, minden ember nem lehet tímár, és így van az összes többi kézművességgel is. Röviden, látjuk, hogy Isten erővel köt minket egymáshoz, s az a szükség mondhatni lánc, ami szorosan egyben tart minket. Emellett látjuk, hogy a mi Urunk még jobban kényszerít minket, amikor az egyik emberre betegséget küld, a másokra

szegénységet, erre az emberre ezt, arra az emberre amazt, így a gazdagnak nincs több előjoga, mint a szegénynek, hanem gyakran úgy összezavarodunk, hogy azt sem tudjuk, merre forduljunk. Azt mondom, Isten oda viszi őket, ahová nem is gondolták volna, még azokat is, azt mondom, akik (saját maguk szerint) az egész világot birtokolták. S mi ennek az oka? Mint korábban mondtam, Isten látva, hogy az emberek egymást világosítják fel, s mindenki magának élne (ha ez lehetséges lenne), mondhatni a fejünk hajszálaival vonva mutatja meg, milyen hatalmas ostobaság arra vágni, hogy kivételek lehessünk az alól az állapot alól, amibe az egész emberiséget helyezte. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor bármelyik felebarátunk ínségben van (annak megfelelően, ami itt hangzik el *a bénákról, a vakokról, a veszni indultakról, az özvegyekről és az árvákról*), akkor mindegyikünknek fontolóra kell vennie: hogyan kell viselkednem ebben az esetben? Mert ha Isten juttatott minket ide, akkor azt is a mi dolgunkká tette, hogy megsegítsük az ínségben levőket. S ha nincs meg bennünk ez a megfontolás, az csalódás a felebarátaink számára, s megfosztjuk őket attól a dologtól, amit Isten arra rendelt, hogy azzal segítsük meg őket. Aztán számot is kell majd adnunk, amiért visszatartottuk azt a dolgot, amit Isten ránk bízott avégett, hogy az ínségben levőket támogassuk. Ezért közülünk mindenki alaposan gondolja át a neki adott képességeket, mert drágán megfizetünk majd Isten ajándékaiért, ha nem vesszük figyelembe, hogy ezek értékesek Isten szemében, s nem használjuk ezeket olyan tisztán, ahogyan Ő parancsolja. Nincs Isten ajándékai között olyan kicsi, ami ne lenne méltó a megbecsülésre, s az akkor valósul meg, amikor helyesen és törvényesen használjuk azokat. Ezért amikor Isten felruház valakit bármilyen ajándékkal, azt illik megköszönni Neki, ezt gondolva: ez nemcsak az enyém. Igaz, hogy Isten nekem adta, hogy hálát adva használjam, de abból a célból is, hogy megsegítsem vele a felebarátaimat, Ezért erre kell törekednem, s ha szűkmarkú leszek ebben a vonatkozásban, Isten joggal megmutathatja, hogy én csak a gondnoka vagyok a javainak, s ezek nem az enyéme, hogy az tegyek velük, amit csak akarok, hanem csak a kezelésüket bízta rám. Ezért mindenki vegye fontolóra, hogyan szeretné Isten, hogy megbecsüljük az ajándékait, s igya mindenki a saját vizét úgy (amint Salamon mondja, Péld5:15), hogy folyók folyhassanak a felebarátainkhoz: ne legyünk egyedül falánk, hanem legyen olyan forrásunk, amely képes kielégíteni minket és könnyíteni azokon, akik nélkülöznek. Ígyünk abból a forrásból, amit Isten adott nekünk, de ezzel együtt bánjunk úgy azzal, hogy a többi ember is érezhesse, s ne legyünk olyanok, mint a vadállatok. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből a mondatból. Továbbá jegyezzük meg azt is, hogy ha nem vagyunk túl kegyetlenek, akkor maguknak a szükségeknek kell a felebarátaink támogatására indítani minket. S valóban, ha nem volna sem írott törvény, sem próféták, sem semmi más, akkor is, vajon maga a természet nem elég jó úrnő ahhoz, hogy meghajlítson és meglágyítsa a szívünket, amikor bármiféle szükségben látjuk az embereket? Íme, az egyik ember vak, a másik béna, a harmadiknak nincsenek világi javai, másvalakinek nincs védelme, megint másnak tanácsra van szüksége: ebben az esetben a saját testünket látva (ahogyan Ézsaiás próféta mondja) nem tagadhatjuk meg a saját természetünket. Ezért amikor szükségben látunk embereket, akik a saját képünkre teremtetek, ha nem támogatjuk őket, akkor vajon nem vagyunk betegek vagy rosszabbak az oktan állatoknál? Gondoljuk hát meg magunkat: esetleg feltételezhetjük ezt-azt, de semmiféle tudatlanság sem lehet a mentségünkre. Mert még ha a tanítás egyetlen szava sem jutott el hozzánk, maga a szívélyesség mutatja meg, hogy hibáztathatók vagyunk, ha nem igyekszünk megsegíteni az ínségben levőket. S még a pogányok is kellő tanúbizonyságot tesznek arról, hogy maga a természet tanít minket erre, mivel ez szükséges. Sőt valamennyien kellőképpen meg is vagyunk győzve erről tapasztalatból. Mert amikor bárkit bajban látunk, biztos, hogy van bennünk egy ösztön és indíttatás, ezért, ha lehet, szükségszerűen odafutunk. De mi történik? Mindenki becsukja a szemét, hátat fordítunk és kikapjuk a fejünket a gallérból valahogyan és valami csip-csup félmegoldással. Mindazonáltal a belső indíttatásunk bírósági idézéssé válik ellenük Isten előtt, amiért nem igyekeztünk segíteni a felebarátaink szükségéin. Mert (mint azt már mondtuk) nem szabad azt gondolnunk, hogy a

segítségnek így híjával levő emberek a vakszerencse következményei. Isten jelölte ezt ki oly módon, hogy a könyörületességünket tehesse próbára, vagy meggyőződhezzünk arról, hogy kegyetlenek voltunk. Jób most hozzáteszi, hogy *utánajárt az ügynek, amit nem ismert, mert közvetlenül akarta megismerni az igazságot*. Itt nem a saját személyében szól, hanem mint olyasvalaki, akinek volt hatalma igazságot tenni, mint azt korábban láttuk. S ezt a dolgot nagyon érdemes megjegyezni azokról, akik az igazságszolgáltatás hivatalában vannak. Mert itt azt mutatja meg, hogy nekik ügyelniük kell minden ember igazságának kivizsgálására, hogy ne engedjenek senkit elnyomni, sem pedig rosszat tenni neki vagy becsapni őt. Igaz, hogy ebből egy általános tanítást is le kell szűrünk. De legelsősorban a magisztereknek és a hatalomban levőknek kell tudniuk, hogy a Szentlélek itt az ő leckéjüket akarta megmutatni és biztos szabályt akart nekik adni azért, hogy hűségesen elláthassák a kötelességeiket, ha hajlandók azt meghallgatni, viszont, ha nem látják el ezeket, akkor váljanak menthetetlenekké. Ezt tartalmazza ez a rész. Ezért jegyezzük meg, hogy nem elégséges egy bírónak senkinek sem tenni rosszat akarattal és a látottaknak megfelelően kihirdetni az ítéletét, hanem szorgalmasnak kell lennie a dolgok kiszűrésében is. Nem elegendő egy bírónak várni addig, amíg az emberek megnyitják az utat előtte és mondhatni ujjal mutatnak a dologra, hanem gondjának kell lennie arra is, hogy ő maga kutassa ki a dolgokat. Ha pedig a dolog sötét és kétséges, minden értelmét arra kell irányítani, hogy végül jól tájékozott legyen benne. Nos, ha ez a szorgalom van megkövetelve minden bírótól, akkor könyörgöm, mi lesz velük, ha szándékosan becsukják a szemeiket s hagyják a dolgokat részrehajlásból, gyűlöletből, vagy megvesztegetés miatt szabadon folyni, s arra ragadtatnak, hogy az egyik embertől elragadják a javait, mást kegyeljenek, s akadályozzák a harmadikat? Milyen rettenetes kárhozat vár rájuk, ha így járnak el? Ezért szenteljünk alapos figyelmet ennek a tanításnak. Mert ha valaki hűségesen akarja szolgálni Istent és el akarja látni a reá bízottakat, amikor a közjó hivatalába kap elhívást, akkor először is azt kell megérteni, hogy nem úgy helyeztetik oda, mint holmi bálvány. S valóban, miért ígérte meg Isten, hogy a józanság lelkét adja a királyoknak, hercegeknek és magisztereknek, ha nem azért, mert mindenki más felett szükségük van rá, mint páratlan ajándékokra? Ezért azoknak, akik ebben a hivatásban vannak, imádkozniuk kell Istenhez: vezesse őket úgy, hogy legyen akkora bölcsességük és helyes értelmük a dolgok megvizsgálásához és kiismeréséhez, hogy semmiképpen se járjanak el megfontolatlanul. S ha egyszer így Istennek ajánlottak? Akkor a második dolog a számukra a szorgalom a dolgok igazságának kiderítésében és amikor a dolog nem ismert a számukra, nem szabad mentesnek képzelniük magukat annak kimondásával, hogy „én nem tudtam arról semmit”, mert a tudatlanságuk sokba fog kerülni Isten előtt. Ezért a bírónak, aki el akarja látni a kötelességeit, ébernek kell lennie annak megismerésében, miképpen mennek a dolgok, s a végsőkéig törekednie kell az igazság megismerésére minden eszközzel, amennyire csak tőle telik. Ebből látjuk, micsoda ostoba védekezés ezt mondani: én nem tudtam róla. Igen, az emberek igyekeznek majd hazugságokkal tájékoztatni azokat, akik Isten székében ülnek, s könyörgöm, ha szándékosan hagyják, hogy becsapják őket, s megelégszenek azzal, hogy tovább már nem boncolgatják az ügyet, hanem hagyják a gaztettet elillanni (ahogyan gyakorta becsukják a szemeiket), az vajon nem rendkívül ostoba vizsgálat? Elfoglalják Isten helyét, s Isten egy bálvány, ami függönyt húz a szemeik elé, s emiatt nem tudnak ítélni fehér és fekete között? De micsoda gyalázattal illetik az ilyen bírók a Mesterüket, amikor akarattal tudatlanok, vagy amikor elszundikálnak és nem veszik a szívükre, hogy az emberek becsapják őket? Íme, valaki, akinek a világon a leggyalázatosabb az ügye, de úgy elkezd elhomályosítani a bíró látását, mintha egy marék hamut szórna a szemébe vagy valaki mást állítana maga elé és a bíró megelégedne azzal, ezt mondva: egy kicsit sem látom, miféle árulás rejlik ebben? Isten ítélőszékének szentnek kell lennie, az emberek pedig igyekeznek azt bemocskolni, amennyire csak tőlük telik. Mert nincs gyalázatosabb beszennyezés, mint a hazugságok, amikor az emberek engedik így elcsúrní-csavarni az ítéletet és az igazságot. Netalán azt mondják, hogy ennek megvan az oka? De miféle ok? A teljes

hazugság. Ezért, ha a bírák kettős elméjük, akiket az emberek úgy hajlíthatnak ide-oda, mint a nádat, ami minden szélfuvallatra hajladozik, a bírák pedig erre hasonlítanak, mert nincs sem szilárdság, sem állhatatosság bennünk, könyörgöm, ettől megszűnnek vétkeseknek minősülni Isten előtt? De sokakat látunk, akik nemcsak könnyedén veszik, ha az emberek becsapják őket, és nem vágnak többre, csak valamiféle színezetre és csillogásra, de az igazságtalanság szószólóivá is válnak, s elkezdik erőltetni a hazugságokat sz igazak elbuktatásához. Valamelyik ügy esetleg annyira világos, hogy még a kisgyermek is (ha őket helyeznék oda) el tudná mondani, miképpen áll a dolog az igazságnak megfelelően, de a bírák nem is tudom milyen kételyeket fogalmaznak meg arról, hogy az ügy önmagában vajon elég igaz és világos-e, s valaki jön és nem is tudom mivel hozakodik elő azért, hogy mindent összekuszáljon. A bírák nem várnak addig, amíg jön valami ügyész vagy ügyvéd a maga hazugságaival és hazug vallomásával az egész ügy kiforgatása végett, hanem ők maguk készek ezt mondani: Á dehogy, ez így és így van. Az ügy nagyon jó, teljesen világos és nyilvánvaló, ám ők mégis a hazugságainknak hisznek, így teljesen összekuszálják és elbonyolítják azt. Röviden, nem látni mást, csak gyalázatos szégyentelenséget, amit még akár a csecsemők is megítélhetnek. S Isten vajon közben nem tesz semmit? Engedi, hogy az emberek ezen a módon gúnyolják a fenségét és bemocskolják a szent ítélőszékét, amit a saját nevének szentelt? Nem, nem. Látjuk tehát, hogy azoknak, akiket az igazság székébe ültettek, rettentő számot kell adniuk, s félelmetes átok készül a számukra, ha nem lesznek éberek a dolgok kivizsgálásában, s nem találomra ítéleznek, ismerve a közmondást, mely szerint a bolond bíró gyors ítéletet hoz, hanem minden erőfeszítést megtesznek a tényállás megismerése végett, hogy mindig óvást emelhessenek Isten előtt, s bemutatthassák a cselekedeteikkel az emberek előtt, hogy nem volt bennük akadály ami miatt nem voltak teljes mértékben tájékozottak és a dolgok igazságtartalmát sem ismerték.

Ha pedig ez a hanyagság ilyen súlyos büntetést érdemel, s azok, akik függőnyt vontak fel előttük, nem kerülhetik el Isten kezét, mi lesz azokkal, akik a megvesztegetéssel megrontott, részrehajlástól vagy gyűlölettől megszállott lelkiismeretük miatt vadállatok módjára kezdenek el rúgkapálni, és a tőlük telhető legnagyobb mértékben felforgatnak mindent. Mivel az emberek nem ismerik fel, kik ők valójában, ezért amikor az igazságszolgáltatáshoz menekülnek, ott kerülnek ugyanolyan helyzetbe, mint a bárányok között. S könyörgöm, amikor eljutnak erre a pontra, hogyan fognak megjelenni Isten előtt, még ha Ő egy időre szemet is huny felettük? Most hát látjátok: nincs nehezebb dolog, mint igazságot szolgáltatni, látva, mekkora figyelmességet követel meg benne Isten. Ezért jegyezzük meg azt is, hogy minden embertől konkrétan megköveteltetik (amennyire csak tőle telik), hogy vizsgálja meg a gonoszt és a jót, nehogy végül megszomorítsuk a felebarátainkat. Mert noha nem vagyunk bírók, akik nyilvános ítéleteket hirdetnek ki, mégis gyakran teszünk rosszat a felebarátainknak, rosszul megítélve őket, s nagyon sok módon tudunk nekik ártani, ha híjával vagyunk a tényleges információknak. Ezért összpontosítsunk az igazság alapos próbára tételére és megismerésére, hogy ne tévesszenek meg bennünket a hazugságok, és emiatt ne tegyünk rosszat senkinek. Továbbá, miután Jób beszélt a bölcsességről és a gondosságról, amiknek meg kell lenni a hatalomban lévő emberekben, hozzáteszmég egy erényt, ami ugyanúgy megköveteltetik tőlük: konkrétan, a lelkiismeret romlatlansága, amivel szembezállnak minden rosszal és erőszakkal, s nem engedik, hogy bárkivel bármi erőszakosságot tegyenek anélkül, hogy ezt ők a tőlük telhető legnagyobb mértékben igyekeznének jóvá tenni. S ez az oka annak, amiért Jób elmondja, hogy *kitörte a gonosz zápfogait és kiragadta a prédát a fogai közül*. Ez azonban nem tehető meg mindaddig, amíg a bírák és a magiszterek nem rendelkeznek olyan határozottsággal önmagukban, hogy nem képesek elviselni bármi gonosztságot anélkül, hogy ne állnának ellene annak. S ez az erény Isten különleges ajándéka. Mert lehet valaki nagyon bátor, mégis, amikor látja, hogy az embereket megannyi kényelmetlenség sújtja, az emberek nemtetszésének kiváltásától való félelem mégis visszahúzza és lehűti őt. Igaz, sok példát lehet találni még a pogányok és azok között is, akik soha nem ismerték Istent, de nem hajoltak meg semmilyen

okból, hanem fenntartották az igazságot, s a kezüket és a támogatásukat nyújtották az igazságtalanul elnyomottaknak. Bárki sok példáját láthatja ennek. De Isten azért munkálkodott így, hogy elvegye a mentséget azoktól, akik az Ő nevében esküdöztek vagy színleltek és hagyták, hogy a jó embereket elnyomják és nekik rosszat tegyenek, a farkasok pedig felfalják a juhokat. Mégis (mint korábban említettem), a legyőzhetetlen határozottságnak vagy állhatatosságnak ez az erénye Isten különleges ajándéka. Így akik az ítélőszékben ülnek, miután kérték Istent, hogy adjon nekik bölcsességet és megtette minden tőlük telhetőt a kötelességeik ellátására, továbbá kinyújtották a kezüket azok felé, akiket lábbal tapostak meg, pajzsként kell szembeszegülniük azokkal, akik erővel akarják elvenni mások javait és a szegény emberek torkára akarják tenni a lábukat. A bírónak fel kell lépni ez ellen. Igaz, amikor az emberek látják a gonoszokat szabadjára engedett zablával, mikor senki nem áll nekik ellen, azt mondják: én mit tehetnék? Nem tudom ezt kijavítani. De az efféle mentségek haszontalanok Isten előtt. Látom (mondják egyesek), hogy a társaságból senki nem hallgat meg engem, mindannyian hátrálnak inkább, s ha tenném a kötelességemet, akkor azok, akik csatlakoznának hozzám, inkább elhagynak. Ha pedig egy-két gazfickó csak csúnyán néz ráz, máris reszketek a félelemtől és nem tudom, mit tegyek, így nem az én hibám. Szeretném orvosolni, de egyedül képtelen vagyok rá. Ezek az okoskodások hordozhatnak némi színezetet az emberek előtt, de szükségszerűen a földre esnek Isten előtt. Mert (mint már kijelentettem) a Szentlélek itt általános leckét ad mindazoknak, akikre ezt a feladatot bízta. Ez a lecke pedig az, hogy a gonoszok kifejezett ellenségeinek kell mutatkozniuk, s amikor látják, mennyire a vadállatokhoz hasonlítanak, s a fogaik ki vannak élesítve egymás felfalásához és az egymásba maráshoz, akkor meg kell akadályozniuk a cselekedeteiket, s eljűk kell lépni, felhasználva azt a hitelt és tekintélyt, amit Isten adott meg nekik. Mert nem kis mondás az, amikor Jób azt mondja, hogy *kitörtem a gonosz zápfogait és kiragadtam a prédát a fogai közül*. De most jegyezzük meg, hogy amikor Isten magisztrátusokat rendel el, azaz embereket hív el az igazságszolgáltatás hivatalába és felfegyverzi őket a kardjával, azzal megparancsolja nekik, hogy őrizték a jót és az ártatlant, s vállalják fel az igazság védelmezését és szálljanak szembe minden rosszal, csalással és erőszakkal. Ha pedig egy bírót azt mondja: nem tudom, ki volt jó vagy rossz, akkor kit illet ezért a gyalázat? Mert először is, Isten soha nem mulasztja el megadni a bölcsességet azoknak, akik Tőle kérik, aztán megáldja azok munkáját is, akik hűségesen fáradoznak az igazság kiderítésén. De amely bírók olyan távol állnak attól, hogy vizsgálódjanak az elnyomottak érdekében, hogy ha az emberek úgy panaszkodnak nekik, amittől még a levegő is megcsendül, mindazonáltal azok füle, akik kezeinek kellene megkezdeni a dolog orvoslását, süketek? Ha valaki részletesen beszámolt egy gaztetről és a bíró megismerte az ügyet, akkor menthetetlen, és nem mondhatja: nem panaszkodni jött hozzám. Nem, de a vétek a szemed előtt történt, s a te hivatalod volt helyrehozni. Te azonban nem törődtél vele, s igyekszel tisztán elszökni Isten elől? Meglátod azonban, amint a szegény nép panaszkodik és eljön megmutatni a jogait, de arra mégsem találunk orvoslást. Viszont ott, ahol nem történt gonoszság, kardot kell rántani és a dolgot hevesen kell intézni, mintha a bíró örült lenne. Egyese azt mondják, hogy ez nem más, mint az igazságszolgáltatás buzgósága. Ez nagyon hasznos. Nem, az aljas szégyentelenség, aminek nincs sem oka sem indoka, amikor engedik a szegény embert zaklatni, de közben teljes szigorral munkálkodnak olyasvalamiben, ami esetleg jelentéktelen. Ha egy szegény ember, akinek rosszat tettek, panaszkodik és előhozakodik a jogaival, nos az semmi, jöjjön egy hét múlva, és olyan sokat húzzák az idejét, hogy belefárad. Ha egy egyszerű embernek nincsen jövedelme és bevételei, amiből élhetne, ha nem áll mögötte senki, aki támogathatná az ügyét, ha az illető kézműves, akkor szenvednie kell az éhségtől, ha vissza is szerzi a jogait egy nem annyira nyilvánvaló dologban. Rosszat tettek neki, a világ látja azt, a dolog kézzelfogható, de végül visszaszerzi a jogait? Akkor teljes üldöztetésnek kell sújtania, be kell zárnia az üzletét és fél évig tétlenül kell üldögeálnie. S ha már jó ideje harcolt is az ügyéért, akkor is csak a gúnyos nevetség tárgyát fogja képezni. Látjuk ezt a rendetlenséget, s ezért

miképpen adhatnak számot Isten előtt azok, akiket az igazságszolgáltatás szent székébe ültettek? Igaz, hogy az emberek előtt tiszték lesznek, de ez a tanítás mégsem válik semmissé a számukra. Így (mint mondtam) nagyon visszás dolog érdeklődőnek lenni, mert látjuk, hogy amikor a dolgok napvilágra jönnek, akkor nincs buzgóság azok megtámogatásához, akikkel rosszul bántak és akiket elnyomtak, sőt az is megmutatkozik, hogy a gonoszok felbátorodnak a nekik adott szabadság folytán, amikor bármi gaztettet követtek el, de megúszták büntetlenül. Ez ugyanolyan, mintha szabadságot és előjogot kapnának arra, hogy mindenkinek ártsanak. Nos, azt felhasználják és visszaélnék vele, s egyre messzebbre mennek. Közben a bíró még mindig mondhatja, hogy valóban elkövették az adott gonoszságot, majd a másodikat, a harmadikat és a negyediket is, mert végül minden rendetlenné válik, és közben hol a kijavítás? Vajon nem akarja Isten, hogy tiszteljék az Ő ítélőszékét? S az miképpen valósulhat meg, ha nem az említett határozottsággal és állhatatossággal a gonosz visszaszorításában? Ezért ha akkora a szabadság, hogy a gonoszok játszhatják az oroszlánok, a medvék és más erdei vadállatok szerepét, akkor emlékezzenek meg magukban az Isten tekintélyébe helyezettek: nekem a Mesteremet kell szolgálnom, s hogyan mentem fel magam? Ha ellátom a kötelességemet, Ő az én oldalamon fog állni, s engem az Ő keze tart meg. Látjátok hát, min kell gondolkodnia egy bírónak, s akkor oroszlánszívű lesz az erdei vadakkal szemben és kiüti a prédát a fogaik közül, kitörve a fogaikat. S valóban jegyezzük meg, hogy ezek a beszédmodok nem feleslegesek, mert Jób (vagy inkább a Szentlélek az ő szájával) valójában azt akarta bejelenteni, hogy akik kötelességtudó módon szolgáltatnak igazságot, soha nem lesznek képesek azt véghezvinni, csak ha használják a kardot, amit Isten adott a kezükbe a gonoszok fogainak kitördeléséhez, azaz, csak ha erőteljesen és szigorúan lépnek fel. Mert ha a bíró elpuhult, s amikor a gazemberek megbüntetésére kerül a sor, elkezdi mondogatni: azt sem tudom, hol vagyok, s nagyon híjával van a határozottságnak a rendetlen dolgok rendbetételéhez, akkor biztos, hogy soha nem fogja ellátni a kötelességét. Ezért ahol itt a gonosz emberek fogainak kitördelését említi, ott értsük meg: a mi Urunk azokat figyelmezteti, akiknek a kardját adta, hogy határozottan használják azt a gonoszok ellen, akik rendszerint nagyon kemények. Mivel pedig olyanok, mint a vadállatok, az igazságszótóknak is állhatatosoknak és határozott szívűeknek kell lenni az össze erőszak és tombolás visszaszorításához. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Most pedig zárásképpen jegyezzük meg ezt a mondatot, amit Jób itt szögez le, miszerint *magára öltötte az igazságosságot, s az igazságot* (azaz a becsületességet) *palástjává vagy koronájává tette*, azaz erénybe öltözött és nem pedig bátorságba, mint azok, akiknek Isten némi tekintélyt adott, s azzal hitegetik magukat, hogy a világ nem méltó arra, hogy a szemükbe nézzen. Ezek a kakasok szerepében tetszelegnek és kiterjeszti a szárnyaikat. Látjátok az öltözködését azoknak, akik ma vannak a hatalomban és az igazságszolgáltatásban: mert nem látni mást, csak gőgöt, nincs más, csak pompa és hengegés, sőt azt hiszik, hogy nem is halandó emberek. Itt viszont a hangzott el, hogy az ember, aki törődik Istennel, és igyekezett hűségesen ellátni a kötelességét, az igazságosságot a palástjának veszi, a becsületes bánásmódot pedig az öltözködésének vagy a megjelenésének. Könyörgöm, csak az őszinteség kedvéért, engedné valaki, hogy a kabátját és a köpenyét letépjék róla, őt magát pedig elküldjék kankalint szedni, ahogyan a közmondás mondja? Ha nem volna sem meleg, sem hideg, vajon nem tartaná mégis magán a ruháit azért, hogy nyíltan az emberek közé vegyülhessen? De ha valakit lemeztelenítenek, s történetesen esőben és szélben, így a hidegben megfagyna, a melegben eltikkadna, s a ruháit darabokra tépnék, az vajon nem okozna neki szívbeli szomorúságot? De mégis, az igazságosság és a becsületes bánásmód az öltözködeink, a kabátunk, amiben meg kell jelennünk. Ha pedig az ember hűséges volt a kötelességeinek ellátásában, Isten megtartja őt, s az illetőt körülveszi a fentről származó védelem: Isten kegyeiben lesz, még ha senki sem tekint rá jó szemmel az emberek közül. Látjátok tehát, miképpen kell felöltöznünk Isten és az angyalai előtt: nevezetesen, az igazságosság és a becsületes bánásmód megtartásával, nehogy megfosszanak azoktól, így elveszítsük azokat.

Akkor, ha néha az emberek hízelgéssel, vagy megvesztegetéssel, vagy fenyegetéssel, vagy gyűlölettel, vagy másféle kísértéssel azon munkálkodnak, hogy elvegyék tőlünk az igazságosságnak és a becsületes bánásmódnak ezt a ruházatát és megjelenését, óvakodjunk nagyon, nehogy elragadják tőlünk, ha nem akarjuk a szégyenünket és a becstelenségünket nyíltan Isten és az angyalai elé tárni. Továbbá, ami a világot és a jelenvaló életet illeti, óvakodjunk, hogy ne tegyük ki nyíltan magunkat se hidegnek, se melegnek, azaz, hogy Isten ne engedjen megtapasztalnunk megannyi ínséget, miközben nem nyújt semmi támogatást. S miért? Mert amikor olyan gyávák vagy tunyák voltunk, hogy hagytuk magunkat megfosztani a ruházatunktól, akkor jó okunk van rá, hogy utóbb okosabbak legyünk. Volt ruhám, amibe felöltözhettem és ami megvédett az esőtől, de véletlenül hagytam azt elvenni. Akkor most nem érdemlem meg, hogy bőrig ázzak, látva, milyen hanyagul vetettem magamra a köpenyt? Íme, Isten kijelenti nekünk: azért, hogy jól öltözöttek legyünk, Ő Maga öltöztetett fel minket a saját igazságosságába. Mi pedig azzal az igazságossággal mindig úgy bántunk, mintha értéktelen lenne, nem vettük számba az említett becsületes bánásmódot és egyenlőséget, amit oly nagyon ajánlott nekünk, hanem mondhatni mindig a szélnak eresztettük ezeket. Látva tehát, hogy ezen a módon vetkőzünk le, könyörgöm, vajon nem érdemeljük meg, hogy a mi Urunk átadjon minket minden szégyennek, hogy kinevessenek és gúnyoljanak, s emiatt mindentől megfosszanak, végül pedig ne legyen sem segítségünk, sem támogatásunk sem Istentől, sem embertől? Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből. De valóban sohasem tudjuk teljesen felmenteni magunkat ez alól a kötelesség alól- Úgy értem, nemcsak a magisztrátusok, melyeknek oly magasztos és nehéz a feladatuk, de azok sem, akiknek nincs több dolguk, mint önmaguk és a házuk népe kormányzása: lehetetlen, hogy olyan tökéletességre tegyenek szert, hogy minden pontban az igazságosságba és a becsületes bánásmódba legyenek felöltözve. Mit kell hát akkor tennünk? Jézus Krisztushoz, a mi Urunkhoz kell fordulnunk két okból. Először is, mert nem találjuk meg magunkban az itt szóban forgó dolgokat: lassúak vagyunk a jóságban és gyorsak a gonoszságban, nincs bennünk sem bölcsesség, sem józan ész. ezért Jézus Krisztushoz kell fordulnunk, Akiben megadatik a bölcsesség és az erő Lelke, ahogyan Ézsaiás próféta könyvének tizenegyedik fejezetében olvassuk (Ézs11:2). Akkor, ha felöltöztünk a mi Urunk Jézus Krisztus igazságosságába, valamint a becsületeségébe és a bölcsességébe, amit a Szentlelke által ad meg nekünk, akkor alkalmas módon leszünk felöltöztetve és felékesítve az Isten előtti megjelenéshez. Mivel azonban ezt a mostani életet illetően mindig lesz bennünk némi tökéletlenség, s valami mindig rossz lesz, a mi Urunk Jézus Krisztusnak a pusztá kegyelméből kell befednie minden hibánkat, hogy ezek megbocsáthatókká legyenek az Ő kedvéért. S Ő tölti be minden szükségünket, ezzel együtt folyamatosan gyarapítja Szentlelkének ajándékait bennünk egyre jobban és jobban, s vezet minket annak erejével, amíg teljesen meg nem szabadulunk a testünk minden gyengeségétől és romlottságától, s eljutunk oda, ahová igyekszünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, hogy teljesen kétségbeesve magunkban, Őhozzá forduljunk, bízva abban, hogy ez nem lesz hiábavaló, mert Ő akar és kész segíteni mindazoknak, akik Őt keresik. Ezért mondjuk valamennyien: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk igazság szerint, hogy nem vagyunk méltók a mennyre emelni a szemeinket, hogy megjelenjünk előtted stb.

A százhetedik prédikáció, ami a negyedik a huszonkilencedik fejezetről

Jób29:18-25

18. Azt gondoltam azért: fészkenem veszek el, és mint a homok, megsokasodnak napjaim.

19. Gyökerem a víznek nyitva lesz, és ágamon hál meg a harmat.

20. Dicsőségem megújul velem, és kezívem erősebbé lesz kezemben.

21. Hallgattak és figyeltek reám, és elnémultak az én tanácsomra.

22. Az én szavaim után nem szóltak többet, s harmatként hullt rájuk beszédem.

23. Mint az esőre, úgy vártak rám, és szájukat tátották, mint tavaszi záporra.

24. Ha rájuk mosolyogtam, nem bizakodtak el, és arczom derűjét nem sötétíték be.

25. Örömet választottam útjokat, mint főember ültem ott; úgy laktam ott, mint király a hadseregben, mint a ki bánkódókat vigasztal.

Jób, miután beszélt a tekintélyről, amit az erényeivel vásárolt meg, továbbá az ajándékokról, amiket Isten kegyelme helyezett belé, most hozzáteszi, hogy úgy tűnt, a helyzete soha nem fog megváltozni. S ezzel megmutatta, hogy nem volt olyan, mint azok, akik annak ellenére uralkodtak az emberek felett, hogy azok akarták vagy sem, s mindig kételkedtek és bizonytalanságban voltak. Annak megfelelően, ahogyan látjuk, hogy azok, akik rossz módon jutottak tekintélyre és hatalomra, tehetnek szert nagy befolyásra és megreszketethetik az egész világot maguk alatt, de amint fordul a szél, a legkisebb változás a világban maga alá gyűri őket. Miért? Mert ahogyan félnek tőlük, úgy gyűlölik is őket, s azok, akik csúsznak-másznak előttük, teljes szívükből azt kívánják, hogy bárcsak leverve láthatnák őket. Röviden, nincs semmi szilárd alapjuk. De Jób megmutatja, hogy nem gyorsan múló tekintélye volt, ami csak két-három napig tart, hanem az olyan jól megalapozott volt, hogy bárki mondhatta volna, hogy az állapota soha nem fog változni, mert olyan jól meg volt támogatva minden oldalról. Íme, mit jelentenek a szavai. Mindazonáltal Isten oly módon sújtotta őt le, hogy a világ legnyomorultabb teremtményévé vált. Nem csoda tehát, ha olyan kínban volt, hogy nagyobb már elviselni sem volt képes, hiszen olyan csapás érte, amit soha nem vért. S ez az oka annak, amiért gyakran túllő a célon a beszédjében. S bár Istent mindig a szeme előtt tartotta, mégis, nagyon is szélsőséges. Ezt tehát nem szabad furcsállni, fontolóra véve, hogy a nyomorúság, amit elhordozott, felfoghatatlan, s olyan, amit az ember korábban elképzelni sem tudott. De ennek a mi okulásunkra kell szolgálnia, hogy mindig óvatosak legyünk. Ha Isten bármi bővelkedést juttat nekünk, ne legyünk aluszékonyak, hanem vegyük fontolóra, hogy ez a mulandó élet ki van téve minden általunk elképzelhető változásnak, minden támaszték ellenére, amivel csak rendelkezhetünk. S még ha látszólag az egész világ kegyel is minket, s százezer vállon is hordoznak, mégsem szabad azt hinnünk, hogy van bármi állandóság idele, mert minden átmeneti, ezért minden dolog egy szempillantás alatt megváltozik, s azok, akik a legmagasabbra jutottak, a legmélyebbre vettetnek le. Íme (azt mondom) a lecke, amit le kell szűrünk ebből a szövegből. Hiszen semmi sem könnyebb az ember számára, mint elhitetni önmagával, hogy mindig megmarad a boldog állapotban, ha egyszer eljutott abba. Látjuk, hogy maga Dávid is megvallja: amikor bővelkedtem (mondja) azt mondtam, soha nem esek ki abból (Zsolt30:7). Igaz, hogy a tizedik zsoltárban ezt Isten megvetőinek tulajdonítja (Zsolt10:6). Mert az ő bővelkedésükről beszélve azt mondja, hogy azzal hitegetik magukat, hogy még ha az egész világ a feje tetejére is áll, ők akkor is olyan kiválóan körbe vannak bástyázva, hogy továbbra is biztonságban maradnak. Látjátok tehát, hogy a világiak és a hitetlenek a saját tulajdon erejükben bíznak, s olyan jól felfegyverzeteknek tartják magukat minden oldalról, hogy semmi

sem árthat nekik, ahogyan a Szentírás is beszél erről a gőgjükről. De Dávid a saját maga személyében (a korábban idézet harmincadik zsoltár szövegében) azt mondja, hogy elszundikált, miután Isten megszilárdította őt a királyságban, bővelkedést biztosított neki és győzelemre juttatta minden ellensége felett, s ezért számolt azzal, hogy soha ki nem kerül ebből az állapotból. De (mondja) Te, Uram, tapasztalatból tanítottál meg arra, hogy egyedül a Te jóakaratom kegye visz előre engem ezen a módon. Mert amint megéreztem a kezedet, íme, olyan helyzetbe kerültem, hogy majd elveszítettem az eszemet. Dávid tehát azt mutatta meg, hogy még Isten gyermekei is, bár nem fuvalkodtak fel attól a gőgtől, ami a hitetlenekben megtalálható, mégis megteszik ezt a jószerencsájukban, ahogyan nevezik, s nem képesek elállni attól, hogy a szükségesnél többet ígérjenek maguknak. Mert az képzelik, hogy a jó napjaik örökké folytatódni fog, és a bővelkedésük soha nem ér véget. Mivel hajlamosak vagyunk erre a bűnre, s mivel Dávid sem volt teljesen tiszta ettől, mi mást kellene tennünk, mint ügyelnünk önmagunkra? S miképpen? Dávid ezt a bűnt megemlítve az orvosságot is megmutatja rá, amikor ezt mondja: Uram, mind az én, mind a királyságom biztonsága és szilárdsága egyedül a Te jóságon alapulnak. Ha elismerjük, hogy minden jólétünk Isten jótetszésétől függ, azzal arra következtetünk, hogy nincs bennünk sem bizonyosság, sem szilárdság. Ezért hívjuk segítségül Istent s várjunk az Ő kezére, bármit is tetszik Neki ránk küldeni. S bár reméljük, hogy a jósága irántunk folytatódni fog, mindazonáltal ne szűnjünk meg felkészülni rá, valahányszor csak tetszik Neki lágyítani minket és bajokkal tenni próbára a türelmünket, hanem mindig álljunk készen erre, s ne gondoljuk furcsának, ha ránk következik. Továbbá jegyezzük meg, miképpen mondja Dávid, hogy összezavarodott. S miért? Mert ez pont olyan, mintha egy mélyen alvó emberre jönne rá. Akkor nem leszünk mi is hasonló bajban, ha Isten keze sújt ránk? Készüljünk erre fel előre, s vegyük elejét minden változásnak, amik szemmel láthatók, és amiket Isten mutat abból a célból, hogy közülünk mindenki jól figyeljen. Látjátok hát, miért mondom, hogy az itt szereplő tanítás nagyon szükséges a számunkra. ez pedig nem más, mint az, hogy nem szabad azt hinnünk, hogy a Jób által itt használt hasonlatnak megfelelően halunk meg a fészünkben, hanem olyanoknak kell lennünk, mint az ágon ülő madaraknak, amiket Isten a jótetszése szerint felrebenthet onnan. Ha meggazdagsunk, el is szegényedhetünk, ha Neki úgy tetszik. Amikor nagy tisztességre és megbecsülésre örvendünk, olyan szégyenbe és gyalázatba kerülhetünk, hogy bizonyos módon az egész világ gúnyolódhat rajtunk, ha Ő így látja jónak. S hogy mindent jól fogadjunk, (mint mondtam) álljunk előre készen, hogy össze ne zavarodjunk, amikor a mi Urunk ezen a módon látogat majd meg minket. S különleges szükségünk van erre a figyelmeztetésre, mert a keresztyének állapota is ki van téve változásoknak. Mert szent Pál azt mondja, hogy mind ő, mint a társai nyugalom nélkül valók voltak. nem azért használja ezt a szót, mert nem lehetünk állhatatosak. Ez kell ugyanis határoznunk, hogy nem fogunk ingadozni. De ami a külső és látható állapotot illeti a világ felé, készen kell állnunk a menekülésre, mégpedig szüntelenül. Mindannyian ügyeljünk hát arra, hogy közülünk senki ne számítgasson a serege nélkül, s ne hitegesse magát azzal, hogy mindig azonos állapotban folytatja majd. S miért? Mert olyasvalamit ígér magának, amit képtelen teljesíteni. Íme, két dolog, amiket meg kell jegyeznünk. Az egyik az, hogy bármiféle bővelkedésben van is részünk, az nem biztos és tartós állapot. S miért? Mert Isten jótetszése ez, ahogy egy fejedelem is, ha megadja valakinek a lordságot, azt nem saját tulajdonként, hanem csak bérbe adja. Napról napra élvezheti azt, de a fejedelem vissza is vonhatja, amikor neki tetszik. Hasonló a helyzet mindennel, amit Isten ad nekünk ebben a világban. Mert ezek feltétele nem az, hogy mind életünkben, mind a halálunkban élvezzük ezeket, hanem csak akkor, amikor Neki tetszik, s ahogyan tudja, hogy hasznos a számunkra. Íme, az első dolog. A második dolog, hogy Isten jóakarátának kell tulajdonítanunk, ha időnként elmozdít minket, amíg ebben a világban vagyunk. De miért? Mert ha engedné, hogy hosszú időre megtelepedjünk, akkor biztosan mondhatni rozsdát gyűjtenénk, és sok felesleges teher szednénk össze. Isten ezért elmozdít minket, azaz megváltoztatja az állapotunkat, bajjal sújt, elszegényít, s miután felemelt,

levet, s mindez azért történik, hogy ne gabalyodjunk bele az evilági javakba, s ne váljunk olyan bolondokká, hogy ne maradjunk meg folytonosan a menny felé vezető úton. Látjátok tehát, mit kell leszűrnünk ebből a szakaszból. Továbbá mindegyikünk szoktassa magát hozzá azokhoz a változásokhoz, amiket a világban látunk. S különösen akkor, ha bármi olyasvalamit látunk, amiben soha nem kételkedtek vagy nem is vártak korábban: mintha valaki nagy méltóságra emelkedne, és senki se lépne fel ellene, hanem (ahogyan mondják) a szél és az időjárás is engedelmeskednek az akarátának, így nagy vagyont gyűjtene és hatalmas barátokra tenne szert, akikkel jól összeszövetkezik és rendíthetetlen állapotba kerül. Ha látunk egy ilyen embert elbukni, mert Isten tette rá a kezét, hogy leverje, annak illik minket felébresztetni, mert Isten azt jelenti ki nekünk, hogy semmi sem biztos ebben a világban. S teszi ezt azért, hogy a szárnyai alá rejtőzzünk és felkészüljünk a bajokra, valahányszor csak tetszik Neki ránk küldeni azokat. S ha mégis elbuknánk, túlságosan akkor se ámuljunk el és ne essünk kétségbe, mivel jóelőre gondoltunk azokra. Bizony, Isten néha végrehajt változtatásokat, s nemcsak az embereken, de a városokon, az országokon és a királyságokon is. Mikor a nagy udvaroncok közül bárki, akik akkora tiszteletnek örvendtek, hogy az ember azt hitte, a felhők fölé emelkedtek, végromlásra jut, az a változás valóban hatalmas és csodálatos. De ha látunk egy várost, egy grófságot vagy egy birodalmat megdőlni (mint már mondtam), ahol az ember azt gondolná, hogy annyi segítsége van, hogy megközelíteni is lehetetlen: azt mondom, ha látjuk mindezt megdőlni, akkor értsük meg, hogy a mi Urunk állítja a szemünk elé azt a tükröt azért, hogy mindegyikünk gondolja át jobban a saját törekénységét és ne szundítson el bármiféle elbizakodottság, vagy hiábavaló reménység következtében. Látjátok hát, miképpen kell hasznot húznunk ebből a szövegből, valamint a tapasztalatból, amit a mi Urunk egész életünkben mindvégig megad. S Jób a többi hasonlatot arra használja, hogy megmutassa, amit mondott, nevezetesen, hogy *a harmat mindig az aratásán* vagy *az ágán volt* (mert a héber szó mindkettőt jelenti és mindkettő ugyanarra vonatkozik). Továbbá, hogy *megsokasodnak a napjai, mint a homok*. Mintha azt mondaná: számtalan lesz. Továbbá, *a dicsősége megújul és az íját sem verik le*. Igaz, hogy egyesek ezt a feltámadás reménységére vonatkoztatják, de az emberek a dolog teljes folyamatának szem előtt tartásával megláthatják, hogy Jób a mostani élet állapotáról értekezik. Ezért nem szabad oly magasra emelkednünk, hanem meg kell elégednünk a természetes értelmezéssel, amit már leszögeztem, tudniillik, Jób azt akarja itt mondani, hogy az állapota jól megszilárdult, így az emberek nem gondolták, hogy majd valaha is abban a nyomorúságos állapotban fogják látni, amiben akkor volt. S (mint mondtam) ez a körülmény sok embert csodálkozásra késztet. Mert amikor ilyen változásokat látunk, elkezdünk magunkban okoskodni arról, miképpen mennydöröghetett Isten az ennyire magas hegyekre és miképpen sújthatott ilyen nagy fejekre? Lehetséges ez? S nem vesszük figyelembe, hogy ebben az esetben Isten a hatalmát akarta megmutatni, hogy az emberek ne önmagukban bízzanak, hanem tanulják meg teljes mértékben Őrá bízni magukat és csakis az Ő jóságára támaszkodni, nem ígérve maguknak semmit a saját képzeletük után. Annál inkább meg kell jegyeznünk jól ezt a körülményt, hogy Jób előmenetele nemcsak egy, kettő vagy három napig, illetve rövid ideig tartott, hanem úgy tűnt, mentes minden veszélytől és többé nem fenyegeti semmiféle szerencsétlenség veszélye, de Isten mégis olyan gorombán csapott rá a kezével, hogy teljesen eltorzult. Ezért értsük meg: Isten itt egy figyelemre méltó tükröt akart elénk állítani azért, hogy mindig óvatosak legyünk, s miután segítségül hívtuk Őt, ha tetszik Neki bármiféle bajt ránk küldeni, azt türelemmel fogadhassuk, mert bizonyos módon már előre láttuk. S biztos, hogy bármiféle erény is van bennünk, annak nem szabad még jobban felkavarnia minket, amikor bármiféle változás történik, hanem meg kell értenünk, hogy amiképpen Urunk a kegyelmi ajándékait osztogatta nekünk, de főleg, miután a Szentlelkével kormányzott minket, hogy jól használjuk és illendő módon azokat, ennek arra is kell szolgálnia, hogy megerősítsen minket a türelemben, még ha meg is gyengülünk is teljesen le is veretünk testileg. Vegyünk hát biztosra, hogy Isten el fog jönni, hogy a Lelke erejével fenntartsa minket, hogy végül megküzdhessünk az efféle

kísértésekkel s a győzelem, amit megszerzünk, még sokkalta dicsőségesebb legyen, mert az Ő jósága még jobban fokozódott irántunk. Íme, mit kell megjegyeznünk. S most Jób a korábban tárgyalt anyaggal folytatja, ez pedig a nagy tekintély, amit elnyert, nem hiábavaló hírnév, hanem bölcsesség és komolyság által, mivel úgy kormányozta önmagát, hogy minden ember tisztelte őt. Ezért mondja konkrétan, hogy *minden ember meghallgatta és úgy figyeltek rá, hogy várták a szavát és mindenki elnémult*, mint a szomjas ember, vagy ahogyan látjuk, hogy a föld amikor nagyon száraz, megrepedezik, s így vágyik az esőre, hogy ihasson. Jób tehát kijelenti, hogy ő volt ez, azaz ő volt olyan, mint *az eső és a harmat*, s mindazok, akik hallgatták, mondhatni megváltoztak a szavaira, és úgy csüngtek a beszédén, mint holmi visszavonhatatlan ítéleten. S ezt szándékosan jelenti ki nekünk, hogy elsőre megtudjuk, milyen ember volt Jób, akit ilyen fájdalmasan sújtott Isten keze. Ezért ne panaszkodjunk és zúgolódjunk Isten ellen, s ne vádoljuk Őt kegyetlenséggel, amikor ostromoz bennünket. Mert látjuk, mit nyert vele Jób: legyőzötté vált és összezavarodott, amikor elkezdett küzdeni az Isten által rá küldött büntetésekkel. De mégis látjuk, az élet micsoda szentsége és micsoda tökéletesség volt meg benne. Ezért tanuljuk meg, hogy Isten mindig igazságos, amikor ostromoz minket, s ha Jóbhoz hasonlítjuk magunkat, nagyon messze találjuk majd magunkat a benne rejlő tökéletességtől, de ő mégis keményebb verést kapott, mint mi. Ezért nincs más lehetőségünk, mint teljes alázattal és türelemmel fogadni Isten csapásait. Jegyezzük ezt meg. Ezzel együtt pedig látjuk Jób személyében, micsoda alázattal kell viseltetnünk azok iránt, akiket Isten küld, hogy hűségesen tanítsanak. Azt olvassuk, hogy az emberek *epedve hallgatták őt*, amivel rámutat: az embereknek vágyakozniuk kell arra, hogy hasznot húzzanak a tanításból. S látva, hogy a természet arra serkenti őket, hogy akarjanak enni és inni a testük táplálására, úgy nem szabad megvetniük a lelkük táplálékát sem, ami a jóság ismerete és tanulása, mellyel különböznek az oktan állatoktól. Amikor ismerünk valamit, ami jó a fenntartásunkhoz, nem kell nekünk sem mester, sem tanár annak megtanulásához, hogy vágyakozzunk arra, és nincs szükségünk semmiféle ösztönzésre sem, illetve senkire sem, hogy eszünkbe idézze. Minden ember (mint mondtam) képes óhajtani az evést és az ivást és képes arra vágyani, hogy felöltözzön. Miért? Mert tudjuk, hogy ezek a dolgok az életünkhöz tartoznak. De vajon nem a lelkünk a legkiválóbb részünk? S miképpen kell azt táplálni? Nem evéssel és ivással, hanem van egy dolog, ami a természetével összeegyeztethető, s ez nem más, mint rendelkezni józan ésszel és értelemmel arról, hogy az életünk nem állati, hanem megmutathassuk, hogy Isten képmására lettünk megalkotva. Ezért ebben a versben az tárul elénk, hogy ha nem vagyunk túlfent ostobák (vagy legalábbis van bennünk valamennyi józan ész), akkor folyamatosan azon kell gondolkodnunk, miképpen húzhatunk hasznot annak ismeretéből, hogy mi célból született az ember erre a világra: nevezetesen azért, hogy egyre jobban és jobban megszilárduljon az Isten ismeretében, ha egyszer átvettük azt. De látjuk: sokan annyira nemtörődömök, hogy nem hajlandók meghallgatni semmit. Mások nem képesek megelégedni a tanítás megvetésével, hanem gyűlölik is azt és a tőlük telhető legnagyobb mértékben távol maradnak attól. S az effélék vajon megérdemlik, hogy az emberek közé számolják őket? Nem, mert a dolog, amiben különbözünk az oktan állatoktól, az, hogy van némi józanság és értelem bennünk a jó és a rossz közötti különbségtételhez. Mindazonáltal olyan vaskosság és gyengeség jellemzi az értelmünket, hogy megsegítésre van szükségünk. S bár megvan minden segítségünk, ami csak megkívánható, mégis megmutatkozik, hogy ennek ellenére van bennünk hiba. Mert mi az oka annak, hogy visszautasítunk minden, Isten által kínált jótétet, ha nem az, hogy rosszabbak vagyunk az oktan állatoknál? Ezért szükségszerűen arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az ember ismerné a teremtése célját, s azt, hogy miért él ebben a világban, akkor mindig felindulna a tudása hasznosítására, erre irányítaná az elméjét és soha nem utasítaná vissza az eszközöket, amikor azokat felkínálják, hanem ezt gondolná magában: íme, Isten tanítani akar engem, ezért illik akarattal alávetnem magam a tanításnak és úgy kell hallgatnom az elém tett tantételeit, mint amik jók és hasznosak az én üdvösségemre. Íme, miféle vágyaknak kellene bennünk

meglenni. De most tekintsünk a saját nemtörődömségükre, mert Isten olyan kegyelmes hozzánk, hogy megadja nekünk az Ígését, és nemcsak küld néhány ember, akik jó eszűek és értelműek, de Ő Maga akarja ellátni a mester kötelességét. S noha nem jön le a mennyből a saját Maga látható Személyében, de mégis itt van nekünk a törvényben, a prófétákban és az evangéliumában, ami tévedhetetlen bizonyosságát és feljegyzését adja annak, hogy Ő az, Aki azokban megszólal. Látva tehát, hogy Isten nyitotta meg a szent száját minket tanítandó, még ha halandó embereket használ is eszközeiként, könyörgöm, nem vagyunk mi is hálátlanok, ha nem kegyeskedünk hasznat húzni az Ő iskolájából? Mindazonáltal látjuk, milye messzire jutunk ebben a vonatkozásban. Ezért alaposan emlékeznünk kell az itt mutatott leckére, tekintettel arra, hogy Isten szemrehányást tesz nekünk, ahogyan Jézus Krisztus is megtette a zsidókkal és a képmutatókkal, ezt mondván nekik: ha meg tudjátok különböztetni az évszakokat, meg tudjátok mondani, mikor ragyog a Nap derűsen a földre, tudjátok, mikor lesz tiszta és szép az időjárásotok, akkor mehettek a dolgokra (Mt16:3, Lk12:56). S miért nem tudjuk megítélni, ami a lelkünkre tartozik? Mert túlságosan kötődünk ehhez a mostani élethez. Közülünk senki más nem mondja, csak az, aki esőt szeretne, mikor tudja, hogy szükséges: ó, milyen jó lenne, ha a föld most meg lenne öntözve. Aztán ha hőségre vagy szép időre, vagy bármi másra van szükségünk, akkor olyan jó képességekkel tudjuk előre jelezni ennek a mulandó életnek a dolgait, hogy emiatt nincs semmi hiányosság bennünk. De íme, Isten elküldi hozzánk az Ígését, s mi nem tudjuk az Ő látogatásának megfelelő idejét, hogy belépjünk, amikor a kapu megnyílik előttünk: Ő hívogat minket mindenfelől, mi pedig megvetjük, hogy belépjünk. Továbbá jegyezzük meg jól, hogy ezt a hasonlatot nem ok nélkül emlegeti Jób, amikor azt mondja, hogy *a szavait úgy vágyták és várták, mint az esőt vagy a harmatot*. S Mózes is használja ugyanezt az énekében: az egek (mondja) csepegtessék a szavaimat mint a harmatot vagy az esőt a maga idejében (5Móz32:2). Nos, ennek megértéséhez nemcsak magát az esőt kell fontolóra vennünk, hanem a felhasználását és a hasznát is, amit hoz. Az eső bizonyos vonatkozásban lehet ártalmas, mind például azokra, akik bőrig áznak, amikor kimennek a mezőkre, de minden más ember számára is, ha az ajtókon belül tartja őket. De mindennek ellenére a jókor jövő eső táplálékot hoz nekünk, megöntöztetve a földet, ami nem képes gyümölcsöt teremni nélküle. Látjátok hát, miért kíváncsi az eső. S így értsük, amikor a magunk részéről sokkal szárazabbak vagyunk, mint a föld. Mert ennek bizonyításához nem tudunk mással előhozakodni, mint szúrós gyomokkal. Igaz, hogy a gonoszság vonatkozásában nagyon is termékenyek vagyunk, de a jó vonatkozásában nem vagyunk képesek még csak egy szem gabonát, vagy egy kalásznyi jó növényt sem teremni, s még kevésbé vagyunk képesek előhozni bármiféle jó, tápláló gyümölcsöt, amivel a lelkünket táplálhatnánk, vagy egyetlen szál jó gabonát sem, amíg Isten meg nem változtatja a természetünket. Isten azonban jót ültetett belénk. S Neki ezt el kell kezdenie öntözni is, mert vagy elnyelik a tövissek, vagy elvadul. A mi Urunknak tehát munkálkodnia kell ezen. S íme az eszköz, amit meg akar tartani, az, amikor elküldi nekünk az Ő Ígését, mint esőt, hogy ezzel megöntöztetve láthassuk, mi az Ő munkája és öröme, s a jó gyökér, amit Ő ültetett belénk, el ne pusztuljon, hanem egyre jobban és jobban növekedjen, bimbózzon és hozzon jó gyümölcsöt. S óvakodjunk, nehogy olyanok legyünk, mint a kövek és a fatuskók, amikor Isten így öntöz meg minket. Az eső jót tesz a földnek, amikor azt jól megművelték, de tesz bármi jót a kösziklának? Nem, egyáltalán nem, az eső csak veszendőbe megy azon. S ez a helyzet az emberekkel is. Ha jól meg vagyunk művelve, és engedelmeskedni akarunk a mi Istenünknek, amikor az Ígétével esőt küld ránk, akkor az biztosan behatol a szívünkbe, s megérezzük annak munkálkodását, ezért hajlamosabbak leszünk a jóra, s a jócselekedeteink megmutatják, hogy nem hiába lettünk megöntöztetve, mert Isten sem azt akarta, hogy az Ő kegyelme veszendőbe menjen bennünk. De ha mindig megmaradunk a magunk átkozott természetében, mint teszik azt sokan, akik akaratosak és makacsok, akkor olyanok leszünk, mint a sziklák: Ő esőt küld ránk, de mi haszna lesz? Nem leszünk hajlamosak befogadni az esőt, s azért majd nagyon drága árat fogunk fizetni. Ezért

értsük meg: ezt az esőt Isten küldi ránk, amikor az Ígését prédikáltatja nekünk. S ha hagyjuk szertefoszlani a levegőbe, amikor ránk záporozik, s nem engedjük, hogy földre leljen, akkor biztosak lehetünk abban, hogy a hálátlanságunk nem marad büntetlen. Látjátok tehát, mire kell alkalmaznunk a Jób által itt használt hasonlatot, amikor azt mondja, hogy *a szavait úgy várták és óhajtották, mint esőt és harmatot*. Azaz, biztosra kell vennünk, hogy a jó tanítás, amit Isten küld ránk a mi javunkra, a mennyből érkezik hozzánk, s bár halandó embertől halljuk azt, mégis Isten küldi. Látjátok tehát, miképpen akar Isten megöntözni minket. Mi célból? Azért, hogy első kézből kapjunk jó magot, s teremjünk jó gyümölcsöt az itt hozzátetteknek megfelelően. Mert Jób nemcsak azt mondja, hogy a szavait óhajtották és várták. De az emberek azonnal el is fogadták nagy és buzgó jóakarattal, s nem volt több ellenkezés. Ezért, ha tetszik Istennek tanítani bennünket, s (ennek érdekében) támasztani az Ő Szentlelkének kegyelmével megáldott embereket, akik hasznunkra lehetnek, hallgassuk meg őket teljes tisztelettel, és adjuk át magunkat a jó tanításuknak minden ellenkezés nélkül. Igaz, meg kell vizsgálnunk a lelkeket, s nem szabad válogatás nélkül minden tanítást elfogadnunk, amiket élénk tesznek, amíg nem vagyunk abban biztosak, hogy ezek Istentől származnak. De mikor tudjuk, hogy Isten az, Aki szól, azaz biztosak vagyunk benne, hogy az Ő nevében tanítanak minket, s mondhatni az Ő szájával, akkor nincs helye az ellentmondásnak, hanem meg kell adni Neki azt a tiszteletet, hogy teljes mértékben az Ő Ígéséhez igazodunk, hogy engedelmeskedhessünk annak, s az szabadon folyhasson és teljes tekintélynek örvendjen közöttünk. Igaz, hogy sokan képesek szívből tűrni, hogy Isten szóljon, anélkül, hogy rugdalóznának ez ellen, mert tudják, hogy a nekik prédikáltak jók, de az életükben mégis küzdenek ellene. Hallottuk Isten Ígését? Akkor nem szabad annak ellentmondanunk, hanem dicsőítenünk kell Istent, biztosra véve, hogy nincs annál jobb, mint Neki engedelmeskedni. Elismertük ezt egyszer? Akkor mindannyian (mikor visszatérünk a házaikba) mutassuk meg a cselekedeteinkkel, hogy magunkkal vittük a tanítást, és jónak tartjuk azt. Mert aki az ellenkezőjét teszi annak, amit megvall, kétszeresen is elítélendő. S biztos, hogy vannak emberek, akik sokkal rosszabbat tesznek titokban annál, mintha a gonoszáguk feltárná a világ előtt. Ezért az ellenkezésük Istennel nemcsak a szájukra, de az életükre is kiterjed. Ezért amikor az emberek nem úgy élnek, ahogyan az evangélium által tanították őket, a tetteik kellőképpen ellenkeznek Istennel. Amikor bárki zaklatja a felebarátját, nyíltan fellépve ellene és bármiféle erőszakot téve rajta, akkor biztos, hogy az efféle gaztett nem lesz eltűrve, hanem majd Isten keze fogja megbüntetni, bármennyit is vár majd rá az illető. S kezdjük bár bosszantani a felebarátainkat ravaszuk és mondhatni aláaknázással, azaz legyenek bár a tetteink leplezettek, amiket az emberek nem fedhetnek meg, s (szerintünk) egyetlen ember se legyen képes hibát találni bennünk, mégis, a kiáltás felhatol a mennybe és Isten kezéből könyörög bosszúért az általunk titokban elkövetett zsarolásért. Ezért jegyezzük meg jól, hogy noha megadjuk azt a tiszteletet Isten Ígésének, hogy jó és szent tanításként hallgatjuk, s úgy veszük magunkhoz, mint a lelkünk táplálékát és eszközt, ami eljuttat minket az örök életre és az üdvösségre, amire színeljük a vágyakozást, mégis, közölünk mindenkinek ügyelnie kell önmagára, nehogy ellene mondjon annak az életvitelével. Most pedig vegyük csak kissé fontolóra, hogy az ember képes-e megtalálni valaha is ezt az erényt a világban? Íme, Jób olyan időkben beszél, amikor Isten tanítása még nagyon homályos volt, mert nem volt jól ismert, akár a mózesi törvényt megelőzően élt, akár utána. Az viszont biztos, hogy Jób idősebb a prófétáknál. Mert amikor a prófétáknál van róla szó, ott úgy beszélnek róla, mint egy, a régi időkben élt emberről (Ezék14:14). Mivel látjuk, hogy így van, könyörgöm, nem kellene a világnak manapság jobbra ráállnia Isten tanításának az elfogadására, mint akkortájt? Mert (mint említettem) Isten tanítása nagyon homályos volt azokban a napokban, s Isten mondhatni cseppenként küldte azt el, mint amikor kevés harmat hull az éjszakában. Röviden, az emberek csak keveset tanultak a kegyelemnek azzal a bőségével összevetve, amit ezekben a napokban ad meg a világnak Isten. Mert az evangéliumban a bölcsességnek és a tudásnak végtelen tárháza áll rendelkezésünkre, s Isten bensőségesen mutatkozik meg, és azt szeretné, ha betöltekeznénk,

mégpedig teljesen betöltekeznénk a tanításának minden tökéletességével, mert olyan világos és biztos megértését adja annak, amennyire csak lehetséges. De mindezek ellenére hol van a tisztelet, amiről Jób beszél? Hol van az óhajítás? Hol van a bámulatos engedelmesség? Sőt, inkább megvetést látunk, mint már érintettem. Aztán amikor a tanítást prédikálják, hányan nyitják meg a füleiket rá? Sőt, a legtöbben inkább elfoglalják magukat a saját fantáziájukkal és földi gondokkal, amikor nem is tudom, mikkel foglalkoznak, de Istent kizárják az ajtón kívülre és a csökönyös gebék szerepét játsszák a tanítás ellen kapálódzva. Eljönnek a prédikációkra, de csak megszokásból, s ugyanolyan bölcsen térnek haza, mint ahogyan jöttek. Így hát nagyon kevés ember van, akikben megtalálható az itt említett tisztelet. Ami pedig a teljes igazodást illeti a tanításhoz, az aztán nagyon ritka erény. Mert minden ember bölcse és ravasz le, de miképpen? nem engedelmeskedve Istennek és nem járulva a Szentírás ismeretéhez, sőt sokan mondják: én így gondolom, nekem így látszik. S az emberek nem szégyellik a képzelgéseiket Isten elé tární. S azok a pápisták hitének fő cikkelyei manapság, hogy véleményük szerint Istennek hatalmas értéket kell tulajdonítania a végzetesen ördögi gőgjüknek abban, hogy azt akarják, ragaszkodjon mindenki a koholmányaikhoz. S bár nem káromolják Istent nyíltan a szájukkal, a tetteikben mégis megmutatkozik, hogy Isten ellen láznak. Mert látjuk, miképpen tárta elénk Isten a bölcsesség egész tökéletességét manapság az evangéliumban, s jött el olyan barátságosan hozzánk, arra vágyva, hogy teljesen feltölthessen minket. Mégsem érzünk semmi ízt a tanításában, hanem a végletekig megvetjük azt, s amikor kijelentetik nekünk, elkezdünk ellenállni neki, elcsúfítva azt a tetteinkkel. Látva tehát, mennyire rosszindulatúak vagyunk, vajon nem tesznek bizonyosságot ellenünk azok, akik Jóbot hallgatják? nem korholnak minket azzal az engedelmisséggel, amivel Jóbnak adóztak, Aki valóban Isten prófétája volt, de nem volt az elhívásának olyan feljegyzése, mint amelyet a mi Urunk Jézus Krisztus adott azoknak, akik manapság prédikálják az evangéliumot? Ezért jegyezzük meg jól ezt a szakaszt. Mert ahogyan megmondatott, hogy a legkisebb a mennyek országában (azaz úgymond azok között, akik ma prédikálják az evangéliumot) kiválóbb a maga szolgálatában Keresztelő Jánosnál és az összes prófétánál (Mt 11:11), úgy leszünk viszont duplán vétkesek is, ha megvetjük a tanítást, amit Isten küldött, látva, mennyire dicséretes az. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebből a szövegből. S rögtön utána hangzik el, hogy *ha Jób viccelt velük, nem hitték azt el*. Ezzel arra utal, hogy olyan szilárdság volt benne, hogy az emberek nem hitték, hogy viccel, mert minden megszólalásában Isten prófétájának mutatkozott, s olyan nagy hitelességre tett szert, hogy a tisztelet, amivel az emberek viseltettek iránta, volt az oka annak, amiért nem gondolták, hogy megalázkodna és hozzájuk hasonlóvá és a többiek társává válna. Utána hozzáteszi, hogy *ők készítették az arcom fényének elrejtésére*, azaz arra kényszerítettek, hogy elrejtsem a derűs ábrázatomat, mert bár örültek, hogy látták, mégsem mutattak hasonló ábrázatot, félve attól, nehogy bármi módon megsértsék. Mert a Szentlélek mintegy tükörben mutatja meg nekünk, hogy micsoda tisztelettel viseltetett az egész nép abban az időben egy olyan ember iránt, aki kiváló ajándékokkal volt felruházva, s ugyanaz a Lélek nyugodott meg benne, Aki manapság hozzánk beszél. Ezért ha az emberek annyira tisztelték őt, hogy még hasonló ábrázatot sem mertek mutatni, amikor nevetett, nehogy megbántsák őt, az jól megmutatja az engedelmisséget, amivel Isten Ígéjének kell adóznunk, továbbá azt, hogy meg kell becsülnünk és tisztelnünk a tanítást, mivel tudjuk, hogy Tőle származik és a javunkra van. S ezzel Jób azt is megmutatja, hogyan viselkedett azok között, akik tisztelték őt és a fő helyet adták neki, mint a királynak: nevezetesen, ő volt a lesújtottak vigasztalója. Ezért mutatja be, hogy a maga részéről nem élt vissza a neki, mint az Úrnak adott tekintéllyel a hamis prófétákhoz hasonlóan (ahogyan Ezékielnél olvassuk, Ezék 34:4), akik olyan rendkívüli szigorúsággal tevékenykedtek, mintha csak a lábukat tették volna az istenfélők torkára, mennydörögve és tombolva ellenük, miközben nem volt bennük semmi emberség, sem pedig azzal sem törődtek, hogy kinyújtsák a kezüket a lesújtottak felé.

Jób tehát kijeleni, hogy a szilárdsága nem volt zsarnoki, azaz nem volt kemény méltóságteljeség a szegények megfélemlítésére és megrettentésére, hanem jóllehet barátságosnak mutatkozott irántuk, ők mégis bámultak rá és nem mertek szórakozni vele, mert tudták, hogy bőségesen kapott Isten Lelkéből. Ezért értsük meg: ahogyan ő volt kedves és udvarias mindenkivel, az lecke egyrészt mindazoknak, akiket Isten a felebarátaik tanítására hívott el, másrészt általánosan minden istenfélőnek, s minden embernek a maga részéről. Akkor, ha Isten tekintélyt ad nekünk, vagy úgy ellát a Szentlelkével, hogy tisztelnek az emberek között, az nem azért történik, hogy önmagunkat segítsük az előre jutásban vagy úgy irányítsunk másokat, mint az urak (mert akkor az visszaélés Isten ajándékaival és a céljukkal teljesen ellentétes felhasználásuk), hanem tudnunk kell, hogy a mi Urunk azoknak a szegényeknek a vigasztalására alkalmaz bennünket, akik lesújtottak, azaz, hogy akik teljes alázattal igyekeznek Istent szolgálni, felvidulhassanak minket hallgatva és látva. Mert ahogyan a gonoszok és az Íge megvetői gyűlölik Isten Ígését, mivel a pusztulásukról beszél nekik, úgy azok, akik magukban levertek és nem a gögtől, a vakmerőségtől vagy a makacsságtól hajtottak, hanem mindig alázatos elméjük, röviden, Jézus Krisztus minden tanítványa szükségszerűen felüdülnek ettől a tanítástól az Ő mondásának megfelelően: gyertek énhozzám, akik megfáradtatok és megterheltettek és én megnyugtatlak titeket (Mt11:28). Ezért azoknak, akik Isten Ígését hirdetik, legyen gondjuk rá, hogy a tanítást, amit közvetít, édesnek és bámulatosnak találják mindazok, akik elnyomottak és levertek önmagukban a saját ínségük és nyomorúságaik ismerete következtében. S ezzel együtt, ha gorombák, legyenek gorombák azokkal, akiknek goromba bánásmódra és megszelídítésre van szükségük a bennük rejlő keménység miatt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy mikor megérezte ezeket velünk, adjon olyan megtérést is, hogy szívből akarjunk meggyógyulni az Általa küldött orvosságoktól. Mivel pedig az Ő Ígéje a valódi orvosság minden betegségünk gyógyítására, Ő tegye azt hatékonyá. Amikor pedig megadta nekünk az egészséget, tápláljon is minket ugyanazzal az eledellel, s erősítsen minket egyre jobban és jobban vele, hogy ténylegesen megmutathassuk, miképpen él Ő bennünk, s ne éljünk többé a világ és a test szerint, még ha itt is élünk, hanem az életünk csak a lelkünk táplálásából álljon az Ő Ígésével, míg el nem hívott minket a menny királyságába az angyalokkal, ahol már nem lesz szükségünk több tanításra, sem pedig azokra az eszközökre, amiket a gyengeségünk most még megkövetel. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség rabságából az üdvösség helyes útjára. S ehhez tetsszen Neki igaz és hűséges szolgálokat támasztani az Ő Ígéséhez, akik nem a maguk hasznát és hiúságát keresik, hanem csak az Ő szent nevének előmozdítását stb.

A száznyolcadik prédikáció, ami az első a harmincadik fejezetről

Jób30:1-10

- 1. Most pedig nevetnek rajtam, a kik fiatalabbak nálam a kiknek atyjokat az én juhaimnak komondorai közé sem számláltam volna.**
- 2. Mire való lett volna nékem még kezök ereje is? Rájok nézve a vénség elveszett!**
- 3. Szükség és éhség miatt összeaszottak, a kik a kopár földet futják, a sötét, sivatag pusztaságot.**
- 4. A kik keserű füvet tépnek a bokor mellett, és rekettyegyökér a kenyerek.**
- 5. Az emberek közül kiűzik őket, úgy hurítják őket, mint a tolvajt.**
- 6. Félelmetes völgyekben kell lakniok, a földnek és szikláknak hasadékaiban.**
- 7. A bokrok között ordítanak, a csalánok alatt gyülekeznek.**
- 8. Esztelen legények, sőt becestelen fiak, a kiket kivertek az országból.**
- 9. És most ezeknek lettem gúnydalává, nékik levék beszéd tárgyuk!**
- 10. Útálnak engem, messze távoznak tőlem, és nem átalának pökdösni előttem.**

Láttuk a tiszteletet, ami Jóbot övezte egy ideig, s ennek elmondását összevetés céljából azzal a gyalázattal, amiben most volt osztályrésze, azért, hogy megmutathassa, miképpen volt még több oka szomorkodni, s elviselhetetlen bánat volt látnia magát kitéve a szélsőséges gúnyolódásnak még azoktól is, akik félték őt és bámulattal álltak meg előtte. Nos, ha valaki nagy tisztességre és magas rangra emelkedett, majd utóbb megvetve látja magát, akkor természetes dolog a számára nagyon megszorodni emiatt. Mert nem arra tekint, ami megmaradt neki, hanem arra a kiváló állapotra, ahonnan kiesett. Egy szegény ember, aki odahaza lakott vidéken és soha nem ízlelte meg a megtiszteltetést és a pompát, mindig fel van arra készülve önmagában, hogy az emberek gúnyolják és megvessék, vagy a megvetés bármi jelét mutassák a személye iránt. A jó emberek, akik egyszerűségben éltek, szintén nem nagyon szomorodnak meg ettől, hanem túllépnek rajta. De az, aki gyönyörök között nőtt fel a javak bőségében, nem képes elviselni ezt a szégyent a szív halálos sebe nélkül, mert az emberek valamilyen becsben tartották őt. S noha az emberek nem jönnek szembe köpni őt, mégis, bármilyen hitvány bánásmódban is legyen része, ami a lerázására és a megvetésére irányul, fájdalmasan megszorítja őt. Látjátok tehát, mennyire természetes dolog a tiszteletnek örvendő számára képtelennek lenni a tulajdon megszégyenülésüket elviselni és nagyon megszorodnak attól. S ez az a dolog, amit Jób itt kijelent. Mert amiképpen kijelentette a tiszteletet, amivel az emberek viseltettek iránta annyiban, hogy mindenki meghallgatta, de nem a gazdagsága miatt, hanem mert Isten másoknál több bölcsességet és józanságot adott neki, így a többiek támaszkodhattak rá, s ő volt minden erény tükre és mintája a számukra, akiről egész életében példát vehettek, úgy most, amikor kigúnyoltnak látta magát és mindenki mondhatni ujjal mutogatott rá, ez sokkalta nehezebb és keservesebb elhordozandó kereszt volt a számára annál, mintha soha nem jutott volna korábban ily magasra. Ebből azonban egy jó leckét kell leszűrünk, hogy általában, amikor az ember belemerül az élvezetekbe, attól meglágyul annyiban, hogy nem válik a javunkra, ha úgy megtisztelnak bennünket, hogy az emberek soha nem bosszantanak minket és nem mondanak semmi olyasmit, ami ne inkább csiklandozná, mintsem sértené a fülünket. Miért? Mert tudjuk, hogy Urunk mindennél jobban dicsér minket, ha türelmesek vagyunk és elismerjük a hibáinkat, amikor szemtől szembe hibáztatnak minket (Mt5:11, 1Pt3:14). Ha az emberek nem adóznak nekünk tisztelettel, hanem inkább gúnyolnak minket, gondoljunk arra, hogy mi se tiszteltük a mi Istenünket, Akinek kijár minden tisztesség, ezért jó oka van annak, ha a szégyen hasonló jutalma hullik a fejünkre. Isten ezért próbára akarja

tenni az alázatosságunkat azzal milyen jámbor módon tűrjük a sérelmeket, amiket az emberek okoznak nekünk, anélkül, hogy zsebre vágnánk azokat. Mert e kényes felnövekedésünk a gyönyörökben (mint említettem) türelmetlenekké tesz bennünket, ezért nem vagyunk képesek elviselni semmit, hanem amint bárki csak ránk mutat ujjal, az is megszorít minket, sőt olyan átok a számunkra, hogy azt sem tudjuk, merre forduljunk. Akkor, ha a mi Urunk hozzászoktat minket a gonoszságok és a feddés elviseléséhez, tanuljuk meg, hogy ezzel előmozdítja a javunkat és a hasznunkat azért, hogy teljesen épek és szilárdak lehessünk, ahogyan mondják. S ez az oka annak, amiért szent Pál azt mondja, hogy fel kell fegyvereznünk magunkat mindkét oldalról, hogy keresztülmehessünk mind a szégyenen és a korholáson, mint a megtiszteltetésen (2Kor6:7). Ha Isten megbecsülésben akar tartani minket, abból ne következtesünk arra, hogy mindig megmaradunk abban az állapotban, és ne részegedjünk meg a beképzeltségtől vagy a becsvágytól. Hanem értsük meg, hogy a mi Urunk annál inkább Magához köt minket a felebarátaink jó épüléséért. Amikor valaki bármiféle kiválóságnak örvend, akkor fontolóra kell vennie, hogy mindenki őrá néz és a mi Urunk gyertyaként állította őt a pohárszékre, vagy az asztalra, hogy világosságot adjon. Ezért még óvatosabban kell elkezdenie járni és ügyelnie kell arra, hogy ne adjon okot senkinek a megbotránkozásra. Látjátok hát, hogy az Isten által adott tisztességet miképpen kell használni: nem a kérkedésre, hanem a felebarátaink építésére. Másrészt rögzítsük meg, miképpen mondja szent Pál, hogy alaposan meg kell ismerkednünk a feddészekkel és engednünk, hogy azok felsértsék a füleinket (2Kor6:8). Ha az emberek rágalmaznak minket, fogadjuk azt is jól, mindazonáltal ügyeljünk arra, hogy a gúnyolódásuk ne a hibáink miatt érjen bennünket. Továbbá, ha a lelkiismeretünk tiszta Isten előtt, s ezért biztosak vagyunk abban, hogy akik szidalmaznak és szapulnak, azt rosszindulatból és ok nélkül teszik, adjuk át az egészet Istennek és elégedjünk meg az Ő elbírálásával. Ezzel együtt (mint mondtam) szokjunk hozzá mindehhez jóelőre. Mert züllött dolog, amikor az emberek olyan kényesek és a füleik olyan érzékenyek, hogy nem képesek elviselni semmiféle rágalmat.

Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szövegből. Mivel azonban ezt a tanítást nehéz a gyakorlatba átültetni, nézzük meg a Szentírásban adott példákat is. Például Dávidot, mert egy, a többiek között nagy hírnévnek örvendő embert fogunk venni. Ő király volt és olyan bővelkedve élt, hogy világosan megmutatkozott: Isten vezette őt a kezével és nem világi eszközökkel jutott előre, nem is a maga ügyessége folytán, hanem oly módon, ahogyan Isten akarta megmutatni a saját hatalmának speciális munkálkodását benne. Miután tisztelték, egy pillanat alatt bajok sújtották (2Sám15), mégpedig a saját fia miatt. Kövekkel hajigálták meg (2Sám16:5-6). Sémei, a saját alattvalója üldözte őt tettekkal és szavakkal egyaránt, s köpködött rá, ezt mondván: te gyilkos, most megkapod a fizetségedet. Ezzel úgy korholta, mintha Isten küldte volna őt jutalmul a kegyetlenségekért, amiket Saul házával szemben követett el. Mindenesetre Dávid, aki joggal haragra lobbanhatott volna Sémei ellen, fontolóra véve a körülményeket, amiket érintettünk, azt illetően, hogy a saját alattvalója kelt fel nyíltan ellene, egy kiváló és híres király ellen. S mindenekelőtt azt idézte eszébe, hogy Isten volt az, Aki őt felmagasztalta, s tette ezt a pusztá kegyelméből, így most, miután leveretett, ez sem a véletlen vagy a balszerencse műve volt, hanem Isten akarata, Aki azt akarta, hogy rágalmazzák őt az emberek. Isten az (mondja), Aki kijelöltet őt, hogy ezt cselekedje: nem azt jelenti ez, hogy Sémei gáztettét és gögjét Isten jóváhagyta, hanem Dávid tudta, hogy ez nem történt meg mennyei gondviselés nélkül. Ezért megalázkodott ennek előmozdítása végett: sokat használt neki, hogy az atyja mellett megélt szegény vidéki barom- vagy juhásztori sorból emelkedett ki, mert fiatal korában az atyja bárányait őrizte (1Sám16:11, 17:34), s nem olyan kényes sorban nőtt fel, hogy ne tudta volna, mit jelent kigúnyoltnak lenni: ez a neveltetése nagy hasznára vált. S itt látjuk az, miért mondtam, hogy ha Isten nem rázna fel minket, hanem hagyná, hogy az emberek mindig hízelegjenek nekünk, az nem szolgálna a javunkra. Ezért értsük meg: amikor az emberek efféle gonosz kijelentéseket és szitkokat szórnak ránk, akkor Isten készít fel minket, hogy ne legyen furcsa a számunkra, ha néha tetszik Neki megaláznia minket. Amikor tehát

efféle szélsőségek történnek velünk, akkor a mi Urunk készít fel minket a türelemre. Ezért emlékezzünk Dávid példájára, aki ugyanúgy az indulatoknak kitett ember volt, mint mi, de mégis önként alávetette magát, amikor látta, hogy Isten akarata, hogy mondhatni darabokra tépjék, még ha igazságtalanul is. Mert ennek nem szabad megszorítania minket, hanem inkább jókedvűeknek kell lennünk, amikor a lelkiismeretünk a számunkra jól válaszol Isten előtt, s amikor tudjuk, hogy az emberek igazságtalanul üldöznek bennünket. Ez (azt mondom) olyan dolog, aminek még jobban kell támogatnia minket, mert nem szabad olyan bolondoknak lennünk, hogy azt mondjuk: mi van, miért kezdtek az emberek így gúnyolni engem? Igaz, hogy ha a saját bűneink miatt kapunk korholást, annak még sokkal inkább a türelemre kell minket formálnia. De ha a mi Urunk megengedi, hogy rágalmazzanak és gúnyoljanak, pedig jó életvitelünk volt, és nem adtunk okot a gonoszoknak és a rágalmazóknak a sértegetésre, akkor legyünk abban biztosak, hogy a mi Urunk abban a páratlan kegyelemben részesít, hogy mentesít az emberek rosszakarától, mert mindig rosszindulatuk velünk szemben indokolatlan. Ezért, ha engedi, hogy igazságtalanul szenvedjünk, menjünk azon keresztül és ne gondoljuk furcsának. Látjátok hát a tanítást, amit ebből a szakaszból kell leszűrünk. De most meg kell jegyeznünk, hogy jóllehet a kegyelmi ajándékoknak és a jótéteményeknek, amiket Isten kezéből kapunk, vigasztalniuk kell minket a bajainkban, mindazonáltal nem lehet másként, ha megbecsülésnek örvendtünk, hogy nagy szomorúság és dupla szívfájdalom legyen a számunkra utóbb kitéve lenni a gúnyolódásnak, azonban mégis ellene kell állnunk az efféle kísértéseknek. A türelmünk nem lehet érzéketlenség, hanem abban rejlik, hogy amikor érezzük a Jób által itt kimondott dolgokat, mégis vesszük a bátorságot továbbra is mintegy Isten előtt járni. S ha tetszik Neki, hogy minket igazságtalanul rágalmazzanak, felfegyverkezzünk az efféle csatákra, nehogy legyőzzenek, bármerre is menjen a világ. Mert a Sátán azért izgatja fel a rosszindulatú embereket, hogy rágalmazzanak és ócsároljanak minket, hogy mi arra a következtetésre jussunk: csak az időnket vesztegettük a jó megcselekvésével. Micsoda? Megpróbáltam feddhetetlenül élni, igyekeztem jót tenni minden emberrel. Nincs senki, aki azt mondhatná, hogy sérelmet vagy kárt okoztam neki, de mégis látom, hogy így üldöznek. Mit nyertem azzal, hogy becsületesen jártam el? Látjátok hát a Sátán ravaszságát és körmönfontságát, amikor el akarja velünk hitetni, hogy csak a munkánkat vesztegetjük a jó cselekvésével, s ezzel akar úgy félrevonni, hogy többé ne ragaszkodjunk az emberek bosszantásához vagy akadályozásához. Másrészt jegyezzük meg, hogy az emberek barátságtalanságának még inkább arra kell serkentenie minket, hogy teljes mértékben Istenre bizzuk magunkat, biztosra véve, hogy Ő az, Akinek számot kell adnunk, s az Ő ránk vonatkozó jóváhagyásának elegendőnek kell lennie a számunkra. Azt látjuk tehát, hogy az emberek hálátlanok velünk, mert amikor megpróbáltunk jót tenni nekik, ők megfordultak, az arcunkba köptek és hamis rágalmaikkal terheltek meg minket? Legyünk biztosak abban, hogy ezzel Isten hív minket Magához, mintha azt mondaná: én majd magam előtt járatlak benneteket, ezért nem itt lenn kell viszonzást kapnotok, hanem meg kell elégednetek azzal, hogy mindenben nekem engedelmeskedtetek. Az emberek azért szidalmaznak benneteket így, hogy ne önmagatokra támaszkodjatok, ne is rájuk, ne is az ő véleményükre, és ne higgyetek az efféle ostobaságoknak, mint például: nagyon kiérdemeltétek, hogy az emberek dicsérjék az erényeiteket. Látjátok tehát, miképpen kell küzdenünk az itt említett kísértéssel. Egyébként jegyezzük meg, hogy a mi Urunk páratlan tanítást akart nekünk adni ezekkel a változásokkal: úgy értem, a Jóbbal történt változásokkal, valamint minden más változással, amiket a Szentírásban látunk, s amiket naponta szemlélünk a tulajdon szemeinkkel és olvasunk a pogány történetekben. S miért? Először is (mint tegnap kijelentettük) azoknak, akik tisztességre és méltóságra emelkedtek, zablájuk van, ami visszafogja őket attól, hogy garantálják maguknak a folytonos megmaradást abban az állapotban és a tudtukra adja, hogy Isten egy szempillantás alatt nemcsak megrázhatja, de végleg le is döntheti őket abból a magasságból, ahová felvitte őket. Ezért a tisztelet helyett, ami megadott nekik, meglátják, amint minden oldalról a gázságok, a gúnyolódás és a rágalmazás támadja majd őket. Látjátok tehát,

hogy minden istenfélőnek meg kell magát zaboláznia, amikor ilyen állapotban és méltóságban vannak, és számítaniuk kell arra, hogy ez előbb vagy utóbb megváltozhat. Mert Isten a szelídségük próbára tétele végett szabadságot fog adni az embereknek, hogy gúnyolják őket és sok gaztettet kövessenek el ellenük. Azt is látjuk, hogy maguk a pogányok is tudták ezt, s megannyi közmondást alkottak ebből, melyek arra szolgálnak, hogy minden mentséget elvegyenek tőlünk. Igaz, hogy ők ezeket rosszul használták. Miért? Mert az emberek számára nehéz józannak maradni, amikor az egész világ az akaratuk szerint működik és a szerencse (ahogyan ők nevezik) rájuk mosolyog. Nagyon megszokott bűn az emberek között megrészegedni a jólétben, s teljes joggal mondhatjuk, hogy csak kevesen vannak, akik ügyelnek erre. Jóllehet ezek a közmondások tehát mindenfelé közönségesek, s az emberek igaznak vallják ezeket, nevezetesen, hogy az embernek nem szabad dicsekednie a bővelkedésével, s nem szabad megrészegednie abban és azt sem hiheti, hogy örökké fog tartani, hanem azokra a változásokra kell gondolnia, amik bekövetkezhetnek. Mindazonáltal senki emberfia nem tesz erőfeszítéseket ennek érdekében, ezért sokkal inkább igyekeznünk kell, mert látjuk, hogy a világ örömei és dicsősége gyorsan elragadnak minket. Annak érdekében tehát, hogy senki ne engedje magát elragadni a szertelen vágyaktól, még jobban meg kell jegyeznünk az itt szereplő tanítást. Ezért mindenki, akik félik az Istent, gondolják meg magukat, amíg tisztességnak örvendenek, hogy Isten nagyon is képes lerántani őket, s nem szabad maguknak sem hónapokat, sem napokat ígérni, hanem minden percben készen kell állniuk arra, hogy a feddés terhét vegyék a vállukra, valahányszor csak tetszik Istennek szégyenbe hozni őket az emberek előtt. Jegyezzük ezt meg. S biztos, hogy ha fontolóra vesszük a makacsságot, amit manapság a világban látunk, annál inkább oda kell figyelniünk erre a figyelmeztetésre. Mert csodaszámba megy, ha egy becsületesen élő ember manapság tiszteletnek örvend. Igaz, hogy a gonoszok is rákényszerülhetnek akaratuk ellenére arra, hogy erényesek legyenek, de utána visszatérnek a gaztettekhez, rágalmazzák a jókat és sötétséggé változtatják a világosságot. Noha tehát Isten olyan bepillantást véselt bele a fenségének megvetőibe, hogy mindent dicsérnek, amiről tudják, hogy Tőle származik, mindazonáltal idővel olyan dühre lobbannak, hogy becsukják a szemeiket és akarattal válnak brutálisakká. S miért? Azért, hogy az istenkáromlásaikat és rágalmaikat köpködhessék Isten ellen, valamint a Szentlélek ajándékai is kegyelme ellen. Nem csoda tehát, hogy akik félik Istent, és szilárd életvitelt folytatnak, sok rágalomnak és szitoknak vannak kitéve, különösen mikor látjuk, hogy a Sátán úgy taszigálja előre a gonoszokat, hogy megfosztja őket minden józanságtól és tüzes haragra lobbantja őket. Ezeket a dolgokat nagyon általánosan látjuk, ezért vigyáznunk kell, hogy keresztülmenjünk a világ gaztettein s rágalmain.

Egyébként valahányszor csak Isten ezen a módon akar minket szidalmaztatni, ha ez, mint korábban mondtam, a bűneink miatt történik, annál több okunk van megtartóztatni a nyelvünket és nyugodtan hordozni a feddést, amire a hibáink jogos béreként szolgáltunk rá. Ezért kell minden embernek bölcsen meggondolnia magát, s amint bárki szidalmaz vagy mocskol, vagy szóbeszéddé és a gúny tárgyává tesz, meg kell tanulnunk és el kell fogadnunk, hogy Isten idézi az emlékezetünkbe a saját vádjainkat. Még a pogányok is képesek azt mondani, hogy a halálos ellenségeink nagyobb hasznunkra vannak, mint a barátaink. S miért? Mert a barátaink velünk tartanak, s ez a bűneink táplálását okozza. Mert még ha nem is akarnak hízelegni nekünk, a kedves bánásmód, amiben részesítenek, az oka annak, amiért nem gondolunk a tökéletlenségeinkre, hogy változtassunk azokon. Az ellenségeink azonban kíváncsiskodnak utánunk és minden lehetséges eszközzel igyekeznek feltárni a bennünk levő hibákat. Ezért, ha bárki hibát talál bennünk, és gúnyolódik rajtunk, akkor így kell gondolkodnunk: nosza, látom, hogy Isten idéz itt be engem a saját eljárásom lefolytatására, s önmagam megvádolására, hogy a magam bírójaként ítélhessem el önmagam és ezt cselekedve a szégyenem maradjon leplezett és legyen eltemetve. Íme, miképpen kell eljárniunk ebben a dologban. S ha tudjuk, hogy azoknak, akik gonoszul szólnak rólunk, van bármi okuk erre, noha rosszindulatból teszük, ne válaszoljunk azzal, hogy ezt az embert a bosszúvágy vezeti. Ne

tekintsük semmi effélére, hanem ismerjük el magunkat bűnösnek, és imádkozzunk Istenhez, hogy törölje el minden vétünkét azért, hogy felmentést nyerhessünk mind Isten, mind a világ előtt. S ha nem ismerünk semmiféle okot arra, hogy a másik félnek miért kellene gonoszul beszélni rólunk, akkor is ismerjük el: bár én nem vagyok hibás ebben a dologban, amiben hibáztatnak, van sok más bűn, amikben vétkes vagyok, de az én Istenem megkímél és nem hozza az emberek tudtára. Ha tetszene Neki eltörölni minden mocskomat, miféle bűz lenne ott? Vegyük fontolóra (azt mondom), hogy Isten ezzel az eszközzel akarja titokban a szemünk elé tárni a bűnöket, amiket szeretnénk a hátunk mögé vetni, s ezzel megutáltatni a bennünk levő gonoszsgot anélkül, hogy bármivel is kecsegtetnénk magunkat. Jegyezzük ezt meg másodiknak. Végül, ha a lelkiismeretünk tiszta, de nem azért mert minden dologban és vonatkozásban teljesen hibátlanok leszünk, mint az angyalok, hanem mert látjuk, hogy az embereknek nincs okuk üldözni minket, ezért rosszul teszi, ha megteszi, s szenvedésünk pedig azért történik, mert követtük Isten Ígését, vagy mert hűségesen láttuk el a kötelességeinket és a hivatalunkat: azt mondom, ha az emberek ezért hibáztatnak (mert valójában telve vannak gyűlölettel és rosszindulattal), vegyük biztosra, hogy a mi Urunk akarata az, hogy ha ilyen jutalmat kapunk, akkor várjunk jobbat az Ő kezéből, mint azt korábban említettem. S ha nem látunk semmi okot, csak teljesen megszegyenülünk önmagunkban, akkor se szűnjünk meg mondani: Uram, Te igaz vagy, bármi is következik ebből. Látjátok tehát, hogy hová kell eljutnunk.

Ezzel együtt igyekezzünk hasznót húzni mindazokból a büntetésekből, amiket Isten küld ránk naponta, s értsük meg, hogy ezekkel Isten arra akar szoktatni, hogy dicsérettel hódoljunk Neki és dicsőítsük Őt még akkor is, amikor látjuk a jó emberek gyalázását. Mert ahogyan mindegyikünknek türelmesnek kell lennie és a türelmével kell dicsérnie Isten mindenben, amit elszenved, úgy nem szabad hibáztatnunk Őt, amikor látjuk, hogy engedi a jó emberek rágalalmazását. Ezért ne szomorodjunk meg nagyon, amikor látunk egy őszinte embert rágalmaztatni és szidalmaztatni, s az emberek nyelvét ellene féktelenkedni. Látjuk, mi történt Jóbbal. Ő 8mint mondtam) volt minden szentség mintaképe, de mégis látjuk, úgy gyalázták, hogy látszólag már túl volt minden felépülésen. Okolhatjuk ezért Istent? Vagy gúnyolódhatunk Ellene? Nem, hanem inkább, amikor látjuk, hogy efféle bajok történtek egy erényes emberrel, akkor meg kell alázkodnunk. S ha az ok, amiért Isten ezt teszi, nem is látható a számunkra, mindazonáltal biztosra kell vennünk, hogy nem ok nélkül teszi, ezért dicsőítenünk kell Őt minden ítéletében, még ha azok felfoghatatlanok is a számunkra. Jegyezzük ezt meg.

De most térjünk rá azokra, akik olyan gögösek, hogy megvessük, és ne csak megvessük, de hitvány módon szidalmazzuk is azokat, akiket Isten azzal tisztelt meg, hogy kiváló erényeket adott nekik. Itt azok személyében látjuk, hogy micsoda megvetendő bűn ez, akikhez Jób beszél. Van ember, aki nem ítéli ezt a gögöt, vagy inkább ezt a gyalázatos brutalitást, amikor a gazfickók és a rongyemberek így kikelnek valaki ellen, akik tisztelniük és megbecsülniük kellene az erényei miatt? Íme, ezek a kutyák ugatnak, s amikor ugatnak, nem tudnak harapni. Mert (mint azt már láttuk) Jób nem volt az egyik azoknak, akik a gazdagságuk vagy a tekintélyük miatt, vagy bármi más világi vonatkozásban örvendtek megbecsülésnek, hanem az erényei miatt, mert az emberek látták Isten dicsőségének eme jeleit benne. De mégis látjátok, hogy ezek a gazemberek és trágár alakok, valamint azok, akikben nem volt se tisztelet, sem őszinteség, rárontottak és a nyelvükkel szidalmazták őt. Nem látjátok mennyire tűrhetetlen gonoszsg ez? S nem hasonlíthatja őket a házörző kutyákhoz, amik ugatnak és a fogaikat csikorgatják, noha harapni nem tudnak? Ezért ezt a bünt nem szabad eltérni, hanem az igazság és a józan ész győznek meg minket arról, hogy el kell ítélni. Ezért tanuljuk meg nem követni azt, amit nem szeretünk és elítélünk másokban. Aztán amikor Isten bármiféle változtatásokat hajt végre, s valaki megbukik, aki korábban nagy megbecsülésnek örvendett, akkor ne nézzük ezt annyira el, hogy Ellene szólaljunk fel, hanem jusson eszünkbe: az efféle változtatásokkal ebben a világban Isten mindegyikünket ébreszti, hogy ne legyünk a természetünknek

megfelelően vakmerők, amire nagyon is hajlamosak vagyunk. Én csak egy szegény ember vagyok, soha nem örvendtem sem tekintélynek, sem megbecsülésnek, a világ semmit se, hallott rólam: most, ha látok egy ekkora személyiséget megbukni, ami olyan, mintha egy hegy roskadt volna össze, mi mást gondolhatnék róla, mint hogy a mi Urunk akart még sokkal nagyobb világosságot hozni az ítéleteire avégett, hogy gondoljam meg, mi vagyok én magam? Én itt egy ostoba hernyó vagyok, csak mászkok a földön, ez az ember pedig mondhatni a felhők felett repkedett, de mégis látom, hogy Isten a szemem előtt vetette őt le

Akkor hát nem vagy teljesen ostoba, ha önmagad dicséred és becsülöd? Látjátok tehát, miképpen kell a kicsiknek fogadni a figyelmeztetést, hogy félelemben és óvatosan járjanak, s amikor a mi Urunk így veti alá a nagyokat a szemeik előtt, nekik a maguk részéről meg kell gondolni, hogy őket is hasonlóképpen aláveheti, valahányszor csak elkezdik magukat előre vinni. S bármennyire fenséges emberek legyenek is, Isten nagyon is képes kilökní őket a magas fészkeikből. Amikor pedig oly mértékben megszilárdultak, hogy úgy tűnik nekik, a szerencse semmit sem tehet ellenük, Isten megmutatja majd, hogy hasztalan az embereknek úgy fantáziálni a szerencséről, ahogyan teszik, mert Isten nyújtja ki a kezét minden fölé. Ha pedig a világ fejedelmeinek és nagy embereinek félniük kell, amikor látják, hogy Isten mennydörög a hatalmasokra és azokra, akik magas rangra emelkedtek, akkor könyörgöm, mit kell tenni a legközönségesebbeknek? Azután legyünk bölcsek abban is, hogy ne keljünk fel mások ellen. S valóban, vajon nem természetellenes dolog, amikor valaki, akiben nincs semmi dicséretre méltó, így henceg másokkal szemben? Mert az emberek mindig ezt mondják: ki vagy te? Tegyük fel, az illető megérdemli, hogy napvilágra kerüljön, de nem neked kell ezt megtenned. Ha ugyanis megvetünk valakit, mert nem gazdag, vagy mert nem bölcs, vagy mert nincsenek dicséretre méltó tulajdonságai, vagy mert nem úriember, akkor majd rájövünk, hogy ezekből bennünk sincs több, mint őbenne. Mi más kellene hát tenni, mint azt, hogy akik alacsony rangúak, alázatosan is viselkednek? S legyünk bár nagyok, mégis meg kell hajolnunk, ahogyan szent Pál int minket, hogy ha Isten gyermekei vagyunk, akkor a magas rangúnak is meg kell hajolnia, és egyenlővé kell tennie magát a kicsikkel, még a legkisebbel is (Rm12:16, Fil2:3). De ha híjával vagyok az erénynek és a tudásnak, a nemességnek és a világi javaknak, ezért nincs, amivel dicsekedhetnék, de mégis a szegényre támadok, és mondhatni megtaposom, vajon nem szolgálok rá, hogy az egész világ utáljon? Ezért fogadjuk figyelmeztetésként ezt a szöveget és nézzünk alaposan önmagunkra. Ha pedig bárkit megvetnek, vegyük fontolóra, hogy ugyanaz velünk is megtörténhet, ezért tartóztassuk meg a nyelvünket. Ez tehát a tanítás, amit el kell fogadnunk. Miután pedig jól az eszünkbe véstük ezt a leckét, nem volna szabad annyi rágalmat, szidalmat és gúnyolódást látnunk, mint amennyi van a világban. Mert akkor valamennyien (ahogyan mondják) orron ragadnánk magunkat. S valóban, még ha van is az emberben némi erény, van neki némi vagyona vagy tekintélye, mégsem találja őt senki nagyon tökéletesnek, Isten pedig sok okot ad neki a feje lehajtására. Ezért, ha mindegyikünk megvizsgálja, mi rejlik benne, akkor biztosan megmaradunk a mértékletesség korlátaí között, s nem vetjük meg azokat, akiket eltiportak és nem kérkedünk azok ellen, akiket Urunk feddésnek tett ki. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk. Most azonban térjünk rá Jób szavaira. Azt mondja, hogy *a fiatalok gúnyolták őt, még azok is, akiknek az atyáit még a kutyatartóinak sem tette volna meg*. Látni kell, hogy Jób itt nagyon gúnyosan beszélt, mert összeszedett mindent, ami csak lehetett, megvetve az őt csúfolókat, amikor azt mondja, hogy az atyáik koldusok voltak, én megvetettem a szolgálatukat. Semmirekellők voltak, szerencsétlen éhezők, akik a körmükkel kaparták a földet, hogy gyökereket gyűjtsenek és *borókabogyókat ettek az erdőkben*. Most pedig engem gúnyolnak. Első ránézésre úgy tűnik (azt mondom), hogy Jób némi gúnytól és önteltségtől lobbant lánggra. De ahogyan korábban is mondtam, hogy az őt érő kísértéseket fejezte ki, de mégsem értett egyet azokkal, ezért emlékeznünk kell erre a szövegre: Jób úgy tekintett a dologra, ahogyan az volt, de közben nem szűnt meg küzdeni azokkal a szorongásokkal, amik a szívet-lelkét rágták. S tette ezt azért, hogy türelemmel viselhesse ezeket a korholásokat. Mert

biztos, hogy ha olyasvalaki gúnyol minket, akiben semmi dicséretre méltó dolog nincs, az sokkal nehezebb és furcsább a számunkra. Ha a legőszintébb emberek vetnek meg minket, akkor fontolóra vesszük, hogy ebben az esetben nem szabad kibúvókat keresnünk, mert ennek van valami oka, hiszen látjuk, miféle emberek találnak hibát bennünk. De ha a szégyenletes dolgokkal teli gonoszok és engedetlenek gúnyolnak minket, attól a szélsőségtől biztosan nagyobbban látjuk a feddést, ezért jobban megszorodunk attól. Látjátok tehát, mire tekintett Jób annak kimondásával, hogy akik az alattvalói voltak, most azok emelkedtek fel ellene. S jegyezzük meg jól, miképpen jelenti be korábban Jób, hogy nem a vagyona, a magas rangja vagy a nemesi születése miatt tisztelték (nem ezek azok a dolgok, amikre alapozott), hanem mert olyan becsületesen és tökéletesen járt, hogy az Isten által belé helyezett erények látványa készítette az embereket arra, hogy tiszteletet adjanak neki, s ő nem élt vissza ezekkel a kegyelmi ajándékokkal. Most hát látjátok, miért gondolta nagyon kemény és fájdalmas dolognak megvetésben részesülni azoktól, akiben nem volt semmi dicséretre méltó. Mivel azonban látjuk, hogy Jób ilyen mélyre süllyedt, értsük meg: ha Isten hasonló osztályrészt ad nekünk manapság, akkor ennek a példának kell minket megerősítenie. Ezért bár nehéz és kemény ezt elviselni, mégis maradjunk olyan lágyak, hogy mindig meghajoljunk, valahányszor csak tetszik Istennek ostromozni minket. Bizony, még a józan észnek is erre kell tanítania minket. De hogyan? Nem szabad furcsállnunk, ha a gazfickók, és azok, akiben sem őszinteség, sem jó tulajdonságok, sem pedig jó modor nincsen, szitkozódásban törnek ki. Mert látjuk, hogy ez naponta megtörténik. S annak, ami megszokott és közönséges dolog nálunk, nem szabad újdonságnak tűnnie, hanem teljes mértékben ismernünk kellene. De a természetes józanság mellett vegyük fontolóra azt is (mint már érintettem), hogy a mi Urunk szándéka a türelmünk még jobb próbára tétele, mikor ezen a módon taszít minket a gyalázatba: nemcsak a tekintélynek és megbecsülésnek örvendőket, hanem azokat is, akik a legrosszabb hírűek, ezért azt gondoljuk, hogy inkább vadállatok, és nem emberek támadtak ránk. Ezért amikor Urunk bármi efféle módon ostromoz, azért teszi, hogy meglágyítson minket. S látjuk, hogy ez az egész emberiség számára általános dolog. Hogyan történhet az meg, hogy a tetvek, a bolhák és a legyek, s egyéb kártevők nagyokkal és kicsikkel egyaránt háborúznak? Mert senki emberfia nem mentesülhet ezektől. S noha minden embert nem jellemez a mocsok és a bűz, mégis, Urunk kitesz minket ezeknek a férgeknek, hogy bosszantsanak, még ha királyok és fejedelmek vagyunk is, ezért mindegyikünknek el kell ezt viselni. S mi másért történik ez, ha nem azért, hogy még jobban megalázzon? Ezért tekintsük Isten akaratának, ha olyan ínségre juttat, ahol a legalantasabb emberek dicsekednek ellenünk. Ez mindig azért történik, hogy elvegye minden hencegésünket és vakmerőségünket. Ezért ezen az alapon legyünk olyanok, mint akik Isten tekintélynek és h helyezik magukat és ezt mondják: Uram, eltaposva látom magam, mondhatni végleg elvetettnek, de kegyeskedj kinyújtani a kezéd és kivonni engem a gyalázatból, amibe Te helyeztél! Ezzel együtt azonban fel kell készülnünk jól elviselni azt a dolgot, amit rendszerint látunk: azok, aki csúsznak-másznak és a vérebe szerepét játsszák annak, aki tekintélyes és hiteles, de készek a torkára lépni, amint megváltozik a helyzete, s ők legyőzöttek látják őt. Ezt pedig akkora hevességgel teszik, hogy láthatóan örömeiket lelik benne. S ebből látjuk a bennük lappangó rosszindulatot. Ezért ahogyan mindegyikünknek fel kell fegyverkeznie és türelemmel figyelmen kívül kell hagynia az efféle korholásokat, úgy próbálja meg magát mindegyikünk azért, hogy ilyen esetben bölcsen viselkedhessen. Mert néha azokat tiszteljük, akiket Isten utál, s nem vesszük észre, hogy ezt cselekedve van bennünk némi képmutatás annyiban, hogy ha Isten ledönti őket, gyakran mi rohanunk rájuk elsőnek. Ilyen példákat látunk a katonáknál, akik a saját fejedelmük ellen láznak fel. Nézzétek meg a nagy kapitányokat, akiknek akkora befolyásuk volt, hogy mindenkit megreszkettettek, s meglátjátok, hogy amikor egy nagy fejedelmet megdöntöttek, még azok is, akik az életüket kockáztatták a védelmében, (az utódja vagy az ellensége kiszolgálása végett) az árulást kezdték gyakorolni és olyan kegyetlenségeket követtek el, amit még az ellenségeik sem tettek volna meg. Mert ahol az ellenség könyörület

lett volna, azok, akik korábban az életüket kockáztatták a biztonságáért, mindenféle gaztettet követtek el nagyon nagy kegyetlenséggel és dühödtten. Amikor ilyen példákat látunk, vegyük eszünkbe és óvakodjunk, nehogy megfertőződjünk bármi efféle bűnnel. Aztán az ember mondhatja itt, hogy Jób látszólag önmagának mond ellent, amikor azt mondja, hogy *az atyáikat a nyájai kutyáinak tartóiként sem alkalmazta*. Mert az utolsó fejezetben nagyon udvariasnak mutatkozott, mert nemcsak az árvák atyja volt, és az özvegyek védelmezője, hanem a vak szeme és a béna lába is. Azaz, minden szegényen megkönyörült, és kedvesen bánva velük támogatta őket. Most tehát azt mondani, hogy atyáikat a kutyái közé se számlálta, ennek látszólag pont az ellenkezője. De jegyezzük meg, hogy Jób itt nem a saját velük szembeni érzéseiről beszélt, hanem magáról a dologról önmagában. Mintha azt mondta volna, hogy nem számította méltóknak az atyáikat még a kutyatartásra sem. Látjátok hát, mire gondolt Jób valójában. De azt is észben kell tartanunk, hogy még ha az emberekben nincsen semmi megbecsülésre méltó, akkor sem szabad lenéznünk őket, hanem Isten teremtményeinek kell őket elismerni, akik ránk hasonlítanak. Tiszteljük hát őket, mert bárkik, aki a legmagasabb rangban előhozakodhat ezzel-azzal azért, hogy kiemelje magát a többi ember közül, de még ha király is, akkor is rokonságban van a legszegényebb juhásztorokkal és gulyásokkal, hacsak le nem tudja vetközni a saját természetét. S kétségtelen, hogy a legfőbb és legkiválóbb dolog, amivel a király rendelkezik önmagában, az emberi mivolta: s az vajon nincs meg ugyanúgy a pásztorban is, mint őbenne? Ó, mondja a király én hercegi családból származom. Barátaim, vajon nem minden ember Ádámtól, azután Noétól származik? Biztos, hogy ami a leszármazási vonalakat érinti, a világ látja, hogyan mennek ezek. Mert a legnemesebb és leghíresebb leszármazási vonalak nem a legjobbak, mert gyakorta jobb lenne egy vidéki pásztor fiának lenni, aki őszinte apától és anyától született, mint valami nagy ember fiának lenni, akit a világ nagyra becsült. Mert így gyakran egy tolvaj fia vagy egy bordélyház szülte az illető, aki mindazonáltal nagy méltóságra emelkedett, ez tehát nem olyasvalami, amivel dicsekedni szoktak. Viszont vissza kell mennünk addig a pontig, amiről beszélt: tudniillik, hogy a legkiválóbb dolog, amivel egy király bírhat magában, az, hogy Ő ember, s ezzel a vidéki gulyások ugyanúgy bírnak, mint a király. Dicsekedjenek hát a világ nagy és tiszteletreméltó személyiségei annyit, amennyit csak akarnak. Nagyokat hetvenkednek emiatt, de akkor is csak emberek maradnak, s a legalantasabb gazfickók és a legnyomorultabb emberek, akiket megvetnek, is azok. Ezért vegyük fontolóra, hogy Isten mindannyiunkat ugyanarra a természetre alkotott, és egységet hozott létre közöttünk emiatt, hogy kötődjünk egymáshoz. Látjuk tehát, mire gondolt Jób ebben a szakaszban. Ezért jegyezzük meg, hogy ebben az egész felsorolásában mondhatni élőképet alkot, amiben Isten bemutatja nekünk a világi változásokat azért, hogy ne keljünk egybe ezekkel, hanem menjünk tovább a mennyei életre vágyva, ahol majd folytonos állhatatossággal rendelkezünk. S azt is tanuljuk meg felismeri, hogy ebben a mostani életben nincs más, csak törekenység és nyomorúság, s mi mindig ki leszünk téve ezeknek, míg Isten el nem visz minket innen, hogy az örök nyugalom részeseivé tegyen, amit a mennyben készített elő a számunkra.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy megtanuljuk ezeket elítélni önmagunkban annak megfelelően, hogy valóban minden átkozottság megvan bennünk. Ezért, ha ostoroz, ezzel szokjunk hozzá a megszorodáshoz a sértéseinkért, és sirassuk azokat, Őrá bízva magunkat, és imádkozva, hogy vesse el a vétkeket, amiket elkövettünk, s törölje ki azokat az emlékezetből, de ne csak Őelőtte, hanem az emberek előtt is, hogy az életünk ne botránykő legyen, hanem épülés minden ember számára. S mi valamennyien, nagyok és kicsik egyaránt tanuljuk meg engedelmességre formálódni, hogy egymással kölcsönös közösségben jó békességben és testvéri szeretetben élhessünk. Az evilági változások látványa pedig vezessen minket tovább a mennyei élet reménysége felé, hogy itt, mint vándorúton levők legyünk, mivel itt Ő nem ad nekünk megnyugvást. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket stb.

A százkilencedik prédikáció, ami a második a harmincadik fejezetről

Jób30:11-21

- 11. Sőt leoldják kötelőket és bántalmaznak engem, és a zabolát előttem kivetik.**
- 12. Jobb felől ifjak támadnak ellenem, gáncsot vetnek lábaimnak, és ösvényt törnek felém, hogy megrontsanak.**
- 13. Az én útam elrontják, romlásomat öregbítik, nincsen segítség ellenök.**
- 14. Mint valami széles résen, úgy rontanak elő, pusztulás között hömpölyögnek ide.**
- 15. Rettegések fordultak ellenem, mint vihar úzik el tisztességemet, boldogságom eltűnt, mint a felhő.**
- 16. Mostan azért enmagamért ontja ki magát lelkem; nyomorúságnak napjai fognak meg engem.**
- 17. Az éjszaka meglyuggatja csontjaimat bennem, és nem nyugosznak az én inaim.**
- 18. A sok erőlködés miatt elváltozott az én ruházatom; úgy szorít engem, mint a köntösöm galléra.**
- 19. A sárba vetett engem, hasonlónak lettem porhoz és hamuhoz.**
- 20. Kiáltok hozzád, de nem felelsz; megállok és csak nézel reám!**
- 21. Kegyetlenné változtál irántam; kezed erejével harczolsz ellenem.**

Miután Jób az eddigiekben kijelentette, hogy az értéktelenebb emberek ilyen pimaszul léptek fel ellene, most hozzáteszi, hogy efféle dolgok nem történhettek volna meg, ha Isten nem törte volna meg minden erejét úgy, hogy meggyengült és teljesen erőtlenné vált a világ felé, ezért minden ember megvethette őt. Mert ezzel a hasonlattal úgy érti, hogy Isten elszakította az inát vagy a kötelét. A szavai tehát azt jelentik, hogy amikor Isten keze tart fenn minket, az olyan, mintha erős kötél tartana meg minket, de ha Isten elszakítja azt a kötelet, lecsúszunk és többé nem vagyunk képesek fennmaradni, hanem mindenünk romba dől. Látjátok hát mire gondol Jób: a gazfickók és az arcátlanok nem merték pimaszul megtámadni, sem pedig szembeszállni vele, amíg Isten meg nem fosztotta őt az erejétől, s nem hagyott neki semmit az állapotának fenntartásához. Igaz, egyesek úgy magyarázzák ezt a szöveget, mintha Jób azt mondaná: az emberek vadállatot csináltak belőle, így az egyik szabadjára engedte, a másik ismét megkötötte, de ez túl erőltetett. Látjuk tehát, mi az igeszakasz természetes jelentése, s ezt érdemes alaposan megjegyezni. Mert amikor az emberek ezen a módon szidalmaznak bennünket, akkor mindig vissza kell térnünk ehhez a hasonlathoz, miszerint mondhatni Isten engedett minket szabadjára, így nincs több megkötés. De ez olyan, mintha a testünkben nem lennének inak, mintha egy rőzsényaláb vagy egy kéve nem lenne összekötve. Akkor nem lenne képes egyben maradni, hanem úgy kéne összeszedni és valami más módon egyben tartani. Nos, magunktól semmink sincs, ami egyben tarthatna bennünket. Ezért kell a mi Urunknak összekötnie minket.

Viszont amikor tetszik Neki eloldozni, akkor idővel szétesünk és semmi sem képes fenntartani minket annyiban, hogy az emberek mindent megtehetnek velünk, amit csak akarnak, még a legnagyobb gazfickók is. Láttuk korábban, miképpen Isten hivatala a királyok felövezése az övükkel, valamint az övük levágása (Jób12:18), amivel azt jelzi, hogy ahol a királyok és a fejedelmek a hatalomban vannak, ez azért van így, mert Isten bízta rájuk a kardot és tartotta őket szilárdan, hogy így tiszteljék őket. Ahol viszont tetszik Istennek levágni az öveiket, ott nincs több hatalom, erő és tekintély bennünk, mint az asszonyokban, hanem még annál is sokkal kevesebb. S ebből egy általános tanítást szűrhetünk le, amit minden embernek önmagára kell vonatkoztatni. Ez pedig nem más, mint az, hogy ha van valamilyen látható erényünk vagy

erőnk, akkor nem szabad azt képzelni, hogy ez önmagunktól van, hanem azért rendelkezünk vele, mert Isten erősített meg minket.

Ezért mindig vessük alá magunkat Neki azért, hogy meg se érintsem minket a hiábavaló önteltség. Mert amikor Isten lát embereket, akik azt képzelik, hogy önmaguktól van meg nekik az, amit Ő adott meg, akkor megfosztja őket attól, hogy jobban a tudatára ébredhessenek, mi is az Ő kegyelme és miképpen kell megbecsülniük azt azokban az időkben, amikor érezteti velük. Ezért (mint mondtam) tanuljunk meg nem feltételezni semmiféle erényt vagy erőt önmagunkban, hanem ismerjük el, hogy Isten kezének kell minket megépíteni, ahogyan a gabonakévét összetartja a kötél. Ezzel együtt azt is jegyezzük meg, hogy ha a mi Urunk kioldoz minket, és feloldja a köteleinket, akkor azonnal összeroskadunk, s nem lesz semmilyen tartós állapotunk azon felül, amennyire tetszik majd Neki fenntartania a kegyelmét irántunk. Ha pedig esteleg megtaposnak minket, illetve zaklatnak és megterhelnek, s nincs segítségünk, sem eszközünk a bosszúállásra önmagunkért, az embereknek nincs ilyen előnyük velünk szemben, csak ha felülről adatik meg nekik. Mert amint a mi Urunk megvetetté tesz minket, minden ember felkelhet ellenünk. S ezt a leckét jól észben kell tartanunk, hogy megalázkodhassunk. Mert amíg nincs meg a képességünk annak felismerésére, hogy Isten korholtat és Ő ad szabadságot az embereknek, hogy üldözzenek minket, addig soha nem szelídülünk meg annyira, amennyire kellene. Jegyezzük ezt meg.

Miután Jób így beszélt, más hasonló panaszokat is hozzatett, nevezetesen, *a fiatalok*, akik eddig leborultak előtte, most *felkeltek ellene az egyik oldalon* és gáncsot vetettek neki, hogy elessen, vagy köveket vetettek az útjába, hogy beleütközzön vagy elbotoljon. Ezalatt azt érti, hogy mindenfelől gúnyolták, s nem kapta meg többé azt a tiszteletet, amiről korábban beszélt. Röviden, úgy érti, hogy Isten kitettét őt minden sértegetésnek. Utána pedig hozzát teszi, hogy *a lelke zaklatta őt*, amivel megmutatja, hogy keresztül-kasul megsebesült. Mert megesk, hogy az embert kigúnyolják, de nem nagyon foglalkozik azzal. Jób azonnal megmutatja, hogy a feddés és a sérelmek a szívéig hatoltak. S ezért mondja, hogy *a lelkét üldözték és a jólétét mondhatni elszakították tőle*. Az általa használ héber szó tulajdonképpen *királyit, fejedelmet* vagy *kiválót* jelent, de jelent *nagylelkűt, bőkezűt, szívélyest vagy nyíltszívűt* is, és a *lélek* szó nincs kifejezve.

Úgy látszik tehát, hogy Jób a lelkét akarta említeni, s királyi vagy fejedelmi, azaz a legnemesebb, leghabakabb, legbőkezűbb vagy legnagyobb részként megnevezni, ahogyan a királyokat és a fejedelmeket nevezik nagylelkűnek vagy bőkezűnek, mert tele vannak nagylelkűséggel is van is, amivel megtegyék azt (Lk22:29). Mivel azonban a héber nyelv jellegzetessége, hogy időnként egy dolgot kétszer ismételi, vagy két szót mond, amik jelentésben közel állnak egymáshoz, és mindkettő nagyjából ugyanarra irányul, ennek a szakasznak a konkrét jelentése az, hogy Jób kijelenti: *a nagyságát ledöntötték és a jólétet teljesen megvonták tőle*. Először a *kiválóság* vagy *felség* szót használja, majd hozzát teszi a *jólét* szót, aminek további célja van. A szakasz természetes jelentése tehát az, hogy ahogyan korábban nagy méltóságnak örvendett, most úgy van teljesen lerombolva. S miután nagyon őrizték és úgy tűnt, hogy soha baj meg sem érintheti őt, a jólétét úgy rombolták szét és nyomták el az emberek, így majdnem teljesen elveszítette mindazt a kényelmet, amiben korábban része volt. Ezért mindig észben kell tartanunk (ahogyan tegnap említettem), hogy Jób példáját látva övezzük fel magunkat az efféle változások ellen. Egy ideig kiváló volt az emberek között, s az állapota ugyanolyan nemes volt, mint bárki másé. De íme, Isten szörnyű látvánnyá teszi őt: minden ember, aki kész volt neki szolgálni és látszólag az egész világnak kegyelnie kellett őt, de most ennek ellenére még a barátai is mondhatni vadállatokká váltak, tomboltak ellene és megfosztották a jólététől. Mivel látjuk ezt, készülünk fel rá, ha tetszik Istennek minket is hasonló bajokkal sújtani. S ha megteszi, ne gyötrődjünk túlságosan, látva, hogy ugyanez történt Jóbbal. Mert bár Isten oly módon tette egy ideig próbára a szolgáját, hogy látszólag teljesen elhagyottnak tűnt, mégis látjuk, hogy mindig könyörülettel tekintett rá, s a dolog megmutatta, hogy nem volt hiábavaló,

hogy várta az alkalmas idejét annak, Akitől korábban oly sok jótéteményt kapott, továbbá segítségül hívta Őt és Hozzá menekült. Tegyük hát mi is ezt, bízzuk magunkat Isten jóságára, s tartsuk magunkat mindig az Ő ígéretéhez, s akkor megérezheti velünk, hogy végül semmivel sem lesz már irántunk, mint Jób iránt volt. Aztán, bár nem állok meg minden egyes szónál, tartsuk észben az itt szereplő dolgokat. Mert Jób azt szerette volna kifejezni, hogy az állapota annyira nyomorúságos volt, hogy attól a hajunk szála is égnek állhatott. S miért? Mindenekelőtt (mint megmutattam) azért, mert a türelmetlensége és önmaga kínzása miatt mentegette magát, amiért a bajai megszorították, mivel ezek szélsőséges mivolta vette őt rá arra, hogy ezt tegye. Közben ne kételkedjünk abban, hogy a Szentlélek azzal a céllal beszél az ő szájával, hogy ha a megpróbáltatásaink nagyoknak és elhordozhatatlanoknak tűnnek, összevethessük azokat azzal, ami Jóbbal történt. S látva, hogy ő nálunk sokkal nagyobb ostromozást szenvedett el, nem lehetünk olyan kényesek (és mondhatni gyerekesek), amikor a saját megpróbáltatásaink szorongatnak, és nem gondolhatjuk azt, hogy Isten túlfájdalmasan ostromoz. [Hanem mondjuk:] Most akkor hogyan tovább? Vajon nem történt legalább ennyi Jóbbal is? Sőt, a nyomorúság, amit ő szenvedett el, nem volt sokkal szélsőségesebb és gyötrelmesebb? Látjátok tehát, hogy kell türelmet tanulnunk abból, ami itt részleteiben szerepel a Jób által elszenvedett megpróbáltatásokról. S ide tartozik az is, amit érintettem: nevezetesen, a Jób által elszenvedett nyomorúság öbén volt, mert nemcsak csúfolták, gúnyolták és bántalmazták az emberek, de *önmagában is levert volt*. Mert bár az ember ellenségei gúnyolják őt és jól látja, hogy minden oldalról rágalmazzák, mégis, ha nyugodt önmagában, az efféle ember nem gyötrődik annyira, mint az, aki végleg kétségbe esik és nem képes többet elhordozni. S kétségtelen, hogy ha valaki akkor kegyetlenséget lát az emberekben, hogy azok nem elégednek meg az általa elszenvedett gyötrelmekkel, hanem nekilátnak a tűzgyújtásnak és tovább szomorítják őt, mikor pedig látják, hogy már amúgy is félholt, ezért minden ember rásújt és növeli a kínokat, amik máris a végletekig gyötrik, az sokkal jobban növeli a bánatát és a fájdalmát. Látjátok hát, mire gondolt Jób ebben a szakaszban, ahol azt mondta, hogy *a rettenés fogta őt el és nem volt nyugalma*, hevesen vert a szíve és nem volt megnyugvása, mint olyasvalakinek, aki folytonosan lázas vagy olyan kínokat él át, hogy lélegzetet venni sincs ideje. Jób tehát ezekkel a panaszokkal azt jelzi, hogy nemcsak gúnyolták, mint másokat, akik mindazonáltal nem hagytak fel az evéssel és az ivással és nem veszítették el a jókedvüket, s nem is olyan volt, mint azok, akik képesek megvédeni magukat, ezért mikor az emberek gázságokat terveznek ellenük, nem képesek azokat kivitelezni. Ezzel szemben ő megmutatja: annyira levert volt, hogy rettegett attól. S a *rettegés* szóba beleért minden fájdalmat, amit csak érezhetünk, amikor akár a mi Urunk, akár az emberek szállnak szembe velünk. Sőt, az a szó sokkal többet jelent, mintsem csak nehézséget vagy kint, mert a nehézség tulajdonképpen fájdalom az elszenvedett bajokért. De mikor rettenésben vagyunk, az olyan, mintha azt mondanánk: láttuk, hogy a halál fenyeget bennünket, s megannyi veszély ostromol minket. Mert akkor erre gondolunk: hogyan tovább? Valóban máris a nyomorúságban vagyok, de az semmi. Mert többször is bekövetkezhet efféle nyomorúság, s talán a másik oldalon is, sőt még máshol is. Ezért amikor előre látjuk ezeket a veszélyeket és úgy tűnik nekünk, hogy amikor megmenekültünk az egyik haláltól, jön a második, majd a harmadik, röviden, minden oldalról támadnak minket, s ez halálos csapást mér a szívünkre. S ezt érti Jób alatta, amikor azt mondja, hogy *a rettenés belülről ragadta meg*. S ezt a szöveget alaposan meg kell jegyeznünk. Mert a fő jótétemény, amivel rendelkezünk, és amire az emberek természetes módon vágyunk, az, hogy biztonságban legyünk. S Isten is, amikor az áldásáról beszél, mindenekfelett a nyugalmat ígéri nekünk (3Móz26:5-6). S amikor az Ő őrizetében vagyunk, akkor nyugodtan alszunk, nem félve a felébresztéstől. Ezért nem félünk aludni akár egy fa alatt vagy az országút mellett, ahol se ajtónk, se kerítésünk, se zárunk, se szobakulcsunk nincsen, de mégis biztonságban leszünk az Ő védelme alatt. Mindazonáltal látjuk, miképpen mondta Jób, hogy megragadta a rettenés. Úgy tűnik, többé nem bízott Istenben, következésképpen megfosztott attól a szuverén jótéteménytől, amire vágyunk, s

amit Isten minden gyermekének megígért. S valóban, a kegyeseknek végül mindig nyugalmat kell bírniuk önmagukban, mert Isten jóságára támaszkodnak, s jól tudják, hogy Ő nem feledkezik meg róluk (Zsolt3:6). Látjátok tehát a nyugalmat, amit soha nem veszítenek el végleg az istenfélők, amíg Istenben bíznak, s ezt részben Jób is jól érezte. De egyúttal jegyezzük meg, hogy Isten néha olyan bajba sodorja a szolgáit (úgy értem, rövid időre), hogy azt sem tudják, hol vannak. S a Szentléleknek ez az öröme mondhatni megsemmisül és elnyelődik bennük, úgyhogy nem képesek Istenhez folyamodni, sem pedig biztosra venni, hogy Ő vigyáz rájuk. S ezt sem tudják kimondani: Nem, nem, akármerre menjen is a világ, az én Istenem megőríz engem. Valóban nem látom, hogy támogatni akarna, de türelmesen várok az Ő alkalmas idejére. A kegyesek tehát időnként teljes kétségbe eshetnek és olyan hatalmas hullámok és viharok dobálják őket, hogy azt sem tudják, hová legyenek, mert akkor hevesség ragadja el őket és oly módon hánykolódnak és háborgatják őket, hogy még a nyugalmauk is bajjá változik, s akkor mi a teendő? Akkor mindenekelőtt meg kell értenünk: ahhoz, hogy nyugodtak maradhassunk még a bajaink közepette is, a mi Istenünkhöz kell menekülnünk, s kétségek nélkül biztosra kell vennünk, hogy az ígérete, miszerint mindig velünk lesz, nem hiábavaló. Ezért gondoljunk Isten ígéreteire, hogy felfegyverkezhessünk azokkal minden oldalról, és nyugodtak maradhassunk a megpróbáltatásaink közepette is. Mert nincs más biztonság a számunkra, mint a reménység a támogatásban Isten kezéből. Amíg az a rendelkezésünkre áll, csakis talpra eshetünk, ahogyan a közmondás mondja. De amint elfordulunk Istentől, és nem vagyunk képesek elhinni, hogy Ő segíteni fog rajtunk és atyai módon gondoskodik a jólétünkről, addig teljesen ledöbbenünk és úgy elámulunk, hogy nem ismerünk világi eszközöket a magunk megnyugtatására. Ezért tanuljunk meg megnyugodni Isten ígéreteiben, ha nem akarjuk, hogy a rettegés és a féltékenység elborítsanak a megpróbáltatásainkban. Továbbá, ha néha olyan fájdalmas elnyomásban van részünk, hogy azt sem tudjuk, mivé legyünk, akkor se szűnjünk meg Istenünkhöz folyamodni, remélve, hogy Ő majd elűzi tőlünk a sötétséget és nem hagy minket megmaradni örökre olyan kétségbeesésben, hogy ne legyen se orvosság, se enyhülés a szomorúságainkra. Mivel pedig látjuk, hogy hasonló történt Jóbbal, valamint Dáviddal is, akik a türelem, a hit és a reménység két tükrét alkotják, ne szomorodjunk meg túlságosan, ha a testi gyengeségünknek úgy tűnik, hogy a megpróbáltatások végleg fölénk kerekedtek, s olyan rettegés ragadott meg, hogy teljesen elhagyatottakká válunk. Mert biztos, hogy Isten folytonosan munkálkodik majd a kegyeseiben, s bár a munkája szemmel nem látható, ők mégis meg fogják azt érezni. S valóban, jóllehet a kegyesek akkora lelki fájdalomban és rettegésben vannak, hogy látszólag nincs több reménység a számukra Isten jóságában, ők mégsem csüggednek el, hanem támogatást kapnak Tőle, még ha nem is képesek felfogni az Ő támogatását a természetes értelmükkel. Látjátok tehát, miképpen kell eljárunk a nehézségünkben, s miképpen kell a gyakorlatba átültetnünk ezt a tanítást, hogy hasznót húzhassunk belőle. S amikor Jób hozzátette, hogy *Isten a földre vetette őt, s olyanná lett, mint a por és a hamu* (mert először azt mondta, hogy *az öltözéke elváltozott és mondhatni a bőréhez tapadt*). Mert ezzel mutatja meg, hogy teljesen levert volt egy a remény egyetlen szikrája sem maradt meg benne, mert el lehetett mondani? Íme egy teljesen felemésztett ember, akiben semmi más nem uralkodik, csak a halál. Mert a *föld, por és hamu* szavak nemcsak azt jelentik, hogy elhagyta az ereje, hanem hogy olyanná vált, mint egy holttest, sőt félig-meddig már meg is rohadt. Jób tehát jól megmutatja, hogy többé nem volt az életnek semmiféle jele ebben a rendkívüli megpróbáltatásban, amit elszenvedett, hanem inkább az látszott meg benne neki, sőt minden ember számára is, hogy ő ítélet alá került. Ezzel megmutatja nekünk, hogy nem a látható dolgokban kell bízunk, hanem Istenben, még a halál közepette is. S amikor már gyógyíthatatlannak látszunk, akkor is ragaszkodunk kell ahhoz az élethez, amit Isten ígért meg nekünk, s folytonosan azt kell magunkhoz ölelnünk. Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy Isten hatalma nincs alávetve semmiféle emberi vagy világi eszköznek, hanem Ő oly módon munkálkodik, ami számunkra felfoghatatlan és titkos. Íme a két dolog, amit meg kell

jegyeznünk ebből a szakaszból, s amik összetartoznak. Hiszen miért mondja nekünk, hogy a hitünknek nem szabad a látható dolgokra korlátozódnia, hanem Isten hatalmán kell alapulnia? De ez a hatalom végtelen, és nem fogható fel vagy nem irányítható világi eszközökkel, vagy egyéb látható valamivel. Mert Isten képes úgy munkálkodni, ami ismeretlen a számunkra. Ezt látva a hitünknek is hasonlóképpen meg kell növekednie.

Ezért a tanítás jobb megértéséhez kezdjük a második ponttal, amit már érintettem: Isten hatalmát, amivel a jólétünkért munkálkodik, nem korlátozzák ezek az evilági dolgok, ezért nem szabad ezt mondanunk: Isten ezt és ezt fogja tenni, mert a természet rendje ez és ez, vagy mert látunk abban valamiféle hasonlóságot, vagy mert ilyen és ilyen eszköz vagy segítség áll a rendelkezésére a kivitelezéshez. Mert azzal nagyon rosszat teszünk Neki, mivel a Benne levő dolgok végtelenek. Ezért nem szabad bezárnunk Isten nagy hatalmas erejét a saját képzeletünkbe és felfogásunkba. Ahogyan Isten jósága is végtelen és feneketlen mélység, úgy a bölcsessége és az igazságossága is az, és ugyanez mondható el az erejéről is. Könörgöm, akkor képesek vagyunk ezeket az agyunkba zárni: Ez lehetetlen. Ezért jegyezzük meg jól: amikor Isten meg akar minket őrizni, azt nem a szokásos módon teszi, hanem csodát tesz velünk, mert még a halálból is fel fog támasztani. S ez az oka annak, amiért igényt tart az emberek sírba küldésének és visszahívásának a hivatalára (1Sám2:6). S a zsoltárokból is meg van írva, hogy a halál dolgai vagy következményei a mi Istenünk kezében vannak (Zsolt68:2). Amikor ez hangzik el a mi Istenünkről, annak célja az, hogy a kegyesek megízlelhessék Isten közelségét, s Ő tapasztalatból éreztesse meg velük az itt szereplő dolgot, nevezetesen, hogy a halál dolgai az Ő kezében vannak. S mi ezek a dolgok? Az, amikor a halál eluralkodott rajtunk, s látszólag teljesen legyőztük vagyunk, így nincs több reménységünk az életre. A mi Urunk azonban akkor is képes megeleveníteni minket, mégpedig csodálatos, számunkra ismeretlen módon, amit az emberek felfogni sem képesek, amíg a hatásaiból meg nem mutatkozik. S ezért volt Ezékielnek is látomása arról, hogy miután Isten megszólalt, a korábban száraz csontok, amikben nem volt szubsztancia, egybementek, s inak kötötték azokat össze ismét, majd lehelet és elevenség ment beléjük, így élő emberekké váltak (Ezék37). Látjátok tehát, miképpen kell alapoznunk a mi Istenünk felmérhetetlen hatalmára. Azaz, amikor a Benne való bizalom kerül szóba, akkor nem szabad elkezdenünk ekképpen gondolkodni: Van Istennek bármi eszköze ennek megvalósításához? Vannak hasonló dolog? Vagy van bennünk bármi, Őt támogató dolog? Nem, nem, hanem Isten tudja, miképpen cselekedjen, ezért várjunk az Ő kezére. De most (mint említettem) meg kell növekednie az Isten nagy erejébe vetett hitünknek. S látva, hogy Isten nagy erejét nem szabad világi vagy természetes eszközökkel sem felmérni, sem azoknak alávetni, a mi hitünknek is ki kell terjednie fel és le egyaránt, s végtelenné kell válnia. Biztosan soha nem lesz olyan tökéletes, mint kellene, annak csak egy kicsiny részével fogunk rendelkezni. De tovább kell munkálkodnunk, s bár a hitünk gyenge, mi pedig mértékkel kaptuk azt, mégis törekednünk kell. Mire? Arra, hogy Istenre támaszkodjunk és az Ő kezére várjunk segítségképpen. De hogyan várjunk arra? Földi dolgokra kell támaszkodnunk? Nem, nem, hanem mindegyikünknek önmagát kell serkentenie és ezt kell fontolóra vennie: Uram, Te mindenható vagy. Ezért Te mentesz meg bennünket a nagy hatalmaddal, amit egyelőre még nem is ismerünk.

Íme, mi derül ki ebből a szakaszból. Ezért látva, hogy Isten ilyen bizonyítékát adta a nagy erejének Jób személyében, erősítsen az meg minket még jobban. Végül, miután Jób beszélt a csapásokról és a feddésekről, amik őt érték, és panaszkodott a rettegésre, ami megragadta őt, Istenhez fordult és azt mondta, hogy *noha Isten felé fordult, hogy segítségül hívja Őt, nem hallgattatott meg, sőt, amikor kitartott és várta az Isten számára alkalmas időt, Isten nem könyörült rajta*, nem mutatta semmi jelét annak, hogy törődik vele, hanem ami még rosszabb, *kegyetlen személyként fordult felé*. Biztos, hogy ez a lehető legkeservesebb kísértés. Mert ha bármi megpróbáltatás történik velünk, tudjuk, hogy Isten azzal a feltétellel helyezett minket a világba, hogy különféle kísértések érjenek, és megannyi nyomorúság sanyargassanak

azért, hogy megmutassák nekünk: ez a mulandó élet semmit sem ér. Aztán ha van valami bánatunk, a törekenységünk elviseli, s ha nem vagyunk elég erősek önmagunk vigasztalásához, akkor azt a természetünk gyengeségének tulajdonítjuk. De mikor Istenhez menekülünk, ám mégsem érzünk megkönnyebbülést az Ő kezétől, hanem Ő inkább nem vesz tudomást rólunk, s ezért az idő, amit imádkozással töltünk, látszólag veszendőbe megy, akkor a teljes nyomorúságban vagyunk. Miért? Mert szuverén orvosság az, amit Isten ad nekünk, amikor ezt mondja: gyere hozzám, amikor a végedet járod, sőt, már olyan vagy, mint egy halott, s meglátod, hogy van hatalmam megeleveníteni téged. Én helyreállítom az elcsüggedteket, feltámasztom a halottakat és kihozom a sírból azokat, akiket az benyelt, még ha olyan mélyen is, hogy úgy tűnik, soha többé nem jönnek elő. Isten tehát elég nagylelkűen igéri nekünk, hogy soha nem fogja visszautasítani az imáinkat, ám amikor Őhöz járulunk, visszahúzódik és süketnek látszik- Ez az a kísértés, ami képes minket teljesen kétségbe ejteni. Ezért jegyezzük meg jól ezt a szakaszt, miképpen akarta Jób kijelenteni, hogy ő még a pokolba is eljutott, s nem közönséges megostorozásban volt része, hanem Isten (kívülről nézve) úgy elhagyta őt, hogy arra a végkövetkeztetésre juthatott: eddig be voltam csapva, amikor Istent szolgáltam, s önmagamot tévesztettem meg azt képzelve, hogy Ő majd megsegít és a Szabadítóm lesz. S miért? Mert azt valóban megmondta, hogy a szolgálait majd nyomorgatják, azonban Magához hívta őket és ezt mondta nekik: hívj engem segítségül a nyomorúságod napján és én meghallgatlak téged, te pedig majd dicsőítesz ezért (Zsolt50:15, 145:18). Akkor hát reménykednünk kell az életben az Ő hatalmán keresztül, még a halálban is. Mert íme, Isten kaput nyit nekünk, amikor azt mondja, hogy Ő közel van mindazokhoz, akik igazságban hívják Őt segítségül. De most (mondja Jób) ha kereslek Téged, nem talállak meg, ha segítségül hívlak, nem válaszolsz, zörgetek, de az ajtó továbbra is zárva marad. Miért mondta ezt? Mert az ember először megkérdezheti, hogy Isten teljesítette-e az összes kegyesnek tett ígéretét, miszerint közel van mindazokhoz, akik segítségül hívják Őt. Mert jóllehet ezek a szövegek még nem voltak leírva, de Isten mégsem szűnt meg folyamatosan könyörölni az övéin. De utóbb leírva ezeket kijelentette, milyen is Ő, s milyennek mutatkozott mindig is. Ezért ha Jób csak az idejét vesztegette az imádkozással Istenhez, akkor ezeknek az ígéreteknek hamisaknak kellett lenniük, miszerint Isten közel lesz mindenkihez, akik igazságban hívják Őt segítségül és meghallgat mindenkit, akik segítségül hívják Őt, megadva mindent, amit a mi Urunk Jézus Krisztus nevében kérünk, sőt, már akkor kész lesz minket támogatni, amikor még ki se nyitottuk a szánkat (Jób15:16, 16:23, Ézs65:24). De jegyezzük meg jól: jóllehet Jób akkor még nem vette észre, hogy Isten támogatná, végül azonban felismerte és Isten is megérezte vele aszerint, amit majd látni fogunk megtörténni. Jegyezzük meg, azt mondom, hogy nekünk nem szabad Isten segítségét az idő minden pillanata alapján megítélni. Mert az annak nagy korlátozása lenne. Azonban a nyomorúságainknak mindig boldog vége lesz, ha folytatjuk az Ő segítségül hívását. Ezért menjen bármerre is a világ, mi ne feltételezzünk, hogy Ő nem hallgat meg minket, ha könyörgünk Neki. Miért? Látjuk, mi történt Jóbbal, amikor azt mondta, hogy kiáltani fognak, de nem lesznek meghallgatva: olyan fenyegetés ez, ami nem vonatkozhat másra, csak a hitetlenekre (1Sám8:18, 2Sám22:42, Zsolt18:42, Jer11:12). Mert ha mi kiáltunk, mégpedig hitben és reménységben, akkor biztos, hogy az említett ígéret beteljesedik. Mivel azonban a hitetlenek kiáltása csak ordítás és bömbölés mindennemű Istenbe vetett bizalom nélkül, s noha tudják, hogy Nélküle csak elhagyatottak és kimerültek lesznek, mégsem gondolnak Rá, s ezért nem lesznek meghallgatva. Mivel látjuk, hogy a kiáltásnak és a meg nem hallgatásnak ez a kísértésre Jóbot is sújtotta, ebből következtessünk arra, hogy Isten nem azért nem hallgat meg minket, mert elvetette az imádságainkat, vagy nem fogadta el azokat, hanem azért tartózkodik, hogy mi tovább imádkozzunk. Mert nem elegendő csak egyszer imádkozni, s azt mondani: ó jaj, Uram, nem könyörölsz rajtam? Ehelyett kitartóknak kell lennünk s ha Ő késlekedik, nekünk nem szabad felhagyni az imádsággal, amíg meg nem tudjuk, hogy meghallgatott minket. Továbbá jegyezzük meg jól, hogy jóllehet Isten nem látszik meghallgatni az imáinkat, mégis

megmutatja, hogy hallja azokat. S hogy ez így van, íme, Jób, aki arról panaszkodik, hogy kiáltott, de nem hallgattatott meg, teljesen megsemmisült volna, ha a mi Urunk nem hallgatja meg a kérését. Azonban ezt nem vette észre, s ebből látjátok, miképpen munkálkodik néha a mi Urunk bennünk. A magunk képzeletével azonban nem vagyunk képesek észlelni, hogy segít rajtunk, s miért? Mert ha elkezdjük fürkészni, Isten mi módon segít bennünket, az nem hatol be az értelmünkbe. Miért? Mert kezdetlegesesek és vaskosok vagyunk. Mindazonáltal a mi Urunk időben mutatja meg nekünk, hogy nem szűnt meg közel lenni hozzánk, még ha azt is hisszük, hogy elhagyott bennünket. S noha a közelsége titkos volt, mégsem hagyott fel az Ő erejének folytonos belénk csepegtetésével. Ezért szokjunk hozzá az efféle kísértésekhez, nevezetesen, hogy amikor Istenhez imádkozunk a bajainkban, s nem érzünk megkönnyebbülést, hanem inkább csak növekszik a gonoszság és Isten is fellép ellenünk, hogy még jobban megszomorítson, amikor Őt keressük, akkor nem szabad elveszítenünk a reménységünket, hanem várnunk kell türelmesen az Ő megfelelő idejére, és ezt kell mondanunk: Uram, ez a csata tényleg fájdalmas, de mi van akkor? Látva, hogy Jób ugyanolyan gyenge ember volt, mint mi magunk, de mégis megjárta ezt az utat: imádkozzunk Istenhez, hogy erősítsen meg minket a Szentlelkével. Mert a kegyelem, amit Jóbnak megadott abban az időben, valamit Dávidnak a maga idejében, és a többi kegyesnek is a maguk idejében, nem csökkent le manapság. Látjátok tehát, hogy harcolnunk kell a teljes győzelem megszerzéséig e kísértés felett, ami minden másíknál nagyobb, azaz amikor segítségül hívjuk Istent, de nem hallgattatunk meg. S még több is van, amikor Jób azt mondja, hogy *ellenem fordultál és olyanná váltál, mintha nagyon kegyetlen lennél*. Ezzel a mondással nemcsak arra gondol, hogy nem szabadult meg a nyomorúságaitól és a megpróbáltatásaitól, hanem a tűz látszólag még jobban fellángolt, a szakadékok még nyitottabbaknak és mélyebbeknek tündek, s (röviden) mintha úgy ítélte volna meg az Isten segítségül hívásának ügyét, mintha Istent arra emlékeztette volna, hogy még jobban büntesse meg. Látjátok tehát, hogy hatalmas kísértés az ember számára, amikor imádkozik a bajában, de nem hallgattatik meg, s ahogyan Jób érzett, úgy gyakorta mi is érezhetünk. De sokkal nagyobb bánatot okoz, amikor közelebbről megnézzük, azaz amikor az Isten általunk történő segítségül hívása olyan csekély hasznunkra van, hogy inkább úgy tűnik, csak még jobban felbőszítjük, s ezt cselekedve csak még hevesebben lépfel ellenünk. Miképpen van ez? Valahogy így: terhes vagy a számomra, ezért annyit mérek rád, amennyit elhordozni vagy képes: a vesszőim könnyűek voltak korábban, mondhatni csak a kisujjammal pöcköltelek meg, de most rád mérem a fő csapásokat, kirántom a kardomat és a földre sújtalak. Úgy látszik tehát, hogy nem nyerünk semmit az imádkozással, csak azt, hogy Isten eszébe juttatjuk: legyen gorombább és kenényebb velünk és szomorítson meg még jobban, a csapásainkat pedig tegye fájdalmasabbakká és terjessze ki azokat addig, amíg végleg meg nem emészt. Íme, mit látnak a kegyesek, amit mindegyikük megtalál majd önmagában. De mit kell cselekedni? Jegyezzük meg alaposan, miképpen jelenti ki itt Jób, hogy nem szabad furcsállnunk, ha Isten ezen a módon teszi próbára a hitünket, s nem szabad azt mondanunk, hogy elcsüggedtünk és csak a nyomorúságunk fog növekedni. Mert bár először nem hallgat meg minket, hanem azt színleli, hogy csak még jobban felbőszült ellenük, mégis, noha efféle dolgok ötlenek az eszünkbe, bízzunk Benne, hogy megtámogat minket, s ahogyan a bajaink növekednek, úgy segít majd rajtunk, hogy nem hagy elcsüggedni. Akkor folytonosan fenntart majd az Ő keze, bár ismeretlen módon. S amikor teljesen próbára tette a hitünket, akkor megéreztetni velünk, hogy nem idegenedett el tőlünk, amikor ostromozott bennünket. Látjátok tehát, hogy miképpen kell gyakorolnunk ezt a mondatot azért, hogy ha látszólag nem hallgattatunk meg, ne csüggedjünk el, ne essünk kétségbe és ne roskadjunk össze, hanem tartsunk ki a végsőig, bármilyen kísértést küld is ránk Isten. Sőt, ha a halál táruul is a szemünk elé, mivel mintha a pokol mélységébe süllyedtünk volna, akkor se kételkedjünk abban, hogy amiképpen meghallgatta a mi Istenünk a szolgáját, Jóbot, végül úgy ad majd nekünk is minden megpróbáltatásunkban jó és boldog végkimenetelt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy érintsen meg minket oly módon, hogy valódi megtéréssel fordulhassunk Felé. S miután próbára tett a sok írásban, nyomorúságban és megpróbáltatásban, amik sorvasztanak minket ebben a mulandó életben, valóban helyesen megalázkodjunk az Iránta való engedelmségben, adjuk át magunkat teljesen az Ő szolgálatára, és helyezzük magunkat az Ő kezébe, elismerve, hogy teljes hatalommal és tekintéllyel rendelkezik felettünk. S minden nyomorúság közepette, melyek terhelnek, tetsszen Neki úgy csillapítani minden bánatunkat a Szentlelkének kegyelmével, hogy addig is örvendezhessünk Őbenne és mindig bízzunk a jóságában, amíg meg nem szabadít ennek a halandó életnek minden szükségétől és nyomorúságától, s el nem hív a mennyei nyugalomba. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de minden népnek és nemzetnek is stb.

A száztizedik prédikáció, ami a harmadik a harmincadik fejezetről

Jób30:21-31

- 21. Kegyetlenné változtál irántam; kezéd erejével harczolsz ellenem.**
- 22. Felemelsz, szélnek eresztesz engem, és széttépsz engem a viharban.**
- 23. Hiszen tudtam, hogy visszatérítesz engem a halálba, és a minden élő gyülekező házába;**
- 24. De a roskadóban levő ne nyujtsa-é ki kezét? Avagy ha veszendőben van, ne kiáltson-é segítségért?**
- 25. Avagy nem sírtam-é azon, a kinek kemény napja volt; a szűkölködő miatt nem volt-é lelkem szomorú?**
- 26. Bizony jót reméltem és rossz következék, világosságot vártam és homály jöve.**
- 27. Az én bensőm forr és nem nyugoszik; megrohantak engem a nyomorúságnak napjai.**
- 28. Feketülten járok, de nem a nap hősége miatt; felkelek a gyülekezetben és kiáltozom.**
- 29. Atyjok fiává lettem a sakáloknak, és társokká a strucz madaraknak.**
- 30. Bőröm feketülten hámlik le rólam, és csontom elég a hőség miatt.**
- 31. Hegedűm sírássá változék, sípom pedig jajgatók szavává.**

Az eddigiekben már kijelentettem, milyen nagy volt a Jób által eltűrt kísértés, amikor úgy tűnt, hogy az imádsága Istenhez nem tett neki semmi jót. Mert ez a végső menedékünk minden bajunkban, és a szuverén orvosságunk, ami soha nem hagy cserben. Akkor, ha úgy látszik, hogy csalódunk a reménységünkben, s Isten úgy tesz, mintha süket lenne, (röviden) semmi hasznunk sincs az imáinkból és a könyörgéseinkből, az olyan, mintha a pokol tárulna fel előttünk, s mi szükségszerűen teljesen kétségbe esünk, ha Isten nem tart minket vissza és nem mutatja meg, hogy a támogatásunk késleltetése nem ok nélkül történik. Így, ha Isten nem cselekszik páratlan hatalommal ennek érdekében, akkor biztos, hogy teljes vereséget kell szenvednünk, amikor nem találunk Őhozzá imádkozva enyhülést a nyomorúságainkra. Látna pedig, hogy ez történt Jóbbal, legyen rá nekünk is hajlandóságunk az ő példájának megfelelően. S ha Isten néha enged minket sorvadozni a kínban (ami gyakorta megtörténik), s nem úgy támogat minket az Ő keze, ahogyan szeretnénk, várjunk türelemmel és harcoljunk az efféle kísértések ellen, sőt, igyekezzünk engedelmeskedni Neki. Mert nem elegendő csak imádkoznunk Istenhez, de meg is kell zaboláznunk az indulatainkat. Ezért, ha a megpróbáltatás ránk nehezedik és olyan bánatban vagyunk, hogy többet már nem vagyunk képesek elviselni, mégis maradjunk meg az itt említett állhatatosságban. S ha egy időre ki voltunk téve a mi jó Istenünk jóakarátának, maradjunk meg abban mindvégig. Ha pedig úgy tűni nekünk, hogy túlságosan megterheltettünk a megpróbáltatásainkban, jusson eszünkbe ez a mostani példa, hogy a végkifejlet majd megmutatja, hogy jóllehet Isten elrejtőzik a szolgálai elől, s nem érezteti velük azonnal a munkálkodását, mégsem felejt el őket soha, hanem végül meghallgatja, amikor alkalmasnak látja rá az időt. De emlékezzünk az apostol leckéjére is, miszerint a hitnek össze kell kapcsolódnia a türelemmel, s minket megannyi csatában kell edzeni, mielőtt eljutnánk a győzelemig, mert ez az élet arra rendeltetett, hogy végig küzdjük. A soron következő szövegben az szerepel, amit már érintettem: nevezetesen, hogy *Isten kegyetlennek mutatkozott Jób iránt*. Nos, amikor így beszél, akkor nem Isten vádolja igazságtalansággal, hanem annak a kinnak a rendkívül nagy voltát mutatja be, amit érzett. Akkor, ha minket is valamiféle szélsőséges szigorúság gyötör, joggal nevezhetjük azt kegyetlenségnek, de ebből nem következik, hogy

Istent kell elítélnünk miatta. Látjátok tehát, mi volt Jób szavainak a jelentése. S ezek jobb felfogása érdekében tartsuk észben, ami korábban hallottunk, nevezetesen, hogy a kegyesek, akikre Isten keze nehezedik, olyan szörnyű kint éreznek, amit nem is lehet kifejezni. Nem ok nélkül használta Dávid, aki az Isten által őrá kiszabott megpróbáltatások felett siránkozott, azt a hasonlatot, mely szerint a mélységek legaljára jutott, nem maradt a számára több világosság, a csontjai mondhatni megrothadtak, és minden ereje elfonnyadt, a velői kiszáradtak ő maga pedig hallra ítéltetett úgy, hogy nem volt többé orvosság rá (Zsolt69:2-4, 22:15-16, 31:11-12). Jegyezzük meg hogy ezek a szavai a bánat hevességének kifejezésére irányulnak, ami az istenfélőkre nehezedik, amikor megérzik Isten haragját. Mert az elménk rosszat sejtene, amikor Isten ellenünk van, és ez felülmúl minden más nyomorúságot. S minél jobban érezzük, annál jobban fokozódnak a kétségbeesésünk és a kínjaink. Mert a hitetlenek, Isten megvetői és az összes pogány nemzet mondhatni ostobák. Nézzetek meg valakit, aki megkeményedett a bűnökben: nem tesz mást, mint csak gúnyolódik a valláson. Nos, ha Isten ostromozza őt, akkor kétségtelenül kénytelen lesz jajt kiáltani, de mindennek ellenére nem tekint az őt sújtó kézre. Érzi a csapásokat, de nem gondolja azt, hogy Isten csapásai ezek, miközben a kegyesek, mivel tudják, hogy minden jólétük Isten kegyességétől és atyai jóindulatától függ, ezzel vigasztalják magukat a bajaikban. Ha azonban Isten látszólag az ellenségükké válik, vagy lerázza őket, vagy elzárkózik előlük, akkor, még ha [egyénként] nyugalomban voltak is és minden úgy alakult, ahogyan szerették volna, olyan szívfájdalmat éreznek, hogy azt sem tudják, hová legyenek. S ez az oka annak, amiért Ezékiás király azt mondta, hogy Isten kegyetlen oroszlán volt ellene és összetörte a csontjait a fogaival együtt (Ézs38:13). Vajon Ezékiás hibát talált Istenben, vagy harcban áll Vele? Nem. Miért hasonlítja hát akkor egy oroszlánhoz, egy vadállathoz, ami felfalni jött a prédát, s összeszaggatni és összetörni mindent? Ez (mint korábban mondtam) annak a rettenetesnek a kifejezése, ami a szegény kegyeseket kínozza, amikor látják Isten haragját és érzik a saját bűneiket, Ő Maga pedig a Bírójukként lép fel. Mert akkor szükségszerűen olyan kínoknak kell elfogni őket, ami minden testi ártalmat felülmúl. Ezért ahol Jób azt panaszolja, hogy Isten kegyetlenséggel fordult ellene, ott nem úgy érti, hogy Isten mértéktelenné vált, vagy bármiféle zsarnokságot tanúsított, illetve igazságtalan volt, hanem annak a nyomorúságnak a bánatát és fájdalmát fejezi ki, amiben volt. Mindazonáltal jegyezzük meg, hogy amikor Jób így beszél, azt úgy teszi, mint egy eszement ember, ezért nem lehet őt teljesen felmenteni, mint azt korábban mondtam. S valóban, valahányszor csak fölénk kerekednek a bajaink, lehetetlenség, hogy Istenre gondoljunk beszéljünk, és olyan tisztelettel beszéljünk Róla, amilyennel kell. Miért? Mert az indulataink vakok, s ha olyan tisztelettel beszélünk Istenről, amit megérdemel, akkor illik összeszedni az elméinket és megtartani azokat csendben és békességben. Ezért hát látva, amit Jób itt mutat és jelent ki, mik voltak a korábbi kísértései, kétség sem férhet hozzá, hogy meggondolatlanul beszél. Ezért nem szabad úgy tekinteni ezt a mondatát, mint példát, amit törvényes dolog lenne követnünk. De vegyük fontolóra, hogy még ha valaki igyekszik is megzabolázni önmagát, akkor sem képes felülkerekedni a gyengeségein, hanem valamiképpen mindig hibáztatható és elítélendő marad. Annál inkább ügyelnünk kell az indulataink megzabolázására, figyelembe véve, hogy még ha a tőlünk telhető legjobbat is tesszük, akkor sem tudjuk úgy alávetni magunkat Istennek, ahogyan kellene. Így hát két dolog van, amiket meg kell jegyeznünk: az egyik az, hogy amikor Isten az ellenfelünknek mutatkozik és ahelyett, hogy befogadna minket az Ő puszta jóságába és szeretetébe, az ellenségünknek látszik és a saját bűneink feddenek meg minket, mi pedig nem látunk mást, csak az Ő átkának jeleit magunkon. Ilyenkor nem is történhet másként, mint hogy rendkívüli kínokat szenvedünk el. Jegyezzük ezt meg. S ez egy szükséges lecke ahhoz, hogy mindenki előre felkészülhessen, s mikor kutyaszorítóba jutunk, ne legyen rajtunk úrrá a végső kétségbeesés, hanem a mélységekben is megízlelhessük Isten vigasztalásának némely részét, s türelemmel várjuk a jó végkimenetelt, amit még nem látunk. Ezért ne gondoljuk kíváncsi dolognak, hogy soha ne legyenek kínjaink vagy ne fogjon el semmi félelem. Mert az jobban illik a hitetlenekhez és Isten megvetőihez,

akik, mint korábban kijelentettem, elállatiasodnak. A disznó és az ökör nem érzik tovább a nyomorúságukat annál, ameddig a külső érzékszerveik vezetik őket. S ugyanez a helyzet a züllött emberekkel is, akik igyekeznek megfélemezni Istenről és lábbal tiporják az Ő nevének emlékeztétét. Viszont mi legyünk biztosak abban, hogy hasznos a számunkra felrázódni az efféle aluszékonyságból, s megérezni Isten haragját azért, hogy óvatosabban járassunk és megtanuljunk megalázkodni. Mert az emberek soha nem fogják kellően ismerni és elismerni a saját gyengeségüket, amíg nincsenek beidézve Isten elé. Mondják, hogy boldog ember az, aki megpróbálja és megvizsgálja önmagát. S miért? Mert íme, ez a nemtörődömségünk, ami mondhatni eltompítja az elménket is, nyílegyenes út a pusztulásba. S látva, hogy jó és hasznos a jólétünkhöz óvatosnak lenni, értsük meg, hogy a mi Urunk nem ok nélkül érezteti meg velünk a haragját: azért, hogy gondoljuk át jobban a bűneinket. Jegyezzük ezt meg. Másodiknak pedig jegyezzük meg, hogy soha nem lehet minket elég jól a mi Istenünk iránti engedelmségre és az indulataink kordában tartására ösztönözni, hanem mindig lesznek túl nagy törekvések, amiképpen látjuk, hogy Jób a türelem tükre volt, de mégsem volt annyira állhatatos, hogy uralkodott volna magán, amikor Istenről beszélt. Mert nem olyan tisztelettel szólt, amilyennel kellett volna, hanem hanyatt-homlok rohant a kísértésbe, amit nem győzött le, bár ellenállt annak, amennyire csak tőle tellett. Látva tehát, hogy a bennünk levő indulatok mennyire túllépik a korlátokat, tanuljuk meg ezeket mondhatni börtönben tartani, s amikor jól megküzdöttünk önmagunk megszelídítése végett, akkor is begyűk fontolóra, mennyi tökéletlenség van bennünk, s Isten mindig talál valami elítélendőt, ha nem lenne elnéző velünk szemben az Ő végtelen jósága miatt. Íme, mit kell megjegyeznünk. Most pedig a nagy félelem, bánat és nyomorúság kifejezése végett, amit Jób érzett, hozzáteszi, hogy *Isten felemelte és a szélnek eresztette, s mondhatni a levegőben reptette, amitől minden ereje és szubsztanciája cserben hagyta őt*. Amikor az embert így felkapja és elragadja mondhatni a forgószerű, az félelmetes dolog. Mert ha valakit földhöz vágunk és ott meghal, az nem annyira félelmetes, mint mikor Isten kapja őt fel a levegőbe egy hirtelen támadt viharral. Látjuk tehát, hogy Jób szándéka a korábban kijelentettek megerősítése, tudniillik, hogy Isten furcsa módon edzette és tette próbára a szolgálóit. Ezért ne csak azokból a példákból kiindulva fogjuk fel Isten haragját, amit a tulajdon szemeinkkel láttunk, és a saját tapasztalatunkban éreztünk meg, hanem értsük meg, hogy Isten számunkra ismeretlen eszközökkel is próbára tehet minket, mégpedig oly módon, ami rosszabb, mint az elhagyás. S amikor már tudjuk ezt, imádkozzunk Istenhez, hogy erősítsen meg minket a szükségünkben, s noha kívülről szemlélve nem látunk mást egyetlen oldalon sem, csak a sírt, s úgy tűnik, el kell nyelődünk nemcsak a testi halálban, de a pokolban is, akkor se szűnjünk meg megmaradni a mi Istenünk félelmében, s mindig támaszkodjunk a jóságába vetett bizalomra, teljesen elhatározva, hogy Őt hívjuk segítségül, és csak Őhöz menekülünk, még ha minden érzékszervünk ellenzik is ezt és látszólag el vagyunk zárva minden odaferéstől Őhöz. Ezért ne gondoljuk szükségtelen mesének, amikor említést tesz a szelekről és a viharokról, s arról, hogy Isten megrepteti őt a levegőben. Mert ez annak bemutatására szolgál, hogy a mi Urunk furcsa módokon ostromoz minket, amikor úgy tetszik Neki, s ezek ne érjenek óvatlanul minket, amiért nem gondoltunk ezekre korábban. Továbbá, ha nem érzünk túl nagy és gyötrő indulatokat önmagunkban, ez azért van, mert Isten elnéző velünk szemben. Ezért mit kell hát tennünk, amikor megpróbáltatást szenvedünk el? Ha az ésszerűnél jobban megszorodunk és kínlódunk (mert tűnhet így nekünk), akkor vegyünk példát Jóbról. Hogyan tovább? Te még nem jutottál akkora ínségre, ahol Istennek ez a jó szolgálója volt. S mi más lenne ennek az oka, mint hogy Isten figyelembe vette a gyengeségedet, s nem fog olyan gorombán bánni veled, noha megtehetné és jogos oka is lenne rá. Látod tehát, mekkora szelídséggel bánik még mindig veled, s bármilyen szigort is érzel, még nem vagy úgy meggyötörve, hogy azt mondhatnád, mint kegyetlen oroszánt rontott rád, s darabokra tépett téged. Nem hozakodhatsz elő semmi effélével, ezért nagyon is keresheted a te jó Istenedet és visszatérhetsz Hozzá, látva, milyen kedvesnek és könyörületesnek mutatkozott irántad, s még mindig Ő lesz Atyád és

megőrződ. Látjátok tehát, miképpen kell szolgálnia ennek a hasonlatnak a mi javunkat, nekünk pedig uralkodnunk kell az indulatainkon, amikor olyan elégedetlenséget és zúgolódást érzünk magunkban, hogy az Isten elleni gőg és lázadás kísértésébe esünk. Azt mondom, ilyenkor az itt szereplő dolgokra kell gondolnunk. S Jób ismét azzal hozakodik elő Istennél, hogy ő szegény, törekeny ember és közel van a halálhoz, ezért csoda, hogy Istennek ennyire gorombán kell őt üldöznie. Tudom (mondja), *hogy a sírba fogsz küldeni engem, minden élő gyülekező házába*. Látva, hogy minden ember állapotát olyanná tetted itt, hogy mondhatni egy pillanat alatt múlnak el: miért kell próbára tenned Önmagad és használni az erődet rajtuk és ellenük? Íme, mi Jób szavainak a jelentése: korábban hallottunk már hasonló mondatokat és itt nem ok nélkül ismétlődnek. Mert Isten kétségtelenül azt akarja, hogy imádkozzunk hozzá, s a mi törekeny állapotunk gyengeségét állítja Önmaga elé, hogy könyörületre induljon irántunk és könnyítsen rajtuk: ahogyan meg van írva a zsoltároknak, hogy az Úr tudja, miképpen vagyunk mi csak por, és amikor elmegyünk ebből a világból, akkor a rothadás az osztályrészünk (Zsolt103:14). Látva pedig, hogy Isten kímél minket, s könyörül a nyomorúságainkon, vajon ennek az ígéretnek nem kell minket imádkozásra indítania ezen a módon? Máshol meg van írva, hogy Isten megbocsátja az emberek bűneit, mert látja, hogy ők csak elmúló és szertefoszló árnyékok (Zsolt78:39). Ezért amikor Istenhez imádkozunk, hogy szabadítson meg minket a nyomorúságainktól, tanuljuk meg, miképpen kell előhozakodnunk azzal, hogy mi semmik vagyunk, s bár van életünk, mégis egy szempillantás alatt halunk meg mivel még a legnagyobb virágzásunk idején is olyanok vagyunk, mint a fű, ami ma zöld, holnap levágják és kiszárad a nedvesség, vagy az életerő hiányában. Ha ezeket a dolgokat tárjuk Isten elé, Ő könyörületes lesz hozzánk, hogy megszabadítson a nyomorúságainkból. Nem azt jelenti ez, hogy Neki az eszébe kell idézni ezt, mert Ő jobban ismeri a gyengeségeinket, mint mi magunk, ezért nem kell Neki azokat felemlgetni. De ahogyan a Hozzá történő imádkozásunk is saját magunkért történik, úgy minden kérésünk és érvelésünk is, amikkel előhozakodunk az imáinkban, a saját magunk javára és hasznára van. Így, ha valaki azt hozza fel Istennek, hogy ő szegény, törekeny teremtés, akkor saját magát szemléli önmagában és saját magát tanítja az alázatra. Ha nem gondolunk a magunk állapotára, akkor mindig felfuvalkodunk a gőgtől, vagy nem leszünk kellően hajlamosak a kegyelem megszerzésére. De ha a mi Urunk egyszer eljuttat minket addig a pontig, ahol önmagunkban vereséget szenvedünk, akkor hajlamosabbak leszünk az Ő segítségét keresni, és pedig nagyobb buzgósággal és vágyakozással.

Azután, a mi Urunk át is veszi és el is fogadja a szolgálatot, amit mindent megelőzően követel, nevezetesen a megtört és alázatos szív szolgálatát, ahogyan a zsoltáros mondja (Zsolt51:19). Látjátok tehát, hogy a törekenységünknek, valamint annak felemlgetése Isten előtt, hogy csak por és rothadás vagyunk, sőt semmik, illetve a semminél is rosszabbak, könyörületre indítja Őt. De jegyezzük meg azt is, hogy ehhez nem keveredhet panaszkodás, sem pedig olyan panaszok, amikben zúgolódás vagy elégedetlenség is van, mert biztos, hogy Jób sem állt önmagában olyan biztos lábakon ebben a dologban, mint kellett volna neki. Hiszen mi célból mondta: tudom, hogy a sírba kell szállnom, minden élő gyülekező házába? Kétségtelenül az indulat szélsőségességét mutatja itt ki, amivel próbára tétetett: nem azt jelenti ez, hogy vereséget szenvedett, de olyan lázadást érzett önmagában, hogy nem tudott annyira békésen engedni Isten akaratának, mint kellett volna. Mintha ezt mondta volna: te próbára teszel itt engem, üldözöl, de hát ki vagyok én? Vajon ennyire keménynek és szigorúnak kell mutatkoznod egy szegény teremtménnyel szemben, aki semmi? Óvakodnunk kell tehát az efféle türelmetlenségtől. S ebből látjuk, milyen romlott a mi természetünk. Mert még a bennünk levő legjobb dolgok is mindig keverednek némi tökéletlenséggel, hacsak Isten nem tart meg minket valamilyen csodával. Korábban azt mondtam, hogy jó és szent dolog, ha az Isten kezétől sújtott emberek a könyörület megszerzése végett a saját gyengeségükkel hozakodnak elő és megmutatják, hogy az életük semmi, és nincs bennük semmi erő, a halál pedig minden óra minden percében fenyegeti őket. Ez, azt mondom, jó és szent dolog, s arra szolgál, hogy

megalázzon minket azért, hogy felajánlhassuk Istennek a Neki nagyon tetsző áldozatot. Mi azonban mégis rosszra fordítjuk ezt a dolog a jelen példának megfelelően. Ha valaki azt mondja Istennek: Uram, ki vagyok én? Te tudod, hogy csak múló és szertefoszló árnyék vagyok, s az én erőm csak füst; ha valaki (azt mondom) így beszél, de ezzel együtt bosszankodik és panaszkodik, mert furcsának véli, hogy Isten bünteti, az kétségtelenül gonosz és átkozott fellépés. De ez a panasz (mint említettem) jó és hasznos. S valóban az: de az emberek nem képesek tartózkodni attól, hogy mindig belekeverjenek valami túlzást, s megrontsák vele a jó dolgot. Olyan hálátlanság rejlik tehát a természetünkben, amivel megrontjuk a jót, és gonoszossággá változtatjuk azt. Annál jobban kell hát mindig óvakodnunk és bizalmatlanoknak lennünk önmagunkkal szemben, látva, hogy képtelenek vagyunk követni a dolgoknak az Isten által nekünk megparancsolt helyes menetét. De ettől nem szabad elbátortalanodnunk, mert a mi Urunk jól fogad minket, ezért a szélsőséget önmagunkban ítéljük el. Igaz, itt semmiképpen sem kecsegtethetjük magunkat, és nem hihetjük azt, hogy a vétek nem is vétek. El kell azt ítélnünk, és ha megtettük, akkor Urunk kétségtelenül befogad minket. De most vissza kell térnünk Jób szándékaira. A síromba szálllok (mondja) *és tudom, hogy senki sem nyújtja ki a kezét oda, s Isten sem fogja megtenni ezt.* De a szavak természetes jelentése ez: soha nem siratott engem túl sok ember, de még közülük sem nyújtja ki a kezét senki, hogy támogasson: ha egyszer elragad a halál, akkor nincs több orvosság, minden emberi segítség haszontalan. Látjuk hát, mit akart Jób mondani: a halál vár ránk, és ez az osztályrészünk, s mikor meghaltunk, végleg elmentünk és senki emberfia nem támogathat, ezért legyen némi fegyverszünetünk, amíg még itt vagyunk. Miért alkalmazol ily nagy szigort velünk szemben? Látjátok hát, mit akart Jób valójában mondani. S már mondtam nektek, hogy mi módon törvényes a számunkra ezt a panaszt használni: nevezetesen, zúgolódás vagy vitatkozás nélkül. Egyébként jegyezzük meg: azért, hogy ne keljünk fel Isten ellen, s ne is harcoljunk a vesszői ellen, amikkel ezen a rendkívüli módon ostoroz, el kell jutnunk egy másik megfontolásig, ami nem más, mint az, hogy noha a halál felé menetelünk és az egyik lábunk mindig a sírban van, mégis tudjuk, hogy Isten már kinyújtotta a kezét, hogy megszabadítson minket onnan. Hiszen mi végett jött Jézus Krisztus a világba? Sőt, miért szállt alá a poklokra, azaz mondhatni miért szenvedte el a kínokat, amik az összes nyomorult bűnösnek jártak, ha nem azért, hogy megszabadítsa őket ezektől? Így ha az emberek nem képesek most jó reménységet táplálni a vigasztalódáshoz a halálban, az ugyanaz, mintha tagadnák, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus elszenvetted azt a saját Személyében. Mert miután Isten Fia annyira megalázkodott, hogy alávetette Magát a mi átkunknak (Gal3:13), és megérezte Isten kezét Önmaga ellen, az abból a célból történt, hogy megszabadítson minket a haláltól, és biztosítson róla, hogy a számunkra vásárolta meg a győzelmet. Látva tehát, hogy van hatalma a halál felett, legyen az Ő feltámadása mindig a szemünk előtt, s vegyünk biztosra: Isten kinyújtotta az erős és győztes kezét, hogy megszabadítson minket a Sátán rabságából (1Kor15:57). Ezzel együtt vegyünk azt is fontolóra, hogy noha megannyi megpróbáltatást kell elszenvednünk ebben a mulandó életben, s tetszik Istennek próbára tenni minket, mégsem szabad furcsának vélnünk, s nem szabad az itt szereplő siránkozásokba és panaszokba bocsátkoznunk sem, ezt mondván: Ki vagyok én? Amikor elhagyom ezt a világot, a sírba kell szállnom, és senki emberfia nem menthet meg engem. De kellőképpen meg leszünk mentve, ha Jézus Krisztus a Megváltónk, aki a mi zálogunkul és kezesünkül rendeltetett, s eltörölte a halál kínjait, a Sátán köteleit, és kitérte az ércapukat, hogy minket megszabadítson. Ezt tudva legyünk türelmesek az evilági megpróbáltatások közepette, biztosra véve, hogy bár vannak csatáink itt lenni, mégis készült nyugvóhely a számunkra a mennyben, s ha itt férfiasan harcolunk, legyünk biztosak abban, hogy a mennyben csak győzedelmeskedhetünk. Látjátok tehát, mit kell észben tartanunk ahhoz, hogy megvédjük magunkat és felfegyverkezzünk azokkal a kísértésekkel szemben, amik Jóbot támadták, s amiért oly sokat kellett tennie, hogy kiállhassa azokat. Továbbá jegyezzük meg jól, amit hozzász: *avagy nem sírtam-e azzal, aki bajban volt, s kemény és nehéz napjai vagy ideje volt? Nem volt-e a lelkem szomorú a*

szegénnyel vagy a bántalmazottal? *Bizony, jót kerestem és rossz történt velem: világosságot reméltem, és íme, itt a sötétség.* Jób itt azt jelenti ki, hogy nem látja okát, amiért Isten ilyen gorombán bánik vele, hiszen amíg bővelkedett, nem kegyetlen volt, hanem könyörületes a szegényekhez és a nehézségben élőkhez, s nem ittasult meg a gyönyöreiben, hanem mindig fontolgatta, micsodák az ember életének nyomorúságai, ezért együtt sírt a sírókkal és társa lett az ínségtől kínzottaknak. Látjátok tehát, mivel hozakodott elő Jób annak megmutatása végett, hogy nincs rá ok, amiért ekkora ínségben van. S biztos, hogy amikor Isten megvesszőz minket, rendszerint azért teszi, mert látja, hogy képtelenek vagyunk elviselni a saját jólétünket, a testünk túlon túl buja lesz vagy pedig kegyetlenek leszünk a felebarátainkhoz. Íme, a két ok, amiért Isten rendszerint megszomorít. S látjuk azt is, hogy a Szentírásban is fenyegeti azokat, akik a jólétükben átlépik a korlátjaikat: jaj nektek (mondja), akik nevettek mert sírni fogtok (Lk6:25). De miért? Mert az emberek nem képesek tartózkodni önmaguk túlbecsülésétől, amikor nyugalomban vannak és a dolgok úgy mennek végbe, ahogyan szeretnék. Mert akkor megfélemeznek magukról és azt gondolják, mentesek minden megpróbáltatástól, s mondhatni megittasulnak. Ahogyan az ittas embernek sincs tartása, hanem a szarvaival tör előre, mint valami vadállat, úgy van az emberek nagyobb része is, amikor Isten gyengéden bánik velük: visszaélnék a jóságával összevissza rohangálnak és szabadjára engedik a vágyaik zabláját. Mert ha valaki teletömheti magát étellel és ittallal, abból fakad a züllött életmód, a szégyenteljes zabolátlanság, sőt az istenkáromlások és az erőszakoskodások, valamint a bolond tréfálkozások és játékok, valamint más effélék. Röviden, az ember nem képes megmaradni jó mértékletességben, amíg jól meg a dolga. Látjátok hát, mi okból ostromozza az Isten az embereket, mert Ő látja, hogy ez a fenyítés a javukra válik. Azután van még egy kényelmetlenség. Mert azok, akiknek az akaratuk szerint megy a világ, nem lépnek fel az ínségben levő szegény emberek mellett, hanem megvetik őket és a nyakukra teszik a lábukat. Látjuk, mi hangzott el feddésnéppen ebben a vonatkozásban Szodomáról és Gomoráról: íme, ott megvolt a kenyér bősége, ezért a gyönyörök és a kegyetlenség is, és nem kegyeskedtek segíteni a szükségben levőkön (Ezék16:49). Mivel tehát a jólétben élők nem avatkoznak bele a felebarátaik bajaiba és terheibe, hanem mondhatni a földi Paradicsomban tartózkodnak és kivonják magukat a bánataik és megpróbáltatásaik átérzése alól, ezért Istennek gorombán kell velük bánnia, amikor eljön az ő idejük. Mivel pedig nem volt bennük sem könyörület, sem szánakozás a felebarátaik nyomorúságain, Istennek utóbb erővel kell megéreztetnie velük újfent, hogy ők is csak emberek. Ők kivonják magukat minden földi nyomorúság alól, de Isten erőszakkal mutatja meg nekik, hogy olyanoknak kell megismerniük önmagukat, mint amilyenek valójában. Látjátok hát a megjegyzendő tanítást: Istennek az embereket sújtó közönséges ostromozása vagy azért történik, mert kegyetlenek voltak a bővelkedésük idején, vagy mert megittasodtak a törvénytelen gyönyöreikben. De ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy Isten joggal tarthat minket elfoglaltaknak a bajokkal, még ha az előbb említett okok nem is állnak fenn, mert Neki lehetnek titkos elhatározásai, amikről nincs tudomásunk, mint az Jóbbal is történt. S ez az oka annak, amiért Jób panaszkodik. Mert úgy tűnt neki, hogy Istennek nem kellene őt ezen a módon ostromoznia, hiszen olyan megfontoltan viselkedett, hanem inkább úgy vélte, Istennek kímélnie kellene őt, amiért olyan emberszerető és barátságos ember volt és sajnálkozott a nyomorúságban levőkön. De mi van akkor? Itt két megjegyzendő dolgot látunk. Az egyik az, hogy ha a mi Urunk bővelkedést ad, s megvan a békességünk, a nyugalomunk és minden más, ami szükséges a számunkra, és egy időre mentesülünk a bánattól, akkor nem lehetünk finnyások, se kényesen visszahúzódok a könyörületről és a szánalomtól azok iránt, akik nyomorúságban vannak, hanem a felebarátaink bánatának minket is meg kell érintenie, együtt kell sírnunk velük, és tőlünk telhetően enyhítenünk kell a helyzetükön, legalábbis imádkoznunk kell értük, amikor semmi más eszközünk nincs a megsegítésükhöz. Ez tehát az első megjegyzendő tanítás. Továbbá, nem szundikálhatunk el a gyönyöreinkben, hogy ne emlékeznénk rá folytonosan, hogy itt semmi sem biztos, és ne állnánk készen a szenvedésre, ha

Istennek úgy tetszik. Azt mondom, az első dolog, amit észben kell tartanunk, hogy ne feledkezzünk meg magunkról, amikor Isten kímél minket. Hiszen mi annak az oka, hogy a bővelkedésünk nem folytatódik? Az, hogy visszaélünk azzal, mint már mondtam. Azután, ha Isten megpróbáltatásban részesít, gondoljuk meg magunkat jól és vizsgáljuk meg, vajon nem voltunk-e szendergők a bővelkedésünk idején? Mert ezzel idézzük az emlékezetünkbe a hibáinkat és ítéljük azokat el Isten előtt, ezt mondva: Uram, jó okod van büntetni minket, s miért? Mert amióta kegyesen a jólétben éltettél, megfedkezünk Rólad, és szabadjáéra engedjük a zabláinkat, túl sok szabadságot véve magunknak. Ezért jó okod van arra, hogy büntess, mi pedig megérezzük a bűnünk és az engedetlenségünk gyümölcsét. Íme, miképpen kell az emlékezetünkbe idéznünk a korábbi hibáinkat, amikor Isten bármi megpróbáltatással látogat meg minket. S főleg, miképpen kell jól átgondolni, hogy vajon nem voltunk-e kegyetlenek azokhoz, akik megérdemelték a támogatásunkat. Mert ha nem törődünk másokkal, akkor az jó ok arra, hogy a mi Urunk ismét gorombán bánjon velünk, hogy megtanuljunk elismerni a hibáinkat a mi Urunk irántunk tanúsított keménysége és szigorúsága következtében. Jegyezzük ezt meg. Továbbá, ha meg is próbáltunk segíteni a felebarátainkon, és szánakoztunk a nyomorúságaikon, együtt sírva a sírókkal, ahogyan szent Pál buzdít minket (Rm12:15), mégse szűnjünk meg soha a hajlandóak lenni elszenvedni azokat a fenyegetéseket, amiket tetszik Istennek ránk küldeni, még ha nem is tudjuk az okot, miért teszi azt. Ha figyelmesek voltunk a bővelkedés idején és nem éltünk vissza a jólétünkkel, Isten néha akkor is gorombán bánik velünk. Ha pedig megkérdezzük, miért, az ok nem mutatkozik meg elsőre. De ezzel megaláz minket, mi pedig ismerjük Őt el mindig igazságosnak. S ez az oka annak, amiért azt mondtam, hogy konkrétan ezt a két okot kell észben tartanunk: először, emlékeznünk kell a Szentírásban megírt fenyegetésekre azok ellen, akik könyörtelenek a felebarátaik iránt és vadállatokként viselkednek, amikor bővelkednek. Másodszor, ha fontolóra vesszük, hogy jóllehet az emberek gyengéden, józanul és barátságosan viselkednek, de Isten mégsem szűnik meg rendkívüli módon ostromozni őket, mint azt látjuk Jóbbal is megtörténni, akkor mit kell tenni? Ahelyett, amit itt mond, tudniillik, hogy *világosságra vártam, de íme, itt a sötétség, jót reméltem, de íme itt a gonoszság*, mi a jót várjuk Isten ígéretének megfelelően. Mert (ahogyan szent Pál mondja) az istenfélelemnek vannak ígéretei nemcsak az örök, de a mostani, mulandó életre vonatkozólag is. Ezért mindig Isten kezéből várjuk a jólétet, de ne olyan módon várjuk azt, hogy ne álljunk készen a megpróbáltatások elfogadására, valahányszor csak tetszik Neki azokat ránk küldeni. Mert Isten megígéri nekünk, hogy gyengéden bánik velünk és atyai, szerető kedvességet tanúsít irántunk, azt azzal a feltétellel teszi, hogy annyira, amennyire ez hasznos az üdvösségünk számára. S mi ennek az oka? Ugyanaz, mint amire már utaltam: nevezetesen, lehetetlen (vagy legalábbis nagyon nehéz) az embereknek nem élni vissza Isten ajándékaival vagy nem rontani meg azokat, illetve nem átruházni azokat teljesen ellentétesen az Ő szándékaival. Ezért hát joggal reménykedhetünk, hogy amikor Isten jót tett velünk, folytatni is fogja, sőt fokozza, de nem várhatjuk, hogy azzal együtt nem kell teljesen hozzászoknunk a megpróbáltatásokhoz is, valahányszor csak úgy látja jónak, hogy azokban részesít bennünket. Miért? Nem szabad arra számítanunk, hogy örökké tartó állapotban vagyunk életünkben, mindennemű változás nélkül. Vegyük fontolóra, hogy ahogyan az életünk törekeny, úgy leszünk alávétve megannyi változásnak, s ha ma bővelkedünk, Isten elveheti azt tőlünk holnap. S ha nem is látjuk ennek okát, Ő mégis tudja azt, mi pedig elégedjünk meg ennyivel. Látjátok hát, hogy miképpen kell a kegyeseknek az evilági mulandó előnyökre tekinteni: nevezetesen, amikor élvezik ezeket, teljes mértékben hinniük kell abban, hogy Isten majd továbbra is ugyanúgy bánik velük, mint az eddigiekben. De a jólét keresése során fel kell készülniük a nyomorúság elfogadására úgy, hogy az ne érje őket váratlanul, s ne gondolják furcsának, ha Ő megfosztja őket azoktól a jótéteményektől, amiket a lehető leggyengédebb módon bocsátott a rendelkezésükre egy időre. Azt mondom, nem szabad bármiféle újdonságnak tekinteniük, ha Isten megfordítja a kezét és rájuk sújt azzal. Látjátok tehát, hogy a jólét keresésében folyamatosan hajlandóknak kell

lennünk elviselni a megpróbáltatásokat is, sőt, türelemmel viselni azokat, hogy ne valljunk kudarcot, ha egyszer ránk következnek. Végül pedig jegyezzük meg jól, amit Jób mondott. Azt panaszolta, hogy *a sárkányok társa és a struccok fivére lett*, azaz vadember, aki többé már nem tartozott az emberek társaságába, hanem Isten oly mértékben hagyta őt el, hogy mondhatni vadállattá vált. S ki mondja ezt? Egy olyan ember, aki akkora szentségben és tökéletességben élt, hogy inkább hasonlított egy angyalra, mintsem egy halandó teremtményre, de mindezek ellenére látjuk, milyen bánásmódban volt része. Ez arra figyelmeztet minket, hogy tegyük magunkat teljesen Isten kezébe, s ne szűnjünk meg Benne bízni, még ha gorombán ostoroz és látszólag teljesen le akar verni minket, hanem ültessük át a gyakorlatba a korábban látott dolgot, nevezetesen, ha megölné is minket, akkor is reménykedjünk a könyörületében, s vívjuk meg a halál csatáját. S az Ő ígéreteire alapozva maradjunk nyugton és álljunk meg szilárdan az összes megpróbáltatásunkban. Íme, mit kell megjegyeznünk. Ha pedig Isten a bűneinkért ostoroz minket, minél kevésbé kell a bánatba merülnünk ezek miatt a bajok miatt, és sokkal szelídebben és nyugodt elmével kell ezeket fogadnunk, fontolóra véve, miért kell ilyen erőteljes bánásmódban részesülnünk a bennünk gyökerező betegségek miatt. Közben pedig, miután nem vagyunk képesek örülni, csak Isten sértegetésével, van itt még egy fenyegetés a számunkra, miszerint *a hárfákat siránkozássá az orgonánkat pedig a siralom hangjává fogja változtatni*. Látjátok, hogyan él vissza manapság a világ Isten jótéteményeivel. Mert ha mindenki magába néz, meglátjuk, hogy ha Urunk nyugalmat ad nekünk, akkor idővel a magunk dolgaiból indulunk ki (ahogyan a közmondás mondja). Aztán ha a közállapotokra térünk, ó jaj, látjuk, hogy a világ olyannyira távol áll a rendtől, amennyire csak lehetséges, és (röviden) úgy látszik, hogy az emberek összefogtak Isten megszorítására. S minél inkább szeretőnek és kedvesnek mutatkozik irántunk, mi annál bátrabban ingereljük Őt. Mivel ez így van, joggal félhetünk attól, hogy a hárfáinkat és az orgonáinkat sírás-rívásba és bánatba fordítja. Mert nagyon is megérdemeljük. S jó ok van rá, hogy nehézségbe kínba taszítson, amiért olyan szégyenletesen éltünk vissza a jótéteményeivel. Mégis, ha tetszik Istennek ostorozással éreztetni velünk a kezét, akkor akár tudjuk ennek okát, akár nem, emiatt ne hagyjunk fel a Hozzá meneküléssel, remélve, hogy a könyörületébe fogad. Bizony így lesz, ha elítéljük a hibáinkat és ez az ítéletünk olyan lesz, hogy biztosra vesszük és garantáljuk magunknak: a jósága irántunk megmarad, s mindig érezteti majd velünk a kegyelmét, amíg fel nem töltött minket azzal teljesen,

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, ami a valódi megtéréshez vezet bennünket, s továbbra is folytonosan ízlelhessük az irántunk való jóságát, abban vetve a bizalmunkat és ahhoz menekülve, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében. Mondjunk hát mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A száztizenegyedik prédikáció, ami az első a harmincegyedik fejezetről

Jób31:1-4

- 1. Szövetségre léptem szemeimmel, és hajadonra mit sem ügyeltem.**
- 2. És mi volt jutalmam Istentől felülről; vagy örökségem a Mindenhatótól a magasságból?**
- 3. Avagy nem az istentelent illeti-é romlás, és nem a gonosztevőt-é veszedelem?**
- 4. Avagy nem láthatta-é utaimat, és nem számlálhatta-é meg lépéseimet?**

Az eddigiekben már láttuk, miképpen tiltakozott Jób azért, mert nem volt a barátai között olyan, aki hitt volna neki, mivel mindannyian azon a véleményen voltak, hogy ő elvetett volt Isten előtt. Ezért kijelentette, hogy szent és becsületes módon élt, most pedig visszatér ugyanarra a dologra, és pedig nem ok nélkül. Fájdalmas kísértés volt ugyanis, hogy az emberek képmutatónak nézték annak ellenére, hogy a szív becsületességében és tiszta szándékkal járt Isten előtt. Továbbá nem törődött a saját hírnevével, sem azzal, hogy mit gondolnak róla az emberek, mert Isten ismerte őt. Igaz, nem kellett volna furcsállnia, hogy Isten keze ostorozza, még ha úgy is élt, ahogyan láttuk, de mégis jó volt, hogy tudta a célját és okát, amiért Isten így látogatta meg őt. De ezt jobban is meglátjuk majd a fejezet felgöngyölítése során. Most nézzük meg, mi szerepel itt: Jób azt akarta kijelenteni, hogy hűségesen szolgálta Istent, s az, hogy ennyire fájdalmas és szélsőséges nyomorúságot szenvedett el, nem azért történt, mert bármiféle sértést követett volna el, hanem valami titkos ok miatt, amit csak Isten ismert, de az emberek nem képesek sem ismerni, sem kikutatni. Először is az állhatatosságról számol be, amikor azt mondja, hogy *szövetséget kötött a szemeivel, hogy ne vessenek semmiféle tisztátalan pillantást egyetlen hajadonra sem*. S az nagy, mondhatni angyali tökéletesség jele az emberben, ha képes kijelenteni, hogy nem buzdult fel a gonoszságra. Mert nagyon lehetséges, hogy az embert valami hirtelen és tovasuhanó kísértés éri, de mégsem hagyja azt jóvá, hanem inkább lerázza és gyűlöli. S valóban nagy erény, ha valaki a maga teljes értelmével olyan állhatatos és olyannyira érintetlen bármiféle romlástól, hogy soha nem csábítható el. De Jób még ezen is túlment. S ennek jobb megértése végett jegyezzük meg, hogy a vétkekességnek három fokozata van, mielőtt a bűn teljességre jutna, úgy értem, meg ha a bűn nem is mutatkozik meg valódi tettekben. Amikor szent Jakab beszél a bűnről, a gyermekszülés hasonlatát használja (Jak1:14-15). Mert azt mondja, megfogam a kívánság, ami utóbb bűn szül, majd a bűn teljességre jut, amikor a tényleges cselekedet végrehajtásában fejeződik ki. De én azt mondom, hogy a vétkekességnek három fokozata van a bűnben, még mikor nem is jut el a külső cselekedetig. Az első a csapongó képzelet vagy gondolat, ami az emberben valaminek a szemlélése során fogam meg, mert emiatt ötlök fel az elméjében ez vagy az az elgondolás. Vagy ha nem is lát semmit, az elméje mégis olyannyira ingereltetik a gonoszságra, hogy ide-oda rángatja őt és megannyi fantázia ötlök fel a fejében. S kétségtelen, hogy ez a tökéletlenség fokozata, ami azonban még nem tulajdonítatik bűnnek a számunkra. A második fokozat a minket csiklandozó fantázia megfogamása, s annak megérzése, hogy az akaratunk is hajlik rá, s bár nincs jóváhagyás vagy egyetértés azzal, mégis van valamiféle belső sarkantyúzás, ami az elkövetésére ösztönöz. Nos ez gonosz bűn, és mivel már megfogam, utána jön az egyetértés vele, amikor az akaratunk is arra irányul, így már nincs akadály bennünk a gonosz tett végrehajtása ellen, hanem csak az alkalom és a lehetőség hiányzik. Aztán jön a harmadik fokozat, amikor a bűn teljesen kifomálódik bennünk, még ha semmiféle külső cselekedet sincs. S ezt nagyon érdemes megjegyezni, mert ugyan kemény dolognak tűnhet, mégis, nincs sem férfi, sem nő, aki ne így találja és tapasztalja ezt meg nap mint nap. Mint amikor például nyomorúságba kerülünk, azonnal felötlik a képzeletünkben:

törődik velünk az Isten? Nincs ember, aki képes lenne megtartóztatni magát az efféle gondolatoktól. A természetünk ugyanis olyannyira romlott és hajlamos a gonoszságra, hogy lehetetlenség, hogy ne legyenek efféle gondolataink. S az bizonyosan már hiba, amikor efféle dolgok még csak az elménkben ötlenek fel, még ha el is üzzük azokat és így gondolkodunk önmagunkban: hogyan tovább? Én nem szeretem ezt: istenkáromlás azt gondolni, hogy Isten nem könyörül meg azokon, akik segítségül hívják Őt, vagy nem támogatja az Őt keresőket. Ez egyenlő azzal, mintha tagadnánk, hogy Ő kormányozza a világot. Ezért valahányszor ilyen dolgok bukkannak fel a gondolatainkban, az biztosan hiba, s nekünk erre a következtetésre kell jutnunk: ó jaj, Uram, nyomorult teremtmények vagyunk, telve hiábavalósággal, amiért ilyen szörnyű gondolatok képesek megfoganni bennünk! A második dolog az, hogy amikor a megpróbáltatás ránk nehezedik, s a szomorúságunk egyre jobban és jobban fokozódik, akkor így kezdünk el zúgolódni: Ó jaj, kellene nekem így sorvadoznom, ha Isten gondolna rám? Vajon nem törődik azzal, hogy megsegítsen? Nem teszi, hanem nem vesz rólam tudomást, ezért úgy látszik, hogy teljesen elhagyott engem. Amikor ilyen gondolatok fogannak meg bennünk, és önmagunkkal vitatkozunk arról, hogy Isten vajon gondoskodik-e rólunk vagy sem, akkor fontolóra kell bennünk, milyennek jelentette Ő ki Magát irántunk. Az ígéreteinek átvételéhez és az azokra támaszkodáshoz pedig ezt kell mondanunk: nem, bármerre is menjen a világ, én az én Istenemben fogok bízni, és Hozzá fogok menekülni. Még ha végül el is jutunk erre a bizonyosságra és nem kételkedünk, ha korábban, mielőtt ide jutnánk, ingadozunk és kételkedünk, az nagyobb hiba az elsőnél, s máris vétkesek vagyunk a bizalmatlanságban és a hitetlenségben Isten előtt, amiért elfogadtunk egy ilyen bűnös kísértést. Végül jön a harmadik fokozat, amikor teljes vereséget szenvedünk és azt sem tudjuk, mit mondjunk az efféléken kívül: Látom, hogy a nyomorúságom felülkerekedett és Isten hosszasan késlekedett kinyújtani felém a kezét, látom hát, hogy elveszítettem a gyógyulás minden reménységét. Amikor így elcsüggedünk, többé már nem vagyunk képesek Istent segítségül hívni, sem az ígéreteit ízlelgetni, hogy azokra támaszkodjunk és azokkal vigasztaljuk magunkat, s ez a bűn harmadik foka. Mert ahogyan egy gyermeknek, amikor teljesen kifomálódott az anyaméhben, sem marad más vissza, mint a megszületés, úgy ebben az esetben sincs már más vissza, mint a megnyilvánulás a külső cselekedetben. De most térjünk rá Jób szavaira. *Frigyet (mondja) vagy szövetséget kötöttem a szemeimmel.* Mondtam nektek, hogy ez a nagy tökéletesség jele. De miért? Mert ha az ember képes megtartóztatni a látását, ezért nem fogan meg benne semmi, ami a gonoszra vonhatná a körülnézéssel, s megmutatja, hogy valódi tisztaság és őszinteség van benne, akkor azt kell mondani, hogy tiszta, mint egy angyal, mentes minden romlottságtól. Jób erről szóló kijelentése tehát nem hiábavaló: gondoljuk hát meg, hogy úgy élt ebben a világban, mint Isten angyala. Igaz, hogy a természeténél fogva nem így volt, s ahol azt mondja, hogy szövetséget kötött, az azután történt, miután úgy húzott hasznát az istenfélelemből, hogy megtaposta a féktelen vágyait és úgy kerekedett felül az indulatain, hogy képes volt azokat megzabolázni és féken tartani, ezt mondva: nem vágyok semmi gonoszságra, hogy törekedjek vagy sóvárogjak arra, nem lesz bennem hiábavalóság, ami kiváltaná Isten nemtetszését, hanem úgy megzabolázom mind önmagam, mind a szemeimet, mind a számat, mind pedig a füleimet. Látjátok tehát, ilyen értelemben tette Jób ezt a kijelentést. nem azt jelenti ez, hogy ekkora szilárdság volt a természetében, mert ugyanolyan, az indulatoknak kitett ember volt, mint mi magunk, s nem kétséges, hogy életében sok kísértés érte. De oly módon élt, hogy hozzászokott az istenfélelemhez, és nem adott teret semmiféle gonosz kívánságnak. Ez tehát szokásává vált (ahogyan az emberek nevezik), azaz, úgy hozzászokott, hogy többé nem ingadozott, hogysem erre vagy amarra az oldalra álljon, vagy hogy erre vagy amarra ösztökélje magát. Röviden, látjuk, miképpen akarta Jób kijelenteni, hogy nemcsak igyekezett Istent szolgálni, de rá is kényszerítette magát oly módon, hogy megszelídítette az összes testi indulatát és fölébük kerekedett, mert többé nem kínokkal szolgált Istent, mert nem voltak olyan csatái, mint nekünk a törekenységünk miatt, vagy a természetünkben rejlő romlottság miatt. De jegyezzük meg,

hogy ez nem a maga erejéből származott, s nem is lett volna képes megvásárolni ilyen tökéletességet, hanem Istennek kellett megújítania őt úgy a Szentlelkével, hogy utána bizonyos módon elkülönüljön az emberek közönséges sorától. Hisz nem ok nélkül intézi Dávid ezt a kérést Istenhez: Uram, fordíts el a szemeimet, hogy ne lássanak hiábavalóságot (Zsolt119:37). Ha Jóbnak magától meglettek volna azok a dolgok, amiket itt kijelent, akkor kétségtelenül Dávid is rendelkezett volna ugyanazzal a szilárdsággal, mint ő, azaz nem fogant volna semmi hiábavalóságot, s nem engedte volna elködösülni és eltévelyedni a szemeit. Mivel azonban Dávid megvallja, hogy ezzel nem rendelkezett és nem is szerezhette volna meg, csakis kizárólag Isten kegyelme által, ebből következően Jób sem volt képes ilyen szövetséget kötni a maga szabad akaratából, azaz, a józan és nem uralkodott benne úgy, hogy képes volt felügyelni minden indulatát, hanem itt Istennek akarja megadni a dicséretet ezért. Tehát nem úgy dicsekedik és nagyítja fel önmagát, mintha a saját erejéből vásárolt volna ilyen kegyelmet, hanem elismerni, hogy Isten kormányozta őt úgy, hogy a látása többé nem ösztönözte semmiféle gonoszságra. Azután, amikor Jób így beszél, jegyezzük meg, hogy azt akarja értésünkre adni: amikor valaki egy feleséget vagy egy hajadont szemlél és ez a gonoszságra kísérti, az máris Isten előtti bűn, még ha egyelőre nincs is külső cselekedet, az ember nem kezd bele az asszony megbecstelenítésébe vagy elcsábításába, s nincs semmi egyetértés az ember énjében ennek megkívánásához. Akkor, ha az emberben nincs is meg a szándék, hanem ellenáll az említett kísértésnek, ami ösztökéli, mégis megsérti Istent. S nincs dolog, amit érdemesebb lenne megjegyezni, mint ezt. Bizony, halljuk a mi Urunk Jézus Krisztus ezzel kapcsolatos szavait, nevezetesen, nem szabad tisztáknak és Isten előtt feddhetetleneknek gondolnunk magunkat, ha testi vonatkozásban tartózkodunk a paráznaságtól, mert ha valaki csak egy tisztátalan pillantást vet egy asszonyra, máris elítélt parázna Isten előtt (Mt5:28). Sőt (mint már említettem), ha az akaratunk nem is ért vele egyet, mégis meg kell vallanunk, hogy rosszat tettünk Isten előtt és meg kell alázkodnunk. A pápisták jól mondják, hogy ha az ember egyetért a gonoszsággal (azaz, ha oly módon vágyik arra, hogy belekezd, ha alkalom adódik rá), akkor elismerik, hogy ez elítélendő bűn. De ha az embernek van egy bűnös vágya, de nem ért azzal teljesen egyet, a pápisták azt mondják, hogy az nem bűn. Ez azonban borzasztó istenkáromlás. Meg van írva: szeresd Istent teljes szívedből és minden erőddel (5Móz6:5, Mt22:37, Mk12:30, Lk10:27). Mit ért az elme és az erő alatt? Isten nem korlátozta a szeretetet, amivel Neki tartozunk, hogy annak csak a szívünkben és az elménkben kell meglennie, hanem azt mondta, hogy az értelmünket, a józan eszünket és a felfogóképességünket és minden erőnket (azaz, minden képességünket és erőnket, amikkel a magunk természetében rendelkezünk) teljes mértékben arra kell irányítani. Nos, ha az emberben megfogan bármiféle gonoszság, akkor, még ha nem is ért azzal egyet és nem engedi át magát teljesen az indulatainak, akkor könyörgöm, vajon teljes elmével szereti Istent? Nem: ha az emberben a legcsekélyebb darabkája van is meg a hajlamnak a romlásra, még ha az összes többi részével igyekszik is eleget tenni a törvénynek, akkor vajon úgy szereti Istent, ahogyan kell? Kétségtelenül nem, mert a bűn nem más, mint Isten törvényének az áthágása. Ezért jussunk arra a következtetésre, hogy az összes hiábavaló gondolat, amik a rosszra serkentenek minket, bűnök, s mi Isten előtt vétkesek vagyunk ezekért, hacsak nem tűr el minket az Ő végtelen jóságából. De Ő megbocsátja ezt az övéinek. Mindenesetre el kell ismerniük bűnnek, s valaki csak hízeleg magának, nem tesz mást, mint Isten haragját szítja és a maga kárhozátára leplezi a gátlást. Mert végül a képmutatóknak az összes többivel együtt le kell lepleződniük és meg kell kapniuk nyilvánosan a büntetésüket. Akkor azok, akik azt képzelik, hogy nem tesznek rosszat és nem sértik Istent, amikor a gonoszra éri őket kísértés, nem nyernek vele semmit, sem a helyzetüket nem módosítják ezzel, mert a képmutatásukért szükségszerűen fájdalmas büntetést kell majd kapniuk. Ezért (mint korábban mondtam), még ha nem is értünk egyet a gonoszsággal, csak megcsiklandozott bennünket és kialakult bennünk némi hajlandóság arra, az akkor is bűn és elnézés bennünk, ha ellenálltunk is annak. Ha csak megfogan bennünk az efféle gonosz hajlandóság, az máris elárulja a

természetünk romlottságát. S biztos, hogy ha a gonoszság nem is lakozott bennünk, s még nem fordultunk el attól a szilárdságtól és tisztaságtól, amit Isten az első emberbe helyezett, akkor is kétségtelen, hogy a nézésünknek sokkal tisztábbnak és szemérmesebbnek kell lenni, mint amilyen valójában, s minden érzékünknek, a hallásunknak, a beszédünknek és minden másnak olyan tisztának és mocsoktalannak kell lenni, hogy egyetlen folt se legyen azokban. S ennek bizonyítékeképpen gondoljuk meg jól, miképpen mondja Mózes, hogy amikor jött a Sátán becsapni Évát, s vele együtt a férjét is, akkor miután meghallgatták őt, és megromlottak a vágytól, hogy az Istenhez hasonlókká legyenek, ránéztek a jó és a gonosz tudásának fájára, s kedves dolognak tűnt a tudás megszerzése (1Móz3:6). S hogyan néztek rá? Vajon Ádám és Éva korábban nem néztek rá arra? Hiszen Isten megmondta nekik, hogy ne egyetek abból a gyümölcsből, amit megtiltottam nektek (1Móz2:17). Mert amelyik órában esztek, én világosan megmondom: elszakadtok tőlem és halálra lesztok ítélve. Látjátok tehát, hogy Ádám és Éva korábban is ránéztek arra a fára. S most miért rója fel nekik Mózes ezt bűnként? Mert sóvárgó szemmel néztek arra, azaz kegyetlen és megátalkodott vágygal annyiban, hogy jónak látták enni arról. S honnan származott ez? Egyenesen a szívükből, ami megromolva azonnal megfertőzte a nézésüket is. S amiképpen valaki elcsúfítja a nézését a túl sok ivással, valamiféle belső betegség és belső égés vagy valami egyéb váratlan dolog megelőzi a szemei elvesztését. Vagy amikor valaki megvakul, az rendszerint megelőzi valami homályosodás vagy valami afféle, ami idővel elveszi a látását: ugyanez a helyzet a gonosz nézésekkel is, amiket el kell ítélni. Mert ha a szív nem lenne már megfertőzve valamiféle léha vonzalmakkal, a szemnek (mint mondtam) tisztának és világosnak kell lennie önmagában, így szemlélhetnénk Isten teremtményeit anélkül, hogy bármiféle kísértés érne minket a gonoszságra. Mivel azonban most nem tudjuk megnyitni a szemeinket anélkül, hogy megfoganna bennünk valamilyen gonosz vágy, s nem mondhatjuk, hogy ez helyes vagy jó anélkül, hogy azonnal meg ne sértenénk Istent, ez vajon nem hatalmas önfejlőség? Ezért tudjuk meg: ennek az oka a bűn uralkodása bennünk, ami kétségtelenül úgy vett a birtokába minket Ádám bukása óta, hogy a természetünk annyira megromlott, hogy nem vagyunk képesek semmire tekinteni, amit szépnek és gyönyörűnek mondanak. Így ahelyett, hogy az Isten iránti szeretetre indulnánk és dicsérnénk a jóságáért, valamint azért, mert oly sok jótéteményt köszönhetünk Neki, inkább sértegetjük. Isten dicsőítése és az Ő szeretete helyett tehát nem vagyunk képesek semmit szépként és jóként dicsérni anélkül, hogy az önteltségünk ne csiklandozna, sőt, ne serkentene vagy a kapzsiságra vagy a paráznaságra vagy a kéjvágyra. Röviden, mindaz, ami szépnek vagy jónak látszik az ég alatt, elfordít minket Istentől pedig inkább Hozzá kellene vezetniük. Vajon nem Isten a forrása minden szépségnek és jóságnak? Dehogynem, s biztos, hogy az említett gonosz vágy nem uralkodik és nem is szabad uralkodnia Isten gyermekeiben, én azonban arról beszélek, ami természetes módon van meg az emberben, amíg Isten nem kezd munkálkodni benne. Igaz, hogy a kegyesek nem romlanak meg annyira s az értelmük sem romlik úgy meg, hogy mindig a gonoszságra vonná őket, azonban mindig megmarad bennünk az említett fertőzés némi maradványa, amit az anyaméhtől fogva hoznak magukkal. Ez pedig nem más, mint hogy mindig lesz bennünk bizonyos belső bizsergés a gonoszságra, még ha gyűlölik és le is verik azt, amint felüti a fejét. S könyörgöm (ahogyan mondtam), ki az közülünk, akiben nem fogad meg az az elképzelés, hogy Isten nem törődik vele, amint valamiféle nyomorúságot szenvedünk el? S íme, ez istenkáromlás, sőt átkozott istenkáromlás, ha egyetértünk vele, s ha az elménk csak rövid időre, de belenyugszik, még ha az akaratunk nem is akarja azt. Látjuk tehát, hogy ha valaki megkísértetik a gonoszra, még ha nem is ért egyet azzal, hanem visszaszorítja és küzd ellene, akkor is megsérti Istent. De miért? Mert ez az Ő törvényének áthágása, mint azt már megmutattam nektek. S nem származhat máshonnan, mint gonosz forrásból, mert maga a szem nem romolhat meg, s a bűn sem származhat először abból. Honnan származik tehát? Az ember elméjéből és lelkéből, mert kétségtelen, hogy a gonoszságnak először ott kell megfogannia, mielőtt a szem a gonoszra hajlana és ösztönződné. Látjátok hát az okot, miért mondtam, hogy

Jób annak kijelentésével, miszerint tartózkodott minden gonosz és tisztátalan nézéstől, megmutatja nekünk, hogy akiket ez megfertőz, nem lehetnek tiszták Isten előtt, hanem van bennük valamiféle hiba. Ezért tanuljunk meg vigyázni magunkra és ne kecssegtessük magunkat, ahogyan már érintettem. Hisz könyörgöm, milyen nehéz dolog úgy uralkodni a szemeink felett, hogy azok ne legyenek megkísértve semmiféle gonosz bujasággal vagy erkölcstelen vággyal? Vagy ne érintse azokat a kapzsiság, amikor a világi javakat látjuk? Vagy ne kezdjenek sóvárogni azok után a dolgok után, amiket Isten nem ad meg nekünk, amikor látjuk a jólétet, az örömeket és a gyönyöröket mindenfelé? Vagy ne szennyezzen be minket a züllöttség, a becsvágy, a kapzsiság, vagy bármi más kísértés, amikor mindenfelé látjuk ezeket? Lehetetlenség megtenni vagy legalábbis csak nagy nehézségek árán, mert meghaladja az erőnket, s bizonyos értelemben lehetetlen úgy megnyitni a szemeinket, hogy el ne követnénk mindjárt valamilyen sértést Istennel szemben. Mivel ez így van, tanuljunk meg jól vigyázni, mert nem tudjuk önmagunkat úgy kormányozni, hogy teljesen hibátlanok legyünk, ezért oda kell menekülnünk a bűneink megbocsátásához. Ezért határozzuk el, hogy bátran harcolunk, figyelembe véve, hogy annyira romlottak vagyunk, hogy semmiféle eszközzel sem vagyunk képesek úgy használni vagy alkalmazni az érzékszerveinket, hogy abban ne lenne benne a gonosz romlottságunk valamekkora maradéka, amit Isten utál. Ez az a dolog tehát, aminek óvatosságra kell serkentenie minket. Másodszor pedig tanuljunk meg megalázkodni is, látva, hogy az ördög az álomba ringatásunkon munkálkodik a képmutatásban azért, hogy ne ismerjük fel a hibáinkat, s azok csak egyre rosszabbakká váljanak. Szálljunk hát magunkba, s miután megvizsgáltuk a tökéletlenségeinket, kiáltunk Isten előtt: jaj, Uram, Te megadtad nekem az előrejutás kegyelmét a Te szolgálatodban. Én igyekszem, rákényszerítem magam, ellenállok minden szenvedélyemnek, s harcolok önmagam ellen, de mégsem vagyok igaz Előtted, hanem még mindig sok gazság van bennem. Íme, a kegyeseknek az erejük feletti megerősödés megannyi kínja után miképpen kell mindig arra gondolniuk, hogy elítéljék önmagukat, amikor bármiféle hiba keveredik ahhoz a jóhoz, amit Isten adott meg nekik, hogy megtehessék, s miképpen kell bűnösnek vallaniuk magukat Előtte és megalázkodniuk azért, hogy végül kegyelmet kapjanak. Ezek hát azok a pontok, amiket meg kell jegyeznünk ebben a szakaszban. De bármerre is menjen a világ, még ha megannyi fantáziálás is ötlük fel a fejünkben éjjel-nappal, amiből meglátjuk, milyen bámulatos romlottság van a természetünkben, mégse csüggedjünk el, hanem masírozzunk továbbra is előre, imádkozva Istenhez, hogy amiképpen a kezdetben útnak indított minket, úgy ösztökéljen a további haladásra és erősítse meg bennünk az Ő Szentlelkének erejét. S könyörögjünk Hozzá, hogy ha csak az egyik lábunkkal állunk a gonosz indulatainkon, állítsa azokra mindkettőt, s úgy megtaposhassuk azokat, hogy soha többé ne támadjanak fel. S amikor jön az ördög minket a gonosszágra kísérteni és ösztökélni, ne tudja azt keresztülvinni, hanem az értelmünk mindig kerekedjen fölé, s (röviden) Isten Lelke úgy uralkodjon a szívünkben, hogy bár gonosz indulatok vannak abban, azok legyenek úgy megzabolázva és leláncolva, hogy soha ne emelkedhessenek fel és ne taszigálhassanak minket ide-oda, hanem mindig szilárdan megállhassunk és ezt mondhassuk: szükséges, hogy a mi Istenünk kormányozzon minket, mi pedig kövessük az Ő szent akarát. Látjátok tehát, miképpen kell a gonosz gondolataink közepette összeszedni a bátorságunkat és továbbra is a jóságban járni, biztosra véve, hogy a mi Istenünk túrni fog minket. Nem azt jelenti ez, hogy nem kell Neki megvallani a bűneinket, hanem azt, hogy megelégszik azok megbocsátásával. S ebben a dologban az alábbi pontban különbözünk a pápistáktól: a pápisták azt mondják, hogy a bűnös vágyak nem bűnök, ha az ember ellenáll azoknak, de ez átkozott istenkáromlás. Mert ha így lenne, Istennek el kellene kezdeni megtagadnia Önmagát és hatályon kívül kellene helyeznie az egész törvényt. S ez nem gyorsan elillanó vélekedés, ami csak a szegény és tudatlan emberek agyszüleménye, hanem a nagy hittudósaik által szilárdan megalapozott döntés az iskoláikban, vagy inkább az ördögi zsinagógáikban. Mi viszont azt mondjuk, hogy ezek teljes mértékben bűnök, de nem tulajdonítja nekünk ezeket Isten, mert az Ő pusztá jóságából és

könyörületéből eltörli ezeket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért, Akiben mi hiszünk. S látva, hogy ilyen vigasztalásunk van, még sokkal jobban meg kell erősítenünk magunkat, mint már mondtam. Továbbá, Jób jól megmutatja, hogy tudta: vétkezett és úgy méltó a korholásra, mintha tisztátalan pillantásokat vetett volna. Mert hozzáteszi: *mi az osztályrész Istentől a magasságban? Mi az örökség a Mindenhatótól a mennyben?* Jób itt megmutatja, hogy a beszéde nem kérdés az emberek előtt, s nem a hírnév megvásárlására irányul az erényeiért és a szentségéért úgy, mint teszik azok, akik csak ennek a világnak a dicséretét keresik, hanem a szemei Istenre szegeződtek és mondhatni Isten jelenlétében beszélt és arra vágyott, hogy Ő legyen a tanúja és a bírója. S eddig a pontig nekünk is el kell jutni. Mert az eddigiekben kijelentett: ameddig arra vágyunk, hogy az életünket elfogadják az emberek, addig tele leszünk hazugságokkal, bűvőhelyekkel és ravasz kifogásokkal, mert az rávesz majd minket, hogy csúfítsuk el a fehéret és változtassuk feketévé, viszont kovácsoljunk erényt a vétekből. Íme milyen zavarban leszünk, ha az embereknek igyekszünk ajánlani magunkat. Ezért aki becsületesen akar járni, s rendelkezni akar a Jób által említett szilárdsággal, annak kétségtelenül igyekeznie kell összeszedni magát és rávennie ennek kimondására: ki az, aki rosszat tud mondani rólam? Nem, az efféle erőfeszítéseket ki kell vágni, neki pedig Isten elé kell állnia és ezt mondania: rajta, hogyan van ez velem? Isten az, Akivel nekem dolgom van. Bár küzdöttem a világ minden emberével, attól soha nem váltam jobbá. Valamennyiünknek csukva kell tartani a száját, mert Isten nem elégszik meg az istenes arkifejezéssel, és a külső magamutogatás tetszetős álruháival és más hasonlókkal: Ő a szívet nézi, a gondolatokat kutatja, és megtalál mindent, ami a sötétségben rejtőzik. Mivel ez a helyzet, zabolázzuk meg magunkat, hogy szilárdan és becsületesen járjunk. Viszont ide-oda rángatnak minket, átadjuk magunkat a kifogások és tetszetős díszítések kialakításának, hogy azokkal színezzük a tetteinket, s amikor nincs jobb kacatunk, elegendő a számukra, ha levelekkel takarjuk el magunkat, ahogyan ősapánk, Ádám is tette (1Móz3:7). Jegyezzük hát meg jól az összes kegyesnek itt mutatott leckét, ami nem más, mint ha úgy karunk járni, ahogyan kell, akkor nem szabad úgy viselkednünk, mintha emberek előtt lennénk, s nem szabad a szemeinket rajtuk nyugtatni, hanem a mennyei Bírót kell szemlélnünk, s meg kell értenünk, hogy Ő az, Akinek meg kell felelnünk és számot kell adnunk. Jegyezzük ezt meg. Továbbá (mint már érintettem), Jób elismeri itt, hogy Isten nem hagyja a tisztátalan nézéseket büntetlenül. De miért? Mert ezek mindegyike bűn. Utána pedig hozzáteszi, hogy *az igazságtalan ember kivágattatik*. Ezzel azt mutatja meg, hogy az, aki a szemeit átadja a hiábavalóságra, az bűnös és gonosz embernek minősül Isten előtt, még ha nem is értett azzal teljes mértékben egyet. Tartsuk észben, mi hangzott el Jób idejét illetően. Mert nem tudjuk, hogy vajon a törvény előtt élt-e vagy sem, de mindenképpen a próféták előtt, mint kijelentettük, annyiban, hogy úgy említik őt, mint a régi idők emberét. Látjátok tehát, hogy Jób olyan időben élt, amikor Isten még nem adta át a tanításnak a nagyobbik részét, sem azt a világosságot, ami később következett. Mert a próféták hatalmasan megvilágították a törvényben még sötét dolgokat. Jób az ő koruk előtt élt (Ezék14:14-19), ezért csak kicsiny szikrával rendelkezett a későbbi tanítást illetően, de mégis tudta, hogy nem kísértheti őt semmiféle gonosz vágy anélkül, hogy ne lenne hibáztatható Isten előtt. S mi lesz velünk, akikre az igazság Napja ragyog fényes nappal? Mert íme, Jézus Krisztus az Ő evangéliumával oly nagy világosságot hoz nekünk, hogy semmi mentségünk sem marad. Ha azt mondjuk: nem értem, ez túl magasztos és mélységes dolog. Milyen tanítás nem elégséges a számunkra, látva, hogy Isten akarata teljes mértékben megmutattatott nekünk? Hogyan lehet nekünk megbocsátani, ha nem tudunk többet annál, amit Jób tudott? S itt meg kell látnunk, mily nagy és szörnyű Isten bosszúja a pápaságban, látva, hogy azok a bestiák tagadják, hogy az ember vétkezik amikor így megkísértetik a gonosszágra, ennyire izgalomba jön és ilyen gonosz gondolatok fogannak meg benne, még ha nem is ért egyet azokkal teljesen. De Jób, akinek (mint már említettem) egyáltalán nem volt tanítása ahhoz hasonlítva, amivel mi rendelkezünk, ezt mégis jól tudta. Ezért nézzük meg magunkat közelebbről, s látva, hogy Isten akkora

kegyelmet és kiváltságot adott nekünk, hogy az igazságát sokkal jobban megismertette velünk, mint amennyire ismert volt abban az időben: ezért legyünk sokkal figyelmesebbek. S amint megnyitjuk a szemeinket, s meglátunk bármiféle hiábavalóságot vagy gonosz vágyat önmagunkban, gondoljuk meg magunkat: ó, valami gonoszság lappang ez alatt, s megsértettük a mi Istenünket, ezért a szemeink máris beszenyeződtek, hisz a gonoszság már nyíltan megmutatkozott. Ha vannak szikrák, az nem a tűz miatt van? Akkor meg kell tanulnunk elítélni önmagunkat, s kétségtelen, hogy ha nem lenne Isten irgalma, akkor összeroskadtánk alatta. Mert ez a mi örökségünk része, ami fentről van elkészítve a számunkra. Igaz, hogy az emberek nem tudnak minket megigazítani, hanem nekünk magunknak kell megjelenünk Isten előtt, Aki majd nagyon más módon fogja megítélni a dolgot. S Jób konkrétan kimondja: *felülről, a magasságból*. Ennek a szónak a megisméltése nem felesleges beszéd. De miért? Mert rejtett összehasonlítást tesz Isten ítélete, valamint az emberektől beszerezhető vélemények között. Látjátok hát, hogy az emberek képesek igazolni minket minden dologban, nem ismervén a mocskosságunkat és a szegénységünket, s emiatt kicsi angyaloknak tekintenek bennünket és azt gondolják, semmi rossz nincs bennünk: de mit nyerünk ezzel? Egyáltalán semmit, mert íme, miképpen hív minket Jób felfelé. Nagyon jó: igaz, hogy a bűnösök esetleg megtisztíthatják magukat és elfogadhatókká válhatnak az emberek között. (Mert nem lesz más bennük, csak erény kívülről szemlélve), de felfelé kell menniük, s ott Isten majd megdönt minden, egy ideig fennálló hiábavaló vélekedést. Ezért tanuljuk meg, hogy ahogyan elítélhetők vagyunk, amikor bűnös vágyak kísértenek, úgy van kész a fizetségünk is a mennyből, azaz felülről, hacsak Isten meg nem kímél minket és ki nem mutatja az irántunk érzett atyai jóságát. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk, hogy végül magasztalhassuk a mi Istenünk jóságát, amiért nem büntet bennünket szigorúan, s ez egyben arra serkentsen minket, hogy naponta kérjük a megbocsátást a vétkeinkre. Ezután rögzest hozzáteszi: *vajon nem vár-e kivágattatás a becstelenre, és büntetés azokra, akik bűnöket követnek el? Vajon Isten nem tekintett-e az utaimra és nem vette-e számba minden lépésemet?* Jób itt világosan kifejezi azt az osztályrészt és örökséget, amiről beszélt. S ez arra szolgál, hogy meg jobban az elevenünkbe vágjon és megéreztesse velünk a bűneinket. Igaz, hogy ez ne áll meg a törvényben említett minden dologra, s nem is használ sok szót, de a Szentlélek mégis általános leckét ad itt nekünk az ő szájával. Mert amikor bármit mondunk Isten ítéletéről és a bűnösöket sújtó büntetéséről, olyan lassúak vagyunk, hogy a téma egy szemernyi sem indít meg, ezért a mi Urunknak kell minket felébreszteni és jobban éreztetni, milyen szörnyű is az Ő haragja és mennyire borzalmas, ha az ellenünk irányul. Látjátok tehát, miért tette hozzá Jób az itt szereplő kijelentést, ezt mondva: *vajon nem vár-e kivágattatás a becstelenre, és büntetés azokra, akik bűnöket követnek el?* Mit jelent ez a kivágattatás? Azt, hogy a gonoszok megérdemlik, hogy gyökerestől ki legyenek tépve, s Isten végleg leverje és megsemmisítse őket annak megfelelően, amit a *kivágás* szó jelent a béren és örökségen túl. Mert (mint említettem) az emberek azzal hitegetik magukat, hogy megússzák valamiféle könnyű büntetéssel. S mint amikor a börtönben tartott bűnöző nem tudja, hogy akasztást érdemel, ezért azzal hitegeti magát, hogy megússza korbácsolással, vagy száműzik, (azt mondom) úgy nem fogják fel az emberek Isten haragját olyannak, amilyen, s nem ismerik a büntetéseket, amiket megérdemelnek, mert nem gondolnak az örök halálra. Látjátok tehát, hogy Jób, miután beszélt a gonoszok számára felülről elkészített osztályrészeiről, hozzáteszi (s nem ok nélkül), hogy végül kivágattatás és zűrzavar vár rájuk. Ebből megtudjuk, hogy Isten Lelke megfedd minket a nemtörődomségért. Ha mindjárt az elején figyeltünk volna Isten ítéleteinek megismerése végett, vagy legalábbis a saját hibáink megértése végett, akkor nem lett volna szüksége a szavainak megkettőződésére, hanem elegendő lett volna, ha egyetlen szóval figyelmeztet. De miután a Szentlélek beszélt a osztályrészeiről, amit Isten készít a törvénye minden megvetőjének, most hozzáteszi a *kivágattatást*, mert mi mondhatni annyira tökfilkók vagyunk, hogy ha valaki egyszerűen mond nekünk valamit, nem fogjuk azt fel, hanem olyan tompaság fog el minket, hogy nem érezzük Isten kezének a csapásait, még ha keményen ver is

minket. S miképpen sebesülünk meg hozzánk intézett fenyegetéseitől úgy, ahogyan kell? Bizonyos, hogy ha Ő csak beszél, az nem érint meg minket és nem is leszünk levertek önmagunkban, látva, hogy még a kezének csapásai alatt sem tudunk kellőképpen megalázkodni. Ezért jegyezzük meg jól, hogy itt a gondatlanságunkat és a tompaságunkat feddi meg. Ébredjünk hát fel, látva, milyen buzgón hívogat minket Isten, és tanuljunk meg jobban gondolni magunkra. Ezt kell megjegyeznünk ebből az igeversből. Végül Jób hozzáteszi: *Vajon Isten nem tekintett-e az utaimra és nem vette-e számba minden lépésemet?* Figyeljük meg alaposan, hogy itt a tanítást, amit általánosságban fogalmazott meg, önmagára vonatkoztatja. Hiszen feltette a kérdést: mi Isten bére vagy osztályrésze felülről? Mi Isten öröksége a mennyből? Jób minden emberről beszélt így, s most saját maga használja ugyanazt a tanítást, kijelentve, mi célból beszélt így. Ezért valahányszor csak eszünkbe jutnak Isten ítéletei, akár emberek beszélnek azokról nekünk, akár mi magunk olvasunk azokról, legyen bölcsességünk magunkba szállni és mindegyikünknek saját magára tekinteni. Mert Isten ítéleteinek nem szabad mondhatni eltemetve maradni és soha szóba nem kerülni, hanem minden ember elérhetőkké kell tennie ezeket a maga számára és a saját konkrét célra felhasználni. Látjátok hát, miképpen kell megjegyeznünk, hogy miután Jób létrehozott egy általános tanítást, miképpen jutott el idővel önmaga szemléléséhez, ezt mondva: Isten átkutatta és ismeri az útjaimat. Azaz, mivel Isten minden ember Bírója, nem kerülhetem el az Ő kezét. Hiszen (mondja) vajon Isten nem ismeri az útjaimat? Vajon nem veszi számba a lépéseimet? Ennyit az első dologról. Ami a másodikat illeti, jegyezzük meg a Jób által használt stílust is: Isten megjegyzi az útjait és a lépéseit és számba veszi azokat. Mert ez annak kifejezésére szolgál, hogy Isten nemcsak távolról szemléli azokat, nemcsak letekint a világban látható dolgokra, de közelről és szorosan is megszemléli minden cselekedetünket, s feljegyzi és megjelöli azokat, s az Ő látása nem homályos. S nem is összevissza nézi a dolgokat, hanem megjelöl, megszámol és megszámoz mindent, így semmi sem kerülheti el Őt és semmit sincs Nála elfelejtve. Akkor könyörgöm, nincs még jobb okunk fontolóra venni az útjainkat és számolni a lépéseinket, amikor tudjuk, hogy minden Isten elé tárul? Mi az oka annak, hogy az emberek talán még a bűneik századrészét sem ismerik? Sőt némelyek ugyanazt a vétket százszor is elkövetik egyetlen nap alatt, de aligha gondolnak rá – mi ennek az oka? Azért van ez így, mert nem gondolunk arra, hogy Isten figyel minket, sem pedig arra, hogy olyannyira a szeme előtt vagyunk, hogy semmi nem marad rejtve Előle, s nem felejtí el egyetlen cselekedetünket vagy gondolatunkat sem. Ezért mérlegeljük jól az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy Isten ismeri az útjainkat és számolja a lépeteinket, azaz ezek száma fel van jegyezve előtte, s minden pillanatnak egészen a legutolsóig számadásra kell mennie Elé. Látjuk, mit nyernek azok, akik hazugsággal s hízélgéssel leplezték a gátlatlanságukat, mert mindennek világosságra kell jönnie. Mi marad tehát? A szokottnál közelebből megvizsgálni magunkat és folytonosan vigyázni, hogy el ne ragadjanak végül a minden oldalról körénk rakott csapdák. S látva, hogy annak veszélyében vagyunk, hogy a sok bűnbe esünk, amivel a természetünk tele van tömve, vizsgáljuk meg azokat jól, hogy sajnálkozhassunk miattuk, s beismerve a bűnösségünket Isten előtt valljuk meg Dáviddal együtt, hogy lehetetlenség a számunkra ismerni minden bűnünket (Zsolt19:13). Ezért imádkozzunk a mi jó Istenünkhöz, hogy mikor rátekintett a hibákra és a bűnökre, amiket mi magunk nem vagyunk képesek meglátni, tetszen Neki azokat eltörölni, hogy ennek segítségével ne vessük a jólétünkkel és az üdvösségünkkel kapcsolatos bizalmunkat semmi másba, csak abba, hogy Ő a kegyelmébe fogad minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért, valamint abba, hogy megmosott és megtisztított minket abban a vérben, amit a megváltásunk érdekében ontott ki.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink megvallásával, imádkozva, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy önmagunktól megundorodva ezek miatt tanuljunk meg egyre jobban gyűlölni ezeket és undorodni ezektől, s nagyobb buzgósággal és vonzalommal kövessük azt, amit Ő parancsol és mutat. Emellett tetsszen Neki úgy megújítani minket a Szentlelkével, hogy Ő nyugodtan uralkodhasson bennünk, mi pedig olyan tökéletességben

egyesüljünk Vele, hogy ne keressünk mást, csak a teljes elváltozást az Ő igazságosságára, amit majd akkor érünk el, amikor kivétetünk ebből a romlandó életből. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak stb.

A száztizenketedik prédikáció, ami a második a harmincegyedik fejezetről

Jób31:5-8

5. Ha én csalárdsággal jártam, vagy az én lábam álnokságra sietett:

6. Az ő igazságának mérlegével mérjen meg engem, és megismeri Isten az én ártatlanságomat!

7. Ha az én lépésem letért az útról és az én lelkem követte szemeimet, vagy kezeimhez szenny tapadt:

8. Hadd vessék én és más egye meg, és tépjék ki az én maradékaimat gyökerestől!

Miután Jób ünnepélyesen kijelentette, hogy olyan tisztán élt, hogy a szemei nem szennyeződtek be a gonosz nézéstől, most hozzáteszi, hogy olyan becsületesen élt a felebarátai között, hogy a lába sem lépett félre a megtévesztésre vagy a gátlások elkövetésére. vagy a gátlások elkövetésére. Látjátok tehát, hogy most másféle szilárdságot említ azzal szemben, amit tegnap említett. S itt elősorolja az ember életének fő pontjait is a részletekkel, de nem ok nélkül (Jak2:10-11). Mert nem elegendő az embernek tartózkodni a paráznaságtól, csak ha mentes a tolvajlástól, a becsapástól és a zsarolástól is, mert Isten nem engedi elkülöníteni a dolgokat, amiket Ő egybeszerkesztett. Ő az egész törvényét adta az életünk szabályozásához, s ahogyan megtiltotta a paráznaságot, úgy ítélte el a tolvajlást, a hazugságot, a zsarolást és más hasonló dolgokat is. Ezért, ha valaki Istent akarja szolgálni, nem elég tisztának maradnia egy bűntől, hanem az egész életét a törvény szerint kell formálnia. Mert (mint korábban mondtam) ellenkező esetben ez azoknak a dolgoknak az elkülönítése lenne, melyek semmiféle eszközzel sem szedhetők szét Isten igazságosságának a lebecsülése nélkül. Látjátok tehát, hogy Jób, miután megtette a kijelentését az ártatlan és tiszta életéről hozzátette, hogy *nem csapott be senkit, s a lába nem lépett soha félre a hazugságra vagy a gátlásokra*. S ezt nagyon érdemes megjegyezni. Mert az egyik fő dolog, amit Isten megkövetel a törvényében, az, hogy rendelkezünk az említett becsületességgel, ne járjunk kerülőutakon és körmönfontságban, hogy magunkhoz ragadhassuk a felebarátaink javait. S biztos, hogy ezt tenni nagyon nehéz erény, de minden ember szeretné, ha becsületesnek tekintenék. Mert az ember természete mindig is olyannyira hajlik a képmutatásra, hogy egyetlen szót sem lehet hallani, amiben ne lenne valami rossz, mivel mikor adunk és veszünk a felebarátainkkal, mindig leplezzük a dolgokat, hogy mindent a magunk hasznára fordítsunk. Látva, hogy a csalárdság ilyen gyökerét fedezzük fel önmagunkban, annál nagyobb szükségünk van ráirányítani az elménket erre a becsületességre és szilárdságra, hogy kijelenthessük Isten előtt, hogy az életünk nem hajolt el a hazugságba. S van egy másik ok is, nevezetesen, hogy a csalások rosszabbak, mint a nyílt erőszak: hasonlóan ahhoz, aki méreggel öl meg egy embert, vétkesebb, mint aki karddal vég le valakit. S miért? Az árulása miatt, amiért barátságot vagy jókedvet színlelve öl meg valakit. Ez nagyon megvetendő dolog, teljesen megbocsáthatatlan vétek. Ugyanez a helyzet, ha valaki ravaszsággal csapja be a felebarátját, s alattomos furfanggal lopakodik be a szívébe úgy, hogy az illető nem is képes óvakodni tőle. Ez vajon nem az árulásra még inkább hajlamos természet jele? Ennek a két oknak kell megtanítani minket a becsületesség és a szilárdság követésére úgy, hogy semmiképpen se tévesszük meg a felebarátainkat. S ez az első dolog, amit meg kell itt jegyeznünk. Továbbá értsük meg, hogy az igazság drága dolog Isten előtt annyiban, hogy ezt a megnevezést veszi Magára, amikor azt akarja kifejezni, milyen Ő. Akkor a hamisság és az alattomoság sokkalta megvetendőbbek Előtte, mert teljesen ellentétesek az Ő természetével. S amikor elhangzik, hogy nekünk el kell változnunk Isten képmására, szent Pál leírja az igazi szentséget (Ef4:24). Mintha azt mondaná, hogy ahol az emberek a képmutatásra adják magukat,

ott nincs más, csak hamisság van bennük. S azért, hogy közelebb menjenek Istenhez, és meghajoljanak az Iránta való engedelmeségben, ezt a jelet nyomja rájuk, hogy az Ő gyermekeinek ismerjék meg őket. S akkor uralkodik bennük ez az igazi szentség. De ha az embereket nem Isten Lelke kormányozza, akkor nem uralkodik más a testükben, tudniillik a romlott természetükben, mint gyengeség és sunyiság. Röviden, tanuljuk meg, hogy ha az ember nem jár józanul és nem egyenes az üzletelésben, amikor a felebarátaival áll kapcsolatban, akkor még ha meg is van minden más megnevezhető erénye, az mind semmi, ha híjával van ennek a tisztaságnak Isten előtt, akkor vajon tetszeni fog Neki az életünk? Adjuk hát a fejünket teljesen erre a becsületességre és józanságra, hogy ne a csalafintaságban és a hamisságban járjunk. Továbbá jegyezzük meg, miképpen mondja Jób, hogy *mérjen meg Isten mindent az Ő mérlegével és tegye próbára az ártatlanságomat*. A mérleg hasonlata nagyon figyelemreméltó, mert megmutatja nekünk, miféle igazságunk lesz, milyen számadást kell tennünk, és hogyan válhatunk szeretettek s elfogadottakká: nevezetesen, ha Isten megmér minket az igazság mérlegében. De hogyan? A törvény és az akarata (amiképpen ki lettek nekünk jelentve) a mérleg, ami által tudjuk, hogy a tetteink vajon jók és elfogadhatók-e. Mert ahogyan az árukat megméri fontonként, amikor az emberek eladják azokat, úgy kell a tetteinknek is megítélni. De miképpen? Isten mérlegén. Mondtam már nektek, hogy ez a tanítás nagyon hasznos a számunkra, mert az emberek többet követelnek maguknak, mint amennyi illendő, s azzal hitegetik magukat, hogy a cselekedeteik jóknak fognak minősülni, még mikor a vágyaiknak megfelelően kormányozzák is magukat, mivel nem akarják, hogy ellenálljon bárminek, amit kiagyaltak, hanem teljesen érvénytelenítik az Ő tekintélyét. Csodálatos, hogy az ember arra vágyjon, hogy a saját életének ura és vezetője legyen: mintha azt mondaná, hogy Isten nem parancsolhat neki semmit. Igaz, az emberek szégyellenék ezt kimondani, s ezért nem mondják ki, hogy én majd kormányzom önmagam, követem a saját elképzeléseimet és Isten ne avatkozzon ebbe bárminek a megparancsolásával.

Látjátok a borzasztó istenkáromlást, amit szájjal ugyan nem mondanak ki az emberek, na és? Követik a saját véleményüket, ami megfogant bennük: könyörgöm, ezzel vajon nem emelik magukat Isten fölé? S nem munkálkodnak azon, hogy letaszítsák Őt, megfosztva minden szuverenitástól, hogy többé ne parancsoljon nekik? Ha az ember megtesz mindent, ami csak felöltlik a fejében, s mindazt, amit jónak vél, nem foglalkozik vele, hogy Isten vajon megengedi-e azt és nem adózik Neki több engedelmességgel, hogysem ezt mondaná: ez gonosz, mert Isten megtiltotta, vagy ez jó, mert Isten megparancsolta, hanem követi a saját vágyait és elképzeléseit. Vajon az ilyen ember nem abba kezd bele, hogy átvegye Isten helyét? Ez tehát ördögi önteltség, de mégis olyan általános, mint bármi más.

Ezért alaposan meg kell jegyeznünk, miképpen hangzik el ebben a szakaszban, hogy a mérleghez kell járulnunk és át kell vennünk a mellettünk vagy ellenünk szóló ítéletet annak alapján, ahogyan Isten próbára tette a tetteinket: nevezetesen a törvénye szabályaival, nem pedig a saját vágyainknak megfelelően. Az emberek más mérleget képzelnek el, ami nagyon ostoba és vaskos, nevezetesen, hogy ellentételezik a vétkeiket, amiket Isten előtt követnek el. S ez az eszköz az, amivel a jóvátételeket behozták a pápaságba, s ezt a mérleget szent Mihálynak adták. Mert az emberek jócselekedeteit a mérleg egyik serpenyőjébe, a gatzetteiket a másikba helyezik, s ha valaki több jót tett, mint rosszat, a pápisták azon a véleményen vannak, hogy felmentést nyer Isten előtt. Ez egy majomjáték, ami rendkívül ostoba. Mert az van megírva, hogy aki megteszi mindezeket a dolgokat, él azok által (3Móz18:4, Ezék20:11, Rm10:5, Gal3:12). Isten nem ígér életet és üdvösséget a törvénye valamely részének, hanem csak az egész teljesítéséért, minden vonatkozásban (5Móz27:26, Gal3:10). Ezért, ha a törvénynek csak egyetlen cikkelyét szegjük is meg, az egésznek megsértésében vagyunk vétkesek, mondja szent Jakab (Jak2:10). Ezért, (mint már korábban érintettem) rendkívül ostoba és brutális elképzelés ezen a módon egymáshoz mérni a jót és a rosszat, azt gondolva, hogy ezek kiegyenlíthetik vagy ellensúlyozhatják egymást Isten előtt. Mint már mondta, a mérleg Isten törvénye, s azon minden

tettünk meg lesz mérve. Ami összeegyeztethető Isten törvényével, az majd jónak minősül, ahogyan egy törvényes kereskedő teszi a mérlegre az árut és az emberek annak súlya alapján fizetnek. Így kell nekünk is Isten törvényéhez járulnunk. Céltalan dolog (mint már mondtam) az embereknek a saját mérlegeikkel és súlyaikkal előhozakodni, s arra vágyani, hogy ezeket hitelesítsék. Mert a városokban közmérlegrudak vagy mérlegek vannak, s nem kell mindenkinek a saját súlyaival és mérlegével rendelkezni, s az nem is lenne ésszerű vagy törvényes, mert akkor minden a zűrzavarba torkolna. A jó politika, rend és egyenlőség fenntartása érdekében csak egyetlen biztos és szabályos mérlegre van szükség, aminek az összes többit szabályoznia kell. Ezért amikor az emberek abba fognak, hogy a saját tetteiket a saját ítéletük és vélekedésük alapján minősítsék jóknak, az olyan, mintha új mérleget hamisítanának, de tudjuk, hogy az micsoda hamisság lenne. Azt, aki meghamisítja a közmérleget, elítélik, mégpedig joggal. Így, ha az ember meghamisítja a jó élet szabályát, ami drágább Isten előtt a világ minden mérlegénél, akkor vajon nem követett el nagyobb bűnt, mintha valamiféle árucikkeket hamisított volna? Mivel ez a helyzet, tanuljuk meg magunkat úgy szabályozni, ahogyan a Szentírás mutatja, azaz, minden cselekedetünkben vegyük alaposan fontolóra, mit rendelt el Isten és megkérdőjelezés nélkül fogadjuk el jónak azt, amit megenged a törvényében, viszont vessünk el mindent gonoszságként, amit csak megtilt abban. Ha ezen a módon járunk el, akkor az egyike sem lesz meg köztünk azoknak az ostoba rajongásoknak, amik a pápaságban uralkodnak. Mert honnan származik, hogy az emberek úgy felmagasztalják önmagukat, s mindenki kitalál ilyen-olyan módszereket Isten szolgálatára, ezt mondván: ez jó, ezért ezt teszem? Azért, mert mindenki hamis mérlegeket és hamis súlyokat használ. Mert mindenki a saját eszközét részesíti előnyben, de Isten ezeknek minden porcikáját visszautasítja és elítéli. Ezért legyen meg bennünk a szelídség arra, hogy Isten parancsolatai irányítsák és kormányozzák az életünket, s akkor minden arra irányuló vágyunk, hogy a különféle eszközökkel Istent szolgáljuk, félre lesz téve, s egyetlen közös, biztos és tévedhetetlen szabályunk lesz. De miért? Mert az igazságnak csak egyetlen egy mérlege van és Istennek csak egyetlen egy törvényének kell kormányoznia az életünket. S bár lehetnek állapotbéli eltérések, mégis, valamennyiünket az egyetlen közös útra hív vissza. Amikor azt mondja, ne kövess el házasságtörést, ne lopj, ne hazudj, ne tégy hamis tanúbizonyságot, azt nagynak és kicsinek egyaránt mondja. Látható, hogy a mi Urunk királyokat ugyanúgy az életnek ehhez az általános szabályához küldi, mint a kézműveseket, széles utat mutatva nekünk, nehogy eltévedjünk. Azért annál menthetetlenebbek vagyunk, ha nem maradunk meg rajta és nem munkálkodunk azon, hogy jó példát mutassunk a felebarátainknak és nem segítjük egymást azért, hogy úgy formálódjunk az Isten képmására, hogy valamennyien engedelmeskedjünk Neki, és úgy hódoljunk be, ahogyan szükséges. Ha pedig az emberek kikerülik ezt a mérleget és mértéket, semmit nem nyernek azzal. Mert rögtön utána ez is elhangzik: *próbálja meg Isten az én becsületességemet*. Ezzel Jób megmutatja, hogy egyedül csak Istenre tartozik annak megítélése, hogy jók vagyunk-e, vagy rosszak. Igaz, hogy két dolgot jelöl meg. Az első az, hogy Isten nem véletlenszerűen fogja megítélni az emberek életét, hanem kizárólag a törvénye alapján. Másodszor, nincs más illetékes Bíró, csak Ő, s jóllehet az emberek magukhoz ragadják ezt az előjogot, a véleményük mégis meg fog dőlni, mert nem más, csak elbizakodottság.

Ezért alaposan meg kell jegyeznünk azt, hogy Isten a törvényének próbájával fogja megítélni a tetteinket. S ennek először is arra kell szolgálnia, hogy leverje a képmutatók minden hiábavaló bizakodását, amivel a kedvenc szemetjüket viszik Isten elé és szeretnék, ha megelégedne azzal. De miképpen? Én ezt tettem, meg azt tettem (mondják), ahogyan látjuk, hogy amikor a pápisták is sokan fáradoztak az ájtatosságaikkal, úgy vélik, Isten az adósukká vált, vagy hogy soha nem menti fel őket, ha nem hoznak magukkal efféléket. Nem, nem, kérjék csak a jutalmukat attól, aki erre készítette őket, mert Isten visszautasítja ennek minden morzsáját. Ő megerősíti, hogy az emberek tetteit a mérlegre téve fogja megítélni, azaz a törvénye szerint fogja azokat megvizsgálni. Nem alkot majd új ítéletet, hanem a törvényét adja

nekünk. S Isten egyszerre a törvényadó és a bíró is: ezek a dolgok együtt járnak. Mit gondolunk, hogyan kell Istennek ítélkeznie? Annak megfelelően, amit az emberek korábban tanítottak, azaz a törvényének megfelelően. Akkor összhang van a nekünk megtartásra átadott törvénye, valamint az Általa végrehajtandó ítélet között. Így tehát az első pontot illetően látjuk, hogy a képmutatók csalódnak majd a hiábavaló önteltségükben, amikor azt hiszik, hogy a tetteik elfogadhatók lesznek, de mégsem tanúsítanak tiszteletet Isten törvényével szemben, hanem azzal kecssegtetik magukat, hogy Isten fog nekik tartozni, ha minden tettüket összeveti és a mérlegre teszi.

Minket azonban arra figyelmeztet, hogy ha megpróbáltuk Isten akaratát követni, s annak alávetni magunkat, akkor lesznek a cselekedeteink elfogadhatók Isten számára. A világ talán elítél minket, ahogyan látjuk, hogy a pápisták sem szeretnek semmit, amit mi teszünk. S miért? Mert nincs annyi tarka pompa és tetszetős kiöltözés közöttünk, mint az ő zsinagógáikban. Mert ha valaki bemegy egy pápista gyülekezetbe, látja, hogy annyira tele vannak csecsebecsékkal, amennyire csak kitömhetők azokkal. Közben pedig csak majmok, s nem veszik számba a mi tetteinket. Mert számukra csekély dolognak tűnik eljönni imádkozni Istenhez, a tarka ceremóniák és s közöttük levő csillogás nélkül. De mi van akkor? Nekünk elég, ha Isten elfogad minket. S hogyan? Nézzük meg a törvényét, és azokat a dolgokat, amiket megkövetel tőlünk a Szentírásban, mert a dolog, aminek serkentenie kell az istenfélőket, és bátorítania kell őket az Isten szolgálatára az Ő akaratának megfelelően az, hogy tudják, miképpen nem szabad követniük semmi mást, csak ami teljes mértékben összeegyeztethető a tanítással, amit most az evangéliumban kapunk meg. A beszéd, amelyet szólottam (mondja Krisztus a zsidóknak) fog benneteket elítélni, nem én (Jn12:47-48).

Továbbá mindig vegyük fontolóra, hogy nekünk a nagy Bíró elé kell járulnunk számadásra, s nem lesz hasznunkra, ha az emberek hízelegtek nekünk és dicsértek minket. Mert elhangzott, hogy *Isten fog megmérni*. Ezekkel a szavakkal arra utal, hogy minden próbában, amin most megyünk keresztül, nincs semmi bizonyosság vagy szilárdság, amire támaszkodhatnánk, mert Isten mindent megdönt. Ezért tanuljunk meg úgy járni, hogy kijelenthessük Isten előtt, hogy minden munkálkodásunk és erőfeszítésünk Rá irányult, hogy szerettünk volna az alattvalói lenni, s mindig vezetőként és kormányzóként tiszteltük Őt. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Most pedig Jób folytatólagosan hozzáteszi: *ha a láma lelépett az útról, ha a szívem a szemeim után járt, vagy ha bármi szenny tapadt a kezemhez*. Ez megfelel azoknak a szavaknak, amiket a becsületességéről és az állhatatosságáról mondott, de még jobban kifejezi a korábban mondottakat. S először is azt jelenti ki, hogy a lába nem tért le az útról. Bizony, nem tudunk oly tökéletesen élni, hogy ne tennénk megannyi hamis lépést, s gyakorta ne hajolnánk el erre-arra, még ha ez az elnézés és a törekenység miatt történik is. De Jób itt kijelenti, hogy ne lépett le az útról, s az út hasonlatát használja (ahogyan a Szentírás is, Zsolt1:1), s ez arra szolgál, hogy jobban az Isten iránti engedelmességre ösztönözzön minket. Amikor Isten törvényét útnak nevezik, könyörgöm annak nem kell mondatni sarkantyúnak lennie, ami arra ösztönöz, hogy úgy járjunk, ahogyan Isten elrendelte? S nem kell egyben zabláni is lennie, ami megtart minket az alávetettségben? Ha el kell mennünk valahova, vajon nem vágyunk arra, hogy a legjobb úton haladjunk, ami a legrövidebb, legkönnyebb és legbiztosabb? Ha pedig valaki becsap minket, vajon nem haragszunk rá nagyon ezért? Ha pedig elkóborolunk, az vajon nem szomorít meg? Mivel minden lépés fáraszt bennünket, s úgy érezzük, ólomtuskó van a sarkainkon, amikor nem tudjuk, a jó úton vagyunk-e, vagy letértünk arról? Látva tehát, hogy az emberek olyan óvatosak a jó út ismeretével az utazásaik során, hogy azok végül jó véget érhessenek, vajon nem rettentően szánalmas, ha az életünk útján akarattal tévedünk el és szemlátomást még szeretnénk is azt? Mert nemcsak hanyagok vagyunk a tudakozódásban, De mikor az út a szemünk előtt van, mert Isten az ujjával mutat rá és arra hív minket, buzdítva, hogy kövessük Őt és ne térjünk le se jobbra, se balra, hanem maradjunk meg az Ő útján, akkor nem akarunk hallgatni Rá. S ez az oka annak, amiért a Szentírás az út

hasonlatát használja annak megmutatására, hogy ha eltévesztjük az utat, a tudatlanságunk nem szolgálhat a mentségünkre. De miért? Mert Isten megmutatta nekünk az akaratát, s ha engedelmeskedünk Neki, az jó és tévedhetetlen út: nem tudunk arról lelépni, sem eltévedni, mint a kóbor csavargók. Viszont akik nem képesek Istenhez, valamint az Ő törvényéhez és Ígétéhez igazodni, futkoshatnak és csavaroghatnak, és vánszoroghatnak fel-alá, ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs30:1-11, 58:2-3), de csak a lábaikat fárasztják, és nem jutnak semmivel sem előbbre. Akkor ahogy a Jób által használt mérleg szónak ámulatban kell tartania minket, hogy ne próbáljunk meg semmit a saját fejünk után, hanem igyekezzünk Isten akaratának megfelelően alakítani az életünket, úgy kell az út szónak arra tanítania minket, hogy ne úgy járjunk, ahogyan jónak látjuk, hanem teljes mértékben ahhoz tartjuk magunkat, amit Isten rendelt el. Látjátok tehát, hogy valójában mire kell emlékeznünk Jób kijelentéséből. Nevezetesen nem arra, hogy soha nem tett rosszat (mert az lehetetlenség az ember számára már csak a törekenység és a tudatlanság miatt is, mint mondtam), hanem azzal, hogy nem tért le az útról, azt adja a tudunkra, hogy nem tévelyedett el aszerint, amit hozzátessz: *ha a szívem követte a szemeimet*. Ez alatt azt érti ugyanis, hogy nem volt annyira rosszindulatú, hogy egyetértett volna bármi hiábavalósággal, amiket az emberek az általuk szeretett dolgok szemlélése során szoktak kiagyalni. Mert (mint tegnap említettem) a nézéseink megannyi szikra, melyek lángra lobbantják a bennünk rejlő vágyak tüztét. Mert a természetünk oly makacs, hogy nem tudunk meglátni semmi szép vagy jó dolgot anélkül, hogy ez ne adna egyben alkalmat Isten megsértésére is. Mert kegyen valami szép, mi azonnal beleszeretünk. De hogyan? Gonosz vágyakozással. Ha pedig jó, akkor a vágyunk lángra lobban tőle. S mi módon? A gonoszságra. Mivel tehát az emberek annyira könnyelműek az egyetértésben gonosz vágyaikkal, Jób azt mondja, hogy a szíve nem követte a szemeit. Itt azonban látszólag van némi ellentmondás a jelen beszédmod, valamint a tegnapi beszéd között. Miért? Mondtam nektek, hogy a tisztátalan nézések, amelyeket bármilyen bűnbe torkollnak, a szívből származnak, s annak a jelei, hogy a szív romlott. Ezért utaltam arra, amit Mózes mondott Ádámról és Éváról, nevezetesen, hogy ránéztek a jó és a gonosz tudásának a fájára és szeretetre méltónak látták, ezért nem is lehetett másként, mint hogy volt már bennük némi buja vágy, ami rávette őket a rosszra. Mert a szem nem vétkezett önmagában, amíg nem serkentette egy gonosz elme. Miképpen mondja hát itt Jób, hogy a szíve nem követte a szemeit? De mondtam tegnap, hogy amint megnyitjuk a szemeinket, sok buja gondolat jön az elménkbe. Gyakran azonban nem csiklandoznak ezek, mert Isten tart minket félelemben a Szentlelkével. Máskor biztos, hogy nemcsak kísértésben és ösztönzésben van részünk a gonoszságra, hanem el is bukunk és azonnal vereséget szenvedünk. Akkor hát az első pillantásra megfoghat bennünk esetenként néhány gonosz gondolat, de mégsem vonnak el ezek semmiféleképpen. Ez volt az egyik dolog. Ebből származtattam a vétkekesség három fokozatát: az első az, amikor csak képzelődünk, a második, mikor a szív is megindul némileg azon, a harmadik pedig amikor az akarat teljesen eltökélt és elhatározott a cselekvést illetően. Most azonban meg kell jegyeznünk, hogy miután az emberek bűnben fogannak és születnek, és teljesen át vannak adva a romlásnak, ez az a forrás, amiből a gonosz gondolataink származnak. Mert amint megnyitjuk a szemeinket máris élénk lép valamilyen kísértés, még ha nem is ragaszkodunk ahhoz, hanem határozottan lerázzuk, s egy fikarcnyit sem indulunk meg tőle. Noha ilyen dolog integet a szemeim előtt, a szívem egyetlen része sem hajlik rá, hanem teljes utálattal vagyok iránta. Honnan fakad ez az elképzelés? A bennünk lakozó bűnből, s amitől olyanok vagyunk, mintha el lennénk temetve. Mert ha Isten képmása ugyanaz volt bennünk, mint a kezdetekben ősatyánkban, Ádámokban, akkor kétségtelen, hogy minden érzékünknek (ahogyan tegnap kijelentettük) tisztának és mocsoktalannak kell lenniük mindennemű szennyeződés nélkül, s minden nézésünknek Istenre kellene irányulnia. Ezért amint bármely teremtményre nézünk, Isten dicsőségének kell benne kifejeződnie, s minket az Ő tiszteletére kell vezetnie, teljesen lángra lobbantva minket az Iránta érzett szeretettel. Így nem volna sem hiábavalóság, sem rendetlenség, még kevésbé bármiféle gonosz lázadás, mert nem

látnánk mást, csak azt, ami tovább vezet a jóság felé. Akkor jegyezzük meg, hogy minden tisztátalan nézés és más egyéb kísértések, melyek a szemeink által fogannak meg bennünk, az eredendő bűnnek ugyanabból az említett forrásából származnak, azaz a romlásból, amit ősatyánktól, Ádámtól hozunk magunkkal, valamint a természetünknek a makacsságából azért, mert elidegenedtünk Istentől. Most tehát látjátok, hogy ez a két dolog jól megáll együtt: nevezetesen, hogy az embert a szíve gonoszága miatt érik kísértések a rosszra, de mégis, a képzelgésnek, ami a látásból fakad meg kell előznie a szív indulatát. De hogyan? Már mondtam nektek, hogy a látásunk megkísért minket a szívünk gonosz vágyainak követésére, amikor a gonosz már megfogant belül. Látjátok tehát, hogy a bűn jár legelől, ezért szükségszerűen arra a következtetésre kell jutni, hogy ha a szív nem lenne megfertőzve a romlással, a szemeink is tiszták lennének. Ez igaz, de mindennek ellenére az is igaz, hogy néha minden belső indulat nélkül ér minket kísértés. Ahogyan Maga Jézus Krisztus is megkísértetett, pedig nem volt Benne semmi tisztátalanság (Mt4:1, Mk1:13, Lk4:2, Zsid2:18, 4:15), hanem oly módon, ahogyan egy szilárd természettel történhetett: volt külső látása, de az akarata szilárdan megmaradt a jóságban, mert semmi romlás sem volt az érzékeiben. Velünk azonban másként van: mert minden érzékünk romlott a bűn miatt. Mindazonáltal lehetséges, hogy van ugyan romlás az érzékeinkben, de mégis megállunk szilárdan, amiképpen tegnap elhangzott azzal a megkülönböztetéssel, amit akkor szögeztem le és ma is megismételtem. Ha ez túl sötét, újra elmagyarázom egy kissé világosabban. Ha megkísért minket a gőg, amikor a mennyre emeljük a szemeinket, vagy a kapzsiság, amikor a világi javakra nézünk, ezért ezt vagy azt megkívánjuk, ezt mondván: szeretném, ha ez a ház az enyém lenne, ha a birtokosa lehetnék ennyi rétnak vagy ennyi szőlőskertnek; vagy ha bármi mást látunk és meglegyint a kapzsiság; ha a szívünk hajlik rá, így valamiféle belső vágy vagy érzés lángol bennünk, hogy ne tartson soká annak megszerzése, ami után sóvárgunk, akkor jár a szívünk a szemeink után. Azaz, a szívünkben megfogant a gátló, s az eredendő bűn romlottsága miatt a látásunk követte azt: engedett az Isten törvényével ellentétes indíttatásnak. Mi pedig nem zaboláztuk meg az indulatainkat, s ez a rosszra ösztökélt minket. De ha még meg is van bennünk az elképzelés annak kimondására: ez szép, itt azonban megállunk; vagy azt mondjuk: ezt a dolgot szeretni kell, de mégis van bennünk akkora állhatatosság, hogy ezt is mondjuk: meg kell elégednem azzal, amit Isten adott nekem; azt mondom, ha a szívünk itt megáll és se meg nem rendül, se nem hanykolódik, se nem mardossa és sarkantyúzza a dolog, hanem szilárdan megmarad a megelégedettségben és a szegénységben, akkor a testi érzékeink ugyan megfogannak gonosz gondolatokat, de a szívünk mégis mozdulatlan marad. Röviden, a szemeink esetleg kóborolhatnak, s lehetnek túlzók a körbetekintgetésben, ami elítélendő, mert az eredendő bűnből fakad. De Isten, mint említettem, nem tulajdonítja azt nekünk. Továbbá, ahol Jób az mondja itt, hogy a szíve nem járt a szemei után, ott meg kell jegyeznünk, hogy a szemeink, amik azért lettek megteremtve, hogy Isten munkáira nézzünk, s ebből tanuljunk szeretetet, tiszteletet és félelmet Iránta, most mondhatni a Sátán bandájává és mondhatni csábítókká váltak, ami becsapni igyekeznek bennünket és a romlásunkon munkálkodnak. Azt mondtam, Isten teremtette a szemeinket. Mi célból? Abból a célból, hogy amíg a világban vagyunk, képesek legyünk különbséget tenni a dolgok között és ez Őhöz vezetessen minket. Akár felfelé, akár lefelé nézünk, vajon nem látjuk, hogy a mi Urunk Magához hív? S vajon az összes teremtmény a mennyben és a Földön egyaránt nem Istenhez csalogatnak minket? Akkor hát nemcsak mondja, hogy jöjjetek énhozzám, hanem a jóságával is vonz, ahogyan látjuk, miképpen mutatkozik nagylelkűnek irántunk, s ezzel is okot ad arra, hogy az Ő félelmében járjunk. Látjátok tehát, mi célra lettek megteremtve a szemeink. Mert ha nem volnának szemeink, nem lenne eszközünk Isten dicsőségének szemlélésére minden dologban, ahogyan most van. De olyan makacsok vagyunk, hogy Isten akaratával ellentétesen használjuk a szemeinket. Mert (mint említettem) a szemeink elkápráztatnak és becsapnak bennünket, s akárhányszor csak nyitottak, elvonnak és eltévelyítenek, hogy végül az okatlan állatokhoz hasonlókká váljunk, telve vad és zabolátlan vágyakkal. Emellett olyanok, mint két

zsarátnok: lángra lobbantanak bennünket. Miközben Isten dicsőségét kellene befogadniuk, a Sátán zsarátnokait fogadják be minden indulatunk lángra lobbantásához azért, hogy minden vágyunk Isten megsértése és a Vele való szembeszegülés legyen. Láttok hát egy dolgot, amit azért kell alaposan megjegyezni, hogy mindegyikünk óvakodhasson. Továbbá, mivel nem tudunk teljesen mentesülni a törékenységünktől és a romlásunktól, hanem a szemeink mindig kóborolni fognak és félrevonnak minket, s mindig lesznek hirtelen, a gonoszra csábító gondolataink, legalább a szívünket zabolázzuk meg és ne engedjük, hogy az indulataink együtt kóboroljanak a szemeinkkel, letérítve minket a korábban említett útról, hanem tartsuk meg magunkat az Isten iránti engedelmségben, teljes alázatban és félelemben. Végül hozzáteszi, hogy *ha tapadt bármi szenny a kezeihez*. Ez egy újabb hasonlat, amivel még jobban ki akarja fejezni a becsületes életvitelét. Mert ahogyan a kezeinkkel fogjuk meg a dolgokat, úgy történik az is, amikor az emberekkel bánunk: minden dolog, amivel foglalkozunk, úgymond a kezeinken megy keresztül és így kezeljük azokat. Jób tehát úgy érti, hogy amikor üzletelt és az emberekkel foglalkozott, soha nem mocskolta őt be semmiféle ravaszság, erőszak, romlás vagy más hasonló. S biztosan nagyon becsületes volt. Mindazonáltal mindig meg kell jegyeznünk, hogy Jób nem dicsekvésképpen beszélt önmagáról, hanem inkább a Szentlélek akarta itt nekünk a tökéletesség tükrét megmutatni azért, hogy amikor tudjuk, hogy van bennünk bármilyen folt, legyünk abban biztosak, hogy Isten majd beidéz és számadásra szólít, s nem ússzuk meg büntetlenül. Mert utána egy átkot is hozzátesz: *hadd vessek én (mondja Jób) és más egye meg, s szaggassák ki a növényeimet*. Mintha azt mondaná: ha azon munkálkodtam, hogy törvénytelen nyereszkeskedéssel gazdagodjak meg, szakítsa el tőlem Isten a javaimat, pusztuljon és semmisüljön meg mindenem. Látjátok hát, valójában mi van itt nekünk bemutatva. Ügyeljünk tehát arra, hogy óvatosabban járjunk, mint az eddigiekben, mert az emberek túl könnyelműen intézik a dolgaikat. Ha van valami közönséges megélhetésük és megelégednek azzal, ameddig eljutnak, az egyenes utak a helyesek (gondolják magukban) és nincsen semmi rossz azokban. De mindennek ellenére a mérleghez kell járulnunk, mint azt korábban érintettem. Mivel pedig Isten törvényen nem indít meg minket, a Szentlélek hozzátesz még egy segítséget: Jób példájában megmutatja, miképpen kell az életünket szabályozni.

Egyébként látjátok, miképpen kell odafigyelnünk arra, hogy Jób nem felmagasztalni akarta önmagát, hanem a saját példájával akarta megmutatni, miképpen kell élnünk. Ezen túlmenően, ha megpróbáltunk olyan tökéletességben járni úgy, hogy megzaboláztuk minden indulatunkat, mivel a kósza vágyaink magukkal ragadtak, s megőriztük minden ember jogait, és nem használtunk semmiféle ravaszságot vagy gonosztságot senkivel szemben, mégis mindig le kell hajtani a fejünket Isten előtt, mint azt korábban láttuk. Ha pedig Isten ostromoz, még ha nem is a saját bűneinkért, hanem valami más célból, például, hogy megalázzon minket, vagy próbára tegye a türelmünket, akkor is le kell szegni a fejünket és azt is elismerni, hogy vétkesek vagyunk, akármerre is menjen a világ és Isten mindig talál majd valamiilyen hibát bennünk, amiért joggal vetheti el az egész életünket. Látjátok hát, hogyan kell átültetni a gyakorlatba ezt a mondatot. Mindazonáltal (röviden) mindig a kezeinkre kell szegeznünk a szemeinket, azaz olyan tisztán eljárni minden dologban, amit kézbe veszünk, hogy semmiképpen se szennyeződjünk be. Nekünk azonban nehéz ilyen tisztasággal bírni, mert nézzük csak meg: amennyi tranzakciót kell lebonyolítanunk, annyi darab szurok meg át a kezünk alatt. S miképpen tudjuk elkerülni, hogy ne fröccsenjen ránk néhány folt? Istennek kell elkezdeni munkálkodni ebben az esetben, és csodálatos módon megőrizni minket. S annak még jobban az imádkozásra kell serkentenie minket, amikor látjuk: ilyen romlatlanság van megkívánva a kezeinktől, mi pedig tisztán visszafelé haladunk, mert olyan távol állunk a tisztaságtól, hogy észre sem vesszük a bennünk levő foltokat és pecséteteket. Nem marad más kibúvó tehát, mint Istenhez menekülni, s nemcsak bocsánatért könyörögni a múltbéli hibákért, de azt is kérni, hogy vezessen minket a Szentlelkével és tartsa a kezeinket tisztán, hogy tartózkodhassunk minden ravaszkodástól és gonosz viselkedéstől az emberekkel folytatott ügyletekben, bármilyenek is

legyenek azok. Továbbá jegyezzük meg jól az átkot, amit Jób mond ki itt. Mert jóllehet csak önmagára vonatkoztatja, mégis általánosan mondja ki, milyen fizetség vár mindazokra, akik ezen a módon szennyezik be a kezeiket a felebarátaik ellen kiagyalt gonoszsággal. A kapzsik mások kárára igyekeznek meggazdagodni? Van valaki, aki annyira önmagának él, hogy semmi mással nem törődik, csak azzal, hogy meggazdagodjon? Ne gondoljuk, hogy sokáig fennmarad, mert Isten végül végrehajtja az itt említetteket, azaz, akik ültettek, nem eszik majd annak gyümölcsét. S valóban látjuk, hogy akik a legtöbb vagyont halmozták fel, nem élvezik, mert Isten megfosztja őket tőle. S gyakran az embernek nem is kell megtiltania nekik, hogy egyék és igyák a szerzeményeiket. Mert ők maguk annyira szűkmarkúak, hogy nem merik felüdíteni magukat, hanem sorvadoznak és saját maguk kínzóivá válnak. Aztán nézzük meg, hogy amit hosszú idő alatt és nagy munkával szedtek össze, Isten kiszaggatja és elsöpri, s a gyermekeik szépen elverik, s a javak, amiket utolsónak tartottak meg gyakran kötelet készítenek a gyermekeiknek, amivel akasztófára húzzák őket. Istennek ezek az ítéletei a szemünk előtt vannak, ezért tanuljunk meg becsületesen járni, és ne gondoljuk, hogy azok, akik a legtöbbet szedték össze ebben a világban, a legboldogabbak. De miért? Mert Isten átka mindig a sarkukban jár, s nem kerüli el azokat, akik megfosztottak másokat a javaiktól. Ezért elégedjünk meg azzal a kevéssel, amit Isten nekünk juttat, biztosra véve, hogy ha folytonosan a félelmében járunk, akkor jó nevelőapánk lesz, és soha nem hagy cserben, ha úgy járunk el Vele, mint a gyermekei, továbbá igaz szeretetet és testvéri becsületességet tanúsítunk minden felebarátunk iránt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy úgy nyissa meg a szemeinket, amitől járhatunk előtte, s mondhatni a jelenlétében. S látva, mennyire barátságosnak mutatkozott hozzánk az Ő Igéje által, hadd szemléljük Őt úgy is, ahogyan ott jelentette ki Magát. Ezzel együtt hadd tegyük úgy próbára az egész életünket, hogy meglássuk a bennük rejlő nyomorultságot, s a bajokat, amiknek ki vagyunk téve, s hadd meneküljünk az orvossághoz, amit ő jelölt ki a számunkra a jóságából. Ez pedig nem más, mint a kegyelméhez folyamodni, és imádkozni, hogy úgy vezessen a Szentlelkével, hogy megtagadva minden gonosz indulatunkat igyekezhessünk teljesen az Ő szent akaratához formálódni, s hódolattal Iránta járni, míg el nem jutunk a teljes tökéletességre, amire egész életünkben törekednünk kell, s ami már megmutatkozott az angyalaiban. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A száztizenharmadik prédikáció, ami a harmadik a harmincegyedik fejezetről

Jób31:9-15

9. Ha az én szívem asszony után bomlott, és leselkedtem az én felebarátomnak ajtaján:

10. Az én feleségem másnak öröljön, és mások hajoljanak rája.

11. Mert gyalázatosság volna ez, és bírák elé tartozó bűn.

12. Mert tűz volna ez, a mely pokolig emésztene, és minden jövedelmemet tövestől kiirtaná.

13. Ha megvetettem volna igazát az én szolgálomnak és szolgálómnak, mikor pert kezdtek ellenem:

14. Mi tevő lennék, ha felkelne az Isten, és ha meglátogatna: mit felelnék néki?

15. Nem az teremtette-é őt is, a ki engem teremtett anyám méhében; nem egyugyanaz formált-é bennünket anyánk ölében?

Itt két, Jób által tett kijelentéssel találkozunk, amiket érdemes megjegyezni. Az első az, hogy olyan szeplőtlenül élt, hogy tiszta volt Isten előtt a törekvéstől visszaélni más feleségével. A másik pedig az, hogy nem volt sem gögös, sem kegyetlen a nála alacsonyabb rangúakkal, ezért olyan távol állt a dicsekvéstől a vele egyenrangúak között, hogy ahol a legnagyobb volt a hatalma, ott a legszelídebbnek és a legkedvesebbnek mutatkozott. De észben kell tartanunk a korábban elhangzottakat, nevezetesen, hogy Jób ama kijelentése, miszerint becsületesen járt Isten és ember előtt, senkinek sem téve rosszat, az nemcsak egyfajta dologban volt úgy, hanem Isten egész törvényének tekintetében annak megfelelően, ahogyan az abban foglaltakat élénk tárja, mely cselekedetének szintén különleges figyelemztetésül kell szolgálnia a számunkra. Mert (mint korábban megmutattam) nem elegendő nekünk csak az egyik dologban igyekeznünk ellátni a kötelességeinket, a többi pedig elvégzetlenül hagyni. Isten ugyanis nem akarja szétválasztani és megcsonkítani azokat a dolgokat, amiket a törvényében összekapcsolt. Tartsuk tehát észben, mi volt leszögezve az eddigiekben. Most pedig kövessük a Jób által itt betartott sorrendet, és nézzük meg, miképpen teszi hozzá a maradékot. Amit a házasságtörésről mondott, annak a jelentése az, hogy felkínálta magát annak a szégyennek az elszenvedésére, hogy a tulajdon felesége legyen a paráznaság áldozatává, ha ő megpróbált visszaélni bárki emberfia feleségével. Akkor (mondja) *mások hajoljanak az én feleségemre*, és ő szenvedje el azt a feddést, sőt, én is ugyanúgy, hozzá hasonlóan. *Ha hagytam magam eltévelyíteni vagy ha leselkedtem a felebarátaim ajtajánál*, azaz, ha lestem rá, hogy árthassak neki. Utána pedig kijelenti, miért utálta annyira a paráznaságot. Mert (mondja) *ez gyalázatosság, sőt bírák elé tartozó bűn*, ami méltó az ítéletre. *Mert ez megemésztő tűz, olyasvalami, ami gyökerestől kiszaggatná minden gazdagságomat*. Látjátok tehát, miképpen maradt meg Jób az erkölcsösségben, nem adva át magát a paráznaság mocskának, mivel tudta, hogy az egy átkozott dolog és olyan sértés, amit Isten nem tűrhet. Ami pedig a büntetést illeti, amit itt leszögez, az a jogos jutalma a paráznának és a házasságtörőknek. Azaz, amit másokkal tettek, ugyanazt kell nekik is elszenvedniük. S nemcsak ebben a szakaszban említi ezt, hanem figyelemre méltó példájával találkozunk mindenki más mellett Dávid személyében (2Sám11). Mert noha ő szent próféta és a választott nép királya volt, akiről meg van írva, hogy Isten szíve szerint való volt (Csel13:22), mégis látjuk, hogy lesújtott rá a büntetés az egyszeri félrelépésért, más feleségének az elragadásaért. Mert Nátán próféta kijelentette neki Isten átkát (2Sám12:11-12), ezt mondva: te titokban tetted ezt meg, de a visszafizetés nyilvános lesz, és majd a Nap tesz róla bizonyosságot. Dávid (ahogyan gondolta) olyan agyafúrtnak munkálta ki, hogy a bűne soha ne lepleződjön le a

világ előtt, hogy az teljesen eltűnjön, mert senki emberfia nem feddte meg érte, vagy zúgolódott miatta. De Isten megbosszulta a képmutatást, és megmondta neki, hogy jóllehet őt titokban tette meg a gonosztságot, az mégis napvilágra jön, neki pedig meg kell szégyenülnie és a bűnei ismeretesekek lesznek minden ember előtt. De hogyan? Szörnyű dolog volt, hogy a saját fia fúvatta meg a trombitákat a nép összegyűjtése végett, aztán mindenki szeme láttára tette ki a király ágyasait minden becstelenségnek (2Sám16:22). Íme a természetellenes vérfertőzés, de Isten mégis kijelentette, hogy ez nem véletlenül történt. Én voltam az (mondja), aki megtette. Mintha azt mondaná, hogy az emberek ne nézzenek csak Absolon személyére anélkül, hogy tovább is lépnének. Igaz, hogy az embereknek vissza kell borzadniuk a természet rendjének efféle megszegésétől, vagy minden őszinteség megbuktatásától, és ilyen gazság elkövetésétől a tulajdon apjával szemben, mindazonáltal (mondja az Úr) én munkálkodtam ebben az esetben, s az emberek nem hihetik azt, hogy véletlen vagy balszerencse folytán történt, hanem én vagyok az, aki véghez vittem, mondja az Úr. Látva, hogy az Ú nem kímélt még egy ilyen prófétát és ennyire kiváló embert sem, aki az egész életét szilárd becsületességben élte, leszámítva az elbukását Uriás feleségével, ha Isten, azt mondom, ilyen szigorúan bánt a választottjával, Dáviddal, miképpen kímélhetné a paráznakat, akik folytonos hivatással és szokásos művésztette teszik a visszaélést mások feleségeivel, s mindig várakozásban élnek a gonosz céljaik kivitelezését illetően? Vajon nem kell megéreznük, hogy van Bíró a mennyben, Aki nem fog büntetlenül hagyni ilyen gonosztságot? Isten tehát az efféle gyalázatosságot visszafordítja a fejükre, sőt, még azt is azt értésükre adja, hogy jogos fizetséget kapnak, amit megérdemelnek, hogy megtanuljanak megalázkodni Isten előtt. Továbbá, amikor hallják a fenyegetést, hogy ha visszaélnék mások feleségeivel, akkor a saját feleségeik és meg lesznek becstelentítve és be lesznek szennyezve, s Isten majd támaszt kéjenceket az igazságának végrehajtásához, annak csökkentenie kell a kísértést mindazok számára, akikben van bármiféle istenfélelem. Ha valakiben megvan az istenfélelem bármekkora íze vagy bármi józanság, biztosan eltelik félelemmel az efféle fenyegetés hallatán, amivel Isten figyelmezteti őt. Húzzon hát mindenki saját hasznát ebből a szakaszból. S látva, hogy Isten képtelen elviselni ilyen lazasságot, imádkozzunk Hozzá: kormányozzon minket oly módon, hogy a gonosz indulataink megszelídíthetők legyenek és ez a bűnös vágy ne uralkodjon bennünk, se ne legyen bennünk semmi helye, sem pedig hozzáférése mihozzánk. Jegyezzük ezt meg. Továbbá jegyezzük meg azt is, amit a bűnnel kapcsolatban tesz hozzá, hogy ne véljük furcsának, ha Isten oly gorombán büntet. Mert miután mi mindig a saját mérőrudunkkal szeretnénk mérni a bűneinket, s hamis mérleget használunk, mint azt tegnap mondtuk, ezért szeretnék hibát találni Istennél (ha lehetséges volna) és a hibáink megbüntetése során tanúsított túlzott szigorúsággal vádolni Őt. S ez az oka annak, amiért azt mondtam, hogy jól meg kell jegyeznünk a Jób által mondottakat, miszerint ez *túlságosan nagy szabadosság, sőt elítélendő gátságot, égető tűz, ami mindent teljesen felemészt.* Ez az értésükre adja, hogy a paráznaságot nem szabad az emberek általános vélekedése szerint megítélni, ami sportot űz abból, ahogyan látjuk, hogy miképpen viccelődnek rajta a gúnyolódók és Isten sok megvetője, a pogányok pedig játékká teszik. Az emberek hallják ezt az ördögi istenkáromlást: ó, ez jelentéktelen bűn, meg kell bocsátani másokkal egyetemben. S ezek nemcsak napjainkban hangzottak el. S ez az oka annak, amiért szent Pál konkrétan a paráznaságról beszélve ezt mondta: Barátaim, óvakodjatok, hogy meg ne kísértsenek benneteket a hiábavaló szavak. Mert ezekeért jön az Isten haragja a hitetlenekre (Ef5:6). A Sátán úgy átítatta abban az időben a világot a szemfényvesztéssel, hogy a paráznaságot nem tekintették olyan borzalmas dolognak, mint amilyen. Szent Pál azt mondja, hogy céltalan az embereknek efféle agyrémekkel pletykálkodni és hízelegni maguknak. De miért? Mert Isten haragjának is megvan a maga menete, s Ő időről időre megmutatta, hogy nem tűri a paráznaságot. S valóban, először is azt kell megjegyeznünk, hogy micsoda dolog a testünk beszennyezése, aminek a Szentlélek templomának kell lennie (1Kor6:19). Mert a többi bűnt illetően, mondja szent Pál, azokat úgy követik el, hogy a mocskuk és a feltjaik nem maradnak

meg addig az emberek testében, mint a paráznságé (1Kor6:18). Mert úgy látszik, a ribancok és a kéjlegők mondhatni a tulajdon testüket elfonnyasztva hordozzák azok szégyenét és gyalázatát Isten előtt. Ha jól fontolóra vettük, hogy a kéjenc emberek Istennek és az Ő Szentlelkének a templomát szentségtelenítik meg és megcsonkítják a mi Urunk Jézus Krisztus Testét, akkor biztosan jobban fogjuk utálni ezt a bűnt, mint ahogyan eddig tettük. Aztán amikor a házasságtörést és a paráznságot összekapcsoljuk, az az emberek közötti minden jog és egyenlőség felforgatása. Ha valaki elrabolja másvalakitől a javait, büntetést kap. A tolvajt mindenki azonnal elítéli: megfeddik és mindenki az arcába köpdös. De a házasságtörés több, mint egyszerű rablás. Mert azzal az emberek nemcsak mások javait és vagyont ragadják el, hanem a tisztességüket és a becsületüket is és minden mást. S nemcsak a már megszületetteket rabolják ki, hanem azokat is, akik még meg sem formálódtak az anyjuk méhében. Vajon nem szent frigy vagy szövetség a házasság, ahogyan Urunk a Szentírásban nevezi? Ha az ember megszeg egy kereskedelmi és üzleti szövetséget valamiféle titkos titulus vagy érdekeltség adásával önmagának, vagy hamis tanúk megvesztegetésével, azt megbüntetik, és meg is kell. De íme a világ lehető legfontosabb szövetségét szegik és hamisítják meg, amiben ünnepélyes kijelentést tesznek a hitről, amivel a férj tartozik a feleségének és a feleség a férjének: elmennek a templomba, mondhatni Isten jelenlétebe, és Őt hívják Bírónak, ha az egyikük nem tartaná meg a tett ígéretet. De mégis mindez semmivé lesz. Ezért, ha helyesen mérlegeltük mindezeket a dolgokat, akkor biztos, hogy a paráznságot és a házasságtörést nem tűrnék el úgy, ahogyan eltűrjük, hanem minden ember utálná azokat, s nem volna senki, aki ne zabolázná meg önmagát és ne határozná el magát a törvény és a szabály mellett. Ha pedig lenne bárki, aki olyan gonosz volna, hogy nem lehetne megtartani sem az istenfélelemben, sem a vallásban, azért mégis félnie kellene a fenyegetéstől, (röviden), az emberek sokkal buzgóbban vágnák ki maguk közül az efféle gonoszsgát. Itt sokakat látunk, akik nyilvánosan megvallják az evangéliumot, de egy szemernyit sem gondolnak a nekik mondottakra. S bár azt gondolják, hogy Isten szólt hozzájuk, mégsem indulnak meg attól. De miért? Mert a Sátán bolondította őket meg, s úgy leterítette, hogy nincsen bennük sem józan ész, sem értelem. Ezért emlékezzünk az itt olvasható leckére. S miután elhangzik, hogy a paráznság nagy szabadosság és elítélendő gonoszsg, idézze be mindenki saját magát Isten ítélete elé, s ügyeljen arra, hogy tiszta maradjon. Mivel pedig ennek megcselekvése meghaladja az ember erejét, és Istennek kell bennünk munkálkodnia minden gonosz vágyunk legyőzése végett, ezért imádkozzunk Hozzá: vezessen minket úgy a Szentlelkével, hogy megutálhassuk ezt a bűnt és mindig a szemünk előtt tartsuk az itt említett bosszút. S noha Isten nem bünteti a kéjlegőket és a házasságtörőket az itt említett módon, mégis vegyük biztosra, hogy vannak különböző eszközei ennek megcselekvésére, ezért nem kerülhetjük el az Ő kezét. Ha valaki meggyalázta más feleségét, de Isten nem sújtotta a saját tulajdon feleségét ugyanazzal a gyalázzal (mert lehetséges, hogy a gonosz embernek erényes a felesége és Isten megkíméli őt, ezért megőrzi, így nem adatik át a gonoszsgra, még ha a férje gonosz is), mindazonáltal ne gondolja a férj, hogy jobban járt, mert Isten majd talál más eszközöket. Értsük hát meg, hogy elég büntetésfajta van Nála raktáron, ahogyan meg van írva Mózes énekében, hogy számunkra ismeretlen, szörnyű vesszői vannak, amiket bármikor elővehet, ha úgy látja jónak. Ezért vegyük elejét az ítéletének, féljük őt, és hódoljunk Előtte, látva, hogy kegyeskedett előre figyelmeztetni. Ha pedig olyan vakmerőek vagyunk, hogy nem vesszük fontolóra az itt adott figyelmeztetést, akkor jegyezzük meg, hogy a Szentlélek megkettőzi az említett fenyegetést azzal, hogy kimondja: *ez tűz, ami mindent elpusztít és gyökerestől szaggatja ki a gazdagságát*. Akkor az emberek szükségszerűen a brutálisnál is rosszabbak, ha ez legalábbis nem rázza fel őket. Mert nemcsak az hangzik el, hogy ez szabadosság, vagy ítéltre méltó bűn, hanem tűz, ami mindent felemészt és lehatol a gyökérig: a végső pusztulás, ami nem hagy semmit eltörletlenül. Hallva tehát, hogy Isten miképpen fenyeget itt minket azért, hogy féljünk a haragjától, vajon nincs már itt nagyon az ideje, hogy meggondoljuk magunkat most vagy soha? Továbbá, ültessük át ezt a tanítást a gyakorlatba

kétféleképpen, azaz mindenki húzzon belőle hasznát ugyanazon a módon, azután igyekezzünk (amennyire csak tőlünk telik, minden ember az állapotának és az elhívásának megfelelően) megváltoztatni a nép közötti gonoszságot, és tartsuk magunkat tisztán. Ami az első pontot illeti, nézzon mindenki önmagára és ügyeljen minden indulatára, nehogy becsapják. Már megmutattam nektek, hogy nem elegendő az ember számára tartózkodni a gaztettektől, amíg nem ügyel úgy a szemeire is, hogy ne legyen semmilyen tisztátalan pillantása sem. Mert az, aki gonosz vágygal tekint más feleségére, máris ítélet alatt áll paráznaság és házasságtörés miatt Isten előtt (Mt5:28). S mi lesz velünk, ha a szívhez fordulunk? S mi lesz velünk akkor, ha lesben állunk, várva, hogy becsaphassuk más emberek feleségeit? Annál éberebben kell örködnünk a vágyaink felett, s mivel ezek makacsok, gondolja meg mindegyikünk magát és tartsa áhítatban az istenfélelemben. S tartsuk szem előtt a félelmetes fenyegetést is, amit Isten mondott ki a paráznaság ellen és legyünk buzgók annak kijavításában, ha látjuk eluralkodni közöttünk. Mert ha elnézők vagyunk vele szemben, s tápláljuk a hanyagságunkkal, Isten előtt kerítőknek és haramiáknak fogunk minősülni. Senkinek sem szabad önmagát mentetgetni, mert aki ebben a dologban teljesen vagy akár csak részlegesen vak, s engedi a paráznaságot elkövetni, az nem tisztíthatja meg önmagát, hanem kerítőnek minősül Isten előtt. S ekkor csak Isten haragjának tűzfáját hordjuk rakásra, de a tőlünk telhető legteljesebb mértékben. Látva, hogy a parázna házát fel kell emésztetni, s létezik mindent felemésztő tűz, ha nem próbáljuk meg mi magunk is oltani és megállítani a paráznákat, nehogy kiteljesedjenek közöttünk, és ne csak közönségesen szenvedjenek, akkor a tűz szükségszerűen elterjed az egész városban és az egész megyében, s meg kell éreznünk Isten átkát, amíg végleg fel nem emésztetünk. Ami pedig a bírók konkrét említését illeti itt, akikre a bűn megbüntetésének feladatát és hivatalát bízta, jól nézzék meg magukat. Mert duplán kerítőknek és haramiáknak fognak minősülni Isten előtt, ha engedik elsiklani a paráznaságot a szemük előtt, ők maguk is takargatják azt és nem számolnak azzal, hanem belenyugszanak, hogy annak egyre nagyobb teret kell nyernie. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szövegből. Továbbá óvakodjunk, hogy ne csak holmi kényszeres félelem fogjon vissza minket a paráznaság külsődleges elkövetésétől, hanem miután Isten olyan kegyes hozzánk, hogy a Szentlelke templomaiul választott minket és Magához vont, imádkozzunk Hozzá: legyen kegyelmes velünk, hogy teljes tisztaságban szolgálhassuk, de ne csak testileg, hanem az elménkben is. Ami pedig a bevésésünket illeti a mi Urunk Jézus Krisztus Testébe, aminek során összekötött minket, mint a tagjait, óvakodjunk attól, nehogy gyalázatot hozzunk Rá önmagunkat efféle mocsokkal beszennyezve. Látjátok hát, mi módon kell a kegyeseknek a tisztaságra serkenteniük magukat: nem kényszeres félelemből, hanem ismerve a kegyelmet és a megtiszteltetést, amiben Isten részesítette őket, amikor ezen a módon kegyeskedett meglátogatni őket. Ezért ne vágyjanak másra, mint arra, hogy Őhozzá járuljanak a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ennyit a kijelentésről, amit Jób tesz a paráznaságról. Most pedig térjünk rá a második ünnepélyes kijelentésre, amit hozzász: nevezetesen, hogy olyan távol állt más emberek javainak elragadásától, hogy semmiféle gőgöt vagy kegyetlenséget sem használt még azokkal szemben sem, akik az alattvalói voltak. A szolgálók és a szolgálólányok abban az időben nem olyanok voltak, mint manapság: az embereket nem bérért fogadták fel, hogy csak annyit kellett volna megtenniük, amennyi a szerződésben foglaltatott, hanem rabszolgák voltak életre-halálra és az emberek úgy birtokolták őket, mint a szamaraikat és az ökreiket. S ezt érdemes alaposan megjegyezni, mert jóllehet emberi törvényke alapján rendelkezett az úr a rabszolgája az életével és a halálával, mégis látjuk, miképpen járt el Jób ebben az esetben: visszafogta és megzabolázta magát, mert tudta, hogy Isten törvénye szerint azoknak, akiknek hatalmuk van, nem szabad azzal visszaélni, és nem szabad zsarnokoskodva lábbal tiporni az értelmes teremtményeken. Jól meg kell hát jegyeznünk, hogy milyen volt a szolgák helyzete és állapota abban az időben. Mert abból még jobban megismerjük, mekkora volt Jób szívélyessége és milyen becsületes volt a bánásmódja, amikor nem vett szabadságot arra, hogy megtegye, amit a világ megengedett neki. Mert látta, hogy annak megtétele nem

törvényes a számára Isten előtt. Most pedig figyeljük meg az általa használt szavakat. *Ha én (mondja) elutasítottam volna a szolgám vagy szolgálóleányom igazát, amikor ellenem léptek fel.* A *fellépni* szó, amit itt használ, azt jelenti, veszekedni, vitatkozni, ellentétben vagy perben állni. Jób úgy érti, hogy noha befoghatta volna a száját a szolgálóinak és a szolgálóleányainak, s megverethette volna őket, amikor csak akarja, hogy senki se merészeljen vitatkozni vele, ő mégis megengedte nekik, hogy védhessék a jó ügyüket, így bár soha nem volt túlonúl dühös, mégis, ha a szolgálóinak volt bármi ésszerű kifogásuk, megvitathatták vele a dolgot és kimutathatták az igazukat, mert nem nyomta el őket erőszakkal. Látjuk tehát hogy nem volt benne sem gőg, sem kegyetlenség. S ezzel kimutatta, hogyan volt képes uralkodni az indulatain úgy, hogy kedvesen bánhatott az alattvalóival. *Mert (mondja) Aki őket alkotta, az alkotott engem is, mi valamennyien egyformán lettünk megformálva.* Ez értelmezhető úgy is, hogy egyetlen anyaméhben formáltattunk, azaz, valamennyien Ádámtól származunk és azonos a természetünk. De ezt messzebbre is ki kell terjeszteni. Jób két dolgot vett fontolóra, amikor ilyen kedvesen bánt a szolgálóival. Az első az, hogy közös a Teremtőnk, s valamennyien az egy Istentől származunk. S azonos a természetünk, emiatt levonhatjuk a következtetést, hogy minden ember, legyenek akár milyen alacsony rangúak (és a világ szemében megvetettek) a testvérünk. Mert aki megveti, hogy bárkit a testvérenek ismerjen el, annak ökörnek, oroszlának vagy medvének, illetve más vadállatnak kell tennie önmagát és le kell mondani az Isten belénk véssett képmásáról. Íme, a két ok, amikre Jób utal és amik miatt arra a következtetésre jut, hogy *mit teszek majd, ha Isten engem látogat meg? Vajon nem száll majd szembe velem? Képes leszek megállni előtte?* Ha számadásra hívja fel az életemet, miképpen leszek képes megfelelni Neki, ha goromba voltam a szolgálóimhoz? Íme, egy szakasz, ami nagyon nagy és hasznos tanítást tartalmaz, ha azt képesek vagyunk helyesen alkalmazni. Mert ha olyan gyengédeknek kell lennünk az alattvalóinkhoz, hogy amikor rajtunk múlik az elnyomásuk, akkor a saját elhatározásunkból kell törvénynek, mércének és szabálynak lennünk önmagunk számára: milyen gyengédeknek kell lennünk a hozzánk hasonlókhöz? Mert úgy tűnhet, hogy ha bárki az alattvalóm, olyan uralmat használhatok fölöttem, hogy megszólalni sem fog, hanem tehetek vele, amit csak akarok annak megfelelően, amint látjuk, mivel hitegetik magukat az emberek: sokkal többet is tehetnek annál, mint amennyit tesznek, s ha Isten ad nekik egy arasznyi hatalmat, ők egy méternyit vesznek, mert nincs náluk sem határ, sem mérték. De biztos, hogy kímélnünk kell az alattvalóinkat, s azokat, akik fölé Isten rendelt minket. S mit kell tennünk, amikor a velünk egyenrangúakkal vagy a feletteseinkkel kell foglalkoznunk? Egy úr ítélet alá kerül, ha erőszakkal nyomja el a szolgálóit, vagy ha olyan öntelt és felséges, hogy nem képes elviselni, ha a szolgálója megvédi magát egy jó vitában. S mi lesz a szolgálóval, ha makacs az urával szemben? Mi lesz a gyermekkel, aki szembeszáll az atyjával? Vagy az alattvalóval, aki a fejedelme ellen támad? Biztos, hogy ezek a dolgok még inkább tűrhetetlenek. Itt tehát egy általános, minden ember számára érvényes tanítást láttok. Ez pedig nem más, mint először is az, hogy akik bármiféle hatalomra jutottak, tudniuk kell, hogy Isten juttatta őket oda, de nem mások zaklatása és megtaposása végett, hanem mindig alázatosan és kedvesen kell viselkedniük. Jegyezzük ezt meg. Mert a tekintély az emberek között nem rendelkezhet olyan kiválósággal, hogy a szolgálókat, akik alacsony rangúak, ezért megvesse. Igaz, hogy az embernek a saját háza urának kell lennie, s nincs ahhoz hasonlóan nemes szuverenitás. Ezért az embernek a maga házában meghallgatással és engedelmisséggel kell adózni. Mindazonáltal látjuk, hogy az úrnak nincs ilyen hatalma a szolgálók és a szolgálólányok felett, hanem türelmesen meg kell hallgatnia őket, amikor bármi rosszat tesznek nekik. Ha pedig az embernek ilyen kedvességgel kell bánnia a neki alárendeltekkel a tulajdon házában, akkor mit kell tennie azoknak, akik az igazságszolgáltatás hivatalában vannak? Mert nekik nincs akkora hatalmuk, mint az uraknak a szolgálók felett. Tiszteletreméltó tekintéllyel és kiváltsággal rendelkeznek, de nem urak úgy az emberek felett, hogy azoknak a rabszolgáiknak kellene lenniük. Sőt, ne hízelegjenek a királyok és a fejedelmek sem maguknak és ne is hitegessék magukat azzal, hogy a világ a számukra

teremtett, mert inkább ők teremttettek a tömegek számára. Vajon Isten a fejedelemségeket és a királyságokat nem a közjó érdekében alapította? Nem azért, hogy két-három embert a többi fölé emeljen, hanem azért, hogy legyen valamiféle rend és kormányzat az emberek között. Ezért a királyoknak és a fejedelmeknek ügyelniük kell arra, hogy úgy éljenek az alattvalóik felett, hogy ne éljenek vissza ezzel és ne zsarnokoskodjanak felettük. Mert sokkal megbocsáthatatlanabbak lesznek azoknál az uraknál, akik kegyetlenül bánnak a szolgálóikkal. S még sokkal kisebb szabadságuk van azoknak, akik az igazságszolgáltatásba kaptak elhívást, és Isten hivatalnokainak a pozícióiba kerültek, hogy minden embernek biztosítsák a jogait. ha az ilyenek megfelelkeznek magukról vagy elragadják őket a gőg, Istennek sokkal gorombábban kell őket megbüntetni, mint azokat az urakat, akik bármi erőszakosságot vagy rosszat tettek az őket szolgáló felebarátaiknak. Továbbá, nem úgy van vajon, hogy akiknek bármi hatalmuk van mások felett, nem szabad felmagasztalniuk önmagukat? Mit tesznek akkor a velük egyenrangúakkal? Miképpen fog mindegyikünk a felebarátaival élni? Ha valaki felmagasztalja önmagát, miközben el kell ismernie magát egyenlőnek és a többiekhez hasonlóknak, de ő nagyozol, könyörgöm, vajon nem kell az efféle gőgöt megzabolázni? S amikor valaki, akiben nincs más, csak féktelen elhamarkodottság, olyan hatalmat ragad magához a felebarátai felett, hogy csakis megvetéssel tekint rájuk és azzal hitegeti magát, hogy a világnak reszketnie kell, ha őt meglátja: vajon Istennek nem kell felemelnie a kezét az efféle vakmerőség ellen? Jegyezzük hát meg jól ezt a szakaszt. Mert ez nemcsak a lágyság és a kedvesség tanítására szolgál az uraknak, hanem sokkal több kötelezettség megtanítására is minden embernek általánosságban. Ezért amikor azt látjuk: Isten azt akarja, hogy minden alattvaló engedjen a hatalomban levőknek és tűrjék őket, akkor mindegyikünknek a maga helyzetére és elhívására kell tekintenie, s meg kell tanulnunk azt a szelídséget, hogy se az úr ne nyomja el a szolgálóit, se a szolgáló ne lázadjon fel az ura ellen, hanem minden ember lássa el a saját kötelezettségét, hogy Istent lehessen szolgálni mindenekelőtt. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. S hogy még jobban meggyőződünk, ha véletlenül úgy elment az eszünk, hogy mindenki többet tulajdonított magának, mint amennyi kijár neki, akkor jegyezzük meg: amikor elkezdünk ilyen gőgöseknek lenni és kegyetlenek az alattvalóinkhoz, akkor nemcsak Isten és az Ő prófétáinak szája fog minket elítélni, hanem még a pogányok is a bíróink lesznek az utolsó napon. Azt mondom, még most, az emberi törvények által sincs manapság egy úrnak hatalma a szolgálóinak az élete és a halála felett. S mit mondanak a pogányok erről? A szolgálóinkat béresekként kell alkalmaznunk, azaz olyanokként, akiket bérért fogadunk fel, s nem úgy, mintha az alárendeltjeink volnának. Ezek az ő szavaik. Ha az abban az időben élt hitetlenek annyira törődtek az emberséggel, hogy úgy látták: minden embernek meg kell zaboláznia önmagát, még ha teljes szabadsága is volt arra, hogy azt tegye másokkal, amit csak akar, akkor könyörgöm, miféle mentségünk lesz nekünk, akiket Isten Ígéje világosított meg, ha nincs meg bennünk legalább is ugyanez a megfontolás? Ezért jegyezzük meg: ha Isten bármelyikünket bármi hatalomra juttatja, az a mértékletességünk próbája is egyben. Ha pedig szolgálókat és szolgálóleányokat ad nekünk alattvalóul, azt azért teszi, hogy hozzászoktasson a emberséghez és a becsületes bánásmódhoz, amiről itt van szó. Ezért pedig hálával tartozunk Neki és ezekkel az eszközökkel ösztökél a hatalom mértékletes használatára. S látva, hogy Ő, Aki teljhatalommal bír felettünk, mindazonáltal kímél minket, nekünk is akarattal kell Őt követnünk a gyermekeiként, s hasonlítanunk kell Hozzá a mások iránti jóságban.

Továbbá, ha valaki a hatalma színezetével kegyetlenül dicskszik mások előtt, legyünk benne biztosak, hogy a hatalma teljesen megromlott. Igen, azt mondom, az a túlságosan gonosz természet jele, amikor valaki ezen a módon törtet előre az érdemeit hangoztatva. Viszont bizonyos, hogy a lágy és szerető természetűek mindig kímélni fogják az alattvalóikat. S minél több hatalmat ad nekik Isten, annál jobban visszafogják magukat, mégpedig saját akaratból. Mert itt nem beszélünk a másoktól származó kényszerről, például azokról, akik a véredek szerepét játsszák, s mindenféle hízélgést elfogadnak, miközben semmit sem képesek megtenni,

utána pedig, amikor előbbre jutottak, átlépik a korlátjaikat, megmutatva, hogy nincs bennük semmiféle lágyság, hanem csak szolgai természet, ami hitvány és megvetendő dolognak számít. S ennek még inkább arra a lágyságra kell indítania minket, amit a Szentlélek ajánl ebben a szakaszban. De a fő dolog az a két dolog, amit eddig említettünk: tudniillik, hogy egy Alkotónk van, Akitől valamennyien származunk, és egyazon természetűek vagyunk valamennyien.

Látjátok tehát, mit kell fontolóra vennünk a bennünk levő összes gög és kegyetlenség letöréséhez, amikor efféle kísértésben van részünk.

Így, ha valakinek van háztartása és Isten adott neki szolgákat és szolgálóleányokat, őt pedig utoléri a kísértés, hogy mértéktelenül szigorú legyen velük, akkor az itt mutatott orvosságot keressük. De hogyan? Ha kegyetlenül bánok a szolgálóimmal, kiütöm a kenyeret a szájukból úgy, hogy egy morzsányit sem mernek megenni, nehogy én mennydörögjek miatta, vagy ha keményen dolgoztatom őket, és (röviden) kegyetlennek és gorombának mutatkozom irántuk, akkor vajon kívül szállok én szembe? Igaz, hogy ők az enyéim, de azzal együtt vajon nem Isten teremtette és formálta őket? Nincs nekem és nekik közös Mesterük a mennyben? S ez az oka annak, amit szent Pál felhoz, amikor arra buzdítja az urakat, hogy legyenek elnézőek a szolgálóikkal. Barátaim (mondja), noha van hatalmatok felettük, nektek is van Uratok a mennyben (Ef6:9). S akik felmagasztaltattak, azzal nem szűntek meg alattvalók is lenni. Mert Isten felettük áll. Tartsuk hát észben, hogy annak kell számot adniuk, Aki a szolgálókat adta nekik. Vajon nem kell hát megzabolázniuk magukat, ha megvan bennük ez a megfontolás? S nekünk magunknak megvan? Milyen jögon jutunk magasabbrendűségekre, amikor az megvan mindegyikünkben? Nem zálog az, amit Isten megőrzésre tett a kezünkbe? Akkor hát nem kell nagyon józanoknak lennünk ahhoz, hogy az Ő akaratának megfelelően használjuk? Maguk a pogányok, (amikor a királyokat és a fejedelmeket alkalmazkodásra akarják formálni) kellő ügyességgel mondják: igaz, hogy a királyok félelmetessékké és ijesztőkké teszik magukat, de ők sem kerülhetik el a mennyei Bíró kezét, mert Isten felettük is áll. Ha pedig ez megerősítést nyer a fejedelmekkel kapcsolatosan is, akik a legnagyobb méltóságban vannak, mi lesz azokkal, akik csak közönséges tekintélynek örvendenek? Az urakkal és az úrnőkkel? Továbbá (mint mondtam) vegyük fontolóra, hogy mindannyiunknak egy az Alkotója. S ha elgondolkodunk azon, hogy az egyetlen Istentől származunk, szükségszerűen arra a következtetésre jutunk, ami igaz, nevezetesen, nem nyomhatjuk el a felebarátainkat anélkül, hogy Istent is meg ne sérténénk. Ezért senki se magasztalja fel önmagát hiábavaló módon, mert (ahogyan Salamon mondja) aki kigúnyolja a vakot vagy a szegényt, gyalázattal illeti annak Teremtőjét (Péld14:31, 17:5).

Ha tehát adott egy szegény ember, én pedig megvetem, vagy valamilyen gyalázattal illetem, akkor igaz, hogy először egy halandó emberrel teszek rosszat, de mégis Isten lép közénk, s veszi úgy, mintha Őt sértettem volna meg. Látjátok tehát, miért akart Jób (vagy inkább a Szentlélek) megjelölni, mikor azt mondta, hogy Aki az urat alkotta, az alkotta a szolgát is. Ezért amikor bármiféle hiábavaló önteltség érint meg minket, s olyan felsőbbrendűsége törekszünk, hogy minden embernek meg kelljen hajolnia előttünk, és a lábainkhoz kelljen borulnia, mi magunk pedig elérjük minden célunkat, akkor jussunk erre a következtetésre: igaz, én magam vagyok az Úr, de Isten alkotta a szolgálómat is, és velem együtt őt is Ő formálta. Ha így gondolkodunk, az le fogja csillapítani az elbizakodottságunkat, ezért a büszkeségünk visszaszorul. Ezzel együtt vegyük figyelembe a második itt említett dolgot is, tudniillik, hogy valamennyien ugyanolyan természetűek vagyunk. Mert igaz, hogy Isten alkotta az oktalan állatokat, a fákat és minden mást is, de az embereket nem az oktalan állatok képére alkotta, mert értelmet adott az embereknek és a saját képmását véste rájuk. Ezért nem tekinthetnek másképpen másra, csak úgy, hogy szükségszerűen önmagamat lássam min egy tükörben.

Látva tehát, hogy Isten ilyen csomót kötött közénk, könyörgöm, aki elkezdte ezt szétvagdalni, vajon nem vágja ki magát az emberiségből? Vajon nem érdemli meg, hogy a kutyák közé vessék, látva, hogy nem ismeri el azt a természetet, amit Isten ültetett

valamennyiünkbe? Dehogynem, de mi a helyzet? Nagyon kevesen vannak, akik végiggondolják ezeket a dolgokat. Ellenkezőleg, látjuk, ha valaki csak egy ujjnyira feljebb emelkedik, elkezd magát azzal hitegetni, hogy az állapotánál fogva ő mindenki másnál több. Annál inkább meg kell jegyeznünk alaposan ezt a tanítást. Mert ha azokban a napokban, amikor még nem volt annyi világosság, mint manapság, Jób megértette, hogy mivel Isten valamennyiünk Alkotója és valamennyiünket egy rangra teremtett, ennek ki kell javítania az emberek gőgjét, s le kell törnie a büszkeségüket és a fennhéjázásukat, akkor könyörgöm, miféle mentségünk lehet mostanság, amikor Isten az Atyánknak mutatkozott? Ő nemcsak azt mondta, hogy Ő minden ember Teremtője, szegényé és gazdagé egyaránt, a szolgáké ugyanúgy, mint az uraké, hanem az Atyjuknak is nevezte Magát (Mal1:6). Ezért fenn kell tartanunk a testvériséget magunk között, amíg meg nem tagadjuk Isten nevét, és ki nem vágjuk magunkat az Ő házanépéből, ahelyett, hogy a családjához tartoznánk. Látjuk, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus miképpen alázta meg Magát úgy, hogy a szolgák szolgájává vált (Fil2:7). Azután közös örökségünk van, amire elhívást kapunk, ahogyan szent Pál mondja (Rm8:17, Ef4:4). Ezt látva tanuljunk meg megalázkodni, s ezzel együtt értsük meg, hogy a gőg és a kegyetlenség becsapják előttünk a Paradicsom kapuit. Ezért legyünk kedvesek és udvariasok azokkal, akik felett van hatalmunk, látva, hogy Urunk a gyermekeinek ismeri el őket, azért, hogy összegyűlhessünk oly módon, hogy mindenki dicsőíthesse Istent, nagyok és kicsik egyformán. S kövessünk olyan rendet, hogy mindenki elláthassa az elhívásának megfelelő kötelességeit, s valamennyien megadhassuk a tiszteletet a nagy Úrnak és Mesternek, Aki mindegyikünknek egyformán a Bírója.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva, hogy fogadjon minket a kegyelmébe, és ezzel együtt húzzon vissza úgy Magához, hogy ne vágyjunk másra, csak arra, hogy teljes mértékben behódoljunk Neki. S függetlenül bármely hatalomtól, amit Ő ad meg az egyik-másik embernek a többiek felett, mégis vegyük fontolóra, hogy kölcsönös kötelék van közöttünk, s egymásak alattvalói vagyunk, hogy ellássuk a kötelességeinket és úgy éljünk testvéri közösségben, hogy közös egyetértéssel (és mondhatni egy szájjal) ismerhessük el Őt Atyánknak. Ezért mondjuk mindannyian együtt: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A száztizennegyedik prédikáció, ami a negyedik a harmincegyedik fejezetről

Jób31:16-23

16. Ha a szegények kívánságát megtagadtam, és az özvegy szemeit epedni engedtem;

17. És ha falatomat egymagam ettem meg, és az árva abból nem evett;

18. Hiszen ifjúságom óta, mint atyánál nevedett nálam, és anyámnak méhétől kezdve vezettem őt!

19. Ha láttam a ruhátlant veszni indulni, és takaró nélkül a szegényt;

20. Hogyha nem áldottak engem az ő ágyékai, és az én juhaim gyapjából fel nem melegedett;

21. Ha az árva ellen kezemet felemeltem, mert láttam a kapuban az én segítségemet;

22. A lapockájáról essék ki a vállam, és a forgócsontról szakadjon le karom!

23. Hiszen úgy rettegtem Isten csapásától, és fensége előtt tehetetlen valék!

Jób itt megmutatja, milyen szeretetteljesen támogatta a szegényeket és a szükségben levőket. Az eddigiekben kijelentette, hogy senki emberfiának nem tett rosszat, de itt tovább is ment, nevezetesen, könyörülve azok szükségén, akik támogatásért jöttek hozzá, a saját javaiból és vagyonából segített rajtuk, anélkül, hogy hagyta volna őket sóvárogni utána. Ezzel kimutatta, hogy szándékos buzgóság volt benne, azaz a kérést megelőzve lépett fel, s nem késlekedett napról napra azokhoz hasonlóan, akik szeretik, ha a fülüknél fogva rángatják őket. S ezért mondja: *ha a szegények kívánságát megtagadtam*, azaz, ha nem támogattam a szegényt, amikor ínségben vagy szükségben láttam, *vagy ha epedni engedtem az özvegy szemeit*. Mert ha valamire vágyakozva várunk, a szemeink mindig arra szegeződnek, s amikor valamire mohón nézünk, a szemeink elgyengülnek és elvakulnak. Látjátok tehát, mit jelentenek Jób szavai, nevezetesen, nem dugta a keblébe a kezét (ahogyan mondják), amikor a szegények eljöttek hozzá segítségért, hanem azonnal megsegítette őket. Azt is hozzáteszi, hogy *nem látott embereket megfagyni a hidegben, akiknek nem voltak ruháik, hanem úgy bánt velük, hogy azok ágyékai és oldalai áldották őt*. Azaz, megérezték a kegyet, amivel viszonyult hozzájuk. *A juhaim gyapjából melegedtek fel*: röviden, azt mondja, hogy *nem egyedül ette a falatjait, s nem egyedül falta fel a javakat, amiket Isten adott neki, hanem megosztotta azt az özvegyekkel és az árvákkal, akik (mondja) úgy nőttek fel nálam, mint az atyjuknál*. Ezzel adja értésünkre, hogy atyja volt az árváknak. *Mert anyám méhétől foga (mondja) az özvegyvel voltam, magamhoz vettem a szegényt, akinek támogatásra volt szüksége és soha nem hagytam őket cserben*. *Ha pedig nem így van, essenek ki a vállaim a helyükről*, azaz csonkítsanak meg és essen szét darabokra, mint a rothadt murok. *Szakadjon le a kezem (mondja) a forgócsontról és törjenek össze a csontjaim*. Hadd lássa meg a világ Isten nagy és rettenetes átkát rajtam és a testemen (mondja), ha rosszat tettem a gyengéknek, s azoknak, akik nem képesek bosszút állni magukért. Például, ha felemeltem a kezemet az árva ellen. S noha képes lettem volna rosszat tenni nekik bármilyen segítségért, amit az emberek kezéből kell megkapniuk, s az igazságszolgáltatás is igazolhatott volna a gáztettben, mégis, ha bármi effélet próbáltam, szakadjak szét darabokra és rothadjak meg elevenen. S ez így van, mert *mindig rettegtem Isten ostorozásától, mivel nem voltam képes elhordozni az Ő terhét*. Itt azt jelenti ki, hogyan járt el az eddigiekben, mert nem az emberek figyelembevétele vagy a világ szégyene vagy bármi más megfontolás tartotta őt vissza a gonoszság megcselekvésétől, hanem azért járt becsületesen, mert látta, hogy Isten az ő Bírája. S noha maradhatott volna büntetlen világi vonatkozásban, anélkül, hogy félnie kellett

volna az igazságszolgáltatás vagy valami más üldözésétől, s vehette volna a szabadságot, hogy aljas módon ártson a tekintélye okából, mégis mindig megvolt benne ez a megfontolás: bizony, Istenem, tudom, hogy a haragod rettenetes enne a számomra, s hogyan lennék képes elhordozni azt? Röviden, Jób azt mutatja itt meg, hogy nem a büntetéstől való félelem miatt tartózkodott a bűntől, (mert semmi ilyesmit sem látott), hanem a lelkiismeret kedvéért, ami arra kényszerítette őt, hogy engedelmeskedjen Istennek és féljen az eljövendő ítélettől. Ez a szakaszban foglaltak lényege. S mindenekelőtt van itt egy leckénk annak bemutatásához, hogy Isten gyermekei vagyunk: könyörületeseknek kell lennünk a felebarátainkhoz a szükségükben. Itt tehát az alamizsnálkodást ajánlja. Korábban gyakran mondtuk, hogy az *alamizsna* szó ugyanannyit jelent, mint a könyörület. Most látjuk, hogy más titulusok mellett Isten ezt is Magára vonatkoztatja, hogy Ő kedves és könyörületes. Akkor viszont nem lehetünk a gyermekei és nem is fog elismerni azoknak, csak ha ennek a példának megfelelően munkálkodunk: nevezetesen, könyörületre indulunk, amikor szegény embereket látunk ínségben, s elkezdünk gondoskodni róluk, mindegyikünk a saját képességeinek megfelelően. Igaz, hogy elosztogathatjuk az egész vagyónkat, de az mégsem lesz erénynek tekintve. Mert mielőtt megnyílik a kéz az adakozásra, a szívet meg kell érintenie a könyörületnek. De ha könyörülünk a nyomorúságban levőkön, akkor támogatnunk is kell őket erőnk szerint. Mert (ahogyan szent Jakab mondja), ha azt mondom egy szegény embernek: barátom, az Isten majd megsegít, azzal kimutatom, hogy nincs bennem szeretet. Ha azt mondom, nagy szánalmas ez az ember, de közben nem munkálkodom annak megsegítésén, akit támogatnom kellene, az gúny, és én nem vagyok más, mint képmutató. Azaz, látom, miképpen könyörült rajtam Isten, s az pedig egyenértékű azzal, hogy alkalmat adott a szolgálatba állásra, ebből pedig látom, hogy elhívott engem, de közben semmi látszatát sem mutatom ennek. S ha csak egy cseppnyi kedvesség lenne bennem akkor vajon nem igyekeznék segíteni a magam részéről a szükségben levőkön?

Azt kell tehát megjegyeznünk ebből a szövegből, hogy a Szentlélek buzdít minket az alamizsnálkodásra, az pedig két dologból áll: könyörületesnek lenni a felebarátaink iránt, amikor ínségben látjuk őket, s olyan könyörületes szeretetnek kell bennünk lenni, hogy keressük az eszközöket a támogatásukra, s minden embernek törekednie kell erre az erejének megfelelően. Igaz, hogy nem tudjuk kiszolgálni az összes szükségét, amiket látunk, ezért a keresztyén ember joggal siránkozhat a szívében anélkül, hogy a kezét megmozdítaná a pénzes zacskója felé. Hisz lehetetlenség (még a legszívélyesebbeknek is) mindig segíteni. Ezért ennek a könyörületességnek elegendőnek kell lenni a számunkra és Isten azt alamizsnaként fogadja el, mintha a szegényeket fenntartaná és etetné. S amikor megvan bennünk ez a könyörület a szegény ember iránt, az ugyanolyan nagy áldozat, mintha egy teli pénztárcának egy részét kapta volna meg. Mindazonáltal mindig oda kell figyelni arra, hogy a lehetőségeinknek megfelelően járjunk el, tudva, hogy Urunk a javainak sáfárjaivá tett minket, amiket nem azért adott a kezünkbe, hogy egyedül csak mi fáljuk fel azokat, hanem osszuk is meg azokkal, akiknek erre szükségük van. Igaz, hogy senki emberfia sem képes biztos határvonalat húzni ebben a dologban, s biztos, hogy amikor szent Pál beszél róla, ő azt mondja, hogy Isten nem úgy kényszerít minket erre, mintha kénytelenségből történne, hanem azt akarja, hogy önszántunkból cselekedjünk (Rm12:8, 2Kor9:7). Egyébként tartsuk észben, hogy ha a szegények élénk kerülnek, s mi látjuk a szükségüket, de zárva tartjuk a pénzes zacskónkat, azaz nem kegyeskedünk támogatni őket, az biztos jele annak, hogy olyanok vagyunk, mint a vadállatok és egy fillérnyi könyörület sincs bennünk. Ezért egy napon majd mi magunk is megérezzük a hasonló könyörtelenséget, ha Isten bármi bajt küld ránk, s noha nyomorultak, leszünk, senki emberfia nem indul meg azon, hanem az emberek megvetéssel néznek ránk, ezért lerázottak és végleg elhagyottak leszünk. Mert ez a mérték és a fizetség, amit Isten szokott adni mindazoknak, akik keményszívűek a felebarátaikkal szemben, amint meg van írva: aki irgalmatlan, azt irgalom nélküli ítélet fogja sújtani (Jak2:13). Sőt, amellet, hogy az emberek kegyetlenek lesznek velünk a cselekedeteinknek megfelelően, végül majd meg kell jelennünk

Isten előtt is, aki teljes szigorral bánik majd velünk, mert nem követtük a Benne levő jóságot, amiről azt akarja, hogy a szabályunk és a példánk legyen. Annál inkább észben kell tartanunk ezt a tanítást, amit itt látunk: nevezetesen, hogy Isten nem gondolja elégségesnek, ha csak tartózkodunk a gaztettek megcselekvésétől, valamint attól, hogy ártsunk a felebarátainknak, s elragadjuk mások javait és vagyonát. Igaz, hogy az máris egyfajta erény, ha joggal állíthatjuk, hogy tiszták a kezeink, s nincsenek átadva a tolvajlásra, csalásra és erőszakra. De ettől még ne gondoljuk, hogy teljesen tiszták vagyunk. Mert Isten megadta nekünk azt, amivel megsegíthetjük a szükségben levőket, s ha nem tesszük meg, hibáztatandók vagyunk. De miért? Mert elvettük Isten javait és más módon használtuk fel azokat, mint ahogyan Ő akarta. Ha egy szolga bizalmat kap az ura javainak átvételéhez és az ura kijelölt egy adottösszeget, amit át kell adnia valakinek, illetve egy pénzösszeget, amit át kell adnia másvalakinek, vagy ha megszabta, miképpen kell felélni a javait, ha a szolga szűkmarkúskodik, így ha valaki eljön és azt mondja neki: fizess nekem, de nem kap egy fillért sem, s eljön a másik és azt mondja: az urad azt akarja, hogy ezt és ezt add át nekem, de nem kap semmit, s a házanépe kenyérért kiált, de a szolga, aki az ura szolgálatában áll, hagyja őket éhezni, akkor könyörgöm, elfogadható válasz az, ha a szolga ezt válaszolja: uram egy morzsányit sem érintettem a javaidból, vagy uram, megőriztem mindent, amit csak rám bízál? Mert az ura mondhatja ezt a szolgája gyalázatára: én nem ebből a célból adtam át a javaimat neked. Mert megszegényítettél engem azzal, hogy nem adtad át a javakat oda, ahová elrendeltem, s most én viselem a te szűkmarkúságod gyalázatát annak szűkre fogása miatt, ami soha nem is volt a tiéd. Nos, ha egy úr ilyen szolgálattal találkozunk, vajon nem ítéli majd gonosznak? Hasonlóképpen Isten is: azért adja nekünk a javait, hogy könnyítsünk azokkal a felebarátainkon. Ha viszont mi ezzel ellentétben olyan szűkmarkúak vagyunk, hogy egyetlen fillér sem hagyja le a pénzes zacskónkat, sem egy morzsa sem az asztalunkat, mi lesz velünk? Ez vajon nem azok megkárosítása, akiket Isten arra rendelt, hogy a vagyonunk egy részét megosszunk velük, továbbá Isten megrablása azzal, amit a kezünkbe adott? Akkor hát, mint korábban mondtam, tanuljunk meg könyörületesebbeknek lenni. S bár senki nem szabhatja meg nekünk, hogy ennyit és ennyit kell adnod, mindazonáltal mindenki maga törekedjen a saját képességeinek figyelembevételével erre, jól tudva, hogy amikor megtettünk mindent, amit csak tehettünk, azzal még nem vagyunk felmentve. Látjátok tehát a konkrét törvény, aminek mindenkire vonatkoznia kell: ennek a könyörületnek szélteben-hosszában el kell terjednie, olyan messzire, hogy önmagunkat még mindig elégteleneknek valljuk a szegények vonatkozásában. Ha pedig megtettük mindazt, amit lehetett (bár nem jutottunk el a teljes tökéletességig), tehát nem szűkmarkúan vagy zsörtölődve, hanem szívesen támogattuk a szükségben levőket, legyünk abban biztosak, hogy Urunk elfogadja az alamizsnánkat édes illatú áldozatként, sőt, akkor is, ha van is abban némi hiba, s mi a tizedrészét sem tettük meg annak, amit meg kellett volna tennünk. Ezzel együtt meg kell jegyeznünk az itt említett körülményt is, nevezetesen: ne engedjük sorvadozni a szükségben levőt (mert amikor késlekedünk, az annak jele, hogy nem szívesen teszünk jót a felebarátainkkal), s ne toljuk őket félre más időkre, hacsak nincs arra valami jó okunk. Mert nagyon is előfordulhat, hogy valaki könyörületes, de mégis érdeklődik a másik ember szükségéi iránt: ez nem az a késlekedés, amire Jób akkor gondolt, amikor azt mondta, hogy nem okozott csalódást a szegény embernek a vágyakozásában. Mert itt a szűkmarkúakban rejlő ellenszenvet akarta kifejezni: nevezetesen, ha valaki bármi segítségre vágyik tőlük, s szeretne néhány fillérhez jutni a pénzeszacskójukból, akkor úgy tűnik nekik, mintha a beleiket rángatnák ki a hasukból. Ezért mindig is igyekeznek kibúvókat találni. Olyanok ők, mint egy rossz számvívó: amikor eljönnek az emberek, hogy a fizetésüket követeljék, tudja jól, hogy fizetnie kell, sőt képes is azt megtenni. De jobbnak látja még egy-két napig a pénzeszacskójában tartani a pénzt. Vagy mint valaki, akit akasztani visznek. Húzza az időt, amíg csak lehetséges, aztán mikor a létrához ér, minden fokán szónokolni kezd. Ugyanúgy tesznek ezek a visszatartók is, amikor eljön valaki a fizetségéért: ettől mindig visszahúzódnak, még sokkalta jobban, mintha valaki alamizsnát kérni jött volna hozzájuk. Ha

azonban könyörületesekek vagyunk, akkor biztosan nem engedjük meg magunkban ezt a késlekedést: a szegényeknek nem szabad oly módon sorvadozni előttünk, hogy mindig a füleinkben csengjenek a kiáltásaik, hanem azonnal meg kell segítenünk őket, amennyire csak tőlünk telik. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból: nevezetesen, ha Isten számára elfogadható alamizsnákat akarunk osztogatni, nem szabad addig várakoznunk, ameddig erőszakosan fel nem szólítanak, hanem mikor látjuk a szükségét, azonnal lépünk kell, mint ahogyan nekünk magunknak is, ha valami szükségét szenvedünk el, úgy tűnik, az emberek soha nem a kellő időben jönnek megsegíteni minket. S akkor miért nem bánunk másokkal is ennek megfelelően? Nincs szükség ezen kívül más mércére. Mert valóban természetes szabály az, mely szerint tegyük azt másokkal, amit szeretnénk, ha velünk tennének. De mi gyorsak vagyunk a segítség elvárásában és származásunk lassúak a megadásában. Látjátok tehát az okot, amely miatt még jobban meg kell jegyeznünk ezt a mondást, miszerint Jób nem hagyta az özvegyet sóvárogni és nem okozott csalódást a szegénynek a várakozásában. Most pedig hozzátesszi, hogy nem egyedül ette a falatjait, hanem adott az árvának és az özvegynek is abból. Miért? Mert (mondja) anyám méhétől kezdve támogattam az özvegyet és atyaként tápláltam az árvát. Itt csodálatos példáját látjuk a jótékonyásnak és a nagylelkűségnek. Mert itt nem holmi csekély összegű alamizsnákról van szó egy, kettő vagy három héten át, hanem Jób azt jelenti itt ki, hogy az árvák atyja és az özvegyek védelmezője volt, s nemcsak a megsegítésükben, de a javainak és a vagyonának megosztásában is velük. Amikor ezt halljuk, könyörgöm, nem kell nagyon megszegényülnünk? Alig és nehezen találunk száz közül egyet is, aki szívesen támogat. Ezért ha elmulasztunk akár egy tucatszám alkalmat is, akkor is úgy véljük, megtettünk mindent, amikor egyvalakinek adtunk holmi csekély alamizsnát. Nem annyit, amennyit szükséges lett volna, hanem csupán pár fillért, majd otthagyjuk és azt mondjuk neki: menj és keress magadnak máshol is. Nem hatalmas szegény a számunkra, hogy Jób itt mondhatni tükröt tart elénk, s az ő személyében az Úr mutatja meg nekünk a kötelességünket, de mi mégsem teszünk semmit? De az itt szereplőknek is tanítania és építenie kellene bennünket. Ehelyett azonban elítél, mert nincs szükség más feljegyzésre a brutális kegyetlenségünk elítéléséhez, csak ez, ha nem követjük, ami itt Jóbról tárul a szemünk elé. Igaz, hogy bár nincs meg bennünk ez a tökéletesség, Isten mégsem mulaszt el elfogadni minket, mint azt említettem, mert jóllehet az alamizsnáink nem olyanok, mint amilyeneknek lenniük kell, Isten mégis értékeli azokat, ezért legyen meg bennünk az említett könyörület az ínségben levők iránt, s igyekezzünk jót tenni nekik, s tegyük azt vidám elmével. Közben azonban, ha nem is tudunk teljesen olyanokká válni, mint Jób, vajon nem kell követnünk őt? Nem kell legalábbis munkálkodnunk avégett, hogy az ő példájához igazodhassunk? Nem törekszünk elérni ugyanazt a célt? Nos, ha nem is vagyunk képesek felnevelni az árvát, még ha lenne is, miből, de a gyengeségünk visszatart minket attól, hogy minden erőnkkel ezen legyünk, akkor is legyen bennünk valamennyi könyörület, s tegyünk meg valamit, ha nem is mindent. S ha nem is érjük el azt a célt, ami felé Jób igyekezett, legalábbis haladjunk felé, látva, hogy Isten hívott el minket. De vajon nem hatalmas szegény, ha nem teszünk semmit? Vagy ha csak az egyik lábunkat mozdítjuk meg és megcsikorgatjuk a fogunkat tőle, mint azok a ténférgők teszik, akik úgy gondolják, hogy ha csak egy lépést is tesznek előre, egy egész hegyet kell maguk után húzni? Vagy ha csak az egyik kezüket emelik fel, attól is összevonják a szemöldöküket és a fogukat csikorgatják, s ahelyett, hogy előre mennének, inkább visszahúzódnak. Amikor ezen a módon tevékenykedünk, az vajon nem annak a jele, hogy nincs bennünk akarás? Ezért nem tudunk eljutni olyan tökéletességre, mint amilyenről Jób mondja, hogy rendelkezett vele, s amit nem hetvenkédképpen mond, hanem azzal a szándékkal, hogy még jobban megindítson minket, hogy végül kövessük a példáját. Mert Isten tudva, hogy soha nem leszünk jobbak az egyszerű tanítástól, szemüveget is ad nekünk, hogy még kevesebb mentségünk lehessen. Ha valaki megkérdi, hogy akkor mindenkinek kell adnunk, válogatás nélkül? A válasz erre az, hogy a Szentlélek nem a különbségtétel képességét akarja elvenni az alamizsnát osztogatóktól, hogy az emberek ne törődjenek annak a megfelelő

kiosztásával, mert a válogatás nélkül kellene azt osztogatni, akkor mindenki úgymond kiszáradna, s végül a szegények támogatás nélkül maradnának, mivel a legszemtelenebb vinne el mindent. S miféle emberek a legszemtelenebbek? Azok, akiken a legkevésbé kell könyörülni, mert szegényeknek színlelik magukat, de csakis azért, hogy mindent magukhoz ragadhassanak. Az egyetlen céljuk a kétszer, háromszor annyi megszerzése, és nem törődnek azzal, ha mások éheznek és szomjaznak. Ezért jó, ha az emberek használják a józan eszüket és közelebbről megnézik, kinek adnak, különös figyelemmel a világban mára eluralkodott erkölcstelenségre. Mert oly sok képmutató van, hogy nézni is szármalmas. Az ember száz közül egyet is nehezen talál, akit érdemes támogatni. Mert valóban vannak szegények, de az ember vonakodik segíteni nekik, mert amint kapnak valamit idővel átadják magukat a falánkságnak és az iszákosságnak, s így Isten mindent elpazaroltat velük. Röviden, eljutunk minden romlottság teljességére, ezért nagy józansággal és alapossággal kell adakoznunk. Közben azonban óvakodjunk, nehogy kibúvókat keressünk a szűkmarkúságunkra ennek a józanságnak az örve alatt. Mert Isten nem akarja, hogy az emberek ne törődjenek azzal kinek adnak, és pedig azért, hogy a jótétemények a megfelelő helyekre jussanak. Nem, de először is nekünk kell önmagunkban teljesen elhatározottaknak lennünk ebben a dologban. Ami engem illet, nem takarékoskodok az általam birtokolt mérték szerint: a képességeimnek megfelelően teszem a jót és nem vágyom másra, csak annak megtalálására, akit támogathatok. Amikor az ember így elhatározza magát, vizsgálódjon, hogy vajon az alamizsnái a megfelelő helyre jutnak-e ennél vagy amannál az embernél, mert ezt szabadon megteheti. De ha valaki azt mondja magának: jobb lesz nagyon józannak lennem, amikor adakozok. S így mindig talál alkalmat a kibúvóra, ezt mondva: nem látok szegénységet, örülve annak, ha okot találhat, amiért tartózkodhat az adakozástól. Ebből világosan kiderül, hogy az efféle ember nem akar mást, csak mentesíteni önmagát azok megsegítésétől, akiknek az ő segítségére van szükségük. Ezért ha vizsgálódni akarunk, akkor a jóakaratra kell elől járnia, azaz ne akarjunk mást, mint megcselekedni a jót, s ekkor bátran vizsgálódhatunk. Mert nagyon is megtehetjük, ha legelőször is helyesen gondolkodunk és nem keresünk mentséget a szűkmarkúságunkra. Látjátok tehát, hová kell eljutnunk. Azonban a vizsgálódásunk sem lehet túlságosan szűkreszabott. Mert lehetetlenség, hogy ne csapjanak be az adakozás során, s noha megteesszük a tőlünk telhető legjobbat a dolgok vizsgálatában, mégis, szükségszerűen néha tévedünk az alamizsna osztogatása során és olyanoknak adunk, akik nem méltók arra. S ez az oka annak, amiért szent Pál arra buzdít minket, hogy szüntelenül cselekedjünk a jót (Gal6:9, 2Thess3:13). Mert sokan fognak akadályozni minket. Először is látni fogunk rosszindulatú embereket, akik téves információkkal látnak el minket, s ebből fakad majd a hálátlanság, ami képes minket letaszítani az útról. De mégis bátraknak kell lennünk és ki kell tartanunk, akármi jön is ki belőle. Röviden, annak megfelelően, amit már mondtam, mi nem alkothatunk mindenre konkrét szabályokat, hanem az Isten által nekünk adott általános szabállyal kell megelégednünk, ami nem más, mint hogy legyünk kedves szívűek, akik hajlanak a szánalomra és a könyörületre, s akarjuk azok javát, akiknek a segítségünkre van szükségük és támogassuk őket. S nem szabad hagyni őket sóvárogni a késlekedéssel, miközben várnak ránk, hanem világosan akaró szívvel kell rendelkezünk, hogy a kezeink megnyíljanak, valahányszor a szükség úgy kívánja. Látjátok tehát, mit kell valójában innen megjegyeznünk. Aztán jegyezzük meg, miképpen teszi Jób rögtön ez után hozzá *nem nézte a ruhátlan pusztulását, s nem engedte fagyoskodni, akinek nem volt ruházata, hogy felöltözhessen, hanem* (mondja) *áldottak engem az oldalai s az ágyékai, s az én juhaim gypja melegítette őt fel.* Jób itt megmutatja, hogy az alamizsna osztogatásának sok módját dolgozta ki, s nemcsak ételt és italt osztogatott az éhezőknek és a szomjúhozóknak, hanem a mezíteleneket is felöltöztette. S valóban, ha könyörületesekek akarunk lenni, akkor oly módon kell segítenünk a felebarátainknak a szükségükben, ahogyan a helyzet megkívánja, mert nem elegendő csak részben nyújtani a segítséget. Igaz, az emberek nem tehetik meg azt, amit Jób megtett, mert nekünk nincs oly sokezer jószágunk, mint neki volt, mert őt a jövedelme alapján az akkori kor nagy fejedelmei

közé lehetett sorolni. Ahogyan látjuk, hogy nemcsak néhány pár vagy néhány száz ökre volt, hanem hatalmas nyájai, annyi, amennyit csak öt-hat faluban, sőt az egész megyében lehetett csak tartani. Hiszen részletesen láttuk, hogy a vagyona csak szarvasmarhából volt egy egész megyényi. Mindenki nem juthat ekkora gazdagságra. De bármerre is menjen a világ, vegyük fontolóra a saját képességeinket, mert annak megfelelően kell igyekeznünk jól tenni, amint ismerjük a szegény özvegyasszony történetét, aki csak két fillért adott, de Krisztus jobban dicsérte őt, amint azokat, akik egész vagyonokat adtak (Mk12:41, Lk21:2). Ennek oka pedig az, hogy ő mindenét odaadta, míg amazok csak a gazdagságuk piciny részét. Ezért vegye fontolóra mindenki a saját helyzetét, s amikor látjuk, hogy a felebarátaink híjával vannak az ételnek, az itálnak vagy a ruhának, ha nem vagyunk képesek másként támogatni őket, legalább imádkozzunk Istenhez, hogy könyörüljön rajtuk és segítse meg őket. De azzal együtt semmi módon se legyen mulasztás bennünk, amiért nem segítettük és támogattuk őket. Látjátok tehát, mit kell észben tartanunk abból, hogy miután Jób beszélt az ételéről és elmondta, hogy annak egy részét az éhezőknek adta, azt is hozzátette, hogy felöltöztette azokat, akik szenvedtek volna a hidegtől, ha nem segít rajtuk. *S az ő ágyékaik áldották őt*, mondja. Ezzel jelenti ki, hogy így volt alkalmuk megköszönni, amiért ezen a módon segítette meg őket. Így mutatja ki, hogy nem emberek kezéből várta a jutalmat, s nem a jó cselekvésének Isten iránti kötelezettségétől igyekezett mentesülni, hanem örült a jónak, amit tett, mert tudta, hogy az elfogadható Isten számára. S ezt a leckét jól észben kell tartanunk. Mert legyenek bár az emberek hálátlanok irántunk, s azok, akikkel jól tettünk, zúgolódjanak ellenünk és fizessenek rosszal a jóért, mi mégsem vesztettünk semmit azzal, ha jól tettünk nekik. De miért? Mert (akaratuk ellenére) fog a bensőjük áldani minket Isten előtt, ha megettettük őket. Ha pedig más módon segítettünk rajtuk, maga a dolog igazol majd minket. Igaz, néha olyan rosszindulatúak lesznek, hogy ezt mondják: igen, ennek túl sok célja van. Miért kellene hát szem előtt tartanom? Ahogyan manapság látjuk, hogy a legszegényebbek a legögösebbek, s akiknek az ember jól tenni igyekezett, azok fognak a leghamarabb rosszat mondani róla. Ezt látni fogjuk, de ne fáradjunk bele. Ha azonban nem vagyunk képesek elviselni ekkora hálátlanságot, jegyezzük meg az itt elhangzott mondást: a dolog, amit megtettünk, fog minket áldani Isten előtt. Van bárki, aki akkor gazember, hogy zsörtölődik és zúgolódik, amikor másvalaki megsegítette? Remek, de akkor is magával viszi az oldalait, és ha valaki felöltöztette, a teste fogja szükségszerűen áldani az illetőt Isten előtt. Igaz, hogy benne nincs ilyen szándék, de tegyen akármit, Isten a felöltöztetett testére fog nézni, s azt az áldottságot fogja számításba venni. Ha valakit megettettek, (mint említettem,) a bensője fog szükségszerűen beszélni, s ha a szája zsémbes is, a jót gonosszá változtatja, és nem jön abból ki más, csak méreg, a mi Urunk mégis elfogadja majd az adakozás áldottságát, amit a másik ember tett meg neki. Látjátok hát: azért, hogy azoktámogatására induljunk, akiknek ránk van szükségük, meg kell jegyeznünk, hogy nem szabad figyelembe vennünk, képesek-e viszonzni vagy sem, vagy ellentételezni a nekik teendő jót, illetve hálások lesznek-e. Hanem legyen a helyzet ezzel akár teljesen ellentétes, mi akkor se veszítjük el a munkánkat, mert Isten majd elfogadja a felkínált áldozatot. Látjátok hát, milyen értelemben szerepel ebben a mondásban az, hogy a hidegtől sanyargatott ember oldalai vagy ágyékai áldják azt, aki felöltöztette azokat. Viszont jegyezzük meg, hogy noha a szegények nem kérnek bosszút ellenünk, s nem panaszkodnak ránk, az oldalaik mégis megátkoznak majd minket a szenvedés miatt, amikor becsukjuk a szemeinket és nem könyörülünk rajtuk, hanem ezt mondjuk: én könnyen élek, s nem törődöm azzal, hogy más mit csinál. Ha ennyire keményszívűek vagyunk, akkor biztos, hogy amikor nem kegyeskedünk segíteni a szegényeken és a szükségétől szenvedőkön, Isten az oldalaikat és az ágyékaikat szólaltatja meg, s bár maguk az emberek nem nyitják panaszra a szájukat, mégis, a kín, amit elszenvednek fog kiáltani és panaszkodni Isten előtt, amit majd követ a panasznak megfelelő bosszú. S ez így lesz, még ha az emberek egy szót sem szólnak, mint azt korábban említettem. Most, miután Jób ezeket mondta, hozzáteszi, hogy *nem emelte fel a kezét az árvák ellen, pedig látta a kapukban a saját*

segítségét. Azaz, megtehetette volna anélkül, hogy büntetést kapott volna az emberektől. Mert azokban az időkben az emberek a városok kapuiban ültek és szolgáltattak igazságot, mert azok voltak a leglátogatottabb helyek. Jó tehát igazat szól, amikor azt mondja: az egyik embert megreszkettethettem volna, a másikat futásra kényszeríthettem volna, és olyan lehettem volna közöttük, mint a villám, de senki nem merete volna megnyitni a száját ellenem. Miért? Mert a tekintélye emberek az ő oldalára álltak volna, s a nép nem mert volna panaszkodni rá: ha mégis megteszik, a bírák nem mertek volna igazságot szolgáltatni. Ezért tehát, noha teljhatalmam volt, és az igazságszolgáltatás emberei eltűrtek volna mindent, amit csak teszek, mégsem éltem vissza a tekintélyemmel, és nem tapostam lábbal a szegény népen. Ha volt egy apátlan árva, nem kerestem a magam hasznát általa. Mert tudjuk, hogy az árvagyermeket gyakran kizsákmányolták. Jó tehát megmutatja, hogy olyan becsületes elméjű volt, aki mikor elragadhatta volna mások javait, soha nem tette meg, és soha nem támogatta a saját boldogulását mások kárára: nem, még ha lett is volna rá szabadsága az emberek részéről. Azonban hozzáteszi ennek az okát is: *Mert (mondja,) megrettentett az Isten büntetése és az, ahogyan ostorozza az embereket.* Mintha azt mondaná: nem törődöm azzal, hogy az emberek rosszat mondanak-e rólam, vagy sem, hanem csak Istenen tartom a szemem, Aki az én mennyei Bíróm. S itt látjuk, először is, hogy milyen nagy volt a romlás minden időben, s azok, akik arra rendeltettek, hogy mindenkinek biztosítsák a jogait, nem látták el az ezzel kapcsolatos kötelességeiket. Az tehát nem új dolog, ha a bírók manapság a gonoszok felé nyújtják ki a kezüket bátorítva és tűrve őket a gonoszágaikban. Mert ez mindig is közönséges szokás volt. Ezért azoknak, akik az igazságszolgáltatás szervezetében vannak, jobban meg kell nézniük önmagukat, hogy ellátják-e Isten előtt a kötelességeiket? De mi a helyzet? Ez a romlás hosszú ideje uralkodóvá vált, s manapság minden eddiginél jobban kiteljesedett. Ha valaki azt mondja: nem számít, hiszen látható, hogy a gázság már oly hosszú ideje fennáll, az valójában egyáltalán nem mentség rá. S abban az időben nem is létezett olyan istenismeret, s az emberek nem ismerték olyan jól a tanítást, mint manapság. Ezért azok, akik ma ülnek az igazságszolgáltatás székeiben buzogánnyal a kezükben, de eltűrik a zsarolásokat, vagy elnézik a szegények lábbal tiprását, s nem törődnek azzal, vagy szemet hunynak a tekintélyesek előtt, ha azok többek ragadnak magukhoz, mint illene, miféle mentégük lehet, amikor látjuk, hogy a füleikben naponta felcsendülnek az intések és a figyelmeztetések, s elhangzanak a kötelességeik, mind Isten, mind a rájuk bízott emberek iránt? Jegyezzük hát meg ezt a tanítást, miszerint, ha abban az időben akkora romlottság volt közönségesen a világban, ami miatt a bírák a gonoszokat támogatták, akkor minden embernek önmagát kellett vigasztalnia, ahogyan a mostani zűrzavarban is látjuk. S ennek nem szabad nagyon megszorítania minket, még ha nem is találunk se jogosságot, se józan észet azok ellen, akik rosszat tesznek nekünk, s nem vagyunk képesek rendbe szedni a dolgainkat. Akkor hát fel kell magunkat fegyverezni a türelemmel, mert látjuk, hogy Isten akarata volt a szolgálóinak ezen a módon történő próbára tévése minden időben. Ő nagyon is megszilárdíthatta volna az igazságot már Jó idejében is, de azt akarta, hogy a szegények szenvedjenek. Ezért ma is ebben a helyzetben vagyunk, s ezzel akarja megtanítani nekünk, mit is jelent szenvedni. Jegyezzük ezt meg. De mindazonáltal az igazságszolgáltatás székeiben ülőknek is illik magukra nézni. Miután ugyanis az emberek hajlamosak erre a bűnre, hamar ki kell emelni őket a hivatalukból, ha nem ügyelnek erre, amint azt megannyi példából láthatjuk. S van egy második lecke is, amire szintén illik emlékeznünk: nekünk nem azzal kell törődni, mi a törvényes a világ szemében, hanem Istenre kell néznünk Jó példája alapján, hogy az Ő félelme tartson vissza minket attól, hogy ártsunk vagy kárt okozunk a felebarátaink közül bárkinek. S ez a lecke nagyon szükséges. Mert könnyörgöm, mi mással törődnek az emberek manapság, mint azzal, hogy elkerüljék az emberek korholásait? Vajon elegendő, ha valaki képes dűlőre vinni az ügyeit, de közben milyen az igazságszolgáltatás rendje? Amilyen volt Jó idejében is. A kapukban kaphattak segítséget azok, akik zsaroltak, akik felfalták az özvegyeket és akik zaklatták a szegényeket. Ó jaj, manapság ugyanebbe a végletbe jutottunk, sőt sokkal

rosszabb a helyzet, mert ha megtapossák a szegényt, nem kap jóvátételt sehol. De miért? Mert azok, akik elveszik mások javait, akik becsapják, megverik és zaklatják a szegény embereket, s túlmennek minden határon a gonoszságokban, törvénytelen személyek, akik olyan bátorságra tesznek szert, hogy azt hiszik, nincs törvény, ami visszatartaná őket. Azután a magiszterek a maguk részéről félénkebbek az asszonyoknál, és nincs bennük meg Isten Lelkének a határozottsága, vagy megelégednek a színleléssel és az emberek kedvében járással, s többé-kevésbé egyetértenek a gonoszokkal. S noha tudják, hogy a dolgok rossz útra tértek, mégis bennünk buzgóság a visszatartásukhoz. A többiek még rosszabbak, mert nem keresnek más, csak azt, hogy minden átlépje a korlátjait, s a világ olyan végletes gonoszságba jusson, hogy ne legyen se istenfélelem, se őszinteség, se semmi más, csak zűrzavar. Íme, hová jutottunk. Most tehát az emberek legnagyobb része nem is gondolkodik másról, mint arról, hogy miképpen menekülhetnek a gaztett elkövetése után. Nézz meg egy tivornyázót, aki lesben áll mások javainak elragadására: garantálom nektek, hogy ha van valami módja a csapdába ejtésüknek, ő kikémeleli. Igen, de számot kell erről adnia. Na és akkor mi van? Ha megvesztegethetem ezt vagy azt az embert (mondja), akkor a dolog idővel majd elrendeződik. Ha képes vagyok ilyen és ilyen ajándékot vinni neki, elnyerem a szívét, s ő majd mellém állít még másik két-három embert. Ha pedig még egyszer megteszem ezt, a negyedikben is biztos lehetek. Ha pedig egy féltucatot állítok a magam oldalára, a dolog az én oldalamra billen. Látjátok tehát, miképpen bocsátják magukat áruba az igazság kardját a kezükben tartók úgy, mint holmi ribancok: többé nem törődnek sem a szégyennel, sem a saját tisztességükkel, sem semmi mással. Mert manapság a kibúvók, amikkel előhozakodnak, olyan gyalázatosak, hogy sem szégyen, sem őszinteség nincs azokban. Látjuk ezt, s ezért vesz mindenki szabadságot a rablásra, a fosztogatásra, az elnyomásra és a zsarolások elkövetésére. De miért? Mert ha a dolgot az igazságszolgáltatás elé viszik, mindent kiforgatnak. Ezért ezt a mondatot érdemes alaposan megjegyezni, amiben Jób ünnepélyesen kijelenti, hogy a hitele és a tekintélye, valamint annak ellenére, hogy az emberek olyan ámulattal álltak előtte, hogy még maguk a bírák sem mertek vitába szállni vele, mégsem volt rá semmiféle panasz, hanem saját magától tartózkodott minden gonoszságtól, és nem jutott arra a következtetésre, hogy megtehet valamit csak azért, mert az emberek megengedik, hanem mindig ez a mondas volt a zablája, nevezetesen, hogy *Isten büntetései tették őt félénkké*. Ezért tanuljunk meg szilárdan és jó lelkiismerettel járni, s amikor meg akarunk tenni bármit, vizsgáljuk meg, hogy Isten megengedi-e azt vagy sem. Ha pedig látjuk, hogy nem tetszik Istennek, ezért megtiltotta és visszautasította azt, hagyjuk el. S még ha igazolnak is minket az emberek, sőt szabadságot adnak annak megtételére, amit szeretnénk, mégis tartózkodjunk annak megcselekvésétől. S miért? Mert majd a mennyei Bíró elé kell járulnunk. S mi hasznunk lesz abból, ha kimenekültünk az emberek kezéből? Hisz az csak megduplázza a bosszút. De miért? Mert jól kimutatjuk a cselekedeteinkkel, hogy jobban félünk az emberektől, mint Istentől. S nem látjátok, milyen szörnyűséges sértéssel illetjük Őt, többre becsülve a halandó teremtményeket és a nyomorult tetemeiket az Ő fenségénél? Félek az emberektől, de közben gúnyolom Istent és az Ő fensége semmi lesz a számomra. Aztán ha megrontottunk az igazságszolgáltatást akár gyűlölködéssel, akár személyválogatással, akár bármi más tekervényes módon, hogy megnyerjük a bírakat: nem látjuk, hogy ez a második gyalázat, amivel Istent illetjük? Nem bemocskolása ez annak, amit Ő megszentelt? Mert az igazságszolgáltatás szent dolog, mi pedig megszenstelenítjük azt, amikor megrontjuk azokat, akik annak a székében ülnek, és akiket Isten jelölt ki arra a célra, hogy az Ő nevének tekintélye ragyogjon bennük. Ha mi (azt mondom) elkezdjük őket elfordítani, az vajon nem hatalmas árulás Istennel szemben? S emiatt mondtam, hogy csak megkettőzzük Isten haragját magunkon, ha ezen a módon csúszunk ki az emberek kezéből. Látjuk tehát, hogy Istenre kell szegeznünk a tekintetünket, s az Ő ítéletére kell néznünk, hogy saját magunk akaratából tartózkodjunk a rossz megcselekvésétől, amikor megtehetjük azt, még ha az emberek részéről ez meg is van engedve. S ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy ennek a félelmünknek Isten

büntetésétől nemcsak akkor kell fennállnia, amikor megérezzük azt, hanem már azt megelőzően is, mielőtt utolérne minket. Mert túl késő az embernek megérezni, hogy Isten az ő Bírója, amikor már lesújtott rá a keze. Ezért féljünk akkor, amikor Isten fenyeget minket, még mielőtt csapások zuhognak a fejünkre. Látjátok tehát, miképpen tartózkodhat mindenki a gáztettektől, ha a hit szemeivel előre látja a még messze levő büntetéseket, melyek a gonosztevők, valamint azok számára vannak előkészítve, akik bajt okoznak a felebarátaiknak. S Isten nagyon kegyes irántunk, amikor előre figyelmeztet minket, hogy elejét vehessük a bosszújának. Látjátok tehát, hogy mit kell észben tartanunk. Zárásképpen pedig Jób hozzáteszi: *hogyan hordozhatom el a terhét?* Ezzel mutatja meg azt a dolgot, amiről az apostol is beszél nekünk, nevezetesen, hogy nagyon félelmetes dolog az élő Isten kezébe esni (Zsid10:31). Félünk az emberek büntetéseitől, melyek csak a testet sújtják, de mit teszünk Isten tüzével, ami mindent megemészt, és soha ki nem alszik, hanem úgy lobog, hogy benne kell maradnunk és túrnunk örökké? Miért nem törődünk azzal? Induljunk hát meg Isten eme büntetésén és ne csak a világi gyalázatra vagy büntetésre való tekintettel tartózkodjunk a gáztettektől, hanem vegyük alaposan fontolóra az elménkben és az értelmünkben, és vegyük biztosra, hogy amikor az emberek elhatározzák az elképzelhető legnagyobb kínzásokat végrehajtani rajtunk, mindaz semmi Isten súlyos bosszújához képest. Az embert kerékbe törhetik, vagy spanyolcsizmába foghatják, vagy megégethetik elevenen. S bár ezek nagyon fájdalmas kínzások, mégis elmúlnak és nem tartanak örökké, aztán csak a testet szomorítják. De íme, Isten haragja felemészt mindent, olyan, mint a lobogó tűz, ami örökké ég, s mint a féreg, ami belülről rágja és mardossa a szívet (5Móz32:22, Ézs51:8, 66:24). Amikor a Szentírás ilyen hasonlatokat használ, azzal nem fejezi ki, mi is ez a maga teljességében, hanem csak némi csekély előízét akarja megadni nekünk. Ezért jegyezzük meg jól, hogy Isten bosszúja, ami a gonoszok számára van előkészítve, elhordozhatatlan teher. S ez indítsa minket arra, hogy félelemben és türelemben járjunk, biztosra véve, hogy ha az emberek kegyetlenek és erőszakosok velünk szemben, van Bíró a mennyben, Aki majd bosszút áll ezért. S ugyanez tartson minket vissza a gáztettektől, még ha minden világi vonatkozásban biztonsággal el is követhetjük azokat. S vigyázzunk a lelkiismeretünk tisztaságára, és az istenismeret legyen a minket vezető szabály. S mindig nézzünk felfelé arra, Aki ebbe a világba helyezett minket, kijelentve, hogy egy napon majd az ítélszéke elé kell járulnunk számadásra.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket velünk oly módon, hogy könyöröghessünk a bocsánatért, és sajnálkozzunk miattuk, igyekezzünk teljes mértékben kijavítani azokat, s naponta húzzunk hasznát az engedelmességből Vele szemben, amíg teljesen át nem alakulunk. S könyörülve a szükségben levőkön, valóban igyekezzünk támogatni is őket. Bár nem vagyunk méltók rá, mégis, látva, hogy Isten megérezte velünk a jóságát és könyörületét, ne kételkedjünk abban, hogy egyre többet és többet ruház majd ránk, s napról napra növeli a kegyelmét bennünk, ha Hozzá menekülünk segítségért és valódi alázattal, annak megfelelően, ahogyan naponta hívogat és csalogat minket az Ő Ígétével. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A száztizenötödik prédikáció, ami az ötödik a harmincegyedik fejezetről

Ez a prédikáció kapcsolódik még a 21-23. versekhez, majd az utána következő szöveghez

Jób31:24-28

24. Ha reménységemet aranyba vetettem, és azt mondtam az olvasztott aranynak: Én bizodalmam!

25. Ha örültem azon, hogy nagy a gazdagságom, és hogy sokat szerzett az én kezem;

26. Ha néztem a napot, mikor fényesen ragyogott, és a holdat, mikor méltósággal haladt,

27. És az én szívem titkon elcsábult, és szájjammal megcsókoltam a kezemet:

28. Ez is bíró elé tartozó bűn volna, mert ámtítottam volna az Istent oda fent!

Tegnap láttuk az ünnepélyes kijelentést, amit Jób tett arról, hogy nem az emberek miatt jár becsületesen, hanem mert mindig Istenre tekint, tudva, hogy Ő minden ember Bírója, s nekünk Elé kell járulnunk majd számot adni. Konkrétan azt mondta, hogy nem bízott a saját hitelében, s nem volt benne semmi olyan ostoba elképzelés, hogy félelmetessé tesz önmagát, mint ahogyan a gazdagok teszik, akiknek van mivel, így a nagyobbak mindig felfuvalkodnak a gögtől, s látjuk, hogy a szegényeket, és azokat, akik nem tudnak bosszút állni magukért, megtapossák, nyugtalanítják és az emberek rosszat tesznek nekik, megsértik és gyalázzák őket. Jób tehát azt mondja, hogy tartózkodott az emberek mindennemű megsértésétől és nem kezdett nekik semmiféle rosszat tenni. S miért? Mert tudta, hogy nem kerülheti el Isten kezét. Itt rá kell mutatnunk, hogy ha a gonoszság felerősödik itt lenn, nekünk türelmet kell tanúsítanunk, látva, hogy Isten mindig ezen a módon akarta próbára tenni a szolgálait. Azaz, megannyi bántalmazást kell elszenvedniük és nem fogják biztosítani a jogaikat, mert az igazságszolgáltatást megvakították vagy inkább a feje tetejére állították. Jegyezzük hát meg: nem szabad azt hinnünk, hogy bármit nyertünk, ha kimenekültünk az emberek kezéből, mert nem tettünk mást, csak Isten haragját lobbantottuk lángra önmagunk ellen, mivel az, aki eltorzította az igazságszolgáltatást, árulás vádjával bűnös Isten előtt. Továbbá, az emberek magukon követnek el erőszakot, amikor azt hiszik, hogy valami azért törvényes, mert emberek keze nem bünteti azt, s emiatt nagyobb bátorságra téve szert Istent súlyosabban sértik meg. Így az Ő átkának fokozódnia, valamint egyre jobban és jobban lángra kell lobbannia rajtunk. Most, miután Jób kijelentette, hogy nem élt vissza az árvák helyzetével, és nem tett semmi erőszakos dolgot a gyengékkel, hozzáteszi, hogy *nem az aranyban bízott és nem mondta a vagyonának: terád támaszkodom, és nem örvendezett, amikor nőtt a vagyona*. Nekünk mindig észben kell tartani, az eddig elhangzottakat, tudniillik, hogy Jób nem egy konkrét erény említ, hanem általánosságban szemlélte a jó élet egész szabályát, amit Isten adott nekünk. S valóban nem elegendő a számunkra a törvény valamely részének teljesítése (ha legalábbis képesek lennénk arra), hanem igyekeznünk kell az egész életünket mindama dolgoknak megfelelően szabályozni és alakítani, amiket Isten parancsol nekünk. Hasonlóképpen tehát, ahogyan Jób kijelentette, hogy nem volt kegyetlen az árvákkal és a szegényekkel szemben, most úgy mondja, hogy nem fuvalkodott fel a gögtől és a vakmerőségtől önmagában, s nem tulajdonított többet magának azért, mert gazdag volt. Ez biztosan páratlan erény volt. Mert általában azt látjuk, hogy ha valaki rendelkezik bármi aprósággal, amivel dicsekedhet, az emberek alig-alig képesek elviselni a beképzeltségét. Nem kell királyoknak vagy fejedelmeknek lennünk ahhoz, hogy felfuvalkodjunk vagy hengegjünk, mert amint valakinek van némi csekély vagyona, idővel lábujjhegyre áll és kitérja a szárnyait. S a hengegés nemcsak a férfiakban, de az asszonyokban

is megvan. S bizonyosan látjuk, hogy amint a nőknek van mivel, virágzanak a pompájukban és túllépik a mértékeiket. Aztán az ember úgy megváltoztatja az ábrázatát, hogy csak egyoldalúan kegyeskedik a felebarátaira nézni, de aligha nyitja meg a száját. Ha pedig megteszi, akkor olyan gúnyosan és gőgösen teszi, hogy az emberek félnek bármit mondani neki. Látjátok tehát a mindenütt előforduló gőgöt. De mi lesz abból, ha az arany és az ezüst nagy halmaival rendelkeznek, vagy ha minden az akaratumk szerint történik, mint Jób esetében is, mikor látta, hogy a vagyona megsokszorozódik? Vajon nem nehéz dolog az ember számára lágynak és alázatosnak maradni, amikor a kofferjei arannyal és ezüsstel vannak tele úgy, hogy nem kell semmit félretennie? Látjátok hát, hogy Isten csodálatosan munkálkodott Jóbban, amikor nem engedte őt elvakulni a hiábavaló önteltségtől, amiért olyan gazdag volt, hanem úgy birtokoltatta vele a vagyonát, hogy mindig kész legyen azt elveszíteni és ne kösse hozzá a szívét.

Most íme, amit Jób önmagáról jelentett ki, az valamennyiünknek meg van parancsolva annak megfelelően, amit a zsoltárokból olvasunk: a vagyonban, ha nő, ne bizakodjatok (Zsolt62:11). Azaz, ne tegyétek azt bálványá, hogy a bizalmatokat abba vethessétek, és ne fuvalkodjatok fel a rátartiságtól. S ebben a vonatkozásban mondja szent Pál, hogy a kapzsiság bálványimádás (Ef5:5). Mert lehetetlenség, hogy az ember kapzsi legyen és többet akarjon, de azzal együtt ne legyen gőgös is és ne akarja, hogy a vagyona miatt becsüljék nagyra. Amikor pedig ez a gőg uralkodik az emberekben, az kétségtelenül kettős bálványimádás. Az egyik az, hogy azzal hitegeti magát, hogy Isten elhagyja, ha nincs, amivel önmagán segíthet, aztán ha gazdag, megveti Istent és olyan jól védettnek véli magát, hogy semmi másra nincs szüksége. Röviden, ez egyfajta ittasság. Mert hasonlóképpen ahhoz, amikor az ember lerészegedik, csodákat hitet el önmagával, úgy amikor gazdag, a vagyonában bíz, és többé nem emlékezik meg arról, hogy ő halandó ember, hanem úgy feledkezik meg önmagáról, hogy nem ártall Isten ellen felkelni. Ezért jegyezzük meg alaposan, hogy Jób itt semmi olyasmit nem jelent ki önmagáról, amit Isten ne parancsolna meg minden istenfélőnek, s ami nem más, mint az, hogy nem szabad az elméjüket a vagyonhoz kötni, még ha úsznak is abban. Másodszor, jegyezzük meg, hogy ez ritka erény az emberek között. ezért még nagyobb szükség van arra, hogy teljes igyekezettel törekedjünk rá, látva, hogy nem tudjuk visszafogni magunkat nagy nehézségek nélkül, valamint anélkül, hogy önmagunkat teljesen le ne taposnánk. Igyekezzünk hát úgy megállni, hogy a vagyon ne ragadjon minket el és ne vakítson meg annyira, hogy a szívünk és az elménk csak arra irányuljon.

Továbbá jegyezzük meg, hogy tűrhetetlen bűn, ha az ember a saját javaiban bíz. Miért? Mert vajon nem rendkívül szörnyűséges sértés az ember részéről megfosztani Istent a Neki kijáró tisztelettől, s halott és értelem nélküli teremtménynek adni azt? S vajon nem alkotnak istent a vagyonukból azok (mint korábban mondtam), akik olyan sokat tulajdonítanak annak? Látjátok tehát, hogy Istent megfosztják a tisztességétől, az arany és az ezüst pedig, amik csak holt teremtmények, bírják azt. Vajon ez nem szörnyűséges dolog? Tanuljuk hát meg, hogy nem számíthatunk önmagunkra ama javak színezetével, amiket Isten ad meg nekünk anélkül, hogy ne válnánk undorító árulókká Isten számára, valamint bolond bálványimádókká, ahogyan szent Pál nevezi a kapzsi embereket (Ef5:5). S ez az, amit Jób szeretett volna kifejezni, amikor ezt mondta: *ha a reménységemet az aranyba vetettem, vagy azt mondtam az olvasztott aranyak: Én bizodalmam!* Jób itt egy beszélgetést mutat be önmaga és a pénze között. Biztos, hogy az ember nem kezd beszélni a vagyonához, amikor megnyitja a ládáját és a kofferjeit. Nem bocsátkozik azzal beszélgetésbe úgy, mintha valakivel társalogna, de ezzel a beszédmóddal Jób nagyon jól mutatja be azoknak a gazdag embereknek a bolondságát és önteltségét, akik a vagyonukban bíznak. S miért? Ők mondhatni titkos konferenciát tartanak és összeesküvést szőnek az aranyukkal és az ezüstjükkel. Igaz, hogy nem beszélnek, de beszéd nélkül sem szűnnek meg így viszonyulni a dologhoz, s ezt mutatja itt be Jób. Ezért valahányszor csak utolér a kísértés, hogy teremtményekbe és földi dolgokba vessük a bizalmunkat, jusson eszünkbe, hogy ez Isten megfosztása az Ő tisztességétől, és annak eltulajdonítása Tőle, átadva

azt a semminek. Ezért undorodjunk meg az efféle viselkedéstől. Ezzel együtt pedig emlékezzünk arra az ítéletre is, amit Jób helyez itt ránk, és hasonlítsuk össze önmagunkat vele. Micsoda szégyen az, hogy az ember a saját tollait bámulva tolakodjon előre és gondolja magát szent fickónak nem is tudom milyen érdemei miatt? Íme, Jóbnak nagy vagyona volt, és halmokba gyűjtötte az aranyat és az ezüstöt. Mindazonáltal mindig olyan alázatban tartotta magát, mintha szegény ember lett volna. Micsoda szégyen hát a számunkra a kevéssel is fennhéjázni, látva, hogy Jóbot nem vakította el a nagy bőség sem, amit Isten adott neki! Jegyezzük ezt meg. Továbbá jegyezzük meg, hogy nagy próba az ember számára, hogy amikor gazdag, ne váljon gögőssé, hanem maradjon mindig kedves, mindennemű önteltség nélkül, és úgy járjon, mintha nem lenne jobb, mint a másik ember. Látjátok, ez egy jó próbatétel.

Ezért ne gondoljuk azt, hogy elértünk bármi nagy erényt, ha nem jutunk el eddig a pontig. Mert egyetlen ember sem található Genf városában, sem pedig az egész országban, aki olyan, mint Jób. S valóban, ha valaki összegyűjtené az összes gazdag embert, ők (ahogyan mondanátok) semmik volnának ahhoz képest, amivel Jób rendelkezett. Azok, akik manapság dicsekednek a vagyonukkal, olyanok, mintha azért gondolnák magukat nagy embereknek, mert felmásztak egy hagymaszárra, ha valaki összeveti a vagyonukat Jóbéval. De mikor a mi Urunk ilyen alacsonyan tartja az embereket, akkor vegyék biztosra, hogy ez a hasznukra van, s ha nagyobb gazdagságuk lenne, szétrobbannának, és az lenne az oka a romlásuknak. Ha pedig túl magasra kapaszkodnának, a nyakukat törnék. Ezért jegyezzük meg, hogy a mi Urunk a mi javunkon és jólétünkön munkálkodik, amikor nem enged minket olyan magasra kapaszkodni. Mert mi nem tudjuk összekovácsolni a jószerencsénket (ahogyan nevezik): bár látjuk, hogy nincs alkalmunk felemelkedni és a helyzetünk annyira egyszerű, amennyire csak lehetséges, mindazonáltal mindig nagyra akarunk nőni, mondhatni Isten és a természet ellenére. S micsoda dolog lenne az, ha minden az akaratunk szerint történne?

Íme, a dolog, aminek az állapotunk türelmesebb elviselésére kell buzdítania minket, legyen az bármennyire alantas és kicsiny is. Sőt a legszegényebbek értsék meg, hogy Isten akarja őket megalázni és legyőzni, hogy ne adják át magukat a büszkeségnek, amint az minden valószínűség szerint megtörténne, ha nem zabolázná meg őket, és nem tartaná fogva ilyen próbákkal. De bármerre is menjen a világ, elégedjünk meg azzal, hogy a mi Urunk tudja, mi illik hozzánk, s a kezében tartja azt, s nem kényszeríthető annak odaadására, ha tudja, hogy így jó és hasznos a számunkra. S így látjátok, mit kell megjegyezni valójában az itt elhangzottakból, *hogy Jób nem vetette a bizalmát az aranyba és nem kérkedett, noha látta, hogy gazdag*. De még azt is érdemes megjegyezni, amit hozzátessz: nevezetesen, *hogy nem örvendezett, amikor a keze még többet tudott felhalmozni, sem pedig akkor, amikor a javak mindenfelől jöttek hozzá*. Emiatt egyáltalán nem örvendezett.

Első ránézésre úgy tűnhet, hogy Jób többet állított önmagáról, mint amennyit egy halandó emberben találhatunk. Mert nem lehetséges, hogy az ember ne örvendezzen, amikor vannak javai. Lehetetlen, hogy olyan legyen, mint egy fatuskó. Mit értett hát alatta Jób, amikor azt mondta, hogy nem örvendezett? A válaszához jegyezzük meg, hogy ő itt nem mindenféle örömről beszélt. Hiszen természetes dolog az ember számára, ha szomorú, mert szegény, és örvendezik, ha gazdag, s ez az öröm önmagában nem gonosz. Mert meg van írva, hogy egyél és igyál és örvendezz az Úr, a te Istened előtt (5Móz12:7). Ezért, ha Isten javakat ad nekünk, ezért van mivel megvidámítani önmagunkat, azt abból a célból teszi, hogy örvendezzünk. S mint azt már mondtam nektek, az örömnek ez a jókedve egyáltalában nem váltja ki Isten nemtetszését és önmagában nem is elítélendő, mivel ez inkább a hit és az Iránta érzett félelem jele, hiszen ezzel tanuljuk meg dicsérni a jóságát és hálát adni Neki a jótéteményekért, amiket nekünk adott. De Jób itt a vak örvendezésről beszél, ami a világiak között figyelhető meg, akiket magukkal ragadnak a javaik, ezért megfélemlenek Istenről és többé nem emlékeznek a saját törekénységükre, hanem szertelenek önmagukban. Ez tehát egy eszement öröm, olyan öröm, ami elfordít Istentől és olyannyira megrészegeti, hogy többé azt sem tudjuk, mik vagyunk. S ez

az, amire Jób itt gondol. Röviden, az értésünkre adja: olyan rövid pórázon tartotta az elméjét, hogy amikor elért hozzá a gazdagság, azt valóban Isten kezéből kapta, s örült neki, hálát adva Istennek, amiért ezen a módon gyarapította őt, de mindazonáltal a boldogságát nem a vagyonába helyezte. S ez a fő dolog, amit meg kell jegyeznünk. Mert mi mással élnek vissza az emberek, mint azzal, hogy ezekre a mulandó dolgokra támaszkodnak, noha tovább kellene lépniük? Amikor a szó ráterelődik az emberek jólétére és boldogságára, akkor mindazt Istennek kell tulajdonítanunk és biztosra kell vennünk, hogy ha elválunk Tőle, boldogtalanok leszünk, s minden javaink, örömünk és tisztességünk, amikkel csak rendelkezhetünk, megannyi kárhoztatássá válik a számunkra. Látjátok tehát, hogyan kell keresnünk Istent, amikor felmerül bármi kérdés a jólétünkről és a boldogságunkról. Viszont látjuk, miképpen foglalják le az elméjüket az emberek a romlandó dolgokkal, mert istenükké teszik azokat: az egyik az aranyat és az ezüstöt, a másik a tisztességét és a tekintélyét, a harmadik a gyönyöreit. Amikor valaki gazdag akar lenni, íme, mire törekszik: leszögezi magának, hogy gazdagnak lenni maga a boldogság, de közben elszakad Istentől és teljesen elhagyja Őt. Az ember, aki a méltóságban és a tekintélyben akar emelkedni, úgy elámul ettől, hogy közben nem törődik azzal, ha elszakad Istentől, mert neki az teljesen mindegy.

Egy parázna, vagy aki átadja magát bármely gonosz vágynak, azt hiszi, hogy minden rendben van vele, s örül neki, hogy élvezheti a kívánságát. Látjátok, hogy ahol az embereknek Isten felé kellene fordulniuk és haladniuk, ott romlandó dolgokon nyugszanak meg. Jegyezzük hát meg, hogy Jób nem a javainak örvendezett, hanem Isten jóságán, ami gazdaggá tette őt. De ezt nem érthetnénk meg kellőképpen, ha nem lenne még bensőségesebben kijelentve, nem maguk a szavak sötétek túlságosan, hanem mi mindig használnánk némi képmutatást Istennel szemben úgy, mintha be akarnánk csapni. Az emberek mindig is reménykednek benne, hogy megússzák a kibúvóikkal, amikor csak félig ismerik magukat. Ezért, ha valaki egy szóval is mondja, hogy nem szabad örülnünk a gazdagságnak, csak Istennek, Aki adja azt, a legszűkmarkúbbak és a legkrajcároskodóbbak hozakodnak elő ezzel a mentséggel és teli torokból hangoztatják azt. Ó, én? Én nem örülök a gazdagságomnak: csak Benne dicsekszem, Aki vezet és kormányoz engem. Íme, az emberek, telve képmutatással, miképpen igyekeznek holmi kedvező színezettel eltüntetni a mocsukat. S ezért mondtam, hogy jobban is szükséges górcső alá venni ezt a mondatot az Istenben és nem a vagyonban történő örvendezésről. Mit jelent hát ez? Azt, hogy Istenre tekintve, Aki az általunk birtokolt javakat adta, meg kell értenünk, hogy ezzel akarta Magát Atyánknak mutatni. S látva, hogy Atyánk Ő, jó okunk van arra, hogy a magunk részéről a gyermekei legyünk. De Isten gyermekei nem lehetünk másként, csak ha testvéri szeretetet gyakorlunk az emberek iránt, észben tartva, hogy a javakat, amiket birtoklunk, Isten mintegy zálogként adta a kezünkbe a szükségben levő felebarátaink megkönnyítése végett.

Továbbá értsük meg, hogy Isten akar minket ezekhez a földi dolgokhoz kötni. Ha törődünk Istennel, akkor azonnal az örök élettel is elkezdünk foglalkozni, amit a mennyben készített elő a számunkra. S akkor nem házasodunk össze ezekkel a romlandó dolgokkal, s nem engedjük, hogy a javak mocsokká és sárrá váljanak, amiben tocsoghatunk. Azok, akik átadják a szívüket a gazdagságnak, mondhatni az ingoványba tévednek, ahogyan az emberek mondani szokták. Mert ahogyan abban is, ha kihúzták az egyik lábukat, a másik még mélyebbre süllyed, így nem képesek kikecmeregni onnan. Így azok, akik a bizalmukat ebbe a világba vetik, nagyon távol kerülnek attól, hogy képesek legyenek magukat Isten felé emelni, ezért tántorognak, megbotlanak és támolyognak: röviden, nem képesek kikeveredni az örvényből, amibe belesüllyedtek. Viszont íme, nézzétek, miképpen kínálja Magát nekünk a mi Urunk, s hívogat a mennyei életre, mintha azt mondaná: másszatok fel hozzám gyorsan, masírozatok ki a világból és ne keljete azzal egybe.

Ezért, ha követjük ezt a buzdítást, amit Isten ad nekünk, akkor biztos, hogy semmi más vágyunk sem lesz, csak menni előre a mennyei élet felé, s a világ javai nem fognak ebben

visszatartani minket. Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy nincs örvendezés Istenben, csak ha egyedül Vele elégszünk meg, ahogyan a tizenhatodik zsoltárban olvassuk: az Úr az én örökségem, osztályrészem és vágyam (Zsolt16:5). Nos, ha megvan bennünk ez az elégedettség, akkor biztos, hogy nem fogunk áhítózni a világi javak után, valahányszor csak tetszik Istennek azokhoz vinni minket, feltéve, ha csak Őt birtokoljuk, Aki nem vehető el tőlünk soha. Hallottuk azt is, miképpen mondta Ábrahámnak: én vagyok a te felette igen bőséges jutalmad (1Móz15:1). Ezzel a mondással Isten Magához akart vezetni minket, a szíveinket és az elméinket szorosan rögzítve Önmagában anélkül, hogy ide-oda csaponganának. Most hát látjuk, mit jelent Istenben és nem a javakban örvendezni. Mert (mint azt már korábban mondtam), ha valaki Istenben örvendezik, akkor ki kell mutatnia a bőségben ugyanúgy, mint a szegénységben, hogy a szíve nem kötődik a világi javakhoz. A bővelkedésben: nem akadályoztatni az Isten által kijelölt út követésében és ellátni a felebarátaink iránti kötelességeiket. A szegénységben: türelemmel viselni, amikor tetszik Istennek megfosztani őt minden javaitól, amivel csak rendelkezett, s arra a következtetésre jutni, hogy mégsem szakadtam el az én Istenemtől, s elég nekem, ha a kegyeiben maradtam. Ezért csendben kell maradnom, mert Ő az, Akiben minden megnyugvásomat meg kell lelnem. Ez tehát a jelentése Jób szavainak, s annak, amit a saját példájával akart nekünk megtanítani, amikor azt mondta, hogy nem a javaiban örvendezett. Azt is meg kell jegyezni, hogy ez az örvendezés együtt jár a hálaadással. Azaz, amikor van miért örvendeznünk Istenben, akkor illik Őt dicsőítenünk is, elismerni, hogy mindenünk, amink van, az Ő pusztá jóságából van. S a büszkeséget is elítéli ebben a mondásban. Mert azért tiltja, hogy az örvendezést a javakban, hogy ne hencegjünk azokkal, jobbnak gondolva magunkat a többi embernél. S ezt mondja szent Pál Timóteusnak: figyelmeztess a gazdagokat, hogy ne legyen gőgösek és felfuvalkodott elméjük, hanem az élő Istenben bízzanak (1Tim6:17). Szent Pál itt azt mutatja meg, amit már érintettünk, nevezetesen, hogy ritka erény és nem túl gyakran található meg, ha egy gazdag ember alázatos és nincs benne büszkeség, amivel másoknál jobban felmagasztalja önmagát. De mindennek ellenére nem lehetséges örvendeznünk Istenben, hacsak meg nem tapossuk ezt a gőgöt, és a szívünket nem keríti [az alázat] teljesen a hatalmába. Mivel tehát az emberek idáig nem képesek eljutni nagy nehézségek és minden erejüket felülmúló erőfeszítések nélkül, szent Pál megmutatja, hogy a kényelmes orvosság a bizalmunknak az élő Istenbe vetése. Mert ha tudni akarjuk, mint jelent Istenben bízni, akkor biztos, hogy a gazdagság nem fog minket elvonni. Ebből szükségszerűen következik, hogy azok, akik a vagyonukhoz kötődnek, nem tudják, mit jelent Istenben bízni, s egyáltalában nem járulnak Hozzá vagy a kegyelméhez, ahogyan, mint már említettem, nem ok nélkül nevezi szent Pál más helyen a kapzsiságot bálványimádásnak. Miután Jób ezt kijelentette, hozzáteszi: *Ha a Napra néztem, amikor ragyogott vagy a Holdra, amikor a maga fényében haladt, vagy ha a számra tettem a kezem, az biztosan szörnyű dolog lenne, az Isten megtagadása odafenn.* Egyesek úgy magyarázzák ezt a mondatot, mintha Jób azt állítaná, hogy nem imádta a Napot és a Holdat, mert a régi időkben az nagyon elterjedt babonáság volt, különösen a keleti országokban, s Jób is onnan származott, mint azt korábban láttuk. Ezért Jób látszólag azt akarta itt kijelenteni, hogy nem tett úgy, mint a legtöbb ember, akik között élt, azaz, nem csodálkozott a Napon és a Holdon, nem bámulta azokat, nem tulajdonított azoknak semmiféle isteni fenséget és nem alkotott bálványokat azokból. S Isten konkrétan megmondta a népének Mózesen keresztül, hogy nem lehetne annyira vakok, hogy a Napot és a Holdat imádják (5Móz4:19). Mert micsoda a Nap? Igaz, hogy csodálatos világossága van, s abban Isten dicsőségének bizonyos jeleit látjuk. Hasonló a helyzet a Holddal is. S ez az oka annak, miért mondják, hogy prédikálnak nekünk, s Isten szól hozzánk mondhatni azok szájával, hogy elbűvölten Őhozzá járuljunk. De Isten ezt mondta nekik: ha imádjátok a Napot és a Holdat, hálátlanok vagytok. Mert mi célból teremtettem és formáltam meg azokat? Azért, hogy megismerjete engem, igen, engem, hogy én vagyok azok Teremtője. Ha ennek az ellenkezőjét teszitek, kétszeresen is hálátlanok vagytok. Mert mi a Nap? A szolgáltok. S mi a Hold? A szolgálóleányotok. Mi másért világít a

Nap, mint hogy fényt adjon nektek és termővé tegye a földet annak megfelelően, ahogyan Isten adta neki ezt a feladatot?

Látva tehát, hogy a teremtmények (legyenek bármennyire nemesek) alánc vannak vetve, s Isten a szolgálatunkra rendelte azokat, vajon nem ostoba hálátlanság a részünkről, ha bálványokat alkotunk azokból? Ez a magyarázat nagyon igaz, de erre a helyre nem illik oda. Mert Jób más hasonlatot akart használni azért, hogy haladjon a dologgal, amiről már beszéltünk, nevezetesen, hogy nem volt benne sem önteltség, sem gőg. Mert látjuk, miképpen hordják fenn a gőgösök az orrukat (ahogyan mondják), s nem tartják magukat a közönséges emberek közé tartozóknak, hanem nem is tudom milyen előkelő ábrázatot öltenek, mintha elkülönülnének erre a halandó életre. S a gőgjük nemcsak a felebarátaikra terjed ki, hanem oly öntelten tekingetnek mindenfelé, hogy akkor méltósággal prédikálnak Isten előtt, mint a Nap és a Hold (bár azok magasan felettünk vannak) sem elég magasak a számukra, ezért átnéznek rajtuk, ezt mondva: hol vagyunk most? Melyikünk a nagyobb? Jób tehát az emberek ostoba gőgjét akarta kifejezni, amiért előtérbe tolakodnak és mértéktelenül mutogatják magukat, s (röviden) nem kegyeskednek a közemberek közé beállni, hanem nagyobbak szeretnének lenni, mint amekkoráknak Isten tette őket.

Látjátok tehát, mit jelent a Napra nézni, amikor fénylik, valamint a Holdra, amikor a maga világosságában halad. De mindazonáltal látjuk, hogy a mi Urunk megadja a gyengeségünk jelét is. Mert nem tudunk úgy a Napra nézni, hogy a szemeink azonnal el ne homályosuljanak. Igaz, Isten szeretné, ha örvendeznénk a Nap fényének, s az égen járhatja, hogy szolgáljon nekünk. Látjátok, miképpen mozog, hogy fényt adjon nekünk, s azonkívül azt is tudjuk, hogy a Nap ad életerőt a testünknek, s a földet is annak melege teszi termővé. Mert onnan merítjük a szubsztanciánkat és az élelmünket, de ezzel együtt Urunk a törekenységünket is az eszünkbe juttatja, hogy meglágyítson minket, amikor nem tudunk felnézni a szemeink elhomályosodása nélkül. Azok, akik ezen a módon néznek fel a ragyogó Napra és a Holdra a maga világosságában, elkezdik magukat hős fickóknak érezni mondhatni a természet ellenére, akikben több van mind az egész maradék világban. De Jób azt állítja, hogy egyáltalában nem ilyen volt, s azt is hozzáteszi: *a szíve nem csábult el titokban arra, hogy a kezét a szájára tegye.* Amikor azt mondja, hogy nem csábult el a szívében, az annak még jobb kifejezésre szolgált, hogy nemcsak az emberek iránt volt udvarias és alázatos, hanem mindig is kicsiny maradt Isten előtt, még ha az emberek dicsérték is őt. S bár minden ember megadta neki a tiszteletet, így az egész világ félté őt, ennek ellenére nem dicsekedett e dolgok egyikével sem, mert ha felboncolták volna a szívét, s mindazt, ami abban volt alaposan és fenéig átvizsgálták volna, akkor sem talált volna abban senki egy szemernyi gőgöt sem. Ez az a mondan, amit használ, utána pedig azt mondja, hogy *nem csókolta meg a kezét, illetve a keze nem közeledett csókra a szájához.* Egyesek úgy magyarázzák ezt a mondan, mintha nem dicsérte volna az erényeit, hogy azokat érdemdúsakká tegye, vagy nem vetette a bizalmát a vagyonába, illetve az élete jó és szent mivoltába. Ez a tanítás jó, és ez a magyarázat önmagában nemes, mert olyan ember mondat ki, aki nagyon romlott időben élt. Mert szent Gergely (ahogyan az emberek nevezik), aki a tudatlanság és a romlás korában élt, majd utóbb Róma püspöke lett, kijelenti, hogy vadállati gonoszság, sőt Isten végleges megtagadása az embernek a saját érdemeiben bízni. Manapság mégis ez a fő ellenmondan közöttünk és a pápisták között. Mert mi azt mondjuk, hogy a mi üdvösségünk Isten pusztja jóságán alapszik, valamint a mi Urunk Jézus Krisztus halálán és kínszenvedésén, s csakis hit által üdvözölünk. A pápa viszont azt akarja, hogy minden ember a saját maga üdvözítője legyen. De mégis volt valaki, aki Róma pápája volt, de mégis képes volt kimondani, hogy Isten megtagadása, és gyalázatos gonoszság az embereknek, ha csókolgatják a kezeiket, azaz, a saját cselekedeteikben bíznak és ezeket érdemszerző erényeknek tekintik. Ez a tanítás tehát jó és hasznos, de mindazonáltal ezt a szakaszt egyszerűbben kell értelmezni, semmint Jób erényeire vonatkozóként. Igaz, hogy azok is benne foglaltatnak, azonban, mint korábban láttuk, ő általánosságban beszél minden alkalomról, amit

az emberek megragadnak, hogy önmagukban bízzanak. Ezért mondja, hogy *ha a szám megcsókolta a kezemet*, azaz, ha a saját érdemeimre támaszkodtam, vagy bármi másra, vagy ha olyan bestiálissá váltam, hogy az isteneimből bálványokat alkottam és tiszteltem azokat (mert a *megcsókol* szó itt hódolatot vagy tiszteletadást jelent). Ha tehát a szám megcsókolta a kezemet, azaz, ha hiábavaló önbizalmam volt vagy ha bármiféle hódolatot, vagy tiszteletet adtam önmagamnak: ha ezt tettem (mondja), akkor Isten átkozzon meg engem. Mert kétségtelenül *ez az élő Isten vagy a szuverén Isten megtagadása lett volna*. Itt meg kell jegyeznünk, hogy az említett kevélység tűrhetetlen Isten előtt. S ezt a *felnézni a Napra* beszédmódot, amit Jób használ, jól meg kell jegyezni.

Igaz, hogy az ábrázatunk természetes módon felfelé néz, s Isten azt szeretné, ha különbség lenne közöttünk és az oklatan állatok között. Mert az állatoknak lefelé álló nézést adott, mert azok lefelé, a földre néznek, de az ember ábrázata felfelé emelkedik, mivel egy jobb és kiválóbb állapotot keres a mennyben. S valóban, azért van ez így, hogy mindig felfelé nézzünk, s keressük Istent és az Ő mennyei királyságát, de közben ez nem teszi lehetővé, hogy ne alázzuk meg magunkat. S ez az oka annak, miért Dávid kijelenti, hogy nem kontárkodott bele nagy ügyekbe, sem azokba a csodálatos dolgokba, amelyek túlságosan magasztosak voltak a számára. Ez a beszédmód részben hasonlít ahhoz, amit Jób használ. Dávid ezt mondja: Uram, nem jártam nagy dolgok után (Zsolt136:1). Hogyan? Nem törvényes magasztos dolgokkal foglalkozni? Az igazságszolgáltatás helyzete tiszteletre méltó, s az Isten Ígétének hordozása is nagy dolog: röviden, nincs ember, aki ne találna némi akadályt a hivatásában. Ha valaki másokat tanít, vagy ha a gyermekek iskolai oktatását vállalta magára, nos, ők is az Isten képmására alkotott teremtmények, akiket meg kell reformálnia. S ez vajon nem nagy dolog? Ha valakinek egy egész országot kell vezetnie, az nem kiváló dolog? De igen, de Dávid a szív felfuvalkodásáról beszél, amikor magunkat tolnánk előre. Mert tudjuk, hogy nagy súlyú dolgokkal kellett foglalkoznia, s ezért teszi hozzá, hogy sem a csodadolgok után, amik felettem állnak, azaz nem vágyom olyasmikkel foglalkozni, amik meghaladják a képességeimet. S Jób azt mondja itt: nem néztem fel a Napra, azaz, nem hordtam fenn az orromat, s nem hetvenkedtem, hogy Isten ellen léptem volna fel mindvégig, amíg a világ megbecsülésének örvendhettem. Itt tehát látjuk (mit azt már említettem), hogy az embereknek ez a bolond, arra irányuló vágya, hogy megbecsültekké tegyék magukat, Isten előtt tűrhetetlen dolog. Mit kell hát tenni? Az orvossághoz kell fordulnunk, ami nem más, mint az alázatosság. Látva, hogy Isten megtiltja nekünk az orrunk fennhordását, hajtsuk meg a fejünket a saját jóakaratusunkból, mert bőséges okunk van erre. Ha jól megnéztük magunkat, akkor folytonosan gyakorolni fogjuk ezt a közmondást, nevezetesen, hogy aki a legjobban ismeri, azt tartja a legkevesebbre önmagát. Mivel azonban vonakodunk megismerni önmagunkat, s azt, hogy milyen az állapotunk, nem csoda, ha úgy magával ragad az ostoba gőg, hogy a felhők fölé akarunk emelkedni. Ezért jegyezzük meg, hogy a mi feladatunk a hiányosságaink alapos vizsgálata, hogy végül teljes mértékletességgel zabolázhassuk meg magunkat, s képesek legyünk kijelenteni, hogy nem emeltük fel a fejünket, hanem mindig lefelé néztünk, elismerve, hogy nincs semmink, amivel dicsekedhetnénk. Jegyezzük ezt meg. Másodszor, amikor elhangzik, hogy *Jób szíve nem csábult el titokban*, ott jegyezzük meg, hogy az alázat vagy az alacsonyság nemcsak az emberek iránti külsődleges megjelenésben rejlik, mert sokakat látunk majd, akik lágyak s szelídek minden külső megjelenés vonatkozásában, de közben mégsem szűnnek meg táplálni egy ostoba beképzeltséget és önmagukat nagyra becsülik. Látjuk, miképpen mutogatják magukat ezek a képmutatók kifelé alázatosaknak, de belül mégis olyan gőgösök, hogy készek mérget okádni Isten ellen. S micsoda dolog az? Kiféle alázatosak az emberek felé, s olyan egyszerűeknek tűnnek, mint a juhok, de közben bikákként viselkednek Istennel szemben. Mint például mindazok, akik a saját erényeikkel dicsekednek és azt hiszik, elnyerik a Paradicsomot azokkal (mint ahogyan a vallásos csöcselék teszi a pápaságban), természetesen Istennel szállnak szembe, mivel a saját érdemeiket veszik számba, s ez sokkal rosszabb, mint méltóságteljességet

színlelni az emberekkel szemben. Ha van valaki, aki a hiábavaló gögtől fuvalkodott fel, bátornak hiszi magát és azt hiszi, a föld sem képes elhordozni, azt minden ember gúnyolni fogja, mert bűzös és tűrhetetlen ostobaság az. Nos, ha ilyen vakmerően száll szembe Istennel, még ha az belsőleg rejtve is marad, könyörgöm, az nem sokkalta szörnyűsebb?

Jegyezzük hát meg: nem elégséges édes és nyájas ábrázattal járni, és kedves viselkedést színlelni az emberek iránt, hanem arra is ügyelnünk kell, hogy a szívünk ne vonjon félre minket titokban, s ne legyen abban rejtett büszkeség. Mert jóllehet az nem mutatkozik meg az emberek előtt, de Isten mégis el fogja azt ítélni. S ezzel együtt jegyezzük meg, hogy ha a rejtett büszkeség elítélendő, akkor azok sem fogják megúszni, akik kiterjesztik a szárnyaikat és nyíltan hencegnek. S értsük meg: a mi Urunk mondhatni a vesztőhelyre viszi őket, hogy megismerhessük a bűnöket, melyekre valamennyien hajlamosak vagyunk, s melyek uralkodnak bennünk, amíg Isten ki nem javítja azokat. Továbbá, ami a kezek megcsókolását illeti, már mondtam nektek, hogy az a beszédmód a hódolat vagy a tisztelet megadását jelenti, s a Szentlélek nem ok nélkül használ efféle szavakat, mert nincs más, amivel az emberek jobban becsapnák magukat, mint azzal, amikor magukra veszik az Istennek kijáró tiszteletet, mert ez az Ő nyílt leköpése (ahogyan szent Pál mondja). Ezért arra a következtetésre kell jutni, hogy amíg az emberek meg nem tanulnak teljesen bizalmatlanok lenni önmaguk iránt és meg nem utálják a saját erényeiket, addig soha nem fognak teljesen megalázkodni úgy, ahogyan kell, és nem tisztelik Istent úgy, ahogyan illik, és ahogyan Ő megérdemli.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy az eddigieknél jobban éreztesse ezeket velünk. S látva, milyen nyomorultak vagyunk, alaposan átgondolhassuk a szükségünket, s tanuljunk meg lerázni minden gögöt. Miután pedig a mi Urunk oly gyakran mutatja meg nekünk, hogy minden jóétünk, boldogságunk és dicsőségünk Benne rejlik, tanuljuk meg ezeket ott keresni és öldököljük meg úgy a testi vágyainkat, hogy Jézus Krisztus uralkodhassunk bennünk békésen úgy, mint Akinek adatott minden szuverén hatalom, hogy minden térd meghajoljon Előtte. Mivel pedig át kell mennünk ezen a világon, de a dolgok, amik visszatartanak, mind alkalmasak a szükségleteink kielégítésére, ne engedje, hogy belegabalyodjunk azokba, hanem hadd folytassuk az utunkat a mennyei királyság felé. S használjuk úgy a teremtményeket, amiket Ő rendelt a használatunkra, hogy ne csináljunk azokból bálványokat, és sem félrekormányzás, sem bármi más bűn miatt ne kötődjünk ehhez a világhoz, hanem úgy menjünk azon keresztül, hogy mindig előre menjünk az összegyűjtés felé az örök nyugalomba, amit a mi Urunk Jézus Krisztus szerzett meg nekünk. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, mindet megtérítve stb.

A száztizenhatodik prédikáció, ami a hatodik a harmincegyedik fejezetről

Ez a prédikáció továbbra is kapcsolódik a 26-28. versekhez, majd az itt következő szakaszhoz

Jób31:29-32

29. Ha örvendeztem az engem gyűlölőnek nyomorúságán, és ugráltam örömömben, hogy azt baj érte;

30. (De nem engedtem, hogy szájam vétkezzék azzal, hogy átkot kérjek az ő lelkére!)

31. Ha nem mondták az én sátorom cselédei: Van-é, a ki az ő húásával jól nem lakott?

32. (A jövevény nem hált az utcán, ajtóimat az utas előtt megnyitám.)

Már elkezdtem magyarázni a mondatot, amiben Jób kijelentette, hogy nem nézett a Napra és a Holdra. S a magyarázat lényege az volt, hogy ezzel jelenti ki, hogy nem fuvalkodott fel a gögtől azokhoz hasonlóan, akik önteltek és nagy értéket tulajdonítanak maguknak, akár a vagyonunkban, akár a hitelükben bízva, s ezzel megvetik a többi embert, sőt, úgy vélik, többé Istennek sincsenek alávetve. Jób tehát azt jelenti ki, hogy nem fuvalkodott fel akkora büszkeséggel, hogy bármiféle érdemességet tulajdonított volna önmagának, s hozzáteszi, hogy *az Isten megtagadása lett volna a magasságban*. Mert korábban mondta, hogy *szörnyű sértés lenne, halálra méltó*. S itt látjuk, miképpen utálja Isten az emberek önteltségét, amikor mértéktelenül felmagasztalják magukat. S ebből megértjük, hogy az alázat az Ő számára minden másinál jobban elfogadható áldozat. Aztán a természetüknél fogva nem könnyen alázkodunk meg: ebben a vonatkozásban az embernek mondhatni semmivé kell válnia, hogy ne becsülje önmagát, hogy számításba jöhessen és megbecsültté lehessen a megalázkodás miatt Isten előtt. Mert az alázat és az alacsonyság nem önmagunk meghamisítása, amivel felmagasztaljuk önmagunkat, hanem annak elismerése, hogy nincs más bennünk, csak nyomorultság, s ha megnyitnánk a szánkat magunkért, nem találnánk mást magunkban, mint teljes zárzavart. Így, ha a szívünkben megfogan bármiféle hiábavaló elbizakodottság, az csak szél, ami kipukkaszthat minket, de soha nem fog táplálni. Látjátok hát, mit jelent a valódi és igaz megalázkodás és alacsonyság: nevezetesen, hogy az ember nem becsüli nagyra önmagát, mert valóban nincs rá semmi okunk, hogy ezt tegyük, s aki nagyra becsüli önmagát, az teljesen vak és brutális. Mert az, aki magába száll és alaposan megvizsgálja minden erényét, rájön, hogy egy sincs benne máshonnan, csak Isten pusztá kegyelméből, s Őhöz kötődik ezekért. Sőt, minden erény, amit Isten ad nekünk, megannyi gyengeséggel társulnak, ezek miatt pedig csak lesüthetjük a szemünket. Ezért azok, akik hízelegnek maguknak manapság a túlzott önteltség következtében nemcsak önmagukat csapják be, de Istent is megfosztják a tiszteletétől, s ezáltal teljes árulóivá válnak, továbbá megtagadják az élő Istent, ahogyan itt elhangzik. Igaz, hogy ez elég nehéz első ránézésre, de ha mindent alaposan átgondolunk, könnyű megítélni, hogy Jób nem lépi túl a mértéket és a józan ész annak kimondásával, hogy aki önmagának hízeleg, Istent tagadja meg. Miért? Mert nem elegendő csak azt megvallani, hogy egyetlen Isten létezik, hanem ismernünk is kell Őt, amint van, s meg kell adnunk a Neki kijáró tiszteletet, valamint mindazt, ami az Övé. Mert ha én megfosztom Istent a dicsőségének bármely részétől, hogy azzal önmagamot ékesítsem, akkor mi vagyok? Vajon egy nyomorult földi hernyó és rothadó tetem tulajdoníthat magának olyan sokat, hogy Istent is lealacsonyítsa azért, hogy önmagát felmagasztalja? Ez vajon nem a menny és a Föld összekeverése, és a természet egész rendjének megrontása? Aztán, ha Istent így megrabolják és a dicsőségét mondhatni zsákmánnyá teszik, az vajon nem az Ő megtagadása? Mert akkor az emberek többé nem ismerik Őt el annak, ami

valójában, hanem inkább végleg visszautasítják. Ezért jegyezzük meg jól, hogy lehetetlenség az emberek számára önmagukat előtérbe tolni és előléptetni anélkül, hogy az ne volna egyben Isten egyfajta megtagadása is. S itt látjuk, miért mondja a zsoltáros, hogy a gonoszok, akik nagyra vannak a saját erényeikkel és erejükkel és azokra támaszkodnak, oly sokat tulajdonítanak maguknak, hogy úgy vélik, nem érheti őket baj (Zsolt10:4). Ezért arra a következtetésre jutnak a szívükben, hogy nincs Isten, s teljes erejükkel vetnek el mindenféle vallást. Igaz, hogy szájjal nem mondják ki, de mindennek ellenére tényleg ez a helyzet. Mert a Szentlélek, Aki a bensőnket kutatja, mondja ki, hogy így van. Ezért tanuljuk meg tisztelni Istent és félreállítani ezt a hamis képzelgést, hogy minden gőgöt leverhessünk önmagunkban. Mert az ember számára lehetetlenség szolgálatot kínálni Istennek alázat nélkül. S (mint már említettem) nem vagyunk képesek megalázkodni, hacsak nem ismerjük el önmagunkat semminek, vagy teljesen érdemtelennek, s így minden dicsőséget csorbíthatatlanul Istennek kell megadni. Továbbá becsüljék magukat az emberek oly sokra, amennyire csak akarják, mégis meg fogják érezni, hogy Isten a halálos ellenségük lesz a teljes összezavarodásukra. Mert aki felmagasztalja önmagát, Isten ellen tör, de aki megalázkodik, meghajol a keze alatt. Ha ismerjük a saját nyomorultságunkat, az mondhatni ledönt minket, s akkor majd Isten kinyújtja a kezét, felemel és a tenyerére vesz. De akkor vajon a maguk erejében kell elkezdenünk bízni? Túlságosan kemény összecsapás lesz az a számunkra, ami arra lesz jó, hogy betörje a fejünket, hogy többé ne legyünk annyira büszkék. Mert Istennek az ellenségünknek kell mutatkoznia, amikor ekkora önteltség van bennünk. Látjátok hát, mit kell ebből a szakaszból megjegyezni. De jegyezzük meg, hogy ez a Napra és Holdra nézés (azaz, az ember gőgje önmaga túlbecsülésében) kétféle lehet: az egyik, amikor a gazdagságuk színezetével vagy valami megtiszteltetés miatt, amit kaptak, megfélelkeznek magukról többé nem gondolják magukat halandó teremtményeknek. Amikor eljutnak erre a pontra, Isten joggal büntetheti ezt a vak gőgöt, mert bolondság ez, méltó arra, hogy az egész világ kigúnyolja. Hiszen micsoda a mi életünk? Mi minden tartozik ahhoz? De van egy másik fajta gőg is, amikor az emberek azzal kecsegtetik magukat, hogy rendelkeznek mind bölcsességgel, mind erővel önmaguk kormányzásához, s ezért sokat érdemelnek Istentől. Nos, amikor olyan sokat feltételeznek magukról az emberek, hogy visszautasítják a saját üdvösségük dicséretét, akkor szükségszerűen halálos bukással kell elbukniuk. A fő dolog ugyanis, amit Isten Magának tart fenn, hogy tudjuk: a kárhozat állapotában vagyunk, végleg elhagyatottak és javíthatatlanok, s nem szabad másba vetnünk a reménységünket, csak az Ő pusztá jóságába. Mikor ezt a tanítást eltorzítják, az egyenértékű az emberek felmagasztalásával, hogy Istent semmivé tehessék, s ez ugyanaz, mintha Isten tisztességét tennék zsákmánnyá. Tanuljuk hát meg lehajtani a fejünket, biztosra véve, hogy ha képesek vagyunk egyedül Istenben dicsekedni, önmagunkban leverve és helyesbítve az bolond önteltséget, amitől felfuvalkodunk, akkor Isten könnyít majd rajtunk s részeseivé tesz az Ő dicsőségének, s akkor hihetjük, hogy mindaz a jó, ami Hozzá tartozik, a miénk is. Nekünk a magunk részéről nincsen semmink? Isten elég gazdag ahhoz, hogy kipótolja a szükségünket, s biztosra vehetjük, hogy nem hagy cserben minket semmiben annak megfelelően, ahogyan a Szentírás mondja, hogy jóllehet az emberek szegények és nyomorultak, így nincs bennük semmi, amivel dicsekedhetnének, mégis Isten az Ő dicsőségük, és Ő majd elfedi minden tisztátalanságukat, ezért nem szégyenülnek meg, amikor majd szemtől szemben állnak a mennyei angyalokkal, mint Isten gyermekei és a mi Urunk Jézus Krisztus tagjai (Rm8:12, Ef2:4, Zsolt20:3, 3:4, Ezék16:8) Ennyit az alázatról vagy alacsonyságról, amiről beszéltem. S amikor Jób így beszélt, hozzátett még egy kijelentést, tudniillik, hogy *nem örvendezett, amikor baj történt az ellenségeivel, s nem örült, amikor látta a bukásukat, és nem engedte, hogy a szája átkot mondjon rájuk*. S úgy kitartott ebben, hogy *nem engedte a szolgálóinak bosszúra ösztökélni őt*, hanem megzabolázta magát, még ha zsarátnokok is jöttek, amik erre indították őt. Látjuk tehát, mit tartalmaz Jób kijelentése: noha az emberek rosszakarattal voltak iránta, igyekeztek ártani és kárt okozni neki, ő mégsem fizetett meg nekik hasonlóképpen, sem pedig (és ez sokkal

több) nem táplált bármi titkos gyűlöletet a szívében. S ezt a kijelentést nagyon érdemes megjegyezni, mert ez az egyik legnehezebb dolog, amit Isten parancsol nekünk. S ez az oka annak, amiért a képmutatók a pápaságban nem szégyellték meghamisítani a Szentírást azt állítva, hogy amikor a mi Urunk Jézus Krisztus azt akarja, hogy szeressük ellenségeinket (Mt5:44, Lk6:27), az nem parancs, hanem kívánság. Mi indította őket ilyen istenkáromlásra? Az, hogy Isten parancsolatait a mi erőnkkel mérték fel, s az emberek képességeit tartották szem előtt. Amikor pedig láttak bármit, ami meghaladta az erőnket, akkor jutottak arra a következtetésre, hogy hát akkor Isten nem is parancsolta azt, mert (a nézeteik szerint) Isten nem követel meg tőlünk semmit, amit ne lennénk képesek teljesíteni. Bizony, messze túllőnek a célon ebben a dologban, s képmutatásuk túlon túl vaskos. Mert vizsgáljuk meg Isten összes többi parancsolatját és nézzük meg, képesek vagyunk-e bármelyiket is teljesíteni. S akkor majd rájövünk, hogy egyetlen jó gondolatunk sem lehet kezdésnek, s még sokkal kevésbé vagyunk képesek akár csak a kisujjunkt is megmozdítani. S miképpen lennénk képesek akkor minden erőnket erre fordítani? (1Kor3:5) De ezek a képmutatók becsapják magukat azzal a hamis elképzeléssel, hogy az ember képes eleget tenni Isten törvényének. S amikor az ördög ennyire megrészegette őket, akkor jutnak arra a feltételezésre, hogy az emberek számára lehetetlenség az ellenségeik szeretete. Ezért lerázzák Isten ígáját és azt mondják, nincs konkrét parancs, amit szükséges betartani, hanem csak tanács az, amit Jézus Krisztus ad. Továbbá azt is mondják, hogy az említett tanács az evangélium tökéletességére vonatkozik, de a törvény alatt ez nem így volt: ez pedig újabb istenkáromlás. De Jób itt igenis kijelenti, s nem tudjuk, hogy ő vajon nem Mózes törvényének a kihirdetését megelőzően élt-e. Azonban (mint már megmutattam) a próféták kora előtt élt (mert azok úgy említik őt meg, mint a korábbi idők emberét, Ezék14:14), de mégis azt jelentette ki, hogy szerette az ellenségeit. S honnan származott ez nála? Vajon nem a törvényből, ami mindig is be volt írva az istenfélők szívébe? Vajon Isten leírt bármit a két törvénytáblára, ami ne lett volna az Ő Szentlelke által mindig is beleírva az Ő gyermekeinek szívébe? S mi mást tesz Ő manapság az egész Szentíráson keresztül, mint azt, hogy a szemünk elé tárja azokat a dolgokat, amiket a Szentlelkével vés belénk? Mert egyezés van a prédikált tanítás és a belső kegyelem között, amit Isten a Szentlelke által ad meg nekünk: ezek minden pontban és minden vonatkozásban megegyeznek. Itt hát azt látjátok, hogy mielőtt a mi Urunk Jézus Krisztus a világba jött volna, Jób már kijelentette: oly módon szerette az ellenségeit, hogy nem örvendezett a bukásukon. Mondtam nektek, hogy ezt a dolgot alaposan meg kell jegyeznünk. Mert micsoda szégyen lesz az a számunkra, ha a mi Urunk Jézus Krisztus buzdítása által megintve kezdünk el kibúvókat keresni, s a legcsekélyebb mértékben sem követjük azokat, akik abban az időben éltek, amikor a tanítás más nagyon sötét volt? Nem leszünk akkor vajon kétszeresen is hibásak? De, egészen biztosan azok leszünk. Ezért jegyezzük meg először is azt, hogy mindig az volt Isten akarata, hogy az ellenségeik szeretete legyen a jele az Ő gyermekeinek. Ennek bizonyítékeképpen hallgassuk meg, mi hangzik el Mózes törvényében. Ha az ellenséged ökre vagy számarra árokba esik, húzd ki onnan (v. ö. 2Móz23:4-5). Isten azt parancsolta, hogy tegyünk jót az ellenségeink oktalán állatával: akkor hát nem tesszük meg a tőlünk telhető legjobbat, amikor képesek vagyunk őket magukat támogatni? Köteles vagyok előmozdítani ellenségeim javát, s ezt kimutatni még a barmaikkal is: mit teszek hát a személyükkel, ami sokkalta drágább? Arra a következtetésre kell hát jutnunk a pápisták szörnyű istenkáromlásával szemben, hogy Isten akarata minden időben az volt, hogy a kegyesek szeressék az őket gyűlölőket és igyekezzenek jót tenni azoknak, akik ártottak nekik. Jegyezzük ezt meg. Aztán itt azt is meg kell jegyeznünk, hogy ez nem tanács, ami szabadon figyelmen kívül hagyható, hanem erős parancs, ami ellen nem küzdhetünk anélkül, hogy Istent halálosan meg ne sértenénk. Látva tehát, hogy Isten azt akarta, hogy a kegyesek szeressék ellenségeiket még a törvény korában is, sokkal több ok van rá, hogy ugyanezt a szabályt manapság mi is betartsuk. Mert bővebb kijelentésével rendelkezünk a mi Urunk Jézus Krisztus szent szájából. A törvény tanítása önmagában sötét, sőt az írástudók és a farizeusok még rettentően ki is

forgetták, de most Jézus Krisztus hozta el újból a maga tisztaságában és Ő mondta, hogy ha nem szeretjük azokat, akik minket gyűlölnék, és nem igyekszünk megsegíteni azokat, akik ártanak nekünk, akkor nem leszünk elismerve Isten gyermekeiként. Biztosan borzasztó fenyegetés, hogy meg leszünk fosztva Isten királyságától, s Ő leráz és száműz minket a gyermekeivel való közösségből. Látva, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus mondta nekünk ilyen fenyegetéssel, hogy jóakarattal kell lennünk az ellenségeinkkel, tanuljunk meg igazodni ehhez a tanításhoz, s ezzel ismerjük el, hogy a pápisták szégyentelen vakmerősége gyalázatos, sőt ördögi volt annak kimondásában, hogy Jézus Krisztus szavai csak egyszerű intés. Hiszen látjuk, hogy a kárhoztatás olyan mondata társult hozzá, miszerint Isten megtagad minket és kiűz a királyságából, ha nem uralkodunk oly mértékben a szívünkön, hogy szeressük a minket gyűlölőket. Továbbá, egy tükrünk is van itt a mi Urunk Jézus Krisztusban, mert Ő olyasvalakikért kínálta fel Magát, akik a halálos ellenségei voltak (Rm5:10). Mi másért szenvedte el a keserű halált, mint hogy kibékítsen bennünket? Nos, ha engesztelést kellett végezni, akkor gyűlölet is volt és Isten, valamint mi ellenségek voltunk. Íme tehát a mi Urunk Jézus Krisztus halálra és minden átokra adta Magát, hogy visszavigyen minket Istenhez, az Ő Atyjához még akkor, amikor ellenségek voltunk. S ennek a zálognak vajon nem kell megtörnie a szívünket, még ha az a kőnél is keményebb? S ez az, ahová szent Pál is elvezet minket az efézusi levélben, ahol elkezdí legyőzni minden gyűlöletünket, ami az ellenségeinkkel szemben fogant meg bennünk (Ef4:31, 5:2). Ez tehát a rend, amit meg kell jegyeznünk: akik a törvény alatt éltek, megsértették Istent, amikor bosszút akartak állni magukért. Így hát mi lesz velünk, akiknek ilyen kijelentés adatott, mint amit már említettem? De nem elegendő a számunkra csak nem lenni rosszakarattal az ellenségeink iránt, hanem gondolnunk kell a javuk és a jólétük előmozdítására is. S ezt nagyon érdemes megjegyezni. Mert egyesek úgy gondolták, hogy felmentést nyertek Isten előtt, ha nem rontották rá kivont karddal azokra, akik megsértették őket, vagy bármi rossza tettek nekik. Ami engem illet (mondták), és nem keresem a bosszút, hanem könyörgök Istenhez, hogy Ő álljon bosszút miattam rajtuk, nekem pedig szívbeli jó lesz, ha láthatom, amint baj éri őket. Igen? Sőt, van e tanítás gyakorlásának egy másik módja is, amikor Jézus Krisztus kijelenti, hogy imádkoznunk kell azokért, akik átkoznak bennünket, jót kell mondanunk azokról, akik rágalmaznak bennünket, és jót kell tennünk azokkal, akik ártani igyekeznek nekünk (Mt:44, Lk6:27-28). Mi viszont olyannyira tele vagyunk méreggel, hogy nem vágyunk másra, csak arra, hogy Isten verje le őket. S bárhonnán bármi baj éri őket, örvendezünk annak. Megtehető ez anélkül, hogy a feje tetejére ne állítanánk mindent a mi Urunk Jézus Krisztus tanításában? Vannak mások, akik nem olyan rosszindulatúak a szívükben, hogy szabadságot adnának a gonosz vágyaiknak, de ezt fogják mondani: ami engem illet, én megbocsátok neki, s nem szeretném, ha több kár érné, mint engem. Közben azonban nem képesek jót és hasznost kívánni azoknak, akik megharagították őket, vagy akikre megsértődtek. De jegyezzük meg, hogy nem elegendő tartózkodnunk a saját kezeinkkel és nyelvünkkel kivitelezett bosszútól, s nem elegendő félretenni a rosszakaratot úgy, hogy ne kívánjunk kárt vagy bajt az ellenségeinkre, hanem egy lépéssel tovább is kell mennünk. De hogyan? Úgy, hogy szeretnünk kell őket. Mert ha Jób nem szeretete volna az ellenségeit, biztosan örvendezett volna, amikor azokat baj érte. Tanuljuk hát meg nemcsak zárva tartani a szívünket, hogy ne bősüljön fel a minket megsértőkre, hanem tanuljunk meg olyan vonzalommal vagy barátsággal viseltetni is irántuk, hogy bánkodjunk, amikor bármi baj éri őket, s legyünk velük szemben szánakozók és könyörületesek. Ha pedig ez nehéznek tűnik a számunkra, vajon Jób nem volt hozzánk hasonlóan az indulatoknak kitett ember? De Isten mégis győzelmet adott neki ezek felett. Akkor nekünk is harcolnunk kell, s ez pedig nem tehető meg nagy kényszerítés nélkül. Ez igaz, de nem a magunk erejében bízva kell megerősítenünk önmagunkat, hanem Istenhez imádkozva, hogy adja meg nekünk a szelídség lelkét, hogy elvigyen minket oda, ahová láthatóan az Ígéje vezet minket. Mit kell hát tenni? Ha a parancsolt dologra nézek, biztos, hogy a természetem az ellenkező irányba húz engem. Mert mérges leszek, amikor valaki árt nekem vagy bármi

gonoszságot követ el ellenem. S noha szeretem a becsületességet és a jó bánásmódot, mégis lánggra lobbanok az elégedetlenségtől, s megfogam bennem némi vágy a bosszúállásra azzal szemben, aki ártott nekem. Mindazonáltal látom, hogy Jézus Krisztus elítél engem, és félelmetes ítéletet mond rám, miszerint Isten leráz engem és kítaszít a gyermekeinek sorából, ha nem szeretem az ellenségeimet. Látva tehát, hogy nemcsak a természetem gyengeségét, de a makacsságát is ismerem, imádkoznom kell Istenhez, hogy helyesbítse ezeket a bűnöket bennem. Tudom, hogy nincs más bennem, csak keserűség, de Isten rendelkezik az édesség lelkével, ezért azt az Ő kezéből kell várnom. Nosza! van bennem makacsság, ami felkavar, s Istennél megvan a szelídség és a kedvesség lelke: akkor hát Tőle kell kérnem, hogy részesítsen belőle. Ha ezen a módon folyamodunk Istenhez, akkor biztosan nem fogunk semmiben sem hiányt szenvedni. Továbbá szálljunk magunkba és vegyünk erőt magunkon: mit nyerünk, ha hízelnünk magunknak? Valóban igaz, hogy Isten ezt parancsolja nekem, de én ember vagyok, érzem a saját gyengeségemet, sőt, beteg is vagyok. Íme, az Orvos önmagát kínálja, s az orvossággal a kezében jön hozzám, de én inkább továbbra is megmaradok a betegségemben, semhogy engedném, hogy bármiféle orvosságot adjanak nekem: könyörgöm, ezzel menthető vagyok? Ezért, miután ismerjük a bennünk levő bűnöket, forduljunk az orvossághoz, amit nem kell túl messze keresnünk, s bár nagyon vonakodók vagyunk, mégis harcolnunk kell a vágyaink ellen, biztosra véve, hogy ezek olyanok, mint a dühöngő vadállatok, ezért nagy erő és erőszak szükséges a visszaszorításukhoz. S itt látjátok, miért mondtam, hogy igyekeznünk kell megerősíteni magunkat, mert sokat kell tennünk azért, hogy ez megvalósuljon. Mindazonáltal, ha így látunk hozzá, Isten a természetünk keserűségét szerető kedvességbe és édességbe fordítja és nem engedi, hogy gyűlöljük az ellenségeinket. S ennek figyelembevételéhez valahányszor csak az a kísértés ér minket, hogy gyűlöljük ellenségeinket, emlékeznünk kell a kérésre, amit Istenhez intézünk, amikor azt kérjük, hogy bocsássa meg a bűneinket úgy, ahogyan mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek (Mt6:12, Lk11:4). Mert Isten elé kell járulnunk, ahogyan valóban el is jövünk, hogy megjelenjünk Isten ítélőszéke előtt. Hogyan? Amikor kijelentem az én Istenemnek, hogy megbocsátok az ellenségeimnek, s nem vágyom más bocsánatra, csak amit én adok meg nekik, de közben csak színlelés van bennem, akkor vajon az imádságom nem válik átokká? Ha jól átgondoljuk ezt, biztos, hogy megtörhetjük a gonosz haragot magunkban, s végül Istené lesz a győzelem, ezért könnyű lesz a számunkra akár szeretni is a minket gyűlölőket. De hogy még jobban megismerjük a bennünk rejlő gonoszságot, fokozatosan forduljunk ahhoz úgy, ahogyan a Szentírás vezet minket. Nem is lehet másként, mint hogy felfortyanjunk az ellen, aki bármi rosszat tesz nekünk? Nos, az máris bűn, ha csak zsörtölődünk ellene a szívünkben annak megfelelően, amit Jézus Krisztus mondott, hogy méltók vagyunk az örök tűzre (Mt5:22). S a kifejezése egy hasonlat, amit az ő idejében alkalmazott ítélkezésmódoktól kölcsönöz. Ezért a sértés három fokozatának összehasonlítása végett azt mondja, hogy az első méltó az ítéletre. De mikor megnyitjuk a szánkat azért, hogy bármit mondjuk a minket megsértő ellenében vagy a gyalázatára, akkor még súlyosabb és félelmetesebb az ítélet, mintha egy némileg ünnepélyesebben összegyűlt tanács vagy konzisztórium ítélne el annak megfelelően, ahogyan Jézus Krisztus hozza elő a hasonlatot. A harmadik fokozat, amikor nyílt szavakkal kezdünk tombolni a harag miatt, s ez a sértés méltó arra, hogy mondhatni a Legfelsőbb Bíróság ítélje el. De Jézus Krisztus elhagyva a hasonlatot, nyíltan kimondja, hogy az illető méltó a pokol tűzére. Úgy érti, mindegyik méltó rá, de mégis kimutatja a gonoszság fokozatait. Ezért, ha van az embernek bármiféle hirtelen haragja, ami bár nem fészkelte bele a szívébe, mégis látjátok, hogy máris részvett az örök halálra Isten előtt. Mi lesz hát felünk, ha halálos gyűlöletet táplálunk a szívünkben és telve vagyunk mérges haraggal a bosszúálláshoz azokon, akik bármi rosszat tettek nekünk? Tanuljuk hát meg kijavítani ezt a vétket magunkban és értsük meg, hogy ha bármi gonosz szó hagyta el a szánkat, akkor sajnálkoznunk kell azért és ahhoz folyamodni, amit szent Pál mond, nevezetesen, hogy a Nap ne menjen le a haragotokkal, nehogy átadassatok a Sátánnak (Ef4:24-25). Itt arra figyelmeztet

minket, hogy ha bármiféle nemtetszés indított fel minket, annak el kell múlnia és a Napnak nem szabad lemennie azzal együtt, hogy a haragunk megsokszorozódjon önmagában. De miért? A büntetésnek, amit szent Pál hozzátész, az elevenünkbe kell vágnia. Mert azt mondja, hogy ezzel a Sátán vesz birtokba minket. Ha bárki megkérdezné tőlünk, hogy akarjuk-e az ördögöt a mesterünknek, hogy uralkodjon rajtunk és a fejedelmünk legyen, teljesen visszautasítjuk azt. De mégis megteesszük, amint bármilyen rosszakarattal vagyunk az ellenségeink iránt. Mi nem tehetjük sem Istent, sem a szent Pál szájával szóló Szentlelkét hazuggá. De mikor tudjuk ezt, menjünk tovább is és gondolkodjunk így önmagunkban: ő is Isten teremtménye, s látom, hogy nyomorult, kárhozott lélek. Mi mást kell hát tennünk, mint imádkoznunk Istenhez az ilyenekért, akik úton vannak a pusztulásba. Aztán vajon a mi Urunk Jézus Krisztus nem váltotta meg az emberek lelkeit? Igaz, hogy az Ő halálának hatása nem terjed ki az egész világra. Mindazonáltal nincs meg bennünk a különbségtétel képessége az igazak és a pusztulásba menő bűnösök között, hanem Jézus Krisztus (amennyire tudjuk) elszenvedte a halált és a kint miattuk is ugyanúgy, ahogyan miattunk, ezért munkálkodnunk kell minden ember üdvösségre juttatásán, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme hozzáférhetővé váljon a számára. Aztán ha ez nehéz nekünk, vegyük fontolóra, miféle összehasonlítást látunk itt Isten között és miközöttünk. Mert ki az, aki ne sértené meg Istent naponta? De amint visszatérünk Hozzá, Ő szabadságot ad nekünk arra, hogy bensőségesen közeledjünk, mindennemű kétség nélkül arról, hogy vajon befogad-e minket. S közben, ha bárki megsért minket, nem találunk eszközt, ami ismét barátokká tesz minket.

Látjuk tehát, mit kell leszűrünk ebből a mondatból, ahol halljuk, amint Jób kijelenti, hogy nemcsak a bosszúállástól tartózkodott, hanem sajnálkozott is, amikor hallotta, hogy bármi baj történt az ellenségeinél, s a szíve nem örvendezett ennek hallatán. A Szentírás mindazonáltal azt mondja nekünk, hogy az igaz örvendezni fog a gonosz összezavarodásán, és ez igaz is (Zsolt58:11). Ám hogy olyan örömünk legyen, amit Isten megenged, meg kell szabadulnunk és tisztulnunk minden titkos rosszindulattól, valamint mindennemű törődéstől a saját személyünkkel. Amikor Isten gyermekei örvendeznek a gonoszok baján, annak abból a célból kell történnie, hogy elismerjék Istent igaznak és igazságosnak. Ezzel együtt azonban ügyelniük kell arra is, hogy istenfélelemben járjanak, látva, hogy Isten Bírónak mutatkozik, s példát és tanítást ad nekik más emberek kárán. Amikor ezen a módon járunk el, az a mi Istenünk becsületes igazságszolgáltatásának a szemlélése, s az istenfélelemben és óvatosságban járás megtanulása. A példákkal, amiket ad nekünk, hogy ne törődjünk a magunk személyével és ne bosszuljuk meg magunkat, amikor bármi módon erre kapunk ösztönzést a nekünk tett gonosz miatt, hanem inkább bocsássuk meg végleg, sőt könyörüljünk a pusztulófélben levő, nyomorult lelkeken.

Látjátok tehát, miképpen örvendezhetünk törvényesen a gonoszok bukásán. Igaz, hogy dicsőítenünk kell Istent minden ítéletében, amit a világban hajt végre, de óvakodjunk attól, hogy a testi indulatainkat hozzákeverjük azokhoz. Mert a buzgóságunknak tisztának kell lennie, amikor annak a bajnak örvendezünk, amit Isten a gonoszokra küld. Jób továbbá hozzátész még egy körülményt, amit már említettem: *a házi cselédjei voltak a zsarátnak* az ő ösztönzéséhez, hogy álljon bosszút önmagáért, de mindennek ellenére egy szemernyit sem indult fel erre, ahogyan mondja. Egyesek nagyon otrombán értelmezik ezt a mondatot, mintha Jób szolgálai megszomorodtak volna, amiért oly udvariasan bánt az idegenekkel, s ezért a halálát kívánták volna a nekik ezzel okozott fájdalmakért- Ez azonban teljesen eltér a valóságtól. Mert Jób itt nem akar többet kijelenteni, csak azt, hogy jóllehet a szolgálai bosszúra biztatták őt, amikor látták, hogy az emberek kárt és rosszat tettek neki, ő mégis tartózkodott attól, és nem engedett az efféle kísértéseknek. S ezt nagyon érdemes megjegyezni, mert kiváló erény volt ez benne, amikor még annyira sem indult fel a neki okozott rossz miatt, mint a házának szolgálai. Nincs olyan ember, aki annyira ne venné a szívére az őt ért gonoszságokat úgy, hogy mások nem tudják megnyugtatni. Talán mondható annak, akinek a rosszat tették: maradj nyugodtan, én úgy fogom

fel a rosszat, mintha nekem tették volna és majd kellőképpen bosszút állok érte. Ő azonban mégsem tud megelégedni az elméjében, mert az indulatai oly nagy mértékben rendetlenek.

Viszont látjuk, hogy Jób szolgálai megszorodtak, amikor valaki rosszat tett az uruknak, ezért ki kell mondanunk, hogy Isten Lelke munkálkodott benne páratlan és csodálatos módon. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy nem önmagának hízelgett a megbecsülés megvásárlásával, hanem tükröt és mintát adott nekünk. Mintha Isten a kínpadra vonta volna azért, hogy mi is igyekezzünk hozzá hasonlókká válni, s minden kételkedés nélkül higgyük: nincs számunkra mentség, ha nem követjük a példáját. Mit kell hát tenni? Noha vannak kísértéseink, amik bosszúra serkentenek az ellenségeinkkel szemben, sőt, az emberek is ösztökélnek és sarkantyúznak bennünket rá, mások pedig hízelegnek nekünk a bűneinkben, nekünk azonban nem szabad hinnünk az efféle hízelgésekben, hanem a szemeinket és az elménket Istenre kell szegeznünk. Hisz mi az oka annak, hogy az emberek oly könnyen megbocsátják és igazolják magukat, amikor Isten elítéli őket, mint az, hogy meghallgatják azokat, akik köszönetet jönnek lopni a meséikkel? De miért? Ez vajon nem törvényes a számunkra? Ha rosszat tettem neked, miért ne kereshetné a bosszúállás lehetőségét, hogy hasonlóképpen fizess meg? Nincs szükség szóbeli képességekre a meggyőzésünkhöz, hogy ártsunk az ellenségeinknek, mert mind a hiábavalóság, mind a mozgatóerő bennünk erre terel minket, sőt, még fel is dühödünk a dologban. De közben íme, miféle támogatók jönnek elleplezni a vétkeinket, hízelegve nekünk a bűneinkben. Annál jobban emlékeznünk kell hát arra, amit a mi Urunk Jézus Krisztus parancsol nekünk: nevezetesen, hogy oly módon szeressük az ellenségeinket, hogy a füleink bezáruljanak minden előtt, amivel az emberek hozakodhatnak elő nekünk. Így ha vannak, akik hízelegnek nekünk és látszólag a mi tisztességünk és hasznunk fenntartói, s teljes szívvel igyekeznek értünk munkálkodni, gyanakodjunk az effélékre. Sokkal jobb lenne, ha valaki megfeddene bennünket, amikor látja, hogy túl messzire mentünk és elvesztettük a türelmünket, s a dühünk lecsillapításán munkálkodna, semhogy az említett módon ösztökélne, még ha jóakarattal teszi is azt. Vannak ugyanis egyesek, akik annyira szeretetteljesek irántunk, hogy mikor látnak másvalakit rosszat tenni nekünk, akkor jönnek és kijelentik: én ezt a bántalmazást a magaménak tekintem és megbosszulom, s nem engedem, hogy ilyen erőszakot tegyenek veled. Ezért könnyen meglehet, hogy az illetőben valamiféle jó buzgalom támad, amikor látja, hogy zaklatnak minket, de közben mit nyerünk mi abból, hisz csak a még nagyobb pusztulásba rohanunk hanyatt-homlok? Így a lehető legjobb barátaink azok, akik megzabolázni igyekeznek bennünket, amikor látják, hogy valamiféle sérelem ért minket. Továbbá, amikor efféle civakodást szítók jönnek a bajok fokozása végett, minden értelmünkkel forduljunk Istenhez és mondjuk ezt: igaz, hogy az emberek igazat adnak nekem, de ezzel mégsem nyerek felmentést a mennyei bíró előtt. Ezért meg kell magam zabolázni és el kell szenvednem ezt a rosszat, mert látom, hogy teszik Istennek a gyermekei egyikének tekinteni. Ezért követnem kell Őt, és Hozzá hasonlóvá kell válnom. Mivel pedig az Ő Napja jókra és gonoszokra egyformán ragyog, ezért igyekeznem kell jót tenni azoknak, akik ártanak nekem, s ezzel eleven szentet gyűjtök a fejükre (Mt5:45, Lk6:35, Péld25:22, Rm12:20). Ezen a módon kell ezt a mondatot a gyakorlatba átültetnünk. Továbbá jegyezzük meg azt is, amit Jób mond, ami majd végcélként szolgál nekünk. Nevezetesen, hogy *az idegen nem hált az utcán, hanem megnyílt előtte a kapuja*. Jób itt azt jelenti ki, hogy barátságos volt azokkal, akiknek nem voltak meg az eszközeik, neki visszafizetendő, s pontosan ez az, amivel megmutatjuk, hogy a helyes könyörülettel viszonyulunk az emberekhez. Mert ha olyanokkal teszünk jót, akik képesek azt viszonzni, s akik a szövetségeseink akár rokoni, akár bármi más kötelék folytán, az nem a valódi és tökéletes bizonyítéka az irgalmasságunknak. Igaz, hogy a barátság jó, ha kegyesség szabályozza, de mégis lehetséges, hogy ezt cselekedve többet törődünk magunkkal, mint egyébként. Ahogyan látjuk, hogy az ember gyakran a saját maga hasznát keresi, amikor jót tesz a rokonságával és a barátaival. De mikor olyanokkal teszünk jó, akik nem képesek azt viszonzni, sőt, nem is ismerjük őket, azzal megmutatjuk, hogy Isten szolgáljuk, és megtartjuk

a könyörületesség helyes szabályát. Látjátok tehát, mit jelent itt ki Jób: s főleg az idegenekről beszél, akiket Isten a Szentírásban mindig a figyelmünkbe ajánl, és pedig nem ok nélkül. Mert azok, akik otthon vannak a maguk országában, elég nyugalommal rendelkeznek, van rokonságuk és sok más segítségük és támogatójuk, és senki nem képes könnyen ártani nekik. Viszont a szegény idegenek meg vannak fosztva minden segítségtől, nincsenek sem barátaik, sem rokonaik, s nincsen semmi segítség vagy jóindulat a számukra a világ részéről (2Móz22:21, 3Móz19:33-34).

Látjátok tehát, hogy a szerető kedveség valódi próbája az, amikor meg akarjuk mutatni, hogy valóban szolgáljuk Istent, a saját magunk hasznának keresése nélkül. S biztos, hogy a mi Urunk szigorúbban ítéli el az idegenekkel szemben tanúsított erőszakot, mint azokat, amiket az emberek a felebarátaikkal szemben követnek el. Igaz, hogy mindkettő méltó az ítéletre és semmi nem marad büntetlen, de mindazonáltal jegyezzük meg, hogy Isten a védelmébe veszi és a felügyelete alá azokat, akiket emberek nem támogatnak. S bizony látjuk, hogyan mutatja meg Isten, hogy nem halandó emberrel szegülünk szembe, amikor bármi rosszat vagy erőszakot teszünk azoknak, akiket Ő vett a védelmébe, hanem ez az Ő fenségének megsértése. Annál inkább be kell vésnünk ezt a dolgot a szívünkbe, mert látjuk, hogy még maguk a pogányok is megszegényítenek minket emiatt. Mert amikor azt akarták megmutatni, hogy valaki szolgai és gonosz természetű volt, akkor azt szokták mondani: kotródj, te goromba vagy az idegenekhez. Ez több volt a részükről, mintha paráznának, tolvajnak, iszákosnak, hamisan esküvőnek vagy gyilkosnak neveztek valakit. Amikor azt mondták: el innen, te az idegenek ellensége vagy, az ugyanazt jelentette, mintha azt mondták volna, hogy rosszabb vagy a vadállatoknál. A pogányok ezen a módon beszéltek és közmondást is alkottak belőle: mi lesz velünk, akik Isten gyermekeinek mondjuk magunkat, ha ennyire közvetlenül harcolunk a természet rendje ellen? Ez vajon nem annak a jele, hogy teljesen megvetjük Istent, és pimaszul bősztjük az Ő fenségét önmagunk ellen? Jegyezzük hát meg Jób itteni kijelentését, tudniillik, hogy nemcsak azokkal volt nagylelkű, akiről tudta, hogy képesek azt viszonzni, hanem azokkal szemben is, akik nem voltak képesek semmiféle ellentételezésre. Vegyük fontolóra Jóbbal együtt (azt mondom), hogy Isten egyetlen közös és általános köteléket alkotott az egész emberiségen belül, s nekünk könyörületéseknek kell lennünk a hozzánk hasonlókhhoz, szánnunk és támogatnunk kell őket, mindenki a saját képességeinek megfelelően. S ha Isten gyermekei vagyunk, munkálkodjunk a valódi testvériség gyakorlásán minden ember iránt, de különösen azok iránt, akik szorosabban kötődnek hozzánk az említett köteléssel: tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy jót tehessünk velük.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá: ezeket úgy éreztesse velünk, hogy megszomorodjunk a bennünk eluralkodott és még mindig uralkodó vétkek miatt. S meneküljünk az Ő kegyelméhez, s azzal együtt tetsszen Neki megszeliíteni és megöldökölni minden gonosz indulatunkat, s a gyengeségeinket eltűrve vezessen Önmagához, s vonjon egyre közelebb és közelebb, míg végül eljutunk a fajunk végéhez, ami felé egész életünkben megyünk. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy igazság szerint nem vagyunk méltók felemelni a szemünket a mennyre, s megjelenni stb.

A száztizenhetedik prédikáció, ami a hetedik a harmincegyedik fejezetről

Jób31:33-34

33. Ha emberi módon eltitkoltam vétkeket, keblembbe rejtve bűnömet:

34. Bizony akkor tarthatnék a nagy tömegtől, rettegennem kellene nemzetségek megvetésétől; elnémulnék és az ajtón sem lépnék ki!

Itt egy olyan kijelentéssel van dolgunk, amit érdemes nagyon megjegyezni. Mert Jób a saját példájával mutatja meg nekünk, hogy amikor rosszat tettünk, az orvosság nem a hibáink elrejtése, annak a közös szokásnak megfelelően, amit minden ember tesz, hanem a rossz cselekedet tudatos megvallása. S nem szabad szégyellnünk az elkövetett bűnt, azért, hogy megtisztulhassunk Isten előtt. Bizonyos, hogy ez nagyon ritka erény, ezért annál inkább el kell kezdenünk megjegyezni az itt mutatottakat. Mert Jób nemcsak önmagáért beszél, hanem olyan tanítást ad, ami hasznára válik mindannyiunknak. Ezért jelenti ki, hogy nem rejtegette a bűnét, nem dugta el azt a keblébe. Azaz, nem munkálkodott a megtisztuláson az emberek előtt, hanem elismerte magát bűnösnek, és elismerte a vétkeit. Jegyezzük ezt meg. Ezzel mutatja meg, miképpen jutnak el az emberek a képmutatás bűnéhez, s rendszerint tagadják a dolgokat és kibúvókat használnak, hogy a szőnyeg alá söpörhessék a hibáikat. Ezen a helyen az Ádám szót használta, ami embert jelent, de néha az összes embert értik alatta. Ebben a szakaszban Jób azt akarta mondani: soha nem lehet olyan alaposan megérintetteket találni, akik elismerik a hibáikat, hanem inkább visszahúzódnak, hogy elrejtessék azokat. Noha tehát ez a véték uralkodik a világban, Jób mégis azt állítja, hogy mentes attól. Igaz, hogy Ádám kezdte ezt a dolgot (1Móz3:7), s ugyanazt mutatta mindenkinek, aki az ő nemzetségéből származott. Látjuk ugyanis, hogy miután bűntudatra ébredt, azonnal azon munkálkodott, hogy elrejtse magát a levelek mögött. Utána pedig, amikor Isten Maga elé szólította őt, akkor is csip-csup mentségeket keresett, és igyekezett így vagy úgy, de eliszkolni. Látjuk tehát, hogy Ádám volt az, aki először elkezdte a képmutatást bemutatni az utódainak. Mert nemcsak saját magának tanulta meg ezt a leckét, hanem minden embert belerontott abba. Közülünk nemcsak két-három emberben van meg, hanem a természetünknel fogva mindegyikünkben. Biztos, hogy az ördög sokat nyer a kezünkől, amikor leplezti velünk a hibáinkat, mert ha elismerjük azokat, akkor szükségszerűen meg is szégyenülünk miattuk. De ha egyszer lepleztük a gonosztságot, akkor azt gondoljuk majd, hogy minden biztonságos és emiatt szabadságot adunk magunknak, hogy álomba szenderüljünk. Ezt mindegyikünk a tapasztalatok alapján megtalálja önmagában. Könyörgöm, ha siránkozásra és a bocsánatért esedezésre ösztönöznek minket az Isten előtt, akkor idővel nem kell lelkiismeretfurdalást éreznünk a bűneink miatt, megbánnunk azokat és orvosságot keresni rájuk? Dehogynem, de az ördög megvakít minket, vagy más módon fedi el kendővel a szemeinket, illetve oly módon változtatja el a dolgokat előttünk, hogy nem vagyunk képesek olyannak felismerni a gonosztságot, amilyen valójában. Íme, milyen helyzetben vagyunk. Ezért kell még sokkal alaposabban tanulmányoznunk ezt a leckét arról, hogy ne őrizgessük gonoszságunkat mondhatni a keblünkben, azaz ne rejtegessük azt, hanem tárjuk fel. Igaz, amikor az ember megismeri a bűneit, késébe esik, mint történt az Káinnal és Júdással is (1Móz4:13, Mt27:5, Csel1:18). Mindazonáltal nem juthatunk el a megtérésig, nem vágyhatunk bocsánatra Isten kezéből és nem szabadulhatunk meg végleg a vétkeinktől, amíg fel nem árjuk azokat és félre nem tesszük a képmutatást. Továbbá, aki bűnismeretre jutott, és szembeszáll azzal önmagában, többé nem akar elrejtőzni a világ elől, ahogyan látjuk, hogy mindig vannak a szánkban hazugságok, hogy azokkal igazoljuk magunkat. Akkor viszont nem lesz bennünk semmi efféle, mert a megtérés elhozza a valódi alázatot is. Ezért az, aki Isten előtt győződik

meg arról, hogy rosszat tett és akarattal elismeri a hibáját mindennemű vonakodás nélkül, az kétségtelenül készen áll arra is, hogy az emberek előtt ítélje el a vétkeit, s kimutassa a sajnálkozását azok miatt. De most ügyeljünk arra, hogy a már Jób korában is létező dolog ne növekedjék manapság annyiban, hogy semmi sem elterjedt jobban, mint a képmutatás. Igaz, a mostani szövegből látjuk: nem új dolog az emberek számára a leplezni magukat és elrejtőzni, amikor rosszat tettek. Mindig is így volt ez, és (mint említettem) Ádámmal kezdődött (1Móz3:11) és egészen a mai napig folytatódott. Azonban manapság olyan szégyentelenséget látunk a világban, hogy azok a napok semmik voltak ahhoz képest, amivel ma szembesülünk. Mert ha valaki elkezd valakit figyelmeztetni a bűnről, szentelen tagadással találkozunk akkor is, amikor a dolog teljesen nyilvánvaló. Az illető jól tudja, hogy a gáztette ismertté vált, mindazonáltal nem enged róla beszélni, hanem minden embernek befogja a száját megfélemlítő visszafeleléssel. Sőt, sokszor nem elégszik meg a szégyenletes tagadással, hanem elkezd vitatkozni azokkal, akik beszélnek róla és megfenyegeti őket. Ezért, ha az emberek Jób korában leplezték a hibáikat, manapság még sokkalta inkább megteszik. De mindennek ellenére ez nem elégséges védelem és nem is lesz elfogadva Isten előtt, mint azt a mostani szakaszból látjuk. S bár minden ember kemény szívű és akaratos, ezért senki sem tér a józan észre, hanem amikor az emberek azon munkálkodnak, hogy a megtérésre vezessék a bűnösöket, ők makacs gebékhez hasonlóan rugdalóznak ellenük, ezért vegyünk biztosra, hogy Jób példája tanulás végett tárul a szemünk elé, s nekünk nem szabad követnünk a közvélekedést, s nem mondhatjuk, hogy miután mindenki ezt teszi, ezért ez általános szokás. Nem, hanem nézzünk Istenre, Aki az ellenkező irányba von minket. Igazolnak engem az emberek? Isten azonban azt akarja, hogy mindenki saját maga ítélje el önmagát. Azért leplezik az emberek a hibáikat, hogy ezek ismeretlenek maradjanak? Isten azt akarja, hogy leleplezzük ezeket, és pedig teljes alázattal. Akkor erre kell koncentrálnunk és nem szabad azt mondanunk: látom, mindenki ezt teszi, ezért ez mindenkinek szokása. De mi a helyzet? Az emberek így jártak el Jób korában, de a Szentlélek elítélte őket. Ezért amikor látjuk az embereket ugyanezt cselekedni manapság is, azaz, senki nem vallja meg a hibáit, a kegyesek mégis megtanulnak ahhoz igazodni, amit itt olvasunk. Azaz, nemcsak siránkoznak Isten előtt, de az emberek előtt is kimutatják, hogy szomorkodnak a szívükben és oly módon ítélik el önmagukat, hogy a maguk bíráiává válhatnak, s kegyelmet kapnak a mennyei Bírótól, Őhöz visszavertve. Röviden, látjuk, hogy a képmutatás van elítélve ebben a szakaszban. A legjobb lenne a számunkra teljes mértékben tartózkodni a bűntől és visszatartani magunkat attól. Mivel azonban olyan törékenyek vagyunk, hogy nem tudunk élni ebben a világban megannyi bukás nélkül, az orvosság a megállás és a siránkozás Isten előtt, továbbá nem belekezdeni az őszinteségünk mentegetésébe az emberek előtt oly módon, hogy ne ismerjük el magunkat bűnösnek, valahányszor csak szükségessé válik. Igaz, hogy Isten nem parancsolja az embernek, hogy az utcákon hirdesse, amikor rosszat tett, s elmondja: ilyen hibát követtem el, mert az inkább botránykő odavetését jelentené. Mégis meg kell jegyeznünk azonban a Szentírásban elhangzottakat, nevezetesen, hogy először is alázatosoknak kell lennünk a felebarátainkkal, biztosra véve, hogy megannyi bűn fertőzött meg minket. Mi az oka annak, hogy valaki megvet mindenki mást, és nem képes tűrni őket, hanem mennydörög rájuk, amikor rosszat tettek? Mi más lenne ennek az oka (azt mondom), mint a képmutatás? Mert ha ismerjük a gyengeségeinket, biztos, hogy azok mondhatni megzaboláznak minket, hogy ne ítélgessük összevissza a többi embert, hanem kezdjük önmagunkkal. Látjátok hát a legelső dolgot, amit meg kell tennünk és amit a Szentírás parancsol nekünk. Akkor hát kedvesek és szívélyesek vagyunk egymás elviselésében? Ez a saját bűneink egyfajta megvallása is. A második dolog az, hogy ha megsértettünk bárkit, észre kell térnünk. Mert látjuk, hogy egyébként nincs hozzáférésünk Istenhez annak megfelelően, amit a mi Urunk Jézus Krisztus mutat nekünk arról, hogy az áldozataink és a felajánlásaink nem lesznek elfogadhatók, amíg ki nem békülünk a felebarátainkkal, akiket megsértettünk. Meg kell hát tanulnunk bánkódni az ő kedvükért, ha ismerjük a bűneinket. Harmadszor, ha bármi okot adtunk a megbotránkozásra,

kezdjük alázatosan bele annak helyesbítésébe és úgy javítsuk ki azt, hogy ne tűrjük a vele járó gonoszt és ne rugdalózzunk az ösztöke ellen. Látjátok tehát a három megvallást, amit a Szentírás követel meg tőlünk az emberek vonatkozásában. Ezzel együtt jegyezzük meg, hogy mindez a helyes szándékból fakad, amivel az Isten előtti szomorkodásban rendelkezünk. Mert amíg nem sajnáljuk teljes szívből, hogy megsértettünk valakit, addig soha nem teszünk tiszta és helyes megvallást az emberek előtt: minden csak színlelés lesz. Ezért biztos, hogy azok, akik olyanoknak vallották meg magukat Isten előtt, mint amilyenek valójában, mértékletesek is lesznek és nem igazolják magukat az emberek előtt. Hiszen az gúnyolódás, amikor valaki ezt mondja: ó, én tudom, hogy Isten előtt bűnös vagyok, de mégis olyan akaratos lesz az emberek iránt, hogy semmiféle igazságot sem lehet kicsavarni belőle. Az ilyen ember azt mutatja ki, hogy az ördög elámította, ezért elrejtje a hibáit és a tőle telhető legnagyobb mértékben leplezi azokat a keblében. Ezért jegyezzük meg jól, hogy ha eljutunk a bűneink érzéséig, s a megszegyenülésig Isten törvényének megszegése, valamit amiatt, mert az Ő igazságossága ellen cselekedtünk, akkor nem lesz bennünk több büszkeség, ami meggátolna a tiszta megvallás megtételében, amelyet Előtte kell tennünk. S azt is meg kell jegyeznünk, miképpen hangzik itt el, hogy *Jób nem titkolta el a vétkeit*. Ez nagyon sokat jelent, mert az emberek nem képesek becsapni Istent, hanem önmagukat csapják be, ezért úgy tűnik a számukra, hogy sokat nyertek, amikor kiűzték az elméikből a bűneiket és többé nem gondolnak azokra. Ha az ember képes elfelejteni önmagát és a bűneit a háta mögé vetni vagy megtaposni anélkül, hogy többé gondolna azokra, akkor többé nem szomorkodik, nem érez bánatot, hanem megrészegeedik a gonoszságában. Ilyenkor mondhatni teljesen megrothad, de semmit sem érez azzal kapcsolatban. Közben azonban Isten nem hagy fel a bírói kötelességek ellátásával, mert Előtte minden dolog fel van jegyezve, s ha látszólag nem is törődik azokkal egy ideig, végül mindennek számadásra kell kerülni Előtte. Az emberek lehetnek mindig rejtőzködők a szívükben, azaz, nem látják a hibáikat, és azt hiszik, ezek soha nem kerülnek napvilágra. De a bűnük továbbra is megmarad, még ha el is van temetve az emberek vonatkozásában, és Isten majd napvilágra fogja hozni. Jób tehát azt mutatja meg itt, hogy az emberek csak önmagukat csapják be a bűneik ezen a módon történő leplezésével. Mert ezeknek majd ki kell derülni és a világosságra kell jönni, bármerre is menjen a világ. Akkor jegyezzük hát meg, hogy a legjobb a számunkra, ha feltárjuk a hibáinkat, hogy Isten szabadítsa meg azoktól. Mert ha szabad szívvel visszük ezeket Elé és elítéljük a bennük rejlő gonoszt, akkor biztos, hogy végleg eltöröltetnek. Ezért ítéljük el a gonoszt, ahol csak megtaláljuk, hogy ne legyünk végül Isten által mi magunk elítélve. Mert amíg bezárva tartjuk a szíveinket és azon munkálkodunk, hogy elrejtjük a bennük levő hibákat, addig Istennek ellenünk kell harcolnia és mi megérezzük, miképpen oszlatja szét a fellegeket és löki félre a fügefaleveleket, amikkel a becstelenségünket leplezzük, mivel akaratumk ellenére kénytelenek leszünk ezt megérezni, s ismertté válik mind az emberek, mind az angyalok előtt. Erre kell emlékeznünk ebből a szakaszból, ahol megemlíti az ember bűnének rejtegetését. Röviden, ez történik azokkal, akik mondhatni fekélyt rejtegetnek. A fekély a testben van elrejtve, s ha nem történik semmi annak kitisztítása végett, hanem az ember úgy rejtegeti, hogy ki ne derüljön, a fertőzés megduplázódik és minden leplezés ellenére csak még hevenyebbé válik a kitisztítás hánya miatt. Jobb lenne megnyitni, mert akkor lenne, ami magától kitisztulna belőle, ami így nem történhet meg. ha a betegség ennyire el van rejtve belül. Ugyanez a helyzet akkor is, amikor a hibáinkat kezdjük leplezni. Mert akkor ott egy mondhatni rothadt fekély lappang, mi pedig mondhatni erővel akarjuk elfojtani. De az erőfeszítéseink a titokban tartására csak nagyobb sebet eredményez, ami miatt a baj is fokozódik és egyre jobban és jobban fellángol. Mit kell hát tenni? Nincs más eszköz, csak amiről beszéltem: Isten elé kell járulni és nem szabad szégyellni a nyomorult mivoltunk megvallását azért, hogy Ő orvosolja úgy, ahogyan a legjobbnak látja a számunkra. Továbbá legyünk a saját magunk bírái is, mert Ő olyan kegyelmes hozzánk, hogy a magunk bíráiá tesz minket, s ahelyett, hogy elítélne, inkább felment minket. Viszont, ha visszahúzódunk,

amennyire csak tőlünk telik, azzal nem teszünk mást, csak megsértjük a mi Istenünket, és nagyobb bosszút szítunk önmagunk ellen. S ez az ok annak, miért nem jó titokban tartanuk a hibáinkat, ahogyan szoktuk. S itt konkrétan a rejtegetéseinket, a leplezéseinket vagy az álcázásainkat említi, mert az emberek a természetüknél fogva sok szép kibúvót és cselszövést találnak Isten jelenlétének az elkerülése végett, bár csak egy időre. Igaz, könnyen lehetséges félresiklanunk, de Isten akkor is teljes mértékben lát minket. Mindazonáltal (ahogyan Ézsaiás próféta mondja) a gonoszok barlangokat ásnak maguknak (Ézs29:15), s mikor nem gondolnak többet Isten ítéleteire, akkor úgy tűnik a számunkra, hogy nagyon jól megoldották a dolgot. Aztán ha nem a javukra van, elkezdik pont az ellenkezőjét tenni, és ide-oda futkosnak, új egérlyukat keresve, ahol majd biztonságban lesznek (mert ezzel hitegetik magukat). Ha aztán nem tudnak teljes mértékben elrejtőzni, akkor a kisgyermek bújócskáját játsszák, akik elegendőnek gondolják, ha eltakarják a saját szemeiket. Ez az oka annak, amiért konkrétan említi a rejtegetéseinket, mivel a természetüknél fogva képmutatók vagyunk és állandóan valami tetszetős kibúvót keresünk Isten megtévesztése végett, pedig azzal csak önmagunkat csapjuk be, mint az látható. Mert az csak minket bolondít meg a gonoszságunkban, közben pedig nem fogjuk fel, hogy ezt cselekedve az ördög úgy birtokba vesz bennünket, hogy nem tudunk visszatérni a szuverén Orvoshoz, Aki képes minden betegségünket orvosolni és meggyógyítani. Továbbá, miután Jób kijelentette a hibáinak ismeretét, hozzáteszi, hogy *bár képes lett volna nagy tömegeket megtörni, mégis félt a legalantasabbaktól és nem lépett ki a házának kapuján*. Mielőtt azonban tovább lépünk, nézzük meg, miféle ember beszél így. Ez Jób, aki angyalként élt az emberek között, s olyan romlatlanul viselkedett, hogy hozzá hasonlót nagyon nehéz találni az egész világon. Mégis azt mondja, hogy nem rejtette el a hibáit. Miképpen fogunk hát mi cselekedni? Mert ha valaki összeveti a legigazabb és legtökéletesebb embereket Jóbbal, rá fog jönni, hogy a közelében sincs a szentségük és a becsületességük ahhoz, ami Jóbban megvolt. Ha pedig valaki, akinek ekkora az istenfélelme és aki olyan romlatlan életet élt, bűnösnek ismeri el magát, és nem áll ki a tisztessége fenntartása mellett, hanem inkább vétkesnek mondja magát, amikor rosszat tett, micsoda szégyen az manapság, hogy akik rendkívül elmaradnak ettől a szentségtől, nem vallják meg egyenesen és teljesen a hibáikat? Könyörgöm, nem szükségszerűen a vaknál is rosszabb manapság a világ, ha az embereket nem lehet arra rávenni, hogy a bűneik megvallásával adjanak dicsőséget Istennek? Jób kijelentette, hogy Ő volt a vak szeme, a béna lába, az árvák atyja, s az özvegyek védelmezője. Azután kijelenti, hogy általános vendéglátója volt a szegény idegeneknek, a juhait gyapjával öltöztette fel a mezíteleneket, nem ette egyedül a kenyerét, nem volt erőszakos senkivel szemben, s noha volt tekintélye az igazságszolgáltatásban, s azt kihasználhatta volna, mégsem adott soha senkinek okot arra, hogy panaszkodjon rá. Mindezen kijelentések után azt is hozzáteszi, hogy nem rejtegette a hibáit. Manapság azonban senki sincs közöttünk, aki ne lenne megannyi bűnnel fertőzött, miközben Jób tiszta volt. De mégis, szeretnék nála is igazabbnak látszani. Vajon az ördög nem vájta ki szükségszerűen a szemeinket, hogy többé ne lássuk, mi a bűn, hanem hagyjunk fel minden lelkiismeretfurdalással, ami minden gonoszság között a legszükségesebb és a végső pont, ahogyan szent Pál mondja (Ef4:19)? Ezért hát tanuljuk meg összehasonlítani Jóbot önmagunkkal valahányszor csak olyan ostobák és elbizakodottak vagyunk, hogy felmentjük önmagunkat. S tanuljuk meg, hogy nagyon messze vagyunk attól a tökéletességtől, amivel Jób rendelkezett, ezért nem tehetünk mást, mint siránkozunk Isten előtt, és végleg elítéljük önmagunkat. S amikor ennyire elítéltekké leszünk Előtte, tanuljunk meg olyan kedvességgel viszonyulni az emberek iránt, hogy ha megsértettük a felebarátainkat valami gáztettel, helyesbítsük azt, s ha bárkinek rosszat tettünk, munkálkodjunk azon, hogy kibéküljünk vele. Röviden szégyenkezzünk a bűneink miatt és minden pontban és vonatkozásban adjunk dicsőséget Istennek. S most Jób a maga kedvességével folytatta azt kimondva, hogy *félt mindenki között a legnagyobb gazemberektől, pedig képes volt letörni és leverni a nép nagy tömegeit*. Ezt a szöveget néha néhány emberre értelmezik. Mer a Jób által

használt héber szó (az, amit én a letörni és leverni kifejezéssel fordítottam) néha azt jelenti, félni vagy rettegni. Ezért az említett szó egyformán fordítható a félni vagy rettegni, illetve elnyomni, leverni, letaposni, lábbal tiporni, letörni, összezúzni vagy szétszaggatni kifejezésekkel. Egyesek tehát úgy magyarázzák, hogy Jób nem félt a nagy tömegtől, azaz soha nem jött zavarba a gonoszt megfeddeni, valahol csak meglátta, annak megfelelően, hogy amikor Isten iránt buzgólkodunk, akkor biztosan nem fogjuk megengedni, hogy bárki megsértse Őt anélkül, hogy mi fel ne lépnénk ellene. Vagy látva, hogy Isten azzal tisztelt meg minket, hogy a szószólóinak tett meg, legalábbi ki kell nyilvánítanunk a nemtetszésünket a gonoszság miatt, s valóban a tőlünk telhető legnagyobb mértékben munkálkodnunk kell annak visszaszorításán, átültetve a gyakorlatba a leckét, amit szent Pál mutat nekünk (Ef5:11), tudniillik ne legyen közösségünk a sötétség gyümölcseivel, hanem feddjük meg azokat. Sokan tehát úgy magyarázzák ezt a szöveget, mintha Jób azt jelentené ki, hogy szembeszállt a gonosszal és minden eszközzel akadályozta azt, ahol csak találta. S bár ezzel megvásárolhatta volna magának az egész világ nemtetszését és gyűlöletét, mégsem szűnt meg mindig elítélni a gonoszt, ahol csak rábukkant. S ez a tanítás jó és hasznos. S biztosan látjuk, mennyire szükséges dolog ez ahhoz, hogy megszilárduljunk ebben az állhatatosságban. Mert ha meg akarjuk állítani a gáztetteket, akkor az egész világ, azaz a legtöbb ember az ellenségünk lesz. Igaz, hogy Isten azt parancsolja: igyekezzünk békében élni minden emberrel, amennyire csak tőlünk telik (Rm12:18, Zsid12:14). De ha megtesszük a kötelességünket ebben a vonatkozásban, akkor biztos, hogy az egész világ haragját a magunk fejére zúdítjuk, amikor elkezdjük megfeddeni a bűnt. Hiszen látjuk, miképpen kecssegteti magát minden ember, a fenytések pedig oly kemények és keserűek, főleg manapság, amikor senki sem képes azokat elviselni. S ezt látva nekünk olyan szilárdan kell megállnunk, hogy még ha az egész világ kel is fel ellenünk, s kivétel nélkül minden ember az elnyomásunkon munkálkodik, nekünk akkor sem szabad elhajolnunk, hanem ki kell tartanunk a gonoszság elítélésében. Ez a tanítás biztosan jó és hasznos, de ha figyelembe vesszük a szöveg sorrendjét, rájövünk, hogy a természetes jelentése az, amit érintettem. Az első szó, amit Jób itt használ, ezt jelenti: *amikor, ha, mert, jöllehet, ámbár*. Egyesek úgy vélik, hogy ezzel a kijelentéssel Jób tagadni akarta, hogy valaha is félt a nagy tömegektől, mert az ige, ami az első szót követi (mint említettem), azt jelenti, félni. De az első szó legközönségesebb jelentése az, amit én a *jöllehet* vagy *ámbár* kifejezéssel adtam vissza, ezért az ige rendszerint azt jelenti, megtörni. S így látom én Jób szavainak a jelentését: noha képes volt letörni és szétszórni a nép nagy tömegeit, azaz jöllehet nagy volt az ereje, a hitele és a tekintélye, mégsem félemlítette meg az embereke a szájukat befogandó, hanem oly mértékben lealacsonyodott, hogy mondhatni félt a legjobban lenézett és legértéktelenebb gazfickóktól, akik a közneveltség tárgyát képezték. Ezt jól bizonyítja a korábbi mondása. Mert ez nagyon jó jele annak, hogy Jób nem igyekezett elrejteni az arcát, látva: megvolt benne a lágyság, hogy féljen a legaljasabbaktól. Tudjuk, hogy az ember a gazdagsága, vagy bármi más, benne meglévő ajándéka miatt olyan tekintélyre tesz szert az emberek között, hogy mindenki félni és bámulni fogja őt, s nem nyitja meg a száját ellene még akkor sem, ha a világ minden hibáját elköveti. Az emberek akkor sem mernek zsörtölődni ellene, legfeljebb csak titokban zúgolódnak. Mert senki nem meri venni a szabadságot annak kimondására, hogy íme, ez az ember helytelenül viselkedik. Aztán ha valaki ilyen magasra jutott, ha támad valami szóbeszéd róla, előlép, és ezt mondja: Micsoda? nem tudnak másról beszélni, csak rólam? S csodálatosan felvállalja a saját tiszteletének vagy imádatának védelmét. Látjátok tehát, hogy általános dolog a világban, és nem csoda: hiszen még Jób idejében is a tekintélynek örvendő visszaéltek a vagyonukkal és a tiszteletükkel, hogy fenntartsák magukat a gonoszságban, s befogják az emberek száját, nehogy azok bármi módon ellenük szóljanak. Megbocsáthatatlan vétek, ha valaki korhol egy fejedelmet, vagy udvaroncot, vagy egy törvénytelen, de az igazságszolgáltatás tekintélyének örvendő embert: idővel hatalmas összeütközés kerekedik, ha az emberek tisztességét érinti a dolog. S noha megannyi korholásra méltó dolog van bennük, olyannyira, hogy még a kis

gyermek is képesek szólni nekik a hibáikról, mégis mindenkinek hallgatnia kell. Viszont Jób íme, azt mondja, hogy képes voltam letörni a nép tömegeit, azaz nemcsak legyőzni tudtam az ellenségeimet, de képes voltam szétverni és darabokra törni is őket, s még ha az egész világ lépett is volna fel ellenem, akkor is olyan hitelem és hatalmam volt, hogy nagyon is fölébük kerekedhettem. De mindezek helyett mit cselekedtem? Megmutatja, hogy olyan szelíd volt, mint egy bárány, s tűrte, hogy bárki korholja őt a hibái miatt. Még ha valami koldus vagy gazfickó mondta is nekem, mondja, akkor is elámultam rajta és szégyenkezve álltam, amikor rólam beszélt, s elismertem a bűneimet. Nem vártam meg, amíg valami nagy hadsereg támadt ellenem, vagy amíg valami nagy ember nem jött engem megszégyenítendő, hanem még a világ legalantasabbjait is meghallgattam. Most már látjátok, mi a világos jelentése ennek a szövegnek. De a fő dolog az, hogy hasznat húzzunk ebből a tanításból. S először is azok, akik mások felett állnak tekintélyben, emlékezzenek meg arról, hogy nem szabad ebből leplet alkotniuk a szennyes mivoltuk elleplezéséhez, hanem tükröként kell használniuk, hogy meglássák, miképpen magasztalta fel őket Isten azért, hogy ha van bennük bármiféle gonoszság, az láthatóvá váljon. S kétségtelenül jó okuk van arra, hogy akiknek Isten megadta, hogy a felebarátaiknál nagyobb tisztességük lehessen, azok igyekezzenek jó példát mutatni, látva, mennyire felmagasztaltattak. S ha az ellenkezőjét teszik, a sértésük sokkal súlyosabb és Istennek jogos oka van megfeddeni őket, ezt mondván: Mi hát a helyzet? Én előre vittelek tégedm, kinyújtottam hozzád a kezemet, hogy mondhatni égő fáklya légy, ami világosságot ad az egész világnak. De látva, hogy okot adott a sértődésre, a szégyened szükségszerűen sokkalta nagyobb. Értsék hát meg azok, akiket Isten a tisztesség állapotába helyezett, hogy az nem abból a célból történt, hogy nagyobb szabadságuk legyen a gáztettek, s az egyszerű emberek szájának befogására: nem használhatnak ilyen pajzsot. Mert ha elkezdik leplezni és temetni a hibáikat ezen a módon, Isten végül súlyosabb bosszút áll rajtuk a gyalázatuk kitergetésével. Jegyezzük ezt meg. S ezzel együtt az egyszerűbbek is vegyék ezt fontolóra. Mert közöttünk senki sincs, aki akkora tekintélynek akár csak a közelébe is jutna, mint amekkorát Jób tulajdonít itt saját magának: mi nem vagyunk képesek letörni a nép tömegeit, s ledönteni sem vagyunk képesek a velünk szembeszegülő emberek nagy csapatait: még egy csigával is alig bírunk el. Ezzel tehát Isten tart minket alázatban, még az akarataink ellenére is. Micsoda dolog lenne tehát az, ha be mernénk fogni azok száját, akik jogos okból mondanak rólunk gonoszt? Mi semmik, sőt a semminél is kevesebbek vagyunk, de mégis szeretnénk híres-nevesek lenni és a tisztességünket fenntartani, hogy senki se érinthesse azt. Ha pedig bárki beszél róla, azt hisszük, hogy mennynek és földnek a feje tetejére kell állni annak a rágalmazásnak az eltörléséhez. De könyörgöm ez nem harc egyenesen a természet ellen? Noha Isten felmagasztalt bennünket, s megadta az eszközöket a tisztességünk fenntartásához, itt mégis azt halljuk, miképpen kell ámulattal megállnunk még a legalantasabbak előtt is. Mivel tehát Isten nem adja át nekünk a zablát, hanem rövid pórázra fog annak érdekében, hogy engedjük lelepleződni a hibáinkat, miféle mentségünk lehet, ha elkezdünk ez ellen harcolni? Látjátok tehát, hogy az alantasabbaknak duplán meg kell alázkodniuk, meggondolva, hogy olyan tükröt látnak Jób személyében, hogy noha ő képes volt nagy tömegeket leverni, mégis engedte, hogy korholják a legalantasabbak, sőt azok is, akiket a legnyomorultabbaknak tartottak. Ezért legyen meg bennünk a szelídség és engedjük, hogy nagyon és kicsik egyaránt korholjanak. Látjátok tehát, mit kell a legelső sorban megjegyezni. Ezzel együtt illik alaposan mérlegelnünk a *megvetni* szót, mert az ok, ami annyira gögössé tesz bennünket, hogy javíthatatlanokká válunk, az, amikor nézegetjük az embereket: egyenlők-e velünk, vagy sem? S ha nem látszanak nálunk jobbnak, úgy véljük, nincs fölényük velünk szemben. Pont egy ilyen akar engem megfeddeni? Jobb ő bármiben nálam? Aztán nem elégszünk meg azzal, ha az embereket velünk egyenlőknek becsüljük, még ha sokkal jobbak is nálunk, hanem inkább letapossuk őket. Mert nagyon ügyesek vagyunk más emberek bűneinek kitergetésében és felnagyításában, ezt mondva: Kicsoda ő? Vajon nem tudják az emberek, mennyi gáztettet követett el? Közben pedig a saját

hibáinkat kisebbítjük: bennünk minden tiszta, s így válik a véték erénnyé. Ez az a dolog, ami álomba ringat minket akkora gögben, hogy semmiféle igát vagy fenytést nem vagyunk képesek elfogadni, amikor Isten embereket küld a hibáink feltárására és annak megmutatására, milyen súlyos szemrehányással kell minket illetni. Ezért még alaposabban meg kell jegyeznünk, hogyan mondja itt Jób: *félttem a legmegvetettebbektől*, azaz azoktól, akik mondhatni a világ számkivetettjei és mocska voltak, a legnagyobb gazfickók, akikben nem volt sem méltóság, sem semmi más. Ebből látjuk, hogy ha Isten nem adja meg annak tisztességét, hogy a nagy megbecsülésnek és tisztességnek örvendő emberek figyelmeztessenek bennünket, abból nem következik, hogy le kell néznünk a többi embertől kapott figyelmeztetéseket. Ennek bizonyítékeképpen az első dolog, amit át kell gondolnunk, amikor bárki korhol minket, az, hogy ő az Isten által küldött hírnök, mert még ha egy kisgyermek szól is hozzánk, de a lelkiismeretünk azt mondja, hogy igazat szól, így, ha ellenszegülünk, Vele szemben leszünk makacsok. Ne mondjuk tehát többé: micsoda ő? Megérdemli, hogy meghallgassam? Hanem tartsuk szem előtt az üzenetet, amit ádad, s ha az Istentől származik, hajtsuk le a fejünket és vegyük fel az igát. Jegyezzük ezt meg. Másodszor jegyezzük meg, ahogy gyakran azok, akiket megvetünk, sokkal jobbak nálunk, és minket nem más vakít el, mint a saját képmutatásunk, mivel nem kutatjuk át úgy a vétkeinket, ahogyan kellene, de közben túlságosan kritikusak vagyunk a felebarátainkkal szemben. Ez az oka annak, amiért elutasítjuk azokat, akik méltók a meghallgatásra és az elfogadásra. Vetkőzzük hát le ezt a gögöt és tanuljuk meg érezni a saját nyomorúságunkat, s érezzük azt oly módon, hogy az megalázzon, amire nagyon is méltók vagyunk. Ezzel együtt ne nézzük úgy a felebarátaink vétkeit, hogy közben ne lássuk meg az Isten által beléjük helyezett érényeket és ne tiszteljük őket. Látjátok tehát mi készlet majd minket arra, hogy a fenytést türelemmel fogadjuk. De van még egy dolog. Mert ha valamilyen értéktelen, meg nem becsült ember figyelmeztet minket, ezt kell gondolnunk: Íme Isten akar engem még jobban szégyenbe hozni. S nem érdemlem meg, hogy olyasvalakit küldjön, aki nagyobb világi megbecsülésnek örvend. Támaszthatott volna nekem valamilyen prófétát, vagy küldhetett volna olyasvalakit, aki bölcs, vagy az érényei miatt tisztelt, de Ő azt akarta, hogy egy minden embertől lenézett és elutasított illető győzzön le engem. S miért? Azért, hogy még jobban éreztesse velem a betegségemet. Mert ha olyasvalaki figyelmeztetett volna, akinek tekintélye van fölöttem, azt gondolhatnám: nos, szégyen lenne ilyen ember ellen küzdeni, s ez azt eredményezné, hogy még mindig táplálnék magamnak némi büszkeséget. De íme, Isten már módon jön felpofozni engem: nem engedi, hogy valamelyik jó barátom adjon tanácsot, vagy valamilyen nagy tekintélyű ember figyelmeztessen az őszinteségem megőrzésére, hanem egy számkivetettet küldött hozzám. Ezt látva el kell ismernem, hogy Isten nem ok nélkül teszi ezt. Íme, miképpen jutunk feltétlenül a legalantasabbaknak és leginkább megvetettebbeknek erre az ésszerűségére. Aztán amikor Jób azt mondja, hogy *nem ment ki az ajtaján*, nem úgy érti, hogy bármiféle vonakodást tanúsított, hanem akarattal vonult vissza, ellentmondás nélkül túrva, hogy elítéljék, s úgy elrejtőzött, mint egy már elítelt ember. Valójában ez az, amit meg kell jegyeznünk. Igaz, az ember néha elrejtőzhet, ám nem szűnik meg a zablát harapdálni, s bosszút keresni azok ellen, akik megrágalmazták. De ahol azt olvassuk, hogy Jób nem ment ki az ajtaján, ott nem úgy érti, hogy tette ezt azért, hogy ne hallja a korholást, közben pedig a bosszút tervezgette az ellenségei és azok ellen, akik rágalmazták őt. Nem, azért rejtőzött a házába, hogy teret adjon azoknak, akik a hibáit jöttek korholni: szabad kezét adott nekik, mintha azt mondta volna, hogy nem szállok szembe velük, nem küldök embereket a vitámat támogatandó. Hadd ítéljenek el az egész világ előtt, én magam mintegy a börtönbe bezárva tartom. Tudjuk, hogy ha valaki börtönben van, mások szabadságot kapnak arra, hogy eljárásokat indítsanak ellene. Jób tehát a saját akaratából tartotta magát mintegy a börtönben, hogy engedje az embereket elítélni őt. S ezt érdemes nagyon megjegyezni, mert látjuk manapság, hogy ha valaki a világon a legvétkesebb, s érti, amit mások mondanak róla, de hall néhány szeleburdi szót is, mit fog tenni, hogy orvosolja? Nyíltan kijön az utcára, és vállvetve küzd, egyesek pedig olyanok, mint

a vaddisznók. Zűrzavart kelt a gonoszságának fenntartásához és ösvényt vág maga után ezt mondván: én kerekedek felül, akármi is történjen. Itt vannak azok, akik gonosz mondtak rólam, de én megtalálom az eszközöket minden száj befogásához, akik gonoszul szóltak ellenem. Adná Isten, hogy ezek a példák ne lennének annyira nyilvánvalók, mint ahogyan azok! De mi a helyzet? Az ember nem nyithatja ki a szemét anélkül, hogy ne látna efféléket. Teljesen általános vétek az, hogy sokan dacolnak Istennel és a világgal, mindenütt elvetik a romlásukat, teljesen szégyentelenek és az ördögtől megszállottaknak mutatkoznak. Mert parázna homlokkal jönnek elő, de miután megtörölték a pofájukat, megint minden rendben van, bármiről is legyen szó. A vétkeik olyan szégyenletesek, hogy még a levegő is büzlik azoktól, de az emberek mégsem mernek egy szót sem szólani, hanem teret kell engedniük ezeknek a hetvenkedőknek- Látva tehát, hogy ez a bűn mindenfelé uralkodik, annál inkább meg kell jegyeznünk az itt mutatott leckét, tudniillik, ha vétkeztünk, akkor szándékosan mintegy a börtönben kell tartanunk magunkat és keresnünk kell minden eszközt, amikkel megzabolázhadjuk magunkat és engedhessük az embereknek, hogy elítéljenek minket, hogy Isten felmenthessen. Igaz, hogy az önmegtartóztatásunk nem irányulhat a bűneink leplezésére a csend megtartásával. De közben maradjunk csendesek és ne lépünk fel érhomlokú fickókként a bűneink fenntartása végett, s ne küzdjünk Isten ellen, hanem inkább vegyük fontolóra, hogy minden vonatkozásban korholást érdemlők vagyunk az Ő fensége előtt. Ezért nincs más orvosság a számunkra, csak odamenekülni az Ő végtelen kegyelméhez és könyörületéhez, amivel viszonyul minden Őhöz való visszatérő, nyomorult bűnöshöz.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket oly módon velünk, hogy meggyőződve ezekről, ne kövessük ősatyánk, Ádám példáját a kibúvók használatával, azt gondolva, hogy nyugtunk lesz, ha elhúzódnak ezekről, hanem inkább meggondolhassuk, hogy miképpen vagyunk több mint kárhozatra méltók. Ezzel együtt fussunk egyedül csak az Ő kegyelméhez, s tanuljunk meg bánkódni és szégyenkezni az emberek előtt azért, hogy amikor lelepleztük ezeket Isten és az angyalai előtt, meghajolhassunk az Ő fensége alatt, ami nem lesz félelmetes a számunkra, mivel kibékültünk Vele a mi Urunk Jézus Krisztus segítségével. Mivel pedig nem élhetünk ebben a világban anélkül, hogy ne éreznénk túlságosan a bűneinket és tökéletlenségeinket, ezért tetsszen Neki folytonosan vezetni minket a Szentlelkével, míg teljesen fel nem öltöztet minket a saját igazságosságába. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet stb.

A száztizennyolcadik prédikáció, ami a nyolcadik a harmincegyedik fejezetről

Jób31:35-40

35. Oh, bárcsak volna valaki, a ki meghallgatna engem! Ímé, ez a végszóm: a Mindenható feleljen meg nékem; és írjon könyvet ellenem az én vádlóm.

36. Bizony én azt a vállamon hordanám, és korona gyanánt a fejemre tenném!

37. Lépteimnek számát megmondanám néki, mint egy fejedelem, úgy járulnék hozzá!

38. Ha földem ellenem kiáltott és annak barázdái együtt siránkoztak;

39. Ha annak termését fizetés nélkül ettem, vagy gazdájának lelkét kioltottam:

40. Búza helyett tövis teremjen és árpa helyett konkoly! Itt végződnek a Jób beszédei.

Az eddigiekben láttuk, miképpen panaszkodott Jób arról, hogy Isten nem hallgatta meg, hogy magyarázatot kaphasson Tőle. Igaz, ennek kimondásával nem a káromlás volt a célja, mintha Isten kegyetlen és igazságtalan lett volna vele, hanem a szavai azt jelentették, hogy nem tudta, miért volt így megverve, de nem volt törvényes a számára perre menni Istennel, még ha nem is tudta ennek okát. Ezzel folytatva most hozzáteszi: *minden vágya az volt, hogy Isten válaszoljon neki*. Ezzel adja a tudtunkra, hogy ha Isten olyan kegyelmes lesz hozzá, hogy megmutatja, miért kellett ilyen kínokat elszenvednie: ennek ismeretével megelégszik. De nem volt világos oka, amiért ilyen goromba bánásmódban részesült, látva, hogy az élete feddhetetlen volt és ő maga igyekezett a szentségben járni. Igaz, hogy ez a *válasz* szó kétféleképpen is magyarázható: nevezetesen, hogy Isten az ellenfeleként lép elé, s feltárja az okait és a törvénycikkelyeit, illetve, hogy válaszolnia kell, azaz ki kell jelenteni, hogy Jób oldalán áll. Mivel azonban az eddigiekben gyakran mondta, hogy ha Isten kegyeskedne leereszkedni és megmutatni neki az igazságának okát, az elegendő lenne a számára, én úgy tekintem ezt a szöveget, mintha azt mondta volna, hogy nem vágyom többre, mint arra, hogy Isten mutassa meg az okát, amiért ostoroz engem. Mert ami az általános szempontokat illeti, én teljesen megvetem az egész világot és dacolok azzal. Lépjen fel ellenem egy erős ellenfél és vádoljon meg engem, sőt, *írjon könyvet ellenem: az sem szomorít meg engem úgy, hogy ne a vállamon hordanám*. Mert az nem súlyos teher lesz a számomra, *hanem inkább korona*, engem díszítő ékesség. Most már látjuk, mit akart Jób valójában mondani: nevezetesen, hogy nem olyan ember volt, amilyennek mondták és tartották, mert láttuk, miképpen ítélték a barátai elvetettnek, amiért oly hatalmas kínokat szenvedett el. S úgy tűnt neki, Isten azzal a céllal akarta megállni a bosszúját, hogy Jób a gonosz emberek tükre lehessen, akiket Isten végleg megsemmisít. Jób tehát azt jelenti ki, hogy ő nem ilyen ember, ezért nem vágyik másra, mint meghallgatásra. Kinél? Nem egyedül az emberek előtt, hanem hogy Isten válaszoljon neki, azaz Isten ismertesse meg az Ő igazságát, s akkor ő is fenntartja, hogy a szenvedései nem a bűnei miattiak, nevezetesen, ha alaposan fontolóra vesszük a dolgot, s Isten mondhatni a szokásos módon mond ítéletet, nem pedig a magasztos és titkos hatalma előjogán, ami miatt az emberek nem tudhatják, miért cselkeszik az adott módon. S korábban láttuk, hogy nem ok nélkül kívánja ezt Jób. Miért is? Mert időnként Isten a törvényében lefektetett fenyegetéseknek megfelelően büntet minket, azaz, ha büntetést kapunk, az a bűneink miatt történik, s ez a legközönségesebb eljárás mód. Látjátok, hogy Isten nem hagyja büntetlenül a gáztetteinket, s miután átadta nekünk a helyes életvitel szabályát, fenyegetéseket is hozzátett, ezt mondván: ha megszegitek a parancsaimat, háborúval, járvánnyal, éhséggel, éhezéssel, szegénységgel és más hasonló dolgokkal büntetlek majd benneteket (3Móz26:16, 5Móz28:15). Nos hát, ha Isten vesszői vernek minket, akkor az

életünket az Ő törvényéhez kell mérnünk, s ha rájövünk, hogy bármi rosszat tettünk, a vádemelésünk teljesen megalapozott, az ítéletünket mér kiszabtá és nem maradt más vissza, mint a végrehajtás.

Látjátok hát a közönséges módot, amit Isten használ az emberek büntetése során. De Jób esetében mást vett tekintetbe. Mert nem a bűnei miatt büntette őt (nem mintha nem szolgált volna rá), mert egyetlen teremtmény sem igaz annyira, hogy kivonhatná magát Isten fenyítései alól. De mindennek ellenére (mint már korábban kijelentettem) Isten nem Jób vétkeiért tartotta szem előtt, s nem ezeknek megfelelő mértékben büntette őt a gátlatlansága miatt, hanem a szolgálja hitét és türelmét tette próbára, s példának állította őt a világ elé. Közben Jób csukva tartotta a száját, mert nem tudta, mit mondjon. Ezért hát nekünk sem kell más okot keresni, amiért ilyen goromba bánásmódban volt része: ez az emberek előtt ismeretlen titok. Nem ok nélkül vágyik hát Jób arra, hogy Isten válaszoljon neki, és engedje alátámasztani a saját becsületességét, s adja tudtára, miért szenved el ilyen kínokat. De ezzel együtt jegyezzük meg, hogy az emberek számára nem törvényes Istent ezen a módon felszólítani. Mert jó oka van rá, hogy velünk a saját jótetszése szerint bánjon, s mi meghajoljunk előtte, még ha az ítéleteinek okai nem is ismertek előttünk. Ezért, ha tetszik Istennek szigorúsággal meglátogatni minket, s mi nem látjuk, miért teszi ezt, akkor is csukva kell tartani a szánkat, hogy ne zúgolódjunk Ellene, de ki is kell nyitnunk, hogy dicsőítsük Őt, megvallva, hogy jóllehet az ítéleteit feneketlen mélységek a számunkra, ezek mégsem szűnnek meg jogosaknak és igazságosaknak lenni. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk. Mert az Isten szerelmére, nincs annál félelmetesebb dolog, mint ha Isten perbe száll velünk. Ha fellép ellenünk, mivé válunk? Ha tehát elkezdjük Őt bűszíteni és törvénykezni akarunk Vele, az vajon nem a hatalmas összezavarodásunkkal fog járni? S ezt a tanítást nagyon érdemes megjegyezni. Mert látjuk, miképpen kezdenek az emberek naponta zúgolódni és zsörtölődni. S mi más lenne ez, mint Isten bosszantása, és vágyakozás a pereskedésre Vele? De vajon ezzel rendbe hozzuk a dolgainkat?

Igaz, akik ezen a módon csatároznak, amikor ostromoztatnak, nem mondják, hogy szeretnék, ha Isten ellenük lépne fel, de közben ez az a cél, amire törekednek. Mert ha az ember türelmetlen a megpróbáltatásaiban, s nem marad nyugodtan, engedve Isten jóakarátának a fenyítések átvételével az Ő kezéből, könyörgöm, akkor vajon nem úgy emelkedik fel, hogy Istent haragra gerjeszti a saját jogainak fenntartásával? Tartózkodjunk hát az Istennel folytatott civakodástól, amikor a vesszőjével ver minket, nehogy a halálos ellenségünkkel váljunk, hanem tanuljunk meg inkább a kezébe adni magunkat, s akkor is fogadjuk jól azt, amit tesz, ha annak oka egy ideig ismeretlen is a számunkra. Biztosan buzgón kell vágnunk arra, hogy tetsszen Istennek megmutatni nekünk, miért ostromoz minket, azonban ez nem történhet más céllal, mint hogy hasznot húzzunk a fenyítéseiből, és az épülésünkre fordítsuk a büntetéseit, miután megtudjuk azok okát. Ezért amikor közölünk mindenki érzi a bűneit, s megszomorodik, mert megsértette Istent, s megsemmisül a saját erkölcstelenségétől, ezzel együtt pedig megalázkodik és keresi az orvosságot a gonosztól történő elforduláshoz: azt mondom, amikor minden eszközzel igyekszünk a magunk hasznára fordítani Isten fenyítéseit és azokat olyan fegyelemmé változtatni, amivel megmutathatjuk, hogy még nem vagyunk teljesen javíthatatlanok, azon a módon nagyon is vágyhatunk rá, hogy Isten mutassa meg, miért ostromoz, hogy a fenyítései ne legyenek hiábavalók. Am ha úgy látja jónak, hogy a hatalmát használja és megtart minket mondhatni a tudatlanságban, ezért nem tudjuk, miért oly nagyon szigorú velünk szemben, az efféle szélsőségek közepette is le kell hajtani a fejünket és abban kell a menedéket keresnünk, amit már említettem, nevezetesen, hogy Isten minden vonatkozásban igazságos. Ezért, noha nem tudjuk az okát, amiért ostromoz, mégsem szabad felhagynunk a folytonos dicsőítésével. Íme, mit kell megjegyeznünk ebben a szakaszban. De most térjünk rá a Jób által mondottakra. *Ímé, ez a végszóm: a Mindenható feleljen meg nekem. Ha az én vádlóm könyvet írna ellenem, s nekem viselnem kéne azt, nem szégyelleném hordozni.* Nem leszek olyan, mint egy bűnöző, aki ellen vádiratot írtak és elítélték, hanem az a könyv inkább a becsületességemet

fogja igazolni. *Korona gyanánt* (mondja) *a fejemre tenném*. Amikor Jób így beszél, úgy érti, hogy minden vele szemben megfogalmazott vád hamis volt, s őt hamisan rágalmazták, tekintettel arra, hogy ártatlanul élt. Ezt kimondva azonban nem állítja, hogy teljesen tiszta volt, és semmi hiba sem volt található benne. Mert (mint tegnap láttuk) bűnösnek vallotta magát, s kijelentette, hogy nem rejtette el a hibáit úgy, ahogyan az emberek szokták, s ahogyan látjuk, hogy az emberek képmutatása akkora, hogy mindenki szeretne hiábavaló és jelentéktelen búvóhelyeken elrejtőzni. Jób kijelenti, hogy semmi effélét nem akart, hanem önként elítélte magát, ha valami rosszat tett, s nem várt addig, amíg tekintélyes emberek megfeddték, hanem engedte, hogy a legmegvetettebbek szégyenítsék meg. S úgy megalázkodott, hogy azok fenyegetéseit is magára vette, akik arra sem voltak méltók, hogy rájuk nézzenek. Így ebben a szövegben Jób nem úgy érti, hogy teljesen bűn-, vagy foltmentes volt (mert akkor ellentmondás lenne a szavaiban), hanem annak megfelelően tárja elé az ügyét, amit láttunk, nevezetesen, hogy nem volt elvetett ember, s jöllehet Isten gorombán bánt vele, ebből nem következik, hogy ezt az ő valamiféle szörnyűséges hibáiért teszi, hanem valamilyen más titkos ok miatt.

Látjátok hát, hogy Jób valójában nem Istennel szemben akarta felmagasztalni önmagát olyan gögösen, ahogyan sokan teszik, akik igazaknak tartják magukat, s még az általuk elkövetett bűnöket sem érzik. S noha úgy élt, mint egy angyal, mégis jól tudta, hogy Isten elég okot találhat a megbüntetésére. Mégis fenntartotta a saját romlatlanságát azért, hogy elkülönülhessen az Isten nagyszámú megvetőjétől. Ebből megtanuljuk, hogy van eszköz a számunkra a jó ügy fenntartásához. Tudjuk, hogy a leghibásabbak a saját jóakaratukból a legbátrabbak önmaguk igazolásában, amikor megfeddik őket. S bár a kárhozatásuk eléggé világos, s minden ember látja, hogy semmire sem érdemesek, ők mégis a legszégyentelenebbek lesznek önmaguk hibátlannak tartásában és annak kijelentésében, hogy nagyon rosszat tesznek nekik, ha megfeddik őket. Viszont Isten gyermekei, bár megpróbálnak helyesen élni, mégis az első dolog, amit megtesznek az, hogy vétkeseknek fogadják el önmagukat és elismerik, hogy nyomorult bűnösök. Ezért látjuk, hogy ha az ember elkezd magát megigazítani kivételek nélkül, azzal háborút indít Isten ellen. Mert bárki mondja magát nem bűnösnek, azzal Istent akarja hazuggá tenni, ahogyan szent János mondja az apostoli levelében (1Jn1:10, Rm3:9-18, Gal3:22). Isten egyetlen általános ítéletet mondott ki mindenkire, s a tapasztalatnak is meg kell mutatnia nekünk, hogy valamennyiünknek Istenhez kell futnunk menedéért. Az tehát, ahogy kivétel nélkül teszi önmagát igazzá, nyíltan hadakozik Isten ellen, s civakodik Vele. S mit nyer végül ezzel? Semmit. De mit kell nekünk tennünk, miután elismertük a hibáinkat? Ha feddést kell kapnunk bármiért és vétkeseknek érezzük magunkat, hajtsuk le a fejünket és ismerjük el: megérdemeltük, hogy Isten úgy megszegyenítsen, hogy az emberek (akár a legalantasabbak) által ítéljen el, s őket tegye meg bíráinkká. De ha nem tudjuk, hogy vétkeztünk-e a dologban, amiért vádolnak, akkor Isten szándéka az, hogy más módon alázzon meg minket. S akkor is türelemmel kell fogadnunk a fenyegetést. Végül, ha az emberek feddenek meg és elhamarkodottan csapnak le ránk azzal, hogy vétkesek vagyunk, miközben mi tudjuk, hogy az ellenkezője igaz, akkor képmutatás lenne a részünkről elismerni, hogy az efféle rágalmak igazak. Ha valakit rablással, paráznasággal vagy gyilkossággal vádolnak, de ő tiszta ezektől, s ezért kijelentheti Isten és az angyalai előtt, hogy nincs ilyesmi benne, de elítéli önmagát, azzal rosszat tesz. Ezért joggal fenntarthatjuk a tisztaságunkat úgy, ahogyan Jób tette, s nemcsak az őszinteségünk vonatkozásában, ahogyan a hencegők teszik, akiket semmi módon nem lehet megérinteni, mert olyannyira kényesek a saját tisztességükre, hogy nem tűrik annak érintését sem: azt már nem, még ha rágalmazták is önmagukat, hanem el akarják leplezni a gyalázatukat. Közben azonban ország-világ előtt feltárják azt, így minden ember tudomására jut. Nekünk nem szabad ezen a módon eljárni, hanem minden embernek úgy kell megítélnie önmagát, ahogyan a felebarátait. S meg kell tanulnunk személyválogatás nélkül elítélni a gonoszt és megengedni a jót. Íme, miképpen tudunk fenntartani egy jó ügyet. S ez az oka annak, amiért Jób azt mondja, hogy még ha a Földön minden ember ellenem lép is fel, *és az ellenfelem minden lehetséges dolgot felhozna*

ellenem, akkor is nagyon távol állnék attól, hogy megszégyenüljek annak hordozása miatt, mert magamra venném, mint egy koronát és azzal ékesíteném magam, mert a díszem lesz az nekem. Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy amikor a saját ártatlanságunkat akarjuk fenntartani, akkor ne elegendő elrejtteni a szégyenünket az emberek elől, hanem a fő dolgunknak annak kell lennie, hogy Isten legyen a kezesünk és válaszoljon nekünk. Igaz, hogy a válasz alatt, amiről Jób beszélt, azt értette, amit mondtam: nevezetesen, hogy Isten közönséges perre menjen vele és mutassa meg, miért ostorozza őt. De ezzel Jób azt állította, hogy ha szabad kezet kapna Istentől az ügye védelmére, akkor minden az ő oldalán állna, s azok, akik elvetették őt a rendkívüli megpróbáltatásai miatt, mind hazugnak bizonyulnának. Ezért (mint korábban mondtam) látjuk, hogy céltalan elmenekülni az emberek elől, ehelyett főleg Istenre kell tekintenünk, hogy a jó ügyünket Elé vihessük, s (mint említettem) Ő legye a biztosítékunk, s a felmentő ítéletet az Ő kezéből kapjuk meg. S adná Isten, hogy ez jól belevésődjön a szívünkbe! Mert manapság látjuk, hogy nekünk minden mindegy, csak a világ előtt nyerjünk felmentést: nem keresünk mást, csak azt, és így Istent megvetjük. Mert közülünk senki sem gondolja, hogy valaha is számot kell majd adnunk Neki. De arra figyelünk, hogy senki emberfia meg ne marhasson, s ha jön valaki minket megtámadni, legyen, amivel távol tarthatjuk. Ezért amikor így elmenekültünk a világ elől, azt hisszük, minden biztonságos, közben pedig ez az a dolog, ami bátorra tesz minket, hogy Istennel szemben még jobban felmagasztaljuk magunkat. Gondoljuk hát át alaposan ezt a tanítást, nevezetesen, hogy nyomorúságos jutalom, ha a világ hízeleg, de Isten nem fogad el. Ezért mindenekelőtt vizsgálja meg magát minden ember, hogy mi is ő, és ezt ne a saját fantáziája, hanem Isten törvénye alapján tegye. Mert tudjuk, hogy nem vagyunk illetékes bírók, hanem a törvény, valamint az itt említett és szereplő dolgok által kell ítéletet vennünk. Ezért álljon fel Isten ítélőszéke azáltal, hogy az Ő Ígéje legyen a szemünk előtt, s vegyük alaposan fontolóra, hogy vajon úgy jártunk-e, ahogyan parancsolta és nem hajlottunk-e el az Ő Ígésétől. Ha pedig rosszat cselekedtünk, tanuljuk meg elítélni magunkat. Továbbá, ha kegyelmet ad arra, hogy engedelmeskedjünk Neki, még ha sok bűn van is bennünk, de a fő célunk mégis az engedelmesség Iránta, legyen elegendő, ha Ő elfogad, még ha a világ el is íté. S ne szomorodjunk el attól, ha a világ rágalomokkal áraszt el, de Isten kinyújtja a kezét és elfogad minket, s kimutatja, hogy szereti az életünket. Amikor eljutunk erre a pontra, hadd ugassanak a kutyák mindaddig, amíg nem képesek belénk harapni, s bár (ellenségeink beszámolóí szerint) a világ leggonoszabb emberei vagyunk, mégis tűrjünk mindent türelemmel. Ez az, amit meg kell jegyeznünk ebben a szakaszban. Látjuk tehát, hogy két dolgot kell az eszünkbe vésni. Az egyik az, hogy nem adhatjuk át magunkat a becsváagnak és a hiábavalóságnak, nem szabad a dicséretüket az emberektől várnunk, s kivonni magunkat Isten ítélete alól. Hanem éreznünk kell, milyen félelmetes Isten haragja, s alaposan meg kell vizsgálnunk a lelkiismeretünket, hogy végül ne legyünk feddhetők Előtte. Amikor ezt elértük, (azaz, amikor Isten megadta nekünk a kegyelmet, hogy becsületesen járassunk), akkor tűrjük a világ rágalmaival és hamis vádjait türelemmel, s várjuk ki, amíg Isten kimutatja a becsületességünket, s mondhatni felragyogtatja azt, mint a napvilágot, ahogyan megígérte (Zsolt37:6). Ez pedig a második dolog. Mindazonáltal, a Jób által mondottakat illetően, miszerint *az ellene írott könyvet úgy hordaná, mint egy koronát*, azaz a peres ügyet, amelyet ezen a módon indítanak ellene a hibái miatt, ő nem úgy érti, hogy mindig tiszteletre méltó a számunkra fenntartani a jó ügyet az emberek előtt. S biztosan nem lehet találni jobb ügyet, mint szent Pálét, aki hűségesen szolgálta Istent a hivatalában, de mégsem került el, hogy meg ne rágalmazzák hamisan (1Kor4:4-5). S mit cselekedett? Miután látta, hogy ez emberek vakok és tudatlanok, ezért rosszul ítélnék, az Isten napjához fellebbezett. Én (mondtam) az Isten napjához fellebbezek. Látjátok tehát, hogy szent Pál látjátok tehát, hogy szent Pál kénytelen volt ilyen orvosságot használni, mert gyakran előfordul, hogy elcsúfítanak minket és a világ gonoszoknak tart, mi pedig megszégyenülünk, mivel a gonoszok olyan szégyentelenek, hogy teljesen mindegy nekik rosszat mondani az emberekről, ha törik, ha szakad. De közben nem szűnünk

meg emelt fővel járni. Miért? Mert fellebbezhetünk Istenhez, mint a kezesünkhöz, ahogy látjuk, hogy a próféták is tették (Jer10:7). Amikor Jeremiás azt mondja: Uram, ha megtévesztő leszek, Te tévesztettél meg engem, ezt azért mondja, mert azzal vádolták, hogy nem tett mást csak becsapta a népet. S ezt mondva nem úgy értette, hogy bármi megtévesztés vagy csalárdság volt Istenben, hanem bátran visszautasított minden rágalmat, amit rászórtak, így beszélve: fegyverkezzetek fel Isten ellen, mert én tudom, hogy Ő fogja támogatni a peremet. S Ézsaiás is arról beszámolva, hogy az emberek elvetették, s olyan súlyos feddéseket kapott és annyira megvetették, amennyire csak lehetséges, ezt mondja: az Úr mégis válaszol majd nekem. Valahányszor tehát az emberek elcsúfítottak és elnyomtak, s az egész világ hibáztat, mi mégsem veszítjük majd el a dicsőség koronáját, ha van rólunk feljegyzés Isten előtt. S ez az oka annak, amiért Jób azt mondja, hogy legyőz majd minden vele szemben megfogalmazott rágalmat. Nem, nem (mondja), nem jövök majd úgy, mint egy önmagában már elítélt bűnöző azt megelőzően, hogy bemutatnák az ellene szóló információkat (mert a saját lelkiismeretében jutott meggyőződésre az elkövetett gaztettekről), hanem úgy jövök, mint egy fejedelem. S Isten gyermekei kétségtelenül a bírások bírái, amikor gonoszul elnyomják őket az emberek. Biztos, hogy ők bátrabban mernek megjelenni, teljesen Istenre bízva magukat és Benne megnyugodva, mint azok, akik rosszindulattal, erőszakkal és zsarnoksággal merik őket elítélni. Mivel az igazság ellenségei manapság máglyahalálra ítélik a kegyeseket, s ezt cselekedve az előkelő rendi ruháikban ülnek: nem gondoljuk, hogy az akasztófák, amiken a mártírok szenvednek, vagy a kínpadok, amire Isten gyermekeit vonják, tiszteletreméltóbbak náluk? Dehogynem. Mert ezek a világ összes trónja felett állnak. A királyok és a hercegek a bíróikkal együtt a gonoszságukkal szükségszerűen megszenteltetnek a székeket, ami Istennek vannak szentelve és szánva. Miután ezekben ülnek, szükségszerűen tele vannak mocsokkal és fertőzéssel, mert nem követik annak akaratát, Aki beleültette őket ezekbe, s ezért teszik azokat a helyeket szégyenletesekké és megvetendőkké, amelyek önmagukban mindazonáltal tiszteletre méltók. Viszont jóllehet egy kínpad vagy akasztófa visszataszítónak tűnik a világ előtt, mégis biztos, hogy ha egy mártír és Isten gyermeke jó lelkiismerettel járul oda, és ott a jó ügyben szenved, akkor megszenteli azt, ami bizonyos módon átkozottá vált. Nem a semmiért mondja Jób: ha Isten annyira kegyes lesz hozzám, hogy válaszol neki (azaz megengedi, hogy védelmezze az ártatlanságát, és meghallgatja őt az életéről), akkor fennkölt ábrázattal jön majd, mint egy fejedelem, nem pedig lehajtott fejjel, mint egy bűnöző. S bátran fogad minden könyvet, amit ellene írhatnak, ékességnek, koronának vagy virágfüzérnek tekintve azt. Ennek is vigasztalnia kell minket, nevezetesen annak, ha becsületben jártunk Isten előtt és igyekeztünk Őt szolgálni és tisztelni. Mert akkor, ha hálátlan a világ, az emberek pedig rosszat tesznek nekünk és lefokoznak, az nem számít, így kijelenthetjük Isten előtt, hogy a mi ügyünk jó, s képesek vagyunk megmutatni, hogy ez így is van, amikor az emberek elé visznek minket. Mert szégyenletes dolog azt mondani, hogy Isten a tanúm, amikor a cselekedeteink többi része nem felel meg ennek. Ahogyan sokan elhamarkodottan hívják segítségül Istent, hogy tanúskodjon, de ennek pont az ellentéte van. Viszont, ha Isten elismer minket, akkor úgy kell tevékenykednünk, hogy a világ tegyen bizonyosságot a becsületességünkről, amikor a meghallgatásunkra kerül a sor. Nekünk pedig ki kell nyitnunk a szánkat annak kimondása végett, hogyan állnak a dolgok, és meg kell cáfolnunk az ellenünk elhangzó rágalmakat. Továbbá, amikor rendelkezünk ezzel, (azaz úgymond jó feljegyzéssel arról, hogy nem vagyunk vétkesek Isten előtt), s képesek vagyunk ezt tettekkkel is megmutatni, akkor írhatnak az emberek könyveket ellenünk (azaz elcsúfíthatnak oly sok gyalázkodással és rágalommal, amik együtt nagy hegyeknek tűnhetnek), az mégsem lesz súlyos teher a számunkra, mert Isten keze tart majd fenn minket, és mi Őrá bízunk magunkat. Ezért inkább koronát vagy virágfüzért készítünk magunknak azokból. Mert sokkal jobb nekünk, ha a világ hibáztat, s Isten elfogad, mintha mindenfelől hízelegnek nekünk, s az legyen a mentségünk annak megfelelően, ahogyan sokakat látunk szabadságot venni maguknak a gonosz megcselekvéséhez és Isten megvetéséhez azért,

mert a világ hízeleg nekik. Mert mi az oka annak, hogy sokan túllőnek a célon és szabadjára engedik a zablát minden gonoszság megcselekvéséhez, mint az, hogy meg lettek kímélve és az emberek szeme bezárult minden gáztettük láttán? Íme, mi a pusztulásuk oka. Sokkal jobb hát nekünk, ha a mi Urunk a kezesünk, miközben az egész világ ellenünk van, mintha a világ dicsóít és elismerően nyilatkozik rólunk, miközben a menny bosszúért kiált ellenünk. Látjuk, miképpen magasztalja fel magát a pápa a saját szentségével, s jóllehet egy szörnyeteg, maga a megtestesült ördög, az emberek mégis meghajolnak előtte és nagyobb megnevezésekkel tisztelik őt, mint Magát Istent. De közben nem ez az oka annak, hogy a kárhozata egyre jobban és jobban fokozódik? Ennyit azokról, akiket a világ igazol azért, hogy a világ befogadhassa őket és hízelegessen nekik a bűneikben. Viszont (mint említettem) tanuljunk meg folytonosan Istenre tekinteni, s közben, ha engedi, hogy az emberek igazságtalanul elítéljenek, tűrjük azt türelmesen, s ne szűnjünk meg továbbra is emelt fővel járni. Továbbá (azt itt elhangzottaknak megfelelően, *minden lépésünk számát illetően*) legyünk készek számot adni, amikor bármi bűnnel vádolnak minket. Ne gondoljuk, hogy megúszhatjuk Isten ítéletét, ha bármi gáztettet elrejtünk magunkban, hanem vegyük fontolóra, hogy önmagunkért kell válaszolnunk, s jóllehet az emberek igazolnak minket, mégsem tudjuk elrejtetni a bennünk levő dolgokat Isten elől. Miután Jób ezt mondta, hozzátette az utolsó ünnepélyes kijelentését a teljesség kedvéért. *Ha a földem* (mondja) *ellenem kiáltott, vagy ha annak barázdái siráinkoztak, hogy a termését fizetség nélkül ettem, vagy ha azok, akik felszántották azt, azt panaszkodtak rólam, hogy elnyomtam őket, akkor búza helyett tövist teremjen és árpa helyett konkolyt.* Ezzel Jób azt foglalta össze, amit korábban láttunk, nevezetesen, hogy bár fájdalmasan ostromozta Isten keze, az embereknek mégsem kellett volna elítélnie őt úgy, mintha nagyobb bűnöző lett volna azoknál, akiket Isten megkímélt. S miért? Mert (mint azt megmondtam) Isten nem egyetlen mércét tart be, amikor ostromozza az embereket. Néha a bűneikért bünteti őket, máskor pedig, amikor rendkívüli szigorúsággal akarja meglátogatni a szolgálait, megtartja magának a megostorozásuk okát. Mert jóllehet szolgálták Őt és igyekeztek teljes mértékben az Ő igazságosságához igazodni, Ő mégsem tartózkodik attól, hogy egészen nagy megpróbáltatásokat küldjön rájuk. Ebben az esetben nem tudjuk, mit mondjunk egészen az utolsó napig, amikor majd Isten megmutatja a most még rejtett dolgokat. Jób tehát azt mutatja meg, hogy nem szabad az életét annak az állapotnak megfelelően felbecsülnünk, amelyben van. Mert bár külsőre minden embernél nyomorultabb, mégis kijelenti, hogy Istent akarta szolgálni. S miben mutatja ezt meg? Korábban hallottuk sok kijelentését, s most itt ez az utolsó, mely szerint *a földje nem kiáltott ellene.* Igaz, hogy a földnek nincs szája, semhogy sírhatna vagy panaszkodhatna, s nincsenek érzései, hogy bármit elszenvedhetne a mi kezünktől, s az sem látszik, hogy mi bármi rossza teszünk a földnek, mert még ha tudna is beszélni, az emberek akkor sem mondanák, hogy oka lenne sírni vagy könnyezni vagy bármi panaszt mondani ellenünk. Mit értett hát Jób annak kimondásával, hogy a földje nem panaszkodott és a barázdái nem sírtak? Nem azt, hogy magának a földnek volt oka a panaszra, hanem a Szentírás használt efféle beszédmodot, hogy jobban és nagyobb hevességgel éreztesse velünk, hogy ha rosszat teszünk Isten előtt, akkor a teremtmények ellenünk lesznek, és bizonyosságot is tesznek ellenünk. Hogyan? Ha elnyomtuk a szegény földműveseket, akik felszántják a földet, hogy az ételmet adjon, ha erőszakot használtunk ellenük, vagy elraboltuk a javaikat, akkor nemcsak bizonyosságot tesznek ellenünk, de az általuk felszántott föld is ellenünk tanúskodik majd. S miért? Mert az ő izzadságuk öntözte azt, az pedig olyan, mint a vérük. S hatalmas bennünk a kegyetlenség, amikor nem gondoljuk meg, hogy a föld a maga részéről megnyitotta a bensőjét az Isten által megszabott rendnek megfelelően és megteremte a gyümölcsét, miután felszántották. A föld tehát megtette a kötelességét és úgy munkálkodott együtt a földművésszel, mintha kölcsönös egyezség lenne közöttük. Most mégis, íme, miképpen falják fel a telhetetlenek a föld gazdagságát, elvéve az emberek javait, ezer behajtással sújtva őket. Ezért, ha a földműves panaszkodik, akkor vajon nem kell a földnek a maga részéről válaszolnia úgy, mintha megkínózták volna? Látjátok hát,

miért használ a Szentírás ilyen beszédmódot: látjuk a bennünk levő keménységet abban, hogy ha valaki beszél nekünk a bűneinkről, akkor teljesen felmentetteknek hisszük magunkat, ha találunk valami csinos kibúvót. S bár meg vagyunk győződve a bűneinkről Isten előtt, mégsem félünk annyira, hogy bánkódnánk ezek miatt, vagy éreznénk, mennyire félelmetes Isten haragja. Ezért kell minket sarkantyúzni, de nem mint szamarakat, hanem mint embereket, akik teljesen megkeményedtek, mert amikor Isten hatalmas csapásokkal sújt ránk, mint kövekre, akkor sem képes jobban meglágyítani vagy engedelmességre készíteni minket, mint az üllőket, hacsak erővel nem. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni. Valahányszor tehát a Szentírás ezen a módon beszél, nevezetesen, hogy a föld felkiált és a barázdái bosszút kérnek, értsük meg, hogy Isten feddi a makacsságunkat és megmutatja: olyan vakok vagyunk a bűneinkben, hogy nem jutunk el azok ismeretére hacsak Ő nem vonszol el odáig valamilyen erőszakos módon. Jegyezzük ezt meg jól. Ezért ne legyünk továbbra is kemény szívűek, amikor látjuk, hogy Urunk ilyen hevesen lép fel ellenünk, hogy ezzel rázzon fel minket, hanem legalábbis kezdjünk bele a hibáink vizsgálatába, s boruljunk le Előtte. Íme, mit kell megjegyeznünk. Ezzel együtt térjünk át a földről az emberekre. Meg van írva, hogy az igaz ember gondoskodik a lováról, az ökréről és a szamaráról, de a gonosz ember zaklatja a testvéreit és a felebarátait, felfalva az életük fenntartásához szükséges dolgokat bármi egyenlőség nélkül (Péld12:10). Ezért amikor hallunk a földről és az állatokról beszélni, értsük meg: ez azzal a céllal történik, hogy többé ne legyünk közönyösek a felebarátainkhoz, akik a mi testünk és vérünk, s ugyanolyan természetűek, mint mi magunk. Ezért, ha zsarnokoskodunk és kegyetlenkedünk, ugyanannak kell beteljesednie rajtunk is, ami a Szentírásban hangzik el, nevezetesen, ha visszatartjuk azok bérét, akik a mi hasznunkra fáradoztak és kínlódtak (Ézs58:7, Jak5:4), ez az égre kiált, s minden teremtmény bizonyosságot fog tenni a rosszról és a kizsárolásról, amit a felebarátainkkal tettünk. Ahogyan Habakuk próféta is beszél róla, azt mondván, hogy a csalással és zsarolással épített házak falai fognak hangosan kiabálni és vicsorogni (Hab2:11), és ezzel eljátszani a kórus szerepét (ahogyan nevezik). Egymásnak fognak válaszolgatni minden oldalról: az egyik azt énekli, íme vér, a másik, íme gyilkosság, a másik, íme csalás, a másik, íme kegyetlenség, a másik, íme fosztogatás, a másik, íme kapzsiság, a másik, íme hamis eskü, a másik, íme rablás, a másik, íme rosszindulat. Jegyezzük hát meg jól: amiképpen visszaéltünk Isten teremtményeivel, úgy kell nekik bosszút kérniük ránk az utolsó napon. Ezért vigyázzunk, hogy olyan lelkiismerettel járjunk, hogy emelt fővel járassunk: nem mint tökéletesek Isten előtt, akik képesek elhordozni az Ő ítéletét és bosszúját, hanem inkább, hogy tetsszen Neki befogadni minket az Ő végtelen jóságába, s úgy vezetni a Szentlelkével, hogy minden erőnkkel Őt szolgálhassuk jó lelkiismerettel a nekünk adott kegyelemnek megfelelően.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, amitől teljes mértékben az Ő könyörületéhez folyamodunk és mindegyikünk úgy megerősödik az élet tisztaságában járva, hogy képesek leszünk az Ő Szentlelkének erejével kiállni minden kísértést és követni Őt, akárhová hív is el minket. S joggal jelenthessük ki, hogy az élő Istent szolgáltuk és nem akartunk mást, csak az Ő nevét dicsőíteni és keresztyénné válni ehhez. S ennek teljesítéséhez tetsszen neki megadni, hogy életünk minden idejében csak az Ő kedvében igyekezzünk járni, s ezzel építsük egymást, s még a legbutábbakat is a evangélium világosságához vezethessük, ahová a mi jó Istenünk hív el minket a kegyelme által. S ugyanebből a célból tetsszen Neki igaz és hűséges szolgálokat támasztani az Ő Ígétéhez stb.

A száztizenkilencedik prédikáció, ami az első a harminckettedik fejezetről

Jób32:1-3

1. Miután ez a három ember megszűnt vala felelni Jóbnak, mivel ő igaz vala önmaga előtt:

2. Haragra gerjede Elihu, a Barakeél fia, a ki Búztól való vala, a Rám nemzetségéből. Jób ellen gerjedt föl haragja, mivel az igazabbnak tartotta magát Istennél.

3. De felgerjedt haragja az ő három barátja ellen is, mivelhogy nem találják vala el a feleletet, mégis kárhoztatják vala Jóbot.

Azért, hogy messzebbre jussunk az itt olvashatókból, valamint a később elhangzókból, észben kell tartanunk az eddig látottakat, nevezetesen, hogy Jób jó ügyet vállalt fel, de rosszul kezelte, azok viszont, akik vigasztalni jöttek őt, gonosz ügyet vállaltak fel, de jó érveket és szemmel látható indokokat használtak, s ebből egy hasznos tanítás szűrhető le. Ezért tehát a hiba bennük volt, mert nem jó alapra építkeztek, Jóbban pedig azért, mert rosszul épített az önmagában jó alapra. S ez az oka annak, amiért most elhangzik, hogy *a búzita Elihu mérges volt és haragra gerjedt, mert az említett emberek nem cáfolták meg Jóbot, de mégis kárhoztatták őt, de haragudott Jóbra is, mert elkezdte magát Istennel szemben igazolni.* Látjuk hát, hogy Elihu haragja nem ok nélküli volt sem Jób, sem a három barátja ellen, akik vigasztalni jöttek őt. Mert bár Jóbnak jó és ésszerű vitája volt, de messze túllőtt a célon, a többiek pedig, bár jó érveket sorakoztattak fel, mégis szembeszegültek Istennel, mert az okoskodásuk gonosz célt szolgált. Közben azt is olvassuk, hogy *Jób három barátja felhagytak azzal, hogy tovább vitatkozzanak vele, mert ő igaznak gondolta önmagát.* Láttuk, hogy Jób nem becsülte túl sokra a saját igaz mivoltát, hanem úgy gondolta, sok hiba található meg bennem ezért ezzel szemben ő nyomorult bűnösnek jelentette ki magát. Azonban nem ítélte el önmagát azok akarata szerint, akik rosszul ítélték meg a megpróbáltatásait (Jób7:20, 9:2-3). A barátai úgy vélekedtek és azt képzelték, hogy Jób elvetett volt Isten előtt, amiért ennyire goromba bűnűsmódban részesült. De elhangzik, hogy körültekintően kell megítélnünk azt, akit Isten dorgál. Mert nem szabad arra a következtetésre jutni, hogy minden ember a rossz cselekedeteinek megfelelően kapja a büntetést. Isten néha megkíméli a gonoszt és szemet huny a gátlatlanság felett, de teszi ezt a súlyosabb ítéletük érdekében, mert nagyon drága árat fognak majd fizetni, amiért ennyire türelmesen tűrte őket. Így ha Isten néha nem kelti a látszatát annak, hogy megbünteti azokat, akik megérdemlik, ettől ne gondoljuk, hogy ők kötötték a jobb üzletet, s ne igazoljuk őket azért, mert Isten megkímélte őket. Viszont, ha látunk valakit, akit Isten csapásai sújtanak, ne gondoljuk ettől, hogy ő gonoszabb, mint a világ többi része. Mert lehet, hogy Isten a türelmét teszi próbára, és nem a bűneiért bünteti őt. Jób pedig nem értett egyet a barátainak ostoba doktrínájával, és ez az oka annak, amiért látszólag igazzá tette önmagát, noha semmi effélét nem akart. Ezért tehát (ahogyan azt korábban megmutattuk) óvakodjunk minden gonosz vitába bocsátkozástól. Mert elvakulunk és úgy fog tűnni nekünk, hogy ha valaki nem ért velünk teljesen egyet, akkor olyan kárhoztatás alatt áll, hogy nem kell többé semmiféle beszélgetést sem folytatni vele. Mielőtt azonban vitatkozni kezdünk, győződjünk meg alaposan az igazságról. Nincs rosszabb, mint elhamarkodottnak lenni: tudjuk, hogy ezek az általános közmondások állandóan közszájon forognak közöttünk, miszerint a kapkodó pazarol és a bolond nyila gyors lövés. Ezt látva tanuljuk meg visszatartani az ítéletünket, amíg alaposan meg nem győződünk az igazságról. Ezzel együtt jegyezzük meg: gyakran megtörténik, hogy rosszul ítélnék el minket az emberek előtt. S bá azoknak, akik rágalmaznak, befogták a száját, és nincs semmi okuk, amivel meggyőzhetnének minket, mégis úgy elragadja őket a rosszakarata, hogy

tovább rágalmaznak és gonosz szavakat szórnak ránk. Ez arra figyelmeztet minket, hogy ha az emberek annyira rosszindulatúak, hogy bizonyítékok nélkül is elítélnék, azt nem szabad nagyon a szívünkre venni. Mert ez nem újság. Mert történt ez Jóbbak, Istennek ezzel a kiváló szolgálójával, s manapság látjuk, hogy a pápisták elegendőnek gondolták az erkölcstelen tévelygéseiket, a babonáikat, és a hamis tanításaikat jónak kijelenteni. Mert olyan hatalmi stílussal lépnek fel, hogy a számukra elegendő, ha elhatározták, hogy így van. Nem bocsátkoznak vitákba, nem keresik értelemmel, miképpen vannak a dolgok. Mert a maguk szemében minden tekintély az övék, és ezért mennydörögnek ellenünk. De közben mi tudjuk, hogy az igazság a mi oldalunkon áll, és teljesen eltökéltek vagyunk ebben. Ezért álljunk ellene az efféle kísértéseknek és ne jöjjünk tőlük zavarba, látva, hogy önmagukban semmi okuk sem volt, de mégsem szüntek meg bátran elítélni a jó ügyet mindenféle lelkiismeretfurdalás nélkül. Látva tehát, hogy az ördög ennyire megvakította őket, maradjunk mindig a magunk útján és ragaszkodjunk állhatatosan az általunk ismert igazságokhoz. A magunk részéről pedig mi magunk is ügyeljünk arra, hogy megtanuljunk higgadtan járni, ha bármennyire is elhamarkodottak voltunk. Mert gyakran megtörténik, hogy Isten gyermekei megvizsgálják magukat és kiderül, hogy nem kellően tartózkodók. Ezért ne folytassuk tovább, s az elhamarkodottságunk se párosuljon szándékossággal. Igaz, ez nehéz dolog, mert aki egyszer túllépett a célon, az rendszerint akaratossá válik. De ha rosszat tettünk nem maradhatunk meg a gonoszságban, hanem meg kell tanulnunk inkább megzabolázni önmagunkat ezt mondván: Én itt túlléptem a mértéket, s jól tudom, nem zaboláztam meg magam olyan mértékletességgel, mint kellett volna. Mit kell hát tenni? Ó, nem szabad megkeményednem, hanem látva, hogy a rossz útra tértem, vissza kell jönnöm onnan. Látjátok tehát, hogy Jób barátainak példáján keresztül a Szentlélek először is arra figyelmeztet minket, hogy legyünk jól megfontoltak és ne kezdjünk azonnal civakodni Isten ellen. Másodszor, ha megvizsgáljuk magunkat, semmiképpen sem lehetünk akaratosak és nem tarthatunk ki a gonoszságban, hanem el kell ismernünk a hibánkat és azonnal annak kijavításán kell munkálkodnunk. Amit Elihut illeti, akit itt említ, nem ok nélkül mutatja meg nekünk a Szentírás, miféle nemzetségből származott: *Búztól való, a Rám nemzetségéből*. Mert itt először a korábban említett ősiséget látjuk, és az egyik fő dolgot, amit Isten akart nekünk kijelenteni. Nevezetesen, hogy a vallásnak mindig marad némi jó magva azok között, akik bolond fantáziálásokba bonyolódtak. Ez pedig nagyon figyelemre méltó dolog. Mert tudjuk, hogy a világ azonnal elszakadt Istentől, s minden ember elfordult a romláshoz és a hazugságokhoz. Úgy értem azonnal, az özönvizet követően, annak ellenére, hogy Isten bosszúja annyira borzasztó és emlékeztet méltó volt, s Noé gyermekei, akik megmenekültek (és sokáig éltek utána), elmondhatták a gyermekeiknek és az utódaiknak, mi módon állt Isten bosszút a világ gonoszságán. Mert mindennek ellenére mégis elvetették és elhagyták az igaz vallást, odafordulva a hazugságokhoz, a bálványimádáshoz és minden rendetlenséghez. Ebből látjuk, hogy az emberek rendkívül törekenyek, és semmi sem nehezebb, mint megtartani őket az istenfélelemben és a jó vallásban. Igaz, hogy a gonoszság vonatkozásában nagyon is állhatatosak vagyunk, semmi módon nem lehet minket elfordítani, s ha valaki elkezdi a gonoszságot kijavítani bennünk, azt sem tudja, melyik végén kezdje, s nem is képes azt kivitelezni, mert oly szálnalmas keményszívűség van bennünk. De ami a jóságot illeti, arról idővel lemondunk: nincs szükség semmire, ami eltaszítson minket attól. Szép tükör van hát itt előttünk, ami megmutatja, hogy az emberek tévútra tértek és elhagyták a tiszta istenismeretet az özönvíz után nagyon gyorsan annak ellenére, hogy hallottak róla. S itt Elihu személyének a példájában azt látjuk, hogy Isten mindig meghagyott némi jó magot a sötétség közepette, s mindig volt valamilyen jó és szent tanítás. De miért? Azért, hogy a hitetlenek menthetetlenné legyenek, s ne hivatkozhasanak arra, hogy a tudatlanság uralkodott mindenen felett. Hiszen honnan származott, hogy Istent nem szolgálták és imádták tisztán, ha nem abból, hogy az emberek hátat fordítottak Neki? S ezt nem a egyszerűségük miatt tették, amivel megadhatták volna az őszinteség némi színezetét, hanem inkább makacs akaratoságból.

Az emberek hajlamosak a tévelygésre vagy a látszólagos tévelygésre, De mikor Isten szolgálatáról van szó, becsukják a szemeiket, kioltanak minden bennük addig ragyogó világosságot és nem akarnak mást, csak átadni magukat minden csalárdságra. Ez van itt nekünk bemutatva. Nekünk azonban alaposan mérlegelnünk kell az eddig tárgyaltakat, nevezetesen, hogy bár ezek az emberek nem voltak Isten prófétái, mégis, a tőlük származó tanítás olyan fenséges, hogy az egyenesen a prófétákhoz illő volt. Igaz (mint mondtam), rosszul alkalmazták. De akkor is kiváló lélek volt bennük. S valóban (mint említettem), az általuk bemutatott dolgokat úgy kell fogadnunk, mint a Szentlélek iskolájából származókat. S bár ezek a személyek kiválók voltak, még nem tanultak Mózes törvényéből, hanem el voltak különítve Isten egyházától. Mert ha közre is adták már a törvényt abban az időben (ami bizonytalan), akkor is messze voltak a Törvény országától és nem voltak velük közösségekben, hogy részesei lehettek volna annak a tanításnak, amit Isten egyszerűen csak a népének jelölt ki. Látjuk tehát, hogy az embereknek nem volt Szentírásuk, sem bármi másuk, leszámítva azt a tanítást, amit Noé és a gyermekei terjesztettek el az özönvíz után. Ők próféták voltak, kiváló lélekkel megáldottak. S bár idegen országban éltek, mégis látjuk, hogy Isten elegendő tudást adott nekik az egész köznép építéséhez. Ebből azt is látjuk, miért nem bocsátható meg a világ tudatlansága. Mert bár a bálványimádás uralkodott Tharé és Náchor korában, és ők maguk is bálványimádók voltak (amint meg van írva Józsue könyvének utolsó fejezetében, Józs24:2), s a tőlük származók is az ő lábnyomaikat követték, mégis, Elihu Rám házából származott, s a másik három is kivételt képeztek annak a kornak a romlottsága alól. Látjátok tehát, hogy a tiszta vallás nem volt közöttük teljesen eltörölve, hanem volt elegendő, őket az Istenhez vezető, a világot pedig a benne rejlő akaratosságról és tudatlanságról meggyőző tanításuk. Ez tehát az, amit legelsősorban meg kell itt jegyezni. Amikor pedig azt halljuk, hogy Isten engedte az embereket a pusztulás útján járni (Csel14:16, 17:30), akkor jegyezzük meg: ez azért történt, mert nem volt olyan kegyelmes minden emberhez, hogy megadta volna nekik azt a konkrét tanítást, amit a saját népének és egyházának tartott fenn, de ennek ellenére mégsem volt mentség a számukra. Isten tehát engedett minden ember tévútra térni, s mindenki a pusztulásba süllyedt. Mindazonáltal megmaradt némi mag a szívükben, ami úgy meggyőzte őket, hogy nem mondhatták: nem ismerték sem Istent, sem semmiféle vallást, s egyikük sem tudta ettől elszakítani magát. Mert a lelkiismeretükbe vésvé maradt fenn, hogy a világ nem önmagától lett, hanem létezett egy mennyei fenség, aminek alávetve kell annak lennie. Bizony, szent Pál konkrétan beszél azokról a feljegyzésekről, amiket Isten belevésett a teremtményeibe, mivel a világ rendje mondhatni könyv, aminek tanítania és Istenhez vezetnie kell bennünket (Rm1:20). De el kell jutnunk ahhoz is, amiről a Róma levél második fejezetében van szó, nevezetesen, hogy Isten olyan bizonyosságot vésett bele a lelkiismeretünkbe, hogy nem törölhetjük el a tudást, amivel rendelkezünk a jóról és a gonoszról (Rm2:14-15). Minden ember nem rendelkezik annyi tudással, mint amennyivel halljuk, hogy Jób barátai rendelkeztek, de mégsem találhatunk soha olyan durva és barbár embert, akiben ne lenne meg a lelkiismeret némi maradéka és ne tudná, hogy van Isten, s ne lenne meg benne némi józan ész a gonosz elítéléséhez és a jó elfogadásához. Isten tehát meghagyta ezeket a nyomokat és jeleket még a legtudatlanabbakban is azért, hogy az emberek nem leplezhessék el magukat semmiféle mentséggel, hanem elítélje a bennük létrejövő vádemelés. Egyébként jegyezzük meg, hogy az emberek ostobán tették, ha küzdöttek Isten ellen a közöttük uralkodó tanítás fenntartása érdekében. Mert látva, hogy az istenismeret oly tisztán ragyogott a világban, hogy minden embernek meg kellett volna világosodnia általa, ahogyan azt korábban láttuk, miképpen lehetséges, hogy ennyire vaskos brutalitásnak adták át magukat, melynek során fát és követ imádtak, a Napot és a Holdat tisztelték, bálványokat alkottak és teljesen megfeledeztek az élő Istenről? Hogyan történt ez meg? Mert ez olyan, mintha valaki hanyatt-homlok törtetne akarattal valami ellen fényes nappal, vagy mint a részeg ember megbotlása, aki tántorog, bár látja maga előtt a helyes utat. Látjuk tehát, hogy az emberek nem az egyszerűség miatt hajlottak

el, hanem céltudatos rosszindulattal szálltak szembe Istennel. Ezért tehát vegyük alaposan fontolóra ezt azért, hogy ne szaladjunk többé ezekhez a megszokott kibúvókhoz, ezt mondva: könyörgöm, ha az emberek úgy elvakulnak, hogy semmit sem tudnak többé Istenről, akkor vajon annak nem kell mentségül szolgálni a számukra? Amikor bárki ezzel hozakodik elő, mi azzal válaszolunk, amit szent Jánosnál olvasunk, nevezetesen, hogy a világosság fénylett a sötétségben (Jn1:5), s ugyanezt látjuk a mostani példában is. Mert lehetetlenség lett volna az emberek számára ennyire vaskos és szörnyűséges babonáságba tévedni, ha nem szándékosan vetették volna bele magukat abba. A tudatlanságuk tehát akaratossággal és makacssággal párosult, amikor elhagyták az üdvösség helyes útját, és átadták magukat a bálványaiknak. Íme, mit kell ebből leszűrünk. S ez arra figyelmeztet bennünket, hogy még óvatosabban járjunk, amíg velünk van a világosság (Jn12:35-36). Már mondtam: ha Isten annyira kegyelmes, hogy megmutatja nekünk az utat, akkor igyekeznünk kell, mert nem a szundikálás ideje van itt, még kevésbé a szemünk szándékos becsukásáé. Manapság látjuk, hogy hatalmas sötétség uralkodik a világ túlnyomó részén. A nyomorult pápisták tévelyegnek és azt sem tudják, mit csinálnak. S miért? Mert Isten átadta őket arra, amire méltók. Miután megfélelkeztek az igazságról, az Ő bosszúja szükségszerűen úgy jön rájuk, mint a vízözön: elborítja és a pusztulásba fojtja őket. A mi oldalunkon azonban ott áll Jézus Krisztus, az igazság Napja, Aki ránk ragyog. Ezért nem szabad csukva tartanunk szemünket, hanem járnunk kell, amíg tart a nap az itt adott buzdítást követve, nehogy vétkekké váljunk a manapság nekünk megadott tudás szándékos megrontásában. Látjátok hát, mit kell legelőször is megjegyeznünk ebből a mondatból. Most ami *Elihu haragját* illeti, jegyezzük meg, hogy itt nem a zabolátlan indulat miatti feddést kap, hanem ez jó és megengedhető nemtetszés, mivel Elihunak az Isten igazsága iránti buzgalmából fakadt, amikor látta, hogy Jób úgy teszi magát igazzá, hogy *igazabbnak tartja magát Istennél*. Jób barátainak nem volt meg ez a tudása. Mert ők azon a véleményen voltak vele szemben, hogy ő egy gonosz ember, s Jób kijelenti, hogy nem az. S valóban nem volt az. De mint említettem, túllépett a mértéken, s bár jó ügye volt, azt rosszul kezelte, s gonosz útra tért azzal. Elihu tehát megjegyzi, hogy egyrészt Jób túllőtt a célon, s a zúgolódása hébe-hóba a türelmetlenségének következménye, másrészt miképpen akarta ezáltal igazabbá tenni magát még Istennél is. Aztán haragszik azokra is, akik meggondolatlanul a gonosz ügy mellé álltak, de nem voltak képesek körüljárni és összezavarodtak, amikor nehézségeik támadtak. Íme, miképpen lobbant haragra Elihu, s nem ok nélkül. Mivel pedig a buzgalma jó volt, a Szentlélek ezért megengedte a benne rejlő dühöt és haragot. Egyébként meg kell jegyeznünk a mondást, mely szerint *Jób igazabbnak tartotta magát Istennél*. Igaz, nem ez volt a szándéka és inkább hagyta volna, hogy a föld százszor is elnyelje, vagy hogy soha ne is született volna a világra, semhogy ilyen istenkáromlást gondoljon. S valóban mondtam nektek, hogy valahányszor csak túllőtt a célon, az nem azt jelentette, hogy teljesen úgy is határozott, csak az indulatainak tombolása miatt történt ez meg. Mert nagyon nehéz az embereknek nyugton maradni, mert gyakran sok indulat szökik ki belőlük. Látjátok, milyen helyzetben volt Jób, s végül miképpen ítélte el mindig önmagát. Amikor pedig rosszat tett, azt nem mentegette. Miképpen hangzik hát el az, hogy igazabb akart lenni Istennél is? Ez a mondas egy jó és nagyon hasznos tanítást tartalmaz. Mert itt azt tanuljuk meg, hogy néha megtörténhet, hogy káromoljuk Istent, ha nem gondolunk rá. Mi módon? Ha ellenkezünk Vele. Ha nem ismerünk el mindent jónak, amit Isten tesz, s különösen akkor, amikor minket ostromoz, akkor biztos, hogy igazabbakká tesszük magunkat Istennél is. Igaz, nem mondjuk ki ezt, még csak nem is gondolunk erre, de a dolog önmagában megmutatkozik. S elegendő az elítéltetésükhöz, ha nem dicsőítjük Isten igazságosságát azzal, hogy igazságosnak ismerjük el Őt. Ezt jobban megértjük egy példából. Íme, Jób tudta, hogy Isten igazságos, sőt, színlelés nélkül elismerte Őt annak, ami pedig önmagát illette, nyomorult bűnösnek ismerte el magát, akiben nagyon sok hiba található, sőt azt is tudta, hogy ha vitába bocsátkozik Istennel, ezerszer is vereséget fog szenvedni még mielőtt akár csak egy pontban válaszolhatna (Jób8:20, 9:2-3). Jób tehát nem közvetlenül akart

igazabbá válni Istennél, s egyenlővé sem akarta magát tenni Vele, de közben mit mondott? Csodálkozom, miért ostoroz Isten engem így? Miféle hiba van bennem? Hiszen nyomorult teremtmény vagyok, tele gyengeséggel, micsoda dolog hát az, hogy Isten az Ő erős karját nyújtsa ki ellenem? Miért nem öl meg azonnal? Amikor Jób így szaladt be a sok zúgolódásba és zsörtölődésbe, akkor kétségtelenül igazabbnak tartotta magát Istennél. De miért? Mert úgy tűnt a számára, hogy Isten ésszerűtlenül ostorozta ilyen súlyosan. Miután pedig nem tudta, miért történt ez, azt szerette volna, ha Isten az ellenfeleként jön oda. Aztán haragszik is, amiért Isten nem emésztette őt fel azonnal, s nem is bocsátotta el.

Látva tehát, hogy Jóbnak ilyen heves indulatai voltak, ezekkel kétségtelenül igazabbá tette magát Istennél. S ezt az, amit mondtam most nektek, nevezetesen, hogy gyakran káromoljuk Istent az indulatainkban, még mielőtt gondolnánk is arra. S ennek a dolognak még nagyobb óvatosságra kell ösztönöznie minket, hogy ne engedjük szabadjára az indulataink zablóját, nehogy abba a nyomorúságba essünk, hogy már azt megelőzően káromoljuk Istent, mielőtt ennek egyáltalán a tudatára ébrednénk. Ez a tanítás tehát nagyon hasznos a számunkra, amikor a Szentlélek azt mondja nekünk, hogy mindazok, akik zsörtölődnek és zúgolódnak a megpróbáltatásaikban, s nem képesek alávetni magukat Isten hatalmas kezének, hogy megvallják: minden cselekedete igazságos és ésszerű, azok igazabbakká teszik magukat Istennél, s bár nem mondják ezt ki, hanem inkább százszor is tiltakoznak, hogy ők soha nem is akartak ilyesmit, valójában mégis ez a helyzet. S íme, az illetékes bíró határozott ítéletet mondott ki erre, ezért nem szabad kapálózni ellene, mert semmit sem fogunk elérni azzal. Nem marad más hátra tehát, mint megtanulni legelőször is elítélni önmagunkat, s a vádiratunkat már készen magunkkal hozni, amikor Isten elé járulunk, s kimondani, hogy nyomorult bűnösök vagyunk.

Továbbá, mikor Isten ítéletei, amiket rajtunk hajt végre, túlon túl súlyosaknak tűnnek a számunkra, tűrjük azokat türelemmel, mindennemű nagyobb kérdezősködés nélkül. Ha furcsának véljük, hogy Isten bármi nagy szigorral bánjon velünk, s nem látjuk az okát, amiért így tesz, vagy ha a nyomorúság túlon túl keménynek tűnik: Isten nem kíméli a törékenységenket, sem nem bánik velünk olyan könyörülettel, mint kellene, akkor ne engedjük szabadjára a fantáziánk zablóját, hanem tartsuk mindig észben, hogy bármerre menjen is a világ, Isten midig igazságos. Igaz, hogy nem vesszük észre az okát, miért cselekszik így. S honnan származik ez, ha nem a saját gyengeségünkből és kezdetlegességünkből? Illendő dolog, hogy Isten igazságát a magunk értelmével mérjük fel? Micsoda vakmerőség lenne az? Miféle értelme lenne annak?

Tanuljuk hát meg dicsőíteni Istent mindenben, amit csak cselekszik, s legyen bár a keze goromba velünk, mégse szűnjünk meg megvallani: Ó jaj, Uram, ha perre megyek Veled, tudom, hogy az ügyem vesztes. Íme, miképpen járt el Jeremiás emiatt és mutatta meg az utat azokban a dolgokban, amiket meg kell tennünk (Jer12:1). Mert bár a dolgok akkora zűrzavarban voltak, hogy elragadtatható volt az örületbe zúgolódni a nép többi részével együtt, ő mégis ezt a bevezetőt használta: Uram, tudom, hogy Te igaz vagy. Valójában, ha szeretnék elkezdni vitatkozni Veled, arra a testi vágyaim sarkallnak, s mivel látom, hogy a dolgok nagyon rendetlen állapotban vannak, szeretném megkérdezni, miért jársz el ezen a módon? Mert erre vagyok kísértve. De mielőtt megkérdezném, Uram, miért cselekszel így, ünnepélyesen kijelentem, hogy Te igaz és pártatlan vagy, s nem származik Tőled semmi, ami ne volna méltó a dicséretre.

Látjátok tehát az eljárásmodot, amihez tartanunk kell magunkat, valahányszor csak Isten felfoghatatlan ítéleteivel foglalkozunk. Ez pedig nem más, mint fontolóra venni, hogy az értelmünk nem képes ily magasra kapaszkodni, s ezek túl nagy mélységek a számunkra, hogysem lemehténénk beléjük. S gyakoroljuk ezt főleg önmagunkban. Mert miután az emberek tele vannak képmutatással, mindig tisztának és vétlennek hiszik magukat Isten előtt. S bár nincsenek erről teljes mértékben meggyőződve, mégis azzal kecsegtetik magukat, hogy

Istennek nincs semmi oka ily nagy szigorúsággal bánni velük. Minden ember hízeleg magának, hogy kisebbitse a bűneit, még ha teljesen bűnösnek is van nyilvánítva. Nos (mondja), igaz, hogy én bűnös vagyok, de mégsem a legrosszabb a világon. S miért nem ismerjük a bűneink nagyságát? Mert sálakkal kötjük be a szemeinket.

Mivel tehát felfuvalkodunk a gőgtől, át kell ültetnünk ezt a leckét a gyakorlatba, s főleg akkor, amikor Isten ostromoz bennünket: nevezetesen, nem szabad vitába szállnunk Vele, még ha a csapásai túlságosan súlyosaknak is tűnnek a számunkra, hanem el kell ismernünk, hogy van mértékletesség minden cselekedetében, s Ő nem szélsőséges. S tennünk kell ezt azért, hogy ugyanez megtanítsa minket csendesen az Ő akaratához igazodni. S valahányszor csak Isten büntetése nem a bűneink miatt történik, vegyük biztosra, hogy ez páratlan kegyelem és különleges előjog, amit Ő ad meg nekünk. Mert mindig lenne jogos oka megbüntetni bennünket, még ha a világ legigazabb személye lennénk is. De most nagyon távol állunk az effajta tökéletességtől. Mi tehet hát velünk Isten? Ha meglátogat minket a türelmünket próbára teendő, és megadja annak kegyelmét, hogy az Ő nevéért szenvedhetünk, pedig büntethetne a bűneink miatt is, értsük meg, hogy ezzel kiemelkedően nagy megtiszteltetésben részesít. Ezért alázkodjunk meg, s mindegyikünknek a maga részéről legyen meg a mértékletessége annak kimondására, hogy bár szeretném, ha Isten más módon használna engem (mert úgy tűnik, túllépi a mértéket a büntetéssel), de mindezek ellenére tudom, hogy nem ok nélkül teszi ezt. Mivel pedig nem a bűneim miatt ostromoz, ezzel még nagyobb kegyet tanúsít irántam. Mert sokkal többet érdemelnék, ezért illik meghajolnom, és teljesen alávetnem magam az Ő jóakaratának.

Látjátok tehát az eszközt, amivel Isten megdicsőülhet általunk, mi pedig megadjuk Neki azt az igazságosságot, ami az Ővé: csukva tartjuk a szánkat, ahogyan szent Pál beszél róla a Róma levél harmadik fejezetében, ezt mondva: azért, hogy minden száj becsukódjon és az egész világ elismerje magát Isten adósának, s egyedül Ő legyen igaz (Rm3:19). Mi módon lesz igazzá téve Isten mi általunk, szent Pál szerint? Azzal, ha mindenki önmagát ítéli el, s nem veszi a bátorságot a civakodásra Istennel, hanem akarattal megvallja, hogy valamennyien az adósai vagyunk. Ha egyszer eljutunk idáig, akkor Isten megigazul, azaz olyan dicsérettel dicsérjük az Ő igazságosságát, amelyet megérdemel. Ha viszont az emberek felmagasztalják önmagukat, és nem ismerik el, hogy az adósai Istennek, s nem ismerik az az adóssági kötelezettségeiket, amivel kötve vannak Hozzá, akkor, bár kijelentik, hogy meg akarják Őt igazítani (azaz megvallani, hogy Ő igaz), mindazonáltal elítélik Őt.

Továbbá, ahol elhangzik, hogy Elihu haragos volt, ott jegyezzük meg, hogy hatalmas a különbség a jó buzgóságból fakadó harag, valamint aközött a harag között, ami bármelyikünket mozgat akár a saját javunkért, akár a tisztességünkért, vagy bármi más személyes vonatkozású dologért. Mert aki haragszik, és saját indulatból neheztel, semmiképpen sem menthető, s noha arra hivatkozik, hogy a jó ügyért, akkor is megsértette Istent, amiért haragos, mivel túlságosan vakok vagyunk a saját indulatainkban. Ezért jegyezzük meg, hogy meg kell zaboláznunk a haragunkat, különösen mikor önmagunk vonatkozásában haragszunk a felebarátainkra bármilyen ügyben. De van egy harag, ami jó, nevezetesen, ami abból a szomorúságból fakad, hogy Istent megsértették. Akkor, ha lángra lobbanunk a jó buzgalomtól, s kiállunk Isten mellett a vitában és haragszunk, azért nem vagyunk hibáztathatók. De jegyezzük meg, hogy ennek a haragnak személyválogatás nélkülinek kell lennie. Mert ha valaki testi indulatból haragszik, az illető tekintettel van önmagára, s önmagát akarja támogatni.

Aztán ha ki akarja mutatni, hogy kegyes a barátaihoz és többet tesz értük, mint másokért, akkor ott a személyválogatás, mert önmagunkat vesszük figyelembe. Ehelyett inkább magunkra kell haragudnunk, ha azt szeretnénk, hogy Isten elfogadja a haragunkat és dühünket. S ezt mondja szent Pál is. Mert szándékosan azokra utal, akikről a zsoltárokból van szó, hogy haragszanak, de sértés nélkül (Ef4:26, Zsolt4:5). De azt hogyan teszik? Akkor történik ez, amikor az ember belép a saját lelkiismeretébe és buzgón átkutatja önmagát, s nem törődik

másokkal önmaga vonatkozásában, hanem elítéli magát és küzd az indulataival. Látjátok tehát, miképpen lehetünk haragosak, s mely ponton kell kezdődnie a haragunknak, ha azt szeretnénk, hogy elfogadható legyen Isten számára. Nevezetesen, minden embernek önmagával kell kezdenie és a saját bűnei és vétkei miatt kell haragudnia, s méregbe jönnie azért, mert látjuk, hogy Isten haragját szítottuk önmagunk ellen, s ezért elteltünk nyomorúsággal. Legyünk haragosak és szomorodjunk meg emiatt, s legyen ez a kiindulópontunk, majd utána ítéljük el a gonoszt, akárhol is találunk rá, akár magunkban, akár a barátainkban. S ne vezessen minket semmiféle magántermészetű gyűlölet, hogy bárkire rázúdítsuk a dühünket, mert eleve valamiféle gonosz indulat vezet. Ezen a módon válik megengedhetővé a haragunk, s mutatjuk ki, hogy az az Istenség iránti igazi buzgalomból fakad. Igaz, nem mindig leszünk képesek mértéket tartani, mert noha a jó buzgalom uralkodik bennünk, mégis rosszat teszünk, ha túllépjük a mértéket, ha Isten nem fog vissza minket. Ezért ebben a buzgóságban illik rendelkezünk mind józan ésszel, mint önmegtartóztatással. Mindazonáltal azonban (mint említettem) ez a harag megengedhető lesz, ha az említett forrásból fakad: nevezetesen, ha gyűlöljük a gonosz, akárhol akadunk is rá, még akár a magunk személyében is.

Nos akkor mit is kell megjegyeznünk ebből a szakaszból? Mindenekelőtt azt, hogy nem szabad elítélnünk minden haragot, s amikor látunk valakit bosszankodni vagy mérgelődni, azt nem szabad mindig vétkeknek tekinteni, mint látjuk, hogy Isten megvetői teszik, akik ezt mondják: Ó, így tombolsz? Illik neked haragosnak lenni? Nem tudnál csendesebben viselkedni? Ők gonoszul káromolják és megvetik Istent, ahogyan sokakat látunk, akik szívből szeretnének kiforgatni minden tanítást, nem vágyva másra, mint az efféle romlások elterjesztésére, hogy az emberek többé ne ismerjék Istent és az Ő igazsága feledésbe merüljön. S amikor ezt teszik, szeretnék, ha az emberek szemet hunynának felettük, vagy inkább elfogadnák a cselekedeteiket. De nem mondanak mást, csak meséket a pulpitusról, hogy egyáltalán ne legyen szabad megfeddeni őket. Nagyon is a témához tartozik: vajon nem tudnak harag nélkül prédikálni? Hogyan van ez tehát? Vajon lehetséges, hogy látunk egy halandó és mulandó teremtményt, aki bizonyos módon felemelkedik Isten ellen és minden jó tanítást megtapos, de mégis tűrjük el nyugodtan? Ezzel azt mutatjuk ki, hogy nincs bennünk buzgóság Istenért. Meg van írva a zsoltárokból, hogy az Isten háza iránti buzgóságnak kell emésztetnie minket (Zsolt69:10, Jn2:17). Mert ha főreg rágja a szívünket, annak nem szabad úgy megszorítania minket, mint amikor bármi feddással illetik Istent, s mikor látjuk, hogy az igazságát hazugsággá változtatják. Tanuljunk hát meg nem hunyni szemet a vétkek felett, hanem tegyünk különbséget az Isten iránti buzgóság és a testi harag között, ami az embereket mozgatja és lobbantja lángra a saját vitáikban, ahogyan elhangzik, hogy Elihu haragra gerjedt, ám ez erénynek számított az ő esetében. Mert a Szentlélek az, Aki ezt mondja. Azt mondom, vegyünk itt fontolóra, hogy nem szabad az első pillantásra elutasítanunk a haragot, hanem meg kell néznünk, mi váltotta ki az illető nemtetszését. Mert ha azért szomorodott meg, mert Istent megsértették, s az igazságát pedig kiforgatták, akkor tekintsük úgy, hogy a haragja jó forrásból származik.

Továbbá, az általam mondottaknak megfelelően tanuljunk meg hangot adni a haragunknak, amikor látjuk, hogy megsértették Isten tiszteletét, s a mikor az emberek elkezdik elhomályosítani vagy elcsúfítani az Ő igazságát. Induljunk meg ezen és lobbanjunk lángra, hogy Isten gyermekeinek mutakozhassunk. Mert ennek nem tudjuk jobb bizonyítékát adni. Mindazonáltal tartsunk ezzel olyan mértéket, hogy ne keverjük hozzá a magunk szélsőséges indulatait az Isten iránti buzgósághoz, hanem legyünk józanok a különbségtételben a kettő között. Aztán noha utáljuk a vétkeket és undorodunk azoktól, mégis munkálkodjunk az emberek üdvösségre vezetésén. Igaz, ennek gyakorlati megvalósítása nehéz. De Isten fog kormányozni minket, ezért engedjük, hogy az Ő Szentlelke vezessen és adjuk át a teljes kormányzást Neki. Közben alaposan meg kell jegyeznünk ezt a tanítást, mert manapság végtelenül sok alkalmat látunk arra, hogy haragosak legyünk, ha Isten gyermekei akarunk lenni. Egyrészt ott vannak a pópisták, akik nem akarnak mást, csak eltörölni minden vallást. Igaz, azt színlelik, hogy a

keresztyénséget támogatják, de bármit is mondanak, nem akarnak mást, csak Isten fenségét viasszaszorítani. Látjuk, miképpen szaggatják darabokra Isten igazságát, s micsoda átkozott istenkáromlásokat köpdösnek ki magukból. Könyörgöm, ha ezek a dolgok nem vágnak az elevenünkbe, s nem sebesítenek meg úgy, mintha valaki megvágna egy törrel, azzal vajon nem azt mutatjuk ki, hogy nem tudjuk, Isten kicsoda és nem vagyunk méltók arra, hogy a gyermekei közé számítsunk? Oly gondosak vagyunk, amikor a saját őszinteségünk megsértéséről van szó, hogy semmiképpen sem tűrjük azt el, de közben Isten tisztessége teljes szégyenbe és gyalázatba borul, ám nekünk egyáltalán nem számít. S vajon akkor Istennek nem kell minket szükségszerűen leráznia, és megmutatnia, hogy semmiféle szándékunk sincsen az Ő tisztességének fenntartására? Jegyezzük ezt meg. Azonban nem kell olyan messzire mennünk, mint a pápisták, mert közöttünk is vannak kutyák és disznók, akik nem akarnak mást, csak beszennyezni mindent, ami Isten Ígéből szűrja az ágyékukat és azon fáradoznak, hogy mindent a feje tetejére állítsanak. Amikor látjuk Isten eme gúnyolóit, s ezeket a pogány gazembereket, akik mindent gúnyba és mocskolódásba forgatnak, amikor látjuk a gonoszokat felforgatni, megrontani és tönkre tenni mindent a hamis rágalmaikkal, s látjuk az eretnekeket széltében-hosszában szórni a mérgüket mindennek a megsemmisítése végett, akkor könyörgöm, amikor mindezt látjuk, vajon nem kell megindulnunk? Meg van írva, hogy amikor az emberek ezen a módon szállnak szembe Istennel, az ugyanolyan, mintha halálosan meg akarnák sebesíteni őt. Néznek majd Rá (mondja a Szentírás), Aki átszegeztek (Zak12:10). Isten azt mondja nekünk, hogy az emberek (ezt cselekedve) jönnek, hogy a törükkel sújtsanak Rá, de mi közben nem törődünk ezzel? Isten azt mondja, hogy az Ő Lelke megszorodik, és bizonyos módon kínban van, mi pedig csak nevetünk ezen? Aztán hallunk olyan borzastó istenkáromlásokat, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus nevét mondhatni darabokra tépik velük. Manapság nincs más, csak Isten nevének oly gúnyos és korholó emlegetése, hogy az ember még hallani is szégyelli a törökök között. Látjuk a szajhákat, akik a maguk részéről egyrészt minden paráznaságot és rendtelenséget, másrészt minden becstelenséget és erőszakot is elkövetnek. Röviden, látjuk, hogy minden túllépte a korlátokat, s vajon Isten gyermekeinek és keresztyéneknek mutatkozunk, ha nem vesszük ezt számításba? Miféle bizonyítékát adjuk a keresztyénségünknek? Annál inkább kell más módon buzgólkodnunk, mint azt az eddigiekben tettük. S ha közölünk bárki haragos, legyen az a bűneink miatt, de különösen akkor, ha látjuk, hogy Istent fájdalmasan megsértették. Így lesz a haragunk elfogadható Isten előtt, ahogyan a most beszélő is mondta, akit a Szentlélek is dicsért itt. De mivel könnyen félrehajlunk, ezzel együtt óvakodjunk attól, hogy szabadjára engedjük az indulataink zablját. Hanem inkább imádkozunk Istenhez: kormányozzon úgy a Szentlelkével, hogy a buzgalmunk teljesen tiszta legyen, hogy végül elfogadhatók legyünk a Számára.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy sóhajtozzunk és zokogjunk miattuk. S mivel korábban túlságosan megkeményedtünk, megrészezölve a vétkeinkben, s nem tudtunk megszorodni, semhogy láthattuk volna, mennyire rendtelenné vált a világ, ezért tanuljunk meg mostantól bánkódni a rossz cselekedeteink miatt, s vágyjunk a megbocsátásra ezekért, hogy Isten úgy vezessen az életünk hátralevő részében a Szentlelke által, hogy teljes mértékben igyekezzünk szolgálni és tisztelni Őt az elhívásunk minden pontjában. Mondjuk hát mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A százhuszadik prédikáció, ami a második a harminckettedik fejezetről

Jób32:4-10

4. Elihu azonban várakozott a Jóbbal való beszéddel, mert amazok öregebbek valának ő nála.

5. De mikor látta Elihu, hogy nincs felelet a három férfiú szájában, akkor gerjede föl az ő haragja.

6. És felele a Búztól való Elihu, Barakeél fia, és monda: Napjaimra nézve én még csekély vagyok, ti pedig élemedett emberek, azért tartózkodtam és féltem tudatni veletek véleményemet.

7. Gondoltam: Hadd szóljanak a napok; és hadd hirdessen bölcseséget az évek sokasága!

8. Pedig a lélek az az emberben és a Mindenható lehellése, a mi értelmet ad néki!

9. Nem a nagyok a bölcsék, és nem a vének értik az ítéletet.

10. Azt mondom azért: Hallgass reám, hadd tudassam én is véleményemet!

Tegnap foglalkoztam Elihu buzgalmaival, amit a Szentlélek dicsér itt nekünk, s ezzel megmutattam, hogy ennek a példának mire kell szolgálni: nevezetesen, amikor látjuk, hogy Isten igazságát bemocskolják és az Ő nevét káromolják, annak a mi szívünket is meg kell sebesítenie. Azt is megmutattam, hogy ha bármennyire is ragaszkodunk Istenhez és az Ő tisztességéhez, akkor minden erőnkkel fenn kell tartanunk az Ő igazságát. Igaz, minden embernek ehhez nem lesz meg a képzettsége. De mindazonáltal, a képességeinknek és a mértékünknek megfelelően meg kell mutatnunk, hogy az elménk ellenáll a gonosznak és nem adja az egyetértését ahhoz. Ezzel pedig az is kijelentetett, hogy ezt a buzgóságot a józan észnek kell vezetnie, s nem mozgathat minket túlságosan nagy hevesség, hanem némi józan megfontoltságnak kell azzal párosulnia. S ez az, amiről most olvasunk: nevezetesen, hogy Elihu nem volt elhamarkodott, hanem meghallgatott minden korábbi beszédet, s ezzel mutatta ki a mértékletességét. Akkor jegyezzük meg alaposan, hogy ha elhamarkodottan törtet előre az ember anélkül, hogy fontolóra venné, kell-e neki így beszélni vagy sem, az nem számít majd a számára buzgóságnak. Például sokakat látunk, akik hosszasan gondolkodnak, mielőtt szabadságot vennének a megszólalásra, mégis lehetséges, hogy valaki más sokkal ügyesebben felvázolja a dolgot, mint ők, de ennek ellenére (szerintük) soha nem szólalnak meg elég gyorsan. Ez a kapkodás soha nem engedhető meg. S ennek bizonyítékeképpen mit tud az, aki azért beszél, hogy másokat tanítson, amikor nála jobban képes ezt megtenni? Őt magát is tanítani kell, de ő úgy törtet előre, mint egy tanár. Van itt még egy hiba: amikor a tudatlan személy, vagy olyasvalaki, aki nem kellően megalapozott, fecseg, azzal befogja a száját azoknak, akiknek több kegyelmük és jobb eszközeik vannak a tanításra. Ezért jegyezzük meg jól, hogy ahol nincs mértékletesség, itt a buzgóság elhamarkodottság, amit nem Isten Lelke kormányoz. Mert Isten Szentlelke valóban szélteben-hosszában osztogatja a kegyelmi ajándékait, de Önmagával nem ellentétes. Látva tehát, hogy a józanság Lelkének is nevezik, különbséget kell tennünk, hogy mikor szükséges beszélni és mikor kell csendben maradni (Ézs11:2, 1Kor12:10).

Igaz, hogy valaki előadhat valami jó dolgot, még ha nem is ő a legtehetségesebb, hanem gyengébb másoknál. Azonban óvatosan kell eljárnia és meg kell mutatnia, hogy arra vágyva és készülve jön, hogy hasznot húzzon, s inkább tanuló lenne, mintsem tanár. Ha az ember így kezd munkálkodni, akkor még ha tömegek előtt beszél, akkor sem szűnik meg mértékletes és alázatos

lenni. De ha valakiből dől a szó és vége-hossza nincs a beszédjének, azzal kimutatja, hogy van benne némi hiábavalóság, sőt, Isten kegyelmének sem ad úgy helyet, mint kellene.

Látjátok tehát, mit mutat meg nekünk Elihu példája, amikor azt olvassuk, hogy várt, amíg amazok a mondanivalójuk végére értek, mert akkor még nem tudta, mire fognak kilyukadni. S ehhez hozzáteszi, hogy tisztelte a kort. Mert látta, hogy mind Jób, mind a vele beszélők idős korúak. Mivel pedig a kor tapasztalattal és komolysággal jár együtt, Elihu nem törtetett előre, tudva, hogy amikor Isten enged valakit hosszú időn át élni ebben a világban, akkor megadja neki annak kegyelmét, hogy hasznára váljon a fiataloknak. Mert aki tovább élt, az jobban megtelepedett, és szert tett némi ügyességre. Így a másodjára megjegyzendő, hogy Elihu elismerte az előtte szólókat az elődjeiként. S itt a fiatalok számára jó és hasznos lecke van, ha jól át tudják ültetni azt a gyakorlatba. Mert (mint már említettem), amikor valaki már sokat élt, emlékeznie kell a dolgokra, amiket Isten a tapasztalat útján mutatott meg neki. S ezeknek nemcsak őt magát kell szolgálniuk, hanem jó tanácsot kell adniuk másoknak is, akiknek nincs hasonló tapasztalatuk. Aztán komolyság is társul ehhez. Mert a fiataloknak meg kell gondolniuk, hogy noha Isten adott nekik némi értelmet, ők mégis sok mindennek a híjával vannak, mert még nem láttak sokat. Ha az ember híjával van a tapasztalatnak, akkor biztos, hogy időről-időre elhamarkodottan túllő a célon, mert nem látja előre a dolgok végét, s azt sem tudja, hol kezdje. Aztán a hév, ami a fiatalokban van mindig ellentétes a józan ésszel és a jó értelemmel. Jóllehet egy fiatal ember lehet szilárd, s jó tudással is rendelkezhet, a fiatalság mégis hanyatt-homlok viszi előre, s olyan forrongás rejlik a természetében, hogy nem képes mindig irányítani önmagát. Látjuk, miképpen figyelmezteti szent Pál Timótheust, hogy nem szabad alávetnie magát az ifjúkori vágyaknak (2Tim2:22). S ezek alatt az ifjúkori vágyak alatt nem a rendetlenséget érti a játékban, a paráznaságot, az iszákosságot vagy más efféle erkölcstelen viselkedést, mert Timótheus önmagában minden szentség tükre és mintája volt, sőt szent Pál buzdította őt a borivásra (1Tim5:23), de mégis az ifjúkori vágyakról beszél neki. S miért? Mert miután az évei számának tekintetében fiatal volt, lehetséges, hogy egyes dolgokban elhamarkodott volt. Nos, ha Timótheusnak (aki az időseket felülmúló józansággal és komolysággal bírt) ezt a figyelmeztetést kellett kapnia, mit kell tenni a közembereknek? Ezért a fiatalok alaposan nézzék meg magukat, mert ha nincs meg bennük nyíltszívűség az idősek meghallgatására, valamint arra, hogy tanuljanak tőlük és kövessék a tanácsaikat, akkor biztos, hogy ha rendelkeznek is a világ összes erényével, az az egy bűn akkor is teljesen beszennyezi és bemocskolja őket. S nincs általánosabb bűn, mint ez az elbizakodottság. Mert miután a fiatal emberek még nem ismerkedtek meg a nehézségekkel, amik megannyi dologban rejlenek, ezért bátran fellépnek és nem ragaszkodnak semmihez, mert úgy vélik, nekik semmi sem lehetetlen. A fiatalság tehát mindig együtt jár az elbizakodottsággal, mint egy teljesen általános és közönséges kényelmetlenséggel, de ezt mégsem kell eltűrni. Mert (mint megmondtam) ha egy fiatalember megannyi erénnyel rendelkezik, de magában bízik és megveti az őseit, s azzal hitegeti magát, hogy képes másokat vezetni, Isten majd összezavarja őt minden büszkeségével egyetemben, s akkor minden benne levő ajándék elcsúful. Ezért a fiatal embereknek és azoknak, akik még nem láttak sokat, annál inkább illik megzabolázni magukat. Sőt látjuk, hogy manapság a világ annyira rendetlen, hogy a fiatalok olyan ördögi gögöt szedtek össze, hogy nem hajlandók a nevelés vagy a tanítás semmiféle módját elfogadni. Azoknak, akikben van némi istenfélelem, még inkább küzdeniük kell önmagukkal, hogy végül ne sodorja el őket közös áradat.

Látjuk, hogy amint ezek a fiatal hetvenkedők kikerülnek a vessző alól, máris embernek tartják magukat, pedig arra sem méltók, hogy gyermekeknek nevezzék őket. Olyanok ők, mint a háromnapos kakascsibék, de mégis nagy embereknek kell lenniük. Még vagy tíz évig a vessző alatt kellene maradniuk, de íme (a maguk megítélése szerint) ők már felnőtt emberek. De hol? A rosszhiszeműségben, mert ugyanolyan szégyentelenek, mint egy parázna ribanc, s (jóhiszeműleg) nem hajlandók többé tisztelettel felnézni bárkire, vagy engedni, hogy kiigazítsák őket. Az egész világ látja ezt. Látva pedig, hogy ez a bűn általános, mondhatni

járványos betegség, azoknak, akiknek Isten bármi kegyelmet adott, jól meg kell gondolniuk magukat és óvakodniuk kell, nehogy belegabalyodjanak mert másokhoz hasonlóan őket is elragadná az ár, ha Isten nem tartaná meg őket erős kézzel. Ezért ügyeljenek Isten gyermekei rá és legyenek biztosak benne, hogy ha szerények, az nagyon sok, bár nem túl vidám látványosság. S jóllehet azok, akik mutogatni akarják magukat, megvetik őket, mert nem hordják fenn hetykén a fejüket, mégis vegyék biztosra, hogy Isten sokkal jobban elismeri őket, s meg fogja áldani az őszinte viselkedésüket, s több haszonra tesznek szert Általa két év alatt, mint azok az elhamarkodott fickók négy alatt. Látjuk, mi történik a gyümölcsökkel. Ha egy gyümölcs gyorsan beérik és gyorsan eléri a tökéletes színét, akkor gyorsan el is halványodik. De az a gyümölcs, amelyik később érik, tartósabb is. Ugyanez a helyzet azokkal is, akik időnek előtte előre tolakodnak. Igaz, hogy kelthetnek tetszetős látszatot, s lehet bennük némi íz is, de nem lesz abban tartalmasság.

Viszont azok, akik szégyenlősök és őszinték, s tolakodnak előre elbizakodottan, azok biztosan lassúak lesznek. De közben a mi Urunk megadja nekik a nagyobb tartósság gyümölcsét. Igaz, hogy a mértékletesség minden ember számára alkalmas erény, de akkor is meg kell jegyezniük a fiataloknak az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy meg kell adniuk a tiszteletet az időseiknek, elismerve a maguk részéről, hogy lehetnek bennük szélsőséges indulatok, amiket más embereknek kell megzabolázni. Ők ugyanis nem kellően megfontoltak a maguk természetében, s nincs tapasztalatuk, hogy olyan ügyesek legyenek, mint kellene. Aztán ha egy fiatal szerény is, a megfelelő időben ki kell mondani az Isten által neki megadott dolgot, még ha idősebbek között is van. Mert a természet rendje nem engedi, hogy amikor az idősek nem látják el a kötelességeiket, a fiatalok ne álljanak a helyükre akár még azok szégyenére is, akik hosszú ideje élnek, de rosszul használták fel az Isten által nekik megadott időt, vagy inkább végleg elvesztegették azt. Látjátok tehát, hogy a középút, amin járnunk kell, ez: a tisztelet, amivel a fiataloknak adózniuk kell az idősek iránt, nem gátolhatja az igazság folyamatos fenntartását, hogy Istent ne tiszteljék és a bűnöket ne szorítsák vissza. Mert megtörténhet, hogy az idősek híjával lesznek Isten Lelkének, vagy az erkölcstelen személyek, akikben nincs más, csak ravaszság és hitetlenség, akaratosakká és meggondolatlanokká válnak. Ezekben az esetekben a fiatalokat vajon olyan igába kell fogni, hogy az idősek tekintélye miatt elforduljanak Istentől és az Ő Ígésétől, s attól, mai jó és szent? Nem. Akkor jegyezzük meg jól, hogy ez a mértékletesség nem azt jelenti, hogy a fiataloknak birkákká kell válniuk, akik nem képesek semmit megkülönböztetni vagy tudni, hanem elég, ha maguktól nem csatároznak és nem tájékoznak az idejüknek előtte. Hallgassanak, legyenek taníthatók, s mindig akarjanak csendben maradni, amikor bármi jó dologról vitatkoznak, s különösen attól óvakodjanak, hogy bárki más helyére lépjenek. Ha ezt teszik és látják, hogy az idősebbek nem jó példával járnak elől, különösen, ha megrontják a jót, gonosszá változtatva azt, akkor (mint említettem) szükséges, hogy Isten Lelke Maga mutassa meg, hol. Mint napjainkban, akiket a pápaság babonái tévútra vittek, minél tovább éltek ebben a világban, annál kevesebb a tudásuk. Nos addig várni, amíg Isten sort kerít rájuk (általánosságban beszélék) nem szükséges. Ők tehát idős emberek, hosszú tapasztalattal. De mi van akkor? A sötétségbe lettek taszítva, s nincsen meg bennünk sem istenismeret, sem a vallás tisztasága. Mi mást képesek az efféle idős emberek magukkal hozni, mint a nagyobb akaratosságot? Mert úgy ki lettek szipolyozva a tévelygéseikben, s olyannyira átadattak azoknak, hogy látszólag semmiféle eszközzel nem lehet kihozni őket onnan. Ha pedig tetszik Istennek fiatalokat elhívni az Ő Ígésének prédikálására messzi vidékeken, akkor nincs semmi ok a Szentlélek megzabolázására oly módon, hogy a fiatalok ne beszéljenek és az idősek ne elégedjenek meg a meghallgatásukkal. Igaz, hogy amikor Isten mindenféle embert elhívott, úgy rendszerint az volt az akarata, hogy rendszerint az idősebbek szolgáljanak nekik, de mindazonáltal azt is kijelentette, hogy az Ő Ígéje nem kötődik az életkorhoz. Most hát látjuk, miféle mértékletességnek kell meglenni minden emberben általánosságban, s főleg a fiatalokban: nevezetesen, csendesen engedniük kell, hogy

tanítsák őket, ha arra alkalom adódik és nem szabad arra vágyaniuk, hogy kérkedhessenek vagy a magamutogatás bolond vágya vezesse őket, hanem csendesen át kell venniük a mások által felhozottakat, és nem szabad annyira túlbecsülni a saját festett köpenyüket, hogy ne ismerjék el: szükségük van mások vezetésére és kormányzására, akik náluk nagyobb tapasztalattal rendelkeznek. Ezt cselekedve nincs szükség arra, hogy akadályozva legyünk a megítélésben az idős kor árnyéka miatt, sem pedig arra, hogy úgy járjunk, mint az oktan állatok, s mindent, ami a szájukból kijön, Isten Ígétének tartsunk, mert ők azt mondták, hogy így kell lennie. Mert a józanságnak csatlakoznia kell a buzgósághoz, mint már említettem, hogy Isten Lelke mindkettőt tartalmazza Önmagában.

Ezért, ha van mértékletesség az emberekben, akkor lennie kell buzgóságnak és józanságnak is, s nem szabad, hogy azok tekintélye megzabolázzon minket, akik már hosszú ideig éltek. Sőt, ha az egész világ ellenünk támad is, az idős kornak akkor sem szabad elfogulttá válni a helyes és szükséges dologgal szemben. De hogyan? Mondtam már nektek, hogy ha a pápaságban minden idős ember összeesküdött is az evangélium ellen és azt szeretnék, ha minden ember az általuk megszokottak mellé állna, ez nem jelenti azt, hogy az idős koruknak ki kell zárnia Istent és az Ő Ígését az ajtón kívülre, vagy hogy a fiatalokat kell engedni fenntartani az igazságot, még ha az idősek ellenszegülnek is nekik és szeretnék, ha mindenki más az ő szokásaikhoz tartaná magát, mert oly rég óta a gonoszságot támogatják. Mert azoknak, akiknek Isten jobb kegyelmet adott, fel kell lépniük ellenük. Nekünk azonban tovább is kell mennünk, és ha valaki megkérdezi, hogyan tovább? Atyáink és ösatyáink több mint száz éve így éltek, vagy akár ötszáz vagy ezer éve, mióta ezeket a dolgokat észrevették, s az emberek törvénynek és tévedhetetlen szabálynak tartották mindent. Azt mondom, ha az emberek az időnek ezzel a hosszúságával hozakodnak elő, sőt, valaki azt mondja, hogy a teremtés óta így van, Isten igazságát akkor sem szabad elnyomni ezzel az árnyékkal. Most hát látjátok: ahhoz, hogy mértékletesek legyünk, nem kell vak tűzokoknak lennünk, hanem csak középutat kell járnunk és mértéket kell tartanunk. S ez az, amire Elihu gondol, amikor hozzáteszi: *azt mondtam, az életkor fog beszélni és az éve sokasága tudást hangoztat. De Isten Lelke lakozik bennem, s a Mindenható ihletése ad értelmet.* Figyeljük meg, hogy miképpen jár elől a természet rendje: nevezetesen, meg kell hallgatnunk az időseinket. Mert amikor az emberek kormányzót választanak egy városban vagy egy országban, ha fiatal, szeleburdi és ostoba bolondokat választanak bíróiknak és vezetőiknek, akiknek nem képesek még a saját maguk személyét sem kormányozni, az effélek kiválasztása a természet rendjének kiforgatása lenne, s mondhatni szégyen, s úgy tűnhet, hogy az emberek mindig Istent akarják bosszantani, valahányszor csak így járnak el.

Akkor, ha az emberek, akik választhattak volna megfontolt személyeket, nagy komolysággal és érettséggel rendelkező személyeket, mégis engedik őket otthon üldögelni a házaikban, s közben fantasztikus fickókat és egy éjszakán át növekedett kicsiny csigákat szedik össze és ültetik a bírói székekbe, mikor azok azt sem tudják, mit jelent ez, az olyan, mintha az emberek csecsemőkkel házasodnának össze. Nagyon tetszene nekik így házasodni, mert ezt mondanák nekik: pecsenyét és pástétomot kell ennetek, s ez nagyon a kedvükre lenne. De házasság ez attól? Ugyanez a helyzet azokkal is (azt mondom), akiket az igazságszolgáltatás székébe ültetnek, de se képzettségük, se eszük sincs, hanem rosszabbak, mint a csecsemők, mert az emberek nem vettek figyelembe olyanokat, akiknek nagyobb a komolyságuk és a tapasztalatuk. Ezért mindenekelőtt a természet rendjét kell betartani, ami nem más, mint az, hogy amikor vannak közöttünk idős emberek, akiket Isten kegyellemmel ruházott fel, akkor azokat kell a hivatalokba ültetni mások vezetése végett, és a fiatalabbaknak alázatosaknak kell lenniük velük szemben. Mert szégyen, ha a fiatalok foglalják el az idősek helyeit, és megvetnek bármiféle tanítás elfogadását azoktól, akik már sokat éltek. Ez a góg nem korlátozódik kizárólag a halandó emberekre, hanem azzal az Istennel szembeni ellenállással, Aki megszabta a természet rendjét, és azt szeretné, hogy az emberek ahhoz igazodjanak. Ugyanezt kell mondani rólunk,

igehirdetőkről is, valamint az Isten Ígétének terjesztéséről és közreadásától is, mert amikor van valaki, aki jó tapasztalatokkal és tudással rendelkező jól kipróbált, de az emberek nem méltatják arra, hogy szolgáljon nekik, hanem találomra kiválasztanak egy fiataalt, az micsoda dolog lenne? Ezért nekünk is meg kell becsülnünk ugyanazt a rendet. Mindazonáltal nem szabad ebből általános szabályt alkotni, mert gyakran előfordulhat, hogy Isten sokkal több kegyelmet ad fiatal embereknek, mint azoknak, akik már kétszer annyi ideig éltek. Ezért az említett rend, amiről beszéltünk, nem akadályozhatja Isten Lelkét, hogy ne fogadják Őt be, ahol megmutatkozik, s ne jó célokra használják az ajándékait annak megfelelően, ahogyan osztogatja azokat. S ez az oka annak, amiért szent Pál Timótheust választotta, noha abban az időben sok idős ember is élt (Csel16:12, Rm16:21, Fil2:19, 1Thessz3:2, 1Tim1:18). Mert amikor látta, hogy kiváló ember (mint akinek nemcsak az emberektől volt tanúsítványa, de a Szentlélektől is), jobbnak tartotta őt az időseknél. Ugyanígy jár itt el Elihu is, ami miután meghallgatott másokat, azt mondja: tudja, hogy *Isten Lelke van az emberekben*. Mintha azt mondta volna: igaz, hogy nem szabad úgy ítélnünk, ahogyan az idősek locsognak, hacsak nem tudjuk, miképpen megy a dolog, de nem szabad elmulasztanunk sem teret és helyt adni nekik, hanem tisztelnünk kell a korukat annak kimondásával, hogy igen, aki sokat látott, az képes minket tanítani. De ha azt vesszük észre, hogy nem látja el a kötelességét, vagy elvesztegette az idejét, ameddig ebben a világban élt, akkor, ha Isten Lelke egy fiatal emberben van, neki kell a színre lépni.

Jegyezzük hát meg jól, hogy a természet rendjének betartása nem történhet mindig azzal a feltétellel, hogy amikor Isten felruhazza őket bármiféle kegyelmi ajándékkal, akkor ne az egyházat szolgálják, vagy ne tanítsák sem a velük egyenrangúakat, illetve a társaikat, hanem a legidősebb embereket is. Következésképpen a gazdagoknak nem szabad az életkorukhoz ragaszkodni, s ezért türelmetlenkedni, elutasítva minden figyelmeztetést, ezt mondva: mi van? Én már hosszú időt megértem, s egy fiatal fickó tanítsa meg a leckémet? Ehelyett így kell gondolkodniuk: Úgy kellett volna már hasznot húznom, hogy én lehessenek mások vezetője, de most látom, hogy nekem magamnak is vezetőre van szükségem. Ifjú gyermek vagyok azokhoz hasonlítva, akiket nekem kellene tanítanom. S látva, hogy Isten nem adta meg nekem azt a kegyelmet, ami egy vezető számára szükséges, nekem kell a diáknak, s nem a tanárnak lennem.

Látjátok hát, hogy az időseknek igazodniuk kell, amikor látják, hogy Isten nagyobb ajándékokat adott azoknak, akiknek követniük kellene őket, s nem pedig előttük menniük. Itt egy jó tanítás, amit át kell ültetnünk a gyakorlatba, s amit az eddig elhangzottakból szűrünk le. S hogy az itt szereplő dolgot jobban megérthessük, jegyezzük meg: Elihu annak kimondásával, hogy Isten Lelke lakozik az emberekben, úgy érti, hogy ha tetszik Istennek az egyik embernek több értelmet adni a másiknál, az különleges ajándék, amit Ő mondhatni előjogként ad meg.

Igaz, általánosságban Isten valamennyiünket értelmes teremtményeknek alkotott, s ebben a dologban különbözünk az oktan állatoktól. Isten adott némi józanságot és értelmet válogatás nélkül minden embernek, de mégis látunk egyeseket, akik lassúak és buták, mások gyors észűek, megint mások hóbortosak, s vannak, akik nagyon komolyak. Honnan származik ez? Értsük meg, hogy Isten a kezében tartja az ajándékait, s a jótetszése szerint osztogatja azokat azoknak, akiknek csak jónak látja. Ezt akarta Elifáz kifejezni ezen a helyen, hogy az emberek ne képzeljék azt, hogy természetes örökségként jutottak ezekhez az anyjuk méhétől fogva, vagy kötelezően tartoznak hozzájuk, vagy esetleg ők maguk vásárolták meg maguknak. Íme, Elihu azt mondja, hogy Isten teremtett mindannyiunkat, s igaz, hogy van valamennyi eszünk, de csak mérték szerint. Mindazonáltal, ha valakinek van tudása és bölcsessége, akkor tudnia kell, hogy Isten nyújtotta ki a kezét konkrétan őfelé, s ezért többel tartozik Neki és jobban kötődik Hozzá. S ez azért mondja nekünk, hogy ne magasztaljuk fel gőgösen önmagunkat, s ne gondoljuk magunkat érdemesebbnek, amiért rendelkezünk tudással és értelemmel, hanem vegyük fontolóra, hogy amennyire tetszett Istennek megadni nekünk ezt a kegyelmet, annyiival nagyobb istenfélelemben kell járnunk, mert annál többel tartozunk Neki. Ezzel együtt a jótéteményeit azzal a céllal is adja, hogy azokat megosszuk a felebarátainkkal. Ezért, ha nem a mi Istenünk

dicsőítésére és azok oktatására használjuk azokat, akiknek erre van szükségük, akkor bizonyosan sokkal feddhetőbbek vagyunk.

Továbbá, itt különbséget is kell tennünk a két fokozat között. Nevezetesen, ha Isten az, Aki különleges értelmet ad az embereknek, hogy különbséget tehessenek a mulandó élet dolgaiban, mit kell mondani az evangéliumról, valamint az igazi és tiszta vallásról? Ezeket vajon természetes úton kapjuk? Megvehetjük ezeket a saját erőfeszítéseinkkel? Ó jaj, szükségszerűen nagyon messze vagyunk ettől. Ha kiderül, hogy valaki jó iskolamester a gyermekek tanításában, illetve jó ügyvéd vagy orvos, esetleg jó városi kereskedő vagy jó vidéki munkás, nos folyamatosan Isten Lelke az, Aki munkálkodik mindezekben a dolgokban. Az embernek élesebb eszűnek kell lennie egyes dolgokban a többihez képest, mint ahogyan nagyobb kézügyesség szükséges a kézművességhez, mint a kereskedéshez. Istennek kell elosztania az Ő Szentlelkét az emberek között. De ha rátérünk az evangélium tanítására, abban olyan bölcsesség rejlik, ami minden emberi értelmet meghalad, sőt, még maguknak az angyaloknak is csodálatos. A menny titkai azok, amik az evangéliumban foglaltatnak. Mert ez Isten megismerésére vonatkozik az Ő Fiának személyében. S bár a mi Urunk Jézus Krisztus lejött ide hozzánk, nekünk mégis fel kell fognunk az Ő isteni fenségét, vagy nem leszünk képesek Őrá alapozni és Benne megszilárdítani a hitünket. Ezt azoknak a dolgoknak az ismeretét illetően mondom, amik felfoghatatlanok az ember természete számára.

Nos, ha Istennek el kell kezdenie osztogatnia az Ő Lelkét a mulandó életre vonatkozó kézművesség és a világi kereskedelem dolgaiban, annál inkább tudomásul kell vennünk, hogy a saját éleselméjűségünk nem képes felfogni az Istennel és az Ő királyságának titkaival kapcsolatos dolgokat, ezért Tőle kell tanulnunk, s közben bolondokká kell válnunk önmagunk vonatkozásában, ahogyan szent Pál mondja, hogy részeseivé lehessünk az Ő bölcsességének (1Kor3:18). Mert elhangzott az ítélet: a természeti ember soha nem fogja fel Isten tanítását (1Kor2:14), azaz, amíg az emberek a maguk természetes jellegében élnek, soha nem tudják meg, mi is valójában Isten, és soha nem képesek megízlelni az Ő Ígését, hanem (ami még rosszabb) az bolondság a számunkra, ahogyan szent Pál mondja (1Kor1:18). Mert számukra az ésszerűtlen tanítás, s ezért kizárólag Isten Lelke az, Aki hitet ad nekünk és megvilágosít minket. S ezt alaposan meg kell jegyezni. Mert amikor látjuk, hogy csak nagyon kevesen ismerik Istent, sőt vannak, akik igen élemedett korúak, és hosszú ideje élnek ebben a világban, de sült bolondok módjára kitartanak a babonáikban és hevesen küzdenek az evangélium tanítása ellen, az gyakran elkápráztatja a szemünket és ámulatba esünk attól. De itt ez a szöveg, aminek fel kell fegyvereznie minket a botránykövekkel szemben. *Isten Lelke az, Aki az emberekben lakozik, a mindenható ihletése ad értelmet.* Látjuk a nyomorult embereket úgy megvakulni és a tudatlanságba süllyedni, hogy képtelenek az evangéliumhoz jönni? Ne csodálkozzunk rajta. De miért? Mert az ember természetes jellege folytán egy morzsányit sem látunk Isten titkaiból, amíg meg nem világosodunk. Viszont amikor látjuk, hogy valaki ismeri Istent (akár fiatal, akár idős) vagy ha látunk egy idős embert, aki hosszú időn át sorvadozott a pápaság szenilitásában, de a helyes vallásra tért, akkor vegyük biztosra: ebben az esetben Isten tett csodát. Azután, ha fiatalokat látunk oda térni, akkor vegyük biztosra, hogy Isten vonzotta őket csodálatos módon. Mert ők nem könnyen fogadják el az igát, mivel tele vannak önteltséggel, mint korábban mondtam. Akkor, ha Isten szelídíti meg és tesz taníthatókká őket, akkor az Ő hatalmas keze az, ami odavitte őket [a helyes valláshoz].

Látjátok tehát, hogy ennek a szövegnek két dologban kell szolgálnia minket. Az első: látva, hogy a magunk értelmével soha nem vagyunk képesek oly magasra kapaszkodni, ahol megismerjük Istent vagy az Ő igazságát, ezért teljesen el kell hagynunk a saját értelmünket és végérvényesen le kell mondanunk arról. Ez az, amit szent Pál a *bolonddá válni* kifejezéssel nevez meg.

Akkor, ha azt szeretnénk, hogy a mi Urunk a saját bölcsességével töltsön fel minket, akkor bolondokká kell lennünk, azaz nem hozhatunk semmit, ami a sajátunk, és nem

képzelhetjük azt, hogy ezzel vagy amazzal rendelkezünk. Mert az nem volna más, mint az ajtó becsapása Isten előtt. Ezért, ha azt szeretnénk, hogy Isten továbbra is adja nekünk a Szentlelke kegyelmét, miután annak valamekkora részét már megadta, akkor meg kell tanulnunk úgy felmagasztalni és dicsérni Őt, ahogyan megérdemli, s elismerni, hogy nincs bennünk a jó értelem egyetlen cseppje sem, ameddig Isten nem helyezi azt belénk. S ugyanennek kell minket arra készítenie, hogy mindig kitartsunk az engedelmségben Iránta és nagy félelemben és óvatosságban járjunk, látva, hogy ha Istennek el kell oltania a belénk helyezett világosságot, akkor sötétségben leszünk, és soha nem tudunk abból kijönni. Ez az első tanulsága ennek a szakasznak. A második pedig az, hogy bár látjuk: a világ nagyobbik részét eltévelyedik, és alig van ember, aki akarattal behódol Istennek, mégsem gondolhatjuk furcsának, hogy az emberek annyira rendetlenek legyenek, hogy egyenesen az oktan állatok szerepét játsszák. D miért? *Mert Isten Lelke az, Aki értelmet ad.* Ezért ugyanezen az alapon magasztaljuk Isten kegyelmét is, amit majd megkapunk, s ezzel együtt ne sodorjon el semmi, még ha látjuk is azt a nagy lázadást. S miért? Mert az emberek csak a saját jellegüket követik, a saját fejük után mennek, s közben ellenállnak Istennek. Ez pedig azért van így, mert az evangélium tanítása meghalad minden emberi értelmet, s Istennek kell elkezdenie munkálkodni a Szentlelkével a szemeik megnyitásán, mert egyébként mindig a bestialitásukban maradnak.

Végül Elihu arra a következtetésre jut, hogy *a nagy emberek nem mindig bölcsek, s az idős embereknek nincs mindig több értelmük*, ügyességük vagy józanságuk, mint másoknak. Igaz, Elihu itt nem akarja kiforgatni a természet rendjét. Mert korábban kijelentette, hogy meghallgatta az időseket, s kész volt alávetni magát az ő tanításuknak. Arra gondol, amit korábban már említettem, nevezetesen, hogy Isten nincs sem az életkorhoz, sem az emberrel állapotához és minőségeihez kötve.

Amikor tetszik Istennek méltóságra emelni valakit, akkor, ha a népe javát szeretné szolgáltatni vele, akkor felruhazza a hivatala ellátásához szükséges kegyelemmel. Egyébként meghagyja őt ennek híjával, s minél magasabbra jut az illető, annál inkább ismertté válik dupla állatként. Mint például, mikor kiválasztanak valamit Isten Ígénének prédikálására, s Isten kegyet akar mutatni az egyháza iránt, akkor felruhazza az említett embert az Ő Lelkével, megadja neki az Ígénének értését, s a jártasságot és az ügyességet ahhoz, hogy a nép hasznára fordítsa ezt és jó tanítást szűrjön le abból. S végül megadja neki a buzgóságot és minden mást is, ami szükséges, és olyan nyilvánvalóan megmutatkozik mindebben, hogy elmondhatjuk: gondoskodik rólunk, mert ezen a módon osztogatja a kegyelmét az embereknek a jólétünkhöz szükséges dolgokban. Ennyit azokról, akik az igazságszolgáltatás székében ülnek. Aszerint, ahogyan szükségük van Isten bennük levő Lelkének megkettőzésére, így mikor Isten azt akarja, hogy szolgálják, megadja nekik a nagy hatalmat a kötelességeik ellátásához.

Viszont ha Isten haragszik ránk, akkor azok, akik prédikálni fogják az Ő Ígését, oktan állatok lesznek, s az emberek megvetik majd őket a visszataszító dolgaik miatt, így a jó tanítást elcsúfítják és beszennyezik, (röviden,) aligha lesznek jó tanárok, még kevésbé jó mesterek. Látjátok, mit akart Elihu megmutatni annak kimondásával, hogy *a nagy emberek nem lesznek mindig bölcsek, s az idős emberek sem mindig a legjobb értelemmel megáldottak*. Mintha azt mondaná, hogy nem szabad általános szabályt alkotnunk abból, hogy mondjuk ez az ember nagy megbecsülésre és tekintélyre tett szert, ezért szükségszerűen nagy tudású embernek kell lennie. Semmi efféle következtetést sem szabad levonnunk. De miért? Mert Isten nagyon is elhagyhatja a nagyokat, így teljesen elállatiasodnak, s minél tovább éltek, nem tettek mást, csak annál több kenyeret ettek Isten költségére annyira, hogy jobb lett volna (ahogyan mondani szokták) egy ökröt táplálni azzal. Mert akkor jobban hasznosult volna.

Tanuljuk hát meg: mivel Isten osztogatja az Ő Lelkét azoknak, akiket a szolgálatába akar állítani, ezért nekik is minél jobban kell önmagukat erre adni, óvatosan és istenfélelemben. S ha másképpen cselekednek, megtörténik, hogy azok, akiket a legbölcsebbeknek tartottak, teljesen vakokká válnak, s nem ismerik Istent, ahogyan Isten fenyegetett Ézsaiás prófétája által,

kimondva, hogy az idősek nem látnak majd semmiféle értelmet és a bölcsek brutálisokká és teljesen ostobákká válnak (Ézs29:14, 1Kor1:19). Látjuk tehát, miképpen jelent ki Isten egy sokkal borzalmasabb bosszút a nagy emberek, az idősek és a kormányzók ellen a köznéppel összehasonlítva. Ez arra figyelmeztet minket, hogy nem szabad tévedhetetlen tekintélyt tulajdonítani nekik úgy, mintha soha nem tévedhetnének és nem vezethetnének tévútra másokat. Most, ha Isten így megvakítja az időseket, a nagy embereket és a tekintélynek örvendőket, könyörgöm, mi lesz azokkal, akiknek Isten nem adja meg a Szentlelkét? S jegyezzük meg jól az okot, amiért Isten így fenyeget. Az emberek képmutatása miatt, mert csak a külsőégek kedvéért szolgálták Őt, de a szívük távol állt Tőle: a szájukkal ugyan Őt szolgálták, de közben az emberi hagyományoknak adták át magukat (Ézs29:13, Mt15:9, Mk7:7). Azaz, nemcsak Isten uralkodott rajtuk az Ő Ígéje által, hanem az embereknek is megvolt a maguk területe. De Isten nem tűri, hogy az Ő tekintélye így megfogyatkozzon. S ezért mondja, hogy megkötöm a bölcset és elveszem az értelmet és a józan eszt az idősektől. Ezért, ha arra vágyunk, hogy Isten kormányozzon minket és uralkodjon közöttünk, mi pedig élvezhessük az üdvösségünkhöz szükséges kegyelmi ajándékait, akkor tanuljuk meg, hogy át kell Neki adnunk az uralmat és a szuverenitást magunk felett, s mind a nagyoknak, mind a kicsiknek engedelmeskedniük kell Neki.

Továbbá, tekintsük szabálynak az Ő Ígését és engedjük, hogy azzal kormányozzon minket, biztosra véve, hogy egyébként nem várhatjuk, hogy a Szentlélek munkálkodjon bennünk. Ezért keressük meg az összes lehetséges eszközt a tanításunkhoz. Isten azt karja, hogy legyenek pásztorok az Ő egyházában az Ígésének prédikálására, s nekünk tőlük kell helyesbítéseket és figyelmeztetéseket kapnunk. Ez nem történik meg olyan alaposan, mint kellene? Imádkozunk, hogy Isten töltsen be ezt a szükségét. Járjunk tehát olyan alázatban, hogy az legyen a kívánságunk, hogy Isten uralkodjon felettünk, biztosra véve: nem lehet semmi több józanságunk és értelmünk, csak amennyire az Ő Szentlelke világosít meg minket. Ez az az eszköz, mivel soha nem fogja megengedni, hogy letérjünk az útról, s ha egyszer elkezdett vezetni és tanítani bennünket, akkor majd növel a bölcsességben. Ahogyan szent Pál mondja: látva, hogy Isten egykor elkezdett bennünk munkálkodni, s nem hagy majd szükségét szenvednünk semmiben egészen az utolsó napig, amikor teljes tudással rendelkezünk majd azokról a dolgokról, amiket most még csak részben ismerünk (1Kor1).

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy láttassa meg velünk, hogy teljesen a földbe döngöljenek. S tudván, milyen sok hiány és nyomorúság van bennünk, imádkozhassunk Hozzá, hogy formáljon újjá és tisztítson meg minden folttól, s tegyen annyira tisztává a Szentlelke által, hogy mindig a gyermekeinek ismerhessen el és nyilváníthasson minket. A magunk részéről pedig mi is Atyánkként szolgálhassuk és tisztelhesük Őt, s olyan testvéri szeretetet mutathassunk egymás iránt, amelyet Ő parancsol. Ezért ne törekedjünk másra, csak az Ő szent nevének felmagasztalására magunk között, s mindegyikünk adja meg Neki a kijáró tiszteletet. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A százhuszonegyedik prédikáció, ami a harmadik a harminckettedik fejezetről

Jób32:11-22

11. Ímé, én végig vártam beszédeiteket, figyeltem, a míg okoskodtatok, a míg szavakat keresgéltek.

12. Igen ügyeltem reátok és ímé, Jóbot egyikőtök sem czáfolá meg, sem beszédére meg nem felelt.

13. Ne mondjátok azt: Bölcseségre találtunk, Isten győzheti meg őt és nem ember!

14. Mivel én ellenem nem intézett beszédet, nem is a ti beszédeitekkel válaszolok hát néki.

15. Megzavarodának és nem feleltek többé; kifogyott belőlök a szó.

16. Vártam, de nem szóltak, csak álltak és nem feleltek többé.

17. Hadd feleljek hát én is magamért, hadd tudassam én is véleményemet!

18. Mert tele vagyok beszéddel; unszolgat engem a bennem levő lélek.

19. Ímé, bensőm olyan, mint az új bor, a melynek nyílása nincsen; miként az új tömlők, csaknem szétszakad.

20. Szólok tehát, hogy levegőhöz jussak; felnyitom ajkaimat, és felelek.

21. Nem leszek személyválogató senki iránt; nem hizelkedem egy embernek sem;

22. Mert én hizelkedni nem tudok; könnyen elszólíthatna engem a teremtőm!

Ahogy tegnap elhangzott, hogy senkinek sem szabad elhamarkodottan az előtérbe tolakodnia, hanem inkább tanulnia kell igyekezni, semmit másokat tanítani, hacsak a szükség nem kényszerít minket erre, most úgy tárul itt a szemünk elé az, hogy nem szabad belevetnünk magunkat semmiféle ismeretlen dologba, mielőtt megismernénk, miképpen áll a helyzet. S valóban látjuk, hogy azok, akik a számukra ismeretlen dolgokon vitatkoznak, eltévelyednek és időtlenül beszélnek, s ebben a saját hiányosságainkat látjuk. Ezért meg kell jegyeznünk azt, amit Elihu példája mutat itt nekünk, nevezetesen, nem szabad összevissza dobálózunk a szavakkal, s nem lehetünk elhamarkodottak az ítéletmondásban előlünk rejtett dolgok felett, amikről nem vagyunk kellően tájékozottak. Igaz, hogy ez a lecke főleg az igazságszolgáltatás székeiben ülőkre vonatkozik, mert nekik alaposan meg kell vizsgálni a dolgokat, mielőtt ítéletet mondanának felettük. Mindazonáltal minden embernek a maga részéről ugyanezt a szabályt kell betartania. S ez az első, amit itt meg kell jegyeznünk a tegnap elhangzottaknak megfelelően. S mindig tartsuk szem előtt az elhangzottakat: nevezetesen, amikor Isten Lelke kormányoz egy embert, például buzgóságot ad neki és a valláshoz vezet, akkor ügyességet és józanságot is ad neki, mert az egyik soha nem jár a másik nélkül. Ha pedig az embernek van bármi szilaj buzgósága, az nem tekinthető semmiféle erénynek. De ha Isten Lelke uralkodik benne, látni fogja, hogy ez a két dolog elválaszthatatlan. Annál inkább imádkoznunk kell Istenhez, hogy ha megadja nekünk az Ő igazsága kezelésének kegyelmét, mutassa meg azt is, mikor kell szólnunk és mikor kell megőriznünk a békességünket. S adjon nekünk értelmet és józanságot is, hogy meggondolatlanul ne rohangáljunk összevissza. Mert szálnalmas kifogás az, hogy úgy gondoltam, jól cselekszem és ezért vettem így a dolgot. Igaz, nincs ember, aki időnként ne löne túl a célon, ezért annál inkább óvakodnunk kell, és (az értelmünk gyenge mivoltát is fontolóra véve) arra törekednünk, hogy Isten keze kormányozzon minket, azaz a jó buzgalom mellett legyen józanságunk is a kettő jó egyesítéséhez és irányításához. Most pedig térjünk rá az Elihu által mondottakra. Kijelenti, hogy az ő értekezése nem olyan lesz, mint amilyen a többieké volt. *Ne mondjátok (mondja), hogy megtaláltátok a bölcsességet, mert Isten Jóbot győzte le, nem az embereket.* Elihu itt azt jelzi, hogy ő más utat fog járni a Jóbbal szembeni

vitatkozásban, mint amit a többiek jártak. Mert ők mihez ragaszkodtak? Téged Isten keze vert meg (mondták), s nem ok nélkül: ebből arra kell következtetni, hogy gonosz ember vagy. A megpróbáltatásod oly nagy és mérhetetlen, hogy soha embert még nem láttak ebben a világban olyan súlyos elnyomás alatt állni, mint téged. Ebből tehát az következik, hogy mindenki mást felülmúlsz a gonoszságban.

Íme, mi az alap, amire Jób barátai álltak, amikor elkezdtek korholni őt. Elihu azonban kijelenti, hogy nem ezt az utat fogja járni. S biztosan kétségtelen, hogy ha aszerint haladt volna előre, az csak egyre rosszabbá tette volna a dolgot. Mondtam már nektek: Jób képes volt fenntartani a becsületességét abban, hogy istenfélelemben járt és nem vétkezett semmiben, leszámítva, hogy nem volt képes teljesen lecsillapítani az elméjét az Isten iránti engedelmisségben, hanem furcsának találta a megpróbáltatásait. A lényeget illetően azonban az ügye jó és igazságos volt. Biztos, hogy egyesek úgy értelmezik ezt a szöveget, mintha Elihu ezt mondaná: ne gondoljátok, hogy bölcsökké váltok a békességetek megőrzésével, s Isten majd jól összezavarja, noha a halandó emberek nem avatkoznak bele. Ha azonban valaki közelebbről is megnézi a dolgot, rájön, hogy a szakasz természetes jelentése az, amiről beszéltem: nevezeteseb, Elihu kicsúfolja Jób barátait. Mert konkrétan azzal korholja őket, hogy azt hitték, rábukkantak a bölcsességre. Ahogyan rendszerint a közmondásban is mondjuk: az ember azt hiszi, hogy feltalálta a spanyolviaszt, amikor valaminek titokzatos a jelentése, ő pedig beleveti magát egy társaságba a véleményének kifejtése végett, azzal hitegetve magát, hogy legyőzhetetlen esze van, pedig az csak bolond és komolytalan. Így beszél itt Elihu. Úgy tűnik nektek (mondja), hogy a dolog kulcsa ez: miután Isten ezen a módon gyakorolt nyomást Jóbra és büntette őt meg ennyire gorombán, ezért Ő az ellensége. Ezt ti a lehető legjobb és legszilárdabb alapnak tekintitek: de nem ér semmit, ahogyan már kijelentettem, hogy ha Isten meglátogat valakit, abból nem következik, hogy az illető bűnös. Mert jóllehet Isten azzal fenyegeti a törvényének megszegőit, hogy mind a maguk személyében, mind a javaikban, mind a gyermekeikben meg fogja büntetni őket, Jób mégsem ebben a vonatkozásban szenvedett üldöztetést, hanem más okból. S bár Isten a törvényszegőket fenyegette, ez nem jelenti azt, hogy ne tartotta volna fenn Magának a szabadságot a kegyesek türelmének próbára tételére, amikor csak Neki tetszik, vagy hogy ne mutakozzon gorombának irántuk, bár nem az általuk elkövetett vétkek vonatkozásában. Akkor hát miért? Azért, hogy megalázza őket. Ha nem is lenne más oka, ennek is elégnék kellene lennie. Emellett Isten azt is akarja, hogy a szolgálai például szolgáljanak másoknak. Továbbá, meg kell öldökölniük a testi indulataikat. Mert gyakran vannak bennünk olyan titkos bűnök, amiket Isten előre orvosol. Néha pedig, amikor bajokat küld ránk, nem tudjuk ennek az okát, de Ő nálunk sokkal tisztábban lát. Ezért teljes mértékben arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten igenis megostorozza a jókat és azokat, akik nem szívtották a haragját, s nem szűnik meg gorombának mutatkozni velük szemben és nagy szigorúsággal bánni velük olyannyira, hogy úgy tűnik nekik, teljesen le akarja verni őket. S ezért azt kell mondanunk, hogy az embereknek gonoszoknak kell őket tekinteni? Nem, ez egy ostoba érv, s noha Jób barátai erre alapoztak, és úgy vélték, emiatt megtalálták a bölcsességet, mégis, azt mondom, ez gyerekes dolog. Ezért ezt a szakaszt illetően tartsuk észben, amit korábban érintettem: viselkedjünk visszafogottan, amikor Isten embereket ostromoz, s ne ítéljessük őket összevissza. [Ne mondjuk], hogy akit Isten megvesszőz, az attól kezdve elítélt és a bűneit a megpróbáltatásai alapján kell felmérnünk. Mert elhamarkodott és okatlan eljárás lenne általános szabályt alkotni ebből. Akkor hát mitévők legyünk? Értsük meg, hogy Istennek különböző okai vannak az emberek megverésére. Igaz, hogy a közönséges igazságszolgáltatása a bűnök megbüntetése, mindazonáltal az is az Ő akarata, ha néha próbára teszi a jó emberek, valamint azok engedelmisségét, akik szolgálták Őt és minden igyekezetükkel a parancsait követték. Sőt néha nagyobb szigorúságban van részük, mint a gonoszoknak. De miért? Mert Isten azt akarja megtanítani nekik, hogy mit jelent alázatosnak és engedelmesnek lenni. Ezt

látva tartózkodnunk kell az elhamarkodott ítélkezéstől, amikor bárki emberfia ostromoztatik. Mert Isten meg is őrzi a szolgálait azokban a kísértésekben, amiket rájuk küld.

Igaz, ha bármi módon kiváltották az Ő nemtetszését, orvosolja azt a gonoszságot a megostorozásukkal. Nos, mi majd úgy ítélünk, hogy azok, akikkel a leggorombánnak bánnak, a leggonoszabbak. Micsoda dolog lenne az? Nem látjátok, hogy ezzel világosan eltávolodnánk Istentől, s teljesen szembe mennénk az Ő szándékával és céljával? Továbbá vonatkoztatjuk ezt úgy a felebarátainkra, mint önmagunkra. Ha látunk embereket, akiket sok baj sújt, nézzük meg először az életüket, s ne mondjunk rájuk elhamarkodott ítéletet, hanem vegyük fontolóra, miképpen éltek. Ha Isten megvetője, egy engedetlen személy, valaki, aki borzalmas bűnökre adta magát, súlyos büntetést kap, ismerjük el, hogy ezzel Isten azt mutatja meg nekünk mintegy képben, milyen is az Ő bosszúja. S akkor jogos okunk van ítélkezni. S miért? Mert a dolog önmagáért beszél. Amikor valaki megvetette Istent és az egész életét rendetlenül élte le, mi pedig látjuk, hogy Isten ostromozza őt. Ezen az alapon semmi kétség sincs, a dolog önmagában sem nem sötét, sem nem bonyolult. Így az ítéletünk nem lesz elhamarkodott, ha ezen a módon járunk el. Viszont ha kerestük az okát, amiért Isten büntette az embereket, de nem látunk semmit (mintha valaki becsületesen járt volna), abban az esetben meg kell magunkat zabolázni. S miért? Mert nem ismerjük Isten célját, amíg Ő meg nem mutatja nekünk. Íme, miképpen kell ítélkeznünk mások vonatkozásában. Egyúttal pedig, amikor látjuk a gonoszok megbüntetését úgy, ahogyan megérdemlik, akkor ne csak őket ítéljük el, hanem a magunkra is vonatkoztatjuk aszerint, ahogyan szent Pál mutatja meg nekünk (1Kor10), azaz járjunk istenfélelemben és legyenek a számunkra figyelmeztetések mások bajai. Íme, Isten megbünteti a paráznákat, a tolvajokat és a lázadókat, s teszi ezt azért, hogy mi megtanuljunk az Iránta való engedelmisségben járni, s nem felszítani a haragját, mint tették azok, akiket a nagyon durva bánásmódban látunk részesülni. Ez tehát az, amit meg kell tennünk, amikor Isten láttatja velünk a bosszúját azokban, akik végképp lázadókká váltak Ellene. De ha a jó emberek meglátogatását látjuk, akkor ezt kell gondolnunk: Ó jaj, ha a zöldellő fát tüzre vetik, mi lesz a szárazzall? (Lk23:31) Amikor összehasonlítjuk önmagunkat azokkal, akik bizonyos módon már félig e világon kívül vannak, s nagyon nagy erényeket látunk bennük, de mégis sokkal fájdalmasabb bánásmódban részesülnek, mint mi. Ezért azt kell mondanunk, hogy Isten velünk van. Mert ha nem könyörülne rajtunk, mivé válnánk? S amikor ezáltal ébredünk fel, vegyük biztosra: ez nem abból a célból történik, hogy még nagyobb szabadságot vegyünk a gonoszság megcselekvésére, hanem hogy korlátozzon minket, s mondhatni megkössön azért, hogy teljes mértékben átadjuk magunkat a mi Istenünknek. Mikor így fontolóra vettük az ostromcsapásokat és a bajokat, amiket Isten küld a felebarátainkra, a magunk részéről (amikor Isten minket kezd el megbüntetni a saját bűneink miatt) ismerjük el, hogy a lelkiismeretünkön kívül nincs szükség más tanúra, ami elégséges bíró az elítéltetésünkhöz. De ha utána Isten bármikor goromba velünk, s mi nem látjuk ennek okát, ne csüggedjen el a szívünk, s ne zavarodjunk össze Istennel vitatkozva, még ha nem is úgy cselekszik, ahogyan mi szeretnénk, hanem inkább tanuljuk meg vigasztalni magunkat. S bár Isten a halálos ellenségünknek látszik, s mennydörög ellenünk, mi mégis bízzunk Benne, ahogyan korábban Jóbot is láttuk beszélni.

Látjátok tehát miképpen kell józanoknak lennünk a büntetések megítélésében, amiket Isten küld ránk, s nagyon kedveseknek kell lennünk a felebarátainkkal is. Ez az, amit magunkkal kell vinnünk Elihu e mondatából, ahol azt mondja, hogy emberi bolondság annyira elbámolni a pillanatnyi büntetéseken, hogy azt mondjuk: mivel Isten keze goromba, kemény és súlyos a teremtményen, ezért végleg leverte őt. Azt mondom, nem szabad ezt általános szabályként követnünk. De miért? Mert minden vizsgálatnál el kell ámíttatnunk, mint azt már megmutattam. Ennek következtében Elihu azzal korholja Jób barátait, hogy összezavarodtak. *Vártam (mondja) és nem szóltak többet, hanem abbahagyták a beszédet.* Ezzel jelezte, hogy összezavarodtak, mert gonosz alapokon álltak. Tudjuk ugyanis, hogy az igazság mindig legyőzhetetlen. Igaz, hogy azt, akinek jó ügye van, nem mindig hallgatják meg. Mert látjuk,

hogy a jó ügyet elnyomhatják az esztelen és fanatikus emberek, amikor elérik minden céljukat. Ők ugyanis befogják azok száját, akiknek joguk van beszélni. De mikor a dolgok rendben mennek, ha valakinek jó ügye van, Isten megadja neki mindazt, amivel támogathatja, mert (ahogyan mondtam) az igazság győzni fog. Így hát nem a semmiért gúnyolja Elihu Jób barátait, akik összezavarodtak az útjuk felénél. Ezért vegyük mi is biztosra: amikor jól tudjuk, hogy egy dolog igaz, Isten megadja nekünk az érveket és az indokokat is annak fenntartására, hogy ne győzzenek le azok, akik az igazság leverésén és hazugsággá változtatásán munkálkodnak. Isten, azt mondom, úgy megerősít minket, hogy soha nem leszünk híjával a józan észnek. S ezt a tanítást nagyon érdemes megjegyezni. Mert mi az oka annak, amikor gyakran nem merünk felvállalni egy jó vitát, mint az, hogy nincs meg bennünk a határozottság és a képesség olyan szilárdan ellenállni, mint kellene? S hogy ez a félelem ne gátoljon meg minket abban, hogy olyan buzgók legyünk az igazság fenntartásában, mint kellene, jegyezzük meg, hogy Isten nem feledkezik meg azokról, akiknek van bátorsága a jó ügy támogatásához, hanem végül majd győzelmet ad nekik. S bár elnyomja őket a ravaszság és a gazemberség (mert mint említettem, ez is megtörténhet), ők mégsem zavarodnak össze, bármerre is menjen a világ. Akkor hát bízzunk ebben az ígéletben, és bízzuk magunkat Istenre, s majd meglátjuk, hogy ez nem hiába hangzott el.

Igaz, mindenekeelőtt azt kell megkülönböztetnünk, hogy az általunk támogatott ügy jó-e vagy rossz. Mert Isten azonnal megbünteti azokat könnyedségét, akik azt megelőzően veszik a kezükbe az ügyeket, hogy tudnák, miért és hogyan? Elhagyja őket, amint kinyitják a szájukat és így képezik majd a gúny tárgyát minden ember számára. Íme, a jogos jutalma azoknak, akik elhamarkodottan törtetnek előre. De mikor biztosak vagyunk abban, hogy az ügy jó, akkor nyugodjunk bele az itt elhangzottakba, nevezetesen: Isten majd úgy megerősít minket, hogy nem szenvedünk vereséget. Továbbá, amikor látjuk, hogy azok, akiknek a jó ügyet kellene támogatniuk, a buta libák szerepét játsszák és úgy állnak, mintha holtak és összezavarodottak lennének, jegyezzük meg, hogy Isten megbünteti ezt a nyúlászívűséget, s nem ad nekik olyan bátorságot, amilyenre szükségük lenne, mert nem hívták Őt segítségül és nem támaszkodtak rá, mert nem gondolták a Szentlelket elégségesnek ahhoz, hogy erőt adjon nekik.

Ez a hitelenség tehát manapság is megmutatkozik abban, amikor egy jó ügyet lábbal tipornak. Látjuk, hogy a gonoszoknak van elég, sőt túl sok bátorságuk előhozakodni a hazugságaikkal, s megakadályozni az igazság kibontakozását. De miért? Mert a gonoszok nem mulasztanak el minden erőfeszítésükkel a dolgok felforgatására törekedni és összezavarni az ügyeket. Közben senki nem száll szembe velük, legalábbis akkora bátorsággal nem, mint kellene. De miért? Mert azok, akik jót akarnak tenni és van bennük némi vonzalom, mégis gyengék a hitben. De biztos, hogy ha bíznának Istenben, Ő nem engedné, hogy minden ügy összezavarodjon, ahogyan látjuk. Látjátok tehát, mit kell fontolóra vennünk, amikor Elihu azzal csúfolja Jób barátait, hogy összezavarodtak. Ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy ebből mutatkozott meg, hogy gonosz ügyet támogattak és a Jób elleni fellépésük helytelen volt. S hozzáteszi: *a maga részéről ő is szólni fog*. Ezt az is szót alaposan mérlegelnünk kell. Mert ezzel jelzi Elihu, hogy a megfelelő időben ad tanácsot. Miért? Mondtam már nektek, hogy miután ő fiatal ember volt, tiszteletet kellett adnia az időseknek, hisz különben a természet rendjét forgatta volna fel. Ezért ennek a mértékletességnek kellett elől járnia, s Elihunak engednie kellett az időseket beszélni, neki pedig meg kellett azt hallgatnia. Ezt megcselekedve, miután Isten megadta neki annak kegyemét, hogy jobban átlátta az ügyet, mint a többiek, ő is megszólalt a maga idejében. Látjuk tehát, hogy nem hanyatt-homlok törtet előre, azaz nem veti bele magát vakmerően a dologba, hanem nyugodt marad, míg el nem jön a megfelelő idő, és akkor beszél. S ez az, amit nagyon alaposan meg kell jegyeznünk. Mert tudjuk, hogy Isten egyházában minden dolognak rendben és szépen kell történnie, ahogyan szent Pál beszél (1Kor14:40). Ezért erre a két dologra van szükség a tanítás módjában: először, hogy a rendet betartsák, s másodszor, hogy a rend őszinteséggel párosuljon, ezért a dolgok ékesek és

alkalmasak legyenek. Ezt látva tartsuk észben Elihu példáját, s tartsuk magunkat a tanításhoz, mit szent Pál ad nekünk az említett szövegben: ne legyen közöttünk rendetlenség aszerint, amit ugyancsak szent Pál mond egy másik szakaszban (1Kor14:27-30). Tudniillik, hogy bár Isten támasztott prófétákat az egyházában, és sokan vannak, akik képesek beszélni, s ezzel együtt tanítani, mégsem kell kimondaniuk mindent, ami nekik adatott. Mert rendnek és mértéknek kell lennie, s be kell tartani bizonyos őszinte illedelmességet is. Így tehát az Elihu példájában itt elénk tárt dolog nem egyéb, mint hogy amikor azt mondta, beszélni fog, ez csak akkor történt, amikor látta a dolgokat összezavarodni, valamint azt, hogy Jób barátai elkendőzték az igazságot és egy gonosz és hamis alapelvhez ragaszkodtak. Mert bár tisztességes és kétségtelen érveket használtak a dolog színezésére, mégis, az alap, amire építkeztek, nem volt jó. Jób pedig, a maga részéről, noha az ügye jó volt, mégis rosszul kezelte azt, s megannyi összefüggéstelen szót használt. Így miután Elihu nyugodtan hallgatott, most, amikor látta, hogy Isten belépést és alkalmat adott neki, élt azzal. Emellett kénytelen is volt ezt tenni aszerint, amint megmutatta, hogy a szíve megszorodott és *olyanná vált, mint egy új borral teletöltött hordó*. Ha valaki új bort tölt egy hordóba, majd lezárja anélkül, hogy szellőzést hagyna rajta, a hordó szétrobban, amikor a bor forrni kezd. Ugyanígy mondja Elihu, hogy az elméje olyanná vált, mint az új borral teletöltött hordó, s nem volt képes tovább tartani, hanem szükségszerűen ki kellett törnie.

Ezzel arra utal, hogy a szükség kényszeríti őt a véleményének kimondására azzal a céllal, hogy az ügy, amit rosszul vitattak meg, most a józanság által rendezhetővé váljon. S miután Elihu itt nagy heveséssel szólal meg, egyesek, akik nem vették észre ennek az okát, úgy vélték, hogy fennhéjázó elméjű ember volt, tele dicsekedéssel. De mindenekelőtt azt látjuk, hogy Isten nem ítélte őt el. Ezzel viszont elítélte Jóbot és a barátait, megmutatva, hogy valamennyien így vagy úgy, de rosszat tettek, de Elihu igazolást nyert. Látva pedig, hogy Isten nem ítélte őt el, miféle halandó jogosíthatná fel magát arra, hogy Isten felett ítélkezzen? Ez tehát hatalmas ostobaság. Továbbá nem szabad furcsának vélni. Mert észben kell tartanunk, hogyan hangzott el korábban, hogy Elihu nem olyan volt, mint egy a próféták közül Isten egyházából. Miután Isten közzé tette a törvényét Mózes keze által, azt is megígérte, hogy Izrael népe soha nem lesz híjával a prófétáknak. Mert meg van írva Mózes ötödik könyvében: nem menj varázslóhoz, se jóvendőmondóhoz, ne keress olyan kijelenseket, mint a pogányok (5Móz10:18). Nem futhatsz boszorkányok után, sem hiábavaló tudományok után, s nem kérhetsz tanácsot a holtaktól. Mert a te Istened mindig támaszt neked prófétákat ti közületek (5Móz18:18). Mintha azt mondaná, hogy a pogányok a tanulás sok útját-módját keresik. De miért? Mert azt sem tudják, hol vannak: nincsenek prófétáik, sem semmilyen biztos tanításuk, ami vezethetné és irányíthatná őket. De nem így van ez veletek (mondta Isten Izrael gyermekeinek): én mindig adok nektek prófétákat, úgyhogy ismerősként élek majd közöttetek és ismerni fogjátok az igazságomat. Így tehát voltak próféták Isten egyházában az ígéretének megfelelően, s ez folyamatosan megszokott dolog volt. De Elihu olyan nép között élt, akiknek nem volt törvényük és isteni ígéreteik, sem a mi Urunk nem kötött semmiféle szövetséget azzal a néppel. Mert vagy a törvényt megelőzően éltek, vagy bálványimádók között voltak annak megfelelően, mint már mondtam nektek, hogy Tharé és Náchor (akik Elihu dédszülei és ősei voltak, Józs24:2, 1Móz22:20-24) bálványimádók voltak.

Látva tehát, hogy Elihut Isten tanította meg a szólás képességére, mint láttuk, s ez rendkívüli dolog volt. Ezért nem szabad furcsállnunk, hogy hatalmas tevékenység rejlik benne és Isten itt egy szokatlan hatalmat mutat be, s Elihu is úgy érzi, mintha megváltozott volna. Mert annak érdekében, hogy a próféciaíknak nagyobb legyen a tekintélye, látjuk, hogy Isten időnként szembeötlő jeleket helyezett el azokban. Mint amikor például elhívta Sault a királyságra, úgy változtatta és újította meg őt, hogy teljesen és világosan más embernek látszott a korábbi énjéhez képest (1Sám10:10-11). A szövegben pedig ezt olvassuk: vajon Saul is a próféták között van? Akkor, ha Isten így vágott az elevenébe azoknak a prófétáknak, akiket erre a hivatalra hívott el, s ez volt a megszokott rend, azt mondom, ha ezen a módon változtatta meg

őket, hogy úgy tűnt, elbűvölt emberekké váltak, úgy sokkal több ok volt rá, hogy amikor egy pogány emberben munkálkodott, aki kívül állt az Ő egyházán, akkor szükségszerűen legyen néhány figyelemre méltó jele ennek, s a világ megtudhassa, hogy Isten keze volt rajta. Mivel azonban az ördög mindig is majmolja Istent és meghamisítja az Ő munkáit, hasonló történt a hamis prófétákkal és a hitetlenekkel, akik a bálványaik nevében hoztak nekik kijelentéseket. Mert ők is el lettek bűvölve. Amikor az ember elkezd bármiféle titkos dolgok kutatni a bálványoknál, amiknek az volt a hírük, hogy megmondják az eljövendő eseményeket, akkor megvoltak a saját próféták – férfiak vagy nők – akik mondhatni félholtak voltak, amikor válaszolniuk kellett azoknak, akik megkérdezni jöttek őket. Úgy húzták ki belőlük a szavakat, mintha halálos betegségbe esetek volna: habzott a szájuk és kifordultak a szemeik. S ez szándékos volt, mert az ördög meg akarta vakítani a tudatlan nyomorultak szemeit, s oly módon akarta megrészégtetni őket, hogy tiszteletre induljanak, akár akarták, akár nem. De hogyan? Vajon ezt nem kell isteni erőnek tulajdonítani (mondták a népek), látva, hogy a férfiak és a nők ennyire megváltoztak. De (mint említettem) mindez a Sátán mesterkedése folytán ment végbe, aki pár kicsiny aprósággal úgy meghamisította Isten munkáit, s úgy elleplezte önmagát, hogy az emberek nem voltak képesek észrevenni, hanem inkább azt hitték, hogy ami a pokolból jött, az a mennyből származott. Mindazonáltal jól látjuk: az ok, amiért nem szabad furcsának vélnünk, hogy Elihu elméje ennyire heves gyötrelemben volt az, hogy Isten rendelte őt ki az összecsapásra Jóbbal és barátaival. S az is szükségessé vált, hogy Isten új módon munkálkodjon ebben az emberben. De miért? Mert a fiatalság önmagában nem lesz meghallgatva az emberek között, mivel az öregemberek nagyok sokra tartják a korukat, s nagy képességekkel és bölcsességgel megáldottaknak vélik magukat, ami sokkal arrogánsabbakká teszi őket. Mert ezek miatt úgy a hatalmába keríti őket a bolond vélekedés, hogy nem képesek taníthatókká válni, csak nagy keménység és mondhatni erőszakkal kényszerítés árán. Ezért kellett Istennek Elihu elevenébe vágnia, s az elme hatalmas változását véghez vinnie benne, hogy a tanítása valamilyen belépésre lelve elfogadhatóvá váljon az idősök számára. Röviden, Isten fel akarta hatalmazni Elihut, amikor az elmének ezt a hevességét adta meg neki. De ott a másik ok is, amit már érintettem: látta az igazságának elnyomását, mert Jób rosszul folytatta a vitáját a jó ügyben, a többiek pedig elleplezve bizonyos dolgokat és gonosz alapokra helyezkedve visszaéltek az Istenre vonatkozó beszéddel, a jó és szent okokat az általuk választott rossz alapelv alátámasztására. Ezért ennek láttán a benne megfogant buzgósággal indult fel, a szíve mondhatni forrt benne, s szétrobbanhatott volna, ha nem engedte volna ki önmagából. Ennek duplán a hasznunkra kell válnia. Mindenekelőtt, mivel látjuk, hogy Isten ilyen jelzést nyomott rá Elihu tanítására, s a mennyei Lélek is látható a szájában, annál inkább meg kell indulnunk az általa mondottak befogadására. Mert mi más célból jelölte így meg Isten, mint hogy több tisztelettel legyünk iránta? Mivel tehát Isten ráütötte a pecsétjét azokra a dolgokra, amikről Elihu majd a későbbiekben értekezik, s azt szeretné, hogy az Ő tanítása ezzel váljon még bizonyosabbá a számunkra, ezért ne úgy fogadjuk, mint egy halandó ember tanítását, hanem tanuljuk meg alávetni magunkat annak, s legyünk biztosak abban, hogy a hitünk nem egy teremtmény tanításán fog alapulni, hanem Isten az, Aki egy ember szájával szól és eszközként használja őt. Íme, mit kell megjegyeznünk. De tovább is kell mennünk: nevezetesen, ha a jel, ami homályos volt Elihuban, annak arra kell szolgálnia, hogy nagyobb engedelmisséggel fogadjuk a tanítását, akkor mit lehet mondani azokról a nagy és figyelemre méltó bizonyítékokról, amiket Isten a törvénye, valamint minden próféciája által adott meg nekünk? Igaz, hogy Elihu Isten tiszta Ígését hozza el, s nekünk úgy kell vennünk a szájából származó dolgokat, mintha azok a Szentlélektől származnának. S miért? Mert Isten indította őt ekkora hevességre. De ha fontolóra vesszük, miképpen magasztalta fel és hagyta jóvá Isten a törvényét és a próféták tanításait, akkor egy sokkal fenségesebb módot is látunk. Mert amikor a törvény kihirdettetett, a levegő bömbölt, az egeket villámok rendítették meg, trombiták harsogtak a felhőkben, a föld megrendült és a hegyek juhokként ugrándoztak Isten hangjától (2Móz19:19,

Zsolt114). Röviden, nem volt elem, mely ne tanúsította volna arról a tanításról, hogy a mennyei. Azután csodák kísérték, amikor a próféta szól, és a mennyei hatalom mindig oly nagy bizonyítékokkal együtt mutatkozott meg, amiknek ki kellene oltani a szemünk világát, ha nem látjuk azokat. Ezt látva tudjuk: Isten akarata volt, hogy amiatt az egy jel miatt, amit Elihunak adott, fogadják Elihu tanítását kellő tekintéllyel rendelkezőnek. Értsük meg: amikor a törvény és a próféták kerültek szóba, akkor eszünknek kell lenni ahhoz, hogy jobban meginduljunk és felkavarodjunk, mivel a dolog, ami Elihuról hangzik el, csak a másik velejárója. Látjátok hát, mit kell legelőször is megjegyeznünk. Másodszor azt is meg kell jegyeznünk, hogy amiképpen Elihu is buzgón felindult, amikor látta, hogy az emberek eltitkolják Isten igazságát és meghamisítják az Ígését, akképpen kell nekünk is gondolkodnunk. Ha tehát hamis próféták támadnak a jó tanítás elcsúfitására, ha a gonoszok leplezik az istenkáromlásaikat, hogy meggyőzzék a világot, hogy vessék meg Istent és az Ő Ígését, ha egy gonosz ügyet támogatnak, vagy ha az emberek elkezdik kiforgatni az igazságot, akkor ne legyünk se némák, se gondtalanok, hanem legyen meg bennünk ugyanaz a hevesség, mint amit itt látunk. Mert ha nincs meg bennünk ez a kegyes buzgóság Isten igazsága iránt, akkor azt mutatjuk ki, hogy egyáltalában nem vagyunk az Ő gyermekei.

Ezért jegyezzük meg jól az Elihu személyében itt mutatott példát, sőt tegyük összehasonlítást ő közötté és önmagunk között. Mert ha valaki, aki nem Isten iskolájában nőtt fel, hanem a hitetlenek között élt, akkora buzgósággal indult meg, amikor Isten megérintette őt, hogy úgy feszengett, mintha szétrobbanna, amíg nem könnyített a lelkiismeretén, akkor könyörgöm, mit fogunk mi tenni, akiket Isten olya barátságosan tanít az Ígésére? Vajon megbocsátható az, ha nem lépünk fel Mellette az emberek előtt, amikor látjuk, hogy a jóságát eltorzították, sőt végleg eltörölték, de mi mégsem teszünk semmit azok ellen, akik ezt tették? Látva tehát, hogy a mi Urunk erre hív el minket és ezt a feladatot adja nekünk, ha némák vagyunk és nem törődünk a jó fenntartásával, hanem inkább a gonoszokat segítjük a hallgatásunkkal, akkor vajon nem vagyunk Istennek és az Ő igazságának az elárulói? De, kétségtelenül azok vagyunk. Ezért annál inkább meg kell indulnunk, látva, hogy valaki, akit nem tanítottak Isten törvényére, s nem volt az Ő egyházának tagja, de mégis nagyon buzgó akarattal támogatta az igazságát és bizonyos módon kényszerült is erre. Igaz, hogy ez a kényszer szándékos. Mert amikor Isten azt akarta, hogy szolgálják az emberek, akkor nem úgy ragadja el őket, hogy mondhatni kénytelenek legyenek ezt tenni. A prófétáira és a valódi szolgálóira gondolok, mert Ő a saját érdekeit szolgálja még a gonoszok által is, akár akarják, akár nem. De én itt azokról beszélek, akiknek megadja a próféta-ság Lelkét, s akikkel úgy szolgáltattja Önmagát, hogy ehhez megadja nekik a jóakaratot is. Szólhatott volna Bálám szájával is (4Móz22, 23, 24), de mégis látjuk, hogy Bálám megmaradt csalónak, s a Szentlélek a saját maga korholására és gyalázatára állította színre őt. De ami Elihut illeti, Isten a prófétájaként indította őt fel, azaz, felülkerekedett minden szándékon, amik elfordíthatták volna őt az igazság támogatásától. Így tehát manapság is, amikor látjuk az igazságot elnyomva, s néhány ember gúnyolódik azon, mások pedig belénk akarnak marni, sőt, fel akarnak falni, mert az igazságot támogatjuk, küzdünk az efféle kísértések ellen, mert ez az a megerősítés, aminek útnak kell indítania minket. Néha megszegeyenülünk a jó vita lefolytatásával, mert látjuk, hogy az emberek csak gúnyolnak bennünket, a csúfolók, akik csak gúnyolják Istent, olyan pimaszok lesznek, hogy ránk is kiöltik a nyelvüket és gúnyosan kinevetik minden állításunkat. De Isten igazságának nem szabad megvetendővé válnia a számunkra, még ha az egész világ vissza is utasítja azt. Ne tartsanak hát vissza ezek a kísértések attól, hogy bátran harcoljunk ellenük, hanem ha látjuk, hogy mások készek minket gyűlölni, s az emberek gáztetteket követnek el ellenünk a jó viták lefolytatása miatt, mindezek ellenére se adjuk meg magunkat nekik. Igaz, ez elég lenne ahhoz, hogy visszahúzzon és befogja a szánkat, de nekünk Elihu példájának megfelelően kell harcolnunk az efféle kísértésekkel. Látjátok tehát, miképpen kell Isten szolgálóinak teljesen elhatározottaknak lenni, s nem hajolni el az igazság megvallásától, amikor

a szükség úgy kívánja. Végül Elihu azt mondja, hogy *nála nem lesz személyválogatás, és nem fog hízelegni, mert ha hízelegne az embereknek, akkor könnyen megsemmisíthetné őt a Teremtője*. Elihu valójában azt akarta mondani, hogy emberi tekintély nem zabolázhatja meg őt, mert nem beszélhet szabadon, amikor Isten igazságának a fenntartása jön szóba. De ezt most nem tárgyalhatjuk részletesen, ezért most elég a számunkra Elihu szavainak jelentését ismernünk. Bizonyosan nem gonosz dolog és nem is szabad végleg elítélni egy embert tiszteletre méltó titulussal illetni. De mivel ez gyakran akadályoz minket, s előre zavarba hoz úgy, hogy nincs meg a kellő szabadságunk ellátni a kötelességünket a világos és határozott beszédben, amikor azt kell tennünk, ezért mondja Elihu, hogy *nem ad titulusokat az embereknek*, azaz, nem magasztalja fel magasra az embereket, hanem az igazság mindig felettük lesz. Tartsuk hát észben: noha törvényes dolog a számunkra megadni a tiszteletet az embereknek, sőt, meg is kell tennünk, mivel nemcsak a felettünk állókat vagy a velünk egyenlőket kell tisztelnünk, hanem az alattvalóinkat is, ahogyan a Szentírás parancsolja, mégis, történjen ez akár a velünk egyenlőnkkel, akár az alattvalóinkkal, akár a rangban felettünk állók iránt, az igazságot mindig többre kell tartani az embereknél. S bár megadjuk mindenkinek a neki kijáró tiszteletet, amit megérdemel, mégsem szűnjünk meg soha szabadon, személyválogatás nélkül szólni annak megfelelően, hogy tudjuk: amikor Isten nevében beszélünk, Ő azt akarja, hogy azt színlelés nélkül tegyük. Ezért, ha úgy akarjuk tisztelni Istent, ahogyan kell, és ahogyan megérdemli, akkor szabadon kell kimondanunk a szavakat, amikor az emberekhez szólunk. S (mint említettem) azzal senki emberfiának nem becsüljük le a neki kijáró tiszteletet. Mert mindennek ellenére nem tarthatjuk csukva a szánkat, hanem mindegyikünknek követnie kell a saját elhívását, s amikor ránk kerül a megszólalás sora, az igazságot kell mondanunk. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk Elihunak ebből az utolsó mondasából azért, hogy akik a köznép előtt viselnek hivatalt, a lehetséges legszabadabban beszélhessenek, s mindegyikünk (még ha nincs is tanítói, vagy nyilvános ítélethirdetői hivatala) vallja meg mégis szabadon az igazságot, amikor azt tőlünk követelik, biztosra véve, hogy Isten azt a Neki kijáró tisztelet áldozataként fogadja. S amikor ezt tesszük, azzal nemcsak a nekünk adott szabályt tartjuk be, hanem minden teremtmény fölött tiszteljük és magasztaljuk is Őt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket jobban éreztesse velünk, mint az eddigiekben. S ennek megvalósulásához ne feltételezzünk semmit önmagunkról, tudva jól, hogy a szánkat se nyithatjuk meg, ha nem Ő vezet és kormányoz minket a Szentlelkével. Ezért tetsszen Neki oly módon vezetni minket, hogy megnyithassuk a szánkat, amikor a szükség úgy kívánja, s ne a magunk indulatait és vágyait kövessük a beszédben, hanem egész életünk a mi Istenünk iránti engedelmességhez igazodjon úgy, hogy ne is törekedjünk másra, csak a teljes odaadásra az Ő szent akaratának. S bár sok nyomorúságnak és romlásnak vagyunk átmenetileg kitéve ebben a világban, mégse hagyjuk abba a munkálkodást a teljes tökéletesség elérése végett, amire Isten hív el minket, miután dicsőítettük Őt ebben a világban. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszatérítve a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség rabszolgaságából az üdvösség helye útjára stb.

A százhuszonkettedik prédikáció, ami az első a harmincharmadik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig az előző fejezet utolsó három versével foglalkozik, majd a rákövetkező szakasszal

Jób33:1-7

1. No azért halld meg csak Jób az én szavaimat, és vedd füledbe minden beszédemet!

2. Ímé, megnyitom már az én szájamat, és a beszéd nyelvem alatt van már.

3. Igaz szívből származnak beszédeim, tiszta tudományt hirdetnek ajkaim.

4. Az Istennek lelke teremtett engem, és a Mindenhatónak lehellelte adott nékem életet.

5. Ha tudsz, czáfolj meg; készülj fel ellenem és állj elő!

6. Ímé, én szintúgy Istené vagyok, mint te; sárból formáltattam én is.

7. Ímé, a tőlem való félelem meg ne háborítson; kezem nem lészen súlyos rajtad.

Már elkezdtem elemezni a kijelentést, amit Elihu fogalmazott meg helyesen az emberek tekintetbe vétele nélkül, s (mint kimondtuk) annak az embernek, aki helyesen és kegyesen beszél, ügyelnie kell arra, hogy ne legyen személyválogató. Mert ha akár a gyűlölet, akár a pártfogás vezet minket, akkor semmi sem lesz bennünk jól szabályozott, s nem lesz más, csak bajok. Különösen akkor kell nagyon óvatosaknak lennünk és elfordulnunk minden testi indulattól, amikor a tanításról van szó Isten nevében. S Elihu szándékosan mondja, hogy Isten kiszaggathatná őt, ha bármennyire is törődne az emberek nagyságával. Nos, nehéznek tűnhet első ránézésre, hogy Isten megsemmisítsen valakit nem többért, mint valaki nagyságának a felmagasztalásáért. Azonban jegyezzük meg először is, hogy amikor Isten megadja annak kegyelmét, hogy az Ő nevében beszéljünk, akkor minden tekintélyt át kell engednünk az Ő Ígéjének, s az Íge megbecsülése előmozdításának. De ha úgy elfordulunk a teremtményekre nézve, hogy nem beszélünk oly szabadon, mint kellene, az vajon nem tiszteletlenség Istennel szemben? Ha valakit egy földi fejedelem küld és ő engedi, hogy mások kigúnyolják, s bátortalanul viselkedve nem meri többre tartani a rábízott üzenetet, az olyan lazaság, ami meg nem bocsátható. Íme, Isten a szolgálatába fogad minket, még ha csak por vagyunk is Őelőtte, s még ha teljességgel haszontalanok is vagyunk: ránk bízza az Ígéje közreadásának megtiszteltető feladatát tekintéllyel és tisztelettel. Ha most adott egy ember, aki annyira kétségbe ejt minket, hogy elleplezzük Isten igazságát, hazugsággá változtatjuk azt, vagy más módon rontjuk az el úgy, hogy teljesen kifordul a saját természetéből: könyörgöm, az nem a lehető legnagyobb becsmérlés, amit Istennel szemben el lehet követni? Ezért, ha Isten Ígését nem adjuk olyan szilárdan és szabadon közre, hogy tiszteljék azt az emberek, akkor nem csoda, ha készen áll a büntetés úgy, ahogyan Elifáz beszél itt. Kettős leckét kell hát leszűrnünk ebből a szakaszból. Az egyik az, hogy azok, akik Isten Ígését prédikálják, s a tanítás hivatalában pásztorokként vannak, azoknak olyan állhatatosságot kell tanúsítaniuk, hogy el ne hajoljanak, bármerre s menjen a világ. Ahogyan Jeremiás mondta: érhomlokot kell magára vennie a harchoz, mert az Íge soha nem lesz híjával a hatalmas makacsságnak, s akik egy tiszteletre méltó pozíció méltóságára emelkedtek, nem képesek megmaradni Istennek alávetve és az Iránta való engedelmségben, hanem mindig felborzolják a szőrüket Ellene (Jer1:18, 15:20, Ezék2:6, 3:8). Miután annyira megfélemedtek magukról, hogy nem képesek meghajolni az előtt, Aki teremtette és formálta őket, ezért nekünk legyőzhetetlen állhatatossággal kell rendelkezünk, és számolnunk kell azzal, hogy mindig ellenségeskedéssel és nemtetszéssel szembesülünk, amikor tesszük a kötelességünket. Mindazonáltal menjünk ezeken keresztül elhajlás nélkül. Íme,

mit kell megjegyeznünk a maguk részéről, nekünk, akik pásztoroknak rendeltettünk Isten Ígéjének prédikálására. Mindazonáltal az egész népnek általános tanításként kell elfogadni. Ezért amikor eljövünk meghallgatni egy prédikációt, ne hordjuk fenn gögösen az orrunkat, mintha korholnánk Istent, amikor megrovást kapunk a bűneinkért: ne hordozzunk olyan keserűséget, hogy haragosak legyünk, amikor a hátunkat dörzsölik, s ne legyünk olyan bolondok és túl okoskodók, hogy azt higgyük, Istennek velünk szemben békésnek kell maradnia, és ne törekedjünk azzal a színezettel elviselni, hogy van bennünk valamennyi jó. Még ha királyok és fejedelmek lennénk is, akkor is le kellene hajtani a nyakunkat Isten igájának az elfogadásához, mert minden fennköltiséget le kell rontani, ahogyan szent Pál mondja a második korinthusi levélben (2Kor10:5). Mert az evangélium prédikálásának oka az, hogy mind a nagyok, mind a kicsik behódoljanak Istennek, és engedjék magukat kormányozni Általa. Ez pedig nem tehető meg, csak ha elvetjük a büszkeségünket (ahogyan szent Pál mondja azon a helyen), ami a mi Urunk Jézus Krisztus fensége ellen emelkedik fel. S nem szabad várnunk, amíg Isten erővel nem kényszerít az engedelmisségre, hanem mindenkinek a saját jóakaratából kell ezt megtenni. Akkor hát azoknak, akik bármiféle pozícióban vannak – még ha nagyobbak a királyoknál is – szintén meg kell alázkodniuk Isten igazságának a hirdetésekor. S miért? Mert így kell gondolkodniuk önmagukról: Miféle Úr vagy Mester küldte őt prédikálni? Az egész emberiség szuverén Ura, Akinek minden ember hódolattal tartozik. Ha pedig közrangúak vagyunk, könyörgöm, nem rendkívüli ostobaság arra vágyani, hogy az emberek legyenek elnézőek velünk szemben, hunyjanak szemet a hibáink felett és takargassák azokat, sőt, még Isten Ígéje is meg legyen hamisítva a mi kedvünkért? Vajon képes Isten átalakítani Önmagát? Nem, hanem azt akarja, hogy az Ő Ígéje legyen az Ő élő képmása.

Ha tehát hízelgésre vágyunk, az pont olyan, mintha azt szeretnénk, hogy Isten változtassa meg a természetét és tagadja meg Önmagát azért, hogy a kedvünkben járjon. S ez vajon nem ördögi meggondolatlanság? Tanuljunk hát meg teljes alázattal és szelídséggel járulni Isten Ígéjének a meghallgatásához, biztosra véve, hogy az engedelmisségünk próbára lesz téve ebben a vonatkozásban, és senki sem lesz megkímélve, hanem minden emberi hiba megmutatkozik majd teljesen szabadon, amiképpen megfelelő. Most pedig térjünk rá arra, amit Elihu hozzász. *Jób* (mondja), *hallgass meg engem. Tényleg a saját nyelvemmel beszélek, a szavak az ínyemen vannak. De mindazonáltal a mondanivalóm a szívem igaz mivoltából ered, s nem hallasz majd mást a számból, mint igazságot és becsületességet.* Látjátok, miféle ünnepélyes kijelentést tesz Elihu azért, hogy meghallgassák: nem fog színlelve beszélni, mint egy kettős elméjű ember, hanem tisztán sorolja elő a dolgokat úgy, ahogyan ismeri azokat, s ahogyan azok kijelentettek neki. Jegyezzük ezt meg. Másodjára hozzász: *Íme, Isten vonatkozásában és ugyanolyan vagyok, mint te,* illetve amilyennek te mondom magad. A szó, amit használ, tulajdonképpen száját jelent, néha azonban a *mérték* jelentéssel értelmezik. Nos, korábban láttuk, miképpen akarta Jób, hogy Isten jöjjön el hozzá anélkül, hogy bármi olyan rettentéssel jöjjön, amit érzett (Jób9:34, 13:20, 16:21, 23:3). Ha Isten fellépne ellenem (mondja Jób), tudnék Neki válaszolni, s bár teljhatalma van fölöttem, én mégis fenntartanám az ügyemet. *Íme, miképpen beszél Jób.* Ezért ez a mondat magyarázható ekképpen: *Íme, én a saját tulajdon szád szerinti vagyok,* azaz, annak megfelelő, amilyennek kívántad, illetve így: *Én a te mércéd szerinti vagyok,* azaz Istent illetően és is olyan vagyok, mint te. Mindazonáltal a jelentés egy és ugyanaz marad. Ezért nem kell sokat időznünk ennél a szónál. De vegyük fontolóra, mire akart kilyukadni Elihu, nevezetesen arra, hogy ő nem Isten, hogysem megrettenthetné Jóbot, mert ő is ugyanúgy agyagból teremtetett, mint Jób. Azaz, halandó és mulandó teremtmény, akinek nincs ereje önmagában. Mert (mondja), *Isten Lelke az, Aki megalkotott engem, s a Mindenható lehelete adott nekem életet.* Röviden, látjuk, miképpen mondja itt Elihu Jóbnak, hogy olyan biztos értelemmel fog ellene beszélni, amittől felül fog kerekedni. Többé nem fogsz azzal előhozakodni (mondja), hogy Isten rettentett meg téged, hogy az Ő dicsősége félelmetes a számodra, s Te nem várhatsz jogosságot az Ő kezéből: nem leszel majd képes ezt mondani.

Mert ki vagyok én? Íme, egy nyomorúságos föld- és sárdarab. Igaz, hogy van lélegzetem és életem, de ezek Istentől vannak. Azonban mégis ugyanolyan törekeny vagyok, mint te. Ezért nincs túl nagy különbség közöttünk, csak az értelem, s neked el kell kezdened összezavarodni. Valóban látjuk tehát az itt szereplő két dolgot. Az első az, hogy Elihu kijelenti: *a szavai a szíve igazságából fakadnak*, s nem mond semmit, amit nem önmagában gondolt ki és fogant meg.

Ezt érdemes alaposan megjegyezni. Mert ebből megérthetjük, milyen hozzáállásúnak kell lennie annak, aki Isten Ígétével foglalatосkodik: nevezetesen, nem halmozhat fel sok fecsegést a nyelve hegyén, s nem szórhatja vaktában a szavakat, s nem játszhat holmi középkor vígjátékot, hanem úgy kell előhozni azt, ami a szívébe van belevésve, ahogyan Isten tanította őt, azoknak, akik felett Isten a megbízást adta neki. Így hát, tisztán fogjuk szolgálni Istent a magunk hivatalában? Akkor mindenekelőtt meg kell zaboláznunk a nyelvünket, hogy ne beszéljen másról, csak arról, ami a szívünkben van vésve. S biztosan hallottuk, miképpen mondja Dávid és miképpen utalt rá Pál apostol is (aki Isten Ígétének minden szolgájára vonatkoztatta): hittem, ezért szólok (Zsolt116:10, 2Kor4:13). Igaz, hogy ez a dolog közös minden keresztyénre és Isten minden gyermekére, de főleg azoknak kell betartani, akiket Isten az Ő Szentlelke eszközeinek rendelt. Valahányszor csak szólunk, mindannyiszor Isten akarata fog hallatszani a mi személyünkben. Látva, mily nagy tisztességben részesített: legalábbis az Ő tanításának kell belénk vésődnie és ott gyökeret vernie, majd utána a szánkunk kell arról bizonyosságot tennie, hogy tudjuk. Röviden, szükséges, hogy Isten tanítson minket, mielőtt jó mesterek vagy tanítók lehetnénk. S különösen, ha prédikálunk, akkor ne csak tanítsunk másokat, hanem saját magunkat is közöttük és a társaságukban lássuk. Íme, azt mondom, mit kell megjegyeznünk. S biztos, hogy ha valaki Isten Ígését szólja anélkül, hogy annak működését önmagában érezné, mi mást tesz, mint csak közjátékot játszik? S micsoda árulás az? Isten Ígétének micsoda bemocskolása? Gondoljuk hát át alaposan, s valahányszor csak a pulpitusra lépünk, emlékezzünk az itt kapott leckére, nevezetesen, hogy a szívünk igaz mivoltának meg kell mutatkoznia a nyelvünkön. Ezzel együtt pedig, mikor látjuk, hogy egy tanítás jó, az illető pedig, aki beszél, az épülésünkön munkálkodik, akkor tudjuk meg: hálátlanok és a végtelenségig lázadók vagyunk Istennel szemben, ha nem hallgatjuk teljes alázattal. Mikor Elihu elmondja ezt az előszót, akkor nem emberek módjára beszél, mintegy udvariaskodva, hanem megmutatja, miképpen akar Isten Magához kötve tartani minket. Milyen eszközökkel? *Íme* (mondja), *hallgass meg engem, mert nincs más a beszédemben, csak igazság*. Ez pont ugyanaz, mintha Isten nevében azt a szabályt szögezte volna le, hogy ha egy tanítás jó és szent, és erről meg vagyunk győződve, akkor, ha nem adózunk annak teljes tisztelettel és nem igazodunk után ahhoz, akkor nem egy emberrel történő szembeszegülésben leszünk vétkesek, hanem ez ugyanazt, mintha az élő Istennel ellenkeznénk.

Ezért figyeljen oda mindenki, amikor Isten Ígését prédikálják, s mivel olyan kegyelmes hozzánk, hogy embereket támaszt az Ő akaratának bensőséges kijelentése végett, ne legyünk olyanok, mint egy vad csorda, hanem engedjük magunkat tanítani mindenben, amiről tudjuk, hogy Tőle származik. Mivel pedig a törvényt, a prófétákat és az evangéliumot olyan emberek adták közre nekünk, akiknek a becsületessége jól ismert és bizonyított, jegyezzük meg: mindenkinek, aki nem veti alá magát ennek a tanításnak, nem lesz szüksége más eljárásra a kárhoztatásához. Röviden, jegyezzük meg, hogy a mi Urunk azért hatalmazta fel a prófétáit és az apostolait (Jn12:48, Rm2:16), hogy mi ne kételkedjünk a nekik átadott tanításban, hanem visszavonhatatlan rendeletként fogadjuk azt. Jegyezzük ezt meg. De ez arra figyelmeztet bennünket, hogy a kegyesek nem lehetnek annyira birkák, hogy elfogadjanak bármit, amit nekik kínálnak, hanem meg kell vizsgálniuk a tanítást, hogy az Istentől származik-e, vagy sem. S ezért mondja, hogy nekünk próbára kell tennünk a lelkeket (1Jn4:1). Ezt pedig jól meg kell jegyezni. Mert látjuk, hogy a nyomorult pápisták engedik, hogy minden józan ész nélkül vezessék őket, s a hitük, amivel rendelkeznek, nem más, mint pusztá birkaság, hogy az emberek becsukják a szemeiket és semmi értelem se legyen bennük. Viszont Isten akarata az, hogy legyen

ügyességünk és józanságunk, nehogy az emberek által hozott hamis tanítások becsapjanak és megtéveessenek. Miképpen lehet ezt elérni? Igaz, hogy nem szabad nekünk vakmerően megítélni Isten igazságát a magunk fantáziája alapján, hanem inkább foglyul kell ejtenünk minden józan eszünket és értelmünket, ahogyan a Szentírás mutatja nekünk. Együttal imádkoznunk kell Istenhez, hogy adjon nekünk józanságot, amivel különbséget tehetünk, hogy az elénk kerülő dolog jó-e vagy sem. Továbbá teljes alázatossággal vágyjunk arra, hogy Ő kormányozzon minket, s az Ő keze alatt lehessünk, biztosra véve, hogy ezáltal fogjuk tudni, hogy van-e bármiféle igazság a nekünk mondottakban, vagy nincs. S ez az, amire a mi Urunk Jézus Krisztus is utal, amikor azt akarja, hogy elfogadjuk a beszédeit. Nem a saját dicsőségemet keresem (mondja), hanem annak dicsőségét, Aki elküldött engem (Jn8:50). Ezért mindig kutatnunk kell, mi annak az embernek a célja, aki hozzánk beszél. Mert ha látjuk, hogy a cél, amire törekszik, az Isten dicsőítése és az, hogy Ő uralkodjon minden ember felett, akkor nem lehet több vita ellene, hanem teljesen bele kell nyugodnunk [az általa mondottakba]. Viszont, ha a tanítása Isten dicsőségét igyekszik elhomályosítani, minket pedig elfordítani az Ő szolgálatától, vagy a becsvágy és a hiábavalóság tényerését támogatja, így az általa épített épület nem Isten temploma, vagy ha nem Istenre alapoz, hogy teljesen rábízhasuk magunkat, tisztán hívhasuk segítségül Őt és belenyugodhasunk a kegyelmébe és atyai jóságába, akkor ebből látjuk, hogy nincs abban igazság.

Igaz, nem szabad előre kétségbe esnünk abban az esetben, ha Isten nem mutatta meg legelőször, miféle ez az igazság, de ha egyszer megvannak az alapelveink, amiket Ő adott meg nekünk, akkor soha nem ingadozhatunk, hacsak nem önmagunktól tesszük. Íme, Isten megmondja nekünk, hogy Ő felmagasztaltatik és tudtára akarja adni az embereknek, hogy minden jó Tőle származik. Továbbá, minden uralma és hatalma meglesz az életünk felett, s ezzel olyan ámulatban tart minket, hogy kormányozhasson a saját jóakarata szerint. Végleg megalázza az embereket, s megfosztja őket a saját igaz mivoltukba, a bölcsességükbe és az erejükbe vetett bizalmuktól, s arra késztet minket, hogy a mi Urunk Jézus Krisztushoz járuljunk és Belőle, mint minden jószág forrásából merítsünk vizet. Azt akarja, hogy tisztán hívjuk Őt segítségül, s fogadjuk el az Általa rendelt sákramentumokat a kegyelme biztosítékaiként, valamint eszközökként és segítségként a továbbvitelünkhöz, hogy még sokkal szabadabb és buzgóbb szívvel szolgálhasuk Őt. Ezek azok a dolgok, amikben nem lehet sem félremagyarázás, sem semmi sötétség vagy nehézség. Ezért mindig legyen nálunk ez a próbakő, amikor bármely tanítás próbájára kerítünk sort. S akkor majd észrevevesszük, hogy az jó vagy rossz, igaz vagy hamis, tiszta vagy megrontott és kevert, illetve megfelel annak a tiszta igazságnak, amit Isten mutatott nekünk. Azt mondom, nem kell többé kételkednünk emiatt: csak nyissuk meg a szemeinket, s imádkozzunk Istenhez, hogy vezessen minket a Szentlelkével, mert anélkül mindig is kóborolni fogunk, s nem leszünk képesek annyit sem megkülönböztetni, mint a kisgyermek, ahogyan szent Pál mondja: Isten Lelke legyen világosságot adó fáklya, vagy soha nem fogjuk felfogni Isten titkait (Ef1:17-18). Ezek lelkiek, mi pedig a természetünkönél fogva testiek és földiek vagyunk, s mindig lefelé tartunk. De ha Isten világosít meg minket a Szentlelkével, akkor megítéljük a tanítást és oly módon fogjuk fel, hogy a Sátán összes kísértése sem képes minket becsapni. S noha csalókat küld hozzánk és megannyi zavart kelt, amik mindent a feje tetejére igyekeznek állítani, addig mégsem kerekedhet fölénk semmi, amíg Isten Lelke a világosságunk (mint már mondtam). Továbbá, Isten néha a gonoszok szájával szól (ahogyan meg van írva, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus királyságát néha a képmutatók vagy azok mozdítják elő, akikben nincs istenfélelem, hanem akiket az elbizakodottság vezet, továbbá más haszontalanok is szolgálnak majd egy ideig, s Isten az ő tanításukat a választottjai javára, de az ő súlyosabb ítéletükre fordítja, Fil1:15-16). Noha, mondom, ez időnként megtörténhet, ez mégsem a szokásos eszköz. Mert miután tetszett Istennek építenie minket általuk, rögtön támaszt embereket, akik szívből és buzgón szólnak, sőt olyan jeleket ad az ő szájukból jövő szavakhoz, hogy az emberek felismerjék a Szentlélek

munkálkodását, ahogyan szent Pál is mondja. S itt látjuk, hogy akikre az Isten Ígéje prédikálásának hivatalát bízták, azoknak még jobban kell gyakorolniuk az általam mondottakat, nevezetesen, jól kell tanulniuk, mielőtt másokat tanítanának, hogy a szívük szólhasson a szájuk előtt. S ennek megtörténte érdekében imádkozzanak Istenhez: úgy tapintson az elevenünkre, hogy az Ígéje jól belegyökerezzen az elméjükbe, s képesek legyenek egyrészt szolgálni a felebarátaikat, másrészt ügyelni arra, hogy ne vaktában törtessenek előre, hanem a Szentlélek vezesse őket. Látjátok hát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. Másodjára Elihu azt jelenti ki, hogy ő mulandó és törekény ember, ezért *nem képes megrettenteni Jóbot*. Mindazonáltal nem nyer semmit a kezéből, csak értelemmel és igazsággal. Mielőtt rátérnénk a fő dologra, meg kell figyelniünk az itt használt beszédmodot, tudniillik, hogy *Isten teremtette őt, s a Mindenható lehelete adott neki életet, továbbá, ő csak sár és agyag*. Ezt tényleg érdemes minden embernek megjegyezni. Mert ha képesek vagyunk az itt elhangzottakat jól észben tartani, akkor kétségtelenül minden büszkeség el lesz bennünk temetve. Hisz mi az oka annak, hogy az emberek olyan sokat dicsekednek magukban, s annyira tele vannak elbizakodottsággal, ha először is nem az, hogy nem ismerik a saját eredeti kezdetüket, másodsor pedig nem képesek komolyan fontolóra venni, hogy bármijük van, azt Istentől kapták és nincs örökségük abban, hanem az életüket és annak minden hozzátartozó dolgát azért birtokolják, mert tetszett Istennek megtartani őket. Ha tehát az emberek fontolóra vennék, honnan jönnek, valamint, hogy bármi jó van is bennük, az Isten pusztá kegyelmének köszönhetik, akkor biztos, hogy kellően megszelídülnének. Ezért hangzik el, hogy sárból és agyagból formáltattunk. Most dicsekedjünk hát magunkkal és hencegjünk, ahogyan csak tetszik, de akkor sem leszünk képesek megváltoztatni a természetünket. Ezért amikor valaki úgy érzi, hogy a gőg kísérti, ami miatt túlságosan felmagasztalja önmagát, szálljon magába és vegye fontolóra, honnan jött és miből alkotta meg őt Isten. Ha csak az egyik lábunk sáros, máris úgy tűnik nekünk, hogy kevesebbet érünk. S ha csak ránk fröccsen a sár, máris mocskosnak érezzük magunkat, még ha csak a cipőnkre tapad is az. De mindennek ellenére agyagból vagyunk. Ezért ne feledkezzünk meg a származásunkról, hogy honnan jöttünk, s hogy csak föld és por vagyunk. Igaz, hogy ez a mondás nagyon általános, s mindenki megvallja, de közben senki nem fogadja el. Mert egy efféle gondolat megfogánása elégséges lenne ahhoz, hogy megtisztítson minden gőgtől. Mi más az emberekben levő vakmerőség és elbizakodottság, mint szeleburdiság, mert felfuvalkodtak a tudatlanságtól, és megfélemedtek magukról? Annál inkább mérlegelnünk kell ezt a mondást, melyben elhangzik, hogy agyagból vagy sárból lettünk megteremtve. Igaz, volt valami méltóság és kiválóság a természetünkben, ami dicséretre méltó volna, ha teljesen épek és szilárdak lennénk, de mégsem volna törvényes a számunkra büszkének lenni arra. S látva, mennyire megromlottunk Ádámban, biztos, hogy kétszeresen is szégyenkeznünk kell. De miért? Mert Isten képmására lettünk megalkotva. S milyen az a képmás mostanság? Eltorzult és olyannyira megrongálódott, hogy a jel, amit Isten helyezett belénk, hogy általa megdicsőüljön, most a gyalázatára vált, s minden kegyelmi ajándék, amiket nekünk adott, ugyanannyi feljegyzéssé vált, amik vétkekké tesznek Isten előtt, mivel bemocskoltuk azokat. S amíg a magunk természetében maradunk, csak visszaélünk a ránk ruházott jótevékenységekkel, gonosz célokra használva azokat. Látjátok hát, hogy a zavarunk csak fokozódik minden egyes ajándék által, amiket Isten szétoszt közöttünk. De tegyük fel, hogy olyan romlatlanok vagyunk, mint ősatyánk, Ádám volt a kezdetekben. Akkor vajon túlbecsülhetjük magunkat emiatt azzal a színezettel, hogy Isten tett ennyire nemessé? Igaz, hogy mindenünket Neki köszönhetjük. Mi az, amikülönbséget tesz közöttünk és az oktan állatok között, minket kiválóbakknak téve? Azt saját magunktól szereztük meg? A magunk erejéből? Talán örököltük az őseinktől? Nem. Hanem ingyenes ajándékként kaptuk azt Istentől az ő pusztá jóságából. Mi mást tehetnénk, mint csak azt, hogy megalázkodunk?

Ez az, amit általánosságban kell leszűrniünk ebből a szakaszból, ahol Elihu magát agyagból alkotottnak vallja, s Istennek ad hálát az életéért és a lélegzetéért, mert azokat a pusztá

jóságából adta meg neki. Egyébként azoknak, akiket Isten a megtiszteltetés állapotában szólít a szolgálatára, még inkább emlékezniük kell erre a leckére. Mert amikor Isten kinyújtja a kezét az emberek felé és részesíti őket valamekkora mértékű megtiszteltetésben, azt nem abból a célból teszi, hogy hízelegjenek maguknak, hanem inkább azért, hogy ismerjék el, mennyivel tartoznak Neki, ezzel együtt sokkal jobban felinduljanak az Ő tiszteletére, minden értelmüket és vonzalmukat úgy megélesítve és munkára fogva, hogy azzal Istent tiszteljék. Ahogyan meg van írva, hogy a gyertyát nem szabad elrejtetni, hanem az asztalra vagy a pohárszékre kell tenni, hogy bevilágítsa az egész házat (Mt5:15, Mk4:21, Lk8:16, 11:33). Azoknak tehát, akiknek Isten bármiféle kegyet mutatott őket bármilyen magasra emelve vagy méltó elhívást adva nekik, még jobban kell lobogniuk, hogy megvilágítsák a felebarátaikat és olyan példát mutassanak nekik, hogy a kegyelem, amit kaptak, ne legyen mondhatni elfojtva. Ez az, amit itt másodjára kell megjegyeznünk. S ezzel jegyezzük meg általánosságban azt, hogy az emberek nem képesek megadni Istennek a Neki kijáró dicsőséget, csak ha teljesen lemeztelenítik magukat. Mert amíg meg akarna tartani bármit maguknak, legyen az bármilyen kis csekélység, Isten dicsősége annyiban lesz elhomályosítva. Mit kell hát tenni? Amikor kikutattuk, miféle kegyelemmel vagy mennyi jótéteménnyel rendelkezünk, készítsünk ugyanannyi átvételi elismervényt a számvetésünkben és ismerjük el, hogy semmink sincs, ami a sajátunk lenne. Az emberek számára a tartózkodás módja Isten dicsőségének elrablásától az, ha igyekeznek tudatosítani magukban, hogy egy cseppnyi jó sincs bennük, hanem annak minden morzsáját leltárba kell venniük, mert számot kell majd adniuk róla Istennek. Továbbá, amikor így a semmivé leszünk önmagunkban, azzal nem szenvedünk veszteséget, mert nem mulasztunk el ismételt felöltözni, s ha valóban csatlakozunk Istenhez, és megadjuk a Neki kijáró dicséretet, sokkalta gazdagabbak leszünk azoknál, akik tele vannak önteltséggel, feltételezve, hogy nem is tudom milyen örökséggel rendelkeznek. Ezért ne vonakodjunk elhomályosulni és végleg elveszíteni minden dicsőséget, mert a mi urunk nem fogja engedni, hogy híjával legyünk minden jóságnak, de mindazonáltal le kell így alacsonyodnunk, mint mondtam. Emellett amikor tudjuk, hogy nem tehetünk semmit, csak ami felülről adatik meg nekünk (Jn3:27), ezért használjunk minden, Általa belénk helyezett dolgot arra, amire Ő parancsolja. Mert a mi Urunk nem azért halmozott el minket a Szentlelke ajándékaival, hogy azokat más, ne a jó célra használjuk, illetve, hogy haszontalanok maradjanak. Legyünk hát jól megfontoltak, hogy a kapott dolgokat vegyük elő és mintegy áldozatként kínáljuk fel Istennek. S látva, hogy az Ő akarata a felebarátaink jólétének előmozdítása, mindenekelőtt egymás építésével foglalkozzunk. Íme, mit kell itt észben tartanunk. Most pedig térjünk rá Elihu itteni beszédjére, valamint annak lényegére. Azt mondta: *Isten lelke teremtett engem, s az Ő lehelete adott nekem életet. Így tehát* (mondja), *nincs bennem semmi félelmetes, ami megrettenthetne téged*, hanem csak az értelem fog uralkodni. Elihu itt megmutatja, mi a jó tanár kötelessége: nevezetesen, jól magába nézni, s látni és fontolóra venni önmagát, mielőtt kinyitná a száját. De miért? Mert azok, akik nem ismerik a saját törékenységüket, nem lesznek könnyörületesek a felebarátaikhoz, s amikor elkezdenek olyanokat korholni, akik rosszat tettek, olyan szigorúsággal teszik ezt, amitől a nyomorult csavargók csak még messzebbre kóborolnak ahelyett, hogy visszavinnék őket a helyes útra. S amikor a vigasztalásra kerül a sor, nincs képzettségük megtenni, amikor pedig tanítani kezdenek, azt megvetéssel teszik. Ezért, ha úgy tanítjuk Isten Ígését, ahogyan kell, akkor kezdjük a saját gyengeségeink ismeretével. S ha jól megismerkedtünk ezekkel, az elvezet majd a mértékletességhez és a szelídséghez, így lágy szívűek leszünk Isten Ígésének kimondásához. Igaz, hogy miután sokan tele vannak göggel és makacssággal, Isten Ígésének pörölyé kell válnia a számukra, ami porrá töri és összezúzza a keménységüket, mindenekelőtt azonban azokat kell a legfőképpen tanítanunk, akik taníthatókká válnak. S miképpen tehetjük ezt meg, ha nem tudjuk, mit kell eltűnnünk tőlük? De nem is tudjuk eltűnni őket, amíg nem érezzük, mennyire törékenyek vagyunk. Mert abban, aki nem ismeri a saját hiányosságait, nincs könnyörület, hogysen részt vehetne mások szomorúságában és vigasztalhatná őket. Tehát

hűségesen akarjuk tanítani a tudatlant? Akkor meg kell értenünk, hogy bennünk sincs más, csak tudatlanság, s rosszabb helyzetben lennénk, mint a többi ember, ha Isten nem adta volna meg azokat a dolgokat, amiket Tőle kaptunk. Azután, vigasztalni akarjuk a nyomorultat és a lesújtottat? Először értsük meg, mit jelent lesújtottnak lenni, járjuk meg magunk is azt az utat, s érintsen meg minket a bánat és a nehézség ahhoz, hogy másokkal együtt vigasztalódhassunk és képesek legyünk eltérni őket. Továbbá, ha meg akarjuk feddeni azokat, akik rosszat tettek, ne tegyük ezt nagy szigorral, hanem inkább sajnálkozzunk a pusztulásukon. Igaz, hogy ehhez néha társulnia kell a hevességnek, mert amikor látjuk elpusztulni a nyomorult lelkeiket, akkor már nincs idő dédelgetni őket: ha az emberek akaratosak a makacsságukban, akkor nemcsak rájuk kell vernünk, de egyenesen az elevenükbe kell vágnunk. Igen, de azzal együtt először ennek a dolognak kell meglennie, nevezetesen, hogy megismerkedtünk a saját tulajdon gyengeségeinkkel és ettől megszorodva leszünk szigorúak. Mint amikor egy atya megveri a gyermekeit, és sokkal gorombább szavakat használ velük szemben, mint egy idegennel szemben tenné. A szíve azonban mégis vérzik, amikor ezen a módon kell átalakulnia. Jegyezzük hát meg, az ember soha nem válik alkalmas tanítóvá, amíg nem vesz magára atyai szeretetet és legelőször is meg nem ismeri a saját gyengeségeit, hogy olyan sajnálatra indulhasson, amivel majd könyörül azokon, akikkel foglalkoznia kell. Ezt a dolgot mutatja itt meg Elihu. Továbbá, mindazok, akik pozícióba kerültek, vegyék alaposan fontolóra, hogy nem szabad zsarnoki módon visszaélniük a hatalmukkal, s elnyomni az alattvalóikat. Mert kétszeresen is el kell majd számolniuk Isten előtt, ha a tekintélyük színezetével arra készítették az embereket, hogy féljenek tőlük és bámulják őket, s ne főleg Isten dicsőségét, valamint a rájuk bízottak jólétét keressék. S itt megfigyelhetitek, miképpen beszél Ezékiel a gonosz pásztorok ellen, akik a zsarnokság folytán rosszul bántak Isten népével (Ezék34:4). Azt mondja teljes szigorral és úrhatnámsággal uralkodtak felettük. Igen, de itt viszont azt látjuk, hogy mindazok, akik hűségesek akarnak lenni Istenhez és a felebarátaikhoz, miután magas posztra kerültek, nem szabad a maguk szekerét tolniuk, hanem inkább tudniuk kell, hogy ha azt akarják, hogy a rettentés járjon velük, a szegény népet félelembe ejtve, akkor majd Istennek kell megmutatnia, hogy nem vadállatokat akart állítani a nyája szétkergetéséhez, sem pedig kecskéket, hogy a szarvaikkal nyomják el őket és felkavarják a vizüket, ahogy Ezékiel könyvének említett szakaszában olvashatjuk (Ezék34:18). Isten tehát meg fogja mutatni, hogy azok, akiknek a kardot és az igazságszolgáltatás székét adta, valamint azok, akiket a pulpitusra emelt az Ő Ígését hirdető. nem kecskének kerültek oda a buta juhok letaposása és elnyomása végett. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. S ezzel Elihu azt mutatta meg, hogy miképpen kell átvinnünk a tanítást: nevezetesen, ha igaznak és helyesnek ismerjük, akkor azonnal, mindennemű ellentmondás nélkül, még ha nem is vagyunk erre erővel kényszerítve. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk a helyet és a dolgot illetően, amikor jó tanítást kínálnak nekünk. Nos ez nagyon jó, ám csak egy halandó ember kínálja azt, de látjuk, hogy rendelkezik értelemmel és igazsággal? Akkor vegyük biztosra, hogy ha ellentmondunk neki, akkor nemcsak Isten ellen harcolunk, hanem a saját tulajdon lelkiismeretünk ellen is, ami elégséges bíró az elítéltetésükhöz. Ebből pedig egy nagyon hasznos figyelmeztetést kell leszűrünk, ami az alábbi: valahányszor csak Isten nevében tanítanak bennünket, ha azt látjuk, hogy a felkínált tanítás helyes, akkor nincs helye további ellentmondásnak, mert azzal nem nyerünk semmit. Ha pedig van értelme, alá kell vetnünk magunkat. Aztán ennek nem szabad megakadályoznia azt, hogy Isten fenségét a szemünk előtt tartsuk. Mert a nekünk felkínált tanítást nem szabad a magunk értelmével és fantáziájával megítélnünk. Ezért két dolgot kell összeegyeztetni. AZ egyik az, hogy teljes elhatározással legyünk készek Istennek engedelmeskedni, eldöntve magunkban, hogy az Alkotónknak teljes szuverenitással kell rendelkeznie fölöttünk, nekünk pedig be kell hódolnunk Neki. Ez az a megelőző felkészülés, amin túl kell esnünk. Utána kerül a sor a megítélésre, azaz, meg kell vizsgálnunk a tanítást, de nem büszkeséggel, se nem azzal a vélekedéssel, hogy elég bölcssek vagyunk önmagunkban, hanem Istenhez imádkozva: vezessen minket a Szentlelkével

azért, hogy azt a tanítást követhessük, amit majd Ő mutat nekünk. Látjátok tehát a két dolgot, amiket össze kell egyeztetni. S ez az összeegyeztetés vagy összekeverés nem jár összezavarodással. Mert az, aki kész engedelmeskedni Istennek, mindenképpen nyitva hagyja a szemét és fontolóra veszi, miképpen kell megkülönböztetnie a hamisságot az igazságtól. Ezzel együtt tanuljunk meg nem annyira csökönyösnek lenni, hogy ne törődjünk a beszélővel, hanem gondoljuk meg, mekkora kegyet gyakorol Isten abban, ha tetszik Neki a teremtményeit használni és ezen a módon lealacsonyodni hozzánk, hogy nagyobb kényelemben hallgathassuk az Ő szavait. Mert ha a saját Maga fenségében jönne hozzánk, akkor megsemmisülnénk. De mikor emberek által kínálja Magát nekünk, akkor alkalmazkodik a gyengeségünkhöz azért, hogy még kényelmesebben ismerhessük meg az Átala elénk tárt igazságot. Látjátok hát, mire kell valójában emlékeznünk ebből a szakaszból, a többit majd máskor tárgyaljuk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy úgy éreztesse velünk a nyomorúságunkat, amiből megtanulhatjuk, hogy egyáltalán semmit se próbáljunk magunktól, többé ne éljünk vissza a hiábavaló ostobaságokkal, hanem ismerjük el, hogy teljesen nyomorultak vagyunk, s ezért vágyunk az Ő támogatására a kegyelmén keresztül, s legyünk hálása a jótéteményeiért, amiket már ránk ruházott, azért, hogy pusztá jóságából továbbra is megadva ezeket, megtanulhassuk mindet az Ő szent nevének dicsőítésére fordítani. S szánjuk oda ezeket az Ő szolgálatára, továbbra is könyörögve Hozzá, hogy nézze el a gyengeségünket, míg meg nem szabadulunk attól és Ő át ne alakít minket a saját dicsőségére. Ezért mondjuk mindannyian: Mindenható Isten, mennyei Atyánk, igazság szerint elismerjük és megvalljuk, hogy a szemeinket sem vagyunk méltók felemelni, sem megjeleníteni Előtted stb.

A százhuszonharmadik prédikáció, ami a második a harmincharmadik fejezetről

Jób33:8-14

8. Csak az imént mondtad fülem hallatára, hallottam a beszédnek hangját:

9. Tiszta vagyok, fogatkozás nélkül: mocsoktalan vagyok, bűn nincsen bennem.

10. Ímé, vádak talál ki ellenem, ellenségének tart engem!

11. Békóba veti lábaimat, és őrzi minden ösvényemet.

12. Ímé, ebben nincsen igazad - azt felelem néked - mert nagyobb az Isten az embernél!

13. Miért perelsz vele? Azért, hogy egyetlen beszédre sem felelt?

14. Hiszen szól az Isten egyszer vagy kétszer is, de nem ügylnek rá!

Eszünkbe kell idéznünk a tegnap elhangzottakat: nevezetesen, hogy Isten nagy jót tesz velünk, amikor kegyeskedik oly mértékben alkalmazkodni a gyengeségünkhöz, hogy barátságosan beszél hozzánk egy halandó ember szájával, aki hozzánk hasonló. Mert ezt azért teszi, mert így nem rettenünk meg a fenségétől, s nagyobb hajlandósággal gondolunk az Általa mutatott dolgokra, s az elménk is lehet nyugodt és háborítatlan a hallott tanítás felfogásához, illetve ahhoz, hogy hasznot húzzunk abból. Igaz, hogy ha Isten szólna hozzánk a mennyből, az jobban megindítana minket, s emiatt a tanításnak is nagyobb lenne a tekintélye, de közben az mondhatni rettentő lenne, így nem volnánk urai az értelmünknek felfogni az elhangzottakat. De mikor egy ember beszél, könnyebben érezhetjük magunkat az elhangzottaknak mind az ízlelgetése, mint az átgondolása végett.

Látjátok tehát, milyen értelemben elnéző velünk Isten. Biztos láttuk, hogy amikor a törvényt kihirdette, Izrael népe ezt mondta: ne az Úr beszéljen velünk, mert meghalunk, ha Őt kell meghallgatnunk (2Móz20:19). S miért? Mert attól az időtől kezdve, mióta Isten elkezdte megmutatni az Ő fenségét, olyan félelem sújtotta a szíveiket, hogy a szegény lelkek azt sem tudták, hová legyenek, s ezért jutottak arra a következtetésre, hogy ha Isten tovább beszélne hozzájuk, abba belehalnának. Mikor Mózes visszajött Tőle, elkezdett folytonosan leplet hordani az arcán, mert Isten megadta neki a dicsősége jelét, s zsidók nem voltak képesek azt elviselni (2Móz34:33). Látjátok tehát: amikor Isten embereket támasztott, hogy rajtuk keresztül tanítson minket, akkor a gyengeségünkre volt tekintettel, s nem mutatta ki a hatalmát nekünk, hogy ne essünk még sokkal jobban kétségbe, hanem szabadon bírva az értelmünkkel, épülhessünk az Ő tanítása által, s tanulmányozhassuk azt. Ez pedig arra figyelmeztet minket, hogy nem szabad megvetnünk Isten Ígését, amikor emberek prédikálják azt nekünk, mert gyalázatos hálátlanság lenne tőlünk az, ha Isten lealacsonyodik a saját nagyságából és megalázkodik azzal a szándékkal, hogy a tehetetlenségünkhöz alkalmazkodjék, mi pedig emiatt alkalmat veszünk arra, hogy ne törődjünk az Általa mondottakkal. Ezért bár Isten Ígésének ez a kincse cserépedényekben kerül elénk, azaz, halandó emberek által, akik tele vannak gyengeséggel, nekünk mégis úgy kell megbecsülni azt, ahogyan megérdemli, tudva, hogy az emberek nem a maguk nevében szóltak, hanem Istentől küldettek, Akit majd az Ő szájukon át hallgatunk meg. Most pedig térjünk rá a korholásra, amivel Elihu Jóbot illeti itt. *Kétségtelenül ezt mondtad a fülem hallatára és hallottam a beszéded hangját, hogy igaz vagy és büntelen, nem vagy elítélhető semmiféle vétekben. Ebben viszont nem tudod igazolni magad, azaz nem tudod fenntartani a peres ügyedet, hogy nem követtél el rosszat. S mivel ez így van, miképpen válaszolsz majd Istennek, Aki nagyobb nálad? Azzal vádolod, hogy alkalmat keres téged megbüntetni, s béklyóba verte a lábaidat, ezért nem tudod szabadon támogatni az ügyedet. De ne gondold, hogy ezzel megúszhatod. Mert el kell ítéltetned, s Istennek meg kell veled*

éreztetnie, hogy joggal büntet téged ezen a módon. Itt először is azt kell megvizsgálnunk, hogy Elihu alaptalanul vagy megalapozottan vádolja Jóbot azzal, hogy önmagát akarja igazrá tenni, mert első ránézésre úgy tűnik, hogy rosszul értette Jób szavait, s rágalmazásképpen más jelentést tulajdonított azoknak. Ennek bizonyítéaképpen elmondható, hogy Jób soha nem próbált olyan tökéletességet állítani, mintha nem volna benne bűn, ennek az ellenkezőjét láttuk. Ezért úgy tűnik, Elihu meghamisította a hallott szavakat és ellentétes jelentéssel értelmezte azokat. Mivel azonban Isten nem hibáztatja őt (mint majd látjuk), s mivel már hallottuk, miképpen tiltakozott, hogy ő nem támadna úgy Jóbra, mint a többiek tették, jegyezzük meg, hogy itt úgy veszi Jób szavait, ahogyan maga Jób is értette, azaz, hogy Jób a jelenlegi megpróbáltatásaira nézett, mintha azt mondta volna: igaz, hogy én egy szegény bűnös vagyok, s nem tagadhatom, hogy sok vétet követtem el Isten előtt, de ebben igaznak találom magam és Isten az abszolút hatalmát használja ellenem annyiban, hogy én nem látom, miért kínozt engem ezen a módon, mert a megpróbáltatásaim túlságosan fájdalmasok. Jóllehet tehát Jób nem általánosságban akarta megigazítani önmagát, mégis ezt akarta megtenni a megpróbáltatásait illetően. S úgy tűnt, Elihu még ebben a vonatkozásban is rosszat tesz neki. Mer már mondtam nektek, hogy valójában Isten nem a bűneiért akarta megbüntetni Jóbot, noha joggal megtehetné volna, hanem elegendőnek gondolta a türelmét próbára tenni. S nem volt Jóbnak esze, látva, hogy tudott erről? Mert igazodott Isten rendelethez és akaratához. A válasz azonban az, hogy elfogadva a csapásokat, amiket Isten küld ránk az engedelmségünk próbáiként, miután észrevettük, hogy Isten nem a vétkeink vonatkozásában büntet, vagy nem azért haragszik ránk, hanem inkább meg akar alázni minket, s megtudni, hogy vajon minden dologban behódolunk-e Neki. Továbbá, a vágyainkat akarja megöleldökölni, s amikor eddig eljutottunk, azonnal más megfontolást is tekintetbe kell vennünk, nevezetesen azt, hogy Isten mindazonáltal talál jó okot a megbüntetésünkhöz, ha úgy tetszik Neki. Jóllehet tehát Isten kímél minket, s nem alkalmazza a szigorát velünk szemben a bűneink vonatkozásában, ennek ellenére mégis megteheti, és jogos oka van arra, hogy így járjon el. Miért nem teszi hát meg? A jósága miatt, közben azonban valamilyen más vonatkozásban mégis ostromoz. Jegyezzük ezt meg. A második dolog pedig az, hogy ha Isten nem mutatja meg nekünk, miért ostromoz, akkor illik lehajtani a fejünket, míg közelebb nem jön hozzánk, és nem érezteti, miért bánik így velünk. Ezért ki kell várnunk a jótetszését, s nem szabad szabadjára engedni az indulataink zablóját. Jób ebben a két dologban hibázott. Mert bár elismerte magát bűnösnek, mégsem adta meg Istennek a Neki kijáró dicsőséget. Ennek oka pedig az volt, hogy nem kellően gondolt arra a dologra, hogy Isten (ha akarta volna), sokkal szigorúbban is büntethette volna őt, és pedig éppen a bűnei miatt. Aztán láttuk, miképpen tört ki és zúgolódott, ezt mondva: mit akar Isten? Én egy nyomorult teremtmény vagyok, illik hát, hogy Isten kinyújtsa ellenem a kezét? Van bármi oka a bánásmódjának? Úgy látszik, mintha valamiféle zsarnoksággal akarta volna megvádolni Istent: nem mintha így döntött volna önmagában, hanem erre ösztönözte őt a kísértés. S ez a dolog az, amiben Jób hibázott. Nem ok nélkül mondja hát mondta neki: hogyan tovább? Te úgy akartad magad megigazítani, mintha tiszta és bűnmentes lennél. Ebben pedig soha nem nyersz felmentést és nem állhatsz a bot jobbik végére sem. Azért tehát, hogy hasznát húzhassunk ebből a tanításból, tartsuk észben: ha Isten megbüntet a bűneinkért, akkor mindenekelőtt el kell ismernünk magunkat vétkeseknek. S ennél nincs semmi ajánlatosabb. Mert ha meg akarunk igazulni Isten előtt, mi más kellene tennünk, mint ránézni a saját életünkre, és tudni, hogy nagyon is méltók vagyunk Isten ostorcsapásainak elhordozására, látva, mily sok módon sértettük Őt meg? Mindazonáltal, ha Isten bizonyos egyéb vonatkozásokban is ostromozni akar minket, s gorombábban bánik velünk, mint azokkal, akik teljes mértékben engedelmesnek és teljesen a gúny tárgyává teszik Isten fenségét, akkor jegyezzük meg: azt ő nem a bűneink miatt teszi velünk. Akkor hát miért? Probára akar tenni minket és a tudtunkra akarja adni, hogy teljesen az Ővéi vagyunk-e vagy sem. Mert addig, amíg a dolgok úgy mennek, ahogyan mi szeretnénk, mit tudunk arról, hogy serények vagyunk-e Isten szolgálatában, vagy sem? De

mikor meg kell tagadnunk a saját akaratunkat, le kell győznünk minden természetes eszünket és értelmünket, s (röviden) a saját indulataink ellen kell harcolnunk, az valódi próbája az Isten számára végzett szolgálataknak. Így amikor ez lesz a helyzet, gondoljuk magunkban ezt: igaz, hogy az én Istenem joggal tiporhat le engem akár százezerszer is. Mert bár megadta nekem annak kegyelmét, hogy az Ő félelmében járjak és igyekezzek Őt szolgálni, ám ez semmi lenne, s én egyetlen óra egyetlen percéig sem lennék képes megállni, ha nem tartana engem fenn az Ő végtelen jóságával. Biztosan megtart engem, s ezzel együtt alattvalóvá is tesz a keze alatt, s megmutatja, hogy teljesen Tőle kell függenem. Nosza! Ezt jó okból teszi, ezért csendben kell maradnunk. Így miután tudakoltuk, miért szomorít meg Isten minket ennyire fájdalmasan, s miért üldöz ennyire szélsőségesen, de nem láttuk ennek okát, akkor erre a következtetésre kell jutnunk: ó Istenem, a Te elhatározásaid felfoghatatlanok. Mivel pedig most nem vagyok képes többet megtudni az okokról az én értelmem kezdetlegessége és gyengesége miatt, várni fogok türelemmel, míg majd Te mutatod meg nekem az okokat. Ezért Uram, miután ezen a módon várok szegény, vak lélekként, Te nyisd meg a szemeimet és veted velem észre, mire irányulnak mindezek a dolgok, s mi lesz a végül, s akkor nagyobb hasznot húzok majd belőlük, mint az eddigiekben.

Látjátok tehát, hogy a bölcsesség, aminek meg kell lennie az istenfélőkben az, hogy rendelkezzenek olyan szelídséggel, amivel mindig vallják, hogy Isten igaz, még ha nem is látják a tetteinek okát. Ezzel együtt teljes alázattal kell elismerniük magukat nyomorult bűnösöknek, akiket illetően Isten elég okot találhatna arra, hogy teljesen megszabaduljon tőlük, ha nem túrná el őket pusztán a saját kegyelméből. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell leszűrnünk ebből a szövegből. Most pedig térjünk rá arra, amit hozzász. *Isten (mondja) alkalmat vett (vagy vitát kezdeményezett) ellenem, béklyóba vetette a lábaimat és felügyeli minden ösvényemet:* megfigyel, s úgy rajtam tartja a szemét, hogy a kisujjamat sem mozdíthatom meg, hanem előbb-utóbb hibázom. Igaz, Jób nem akarta igazságtalansággal, vagy azzal vádolni Istent, hogy ok nélkül bünteti. Ezzel együtt azonban jegyezzük meg: úgy elragadták az érzelmei, hogy megannyi rendetlen szó csúszott ki a száján, ami megbocsáthatatlan. S ezt már említettem korábban, ahogyan alkalom adódott rá, s amikor helye volt. Mert megmutattam nektek, hogy Jób túl sokat csatározott Istennel, de mégis türelmes marad, teljesen belenyugodva abba, hogy Őt dicsőítse, még ha időnként össze is zavarodott és olyan mélyre süllyedt, hogy azt sem tudta, hogyan állhatna helyre. S ezt nagyon érdemes megjegyezni, mert ebből egy jó leckét szűrhetünk le, ami nem más, mint hogy még ha nem is ragadtatunk el oly mértékben, amikor már káromolni akarjuk Istent, mégis, amint a legkisebb szabadsághoz jutunk, máris túllövünk a célon és nincs bennünk hóha! Sajnálatos látni, milyen is az ember, mert úgy tele van gonoszossággal, hogy amint szert tesz a legkisebb szabadságra, kitör vagy az egyik, vagy a másik oldalon, s nem marad a helyes úton, hanem eltévelyedik, sőt még soha nem is gondol rá. Biztos, hogy ha Jób megkérdezték volna, hogy Isten vajon alkalmat keresett-e ellene, hogy ilyen gorombán bánhasson vele, ő így válaszolt volna: nem, mert Ő igaz, s ezt minden képmutatás nélkül mondta volna. Ám itt mégis az a vád ellene (és pedig nem ok nélkül), hogy Isten ellen küzdött, ha hiábavaló kibúvókat keresett. De miképpen történt ez meg? S miért? Mert Jób ide-oda hányódott a bánatában, s néha nem volt magától olyan jó támasza, mint kellett volna. Ezért jegyezzük meg, hogy ha valaki jól megalapozott is az istenfélelemben és inkább meghalna, semhogy kimondana egy istenkáromlást, mégsem tudjuk megzabolázni az indulatainkat, hanem idővel kicsúsznak belőlünk gonosz, elítélendő szavak. S főleg, amikor valami megpróbáltatás szorongat, a bánat szenvedélye oly heves, hogy nem szabályozható. Mert akkor az ember úgy csatározik, hogy Istennel ütközik össze, s teszi ezt végső soron a saját pusztulására. Miután látjuk ezt, először is azt vegyük fontolóra, hogy a természetünk bűnös és konok. Láttok hát valamit, amit meg kell jegyezni: szükségszerűen arra kell következtetni, hogy romlottak vagyunk, mert nem tudunk anélkül Istenre gondolni, hogy ne tennénk Neki rosszat és ne sérténénk Őt meg. S ez egy további megfontolásra indít minket, nevezetesen, maradjunk

alázatosak, amikor Isten ostromoz minket és mondjuk ezt: ó jaj, látom, hogy meg akarsz szomorítani, tedd hát, amint akarod. Amikor Isten megadta nekünk azt a kegyelmet, hogy idáig juthassunk, vegyük biztosra, hogy jó hasznot húztunk, mert készek vagyunk engedelmeskedni Neki és türelemmel fogadni a vesszőcsapásait. Azonban amikor Isten ekkora értelmet adott nekünk, akkor nem szabad félresiklanunk, hanem inkább ezt kell mondanunk: Ugyan már, te már kötödsz a te Istenedhez azzal, hogy készségesé tett téged annak a büntetésnek az elfogadására, amit Ő küld rád, azonban mégis annyi benned a gyengeség, hogy egy szempillantás alatt képes vagy türelmetlenné és Vele szemben lázadóvá válni, s anélkül, hogy gondolnál rá, káromolni Őt. Tanuljunk hát meg bizalmatlanokká lenni önmagunkkal szemben, hogy ügyelhessünk ezeknek a kísértéseknek a kivédésére. Ezt megcselekedve tudjuk meg azt is, hogy a jóakarat ellenére, amivel átadtuk magunkat Istennek és türelemmel viseltük a Tőle származó megpróbáltatásokat, a türelmünk mégsem tökéletes és hibátlan. Hisz milyen nagy számú gonosz képzelgés keletkezik a fejünkben? S bár nem ragaszkodunk azokhoz, hanem inkább utáljuk azokat, és mindig úgy döntünk, hogy ezt mondjuk: íme, az én Istenem kormányoz majd engem, Ő fog felettem uralkodni és nekem szelíden meg kell alázkodnom alatta, még ha lábbal tapos is rajtam, sőt még ha a feneketlen mélységbe taszít is, akkor is átadom magam Neki – amikor eljutunk eddig a pontig, még mindig sok gonosz gondolat van az elménkben. Aztán, ha megszólalunk, mindig kicsúsznak belőlünk, s a szavaink soha nem lesznek olyan jól visszafogottak, hanem mindig meglesz bennük valamennyi a szennyes mivoltunkból és a természetes képzeletünk csavarodik körük. Tanuljuk hát meg elítélni önmagunkat, még ha türelmesek voltunk is. S látva, milyen súlyosan feddi Jóbot ebben a mondatban Elihu, legyünk biztosak abban, hogy mi még sokkal nagyobb megrovást érdemlünk leszünk, különösen, ha nem igyekeztünk engedelmeskedni a mi Istenünknek és nem adtuk meg a Neki kijáró tiszteletet. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Egyénként pedig, ha itt Jób az istenkáromlásért van elítélve, mi lesz velünk, amikor úgy elragadtatjuk magunkat, hogy semmi türelem nem marad bennünk, amit a leggyakrabban látunk? Akkor miképpen hordozzuk el ezt az megbélyegzést, ha úgy vádoltuk Istent, mintha hiábavaló és bolond okokat keresett volna ahhoz, hogy szigorúan fellépjen ellenünk? Biztos azonban, hogy ha nem szabadon és szándékosan vallják meg az emberek, hogy Isten minden büntetésében igazságos, és nincsenek erről teljesen meggyőződve, illetve nem nyugszanak bele, az ugyanaz, mintha ezt mondanák: bizony-bizony, Isten egy zsarnok. Nem mondanak ki efféle szavakat, mert az rettenetes lenne, de mégis erre gondolnak, mert itt nincs középút. Ha nem dicsőítjük Istent az Ő igazságosságában, elismerve, hogy minden cselekedete a józan észen, az egyenlőségen és a jogosságon alapszik, az ugyanaz, mintha velünk szemben gyakorolt zsarnoksággal vádolnánk Őt. Elismerem, hogy az istenkáromlások nem mindig egyformák, s nem is lesz mindig beismerés. Jób annyiban lőtt túl a célon, hogy azt mondta: nincs ok rá, hogy Isten így verjen engem. Mivel azonban az indulatainak hevessége elragadta őt, mint azt korábban láttuk, ezért a Szentléleknek el kellett ítélnie őt ebben a szakaszban. Ezért legyünk abban biztosak, hogy a kárhóztatásunk nagyobb lesz, ha nem maradunk nyugodtak a megpróbáltatásainkban, hanem elkezdünk zsörtölődni, s bár a szánk egy szót sem mond, belül mégis annyira tele leszünk elégedetlenséggel, hogy a zabláját rágcsáló ösvér szerepét játsszuk. Most tehát, amikor ekkora a keserűség bennünk Istennel szemben, az ugyanaz, mintha azzal vádolnánk, hogy titkos vitákat kezdeményez az ok nélküli megbüntetésünk végett. Amit az itt elhangzottakat illeti, miszerint *Isten béklyóba vetette a lábaimat*, Elihu úgy idézi Jób szavait, ahogyan Jób értette. Mert Isten nem adott neki szabadságot. Mint amikor egy bűnözőt béklyóban tartanak az emberek, s az egyfajta büntetés a számára, ami ráveszi, hogy akarva-akaratlanul bevallja azt is, amit nem vallana be. Jób tehát az említett hasonlatot használta azt mondván, hogy Isten nem adott neki eszközöket a pere támogatásához, pedig az a jó ügyért folyt. De igaz, hogy Jób egész idő alatt biztos volt önmagában, hogy Isten jól ismert bizonyos okokat, amiért büntette, de mindennek ellenére nem szűnt meg csodálkozni és zsörtölődni a megpróbáltatásain, mintha Isten fájdalmas

nyomást gyakorolna rá. Ha valaki megkérdezte volna, hogy vajon így értette-e ő nemmel válaszolt volna: azonnal visszavonta volna. Mindazonáltal az indulatai olyan hevesek voltak, és olyan fájdalmasan böszítették őt, hogy kicsúszott belőle ez a mondat, még ha tisztában volt is vele. Most ha Jób korholást kapott egy szóért, ami kicsúszott belőle hirtelen és váratlanul, mi történik velünk, akik akaratosak és keményszívűek vagyunk, s nemcsak néhány szót szoltunk meggondolatlanul, hanem már előre eltervezve, tehát szándékosan makacskodtunk? Igaz, Isten figyelmeztet erre és megmutatja, hogy rosszat tettünk, ezért, ha nem fogadjuk el a Tőle kapott figyelmeztetéseket, hanem még mindig a magunk eszét és természetes elképzeléseinket követjük, akkor könyörgöm, ez a makacsság nem fog minket százszor jobban elítélni, mint az elnézés, ami Jóbban volt? S azt nagyon érdemes megjegyezni, hogy valahányszor csak Isten nagy hatalmára gondolunk, azt nem szabad zsarnoki hatalomnak felfogni, ezt mondva: Íme, Isten tehet, amit csak akar, Mi a teremtményei vagyunk, s Ő látja, hogy nincs bennünk más, csak törekenység. Ennek ellenére nem hagy fel a zaklatásunkkal ok nélkül. Ha így beszélünk, az nemcsak gyalázat, hanem átkozott istenkáromlás. Ezért társítsuk Isten nagy hatalmát az igazságossággal, ezt mondva: igaz, hogy az én Istenem hatalmas rettenetes a szememben, s énteljesen kétségbe esek attól, de az én Istenem akkor sem szűnik meg igazságosnak lenni, Ő mindent igazságosan tesz. Ez hát az a dolog, amit le kell szűrünk ebből a mondatból, hogy amikor elámulunk és a lehető legszörnyűbb kínokat érezzük, akkor sem szabad azt mondani, hogy Isten túloz az ostromozásunkkal, sem azt, hogy meg fogja mutatni, mire képes. Tartózkodjunk az efféle kijelentésektől, hisz micsoda dolog lenne az? Vegyük fontolóra, hogy még a legnagyobb bajokban is érezhetjük, hogy Isten fenntart minket, s úgy enyhíti az erejét, hogy ne semmisüljünk meg a legelső csapásra. Ezzel együtt tudjuk meg, hogy jóllehet a bajok lehetnek oly nagyon fájdalmasak és súlyosak a számunkra, amennyire csak lehetséges, Isten azonban mégsem szűnik meg igaznak lenni. Jegyezzük meg még egyszer, mit kell leszűrünk ebből a mondatból. Miután pedig Isten figyeli a lépéseinket, legyünk biztosak abban, hogy nem ok nélkül teszi. Most pedig térjünk rá az évrre, amit Elihu használ Jób korholására. *Ezt illetően nem leszel felmentve* (mondja). S miért? *Mert Isten nagyobb, mint te.* Ez a mostani érv nagyon hidegnek tűnik Jób meggyőzésére és a mostani ügy eldöntéséhez. Mert először is, ki ne tudná, hogy Isten nagyobb, mint az emberek? S ki olyan örült, hogy nem vallja meg az Ő nagyságát és nem fogadja azt el magában? Látunk sok hóbortos főt, akik megvetik Isten, de nem zavarodnak meg azt elismerve, hogy Isten nagyobb náluk. Elihu tehát nem mond új dolgot, s bár ez a beszéd nem volt nagyon megszokott, mégis, mi értelme volt azt mondani, hogy Isten nagyobb, mint mi, s ebből az következik, hogy nem használ majd nekünk a jó ügy támogatása? Elihu egyetértett azzal, amit Jób mondott, nevezetesen, Isten ilyen szigorúsággal lépett fel ellenem, de ez az Ő abszolút hatalmából fakad: Ő hatalmas és én a magam részéről nem vagyok képes jót cselekedni Vele. Ő az Alkotóm, én pedig csak egy szegény cserépedény vagyok, nincs bennem más, csak gyengeség. Úgy tűnik tehát itt, hogy Jób olyan abszolút hatalmat tulajdonít Istennek, mint aki azt mondja, hogy megtette az emberek ellen mindazt, ami Neki tetszett, ok és egyenlőség nélkül. De jegyezzük meg, hogy nekünk másképpen kell értenünk ezt a mondatot, mint ahogyan a szavak hangzanak. Mert ahol Isten nagysága van megemlítve, azt mindazzal együtt kell érteni, ami Őbenne van. S valóban nem szabad elkülönítenünk az erőnyeket, amik megtalálhatók Istenben, mert ezek az Ő tulajdonképpeni lénye. Az embereknek is lehetnek bizonyos erőnyek, s ezeket el is lehet tőlük venni, de nem így áll a helyzet Istennel. Amikor az Ő hatalmáról, vagy az igazságosságáról, vagy a bölcsességéről, vagy a jóságáról beszélünk, akkor Róla Magáról beszélünk: ezek a dolgok elválaszthatatlanok és elszakíthatatlanok (azaz nem vehetők el az Ő lényétől), mert olyannyira összefonódnak, hogy az egyik nem létezhet a másik nélkül. Isten nagy hatalmú? Akkor jó is. A nagy hatalma nem csorbítja sem a jóságát, sem az igazságosságát. Ezért amikor Elihu azt mondja itt, hogy Isten nagyobb az embernél, akkor nem úgy érti, hogy a nagysága csak a hatalmában rejlik, hanem a nagy hatalma mellé társul a végtelen igazságosság, a végtelen bölcsesség és minden más végtelen dolog Őbenne. S

mik vagyunk mi Vele összevetve? Ez tehát ennek a mondatnak a természetes értelme. Most hát látjuk, hogy ez az érvelés alkalmas minden ember elhallgattatására, és arra, hogy alázatosan meghajolva többé ne szálljanak vitába Istennel. S miért? Mi az oka annak, hogy zúgolódunk a bajainkban? Az, hogy nem vagyunk képesek elviselni, ha Isten az akarata szerint bánik velünk? S nagyon kíváncsian követeljük, miért használ Isten akkora szigorúságot velünk szemben? Mi az oka mindennek? Az, hogy nem gondolunk Isten nagyságára. Mert az biztos, hogy ha az ember fontolóra venné, micsoda az Isten, az az első csapásra megállítaná és elhallgattatná őt, s többé nem venné magénak a szabadságot a zsörtölődésre vagy a bármiféle visszafejeselésre. Jegyezzük hát meg, hogy a túlságosan nagy és szélsőséges bajaink, minden zsörtölődésünk és más hasonlókból fakadnak, hogy nem tudjuk, Isten micsoda, s tőlünk telhetően megfosztjuk Őt fenségétől. Átkozott dolog ez, s közöttünk nincs senki, aki ne vonakodna tőle, de mindennek ellenére (mint azt a tapasztalatból látjuk) megtörténik velünk, még ha nem is gondolunk rá. Mert ha a dolgok nem úgy alakulnak, ahogyan mi szeretnénk, akkor vajon nem törünk ki a sorból, hogy vitába szálljunk Istennel? Kétségtelenül azt szeretnénk, hogy minden jól alakuljon, s még azt is feltételezem, hogy a buzgóságunk jó: de rá tudjuk venni Istent, hogy a kedvünk szerint intézze a dolgokat? Ha pedig másképpen történik, idővel elveszítjük a türelmünket. De honnan jön ez? Onnan, hogy arra vágyunk: Isten engedjen barátilag beszélgetni Magával, s azzal hitegetjük magunkat, hogy képesek lennénk megmutatni Neki, hogyan kellene a dolgoknak más irányban haladni. S bár ezt nem tudjuk megtenni, az Ő akarata mégsem elégíti ki minket. Röviden, el kell jutnunk odáig, hogy mindent Isten gondviselése kormányoz, bár nekünk úgy tűnik, hogy mindennek az ellenkező irányban kellene haladnia. Látjátok tehát, hogy vitába és megbeszélésbe bocsátkozni Isten ellen ugyanaz, mintha szeretnénk megdönteni a nagyságát, s megfosztani a jogaitól, amennyire csak tőlünk telik. Nem ok nélkül használja hát Elihu ezt az alapelvet Jóbbal szemben, nevezetesen, hogy Isten nagyobb nálad, akkor hát miképpen pereskedhetnél vele? Ez először is arra figyelmeztet minket, hogy valahányszor csak túlságosan megszorodunk a bajainkban, szeretnénk, ha másként mennének a dolgok, s nem vagyunk képesek tűrni, hogy Isten úgy kormányozzon minket, ahogy Ő látja jónak, az pont ugyanaz, mintha elrabolnánk a jogait majd utána a cimboránkká és a társunkká tennénk, hogy ne legyen többé hatalma vagy fölénye felettünk. A mi szándékunk nem ez lesz, de mégis hibáztathatók vagyunk ebben. Ezért annál jobban bánnunk kell és össze kell szednünk az eszünket ezzel kapcsolatban, látva, mekkora önteltség van bennünk, ami miatt nem tudjuk Istent minden dologban dicsőíteni, amiket Ő küld ránk, hanem azt szeretnénk, ha a dolgok menete pont az ellenkezője lenne, vállalva, hogy Istent rá vesszük: tegye azt, amit mi szeretnénk Tőle. Ez pedig ugyanazt, mintha elvennénk Tőle a nagyságát. Jegyezzük ezt meg. Továbbá jegyezzük meg azt is, hogy nem elegendő általánosságban elismerni, hogy Isten nagy, hanem fontolóra is kell vennünk ezt a nagyságot. Mert különben ugyan jól megvallhatjuk, hogy Isten mindenható, s Ő teremtette a világot, s mindent a kezében és az irányítása alatt tart, de soha nem fogunk ehhez ragaszkodni, s ezek csak a levegőben szállongó megvallások lesznek, mi pedig soha nem leszünk jobbak ezektől, ha nem lépünk tovább. Mit kell hát tenni? A magunk használatára kell alkalmaznunk Isten eme csodáit, hogy az emlékezetünkbe idézhessük, miképpen lesz Isten nagy. Nevezetesen, hogy teljesen átadhassuk magunkat az Iránta való engedelmségre, s bármit tesz, az jónak gondoljuk, és bárhová rendel ki minket, egyetértsünk azzal és ismerjük Őt el igaznak. S bár ide-oda hány minket, álljunk meg mindig szilárdan abban a hitben, hogy semmit sem küld ránk, ami ne lenne igazságos. Látjátok tehát, hogy Isten nagyságának ez az elismerése nem más, mint annak elfogadása, hogy tegyen velünk bármit, amit csak akar, s ne csak velünk, hanem általánosságban minden teremtménnyel. Most már tudjuk, mit jelent őszintén és színlelés megvallani, hogy Isten mindenható. De az emberek soha nem fognak engedelmeskedni Istennek, s nem adják meg a Neki kijáró dicsőséget, csak ha tudják, hogy ők micsodák és Isten micsoda. Amikor megtettük ezt az összehasonlítást, és észrevettük, hogy mi semmik vagyunk, Isten pedig felülmúl mindent, amit csak el tudunk képzelni, s végtelen az Ő

dicsősége Önmagában: azt mondom, amikor ezt tudjuk, akkor nem fogjuk többé hiábavaló önbizalommal saját magunkat felmagasztalni, sem pedig a vad csikók szerepét játszani úgy, ahogyan szoktuk, hanem megtanuljuk elismerni Isten végtelen nagyságát, s tudni fogjuk, hogy mi magunk semmik vagyunk. S ennek jobb kifejezése végett tette hozzá Elihu, hogy *Isten nem felelt meg minden szót*. Ennek hatalmas a jelentősége. Mert Elihu azt akarja megmutatni nekünk, hogy nem vagyunk képesek most mindent felfogni, mert Isten nem akar mindent felfedni nekünk. Valójában erre gondolt. S illik megjegyeznünk, hogy Isten csak részlegesen jelenti ki Magát nekünk, hogy ne legyünk tudatlanok a számunkra jó és hasznos dolgokban. Ismervén azonban a képességeinket, annak megfelelően jelenti ki az akaratát nekünk, megtartva közben magának azokat a dolgokat, amiket nem vagyunk képesek felfogni, mivel meghaladják az értelmi képességeinket. Ha észben tartjuk ezt a leckét, akkor egy napon az jó hasznunkra lesz: Íme, Isten Magára vállalta a tanításunk feladatát és hivatalát, ezért nem lehetünk hanyagok a meghallgatásban, látva, hogy annyira kegyelmes hozzánk, hogy a Mesterünkkel válik. Ezért mindenképpen legyünk a tanulói, és szorgalmasan hallgassuk mindazt, amit mond. Egyúttal azt is jegyezzük meg, hogy amikor az iskolamester hivatalát látta el a számunkra, akkor ez nem azt jelenti, hogy feltár mindent, amiben kételkedünk, vagy amiről kérdezősködünk. Miket hát? Azokat a dolgokat, amikről tudja, hogy az épülésünkre válnak, aza, ami a hasznunkra vannak. Ezért három dolgot kell megjegyeznünk. Az egyik az, hogy ki kell nyitnunk a füleinket és el kell fogadnunk a tanítást, amit Isten tanít nekünk, s nem lehetünk olyanok, mint az oktan állatok, amikor ebben a tisztességben részesít, s minden igyekezetünkkel hasznot kell húznunk Belőle. Látjátok tehát az első pontot. Nem szabad azt tennünk, amit a nyomorult pápisták tesznek, akik semmit sem tudnak: Ő (mondják), veszélyes dolog Isten titkait kutatni. Igaz, hogy ehhez teljes alázattal és tisztelettel kell kezdenünk, de vajon emiatt be kell zárnunk a füleinket, vagy süketekké kell válnunk, amikor Isten szól hozzánk? Ezért tanuljunk meg mindig készek lenni és szívesen fogadni mindazt, amit nekünk mondanak vagy elének tárnak Isten nevében. Ennyit az első pontról. Másodszor jegyezzük meg, hogy Isten nem fog nekünk most minden megmutatni, hanem meg kell elégednünk azzal, amit szent Pál mond az első korinthusi levélben, tudniillik, hogy most részben, mondhatni tükör által, homályosan látunk (1Kor13:12), mert még nem jött el a teljes kijelentés napja. Mert jóllehet az evangélium nevezhető déli világosságnak, az mégis a mi mértékünkre vonatkozik. Isten abban kellően megvilágosít minket, látjuk az Ő arcát a mi Urunk Jézus Krisztusban és azt szemlélve mi is elváltozunk arra. De bármerre menjen is a világ, nem látjuk azt, ami az utolsó napra van előkészítve. Nekünk folyamatosan növekedni kell a hitben, de a hit előfeltételezi, hogy a dolgok most még rejtettek, annak megfelelően, amilyen mértékével rendelkezünk a hitnek, ahogyan a Szentírás mondja. Ha pedig mértékkel rendelkezünk abból, az akkor még nem a tökéletesség. Látjátok tehát, miképpen kell észben tartanunk, hogy a kegyeseknek ebben a mostani életben meg kell elégedniük Isten akaratának némi előízével, s csak egy részét ismerhetik annak, de nem az egészét. Mert ha bolond vágyunk támadt ezt mondani: mindent tudni fogok és nem marad semmi rejtve előttem, az örült bölcsesség lenne, és sokkal jobb volna, ha sültbolondok lennénk. Jegyezzük hát meg, hogy a kegyeseknek meg kell elégedniük a nekik kijelentettekkel, s az sokkal nagyobb és jobb bölcsesség, mint válogatás nélkül minden után kíváncsiskodni. Jegyezzük ezt meg másodjára. A harmadik dolog pedig az, hogy Isten nem azért tart meg ezen a ponton minket, mert szűkmarkú az akaratának bármilyen további megmutatásához, hanem mert tudja, hogy mi alkalmas a számunkra. Jegyezzük hát meg, hogy Isten a mi épülésünkre tanít minket. Mi hát a hit mértéke? Mi a Szentírás tanítása? Szabály, amiről Isten tudja, hogy szükséges az üdvösségünkhöz, s az embereknek nem kell panaszkodni, ha tudhatják a Szentírásban foglalt dolgokat, és azok naponta ki vannak nekik jelentve a prédikációkban. Ha az emberek ezt tudják, nem kell úgy panaszkodniuk, mintha nem értenének eleget. Mert lám, ami csak jó és alkalmas a számunkra, azt a mi Urunk kijelentette nekünk. Mivel tehát látjuk, hogy Isten parancsba adta: jusson el hozzánk az Ő Ígéje, s nem rejt el semmit előlünk, ami ne

szolgálhatná az üdvösségünket, ezért annál inkább hálát kell Neki adnunk, amiért ilyen barátságosan tárta fel Önmagát előttünk. S ezzel meg kell elégednünk, ahelyett, hogy kíváncsiskodnánk, mint látjuk, hogy sokan teszik, akik mértéktelenül kutakodnának. S a pápistáknak ugyanez a helyzete, ezért az egyik oldalról ezt mondják: ó, nem lehetünk kíváncsiak Isten titkaira, s ezzel a színezettel elutasították az egész Szentírást. A másik oldalon ostoba kíváncsisággal kutatták a rájuk nem tartozó dolgokat, s tele voltak bolond szenilitással, ezt mondva: Mi ez a dolog? S miképpen történik ez a dolog? Röviden, semmi sem elégítette ki őket, mert az egész Szentírás nem volt jobb a számunkra, mint egy oltárfülke. Mert nem szégyellték azt az ördögi istenkáromlást köpdösni, hogy amikor megvan mindenünk, ami a Szentírásban van, az nem elegendő a számunkra, hanem további titkos misztériumokra van szükségünk, amit Isten az egyháznak tartott fenn. Mire kovácsolták mindezt? Ahogyan Mohamed mondta, hogy az ő Koránja tökéletes, úgy mondja a pápa is, hogy bizonyos titkok a Szentírás mellett is fenn vannak tartva neki. Micsoda szégyen! De arra kapunk itt figyelmeztetést, hogy az ok, amiért a mi Urunk a mi képességeinkhez és mércénkhez igazította a tanítását az, hogy illik vele megelégedni és nem idehozni a kóbor vágyainkat, azt kérdezve, miképpen lehetséges ez vagy az? Hiszen mik vagyunk mi? Halljuk hát meg Isten beszédét, nyissuk meg a szemeinket és fogadjuk be, amit mutat és mond nekünk az Igéje által. Aztán amikor eljutunk idáig, maradjunk nyugodtak. Mert Ő azt mutatja meg, miképpen kell a bizalmunkat Őbelé vetnünk, miképpen kell élnünk, és miképpen kell imádnunk Őt. Megmutatta ezeket nekünk? Akkor nyugodjunk ebbe teljesen bele és elégedjünk meg azzal, amit a Szentírásban mutatott, mert Ő tudja, mit képes a mi értelmünk elhordozni. Aztán a nekünk kijelentett dolgok nem nagyon sötétek, így azzal adunk Neki tiszteletet, ha teljes alázattal vesszük át, s nem vagyunk annyira örültek és önteltek, hogy annak megértésére vágyjunk, amit elrejtett előlünk, továbbá nem ismerjük el igaznak, amíg meg nem mutatja az okot, miért tette így. Ahogyan sokakat látunk, akik ezt mondják: Nos, nem hiszem el, felülmúlja az én értelmemet. Te aljas nyomorult, így mered káromolni Istent, mert nem számol be neked minden cselekedetéről? S megvted a tartózkodást attól, ami el van rejtve előled, mert nem vagy képes felfogni a brutalitásod miatt? Ne fuvalkodjunk hát fel az efféle gögtől úgy, hogy felkeljünk Isten ellen, hanem elégedjünk meg az itt kijelentettekkel, türelmesen várva a nagy napra, amikor a dolgok, amiket most csak részben ismerünk, s amiknek csak az előízét érezzük, s amiket mondhatni csak tükörben látunk, szemtől szemben és teljes tökéletességben fognak megmutatkozni.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy jobban éreztesse ezeket velünk, mint eddig, hogy ne csak a bocsánatért könyörögjünk Tőle, hanem azért is, hogy újítson meg minket a Szentlelkével, s tisztítson meg minden testi indulattól. Mivel pedig nincs más bennünk, csak hiábavalóság, s nem tehetünk mást, mint letérünk a helyes útról, ha a természetes beállítottságunkat követjük, kegyeskedjen ezt helyrehozni és kézen fogva vezessen minket életünk végéig. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A százhuszonnegyedik prédikáció, ami a harmadik a harmincharmadik fejezetről

Jób33:14-17

14. Hiszen szól az Isten egyszer vagy kétszer is, de nem ügyelnek rá!

15. Álomban, éjjeli látomásban, mikor mély álom száll az emberre, és mikor ágyasházokban szenderegnek;

16. Akkor nyitja meg az emberek fülét, és megpecsételi megintetésökkal.

17. Hogy eltérítse az embert a rossz cselekedettől, és elrejtse a kevélységet a férfi elől.

Elihu itt azzal hozakodik elő, amit már elkezdett az előző prédikációban, tudniillik, hogy Isten nem számol el a tetteivel és a mondásaival a halandó embereknek. S itt meg kell jegyeznünk, amit már kijelentettem: nevezetesen, Elihu itt nem Isten ama tanításáról beszél, aminek világosnak és könnyűnek kell lenni a számunkra. Mert Isten (ahogyan Ézsaiás prófétán keresztül kijelenti, Ézs45:19) nem leplezve beszél hozzánk, s nem a semmiért mondja azt sem, hogy keressetek engem. S ha az Ő Ígéje sötét nekünk, az nem az Íge miatt van, hanem a vakság miatt, ami a mi tompa értelmünkben rejlik. Mert a tanítást, amit Isten tár elénk, s ami a Szentírásban foglaltatik, joggal nevezik világosságnak. Elihu tehát itt azokról az elhatározásokról beszél, amiket Isten az Ő titkos céljaival kapcsolatban hoz meg. Mert (mint már elhangzott), Isten az Ő Ígéjének elénk tárása során tekintettel van a képességeinkre, melyek nagyon csekélyek, közben pedig megtartja magának azokat a dolgokat, amiket most még nem lennénk képesek felfogni, mivel ezek nem lennének hasznosak az üdvösségünkhöz. Nem azt jelenti ez, hogy Isten gyönyörködik a tudatlanságunkban, hanem tudja, mi a jó nekünk. Ezért meg kell elégednünk az Általa megszabott mértékkel, s várnunk kell, amíg eljön a teljes leleplezés napja, amikor majd tudni fogjuk azokat a dolgokat is, amik most még rejtve vannak. Ezért húzzunk hasznót annak megfelelően, ahogyan majd tetszik Istennek erőt adni, amíg nem szemlélhetjük nyíltan a most még rejtett dolgokat. Látjátok, mit kell valójában leszűrünk ebből a szövegből: itt nem az Isten Ígéjének arról a megtárgyalásáról van szó, amit naponta hallunk és amit tanítani kell nekünk, hanem azokról a titkokról, amiket megtart Magának, s nem tár fel egyelőre az embereknek, mert nem képesek azokat felfogni. Korábban azt mondta, hogy Isten nem válaszol meg minden szót, azaz az embereknek, akik semmik, nem szabad Istent számadásra szólítani a tettei miatt, hogy előre tudassa velük, miért cselekszik ezen vagy azon a módon. Most hozzáteszi, hogy *Isten egyszer vagy kétszer fog szólni és az emberek nem fogják Őt meghallani*. A legrosszabb a számunkra, hogy sok tétel van Istenről, amiket a hatásaikból mutat meg, de amiknek az oka ismeretlen, s jóllehet Isten úgymond a saját tulajdon szájával mondja ki ezeket, néha mégsem hallják. Azaz, amikor olyasmiről van szó, amit az emberek egyelőre még nem fognak fel, s amelyek úgymond el vannak temetve a számukra az utolsó napig. Igaz, hogy ezt a mostani mondatot különféleképpen magyarázzák. Egyesek úgy értik, hogy Isten egyszer fog szólni, azaz mond egy szót és nekünk arra kell támaszkodnunk; hogy ketten jönnek majd ellene, de Ő nem kegyeskedik törődni velük, és így tovább; hogy az embereknek nem szabad azt gondolniuk, hogy hatálytalanítják Isten rendelkezését, mert az mindig elvitathatatlan marad. Ez igaz. De ami Elihu dolgát illeti, már mondtam nektek, hogy folytatnunk kell, amit a legutolsó prédikációban érintettünk, nevezetesen, hogy Isten nem ad számot egyetlen szaváért sem. Elihu tehát megadja Neki a szabadságot a szólásra és annak elmondására, hogy mit akar, és pedig úgy, hogy az emberek ne kritizálhassák azt. Voltak, akik ezt arra vonatkoztatták, amit Elihu hozzátesz, nevezetesen, hogy *Isten éjjeli látomásokban szól az emberekhez, amikor az álom nyugtalanítja őket, de beszél hozzájuk a büntetésekkel is*. Úgy

tűnik nekik, hogy itt kétféle beszédmodot említ, amit Isten használ: néha ihletek útján jelenti ki Magát, néha pedig a kezével érinti meg őket. De ez nem tartozik a tárgyhoz és erőltetett jelentés. Továbbá nem kell sokat törnünk a fejünket a magyarázatok különbözőségének kutatásával, látva, hogy a természetes jelentés világos a számunkra. Ezért kövessük azt, amit már kijelentettem: Isten egyszer vagy kétszer fog szólni, de nem fogják megérteni. Tudjuk hát, mit akart Elihu mondani, most annyi maradt, hogy ezt a saját okulásunkra fordítsuk. De hogyan? Először is, ismerve a csekélységünket, mert mi az oka annak, hogy az emberek oly sokat foglalkoznak azzal, hogy úgy kutassanak és keressenek, hogy semmi ne kerülje el a figyelmüket, mint az, hogy képeseknek érzik magukat kitalálni minden dolgot? De ha valaki nagyon jól megzabolázott, ezért semmit sem próbál meg magától, akkor többé nem lesz olyan büszke és fennkölt, hogy nagyon mértéktelenül kutassa Isten titkait. Ezért, hogy konkrétan ebből a szakaszból húzhassunk hasznot, először is alázkodjunk meg, elismerve, hogy az értelmünk csekély és kezdetleges. Jegyezzük ezt meg. Másrészt vegyük azt is fontolóra, hogy Isten titkos ítéletei félelmetes pincebörtönök (Rm11:33), az Ő útjai felfoghatatlanok, s nem törvényes az emberek számára mélyre behatolni azokba, hanem meg kell elégednünk azzal, amit kijelent. Látjátok tehát a második pontot, amit meg kell jegyeznünk: amikor Isten fenségére gondolunk, ámulva kell azt tisztelnünk, és arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nem vagyunk képesek mindent tudni és felfogni, ami Benne van. Hiszen hová vezetne az? Mi itt a Földön csúszunk-mászunk, s tudjuk, hogy Ő messze felette áll az egeknek. Ezt látva tiszteltjük a titkos ítéleteit, biztosra véve, hogy mindig van tekintélye kimondani és hangoztatni, amit akar, gyalázatba borítva a Neki ellentmondókat. Amikor pedig egyszer vagy kétszer szól, azaz, amikor kimutatja a jótetszését és az akarátát, az emberek semmit sem tudnak majd arról, mert kezdetlegesesek ahhoz, hogy egy szóból felfogják azt, amit Isten a céljainak megfelelően elhatározott, hanem naponta ugyanarra néznek, de mégis újból kutatnak utána, elámulnak rajta még egy vagy tíz évvel ezt követően is. S még ha egyvalamit gyakran is láttak, az oka mégis rejtve marad előttük. Ha a bennünk rejlő büszkeség nem is, a tapasztalat azonban kellőképpen megerősíti, hogy semmiféle jobb belátásra nem jutunk, csak kényszerből, mégis mindig bölcseneknek tartjuk magunkat, még ha a tudatlanságunk kellőképpen, sőt túlságosan is megmutatkozik. Mindazonáltal nem ok nélkül figyelmeztet minket ez a rész, hogy Isten az elhatározásait eltemetve és elrejtve fogja tartani. Ennek hatását naponta látjuk, s nem tudjuk, mit is mondjunk azon kívül, hogy ez csodálatos dolog, s meg kell zaboláznunk önmagunkat, várva, amíg a mi Urunk nagyobb tökéletességben jelenti ki, ami nem történik meg mindaddig, amíg nem vagyunk megfosztva ettől a halandó testtől. Látjátok hát, mit kell itt megjegyezni. S az általam már említett kitételnek megfelelően jegyezzük meg azt is, hogy itt nincs másról szó, mint azokról az ítéletekről, amiket Isten elrejt, mert egyelőre nem nekünk való, hogy teljes ismeretekkel rendelkezünk róluk. Meg van írva a 62. zsoltárban, hogy Isten egyszer szól, Dávid pedig kijelenti, hogy kétszer hallja, konkrétan, hogy hatalom és könyörület van Istenben (Zsolt62:12). Ott ne Isten csodálatos ítéleteiről van szó úgy, mint itt. Akkor miről? Azokról a dolgokról, amiket az Ő Ígéből tanulunk meg, s amik az emlékezetünkbe vannak idézve és folytonosan a szemünk elé tárulnak. Mert egy oldalról Isten érezteti velünk a nagy hatalmát, hogy féljük Őt, s az akarata szerint járunk, a másik oldalról kegyelmet ad, hogy vigasztalódjunk és örvendezzünk annak. Mi mást tanulunk naponta Isten Ígéből, mint azt, hogy Ő a Mester, akinek be kell hódolnunk és nem szabad a saját vágyainknak megfelelően élnünk, hanem Istennek kell felettünk uralkodnia és az Ő törvényének kell lenni a szabónak, ami a tanulásra fog minket. Az első dolog tehát szolgálni Istent és tudni, mit követel és mit enged meg. A második Atyánkként és Megváltónkként ismerni Őt, hogy minden bizalmunkat Őbelé vessük. S hogyan fogjuk Őt megismerni? Úgy, ha pusztán az Ő kegyelmére alapozunk, tudva, hogy nincs bennünk más, csak halál és kárhozat, s elismerjük, hogy Ő vont ki minket a halálból a pusztaságából, a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. Íme, a második pontot illetően a két dolog, amiben meg kell erősödnünk: Hozzá kell folyamodnunk menedékért, s miután a

kegyelme naponta a szemünk elé tárul, nem szabad kételkednünk abban, hogy befogad majd minket. Dávidnak ez a szövege tehát nem az ismereteink elől rejtve tartott dolgokra vonatkozik, hanem azokra, amiket Isten ki akar nekünk jelenteni és meg akar nekünk tanítani. Ezért mondja, hogy Isten szólt, azaz kinyilatkoztatta az akaratát a beszédében, így az emberek nem kételkedhetnek többé, s nem szólhatnak az ellen, amit mondott. Kétszer hallottam, mondja. Ezzel jelzi, hogy nem elegendő Istent egy pillanatig hallgatni, hanem szüntelenül az Általa mondott dolgokon kell elmélkednünk. S bár csak egyszer szól, akkor sem szabad hagyni elillanni a tanítását, hanem alaposan le kell azt rögzíteni az emlékezetünkben és meg kell tanulnunk belevésni a szívünkbe, majd korán és későn azon gondolkodni, mivel az emlékezetünk rövid. Most hát látjuk, hogy a kegyesek kötelessége annak alapos meghallgatására adni a fejüket, amit Isten mutat nekik az Igéje által, s teljes elméjükkel azon gondolkodni, biztosra véve, hogy Isten megadja nekik azoknak a dolgoknak az ismeretét, amiket elmond és megígér a jólétükért. Jegyezzük ezt meg. De ezzel együtt tartózkodjunk a további kutakodástól, s ne igyekezzünk bölcsőbbeknek lenni, mint amennyire Isten akar azzá tenni. De hogyan lehetséges ez? Az Ő iskolájában tanulva. Ha pedig Ő fenntart bármiféle titkos ítéletet Önmagának, legyünk tudatlanok azokban a dolgokban, amiket nem ad a tudtunkra, míg csak ki nem vesz minket ebből a világból. Például meg van írva, hogy Isten kormányoz mindent a gondviselésével, s Elihu ugyanezt mondja itt. Látjátok tehát, hogy Isten rendelkezik minden teremtményéről, Ő tart mindent a kezében és semmi nem történik ebben a világban véletlenül, hanem minden csak az Ő akaratának megfelelően. Ezt a tanítást a Szentírás adja nekünk, s illik ellenmondás nélkül elfogadnunk. Ha tehát megkérdezzük, hogyan és miért, s szeretnénk, ha Isten (tegyen bármit is) okát adja a cselekedeteinek, s vitába szállnánk Vele, azzal átlépnénk a korlátjainkat, ahogyan látjuk, hogy megteszik azok a varangyok, akik tele vannak méreggel és köpködik az istenkáromlásaikat Isten gondviselése ellen, ezt mondván: ha Isten rendel el mindent, akkor Ő a bűn szerzője, akkor a gonoszság Tőle származik. Íme, egy átkozott dolog. Mert meg kell maradnunk azok között a határok között, amiket a Szentírás mutat nekünk, s mivel nem vesszük észre mindennek az okát, amiket Isten tesz, s ezért furcsálljuk azokat, itt meg kell állnunk. Hasonlóan ahhoz, mint amikor a Szentírás kijelenti, hogy Isten még a világ teremtése előtt kiválasztotta azokat, akiket akart, a többieket pedig hagyta (Mk13:20, Rm6:11, Ef1:4), akkor jó okunk van teljes tisztelettel fogadni és elismerni, hogy az üdvösségünk Isten pusztá jóságából fakad, mert kiválasztott minket Magának az elhagyott és elátkozott tömegből. Továbbá, ha ebben az említett dologban elkezdünk túl magasztos spekulációkba bocsátkozni, attól összezavarodunk, mégpedig jogosan. Miért? Mert akkor többet szeretnénk tudni, mint amennyit Isten megadott nekünk, s ez olyan, mintha harcolnánk Ellene. S gondoljuk, hogy ez a gyalázatos tett büntetlen marad? Látjátok tehát, miképpen kell a gyakorlatba átültetni azt a mondatot, amiben elhangzik, hogy *Isten egyszer vagy kétszer szólt, de nem hallották meg*, azaz nem értették meg, mert az ember értelmé túl gyenge. De most térjünk rá arra, amit Elihu hozzátesz. Azt mondja, hogy *amikor az emberek lefekszenek aludni, s nyugodtan szenderegnek, Isten megszólal és megnyitja a füleiket* azzal a céllal, hogy *elvonja őket a saját tetteiktől* és megszeli őket vagy *elrejtse az emberekben levő gőgöt*, azaz letörje azt és eltemesse, vagyis *kérje tőlük a fegyelmét* vagy a tanítását a *megbüntetésükkel*. Ha keményszívűeknek látja őket, s nem fogadják el a világos fegyelmet vagy tanítást, amit Ő ad nekik, akkor elkezd verni és szelidíteni őket a vesszőjével, és erővel kényszeríti az igazságának megtanulására. Erről van itt szó valójában. Igaz, hogy Elihu a saját koráról beszél, mert már mondtam nektek, hogy ő nem abból a választott népből származott, akiket Isten kiválasztott, hogy átadja nekik a törvényét. Mert ha ő, és azok, akiket beszélni hallottunk, valamint maga Jób is Mózes kora után éltek volna – ami egyébként bizonytalan – akkor nem lettek volna Isten egyházának a tagjai. S a tudás, amivel rendelkeztek, rendkívüli módon adatott meg nekik, mert Istennek tetszett ihletni őket. S ez az oka annak, amiért azt mondja, hogy Isten ihleti az embereket az álmok útján. S amikor alszanak, Isten mondhatni fülön fogja őket és figyelmeztetést ad nekik, hogy gondolkodjanak azon. Igaz,

hogy Isten minket is ihlet, s bár mi halljuk a szavait a tanulásunkhoz, s rendelkezünk a Szentírással, amit olvashatunk, Ő mégsem szűnik meg minket figyelmeztetni megannyi szívfájdalmat adva nekünk, amik ugyanannyi visszahívást jelentenek Hozzá, amikor eltévelyedünk. Hiszen látjuk milyen sokan temeti el az említett tudást, és igyekeznek minden eszközzel megfélemezni Istenről. De Isten jön és bennünk kutakodik. Ezért amikor bármiféle sarkantyúzást érzünk és felkorbácsoló gondolataink támadnak, értsük meg, hogy Isten idézi Magát az emlékezetünkbe, mert hajlamosak vagyunk megfélemezni Róla, és mondhatni brutálisakká válni. S különösen éjszaka, amikor egyedül vagyunk, s az értelmünk visszatér hozzánk, mert nem kóborolunk ide-oda, ha akkor támadnak mély gondolataink, melyek olyan súllyal esnek nálunk a latba, hogy izzadni vagy reszketni kezdünk, vagy ha az elménk annyira nyugtalan, mintha a kőpadra vonta volna, akkor Isten az, aki ebben az esetben munkálkodik, s Maga elé idéz minket, mert látja, hogy mondhatni szökevények vagyunk. Mint egy fiatal fiú, aki elhagyja az atya házát és elrohan, mint egy, a levegőben szállongó madártoll. Isten tehát lát minket eltévelyedni és haza hív minket éjjeli látomásokkal. Igaz, ezek nem olyanok lesznek, mint amiket Elihu, Jób, Elifáz és mások kaptak. De miért? Mert nekünk megvan az a segítségünk, aminek ők híjával voltak, tudniillik az Isten Ígéje, amit prédikálnak nekünk, mi pedig halljuk. Így jelenti ki Magát nekünk Isten, mert a kezünkben van az Ő törvénye, a próféták és az evangélium, s a füleinkben folytonosan cseng a tanítás, amit prédikálni akar nekünk. Ezért nem szabad mások tanítási módszerei után néznünk, akiknek nincs sem Szentírásuk, sem prédikációik. Mindazonáltal látjuk, hogy Isten néha azon a módon munkálkodik egyesekkel. De hogy rövid legyek, meg kell itt jegyeznünk, hogy jóllehet Isten nem küld ránk olyan látomásokat, amilyenek az ősatyáknak voltak, emiatt nem szabad elégedetleneknek lennünk vagy zúgolódnunk. Mert az nagy hálátlanság lenne, hiszen tetszett Istennek más, a számunkra alkalmasabb eszközökkel kijelenteni Magát nekünk. Vannak kíváncsiak, akik azt kérdezik, miért nem jelenik meg Isten a mennyből úgy, mint a korábbi időkben, s miért nem teszi azt, amiről Mózes beszélt (4Móz12:6), nevezetesen, hogy látomásokban, képekben és álmokban szólt a prófétákhoz. S azért, mert manapság rendelkezünk az Ő akaratának teljes kijelentésével. Nem volna felesleges, hogy Isten megjelenjen nekünk úgy, mint a korábbi időkben tette, látva, hogy más eszközt adott nekünk, és ha nem vetjük meg az Ő Ígését, ami a kezünkben van, akkor kellően, teljes mértékben és tökéletesen taníttatunk abból? Tanuljunk hát meg megelégedni ezzel a móddal, amit Isten a mi tanításunkhoz rendelt el. Aztán azt is jegyezzük meg, hogy a látomások által történő megjelenése az ősatyák előtt azért történt, mert nekik még nem volt írott törvényük. A próféták előtti megjelenésére pedig azért volt szükség, mert teljesebb kijelentését kellett adnia az akkor mg homályos dolgoknak. Most azonban, amikor Isten igazsága világos és szemmel látható a számunkra, az elmúlt korok látomásait a hitünk megerősítéseként kell fogadnunk, tudva, hogy ezek ugyanabból a forrásból származtak. Ezért járjunk abban az egyszerűségben, amiben Isten akar minket tartani. Jegyezzük ezt meg. Másodszor, vegyük fontolóra Isten jóságát, hogy miután átadta nekünk írott formában az Ő Ígését, s embereket támasztott annak magyarázására, mégis megérint és ösztökél belülről a Szentlelkével, lelkiismeretfurdalást és ihletést adva nekünk. Most, amikor Elihu hozzáteszi, hogy *Isten a tanítását az emberekben azzal pecsételi el, hogy a kezével bünteti őket*, az olyan cikkely, amit nagyon érdemes észben tartani. Mert itt azt mutatja meg nekünk, hogy amint mondják, Istennek a keze megannyi csapásával kell elkezdenie hozzánk beszélni. De miért? Mert olyan kegyelmes hozzánk, hogy gyengéden hívogat az Ígéjével, s mikor látja, hogy ez a gyengédség haszontalan, akkor nagyobb hevességet alkalmaz a megszelídítésünkre, mert megfedd bennünket a bűneinkért, megrettent és ítéletre szólít, hogy óvakodjunk és fogjuk vissza magunkat, s mondhatni leverve megvalljuk a nyomorultságunkat, esedezünk bocsánatért és sajnálkozunk, hogy megtisztíthasson a hibáinktól. De használta ezeket az eszközöket? Azaz, munkálkodott azon, hogy a cselekedeteinek édességével és kedvességével visszavezessen Magához? Mi ugyanolyanok maradunk, mint annakelőtte, s makacsokká válunk a keményszívűségben. Ezért

kell felemelnie a hatalmas kezét, és ránk rontania és sújtania mintegy kalapáccsal az üllőre, amikor látja, hogy annyira kemények vagyunk, hogy a szavai nem jutnak el a fülünkbe. Ezt akarta Elihu mondani. Igaz korábban azt mondta, hogy *Isten megnyitotta az emberek füleit* (valóban, hisz jól tudjuk, hogy Isten a titkos hatalmával munkálkodik bennünk, amikor az itt említett ihletet küldi). De ezért teszi ezt most hozzá, mert úgy megrészegegnénk, hogy nem is lenne bennünk más élet, csak amivel átadnánk magunkat a dínomdánomnak. Látjuk, miképpen húzódnak el az emberek Isten jelenlététől, amennyire csak tőlük telik, s igyekeznek beletévedni minden hiábavalóságba. Isten tehát megnyitja a füleinket, amikor úgy érint meg bennünket, hogy el kell gondolkoznunk önmagunkon. Egy tolvaj is, aki megkeményedett a gonoszágában és azt találta a szívében, hogy az igazság minden emlékezete eltöröltetett, mindazonáltal nem kerül el, hogy szúrások és szívfájdalmak érijék. S honnan jön ez? Onnan, hogy Isten megnyitja a füleit. Jegyezzük meg azonban, hogy Isten bennünk a füleink kétszeres megnyitásán munkálkodik. Mert néha azért nyitja meg a füleinket, hogy rákényszerüljünk annak észrevételére, amit Ő mond. Mindennek ellenére mégsem szűnünk meg makacskodni, s visszautasítani az Általa adott tanítást és helyesbítéseket, így nem fogadjuk el a megváltoztatásunkra irányuló büntetéseket az Ő kezéből. Létezik a füleinknek másik megnyitása is, ami jobb: amikor Isten meglágyítja a szívünket, ezért tudatosan elfogadjuk a mondásait, és odafigyelünk azokra, s teljesen átadjuk magunkat az Ő tanításának. Amikor elhangzik, hogy *Isten megnyitja az emberek füleit*, azt nem úgy kell érteni, hogy minden ember válogatás nélkül taníthatókká teszik magukat az Ő számára, s mindenki hajlik engedelmeskedni Neki. Nem, az elvetettekről és Isten gyermekeiről egyformán beszél. Mert az elvetettek fülei is megnyílnak némileg, mivel elkezdik (akaratuk ellenére), hogy Isten szól hozzájuk. Mivel azonban lerázzák ezt a gondolatot és lábbal tipornak rajta, ezért továbbra is mindig süketek maradnak. Közben a jó emberek hasznot húznak ebből, mert ők tudják, hogy nincs küzdés Isten ellen, mert tudják, hogy ez nem küzdelem Isten ellen. S ahol Elihu hozzáteszi, hogy *Isten elpecsételte a tanítását*, akkor azokról beszél, akik annyira tompák a sarkantyúzásra és oly makacsok, hogy Isten nem képes legyőzni őket az Ígétével. Ezért azokat, akik leráznak minden tanítást, más módon kell kényszeríteni Isten beszédének meghallására: nevezetesen, Istennek el kell kezdenie verni őket, s kemény csapásokkal kell tanítania őket, és erővel kell megmutatnia, hogy Ő a mesterük. Látjuk tehát, miképpen kell értelmezni ezt a szakaszt. Ezért jegyezzük meg jól az Elihu által itt használt beszédmódot, miszerint *Isten a büntetésekkel írja alá vagy pecsételi el a tanítását*. Itt azt mutatja meg, hogy a büntetések arra szolgálnak, hogy a tanításnak tekintélyt adjanak, amikor az emberek elvetik azt és nem veszik számításba. Ez pedig nem lehetséges, csak úgy, ha az Isten Ígétének tanításai párosulnak a büntetéseivel. Mert ha Isten csak verne anélkül, hogy bármit közölne az akaratáról, micsoda dolog lenne az? Ezért kell a megostorozásunkkal tanítania minket. S miért? Mert ha egy atya elveri a gyermekét, s a hajánál fogva húzza, s meg is tapossa, ám soha nem mond egyetlen szót sem neki, a gyermek végleg kétségbeesik, mert nem tudja, mit akar az atyja, s azt sem, miféle harag zúdul rá, ezért a gyermek soha nem lesz jobb. De ha atyja azt mondja neki: te rakoncátlan fiú, nézd meg mit tettél, s ezért veri meg, akkor a gyermek felfogja, hogy atyja utasításai a javát szolgálják, s megtanulja felismerni a hibáját, hogy nem úgy engedelmeskedett neki, ahogyan kellett volna. Íme (mondja ő) mivel nem fogadtam el atyám egyetlen szavát sem, ezért elpecsételi a nekem adott tanítást. Ugyanígy bánt Isten is az emberekkel. Nem azt jelenti ez, hogy minden embernek megadja a kegyelmet az Ő Ígétének prédikáltatásával és a Szentírás olvasásával, hanem felkelti bennük a lelkiismeretfurdalást és a szívdobogást, amikről korábban beszéltem. Mert ahogyan szent Pál mutatja meg a Róma levél második fejezetében, úgy mi is kellőképpen érezzük a természetünkénél fogva, hogy nincs ember, akinek nincsenek belső feljegyzései a saját lelkiismeretében (Rm2:15). Így tehát Isten annyira jelenti ki az akaratát az embereknek, amennyire szükséges ahhoz, hogy menthetetlenek legyenek. Emellett pedig, mivel látja, hogy az emberek nem engedik magukat tanítani a keze által, hanem becsukják a füleiket, illetve

semmiségnek tekintik a tanítását és kigúnyolják a figyelmeztetést, amit ad nekik; mivel az emberek ezen a módon feledkeznek meg magukról, Isten dolga elpecsételni a tanítását és teljes tekintélyt adni annak. Így amikor az emberek ostromoztatnak, elismerhetik önmagukban és mondhatják: nagyon jó, most látom, hogy Isten megmutatja nekem a hatalmát, mert nem tiszteltem azt és nem tiszteltem úgy a fenségét sem, ahogyan kellett volna. Ezért most elkerülhetetlenül meg kell ismernem, és jobban fontolóra kell vennem a tanításait, mint azt eddig tettem. Mert mi másért kapom a verést és miért sújt a baj, még mielőtt gondolnék arra? Azért, mert elhitettem magammal, hogy képes vagyok elkerülni Isten kezét. Most azonban szorosan fogva tart, s ebből látom, hogy a tanítását pecsételi el nekem, azaz mondhatni olyanná tesz, hogy el kell kezdenem fogcsikorgatva bár, de gondolni Rá és jobban tisztelni Őt, mint az eddigiekben tettem. Ezért hát tanuljuk meg, hogy valamikor csak ostromoz minket Isten, vagy bármilyen büntetést küld ránk, akkor fontolóra kell vennünk, hogy mindez egyúttal pecsét is azon a figyelmeztetésen, amit korábban adott nekünk. Ha egy bizonyíték nincs lepecsételve, az emberek majd kételkednek abban, s ha ezzel hozakodnak elő, azt fogják mondani, hogy nem hisznek annak, mert nem hiteles. De ha van rajta pecsét, akkor kétségtelen, hogy elégséges okirat, amit el kell fogadni. Ezért jegyezzük meg, hogy Isten ugyanígy munkálkodik a megbüntetésünkkel, amivel elpecsételi a tanítását. Mert ha nem prédikálnák közöttünk az evangéliumot és nem volna semmiféle törvényünk, sem semmi másunk, csak a saját lelkiismeretünk, ahogyan a pogányoknak és a törököknek, akkor is lenne elegendő figyelmeztetésünk Isten akaratáról, s elegendő tudásunk arról, ha ugyan nem fojtanánk el szándékos akaratossággal. Látva azonban, hogy olyan bensőségesen beszél hozzánk mind a törvényében, mint a prófétáiban, de különösen Jézus Krisztus száján keresztül, akkor, ha a magunk részéről olyan kemény szívűek és makacsok vagyunk, hogy nem fogadunk el semmit, akkor csoda, ha a mi Urunk megannyi csapást mér ránk, és erővel kényszerít arra, hogy Hozzá menjünk? Ezért ne szomorodjunk meg túlságosan a megpróbáltatásaink miatt, mint teszik azt sokan, akik mikor Isten ostromozza őket, jobban felzaklatódnak, mintha soha nem ismerték volna Isten Ígését. De ezt a tudást, amivel rendelkezünk, nekünk is keservesen kell átadni, mert Isten szólt hozzánk, és csalogatott Magához a tulajdon szent szájával, mi viszont visszahúzódunk Tőle és nem kegyeskedünk egy lépést sem lépni előre. Így hát vajon nem kétszeres verésben kell részesíteni minket, amikor nincs más bennünk, csak rugdalózás és rángatózás? Tanuljuk hát meg az Isten által ránk küldött büntetéseket nyugodt elmével fogadni, s vegyük fontolóra, hogy az ostromozása nem hiábavaló. Miért? Mert jegyezzük meg: ha a tanítása olyan tekintélynek örvendene közöttünk, mint kellene, azaz, ha taníthatók és lágyak lennénk a pásztorunk követésében, mint juhok és bárányok. Amint Isten megszólal, nekünk a szívünkbe kell vésni a szavait, és ragaszkodnunk kell azokhoz. De mi vagy elkezdjük azokat kitörölni, vagy a füleink süketek, illetve az egyik fülünkön bemennek, a másikon pedig ki. Látjuk tehát, hogy közülünk egyesek nem tisztelik Isten Ígését, mások nyíltan küzdenek ellene, megint mások gúnyolódnak rajta, ezért Istennek el kell kezdenie elpecsételni azt. De hogyan? A csapásokkal. Látjátok hát, hogy a bajok, amiket Isten ránk küld, az ő pecsétjei. De azért küldi ránk, hogy a természetünk szerint kemény és fájdalmas büntetéseket elviselhetőkké tegye a számunkra. Jegyezzük meg jól, amit Elihu mond itt: nevezetesen, hogy *Isten el akarja vonni az embereket a saját tetteiktől és elrejtse a kevélységüket*. Ezzel azt fejezi ki, hogy amikor Isten elpecsételi a tanítását a csapásokkal, akkor nemcsak az Ígését akarja felmagasztalni, hogy annak teljes legyen a fensége, hanem ezzel mozditja elő az emberek üdvösségét is. A célnak tehát, amire Isten törekszik megbüntetésünkkel, olyan édesnek kell lennie a számunkra, mint a cukornak a keserűség enyhítéséhez, ami a bajokban mutatkozik meg. Látjátok tehát, hogy Isten csapásait nehéz elhordozni. Igen, tényleg. Mert mi visszahúzódunk mindentől, amit nem szeretünk. Aztán Isten haragja is rettenetes a számunkra. Nos, valahányszor csak megbüntet minket Isten, az annak a jele, hogy haragszik ránk, így nem is tehetünk egyebet, mint megrettenünk, megszorodunk és kétségbe esünk. Isten azonbanba megédesíti mindezt, megmutatva nekünk, hogy mi a végcél,

amire törekszik. Ez pedig nem egyéb, mint hogy a tulajdon kezével akar minket formálni, s minden igyekezete arra irányul, hogy kövessük Őt és engedelmeskedjünk Neki. Látjátok tehát, mit tesz hozzá Elihu, amikor azt mondja, hogy *Isten el akarja vonni az embereket a saját tetteiktől*. Nos, mikor ezeket a szavakat mondja, akkor nem általánosan ért mindent, amit csak az emberek a kezükbe vesznek, hanem csak azokat a dolgokat, amit elhamarkodottan tesznek a maguk feje után járva. Mert tudjuk, hogy Isten minket munkálkodásra teremtett minket, s nem hogy lustálkodni vagy tétlenkedni, hanem azt akarja, hogy minden foglalkozzon azzal, amire képes, és fontolóra kell vennünk, mivel szolgálhatjuk Istent és a felebarátainkat. Mindenkinél erre kell adnia magát a kapott képességeinek megfelelően. Így amikor Isten ostromoz minket, akkor nem a cselekedeteinktől akar elvonni, azaz úgymond nem akar minket végleg haszontalanokká tenni. Igaz, hogy amikor lever minket egy betegség, a karjaink és a lábaink mintha töröttek lennének, s az embereknek kell elkezdni minket kiszolgálni: mi vagyunk a világ terhére és nem vagyunk képesek semmiféle szolgálatot sem ellátni. Isten azonban mégsem von el végleg minden cselekedetünketől, mert a türelem is cselekedet, amit Isten mindennél többre tart. Így tehát (röviden szólva) Isten nem von el minden cselekedetünketől amikor megostoroz, hanem itt azokról a cselekedetéről van szó, amik olyan bolond vállalások, amikbe az emberek maguktól vágnak bele. Mert ha Isten egyedül hagy minket és szabadjára engedi a zabláinkat, milyen bátran gyakoroljuk ezt vagy azt? Semmi sem képes megállítani minket, még a mennyet és a földet is eltörölnénk. Meg kell tennem ezt (mondjuk) és ezt az utat kell járnom. Látjuk, hogy manapság a fejedelmek olyasmiket vállálnak fel, mintha minden a kezükben lenne, s úgymond új világokat akarnának megalkotni. S a gőg, ami megmutatkozik ezekben a nagy emberekben, feltűnik az alacsonyabb rangúakban is, mert ezek a skorpiók szerepét játsszák, akik tekergetik a farkukat a mérgük szétszórása végett. Közöttünk nincs senki, legyen akármilyen alacsony rangú, aki ne kezdene bele kalandos dolgokba. Ezért kell Istennek visszahozna minket ezen a módon, azaz vissza kell rántania az elhamarkodott cselekedeteinktől a bajok ránk küldésével. Ezért (azt mondom) jó okunk van jó vigasztalást méríteni abból, ha Isten ostromoz bennünket. Mert látva, hogy olyan makacsok vagyunk a természetünkkel fogva, hogy a saját szabad akaratunkból soha nem járulunk Hozzá, mi lenne velünk, ha nem kényszerítene minket erővel? Ezért fontolóra véve, hogy az emberek a maguk természetéből világosan szembe mennek Isten akaratával, s vadállatok módjára rúgnak ki a hámból, értsük meg, hogy Istennek vissza kell fognia minket. S mivel tudjuk ezt, adjuk Neki dicsőséget azért, mert nem enged minket vad csikók módjára futkározzunk, hanem folytonosan megzaboláz az Iránta való engedelmisségben, sőt csapásokkal meg is szelídít, amikor látja, hogy túl nagy a heveség bennünk. Íme, mit kell magunkkal vinnünk ebből a szakaszból. De jegyezzük meg, amit Elihu végül hozzátesz: *Isten el akarja rejteti az emberek gőgjét*. Mert ezzel megmutatja minden vállalkozásunk forrását, ami nem más, mint a bennünk levő gőg. Mi hát az oka annak, hogy az emberek ugrándoznak és feldobálják magukat a levegőbe rugdalózva és rángatózva? Pontosan az az ostoba elbizakodottság, ami elvakítja őket. Hisz ha az emberek ismernék magukat, akkor kellően szelídek lennének. Azonban csodálatos fickóknak képzelik magukat. Nem tudják, hogy az Isten iránti engedelmisségre születtek és lettek megteremtve. Ezért hát amíg ez a gőg meg nem csappan bennünk, túlságosan bátrak leszünk és gyorsan eltévelyedünk, ezért, ha Isten vissza akar vonni minket a vállalkozásainktól, akkor először is a gőgnek ezt a bennünk túlságosan is eluralkodott betegségét kell orvosolnia. S itt konkrétan a gőgünk elrejtését említi. Nem azt jelenti ez, hogy elegendő pusztán elrejteti azért, hogy ne mutakozzon meg, hanem Elihu ugyanazt a hasonlatot használja, amit mi is gyakran használunk az embereket illetően a megszégyenítésük végett. Mintha valaki azt mondaná: menj, rejtőzz el, mint egy gonosztevő, olyasvalaki, aki a hatalmas bátorság látszatát keltette, de akit a feddésekkkel úgy meg kell szégyeníteni, hogy többé ne merje mutogatni magát, hanem arról legyen híres, hogy elrejtőzött a saját házában. Íme, miképpen kell a gőgjét mondhatni meggátolni. S ugyanezen a módon munkálkodik Isten is velünk. Mert amikor egy bölcs ember szerepében kezdünk el

tetszelegni, az ostobaságunk elárulja önmagát, s Isten nem engedi, hogy a gőgünk állandóan rejtve maradjon, hanem az is a napvilágra kerül. Nos, amikor ezt látjuk, mit cselekszik Isten? Ostoroz minket azzal a céllal, hogy meglágyítson. De teszi ezt a mi gyalázatunkra, azaz felpofoz és ezzel olyan szégyenbe hoz, hogy észrevesszük a magunk gyalázatát és elkezdünk elrejtőzni, mint az erkölcstelen semmirekellők, akik mértéktelenül és ésszerűtlenül kezdték felmagasztalni önmagukat. Látjátok hát, mire gondolt Elihu. Ezért Isten nem takargatta az emberek büszkeségét, hanem a porba döntötte és megtaposta azt, mégpedig úgy, hogy az emberek megszégyenültek, pedig először bátrak voltak, azt képzelve magukról, hogy csodákat tudnak tenni. Ezért most jegyezzük meg: Isten páratlan kegyben részesít, amikor szól hozzánk, látva, hogy ha nem tanítana minket, nyomorult, okatlan állatok maradnánk. Azután szívfájdalmakat küld ránk, hogy az elevenünkbe vágjon. Ha ezek nem tesznek nekünk jót, s utána a kezével sújt le ránk, legyenünk biztosak abban, hogy ez azért történik, mert kemények és makacsok voltunk, ezért úgy kell minket megszeliidíteni, mint a vadállatokat. Mindazonáltal vegyük fontolóra, hogy mindezek egyben Isten pecsétjei is, amikkel elpecsételi és megerősíti az Ígéje által adott figyelmeztetéseket. Ezért tartsuk ezeket nagyra és fogadjuk türelemmel, látva, hogy a jólétünk és az üdvösségünk előmozdítását szolgálják. S egész életünkbe se vágyjunk másra. csak arra, hogy igazi gyermekeinek mutakozhassunk és teljesen átadhassunk magunkat az Iránta való engedelmességre és az Ő szolgálatára.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket velünk az eddigieknél jobban. Mivel pedig a házanépének választott minket, minden módon vágyunk az Ő kezének irányítására teljes egyszerűségben és hódolatban. S miután Ő lobbantotta lángra az Ígéje világosságát közöttünk, az kormányozzon minket mindvégig, s az elménk maradjanak meg olyan tisztaságban, amilyenben kell ahhoz, hogy naponta növekedhessünk és gyarapodhassunk az Ő Ígéjének ismeretében, míg el nem jutunk oda, ahol teljesen és tökéletesen szemlélhetjük az Ő dicsőségét, s elváltozhatunk arra. S noha most megannyi csatán kell keresztülmennünk, s éreznünk kell, mekkora nyomorúságnak vagyunk kitéve ebben a világban, mégis tartson fenn minket az Ő ereje minden kísértés legyőzése végett, hogy az Ő jósága erősítsen meg, és járjunk egyre inkább az Iránta való engedelmisségben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet stb.

A százhuszonötödik prédikáció, ami a negyedik a harmincharmadik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a 16. és 17. verseket, majd az utána következő szakaszt tárgyalja

Jób33:18-25

18. Visszatartja lelkét a romlástól, és életét, hogy azt fegyver ne járja át.

19. Fájdalommal is bünteti az ő ágyasházában, és csontjainak szüntelen való háborgásával.

20. Úgy, hogy az ő ínye undorodik az ételtől és lelke az ő kedves ételétől.

21. Húsa szemlátomást aszik le róla; csontjai, a melyeket látni nem lehetett, kiülnek.

22. És lelke közelget a sírhoz, s élete a halál angyalaihoz.

23. Ha van mellette magyarázó angyal, egy az ezer közül, hogy az emberrel tudassa kötelességét;

24. És az Isten könyörül rajta, és azt mondja: Szabadítsd meg őt, hogy ne szálljon a sírba; váltságdíjat találtam!

25. Akkor teste fiatal, erőtől duzzad, újra kezdi ifjúságának napjait.

Tegnap láttuk, hogy Istennek el kell kezdenie erővel elvonni minket a bolond vállalkozásainktól, mert a természetünkénél fogva olyan vakmerőek vagyunk, hogy nincs semmi, amibe bele ne keverednénk. Ha Isten csak figyelmeztetne bennünket arra, hogy legyünk szelídek, és ne törtecsünk előre elhamarkodottan, az nem volna elég. Mert olyan bolond bátorság van az emberekben, amit nem lehet, csak nagy erőszakkal megrettenteni, ahogyan az embernek láncokkal kell lekötnie egy vadállatot. Istennek tehát úgy kell elkezdenie bánni velünk, ahogyan ebben a szövegben látjuk: azaz, az ember soha nem fordul el a vállalkozásaitól, hacsak Isten nem veri őt le súlyos csapásokkal. S mi ennek az oka? Pontosan a gög, mint már megmondtuk. Ezért amíg az emberben a természeténél fogva benne rejlő gögöt le nem verték és meg nem taposták, addig mindig hetvenkedni fog és elindul erre vagy arra, sőt, egyenesen elrohan, mint a vadállatok. egyezzük hát meg jól, hogy a fő dolog, amit meg kell tennünk a megpróbáltatásaink során az, hogy megtanuljunk megalázkodni és ne legyünk olyan bolondok és túlságosan bátrak, hogy többet magunkra vállaljuk, mint amennyit Isten enged megtenni, hanem járjunk az Ő kormányzása alatt, mindig az Ő szájából kérve a tanácsot, ahhoz tartva magunkat, amit parancsol és egyáltalán ne tegyük próbára a magunk erejét és hatalmát. Látjátok tehát a leckét, amire éjjel-nappal emlékeznünk kell, amikor Isten ostoroz minket. De Elihu még jobban kifejezi az általam említett dolgot, miszerint Isten a jólétünket mozdítja elő a megalázásunk említett eszközével. De hogyan van ez? Mivel az emberek pusztulására és tönkremenetelére van, ha ennyire felfuvalkodnak, s a megengedettnél jobban felmagasztalják magukat. Ezért nincs más módja kivonni őket az árokból, s visszatartani őket a halálos bukástól, mint az, ha Isten tartja őket vissza a csapásokkal. S látjátok, mi az oka annak, hogy *nem szállunk a sírba*: az, hogy Isten ostoroz minket. De Elihu ezzel együtt azt is megmutatja, hogy milyen durva ez az orvosság, amikor kimondja, hogy *megemésztí a testünket, így más nem lesz többé emberi formánk, hanem olyanok leszünk, mint a földből kiásott holttestek, s a csontjaink zörögnek*, s még levegőt sem tudunk venni, mert *folyamatos kínok között vagyunk*, nincs enyhülés a számunkra, hanem Isten olyan szélsőséges módon üldöz, hogy már-már elviselni sem bírjuk. Ő tehát megmutatja, hogy Isten nem képes az első csapással elnyerni az emberek kezéből azt a kíváncsi dolgot, nevezetesen, hogy ők felismerjék, mennyire nyomorultak és gyengeséggel teltek, s ezért meghajoljanak Előtte, hanem erős kézzel és folyamatos kínzásokkal kell levernie bennünket, különben soha nem fogunk engedelmeskedni és behódolni Neki. Íme

a két dolog, amiket meg kell jegyeznünk. Ami az elsőt illeti, tanuljuk meg türelemmel hordozni a bajainkat, mivel látjuk, hogy orvosságként és gyógyírként szolgálnak. Vajon kis dolog az, ha kivonnak minket a sírból? Ezek a szavak nemcsak a testi halálra vonatkoznak, ami elmúlik, hanem (egy hasonlattal) az örök kárhozatra is, amit itt *gödörnek* vagy *sírnak* nevez. Készek vagyunk hát úgy elbukni, hogy ne csak a kezünket vagy a lábunkat törjük, ki, sőt ne csak akár a nyakunkat, hanem elpusztuljunk örökre, kitöröltessünk az élet könyvéből és ki legyünk vágva a mennyek országából? Íme, milyen állapotra juttat a gögünk. Mert amíg a levegőben villogunk és azt gondoljuk, hogy minden erőnk megvan és a magunk fantáziája szerint építkezünk: azt mondom, amíg efféle ostoba vakmerőség ural bennünket, addig mindig készek vagyunk megbotlani és elpusztulni. De Isten megkönyörülve rajtunk olyan orvosságot küld, amiről tudja, hogy hatásos, ez pedig nem más, mint az, hogy megostoroz és megvesszőz minket. Ha zsörtölődünk és nem vagyunk türelmesek, amikor Isten így büntet bennünket, az vajon nem rendkívüli hálátlanság, amikor nem engedjük Istennek, hogy orvosolja a pusztulásunkat és elvonjon minket attól? Jegyezzük hát meg jól: a Szentlélek itt édesekké és szeretetre méltókká akarta tenni Isten büntetéseit, hogy csendesen tűrjük azokat, amikor ránk küldi. Jegyezzük ezt meg. Bizony, ez furcsának fog tűnni a testi értelem számára. Mert [a testi értelmünk ezt fogja mondani:] nem tudott volna Isten jobb eszközökkel gondoskodni a jólétünkről, mint a kínzásunkkal ezen a módon? Vajon a halálba kell küldenie minket ahhoz, hogy az életre hívhasson? Ez biztosan hihetetlen bánásmód, ha az ember a maga értelmével vitatja meg, s csak ostobaságnak fogja tartani, hogy Istennek meg kell ölnie ahhoz, hogy megbocsáthasson. Mert mik a csapások? Az Ő haragjának a jelei, s tudjuk, hogy minden betegség a halál hírnöke, s minden bánat, ami megfog bennünk, a megfojtásunk. De a mi Urunk bánatot, betegségeket és kínokat küld ránk, s úgy tart ezekben, mintha kínpadra vonna, amíg már nem vagyunk képesek többet elviselni, s amíg el nem csüggedünk oly módon, hogy az életünk a sírba hanyatlik. Mert ezek a szavak nem a kis bajokra vonatkoznak, amiket megszoktunk, hanem arra, amikor Isten olyan hatalmas nyomorúságra juttat, hogy semmi remény nem marad bennünk. S hogyan van ez? Istennek a halál fenekére kell minket vetnie, hogy aztán újra kihúzzon onnan? De Ő így munkálkodik és nekünk nem szabad vitába szállnunk Vele, mert mindig a bot rosszabbik végén fogunk állni. Mert kétségtelenül ez az oka annak, amikor a Szentírás azt mondja, hogy az Ő szokásos módszere, ha megöl, majd megelevenít, és a sírba visz, mielőtt életre támaszt (5Móz32:39, 1Sám1:6). Akkor értsük meg, hogy Isten itt az engedelmeségünket akarja gyakoroltatni, amikor annyira próbára tesz, hogy többet már el sem bírunk: nemhogy lélegzetet sem tudunk venni, de látszólag végleg megfulladunk. Ezért amikor a mi Urunk elvisz minket eddig a pontig, azt azért teszi, hogy a tudunkra adja: mi teljesen az Övéi vagyunk, akár el tudjuk viselni azt, hogy az Ő keze kormányozzon minket, akár nem. De bármire is menjen a világ, amikor kísértések érnek a bajainkban és a bánatunkban, jusson eszünkbe ez a mondat vigasztalásképpen: íme, meg van írva, hogy Istennek az emberek sírba vitelével az a szándéka, hogy újra kivonja őket onnan, s a testük felemésztése után ismét helyre akarja állítani azt. A rendkívüli kínjaikkal pedig vigasztalni és megnyugtani akarja őket. Ezt látva ragadjuk meg ezt a vigasztalást, s legyen az elég a szomorúságunk enyhítésére. Ne csüggedjen el a szívünk, még ha látszólag végleg elhagyottakká is lettünk, hanem mindig menjünk tovább és tovább ennek a tanításnak az erejében, s tanuljunk meg felemelkedni általa, még ha a pokolba vetettek is bennünket. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk. Utána pedig, amikor Elihu hosszasan ecseteli Isten büntetéseit, azt annak megmutatása végett teszi, hogy milyen félelmetes az Ő haragja. S az is nagyon hasznos lecke a számunkra. Mert közölünk ki gondol Isten haragjának nagyságára úgy, ahogyan a Szentírás beszél róla? Mózes énekében ezt olvassuk: ki ismeri a Te haragod nagyságát? S kétségtelen, hogy jóllehet Isten haragja mindent megemésztő tűz, mi mégsem gondolunk rá, hanem átsiklunk felette. Beszélnek róla a zsoltárok, s olvassuk az isteni szöveget (Zsolt90:11, 5Móz4:24), de nem indulunk meg tőle, és egyetlen ember sem támaszkodik rá. Mert miután nem vesszük figyelembe Isten igazságosságát, hanem

csak viccnek tekintjük, ezért kell jól megjegyeznünk a Szentlélek tanácsát, ahogyan ebben a szakaszban is meg van írva, hogy *Isten összetöri az emberek csontjait*, azaz, olyan erőszakot alkalmaz velük szemben, hogy nem marad meg bennünk semmi erő, amit ne emésztene az fel. A testük veszendőbe megy és felemészttetik, ezért nem marad más, mint a halál képmása, s az ember folytonosan olyan kínokat szenved el, amiktől más egy halottra hasonlít. Nem ok nélkül tárul mindez a szemünk elé, hanem abból a célból, hogy felrázzon minket, s amikor Isten kihirdeti az ítéleteit ellenünk a bűneink megéreztetése végett, akkor jobb, ha arra gondolunk, hogy ezek a kínok borzalmasabbak az elvárhatóknál, annak megfelelően, ahogyan a Szentírás is megannyi hasonlatot használ ezekkel kapcsolatosan. Miért hasonlítja Istent olyan oroszlánhoz, ami megtör és összezúz mindent a fogaival, és szétszaggat a mancsaival? (Ézs38:13) Ezzel nem tulajdonít Istennek olyan kegyetlenséget, ami nem illik Rá, hanem megaláz minket, mert nagyon lassú észjárásúak vagyunk és nem fogjuk fel, mi az istenfélelem, továbbá nem ámulunk el a büntetéseken, amiket azokra küld, akik felkelnek Ellene. Azért, hogy többé ne uraljon minket az említett butaság, a Szentírás Istent egy oroszlán hasonlatával állítja eléink, Aki a fogaival és a mancsaival támad ránk, s érteti meg velünk, hogy amikor az emberek ellenfeleként kíván mutatkozni, annál nincs félelmetesebb és semmi sem hasonlítható ahhoz. Látjátok hát, mire kell használnunk az itt elhangzott dolgokat, s azoknak a figyelmeztetéseknek előzetesen minket kell szolgálniuk. Aztán néha, amikor bajban vagyunk és Isten így támad ránk, akkor illik az itt elhangzott dolgokat használatba vennünk, hogy nem mi vagyunk az elsők [noha eddig így bántak velünk]. S kétségtelenül figyelemre méltó hely az, ahol elhangzik, hogy *Isten felemészti az ember egész testét*, hogy összezúzza és megtöri, hogy elnyeli és hogy megöli az embereket. De miért? Azért, hogy megelevenítse őket. S így jöllehet a haragja félelmetes a számunkra, amikor szigorúsággal látogat meg, s kénytelenek vagyunk megérezni az itt említett dolgokat, mégis megvidámít minket az üdvösség reménységével, ami az egyetlen eszköz ahhoz, hogy életre hívjon bennünket. Mivel látjuk, hogy Isten reményt ad nekünk, s nem mi vagyunk az elsők, akikkel így bánik, hanem ugyanígy kezelte a szolgálait minden időben, engedjük magunkat úgymond elnyelődni a bánatban, mint egy szakadékban. S valóban látjuk, amint Elihu nem ok nélkül beszél így, követve a Mózes korábban említett énekében foglaltakat (Zsolt90:11). Jegyezzük hát meg, miképpen válhat ez a mondat duplán is a hasznunkra. Az első az, hogy amikor nyugalomban vagyunk, át kell gondolnunk, milyen félelmetes is Isten haragja, hogy félelemben és óvakodva járjunk, engedelmeskedve az Ő kezének. A második pedig az, hogy nem szabad nagyon félnünk, ha Isten ennyire gorombán látogat meg minket, tudva, hogy mindenki így bánt, akiknek az üdvösségét segítette elő. Ne gondoljuk hát furcsának, ha így bánik velünk is, hanem igazodjunk azokhoz, akik a teljes vigasztalást Isten kezétől várták, miután nehézségek közepette voltak, sőt, elnyelődtek a bánatban. Ezzel együtt jegyezzük meg a bajaink hosszas folytatódását, amiről Elihu beszél itt. Mert ő nem azt mondja, hogy amikor Isten úgy megveri az embert, hogy végleg elhagyatottnak tűnik, az nemcsak egyetlen csapás lesz, majd utána idővel békén marad. Nem, épp ellenkezőleg: amikor ráhelyezi a kezét azokra, akiket meg akar ostromozni, azt egyre súlyosabbá teszi úgy, hogy ha a nyomorult teremtmény az egyik napon fájdalmas kínokat él át, másnap azok megkettőződnek, majd utána úgy megnövekednek, hogy látszólag se végük, se mértékük nem lesz, és olyan hosszan fog így folytatódni, hogy az illető száz halálon is keresztülmegy, mire Isten látszólag könnyít rajta. Ilyen kevéssé szabadulunk meg mi is a bajainktól azonnal, ahogy megérezzük azokat: ezeknek növekedni kell egyre jobban és jobban. Mert Isten jótetszése az, ha meg kell küzdenünk megannyi halállal. Igaz, ez nagyon keménynek tűnik a számunkra, de jegyezzük meg, hogy a durva lónak durva lovasra van szüksége, s amilyen kemény fák vagyunk, olyan kemény ékeket és kalapácsütéseket kell kapnunk. Igaz, nem gondoljuk magunkat Isten ellen lázadóknak, de ha úgy vesszük fontolóra a dolgot, amint van, azaz önmagunk kecségtetése nélkül, akkor rájövünk, hogy a bennünk levő szándékos makacsság táplálása nem csekély vagy közönséges dolog. Egyesek úgy rágják a zablát Isten ellenében, hogy jöllehet a bajaik növekednek, mégsem

hagyják abba a fogaik csikorgatását és a vadállatok szerepének játszását. Mások ugyan színlelik az alázat némi jeleit, de mi az? Ők olyan megbízhatatlanok, hogy ma vagy holnap teljesen kimegy a fejükből. Amíg az ember sarokba van szorítva, addig kétségtelenül ezt fogja mondani: megsértettem az én Istenemet, ezért új lapot kell kezdenem, s nemcsak az emberek előtt kelti annak látszatát a képmutatás miatt, hogy javítani akar, hanem azt is gondolja, hogy teljesen megváltozott és nincs benne több gonosz vonzalom. De mi történik? Ha Isten holnap reggel megszabadítja, akkor rosszabbá válik, mint amilyen korábban volt, vagy legalábbis ugyanolyan rossz lesz. Látjátok hát, milyen állapotban vagyunk. Ne gondoljuk hát furcsának, hogy Istennek ennyire növelnie kell a csapásait. Ha látja, hogy nem vagyunk megnyerhetők, hanem akkora csökönyösség van bennünk, hogy el kell kezdenie hosszasan javítani minket, akkor gorombábban kell munkálkodnia. Mint amikor egy betegség mélyen belegyökerezik valakibe, de az illető azt hiszi, hogy megszabadult attól, amint bevett valamilyen szirupot vagy pirulát, illetve lecsapoltak tőle valamennyi vért. Azt mondom, úgy tűnik neki, hogy teljesen felgyógyult, pedig a betegség gyökerét még nem szaggatták ki, ezért be kell vennie valamilyen rendkívül erős és keserű orvosságot, diétát kell tartania, s az orvos felügyelete alatt kell állnia egy-két hónapig vagy akár egy egész éven át. Ugyanezen a módon kell Istennek is megtisztítania minket a különböző orvosságokkal, és sokáig tart, amíg gyógyít minket, mert a gőgnak ez a bűne rettentő mélyen gyökerezik bennünk. Még a csontvelőnkbe is behatol, így mindent megfertőz és nincsen bennünk épség, hanem minden romlott, amíg Isten meg nem újítja. Látjátok hát, miért említi itt a bajaink hosszas folytatódását, amíg már nem bírjuk tovább. Sőt Istennek különböző orvosságokat kell használni, nem mindig ugyanazon a módon ostromozva bennünket, hanem egyszer az egyik fajta, másszor a másik fajta bajt küldve ránk, amit illetően legyünk biztosak, hogy nem ok nélkül teszi ezt, mert nem leli örömét a szegény teremtményeinek kízásában. Tudjuk, hogy az Ő természete a jóságának éreztetése velünk, de közben, miután látja, hogy nem vagyunk alkalmasak annak befogadására, ezért jó oka van rá, hogy megváltozzon és bizonyos módon átalakuljon abból a célból, hogy igazodjon ahhoz, amit alkalmasnak lát a számunkra. S ez az oka annak, miért azt mondja, hogy *az ágyában bünteti szomorúsággal az embert*. Amikor Elihu így beszél, akkor ezt annak a megmutatása végett teszi, hogy ha Isten komolyan büntet minket, akkor sem szabadulás, sem fegyverszünet nincs abban. Mert a szavainak jelentése az, hogy hiába keresünk nyugalmat, nem találunk, ha Isten az ellenségünk, azaz ha a haragja sújt le ránk. Mert amikor a Szentírás azt mondja, hogy Isten az ellenségünk és haragszik ránk, akkor nem úgy érti, hogy ténylegesen ez a helyzet, hanem úgy tesz, mintha ez lenne, mert meg kell rettentenie minket, hogy megbánjuk a bűneinket. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor az embert ilyen kínok érik, akkor véget nem érő módon kell háborúznia, s ha nyugalmat keres, semmit nem talál. Mert Isten keze hosszú, s mi nem leszünk képesek kikerülni azt, amíg ki nem békülünk Vele. Ez az, amit meg kell értenünk ebben a mondatban. Ha pedig Isten bármi megnyugvást ad, vegyünk biztosra, hogy a gyengeségünkre van tekintettel, s ennek pedig páratlan vigasztalásként kell szolgálnia a számunkra. Mert jóllehet Isten gorombán vizsgál bennünket, s egészen a gödör szélére állít, mégis megadja nekünk a jóságának valamelyes ízét, hogy ismét fellelegezhessünk. Itt elhangzik, hogy nem adta meg ezt a kegyelmet minden embernek, hanem némelyeket úgy üldözött, hogy egyáltalán nem volt nyugalma. S mit értett ez alatt? Nemcsak az elvetettekről beszél, hanem azokról is, akiket kiválasztott, s akiknek az üdvösségét ezzel az eszközzel támogatta és mozdította elő. Értsük hát meg, hogy amikor Isten nem enged minket túl fájdalmasan ostromoztatni, hanem csak kis csapásokat mér ránk, akkor a törekenységünket tartja a szeme előtt, mert látja, hogy milyen gyengék vagyunk. Továbbá, amikor látja, hogy *az ember felhagy a táplálékával, annyiban, hogy nem leli ízét az ízletes ételeknek*, s szeretni eltávozni a világból, az azt mutatja meg nekünk, hogy amikor megérint minket Isten haragjának az érzete, s az az elevenünkbe vágott, s nem tudunk semmiben sem ízre találni. Mi hát az, ami megadja nekünk mindazoknak a jótéteményeknek az ízét, amiket Isten kezéből kapunk ebben a világban? Az ő kegyelme. Igaz,

hogy a pogányok és Isten megvetői, akik a saját bűneikben tocsognak és teljesen elállatiasodnak, nem érezve többé a bánat fullánkját, elég ízt találnak a gyönyöreikben, még a legállatiasabb gyönyöreikben is, mert még nem fogták fel Isten haragját. De azok, akik érzik, hogy Isten ellenük van, szükségszerűen megutálnak minden dolgot, ami kíváncsú a maguk természetében, és végleg megundorodnak azoktól. S miért? Mert még abban sem lelik örömeiket, hogy élnek. Noha ez az élet tele van boldogtalansággal, és mondhatni a nyomorúságok tengere, mégis nagy becsben kell tartanunk, mert Isten helyezte bele, s őriz meg minket benne azzal a céllal, hogy Teremtőnknek és Atyánknek ismerjük meg Őt, amint valóban, a cél, amire teremtettünk és amiért fenntartatunk ebben a mulandó életben annak megismerése, hogy miképpen tart meg benne Isten, s megérezzük az Ő atyai jóságát abban, hogy tetszik Neki gondoskodni rólunk és kormányozni minket. Ezért az életünknek drágának kell lennie a számunkra ebben a vonatkozásban, s amikor Ő haragosnak mutatkozik, az életünknek meg kell keserednie. Mert lehetetlen, hogy az ember ne akarjon elpusztulni, amikor megérzi ezt. Ahogyan meg van írva, hogy azt mondják a hegyeknek: esetek ránk stb. (Ézs2:19, Lk23:30, Jel6:16). Látjátok tehát, hová jutottunk. Ezért tanuljunk meg ízeleli először is a mi Istenünk jóságában azért, hogy a jótéteményeinek többi része kellemes legyen a számunkra, s aromára leljünk azokban. Azt mondom, tanuljuk meg ízelelni Isten jóságát, azaz ne adjuk át magunkat olyannyira a világi dolgoknak, hogy a fő bélyegünk úgymond ne az legyen, hogy engedelmeskedünk a mi Istenünknek és nyugodtan alávétjük magunkat az Ő kezének. Látjátok tehát, mire kell vágnunk. Így cselekedtünk? Valahányszor csak élvezzük a jótéteményeket, amiket Ő ad nekünk, akár az evésben, akár az ivásban, akár az életünk bármely egyéb részében, örvendezzünk oly módon, hogy az teljes mértékben a mi Istenünk atyai jóságának elismerésére vonatkoztatható legyen, azaz mondjuk ki, hogy íme, Isten jól kimutatja a gondoskodását a mi jólétünkről, látva, hogy kegyeskedik táplálni a nyomorult testeinket. Íme, ezek csak holttestek, de Isten mégis kegyeskedik táplálni azokat. Látjátok tehát, hogy úgy illik ennünk és innunk, hogy közben folyamatosan a mi Istenünk jóságára gondolhassunk. Továbbá, amikor minden dolog ízetlen a számunkra és úgy elnyom a lelki fájdalom, hogy még maga az életünk is gyűlöletessé válik nekünk, akkor vegyük fontolóra, honnan származik ez. Onnan, hogy Isten elrejtette az arcát előlünk, s többé nem érezzük atyai jóságát, ami által ízt és aromát érzünk minden jótéteményében. Így ha siránkozunk, zavarban és lelki fájdalomban vagyunk, imádkozzunk Istenhez, hogy éreztesse velünk a jóságát, ami még ismeretlen a számunkra. S amikor már érzük azt, szolgáljon az ne csak arra, hogy lélegzethez jussunk általa és megpihentessen, hanem állítson is helyre oly módon, hogy ahol korábban teljesen kétségbeesettek voltunk, ott összeszedjük újra a bátorságunkat és eljussunk életünk virágjába, amint majd idővel elhangzik. Látjátok hát, mit kell észben tartani. Röviden, meg van írva, hogy az ember teste mindig úgy veszendőbe megy, hogy többé már nem lehet élő embernek nevezni. Ha pedig semmivé kell válnunk és Isten végleg elcsúfít bennünket, tanuljunk meg felfegyverkezni a türelemmel, s ne bocsátkozzunk vitákba, még ha el is jutunk az említett szélsőségig. S miért? mert megvan írva, hogy Isten így bánik a választottakkal. Itt nem azokról van szó, akiket le akar győzni és meg akar semmisíteni, hanem azokról, akiket az üdvösségre rendelt, akik az Ő kezében vannak, s akiket vezet. Még ezeket is elcsúfítja oly módon, hogy az ember végleg elhagyottaknak nézi őket. Ezt látva imádkozzunk Hozzá, hogy noha olyanokká leszünk, mint a holtak, Ő mégis tartsa az életünket a kezében elrejtve. S nagyon is szükséges, hogy ez így legyen. Mert jóllehet minden ember nem részesül olyan goromba bánásmódban, mint amilyenről Elihu beszél itt, s Isten nem használ ekkor szigort, csak ahol akar. Mindazonáltal szükséges, hogy az életünk és a halálunk a halál bizonyos fajtája és mintája legyen, ahogyan szent Pál mondja (Kol3:3). S ahogyan látjuk, hogy a téli időszakban a fáknak nincsenek sem virágaik, sem leveleik, s nincs bennük semmi frissesség sem, hanem az életük visszahúzódik a belsejükbe, úgy kell elrejtve lennie a mi életünknek is Isten kezében. S amikor megtiszteltük Őt azzal, hogy oda helyeztük, végül majd meglátjuk, hogy jó és hűséges

megtartója volt annak. Ezért tehát, ha tetszik Neki egy ideig olyan utógondozásban részesíteni minket, hogy nem vesszük észre a kegyességének egyetlen jelét sem, hanem úgy látjuk, hogy teljesen elidegenedett tőlünk, várjunk türelemmel az Ő alkalmas idejére és siránkozzunk, amíg meg nem adja nekünk ismét az itt szóban forgó vidámságot. Miután Elihu részletezte a megpróbáltatásokat, amiket Isten küld a kegyesekre, s megmutatta, hogy először a porba kell hullaniuk, mielőtt Isten felemeli őket, most hozzáteszi, hogy amikor Isten meg akarja éreztetni velük a jóságát és a kegyességét, akkor az Ígését használja velük. Itt hát látjátok az eszközt, amivel Isten megleveníti azokat, akik mondhatni elidegenedtek Tőle. Azaz, *olyan hírnököt küld, akit ezer között is nehéz találni*, és az elhozza neki *az igazság üzenetét*, [azaz] elhozza neki az Ígét arról, hogy Isten megigazítja a bűnöst, s elfogadja és a kegyeibe fogadja. Látjátok tehát, miképpen állunk helyre, miután már olyanokká váltunk, mint a holtak. S ez egy jó és kiváló mondat annak megmutatására, hogy amikor Isten elküldi hozzánk a jóságának a híreit és az ígéreteit kijelentetnek nekünk, az ugyanolyan, mintha kinyújtaná a kezét és kihúzna minket a sírból. Mi többet szeretnénk? Jegyezzük hát meg jól, miképpen hangzik itt el, hogy az ember új erőre kap, amikor meggyőződésre jut Isten jóságáról. De hogyan? Már mondtam nektek, hogy a mi Urunk azzal a tulajdonsággal ruházta fel az evangéliumát, hogy ha meghallgatjuk a benne foglalt ígéreteket, akkor vigasztalást találunk Őbenne és biztosra vesszük, hogy Ő hív Magához. Igaz, ezt nehéz megtenni az embereknek, mert az összes csata közül, amit a testünk kísértéseivel szemben kell megvívni, a legnagyobb a hitetlenséggel szemben vívott. S főleg amikor Isten valamelyik büntetését érezzük, akkor vagyunk mondhatni a sötétségben azért, mert a bánatunk elhomályosítja a szemeinket, s jóllehet Isten ígéretei élénk tárulnak, azokat mégsem vagyunk képesek a magunk javára fordítani, hanem mindig úgy tűnik, hogy van valami közöttük és közöttünk és ezek nem hozzánk tartoznak. Íme, milyen állapotban vagyunk, s ezt mindenkinek éreznie kell a saját tapasztalatából. A Sátán kétségtelenül belekeveredik ebbe a helyzetbe. Igaz, hogy nem fogjuk tagadni Isten ígéreteit, de mondhatni vonakodva állunk és ezt mondjuk: jól hallom ezt az ígéretet, ami annyira jó, hogy az egész világot fel kellene vidítania. De mi van akkor? Hiába sorvadozok, mert nem látom, hogy ugyanaz vonatkozna énrám is. Annál inkább meg kell jegyeznünk az itt elhangzottakat, nevezetesen, hogy amikor Isten küld hozzánk egy embert, aki megerősíti nekünk az Ő jóságát, az pont olyan mintha a kezét nyújtaná ki felénk és szólna hozzánk. Íme, itt vagyok, eddig ostromoztalak, s bár az nagy szigorúsággal történt, azt mégse úgy tettem, mint egy bíró, aki úgy akarta megbüntetni a rossz cselekedeteidet, ahogyan megérdemelted, hanem úgy, mint egy orvos, aki gyógyít téged. Igaz, ezt nem érzed meg először, ezért el kellett kezdenem a seb kiégetését, a velő és a csontok vizsgálatát és más egyéb nagyon erős orvosságok használatát, de közben az egészségedet állítottam helyre ezekkel. Ezért erről a jóságom jusson eszedbe. Látjátok tehát, hogy valahányszor csak a kezünkbe adja Isten a Szentírást, s mi abban megtaláljuk a kegyelmének bármelyik ígétét, vagy ha elküld hozzánk valakit, aki képes biztosítani minket a bűneink bocsánatáról, akkor erre a következtetésre kell jutnunk: bármerre menjen is a világ, az én Istenem könyörül majd rajtam, s ezt valóban megmutatja ennek a feljegyzésnek az eljuttatása hozzám, valamint főleg az a jótétemény, hogy az evangéliumot prédikálják nekünk. Mert tudjuk, hogy az evangélium haszna az, hogy megszabadítson a kötelékeinktől a Földön, hogy a mennyben se legyünk megkötve. A fő cél, amiért Isten eljuttatja hozzánk az Ígését, az, hogy mivel foglyok vagyunk az örök kárhozatban, azoknak, akik Isten szolgálatára rendeltettek, fel kell minket oldozniuk és meg kell szabadítaniuk a bűneinktől (Mt16:19), tudniillik garantálniuk kell ezt és bizonyosságot kell róla tenniük nekünk. Tudjuk, hogy Isten saját hivatala a bűnök megbocsátása, s nem az emberekre tartozik az, de a mi Urunk Jézus Krisztus a prédikációban rejlő hatalmat és hasznosságot akarta kifejezni annak kimondásával, hogy a prédikálás révén bocsáttatnak meg a bűneink akár halandó emberek által. S ez az oka annak, amiért szent Pál konkrétan kimondja, hogy az üzenet, amit ránk bízta, az engesztelés vagy a megbékélés üzenete (2Kor5:18). Akkor, ha a keresztyén egyházban vagyunk, s ott tisztán prédikálják az evangéliumot, legyünk benne

biztosak, hogy Isten bízta rá a mennyei királyság kulcsait azokra az emberekre, akik így elviszik messzire az Ő Ígését. De mi célból? Azért, hogy megnyissák az üdvösség kapuit. Legyünk hát biztosak abban, hogy Ő megadta nekünk a felhatalmazást a kötelékeink elszaggasztásához úgy, ahogy Ézsaiás próféta mondta meg előre: Jézus Krisztus lesz elküldve azért, hogy szabadulást hirdesse a szegény foglyoknak (Ézs61:1, Lk4:18). Ő ezt az ígéretet a saját Személyében nemcsak egyszer teljesítette be, hanem ma is naponta megteszi a szolgálán keresztül. Igaz, hogy Jézus Krisztus az, aki feloldoz minket a bűn és az örök kárhozat rabszolgaságából, amibe a természetünkönél fogva jutottunk, de ugyanezt a feladatot bízta az egyházának minden pásztorára is. Látjátok tehát, mit kell észben tartanunk, amikor Elihu megmutatja nekünk az eszközt, amivel Isten helyreállítja azokat, akiket mondhatni a pokolba küldött, s akik belefutottak abba: olyan hírnököt küld hozzájuk, aki képes biztosítani őket az igaz mivoltáról. S céltudatosan beszél *az igaz mivolt*ról, de nem azért, mert akiknek vigasztalniuk kell minket, azoknak hízelegniük is kell, hogy elhiggyük: igazak vagyunk, hanem mert az igazságosság, amiről itt beszél, abból fakad, hogy Isten kibékült velünk. De hogyan? Úgy, hogy többé nem tulajdonítja nekünk a bűneinket. Akkor pedig igazak vagyunk, de önmagunkban, és nem is a saját erényeink következtében, hanem mert tetszett Istennek megbocsátani nekünk.

S ezt a dolgot alaposan meg kell jegyezünk. Mert amikor a világ az igaz mivoltot keresi, akkor az emberek saját érdemeit viszi Isten elé. s azt képzeli, hogy noha rosszat tettek, mégis képesek Neki valamiféle jóvátételt adni. Íme az általános elképzelés vagy inkább visszaélés, amivel az emberek becsapják magukat. Mert ha bármiféle szívfájdalom terheli őket Isten bosszúját megérezve, akkor így kezdenek el gondolkodni önmagukban. Hogyan tovább? Vajon nem éltem jól? Vajon nem szolgáltam Istent úgy, ahogyan kell? S bár elkövettem néhány hibát, vajon nincsenek eszközök arra, hogy ezt jóvá tegyem? De igen. S én megtettem ezt meg azt. Íme, miképpen tesznek az emberek bizonyos sorompókat Isten útjába azért, hogy ne kerülhessen fölénybe velük szemben. A saját érdemeikben keresik a saját igazságosságukat. De mikor Isten azt az igaz mivoltot akarja nekünk megadni, amivel megállhatunk Előtte, akkor ezzel ellentétes beszédmódot használ, ami ez: azért ismer és fogad el igaznak, mert elfedezi a bűneinket. Min alapszik hát a mi igaz mivoltunk? A mi Istenünk ingyenes kegyelmén, mert ha egyszer letisztította a foltjainkat az Ő Fiának vérével és felmentett minket a halálból és a kárhozatból az által a váltságdíj által, amit a mi Urunk Jézus Krisztus fizetett ki a kereszten, akkor eltörölte a bűneinket és nem rója fel nekünk a vétkeinket. Azaz, az igaz mivolt, amit Isten hírnökei prédikálnak nekünk, az, hogy megigazultunk vagy igazaknak vagyunk tekintve.

S nem ok nélkül használja a Szentírás állandóan a megigazulás szót. Joggal mondhatjuk, hogy kegyet vagy kegyelmet találunk, amikor Isten megbocsát nekünk, ahogyan ez gyakran el is hangzik, de a Szentlélek nem gondolta elegendőnek ezeket a szavakat használni. S miért? Mert amíg bűnösök vagyunk, Istennek szükségszerűen utálnia kell bennünket: hisz tudjuk, hogy Ő az igazság forrása, s nincs egyezség Közte és az igazságtalanság között. Ezért amíg bűnösök vagyunk, addig Istennek szükségszerűen el kell minket vetnie, s (röviden) nincs bejárásuk Istenhez, amíg nem vagyunk megigazultak és igazak. Akkor hát hogyan igazulunk meg? Úgy, mert Isten nem veszi többé figyelembe a bűneinket, hanem eltemeti és elrejteti azokat, és megtisztít minket azoktól. Így tehát a bűneink eltöröltetnek a mi Urunk Jézus Krisztus halálában és szenvedéseiben, s ezután igazaknak leszünk tekintve és Isten nem talál bennünk több hibát, amikor ezen a módon fogad el minket az Ő Fiának kedvéért. Ez tehát az az igazságosság, amiről ebben a szakaszban van szó. Továbbá, ahol konkrétan elhangzik, hogy a hírnök, aki minket vigasztal, *ezer közül egy*, azt azért mondja, hogy még többre becsüljük a jótéteményt, amit úgyszólván számításba sem vesszük, azaz az engesztelésünk vagy a kibékülésünk eszközét. Az hangzik tehát el, hogy ez nem alantas vagy közönséges dolog. Nem botolhatunk bele úton-útfélen olyan emberbe, akit Isten küldött az üdvösségünk szavatolására, vagy eszközként arra, hogy kibéküljünk Vele, ez tehát nem olyan dolog, amit megtaposhatnánk. S ez az oka annak, miért Ézsaiás próféta ezt mondja: mily szépek a békesség örömhírét hozónak lábai (Ézs62:7)!

S a lábak alatt a próféta az eljövetelet és a jelenlétét érti, mintha ezt mondaná: ha a világ tudná, mekkora jótétemény az, amikor Isten a kegyelmét hirdeti neki, akkor szeretné és megbecsülné azokat, akik az evangéliumot prédikálják, s elismerné, hogy Isten olyan kincset bízott rájuk, ami felülmúlja az összes megkívánható javakat. Szent Pál is erre a szakaszra utalva mutatja meg, hogy az evangélium prédikálása Isten páratlan ajándéka (Rm10:15). Ezért ne gondoljuk, hogy ez emberektől származik, hanem legyünk teljesen meggyőződve róla és biztosak benne, hogy Isten keres minket, amikor az Ő evangéliumát prédikálják nekünk. Istennek kell hát lennie az építőjének, ilyen jósnak Tőle kell származnia, ezért, ha embereknek tulajdonítjuk azt, az túlságosan nagy barátságtalanság. Ezért óvakodjunk, nehogy elcsúfítsuk Isten jóságát. S amikor az egyház olyan rendben van, hogy van benne prédikálás és minden más, akkor vegyük biztosra, hogy az pont ugyanaz, mintha Maga Isten jönne megkeresni minket, hogy üdvösségre vezessen.

Ezzel együtt tudjuk meg azt is, hogy Ő nem adja meg ezt a kegyelmet és kiváltságot minden embernek. Vannak általunk megbecsült országok, amik (a világ felé) nagyobb megbecsülésnek örvendenek, mint mi, de amiknek mégsem áll rendelkezésre az üdvösség üzenete. Járja be az ember az egész világot, kutassa át az összes nemzetet, még azokat is, akik a legkiválóbbak voltak a múltban: kutakodjon Görögországban, ahol a világ minden tudománya egykor koncentrálódott, menjen Olaszországba, vagy a most némi megbecsülésnek örvendő Franciaországba, vagy menjen Spanyolországba, s mi mást talál, mint végromlást? Mert ezekben nemcsak teljesen némák azok, akiknek az üdvösség üzenetét kellene prédikálniuk, hanem (s ez még rosszabb) gonosz kutyákat hallunk, amint az istenkáromlásaikat ugatják Isten ellen, s látjuk, amint a nyomorult lelkeket a kárhozatba vezetik, az ördög pedig mindenütt vadászik a prédájára. Hisz kétségtelenül látjuk, hogy ahány igehirdető lép fel a szószékre, annyi kutya vadászik és ragadja meg a prédát a Sátán hálójába vonva őket, hogy a nyomorult lelkek kárhozatra jussanak. De itt Isten ígéretei prédikáltak nekünk, amik az üdvösségre vezetnek minket. Nem ok nélkül hangzik hát el, hogy Isten kegyelmének hűséges hirdetője ezer közül is egyvalaki, s oly ritka jótétemény, amit nagyon nagyra kell becsülnünk. De ez nem azért hangzik el, hogy a személyeket becsüljük nagyra, hanem hogy nagyobb tisztelettel vegyük át az általuk közvetített jótéteményt, azaz fogadjuk el Isten kegyelmét, amivel teszik Neki Magához vonni és atyai jószágával megigazítani minket, megmutatva, hogy bár szerencsétlenek és nyomorultak vagyunk, s nincs bennünk más, mint halál és kárhozat, Ő mégsem hagy minket ott, hanem megszabadít a mi Urunk Jézus Krisztus segítségével.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse velünk úgy a hibáinkat, hogy minden vágyat egyre jobban és jobban megöleldökölhessünk, s elhúzódjunk a világ romlottságától, az Ő kereséséhez igazodva. Mivel pedig ez a földi élet megannyi nyomorúságnak és szerencsétlenségnek van kitéve, tetsszen Neki kinyújtani a kezét fentről, hogy megszabadítson minket ezektől, miután egyszer kiemelt minket a halál mélységéből. S tetsszen neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A százhuszonhatodik prédikáció, ami az ötödik a harmincharmadik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a 23-25. versekről, valamint az itt soron következőről szól

Jób33:26

26. Imádkozik Istenhez és ő kegyelmébe veszi, hogy az ő színét nézhesse nagy örömmel, és az embernek visszaadja az ő igazságát.

Tegnap láttuk, hogy amikor Isten ostromoz, az üdvösségünket mozdítja elő azzal, még ha ezt nem is látjuk be. Igaz, hogy a gonoszokat is ostromozza, de azzal nem tesz mást, mint keményszívűekkel és Isten ellen zsörtölődőkkel teszi őket, s ezért nagyon kevésbé lesznek jobbak a bajaiktól, viszont annál inkább kiderül a gonoszságuk, és eljutnak annak kiteljesedésére. Amikor azonban Isten a választottait veri, akkor oly módon kerekedik fölébük és öldököli meg őket, hogy reszketnek a fensége előtt és teljesen késégbe esve félholtakká válnak, mert nincs bennük több remény az életre önmaguk és a világ vonatkozásában. Végül nem marad más a számunkra, csak hogy Isten megkönyörüljön rajtuk. S Elihu itt azt az eszközt vázolja fel, amivel Isten a büntetéseit elfogadhatóvá teszi a kegyeseknek, azaz, vigasztalva őket a jóságával és elmondva nekik, hogy kész megbocsátani a bűneiket. Mert noha a csapások a hasznunkra válnak, s orvosságként és gyógykenőcsként szolgálnak, amint azt tegnap megmutattuk, ez mégsem mutatkozik meg, csak a legvégén. Nos, itt a végét mutatja be nekünk, ami nem más, mint az, hogy Isten kinyújtja a kezét, biztosítva minket, hogy könyörületes lesz hozzánk, bármerre menjen is a világ, még ha gorombán bánt is velünk. Azért pedig, hogy ezt a jótéteményt úgy megbecsüljük, ahogyan megérdemli, elhangzik, hogy az, aki a bűneink elengedéseért kezekszik, *ezer közül egyvalaki*, ezért nem lehet akárhol megtalálni, hanem kincs, amit Isten tart fenn azoknak, akiknek jónak látja. Emellett mondtam nektek, hogy Isten megígérve az embereknek a bűneik bocsánatát, feladatot és megbízást ad az Ő Ígéje szolgáinak, hogy vonják ki őket a halálból annak megfelelően, ahogyan konkrétan elhangzik, hogy a mennyek királyságának kulcsait bízta azokra, akik az evangéliumot prédikálják. (Mt16:19, Jn20:23) Mi célból? A bűnök megbocsátása végett: de nem a saját hatalmukból, hanem azzal a szándékkal, hogy a nyomorult bűnösök biztosabbak lehessenek az üdvösségükben, s ne kételkedjenek abban, hogy Isten a kegyelmébe fogadja őket. Ezért a szolgálok az Ő nevében mondják nekik, hogy felmentést nyertek az Ő ítélőszéke előtt. S ez az oka annak, amiért konkrétan elhangzik, hogy *Isten megkönyörül az emberen*, amikor jó és hűséges tanítót küld hozzá, s rábízza a kijelölt szolgálóira a kárhozat felé vezető úton haladó nyomorult teremtmény megmentésének és *megszabadításának* feladatát és hivatalát. Ám, hogy mindezeket a dolgokat jobban megértsük, itt három dolgot kell megemlíteni. Az első az, hogy Elihu a bűneink megbocsátásának okát és alapját mutatja be, nevezetesen, hogy Isten könyörületes hozzánk, s a végtelen jóságából nem akarja, hogy elpusztuljunk. Ez az első dolog. A második az, hogy azok hivatala a nyomorult lelkek kivonása a halálból, és a megszabadításuk, akik az evangéliumot prédikálják. A harmadik pedig az, hogy ez nem történik másként, mint Isten konkrét megbízása alapján, mert nem való a halandó embernek ilyen magasztos, a képességeinket meghaladó dolgot magára vállalni. Akkor az első pontot illetően látjuk: a Szentlélek itt annak a kegyelemnek forrásához vezet minket, amit Istentől kapunk. Amikor megbocsátja a bűneinket, ez miért történik? Nem azért, mert méltók vagyunk rá; nem azért, mert ezt megelőzően képesek vagyunk Vele lenni; nem azért, mert képesek vagyunk bármit hozni, amivel elnyerhetjük a kegyeit önmagunk iránt, hanem mert könyörülettel néz ránk. Röviden, a Szentlélek a bűneink elengedését egyedül Isten pusztán jóságának tudja be, mert mi olyan nyomorultak vagyunk, hogy nincs bennünk más, csak kárhozat. Íme, tetszik Istennek megtámogatni minket, s ezt nem bármi

olyasmiért teszi, amit bennünk talál, leszámítva a végtelen nyomorúságunkat, hanem a saját jóságából, ami erre indítja Őt. Ez tehát az a dolog, amit jól meg kell jegyeznünk, hogy amikor eljövünk átvenni a bűnbocsánatot Isten kezéből, akkor ne képzeljük azt, hogy elkápráztathatjuk Őt a saját érdemeinkkel, s nem lehetünk a bűneink megbocsátásának részben okai, hanem tekintsünk az itt elhangzottakra. Nevezetesen, hogy amikor Isten megkönyörül rajtunk, akkor Magától fogad minket a kegyelmébe. Elihu tehát azt akarta itt hirdetni, hogy Isten nem mindig érezteti velünk a jóságát, s bár szeret minket, és meg akarja adni mindazt, amit csak hasznosnak vél a számunkra, mégsem adja meg mindig azt az érzést, hanem teljesen elrejt elölünk. Mint amikor ostromoz minket, azt olvassuk, hogy hátat fordít nekünk, vagy nem kegyeskedik ránk tekinteni, vagy hogy az arcát elrejt, s mi nem láthatjuk azt (Jer18:17, Jób13:24, Zsolt13:2, 44:24-25, Ézs64:7). Jegyezzük hát meg jól, hogy az istenfélők néha kétségbe esnek, keresik Istent, de nem képesek Őt megtalálni. Nem azt jelenti ez, hogy megfélemedezt róluk, vagy elvetette őket, hanem csak nem érezteti velük időnként a szeretetét. S ez az oka annak, amiért Elihu konkrétan kimondja, hogy Isten könyörületes velünk, amikor elküldi a tanúbizonyságot a bűneink megbocsátásáról az Ő Ígéje által. Nem azt jelenti ez, hogy korábban ezt nem akarta, hanem ekkor válunk biztosakká benne a megtapasztalás által, s ilyenkor vesszük mondhatni birtokunkba a jóságát, ami egy ideig ismeretlen volt a számunkra. A második dolog az, hogy az evangéliumot prédikálók hivatala a bűnök megbocsátása (Jn20:23). S ez figyelemre méltó dolog, mert enélkül végleg elveszettek és gyógyíthatatlanok volnánk. Nincs más eszköz az üdvösség reménységének megadásához, mint a biztosításunk arról, hogy a bűneink bocsánatot nyertek Isten előtt és mi teljesen és tisztán fel vagyunk mentve. Mert (mint már elhangzott), ez az az igazságosság, ami által elfogadhatók vagyunk Előtte. Ameddig a bűneink nekünk vannak tulajdonítva, Isten szükségszerűen gyűlöl bennünket, s mi más rajtunk Isten haragja, mint minden átkozottság feneketlen mélysége? Aztán ha kibékülünk Vele, megnyílik előttünk a Paradicsom kapuja, Ő elfogad minket a gyermekeinek, és a menny öröksége máris elő van készítve a számunkra. De hogyan lehet azt megszerezni? Úgy, ha rendelkezünk jó és hűséges tanítókkal, akik az evangéliumot prédikálják nekünk. Mert a végcél, amire Isten törekszik az engesztelés vagy a kibékülés velünk annak megfelelően, ahogyan szent Pál jelenti ki, miszerint az evangélium sajátossága az, hogy az engesztelés üzenete legyen Isten és ember között. Ez pedig nem más, mint hogy Jézus Krisztus, Aki bűnt nem ismert, hanem a foltatlan Bárány volt, Magára vette a bűneink átkát, hogy mi Isten igazságosságát találjuk meg Őbenne (2Kor5:18). Azaz, miután megmosott minket a vérben, s bevont minket annak az áldozatnak a hatálya alá, amit Ő mutatott be, s mi igazaknak tulajdonítottunk és fogadtattunk el, mert az említett áldozatnak volt ereje az összes hibánk és vétünk eltörléséhez. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Ezért valahányszor csak olvassuk a Szentírást, vagy meghallgatunk egy prédikációt, amikor Isten bármelyik ígérete tárul elénk, akkor vegyük biztosra, hogy azzal Isten garantálja az irántunk érzett szeretetét abból a célból, hogy megszabaduljunk a haláltól, amibe bele lettünk taszítva. S bár csak egy halandó embert hallgatunk, s az ő hangja csak a levegőben szétterjedő és szertefoszló hang, de mégis hinnünk kell abban, hogy Isten majd úgy munkálkodik a hatalmával, hogy az említett tanítás elegendő lesz a megszabadításunkhoz a kárhozatból, amiben vagyunk, valamint a bűn rabszolgaságából, így kikerülünk a Sátán kötelékeiből és tisztákká válunk Isten előtt. S ez a mondás (nevezetesen, hogy ami oldva lesz a Földön, az oldva lesz a mennyben is) nem tévedhet velünk kapcsolatban (Mt16:19, 18:18, Jn20:23). Látjuk tehát, milyen fontossággal bír itt ez a szó, ahol elhangzik, hogy *megszabadítja a bűnöst* vagy szabaddá teszi a bűnöst. Mert amikor Isten azt a konkrét feladatot adja azoknak, akik szólnak hozzánk, hogy vonjanak ki bennünket a halál mélységéből, hogy beléphessünk a Paradicsomba, az pont olyan, mintha az Ő hangja hallatszana a mennyből. S szent Jakab valóban egy magánszemélyről beszélve mondja, hogy aki a testvérét figyelmezteti, az megment egy elveszett lelket (Jak5:20). Ha ez megtörténik mindazokban, akik a jó útra térítik az embereket, ha letértek arról, mivel fog az járni, ha látjuk azt a különleges hévet, amit a mi Urunk

Jézus ad meg az Ígétének akkor, amikor azt az Ő egyházának pásztorai prédikálják nekünk? Azzal, hogy az ő hivataluk a bűnök elengedése és megbocsátása (mint arra már utaltam szent Jánostól idézve), valamint a kötés és az oldás (mint arra szent Mátétól idézve utaltam). Röviden, látjuk micsoda hatalma van az evangéliumnak, amikor hit által megkapjuk az ígéreteit: nevezetesen, ez pont ugyanolyan, mintha Isten kinyújtaná a kezét a mennyből, hogy kivonjon minket a halál mélységeiből. Ezzel együtt említjük meg a harmadik dolgot is: ez nem történik máshogy, csak Isten rendelésére, s ez adja a különbséget az evangélium és a pápa istenkáromlásai között. Mert a pápa azt vallja, hogy ő és a káplánjai birtokolják a menyország kulcsait, és a megbocsátás hivatalát. De miféle megbízást tudnak felmutatni ennek alátámasztására? Mert a bűnök bocsánatát a gyónáshoz kötik. De hol mondta azt Isten bármikor is, hogy az embereknek bele kell suttogniuk minden titkukat egy halandó ember fülébe ahhoz, hogy kegyelmet kapjanak? Isten azt jelenti ki, hogy ha a bűnös sóhajtozik a bűnei miatt, akkor könnyőreles lesz hozzá (Ezék18:21-22). De íme, egy halandó teremtmény merészel törvényt alkotni és kizárni az embereket a Paradicsomból, ha nem tartják azt be. Ez vajon nem Isten hatalmának a gonosz elbitorlása? Emellett a pápának megvannak a maga bullái, megbocsátásai, búcsúlevelei és más hasonló dolgai, amikre a bűnök megbocsátását alapozza, s ezekkel keveri össze a mártírok véré, mintha konkrétan el akarná homályosítani a mi Urunk Jézus Krisztus halálának és szenvedésének az érdemeit. De mindazonáltal, miközben nem rendelkezik az evangélium ígéretével, csak játékszerei, ceremóniái, varáslásai, a hátán nagy keresztjei és más egyéb szemetje van, amik végső soron nem mások, mint a Sátán csecsebecsei. Itt viszont az hangzik el, hogy a bűnbocsánat nem lehetséges Isten üzenete nélkül, azaz a prédikálás és a tanítás nélkül. Amikor a pápa megbocsátja a bűnöket, akkor néma, egy jottányit sem hoz magával Isten Ígétéből, s nincs is más nála, mint bűbáj és boszorkányság, mint azt korábban mondtuk. Emellett zsarnoki törvényeket vet az emberek nyakába, hogy legyőzze azt az eszközt, amit a mi Urunk rendelt el. Aztán korlátozza Istent a saját szabadságában, és semmi erkölcsi aggálya sincs azért, mert nem engedi meg Istennek a bűnösök kegyelembe fogadását. Látjátok tehát, hogy a pápai egyház az ördög zsinagógája, ami híjával van a bűnök bocsánatának, következésképpen kárhozatra ítélt mindaddig, amíg az Antikrisztus hagyományaihoz tartja magát. Mert lehetetlenség kibékülnie Istennel. Mi viszont azt mondjuk, hogy az emberek bűnei az evangélium üzenetének elfogadásával lesznek megbocsátva, s ezt ne molyan ceremóniákkal kell végezni, amit emberek találtak ki, s nem is olyan törvényekkel, amiket a maguk tetszésének megfelelően koholtak, hanem csak azt a rendet és szabályt szabad követnünk, amit a mi Urunk Jézus fektetett le, Akinek a kezében van a bűnök megbocsátása. Ő megadta nekünk az eszközt, amivel ezt meg fogja tenni, ez pedig az evangélium prédikálása, valamint annak biztos hittel történő elfogadása. Ezért, ha ragaszkodunk ehhez az egyszerűséghez, akkor biztos lehetünk abban, hogy a megbízás felülről jött és az emberek semmit sem bitorolnak el a saját maguk elképzeléseinek megfelelően. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk az igeszakaszból, ahol elhangzik, hogy *Isten megkönyörül rajta és megszabadítja*. Akkor ennek minden morzsája felülről kell érkezzen, és senki másnak csak egyedül Istennek kell munkálkodnia az Ő pusztasága által annak megfelelően, ahogy Ézsaiás prófétán keresztül is kijelenti ünnepélyesen: *Én, én vagyok, a ki eltörölöm álnokságaidat, ó Izrael!* (Ézs43:25) Akkor ennek a jótetménynek Tőle kell származnia, mert egyetlen teremtmény sem képest ezt megadni nekünk. Látjuk hát, miféle szubsztancia rejlik ebben a szövegben, értsük hát meg jól. S rögtön utána elhangzik, hogy *a lelke nem száll le a gödörbe*. Korábban már láttuk, hogy a nyomorult bűnösök közel vannak a sírhoz, s pont olyanok, mint a holtak és a megsemmisültek, ameddig Isten szigorúsággal üldözi őket. De most Elihu hozzáteszi, hogy Isten megakadályozza ezt a gaztettet a bűneink megbocsátásáról szóló, említett üzenet elküldésével, ezért nem szállunk a sírba, azaz nem pusztulunk el. Mert nemcsak az időszakos halálról van szó, hanem a kárhozatról is, amiben teljes vereséget szenvedünk, ha Isten nem akadályozza azt meg és nem őriz meg minket az Ő végtelen jóságából. Jegyezzük hát meg: miközben ostromoztatunk, a halál sötétsége borít el

bennünket, s nem látszik kiút abból. Azonban Isten még abba az időszakban is fenntart minket, s jóllehet nem vesszük észre, hogy Őrá támaszkodunk, mégis kimutatja nekünk ezt a kegyet. Mert anélkül, hogy tudnánk róla kell Istennek munkálkodnia ennek érdekében, még ha nem is vesszük észre. S kétségtelen, hogy amikor elkezdjük hit által megragadni a jóságát, akkor nem szabad az üdvösségünk első pontját abba helyezni, hanem feljebb kell emelkednünk, nevezetesen oda, hogy Ő választott ki minket még a születésünk előtt, s attól kezdve folytonos az Ő jósága irántunk. Jegyezzük hát meg, hogy Isten a saját jóságából választott ki minket titkos, a természetes értelmünk számára felfoghatatlan módon. Aztán amikor tetszik Neki kimutatni a jóságát irántunk (amit akkor tesz meg, amikor az evangéliumot prédikáltatja nekünk), akkor megmutatja, hogy ki akar szabadítani a sírból. Akkor vesszük észre a szabadulásunkat és az üdvösségünket, amikor megízleljük az evangéliumának ígéreteit. Ez nem történik meg teljes alapossággal elsőre, hanem Isten csak valami csekély előízét adja meg nekünk, egyre jobban és jobban megerősítve azt bennünk, amíg végül meg nem látjuk a Paradicsom kapuját szélesre tárva és magunkat megszabadultan a sírból. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a mondásból. Továbbá, amikor Elihu azt mondja, hogy *Isten megtalálta a kibékülést*, akkor jegyezzük meg, hogy itt még jobbat akart kifejezni annál, amiről épp most beszélt. Ez pedig nem más, mint hogy Isten megbékélését velünk Isten saját, pusztá jóságára kell alapoznunk, s Ő az, Aki munkálkodik már azt megelőzően, hogy akár csak egy gondolat is megfogant volna bennünk arról, hogy Őhöz járuljunk. Mert el kell kezdenünk keresni Őt, amikor eltévelyedtünk és megfélekedtünk Róla annak megfelelően, amit Ézsaiás próféta mond (Ézs65:1). Igaz, hogy gyakorta kapunk parancsot Isten keresésére, s az odafordulásra Hozzá, amikor vétkeztünk. De mi van akkor? Ez nem tehető meg másképp, csak ha belsőleg tanít bennünket és az elevenünkbe vág, hogy kénytelenek legyünk megundorodni a bűneinktől. Aztán ki az, aki bármi reményt ad nekünk, vagy arra ösztönöz, hogy Istenhez fussunk menedéért? Vajon nem Ő Maga, megvilágosítva minket a hittel? Ezért nem ok nélkül mondja Elihu, hogy Isten megbékélést talált. S miért? Mert amikor ostromoz minket, akkor előre felkészít annak a kegyelemnek az átvételére, amit nekünk szándékozik adni. Mert amíg felfuvalkodunk a gőgtől, Isten jóságának nincs bejárata belénk, s amíg meg vagyunk keményedve a bűneinkben, messzire taszítjuk el magunktól az említett kegyelmet. Amíg pedig a saját mocskunkban fetrengünk, addig biztosan nem vagyunk képesek megízlelni az a megbékélést, amit a mi Urunk Jézus Krisztus hozott létre. Ezért Istennek kell elkezdenie munkálkodni itt, s a munkának teljes mértékben az Ő munkájának kell lennie. S hogyan munkálkodik? Először is elvezet minket a bűneink ismeretére azzal a szívdobogással, amit Ő kelt bennünk aszerint, amit korábban mondtunk: belső félelmet küld ránk úgy, mintha megfűjná a trombitáját, ami az ítéletre idéz minket. Látjátok tehát, hogy Isten titkos ihletéssel hívogat haza minket, amikor látja, hogy eltévelyedtünk és összezavarodtunk. Emellett pedig kijelöl embereket, hogy figyelmeztessenek és korholjanak minket. S az biztosan újabb nagy jótétemény, amikor jó és hűséges tanítóink vannak, akik az elevenünkbe vágva mutatják meg nekünk a bűneinket, s fenyegetnek minket az örök kárhozattal. Továbbá, ha ez nem elégséges (hiszen látjuk, mennyire tompán fogadjuk a sarkantyúzást, s Istennek gorombábban kell minket ösztökélni), akkor a saját keze fenyítéseit teszi hozzá és megostoroz minket. Látjátok hát, miképpen kell hasznat húznunk a fenyítésekből, hogy ne váljunk a csapásokat visszaverő üllökké. Mindazonáltal ez kizárólag Isten munkája, aki annak elvégzése végett hússzívet ad nekünk és meglágyítja az átkozott természetünkben rejlő keménységét. Azután jön el az ideje annak, hogy kimutassa a könyörületét irántunk és megízleltesse velünk azt. S ezzel viszi véghez Isten a helyesbítéseit. Jól látjuk tehát, hogy Ő az, Aki kibékülésre talál, s mi a magunk részéről semmit sem tehetünk előzetesen, mert inkább csak visszahúzódunk Előle. Mikor Isten tanít minket, milyen helyzetben vagyunk? Ha pedig egyedül hagy, akkor vajon nem részegedünk le a vágyainkban anélkül, hogy egyáltalán gondolnánk Rá? S noha jó figyelmeztetéseket küld, s mi meg vagyunk győződve a magunk gonoszságáról, Ő akkor is munkálkodik ezek eltemetésén, hogy egyáltalában ne is legyen

látható. Mások a fogait csikorgatják és mérgelődnek, amikor Isten megmutatja nekik a bűneiket, s oly kevésbé képesek ezt elviselni, hogy nem tesznek mást, csak haragnak és rúgnak. Megint mások mondhatni teljesen érzéketlenekké válnak, s olyan tompaság van bennünk, hogy semmi változás nem következik be náluk, bármit is mondjon nekik az ember, ezért kell Istennek munkálkodnia ennek érdekében. S amikor a legvégsőig ostromozott bennünket, akkor sem lesz bennünk helyes engedelmesség, sőt, amikor végleges vereséget szenvedtünk, akkor is olyanok leszünk, mint a nyomorult örültek, mint azt bekövetkezni látjuk Káin és Júdás esetében is. Íme, milyen helyzetben kellene lennünk, ha Isten nem munkálkodna bennünk. Ezért, ha nem rendelkezünk az üdvösségnek ezzel az üzenetével, mi lesz velünk? Még ha teljesen meg is vagyunk szelídítve és nem teszünk mást, csak sóhajtozunk és nyögünk, akkor is csak kétségbeesésbe fordul bennünk minden. Ezért szükséges a számunkra, hogy eljőjön a megfelelő idő, amint az Ézsaiásnál máshol elhangzik: íme a megfelelő idő, íme az üdvösség napja (Ézs49:8). De miért nevezi az üdvösség napját alkalmas időnek? Mert Isten választotta azt ki az Ő puszta jóságából. S ez az oka annak, amiért máshol meg ezt mondja: Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, így szól Istenetek! (Ézs40:1) Azaz, az Ő cselekedete a vigasztalásunk a megpróbáltatásainkban, különben elnyelne minket a bánat. Ezért teszi hozzá, hogy szívből megtérítette őt, megostorozta a népét s eljött a vigasztalás ideje. Ebből biztosabb kijelentését látjuk annak, amit röviden érintettünk itt, tudniillik, hogy Isten saját hivatala a kibékülés megtalálása. Isten ezt mindazonáltal a szolgálói által teszi meg. Ezért valahányszor csak az evangéliumot kínálják nekünk, amivel Isten Magához hív minket, s kegyesnek mutatkozik a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért, megadva nekünk ama jóság megízlelésének kegyelmét, s biztosítva minket arról, hogy kész a kegyelmébe fogadni minket, akkor legyünk abban biztosak, hogy ez az a bizonyos alkalmas idő, amit a mi üdvösségünkhöz jelölt ki. S akkor alázkodjunk meg és legyünk abban biztosak, hogy nem mi előztük meg Őt, hanem Ő keresett meg minket. Ezzel együtt ne késlekedjünk, ha ilyen alkalom adódik. Ahogyan szent Pál is, idézve Ézsaiástól az általam említett szakaszt, megmutatja, hogy készeknek kell lennünk, amikor a mi Urunk hív minket, s nem szabad napról napra halogatnunk, amikor a kibékülés megtaláltatott és felkínáltatott nekünk (2Kor6:2). Ezek után jut Elihu arra a következtetésre, hogy *az ember*, akit így megvigasztalt Isten hozzá küldött üzenete, *megfiatalodik és helyreáll, s a teste olyan lesz, mint a fiatal gyermekeké*. Ezzel megmutatja nekünk a vigasztalásunk valódi eszközét: ez pedig nem más, mint nem megfélekezni Istenről és a hiábavalóságokat keresni, hogy azokkal részegedhessünk meg, hanem meggyőződni Isten jóságáról. S ezt a cikkelyt alaposan meg kell jegyeznünk. Látjuk, miképpen munkálkodnak az emberek azon, hogy megvigasztalódjanak: nevezetesen, megfélekezve Istenről. Mert melankolikus dolognak tűnik a számukra Rá gondolni. S valóban mennyien vannak, akik nyíltan kijelentik, hogy ők keresztyének, De mikor örvendezni akarnak, elűznek maguktól minden gondolatot Istenről és az örök életről, sőt mi több, szándékosan sértegetik Istent. De miért? Mert nem képesek örülni, csak ha a gonoszt cselekszik. Látva, hogy az emberek természete ilyen, s be vagyunk szennyezve ezzel a betegséggel, nézzük meg magunkat alaposan és legyünk benne biztosak, hogy a jókedvünk nem lesz megáldva fentről, csak ha biztosak vagyunk a bűneink bocsánatában. Ezért ha a rendelkezésünkre áll Isten kegye és segítségül hívhatjuk Őt, amint ezt Elihu később hozzáteszi, abban rejlik az igazi örömünk, ami Isten számára is elfogadható és tartós, s elvezet minket az üdvösségre. De amíg nem tudjuk, hogy milyen helyzetben vagyunk a mi Istenünkkel, addig nem igyekszünk kibékülni Vele, hanem tovább heverészünk a saját mocskunkban, s minél boldogabbak akarunk lenni, annál inkább felszítjuk Isten bosszúját önmagunkkal szemben, annál jobban lángra lobbantjuk a haragját és egyre mélyebbre taszítjuk bele magunkat a feneketlen mélységbe. Látjátok tehát, hogy több, mint szükséges megmutatni nekünk, mennyire a mi dolgunk alaposan meggyőződni Isten irántunk megnyilvánuló könyörületességéről. S ez az oka annak, amiért a Szentírás (amikor az öröm és a vigasztalás megadásáról beszél nekünk) mindig Isten kegyét állítja elénk, ezt mondva: Íme, Isten könyörületes hozzád, ezért örvendezz.

Íme, a Megváltód csatlakozni kíván hozzád és össze akar kötni téged Istennek, az Ő Atyjával, ezért örülj, légy nyugodt, s nyugodjon meg a lelkiismereted is (Ézs49:13, 52:9, 60:1, Zak9:9, Lk2:10-11). Itt arra int minket, hogy szükségszerűen bajban és nyugtalanságban vagyunk, amíg nem tudjuk, milyen helyzetben vagyunk Istennel. Igaz, hogy a gonoszok is nagyon keresik az eszközöket önmaguk megörvendeztetésére, s jó okkal hetvenkednek (mint látjátok) Isten megvetésével, de bármerre is menjen a világ, Isten mégis olyan döféseket és elmebeli kínokat küld rájuk, hogy fájdalmasan kétségbe esnek. Ha pedig táncolnak, azt a Mózesnél említett stílusban teszik (1Móz4:7), azaz, a bűn az ajtajuk előtt áll és úgy vár rájuk, mint ahogyan a kutya a gazdájára. Látjátok tehát, hogy a gonoszok hetvenkedhetnek, de nem képesek kilépni az ajtajukon a lelkiismeretük marcangolása nélkül, és Istennek továbbra is abban az állapotban kell tartania őket. Ezért annál többet kell gondolnunk erre a tanításra, azaz, ne fordítsunk hátat Istennek és ne temessük el a bűneinket, ha békességet szeretnénk, mert mindig van Istennek valamilyen ígérete, ami vigasztal minket. S amikor látjuk, hogy Isten az üdvösségre hívogat minket, örüljünk annak, mert akkor az örömünk áldott lesz. S ha megízleltük, hogy Isten az Atyánk, az megszenteli majd minden örömünket, de anélkül el kell csüggednünk és nincs módja számunkra az örvendezésnek. Jegyezzük ezt meg. Másodjára azt is meg kell említenünk, hogy Isten kegyelmének egyedül is elégségesnek kell lennie, még ha megannyi bánat is keveredik ahhoz annak megfelelően, ahogyan Isten fog edzeni minket. Mert nem küld majd hozzánk teljes örömet, hogy teli szájjal nevehessünk, ahogyan mondani szokták. Mégis meg kell elégednünk azzal a bizonyossággal, hogy Ő az Atyánk, s Nála könyörületre lelünk. Akkor, ha megvan ez a kiváltságunk vagy képességünk, hogy segítségül hívhatjuk Istent és biztosra vehetjük, hogy a kapu nyitva áll előttünk, s jó bejárásunk lesz Hozzá a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, akkor, azt mondom, ha megvan ez a bátorságunk (de nem a saját elhamarkodottságunk folytán, hanem mert kegyeskedett megnyitni szent száját, hogy bizonyosságot tegyen az irántunk érzett szeretetéről, amit akkor tesz meg, amikor közreadja az evangéliumot), akkor vegyük biztosra, hogy teljes mértékben erre kell támaszkodnunk, akármennyi bánat és kényelmetlenség ér is minket. Sőt tovább is kell mennünk, s ezek fölé kerekedve örvendeznünk kell a nyomorúságainkban és a megpróbáltatásainkban (Rm5:3), látva, hogy Isten szeretetét az Ő Szentlelke véste be a szívünkbe. Azaz, látva, hogy Isten kegyeskedett Atyánkká és Megváltónkká lenni, s ezt nemcsak az Ígéje által mutatta meg, hanem a saját tulajdon Fia személyében is, Akit nem kímélt, hanem értünk halálra adott. Látjátok tehát mit kell megjegyezni ott, ahol elhangzik, hogy az ember új erőre kap és helyreáll, s a teste olyan lesz, mint a fiatal gyermekeké. Mert ez annak megmutatására szolgál, hogy bár sok nyomorúságot szenvedünk el ebben a világban (mert biztos, hogy sok megpróbáltatáson megyünk keresztül ebben a mulandó életben), de mégis megmarad az örömünk, ami felülkerekedik és mindenben győztes lesz, ha a mi Urunk vigasztal minket a jóságából. S erre gondol szent Pál, amikor azt mondja, hogy a békesség, ami minden emberi értelmet meghalad, felülkerekedik a szívünkben (Fil4:7). Amikor Istennek erről a békességéről beszél, akkor azt az örömet érti alatta, ami a bűneink elengedése által adatik meg nekünk. Továbbá elmondja, hogy ez a békesség minden ember értelmet felülhalad. Utána pedig hozzáteszi, hogy ez kerekedik felül vagy szerzi meg a győzelmet a szívünkben. Úgy érti, hogy amíg ebben a világban élünk, megannyi bajban és szomorúságban lesz részünk, sőt halálos veszélyben minden egyes csapáskor, mindazonáltal Isten békessége fog felülkerekedni és győztesekké tesz minket a harcban. S kétségtelen, hogy miután látjuk: a mi Urunk világosít meg minket, ennek elégségesnek kell lennie a negyedik zsoltárban elhangzottaknak megfelelően, tudniillik, hogy a világ minden gazdagsága sem képes ekkora örömet adni azoknak, akik testiek, és úgy vágnak ezekre a világi dolgokra, mint vidámságot és örömet hozókra, amikor jól megy a soruk, s bőven van mit enniük és inniük. Igaz, hogy nagyon boldogoknak látjátok majd őket, azonban, ha Isten ránk ragyogtatja az orcáját, akkor az örömünknek szükségszerűen mindent felül kell múlnia, amit a világiak csak kívánhatnak. Miután Elihu így beszélt, rögtön utána hozzáteszi, hogy *az ember majd imádkozik*

Istenhez és kiengeszteli Őt vagy kegyesnek találja. Íme, még egy dolog, ami sokat jelent: mert Isten eme segítségül hívása nélkül nem ismerjük helyesen az öröm itt szóban forgó gyümölcsét. Hisz miben rejlik a jólétünk? Pontosan abban, hogy bátran járulhatunk Istenhez és úgy megpihenjünk, mintha az ölében lennénk, amikor nyomorúságban vagyunk, mert tudjuk, hogy irgalmas lesz hozzánk, amint megígérte. Ez (azt mondom) az emberek szuverén jóléte, amíg ebben a világban élnek. Mert kétségtelenül az imádság az, amivel Istenhez járulunk. Hittel kell odamennünk, mert Isten látható módon nincs a társaságunkban. S noha bennünk él a hatalmával, s megéreztetni velünk a kegyelmét, mi mégis úgymond el vagyunk Tőle választva a külső megjelenés vonatkozásában. Imádsággal azonban felemelkedünk a mennybe és megjelenünk az Ő felsége előtt, s (röviden) csatlakozunk Hozzá. Látjátok tehát, hogy a bizalmasság köteléke Isten és ember között abban a szabadságban rejlik, amit Ő ad nekünk azzal, hogy segítségül hívhatjuk (Rm8:15, 25). De mégsem vagyunk képesek úgy imádkozni Hozzá, ahogyan kellene, csak ha ismerjük a jóságát, amint meg van írva az ötödik zsoltárban: Uram a Te templomodban foglak imádni, a Te kegyelmed sokasága folytán (Zsolt5:8). Amíg Isten nem erősítette meg, hogy Ő az Atyánk, nem lehet, hogy merészeljünk Őhozzá járulni: a szánk csukva marad, a szívünk pedig bezárva, röviden, teljes mértékben ki vagyunk zárva az Ő segítségül hívásának előjogából. S ez az oka annak, amiért meg van írva, hogy a Szentlélek elpecsételi az örökbefogadásunkat (Ef1:13, 4:30) abból a célból, hogy kiálthassuk: Abba, Atyám! (Rm8:15, Gal4:6) S ezzel biztosak vagyunk abban, hogy meghallgat minket (Ef3:12). Máshol azt mondja szent Pál, hogy Jézus Krisztus által van hitünk Istenben, s ez a hit bizalmat nemz, hogy bátran Isten trónja elé léphessünk és Hozzá imádkozzunk. Látjátok tehát, miképpen mutatja itt meg nekünk hogy amikor valaki így vigasztalódik az evangélium ígéreteivel, akkor idővel majd segítségük hívja Istent, s kegyet talál a kezéből. Ezért jegyezzük meg legelőször is azt, hogy minden imádság, amit az emberek Isten jóságának megízlése nélkül mondanak el, csak színlelések, sőt teljes utálatok.

Igaz, nem lehetünk olyan biztosak a dolgunkban, mint kellene, s bát imádkozunk Istenhez, mégsem tökéletes a hitünk. De ha nincs meg bennünk a teljes elhatározás, hogy úgy járuljunk Istenhez, mint Atyánkhoz, mivel Ő hívogat, mi pedig az ígéreteire támaszkodunk, akkor nem teszünk mást, csak meggyalázzuk az Ő nevét, és minden imádságunk bűnné válik. S ebből bárki megláthatja, mennyire átkozott és nyomorult a pápisták állapota. S nekünk komolyan el kell gondolkodnunk rajta, hogy szánakozhassunk a pusztulásukon és még sokkal jobban magasztalhassuk Isten jóságát azért, mert kegyeskedett kivonni ebből a pincebörtönből. A pápisták azt gondolják, hogy elég áhítatosan imádkoznak Istenhez, de közben alapelveként fogadják el, hogy az embernek mindig kételkednie kell Isten kegyességében, sőt nem is ízlelik Isten minden ígétét, hanem összevevissza fordulnak azokhoz. S ez az oka annak, amiért oly sok mesterkélt fogást alkalmaznak, oly sok támogatót és szószólót keresnek, s oly sok eszközt koholnak ahhoz, hogy odajáruljanak Istenhez. Mert nem adják meg Neki azt a tiszteletet, hogy alá vessék magukat az Ő Ígéjének, s teljesen megbízzanak abban. Látjátok tehát, hogy a pápisták mindig kételkednek, s kételkedniük is kell, s emiatt oly távol állnak az Isten segítségül hívásának kiváltságától és attól, hogy azonnal meghallgassa őket, hogy inkább folyamatosan visszaszorulnak. Mert ahogyan szent Jakab mondja, hogy ha valaki kételkedve kér bármit Istentől, soha ne vélje azt, hogy megkaphatja (Jak1:7). S miért? Mert az imáinknak Isten Ígéjén kell alapulniuk. S ebből látjuk, hogy nem ok nélkül mondja itt Elihu, hogy az ember, aki így megvigasztalódott, Istenhez imádkozik. De itt jegyezzük meg azt is, hogy soha nem lehetünk hajlamosak az imádkozásra, amíg nem tudjuk, hogy Isten hívogat minket. Egy általános ok van, amihez tartanunk kell magunkat a prófétáknál elhangzottaknak megfelelően: azt mondom, ti vagytok az én népem, ti pedig azt válaszoljátok, te vagy a mi Istenünk (Hós2:22). Istennek kell elkezdeni és ránk mennydörögni, ha biztosak akarunk lenni az üdvösségünkben: nem lesz szép ének, hacsak előzőleg Isten ránk nem mennydörgött, azaz, ha meg nem adta a bátorságot az ígéretei által, hogy úgy válaszoljunk Neki, mint a mi Istenünknek. Ezért valahányszor csak

imádkozunk, kezdjük a Szentírásban foglalt ígéretekkel, s vegyük fontolóra, hogy Isten hívogat minket Magához, azt ígéri, hogy meghallgat, s mi bátran odamehetünk Hozzá. Igen, de közben ne szűnjünk meg félelemben járni, hanem gondoljuk meg, hogy megyünk megjelenni a mi Istenünk fensége előtt: vezessen ez minket (azt mondom) alázatra és tiszteletre, amint meg van írva az ötödik zsoltárból idézett szakaszban, nevezetesen, Uram, belépek a templomodba és ott félelemben imádlak Téged (Zsolt5:8). Vegyük hát fontolóra Isten fenségét, hogy féljünk és meghajoljunk, s teljes alázattal hódoljunk be Neki. De közben ne szűnjünk meg folyamatosan összeszedni a bátorságunkat és felbátorodni. S miért? Mert tetszett a mi Istenünknek Magához szólítani minket, s megígérni nekünk, hogy a jövőtelünk nem lesz hiábavaló. Látjátok tehát, miképpen kell megjegyeznünk, hogy jóllehet megfogant bennünk a meggyőződés Isten jóakarataról és teljes mértékben hisszük, hogy befogad majd minket, de mégsem szabad felhagynunk a megalázkodással Iránta teljes alázattal, tudva, hogy mindig könyörületes és kegyelmes Atyának találjuk majd Őt velünk szemben, ha a keresése közben az Általa mutatott helyes utat járjuk.

Most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket törölje el úgy, hogy ne kételkedhessünk benne: igazaknak fogad el minket a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért. S adj meg nekünk azt a kegyelmet, hogy az eljövételünk és a megjelenésünk Előtte ne csak a bűneink terhétől való megszabadulás legyen, hanem olyan megtisztulás is, hogy bennünk lakozhasson és úgy kormányozzon minket a Szentlelkével, hogy a törvénye és a szent parancsolatai iránti teljes engedelmességben járassunk, amiket nekünk adott. Ezért mondjuk együtt: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy igazság szerint nem vagyunk méltók a szemeinket se felemelni a mennyre, megjelenni Előtted, vagy vakmerően azt hinni, hogy az imáink stb.

A százhuszonhetedik prédikáció, ami a hatodik a harmincharmadik fejezetről

Jób33:26-28

26. Imádkozik Istenhez és ő kegyelmébe veszi, hogy az ő színét nézhesse nagy örömmel, és az embernek visszaadja az ő igazságát.

27. Az emberek előtt énekel és mondja: Vétkeztem és az igazat elferdítettem vala, de nem e szerint fizetett meg nekem;

28. Megváltotta lelkemet a sírba szállástól, és egész valóm a világosságot nézi.

A tegnap kijelentetteknek megfelelően Elihu itt azt mutatja meg nekünk, hogy amikor az emberek kibékültek Istennel, akkor nyugodt és szilárd lelkiismerettel hívhatják Őt segítségül. S ez a hit valódi gyümölcse: olyan nyugalommal bírni, hogy biztosak lehetünk benne: Isten szeret minket, és Hozzá menekülhetünk. Mert enélkül átkozott helyzetben voltunk. S kétségtelen, hogy bár rendelkezénk is a világ összes javaival, akkor sem lehetünk abban biztosak, hogy egyetlen óra egyetlen percéig élvezhetjük azokat, csak ha Isten megtart azok birtoklásában. Továbbá tegyük fel, hogy valaki könnyedségben és gyönyörökben élhet egész életében mindvégig. Isten minden jótéteménye mégis a vesztere és a kárhozatára válnak, ha nem használta azokat tisztán, s nem volt biztos Isten említett atyai szeretetében. Látjátok tehát, hogy ha nem vagyunk képesek segítségül hívni Istent azzal a bizonyossággal, hogy meg is hallgat minket, és elfogadja az imáinkat, akkor jaj az életünknek. Annál inkább meg kell jegyeznünk jól a sorrendet, amit a Szentlélek mutat itt nekünk: amikor Isten megerősített bennünket az irántunk való jóságáról, s mi tudjuk, hogy emiatt kegyes lesz velünk és megbocsátja a bűneinket, akkor kereshetjük Őt és jelenhetünk meg bátran a színe előtt. S ezért olvassuk ebben a szakaszban, hogy *Isten megmutatja neki az orcáját, s ezzel visszaadja neki az igazságát* vagy hogy *az ember látni fogja Isten arcát*. Nem szabad azonban hosszasan időznünk a szavaknál, hisz látjuk, hogy a jelentésük nyilvánvaló. Ezért ez pont ugyanaz, mintha az hangzott volna el, hogy amíg az embereket vádolja a tulajdon lelkiismeretük, addig nem képesek máshogy Istenre gondolni, csak teljes félelemmel, és soha nem képesek felfedezni a szívükben semmiféle Róla szóló dolgot. Azt sem viselik el hogy bárki beszéljen nekik Róla, s nincs semmiféle hajlandóságuk Iránta. S kétségtelenül, amíg azt látjuk, hogy a bűnösök szundikálnak a gonoszágukban, addig semmi másra nem vágnak jobban, mint Istent elfelejteni. S ha bármi említés történik róla, az tűrhetetlen kín a számukra, mint mikor egy gonosztevőt visznek a bírāja elé. Látjátok hát, hogy ameddig a nyomorult teremtmények el vannak temetve a bűneikben, addig nem képesek Istenre gondolni, csak nagy szomorúságukra. De mikor bizonyosságunk van a bűneink megbocsátásáról, akkor bátran megyünk Istenhez, örömmel gondolunk Rá, s még az arcának látványa is megörvendeztet minket. S ez az, amire szent Pál gondol, annak kimondásával, hogy akkor találunk békességre Istennel, amikor hit által megigazulunk (Rm5:1). Ezzel a mondással arra is utal, hogy a gonoszok nem találnak nyugalomra, csak mikor álomba zuhannak, vagy inkább úgy eltompulnak, hogy nem gondolnak Istenre. Látjátok tehát, miképpen munkálkodnak Isten elfelejtésén és a belenyugváson ebbe a pogányok és azok, akik a bűneikben igyekeznek táplálni magukat. De mikor Isten emlékezteti őket, akkor felébrednek, mégpedig a maguk bánatára.

Viszont, ha mag vagyunk győződve arról, hogy Isten a kegyelmébe fogad (aminek a hit jó és biztos garanciája), akkor bátran megyünk hozzá, s békességünk van Vele. S minél közelebb jutunk a fenségéhez, annál jobban bízunk a saját üdvösségünkben, mert Ő nem vágyik másra, csak arra, hogy Atyánk legyen, amiképpen azt valóban ki is mutatta. S a tegnap tárgyalt dolog még egyszer megerősítést nyer abban, hogy *az ember visszakapja az igazságát*. Elihu

korábban azt mondta, hogy ha egy nyomorult teremtmény bajban van, mert Isten haragját és bosszúját érzi, akkor nem lehet őt megvigasztalni, s különösen helyreállítani az életre, csak ha az evangéliumot prédikálják és Isten elküld hozzá valakiket, akik tisztán prédikálják az Ő Ígését, amitől a nyomorult bűnös, aki már teljesen lesújtott, megtudhatja, hogy a Paradicsom kapuja megnyílt előtte. Erről értekezve Elihu azt mondta, hogy az evangélium prédikálójának ki kell jelentenie a nagyon lesújtottnak a saját igaz mivoltát. S micsoda az igaz mivolt? Már kijelentettem, miképpen nem igazak önmagukban az emberek és miképpen nem képesek megállni Isten előtt: de ez az igaz mivolt az, ha Isten eltemeti a bűneiket és nem tulajdonítja azokat nekik, hanem megtisztítja őket a saját puszta jóságából. Mert Jézus Krisztus vére a lelkünk lelki megmosása, nevezetesen a Szentlélek általi meghintés, ahogyan szent Péter mondja (1Pt1:2). S itt ennek a szövegnek az értelmét is látjátok, miszerint *az ember igazsága [igaz mivolta] helyre lesz állítva vagy vissza lesz adva neki*. Mert amíg Isten bíróként üldöz bennünket, s számadásra idéz be, addig elborítanak a bűneink és nem kell semmi más eljárás vagy tanúságtétel velünk szemben. De mikor Isten Magához hív minket és megmutatja, hogy van jó orvosság a kiszabadításunkhoz a halál kötelékeiből, amikkel meg vagyunk kötözve (ez az orvosság pedig nem más, mint az, ha a teljes bizodalunkat a mi Urunk Jézus Krisztus halálába és szenvedésébe vetjük, s át vesszük és magunkhoz öleljük az üdvösség ama ígéreteit, amiket Ő ad nekünk), akkor ez az igazságunk visszaadása nekünk, ami korábban elidegenedett tőlünk, s amitől teljesen meg lettünk fosztva. Tanuljuk hát meg nem táplálgatni a bűneinket többé a keblünkben. Mert semmit sem érünk el, ha tapasztokkal ragasztjuk le a fekélyeinket azok elrejtése végett: a bennük levő rothadás csak súlyosbodik, s végül el kell majd minket vetni, mint teljesen fertőzötteket. Nem szabad hát kecsgetnünk magunkat és hiábavaló búvóhelyet keresni, hanem nyíltan Isten elé kell lépünk és el kell szenvednünk az Ő korholását. Amikor pedig bármi lelkiismeretfurdalást érzünk, fogadjuk azt alázattal és bánkódjunk a gátlásaink miatt. Ha csekély hasznunkra voltak az Isten által hozzánk eljuttatott figyelmeztetések, akkor legalábbis ne legyünk javíthatatlanok, amikor büntet minket. Ha pedig megvesszőzött, legyünk olyan levertek önmagunkban, hogy ne keressünk egyebet az Ő puszta könyörületénél, fontolóra véve, hogy végleg végünk, ha nem segít rajtunk. Látjátok hát, miképpen kell eljárunk. Ezzel együtt ne kételkedjünk abban, hogy az igazságunk helyre lesz állítva annak megfelelően, amit Ézsaiás próféta mond, miszerint, ha elborít minket a bűneink vérszíne, mert azoknak foltjaitól át vagyunk itatva, Isten akkor is olyan fehérekké tesz minket, mint a hó, ha tiszta szívvel visszatérünk Hozzá (Ézs1:18). De ne gondoljuk emiatt, hogy Isten azért bocsátja meg a bűneinket, hogy utána elszundikálhassunk azokban, hanem azért, hogy Őt keressük, s ennek kiváltságát hozzáférhetővé tegye a számunkra, azaz bátran hívhassuk Atyánknak és legyünk meggyőződve arról, hogy meghallgat minket. Ezt elmondva Elihu hozzáteszi: *az emberekre tekint és ezt mondja: vétkeztem, elfordultam a jóságtól, de az mit sem használt nekem: Ő szabadította meg a lelkem a gödörtől*. Ezt a szakaszt egyesek úgy magyarázzák, mintha Isten tekintene az emberekre, kijelentve, hogy úgy néz rájuk, hogy ha valaki azt mondja, rosszat tettem, akkor, mivel a halál sötétségében volt, Isten megszabadítja a lelkét a sírtól és helyreállítja az élet világosságára. Mivel azonban a szöveg szóról szóra így alakul: rátekint az emberekre és azt mondja, rosszat tettem, elfordultam a jóságtól, és sehogyan nem tudtam elviselni vagy nem volt a számomra helyes és kényelmes, bárki láthatja és könnyen megértheti, hogy Elihu még mindig ugyanazt a dolgot folytatja, megmutatva, hogy akiket annyira lesüllyesztettek, hogy érzik a bűneiket, s mondhatni a halál kapujában állnak, ha Isten kegyesen visszahívja megint őket, megadja nekik az élet reménységét, s főleg megvidámítja a szívüket, amikor a hit valódi bizonyosságával lesznek képesek Őt segítségül hívni, utána odafordulnak az emberekhez, és kijelentik a nyomorúságaikat azért, hogy felmagasztalják Isten végtelen jóságát, amit megéreztek. S a bűnbocsánat második gyümölcse az, amikor a nyomorult bűnös tudja, hogy Isten nem rázta őt le, hanem megnyitotta előtte az utat és bejárást adott neki Önmagához. S ahogyan arra támaszkodott, hogy segítségül hívta Istent, Aki hozzáférhetővé

tette a számára a hit gyümölcsét, úgy kell neki megvallania Isten említett jóságát az emberek előtt, s nem szabad szégyellnie azt a nyomorúságot, amiben volt, mielőtt Isten kimentette volna belőle a kegyelme által. Röviden, mint mikor Isten elküldi nekünk az evangélium ígéreteit azokat el kell fogadnunk és Neki kell tulajdonítanunk, úgy kell siránkoznunk is az emberek előtt. Mert nem elegendő, ha közülünk mindenki magányosan imádkozik Istenhez, hanem fel is kell mutatnunk az Ő dicsőségét, s igyekeznünk kell a felebarátainkat is erre buzdítani, hogy egymást építhessünk. Aki pedig megérezte, mennyire jó és könyörületes az Isten, annak meg kell ezt mutatnia másoknak, hogy példát vehessenek róla. S amikor ilyen egyetértés uralkodik közöttünk, akkor dicsérnünk is kell együttesen Istent, mert mindenki a lekötelezettje, és nincs senki, aki ne vallhatná meg joggal, hogy Isten százszor is kihúzta a sírból és megelevenítette. Látjátok hát, mi valójában Elihu szavainak a jelentése. De hogy még több hasznot húzzunk ebből a mondatból, jegyezzük meg, hogy először magunkba kell szállnunk, aztán Istenhez kell járulnunk, majd a felebarátainkhoz kell mennünk. Láttok tehát három dolgot, amiket meg kell jegyezni, s ez egy sorrend, ami be kell tartani. Az első az, hogy az embereknek meg kell vizsgálniuk a tulajdon lelkiismeretüket és szemügyre kell venniük az egész életüket. De miért? Azért, hogy megszegyenüljenek a bűneik miatt. Mert ameddig nem vesszük alaposan észre, hogy a nyomorultaknál is rosszabbak vagyunk, addig miképpen folyamodunk Istenhez? Nem indulunk fel a keresésére, sem pedig a vágyakozásra a megbocsátásra. Ezért kell az említett dologgal kezdenünk, nevezetesen, megérezni, mennyire elszomorítóak a bűneink, továbbá Isten haragját is szükséges éreznünk és felfognunk, hogy mondhatni elhagyatottak lehessünk és úgy lássuk a poklot, mint ami már feltárult előttünk, hogy elnyelhessen, amitől teljesen megdöbbenjünk és ezt mondjuk: Ó jaj, mit tegyünk? Ezért ne nyugodjunk bele önmagunkba, hanem úgy sorvadozzunk a nyomorúságunkban, hogy őszinte buzgósággal kezdjük keresni Istent. Látjátok tehát az első lépést, amivel kezdenünk kell. A második pedig az, hogy Istenhez kell járulnunk, s látva, hogy Ő nem várakozik addig, amíg mi kezdjük el keresni, hanem a végtelen jóságából megelőz bennünket, arra ihletve, hogy keressük Őt és a kegyelméhez meneküljünk, ott találva nyugalomra. Amikor a jóságának bármelyik ígérete tárul elénk, látva, miképpen keresi a bűnösöket, hogy kihozhassa őket a halálból az életre, akkor vennünk kell és a magunk hasznára kell fordítanunk ezeket az ígéreteket, ezt mondva: Istenem, Te megmutatod, hogy kész vagy a bűnösöket kegyelembe fogadni. Íme én egy vagyok közülük, s olyannyira elhagyatott vagyok, hogy már azt sem tudom, mit tegyek. Ezért nem kételkedem abban Uram, hogy megérezteted velem a kegyelmedet és a jóságodat. Ezért Uram nyugton maradok, s noha megannyi baj és bánat vesz körül, melyek képesek elfordítani engem Tőled, én mégis belenyugszom az ígéretekbe és így hívlak segítségül, biztosra véve, hogy meg fog erősíteni a Sátán minden kísértésével szemben. Látjátok hát, miképpen kell eljárunk. A harmadik dolog pedig az a végkövetkeztetés, amit Elihu itt levon: nevezetesen, hogy ki is kell jelentenünk Isten jóságát a felebarátainknak oly mértékben, amennyire szükséges az épülésükhöz, hogy teljes egyetértésben dicsérhessük Őt s minden ember megvallhassa, hogy nincs máshol jólét, csak az Ő kegyelmében, s mi elkárhozunk, ha a mi Istenünk jósága nem orvosol minket. Ez az a három lépés (azt mondom), amiket be kell tartanunk. De miért? Sokakat látunk, akik teli torokból hirdetik Isten dicséretét, de nem gondolták meg alaposan előre azt a szívükben. S felmentve érzik magukat, miután ezt mondták: ó, Istenem, könyörülj rajtam, én ilyen és ilyen voltam és elkövettem ezt és ezt a rosszat, Igaz, hogy ezeknek az embereknek vannak bizonyos érzelmeik önmagukban, s nem teljes mértékben képmutatásból beszélnek, de mégis sok a szél bennük, s a szájuk nagyobb a szívüknél. Mert alig ízlelték meg Isten kegyemét, máris azt szeretnék, ha az emberek azt gondolnák, hogy alaposan átéreztek azt és teljes mértékben elteltek azzal. De hiábavalóság és becsvágy van ezekben az emberekben, amikor ezen a módon tátották fel a szájukat, hogy szépen beszéljenek, de közben gondoltak Isten kegyelmére, hogy a megfelelő módon érezhessék azt, s az alaposan belevésődhessen a lelkiismeretükben, őket helyesen táplálva. Ezt az oka annak, amiért azt mondom, hogy mielőtt beszélnénk, fontolóra kell

vennünk a korábban látottakat, azaz, hogy megvizsgáltuk-e magunkat alaposan, szorgalmasan kutattuk-e mennyire nyomorultak vagyunk, s eljutottunk-e addig a pontig, ahol elnyel minket a pokol mélysége. Miután pedig eljutottunk idáig, magunkhoz öleltük-e Isten ígéreteit, és kialakult-e bennünk ezek olyan eleven érzete, hogy teljes bizalommal tudjuk-e Őt segítségül hívni? Igaz, hogy ezt nem vagyunk képesek tökéletesen megtenni, de mégis törekednünk kell rá, s igyekeznünk kell egyre közelebb és közelebb araszolni hozzá, igyekezve teljesen odajutni. Nagyon jó, megtettük mindezt? Akkor itt az idő rá, hogy megnyissuk a szánkat és dicsérjük Isten jóságát, hogy más emberek is vonzódjanak Őhöz a mi példánk alapján, s megtudja mindenki, miképpen nincs máshol reménye az üdvösségnek, csak az Ő végtelen jóságában, amikor tetszik Neki az Ő Fiának halálát és szenvedését hozzáférhetővé tennie a bűneink eltörlésére, hogy tisztára mosakodhassunk minden folttól és tisztátalanságtól, s igazakként nyerhessünk elfogadást Előtte.

S ez a dolog nem a pápisták gyónására, hanem a keresztyén ember megvallására vonatkozik, amit alkalmaznunk kellene magunk között, de mégsem tesszük. Korábban már mondtam nektek, hogy a pápaság egyik átkozott istenkáromlása az, amikor a bűnök bocsánatát a gyónáshoz kötik, amit egy emberfülébe suttognak, mert Isten soha nem követelte ezt meg. S valóban lehetetlen, hogy bárki ismerhessen a hibáinak, úgy értem, a legsúlyosabb hibáinak akár csak a századrészét. S mit tesznek, ha elkezdik összeszámolni azokat a vétkeiket is, amiket akaratlanul követtek el? Ezért a gyónás a pápisták között nem egyéb, mint a pokol örvénye. De létezik a keresztyén megvallás, amit Isten Ígéje megenged. Ez pedig nem más, mint hogy általánosan meg kell vallani a bűneinket, s amikor közölünk bárki bármilyen botlásra adott okot, el kell ismernie a hibáját, hogy kijavítsa a rosszat. Ez (azt mondom) a dolog, amit meg kell tennünk, ha Isten megostorozott bennünket, majd orvosolta a bajainkat. Nem azt jelenti ez, hogy egy ember fülébe kell suttognunk és oda kell belemondanunk a vétkeinket, s a vesztőhelyre sem kell fellépnünk, hogy részletesen beszámoljunk az elkövetett hibáinkról, valamint az elkövetés módjáról. Nem, nem kell többet tennünk, mint általánosságban megvallani a hiányosságainkat és azzal együtt fontolóra venni, hogy a mi Urunk rendkívüli módon Magához kötött azzal, hogy a bajainknak jó és kívánatos véget adott, amelyek egyébként elborítanának, ha nem nyújtotta volna ki a kezét és nem állított volna talpra.

Amikor pedig megsértettük a felebarátainkat rossz példát mutatva nekik, el kell ismernünk a hibáinkat, s nem szabad szégyellnünk megvallani azokat szívbeli szomorúsággal. Azt mondom, ezt azutóbbi megvallást rosszul gyakoroljuk, mert látjuk a legtöbb emberben rejlő gőgöt. Igaz, nem merik kimondani, hogy igazak, De mikor bűnösösknek vallják magukat, az csak a képmutatás köpönyege: azt mondják, minden ember ilyen, ezért mindenkinek éreznie kell a saját gátlatát, ezáltal más emberek köpönyegével kezdjük azokat leplezni. Ez pedig nyílt gúnyolódás Istennel szemben. Ezért, ha színlelés nélkül akarjuk megvallani, hogy kötődünk Istenhez és meg akarunk alázkodni Előtte, akkor beszéljünk a saját lelkiismeretünk érzéseinek, valamint a nyomorúságnak, amibe beletaszítottunk, továbbá a halálos jellegnek megfelelően, amiből Isten mutatott nekünk kiutat. Jegyezzük ezt meg. Azután annak mások, akik mikor bármi vétket elkövettek, Istent kezdik el káromolni. Amikor az egész utcát megfertőzi a parázñaság, ha valaki megfeddi őket ezért, megkérdezik, hogy vajon a pápistasághoz akarják-e őket visszavezetni vagy sem, amiért szóltak nekik a hibáikról. Hisz ki mondaná azt, hogy Isten a botrányköveket táplálná és az egyházat zaklató félnek jobb dolgának kell lennie a keménysége és a makacssága miatt? Jegyezzük hát meg, hogy amikor Isten leleplezi a bűneinket, azt azért teszi, hogy ha bármi bajt vagy sérelmet okoztunk, munkálkodjunk annak kijavításán, s ne szégyelljük megnyitni a szánkat annak megvallása végett, amit elkövettünk. S ez az a dolog, ami itt tárul a szemünk elé, nevezetesen, amikor a bűnös bocsánatért keresi az Istent, s utána bizalmasan járul Hozzá, s Atyjának tekinti, bízva a kegyelmében, utána az emberekhez is oda kell fordulnia. Nemcsak titokban kell imádkoznia, s nemcsak a szívében kell mondania, hogy vétkeztem, majd ezután kérni a bocsánatot, s visszatérni Istenhez, hanem a felebarátaihoz is oda

kell fordulnia. S míg korábban megpróbálta Istent megtéveszteni, s igyekezett álomba ringatni a lelkiismeretét, most úgy kell kialakulnia benne a bánatnak és a zavartságnak, hogy Isten ezáltal megdicsőüljön, s akik mondhatni szundikálnak, most felébredjenek, akiknek pedig semmi nem volt az ínyére, most érezzenek némi ízt Isten kegyelmében. Akiket eddig elnyelt a bánat, most tudni fogják: Isten megnyitotta előttük a kaput, hogy Őhöz járulhassanak, s (röviden szólva), akik kétségbeesésben voltak, most helyreállnak az élet reménységére és az üdvösségre. Látjátok tehát, mit akart a Szentlélek kijelenteni ebben a szakaszban: amikor imádkoztunk Istenhez, minden ember titokban, önmagában, akkor fel kell kínálnunk az általános áldozatot is az emberek előtt, elismerve, mennyire kötődünk az Ő jóságához. S megalázkodva a bűneinkben fontolóra kell vennünk, mennyire átkozott teremtmények lennünk, ha nem könyörült volna meg rajtunk. Ezért mondja, hogy *a szemét rajtam tartja majd*. S meg kell jegyeznünk a sorrendet, amiről már tettem említést. Mert Elihu nem azzal kezdte, hanem azt mondta a lelegején, hogy a bűnös fel lesz ébresztve: nevezetesen, Isten lelkiismeretfurdalást küld rá, s ha nem fogadja el azt és nem javul meg a neki adott figyelmeztetésektől, akkor olyan keménynek és súlyosnak fogja érezni az Ő kezét, hogy kénytelen lesz felismerni a saját zavarát, attól megszomorodni és olyanná válik, mint a holt ember. Utóbb pedig, amikor eljut a megelevenedésig, Isten az evangéliumot prédikáltatja neki és az üdvösség ígéreteit kínálja, ő pedig elfogadja ezeket a maga javára. Ekkor segítségül hívja Istent és olyan magabiztosság fogan meg benne, hogy kételkedés nélkül járul Istenhez, mint Atyjához, ez ezt mondja: látva, hogy Isten befogadott engem a gyermekei közé, joggal tekinthetem szabadnak, hogy Elébe járuljak. S látva, mennyire kedvesen hívogat Magához, abban sem kételkedem, hogy be is fog fogadni. Ezt megtéve ideje, hogy az emberekre is nézzem. Mert ha először az emberekre nézünk és szép megvallásokat teszünk anélkül, hogy elkeserednénk és teljesen megszomorodnánk a szívünkben, az a természet rendjének felforgatása volna. De ha egyszer megérettük Isten ítéleteinek a keservességét, s utána képesek voltunk átvenni az evangélium ígéreteit, és bizalommal segítségül hívni Istent, megnyugodván a kegyelmében és az atyai jóságában, érezve, hogy kegyes irántunk: amikor mindezt megtettük, akkor itt az ideje, hogy az emberekre tekintsünk, azaz a felebarátainkat is építsük. Ez tehát egy alacsonyabb rendű dolog a korábban kijelentettekhez képest. S mit kell tenni az emberekre tekintéskor? Ezt kell mondanunk: *vétkeztem, elfordultam a jóságtól*, nyomorult ember voltam. Itt hát azt látjuk, mi módon kell dicsőítenünk Istent: nevezetesen el kell ismernünk, hogy egyedül Ő igaz, bennünk pedig nincs más, csak hamisság, ahogyan szent Pál mondja a Róma levél harmadik fejezetében (Rm3:4). Mert amikor azt mondja, hogy Isten igaz, úgy érti, hogy először nekünk magunknak kellett ítélet alá kerülnünk. Ha Isten igaz, de mi is igazak lennénk, micsoda dolog lenne az? Akkor olyan igazságosságának kellene lennie, ami általános és az emberekkel közös volna. De mikor teljesen elítéltek vagyunk és egyetlen ember sem meri kivételnek tekinteni magát, hanem épp ellenkezőleg, akarattal valljuk magunkat vétkeseknek és kizárólag csak Isten jóságához folyamodunk, tudva, hogy csak Őrá tartozik a megigazításunk, mert Ő minden igazságosság forrása, az a helyes elismerése annak, hogy Ő igaz. Tanuljunk hát meg úgy cselekedni, ahogyan itt látjuk, mert általános szabály ez minden istenfélő számára, amit nem halandó ember szab meg nekünk, hanem a Szentlélek. Vágyunk hát Isten jóságának a közzétételére, amit a bűneink megbocsátásával mutatott meg nekünk? Akkor meg kell tennünk ezt a megvallást szájjal, a magunk üdvösségére aszerint, ahogyan szent Pál mondja a Róma levél tizedik fejezetében: a szívbeli hitünk tesz minket igazzá és a szájjal történő megvallásunk biztossá. S szent Pál jó és hűséges magyarázója az említett szakasznak. Mert (mint korábban mondtam), ha a szánkkal kezdjük, az nem lesz más, csak szél és füst. Ezért először szívvel kell hinnünk, azaz Istenhez kell járulnunk és be kell lépünk a saját lelkiismeretünkbe, ezzel együtt pedig el kell gondolkodnunk az Ő ígéreteiről, hogy Hozzá és a kegyelméhez menekülhessünk. Ha pedig ezt megtettük, a szánknak kell következnie. S a szájjal történő megvallásunk az üdvösségünkre válik, miután szívvel hittünk az igazságra. Ezt a két dolgot azonban össze kell kapcsolni,

ahogyan látjuk is, hogy elválaszthatatlanok. Ahol pedig elhangzik, hogy *vétkeztem és elfordultam a jóságtól, de az nem vált a hasznomra*, ott a Szentlélek azt mutatja meg, hogy a megvallásunknak tisztának és őszintének kell lennie, s nem szabad félmondatokban beszélnünk, ahogyan a képmutatók teszik, akik ezt mondják: ó, igaz, hogy az egész világ bűnös és minden ember vétkes. Ezzel pedig (a maguk szemében) jó felmentést nyernek. Biztos, hogy nem lehet így szórakozni Istennel, hanem a bűneinket a legteljesebb mértékben fel kell tárunk, azaz, elhordozhatatlan teherként kell éreznünk azokat annak megfelelően, ahogyan Dániel teszi, ezt mondván: Vétkeztünk, Uram (Dán9:5). Ez minden? Nem, hanem hozzáteszi: gonoszságot műveltünk, áruló módon áthágtuk a törvényt, akaratosak és makacsok voltunk. Hisz mi okból szed össze Dániel ennyi szót és hordja halomba azokat? Annak megmutatása végett, hogy azok, akik könnyedén felmentik magukat Isten előtt, csak pár szót mondva a vétkeikről, és kész, azok képmutatók, akik soha meg nem érzik, micsodák az ő vétkeik.

Jegyezzük hát meg jól, hogy hogy szócséplés ebben a szakaszban, ahol Elihu (miután megmutatta, hogy a bűnös, aki felmentést nyert Isten előtt, meg fogja vallani a vétkeit) nemcsak azt mondja, hogy *vétkeztem*, hanem azt is hozzáteszi, hogy *elfordultam a jóságtól*. Ezzel az értésünkre adja, hogy az embernek nem szabad vonakodni attól, hogy teljes mértékben megvallja az adósságát, és ezt mondja: teljesen makacs és rosszindulatú voltam, átadtam magam minden gonoszságra, teljesen és egészen letértem az üdvösség útjáról, Isten ellen léptem fel, s a tölem telhető legnagyobb mértékben átadtam maga a Sátánnak. Látjátok hát, miképpen kell eljárunk, s nemcsak a látszat kedvéért, hanem mivel a szív beszél Isten előtt, a szájnak is meg kell azzal egyeznie, azaz meg kell vallanunk az emberek előtt, amit önmagunkban érzünk. S valójában ezt a dolgot látjuk itt. De most alkalmazzuk ezt önmagunkra, s vegyük fontolóra, milyen bejárást adunk Istennek, hogy a jóságának kincseit előhozhasssa nekünk. Mert az ember semmi mást nem lát, mint a szív keménységét és a szégyentelenséget. Hányan vannak manapság, akik megalázkodnak? Ellenkezőleg, mindenki olyan, mint a vadállatok, a legvétkesebbek a legszégyentelenebbek a gonoszságuk fenntartásában és önmaguk megmakacsolásában mindazokkal szemben, akik csak megpróbálják őket megjobbítani. De mindennek ellenére ezek az emberek nem szűnnek meg kérkedni az evangéliummal. Ami a megjavulást illeti, ez nem ér semmit, sőt, ez csak a keresztyénség majmolása. S mi az első lecke, amit észben kell tartanunk, ha nem ez, mégpedig azért, hogy megvilágosodhassunk, hogy megismerhessük Isten haragját, s megérezhessük, milyen szörnyűségesek a bűneink, ezért megszomorodhassunk és végleg megszégyenülhessünk azok miatt, magunkhoz ölelhessük Isten kegyelmét és megtarthassuk azt, hogy végül kibékülhessünk Vele a mi Urunk Jézus Krisztus kedvéért, és az Ő halálának és szenvedésének eszköze által. Végül pedig, hogy megvalljuk a nyomorult mivoltunkat az emberek előtt, s így a teljes dicsőség Istennek adasson, ahogyan annak lennie kell,

Íme, mire kell rászoktatnunk magunkat. De mi történik? Ahogyan korábban mondtam, amikor az emberek rosszat tesznek, mégpedig nem kis, hanem súlyosa rosszat, például az egyik iszákossá válik, a másik paráznává, a harmadik hamisan esküszik, a negyedik tele van kegyetlenséggel és rosszindulattal, másvalaki pedig azt veri, aki semmit sem akar tőle: ha az ember megmutatja nekik a hibáikat, mit fog látni? Vadállatokat, amiket sehogy sem lehet megszéledíteni, s akik csak gúnyolódnak minden nekik adott figyelmeztetésen. Mert tíz közül egy, ha van, akiben megvan az alázat és a szerénység ahhoz, hogy meg is vallja, ha rosszat cselekedett. Ezt látva vajon nem mi csapjuk be a kaput a mi Istenünk előtt? Nem mi utasítjuk vissza azt a kegyelmet, amit az evangélium által kínál? Röviden, nem vagyunk képesek elviselni, hogy Isten megbocsássa a bűneinket. Ezért látjuk, hogy sok ember számára az evangélium prédikálása szükségszerűen megfosztja őket minden mentségtől és a pokol mélyére taszítja őket, mert semmi hasznat sem tudtak abból húzni. Mindazonáltal a Szentlélek arra ösztökél, hogy fogadjuk el a nekünk itt elhangzó buzdítást. Harcoljunk hát a bennünk rejlő gőg és képmutatás ellen. Mert ez a két dolog tart minket vissza a megalázkodástól Isten előtt, s a

hibáink megvallásától az emberek előtt. A képmutatás miatt folytonosan a bűneink elrejtésén és önmagunk jónak színlelésén munkálkodunk, közben pedig a szívünk távol áll ettől, s pont az ellenkező irányba megyünk. Aztán a gőg mindig arra sarkall minket, hogy vágyakozzunk a jó hírnévre. Ó jaj, igyekszünk az emberek között megbecsültté lenni vagy legalábbis elkerülni a feddést, s noha ismerjük a bűneinket, mégis vonakodunk azokat megvallani, de közben íme, a kárhoztatásunk növekszik és duplázódik Isten és az angyalai előtt. Ezért tanuljuk meg megszélesíteni ezt a gőgöt, míg végleg leverjük, hogy teljes alázattal járulhassunk Istenhez, s ne csak a nyomorult mivoltunkat valljuk meg Előtte, hanem igyekezzünk a felebarátainkat is építeni. Ha valaki megkérdezi, mi okból kell az emberek előtt beszélni, nos ennek két oka van. Az egyik az, hogy Isten legyen az egyetlen ismert igaz, mint azt mondtam, s az Ő kegyelme megmutatkozhasson és felragyoghasson. Noha Isten eltekinthetne a mi megvallásunktól, Ő mégis nyíltan és kimondottan szeretné tudatni, hogy az adósai vagyunk. S látjuk, hogy lehetetlenség megismerni az irántunk való jóságát, ha nem csüggedünk el végleg, egészen a kétségbeesésig. Látjátok tehát az első okot, miért kell a felebarátaink előtt is megvallani azt a jóságot, amit Isten kezétől éreztünk meg akkor, amikor kiszabadított minket a halálból és a pusztulásból, amibe belezuhantunk. S létezik egy második ok is, ami nem más, mint hogy más embereknek is épülniük kell a mi példánkkal. Csapásokon mentem keresztül és Isten kegyelmesen megszabadított engem azokból, s jó, ha erről a többiek is tudnak, hogy amikor Isten majd őket ostromozza, elgondolkodjanak magukban: Íme, Isten keze van rajtam, s Ő figyelmeztet engem. S miért? Mert én mondhatni megittasodtam a bűneimben, olyan voltam, mint egy elkóborolt állat, s most látom, hogy Ő haza akar vezetni és ismét az üdvösség útjára akar állítani. Ezért jó, ha az embereket figyelmeztetik Isten munkáira, amiket magunkban éreztünk, annak megfelelően, ahogyan valóban látjuk, hogy a megvallások, amiket az istenfélők a múltban tettek, ma tanulságokul szolgálnak nekünk. Ha nem rendelkezünk Dávid példájával a rengeteg megpróbáltatásról, amiket átélt és legyőzött, akkor, ha a legkisebb megpróbáltatással szembesülnénk, amiatt azonnal a kétségbeesésig jutnánk (Zsolt3:6, 8, 118:18, 119:67 skv.). De mikor látjuk, hogy ez a dolog jó és hasznos volt Dávid számára, s ő szükségesnek vallja, hogy így szorongatott és ostromoztatott Isten keze által, mi is bízunk Istenben és Hozzá menekülünk, biztosra véve, hogy az Ő dolga kiemelni a sírból az embereket, miután beletaszította őket abba. Így mikor megvallják a bűneinket és beszámolnak róla, miképpen látogatott meg minket egy ideig Isten szigorúsággal, majd utána miképpen elevenített meg ismét, az a felebarátaink tanítására szolgál, hogy ne legyenek kezdők, se ne gondolják furcsának, amikor Isten majd őket látogatja meg. Továbbá (mint említettem) önmagukat is nyomorult bűnösöknek ismerhessék meg, s orvosságot keressenek arra, a bizalmukat a mi Urunk Jézus Krisztus halálába és szenvedésébe vetve, s egyre jobban és jobban felindulva az Ő szolgálatára és tiszteletére, amikor tapasztalatból érzik meg a jóságát és a könyörületét abban, hogy így a kegyelmébe fogadta őket. Látjátok tehát, hogy az itt élénk tárt dolog nem haszontalan. Mert száz ember épül és tanul egyetlen ember példájából. Ezért tanuljuk meg félretenni nemtörődömséget, amikor a mi Urunk bármiféle kegyet mutat nekünk, hogy magasztalhassuk a jóságát az emberek előtt, és azt közös egyetértéssel prédikálhassuk. Végül zárásképpen mondja, hogy *megszabadította a lelkem a gödörtől és az életem a sírba szállástól*. Igaz, hogy ez most nem vitelezhető ki teljesen, de nekünk elegendőnek kell lenni annak, hogy rövid kivonatát kapjuk ennek, amennyi szükséges ennek a résznek a hozzákapcsolásához ahhoz, amiről már beszéltem.

Beszéltünk a bűnök megvallásáról, s arról, miképpen nem kell az embereknek szégyellniük elítélni magukat, majd utána miképpen kell rögtön hozzátenniük Isten dicséretét, amiért megismerhették az Ő jóságát. Tehát ezért mondja: *vétkeztem, elfordultam a jóságtól*, sőt, *az egyáltalán nem vált a hasznomra, de az én Istenem kivont engem a gödörből*. Akkor hát amint a Szentlélek megtanított minket elismerni a nyomorultságunkat és megszégyenülni miatta, azt szeretné, ha azonnal elkezdenénk prédikálni Isten könyörületét aszerint, hogyan megérettük, miképpen nem hagyott minket elpusztulni, aminek szükségszerűen be kellett volna

következnie, ha nem segített volna meg minket. S jegyezzük meg jól, miképpen mondja itt a bűnösöknek, hogy semmi hasznukra sem lesz ellenállni az Alkotójuknak. Akkor mit nyerünk hát, ha elrejtjük a bűneinket és nem gondolunk azokra, hanem inkább tápláljuk azokat a bolond önszeretettel? Ó jaj, ó jaj, ez mindig a mi pusztulásunkat fokozza. De mikor Isten leleplezi a vétkeinket és megéreztetni azokat velünk, akkor a mi hasznunkat mozdítja elő. Mert azzal ösztökél minket arra, hogy Őhöz forduljunk. Látjátok tehát a legelső dolgot, amit meg kell jegyeznünk ebben a szakaszban. Továbbá jegyezzük meg azt is, hogy amikor Isten leráz minket és a gonoszságunkat nekünk rója fel, akkor nincs orvosság, hanem reményteleneknek kell lennünk, ameddig Isten meg nem könyörül rajtunk és a kegyelmébe nem fogad. Ezért valahányszor csak Isten megbocsátja a bűneinket, az ugyanolyan, mintha a halálból támasztana fel, ezért arra a következtetésre kell jutnunk, hogy amikor kibékülünk Istennel, akkor Ő munkálta ki bennünk a feltámadást. Halottak voltak, és nem volt meg az élet reménysége önmagunkat illetően, de Ő kinyújtotta a kezét, hogy újból megelevenítsen, s Magához vonjon. Ezért tanuljuk meg magasztalni a bűnök bocsánatának kegyelmét, elismerve, hogy Isten az életre támaszt fel minket, valahányszor csak tetszik Neki a kegyelmébe fogadni. Mivel pedig látjuk, hogy a Sátán nem szűnik meg próbálkozni ennek a nagy jótéteménynek az elszakításával tőlünk, még jobban lobbanjunk lángra és induljunk fel a magasztalására úgy, ahogyan megérdemli.

Most boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy gyakoroltasson minket az ítéleteiben és a nyomorultságunk megismerésében oly módon, hogy mindig megtanuljuk tisztelni és szolgálni Őt, és valódi alázattal átadni magunkat Neki, s ezzel egyre jobban és jobban megerősödhessünk az Ő kegyelmében. Vessük abba a bizalmunkat és teljes mértékben arra támaszkodjunk, de ezzel együtt hadd tanuljuk meg megvallani az emberek előtt is, milyen nagylelkű volt a mi Istenünk a kegyelmébe fogadásunkkal, hogy az üdvösségünk dicséretét egyedül csak Neki tulajdonítsuk, Akitől az származik. S úgy alázkodjunk és szégyenüljünk meg önmagunkban, hogy egyedül csak Ő legyen felmagasztalva, s mi valamennyien Előtte megalázkodva adjuk meg a Neki kijáró tiszteletet és hódolatot. Ezzel együtt pedig tetsszen Neki valódi és hűséges szolgálokat támasztani az Ő Ígéje számára, akik nem keresik stb.

A százhuszonnyolcadik prédikáció, ami a hetedik a harmincharmadik és az első a harmincnegyedik fejezetről

Jób33:29-33

29. Ímé, mindezt kétszer, háromszor cselekszi Isten az emberrel,
30. Hogy megmentse lelkét a sírtól, hogy világoljon az élet világosságával.
31. Figyelj Jób, és hallgass meg engem; hallgass, hadd szóljak én!
32. Ha van mit mondanod, czáfolj meg; szólj, mert igen szeretném a te igazságodat.
33. Ha pedig nincs, hallgass meg engem, hallgass és megtanítlak téged a bölcseségre!

Jób34:1-3

1. És szóla Elihu, és monda:
2. Halljátok meg bölcsék az én szavaimat, és ti tudósok hajtsátok hozzám fületeket!
3. Mert a fül próbálja meg a szót, mint az íny kóstolja meg az ételt.

Az eddigiekben láttuk, miképpen gondoskodik Isten a jólétünkről. Miután ugyanis nyomorult teremtmények vagyunk, neki kell a Maga részéről elkezdenie orvosolni a vétkeinket, vagy nem marad semmi remény a számunkra. Látjátok tehát, hogy teljesen reménytelenek és elveszettek vagyunk, ha Isten nem könyörül meg rajtunk. S az eszközt is közölte velünk, nevezetesen, hogy tanít minket elfogadni a kegyelmét néha a ránk küldött büntetésekkel, néha pedig a bajokkal és a vesszőinek nagy csapásaival. S ha látja, hogy tunyák és lassúak vagyunk, keményebben ver, így kénytelenek vagyunk hozzá járulni, mert teljesen meghunyászkodunk és nem álljuk tovább a sarat. Ezzel oly módon vigasztal minket, hogy odajárulhassunk Hozzá, segítségül hívhassuk Őt, kegyesnek érezhessük magunkhoz, s miután megéreztük ezt a kegyelmet, elismerjük azt az emberek előtt is, megerősödve mi magunk, valamint megerősítve a felebarátainkat is abban. Nos, miután Elihu mindezt elmondta, hozzáteszi, hogy Isten nem egyetlen alkalommal igazít meg minket ezen a módon, hanem gyakran megújítja az említett tanítást. S miért? Mert miután nem voltunk olyan jó diákok, hogy kellő hasznot húzhattunk volna a legelső napon, Istennek el kell kezdenie megöldökölni a bennünk rejlő indulatokat, hogy Magához vonjon minket a megalázásunkkal és az ismételt vigasztalásunkkal. Ha pedig ezt csak egyszer csinálná, akkor idővel elfelejtenénk, s visszatérnénk a magunk természetéhez és nem volna bennünk olyan erő, hogy úgy járjunk, ahogyan kell. Látjuk tehát Elihu, vagy inkább a Szentlélek szavainak jelentését. S ez nagyon szükséges tanítás a számunkra. Mert amellet, hogy a pápaságban az emberek mondhatni eltemették az ingyenes ajándékként kapott igaz mivoltot, amivel Isten megment minket, voltak némileg mértéktelesebb emberek is, akik elsötétítették és összekuszálták ezt a tanítást oly módon, hogy elegendőnek tartották kimondani, hogy Isten megigazít minket, de azt is mondják, hogy csak egyszer, s amikor kibékültünk Vele, onnantól kezdve rajtunk múlik, hogy kiérdemeljük és megtartsuk a kapott kegyelmet. De ezzel a végső kétségbeesésbe taszítják az embert. Mert ha a mi Urunk csak egyszer nyújtja ki a kezét felénk, s csak egyetlen egyszer állít rá a helyes útra, akkor könyörgöm, miképpen leszünk képesek kitartani mindvégig, figyelembe véve a testünkben levő törékenységet, aminek oly sok bizonyítékát látjuk? Aztán Isten kegyelme sem lenne hozzáférhető a számunkra, ha nem maradna velünk mindvégig és nem újulna meg szükség szerint időről időre. Aztán látjuk, hogy a testünk olyan buja, hogy bár megszelídítjük egy időre és teljesen készek vagyunk viselni az igát, nem igyekezve másra, csak az Isten iránti engedelmisségre, s csodálkozunk, miképpen

változhatnánk meg bármiben, mégis, a bennük rejlő lázadás felüti a fejét és a Sátán, aki tudja a módját, miképpen taszítson le minket az útról, jön, hogy elkápráztasson minket az apróságaival. Mi lenne velünk, ha Isten csak egyszer javítana rajtunk, aztán végleg magunkra hagyna minket? Mi lenne velünk, ha csak egyetlen napig vigasztalna, s utána örökre azzal a vigasztalással hagyna magunkra, amit ekkor kaptunk? Annak minden morzsája biztosan elhalványodna, mégpedig rögvest. Ezért szükséges, hogy Isten minden egyes alkalommal újra kezdje, fontolóra véve, miképpen térünk vissza a makacsságunkhoz, s a vesszőcsapásai sincsenek úgy belénk vésődve, hogy a szükséges módon emlékezzünk azokra. Aztán buzgók sem vagyunk annyira, hogy segítségül hívnánk Őt, hanem elkóborolunk és a saját hiábavalóságainkban bolyongunk, s az üdvösség keresése helyett ide-oda ténfergünk, az elméink pedig annyira ingadoznak, hogy nem tudunk lenyugodni ott, ahol kellene, ezért szüntelenül csak száguldozunk. S ahol Elihu a *háromszor* szót használja, ott sokszori alkalmat ért a Szentírás beszédmódjának megfelelően, ami nem jelent semmiféle konkrét számot, hanem azt mutatja meg, hogy a javunkra válik, ha Isten ezen a módon ostromoz. Mert mi változékonyak és állhatatlanok vagyunk, ezért kell Neki újra és újra visszatérítenie minket Magához, vagy annak a dolognak, amit meg fog tenni, semmi haszna sem lesz. S meg is erősíti a dolgot, amivel foglalkozunk, tudniillik, hogy amikor Isten megszabadította a lelkeinket a sírból, s megelevenített minket az élet világosságával, az megédesíti a büntetések szigorúságát, amiket az Ő kezétől érzünk meg. Mert nem is tehetünk mást, mint igyekszünk kikerülni azokat, mert azok ellentétesek a természetünkkel. Szeretnénk, ha Isten a mi kedvünk szerint bánna velünk, ha soha nem lenne goromba velünk, hogy soha ne kavarodjunk fel az elménkben, mindig könnyedén éljünk s Ő mindig vidámságban és nyugalomban tartson minket. Bizony, de (az elhangzottaknak megfelelően) nem jó, ha Isten a mi fantáziánk szerint bánik velünk, hanem a saját elképzeléseit kell figyelembe vennie és rák kell küldenie mindazt, amit hasznosnak tart a számunkra. Ezért legyünk tekintettel a megpróbáltatásaink végére és céljára, hogy azok vigasztalást jelentsenek a számunkra, azaz gyógykenőcsként és orvosságként szolgáljanak: jegyezzük ezt meg. Ezért bár keserveseknek tűnnek elsőre, mégis vegyük át ezeket Isten kezéből, tudva, hogy ezek a szeretetének tanúsítványai, s arról, hogy Ő gondolkodik rólunk a mi üdvösségünk kimunkálásával. Íme (azt mondom) a dolog, aminek le kell csillapítania minden zsörtölődésünket, ezért nem lehetünk türelmetlenek, amikor Isten ostromoz bennünket. De miért? Mert ez a mi hasznunkra válik. Mindazonáltal nem elegendő, hogy a csapások orvosságokként szolgáljanak, hanem azt is fontolóra kell vennünk, micsoda a betegség, s akkor majd jobban szeretjük ezeket. Ha az embert csak kicsi, könnyebb és megszokott betegség sújtja, akkor is nagyon fogja szeretni a dolgot, amitől meggyógyul. De ha teljesen lebetegszik, és már olyan, mint a holt ember, ám mégis felépül, akkor még sokkal többre fogja becsülni a neki adott orvosságot. Ugyanez a helyzet azzal is, amit Elihu itt mutat nekünk. Mert azt mondja, hogy Isten az ostromozásunkkal nemcsak a vétkeinket orvosolja, hanem a sírból is kihúzza és megeleveníti. Ezzel megmutatja, hogy nekünk végünk és végleg elpusztulunk, hacsak Isten nem ránt vissza Magához, akár erőszakos eszközökkel is. S biztosan nem lehet másképp, tekintettel a keményszívűségünkre, vagy inkább azért, mert annyira belegabalyodtunk a bűneinkbe, hogy nem egykönnyen lehet minket azokból kivonni. Látva pedig, hogy Isten ismét felemel (amiről tegnap részletesebben is szó volt), vegyük biztosra, hogy nem vagyunk képesek kellőképpen megbecsülni az Általa mutatott jószágot, amikor tetszik Neki büntetni minket. Ez tehát a második dolog, amit meg kell jegyeznünk. A harmadik pedig az, hogy szükségszerűen ezt az utat kell járnunk. Mert annak kimondásával, hogy a visszahúzás szándékával teszi, a kényszerítő szükségességet jelzi. Igaz, hogy Isten teljesen megmenthetne minket e nélkül az eszköz nélkül is, de itt nem Isten hatalmas erejét vitatja, s Elihu is a mi állapotunkra van tekintettel, ami olyasvalami, amibe bele kell nyugodnunk. Tanuljuk hát meg, hogy ha Isten gyengéden bánna velünk és békében hagyna, hogy felébresztés nélkül szundikálhassunk a bűneinkben, az a pusztulásunk okává válna. Ezért szükséges tehát olyan szigorúan bánnia velünk, amit gyakorta tapasztalunk. Sőt, ha nem volna

tekintettel a törékenységünkre és a gyengeségünkre, még sokkalta nagyobb gorombasággal kezdene bánni velünk. Ezért bárhogyan is ostromoztatik az ember, azt nyugodtan kell túrnie, biztosra véve, hogy Isten nem ok nélkül, s nem is szükségtelenségből teszi ezt. Ezért jegyezzük meg az összehasonlítást, amit a sír és az élet világossága között tesz. Mi az, amikor Isten visszahúz minket a halálból? S miért vezet el minket az élet világosságára? Az egyik oldalon rendkívüli nyomorúságot, a másik oldalon szuverén jótéteményt látunk. Tanuljuk hát meg: ha Isten megengedi, hogy a vágyainkat kövessük, akkor mi mindig a sír felé sietünk, azaz nem teszünk mást, csak a végső pusztulásba taszítjuk magunkat, ahonnan soha nem tudunk kikeveredni. Íme, mit tennének az emberek, ha Isten nem zabolázná meg őket. S ettől jó okunk van megundorodni önmagunktól, fontolóra véve a bennünk levő makacsságot. Igaz, mindegyikünk azt mondja, hogy Istenhez akar menni és el akarja érni az üdvösséget, de közben mit is cselekszünk? Nézzünk az életünkre, nézzünk a gondolatainkra, nézzünk minden tettünkre, s megmutatkozik, mennyire örülten keressük a saját pusztulásunkat. Hiszen nem szűnünk meg Isten haragját szítani, mert ki mondhatná, hogy soha nem tudunk elég hamar eljutni a nyomorúságaink mélységébe? Látva tehát, mennyire át vagyunk adva a gonoszságra a természetünkönél fogva, mintha csak akarattal akarnánk elpusztulni, tanulja meg minden ember megismerni önmagát, megundorodni magától és engedje, hogy Isten kormányozza, mert a saját vezetésünk és kormányzásunk annyira nyomorult s boldogtalan, s felejtünk el minden ostoba elbizakodottságot, amittől a világ olyannyira megrészegült, hogy minden ember kellően bölcsnek képzelet magát, ha rendelkezhet a saját szabad akaratával. Íme, miképpen csapják be magukat az emberek, elhitetve magukkal, hogy mind a bölcsességből, mind az erőből nagy készletek állnak a rendelkezésükre. Mi viszont látjuk, hogy Istennek erővel kell helyesbítene ezt az átkozott vágyat, amivel többet akarunk tudni, mint amennyi megfelelő a számunkra. Ezért hát vegyük fontolóra, mire hív el minket Isten, amikor visszahúz a sírból az élet világosságára. Nem hagy valahol félúton, hogy azt mondaná: ne legyetek teljesen halottak, hanem csak sorvadozatosok, hanem az élet világosságára hív el minket, azaz, arra az újdonságra, ami által a romolhatatlan mennyei életre újulunk meg. A dolog tehát nemcsak arra vonatkozik, hogy Isten megszabadít minket a halálból, hanem azt is magában foglalja, hogy bevisz minket az Ő örök királyságába. S bár megannyi romlásban járunk idele, s körül vagyunk véve ezekkel, sőt bennük, egyenesen a csontjainkban és a velőnkben is élnek ezek, Isten mégis vezet és kormányoz, míg el nem jutunk az Ő királyságába. Olyan összehasonlítást láttok tehát, ami még jobban megerősíti Isten végtelen, pusztító jóságát, hogy még jobban felinduljunk az Ő keresésére, s amikor visszakerülünk a helyes útra, igyekezzünk azon naponta előre haladni. Amikor pedig visszahúz, engedjük, hogy tanítson minket és vágyakozzunk arra, hogy az Ő tanításában folytathassuk. Ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy nem szabad elcsüggednünk, ha gyakran esünk vissza és látszólag elszakadunk Tőle. Amikor pedig Isten jó állapotba hozott, mi pedig mondhatni teljesen megszeliültünk, ha a testi vétkek néha felütik a fejüket és fölénk kerekednek, ezért átveszik az irányítást, s a gyengeségünk hitetlenséggé válik és elborít minket a sötétség, ne csüggedjünk el attól. De miért? Mert meg van írva, hogy *Isten majd sokszor munkálkodik az emberben azért, hogy az élet világosságára vezesse őt*. Ezért amikor Istenhez járunk és rendelkezünk az üdvösség biztos reménységével, ha néha bajba és aggodalomba esünk úgy, hogy a hirtelen támadt vihar elborít minket, akkor se szűnjünk meg Istenben bízni. Miért? Mert meg van írva, hogy újramezdi a munkáját bennünk. Nem azért, hogy mi magunk adjunk zablat magunknak (óvakodjunk ettől), hanem hogy közben ültessük át a gyakorlatba Ézsaiás próféta mondását, azaz erősítsük meg a tántorgó térdeket és vidítsuk fel a csüggedt szíveket. Ha valaki erős Isten megvetésében és a kegyelmének számításba nem vételésében, akkor meg kell éreznie Isten ítéleteit és olyan verést kell kapnia az Ő kezétől, ami egyenesen az elevenébe vág. De ha gyengék és reszkető vagyunk, s nincs már több erő bennünk, akkor az evangélium tulajdonsága az, hogy megerősítsen minket ahogyan Ézsaiásnál olvassuk, ahol mindazok, akiknek az egyház tanítása a feladatuk, arra kapnak parancsot, hogy erősítsék meg a

gyenge lábakat, vidítsák fel a csüggedt szíveket és támogassák a tántorgó térdeket (Ézs35:3). Ez látva nekünk is ugyanezt a rendet kell követnünk annak megfelelően ahogyan az apostol vonatkoztatja ezt minden istenfélő emberre. Ézsaiás próféta mondta ezt, de olyanoknak, akikre a tanítás közfeladatát bízta: de a zsidókhoz írott levélben az apostol megmutatja, hogy minden embernek a saját maga tanítójának kell lennie ennek érdekében (Zsid12:12). Nézzünk hát magunkba, s ha elámultunk Isten igazságán, az ne vessen minket gonosz képzelgésekbe, s ne ejtsen kétségbe. De ha remegni érezzük a térdeinket, a kezeinket és lábainkat pedig olyanoknak, mintha eltörtek volna, s olyan lesújtottak vagyunk, hogy azt sem tudjuk, mit tegyünk, attól még ne szűnjünk meg önmagunkat erősíteni napról napra. Ezt kimondva Elihu hozzátette: *Figyelj Jób, hallgass meg engem, legalábbis, ha nincs mit mondanod ellenem: mert én nem fogom be a szád, beszélj, ha van, amivel igazolhatod magad. Ha nincs, maradj nyugodtan és hallgass meg engem, s én megtanítalak a bölcsességre, mert szeretnék igazolni.* Itt azt a figyelmeztetést kapjuk Jób személyében, hogy maradjunk csendben, ha Isten igazságát tárják elénk, s ne felelünk. S ez nagyon hasznos figyelmeztetés, tekintettel a szív keménységére és az emberben rejlő gögre. Mert rendkívül nehéz a számunkra átadni magunkat Istennek. Látjuk, hogy mindig van bennünk törekvés, s az elménk nem formálódna olyan alázatra, mint kellene. Mert ha valaki ismertet velünk egy jó é szent dolgot, nem vagyunk elég jámborok az elfogadáshoz, hanem olyan büszkeség van bennünk, hogy vonakodunk bárminek alávetni magunkat a saját akaratunkat leszámítva. Látjátok tehát, hogy az ember természete a szembeszegülés Istennel és a rugdalózás az Ő Ígéje ellen. Mivel pedig alá vagyunk vetve a gonosz és átkozott bűnnek, jegyezzük meg jól az itt kapott figyelmeztetést. Ez pedig nem más, mint hogy legyünk taníthatók, amikor az Isten emberekkel mondatja el nekünk az Ő igazságát. S erre gondol szent Jakab, amikor azt mondja, hogy szelíd lélekkel fogadjuk Isten Ígését (Jak1:21). Nem ok nélkül említette ezt az eszközt. Szeretnénk hát kimutatni, miképpen húzunk hasznát Isten Ígéséből? Akkor mindenekelőtt legyünk szelíd és nyájas lelkűek. Mert ha vad természetűek vagyunk, akkor biztos, hogy mindent rosszra fordítunk és soha nem fogjuk érezni Isten Ígésének az ízét, hanem ledöntünk minden jóságot és a világosságunk sötétséggé fog változni. Mit kell hát tenni? Csendben kell maradnunk, amikor Isten beszél. Mindazonáltal nem szabad várnunk, hogy látható módon jelenjen meg a mennyből, hanem valahányszor csak prédikálják és elénk tárják az Ígését, azt igaznak és jónak kell tartanunk, biztosra véve, hogy Tőle származik. S ha felelünk azzal, akkor nem egy halandó teremtmény ellen kezdünk háborút, hanem ördögi vakmerőséggel az élő Istennel szállunk szembe. Meg kell hát őriznünk a békességünket, hogy taníthatók maradjunk. Végül, az emberek teljes és valódi bölcsessége az, amikor taníthatókká teszik magukat az Isten számára és teljesen alávetik magukat annak, amit az Ő nevében és tekintélyével mondanak nekik. Ez az első pont, amit meg kell jegyeznünk abból a buzdításból, amit Elihu intéz itt Jóbbhoz. Mert úgy szól hozzá, hogy az ő személyében valamennyien figyelmeztetést kapunk a kötelességünkről, mint azt már említettem. De mindenekelőtt azt jegyezzük meg, hogy csendben kell maradnunk, amikor Isten igazságáról beszélnek nekünk, s a bűneink miatt korholnak minket. Látjátok tehát a körülményt, amit meg kell jegyezni a már elhangzottak mellett és azokon kívül. Mi az, amiről Elihu eddig beszélt? Megmutatta Jóbnak, hogy Isten igazságos, mégpedig oly módon, hogy az embereket teljesen Neki kell kormányoznia, s Rajta áll, hogy kivonja őket a sírból és visszahozza őket az életre, folyamatosan a hatalmas kezében tartva mindenkit, amíg el nem vitte őket a tökéletességükig. De ezzel csapják be leginkább magukat az emberek. Miért? Mert nem képesek Isten dicsőíteni és minden gyalázatot magukra venni: mindig ellenszegülnek, s bár ismerniük kellene a tulajdon erkölcstelenségüket és szégyellniük kellene azt, mégis mindig felfuvalkodnak valamekkora önteltséggel és elkápráztatják magukat hiábavaló fantáziálással, ezt mondván: nincs meg bennem ez? Nincs meg bennem az? S bár nem vagyunk tökéletesen igaz, mégsem vagyok teljességgel híján minden jóságnak. Látjátok tehát, miképpen vágnak az emberek arra, hogy fenntartsanak valamennyit maguknak és ne adjanak át mindent Istennek. S ez az oka annak,

amiért nem vagyunk képesek teljesen elfogadni az ingyenes megigazulás tantételét, mely megmutatja nekünk, hogy Isten a saját pusztá kegyelméből fogad be minket, s az Ő elfogadása nem a mi cselekedeteinkre való bárminemű tekintettel történik, mert azok teljességgel bűnösök, hanem azért, mert tetszik Neki megmosni és megtisztítani minket az egyszülött Fia vérében, s a gyermekeinek tartani és elfogadni minket, még ha a természetünkben fogva nincs is más bennünk, mint nyomorúság és átkozottság. Emiatt mutatta meg Elihu, milyen sokkal tartozunk Istennek mindazokért, amikkel rendelkezünk abban, hogy tiszteletet kell Neki adnunk, mint minden dolog kezdeményezőjének és bevezetőjének. Hozzáteszi, hogy mindenkinek meg kell hallgatni és nyugodtnak kell maradni, ahogyan szent Pál is mondta a Róma levél harmadik fejezetében, amire a napokban utaltam (Rm3:19). Nos, amikor Elihu azt mondja, hogy szeretné Jóbot felmenteni, azzal megmutatja, hogy nem heves és civakodó elmével kezdett bele (ahogyan az emberek szoktak, amikor az ellentétes álláspontot képviselik), s nem is akarta őt megszomorítani. Nem, hanem azt szeretné, ha Jób fenntarthatná az igaz mivoltát, de mivel nincs semmije, amivel ezt megtehetné, ezért szeretné, ha megalázkodna Isten előtt. S jegyezzük meg, hogy Elihu itt úgy beszél, mint Isten Lelkének az eszköze. Legyen ez számunkra figyelmeztetés, hogy valahányszor csak Isten ránk mennydörög a Szentírásban, akkor nem a megsemmisítésünkre törekszik, megfosztva minket valami hozzánk tartozó dologtól úgy, mintha irigyelne tőlünk valami, ami miatt méltók vagyunk a dicséretre, hisz mi az, ami árthatna Neki? Vajon Isten a legcsekélyebb mértékben is megfogyatkozik, ha a magunk részéről rendelkezünk némi igazsággal? Nem, de mivel a mi érdekünk, hogy teljesen elcsüggedjünk, mert nem vagyunk képesek elfogadni a jótéteményt, amit nekünk kínál, amíg meg nem leszünk teljesen és tisztán fosztva minden önteltségtől és hiábavalóságtól, ezért foszt meg minket először is az elbizakodott gögtől, és megmutatja, hogy nincs bennünk más, csak szégyen és gyalázat. s meg vagyunk fertőzve és mondhatni rothadva a saját mocskunkban. (Azt mondom,) Istennek el kell vezetnie minket eddig a pontig: nem azért, mert megszomorodott a mi igaz mivoltunktól (hisz tudjuk, hogy Benne nincs hiba), hanem mert ez a hasznunkra válik. Mi más marad hát a számunkra, mint megalázkodni és átvenni az ígéreteket, amiket az üdvösségünkről kapunk? Mivel pedig az ördög arra nógat, hogy tartózkodjunk az Isten iránti engedelmisségtől, valamint ne hallgassuk meg Őt nyugodtan, zabolázzuk meg az elméinket, és pedig fogjuk rövid pórázra és mondjuk: a te Istenednek kell uralkodnia feletted és Neki kell a Mesterednek, neked pedig a tanulójának lenni, és elkell foganod mindent, ami az Ő nevében jut el hozzád. Íme, mire kell valójában emlékeznünk Elihu buzdításából, amit itt Jóhhoz intéz. S ebből azt is megértjük, amit már említettem: nevezetesen, hogy soha nem húzunk hasznot, amíg nem tanultuk meg megőrizni a békességünket. S micsoda ez a békességünk megőrzése, amiről Elihu beszél? Az, hogy ne legyünk bölcsek a tulajdon önteltségünkben, vagy ravaszok a felelésben Istennel, hogy ezt kérdezzük: miképpen van ez? Miképpen van az? Mert meg kell elégednünk annyival, amennyit Isten megmutat nekünk, mivel az engedelmisség a legjobban tetsző dolog a Számára. Látjátok tehát, hogy a hit fő pontja az Isten iránti nyugodtság. Mart az emberek olyannyira önteltek, hogy a saját értelmükkel hoznak döntéseket arról, mikhez kell ragaszkodniuk, de Isten biztosan megvakítja őket, mert Neki meg kell büntetnie ezt a gögöt. Mit kell hát tenni? Arra kaptunk parancsot, hogy maradjunk csendben, azaz döntsünk a porba minden, a természetünkben rejlő büszkeséget, nehogy azt higgyük, hogy van bármekkora saját bölcsességünk, hanem Isten kezéből várjuk azt és engedjük, hogy tanítson a magunk hasznára. Most pedig térjünk rá arra, amit Elihu általánosságban tesz hozzá. Azt mondja: *hallgassatok meg engem, ti bölcsek, hajtsátok hozzám a fületeket, ti tudósok! Mert a száj ítéli meg az ételt, hogy ízletes-e, és a fül próbálja meg a szavakat.* Elihu itt először is azt mondja és hirdeti nekünk, hogy ez a tanítás nemcsak a bárdolatlanoknak és a tudatlanoknak van, hanem minden embernek, ezért senki emberfia ne gúnyolja azt, még ha az illető kellőképpen tanult is. Mert ég a legbölcsebb embert is megerősítheti és ráébresztheti, hogy nem időpocsékolás nekik meghallgatni az itt elhangzottakat. S kétségtelen, hogy ha tudjuk, mi van bennünk, akkor

figyelmesebbek leszünk annak a tanításnak a meghallgatására, amit naponta prédikálnak nekünk. S először is, vajon nem Isten eltaszítása az, ha megvetjük a tanítást úgy, mintha holmi haszontalan dolgot rendelt volna el?

Íme, Isten akarata az evangélium prédikáltatása, valamint az, hogy az emberek meghallgassák és oda hajtsák a füleiket. De vajon azt mondta, hogy ezt csak a tudatlanoknak és a még mondhatni gyermekkorban vannak. Nem: az egyház egész testületének mondja, mert azt akarja, hogy nagyok és kicsik egyaránt kövessék ezt a szabályt. S szent Pál megmutatja, hogy nekünk ebben a rendben kell maradnunk, míg el nem jutunk a tökéletességig, a mi Urunk Jézus Krisztus kroáig (Ef4:13). De hol találjuk meg ezt a tökéletes embert? Nem ebben a mulandó életben: el kell veszítenünk ezt a romlandó testet és Istennek haza kell vinnie minket, mielőtt még eljuthatnánk erre a tökéletességre. Látva tehát, hogy Isten akarata az egyház egész testületének tanítása, még a legtökéletesebbeké és a legkiválóbbaké is, vajon nem lesz züllött és beképzelt dolog, ha a szóban forgó embereknek azt mondjuk, hogy a tanítás fölösleges a számunkra, és nincs arra szükségünk? Tartsuk szem előtt szent Pál példáját, aki az angyali tisztaság tükre volt, de mégis azt mondta, hogy nap mint nap igyekezett előre lépni. Amikor már közel járt a halálhoz és hősiesen megküzdött Isten dicsőségéért, akkor is elfeledkezett mindenről, amiket korábban cselekedett. S noha hűségesen szolgálta Istent és sok mindent elszenvedett az Ő neve kedvéért, mégis mindig azon tartotta a szemét, ami még visszavolt, s ezt mondta: nem szabad azzal törődnöm, hogy megtettem ezt vagy azt, közben pedig elszundikálnom és nem igyekezni továbblépni, hanem folytatnom kell az utamat és arra kell törekednem, hogy eljussak a még előttem levőkhöz. Ezzel (azt mondom) szent Pál jól megmutatta, mint kell cselekednünk. Jegyezzük hát meg, hogy nem szabad szépen leráznunk az élénk adott tanítást, mintha annak semmi haszna sem lenne, vagy mintha már eléggé tanultak lennénk. Mert Isten Lelke itt arra buzdítja a bölcseket és az értelmesekeket, hogy hallgassák meg és fogadják el az elhangzottakat. Látjuk tehát, hogy Isten bölcsessége oly végtelen, hogy soha nem fogható fel teljes mértékben. Amíg az emberek ebben a világban élnek, elegendő, ha annak csak valamekkora előízét érzik, s napról napra egyre több hasznot húznak belőle. Viszont azt is jegyezzük meg, hogy amikor megtanultunk valamit, azt rosszul jegyezzük meg, sőt rögtön elfelejtjük, ezért szükségünk van arra, hogy az emlékezetünkbe idézzék. S Isten olyan kegyes hozzánk, hogy élénk jön a kegyelmével, nehogy végleg kétségbe essünk és elveszítsünk minden reményt a Belé vetett bizakodáshoz. Mert a dolog megértése az elménkben nem minden, amit meg kell tennünk, hanem még a szívünkbe is be kell azt vésni. Ez a tanítás nem spekulatív vagy egy nézet (ahogyan az emberek nevezhetik), mint az emberi tudományok (mert azokban elegendő csak kitalálni, hogy mik is légyenek azok), hanem a szívünkben kell gyökereznie. Most pedig vegyük fontolóra, van-e akkora hitünk Isten akaratában, hogy ne kellene azt naponta az emlékezetünkbe idézni és megmutatni. Ezért jussunk arra a következtetésre, hogy a bölcseket és a tudósokat inti itt arra, hogy hallgassák meg és hajtsák oda a füleiket: ezzel együtt minden fennkölséget le kell tenni (mint megmondtam) és akarnunk kell Istenről tanulni. Annál inkább követnünk kell az itt lefektetett szabályt, mert látjuk, hogy a világ nem talál ízt Isten Ígében. A tudatlanok (mert nem tudják, mi az) kizárják az ajtón kívülre és minden időben vonakodnak a jó tanításhoz jönni. Az ingatag szívűek (amint csak pár szót hallanak futólag) akkora írástudóknak képzelik magukat, akik már eleget tudnak, ezért túllépnek rajta, mint azt manapság a tapasztalatból oly sokszor látjuk. Milyen sokan vannak, akik becsukják a füleiket, s jöllehet Isten Ígéje naponta elhangzik, s így részesei lehetnének az élet és az üdvösség tanításának, mégsem becsülik azt semmire! De miért? Mert nem találják ízt benne. Látszólag vannak páran, akik megértettek valami csekélységet az evangéliumból, s azzal kecsegtetik magukat, hogy nagy írástudók, ezért nem kell meghallgatniuk semmi többet. Milyen nagy azoknak a hóbortos és szeleburdi keresztyéneknek a száma, akik ezt mondják: ami engem illet, én megértettem az igazságot, s ez hosszú évek óta így van, mert megismertem az evangéliumot. De mit tudnak róla? Azt, hogy az ember nyugodtan ehét húst pénteken, s nem köteles gyónni,

ezért elkezdene fecsegni és átkozott istenkáromlásokat kevernek a közepszerű dolgokhoz, amiket azt sem tudom, honnan vesznek. De miért? Mert méltóságukon alulinak tartják, hogy Isten iskolájában tanuljanak. Mivel látjuk, hogy Isten így bünteti a hanyagságot, annál inkább oda kell figyelniük erre a tanításra, és meg kell jegyeznünk, milyen jól mondja Salamon, hogy a bölcs ember folyamatosan növekszik a bölcsességben a hallgatással (Péld1:5). Nos, ha Isten így bünteti az emberek hanyagságát és nemtörődömségét, mi lesz a büszkeségükkel, amikor akarattal csapják be az ajtót minden jó tanítás előtt, megvetéssel tekintenek arra és úgy felfuvalkodnak, mint a varangyok, ezért semmi módon sem taníthatók? Miután Elihu a hallgatásra buzdította a bölcseket és a tudósokat, hozzáteszi az okot is: *Mert a száj (mondja) szolgál az ételek megízlelésére, a fül pedig a szavak megpróbálására és megítélésére.* Ezzel jelzi, hogy azok, akik megvetik, hogy odahajtsák a füleket Istenhez és az Ő igazságához tanulás végett, és nem akarnak egyre jobban és jobban megerősödni a már hallott dolgokban, a természet rendjét fogatják fel és mondhatni szörnyetegekké válnak, még a vadállatoknál is rosszabbakká. S miért? Mert a vadállat követi a maga fajtáját, de íme, az ember, aki bölcsnek nevezi magát, s van értelme és józansága, s aki Isten képmására teremtetett, hogy megvilágosodjon minden igazságban, mindazonáltal a fejét naponta az evésre és az ivásra adja, de arra nem, hogy hasznót húzzon Isten Ígéből. Ebben a dologban azonos az oktan állatokkal, mert azok is táplálkoznak, de nem keresnek mást. S az ember, aki kiválóbb volt a mennyei angyaloknál, mégis állati módon adja a fejét az evésre és az ivásra, de közben nem kegyeskedik használni a füleit, amit nemesebb és becsebb célra kapott, mint az evés és az ivás. Mert ezek a fenntartásunkra szolgálnak ebben a mulandó életben, de a fül arra szolgál, hogy megadja nekünk az örök élet és az üdvösség reménységét. Akkor, ha az ember nem használja Istennek ezt az ajándékát, vajon nem kell (mint mondtam) természetellenes szörnyetegnek, vagy legalábbis duplán oktan állatnak tekinteni? Most hát látjuk, mi Elihu szavainak a jelentése, mert ő ezt mondja nekünk: barátaim, ha bárki visszautasítja, hogy tanítsák, nézzétek csak, mit cselekszik, mert Isten, amikor megteremtett minket, a száját az ételek megízlelésére adta, hogy naponta kapjuk az élelmünket az Ő kezéből. S ez jótétemény, amit meg kell becsülnünk, hogy a mi Urunk általa táplál bennünket, de nem a fő jótétemény. Mert füleket is adott nekünk. Mi célból? Azért, hogy tanuljunk azokkal. Ezek nemcsak arra valók, hogy megbeszélhessük egymással a csizmák, cipők, sapkák, a kenyér és a bor megvásárlását: a nyelv és a fülek használata még nemesebb, tudniillik, hogy elvezessenek bennünket az igazságra Isten Ígétének a segítségével, hogy megtudhassuk, miképpen lettünk romolthatatlanoknak teremtve, s amikor elhagyjuk ezt a világot, odafönn örökség van előkészítve a számunkra, s hogy (röviden) Istenhez járuljunk. A hit hallásból származik, mondja szent Pál (Rm10:17). Látva tehát, hogy Isten arra kiváló használatra rendelte a füleinket, hogy a mennybe emeljenek minket Isten szemlélése végett a mi Atyánkként, s hogy bizonyosságot tegyenek nekünk arról, hogy a gyermekeinek fogad el minket és elveti bennünk a romolthatatlan élet magját a bennünk levő romlottságok közepette – látva (azt mondom), hogy ilyen jótéteményt kaphatunk a füleinkkel, vajon a süketet kell játszanunk, vagy be kell csuknunk a füleinket amikor az emberek beszélnek hozzánk és elmondják az igazságot, amiről tudjuk, hogy az üdvösségünkre van? Vajon nem hatalmas brutalitás így cselekedni? Ezért ne dicsekedjen az ember többé a tökéleteséggel, a bölcsességgel, és az értelemmel, ha nem képes elviselni, hogy tanítsák. Mert akkor rosszabb a világ minden állatánál, mint az korábban megmutattam. S noha ennek a mondatban önmagában nincs szüksége hosszas magyarázatokra, mégis szükségünk van a megelevenedésre és az ösztökélésre, hogy ismerhessük. Hiszen látjuk, milyen helyzetben vagyunk. Minden ember kellően elfoglalt a jelenvaló életet illetően, de ami a saját üdvösségünket és Isten dicsőségét illeti, senki nem képes rávenni minket, hogy ezen is elgondolkodjunk. Elégé gondosak vagyunk az evést és az ivást illetően, s nemcsak arra, hogy három-négy órával előtte előkészítsük, hanem arra is, hogy hosszú időre, akár négy életre is előre gondolkodjunk róla. Mert az emberek oly nagy gondot viselnek a mulandó javak

megszerzésére, hogy soha nem legyen hiányuk azokból, hanem mindig a kezükben legyenek. S bár van nekik elég az életük során, azzal hitegetik magukat, hogy a haláluk után nélkülözniük kell. Látjátok tehát, hogyan ragaszkodunk e világ mulandó dolgaihoz, annak fontolóra vétele nélkül, hogy Isten nem oktan állatoknak teremtett minket, hanem a testünknel kiválóbb dolgot adott nekünk, ami nem más, mint az örök élet reménysége, amit keresünk. Látva, hogy a természetünknel fogva ennyire brutálisak vagyunk, ezért annál szükségesebb megjegyezni az itt mutatottakat. Nevezetesen, látjuk, hogy Isten alkotott és formált minket, s nincs olyan rész sem a testünkben, sem a lelkünkben, ami tétlen volna, hanem mindent használni kell valamire: mindent hozzáférhetővé kell tennünk, amit Isten nekünk megadott. Az is látjuk, hogy a földi gondok olyannyira lefoglalnak, hogy egyesek megrontják magukat az evéssel és az ivással, s állandóan falánkok és lázongók, mások pedig a szedegetéssel és a gyűjtögetéssel vannak elfoglalva, s nem vágnak másra, mint arra, hogy egyre többet és többet halmozzanak fel. Megint mások a paráznaságukat, egyesek a becsvágyukat követik, hogy megbecsülést és hitelt szerezzenek maguknak a világban. Gondoljuk hát meg magunkat még jobban. Látva, hogy ennyire ragaszkodunk az idelent valókhoz, mit kell tennünk? Igyekezzünk elfordulni mindezekről a visszahúzó tényezőktől és vegyük fontolóra, mi végett lettek megalkotva a szemeink. Csak azért, hogy szemlélhessük azokat a dolgokat, amik ezt az életet szolgálják, mivel a testünk nagyon szereti ezeket? Nem, hanem a fő ok az, hogy Isten munkáit szemléljük, amire el is hív minket Önmagához. S miért lettek megalkotva a füleink? Csak azért, hogy a világi dolgokról és ügyletekről tereferéljunk egymással? Nem, hanem azért, hogy megtanuljunk a mi Istenünkhöz járulni, teljes mértékben Hozzá ragaszkodni, és elérni az Ő mennyei dicsőségét. Látva, hogy a testünk romlottságainak közepette a mi Urunk kijelölt eszközöket, amikkel elvezet az említett romolhatatlan jótéteményhez, nevezetesen, megadta a hallás képességét, vajon nem kell azt használatba vennünk? Ha nem így teszünk, biztosan nem lesz mentségünk. S azzal sem szabad előhozakodnunk, amivel olyan sokan érvelnek: nem vagyok képzett Isten Ígében, mert túl magas és sötét a számomra, s nem tudok ragaszkodni hozzá. Igen, de ezt cselekedve nem bízunk Istenben, hogy nem adja meg nekünk az üdvösségünkhöz kellő dologhoz szükséges értelmet egy józanságot. Mert Ő megígérte, hogy tanítani fogja az alázatosakat. Ezért minden érzékünkkel szemben legyünk bizalmatlanok, s valljuk meg, hogy nyomorult állatok vagyunk, s Ő majd megvilágosít minket a Szentlelkével. Bízunk az Általa adott ígéletben, nevezetese, hogy Ő lesz az iskolamestere az alázatosoknak és a szelídeknek, tanítja őket az üdvösségre, ezért, ha engedjük, hogy kormányozzon, minket is ráállít a helyes útra. S amikor ezt egyszer megtette egyre jobban és jobban előrevisz azon, s noha néha letérünk róla, ismét visszaállít, ha pedig elbukunk, felemel a kezével. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Mert nemcsak az hangzik el, hogy a fül hallani fog, azaz hogy csak a hallásra teremtett, hanem azt is mondja, hogy megítéli a szavakat vagy a dolgokat – mintha Elihu azt mondta volna, hogy a mi Urunk nem úgy adta meg nekünk a füleink megnyitását a nekünk mondott tanítás befogadására, mintha mérget adott volna, hanem azért adta, hogy befogadjuk a tanítást, ami a lelkünk lelki táplálására szolgál. Mint amikor kenyeret és bort kapunk, nem félünk enni és inni, bár nem tudjuk, hogy mérge-e vagy sem. Igaz, hogy óvakodnunk kell a méregtől, s imádkoznunk kell Istenhez, hogy őrizzen meg minket attól, de az emberek vajon olyan ostobák, hogy éheznek, és felhagynak az evéssel és az ivással attól való félelmükben, hogy az élelmük esetleg meg van mérgezve? Nem, mert képesek felismerni, hogy az élelmükben van-e mérge vagy nincs. Értsük hát meg, hogy a mi Urunk nem azért adta nekünk a fülek használatát, hogy féljünk elfogadni a tanítást, mert túl magasröptűnek és sötétnek véljük a magunk számára, hanem imádkoznunk kell Istenhez: adja meg nekünk a józanság és a megítélés lelkét, hogy az Ő Ígében nekünk kijelentett dolog végül a hasznunkra váljon, s úgy kormányozzon minket a Szentlelkével, hogy képesek legyünk felismerni azt a dolog, ami jó és hasznos.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, amitől megtanulunk megszorodni miattuk, s visszahúzódni ezektől a földi dolgoktól, megelégedve azzal, hogy az Ő keze látogasson meg minket bármi módon, elismervén önmagunkat oly boldogtalan és nyomorult teremtményeknek, akik rászolgának arra, hogy teljesen eltiporja őket. De mégse szűnjünk meg az Ő kegyelméhez folyamodni, biztosra véve, hogy kész a kegyeibe fogadni. Ezért vágyjunk rá, hogy folytonosan éreztesse velünk egyre jobban és jobban az Ő jóságának ízét, hogy a világ megpróbáltatásain keresztülhaladva ne szűnjünk meg Benne vigasztalódni és örvendezni, s álfani az Ő szent nevét, amiért egykor Atyánknak és Megváltónknak mutatkozott. S tetsszen neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A százhuszonkilencedik prédikáció, ami a második a harmincnegyedik fejezetről

Jób34:4-10

4. Keressük csak magunk az igazságot, értsük meg magunk között, mi a jó?
5. Mert Jób azt mondá: Igaz vagyok, de Isten megtagadja igazságomat.
6. Igazságom ellenére kell hazugnak lennem; halálos nyíl talált hibám nélkül!
7. Melyik ember olyan, mint Jób, a ki iszsza a csúfolást, mint a vizet.
8. És egy társaságban forog a gonosztevőkkel, és az istentelen emberekkel jár!
9. Mert azt mondja: Nem használ az az embernek, ha Istennel békességben él.
10. Azért, ti tudós emberek, hallgassatok meg engem! Távol legyen Istentől a gonoszság, és a Mindenhatótól az álnokság!

Amikor sor kerül a számadásra az életünkről, nem szabad más bíró után néznünk, mint Isten, Aki (minden látszat ellenére) a saját ismereteinek megfelelően mond ítéletet rólunk, s felesleges lesz feleselnünk Vele, mert semmit nem érünk el azzal. Mivel azonban az emberek lázadók, s nem találják meg a szívükben annak megvallását, hogy Isten igazságos, csak ha rá vannak erre kényszerítve, Isten olyan beszédmodot használ a Szentírásban, mely szerint megelégszik azzal, hogy perre menjen velünk, s legyen valamilyen úgymond egyeztetett közbenső bíró közte és közöttünk. Nem mintha bármi effélét meg lehetne tenni, hanem hogy még súlyosabb feddést és ítéletet kapjunk, hiszen mehetnénk Vele perre, de az semmit sem használna nekünk. S ezen a módon Ézsaiás prófétán keresztül beszél. Válasszunk embereket (mondja) az ítélethozatalra közöttetek és köztem (Ézs1:18). Igaz (mint mondtam), semmi ok sincs arra, hogy Isten ennyire lealacsonyodjon. Ezért csak annyit akar kifejezni, hogy noha van szabadságunk beidézni Őt és védeni az ügyünket Vele szemben, akkor is mindig vereséget szenvedünk. Ugyanezen a módon beszél ebben a szakaszban is, amikor Elihu ezt mondja: *válasszunk csak magunk ítéletet* aszerint ahogyan korábban kijelentette, hogy nem félne beszélni. Mivel Jób azt panaszolta, hogy Isten megalázta őt a fenségével és nem hallgatta meg, ezért Elihu azt mondja: menj már, én nem akarok úgy elzavarni, hogy hihetően azt állítsd, nincs semmi okod [a bajaidra], hanem békességgel megyek hozzád, és törvényes lesz a számodra úgy beszélni, ahogyan neked tetszik. Ha van bármid a magad védelmére, hozd elő, és megvitatjuk. Most hát látjuk a szakasz természetes jelentését, nézzük hát meg, miképpen fordíthatjuk a magunk okulására. Először is meg kell értenünk, hogy jóllehet Istennek megvan minden hatalma felettünk, mégis olyan becsületességgel ítél meg minket, amiben semmi hiba sem található. S bár hagyja, hogy védelmezzük az ügyünket, mégis meg kell szégyenülnünk. S ez az, amit az eddigiekben már többször mondtunk: nevezetese, hogy Isten nem veti be a hatalmát ellenünk egy zsarnok módjára, aki nem tesz különbséget jó és rossz között, hanem az összes hatalmát beveti. Nem, Istennek nincs ilyen törvénytelen hatalma (ahogyan nevezhetnénk), hanem az Ő hatalma végtelen, ezért Ő minden cselekedetében pártatlan és igazságos. Igaz, nem mindig vesszük észre a tetteinek okát, s nem is szabad az Ő igazságát bezárni az értelmünk csekély határai közé, hanem mindig teljesen biztosaknak kell lennünk abban a dologban, hogy Isten úgy mindenható, hogy mindent igazsággal és becsületesen rendez el. Továbbá ne merjük Őt perre hívni, hanem legyünk abban biztosak, hogy mindenekelőtt önmagunkat kell bűnösnek elismernünk. Ezzel együtt jegyezzük meg, hogy ha lenne szabadságunk perre menni, az nem válna a hasznunkra, mert mindig vétkeseknek találtatnánk, s bár Ő nem ítél el minket, a saját lelkiismeretünk mégis elítélne. Ezért tanuljunk meg megalázkodni Isten előtt és tudjuk meg: van akkora hatalma felettünk, hogy joggal hoz zavarba és tipor el, mégpedig olyan igazságossággal, hogy egy szavunk sem lehet válaszképpen, amit ne cáfolhatna meg ha úgy

tetszik Neki. De most térjünk rá arra, amivel Elihu itt főleg foglalkozik. Hibát talál abban, amikor Jób azt panaszolja, hogy a csapása fájdalmas volt, és a maga részéről nem szolgált rá, s Isten úgy kiforgatta a jogait, hogy kénytelen volt hazuggá lenni, pedig volt mivel igazolnia önmagát. Látjátok tehát, hogy mikkel vádolja Elihu valójában Jóbót. De vegyük fontolóra, hogy Jób szavainak jelentése vajon ez volt-e vagy sem? Korábban már mondtam, hogy Jób szándéka nem a közvetlen istenkáromlás volt, de túllépett a mértéken a saját indulataiban. Figyeljünk hát, hogy követett el Jób hibát. Tudta magáról, hogy bűnös, megvallotta magát annak, s azt sem mondta, hogy Istennek nincs oka őt büntetni- De közben másokhoz hasonlította magát és azt gondolta, hogy Isten túl gorombán bánt vele. A fő dolog tehát, amiben Jób túllőtt a célon, hogy akkor szigorú feltételezett Istenben, hogy azt hitte, túlságosan mérges és nem kellene Neki ily hatalmas nyomást gyakorolnia rá, figyelembe véve, hogy ő csak egy szegény buta teremtmény, s az élete és az ereje nem több, mint füst. De ezt illetően nem menthetjük őt fel. Mert mondtam nektek korábban, hogy a jó ügyet támogatva nem a jó rendet követte. Ahogyan az ellenfelei a gonosz ügy támogatására jó érvekkel és megalapozott okokkal hozakodtak elő. Ezért ami Jóbót illeti, bár jogos volt az ügye, ő mégis félrevitte azt. S miért? Mert jóllehet türelmes volt, és elhatározta, hogy aláveti magát a jónak, de mégsem zabolázta meg az indulatait minden szélsőségtől. Mint amikor egy keresztyén ember igyekszik megzabolázni és foglyul ejteni magát az Isten iránti engedelmségre, de ezt nem tudja megtenni olyan tökéletességgel, hanem közben érzi, hogy a teste küzd a lelke ellen (Gal5:17). Ezért nem tesszük a jót, amit tennünk kellene, mondja szent Pál (Rm7:19). Ezen a helyen nem a testiekről beszél, aki minden gonosszágra engedik el a zabláikat, hanem azokról, akik azon buzgólkodnak, hogy Istent szolgálják és Neki tetsszenek. S biztos, hogy magát állítja példának, azt mondva, hogy bár megerősítette magát annyira, amennyire egy halandó ember képes erre, hogy teljesen Isten akaratahoz igazodhasson, ám ezt mégsem volt képes teljes mértékben kivitelezni. Mert amikor a kísértések oly nagyok és hevesek, mint amilyenek Jóbban voltak, lehetetlenség, hogy állhatatosak legyünk és ne rendüljünk meg, s ne legyünk felfingerelték és ne szenvedjünk el sok gyengeséget a csatákban, amiket a testünkkel vívunk. Láttuk, mi történt Jákobbal: küzdött egy angyallal és ezért kapta az Izrael, azaz Isten fedelme nevet, mindazonáltal meg lett állítva és ettől kezdve kénytelen volt kiugrott csípővel élni egész életében, hogy megérezhesse: nem oly módon szerezte meg a győzelmet, hogy nem volt benne gyengeség (1Móz32:28). S ez egy példa és minta a számunkra, miszerint Isten ugyan megerősít bennünket az Ő erejével, hogy legyőzzük a kísértéseinket, de nem teszi ezt a gyengeségünk bizonyos jelzései nélkül. Ugyanez történt Jóbbal is, és Elihu joggal feddi itt meg őt. Mindazonáltal Elihu szavai nem azt jelentik, hogy Jób közvetlenül akarta megvádolni Istent igazságtalansággal és kegyetlenséggel, hanem azt mutatta meg, hogy nem dicsőítette úgy Isten igazságosságát, mint kellett volna. Igaz, gorombán beszélt és látszólag kiforgatta Jób szavait, rosszabbakká téve azokat annál, amilyenek valójában voltak, de jegyezzük meg: jó oka van a Szentléleknek feltárni a bennünk rejlő bűnöket, még ha azok nem is tűnnek nekünk nagyoknak. Mint például, Jób itt általánosságban megvallja, hogy Isten igazságos, s még a saját személyében is ilyennek ismeri el Őt, de az indulatai úgy rángatták ide-oda, hogy kicsúszott belőle: miért büntet engem Isten ezen a módon? Nincs rá ok, hogy ezt tegye, s ha védhetném az ügyemet, akkor megmutatnám: nem érdemlem meg, hogy ennyire hevesen bánjon velem. Ilyen szavak csúsztak ki Jóbból anélkül, hogy tudta volna, mit beszél. De ha valaki megvizsgálja ezek jelentését, nos, ezek nem a legrosszabbak. Őt csak a gyötrelmei ragadták el, s nem történhetett másként, mint hogy az indulataitól felkavarodva összecsapjon Istennel. Miért feddi hát Elihu most ekkora szigorral? Mert a legkisebb kétely, amit Isten igazságosságával kapcsolatban táplálunk, és a legkisebb felelés, amit Vele folytatunk, istenkáromlás, még ha mi nem is látjuk annak. Jegyezzük hát meg jól, hogy a Szentlélek itt azt a betegséget tárja fel, ami mondhatni rejtett volt, s azért, hogy végül megértsük: bármikor bukkan fel bármi fantáziálás a fejünkben Isten igazságosságának elhomályosítására, vagy az Ő dicsőségének bármi módon történő csökkentése végett, akkor,

még ha nem is ez a szándékunk, ezek mégis szörnyű hibák, amiket nem ítélnénk el eléggé súlyosan, mert ezek nem bocsánatos bűnök, milyenekké a pápisták teszik ezeket. Mert ők azt mondják, hogy ha az ember kételkedik Isten igazságosságában, sőt, megannyi átkozott elképzelés bukkan fel az elméjében, ezek halálos bűnök, de ő nem adja az egyetértését ezekhez. Ez azonban túlon túl visszataszító tanítás, azonban a pápisták között az emberek mégis biztosra veszik. Viszont jegyezzük meg, hogy itt a Szentlélek mennydörög azok ellen az elképzelések ellen, amik felbukkannak a gondolatainkban, s noha nem véljük ezeket annyira ellentéteseknek Isten dicsőségével, továbbá nem akarjuk közvetlenül megvádolni Istent, de mégis úgy belegabalyodunk a gonosz gondolatokba, s az indulataink úgy hánynak minket ide-oda, hogy nem tudunk megbékélni és dicsőíteni Istent, sem pedig engedelmeskedni Neki minden vonatkozásban, akkor nem lehet minket felmenteni, hanem korholást érdemlünk, mintha csak magunkat akarnánk megigazítani és Istent vétkessé tenni a magunk vonatkozásában, vagy mintha vétkességgel akarnánk Őt megvádolni, magunkat pedig úgy megvédeni, mintha semmi hiba sem lenne bennünk. S ennek figyelmeztetésül kell szolgálnia a számunkra, hogy vita nélkül vétkeseknek ismerjük el magunkat, amikor Istennel van dolgunk. Mert bár az emberek elfogadhatják a kibúvóinkat, s mi is el szoktunk szundikálni azokban, de végül majd mégis minden igyekezetünk ellenére meg fogjuk érezni, hogy Isten egyetlen szóval képes megdönteni minden hosszas feleselésünket, s a szép színeket, amikkel színlelünk. Ezért, ha jön bármilyen az Isten dicsőségét kisebbitő, és az Ő igazságosságát megkérdőjelező gonosz gondolat, tanuljunk meg felismerni, hogy máris istenkáromlásban vagyunk és súlyos ítélet alatt állunk, még ha azok a gondolatok azonnal szerte is foszlanak és az elménk nem nyugszik meg rajtuk.

Aztán ha bármi olyan gondolatunk támad, ami egyáltalán nem az Isten vádolására irányul, csak kizárólag önmagunk igazolására Vele szemben, az is istenkáromlás. Mit kell hát tenni? Tanuljunk meg megvallani, hogy Isten igazságos, és ítéljük el önmagunkat. Mert ez a két dolog egymással semmiképpen sem egyeztethető össze: hogy az emberek elkezdjék önmagukat megtisztítani és ezáltal dicsőítsék Isten úgy, ahogyan megérdemli. Istennek soha nincsen meg a teljes joga, csak ha összezavarodunk és mindent teljesen és tisztán eltörlünk, így nincs védelmünk Ellene, semmi nem marad meg bennünk, és csak lehajtani tudjuk a fejünket. Íme mit kell először is leszűrni ebből a szakaszból. De annak érdekében, hogy ez a dolog még jobban bevésődjön a szívünkbe, jegyezzük meg, miképpen mondja itt Elihu, hogy *Jób a gonoszokkal járt*. De hogyan? Vajon azzal vádolja Elihu Jóbot, hogy Isten megvetője volt, s rendetlen életet élő ember, látva, hogy az eddigiekben azt jelentette ki: olyan tökéletességben járt, hogy nehéz volt hozzá hasonló embert találni? Láttuk ugyanis, hogy ő volt a vak szeme, a béna lába, az árvák atyja, nem csukta be a kezét a szegények előtt, s nem engedte, hogy a fázók átkozzák őt, hanem a háza mindig nyitva állt a szükségben levők előtt, barátságos volt az idegenekkel, s bár volt tekintélye, soha nem élt vissza azzal, s bár az igazságszolgáltatástól kapott megerősítést, egyszerűen járt és soha nem nyomott el senkit (Jób31:16 skv.). Miképpen vádolhatja hát Elihu azzal, hogy a gonoszokkal járt? Ezt annak a dolognak a tekintetében teszi, amivel foglalkozik, nevezetesen, hogy amikor az ember felesel Isten ítéletével, akkor nem Vele jár. Jegyezzük hát meg jól, hogy még ha valaki nem is parázna, se nem tolvaj, se nem iszákos, se nem gyilkos, se nem civakodó, mindazonáltal nem marad feddhetetlen a legnagyobb gonoszságtól, ha nem dicsőíti Istent, hanem a büszkeség bármely morzsája megvan benne és nem képes alávetni magát Isten ítéletének, igazságosságának és jóságának. Így, ha nem adjuk meg Istennek a Neki kijáró tiszteletet, ezt cselekedve akkor is gonoszok vagyunk, ha az életünk többi része angyali is. S ez az a dolog, amit nagyon meg kell jegyeznünk. Mert (a mi szemünkben) az ember igaz, ha a világ felé nem vádolható, s erényes volt az életvitele. De közben nem gondoljuk bűnnek, ha az ember nem szolgálja Istent akkora alázattal, amekkorával kell neki? Ha megadtuk a felebarátainknak mindazt, ami kijár nekik, de közben Istent megcsaltuk és megraboltuk azzal, ami Neki kijár, attól még igazaknak kell maradnunk? Nem. Ha én vétkes vagyok bárki kirablásában és öt shillingnyi értékért örök halált érdemlek, akkor,

ha elrablom Istentől a tisztességét és elkezdem megkisebbiteni az Ő dicsőségét, az vajon nem sokkal szörnyűsebb bűn, mint minden rablás, minden paráznság, minden gyilkosság, minden megmérgezés, minden hamis eskü és minden egyéb világi dolog? Jegyezzük hát meg, hogy amikor Elihu azzal vádolja Jóbot, hogy a gonoszokkal járt, akkor nem a világ számára is látható bűnökre gondolt, mintha Jób parázna, vagy tolvaj lett volna, hanem arra, hogy nem dicsőítette Istent igazságosnak ismerve Őt el, hanem inkább el akarta ítélni, s noha nem tette meg közvetlenül, hanem csak zúgolódott Ellene a kínjai miatt. S bár az említett türelmetlenség keveredett a türelemmel, azt mégis istenkáromlásként utasította el, és Jóbot, mint gonosztevőt ítélte el miatta. S ez arra figyelmeztet minket, hogy a bosszantás, valamint a felebarátainkkal szembeni bármilyen csalás, károkozás vagy rossz elkövetésétől mentes életünknek olyannak kell lennie, hogy közben főleg Istennel kell törődnünk, s olyan alázatban kell Előtte járnunk, hogy a dicsérete mindig zengjen mind a szívünkben, mind a szánkban, hogy (azt mondom) dicsőíthessük Őt szívvel és szájjal egyformán, s amikor bármiféle elégedetlenség vagy kényelmetlenség üti fel a fejét az elménkben, azonnal tartsuk magunkat vétkeseknek, s ne várjunk, míg mások ítélnék el, vagy amíg Isten bírakat küld hozzánk, hogy nyílt és ünnepélyes ítéletet mondjanak felettünk. S ne várjunk a villámcsapásra sem az égből, hanem mindegyikünk ismerje el a gonoszsgát, ami önmagában van. S utálja még a legcsekélyebb és legfutóbb gondolatokat is, amik felbukkanhatnak a képzeletünkben, biztosra véve, hogy azok borzasztó és halálos bűnök. Ezzel együtt jegyezzük meg jól, hogy Isten nem mulaszt el minket a kegyelmébe fogadni, feltéve, hogy mi is készek vagyunk akarattal elítélni önmagunkat. De ami azokat illeti, akik makacskodnak, s civakodni és feddődni akarnak Vele, végül majd rajonnak, hogy az akaratosságuk semmi hasznukra sem lesz, hanem az csak duplán összezavarja őket. Látjátok tehát, hogy nem ok nélkül tett különbséget Isten a törvényében a két táblán annak megmutatása végett, hogy a szolgálat és a tisztelet, amivel Neki tartozunk, az első, s ezt követi a kötelesség, amivel a felebarátainknak tartozunk. Isten szolgálatának kell lenni az egész életünk mintegy alapjának, ezért dicsőítenünk kell Őt, tudva, hogy ez az a cél, amire teremtett minket, s amiért fenntart és táplál minket ebben a világban. Aztán pedig, miután egymáshoz vagyunk kötve, igyekeznünk kell segítenünk és szolgálnunk a felebarátainkat anélkül, hogy bárki emberfiának ártanánk. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből a részből. Ahol pedig Elihu azzal a mondással vádolta Jóbot, miszerint *igaz vagyok, de Isten megtagadja igazságomat*, ott nem úgy értett (mint azt korábban mondtam), hogy Jób kereken és röviden azzal akarta vádolni Istent, hogy Isten kiforgatta az igazságát. De jegyezzük meg, hogy ha valaki ennyire precízen védelmezi a saját jogait, azt nem teheti meg Isten lekicsinylése, valamint anélkül, hogy ne szegülne szembe az Ő igazságosságával. Ezért ezt a dolgot érdemes alaposan megjegyezni. Mert rájövünk, hogy nincs senki közöttünk, aki ne lenne néha annyira bátor, hogy kimondja: Isten kiforgatta a jogait. Ezzel együtt pedig jegyezzük meg jól, hogy mi szeretnénk igazak lenni, amikor belépünk ebbe a végletbe, hogy amikor szent Pál beszél Isten dicsőségéről és az Ő megvallásáról igaznak, akkor azt szeretné, ha minden száj bedugulna (Rm3:19). Addig, amíg az emberek feleselnek és a saját igazságosságuk érdekében köszörülnek a nyelvüket, addig Isten szükségszerűen az ellenségük. S íme, valahányszor csak ostromozza őket Isten, ha nem képesek megvallani, hogy Ő igazságos ebben is, akkor biztos, hogy felkelnek Ellene. Látjátok hát, mit kell tennünk, ha nem akarjuk, hogy Isten fellépjen ellenünk és vétkeseknek nyilvánítson abban, hogy felkeltünk ellene és igazságtalansággal vádoltuk Őt. Tiltakozhatunk, hogy semmi effélére nem gondoltunk, de a dolog valójában igenis így van, s mit nyerünk a tagadásával, hisz látjuk, hogy a Szentlélek ezt a határozott ítéletet mondta ki róla? Ennyit az itt elhangzott első mondásról. Ahol pedig elhangzik, hogy *hazuggá tettem a saját igazságomban*, ott úgy érti, nem kapott engedélyt a saját maga védelmére, ami egy és ugyanazt, mintha a Bíró ésszerűtlen és kegyetlen volna, s a tekintélyével nyomna el bizonyos jó és igazságos ügyet. Íme, miképpen korholja itt Elihu Jóbot az istenkáromlása miatt: [mintha azt mondaná,] ó, látod, nekem kell vétkesnek lennem. És miért? Mert Isten így akarja, ezért, ha

nem fog meghallgatni a saját védekezésemben, akkor elnyom és befogja a számára, ha pedig bármiféle indokkal hozakodok elő, annak nem ad helyet, sem el nem fogadja. Jóban azonban nem akarta ekkora mértékben túllépni a saját korlátait. Ezzel együtt azonban tartjuk észben az elhangzottakat, nevezetesen, ha nem ismerjük el egyszerűen a kötelezettségeinket, az ugyanaz, mintha kimondanánk, hogy Istennek zsarnoki hatalma van felettünk és nem a józan észnek és az egyenlőségnek megfelelően jár el, hanem kénye-kedve szerint rendezi el a dolgokat, mert ki vagyunk téve a jótetszésének. S bár a szánk nem ejt ki ilyen szavakat, sőt, a szívünk is megremeg, ha ezekre gondolunk, mégis vitába szállunk Istennek és el kell minket ítélni, mint az Ő igazságosságának az elhomályosítóit. Ami pedig a most következőket illeti, miszerint *Jób úgy issza a csúfolást, mint a vizet*, az ezt jelenti: annyira eltompult, hogy észre sem vette, hogy az általa használt szavak illetlenek és elutasításra méltók voltak, ő pedig megérdemelte, hogy értelem nélküli emberként csúfolják ki. Mindazonáltal látjuk, hogy Jóbnak volt néhány kiváló mondása, sőt, a Szentlélek eszköze volt ő, ezért nagy dolgokat szűrhetünk le az általa mondottakból. Ezt látva miért mondják itt a szemébe, hogy issza a csúfolást, mint a vizet? Azért, mert amikor az ember indulatai annyira fellobbannak, hogy az sem tudja, mit beszél, akkor nem is lehet másképp, mint hogy ezen a módon ragadtassa el magát. S ha ez megtörtént Jóbbal, akkor könyörgöm, mi lesz velünk? A türelme szabályként tárul a szemünk elé, s már mondtam nektek, hogy az ő célja annak megmutatása volt, hogy számunkra nincs jobb, mint túrni Isten jótetszését minden büntetésünkben, amiket ő küld ránk, legyenek azok bármilyenek is. De mindezek ellenére úgy van itt megvádolva, mint egy szégyentelen személy, aki úgy issza a csúfolódást, mint a halak a vizet. Ha ezt róják fel neki, és pedig joggal, akkor könyörgöm, mi lesz velünk, mikor nála százszorta türelmetlenebbeknek látjuk magunkat, és semmi további segítség nem kell nekünk ahhoz, hogy morgolódjunk és zsörtölődjük Isten ellen? Nem kell akkor vajon azt gondolnunk, hogy az ostobánál is rosszabbak vagyunk? Látjátok hát, hogy Jób személyében a Szentlélek azt akarta megmutatni nekünk, hogy milyenek vagyunk, amikor a megpróbáltatások túl fájdalmasan terhelnek meg, s a törekenységünk és a gyengeségünk oly módon keveredik ezekkel, hogy azt sem tudjuk, mivé legyünk, csak a fogunkat csikorgatjuk és a zablát harapdáljuk és olyan szorult helyzetbe kerülünk, hogy sem az utat, sem az ösvényt nem vagyunk képesek megtartani. Ezt kell tehát megjegyeznünk ebből a szakaszból. Most pedig térjünk rá arra a mondatra, amit Elihu hozzátett. Azzal vádolta Jóbot, hogy azt mondta: *nem használ az embernek az, ha Istennel járt*. Ez az Istennel járás azt jelenti, hogy az ember úgy átadja magát Isten szolgálatára, hogy folytonosan csak a számadáson gondolkodik és így tekint önmagára: Ő alkotott és formált engem, kormányozott és vezetett, én nem tárheteik ki a keze elől és nem kerülhetem el az ítéletét. Ezért meg kell jelennem Előtte, s mint látjátok, nemcsak a tetteimet, de a gondolataimat is be kell Neki mutatnom. Íme, mit jelent Istennel járni. S a Szentírás szándékosan használja ezt a beszédmódot, mert az emberek olyanok, mint a bányászások (ahogyan mondai szokták), amik befeketítik egymást. S a tapasztalat megmutatja, hogy amikor az Istenre való tekintet nélkül járunk, közülünk senki nincs, aki ne venne szabadságot a gonoszságra annak árnyékában, hogy mások is ugyanolyan rosszak, mint ő maga, közben pedig alkalmat is ad a felebarátainak a gonoszság megcselekvésére, mert manapság nincs közöttünk senki, aki így vagy úgy nem adna rossz példát a bűnein keresztül, melyek mindannyiunknál megvannak. Ezért amikor az emberekkel járunk, borzasztó zűrzavarban járunk, az egész életünk egy kotyvalék, vagy sötét pincebörtön, amiben semmi sem vehető észre. Íme (azt mondom), mit jelent az emberekkel járni. De mit kell tennünk? Látva, hogy a világ szerint járva egyre rosszabbak leszünk, s mindenki a gonoszságba vonja bele a felebarátait, amit ő maga is ugyanolyan gyorsan követ: ez vajon nem minden rend felforgatása? Nem marad más tehát, mint Istenhez gyülekezni, s teljesen Őhozza igazodni. Azt olvassuk, hogy Énókh Istennel járt (1Móz5:22) De miért? Mert nem volt megromolva, s noha az ő korában az egész világ annyira romlott olt, amennyire csak lehetett, Énókh mégis romlatlan maradt. De honnan származott ez? Onnan, hogy összeszedte az értelmét és megzabolázta

önmagát, hogy ne tevékenykedjen rendetlenül. S bár a gonoszság olyan volt, mint holmi vízőzön a Földön, ő mégis tudta, hogy mondhatni Isten jelenlétében kell járnia. Továbbá, ez azt is jelenti, hogy nem szabad holmi szép látszat kimutatásával törődnünk, ahogyan sokan vélik elégségesnek, ha az emberek dicsérik őket, s tartózkodnak a gonoszságtól a világ felé, s elegendő a számunkra, ha a külső szemlélő szemében tiszták a kezeik. Ám ez semmit nem ér, ha nem tiszták a szíveink Isten előtt. Ezért jegyezzük meg, hogy amikor a Szentírás az Isten előtt járásról beszél, ez azt jelenti: semmi értelme úgy alakítani a külső életünket, hogy a bűneink ne legyenek megláthatók, hanem a lelkiismeretünknek is egyet kell értenie ezzel, azaz meg kell szabadulnunk minden gonosz és megátalkodott indulattól. Harmadszor, az Isten előtt járásunknak teljes mértékben az Ő törvényére kell formálnia minket. Mert ha az emberek ismerik el az életünket, mi pedig hencegünk előttük a jó szándékaikkal, az micsoda? Semmi. Ahogyan a pápaságban is látjuk: akik a legjámborabbaknak képzelik magukat, úgy vélik, Isten sokkal az adósuk, de mindazonáltal megvetik a Szentírás és a saját koholmányaikra támaszkodnak, amit összevissza módon építettek fel, pedig mindaz csak szemét s mocsok. Jegyezzük hát meg, hogy ha jól akarunk élni, s jogos és biztos szabállyal akarunk rendelkezni, akkor Istennel kell járnunk, azaz, becsületesen: mind a gondolatainkat, mind a tetteinket az Ő parancsolataihoz kell igazítanunk, nem pedig az emberek koholmányaihoz, sem pedig a saját elképzeléseinkhez. Ennyit erről a mondásról. Most pedig térjünk rá a fő dologra. Hogyan érti, hogy Jób azt mondja: semmi haszna nincs az embernek abból, ha Istennel jár? Azért, mert annyira megszorult a kínjaiban, hogy nem tudta: Isten segített neki, mert Őt szolgálta, s teljes igazságban igazgatta és irányította az életét. Igaz, Jób általánosságban tudta, hogy Isten igazságos, s neki nem szabad a világ jelenlegi állapota, valamint a saját szemeink által is látott dolgok alapján felbecsülni vagy felmérni az Ő igazságosságát. Hiszen látjuk, hogy a vita, amit a barátaival folytatott, onnan eredt, hogy a jó embereket elnyomják és zaklatják ebben a világban, a gonoszok pedig bővelkednek. Istennek ezért van magasabb rendű ítélete, amint fenntart Önmagának. Ezért nekünk nem szabad korlátoznunk az értelmünket a most látott dolgokra, s nem gondolhatjuk azt sem, hogy Isten ebben a világban megadja mindenkinek mindazt, ami neki rendeltetett, mert túl sok brutalitás volna az efféle gondolatban. Jób tehát már kifejtette az ügyét (Jób31:16). De mi van akkor? Közben nem szűnt meg csodálkozni, amikor a bajaira kezdett gondolni. S úgy elragadtatta magát, hogy megkérdezte: hol vagyok én? Mit nyertem az Isten iránti engedelmisséggel? Mivel Jób ennyire kétségbeesett volt és elkezdett félrecsúszni, joggal kapta a korholást ennek az istenkáromlásnak a kimondásáért, mely szerint haszontalan az embernek Istennel járnival. S ez önmagunk megzabolázására figyelmeztet minket, amikor látjuk az ebben a világban elkövetett dolgokat, hogy ne essünk képzelgésbe és ne mondjuk: miért huny így szemet Isten? Miért engedi az egyházát ennyire felkavarni? Miért történnek ezek a hatalmas gaztettek? Azt mondom, fogjuk magunkat rövid pórázra. S miért? Mert ha csak képzeljük is, hogy ezek közül a dolgok közül bármelyik is furcsa, az annyi, mintha káromolnánk Istent. Igaz, a mi Urunk nem tulajdonítja nekünk ezt az istenkáromlást, de csak a saját jósága folytán, mert mindazonáltal vétkesek vagyunk abban. S Jób személyében a Szentlélek megfedd minket azért, hogy undorodjunk meg az efféle istenkáromlástól és húzódjunk vissza attól, s amint bármi gonosz képzelgés bukkan fel az elménkben, állítsuk azonnal félre, tudva, hogy még nagyobb istenkáromláshoz fog vezetni, ha Isten nem tart vissza minket attól. Továbbá jegyezzük meg, hogy sokkal óvatosabbaknak kell lennünk ennek érdekében, mert látjuk, hogy Isten szolgálait ide-oda hányta ez a kísértés. Igaz, mikor Jeremiás megkérdezte, miért bővelkednek a gonoszok és Isten miért részesíti őket előnyben (látszólag), akkor kijelenti, hogy Isten igazságos, és az Ő ítéletei jogosak, s ezt a bevezetőt használja zablaként (Jer12:1): Uram (mondja), tudom, hogy igazságos vagy. De mindezek ellenére nem maradt meg rendületlenül. Azt is látjuk, mint mondott Habakuk ugyanebben a dologban (Hab1:3). Habakuk ugyanezt tettem s ezzel kimutatta, hogy az Isten félelme és tisztelete fogta vissza őt, de az elméjében összezavarodott. Aszáf is megvallotta, hogy ez még sokkal inkább

megtörtént vele. Mert láttuk, miképpen mondta, hogy hiába mostam a kezeimet, s adtam magam minden igazságra (Zsolt73:13), az igyekezete, hogy Istent szolgálja, hiábavalónak bizonyult. Látva, hogy Aszáf is eljutott erre a pontra, könyörgöm, mi mire várunk? Igaz, hogy megfeddte önmagát és megvallotta, hogy síkos talajon állt a lába, ezért már-már elbukott. De utána hozzátette: Uram, én csak egy állat vagyok, többé nem vagyok ember, s arra sem vagyok méltó, hogy értelmes teremtménynek nevezzenek, mert olyan ostobává lettem, mint egy szamar, vagy egy ökör. Ezért Uram, Neked kell erős kézzel megtartanod engem, vagy végleg elpusztulok. Látjuk tehát, hogy Aszáf is megvallotta: nem volt mentes ezektől a kísértésektől. Könyörgöm (ahogyan már mondtam), akkor mi mitévők leszünk? S ez is az oka annak, amiért Ézsaiás nem közönséges, hanem páratlan mondásként mondta ezt ki (tudniillik, hogy mondjátok az igaznak, hogy lesz jutalma, Ézs3:11). Arra buzdítja a kegyeseket, hogy jussanak arra a következtetésre és egyenek teljesen biztosak abban, hogy van jutalma az igaznak, azaz, nem fogják elvesztegetni az Isten szolgálatában végzett munkájukat. Ez általános mondásnak tűnik, azonban Ézsaiás próféta mégis különlegest alkot belőle. S ennek oka pedig az, hogy világ dolgai olyan rendetlenek, amilyenek mindig is lesznek, ezért a kegyesek (a saját felfogásuk szerint) teljesen kétségbe esnek, ezt mondván: miért bánik velünk Isten ekkora szigorral? Azonnal készek vagyunk morgolódni, sőt káromolni kezdjük Istent, ha nem tartana minket vissza, s nem jelentené ki, hogy a dolgok, amiket tesz, nem a hitetlenek javát szolgálják. Ezért bár látszólag elhagyott minket, mindazonáltal biztosra kell vennünk, hogy könyörülni fog rajtunk és az Ő keze által nyerünk felmentést, mert százszor is vereséget kell szenvednünk és végleg el kell pusztulnunk, ha nem tart meg minket a végtelen jóságával. Ennyit erről a pontról, ahol Jób kapott korholást amiatt a mondása miatt, miszerint egyáltalán nem használ az embernek, ha Istennel jár. Nem azért, mert teljesen meg volt róla győződve, hogy így van, hanem mert elámult bánatában és nem figyelt úgy Isten vezetésére és rendelésére, ahogyan kellett volna. Igaz, azt részben mindig ismerte, de mégis feddést érdemel, mert nem marad olyan csendes és nyugodt, mint kellett volna. Akkor mi százezerszer több korholást érdemlünk, ha nem tanulunk meg a magunk bírái lenni azért, hogy végül felmentést nyerhessünk Isten előtt. S zárásképpen most elhangzik, hogy *távol legyen Istentől a gonoszság és a Mindenhatótól az álnokság*. Itt meg kell jegyeznünk, hogy mi a summája Elihu szavainak azért, hogy hasznot húzhassunk az egész értekezésből, amit ebben a fejezetben fogunk látni. Ez pedig az, hogy igazságosként kell dicsőítenünk Istent. Ezt tehát az egész fejezet summája. Ez biztosan nagyon megszokottnak látszik, amiről egyáltalán nem kell beszélni, mert (szemlátomást) senki sem meri tagadni, hogy Isten igazságos. De mégis, alig talál valaki száz közül egyet, aki úgy ismeri el Isten igazságosságát, ahogyan kell, s még azok is hibáznak valamely ponton, akik a legjobbat teszik. Azt mondom, még a legigazabbakat is megkísérti a kétkedés az általam mondottak vonatkozásában. Mi lesz hát a világi és brutális emberekkel, akik nem ismerik az Isten felmagasztalását, sőt, még csak nem is gondolnak arra? Ezért legyünk biztosak benne: bárki viszi magával ezt a tanítást annak megvallásáról, hogy Isten igazságos, s teljesen meg is van arról győződve, máris nagy hasznot húzott, s nemcsak egy-két napra, hanem száz vagy ezer évre is, ha addig élne is ebben a világban. De azt is végig kell gondolnunk, miképpen kell Istent igazságosnak vallanunk. Igaz, ezt most nem tudjuk teljes részletességgel megtárgyalni, de pár szót mégiscsak kell szólnunk róla, hogy rést nyissunk az utána következőkhöz. Miképpen valljuk meg tehát Istent igazságosnak? Akkor, amikor az Ő egyedüli és kizárólagos akarata ellensúlyoz bennünk minden okoskodást, s mi teljesen meg vagyunk győződve róla, hogy mindaz, amit Isten tesz, jó és igazságos, még ha nem is tudjuk az okát, hogy miért teszi. Mert ha az ember nem jobban ismerné el Istent igazságosnak, csak amennyire ő maga képes ezt felfogni a saját elméjében, a micsoda dolog lenne? Biztos nem lenne akár Isten nekünk alávétve? De teljesen el kell döntenünk magunkban, hogy Isten igazságos. S miért? Mert az Ő akarata minden igazságosság szabálya, mert mindazt, ami Tőle származik, tisztelnünk kell, még ha furcsának is találjuk a magunk elképzelései szerint. S noha úgy tűnik a számunkra, hogy

nem így kellene lennie, mégis fogjuk vissza magunkat olyan tisztelettel, hogy miután az Isten a forrása minden igazságosságnak, nekünk minden cselekedetét jónak kell tartanunk. Látjátok tehát, mit kell mindenekelőtt megjegyeznünk. Aztán ismerjük el az Ő igaz mivoltát minden dologban, ami csak felötlik az elménkben, s oly módon, hogy mindig észben tarthassuk: Isten igazságos. De hogyan? Látjuk a gonoszokat uralkodni, s elérni minden céljukat, s nekünk úgy tűnik, Isten mindvégig szundikál a mennyben. Amikor pedig nem orvosolja azonnal a dolgokat, azt gondoljuk, nem teszi a kötelességét. De akkor is meg kell vallanunk, hogy Isten igazságos mindezekben a dolgokban. Amikor pedig összezavarodunk és bajba kerülünk, egyszer a javainkban, máskor a saját személyünkben, s látjuk, hogy az egyházat általánosságban megtapossák, és ki van téve a gonoszok zsarnokságának, akkor mit mondunk erre? Mégis el kell ismernünk és meg kell vallanunk, hogy Isten igazságos. S ezt látva várjunk addig, amíg majd megmutatja, miért olyan bosszantóak a dolgok a mi szemünkben, vegyük biztosra, hogy a dolgok ilyesféle elrendezése az Ő részéről nem ok nélkül történik. Csukjuk hát be a szemeinket, amikor a dolgok pont a tetszésünk ellenére történnek, s csak az említett ponthoz ragaszkodjunk, ezt mondva: Uram, Te igaz vagy, s én megelégszem a Te igaz mivoltoddal, míg be nem engedsz a Te szentélyedbe, s ott majd meglátom miért rendezted el az emberiség dolgait ezen a módon. Igaz, hogy ha a magam fantáziáját követném most, akkor zúgolódnék, sőt panaszkodnék Rád, látva, mennyire összezavarodtak itt a dolgok. Mivel azonban tudjuk, hogy Te kormányozod az egész világot a végtelen bölcsességeddel és igazságoddal, illik, hogy ez el legyen ismervé, s mi megvalljuk, hogy a Te elrendezésed ezen a módon igazságos, még ha nem is látjuk ennek okát. Látjátok hát, miképpen kell átültetnünk ezt a leckét a gyakorlatba.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink megvallásával, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse velünk, hogy megszomorodjunk miattuk, s meggyűlöljük a korábbi gonosz életünket. Majd minden igyekezetünkkel az Ő akaratához igazodjunk, hogy a kegyelmébe fogadhasson, közben pedig úgy kormányozzon a Szentlelkével, hogy mi igyekezzünk teljesen a kedvében járni és életünket az Ő szent szolgálatához igazítani. Ezért mondjuk mindnyájan: Mindenható Isten mennyei Atyánk stb.

A százharmincadik prédikáció, ami a harmadik a harmincnegyedik fejezetről

Jób34:10-15

10. ... Távol legyen Istentől a gonoszság, és a Mindenhatótól az álnokság!

11. Sőt inkább, a mint cselekszik az ember, úgy fizet néki, és kiki az ő útja szerint találja meg, a mit keres.

12. Bizonyára az Isten nem cselekszik gonoszszágot, a Mindenható el nem ferdíti az igazságot!

13. Kicsoda bízta reá a földet és ki rendezte az egész világot?

14. Ha csak ő magára volna gondja, lelkét és lehellését magához vonná:

15. Elhervadna együtt minden test és az ember visszatérne a porba.

Górcső alá kell vennünk ezt a mondatot, ami meglehetősen banálisnak tűnik, nevezetesen, hogy *nincs igazságtalanság az Istenben*. Minden ember megvallja, de kevesen ismerik, s vannak róla teljesen meggyőződve. Ha nyugodtak vagyunk és Isten úgy cselekszik, ahogyan mi szeretnénk, akkor könnyű azzal egyetérteni, hogy Ő igazságos, de ami összezavarodunk, vagy bármi kár vagy megpróbáltatás akadályoz, azonnal zúgolódni kezdünk és többé nem ismerjük el, hogy Isten igazságos, mint korábban tettük. Ezért nem elégséges egyetlen szóval kijelentenünk, hogy Isten igazságos, hanem ebben az a fő, hogy elismerjük minden cselekedetét jónak és akarattal vessük magunkat alá a nagy hatalmának, amikor annak a gyakorlására térünk. Ezért, ha ostoroz, ne kezdjünk civakodni vele és ne elégedetlenkedjünk, ha nem úgy kormányoz minket, ahogyan azt mi szeretnénk. Látjátok tehát, mit kell fontolóra vennünk ebben a szövegben, ahol azt látjuk, hogy nincsen igazságtalanság Istenben. Röviden, amíg annyi eszük nincs, hogy nyugodtak maradjunk és engedelmeskedjünk Istennek mindenben, amit csak cselekszik, mert a dolgok nem a mi fantáziáinknak, célunknak vagy ítéletünknek megfelelően alakulnak, addig Istent közvetve igazságtalansággal vádoljuk. De miért? Ő kormányozza az egész világot, semmi sem történik csak az Ő rendelkezésének és a hatalmának a hatására. Akkor, ha hibát találunk a dolgokban, amik történnek, akkor az nem fellépés a részünkről azzal szemben, Akié minden hatalom? Tanuljuk hát meg magunkat alávetni Isten gondviselésének, megvallva, hogy minden cselekedete jó: s akkor majd igaznak tekintjük Őt, és megadjuk a Neki kijáró dicséretet. De ha feleselünk Vele, bosszankodunk és hibát keresünk a tetteiben, az pont olyan, mintha káromolnánk, igazságtalannak nevezve Őt. Igaz, nem történhet másként, mint hogy ha bajban vagyunk, legyen némi titkos elégedetlenség bennünk, de meg kell zaboláznunk az indulatainkat, mondhatni rabságban tartva azokat és arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten teljesen jó és bölcs, Ő nem csinál semmit máshogy, mint ésszerűen és becsületesen. Látjátok hát, miképpen kell küzdenünk az indulatainkkal, amikor azok feltámadnak bennünk, s arra ösztönöznek, hogy szálljunk szembe Istennel. Most pedig nézzük meg, miképpen bizonyítja Elihu, hogy Istenben nincs igazságtalanság: azt mondja, hogy *minden embernek megadja, ami a tetteik szerint jár nekik, és minden ember az útjai szerint találja meg, amit keres*. Ezt alaposan meg kell jegyezni. Mert tudni, hogy Isten igazságos Önmagában, nem elegendő: az Ő igazságossága nincs úgy bezárva a lényébe, hogy ne válhatna megismerhetővé előttünk, hanem kiterjed mindenfelé és főleg bennünk kell megismerhetővé válnia. Fogjuk hát tudni, miképpen igazságos az Isten? Nézzünk szét mindenfelé magunk körül és könnyen észrevehetjük az igazságosságát, fontolóra véve, hogy a világot Ő kormányozza olyan egyenlőségben, hogy abban nem lehet hibát találni. S biztos, hogy ha minden embert a megfelelő helyre állítanak, akkor senkinek sem lesz oka a panaszra, hanem minden embernek szükségszerűen meg kell vallania, hogy Isten az Ő végtelen jóságából tűri

őket, a büntetésüket pedig igazságos szigorral szabja ki. Íme, mit kell most leszűrünk az Elihu által most felhozott érvelésből. S ez nagyon figyelemre méltó pont, mint azt már korábban mondtam. Mert ahol Isten igazságosságáról beszél nekünk, ott nem szabad azt képzelnünk, hogy Ő csak Önmagában igazságos, hanem úgy kell fontolóra vennünk az Ő igazságosságát, ahogyan illik nekünk, s ki kell azt terjesztenünk, ahogyan szükséges a világ egész kormányzására. Milyen értelemben igazságos tehát Isten? Azért, mert mindent becsületesen kormányoz és íme, bármit látunk, mindazt jogosnak kell elismernünk, mert Tőle származik: nem az emberek által alkövetett bűnökről beszélek, hanem úgy értem, Isten mindent úgy rendez el az Ő szuverén gondviselésével, hogy nekünk azt kell gondolnunk: minden jó, ami Tőle származik. Ezért mikor bárki közülünk elkezdi megvizsgálni önmagát, értse meg: nincs számára búvóhely, ahol Istennel perbe szállhatna, Isten nem vádolható kegyetlenséggel, és senki emberfia nem mondhatja, hogy Ő rosszul bánt vele, hanem szükségszerűen el kell ismernie az Ő igazságosságát abban, ahogyan kormányoz és vezet minket. Továbbá, ha megértjük ezt a dolgot és teljes mértékben meg leszünk róla győződve, akkor közülünk mindenkinek először önmagát kell átvizsgálnia és meggondolni, micsoda is ő valójában. Hiszen miért vagyunk annyira akaratosak, s miért van az, hogy bármit tesz is az Isten, azzal soha nem tud minket megelégtíteni, ha nem azért, mert annyira pimaszok vagyok, hogy nem átallunk szembeszállni Vele. Azonban vakok vagyunk az önös hízélgéstől és közülünk mindenki igaznak gondolja magát, mert nem gondolunk a bűneinkre. Ezért, ha egyszer megvan a képességünk jól ismerni a saját hibáinkat, akkor biztos, hogy minden felelésünk Istennel megszűnik és eltávozik, s mindegyikünk alázattal jön majd és ezt mondja: Uram, Te úgy bántál velem, hogy el kell ismernem a Te igazságosságodat és dicsőítenem kell Téged. De mi történik? Képtelenek vagyunk tartózkodni önmagunk becsapásától. S bár nincs semmink, amivel válaszolhatnánk, mégis mindig kisebbítjük a hibáinkat, sőt, leplezzük azokat, mintha nem is lennének annyira szörnyűségesek. Mivel pedig oly gyorsan elszundikálunk a bűneinkben a képmutatás miatt, ezért könnyű szembeszegeznünk Istennel. Így, ha az emberek el akarják ismerni Istent igazságosnak, hogy megadhassák a Neki kijáró dicséretet, a valódi orvosság az, ha megfogalmazzák a saját vádiratukat, majd vádolják és elítélik önmagukat, s akkor nem lesz nehéz dolog a számunkra azt elismerni, hogy Isten igazságos. Mert kellőképpen meg lesznek győzve önmagukban, hogy Ő nem bánt velük rosszul és nem tett nekik semmi rosszat, hanem a vétkeikért büntette őket. S bár bizonyos szigorúsággal bánt velük, mégis elnéző volt velük a saját jósága és könyörülete okából. Látjátok hát, mit kell valójában észben tartanunk. S ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy *Isten az embernek a tetteinek megfelelően adja meg, ami kijár és minden ember az útjai szerint találja meg, amit keres.* Nem azt jelenti ez, mintha Isten azonnal megbüntetné a törvénye megszegőit, s támogatná a jókat, hanem ez azt mutatja meg, hogy Isten senkinek nem tesz semmi rosszat. Akkor nagyon is megtörténhet (ahogyan meg is történik naponta), hogy Isten egy ideig tűri a gonoszokat, mert úgy tűnik, szemet huny afelett, amikor az emberek nagy szenvedéllyel üznek mindenféle gonoszságot, s látszólag nem is gondol erre és nem is nézi őket. S ez az oka annak, amiért a gonoszok egyre jobban megkeményednek a maguk bátorságában. Mert azzal a színezettel, hogy Isten nem bünteti őket meg azonnal, úgy tűnik a számunkra, hogy teljesen megmenekültek és felmentést nyertek. Így tehát Isten nem mindig bünteti meg azonnal a gaztetteket és Elihu sem akart semmi efféle állítani. De mikor már Isten hosszasan késlekedett és meghosszabbította a gonoszok időszakát, végül majd kimutatja, hogy bár várt a megtérésükre, mégsem feledkezett meg a gaztetteikről, hanem ezek fel voltak jegyezve Előtte és nagy halomba lettek összehordva, hogy fokozzák a haragjának rettenetességét (Rm2:5). A késlekedés tehát nagyon sokba fog kerülni nekik, ha ennyire visszaéltek Isten türelmével, Aki azért nem büntette meg őket azonnal, hogy legyen idejük a hibáik felismerésére és azok kijavítására. Jegyezzük meg ezt a dolgot, hogy a tulajdon szemünkkel láthassuk meg, hogy Ő visszafizet minden embernek a tetteiknek megfelelően. S könyörgöm, micsoda dolog lenne, ha azonnal úgy megbüntetné a bűnöket, ahogyan érdemlik?

Nem várnánk semmiféle másik napra, mert minden bekövetkezne még ebben a világban. S hol lenne akkor a hitcikkelyünk a feltámadásunkról, s a mi Urunk Jézus Krisztus ítélőszéke elé járulásunkról? (Rm14:10, 2Kor5:10) Röviden, akkor nem volna sem jutalom a jóknak, sem félelem a gonoszoknak és a lázadóknak. S ez az oka annak, amiért céltudatosan hangzik el a Szentírásban, hogy *Isten mindenkinek megfizet vagy ellentételezést ad* (Rm2:6). Szent Pál Isten ellentételezéséről beszélve nem mondja azt, hogy napról napra, hanem csak azt, hogy megfizet. De mikor? Az utolsó napon. Elihu mondása ezzel a mondattal nem ellentétes. De mikor azt mondja, hogy Isten visszafizet, akkor azt feltételezi, ami igaz: nevezetesen, hogy meg kell őrizni az elménk nyugalma mindaddig, amíg Isten majd megmutatja nekünk a most még rejtett dolgokat. (Azt mondom), a hitünket kell gyakorolni a türelmes várakozásban azokra a dolgokra, amiket most még nem látunk. Elég a számunkra, hogy Isten bizonyos jeleit adja nekünk az igazságosságának, s mutat nekünk pár figyelemre méltó példát, amivel kénytelenek vagyunk megérezni, hogy igenis szemmel tartja az embereket a bűneik megbüntetése végett. Ha Isten ennek bármi feljegyzését adja nekünk, elégedjünk meg azzal, közben pedig legyünk türelmesek, míg meg nem ismerjük azokat a dolgokat, amiket most még Magának tart fenn. Látjátok tehát, hogyan kell vennünk ez a mondatot, s fordítanunk a magunk hasznára. A második dolog az, hogy Isten nem ellentételez minden embert a cselekedetei szerint, hanem elnéző azokkal, akiket megbüntet és mutat nekik némi kegyet, még ha egyrésről szigorú is hozzájuk, s megéretteti velük, hogy Ő a bírójuk. Ez azonban azt jelenti, hogy a világ vonatkozásában Isten nem bünteti meg olyan mértékben a bűneinket, mint amit azok megérdemelnének. Hisz micsoda dolog lenne az? Akkor nem betegségeket, inségeket, és más ehhez hasonlókat kellene ránk küldenie, hanem ránk kellene mennydörögnie és egyetlen csapással kellene minket levernie, így nem érezhetnénk valamiféle borzasztó büntetést, de Neki teljes fenségében kellene felfegyverkeznie, hogy összezavarjon és legyőzzön minket. Hiszen mik a bűneink? Jegyezzük hát meg, hogy Isten nem azonnal bünteti a bűnösöket, s nem érezteti velük azonnal a bosszúját annyira teljes mértékben, amennyire erre rászolgáltak, hanem elnéző velük szemben, ezért a büntetések, amiket ebben a világban kapnak, csak figyelmeztetések Isten részéről, hogy időt adjon nekik a megtérésre. Nem jelenti ez azt, hogy minden ember számára hasznos lesz ez, mert a gonoszok már el vannak ítélve, mivel a javulás lehetősége a számukra már elmúlt, és Isten nemcsak megszövegezte a vádiratukat, de kiszabta az ítéletüket is, ami készen áll a végrehajtásra, valamikor csak Ő akarja. De bármerre is menjen a világ, ha fontolóra vesszük a büntetéseket, amiket Isten ebben a világban mutat nekünk, azok egyike sem ér fel a bűneinkkel, hanem Ő időt ad nekünk azzal a céllal, hogy elgondolkodjunk azokon. Láttok hát még egy dolgot, mait meg kell jegyeznünk ebből a szövegből. A harmadik pedig az, hogy Isten nem az útjaik szerint fizet meg az embereknek, hanem fenntartja magának a jogot a megbocsátásra azoknak, akiknek akar, amikor vissza akarja vezetni őket Önmagához. Isten nem bünteti a választottjait. De miért? Mert tetszik Neki a kegyelmébe fogadni őket, s eggyé lenni velük az Ő pusztája jóságából. S ezt cselekedve eltemeti a bűneiket és nem száll velük perbe, ahogyan meg van írva a zsoltárban (Zsolt143:2). Istennek tehát szabadsága van félretenni a vétkeinket azok megbüntetése nélkül, de ez semmivel sem csökkenti az Ő igazságosságát. S miért? Mert amikor Istennek tetszik megbocsátani a bűneinket, miképpen jár el? Nem táplálja bennünk a gonoszságot, de megérint minket vele és megmutatja nekünk, s megéretteti velünk, milyen súlyosan megsértettük Őt, utána pedig sajnálkozó elmét ad nekünk, hogy gyászoljuk a bűneinket. Amikor így megérint minket a megtérés, akkor válunk a saját hibánk bírójává, s ezzel az eszközzel látta el Isten a saját hivatalát. Mert az sokkalta több, ha az ember önmagát ítéli el, mint ha Isten ítelné őt el, ő pedig a fogát csikorgatná, de javíthatatlan és makacs maradna a saját gonoszságában. Ezért Isten nem hagy fel a hivatalával, amikor a megtérésre von minket. Mert nem azért bocsátja meg a bűneinket, hogy kényeztessen bennünket, hanem épp ellenkezőleg, hogy megkettőzze az igazságosságát, így egyrésről érezhessük az általunk elkövetett gonoszságot, másrésről az Ő

könyörölete ránk ragyoghasson, s leleplezhesse a nyomorúságokat, amikben vagyunk mindaddig, amíg meg nem szabadít minket azoktól.

Jegyezzük hát meg jól, hogy amikor Isten megbocsátja a választottjainak vétkeit, az egyáltalán nem kisebbíti az Ő igazságosságát úgy, hogy ez a mondas ne lenne mindig igaz, miszerint Ő az embereknek a tetteik alapján fizet meg és az útjaiknak megfelelően találta meg velük, amit keresnek. Most már látjuk azt, amit érintettem: dicsőítve Istent az Ő igazságosságában mindig biztosnak kell lennünk a bajainkban, hogy nem szenvedünk el semmit rosszul, hanem Istennek van oka minket büntetni, s ha vitába szállunk Vele, azzal csak rontunk a helyzetünkön. Továbbá értsük meg, hogy Isten azért elnéző velünk az Ő jóságában, hogy mindig legyen okunk észrevenni, milyen rendkívüli mértékben kötődünk Hozzá, mert nem bánk velünk olyan szélsőséges szigorúsággal, amilyennel kellene.

Végül értsük meg, hogy noha megéreztetni velünk a bosszúját, mégis kímél bennünket, s bár durvának és gorombának mutatkozik, mégis keveri a jóságát azzal. Ezért tehát mindig igazságos, mivel az emberek semmit sem érnek el azzal, ha fel akarják menteni magukat, hanem az a legjobb a számunkra, ha mikor látjuk, hogy Isten hívogat és Magához csalogat, akkor elkezdjük érezni a vétkeinket még a csapás beérkezése előtt, bánkódunk és siránkozunk azok miatt, hogy Isten hajlamos legyen a megbocsátásra. Íme, mire kell valójában emlékeznünk ebből a mondatból. Ennek megfelelően, a nagyobb megerősítés kedvéért mondja Elihu, hogy *Isten nem ítél el a semmiért és nem ferdíti el az igazságot*. nem új dolgot mond, hanem a saját dolgát erősíti meg a Jób által felhozottakra válaszolva. Először tehát azt mondja, hogy *Isten nem ítél el a semmiért*, azaz, az emberek soha nem mondhatják, hogy rosszat tett nekik, vagy hogy elhiteti velük, hogy rosszat tettek [pedig nem], annak megfelelően, ahogy a földi bírák gyakran elnyomják a szegény ártatlant, valami semmiséggel vádolva őt, amiben nem is vétkes, de mégis azt az utat kell járnia és még hamis tanúk is vallanak majd ellene, még ha ő a világ legbecsületesebb embere is. Az embert tehát gyakran büntetik rosszul és ok nélkül. De nem ez a helyzet Isten igazságosságával: Neki nem kell megmutatnia, miért, vagy jegyzéket fenntartania a bizonyítékokról, vagy mentegetnie Magát, amikor az emberek rágalmazzák. Minden ember magával hordozza a saját megírt és jól elpecsételt vádiratát. Azt mondom, nincs más bíróra szükségünk, mint a tulajdon lelkiismeretünk, s bár minden ember nem ismeri ezt jelenleg, de Isten majd akarunk ellenére kellően felébreszt. S ha kecsgettünk is magunkat hosszú időn át, akkor is vissza kell térnünk oda, hogy elítéltek vagyunk, nevezetesen, hogy jogos oka van rá, ha büntet minket. S ezért teszi hozzá Elihu, hogy *Isten nem ferdíti el az igazságot*. Mert ha nincs jobb kibúvónk ahhoz menekülnünk, hogy Isten mindenható és azt tesz, amit akar, s mi nem vagyunk képesek ellenállni Neki, Ő pedig barátságtalanul és kíméletlenül bánik velünk. S bár nem beszélünk így, mégis olyan tekervényes gondolataink vannak, hogy az Isten mindenhatóságának, valamint annak örve alatt, hogy szegény és törékeny teremtmények vagyunk, el akarjuk Vele hitetni, hogy túl fájdalmasan kínozz minket. Ezzel szemben hangzik is, hogy *Isten nem ferdíti el az igazságot*, azaz, soha nem bünteti az embereket anélkül, hogy ne lenne folytonos tekintettel arra, hogy elnéző legyen velük annyira, amennyire jóak látja. S ha lenne oka még jobban kímélni őket, akkor biztosan meg is tenné, mert tudja, mi a jó nekik. Gyakoroljuk hát megfelelően az Isten előtti megalázkodás leckéjét, valahányszor csak büntet bennünket: tartsuk zárva a szánkat, s ne feleseljünk Vele, hanem legyünk szelídek és a képmutatás ne vakítson úgy el bennünket, hogy megrészegedjünk a gáztetteinkben. Látjátok tehát, hogy valójában miképpen kell elítélnünk önmagunkat, s ezzel együtt azt is elismernünk, hogy Isten igazságos, ha büntet minket, s azzal nem ferdíti el a bennünk rejlő igazságot. Így ha jó ügyünk van, akkor Ő Maga fogja azt támogatni és nem lesz szükségünk támogatóra vagy ügyvédre, mert Ő Maga lesz a garanciánk, s Ő nem vágyik jobban semmi másra, mint arra, hogy felmentsen minket. Ezért, ha elítél, azt az utat kell járunk, s el kell ismernünk, hogy arra alaposan rászolgáltunk. Igaz, hogy ezt joggal mondák majd általánosnak, de konkrétan mindegyikünknek a saját maga személyét illetően jól bele kell vésnie ezt a leckét az elméjébe,

s főleg akkor, amikor elszenvedtük Isten ostorcsapásait, így az egyikünk a szegénységtől sorvadozik, a másik a betegségtől, a harmadik valami rossztól, amit neki tettek. Bármely oldalról is jön ránk a baj, ismerjük el, hogy az nem más, mint Isten minket meglátogató keze. S miért? Jó ok van arra, hogy ez tegyük. Mert nyomorult bűnösök vagyunk és az Ellene lázadók közé soroltattunk, s nem szabad elkezdenünk minősítgetni a bűneinket és azt mondani, hogy Isten büntetései felmérhetetlenek, mintha nem lenne oka büntetni minket. Épp ellenkezőleg, noha nagy szigorúsággal kellene bánnia velünk, sőt teljesen meg kellene semmisítenie, mégis valljuk azt, hogy ez sem lenne túl sok, tekintettel arra, hogy a bűneink kiteljesedtek. Látjátok hát, milyen értelemben kell felfognunk ezt a mondatot. Utána pedig hozzátesszi: *kicsoda az, akit Isten a világ fölé rendelt Önmagán kívül?* Bár a szó, amit Elihu használ, néha azt jelenti, meglátogat, mivel a jelentés ugyanaz, ezért nem kell sokat időzni rajta. Röviden, Elihu azt akarta mondani, hogy Istenen kívül nincs más, aki a világot kormányozná, s Neki nincs társa, s nincs más teremtő, aki a mennyet és a földet megalkotta, hanem Ő tart mindent a kezében, s kormányozza és vezeti minden teremtményét ma is: így semmi sem történik az Ő akarata nélkül. De úgy tűnhet, hogy ez az ok nem elégséges Isten igazságosságának az alátámasztására. Mert az Ő hatalmassága nincs itt megkérdőjelezve. Emellett (mint már érintettem), néha azzal a színezettel, hogy Isten mindenható, az emberek zsarnoksággal vádolják Őt úgy, mintha nem is törődne a mi törékenységünkkel és gyengeségünkkel. Figyeljük hát meg, miképpen kapnak az emberek az alkalmon, hogy szembeszálljanak Istennel az Ő mindenhatóságának megvallásával. Ezt mondják: Igaz, hogy Ő szuverén, de ebből még nem következik, hogy nem tud úgy vigyázni Magára és kormányozni Magát, mint kellene. Mert jóllehet az emberek zaklatják és kínozzák a szolgálóikat, de Ő látszólag nem törődik ezzel és nem is tekint rájuk. Ezzel szemben Elihu azt akarta megmutatni, hogy Isten igazságos. S hogyan mutatja meg? Mert egyedül Ő kormányozza a világot (mondja). Ez haszontalannak látszik. De mikor mindent jól megfontolunk, ez döntő érv (ahogyan nevezik) minden száj befogásához. S ezt jelenti az, amit rögtön ez után hozzátessz, nevezetesen: *vajon az igazságtalan fog kormányozni?* Igaz, világi vonatkozásban a gonoszok néha kormányoznak. De miért? Mert íme, a királyok, akik asszonyoktól születtek, örökség útján jutottak a királyságba, ahogyan a fejedelmek is. Ők pedig a hivatalokat a kerítőiknek és értéktelen embereknek juttatják, amint közismert, hogy mifélek ezek az udvaroncok. Vagy, eladják a hivatalokat és ezzel az igazság teljes hajótörést szenved. S miképpen kezelik a dolgokat, amikor a kormányzókat választás útján, a nép hangja által jelölik ki? Nem istenfélelemben, nem tiszteletben, mintha olyan hivatalnokokat akarnának kijelölni, akik igazságosan fognak uralkodni, hanem a kocsmákban összecsdülve, ahol aztán a lehető legszegyenteljesebb dolgokat követik el. Látva tehát, hogy a királyok, a hivatalnokaik és a magiszterek, akik választás útján kerülnek tisztségbe, ilyen ördögi eszközökkel érik el a rangjukat, ezért szükségszerűen a gonoszoknak kell uralkodni. De nem ez a helyzet Istennel. S miért? mert természetesen az egész világ feletti uralom az Övé és ez jár is Neki: őt nem olyan gazfickók választották meg erre, akik teljes zűrzavart szeretnének, hogy uralkodhassanak, s akik olyanokat választanak, akik támogatják őket a gonoszságukban és nem tesznek mást, csak felforgatnak minden jó rendet és a köz javát. Istent nem kocsmában választották részrehajlással, megvesztegetéssel és gonosz mesterkedésekkel: nem kegyből jelölték ki a hivatalára, és nem is örökösödéssel jutott ahhoz, mintha a főrendjei megegyeztek volna abban, hogy Neki kell következnie a halandó atyja után – semmi efféle nincs meg Benne. Micsoda hát? Övé az egész világ kormányzása a természeténél fogva, mivel Isten halhatatlan lénye és a kormányzói tekintélye egymástól elkülöníthetetlenek. S ezt mondja Ábrahám Mózes első könyvének 18. fejezetében. Mert Ábrahám ott azzal érvel, hogy lehetetlenség Istennek bármiféle kegyetlenséget vagy erőszakosságot elkövetnie. Vajon az egész világ bírása (mondja Ábrahám) elveszti a jót is a gonosszal (1Móz18:25)? Amikor Ábrahám ezt mondta, nem akart tanácsot adni úgy Istennek, hogy gondolja meg Magát, amint ahogyan közölünk valaki tanácsot adna egy halandó embernek, ahogyan Mózes beszél a bírákhoz (5Móz1:16), s hasonlóképpen Jósafát

is mondja, hogy gondoljátok meg magatokat, mert nem egy teremtmény székében ültök, hanem az élő Isten hívott el benneteket arra a trónra, s aki azon ül, annak nem szabad úgy uralkodnia, mint egy embernek, hanem úgy, mint Isten helytartójának (2Krón19:6). S miért? Mert hibázhatnak, sőt, látjuk, hogy az emberek rendszerint a gonoszságra hajlanak, semhogy a jóhoz tartanak magukat. S ez azért van, mert teljesen átadatta a gonoszságra, s mert a legtöbbszörben nincs olyan erény és állhatatosság, mint amilyennek lenni kellene, hanem bár a jóakarat megvan, mégis meg a szükséges buzgalom. Látjátok tehát, miképpen kell a földi bírónak az emlékezetükbe idézni a kötelességeiket. De mikor Ábrahám Istennél hozakodott elő azzal, hogy az egész világ Bírója nem ítélné el a jókat a gonoszokkal együtt, azt más céllal mondta: nevezetesen, annak megmutatása végett, hogy Isten nem alakulhat át, és ugyanúgy mindig igaznak is kell maradnia, ahogyan Ő Isten. Nincsen sajtószerűbb dolog Istennél, mint az egyenlőség, s ha igazságtalansággal vádoljuk Őt, az ugyanolyan, mintha teljesen semmivé tennénk. De miért? Mert Ő nem holmi bálványisten vagy holt és tétlen dolog, hanem Ő a világot kormányzó Isten, Aki oly módon rendelkezik szuverén fenséggel Önmagában, hogy szükségszerűen Bírónak is kell lennie. Bíróként pedig oly becsületesnek, hogy semmi hiba se legyen Benne. Ennek megfelelően mondja most Elihu, hogy mindennek, amit kormányoz, igazságosan kell történnie, s nem lehet Benne igazságtalanság. S miért? Mert Ő teremtette a világot és Ő tartja fenn azt a védelme és a vezetése alatt. Ez hát a valódi jelentése ennek a szövegnek, s most az oktatásunkra alkalmas tanítás leszűrése maradt vissza. Mindenekelőtt jegyezzük meg jól: Isten nem azért teremtette a világot, hogy hagyja elpusztulni a dolgokat, hogy a szerencse (ahogyan nevezik) kormányozzon mindet, hanem úgy akarta fenntartani a teremtményeit, ahogyan teszi is azt. Ezért mikor a menny és a föld Alkotójának nevezzük Istent, az nem szabad egyszeri alkalomra korlátozni, hanem észben kell tartanunk, hogy amiképpen Isten a világot alkotta, úgy van meg Benne most is minden hatalom, s Ő rendezi el a dolgokat idele, Ő gondoskodik rólunk, s a fejünk hajszálai is számon vannak tartva (Mt10:30). Ő vigyázza a lépteinket, és nem történik semmi, ami ne lenne eleve elrendelve az Ő gondviselése által. Íme, mit kell megjegyeznünk. S konkrétan elhangzik, hogy Rajta kívül senki nincs a világ felett vagy senki nem áll a Föld felett: ez pedig azt jelzi, hogy a világ teremtése és kormányzása Általa két, egymáshoz kapcsolódó dolog. Akkor, ha azt képzeljük, hogy nem Isten kormányoz mindent, hanem van, ami véletlenül, vagy a szerencse által történik, abból az következik, hogy a szerencse istenasszony, aki a világ egyik részét teremtette, ezért nem minden dicséret illeti egyedül csak Istent. De íme, átkozott istenkáromlás lenne, ha azt gondolnánk, hogy az ördög képes bármit megtenni Isten engedélye nélkül, mert az ugyanaz lenne, mintha megtennénk az ördögöt a világ társ-teremtőjének. Tanuljunk hát meg, hogy eltéphetetlen kötelék van e két dolog között, nevezetesen, hogy Isten teremtett mindent, és Ő kormányoz mindent. S ez az oka annak, amiért konkrétan mondja, hogy *Isten építette a világot*. S úgy gondoljuk, most társat keres, aki segít neki rendezni a teremtményeit? Igaz, hogy Isten használ alantasabb eszközöket a világ kormányzására, mert Ő folyamatosan uralkodik fentről. Mi mások a nagy királyok, mint Isten kezei? S a Maga céljaira használja őket úgy, ahogyan jónak látja. Annak megfelelően, ahogyan megfedtte Ézsaiás prófétája által a gögös Sénakheribet, aki azt gondolta, hogy mindent ő maga alkotott a saját ravaszságával. Nos, (mondta Isten) mi más vagy te, mint fejsze annak a kezében, aki fát vág? Ha valakinek van fűrésze vagy kése a vágáshoz, hogy tetszése szerint a maga javát szolgálja azokkal, akkor az eszköz vajon szembe fordulhat az emberrel? Nem, ám ez annak megmutatására szolgál, hogy az ember nemcsak a kezeivel és a lábaival segít önmagán, hanem vannak rajta kívül álló dolgok is, melyek a rendelkezésére állnak. Van bármi erő a halandó teremtményekben, ami nem az élő Istentől származna? Akkor hát semmik vagyunk, ha el vagyunk különítve Tőle. Mert Ő az, Akiben élünk, mozgunk és vagyunk. Értsük hát meg, hogy amikor Isten világi eszközöket használ, és emberekkel, mint eszközökkel valósítja meg a céljait, az nem gyengíti vagy erősíti meg az Ő saját tekintélyét, hanem ellenkezőleg, azt mutatja meg, hogy Ő vezeti őket és ha csak parancsol vagy füttyent nekik, ahogyan Ő Maga mondja, az

embereknek azonnal el kell indulniuk az Ő akaratának végrehajtására, sőt még a pokolbeli ördögök és kénytelenek ezt megtenni (Ézs5:26, 7:18). S vonakodhatnak, sőt ez végtelenül ellentétes lehet a szándékaikkal, Isten mégis erős hatalommal hajtja őket azoknak a dolgoknak a végrehajtására, amiket a gondviselésében rendelt el. Most hát látjuk, miképpen kell fontolóra vennünk Isten gondviselését: nevezetesen, hogy Ő az egész világról gondoskodik és minden teremtményét felügyeli, nemcsak előre látja azt, ami megtörténhet (ahogyan egyes hóbortos emberek képzelik, hogy Isten mondhatni távolról szemléli az itteni dolgokat, azután utólag gondoskodik azokról), hanem (ami sokkal több) semmi nem történhet meg, amit ne határozott volna el, ezért az Ő akarata mindennek a szabálya. Látjátok hát, mit mutat meg nekünk ez a szakasz. Ezért jól észben kell tartanunk Isten gondviselését, hogy amikor bármi megpróbáltatás ér minket, mindig eljuthassunk az elsődleges okhoz. Igaz, hogy különböző időben az emberek tesznek nekünk rosszat, ahogyan láttuk, miképpen rabolták el Jóbtól is a javait. Az emberek tehát megfoszthatnak minket a javainktól csalással vagy erőszakkal, sőt, még akár le is vághatják jogtalanul az embert. Ezekben a dolgokban is el kell ismernünk Isten gondviselését, ahogyan Jób is tette. Ő maga nem szállt szembe az őt kifosztó tolvajokkal, hanem azt mondta: az Úr adta, az Úr elvette – mindazonáltal a Sátán munkálkodott a dologban. De Jób tudta, hogy Isten, Aki a világot alkotta, mindig ügyel annak kormányzására és vezetésére, ahogyan itt látjuk. Ezért, ha bántalmaznak minket, még ha emberektől jön is a dolog, akik rosszat vagy erőszakot tesznek velünk, legyünk abban biztosak, hogy Isten tartja a zablá szarait fentről, s az Ő akarata a megostorozásunk, ezért el kell azt fogadnunk az Ő, mint a Bírónk kezéből, hogy fontolóra vehessük a bűneinket és bűnösöknek ismerhessük el magunkat, mint azt nem oly régen mondtuk. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. S valóban, amikor látjuk uralkodni ideleln a gonoszokat, tudjuk meg, hogy ez része Isten igazságszolgáltatásának. Honnan származik, ha a dolgok annyira összezavarodnak, s egyesek gonosz megvesztegetés és részrehajlás, mások vásárlás segítségével jutnak hivatalhoz, hogy aztán a kezüket a szegény nép ellen fordítsák, az egyiket megnyúzva, a másikat felfalva? Onnan, ha Isten méltatlanoknak talál bennünket arra, hogy Ő kormányozzon, s szabadjára engedi a Sátán zabláját. Látjátok tehát, hogy minden rossz, ami csak uralkodik, Isten ostorcsapásai a bűneinkért, mint azt korábban is láttuk. Mivel ez így van, meg kell gondolnunk, hogy amikor a földi fejedelmek és bírók gonoszok, akkor Isten nagyobb magyarázatát akarja adni a saját igazságosságának, hogy megtudhassuk: miképpen ostoroz Ő minket, és bünteti ezzel az eszközzel az általunk elkövetett bűnünket, megmutatva, hogy nem vagyunk arra méltók, hogy közel jöjjünk Hozzá, hanem inkább visszahúzódik tőlünk, s érezteti velünk, hogy mivel rendetlenek vagyunk és leráztuk az Ő igáját, s vadállatokká lettünk, megérdemeljük, hogy az ördög uralkodjon rajtunk a gonosz emberekkel együtt, akik az ő alattvalói a saját felállásában. Így tehát látjuk, hogy Isten minden vonatkozásban dicséretre méltó, bármilyen bajokat látunk is ebben a világban, s mindig ide kell kilyukadnunk: mivel Ő mindenható, lehetetlenség, hogy bármit rosszul tegyen. Ő nem egy világi fejedelem, aki más emberek tetszése szerint uralkodik, vagy gonosz mesterkedésekkel és politikával jutott hatalomra, hanem a természeténél fogva mindig ugyanaz, s mivel Ő Isten, nem is lehet más, mint igazságos, mert az Ő igazságossága nem különíthető el a mindenhatóságától, mint azt korábban mondtam. Ezután Elihu hozzáteszi, hogy *ha Istennek csak Magára lenne gondja, s elvenné a Lelkét és a leheletét, minden test elhervadna és mi visszatérnénk a porba*. Elihu itt a mindenhatóságát a jóságával párosítja. S ezzel megmutatja, hogy amikor Isten keze kormányoz minket, szükségszerűen megérezzük, hogy Ő jó és könyörületes velünk, amiért nem pusztulunk el minden óra minden percében. S miért? Mi több kellene ahhoz, hogy porrá váljunk és végleg megsemmisüljünk, mint Isten egyetlen pillantása? Meg van írva, hogy ha Isten csak ráfúj az emberekre, a frissességük azonnal megváltozik, elszárad és elhalványul (Ézs40:7). Amikor Ézsaiás ezen a módon beszél az emberek erejéről, növényhez vagy virághoz hasonlítva azt, azt mondja, hogy ha Isten csak ránk fuvall, úgy kiszárit minket, mint ahogyan a szélroham kiszáritja a fűvet, s ez szerepel Mózes imádságában is (Zsolt90). Igaz, hogy ott másik hasonlatot

használ, de ugyanazzal a jelentéssel: ha Isten visszavonja a Lelkét és a leheletét, elpusztulunk. Ahogyan a 104. zsoltárban is olvasható (Zsolt104:30). S ez megegyezik azzal a szöveggel is, amit szent Pál prédikációjából idéztem az Apostolok cselekedeteinek 17. fejezetéből, nevezetesen, hogy Istenben élünk, mozgunk és vagyunk (Csel17:28). Látjuk tehát, hogy a teremtmények nem maradnak meg a saját létezésükben, csak ha tetszik Istennek fenntartani őket, s amit visszavonja azt az erőt, ők lassan-lassan semmivé válnak. Zárásképpen, az általunk érintett dolog szilárdan megáll, nevezetesen, Isten nagy hatalma itt úgy kapcsolódik a jóságához, hogy tudnunk kellene: Ő soha nem bánik velünk akkor szigorúsággal, ami mellett ne kímélne is minket, mert bármely óra bármely percében el kell pusztulnunk, ha tetszik Neki a Lelkét visszavonnia tőlünk. Hiszen mi van bennünk, ha a magunk erejét vesszük fontolóra? Van bármi eszközünk önmagunk fenntartására? Mi indítja Istent a fenntartásunkra? Méltók vagyunk élvezni az Általa nekünk juttatott jótéteményeket? Egyáltalán nem. Könörgöm, miféle kötelék áll fenn Közötte és miközöttünk? Aztán mi a mi erőnk? Milyen eszközeink vannak? Egyáltalán semmilyenek. Akkor arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nincs más ok rá, amiért Istennek fenn kellene tartani a világot, mint az, hogy Ő Maga jó, és Ő a forrása minden jóságnak, ezért nem valami külső indítéka van arra, hogy oly nagyszámú jótéteményt ruházzon ránk, amiket naponta kapunk, hanem csak így tetszik neki éreztetni velünk a könyörületét és a kegyelmes jóságát tapasztalati úton. Látjátok tehát, hogy egyedül az élet, amivel rendelkezünk, kellő feljegyzés arról, mennyire kegyelmes és könyörületes az Isten irántunk, s bár a lehető leggorombább bánásmódban részesültünk, ezért csak sorvadoztunk, s folytonos bajok és megpróbáltatások akadályoztak, mégis, már a lélegzetünk is meggyőz arról, hogy Isten megéreztetni velünk a jóságát. S miért? Mert csak Őbenne és Őáltala élünk, s ha visszavonja a Lelkét, fokozatosan elpusztulunk és porrá leszünk. De az élet mégis drága dolog, bárhogyan is alakuljon. Látjátok tehát, hogy az emberek mindig adósai Istennek, bármiképpen is bánik velük. Igaz, ez a dolog megérdemli a részletesebb tárgyalást. Mivel azonban az idő rövidsége nem teszi ezt lehetővé, elegendő lesz, ha mindegyikünk észben tartja azokat a dolgokat, amiket érintettem, s ezzel együtt csak önmagunkra tekintünk és elismerjük, hogy semmik vagyunk. S így becsüljük meg Isten hatalmas erejét, amit megmutat nekünk, s kapcsoljuk azt össze a jóságával, s ettől felindulva megvalljuk Őt olyannak, amilyen: nevezetesen azzal, hogy teljesen odaszánjuk magunkat Neki, s hiszünk abban, hogy úgy kormányozza a világot, hogy nem tesz semmit mérlegelés és mértéktartás nélkül. S igazságos és becsületes minden cselekedetében, s nekünk akkor is ilyennek kell Őt vallanunk, ha ez a testi értelmünk számára furcsa.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy szoktasson minket egyre jobban és jobban ezek helyes fontolóra vételéhez és megismeréséhez, hogy ne csak megvallani tanuljuk meg ezeket, hanem ítéljük is el a magunk életében. S közülünk mindenki konkrétan is tegye meg azokat a dolgokat, amikre minden ember általánosságban kap buzdítást, s ezzel együtt engedjük magunkat az Ő keze által vezetni, s türelemmel fogadjunk minden megpróbáltatást, amit tetszik Neki ránk küldeni azért, hogy ne kényelmesedjünk bele ebbe a mulandó életbe, hanem törekedjünk felfelé az örök királyságba, ahová elhív minket, s ahol minden örömünk és boldogságunk ténylegesen be fog teljesedni. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a föld minden népének és nemzetének is, visszahozva minden szegény, tudatlan lelket a tévelygés nyomorúságos rabszolgaságából stb.

A százharmincegyedik prédikáció, ami a negyedik a harmincnegyedik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a 14. és 15. versekről, majd az utána következő szakaszcsoportról szól

Jób34:16-20

16. Ha tehát van eszed, halld meg ezt, és a te füledet hajtsd az én beszédeimnek szavára!

17. Vajjon, a ki gyűlöli az igazságot, kormányozhat-é? Avagy az ellenállhatatlan igazságot kárhoztathatod-é?

18. A ki azt mondja a királynak: Te semmirevaló! És a főembereknek: Te gonosztevő!

19. A ki nem nézi a fejedelmek személyét és a gazdagot a szegénynek fölibe nem helyezetteti; mert mindnyájan az ő kezének munkája.

20. Egy pillanat alatt meghalnak; éjfélkor felriadnak a népek és elenyésznek, a hatalmas is eltűnik kéz nélkül!

Korábban mondtam nektek, hogy itt az embereket a saját törekenységükre emlékezteti azért, hogy megtudják: Isten kíméli meg őket, s ha csak egyetlen óra egyetlen percén át élünk ezen a Földön, azt is az Ő kegyelmének kell tulajdonítanunk. S miért? Ha van bennünk bármi élet és lehelet, az Istentől származik. Így hát látjuk, hogy a pusztaságából tart fenn minket. Ezért ne vádoljuk túl nagy szigorúsággal. Hisz nem volna jogos oka gyökerestől kiszaggatni minket? Ki az, aki képes lenne úgy megtisztítani magát, hogy Istennek ne legyen oka megbüntetni őt? De közben látjuk azt is, hogy Isten megőrzi a világot, s valamennyiünket megtart abban a rendben, ezért valamennyien adósai vagyunk a könyörületének. Oly távol áll attól, hogy bármilyen nagy szigorúsággal bánjon velünk, hogy inkább a türelmén kellene csodálkoznunk, miképpen képes eltérni a vétkeket, s nem sújt le a bosszúja villámjával azonnal és nem takarít el minket teljes mértékben. Ezt látva kell-e bárkinek zúgolódni Ellene? De ha furcsának tartjuk, ha elnéző másokkal, joggal válaszolhat nekünk azzal, hogy elnéző velünk is. Tanuljuk hát meg ebből folytonosan dicsőíteni az Istent az Ő könyörületében legalább annyira, mint az Ő hatalmában. Mert bár mindenható, mégis visszafogja Magát, mert szeret minket. S van még egy nagyon szükséges buzdítás, amit szintén ebből a szakaszból szűrhetünk le: ismervén a saját törekenységünket, meg kell tanulnunk az életünket Isten kezébe helyezni s nem hinni, hogy a saját magunk erejéből élünk vagy tartjuk fenn az állapotunkat. Hanem engednünk kell, hogy Isten kormányozzon, ahogyan Neki tetszik és mindig készen kell állnunk az eltávozásra innen, amikor csak jónak látja kivenni minket ebből a világból. Továbbá, mi a jó élet eszköze? Tudni azt, hogy miután Isten birtokol bennünket és Ő eleveníti meg minket a Szentlelkével, jó okunk van mindent Neki tulajdonítani azért, hogy teljesen átadjuk magunkat az Ő szolgálatára életünkben és halálunkban egyaránt. Ha ez a tanítás jól bele volna vésve a szívünkbe, nem volnánk olyan tökfilkók, mint amilyenek vagyunk, hisz az emberek többsége, amikor reggel felébred, vajon gondol arra, hogy Isten kezébe adja magát? S ha gondolnak is, csak megszokásból. S vajon nem azért nem vág az elevenükbe, mert nem tudják, hogy az életük csak egy szélfuvallat, ami egy szempillantás alatt képes szertefoszlni? Elismerik ők ezt? Nem. Annál inkább emlékeznünk kell erre a leckére, amit itt látunk, nevezetesen, hogy az életünk csupán árnyék és hiábavalóság. Ezért kell hát az Ő kezébe adnunk magunkat, Aki a jótetszésének megfelelően fog fenntartani minket, s a megfelelő időben kivenni a világból. De itt azt a tanácsot kapjuk, hogy alázkodjunk meg és ne próbáljunk meg semmit a magunk erejéből. Viszont van, amire támaszkodhatunk: ha tudjuk, hogy az életünk nem emberek, hanem csak Isten kezében van, Aki annak megtartója. S a Szentírás konkrétan kimondja, hogy ha Ő

visszavonja a Lelkét és a leheletét, mind meghalunk (Zsolt104:29). Amíg tehát Isten tart fenn bennünket, bátran szegüljünk szembe az ördöggel és az összes ellenségünkkel. Igaz, hogy ha csak az emberek dühére nézünk, úgy fog tűnni, hogy ők tomboló farkasok, mi pedig buta juhok vagyunk. Nyitott szájjal tátognak ránk, hogy elnyeljenek, de mégsem tehetnek semmit, amit Isten meg nem engedi nekik. S nem ok nélkül tartja fenn Magának a lehelet visszavonásának jogát, amit Ő adott nekünk. Ezért elégedjünk meg azzal, hogy biztosra vehetjük: Isten tartja meg a biztos őrizetében és védelmében az életünket, amíg nem akar kivenni minket ebből a világból, és eljuttatni minket az utunk végére. Ha pedig valaki megkérdezné itt, hogy akkor hát a lelkeink mondhatni szél, hisz az hangzik el, hogy Isten visszavonja a leheletét, jegyezzük meg, hogy jóllehet az emberek halhatatlanok, de az mégsem tőlük, hanem Isten pusztaságából van. Emellett mi más a halál, mint a test és a lélek szétválása? Isten tehát visszavonja Magához a leheletét, de nem mulasztja el felvenni a lelkünket és megtartani azt az utolsó napig. Röviden, Elihu itt nemcsak azt akarta megmutatni, hogy gyengék és átmenetiek vagyunk, hanem azt is, hogy az összes erőnk semmiség, továbbá azt is csak egyedül Isten jósága tartja fenn. S mikor a külső szemlélő számára, azaz valójában megsemmisít bennünket, akkor sem tesz mást, mint amit elhatározott úgy, ahogyan jónak látta. S ez az oka annak, amiért mindig vissza kell térnünk Őhöz, s meg kell elégednünk azzal, hogy atyai módon gondoskodik rólunk, mint azt már megmondtam. Ne legyünk hát olyanok, mint azok a szeleburdik, akik saját erejükben bíznak, s azt hiszik, képesek csodákat tenni, hanem inkább teljes alázattal és óvatossággal rejtőzködjünk el a mi Istenünk szárnyai alatt, imádkozva Hozzá, hogy oly módon vezessen, amittől képesek leszünk az Ő akaratának megfelelően élni. Ezt kimondva Elihu egy buzdítást is hozzátett: *Ha tehát van eszed, halld meg ezt és a füleidet hajtsd a szavaimra.* Itt megint megmutatja, hogy a valódi bölcsesség kezdete az, ha taníthatókká tesszük magunkat. Viszont azok, akik úgy felfuvalkodnak az önteltségtől, hogy semmiféle tanítást sem képesek elfogadni, annyira tele vannak a maguk szemében, hogy senki emberfia nem mondhat nekik semmi többet, azok biztosan javíthatatlanok. Nem ok nélkül mondjuk tehát, hogy a bölcsességünk első bejárata és alapja az, ha engedjük magunkat tanítani. S miért? Mert nézzünk magunkba, s lássuk meg, hogy vajon a saját értelmünk elégséges-e ahhoz, hogy minden szükséges dolgot tudjuk és megkülönböztessünk? Ellenkezőleg Isten azt mondja nekünk, hogy ostobák vagyunk és minden színpompás magamutogatás, ami az emberben van, csak hiábavalóság és a bölcsessége is teljes ostobaság. Ezt látva értsük meg, hogy más emberektől kell tanulnunk, hogy (azt mondom) Isten betölthesse a hiányainkat. Ezért hát bárki vágyik jól megalapozott bölcsességre, tanuljon meg odafigyelni a tanításra, ami Isten nevében tárnak elé és tegye magát taníthatóvá és alázatossá az átvételéhez. Mert ha eltölt minket a büszkeség, akkor dicsekedhetünk és kérkedhetünk az emberek előtt, sőt lehet nagy hírnevünk, mint bölcs embernek, de íme, Isten azt mondja, hogy mindez csak hiábavalóság és hazugság. S ez az oka annak, amiért Elihu ezt mondja: *ha van eszed, hallgass meg.* Mert megmutatja, hogy ha van az embernek értelme és józan esze, akkor mindig engedi magát tanítani, hogy azáltal többre vigye a hátralevő életében. Akkor viszont azt is meg kell jegyeznünk, hogy ha valaki makacsul ragaszkodik ahhoz, amit ő maga agyalt ki, s nem engedi az embereknek, hogy elmondják a maguk véleményét, s nem hallgat meg egyáltalában semmit, akkor ő csak egy bolond, vagy inkább teljesen őrült. Mert egyfajta őrültség az, amikor az ember becsapja az ajtót minden jó tanítás előtt és olyan bölcsnek tartja önmagát, hogy nincs több szüksége a tanulásra, hanem visszautasít mindent, és sorompót állít önmaga elé, mintha ezt mondaná: Isten, ne gyere közelebb hozzám. Ebben a szakaszban tehát egy jó és megjegyzendő leckét látunk, ami nem más, mint az, hogy ha jó értelműek akarunk lenni, akkor annak is kell mutatnunk saját magunkat, nyugodtan fogadva a nekünk mondott és beszélt dolgokat. Viszont legyünk benne biztosak, hogy Isten bolondoknak és esztelen, minden értelemnek híjával levő személyeknek tekint minket, ha olyan vadócok vagyunk, hogy ne hallgatjuk meg, amit az emberek nekünk mondanak, hanem visszautasítunk minden jó figyelmeztetést. Azt mondom, akkor nem

vagyunk jobbak a vadállatoknál, a bölcsességnek bármi látszata is van meg bennünk. S amennyire tudjuk, az értelmünket tekintve kezdetlegesekek vagyunk, s a dolgok, amiket képesek vagyunk megismerni, csak részben ismerhetjük, így csak csekély előízával rendelkezünk az értelemnek, s nagyon távol állunk (ó jaj) minden tökéletességtől. Ezért ezt a leckét egész életünkben gyakorolnunk kell. Ezért ennek meggondolásával váljunk még hajlamosabbá arra, hogy hasznot húzzunk magunknak. S mivel Isten annyira kegyes, hogy minden nap szól hozzánk, s folytatja a tanítást, ami alkalmas az életünk szabályozásához, mi is folyamatosan fogadjuk azt, amit az Ő nevében juttatnak el hozzánk, s gyakoroljuk is magunkat abban azért, hogy egyre tanultabbak legyünk az Ő akaratát illetően. Íme, azt mondom, hogyan kell alkalmazni ezt a tanítást. Elihu pedig a saját anyagát folytatandó összehasonlítást tesz a legkisebb és a legnagyobb között. Mert ezt mondja Jóbnak: *hogyan merészelnéd azt mondani a királynak: te hitetlen! Vagy a fejedelmeknek: te gonosztevő!* Ha van szuverén Urad, Aki feletted uralkodik, neked olyan bámulattal kell rá tekinteni, hogy ne merészelj illetlenül viselkedni vele szemben. Akkor hát lássuk meg: vajon nem ördögi düh, ha az emberek zúgolódnak merészelnek Isten ellen? Hisz miféle hasonlóság van közöttük? Egy király lehet gonosz, bármilyen is a fensége, s amikor a fejedelmek és a kormányzók gonoszok, akkor nagyon rosszul látják el a kötelességeiket, de az emberek mégis tűrik őket a rangjuk miatt. De íme Isten, Akinél nincs személyválogatás, megtöri ezeket a nagyokat, akiket a világ olyannyira tisztel és őket is kiemeli ugyanúgy, mint a legkisebbeket, jól kimutatva ezzel, hogy nem törődik a teremtményei fennköltségével. Ezért ki meri kinyitni a száját Ellene? Most már látjuk, mi Elihu szándéka. De ennek a szövegnek a jobb megértése végett jegyezzük meg, hogy jóllehet a fejedelmek és a kormányzók nem olyanok, mint amilyeneknek lenniük kellene, Isten mégis azt akarja, hogy tiszteljük őket, s bár ők maguk méltatlanok erre, Isten mégis rájuk véste a jelét, ezért elvárja, hogy behódoljunk nekik. S ez biztosan nem hiábavaló próbatétel. Mert ha minden hatalomban levő úgy uralkodna, mint jó atya, s mi a tulajdon szemünkkel látnánk, hogy nincs másra gondjuk, csak a jó kormányzásra, akkor mi dolog lenne engedelmeskedni nekik? Mi ezt a magunk vonatkozásában tennénk meg, s az nem volna Isten iránti engedelmisség, hanem csak a saját hasznunkkal való törődés. Viszont amikor gonosz és megátalkodott embereknek van hatalmuk felettünk, s mi jelentős hibákat látunk bennük, de mégis szelíden megmaradunk az igájukban, az annak a jele, hogy úgy tiszteljük Isten, ahogyan kell. Ezt látva az Ő kedvéért vagyunk kötelesek engedelmeskedni azoknak, akiket küld, s akiket a feletteseinknek rendel ki, még ha méltatlanok is rá. S ezért hangzok el a törvényben: a néped fejedelmét ne átkozd (2Móz22:28, Csel23:5). Isten jól megmutatja, hogy lesznek zsarnokok, s Ő, Aki ezzel a büntetéssel fenyegeti a népét, gonosz kormányzók küldésével fogja őket megbüntetni, akik nem tesznek mást, csak fosztogatnak és elnyomnak, s teljes erőszakkal uralkodnak, de Ő mégis azt akarja, hogy az emberek tiszteljék őket. Miért? Mert bár nem érdemlik meg, hogy az emberek elfogadják őket a vezetőiknek, mégis, vajon nem azt akarja Isten, hogy az Ő kedvéért fogadjuk el azokat, akik egyébként semmirekellők? Látjátok tehát, hogy be kell hódolnunk a közhatalmat és tekintélyt viselőknak, mert tudjuk, hogy Isten akarata a megalázásunk ezen a módon. Bizony, s azt is látjuk, hogy Isten gyermekei a hitetlenek rabszolgaságát vették magukra, amikor Isten vezette őket abba. S valóban látjuk a Dániel által mutatott példát is, mert ő elismerte, hogy a gonoszok tombolása a bűneink büntetése (Dán9:7, 13), ezért Isten verésének kell azt tekintenünk. Ha pedig nem vagyunk képesek elviselni ezt a rendetlenséget, nos, nem halandó ember, hanem a mennyei Bíró ellen lázadozunk. Valójában tehát látjuk, hogy kötelesek vagyunk tisztelni bárkit, aki nyilvános tekintélynek örvend. S miért? Mert nem véletlenül jutottak abba a helyzetbe, hanem Isten rendelte ki őket, ahogyan meg van írva: nincs más hatalom, csak ami Tőle származik (Rm13:1). Ha pedig abban bármi rendetlenséget látunk, a bűneinknek kell betudni. Emellett, miután Isten szabta meg az említett rendet, nevezetesen, hogy a fejedelmeket és az előjárókat tiszteljék, mi pedig behódoljunk nekik, ezért ezt meg kell őrizni és tartani magunk között. Mindazonáltal ahol meg van írva a törvényben, hogy a néped

fejedelmét ne átkozd, ott nem úgy érti (2Móz22:28, Csel23:5), hogy meg kell nekik engedni a gonoszságokat, legyenek azok bármilyenek, mert vajon az ember méltóságának, aki csak hernyó a földön, uralkodnia kellene Isten igazságosságán? Vajon nem inkább annak a mondatnak érvényesülnie, miszerint átkozottak azok, akik a gonoszt jónak mondják? (Ézs5:20) Mivel azonban Isten megtiltotta a magánembereknek, hogy acsarkodjanak a vezetőikre, azt azért tette, hogy békességben és baj nélkül élhessünk és adjunk meg bizonyos tiszteletet a törvényszéknek. Mert ha nem tesszük, többé nem lesz köztünk semmiféle államiság, hanem olyanok leszünk, mint a vadállatok.

Látjátok tehát, hogy Isten mit tartott a szeme előtt. Emellett tudjuk, hogy amikor Isten elküldte a prófétáit, azt nem azért tette, hogy hatalmat adjon a királyoknak és a fejedelmeknek a gonoszság megcselekvésére, s arra, hogy senki ne mutasson rá a bűneikre, hanem inkább azt mondta: feddjétek meg a hegyeket, azaz a legmagasabb rangúakat. S én céllal helyeztelek benneteket a birodalmak és a királyságok fölé (mondja Isten a prófétáinak, Jer1:10), hogy minden dicsőség a porba hulljon annak megmutatása végett, hogy az Ígét nem prédikálhatják úgy, ahogyan kell, csak ha az igehirdetők megfeddik azok hibáit, akik bemocskolják és megszenteltségtelenítik Isten szent trónját, visszaélve a karddal, ami a kezükbe adatott. Hat tehát vannak rossz és gonosz kormányzók, őket súlyosan meg kell feddeni az érdemeik szerint. S ezt nemcsak a prófétáknak mondta, hanem szent Pál is kijelentette, hogy ugyanezt kell betartanunk az evangélium prédikálásával, azaz le kell döntenünk minden magaslatot, ami a mi Urunk Jézus Krisztus ellen emeltetett (2Kor10:5). Azok tehát, akiket meg kell kímélni és a bűneiket érintetlenül kell hagyni, mert valamiféle hatalomban vannak, szükségszerűen új evangéliumot kell kitalálniuk. S ezek közé sorolhatók manapság a királyok, akiket felkenteknek és szenteknek kell nevezni, de mégsem tűrik, hogy a fekélyeiket bármi módon megérintsék, hanem szabadságot vesznek maguknak mindennek a megrontására, és egyetlen ember sem olyan bátor, hogy kinyitná a száját ellenük. De nem kell olyan messzire mennünk, mint a királyok és a fejedelmek, még azok is, akik bizonyos módon senkik, ha bármilyen csekély ranghoz jutnak, kisisteneknek képzelik magukat, akiket tisztelni kell, még ha a világ szemében a gúny tárgyát képezik is a tetteik miatt. S bár az emberek látják, hogy nincs bennük semmi (mint a mostanában hatalomra jutott gazfickókban), mégis lábbal taposnak minden jó figyelmeztetésen azért, mert egy kicsit feljebb jutottak. Nekik tehát meg kell jegyezniük ezt a leckét, ami ellenük adatott, nevezetesen, a lágyságuk Isten ellen fordítja önmagát, mert nem ragaszkodik a nagy Királyhoz, a mi Urunk Jézus Krisztushoz. Ebben az esetben használnunk kell azt a szabadságot, ami Isten adott nekünk. Látjuk tehát, hogy e tanítás betartásának eszköze, mely szerint ne átkozzuk a királyokat és a fejedelmeket, az, hogy tisztelnünk kell (amennyire csak tőlünk telik) a törvényszéket, mert ez hivatott megőrizni az emberek békességét és jólétét, valamint elkerülni a bajokat és a lázadásokat, de mégis, akik gaztetteket követnek el, azokat meg kell feddeni minden magas rangjuk és méltóságuk ellenére. Mert Isten nem azzal a szándékkal emeli fel őket, hogy gaztetteket kövessenek el, hanem inkább, hogy tartsák a zablát és fogjanak mindent vissza a zűrzavarossá válástól. Most ha Isten kedvéért és az Iránta való tiszteletből meg kell adnunk a tiszteletet azoknak, akik velünk egyenrangúak (látva, hogy Isten emelte őket előkelőbb rangokra) azzal, hogy behódolunk nekik, mi foguk cselekedni, ha az Ő szuverén fenségéhez jutunk? Mert az emberek, legyenek akármilyen hatalomban, akár királyok, akár fejedelmek, akár kormányzók, nem szűnnek meg gonosznak lenni hacsak Isten vissza nem fogja őket az Ő Szentlelkével. Más a helyzet azonban Istennel. Mert Neki mindig is megvolt a szuverén uralma a világ fölött: ő nem gonosz mesterkedésekkel lett kirendelve, nem a kocsmaalovagok, vagy nem is tudom miféle törvényen kívüliek helyezték Őt a mennybe, s nem is a nép kegyelése és megvesztegetése útján jutott oda, és nem gonosz emberek szavazatai által, hogy azt mondhatnák: szemet fog hunyni felettünk, tehetjük, amit csak akarunk. Nem, nem: Isten nem efféle eszközökkel jutott királyságra, s nem is az emberekhez hasonlóan, örökség és utódlás útján, s nem is véletlenül. Mivel Ő az örök Isten, egyben a világ Király és Bírója is. Ezt

látva ki merné megnyitni a száját Ellene? Féljük a királyt: nagyon jó, félni is kell őt. S ámulattal nézzük a kormányzóinkat is: jó okunk van ezt tenni, látva, hogy Isten tisztelte meg őket ezzel a hivatallal. De mi az egész világ Vele összehasonlítva, Aki mindent a kezében tart? S nem kell kitárnia a markát a világ megtartásához, hanem még ha össze is csukja (ahogyan Ézsaiás prófétánál van megírva) akkor is benne tartja a királyokat és a kormányzókat, s az emberek egész tömegét, mint egy piciny gabonaszemet vagy némi port?

Ezt látva fel merünk lázadni Ellene? Micsoda arcátlanság lenne az? Nem kell hát más bizonyosság azok elítéléséhez, akik zúgolódnak és szembeszegülnek Istennel, mint a tisztelet, amivel az emberek iránt viseltetnek. Olyanokéhoz, akik ezen a módon köpködik a sértéseiket, amikor Isten nem az elképzeléseik szerint bánik velük, és így zúgolódnak: nem tudom, mit akar ezzel Isten, vajon illendő, hogy engem ezen a módon gyötörjön? Miért engedi meg a gonoszoknak, hogy a legrosszabbat tegyék, amire csak képesek, s a jókat zaklassák, s közben nem orvosolja ezt? Azt mondom, ha az ember megkérdezi ezeket a fickókat, akik efféle vitákat kezdeményeznek, s bátran kimondanak efféle istenkáromlásokat, hogy vajon miért nem mernek szembeszállni azokkal, akiknek a kard van a kezükben, miért nem támadnak rájuk és köpnek az arcukba, s miért nem mondják: gonosz vagy, ó én nem merem azt megtenni, mondják. S miért? Egy halandótól félsz, mert Isten megadta neki a dicsősége picinyke szikráját, de fel mersz kelni és szembe mersz szegülni azzal, aki alkotott és formált téged? Vajon semmibe veszed annak a hatalmát, Akinek az egész világ semmiség? Örülteként támadsz ellene és azt hiszed, hogy fölébe kerekedhetsz? Ha ezen a módon lösz túl a célon, az a te megzavarodásodra lesz. Látjátok tehát, miképpen kell ráirányítani a figyelmét azoknak, akik felkelnek Isten ellen, az itt szereplő hasonlatra.

Hasonlóképpen, mindenkinek magától is oda kell arra figyelnie, amikor megkísérti a türelmetlenség, mert biztos, hogy ezek a kísértések minden embert utolérnek, valahányszor csak a mi Urunk elleni pörlekedésre ingerel minket valami, amikor nem azt teszi, amit mi szeretnénk. Ezért amikor erre érzünk ösztönzést, gondolkozzunk így: Micsoda? Nem mersz szólni a király, sem a fejedelem ellen, akik az uraid voltak és volt hatalmuk feletted. De miért? Mert a félelem zabolázott meg téged, mivel Isten az Ő fenségének valami jelét véste rájuk. De hogyan merészeled felemelni a fejedet Ellene? The nyomorult teremtmény, ki vagy te? Dánielnél meg van írva, hogy a királyokat és a hercegeket tisztelni kell, mert tudjuk, hogy semmi sem ellentétesebb az ember természetével, mint alávetettségben lenni. Ezért ha Isten nem adna tekintélyt a közhivatalnokoknak, az emberek soha nem tisztelnék őket. S ez az oka, amiért konkrétan elhangzik, hogy Isten a félelmét adja az ég madaraiba és föld vadjaiba, így ha az emberek teljese elállatiasodnak, akkor is meg kell tartaniuk azt a tudást, hogy akik az igazságszolgáltatás székében ülnek, azokat tisztelni kell. De ez Isten dicsőségének mindössze csak nagyon csekélyke része. Vajon indítunk hát háborút az Ő fensége ellen? Az nemcsak egy módja a saját nyakunk kitörésének? Ha csak három lépésnyi magasságból ugrunk le, az is összefűz, ha pedig kiugrunk az ablakon, ami csak három ugrásnyi magas, íme, meghaltunk. Nos, ha felugrunk a menny fölé, megfeszítjük a lábainkat és Isten ellen kapálódzunk, mit idézünk elő azzal? Alaposan el kell hát gondolkodnunk a mi Istenünk végtelen dicsőségén, hogy megalázkodjunk előtte, amit nem teszünk meg. S konkrétan elhangzik, hogy *Ő nem személyválogató a nagyokat illetően, hanem tekintet nélkül a gazdagra és a szegényre ráveti a kezét minden emberre és egyetlen éjszaka alatt kiszaggatja őket: még a legerősebb is elvitetik kéz nélkül.* Amikor ezt halljuk, értsük meg, hogy a nagyoknak nem szabad bízniuk a gazdagságukban, a tekintélyükben, a tudásukban vagy bármi másban. Igaz, hogy a világ tiszteli majd őket, s úgy tűnik, képesek fenntartani önmagukat, mert gazdagok és ugyancsak van nekik, mivel, továbbá kegyeltek: de mindezek a dolgok semmik Isten előtt. Ezért egyetlen ember se dicsekedjen a saját nagyságával. Mert azok, akik úgy állnak magukat bámulva, mint a pávák a saját farkukat, nem tesznek mást, mint hanyatt-homlok rohannak a saját pusztulásukba. Mivel kecssegtetik magukat, mindig bátrabbak lesznek a gonoszság megcselekvésére, s ez nem más,

mint Isten haragjának további szítása önmaguk ellen. Látjátok tehát, hogy a nagy embereknek át kell ültetniük ezt a tanítást a gyakorlatba, mely szerint Isten nem személyválogató, s ennek eszközével kell arra is ügyelniük, hogy ne tapossák meg a kicsiket, valamint azokat, akik a hatalmukban vannak. Jegyezzük meg, mire kell használni ezt a tanítást, s mi célból hangzik el a számunkra, hogy Isten nem személyválogató. S miért? Azért, hogy akinek vannak szolgái, ne nyomja el azokat, hanem bánjon velük becsületesen, ahogyan szent Pál jelenti ki. Aki pedig közhatalommal bír, úgy kell törődnie az alattvalói kormányzásával, hogy a testvéreinek ismerje el őket, mert valamennyien Isten gyermekei vagyunk, s Ő abban a megtiszteltetésben részesített minket, hogy az Ő egyszülött Fia, az Úr Jézus Krisztus Teste tagjainak tett meg minket. Tanuljanak hát meg e világ nagyjai tartózkodni a kicsinyek elnyelésétől és az erőszak használatától velük szemben, s tanuljunk meg valamennyien tartózkodni a gőgös előtérbe tolakodástól az alattvalóinkkal szemben. S miért? Mert Istennél nincs személyválogatás. S ha az emberek a vagyonuk és a tiszteletük árnyékaiban hisznek, legyünk benne biztosak, hogy Isten anélkül ítéli meg majd őket, hogy kik is ők most, sőt a kárhoztató ítéletük is készen áll, így kénytelenek lesznek megőrizni, hogy ők e világ ábrázatának részei, ahogyan szent Pál mondja (1Kor7:31). S ezzel együtt jegyezzük meg jól, miképpen mondja, hogy mind a nagy, mind a kicsi egy szempillantás alatt vétetik el, s Isten mindenkit eltöröl éjféltkor, amikor az emberek nyugovóra térnek, s amikor minden ember látszólag lenyugodott. Sőt, a legerősebb is kéz nélkül töröltetik el, azaz mindennemű készülődés nélkül. Istennek nem kell felfegyverezni sok katonát, vagy Neki Magának felkészülni a legnagyobbak és legerősebbek leverésére. Nem kell többet tennie, csak rájuk fűjni, illetve elfordítani a szívét, hogy visszavonja a lelkét tőlük, s akkor elpusztulnak, ahogyan korábban mondtuk. Ebből tanulhatunk, mindenki a saját állapotában. Tudják hát meg a nagyok, hogy az Isten által történt felemelkedésük nem azért történt, hogy megvessenek másokat, vagy hogy az alacsonyabb rangúak elnyomásával kérkedjenek, hanem inkább, hogy megtudják: sokkal többel tartoznak Istennek. Mert mijük van, ami a sajátjuk? Látva pedig, hogy minden adatott nekik, vajon nem kellene elismerniük, hogy honnan jöttek? Mindenekelőtt emlékezzenek arra, amit szent Jakab mond: dicsekedjen a világ előtt felmagasztalt az alacsonyságával (Jak1:9-10). De miért? Mert a gazdagok és a tiszteletnek örvendő, vagy a képzetek és a tekintélyesek a nagyságukkal dicsekednek: ezt cselekedve megfélemeznek magukról, hálátlanokká válnak Istennel szemben és hanyatt-homlok rohannak a pusztulásba. Ezért kell alaposabban önmagukba nézni, hogy megtudják, nincs semmijük, csak amit Isten pusztja jóságából kaptak, s mivel mindent Neki köszönhetnek, teljes mértékben oda kell szánniuk magukat Neki, és nem szabad kapniuk az alkalmon és bántalmazniuk az alattvalóikat, hanem inkább meg kell hajolniuk, igazodva a felebarátaik hajlékonyságához, ahogyan szent Pál buzdít rá (Rm12:16). Ami az alacsony rangúakat illeti, igaz, hogy joggal dicsekedhetnek az alacsonyságukkal, látva, hogy Isten a gyermekeivé fogadta őket, de mégsem szabad pislogniuk a maguk állapotán. S különösen akkor, amikor semmi a világ szemében, hanem teljesen megvetettek, ismerjék el, hogy a semminél is kevesebbek Isten előtt, hacsak nem tetszik Neki megőrizni őket a kegyelme által. Látjátok tehát, miképpen tanít itt egy közös leckét mindenki számára. Ezért hát mindegyikünk a maga elhívásában tanulja meg önmagát Istenre bízni és Őhöz ragaszkodni mind az életében, mind az ahhoz tartozókban. Továbbá, ahol elhangzik, hogy *Isten kéz nélkül törli el a legerősebbet*, azt abból a célból mondja, hogy tegyünk különbséget Isten és ember között. Mert amikor a legnagyobb fejedelmek akarnak bosszút állni az ellenségeiken, akkor katonákra van szükségük, és eszközöket keresnek a szándékaik megvalósításához. De ha Isten verné le és semmisítené meg az egész világot, ne ütközne akadályba: Neki nem kellene mások segítségével könyörögni, vagy embereket felbérelni, vagy elfoglaltatni Magát a rendeletek kiadásával, vagy ellátnia Önmagát tüzéséggel. Semmi effélére nem lenne szüksége, hanem emberi kéz, világi segítség és (azt mondom) Önmaga megerőltetése nélkül képes lenne megsemmisíteni mindent. Mert nem kellene mást tennie, csak ránk lehelni vagy szigorúan ránk nézni, s íme. máris vereséget szenvednénk. S

kétségtelenül látjuk, hogy az Ő tekintete megolvasztja a hegyeket és a sziklákat, akkor hát kellene ránk mennydörögnie a megsemmisítésünk végett? Képesek vagyunk kiállni Isten tekintetét, ha ránk veti azt? Vajon nem kell teljesen meghunyászkodnunk? Továbbá, ez azzal a céllal hangzott el, hogy megfosszon minket minden hiábavaló fantáziálástól és vélelmezéstől, ami megvan bennünk, amikor világi vonatkozásban jól ellátottak vagyunk. Mert bár az emberek nem merik kimondani, hogy kellőképpen fel vannak fegyverezve még az Istennel történő szembeszálláshoz és az Ő keze csapásainak elhárításához is, de mégis ezt gondolják. Ezt pedig az bizonyítja, hogy ha egy gazdag embert szegénységgel fenyegettek, ő gúnyosan néz majd rátok és ezt mondja: Ugyan! Nekem megvan az, megvan az. nem ellenkezik tátott szájjal Istennel, de bárhogyan is alakuljon, akkor is a vagyonában bíz, és nem sok haszonnal lehet őt meggyőzni arról, hogy a javai nem lesznek a segítségére. Az erős ember, aki a vágyaiban és élete virágjában él, nem gondol rá, hogy majd valaha is megöregszik, s a tisztességeknek örvendő sem képesek elképzelni, mit jelent a szegény. Íme, miképpen becsülik túl magukat az emberek, s ez főleg abban mutatkozik meg, amikor a világ nagyjai erőteljesen szembeszegülnek Istennel és nem szelídíthetők meg. Ha tehát az emberek bármiféle kegyet vagy tisztességet élveznek, azzal hitegetik magukat, hogy erősödjük van Isten ellen és sáncot emelnek a világi segítségékből. Sőt mi több, ha jön valaki és beszél nekik a hibáikról, Isten helyesbítéseinek pedig sem helyet, sem teret nem engednek, sőt még csak meg sem hallgatják azokat. Röviden, az emberek soha nem alázkodnak meg, csak erőből kényszerítve. De miért? A hiábavaló bizakodás miatt, amitől megrészegülnek, amikor azt hiszik, hogy jól őrzöttek és elég eszközük van a védekezéshez. Ezért azzal a szándékkal mondja, hogy *Isten kéz nélkül törli el a legerősebbet*, hogy ne gondoljuk azt, hogy megmenekültünk, ha felszerelkeztünk és jóelőre gondoskodtunk mindenünkről, ezért Isten látszólag még megközelíteni sem képes. Ne gondolkodunk ezeken a hiábavaló fantáziálásokon, mert Isten elég jól meg tudja mondani, miképpen ejt minket csapdába valamivel, amit még elképzelni sem tudunk. A megsemmisülésünk kéz nélkül, azaz közbenso eszközök nélkül jön el.

Íme, miképpen kell megjegyeznünk ezeket a mondatokat, amikor az Isten félelméről és a haragjáról van szó. Viszont a másik oldalon vigasztalásunk is van abban, hogy elhangzik: Isten íj, lándzsa, kard és emberi kéz nélkül fogja megvédeni az Ő népét. Ezért ahogyan megtanultunk megalázkodni és tudni, hogy a világ minden eszköze sem lesz a segítségünkre, ha Isten az ellenségünk, s ahogyan mindenki megtanult megszabadulni a hiábavaló büszkeségtől, amivel a természetünknel fogva felfuvalkodunk, végül, ahogyan a mértékletességre vagyunk buzdítva, hogy megjelenjünk Isten előtt és fontolóra vegyük, hogy ha elfordul tőlünk, bármely óra bármely percében képes megváltoztatni és semmivé tenni minket, s lerántani a legmagasabban levőt is, ugyanúgy viszont, ha itt lenn bántalmaznak és elnyomnak, s nagy változásokat látunk, melyek során a zsarnokok farkasokká válnak Isten juhainak és nyájának felfalása végett, forduljunk ahhoz a biztosítékhoz, hogy Isten megígérte az egyházának megőrzését emberi segítség nélkül, s ezt véghez is fogja vinni. Akkor, ha híjával is vagyunk minden emberi segítségnek, azaz mondhatni zsákmányként vagyunk hagyva és az ellenségeink el vannak látva mindennel, ami arra szolgálhat nekik, hogy százezerszer is megsemmisítsenek minket, mégis bízunk Isten mindenható hatalmában, ami láthatatlan a világ számára. Nem látjuk, miképpen fog Isten fenntartani minket, s kétségtelenül csodálatos, miképpen tart fenn minket manapság, de ezt azért teszi, hogy egyre jobban és jobban megerősödjünk ebben a tanításban, mely szerint emberi kéz nélkül tartatunk meg. Azaz, Isten olyan erőt fog bevetni, ami most még rejtve van előlünk, s még nem fogjuk fel, mikor tetszik majd Neki kirántani a farkasok torkából, és megtartani minket. S ha Istennek így kell munkálkodnia a megőrzésünkön ebben a jelenvaló életben, könyörgöm, mit fog tenni az üdvösségünkért, ami sokkalta magasabb és drágább dolog? Vajon Isten majd igénybe vesz segítséget az ember kezétől, amikor sor kerül a kivonásunkra a pokolból, és a megszabadításunkra az ördög és a bűn rabszolgaságából, hogy felemeljen minket a mennyei

királyságába, s megvédjen minket oly sok kísértéstől? Nem, s vegyük biztosra, hogy a Maga erejéből és a pusztaságából teszi ezt meg. Látjátok tehát, hogy egyrészt félelmet és alázatot kell tanulnunk, hogy fel ne fuvalkodjunk a hiábavaló önteltségtől és meg ne vessük Istent. Hanem inkább reszkessünk Alatta, fontolóra véve, hogy semmink sincs, amivel ellenállhatnánk Neki, s nincs más orvosságunk sem, mint megjelenni Előtte, imádkozva, hogy könyörülettel szemléljen minket. Utána pedig, amikor már ennyire kétségbeestünk és elcsüggedtünk, térjünk rá a második pontra, ami felvidítő, mert Isten megígérte, hogy megőriz minket, mégpedig emberi kéz nélkül. S noha nem látjuk, miképpen tehető ez meg a világ vonatkozásában, ne kételkedjünk abban, hogy Ő képes megvalósítani az üdvösségünket. Mivel nincs szüksége segítségre, nem is lesz akadályoztatva az ígéretének megvalósításában, hanem úgy tartja azt meg, hogy meglátjuk: a Belé vetett bizalmunk nem volt hiábavaló.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy nyissa meg úgy a szemeinket, hogy ne csábítson el minket a képmutatás, s ne merészeljünk lázadó módon felkelni Ellene, hanem legyünk türelmesek még a bajokban is, és tanuljunk meg megalázkodni az Ő fensége alatt, s Őt dicsőíteni mindenben. S ügyeljünk alaposan arra, hogy ne álljunk Ellene semmiképpen, se kézzel, se nyelvvel, hanem legyünk készek békésen az Ő jóakaratahoz igazodni, tudva, hogy Ő mindig igazságos és becsületes. S hadd éljünk úgy, ameddig tetszik neki itt tartani minket ebben a világban, hogy mindig észben tarthassuk: az életünk Tőle függ, mert különben bármely óra bármely percében elpusztulhatunk. Ezzel együtt adjunk Neki hálát azért, mert tetszik továbbra is a jóságával viszonyulni hozzánk, pedig nagyon méltatlanok vagyunk arra. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet stb.

A százharminckettedik prédikáció, ami az ötödik a harmincnegyedik fejezetről

Jób34:21-26

- 21. Mert ő szemmel tartja mindenkinek útját, és minden lépését jól látja.**
- 22. Nincs setéség és nincs a halálnak árnyéka, a hova elrejtőzhessék a gonosztevő;**
- 23. Mert nem sokáig kell szemmel tartania az embert, hogy az Isten elé kerüljön ítéletre!**
- 24. Megrontja a hatalmasokat vizsgálat nélkül, és másokat állít helyökbe.**
- 25. Ekképen felismeri cselekedeteiket, és éjjel is ellenök fordul és szétmorzsolgatnak.**
- 26. Gonosztevők gyanánt tapodja meg őket olyan helyen, a hol látják.**

Tegnap láttuk, hogy ha Isten meg akarja büntetni az embereket, nem kell Neki sokat készülnödnie, nem kell embereke felfegyvereznie vagy erőt kölcsönöznie máshonnan, mert egyetlen pillantással képes mindent megsemmisíteni. Ezért semmi szüksége sincs emberi kéz szolgálatára. Igaz, néha igénybe veszi, de csak annak megmutatása végett, miképpen van minden dolog Neki alárendelve, s hogy nincs teremtmény, ami ne engedné át magát az Ő szolgálatára, valamint a büntetések végrehajtása végett, amiket ki kíván szabni. De mindezek ellenére nem kell hosszasan készülnödnie a megbüntetésünkhöz. Ez emlékeztet minket arra, hogy alázkodjunk meg az Ő hatalmas keze alatt, biztosra véve, hogy ebben a világban nincs módja önmagunk elbarikádozásának, amikor Ő van ellenünk, mert végre fog hajtani mindent, amit a saját céljainak megfelelően elhatározott. Ezért az emberek felmagasztalhatják magukat a büszkeségben, de végül meg fogják érezni, hogy nincs hatalmuk ellenállni Istennek. S most a már általunk korábban érintett dolgot folytatva teszi hozzá Elihu, hogy Isten ezeket nem abszolút [vagy törvénytelen] hatalommal teszi, hanem azért, mert *ismeri az emberek útjait és figyeli minden lépésüket*. Ezért ha e nagy büntetések bármelyike bekövetkezik, amikor hatalmasokat vernek le a csatában, s megdöntenek egy birodalmat, akkor legyünk abban biztosak, hogy Isten nem ok nélkül vet be ekkora erőt, hanem a saját igazságosságának megfelelően teszi azt. S bár mi nem látjuk az okát, miért ennyire szigorú Isten, mégis tudjuk be annak, Akire tartozik, mi pedig elégedjünk meg annak ismeretével, ami itt tárul a szemünk elé, nevezetesen, hogy *ismeri az emberek útjait*. Hogyan történik meg gyakran, hogy vitába szállunk Isten ítéleteiről, és furcsáknak véljük azokat? Azért, mert nem látunk olyan világosan, mint Ő. Mivel azonban az Ő hivatala megítélni az emberek útjait, értsünk vele egyet, s bár nem látjuk, miért tesz valamit, mégis legyünk biztosak abban, hogy az Ő ügye mindig jó és jogos lesz, látva, hogy nemcsak [konkrét] magánembereket kell büntetnie, hanem egész nemzeteket és országokat is. Ez a kijelentés, miszerint *Isten látja az emberek lépéseit*, két módon értelmezett a Szentírásban. Néha ugyanis Isten ígéreteire utal, mivel gondoskodik a kormányzásunkról. De ebben a szövegben (és sok másokban) azért mondja, hogy *Isten szemléli a lépéseinket*, mert semmi sem ismeretlen Előtte, hanem az egész életünknek Elé kell kerülnie számadásra. Ezért járjunk mondhatni az Ő szemei előtt, mert hiába rejtőzünk el annak megfelelően, amit Elihu hozzátesz, miszerint *nincs sem sötétség, sem köd, ami olyan sűrű lenne, hogy a gonoszok elrejtőzhetnének abban*. S nem ok nélkül teszi ezt hozzá. Mert látjuk, hogy bár minden ember megvallja, hogy Isten szemléli minden cselekedetünket, s szükségszerűen Neki kell lennie a mi Bíránknak, mégis, az emberek megtesznek mindent, ami elhomályosítja a szemeiket, és nem gondolnak arra, hogy Isten figyeli őket. S biztosan nem a semmiért hangzik el a zsoltárokból, hogy a gonoszok azzal hitegetik magukat, hogy Isten egyáltalán nem látja a ravaszságukat és a rosszindulatukat (Zsolt10:11, 94:7). Ézsaiás próféta is korholta őket, hogy a föld alá ássák

magukat, hogy ezzel Isten elől elrejtőzhessenek. Látva tehát, menyire fájdalmasan megvakítja az embereket a képmutatás. Szükséges tehát megjegyeznünk ezt a mondatot, miszerint *nincs oly sűrű sötétség, ami elrejtethné a gonoszokat Isten szeme elől*. S ennek jobb felfogása végett mindenekelőtt arra kell emlékeznünk, amit érintettem, nevezetesen, hogy az emberek, még ha biztosak is abban, hogy egy napon majd Isten ítélőszéke elé kell járulniuk (Rm14:10), mégis, keresik a kibúvókat és úgy elszundikálnak a rejtekhelyeiken, mintha képesek lennének becsapni Istent. Látjátok, micsoda képmutatás ez. Ezzel együtt jegyezzük meg, hogy az emberek önmagukat csapják be, amikor így elhúzódnak Istentől, éspedig azzal, hogy miután ők magul elveszítették az emlékezetüket, azt gondolják, hogy Ő is hátat fordított nekik, és nem emlékezik meg a gáztetteikről. De ne csapjuk be magunkat ilyen képzelődésekkel. Mert bár felhagyott a dolgokkal egy ideig, végül mégis meg fogja mutatni, hogy nem feledkezett meg a hivataláról, ami nem más, mint az egész világ ítélete, s nemcsak minden ember tetteit hozza napvilágra, hanem még a legrejtettebb gondolataikat is annak megfelelően, ahogyan az Ő tulajdonsága a szívek vizsgálata, s nem hiába tart igényt erre a titulusra (Zsol7:10, Jer11:20, 17:10, 20:12). Jegyezzük hát meg a két dolgot, amiket fontolóra kell vennünk ebben a szakaszban. Az egyik az, hogy el kell gondolkodnunk a bennünk oly mélyen gyökerező bűnről. Azaz ne gondoljunk arra, hogy kimenekülünk Isten kezéből a kibúvóinkkal, s miután megittasodtunk a bűneinkben, azt is hisszük, hogy Isten becsukta vagy bekötötte a szemeit, illetve függönyt húzott Maga elé, ezért nem veheti észre a dolgokat, amiket elrejtünk. Másrészt viszont, másodikként jegyezzük meg, miképpen hangzik el, hogy minden sötétségünk lelepleződik Előtte, amikor akarja. S legyen ez figyelmeztetés a számunkra, s ne gondoljuk, hogy jobb helyzetet teremtettünk magunknak ott, ahol az emberek nem ismerik a csínytevéseinket. Mert annak oka, amiért sokak a pusztulásra jutnak, hogy jó embereknek tartják őket, vagy legalábbis képesek befogni azok száját, akik nem ismerik a gonoszságukat, mert ezek dicsekednek és még Istent is bosszantani merészelik. De legyünk abban biztosak, hogy semmit sem nyerünk azzal, ha becsapjuk a világot. Mert akármilyen kegyes színben tüntetjük is fel magunkat, végül a mennyei Bíró elé kell járulnunk, Aki majd korábban szorosan zárt könyveket nyit meg, s elhozza az Ő nagy napját azért, hogy minden sötétséget napvilágra hozzon, amik most tönkre teszik a dolgokat. S ez az oka annak, amiért a Szentírás oly gyakran beszél róla. Nem egyetlen helyes, s nem is csak egyszer hangzik el, hogy nincsen sötétség Isten előtt (Zsolt139:12). De mi az oka annak, hogy ez a mondat oly gyakran ismétlődik? Az, hogy nem tudunk biztosak lenni benne. Mert amikor kikerültük a világi megszégyenülést, azzal kecsegtetjük magunkat, hogy Istennek sem kell felkavarnia a mocskunkat, s nem kell lelepleznie sem. De legyünk abban biztosak, hogy ennek ismeretét a mennyig eljuttatja. Mivel nem vagyunk képesek ezt biztosara venni, nem felesleges, ha a Szentlélek oly gyakran mondja nekünk, hogy Isten másképpen fog ítélni, mint azt a halandó emberek teszik manapság. S ez az oka, amiért konkrétan elhangzik itt, hogy a bűnösök ott nem fognak elrejtőzni. Mintha Elihu azt mondta volna: naponta megtörténik, hogy az emberek szemei úgy elvakulnak, hogy a bűneiket erényeknek tekintik, sőt annyira gonosz gondolkodásúak, hogy jót tesz nekik a hízalgés. Ahogyan látjuk is, hogy amikor a gonoszság kiteljesedik, akkor többé már nem ítélik el a bűnöket, hanem minden ember támogatja azokat. Ezért megtörténhet (mint azt tapasztalatból látjuk), hogy a bűn eluralkodik, s a vétkek olyan áradata jön utána, hogy minden felkavarodik az emberek között, s nem lesz több megítélés, sem különbségtétel közöttük. De mindennek ellenére nagyon másként kell történnie Isten előtt. Ezért tanuljuk meg a szemeinket a világ fölé emelni, s hit által szemlélni Istennek a most még rejtett ítéleteit, tudván, hogy minden dolognak le kell lepleződni a Dánielnél megírtak szerint: könyveket nyitnak meg, azaz minden feljegyzés elének tárul majd. Miféle feljegyzések? Nem papír-, vagy pergamen-alapúak, hanem a tulajdon lelkiismeretünk, így minden ember hozza magával a saját vádiratát, nem írott formában, hanem olyan mélyen bevésve, hogy többé nem lesz azzal kapcsolatosan semmiféle takargatás. Emellett Isten lesz ott jelen a saját Fia személyében olyan világossággal, hogy minden dolog megismerszik majd, még azok is,

amelyek most mély pincékben vannak elrejtve. Mindezeket tehát meg kell majd látniuk mind a mennyei angyaloknak, mind a többi teremtménynek. Gondoljunk erre, hogy a félelem más módozatában járhatunk, mint azt eddig tettük, s megszabaduljunk minden képmutatástól, mert nem tudjuk megváltoztatni a helyzetünket azzal, ha önmagunkat kecsegtetjük (mint az korábban elhangzott). Továbbá, tanuljuk meg a számadásunkat nem a gazdánk nélkül végezni, hanem valahányszor az életünk megvizsgálására kerül sor, mindegyikünk lépjen Isten jelenlétébe és ezzel együtt vegye fontolóra, miképpen hangzik itt el az, hogy az Ő hivatala az emberi szívek, sőt az emberek legmélyebb gondolatainak a vizsgálata, ezért céltalan most felmentenünk magunkat az emberek előtt, mert azzal nem kerülhetjük el az Ő kezét. Tanuljuk hát meg ezen a módon megvizsgálni önmagunkat, továbbá engedjük, hogy a sötétségünket bevilágítsa Isten Ígéje, látva, hogy ez is Neki van tulajdonítva. Ebben a mondatban elhangzik, hogy *sem a halál sötétsége, sem semmi más köd nem olyan sűrű, hogy elrejtethné azokat, akik gaztetteket követnek el*. Ezért az apostol a zsidókhoz írott levélben bizonyosságot tesz arról, hogy amiképpen Isten ismeri az emberek szíveit, úgy lesz az Ő Ígéje kétélű kard, ami elhat a gondolatainkig és az indulatainkig, sőt a velőnkig, hogy felfedje az előttünk rejtett dolgokat (Zsid4:12). S szent Pál szavai azt jelenti, hogy amikor Isten Ígését prédikálják, szükségszerű korholásban kell úgy részesülnünk, mintha minden cikkelye ellenünk íródott volna és egész életünk elénk tárulna, hogy ítéletet kapjunk és végleg elcsüggedjünk azzal a céllal, hogy végül dicsőíthessük az Istent, elismerve, milyen nagyon vétkesek vagyunk Előtte. Ezért ne csak odajáruljunk Isten ítélőszéke elé a hibáink kijavításának szándékával, hanem ahányszor csak felsérti a sebeinket és megfeddi a vétkeinket az Ő Ígéje, tűrjük azt türelemmel, s ne merészeljünk akaratosak lenni. Hiszen mit nyerhetnénk azzal?

Manapság sokakat látunk, akik mérgelődnek és zsörtölődnek, ha a vétkeik kerülnek szóba: mert szeretnék, ha a népek szemet hunynának felettük. S ez pont ugyanaz, mintha nem szeretnék, hogy Istennek a továbbiakban bármiféle tekintélye is legyen felettük, s ne is legyen a Bírójuk. De ha jól fontolóra vennék az itt elhangzottakat, nem lennének olyan tunyák, mint amilyeneknek látszanak, annyiban, hogy mindig készek lennének megtanulni, hányadán állnak. Ha valaki bármi közismert dolgot mutat nekik, annyira gúnyolódnak azon, amennyire csak lehetséges. De miért? Mert soha nem érezték ennek a tanításnak a hasznosságát, mely szerint Isten előtt nincs sötétség, hanem bemocskolják magukat, a földig lógatva az ágyékukat, mint a disznók, s oly módon szundikálnak, hogy minden bűnük semmiségnek tűnjön a számukra, még ha azok száma oly hatalmas is, hogy mondhatni elsüllyedtek azokban, de a mocskosságuk nem büzlik nekik, mert ők maguk rothadtak abban bele. Ezért el kell kissé gondolkodniuk ezen a leckén, s akkor csendesebbek lesznek, ha az emberek a bűneiket mutatják meg nekik. Csodálatos látni, hogy sok ember gonoszsága jól látható a világ számára, mert még a kis gyermekek is képesek azt megítélni, ám ők mégis szembeszállnak Istennel, s megvetik Őt, s nem engedik, hogy korholják őket. De micsoda szégyen ez! Nem az ismeretlen dolgokról beszélek, s nem is az emberek gondolatainak vizsgálatával foglalkozunk itt, és nem keressük a föld alatt azt, amit az emberek nem tudnak, hanem a világ látja: a gaztettek úgy előzőnlenek mindet, hogy nézni is szánalmas. Még a levegő is büzlik ezektől, de mégis, a jó katolikusok, akik szeretnék, ha jó keresztyéneknek tekintenék őket, mert mindig a szájukban van az evangélium (amit szelindekek módjára harapdálnak), azt szeretnék, ha az emberek szemet hunynának ezek felett. S úgy vélik, az emberek nagyon rosszat tesznek az erkölcstelenségük leleplezésével, amit (igazából szólva) nem mi leplezünk le, hanem csak beszélünk róla, mert mindenki ismeri azt. De (mint említettem) manapság nem képesek eltűnni, hogy Isten leleplezze az erkölcstelenségüket, hogy végre megszegyenüljenek miatta és megtérjenek belőle, ezért végül majd megérzik, hogy az Ő ítélőszéke elé kell járulniuk, ahol nem lesz több sötétség, sem köd, ami elrejtethné őket (Rm14:10, 2Kor5:10). Értsük hát meg, hogy nagy hasznunkra van, ha Isten elküldi ma az Ígését a megvilágosításunk végett, s így alaposan elgondolkozhatunk a bűneinkről. Mivel tehát egy ideig lehet, hogy nincs tudomásunk ezekről, mégis eszünkbe

juthatnak és ezért át kell ültetnünk a gyakorlatba azt, amire szent Páltól utaltam: tudniillik le kell borulnunk és meg kell szégyenülnünk Isten előtt, s el kell ítélnünk önmagunkat, érezve a bennünk mélyen gyökerező makacsságot. Íme, azt mondom, miképpen munkálja Isten az üdvösségünket, olyan hatalmat és hatékonyságot éreztetve meg velünk, hogy mi az egész életünket igyekszünk átvizsgálni, hogy megundorodjunk attól. Ami pedig azokat illeti, akik makacsok és megvetik Istent, s erős emberekként jönnek pereskedni Vele, de nem képesek elviselni semmiféle figyelmeztetést, Neki értelmetlen népként kell fenntartania őket arra a napra, amelyikről Elihu beszél itt: amikor nem lesz sem sötétség, sem eltakaró lepel, hanem minden napvilágra kerül, és pedig minden teremtmény előtt. Most nem képesek elviselni, hogy Isten megszegyenítse őket azért, hogy örökre eltemesse a bűneiket: azonban (az ellenkezésük dacára) mind az angyaloknak, mind az ördögöknek meg kell majd ismerni a gonoszságukat és akkor kell majd megszegyenülniük annak a világosságnak az erejétől, ami leleplez minden titkot (Csel17:30-31). Látjátok hát, miképpen kell alkalmaznunk ezt a szöveget a magunk okulására. Mert biztos, hogy a mi Urunk azért fenyegeti a nagy nappal az embereket, hogy elejét vegyék annak: s így az orvosság készen van a számunkra. Mint korábban mondtam, Isten nem késlelteti a vádiratunkat mindaddig, amíg meg nem jelenünk Előtte, hanem végrehajtja az igazságszolgáltatást nap min nap az evangélium által, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus is mondja, hogy amikor eljön a Szentlélek, megítéli a világot (Jn16:8). Ezért amikor az evangéliumot prédikálják, Isten akkor haj végre szuverén igazságszolgáltatást: tulajdonképpen nem az emberek testein, ahogyan ma léteznek, hanem a lelkeinken, s azt szeretné, ha önmagunkat ítélnénk el a saját javunkra. Ezért (mint már említettem) látva, hogy Isten oly sokféleképpen és oly gyakran figyelmeztet bennünket arra, hogy végül a nagy világosságra kell jönnünk, ne csukjuk még mindig be akarattal a szemünket, s ne akarjunk vakok lenni, amikor elküldi hozzánk az Ígését, hogy leleplezze a tisztatlanságunkat, s megmutassa, hogy nem rejtőzhetünk el a tekintete elől. Húzzunk hát hasznót azzal, ami manapság adatik meg nekünk. De ha vadállatosdit játszunk és még mindig rejtekhelyeket keresünk, végül majd mégis meg kell éreznünk (akár akarjuk, akár nem), hogy nem hiába hangzott el, hogy nincs sötétség Isten előtt. Mert majd a szemünk elé állítja Maga előtt az Ő dicsőséges fenségében mindazokat a dolgokat, amit nem láttunk itt az Ő Ígésének tükrében. S Elihu rögtön ez után hozzáteszi, hogy *nem tesz annál többet az emberekre, mint azt, hogy Elé kell járulniuk az ítéletre*. Ezt a szakaszt különféleképpen magyarázzák, mert egyesek úgy értik, hogy Isten nem tesz több terhet az emberre, mint kellene, s mint amennyit az ember képes lenne elhordozni. De mikor megvizsgáljuk a teljes szövegkörnyezetet, rájövünk, hogy miután ez az értekezés Isten ítéleteivel foglalkozik, Elihu azt vallja, hogy Isten nem ostoroz minket oly módon, amitől okunk lenne perre menni Vele. Mindig fontolóra kell vennünk, mi az a dolog, amivel foglalkozik. Ha valaki tudja, mit jelent az ítélet, vegye fontolóra: a dolog olyasmire vonatkozik, ami az alapja az itt elhangzottaknak, ezért az egész folytatást erre kell vonatkoztatni. Akkor, ha mindent fontolóra veszünk, ennek a szakasznak az általános alapja az, hogy az emberek esetleg zúgolódhatnak Isten ellen, de a végén majd összezavarodnak. S miért? Mert most úgy tűnhet, hogy Isten nagyon szigorúan bánik velünk, de mégis, amikor majd kimerítően fogjuk ismerni a dolgokat, a szánk bezárul, s Isten lesz dicsőítve, amint meg van írva az ötvenegyedik zsoltárban. Jegyezzük hát meg jól, miképpen mutatja itt meg, hogy minden tetszetős pereskedésünk ellenére Istennel szemben az ügyünk végül zátonyra fut majd. S miért? Mert majd kiderül, hogy Isten nem bánt velünk közönyösen, s nem is tett ránk túlságosan fájdalmas terhet, azaz nem ostorozott minket mértéktelenül. Mert bár néha jobban megveri az embereket, mint amennyire képesek elhordozni, de az mégsem ok nélkül történik, és nem is jobban, mint amennyire megérdemlik. S ez az emlékezetünkbe idézi a gőgöt vagy inkább a dühöt, ami bennünk rejlik és ami az Isten elleni zúgolódásra ösztönöz minket. Hiszen hogyan pereskedünk Vele? Úgy tűnik nekünk, hogy létezik bíró, akinek Őt is meg kell ítélnie. Ha Istennek számot kellene adni, akkor vajon nem lennénk bátrabbak bosszantani Őt, amikor nem úgy bánik velünk, ahogyan

szeretnénk, és a dolgok nem úgy alakulnak, ahogyan mi elképzeljük? Tanuljuk hát meg, hogy itt azért az ördögi gőgért ítéli el az embereket, ami a pereskedésre sarkallja őket Istennel. De alaposan meg kell gondolnunk, hogy Isten nem alacsonyodik le annyira, hogy válaszoljon nekünk, amikor törvényre szólítjuk: ebben az esetben nem úgy lép színre, mint a mi peres felünk. Igaz (mint már említettem), hogy kétségtelenül oda fog jönni, de mi célból? Annak megmutatása végett, amiről itt hallottunk: nevezetesen, hogy még ha van is hatalmunk Őt beidézni és válaszolnia is kellene, mert kötelezhetnénk, hogy számoljon el minden cselekedetével, s tetszés szerint szólhatnánk Ellene, az sem állna meg, mert ha eljön a végkifejlet, kiderül majd, hogy Isten nem vádolt minket túl fájdalmasan, sem pedig ok nélkül. S miért? Mert Ő ismeri a bűneinket, mégpedig oly módon, hogy képes megmondani a büntetés mértékét, amit megérdemlünk ezekért. De a forrás, ahonnan ez a gőg származik az, hogy mi magunk szeretnénk a saját bíróink lenni önmagunk igazolása végett. S ki adott nekünk ily nagy tekintélyt? Íme, minden ítélkezési jog a mi Urunk Jézus Krisztusnak adatott, ezért teljes alázattal és tisztelettel kell Elé járulnunk, s ellentmondás nélkül el kell foganunk mindent, amit kihirdet ránk. De mindegyikünk hisz a maga ügyében, ezért nem enged meg annyit Istennek, mint egy halandó embernek. Mert a világi törvénykezésben annak, akit az ítélőszékbe ültettek, egyszerre kell lennie bírónak és peres félnek (de gyakran mégis rosszul ítél), mert az emberek megvesztegethetők. De mindennek ellenére az emberek nem változnak abban a tekintetben, ami az Isten által megszabott külső rendet illeti. S mit fogunk tenni, amikor majd a dicsőséges fensége elé járulunk? Így hát azt is látjuk, hogy az ok, ahonnan ez a gátlott ered, ugyanaz, mint amit már érintettem: nevezetesen, hogy a magunk fantáziája alapján becsüljük fel a tetteinket. Azonban itt látjátok, hogy Isten Magának tartja fenn az ítélkezést. Rám tartozik (mondja) megvizsgálni a lépéseidet. Én vagyok az, aki kijelöllek és tetőtől talpig átkutatlak. Nem neked kell foglalkozni ezzel a dologgal. Mert bárki, aki önmagára bízva a bíró szerepét, olyasmit vállal magára, ami nem tartozik rá: mi kell hát tenni? Amikor Urunk ostoroz minket, bízzuk Rá a dolog, biztosra véve, hogy Ő sok vétet szűr ki bennünk, olyanokat, amik rejtve vannak előlünk. Íme Uram, igaz, hogy én a hibáim század részét sem veszem észre. De miért? Mert vak vagyok, mert a gonosszágra formáltattam, s mert az ördög mondhatni elámított engem. Ó, Uram, szeretném mindenekelőtt jobban látni a vétkeket, amiket Előttem követtem el, s elismerni magam bűnösnek. Mivel azonban én nem vagyok alkalmas bíró a saját hibáim megítéléséhez, de Te azzal tiszteltél meg, hogy Te Magad lettél a Bíróm, a Te kezébe teszem le az ügyemet, biztosra véve, hogy Te látod azokat a dolgokat is bennem, amikről nekem nincs tudomásom.

Íme, miért hangzik el konkrétan ebben a szövegben, hogy még ha törvényre mennénk is Istennek, annak nem volna alapja a mi vesztünk. Ne merészeljünk hát pereskedni Vele, mert bármilyen tetszetős látszattal és színezettel rendelkezünk is az emberek előtt, csődöt fogunk mondani mindenben, amit a saját kezünkbe veszünk, ha Isten elé járulunk. Látjátok tehát, hogy valójában mit akart mondani Elihu ebben az igeverben. S rögvest hozzáteszi: *Isten megtöri a hatalmasokat, vizsgálat nélkül, és másokat állít a helyükre.* S miért? Mert világosságra hozza a tetteiket és éjjel is ellenük fordul, hogy megtörje őket. Ahol elhangzik, hogy Isten vizsgálat nélkül töri meg a hatalmasokat, azt azért teszi, hogy jobban éreztesse velünk azt a tekintélyt, amit oly bátran megvetünk, mert túlságosan tompák vagyunk. Igaz, hogy egyesek a *vizsgálódás* szó helyett a *szám* szóval fordítják, mintha azt mondta volna, hogy jóllehet a hatalmasok száma végtelen, Isten mégsem mond csődöt a megtörésükkel. De a szakasz szóról szóra így hangzik: *megtöri az emberek erőit vagy sokaságát*, mert a szó mindkettőt jelenti, majd ezután következik: *s ott nem lesz vizsgálat.*

Mivel itt a vizsgálat szó szerepel, ami tulajdonképpen vizsgálódást vagy kérdezősködést jelent, Elihu kétségtelenül azt akarta mondani, hogy Istennek nincs szükséges semmiféle vizsgálódásra úgy, ahogyan a földi bírónak van. Mivel ők teremtmények, ezért van bennük tudatlanság, ezért kell segíteniük önmagukon efféle eszközökkel. Hiszen nem tudják megprófétálni a dolgokat. Mivel azonban Isten előtt minden nyitva áll, Ő minden ilyesféle

eljárás nélkül fogja megítélni az embereket, ahogyan ezt ennek a világnak a közéletében látjuk. De ebben még több is van, mert Elihu azt is akarta jelezni: Isten nem mindig adja a tudtunkra, miért hajtja végre az ítéleteit, hanem megvakít minket ebben a dologban. Ez a vizsgálódás tehát, amiről beszél tulajdonképpen az emberek megbüntetésére vonatkozik Isten által. Mintha azt mondta volna, hogy amikor a bírók eljárást indítanak, azt közzéteszik, s betartják annak formáját és stílusát, így az emberek megismerik a dolgokat. Utána közzéteszik az ítéletet, hogy az emberek megismerhessék a vétkeket, valamint azt, hogy milyen módon ítélték el. Nekünk azonban nem szabad Isten nagy hatalmát és tekintélyét ezekkel az emberi törvényekkel mérni. Miért? *Mert vizsgálat nélkül ront meg*, azaz annak bemutatása nélkül, hogy miért teszi. Nem mindig fogja közzétenni az ítéletét: az emberek vétkei nem mindig fogja ismertetni, s azt sem mondja meg, miért kapják a büntetést: ez rejtve marad előlünk. Közben azonban nem hagy fel az ítéleteinek végrehajtásával.

Most hát látjuk ennek a szakasznak a természetes jelentését. Mégis hozzáteszi azonban, hogy ezt a dolgot nem igazságtalanul teszi. *Mert Isten (mondja) a világosságra hozza a tetteiket.* Jóllehet tehát Isten vizsgálódás nélkül büntet (azaz olyan eljárásforma nélkül, amit a világi politika megkövetel), mégis mindent okkal és becsületesen tesz. S ha ezt nem vesszük észre már a legelső napon, várjunk, míg minden dolog le nem lepleződik, s Ő nem hoz mindent a világosságra, ami most még egybe van bugyolálva és össze van keverve. S ebből azt a figyelmeztetést kell leszűrünk, hogy ne hízleljünk úgy magunknak, ahogyan szoktunk. Mert íme, mi az oka annak, amiért folyamatosan a magunk vezetését követjük, amikor Isten látszólag kímél bennünket, s mi azt hisszük, szabad gaztetteket elkövetnünk, mert büntetlenek vagyunk? Az, hogy amikor Isten a közönséges módon kezd el büntetni minket, azt nem vesszük észre, mert eleve megszáll minket az ostoba és testi gondatlanság. Utána pedig, amikor sor kerül a nagy gorombaságra, annyira kétségbe esünk, hogy azt sem tudjuk, hol vagyunk, ha hirtelen ránk mennydörög. S ezt megteszi, ha jónak látja. Mert miután hosszú időn keresztül túrt, nem kell mást tennie, csak a kezét felemelnie és az emberek egy szempillantás alatt elpusztulnak, mint azt korábban mondtuk. Ezért, hogy mindegyikünk felpozícióba magát mind korán, mind későn, emlékezzünk erre a szövegre, miszerint Isten nem bocsátkozik hosszas eljárásokba a megbüntetésünk során, s nem kötődik semmiféle törvényhez. Vegyük fontolóra (azt mondom), hogy mindig készen kell állnunk, s nem szabad késlekednünk, amíg ránk nem sújt, hanem inkább bölcsen elejét kell vennünk az ítéletének aszerint, amint meg van írva, hogy boldog az az ember, akinek gondos szíve van (Péld28:14). Továbbá emlékezzünk arra a szörnyű fenyegetésre is, hogy amikor a gonoszok ezt mondják: békeség, és minden dolgunk jól megy, akkor szakad a pusztulás a fejükre (1Thessz5:3). Értsék hát meg a kegyesek, hogy amikor tetszik Istennek megbüntetni őket, Neki nem egy adott ponton kell kezdenie, majd utána várakoznia, amíg tovább tudja folytatni a munkáját, mint a halandó emberek a felmerülő akadályok miatt. S miért? Ő elítél és azonnal végre is hajtja az ítéletét: nem kell fárasztani Magát hosszas eljárásokkal velünk: nekünk nem lesz időnk levegő után kapkodni és nem szenvedünk majd a kétségbeesésben, míg teljesen le nem zárja az ügyünket, hanem gyorsan összezavarodunk, mintha az ég szaladna a fejünkre. Ezért, ha nem akarjuk, hogy Isten szörnyű bosszúja sújtson, érezzük meg a saját hibáinkat. S amikor már érezzük ezeket, legyünk abban biztosak, hogy Őbenne kell vigasztalódnunk, vagy legalábbis, ha sajnálni akarjuk ezeket, és nem igyekszünk elrejtetni, akkor tárjuk ezeket Isten elé és szomorúan ítéljük el, hogy kegyelmet kaphassunk az Ő kezéből. Mert meg van írva, hogy Ő felmenti azokat, akik önmagukat ítélik el, s eltemeti a bűneiket, amik a tulajdon szemeik előtt vannak és akarattal megvallják azokat. Ezért ne kételkedjünk abban, hogy Isten minden hibát eltöröl, ha látja, hogy önként megvalljuk azokat. Igen, de ezt az utat is be kell járnunk: nevezetesen, észben kell tartanunk azt a mondást is, hogy Isten vizsgálat nélkül büntet. S azért, hogy mindegyikünk tegye a kötelességét, szálljon magába és vizsgálja át alaposan az életét, hogy megsejtenüljünk és megalázkodjunk. Most pedig azt mondja, hogy *Isten megtörte a nagy és erős embereket, másokat állítva a helyükre.*

Viszont az is elhangzik, hogy *nyíltan bünteti meg őket, úgy, mint holmi gonosztevőket*. Már mondtam, hogy ahol azt mondja, hogy Isten feltárja a tetteiket és így bünteti meg őket, azt azzal a céllal mondja, hogy mindig is ámulattal szemléljük Isten igazságosságát és ne képzeljük, hogy bármiféle zsarnokságot vagy kegyetlenséget alkalmaz. Tartózkodjunk tehát attól, hogy olyan hatalmat tulajdonítsunk Istennek, amit ok nélkül használna. Igaz, hogy az ok, amit titokban tart, ismeretlen a számunkra, s nekünk meg kell elégednünk az Ő pusztá akaratával, mint a jog egyetlen szabályával. S bármerre menjen is a világ, ne képzeljük azt gonoszul, hogy Isten barátságtalanul és önfejűen jár el, vagy bármi más módon ítél, mintsem indítékkal. Épp ellenkezőleg, legyünk teljesen biztosak abban, hogy még ha furcsáknak is tűnnek az ítéletei ezek a lehető legjobb szabálynak, tudniillik az Ő akaratának megfelelően rendeltetnek el, s ez felette áll minden igazságosságnak. Ezt jelenti ki Elihu ebben a szakaszban. S ugyanennek főleg minket is kell szolgálnia. Így, ha bárki nyomorúságra jut, mindig fontolóra kell vennie, hogy Isten igazságos, hogy ezzel megtérhessen a bűneiből. Mert mi soha nem jutunk valódi megtérésre, csak ha tudjuk, hogy Isten igazságosan nyomorgat, s nem vagyunk képesek dicsőíteni sem Istent, s igaznak vallani Őt, csak ha először elítéltük önmagunkat, mint azt megmondtam. Látjátok hát, miképpen kell magunkra vonatkoztatnunk ezt a tanítást, mely szerint Isten leleplezi az emberek tetteit és a világosságra hozza mindet, amikor megbünteti azokat. Bizony, jóllehet mi nem szóról szóra vizsgáljuk meg a bűnöket és a vétkeket, amiket elkövettünk, mindazonáltal az Isten által ránk küldött büntetésből ezen az alapon kell hasznot húznunk. Ezért hangzik el, hogy *Isten gonosztevők gyanánt bünteti meg őket*, azaz úgymond oly módon, mint a gonoszokat, hogy jelezze: semmi sem érnek el a felelősséggel, sem azzal, ha bármivel előhozakodnak önmaguk megtisztítása érdekében, s különösen azért, mert még az emberek előtt sem látszanak tisztáknak. Jegyezzük ezt meg. A másik dolog pedig annak kimondása, hogy *másokat állít a helyükre*. S ezt azzal a céllal teszi, hogy megtudjuk a világban oly gyakran bekövetkező változások okát. Aszerint, ahogy a százhetedik zsoltárban is meg van írva, ami a helyes magyarázata ennek a mondatnak. Mi mondhatni szorult helyzetbe kerülünk, amikor látjuk, amint egy járvány miatt elnéptelenedik egy ország, vagy bekövetkezik egy éhség, vagy ha a nagyon termékeny föld olyan sivatrárrá válik, mintha sót szórtak volna rá. Vagy, ha minden összezavarnak a háborúk, s egy ország lepusztul, illetve a fejedelmei változnak meg: amikor mindezeket látjuk, megdöbbenünk. De miért? Mert nem ismerjük Isten gondviselését, ami minden világi eszköz felett uralkodik, s nem gondolunk az emberekre sem. Mert ha fontolóra vennénk, miképpen viselkednek az emberek, nem gondolnánk furcsának, ha Isten efféle változtatásokat és módosításokat hajt végre. Látjátok hát, miért hangzik el konkrétan, hogy Isten másokat állít a helyükre: nevezetesen azért, hogy amikor látjuk a dolgokat változni a világban, de gondoljuk azt semmiféle újdonságnak. S miért? Mert ezekkel mutatja Isten Önmagát Bírónak. Ne tulajdonítsuk hát ezeket a szerencsének, hanem vegyük biztosra, hogy nyújtotta ott ki a karját, mert az emberek nem képesek fenntartani az Általa rájuk ruházott jótétemények birtoklását. Ezzel együtt vegyük fontolóra, mily nagy a mi hálátlanságunk, hogy javíthassunk rajta. Mert amint bővelkedést ad Isten, s bármi vagyonhoz juttat, lassacskán elkezdünk rugdalózni Ellene, mint a túltáplált lovak. S csoda-e vajon, ha Isten ránk veti a kezét, látva, mennyire gőgösek és hálátlanak vagyunk? Figyeljük meg, milyen az emberek mértékletessége manapság. Amikor Isten bármi jót tesz nekik, akkor vajon úgy viselkednek, hogy hosszasan birtokolhassák azt? Nem, hanem épp ellenkezőleg, bosszantják Istent, hogy idővel megfossza őket attól. Látva hát, hogy a gőg és a hálátlanság mennyire szörnyűséges, mint mondtam, nem szabad zúgolódnunk sem a dolgok megváltozása, sem a nagy számú módosítás miatt, De miért? Mert mi ingereljük Istent ezekre. Nem elég azonban tudni, hogy Isten elvesz ez népet és másikat tesz a helyére, új lakosokat telepít be egy országba, s embereket távolít el abból: azt mondom, nem elég ezeket a dolgokat ismerni, sőt azt sem, hogy Ő joggal csinálja mindezt, hanem amikor még a legjobb állapotunkban vagyunk is, akkor is imádkozunk Hozzá, hogy adja meg a jótéteményei élvezetének kegyelmét oly módon, hogy továbbra is

birtokolhassuk azokat, s azok által vezetve eljussunk az örökös örökséghez, ami a mennyben van félretéve a számunkra. Látjátok hát, hogyan kell átültetnünk ezt a mondatot a gyakorlatba. Ami a többit illeti, elhalasztjuk holnapra.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy fogadjon a kegyelmébe, s ezzel együtt (miután megalázott minket a hatalmas keze alatt, és megérezttette velünk az igazságos fenyítését a megjavításunk végett) lásson le minket az Ő Szentlelkének kegyelmi ajándékaival. S növelje azokat egyre jobban és jobban bennünk, amíg el nem változunk teljes mértékben az Ő igazságosságának és fenségének dicsőséges képmására. Ezért mondjuk valamennyien: Mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük, hogy stb.

A százharmincharmadik prédikáció, ami a hatodik a harmincnegyedik fejezetről

Jób34:26-29

26. Gonosztevők gyanánt tapodja meg őket olyan helyen, a hol látják.

27. A kik azért távoztak el, és azért nem gondoltak egyetlen útjával sem,

28. Hogy a szegény kiáltását hozzájuk juttatja, és ő a nyomorultak kiáltását meghallja.

29. Ha ő nyugalmat ad, ki kárhoztatja őt? Ha elrejtí arczát, ki láthatja meg azt? Akár nép elől, akár ember elől egyaránt;

Tegnap láttuk, miképpen bünteti Isten a vétkezőket vizsgálat nélkül, de mégis jogos okból, emiatt nincs okunk hibáztatni Őt. S most Elihu szándékosan hozzáteszi, hogy *ezt a látók helyén teszi meg*. Ezzel mutatja meg, hogy Isten ítéleteit alaposan meg kell ismernünk, mégpedig a magunk okulására. Mert amikor Isten megbünteti a bűnösöket, azt nemcsak azért teszi, hogy minden ember megtudja, milyen vétkeket követtek el, hanem hogy példát is vegyenek róluk. Ennek megfelelően mondja, hogy igazság jön a földre, amikor Isten így hajtja végre az ítéleteit, javítva mind a megrögzött gonosztevőkön, mind más embereken. Nem hiába teszi tehát hozzá ezt a mondást, miszerint *Isten az emberek szeme láttára bünteti a bűnösöket, vagy a látók [szemtanúk] helyén*. Ezzel arra figyelmeztet minket, hogy alaposabban figyeljük és jegyezzük meg Isten ítéleteit. Nagy kegy, ha megmutatja nekünk ezeket, s más emberek kárán tanít minket. De ha becsukjuk a szemünket, vagy játsszuk a tökfilkót, mi mentségünk lehet? Ezért valahányszor csak Isten bünteti a bűnösöket, gondoljon arra mindenki a maga helyzetében és fogadja általános tanításként, hogy az Ő helyesbítései ne vesszenek el közöttünk. S biztosan az a helyzet, hogy miután valaki megkapta a büntetést, minden emberre rá kell kerülnie a maga sorának. Ha ugyanis képesek vagyunk hasznót húzni abból, amit Isten mutat nekünk, akkor egyetlen ember büntetése tanulság lesz másik ötszáz, vagy akár ezer ember számára is. Mivel azonban mi hagyunk tovasiklani minden figyelmeztetést, amiket Isten intéz hozzánk, s nem törődünk azokkal, ezért mindegyikünk felszólítást kap és a saját személyében kell felelnie, hogy megbűnhődjön a vétkeiért. S látjuk, milyen a hálátlanságunk abban, hogy meg van írva: Isten megbünteti a bűnösöket és az emberek szeme láttára töri őket darabokra. Mert nagyon ügyesen beszélünk arról, ami majd elhangzik, még ha nem is látjuk azt. Ha ez város elfoglalásáról, kifosztásáról vagy szétveréséről, illetve bármi efféléről van szó, a hírek messzire szállnak és az emberek megvitatják. De sokkal jobban vagyunk képesek arról beszélni, amit előzőleg a szemünkkel láttunk. Közben azonban mi célt szolgál ez a számunkra? Megtanulunk előre gondolkodni a hibáinkról és megalázkodni Isten előtt? Nem, hanem még mindig a magunk útját járjuk, s bár olyan rosszak vagyunk, mint akiket Isten ennyire gorombán látogat meg és helyesbít, mégis azzal hitegetjük magunkat, hogy a csapások soha nem közelítenek hozzánk.

Nem láttok itt egy rendkívül nagy és túrhetetlen rosszindulatot? Annál inkább meg kell jegyeznünk jól, miképpen hangzik itt el, hogy Isten nem titokban bünteti a bűnösöket, hogy senki emberfia ne lássa ezt az Ő fenyítésének, hanem [olyan nyíltan], hogy valamennyien jobban járassunk azokkal, ha nem volna miattunk is hosszadalmas. De miért? Mert ha Isten vérpadokat állítana fel a büntetéseinek végrehajtására, akkor sem tudnánk azokat világosabban meglátni. Ezért a vakságunk ebben a dologban a saját makacsságunkból és rosszindulatunkból fakad, mint már korábban mondtam. Jegyezzük ezt meg. De az okot is megadja itt: *mert elfordultak Tőle és nem törődtek az útjaival*. Azon kívül pedig, hogy láttuk: Isten nem ostromozza a embereket helytelenül, hanem a bűneiket bünteti, itt azt is megmutatja, micsoda minden

gonoszság forrása. Nevezetesen az, hogy elhúzódnak Tőle, Aki minden igazságosság forrása. Mert az életünket úgy kell szabályozni, hogy engedelmeskedjünk Istennek, keressük Őt és járjunk mondhatni az Ő jelenlétében. Ezért amikor valaki eltávozott Tőle, nem futhat bele semmi másba, csak a teljes zűrzavarba, s ez az oka az emberek pusztulásának. Így tehát nagyon hasznos leckét kapunk ebben a szakaszban annak megmutatásával, miképpen tudjuk elkerülni a pusztulásba menést. Ez pedig nem más, mint mondhatni bezárva maradni Isten szárnyai alatt és Őhöz ragaszkodni, engedelmeskedendő az Ő akaratának. Ha megvan bennünk ez a bölcsesség, nos ez az, amiben a jórétünk rejlik. Viszont, ha megfedkezünk Istenről, vajon képesek vagyunk elkerülni a kezét? Ha az életvitelünk eltévelyedik erre-arra, végünk van, s a kárhozat már a hátuk mögött van. Mert meg van írva, hogy Isten nyíltan és szörnyű módon bünteti meg azokat, akik elfutnak Tőle. De jegyezzük meg, hogy Elihu nem azokról beszél, akik a törvény alatt nőttek fel, s voltak prófétáik, s mindennap tanulták Isten tanítását, hanem a pogányokról, akiknek a világosságnak csupán csekély előíze állt a rendelkezésükre, de mégis, mivel a gonoszságra adták a fejüket, ezért mondja, hogy eltávoztak Istentől. De miért? Mert bár nem voltak oly közel Hozzá, mint azok, akiknek átadta a törvényét, mégis általános szabálynak kell tekintenünk, hogy miután Isten ebbe a világba helyezett és a Maga képmására teremtett minket, nekünk, a természet rendjének megfelelően Hozzá kell húznunk, s Őt kell elérendő célul kijelölnünk. Ezért amikor elfutunk és szabadjára engedjük a vágyaink zablóját úgy, ahogy azok uralkodnak rajtunk, az elfordulás attól az Istentől, Akivel egyesülnünk kell. Ezért így feddi meg Elihu a pogányokat, amiért elfordultak Istentől. Mert bár nem állt a rendelkezésükre a törvény tanítása, mégis rendelkeztek azzal a tanítással, amiről beszéltem, aszerint, ahogyan szent Pál jelenti ki a Róma levél második fejezetében, nevezetesen, hogy nem volt szükségük írásos feljegyzésekre annak megmutatása végett, hogy egyetlen Isten létezik, továbbá, hogy mi a különbség a jó és a rossz között, mert ez minden ember szívébe bele van vésve (Rm2:14). Nos, ha pogányok ítéletet kaptak az elhajlásért Istentől, s mert kivonták magukat az Iránta való engedelmeség alól, mi lesz velünk, akik összehasonlíthatatlanul jobban ismerjük Istent? Isten nem gondolta elégségesnek megteremteni minket a Maga képmására és belénk vésni a jó és a gonosz bizonyos fokú ismeretét, hanem az Ígését is nekünk adta, s azt naponta akarja velünk közölni is. Abban bizalmasan közli velünk az akaratát, s ez az a mód, jelenti ki Mózes ünnepélyesen, amittől nem hajolhatunk el. Mert nem mentség a számunkra a tudatlanság, hanem íme, abban rejlik a nyugalomunk, ahogyan Ézsaiás próféta mondja. Ezért látva, hogy az utunk eléünk tárul, s tudjuk, melyik utat válasszuk, ha minden ember mégis elkezd letérni arról és szabadságot venni a gaztettek elkövetésére, a maga indulatai és vágyai után járva, akkor vajon nem vagyunk sokkalta inkább korholásra méltók, mint azok, akik soha egyetlen szót sem hallottak a jó tanításból? Ezért, ha a pogányokat visszaeső bűnösöknek nevezi, amiért elfordultak Istentől, mik vagyunk mi, látva, hogy Isten olyan közel jön hozzánk, mint egy a kötelességét teljesítő iskolamester és tanító, s felvesz minket az Ő iskolájába, hogy Tőle tanuljunk azok személyében, akiket arra jelöl ki, hogy az Ő nevében prédikálják az Ígését? Ezért, ha nem törődünk a nekünk megadott tanítással, akkor vajon nem kell minket kétszeresen is hitehagyottaknak vagy visszaeső bűnösöknek ítélni? De, biztosan.

Akkor hát nézzon mindenki magába, és vegye fontolóra, mi az értéke és miképpen kell megbecsülni Istennek ezt a kegyelmét, amikor mondhatni a tulajdon száját nyitja meg, hogy megadja nekünk azt, ami jó és hasznos az üdvösségünkhöz. Látva, hogy ezzel rendelkezünk, bár ahogyan mondják, a kisujjunkt sem mozdítottuk meg érte, vegyük biztosra, hogy nem vethetjük meg Istennek ezt az áldását anélkül, hogy az nem volna szükségszerűen elfordulás is Tőle. Sőt mi több, látva, hogy naponta rendelkezünk a prédikációkban nekünk naponta hirdetett Ígétével, ami mellett még előadásokat is hallgathatunk: ha mindez nem ejt minket ámulatba, s nem váltja ki a teljes ragaszkodásunkat a mi Istenünkhöz, valamint az Ő szolgálatára irányuló igyekezetünket, akkor vajon nem kell sokkal gorombábban és szörnyűsebben ránk sújtani, mint azokra, akiknek csak a természet rendje állt a rendelkezésükre ahhoz, hogy helyes módon

vezesse őket? Ennyit erről. S rögtön ez után elhangzik, hogy *nem gondoltak egyetlen útjával sem*. Ezzel azt jelzi nekünk, hogy az emberek soha nem annyira tudatlanok és képzetlenek, hanem mindig van bennük elegendő önfejlődés, ami vétkekké teszi őket, valamint megfosztja minden mentségtől Isten előtt. Itt (mint már mondtuk), Elihu általánosságban beszél az egész világról, mert ő nem volt zsidó, hogy lett volna törvénye és a hozzá hasonlókról beszélt volna, mindazonáltal mégis azt mondja, hogy azok, akiknek Isten nem adott többet a természetes észnél, amit egyébként minden embernek megadott, sem gondoltak egyetlen útjával sem. Nem azt mondja, hogy gaztetteket követtek el, vagy tévelyegtek, mert nem tudtak jobbat tenni, vagy mert nem rendelkeztek a tanítás világosságával (bár ezt lehetett volna mondani), de itt Isten Lelke akarta ösztökélni az embereket azzal a céllal, hogy megtudják: az elítéltetésük jogos volt, s nem hozhatják fel mentségül, hogy a tudatlanságuk miatt tettek rosszat, mert az kormányozta őket, pedig jó és becsületes gondolkodásúak voltak. Ha ugyanis az emberek tisztán és szívből akartak volna Istenhez járulni, Ő a Maga részéről biztosan nem hagyta volna őket cserben.

S ez az ígélet kétségtelenül nem fog csalódás okozni az embereknek: zörgessetek és megnyitattik nektek, keressetek és találtok (Mt7:7, Lk11:9). Akkor, ha látjuk, hogy az emberek így járnak az utat, de mégis eltévelyednek, akkor vegyük észre, hogy nincs bennük tiszta és igaz szándék Isten elé járulni. Igaz, mutathatják a rajongás valamiféle színjátékát, mint azt látjuk a pápisták között is, akik közül sokan a világ legkedvesebb embereinek tűnnek, s minden bizonnyal nagyon elragadtatottak az Isten iránti rajongástól. De ha az ember közelebből is megnézi a tetteiket, rájön, hogy minden csak képmutatás, s Isten nem zabolázza meg őket ezen a módon jogos ok nélkül. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: jóllehet a nyomorult pogányok sötétségben élnek, s a vak emberhez hasonlíthatók, aki csak tapogat, de nem látja az utat, s nincs bennük más, csak vaskos tudatlanság, de még őket sem lehet felmenteni a rosszindulattól és a makacsságtól, valamint a szándékos elfordulástól a jótól a rosszhoz, mégpedig határozott szándékkal. Mert meg van írva, hogy *nem gondoltak Isten útjaival*. Ezeket nem az okatlan állatokról írja, se nem a kövekről, amiknek értelmük sincs, ezért arra kell következtetnünk, hogy a legdurvábbak és legbarbárabbak (még ők is, azt mondom) elutasították, hogy a helyes úton járjanak, s ha lennének jó szándékaik, nem volnának híjával Isten kegyelmének. De ezért nem mondhatjuk, hogy képesek vagyunk jól élni, s olyan képességek rejlenek bennünk, hogy tudjuk Istent keresni. Erre mi nem vállalkozunk, s amikor a pápisták efféle következtetéseket vonnak le, akkor a legostobább állatoknak mutatják magukat. Mert amikor elhangzik, hogy az ember nem tudatlanságból, hanem biztos elhatározással vétkezik, a pápisták arra a következtetésre jutnak, hogy mivel ez így van, ezért rendelkezünk elég értelemmel ahhoz, hogy jól kormányozzuk önmagunkat, s tisztánlátók vagyunk, röviden szabadságunk van a jót vagy a rosszat megcselekedni. De túl nagy ostobaság ekképpen érvelni. S miért? Mert ezek nem összeegyeztethetetlen dolgok, hogy az embereknek mondhatni kiszúrják a szemüket, hogy ne legyenek képesek meglátni vagy felismerni bármit is, s ezzel együtt még teljes mértékben gonoszok is. Ők tehát mindazonáltal ítélet alá kerülnek, amiért nem gondoltak Isten útjaival, s nem engedték magukat vezetni a helyes úton, mert a gőg elragadta őket. Látjátok tehát miképpen kell az egyiket a másikkal összeegyeztetni: nevezetesen, a bűn miatt valamennyien meg vagyunk fosztva a józanságtól és az értelemről. Látjátok tehát, hogy az Ádám ősatyánktól kapott örökség miképpen gátolja és zavarja az elménket, amiért nem vagyunk képesek felismerni azt, ami a javunkra válik, hanem teljesen elhúzódnak attól. Ezért hangzik el, hogy még a világosságunk is sötétséggé válik, amíg Isten meg nem világosít minket az Ő Szentlelkével. De a tudatlanságunk mégsem ekkora, hanem az indulatainkban romlunk meg, s töröljük ki azt a jószágot, amit Isten helyezhet belénk. Mivel pedig a természetünk makacs, ezért Isten ellenségei vagyunk, s minden gondolatunk és képzelgésünk az Ő igazságának ellenségei, ahogyan szent Pál beszél erről a Róma levél nyolcadik fejezetében (Rm8:7). Tudatlanok vagyunk tehát, de nem szűnünk meg makacsoknak lenni. Nem tudjuk, melyik utat járjuk, de mégis szándékosan tévelyedünk el. S miért? Mert nem

akarunk Istenhez jönni, nem, minket arra kényszeríteni kell, vagy Neki kell meghihletnie a kegyelmével, és meg kell világosítania a lázadással teli szívünket. Addig tehát, amíg Isten meg nem reformál minket, biztos, hogy mindig becsukjuk a szemünket, hogy ne lássuk az Ő útjait. Ha pedig ez azokról hangzik el, akiknek nem voltak meg azok az eszközeik, amiket Isten nekünk megadott, akkor velünk mi lesz? Mert vissza kell térnünk arra a pontra, amit már említettem. Most is azt mondom, hogy a pogány embereket nem szabad mentetgetni, amiért elfordultak Istentől, ezért mi kétszeresen is visszaeső bűnösök vagyunk, mi, akiket, mondom, Isten Magához vont. Ha most azt mondjuk, hogy a pogányok nem törődtek Isten jóságával, s nem éltek és jártak e jóságnak megfelelően, akkor könyörgöm, milyen helyzetben vagyunk mi, akik messze másféle tudással rendelkeznek, mint amilyen nekik adatott? Mert a mi Urunk mondhatni ujjal mutatta meg nekünk, melyik utat kell járnunk. S a szakasz, amire utaltam Mózesnél (nevezetesen az út, amin járni kell, 5Móz30:19) rendkívül fontos. Bizonyságul hívom az eget és a földet (mondja), hogy ma az életet és a halált mutattam meg nektek, s ha eltévelyedtek, menthetetlenekké váltok Isten előtt. Mert kiderül, hogy a saját pusztulásotokat keresitek. S miért? Mivel Isten tanít benneteket és olyan előjogot biztosít, hogy kijelenti az akaratát nektek. Ez ugyanaz, mintha a kezetekbe adná az utat, de ti elutasítanátok azt és a halált választanátok. Nos, amikor az emberek ezt választják, akkor vajon nem válnak szükségszerűen ördögökké? Mózes eme ünnepélyes kijelentésének tehát át kell döfnie a szívünket és arra kell ösztönöznie, hogy jobban meggondoljuk magunkat. Mivel pedig látjuk, hogy a mi Urunk elének tárta azt a tanítást, ami a hasznunkra van, mint egy mondhatni élőképben, ne játsszuk a vak és homályos szemű népet, és ne vonjunk függönyt magunk elé azzal a céllal, hogy tudatlanok legyünk abban, amit tudnunk kell, mivelhogy a dolog kellően világos a számunkra. Ezzel együtt pedig jegyezzük meg, hogy amikor Isten beszél hozzánk, akkor nem azért teszi, hogy kétségek között hagyjon, mert nem tudjuk, mit jelentenek a szavai, hanem épp ellenkezőleg, azért, hogy jó tanítást és oktatást kapjunk az Ő Ígéje által. S ez újabb dolog, amit nagyon érdemes megjegyezni. Mert sokan állítják, hogy Isten Ígéje annyira mélységes, hogy az emberek nem tudják, minek vegyék vagy mit kövessenek. De ez Isten vádolása, mintha gúnyolódna velünk azzal, hogy reménységet kelt bennünk, csak hogy becsaphasson azután. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor Isten beszél, azt azzal a céllal teszi, hogy jó tantást kapjunk, s bölcsékké és képzetekké váljunk, és kövessük azt, ami jó, annak megfelelően, ahogyan meg van írva, hogy Isten Ígéje bölcsességet ad a tudatlanoknak. Ez pedig nem más, mint hogy ismerve a gyengeségüket, átadhassák magukat Neki. Akkor leljük meg mindig az említett hasznát a magunk javára Isten Ígében, ha bölcsen vágyunk az előrehaladásra az üdvösség helyes útján, és megmaradunk azon. Ha pedig az ember elfordul, mert nem gondolt Isten útjaival, nem mondható, hogy a jobb képességek hiánya miatt tévedt el, hanem épp ellenkezőleg, ő maga az oka minden gonoszságának, s mindenért őt kell hibáztatni. S még egy további mondást kell megjegyezni, nevezetesen azt, hogy *Isten minden útjáról beszél*. Ezzel azt tudatja velünk, hogy nem elegendő megelégednünk csak egy résszel és fél szívvel szolgálni, hanem teljes mértékben és mindenestől hozzá kell igazítanunk az életünket az Ő akaratához. Mert meghallgatni mindazt, amit mond és behódolni Neki kivétel nélkül mind egy célra irányul, s kétségtelen, hogy ez a két parancsolat elkülöníthetetlenek. Ahogyan Maga Isten sem osztható fel, úgy jegyezzük meg, az Ő igazságossága sem osztható fel. Miféle dolog Isten igazságossága? Ő belefoglalta azt az Ő egész törvényébe. Nem csak azt mondta, hogy az ember tartózkodjon a paráznaságtól, s nem is csak a lopást tiltotta meg, vagy a gyilkosság elkövetését, hanem egybefoglalta a tíz parancsolatot, s azt akarja, hogy az emberek valamennyit betartsák. Nos, ha valaki a szemérmesség terén engedelmeskedik Istennek, másvalaki a felebarátai kifosztásától tartózkodik, a harmadik nem cselekszik rosszat vagy erőszakost, vagy felhagy a baj vagy kár okozásával másoknak, ez vajon nem Isten igazságának a darabokra tépése? Mert (mint említettem) az összes parancsolat elválaszthatatlan egymástól, s szent kötelék rejlik bennük, amit meg kell tartani eltéphetetlenül. S jegyezzük meg jól azt is, hogy ha Isten megáld minket,

akkor ügyelnünk kell, s nem csak valamennyi, hanem minden útjára. Látjátok hát, mit akart itt Elihu megemlíteni. S ebből látjuk: mindenkinek szorgalmasnak kell lennie az önvizsgálattal. Ezért, ha jól meg akarjuk vizsgálni az életünket, és ennek során el akarunk számolni a tetteinkkel és a gondolatainkkal, akkor, ha felfedeztünk bármi külső vagy tényleges bűnt önmagunkban, menjünk tovább, és vizsgáljuk meg, nincsenek-e bennünk gonosz indulatok. S tanuljuk meg elítélni önmagunkat, és imádkozzunk Istenhez, hogy tisztítson meg a gonosságtól, amit így megéreztünk önmagunkban. Íme, miképpen kell gyakorolnunk ezt a mondatot. Továbbá azt is megmutatja nekünk, hogy ha egyszer az emberek elkezdtek túllőni a célon, akkor egyre jobban és jobban eltévelyednek, s minden nap rosszabbakká válnak, mint az előző napon, míg aztán végleg meg nem tagadják Istent, s teljesen el nem vetették Őt. Nem vagyunk olyan gonoszok, hogy mindjárt a legelső napon átadjuk magunkat minden bűnnek. Megmaradunk az istenfélelemben egy darabig, de ha vesszük a szabadságot az elkóborlásra, s Isten is szemet huny a bűneink és a vétkeink felett, akkor a Sátán birtokába veszi mind a testünket, mind a lelkünket, s ettől kezdve oly módon ragad el bennünket, hogy teljesen helyreállíthatatlanokká váljunk. Látjátok tehát: ha egyszer az emberek felhagytak azzal, hogy teljesen Isten akaratahoz igazodjanak, s átadják magukat a szilárdságnak és az egyszerűségnek, akkor úgy megromlanak, hogy többé nem marad bennük józan ész, hanem megszorítják Istent, s nemcsak egyetlen bűnben, hanem minden eszközzel és minden esetben, s végleg elvetik Isten minden útját. Továbbá, itt még jobban látjuk, mint korábban, hogy mennyire igazságos Isten igazságszolgáltatása, amikor büntet minket. De miért? Azok, akik rosszat tettek, tovább lázadoztak Isten ellen: elfutottak Tőle, s nem akarták a jót tanulni, hanem a gonosságra adták magukat tudatosan és akarattal. Nincs hát itt az ideje annak, hogy Isten most vagy soha a kezébe vegye a kijavításukat? Ezt látva legyünk teljesen meggyőződve arról, hogy Isten soha nem büntet minket mindaddig, amíg már nem gerjesztettük túlságosan a haragra, s már jóval előtte is rászolgáltunk arra, hogy ránk mennydörögjön. Ebből tehát következik, hogy miután szemet hunyt felettünk, végül el kell jutnunk ahhoz, amiről itt van szó: nevezetesen, hogy nyíltan és észrevehető módon törí majd darabokra mindazokat, akik elfordultak Tőle. Íme, mit kell leszűrünk ebből a mondatból. S rögtön utána elhangzik: *a szegény kiáltását hozzájuk juttatja és a nyomorultak kiáltását meghallatja*. Elihu itt egy bűnfajtát említ, amit Isten megbüntet az emberekben. Igaz, hogy sokféleképpen vétkezünk. Mivel azonban az embereket nem lehet rávenni a hibáik ismeretére addig, rájuk nem bizonyítják azokat, Elihu itt egy olyasfajta bűnt mutat be, ami a legnyilvánvalóbb és a legkönnyebben meglátható. Mert amikor erőszakot és zsarolást követnek el, s valaki elrabolja a javait másától, s a megkárosítottaknak nincs semmi elégtételük, akkor Istenhez kiáltanak és az emberek hallják a panaszait, s mindenki szánakozik és elborzad az ügyükön. Olyan gonosságot láttok hát itt, ami egyaránt jól ismert nagyok és kicsinyek előtt: amikor látjuk, hogy nincs igazság, hanem legyőzhetik a jogot, s nekünk mondhatni tolvajok között kell élnünk. Mert aki a fosztogatásra akarja adni a fejét, nem gondol rá, amikor minden lehetséges gonosságot elkövetett, mert nincs elégtétel és nem lehet semmiféle rendet tenni. Amikor ilyesmi történik, minden ember beszélhet róla. Mert amiatt választotta a Szentlélek ezt a bűnt, ami a legközismertebb, hogy jobban meggyőzzön. Ezzel együtt jegyezzük meg, hogy egyetlen fajtába foglalja az összes bűnt. Mert bármiféleképpen sértjük is meg Istent, Neki mindig jogos az oka megbüntetni minket, s (mint azt már mondtam) az Ő törvénye nem osztható fel, hanem egészben kell maradnia, s a parancsolatainak úgy kell egybefonódniuk, hogy azok mind az egy igazságosságot alkossák. Mivel azonban akkora képmutatók vagyunk, s mindenki tekereg, mint egy kígyó a bűnei elrejtése végett, Isten itt mondhatni erővel akar elővonni és rákényszeríteni a gátlottak bevallására. Ha egy szegény ember elszenvedett bármi rosszat és erőszakot, bosszút fog kérni az ellenfelére, s a panaszai kimennek úgy, hogy még a levegő is megcsendül azoktól. Ezt látva azt hisszük, hogy képesek leszünk elrejtőzni Isten elől? Hogy majd hagy minket elillanni? Mit kell hát tenni? Először is jegyezzük meg, hogy noha a világon senki sem panaszkodik ránk, a bűneink majd mégis

ellenünk kiáltanak és a vétkeink hangja majd feljut a mennybe. Ha valamit le kell bontani, az nagy zajjal jár, s amikor megszegjük Isten igazságosságát, az vajon nem olyan, mintha egy egész házat döntenénk romba? Nem gondoljuk, hogy nincs drágább, mint az a rend, amit Isten állított fel azért, hogy az Ő akaratának megfelelően járjunk? Mi pedig elkezdjünk azt lerombolni. S ez vajon nem több, mintha (ahogy már mondtam) valami épületet akarnánk romba dönteni? S nem gondoljuk, hogy ennek a zaja eljut majd Isten füleihez? Jegyezzük hát meg, hogy valahányszor csak megszegjük Isten törvényét, annak kiáltása feljut a mennybe, s a bűneink kiáltanak bosszúért. Mert jóllehet az emberek némák is ki nem nyitják a szájukat, hogy bármit mondanának, a bűneink feljegyzése mégsem marad el Isten előtt. Íme, mit kell legelsősorban megjegyeznünk. De ha maguk az emberek kiáltanak ellenünk, rosszakat mondanak a gonoszságunkról, s hallatszanak a panaszaik és a zúgolódásaik, akkor vajon nincs sokkal több okunk azt gondolni, hogy Isten is hallja mindezeket a kiáltásokat? Mindenképpen jegyezzük meg: nem a semmiér hangzott el, hogy Szodoma kiáltása felhatott hozzám (1Móz18:20), ezért lejöttem megnézni, hogy úgy van-e vagy sem. Legyünk benne azonban biztosak, hogy a mi Urunk fülei nem süketek, így a vétkeink mindig ismertekké válnak Előtte. Mindazonáltal, amikor ilyen kiáltás hangzik fel ellenünk és ekkor zűrzavart okoz, akkor Neki is jobban oda kell arra figyelnie. Mert valójában (mint már említettem) nem csekély dolog az, amikor ily módon kezdjük el felforgatni azt, amit a mi Urunk szabott meg. A valóban, mi a jó életvitel szabálya? Nem az, hogy Isten képmása ragyogjon az emberek között? S amikor azt igyekszünk ledönteni, könyörgöm, micsoda zűrzavar az? Egyébiránt jegyezzük meg: Isten nem hagyja büntetlenül azokat, akik gonoszul zaklatták és bántalmazták a szegényeket. Igaz, a nagyon bátran zaklatják a szegényeket, amikor látják, hogy nincs támogatásuk, s nincsen sem elégtételük, sem barátaik vagy rokonaik, kik kiállnának értük. Ezért úgy tűnik nekik, hogy tehetnek, amit csak akarnak. S ez az oka annak, amiért mindenféle erőszakoskodásba esnek. Jegyezzük meg azonban, miképpen hangzik el, hogy Isten a gondjukat viseli. Ezért minél jobban ki vannak téve a szegények minden rossznak, s egyetlen ember sem támogatja őket, annál inkább kijelenti Isten, hogy gondoskodik róluk és bosszút áll értük. Ha mindezt alaposan fontolóra vennénk, kevésbé igyekeznénk zaklatni a felebarátainkat, s főleg azokat, akik nem tudnak segíteni magukon. Mert ez mondhatni az Isten által nekik biztosított védelem megtörése, s végül majd meg kell éreznünk, hogy Ő az ellenségünk. Látunk egy szegény embert? álljunk itt meg, ne okozunk nek bajt és ne erőszakoskodjunk vele. De miért? Mert Isten lép elénk, s bár a szegény ember türelemmel tári a bajt, amit okoztak neki, a kiáltása mégis feljut a mennybe és hallatszani fog Isten előtt. S ahogyan ennek a tanításnak figyelmeztetésül kell szolgálnia a számunkra, hogy mindegyikünk zabolázza meg önmagát és tartózkodjon a gátlástól, úgy kell vigasztalásnak is lennie a szegények számára, mivel látják, hogy Isten a védelmébe veszi őket, s végül majd megmutatja, hogy soha meg nem feledkezett róluk. Látva tehát, hogy Isten a vitánkat Magára veszi, adjuk azt át Neki, s csillapítsuk a bánatunkat és a szomorúságukat, amikor gonoszul zaklatnak, az emberek a jogainkat csorbítják és nincs orvosság, hanem olyanoknak látszunk, mint a juhok a farkasok torkában. Nosza! Urunk megígérte, hogy a kiáltás minden erőszakosság miatt, amit az emberek elkövetnek, fel fog jutni Hozzá. Látva, hogy megvan ez a támfalunk, elégedjünk meg vele és várjunk, amíg Ő ténylegesen megmutatja, hogy közel van és gondoskodik a jólétünkről. Íme, miképpen kell átültetnünk a gyakorlatba ezt a mondatot. Majd ez következik: *amikor Isten nyugalmat ad, ki okoz bajt? S ha elrejtí az arcát, ki láthatja azt meg, legyen akár ember vagy nemzet?* Elihu itt (Jób személyében) vissza akart szorítani minden vitatkozást, amibe belekezdhetünk Istennel szemben. Mert mi felügyelni szeretnénk Őt minden cselekedetében, sőt, szövetséget szeretnénk kötni Vele, hogy úgy kormányozzon minket, ahogyan mi szeretnénk. Igaz, ezt nem mondjuk, de egész idő alatt látható, hogy megvan bennünk ez a gőg. Melyik ember az, aki ne találna meg a szívében az Isten fenségének lealacsonyítására irányuló vágyat, hogy a dolgok a saját kénye-kedve szerint alakuljanak? Ha elégedetlenek vagyunk, amikor Isten másként cselekszik, mint ahogyan mi

szeretnénk, ez pont ugyanaz, mintha sorompót állítanánk Elé és ezt mondanánk: nem akarom, hogy a dolgok így történjenek. Látjátok tehát, miért mondja most, hogy *ha Isten nyugalmat ad, ki okoz bajt? S ha elrejtí az arcát, ki láthatja azt meg?* S ez a nyugalom, amit Isten ad, különféle. Mert a kegyesek azzal a nyugalommal bírnak, amiről a Szentírás beszél, s ami nem más, mint az, hogy Istenre támaszkodnak, a jóságában bíznak és nem kételkednek abban, hogy Ő kormányozza őket. Ezért nyugodtan alhatnak annak megfelelően, amit a próféta mond erről: mindenki az Ő fügefája és szőlője alatt nyugszik, amikor így van az Isten felügyelete alatt, s mi tudni fogjuk ezt (Mik4:4). S ez a békesség a hit gyümölcse, amint azt a Szentírás mondja.

Látjátok hát, hogy a fő nyugalom, amivel az emberek rendelkezhetnek, vagy amit élvezhetnek, az, ha rábízzák magukat Isten gondviselésére, s a velük kapcsolatos atyai gondoskodásának vonatkozásában elmondhatják: Istenem, Rád bízom az életemet. A Te kezében van az, rendeld el, ahogyan Neked tetszik, közben pedig én megmaradok az utamon. Jegyezzük ezt meg. De emellett létezik másik nyugalom is. Mert Isten külsőleg megkíméli a gonoszokat is, még ha veti is őket belül, így a lelkiismeretük mindig is rágja őket, ahogyan Ézsaiás próféta mondja (Ézs57:20). Mert bár ott meg van írva, hogy a gondolataik olyanok, mint az egymást verő hullámok (sőt, mint egy emésztőgödör, ami belülről szennyes, mert a hitetlenség mindig nyugtalansággal jár), Isten mégis elaltatja mindegyiket, mert nem bünteti meg őket azonnal. Ezért mondja, hogy ha Isten nyugalmat ad, ki okoz bajt? Itt azt mutatja meg nekünk, hogy ha Isten elhalasztja és kitolja a gonoszok megbüntetését, akkor nem lehetünk elhamarkodottak. Mert nem nyerünk semmit, ha Isten ellen szólalunk fel és ezt mondjuk: miért nem bünteti meg a vétkeket azonnal? Ez egyet jelentene azok zaklatásával, akiket Isten nyugalomban akar tudni. Ezért tanuljuk meg türelemmel alávetni magunkat Isten akaratának, s óvakodjuk attól, hogy a vázolt módon rohanjunk előre. Mert meg van írva, hogy egyetlen halandó teremtménynek sem szabad bajt okozni, amikor Isten csendességet akar. Ezzel együtt értsük meg, hogy céltalan dolog testi jólétben élni, nem azt nem kíséri Isten kegyessége is, amelynek a megérzése képes elcsendesíteni minket a szívünkben.

S ha nincs meg ez a csendességünk, értsük meg, hogy ennek megadása Istenre tartozik (Ézs45:7). Mert ha a béke és a háború az Ő kezében van, s Ő képes bajt okozni és csendességet adni, amikor tetszik Neki a világnak ebben az átmeneti állapotában: sokkal inkább Tőle van a lelki nyugalom, ami sokkal nagyobb és kiválóbb. Akkor vegyük fontolóra, hogy nem rajtunk múlik önmagunk megnyugtatósa, amikor bajban vagyunk, hanem Istenhez kell fordulnunk, mert páratlan és felbecsülhetetlen az a Tőle származó kincs, hogy olyan nyugalomban tart minket, amilyenben mindig is lehetünk e világ kavargásai közepette, megállva a lábunkon. S bár nagy viharok és zivatarok taszigálnak ide-oda, a horgonyunkat mégis szilárdan megvethetjük Őbenne önmagunk megtartása végett. Ez (azt mondom) páratlan kiváltság, amit Isten a gyermekeinek ad meg. Akadályok állnak előttünk? Tele vagyunk lelki fájdalommal, bajjal és zavarral? Mit kell tennünk? Forduljunk ehhez az állandósághoz, tudván, hogy az bennünk lakozik. Igaz, hogy mindig keresnünk kell az Isten által nekünk kínált eszközöket, hogy megtartsa azokkal, s igyekeznünk kell elérni azokat. De bármerre is menjen a világ, legyünk teljesen biztosak abban, hogy egyedül csak Isten dolga megnyugtatóni és megszabadítani minket minden nyugtalanságtól. Ezt kell megjegyeznünk. S noha a kegyeseknek megvan ez a békességük, ezért nyugodtak a bajaik és minden evilági nyomorúság közepette, sőt, Istenre bízzák magukat, amikor a bizalmatlanság kísérti őket, ez mégsem akadályozza annak, hogy ez életük ki legyen téve megannyi nyugtalanságnak. Ezért ne heveskedjünk, ha tetszik Istennek felkavarni minket. Mert nem az hangzik el, hogy úgy fog velünk bánni ebben a világban, hogy ne hánykódjunk ide-oda, de mindennek ellenére szilárdan meg kell magunkat tartani, nehogy végleg szétrázzanak minket a kísértések. Íme, mire kell emlékeznünk ebből a mondatból. Viszont az is elhangzik: *ha Isten elrejtí az arcát, ki láthatja Őt meg?* Itt arra figyelmeztet minket, hogy nem szabad előre kutatgatnunk, mit cselekszik Isten, hanem meg kell elégednünk azok ismeretével, amit megmutat nekünk. Micsoda Istennek ez az

arca vagy ábrázata? nem olyasvalami ez, mint az ember ábrázata, akinek orra, fülei és szája van, hanem Isten arca az a feljegyzés, amit akkor ad meg nekünk, ha ismerjük az Ő akaratát. Isten tehát akkor mutatja meg az arcát, amikor elmondja nekünk, miért teszi ezt vagy azt, s ez ugyanolyan, mintha a tulajdon szemeinkkel látnánk Őt. Viszont akkor rejti el az arcát, amikor megver minket, amikor a dolgok furcsának tűnnek a számunkra, s amikor nem tudjuk az okát, miért munkálkodik Ő ezen a módon. Ezért amikor Isten tudatlanságban tart minket, az tulajdonképpen az Ő arcának elrejtése előlünk. S jegyezzük meg jól, miképpen hangzik el: erőlködhetünk, hogy meglássuk Őt, de soha nem jutunk el odáig. Ördögi elbizakodottság tehát, amikor az emberek így bocsátkoznak vitákba Isten munkáiról, tombolva és dühöngve, mintha Isten másként csinálna dolgokat, mint ahogyan azt ők jónak látják, s a saját akaratukhoz akarják igazítani Őt, mintha ránéznének, akár akarja, akár nem, amikor elrejtőzik, vagy mintha le akarnák Őt vonni magukhoz. S képesek ezt véghez vinni? Nem. Akkor mit kell hát tenni, hogy hasznot húzhassunk ebből a mondásból? Biztos, hogy ez a lecke megérdemelne részletesebb tárgyalást. De jelenleg (azért, hogy az anyagot ne szakítsuk félbe) jegyezzük meg, hogy valahányszor csak tetszik Istennek megmutatnia Magát nekünk, akkor ismernünk kell Őt, s fontolóra kell vennünk a cselekedeteit úgy, ahogyan megmutatja azokat nekünk, s oda kell figyelniünk az okra is, hogy miért teszi azt. Amikor pedig furcsa, számunkra ismeretlen módon munkálkodik, akkor tiszteljük ezeket a titkokat, de mindazonáltal ismerjük el, hogy Ő mindig igazságos, bármerre is menjen a világ. S éljünk folytonosan ebben a hitben, s maradjunk nyugodtak, türelemmel várva, míg meg nem mutatja nekünk teljesebben is a dolgokat, melyek most még rejtve vannak előlünk, biztosra véve, hogy ebben az életben a tudásunknak csak részlegesnek kell lennie.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse úgy velünk, hogy egész életünkben siránkozhassunk miattuk Előtte, vágyva Tőle a megbocsátásra, rendkívül vétkeseknek ismerve el magunkat, míg végül az Ő pusztá jósága meg nem szabadít a kárhooztatástól, amiben vagyunk és a veszélyektől, amik ostromolnak. S amíg ebben a világban vagyunk, elismerve a hiányosságainkat és a gyengeségünket, engedjük Neki, hogy kormányozzon és vezessen az üdvösség helyes útjára oly módon, hogy soha ne csüggedjünk el, hanem akármilyen kísértések érnek, szilárdan megállhassunk a mi Istenünk elhívásában, amíg ki nem vesz minket ebből a világból, s be nem visz az Ő mennyei királyságába, ahol majd élvezzük azt az örök nyugalmat, amit Ő készített el a számunkra. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség nyomorúságos rabszolgaságából az üdvösség helyes útjára. S ennek megcselekvéséhez tetsszen Neki igazi és hűséges szolgákat támasztani az Ő Ígétéhez, akik nem a maguk hasznát és dicsőségét keresik, hanem csak az Ő szent nevének felmagasztalására és a nyája jólétének megteremtésére törekednek. Viszont szaggassa ki stb.

A százharmincnegyedik prédikáció, ami a hetedik a harmincnegyedik fejezetről

Jób34:29-32

29. Ha ő nyugalmat ad, ki kárhoztatja őt? Ha elrejtí arczát, ki láthatja meg azt? Akár nép elől, akár ember elől egyaránt;

30. Hogy képmutató ember ne uralkodjék, és ne legyen töre a népnek.

31. Bizony az Istenhez így való szólani: Elszenvedem, nem leszek rossz többé;

32. A mit át nem látok, arra te taníts meg engemet; ha gonoszságot cselekedtem, többet nem teszem!

Tegnap részben már elmondtuk, miképpen rejti el Isten az arcát előlünk úgy, hogy ne lássuk: azaz, amikor az emberek összezavarodnak ebben a világban, s nem látják az okát és a végét az Ő tetteinek. Viszont épp ellenkezőleg, ha Isten megadja nekünk annak kegyelmét, hogy lássuk, miképpen kormányozza a dolgokat, továbbá szép és jól elrendezett rendet enged látnunk, akkor ez olyan, mintha az Ő arca úgy ragyogna ránk, mint a Nap. Olyan zűrzavarosnak látjuk a világ állapotát, hogy azt sem tudjuk, mint mondjunk rá? Ez megfelel annak, hogy Isten elrejtette az arcát előlünk. S abban az esetben mi más marad a számunkra, mint összezavarodni? Ahogyan elhangzik a prófétáknál, hogy a megpróbáltatás idején a bölcs ember becsukja a száját és nyugodt marad, mint aki tudja, hogy semmit sem nyerünk a versengéssel, ha teszük Istennek ennyire szélsőséges módon bánni velünk. Látjátok hát, mire irányul ez a mondat: a mértékletességre és a józanságra buzdít, mert az értelmünk túlságosan kezdetleges és vaskos Isten titkainak a felfogásához, továbbá, Isten akar minket szándékosan megalázní, amikor visszavonul tőlünk. S ezt (mondja Elihu) *egy egész nemzet elől ugyanúgy meg akarja tenni, mint egy ember elől*. Isten mind általánosságban, mind részletekbe menően képes úgy összekuszálni a dolgokat, hogy nem fogjuk ismerni azok okát, s ha beszélni fogunk ezekről, nem fogjuk tudni, melyik végén kezdjük. S a gondolatainak jobb kifejezése végett hozzátesszi: *hogy képmutató ember ne uralkodjék*. Igaz, hogy ezt a mondatot lehet másképpen is fordítani, de a szöveggörnyezet elég jól kimutatja, hogy a jelentése ez: *amikor egy gonosz vagy rongy ember uralkodik, s amikor botránykövet vagy tört vet a népnek*, mert a szavak mindkettőt jelentik. Nekünk bajt jelent, amikor látjuk a gonoszokat uralkodni és nincs más, csak zsarnokság, s nem marad semmiféle egyenlőség vagy becsületesség, hanem mondhatni végleg elhagyatottakká válunk és Isten sem látható. Ha gáztetteket követnek el, s civakodás és fosztogatás van mindenfelé, vagy töröket vetnek úgy, hogy a szegény nép azt sem tudja, merre meneküljön, akkor Isten mondhatni visszavonult tőlünk. Igaz, hogy Ő soha nem távolodik el tőlünk és nem is viseli kevésbé a gondunkat, de mi ezt nem látjuk. Viszont amikor nem vagyunk képesek felfogni, mi történt, s úgy tűnik nekünk, hogy Isten nem törődik velünk, akkor nem látunk mást, csak sötétséget: a fény, aminek vezetnie kellene minket, nem világít. Akkor hát mi mást tehetnénk, mint lehajtjuk a fejünket, befogjuk a szánkat és türelemmel várunk a megfelelő időre, amikor Isten majd orvosolja a nekünk bajt okozó kényelmetlenségeket? S mindig tartsuk magunkat ahhoz, hogy soha nem kérdezősködjünk a törvényesnél nagyobb mértékben. Alaposan meg kell gondolnunk, hogy miért tesz Isten ilyen dolgokat ok nélkül: de a bűneinket is alaposan végig kell gondolnunk, mert ha kíváncsian Isten titkainak és felfoghatatlan elhatározásainak az elemzésébe kezdünk, az gőg, ami a végén majd végleg fölénk kerekedik. Ezért tehát (mint korábban mondtam), tanuljuk meg, hogy nem történhet másképp, tudva, hogy Isten néha szegény, vak lelkeként vezet bennünket. Ezt a mondatot illetően pedig, ahol elhangzik, hogy *a gonosz ember uralkodik*, jegyezzük meg, hogy jóllehet fájdalmas kísértés látni, amikor azok uralkodnak, akik rongy emberek, Isten megvetői, akik átadták magukat

minden gonoszságra, valamint látni, amint eltörlik a jogot, így az ember azt sem tudja megmondani, hová meneküljön. Biztos, hogy ez nagy és kemény kereszt, amit le kell győzni, a Szentlélek mindazonáltal azért állította eléink, hogy felfegyverkezzünk ellene.

Tehát, kiteljesedett teljes mértékben az igazságtalanság? Megnövekedtek úgy a gonoszok, hogy mindent felforgattak és olyan romlottsággal kezelik a dolgokat, hogy többé már nincs orvosság? A Szentlélek arról tájékoztat, hogy Isten rejti el az arcát ezen a módon, hogy próbára tegye az engedelmségünket. Ezért vájunk, amíg meg nem világosít minket, s akkor majd tudni fogjuk, hogy nem ok nélkül küldte ezeket a bajokat közénk. Látjátok hát, miképpen kell felhasználnunk ezt a mondatot. S most Elihu hozzáteszi: Istenre tartozik kimondani, *megbocsátottam, többé nem pusztítok*. Mintha azt mondaná: Isten tartja a kantárt a kezében, s tetszése szerint vezeti az embereket, s ha meg akarja büntetni a bűneinket, nem tudunk semmi felelni neki, miért ne ítéljen el. Ha pedig elnéző velünk szemben, vagy kegyeskedik teljes mértékben megbocsátani, ki fog Neki ellenállni, ki járul hozzá, hogy kegyesen bánhasson velünk? Igaz, ennek megértése először furcsának tűnik az emberek számára. Mert látva, hogy Isten nem személyválogató, feltesszük a kérdést, miért bocsát meg az egyik embernek jobban, mint a másiknak? Miért elnéző a gonosz emberrel szemben, mikor az láthatóan minden renden kívül áll? Jól összezavarhatjuk a fejünket annak keresésével, hogy miért jár el Isten így, de mi más végkövetkeztetésre juthatunk, mint arra, hogy mindent Magára vesz a saját céljainak megfelelően, tudva, hogy nem a mi dolgunk irányítani Őt, s nem is vagyunk képesek azoknak a dolgoknak a felfogására, amik túl magasztosak nekünk? Mert ha tetszik Istennek megalázni minket, olyan eszközei vannak annak megtételéhez, amik semmiképpen sem férnek bele a mi természetes értelmünk határaiba. Miután pedig itt Isten ítéleteiről van szó, amikkel a bűneinket bünteti, tartsuk észben az elhangzottakat, nevezetesen, hogy a legigazabb ember is vétkesnek találja magát kétszeresen, sőt százszorosan is ahhoz képest, ami elvisel, ezért semmi okunk sincs panaszkodni. Ha pedig tetszik Istennek megbocsátani nekünk, értsük meg, hogy ezt nem a mi érdemeinkért teszi, s nem is bármiért, ami bennünk megtalálható, hanem az Ő szabad könyörületéből. S ezt alaposan meg kell jegyezni, mert az a dolog, amit már mondtam nektek, természetes módon bukkan fel az emberek képzelgéseiben, s ez lett az oka annak, hogy hamis és gonosz tanítások jöttek be a keresztyénségbe. S a pápistákat máig átítatja ez a tévelygés, miszerint Isten azoknak a bűneit bocsátja meg, akik Hozzá fordulnak, mivel lát bennünk némi jó indítatást. Amikor a pápisták a bűnök bocsánatáról beszélnek, mindig azt képzelik, hogy az embernek a maga részéről előre igazolnia kell magát és meg kell vásárolnia azt a kegyelmet Istentől. S bár nincs teljesen tele érdemekkel, léteznie kell bizonyos együttállásnak, azaz az jó ok, ha Isten látja az emberben a jó hajlandóságot, amire való tekintettel segítenie kell neki. De mi az oka annak, hogy ezt az ostobaságot felkarolták? Az, hogy az emberek nem fogják fel, hogy Istennek van akkora szabadsága, mint amilyen itt van megemlítve, azaz Őrá tartozik annak kimondása, hogy megbocsátok. Mivel ezt nem fogták fel, ezért kovácsolták ki a pápisták ezt az ördögi elképzelést, miszerint Isten megbocsát azoknak, akikben megvan a jó indítatás és szándék bármilyen csekély morzsája a megtérésre, s bár nem cselekedtek annyi jótettet, hogy kiérdemelnék a befogadást, Isten mégis a kegyelmébe fogadja őket a jó hajlam miatt, ami bennük talál. Ezzel szemben ragaszkodjunk az itt szereplő tanításhoz, nevezetesen, hogy miután minden ember egyforma, s a kárhozat is közös mindenki számára, mert mindannyian belekeveredtek, Isten egyeseknek megbocsát, a többieket pedig abban a kárhozatban hagyja, amiben már benne vannak. Miért cselekszik így? Nem a mi dolgunk ezt megvitatni. Ragaszkodjunk ehhez, hogy megalázkodjunk általa, s ne kovácsoljunk olyan eszközöket a magunk fejében, amilyenekről a Szentírás nem beszél. S könyörgöm, ki más adna olyan hajlamot az embernek, amivel megutálja a bűneit, mint csak és kizárólag Isten, Aki már megérintette őt a Szentlelkével? Mert a természetünkénél fogva valamennyien gonoszok vagyunk, s amikor elkövettük a bűnt, egyre jobban és jobban hajlunk arra, s a képmutatás elvakít minket, hízelegve nekünk a bűnben. Ezért amikor a bűnös meggyűlöli a bűnét, az annak

a jele, hogy Isten már megérintette őt. Igaz, hogy Káin és Júdás nagyon megszorodtak, érezve a vétkeiket, de az nem jelentette a megundorodásukat azoktól (1Móz4:13, Mt27:5, Csel1:18). Sőt, inkább a fogukat csikorgatták Isten ellen, s megkeményedtek a gonoszságukban. Ezért amikor a bűnös lelkiismeretfurdalást érez önmagában és felindul a megalázkodásra Isten előtt, azt a Szentlélek jelnek kell tekintenünk. Nos, ha Isten alkalmas hajlandóságot kelt bennünk, hogy megundorodjunk magunktól és vonzódjunk Hozzá, az annak a jele, hogy könyörületet mutatott irántunk. S vajon ez nem biztosan az Ő kegyelmének jó biztosítója? Azt fogjuk hát mondani, hogy ez az ember méltó arra, hogy Isten megbocsássa a bűneit, mert van benne hajlandóság erre? Látjátok tehát, hogy a pápisták a maguk részéről meghamisították és elkendőzték Isten tanítását, embernek tulajdonítva azt, ami pedig nem tartozik rá. Annál inkább az emlékeztetünkbe kell vésnünk ezt a mondást, mely szerint amikor az emberek a pusztulásba vetették magukat és a bűn rabszolgaságába kerülve a Sátán birtokolta őket, akkor senki másnak nincs hatalma azt mondani: megbocsátok, csak és kizárólag Istennek. S kinek bocsát Ő meg? Nem szabad ehhez vagy amahhoz a dologhoz kötnünk az Ő kegyelmét, hanem engednünk kell, hogy a Maga elgondolását kövesse, s mindent a saját pusztta jóságának megfelelően rendezzen el. Ezért amikor megbocsát valakinek, másokat meghagyhat a kárhozatban, ahogyan meg van írva Mózesnél, amire szent Pál is utal, mint minden másnál fontosabb feljegyzésre: könyörülök, a kin könyörülök, kegyelmezek, a kinek kegyelmezek (2Móz33:19, Rm9:15). Ezt kimondva Isten megmutatja, hogy nem szabad kutatnunk, miért teszi ezt, mert minden kérdezősködés útját elvágja ezzel. Kinek bocsát hát meg Istent? Akinek akar. Nincs halandó ember, aki ezt elrendezné: az élő Isten az, Aki kijelenti, amikor kegyelmet ad, s nekünk nem szabad kérdezősködni. miért vagy kinek teszi, s miért hajlamosabb az egyik ember, mint a másik, vagy volt-e bármi érdem, jó hajlam vagy egyéb dolog az illetőben? Nem. Mert Isten azt akarja, hogy az emberek elégedjenek meg a cselekedeteivel. Ezért mivel egyeseknek ad kegyelmet, de nem mindenkinek, illik magasztalnunk a jóságát, s ha az igazságosságának bármi látszatát mutatja, vegyük biztosra, hogy nem kötődik hozzánk.

S ez a sokféleség kétségtelenül jobban megmutatkozik előttünk, amikor még magából a halálból is kivon bennünket, s teszi azt pusztán a saját szabad elképzelése szerint, mert nekünk a magunk részéről végleg elhagyottakká és elkárhozottakká kell válnunk, ha nem segítene meg minket. Látjátok tehát, miként indulhatunk fel még jobban Isten dicsőítésére, a velünk közölt kegyelmének, valamint annak ismeretére, hogy az üdvösségünk kizárólag az Ő jóakarátán alapszik, amivel a kegyelmébe fogad minket. Viszont elhagyja azt, akit akar és nem mutat kegyelmet mindenki iránt egyformán, hanem egyeseket egyedül hagy és nem ad nekik üdvösséget. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból.

Most Elihu hozzáteszi, hogy *nem semmisít meg többé, ha egyszer így megbocsátott*. S itt még egy jó leckével van dolgunk: ez pedig az, hogy amikor Isten megkíméli a bűnösöket akkor kibékül velük és teljesen kiengesztelődik irántuk. Igaz, néha Isten nem bünteti meg a gonoszokat, s bár megmondja és az emlékeztetükbe idézi a bűneiket, mégis úgy tűnik, hogy egy ideig elkerülték a kezét. De ott nem ez a mondás teljeseedik be, miszerint Isten nem semmisít meg. S miért? Mert ott nem bocsát meg, csak feltáplálja a gonoszokat úgy ahogyan az emberek szokták az ökröt és a disznót, hogy végül levághassák azokat. Látjuk, hogy amikor egy ökör egész életében sovány volt, ha az ember le akarja vágni, akkor többet költ majd rá, s hasonlóképpen jár el a disznóval is, hogy jól felhizlalhassa. A próféta azért használja ezt a hasonlatot (Jer12:3, 51:40) annak megmutatása végett, hogy ez elvetetteknek és Isten megvetőinek az állapota soha nem jobb azért, mert nem kapnak azonnali büntetést (ahogyan láttuk mind Jeremiásnál, mind Ezékielnél, hogy azoknak, akik tartogatva vannak, semmivel sem javul a helyzetük a hosszas kitartásukért), hanem miután ők a rosszak Isten előtt, s nagy halom átkot vontak a saját fejükre, ezért Istennek is nagyobb szigorral kell lesújtania rájuk.

Ezért bár a mi Urunk nem bünteti meg őket mindjárt a legelső napon, mégsem szűnik meg a haragja és a bosszúja számára fenntartani ezeket az embereket. Ezért ez a szakasz nem

rájuk vonatkozik. De amikor a mi Urunk így felmenti és megtisztítja az embereket, s nem bünteti őket, az miért történik? Azért, mert megbocsátotta a bűneiket. Mondtam nektek, hogy ez a lecke nagyon hasznos. De miért? Mert először is annyira testiek vagyunk, hogy nem is akarunk mást, csak hogy Isten ne éreztesse velünk a szigorát. S bár haragszik ránk, elvet, és mondhatni száműz a házából, mindez nem érint meg minket: mint egy beteg ember, aki belülről már mondhatni megrothadt, de mégis teljesen mindegy neki mindaddig, amíg nem érez fájdalmat. Ha valakinek váltóláza van, de nem érez változást vagy fájdalmat a fejében vagy a hátában, akkor minden rendben van, átsiklik felette, mindazonáltal úgy lappang benne a betegség, hogy idővel halálossá válik. Viszont, ha rettenetesen szomjas, jó lenne, ha túrná azt egy ideig, mert az gyógyítja a váltólázát, ami a fő betegsége. Az ember azonban annyira érzéki, hogy nem törődik semmi mással, csak azzal, hogy megszabaduljon a pillanatnyi roham fájdalmától és kínjától, ami éppen gyötri őt. S ugyanez a helyzet velünk is. Mert bár megsértettük Istent, az semmiségnek tűnik: nem vesszük észre a tompaságunk miatt és ezért bünt bűnre halmozunk, s mindig keményszívűek maradunk. Annál inkább meg kell figyelni, miképpen hangzik el ebben a szakaszban, hogy nem menekülünk Isten kezéből, csak ha Ő megbocsátja a bűneinket.

El kell mennünk a gyökerekig: ne csak arra vágyjunk, hogy Isten a betegségeinktől, a szükségeinktől, és más hasonló dolgoktól szabadítson meg, hanem konkrétan imádkozunk hozzá, hogy legyen hozzánk könyörületes, s ha egyszer megbocsátott, akkor megszabadulunk minden kényelmetlenségtől. Továbbá, ennek a tanításnak a még jobb megértése végett jegyezzük meg, hogy még ha bővelkedünk is, de közben Isten az ellenségünk, a bajok velünk maradnak és az Ő jótéteményei a romlásunkra lesznek. Akkor, ha Isten ajándékait úgy használjuk, ami kiváltja az Ő nemtetszését, akkor mindaz, amit ránk ruházott a saját még nagyobb elítéltetésünké válik. Viszont, ha kibékültünk Istennel, s Ő megbocsátotta a vétkeinket, akkor még ha büntet is, az is egyben az orvosságunkká válik, s minden bajunk megáldatik Előtte annyiban, hogy az üdvösségünk előmozdítását fogják szolgálni, ahogyan szent Pál beszél erről a Róma levél nyolcadik fejezetében (Rm8:28). Íme, milyen nagyon szükséges ismerni, hogy mindig is Isten átka alatt leszünk, míg meg nem bocsátotta a bűneinket.

S ezzel együtt tanuljunk meg ne csak a nyomorúságoktól és a megpróbáltatásoktól félni, hanem főként Isten haragjától is, amit nem szűnünk meg szítani. S ha rosszat teszünk, ne a külső bajokkal kezdjük, mint azok, akik azt mondanák, hogy a visszatérésünknek Istenhez abból a célból kell megtörténnie, hogy többé ne ostorozzon minket. Hanem imádkozunk Hozzá, hogy legyen kegyes és tisztítson meg a bűneinktől azért, hogy végül ne legyen bennünk semmi, ami fellobbanthatná a haragját ellenünk, vagy kiválthatná a nemtetszését. Igaz, hogy a büntetések és a fenyegetések, amiket Isten küld ránk, a sarkantyúzás csapásai, amikkel előre ösztökél minket, s amikor tunyáknak lát, ezek eszközével hajt minket a megtérésre. De mégsem szabad ezen a ponton ezt mondanunk: Nos, elégedett vagyok, ezért Isten visszavonta a kezét tőlem. Nem, így nem szabad eljárunk, mert nagyon keveset, vagy éppen semmit sem nyerünk ezzel. Mit kell hát tenni? Járuljunk a mi Istenünkhöz és imádkozunk Hozzá, hogy egyesüljön velünk, s tegyen meg annyi nekünk, hogy miután enyhén megbüntetett, megismerhessük az Ő jóságát irántunk. S könyörgöm, figyeljük meg, mi a helyzet, Isten miért kettőzi meg a csapásait és sújt le ránk sokkal gorombábban. Miért? Ha valaki büntetést kap, megérzi, hogy Isten látogatta meg és úgy érzi, minden jobban megy. Ezért, ha valaki megalázkodik, amikor megsértette Istent, s a szabadításra vágyik, valamint arra, hogy Isten egycsapásra vegye el a bajait, de a szegény lélek közben egy morzsányit sem száll magába, s nem keresi a maga hibáit, akkor nem jut el az értelemnek arra a fokára, ahol ezt mondaná: ó jaj, igyekeznem kell visszaszerezni az én Istenem kegyét. Elegendőnek véli, ha több nyomás már nem nehezedik rá, mint a kutya, ami nem tesz mást, csak megrázza a füleit, miután megszabadult a botozástól. Az ilyen ember nem jut olyan messzire, mint kellene, hanem megnyugszik a külsőségeknél, ezért Isten tovább folytatja a verését. Látjátok tehát, milyen könnyedén veszik az emberek, amikor Isten azért ostorozza őket,

hogy a megtérésre ösztökéljen: mert lehetnek erről valamiféle fogalmaik, de az el is illan tőlük azonnal. Mivel Isten látja, hogy az ember nem veszi észre a saját baját, hanem a mocskossága leülepszik benne, ezért kénytelen nyomást gyakorolni rá, hogy az ember megtudja: a betegsége csak fokozódni fog, ha nem lesz fenéig kitisztítva. Értsük hát meg, hogy nem teszünk mást, csak egyre rosszabbakká válunk, amíg Isten nem mutat irántunk könyörületet. Ezért nemcsak arra kell vágnunk, hogy egészséget, épséget és minden mást, ami a testünk megkíván, hanem arra is, hogy törölje el a bűneinket, s kormányozzon minket úgy a Szentlelkével, hogy ne legyen semmi, ami kiváltaná a nemtetszését ellenünk. S ez az oka annak, amiért Dávid és más szent próféták, amikor úgy érezték, Isten keze veri és kínozza őket, nemcsak azt mondták: Uram, szabadíts meg ettől a bajtól. Igaz, hogy arra is vágytak, de mindenekelőtt azt szerették volna, hogy Isten bocsássa meg a bűneiket, és ne haragudjon többé rájuk. S miért beszéltek így? Mert jól látták, honnan származnak a bajok, s azok miképpen Isten haragjának a gyümölcsei és a feljegyzései, ezért mindig is a gonoszság gyökeréhez járultak. S nekünk is ezt kell tennünk. S ez az a dolog, amire figyelmeztetést kapunk ezen a helyen, ahol elhangzik, hogy *Isten nem büntet, miután megbocsátott*. Igaz, ebből nem következik, hogy Isten megbocsátott nekünk, mert nem mutatja ki a nemtetszését, hanem mondhatni szemet huny a bűneink felett, s bővelkedünk úgy, mintha szeretne és kegyelne bennünket, hanem inkább a pusztulásunk jön egyre közelebb hozzánk. Ahogyan látjuk, miképpen semmisültek meg a szodomabeliek (1Móz19), mikor eljutottak a gyönyöreik teljességére, megvetve mind Istent, mind a világot: annyira megrészegekedtek, hogy egy szemernyit sem láttak, s kétségtelenül még nagyobb szabadságot vettek maguknak azzal az indoklással, hogy Isten régen nem látogatta őket meg. Olyanok voltak, mint azok az emberek, akik a bor seprőjétől részegekedtek meg, ahogyan a próféta nevezi (Ézs51:17). S látjuk Jeremiásnál és Ezékielnél, hogy amikor Isten túri a gonoszokat, akkor mondhatni elpihennek a boruk seprőjében és egyre jobban átáznak a bűneiktől (Jer48:11, Ezék23:34), s amikor teljesen átáztak, akkor többé nincs orvosság, sem semmi több lelkiismeretfurdalás, ahogyan a Szentírás mondja (Sof1:12). Emiatt gondoljuk csak meg: ha halomba hordjuk Isten haragjának a fáját, még ha nem is vet rá tüzet azonnal, azt mégis várnunk kell, s nem szabad azt hinnünk, hogy bármit is nyertünk, csak ha kibékülünk Istennel. S miután Elihu ezt elmondta, hozzáteszi: *ha nem vettem észre, te taníts engem rá, ha rosszat tettem, többé nem teszem*. Ezeket mondhatni gúnyolódásképpen teszi hozzá. Mert Elihu Jóbbhoz beszélve Istent is bevonja, felkínálva magát, hogy legyen megfeddve és helyesbítve, ha rosszat cselekedett. Igaz, hogy miután ezek a szavak kissé elharapottak, az emberek némileg más értelemben fogták fel, de a természetes jelentésük ez. Az eddigiekben láttuk, hogy Elihu olyan szabadsággal és nagylelkűséggel rendelkezőként magasztalta fel Istent, hogy minden haladó embernek meg kell hajolni előtte, s egyszer sem szabad kinyitniuk Rá a szájukat, mert Neki előjoga van azt tenni, amit csak jónak lát, s nekünk közben el kell ismernünk, hogy mindaz, amit csak tesz, igazságos és ésszerű. Nem azt jelenti ez, hogy meg is mutatja a tettei okát, mert meg akarja őrizni a tekintélyét velünk szemben. Elihu ezt tehát már megmutatta. Most pedig Jób elbizakodottságát gúnyolja, amiért vitatkozott Istennel és félreértette a bajainak okát. Nem mintha Jób nem ismerte volna el a titkos igazságosságot Istenben, amit nem szabad az ember képzeletével felmérni (mert Jób ezt elismerte), de közben láttuk, hogy az indulatai ide-oda dobálták őt, ezért zúgolódott Isten ellen, s gyakorta fortyogott és meggondolatlanul beszélt. Ezt láttuk. Most pedig Elihu korholja őt ezért, mégpedig gúnyolódva. Látom (mondja), hogy Istennek számadásra kell előállnia, és ezt kell mondania: nos, rosszat tettem, s te képes vagy engem tanítani, hogy máskor jobbat tegyek és ne cselekedjek úgy, mint most – mintha csak Isten egy kis gyermek lenne. Továbbá jegyezzük meg, hogy ezt nem annyira Jóbnak, mint inkább az egész világnak mondta, s szükségünk is van erre a figyelmeztetésre. Hisz tudjuk, micsoda tompaság rejlik a mi értelmünkben. Ha Isten őszintén és nyersen szólna hozzánk, egy szemernyit sem indulnánk meg azon, mert látjuk, hogy az emberek mennyire egybekelnek a maguk véleményével, s ha egyszer elgondoltak valamit, nem könnyű elfordítani őket attól. Ha

pedig valaki nyíltan beszél nekünk Isten fenségéről, s megmutatja, mennyire törékenyek vagyunk, mi azonnal készek vagyunk a válással. Látva tehát, hogy az emberek nem rendelkeznek olyan képességekkel, amivel Isten konkrétan és nyersen megmutathatná nekik a hibáikat, mégpedig olyan kifejezésekkel, ami egyenesen a józanságra vezetné őket. Mikor Isten ennyire akaratosaknak látja őket, el kell kezdenie gúnyolódni és megszegyeníteni őket, mint népet, ami nem érdemli meg, hogy közvetlenül szóljon hozzájuk. Ha látok egy bolondot, s jó eszközökkel munkálkodtam azon, hogy meggyőzzem őt, de végül végleg javíthatatlannak bizonyul, mert teljességgel engedetlen és káromolja Istent, mit fogok tenni? Úgy beszélek majd hozzá, mintha lenne józansága? Nem. Ehelyett gúnyolom majd a brutalitását, vagy ha látom, hogy túl nagy gögre emelkedik, fenyegetni fogom. Ugyanezen a módon jár el most a Szentlélek is. Mert ezt mondja: ugyan már, Istennek kell hozzád jönni és azt mondani, hogy ha rosszat tett neked, majd változtat rajta, ha megfedded Őt ezért. S biztos, hogy ezt nekünk is mondja, amikor naponta vonjuk kérdőre Istent aszerint, ahogyan mindenki tudja, hogy megtalálja Benne a hibát, s elégedetlenkedik, amikor a dolgok nem az ő elképzelései szerint alakulnak, s amikor tényleg szeretnénk, ha Isten sarkon fordulna és pont az ellenkezőjét tenné annak, ami tesz. Látva tehát, hogy ennyire pimaszok vagyunk, könyörgöm, miképpen lehetne velünk bánni, mint kigúnyolni és korholni minket ezért a gögért? Ki táplálna ez iránt bármiféle kételyt?

Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. Mert látva, hogy a szavak így vannak gúnyba foglalva, biztosan jobban felindulunk rajtuk, mint ha valaki közönséges módon beszélne hozzánk. S miért? Mert amikor így hangzik el: ugyan már, Isten majd jön és azt mondja, hogy rosszat tettem, feddj meg és mutasd meg a leckémet, az a beszédmód vajon nem szégyen a számunkra? De biztosan az. Micsoda? Istennek kell jönnie és megvallania a hibáját, majd alávetni Magát a mi helyesbítésünknek? Látjuk, micsoda megvetendő szörnyűség ez, és nincs közöttünk senki, akinek ne állna égnek a haja ezt hallván. De mégis, a tetteink erre irányulnak. Amikor az emberek azon a módon bosszankodnak és zsörtölődnek, amit már említettem, hangoztatva a bolond ötleteiket, és alá akarják vetni Istent a képzelgéseiknek, az pont olyan, mintha megfosztanák Őt a szuverenitásától, s nekik tetsző törvényekkel akarnák korlátozni, mintha csak egy kis csecsemő volna. Az emberek tehát közvetve akarják azt, amit vonakodva mondanak ki és nem szívesen hallanak. Látjuk tehát, hogy a Szentlélek jó módszert választott a szembeszegülésre a bennünk rejlő ördögi pimaszsággal, amikor így zúgolódunk Isten ellen ennek kimondásával: nos, látom, hogy Istennek kell hozzád jönnie és a bocsánatodat kérni, megelégedve azzal, hogy te tanítsd Őt, s amikor megmutattad Neki, mit nem kell cselekednie, többé nem fogja megtenni. Nos, amikor a Szentlélek így beszél, azzal meg akarja mutatni az embereknek, mennyire ördögiek, amikor túl sokat engednek meg magukat, Isten ellen borzolva fel a szőrüket és zúgolódva, ha nem az Ő elképzeléseik szerint cselekszik. Annál inkább szükséges helyesen mérlegelnünk az itt szereplő szavakat. S valahányszor csak bármiféle arra irányuló szándék csiklandoz minket, hogy megismerjük Isten tetteit, vagy bíróság elé vigyük Őt, gondoljuk végig, mit cselekszünk és miféle labirintusba lépünk. Mert ez pont olyan, mintha megfosztanánk Istent az Ő fenségétől, megaláznánk ebben a világban és alávetnénk annak, amit mi látunk jónak. Ó jaj, nem lenne ez az Ő túl nagy megvetése? Hová jutnánk? Ezért, ha bármi efféle dolog felötlik az elménkben, ha nem úgy gondolkodunk, mint kellene, emlékezzünk erre a mondásra: ha így zúgolódsz, azzal szembeszegülsz Istennel. Íme, a Szentlélek már kijelentette és megmondta neked, hogy micsoda zűrzavarba juttatod ezzel magad. Nevezetese, ez olyan, mintha te magad válnál a te Istened teremtményévé, s ha nem lenne más, csak ez a szemtelenség, nem volnál méltó emiatt is arra, hogy a pokol fenekére vessenek? Hiszen van annál nagyobb gög, mint ha valaki el akarja homályosítani vagy inkább törölni Isten fenségét? Te ostoba földi hernyó, te átkozott teremtmény, te nyomorult tetem, akik issza az összes mocskot, fel mered vállalni, hogy így szállj szembe az Alkotóddal? Amikor bármi efféle gondolatok ötlenek fel bennünk, ügyeljünk arra, hogy félreállítsuk, sőt végleg eltemessük ezeket, s zárjunk ki minden fantáziálást, nem támaszkodva tovább a magunk hírnevére, s

mondjuk: Uram dicsőülj meg a tudatlanságunkban. S nem mondjunk mást, csak ezt: Uram, Te igaz vagy minden cselekedetben, s bár most egy szemernyi sem látunk, eljön majd a nap, amikor majd megvilágosítasz minket. De most az a nagy bölcsességünk, ha belenyugszunk az Ő akaratába, látva, hogy egy ideig még tudatlanságban akar tartani minket. Látjátok hát, hogy a mi dolgunk átültetni ezt a mondatot a gyakorlatba. Továbbá, ahol elhangzik, hogy Isten nek olyan dolgot tanítunk, amit nem vesz észre, ott összehasonlítást kell tennünk Isten és önmagunk között. Mert Ő az örökkévalóságtól fogva létezik, mi pedig csak olyanok vagyunk, mint az egynapos csigák, de mégis mindjárt kitoljuk a szarvainkat. De mi az? Nem más, mint víz. Hiszen miből vannak a csigák? Vagy miből jönnek? Látjátok hát, hogy csak olyanok vagyunk, mint a csigák és szüntelenül változunk. Vajon helyénvaló Isten ellen kitolni a szarvainkat? Miféle erőnk van? Miféle bátorsággal rendelkezünk? Csak hatvan-nyolcvan évet töltünk a világban: a legidősebbekről beszélek. S milyen lehet a mi értelmünk? Viszont figyeljük meg, miféle folytonosság van Isten bölcsességében és tudásában. Mert az örökkévalóságtól fogva, a világ teremtését megelőzően megvolt Benne minden: Ő nem növekedett a bölcsességben, de nem is felejtett el semmit. Nem rosszabbak hát az emberek az örülteknél is, amikor a saját vonzalmaiknak adják át a vezetést és azt mondják: így kellene történnie a dolognak? Hogyan? Isten vajon nem vette fontolóra, miképpen kell ennek a dolognak végbe mennie? Vajon Ő nem elég bölcs Önmagában is? Ez vajon nem mindennek a feje tetejére állítása és elcsúfítása? Ő nem olyan, mint a halandó emberek, mert azok, ha nem vitatták meg előzetesen a dolgot és nem tervezték el, semmi jót vagy hasznosat nem képesek tenni. De szüksége van Istennek tanácskozásra? Meg kell Neki vitatni a dolgokat jóelőre? Mert, mint említettem, Benne már minden jelen volt az idők kezdete előtt is. Mit kell hát tenni? Engedni, hogy Ő tanítson minket, tudván, hogy nincs bennünk értelem, s nem teszünk mást csak keresztülcúsunk ezen a világon, az életünk pedig árnyékként foszlik szerte. Nyomorult vakok vagyunk, s bár van bennünk némi értelem és józan ész, az mégsem képes minket vezetni, még kevésbé Istennek megmondani, hogy mit cselekedjen, csak minket tesz menthetetlenné. ezért az értelem, amivel rendelkezünk, semmi másra nem jó, csak arra, hogy vádoljon és elítéljen minket. Ezért mutatja meg nekünk a Szentírás, hogy nyomorult vakok vagyunk, s erre még a tapasztalat is kellőképpen tanít. Ezért, ha felvállaljuk Isten tanítását, akkor hova sietünk? Ez az oka annak, amiért azt mondtam, hogy először azt kell tudnunk, milyen a tudatlanságunk. Másodszor, Istenre tartozik minden dolog elrendezése, így amikor megértjük a bennünk rejlő hiányosságokat, akkor kétségünk sem lehet afelől, hogy egyedül Őrá tartozik ezek orvoslása. Hiányos tehát az értelmünk? Kérjük Istentől (mondja szent Jakab, Jak1:5), Aki a forrása annak, s szemrehányás nélkül meg is adja. Isten ugyanis nem bánik szűkmarkúan velünk úgy, ahogyan az emberek teszik, akik mikor megcsappannak a javaik, úgy megszorodnak, mintha túlságosan nagy kérést intéznének hozzájuk. De nem így van ez Istennel, mert Ő soha nem szűnik meg jót tenni velünk. Ezért tanuljuk meg felkínálni magunkat Neki, amikor híjával vagyunk a bölcsességnek, s ne kételkedjünk abban, hogy Ő sokkal többet is ad annál, amennyire szükségünk van. S ez a tanítás, amit érintettem, rendkívül hasznos a számunkra. Mert ami oly sok megromlásnak volt az oka a keresztyénségben, mivel a jó tanítást megrontották és lezüllesztették, s az emberek olyan túlságosan bölcsökké akartak válni, mintha Isten nem lenne elég bölcs. Amikor az emberek vakmerően előre tolakodnak a saját koholmányaikkal, és azt mondják, így lesz jó, ezt kell tenni, s ezt a dolgot orvosolni kell, nos akkor hogyan? A maguk fantáziája alapján. S vajon ezt Isten nem látta előre? Látjuk, mit jelentett ki Isten és nekünk ahhoz kell magunkat tartani. Ő azt akarja, hogy mindent jónak és szentnek tartsunk, amit Ő mond. De íme, közbelépnek az emberek kötekednek és a két áramlat között eveznek. De miért? mert azt találják a szívükben, hogy Isten sok rosszat tesz, azaz aligha jól értesült, s ők maguk bölcsőbbek Nála. De jobban is megismerjük ezt a dolgot, ha olyasmit veszünk, ami vaskos és könnyen érthető. Nevezetesen, hogy a pápa elkezdett szétválasztani olyan dolgokat, amiket Isten egybeszerkesztett, például megfosztotta a népet a pohártól az úrvacsora során és azt

mondta nekik, hogy meg kell elégedniük az egyik dologgal, konkrétan az ostyával, s a pohár arra szolgál, hogy a pap a misét énekelje meg azzal. S mivel hozakodott elő? Ó, megannyi kényelmetlenség. Igaz, hogy ezek a kényelmetlenségek brutális babonaságokon alapulnak, hogy elhitesse az emberekkel, hogy a bor többé már nem bor, hanem átváltozik a mi Urunk Jézus Krisztus vérévé. Figyeljük meg itt a pápa állításait. Ó, mondja, megannyi kényelmetlenség lesz abból, ha a poharat átadják a népnek, ezért jobb lenne, ha a pap inna abból mindenki helyett. Röviden, ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy bölcsőbbek vagyunk Istennél, látjuk azokat a dolgokat, amiket Ő nem, ezért nekünk kell gondoskodni ezekről. De mi módon? Félretéve Jézus Krisztus rendeleteit. Íme, a mi Urunk Jézus Krisztus azt mondta, hogy igyatok mindannyian ebből a pohárból (Mt26:27, Mk14:23). Konkrétan mindenkit említett, s íme a pápa jön és lenyesi azt az Ígét ezt mondva: igaz, hogy ez volt Jézus Krisztus rendelete. De nem jó ok nélkül tette ezt meg, a kényelmetlenségekről gondoskodandó: ezt előre láttam. S mit mondunk mi Isten Fiáról, Aki Önmagában is a végtelen bölcsesség, s a világ világossága? Vajon Ő semmit sem látott, amikor meghozta ezt a rendeletet? Látjuk tehát, hogy az emberek rettentően túllőnek a célom, amikor nem veszik fontolóra, hogy Isten cselekedeteit a végtelen igazságossága és a bölcsessége okozzák. Akkor hát ragaszkodjunk itt ahhoz, kövessük az utat, amit Ő mutat nekünk, s nem féljük attól, hogy eltévelyedünk, ha egyszer megmutatta nekünk az akaratát, s engedjük, hogy nyugodtan vezessen minket azzal.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy ezeket éreztesse velünk jobban, mint az eddigiekben, s így megszorodjunk azok miatt és kérjük a bocsánatát. Ezzel együtt tudjuk meg, hogy nincs más segítség a számunkra, csak ha rábízunk magunkat az Ő kegyelmére, hogy megkíméljen bennünket. S ne csak valamilyen rövid időre, hanem mindig is az Ő ereje tartson fenn minket é legyünk meggyőződve az Ő kegyelméről, nem kételkedve abban, hogy Ő majd vezet minket mindvégig, míg meg nem szabadulunk minden megpróbáltatástól és nyomorúságtól, amiknek most alá vagyunk vetve. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem stb.

A százharmincötödik prédikáció, ami a nyolcadik a harmincnegyedik fejezetről

Jób34:33-37

33. Avagy te szerinted fizessen-é csak azért, mert ezt megvted, és hogy te szabad meg és nem én? Nos, mit tudsz? Mondd!

34. Az okos emberek azt mondják majd nékem, és a bölcs férfiú, a ki reám hallgat:

35. Jób tudatlanul szól, és szavai megfontolás nélkül valók.

36. Óh, bárcsak megpróbáltatnék Jób mind végiglen, a miért úgy felel, mint az álnok emberek!

37. Mert vétkét gonoszsággal tetézi, csapkod közöttünk, és Isten ellen szószátyárkodik.

Az eddigiekben láttuk, miképpen kínálta fel Isten (az emberek ostobaságának kigúnyolása végett) az emberek tanácsának meghallgatását, azt mondva, hogy ha nem érti az általuk mutatottakat, vagy ha rosszat tett, nem teszi többet, mert látjuk, miképpen szállnak szembe Vele az emberek és veszik magukra az Ő irányítását minden pillanatban. Ezért kell Istennek így bánnia velük. Most pedig Elihu Isten fenségét mutatja fel, ezt mondva: *általad fogja elvégezni a dolgot?* Akkor úgy, mint az eddigiekben (mondhatni) eljátszott a gondolattal, hogy az emberek még jobban megtudják, mennyire ostoba az elbizakodottságuk. Viszont azt is megmutatja, hogy nem lehet szórakozni egy akkora Úrral, mint Isten. Mert ha már ennyit mondtunk, [gondoljuk meg,] ki vagyunk mi? Vajon illendő, hogy Ő alá legyen vetve az indulatainknak? Vajon tőlünk kell tanácsot kérnie, hogy megtudja, mit kell tennie? Nem volna az a természet teljes rendjének felforgatása? Így, ha látjuk, miképpen jelentette ki a Szentlélek, hogy az emberek ne méltók arra, hogy értelmesen és méltósággal beszéljenek velük, most az elevenükbe vág, Isten fenségét állítva a szemük elé, s elmondva nekik, hogy nem az ő dolguk bármiféle törvényt vagy szabályt szabni Neki. Ezt jelenti ez a mondás: *általad fogja elvégezni a dolgot?* Mert jóllehet az emberek agyondolgozzák magukat, mégsem nyernek annyt, hogy Isten engedne nekik, s alávetné Magát a gyönyöreiknek. Ezért minden akaratuk ellenére kénytelenek az Isten által kijelölt utat járni annak megfelelően, ahogyan Neki tetszik elrendezni a dolgokat, s nem úgy, ahogyan mi mondjuk. Mert mi nem tudjuk szabályozni a dolgot. Igaz, itt fel lehet vetni, hogy Elihu nem védelmezi kellőképpen Isten igazságosságát a nagy hatalmával előhozakodva. De észben kell tartanunk, miképpen jelentettük ki korábban, hogy amikor Isten beül az ítélőszékébe, ott nem abszolút vagy törvénytelen hatalommal dicsekedik, hanem a világ Bírójaként teszi ezt és semmi sem jellemzőbb Rá, mint az egyenlőség és a becsületesség, mivel ezektől nem lehet jobban megfosztani, mint a tulajdon lényétől. Másrészt itt nem arról van szó, hogy azt akarja megmutatni, mit akar az Isten, hanem azt, hogyan érezteti az emberekkel a saját törékenységüket. Itt tehát ellentétes dolgokat hasonlít össze. Mert egyrészt Isten bemutatja, hogy minden hatalom kivétel nélkül az Övé, másrészt arra figyelmeztet minket, hogy vegyük fontolóra, mik vagyunk mi és micsoda a bűnösségünk, s óvakodjunk attól, hogy a halandó ember, aki csak egy földi hernyó, olyan keményen szálljon szembe Istennel, hogy vitába merjen Vele szállni és irányítani akarja Őt. S biztos, hogy nem ismerjük Őt, valahányszor csak zúgolódunk Ellene és nem vagyunk képesek elfogadni jó szívvel a Tőle származó dolgokat.

Jegyezzük hát jól meg, hogy a Szentlélek itt visszahelyezi az embereket a maguk állapotába. Mert soha nem mernének zúgolódni Isten ellen, csak ha megfélemlenkednek arról, mik is ők valójában. Leszünk hát alázatosak és szelídek ahhoz, hogy úgy dicsőítsük Istent, ahogyan kell? Szálljunk magunkba és vizsgáljuk meg, miféle a mi természetünk, s mikor tudjuk, hogy

csak emberek vagyunk, az visszatart majd minket minden önteltségtől. Látjátok tehát, mit kell magunkkal vinnünk ebből a szövegből. Aztán elhangzik, hogy *mert ezt megvetetted, és hogy te szabd meg én nem én*. Ebben a szakaszban megint behozza Istent, panaszkodva az emberek gögjéről, amivel így pörlekednek Vele. Mert bizonyos, hogy akik nem képesek megelégedni Isten akaratával, azok megvetik a cselekedeteit, s ezzel együtt azt színlelik, hogy övék a választás és a döntés, mintha szabad lenne nekik ezt mondani: ezt Isten nem jól tette, fel kell hagynia ezzel. Igaz, hogy visszariadnánk az efféle istenkáromlástól, s ha megkérdeznék, hogy felvállalná-e közülünk bárki, hogy megengedje Istennek az elhatározásainak megvalósítását, mindegyikünk azt válaszolná, hogy Isten megtiltotta, hogy akár csak a szándékomban álljon így fellépni. Mert ez ördögi gög és szörnyű istenkáromlás. Közben azonban a nyelvünk sorolja a hibákat: valahányszor csak Isten nem a mi megelégedésünkre teszi a dolgokat, csikorgatjuk a fogainkat, panaszkodunk, s nem kell iskolába mennünk szónoklatot tanulni az Isten elleni zúgolódáshoz. S ez vajon nem nyílt megvetése az Ő tetteinek? Hisz hol állnak az emberek, ha nem engedelmeskednek nyugodtan Isten akaratának? Akkor vajon nem az jár a fejükben, hogy ők döntsenek mindenben és megmondják Istennek, hogy mit kell tennie? Akkor hát Istennek kell az apródunknak lennie. Íme, egy szörnyűsége bűn, ami mindenfelé eluralkodott, s az emberek nem is próbálják se félretenni, se kijavítani. Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a szöveget, miképpen jön Isten a saját kifogásával és mondja: ti nyomorult teremtmények, mit akartok cselekedni? Hisz látom, hogy naponta zúgolódtok. Pedig a fő dolog az, hogy engedelmeskedjete a rendeleteimnek, s jó szívvel fogadjátok el azokat, nyugodtan maradva és megalázkodva, amikor ostromozlak benneteket. De ti olyan távol állsz mindettől, hogy senki sincs köztetek, aki ne kelne fel ellenem. S vajon az alattvalótoknak kell lennem? Miféle okot tudtok felhozni arra, hogy ezt kelljen tennem? Látva, hogy Istent ezen a módon állítja a színpadra, biztos, hogy az ostobáknál is rosszabbak vagyunk, ha ez nem érint és indít meg minket. Még ha úgy feldagadnának is a szíveink, mint a varangyosbékák, a mocskunknak akkor is ki kellene törnie, s ha olyan kemények is volnának, mint a sziklák, akkor is szét kellene szakadniuk.

De miért teszi hozzá Isten: micsoda? Megvetsz engem? S mit vetünk meg, amikor ezen a módon kezdjük el vádolni Őt? Vajon hibát találunk az igazságosságában? Hol van minden világosságnak a forrása? Nem Istenben? S elvetnénk a cselekedeteit? Az vajon menne? Emellett az is fontos, hogy szuverén uralmunk legyen Felette, s Neki ne legyen több szabadsága, hanem csak az tegye, amit mi jónak látunk. S ez az oka annak, amiért azt mondja, hogy *szabd meg te és ne én*. Mivel pedig az emberek nem képesek önmagukat elítélni, csak ha kényszerítik arra őket, Isten itt záráskeppen hozzáteszi: *mit tudsz? Mondd!* Mintha valaki azt mondaná: a tudatlanságunkért korhol minket. A nyelvünk a lehető leggyorsabb, s hamar kimond valamit, még mielőtt felfoghatnánk: de Isten azt mondja nekünk, hogy ha lenne csak egy cseppnyi józan eszünk, akkor mondhatni meg kellene némulnunk. De miért? Mert ha az ember nem is tudja, mit beszél, az vajon nem a biztos jele a bolondságának? De ennek ellenére beszélni fogunk, úgyhogy a mi Urunknak nem kell mást cselekednie, mint kereszteznie minket valamivel, ami nem tetszik nekünk, és ez máris arra bátorít minket, hogy zúgolódjunk Ellene.

De legyünk tudatában annak, amiről beszélünk: ha mindent, ami bennünk van, alaposan górcső alá veszünk, nem találunk mást, csak tudatlanságot. Sok szó, kevés ész, a nyelvünk simán forog, de közben az érveink teljesen értelmetlenek. S micsoda elhamarkodottság ez? Látjuk tehát, milyen súlyos Istennek ez a befejezése: *mit tudsz? Mondd!* Mintha azt mondaná: engedlek szólni, feltáéve, ha a tetteiddel megmutatod, hogy bölcs és értelmes ember vagy. De teljesen ostoba vagy és nincs benned más, csak tudatlanság. Akkor hát szabadságot kell vened magadnak a szólára, miközben azt sem tudod, mit mondj? Ha hasznot tudunk húzni ebből a szakaszból, akkor egy jó leckét tartalmaz. Mert először is látjuk, mi az életünk szabálya: nevezetesen biztosítani Istennek a Neki kijáró tekintélyt, hogy Ő rendelhessen el minket, azaz megtehessen bármit a mi tanácsunk nélkül is. Nem a mi dolgunk tehát Istennek törvényt szabni

és leckét adni, hanem egyet kell értenünk mindennel, amit csak cselekszik. Jegyezzük ezt meg. Igaz, hogy kérhetjük azokat a dolgokat, amikről úgy véljük, az Ő dicsőségére, az egyháza javára és a saját magunk hasznára vannak. Mert olyan bensőséges barátsággal viszonyul hozzánk, hogy azt mondja: tegyék le a szívetek terheit és a gondjaitokat. Ahogyan szent Pál mondja, hogy fel kell tárnunk a kívánságainkat Őelőtte (Fil4:6). Ezért amikor bármely nyugtalanságban vagyunk, s imádkozunk Hozzá, hogy tegye meg, amit mi látunk jónak, mégis mindig ezzel az Ígéssel szabályozzuk magunkat: ha tetszik Neki nem megadni a kéréseinket, akkor is hálát kell Neki adnunk, ahogyan szent Pál mondja ugyanott, hogy a kéréseink ne legyenek hevesek, s ne kényszerítsük Istent annak megtételére, amit mi szeretnénk, hanem ellenkezőleg, bár nemet mond nekünk és ezzel akarja próbára tenni a türelmünket, mindig áldjuk é dicsőítsük az Ő nevét, elismerve, hogy Ő mindent felbecsülhetetlen igazságossággal, becsületességgel és bölcsességgel tesz, mi magunk pedig nem tudjuk, hogy mi a jó, hanem szegény, vak nyomorultak vagyunk, ezért Neki kell elkezdenie látni helyettünk. Látjátok tehát az első dolgot, amit itt meg kell jegyeznünk, és át kell ültetnünk a gyakorlatba ebből a szakaszból: nevezetesen, ha bármit találunk a Szentírásban, ami furcsa a mi értelmünk számára, vegyük biztosra, hogy nem szabad úgy a magunk értelmére támaszkodnunk, hogy Istennek azt kelljen tenni, amiről mi gondoljuk, hogy meg kell tenni. Akkor hát hogyan? Hadd uralkodjon az Ő akarata, és hajoljanak meg annak az emberek, mert Neki nem kell tanácsot kérnie tőlünk. Akkor mind a mennyei angyaloknak, mind a földi embereknek illik megalázkodniuk és egyedül Istennek kell uralkodnia. Mégpedig olyan szabadsággal, hogy vallja meg mindenki: csakis Őrá tartozik, hogy azt tegye, amit csak akar.

Másrészt figyelmeztetést kapunk, hogy rosszabbat nem is tehetnénk, mint zúgolódunk és zsörtölődünk Isten ellen, amikor nem úgy alakulnak a dolgok, ahogyan mi szeretnénk. De miért? Mert ez az igazságosság egyetlen szabályának a megvetése. S micsoda dolog az? Ha valaki nekilát a gonoszságnak, s rosszat tesz a törekénysége miatt, azért nem lehet őt felmenteni. De mikor a bűnnek olyan teljességére jut, hogy nem elégszik meg Isten megtámadásával, és az Ő törvényének megszegésével, hanem Isten igazságosságát is kioltaná, és átváltoztatná a világosságot sötétséggé, hogy többé ne lehessen különbséget tenni a jó és a gonosz között, micsoda égbekiáltó gyalázatosság az? Mindazonáltal, valahányszor csak Isten ellen zúgolódnak az emberek és nem képesek elviselni a cselekedeteit és dicsőíteni Őt, azzal úgy megvetik, mintha magukhoz ragadnák az ítékezés jogát Felette, sőt mi több, el is ítélik az igazságosságát, ami túlságosan égbekiáltó és brutális eljárás. Ezért amikor kísértést érzünk a zúgolódásra és a türelmetlenségre, jusson eszünkbe ez a szakasz, s mondjuk ezt: te nyomorult teremtmény, mi cselekszel? Micsoda örültségbe kezdél? Ez nem egyszerű kísértés, hanem Isten megtámadása a szarvaikkal. Ki akarod törölni az Ő igazságosságát? Kivel akarsz te vetekedni? Akkor, ha a testünk arra csiklandoz, hogy Isten ellen feszüljünk, legyen az korlát, ami visszatart minket. S ha ez nem elegendő, tegyük azt is hozzá, hogy túl nagy szemtelenség, ha mi akarunk választani, különösen, ha Isten választási lehetőségét vesszük el. Az, hogy az embernek legyen meg a szabadsága annak kimondására, hogy ezt és ezt kell tenni, illetve az, hogy Istennek rendelkeznie kell a szuverenitással a kormányzásunkhoz, két össze nem egyeztethető dolog. De miért? Mi úgy férünk össze Istennel, mint a tűz a vízzel. Nagyon jól látunk, mert ha csak egy félujjnyit látunk előre, azonnal elvakulunk, amint kinyitjuk a szemünket, s általában rossznak ítéljük azt, ami jó. A vágyaink romlottak, s azok az indulataink és a gondolataink is. Hogyan érthetnénk hát egyet Istennel, Aki végtelen és felfoghatatlan bölcsességgel bír, s Aki igazságosságának illik alávetnünk magunkat? Látva, hogy ilyen ellentét áll fenn Isten és ember között, ha nekünk kell rendelkezni a választás lehetőségével, akkor Istent össze kell csomagolni, vagy a máglyára kell kikötni, s a mi vágyainknak kell a láncoknak és a köteleknek lenni, hogy ezt mondhassunk Neki: ne mozdulj! De micsoda pimaszság az? Ezért, ha kísértést érzünk a zsörtölődésre a bajainktól, vagy bármi mástól, mikor a világ helyzete rendetlen, s a dolgok nem a kedvünk szerint alakulnak, gondolkodjunk így: Igaz, hogy én ezt szeretném, s a te Istened megengedi

neked, hogy megkérdezd Tőle alázattal és behódolással, hogy így kell-e lennie. De ha elmondtad a kérésedet, csendben kell maradnod, még ha a dolgok nem is a te kívánságodnak megfelelően alakulnak, még ha úgy is tűnik, hogy a te Istened szántsándékkal meg akar szomorítani téged: akkor is engedned kell ezt és nem szabad az oktan állat szerepét játszani. Ezt látva jegyezzük meg jól a mondatot, ahol a mi Urunk ezt mondja: Micsoda? Hová akarsz eljutni? *Tiéd a választás és én nem avatkozok bele többé.* Ez pont olyan, mintha megfosztanánk Istent a tulajdon lényétől és oly módon aláznánk meg, hogy urak lehessünk Felette. De maga a természet tanít minket arra, hogy valahányszor csak zúgolódunk ezen a módon, s dühöngünk a dolgokon, mert azok nem úgy alakulnak, ahogyan mi szeretnénk, az pont olyan, mintha megtaposnánk Istent. Igaz, erre nem gondolunk és az említett meggondolásba azért megyünk bele, hogy ne legyünk annyira lázadók, mint amennyire azok vagyunk. Végül pedig jegyezzük meg jól azokat a szavakat is, ahol elhangzik: *mit tudsz? Mondd!* Mert (mint már említettem), ha azzal akarunk bosszantani valakit, hogy bolond, azt mondjuk neki: nem tudod, mit beszélsz. Ha nem tudjuk, mit beszélünk, abból az következik, hogy semmit sem tudunk. S kétségtelen, hogy ha a teljes képességünket próbára tesszük, s tetőtől talpig átvizsgáljuk, mik is vagyunk valójában, rájövünk, hogy nincs bennünk más, csak szenilitás, ami tévútra vezet minket. De mindennek ellenére állandóan fecseghetnénkünk van, bármi is jöjjön ki abból. Azokról beszélek, akik a saját érzékiségüket követik. Mert jól mondja a zsoltáros: hittem, azért szóltam (Zsolt116:10, 2Kor4:13). S jegyezzük itt meg, hogyan szólhatunk bölcsen: nevezetesen annak kimondásával, amit Isten iskolájában és az Ő Ígéje által tanultunk. Az tehát jó mondás, amit Isten is elfogad, sőt, jóillatú áldozat a számára, amikor megvalljuk, hogy minden jó, amit Ő mutatott nekünk, s amikor teljes mértékben az Általa mondottakra támaszkodunk. Látjátok, miképpen kell beszélünk. De mikor valaki azzal törtet és tolakszik előre, hogy elmondja a saját agyszüleményeit, ezt cselekedve Isten ellen lép fel. S mit tudsz te? Tegye alaposan próbára valaki minden erőt és elméd minden értelmét, s nem talál majd mást csak teljes bolondságot. Ezért valahányszor csak túlrad a fecsegésünk, emlékezzünk rá, miképpen hangzik itt el: *mit tudsz te?* S biztos, hogy ezen a helyen az Urunk el akarta ítélni minden ember értelmét úgy, ahogyan a Szentírásban máshol is elhangzik, hogy Isten ismeri az emberek gondolatait, hogy azok csak hiábavalóságok (Zsolt94:11), s kifürkészi minden titkukat (Zsolt44:22), megfogja a bölcséket a csalárdságukban (Jób5:13), s az emberek hitegethetik magukat azzal, hogy éleselméjük és fortélyosak, de minden csak füst, ami azonnal szertefoszlik (1Kor3:19). Ezért ebben a szakaszban a mi Urunk ez mondja: nosza, ha van bármi bölcsességed, mutasd meg, de ha nincs jártasságod, minek beszélsz? Itt egy általános tanítást kapunk, mely szerint nem szabad semmit a magunk eszéből állítanunk, és abban bízunk. Ezért valahányszor csak csapong az eszünk, ezért elhamarkodottan beszélünk és ítélkezünk a dolgokról, legyünk abban biztosak, hogy a Szentlélek fellép ellenünk és megmutatja, hogy nincs bennünk más, csak bolond kapkodás. S miért? Mert nincs jártasságunk. Igaz, Isten adott észet és értelmet, de csak azért, hogy értésünkre adja: Isten világossága azért ragyog a sötétségünkben, hogy megbocsáthatatlanokká tegyen minket, mert semmit sem tudunk, amíg Isten nem szól hozzánk, s meg nem világosít az Ígéjével. Egyébként ez a módja annak, ahogyan bölcsékké lehetünk annak megfelelően, ami meg van írva a zsoltárokból: a mi bölcsességünk az, ha hasznat húzunk ebből (Zsolt119:98-100). Ezért jegyezzük meg, hogy teljesen el kell vetnünk a bizakodást a magunk értelmében, s tudnunk kell, hogy amíg a mi Urunk meg nem világosított minket az Ő Ígéjével, addig teljesen híjával vagyunk minden józan észnek és nincsen bennünk sem mértékletesség, sem őszinteség. Íme, mit kell észben tartanunk. Továbbá, mikor beszélünk, legyünk abban biztosak, hogy a mi Urunk előtte tanított bennünket, az általunk mondottak Tőle számaznak, nem a saját agyunk kohlományai. Ha mindezt jól ültettük át a gyakorlatba, más rendben kell látnunk a világot, mint amilyenben van. Mert két dolog van, ami kiszorít minden igazságot. Az egyik az, amikor a magunk szemében vagyunk bölcsék, a másik az, amikor szabadjára engedjük az indulataink és a vágyaink zablóját. Ha azonban jól tudjuk az itt

elhangzottakat, tudniillik, hogy semmiféle jártasságunk sincs, s minden beszédünk csak a saját ostobaságunkat árulja el, azt mondom, ha erről alaposan meg vagyunk győződve, akkor kétségtelenül Isten magasztaltatik fel és minden ember megmarad az Ő Ígéjénél, így mindenki egyetértésben lesz és nem lesznek vitatkozások erről-arról. Ennek bizonyítékeképpen, miért vitatkoznak oly sokat a pápisták azokról a hitcikkelyekről, melyekben nincs egyetértés közöttük és közöttünk? Nemcsak azért, mert képtelenek behódolni Istennek, hanem azért is, mely oly bártan hozakodnak elő a dölyfös következtetéseikkel, hogy irányt szabhassanak az emberek lelkiismeretének és hozzáköthessék azt a határozataikhoz. Ha a pápisták képesek lennének megmaradni Isten Ígéjének tiszta egyszerűségében, akkor biztosan képesek lennének egy pillanat alatt egyetérteni azokban a dolgokban, amiket manapság vitatnak. Azután ami azokat a hóbortos főket illeti, akik közöttünk csúsznak-másznak a tiszta tanítás beszennyezése végett, könyörgöm, honnan származik az, ha nem az ördögi gögből, hogy nem képesek nyugodtan elfogadni azt, amiről a Szentírás beszél? Ha az ember megkérdezi ezeket az örülteket, (akik manapság eltörölnék mind Isten szabad kiválasztását, mind a gondviselését és más hasonló dolgokat), mi okuk van erre, azt válaszolnák: nekem ezek nagyon furcsa dolgok. Oktalan állatok ők, hiszen, ha valaki a lehető legértelmesebb és legjártasabb is lenne, s mondhatni minden ügyesség és tanultság mintaképe, akkor is csak ostoba földi hernyó volna ahhoz, hogy bármi hibát találjon Isten tetteiben. De íme, ezekben az ostoba állatokban nincs más, csak kirobbanni készülő gög, valamint büzlő méreg. De mégis igyekeznek felforgatni a Szentírást annak a mondásnak a színezetével, hogy nem fogják azt fel. Milyen helyzetben vagyunk hát? Ezért (mint említettem) jegyezzük meg ezt a cikkelyt, mely szerint az embereknek, akiknek nincs jártasságuk, nyugton és csendben kell maradniuk, hogy egyedül Isten legyen felmagasztalva. Ha ezt a tanítást teljese átültetnék a gyakorlatban biztos, hogy csendes engedelmisséget látnánk s valamennyien Áment mondanánk, valahányszor csak Isten tiszta igazságát tárnák eléink. De ott a másik baj, tudniillik, hogy az indulataink nagyon rakoncátlanok, mi pedig szabadjára engedjük azokat. Ezért, ha Isten ostromoz bennünket, vagy ha a dolgok nem a mi szájunk íze szerint alakulnak, s mindenki elragadtatik, s (ami még rosszabb), nem elég, hogy szabadságot veszünk Isten ellen szólni, de úgy látszik, még az igazsága ellen is szitkozódunk, ha az nem egyeztethető össze a magunk fantáziájával. Állandóan ezt látjuk. Ezért annál inkább meg kell jegyeznünk azt, amit mondtam: ha ezt a mondatot jól használnánk, angyali rendet látnánk a világban. Mit kell hát tenni? Ne kövessük a magunk értelmét, s ne próbáljunk meg semmit saját magunktól, hanem elégedjünk meg azzal, ha Isten tanít. Másrészt viszont, amikor a bajaink a keserőségbe visznek bennünket, s ezért megszorodunk és összezavarodunk, rázzuk le ezeket a dolgokat, mert jó okunk van arra, hogy Isten uralkodjon felettünk teljhatalommal, s mi engedelmeskedjünk Neki, megvallva, hogy minden cselekedete jó és helyes. Mert akkor dicsőül meg általunk, amikor nemcsak azt ismerjük el, hogy Neki kell kormányoznia minket, hanem azt is, hogy ezt jogosan teszi. Látjátok hát, mit kell megjegyezni. Továbbá, valahányszor csak találunk bárkiket, akik ily módon szállnak szembe Istennel, értsük meg, hogy ők bizonyos értelemben reménytelenek és menthetetlenek, mivel nem képesek alávetni magukat Isten jóakarátának, hogy azt jónak és igazságosnak ismerjék el. Tanítson hát az ő példájuk minket megalázkodni és ezt mondani: ó jaj, mi lesz veled, ha a te Istened nem őriz meg? Hisz honnan származik a szerénység, ha nem a Szentlélektől? S itt látod, milyen mindannyiunk természete. Látva, hogy ez a helyzet: mikor látjuk ezeket a forrófejűeket, akik így törtetnek előre és lépik át a korlátjaikat Istennel szemben, gondoljuk meg mindannyian, hogy ez engem is sújthatna, ha az én Istenem Lelke nem tartana vissza, s Ő nem kormányozna, hogy szelíddé tegyen, én pedig dicsőíthessem Őt, és jó szívvel fogadhasam mindazt, amit Ő küld rám. Íme, mire kell mindannyiunkban valójában emlékezni ebből a mondatból. Utána pedig elhangzik, hogy *beszéljenek a szív emberei*, azaz beszéljenek az értelmes emberek, és *hallgassák meg a bölcsek*. Itt első ránézésre Elihu ellentétes dolgokról beszél, mert *beszélni* és *meghallgatni* nem egyeztethető össze. Mindazonáltal nem ok nélkül akarja, hogy a bölcsek szóljanak és az

értelmesek hallgassák azt meg. Mert az ember soha nem fog helyesen szólni, csak ha meghallgatni is akar, és soha nem lesz alkalmas a tanításra, csak ha el is akarja fogadni a jó tanítást. Látjuk tehát, hogy Elihu azt a két dolgot illeszti egymáshoz, amit soha nem volna szabad szétválasztani. S ez az a dolog, amiről korábban beszéltem, nevezetesen, hogy akkor beszélhetünk jól, ha előtte tanultunk. Hittem (mondja a zsoltáros), azért szóltam (Zsolt116:10, 2Kor4:13). Ezért kell betartanunk ezt a leckét, mert hogyan lehetünk képesek hinni, ha előzőleg nem hallgattunk és nem engedték magunkat tanítani? Mert taníthatóknak kell lennünk, amikor jó dolgokat tárnak elénk, ahogyan elhangzik, hogy a bölcs ember bölcsébbé válik a hallgatással. Itt Salamon mondását látjátok, ami jól megmutatja, hogy a beszéd nem engedi az embernek a meghallgatást és a meghallgatás nem engedi az embernek a beszédet (Péld1:5). Mert mi másért Mester a mi Urunk, mint azért, hogy meghallgassuk Őt és mindegyikünk tanítsa a felebarátját, s ezzel tegye elérhetővé a számára azt a dolgot, amit ő hallott? Ha Isten bármilyen kegyelmi ajándékot adott nekem, köteles vagyok azt megosztani a felebarátaimmal, amikor látom, hogy azok rosszat tesznek. Ezért *beszélni* és *meghallgatni* két dolog, melyek nemcsak nagyon jól összeegyeztethetők, hanem (ami még több) egyben elkülöníthetetlenek is, már ha minden jól elrendezett és szép rendben van. Igaz, hogy az itt a *beszéd* kerül előtérbe, mindazonáltal amikor Elihu a *bölcs emberekről* beszél, azzal előfeltételezi, hogy ők korábban tanultak és tudják, mit kell mondani. Amikor pedig másodjára leszögezi, hogy *meghallgatniuk* is kell, azzal azt adja az értésünkre, hogy a beszédünknek olyannak kell lennie, hogy közben meg kell hallgatnunk másokat, akiknek Isten többet jelentett ki, mint nekünk annak megfelelően, ahogyan szent Pál is leszögezi a prófétálás rendjét. Szóljon, aki próféta (mondja), de egyszerre csak ketten, vagy hárman a zűrzavar elkerülése végett (1Kor14:29). Itt tehát, mikor prófétáknak mondja őket, azzal megmutatja: nekik kell, hogy legyen mit mondaniuk és senkinek sem szabad előre törtetni, amíg nem kap elhívást. Ahogyan azt is mondja a korinthusbelieknek írott első levelében, hogy az Úr kezéből kaptuk, amit a felebarátainkkal közlünk (1Kor11:23). Akkor hát senkinek sem szabad felvállalni semmiféle hivatalt az egyházban, csak ha elhívást kapott rá és van neki, amivel ellássa a hivatalt. Mert meg van írva, hogy Isten szolgáljuk, amikor a kegyelmi ajándékait közli velünk az Ő Szentlelke által. Szent Pál tehát kijelenti és előfeltételezi, hogy akik beszélnek, azok előbb fel lettek készítve rá. Mindazonáltal kijelenti, hogy amikor az egyik embernek Isten többet jelent ki, mint a másiknak, akkor az elsőnek nyugton kell maradnia és teret kell engednie Isten Lelkének. Látjátok tehát, miért hangzik itt el, hogy bár a bölcsök beszélnek és Isten azt megengedi nekik, sőt, ellátja őket azzal, amivel ezt megtehetik, de ettől függetlenül hallgatniuk is kell, és meg kell elégedniük azzal, hogy nyugodtak maradnak, amikor másvalaki jobban beszél. Mert a próféták mindig is alávetették magukat a Szentléleknek, Aki minden értelemnek a forrása. S még ha valaki nagyon nagy kegyelmi ajándékokat kapott is, Isten akkor is mértékkel adta meg neki azokat azzal a szándékkal, hogy korlátozza a túlságos előre törtetésünket, mintha bárki elégséges lenne önmagában. Isten ezért mondhatni a szeretet kötelékeként állította fel közöttünk, hogy az egyikünknek szüksége legyen a másikunkra, s ezt a testvéri közösségen keresztül kelljen fenntartanunk. Mert emiatt (hacsak nem vagyunk Isten ellen lázadók) kell akarnunk átvenni a jó tanítást a kezéből, még ha Isten meg is világosított minket az Ő Ígétével. Mindazonáltal biztos, hogy Elihu itt meg akarta feddeni Jóbot, mintha azt mondta volna, hogy Jób azt mutatta meg, hogy rosszul tanult. S biztos, hogy bár Jób nagyon tanult ember volt, az indulatai mégis úgy elragadták, hogy bizonyos módon elbutult és a szavai rendetlenekké váltak. Ezt akarta mondani Elihu. S ebben a szakaszban egy jó intés rejlik a számunkra is. Először is, ha Jóbot, akit Isten oly nagy kegyelemben részesített, úgy kell megfeddeni, mit egy értelmét veszített és a szeszélyeiben bizonyítottan szélsőségessé vált embert, aki, noha küzdött ezek ellen, de mégis túl nagy szabadságot adott magának és brutálisan tévelygett a szavaiban, akkor mit kell gondolni rólunk? Óvakodjunk hát, hogy elkerülhessük ezt a korholást, s valahányszor csak túlságosan fájdalmasan rendül meg az elménk, amiért bosszankodtunk Istenre, s vitába és perbe szállnánk Vele, engedjük, hogy végül a Szentlélek

feddjen meg minket. S miért? Mert ha Jób (aki egy angyal volt hozzánk képest) sem lett megkímélve, mi lesz velünk? Főleg, mikor látjuk, mennyire hevesek és szilajok vagyunk, s nem engedünk egyetlen pontban sem, amiről pedig kénytelenek vagyunk tudni, hogy Istentől származik, hanem olyan fennköltekké vagyunk, hogy eget-földet uralni, s Magnificatot is helyesbíteni akarjuk. Látva, mennyire vakmerőek vagyunk, mit kell velünk cselekedni? Vajon nem érdemlünk százszoros korholást Jóbbhoz viszonyítva? Szívből meg kell szomorodnunk, amikor látjuk, mennyire erőszakosak a szenvedélyeink. Továbbá, általánosságban meg kell jegyeznünk, hogy az ember soha nem lesz elég szelíd ahhoz, hogy taníthatóvá váljon, csak ha (teljes alázattal) tűri, hogy a többiek megfeddjék, ha rosszat tett. Íme, miképpen akar Isten ámulatban tartani minket ezzel a szöveggel. Ezért alkalmazza ezt mindenki a saját okulására. Mert ha az hangzik el, hogy az értelmes embereknek is ugyanúgy kell hallgatniuk, mint beszélniük, mi van azokkal, akiknek semmiféle értelmük sincs? Mindazonáltal látjuk manapság, hogy a bölcseknek nem szabad beszélni, vagy hallgatni, ha szóltak. Akkor hát kik azok, akik teljes teret kapnak arra, hogy szóljanak és fecsegiessenek, másokat pedig nyugalomra intsenek? Értelmetlen népség, akiknek nincs sem jártasságuk, sem józanságuk, sem ítélőképességük. Egy iszákos, aki eltompult a falánkságtól, mivel mikor reggel felkel, még alig fogyasztotta el az esti borát, máris kész a kocsmába menni, s ott egész nap a vadállatot, éjjel pedig a kettős vadállatot játszhatja. Az ilyen embernek manapság szabadsága van beszélni, s másoknak hallgatniuk kell előtte és meg kell hallgatniuk őt. De micsoda dolog ez? Teljes szegénység. Látjuk, hogy a legszegénytebbeknek van a legtöbb szabadságuk szólani, az értelmes embereknek pedig csukva kell tartaniuk a szájukat és semmiképpen sem szabad hozzászólniuk. Hibbant és rendetlen népség (s ami minden bajnak a legfőbb oka) Isten megvetői azok, akik teljes hatáskörrel rendelkeznek. Igaz, ha a világ legbölcsebb emberei lennének, józan és határozott elmével, sőt nagy hozzáértéssel, akkor is biztosan csak állatok lennének, ha nem volna bennük istenfélelem. De íme, Isten megvetői, teljességgel állatok, iszákosok és falánkok, pazarlók és olyanok, akikben nincs sem őszinteség, sem szegényérzet, még ezek is (mint mondtam) manapság előlépnek és mondják, amit csak akarnak, és senkinek sem szabad olyan bátornak lenni, hogy elhallgattatná őket. Íme, manapság milyen helyzetben vagyunk. Aztán ami a meghallgatást illeti: ki merészeli manapság másoknak elmondani a hibáikat? Mert noha a bűnök hegyekként tornyosulnak, de lehet, hogy senki nem látja azokat. Ha valaki megkérdezi: most akkor hogyan? El kell viselnünk efféle dolgokat? arra az lesz a válasz: hah! Micsoda? Nem látunk semmit. Ti nyomorult állatok, ha nincs szemetek, akkor talán kevésbé lennétek elmarasztalva, de kellőképpen el vagytok ítélve és nincs köztetek senki, akiben ne lenne benne a lelkiismeret fullánkja. Röviden, ha nem volna sem prédikálás, sem figyelmeztetés, sem semmi más, akkor maga a szívverés, ami belülről marcangol, láttatná meg veletek, hogy nincs bennetek más, csak gonoszság, de ti még mindig azt kérdezitek, hogy hah, micsoda ez? Mi tehát nagyon távol állunk ennek a tanításnak az átültetésétől a gyakorlatba, amiben elhangzik, hogy *a bölcs emberek beszéljenek és az értelmes emberek hallgassanak*. Miután senki másnak, csak a bolondoknak, az értelmetlen népségnek és az örülteknek van szabadságuk szólani, és a többi embert a máglyához kötni, akik minden hatalmat maguknak akarnak, de még sincsenek füleik a hallásra és nem fogadják el a helyesbítéseket. Ha valaki megemlíti a hibáikat, nos ők nem képesek elviselni az árulkodást. Mindazonáltal, ha szembeszállunk valamivel, amit Isten szabott meg, minden erőfeszítésünk annak felforgatására hiábavalónak fog bizonyulni. Ez túl kemény fal a számunkra. Ezért akik ellene törnek, legyenek abban biztosak, hogy az a romlásukra és a pusztulásukra válik. Íme, mit kell észben tartanunk. Ezért, mivel tudjuk, mennyire ki vannak forgatva manapság a dolgok, tanuljunk meg visszatérni oda, ahová Isten hív el minket. Ez pedig nem más, mint hogy ezt a tanítást meg kell hallgatni és be kell vezetni közöttünk, hogy valamennyien szorgalmasan átvegyük. Aki pedig tudja, hogy rosszat tett, igyekezzen azt kijavítani, hogy annak eszközével mindenki tiszteletet adhasson annak, Akinek hatalommal kell rendelkeznie felettünk. S vegyük fontolóra, hogy ha Jóbot azért ítélték el, mert

túlságosan szabadjára engedte az indulatainak zablóját, nem öldökölte meg azokat, s nem tartotta azokat féken a kellő tisztelettel, ó jaj, mi lesz akkor velünk? Gondoljunk erre és szégyenüljünk meg látva a nyomorultságot, ami túlságosan eluralkodott közöttünk. Mert könyörgöm, mi célból kellene beszélni nekünk az evangélium reformációjáról, mikor közben ezen a módon szállunk szembe Istennel? Miután a gonoszság teljességre jutott manapság, s az emberek oly messze vannak a visszaszorításától, hogy inkább foggal-körömmel fenntartják azt, mert ha valaki felvállalja, hogy szól hozzájuk és megmutatja a hibáikat, akkor a bárány mindig felzavarja a vizet. Ezek a bűzös kecskék, akik benyomakodnak Isten egyházába, felkavarnak és beszennyeznek minden szentséget, amit Isten állított fel közöttünk az Ő Ígétével. Közben pedig ezeket a buta bárányokat vádolják úgy, mintha ők lennének a gonoszság okai. Mivel látjuk ezt, tanuljunk meg megerősödni és felbátorodni, hogy amikor látjuk a gonoszságot másokban, óvakodhassunk, nehogy bennünk is megjelenjen. Továbbá, amikor látjuk, hogy Isten megadja nekünk a kegyelmet, hogy teljes szelídséggel behódolhassunk Neki, így engedjük magunkat tanítani, akkor, ha látjuk a gonoszságot uralkodni, akkor ne csak ne értsünk azzal egyet, hanem álljunk is ellene szilárdan, amennyire csak az erőnkől telik. Mert az, aki szemet huny, vagy függönyt húz a saját szemei elé, amikor a gonoszság elárad, és az ördög elragadja az alattvalóit ezen a módon, az ugyanúgy vétkes Isten ítéletében, mintha ő maga tartotta volna fenn a gonoszságot. Látjátok tehát, hogyan kell gyakorolnunk ezt a tanítást, ha az Ő szolgálatát akarjuk végezni és el akarjuk ismerni Őnek és szuverén uralkodónak a világ minden királysága és fejedelemsége felett.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy azok megbánására bírjon minket, s az Ő Szentlelkével kormányozva férfiasan harcolhassunk a világ minden kísértése és megpróbáltatása ellen. S amíg tetszik Neki itt tartani minket, igyekezzünk teljesen alávetni magunkat az Ő szent parancsolatainak. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy igazság szerint a szemeinket sem vagyunk méltók felemelni a mennyre, sem megjeleneni Előtted, sem pedig feltételezni, hogy az imáinkat stb.

A százharminchatodik prédikáció, ami az első a harmincötödik fejezetről

Jób35:1-7

- 1. Tovább is felele Elihu, és monda:**
- 2. Azt gondolod-e igaznak, ha így szólsz: Az én igazságom nagyobb, mint Istené?**
- 3. Hogyha ezt mondod: Mi hasznod belőle? Mivel várhatok többet, mintha vétkezném?**
- 4. Én megadom rá néked a feleletet, és barátaidnak te veled együtt.**
- 5. Tekints az égre és lásd meg; és nézd meg a fellegeket, milyen magasan vannak feletted!**
- 6. Hogyha vétkezel, mit tehetsz ellene; ha megsokasítod bűneidet, mit ártasz néki?**
- 7. Ha igaz vagy, mit adsz néki, avagy mit kap a te kezedből?**

Elihu itt még mindig Jób korholását folytatja Isten igazságosságának káromlásáért, és ezt arra alapozza, hogy Jób szeretné, ha az ő igazságossága meghaladná Istenét. Nem mintha kiejtette volna ezeket a szavakat, vagy állított volna bármit, hanem mert úgy tartotta fenn a saját igazságát, mintha Isten teljesen rosszul és ok nélkül kínoztta volna. S ebből kellett volna következnie, hogy Isten nem bánt vele ésszerűen, hanem mértéktelenül ostromozta. De a jobb megértés érdekében eszünkbe kell idéznünk a korábban elhangzottakat. Amikor Jób a saját igazságosságáról beszélt, azt csak annak megmutatása végett tette, hogy nem a vétkei miatt kapta a büntetést, ezért nem lett volna szabad őt gonosznak ítélni, amiért Isten oly fájdalmasan ostromozta őt mindenki máshoz viszonyítva. Mert (mint mondtam nektek) Isten az emberek ostromozásakor nem mindig a bűneik megbüntetését tartja szem előtt, hanem a türelmüket akarja próbára tenni, s ez szakadt Jóbra is, amikor Isten szabadjára engedte a Sátán zablóját. Az ugyanis nem azért történt, mert Jób gazfickó volt, s nagy sértésekkel szította fel Isten haragját. Nem, bár a Sátán nem talált benne hibát, mégis engedélyt kapott a megkínzására. Ezért az ok, amiért Isten így megkínozta Jóbot, nem az volt, hogy haragudott rá, hanem próbára akarta tenni a türelmét, hogy tükör lehessen a számunkra. Ezért Jób nagyon helyesen küzdött annak kimondásával, hogy nem a vétkeiért kapta a büntetést, hanem valami más vonatkozásban. Ezért nem szolgált rá az elmarasztaló ítéletre. A hibája abban rejlett, hogy összezavarodva az indulatainak hevesességétől mindenekelőtt arra gondolt, hogy Isten mértéktelen volt, s olyan fájdalmas módon lépett fel ellene, hogy egy szegény teremtmény nem kellene ezen a módon büntetni, s emiatt zúgolódott. Igaz, Jób nem hízelgett magának a saját gyengeségében, de mégsem tudott olyan jól vigyázni magára, mint kellett volna. S a legnagyobb baj az volt, hogy nem gondolt másra, csak a maga szenvedésére, mert néha a hite mondhatni elnyelődött, s többé már nem tekintett a mennyei életre se a jutalomra, ami meg van ígérve minden istenfélőnek a férfias harcuk befejeztével. Nem jutott el idáig, mert túlságosan leuralta a bánata, összezavarodott és teljesen lesújtottá vált. Látjátok tehát, hogy Jób általánosságban helyesen vallotta meg, hogy Isten örökkévaló örökséget készített, ami nem hiúsulhat meg azoknál, akik az Övéi, a gonoszok pedig nem kerülhetik el az Ő kezét, mert jóllehet diadalmaskodnak ebben a világban és a gyönyöreiknek élnek, mégis nagyon drágán fognak ezért megfizetni. Jób mindezeket általánosságban tudta, de amikor arra került a sor, hogy magára vonatkoztassa a tanítást, azt nem volt képes megtenni, mert a szíve kétségbeesett és ő túlságosan dühöngött.

Amikor idáig jutott, ide-oda bámult, de nem látott három lépésnyire sem maga elé anélkül, hogy a szemeit ez ne kápráztatta volna el, s idővel az esze is elszállt ettől. Ez volt az oka, amiért nem tudta magát vigasztalni a neki megígért nyugalom ígéretével. Mert enyhíthette volna a kínjait, ha rábízta volna magát Istenre ezt mondva: legyen így, Uram, de én mindig

reméltem, hogy megérezteted velem azt, hogy azok, akik türelemmel szenvedték el a Te ostromlásodat, végül majd boldogok lesznek. Mert Te majd gondoskodsz róluk minden megpróbáltatásukban és jó véget biztosítasz nekik. S jóllehet a Te segítséged nem azonnal mutatkozik meg, mégsem fogod őket elhagyni soha. Jóbnak mindezeket a dolgokat kellett volna végiggondolnia, de nem tette. Mert a szenvedése mondhatni börtönben tartotta őt, s a hite (mint korábban említettem) bizonyos módon elnyelődött. Mint amikor az időjárás súlyosan zavaros és öté, véletlenül akkor is láthatunk némi világosságot, de messzebbre egy szemernyit sem látunk. Mert a sötét felhők mintegy elhomályosítják a szemeinket, ezért semmit sem vagyunk képesek megkülönböztetni. Ugyanez a helyzet velünk, amikor ostromoztatunk. Ahogyan a tapasztalat is megmutatja, hogy ha az ember összezavarodik a lelkiismeretében, akkor nem látja sem a Napot, sem a Holdat, hanem minden sötét a számára. Igaz, hogy még mindig tartja magát azokhoz az alapelvekhez, amikkel az istenfélőknek kell rendelkezniük, ezért ismerni fogja Istent és a jóságát, de mégsem tud vigasztalódni, hogy felvidíthassa magát a fájdalmai közepette. Mert nem képes így gondolkodni önmagában: Nosza! Kírtok! Mert az én Istenem kinyújtja hozzám a kezét, és kikerülök ezekből a bajokból és összevisszaságokból, amikben benne vagyok. Az ember tehát, akit így összeszorít a lelki fájdalom, amikor Isten ostromozza őt, és érezteti vele a bűneit, kétségbeesik és nem képes elmenni addig, hogy ezt mondaná: Isten kijelentette, hogy ki fogja vonni a szolgálait a sírból (Ezék37:13), ezért bár látszólag végleges vereséget szenvedtem, mégsem Isten nagy ereje fogyatkozott meg irántam. Íme, milyen izgalomban volt Jób. Így hát bár tudta, hogy a mennyei élet elő van készítve a számunkra, s az a mi örökségünk, s ott majd örökös lesz az örömünk, mégsem tudott megvigasztalódni a bajaiban. De miért? Mert nagyon lekötötte a szenvedése, mivel az éreztette meg vele, hogy Isten keze van ellene. A szemei bizonyos módon elvakultak, az értelme pedig úgy elámult, hogy nem volt képes sem felvidítani, sem megvigasztalni önmagát, semhogy úgy ízlelte volna meg Isten ígéreteit, ami enyhíthette volna a nyomorúságait. S ezt a leckét nagyon érdemes megjegyezni. Mert folytonosan látjuk, hogy amikor szívfájdalmak gyötörnek, akkor annyira elámulunk, mintha valaki bunkóval vágna fejbe, sőt ezt a testi nyomorúságaink közepette is érezzük. Ha télen olyan erős a fagy, hogy még a sziklákat is megrepeszt, akkor szívből kívánjuk, hogy bárcsak minden lángra lobbanna. De miért? Mert a pillanatnyi indulatainkat tartjuk szem előtt, és teljesen elfeledkezünk arról, mit jelent a hőség. Pont ellenkezőleg, nyáron, amikor túlhevülünk, akkor azt szeretnénk, ha minden eljégesedne.

Ha pedig az elméinkhez fordulunk azok indulatai miatt, azok még sokkal szélsőségeesebbek, ezért kétségtelenül még sokkalta inkább képesek minket elnyomni. Látjátok hát, miképpen kell egyenesen Istenhez járulnunk, és magunkhoz ölelni az ígéreteit, melyek e világ fölé emelnek minket és megláttatják velünk az Ő dicsőségét, ami most még láthatatlan. De gyakorta nem tudunk azonnal eljutni idáig. Ezért ez a tanítás nagyon szükséges a számunkra. Mert mibe eshetnénk, ha nem ragadnánk meg azt a nyugalmat, ami a mennyben van előkészítve a számunkra? Akkor mondhatni kétségbeesésbe és istenkáromlásba eshetnénk. Mert semmi sem képes rávenni minket arra, hogy dicsőséget adjunk Neki és megvalljuk, hogy joggal és igazságosan ostromoz, csak ha érezzük, hogy a jelenlegi megpróbáltatások az üdvösségünket mozdítják elő, s Isten oly módon irányítja ezeket, hogy orvosságokként szolgáljanak nekünk. Ha ebben nem hiszünk, hogyan tudnánk dicsőíteni Istent? Hogyan lennénk képesek meghajolni az Ő hatalmas keze alatt és átengedni magunkat engedelmesen úgy, ahogyan szent Péter buzdít minket? (1Pt5:6) Ez lehetetlen. Pont ellenkezőleg, nem lesz bennünk más, csak zúgolódás és fogcsikorgatás. S ha ez Jóbra szakadt, akkor mi szakad ránk? Igaz, Jób nem így értette, s mi sem tennénk nála jobban, de mégis ugyanolyan hibáztathatók vagyunk, mintha pereskednénk Istennel és Nála igazabbakká tennénk magunkat. Jó okunk van tehát imádkozni Istenhez, hogy amikor ostromoz, soha ne engedje elfelejtenünk az ígéreteinek ízét és illatát, így mindig reménykedhessünk abban, hogy véget vet majd a nyomorúságainknak, mégpedig olyan véget, amittől majd okunk lesz dicsérni Őt, mint jó Atyát, Aki gondoskodott a jólétünkről. Továbbá,

amikor érezzük, hogy a gyengeségeink olyanok, melyek miatt bizonyos fokig elkápráztatnak a bajaink és nem vagyunk képesek felkapaszkodni abba a nyugalomba, ami odafenn vár ránk, akkor értsük meg, úton vagyunk az istenkáromlás felé, ha nem orvosoljuk ezt. S bár nem akarjuk önmagunkat igazabbakká tenni Istennél, mégis legyünk biztosak abban, hogy mindig erre törekszünk, amikor zúgolódunk és panaszkodunk, s ez átkozott istenkáromlás. El kell hát ítélnünk minden indulatunkat, amikor úgy megszorodunk és bosszankodunk, hogy azt sem tudjuk, merre forduljunk. Azt mondom, vegyük fontolóra, hogy az indulataink mily hevesen fortyognak, s ezért ítélt el minket a Szentlélek. Jób joggal mondhatta volna erre, hogy nekem soha nem állt szándékomban Istent káromolni, sem pedig az én igazságomat az Övé fölébe magasztalni. Igen, de mégis ezt tette. Mert vajon Isten nem igazabb-e nálunk, ha a szánk nem zárul be önmagunk elítélése közben, s nem mentegetőzünk Előtte, és nem adunk teret a zúgolódásnak Ellene, amikor tetszik Neki megostorozni minket bármely módon? Akkor, ha nem vagyunk teljesen levertek és nem valljuk meg, hogy Isten mindent igazságosan tesz, biztos, hogy a magunk igazságát helyezzük az Övé fölé, s ez pontosan ugyanaz, mintha a Napot kergetnénk el gorombán. Mivel pedig ez figyelmeztet minket, tanuljuk meg (azt mondom) elkerülni ezt a gáztettet. S valahányszor csak bajok sújtanak, legyünk teljesen meggyőződöttek és elhatározottak magunkban, hogy Isten tudja, mit miért tesz, még ha mi nem is látjuk az okát. Továbbá, nem szabad összezavarodnunk a minket sújtó megpróbáltatástól, hanem abban kell reménykednünk, hogy Isten majd megszabadít minket, mert megígérte, hogy soha nem fogja cserben hagyni az övéit. Ezért lépünk túl minden, a szemünk elé táruló bajon, amik megakadályoznak abban, hogy messzebbre is lássunk, s szolgáljon ez a túllépés egyben vigasztalásul is, hogy elmondhassuk: végül Isten majd mégis meg fog rajtunk könyörölni. Ezért haladjunk tovább és bátran járjuk végig az utunkat. Íme, mit kell megjegyeznünk ebben a szakaszban. S hogy ez az értelme, az kiderül abból, amit Elihu szűr le belőle, Mert ő ezt mondva tárja elénk: *azt mondtad, mi többet várhatok, mintha vétkeznék? Mi hasznom belőle?* A dolog tehát, amivel Elihu Jóbot korholja az, hogy igazabbá teszi magát Istennél, s hogy haszontalannak gondolja az istenfélelemben járást és a tartózkodást a büntől. Mert he végiggondoljuk: mivé lesz Isten igazságossága? Mondhatni eltöröltetik. Mert Isten igazságossága nem csak abban rejlik, hogy senkinek sem tesz rosszat, hanem abban is, hogy egyenlőséggel kormányozza a világot, és oly módon rendezi el a teremtményeit, hogy ha bízunk Benne, nem fogunk csalódní, s ha jó lelkiismerettel szolgáljuk Őt, biztosan meg lesz azért a jutalmunk. Ezért, ha Isten elhagyná azokat, akik Őt félik, és nem adna nekik jutalmat a mennyben, akkor biztosan megszűnne igazságosnak lenni annak megfelelően, amit az apostol is kijelent a zsidókhoz írott levélben (Zsid6:10). Isten (mondja) nem igazságtalan, semhogy elfeledkeznék a megpróbáltatásaitokról, hogy enyhülést adjon nektek, mert Ő hűséges. Amikor kimondja, hogy Isten nem igazságtalan, akkor megmutatja, hogy az igazságossága elválaszthatatlan a lényétől. Noha tehát megannyi megpróbáltatással teszi próbára az embereket ebben a világban, amikor szilárdan kitartottak az elhívásukban, mégis az Ő ígéretével kell vigasztalódníuk, s ezt érdemes alaposan megjegyezni. Mert sokakat látunk, akik azt képzelik, hogy Isten szundikál a mennyben. De az Ő Istensége nem hiábavaló képzelgés, hanem azokat a dolgokat jelenti, amikről beszéltem a világ kormányzásának és a felette való szuverén uralkodásnak a vonatkozásában: nevezetesen, mivel Ő teremtett mindent, így ember és állat egyaránt, valamint minden más is az Ő kezében és védelmében vannak, s mindennek jó véget kell érníe az övéi kedvéért. S bár a dolgok idelenn rendetlenek, közben Önmaga vonatkozásában semmi sem rendetlen. S noha engedi a dolgokat másképp alakulni, mint ahogyan mi szeretnénk, sőt megannyi zavart is kijelöl, mégis képes utóbb minden dolgot visszaállítani a tökéletes állapotukba. Itt tehát olyasmit látunk, ami Istenre tartozik és az Ő létezésének sajátja. Ezért jegyezzük meg, hogy ha dicsőíteni fogjuk Istent és megadjuk neki az igazságosságának megérdemelt dicséretét, akkor mindenben az Ő kezét és hatalmát kell szemlélnünk, s nem kételkedhetünk abban, hogy jogos okkal teszi, amit csak tesz, még ha nem

is tudjuk, miért cselekszik úgy. Íme, mit kell észben tartanunk. Továbbá, a legtökéletesebb emberek is néha kísértést éreznek kimondani ezt: mi hasznod van abból, ha nem vétkeztél? Amint tegnap utaltam rá, hogy Aszáfot is utólérte ugyanez a kétely és ezt mondta: Bizony, az időmet vesztegettem a kezeim megtisztításával, s csak elvesztegetett munka volt, hogy megtartóztattam magam a mocsoktól és a fertőzéstől. Aszáfot ez kísértette meg, s nincs a kegyesek között senki, aki néha ne rendülne meg az efféle fantazmagóriáktól, amikor a megpróbáltatások fájdalmasan ránehezednek a gyengeségünk miatt, s mert az ördög a hitelenségünkön keresztül támadja úgy a hitünket, hogy a fájó félelemtől sújtva ezekbe a kételyekbe bocsátkozunk. Nos, mit kell hát közben tennünk? Vissza kell vernünk és el kell ítélnünk, de meg is kell utálnunk ezeket, ezt mondván: nyomorult teremtmény, vajon nem szükségszerűen kell telve lenned a hiábavalósággal, amikor fel merészeled borzolni a szöröd Isten ellen: s micsoda gyalázatos cselekedet az? Látjátok tehát, hogyan kell eltaszítanunk magunktól minden gonosz képzelgést, amikkel az ördög a megrontásunkon munkálkodik. Néha azonban oly súlyos a baj, hogy nem vagyunk kellőképpen megerősítve a támadásainak kiállásához, amiképpen az Jóbbal is történt. Mert végül panaszkodni kezdett és ezt mondta: mi ez? Szeretném, ha ott lennék, ahol többé senki emberfia nem gondolhatna rám. Mi módon beszélt Jób? Pogányság, sőt brutalitás azt mondani, hogy bárcsak a síromban lennék. Miért? Mert akkor nem éreznék több nyomorúságot. De akkor hol van a kegyesek reménysége? Mivé lettek a fenyegetések, amiket Isten a gonoszokhoz intéz, miszerint végül majd meg kell éreznünk az Ő félelmetes kezét? Jób olyan brutálissá vált, hogy nem elékezett mindezekre. Ezért nekünk is bizalmatlanoknak kell lennünk az indulatainkkal szemben, hogy elmondhassuk: Micsoda? Egy ilyen tökéletes embert, aki olyan volt, mint egy mennyei angyal, s akit Isten szája konkrétan is megemlít, mint korábban láttuk, mégis úgy elragad a harag, hogy nem képes fontolóra venni, hogy amikor sírba szállunk, ott nem keveredünk zavarosan egymással, hanem Isten elkülöníti a szolgálait az elvetettektől, ezért a lelkeik az Ő felügyelete alá kerülnek és biztonságban vannak. Ha Jób oly messzire került, hogy nem emlékezett erre, akkor vajon mi lesz velünk? Igaz, Jób nem volt hitetlen, aki tagadta volna a feltámadást, és elvetett volna minden tanítást az örök életről. Nem, de mostani megfontoltságot akart, hogy elgondolkozhasson róla: a szükség idején a fegyverzete nem állt mindig készenlétben. Olyan ez, mint amikor valaki elővigyázatlan, s úgy elámul, hogy nem képes kihúzni a kardját, hanem meghátrál és megtántorodik, sőt még meg is sebsül, mert képtelen megvédeni önmagát. Ugyanilyen volt Jób helyzete is. Igaz, hogy volt mind kardja, mind pajzsa, de mégis oly elővigyázatlan volt, hogy az ördög vele szemben némi előnyhöz jutott, mert mondhatni elkezdett visszavonulni (s mint azt korábban megmutattam) nem volt képes felemelni az elméjét a mennybe az Isten által a kegyeseknek megadott reménység szemlélése végett. Ezt látva tanuljunk meg nem bízni önmagunkban, s tudni, hogy akkora törekenység van bennük, amittől végleges vereséget szenvednék és soha többé fel nem állnánk, ha a mi Urunk nem könyörülne rajtunk és nem nyújtaná ki felénk a hatalmas kezét, hogy segítségül hívassuk Őt és teljesen az Ő akaratára hagyatkozhasunk. Látjátok tehát, mit kell valójában megjegyezni ebből a szakaszból. Idővel Elihu hozzáteszi: *én megadom a feleletet a barátaidnak te veled együtt.* Ennek kimondásával megmutatja, hogy amikor az emberek ezen a módon szállnak szembe Istennel, azzal nem érnek el semmit, legyen bármekkora csapatuk és legyenek bármennyire felkészítettek is. Mert Isten képes egyetlen szóval visszaverni őket a zűrzavarba. Jóbnak nem voltak barátai, hanem csak egyedül beszélt az ügyének védelmében, de Elihu ezt akarta mondani: még ha nagy hadsereged van is ezt a vitát támogatandó, és összefogtatok, hogy egyhangúlag vádoljátok és káromoljátok Istent, mindazonáltal az én válaszom elégséges lesz mindegyikötök számára. Itt tehát azt látjuk, mennyire erős Isten igazsága, s mennyire felesleges harcolni ellene. S noha körül vagyunk véve és sok támogatónk van, Istennek mégis mindig győznie kell, így az Ő igazsága mindig sértetlen marad. Amikor kiugattuk a bensőnket ellene, nem leszünk képesek megharapni, ahogyan azt máshol mondja. Jegyezzük meg (azt mondom), mire kell emlékeznünk ebben a szakaszban. Mindenekelőtt

tanuljuk meg, hogy ne legyünk szabadszájúak, amikor Isten ostoroz bennünket, és amikor nem a mi elképzeléseink szerint alakulnak a dolgok. Ne legyünk tehát türelmetlenek a bajainkban, hanem mindig alázkodjunk meg Előtte, igazságosnak ismervén el Őt, akármerre is menjen a világ. Mert ha olyan bátrak leszünk, hogy korlátokat szabunk Neki, attól mi fogunk nagyon összezavarodni és megszégyenülni. Látjátok tehát, miképpen kell mindenkinek megzaboláznia (sőt mondhatni bebörtönöznie) önmagát azért, hogy soha ne zúgolódjon Isten ellen és soha ne káromolja Őt. Továbbá lehet sok társunk, de annak semmi haszna sem lesz. Mert Isten nem engedi Magát legyőzni, még a nagy embertömegektől sem. Hiába gyűlnek össze az emberek a maguk sleppjével, mert valamennyien együtt fogunk csődöt mondani. Ha az egész világ összeszövetkezik is Isten ellen, Ő nem hagyja azt figyelmen kívül, de csak kigúnyolja őket, ahogyan a második zsoltárban van megírva: amikor a Föld királyai együtt tanácskoztak, a nép pedig dühöng, ahogyan csak akar, a felettük álló csak gúnyosan kineveti őket (Zsolt2:1-4).

Látjátok tehát a második dolgot, amit meg kell jegyeznünk: nem szabad jobbnak gondolni a helyzetünket, amikor támogatóink és társaink vannak. Mert Isten el fogja ítélni az egész csapatunkat. Viszont továbbá azt is látjuk, hogy amikor Isten igazsága a mi oldalunkon áll, nem szabad ragaszkodnunk a fenntartásához. De miért? Mert Ő ad majd nekünk szájat és bölcsességet, valamint erőt minden ellenségünk visszaveréséhez. S manapság nagyon nagy szükségünk van arra, hogy efféle bizonyossággal legyünk felfegyverezve, mert látjuk, hogy a evangélium ellenségei milyen dühödten lépnek fel. Mivel nekünk csak egy maroknyi csapatunk van, nekik pedig hatalmas tömegük, s bizonyos értelemben az egész világ egyetért velük abban, hogy a halálunkat akarják, ők azzal hitegetik magukat, hogy a siker az ő oldalukon áll és nincs más, csak diadal közöttük még mielőtt egyetlen csapást is mérnének ránk. Micsoda dolog lenne hát az, ha nem tudnánk arról, ami itt tárl a szemünk elé? Azaz, mivel az igazság a mi oldalunkon áll, közülünk egy is megharcolhat százezerrel, s nem kell félnünk, amikor a pápisták az ergo-jaikkal szállnak velünk szívósan szembe, még ha az ő seregük hatalmas is, mi pedig kevesek vagy semmik vagyunk hozzájuk hasonlítva. Nem, nem, ez ne hozzon zavarba minket. S miért? Mert ez a mondás: *én megadom a feleletet a barátainak te veled együtt* nem kizárólag Elihu személyének íródott meg, hanem a Szentlélek adja nekünk ezt az ígéretet, hogy ne bocsátkozzunk küzdelembe és ne álljunk meg szívósan a végsőkig, mivel tudjuk, hogy a mi ügyünk jó és Isten velünk harcol, mivel az Ő ügyét támogatjuk.

Ezzel a bizonyossággal rendelkezve harcoljunk bátran az ellenségeinkkel, mert nekik végül majd vereséget kell szenvedniük. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk, s miképpen ültethetjük át ezt a szakaszt a gyakorlatba a magunk okulására, különösen manapság, amikor látjuk, hogy az egész világ csatarendbe állt Isten ellen, s az ellenségek tömege oly hatalmas, ami végleg elcsüggeszthetne minket, ha a mi Urunk nem vigasztalna annak kimondásával, hogy van mivel válaszolnunk nekik, még ha soha nem is volt ennyi vitatkozó, amennyi manapság összeszövetkezett. Most pedig térjünk rá Elihu válaszára. *Íme, az egek* (mondja), *nézz fel a legmagasabb mennyboltig*: olyan magasan vannak feletted, hogy soha el nem érheted azokat. Nagyon nyers válasznak tűnt ez, vajon nem volt semmi más érve Isten igazságosságának a megmutatására? De. Ezt a mondást azonban úgy használta, ahogyan kell: ez elegendő azok szájának befogásához, akik káromolják Istent. Mert az egek szemlélésével még egy megfontolásra vezet el minket: a mi jócselekedeteink nincsenek hasznára Istennek és a mi gáztetteink nem ártanak Neki. Hisz mennyivel rosszabb lesz Ő azoktól? Ezt látva nem szabad Őt az embereknek megfelelően felmérni, mert Ő nem bosszúálló, mint az, aki azt mondja, haragszik, ha valaki rosszat tesz neki. De nem is az indulatok vezetnek, mint az embert, aki az elégedettséget keresi és más emberre nézve azt keresi, hogy miféle szolgálatot tehet neki. Isten nem ilyen. Ezért nekünk nem szabad Őt a magunk mérőpálcájával mérni, vagy bármi testiséget képzelni el Őbenne. Mert maguk az egek, amik a lábai alatt vannak, mutatják meg, hogy Ő nem olyan, mint mi, s nem is keveredik sehogy velünk, hogy lenne benne bármi is a mi

természetünkből. Ezért látjuk, hogy ez az érv (ahol elhangzik, hogy *Íme az eget és nézz fel a fejed fölé*) elégséges mindazok leveréséhez, akik fel mernek emelkedni Isten ellen.

Most azonban ki kell bontanunk mindazt, ami egyesével következik, a jobb megértés kedvéért. Amikor Elihu azt mondja: *ha jót teszel, mi haszna van abból Istennek?* azzal megmutatja, hogy Isten nincs hozzánk kötve. Jegyezzük ezt meg elsőnek. A második az, hogy Ő nem beképzelt, mint az emberek: ha bármi jót tesznek velük, megindulnak attól, mert érzékiek, de Isten nem ilyen, mi soha nem tudunk neki barátságot vagy kegyet mutatni. Ő tehát nem olyan, mint mi. Ami pedig az első dolgot illeti, miszerint Isten semmiképpen sem kötődik hozzánk, akármit is teszünk, az nagyon is igaz. Mindazonáltal látjuk, milyen gőgöseké válnak az emberek, mégpedig ok vagy alkalom nélkül, s szeretnék elhitetni Istennel, hogy tartozik nekik, holott nem képesek semmi sem Hozzá vinni. S ez a babonáság ártalmas farkát húzza maga után. Miért munkálkodnak manapság a pápisták oly sokat ezeken a ceremóniákon és haszontalanságokon? Azért, mert azt hiszik, hogy Istennek valamekkora haszna származik belőlük, amikor megannyi limlomot készítenek és fecsegye ide-oda hurcolásszák azokat. Azt hiszik, szép munkát végeztek, amikor a templomi kacatjaik jól felékesítettek, s amikor alaposan feldíszítették és megmosták a babáikat, mintha valaki nagy bankettet adna és feldíszítené a házat, beterítve azt náddal és más egyéb dolgokkal. A pápisták (azt mondom) azt feltételezik, hogy Isten örömét leli ezekben a szép játékokban, és gyönyörködik azokban. De nem szabad azt képzelnünk, hogy vihetünk bármit is Istennek. S ezért mondja a tizenhatodik zsoltárban: Uram, az én jószágom nem érhet el Téged (Zsolt16:2). Hogyan hát? De tisztellem a szentjeidet, akik a Földön vannak. Mivel Istennek nem adhatunk jótéteményt, ezért a felebarátainkat ajánlja nekünk: s amikor jót teszünk a szükségben levőkkel, barátságosan és becsületesen élünk az emberek között, s igyekszünk hűségesen tevékenykedni ott, ahol segíthetünk és támogathatunk másokat, Isten ezeket áldozatokként fogadja el. Emlékezzünk hát erre a tanításra, amelyben elhangzik, hogy semmit sem vihetünk Istenhez. Mert ez a bennünk rejlő gőg mérséklésére szolgál azzal a céllal, hogy ne gondoljuk, Isten bármiben is a lekötelezettünk, továbbá ne vezessen mindet ostoba babonáságokba, hogy ide-oda futkossunk és megannyi értéktelen dolgot csináljunk, mintha Isten az örömét lelné azokban. De miért? Mert semmit sem tudunk Hozzá vinni. Ezt a tanítást azonban Elihu mostani szándékára is kell vonatkoztatnunk, ami nem más, mint annak megmutatása, hogy Isten nem olyan, mint a halandók, akik megindulnak és meghatódnak. S miért? Mert egymás segítségére van szükségük, és nem gyűjthetnek világosságot mások erejével.

Látjátok tehát az okot, amiért ide-oda mozgatnak és rángatnak minket. De semmi efféle időskori szenilitást nem feltételezhetünk Istenről, mert Ő nem hozzánk hasonlóan viselkedik, s mi sem tudunk neki tenni semmi jót. Viszont az is elhangzik, hogy ha vétkezünk, azzal nem vagyunk képesek ártani Neki. Igaz, hogy amikor megsértjük Istent, akkor kétségbe vonjuk (amennyire csak tőlünk telik) az Ő igazságosságát, s ezáltal nagyon rosszul bánunk Vele. Ezért amikor vétkezünk, nem kevésbé vagyunk korholásra méltók, mint ha Isten fenségét vontuk volna kétségbe. Tudjuk, mi az igazságosság szabálya, amit megparancsol nekünk, s amikor szembeszállunk azzal, az olyan, mintha akadályoznánk Őt az uralkodásban, letaszítanánk a trónjáról, lábbal taposnánk. Mindezekben vétkesek az emberek, de Isten önmagában mégsem növelhető vagy csökkenhető ezáltal. Ezért jegyezzük meg jól: ha vétkezünk, azzal nem ártunk Istennek. mindazonáltal, az istenkáromlókat illetően igaz, hogy amikor kiköpik a mérgüket, azzal elhomályosítják az Ő dicsőségét, ahogyan elhangzik, hogy az Ő nevére gonoszul szólunk és a dicsőségét kisebbítjük, amikor nem ismerjük el jónak, igaznak és bölcsnek az emberek előtti megvallással. S ezzel az uralkodása is lecsökken, de csak a magunk vonatkozásában, ám az Övében nem. Közben azonban mit teszünk, ha vétkezünk? Akármennyit is vétkeztünk, azzal semmi bosszúságot nem tudunk Neki okozni. Lőjön felfelé a világ legjobb íjásza, s nézze meg, hogy le tudja-e lőni az eget? Amikor már minden lehetségest megtettünk, eljutunk Istenhez? Képesek vagyunk Őt bármivel megérinteni? Biztosan nem. Viszont mindaz, amit feldobunk, a

saját fejünkre hull vissza. Ha rálövök valakire és eltalálom, azzal megsebesítem, de nem tudom eltalálni Istent, ahogyan azt az imént mondtam. Hajigálhatunk felfelé köveket, s lövöldözhetünk íjjal és pisztollyal, de Isten mindig kívül lesz a lövéseink lőtávolságán. Igaz, mint mondtam, sokat ugathatunk, de soha nem haraphatunk. Mikor az emberek felfelé lövöldöznek, meddig jutnak el azok? Feljutnak az egek fölé? Nem, hanem visszahullanak a fejükre. Ezért az emberek csak a maguk zűrzavarát okozva szállnak szembe Istennel.

Láttok hát egy szövegrészt, amit érdemes alaposan megjegyezni. Ebben mutatja ki Elihu, hogy ha rosszat teszünk, azzal egyáltalában nem vagyunk képesek Istennek ártani. Ebből tehát kettős tanítást kell merítenünk. Az egyik, hogy Isten páratlan és végtelen jóságot mutat irántunk azzal, ha tetszik Neki elfogadni a szolgálatunkat, noha semmi haszna nem származik abból, s egyáltalán nem érinti Őt az meg. Jegyezzük ezt meg. S ezt egy szóban kell megérteni. Mivel azonban léteznek tudatlanok is, ezért ezt teljesebben is ki kell jelenteni. Látjuk tehát, hogy Isten elvethet minket anélkül, hogy bárkinek közlünk számot adna róla. S miért? Mert (mint említettem) ha az egész világ szedi is össze minden erőfeszítését, akkor sem lesz képes semmi olyat tenni, ami hasznára válna a mi Istenünknek. De Ő mégis azt mondja nekünk, hogy ha igyekszünk jót tenni és a parancsolataiban járunk, akkor a cselekedeteink elfogadható áldozatok a számára. Nos, vajon nem páratlan vigasztalás Tőle, amikor azt mondja: elfogadom a cselekedeteidet, s bár ezek nem méltók előttem a megbecsülésre, én mégis érdemeseknek tekintem azokat és úgy kötődök hozzád, mintha az adósod lennének ezekért? Nem szuverén jóság, amikor Isten ezt Magától megteszi? Tanuljuk hát meg magasztalni a mi Istenünk jóságát, amiért elfogadja a tetteinket, bár azok nem érdemlik ezt meg, s Őt a Maga részéről semmiben sem teszik lekötöztetetté. S szolgáljon az a bátorításunkra is, amikor látjuk, hogy Isten elfogadja a kezünkől a teljesen érdemtelen dolgokat is, s a cselekedeteinket mondhatni feljegyzi a könyveiben, pedig azok csak az Ő jósága miatt elfogadhatók a számára. S könyörgöm, ez vajon nem a mi Istenünk felbecsülhetetlen jósága, olyan, aminek ámulatba kell ejtenie minket, ha rágondolunk? Látjuk, mennyire kegyesnek mutatkozik irántunk. Viszont végig kell gondolnunk az itt leszögezett másik dolgot is, nevezetesen, hogy *akármennyi rosszat is teszünk, azzal nem árthatunk a mi Istenünknek.*

Vegyük hát biztosra, hogy Isten nem a bűneink miatt büntet, azért, mert neheztel ránk, vagy mert bosszút akar állni rajtunk, ahogyan az ember teszi, amikor megsértik. Mert ha valakinek rosszat tesznek, s a személyében megsértik, vagy a javaiban okoznak kárt, az illető igyekszik majd bosszút állni. Isten (azt mondom) nem indul meg efféle megfontolásoktól. Akkor hát miért fenyeget minket? Azért, mert nem akarja, hogy elpusztuljunk: kimutatja a jólétünk iránti atyai törődését. Közben valóban megbüntet, s ezzel mutatja ki az igazságosságát. Mert ebben az esetben nem kell törvényre menni Vele, mintha valami privát ügye lenne velünk, hanem igazságos Bíróként büntet annak megfelelően, amit a hivatala és a természete diktál. Látva tehát, hogy a mi Istenünk ennek megfelelően jár el, mi mást kellene tennünk, mint elgondolkodni az atyai szeretetén, amikor büntet minket? Mert közben visszahúz a kárhozát útjáról, amelyen haladunk. Ezért amikor érezzük a kezét, legyen az bármennyire goromba, mindig gondoljunk arra, hogy Ő igazságosnak mutatkozik. Mi mást kell hát tenni, mint Benne bízni, s ezzel vigasztalódni, közben pedig kérni Őt, hogy könyörüljön rajtunk, s még ha meg is sértettük Őt, akkor is bocsásson meg és fogadjon a kegyelmébe? Legyünk hát teljesen elhatározottak és biztosak abban, hogy Isten nem táplál majd olyan haragot velünk szemben, mint amilyet a gőgös és előkelő emberek. Mivel azonban Ő a forrása minden jóságnak és könyörületnek, ha Hozzá jövünk, meg fogja velünk éreztetni, mennyire könyörületes akar lenni hozzánk. S bár néha megostoroz, tán még gorombábban is, mint a világ, mégis észrevételi majd velünk, hogy ezt a mi javunkra teszi, hogy ne pusztuljunk el. S olyan rövidre fogja a zabláinkat, hogy megalázkodjunk és meghajoljunk az Ő hatalmas keze és büntetései alatt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy ezeket éreztesse velünk az eddigieknél jobban, hogy nagyobb türelemmel járjuk

utunkat ennek a világnak a nyomorúságai és megpróbáltatásai közepette, s ezzel együtt tanuljuk meg az igazságosság tökéletességét keresni, hogy soha bele ne fáradjunk a tanulásba az Ő iskolájában és tovább haladhassunk az üdvösség útján, míg véget nem ér utunk, amikor minden testi gyengeségtől mentesülve felöltözhethünk az Ő örök dicsőségébe. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a bűn nyomorult rabszolgaságából stb.

Százharminchetedik prédikáció, ami a második a harmincötödik fejezetről

Jób35:8-11

8. Az olyan embernek árt a te gonoszságod, mint te vagy, és igazságod az ilyen ember fiának használ.

9. A sok erőszak miatt kiáltoznak; jajgatnak a hatalmasok karja miatt;

10. De egy sem mondja: Hol van Isten, az én teremtőm, a ki hálaénekre indít éjszaka;

11. A ki többre tanít minket a mezei vadaknál, és bölcsebbekké tesz az ég madarainál?

A tegnap elhangzottak zárásképpen végig kell gondolnunk azt, amit Elihu itt pár szóban jelent ki: tudniillik, hogy *a gazzetteink érintik az embereket, de nem Istent, s hasonlóképpen a mi igazságosságunkat is* azért, hogy Isten lobbanékonyan igyekszik bosszút állni, amikor megsértették, vagy hogy a lekötelezettünké válik, mintha a szolgálatunk bármi jót tenne Neki. Aztán ne gondoljuk, hogy Isten olyan, mint mi, s ne is mérjük Őt fel a magunk értelmével. Igaz, hogy a saját jóakaratából alacsonyodott le, hisz mi más módon szól hozzánk, mint emberek módjára? De ez nem jelentheti az Ő fenségének csorbítását. Vajon Isten meg kell vetni azért, mert tetszett Neki az Ő végtelen jóságából engedni az emberek kezdetlegességének? Nem. Sőt inkább azt érdemli, hogy még inkább felmagasztaljuk. Akkor nagyon rossz és súlyos sértés volna átalakítani Őt azért, mert alkalmazkodik a hajlékonyságunkhoz, és azt hinni, hogy haragszik, mert az emberek felbőszítették őt, vagy azt gondolni, hogy Neki viszonzást kell nyújtania az embereknek, mintha tartozna nekik – ez, azt mondom, az Ő fenségének eltörlését jelentené, mert Ő nem közölünk való. Adjuk hát meg az embereknek, ami megilleti őket, de ami Őt illeti, tisztelnünk kell az Ő felfoghatatlan nagyságát. Látjátok tehát, mit kell leszűrünk ebből az első versből. S most annyit kell még meglátnunk, hogy miképpen igazságos Isten és kormányozza a világot egyenlőségben, miközben a dolgok rendetlenek. Mert a gonoszok minden céljukat eléri, elnyomnak, fosztogatnak, rabolnak, Isten pedig szemet huny és látszólag nem törődik vele. Hogyan van hát az, hogy Istené a világ vezetése és Ő minden helyesen rendez el, de az emberek mégis hatalmas bajokat és égbekiáltó egyenlőtlenségeket látnak helyrehozatal nélkül? Elihu tehát mindent belefoglal és megmutatja, hogy nem szabad csodálkoznunk, ha Isten annyira türelmes és hagyja a dolgokat rossz útra térni, s nem gondoskodik azokról azonnal, amint segítségül hívjuk. Mert nem szívből tesszük azt. Akkor, ha Isten engedi az embereket bajba kerülni, azt joggal teszi, mert nem térnek vissza Hozzá olyan imádsággal és hálaadással, amilyennek kellene. Mindazonáltal várnunk kell az Ő ráérő idejére és bár késlelteti az igazságszolgáltatását, s látszólag nem indítja el olyan gyorsan, ahogyan kellene, nekünk mégis türelemmel kell várakoznunk, s tisztességet kell Neki tennünk azzal, hogy bízunk Benne, még ha mondhatni rejtve is marad előlünk. Ez (azt mondom) az első dolog, amit le kell itt szögeznünk. De Elihu mindenekelőtt azt jelenti ki, hogy az emberek nem méltók arra, hogy Isten támogassa őket a szükségükben. S miért? Ha el vannak nyomva, azaz valami kárt okoztak vagy rosszat tettek nekik, igaz, hogy felkiáltanak és dühöngenek, s képesek ügyesen siránkozni a helyzetükön, de soha nem menekülnek Istenhez. Az ember hallja a bajba kerültek sikolyát és ordítását, de mindennek ellenére Isten nem hallgatja meg őket, pedig az Ő hivatala azok megmentése, akiket igazságtalanul nyomnak el. S teszi ezt azért, mert nem néznek Rá, és nem is fordulnak Őfelé, hanem csak rendetlenül panaszkodnak. Nem kell hát Istennek otthagyni őket a saját akaratosságukban? S mi más lenne ennek az orvossága, mint annak ismerete, hogy Isten nem hiába tart igényt erre a titulusra, miszerint megtámogatja az

elnyomottakat, ezért járuljunk közvetlenül Hozzá. De ha nem tesszük, és ezért a kiabálásunk céltalan, mert megérdemljük, hogy megrendüljünk a kezétől, Ő pedig csukja be a szemeit és ne törődjön a megsegítésünkkel. S miért? Mert nem keressük Őt. Meg van írva: keresetek és találtok (Mt9:7, Lk11:9), de mi teljesen más utat járunk. Látjátok tehát, mi az, amit nagyon érdemes megjegyezni. Mert az botránykő, ami nagyon fájdalmasan zavar minket, amikor látjuk, hogy az emberek ezen a módon sorvadoznak, s nem látszik könyörölni rajtuk, amikor a nyomorúságuk a szélsőségességig fokozódik. Mert ebből arra következtetünk, hogy nem törődik a sérelmeinkkel, hanem oly messzire vonult vissza tőlünk, hogy nem törődik a gondoskodással a szükségleteinkről. Közben pedig nem gondolunk arra, hogy nagyon rászolgálunk arra, hogy híjával legyünk az Ő segítségének, mert nem járulunk egyenesen Hozzá. S valóban, manapság a zűrzavar oly nagy és borzasztó a világban, hogy reszketés nélkül rágondolni sem tudunk. Nézzétek meg a háborúkat, melyek oly sok helyen folytatódnak: egész országokat láttok lepusztulni, a szegény nép azt sem tudja, mitévő legyen, a házaik elégnak, s a javaikat teljesen elrabolják. Emiatt a nép olyan szenvedésre jut, hogy jobb lenne nekik, ha azonnal elvágnák a torkukat, semmin sorvadozni úgy, ahogyan sorvadoznak. De mindennek ellenére sem tekintenek Istenre. Ha valaki eljut idegen országokba, sok panaszt fog hallani, s emiatt nem kell messzire mennie: mert ott, ahol az adók és a terhek magasak, vagy ahol a katonánk vízőzönként áradnak szét, ott nincs ember, aki ne siránkozna, mert a keserűség a csontjaiig hatol. De változtat mindezen a világ? Valódi alázattal keresi Istent és mondja ezt: ó jaj, Uram, a bűneink miatt bánsz velünk ennyire gorombán, s nekünk el kellene gondolkodnunk ezen, de nincs más bennünk, csak gőg, lenézés és lázadás Ellened?

Ezért Uram, te a mi urunknak mutatkoztál: most pedig mutass kegyet is, hogy Atyánknak érezhessünk, s végtére támogass minket. Beszél így a világ? Jaj, de messze van ettől, az emberek inkább a zablát harapdálják, s közben semmit sem gondolnak Istennel. Ez vajon nem annak a tanúsítványa, hogy Ő nem tűri a kegyelmének ilyesfajta megvetését? Mert ahogyan bizonyítja az igazságát azoknak, akik keresik Őt és könyörögnek Neki, s ezzel kimutatja, hogy az ígérete, mely szerint könyörületes lesz az Őt keresőkhöz, s nem okoz csalódást nekik a bizakodásukban és a reménykedésükben, s ahogyan meg is erősíti az igazságát, s hűségesnek és megbízhatónak mutatkozik, megsegítve az Őt segítségül hívókat, viszont úgy engedi megrothadni azokat, akik nem keresik Őt, s engedi elhagyatottá válni és lepusztulni őket az idő múlásával. Ezért nem is látszik, hogy törődne velük, vagy volna bármi gondja a szükségleteikre, s ezzel igazságosnak mutatkozik, mert megbünteti a bennük rejlő hanyagságot, vagy inkább gőgöt, amiért megvetették a kegyelmét, amit oly barátságosan kínált fel nekik.

Igaz, hogy Isten néha nem azonnal segíti meg azokat, akik igazságban keresik Őt, de ez nem állandóan van így. S ha megtörténik, Ő akkor is igazságos, nekünk nem szabad Őt a mi tetszésünkhöz kötni. Ezért bár Isten késlekedhet a szolgálai támogatásával még akkor is, amikor szívből hívják Őt segítségül, mégsem hagyja el őket soha. Mindent összevetve, a dolog, amiről Elihu értekezik, nagyon általános a Szentírás közönséges beszédmódja szerint. Mert amikor belekezd bármiféle tanításba, azt annak megmutatása végett teszi, ami a leggyakrabban látható. Látjuk tehát, mire következtethetünk. Amikor végiggondoltuk, milyen a világ, rájövünk, hogy azok, akik bántalmazást és zaklatást szenvedtek el, sirathatják ugyan a nyomorúságaikat, de a kiáltásuk nem Istenhez irányul. Olyan az, mint az állati üvöltés: kiengedhetik a sikolyaikat a levegőbe, de nem nyújtják a szívüket Istennek, s nem vetik rá a gondjaikat és a bánatukat úgy, ahogyan Ő parancsolja (Zsolt62:9, 1Pt5:7), s ez az oka annak, amiért nem mutatkozik kegyesnek irántunk. Nekünk nem szabad Őt kegyetlenséggel vagy igazságtalansággal vádolnunk, s azt sem szabad képzelnünk, hogy rosszat tesz az embereknek, mert látjuk, hogy méltók a rájuk kiszabott büntetésre és a hitetlenségük bérére, mert nem a nekik adott ígéretekre támaszkodtak, s nem indultak meg önmagukban arra, hogy Istenhez forduljanak úgy, ahogyan kellene. ha pedig azt mondanák, hogy az emberek igenis segítségül hívják Istent (mert időnként

elhangzanak imádságok), Elihu kimutatja, hogy mindez semmi. S miért? Mert *nem mondják: hol van Isten, Aki engem alkotott? Aki hálaénekekre indít éjjel? Aki többre oktat minket, mint az állatokat, és többre tanít minket, mint az ég madarait?*

Ez (mint az imént is említettem) válaszul szolgál arra, amivel előhozakodhatnak: tudniillik, hogy a nyomorult emberek igenis segítségül híják Istent, amikor ostromoztatnak. Igen, mondja Elihu, de ez színleg történik, épp ezért hiábavaló. Mivel az imák a világ legnagyobb részén nem másból, mint képmutatásból fakadnak, ezért Isten nem hallgatja meg azokat. Így az ok, ami Elihu itt leszögezi, hogy nem járulnak Istenhez, mint Alkotójukhoz, Aki megformálta őket, sem pedig mint az emberek Vigasztalójához, sem pedig a olyasvalakihez, aki annyi jótéteményben részesíti őket, hogy magasztalniuk kell a kegyelmét, bármilyen nyomorúságot viselnek is el. Akkor, ha nem fogadjuk el Istent olyannak, mint amilyennek irántunk mutatkozik, s nem becsüljük a kegyelmi ajándékait sem, amiket az Ő kezéből kaptunk: azt mondom, ha nem így gondolkodva járulunk Hozzá, akkor nincs más bennünk, csak színlelés és hamisság, ezért ne csodálkozzunk, ha Ő becsapja a kaput előttünk és látszólag meg se hallja a kéréseinket. Íme a szakasz, amit agyon érdemes megjegyezni. Mert látjátok, hogy manapság a pápisták körmeneteket rendeznek, amikor Isten rájuk helyezi a kezét. Igaz, hogy Istenhez fordulnak, ha bármi járvány, éhség vagy más megpróbáltatás üti fel a fejét, de a pogányok is megteszik ugyanezt. De mi történik, Vajon igaz és jószándékú szívvel hívják Őt segítségül? Ó jaj, nagyon messze vannak attól: mindaz, amit tesznek pusztá ceremóniák.

S ennek bizonyítására jegyezzük meg jól, hogy az emberek nem kereshetik helyesen Istent, csak ha olyannak ismerik Őt, amilyennek tapasztalati úton kell megérezniük. Legelőször is, amikor segítségül hívjuk Istent, emlékeznünk kell arra, hogy Ő a mi Alkotónk, s mi a kezében vagyunk. De most vizsgáljuk meg azokat, akik látszólag imádkoznak. Ha az ember átkutatja a szívüket, vajon azt találja, hogy képesek kimondani: látva, hogy az én Istenem kedvezett nekem, én a kezében vagyok, s Őrá tartozik kormányozni engem az életben, s gondoskodni minden szükségletemről, ezért mindent Neki köszönhetek, ezért engednem kell, hogy az Ő keze kormányozzon engem a jótetszése szerint? Talál az ember száz közül egyet is, aki így gondolkodik és ezt őszinte szívvel mondja, hogy úgy adjon tiszteletet Istennek, mint az Alkotójának? Szájjal kellőképpen megvallják: bizony (mondják) Ő alkotott minket, s Ő adott nekünk életet. De közben minden megvallásuk ellenére nincsenek teljesen meggyőződve erről, pontosan az ellenkezője van velük.

Ezért nincs imádság, ami méltó lenne az Ő nevét hordozni, amikor az emberek annyira brutálisak, hogy nem ismerik el Isten olyannak, mint amilyennek mutatkozik irántuk. A dolog azonban nemcsak abban áll, hogy Istent az Alkotónknak ismerjük el, hanem ezzel együtt meg kell becsülnünk azokat a kegyelmi ajándékokat is, amiket kész nekünk adni aszerint, ahogyan ebben a szakaszban elhangzik: *hálaénekekre indít éjszaka*. Egyesek ezt ekképpen magyarázzák: ahogyan a madarak felvidítanak minket az énekükkel, úgy kell ezt Isten jóságának is tulajdonítani, s az emberek a hálátlanságukat mutatják ki, ha nem fogadják el. Mások úgy veszik, hogy Isten vigasztal meg minket a csillagok ragyogtatásával, s ezzel ad nekünk alkalmat a jóságának meglátására. Mert bár lemegy a Nap és elborít minket a sötétség, Isten mégis megvilágít minket ezekkel, mint gyertyákkal, mintha valaki azt mondaná: az Ő fensége nincs kioltva és nincs is teljesen elrejtve előlünk. De az efféle magyarázatok nagyon erőltetettek. Ezért nekünk egyszerűen csak úgy kell tekinteni, hogy Isten még abban az időben is hálaénekekre indít, amikor az emberek alszanak. Mert az éjszaka úgy látszik, mintha mindent megölne. Amikor lement a Nap, s minden csendes és nyugodt, az egyfajta halálnak tűnik, s Isten úgy tart minket abban, mintha a sírban tartana bezárva. Ha Elihu napközben beszélt volna az énekekről, az nem lett volna Isten kegyelmének oly nagy magasztalása, mert nappal az emberek végzik a munkájukat, a vidámságuk megmutatkozik, s az értelmük is ébren van. Ezért nem lett volna oly kiváló dolog azt mondani, hogy Isten hálaénekekre indít nappal, mint akkor, amikor ezt éjszaka teszi meg. De Isten páratlan jósága az, amikor mi mondhatni egyfajta holtak

vagyunk, a lelkünk elnyomva és semmi elevenség sincs bennünk de Isten mégis hálaénekre indít. Mert amikor az emberek felébrednek éjjel, van okuk örvendezni, megérezve, hogy Isten vette őket a védelmébe. Fontolóra kellene venniük, hogy nem folytathatják alvás nélkül, de Isten közben vigyáz rájuk. Ezért örvendezniük kell emiatt és ezt kell mondaniuk: Ó jaj, Uram, nem vagyok képes segítségül hívni Téged, amíg alszom: íme, olyan vagyok, mint egy fatuskó, de Te mégis megtartasz engem, s közben a te jóságod folytán veszek levegőt. S ez az alvás olyannyira táplál és felüdít engem, hogy új erőre kapok tőle anélkül, hogy érezném ezt. Nos, amikor az emberek végiggondolják ezeket a dolgokat, akkor vajon nincs okuk örvendezni, és ezt mondani: jaj Istenem, Te Atyának mutatkozol irántam, pedig és nem is kereslek Téged, sőt, semmit sem érzek, hanem olyan vagyok, mint egy halott teremtmény? Ezt látva vajon nem sokkal valószínűbb, hogy Te még közelebb jössz hozzá, amikor Rád bízom magam és segítségül hívlak? De bárhogyan is legyen, akár alszom, akár ébren vagyok, mindig a Te kezeden leszek biztonságban. Amikor az embereknek efféle gondolataik támadnak, az vajon nem hálaének Istennek? Látjuk tehát, mire törekszik Elihu: nevezetesen, a lesújtottakban gyakran nincs igazság, amikor színlelik az imádkozást Istenhez. S miért? Mert illik egybegyűjtenünk Isten jótéteményeit és felidézni a jót, amit vég nélkül vagy szüntelenül tett velünk, hogy ez felvidítson minket. De olyan lusták vagyunk, hogy látni is szánalom, s elkezdünk vitatkozni, miképpen mehetünk Istenhez, milyen eszközzel járulhatunk Hozzá, és törődik-e velünk, vagy sem. Látjátok tehát, hogy a dolog, amit meg kell tennünk az, hogy fel kell vidítanunk az elménket azzal a nagyszámú jótéteménnyel, amiket Ő adott nekünk, s amit máig nem szűnt meg megosztani velünk napról napra. Mert először is, ez szolgál a megerősítésünkre oly módon, hogy ne kételkedjünk azzal a bizalommal Hozzá járulni, hogy meghallgat minket. Továbbá, ettől majd hálaadással fogunk Őhöz járulni, míg azok, akik nem ízlelték meg a jóságát és a jótéteményeket, amiket a kezéből kaptak, zúgolódnak Ellene és panaszkodnak Rá. Ezért amikor alaposan mérlegeltük a nekünk itt mondottakat, akkor kétségtelenül tűzbe jövünk az Ő keresésére és ennek kimondására: Íme, Istenem, te oly sok jó dolgot adtál nekem, hogy az elégséges az elbűvölésemhez, ha azokra gondolok. Ezért látva, hogy oly nagylelkűnek mutatkoztál irántam, vajon nem kell türelmesnek lennem és a neved áldanom, még mikor ostromozol is engem? De az emberek semmi effélét nem tesznek: megfélemlenek Isten jótéteményeiről, megtapossák azokat, így nem hívják Őt segítségül igazán és buzgón. A dolog tehát, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból, ahol Elihu az éjszakai hálaénekekről beszél az, hogy Isten soha nem szűnik meg jót tenni nekünk, mert abban az időben, ami a leginkább holtnak tűnik, s amikor az ember azt mondaná, hogy Maga Isten is rejtve van, ezért nem úgy tűnik, hogy folytatni akarja a kegyességét irántunk a továbbiakban: akkor sem szűnik meg alkalmat adni a jóságának magasztalására. Ezt látva sokkal jobban kell vágyakoznunk Őhöz menni, mint az eddigiekben. Ezután Elihu hozzáteszi azt az egyetemes jótéteményt, amit Isten minden emberre ráruházott. Igaz, hogy minden embernek a maga részéről észben kell tartania Isten jótéteményeit, mivel közöttünk senki sincs, aki nem lenne rendkívüli mértékben Isten lekötöztetve a neki juttatott nagy jótétemények miatt. Ha tudni szeretném, hogy Isten jó és nagylelkű, akkor nem kell azt néznom, mit tett meg Ő mindenkinek válogatás nélkül, hanem csak önmagamra kell szállnom, és fontolóra kell vennem az életem egész menetét, s meg kell jegyeznem a jótéteményeket, amiket én kaptam Isten kezéből. Így hát leszek annyira elbűvölve a világ felett ahhoz, hogy azt mondjam: Uram, ha el is kezdeném felfogni a jóságot, az olyan mély szakadék, hogy soha nem lennék képes az áthidalni. Mert ha csak egy kis részét veszem a jeleknek és a nyilvánvalóságnak, amiket Te adtál nekem, íme, máris az értelmem határára érek, ezért hogyan tudnám én ezt megtenni? Íme miképpen kellene minden embernek a maga részéről megjegyezni azokat az egyéni jótéteményeket, amiket ő kapott Istentől. Mindazonáltal, ha csak az emberek közös és általános dolgaira gondolunk, annak is elegendőnek kellene lenni Isten magasztalásához, mégpedig oly módon, hogy amikor imádkozni kezdünk Hozzá, hogy szabadítson meg a bajainktól, azzal együtt örvendezni és

dicsérni kellene Őt, amiért oly jó Atyának mutatkozik irántunk. De mi történik? Nem tesszük ezt meg. S ezzel mutatjuk ki a hálátlan és rosszindulatú elménket, s ha ezt nem vesszük észre, akkor nyilvánvaló, hogy nincs bennünk más, csak képmutatás.

Valójában ez az, amit Elihu itt mondani akart. S a szavaik ezek: *Isten az, Aki többre tanít minket, mint az állatokat, s Aki több értelmet ad nekünk, mint az ég madarainak.* Itt összehasonlítást tesz az emberek és az állatok között. Mert ha az ég és a föld tudnának beszélni, akkor biztos, hogy dicsérnék Istent, még ha nincs is értelmük, s nem emelkedtek arra a méltóságra, ahol mi vagyunk. De miért? Nagy tisztesség, amit Isten tett nekik azzal, hogy a keze munkáit alkotják, azaz az Ő teremtményei. Nos, ha Isten megtisztelte az eget és a földet, s az értelemmel nem rendelkező teremtményeket azzal, amikor kegyeskedett megteremteni őket, mit tett vajon az embernek, akinek ekkora értelmet adott? Ez az oka annak, amiért Elihu itt az állatokkal hasonlít össze minket. Mert miért van az, hogy Isten nem szamaraknak vagy ökröknek teremtett minket? Mert a világ legnemesebb és legkiválóbb embere sem mondhatja, hogy én alkottam magamat, vagy az én akaratom volt, hogy ilyenné legyek. Mert Isten alkothatta volna kutyának vagy disznónak is akkor, amikor embernek alkotta. Akkor hát nem szabad önmagunkban keresni annak az alapját, miért teremtett minket Isten értelmes teremtményeknek, hanem dicsérnünk kell a jóságát irántunk, különösen mikor látjuk, mennyire megtisztelt bennünket azzal, amikor nemcsak a teremtményeinek sorába állított be, hanem még az oktan állatok fölé is emelt értelmet és józan ész adva nekünk, amit nem tett meg más földi teremtményekkel.

S ez az, amit szent János evangéliumának első fejezetében olvasunk (Jn1:3-4), nevezetesen, hogy mindennek Istentől van az élete, s ez az élet mindig az Ő örök Ígésében foglaltatott benne. De van egy élet, ami a világosságban van, s ez az élet az emberekért van. Ezért mondja, hogy az emberek élete benne volt, tudniillik a világosságban. Szent János megmutatja, hogy nem állati mozgatóerő hajt az evésre és az ivásra, hanem van megítélésünk. Azaz, Isten adott értelmet a jó és a rossz felismerésére, sőt, az örök élet felfogásához és annak megértéséhez, hogy csak egyetlen egy Isten létezik, Akit Atyánkként kell tisztelnünk. Mivel tehát Isten így megvilágosította az embereket, ezért sokkal nagyobb és erősebb kötődéssel kapcsolódunk Hozzá, mintha csak a teremtményeivé tett volna minket. Mert ha csak annyi történt volna, hogy Isten megteremtett minket a tulajdon kezével, akkor is illene hálát adni Neki. De látva, hogy tetszett Neki különbséget tenni közöttünk és az oktan állatok között, s olyan nemes és kiváló életet adni nekünk, amilyet látunk, vajon nem mondhatjuk joggal: Uram, mik voltunk? De Neked mindazonáltal tetszett bevenni minket a gyermekeidnek sorába, s megadni nekünk a Te jeledet. S honnan származik ez a számunkra? Találhatunk bármit önmagunkban, amire azt mondhatnánk: ez indított Téged erre, vagy a mi érdemes mivoltunk vett Téged rá? Nem, hanem minden a Te pusztá jóságodból származik. Mos, amikor látjuk, mit tartalmaz ez a szakasz, nevezetesen, hogy bőven van okunk Istent dicsérni, még ha nem is lenne más, csak az egyetemes jótétemény, ami kiterjed az egész emberiségre, tudniillik, hogy értelmet és józanságot adott nekünk az oktan állatokkal ellentétben. Mindazonáltal igaz, hogy az értelem, amit Isten az első embernek adott, mostanra nagyon fájdalmasan megromlott. Mert a magunk természetében olyannyira romlottak vagyunk, hogy Isten egyetlen dolgát sem vagyunk képesek megítélni: nyomorult vakok vagyunk, akikben nincs más, csak hiábavalóság, s a vágyaink úgy elragadnak minket, hogy sem tartózkodás, sem mértékletesség nincs bennünk. Ugyanis (ami még rosszabb), ha összevetjük magunkat az oktan állatokkal, több épség van egy lóban vagy egy ökrben, mint egy emberben. Mert a ló, aminek nincs értelme, megtartja, amit parancsoltak neki, de ami az embert illeti, ő úgy megrészegetett, hogy a józan ész, amivel rendelkezett, rosszindulattá változott, s helyett, hogy tisztelné az Istent a kapott jótéteményekért, gőgösség és a végtelenségig Ellene lázadóvá vált. Továbbá azt is látjuk, hogy az értelem, amivel úgy véljük, rendelkezünk, nem egyéb, mint teljes brutalitás. Mert amikor elkezdünk Istenről gondolkodni, vajon nem látjuk, miképpen bonyolódtak bele az emberek a babonáikba? Mi más

tud megfoganni az emberben Istenről, mint teljes hiábavalóság, ahogyan a Szentírás megmutatja? Akkor, ha az embereket annyira elkápráztatja az, amikor Istenről gondolkodnak, hogy babonákat halmoznak fel, amikor Őt akarják szolgálni, hol van és értelem és a józanság, amit Elihu annyira magasztal? Igaz (mint említettem), hogy minden világosság, amit a természettől van meg bennünk, sötétséggé vált a bűn és a romlás miatt, ami Ádám atyánktól szállt ránk. De megnézve azt, ami gonosz és bűnös, a magunk hibájának kell tulajdonítanunk, mert nem annak a természetnek a része, amit Évától kaptunk [az első teremtésünk során], mivel olyannyira hajlunk az összezavarodásra, ha a magunk értelmében bízunk. Ezért nem mondhatjuk, hogy az első teremtésünkből származott, azt mondom, nem szabad Istennek tulajdonítani. Mert Isten a tulajdon képmására teremtett minket, s azt a képmást tette tönkre Ádám bűne. Ezért kell elismerniük az embereknek a saját hibájukat, s bűnösöknek jelenten ki magukat Isten előtt önmagunk eme eltorzítása okából, valamint azért, mert a világosságot sötétséggé változtatták. Egyébként van itt még egy megjegyzendő dolog: a tudatlanságunk, valamint minden tévelygésünk és babonáságunk közepette a mi Urunk elítélten is felbecsülhetetlen kötelékkel tart bennünket Magához kötve, mert az oktan állatok fölé emel, meghagyva némi józanságot a szívünkbe vésve, hogy különbséget tehessünk a jó és a rossz között. S ez az, amire szent János gondol, hozzátéve az előbb idézett szakaszban, hogy a világosság fénylik a sötétségben (Jn1:5). Mintha azt mondta volna: noha a bűn megrontotta az emberek értelmét, s mondhatni elcsúfította a természetüket, Isten mégis oly módon világosítja meg őket, hogy az ember felfedezi az első teremtés néhány lenyomatát. Jóllehet tehát nem rendelkezünk azzal, ami a kezdetben megadatott az ősatyáknak, Ádámnak, sőt a legkisebb maradványa is alig van meg annak bennünk, de mégis észre kell vennünk, hogy Isten felbecsülhetetlen jótéteményt adott nekünk azzal, hogy kegyeskedett embereknek alkotni minket, és ezen a módon elkülöníteni az oktan állatoktól.

Itt látjátok, hogy a legnagyobbat és a legkisebbet is beleértve, egyetlen embernek sincs oka zúgolódni Isten ellen. Mert mindig el kell jutnunk oda, hogy feltegyük a kérdést: kik vagyunk mi? Mit adtunk mi Istennek? Mivel tudunk előhozakodni, ami a lekötelezettünké teszi Őt? Semmivel. Sőt ellenkezőleg, nekünk kell engednünk Neki, mivel a Maga képmására teremtett és emberekké tett minket, ezért rendkívüli mértékben a lekötelezettjei vagyunk. Ezzel együtt jegyezzük meg, hogy most, ha Isten különbséget tesz ember és ember között, nincs okunk zúgolódni Ellene, mint látunk egyes hóbortos embereket, akik ezt teszik: ha az ember Isten kiválasztásáról beszél nekik és azt mondja, hogy azokat választotta ki az üdvösségre, akiket jónak látott, akkor rugdalóznak és kikelnek ellene, ezt mondva: hogyan? Volt bármi ok arra, hogy Isten így gyűlölje a teremtményeit? Nem volna az közönyös bánásmód? Ugye? Mintha valaki azt mondaná, hogy Isten kötve van az emberekhez és semmiféle tekintélye sincs fölöttük. Látva, hogy Isten hatalmában állt minket oktan állatoknak alkotni, de Ő mégis belénk véste a képmását és sokkal nagyobb méltóságot adott nekünk, mint azoknak, miért kellene most zúgolódnunk Ellene, ha különbséget tesz ember és ember között, s teszi ezt a saját titkos tanácsvégzésével anélkül (Rm9:22-23), hogy bármi más okát a tudunkra adná annak, miért mutatja ezt a jóságot? Mert látva, hogy az embert nem állatnak alkotta meg, bár megtehetette volna, akkor, ha szereti őt a saját természetében, van bármi okunk Ellene zúgolódni? Nincs: látjuk, hogy akik Isten kiválasztása miatt dühöngenek, elvesztették az eszüket. Főleg, mikor látjuk, hogy vissza kellene térniük az itt említett dologhoz, tudniillik, hogy ez ismert dolog, amit még a pogányok is tudtak, mert megmutatkozott még a pogányok között is, hogy egyesek ezen a módon dicsérték Istent. Ezért az efféle hóbortos alakokat a hitetlenek iskoláiba kell beírni, mert arra sem méltók, hogy a rosszindulatukat (ami az Isten-ellenes göggel társul) a Szentírás feddje meg. Továbbá, ha ama jótétemények végiggondolásának, amiket Isten egyetemesen ruházott rá az egész emberiségre, az Ő magasztalására kell indítania minket, vajon nincs sokkalta nagyobb okunk ezt tenni és hálaadással hívni Őt segítségül a Tőle kapott jótéteményekért, amiatt, hogy nekünk sokkal többet adott, azaz megújította a képmását

bennünk, az Ígését kínálta nekünk, és sokkal barátságosabbnak mutatkozott irántunk? Itt ezért fokozatosan kell előre haladnunk. Először ezt kell megértenünk: látva, hogy Isten azzal tisztelt meg, hogy a teremtményeivé tett minket, máris a lekötelezettjeivé váltunk, még ha erre semmi más okunk sem volna. De mikor előnyben részesített az oktan állatokkal szemben, s tette ezt a pusztá jóságából, anélkül, hogy erre bármi okot talált volna bennünk, az még egy dolog, amivel még szeretőbbnek mutatta Magát. S amikor elkezdjük Őt keresni, ennek az ismeretnek kell elkészítenie az utat és megnyitni a kaput előttünk. Íme, az én Istenemhez járulok, és mi módon keresem Őt? Nemcsak mint Teremtőt, hanem mint olyasvalakit is, Aki atyai szeretettel viseltetett irántam, mert én az Ő képmására és hasonlóságára lettem megteremtve. Mi hát az oka annak, hogy felemelt engem az oktan állatok fölé? Nem elegendő indok és alkalom ez arra, hogy bátran mehessek Hozzá? továbbá, ha a keze ostoroz, akkor a korábban említett ok nem elégséges a nyomorúságaink enyhítéséhez bármilyen fájdalmasoknak tűnjenek is azok? Azaz, látva, hogy jótéteményeket kaptunk Isten kezéből, vajon nem kell elviselnünk, ha büntet, ha gorombán akar bánni velünk? Azaz, cukor az (ha nevezhetem így), ami idővel enyhíthetjük a bánatunkat, amikor az emlékezetünkbe idézzük Isten jótéteményeit a megpróbáltatásaink idején, elfogadva azokat és ezt mondva: Nagyon jó dolog, hogy halandó teremtmény vagyok, s Isten különbséget tett köztem és az oktan állatok között. Mivel azonban meg is keresztelkedtem a mi Urunk Jézus Krisztus nevében – és ez a második jel, amit rám helyezett annak megmutatása végett, hogy a nyájában akar tartani engem, – íme, az én Istenem visszavezetett Önmagához, s megvilágosított engem a sűrű sötétség közepette, amiben voltam. Bizony, a pokol fenekére lettem letaszítva, s az én Istenem kinyújtotta felém a kezét, s Jézus Krisztus, az igazságosság Napja úgy megvilágosított engem, hogy az Ő arcát szemlélve az evangélium tanításában látom a Paradicsom kapuit megnyíltni előttem. Látva tehát, hogy Urunk oly módon vidít fel minket, vajon nincs jó okunk magasztalni Őt, és megalázkodni Előtte? Most azonban nézzük meg, hányan vannak, akik ezt teszik. Igaz (mint már mondtam), hogy akikre ránehezednek a nyomorúságok és megpróbáltatások, Istenhez fognak kiáltani. De mi módon? Vajon alaposan átgondolták előzőleg, mennyivel adósak Neki? Előkészítették a saját útjukat a kapott jótétemények elismerésével? Nem, pont ellenkezőleg. Mivel tehát az emberek nem ismerik el Istent az Alkotójuknak, s nem idézik eszükbe a Tőle szüntelenül kapott jótéteményeket, de különösen azt látva, hogy nem ismerik el, hogy Ő a saját képmására teremtette őket, többé nem szabad furcsállnunk, ha Isten enged minket sorvadozni és kiszáradni a nyomorúságainkban, s nem látunk segítséget az Ő kezéből, mert nem vagyunk rá méltók. Látjátok tehát, mit kell megjegyezni ebben a szakaszban.

Viszont mit kell ezzel szemben tennünk? Mivel a Szentlélek Elihu szájával megfeddi az embereket a makacsságukért és elmondja nekik, hogy ha Isten nem vigasztalja, se meg nem szabadítja őket a bajaiktól, ez azért van, mert nem keresik Őt igazságban, ezért legyünk józanok és tegyük Isten korábbi jótéteményeit a pajzsunkká a minket elnyomó megpróbáltatásokkal szemben, ezt mondva: Igaz, hogy ez a csapás annyira keserű, hogy ha nem nézel messzebbre, akkor elég ahhoz, hogy a kétségbeesésbe taszítson. De vajon a te Istened nem mutatkozott irántad Atyának? S így nagyon sok módon kellett érezned az Ő jóságát. Akkor az a kötelességed, hogy minden érzékedet erre összpontosítsd és ne hagyd, hogy az indulataid túl sokat vitatkozzanak. Íme, azt mondom, hová kell eljutnunk. Továbbá, mikor alaposan végiggondoltuk Isten kegyelmi ajándékait, legyenek azok kettős hasznunkra. Az első az, hogy biztosítékként kell szolgálniuk arra nézve, hogy nem imádkozunk hiába. Mert látva, hogy Isten már a születésem előtt nagylelkűnek mutatkozott irántam, s ilyen maradt egész életem során, s ez a jóság végtelen, vajon kételkednem kell, hogy nem hallgat meg, amikor elkezdem segítségül hívni Őt? Látjátok tehát, miképpen kell vennünk Isten jótéteményeit önmagunk meggyőzése végett, hogy nem elvesztegetett idő az, ha keressük Őt. Ezért amikor így gondolunk Isten jótéteményeire, szolgáljanak azok egyúttal vigasztalásul is a bajok idején. S ne legyünk olyan rosszindulatúak, hogy zúgolódjunk Ellene, hanem inkább gondolkodjunk így: látva, hogy az én

Istenem teremtett engem, vajon nem ésszerű, hogy minden joga meglegyen felettem, s a jótetszése szerint kormányozzon? Akkor, ha elkezdjük ezen a módon Isten jóságára bízni magunkat, akkor sem fogjuk abbahagyni az önátadást, ha bármiféle megpróbáltatást szab ki ránk. S miért? Mert jótéteményeket kaptuk a kezéből, ezért most nem engedhetjük meg magunknak, hogy kihúzzuk a fejünket az Ő igájából. Látjátok tehát a két dolgot, amikre alkalmaznunk kell Isten jótéteményeinek ismeretét, ha igazságban akarjuk Őt segítségül hívni.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket az eddigieknél jobban éreztesse velünk Ezzel együtt nyissa meg a szemeinket, hogy ne legyünk olyan tökfilkók, akik elfelejtik vagy megvetik a jótéteményeit, hanem magasztalhassuk azokat az érdemeiknek megfelelően, s úgy gondoljunk ezekre, hogy az az Ő szolgálatára és tiszteletére indítson minket. De arra is, hogy a jóakarátának megfelelően járjunk, s olyan példát vegyünk a büntetésekről, amik a felebarátainkat sújtja, hogy azok helyesbítéseként szolgáljanak a számunkra. Ha pedig tetszik Neki büntetni minket a magunk személyében, és éreztetni velünk a kezének csapásait, mert szükségünk van arra, fordítson mindent a mi üdvösségünk előmozdítására. Így átélve e világ minden problémáját, folytonosan erősítsen meg minket az Ő erejével, míg be nem fogad minket az örök nyugalomba, amit az Ő királyságában készített elő a számunkra. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének, visszahozva minden szegény, tudatlan lelket stb.

A százharmincnyolcadik prédikáció, ami a harmadik a harmincötödik fejezetről

Jób35:12-16

- 12. Akkor azután kiálthatnak, de ő nem felel a gonoszok kevélysége miatt;**
- 13. Mert a hiábavalóságot Isten meg nem hallgatja, a Mindenható arra nem tekint.**
- 14. Hátha még azt mondod: Te nem látod őt; az ügy előtte van és te reá vársz!**
- 15. Most pedig, mivel nem büntet haragja, és nem figyelmez a nagy álnokságra:**
- 16. Azért tátja fel Jób hívságra a száját, és szaporítja a szót értelem nélkül.**

Mivel az első mondat, amit most olvastunk, a tegnap tárgyalt anyaghoz kapcsolódik, fel kell idéznünk a már kijelentetteket. Nevezetesen, amikor Isten meg nem hallgatja meg a bajban levőket, akkor ezért ők a hibásak, mert nem becsületes és tiszta szívvel jönnek Hozzá, aszerint, amit Elihu jelentett ki, hogy amikor elkezdjük Istent keresni, akkor végig kell gondolnunk a jótéteményeket és a kegyelmi ajándékokat, amiket az Ő kezéből kaptunk. Ellenkező esetben nem vagyunk képesek bízni Benne. Mi hát a hitünk alapja? Azok a szabad ígéretek, melyeket Isten adott nekünk. De a tapasztalat, mely szerint rendelkezésünkre áll a jósága, annak a megerősítése, amit az Ígéje által tudunk. Így hát azok, akik nem érezték még a jótéteményeinek ízét, nem tudnak másként odajárulni Elé, csak képmutatással. Továbbá, amikor nem tudjuk, mennyivel tartozunk Istennek, lehetetlenség, hogy türelemmel engedelmeskedjünk Neki és továbbra is csendben maradjunk, nem zúgolódva az Ő akarata ellen. Ezért Elihu most hozzáteszi: *akkor majd kiáltanak*. Mintha azt mondaná: nagyon jó, igaz, hogy az emberek kiáltanak majd Istenhez, amikor bajba kerülnek, de milyen helyzetben vannak? Olyan elmével járulnak Elé, amilyennel kell? Egyáltalán nem. Mert semmit sem gondolnak az Ő kezéből kapott jótéteményekkel, és nem is húznak hasznat azokból, hogy a bizalmukat Belé vethetnék. Így az emberek kiáltani fognak a kínban, de nem jönnek Istenhez és nincsen nyíltság a szívükben. Így, ha Isten meg nem hallgatja meg őket, önmaguk bűneit kell okolniuk, s nem mondhatják azt, hogy Isten megfélemedezett a világról, és nem végzi a kötelességét, vagy hogy mondhatni szundikál. Ezért amikor igazságban keresik az emberek Istent, Ő közel van hozzájuk, s az Ő keze hamarosan megmutatkozik a megtámogatásukkal. De mindaddig, amíg vadállatokként bömbölnek és nem tekintenek a célra, amire törekedniük kellene, a kiáltásuk hasztalan lesz. Jegyezzük meg jól: manapság Isten meg nem hallgat meg minket (vagy legalábbis nem, érezteti velünk a segítségét), bár soha ennyire nem lármáztunk, ha nem állunk biztos alapon. S a legfontosabb olyannak ismerni Őt, amilyennek mutatkozik: nevezetesen Atyának és Megváltónak, s a jóságára támaszkodni, emlékezetünkbe idézve a korábban megtapasztalt bizonyosságokat, hogy ettől felbátorodva úgy keressük Őt, amint kell. S akkor kétségtelenül meg is találjuk kisvártatva, nem lesz szükség ehhez sok ravaszságra, mert Ő Maga fog odalépni hozzánk. Látjuk tehát, hogy az imádság nem a ceremóniákban rejlik, hanem a szív igazságában Isten előtt. S nemcsak a nyomorúságaink megérzésének kell vágyakozásra indítania minket, hogy ezek orvoslása megtörténjen, hanem hit által arra is kell vágnunk, hogy Atyánknak és Megváltónknak mutakozzon. S ezt a hitet, ami az Ő ígéretein alapszik, meg kell erősíteni a Tőle kapott jó jelekkel is. S amikor megtapasztaljuk milyen jó és könyörületes Ő, ugyanazt képeseknek kell lennünk a saját okulásunkra fordítanunk, hogy a megfelelő módon legyünk védve. Továbbá, kérve, hogy Isten legyen könyörületes hozzánk, a dicséret áldozatát kell hozzá vinnünk azokért a jótéteményekért, amiket már eddig ránk ruházott. Miután ezt Elihu kimondta, hozzáteszi, hogy akik nem ragaszkodnak Isten gondviseléséhez, ezt mondják: *mindez csak hiábavalóság, Isten meg nem hallgatja meg, a Mindenható azzal nem törődik*. Ezt a tiltakozást a hitetlenek személyében mondja ki, mert jóllehet megmondattott nekik, hogy Isten joggal hagyja

őket a saját nyomorult mivoltuk zűrzavarában, mivel nem hittel és engedelmisséggel járultak Hozzá, ők mégsem képesek felfogni ennek okát, hanem bolond módon azt képzelik, hogy Isten nem hallja, s látszólag hagyja a világot a pusztulásba menni, a dolgokat pedig idelelni a szerencse irányítja. Látjátok tehát, hogy a hitetlenek brutális és hirtelen önhittséggel azt ragadják meg, ami a szemük elé kerül, minden további megkülönböztetés nélkül. Mintha vonakodnánk fontolóra venni bármilyen további okot annál, ami azonnal a szemünkbe ötlük, s ezt mondanánk: ó, látom, hogy az az ember ilyesmit cselekedett. Igen, de tovább is kell kutatnod, s meg kell értened annak okát. Á dehogy, nem leszek kíváncsi. Ez vajon nem önmagunk szándékos megfosztása az értelemről és a józan észről? Ez vajon nem a szemünk behunyása a világosság előtt? Pontosan ezt teszik a hitetlenek. Látják, hogy Isten nem hallgatja meg azokat, akik kiáltanak, ezért elkezdenek dühöngeni, sőt Istent vádolni. Nem csoda hát, ha Isten nem érezteti meg a támogatását és a kegyességét azokkal, akik nem tesznek mást, csak zsörtölődnek a bajaikban, de nem hajolnak meg Előtte semmiféle engedelmisséggel és nem olyan elmével keresik Őt, amilyennel kellene. Így hát Istennek jogos oka van rá, ha hagyja elpusztulni az embereket ezen a módon. De miért? Mert Ő Magához hívja őket, de ők nem úgy jönnek, ahogyan kellene. Ha az ember elmondja a hitetleneknek ezeket a dolgokat, ők becsukják a szemeiket és nem gondolnak ezekre. Ez vajon nem ugyanaz, mintha azt mondanák, hogy egyáltalában nem is létezik Isten gondviselése, s nem törődnének azzal? Ez vajon nem annak végleges eltemetése? De mindazonáltal a testi értelmünk arra sarkall minket, hogy ha az alázat és a mértékletesség nem zaboláznak meg, hogy úgy követeljük meg Isten cselekedeteit és ítéleteit, ahogyan az Ő Ígéje mutatja meg azokat. Ez tehát az, amit most Elihu a hitetlenek személyében részletez, s a Szentlélek nem minden ok nélkül tár elénk egy efféle istenkáromlást. Azért teszi, hogy mindannyian gondoljuk meg magunkat. A megátalkodottságnak olyan magva rejlik a természetünkben, hogy (lépten-nyomon) elragad minket ez az Isten elleni dühöngés, amikor arra a következtetésre jutunk, hogy Ő nem teljesíti a kötelességét. Mert a bensőnk annyi göggel van tele, s úgy túllépjük a korlátjainkat, hogy minden józan ész felforgatunk, s ez tárul elénk, hogy megtanítsa megalázkodni, amikor Isten cselekedeteinek és rendeleteinek a megítélésébe kezdünk bele. Ne engedjük hát szabadra a természetünk zabláját, hanem halljuk meg Isten beszédét és mérlegeljük helyesen az Általa felhozott okokat. De mindenekelőtt jegyezzük meg jól, amit Elihu itt tesz hozzá. Mert miután megtette az említett kifogást, hozzáteszi: *noha azt mondd, Isten nem látja, az ügy (ítélet) Előtte van, nézd csak meg*. Elihu itt az említett és leleplezett makacsságot orvosolja azért, hogy elgondolkodjunk a bennünk rejlő gonoszságról, és számoljunk le azzal. Igaz, hogy ezek a szavak mondhatni gyűrtek a rövidségük miatt, valamint azért, mert így következnek: *Íme, azt mondd vagy habár azt mondd, Ő nem fogja látni*. Ezt a mondást Jób személyére is vonatkoztathatjuk, mintha Elihu korholná őt, amiért így gondolkodott: te nem látod majd Istent, s azt se fogod tudni, micsoda Ő. De ha mindent alaposan fontolóra veszünk, a mondatot össze kell szöni, s ekképpen kell értelmezni: *Noha azt mondd, Ő nem fogja azt látni*. Ezzel Elihu azt jelzi, hogy az emberek túlságosan előre törtetnek, de fontolóra kell venniük a saját kezdetlegességüket és csekély képességeiket. Mert nincs meg bennünk a képesség Isten meglátásához, tudniillik az Ő teljes átkutatásához. Igaz, hogy mindig Istenre kell tekintenünk, de először könyörögnünk kell Neki, hogy adjon nekünk szemeket. Aztán az Általa kínált tükörben kell megnéznünk Őt, azaz a tetteiben és az Ígében, s olyan józanul kell járnunk, hogy ne vágyjunk többnek a keresésére annál, ami törvényes vagy amit enged nekünk megtenni. Egy módja van tehát az Isten meglátásának, ami jó és szent: oly mértékben szemlélni Őt, amennyire tetszik Neki megmutatkozni. S nem bízhatunk a saját értelmünkben, hanem arra kell vágnunk, hogy az Ő Szentleke világosítsa meg minket, s nem lehetünk túlságosan kíváncsiak és vakmerőek jobban, mint amennyire Ő megengedi. De ha Isten arcába nézünk, s nem tűrjük, hogy bármi rejtve maradjon előttünk, hanem belépünk a felfoghatatlan határozataiba, lehatolva egészen azok mélységes fenekéig, az tűrhetetlen gög, s az emberek teljes mértékben összezavarodnak

ettől. Tanuljuk hát meg, milyen eszközökhöz kell magunkat tartani Isten meglátása végett. Nem szabad túlzott sietséggel haladnunk, hanem józanoknak kell maradnunk, ismervén a magunk értelmének csekélységét, valamint Isten fenségének végtelen nagyságát. Továbbá, látva, hogy oly mértékben jelentette ki Magát nekünk, amilyenben alkalmasnak és előnyösnek tartotta a mi jólétünkhöz, elégedjünk meg azokkal az ismeretekkel, amiket Ő adott nekünk, s ne kezdjünk el ide-oda kóborolni. Figyeljük meg miképpen mondja most Elihu Jóbnak: bár azt mondd, nem fogom Őt látni. Mintha azt mondaná: elhamarkodottan beszélsz, s a kelleténél jobban bízol önmagadban. Mert vedd fontolóra, mi vagy te és micsoda Isten, süsd le a szemeidet és feledkezz meg a benned rejlő büszkeségről. Utána hozzáteszi: *az ügy (ítélet) előtte van vagy megítél téged*, mert a szavak kétféleképpen értelmezhetők. Ha a *megítél téged* értelemben vesszük, akkor ez buzdítás az alázatra és a megtérésre, mintha Elihu azt mondta volna: nyomorult ember, látom, szembeszállsz Istennel. S mi más indít téged erre, ha nem az, hogy nem ítéled el önmagad? Ezért szállj magadba és tekints a saját nyomorult mivoltodra, s akkor minden büszkeséged a porba hullik. Látjátok tehát az orvosságot, amit a Szentlélek ad itt a korholásunk végett, amikor eltévelyedtünk és a hitetlenségünk folytán gonosz és elhamarkodott elképzelések fogantak meg bennünk Isten ellen. Mert ha visszahozatunk a helyes útra, akkor magunkba kell szállnunk s meg kell vizsgálnunk a saját tudatlanságunkat és bűnösségünket, s akkor majd meg fogunk szégyenülni és elfelejtjük a kóborló képzelgéseket, amik ide-oda rángatnak. Íme, milyen jelentést és tanítást kell leszűrünk ebből a mondásból, ha a *megítél téged* értelemben fordítjuk. De ennek a szövegnek a jelentése ez: *az ítélet Isten előtt van*. Ezért jut Elihu arra a végkövetkeztetésre, hogy *az embereknek várniuk kell arra*. Itt egy ellentétet látunk Isten látványa és a mi látásunk között, mintha Elihu azt mondaná, hogy Isten nem szűnik meg igazságosnak lenni, még ha mi nem is látjuk ezt. Akkor, ha tudjuk, hogy Isten kormányozza a világot, s mindent becsületesen rendez el, nem szabad Őt felmérnünk az általunk látottak alapján. De miért? Mert Isten ítéletei túl magasak a számunkra, s nem érünk fel azokhoz első ránézésre.

Jegyezzük hát meg jól: Isten látja, mi a helyes és az igazságos, mi pedig közben általánosságban vakok vagyunk. Mit kell hát tenni? Nem mást, mint várni annak megfelelően, hogy a hívő embert a reménységnek kell táplálnia, hogy békés és engedelmes lehessen Isten iránt. S tudjuk, hogy akkor kell reménykednünk, amikor a dolgok láthatatlanok a számunkra. Most hát megértettük ennek a szövegnek a természetes jelentését, már csak az maradt vissza, hogy ezt a magunk okulására használjuk fel. *Bár azt mondd, nem látod*. Ez megmutatja nekünk, hogy nem szabad a nyelvünket szabadjára engedni, hogy bármit kikimondjon, amit Istenről gondolunk. Hanem meg kell zaboláznunk a nyelvünket és foglyul kell ejtenünk a gondolatainkat, biztosra véve, hogy Isten alázatban akar tartani minket, elrejtve a cselekedeteinek okait előlünk. Ezért azok, akiket Isten Lelke nem ítél el, ügyeljenek arra, hogy ne törtessenek túl messzire előre. Jegyezzük ezt meg. S miért? Alaposan fontolóra kell vennünk, hogy nem vagyunk képesek meglátni Istent, azonban igaz (mint már említettem), hogy Isten megadja annak kegyelmét és kiváltságát, hogy megmutatkozik előttünk, de csak oly mértékben, amiről tudja, hogy hasznos a számunkra. Isten, Aki Önmagában láthatatlan, mintegy tükör által mutatkozik meg annyira, amennyire megfelelő a számunkra, azaz az Ígétében és a cselekedeteiben, s nekünk nem szabad [tovább] kíváncsiskodnunk Vele kapcsolatban. S ez az oka annak, amiért mindig a középútra küld minket, amit Ő szab meg, hogy az Ő megismerésére csalogasson. Mert ismeri a vakmerőségünket és az értelmünk állhatatlanságát, s hogy olyan ingatagok vagyunk, amit nézi is szájalmas. Tényleg két nagy bűn az, amikor az emberek túlságosan kemények és rendetlen vágyaik vannak. Viszont ott a tudatlanság vagy inkább a brutalitás, továbbá a makacsság is. Ezért kell minket megzabolázni az Isten által biztosított eszközökkel, nevezetesen, hogy meg kell elégednünk a Szentírásban foglalt dolgokkal, biztosra véve, hogy nem fenyeget többé az eltévelyedés veszélye, ha követjük ezt az utat követjük letérés nélkül, s nem azért vesszük fontolóra Isten munkáit, hogy a magunk kénye-kedve szerint ítéljük

meg azokat, hanem csak meghallgatjuk, amit az Ígéje által mond nekünk, s engedjük, hogy az Ő szája tanítson minket, ezen kívül semmi más jártasságra sem vágyakozva. Továbbá, mivel elhangzik, hogy Jézus Krisztus az élő képmás (2Kor4:4, Kol1:15, Zsid1:3), Akiben szemlélhetjük mindazt, amit jó és hasznos ismernünk, nyugodjunk itt meg aszerint, ahogyan máshol az is meg van írva, hogy a bölcsesség is az ismeret minden kincse Őbenne van elrejtve (Kol2:3). Jegyezzük hát meg jól, hogy vak nyomorultak vagyunk, s ha a magunk értelmével kutatjuk Istent, Ő rejtve marad előlünk, s mi soha nem jutunk Hozzá közel, még kevésbé Elébe. Ezért meg kell tanulnunk végleg elítélnünk magunkat, megvallva, hogy nincs bennünk más, csak pusztá brutalitás. Elismertük ezt egyszer? Akkor imádkozzunk Istenhez, hogy világosítson meg minket az Ő Szentlelkével, hogy ne legyünk tele önteltséggel és büszkeséggel, s ne mondjuk: képes vagyok magamtól is kikutatni mindezt. Tartsuk távol magunkat az efféle ördögi önteltségtől és alázkodjunk meg Isten előtt, imádkozva Hozzá a megvilágosításért. Ezzel együtt pedig, látva, hogy az Ígétét rendelte eszközként Önmaga megmutatásához, kössük magunkat ahhoz és ne igyekezzünk túllépni rajta. Ennyit az itt bemutatott első dologról. Most térjük rá arra, miszerint *ítélet van Előtte, s nekünk várni kell arra*. Már említettem, hogy Isten ítéleteit nem szabad a saját látásunkkal felbecsülnünk, mivel az nagyon rövid, s olyan homályos, hogy nézni is szármalmas. Mit kell hát tenni? Értsük meg, hogy (a Szentírás szerint) Isten elérhetetlen világosságban lakozik (1Tim6:16), s fenntartja Magának azoknak a dolgoknak az ismeretét, amelyek túlságosan mély értelműek a számunkra. Ezért jussunk arra a következtetésre, hogy Isten igazságos még akkor is, ha mi ezt nem látjuk, s valahányszor csak furcsának találjuk a cselekedeteit, s megsértődünk azoktól, így kell gondolkodnunk: nyomorult teremtmény, valóban vannak szemeid, de azok túl homályosak, sőt teljesen vakok, s noha a te Istened valami részben megvilágosít téged, mégis visszafog, hogy megtehesd Neki azt a tisztességet, hogy igaznak vallod Őt meg. Látva tehát, hogy a felfogásod és az értelmed oly gyengék, micsoda dolog lenne az, ha fel akarnád fogni Isten végtelen bölcsességét? Ezért hagyd azokat a dolgokat a te Istenedre, amik meghaladják az értelmedet, mert nem látod az okokat azok vonatkozásában, amíg jól be nem véded az eszedbe és teljesen el nem hiszed azt a leckét a szívedben, hogy *Isten előtt van az ítélet*. Jegyezzük meg, azt mondom, miképpen kell a bennünk rejlő vakmerőséget helyesbíteni, hogy végül megvallhassuk: noha láthatunk okot a vitába szállásra Istennel, ám Ő azokat a dolgokat is látja, amik rejtve vannak előlünk. S ez azoknak az ellentétes dolgoknak az összehasonlítása, amikről az imént beszéltem. Akkor mivel elhangzik, hogy Isten előtt van az ítélet, azzal együtt az is beleértendő, hogy nem pedig előttünk. Mintha Elihu azt mondaná, hogy Isten lát és nem az emberek, Isten ismer, az ember pedig tudatlan. Megadjuk hát Istennek a Neki kijáró tiszteletet? Le kell vetköznünk a hiábavaló önteltséget, amittől a természetünknel fogva vagyunk felfuvalkodva, mivel szeretnénk bölcssek lenni, s mindig csiklandoz minket a sóvárgás ördögi vágya olyasmik kutatása után, amik nem tartoznak ránk. Ezért elégedjünk meg Isten dicsőítésével, átengedve Neki, ami az Övé, nevezetesen azt a bölcsességet, ami meghaladja minden értelmünket és képességünket. De ezt lehetetlen megtenni reménység nélkül, mert az a támaszték, ami megtart minket az Isten iránti engedelmségben, s a dolog, ami táplál minket a mértékletességben és az alázatban. S kétségtelen, hogy ha nem reménykedünk a dolgok jobbra fordulásában, valamint abban, hogy Isten majd olyan véget ad azoknak, amiket most még nem láthatunk, akkor biztos, hogy az elméink soha nem lesznek nyugodtak. Jegyezzük hát meg, hogy ha megadjuk Istennek a Neki kijáró dicsőséget, igaznak vallva meg Őt, akkor reménykednünk is kell. S még ha a dolgok rosszul is alakulnak, minden csetepatéba torkollik, s látszólag az ég és a föld is a fejük tetejére állnak, nekünk akkor is a Tőle kapott ígéretekre kell támaszkodnunk. Ezek pedig nem mások, mint hogy – miután Ő változtatta a sötétséget világossággá (mint azt megmutatta a teremtés során, 1Móz1:3-4), s tudta, miképpen fordítsa jóra a gonoszt – Ő majd úgy elrendezi a most teljesen zűrzavarosnak látszó dolgokat, hogy végül majd megmutatkozik, milyen csodálatos az Ő bölcsessége. Azonban nem azonnal történik ez meg. Ezért itt egy jó tanítást és figyelmeztetést látunk, mely szerint nem szabad első

ránézésre megítélnünk a dolgokat (hisz az elhamarkodott és elsietett megítélés volna), hanem a reménységnek kell előttünk járnia, s lámpásként mutatnia az utat. S mi ennek a lámpának az olaja? Azaz, miképpen világosodunk meg általa? Isten ígéreteihez ragaszkodva. Mert ha várunk türelemmel, amíg Isten munkálkodik aszerint, amit a tulajdon szájával mondott meg, s amíg majd megmutatkozik az Ő keze a megfelelő időben, akkor megtanulunk szerénynek lenni és Őt dicsőíteni, minden cselekedetében igaznak vallva meg Őt, még ha össze s zavarodunk itt és látszólag megannyi szakadék között járunk. S ez a keresztények igazi tanulása. Továbbá jegyezzük meg, milyen könnyen letévedünk vagy inkább teljesen letaszíttatunk manapság a helyes útról, mert nincs bennünk határozottság, hanem a nyugtalanság, sőt a fortyogó nyugtalanság hány ide-oda, amiért is szeretnénk, ha Isten a saját fantáziánknek megfelelően igyekezne. Ha nem teszi azokat, amiket a magunk elméjében elképzeltünk, akkor úgy tűnik nekünk, hogy minden dolog elhagyatottá és kijavíthatatlanná vált, mivel nem értjük azokat. Mert ameddig csak önmagunkra gondolunk, az türelmetlenné tesz minket, és semmiféle engedelmség sem található bennünk. Ezért annál inkább át kell ültetnünk ezt a tanítást a gyakorlatba. Amikor tehát zürzavarosaknak látjuk a dolgokat, mintha csak Isten becsukta volna a szemét, és hátat fordított volna, értsük meg, hogy ez a bűnünk miatt van. De ez mindazonáltal erősítse is meg a hitünket, s maradjunk nyugodtak, biztosra véve, hogy Isten hivatala hallgatást parancsolni nekünk a megfelelő idő eljöveteléig, ameddig szerinte szükség van erre. Mert nem a mi dolgunk Őt kínpadra vonni és megmondani Neki, hogy ezt így kell végrehajtani, azt pedig amúgy. Hanem meg kell tanulnunk megnyugodni Istenben, s akkor minden gőg a porba hullik, s Isten minden tettét jónak, helyesnek és igazságosnak fogjuk tartani, még ha első ránézésre furcsáknak is tűnnek a számunkra. Látjátok hát, mit kell megjegyezni ebből a szakaszból. Most pedig Elihu hozzáteszi, hogy *Isten mostani látogatása vagy büntetése nem a haragjában történik, s Ő nem figyel nagyon a sokaságra*. Igaz, hogy ez a szakasz némileg nehezen érthető, de a világos jelentése valójában ez, hogy jóllehet Isten most gorombának és élesnek mutatkozik, mégis, ha ismerjük, milyen félelmetes az Ő haragja, azt mondanánk, hogy az nem az, amit ezen a világon látunk. S miért? Mert *Ő nem vizsgálja a dolgokat a legvégsőig*. Nem kutatja át mélységükben a dolgokat, hanem átsiklik felettük és mondhatni csak egy pillantást vet rájuk (ahogy az emberek mondanák). Elihu ezzel azt akarta megmutatni, hogy amikor a legvégsőig ostromoztatunk, tehát Isten látszólag úgy mennydörög ránk, mintha meg akarna semmisíteni minket, akkor végig kell gondolnunk, milyen az Ő haragja, s ha az teljes mértékben szabadjára engedné, az képes lenne megsemmisíteni nemcsak egy embert, de százezer világot, mégpedig véglegesen, a semmivé téve azokat. Látjátok hát, hová vezet minket a Szentlélek. Továbbá ez nagyon hasznos intés, ami csillapítja az Isten által ránk mért csapásokat. Mert mi okozza azt, ha úgy véljük, mértéktelen kínokban van részünk? Az, ha azt hisszük, Isten már nem is tehet rosszabbat, s mi sem vagyunk képesek jobban megsérteni Istent a magunk részéről, mint amikor ilyesfajta vélemény fogan meg bennünk Róla. Ezért az általam megmutatottaknak megfelelően tanuljunk meg végiggondolni, mi is valójában Isten haragja, azaz mennyire félelmetes is az. S noha Ő nagyon gorombának mutatkozik irántunk, mégis legyünk biztosak abban, hogy a századrésze sem érvényesül annak, amit éreznünk kellene, ha olyan szigorral bánna velünk, amilyet megérdemlünk. Látva tehát, hogy tudhatjuk: Isten haragja olyan, ami képes bármely óra bármely percében százezer világos is megsemmisíteni, és sem a földi emberek, sem a mennyei angyalok nem képesek elhordozni azt, hanem az égnek és a földnek és velük együtt minden másnak is úgy kell attól elolvadni, mint a hónak, s végleg semmivé válni, ezért meg kell alázkodnunk, még ha Isten nagyon gorombán bánik is velünk és nagyon súlyos büntetéseket szab ki ránk. Annál inkább türelmeseknek kell tehát maradnunk, látva, hogy Isten megkímél bennünket és elnéző velünk szemben. S könyörgöm, nincsen jó okunk hálát adni Neki, látva, hogy nem zúdítja ránk a haragját, pedig arra lennénk méltók? Vajon nem elégséges a felbátorításunkhoz és a felvidítésunkhoz a bajaink közepette, ha fontolóra vesszük, [és ezt mondjuk magunkban:] igaz, hogy a porba dőltem és Isten akarata látszólag az én végleges

pusztulásom, de az Ő szigora soha nem olyan nagy rajtam, mint amilyennek érezném, ha nem törődne a gyengeségemmel. Mert amíg az én Istenem elnéző velem szemben, addig bízom Benne és nem hagyok fel az Ő keresésével, mert még mindig annak jeleit adja nekem, hogy a jelenlétébe léphetek. Íme, azt mondom, miképpen van okunk áldani Istent a bajainkban, amikor tudjuk, hogy elnéző velünk szemben. S ezzel megtanulunk bízni is Benne, látva, hogy kinyitja a kaput azért, hogy még mindig kérhessük a bocsánatát a bűneinkre, s könyöröghessünk a kegyelméért. Ezért mérlegeljük helyesen Elihu szavait, mikor kimondja, hogy Isten mostani büntetése semmi az Ő haragjához képest. Ezért nem szabad mondanunk: Micsoda? A nyomorúság oly nagy, hogy többet már nem vagyok képes elviselni. Biztos, hogy ha valaki Isten haragját tartja a szeme előtt, s összeveti azt mindazzal, ami elviselhető ebben a világban, rá fog jönni, hogy mindaz, amivel sújthatóak vagyunk itt, semmi ahhoz [a haraghoz] képest. Látva tehát, hogy mindaz semmi és Isten nem kutat át minket a végletekig, hanem lazán, mondhatni egy szempillantással átsiklik felettünk és nem kelti a látszatát a próbára tételünknek, nem vizsgálva át minket egyenesen, mert az nem volnánk képesek elhordozni, tanuljuk meg visszafogni a zúgolódásainkat, s ha a testünk türelmetlenségre ösztökél (mert nagyon is hajlamosak vagyunk arra), szolgáljon ez az orvosság annak a bűnnek a kijavítására: nyomorult teremtmény, mit áll a szándékodban megtenni? Megvted Istenedet? Látod, hogy még mindig elnéző veled, pedig oly fájdalmasan felszítottad a haragját, hogy megérdemelnéd, hogy százszor is kiszaggasson ebből a világból és a pokol fenekére sülyesszen. De mégis látod, hogy a Napját rád ragyogtatja, a kenyerével táplál és a saját költségén tart fenn téged ebben az életben. Nem vagy méltó rá, hogy az Általa teremtetett dolgok sorába számláljanak, de mégis haladékot ad neked, hogy visszatérhess Hozzá. Amkor végiggondoljuk ezeket, azzal vigasztalódunk is, hogy ne akadályozzon minket túlságosan a türelmetlenség. Látjátok tehát, hogy valójában milyen tanítást kell merítenünk ebből a szakaszból. Ezzel együtt pedig jegyezzük meg, hogy bár a mi Urunk most nem a haragjában látogat meg minket, s nem is a végsőkéig vizsgálja a dolgokat, de ettől nem szabad elszundikálnunk, mert eljön majd a nagy nap, amikor semmi sem marad elfelejtve. Most Isten szemet huny a dolgok felett és nem bünteti a gonoszokat, úgy, mintha kimenekültek volna a bíró kezéből, és soha nem kellene számot adniuk, de majd drágán megfizetnek az időért, melynek során így visszaéltek a türelmével, ami a jóságra csalogatta őket, haladékot adva nekik a megváltozásra. Látva hát, hogy a gonoszok így gúnyolják Istent, végül szörnyű bosszúnak kell a fejükre hullania, s ez történik majd azon a nagy napon. Továbbá, ha Isten kímél bennünket, attól még ne szűnjünk meg óvatosaknak lenni, ha pedig büntet, és a vesszőivel ver, vegyük mindig fontolóra, milyen rettenetes az Ő haragja, s ebből arra következtessünk, hogy csak figyelmeztet minket. De miért? Azért, hogy kerüljük el az Ő utolsó ítéletét. Gondoljunk hát mindig a nagy napra, s ne várjuk meg, hogy elkésetté legyünk a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelkor, hanem mindenki ítélje el önmagát, ha Isten erre ösztönöz. Aztán mindig tartsuk emlékezetünkben, hogy Isten gyakran gondol a könyörületre a nemtetszése közepette is, s ez az oka annak, amiért nem vizsgálja meg a bűneink nagy sokaságát. Hisz mily nagy a bűneink sokasága! Könyörgöm, ha minden ember megvizsgálná önmagát úgy, amint kell, akkor vajon nem találna végtelenül sok bűnt önmagában, sőt olyan rettentő vétkeket, melyek teljesen kétségbe ejtenék. Az ok azonban, amiért nem vizsgáljuk meg a bűneink nagyságát, a képmutatásunk, ami akadályoz minket és vakságban tartja a szemeinket. Ha azonban az ember alaposan átvizsgálja önmagát, máris százezerszer elítéltnek fogja magát találni, még mikor a vizsgálat felével sem végzett. Isten ugyanis nálunk sokkal világosabban lát. Ahol kiszúrtunk egy hibát, ott Isten százezret fog kiszúrni, sőt, milliót: s mit tesz majd a mennyei Bíró? Jegyezzük hát meg, hogy Isten a Maga kegyelméből bocsát meg azért, hogy ne vizsgálja bennünk a bűneink sokaságát, azaz, ne vizsgálja át teljes mértékben. S Elihu itt konkrétan kimondja: *nagy sokaságban* [vagy nagy számban], jelezve, hogy egyetlen teremtmény sem állhatna meg, ha Isten a jósága folytán nem kímélné meg őket, s ne enyhítené folytonosan a büntetések szigorúságát, amikre rászolgálunk a bűneinkkel. Ezzel pedig (mint

már mondtam) szükségszerűen azt kell gondolnunk, hogy létezik egy nagyon más ítélet, mint amelyet ebben a világban láthatunk, de egyelőre még nem ismerjük, mert Isten elnéző velünk szemben. S mikor eljutunk az alázathoz, hogy elítéljük önmagunkat és Tőle kérjük könyörületeset, akkor ne kételkedjünk abban, hogy amikor majd egy későbbi napon megjelenünk az Ő ítélőszéke előtt, ott minden bűnünk el lesz törölve. S értsük meg, hogy az önvizsgálatunk, amire most részben készíten minket, azt a célt szolgálja, hogy végül egyáltalában semmit se vizsgáljon az utolsó napon, s a vétkeink emlékezetét úgy eltörölhesse, hogy azok ne kerüljenek számonkérésre Előtte, hanem úgy fogadjon minket, mint igazakat, mint ha semmi más nem lenne bennünk, csak ártatlanság és épség. Látjátok hát, hogy úgy kell átültetnünk ezt a tanítást a gyakorlatba, hogy megtanuljunk úgy járni a reménységben, hogy mindig a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetele felé menjünk előre, s hasznót húzzunk, amikor látjuk, hogy Urunk a haragja és a bosszúja jeleit mutatja nekünk mostanság: ó jaj, micsoda csapások láthatók világszerte? S mondhatjuk, hogy Isten végleg elidegenedett tőlünk, ha nem vesszük körül magunkat a tanításával. Bizonyos, hogy ha alaposan fontolóra vesszük a szörnyű vétkeket, amik mindenfelé eluralkodtak, akkor világosan kiderül, hogy Isten elnéző a világgal, s nem lép fel olyan szigorral, mint amelyet az emberek megérdemelnének. Ezért tanuljunk meg jobb szívvel visszatérni Hozzá, nem kételkedve abban, hogy befogad majd minket. Emellett ejtsük foglyul s zabolázzuk meg a gondolatainkat és az indulatainkat. Mivel pedig Elihu itt elítél minden gonosz gondolatot, elkalandozó szót és hamis képzelgést, ezért könyörögjünk Istennek, hogy először is tisztítsa meg a szívünket, minden gonosz fantáziálástól, amikbe nagyon is belegabalyodtunk, s ezzel együtt tartsa féken a nyelvünket is, hogy ne mondjunk ki mást, csak ami az Ő dicsőségére van, a Dávid által megfogalmazott kérésnek megfelelően: Uram, nyisd meg ajkaimat, hogy hirdesse szám a Te dicséretedet! (Zsolt51:17) Jó okunk van tehát Istenhez imádkozni, hogy Ő kormányozza az elménket és a nyelvünket egyaránt, hogy minden gondolatunk az Ő dicséretére váljék. Mert ha Dávidnak, aki oly szent próféta volt, ezt kellett kérnie, akkor mit kell nekünk tenni, akik oly gonoszul tanítottak? Ezt látva legyünk jól megfontoltak, s valahányszor Istenről gondolkodunk, tartsuk Őt jónak, bölcsnek és igazságosnak minden vonatkozásban. S valahányszor csak beszélünk Róla, legyen az az Ő segítségül hívása és hálaadás a jóságáért, amit manapság éreztet velünk, várva, hogy teljesen elteljünk azzal.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy úgy vágjon az elevenünkbe, amitől jobban megtanulunk visszatérni Hozzá valódi megtéréssel, úgy elgondolkodva az életünk elmúlt szakaszáról, hogy utána javíthassunk azon. S ettől kezdve tanuljunk meg teljes mértékben átadni magunkat az Ő szolgálatára, úgy követve a szent parancsolatait, ahogyan azok a törvényében tárulnak elénk, amikkel az egész életünket kell szabályoznunk. Ezért mondjuk valamennyien: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk, hogy igazság szerint nem vagyunk méltók a szemeinket sem felemelni a mennyre, s Előtted megjelenni, nem is beszélve arról stb.

A százharminckilencedik prédikáció, ami az első a harminchatodik fejezetről

Jób36:1-7

1. És folytatá Elihu, és monda:
2. Várj még egy kevésé, majd felvilágosítlak, mert az Istenért még van mit mondanom.
3. Tudásomat messzűnven veszem, és az én teremtmőmnek igazat adok.
4. Mert az én beszédem bizonyára nem hazugság; tökéletes tudású ember áll melletted.
5. Ímé, az Isten hatalmas, még sem vet meg semmit; hatalmas az ő lelkének ereje.
6. Nem tartja meg a gonosznak életét, de a szegénynek igaz törvényt teszen.
7. Nem veszi le az igazról szeméit, sőt a királyok mellé, a trónba ülteti őket örökre, hogy felmagasztaltassanak.

Azok, akik eddig úgy vélték, hogy Isten nem hagy bünt büntetlenül ebben a világban, becsapódtak, mint azt már részletesebben is elmondtuk. S biztosan látjuk, hogy Isten fenntartja megannyi hiba büntetését abból a célból, hogy messzebbre is nézzünk. Mert ha most teljes mértékű igazságot szolgáltatna úgy, hogy abból semmi nem maradna ki, akkor nem lenne okunk reménykedni a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelében: akkor nem kellene semmit sem tennie a világ megítélése terén, mert korábban már minden megtörtént volna. Ezért a bűnöket ebben a világban Isten nem minden időben és nem is egyforma módon bünteti: elegendő, ha csak némi jelét és jelzését adja annak, hogy Ő a világ Bírója. Hasonló vehető észre az istenfélők fenntartásában: azt mondják, Isten kormányozza a szolgálait, s Ő azok megőrzője, akik Őrá bízzák magukat. Megszabadítja őket minden bajukból. Ez azonban nem történik másként, mint úgy, hogy néha engedi az istenfélőket bajba kerülni, s látszólag nem is gondol a támogatásukra, bár ők segítségül hívják Őt. Ezért úgy kell elismernünk Isten gondviselését, hogy fontolóra vesszük: sok mindent az utolsó napra tartogat. S ez az, amiről Elihu itt beszél. Ez a fejezet tehát nem mást jelent, mint azt, hogy ha kinyitjuk a szemeinket, könnyen meglátjuk, hogy Isten tartja a kezében minden földi dolog zabláját, s gondviselőnek mutatkozik felettünk. Igaz, hogy nem látunk olyan tökéletes és jó állapotokat, amilyet szeretnénk, nem, nagyon messze állunk attól. De ennek oka nyilvánvaló: Isten itt megannyi csatában akar próbára tenni minket, aztán tovább is akar vinni, nevezetesen, a tudunkra akarja adni, hogy eljön egy nap, amikor minden újra helyreáll, ezért most azért siklanak félre a dolgok, hogy még jobban vágyjunk Isten Fiának a megjelenésére, minden újbóli helyreállítására. mivel ez az Ő hivatala, s meg is ígérte, hogy ezt megteszi. De mielőtt Elihu belekezdene az említett témába, tudniillik, hogy Isten kormányozza a világot és mindent oly módon rendez el, hogy az igazsága tapasztalati úton mutatkozik meg, egy előszót alkalmaz. *Hallgass meg engem (mondja), mert az Istenért még van mit mondanom.* De mit? *Tudásomat messziről veszem annak bizonyítása végett, hogy Ő, Aki alkotott engem, igazságos.* Elihu annak kimondásával, hogy van még mondanivalója Istenről, megmutatja, hogy a hívő embernek nem szabad feladni a vitát az Isten támogatásában abból a célból, hogy befogják a szájukat azok, akik zúgolódnak ellene, vagy káromolják Őt. S valóban, ha csak egy csipetnyi buzgóság lenne bennünk abból, amit a Szentírás parancsol, akkor sokkalta buzgóbbak lennénk Isten tisztességének a fenntartásában, mint amennyire vagyunk. Meg van írva a zsoltárokból, hogy az Istenre irányuló feddéseknél a mi fejünkre kell hullani és úgy kell azoknak minket megérinteni, hogy a szívünkben érezzük azokat, s jobban megszorodjunk és bánkódjunk miattuk, mintha az emberek minden lehetséges gáztettet elkövettek volna (Zsolt69:10). Hiszen kik vagyunk mi? Ha százszor is visszaéltek volna velünk szemben, vajon

a mi tisztességünket is úgy kellene kezelni, mint Istenét? Nem. De pont az ellenkezőjét látjuk: ha bárkit sérelem ér, idővel megbosszulja, vagy legalábbsi jogorvoslatot keres, és soha nem nyugszik le, amíg a tisztessége helyre nem áll, pedig az ő tisztessége semmi, Hiszen mik vagyunk mi? De ami Isten nevét illeti, azt darabokra tépik: az egyik aljas módon gúnyolja, a másik átkozott istenkáromlásokat köpköd ellene, a harmadik pedig szitkokat szór rá. S ez a dolog elmúlik el elsiklik közöttünk, senki nem indul meg rajta, és ha csak egy szót is szólunk ellene, máris azt hisszük, hogy a kelleténél többet tettünk. Ezért amikor engedjük, hogy Isten tanítását rágalmazzák, az Ő fenségét káromolják, s az Ő nevét korholva emlegessék az emberek, azzal kimutatjuk, hogy egy cseppnyi jó buzgóság sincs a szívünkben, s ez a gyávaságunk megérdemli, hogy Isten kizárjon a gyermekeinek sorából. Mert ha Atyánknak tekintjük Őt, akkor tűrhetjük, hogy az emberek ezen a módon szálljanak Vele szembe? Egy jó természetű gyermek leplezi a testi atyja szégyenét, még ha ő teljesen értéktelen ember volt is. S mit fogunk mi tenni, amikor a dolog Vele kapcsolatos, Aki minden igazságosság forrása, a dicsőség Királya, Aki minden dicséretet megérdemel, ahogyan a Szentírás mondja, s ahogyan valóban meg is mutatkozik. Akkor, ha Atyánknak mondjuk Őt, de a szánk mégis csukva marad, amikor az emberek elkezdik megrontani az Ő igazságát és gyalázni a nevét, röviden, nyíltan gúnyolják, de ez minket sem meg nem érint, sem meg nem szomorodunk, akkor vajon méltók vagyunk arra, hogy a gyermekei közé soroljanak? Így hát még jobban meg kell jegyeznünk ezt a szakaszt, ahol elhangzik, hogy *Istenről még van mit mondani*. Ez a szó azt is jelenti, hogy amikor az istenfélő ember szembeszállt a gonoszokkal, akik kétségbe vonták az Ő tisztességét, akkor nem végzett, ha csak azt mutatta ki, hogy nem ért velük egyet, hanem amennyire csak tőlünk telik, végig ki kell állnunk és szembe kell szállnunk azokkal, akik rosszat tesznek Istennek és elkezdik csökkenteni, vagy elcsúfítani bármi módon az Ő dicsőségét. Azt mondom, teljes mértékben az ellenségüknek kell lennünk és soha nem szabad feladni a csatát egy ilyen szent és igaz küzdelemben. De közben látjuk, hogy a gonoszok mindig készek kiállni a gonosz ügyek mellett, s manapság a leggonoszabb ember talál a legtöbb fenntartóra és támogatóra, mert az ember arra a következtetésre juthat, hogyha kegyességre és támaszra akar találni, akkor át kell adnia magát mindenféle gonoszságnak. Aztán minden ember eladja a lelkiismeretét és a nyelvét egy kis jó hangulatért vagy más efféle romlottságért. Ezek a dolgok szemmel láthatók, sőt még azok is, akik azt mondják, hogy van bennünk némi buzgóság Isten iránt, némák és nem merik megnyitni a szájukat. Látva tehát, hogy ezek a gazemberek mennyire gyalázatosak, könyörgöm kell bármi más tanúsítvány azok elítéléséhez, akiknek nincs bátorságuk és állhatatosságuk Isten tisztességének a fenntartásához, mint a gonoszokban látható züllöttség, amivel minden gonoszságban úgy összefognak? Ami a jóságot illeti, nem találtok embert, aki kockázatot vállalna érte. A gonoszok megvethetik Istent a gonosz dolgok fenntartásával némi ajándék színezetével, amit nekik adnak, s közben senki nem gondol a jóság támogatására. Ezért tanuljunk meg buzgóbbaknak lenni Isten dicsőségével kapcsolatosan, mint eddig voltunk. S először is, amikor látjuk, hogy az emberek elkezdik felforgatni a jó és tiszta tanítást, mutassuk meg, miféle hit van bennünk, s valljuk azt meg, kitartva a Sátán hazugságaival, valamint azokkal szemben, akik csak bajokat és botrányköveket akarnak Isten egyházának az útjába gördíteni. Ez az egyik dolog. Aztán látjuk, hogy Isten gúnyolja és szórakoznak Vele, s az emberek úgy beszélnek a Szentírásról, hogy minden vallást a közmegvetés tárgyává tegyenek? Lobbanjunk hát szent haragra, mert annak meg kell indítania és szomorítania minket, amikor látjuk az Isten tisztességének megsértését és a visszaélést az Ő vallásával. Mutassuk hát meg, hogy Istenről van még mit mondanunk. Harmadszor, amikor halljuk a káromlásokat az utcákon, a piacokon vagy fogadóknak elhangzani, munkálkodjunk azon, hogy minden erőnkkel szembeszálljunk azokkal, s így szabaduljunk meg és tisztítsuk ki magunk közül az efféle utálatosságokat. Amennyire csak tőlünk telik, ne engedjük, hogy Isten nevét szidalmazzák. Végkövetkeztetésképpen pedig, amikor bármi gonoszságot látunk eluralkodni, vessünk gátat elébe és munkálkodjunk a kijavításán, s akkor majd Isten abban a tisztességben részesít, hogy

a védelmezőinek és a szószólóinak ismer el minket. De ha másképpen cselekszünk, azzal a Sátán győzelmét segítjük elő, s vétkesekévé válunk Isten nevének az elárulásában, mert nem törődünk a legfontosabb és ennek megfelelően kezelendő dologgal. Ez az, amit meg kell jegyeznünk Elihu szavaiból, miszerint *Istenért még van mit mondania*. Utána ugyanezzel a mondattal folytatja annak megfelelően, hogy az ügy nagyon is méltó arra, hogy a kegyesek minden tőlük telhetőt megtegyenek és erejükön felül is munkálkodjanak. Mert amikor azt mondja, hogy *a tudását messzűnven veszi*, azzal azt mutatja meg, hogy amikor Istenről beszélünk, az elménket magasabbra kell emelnünk annál, ahová a természetes értelmünk képes feljutni. S könyörgöm, képes az ember valaha is feljutni Istenhez, ha a maga fantáziája és testi értelme szerint ítél? Nem, mert inkább csak elsötétítjük az Ő dicsőségét.

Ezért tehát, ha dicsőíteni akarjuk Istent, tanuljuk meg kiterjeszteni a tudásunkat szélteben-hosszában a itt látható példának megfelelően. De hogyan? Mert az ember soha nem terjeszti ki a tudását, hogy Istenről beszélhessen, csak ha tudja, hogy az Ő fensége minden értelmünket felülmúlja, ezért Neki kell leereszkedni Hozzánk és felemelni minket Önmagához. Azaz, teljes tisztelettel kell megalázkodnunk azért, hogy Isten felemelhessen minket és megmutatkozhasson előttünk, s részeseivé tegyen annak a tanításnak, amihez egyébként soha nem érhetnénk fel. Látjátok tehát, miképpen kell kiterjesztenünk a tudásunkat messzire, amikor Istennel kapcsolatos dologgal foglalkozunk. Nos, ha ezt jól megértenénk, más, az eddigiektől eltérő módon húznánk hasznát mind a prédikációkból, mind az előadásokból. De mi történik? Ami azokat illeti, akik a prédikációkra jönnek, miképpen hajlanak az elébük adott tanítás befogadására? Elég nekik csak eljönni egy egyházba és ott megmutatni magukat. Ezért ugyanolyan betegen távoznak, mint ahogyan jöttek, vagy még rosszabbul. Jó oka van ugyanis Istennek megbüntetni őket a vakságukért, amiért ennyire megvetik az Ő evangéliumának felbecsülhetetlen kincsét. Amikor az emberek lustán és ész nélkül jönnek oda, s ott belezuhanak a maguk rossz hangulatába, nem gondolván arra, hogy Isten az, Aki hozzájuk szól, s nem tesznek Neki tisztességet és nem fogadják el az Ő szájából származó dolgot, akkor vajon nem árulói Istennek, oly csekély tiszteletet adva az üdvösség tanításának? Ez hát az oka annak, amiért Isten megvakítja őket. Amikor a Szentírást olvassuk, akkor vagy gőgösek leszünk és túllépünk a dolgokon a saját magunk értelmében bízva, mintha elégséges bírók lennénk mindennek a meghatározásához, vagy összekeverjük Isten Ígését a magunk testi indulataival. Továbbá olyan messze vagyunk a tudásunk kiterjesztésétől, hogy mondhatni leuraltunk a saját bolond és csip-csup képzelgéseit, valamint a gonosz vágyaink, melyek leláncolva és lekötve tartanak úgy, hogy nem vagyunk képesek a fejünket a menny felé emelni. Ez az oka annak, amiért oly sovány haszonhúzást látunk, s azok, akik a hívő nevet viselik, azt sem tudják, micsoda az Isten, sőt, nem is szeretnék tudni. Ezért tanuljuk meg Elihu példájából felemelni a tudásunkat és messzire kiterjeszteni, amikor Istenről van szó, s tanuljuk meg megadni Neki a tiszteletet is, hajlandókká lévén tisztelettel tekinteni is rá. Mert az is a Szentírás mondásának beteljesítése, hogy Isten közel van az alázatosokhoz és azoknak mutatja meg Magát, akik nem bíznak magukban, anélkül, hogy akár csak egy cseppnyi jó után is kutatna bennük. Végül pedig valahányszor csak beszélünk Istenről, ne zabolázzuk meg az elménket, hanem tanuljuk meg kiterjeszteni a tudásunkat. Elihu hozzáteszi, hogy *majd igaznak bizonyítja őt az, Aki megalkotta*. Itt azt látjuk, mire kell irányulnia a beszédünknek, amikor Istenről beszélünk: nevezetesen, az Ő dicsőségének fenntartására. S amelyik tanítás erre a célra irányul, azt jónak és szentnek kell tartanunk, mint amikor az emberek Isten tisztességének csorbításáról okoskodnak és vitatkoznak, akkor biztos, hogy nincs bennünk más, csak önteltség, bármilyen tetszetős színekben tüntetik is fel magukat. Ezért valahányszor csak beszélünk Istenről, tartsuk észben annak bizonyítását, hogy Ő igazságos, azaz adjuk meg Neki, ami megilleti, hogy rögvést dicsőíthessük, s olyannak ismerhessük Őt el, amilyennek Ő szeretné, ha elismernék, hogy minden száj becsukódjon és ne legyen okunk nem szeretni Őt. Látjátok tehát, hogy a beszélgetésnek, amit a mi Istenünkről kell folytatnunk, meg kell szentelnie az Ő nevét, ahogyan

azt a mindennapi imánkban is kérjük. S Elihu azonnal hozzáteszi, hogy *a szavaiban nem lesz hazugság és majd megmutatja Jóbnak, hogy az ő tudása tökéletes.*

Itt azt jelenti ki, hogy nem kever semmit a jó tanításhoz, s nem kezdi azt takargatni sem. S ez biztosan egy további dolog, amit alaposan meg kell jegyeznünk: amikor megnyitjuk a szánkat, hogy Istenről a cselekedeteiről és az Ígéről beszélünk, ahhoz nem szabad semmit hozzákevernünk, hanem fenn kell tartani a tisztaságot, így bármit mondunk, annak épnek és szilárdnak kell lennie. Mert az, aki a jó és a gonosz anyagot összekeveri, mi más tesz, mint jó ételt talál fel, ami ízletesen van elkészítve, de mindazonáltal meg van mérgezve? Ugyanez a helyzet mindazokkal, akik tetszetős előadást tartanak, jó és igaz mondásokkal, de mindazonáltal hazugságokkal és tévelygésekkel keverve. Jegyezzük hát meg jól, hogy aki a tanító hivatalát látja el, annak nemcsak a jó mondásokkal kell törődnie, hanem különösen arra az egyszerűségre kell törekednie, hogy semmit se tegyen hozzá Isten tiszta tanításához, és semmit se vegyen el abból. Ezért, ha jól szabályozott hitünk van, annak útján kell járnunk és ügyelnünk kell arra, hogy a tanításban ne használjunk semmi mást, csak Isten tiszta akaratát, s minden egyes szavunk arra vonatkozzon és ahhoz igazodjon. De ha másképpen kezeljük a dolgokat, s nem olyan szilárdsággal és becsületességgel munkálkodunk, mint amit Isten megkövetel, Aki (ahogyan mondjuk) őszinteségből akarja prédikáltatni az Ígét – azt mondom, ha nem így gondolkodunk erről, akkor végül majd észrevevessük, hogy letértünk az útról. Itt tehát arra tanít bennünket, hogy a tiszta és szent tanítást úgy fogadjuk, ahogyan kell, továbbá ne keverjünk ahhoz semmit. Mert micsoda dolog lenne mérget keverni a jó italba vagy a jó ételbe? Ezt kell fontolóra vennünk Elihu szavaiból. Ahol pedig azt mondja, hogy *tökéletes lesz a tudásban Jób iránt*, azt egyesek Istenre vonatkoztatták, mintha Elihu azt mondta volna, hogy végül Jób majd rájön, hogy nem az ő dolga volt Istent iskolába küldeni, amint láttuk, hogy nekilátott ennek: nem szándékosan, hanem a zúgolódása alapján tűnt úgy, hogy Istent a maga módján szerette volna irányítani. S miután nem volt elégedett a tetteivel, szeretett volna hibát találni Benne és fenntartásokkal kezelni a rendeléseit. Mert (ahogyan egyesek gondolják) emiatt mondja itt Elihu, hogy Isten tökéletesnek ismerszik majd meg a tudásban. De ez a mondás inkább a beszélőre vonatkozik, mintha azt mondta volna: meglátod, hogy hűséges tanító vagyok. A szavainak jelentése tehát az, hogy miután Isten nevében fog szólni, Jób jobban teszi, ha elfogadja a szavait, mert nem kever azokhoz semmit sem a magából, hanem tökéletesen kezeli az igazi tanítást, úgy, ahogyan azt Istentől kapta. Ezért amikor az ember, aki Istent hirdeti, felmagasztalja a tanítását, azt nem szabad úgy tekinteni, mintha önmagát tolná túlságosan előre, mert Isten igazságát minden fennköltség fölé kell emelnünk, hogy semmi el ne csúfítsa azt.

Látjátok tehát, miképpen beszél itt Elihu. Nem a saját személyével kérkedik, hanem annak érdekében dicsekszik, hogy az általa közreadott tanítást elfogadják és mindenki megalázkodik előtte (mivel az Istenről szól). S kétségtelen, hogy szörnyű dolog az, amikor az emberek elkezdnek küzdeni ellene. Értsük hát meg: olyan tökéletesség rejlik abban, hogy az egész világnak csukva kell tartania a száját és el kell ismernie, hogy Isten úgy kell tisztelni, amikor szól hozzánk, hogy minden ember engedelmessé válik Neki.

Most azonban térjünk rá az itt szereplő általános dologra. Eddig Elihu egy előszót fogalmazott meg, most pedig hozzálát Isten ügyének a védelmezéséhez és azt mondja, hogy *Isten bár erős, senkit nem vet meg. Bizony (mondja) Ő erős és bátor.* Itt azon az alapon szól, hogy elválasztja Istent az emberektől, s kiveszi Őt közülük, hogy ne úgy gondolkodjunk Róla, mint önmagunkról. Mert annak oka, amiért hamisan ítéljük meg Őt, az, hogy mindig a magunk kicsisége után formáljuk Őt meg, mintha valaki azt mondaná, hogy nincs is végtelenül nagy erőbeli különbség Közte és közöttünk. Akkor, ha az emberek elkezdik Istent a halandó emberhez hasonlítani, az az Ő fenségének elcsúfítása, de mindezek ellenére ez több, mint közönséges, mivel mindegyik esetben tapasztalat által megtaláljuk. Ha Isten bármi szigorúságot alkalmaz, mi elkezdjük ezt vagy azt feltételezni, s alkalmat keresünk, hogy zúgolódhassunk Ellene. Ha pedig fenyeget minket, egy cseppet sem indulunk meg attól. Mert azzal hitegetjük

magunkat, hogy a haragja el fog múlni. S mi az oka ennek a brutális feltételezésnek? Az, hogy nem különböztetjük meg Istent a teremtményeitől. Viszont amikor Isten azt ígéri, hogy könyörületes lesz hozzánk, akkor nem vagyunk képesek meggyőződni arról, hogy az tényleg így van. Mert a saját képzelgéseink vezetnek és akadályoznak minket [és ezek miatt gondoljuk ezt]: Micsoda? Én annyiszor, de annyiszor megsértettem Őt. Mi mindig a halandó emberekhez hasonlóvá tesszük Őt, és ezért hangzik el a zsoltárokból: nézd meg, amennyivel magasabb az ég a földtől, annyival magasabbak az én gondolataim a tieiteknél (Zsol103:11). S ugyanezt erősíti meg Ézsaiás prófétán keresztül. Hogyan gondolhatjátok, mondja, hogy én hozzátok hasonlóan haragszom? (Ézs55:9) Ez annak megmutatására szolgál, hogy noha a végtelenségig bűszítettük Őt, Ő mégsem szűnik meg könyörületesnek lenni. S bár nagyon méltatlanok vagyunk rá, Ő mégsem hagy fel a megsegítésünkkel.

Látjuk tehát, hogy Elihunak ez a tanítása nem felesleges, hanem nagyon nagy hasznunkra van, mert nagyon kevesen vannak, akik képesek tartózkodni Isten összekeverésétől az emberekkel úgy, hogy ne legyen észrevehető különbség Közte és a teremtményei között. Mindazonáltal nagyobb a különbség Isten között és közöttünk, mint amekkora az ég és a föld közötti távolság. Ezért nem szabad az Ő gondolatait a mieinkhez mérni, mert az mindennek a végleges kiforgatása volna. Emlékezzünk hát rá, hogy Elihu szavainak jelentése valójában ez: Istent úgy fel kell magasztalni a teremtményei fölé, hogy az emberek ne merészeljék Őt a természetes eszközzel, vagy a dolgok itt lenni látott elrendezése alapján megítélni, hanem vegyék fontolóra, hogy Ő nagyon más és nagyban különbözik tőlünk annyira amennyire a nappal különbözik az éjszakától. S ennek bizonyítékeképpen mondja, hogy Isten bár erős, nem vet meg senkit. Mert mi az oka annak, hogy a halandó ember igyekszik ártani a felebarátjának, és oldalba könyököli, hogy felborítsa, vagy megbotlásra készíti ezzel vagy azzal? Az ellenségesség és a megvetés, amivel az egyik ember viseltetik a másik iránt, s bennük rejlő a félelem, ami annak kimondására készíti őket, hogy ez és ez árthat nekem, s ha előbbre jut, én biztosan hátrébb kerülök miatta.

Így tehát, miután oly sok erőtlenség van az emberekben, mindig félnek, nehogy a felebarátaik túlságosan megelőzzék őket. Ez az oka annak amiért állandóan civakodnak és vitatkoznak, s ez az oka annak, amiért mindig szeretnék elhomályosítani azokat, akik túl nagyok a tekintélyben és a megbecsülésben. Ezért munkálkodnak oly sokat az emberek a felebarátaik megalázásán. Most pedig nézzük meg, hogy találunk-e bármi effélét Istenben. Nem, nem, mert Ő túl nagy ahhoz, hogy irigyelje az embereket, s nem törődik azzal, amit az emberek mondanak. Mert vajon tudnánk mi ártani Istennek, vagy csökkenteni az Ő tisztességét, bármekkora lennénk is? Nincs oly király vagy fejedelem, aki képes lenne az Ő trónja elé emelkedni a felhők fölé, s ami Istent illeti, Ő felette áll a mennynek, s az angyaloknak is, ami pedig az embereket illeti, mik ők valójában? Ézsaiás próféta beszél az emberek gögjéről, amikor úgy előre tolazkodnak, azt mondva, hogy olyanok, mint a sáskák (Ézs40:22). Látjátok, hogy amikor a sáska ugrik, nagy távolságokat hidal át, mert hosszúak a lábai, de azután el kell kezdeniük visszaesni a földre, mert olyanok, mint a békák.

Látjátok tehát, milyen hasonlatot használ a próféta az emberek hiábavalóságának kigúnyolására. Mert ha történetesen képesek is lennénk a felhők fölé szárnyalni, s az angyalokhoz társulni, s látni, amint Isten fenségét dicsőítik, és eltakarják a szemüket a szárnyaikkal, ahogyan meg van írva Ézsaiás próféciajában (Ézs6:2), Isten akkor se fél attól, hogy képesek lennénk bárhogyan is ártani Neki, s nem viseltetne semmiféle irigységgel úgy, mintha képesek lennénk bosszantani Őt: az Ő fensége mindig érintetlen maradna dacára minden erőfeszítésünknek. Látva, hogy ez így van, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nincsen arányosság közöttük és közöttünk, s nem szabad azt képzelünk, hogy amikor Istent megsértik, jó oka van haragosnak lenni az attól való félelmében, hogy az emberek megfosztják a jogaitól.

Igaz, az emberek korholásra méltók azért, mert ez teszik, de Őt mégsem lehet semmivel sem vádolni. Benne nincs erőtlenség, amiért irigyelné a teremtményeit, mert Ő nagy. S Elihu

hozzáteszi továbbá, hogy *Isten nagy a szív erősségében vagy hatalmas az elme erényeiben*. Elihu itt újabb, az emberekben meglevő bűnt érint. Mert még a nagyok is, akiknek nem kell irigyelniük az alattvalóikat, mégis annyire nőies szívűek, hogy félnek tőlük, amint látjuk, hogy mg a királyok és a fejedelmek is, ha gyáva természetűek, sajnálják, ha látnak egy erényes embert. De miért? Mert nincs bennük valódi nemesség, hogy ezt mondanák: Isten arra rendelt engem, hogy előre mozdítsam az erényes embereket, s megbecsüljem és tiszteljem őket. Pont ellenkezőleg: mivel ők maguk aljas gondolkodásúak, szeretnék, ha az egész világ szeretné őket, s elszégyellik magukat, ha látnak egy őszinte embert. Ha van olyan fejedelem, aki minden mocsokban tocsog, és bordélyházat csinál az udvarából, az megszomorodik, ha kiderül a ledérsége, míg ellenben, ha a paráznság eluralkodik akkor még több szabadságot keres, hogy átadhassa magát minden ledérségnek. Mivel az emberek ennyire aljas gondolkodásúak Elihu azt mondja: nem szabad azt képzelnünk, hogy Isten is ehhez hasonlít. De miért? Mert amellet, hogy Ő hatalmas, s az emberek nem képesek felérni Hozzá, Ő az elme erényeinek vonatkozásában is nagy, nagyon szereti az erényességet, az igazságosság tetszik Neki, elismeri a jóságot, és minden eszközzel igyekszik kimutatni, hogy minél több az emberekben rejlő erény, annál jobban szolgálják és tisztelik Őt. Mert a dolog, amiben Isten dicsőítése foglaltatik, az, hogy az emberek legyenek erényesek. ha egy király dicséretre méltóbbnak látja bármelyik alattvalóját önmagánál, akkor ellenszenvvel viseltetik iránta és megszomorodik miatta. Miért? A dolog miatt, ami másokban megvan, de belőle hiányzik. De nem így van ez Istennel. Miért? Van az emberekben bármiféle jóság a saját tulajdon természetükből eredően? Nincs, nekünk azt Istentől kell várnunk, mer Ő a forrás, ahonnan annak származnia kell.

Ezt látva Istennek nem kell attól félnie, hogy az Ő tisztességét az emberek erényei elhomályosítják. De jegyezzük meg, amit végig kell gondolnunk: soha nem fogjuk Istent olyan igaznak és Önmagában hatalmasnak ismerni, mint kellene, ha a természetes eszünkkel vesszük Őt fontolóra. S miért? Mert az elménk túl vaskosok és nehezek ahhoz, hogy ily magasra kapaszkodjanak. De mikor látjuk az erényeket kegyajándékokat, amiket az embereknek osztogat, azok kifogástalan tükrök és élő képmások, amikben megmutatkozik. S minél inkább igazságban járnak az emberek, Ő annál jobban magasztaltatik folytonosan abban a dologban, amivel szolgálják és tisztelik Őt. Most tehát látjuk, hogy nem szabad Istent összehasonlítani az emberekkel és nem szabad Őt megítélni a saját elképzeléseink és fantáziánk szerint, hanem végleg el kell szakadnunk ezektől annak megfelelően, hogy az ég nincs oly messze a földtől, mint amekkora a távolság közöttük és közöttünk, mint arra már utaltam a zsoltárokból és Ézsaiás könyvéből (Zsol13:11, Ézs55:9). Most pedig, miután Elihu így beszélt, hozzáteszi azt, amit már érintettem, nevezetesen, hogy jóllehet sok minden rendetlen ebben a világban, az ember mégis képes észrevenni Isten gondviselésének jeleit. S kétségtelen, hogy Isten most nem tart fenn egyetlen változhatatlan mértéket, mégis jól látható, hogy Isten mindenek felett áll ebben a világban, s ha nem irányítaná a világot, szörnyű zűrzavar uralkodna mindenfelé. Legyen hát elegendő itt Isten gondviselésének néhány jele, hogy megadhassuk a Neki kijáró dicsőséget, s mondhassuk: Uram, Te vagy a világ Bírója, akárhogyan is alakuljanak a dolgok. S noha megannyi bűnt büntetlenül hagysz, s engeded, hogy az igaz és az ártatlan sok bajt szenvedjen el, mégis látjuk, hogy mindent a Te kezéd irányít és szuverén hatalmad van mindenek felett. Látjátok, miről értekezik itt Elihu, s először is azt mondja, hogy *Isten nem eleveníti meg a gonoszt, de igaz ítéletet tesz a lesújtottnak, és nem veszi le a szeméit az igazról*.

Ezek a mondatok, amiket Elihu kimond, általánosságban hangzanak el, s nekünk is általánosságban kell arra a következtetésre jutnunk, hogy Isten igaz, még ha nem is vesszük észre az igazságosságának semmi jelét. S emlékeznünk kell a korábban mondottakra, nevezetesen, mikor látjuk, hogy a dolgok nincsenek olyan ékes rendben és tökéletességben, mint azt szeretnénk, akkor eszünkbe kell idézni, hogy Isten egy napon majd megítéli a világot az Ő Fiának személyében a hitünk cikkelyének megfelelően, miszerint Jézus Krisztusnak kell eljönnie megítélni eleveneket és holtakat. S valóban, (mint már mondtam,) ha minden úgy lenne

elrendezve, ahogyan mi szeretnénk, micsoda dolog lenne az? Többé nem várnánk a végső feltámadást. Látjuk tehát, hogy Isten nem hajtja végre minden ítéletét, hanem némelyeket visszatart? Erősítsen ugyanez meg bennünket az utolsó nap reménységében és az Úr Jézus Krisztus eljövételében is, Akinek Isten, az Ő Atyja minden hatalmat átadott azért, hogy a fenségében jelenjen meg a rendetlen dolgok kiigazítása és megszilárdítása végett. Amikor pedig látjuk, hogy Isten egyes vétkeket megbüntet, s megszabadítja az övéit, legyenek azok mi magunk vagy éppen mások, legyen az a számunkra elegendő az Ő gondviselésének elismeréséhez. Látom, hogy Isten megbüntette ezt a vétket: akkor arra a következtetésre kell jutnom, hogy ezt mintegy az Ő igazságának tükrében mutatta meg nekem, és a gonoszok majd számadásra fognak Elé járulni. Mert hiszen Nála nincs személyválogatás, Ő nem földi bíró, aki kezdetben jól szolgáltat igazságot, így, ha valami vétket elkövettek, azt nagy szigorúsággal bünteti, de közben nagyon sok másik felett szemet huny némi megvesztegetés vagy részrehajlás következtében, amitől a bíró teljesen és világosan megváltozik.

Ez nyilvánvaló, mert a világ minden igazságszolgáltatása, még a megtalálható legjobb is csak tolvajlás, mert nem jó és szilárd elméből ered, ami folytonosan kitartó. Istenben azonban semmi efféle nincsen: Ő nem indul meg részrehajlóan és nem rontja Őt meg a jutalom. Mi hát a helyzet? Ő az igazságnak megfelelően ítél. Ezt látva szükségszerűen arra kell következtetnünk, hogy amikor Isten megbüntet egy vétket, azzal kimutatja, hogy semmi sem kerül el a figyelmét, s minden cselekedetünknek számadásra kell menni Elé, s jöllehet ezek ma rejtettek, azaz nem azonnal észrevehetőek, mégis vétkesek leszünk, amikor majd oda járulunk.

Ültessük hát át a gyakorlatba az itt látott leckét: miszerint *Isten nem fordítja el a szemét az igaztól és nem eleveníti meg a gonoszt*. De miképpen tudhatjuk ezt? Nem mindig, s nem is mindig egyformán, mint már említettem, de Isten mégis elegendő bizonyítékot ad arról, hogy felügyeli az istenfélőket, hogy fenntartsa és védelmezze őket, könyörüljön rajtuk és megszabadítsa mindegyiküket minden veszélyből. Azt mondom, olyan példákat látunk, hogy ezt a dolgot teljesen biztosra kell vennünk önmagunkban. Továbbá azt is látjuk, hogy Isten felemeli hatalmas kezét az emberek vétkeinek visszaszorítása végett, azonban nem mindig, mert sokakat büntetlenül hagy és olyan látszatot kelt, mintha sok esetben a gonoszokat kegyelné. De más megmutattam, hogy ugyanennek meg is kell erősítenie a hitünket, s fel kell öveznünk magunkat az efféle botránykövek ellen, tudván, hogy azokat a dolgokat Isten az utolsó napra tartogatja, amiket most azonnal nem hajt végre. De bármerre is menjen tovább a világ, látjuk: mivel Isten megbüntet egyes vétkeket, ezért gyűlöli a bűnt és undorodik attól. Ezért kell ebből úgy ítélnünk, hogy *nem eleveníti meg a gonoszokat*. Mivel azonban ez a tanítás azért szerepel itt, hogy megtanítsa Istent minden vonatkozásban dicsőíteni, ezért jegyezzük meg, hogy a hitünket is építenie kell, és istenfélelemre kell minket tanítania. Látjátok hát, hogy Isten nem fordítja el a szemét az istenfélőktől, hanem megkönyörül rajtuk és megsegíti őket? Szilárduljunk hát meg az Ő jóságába vetett bizalomban, hogy Hozzá fordulhassunk, valahányszor csak bajba kerülünk. Láttuk, hogy Isten megszabadított valakit, vagy bennünket? Késztesen ez minket a visszatérésre Hozzá, s annak megkérdezésére: hogyan tovább? Az én Istenem tapasztalatból érezte meg velem, hogy kész megsegíteni mindazokat, akik Benne bíznak, s a Szentírás is azt mondja: Jöjjetek énhozzám, akik munkálkodtok és súlyos terhet cipeltek és én felfrissítelek benneteket (Mt11:28). Látjátok hát, hogy a feljegyzések, amiket Isten megad nekünk, arról tesznek bizonyosságot, hogy Ő nem fordítja el a szemeit az istenfélőktől, s ennek meg kell minket erősítenie a jóságának azokban az ígéreteiben, amiket ugyancsak megad nekünk. Viszont mikor elhangzik, hogy Isten nem eleveníti meg a gonoszokat, tanuljuk meg azt is alkalmazni. Látjuk bármi bűnnek a megbüntetését? Késztesen ez minket arra, hogy félelemben járjunk, s ezt mondjuk: ebben a dologban Istennel nem lehet szórakozni. Miért? mert azért ostromozza az illetőt, hogy az ő kárán minket tanítsa. Az Isten által mutatott hatalmas kegy az ugyanis, amikor a szigorúságának és a haragjának ilyen példáit

adja, s mi, anélkül, hogy megérintene, figyelmeztetést kaphatunk a bosszújának elkerüléséhez, ami készen állt a számunkra és amit megéreztetett volna velünk.

Látjátok tehát, hogy minden büntetés és fenyítés, amit Isten ebben a világban szab ki és végez, a mi tanulásunkat szolgálja. Igaz, mondhatjuk, hogy Isten igazságos és az illető a megérdemelt jutalmát kapja: ügyesek vagyunk a gaztetteket elkövetők elítélésében, és az Isten által rájuk kiszabott fenyítések elfogadásában. De közben nem fordítjuk ugyanazt a dolgot a magunk hasznára, pedig az alapvető fontosságú. Ha látom, hogy Isten megbüntet valakit, magamba kell szállnom, és meg kell vizsgálnom, hogy vajon nem követtem-e el ugyanazt a bűnt, vagy nem vagyok-e vétkezes valamilyen egyéb vonatkozásban. Ezért meg kell alázkodnom, s megfontoltabban kell járnom, mint korábban tettem. Továbbá van még egy gyümölcs, amit származtatnunk kell az Isten által kiszabott büntetésekből. Azokból azt is látjuk, hogy Isten gondoskodik az övéiről. Ha Isten megveri azokat, akik másokat zaklattak és rosszat tettek nekik, mi másért tenné ez, mint azért, hogy a mi ügyünket is kézbe vegye? Ezért még nagyobb hajlandósággal kell Istent szolgáljunk, amikor látjuk, hogy szembeszáll az ellenségeinkkel, és rájuk mennydörög, miután egy ideig engedte elérni a céljaikat. Ezért (mint korábban kijelentettem), még magabiztosabban kell erre az ígéretre támaszkodnunk hit által, nem kételkedve abban, hogy Atyánknak fog mutatkozni. S azért kell megmaradnunk az Ő félelmében, hogy elejét vehessük minden bosszúállásnak, amiket lesújtani látunk a gonoszokra, és az Ő fenségének megvetőire.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse velünk úgy, hogy megtanuljunk megszorodni miattuk, sőt haragudjunk és búsuljunk a bűneink és a bűnös vágyaink miatt, s buzgón törekedjünk arra, hogy az Ő igazsága uralkodjon bennünk, s alakuljunk át az Ő szent akaratának megfelelően. Aztán, mivel küzdenünk kell a jelenvaló élet kísértéseivel, adjon nekünk fegyverzetet, amivel megvédhetjük magunkat, s bár sok nyomorúságot és nyomorultságot ismerünk önmagunkban, mégse kételkedjünk abban, hogy meg fog tartani minket, s kegyelmesen betölti a szükségleteinket aszerint, amint tudjuk, hogy az erényesség és a jóság minden tökéletessége Őbenne rejlik, és megadja nekünk is, ahogyan tudja, hogy szükségünk van rá. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetségének is, visszahozva minden szegény, tudatlan lelket stb.

A száznegyvenedik prédikáció, ami a második a harminchatodik fejezetről

Jób36:6-14

6. Nem tartja meg a gonosznak életét, de a szegénynek igaz törvényt teszen.
7. Nem veszi le az igazról szemeit, sőt a királyok mellé, a trónba ülteti őket örökre, hogy felmagasztaltassanak.
8. És ha békókba veretnek, és fogva tartatnak a nyomorúság kötelein:
9. Tudtokra adja cselekedetöket, és vétkeiket, hogyha elhatalmaztak rajtok.
10. Megnyitja füleiket a feddőzésnek és megparancsolja, hogy a vétekből megtérjenek:
11. Ha engednek és szolgálnak néki, napjaikat jóban végzik el, és az ő esztendeiket gyönyörűségeiben.
12. Ha pedig nem engednek, fegyverrel veretnek által, és tudatlanságban múlnak ki.
13. De az álnok szívűek haragot táplálnak, nem kiáltanak, mikor megkötözi őket.
14. Azért ifjúságukban hal meg az ő lelkök, és életök a paráznakéhoz hasonló.

Miután Elihu általánosságban kimondta, hogy Isten nem fordítja el a szemeit az igaztól, hanem gondoskodik róla, viszont a gonoszokat nem eleveníti meg, most, Isten gondviselésének még jobb bizonyítása végett hozzáteszi, hogy *ítéletet ad a lesújtottnak*. Mert he a támogatásoknak teljesen híjával levő, s a világból kivetett szegény ember mindazonáltal mégis megszabadul a zaklatástól és a bajoktól, annak szükségszerűen Istentől kell származnia, sőt azt mondom, azt Istennek kell tulajdonítani. Mert ha nincs támaszunk a világban, de erős és hatalmas ellenségeink vannak, mi mást lehetne mondani, mint hogy végleg végünk, és elveszett az életünk minden reménysége? Akkor, ha helyreállunk, akkor nyilvánvaló, hogy Isten munkálkodott ennek érdekében. Nem ok nélkül mondja hát Elihu ennek bizonyítása végett, hogy itt lenn mindent Isten kormányoz. S leszögezi Isten gondviselésének másik példáját is, nevezetesen, *a fejedelmek*, valamint azok *kormányzását*, akik az igazságszolgáltatás székében ülnek. Ebből látjuk, hogy Isten igaz és nem engedi a dolgokat rendetlenekké válni. S noha nem létezik egyetlen folytonos, állandósult mérték (mint azt tegnap mondtuk), mindazonáltal látjuk, hogy ha van bármiféle rend a világban, abból, mint egy tükörből látjuk, hogy Isten nem engedte szabadjára a zablát minden zűrzavarnak, hanem még mindig mutatja némi jelét és jelzését az Ő igazság(szolgáltatás)ának. S kétségtelen, hogy ha az ember fontolóra veszi egyrészt azt, hogy micsoda az ember természete, másrészt pedig, hogy a kormányzók és a magiszterek, valamint a kardot viselők miképpen mentik fel magukat, akkor könnyen megláthatja: isteni csoda, hogy egyáltalában létezik valamiféle közjó közöttünk, amit szükséges ismernünk és észrevennünk. Azt mondom, az ember természete olyan, hogy mindenki a felebarátai ura és mestere akar lenni, de senki nem akar a maga jóakaratából alattvaló lenni. Látva tehát, hogy a mi Urunk nem engedi eluralkodni a legerősebbeket, hanem létezik némi félelem és engedelmisség a kiemelkedők iránt, ebből látható, hogy Isten nemcsak megzaboláz, hanem megkötözi az emberi természetet is, hogy az említett gőg ne törtessen annyira előre, hanem a nyilvános kormányzás álljon afelett is. Aztán látjuk, hogy minden ember hajlamos a gonosszágra, s a vágyaik annyira forronganak, hogy minden ember szeretné, ha azt tehetné, amit csak akar és senki nem viseli el a fenyítést. Ezért arra kell következtetnünk, hogy a kormányzás állapota Istentől származik, s Ő ezzel mutatja ki, hogy az emberek teremtésének célja a volt, hogy őszinték és mértékletesek legyenek. Azután látjuk, miképpen viselkednek a királyok és a fejedelmek, valamint a kisebb rangot elérők, amikor Isten felfegyverezte őket az igazság kardjával, s miképpen állítanak mindent a

feje tetejére, annyira, hogy látszólag Istennel akarnak dacolni és érvényteleníteni akarják a rendeleteit. Nos, ha azok, akiknek békésen fenn kellene tartaniuk az Isten által megszabott rendet, annak felforgatásán erőlködnek és mondhatni eltökélten küzdenek a dolgok zűrzavarba taszítása végett, de mindezek ellenére a kormányzás állapota továbbra is fennmarad a világban, a dolgok pedig nem zavarodnak oly véglegesen össze, hanem még mindig fennmarad némi jele az Isten által elrendelteknek, abból vajon nem az látszik, hogy Isten kétszeresen is igazságos? Ezért Elihu, miután beszél a szegények Isten által történő támogatásáról, nem ok nélkül teszi hozzá azonnal, hogy *Isten szilárdította meg a királyokat*, s nem csak egyetlen napra, hanem azzal a szándékkal, hogy ugyanez a rend örökre fennmaradjon a világban. Igaz, hogy nagyon sok változás következik be és nagy átalakulások mennek végbe a fejedelemségekben és az uralmakban: ezzel mutatja meg Istent, hogy az Ő hivatala a gőgösök megdöntése. Mindazonáltal az emberekkel és minden haragjukkal szemben továbbra is fennmarad némi rend idelelni, s ezt még a zsarnokok vonatkozásában is mondom. Ha egy király rosszul uralkodik, s Isten megvetőjévé válik, tele kegyetlenséggel, erőszakkal és csillapíthatatlan kapzsisággal, mégis fenn kell tartania az igazság valamekkora árnyékát és látszatát, s nem tud túllépni azon. De mi másból származik ez, mint abból, hogy Isten mutatkozik meg ebben? Tanuljunk hát meg oly módon hasznot húzni az ebben a világban látható dolgokból, hogy Isten úgy dicsőülhessen meg általunk, ahogyan megérdemli. S különösen akkor, amikor látjuk, hogy megszabadítja a teljesen elnyomott szegényeket, akiknek nincs semmi emberi támogatásuk, sőt még reménységük sem rá. Vegyük akkor fontolóra az Ő nagy hatalmát és jóságát, s legyünk hajlandók megadni Neki az Őt megillető dicséretet. Ez az a dolog (az mondom), amit meg kell jegyezni. Ezzel együtt azonban, annak bizonyítása végett, hogy Isten gyermekei vagyunk, az Istentől kapott képességeinknek megfelelően nyújtsunk segítő kezet azoknak, akiket gonoszul üldöznek, s támogassuk azokat, akiket megtaposnak, s nincs eszközük bosszút állni vagy akár csak megerősíteni önmagukat. Nekünk (azt mondom), mindent meg kell tennünk ezért, sőt komolyan meg kell erőltetnünk magunkat ebben. Másodszor, mivel látjuk, mennyire önteltek és dacosak a kormányzók és a hatalomban levők, de Isten mégsem engedi őket a teljes zűrzavarba menni, ezért alázkodjunk meg az Ő gondviselését tisztelve, biztosra véve, hogy ha Ő nem fogná vissza a gonosztságot, akkor borzasztó áradat borítana el minket, s minden azonnal elnyelődne és belefulladna abba. Illik tehát magasztalnunk Istent abban, hogy fennmarad némi igazság és jó rend, még ha azok, akik a kardot viselik, teljesen gonoszok és át is adattak minden engedetlenségre. Vegyük hát ezt is fontolóra és (amennyire csak tőlünk telik) tartsuk fenn az igazság rendjét, mert az nem más, mint szuverén jótétemény, amit Isten ruházott rá az emberiségre, s az is az Ő akarata, hogy az Ő gondviselését megismerjük. Mivel pedig látjuk, hogy a fejedelmek, a magiszterek és az igazságszolgáltatás minden tisztségviselője mily nagy mértékben letértek a helyes útról, szemléljük sajnálattal, hogy az Isten által az emberek jólétének biztosítása végett megszabott rendet mennyire megrontották. S nem csak utáljuk az Isten ellenségeit, valamint azokat, akik szembeszegülnek az Ő általa megszabott kormányzati renddel, hanem tudjuk meg azt is, hogy ezek a bűneink gyümölcsei, hogy minden gaztett vétkét és okát saját magunknak tulajdonítsunk. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. Most pedig térjünk rá arra, amit Elihu hozzátesz. Azt mondja, hogy *ha a jó emberek* vagy a nagy emberek, akikről beszélt, s akiket Isten a méltóság és a tisztesség magas, a világ többi része fölötti fokára juttatott, ha bármikor *kínpadra kerülnek*, azt mondom, ha bármikor megaláztatnak, s szégyenre és gyalázatra jutnak, ezért az emberek börtönbe vetik és leláncolják őket, ahol megkötözve maradnak, Isten az efféle szükségben sem hagyja el őket, hanem megérinteti velük a bűneiket és elmondja nekik a hibáikat, amiket elkövettek, hogy ezek ismeretében megváltozhassanak és visszatérhessenek a jó útra, s megnyitja a füleiket, hogy jobban meggondolják és megismerjék magukat. Elihu tehát azt mutatja meg itt, hogy amikor Isten látszólag becsukja a szemét, s nem törődik többet az emberek kormányzásával, akkor jogos oka van arra, hogy ezt tegye. S noha mi furcsának találjuk ezt, mégis el kell ismernünk,

hogy Ő minden cselekedetében jogos és igazságos, nekünk pedig van okunk dicsőíteni Őt. Tényleg észben kell tartanunk az eddigiekben elhangzottakat, nevezetesen, hogy a dolgok ebben a világban nem egyetlen módon szabályozottak, s Isten fenntartja az ítéleteinek nagy részét, amiket végrehajtani szándékozik, az utolsó napra, hogy mi mindig reménységben élhessünk, várva a mi urunk Jézus Krisztus eljövetelét. S nekünk elégnek kell lenni csupán néhány jelnek ahhoz, hogy észrevegyük az itt említett dolgokat.

Elihu szándéka tehát az, hogy elejét vegye a megbotránkozásnak, ami megfog az emberekben, amikor látják, hogy a jó és igaz embereket megtapossák, Isten pedig kiteszi őket a gonoszok zsarnokságának, akik ok nélkül háborgatják a világot, ezért noha senkinek sem tettek semmi rosszat, az emberek mégsem hagynak fel a zaklatásukkal. Mert amikor ezt látjuk, úgy tűnik nekünk, hogy Isten nem gondol a világra, s nem tekint olyan messzire, hogy ellátna hozzánk, hanem engedi, hogy egyedül a szerencse szabályozzon mindent. Íme, miképpen vakul el azonnal a látásunk, ha a rendetlen dolgokra nézünk, s mi sem könnyebb a számunkra, mint megbotránkozni. Emiatt mutatja Elihu itt meg, hogy bár a jókat üldözik, vagy ha azok, akik nagy megbecsülést értek el, elbuknak, ezért Isten látszólag eget-földet összezavar, akkor sem szabad kétségbe esnünk az elménkben. S miért? Mert Istennek van valami igazságos oka ezt cselekedni, még ha nem is fogjuk azt fel a legelső pillanatban. De várakozzunk türelemmel, s meg fogjuk tudni: Isten azért hajt végre efféle változtatásokat, hogy nekünk jót tegyen, ezért ezeknek jó lesz a végkimenetele. De miért? Mert (mondja) *Isten a bűneiket mutatja meg azoknak, akik ilyen kínzásoknak lesznek alávetve*, s meglátatja velük, kik ők valójában, s ennek a végcélja az, hogy a jó irányba változzanak meg.

Most tehát látjuk, hogy először is, nem szabad a dolgokat a külső megjelenésük alapján megítélnünk, hanem mélyebbre kell ásunk és keresnünk kell az okot, ami Isten mozgatja azoknak a dolgoknak a megcselekvésében, amik első ránézésre furcsáknak vélünk. Minden józan ésszel ellentétes, hogy a jó embert üldözik, s mindenki lerohanja, Isten azonban tudja, miért cselekszik így. Ezért a végcél kell a szemünk előtt tartani, s nem szabad azonnal elhamarkodott ítéletet mondani azokhoz hasonlóan, akik összevissza ítéletnek. Nos, mi hát a megpróbáltatásaink célja? Az, hogy észrevegyük a bűneinket, s ez egy nagyon figyelemre méltó megállapítás, amiből egy nagyon hasznos leckét szűrhetünk le. Igaz, hogy gyakran hallunk róla beszélni, de nem hallhatjuk elégszer, mert tudjuk, hogy a megpróbáltatások oly visszataszítók a számunkra, hogy mindegyikünk elkezd zúgolódni, amint megérezzük Isten keze vesszőjének bármilyen csapását, s nem vagyunk képesek sem megvigasztalódni, sem türelmesek maradni. Ezért annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a tanítást, miszerint amikor Isten engedi, hogy zaklassanak, de még a világ szempontjából is gonoszul, nos pont akkor a javunkat munkálja azzal, hogy megéreztetni velünk a bűneinket és megmutatja, mik vagyunk mi. A bővelkedés idején ugyanis vakok vagyunk, s biztosan nem fogjuk helyesen tudni, miről van itt szó, amíg Isten rá nem vezet minket a büntetéseivel. Kényelemben és gyönyörben élünk? Valamennyien elszundikálunk és hízelgünk magunknak a bűneinkben annyiban, hogy a bővelkedésünk, mint ittasság meríti mély álomban a lelkeinket. S (ami még rosszabb) amikor Isten békén hagy minket, bár ezer módon sértettük meg Őt, akkor nem szűnünk meg nyugtatgatni magunkat, azzal kecsegtetve, hogy a kegyeiben vagyunk, és szeret minket, mivel nem ostoroz.

Látjátok hát, hogy az emberek képtelenek észrevenni a saját bűneiket, ha nincsenek erővel kényszerítve önmaguk megismerésére. Ezért látjuk, hogy a bővelkedés ily módon tesz minket ittassá, s amikor nyugalomban vagyunk, mindenki csak hízeleg magának a bűneiben. Ezért kell türelemmel túrnunk Isten ostorozását. Mert a megpróbáltatás a valódi tanítónő, aki megtérésre vezeti az embereket, hogy önmagukat ítéljék el Isten előtt, majd így elítéltetve megtanulják gyűlölni a bűneiket, amikben korábban fetrengtek. Ezért amikor ismerjük az Isten által ránk küldött büntetések gyümölcseit, akkor lágyabb és nyugodtabb elmével fogjuk azt elhordozni, mint az eddigiekben. De szájalmas látni, mennyire nemtörődömök vagyunk, amiért nem tudjuk, hogy Isten a javunkra munkálkodik, amikor ezen a módon ostoroz. Továbbá

jegyezzük meg jól, hogy nem szabad Isten látható kezét keresni a bűneink megérzése érdekében. Mert megtörténhet, hogy Isten szabadjára engedi az emberek zablóját, ezért üldözni fognak minket, akár igazságtalanul is, még ha nem is tettünk nekik semmi rosszat. De még ebben az esetben is meg kell tanulnunk. Mert amikor tartózkodik attól, hogy a saját kezével verjen, hanem átad a gonoszok kezeibe, azt azért teszi, hogy még jobban megszelídítsen és meglágyítson, s ezért tesz ki még több szégyennek. Akkor, ha a gonoszok minden céljukat elérik, s a tőlük telhető legnagyobb mértékben kínoznak, és a lehető legrosszabbat teszik nekünk, az ugyanaz, mintha Isten mondaná nekünk, hogy arra sem vagyunk méltók, hogy a saját kezével verjen s meg akar minket szégyeníteni. Annál inkább arra kell ennek ösztönöznie minket, hogy elgondolkodjunk a bűneinkről és szomorodjunk meg miattuk. Ezzel együtt figyeljük meg, miképpen teszi hozzá Elihu, hogy *Isten megnyitja a füleinket*. Ez a mondás két dolgot jelent a Szentírásban. Néha csak annyit, hogy *szól(nak) hozzánk*, néha pedig azt, hogy oly módon érinti meg a szívünket, amitől meghalljuk a nekünk mondottakat. Isten tehát megnyitja a füleinket, amikor elküldi hozzánk az Ígését, és élénk tárja azt, azután megnyitja a füleinket, vagy kidugaszolja azokat (mert a héber kifejezés alkalmas módon ezt jelenti), mikor nem engedi, hogy süketek maradjunk a tanítására, hanem belépést biztosít annak belénk, s megindít minket általa, hogy annak hatalma megmutatkozhasson. Ez (azt mondom) a két módja a füleink megnyitásának, amiket Istent naponta látjuk használni.

Aztán azoknak a füleit is megnyitja, akiket ostoroz, azzal, ha a haragja valamiféle jeleit mutatja nekik, ezzel tanítva őket arra, hogy gondolják meg magukat jobban, mint azt eddig tették. Ha valaki megkérdezi: No hát, Isten vajon nem szól hozzánk, amikor bővelkedünk? De, biztosan megteszi, de a hangja nem juthat el hozzánk, mert már előre eltöltenek minket a saját örömeink és a földi indulataink. S kétségtelenül látjuk, hogy amikor az emberek eltelnek jókedvvel, s a kedvük szerint vigadozhatnak, egészségben és gazdagságban élve, akkor elragadtatják magukat. S nem beszélnek másról egymás között, mint a szórakozásról, úgy, hogy Isten többé nem hallatszik közöttük. De a csapások az Ő haragjának hírnökei, s amikor megérint a bánat, amiért megsértettük, akkor ismét hazahívjuk önmagunkat. A csapásoknak tehát általánosságban azok oktatását kell szolgálniuk, akik kapják azokat, hogy visszavezessék őket Istenhez, Akitől korábban távol tartották magukat. Jegyezzük ezt meg. De az emberek mégsem engedik, hogy Isten kormányozza őket, amíg meg nem lágyította a szívüket az Ő Szentlelkével, s meg nem nyitotta az ösvényt az Általa adott figyelmeztetések számára és át nem fúrta az emberek füleit, hogy átadhassák magukat az Ő szolgálatára és az engedelmességre, ahogyan meg van írva a zsoltárokból (Zsolt40:7). Ez az, amit meg kell jegyeznünk. Ezért mikor ostromoztatunk, először is emlékezzünk arra, hogy ez ugyanaz, mintha Isten szólna hozzánk, megmutatva nekünk a bűneinket, azzal a szándékkal vádolva, hogy a megtérésre indítson. Mivel azonban érzéketlenek vagyunk a sarkantyúzásra, vagy (sőt mi több) teljesen makacsok és süketek minden Általa adott figyelmeztetésre, ezért imádkoznunk kell Hozzá, hogy fúrja át a füleinket és nyissa meg azokat oly módon az utasításaira, hogy azok a hasznunkra váljanak. S ne engedje, hogy azok csak a levegőt vagdossák a szívünk megérintése nélkül, hanem indítson minket fel a visszatérésre Magához. Egyébként biztosan nem teszünk más, mint csak zúgolódunk ellene és visszautasítjuk a fenyítéseit annak megfelelően, ahogyan a tapasztalat mutatja meg a legtöbb emberben, hogy akiket Isten ostorcsapásai elérnek, azok semmiben sem változnak, csak egyre ingerültebbek lesznek. Mivel efféle példákat látunk, tanuljuk meg, hogy minden hasztalan, amíg Isten meg nem nyitja a füleinket, azaz hallhatóvá nem teszi a beszédjét a számunkra az Ő Szentlelkének munkájával, s nem tesz minket engedelmesekké a hallottak iránt. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Most pedig rögtön hozzáteszi, hogy *ha meghallgatják és engedelmeskednek, akkor jólétben élnek napjaikat, s dicsőségben az éveiket, de ha nem hallgatják meg, akkor kard által halnak meg és tudatlanságban múlnak ki*. Itt Elihu még jobban megmutatja nekünk a hasznát, amit a csapásokból meríthetünk. Kétségtelenül nagy előny, s nem is értékelhető kellőképpen, amikor a megtérésre vonzatunk, s amikor a kárhozat

széles útját járjuk, de Urunk visszavezet magához. Azt mondom, olyan dolog ez, aminek a csapásaink minden bánatát enyhítenie kell. De sokkal több is rejlik ebben: nevezetesen, a mi Urunk a gyakorlatban bizonyítja, milyen hasznos ez nekünk, hogy végül megszabadulhassunk a megpróbáltatásainktól és támogatást kaphassunk Tőle, s Ő kegyesnek mutatkozzon ennek eszközével. Látva tehát, hogy mindezt tapasztalatból ismerjük, vajon nincs okunk örülni, amikor Isten ezen a módon szabadít meg? Mert ha engedne minket megrészegetni a világi gyönyörökben, végül túlnőnénk a kegyelmen, ezért el kell kezdenie orvosolni a dolgot a maga idejében. S ezt a megostorozásunkkal teszi, a azzal a szándékkal szabadít meg, hogy észrevegyük a kezét. Ez vajon nem páratlan bizonyítéka az Ő kegyességének és a mi hitünknek? Ha Isten engedne minket a magunk mocskában dagonyázni, és pihenni a magunk seprőjében (ahogyan a próféták nevezik, Jer48:11, Sof1:12), akkor megrothadnánk, mint azt korábban mondtam. Emellett az irántunk való kegyelmét sem becsülnénk olyannak, amilyennek mutatja azt a kiemelésünkkel a bajainkból, amikbe beleestünk. Íme egy dupla jótétemény, ami visszahat az emberekre, ha Isten ezen a módon javítja őket. Mert legelőször is visszajutnak Őhozzá, másodsor, megérik atyai jóságát, amikor a kegyelem által megszabadulnak. Látjátok hát, mit kell az emlékezetünkbe vésnünk ebből a részből. Most valaki megkérdezheti: tényleg így van ez? Biztosak lehetünk abban, hogy Isten a megtérésre akar minket vezetni, amikor Ő Maga ostromoz, vagy engedi, hogy emberek zaklassanak? Mit tudunk arról mondani, hogy vajon ez-e a célja, vagy sem? Erre ezt válaszoljuk: mivel látjuk, hogy a megpróbáltatások csak egy ideig tartanak, s Isten megszabadít minket azokból, értsük meg ebből, hogy nem akar minket végleg megsemmisíteni, hanem megelégszik azzal, ha a porba hullunk és megalázkodunk az Ő keze alatt. De ha ércnyakúak vagyunk és úgy szállunk Vele szembe, s nem hajlunk meg a fenyítések alatt, amiket Ő küld ránk, azzal nem teszünk mást, csak folytonosan megkettőzzük a csapásait. Viszont, ha úgy érezzük a bűneinket, hogy bocsánatért esedezünk miattuk, s Ő látja, hogy megindultunk azokon, akkor a megpróbáltatásainkat hatékony orvosságokká teszi a számunkra és ezzel szabadít meg minket azokból.

Mindezt (azt mondom) a tulajdon szemeinkkel látjuk. Ezért ne zúgolódjunk többé, ha látjuk, ami nt Isten efféle bajokat küld a világba, s ne sértődjünk meg úgy, mintha becsukná a szemeit. Mert Ő nagyon jól tudja, mit cselekszik, s Neki végtelen a bölcsessége, ami nem tűnik fel első ránézésre, de végül majd meglátjuk, hogy jó rendben és mértékkel rendezte el a dolgokat. Aztán tanuljunk meg ebből nem túlzottan megszorodni, amikor ezen a módon sújt ránk, biztosra véve, hogy ezzel az üdvösségünket mozdítja elő.

Aztán meggyógyulunk, amikor ilyen bajba és fájdalomba kerülünk? Vajon jó és kíváncsi végét szeretnénk mindennek? Akkor tanuljunk meg követni az itt mutatott utat, nevezetesen hallgassunk és engedelmeskedjünk. Hogyan hallgassunk? Megtanulva azt, amit Isten mondhatni az iskolájában mutat nekünk, amitől a bajaink megannyi útmutatás lehet arra nézve, hogy Őhozzá folyamodjunk. Hallgassuk hát ezeket a dolgokat és ne engedjük az egyik fülünkön be a másikon pedig ki, hanem engedelmeskedjünk, azaz adózzunk Istennek olyan engedelmességgel, amilyennel kell, s ne keressünk semmi mást, csak azt, hogy teljes mértékben Őhozzá igazodjunk. Íme, milyen eszközzel tudunk megszabadulni a megpróbáltatásoktól. De mi történik? Nem szabad csodálkoznunk azon, ha az emberek sorvadoznak a kínokban, sőt napról napra egyre mélyebbre süllyednek a nyomorúságaikban, mert közülük ki hallgatja meg azt, amit Isten mond? Nyilvánvaló, milyen sokan ostromoztatnak és kínlódnak, s nyilvánvaló, hogy Isten ostorcsapásai mindenfelé látszanak manapság. De milyen kevesen vannak, akik ezekre gondolnak! Egész birodalmakat látunk háborúktól sújtottan, míg már nem képesek többet elviselni, de alig találunk egy tucatnyi embert százezerből, akik hallgatják Isten beszédét. Íme, az Ő ostorainak suhogásai és csattogásai hallatszanak és morajlanak az égen, mindenfelé szörnyű sírás és jajveszékelés hallatszik, s az emberek ezt kiabálják: Ó jaj és jaj nekem! Közben azonban nem néznek az őket verő kézre annak megfelelően, ahogyan a próféta korholja a makacs szívűeket: érzik a csapásokat, de nem veszik észre Isten kezét (Ám4:6, Ézs9:13).

Hasonlókat látunk a járványok és az inségek idején. Csoda tehát, ha Isten gyógyíthatatlan sebeket küld és alkalmazni kezdi az Ézsaiás által említett dolgot, nevezetesen, tetőtől talpig semmi épség nincs az Ő népében, hanem minden olyan, mint a leprásoknál, megrothadtak és mocskosak, s a sebeik gyógyíthatatlanok? Vajon csodálatos látni, hogy manapság az emberek annyira hálátlanok Istennel szemben, hogy kizárják Őt az ajtón kívülre, s nem hallgatják meg, hogy engedelmeskedjenek Neki? Ezért valahányszor csak megostoroz minket Isten, tanuljunk meg idő jártával Őhöz járulni és meghallgatni a Tőle kapott figyelmeztetéseket azért, hogy megérezhessük a bűneinket és megundorodhassunk azoktól. Ha ezt megtettük: szívből szomorkodjunk miattuk, hogy végül tetsszen Neki megkönyörülni rajtunk. Ha ezen a módon járunk el, Isten nem feledkezik majd meg a saját, a tanításunkkal és a minden nyomorúságból történő megszabadításunkkal kapcsolatos feladatáról. De ha a tespedt gebék szerepét játsszuk, akkor az itt elhangzottaknak megfelelően *a kard alatt fogunk átmenni és tudatlanul*, azaz a magunk ostobaságában *pusztulunk el*. Ahol pedig elhangzik, hogy a kard alatt fogunk átmenni, az azt jelenti, hogy a sebeink végleg gyógyíthatatlanok lesznek, ezért többé már nem remélhetjük a gyógyulást, mivel nem lesz több orvosság a számunkra. Ha nem leszünk akaratosak, amikor Isten a hibáinkra figyelmeztet bennünket, akkor majd jó orvosnak mutatkozik, megtisztítva minket ezektől, legalábbis, ha nem vagyunk már javíthatatlanok. De ha nincs bennünk sem józanság, sem javulás, ezért csak a zablát harapdáljuk a bűneink megérzése nélkül, hogy megszomorodnánk miattuk, akkor legyünk biztosak abban, hogy a világ össze megpróbáltatása halálosnak fognak bizonyulni a számunkra. Ha nem tanulunk meg visszatérni Istenhez, amikor visszahív, s teret ad a megtéréshez, azaz, ha nem jövünk az alkalmas időben, s nem lépünk be a kapun, amíg még nyitva áll előttünk: azt mondom, ha nem tesszük ezt meg, akkor minden büntetés, amik eddig a javunkat szolgálták, a nagyobb kárhoztatásunkra fognak válni, s mondhatni megannyi idézéssé válnak, mivel minden nyomorúság teljességének kell lesújtania ránk. Annál jobban meg kell gondolnunk magunkat, hogy ne váltsuk ki Istennek ezt a bosszúállását önmagunkkal szemben akarattal. Mert vajon csekély dolog az, amit hallunk, tudniillik, hogy az akaratosokra Isten kezének kell lesújtani, s konkrétan azért, mert az emberek (amennyire csak lehetséges) megtagadják Őt és nem engedelmeskednek Neki, mikor oly kegyes hozzájuk, hogy figyelmezteti őket és megengedi Nekik, hogy a színe elé járuljanak? S könyörgöm, amikor az emberek ezen a módon szegülnek szembe Istennel, az vajon nem az Ő nyílt megvetése? Az vajon nem az Ő kegyelmének lábbal tiprása? De Isten nem viseli el ezt a pimaszságot, mert (Ézsaiás prófétánál) a saját fenségére esküszik, hogy amikor az emberek gúnyt űznek abból, ha Isten a megtérésre hívogatja őket és ezt mondják: együnk, igyunk, az olyan bűn, ami soha nem lesz eltörölve (Ézs22:13-14). Íme, azt mondom, Istennek annyira nem tetszik ez a bűn, hogy megesküszik: örökké emlékezni fog rá. Annál inkább a megalázkodásra kell minket ösztökélnie, amikor Isten bármiféle előzetes figyelmeztetést ad, biztosra véve, hogy a jólétünkről gondoskodik ezen a módon azért, hogy ne rázzuk le az Ő igáját, amikor rák akarja azt helyezni, s ne taszítsuk el a vesszőinek csapásait, amiket úgy mér ránk, mintha az üllöt kalapálná. S konkrétan elhangzik, hogy *akik nem törődnek Istennel, tudatlanságban halnak meg*, azaz, a saját ostobaságuk végez majd velük. Ezt azzal a céllal mondja, hogy az embereknek ne legyen mentségük. Igaz, hogy a tudatlanságot pajzsként használjuk, amikor elkezdjük minősíteni a hibáinkat vagy amikor igyekszünk azokat teljesen eltörölni. Ezt mondjuk: semmi effélére nem gondoltam, nem is tudtam róla. De tanuljuk meg felismerni, hogy amikor bármiféle említés történik az emberek tudatlanságáról, az csak még jobban elítéli őket, mivel az oktan állatok szerepét játsszák, s nincs bennük semmiféle értelem. S ugyanúgy beszél erről Ézsaiás próféta is (Ézs5:13). Az ok, amiért a pokol megnyílik, s amiért az egész nép elpusztul, az, hogy tudatlanok. Isten itt azokra a bűnösökre panaszkodik, akik akarattal vetik magukat a pusztulásba, s azt mondja, az a tudatlanságuk folytán szakadt rájuk, sőt azonnal meg is pirongatja a zsidókat, amiért brutálisokká váltak. Mert az Úr emiatt kellőképpen figyelmeztet: csakis a mi hibánk, senki másé, ha nem vagyunk eléggé tanultak.

Igaz, hogy Isten jó iskolamester, de mi rossz tanulók vagyunk: Isten beszél hozzánk, mi pedig süketek vagyunk vagy becsukjuk a füleinket azért, hogy ne is halljuk Őt. Ezért a tudatlanság, amiről Elihu beszél, szándékos, mert az emberek nem képesek jó szívvel tűrni, hogy Isten jelölje ki a leckéjüket, vagy tanítsa őket Őhöz járulni, hanem inkább a közös utat járták, ezért becsukják a szemeiket és befogják a füleiket. Olyan tudatlanságot láttok tehát, ami tele van akaratossággal és makacssággal. Nos, igaz, hogy a gonoszoknak egy ideig jól van dolguk, ha nem érzik Isten kezét. De az csak annál rosszabb nekik, mint látjuk ennek példáit nap mint nap. Ha az ember beszél ezekhez a pazarlókhoz, akik átadták magukat mindenféle makacsságnak, s Isten bosszújával fenyegeti őket, akkor ők csak bólogatnak és gúnyt űznek belőle, azzal hitegetve magukat, hogy mindez csak vicc. A prédikációkat is gúnyolják, sőt, az egész Szentírásból gúnyt űznek, hogy annak végül semmi tisztelete és tekintélye se maradjon. Ezt a tulajdon szemeinkkel látjuk. De mindig elbizonytalanodnak, mert biztos, hogy az a mondás nem hullik a földre, mely szerint mindenki, aki nem hallgatja meg Istent a bajban, tudatlanul pusztul el. Azaz, a tudatlanságnak, amiben megrészegek, a még nagyobb bukását kell eredményeznie, s még mélyebbre taszítja majd őt Isten átkába. miután látjuk ezt, tanuljunk meg taníthatók lenni, s amint megszólal Isten, hallgassuk Őt meg és álljunk készen az az Ígéje iránti engedelmisségre, nem engedve, hogy bármi is akadályozzon bennünket a visszatérésben Őhöz. Ez az, amit meg kell tanulnunk ebből a mondatból. S biztos, hogy a saját természetünk mindig is az ellenszegülésre ösztökél Vele szemben, amint az elhangzik itt. Továbbá, az emberek ostobasága is megmutatkozik abban, hogy bár nem akarnak bolondoknak és meggondolatlanoknak látszani, mégis azon munkálkodnak, hogy az ostobasággal és a tudatlansággal mentsék fel magukat, amikor a számadásra kerül a sor Isten előtt. De mindaz semmi hasznukra sem lesz. Ezért annál inkább munkálkodnunk kell az idejekorán történő megalázkodáson és az Isten által adott vigasztaláshoz kell fordulnunk, amikor azt mondja, hogy kettős eszközzel tanít minket. Mert egyrészt prédikáltatja nekünk az Ígését, másrészt megvesszőz, hogy valamennyien magunktól induljunk fel a visszatérésre a helyes útra. Ezért nyissuk meg a füleinket annak a tanításnak a befogadására, amit Isten nevében tárnak elénk, hogy végül ne süketekhez vagy mondhatni fatuskókhoz beszéljenek. Ezzel együtt legyünk türelmesek, és viseljük el a megpróbáltatásokat, amiket Ő küld ránk. Amikor pedig bármi nem a mi tetszésünk szerint alakul, ne szűnjünk meg Istent és az Ő kegyelmét magasztalni, biztosra véve, hogy így érezteti velünk a bűneinket, nehogy azokba merüljünk és elpusztuljunk. Látjátok tehát: hacsak nem akarjuk szándékosan bosszantani Istent, miután hallottuk az Ő Ígését, azt is meg kell értenünk, mit akar, amikor büntet minket és megpróbáltatásokat küld ránk, bármelyik oldalról is érkezzenek ezek, mert soha semmi más nem történik, csakis az, ami Ő keze által történik. Utána Elihu kijelenti, hogy *a szív képmutatói haragra gerjednek, és nem kiáltanak, amikor megkötozik őket. A lelkük fiatalságban hal meg és a paráznákkal együtt pusztulnak el.* A szív képmutatóiról beszél, de miért nevezi így őket? Azokat érti alatta, akiket eláztatott az önfejlőség, elzárkóznak Istentől és nem lehet őket semmi józanságra sem készíteni. Mert sok szegény lelket látunk, akik tévedésből vétkeznek, mert ingatagok, így könnyedén letérnek az útról. Így hát nincs bennünk sem rosszindulatú, sem meggyökerezett makacsság. De vannak mások, akik a szív képmutatói, azaz akikben megvan a megvetés és minden makacsság gyökere, ezért gúnyolják istent és nem tisztelik az Ő Ígését, hanem az ördög bűvölte el őket úgy, hogy a jót elítélik és a gonoszt követik, vagy legalábbis megtűrik, s a szívükben még örvendeznek is annak és táplálják azt. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor itt Elihu a szív képmutatóiról beszél, olyanokat ért alatta, akik teljesen átadottak a Sátánnak, s nemcsak tévedésből vétkeznek, hanem teljesen a gonoszra formálódnak, s teljesen a gaztettekre és Isten gúnyolására hajlanak (ahogyan ők mondják), s az efféle embereknek megannyi példáját látjuk. Mert ha az ember összehasonlítja azokat, akik ingatagok és a törékenységük folytán vétkeznek a gonoszokkal és Isten megvetőivel, a gonoszok száma sokkal nagyobb lesz. Ezért jegyezzük meg, hogy Elihu nem ok nélkül nevezi őket a szív képmutatóinak vagy makacs szívűeknek, azaz, végleg

átadattak a szélsőséges önfejlésre és rosszindulatra, ezért a bajaikban semmiképpen sem vetik alá magukat Istennek, hanem inkább haragra gerjednek. S jegyezzük meg ezt a mondást a haragra gerjedésről, mert ez megfelel annak, hogy egyre jobban és jobban szítják a tüzet, és fát dobni rá, hogy növekedjen. S könyörgöm, mit tesznek a makacsok, amikor ezen a módon küzdenek Isten ellen? Javítanak az ügyükön és a helyzetükön? Ó jaj, nem tesznek mást, csak egyre több és több fát halmoznak fel, ezért Isten haragja szükségszerűen egyre csak forrósodik. Jegyezzük hát meg, hogy ha ellenállunk Isten büntetéseinek, az akaratosságunkkal és a makacságunkkal akarván visszaverni azokat, akkor csak a haragját szítjuk, s Isten átka egyre jobban és jobban fokozódik, míg aztán végleg felemészt minket. Amikor ezt halljuk, mi mást kellene tennünk, mint imádkoznunk Istenhez, először is azért, hogy tisztítson meg oly módon, hogy ne legyen meg bennünk az említett meggyökerezett makacsság és titkos rosszindulat, hanem jóllehet teszünk rosszat gyengeségből, mégis maradjon meg bennünk az istenfélelem valamekkora gyökere, ezért ne váljunk teljesen javíthatatlanokká. S mindig igyekezzünk rászoktatni magunkat a szív említett józanságára és egyszerűségére, hogy végül ne gabalyodjunk bele a bűneinkbe annyira, szeressük és dédelgessük azokat. Azt is jegyezzük meg jól, hogy ha fortélyokat és mesterkedéseket dolgozunk ki a mi Istenünkkel, a helyzetünk szemernyi sem fog változni attól, hanem inkább csak az irántunk érzett haragját fogjuk felszítani. Látjátok tehát, hogy az embereknek alaposan oda kell figyelniük a rossz cselekedeteik helyesbítésére, mert Isten átka csak súlyosbodni fog rajtuk. S itt konkrétan említi Isten haragjának a növekedését, mert az emberek úgy vélik, megmenekültek, amikor Isten megszabadítja őket az egyik szerencsétlenségből, mert azt hiszik, hogy azzal minden rosszat maguk mögött hagytak. De nem gondolnak az előttünk rejtve maradó eszközökre, nevezetesen, hogy Isten ismét új vesszőket fog elővenni, új kardokat fog kirántani, s hirtelen ránk mennydörög, amikor nem is várjuk. Miután nem félünk kellőképpen Isten haragjától, ezért mondja konkrétan, hogy az fokozódik, s egyre jobban és jobban felgyülemlik ellenünk, mert szükségszerűen százezer halál vár ránk, ha megvetettük az üzenetet, amit Isten küldött azért, hogy visszavigyen és visszavezessen a helyes útra. Ezért, ha ezen a módon vetettük meg Isten figyelmeztetéseit, meg kell éreznünk a ránk lesújtó szörnyű bosszúját, mert egyébként mindig ünnepélyesen jelenti ki, hogy készen áll azok vigasztalására, akik akarattal vetik alá magukat a jóakarátának.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva hozzá, hogy a jobbításunk és csapásainak megérzése ne legyen a számunkra hiábavaló, hanem tanuljunk meg azok által visszatérni Hozzá, nem várva meg, amíg a haragja valamilyen jelét mutatja. Miután pedig naponta csalogat minket az Ő Ígéje (oly szerető és gyengéd módon, ahogyan látjuk), ne váljunk keményszívűekké, hanem inkább szorgalommal hallgassuk mindazt, amit majd mondani fog, hogy elejét vehessük az ítéleteinek. S valahányszor tetszik Neki bármiféle szigort gyakorolni a bűneink felett, attól se szűnjünk meg folytonosan az Ő ígéreteire tekinteni, s reménykedni abban, hogy miután megérezte velünk a saját nyomorúságainkat, meg fog szabadítani minket azokból, konkrétan azzal a feltétellel, hogy megtanulunk bánkódni miattuk és elhagyni azokat. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne egyedül csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A száznegyvenegyedik prédikáció, ami a harmadik a harminchatodik fejezetről

Jób36:15-19

15. A nyomorultat megszabadítja az ő nyomorúságától, és a szorongattatással megnyitja fülöket.

16. Téged is kiszabadítana az ínség torkából tág mezőre, a hol nincs szorultság, és asztalod étke kövérséggel lenne rakva;

17. De ha gonosz ítélettel vagy tele, úgy utolérnek az ítélet és igazság.

18. Csakhogy a harag ne ragadjon téged csúfkodásra, és a nagy váltságdíj se tántorítson el.

19. Ad-é valamit a te gazdagságodra? Sem aranyra, sem semmiféle erőfeszítésre!

Az eddigiekben láttuk, hogy az emberek semmit sem nyernek azzal, ha küzdenek Istennel, hanem inkább még jobban rontanak a helyzetükön. Mert a keménységük fokozza Isten bosszúállását és egyre jobban lángra lobbantja a tüzet. S most zárásképpen az is elhangzik, hogy azok, akik valamilyen módon az Isten ellen lázadók szerepét játsszák, *életük virágjában fognak elpusztulni együtt a paráznákkal*. Mintha valaki azt mondaná a köznyelvünkön, hogy nézzétek azt a hitvány erkölcstelent, fel fogják akasztani. Ugyanez hangzik el Isten megvetőiről is: a teljes erejükben fognak meghalni. Mert amikor könnyen élnek, tele vannak heveséggel és göggel, de Isten mégis kellőképpen fel fogja őket emésztetni. S Elihu ismét leszögezi, amit korábban mondott: *Isten megnyitja a füleit azoknak, akiket ostromoz*. S ezt nem ok nélkül ismétli meg, mivel az emberek nehezen hiszik ezt el. Mindazonáltal joggal gondolhatjuk, hogy ez a tanítás több mint szükséges a számunkra. Mert a csapások kemények és nehezen elviselhetők a számunkra, ezért zsörtölődünk és mérgelődünk, s nem vagyunk képesek elviselni Isten kezét, hanem inkább úgy véljük, rosszat tesz nekünk, mivel nem ismerjük az ebből származó gyümölcsöt. Ezért nem lehet elég gyakran mondani nekünk, hogy Isten megnyitja az emberek füleit, amikor ostromozza őket, s ugyanebből az okból mondja, hogy *Isten félreállítja [kiemeli] őket a bajból*. Igaz, egyesek a *megszabadít* igével fordítják, mert ebben az értelemben is használatos. De itt nem arról van szó, hogy Isten kiveszi őket a bajaikból, hanem megalázza őket a bajban [vagy a baj által]. Ezt tehát egy hasonlat, amit Elihu használ: mintha azt mondaná, hogy Isten kiemeli és Magához gyűjti azokat, akiket ostromoz, mert amikor az emberek bővelkednek, összevissza kóborolnak és a saját elképzeléseikhez ragaszkodnak, de amint Isten rájuk helyezi a kezét, és megéreztetni velük a szigorát, az pont olyan, mintha kiemelné őket magához, és a megtérésre vezetné. Most már látjuk, mit akart Elihu valójában mondani. S jegyezzük meg jól, hogy az emberek füleinek megnyitása a bajokkal azért történik, mert miközben könnyen és gyönyörökben élünk, a szemeink vakok, ahogyan a zsoltár mondja, hogy amikor az emberek bővelkednek, a szemeik a kövérség miatt kidüllednek (Zsolt73:37), ezért semmit sem látnak, s ezért teljesen lerészegednek a bűneikben. Aztán a füleinket is becsuktuk a bővelkedés során és egy szemernyi sem hallunk, s ezért kell a mi Urunknak megnyitni azokat a megpróbáltatásokkal. Biztos, hogy ezt a tanítást kellőképpen megerősíti az általános tapasztalat, s nem kell úgy keresnünk bármiféle magyarázatot rá, mint holmi sötét dolgot. Mert látjuk, hogy akiket nem szorít meg semmiféle megpróbáltatás, nem tudnak elviselni semmiféle helyesbítést. Amint csak szóba kerül ilyesmi, ők máris zsörtölődnek, s ez nemcsak az egyes emberekben látható, de egy birodalom egész területében is. Amíg nincs háború, ragály, sem éhség, addig, ha az embereket megfeddik a bűneik miatt, zúgolódnak és nincs más, csak ellenszegülés foggal-körömmel. De miért? Mint említettem, azért, mert az emberek füleit eltömíti a kövérség és nem képesek elviselni, hogy Isten bármi módon beszéljen nekik a

bűneikről. Vagy, ha az emberek nem annyira gögösök, hogy szembeszálljanak az intésekkel, azok mégis csekély haszonnal járnak majd. s céltalan dolog hibát keresni bennük, mert nem fogják azt elismerni. Miért van így? Mert minden ember teljességgel el van telve előre a saját örömeivel és gyönyöreivel. Röviden, soha nem leszünk megérintve, amíg Isten keze nem szorít meg minket a megbüntetésünkkel. S ez az oka annak, amiért oly sok baj történik a világban. Miután az emberek nem hallgatják meg Istent, egyáltalán nem törődnek a szavával tovább, csak ameddig a keze erejét használja ellenük. Amikor pedig látja, mennyire felfuvalkodtak a gögtől, s nem képes más módon megfékezni őket, erővel szelídíti meg és igázza le az embereket. De ugyanez mégsem elegendő mindenkor, hisz hány embert látunk, akik szándékos makacssággal állnak ellene Isten kezének és mindig keményszívűek maradnak, ezért egyre csak rosszabbak lesznek, amikor érzik az ostorcsapásokat? S ez általános dolog. De ezen a helyen konkrétan azokról beszél, akikhez Isten kegyes szándékozik lenni. Mert az emberek ostorozásával két célja van. Ami az elvetetteket illeti, őket megbocsáthatatlanokká akarja tenni, ami pedig a kegyeseket, őket oly módon kívánja megszelídíteni, hogy alázatos elmével térjenek vissza Hozzá. Így tehát ebben a mondatban csak azokat említi, akiket Isten nem enged elpusztulni, s pont ezért bünteti őket. Nos, ha szükséges, hogy Isten így bánjon a választottjaival, akkor mit kell tennie általánosságban az egész emberiséggel? Itt nem említ mást, csak azokat, akiket Isten a gyermekeiként ismer és fogad el, s akiknek az üdvösségét az Ő Szentlelkének a vezetésével akarja előmozdítani. Mindazonáltal még ők is becsuknánk a füleiket és megrészegednének a saját gyönyöreikben, ha Isten a bajokkal nem vonná őket Magához. Tanuljuk hát meg, hogy szörnyű makacság rejlik a természetünkben. Továbbá, noha a mi urunk megérintett minket, ezért van bennünk némi jóakarát és szándék arra, hogy Hozzá menjünk, mégis legyünk benne biztosak, hogy még mindig szükségünk van az Ő segítségére, nevezetesen, hogy a mi Urunk ösztökéljen és sarkantyúzzon minket előre, s minden lehetséges eszközzel engedelmességre késztesse. S nekünk is meg kell tennünk a magunk részét az összes Általa ránk küldött baj és nyomorúság vonatkozásában, hogy azokat az említett célra alkalmazzuk, biztosra véve, hogy nincs más a testünkben, csak lázadás, ha az említett módon nem igázza le. Látjátok tehát, mit kell észben tartanunk. Továbbá tanuljunk meg nem makacskodni Isten ellen, amikor ostoroz minket, hanem azt látva tudjuk meg, hogy a füleinket akarja megnyitni- Ezért imádkozzunk Hozzá, hogy a megpróbáltatások olyan előnnyel és haszonnal járjanak a számunkra, hogy Őhöz járulhassunk, s Ő továbbra is a helyes úton vezessen minket, miután egyszer ráállított arra. S ennek megvalósulása érdekében tanuljunk meg ne a magunk vágyai után kóborolni, amint látjuk, hogy a legtöbb ember ezt teszi, akik eltévelyednek, s amikor Isten Magához hívja őket, elszaladnak előle, és nem találják a Hozzá visszavezető utat. Ezért állítsuk félre magunkat, azaz engedjük magunkat Istenhez gyűjteni, s ne részegedjünk meg a saját hiábavalóságainkban és gonosz vágyainkban, mert látjuk, hogy túlságosan is átadtuk magunkat ezeknek. Látjátok hát, mire kell valójában emlékezni. Rögtön utána pedig hozzáteszi, hogy *Isten kiszabadítja az embert a kín és a megpróbáltatás tengeréből (tulajdonképpen a szájából) és tág térre helyezi, ahol többé nem lesz kétségbeesésben és az asztala maradéka kövérséggel lesz rakva.* A maradék szó felfogható az asztara helyezett dolgokként is, így az minden jóval el lesz látva, s kényelem és csendesség lesz az asztal mellett. S ez szándékosan mondta Jóbnak, mert ő érezte Isten nagylelkűségét, s Elihu kétségtelenül a hálátlanságáért korholja őt. Ugyan már, (mondja) az eddigiekben nem tudtad, hogy Isten tett téged bővelkedővé? Honnan származott minden gazdagság, amit birtokoltál, ha nem a nagylelkűségből, amit Isten mutatott feléd? S Ő biztosan ugyanolyan lenne, ha azt akarnád, hogy ugyanolyan gyengéden bánjon veled. Biztos, hogy akkor Ő mindvégig olyan lenne, mint e lelegején, de *te betöltötted a gonoszok ítéletét.* Látod hát, hogy nem vagy képes elviselni, hogy Isten jót tegyen veled. Nos, igaz, hogy Jóbot részben helytelenül vádolták. Mindazonáltal Elihu nem ok nélkül ítéli őt el az Isten-ellenes zúgolódásért, s mondja neki, hogy *az ítélet és az igazság fennmaradnak* minden zsörtölődése ellenére. Közben pedig egy jó leckét szűrhetünk le ebből az igeversből: amikor Isten ostoroz

bennünket, akkor az eszünkbe kell idéznünk a jót, amit velünk tett, hogy össze ne zavarodjunk, hanem gondoljuk végig, hogy a büntetéseket, amik az Ő kezéből származnak, nem ok nélkül szabja ki ránk. S ez az a pont, ahová Dávid is elvezet bennünket (2Sám15:26, 16:11), mert miután Isten felmagasztalta és a királyi trónra emelte őt, megadva neki a sok győzelmet az ellenségei felett, akkor, miután nagy nyomorúságra jutott, s úgy tűnt, neki végleg vége, akkor elismerte, hogy miután Isten teremtményei vagyunk, az Ő kezében kell lennünk, hogy a tetszése szerint rendelkezessen velünk és türelemmel kell tűrnünk az Általa kiszabott büntetéseket. Tanuljuk hát meg ezt a mondatot a magunk épülésére használni, így amikor Isten megvesszőz, eszünkbe juthatnak a kapott jótéteményei, hogy teljes mértékben átadhassuk magunkat az Ő akaratának, s elismerhessük, hogy jó oka van annak, amiért tetszése szerint ide-oda fordít minket. Ezzel együtt ez a megemlékezés a bánatunk enyhítését is szolgálja, mert ha soha nem éreztünk volna mást, csak szigort Isten kezéből, akkor annyira türelmetlenek volnánk a bajainkban, hogy nem volna szívünk segítségül hívni Istent, vagy Hozzá menekülni. De mikor tudjuk, hogy Atyának mutatkozott irántunk, s a kedvességével vont Magához, akkor megéreztette velünk, hogy azok boldogok, akik bíznak Benne és engedik magukat az Ő kezétől kormányozni.

Látjátok tehát, mi ad nekünk bátorságot és vigasztalást még a bajaink közepette is. Ezért jegyezzük meg jól, hogy amikor a megpróbáltatások és a csapások megszorítanak, a most érzett dolgoknak nem szabad annyira ámulatba ejteni az értelmünket, hogy ne gondoljunk Isten jóságára, és a vigasztalásra, amit Ő adott nekünk. Mert a pokol mélysége lenne nem gondolni másra, csak a mostani bajainkra. Mi tegyünk hát? Keverjük össze Isten jóságát a szigorával. Kaptunk jót Isten kezéből? Akkor továbbra is meneküljünk Hozzá, remélve, hogy a bajainknak jó végét veti, látva, hogy már megéreztette velünk tapasztalatból: akik Őrá bízzák magukat, jó és könnyőre Atyára találnak. Látjátok tehát, mit akart megtanítani itt a Szentlélek Elihu szájával. Most pedig térjünk rá arra az igeversre, melyben elhangzik, hogy *Jób betöltötte a gonoszok ítéletét*. Igaz, ezeket a szavakat úgy is lehet értelmezni, hogy az igazságot és az ítéletet a gonoszság ítéleteivel töltötte be. De a valódi jelentésük az, hogy Jób úgy túllőtt a célon, hogy a gonoszokkal társult. Mindazonáltal ezt nem az életével kapcsolatosan mondja, mintha tolvaj, vagy parázna, vagy gyilkos, vagy istenkáromló, vagy laza életet élő lett volna: Elihu semmi effélére nem gondolt, hanem a szavainak jelentése az, hogy Jób nem dicsőítette az Istent a megpróbáltatásaiban, hanem sokat panaszkodott Rá s elkezdte önmagát felmagasztalni úgy, mintha Isten rossza tett volna neki, s kegyetlenül bánt volna vele. Látjátok hát, miért van itt elítélve Jób. Nem azért, mert erkölcstelen életet élt, hanem mert nem tűrte kellő türelemmel a megpróbáltatásait. S ezt nevezi *a gonoszok ítélete betöltésének*, azaz, a szokásaikkal és gátlásaikkal való egyetértésnek. Mert azt is meg kell jegyeznünk, hogy Istennek semmi sem drágább, mint a saját nevének dicsősége. Igaz, hogy amikor az emberek átadják magukat, egyesek a paráznaságnak, mások az erőszaknak, megint mások a falánkságnak, azzal Isten igazságát becsmérlik, s az Ő általa megszabott rendet forgatják ki és szegik meg, s (amennyire csak tőlük telik) mindig elcsúfítják Isten fenségét. Mindazonáltal, amikor valaki nyíltan káromolja az Istent, s nem alázkodik meg a keze alatt, akkor kétségtelenül felülmúl minden más bűnt, s ezért súlyosabb ítélet alá kell esnie. Ezt jól meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból, ahol Jób a gonoszok ítéletének betöltése miatt kap korholást. S hogy nagyobb hasznot húzhassunk ebből a mondatból, meg kell jegyeznünk legelőször is azt, hogy amint valaki letér az útról, azonnal a gonoszokkal keveredik össze, s (amennyire csak tőle telik) megfosztja magát Isten kegyelmétől. Azonban nem botlunk ekkorát az első ránézésre. Mert úgy tűnik majd nekünk, hogy a hibáink csak közepesek. De végül eljutunk odáig, hogy káromoljuk Istent, s úgy vetjük Őt meg, hogy maga az ördög ösztökél minket Ellene, mi pedig lánggra lobbanunk mondhatni a haragtól vagy az örületségtől Vele szemben, s ez csak a mi pusztulásunkat eredményezheti. Íme, mi szakad az emberekre. De ami Jóbot illeti, vele nem így volt. Mert ő olyan szent életet élt, hogy az angyali tökéletesség tükörképe volt (Jób31). Láttuk, miképpen

tiltakozott korábban, nevezetesen, hogy miképpen volt az árvák védelmezője, az özvegyek fenntartója, a vak szeme, a béna lába. Az asztalához mindig szabadon odamehettek a szegények, a mezíteleneket a juhainak gyapjába öltöztette, s nem élt vissza a tekintélyével bárkinak az elnyomása végett, még ha a világ igazodott is az ő akaratához, és elkövethetett volna sok zsarolást. Mindazonáltal látjuk, miképpen lőtt túl a célon, amikor Isten hevesen elnyomta őt. Micsoda dolog hát az, amikor, ha szándékosan és akarattal vetjük meg Istent úgy, mint az imént mondtam nektek, hogy az emberek letérnek az útról, s (amennyire csak tőlük telik) elszakadnak Istentől és nyílegyenesen a Sátán csapdáiba sietnek? Ezért nagyon ügyeljünk önmagunkra, s bár soha nem éltünk ennyire igaz életet, vegyük biztosra: ha Isten kegyelme és az Ő Szentlelke nem tartanak meg minket a továbbiakban is, akkor hamarosan faképnél hagyjuk majd Őt, mert egy szempillantás alatt fel fogjuk adni. Ha pedig olyan törekénység van bennünk, hogy nagyon gyorsan a gonoszságba eshetünk, mi lesz velünk, ha hosszú időn át a rossz utat jártuk és szíttottuk Isten haragját, s (amennyire csak tőlünk tellett) teljesen kioltottuk az Ő Szentlelkének világosságát? Gondoljuk hát meg magunkat alaposan és járjunk olyan [isten]félelemben, hogy a gyengeségünk tudatában ne vakítson le minket semmiféle önteltség, hanem imádkozzunk Istenhez, hogy vezessen és tartson meg a hatalmas kezével, s ne engedjen minket semmi módon elbukni. Ha pedig megtörténik, hogy megingunk, tartson meg minket úgy, hogy ne jussunk el a gonoszság kiteljesedésére, hanem amint valami rosszat tettünk, megszorodjunk miatta és az Ő kegyelméhez meneküljünk. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebből az igeversből. S hogy még jobban megmaradhassunk az istenfélelemben figyeljük meg alaposan, miképpen teszi hozzá Elihu, hogy *az ítélet és az igazság továbbra is megállnak*. mintha azt mondaná, hogy az emberek ugyan tovább játszhatják az örült bolondok szerepét, de Isten továbbra is megmarad a Maga teljes állapotában s végül majd (erővel) vélik a bírójukká. S akármennyire is emelik fel magukat az emberek, soha nem fognak eljutni Isten fenségéhez. Tanácskozhatunk Ellene, de soha nem fogunk felérni ilyen magasra. S még ha képesek is lennénk letaszítani a Napot az égről, Istenhez akkor sem érnénk fel. Tanuljuk hát meg, hogy itt arra figyelmezteti az embereket: ne csatározzanak úgy Istennel, ahogyan szoktak, mintha képesek lennének felülmúlni és legyőzni Őt, mert tudjuk, hogy az ítélet és az igazság még mindig megállnak. Most, hogy látjuk Elihu szándékát, alkalmazzuk a beszédeit a magunk hasznára. Már mondtam nektek, hogy az emberek aggályoskodás nélkül mennek perre Istennel. De miért? Mert azzal a tudással mérik Őt fel, amivel önmagukban rendelkeznek, s nem fogják fel a Benne rejlő végtelen fenséget, mert az gyorsan megállítaná minden fecsegésüket. Ezért valahányszor csak utolér a kísértés, hogy szegüljünk szembe Istennel és zsörtölődjünk az igazságossága miatt, jusson eszünkbe arra is gondolni, hogy mit nyerünk vele. Mert az ítélet és az igazság még mindig megállnak, azaz, nem engedhetjük meg, hogy Isten ne uralkodjék, s a magunk koholmányait sem tudjuk semennyivel előbbre mozdítani Ellene. Látva tehát, hogy Isten igazságossága végtelen, s az ítéletet mindig fennmaradnak a maguk teljes erejében és hatályában, mi más marad a számunkra, mint lehajtani a fejünket és teljesen behódolni Neki? Ezt kell észben tartanunk, ha jó tanítást akarunk leszármazni ebből a szövegből. S ne csapjuk be magunkat hiábavaló önteltséggel, mint látjuk, amint a legtöbb ember akarattal homályosítja el a szemeiket. Hanem adjuk meg Istennek, ami kijár Neki, azaz azt az igazságos mivoltot, amit mi nem csökkenthetünk, s azt az ítéletet, amit mi semmiféle eszközzel sem vagyunk képesek hátrányosan befolyásolni. Ha egyszer eljutottunk idáig, akkor józanabbak és megfontoltabbak leszünk, mint amilyenek szoktunk lenni, s a nyelvünk sem telik meg pörlekedéssel Isten ellen, hanem teljes alázattal elismerjük a hibáinkat és bánkódunk azért, mert megsértettük Őt. Ha pedig bajban vagyunk, észreveesszük, hogy a javunkra válik, ha a tulajdon kezével ostoroz, s ez az iskola hasznos lesz a számunkra, fontolóra véve, hogy nem hallgatjuk meg a szavát, csak ha mondhatni erőszakkal kényszerít rá. Látjátok hát, mire kell emlékeznünk ebből a leckéből. Most pedig elhangzik, hogy *a haragja arra való, hogy az ember ne zavarodjon össze a képességeiben, mert akkor (mondja) nem volna orvosság: nem adna semmit sem az aranyra, sem az ezüstre,*

sem a világ minden erejére. Íme, ez jó megerősítése annak, amit az eddigiekben érintettünk: nevezetesen, hogy Isten azért érezteti velünk a haragját, hogy ne semmisüljünk meg végleg, mert ha megkímél minket, akkor nem teszünk mást csak egyre jobban és jobban megkeményedünk. Ha az emberek egyszer félreléptek, s Isten tűrte ezt, minél türelmesebb velük, ők annál brutálisabbakká válnak. Mert ha gyengéden viszonyul hozzánk, az a célja, hogy ezzel nyerjen meg minket, de a mi természetünk annyira makacs, hogy ahelyett, hogy Elébe járulnánk, még jobban elhúzódnunk Tőle. Röviden, látjuk mennyire megszokott dolog az emberek között szórakozni Istennel, amikor gyengéden bánik velük: nem tesznek mást, csak gúnyolják a jóságát és a türelmét. Mivel ez így van, Istennek be kell vetnie a haragját, vagy valamennyien elpusztulunk. S az Ő hossza türelme csak a mi kárhozzátásunk fokozódását fogja jelenteni. S ez az, amire szent Pál gondol, amikor azt mondja, hogy Isten azért ostromoz minket, nehogy a világgal együtt mi is elpusztuljunk (1Kor11:32). Ezért ezzel kell vigasztalódnunk a bajainkban, látva, hogy Isten törődik az üdvösségünkkel, s azt azzal mozdítja elő, hogy gorombának mutatkozik velünk szemben. Mert nem vagyunk képesek elviselni, ha szerető Atyaként viselkedik, s kedvesen bánik velünk: folyamatosan visszaélünk a jóságával, ezért kell elkezdenie megéreztetni velünk a nemtetszését, vagy végleg elpusztulunk. Valójában ez az, amit Elihu mondani akart. Nos, ha mindezt megfelelő módon ültetnénk át a gyakorlatba, akkor valóban nem fájna nekünk áldani az Isten nevét a bajainkban. De helyette a fogainkat csikorgatjuk, s mindegyikünk dühöng és azt gondolja, hogy Isten rosszat tesz nekünk, vagy olyan keserűség fog meg bennünk, hogy a szíveink bezárulnak és nem vagyunk képesek fontolóra venni a bűneinket. Szelídnek és szívélyesnek kell lennünk, s örömünket kell lelnünk a gondolkodásban Isten kegyelmes jóságáról. De mi történik? Bár igaznak valljuk ezt a tanítást, mégis, amikor át kell ültetnünk a gyakorlatba, kimutatjuk, hogy teljesen megfélemlítettünk róla. Mindazonáltal a Szentlélek nem ok nélkül tárja elénk és idézi az emlékezetünkbe oly gyakran, hogy Isten azért mutatkozik haragosnak, mert szeret minket, s ha mindig szerető ábrázattal látnánk, az leverne és megsemmisítene minket. Ezért kell hatékonyan éreznünk a haragját is. Ugyanez azonban a jóságának feljegyzése is, s eszköz, amivel Magához hívogat, hogy ne a pusztulás útját kövessük, amire ráléptünk. Íme, hogyan kell megjegyezni a célt és a jelet, amire Isten törekszik, amikor minket ostromoz. Ezzel együtt ismét figyelmeztetést kapunk arról, mennyire makacs a természetünk. Vajon nem szégyen az, hogy noha Ő gyengéden akar velünk bánni, s mondhatni a tenyerén akar ciróztatni, mi mégis gorombán elrúgjuk Őt, megkarmoljuk, s nem vagyunk képesek elviselni ilyen jóságot és gyengédséget, amit folytonosan készen áll tanúsítani irántunk? Vajon nem lehet azt mondani, hogy túlságosan szolgálai és bugris természetűek vagyunk? Igaz, a Szentírás megerősíti, hogy Isten természete gyengédnek lenni, hosszan tűrni és szeretni, elnéző lenni a gyengékkel és könyörületesnek lenni, még ha az emberek meg is sértették Őt. Ezt látva biztosan átalakítja Önmagát, s bizonyos módon nem a saját természetét követi, amikor ostromoz, s keménynek és szigorúnak mutatkozik irántunk. Mindazonáltal el kell kezdenie durván bánni velünk a szándékos makacsságunk miatt, mert vadállatok vagyunk, s messze túllövünk a célon. S ahogyan gyengéden szeretne Magához gyűjteni minket, mi idővel elkezdjük harapdálni és Ellene rugdalózni. Ezért el kell gondolkodnunk a saját makacsságunkon, valahányszor csak Isten bármilyen szigorúsággal bánik velünk. S ezzel együtt vigasztalódjunk is a bajainkban, mert látjuk, hogy Isten soha nem feledkezik meg a könyörületeségéről annyiban, hogy még mikor látszólag le is akar ránk sújtani a villámjával, akkor ahogyan az egyik kezével ránk csap, úgy emel fel a másikkal. Ha pedig a sírba küld, ezt azért teszi, hogy utóbb a mennybe emeljen. Látva tehát, hogy Isten a haragjában is a jóságának jeleit mutatja és feljegyzést is ad róla, vajon nincs okunk Benne vigasztalódni? S ennek a vigasznak azonnal a lelkiismeret nyugalma kell eredményeznie. Ha félünk Isten szigorúságától, s úgy véljük, meg fog minket semmisíteni, akkor lehetetlenség türelmeseknek maradnunk. Viszont látva, hogy Isten megmutatja nekünk, hogy nem akar végleg megsemmisíteni, hanem Ő az Atyánk, ha Hozzá menekülünk és alázattal fordulunk Felé,

akkor ennek meg kell szabadítania a szívünket minden engedetlenségtől és keserőségtől, hogy engedelmesen alá vessük magunkat Neki és ezt mondjuk: Uram, mivel Te ilyen jó vagy hozzám, ne engedj a kezed ellen küzdenem, hiszen az olyan atyai. Látjátok tehát: azért, hogy vigasztalódhassunk a bajainkban, be kell hódolnunk Istennek, hogy Ő kormányozhasson minket és azt jól meg kell gondolnunk az Ő igazságosságát, nehogy egyre jobban és jobban lángra lobbantsuk a haragját az engedetlenségünkkel, mint azt korábban említettük. S konkrétan kimondja: *azért, hogy Isten ne semmisítse meg őt véglegesen és ne eméssze fel a vagyonával együtt.* Ez az emberek gőgjének csökkentésére szolgál, amitől szükségszerűen folytonosan Isten keze ellen erősködnek. S emiatt teszi hozzá Elihu, hogy *nem lesz váltságdíj*, mert hozhatunk ugyan nagy ajándékokat, de sem az arany, sem az ezüst nem lesznek képesek kiszabadítani minket Isten kezéből, hanem inkább majd az elpusztításunk okai lesznek. S itt meg kell értenünk: Isten azt akarja, hogy a vele szembeszálló emberek megfogyatkozzanak. Mert ha valaki gazdag, a másik nagytekintélyű, a harmadik jó megbecsülésnek örvend és dicsérik, akkor mi ezekből erődöket építünk Isten ellen, s kellőképpen körülvetteknek érezzük magunkat ahhoz, hogy kiálljuk az Ő kezét is. Vagy ha nincs is meg bennünk ez a bolond elképzelés, akkor is mindig van némi ostobaság. Mert mindaddig, amíg az emberek semmivé nem válnak, s felismerik, hogy nincs már bennük sem erő, sem semmi más, addig azt hiszik, hogy képesek kiállni Istennel szemben. Mit kell hát tenni? Tanuljuk hát meg, hogy a vagyonunk a semminél is kevesebb, ha a mi Istenünkkel van dolgunk, mert Ő nem tesz azzal többet, mint ráfuvall. Összeszedhetjük a világ minden erejét, s nemcsak azt, ami emberben lehet, még ha ő a világ valaha élt legerősebb embere is, hanem mindazt az erőt, ami a teremtményekben van fenn és lenn, mindaz semmit nem ér, ha Isten kezével állunk szemben. Ezért jegyezzük meg jól: ha megalázkodunk Isten előtt, akkor feladunk minden hiábavaló önteltséget és nem gondoljuk, hogy bármi maradt bennünk, mert bár egy ideig hihetjük, hogy rendelkezünk némi bátorsággal és erővel, de mégis tudnunk kell, hogy mindaz csak füst, ha tetszik Istennek felemészteni minket. Ezért térjünk vissza Istenhez, imádkozva hozzá, hogy az Ő hatalmával adjon nekünk gazdagságot, azaz tegyen minket mindig Őbenne bízókka, tudva, hogy az életünk és annak minden tartozéka kizárólag az Ő pusztá jóságából származik. Ezt kell hát megjegyeznünk ebben a szakaszban, ahol elhangzik, hogy *Isten megsemmisíti az embereket a vagyonukkal együtt, s felemészttetnek minden erejük ellenére.* Ahol pedig elhangzik, hogy *nem lesz váltságdíj*, az annak még jobb kifejezésére szolgál, amit mondani akarunk. Mert bár minden ember elismeri, hogy sem az arany, sem az ezüst nem képes kiváltani az embert Isten kezéből, mégis látjuk, hogy elszundikálnak a gazdagságukban, tekintélyükben és más hasonló dolgaikban. S amikor elismerték, hogy nem képesek szembeszállni Istennel, mégis erődöket emelnek ezekből úgy, mintha minden ártalmat képesek lennének visszaverni, s így harcolnak Istennel. De hogyan van ez? Honnan származik ekkora önteltség? Íme a földi hernyó, ami csak tetem és rothadás, szembeszegül Istennel. Ez vajon nem szükségszerűen borzasztó és több mint brutális ostobaság? Dehogynem. Különösen, ha valaki gazdag és úgy véli, nem is tudom miért, de megbecsülést érdemel, vagy megvásárolta magának ezt a megbecsülést, annyira kérkedve, hogy még istennek is nekitámad, s bár egyetlen szót sem szól, mégis ostoba módon azzal hitegeti magát, hogy az aranya és az ezüstje képesek megszabadítani őt. Így hát nem azzal kell törődnünk, amit az emberek a szájukkal mondanak, hanem a cselekedeteket kell szem előtt tartanunk, melyek valódi bizonyítékát adják az említett ördögi gőgnek, nevezetesen az aranyba és az ezüstbe vetett bizalomnak, valamint annak, hogy ahelyett, hogy jól használnák ezeket, olyan gőgre tesznek szert ezek által, hogy elkezdenek Isten ellen uszítani. Ezt látva alaposan el kell rajta gondolkodnunk, mert a Szentlélek itt semmi feleslegeset sem mond. Igaz, első ránézésre szükségtelen kimondani, hogy Isten nem törődik sem az arannyal, sem az ezüsttel. Mert ki az, aki nem tudja ezt? Még a csecsemők is képesek ezt elmondani. Igen, de közben a legbölcsebbek is (azaz azok, akik a legbölcsebbeknek mondják magukat és akiket ennek tartanak az emberek között) úgy elvakulnak egy pillanat alatt, hogy azzal kecsegtetik magukat:

kivásárolhatók aranyon és ezüstön. Mert valaminek a színezetével, amivel rendelkeznek, például mert az emberek félik és tisztelik őket, úgy megrészegegnék, hogy többé már nem is tekintik magukat halandó embereknek. Nem gondolják meg, hogy Isten egyetlen pillanat alatt képes romba dönteni őket, mert ha hinnének benne, soha nem volna meg bennünk az ördögi gőg, amitől ezen a módon magasztalják fel önmagukat Istennel szemben. Mivel ez a helyzet, tanuljunk meg még jobban hasznat húzni Isten büntetéseiből, mint azt eddig tettük. Továbbá, ha nem is sújt le ránk, mégis legyünk értelmesek messzebbre jutni a fenyegetésekből, amiket a szemünk elé tár. Mert Isten annyira jó, hogy más emberek kárán tanít minket, s olyan büntetéseket mutat be nekünk, amelyek az okulásunkra szolgálhatnak. Gondoljuk hát meg ezt és nem szálljunk szembe Vele. Azután látva, hogy nem hozhatunk semmit, amivel megválthatnánk magunkat az Ő kezéből, folyamodjunk az Általa adott váltságdíjhoz a tulajdon Fia Személyében, ahogyan szent Péter is mondja nekünk, hogy nem aranyon vagy ezüstön lettünk megváltva, hanem a szeplőtelen Bárány drága vérében (1Pt1:18-19). Látjátok tehát, milyen következtetésre kell jutnunk ebből a szövegből: miután egyszer megtudtuk, hogy meg vagyunk fosztva minden eszköztől a kimeneküléshez Isten kezéből, s szükségszerűen végleg felemésztetünk, de Ő könyörületes hozzánk. Ezért meg kell értenünk, hogy jó orvosságot adott nekünk azzal, amikor tetszett Neki a tulajdon Fiát áldozatul kínálni értünk. Mert ezzel teljes váltságdíjat adott, kellő elégtételt minden vétkünk eltörlése végett, ezért az ördögnek nincsen többé semmiféle érdekeltsége bennünk. Mert bár elborítana a bűneink végtelen sokasága, mégis, ha Jézus Krisztus vére válaszol helyettünk, az elegendő elégtétel minden vétkünkre, s elégséges Isten haragjának a lecsillapítására. Látjátok hát, hol kell menedéket keresnünk. De nem juthatunk el Jézus Krisztus véréhez, amíg nem számolunk fel minden méltóságteljességet, múltbeli és jövőbelit egyaránt. Végül vegyük fontolóra: végleg el kellene pusztulnunk a bűnünkben, teljesen és tisztán megsemmisülve, ha Isten nem adta volna meg az Ő Fia vére által történő megtisztulásnak ezt az eszközt. Az eljövendőket illetően pedig többé ne ragadjon el minket olyan düh, amitől felemelkedünk Isten ellen úgy, mintha képesek lennénk elkerülni az Ő kezét. Inkább maradjunk olyan alázatban, mégpedig szántsándékkal, hogy ne várjuk többé, hogy Isten láncoljon le úgy minket, mint holmi vadállatokat, hanem mindegyikünk önmagát zabolázza meg. Legyen bennünk olyan mértékletesség, amivel nem próbálunk semmit megtenni Ellene, hanem valahányszor csak tetszik Neki büntetni minket, mindegyikünk gondolkodjon magában ekképpen: nos, az én Istenem ilyen, s ilyen bűnöm miatt büntet ezen a módon. Nekem ezért hasznat kell húznom ebből. Ne legyünk tehát süketek, amikor Isten ezen a módon figyelmeztet minket, hanem tekintsünk alaposan önmagunkba, s figyeljünk a példákra, amiket Ő mutat nekünk, nehogy túllépjük a kegyelem határait és a korábban említett dolog ránk szakadjon, nevezetesen, hogy egyre nagyobb haragot halmozunk rakásra és Isten még borzasztóbb bosszúja sújt le ránk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy adjon olyan megtérést, aminek következtében teljes mértékben Őhöz átfolyamodunk, teljesen átadjuk magunkat a Szentlelke vezetésének, hogy helyesen járassunk az Ő jóakarátának megfelelően úgy, hogy az Ő neve dicsőüljön meg az egész életünkben. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A száznegyvenkettedik prédikáció, ami a negyedik a harminchatodik fejezetről

Jób36:20-24

20. Ne kívánjad az éjszakát, a mely népeket mozdít ki helyökből.

21. Vigyázz! ne pártolj a bűnhöz, noha azt a nyomorúságnál jobban szereted.

22. Ímé, mily fenséges az Isten az ő erejében; kicsoda az, a ki úgy tanítson, mint ő?

23. Kicsoda szabta meg az ő útjait, vagy ki mondhatja azt: Igazságtalanságot cselekedtél?

24. Legyen rá gondod, hogy magasztaljad az ő cselekedetét, a melyről énekelnek az emberek!

Jó és hasznos dolognak ismerjük a gondolkodást Isten munkáin. S ez az a dolog, ahonnan minden tanulásunkat és bölcsességünket merítenünk kell az egész életünkben mindvégig. De főleg éjszaka, amikor magunkban vagyunk, s van időnk ezzel a tevékenységgel elfoglalni az elménket. Mert átsiklunk a napközben látott dolgokon, de éjjel több időnk van megfontoltan átgondolni, ezért jobban fel is fogni ezeket. Mindazonáltal mértéket kell tartanunk a töprengésben Isten munkáin. Azaz, ha ezek túl magasztosak és meghaladják az értelmünk határait, akkor meg kell állnunk és dicsőítenünk kell Őt, különösen mikor tetszik Neki elrejtetni a tetteinek okát előlünk. S ez az oka annak, amiért elhangzik, hogy *nem szabad az éjszakát töprengéssel töltenünk a nép gyökeres kiirtása felett*. Jó látni, miképpen szaggatott ki Isten népeket, hogy alázatot tanuljanak. Mert ezen a módon kell gondolkodnunk: ha Isten nem mulaszt el megsemmisíteni egy egész országot és annak lakosait, mi lesz egyetlen szegény emberrel? Vajon büszke lesz valaki és azt hiszi, hogy örökkévaló az állapota, amikor arra tekint, hogy Isten egyetlen óra egyetlen perce alatt törli el a nép nagy tömegeit? Egy hasznos hasonlatot látunk itt. Miképpen? Ha Isten nem kímél egy egész országot, amikor megsértették Őt, mi lesz velem, akiben rendkívül nagy számú bűnt ismer? Mert én csak egy nyomorult teremtmény vagyok. Aztán ha eltöprengtünk ezeken a dolgokon, s az elméink néha összezavarodtak és elámultak a bennük felbukkanó különféle kételyek miatt, amiket nem vagyunk képesek feloldani, mi mást kellene tennünk, mint megmaradni olyan józanságban, hogy továbbra is tiszteljük Isten ítéleteit, még ha nem is fogjuk fel azokat. Ezért nagy figyelemmel kell viszonyulnunk Isten munkáihoz, de óvakodnunk kell, nehogy túllőjünk a célon, ha hosszasan és mélyen kutatjuk azokat. S ez az oka annak, amiért ebben a szövegben tiltja *az éjszaka felemésztését vagy elnyelését*. Jegyezzük ezt meg. Továbbá jegyezzük meg, hogy ahol azt mondja, hogy *népeket szaggat ki alatta*, ott még inkább Isten hatalmát magasztalja, amivel a feneketlen mélységbe süllyeszti őket ugyanazon a helyen, amit lakóhelyül adott nekik. Ha egy egész nemzetet üzne ki a szemünk láttára és költöztetne el egy távoli országba, s még mindig ugyanaz maradna, mint volt, az nem volna olyasmi, ami miatt nagyon csodálkoznánk. De mikor hirtelen változások történnek a világban, akkor úgy tűnik, Isten úgy olvasztja meg az embereket, mint a havat. S valóban látunk egykor sűrűn lakott országokat, amik mára elnéptelenedtek. Mi lett a lakosaikkal? Tényleg szét lettek szórva erre-arra, de még az emlékezetük is mondhatni eltöröltetett, mert az emberek nem képesek rájuk mutatni és tudni, mivé lettek. Látjátok tehát, mit jelent ebben a mondatban az, hogy *a nemzetek ki lesznek mozdítva a helyükről, s mondhatni a lábuk alatt* a föld mintha megnyílna és elnyelné őket, így senki emberfia nem képes felfedezni a lábuk nyomát. Amikor Isten ezen a módon munkálkodik, az csodálatosabb dolog annál, mintha a nép át lenne helyezve, s látható lenne, miképpen helyez át Isten egy teljes országot az új lakóhelyre. Ez pedig arra figyelmeztet minket, hogy Isten ítéleteinek fontolóra vételekor magasabbra is kell tekintenünk, mint ahová az elméink képesek feljutni, mert [ha nem tesszük

meg,] ez az oka annak, amiért nem féljük Istent úgy, ahogyan kellene. De mégsem csökkentjük a hatalmát azzal, ha nem féljük a Benne rejlő fenséget, aminek meg kellene minket rettentenie. Ezért valahányszor csak elgondolkodunk Isten ítéleteiről, amiket ebben a világban hajt végre, tanuljuk meg fontolóra venni, hogy magasztos dolog ez a számunkra, s amikor alaposan végiggondoltuk, el kell kezdenünk megállni, mert az értelmünk nem ér el szélteben-hosszában eddig. Emellett van itt még egy másik jó intés is: Istennek nem kell alantasabb és láétható eszközöket használnia, ha fel akar minket emésztetni, mert még ha szilárdan állunk is, akkor is képes megolvasztani minket. A föld, ami ma hordoz, [holnap] levet. Noha nincs ellenségünk, aki megtámadhatna, s Isten sem küldött nagy seregeket ellenünk, valójában nem kell mást tennie, csak egy haragos pillantást vetni ránk, s mi elpusztulunk enélkül, hogy bárki kezet vetne ránk. Neki nem kell megváltoztatnia a helyünket, nem kell minket messzire vinnie, s nem kell levetnie, hogy kitörjük a nyakunkat, mert amikor a legbiztosabban állunk a lábunkon, s látszólag a legjobban vagyunk képesek jó állapotban tartanunk magunkat, még akkor is gyorsan elpusztulunk, ha Isten van ellenünk. Senki nem lesz képes kiszabadítani minket az Ő kezéből. Ezt látva tanuljunk meg megalázkodni és semmi másra nem alapozni, mint a szuverén hatalomra felülről. S mivel Isten megígéri, hogy kinyújtja a kezét, ezért bízunk abban teljes mértékben és bízunk Őrá magunkat, ezzel is elismerve, a saját hiábavalóságunkat és elégtelenségünket, hogy ne fuvalkodjunk fel bármiféle önteltségtől, amitől megittasulunk. Látjátok tehát, mit kell leszűrnünk ebből a szakaszból. Rögtön utána elhangzik, hogy *tartózkodj a bűnhöz fordulástól, mert inkább azt választod, mintsem a nyomorúságot, vagy a nyomorúság miatt*, mert a héber szó és beszédmód mindkét módon fordítható. Jóbot itt mindenekelőtt arra figyelmezteti, hogy ne forduljon a bűnhöz. S ez alatt a kifejezés alatt nem a rablást, a gyilkosságot vagy a rosszindulatot és más efféle dolgokat értünk, hanem az elégedetlenkedést Istennel szemben, s a zúgolódásokat és a lázadásokat, amik a türelmetlenségből fakadnak. Az ok tehát, amiért azt mondja, hogy Jób tartózkodjon a bűnhöz fordulástól, az, hogy nem mutatta magát kellően türelmesnek a behódolásban Istennek, s az Ő igazságosságának elismerésében a megpróbáltatásainak idején. Szándékosan mondja tehát neki, hogy *vigyázzon magára*, mert kemény dolog tartózkodni a bukástól, amikor a bajok is szorongatnak. S vegyük ezt a mondást buzdításnak a Szentlélektől valamennyiünk számára általánosan, hogy ügyelnünk kell, amikor bajok szorongatnak, nehogy elhajoljunk a gonoszság felé. Mi ennek az oka? Amint megérint minket Isten keze, mértéktelenül megszorodunk, s nem kell több, hogy kihozzon minket a sodrunkból. Főleg akkor, ha a baj nagy és heves, akkor végletesen kétségbe esünk, bármiféle erősség volt is bennünk korábban. S habár az ember azt hihetné, hogy legyőzhetetlen, mi teljesen elcsüggedünk és azt sem tudjuk, hová legyünk. Látva, hogy ilyen törékenység van bennünk, alaposan meg kell néznünk önmagunkat, és minden erőfeszítésünkkel ragaszkodnunk kell ahhoz, ami jó. Bizony, bizony, mert ha az ember be is veti minden igyekezetét, mégis sok nehézséget kell kiállnia, hogy így vagy úgy meg ne botoljon. Mégis jó okunk van vidámnak lenni, hiszen látjuk, hogy Isten Lelke fontolóra veszi, milyen kemények a csatáink. Mert ha munkálkodunk az önmegtartóztatáson a gonoszságtól, ne kételkedjünk abban, hogy Isten megtart minket még akkor is, amikor látja, hogy az erőnk fogytán van. S ha folytatjuk és megerősítjük magunkat ehhez, bár van bennünk gyengeség, és nem látjuk el teljes mértékben a kötelességünket, Isten akkor is elfogadja a kínokat, amiket elszenvedünk és értékeli azokat. Íme a dolog, aminek bátorságot kell adnia nekünk. De szorgalmasnak kell lennünk ebben a dologban az itt mutatottaknak megfelelően. He kecsegtessük hát magunkat, hanem ragaszkodjunk ahhoz, hogy nem fordulunk a gonoszsághoz, azaz nem szomorodunk meg túlságosan, amikor Isten megvesszőz minket. Azt mondom, munkálkodjunk rajta, hogy tartózkodjunk a Vele való szembeszegüléstől. Mert (ahogyan korábban mondtuk) az rendkívüli gonoszság, amikor az emberek ezen a módon szállnak szembe Istennel és olyan makacsok, hogy nem képesek jól gondolkodni a cselekedeteiről, hogy magasztalják Őt azokban. S noha ez nem tűnik akkor gonoszságnak az emberek szemében, Isten mégis s legszörnyűbb bűnnek tekinti, és nem ok

nélkül. Ezért valahányszor csak valamiféle megpróbáltatást érzünk, nézzük meg alaposan önmagunkat, legyünk nyugodtak és hódoljunk be teljesen Istennek. S ez az, amit Elihu nyilvánvalóbban is megmutat, amikor azt mondja, hogy *Jób inkább a bünt választotta, semmint a megpróbáltatást, vagy a megpróbáltatás miatt*. Mindkét fordítás egyet jelent: Jób nem viselte békésen a vele történeteket megalázkodva, hanem szembeszegült Istennel a bajaiban és nem vette fontolóra, hogy meg kellett volna hajolnia az Ő keze alatt, Aki megtartotta Őt a saját erejével. Ha valaki megkérdezi, miképpen ítéltető el Jób ilyen keménységért, látva, hogy a türelem tükréként áll előttünk, már megválaszoltam ezt a kérdést: nevezetesen, azért, mert Isten fogadta el őt a békességre. S biztos, hogy ezt az erényt nemcsak egy halandó ember feljegyzése dicséri benne, hanem a Szentlélek feljegyzése is (Jak5:11). Mégsem lehet, hogy ne lett volna benne némi tökéletlenség s ne cselekedett volna bizonyos vonatkozásban rosszat. Nos, ha Jób igyekezett megnyugtatni magát, hogy dicsőíthesse Istent, s megismerhesse és elhíresztelhesse az Ő nagy hatalmát, de mindennek ellenére korholást kapott, akkor velünk, könyörgöm, mi lesz? Ha összehasonlítjuk a benne meglevő türelmet és a bennünk meglevő elégedetlenséget és panaszkodást, mi olyan félénkek vagyunk, hogy ha Isten csak a kisujjával érint meg, máris elfog minket a nyomorult bosszankodás és nincs bennünk más csak zsörtölődés és ellenkezés. Látva hát, milyen messze vagyunk mi Jób erényeitől, vajon nem érdemeljük meg, hogy nála százszor jobban is elítéljenek? Ezért mindenekelőtt értsük meg, hogy noha a ránk küldött baj a megszélesítésünk végett ér minket, mégis az Isten elleni lázadásra böszt fel minket: nem a baj saját természete, hanem a mi bűnösségünk folytán. Amikor Isten ostromoz, azért teszi, hogy jobban bánjon velünk aszerint, ahogyan meg mutatja a bűneinket azért, hogy Őhöz meneküljünk, s Őt a Bíráknak ismerve bocsánatért és kegyelemért könyörögjünk, s tanuljunk meg többé nem örvendezni és magunkat nyugtatgatni a bűneinkben. Látjátok hát, mi célból ostromoz minket Isten. De a bajainkat pont az ellenkezőjére fordítjuk, mert ahelyett, hogy meghajolnánk Isten keze alatt, nem teszünk mást, csak bosszankodunk és a fogainkat csikorgatjuk, s tajtékzunk. Röviden, nem vagyunk képesek elviselni sem a szegénységet, sem a betegséget, sem semmi más evilági nyomorúságot, hanem azt szeretnénk, ha Isten békén hagyna bennünket, sőt, a magunk fantáziájának megfelelően kormányozna minket, és semmit sem tenne, ami kiváltja a nemtetszésünket. Ezért a bajok miatt hajlunk el a gonoszságra. Látva tehát, hogy akkora önteltség van bennünk, hogy az eszközöket, amiket Isten arra rendel, hogy megfélemlítsenek és az Iránta való engedelmisségben tartsanak, az ellenkezőjére fordítjuk, mert ezek miatt játsszuk a vadállatok szerepét, mérgelődünk Rá és rugdalozunk az ösztöke ellen: látva, hogy ekkora bűnösség rejlik bennünk, tanuljunk meg ellenállni annak, amennyire csak lehetséges. S látva, hogy Jóbot mindennek ellenére, amit tett, Elihu itt azzal korholja, hogy a bünt választotta a bajaiban, gondoljuk végig, hogy ugyanez sokkalta nagyobb mértékben velünk is megtörténik, ha nem ügyelünk alaposan magunkra. Ahol pedig elhangzik, hogy *inkább, mint a nyomorúságot* (mert ez a legideillőbb és legalkalmasabb fordítás, még ha mindkettő is, mint említettem, ugyanazt jelenti), ebben a beszédmódban rejlik bizonyos kegyelem, amiből tanítást meríthetünk. Elhangzik tehát, hogy *Jób inkább a bünt választotta, mintsem a nyomorúságot*. De hogyan? Amikor az ember bosszankodik Istenre, azzal vajon elkerüli az Ő kezét? Nem, de nem marad meg a maga rendjében, mert a megpróbáltatásnak meghajlásra kell minket ösztönöznie, mi azonban küzdünk Isten keze ellen. Igaz, ez hiábavaló lesz, mert minden reménységünkben csalatkozni fogunk és nem nyerünk vele semmit. De mindennek ellenére úgy csikorgatjuk a fogainkat Isten ellen a türelmetlenség miatt, hogy (már ha ez lehetséges lenne) azt akarjuk, hogy többé ne legyünk alárendelvek Istennek. S ezért mondtam, hogy ebben a mondanásban jó tanítás rejlik. Mert ha alaposan felfognánk, hogy mindazok, akik nem képesen szelíden engedni a nyomorúságnak, azok Istennek nem akarnak engedelmeskedni és szívből ellen akarnak szegülni minden erejének, akkor sokkal jobban visszariadnánk a türelmetlenségtől, mint amennyire tesszük, s tűrhetetlen istenkáromlásnak tartanánk azt. Akkor, ha nem tartózkodunk a mérgelődéstől és a nyugtalankodástól, amikor

Isten keze van rajtunk, az annak a jele, hogy nem ismerkedtünk meg az ebben a szakaszban elhangzottakkal, nevezetesen, hogy mindazok, akik türelmetlenek, nem akarnak többé Isten alattvalói lenni, hanem szeretnék eltörölni mindazt a szuverenitást és tekintélyt, amivel rendelkezik felettük. Ezt kell az emlékezetünkbe idéznünk, hogy türelmesebbek legyünk, mint amennyire azok szoktunk lenni, valahányszor csak tetszik Istennek alázatra formálni minket. Ezután Elihu hozzáteszi: *Isten fenséges az Ő erejében, s kicsoda olyan, mint Ő a tanításban? Vagy kicsoda olyan törvényadó, mint Ő?* Mások így fordítják: *kicsoda az, aki úgy tör vagy vet előre, mint Ő?* Mert a héber szó vetést vagy dobást is jelent. De a szöveg folyása megmutatja, hogy miután itt Isten bölcsességéről van szó, jobb a szót *az embereket a törvényre vagy a tanításra oktatni* kifejezéssel fordítani annak megfelelően, hogy a szó a legáltalánosabban ezt jelenti. Ezt a mondatot tehát az első módon kell fordítanunk, tudniillik, hogy *Istennek nincs párja a tanításban*. Ez nem egyszerűen csak Isten Ígérejére vonatkozik, hanem a belső erőre is, amit Isten akkor fejt ki, amikor kegyeskedik az elevenünkbe vágni és úgy átdöfni a szívünket, hogy Hozzá jöjjünk. Igaz, valahányszor csak Isten Ígését prédikálják, vagy az emberek a Szentírást olvassák, akkor Isten a tanítónk és Ő az, Akivel az iskolába megyünk, s joggal mondható, hogy nincs az Ő tanításához hasonló. Mert ha egész életünkben mindvégig emberektől tanultunk, akkor sem lesz bennünk más, csak hiábavalóság, amíg nem Isten bölcsességére alapozunk, mert nincs lényegiség, csak abban, s minden más dolog végleg szertefoszlik. S valóban, bármennyire magasan képtettek és éleselméjűek is e világ bölcsei, az elméiket mégis folytonosan elhomályosítják bizonyos felhők annyiban, hogy nincs azokban bizonyosság, hanem folyamatosan az újat keresik. Ennyit mindazokról, akiket emberek tanítanak. Ezért nagyon igaz mondás az, hogy nincs Istenhez hasonló tanító, mert soha nem leszünk tökéletesen tanítva, amíg nem ismerjük Isten Ígését. De Elihu itt tovább is megy, nevezetesen azzal, hogy akkor tanulunk Istentől, amikor tetszik neki belülről megérinteni a szívünket az Ő Szentlelkével, s oly módon munkálkodik, hogy megismerjük a fenségét és tiszteljük azt. De nem lehet olyan teremtményt találni, aki ezt megtehetné: ez Istennek és az Ő Szentlelkének a saját hivatala, s a tapasztalat is megmutatja, hogy egyedül Ő méltó erre a dicséretre. Mert olvashatnánk bár a Szentírást szüntelenül, s magyarázhatnák azt kiváló képességű és magasan képzett emberek, akkor is hiábavaló lenne minden munkálkodásuk, s nekünk semmi hasznunk sem származna abból, amíg Isten meg nem világosít minket az Ő Szentlelkével, meg nem érinti és lágyítja a szívünket, át nem dőfi a füleinket (mint korábban láttuk) és meg nem nyitja a szemeinket, hogy a szíveink, melyek kovakő keménységűek, hússzívvé váljanak és mi engedelmesen meghajoljunk Előtte. Amíg Isten meg nem teszi ezt, addig céltalan az embereknek hozzánk beszélni, mert minden tanításuk elillan tőlünk és szertefoszlik, és soha nem lesz képes gyökeret verni az elménkben. Nem ok nélkül mondja hát itt nekünk [Elihu], hogy nincs Istenhez hasonló tanító. S ezt nemcsak azért mondja, hogy visszatérjünk Hozzá a helyes tanítatás végett, hanem azért is, hogy megtanuljuk: ne legyünk önzők a bennünk megfogadó beszélgetésekben és képzelgésekben. S miért? Mert az lenne az újabb módja önmagunk kizárásának az ajtón kívülre, hogy ne járjunk Isten iskolájába. Mit kell hát tenni? Tanuljunk meg teljesen tudatlanok maradni, amíg Isten meg nem tanította nekünk az Ő akaratát. Továbbá elégedjünk meg a tudással, amit az Ő kezéből kaptunk, s bármi más ötlük fel az elménkben, tapossuk azt meg, biztosra véve, hogy annak minden morzsája csak hazugság és hamisság. Látjátok hát, mire gondolt Elihu ebben a szakaszban. S ezért mondja, hogy *Íme, Isten felmagasztaltatik vagy fenséges az Ő erejében*. Ezzel megmutatja, hogy ha Isten munkálkodik velünk, akkor nem kell úgy megismernünk a dolgokat a legteljesebb mértékben, ahogyan Ő ismeri ahhoz, hogy próbára tehesse az emberek munkáit. Mert azok a szemünk előtt vannak, szemléljük és minden részletét látjuk azoknak, s képesek vagyunk meg is érinteni a kezeinkkel, s tetszésünk szerint ide-oda hányni. De nem így van Isten munkáival. Miért? Mert *Ő felmagasztaltatik az Ő erejében*, azaz csodálatos a tetteiben. Ezért nem szabad oly messzire mennünk, hogy a végsőig kutassuk a tetteit, vagy összevissza ítélgessük és elhamarkodottan

megzabolázzuk azokat, amikor nem fogunk fel mindent, ami bennük rejlik. De miért? Látva, hogy Isten munkái oly magasztosak (mivel az Ő végtelen erejéből származnak), nekünk is meg kell állnunk azok előtt. Mert az aláznak kell azokhoz vezetnie minket, s hatalmas a távolság közöttük és közöttünk, és mi nem vagyunk képesek ilyen magasra emelkedni. Ezért elégedjünk meg azzal, amit Ő küld, s engedjük, hogy kormányozzon minket a Szentlelkével, nem sóvárogva és vágyva semmi más, csak az után, amit Ő mutatott meg nekünk. Röviden, legyünk a tanulói, biztosra véve, hogy minden bölcsességünk a fantáziánk megszabolázásában rejlik, hogy az ne kóboroljon el túl messzire. Látjuk hát, mire gondolt Elihu. Ezért az általam korábban tárgyalt dolog jobb megerősítése végett kövessük az említett intést. Elhangzott, hogy jó dolog Isten munkáin gondolkodnunk, de tegyük azt józanul, elismervén a saját értelmünk csekély mivoltát. Ezért amikor elhangzik, hogy *Isten felmagasztaltatik az Ő erejében*, ott értsük meg: Ő nem szeretné, ha a magunk kénye-kedve szerint kóborolnánk összevissza. Ezért ne legyünk annyira gögösök, hogy azt mondjuk: az Ő munkáit az emberek munkáival kell felbecsülni, hanem vegyük biztosra: Ő azt akarja, hogy az emberek magasztalják és tiszteljék azokat. Továbbá, mivel a bölcsességnek híjával vagyunk, de a testünk mégis kísért és csiklandoz arra, hogy vágyakozzunk a számunkra törvényesnél többnek is a kutatására, tartsuk észben, hogy senki sincs olyan, mint Isten a tanításban, ezért Neki kell hozzánk jönnie a megvilágosításunk végett, hogy a mi elméinket az Ő keze és útmutatása kormányozhassa. Amikor ebben az iskolában tanultunk, akkor a kellő hasznót húzzuk majd Isten munkáiból, ezzel együtt le fogjuk vetközni minden kíváncsiságunkat. S kétségtelenül mindig óvatosaknak kell lennünk, hogy visszafoghassuk magunkat. Mert jóllehet a hívők szerények és korábban hosszasan formáltattak a tanítás átvételére Isten kezéből, mégis látnak némi kíváncsiságot szálldosni a fejükben, mi félrevonja őket és sok képzelgés jön az elméikbe, melyek miatt kérdezősködni kezdenek: Miért van ez? Miért van az? De mindig térjünk vissza ahhoz a végkövetkeztetéshez, hogy miután nem vagyunk képesek felfogni Isten munkáit, s egyetlen teremtmény sem képes azokat megértetni velünk, ezért Őhöz kell járulnunk, s Neki kell nemcsak tanítani az Ő Ígésével, hanem meg is kell világosítania és el is kell rendeznie a gondolatainkat, majd a saját vonzerejével kell minket félelemmel vegyes ámulatban tartania. Látjátok hát, mire kell valójában emlékezni ebből a mondatból. Utána megint elhangzik: *S ki mondja azt neki: rosszat tettél? Vagy ki felügyeli az Ő útját?* Mert a héber szó azt jelenti: *kiválóságot és uralmat adni*, néha pedig *meglátogatni vagy felügyelni*. De Elihu szavainak jelentése kellően világos, nevezetesen, nem a halandó teremtmények dolga felügyelni Istent, s nem szabad hibát keresniük a tetteiben, s úgy korholni azokat, mintha Ő meggondolatlan lenne és nem tudná miképpen rendezze el a dolgokat úgy, ahogyan azoknak lenniük kell. Ez a summája az itt olvasottaknak. Most pedig, hogy bizalmasabb tanítást szűrhezzünk le ebből a mondatból, szögezzük le alapként, hogy Istennek kell megítélnie az embereket és nekik nincs tekintélyük arra, hogy bírókká váljanak Felette. Ez az, amit az Elihu által itt használt szavak mutatnak. Megítéljük hát Istent? Az hatalmas árulás, mert ezzel azt ragadjuk magunkhoz, ami az Övé (Ézs46:23). Meg van írva, hogy minden térd meghajlik Előtte (Rm14:11, Fil2:10). De miért? Mert Isten ítélőszéke elé fogunk járulni, amit azt szent Pál jelenti ki a Róma levél tizennegyedik fejezetében (Rm14:10, 2Kor5:10). Látva tehát, hogy Isten fenntartja a megítélésünket Önmagának, mi más marad a számunkra, mint tartózkodni attól az ördögi vakmerőségtől, hogy úgy vágyjunk irányítani Őt, s küzdeni Ellene, mintha bármiféle hibát lehetne találni a cselekedeteiben, s Ő hibáztatható lenne, mi pedig józanabbak és ügyesebbek lennénk Nála? Nos, ha ezt jól ültetnénk át a gyakorlatba, akkor más mértékletességet kellene látnunk az emberekben, hogy szeressék Istent, s ahol istenkáromlások folynak ki az emberek száján, ott Isten dicséreteit hallanánk mindenfelé, s egyetlen egyetértő melódiáját hallanánk az Ő felbecsülhetetlen igazságossága, bölcsessége, ereje és jósága magasztalásának. De mit látunk? Jóllehet minden ember azonnal megvallja: jó oka van annak, hogy Isten oly módon munkálkodjon, hogy senki emberfia ne szállhasson Vele szembe, mégis mindenki ezt teszi, s nagyon kevesen vannak, akik tartózkodnak az efféle gögtől, amikor a

természetüknél fogva erre ösztönöztetnek. Ezért annál inkább ragaszkodnunk kell az Elihu, vagy inkább a Szentlélek által itt közreadott tanításhoz: nevezetesen, hogy gondolnunk kell Isten munkáinak a magasztalására, még azokra is, amelyek ismeretesek az ember előtt. Most tehát, miután Elihu kijelentette, hogy senki emberfia nem róhatja meg Istent egyetlen tette miatt sem, most hozzáteszi: *emlékeznünk kell rá, hogy magasztaljuk ezeket*. De miért? Mert végül majd találunk a tapasztalat által arról meggyőzött embereket, hogy Isten mindent csak igazságosan és egyenlőségben cselekszik. Ezért gondoljuk meg, hogyan zabolázzuk meg az elménket, nehogy végül elkezdjünk eltévedni és összevissza járkálni minden mezőn. Ezért össze kell kapcsolnunk ezt a két mondatot, mert egybeillenek. Az első: *ki mondhatja Istennek, hogy rosszat tettél?* A második pedig: *emlékeznünk kell arra, hogy magasztaljuk Őt*. Igaz, a legtöbben el merészelnek menni addig [hogy igazságtalansággal vádolják meg Istent], s az ember valóban nem hall mást, csak zúgolódást Isten ellen. S bár Ő minden dolgában becsületes, az emberek mégsem szűnnek meg hibát keresni Benne, ám nem képesek felérni Hozzá. Ezért gúnyolja Elihu a bolond elbizakodottságukat annak kimondásával, hogy senki sem képes Isten bármiféle igazságtalansággal vádolni. Az emberek köpködhetik az istenkáromlásait, de mégis szertefoszlanak és elfolynak, mint a víz, Isten pedig közben megmarad a saját tökéletes állapotában, s gúnyosan kineveti az emberek vakmerőségét, amikor ezen a módon szállnak szembe Vele. Jegyezzük hát meg, hogy azok, akik, mint megmutattam, nem maradnak olyan mértéktelések, mint kellene, nem érnek el semmit mindazzal, amit valaha is felhoztak Isten ellen. S miért? *Mert senki sem áll Felette*. Ezzel megmutatja, hogy az emberek mennyire ostobák és értelmetlenek, amikor így vitatkoznak Istennel. Miért? Mert ki is helyezte őket ebbe a hivatalba? Ha valaki magára vesz a bírói hivatalt azok felett, akik felett nincsen tekintélye, feladatokat szab meg nekik és adókat vet ki rájuk, majd ítéletet mond a tetteikről, vajon a világ jól gondolkodik majd az efféle önteltségről? Vajon nem tekintik az illetőt sült bolondnak? De sokkalta bolondabbak vagyunk, amikor Istennel szállunk szembe. Ha egy szegény koldus hercegségeket és uradalmakat osztogatna, s bírókat és hadnagyokat jelölne ki, akkor mindenki gúnyosan kinevetné. De sokkal többet teszünk, amikor magunkra vállaljuk Isten irányítását, és leckét adunk Neki. S micsoda önteltség ez? Ha megpróbálnánk minden fejedelmet leigázni, az sem volna akkora és dühödt felfuvalkodás, mint ez. Elihu tehát itt azt mutatja meg, hogy ha kísértésbe esünk Isten munkáinak elhamarkodott megítélésére, s az értelmünk arra ösztökél, hogy bátrak és gőgösek legyünk, el kell jutnunk arra a pontra, ahol ezt mondjuk: Micsoda? Amikor mindent alaposan fontolóra veszünk, vajon illendő nekünk azért Istenre tekinteni, hogy irányíthassuk Őt, vagy kikémléljük a dolgait azért, hogy hibát találjunk azokban, amikor kikerültek a kezéből? Van felügyeletünk Felette? Nekünk kell megvizsgálni az útjait? Akkor, ha egyszer végleges elhatározásra jutunk ebben a dologban, az elegendő lesz minden kíváncsiskodó kérdés megállításhoz és az elámuláshoz az istenfélelemben. Mert (röviden) arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Isten abból a célból mutatja meg a munkáit, hogy mi, akik az alattvalói vagyunk, nézzük meg azokat és gondolkodjunk el rajtuk. Itt azt olvassuk, hogy *ki az, aki felügyeli* [vagy irányítja] *Őt*? Ez a mondás sokat jelent, mert kétféle módon lehet Isten munkáira nézni. Az egyik az, amikor észre vesszük a saját csekélységünket, s elismerjük, hogy itt lenn csak csúszunk-mászunk, de hit által felemeljük az elménket, biztosra véve, hogy nem vagyunk képesek felfogni ilyen magasztos és mély titkokat, azaz (röviden) amikor a hitünk igazodik ehhez az alázathoz, amivel a számunkra ismeretlen dolgokat tiszteljük. Látjátok tehát az Isten munkái megismerésének jó módját, mivel az alattvalói vagyunk. Ezért mikor ennyire alázatos és lágy szívűek vagyunk, s végig gondolva a saját mértékeinket emeljük fel a fejünket és nézünk fölfelé, tisztelettel vágyva annak megismerésére, amit Istennek tetszik nekünk megmutatni, de nem többre, akkor nézünk alattvalókként Isten munkáira. Itt viszont elhangzik a szövegben, hogy *ki az, aki irányítja Őt* [vagy megszabja az *Ő útjait*]? Íme, a másik nézősmód, amikor az emberek előre törtetnek és azok fölé emelkednek az egojukkal és azzal a vággyal, hogy úgy szabják meg Isten munkáit, mintha azok fellett állnának. De amikor így emelkednek

fel, szükségszerűen a nyakukat törik, mert miféle létráik vannak? Aztán munkálkodjunk annyit, amennyit csak tudunk a hiábavaló képzelgéseinkben, biztos, hogy nem lesz semmi alapunk, ami megtartana. Az tehát a visszas és átkozott módja Isten munkái szemlélésének, amikor az emberek úgy lépnek oda Hozzá, mintha minden cselekedetét a lábaik alá akarnák vetni és számadásra akarnák Őt szólítani, úgy ülve be a bírói székbe, mintha rendelkeznének fölénnyel a fennhatóságuk alatt tartásához. Tartózkodjunk az efféle ördögi gögtől, mert kiegészítésképpen Elihu azt is hozzáteszi, hogy *emlékezz meg Isten munkáinak a magasztalásáról*. S ez az a második mondat, amiről azt mondtam, hogy össze kell kapcsolni az elsővel. De miért mondja, hogy *emlékezniünk kell*? Mert úgy tűnik, Elihu mondhatta volna egyetlen szóval is: *magasztald Isten munkáit*. Ő azonban ezt mondta: *emlékezz*. Miért? Mert akarattal foglaljuk el magunkat a saját gonosz képzelgéseinkkel, melyek megakadályoznak abban, hogy megadjuk Istennek a megérdemelt és kijáró dicsőséget. Ezért meg kell elevenítenünk az elménk emlékezetét, látva, mennyire feledékenyek vagyunk Isten vonatkozásában. Mint például, amikor Istenre kell gondolnunk, a Sátán bizonyos áttatásai vagy dühbe gurítanak vagy kétségbe ejtenek, vagy pedig a bizalmatlanságba gabalyítanak, illetve a pusztulásba taszítanak. Látjátok hát, hogy az elménk olyan tudatlanságba vannak becsomagolva, hogy nem gondolunk Istenre, s közben a Sátán elég aljas ahhoz, hogy valamilyen gonosz fantáziálást juttasson bele a fejünkbe, hogy elforduljunk Istentől, ha az lehetséges a számára. Igaz, sokan nem tudják, mit jelent ez, mert végtelenül ostobák, de akik tudják, azokat arra figyelmezteti, hogy gondoljanak a mindenkiiben gyökerező betegségekre. Miután pedig megkísérthetnek minket gonosz elképzelések, ezért mondja, hogy gondoljuk meg magunkat és ne engedjük Istent mondhatni eltemetni, hanem idézzük az emlékezetünkbe azt, amit Isten minden emberbe belevéselt, nevezetesen, hogy a teremtménynek nem szabad szembeszegülnie az Alkotójával. Ugyanennek zablaként is kell szolgálnia az indulataink fogságban tartásához és letaposásához azért, hogy mondhassuk: nyomorult teremtmény, ki vagy te? Azért jössz, hogy vitatkozz Istennel és Fölebe kerekedj? Ésszerű dolog, hogy átvedd felette az irányítást, és a kezedet rá vedd? Micsoda pimaszság ez? Akkor, ha az emberek efféle önvizsgálatot végeznének, az elűzne minden züllött képzelgést, ami csak az eszükbe juthat, s akadályokat jelent a számukra Isten munkáinak magasztalásában úgy, ahogyan kell. Ezért ügyeljünk arra, hogy az ördög ne sugalljon züllött képzelgéseket a fejünkbe, hanem hárítsuk ezeket el Isten munkáinak magasztalásával, mert azok méltók erre. De hogyan fogjuk ezeket magasztalni? Nem azzal, hogy a magunk ismeretei alapján ítéljük meg. Nem, hanem tisztelnünk kell ezeket, még ha meg is haladják a felfogóképességünket. S bár nem látjuk, miért kell ezeket megcselekedni, ne szűnjünk meg ezt mondani: Uram, Te igazságos, igaz és egyenlőséggel teljes vagy.

Látjátok tehát, hogy a dolog, amivel egész életünkben mindvégig el kell foglalni magunkat, annak megismerése, hogy Isten munkáinak nagysága és kiválósága akkora, hogy nem is vagyunk képesek megadni nekik azt a dicséretet, amit megérdemelnek anélkül, hogy ne emelnénk azokat magunk fölé. S Elihu konkrétan kimondja, hogy *az emberek ismerik ezeket*, hogy az értésünkre adja: amikor az emberek már eleget harcoltak Isten ellen (annak megfelelően, amint látjuk, hogy a büszkeség mindig megvan bennünk), végül mégis szükségszerűen vereséget kell szenvedniük. Mert Isten talán megengedi, hogy meggondolatlanul megkérdezzük Őt, de amikor így szabadjára engedjük a testi vágyaink zabláját, s a Sátán is félrevitt minket a bolond indulatainkban, végül majd észrevevesszük (bár akkor már késő lesz), hogy Isten igazságos, s nekünk akaratunk ellenére ennél kell maradnunk. Látva tehát, hogy a tapasztalat mutatja meg, hogy Isten munkái dicséretet érdemelnek, mik kell tennünk? Vajon magunkra vállaljunk a kérdezősködést minden dologban a végsőig? Kerüljük ezt ki, s tanuljuk meg inkább teljes alázattal Őt tisztelni, s ezt cselekedve ismerjük el azt az igazságosságot, amit megérdemel. S valljuk meg, hogy az Ő bölcsessége, igazságos mivolta, jósága és hatalma úgy mutatkoznak meg a munkáiban, hogy azokból Őt szükségszerűen

olyannak ismerjük meg, mint amilyen valójában, azaz a legszeretőbb Atyának az övéi iránt, valamint igazságos Bírónak azokkal szemben, akiket elhagyott.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva, hogy érintsen meg minket úgy, hogy végleg elítélhessük önmagunkat Előtte, és pedig azért, hogy végül kegyelemből felmenthessen minket. Ezzel együtt pedig tetsszen Neki orvosolni minden bennünk rejlő bűnt, s tisztítson meg úgy, hogy egyre közelebb és közelebb húzódhassunk a mennyei élethez. Mivel pedig olyannyira hajlamosak vagyunk a büszkeségre és önteltségre, hogy nem tudunk úgy meghajolni Előtte, mint kellene, imádkozzunk Hozzá, hogy adja meg a behódolás kegyelmét teljes alázattal és félelemmel, s tegyen alkalmasakká a tanítás befogadására mind az Ő Ígéje, mind az Ő Szentlelke által azért, hogy minden pontban és vonatkozásban megadjuk Neki az Őt megillető tiszteletet. Ő pedig úgy vezessen minket, mint az atyjuk irányítása alatt álló engedelmes gyermekeket. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk stb.

A száznegyvenharmadik prédikáció, ami az ötödik a harminchatodik fejezetről

Jób36:25-33

25. Minden ember azt szemléli; a halandó távolról is látja.

26. Ímé, az Isten fenséges, mi nem ismerhetjük őt! esztendeinek száma sem nyomozható ki.

27. Hogyha magához szívja a vízcseppeket, ködéből mint eső cseperegnek alá,

28. A melyet a fellegek özönnel öntenek, és hullatnak le temérdek emberre.

29. De sőt értheti-e valaki a felhő szétoszlását, az ő sátorának zúgását?

30. Ímé, szétterjeszti magára az ő világosságát, és ráborítja a tengernek gyökereit.

31. Mert ezek által ítéli meg a népeket, ad eledelt bőségesen.

32. Kezeit elborítja villámlással, és kirendeli a lázadó ellen.

33. Az ő dörgése ad hírt felőle, mint a barom a közeledő viharról.

Észben kell tartanunk a tegnap átnézett anyagot: nevezetesen, hogy miképpen tárul itt elénk, hogy bár az emberek becsukják a szemüket, mégsem tudják megakadályozni, hogy Isten eléjük álljon, s ők ne ismerjék meg az Ő munkáit. Ez arra figyelmeztet minket, hogy ha valaki nem ismeri Istent, az nem az egyszerű tudatlanság, hanem a makacs akaratosság következménye, mivel az illető elfordult Tőle. Mert (mint azt már korábban mondtam) Isten munkái láthatóak a számunkra: mindenütt megmutatkoznak, ezért nem lehetünk tudatlanok ezekkel kapcsolatban hacsak mi magunk is nem így akarjuk. Ezt illetően hangzik itt el: *az emberek messziről szemlélik*. Mert ez a hasonlat azt jelenti, hogy ezek olyan kiválóak, s olyan nagyság és fenség van bennük, hogy bár nagy a távolság közöttük és közöttük, mégis láthatjuk ezeket. Tudjuk, hogy ha egy ember nagyon messze van tőlünk, a látásunk nem ér el odáig, hanem fokozatosan elhalványul. Vagy ha van valahol egy nagy kastély, az is csak aprócska házikónak fog látszani, ha messziről nézzük. S egy egész város is csak egy-két házból állónak látszik. Így csökkenti le a nagy távolság a dolgok külső látszatát, amelyek nagyok, ha közről nézzük. Kellő tapasztalatunk van erről a Nappal. Mert látszólag alig szélesebb kétlábnyi távolságnál, mégis, ha az ember ismeri az okot és a dolgokat, amiket a filozófusok és azok, akik ismerik a természet titkait mutatnak, akkor meglátja, hogy a Nap sokkal nagyobb a Földnél. S itt konkrétan elhangzik, hogy *az emberek messziről szemlélik Isten munkáit*. Milyen messziről? Olyan messziről, hogy a látásunk szükségszerűen teljesen elhomályosodik. De még ilyen messziről is észrevesszük, miképpen munkálkodik Isten, ebből következően pedig akkora fenség van Isten munkáiban, hogy ezek miatt kötelességünk tisztelni Őt. Jegyezzük hát meg, hogy azok, akik nem dicsőítik Istent úgy, ahogyan kell, nem takaródhatnak a tudatlansággal, mert az hiábavaló lepel, mivel nem lehet, hogy ne ismernék az Ő munkáit. Ha pedig azzal hozakodunk elő, hogy a látásunk gyenge, Isten munkája pedig túl magasztos a számunkra, arra az a válasz, hogy jóllehet Isten munkái nincsenek a közelünkben, mégis látjuk azokat, ezért annál inkább magasztalnunk kell ezeket. S bár a látásunk nagyon gyenge, Isten munkáiban mégis olyan nagyság, kiválóság és érdemesség rejlik, hogy vannak halvány fogalmaink azokról. Ezért tanuljuk meg az elménket az Isten által mutatott dolgok megismerésére használni. Továbbá azt is jegyezzük meg, hogy a magunk mértékének megfelelően ismernünk kell Istent és az Ő munkáit. Ha messziről mutatja meg ezeket, elégedjünk meg azzal. Igaz, joggal vágyhatunk arra, hogy közel jöjjön hozzánk, s a magunk részéről naponta törekednünk kell az Ő és a munkáinak alaposabb és teljesebb megismerésére. De mindennek ellenére alázatban kell járnunk, s ha Isten nem akarja Magát teljes mértékben, hanem csak részben megismertetni, tartsuk magunkat ahhoz, ami Neki tetszik. Közben pedig ne játsszuk a rövidlátó vagy teljesen

vak korcsok szerepét akarattal, hanem engedjük, hogy Isten mutassa meg Magát. Amikor pedig megtette, s mi megismertük Őt, tiszteljük, és adjuk meg a Neki kijáró dicséretet. Ezért mondja Elihu, hogy mivel *az Isten fenséges, mi nem ismerhetjük őt, s az éveinek sincsen száma*. Ez a mondat látszólag ellentmond annak, amit korábban mondtam, mert ismerni és nem ismerni egymással homlokegyenest ellentétes dolgok. Láttuk az utolsó igeversben, hogy bár Isten messze van tőlünk, a munkáim mégis oly hatalmasok, hogy látjuk azokat. Most pedig elhangzik, hogy *Isten nem ismerhető meg*. De az itt szereplő *ismerni* szóval úgy érti, hogy mi nem vagyunk képesek felfogni Istent a Maga fenségében: nagyon távol állunk attól. Elegendő, ha érezzük némi csekély ízét, hiszen nem vagyunk képesek felfogni a Benne levő végtelen világosságot, hanem elegendő, ha annak csupán néhány szikrája áll a rendelkezésünkre. Látjátok hát, milyen értelemben nem ismert az Isten: nevezetesen, hogy a képességeink túl kevesek ahhoz, hogy felfogjuk és szemléljük Őt. Elihu szavainak jelentése azonban nincsenek teljesen elrejtve az emberek elől, mert Isten kellőképpen megmutatkozik ahhoz, hogy maguktól is tisztelhessék Őt. Ezért a tudás, amivel rendelkezünk Istenről, nem azt jelenti, hogy képesek vagyunk meghatározni Őt és pontosan meg tudjuk mondani, mi van Benne, de akkor is menthetetlenek vagyunk, ha nem tiszteljük Őt, mivel oly mértékben mutatta meg Magát nekünk, amiről tudta, hogy képesek vagyunk elhordozni, s ez a hasznunkra válik. Most már látjuk, mi módon szemléljük Istent és miképpen ismerhetjük Őt meg: nevezetesen, mint egy tükrőben nézve Őt, amikor Magára ölti azt a látható fenséget, ami égen-földön megmutatkozik. Íme, miképpen kell Őt megnézni. S ezért mondja, hogy a teremtmények az ülőszékei, ők az ékességei, s ahogyan egy fejedelem mutatkozik a maga királyi mivoltában, hogy több tiszteletet kapjon, úgy vannak Isten ékességei az égen és a földön, és azokon kell Őrá nézni. Mert ami a lényegét vagy a létezését illeti, az láthatatlan és rejtve van előlünk. De oly módon tárja elénk a tulajdonságait, hogy még ha vakok vagyunk, akkor is kitapogathatjuk azokat, amiképpen szent Pál hasonlatában szerepel a Cselekedetek könyvének 17. fejezetében (Csel17:27). Ezt látva tanuljuk meg, hogy akkor látjuk Istent, amikor a munkáin elmélkedünk, mert az Ő nagy hatalma megjelenik ott és megmutatja nekünk, hogy Ő nagyon megérdemli a dicsőítésünket. De nem szabad úgy vélnünk, hogy tökéletesen ismerjük Őt úgy, hogy képesek vagyunk meghatározni, mi az Ő dicsősége, mert az meghaladja minden értelmünket. Ezért le kell sütnünk a szemeinket és meg kell vallanunk, hogy Ő elérhetetlen világosságban lakozik (1Tim6:16). Ezért az ismereteink Istenről csak részlegesek, s ezért meg kell vallanunk, hogy annyira tudatlanok és gyengék vagyunk, hogy elég a számunkra Isten fenségének némi íze, s meg kell maradnunk ezen a ponton, mert látjuk, hogy az értelmünk cserbenhagy és olyanok vagyunk, mint az elveszettek. Azt mondom, meg kell maradnunk a saját csekélységünkben, imádkozva Istenhez, hogy szabadítson meg minket ettől a halandó testtől azért, hogy úgy szemlélhessük Őt, amint van, amikor Hozzá hasonlókká válunk, mint azt szent János mondja (1Jn3:2). Továbbá, arra a napra várva már most is alakítson át minket a Maga képmására, hogy még jobban szemlélhessük Őt. Mert miután Isten megtisztított bennünket minden testi vétkünktől, s minden nehéz salaktól, amit érzünk magunkban, tegyen alkalmasabbakká is minket az Ő szemlélésére. Ezért az elménk gyengeségének tudatában imádkoznunk kell Istenhez, hogy egyre jobban és jobban formáljon át bennünket, hogy az a hasznunkra váljon és növekedhessünk az Ő ismeretében. Ahol pedig az éveinek számát említi, s ahol azt mondja, hogy ezeket nem lehet megszámolni, az otrombán hangzik első ránézésre. Miután ugyanis Istennek nincs kezdete, ezért nem kell azt mondani az örökkévalóságáról, hogy az évei nem számlálhatók meg, ezért ez a mondás feleslegesnek tűnhet. De miért? Mint már korábban mondtam, az embereket úgy elragadja a gőg, hogy hibát találnak Isten cselekedeteiben és a szükségét érzik, annak, hogy irányítsák Őt. S honnan származik ez a pimaszság, ha nem onnan, hogy valójában bölcsőbbeknek képzelik magukat Istennél is? Nos, az efféle önteltség letörése végett hangzik itt el, hogy *az ember nem képes megszámolni Isten éveit*. Ezért valahányszor csak bírökká akarunk lenni Felette, s az említett önteltségtől kísértve magasabbra akarunk kapaszkodni, mint

illik, illetve mint törvényes a számunkra, gondolkodjunk ekképpen: nyomorult teremtmény, te csak egy csiga vagy, s még ne múlt el három nap, hogy megjelentél a Földön (még azokat is beleértem ebbe, akik nyolcan vagy száz évet éltek), de mégis meg akarod ítélni a te Istenedet. De micsoda helyzetben vagy te magad? Mert ha vissza is még egészen a teremtségig, az is semmi a Benne rejlő örökkévalósággal. Így tehát most látod a magad ostobaságát, valamint azt, mennyire elvesztetted az eszed, amikor olyan örületbe kaptál, hogy elkezdted Őt ítélni. Ezért tanuljuk meg, hogy itt nemcsak azt mondja, hogy Isten kora végtelen, hanem azt össze is kell hasonlítanunk a magunk életének rövidségével, amint arra figyelmeztet is minket. Mert tudjuk, hogy átmenetiek vagyunk és árnyékként tűnünk el (90. zsoltár). Akkor hát össze kell hasonlítanunk az [életünk] említett rövidségét Isten végtelenül hosszú idejével, s az örökkévalóságával, aminek nincs sem ideje, sem korlátai. S ez jól szolgál majd arra, hogy visszatartson minket attól, hogy olyan magabiztosságba ringassuk magunkat, amilyenbe szoktuk. Látjátok hát, hogy valójában mit mond itt nekünk Elihu. Most pedig rá kell térnünk arra a kijelentésére, amit Isten munkáiról tesz. Mert utal az *esőre*, villámokra és a *párára*, és más hasonló dolgokra, mint a jégesőkre, a viharokra és a forgószelekre. Amikor ezeket a dolgokat látjuk, Isten a fenségének olyan jeleit adja nekünk, hogy hogy tisztelnünk kell Őt, vagy hálátlanok és ostobák leszünk. Igaz, hogy Istennek vannak más, magasztosabb és nehezebben felfogható munkái is, de a Szentlélek célja az volt, hogy a kezdetlegességünknek és az egyszerűségünknek megfelelően durván tanítson minket. Ezért Elihu itt a természet jelenségeinek példáját tárja elénk, amiről azt mondjuk, hogy általánosak. Nem kell iskolába járnunk vagy nagy tudósoknak lennünk ahhoz, hogy ismeretekkel rendelkezünk az esőről, a jégesőről, a szép időjárásról, s a változásokról, amiket a levegőben látunk. Igaz, hogy ezek okai nem nagyon általánosak és közönségesek. Mert ha az ember megkérdez egy szegény, buta lelket, hogy miképpen keletkezik az eső, ő nem tudja felvilágosítani arról, mert nem látjuk, miképpen emelkedik fel a víz, s azt sem tudjuk, miképpen keletkezhet a víz a levegőben. S ez a dolog az értelemmel össze nem egyeztethetőnek tűnik. Ezért az egyszerű földművesek nem tudják megvitatni a filozófusok által ismert dolgokat, tudniillik, hogyan keletkezik az eső a vízpárák felfelé vonzásával, amikor a Nap a földre süt, mert a föld tele van lyukakkal, s nem záródik szorosan, hanem vannak benne kis rések. A Nap pedig felfelé vonja a párákat, ezek lassan-lassan összesűrűsödnek, s amikor a levegőben vannak, eső lesz belőlük. Mert ezen a módon vonja fel lassankint a párákat, míg azok feldúsulnak és esőt adnak nekünk. De a földművesek nem értik, honnan származik az, hogy nincs olyan nagy hőség a közbenső levegőben, pedig az közelebb van a Naphoz. Mert ennek oka az, hogy a hőség itt lenn a földön úgy telepszik meg, mint a tűzhelyen, de a levegőben úgy szétterjed, hogy nem képes lenyugodni. S ez az oka annak, amiért az eső ott keletkezik, mint azt látjuk is. Az viszont furcsa dolog annyiban, hogy alig tudnánk elhinni, ha nem volna megszokott dolog közöttünk, hogy a jégeső a levegőben jöjjön létre, s bár a Nap közelebb van ahhoz, mint hozzánk, ott mégis (mint látjuk) szükségszerűen nagy hidegnek kell lennie. A tudatlanok tehát nem rendelkeznek ismeretekkel ezekről a dolgokról, s az okaikat sem képesek kitalálni, hanem csak elbámulnak rajtuk. De jóllehet nem ismerjük az okot, a dolog maga mégis kellően ismert, mert kiderül, hogy a párák felszívása a földből ezen a módon, s az eső keletkezése utána, valamint az eső megmaradása a levegőben (ahogyan mondani szokták, hogy a felhők a palackjai, hordói vagy csövei) mind Isten csodálatos munkái. S könyörgöm, ha lennének hordók a levegőben a víz megtartására, az sem lenne nevezetesebb csoda, mint látni a fejünk felett csüngő felhőket. Mi okozza, hogy nem esnek le, hogy elborítsanak és megsemmisítsék a Földet? Vajon nem létezik szükségszerűen egy kiváló hatalom, amin az elméinknek el kell ámulniuk? Ezért mondtam, hogy bármiféle iskolába járás vagy bármiféle nagy könyvből tanulás nélkül is elegendő ismereteket szerez az ember Isten munkáiról a természetben ahhoz, hogy az menthetetlenné tegye őt, mivel az annyira általános közöttünk. Mint például, amikor az esőre, a jégesőre, a villámlásra és más hasonlókra nézünk, ezek úgy mutatják meg nekünk Isten bizonyos fenségét,

hogy az félelmet kelt bennünk, ennek pedig az akaratunk ellenére meg kell indítania minket, mert ezekkel az eszközökkel kényszerít minket az Úr a Benne rejlő fenség megismerésére annak ellenére, hogy a hálátlanságunkon át igyekszünk azt minden erőnkkel kioltani. Most hát látjuk, miért említi itt nekünk az esőt és más egyéb dolgokat. Nem azért, mert Istennek nincsenek más, csodálatosabb és kiválóbb munkái, hanem azért, hogy ne hivatkozzunk a tudatlanságra. A Szentlélek ugyanis azokat a dolgokat állítja eléünk, amiket az egész világ lát és ismer. Ezt látva mi mást tehetnénk, mint dicsőítjük Istent, megadva a Neki kijáró tiszteletet, s leverünk magunkban minden gőgöt, hogy megtanuljuk alávetni magunkat az Ő rendelkezéseinek, s elfogadjuk mindazt, amit tesz vagy elrendez? Érdemes azonban megvizsgálunk a szavakat, mielőtt egy általános tanítást szűrök le. Elhangzik, hogy *Isten megfêkezi [vagy visszatartja] a vízcseppeket*. S ez az Ő csodálatos hatalmának még jobb kifejezésére szolgál, amit nem hinnének el, ha az emberek nem látnák azt a tulajdon szemükkel. Ha valaki azt mondaná nekünk, hogy a vízcseppeket felemelték (azaz, a vizet, ami oly finom és apró dolog, hogy elfolyik és szétárad, mégis felemelik a levegőbe a cseppek nagy számától és mennyiségétől függetlenül), azt furcsállnánk, ha nem tapasztalnánk meg. Ha a víz szilárd és tartós anyag lenne, akkor talán alkotna valamilyen hegyet Isten számára az egyben tartás végett. Mivel azonban még egy kis felhőben is százmilliónyi vízcsepp van, s minden csepp a maga természeténél fogva kész lehullni és szétárasztani az egész víztömeget (mert valójában nincsen nyálkásabb és csúszósabb a víznél, amint látjuk, hogy amilyen sok kicsiny részből áll, annyi osztódás van benne), de ezek mégis egyben vannak tartva. Ha nem ismernénk és nem vennénk ezt észre, soha el se hinnénk. Akkor hát nem kell szükségszerűen elismernünk Isten végtelen hatalmát, amikor hihetetlen dolgokat látunk? Elihu tehát annak kimondásával, hogy Isten egyben tartja a vízcseppeket, jobban ki akarta fejezni azt a hatalmas erőt, amit Isten mutat nekünk az esőnek a levegőben tartásával. Utána pedig elmondja, hogy *a ködéből csinál esőt*. Ha valaki megkérdi, miből keletkezik az eső, azt mondom, semmiből. A ködje magától nem szállna fel a földből, aminek megvannak a maga patakjai a lyukaiban, mert ez a [föld] természete. A pára felemelkedése a Nap vonzására történik, ami a nedvességet magasra szívja. Egyébiránt milyen kötelek kellenének [a felemeléséhez]? Elhinnénk ezt, ha nem látnánk? De határozottan látjuk. Látjátok tehát, hogy a ködök, amik semmik voltak, (azaz egyáltalában nem látszottak meg) a természetük ellenére emelkednek fel. S amikor fenn vannak, eső alakul és formálódik ki belőlük, majd utóbb megöntözi a földet és gyümölcsöt hoz elő, az emberek pedig élelmet nyernek abból. Íme, Urunk kiszárítja a földet a párakat ezen a módon kivonva abból. S ez olyan, mintha az ember kivonná a nedvet és a levet valamiből, s abban nem hagyna semmi több erőt. Látjátok tehát, hogy kiszárad. De Isten talál ellentétes eszközöket is. Miután kiszárította a földet, s kivonta a mondhatni vért és életerőt abból, ismét megöntözi ugyanazzal, s látjuk, hogy az eső meghozza a gyümölcsök bőségét annak megfelelően, amit itt látunk. Ezt látva tehát vajon nem szükségszerűen ítélnék el minket Isten fensége miatt, amivel korábban nem törődtünk? S noha becsukjuk a szemünket, Isten mégis (akaratunk ellenére) megmutatja Magát nekünk és az Ő fensége mindenféleképpen látható a számunkra. Rögtön utána kijelenti, hogy *Istennek megvannak a pavilonjai [vagy sátrai]*, hiszen tudjuk, miképpen lett korábban kijelentve, hogy a felhőket és az ég palástját nevezik Isten pavilonjainak vagy sátrainak. Máskor pedig elhangzik, hogy a felhők az Ő szekerei (Zsolt104:3), nevezetesen azért, mert Ő irányítja és hajtja előre azokat, vagy mert mondhatni azokon jár győzedelmesen. Látjátok tehát, miképpen van Isten fejedelemként nekünk bemutatva azzal, hogy az eget használja palotájaként, s az Ő fensége mutatkozik meg ott. Aztán a felhők, mint mondanátok, a pavilonja pillérei azért, hogy még jobban felinduljunk az elmélkedésre Ő királyi munkáján. Ezt látva tanuljuk meg átengedni Istennek azt, ami az övé, s ne engedjük, hogy a hálátlanságunk miatt az Ő dicsősége csonkuljon. Aztán nem ok nélkül történt az sem, hogy jöllehet ez a hasonlat már korábban is elhangzott, Elihu itt megint megismételte. Mert ismerjük az emberekben rejlő ostoba kíváncsiságot. Nekik úgy kell szemlélniük Istent, ahogyan a saját lényében van. De erre képtelenek. Annál jobban

oda kell hát figyelni ezekre a beszéd módokra, melyek igazodnak a mi gyengeségünkhöz. Íme, Isten látható a számunkra, de mi módon? Ő a saját palotájában lakik, s mi vajon odatódulunk Hozzá? Megismerhetjük Őt annak megfelelően, amit a képességeink elviselnek? Menjünk el hát abba a palotába. De ne azzal az eszeveszett merészséggel lépünk be abba, hogy Isten minden titkát megtekintsük. Mert látva, hogy palotában lakik, Neki legalább annyi hatalmának kell lennie, mint egy földi királynak, aki csak egy törékeny teremtmény. Ezért elégedjünk meg annak a kiváló palotának a látványával, s ezzel tiszteljük az Ő fenségét. Ha pedig tetszik Neki közelebb jönni, akkor illik teljes tisztelettel Elé járulnunk, s nem lépni át a határainkat. Íme (azt mondom), mit kell fontolóra vennünk ebben a beszéd módban, ahol *a felhőket Isten palotája pillérjeinek nevezi*, s elhangzik, hogy ezek tartják fenn a pavilonját vagy kapcsolódnak ahhoz annak részeiként. Ez annak megmutatására szolgál, hogy a számunkra elegendő csak megízlelni, micsoda Isten fensége, amennyiben azt a munkáiban mutatja be nekünk. Elihu az eső hatásairól is beszél. Azt mondja, *Isten végre hajtja ítéleteit az embereken és bőségesen megadja nekik mindazt, amiből éljenek*. Ez alatt azt érti, hogy Isten (amikor úgy akarja) az esőt teszi meg a jósága bemutatása eszközének, így ha az emberek nevelőapjának akar mutatkozni, a felhők meghozzák Neki azt, amivel támogathatja őket. Mert ez olyan, mint amikor egy fejedelem támogatni akar egy éhségtől sújtott országot, s embereket jelöl ki arra, hogy élelmet szállítsanak oda földön vagy vízen. Így hozzák el a felhők is Isten gondoskodását nevezetesen, amikor kimutatja felénk a végtelen jóságát. Viszont mikor a szigorát akarja kimutatni, a felhők a bosszúját hajtják végre rajtunk, s azokkal jelzi felénk a nemtetszését. De miért? Mert a heves esők nagy károkat okoznak, s olyan özönvizeket hoznak létre, amelyek elmoszák mind a szénát, mind a gabonát. Azután más áradások is bekövetkezhetnek, ahogyan látjuk, hogy a tenger időnként egy nagy országot is előnt. Látjátok tehát, hogyan szolgált Isten az esővel igazságot, valamint azt is, hogy más oldalról miképpen mutatja vele ki nekünk a jóságát. S ez az oka annak, amiért elhangzik, hogy *lefedti a tenger gyökereit*. Mert mikor az esőt és a felhőket szemléljük, első ránézésre az megérint minket és félelmet kelt bennünk, s szüksége is, hogy némi félelemmel sújtson bennünket. De amikor Isten visszatartja a vizeket, így azok nem áradnak ki a világra, s nem nyelik azt el az első pillanatban, az még jobban megláttatja velünk Isten gondviselését. Látjuk tehát, mi volt itt Elihu szándéka. Végül elmondja, hogy *Isten összekeveri a világosságot és a sötétséget*. Mert amikor a Nap süt, akkor néha hirtelen vihar támad, amittől az emberek zavarba jönnek. Ahogyan nyáridőben, az időjárás olyan nyugodtnak és szépnek tűnik, amilyet csak el lehet képzelni, aztán egy szempillantás alatt olyan vihar támad, hogy úgy látszik, az egész világ megsemmisül. S ki cselekszi ezt? Vajon nem szükségszerűen egy kiváló mester az, aki elrendeli? Vajon Istennek ez a kiválósága nem csodálatos?

Továbbá az is elhangzik, hogy *Isten megparancsolja a felhőknek, hogy emelkedjenek fel*, aztán parancsol a levegőben levő tűznek, azaz parancsol a gőzölgésnek, ami a tüzes természeténél fogva forró és száraz. Isten megparancsolja, hogy ütközzenek neki a felhőknek, melyeknek fel kell emelkedni, *s ebből olyan csata keletkezik*, mint amikor két hadsereg száll halálos harcba egymással. Ugyanez a helyzet a felhők és a felettük levő száraz ragyogás között. Akkor az mondhatni egyfajta harag, amikor ezek a teremtet dolgok találkoznak, s ahogyan mondanánk, halálos küzdelembe bocsátkoznak egymással. S ki cselekszi ezt? Szükségszerűen Istennek kell lenni a parancsnokának. Mert ha azt mondanánk, hogy véletlenszerűen történik, nagyon ostobák lennénk és még a kis csecsemők is gúnyosan kinevetnének, mert nincs ember, aki ne tudná, hogy Isten munkálkodik ezen a módon, s Ő irányít felülről. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell leszűrni ezekből a szavakból. De a fő dolog leszűrni az ezekben rejlő tanítást. A szavak valóban méltók rá, hogy kellően mérlegeljünk azokat azért, hogy arra a végcélra vonatkoztathassuk, amit érintettem. Egyébként pedig emlékeznünk kell arra, hogy nem kell nagy jártasság a meggyőzésünkhöz, hogy csak egyetlen Isten uralkodik és kormányozza a világot, s rendeli el a természet egész rendjét a saját akaratának megfelelően. Miért van így? Mert ha csak oly an rövid ideig éltünk is a világban, hogy esőt is csak háromszor

vagy négyszer láttunk, íme Isten azzal akkor is a kellő feljegyzését adja a fenségének, így nincs több mentség a számunkra, ha becsukjuk a szemeinket, mert (akaratunk) ellenére meg fogjuk érteni, hogy létezik Isten, aki mindent irányít itt lenn, amit csak láthatunk. Látjátok hát, mire kell emlékeznünk. Ezzel együtt azt is látjuk, hogy akik minden vallást gúnyolnak és nem indulnak meg Isten fenségén, azokat a Sátán ámította el. Mert (mint mondtam) nem kell iskolába mennünk ennek a leckének a megtanulása végett. Mégis, vannak emberek, még nagy képességekkel megáldottak is, akik nem gondolják magukat elég bölcsnek, ha nem vetik meg Istent. De hogyan válhattak ennyire bestiálisakká? Az által (mint mondtam), hogy Isten végleg lemondott róluk és úgy elbutultak, hogy a Sátán uralkodik bennük, mégpedig olyan sötétséggel, amitől arra sem méltók, hogy az emberek közé számlálják őket. Mindamellet jegyezzük meg, hogy mindig nagy a szívfájdalmuk, s bár azon fáradoznak, hogy eltöröljenek minden istenismeretet, mégis olyan titkos elégedetlenség rejlik a lelkiismeretükben, hogy akaratuk ellenére érezniük kell azt a fenséget, amit szeretnének végleg eltörölni. De nem tudják azt elhessegetni, hanem Istennek kell őket üldöznie és megmutatnia Magát nekik.

Jussunk hát arra a következtetésre, hogy az itt szereplő dolog a tapasztalatból látható meg, azaz, ha az emberek csak kinyitják a szemeiket, akkor szükségszerűen látják a fenséget a természet egész rendjében. Ha pedig becsukják a szemeiket, Isten akkor is megéreztetni Magát velük. Íme, mit kell itt legelőször is megjegyeznünk. Igaz, hogy ez a tanítás megérdemli a részletesebb elemzést is, de miután korábban már beszéltünk róla, itt elegendő csak felidézni, amit korábban mondtam anélkül, hogy hosszasan időznénk mellette.

Egyébiránt jegyezzük meg, hogy a Szentlélek itt Istennek azokat a munkáit tárja elénk, amik a legjobban ismertek mindenki, nagyok és kicsik előtt, hogy ezek ismeretében minden ember bátrabban dicsérje és tisztelje Istent, miután megismerik. Miért? Ha a tanítás módja a Szentírásban olyan különleges és magasztos lenne, hogy senki más nem tudna ahhoz ragaszkodni, csak a tanultak, akkor visszahúzódnánk és a legtöbb ember kapva az alkalmon ezt mondaná: Ó jaj, mit tehetek? Soha nem jártam iskolába és Isten nem kegyeskedett megmutatni Magát csak a tanultaknak. De amikor látjuk, hogy megrágja a morzsákat nekünk és úgy öltöztet minket, mint a kisgyermeket, s igazodva a kezdetlegességünkhöz úgy adja át a dolgokat, hogy még a legkisebbek és a legtudatlanabbak is megkapják a maguk részét és (ahogyan mondani szokták) osztoznak azokban, akkor könyörgöm, nem kell nagyobb bátorsággal tanulnunk és megértenünk, hogy micsoda az Isten s vigasztalódnunk az Általa irántunk tanúsított nagy jószág miatt? Mert na nem gondoskodna felbecsülhetetlen módon a jólétünkről, nem kegyeskedne ennyire alászállni. De mivel az az Ő akarat, hogy a teremtményeiben hajoljon le hozzánk, s látja, hogy mi a megfelelő a számunkra, ezért oly módon mutatja meg magát, hogy felismerhessük Őt. Nem látjuk ebből, mennyire szeret bennünket, s miképpen gondolkodik az üdvösségünkről? Látjátok hát, mit kell észben tartanunk. Ezért amikor megemlíti az esőt, a felhőket, a forgószeleket és a jégesőket, ne képzeljük azt, hogy Isten nem tudna világosabban vitatkozni velünk, ha akarna. Mert ki adott a pogány filozófusoknak észt ahhoz, hogy oly jól és ügyesen tárgyalják a természet titkait? Isten adta nekik azt a tudást. Közben azonban minket más módon tanít. Miért? Mert azt akarja, hogy legyenek emberek, akik prédikálják és elénk tárják az üdvösség tanítását, elvezessenek minket az Ő királyságába, s Ő nemcsak királyokká és fejedelmekké tesz minket, hanem fel is emel az egész világ fölé, hogy az angyalok társai lehessünk és az egek fölé emelkedjünk.

Miután Isten magasra akar minket emelni, alászáll, hogy részeseivé tegyen valamennyiünket az Ígétében foglalt jótéteményeknek. Tanuljuk hát meg nem megvetni a Szentírás, mint valami közönséges dolgot, hanem értsük meg, hogy Isten akar igazodni ezen a módon a mi gyengeségünkhöz. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk. Ezzel együtt tanuljuk meg nem megvetni Isten munkáit sem, mert azok általánosak közöttünk. Mi más az oka annak, ha nem tekintjük Isten tetteit csodáknak, mint az, hogy hozzászoktunk azokhoz? Látom, esik az eső. Nagyon jó, de egy szemernyit sem indulok meg attól, mivel az közönséges dolog a

számomra. De biztosan szörnyűséges hálátlanság, hogy noha Isten naponta tesz csodákat, mi mondhatni elbutulunk azoktól és többé nem gondolunk azokra. Ezét jóllehet az eső, a jégeső és a viharok keletkezése a természet rendjéből fakadóan lehetnek közönséges dolgok, mégse tartózkodjunk alapos tanulmányozásától és annak aprólékos megfigyelésétől, miképpen tárja eléink a mi Urunk a hatalmának és a fenségének felbecsülhetetlen kincseit azért, hogy tiszteljük azokat. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk. Mielőtt azonban tovább lépnék, megkérdezhető, hogy mi célból hozakodik elő Elihu ezekkel a dolgokkal, látva, hogy nagy más dologgal foglalkozik, nevezetesen annak megmutatásával, hogy Isten felfoghatatlan a cselekedeteiben, s az embereknek nem szabad vakmerően szembeszegülni Vele, sem pedig úgy védelmezni a saját ügyeiket, mintha azok igazak lennének, Isten pedig kegyetlen volna, amikor ostromozza őket. Ez teljesen céltalannak tűnik. De már megválasoltam ezt a kérdést korábban. Ezért csak pár szót mondok annak a dolognak a felfrissítése végett, amiről az eddigiekben részletesen is beszéltünk. Ez pedig nem más, mint az, hogy az alantasabb dolgok azért általánosan tárulnak eléink, hogy ösztönözzenek minket kapaszkodásra magasabbra, Isten titkaihoz és felfoghatatlan ítéleteihez.

Amikor látjuk az esőt, a felhőket, a viharokat és a jégesőket, ezek biztosan természetes dolgok (ahogyan nevezik őket): ezek ezt a mulandó életet szolgálják, s a világra és az itt lent levő dolgokra vonatkoznak. Mindazonáltal olyan zavarba hoznak, hogy kénytelenek vagyunk tisztelni Isten fenségét. Mert amikor megkérdezzük, hogy miképpen lehetséges ezeknek a dolgoknak végbe menni, az értelmünk cserbenhagy minket és nem marad más, mint megalázkodni Isten előtt. Nos, ha ezek a csekély és alantas dolgok az Isten tiszteletére készítetnek bennünket, s a gyengeségünk is elárulja magát ezáltal, mi lesz velünk, ha elkezdünk felemelkedni a felhők, sőt az égfölé, s eljutunk ahhoz az örök célhoz, amit Isten itt mondhatni rejtve tart Önmagában? Akkor, ha eljutunk addig a pontig, könyörgöm, mi lesz az emberek elméivel? Repdeshetnek ide-oda, de az ember hamarabb tör ki százezerszer is a nyakát, mielőtt elérhetne Istenhez. Látjátok hát, miképpen tanít itt Elihu. Mert ezekkel a dolgokkal, amik csekélyeknek látszanak, mivel a megszokás általánossákká tette azokat közöttünk, megmutatja, hogy Istent az Ő magasztosságában kötelességünk magunktól tisztelni, mert soha nem fogjuk felfogni, mi Ő valójában. S miért? Nem fogjuk fel, mik a felhők, de az eszünk nem érti ezt? Hisz látjuk, hogy ez nem szembeszegülés az Isten cselekedeteivel. Menjek és adjak parancsot a felhőknek ezt mondva: ennek nem szabad így vagy úgy lennie, s csak a hordó meséje, hogy az eső a föld páráiból keletkezik, s a Nap kiszárítja itt lenn a dolgokat a sugarainak melegével? Vajon (kérdzem) meggátoljuk Istent abban, hogy annak a rendnek megfelelően rendezzen el mindent, amit Ő szabott meg a természetben? Ó, jaj, micsoda kárhozatos sértés lenne az: ezt minden ember elismeri. Látva pedig, hogy a gyengeségünk ezekben a kis dolgokban is megmutatkozik, melyek gyakoriak és közönségesek, s amiket Isten a szemünk elé tár: (mert mindazonáltal tudjuk, hogy le kell borulnunk Isten előtt és imádnunk kell Őt, megvallva, hogy az értelmünk semmi, mivel azokat a dolgokat sem fogja fel, amiket naponta látunk,) sokkal több okunk van megzabolázni az értelmünket, és rövid pórázra fogni, amikor az Ő titkos elhatározásai és ítéletei jönnek szóba, amiket nem hajt végre naponta, s amik nem olyan közönségesek és gyakoriak közöttünk. De miért? Mert ördögi gőg az, amikor az ember ilyen magasra kapaszkodik, ezért úgy kell a végromlásba hullania, hogy soha nem áll talpra többé. Tartózkodjunk hát attól a vakmerőségtől, hogy szembeszegüljünk Istennel, nevezetesen a titkos elhatározásait illetően, melyek felülmúlják a természet egész rendjét, s minden mást, amit képesek vagyunk a magunk értelmével felfogni. Valójában ez az, mire Elihu nézett és törekedett. Mellesleg jegyezzük meg egyszer s mindenkorra, hogy *Isten végrehajtja az ítéleteit és bősséggel megadja az embereknek azt, amivel éljenek*. Ez azért hangzik el, hogy megtudjuk: a természet egész rendje Isten kezében van, s a levegő nem magától szabályozott, s az eső sem a Nap utasítását követi. Hogyan hát? Mert ellentétes hatásokat látunk. Íme, a víz megfojtja az embereket és teljesen elsöpri őket, de ugyanakkor fenn is tartja. Két ellentétes hatást látunk: táplálást az egyik oldalon és pusztítást a másikon, amint Isten megsemmisít és elborít mindent.

Mindkét ikret látjuk, s mi más lenne az okuk, mint hogy Isten uralkodik fentről a dolgok felett? Tanuljuk hát meg magasztalni Istent ebben, amikor látjuk, hogy úgy használja a teremtményeit, ahogyan jónak látja. Továbbá, amikor az egyik oldalról látjuk a szigorát, látva, amint meg akarja büntetni a bűneinket, akkor meg kell gondolnunk, hogy ezzel bírónak akar mutatkozni, hogy elítéljük magunkat Előtte és a könyörületéhez meneküljünk, mivel osztogatja a jóságának kincseit és nagylelkűnek mutatkozik. Ezt pedig akkor teszi meg, amikor kinyilatkoztatja, hogy gondoskodik a jólétünkről a felhők által, melyekkel gyümölcsözővé teszi a földet, hogy az ételmet adjon nekünk. Mikor ezt látjuk a másik oldalon, elégedjünk meg a mi Istenünk jóságával, vessük abba a teljes bizalmunkat és támaszkodjunk rá. Jussunk arra a következtetésre, hogy mivel Atyának mutatkozik a testeink táplálásával, amik csak törékeny tetemek, s látva, hogy a saját dicsőségére formált minket újjá, ezért sokkal több okunk van nem kételkedni abban, hogy gondoskodik az üdvösségünkről és ebben jobban Atyának mutatkozik, mint bármi másban. Ez az, amit meg kell jegyeznünk ebben a szakaszban. ahol látjuk, hogy Isten most a jótetszése szerint használja a teremtményeit, egyrészt mint vesszőket az igazságának végrehajtásához, másrészt minket szolgálva, nevezetesen kielégítve ennek a jelenvaló életnek a szükségleteit. Tartsuk hát mindezeket a dolgokat észben, hogy az Ő félelmében megtanulhassunk mind örövezni, mind megnyugodni az Ő jóságában, teljes mértékben abba vetve a bizalmunkat.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy vetesse ezeket velünk jobban észre, mint eddig tettük, s ebből megtudjuk, hogy egyre jobban és jobban meg kell undorodnunk önmagunktól a saját bűnösségünk kijavítása végett. Mivel pedig tetszett Istennek már Magához vonni minket, elgondolkodhatunk a kegyelmen, amit Ő kezdett el bennünk, s ebből bátorságot meríthetünk, hogy egyre tovább és tovább haladjunk míg végül eljutunk ahhoz a tökéletességhez, amire elhívott bennünket, soha el nem fáradva az odavezető úton. Közben pedig kinyithassuk a szemeinket annak a jóságnak, hatalomnak, igazságnak és bölcsességnek a szemléléséhez, amit mutat nekünk. S formáljon át minket teljesen az engedelmességre Iránta, hogy ne keressünk mást, csak az egész életünk odaszánását az Ő szolgálatára. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk stb.

A száznegyvennegyedik prédikáció, ami az első a harminchetedik fejezetről

Jób36:34-37:5

34. Ezért remeg az én szívem, és csaknem kiszökik helyéből.

1. Halljátok meg figyelmetesen az ő hangjának dörgését, és a zúgást, a mely az ő szájából kijön!

2. Az egész ég alatt széteresztí az, és villámát is a földnek széléig.

3. Utána hang zendül, az ő fenségének hangjával mennydörög, s nem tartja vissza azt, ha szava megzendült.

4. Isten az ő szavával csudálatosan mennydörög, és nagy dolgokat cselekszik, úgy hogy nem érthetjük.

5. Mert azt mondja a hónap: Essél le a földre! És a zápor-esőnek és a zuhogó zápornak: Szakadjatok.

Ez legalábbis arra szolgál, hogy amíg ebben a világban vagyunk, nyitva tartsuk a szemünket Isten azon munkáinak fontolóra vétele végett, melyek közel vannak hozzánk és melyeket könnyű meglátni, még ha nem is vagyunk sem tanult, sem mély értelemmel bíró népség. Mert még a legnagyobb idióták is olyannak látják a természet rendjét, mint tükröt, amiben Isten fenségét szemlélhetik. Igaz, hogy még magasabbra kell emelkednünk az elmélkedéshez az Isten által nekünk mutatottokon. De (mint mondtam), nekünk legalább az élénk táruló dolgokat kell fontolóra vennünk. Mindamellett nem elegendő értenünk, hogy Isten teremtette a világot és Ő is kormányozza: azt is tudnunk kell, hogy a dolgot mire kell vonatkoztatni. Ha nem tudunk többet, csak annyit, hogy Isten az, Aki esőt és szép időt küld, Ő az, Aki mennydörög, Ő az, Aki villámokat futtat keresztül a levegőn, azzal szuverén hatalmat tulajdonítunk Neki és tudnunk kell, hogy Ő mindenható. De még több is van, mert amikor Isten esőt küld, azzal nemcsak azt mutatja meg, mit képes megtenni, hanem néha büntetni akarja az embereket a bűneikért, máskor pedig osztoztatni akarja a jóságának és a nagylelkűségének kincseit. nem elég tehát tudni, hogy Isten mindenható, s minden teremtmény az Ő kezében van és az Ő rendelkezésére áll, hanem azt is meg kell jegyeznünk, hogyan és mi módon használja őket. Nevezetesen, megítéli velük a világot, miután hosszasan tűrte a bűneinket, azután megint megéreztetni velünk a kegyességét és a tudunkra adja, hogy Atyánk és Megváltónk, Aki fenntart és táplál minket. Látjuk tehát, hogy Isten igazságosságát, jóságát és bölcsességét össze kell kapcsolni a mindenhatóságával. S miért? Azért, hogy egyrészt megtanuljuk félni Őt, és Iránta engedelmesen járni, másrészt Őrá támaszkodjunk, látva a szép feljegyzéseket a szeretetétől, hogy segítségül hívhassuk Őt, biztosra véve, hogy törődik velünk és könyörül rajtunk, s a védelme alatt állunk. Ha pedig Hozzá folyamodunk a tanácstalanságunkban, a Szentlelkével fog oktatni minket.

Most tehát látjuk, hogy ha alaposan fontolóra vesszük a természet rendjét, az nemcsak az Istenben rejlő szuverén hatalom bemutatására szolgál, hogy az emberek mindenhatónak elismerve tiszteljék Őt, hanem arra is, hogy azonnal megragadjuk a kegyelmét és a jóságát, arra támaszkodjunk és csak azokban keressünk menedéket. S azt is tudnunk kell, hogy az emberek nem ússzák meg büntetlenül, mert korábban megmutatta nekik, hogy minden dolognak számadásra kell kerülnie Előtte. S ez az a dolog, amiről, ahogyan tegnap megmutattuk, Elihu értekezett: az esővel, a jégesővel és a viharokkal Isten néha megítéli a világot, néha pedig bőségesen megadja mindezt, ami az élethez kell.

Most pedig hozzátesszi, hogy *a szíve kiugrott a helyéből és ő megrettent ezeknek a dolgoknak a láttán*. Mintha azt mondta volna, hogy az istenismeretünknek nem szabad a levegőbe bámulásnak lenni a saját tetszésünk szerint, miközben csak néhány halott gondolat fogalmazódik meg bennünk, hanem a szívünket és minden erőnket eleven módon megérintő, az elevenünkbe vágó dolognak kell lenni. S ez általános minden ember számára. De a hitetlenek (amennyire csak tőlük telik) megölik ezt a félelmet, amitől meg kellene illetődniük, a hívők viszont hasznát húznak belőle, s akarattal serkentik magukat az említett megilletődésre, hogy teljes tisztelettel hódolhassanak Isten fenségének.

Tartsuk hát észben, hogy amikor Isten jelenti ki Magát az embereknek, az nemcsak azért teszi, hogy megfogadjon bennük néhány futó elképzelés és ezt mondassák: van Isten, s elkezdjenek gondolkodni Róla, hanem ezzel együtt élő tanítást is ad nekik belsőleg, hogy jobb gondolkodásúakká váljanak. Ennek (azt mondom) meg kellene lennie minden emberben. De látjuk, hogy a hitetlenek (minden erejükkel) igyekeznek eltaszítani a bennünk megfogant félelmet, azon munkálkodva, hogy csak szórakozzanak Istennel, s teljesen és tisztán megszabaduljanak az Iránta érzett félelemmel vegyes tisztelettől. Íme, hol állnak a hitetlenek, amikor a saját természetes értelmük ellen küzdenek, s azon fáradoznak, hogy oktan állatokká váljanak, s ne legyen bennük többé semmi, ami zavarja őket. De miért teszik ezt? Mert Isten ellenük van, mivel átadottak a gonoszságra. Látják, hogy Istennel nem számolhatnak le, ezért kizárják Őt és azon munkálkodnak, hogy teljesen megszabaduljanak Tőle. Ahogyan egy törvényen kívüli vagy egy tolvaj szeretné, ha nem léteznének polgári magisztrátusok a világban azért, hogy a bűneik büntetlenek maradhassanak. Hasonló a helyzet minden világias gondolkodású emberrel: miután nem képesek kirekeszteni Isten kezét, amíg Bíróként foglal helyet a Maga fenségében, ezért önmagukat igyekeznek kivonni az igazságszolgáltatása alól, s (mint említettem) ez az oka annak, amiért munkálkodnak a kapott világosság kioltásán. De ezt nem képesek keresztülvinni, ezért az ösvérekhez hasonlóan a zablájukat harapdálják, s elkezdenek panaszkodni Istenre. S bármerre is menjen a világ, keményszívűekké válnak, s minden nap egyre ostobábbakká lesznek, míg Isten végleg elhagyja őket, s többé már nem érzik az elme büntudatát, ahogyan szent Pál beszél róluk (Ef4:19). S biztosan az minden nyomorúságuk legszélsőségesebbje, s a romlásuk végeredménye, amikor többé már nem éreznek bánatot, azaz többé nincs gyötrő lelkiismeretfurdalásuk, hanem kitartanak a bűnben és járvák a megszokott útjukat. Ahogyan Salamon is mondja, hogy a bűnös ember akkor jut a szakadékhoz és a vétkek földalatti börtönébe, amikor már semmi érzelme sem marad ahhoz, hogy visszatérjen Istenhez, megalázkodjon és megundorodjon a vétkeitől (Péld18:3). Viszont amikor a kegyeseket érinti meg Isten fensége, ők egyre jobban és jobban felszítják a lángot, mint mikor valaki szén- vagy faparaszat lát, s egyre jobban felszítja azt. Ugyanígy tesznek azok is, akik becsületesen akarnak járni. Mert miután Isten egyszer megérintette őket, s ők maguk is, a természet rendjét szemlélve egyszer észrevették, hogy létezik szuverén Fenség, Aki vezet és kormányoz mindent, ezt a tiszteletteljes félelmet a maguk épülésére használják, s a szívükben sarkantyúzzák és ösztökélik magukat arra, hogy Istenhez folyamodjanak, folytonosan az emlékezetükben tartva Őt. S valahányszor csak okuk van fel- vagy lefelé nézni, felkészülnek az Isten megismerésére, ezért nem tekingetnek véletlenszerűen ide-oda, hanem először alaposan átgondolják, hogy Istent kell keresniük, mint mindennek az Alkotóját. Látjuk tehát, hogy míg a gonoszok és a pogányok azon munkálkodnak, hogy megvakuljanak, s ezáltal Istennel szemben keményszívűekké, végül pedig oktan, minden értelemről és józanságtól megfosztott állatokká váljanak, a kegyesek hasznát húznak a tudásból, amit Isten a teremtményeinek segítségével ad meg nekik, s ezért az említett világosság növekszik és erősödik bennük, s erre kényszerítik magukat minden erővel. S ezért akarta itt Elihu azt mondani, hogy *a szíve remegett és majd kiugrott a helyéről*. Igaz, a gonoszok is félnek a mennydörgéstől és a villámlástól, s Isten fenségének akaratuk ellenére is meg kell őket érintenie oly módon, hogy bizonyos titkos riadalom keletkezzen bennük, de mindezek ellenére elvetnek

és megtaposnak minden efféle gondolatot. Azok viszont, akik ismerni szeretnék Istent, kapnak egy efféle kezdet által teremtetten alkalmon és minden tanulásukat arra fordítják, hogy előre léphessenek abban a félelemben és rettentésben, amit Isten küld a szívükbe. Továbbá, Elihu jó hasonlatokat használ itt a mennydörgés, a villámlás, a fagy és viharok leírásával. Azt mondja, az ember *hallhatja Isten hangját, a nagy zaj hangját* (mondja), *a hangot, ami az Ő szájából származik*. Elihu itt nem az Ígéről beszél, amit naponta prédikálnak nekünk, hogy tanulhassunk abból, s amivel Isten bensőségesen mutatja be a jóságát, hanem Isten mennydörgő hangja, s a zaj alatt, ami az Ő szájából származik, a levegőben felhangzó mennydörgéseket érti. Így egy hasonlattal jelenti ki, hogy a mi Urunknak van olyan beszédmódja, ami képes megreszketetni minden teremtményét. S nemcsak itt, hanem a huszonkilencedik zsoltárban is elhangzik, hogy az Úr hangja mennydörög, az Úr megreszketeti a Libanon hegyét, az Úr hangja széttöri a nagy fákat, az Úr hangja megelleti a szarvasokat, az Úr hangja hallatszik a hegyek között, az Úr hangja az egész Földet megrendíti. Ez a hang nem más, mint amit a mennydörgés hallat: mindamellett az emberek korholására is szolgál a hálátlanságuk miatt, amiért nem hallgatnak Isten mennydörgésére a közmondás szerint: amikor az emberek egy örült szerepét játsszák, azaz olyan züllöttek, hogy senki se hallja meg, ha Isten értük mennydörög.

Látjátok tehát, hogy a Szentírás korhol minket az efféle ostobaságért és megfoszt minden mentségtől. Mert ha az emberek ezt mondják: soha nem tanítottak minket, a Szentírást soha ki nem nyitották előttünk, akkor mi van? Egész életünkben soha nem mennydörgött? Soha nem szólt Istent? Nem fogtuk fel, hogy akkor fenség van Benne, ami előtt azonnal tisztelettel meg kell hajolnunk és engedelmességnünk kell Neki? De mindaz, amit teszünk, hasztalan, mi az oktan állatokhoz vagyunk hasonlóak, s az örültség mondhatni göggel párosul bennünk, ha nem vesszük fontolóra, hogy teljhatalma van felettünk. Látjátok tehát, hogy az emberek kellőképpen meg vannak győzve, ha mennydörög az ég. Mert meg kellene gondolniuk Isten hangját, nevezetesen a nagy és hangos zajt, amitől a levegő bömböl.

Azután, ha az emberek azt mondják, hogy tudatlanok és mondhatni a sötétségben vannak, mi miatt van ez? A villámlásuk mondhatni kettészakítja az eget, s olyan fényességet látunk, mintha Maga Isten mutatná meg magát, s elvenne minden takarót rólunk, hogy senki ne hízeleghessen magának a saját képmutatásában, s ne kezdje el igazolni magát úgy, mintha semmit sem tudna Istentől. Látjátok tehát, miért beszél itt Elihu a nagy zajról és hangról, ami Isten szájából származik. S felnagyítja a dolgot, mert az emberek olyannyira vakmerők, s ha valaki pár szóban elmondja nekik a dolgot, amit elkezdtem kifejteni, akkor nem nagyon törődnek vele, hanem az azonnal tovasiklik tőlük.

Elihu tehát tovább időzik ennél a dolognál és bővebben tárgyalja, mert nekünk alaposan fontolóra kell vennünk a villámlásban és a mennydörgésben, valamint az esőben és a harmatban, továbbá minden általunk megfigyelt viharban rejlő rendet. S konkrétan a kellemes és szelíd esőről, valamint a hevesességről és az erőszakosságról, amiket gyakran látunk ebben a vonatkozásban, annak folytatásaként, amit már eddig is említett a világ Isten által történő megítélésével kapcsolatban, amikor néha esőket küld az égből, néha pedig megadja az élelem bőségét. Mert ha a kellemes eső a maguk idejében jönnek, az gyümölcsözővé teszi a földet, viszont az eső elcsúfít és megsemmisít minden jótéteményt, amivel az élelmünket keressük. Ezért észrevesszük mindkét oldalt Istentől, s ezek alapos megfontolásra érdemesek. S ez az oka annak, amiért azt mondja, hogy *Isten csodálatos, számunkra láthatatlan dolgokat tesz a villámokkal, amiket küld*. Mert valóban, miután az felvillant és keresztülszárguldott az égen, halljuk a csattanást, majd rögtön a vihar következik, s Isten engedi az esőt, a záport, a jégesőt korlátlanul zuhogni, s ahová lesújt a vihar, ott hihetetlen dolgok mennek végbe. Mert látni fogjátok, amin valaki hamuvá ég. Megmarad a formája, s nem találhattok rajta egy borsónyinál nagyobb lyukat, de az ember mégis végleg megsemmisül. A kemény kard teljesen szétolvad, de a tartóhüvelye ép marad. A fák néha gyökerestül kicsavarodnak, néha kettéhasadnak, néha annyira megsemmisülnek, hogy semmi nem marad belőlük. S ugyanez történik a házakkal is.

Röviden, ha valaki megvizsgálja a vihar minden hatását, lesznek benne dolgok, amik hihetetlenek lennének, ha nem ismernénk ezeket tapasztalatból. Ezért kell az embernek elkezdni megalázkodni, fontolóra véve a saját értelme gyengeségét, valamint Isten munkáinak a hatalmasságát. Ha nem vagyunk az ostobáknál is rosszabbak, akkor ebből meg kell tanulnunk engedelmeskedni Neki, tisztelni Őt és megadni Neki minden dicsőséget és szuverenitást. Ez az, amit Elihu valójában megmutat nekünk. De mindenekelőtt azt tartsuk észben, amit érintettünk: nevezetesen, hogy nem elégséges elismerni Istent a világ teremtőjének, s minden hatalmat Neki tulajdonítanunk, hanem Atyánknak is kell ismernünk Őt, amiért oly gyengéd és gondoskodó szeretettel von minket Magához, mintha a saját gyermekei lennénk. Melyik földi atya tesz ennyit azokért, akik tőle származtak? Akkor annak helyes megismeréséhez, hogy mi az Isten, meg kell ízelelnünk a jóságát, amit irántunk mutat ki, és megéreztet velünk, amikor átvehetjük annak gyümölcseit és örömét már ebben a halandó életben. Nos, ha így ízeleljük meg Isten jóságát, annak tovább is kell vezetnie minket, nevezetesen, bízunk kell Benne és fontolóra kell vennünk, hogy Ő nem azért helyezett minket ebbe a világba. Hogy az oktan állatokhoz hasonlóan pusztuljunk el, hanem hogy elvezessen az Általa megígért örök örökséghez. Ezért jogosan alapozhatjuk a bizalmunkat a Tőle kapott jótéteményekre, s joggal juthatunk arra a következtetésre, hogy a lelkeink még a testeinknél is drágábbak a számára. S ha kegyeskedik megadni azokat a dolgokat, amik a fenntartásunkhoz szükségesek ebben a világban, nem fogja elhagyni a legfontosabbat sem. Látjátok tehát, hogy ha megnyitjuk a szemeinket Isten gondviselésének, valamint a természet elének táruló rendjének szemlélésére, ugyanaz majd arra is szolgál, hogy megtanuljuk a teljes bizalmunkat Őbelé vetni. S amikor ekkora bizalommal adózunk Neki, akkor segítségül is hívhatjuk, biztosra véve, hogy miután ügyel ránk, az imáink sem lesznek ismeretlenek Előtte, hanem elfogadja azokat. Íme, mit kell átültetnünk a gyakorlatba. S biztosan az lesz a mi valódi bölcsességünk, ha észben tudjuk tartani ezeket a dolgokat és ezekre alapozzuk a gondolkodásunkat. Egész életünkben jobban kellene boldogulnunk. De mi a helyzet? Nem teszünk más, csak kóborolunk a bolond spekulációkban és ezért nem aratunk semmi más jutalmat, mint a saját hiábavalóságunkat. Látjátok tehát, hogyan gabalyodnak bele az emberek ezekbe a földi dolgokba, s ha valaki beszél nekik a mennyei királyságról, akkor nem értik meg, mert biztosan nem méltók arra.

Annál inkább ügyelnünk kell az itt elhangzottakra, nevezetesen, hogy abban ismerjük el a mi Istenünk jóságát, hogy táplál bennünket, mi pedig bátran segítségül hívhatjuk Őt és odamenekülhetünk Hozzá, mivel Atyánknak mutatkozik, s ennek olyan jó ízelítőjét adja, hogy nemcsak a szájával mondja ki, hanem a keze is megnyílik, hogy megérezhessük azt. De tanuljunk meg félni is, amikor látjuk, ahogyan végrehajtja az ítéleteit, mégpedig olyan eszközökkel, amik néha a jólétünket szolgálják. Tanuljunk hát meg hogy Isten azt akarja: hódoljunk be Neki és tanuljunk meg Őt szolgálni, s ne szítsuk akarattal a haragját, hanem inkább teljes tisztelettel járuljunk Hozzá, mert tudjuk, hogy ilyen hatalommal van felfegyverezve, a bosszúálláshoz a fenségének megvetőin, nehogy ezt a nagy és félelmetes hatalmat ránk áraszsa. S ezért vezet minket szent Péter is annak megfontolására, hogy Isten egykor vízzel semmisítette meg a világot és törölte el annak lakosait (2Pt3:6), ami mindazonáltal a kezdete is lett. Ha pedig az ember megkérdi, miből vagy milyen anyagból készült a világ, nos látjuk a Szentírásban, hogy rendetlen anyag volt (1Móz1:2), amit Isten először megteremtett és az nem volt más, mint víz, amiben nem volt más, csak mélység és rendtelenség. Nos hát látjátok, milyen volt a világ eredeti kezdete. S amikor Isten meg akarta semmisíteni az egész emberiséget, mivel fegyverezte fel Magát? Özönvizet küldött. Látjátok tehát, hogy a víz, amiből az életünket merítjük, s ami mondhatni az egész világ alapmunkája volt, mindazonáltal a pusztulásává is lett. Mivel látjuk ezt, vegyük fontolóra, hogy Isten keze nélkül nincs idelelni létezésünk, s amikor megvilágít minket a Nap, amikor lélegzetet veszünk a levegőből, s amikor kenyeret eszünk és azzal táplálkozunk, akkor nem maguk a teremtmények adnak nekünk életet vagy tartják fenn azt. S miért? Mert Isten mindent halállá változtat, amikor Neki tetszik, s a jóságának eszközei halálos

kardokká válnak és megsemmisítenek minket. Ezért tanuljuk meg, hogy amikor Isten akár jégesőt, akár ártalmas esőt vagy erős fagyot küld, s rettenetesnek mutatkozik ezekben a dolgokban, azt azért teszi, hogy megismerjük a bűneinket és magunkba szálljunk, a bocsánatárét könyörögve a múltbeli sértéseinkért, majd tanuljunk meg félelemmel vegyes tisztelettel nézni Rá a jövőben, s tiszteljük Őt jobban, mint azt eddig tettük. Továbbá, amikor megéreztek a keze egyik csapását, az nem csak egy napig maradjon az elménkben, hanem gondoljunk arra mindig a későbbiekben. Szárazságot küldött ránk Isten? Vagy esőt? Emlékeznünk kell és nem szabad azt néznünk, hogy újra elkezdődjön, hanem így kell gondolkodnunk: Nos, mióta a világban éltem, láttam párszor olyan esőt, ami minden földbe vetett magot kimosott, s az embereknek búza helyett konkoly termett, vagy egyáltalában semmi. Aztán Isten úgy kiszárította a földet a hőséggel, hogy minden elszáradt. Vagy valami szél támadt, ami összerázta vagy megsemmisítette mindazt, ami ember és állat létfenntartását szolgálta. Láttam ezt és azt is láttam, hogy Isten ezekkel az eszközökkel küldött éhséget. Most tehát nem szabad addig várnom, amíg Isten majd ismételten lesújt, hanem ennek tanítássá kell válnia az egész életemre nézve. Látjátok hát, miképpen kell átültetnünk a gyakorlatban ezt a tanítást.

Továbbá, valahányszor csak mennydörgést hallunk, értsük meg, hogy ez a hang Isten szájából származik. Mert az értelmünknek nem szabad úgy ugrándoznia és elhalványodnia a levegőben, mintha a mennydörgés abban keletkezne egy felsőbbrendű mester parancsa nélkül. Járuljunk hát Istenhez és vegyük biztosra, hogy a mennydörgést szükségszerűen az Ő szájának ereje hozza létre. S amikor a levegő így felkavarodik, s minden zúg, értsük meg, hogy az nem halott dolog, hanem az Isten által megszabott rend, mely a hatalmát jeleníti meg előttünk.

Látjátok hát, mire kell emlékeznünk. De ha észrevesszük, hogy Isten megindítja az emberek szívét a villámlással, az esővel és a viharokkal, legyünk benne biztosak, hogy duplán is vétkesek vagyunk előtte, ha bensőségesen lettünk tanítva, nem holmi zavaros hanggal, hanem az Ő Ígéje által, azaz olyan tanítást kínált nekünk, ami biztos és ami által épülhetünk. S kétségtelenül megérdemljük a sokkal súlyosabb ítéletet, ha nem húzunk hasznat az Ő hangjának meghallásából, amivel nem félelemmel akar minket sújtani, hanem vigasztal. Igaz, valahányszor csak prédikálják Isten Ígését, azt azzal a céllal teszik, hogy megéreztessek velünk a hiányainkat. Mert nem ok nélkül nevezik Isten Ígését kétélű kardnak az emberek megvizsgálásához, s minden gondolatuk és indulatuk átkutatásához (Zsid4:12). S ugyanebből az okból mondja, hogy Istennek szentelt áldozatoknak kell lennünk az evangélium által (Rm15:16). Létezni kell bennünk egyfajta halálnak, vagy Isten Ígéje soha nem válik uralkodóvá bennünk, Meg kell tagadnunk önmagunkat, s mindazt, ami a magunk természetéből fakad, le kell győznünk. Látjátok tehát, hogy Isten miképpen mennydörög és villámlik az Ő Ígéje által. Viszont ugyanaz az Íge eleveníti meg, vigasztal és (röviden) ad nekünk teljes örömet abban, hogy azzal Magához hívogat, felkínálja a tulajdon Fiát, hogy Ő vezessen bennünket, s elmondja nekünk, hogy Benne biztosak lehetünk az üdvösségünket illetően. Látva tehát, mennyire barátságosan beszél hozzánk Isten, ha nem hallgatjuk meg Őt, hogy dicsőítsük, vajon nem fájdalmasabb és borzalmasabb kárhoztatás lesz az osztályrészünk, mint azoknak, akik soha semmi tanítást nem kaptak, csak amennyit ők maguk láttak a természet rendjében, amikor hallván a mennydörgést, megindultak azon?

Igaz, hogy ez az észlelés (mint már említettem) elegendő lesz az elítélésünkhöz, s még ha az emberek soha nem is hallottak sem törvényt sem Szentírást, ha éltek ebben a világban, akkor nincs mentségük, mert Isten kellőképpen kijelentetett nekik ahhoz, hogy rosszindulattal és szándékos makacssággal lehessen vádolni őket. S kétségtelenül látjuk, hogy Isten megkínozta és mondhatni kínpadra vonta az Ő fenségének legnagyobb megvetőit a villámaival. Olvassátok el a pogányok történeteit és meglátjátok, hogy Isten valaha volt legnagyobb gúnyolói annyira törekenyek és félénkek voltak, amit dacára az akaratunknak ki is mutattak a mennydörgést hallva. Sőt megvallották, hogy létezik Isten a mennydörgések és a viharok fölött,

Akit kénytelenek félni. Isten oly módon ejtette őket kétségbe, hogy mondhatni a vesztőhelyre kerültek, mintha nyílt kivégzésre kerülne sor valakin, aki nagy ámulást követett el a Fejedelmével szemben. Még a világ nagy fejedelmei is kaptak ismereteket a mennydörgésektől és a viharoktól arról, hogy van Isten az égben, Aki mindent kormányoz. S ez annak bizonyítéka, hogy a mennydörgésnek elegendőnek kell lennie a valaha volt legkeményebb szívek meghajlításához is, látva, micsoda jele van meg abban Isten fenségének. Akkor hát nincs másra szükség a minden vallást gúnyoló kutyák és disznók elítéléséhez, mint a levegőben látható mennydörgésekre és villámokra. S bár nem volt sem törvény, sem írott tanítás, mégis, egyetlen mennydörgés is elítélte őket, ezért akaratuk ellenére kellett elismerniük, hogy van Isten az égben.

Az itt említett hang tehát elégséges lesz a világon mindenki elítéléséhez, még ha soha nem hallottak vagy olvastak egy szót sem a tanításból. Azonban mindig vissza kell térnünk az általam említett hasonlathoz, nevezetesen, hogy Isten mennydörgése a levegőben a zavaros hangon elegendő beszéd a hitetlenek elítéléséhez, a villámok felvillantatása pedig elegendő fény a vakok elítéléséhez. S mi lesz akkor, ha gyengéden szól és tanításnak oly nyájas módját használja, sőt még selypít is nekünk, hogy jobban érthessük? Amikor nemcsak megrettent minket, de el is bűvöl gyengédséggel és udvariassággal, hogy Hozzá járuljunk, de mi makacskodunk: mi lesz akkor velünk? Miféle mentség lesz a számunkra? S itt látjátok (a zsoltárban, amire utaltam), miért mondja, hogy Isten templomában minden ember dicsőséget ad Istennek (Zsolt29:9). Mert miután a próféta beszélt Istennek erről a hatalmas hangjáról, ami elmozdítja a hegyeket, megolvasztja a sziklákat, megrengeti a földet, ledönti a fákat a Libanon hegyén, megelleti a vadkecskéket az erdőkben, s megindítja és megrázza az egész világot, utána hozzáteszi: az Urat dicsőítik az Ő templomában. Hogyan? Amikor a villámok *átvillannak a Föld szárnyain*, vagyis a Föld minden határán, majd felcsattan a *mennydörgés* a világ egyik végétől a másik végéig, akkor vajon nem kell Isten felismerni mindebben, s nem kell nagynak és kicsinek egyaránt behódolni Neki? De még mennyire! S miért beszél a próféta konkrétan Isten templomáról? Annak az összehasonlításnak megfelelően, amit érintettem, hogy tudniillik Isten megrettenteti és meggyengíti a pogányokat, amikor mennydörög, de ezzel nem juttatja őket üdvösségre, hanem csak véglegesen bűnösöknek nyilvánítja, hogy ne hozakodjanak elő semmiféle csip-csup kifogással, miszerint nem ismerték sem Istent, sem az Ő fenségét. Kellőképpen ismerték Őt a végleges elítéltetésükhöz, de ami minket illet, Isten az üdvössége akar minket vezetni, amikor szól hozzánk. Mert akkor nem mennydörög, hogy ordítson az ég, s nem zavaros hangot ad, mint említettem, hanem kedvesen és barátságosan beszél, feltárja a szívét előttünk, megmutatja, melyik az élet útja és megvilágosít minket a ránk ragyogó Ígétének fényével. Látjátok hát, miért érdemel dicséretet Isten az Ő templomában. Mert jóllehet Ő kijelenttetik az egész világnak, s minden teremtmény meghívást kap a dicséretére, sőt erővel is vannak arra kényszerítve, mégis sokkal magasztosabb és királyi hatalom van az Ígében, amit nekünk prédikálnak. Mert abban Isten oly módon mutatja meg és jelenti ki Magát, hogy szükségszerűen rosszabbak vagyunk a brutálisoknál és az ostobáknál is, ha nem gondolunk Rá, hogy mindannak alá vessük magunkat, amit az Ő nevében és tekintélyével mondanak nekünk. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk.

Egyébiránt gondoljuk csak meg, milyen rosszindulatú a világ, látva, hogy Isten Ígétét (amit olyan jól prédikálnak és ismernek), mégis milyen rosszul fogadja a legtöbb ember, s olyan kevésbé tisztelik, hogy úgy tűnik, látszólag szembe akarnak szegülni Istennel minden tanítás visszautasításával pedig tudják és teljesen meg is vannak győződve arról, hogy Tőle származik.

Nem látjátok, mennyire lázadók a pápisták manapság? De nem menjünk annyira messze, nézzünk szét önmagunk között. Az emberek azt vallják, hogy meg akarják tartani az evangéliumot, de mégis, beszéljünk csak nekik Isten nevében, tárjuk csak fel előttük a dolgokat, legyenek a dolgok olyan világosak a számunkra, hogy az még magukat az ördögöket is meggyőzze arról, hogy a prédikáltak a Szentírásból származnak, de ők mégis megmaradnak a

makacsságukban, s minden lelkiismeretfurdalás nélkül szembeszállnak Istennel. A rosszindulatuk szégyentelenséggel párosul, mert az emberek eljutnak odáig, hogy nem szükséges elhagynunk Genfét ahhoz, hogy meglássuk a legnyilvánvalóbb lázadást az Isten világossága ellen, vagy a legördögibb gőgöt, ami ezt mondja: az Isten semmiképpen sem fog rajtunk uralkodni, fecseghetnek és beszélhetnek, amit csak akarnak, mi akkor sem engedünk egy szemernyit sem nekik. Bizony ilyen lázadó szellem látható az emberekben, amiért ugyanannyit számítanak nálunk a prédikációkban elhangzottak, mint a mesék. Ez túlságosan hírhedt, a példái nyíltan a szemünk elé tárulnak, s adja Isten, hogy ezek ne zavarjanak össze minket jelentős mértékben. Végül azonban azoknak, akik csak szórakoztak egy ekkora Mesterrel, meg kell tudniuk, kit sebesítettek meg és szögeztek át, ahogyan Zakariás próféta mondja (Zak12:10). Ezért jól meg kell jegyeznünk ezt a mondatot, úgy, hogy alkalmasabbakká és hajlamosabbakká váljunk Isten keze által tanulni, mint azok a vadállatok, akik szembeszegülnek Vele, hogy elvessenek mindent, ami a tanításával és a tiszta Ígével kapcsolatos. Mert van még némi szégyenérzet a pápistákban. Amikor a Szentírás ellen harcolnak a bálványimádásaik és az utálatosságaik fenntartása érdekében, akkor hamis magyarázatokat és kibúvókat keresnek, röviden, a leplük csak fátyol, de mégis azt vallják, hogy nem áll szándékukban szembeszegülni Istennel. Ám amikor az emberek efféle istentelenségekkel állnak elő, hogy nem képesek elfogadni egyetlen szót sem abból, amiről tudjuk, hogy Isten igazsága, hanem bosszankodnak és zúgolódnak ellene, azaz annyi öszinteség sincs bennük, hogy elismerjék azt, amiről tudják, hogy jó, hanem pont az ellenkezőjét teszik. Nem nyilvánvaló tehát, hogy sokkal rosszabbak, mint a nyomorult pápisták? Ezért (mint mondtam), szolgáljon ez nekünk legalábbis figyelmeztetésképpen, nehogy dupla ítélet alá kerüljünk. De különösen és mindenekelőtt, mivel Ő jön és szól hozzánk, s gyűjt minket össze a Maga nevében, hogy meghallgassuk, Ő pedig úgy legyen jelen közöttünk, hogy nagyok és kicsik egyaránt Hozzá fordulhassanak, dicsőítsük Őt és ne csak szájjal, futólag vallva meg, hogy az övéi vagyunk, hanem [a tetteinkkel is], valódi bizonyítékát adva annak, hogy vágyunk az Ő örökségére. S miután kegyeskedik nekünk megadni azt a felbecsülhetetlen jótéteményt, kegyelmet és megtiszteltetést, hogy Önmagát adja nekünk és az életünké lesz, legyen ajándék a mi részünkről is viszonzásképpen az, hogy teljes mértékbe a kezébe adjuk magunkat, hogy birtokolhasson minket és örülhessen nekünk. Továbbá, ahol elhangzik, hogy *Isten nagy és hatalmas dolgokat tesz a mennydörgésben*, valamint a villámok és viharok küldésével, *de mi nem fogjuk azt fel*, akkor legyünk abban biztosak, hogy beszélve mind a törvénye, mind az evangélium által Ő a magunk értelme fölé kíván minket emelni, mert valóban soha nem fogunk hasznot húzni Isten tanításából, sem pedig az élénk tárt Ígéből, ha nem rendelkezünk ezzel az alapelvvel, tudniillik, hogy Isten titokban használ minket a képességeinket meghaladó mértékben. Ahogyan meg van írva, hogy Isten olyasmiket készített az Őt szeretőknek, amit emberi szem soha nem látott, emberi fül soha nem hallott, és soha semmilyen teremtmény szíve meg nem gondolt (Ézs64:3, 1Kor2:9). Ha nem ez a mi alapunk is, akkor soha nem fogjuk megízlelni a nekünk naponta prédikált dolgokat. De mit kell tennünk azért, hogy jól megízlelhessük ezeket? Gondoljuk meg, hogy a mi Urunk az Ő mennyei királyságába hív minket és ki akar venni ebből a világból. Akarunk hát jótanulók lenni és hasznot húzni a mi Urunk Jézus Krisztus tanításából? Mégis látjuk, hogy [a fejünk búbjáig] belemerülünk ebbe a világba és ezekbe a romlandó dolgokba. Munkálkodjunk hát azon, hogy kimásszunk ezekből és naponta harcoljunk a saját indulatainkkal, hogy közelebb juthassunk Istenhez és eggyé lehessünk a mi Urunkkal, Jézus Krisztussal, ahogyan szent Pál mutatja meg nekünk a kolossébelieknek írt levél harmadik fejezetében: ha részesedni akarunk a mennyből, meg kell öldökölnünk mindent, ami földi (Kol3:1, 5). Továbbá vegyük fontolóra, hogy az értelmünk túlságosan kezdetleges és gyenge annak felfogásához, hogy micsoda Isten a teljes tökéletességben, mivel soha nem érezzük majd ennek semmiféle előízét, csak ha Ő vezet minket a Szentírással, amint szent Pál is ugyanerre a következtetésre jut az említett korábbi szövegben, ahol Ézsaiás próféta mondását idézi. Ezért miután kimondta, hogy érzéki ember nem fogja fel

Isten titkait, azt is elmondja: azért kell megújulnunk a Szentlélek által, hogy rendelkezessünk ismeretekkel azokról. Igaz, hogy nem voltunk benne Isten tanácsában, mint azt később szintén kijelenti. De mégis megengedi, hogy okoskodjunk annyira, amennyire az hasznos a számunkra. Ezért, miután ismerjük a saját gyengeségünket, imádkozzunk Hozzá, hogy világosítson meg minket a Szentlelkével, hogy tudhassunk azokat a dolgokat, amik egyébként túl magasztosak és mélységesek lennének a számunkra.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, hogy attól meginduljunk, ítéljük el önmagunkat miattuk és undorodjunk meg magunktól. Közben pedig, míg ekképpen munkálkodik a Szentlelkével, megújulhassunk az engedelmességre és az Ő félelmében járásra. S hadd húzzunk ebből egyre több és több hasznot, míg el nem jön az idő, amikor majd megszabadulunk minden testi romlottságtól, s felöltözzük ismét az Ő igazságosságát és a mennyei dicsőséget. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A száznegyvenötödik prédikáció, ami a második a harminchetedik fejezetről

Jób37:6-12

6. Minden ember kezét lepecsétli, hogy megismerje minden halandó, hogy az ő műve.
7. Akkor a vadállat az ő tanyájára húzódik, és az ő barlangjában marad.
8. Rejtekeiből előjön a vihar, és az északi szelektől a fagy.
9. Isten lehellete által támad a jég, és szorul össze a víznek szélessége.
10. Majd nedvességgel öntözi meg a felleget, s áttöri a borulatot az ő villáma.
11. És az köröskörül forog az ő vezetése alatt, hogy mindazt megtegyék, a mit parancsol nékik, a föld kerekiségének színén.
12. Vagy ostorul, ha földjének úgy kell, vagy áldásul juttatja azt.

Tegnap láttuk, hogy az emberekben a mennydörgés hatására megfogható ámulat Isten fenségének és hatalmának a bizonyítéka. Anna megfelelően hangzik itt el, hogy Isten a mennydörgésben *mondhatni lepecsételi minden ember kezét azért, hogy az emberek is tudják, hogy az Ő alkotásai. S a vadállatok is visszahúzódnak a barlangjaikba.* Mintha azt mondaná, hogy az embereket elkülöníti, mintha valaki az egész nyáját össze akarná szedni, egy háziúr a háza népét, egy fejedelem az alattvalóit, vagy egy kapitány a katonáit, hogy szemlét tartson. Látjátok tehát a fő szándékot ebben a szakaszban. S ugyanez kiterjed még a vadállatokra is annak megmutatása végett, hogy azok is Isten kezében vannak. S azzal bizonyítja, hogy azok is a rendelkezésére állnak, amikor Neki tetszik, ha nem mással, hát magával a mennydörgéssel, mert az mondhatni bezárva tartja azokat. Valójában ezt a verset rendszerint úgy fordítják, hogy Isten azért pecsételi le az emberek kezeit, hogy megismerjék a saját kivitelezésüket. Mintha valaki azt mondaná: minden makacsság, amivel az emberek ehhez vagy ahhoz a dologhoz alkalmazkodniuk kell, azért van, mert Isten jelet tett rájuk, s ez nem más módon történt, mint a mennyből származó tanítás által. De a szöveg nem engedi meg, hogy így értelmezzük. Szó szerinti fordításban azt jelenti: *abból a célból, hogy az emberek megismerjék a saját készítésüket.* Ebből tehát az következik, hogy Isten ismeri az embereket, amikor ezen a módon tartja őket mondhatni bezárva a házaikba. S hogy ezt jobban megértsük: amikor az embereknek szabadságuk van menni és futni, akkor látszólag kivételt képeznek az alattvalóság alól. Ha szép idő van, az egyik a mezőre megy ki, a másik az utcákra, így az emberek látszólag nincsenek többé alárendeltségben tartva. De ha viharos idő van, s mennydörög, vagy valami viharos szél fúj, akkor az ajtóik mögött kell maradniuk. Ez tehát olyan, mintha valaki összegyűjtené a házanépét és ezt mondaná nekik: tudom, hogyan viselkednek, s mit cselekszik minden egyes ember, de mindenki számot fog adni nekem. Íme, miképpen jelöli ki Isten az embereknek az időt, amikor szemlét tart felettük és kimutatja, hogy mindenki Neki van alárendelve. Mert amikor az állatok kóborolnak, akkor nem látszik, hogy alá vannak rendelve Istennek. De amikor Ő valamilyen vihart támaszt, s azok kénytelenek visszahúzódnak a barlangjaikba, akkor az embereknek észre kell venniük, hogy Isten titkos zablával tartja féken őket, amikor csak akarja. Látjátok tehát, hogy a tegnap tárgyalt dolgot itt konkrétan is kifejezi: nevezetesen, hogy a vihar Isten fenségének a hírnöke, s nemcsak abban, ha ámulatba ejti az embereket, hanem abban is, hogy visszavonulásra készíti őket a házaikba. S ez pont olyan, mintha Isten azt mutatná ki, hogy a kezében tartja az embereket, s az emberek azért mennek ide-oda, mert megengedi nekik, de tetszése szerint bezárva is tarthatja őket. Ezt látva tanuljunk meg engedelmisséggel adózni Istennek minden időben. Mert ha nem ismerjük el az alárendeltséget, amivel tartozunk Istennek, csak mikor mennydörög, akkor csekély hasznót fogunk húzni a tanításából. Mindazonáltal a

mennydörgés az emlékezetünkbe idézi, hogy Ő uralja minden lépésünket, s a kisujjunkt sem tudjuk megmozdítani az Ő vezetése nélkül. Ismerjük hát el ezt és tanuljunk meg behódolni Neki minden időben, és engedjük, hogy Ő kormányozzon. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. S ha nincs meg bennünk ez a megfontoltság és józanság, nos, akkor maguk a vadállatok is taníthatnak bennünket. Mert honnan ered az, hogy az oroszlánok, a medvék, a farkasok és minden más vadállat megmaradnak a barlangjaikban és az odúikban, ha nem onnan, hogy Isten mutatkozik uralkodónak felettük is? Ezért, ha félrelépünk és nem engedjük, hogy Isten mondhatni a kezébe zárva tartson minket, hanem lerázzuk az említett jelet vagy pecsétet, akkor a vadállatok ítélnék el minket a saját példájukkal. Íme, mit kell még észben tartanunk ahhoz, hogy még több hasznot húzzunk az egész mondatból. A héber szó, amit Elihu itt használ, tulajdonképpen lepecsételést jelent, mint mikor az emberek lepecsételnek egy levelet, hogy abba mások ne nézzenek bele. S az ember lepecsételhet egy ládát vagy egy szekrényt is, pecsétet téve arra, mikor nem akarja, hogy abba bárki belenézzen. Isten félelmetes fajta pecsétet használ, amikor mennydörgést és viharokat küld. Itt nincsen viaszkorong gyűrűvel vagy bármi más pecsétanyag, de rákényszeríti az embereket, hogy mondhatni bezárva maradjanak egyfajta foglyokként a tulajdon házaikban. S ez nem az ő tulajdon jóakarata nélkül történik, ezért kell fontolóra venniük, hogy van Mesterük, s az életük egyetlen része sincs a maguk kezében. Látjátok tehát, miképpen szerepel itt ez a hasonlat, hogy összevessük Isten felbecsülhetetlen fenségét mindazzal, amit a világi teremtmények között láthatunk. S azonnal elhangzik, hogy *Isten a vihart a felhők halmából hozza elő*, majd pedig *a szétszóró vagy északi szél okozza a fagy eljövetelét*. Ezek a változások még jobban elének tárják Isten nagy hatalmát, hogy Ő megdicsőüljön általuk. Igaz, hogy ha Isten mindig azonos szintet tartana fenn, azaz nem volna sem nagy hőség, sem nagy hideg, se semmiféle szél vagy eső, hanem a levegő mindig mérsékelt lenne és olyan állapotban volna, hogy az emberek folytonosan egyetlen helyzetben levőknek érezhetnék magukat, az jobban tetszene nekünk. Ha a kíváncsainknak megfelelő bánásmódban részesülnék, akkor a szívünkben folytonos tavaszra lelhetnénk, s az a javunkra válhatna. Aztán ahogyan hátráltat minket a meleg, úgy szomorít el a hideg, s szeretnénk mentesülni mindkettőtől, s azt, hogy olyan mérsékelt legyen a levegő, hogy semmi se váltsa ki a nemtetszésünket, se ne legyen ellentétes az elképzeléseinkkel. De Isten dicsősége jobban észrevehető a végbemenő változásokban, mint amikor a földre hullatja az esőt, majd szétszórja és eltávolítja a felhőket, aztán forgószelet támaszt, s hideget hoz a melegre. Mindezzel jobban elének tárja a fenségét és felráz minket, hogy gondolkodjunk el ezeken. Látjuk ugyanis, milyen tompa az emberek értelme, ezért kell még inkább az elevenükbe vágni. Igaz, hogy ha lenne eszünk világos és tiszta szempillantással Istenre tekinteni, akkor az, hogy életet adott és fenntart minket ebben a világban, elegendő volna a számunkra.

Mivel azonban annyira otrombák vagyunk, s ezzel együtt rosszindulatúak is, hogy soha nem járulunk hozzá, csak ha erővel kényszerít minket arra, a mi hasznunkra válik, ha megérintenek bennünket ezek a végbemenő változások. Mert ha látjuk a szép időt, majd hirtelen felkavarodik a levegő, amikor a hőség után megvastagodnak a felhők, amikor jön az eső és megtisztítja a levegőt, majd lassacskán beköszönt a fagy, amikor olyan nagy a szárazság, hogy úgy tűnik, az egész Földet megviseli, de Isten megint *elküldi a felhőket és megdolgoztatja azokat*, hogy könnyítsenek rajtunk, ha szép időt akar nekünk küldeni: azt mondom, amikor ilyen változásokat látunk, akkor az ostobánál is rosszabbaknak kell lennünk, ha nem gondolunk Istenre. S kétségtelenül (mint azt korábban mondtam) ezzel emlékeztet Önmagára és nyilvánvalóbb és láthatóbb módon meg is mutatkozik, mintha a dolgok mindig változatlanul haladnának a maguk útján. Ez az oka annak, amiért Elihu oly sokat időzik ennél a szövegnél: megmutatja és kifejezi a változásokat, amik a levegőben mennek vége a szép és a viharos időjárás, a meleg és a hideg, a felhők és a tiszta idő, a forgószelek és a fagyok és megannyi más dolog által. S ugyanezért mondja, hogy *Isten körbe forgatja a köröket*, mert én úgy magyarázom ezt, mintha a világ megújulna, amikor efféle változások mennek benne végbe. Ha egész évben

csak egyetlen évszak lenne a dolgok mindig egyformán néznének ki. De amikor a Nap az egyik napon süt, a másikon hirtelen rejtve és eltakarva marad: íme, mintha két különböző világról lenne szó, s ez a változatosság arra ösztönöz minket, hogy gondoljuk át: van Isten, Aki mindent kormányoz. Hisz miképpen lenne lehetséges, hogy a dolgok így módon változzanak és körforgás álljon fenn, ha nem Isten munkálna mindezt ki felülről? Egyszer azt látjuk, hogy a föld hideggel borít el minket, s ez a levegőt is leuralja, máskor viszont minden felszabadul a szép és kellemes időjárás miatt. Íme, az új világok. S nem ok nélkül teszi hozzá Elihu zárasképpen, hogy *körbe forgatja a köröket* (tudniillik a világot), egyszer egy egyik, másszor a másik minta szerint változtatva. De miért? Azért, hogy ha nem tanulunk eleget az egyik eszközzel, akkor emeljük a tekintetünket a mennyre és nézzünk körül, hogy a hirtelen változásokat látva, azok legalábbis még inkább Isten megismerésére serkentsenek, hogy dicsőítsük Őt, mivel így több okunk is van erre. Ez az tehát, amire emlékeznünk kell ebből a szakaszból. Most pedig látjuk, hogy minél több eszközt ad Isten avégett, hogy Hozzá jöjjünk, s megtanuljuk Őt félni és tisztelni, annál menthetlenebbekké leszünk a hálátlanságunk miatt, s annál több korholást érdemlünk, ha nem tudunk ezekből hasznot húzni. Ezért nincs olyan jó idő, sem vihar, forróság vagy hideg, ami ne lenne ellenünk Isten ítéletekor. Ezek bizonyosságot tesznek majd ellenünk, s leleplezik és kimutatják a bennünk rejlő erkölcstelenséget, amiért nem tiszteltük Őt, Aki így sok módon mutatkozott meg és mindenfelől a fenségének szemlélésére hívogatott. Ezért valahányszor megváltozik az idő, legyenek bár a változások zavaróak a számunkra első ránézésre, mégis értsük meg, hogy ezek a javunkra vannak, mert ezekkel ébresztget minket Isten, ahogyan korábban mondtam. A szép idő elegendő lenne, hogy megrészegetsen minket. De ha jön az eső, akkor ezt gondoljuk magunkban: nagyon jó, Isten képes új világot alkotni egy szempillantás alatt, sőt anélkül, hogy a szubsztanciája elpusztulna. De a kinézete úgy megcsúful, hogy teljesen kifordítottnak látszik. Nos, amikor ezt fontolóra vesszük, akkor tudjuk, hogy Isten végez a mi javunkra és üdvösségünkre olyan változtatásokat, amilyeneket látunk. Továbbá jegyezzük meg az itt szereplő beszédmodokat is. Mert ha nagy szárazság van, az ég olybá tűnik, mintha vasból vagy rézből lenne, s ugyanezen a módon beszél róla a Szentírás is (4Móz26:19, 5Móz28:23). Amikor Isten azzal fenyegeti az embereket, hogy elveszi az esőt, ezt mondja: vas-földet és réz-eget adok nektek: a föld bezárul és nem nyitja meg a bensőjét, hogy élelmet adjon nektek, s az ég is olyan kemény lesz, hogy nem ad nektek esőt. Nos, ha az eső nagy szárazság után jön, akkor még csodálatosabb, mert az emberek nem várnának ekkora változásra, ha nem látták volna már korábban is bekövetkezni. Ezért csodálkoznak rajta. De a megszokás elhomályosítja a látásunkat és nem becsüljük fel Isten csodáit úgy, mint kellene. Mindemelett mikor az időjárás gyorsan változik és hirtelen elsötétedik, maga ez a dolog is Isten páratlan munkálkodását mutatja. Majd elhangzik, hogy *Isten készíti munkálkodásra a felhőket a föld megnedvesítése végett*, nevezetesen, amikor széthasadnak és kiürülnek, hogy a föld táplálást kaphasson. Figyeljük meg ezt a munkát, amire Isten a felhőket fogja, hogy esőt hullasson belőlük. Miután felszívták a nedvességet letről, újból visszaadják a táplálékukat, szertefoszlanak és semmivé válnak. Ezért amikor halljuk, hogy Isten ezen a módon vezeti a teremtményeit, hogy a mi hasznunkra használja azokat, az olyan mintha emberi szolgálókat és szolgálóleányokat küldene bérért hozzánk: ismerjük hát el a végtelen jóságát. S ez nemcsak a felhőkről hangzik el, hanem a Napról és a Holdról is, amelyek valóban nemes teremtmények, de Isten mégis kegyeskedik azokat a mi javunkra használni.

Látva tehát, mennyit beszél a Napról és a Holdról, amiket Isten a szolgálatunkba állít, ebből látjuk a szeretetet, amivel irántunk viseltetik, valamint azt, mily nagy mértékben vett a kegyeibe, és mennyire drága a mi életünk az Ő számára. Igaz, ez nem a mi érdemeinkből van így, mert kik vagyunk mi? Mindazonáltal íme, Isten még az egeket is a mi javunkra adja. Annál inkább elálatiasodtak az emberek, amikor a Napot és a Holdat imádták, s ugyanezért korholta őket Isten azzal, hogy azokat a mi szolgálatunkra jelölte ki. Látva tehát, hogy Isten a felhőket és a földet is így dolgoztatja és járatja, emlékezzünk arra, hogy mind fent, mind lent többet

mutat nekünk az atyai szeretetnél is, és érezteti velünk a jóságát azért, hogy vegyük fontolóra, mennyire drágák és hön szeretettek vagyunk a számára a bennünk levő nyomorúság ellenére is. Mert arra sem vagyunk méltók, hogy a többi teremtménye közé számláltassunk. Ha az embereket összehasonlítjuk a földdel, a levegővel, vagy magukkal a vadállatokkal, akkor biztosan méltatlanok arra, hogy táplálva legyenek itt. S miért? Mert megromlottunk és eltorzultunk, ezért még több okunk van magasztalni Isten irántunk tanúsított jóságát. Továbbá, ahol elhangzik, hogy *szétkergeti a felhőket a fényességével*, az még egy változás, ami csodálatos, s aminek észre kell velünk vetetnie Isten kezét. Mert íme, amikor felhős az idő, nekünk úgy tűnik, hogy teljesen s tisztán elveszítettük a Nap látványát. S ha nem ismernénk efféle változásokat, azt gondolnánk, hogy a víz fenyeget minket azonnali elborítással. De könyörgöm, mik a felhők, amik úgy elborítják az egész levegőt, hogy a föld is egész nedves, mint azt az emberek láthatják? Vajon nem olyanok ezek, mint a sír? Nos, Isten bármely óra bármely percében szertefoszlatja a felhőket, de kinek lehet ezt tulajdonítani? Valójában azt mondjuk: a természet rendjének, s szokásból mondjuk ezt. De bárhogyan is legyen, észre kell vennünk Isten kezét, ha nem vagyunk túlon túl ostobák. Tartsuk hát észben, hogy nem felesleges beszéd, amikor Elihu a dolgok eme sokféleségét használja, hogy megmutassa azt a fenséget, amit Isten tár elénk a világban az idők említett változatosságában, hogy Magához vonjon minket. S konkrétan azt mondja, hogy *felhőket és forgószeleket küld, s minden azokat a dolgokat teszi, amiket Ő rendelt el szerte az egész világon*. Mintha azt mondaná, hogy mindig fontolóra kell vennünk Isten hatalmas erejét és uralmát minden felett, amit látunk, hogy megtanuljunk észrevenni a tulajdon bűneinket, amikor büntet bennünket, (mintha mindjárt megint hozzátenné) és azért is, hogy megízlelhessük a jóságát, s teljesen elteljünk vele, amikor tetszik Neki oly kedvesen bánni velünk. Azért, hogy tudhassuk ezeket a dolgokat, gondoljuk meg, hogy a teremtmények nem önmagukat kormányozzák, hanem Isten rendeli el őket úgy, ahogyan jónak látja, hogy megtegyenek mindent a Földön, amit parancsol. Ebből jó leckét szűrhetünk le. Hiszen miért félünk a mennydörgéstől és más dolgoktól, ha nem azért, mert nem féljük az Istent? S ez jogos büntetése a hitetlenségünknek. Az emberek nem félik Istent, s Ő hová küldi őket? Az értelem nélküli teremtményekhez, s ezzel még jobban megszégyeníti őket. Nézd meg Isten egyik megvetőjét, aki lábbal tipor minden valláson: ördögi düh ragadja el, leráz magáról minden különbséget a jó és a rossz között, de mégis kénytelen félni a mennydörgéstől, mivel azt hallva mondhatni az eszt veszti és transzba esik. Figyeljük meg a fizetséget, amit mindazok megérdemelnek, akik vonakodnak engedelmességgel adózni Istennek: ámulattal állnak az értelem nélküli teremtmény előtt.

Tanuljuk hát meg elismerni a mi Istenünk nagy hatalmát, amivel rendelkezik, hogy mentesüljünk attól a féltékenységtől, ami a tudatlanokat és a hitetleneket, valamint minden korhadt szívűt, és az összes vallás megvetőit jellemzi. Mert ha tudjuk, hogy Isten vezeti és kormányozza a viharokat, akkor észrevesszük, hogy az Ő kezében mentesülünk majd minden veszélytől, ha úgy tetszik Neki. A villámlás nem képes semmit sem tenni. S bár látjuk, amint szétterjed, és az égből egy pillanat alatt leér a földre, akkor is Isten kezében van. Ezért ahogyan a kard sem sebesítheti meg az embereket, amikor a földön fekszik vagy a hüvelyében van, úgy van a mennydörgéssel és a villámlással is: maguktól semmit sem tehetnek, hanem Isten szórja szét azokat, amikor akarja. Ha egyszer tudjuk ezt, akkor nem fogunk félni a mennydörgéstől. Igaz, hogy meghökkent, de azzal együtt majd arra szolgál, hogy a tovább haladásra ösztökéljen, hogy megerősödjünk az istenfélelemben és egyre több és több hasznot húzzunk abból. Mindazonáltal akármilyen is jön ki belőle, nem döbbenhetünk meg a mennydörgéstől, mivel biztos vagyunk abban, hogy Isten idézi azt elő, s mi magunk is az Ő őrizete alatt állunk, ezért a mennydörgés semmi többet nem tehet velünk annál, mint ami Neki tetszik, ahogyan a jégesőtől sem kell félnünk, hanem inkább attól, Aki elküldi azt. Nem szabad annyira rettegnünk a vihartól, hogy kétségbe essünk attól, de reszketnünk kell a mi Istenünk fensége előtt. S amikor már

reszkettünk, meg kell öldökölnünk minden testi indulatot és kell vigaszt merítenünk abból, amit viszont Ő ad meg nekünk azzal, hogy Atyánknak mutatja Magát.

Íme, miképpen kell átültetnünk ezt a mondatot a gyakorlatba. De ezeknek a teremtményeknek egyúttal példakul is kell szolgálniuk nekünk. Mert miután látjuk, hogy az eső, a szelek, a viharok és minden dolog azokat hajtják végre, amiket Isten parancsol nekik, mit kell hát nekünk cselekednünk? Vajon az eső fülei hallják, mit rendel el az Isten? Sem a Nap, sem a felhők, sem a levegő nem rendelkezik semmiféle józansággal vagy értelemmel, de mégis látjuk, hogy ezek a teremtmények szolgálják Istent és engedelmeskednek Neki. Egy csepp eső sem esik le a földre az Ő akarata nélkül (Jer9:24, 10:13, 14:22). A Nap nem kel fel és nem nyugszik le másként, mint ahogyan Isten megszabta a járását és kijelölte a pályáját: abból egy szempillantásnyit sem hagy ki. Ugyanez mondható más teremtményekről is. Ami minket illet, akik rendelkezünk beszéddel, vannak füleink a hallásra, vajon nem lesz elegendő bizonyíték az elítélésünkhöz, ha nem használjuk ezeket a dolgokat az Isten iránti engedelmességhez, látva, hogy a természet egész rendje nem más, mint annak az engedelmességnek a bizonyítéka, amivel minden teremtmény fenn és lenn egyaránt adóznak Istennek? Mi emberek (mint már mondtuk) az Ő alkotásai vagyunk, mert (amint a zsoltárokból is meg van írva, Zsolt100:3) nincs ember, aki önmagát alkotta volna meg, hanem Isten alkotta meg őt. Látva hát, hogy minden dolgot Neki köszönhetünk, vajon az erőnek (amit Ő adott nekünk) olyannak kell lenni, mint az őrzöngésnek, amivel megtámadjuk és ellenállunk Neki, s megállítjuk az akarát, hogy annak ne legyen szabad útja? Mindazonáltal mégis ez a cél, amire minden erőfeszítésünk irányul. Mert ha fontolóra vesszük, miben a legmakacsabbak az emberek, rá fogunk jönni, hogy soha nem hagynak fel az ellenszegüléssel és a küzdelemmel Isten ellen, így minden próbálkozásuk arra irányul, hogy eltöröljék az Ő igazságát, amiben sokkalta nagyobb rosszindulatot látunk. Ezért legyünk abban biztosak, hogy az eső, a szelek, a zivatarok, a viharok és más hasonló dolgok bepillantást adnak ebbe az ördögi lázadásunkba, hogy nem hagyunk fel Isten haragjának a szításával, s az emberek elszakításával az Iránta való engedelmességtől és a behódolástól az Ő akaratának, hogy nyugodtan kormányozhassa őket. Íme, mit kell megjegyezni másodjára ebből a mondatból, amiben elhangzik, hogy *az egész világon mindenütt azt teszik a teremtmények, amit Isten rendel el*. Most valójában Isten gondviselését látjuk a természet rendjében. De vissza kell térnünk a tegnapi mondatokhoz, ahogyan Elihu is visszatér arra. Azt mondja, *akár ostorul, akár a földjének, akár a könyörületének*. Ezt mondva megmutatja (mint tegnap érintettük), hogy nem elegendő annyit tudni, hogy a dolgok Isten kezében vannak, és semmi sem történik csak az Ő akaratára és elrendelésére, hanem meg kell jegyeznünk a céljait és az okait is, amiért így munkálkodik. Most azonban az értelmünk gyenge annyiban, hogy jóllehet Isten falatonként adja nekünk a táplálékunkat, mi mégsem vagyunk képesek azt megemésztetni az elménkben.

A tanítás apránként kerül elénk és Isten könnyen emészthetővé teszi, amennyire csak lehetséges, de mi mégis olyan tökfilkók vagyunk, hogy nem értjük meg úgy, ahogyan kellene. Mi lenne hát velünk, ha csak általánosságban ismernénk Isten kormányzását erre a világra nézve, s nem rendelkeznenk jobb és részletesebb tanítással, amiből ismerhetjük a jóságát, az igazságosságát és a bölcsességét, hogy azok az Ő félelmére vezessenek és a bizalmunkat az Ő könyörületébe vessük? Ez az oka annak, amiért itt újra mondja, hogy *akár ostorul, akár a földjének, akár a könyörületének*. Ahol azt mondja: *ostorul*, ott Elihu azt mutatja meg, hogy Isten bünteti a világot az esővel, a hőséggel, a hideggel, a zivatarokkal és a viharokkal. Ezek mindegyike tehát az, amivel Isten ostoroz, amivel elver minket a bűneinkért. Mindazonáltal nemcsak ezért teremtette a világot, ha meggondoljuk, hogy könyörül a Földön, azt mondva, hogy az az Övé. Aztán az emberek sem méltók arra, hogy könyörületet tanúsítson irántuk. De úgy akarja fenntartani a Földet, mint a tulajdon keze munkáját, ami majd őket szolgálja. Néha tehát tekintettel lehet Önmagára és az Általa teremtett dologra, ezért visszafogja a szigorúságát és nem veti azt be teljes mértékben, hanem mérsékli még akkor is, ha böszítettük Őt. Ezért kell

meggondolnunk a kegyelmes jóságát ebben a dologban, minden mást megelőzően. Mert ha meg nem bocsátja a bűneinket, vagy legalábbis nem huny szemet egy időre azok felett, akkor a Föld egészen biztosan elpusztul alattunk és mi is végromlásra jutunk. Isten tehát igazán nagy jelét adja a könyörületének, amikor ezen a módon tetszik Neki megkímélni minket. S ennek a következtetésnek kettős célt kell szolgálnia. Az egyik az, amit már bemutattunk. A másik pedig (ahogyan tegnap mondtuk) az, hogy istenfélelmet keltsen bennünk és szolgáljuk Őt, minden bizalmunkat Belé vetve. Azt mondom, ez az értekezés a világ kormányzásáról Isten által jobban megindokolt, ha látjuk annak különböző módjait a változások sokféleségével. Mint például, ha Isten történetesen büntetni akar, küld némi ínséget. Nos, ha az ínség az előbb említett okok valamelyike miatt jön el, nevezetesen a fagy, vagy a szárazság, vagy a kártékony eső, vagy a viharok miatt, akkor a levegő büntet minket. De a levegő értelem nélküli dolog. Vajon az eső az, ami elgondolkodik a hibáink kijavításáról? Az emberek előhozakodhatnak nekünk természetes okokkal, s mondhatják, hogy a az eső, a szelek, és a viharok ilyes és ilyen módon jönnek létre.

A filozófusok is hozakodhatnak elő okokkal, miszerint ezeknek volt valami kezdete, s bizonyos alárendelt okok miatt jöttek létre. De közben a büntetések, amiket Isten küld ránk, vajon nem Tőle származnak? Vajon bárki alárendelt okoknak fogja ezt tulajdonítani? Íme egy ország, amit félrekormányoztak, s Istennek kellett a kezét rávetnie, aminek megfelelően durva ostromzásban részesült: most akkor azt mondjuk, hogy ez a természetből fakadt? Vajon nem kell elismernünk, hogy a mennyei Bíró az, Aki országokat büntet meg és megmutatja, hogy nem kerülhetjük el a kezét, amikor rosszat tettünk? Legyünk hát biztosak abban, hogy Isten a kegyességét és a jóságát mutatja be nekünk, amikor szép és kellemes időjárást küld, viszont a bűneinket és a vétkeinket bünteti, amikor viharos és nem az évszaknak megfelelő időjárást küld. Ha pedig tudjuk ezt, nevezetesen, hogy az eső nem a maga természetes mozgásának a szüleménye, s a viharok és a zivatarok sem születnek anélkül, hogy Isten ne küldené és rendelné ki azokat, amikor csak jónak látja, ez a tanítás sokkalta jobban meg lesz erősítve. Íme, ez a különleges megfontolás miképpen vezet még sokkalta inkább Istenhez minket. De van egy második pont is: látva, hogy az eső, a forgószelek és a jégeső Isten ostorcsapásai, meg kell tanulnunk megalázkodni, amikor javít minket. Ne sújtson hát ránk hiába, hanem legyünk rugalmasak Alatta, hogy oly módon alázkodhassunk meg, ami után nyugodtan kormányozhat minket. Igaz, bolond szégyen, hogy erővel és a husáng erőteljes csapásaival kell minket a szolgálatára kényszeríteni, miközben oly gyengéden hívogat. Vajon a gyermek természete olyan, hogy erőszakra van szükséges és vonakodik az atyjához jönni, s azt csak kényszer hatására teszi? Mindazonáltal Istennek ezen a módon kell elkezdenie munkálkodni, s fontolóra véve a makacsságunk és az önfejlésünk kezelését, kénytelen gorombaságot alkalmazni. Ezért tehát legalábbis hajoljunk meg Előtte, ha érezzük a durva csapásait, amikor jégesővel, esővel, mennydörgéssel, széllel, faggyal, viharokkal és szárazsággal ver minket. Így amikor ennyire sajgó csapásokat érzünk és Isten keze reszkettet meg minket, ugyanaz a félelem nem a kétségbe ejtésünkre szolgál, hanem arra, hogy Magához csalogasson bennünket, hogy könyöröghessünk a bűneink bocsánataért. Tanuljuk hát meg, hogy méltók vagyunk az efféle verésre, továbbá értsük meg azt is, hogy addig nem hagyunk fel a bosszújának szításával, amíg nem ad nekünk szívet az Ő Szentlelke által. Látjuk tehát, miképpen kellene Isten csapásainak arra ösztönözni minket, hogy Őhöz járuljunk tisztelni és szolgálni Őt. Ezzel együtt jegyezzük meg, hogy ahol elhangzik a *földjéért* kifejezés, ott Isten Önmagára van tekintettel, amikor nem semmisít meg minket végleg. Látjuk hát, hogy Isten tűri, hogy éljünk? Bár megannyi megpróbáltatással, de mégis látjuk a kegyességét és a Benne rejlő türelmet. Mert szükségszerűen el kellene törölnie minket az első csapással, ha úgy kellene velünk bánnia, ahogyan megérdemeljük.

Ezért jegyezzük meg, miképpen hangzik el, hogy *Isten ezt a földjéért teszi*. Igen, mert mi nem vagyunk méltók arra, hogy a mi kedvünkért tegye meg, ezért becsukja a szemét és nem kegyeskedik az olyan szégyenteljes teremtményekre gondolni, mint amilyenek mi vagyunk.

Látjátok, hogy itt a megvetés tárul elénk, mert ha Isten semmi mást nem tartana szem előtt, csak minket, akkor kirendelhetné az eget és a földet az elpusztításunkra. S ez arra szolgál, hogy megfossson minket minden gögtől, és még jobban megszegyenítsen, hogy hagyjunk fel önmagunk kecsegtetésével, mert látjuk, hogy az emberek szeretnék elrejteti a tulajdon mocskosságukat. Bármikor bármilyen helyzetben is vannak, nem hagynak fel a túlzó önszeretettel és nem is tudom, milyen elképzelések fogannak meg bennünk arról, hogy micsoda nagy értékűek. De itt elhangzik, hogy Isten többre becsüli és értékeli a földet, mint amennyi megbecsülést mi érdemlünk. Mindazonáltal, hogy ne essünk kétségbe, céltudatosan teszi hozzá, hogy Isten elénk tárja a kegyelmét. Megalázott minket azzal, hogy azt mondta, megvet minket? De megfordul és azt mondja: „Mégis megsajnállak és megéreztetem veled a könnyörületedet”. Bizony, de nem azért, mert méltók vagyunk rá (mert mindig arra a következtetésre kell jutnunk, hogy bármit tesz is értünk Isten, nem törődik semmivel sem, ami bennünk található), hanem ha egyszer eljutunk a megalázkodásban annak elismeréséig, hogy megérdemeljük a pusztulást Isten kezétől, akkor mutatja meg, hogy a jósága által felülmúlja a makacsságunkat. Ebből arra a következtetésre kell jutnunk, hogy ha az eső a megfelelő időben érkezik és a szép idő is akkor, amikor szeretnénk, akkor sem érdemeljük meg, hogy Isten ennyire gyengéden bánjon velünk, sem pedig az elménknek nem szabad a béren járnia, amit Ő úgy ad, mintha a lekötöztetünk lenne, mi pedig a magunk részéről olyanok lennénk, mintha ezzel köteleznénk Őt arra, hogy oly gyengéden bánjon velünk, mint a tulajdon gyermekeivel. Mi hát a helyzet? Ez az Ő pusztá kegyelme, mert nagyon megérdemeljük, hogy az éhségtől sorvadozzunk.

Nincs hát más oka rá, amiért élelmet küldjön nekünk, mint az, hogy jó és könnyörületes. Megérdemeljük, hogy kiszaggasson minket ebből a világból, ám ő kinyújtotta a kezét, hogy úgy tápláljon minket, mint atya a gyermekeit. Ebben tehát a meg nem érdemelt jóságát látjuk. Íme, miképpen kell Isten magasztalnunk minden jótéteményért, amit megoszt velünk. S nem szabad azokat fizetségnek vagy bérnek tekinteni (mint említettem), ami ki kell fizetnie nekünk, s amit kiérdemeltünk Tőle, hanem ezek az Ő jóságának és irántunk való nagylelkűségének ajándékai. Ezért arra a végkövetkeztetésre kell jutnunk, hogy miután eltűr bennünket, s még azután is, hogy megsértettük, s ezért le kellene sújtania ránk, mégsem szűnik meg az atya szerepét játszani, még a testünket illetően sem, ami csak tetem, füst és semmiség. Mivel a mi Urunk (azt mondom) ilyen nagylelkűen bánik a testünkkel, meg kell erősödnünk a teljes bizalomban az iránt, hogy a könnyörületében fog minket fogadni, s kész lesz megbocsátani a hibáinkat, valahányszor csak kérjük Tőle a bocsánatot. Látjuk tehát, miképpen hívogat a mi Urunk naponta az üdvösségre. Mert egy morzsányi kenyeret sem ehetnénk meg, s nem használhatnánk egyetlen ránk ruházott átmeneti jótéteményét sem, ám Ő még a mennyez is megnyitja előttünk és ezt mondja: gyertek Hozzám, s én Atyátok leszek és könnyörülök rajtatok a bűneitek ellenére. Mindig késznek fogtok találni arra, hogy befogadjalak, ezért vágyakozzatok rá, hogy egyedül csak az én könnyörületedem tartson fenn benneteket.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy úgy vágjon az elevenünkbe, hogy önmagunktól megundorodva vágyakozzunk megtisztulni az Ő kegyelme által. Ezzel együtt pedig, mivel a természet oly jó szemüveget biztosít az Ő dicsőségének, jóságának és igazságosságának szemléléséhez, ezért ezeket szemlélve induljunk fel a kegyelmében járásra, hogy szolgálhassuk és tisztelhessük Őt, s teljesen átadhassuk magunkat az Iránta való engedelmességre, hogy nyugodtan oda vezethessen, ahová csak szeretne. S tetsszen neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A száznegyvenhatodik prédikáció, ami a harmadik a harminchetedik fejezetről

Jób37:13-23

13. Vedd ezt füledbe Jób, állj meg és gondold meg az Istennek csudáit.
14. Megtudod-é, mikor rendeli azt rájok az Isten, hogy villanjon az ő felhőjének villáma?
15. Tudod-é, hogy miként lebegnek a felhők, vagy a tökéletes tudásnak csudáit érted-é?
16. Miképen melegülnek át ruháid, mikor nyugton van a föld a déli széltől?
17. Vele együtt terjesztetted-é ki az eget, a mely szilárd, mint az aczéltükör?
18. Mondd meg nekünk, mit szóljunk néki? A setéség miatt semmit sem kezdhethünk.
19. Elbeszél-é néki, ha szólok? Ha elmondaná valaki: bizony vége volna!
20. Néha nem látják a napot, bár az égen ragyog; de szél fut át rajta és kiderül.
21. Észak felől aranyszínű világosság támad, Isten körül félelmetes dicsőség.
22. Mindenható! Nem foghatjuk meg őt; nagy az ő hatalma és ítélő ereje, és a tiszta igazságot el nem nyomja.
23. Azért rettegjék őt az emberek; a kevély bölcsek közül nem lát ő egyet sem.

Ha tudjuk, mi hangzik itt el Isten munkáiról, nevezetesen, hogy azok csodálatosak, senki sem venne sokkal több fáradságot ezek fontolóra vételéhez, különösen azt látva, hogy az értelmünk mennyire gyenge és törékeny. De mi történik? Olyan ügyeseknek hisszük önmagunkat, hogy egyetlen szempillantás alatt megtanultuk mindazt, amit tudni kell, de közben nem becsüljük meg az érdemeiknek megfelelően Isten munkáit: azok csak közönséges dolgok a számunkra, mert hozzájuk szoktunk, ezért könnyedén átsiklunk felettük. Ezért alaposan meg kell jegyeznünk az ebben az igeversben foglaltakat, amelyben Elihu egyrésztől ünnepélyesen kijelenti, hogy *Isten minden munkája csoda*, másrésztől azt mondja, hogy *időznünk kell* ezek mellett, mert az értelmünk túl gyenge ahhoz, hogy bármiféle valódi ismerettel rendelkezzen ezekről azonnali hatállyal. Ezért volt szükség arra, hogy minden erőnkkel ezeket tanulmányozzuk. Továbbá azt a konkrét parancsot is kapjuk, hogy *figyeljünk oda*, mert amíg Isten nem beszél hozzánk, addig tanulmányozhatjuk ugyan az Ő munkáit a teljes értelmünkkel, a lényegig soha nem fogunk eljutni. Látjátok hát a három dolgot, amiket észben kell tartanunk. Az egyik a kiválóságra és a fenségre vonatkozik, amik Isten megmutatkoznak minden munkájában, ezért nem szabad azokat megvetni. A másik, hogy miután az emberek kezdetleges és tompa értelemmel rendelkeznek, ha Isten tár eléjük bármit, akkor nem szabad csak egyetlen pillantást vetniük rá, hanem időzniük kell azzal, az elméiket teljes mértékben arra irányítva, és szorgalmasan tanulmányozva azt. A harmadik pedig, hogy nem szabad bízniuk a maguk józan eszében, s nem gondolhatják, hogy kellően képzetek ezek megítéléséhez, hanem azon kell elmélkedniük, miképpen tartozik Istenre annak megmutatása az Ő Ígéje által, amit fel kell fogunk. S ez a kiindulópontunk: amíg nem jártunk Isten iskolájába, csak homályosan látunk, s az Ő munkái átsiklanak a szemünk előtt, s azokat nem vesszük úgy észre, amint kellene. Röviden, semmiféle józan különbségtételre nem leszünk képesek mindaddig, amíg Isten nem tesz minket bölcsökké. De ezeket a dolgokat nem szükséges túlságosan hosszan ecsetelni ahhoz, hogy mindegyikünk alaposan mérlegelje. Ezért valahányszor csak elkezdünk elmélkedni Isten munkáiról, emeljük fel az értelmünket azok tisztelése végett, azaz tiszteljük Istennek az azokban megjelenő végtelen bölcsességét, hatalmát és igazságosságát. Hadd szolgáljon ez egy pontként. Röviden, bárki gondolkodik Isten munkáiról anélkül, hogy tisztelné azokat, azaz,

anélkül, hogy hódolattal adózna azoknak és elismerné, hogy azok tele vannak bölcsességgel, hatalommal és jósággal, az illető rosszindulatú és áruló Istennel szemben. Ezért, ha bármikor bárki beszél Isten munkáiról, adja meg azoknak azt a tiszteletet, hogy az egész értelmünket felülhaladó csodáknak tekinti azokat, melyekben Isten oly módon jelenti ki a fenségét, amitől jó okunk van tisztelni Őt. Emellett (mint már említettem) azt is fontolóra kell vennünk, mi rejlik önmagunkban, nehogy olyan túlzottan éleselméjűeknek képzeljük magunkat, akik mindent egy pillanat alatt megismernek. Ezért elégedjünk meg azzal, hogy semmit sem tudunk azokról a dolgokról, amiket nem fogunk fel az első pillanatban, s ne fáradjunk bele a tanulmányozásukba. Ha már sokáig éltünk ebben a világban, de mégis olyanok vagyunk, mint az újoncok, s nem rendelkezünk olyan tökéletes tudással, amilyennel szeretnénk, ne csüggedjünk el, hanem menjünk tovább előre tudás nélkül is, mert sok hasznót húztunk már abból is, ha egész életünkben csak tanultuk megérteni az Isten munkáiban rejlő csodákat. Bizony igaz, hogy tovább kell mennünk, s ahol itt elhangzik az *időzés*, az nem azt jelenti, hogy tétlenül kell ámuldoznunk mindenfelé, mert az elmélkedésünknek Istenről nem szabad akadályoznia, hogy szolgáljuk Őt, illetve elfoglaljuk magunkat az Általa kijelölt dolgokkal. Épp ellenkezőleg, azaz minél többet tanulmányozza az ember Isten munkáit, annál jobban fel kell indulnia a kötelességeinek az ellátására, s annál buzgóbban kell előre haladnia. Igaz, hogy azok, akik elidőznek a gondolkodásnál Isten munkáin, olyanok, mint akik hátra lépnek, hogy aztán nagyobb ugorhassanak. Mert a vége az lesz, hogy nem leszünk kóborlók, amint látjuk, hogy az emberek azok, akik fel-alá rohangálnak egyik helyről a másikra, és merészségükben a világot is szeretnék magukkal vinni, ha lehetne. De mi a helyzet? Kezüket-lábukat törhetik, de mégsem jutnak soha előre, ha nem a helyes utat járják. Mit kell hát tenni? Vezessen minket a józan megfontoltság. Ezért oly módon időzzünk Isten munkáinál, hogy tartózkodjunk közben az efféle kóborlástól és ne váljunk csellengőkké. S közben tegyük azt, amit Isten parancsol nekünk, s legyen az a cél, amire törekszünk. Továbbá vegyük biztosra, hogy a magunk természetéből sem értelmünk és józan eszünk sincs Isten meghallgatásához, mert Neki kell megmutatnia, mit kell fontolóra vennünk a munkáiban, hogy ezáltal messzebbre juthassunk. Igaz, hogy a pogányok kíváncsian vitatkoztak a természet titkairól, s bizonyos értelemben semmi sem maradt rejtve előttük. Igen, de mindez csaló elmélkedés volt a világon, de nem Isten eljövételén. S mi más lenne az efféle bölcsesség, mint zűrzavaros pincebörtön? Mert micsoda hálátlanság az, ha az emberek kíváncsian kutatják Isten minden munkáját, de nem gondolnak azok Alkotójára és egy szemernyt sem törődnek Vele? Legyen hát átkozott az a bölcsesség, ami azzal foglalja el magát, hogy kíváncsian kutatja az alantasabb vagy másodlagos okokat, de közben megveti az Alkotót. Mindazonáltal biztos, hogy Isten adott értelmet azoknak, akik ily kíváncsian kutatták a természet rendjét. Mivel azonban nem hallották meg Isten beszédét, hogy az Ő Ígéje helyesen vezethette volna őket, ezért eltévesztették az utat. Mert a fő dolog az lett volna, hogy alávéssék magukat Istennek, s fontolóra vegyék az Ő dicsőségét, ami minden munkájában megmutatkozik, de ők ezt nem tették meg. Jegyezzük hát meg jól, hogy valahányszor csak olvassuk ezeket a nagy filozófusokat, vagy beszélni halljuk őket, s észrevevessük, miképpen ismerték a számunkra felfoghatatlannak tűnő dolgokat, ezek annak a vakságnak a szemüvegjei, ami minden emberben megtalálható mindaddig, amíg Isten nem tanította őket a Maga iskolájában. Valón élesebb elméjük vagyunk ezeknél az embereknél? Dehogy, nagyon elmaradunk mögöttük, ám mégis látjuk, hogy nem rendelkeztek Istennek semmiféle ismeretével. Ezért, ha meg szeretnénk szemlélni Isten munkáit, ne bízzunk a magunk ügyességében, s ne merészeljünk a természetes erőnkre sem támaszkodni. Hanem halljuk meg, amit Isten mond nekünk, s ha tanultunk a szavaiból, kövessük az Ő vezetését, s akkor fogjuk megismerni a munkáit oly módon, hogy a magunk hasznára és okulására is fordíthatjuk azokat. Ennyit az első versről. Most pedig Elihu rögtön azzal folytatja, hogy megkérdezi Jóbit, *vajon meg tudja-e mondani, miféle parancsolatot adott Isten minden teremtményének*, miféle rendeletet szabott meg a felhőkben, miképpen villantja fel a villámjait azokon keresztül, ismeri-

e a felhők rendjét és elrendezését, *s az Ő csodáit, Aki tökéletes tudású.* Amikor azt kérdezi, *hogyan tudod-e hogyan szabott törvényt Isten a teremtményeinek?* abból két dolgot kell megjegyezni. Az első az, hogy Isten nemcsak megteremtette egykor a munkáit, hanem még mindig kormányozza és úgy használja azokat, ahogyan jónak látja, mint azt korábban már említettem. Mivel azonban ez a mondané ismét elhangzik, mérlegeljük alaposan, mert jó leckét lehet meríteni belőle. Hiszen micsoda dolog lenne azt mondani, hogy Isten egykor csak megteremtette a világot, de most a dolgok véletlenszerűen folytatódnak? Az nagyon sovány és hűvös mese lenne. Ennek ellenére majdnem minden pogány ezt vallja. Még azokat is értem alatta, akikben megvan a vallás valamiféle jó szikrája. Mert nem foglalkozom azokkal az elmebeteg állatokkal, akik azon a véleményen vannak, hogy a világnak nem volt kezdete, ahogyan közülük a legvadabb feltételezte (Arisztotelészre gondolok). Neki soha nem volt párja, de mégis belenyugodott ebbe és az ördög annyira magával ragadta, hogy nem ismerte meg a világ Teremtőjét. S noha tudta, hogy létezik Isten, mégsem ismerte a világ teremtését, vagy ahogyan mondanátok, Isten ábrázatát, amit az embereknek szemlélniük kell. De ami azokat illeti, akikben megvan a vallás bármiféle magja, ők, jóllehet tudták, hogy Isten teremtette a világot, de mégsem értették meg a gondviselését, amiben minden belefoglaltatik annyiban, hogy az egyszer a hatalmával megteremtett dolgokat még mindig fenntartja a jóságával, a bölcsességével és az igazságosságával. Ezt a dolgot a pogány emberek nem ismerték. Ezért emlékezzünk jól az itt szereplő tanításra, ami igazodik a mi Urunk Jézus Krisztus mondanához, miszerint az Atya még mindig munkálkodik és Ő is, Vele együtt (Jn5:17), Aki ugyanaz a bölcsesség, amiről Salamon beszélt a Példabeszédek nyolcadik fejezetében. Ezért hát biztosan tudni fogjuk, hogy Isten az ég és a föld Alkotója, és meg is valljuk Őt annak? Ezzel együtt emlékezzünk arra is, hogy Ő irányít mindent, s nem feledkezett meg a teremtményeiről, hanem a maga jótetszése szerint rendezte el őket, s ebből arra a következtetésre juthatunk, hogy a felhők nem véletlenül gyűlnek össze a levegőben, és semmi sem terem a föld jókedvéből, hanem Isten irányít mindent és Ő rendeli el a szép időt és a viharost is. Ezért mind a kettő az Ő szuverén hatalma által következik be, mert soha egyetlen csepp eső sem esik le, sem pedig semmi jó időjárás nem köszönt be, s egyetlen szélfuvallat sem jön el, csak ha a mi Urunk parancsolja azt, s a teremtményeknek (még ha értelem nélkül valók is) a titkos mozgatóerőt Tőle kapják, Aki mindent és mindenek felett kormányoz. Ennyit az első pontról. Másodjára azt mutatja meg nekünk, hogy ezt nem értjük és nem is vagyunk kellően éleselműek a megismeréshez, ezért meg kell hajolnunk Isten Ígéje előtt, s a hitnek kell lennie minden értelmünknek. Látjátok tehát, hogy egyrészt Isten gondviselése garantált a számunkra, nehogy kételkedjünk abban, hogy mindent az Ő akarata kormányoz. Ezzel együtt pedig tudomásul kell vennünk a bennünk rejlő kezdetlegességet azért, hogy bár nem tudunk megítélni mindent, mert sok minden felülhaladja a felfogóképességünket, mégse gondoljuk ezeket semmiségeknek, hanem térjünk vissza ahhoz, ami itt a meghallgatásról hangzott el. Akkor, ha az értelmünk csekély és gyenge, folyamodjunk Istenhez, Aki majd megmutatja nekünk a rejtett és ismeretlen dolgokat. S nem szabad ezeket a saját fantáziánk alapján megítélni, mert nincs nagyobb zűrzavar, mint az emberi értelem, ha az ember nem képes alávetni magát Istennek és az Ígéjének. Nos, ha nem tudjuk megítélni a látható és az evilági dolgokat annál jobban, mint amennyire Isten megvilágosít minket az Ő Szentlelkével, s vezet az Ígéjével, akkor mi tehetünk Isten örökkévaló királyságát illetően, ami összehasonlíthatatlanul sokkalta magasabb minden itt szóban forgó dolgoknál? Nem vagyunk képesek megítélni a világi, látható, romlandó és mulandó dolgokat, hogyan érhetne fel akkor az ítéletünk Isten lelki királyságához? Nem kell ott szükségszerűen hiányt szenvednünk? Tanuljunk hát meg megalázkodni, s minden eszközzel mértékleteseknek lenni. S amikor eljutunk az üdvösségünkhöz tartozó dolgok ismeretére, ha jó hasznát akarunk abból húzni, akkor először ismerjük el azt, hogy nem vagyunk képesek más módon tudni, csak ha Isten tanít minket. Ezért bízzuk magunkat Rá és elégedjünk meg az Ő Ígéjének vezetésével. S mikor nem látjuk azt a dolgot, amit ismerni szeretnénk, akkor legyünk

abban biztosak, hogy a mi Urunk akar minket megalázni, s ne játsszuk ebben az esetben az agyatlanok szerepét a magunk elképzeléseinek megfelelően ítélkezve, hanem elégedjünk meg az emlékezéssel arra a leckére, amit Isten Ígében láttunk. Látjátok tehát, miképpen kell átültetnünk ezt a mondatot a gyakorlatba. Egyébként Elihu itt a látható dolgokról beszél, de ezek oka mégis felfoghatatlan. Igaz, az emberek képesek valamit mondani ezekről, de a végén mégis arra a következtetésre kell jutniuk, hogy Isten csodálatos munkái túlon túl magasztosak a számunkra. Ezért, mondja, *gyere, el tudod nekem mondani, miért melegszenek fel a ruháid, amikor Isten nyugalmat ad a földnek a déli szélről?* Azaz nyáron, amikor az időjárás forró, és a Napnak ereje van, ha a szél nem észak felől fúj, hanem a déli szél uralkodik, de mindazonáltal a szél mégsem olyasvalami, amit az ember felfoghat. Hasonlóképpen nyáron, amikor az időjárás nyugodt, az erős szelek esetleg délről jönnek, de ezek mégsem olyan szelek, amik észrevehetők, mert az időjárás továbbra is nyugodt marad, s az ember nem veszi észre, ha bármilyen szellő mozog. S akkor az emberek felfúvódnak a hőségtől, mert az időjárás akkor a legforróbb. S ez az oka annak, amiért *Isten a déli szélről nyugalmat ad a földnek*. Vajon te ilyen időkben meg tudod ítélni, hogy miért jön izzadság a testedből? Látod, hogy a ruháid átáznak attól. Emellett a ruháid égetnek téged, ha a Nap olyan hossza süttött rájuk, hogy átmelegítette azokat, ezért nem képesek többé visszatartani a hőt tőled. Meg tudod mondani ennek az okát? Aztán *Istennel voltál-e* (kérdézi), *amikor kiterjesztette az eget?* Látjuk, hogy ez a munkája olyan, mint *az olvadt üvegtükör*. Íme mily csodálatos olvasztási munka az ég kiterjesztése. Képes vagy felfogni Isten felbecsülhetetlen hatalmát, ami mindezekben a dolgokban megmutatkozik? Nos, valójában azt kell leszűrünk ezekből a mondásokból, hogy bár van némi természetes oka a hőségnek és a hidegnek, de ebből nem következik, hogy értjük, mi rejlik ezekben. Különösen ott, ahol a déli szél uralkodik nyáridőben, s az emberek hőségutát kapnak a hőségtől anélkül, hogy a bármiféle nagyobb széllelkést vagy viharos szelet éreznénk, találhatunk másodlagos okokat, de mégis, amikor tudjuk, amit tudunk, el kell jutnunk az Istenben rejtve maradó hatalomhoz, ami olyannyira rejtett, hogy minden értelmünk csődöt mond és csak állunk ámulva. Látjuk, mennyire büszkéek az emberek arra, amikor Isten ellen vádaskodnak, iskolába küldik Őt és válaszolnak Neki, s a tettei ellen zúgolódva a nemtetszésük különféle jeleit mutatják ki. Örögi gög ez. S miért? Mert még az izzadásunk és a Nap hevének okát sem vagyunk képesek észrevenni. Azt mondjuk talán: a Nap forró. Igen, de hogyan keletkezik az izzadság? Úgy, hogy a test ellazul, s ez az ellazulás úgy megnyitja a testet, hogy abban a nedvesség nem képes megmaradni. Aztán mikor hideg az idő, [a bőr] lyukacskaí bezárulnak és a nedvesség a testbe húzódik, hogy táplálja az ember életét, míg a hőség ennek az ellenkezőjét okozza. Aztán a hőség gyengeséget okoz, s az a gyengeség felolvasztja a testnedveket, s ebből láthatjátok az izzadás okait. Az emberek vitatkozhatnak így. De mikor mindennek vége, el kell ismerni, hogy csodálatos titkok rejlenek az ember testében és Isten olyan kézimunkát rejtett el abban, hogy minden értelmünk végére érjünk, ha alaposan átgondolnánk azt. Ha nem így gondoljuk, akkor ez nagy szégyen ránk nézve és a hálátlanságunk túlságosan bestiális. Aztán talán megvitatjuk, miképpen lett megalkotva ilyen kerekre az ég, s mennyivel nagyobb, mint a Föld, továbbá, milyen anyagból áll, azaz tüzes anyagból, és az hogyan marad fenn ilyen tökéletes állapotban és rendben, végül pedig mi módon kering. De amikor mindez elhangzik, szükségszerűen el kell ismernünk, hogy Isten munkálkodik rendkívüli értelemmel mindehhez. S mennyire rendkívüli? Egyenesen végtelen, ami előtt mindennek meg kell hajolni és ezt kell mondani: biztosan létezik egy csodálatos mester, van Isten, aki oly módon munkálkodik, hogy tisztelnünk kell a csodáit és dicsőítenünk kell Őt minden munkájában, elismerve, hogy nem áll módunkban ilyen magasra emelkedni. Látjátok hát, hová vezet minket a Szentlélek ezzel a szöveggel. Így tehát valahányszor csak bármi okot látunk a dolgokban, ami a természettől származik, ezért észrevezzük, miféle eszközökkel munkálkodik Isten, egyúttal pedig megértjük az igazságosságát, a hatalmát és a bölcsességét, tanuljunk meg mindig arra a következtetésre jutni, hogy jóllehet nem foghatunk fel mindent, sőt még a dolgok század részét

sem, a is nagyon sok, ha valamely csekély ízűket megérezzük, mondhatni csak a nyelvünk hegyével nyálhatunk bele azokba, akkor sem kaphatunk semmiféle ízt, csak ha felülről adatik az meg nekünk. Egyébiránt jegyezzük meg jól, hogy minden tudás, amivel rendelkezhetünk, nem másra szolgál, mint arra, hogy megérezzük a saját kezdetlegességünket, megalázkodjunk Isten előtt és a tehetetlenségünk ismeretében igyekezzünk tanulni és egyre több haszonra szert tenni. Aztán soha ne fáradjunk bele az elmélkedésbe Isten munkáin, látva, hogy felbecsülhetetlen kincsre tehetünk szert bármely csekély részének megismerésével, sőt akkor is, ha csak némi ízét érezzük meg, ahogyan korábban mondtam. Mert ha az egész életünket ezzel töltjük, akkor is sokat teszünk, ha csak félútig jutunk el, míg el nem jön az idő, amikor Urunk majd egészen és teljesen Magához gyűjt minket. Látjátok tehát, hogy az itt szóban forgó *hőiséget*, valamint az egekben látható kézimunkát illetően ezek *mondhatni olvasztott (szem)üvegek*, de a céljuk mégis végtelen, ezért az Alkotójuknak csodálatosnak kell lennie. Íme, miképpen kell ezt a leckét a gyakorlatba átültetni. Rögtön ez után hangzik el: *Mondd meg nekünk, mit mondjunk Neki, mert a sötétség miatt nem tudjuk rendbe tenni a dolgainkat*. Elihu itt gúnyolja Jóbot, de közben a tanítás mindegyikünket megérinti, miszerint annak, aki beszédbe elegyedni merészel Istennel és válaszol Neki, meg kell mondania, miképpen kell szólnunk Istenhez és mivel hozakodhatunk elő, hogy megmutathassuk Neki: található Benne és a munkáiban némi hiba. Ez pont olyan, mintha a Szentlélek ezt mondaná: ugyan már, közületek senki, csak ő annyira önfejű, hogy magára vállal némi vitatkozást Isten munkáiról. S valóban, ha fontolóra vesszük a minden emberben meglevő vakmerőséget, látni fogjuk, hogy Isten nem elégíthet ki minket, s ha a hatalmunkban állna, mindenki galléron ragadná Őt és ez kérdezné: Miért nem lehet ezt megtenni? Ez és ez lenne jó. Röviden, rettenetes kotyvalék alakulna ki, ha Isten meghallgatná a kívánságainkat és követné azokat. S honnan származik mindez? Az ördögi gögből, amiért mindig okosaknak kell lennünk a hibakeresésben Isten munkáiban. De íme, miképpen gúnyolja ki a Szentlélek az efféle önteltséget, és mondja: Látva, hogy ti valamennyien a ravaszság nagymesterei vagytok, mondjátok el, miképpen beszéljünk Istennel. Ha Elé járultok és ezt mondjátok: ugyan már, szeretném, ha ez a dolog bekövetkezne, akkor némi okot is fel kell mutatnotok. S miféle okkal hozakodhattok elő Isten előtt? Ezt szándékosan mondja, mert az emberek nagyon bele szoktak gabalyodni a maguk fantasztikus képzeléseibe, amikor nem elégedettek Istennel és a munkáival. S könyörgöm, ki ad nekünk engedélyt az efféle nevetlenségre Istennel szemben, s ennek-annak a kifogásolására, mert azzal az Ő fenségét hagyjuk figyelmen kívül? Ha ugyanis bármennyire törődnénk azzal, akkor biztosan reszketnénk a félelemtől. Nem a semmiért vezet tehát a Szentlélek minket a beszélgetéshez Istennel, mintha ezt mondaná: ugyan mondjátok már el, mint fogunk Neki mondani, mert úgy kezdtek motyogni, mintha a háta mögött állnátok, mint valami nyomorult gyáva alak, aki egy bátor és tekintélyes embert lát, akinek a cselekedeteit nem szereti. Ha az ilyen ember talál hibát, nem meri kinyitni a száját szemtől-szemben az illetővel, hanem elmegy, magában motyogva, rosszindulatúan rágalmakat kovácsolva, s amikor a barátai között van, akkor okád ki mindent, ami addig megfogant benne, ezt mondván: Könyörgöm, ez az ember nagyon bölcsnek és igen képzettnek véli magát, de én nem szeretem őt és csodálkozom, hogyan képesek elviselni az emberek, hogy ebben a stílusban beszéljen. Ugyanezen a módon bánunk Istennel is. Mert nem vagyunk olyan merészek, hogy nyíltan szóljunk Ellene (s valójában a természet tanít minket arra, hogy meg kell annak minket reszkettetnie, amikor ily módon szállunk szembe azzal, Aki megalkotott és kiformált bennünket), de közben nem szűnünk meg olyan rosszindulatúak és gonoszok maradni, hogy ne zúgolódnánk és panaszkodnánk ellene suttogva, s ne kötnénk bele ebbe-abbba. Ezért valahányszor csak kísértést érzünk arra, hogy hibát találjunk Isten munkáiban, tanuljunk meg Elé járulni és gondolkodjunk el az itt elhangzottokon, nevezetesen, hogy miképpen beszélünk majd Hozzá, és hol kezdjük a mondandónkat. S akkor lesz okunk visszafogni magunkat, s a korábban bennünk meglévő bolondság szükségszerűen vereséget szenved és végleg a porba hull. Látjátok tehát, miképpen kell értenünk ezt a mondatot, amiben elhangzik,

hogy *mondd meg, mit mondhatunk Istennek*. S ahol azt halljuk, hogy *nem vagyunk képesek elrendezni a dolgainkat a sötétség miatt*, ott az emberek tudatlansága fejeződik ki jobban a számunkra. Mert itt mondhatni a sötétségbe vagyunk bugyolálva, ezért szemernyit sem látunk. S akkor hogyan tudnánk elrendezni a dolgainkat? Íme, Isten világosságban lakozik (1Tim6:16), ezért Ő nemcsak akkor lát a halandó emberhez hasonlóan, amikor a Nap világít. Mert ha valaki napközben jártál, látja az útját, s amikor bármibe belefog, [a Nap fénye] a vezetője és az útmutatója. Ha pedig látni akarja a földjeit és a birtokait, akkor körülnéz. Istennek nemcsak ez adatik meg, hanem nagy és végtelen világosságban lakozik, ezért semmi sincs rejtve Előtte, hanem minden nyitva áll a számára, nincs Nála sem múlt, sem jövő idő, még a mélységekbe és a pincebörtönökbe is behatol, mint azt korábban láttuk. Hogyan taníthatnánk Neki a maga leckéjét, hisz látjuk, hogy a sötétségben lakozunk? Ez olyan, mintha valaki be lenne zárva és egy szemernyi világosságot sem látna, de mégis azt mondaná a másik embernek: nem tudod, mit cselekszel. Vajon egy nyomorult vak mondja a jól látónak, hogy nem ismeri a maga útját vagy ne látja, amit cselekszik? Nos, ha összevetjük magunkat Istennel, akkor vajon nem vagyunk a vakoknál is rosszabbak? Ami Őt illeti, Ő nem ember módjára lát, hanem nagyon más a látásmódja. Ezért vajon nem vagyunk az örülteknél is rosszabbak, ha ellent merészelünk mondani Neki, vagy okot keresünk a Vele való vitatkozáshoz? Ez az oka annak, miért a sötétség itt szóba kerül. Gondoljuk hát meg a magunk állapotát, valamint Isten állapotát, s akkor majd csukva tartjuk a szánkat és többé nem merünk oly szabadon érvelni Ellene, mint tesszük, hanem meglesz bennünk az alázat a leboruláshoz minden előtt, amit csak Isten cselekszik és megvalljuk, hogy nincs Benne más, csak igazságosság, jóság, egyenlőség és pártatlanság, ezért nem marad más a számunkra, mint dicsőíteni Őt minden vonatkozásban. Ha nem ismerjük csak valamely csekélyke részét a tetteinek, akkor is el kell ítélnünk a magunk tökéletlenségét, amiért nem tudjuk úgy dicsőíteni Istent, ahogyan kellene, a tudatlanságunk miatt. S itt egyébként jegyezzük meg jól, hogy az embereket az elhamarkodottságuk miatt korholja, amiért már azelőtt beszélnek, hogy bármit is tudnának. Látjátok, mennyire bizsereg a nyelvünk, amikor Istenről és az Ő csodáiról van szó. Részletesen beszélünk ezekről. De hogyan? Összevissza. Mindazonáltal mondhatni a sötétségben vagyunk. Tanuljuk hát meg a beszédünket a kicsiségünknek megfelelően szabályozni. Másrészt viszont vegyük fontolóra Isten végtelen jóságát abban, hogy a sötétség közepette megvilágosít minket az Ő Ígéjével, s noha nem értjük tökéletesen annak minden pontját, például hogyan alkotta a világot vagy mik azok az eszközök, melyekkel még mindig munkálkodik, Ő mégis bizalmasan közli velünk a saját gondolatait annyira, amennyire az szükséges a számunkra. S ez az oka annak, amiért elhangzik, hogy az Isten bölcsessége tartotta Őt meg, amikor a világot teremtette, amikor felemelte a hegyeket, lesüllyesztette a völgyeket és megszabta a rendet, amit látunk (Péld8:22-26). De az is lehangzik, hogy ugyanaz a bölcsesség kiált az utcákon, ezt mondva: gyertek, én kész vagyok magamat nektek adni, kész vagyok összebarátkozni az emberekkel, sőt, örööm lelem bennük, s az egész örööm az együtt lakozás a Föld lakosaival (Péld8:1, 31). Látva tehát, hogy Isten bölcsessége, ami önmagában is felfoghatatlan a számunkra, kijelenti, hogy a gyönyörűsége és az öröme a velünk lakozás és a barátkozás, könyörgöm, vajon nincs okunk jókedvűnek lenni, s ügyelni arra, hogy hasznot húzzunk az Isten által nekünk mutatott dolgokból, de olyan józansággal és mértékletességgel, hogy ne vágyjunk tudni semmi mást, csak amit Ő tanít nekünk, s dicsőíteni Őt, megadva a Neki kijáró dicséretet? Látjuk, mit kell megjegyeznünk ebben az igeversben. Most ezért teszi hozzá: *ha én beszélek, ki mondja el Neki? Nem lesz elnyelve, ha egy szót is mer szólni?* Elihu itt még jobban kifejezi az általam korábban említett dolgot, nevezetesen, hogy minden megfontolatlan szó, ami Istennel kapcsolatosan csúszik ki a szánkon és minden kóbor elképzelés, ami megfog az elménkben, olyanok, mint a zúgolódásaink, amiket elsuttogunk.

Erre utal a hasonlat, ami a gyáváról mondtam, aki egy ujját sem meri megmozdítani, de mégis elkezd mocskolódni azok ellen, akiknek Isten több józanságot adott, s mások rágalmozásával igyekszik bölcsnek lenni. S ugyanígy bánunk Istennel. Mert közöttünk senki

sincs, aki elég bátor és ügyes lenne Isten cselekedetei ellen fellépni, de mindennek ellenére zsörtölődünk, s ami Őt illeti, nem kegyeskedik meghallgatni a szavainkat. Elihu tehát azt mutatja itt meg, hogy az emberek semmit sem érnek el azzal, ha ezen a módon szegülnek szembe Istennel. S miért? *Ki lesz az, aki beszámol erről Neki?* Mintha egy koldus szólna egy nagy királyhoz, ezt mondva: Ó, illene, hogy a király megfontoltabb legyen annál, semhogy ezt vagy azt tegye. Mert erre azt lehet válaszolni: barátom, akkor keress egy hírnököt, aki majd beszámol erről, látva, hogy a királynak nincs elég megfontoltsága és bölcsessége, hacsak nem te adsz neki tanácsot. A legjobb lesz, ha te még hozzá, vagy találj valami hírnököt, akivel elküldöd a tanácsodat. Ha egy szegény koldus beszél így, minden ember gúnyolni fogja. De még több ok van a bolondságunk kigúnyolására, amikor magunkra vállaljuk, hogy megfontolatlanul beszéljünk Istentől és az Ő munkáiról. Ezért jegyezzük meg jól ezt a beszédmodot, amit itt látunk: *ki fog neki beszámolni róla?* Ideleenn vitatjuk a dolgokat, de közben csak békák vagyunk. A békák nagy brekegést csaphatnak a mocsarakban és a pocsolyákban, de az emberek elmennek mellettük, semmit sem törődve a brekegésükkel. Ugyanaz a helyzet minden emberi fecsegéssel is, mert nincs abban értelem. Csak fecsegnek, de azzal hitegetik magukat, hogy Isten nyugodt marad és megtesz mindent, amit csak szeretnének. De pont az ellenkezője történik. Ezért tanuljuk meg, hogy valahányszor kinyitjuk a szánkat Isten ellen, azzal semmit sem nyerünk, csak a szavaink csúsznak a levegőbe és foszlanak ott szét úgy, mint a füst. Mindazonáltal jegyezzük meg, hogy a szavaink nem mennek veszendőbe, hanem feljegyzésre kerülnek a mi nagy és borzalmas összezavaródásunkra. Így, ha a gőgünk akkora, hogy zúgolódni merünk Isten ellen, az efféle istenkáromlás miatt szükségszerűen számot kell majd adnunk és nem ússzuk meg büntetlenül. Ne képzeljük hát, hogy bármit elérünk Istennel szemben, hanem valahányszor csak kísértést érzünk arra, hogy vitába szálljunk Vele, emlékezzünk erre a mondásra, nevezetesen: *ki fogja Neki megjelteni?* Igaz, hogy Isten hallja, és semmi sem kerül el a figyelmét, de mindezek ellenére nem kegyeskedik meghajolni a fecsegésünk előtt úgy, mintha egyenragúak lennénk Vele. Hiszen csak olyanok vagyunk, mint a békák, mint azt korábban mondtam. Röviden, ez annak megmutatására szolgál a számunkra, hogy soha nem kerekedünk felül az Istennel folytatott vitában, sőt, ok sincs arra, amiért le kellene neki annyira alacsonyodnia, hogy válaszoljon nekünk. De miért? Mert mindez nem érinti Őt meg: nem tudunk Hozzá közeledni a fecsegésünkkel. Bár hegyezzük a nyelvünket, így az finoman vágja és szeleteli a levegőt, Isten azonban mégis stabil és szilárd marad, s nem kell azon erőlködni, hogy válaszoljon nekünk, mert az szükségtelen. Tanuljunk hát meg tisztelettel beszélni, hogy az általunk kiejtett szavak imádsággá formálódhassanak, így Isten elfogadja azokat. S miképpen tehetjük ezt meg? A nyelvünk megtisztításával, azaz nem kimondva mást, csak ami az Ő Ígéből származik, és amit az Ő iskolájában tanultunk. Végkövetkeztetésként pedig jegyezzük meg, amit Elihu hozzátesz: *Ha bárki beszél (mondja) vajon nem lesz felemészítve?* Azt mutatja itt meg, micsoda zűrzavar vár azokra, akik így szembe merészelnek szegülni Istennel, és elkezdenek hibákat keresni a munkáiban. Mit nyernek ezzel végül? Mind megsemmisülnek. Látjuk, hogy minden teremtménynek szükségszerűen reszketni kell Isten fenségétől. S mi történik akkor, ha valahol nyílt lázadás üti fel a fejét? Isten képes egyetlen pillantásával megoldvasztani a hegyeket és a sziklákat, kiűriteni a tengert és megsemmisíteni az egész világot, ha úgy akarja (Zsolt104:32). S biztosan nincs lázadás sem a földben, sem a vízben, sem a többi efféle teremtményben. De íme, az ember, aki csak egy maroknyi por csatát kezd az Alkotója ellen, s könyörgöm, képes kitartani? Az egész világnak el kell pusztulnia, ha Isten keze alá kerül, s íme, a hernyó, a nyomorult tetem akarja lecsendesíteni Istent. Sőt mi több, megfosztja Istent a tisztességétől is, s nem akarja olyan bölcsnek és igazságosnak számítani, mint amire méltó. Ó, jaj, nem vagyunk szükségszerűen rosszabbak a vaknál, amikor ekkora vakmerőséggel lépünk fel Ellene? Ezért jegyezzük meg jól (az általam korábban érintetteknek megfelelően), hogy amikor ezen a módon borzoljuk fel a szőrünket Isten ellen, akkor csak a saját pusztulásunkat keressük, s teljesen elnyelődünk. Megmaradunk hát Isten keze

és oltalma alatt? Tanuljunk meg megalázkodni Előtte, imádkozzunk Hozzá, hogy mutakozzon meg előttünk és ha tetszik Neki megmutakozni, akkor adja meg nekünk annak kegyelmét is, folyamatos mértékletességben járassunk és a szemünket mindig e jelre szegezhezzük. Azaz arra, hogy megérdemli a tiszteletünket, s elismerjük, hogy tartozunk Neki ezzel a tisztelettel azért, hogy megtanuljuk teljes mértékben átadni magunkat Neki. Látjátok hát, miképpen közeledhetünk Istenhez anélkül, hogy félnünk kellene a haragjának tüzétől. Sőt, inkább legyünk benne biztosak, hogy Ő úgymond frissítő lesz a számunkra, s a kegyelme fog minket megtartani, amennyiben teljes alázattal járulunk Hozzá, anélkül, hogy túlzottan érdeklődnénk Felőle és a titkairól. Ezért meg kell elégednünk azzal, amit az Ígétével mutat meg nekünk, biztosra véve, hogy az Ő dolga kinyújtani a kezét és a mi dolgunk úgy menni előre, ahogyan Ő vezet minket.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket velünk folyamatosan egyre jobban és jobban. Ami pedig azt illeti, hogy kegyeskedik nekünk a világi jótétemények ily hatalmas bőségét megadni nekünk azzal, hogy a mi hasznunkra alkalmazta és rendelte minden teremtményét, mi, elfogadva a kezéből ezt a jólelkűséget, tanuljuk meg Atyánkként ismerni Őt, biztosra véve, hogy amiképpen gondoskodott a testünkről ebben a világban, úgy nem mulaszt el gondoskodni a lelkünk lelki életéhez tartozó dolgokról sem. S bár ebben a világban megannyi megpróbáltatásban van részünk, amik akadályozzák az értelmünket, így annak nincs meg a szabadsága Isten munkáinak megfelelő átgondolásához. De ne veszítsük el a bátorságunkat az elmélkedéshez ezeken, közben pedig vezessen oly módon a Szentlelkével, hogy megtanulhassuk nagyon szeretni minden cselekedetét és dicsőíteni Őt az Ő pártatlanságában, igazságában és jóságában, s minden más erényében, amiket naponta megmutat a cselekedeteiben. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva minden szegény lelket a tévelygés és a sötétség nyomorúságos rabszolgaságából az üdvösség helyes útjára, aminek megcselekvéséhez stb.

A száznegyvenhetedik prédikáció, ami az első a harmincnyolcadik fejezetről

Jób38:1-4

- 1. Majd felele az Úr Jóbnak a forgószelel és monda:**
- 2. Ki az, a ki elhomályosítja az örök rendet tudatlan beszéddel?**
- 3. Nosza övezd fel, mint férfiú derekadat, én majd kérdezlek, te meg taníts engem!**
- 4. Hol voltál, mikor a földnek alapot vetettem? Mondd meg, ha tudsz valami okosat!**

Az eddigiekben láttuk, hogy Elihu, korholni akarva Jóbot, kijelentette, hogy ő maga is olyan halandó ember, mint Jób (Jób33:6), hogy Jób ne panaszkodjon arra, hogy túl magasztos hatalom ragadta őt meg. S így megmutatta: Isten józan ésszel és kedvességgel akarta őt meggyőzni úgy, ahogyan velünk is bánik. Mert türelmes velünk, s hozzánk hasonló emberekkel prédikáltatja az Ő Igéjét, ezért meghittebben is közeledhetünk annak meghallgatására, amiket mond nekünk, s a tanítást mondhatni megrágva teszi a szánkba. Látjuk tehát, hogy Isten könyörül rajtunk, amikor embereket jelöl ki az Ő Igéjének szolgálóul, hogy az Ő nevében és tekintélyével tanítsanak minket. Mert ismeri a képességeinket, s mivel gyengék vagyunk, a fenségének azonnal el kell nyelnie, a dicsőségének pedig el kell borítania minket. S ez az oka annak, amiért meghajol az alantasságunk előtt, embereken keresztül tanítva minket. Mindennek ellenére az is szükséges, hogy meg legyünk érintve annak a tiszteletnek a megadása végett, amit megérdemel, mert anélkül visszaélnék a jóságával, s mivel Ő jön hozzánk, mi végül összebarátkozzunk Vele. S itt erről van szó részletesen. Mert Isten látva, hogy Jóbot nem győzték meg kellőképpen az elmondottak és az érvek, amikkel Elihu hozakodott elő, most megéreztetni vele az Ő nagyságát a *forgószelel* által, hogy ezzel félelmet keltve benne, a hibájának elismerésére készítse, valamint a teljes engedelmességre minden iránt, amit neki mondtak. S így látjuk, hogy Isten minden módon alkalmazkodik hozzánk azzal a céllal, hogy meggyőzzön minket. Mert ezzel lehajlik hozzánk. De miért? Mert látja, mennyire durvák és kezdetlegesek vagyunk ahhoz, hogy felmásszunk Hozzá. Miután azonban túlságosan nagy gőg rejlik a természetünkben, meg kell éreznünk Őt olyannak, amilyen, hogy megtanuljunk félni, s teljes alázattal és szorgalommal hallgassuk az Ő Igéjét. S ez az, amit alaposan meg kell jegyeznünk. Mert ebből látjuk az irántunk érzett szeretetét, s a gondoskodását a jólétünkről. Mert szükséges óvatosnak lennie velünk, amikor (ahogyan mondaátok) nemcsak átalakítja Önmagát annyira, hogy nemcsak barátságosan kegyeskedik beszélni velünk, de még dadog és selypít is, ha azt látja megfelelőnek és kényelmesnek a számunkra. Miután pedig látja, hogy a jósága megvetést válthat ki, közeledik is hozzánk és felmagasztalja Önmagát úgy, ahogyan szükséges azzal a céllal, hogy megismerjük a magunk állapotát és teljes mértékben behódoljunk Neki. Annál inkább vágyunk kell arra, hogy az Ő Igéje által tanuljunk, mert ez illeszkedik a képességeinkhez, s ebben Isten nem hagyott el semmit, ami szükséges és hasznos az üdvösségünkhöz. Látva tehát, hogy a mi Istenünk ezen a módon kegyeskedett lehajolni hozzánk, de azzal együtt fel is magasztalta Önmagát, hogy minket az Iránta való engedelmességre formáljon, akarjuk még jobban meghallgatni Őt, amikor beszél. S ne hozakodjunk elő többé azzal az ostoba kifogással, hogy Isten Igéje túl magasztos és sötét, vagy túl félelmetes, illetve túl egyszerű a számunkra. Mert ha alaposan átvizsgálunk mindent, biztosan rájövünk, hogy a mi Urunk olyan fenséget állít eléink az Igéjében, ami képes minden teremtményt megreszketetni. De van benne egyszerűség is avégett, hogy még a legtudatlanabbak és a legképzetlenebbek is megérthessék, [továbbá] akkora világosság is van benne, hogy iskolába járás nélkül is megérthetjük, már amennyiben taníthatók vagyunk. Nem

ok nélkül nevezi ugyanis Önmagát céltudatosan az alacsony rangúak és a kicsik iskolamesterének (Zsolt19:8, Mt11:25).

Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk az első szakaszból: Isten az emberek szájával szól hozzánk azért, hogy szabadabban menjünk Hozzá, s nagyobb hajlandósággal fogadjuk el azokat a dolgokat, amiket Ő mond nekünk, s ne döbbenjünk meg mértéktelenül. Mivel azonban sarkantyút érdemlően ostobák vagyunk és nem adjuk meg Neki azt a tiszteletet, amit megérdemel, megéreztetni Magát velünk úgy, ahogyan van, hogy azzal tisztelete keltsen bennünk Önmaga iránt. S ezért hangzott el céltudatosan, hogy *az Úr a forgószelelből szólt Jóbbhoz*. Jób számára nem volt elegendő, hogy a jelenlétének valamilyen tanújelét adja, hanem heves vihart is támasztott. Látni fogjuk a Szentírásban, hogy Isten néha ugyanezen a módon támaszt mennydörgést, amikor a kegyeseihez akar szólni (2Móz19:16, 1Kir19:11-12). De főleg az eset körülményeit kell itt megjegyeznünk, mert miután Jób nem volt kellően megszelídítve, Istennek félelmetes erőt kellett neki mutatnia. Az ok tehát, amiért mennydörgött és a forgószelet támasztotta az volt, hogy Jóbnak tudnia kellett, miféle Úrral van neki dolga. Általánosságban azt mondják, hogy Isten a sötét felhőben lakozik, illetve világosság veszi körül (2Móz19:9, 1Kir8:10-12), s mi ezért nem mehetünk Hozzá, mert ha Istenre tekintenénk, az érzékszerveink elvakulnának a Közte és köztünk levő sűrű sötétség miatt. Ezt tehát nagyon jól mondja általánosságban Isten dicsőségéről azért, hogy ne kíváncsiskodjunk túlzottan a felfoghatatlan elhatározásairól, hanem akkora a mértékben ízelgessük ezeket, amekkorában tetszik Neki feltárni ezeket előttünk. Ezzel együtt pedig gondoljuk meg, hogy minden érzékszervünk cserben hagy minket, ha Ő nem kegyeskedik hozzánk jönni, illetve felemelni minket Önmagához. Mindazonáltal más vonatkozásban (a határozottságunk miatt) félelmetesnek is kell mutatkoznia előttünk. Igaz, hogy kedvességgel szeretne minket vonzani, s látjuk, hogy amikor az emberek hajlandók behódolni Neki, akkor az említett szerető módon hívogatja őket a lehető leggyengédebb módon. De mikor bármiféle határozottságot lát, akkor legelőször is el kell érnie, hogy meghajoljunk, mert egyébként mit nyerne azzal, ha hozzánk beszél? S ez az oka annak, amiért a törvénye kihirdetésekor mennydörgést támasztott, trombitákat fújt a levegőben (2Móz19:19) és mindent megrendített, mert a nép annyira félt, hogy ezt mondták: ne beszéljen hozzánk az Úr, mert akkor meghalunk, végleg megsemmisülünk (Zsid12:19). Miért rendítette meg az Úr a Földet ezen a módon? S miért harsogott ennyire félelmetesen a hangja? Vajon el akarta zavarni a népét, hogy ne hallgassák Őt? Valójában pont az ellenkezője hangzik el. Nem hiába adta az Ő törvényét, hanem biztos szabályt akart adni a népnek (3Móz18:5), hogy ismerhessék az élet útját. Azzal tehát ha forgószelet és viharokat támaszt a levegőben, nem megrettenteni akar minket, hanem ez előkészület a nép önteltségének letöréséhez, akik egyébként soha nem engedelmeskednének Istennek és az Ő Ígétének, s nem ismernék el a hozzájuk szóló tekintélyét ezek nélkül a hozzátett jelek nélkül. Ezért jegyezzük meg, hogy amikor Isten ezen a módon szólt Jóbbhoz a forgószelelből, az nem volt a szükségesnél több. Ha pedig egy ilyen szent embert, aki minden erőfeszítésével Istent igyekezett tisztelni, így kellett legyőzni, velünk vajon mit kell tenni? Hasonlítsuk össze magunkat Jóbbal. Ő az anyagi tisztaság tükörképe volt: hallottuk a korábban tett kijelentéseit. S bát rendkívüli kínokban volt része, s ezek miatt zúgolódott és csúszott ki belőle megannyi vad szó, mégis mindig megmaradt az Isten imádatának talaján és a megalázkodásán az Ő keze alatt. S mindig ragaszkodott a fő dolgokhoz, még ha bizonyos részletek vonatkozásában el is hajlott. Mi azonban a lehető legnagyobb mértékben testiek vagyunk, s a hiábavalóságaink úgy elragadnak minket, hogy bizonyos értelemben teljesen megrészegeďünk. Aligha vagyunk képesek felfogni, hogy van Isten a mennyben, s ha valaki az Ígését teszi élénk, nagyon lassú előrehaladást tanúsítunk, sőt, ostobábbak vagyunk abban még a szamaraknál is. Akkor hát nem kell a mi Urunknak megéreztetnie velünk a fenségét, s komolyan megérintenie minket? Nos, Istennek valóban kell viharokat és forgószeleket támasztania ahhoz, hogy a tudunkra adja: Ő az, Aki beszél, de utána más módon kell Magához vezetnie, amiképpen teszi is ezt. Akkor, ha valakinek

a lelkiismeretében keserőségek és gondok vannak, a másikat betegségek sújtják, a harmadikat inség szorongatja, értsók meg, hogy Isten az, Aki Magához hívogat minket, mivel magunktól nem járulunk Hozzá, s nem is közeledünk, hogy hallhassuk az Ő Ígését. Ezért veri le a keményszívűségünket a megfelelő módon, hogy az elméink valódi engedelmisségben alázkodjanak meg. Lát tehát efféle lázadó természetet bennünk Isten? Akkor szükségszerűen használnia kell a korábban említett módszereket és eszközöket ahhoz, hogy Magához hívjon és meggyőzzön. Azért pedig, hogy meghallgassuk, mintegy a forgószélből kell elkezdenie beszélni hozzánk, még ha ez nem is vesz rá a meghallgatására minden embert. Mert látunk egyeseket, akik rakoncátlan csikókként rugdalóznak az ösztöke ellen, s bár Isten serkenti őket, mégse jut semmire velük. Milyen sokan vannak ezek a nyomorultak, és Isten mily sok módon ösztökéli őket, bunkóval kemény csapásokat mérve a fejükre! Ha nem lennének annyira kemények, meg kellene lágyulniuk, de mégsem hagynak fel soha a fogcsikorgatással Előtte. Látható, hogy ők nem nevelhetők és semmiféle eszközzel nem lehet őket megindítani, annyira tele vannak göggel és makacssággal Istennel szemben, hogy minden erejükkel ellenkeznek Vele. Ezért tehát azoknak, akiket Isten ostromoz, nagyon is a javukra válik, hogy hajlandók legyenek Elébe járulni, s ez az Ő szándéka. Óvakodjunk tehát attól, hogy csalódást okozzunk a mi Istenünknek: ezért valahányszor csak megpróbáltatást küld ránk, tanuljunk meg Őhöz való folyamodni úgy, mintha a mennydörgéssel szólna hozzánk vagy azért mennydörögne ránk, hogy meghallgassuk. Vegyük ezt fontolóra és gondoljuk át úgy, hogy az elméink valóban behódoljanak Neki, s minden igyekezetünk arra irányuljon, hogy teljesen megalázkodjunk az Íránta való engedelmisségben. Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a mondatból. S jegyezzük meg továbbá, hogy bár Isten manapság nem mennydörög az égből, mégis, minden jelének, amiket a régi időkben adott az Ígésének megerősítése végett, minket is kell szolgálniuk manapság. Amikor Isten törvényét prédikálják nekünk, azonnal össze kell kapcsolnunk mindazzal, amiről Mózes második könyvének 19. fejezetében van szó (2Móz19:16), ami nem más, mint az, hogy a törvény kellő megerősítést nyert, s a mi Urunk teljes tekintélyt adott annak azzal, amikor villámlást és mennydörgést küldött a mennyből és a levegőben trombiták harsogtak. S mindez azért történt, hogy a törvényt teljes tisztelettel fogadják egészen a világ végéig. Ugyanerről van szó ebben az ígeversben is. Mert ahol elhangzik, hogy Isten a forgószélben jelent meg, ott meg kell értenünk, hogy a szándéka az ebben a könyvben szereplő dolgok megerősítése volt. De nemcsak ennyi, mert nekünk ki kell terjesztenünk ezt a tekintélyt az Ígésének egészére. S van még egy dolog, amit fontolóra kell vennünk: ha Isten szerető módon kezd el hívogatni minket, de végül gorombának és csípősnek mutatkozik, azt nem szabad furcsállnunk, hanem inkább jól meg kell vizsgálnunk a magunk életét, hogy megtudjuk. Vajon engedelmeskedtünk-e Neki, vagy sem. S ezt cselekedve el kell ismernünk egyrészt a nyilvánvaló jóságát, másrészt meg kell gondolnunk, hogy szükségszerűen használja a másodlagos eszközöket a meggyőzésünkhöz, miután látta, hogy semmit sem ért el az írántunk mutatott kedves bánásmóddal. Mint például Isten néha dédelget bennünket, amikor a sajátjainak és a nyája részének akar minket venni, s minden megpróbáltatás ránk küldése nélkül tárja elénk az Ígését. Nagyon jó, látjuk, hogy ez az Ő akarata, s nagyon kedveljük is azt. De közben semmi hasznót sem húzunk belőle, hogysem megerősödhetnénk a jóságában úgy, mint kellene: megtagadnánk a gonosz vágyainkat, megfélelkeznenk a világról, s teljesen átadnánk magunkat Neki. Egy darabig tűr minket, de végül, mikor látja, mennyire figyelmetlenek vagyunk, elkezdi ostromozni. Ebből észre kellene vennünk, hogy a hozzánk szóló beszéde mondhatni mintegy a forgószélből szól, s nem ok nélkül, mivelhogy nem akartuk meghallgatni Őt, amikor kegyesen, szerető szívvel és atyai módon beszélt hozzánk. Ezért kell Istennek olyan hevesen szólni hozzánk, mivel látja, hogy soha nem járulunk Hozzá, amíg fel nem készít rá minket ezen a módon. Igaz, hogy egyeseket meggyőz a pusztá szavával, de mikor másokat makacsnak lát, rájuk küld némi bajt és megpróbáltatást. S kétségtelenül sokan vannak, akik soha nem jutnak el az evangéliumig, és soha nem lesznek szívből megérintve az Isten íránti engedelmisségre, ha

nem küld neki némi jelet arról, hogy megbüntetni készül őket. Ennek következtében, ha egyszer megérik a megpróbáltatásokból, hogy nincs más, csak nyomorúság ebben a világban, kénytelenek megundorodni maguktól és véget vetni a gyönyöreiknek, amikben bele voltak merülve ezidáig. Látjátok tehát, miképpen vonzza Magához az Isten az embereket különféle módokon. De húzzunk hasznát azokból a módszerekből, amiket velünk szemben használ. Amikor pedig nem hozzánk szól a forgószeletről, a magunk részéről legyünk bizalmasok Vele és engedjük, hogy úgy irányítson minket, mint juhokat és bárányokat. Mert ha bármi keményszívűséget fedez fel bennünk, akkor le kell minket vernie, akár akarjuk, akár nem. S noha engedi, hogy a zabolátlan csikók szerepét játsszuk egy ideig, végül megérezzük majd a félelmetes fenségét, hogy az retentsen meg minket, mármint, ha tetszik Neki kegyelmet mutatni nekünk. Mert Isten páratlanul nagy jót tesz velünk, amikor így ébreszt fel minket és úgy mennydörög a hangja, hogy az behatol a szívünkbe és megsebez minket. Azt mondom, ez olyan kiváltság, amit nem ad meg minden embernek. Azután amikor a hitetlenekre mennydörög, az túl késő, mert nekik már nincs több reménységük a visszatérésre Hozzá, hanem a kárhóztató ítéletük meghallgatása végett idézi be őket. Annál inkább el kell csendesesen fogadnunk ezt a segítséget, amit Isten ad meg nekünk, amikor minden testi makacsságunk letörése végett támaszt valami forgószelet, azaz, úgymond megéretteti velünk a fenségét. Látjátok hát, hogy valójában mit kell megjegyezni ebből a mondatból. Most pedig térjünk rá az ezekben a szavakban elhangzottakra: *ki az, aki tudatlanul elhomályosítja a szavaival a titkokat? Övezd fel magad, mint egy bátor ember és válaszolj minden kérdésemre.* Isten itt először is kigúnyolja Jóbot, amiért versengett Vele és azzal hitegette magát, hogy képes lenne a saját ügyét alátámasztani a vitatkozással. S ezért kérdezi: *ki vagy te?* Nos, amikor a Szentírás megmutatja, hogy kik vagy mik vagyunk, azt azért teszi, hogy teljesen semmivé tegyen minket.

Igaz, hogy az emberek nagy becsben tartják önmagukat és azzal hitegetik, hogy valami nagy érdem van meg bennük. S bár becsülhetik nagyra önmagukat, Isten közben tudja, hogy nincs bennük semmi más, csak mocsok és bűz, ezért undorodva lerázza őket. S ha olyan bolondok és önteltek vagyunk, hogy dicsőítjük a bennünk levő bölcsességet és erényt, Isten mégis elcsúfít és megszégyenít minket, csak ennek a kifejezésnek a használatával: *ki vagy te?* Csak egy ember (Rm9:20). Ennek a kijelentése mindannyiunk számára mondhatni a végleges megfosztásunkat jelenti a dicsekedés minden okától. Mert tudjuk, hogy egy cseppnyi jóság sincs bennünk, ezért semmiképpen sincs okunk arra, hogy önmagunkkal kérkedjünk. Ez az oka annak is, amiért Isten hozzáteszi: *övezd fel magad, mint egy bátor ember*, azaz tulajdoníts magadnak annyit, amennyit csak akarsz, hitegesd magad azzal, hogy óriás vagy, szerelkezz fel alaposan és öltözz fegyverbe tetőtől talpig, de végül mit fogsz azzal nyerni? Azt hiszed, kiállok, ha én szállok szembe veled, nyomorult teremtmény? Mid van? Itt látjuk Isten szavainak jelentését. Mert (mint azt korábban mondtam) ez a bolond önbecsülés és önértékelés, miszerint van bennünk némi érték, olyan mélyen gyökerezik bennünk, hogy nagyon nehéz eljuttatni minket a hiányosságaink helyes ismeretére, hogy megtisztuljunk minden büszkeségtől és önteltségtől. Annál inkább meg kell jegyeznünk a Szentírás szövegét, ahol megmutatja nekünk, hogy nincsen bennünk semmi megbecsülésre méltó. S mérlegeljük ezt alaposan, mert nemcsak a világ valamelyik részéről hangzik el, hanem az egész emberiségről általánosságban.

Ezért nagyok és kicsik egyaránt szégyelljék el magukat, látva, hogy Isten egy csomóba fog össze mindenkit, amikor azt mondja, hogy az emberek bölcsessége csak ostobaság és hiábavalóság, az erejük csak gyengeség, az igazságosságuk pedig csak tisztátalanság és trágya (1Kor1:19). Mert amikor Isten ilyen kifejezésekkel beszél, akkor nemcsak két-három emberhez teszi, hanem egyetemesen mindenkire. Ezért tanuljunk meg valamennyien, a legnagyobbtól a legkisebbig meghajolni, s elismerni, hogy minden dicsőségünk csak zűrzavar és szégyen Isten előtt. S emiatt gondolkodjunk el ezen a mondáson: *ki ez?* Ne vegyük úgy, hogy csak Jób személyére vonatkozik, hanem értsük minden halandó teremtményre, mintha a mi Urunk ezt mondaná: hogyan tovább? Ekkora pimaszság rejlik az emberben, aki csak egy törékeny

agyagedény, az emberben, aki a semminél is kevesebb? Akkor pimaszság rejlik benne, hogy vitatkozni merészel velem, s ennyire tolakodóan kíváncsi időnek előtte? Hová vezet ez? Ki vagy te, ó, ember? Ahogyan szent Pál is ugyanezeket a szavakat használva áll az utunkba, és ezt mondja: ki vagy te, ó ember, aki okoskodszt Istennel és pereskedsz vele (Rm9:20)? S ezt az után szögezi le, miután felhozta a kifogásokat, melyekkel az emberek azt hiszik, képesek hatékonyan vitatkozni Istennel és megkérdézni Tőle, miért semmisíti meg azokat, akiket Ő teremtett, és miért tesz különbséget az egyik és a másik között anélkül, hogy bármi okát ismerné, s így az egyiket üdvösségre rendeli, a másikat elveti. Miután szent Pál leszögezte ezeket a dolgokat, akkor, jóllehet az emberek örömeiket lelik az efféle vitatkozásokban, mégis ezt mondja: ó, ember, kicsoda vagy te, hogy ezen a módon szegülsz szembe Istennel? S ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a mondanéból: *ki ez?* Ezért valahányszor csak megkísért valakit a gög, gondolja végig: Ó jaj, ki vagy te? Itt nem a hozzá hasonlókkal száll csatába, akikkel egyenrangú. De ha annyira bátrak vagyunk, hogy tolakodva kutatjuk Isten titkait, s szabadjára engedjük a fantáziánkat és a nyelvünket a haszontalan dolgok elképzelése terén, vagy Isten és az Ő tisztessége ellen szölünk, akkor el kell kezdenünk belegondolni: ó, jaj, ki vagyok én? Amikor mindegyikünk magába száll, s fontolóra veszi a saját gyengeségét, észrevéve, hogy valójában semmik vagyunk, akkor kellőképpen lecsillapodunk s mindez a fecsegés és a korábbi elképzeléseink szétfolynak, mint a víz, s az egész képzeletünket megzabolázzuk és bebörtönözzük, mint azt majd később részletesebben is kifejtjük.

Itt konkrétan elhangzik: *övezd fel magad, mint egy bátor ember*. Ez értésünkre adja, hogy amikor az egész világ összeszedte és be is vetette minden erejét, az semmi. Látjátok tehát, Isten hogyan korholja és hívja ki Jóbot, amikor megparancsolja neki, hogy szerelkezzen fel és lépjen elő felfegyverezve, mint egy óriás, vagy mint a legbátrabb ember, aki csak feltalálható. Itt még jobban kifejezi az általam említett dolgot, tudniillik, hogy az emberek elítélése a Szentírásban nemcsak a közemberekre, valamint azokra vonatkozik, akik megvetettek és semmi tekintélyük és megbecsülésük sincs, hanem még a legnagyobbakra és azokra is kiterjed, akik úgy vélik, a fejük a felhőkig ér. Így, ha az emberek azt hiszik, hogy rendelkeznek a tisztesség némi megjelenésével, vegyék biztosra, hogy mindaz semmi Isten előtt. Mint például azokban, akik kiválók a felebarátaikkal összevetve, biztosan megfogam ez a vélekedés és a nagy önszeretet. Ha valaki képzettnak tekintenek, vagy jó tudásúnak, esetleg jó viselkedésűnek, az illető nagyon sokra fogja tartani magát azokhoz képest, akikben nincsenek meg ugyanezek a tulajdonságok. Végül, ha valaki nagy és dicséretes erényekkel van megáldva az emberek előtt, az efféle áldások birtokában (ahogyan mondják) a szívünk talán a hasunkba ugrik és túl sokat tulajdonítunk önmagunknak, de amikor Isten elé járulunk mindennek szükségszerűen teljesen szerte kell foszlania. Nincsen tehát olyan erős és vaskos fickó, akiben [akkor] egy szemernyi erő maradna: minden szentség, minden bölcsesség és minden más végleg csödöt mond ebben a tekintetben. Egyszóval tehát tudja meg az egész világ, hogy a felszerelésük nem lesz hasznukra Isten előtt, hanem teljesen ki kell száradnunk és ki kell üresednünk Isten előtt úgy, hogy egy cseppnyi erő se maradjon bennünk azon felül, amit mondhatni kölcsönbe kapunk Tőle, elismerve, hogy minden egyedül az Ő jóságából származik. Látjuk tehát, mit jelent ez a *bátor ember* szó. Azt adja az értésünkre, hogy bármiféle különleges erővel vagy erényekkel rendelkezünk, annak nem szabad a gögös felfuvalkodásukat okozni Isten ellenében. Továbbá az is elhangzik, hogy Jób tudatlanul *bugyolálta be* (vagy sötétítette el) *a szavaival a titkokat*. Isten itt azt mutatja meg, hogy amikor a titkaival van dolgunk, alaposan meg kell gondolnunk magunkat, hogy józanul és teljes tisztelettel járassunk el. Mert ezzel a *titok* szóval Isten azokat a magasztos dolgokat akarta jelezni, amikről Jób beszélt. Vitatkozhatunk sok apróságról, és cseveghetünk összevissza, s ezt cselekedve a beszédünk csak hiábavaló és bolond lesz, de nem lesz benne istenkáromlás és Isten neve sem lesz megszenteltségtelenítve. De ha az üdvösség tantételét vesszük elő, s elkezdjük vitatni az Ő gondviselését és akaratát, akkor nem szabad olyan meggondolatlanul nekifognunk, hogy bebugyoláljuk vagy becsavarjuk a *titkokat* a

meggondolatlan szavakba. Látjuk tehát, hogy mivel feddi meg Isten Jóbot: nevezetesen azzal, hogy elhamarkodottan beszél olyan dolgokról, amik felülmúlják a képességeit. Mert bár kiváló kegyelmi ajándékai voltak, mégis meg kellett volna alázkodnia a gyengeségei elismerésével, s meg is kellett zaboláznia magát, mivel már majdnem elvesztette az eszét és nem tudta, mint gondoljon Isten ítéleteiről. S mivel ekkora hátrányban érezte magát, s saját értelmének gyengeségét kellett volna szem előtt tartania, s elismerve önmagát halandó embernek, ezt kellett volna mondania: Ó jaj, nincs bennem más, csak tudatlanság és bolondság. Ezzel együtt fel kellett volna néznie Isten felbecsülhetetlen fenségére és felfoghatatlan céljára is, s ennek meg kellett volna őt lágyítani. De nem tette sem az egyiket, sem a másikat. Így hát látjuk, hogy nem tért le teljesen a helyes útról, hanem még mindig az igazi végcél felé haladt, de Isten saját szája feddte őt meg. S ez a szakasz az emlékezetünkbe idézi az a tiszteletet, amit Isten szeretne, ha a titkai, valamint a mennyi királyságához tartozó dolgok iránt tanúsítanánk. Ha csak a saját dolgainkról gondolkodunk, abban nem kell belekezdenünk olyan pontos gondossággal, mert ezek csak mulandó földi dolgok. De valahányszor csak elkezdünk Istenről, vagy a cselekedeteiről, vagy az igazságáról, vagy az Ígétében foglalt dolgokról beszélni, tisztelettel és félelemmel kell ahhoz fognunk, s nem szabad megnyitni a szánkat arra, hogy bármi kijöjjön azon, ami csak a nyelvünk hegyén van. S nem szabad elfoglalnunk az elménket azoknak a dolgoknak a kutatásával, amik nem ránk tartoznak vagy amiket nem törvényes megismernünk, hanem vissza kell fognunk a vágyainkat és meg kell zaboláznunk a nyelvünket. S miért? Mert ezek Isten titkai, azaz sötét és magasztos dolgok ahhoz, hogy beleártsuk magunkat.

Ezért nem szabad igyekeznünk közelebb kerülni ezekhez jobban, mint amennyire Isten akar oktatni minket az Ő pusztá jóságából. S adná Isten, hogy ezt jól ültessük át a gyakorlatba, mert akkor nem volnának közöttünk olyan civakodások, milyenekkel manapság az egész világ tele van. De mi a helyzet? Látszólag nagyon keveseket érint meg Isten fensége. Amikor az Ígétéről és az üdvösségünk tanításáról, valamint a Szentírásról értekezünk, mindegyikünk vaktában lát annak neki, s mindenki a maga véleményével hozakodik elő úgy, mintha csak vízben tükröződő holdfényről gondolkodna. Ezek az ember egész értelmét felülmúló dolgok, de mégis nyilvánvaló, hogy bátrabban értekezünk Istennek ezekről a hatalmas titkairól, melyeknek el kellene kápráztatni az elménket, hogy csodálkozzunk azokon és amiket teljes ámulattal kellene tisztelnünk, azt mondom, ezekről bátrabban fecsegünk, mintha az ember csak egy ötschillinges dologról, vagy nem is tudom milyen apróságról beszélne. S mi más ennek az oka, mint az, hogy az emberek nem gondolták meg, miképpen rejti és homályosítja el Isten a saját titkos elhatározásait, s miképpen jelentette ki a Szentírásban az Ő akaratát, aminek illik behódolnunk. Egyrészt látjuk, miképpen káromolják a pápisták Istent, kiforgatva, meghamisítva, elcsúfítva és megrontva az egész Szentírást, mert nem ártallják gúnyolni Istent és az egész Ígétét. De miért? Mert soha meg nem ízlelték, mit jelent a *titok* szó. S vannak közöttünk iszákosok, akik nem veszik a szívükre, ha alávetik Istent a maguk fantáziadús elméjének. Még ha ők lennének is a legbölcsebb emberek ebben a világban és a legjobban át is látnának a Szentírást, akkor is oda kellene kilyukadniuk, hogy Isten titkos elhatározása felettünk áll. De teljesen ostobák és brutálisok, sem képességek, sem értelem nincs bennünk, a bor úgy leuralja őket, mint a disznókat, ám mégis a hittudósok szerepét játsszák és úgy irányítják a dolgokat, hogy ha manapság hinne nekik az ember, akkor kénytelen lenne új evangéliumot alkotni és kovácsolni. Ezért emlékezzünk arra, miképpen tárul itt elénk, hogy ha Istenről beszélünk, nem vehetjük a szabadságot az állítások megfogalmazására és a fecsegésre úgy, ahogyan jónak látjuk, hanem fontolóra kell bennünk, hogy Ő a Szentírásban tárta fel előttünk a titkait, s mind a nagyoknak, mind a kicsiknek engedelmesen tisztelni kell azokat. S ez az oka annak, amiért a *tudatlan beszédet* említi itt. Nos tehát, Isten itt azt mutatja meg nekünk, hogy valahányszor csak Róla, s a munkáiról beszélünk, az titkos, magasröptű dolog. Másrészt mi az, amivel mi hozakodhatunk elő? Mi az a csekélység, amit képesek vagyunk felfogni a magunk értelmével? Csak *tudatlan szavak*. Tegyük az emberek mérlegre magukat és meglátják, hogy a

hiábavalóságnál is könnyebbek, amint az a zsoltárban elhangzik (Zsolt62:10). Annál inkább meg kell jegyeznünk ezt a tanítást, miszerint nincs bennünk sem képesség, sem hajlam, arra, hogy Isten munkáiról beszéljünk, hacsak Ő nem tanít minket. A bölcsé válás útja a számunkra az, ha Isten lelke és Ígéje kormányoz bennünket.

Ezért amikor nem találjuk meg Isten Ígében azokat a dolgokat, amiket tudni szeretnénk, értsük meg, hogy tudatlanoknak kell maradnunk ezeket illetően és emiatt csukva kell tartanunk a szánkat. Mert valahányszor csak beszélni kezdünk, nem lesz bennünk semmiféle tudás, sem semmi más, csak hamisság. Ez tehát a vád, amit Isten itt Jóbbal szemben leszögez. S ezért mondja: *válaszolj minden kérdésemre. Legalábbis, ha van értelmed, értesd meg velem is azt, amit rólad szeretnék tudni.* Itt Isten folytatja az emberekben rejlő ostoba önteltség gúnyolását, amikor olyan éleselméjűeknek tartják magukat, hogy képesek Vele is vitatkozni és pereskedni. Ezért mondja: nagyon jó, semmi kétség, te egy nagyon képezett ember vagy (a magad szemében), amikor megszólalsz, én pedig hadd igazodjam [a te akarathoz]. De nekem is szólnom kell hozzád, s válaszolj nekem, s akkor majd világosan látod a hibádat. Mi az oka annak, amiért az emberek ilyen bolondul lépnek fel Istennel szemben? Az, hogy veszik a szabadságot a megszólalásra és a helyfoglalásra, azzal hitegetve magukat, hogy Isten semmit sem tud válaszolni ellenük.

De íme, az Isten által nekünk adott orvosság ennek a bolond sietségnek a visszafogásához az, hogy gondoljuk meg, mi az, amit Ő kérdezhet meg. Ha Isten elkezd minket kérdezni, mit fogunk válaszolni? Biztos, hogy ha ezt alaposan észben tartjuk, az véglegesen megzaboláz majd, s jóllehet az elménk nagyon türelmetlenek, s úgy látjuk, képesek vagyunk elmozdítani az egész világot, mégis vissza kell térnünk úgymond a magunk állapotához és egyszerűen csak követnünk kell azokat a dolgokat, amiket a mi Urunk mutat nekünk, már persze ha (azt mondom) képesek vagyunk így gondolkodni: ó jaj, ha Isten elé kerülünk, vajon az Ő szája nem nyílik meg éppúgy, mint a miénk? S mit fogunk Neki válaszolni? Látjátok, hová kell eljutnunk, s ez az a dolog, amit fontolóra kell vennünk ebből a szövegből ahhoz, hogy a helyes tanítást kaphassuk belőle. Mivel tehát gyorsak vagyunk a beszédre, azaz mivel a természetünknel fogva megvan bennünk az a bűn, hogy messzebbre tolakodunk előre, mint illene, tanuljuk meg visszafogni a nyelvünket. Mert mi az oka annak, hogy idővel szabadon árasztanak olyan dolgokat, amikről fogalmunk sincs? Az, hogy nem vesszük fontolóra: a mi kötelességünk inkább a válaszolás Istennek, semmint a saját szavaink hangoztatása. Mert az vajon nem a természet rendjének megrontása, ha a halandó ember, aki semmi, korlátozza az Alkotóját, s az akarja, hogy legyen hallgatósága, Isten pedig közben maradjon nyugton? Micsoda dolog ez? Mindazonáltal ezt tesszük, valahányszor csak zúgolódunk Isten ellen, vagy darabokra tépjük az Ígét, vagy összevissza szórjuk a szavakat ezt mondva: így és így látszik a számomra. Mi más ennek az oka, mint az, hogy szeretnénk elhallgattatni Istent, és azt, hogy minket hallgassanak meg Őelőtte? Nem teljes örültség ez? Ezért a bennünk rejlő eme méltóságteljeség helyesbítéséhez tanuljunk meg nem válaszolni Istennek, tudva, hogy amikor Elébe járulunk, Neki van hatalma megvizsgálni minket, mégpedig a sajt akarata szerint, nem pedig úgy, ahogyan mi szeretnénk és megszabnánk, s akkor majd megszegyenülünk, amikor becsuktuk a szánkat és Ő kezd el beszélni. De miért? Mit illetően fog Isten megvizsgálni minket? Azokat a dolgokat illetően, amik több, mint rejtve vannak előlünk, s amiket illetően az értelmünk cserben hagy bennünket. Íme, hová vezet minket Isten a brutalitásunk és az örült önteltségünk megmutatása végett. Látva, hogy Isten ilyen kérdéseket tesz fel nekünk és képes olyan dolgokra utalni, melyek több, mint összezavarnak bennünket, tanuljunk meg megalázkodni, hogy Tőle tanulhassunk, s amikor tanultunk, az lehetővé tegye az Ő világosságának meglátását e világ sötétsége közepette. Közben pedig tanuljuk meg minden vonatkozásban és minden pontban szolgálni és tisztelni Őt. Mert akkor húztunk jó hasznot Isten iskolájából, amikor megtanultuk magasztalni Őt, és olyan dicsőséget adni Neki, hogy jó véleményrel vagyunk mindenről, ami Tőle származik. Aztán undorodjunk meg önmagunktól,

hogy Hozzá folyamodhassunk, s megtaláljuk ott azt a jóságot, ami belőlünk hiányzik, hogy általa tetszen Neki úgy vezetni minket, hogy feltöltődve az Ő dicsőségétől legyen mivel dicsekednünk, de nem magunkkal, hanem egyedül csak Vele.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével imádkozva Hozzá: ezeket úgy éreztesse velünk, hogy valódi megtéréssel térhessünk vissza Őhozzá. Ezzel együtt kegyeskedjen úgy megújítani egész életünket, amitől minden igyekezetünk arra irányul majd, hogy alávessük magunkat a szent parancsolatainak. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk, elismerjük és megvalljuk igazságként, hogy nem vagyunk méltók a szemeinket se felemelni a mennyre, nemhogy a Te jelenlétedben mutatkozni stb.

A száznegyvennyolcadik prédikáció, ami a második a harmincnyolcadik fejezetről

Jób38:4-11

4. Hol voltál, mikor a földnek alapot vetettem? Mondd meg, ha tudsz valami okosat!
5. Ki határozta meg mértékeit, ugyan tudod-é; avagy ki húzta el felette a mérő zsinórt?
6. Mire bocsátották le oszlopait, avagy ki vetette fel szegeletkövét;
7. Mikor együtt örvendezének a hajnalcsillagok, és Istennek minden fiai vigadozának?
8. És kicsoda zárta el ajtókkal a tengert, a mikor előtűnt, az anyaméhéből kijött;
9. Mikor ruházatává a felhőt tevém, takarójául pedig a sűrű homályt?
10. Mikor reávoztam törvényemet, zárat és ajtókat veték eléje:
11. És azt mondtam: Eddig jőjj és ne tovább; ez itt ellene áll kevély habjaidnak!

Elég jól elfogadunk mindent, ami itt elhangzik Isten unkáiról, amint azokat égen-földön egyaránt látjuk. De ha komolyan végiggondoljuk ezeket, aligha lehet akár egyetlen szót is kipróbálni belőlünk. Mindazonáltal, ha tudjuk, miképpen húzhatunk hasznát az ebben a tanításban foglalt dolgokból, az elegendő lesz arra, hogy alacsonyságra tanítson minket és soha többé ne nyissuk meg a szánkat az Isten elleni zúgolódásra, vagy a panaszkodásra, amiért nem úgy teszi a dolgokat, ahogyan mi szeretnénk. Mindez megszűnne. Mert a mi Istenünk páratlan nagysága és magasztossága, az Ő csodálatos hatalma és ereje, s az Ő végtelen jósága és bölcsessége a munkáiban elegendő lenne a megalázásunkhoz és az ámulatba ejtésünkhöz, s nem tennénk mást, csak tisztelnénk Őt és teljes félelemmel és tisztelettel hódolnánk Neki. Két dolgot kell tehát itt fontolóra vennünk. Az egyik az, hogy amikor Isten a hatalmáról beszél, s ezzel együtt meg is mutatja azt mindazokban a dolgokban, amiket láthatunk, az nem több, mint szükséges, mert mi nagyon rosszul fogjuk fel a dolgokat, még ha azok nagyon nyilvánvalók is a számunkra. Másodszor, el kell jutnunk addig a végcélig és szándékig, amit Isten akar, mert nem elegendő csak megvallanunk, hogy Isten alkotta a földet és helyezte el azt a tengerek között. Igaz, hogy amiképpen Isten elzárta a tengert, mintha csak nagy falak közé csukta volna, csodálatos dolog, s jóakarattal kell elismernünk, hogy ennek a kézműves mestere csodálatos. De még tovább is kell mennünk, s minden igyekezetünket Isten dicsőítésére kell irányítanunk oly módon, hogy megvalljuk: minden cselekedete igazságos, egyenlőséggel és jogossággal telt, s ezzel kell megzaboláznunk magunkat, amikor kísértést érzünk, hogy zúgolódjunk és panaszkodjunk Rá, vagy hibát keressünk a munkáiban. Akkor hát az itt szereplő dolgok szolgáljanak a meggyőzésünkre, s az olyan alázatban és szerénységben tartásunkra, hogy ne tegyünk mást, csak tiszteljük Őt. S ha a munkáinak oka ismeretlen a számunkra, attól még ne szűnjünk meg ezeket jónak és igazságosnak tekinteni, s megnyugodni bennük minden ellentmondás nélkül. De most térjünk rá az itt szereplő szavakra. Az első kérdés, amit Isten feltesz, hogy *hol volt Jób, amikor Ő lefektette a Föld alapját*. Mintha azt mondaná: nyomorult teremtmény, kivel szállsz szembe? Először velem egyenrangúvá kell válnod, meg kell közelítened az én értelmemet. De milyen messze vagy te ettől? Aztán, mondja, *gyere, hadd lássam, van-e értelmed? Ki fektette le a Föld mértékeit? Mondd meg nekem, ha ismered. Vagy ki húzott mérőzsinórt felette*, hogy olyan arányossá tegye? *Ki állította a Földet a sarkaira, min áll?* Jób, mond meg nekem mindezeket a dolgokat, mondja Isten. Igaz, amikor a Föld nagyságát és súlyosságát szemléljük, zavarba jövünk attól: a terjedelme elkápráztatja az értelmünket, s nem vagyunk képesek felfogni azt. Elég jól látjuk, de mégis kénytelenek

vagyunk megvallani, hogy a lehető legnagyobb okkal készült, de mégsem fogjuk azt fel, s ebben mutatja meg Isten a törekenységünket és a gyengeségünket. Látva, hogy még azokban a dolgokban is, amiket a tulajdon szemünkkel látunk, híjával vagyunk a kellő megítélésnek, semhogy felfoghatnánk azokat, könyörgöm, mit teszünk majd Isten szűk és rejtett titkaiban, amikben elrendelte és kijelölte mindazt a mennyben, ami csak Neki tetszett? S ha nem vesszük észre azok okát, mit fogunk mondani? Szabad olyan bölcsenek lennünk önmagunkban, hogy megítéljük ezeket a saját fantáziánk alapján, látva, hogy meghaladják az értelmünket. Vajon felfogjuk azt, amit még maguk az angyalok sem fognak fel? Vajon nem túlságosan hatalmas ostobaság vagy inkább örültség ilyen messzire menni? Legyünk hát nagyon józanok az illetően, hogy miért hangzik ez el. S a jobb megértése végett nézzük meg ezt a hasonlatot. Vegyük a világ összes kőművesét és ácsát, sőt, a lehető legügyesebb építészeit, akiket csak találhatunk, de nincs sem kőműves, sem ács, aki olyan kiváló lenne a mesterségében, hanem szüksége van mérőlécre, iránytűre, vonalzókra, derékszögekre és más hasonló szerszámokra, különben az épület görbe lesz és nem emelheti két pálcányival magasabbra anélkül, hogy ne lenne benn némi hiba. Nos, ha ezek a mesteremberek (legyenek bármennyire ügyesek és kiválók a maguk szakmájában) kénytelenek segítségül használni a mérőléceket, iránytűket és vonalzókat, de mégis, az általuk épített legnagyobb paloták vagy kastélyok sem érik el a százpálcányi magasságot, mi az a Föld és a tenger építményéhez viszonyítva? Az ember már akkor hatalmas akadályokba ütközik, ha hasított kőből akar kastélyt építeni. Mert először is, ha nincs jó alap és megfelelő földmunka, akkor minden arra felépített épület hiábavaló.

Aztán ha az építése nem a megfelelő arányban és rendben történik, a használata nehézségekbe ütközik. S könyörgöm, ha minden palotát és kastélyt együvé vesszük, mik azok a tengerhez és a földhöz hasonlítva? Miféle arányok vannak a kettő között? Látva tehát, hogy az embereknek (legyenek bármennyire ügyesek) szükségük van segítségre, s keresik is azt és a támogatást mindenfelé, még azokban a dolgokban is, amik semmik összevetve azzal a legkiválóbb és hatalmas kézműves munkával, ami csak a Földben mutatkozik meg, tudniillik, hogy Isten a vizek fölé telepítette azt és olyan jó rendben alkotta meg, ezért vajon nem vagyunk az értelem nélkülieknél is rosszabbak, ha nekilátunk Isten irányításának azokban a dolgokban, amik messze felette állnak minden összehasonlításnak és rejtve vannak előlünk, a természet rendjében megmutatkozó dolgokhoz viszonyítva? Ezért valahányszor csak eszünkbe jutnak ezek a dolgok, szolgáljanak arra, hogy csodálkozva ámulatba essünk és dicsőítsük Őt, Aki egyedül az akarataival és nem túl hosszú idő alatt ilyen épületet alkotott. Látjuk, hogy az emberek nem képesek egy nap alatt felépíteni és tökéletessé tenni azt, amibe belekezdenek, hanem nagyon sok munkát is időt kell fordítaniuk arra. De nem így van ez Istennel, mert látjuk, hogy Ő gyorsan befejezte minden jó, az égen és a földön látható munkáját. Rövidem, azt látjuk itt, hogy Isten az emberek gőgjét gúnyolja, amiért vakmerően felügyelni merik a munkáit. Ha csak valami közönséges munkáról beszélnék olyanoknak, akik képzettek a kőművességben és jártasok a ácsmesterségben, s azt mondanám nekik: jobb lenne így és így tennetek, azaz a kőművesmester szerepét játszanám de anélkül, hogy lenne képzettségem a dologban, vajon a kőművesmestereknek és az ácsoknak nem volna jogos okuk kinevetni engem és megkérdezni: mi van? Ez a fickó képtelen egy fél lábnyi méretű ablakot megcsinálni, de mégis elkezdett minket irányítani. Vajon a bármely mesterségben jártasok nem gúnyolódhatnak, ha valaki ostoba módon irányítani kezdené a kezük munkáját? Vajon nem küldenék el az efféle beképzelt alakot melegebb égtájakra? Dehogynem. Nos, ha olyan ámulattal állunk a kőművesek és az ácsok munkája előtt, hogy csak mértékletességgel és annak kijelentésével merünk arról beszélni, hogy képtelenek vagyunk azokat megítélni, mit fogunk tenni, ha Isten elé járulunk? Íme, ott nem kell még sokkal alázatosabbaknak és mérsékeltebbeknek lennünk? Tudjuk, miképpen fognak beszélni az emberek a kézműves munkákról, amikor ők maguk nem kézművesek. Igaz (mondják), hogy engem nem láttatok ebben a mesterségben, nem az én dolgom, de mégis, hallgassátok meg a tanácsomat: de teljes egészében azokhoz szólok, akik

képzettek a dologban. Akkor, ha ilyen mértékletesen szólunk, mikor csak egy épületet vagy valami más közönséges kézműves munkáról van szó, akkor könyörgöm, milyen tiszteletet kell adni Istennek, amikor az Ő munkái kerülnek szóba? Hogyan kell azokat megbecsülnünk?

Látjuk tehát, mit akart Isten ebben a szövegben, amikor *a vonalzóról és az iránytűről* beszélt. Mintha azt mondta volna: micsoda? Ha halandó és romlandó teremtmény volnék, az emberek a munkáimat szemlélve akkor is tiszteletet adnának, ezt mondva: íme, egy nagyon kiváló és képzett mesterember, aki nagyon ügyes, a munkái magukért beszélnek. Sőt, ha valamilyen kézműves elvégzett (mint korábban mondtam) valamilyen közönséges munkát, az emberek nem mernek hibát találni abban, vagy legalábbis azok nem teszik meg, akiknek nincsenek meg a mesterségbeli ismereteik. De ami engem illet, aki ennyire kiváló munkát végeztem, megteremtette az eget, a földet, a tengert, s mindezeket a semmiből, és olyan jó rendben és elrendezésben fejeztem azt be, amelyet az emberek láthatnak: az emberek mégis nekilátnak, hogy irányítsanak engem. S micsoda dolog ez? Micsoda az emberek minden munkája, ha összevetjük az enyémmel? Megközelítik azt? Én felfoghatatlan hatalommal és bölcsességgel alkottam azt, de mégsem leszek mentes az emberek ítéleteitől? Meri bárki megkérdezni, hogy miért teszed ezt, vagy miért teszed azt? Jobb lenne, ha ezt tennéd! Micsoda gőg ez? Vajon az emberek többre tartanak halandó teremtményeket nálam, az élő Istennél? Nálam, aki mindenható és mindentudó? Ez vajon nem túrhetetlen hálátlanság? Ha egy halandó ember elvégez egy munkát, az emberek megtisztelik azzal, hogy nem ítéletik, csak nagyon mértékletesen: vajon én nem érdemlem meg, hogy százezren jobban tiszteljenek engem, aki a világot alkotta meg?

Tanuljunk hát meg jobban nézni Isten munkáira annál, ahogyan eddig tettük: ha a Földre vetjük a tekintetünket, gondolkodjunk el annak hatalmasságáról. Ez nem olyasvalami, mint egy szépen kivitelezett kastély, aminek semmi a közelébe sem jön, hanem látjuk, mekkora súlya van, mert lehetetlennek látszik, hogy bármiféle alap képes legyen elhordozni. S min is alapszik? A vízen (Zsolt24:2). A Földnek a levegőben kell függenie (mint ahogyan függ is) és víznek kell körülvennie azt. Igaz, még azok a filozófusok is, akik nem tekintették Istent az Alkotójának, okoskodással jól észrevették, hogy miképpen veszik körül a vizek a Földet, s annak egész tömege miképpen függ a levegőben. Nagyon alaposan megvitatták ezt és felhoztak bizonyos okokat rá. De mindazonáltal akarattuk ellenére kénytelenek voltak elismerni, hogy ez egy természetfeletti dolog, mármint, hogy a vizeknek úgy vissza kell húzódnuk, hogy helyet adjanak az embereknek a lakhatáshoz. Ez nem történhetett magától, hanem az isteni gondviselés valamiféle munkájának kell lennie.

Ezen a módon beszéltek. S noha vakok voltak a saját hálátlanságuk miatt, mégsem tagadhatták, hogy így van. Azonban (mint említettem), nem elegendő csak azt elismerni, hogy Isten teremtette a Földet, hanem szemlélnünk is kell az Ő csodálatos bölcsességét ebben és olyan csodának kell elismernünk, amit nem érünk fel ésszel. Amikor elhangzik, hogy Isten a semmiből teremtett mindent, s vizekre helyezte a földet, az vajon nem olyasvalami, ami ámuló csodálkozással tölt el minket? Ha körülnézünk, látjuk, hogy a vizek beborítják az egész Földet, de mégis, látjuk, hogy a föld szilárdan megáll: miféle csoda ez? Igaz, az emberek látnak néha földrengést, s úgy tűnik, minden rommá válik, s ez meg is történne, ha Isten nem gondoskodna róla. De bármerre is menjen a világ, a Föld egész teste szilárdan áll. S ez vajon nem csoda a számunkra? Miféle mentséggel hozakodhatunk elő, ha nem találunk időt a gondolkodásra Isten e munkáján? Vajon nem mutatja ki a hatalmát és a nagyságát abban oly sok módon, aminek elégnék kell lenni az elítéltetésünkhöz? De nem látunk és nem is akarunk látni semmit, ami Istent az Ő műveiben megdicsőítené. S ez az erkölcstelenség megbocsáthatatlan. Mert amikor az emberek elszundikálnak itt, s nem veszik a fáradságot a gondolkodásra Isten munkáin, akkor vajon nem rosszabbak, mint a hálátlanok és a bugrisok? Ezért hát bámmennyire tudatlanok legyünk is, nincs mentség a számunkra, hanem mindig is megrovást érdemlők vagyunk, ha nem dicsőítjük Istent a munkáiban, melyek ennyire nyitottak és szembeszökők. Látjátok hát, mit kell

ésben tartanunk ebből a szakaszból. Egyébként ott, ahol *az iránytűről és a Föld megméréséről* beszél, ott jól látjuk, hogy csodálatos hatalomra és felfoghatatlan bölcsességre volt szükség mindezeknek a dolgoknak az ékes rendbe állításához. Mert a Föld soha nem jutott volna nyugalmi helyzetbe és szilárdult volna meg úgy, ahogyan tette, ha nem a levegőben lett volna olyan pontos mértékben és arányban, s olyan megfelelő módon és hőmérsékleten, hogy abban semmi hiba sincs. Továbbá, amikor a hatalmas távolságokat szemléljük nemcsak a föld és a felhők, de azok és az ég között is, amiben a csillagok és a bolygók vannak, vajon nem kell még jobban megszégyenülnünk? S most, amikor a magasságot fontolgatjuk, amit a Föld feletti égben látunk, micsoda a Föld? Bár hatalmas a tömege, valamint a súlya és a nagysága, mint azt látják az emberek, de ha összevetjük az egek fenségével, vajon nem azt kell vallanunk a filozófusokkal együtt, hogy csak egy aprócska golyó? Micsoda arányosság áll fenn a kettő között? Mégis, ha csak a földi hegyekre nézünk, akkor is lesz okunk a csodálkozásra és ezzel együtt a Kézműves dicsőítésére, Aki mindezeket alkotta.

Azután, ha a Föld szilárdságát szemléljük, vajon annak nem kell ámulatba ejtenie minket? Bár nagy változatosságot látunk abban, mégis mindig megmarad a maga helyén anélkül, hogy elszállna. Látjátok tehát, hogy a hegyek, amelyek mondhatni kidomborítják a Földet, és a helyek egyenetlensége, látszólag képesek megrendíteni, sőt teljesen és tisztán fel is forgatni azt. De Isten olyan arányossággal és mértékkel súlyozta ki a Földet, hogy mindig megmarad a maga helyén. S bár a hegyek látszólag túlságosan az uralmuk alá vonják, az egyik mégis megfelel a másiknak, úgyhogy az ellensúly szilárd marad.

Történjék bármi, a Föld szilárdan fog állni és megmarad mindvégig, az arányos és kiegyenlített ellensúly által egy jottányit sem mozdul el, akármi is történjen vele. Mégis, mikor látjuk, miképpen veszi körül a víz, a nagy hegyek pedig mondhatni a tengerbe vannak taszítva, de mégis szilárdan megállnak, akkor vajon nem azt kell mondani, hogy Isten csodálatos módon munkálkodott ebben a tekintetben? Dehogynem. Mi mást kellene tenni, mint csak imádni a mi Istenünket, messze távol állóknak vallva meg magunkat ettől a roppant nagyságtól és felfoghatatlan bölcsességtől. Mert valóban jó okunk van rá, hogy teljes alázatban és félelemben járjunk, amikor Isten azon csodálatos munkáinak szemlélésébe kezdünk, melyek a természet rendjében mindenütt megmutatkoznak. Nagyon világosan látjuk tehát, miről van itt szó. Mindazonáltal vissza kell térnünk erre a pontra, nevezetesen, hogy miért állítja Isten a Földet tükröként a szemünk elé. Azért, hogy szemlélhessük az Ő végtelen dicsőségét, bölcsességét, hatalmát és erejét, hogy mondhatni a kezével vezessen és irányítson minket a munkáinak szemléléséhez, melyek rendkívül nagyok és kiválóak. S ezzel ejtsen minket ámulatba azért, hogy megalázkodjunk az Ő felfoghatatlan nagysága alatt és tiszteljük Őt. Látjuk, Isten olyan kiválóan felékesíti Magát, hogy többé semmit sem lehet Ellene szólani, sem pedig olyan vakmerőségbe esni, hogy irányítani akarjuk Őt, mintha valami hibát követett volna el. Ki hát az, aki felfogja az Ő végtelen nagyságát? Nyissuk csak meg a szemeinket és máris megzavarodunk. Mert ha viszont a Földre nézünk, az olyan, mint a nevelőanyánk, aki táplál és dédelget bennünket, de mégsem tudjuk, miképpen. Elég jól látjuk, hogyan művelik meg, de mégsem tudjuk elég jól, miképpen kell erről beszélni, hanem szükségszerűen el kell ámulnunk emiatt. S ez a szakasz végkövetkeztetése. Látva tehát, hogy Isten felfoghatatlan hatalmának és bölcsességének tükrével van dolgunk még magának a Földnek az esetében is, amit lábbal taposunk, mit fogunk tenni, ha felnézünk az égbe, ami annyira messze van, és ahová nem vagyunk képesek felemelkedni? Vajon illik nekünk Isten ellen szólani és megkérdezni Őt, miért cselekszik így és így, vagy miért tűri el ezt vagy azt a dolgot? Ó, jaj, kik vagyunk mi? Jegyezzük hát jól meg: amikor jól megnéztük a Földet, annak is ámulatban kell tartania az indulatainkat, hogy meg sem próbáljunk az egek fölé emelkedni, hanem inkább adjunk dicsőséget a mi Istenünkben mindenben, amit csak tetszik Neki cselekedni, tudva, hogy Ő szuverén Isten, Aki tökéletes és lényegi dicsőséggel rendelkezik, s az Ő csodálatos hatalma végtelen igazságossággal és

bölcsességgel társul, ezért Benne nem lehet hibát találni. Ha ezt jól felfogjuk, akkor egy napra hatalmas haszonra tettünk szert.

Most pedig térjünk rá az elhangzottakra. *A csillagok dicséreteket énekelnek és Isten fiai örvendezve ujjonganak* a világ teremtetésekor. Ezekkel a szavakkal Isten azt jelzi, hogy amint a csillagokat megalkotta, létezett egy ének vagy dallam, ami Őt dicsőítette. Nem maguk a csillagok énekeltek, mert azok nem értelmes lények, mivel azonban Isten általuk mutatta be a saját nagyságát, jóságát, hatalmát és bölcsességét, ez pont ugyanazt jelenti, mintha hangosan és élénken énekeltek volna. Felemeljük hát a szemünket az égre? Akkor szükségszerűen hallanunk kell a csillagok dallamát, ahogyan elkezdtek énekelni a világ teremtetésekor. S biztos, hogy ennek a dallamnak fel kell ébresztenie és az Úr dicséreteinek éneklésére, s az Ő dicsőítésére kell serkentenie minket. Bizony, még ha teljesen süketek vagyunk is, akkor is meg kell hallgatnunk az efféle dallamos énekeket s be kell foganunk azokat, mert íme, még a mennyei angyalokat is erre indítja. De nehéz felfogásúak vagyunk ebben a vonatkozásban, mert amikor az ég felé emeljük a szemünket a csillagok szemlélése végett, akkor nem vesszük figyelembe mi célt szolgálnak ezek a számunkra. Mindazonáltal ezt a szöveget a saját épülésünkre kell fordítanunk, hogy általa messzebbre juthassunk.

Először tehát az hangzik el, hogy *a csillagok elkezdtek énekelni az első megteremtésüket követően*. Miképpen? Ahogyan már mondtam nektek, nem nyelvvel, mert értelem nélküli és néma teremtmények, hanem Isten a csillagokban felragyogó jóságának, hatalmának és bölcsességének kell megannyi énekként szolgálni a számunkra. Ha a levegő éles és tiszta hangokon csengene, annak sem kellene jobban a mi Istenünk dicsőítésére serkentenie minket, mint amikor látjuk a csodálatos rendet, amit Ő tárt a szemünk elé. De hogy még jobban felinduljunk az Ő dicsőítésére, az is elhangzik, hogy *az angyalok örvendeztek* ennek láttán, s a beszéd nélküli teremtmények dallamát hallván, mert ettől ujjongásban törtek ki. Ennek minket is a mi Istenünk dicsőítésére kell indítania, s ez az öröm igazi és valódi lesz, messze más, mint az örült világiak és gonosztevők öröme, akik nem lehetnek boldogok másként, csak ha Istent bosszantják.

Itt nagyon más öröm tárul elénk, ami nem más, mint az, hogy az angyalok mondhatni ugráltak az örömtől, amikor látták a menny kiváló menetét és csodálatos rendjét, ami Isten rendelése alapján jött létre. Akkor indultak az itt említett öröme. Látva, hogy az angyalok így vezetnek minket Isten dicsőítésére és a dicséret éneklésére Neki, vajon nem kell örvendeznünk, amikor az égből látható isteni rendet szemléljük? Nem ez az a pont ahová el kell jutnunk minden egyes alkalommal, amikor felemeljük a szemünket? De mi történik? Olyan messze vagyunk attól, hogy átültessük azt a dolgot a gyakorlatba, amire itt buzdít, mert valóban, ha halljuk annak a tanításnak bármely részét az elillan. Bár soha ennyiszor nem figyelmeztetett bennünket, hogy dicsőítenünk kell Istent az égre nézve és a napfénynek örvendezve, s bár sokszor eszünkbe juttatja, mégis átsiklunk felette. De látva, hogy a fő szolgálat, amit Isten megkövetel az emberektől, a dicsőítés, mi pedig nem törődünk azzal, hanem (ami még rosszabb), megfosztjuk Őt a tisztességétől, és elveszük Tőle, ami az Övé annyiban, hogy nem dicsőítjük úgy, ahogyan megérdemli. Ezért biztosan drágán megfizetünk majd, amikor a számadásra kerül a sor. Igaz, hogy a mi Urunk jól tudja, hogy nem tud semmit kihúzni belőlünk, amivel úgy magasztaltathatna, ahogyan méltó arra, de mégis megelégszik azzal, hogy az emberek magasztalják és dicsőítsék Őt a munkáiban, s mi indulunk fel az Ő dicséretére, amikor azokat szemléljük. Ha pedig ezt nem tesszük, nem vagyunk rosszabbak az árulóknál? De, kétségtelenül rosszabbak vagyunk. Tanuljunk hát meg hasznosítani azt itt szereplő tanítástól. Egyébként jegyezzük meg, hogy az angyalokat azért nevezi *Isten gyermekeinek*, hogy még jobban meggyőzzön: fussunk mi is ahhoz a diadalhoz, amiről itt van szó, s csatlakozzunk hozzájuk a diadalmenetben, Isten dicséreteit zengve és egyhangúlag Őt dicsőítve, ha lenn és fenn egyformán halljuk az említett dallamot, mivel Isten mindenfelé kiterjesztette a dicsőségét. Igaz, hogy ez az Isten gyermekei kifejezés különleges kiváltsággént adatik meg az angyaloknak,

mert Elébe járulnak és olyan nemesség van meg bennük, hogy az összes többi teremtmény felett állnak. Ők nemcsak Isten hírnökei, hanem fejedelemségeknek és hatalmasságoknak is nevezik őket (Kol1:16) mert általuk mintegy a saját kezével hajtja végre Isten azt, amit csak jónak lát.

Íme az angyalok miképpen egészen biztosan Isten gyermekei, azonban minket is annak neveznek ugyanúgy, ahogyan őket. Miért? Mert Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtett minket. S bár ez eltorzult Ádám bűnének következtében, a választottakban mégis helyre lett állítva a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételével, Aki Isten eleven képmása. S úgy fel lettünk magasztalva az Ő Lelke által, hogy most ismét visszakerültünk a korábbi állapotunkba és Jézus Krisztus abban a tisztességben részesített minket, hogy Ábrahám leszármazási vonalából jött el, azaz, a mi természetünket öltötte Magára, hogy kibékítsen minket Istennel, az Ő Atyjával. Ezt látva jegyezzük meg: Isten ebben a szakaszban azt mutatja meg nekünk, miképpen lehetünk biztosan az Ő gyermekei, s bírhatjuk a mennyei örökséget, ami ugyanúgy nekünk is rendeltetett, mint a Paradicsom angyalainak. Mert jóllehet a földön csúszunk-mászunk, s olyan nyomorult, gyengeségekkel teli teremtmények vagyunk, hogy szégyellhetjük a hiányosságainkat és a nyomorult mivoltunkat, Isten mégis talál majd eszközöket ahhoz, hogy a mennyei angyalokkal társítson minket. Ebből értsük meg, hogy az angyalok reszketnek, amikor az eget és a Földet szemlélik, s noha kiváló teremtmények, mégis kénytelenek megszégyenülni, ha olyan dolgokat látnak, mint amilyenek az égen és a Földön vannak. Látva tehát, hogy az angyalok, akik annyival kiválóbbak az embereknél, mégis megszégyenülnek Isten nagyságát látva, nekünk vajon nem kell több, mint ámulatba esnünk, ha kinyitjuk a szemeinket és Isten csodálatos munkáit szemléljük, s halljuk a mindegyikben rejlő isteni dallamot? Ó, jaj, vajon leszünk annyira hálátlanok, hogy becsukjuk a szemünket, nehogy bármit lássunk? A süketet fogjuk játszani, nehogy bármit meghalljunk? Kövessük hát az angyalokat, akik itt mondhatni a vezetésünkre lettek kirendelve azért, hogy Isten tőlünk is megkapja a dicsőítést. S ha dicsőítjük Őt minden munkájában, akkor a gyermekeinek tekint és ismer el minket, s mindig Atyának mutatkozik irántunk. Látjátok tehát, mit kell meggondolnunk ebben a mondatban, ahol elhangzik, hogy *Isten gyermekei ujjongtak, amikor látták, hogy a hajnalcsillagok együtt örvendeznek.* S szándékosan használja a szót, hogy megtudhassuk: azok, akik nem adják buzgón a fejüket Isten magasztalására a munkáiban bemutatott hatalmában, azok ki lesznek vágva az Ő házából, s méltatlanok arra, hogy a gyermekei közé számíttassanak. Most pedig menjünk tovább. A mi Urunk rátér a tengerre. *Ki szabott korlátokat (mondja) a tengernek? Ki szorította korlátok és ajtók közé? Nem jössz tovább, eddig jössz és nem tovább.* Amikor a tenger feldagad, úgy látszik, elönt és elnyel mindent, de mégis látjuk, hogy mindeközben mondhatni börtönben van, s Isten úgy tartja meg, mint a dajka a csecsemőt. Felhőket és ködöket vont a tenger fölé, mint pólyás szalagokat és mint ruházatot, ami eltakarja. A tenger tehát kis csecsemőnek tűnik, akit Isten úgy gyámolít, ahogyan Neki tetszik. S ezzel folytatja a munkáinak felmagasztalását annak bemutatása végett, hogy ilyen kiválóságnak elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy alázatosan járjunk és többé ne legyünk annyira bátrak, hogy felemeljük a szarvainkat Ellene, ahogy Jeremiás prófétánál is mondja: Nem féltek engem, aki megszabta a tenger határait? (Jer5:22) Azért mondja, mert a tenger felettünk van. Igaz, hogy az egyszerűek és a tudatlanok nem veszik észre, hogy a tenger fölénk tornyosul, s magasabb a földnél, hanem azt feltételezik, hogy a víz a föld alatt van, mégpedig nagyon mélyen. De pont az ellenkezője igaz. S amikor közel vagyunk a tengerhez, látjuk és észre vesszük a saját látásunkkal is, hogy magasabb a földnél. Látva tehát, hogy a tenger ennyivel felettünk van, honnan származik az, hogy nem nyel el minden óra bármely percében, ha egyszer a víz sokkal magasabb nálunk? Ahol pedig az özönvízről van szó, ami egykor elöntötte a Földet, ott elhangzik, hogy Isten megnyitotta az ég forrásait és ablakait, s felnyitotta a nagy mélységeket is, így a vizek többé nem voltak korlátozva, hanem szabadjára lettek engedve (1Móz7:11). Az özönvíznek ezzel a félelmetes ítéletével Isten mintegy tükörben mutatta meg, hogy mi lenne folyamatosan a Földön, ha egy csodával nem tartaná vissza a vizeket. Látjuk, hogy a tenger

mindent elborítana. S mi akadályozza ezt meg? Nem látjátok, hogy egy nyílt csoda? Nem esünk a bugrisoknál is súlyosabb ítélet alá, ha ez nem indít minket Isten dicsőítésére és a hatalmának megfelelő istenfélelemre, hogy teljes szuverenitással rendelkezessen felettünk, mi pedig végleg a porba hulljunk? Ha pedig az emberek ismét fel merik emelni a szarvukat Ellene, kössenek csak bele a tengerbe, s majd meglátjuk, hogy nyerne-e meghallgatást fentről, vagy sem. S mi más a tenger a nagy hullámozásával és a szörnyűséges hullámaival, mint annak a hatalomnak a jele, ami megalkotta? Nos, ha a tenger hullámai ledöbbszennyeznek bennünket, ó, jaj, mennyivel rettenetesebbnek kell lennie a mi Istenünk fenségének a számunkra? Amikor a tenger oly szörnyűségesen forrong, mint látjuk, reszketünk attól. De nem féljük az Alkotóját? Inkább a nyelvünket öltjük ki Rá? Micsoda dolog az? Vajon nem kell azt mondani erre, hogy az emberek teljesen örültek? S ez az oka annak, amiért Isten megfeddi az embereket Jeremiás prófétája által (mint arra már korábban utaltam), ezt mondván: Nem féltek engem? Engem, aki a fövenyt rendeltem a tenger határának örök korlátul? (Jer5:22) De térjünk rá ismét Isten itt olvasható szavaira. Isten azt mondja, hogy megkötözte a tengert. S mik ezek a kötelékek? Miként korábban a föld kiterjedését említette, most úgy beszél a tengerről. S mik ezek a kötelékek? Az elmondottak jobb kifejezése végett tette hozzá, hogy a tenger az Ő kezében olyan, mint a kis csecsemő az anyja méhében, azaz nem nyugodtabb a gyermek az anyja méhében, mint a tenger a maga határai között. Igaz, hogy hatalmas zajt csap, különösen mikor a szelek és a viharok hányják-vetik és tajtékzik: akkor látszólag az egész világot elnyeli. De mégsem képes túllépni a korlátjain. S mi fogja vissza? Ahogyan azt a csodát is látjuk, hogy a gyermek szorosan az anyja méhében, mint holmi sírba van zárva, s nem jön onnan elő, amíg be nem telik a születésének ideje a természet szokásos rendjének megfelelően, úgy van a tengerrel is. Emellett Isten még egy hasonlatot hozzász, miszerint a *ködök* a tenger megbabonázását szolgálják, hogy ne lépjen túl a korlátjain és a határain, ahogyan pólyaszalagok megtartják a kis csecsemőt. A gyermek szívesen kihúzná a kezét és a lábait, de a pólyaszalagok úgy fogva tartják, hogy kénytelen úgy a pólyában maradni, mint valami börtönben. Ez a helyzet a tengerrel is. Úgy emelkedik fel, hogy (minden valószínűség szerint) nemcsak át fog ugrani az egyik helyről a másikra, hanem inkább (mint már mondtam) elnyel mindent és az egész világot zűrzavarba borítja. Látjuk, hogy a tenger így halad előre és létezik-e lánc, ami megállítja a benne látható féktelenséget? Jóllehet nagyon nagy akadályoknak kell lenniük, amik képesek megállítani egy ennyire dühödt teremtményt, Isten mégsem használ semmiféle erőszakos eszközt sem erre, hanem csak a *ködöket* jelölte ki a visszatartására. Ebből látjuk, hogy kis csecsemőként kezeli a saját mondásának megfelelően. Ennek bizonyítása végett látjuk, hogy a ködök csak a levegőben keletkező párák, s csodálatos, hogy ugyanezek kerekednek felül a tengeren, így amint köd támad, a tenger lecsillapodik. Honnan származik ez? A semmiből? Mi mást mond az ember, mint hogy a tenger úgy meg van kötözve, mint a csecsemő a pólyaszalagokkal? Nos, jóllehet ezek a hasonlatok első ránézésre nagyon furcsák, mégsem lehetséges alkalmasabb beszédmodot találni arra, hogy észrevettesse velünk Isten felfoghatatlan fenségét. Nem kell felkapaszkodnunk az Ő fenségéhez annak megismerése végett: az Ő csodálatos munkái, amiket naponta a szemünk elé tár, kellően bizonyítják az Ő nagyságát és magasztosságát úgy, hogy mi nem tagadhatjuk azt. S nagy szégyen a számunkra, ha nem ismerjük fel az Ő felfoghatatlan hatalmát abban, ahol elhangzik, hogy a tengert úgy zabolázzák meg a ködök, ahogyan a kis csecsemőt tartja meg a pólya. Mert mi van akkor, ha a tenger olyan szörnyűséges, amilyennek az emberek látják? De mégis megmarad a maga korlátjai között: csapkodhat és magasra emelkedhet, de nem jut semmivel sem messzebbre. Ezért tanuljuk meg dicsőíteni a mi Istenünket az Ő csodálatos munkáiban az eddigieknél jobban, és szégyenkezzünk az Iránta tanúsított otromba hálátlanságunk miatt, amiért nem ismerjük el a jóságát, hatalmát és bölcsességét, hogy megadhassuk a Neki kijáró dicséretet. Azután térjünk vissza Isten fő szándékára, ami nem más, mint hogy ne álljunk meg úgy a tengernél, hogy azt önmagában véve vegyük fontolóra. Igaz, az emberek leszűrhetnek némi jó tanítást abból,

ahogyan Isten visszafogja a tengert attól, hogy elnyeljen minket. Amikor ezt tudjuk, akkor vajon nincs mindegyikünk több, mint meggyőzve arról, hogy az élet, amit Isten ad nekünk, csoda által adatik? Ám ez nem volna elég, ha nem lépnénk tovább. Íme, Isten a csodáit mutatja meg nekünk, s a látható dolgokban veteti azokat velünk észre, melyek mindazonáltal oly magasztosak, hogy elámulunk azoktól. Nos, ha kénytelenek vagyunk tisztelni Őt annak elismerésével, hogy az értelmünk túl gyenge az Ő nagyságának felfogásához még a látható dolgokban is, mit teszünk majd a felfoghatatlan csodáival, valamint a titkos és rejtett rendelkezéseivel, amikor mind általánosságban, mind konkrétan oly módon munkálkodik, ami furcsának tűnik a számunkra, s messze meghaladja a képességeinket? Illik akkor vakmerően össze-vissza ítélnünk, s olyan ítéletet hoznunk a dologról, mintha képes lennénk felfogni azt, amit Ő tesz az értelmünket és a képességeinket meghaladó módon? Megannyi megpróbáltatást és nyomorúságot küld ránk: az egyik ember elveszíti a javait, a másikat betegség sújtja, a harmadikat korholják és rágalmazzák, másvalakivel jogtalanságot követnek el és megverik. Lehet, hogy Isten nagyon túllő a célon, ha ennyire gorombán bánt az emberekkel? Egyáltalán nem. Mindezekben a dolgokban meg kell tanulnunk megvallani, hogy Isten mindig igazságos, s Ő tudja az okát, miért bánt velünk így, s ez az ok jó és igazságos, még ha nem is ismerjük azt. Ha pedig ezt nem ismerjük el, akkor sem érünk el semmit a zúgolódásunkkal, mert még mindig az Ő kezében vagyunk. Azt látjuk, hogy a gonoszok és az istentelenek minden céljukat elérik ebben a világban? Látjuk, hogy Isten megvetői könnyen élnek? Látjuk, hogy van hitelük és tekintélyük, s ők e világ mesterei és urai? Látjuk, hogy naponta megvetik Istent, de mégsem kapnak azonnal büntetést? Viszont látjuk azt is, hogy ami minket illet, kénytelenek vagyunk néha gyalázatot, néha bajt elszenvedni, máskor árulás miatt esünk csapdába, s Isten nem segít meg olyan gyorsan, ahogyan szeretnénk? Várjunk türelemmel, amíg majd megszabadít, mert Ő tudja, mi a hasznos a számunkra. Ezzel együtt értsük meg, hogy ha csodálkozunk azokon a dolgokon, amiket Ő itt lenni cselekszik velünk, s amiket mondhatni úgy szemlélhetünk, mintha a lábaink előtt lenne, akkor sokkal több okunk van csodálkozni, sőt tisztelni azt a titkozatosságot, ami még az angyalok képességeit is felülmúlja. Ezért tanítsanak minket ezek az evilági dolgok arra, hogy elkezdjük magasztalni és dicsőíteni a mi Istenünket, s amíg ebben a világban leszünk, engedjük, hogy az Ő Szentlelke vezessen és kormányozzon minket, hogy a saját jótetszése szerint rendelkezzen velünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse ezeket velünk jobban az eddigieknél, s főleg azt adja tudtunkra, hogy akkora törekénység van bennünk, amitől mindenben csődöt mondunk, az értelmünk pedig kezdetleges és vaskos, ezért nem érünk fel az Ő dicsőségéhez, hogy abból megtanulhatnánk önmagunkban végleg leborulni, de mégsem szünni meg igyekezni felemelkedni a mi Istenünkben vetett hit által, de mindig józanul és mértékletesen. S tudva, mennyire tisztelnünk kell Őt és mennyire kötődünk Hozzá a naponta ránk ruházott jótéteményeiért, induljunk fel és lobbanjunk lángra a hálaadásra, hogy a mi példánk a szegény, tudatlan és tévelygő lelkek is ugyanarra a hitre és az igazság ismeretére jussanak, így minden ember egyhangúlag dicsérje, magasztalja és dicsőítse Őt úgy, ahogyan megérdemli. S ennek bekövetkezése végett tetsszen Neki igaz és hűséges szolgálokat támasztani az Ő Ígétéhez stb.

A száznegyvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a harmincnyolcadik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a 8-11. versekről, majd az utána következő szakaszcsoportról szól

Jób38:12-17

12. Parancsoltál-e a reggelnek, a mióta megvagy? Kimutattad-e a hajnalnak a helyét?

13. Hogy belefogózzék a földnek széleibe, és lerázassanak a gonoszok róla.

14. Hogy átváltozzék mint a megpecsételt agyag, és előálljon, mint egy ruhában.

15. Hogy a gonoszoktól elvételessék világosságuk, és a fölemelt kar összetöressék?

16. Eljutottál-e a tenger forrásáig, bejártad-e a mélységnek fenekét?

17. Megnyíltak-e néked a halálnak kapui; a halál árnyékának kapuit láttad-e?

A dolog, ami miatt az emberek bolond módon ítélik meg Isten munkáit az, hogy túlságosan elhamarkodottak és nem várnak ki mindvégig, semhogymeg tudhatnák: Isten hogyan gondoskodott mindenről. Így mindannyian használjuk ezt a közmondást: ez pazarlással jár. Ezért vissza kell fognunk magunkat, hogy ne legyünk túl elhamarkodottak az ítéletünkben, s ezért kell figyelmeztetésül szolgálniuk a tengerről itt elhangzottaknak. Mert ha ránézünk a hullámok feltornyosulására, úgy tűnik, el fognak borítani mindent és a világ elnyelődik. S akkor talán azt fogjuk mondani, hogy Istennek kellene ezt orvosolni. De mikor a hullámok visszahúzódnak és magukba roskadnak, és nem képesek átlépni a saját korlátjaikat, akkor vesszük észre lassacskán egyre jobban Isten csodálatos bölcsességét és hatalmát, mert látjuk, hogy jóllehet a tenger nagy hevesességgel tör előre, Ő mégis úgy tartja vissza, ahogyan az ember bepólyálna egy csecsemőt, amint azt tegnap mondtuk. Akkor, ha egyszer képesek vagyunk Isten munkáit a maguk tökéletességében meglátni, lesz okunk Őt dicsőíteni minden vonatkozásban. De ha elkezdjük elhamarkodottan hangoztatni az ítéletünket, ahogyan szoktuk, a kapkodásunk megmutatkozik és zűrzavar szakad ránk a túlzott bátorságunk miatt. Ezért tartunk jól észben, miképpen hangzik itt el, hogy *Isten törvényt adott a tengernek, ezt mondva neki: eddig jössz és nem tovább*. Ha a tenger mindig nyugodt lenne, s nem volna rajta semmilyen vihar vagy fürgeteg, az emberek nem vennék úgy észre Isten gondviselését, s atyai gondoskodását, amit az emberek iránt tanúsít, hogy megtartsa őket ott, ahová helyezte. De ha a tenger oly magasra és hatalmasra emelkedik, ám mégsem képes átlépni a határait, hanem visszafogja Isten rendelete, abból megláthatjuk, hogy Isten mindent jó mértékkel és okkal rendezett el. S ez tovább is kiterjeszthető. Mert mikor látjuk, hogy háborúk dúlnak, úgy tűnik, hogy mind a magasztos, mind az alantas dolgoknak össze kell keveredni, s fokozatosan elítélnénk Istent, ha a hatalmunkban állna, vagy pedig elkezdenénk Ellene fordulni, amiért engedi, hogy ezen a módon történjenek meg a dolgok. De ha türelemmel várunk a végéig, meg fogjuk látni, hogy egyrészt Isten joggal bünteti az embereket, háborúkat robbantva kik közöttük, másrészt ezzel akarja megmutatni a hatalmát. Mert amikor így lobban lángra a tűz, egyetlen óra egyetlen perce alatt ki is alszik. S akkor látja el Isten a hivatalát, amiről meg van írva a 46. zsoltárban, hogy *Órá tartozik összetörni a lándzsákat, eltörni a kardokat, elégetni a szekereket és lecsillapítani a korábban annyira összezavarodott dolgokat (Zsolt46:10)*. Mindig a szemünk előtt és az elménkben kell tartanunk tehát Isten rendelését, amivel úgy vezeti és kormányozza a látszólag rossz véget érő bajokat, hogy végül mégis teljesen jóra fordulnak. Mert Isten nem gondolja elegendőnek csak a gátságot orvosolni, hanem jó véget is biztosít annak azért, hogy kénytelenek legyünk megvallani: sokkal jobb nekünk, ha bekövetkeznek ezek a bajok, mintha mindig békében és nyugalomban élnénk. Ezért tehát, ha alaposan fontolóra vesszük az okokat, amik Istent arra indítják, hogy efféle bajokat küldjön a világra, akkor többé nem fogunk

zúgolódni Ellene. S bár nem fogjuk fel ezeket, akkor se szűnjünk meg alázatosan tisztelni a titkos elhatározást, amit Isten megtart Magának, hanem várjunk türelemmel, elismerve a saját csekély képességeinket és kezdetlegességünket, majd kövessük az itt adott szabályt, ahogyan a továbbiakban elhangzik: *Parancsoltál-e a reggeli világosságnak, amióta megvagy? Ismertetted-e a helyét, ahonnan előjött?* A mi Urunk itt folytatja minden ember gögjiének gúnyolását, amikor magukra vállalják az Ő megítélését ez mondva: milyen régen születted te? S vajon nem volt sem világosság, sem nap, mielőtt megszületted volna? Látva, hogy annyira bölcs vagy, hogy hibát keresel bennem, ezt ugyanaz, mintha azt mondanánk: nem volt rend a világban a születésedet megelőzően: a reggeli világosság nem tudta, honnan jön és hová megy. Nélküled nem volt rend, semmi sem lett megalkotva, amíg nem léteztél. Mivel annyira bölcsnek képzeled magad, hogy szükségesnek látod irányítani engem, én csak azt kérdezem, hogy elrendelted-e valaha is, honnan jöjjön a világosság, de [noha soha nem tetted meg és nem is vagy rá képes] még mindig hibát keresel a cselekedeteimben. Ami engem illet, én mindig megszabtam a különbséget a világosság és a sötétség között a világ kezdete óta: az éjszakát jelöltem ki a sötétség számára, s tetszésem szerint rendeltem el a napfelkelte bekövetkezését. Örök rendet állítottam fel, aminek csodálatosnak kell lennie. S ha nem volnál bárdolatlan, nem tehetnél mást, mint olyan kiválóknak vallanád meg ezeket a dolgokat, amennyire csak lehetséges. Nos, mindez a te vagy bármelyik ősed születése előtt történt, sőt, még mielőtt bárki emberfia teremtetése megtörtént volna. Mit akarsz hát azzal, hogy irányítani kezdted? Miért emeled fel a szarvaidat ellenem? Csak számold egy kicsit össze a világ fennállásának éveit, amióta én kormányzom azt, mégpedig úgy, hogy minden teremtménynek meg kell vallania? Megdöbbennek az általam mutatott látványtól. De neked mégis úgy tűnik, hogy én semmit sem tettem, míg meg nem születted. Tudod, miképpen kell kirendelni a világosságot, s hogyan kell az elővonni a sötétségből, ha ennyire okosnak tartod magad? Itt a mi Urunk először is visszavezet bennünket a születésünkhöz, mintha csak ezt mondaná: számold össze az éveidet. Mennyi idő telt el a világba jövedel óta? Íme, az emberek csak csigák, amint megszületnek máris a halál fenyegeti őket. Ugyan már, ha Isten megengedi nekik, hogy bármeddig éljenek itt, az csak egy sétányi idő, ahogyan a kilencvenedik zsoltárban elhangzik (Zsol90:4). Idővel vissza kell térniük, s amikor egyet-kettőt fordultak, s ugrándoztak, mint a békák, Isten visszavonja őket Magához. De még az életnek ebben a rövidségében is, ami úgy suhan tova, mint a szél és gyorsan elillan, az embereknek, akikben nincs más, csak rothadság, civakodni és pereskedni kell az Alkotójukkal. Micsoda dolog ez? Vegyék csak egy kicsit fontolóra az emberek az Ő örökkévalóságát. Ezért valahányszor csak kísértést érzünk arra, hogy legyünk előre nagyon elfoglaltak Istennel és az Ő munkáival, vegyünk figyelembe, hogy az idő, ami a születésünk óta eltelt, egyáltalában nem hosszú, s életünkben úgyszólván soha nem emeltük fel a szemeinket az égre azért, hogy elgondolkodjunk az Istenben rejlő örökkévalóságon, valamint a magunk életének rövidségén. Ha egyszer igazán végiggondoltuk volna ezt, azonnal becsuknánk a száunkat, az értelmünk bezáródna és semmiképpen sem kezdenénk zúgolódni Isten ellen. Most hasonlítsuk össze az életünket a világ fennállásának hosszúságával, de még tovább kell mennünk: nevezetesen, hogy Isten Önmagában, az Ő fenségével már a világ teremtetése előtt is létezett. Mivel ez így van, tanuljuk meg önmagunkat teljesen Rá bízni, tudva, hogy tűrhetetlen, ha a saját korlátjainkat átlépve a számunkra ismeretlen dolgok ítélgetésébe akarunk kezdeni. Ez az egyik dolog, amit meg kell jegyeznünk ebből a mondasból: *Parancsoltál-e a reggeli világosságnak, amióta megvagy?* Mert még mielőtt meg lettünk teremtvé Isten már mindent rendbe tett, mégpedig olyan jól, hogy céltalan lenne ócsárolni. Ezért alázkodjunk meg, látva, hogy Isten milyen atyai gondoskodással bánt velünk már azt megelőzően, hogy a világba küldött volna: előre gondoskodott minden, a számunkra szükséges dologról. Továbbá, ahol a reggeli világosságot említi, abból kiindulva ismerjük el Isten végtelen bölcsességét, s azzal együtt a hatalmát is. Ha nem lennénk hozzászokva a hajnal látványához, vajon nem kellene félnünk, ha látva a sötétséget, ami korábban megrettentett és elnémított, majd hirtelen,

mondhatni egy szempillantás alatt látjuk, miképpen világosodik ki az egész világ? Vajon nem mondanánk azt lehetetlennek, ha nem ismernénk? De mi nem becsüljük meg Isten munkáját, ha egyszer megismertük azt, s annak megszokása, amit Ő ad meg nekünk, hálátlanságra indít. Nem önmagától, hanem a mi makacsságunktól. Nem ok nélkül mondja tehát Isten itt, hogy amikor az ember a reggeli világosságra tekint, szükségszerűen meg kell szégyenülnie, ha elgondolkodik azon, honnan származik az. Mert bár a Kelet mindig egy bizonyos irányba esik, az emberek mégis látják, hogy a Nap néha magasabbra, néha alacsonyabbra emelkedik az évszakoknak megfelelően. Télidőben, mivel a Nap kissé messzebb van tőlünk, így távolabbi irányból emelkedik. Aztán nyáridőben, mikor közelebb kerül hozzánk, egyre magasabbra és magasabbra emelkedik, míg végül úgy tűnik, hogy majdnem a fejünk felett van. Röviden, amilyen a napkelte, olyan a reggeli világosság is. Ennek a rendnek a fennállását látva, ami mintegy iránytűpárral van meghatározva, így a Nap nem tér el egy halszálnyira sem arról a körpályáról, amit Isten jelölt ki a számára, hanem mindig ugyanoda tér vissza, ez vajon nem olyasvalami, amin joggal csodálkozhatunk? Látjuk, hogy a Nap soha nem tér le az útjáról, mert ha valaki mindent jól megfigyel, rájön, hogy az év minden napján van változatosság, de mégis, ha összeveti az egyik dolgot a másikkal, akár az egész éven át, észreveszi, hogy minden egyetlen folyamatos menetben halad, így jöllehet a Nap [az ég] egyik pontján kel fel ma és a másikon holnap, s ugyanígy megy is le, mégis, amikor véget ér az év, visszatér ugyanarra a pályára, amit a világ teremtése óta mindig is követett, oly módon tartva az elrendelt pályáját, hogy az ember nem képes rávenni az órát, hogy olyan pontosan tartsa az irányt, mint a Nap teszi, amikor körbe-körbe jár. S micsoda hatalmas tömege van? Sokkalta nagyobb, mint az egész Föld. Már az is nagy dolog volna, ha nem volna nagyobb útja egy egész év alatt annál, mint amennyit naponta megtesz. Mindemellett látva, hogy ennyire pontosan betartja a rendjét, ez vajon nem olyan dolog, aminek ámulatba kell ejtenie minket, hogy tisztelhezzük Isten felfoghatatlan fenségét? Dehogynem, ha nem volnánk rosszabbak az oktan állatoknál. Van szemünk, de mégsem látunk. Isten a néma teremtményeit szólaltatja meg a dicsőségét rájuk vésve, mi pedig semmit sem hallunk abból a dallamból. Ez tehát nem másnak köszönhető, mint a saját hitvány erkölcstelenségünknek, amiért nem ragadjuk meg Isten dicsőségét, ami látható a számunkra, s megmutatkozik a számunkra minden teremtményében, valamint abban a rendben, amit Ő szabott meg ebben a világban, s amit minden másnál szilárdabban fenntart. Idővel elmondja, hogy *a napfelkelte széletterjed és megvilágítja a Föld szárnyait* (azaz a legtávolabbi részeit) is. Mert a héberben a *szárny* szó valaminek a végeit vagy a legtávolabbi részeit jelenti. Látjátok tehát, hogy a világosság szétárad és kiterjed az egész világra, amint megjelenik abban. Amikor az éjszaka sötéttségét szemléljük, azt mondanánk, hogy hatalmas csatának kell lezajlania annak elűzéséhez. De hogyan? Ki az, aki képes elűzni a sötétséget a Földről, hogy az emberek mindent láthassanak maguk körül, ahol korábban úgy voltak, mintha pincebörtönbe lennének bezárva? Ki gondolná, hogy a világosságnak így kell eluralkodnia mindenféle nagy és rettenetes csata nélkül? Mindazonáltal a reggel, amint felnyitja a szemhéjait, máris ontja a fényét a Föld legvégső tájaira is. Azután a Nap ismét elindul, hogy birtokba vegye az uradalmát annak megfelelően, ahogyan Isten hatalmat adott neki a nap felett, hogy betöltse az Isten által rábízott hivatalt. Látjuk, amint olyan gyorsan birtokba lép, hogy felfogni is alig tudjuk azt gondolatban. Amint kinyitjuk a szemeinket, a Nap sugarai teljesen elűzik a sötétséget. Nos, ezt a Napnak, egy élettelen teremtmények tulajdonítjuk? Ez lehetetlen. Lennie kell egy Kézművesnek, s el kell ismernünk az Ő fenségét oly kiválónak, amitől minden embernek meg kell alázkodni, attól le kell borulni és a nyakukat az igába kell fogni, tisztelve a nagyságot és a kiválóságot, ami Isten minden munkájában megmutatkozik, nem panaszkodva Ellene többé, akármit is cselekszik. Mert ha össze kell zavarodnunk és az értelmünk cserben hagy a látható és élénk táruól dolgoktól, akkor vajon nincs jó okunk elhallgatni és várni az utolsó napon bekövetkező teljes megmutatkozásig, ha a felfoghatatlan titkokról van szó? Ezért legyen elegendő nekünk az, ha azokat a dolgokat hit által fogjuk fel, amiket nem vagyunk

képesek észrevenni sem, amíg nem tanultunk többet. Ez pedig majd akkor következik be, amikor a mi Istenünk, megfosztva minket ettől a halandó testtől, hazavisz Magához és Önmagához hasonló dicsőségbe öltöztet. Rögtön utána elhangzik, hogy *a gonoszok le lesznek rázva a Földről*. Egyesek ezt úgy magyarázzák, hogy a Nap megannyi betegséget nemz, ezért amikor feljön a Nap, olyan, mintha azt mondanánk, hogy megtisztítja a világot a gonoszoktól, mivel valamilyen betegség ragadja el őket. De ez semmiképpen sem egyezik az itt szereplő dolgokkal. Mert a napfelkelte mindenekelőtt könnyít az embereken, mert a testünk akkor a legpihentebb és rendezett. Sőt, még a szegény beteg lelkek is, akik egész éjszaka hánykolódtak, némileg felvidulnak a reggel eljövételével, mert látjuk, hogy megkönnyebbülnek attól. S ez az oka annak, amiért Malakiás próféta a mi Urunk Jézus Krisztusról beszélve az igazság Napjának nevezi Őt, a napvilágtól. Valamint azoktól a dolgoktól véve a hasonlatot, amiket tapasztalatból ismerünk (Mal4:2). Nevezetesen, hogy egészséget hoz a szárnyai alatt, azaz a sugaraiban, s ugyanazok megtisztítják a Földet is és felvidítják a testünket, amik leverte hangulatban voltak aszerint, amint tudjuk, hogy az éjszaka efféle dolgokkal jár. S valóban, ha a napfelkelte betegségeket szülne, a jó emberek ugyanúgy ki lennének téve annak, mint a rosszak. Ezét a legalkalmasabb magyarázat az, hogy a gonoszok lesznek lerázva a Földről, azaz felismerik vagy kikémlelik őket. Mert ha folytonosan sötétség lenne, az emberek nem lennének képesek megkülönböztetni a fehéret a feketétől. De mikor Isten így kiterjeszti a világosságot az egész Földre, akkor meglátszik, miképpen viselkedik minden egyes ember. Igaz, az gonoszok egész nap nem szűnnek meg gaztetteket elkövetni, mert nem félik Istent. S bár megszegyenülnek az emberek előtt, mégis teljes szabadossággal napközben is a zabolátlan kópék szerepét játsszák. De mégis észrevevesszük néhány lábnyomát az itt elhangzottaknak. A dolgok nagyon rendetlenek a világban, de Isten rendje mégis megmutatkozik azokban, és látható azokon keresztül. Ezért elmondhatjuk: igaz, hogy Isten szabadjára engedi a Sátánt és nem fogja vissza a gonoszokat úgy, ahogyan képes lenne rá, hanem engedi, hogy diadalmaskodjanak a huncutságaikban, így egy oldalról csak úgy forronganak a dolgok. Mindemellett azonban az emberiség megtartása végett Isten világosságot küld a gonoszok visszaszorítása végett. Hisz mi történne, ha Isten titkos gondviselése nem fogná vissza a gonoszokat? Akkor biztosan elpusztulnánk minden pillanatban. Aztán micsoda dühvel készítené őket előre törni a Sátán, az irányítójuk, ha Isten nem munkálkodna ezen is? Tudjuk, hogy a Sátán mennyire halálos mindenki számára, és nem vágyik másra, mint az összes teremtmény teljes megsemmisítésére és Isten emlékezetének kitörlésére a világból. Ezért a rendnek Istentől, a bajoknak és a rendtelenségnek pedig az emberektől kell származni. Így bár a gonoszok a napvilágnál is élnek a Földön és gyakorolják a rendetlenkedést, Isten mégis folyamatosan leleplezi, s ennek eszközével zabolázza meg őket, ezért a Föld bizonyos értelemben megtisztult a napfelkeltével. Én nem az éjszakai párákat, sem a többi megromlást értem ez alatt, amikor a levegő nagyon megsűrűsödik, hanem úgy értem: Isten megtisztítja vagy kitakarítja a Földet a gonosz népségtől, megfosztva őket a szabadságuktól, mert az emberek ujjal mutogathatnak a gazfickókra, azok pedig ekképpen megszegyenülnek. Azt mondom, még a szégyenteleneknek is, akik (mint mondanátok) bepecsételték a szemeiket, van valamiféle belső büntudatuk, ezért nem engedik magukat szélsőségesen a saját erkölcstelenségükbe merülni. Látjátok hát, hogy a napfelkelte bizonyos módon megtisztítja a Földet, de nem teljesen, mert Isten naponta tisztogat. Most pedig hozzáteszi a napfény másik hatását, ami nem más, mint hogy *a Föld mondhatni új formát ölt, s a rajta levő dolgok mondhatni ruhaként szolgálnak, amikor a Nap ezen a módon süt*. Mert az éjszakai időszakban a Föld alaktalan, az ember semmit sem lát belőle. Olyan az akkor (mondhatnátok) mint egy nagy ingovány, ahol semmi sem különböztethető meg. De mikor elkezd felkelni a Nap, az olyan, mintha az ember a földből szedne göröngyöket, azokat megmunkálná és felékesítené. Akkor a korábban díztelen Föld ékessé válik. Ezért mikor Isten napvilágot küld, az olyan, mintha felékesítené az egész Földet, szépséget adva annak, hogy csodálkozva szemlélhessük. S mivel korábban mezítelen és pusztá volt (legalábbis a mi

szemeinket illetően), most ismét felöltözteti. Mert itt az emberek látásáról van szó. A Föld éjjel mondhatni puszta és sivár, s nem látszik rajta semmi. De nappal újra felöltözik, mert akármerre fordítjuk a szemeinket, látjuk a szép díszeket, amiket Isten tett rá annak megfelelően, ahogyan elmondja, hogy Ő koronázza meg az évet az áldásaival (Zsolt65:12), mert amikor ellátja a Földet gyümölcsökkel, az pont ugyanaz, mintha szép ruhákat, koronákat, virágfüzéreket és más hasonló dolgokat tenne rá. Amikor látjuk, hogy Isten ezen a módon munkálkodik, akkor vajon nincs min megdöbbenünk? S ennek oka pedig nem a munkáinak minden értelmünket meghaladó nagysága, amikkel szemben teljes kudarcot vallunk? Mert jóllehet részben megízlelhetjük a jóságát, hatalmát, bölcsességét és igazságát, de ennek ellenére végül mégis Dáviddal együtt kiáltunk fel: Uram, milyen csodálatosak és mélységesek a Te műveid! Mint feneketlen mélység, s ki fogja ezeket részletezni Neked? (Zsolt66:3, 92:6, 104:24, 139:14) Igaz, Dávid visszafogta magát Isten munkáinak előszámlálásával, s nem fecsegett azokról anélkül, hogy ismerte volna őket. Isten mutatta meg tehát neki azt, amit mond, s részben mi is jól megítélhetjük azokat a dolgokat, amiket Isten mutat meg nekünk a világ teremtésében, valamint abban a rendben, amit Ő állított fel abban. Ott meglátjuk az igazságának, jóságának, hatalmának és bölcsességének néhány lábnyomát, de ami mindannak a megértését illeti, amit teljes mértékben látunk, messze elmaradunk attól. Akkor hát csodálkozva kell felkiáltanunk: Uram, milyen csodálatosak a Te munkáid! Íme, mit kell valójában megjegyeznünk ebből a szakaszból, ahol elhangzik, hogy *a Föld új képet vagy formát ölt*, s a dolog, amiket Isten helyezett rá, mint *öltözékek*, amikkel fel van ékesítve. S mivel ez napról napra megtörténik, ha az átlagos gondolkodás nem szoktatott volna hozzá, akkor biztosan azt mondanánk, hogy ezek csodálatos dolgok. Tanuljuk hát meg Isten munkáinak érdemességét ne annak alapján felbecsülni, ahogyan naponta élvezzük azokat, hanem sokkal inkább buzduljunk fel annak kimondására, hogy van egy Munkás, Akit nem szabad semmiféle cselekedete miatt ócsárolnunk, hanem inkább be kell hódolnunk Neki teljes alázattal. Nos, Isten rögtön hozzátette, hogy *a gonoszok nem fogják élvezni a világosságot, s az erős kéz eltörli*. Ez arra szolgál, hogy elejét vegye a kérdésnek? Hogyan hát [kérdézhetnék egyesek]? Látva, hogy Isten arra rendelte a Napot, hogy világítsa meg a világot, s oly jó rendbe tette a dolgokat, akkor hát miért engedi a gonoszoknak élvezni ezt a jótéteményt? Mert ezeket félre kellett volna tennie a gyermekeinek, akik szolgálják és tisztelik Őt. Úgy látszik tehát, hogy rosszat tett ebben az esetben azzal, ha a napfény közös a jók és a rosszak számára egyaránt. De itt valójában még alaposabban fontolóra kell vennünk Isten jóságát aszerint, ahogyan a mi Urunk Jézus Krisztus is mondja nekünk (Mt5:45). Kövessétek a mennyei Atyátokat (mondja), Aki ráragyogtatja a Napját még a méltatlanokra is. Ezért tegyetek jót az ellenségeitekkel és azokkal, akik ártanak nektek. Jézus Krisztus nem beszélt volna így, ha nem lett volna jó oka dicsőíteni Istent azért, mert ezen a módon világítja meg az egész világot annak ellenére, hogy annak legnagyobb része érdemtelen és gonosz. Ebben a szakaszban azonban egy kevéssel többet is megmutat, nevezetesen azt, hogy Isten ezen amódon szólít minket ítéletre, mintha ezt mondaná: igaz, hogy a Nap egy ideig ugyanúgy süt a gonoszra is, mint a jóra, s az egyik ugyanúgy él, mint a másik. De várjatok csak egy kicsit, mert a gonoszok nem a világ örökösei, s bár most megkapják, ami nem az övék, s kinyitják a szemeiket a napfény befogadása végett, végül azonban teljesen meg lesznek attól fosztva. Ezért mondja, hogy *a világosságuk elvételük tőlük*. Amikor azt mondja: *a világosságuk*, azzal megmutatja, hogy jelenleg (kívülről nézve) nem vagyunk előnyösebb helyzetben, mint Isten megvetői és a pogányok. Mert ők ugyanúgy vesznek levegőt, mint mi, ugyanúgy rendelkeznek a világossággal, mint mi és ugyanúgy esznek és isznak, ahogyan mi. Látjátok tehát, hogy most türelemmel kell türemnünk ezt a keveredést. Mindazonáltal Isten nem hiába kölesönöz itt világosságot a gonoszoknak. Mert ezzel teszi őket még megbocsájthatatlanabbakká, s valójában ez olyan világosság, ami nem marad velük örökre. Mi viszont a magunk részéről hódolunk Istennek mind az életünkért, mind annak minden tartozékáért: azért, mert mi leszünk a világ örökösei, mint az Ő gyermekei. S nem ok nélkül mondja ugyanezt szent Pál a Róma levél

negyedik fejezetében Ábrahámnak és minden istenfélőnek (Rm4:13). Tanuljuk hát meg, hogy valahányszor csak süt a Nap, az is a mi örökségünk része. Mivel pedig Isten örökbe fogadott minket, mint a gyermekeit, a Nap is adósunk és a javaink közé számíthatjuk. Ennyit kell meggondolnunk az evésünkről és az ivásunkról, valamint arról, hogy élvezünk mindent, amit a föld megterem. Ez nem jár ki nekünk Istentől, hanem az ő pusztá nagylelkűségéből származik. Mivel azonban a gyermekeinek választott minket, s mi tiszta szívvel jelentjük ki Őt Atyánknak, a föld táplálással tartozik nekünk, s minden teremtmény a kezünkben van, azaz szabadon használhatjuk azokat. S ez a használat örökre megmarad a számunkra: nem azt jelenti ez, hogy bármi szükségünk lesz evésre és ivásra, ha egyszer eltávoztunk ebből a világból, hanem azért mondom ezek használatát folytonosnak vagy örökösnek, mert áldott és boldogító, s Isten teremtményeinek mostani használata az üdvösségünket mozdítja elő, mert annak eszközével érezteti velünk Isten a jóságát és a szeretetét. Amikor pedig részesei leszünk a mennyei dicsőségnek, a világ még jobban a miénk lesz, mint addig bármikor, még ha nem is lesz semmi szükségünk evésre, ivásra vagy öltözékre. Mert akkor még jobb és tökéletesebb birtokába jutunk mindannak, amivel ma rendelkezünk. Ezért nem ok nélkül teszi hozzá itt Isten, hogy *a világosság, amivel a gonoszok rendelkeznek*, s amit a sajátjuknak tartanak, *elvétetik majd tőlük*. S ez szolgálhat kijelentésként arról, amit korábban érintettünk, nevezetesen, hogy *a gonoszok napkeltekor le lesznek rázva [a Földről]*, azaz bár leplezik magukat, a mi Urunk mégis visszafogja őket, s bár van némi rendetlenség, az emberek látják, hogy ahhoz mégis keveredik némi rend, amitől a nagy bajok enyhülnek, s ami nélkül ezek elegendőek lennének az egész világ megsemmisítéséhez. Így, ha manapság látjuk, amint a gonoszok azzal dicsekednek, hogy ugyanúgy az övék is a világosság, ahogyan a miénk, sőt (ami még rosszabb), hogy elérik minden céljukat és Isten szegény gyermekeit megtapossák, zaklatják és nyíltan megszégyenítik, nekik pedig alig van mivel soványan táplálkozniuk, az türelemmel kell túrnunk. De miért? Mert a világosság végül majd elvétetik a gonoszoktól. Az is elhangzik, hogy *a hatalmas (erős) kar eltörik. Az erős karral* Isten azt a hatalmat és tekintélyt jelzi, amivel a gonoszok ebben a világban rendelkeznek, mert teljhatalmat ad nekik a gyermekei zaklatására: a mi hasznunkra válik ugyanis a szelídítés. Ha a magunk akarata szerinti világban élnénk, többé nem tudnánk, mit jelent Isten igájának a viselése. Ezért kell átmennünk a látható bajokon és rendetlenségeken. S ez a hitünket is próbára teszi, mert ha meglenne a Paradicsomunk ebben a világban, hol volna a reménységünk? Semmi nem tudna minket felindítani a lelki élet keresésére. S bár a lehető legnyomorultabbak lennénk, mégsem vennék észre, hogy van jobb állapot, amire lehet vágyakozni. S mit tennénk, ha mindenünk meglenne, amit csak megkívánunk? Ezért kell Istennek megeleveníteni bennünket a királyságának keresésére, s ez az oka annak, amiért megadja a gonoszoknak minden kívánságuk teljesülését, s megengedi, hogy felemeljék a kezüket. Igaz, az nagyon fájdalmas és veszélyes kísértés, amikor látjuk a gonoszokat bizonyos értelemben a világ uraiként és mestereiként. S honnan származik ez, ha nem onnan, hogy Isten nyújtotta ki a kezét felénk és ezen a módon akarta őket felmagasztalni? Látjuk tehát, hogy az ostoba gyengék összezavarodnak ettől, de mi elégedjünk meg az itt elhangzottakkal, miszerint a hatalmasok keze végül össze lesz zúzva és el lesz törve. Ezért valahányszor csak látjuk, amint a gonoszok gőgösen és kegyetlenül uralkodnak, s a tekintélyükkel dicsekednek, folyamodjunk ehhez a tanításhoz vigasztalás végett, nevezetesen, hogy bár most ránk vetik a kezeiket és látszólag betörik a fejünket, Isten kellőképpen képes összezúzni és darabokra törni őket. Ezért várjunk türelmesen, amíg Isten meg is teszi, amiről beszélt, s akkor majd nem leszünk csalódottak, ezért nyugodt lesz az elménk, helyet adva az Ő gondviselésének. Mert Ő ismeri a cselekvés megfelelő idejét, s nincs szükség arra, hogy bármit is megszabjunk Neki. Továbbá, a gonoszoknak is jól meg kell gondolniuk magukat. Igaz, hogy ennek a tanításnak főleg a kegyesek vigasztalását kell szolgálnia, hogy el ne csüggedjenek a megpróbáltatások és az elnyomás során, amikor az emberek zaklatják és bántják őket. Ilyenkor mindig emlékezzenek arra, hogy a gonoszok karjai csak egy ideig lesznek felemelve, amíg Isten el nem töri azokat.

Mindemellett a Szentlélek a gonoszokat is akarta fenyegetni, amiért annyira gyalázatosak és azzal kecségtetik magukat, hogy képesek csodákat tenni és hegyeket elmozdítani. Isten egyetlen szóval mondja nekünk: várjatok, míg a most felemelt kezek eltörnek, s annak meg kell történni. Nem akarjuk hát, hogy Isten az ellenségünk és az ellenfelünk legyen? Ne emeljük hát fel a kezeinket, azaz ne nyújtsuk ki azokat (ahogyan a Szentírás mondja) a gazság elkövetésére. Ne kezdjük el megsebezni a felebarátainkat vagy ártani nekik, hanem mindenki gondolja meg mértékletesen, mi a törvényes a számára. Fogjuk vissza úgy a kezeinket, hogy azokat Isten Ígéje uralhassa, és senki se lépjen túl a saját elhívásán. Ha ezen a módon járunk el, Isten mindig új erőt fog nekünk adni. S bár meggyengülnek a kezeink, Ő végül mégis megerősíti majd azokat, ahogyan meg van írva, hogy az evangélium tanításának kell minket megerősíteni, amikor gyengék vagyunk (Ézs35:3, Zsid12:12). De bárki is emeli fel a kezét, azaz vállal magára a kelletténél többet, Isten végül majd eltöri a kezeit. Mert Isten ellensége minden nagyokat vállalónak is, akik oly magasra emelkednek a büszkeségben, de nincs bennünk szelídség. Ennyit erről a dologról. Utána elhangzik: *Eljutottál-e valaha a tenger cseppjeiig?* A héber szó, amit Isten itt használ, *könnyeket* jelent, mert a *sírást* vagy *könnyhullatást* jelentő szóból származik. Ha pedig az ember a tenger nagy mélységeiként fordítja, az a szó is nagyon jól illik hozzá. Egyébként meg kell figyelni a hasonlatot: Isten úgy érti, hogy a nagy mélységben levő források olyanok, mint a könnyek. Honnan származna a tenger végtelen vízbősége, ha nem azokból a cseppekből, melyek ott vannak, s amelyekből a víz kifolyik? Nos, az említett bőség olyan, mint a könnyek. S bizonyára a forrásokat nevezik (ahogyan mondanátok) a Föld szemeinek. Mert íme, ahogyan a szemek ontják a könnyeket, úgy árasztják ki a források a nedvességet a földben. Isten tehát ebben a szakaszban hasonlatot használ és ezt mondja: Nos, eljutottál-e valaha a tenger fenekéig, hogy kikutasd a forrásokat, amiből ered? Azaz, leszálltál-e valaha a mélységekbe, hogy meglásd az onnan folyó vizet, s megismerd, honnan jön a bőség, amit látsz, s ami zavarba hoz? S ennek jobb megerősítése végett teszi hozzá: *Láttad a halál kapuit? Vagy megláttad-e a halál árnyékának kapuit?* Itt és az ez után hozzátett dolgokban a Föld nagyságáról vagy kiterjedtségéről Isten valójában azt akarta megmutatni, hogy a mi értelmünk csekély és gyenge annak felfogására is, ami a számunkra leginkább látható és a hozzánk legközelebb lévő dolgokban van: ezért meg kell vallanunk (akaratunk ellenére), hogy Isten olyan csodákat mutat nekünk, amik arra szolgálnak, hogy minden értelmünket meghaladó módon elámuljunk. Ha tehát kénytelenek vagyunk megvallani, hogy ekkora bölcsesség rejlik Istenben még a számunkra nyitott és az Általa mondhatni az ujjával megmutatott munkáinak vonatkozásában is, mit teszünk majd azokkal a dolgokkal, amik rejtettek, és amiket Magának tart fenn az utolsó napig? Mivel enged vagy elrendel megannyi dolgot megtörténni a világban, amik ránézésre furcsák és titkosak a számunkra, s nem vesszük észre azok okait, mert ezek [esetleg] az Ő lelki titkai. Mit mondunk ezekre? Ha nem vagyunk képesek felfogni a dolgokat, amik itt mondhatni a lábaink előtt hevernek, s amiken taposunk, azt mondom, ha nem vagyunk képesek ezeket megragadni, mit mondunk azokról, amik az ég felett vannak és felülmúlnak minden teremtményt, túllépve a természet közönséges rendjét? Íme, mi valójában Isten szavainak a jelentése. De most tanuljunk meg, amikor az értelmünk túl buzgó a számunkra nem törvényes dolgok megítélésében, tanuljunk meg (azt mondom) a tengerre, valamint a vizek nagy mélységeire gondolni, és ezt mondani: ugyan már, nyomorult fickó, mit szándékozol tenni?

Meg van írva, hogy Isten titkai oly hatalmas mélységek (Zsolt36:7), amiknek a fenekére az ember soha nem képes lejutni, s ezek a mélységek messze meghaladják a tenger mélységét. Képes vagy akár csak egy folyót kiszárítani, hogy megnézd, honnan jönnek a vizek? Nem még annyit sem vagy képes felfogni, micsoda ez kicsiny forrás folyama, amiből mégis nagy patak lesz. Amikor alaposan átgondoltad, akkor sem tudod megmondani, miképpen lehet kiszárítani egy folyót vagy egy forrást. S miképpen lennél képes leszállni a tenger mélységeibe, hogy apránként kikutasd, honnan származik a vízbőség, ami benne gyűlik egybe? Nos, ha nem fogsz fel egy anyagi természetű dolgot, hogy mersz perbe szállni Istennel, s olyan elhamarkodottnak

és vakmerőséggel teltnek lenni, hogy feleselsz a Bíróval és magad alá gyürni igyekezel? Íme, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból. Igaz, hogy ez a tanítás általánosnak tűnik közöttünk, és nincs ember, aki ne értené. De mi van akkor? Jutunk bármennyivel is messzebbre általa? [Nem, nem]: látjuk, hogy minden ember veszi magának a szabadságot Isten munkáinak ostoba ítélgetésére. De miért? Mert nem ismerjük a saját kicsiségünket és soha nem tanultuk, hogy Isten áhítatos félelemben akar tartani, hogy ne merészeljünk semmit tenni magunkról, amikor ilyen utasításokat ad nekünk idelenn. Nekünk nem kell a felhők fölé emelkednünk a mi Istenünk felfoghatatlan fenségének megismerése végett: csak nézzünk le a lábainkra (mint már mondtam) és azonnal összezavarodunk. Miképpen lesz hát lehetséges behatolnunk a mi Istenünk titkos céljába, s úgy megismernünk mindent, hogy semmi se kerülje el a figyelmünket? Természetünknel fogva inkább lefelé, mintsem felfelé haladnánk. Ki adott hát nekünk szárnyakat, hogy ilyen magasra emelkedjünk? Sőt, olyan tunyák vagyunk, hogy mindig visszaesünk a földre, mégis, ha csak az idelen levő dolgokra nézünk, íme azok is feneketlen mélységek a számunkra, amik elnyelnek. S miképpen jutunk fel a mennybe, hogy átkutassuk azokat a dolgokat, amiket Isten oda helyezett? Ez nem szükségszerűen csodálatos elbizakodottság, ami a feledékenységből fakad? Mert ha csak egy cseppnyi szilárd értelmünk volna, akkor biztosan megtanulnánk inkább mértékletesnek lenni.

Látjátok hát, hogy ez a tanítás nem felesleges, már ha az emberek a megfelelő módon ültetik át a gyakorlatba. Zárásképpen tanuljuk meg, hogy Isten páratlan jótéteményt biztosított nekünk, mert ebben a saját gyengeségünkben és az értelmünk nyersségében sokkalta jobb dolgot adott nekünk, mint a feneketlen mélységek látványa. Miért? Mert az evangéliumának szemüvegében a mennyei titkokat szemlélteti velünk, annyira, amennyire az hasznos a számunkra. Sőt, azt mondom, amennyire szükséges, mert nem szabad követnünk a saját bolond és szertelen vágyainkat, hanem meg kell elégednünk azzal, amit Isten nyit meg nekünk, s nem szabad kíváncsiskodnunk az Ő Ígésén túl. Elégedjünk hát meg azzal, ha Ő világosít meg a Szentlelkével, hogy úgy ítélhessük meg a munkáit, ahogyan illik. S ha ezt tesszük, akkor teljeseedik be Mózes mondása, nevezetesen: ne mondd többé, hogy ki száll le a mélységekbe? Ki emelkedik a felhők fölé? Ki kel át a tengeren? Íme, Isten Ígéje a szádban és a szívedben van: elégedj meg azzal (5Móz30:13-14) Látva tehát, hogy Isten megadta nekünk annak előjogát, hogy minden olyan dolgot az Ő iskolájában tanít, amiről tudja, hogy hasznunkra lesz, ez ugyanaz, mintha átvinné minket a tengeren, vagy levinni a mélységekbe, vagy felemelne a felhők fölé, vagy (röviden) a keblére ölelne. Mi többet akarhatnánk? Elégedjünk hát meg azzal a tudással, amit most ad meg nekünk az Ígéje és az evangéliumának tanítása által, várva, amíg teljesebben és részletesebben feltárja azt előttünk, ami majd akkor történik meg, amikor szemtől szembe mutatja meg nekünk azokat a dolgokat, amiket most még csak részlegesen látunk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket úgy éreztesse meg velünk, amitől az eddigieknél jobban tudunk elgondolkodni a hiányosságainkról és a természetünk romlottságáról azért, önmagunkkal szemben bizalmatlanul és elérve az értelmünk végére Őhöz futhassunk és ne vágyjunk másra, mint az Ő kormányzására, hogy megtisztulhassunk minden vétkünktől, s úgy elválthassunk az Ő képmására, hogy a természetünk minden bűnösségét leverhessük és megöldöklhessük abból a célból, hogy megérezve, miképpen munkálkodott bennünk az Ő ereje, ne dicsekedhessünk semmi mással, csak az Ő pusztaságával. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, de a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a tévelygés és a sötétség nyomorúságos rabszolgaságából a helyes stb.

A százötvenedik prédikáció, ami a negyedik a harmincnyolcadik fejezetről

Jób38:18-32

18. Áttekintetted-é a föld szélességét, mondd meg, ha mindezt jól tudod?
19. Melyik út visz oda, hol a világosság lakik, és a sötétségnek hol van a helye?
20. Hogy visszavinnéd azt az ő határába, és hogy megismernéd lakása útjait.
21. Tudod te ezt, hiszen már akkor megszülettél; napjaidnak száma nagy!
22. Eljutottál-é a hónap tárházához; vagy a jégesőnek tárházát láttad-é?
23. A mit fentartottam a szükség idejére, a harcz és háború napjára?
24. Melyik út visz oda, a hol szétoszlik a világosság, és szétterjed a keleti szél a földön?
25. Ki hasított nyílást a záporosőnek, és a mennydörgő villámnak útát?
26. Hogy aláessék az ember nélkül való földre, a pusztaságra, holott senki sincsen;
27. Hogy megittasson pusztát, sivatagot, és hogy sarjasszon zsenge pázsitot?
28. Van-é atyja az esőnek, és ki szülte a harmat cseppjeit?
29. Kinek méhéből jött elő a jég, és az ég daráját kicsoda szülte?
30. Miként rejtőznek el a vizek mintegy kő alá, és mint zárul be a mély vizek színe?
31. Összekötheted-é a fiastyúk szálait; a kaszáscsillag köteleit megoldhatod-é?
32. A hajnalcsillagot előhozhatod-é az ő idejében, avagy a gönczölszekeret forgathatod-é fiával együtt?

Bár az itt elmondott dolgok látszólag nem mások, mint a már közismertek, mégis, ha jól megnézzük ezeket a dolgokat, mindenki szükségesnek fogja tartani az elbizakodottság visszaszorítását, s nem csupán egy-két szóban, hanem hosszas kijelentésekkel, ahogyan Isten teszi itt. Mert jólehet elismertük, hogy az értelmünk túl gyenge Isten munkáinak szemléléséhez, mégis, elég egy pillanat, és máris belecsúszunk az ostoba kíváncsiságba és önteltségbe, s ez a bolond keményfejűség homlokegyenest vezet minket az örütséghez hasonlóan. Ezért ne furcsálljuk, hogy a mi Urunk itt hosszasan beszélve veteti velünk észre, mennyire nem a mi dolgunk az Ő munkáinak megítélése, hanem elegendő, ha a kezdetlegességünknek megfelelően csak részben ismerjük azokat, s Ő némi ízűket adja meg nekünk. S ez az eszköz, amellyel a hasznunkra válik, ha magunkkal visszük azt itt elhangzó dolgokat. Most pedig nézzük meg, miről van itt szó. Megemlíti a *Földet*, s Isten megkérdezi, hogy képes-e az ember azt felmérni, vagy sem. S itt a Földnek kettős mércéje van. Az egyik annak megismerése, milyen nagy a lakott világ, s ez valamennyire felfogható találgatással. Azután ott van az egész Föld önmagában, mely a már említett részt is tartalmazza, de úgy beborítja a tenger, hogy nem létható, s ezért lehetetlenség megítélni a nagyságát. De tegyük fel, hogy az emberek képesek meghatározni, minden morzsáját: mindemellett, amikor az emberek megismertek efféle csodákat, össze kell zavarodniuk és dicsőíteniük kell az Alkotóját.

Nem ok nélkül kérdezi hát meg Isten, hogy képesek vagyunk-e erre, vagy sem. Ám ez lehetetlen. Mert (mint azt már mondtam) aligha rendelkeznek az emberek alapos bizonyítékokkal, amikből ismerhetik a lakott világ hosszát és szélességét. Ha pedig az ember a Föld egész testétől és tömegéről beszél, akkor lehetetlenség, hogy annak nagysága megismerhető legyen. Semmiféle emberi értelem nem ér fel odáig. S micsoda dolog akkor igyekezni Isten fenségét és titkos céljait az értelmünkbe zárni? Elhangzik, hogy Isten úgy tartja a Földet, ahogyan én a kezemben tartok három-négy csipetnyi port. Nem kell kinyitnom ahhoz a kezem: becsukva tartom, de még mindig benne van a por. Isten ugyanazt a hasonlatot használja Ézsaiás prófétája által annak megmutatása végett, hogy amikor beszélünk vagy

gondolkodunk Róla, akkor nem a látható dolgokkal kell Őt felmérnünk (Ézs40:12). Mert a Föld végtelenül nagy a mi vonatkozásunkban, Ő mégis képes azt a bezárt öklében tartani, azaz nincsen arányosítható összefüggés az Ő felfoghatatlan lénye és felbecsülhetetlen dicsősége, s a Föld teljes tömege között, akármilyen nagy is az: a Föld az előző kettőhöz képest semmi. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: amikor azt fontolgatjuk, hogy a Föld olyan rendkívül nagy, ami meghaladja az értelmünket, akkor biztosra vehetjük, hogy Ő, Aki az öklében tartja vagy képes tartani azt, más nagysággal rendelkezik Önmagában, ezért nem marad más a számunkra, mint megvallani a gyengeségünket, valamint azt, hogy kezdetlegeseek és durva elméjűek vagyunk. Ezért tiszteljük Őt és ismerjük el, hogy minden cselekedete olyan tökéletes, hogy nem lehet abban hibát találni, s nem a mi dolgunk feleselni Vele, mivel tudatlanok vagyunk. Látjátok tehát, hogy valójában mit kell leszűrni abból, ami itt hangzik el. Utána rátér *a világosság útjára*, majd *a mennydörgésre és a villámlásra* annak megfelelően, ahogyan korábban említette. S nem ok nélkül ismétli ezt a dolgot. Mert (mint tegnap láttuk), amint megjelenik a hajnal, az egész világ világosságba borul, s a Föld szárnyai, azaz a legtávolabbi részei megmutatkoznak, így a Föld új alakot ölt, s ez egy pillanat alatt végbemegy. Látva, hogy ez a csoda a szemünk előtt következik be, ez vajon nem ok arra, hogy dicsőítsük Istent? S ha itt a vidám fickókat akarjuk játszani, vajon nem érdemeljük meg, hogy büntetést kapjunk az elbizakodottságunkért, s Isten gúnyosan kinevessen azért az ostoba vágyunkért, ami a számunkra túl magasztos dolgok felfogására irányul? Melyik utat kell járnia a világosságnak? Rajtunk múlik ennek kijelölése? Ha nekünk kellene kijelölni az útját, hogy szélteben-hosszában mennyire terjedjen ki, miképpen lenne lehetséges a számunkra túllépni az egész Föld tömegén és elérni a világ legtávolabbi részeiig? Micsoda dühödt örültség a számunkra vakmerően ítélni Isten csodálatos munkáit? Hiszen képtelenek vagyunk felfogni, miképpen képes a fény ennyire gyorsan szétterjedni, ha egyszer birtokba vett mindent a Nap nevében, hogy a nappal felett uralkodjon! Tanuljuk hát meg magasztalni Istent a teremtményeiben a munkáinak nagyságáért és magasztosságáért, hogy a magunk részéről elismerve a csekélységünket, mondhatni megzabolázva megalázkodhassunk Előtte. Mert az Isten tisztelésének helyes módja az emberek számára az, ha semmiképpen sem dicsekednek önmagukban, s nem vállalnak semmit magukra Őfelette. Mert ha soha nem magasztalom fel nagyon Istent, de közben szükségem van Rá, mint társa, annak mi értelme van? Nem tehetünk Istennel nagyobb rosszat, mint mikor önmagunkat hasonlítjuk Hozzá, vagy azt szeretnénk, ha lealacsonyodnak hozzánk, hogy a haverunk vagy a társunk legyen. Istent soha nem tiszteljük kellőképpen, csak ha először mondhatni semmivé leszünk, majd elismerjük, hogy nincs bennünk más, csak nyomorúság.

Íme, mit kell még észben tartanunk, amikor itt említi a világosság által járt utat, akár lenyugszik, akár feljön a világra. Utána ezt mondja: *senki nem ismeri a hó tárházát vagy a jégeső tárházát*. Isten nemcsak itt használja a kincseknek ugyanezt a hasonlatát. Mert amikor bármely büntetésről beszél, amit Ő küld az emberekre, azt mondja, hogy borzasztók vannak eltéve a kincsei közé, amiket senki sem ismer (5Móz32:34). S ez a hasonlat két dolgot jelent. Az egyik az, hogy ez egy nagy készlet (mert senki nem fogja mondani, hogy egy tucatnyi francia frank kincs, hanem annak nagy tömegben vagy mennyiségben kell lennie), a másik pedig, hogy ez a kincs rejtett vagy félretett. Ezért amikor Isten a hó és a jégeső kincséről beszél, úgy érti, ebből akkor a készlet, ami messze meghaladja az ember értelmét, ezért ámulat kell arra gondolnunk. Ezzel együtt ez azt is jelenti, hogy az oka rejtve van előlünk.

Elég jól látjuk a havat és a jégesőt, de vajon észreveszünk bármit, ami a jégesőt és a havat létrehozta? Igaz, a filozófusok sokat vitatkozhatnak róla, s az emberek majd látják, amint megemlítenek bizonyos okokat, de az mégis csak nagyon csekély bepillantás abba a csodálatos rendbe, amit Isten szabott meg a természetben: Neki olyan tudomása van erről önmagában, ami nagyon távol áll a képességeink határaitól, ezért nem érjük fel azt ésszel. Most hát látjuk, miért beszél Isten ezen a módon a jégeső és a hó kincseiről. S már csak annyi maradt vissza, hogy ezt

a tanítást átültessük a gyakorlatba. Ki az, aki képes közülünk egy maroknyi havat létrehozni kézművesség vagy ravaszság útján? Ki képes átváltoztatni a vizet vagy a párát jégesővé vagy dérré? Törjék az emberek a fejüket úgy, ahogyan csak nekik tetszik, akkor sem lesznek képesek kivitelezni ezt. A fejünk egyetlen hajszálát sem vagyunk képesek fehérre vagy feketévé változtatni. Mivel ez a helyzet, vajon nincs okunk magasztalni Isten felbecsülhetetlen hatalmát, amikor az egész földet beborítja hóval? Honnan származik a víznek ez a hatalmas mennyisége? Igaz, az emberek majd azt mondják, hogy a levegő középső részében keletkezik, ami hideg, s amikor nagy mennyiségű pára száll oda fel, végül összeáll és megfagy, s ebből lesz a hó. Ha pedig ugyanez keményebben áll össze, akkor jégeső lesz belőle, mert gyorsabbá és szilárdabbá válik. Az emberek joggal mondhatják ezt, és igaz is, de vajon mégsem furcsa, hogy ilyen rövid idő alatt ilyen nagy mennyiség jelenjen meg, ami korábban rejtve volt? Néha az időjárás nagyon szép télen is, aztán két-három nap alatt két-három lábnyi vastag hó hullik a földre. Könnyörgöm, az efféle változásoktól nem kell égnem állnia a hajunknak (már persze ha nem vagyunk teljesen eltompultak), hogy az valamekkora istenfélelemre vezessen bennünket? Továbbá, ha helyesen gondolkodunk, vajon ennek nem kell akkora tiszteletre indítania a mi Istenünk iránt, amitől elismerjük: az Ő hatalmas oly sokkal felettünk áll még a látható és a földi dolgokban is, hogy az okot szolgáltat a dicsőítésére a tudatlanságunk megvallásával? Látjátok, mit kell leszűrnünk ebből a *kincs* szóból, hogy azt aztán jól a magunk hasznára fordíthassuk. Emellett jusson eszünkbe, miképpen hangzik el Mózes énekében, hogy Isten a büntetéseket a kincsei között halmozta fel, amiket mi nem látunk (5Móz32:34), azért, hogy ne lépjük túl úgy a korlátjainkat, ahogyan látjuk, hogy az emberek teszik, akik gyakorta dacolnak Istennel, azzal hitegetve magukat, hogy képesek elkerülni Isten kezét. Mert ha megszabadította őket bármiféle kényelmetlenségből, akkor úgy látják, hogy a legrosszabbat mér maguk mögött hagyták, s csak megrázzák a füleiket, hogyan a közmondás mondja. Jusson eszünkbe, amit Isten mond nekünk: tudjátok meg (mondja), hogy a vesszők fel vannak halmozva a kincseim között. Mintha azt mondaná: ha egyszer megverlek benneteket, ne gondoljátok, hogy azzal minden alól felmentést nyertetek, mert vannak más eszközeim is, amiket ti még csak elképzelni se tudtok. Amikor az egyik módon ostromoztatunk, van még egy tucatnyi olyan csapás, amire soha nem gondoltatok. Ezért féljeteek engem, s vegyétek elejét a haragomnak és ne kísértsetek utána, nehogy egyre több és több ostromcsapást mérjek rátok. S ezért hangzik el, hogy *Isten a kincseket a megpróbáltatás idejére és a harc és a csata napjára tartogatja*. Mintha valaki azt mondaná, hogy ezek az Ő tüzésége, a lándzsái és a kardjai, amikkel az ellenségei ellen harcol. Isten kétségtelenül azért használja a harc és a csata eme hasonlatát, hogy jelezze: ha bármiféle háborút vívunk Ellene, Ő már fel van szerelve és el van látva úgy, hogy nekünk szükségszerűen csak rosszabb lehet, mert nincs sem erőnk, sem hatalmunk megállni az Ő kezével szemben. Felvehetjük a fegyvereinket, s összegyűjthetjük a világ minden segítségét, de közülünk ki kerülheti el az Ő kezét, amikor ezen a módon indítja harcba ellenünk minden teremtményét és parancsolja meg nekik, hogy küzdjenek ellenünk? Tanuljuk hát meg mindenekelőtt azt, hogy Istennek nem kell segítséget kölcsönöznie, amikor meg akarja támadni az ellenségeit: elég elhatároznia, vagy egy szót szólnia, vagy csak az akaratát kimutatnia, s mind az ég, mind a föld azonnal számtalan hadsereget rendelnek ki a szolgálatára. Hiszen, ha Ő borította be a földet egy-két lábnyi vastagságú hóval, akkor vajon nem képes fölénk kerekedni, amikor csak akar? Azt hisszük, úgy megfogyatkozott a hatalma, hogy nem képes harminc pálcával a fejünk fölé érő havat küldeni? Azután néha látjuk, hogy a föld megfagy és a szél úgy megkeményíti, mint az acélt: s mi gátolná meg Istent abban, hogy mindig ebben az állapotban hagyja? Jegyezzük hát meg, hogy Istennek nincs szüksége semmiféle nagy felkészülésre ahhoz, hogy szembeszálljon az ellenségeivel, s legyőzze őket. Csak egy szót szól és az egész világ lángba borul, s nincs teremtmény, ami ne szolgálná az emberek elpusztítását. Mivel halljuk ezt, hajoljunk meg Isten hatalmas keze alatt, s ne háborúzzunk az ilyen nagy hatalmú Úrral, mert mit nyerünk azzal? Tanuljunk hát meg engedelmeskedni Neki, mert vagy fenntart minket a keze, vagy ellenünk lesz, nincsen középút.

Igaz, hogy Isten tűr minket egy ideig, ahogyan meg van írva, hogy mondhatni titokban figyel az embereket, de nekünk mégis az Ő védelme alatt kell állnunk, vagy az ellenségünk lesz és végül majd annak mutatkozik. Engedjük hát át magunkat Neki, hogy őrizhessen és maradjon az Ő kormányzása alatt. Ha pedig Ő a mi jólétünk megőrzője, legyünk benne biztosak, hogy biztonságban vagyunk mind a jégesőben, mind minden más viharban és zivatarban. S miért? Mert a jégeső nem magától keletkezik, s hó sem hull az Ő parancsa nélkül: mind a kettő tehát az Ő kincsi közé tartozik. Amikor az ember akarja, előveszi azokat a dolgokat, amiket bezárva tart, s ugyanez a helyzet minden teremtménnyel, mert Isten tetszése szerint küldi ki őket. Ezért nem kell félünk sem a jégesőtől, sem a viharoktól, amíg Isten tart meg minket, viszont pont ellenkezőleg, folytonosan nyugtalankodnunk és bosszankodnunk kell, ha Isten ellenünk van. Ezzel együtt jegyezzük meg, miképpen mondja, hogy *ezeket a csata napjára és a megpróbáltatás napjára tartja fenn*. Mintha azt mondaná: az embereknek nem kell hencegniük, ahogyan szoktak, amikor Isten nem ostromozza őket, mert a bővelkedés úgy elaltat minket, hogy nem gondolunk a hibáinkra, s nem is adunk számot magunknak, hogy megtudhassunk, hányadán állunk az Istenséggel, de amíg van bármekkora haladékunk, olyanok vagyunk, mint a gonosz számvevők és költekezők, akik elpazarolnak mindent. Mert az nem megy el száz frank tartozásért, amíg nem szólítják fel rá, vagy nem jön el a fizetés napja, hanem vigadozik, amíg csak egy fillér is van az erszényében. Ugyanezt tesszük mi is Istennel. Ha haladékot ad nekünk, nem teszünk mást, csak elpazaroljuk és többet nem gondolunk Rá. Ezért az itt mutatottaknak megfelelően, ha Isten nem küld ránk sem jégesőt, sem mennydörgést, sem így vagy úgy rettentést a z égből, attól még nem szabad eltévelyednünk, sem pedig elszundikálnunk. De miért? Mert Ő képes alkalmas időt találni a megostorozásunkra. Vegyük hát ennek elejét és ne várjunk a csata eljövetelének napjára. Mert akkor a trombiták riadót fújnak és a csata kezdetét veszi, s akkor már késő azt mondani, hogy kezdünk egyezkedni, találjunk ki valamit a megegyezéshez: bizony, bizony, az az idő már elmúlt. Ezért amíg Isten türelmes velünk, s ad arra időt, hogy meggondoljuk magunkat, addig mintha fegyverszüneti időnk lenne körülnézni és megítélni önmagunkat. Előzzük meg a szigorát és legyünk a magunk bírái, hogy végül ne Ő ítéljen meg minket, hanem önmagunkat ítéljük el azért, hogy az ő végtelen kegyelme és jósága által felmentést nyerhessünk. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból, ahol megemlíti, hogy Isten a csata napjára tartja fenn [a dolgokat]: nevezetesen, ez annak megmutatására szolgál, hogy háborút vívtunk Vele már azelőtt, hogy a támadásra sor került volna. Mint amikor két ellenséges fejedelem között hirdetnek háborút, akkor sok pörlekedés lesz, amíg a zsákmány és a takarmány után járnak, de ha egyszer a csatatérre érnek, akkor már lehet tudni, ki győzött és ki veszített. Ugyanez a helyzet, amikor kiváltjuk a mi Istenünk nemtetszését és kiszakítva magunkat a kezéből megmakacsoljuk magunkat Ellene: akkor hirdetésünk ugyanis nyílt háborút a magunk részéről. Nem hívjuk ki a saját szánkkal Istent, s hírnök útján sem tesszük ezt meg, mivel azonban a bűneink a dühödt haragból fakadnak, az a hadüzenet Ellene. S látva, hogy Ő az ellenségünk, mire várunk? Mindemellett a csata nem kezdődik meg a legelső napon, hanem Isten egyedül hagy minket egy darabig, ezért egy ideig még megállunk. De nézzük csak meg a kézitusát végül. Arra várva azonban ne vesztegessük az időt, azaz gondoljuk meg magunkat jóelőre és ne tocsogjunk a bűneinkben és a gátlatlanságunkban, nehogy fellobbantsuk a haragjának tüzeit, még több fát szórva arra, hogy megemésszen minket. Ennek ismeretében használjuk ki az idő előnyét, és könyörödjünk bocsánatért Előtte. Íme, mit kell még megjegyeznünk. Igaz, hogy Isten gyakran bünteti az igazakat is ugyanúgy, mint a hamisakat, mind jégesővel, mind viharokkal (mert a csapások közösek mindkét csoport számára, de a Napját is ráragyogtatja jókra és gonoszokra egyaránt, Mt5:45), de mégis mindig biztosaknak kell lennünk abban (ahogyan a Szentírás mondja nekünk), hogy ezek Isten ostromcsapásai, amikkel a bűneinket akarja helyesbíteni jégeső, a viharok és más hasonló dolgok ránk küldésével. De az igazaknak akkor is van okuk örvendezni, mert ők tudják, hogy amikor Isten őket bünteti, azt atyai jóakarattal teszi, hogy el ne pusztuljunk, ahogyan szent Pál mondja

(1Kor11:32, Zsid12:5 skv.): az átmeneti büntetéseknek az emlékezetünkbe kell idézniük a bűneinket, mint Isten nemtetszésének a feljegyzéseit. Mindazonáltal, ha istenfélelemben járunk és Benne bízunk, Ő mindig megkönyörül rajtunk, s kegyelemmel, nem pedig szigorral bánik majd velünk. S bár helyesbít, az a hasznunkra és a javunkra válik. Isten tehát jól kimutatja a külső jelekkel, hogy háborút indít azok ellen, akik szolgálják Őt és az Ő félelmében járnak. De bármi is szakad rájuk, minden a javukat szolgálja, mert enyhíti a szigorát velük szemben és az átmeneti büntetéseket orvossággént és tapasztokként használja, még ha a helyesbítések általánosságban a bűneinket is juttatják eszünkbe, s megmutatják, hogy háborúban állunk Istennel és megérdemeljük, hogy harcoljon ellenünk, felfegyverezve a teremtményeit az elpusztításunk végett.

Íme, miképpen kell valójában a gyakorlatban átültetnünk ezt a szöveget. Ez után elhangzik, hogy *Isten megöntözi a pusztaságot, ahol ember nem lakik, s a föld úgy átnedveseik, hogy gyümölcsöt fog teremni*. Ebben tehát ugyanazt a dolgot folytatja, nevezetesen, hogy Isten úgy munkálkodik még a természet közönséges rendjében is, hogy összezavarodunk és az értelmünk elámul rajta. Nem kétséges, hogy látjuk a tetteit és megértjük azok bizonyos okait, de ha alaposan megvizsgálunk mindent, mindig kénytelenek leszünk arra a következtetésre jutni, hogy Isten bölcsessége el van rejtve előlünk (úgy értem, még a látható dolgokban is), s mindig van oka, amihez nem érünk fel ésszel. Ezért mindig vissza kell térnünk ide, s alaposan átgondolni az itt mondottakat. Látjuk, hogy az eső esik, s tudjuk, hogy valójában a párakból ered, de amikor látjuk, hogy az eső virágba borítja a földet, s maga a pusztaság is, ahol senki sem lakik, szintén kiszárad, akkor olyasmit látunk, amin joggal lehet csodálkozni. Az embernek még az is gondot okoz, hogy megöntözzék a kertet, s minden fáradozása és munkálkodása ellenére nem ér el semmit, ha Isten nem nyújt neki segítséget a mennyből. Az összes öntözés a világban nem jár majd semmi haszonnal, amíg valami eső vagy harmat nem hull alá az égből. Egynek több a teljesítménye, mint az összes víznek, amit az emberi eszközök képesek kijuttatni. Így amikor látjuk a sivatagokat kiszáradni, azzal Isten biztos jelekkel akarja megmutatni az Általa küldött eső hatékonyságát. Mert a kis kertecskéket az emberek folyamatosan öntözik, majd jön az eső és a harmat, így a dolgok látható módon növekednek. De nézzük meg a sivatag földet, ami ma felperzselődött, és senki sem öntözi, s a termőföld maga is teljesen kiszáradt, de Isten mégis a növények és a fűvek tömkelegét hozza elő az esőjének segítségével.

Mivel efféle dolgokat látunk, minél bensőségesebben mutatkozik meg Isten előttünk, annál nagyobb okunk van dicsőíteni Őt. S ha nem tesszük, semmivel sem mentegethetjük magunkat a hálátlanságunkért. Vajon nem nagy dolog, hogy a tulajdon szemeinkkel látjuk Isten csodáit, (sőt, mondhatni az ujjával mutat azokra, s az ember nemcsak egyszer láthatja, hanem minden nap újra és újra), ám mégsem gondolkodunk ezekről helyesen? Tapossuk a fűvet, de nem kegyeskedünk rávetni a szemeinket és ezt mondani: áldott az Isten, hogy ezen a módon érleltet gyümölcsöt a földdel. Ezzel együtt pedig gondoljuk át alaposan a kezdetlegességünket és a tompaságunkat. Nem vagyok képes megmondani, hogyan kel ki egyetlen növényi ágacska: látom a szemeimmel, de az oka rejtve marad előlem és elérek az értelmem végére. Látom, hogy amikor a gabona elrothad [a földben] újra kihajt, s egy csomó gabonát hoz az emberek táplálására. Látom mindezeket a dolgokat, s vajon nem Isten csodája ezek mindegyike? Mégsem úgy veszem ezeket fontolóra, ahogyan kellene. Az ember első ránézésre biztosan azt gondolná, hogy ez a lecke felesleges, és szükségtelen értekezni a gabona és a fű növekedéséről. Hisz nem látja azt minden ember? S nem vagyunk arról kellőképpen informáltak? De igen, mégis, mindennek ellenére ki az, aki megadja Istennek a Neki kijáró tiszteletet? Vajon nem csúfítjuk el a dicsőséget és a fenségét annyira, amennyire csak tőlünk telik? Ezért ez a tudás, amiről úgy véljük, rendelkezünk vele, még vétkesebbekké tesz minket, mert a hálátlanságunk árulja el önmagát általa. De bármerre is menjen a világ, tartsuk mindig észben, hogy még a legalantasabb dolgokban is benne rejlik Isten felfoghatatlan bölcsessége. Talán azt mondjuk erre, hogy nagyok és kicsik egyaránt tudnak erről. De ha egyszer átérünk a konkrét esetre,

rájövünk, hogy közülünk még a legbölcsebbeknek és keresgélőnek kell emiatt. S minél inkább kimutatják az eszük kifinomultságát, annál jobban megbosszulja Isten a gőgjüket, mert jó okkal veteti észre velük, mennyire csodálatosak az Ő munkái. S amikor bármiféle ismeretekkel rendelkezünk ezekről, az a tudás csak részleges, ahogyan tetszett Neki közölni azt velünk. S (mint elhangzott) Ő mindig visszatart valamekkora részt magának, amikor a dolgok okait rejtve és titokban tarja a saját elméjében, ahová most nem szabad megpróbálnunk behatolni. S jó lecke tudni, hogyan tegyünk különbséget az Isten által nekünk kijelentett dolgok, valamint azok között, amiket megtart Magának – ahogyan Mózes is beszél erről (5Móz29:29). A mi Istenünk, (mondja) megtartja a titkokat Magának, a kijelentett dolgok pedig a miénk és a gyermekeinké aszerint, amint a törvényben foglaltatik. Igaz, hogy Mózes ott a kihirdetett törvényről beszélt. Mintha ezt mondta volna: gondoljátok meg magatokat, mert Isten páratlan jótéteményt adott nekünk azzal, hogy kegyeskedett megmutatni az akaratát és különleges utasításokat adott arról, hogyan járjunk a parancsolataiban. Vegyük át hát ezeket a feljegyzéseket, engedjük, hogy Isten oktasson minket és legyünk jó tanulói, közben pedig hagyjuk Őt Magára a titkaival, azaz, elégedjünk meg azzal a tanítással, amit közölt velünk. Legyen az a mércénk és ne menjünk tovább. Miért? Mert a mi Urunk titkai (mondja) az övéi, az Általa kijelentett dolgok pedig a miénk, és semmi több. Egyébként alkalmazhatjuk ezt a szöveget arra is, amiről itt olvasunk. Miért? Mert látjuk, mit jelentett ki nekünk Isten a természet rendjében. Azonban csak kis részben, mivel mindig rövid pórázon akart tartani minket, és meg akarta mutatni, hogy buták és egyszerű elméjűek vagyunk, s nem tudunk oly magasra kapaszkodni, hogysem megismerhetnénk Isten titkait. Tanuljunk hát meg elfogadni ezt a tanítást, amit Isten ad nekünk, s abból húzva hasznát ne menjünk tovább. Nagyon szükséges intés ez, fontolóra véve egyrészt a vakmerőséget, másrészt az önteltséget, ami az emberekben rejlik. Mert ha Isten elrejt a titkait előlünk, akkor úgy tűnik, mi akkor is nekilátunk azok megismeréséhez, akár akarja, akár nem. Vajon nem világos, mennyire vágyódnak és buzgók az emberek annak megismerésében, ami nincs nekik kijelentve? Ó, mondják, szeretném tudni ezt és szeretném tudni azt, s ezért fáradoznak azon, hogy beszélgetéseket kezdeményezzenek. Miről? Azokról a dolgokról, amik el vannak előlünk rejtve a Szentírásban. Íme, az emberek miképpen dolgozzák magukat mindig agyon azoknak a dolgoknak a megismerése végett, amiket Isten nem akar nekik megtanítani, mert tudja, hogy az nekik nem jó. Látjuk hát az emberekben az örült önteltséget, amikor vágyakoznak felfogni a nekik meg nem adatott dolgokat, s belépni Isten titkaiba, akár akarja, akár nem. Másrésztől ugyanolyan nemtörődömök is azoknak a dolgoknak a megragadásában, amiket Isten tanít nekünk. Isten kijelenti nekünk az akaratát, annyira, amennyire az hasznos a számunkra, s megrágja az ételünket, hogy könnyebben lenyelhessük azt. Mivel pedig tudja, mennyire gyengék vagyunk, hétköznapi módon tanít minket, a magunk természetének megfelelően. Bizony, a Szentírás annyira világos feltárása a dolgoknak, amennyire csak lehetséges: Isten akarata mutatkozik meg abban leplezetlenül. Ha pedig ennek vizsgálatára adjuk a fejünket, megtalálunk mindent, ami szükséges a jólétünkhöz. Mert benne Isten igazodik a kezdetlegességünkhöz, hétköznapi módon szól hozzánk, s úgy gőgicsél velünk (egyfajta módon), ahogyan egy ápolónő teszi a kis csecsemőkkel. De mégsem vagyunk elég gondosak ahhoz, hogy hasznát húzzunk az Ő követéséből. Ezért látva, hogy mennyire figyelmetlenek és hanyagok vagyunk ahhoz, hogy hasznát húzhassunk a Szentírásból, egyidejűleg pedig kíváncsiak és kérdezősködők, vagy inkább ostobák és bolondok, mert többet akarunk tudni, mint amennyit illik, tartsuk észben, miképpen mondja itt Mózes, hogy az Úr titkai az övéi. Ezért nem szabad kutatnunk azokat a dolgokat, amiket nem akart feltárni előttünk, hanem meg kell elégednünk azzal, hogy az Általa elrendelt módon tanuljunk, s közben hagyjuk békén Istent az Ő titkaival anélkül, hogy megpróbálnánk kideríteni ezeket. S dicsőítsük Őt, tudván, hogy még nem jutottunk el a tökéletességre, amikor majd szemtől szemben látjuk Őt, mert először el kell változnunk az Ő képmására, ami nem mehet végbe, amíg le nem vetkőztük teljesen az összes testi tökéletlenségünket (1Kor13:10-12). Emlékezzünk hát ténylegesen, hogy amikor

megízleltük Isten bölcsességét, igazságosságát és jóságát minden teremtményében, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nem jutottunk fel a legmagasabb fokra, hanem megálltunk valahol félúton. Ezért ügyeljünk arra, hogy tiszteljük Őt és hódoljunk be teljes mértékben Neki. Miután pedig megemlíttette a Földet, a vizek mélységeit, a havat és a megnedvesítő esőt, s más efféléket, idővel elkezd az égről és a csillagokról beszélni. A mi Urunk itt a korábban látott dolgot szögezi le, ami nem más, mint hogy az ég rendjében az ember az Ő jóságának megannyi feljegyzését láthatja, de a haragjának megannyi jelét is, amikor tetszik Neki meglátogatni minket a bűneink miatt, s éreztetni velünk, hogy Ő a bírónk. S konkrétan ezért hangzik el: *nos, megszülettel már akkor, amikor a bolygókat és más csillagokat, valamint egyéb égi jeleket teremtettem? Ott voltál? Vagy képes vagy rájuk parancsolni, hogy menjenek, illetve képes vagy visszafogni a Plejádok kellemességét, esetleg képes vagy kibogozni (kicsomózni vagy meglazítani) az Orion karjait?* Itt megnevez bizonyos égi jeleket, amik tekintetében még a héberek között sincs egyetértés: mindazonáltal az ember észreveheti, hogy hogy az első itt szereplő szó bizonyos, a tavaszi időszakban megjelenő csillagokat jelent, melyek édes esőt hoznak a földre és gyümölcsözővé teszik azt. Emiatt mondja, hogy *képes vagy megkötni, illetve visszafogni a Plejádok kellemességét, ami frissé és zöldellővé tesz a földet?* Képes vagy korlátozni Istent abban, hogy kellemes tavaszi időszakot küldjön az embereknek, s megörvendeztesse őket azzal? Utána az *Orionról* beszél, ami teljesen ellentétes jel, s heves viharokat és áradásokat hoz. Mások *Arcturusnak* fordítják, ami azon dolgok megtartóját jelenti, amik bezárhatók vagy visszafoghatók, s beszél a párákról, amik felszállnak a levegőbe. De nem kell sokat időznünk ezen a ponton: elegendő, ha tudjuk, hogy ez a nagy viharokat és a vizek tombolását jelentő jel. Ezért ezt mondja: képes vagy megoldani a köteleit? Mintha azt mondaná: nincs hatalmunk az égben, mert csak mérhetetlenül elámulni tudunk, amikor rágondolunk.

Nos, először is jegyezzük meg ebből a szakaszból, hogy az embereket az életük rövidségére figyelmezteti, s ez a visszaszorításukra szolgál, amikor nagyon túllőnének a célon. Hiszen kinek gondoljuk magunkat? Sok hűhót kell elviselnünk, de tényleg az Isten cselekedeteit kell okulnunk? S mi tanítjuk Őt úgy, mintha nem lenne képes a világot kormányozni? Hol voltunk mi akkor, amikor a dolgok megteremtése zajlott? Adtunk tanácsot Istennek, hogy segítsünk rajta, amikor a dolgok ilyen jó és csodálatos rendbe jöttek? Semmi sincs bennünk, még az anyánk méhéből is alig tudunk kijönni, de mindazonáltal magunkra vállaljuk, hogy mi legyünk az Ő bírái. Micsoda vélekedés volna, ha a fiatal csecsemő, aki még beszélni sem tud, magára vállalná az egész világ kormányzását, s egyedül magának tulajdonítana minden bölcsességet és józanságot! S mik vagyunk mi Istennel összehasonlítva? Még ha el is érjük a nyolcvan vagy százéves kort, az is micsoda a már a világ megteremtése előtt is létező Isten örökkévaló korával és bölcsességével összevetve? S mi azzal a kormányzással összevetve, amit oly hosszú időn át folytatott? Ezért valahányszor az életünk rövidségére gondolunk, legyünk biztosak benne, hogy Isten megfizet a gőgünkért, nehogy annyira öntörvényűek legyünk, hogy vitatkozni kezdjünk Vele. S ez az első és fő lecke, amit meg kell tanulnunk Isten iskolájában. Nagyon jó, kétségtelenül lesz mivel dicsekednünk, amikor már hasznát húztunk ebből a dologból, ezért amíg ebben a világban élünk, elégedjünk meg azzal, ha Isten beszédét halljuk, s tartsunk észben mindent, amit Ő mond nekünk, hogy egyre nagyobb hasznat húzhassunk abból. Továbbá ne kezdjünk el szembeszegülni Vele, mert ha nem is lenne más, csak ez az egy mondas, miszerint a mi életünk semmi, az vajon nem volna elég, hogy ámulatban és szelídségben tartson minket? Íme, mit kell a magunkává tennünk az egyik oldalon. De ezzel együtt jó vigaszt is meríthetünk, nevezetesen azt, hogy látjuk, Isten hosszú ideig jó állapotban őrizte meg a világot már a születésünk előtt, ezért nem kell abban kételkednünk, hogy a jövőben is gondoskodik majd arról. Ezért valahányszor csak összezavar és megrettent valamilyen nagy gondolat, s erre-arra ösztökél minket, helyezzük magunkat Isten kezébe, mert Ő tudja, hogyan kell kormányozni, mert Ő nem kezdő fiatal. Látjuk, hogy ez a rend mindig is fennállt a világ teremtése óta, és az emberek (minden közben végbement változás ellenére) észreveszik, hogy

a dolgok oly jól vannak elrendezve, hogy a világ fennmaradt a jó állapotában: azt mondom, ha ezt jól meggondoljuk, akkor van okunk dicsőíteni Istent. S látva, hogy az igazsága, a jósága, a bölcsessége és a hatalma mutatkozik meg ebben, legyünk biztosak benne, hogy Ő ugyanígy folytatja is majd mindvégig, ahogyan elkezdte. Íme, mit kell megjegyeznünk. Ahol pedig az égi jelek parancsolásáról van szó, ott mindig jegyezzük meg: lehetetlen, hogy ez a rend, amit látunk akár maguktól a csillagoktól, akár bármi más mozgástól származzák, hanem Isten fentről kormányzó kezétől jön. S így jóllehet a csillagoknak megvannak a maguk időszakjaik, amikor fölemelkednek a fejünk fölé, majd alászállnak és eltűnnek a szemünk előtt, mégis vegyük biztosra, hogy ez egyáltalán nem véletlenül történik, hanem Isten az, Aki parancsolja, s bár megadta nekik a befolyásukat a mennyből, mégis Ő irányítja és uralja ezeket még mindig. S ennek bizonyítékeképpen a bolygók egész évben egyformán mozognak, mégis nyilvánvaló, hogy a mozgásukban nagy sajátságok tapasztalhatók. Mi az oka annak, hogy a Föld tavasszal friss? Az, hogy akkor a Plejádok uralkodnak, de ez nem jelenti azt, hogy Isten ne uralkodnak azok felett is. Mert bár megadta a befolyásuk égi jeleit, de azok mégsem tesznek semmit a maguk saját mozgásának köszönhetően. Hisz micsoda dolog lenne az? Látnunk kell, hogy a tavaszi időszak egyenletes és mérhető ütemben folytatódik, azaz, soha nem lehet sem túl nagy hőség, sem túl nagy hideg, és soha nem eshet egy csepp esővel sem több az egyik évben, mint a másikban és nem lehet semmilyen másféle változás. De mégis van akkora változatosság, hogy látjuk az évek nagyban különböznek egymástól. Ebből látjuk, hogy sem az eső, sem a hó nem keletkezik a maga erejéből, hanem Istentől származnak (bár Ő adott tulajdonságokat a csillagoknak), mert Ő továbbra is fenntartja Magának az uralmat felettük és kijelenti, hogy Ő az, Aki szuverén módon kormányoz és rendel el mindent úgy ahogyan hasznosnak tudja. Annál inkább meg kell hát jegyeznünk ezeket a szakaszokat, melyekben Isten elmondja, hogy jóllehet a csillagoknak megvannak a maguk természetes pályái és tulajdonságai, azokat mégsem a saját erejük hajtja, s nem gyakorolnak másképp hatást a világra, csak ahogyan Isten parancsolja nekik, tehát engedelmeskednek az Ő minden teremtmény feletti, szuverén uralmának. Ezért tanuljuk meg nem úgy bámulni a csillagokat, mintha saját hatalmuk lenne a jó vagy a rossz megcselekvésére, hanem imádkozzunk a mi jó Istenünkhöz, hogy amikor tetszik Neki szolgálatba állítani a teremtményeit a mi javunkra, akkor adja meg annak kegyelmét is, hogy hasznát húzhassunk ebből, azért, hogy egyedül Őt lehessen dicsőíteni. Továbbá, mikor látjuk a mennydörgést, a villámot, a zivatarokat és a viharokat, legyünk benne biztosak, hogy miután látjuk: ezek követik az Ő parancsolatait, s Ő a tetszése szerint állítja ezeket a szolgálatába, biztonságban leszünk az Ő védelmében, ami akkor valósul meg, ha megvan a [belső] biztonságunk arról, hogy a kegyelmébe fogadott minket és a gyerekeinek tekint. Továbbá, valahányszor csak Isten munkáira gondolunk, tegyük azt oly józansággal és mértékletességgel, hogy megtanuljunk nem kíváncsiskodni Isten fensége után, hanem megelégszünk azzal, ha a képességeinknek megfelelő tanításban részesülünk. Ha pedig Ő megnyit előttünk dolgokat az Ígéje közönséges eszközeivel, akkor nyissuk meg a szemeinket, ahogyan kell, és adjuk a füleinket annak meghallgatására, amit Ő mond nekünk, s ne legyünk nemtörődömök ebben a vonatkozásban. De ami a számunkra túl magasztos és mélyenszántó dolgokat illeti, hagyjuk azokat békén, s várjunk a teljes feltárás napjára, amire a mi Istenünk hív el minket, s ami majd akkor következik be, amikor elváltozunk az Ő dicsőségére.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket az eddigieknél jobban éreztesse velünk, s általánosságban leplezze le a hiányosságainkat ezek végleges eltörlése végett, hogy minden jólétünket csak Benne keressük. Ezzel együtt adjuk magunkat az Ő szolgálatára, hogy egyre jobban és jobban fel legyen magasztalva közöttünk, Ő pedig a Maga részéről a népévé fogadjon minket. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk elismerjük és megvalljuk az igazságnak megfelelően stb.

A százötvenegyedik prédikáció, ami az ötödik a harmincnyolcadik és az első a harminckilencedik fejezetről

Jób38:33-38

- 33. Ismered-é az ég törvényeit, vagy te határozod-é meg uralmát a földön?
- 34. Felemelheted-é szavadat a felhőig, hogy a vizeknek bősége beborítson téged?
- 35. Kibocsáthatod-é a villámokat, hogy elmenjenek, vagy mondják-é néked: Itt vagyunk?
- 36. Ki helyezett bölcseséget a setét felhőkbe, vagy a tüneményeknek ki adott értelmet?
- 37. Ki számlálta meg a bárányleveleket bölcseséggel, és ki üríti ki az égnek tömlőit;
- 38. Mikor a por híg sárrá változik, és a göröngyök összetapadnak?

Jób39:1-7

- 1. Vadászol-é prédát a nőstény oroszlánnak, és az oroszlánkölykök éhségét kielégíted-é;
- 2. Mikor meglapulnak tanyáikon, és a bokrok közt lesben vesztegelnek?
- 3. Ki szerez a hollónak eledelt, mikor a fiai Istenhez kiáltoznak; kóvályognak, mert nincs mit enniük?
- 4. Tudod-é a kőszáli zergék ellésének idejét; megvigyáztad-é a szarvasok fajzását?
- 5. Megszámláltad-é a hónapokat, a meddig vemhesek; tudod-é az ellések idejét?
- 6. Csak összegörnyednek, elszülik magzataikat, vajudásaiktól megszabadulnak.
- 7. Fiaik meggyarapodnak, a legelőn nagyranőnek, elszélednek és nem térnek vissza hozzájuk.

Itt még mindig ugyanazt a témát folytatja, amiről az elmúlt napokban értekezett, tudniillik, hogy az emberek nem fogják fel a természet egész rendjét, hanem inkább a saját ügyetlenségükről győződnek meg, aminek következtében ügyelniük kell arra, hogy megalázkodjanak Isten előtt, s minden cselekedetét jónak és helyesnek ismerjenek el. Ezért hangzik el, hogy *az emberek nem ismerik az ég útját*, azaz nem tudják, milyen rendet kell ott fenntartani, de ennek ellenére, amikor látják, mit cselekedett Isten, el kell ámulniuk azon a hatalmas bölcsességen, ami ott mutatkozik meg. Ha odaállítanának minket az ég épületéhez, melyik oldalán kezdenénk? Sőt, ha csak valamelyik csillag vagy bolygó testét kellene megalkotnunk, képesek lennénk azt véghezvinni? Nos, hatalmas a csillagok mennyisége, ezért nagy változatosságot látunk bennük, továbbá nagy különbség és távolság is van közöttük. S bolygók is olyan sorrendben vannak, hogy a Hold van a legközelebb hozzánk, a Nap messze felette, s a többi bolygó messze a Nap felett, aztán az ég csillagai vannak a legmagasabban mindenek felett. Meggondolva tehát, hogy ekkora változatosságot látunk az égben, közülünk ki volna képes úgy átfogni az értelmével, hogy egyesével meg tudná mutatni a pályáikat és a rendjüket úgy, ahogyan látjuk? Nem ok nélkül mondja tehát a Szentírás, hogy a csillagok az ég seregei (Ézs34:4). Mert Istennek olyan felszerelése van ott, aminek mindegyikünket ámulatba kell ejtenie. Mivel ez a helyzet, tanuljuk meg tisztelni Istent, s mivel Ő olyan végtelen bölcseséget mutat azokban a dolgokban, amiket az égben látunk, ismerjük el, hogy a felfogóképességünket meghaladó módon munkálkodott, hogy akkor vagyunk nagyon bölcssek, ha megízleljük a szemünkkel látott dolgok valamekkora részét, azaz megtudjuk azok okait és a helyes célra vonatkoztatjuk azokat. De ebből nem következik, hogy ha valamit megbecsülünk, akkor azt mi magunk is képesek vagyunk megtenni. Ha egy különleges munkára tekintünk,

készítést érzünk majd, hogy dicsérjük az alkotóját (úgy értem, még a halandók között is), de ebből mégsem következik, hogy mi is ugyanúgy meg tudjuk csinálni, mint ő. Épp ellenkezőleg, a mi tetszésünk annak a feljegyzése, hogy egyáltalában nem értünk abból semmit. Most pedig térjünk rá Istenre. Vajon elég, ha úgy dicsérjük, mint olyasvalakit, aki egy kiváló dolgot alkotott? Nem: ámulnunk kell a cselekedetein. Ezt látva térjünk vissza erre a dologra: nevezetesen, hódoljunk be Neki teljes mértékben és ne próbáljunk meg semmi, a képességeinket meghaladó dolgot, s ne legyünk olyan elhamarkodottak az ítélkezésben, amilyenek szoktunk lenni. Ez után rögvest elhangzik: *ki az, aki féken tartja [vagy visszatartja] az ég tömlőit?* A felhőket nevezi így, s nemcsak ebben a szakaszban, de a zsoltárokból is, hogy megértesse velünk Istennek a vizek visszatartásában megmutatkozó csodálatos hatalmát, ami mondhatni ellentétes a természetükkel. Hisz tudjuk, hogy a víz szétfolyik és lesüllyed a súlyos mivolta miatt. De mindennek ellenére a vizek a levegőben függenek, s ott is maradnak. S honnan származik ez a fennmaradás, ha nem onnan, hogy Isten tartja meg azokat szilárdan, mintegy hordókban, tárolókban vagy kádakban? Mert az itt szerelő héber szó valójában *kádat* vagy *vizeskorsót* jelent. Látjuk tehát, hogy a felhők mondhatni Isten edényei (bár nem fából vagy agyagból vannak), s anélkül, hogy bármi odafenn tartaná őket, Istennek egyetlen parancsa elégséges a vizek megtartásához, ezért maradnak meg azokban. S ezzel együtt az is megmutatkozik: Isten dolga bezárni az eget, hogy ne essen az eső folyamatosan. Hisz micsoda dolog lenne az? *A földnek mindig felhőben kellene lennie*, s az emberek nem lennének képesek vetni. Másrészt, ha egyáltalán nem esne az eső, *a föld olyan keménnyé válna*, hogy nem volna képes gyümölcsöt teremni, hanem olyan volna, mint a vas és az emberek semmit sem kaphatnának attól. Ezért szükséges, hogy Isten esőt hullasson a megfelelő időszakban, más időszakokat pedig a szép idő számára tartson fenn. Látjuk ezt és ámulatra méltónak találjuk. S vajon nem vagyunk túl makacsok, ha nem dicsőítjük Istent annak megvallásával, hogy Őrá tartozik minden dolog az akarata szerinti elrendelése, s miránk tartozik minden cselekedetének elfogadása jónak és helyesnek, még a saját értelmünk gyengeségének elismerése árán is? Mert bárki is merészel Isten ellen zúgolódni, azzal Nála bölcsébbé teszi magát. Ha megadjuk Istennek a megérdemelt dicséretét a magunk tudatlanságának elismerésével, akkor jól vigyázunk majd arra, hogy ne ítélgessük a tetteit. Látjuk tehát, mire irányul az itt elhangzó minden szó. S konkrétan elhangzik az is, hogy mi nem vagyunk képesek úgy kibocsátani a *villámokat*, a bolygókat vagy a viharokat, mintha a parancsunkra előállnának és *ezt mondanák: Íme, itt vagyunk*. Parancsolhatunk ugyan a Napnak és a Holdnak, de vajon az majd meggyorsítja azokat bármennyivel is? Képesek vagyunk akár egy morzsányival is akadályozni vagy elősegíteni a mozgásukat? Nem. Látjuk, hogy azzal az egyetlen paranccsal, amit Isten a világ teremtésekor adott, amikor ezt mondta: *uralkodjon a Nap nappal és a Hold éjjel (1Móz1:16-18)* és legyenek évszakok, tavasz, nyár, tél és így tovább: azt mondom, miután látjuk, hogy erre az egyetlen parancsra az ég fenntartja a pályáját és olyan tökéletes rendet tart, amelyet csak lehetséges, vajon nem kell megvallanunk, hogy Isten re tartozik mindennek a kormányzása? Ha pedig nem tekintjük jónak minden cselekedetét, akkor olyan ördögi gőg van bennünk, ami nem marad büntetlen? Mérlegeljük hát kellőképpen ezt a beszédet, amelyben elhangzik, hogy *nem bocsáthatjuk ki* a bolygókat, a mennydörgéseket és a villámokat. Igaz, hogy Józsue egyszer megállította a Napot a pályáján, hogy ne menjen tovább (Józs10:12-13). De ezt vajon a maga erejéből tette? Nem, hanem Isten mutatta meg egy halandó ember száján keresztül, mennyire erős és hatékony az Ő Ígéje. Józsue szavai csak a levegőben szertefoszló hangok voltak. Mivel azonban Isten tekintélyével szólt, és nem próbált meg semmit megtenni saját magától, a Nap nem tehetett mást, mint engedelmeskedett neki. Akkor, ha a Nap engedelmeskedett a halandó ember hangjának, mert az Isten parancsa volt, akkor vajon nem sokkal magasztosabb dolog az, ha Isten a saját fenségében, a saját dicsőségében és az Ő örökkévaló Lényében beszélt és szabta meg a Nap és a Hold pályáját, valamint az égi rendet? Így, ha jól megjegyezzük ezeket a szavakat a magunk hasznára, azok úgy felmagasztaltatják Istent általunk, ahogyan érdemli, mi

pedig teljesen behódolunk Neki, minden elképzelésünket és gondolatunkat fogva tartva, hogy végül ne vállaljunk magunkra többet annál, ami törvényes a számunkra. S biztosan céltalan túllépni a korlátjainkat Vele szemben, mert itt elhangzik, hogy a bolygók és a *villámlás nem fogják mondai: íme, itt vagyok*. Vajon engedelmeskedni kellene a parancsainknak? Amikor az emberek többet vállalnak magukra annál, amennyi megilleti őket, azzal szükségszerűen szembeszegülnek Vele, s amikor annyira átlépik a határaikat, hogy káromolják Őt, vajon képesek bármit megváltoztatni a természet rendjében? Képesek maguk iránt ámulatba ejteni a Napot, a levegőt vagy a világ bármely részét? Isten tehát a bolondságunkat és a büszkeségünket gúnyolja ki ezen a módon beszélve. Viszont látjuk, hogy a Nap, a Hold és a csillagok Neki ezt mondják: *Íme, itt vagyunk*. Mert anélkül, hogy megszólalnának, teszik, amit Isten parancsol nekik. Sem értelmük, sem józan eszük nincs, de mindennek ellenére titkos hajlam vezérli őket Isten akaratának, valamint mindannak végrehajtására, amit a teremtkor parancsolt nekik. Ezt látva nekünk vajon nem kell tisztelni a Fenséget, Akinek még az értelem nélküli teremtmények is engedelmeskednek? Látjátok hát, mit kell leszűrnünk ebből a mondásból. Ez után ezt olvassuk: *mi nem vagyunk képesek prédát vadászni és kielégíteni az oroszlánkölykök éhségét. S a hollóknak sem vagyunk képesek eledelt adni, és táplálni a fiókáikat, amikor azok Istenhez kiáltanak*. Ismerjük a táplálási módot, amit az oroszlánok és más vadállatok követelnek meg. Nemcsak egy-két morzsa az, amivel megelégednek, hanem sok táplálékot követelnek meg, mert olyan vadállatok, amelyek sokat falnak és nyelnek el. Nos, ki az, aki képes táplálni ezeket? Igaz, egy-két fejedelem kedvtelésből tarthat néhány oroszlánt vagy más vadállatot, de melyik fejedelem képes eledelt és ellátást biztosítani a világ összes oroszlánjának? Nos, ha nem volna más, csak annyi, hogy minden vadállatnak (ahogyan mi látjuk) megvan mindaz, ami a létfenntartáshoz szükséges Isten gondviselésének következtében, az vajon nem lenne elégséges csoda a számunkra Isten jóságának elismeréséhez? De még jobban meg fogjuk látni Isten célját ebben a szakaszban, ha van szemünk. Mi indítja az oroszlánokat és más vadállatokat a világ összes emberének felfalására? Hogyan történik, hogy mégsem vagyunk azok zsákmánya? Ha Isten szabadjára engedné az oroszlánokat, a medvéket, az elefántokat és a többi vadállatot, melyek sokan vannak és sokfélék, könyörgöm, nem pusztulnánk el azonnal? Mi az oka annak, hogy az oroszlánok megelégednek (noha rengeteg táplálékra van szükségük), s ezzel a világ meg van őrizve és fennmarad a mostani állapotában, ha nem az, hogy Isten gondoskodik orvosságról ebben a dologban? Ennek megfelelően hangzik el az is, hogy a Nap elűzi a vadállatokat és visszakergeti azokat a barlangjaikba, hogy az emberek szabadion folytathassák a tevékenységeiket (Zsolt104:22). Mert ha Isten nem zárná el a vadállatokat ezen a módon, s átadná az embereknek a Földet, hogy kereskedjenek és munkálkodjanak azon, micsoda dolog lenne az? Létezne egy sarok, ahová elrejtőzhetnénk? Látjátok tehát, hogy ebben a szakaszban miről van szó: ha Isten nem adná meg az oroszlánoknak a táplálékukat, akkor minden ember teljesen és végleg eltűnne a Földről, s pusztulásra és megsemmisülésre jutnának. S Istennek ez a munkálkodása arra késztet bennünket, hogy dicsérjük a kegyelmes jóságát, amiért megkönyörül rajtunk, s a védelme alatt tart, úgy, hogy nem pusztulunk el, aminek meg kellene történnie, ha nem gondoskodna rólunk atyai módon. Igaz, az oroszlánok néha felfalhatják az embereket, s ez főleg a sivatagi és a meg országokban történik meg, ahol több a vadállat. S amikor ez megtörténik, Isten ezzel arra figyelmeztet, hogy ez a baj egyetemes lenne, ha nem gondoskodna arról, hogy ne így történjen. Mert amikor látjuk, hogy a vadállatok ezen a módon falják fel az embereket, az mondhatni tárgyilagos tükör a számunkra. De honnan származik az, hogy nem törnek előre, nem hatolna be az emberek házaiba és nem emésztenek fel mindenkit? Vajon ennek az útjukba állásnak nem Isten kezétől kell származnia? Nem az ember fortélyai akadályozzák meg őket. Dicsőítsük hát Istenünket, maiért kegyeskedik oly módon táplálni a vadállatokat, hogy mi élhetünk a világban és élvezhetjük az jótéteményeket, amiket Ő ruház ránk. Azután ezt a szöveget olvasva emlékezzünk, miképpen hangzik el a harmincnegyedik zsoltárban, hogy jóllehet az oroszlánok ennyire erősek és ekkora erőszakkal keresik a

prédájukat, mégis éhséget szenvednek el (Zsolt34:11). S bár meghaladja az ember erejét a kielégítésük, s éheznek, Isten mégis megelégteti az övéit. Mert ha Isten táplálja az oroszlánokat, amik vad és szörnyű állatok, sőt kellemetlenek a mi természetünk számára, hogyan táplálná az embereket, akiket a Maga képmására teremtett és a gyermekeinek nevezett? Konkrétan, vajon kételkedniük kell abban, hogy táplálni fogja őket, amikor Atyjuknak hívták Őt igazi hittel, s amikor az Ő Szentlelke uralkodik a szívükben? Gondoljátok, hogy Isten elhagy minket, ha hozzá futunk menedékért, látva, hogy táplálja a vadállatokat, eledelt ad a hollóknak, mint az majd ismét elhangzik?

Látjátok tehát, hogy ennek kettős haszna van a számunkra. Az egyik az, hogy ragaszkodnunk kell Isten csodálatos gondviseléséhez, amivel eledelt biztosít az oroszlánoknak és az összes többi vadállatnak, hogy fennmaradhassunk közöttük. A másik pedig az, hogy ha Isten táplálja az oroszlánokat és a vadállatokat, akkor sokkalta valószínűbb, hogy gondoskodni fog a mi táplálásunkról is, mert a gyermekei vagyunk. Látva pedig, hogy azt parancsolta, hogy járuljunk Hozzá, s keressük Őt, meg fogja adni a szokásos kenyerünket és táplál minket, mert nekünk nincs semmink, csak amit Tőle kapunk. Valójában ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Ez után rögtön azt olvassuk a hollókról, hogy *Isten táplálja azokat, mind azokat, mind a fiókáikat, amikor Őhöz kiáltanak*. Igaz, hogy a kismadarak nem rendelkeznek értelemmel, semhogy Istenhez kiálthatnának, s nincs beszédjük sem, amivel szólhatnának, s még kevésbé vezeti őket az igaz hit ebben az esetben, de mindazonáltal, mivel nincs élelmük, s nincsenek eszközeik önmaguk fenntartására ebben a világban, ezért mondja, hogy Istenhez kiáltanak, annak megfelelően, ahogyan a zsoltárban is pontosan ugyanezt a beszédmódot használja (Zsolt147:9). S ezt a mondást helyesen kell mérlegelni, mert nagy megerősítése az elhangzottaknak, tudniillik, hogy ha Isten táplálja a vadállatokat, amelyek bömbölnek, kiáltanak és bőgnének anélkül, hogy tudnák: van Alkotó, akinek táplálnia kell őket, akkor vajon mit kell azoknak tenni, akik biztosak abban, hogy Isten helyezte őket ebbe a világban, s megtartja Magának a fenntartásuk és a szükségleteik betöltésének hivatalát? Gondoljuk, hogy cserben hagyja őket? Nos, először is gondoljuk meg, mit jelent ez a *kiált* szó. *A hollók Istenhez kiáltanak*. Miért? Nem hitből, vagy értelemből, s nem is azt jelenti ez, hogy imádkoznak, ahogyan az embereket tanítják rá, hanem az eszközök hiánya miatt teszik ezt [hogy segítsenek magukon]. Íme tehát a hollók éhesek, a tojóik kirepülnek a prédát keresve és néha nem találnak semmit. Közben a fiókák majd éhen halnak és nem gondoskodik azokról senki. Istennek kell elkezdni segítő kezet nyújtani, akár úgy, hogy férgeket ad nekik táplálékul, akár más titkos eszközökkel. Látjátok tehát, hogyan kiáltanak Istenhez a hollófiókák. Ez pedig ugyanúgy elmondható a többi vadállatról is, nevezetesen, amikor híjával vannak a segítségnek, Istenhez folyamodnak. Nem azt jelenti ez, hogy van bármiféle értelmük, hanem az a helyzet, hogy összevissza kóborolhatnak a világban, nélkülözve minden támogatást, így nincs más, mint Istennek kell kinyújtania a kezét és a jóságából megadni azt a dolgot, amire szükségük van. De most térjünk vissza az előbb említett összehasonlításra közöttünk és a vadállatok között. Látva, hogy elhangzik: Isten nagylelkűnek mutatkozik, amikor a vadállatok híjával vannak a természetes eszközöknek, amikkel segíthetnének magukon, és ez pont olyan, mintha Őhöz folyamodtak volna, mit kell nekünk tenni? Mert ha van is bőségünk mindaddig, amíg nem kezdjük el ismét elszórni a javainkat, mégis mindig meg kell értenünk, hogy a javainkat Isten kezéből kaptuk. Ha pedig esetleg szegénységet és ínséget szenvedünk el, az még sokkal inkább arra ösztökél minket, hogy Őhöz folyamodjunk. Ezért az embereknek nem szabad visszahúzódnunk, sem pedig a zablát harapdálni, ha úgy találják, hogy nincsen segítségük. Mit kell hát tenniük? Gondolkodjanak ekképpen: íme, Isten hívogat minket Magához. S könyörgöm, Ő kijelenti és kinyilatkoztatja, hogy (bizonyos módon) a vadállatokat is arra akarja ösztönözni, hogy Hozzá folyamodjanak, s ezzel együtt [szuverén] kormányzónak is akar mutatkozni, mert különben semmit se hagyna a világon, hanem mindennek el kellene pusztulni. Mennyivel inkább Hozzá kell tehát folyamodnunk? Nos, jegyezzük meg jól, hogy valahányszor csak

gondoskodást szeretnénk, de nem tudjuk, hová legyünk vagy merre forduljunk, az pont olyan, mintha Isten mondaná nekünk, hogy az Ő dolga megadni nekünk mindent, amire csak szükségünk van, s ezzel együtt szeretné, ha a teljes bizalmunkat Belé vetnénk. S amikor ilyen hitünk és belső érzésünk van, ahhoz azonnal csatlakoznia kell az imának és a könyörgésnek is. Mert bárki is henceg azzal, hogy az ellátását Isten kezéből várja, de közben nem kegyeskedik Őt segítségül hívni, az vajon nem azt mutatja meg, hogy nincsen benne más, csak képmutatás és hazugság? Ezért a hitnek kell serkentenie minket és arra ösztönözni, hogy Istent hívjuk segítségül, hogy megvallhassuk Őt nevelőapánknak, s az élelmünket mondhatni az Ő kezéből kaphassuk az Ő pusztája jóságának köszönhetően. Látjátok hát, miképpen kell átültetnünk ezt a szakaszt a gyakorlatba. De el kell jutnunk egy még magasabb összehasonlításra is: ez pedig nem más, mint annak megértése, hogy miután Isten ezen a módon táplálja a testeinket, ezért sokkal több okunk van a lelkünk táplálására is az Ő kezéből várni. Bár van ételünk és italunk ebben a világban, s nem kell több, mint meghajtani a fejünket, hogy elteljünk ezekkel, a lelkünk tápláléka mégis sokkal drágább dolog annál, hogysem itt lenn találjuk meg. Mindazonáltal még a romlandó ételt is Isten keze adja nekünk, s Ő konkrétan megmutatja, hogy egyedül csak Őrá tartozik a testünk táplálása ebben a mostani, mulandó életben. Ezért kell az embereknek Őhöz áramodniuk, főleg akkor, ha lelkileg akarnak táplálkozni. Ha pedig nincs meg bennünk ez a megfontolás és ügyesség, akkor a hollófiókák, az ég madarai és a világ vadállatai lesznek a tanúk és a bírók az elítélésünkhöz, mert Isten mondhatni szemmel látható módon mutatja meg, hogy Magához hívja őket, amikor híjával vannak a támogatásnak. S ha Ő a vadállatokat is Magához hívja, ellátva a velük kapcsolatos hivatalát, akkor vajon nem helyes elmével és igaz hittel kell viszonyulnunk Hozzá, hogy teljesen meggyőződjhessünk arról: soha nem fog cserben hagyni, ha bármi olyasmit kérünk Tőle, amire szükségünk van? Ez az, amire valójaében emlékeznünk kell ebből a szakaszból. Utána pedig ezt olvassuk: *ismered-e a vadkecskék vagy a nőtényeik ellésének idejét? Tudod-e a szarvasok idejét, vagy azt, hogy hogyan görnyednek össze elléskor?* Igaz, az egész emberiség példájának, amit önmagunkban is megtalálunk, elegendőnek kellene lenni az emberek ostobaságának megfeddéséhez, amiért annyira önfejük, hogy elkezdenek Istennel okoskodni. Mert ha valaki megkérdezi őket: miképpen lettél megteremtve vagy nemzve? Miképpen hordoztak és tápláltak kilenc hónapig, miután nemzettek és formát öltöttél az anyaméhben? Hogyan jöttél elő onnan végül? Képes vagy azonnal válaszolni ezekre a dolgokra? De ők csak állnának ámulva.

Így tehát az ember (anélkül, hogy egy cseppet is eltávolodna saját magától), több, mint elégséges bizonyítékkal fog rendelkezni arról, hogy Isten csodálatosan munkálkodik a nemzése során. Micsoda dolog az, hogy egy aprócska teremtmény jöjjön létre egyenesen a romlásból és a mocskból, de mégis olyan formát nyerjen, mint amelyet a testünkben látunk kialakítva? Aztán micsoda dolog az, hogy egy gyermek tisztáltságban és fertőben legyen táplálva, sőt, mondhatni öröklékben, de mégis táplálást kapjon és megnőjön akkorára, hogy megtalálja a lehetőséget a világra jövetelre? Micsoda dolog mindez? Ezek vajon nem Isten olyan kiváló csodái, amiknek ámulatba kell ejteniük minket? Ezért (mint már említettem) nem szükséges elküldeni minket sem a vadállatokhoz, sem a szarvasokhoz, sem pedig nőtény kecskéhez, elegendő lenne, ha mindegyikünk csak azt venné fontolóra, miképpen született és tápláltatott az anyaméhben, s miképpen jött elő az anyjából erre a világra. Nem ok nélkül küld tehát az Isten minket a vadállatokhoz. De miért? Mert a nőknek van némi segítségük, amikor a szülésig jutnak: más asszonyok szolgálnak nekik, s az egyik megtámogatja a másikat. Aztán tanulnak a szokásokból és a tapasztalatból, s tartózkodnak a veszélyektől: fontolóra veszi, mi a jó nekik, s előre felkészülnek és felszerelkeznek. Látjuk, hogy hogy ugyanezt nagyobb csodának kell tartanunk a vadállatoknál, mint az asszonyoknál. Mert amikor a nyomorult állatok vemhesek, nem tudják, mit hordoznak, csak egy nehezen elviselhető terhet éreznek, ami bánthatja őket. S nekimehetnek a hasukkal valaminek, hogy a bennünk levő kicsinyekkel elvetéljenek, s a kicsinyek küzdelme bennünk bizonyos módon kétségbe ejti őket. Isten azonban úgy őrzi meg

őket, hogy megtartják a magzatjukat s bár az nehéz és veszélyes a számukra, mégis megőriztetik mondhatni csoda által. Mert látható, hogy a rőt vad (a szarvasról beszélünk) nem képes elviselni a maga kövérségét, mert ha túlságosan elhíz, bőjtölni kezdenek. Az pedig az egyik tulajdonságuk, hogy nem képesek elviselni semmit, ami akadályozza őket. Mégis tovább hordják a kicsinyeiket, akár nagy fájdalom árán is, s főleg az mondják el róluk, hogy nagy fájdalmakkal és szomorúsággal ellenek, amiről szintén szó van ebben a szakaszban, ahol azt olvassuk, hogy úgy összegörnyednek, mintha szétszakadnának és nagyon megerőltetik magukat. Igaz, hogy az asszonyok is erőlködnek a szüléskor, de a szarvasok erőlködése nagyobb, mert azok, akik képzettek a természet titkaiban, azt mondják, hogy elkezdnek orvosságot használni, ami abban merül ki, hogy bizonyos növényt fogyasztva segítenek magukon, mert különben meg kell állniuk egy időre, ha nem siettetik valahogyan az ellést. Látjátok tehát, hogy Isten nem ok nélkül küld minket a szarvasokhoz és a nőstény kecskékhez (bár a pontos fajta nem teljesen biztos, ám ez nem is fontos). De miért? Mert furcsa, hogy a vadállatok, amik nem tudják, mit hordoznak, mégis megvan az értelmük a teher kihordásához és a kivédéséhez úgy, mintha Isten tanította volna őket vagy mintha azt mondták volna nekik: meg kell őrizned a saját kicsinyedet és utódodat. Látva tehát, hogy a vadállatoknak efféle hajlamaik vannak, vajon nem Isten az, aki munkálkodik felülről? Hisz mi történne velük, ha nem kormányozná őket? Aztán amikor a vadállatok az ellésig jutnak, olyan brutálisak, hogy nem mondják róluk, hogy csendben kell maradniuk, s meg kell tartaniuk a kicsinyeiket, de majd örülnek azoknak, ahogyan az asszonyoknak mondják, hogy lesz okuk örvendezni, amikor embert látnak születni a világra (Jn16:21). Ezek közül semmit sem lehet mondani a vadállatoknak, mert nem tudják, mi jön ki a testükből, s azt sem, hogy vajon a dolog, amit hordoznak, nem robbantja-e szét a belsőjüket és nem ontja-e ki a beleiket. Mindazonáltal megtartják a terhüket, és amikor eljön a kicsinyeik megellésének ideje, nem tudják, hogyan orvosolják a szükségleteiket minden támogatás nélkül. Megtisztítják a kicsinyeiket, és minden korábbi fájdalmuk ellenére mégis mindenhová utánuk mennek, hogy eltévedve ne vesszenek el. Mindezt észrevéve vajon nincs okunk magasztalni a mi Istenünket? S főleg akkor, ha meggondoljuk a vadállatok sokféleségét, de mégis azt látjuk, hogy ezen a módon szaporodnak: könyörgöm, ez nem bizonyítja nekünk azt, hogy Isten nyújtja ki a kezét és munkálkodik csodákon keresztül? Iskolába kell járnunk ennek megértése végett? Nagy képességekkel kell rendelkezünk, vagy nagy és alapos okokkal kell megvitatnunk a dolgot? Nincs olyan gyengeelméjű és tudatlan személy, aki ne tudná mind az emberek nemzéséről, mind a barmok és a vadállatok megfogadásáról, hogy azok Isten csodái, s Isten kezét kell ezekben felfedezni annak megfelelően, ahogyan Ővé minden hatalom. Ennek tudatában pedig vajon nem kell csodálkoznunk a mi Istenünk jóságán is, ami még az oktan állatokra is kiterjed? Mikor könyörületesen látjuk ebben a vonatkozásban is, akkor vajon nem kell dicsőítenünk is ezért? Vajon nem kell Neki megadni legalábbis a dicséret áldozatát, amikor látjuk a hatalmát és a bölcsességét? Íme a legtudatlanabbak és a hálátlanságban vétkesek, ha nem adják a fejüket Isten bölcsességének, hatalmának, igazságosságának és jóságának átgondolására, amik mindenütt megmutatkoznak és megjelennek, még a vadállatok iránt is. Nos, jóllehet itt konkrétan a *szarvasokat és nőstény kecskéket*, illetve más vadkecskéket említ, itt mégis általános leckével van dolgunk minden állatra kiterjedően. Nevezetesen, hogy Istennek ki kell nyújtania a kezét az említett rend fenntartása végett, amikor meg akarja sokszorozni az élő teremtményeket. S ezzel a vezetéssel lesznek leszármazottjaik és fognak szaporodni, vezetés nélkül viszont minden dolog szörnyűsége zűrzavarba torkolna. Főleg pedig, miután ismerjük az említett titkokat, hogyan vannak sajátos nehézségek a szarvasokban a többi állathoz képest, mint korábban említettem, s ezért adja nekik Isten a képességet az említett növény megkereséséhez, ezért húzzunk hasznát ebből az ismeretből. S ki volt a szarvasok orvosa? Milyen iskolában sajátították el a növény megtalálásának képességét, amiről tudják, hogy szükséges az ellésükhöz, s a kicsinyeik világra hozatalához? Ki mutatta ezt meg nekik? Ki volt a tanítójuk?

Vajon nem Istent kell felismerni és dicsőíteni ebben az esetben? Ezért kell alaposan megjegyeznünk ezeket a részleteket, amik itt tárulnak a szemünk elé, amikben Isten dicsősége elevenen mutatkozik meg. De az említett általános leckéből azt is le kell szűrünk, hogy Isten mindenütt munkálkodik, ahogyan majd látjuk a madarak által rakott tojásokról, amikből a fiókák kelnek ki, mert még ott is el kell ismernünk Isten gondviselését. Mikor azonban minden erőfeszítésünket Isten vadállatokban végzett cselekedeteinek végiggondolására fordítottuk, akkor önmagunkra is vissza kell térnünk. Mert a fő dolog az, hogy az embereknek ismerniük kell Isten jóságát, hatalmát és igazságát úgy, ahogyan ezek meg lettek nekik mutatva, illetve ahogyan maguk is látják és részeseivé válnak ezeknek. Így miután itt elhangzik, hogy *a szarvasok ellési idejét az emberek nem ismerik*, azaz nem az emberek dolga annak kijelölése, értsük meg: nem szabad uralomra törni Istennel szemben azzal, hogy igyekszünk kiszakítani magunkat az Ő alárendeltségéből. S miért? Mert már a születésünk előtt megmutatta Isten, hogy az életünk nem a magunk kezében van, hanem az Ő rendjében és az Ő rendelkezése alatt áll. Közismert, milyen hosszan hordják a szarvasok a borjaikat, s az emberek képesek azt bizonyos sejtesek alapján megítélni. Nem azt jelenti ez, hogy az emberek ennyire közelről vizsgálják azt, de ha valaki azt veszi figyelembe, amikor a hímek és a nőtények párzanak, attól kezdve nyolc teljes hónap telik el. Remek, így a vemhességi idejük megismerhető. De itt ez hangzik el: *Ismered a szarvasok ellési idejét?* Bizony, mert Isten nem hiába beszél, hanem így rendelte el. Nem a mi dolgunk tudni, meddig hordják a szarvastehenek a borjaikat, azaz nem nekünk kell elrendelni a nyolc hónapot, vagy a vemhességük napjainak számát, még ha ügyesek vagyunk is. Látva pedig, hogy Isten addig járatta a szarvasteheneket a borjaikkal, amíg le nem telik a vemhességi időszak, aztán pedig megszabadítja azokat, megadva nekik a segítséget és vezetve a saját Maga által elrendelt dolgot, ebből arra kell következtetnünk, hogy Magának tartotta meg az uralmat minden állat felett. Miután pedig az anyjuk hasában táplálta azokat, azután is az alárendeltségében tartja mindet, miután a világra jöttek, s a saját jótetszése alapján vezeti azokat. S amikor mindezt végiggondoltuk az állatokról, térjünk rá önmagunkra. Szívesen elkezdeném játszani az ostobát, aki Istennel feleselve ezt mondja: miért bánik Isten így és így velem? Miért nem teljesíti a kéréseimet? De amikor így kezdünk zúgolódní, szembeszegülve Istennel, térjünk vissza a saját születésünkre és tegyük fel a kérdést: ó, jaj, miképpen jöttél elő anyád méhéből? Ki hozott ki onnan téged? Igaz, hogy voltak segítők, de mégis el kell jutnunk a huszonkettedik zsoltárban mondottakhoz, miszerint Isten keze hozott ki minket anyánk méhéből (Zsolt22:10). A világ összes asszony törheti a fejét emiatt, de semmit sem képesek tenni ebben a dologban, csak ha Isten velük munkálkodik, mégpedig csodálatos erővel. Ezért, ha nem teszünk többet, csak a magunk születésére gondolunk, akkor is meg kell hajolnunk, ezt mondva: Uram, mielőtt még a világra jöttem volna, Te már jól kimutattad, hogy a vezetésed alatt állok. Hisz milyen állapotban voltam, amikor kihoztál az anyám méhéből, sőt mindvégig, amíg abban tartottál fenn engem? Nem lenne-e rendkívül furcsa, ha a gyermekek ottani megsegítése nem volna közönséges dolog közöttünk? Levegőt véve élünk, s valahányszor csak nem tudunk lélegezni, idővel megfulladunk. Az ember élete a levegővételtől függ, s ha az megáll, azonnal meghalunk. Igaz, hogy a kis csecsemők is kapnak némi levegőt az anyjuk méhében, de hogyan? A köldökükön keresztül. Közben pedig mi táplálja a gyermeket? Mindenféle romlott dolog. Mindenféle bélsár és hitványság között van ott. Ezért, ha fontolóra vesszük, miképpen születik meg kilenc hónap múlva és miképpen tarttatik fenn, bárki megláthatja Isten hatalmas kezét. El kell hát ámulnunk ezen gondolkodva, és el kell ismernünk, hogy Isten az, Aki mindent kormányoz, és Aki valamennyiünket elrendelt. Ha pedig nem indulunk meg Isten eme hatalmas munkáin, s nem állunk ámultan, könyörgöm, akkor nem vagyunk a keményszívűeknél is rosszabbak? Ha pedig nem érint meg a saját történetünk, az oktan állatok fognak megítélni minket, s tesznek majd ellenünk tanúbizonyságot az utolsó napon. Ezért tanuljunk meg hasznat húzni ebből a tanításból, s főleg azt megvallani, hogy Isten minden munkájában csodálatos, a természet rendje pedig olyan tükör, hogy szükségszerűen el

kell ámulnunk az abban látható dolgok ismeretétől. De ezt mindig kössük össze önmagunk megzabolázásával, biztosan tudva, hogy nekünk sem hatalmunk, sem képességeink nincsenek Isten tetteinek a megítéléséhez. Ezért nem szabad elkezdenünk irányítani Őt, azt kérdezve, hogy ezt vagy azt miért tette meg. Nem, hanem értsük meg, hogy valahányszor csak elkezdünk hibát találni a cselekedeteiben, össze fogunk zavarodni, s kénytelenek leszünk meglátni a saját tudatlanságunkat és gyengeségünket, sőt a saját veszтünket is, ha feljebb merünk emelkedni a saját korlátjainknál. Mivel ez a helyzet tanuljunk meg megelégedni azzal, amit tetszik Istennek megmutatni nekünk, s fogjuk magunkat vissza attól az ördögi elbizakodottságtól, amit egyes emberekben látunk, s különösen, akkor, amikor a dolgok meghaladják a felfogóképességünket. Mint amikor elhangzik, hogy Isten mindent úgy rendez el, hogy nem a mi dolgunk hibát találni bármelyik cselekedetében, még ha mindent az Ő gondviselése vezet és hajt is végre. Egyesek erre ezt válaszolják: ami engem illet, nem vagyok képes ebben hinn, mert nem értem, ezért arra a következtetésre jutok, hogy ez hiábavaló. Akkor most mi lesz, te boldogtalan fickó? Be fogod zárni Istent egy olyan aprócska területre, amekkorát a te bolond agyad foglal el? Ez pont ugyanaz, mintha azt mondanád: nem hiszem, hogy van Isten, csak ha a saját szemeimmel látom és mondhatni elém áll. De micsoda eljárás ez? Nekünk azonban nem szabad ezt tenni. Nem szabad megpróbálnunk levonni Isten fenségét a magunk szintjére, hanem nekünk kell felemelkednünk és felfelé irányítani az értelmünket a Benne rejlő felfoghatatlan nagyság tisztelete végett. S alázatosan kell oda felkapaszkodnunk, nem vélve semmit a magunkénak, hanem inkább azt elismerve, hogy mi csak csúszunk-mászunk ideleln. Látjátok tehát, hogyan kell átültetni ezt a tanítást a gyakorlatba, mert pontosan ezért tárul a szemünk elé.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a бűneink elismerésével, imádkozva Hozzá: nyissa meg a szemeinket, hogy megtanuljuk észrevenni, miképpen kell leveretnünk az ínségeinkben és a nyomorult mivoltunkban ahhoz, hogy teljesen meg legyünk fosztva minden büszkeségtől. Így ne próbáljunk meg semmivel sem hetvenkedni, s ne tulajdonítsunk egyáltalán semmit magunknak. Hanem elismerve, hogy nincs bennünk jóság, s teljesen haszontalanok vagyunk, a mi Istenünkhöz folyamodhassunk hatalomért és erőért az Ő kezéből, az akaratának követéséhez, azért, hogy annak megfelelően járva dicséretet és hálát adhassunk Neki. S ennek megcselekvéséhez kegyeskedjen megszelídíteni a bennünk rejlő gőgöt, ami akadályoz minket abban, hogy úgy dicsérjük, ahogyan megérdemli, azért, hogy végül mindegyikünk megtisztulva egyhangúlag visszatérhessen Hozzá, бékésen az Ő Ígéséhez igazodva. S tetsszen Neki stb.

A százötvenkettedik prédikáció, ami a második a harminckilencedik fejezetről

Jób39:8-21

8. Ki bocsátotta szabadon a vadszamarat, ki oldozta el e szárnak kötelét,
9. A melynek házául a pusztát rendelém, és lakóhelyéül a sós földet?
10. Kineveti a városbeli sokadalmat, nem hallja a hajtsár kiáltozását.
11. A hegyeken szedeget, az ő legelőjén mindenféle zöld gazt felkeres.
12. Akar-é szolgálni néked a bölény? Avagy meghál-é a te jászolodnál?
13. Oda kötheted a bölényt a barázdához kötelénél fogva? Vajjon boronálja-é a völgyeket utánad?
14. Bízhatol-é benne, mivelhogy nagy az ereje, és munkádat hagyhatod-é reá?
15. Hiszed-é róla, hogy vetésedet behordja, és szérűdre betakarítja?
16. Vígán leng a struczmadár szárnya: vajjon az eszterág szárnya és tollazata-é az?
17. Hiszen a földön hagyja tojásait, és a porral költeti ki!
18. És elfeledi, hogy a láb eltiporhatja, és a mezei vad eltaposhatja azokat.
19. Fiaival oly keményen bánik, mintha nem is övéi volnának; ha fáradsága kárba vész, nem bánja;
20. Mert Isten a bölcseséget elfeledtette vele, értelmet pedig nem adott néki.
21. De hogyha néki ereszkedik, kineveti a lovat és lovagját.

Ha nem volna csak egyetlen egy dolog, amit meg kellene néznünk az egész világon, annak is elegendőnek kellene lennie ahhoz, hogy hálaadásra indítson minket Istennek. Mert nincs semmi, amivel ne olyannak mutatkozna irántunk, amitől kénytelenek vagyunk tisztelni Őt. Isten azonban látva, hogy az emberek még midig hanyagok és lassúak az Ő megismerésében, olyan változatossággal akarta őket serkenteni, hogy többé ne mentegessék magukat, amiért nem ismerik Őt, miután végtelenül sok olyan dolgot láttak, amik fenn és lenn táruznak a szemünk elé. Azt mondom, ha valaki csak önmagára gondol anélkül, hogy tovább lépne, már akkor is bőven van oka Istent magasztalni. Vagy, ha bármelyik teremtményre néz, akkor is elmondhatjuk ugyanezt. De ha bejárjuk a köreinket és elbeszélgetünk, miután láttuk Isten dicsőségét a világ egyik részében, majd a másik felé fordítjuk a szemeinket, s mintegy megszámloljuk vagy átnézzük a teremtményeit, akkor biztos, hogy fel kell indulnunk annak megvallására, hogy olyan tökéletesség rejlik a munkáiban, hogy nem vagyunk képesek kellőképpen magasztalni Őt. Íme, miért sorolja itt fel Isten a sokféle fajtájukat. Nem azt jelenti ez, hogy az élőlények tökéletes történetét és a tulajdonságaik teljes számbevételét látjuk itt, mindamellett az itt szereplő példákban sok mindent látunk, aminek elégnek kell lenni a számunkra. Mint mikor megemlíti *a vad és meg nem szelídített szamarakat*, akkor Isten azt mondja, hogy nem a mi dolgunk szabadságot adni azoknak. Mintha csak azt mondta volna, hogy amikor a vadszamarakat nézzük, el kell gondolnunk, hogy ha az egész világ gyűlne is össze, akkor sem tudnának olyan természetet adni a vadszamaraknak, mint amilyennel rendelkeznek. Ezért valljuk meg, hogy Isten mindent a képességeinket és erőnket meghaladó módon rendezett el, s ha mi hibát találunk azokban, az a bolond elhamarkodottságunkból fakad. Ezért nem marad más hátra a számunkra, mint felemelni a szemeinket és tisztelni Őt, Aki ennyire végtelen hatalmat és mindenhatóságot mutat. Miután megemlítette a vadszamarakat, beszél az egyszarvúról vagy valami másféle állatról, de az emberek rendszerint egyetértenek azzal, hogy itt az egyszarvúról van szó. Elhangzik, hogy *az egyszarvúak nem fognak engedelmeskedni nekünk, s nem használhatjuk azokat úgy, mint az ökröket*, a lovakat és a

szamarakat. Semmi módon nem lehet ezeket megszelídíteni, hogy *felszántsák a földet, vagy hazahúzzák a gabonánkat a csűrbe* vagy a szérűskertbe. Mivel ez a helyzet, értsük meg, hogy nem a mi dolgunk felülbírálni Isten munkáit: nekifeszülhetünk ennek, de soha nem jutunk majd a végére. Mert ha nem tudunk megszelídíteni egy vadsamarat vagy más erdei állatot, akkor hogyan uralkodunk majd az egész világon? S ha nem tudjuk azt megtenni, akkor hogyan merészeljük felemelni a csőrünket az Alkotónk ellen, Aki olyan bölcsességgel rendelt el mindent, hogy abban nem található semmi hiba? Végül beszél *a pávákról és a struccokról* (vagy ahogyan egyesek értelmezik) a gólyákról. Bár a gólyákról a második helyen beszél, mégis, a végén hozzátett dolgok csak a struccokra illenek, tudniillik, hogy *megvetik a lovat és a lovasát* a gyorsaságuk miatt, továbbá *elfeledkeznek a tojásaikról, és olyan ostobák, hogy a homokba rejtik azokat* és többé nem gondolnak rájuk. Nagy az ostobaság tehát abban az élőlényben, ami inkább a struccokra, mintsem a gólyákra jellemző. A lényeg tehát az, hogy ha Isten dicsőségének egytelen tükre nem elegendő az emberek kielégítéséhez, akkor legalábbis a mindenütt megmutatkozó sokféleségnek kellene serkentenie é felindítania minket Isten keresésére s a Neki való behódolásra, miután megtaláltuk Őt, mégpedig olyan engedelmisséggel, hogy ha nem is látjuk a cselekedeteinek okát, akkor se szűnjünk meg önmagunkat fogva tartani és semmi módon se zúgolódjunk Ellene. Most pedig nézzük meg a részleteket. Ahol a *vadszamarakról* van szó, ott elhangzik, hogy *Isten oldozza el és bocsátja azokat szabadon, azok pedig a hegyek között keresnek táplálékot, s a sivatagban és sós földön élnek*. Ezzel együtt *kinevetik a városban levőket és azokat, akik adó, illeték és más hasonló terhek fizetésére kötelezettek*. A vadszamarak nem tudják, hogy ezek micsodák, mert szabadon élnek. Amikor Isten ezen a módon beszél, azzal megfeddi az embereket, amiért magukra hagyatkoznak és megfélelkeznek a tulajdon állapotukról. Mert a legtöbb ember alávaló, de mégis látjuk, miképpen kérkednek, mert úgy tűnik nekik, hogy a föld sem méltó arra, hogy őket hordozza. S honnan fakad ez az önteltség? Mert ha a vadszamarakhoz hasonlítanák magukat, rájönnének, hogy a vadszamarak valami kíváncsabbal rendelkeznek, mint ők, nevezetesen a szabadsággal. Mindenki megvallja, hogy a szabadság a legjobb dolog, ami élvezhetünk. De az a helyzet, hogy mi rabszolgaságban vagyunk, a vadszamarak pedig szabadok. Mindazonáltal dicsekedni kezdünk és azzal hitegetjük magunkat, hogy olyan kiváló érdemesség rejlik bennük, ami miatt a felhők fölé kell emelni minket és Istennek ki kell nyújtania a kezét, hogy a vállaira emeljen bennünket. Látjátok hát az emberek ostobaságát ebben a vonatkozásban. Ezért jegyezzük meg, hogy Isten itt meg akart minket alázni, és ki akarta javítani a bennünk levő gőgöt, mivel mi nem vagyunk képesek tartózkodni önmagunk mértéktelen túlbecsülésétől. S miért van az? Mert nem gondolunk sem Rá, sem a munkáira. Azonban nem kell olyan magasra kapaszkodnunk a megaláztatásunkhoz, mint amilyen az Ő fensége: maguk az oktan állatok taníthatnak bennünket és lehetnek az iskolamestereink, mert nem érdemlünk más tanítókat. Mindemellett megkérdezhető, hogy vajon a vadszamarak előnyben részesülnek-e az emberekkel szemben, hiszen szertejárnak mindenfelé, nincsenek ámulatban vagy alázatban tartva és ember által meg nem szelídíthetők? A válasz az, hogy ha az emberek megmaradnának a maguk romlatlanságában, akkor a józan ész alattvalói maradnának, de nem rabszolga-módon, hanem minden embernek magától lenne olyan szabálya, miszerint Istennek kell uralkodnia mindenfelé. Nem volna szükség sem törvényekre, sem igazságszolgáltatókra, sem pedig kardokra a gaztettek elkövetőinek kivégzéséhez: semmi effélére nem lenne szükség. Mert mindenki önmaga törvénye és szabálya lenne, Isten törvénye volna bepecsételve a szívébe. S az efféle szándékos behódolás nemesebb és kiválóbb dolog lenne, mint a világ minden uradalma. Mivel azonban romlottak vagyunk, ezért kell minket szolgaságban tartani, mert ezzel mutatja ki Isten, hogy nem vagyunk képesek önmagunkat szabályozni, mert mások félelme alá kell vonnia bennünket. S nemcsak a törvényekkel és a polgári renddel vannak igában tartva az emberek, hanem Isten kemény és fáradságos terheket is kiró rájuk, mikor látjuk, hogy amikor különböző időkben zsarnokok uralkodnak a világ felett, akkor nagyon messze állnak attól, hogy

atyáik legyenek az alattvalóiknak: zaklatják, fosztogatják, kirabolják, sőt marcangolják őket, amennyire csak tőlük telik. Ebben a vonatkozásban tehát az állapotunk annak megmutatására szolgál, hogy mondhatni megszegyenítsen bennünket, Isten pedig arra tanít és azt mondja nekünk, hogy a vadaknak bizonyos vonatkozásban vannak a miénknél jobb pillanataik. Mindazonáltal nem lehet azt mondani, hogy Isten minden vonatkozásban végleg elvetette az embereket úgy, hogy a vadak helyzete jobb, mint az övék. Mert látjuk, hogy amikor Izrael népét egy vadszamarhoz hasonlítja Hóseás próféta által (Hós8:9), azt annak megmutatása végett teszi, hogy sem józan ész, sem emberi mivolt nincs bennük. Egyedül leszel, magányosan (mondja), azaz én nem tudlak téged megszéldíteni. Mert a mi Urunk a nyájában akar minket tartani, s amikor rendelkezésünkre áll az Ő Ígéje, Ő a tanító szerepét akarja közöttünk játszani. Ha pedig nem vagyunk képesek elviselni, hogy az Ő keze kormányozzon bennünket, akkor megszéldíthetetlen természetet mutatunk ki, Azután biztos, hogy az alárendeltségben, amit Isten helyezett az emberekre, még mindig látjuk a jóságának bizonyos pecsétjeit, ezért annál inkább be kell hódolniuk az embereknek, (még ha rosszul és szigorún bánnak is velük), mint a vadszamaraknak, amik annyira megszelídíthetetlenek és a hegyek között kell kóborolniuk. Mert közben az embereket a bűneikre figyelmezteti, amikor Isten gorombán, megannyi csapással bünteti őket, s ezt cselekedve húzza őket vissza a megtérésre. Aztán bármi is jön ki ebből, megmutatja nekik, hogy van különbség a jó és a gonosz között, míg a vadszamarakat meghagyja a maguk állati mivoltában. Tanuljuk hát meg: bármiféle alárendeltséget szabott is ki Isten az emberekre, mégsem hagyott fel irántunk folyamatosan jónak és kegyesnek lenni. De az ebben a szakaszban adott figyelmeztetés arra irányul, hogy ha az emberek gőgösek lesznek és túlságosan nagyra becsülik a saját érdemességüket és nemességüket, akkor jól rászolgálnak, hogy a vadszamarakhoz legyenek küldve és Isten ezt mondva gúnyolja őket: ugyan már, mik vagytok ti, nyomorult lelkek? Mert úgy látjátok, hogy nekem nem szabad többé uralkodnom felettetek, hanem a társaimmá kell válnotok. De mindennek ellenére sok vád ér benneteket: nem vagytok képesek együtt élni megannyi baj, panasz és veszekedés nélkül, s mindenki kételkedik a másokban. Ahogyan látjuk, hogy az emberek nem képesek együtt élni, hanem mindig van közöttük bizalmatlanság és irigység, az egyik a másiknak ravaszsággal árt, ezt vagy amaszt a dolgot gyakorolva, s igyekeznek felülkerekedni az ellenségeskedésen árulással és rosszindulattal, ezért tele vannak méreggel és a fogukat csikorgatják, amikor látják, hogy nem tudják helyrehozni az őket ért károkat. Íme, milyen az emberek állapota. Közben a vadszamarak a hegyek között szórakoznak legelőt keresve és gúnyolják mindazokat az előírásokat, amikkel az emberek oly sokat fárasztják magukat. Ezt látva tanuljuk meg kevesebbre értékelni magunkat, mert a hegyek között kóborló vadszamaraknak kell megtanítaniuk a leckéteket és észrevétni veletek, hogy nem olyanok vagytok, mint amilyennek tartjátok magatokat, semhogy így henceghehtnétek. Most már látjuk, miképpen kell ezt a szakaszt a magunk hasznára fordítani. Egyrésztől értsük meg, hogy Isten a vadállatok példájával akar minket megaláztatni, hogy minden gőgöt letörjön bennünk, másrészt vegyük fontolóra, hogy noha az állapotunk bizonyos vonatkozásban rosszabb a vadállatokénál, Isten mégsem szűnik meg soha a kegyes jóságával bánni velünk, jóra fordítva a gonoszt. Mivel tehát nincs szabad és zabolátlan életünk ebben a világban, ezáltal tanulunk meg Óhoz járulni, mert az emberek alattvalósága jobbá válik az állatok szabadságánál, s a szolgálai mivoltunk nagyobb hasznunkra van, mint az állatoknak az, amikor úr vagy korlátozás nélkül vannak, vagy amikor nem ismernek semmiféle törvényt vagy más egyebet. Látjátok, miképpen kell meggondolnunk az egyik oldalról az Isten kegyelmét, a másik oldalról pedig meghajolnunk, hogy ne magasztaljuk fel magunkat a saját érdemességünkben, hanem értsük meg, hogy az Úr rendelt minket alattvalóik. Miután pedig megemlékezett a vadszamarakról, idővel az egyszarvúakról is szó esik, amik hasonlók hozzájuk. Isten azt mondja, hogy az egyszarvú nem szelídíthető meg: *noha erős és könnyed, mégsem fogja a kedvüinkre műveli a földet, sem az ekét, sem a kordét nem fogja húzni, hogy behordja a gabonát a csűrbe.* Röviden, nem szolgálja az embert, hanem

csakis magának él. Itt legelőször is azt kell megjegyeznünk, hogy ha az állatok szolgálnak bennünket, ez azért történik, mert Isten megszelídíti őket, s a kezünkbe adja azokat, hogy élvezhessük őket. Ennek bizonyítékeképpen, miért engedi a ló, hogy az ember irányítsa, miért húzza az ekét vagy a boronát, s miért hord a hátán lovast vagy más terhet? Hogyan lehetséges az, hogy az emberek betörik az öszvéreket, a szamarakat és az ökröket? Mert a ló elég erős ahhoz, hogy elhordozzon egy embert, s látjuk, milyen kemény és bátor állat. Miképpen uralja hát az ember? S bizonyos, hogy ha az ember nem ismerné az ökör megszelídítésének módját, a szarvak még ránézésre is rettenetesebbek lennének: egyetlen fejrázásuk elegendő lenne az ember meghökkentéséhez. A nagy szemeik és a vastag nyakuk megrettentenek őt, s ha felé hajlítanák a szarvukat, azok keresztülmehtnének rajta, ha közel menne hozzájuk. Aztán látjuk, milyen hatalmas a testük. S hogyan hasznosíthatná ezeket bármiképpen az ember, ha nem testszene Istennek hatalmat adnia neki felettük? Mert az egyszarvúakat ugyanúgy meg lehetne szelídíteni, mint a lovakat és az ökröket, ha Isten nem adott volna nekik különböző természetet. Lássuk hát meg Isten jóságát ezeknek az állatoknak a szolgálatunkra rendelésében, melyek egyébként képesek lennének egyetlen ránk tekintéssel úgy megrettenteni minket, hogy a közelükbe se mernénk menni. Egy kisgyermek irányítja majd az ökröket annyiban, hogy amikor már hozzászoktak az ígához, akkor megtartja majd őket abban egy kis botocskával, ráveszi őket, hogy hajtsák meg a vastag nyakukat, és lehajtják széles szarvaikat, (röviden) úgy gyengíti meg őket, hogy bár képesek voltak mindent legyőzni, ami előttük volt, de egyáltalában nem lesz ellenállás. Mivel látjuk ezt, ismerjük el, hogy Isten nagylelkűnek mutatkozott irántunk, mivel ezen a módon tette alárendeltjeinkké az állatokat, amik (ahogyan korábban mondtam) képesek voltak megrettenteni minket, de mégis a szolgálatunkba állnak, s az emberek képesek megszelídíteni azokat. Íme, az elefánt is megszelídíthető, ami pedig egy rettentő vadállat, mert még a kinézete is felülmúlja az összes többi állatét. Tényleg olyan, mint egy hegy és látszólag a megsemmisítésünket szolgálja. Mégis, amikor legyőzik, bizonyos módon megszelídül. Nem mintha nem tartaná meg néhány saját hajlamát, de mégis csoda, hogy az ember képes bizonyos módon irányítani azt és a szolgálatába állítani. Viszont az egyszarvú csak egy kis állat, s csak bizonyos mozgékonyaság van meg benne, mindig megtartja a maga határozottságát, mivel az egész világ minden embere sem képes ravaszsággal vagy erővel a szolgálatába állítani. Mivel látjuk ezt, legalább az efféle összehasonlítások ítéljenek el minket. S amikor megtanultuk elismerni Isten jóságát abban, hogy azokat az állatokat a mi javunkra és hasznunkra alkalmazza, melyek szolgálnak minket, jegyezzük meg viszont azt is, hogy nem uralhatjuk a csigát (ahogyan mondanátok), ha a mi Urunk nem ad nekünk hatalmat felette. Igaz, hogy a világ teremtetésekor minden állat Ádámnak adatott, hogy uralkodjon felettük. De elvesztettük ezt az uralmat akkor, amikor eltávolodtunk Istentől úgy, mint ha egy alattvaló követ el bármiféle erkölcstelenséget vagy árulást a fejedelme ellen: elveszíti a javait és ő maga kegyvesztetté válik. Ugyanez a helyzet minden emberrel. Mert békésen uralkodhattunk volna minden állat felett, ha nem lettünk volna hálátlanok a mi Istenünkhöz, megszegvén a szövetséget, amivel tartozunk Neki. Ezért lettünk megfosztva az úrságtól és a szuverenitástól, ami megadatott nekünk minden állat felett. Látva pedig, hogy az állatoknak fel kell lázadniuk ellenünk, mi pedig nem élvezhetjük azokat, hanem Isten tartja fenn a használatukat a számunkra és egyeseket aláánk rendel, ahogyan a szükségünk kívánja, ez arra figyelmeztet, hogy egészen rendkívüli örültség van bennünk, ha felkelünk az Alkotónk ellen, az állatok pedig leuralhatnak, ha a szükség úgy kívánja. Istennek pedig nem kell felfegyvereznie az oroszlánokat vagy az egyszarvúakat, hanem a tetvekkel és a legyekkel is vívhat ellenünk csatát, ha úgy véli jónak, és kigúnyolhatja minden gőgünket. Látva tehát, hogy néha semmiképpen sem uralkodhatunk az állatokon, emlékezzünk rá, honnan származik ez: nevezetesen, Ádám bűnére, s a saját engedetlenségünkre abban, hogy makacskodunk Ellen, Aki a világ fejedelmeivé tett minket, és minden teremtményt a kezünkbe adott. Vegyük ezt fontolóra és szomorodjunk meg a bűneink miatt, s valahányszor csak kárt okoznak nekünk a vadállatok, gondolkodjunk ekképpen: Íme, Isten megmutatja a hiányosságainkat. S ezzel együtt

imádkozzunk Hozzá, hogy adja meg a kegyelmet is, amivel engedelmeskedhetünk neki oly módon, hogy hordozhassuk az Ő jelét, s az állatok felismerhessék a hatalmat, amit Ő adott nekünk, mint gyermekeinek. Mindezek ellenére vegyük biztosra, hogy Ő mindig is áhítatban akar minket tartani. Íme, mit kell másodjára megjegyeznünk. Most azonban felteheti az ember a kérdést: miért tart meg még mindig az Isten efféle állatokat, látva, hogy azok nem szolgálják az embert? Mert látszólag megszűnik az oka, amiért Istennek tovább is kellene táplálni őket. Jegyezzük meg azonban, hogy ezek nem szűnnek meg úgymond ékesíteni ezt a világot, hogy az ember Isten fenségét szemlélhesse bennük. S ez az egyetlen ok már önmagában is elégséges. Aztán (mint már említettem) ezek a tanulásunkra szolgálnak: Isten különféle jeleket mutat bennük, hogy azzal a változatossággal tanítson a hatalmának, a jóságának és az igazságosságának még jobb megértésére. Másrészt ezek jó tanulságot is képeznek a számunkra, mert miután nem használhatjuk ezeket, nem szabad túlságosan felmagasztalnunk sem önmagunkat. Mert még a lovak és az ökrök is szembeszegülhetnek velünk és legázolhatnak minket, mert jóllehet Isten aláink rendelte, s a szolgálatunkba állítja ezeket, mégis, néha egyetlen lórúgás is elegendő az ember elpusztításához. Ezt látva vajon nincs mindig jó leckénk ahhoz, hogy fejben meghátráljunk és feladjuk a túlzott hősiködést? Látjátok hát, mit kell ebből megjegyezni. Aztán ahol *a boronálásról, a föld felszántásáról és a gabona behordásáról a csűrbe* beszél, azt azzal a céllal teszi, hogy az embereket még jobban figyelmeztesse rá: sok segítségre van szükségük Isten kezéből. Nem tudnánk folytatni a életünket a világban, ha nem lenne ételünk és italunk, két napig sem élnénk, ha nem volna táplálékunk. S ki az, aki a kenyeret adja? Vajon az emberek olyan ügyesek, hogy képesek egyedül felszántani a földet? Nem: használhatják ugyan a karjuk minden erejét, áshatnak és túrhatják a földet, de ó jaj, mindez nem elég az élelmezésükre szolgáló gabona növekedéséhez. S ki öltözteti őket, amíg a földet szántják? Honnan kapnak köpenyt, nadrágot és cipőket? Ki fogja ellátni őket minden szükségletüket kielégítve? Hisz látjuk: olyan sok dolognak vagyunk alávetve, hogy pusztán csak az evés és az ivás nem szolgálnak a javunkra. Milyen sok segítségre van szükségünk a fenntartásunkhoz ebben a nyomorult életben! Fontolóra véve tehát, hogy Istennek ennyire megszámlálhatatlanul sok segítséget kell nyújtania nekünk, gondoljunk a jótétemények sokaságára, amiket ránk ruházott például abban, hogy a lovakat és az ökröket rendelte ki a föld felszántásához és a gabona csűrbe takarításához, továbbá olyan képességeket adott nekünk, hogy ha rosszat tettünk, idővel kéznél van az orvosság is. Látva tehát, hogy Isten ezen a módon tárja a szemünk elé a jóságát, vegyük azt is fontolóra, milyen mély lekötöttségjei és adósai vagyunk, hogy teljes alázattal szolgáljuk. Mert íme, a fő dolog, ami élénk tárul ebben a könyvben az, hogy az emberek soha nem adják meg Istennek a Neki kijáró tiszteletet, csak ha meghajolnak Előtte anélkül, hogy zúgolódní mernének Ellene, vagy magukra vállalnák, hogy megtanítsák Neki a leckéjét. S kétségtelen, hogy nem Neki kell a mi iskolánkba járnia. Ő olyan bölcsességgel rendelkezik Önmagában, hogy (mint már korábban is megmutattuk és később is meg fogjuk mutatni) kénytelenek vagyunk (azt mondom, kénytelenek vagyunk) meghökkenni Isten tetteinek láttán. S amikor meghökkenünk, meg kell egyben tanulnunk dicsőíteni is Őt, mert ez minden, amit tehetünk. Most pedig térjünk rá arra, amit *a pávákról és a struccokról* mond. *Ki az* (mondja Isten), *aki olyan jó szárnyakat adott a páváknak?* Isten itt egyetlen szóban mutatja meg, hogy mindössze egy toll is elegendő annak bebizonyításához, hogy teljesen bolondok vagyunk, ha nem vagyunk képesek megelégedni az Ő cselekedeteivel. Nézzük meg a pávák tollait: vajon nincs azokban olyan csodálatos kézimunka, hogy azt sem tudjuk, mit mondjunk róla, s csak dicsőíthetjük Istent? Azt mondom, még a hitetlenek is kénytelenek ezt tenni. Könyörgöm, képes a mi értelmünk oly magasra érni, hogy megvizsgáljuk, miképpen kormányozza Isten a világot, vagy a még sokkal magasabb dolgokhoz? Ha a páva egyetlen tolla ámulatban ejt minket, mit mondhatunk arról a kézimunkáról, ami az egész világban mutatkozik meg? Mit mondhatunk az emberiség különleges kormányzásáról? Mégis ez a dolog az, ami miatt az emberek káromlásokat szólnak, s szitkozódnak és zúgolódnak Isten ellen, azt

akarva, hogy Ő a tanácsaik szerint és a fantáziájuknak megfelelően kormányozzon. S minden azért, mert nem teljesülnek a saját kívánságaik és Isten keze nem úgy bánik velük, ahogyan ők maguk szeretnék. De mégis az bizonyosodik be, hogy mi nem teljesítettük a kötelességünket, ha fontolóra vesszük, amit Ő mond nekünk.

Látjátok hát Isten szándékát ebben a szakaszban. Utána tesz egy összehasonlítást a struccok szárnyával, vagy inkább annál időzik, amit hozzátett az azokban rejlő gyengédségről, könnyedségről és erőről. Beszél a gólyákról is, de inkább a bennük rejlő ésszerűséghez vezet, mert gyakran több kedvesség van bennük, mint az emberekben. Mert amikor a kis gólyák felnőnek, nem feledkeznek meg az anyjukról és táplálják azokat idős korukban, hogy viszonzák, amit velük tettek meg ifjúkorukban. Ha ezt alaposan végiggondoljuk, biztosan nem kell semmi más tanítás a hálátlan gyermekek elítéléséhez, akik makacskodnak az atyjukkal és az anyjukkal, akik szeretnék, ha a tenger fenekén lennének, ezért nagyon vonakodnak fáradozni értük, vagy elvonni a szájuktól a falatot, hogy odaadják nekik. Ebben a madárban tehát egy szép tükör tárul elénk. De vajon nem vagyunk több, mint vétkesek, ha nem ismerjük el a szuverén Atyánkat, Aki megalkotott mindannyiunkat, Aki táplál minket, Akinek a kezében vagyunk, s Aki nem örepszik meg, semhogy szüksége lenne ránk? Ő megszámlálhatatlanul sok jó dolgot ad nekünk, mi pedig nem vesszük fontolóra még annyira sem, hogy megadnánk a Neki kijáró dicséretet. Látva tehát, hogy ennyire erkölcstelenek és konokok vagyunk, kell-e bármi más tanúbizonyság ellenünk az elítéltetésünkhöz, mint a gólyák? Mivel azonban Isten itt többet szól a struccokról, nézzük meg, mi hangzik el azokról. Íme, (mondja,) *a strucc mind a lovat, mind a lovasát kineveti*. Ez a fürgeség megmutatására szolgál ebben a nagy vadmadárban, mert ez félig madár [a levegőben], és félig vadállat [a földön], s olyan súlyos teste van, hogy nem tud felszállni, hanem olyan gyorsan fut, hogy nem lehet lehagyni. Az ember futhat utána, de soha nem fogja meg. Mert félig a karmain ugrálva, félig repülve [a szárnyaival] felülmúl minden gyorsaságot, ami a lovakban vagy bármi más vadállatban rejlik. Jegyezzük ezt meg. S ugyanez a gyorsaság ravaszsággal is társul, mert ezek az állatok képesek köveket felkapni és az őket követőkre dobni. Két dolgot láttok tehát ebben a vadmadárban: egy oldalról ostobaságot, de az megfontoltsággal párosul annyiban, hogy futás közben köveket szed fel és hátra veti azokat az őt üldözőkre. Ez (azt mondom) az egyik csodálatos dolog, amit a struccoknál látunk. Másrészt akkora ostobaság is rejlik bennük, hogy ha a fejüket elrejtik, azt hiszik, mindenestől rejtve vannak, bár a nagy testük nagyon jól látszik. Ami pedig a tojásaikat illeti, nem ülnek azokon, hanem mivel forró égövi országokban élnek, a homokba rejtik azokat és a Nap áraszt rájuk meleget. Ha az ember meggondolja ezeknek a vadmadaraknak egyrészt az előrelátását [a védekezésben], másrészt az ostobaságát a tojásaik elrejtésében, akkor vajon nem látja meg Isten csodálatos munkáját abban, ahogyan mindent irányít? Továbbá, ahol megemlíti ennek a vadmadárnak az erejét és a gyorsaságát, ott értsük meg, hogy ezekben a dolgokban felülmúl minket. Hetvenkedhetünk, de a struccok ebben az esetben fölénk kerekednek. Jegyezzük meg, hogy az embereknek nem szabad annyira nagyra becsülniük magukat, mint szokták, mert Isten folyamatosan hátra küldi majd őket ezekhez a példákhoz, amik az ostoba dicsekedésük kigúnyolására szolgálnak. Viszont amikor látjuk, hogy ezek a vadmadarak, amik rendelkeznek erővel és fürgeséggel, sőt ravaszsággal is más dolgokban, egyben azonban olyan ostobák, hogy nem mutatnak sem értelmet, sem ügyességet, akkor vajon nem kell dicsőítenünk Istent az irántunk való jóságaért? Hisz ki adott nekünk több értelmet annál, mint amivel a struccok rendelkeznek? A maguk erejéből kapták azt az emberek? Akár aranyon, akár ezüstön megvásárolható az? Ismerje hát el mindenki, milyen sokkal tartozunk Istennek, amiért ekkora józanságot adott, s tartsuk észben, hogy meg kell adnunk a Neki kijáró dicséretet. Látjuk hát, mi Isten szándéka ebben a szakaszban. Mivel pedig elhangzik, hogy *Isten fosztotta meg a struccot a bölcsességtől*, értsük meg, hogy ez figyelmeztetés is a számunkra, hogy miután van értelmünk és józanságunk, annál inkább adósai vagyunk Istennek, amiért ilyen felbecsülhetetlen jótétéményt és kiváltságot adott nekünk. Hisz micsoda dolog különbséget

tenni a jó és a gonosz között, de nemcsak azért, hogy ebben a világban járassunk, hanem hogy az örök életbe is elérjünk? Micsoda alapvető dolog tudni, hogy Isten teremtett minket a Maga képmására, s elkészítette odafenn az örökségünket? Látva, hogy képesek vagyunk különbséget tenni őszinteség és becstelenség, valamint vétek és erény között, továbbá Isten úgy megvilágosított minket a Szentlelkével, hogy a menny bizonyos módon megnyílt előttünk, mi pedig felemelkedünk a világ fölé, hogy csatlakozhassunk az angyalokhoz és ahhoz a végtelen dicsőséghez, amit a mi Urunk Jézus Krisztus vásárolt meg nekünk: mivel (azt mondom) mindezzel rendelkezünk, mennyit kellene kihoznunk egy ilyen kincsből? Egyébként ki az, Aki adja ezt nekünk? Mert (ahogyan először mondtam) hasonlóknak kellene lennünk a bolond vadmadarakhoz, amikről itt van szó, s nem lehet több értelmünk, mint a struccoknak de Isten másképpen gondoskodott rólunk.

Látjátok tehát, miképpen kell az embereknek megzaboláznunk magukat és teljes értelmüket és józanságukat az Isten tiszteletére fordítani, nem pedig arra, hogy továbbra is szembeszegüljenek Vele. De a fő dolog az, hogy engedelmeskedniük kell Neki és meg kell gondolniuk, hogy még mindig van bennük gyengeség, s elegendő a számunkra, ha csak valamilyen csekély mértékben képesek felfogni Isten munkáinak a nagyságát és a magasságát, s a földön csúszva-mászva teljes alázattal és mértékletességgel haladnak előre, tudva jól, hogy most még nem képesek felérni Isten titkainak a mélységéhez. S ez az, amit említettem ennek a szövegnek a jobb megerősítése végett: nevezetesen Isten egyrésről éreztetni akarja velünk a jóságát, hogy végül ne legyen okunk megszorodni vagy türelmetlenkedni, mintha csak a vadállatoknak jobb állapotot adott volna, mint nekünk, de mindemellett, hogy megalázzon, olyan állapotban látjuk magunkat a bűn okozta romlás miatt, hogy a vadállatok bizonyos vonatkozásban és egyes konkrétumokban felülmúlnak minket. Igaz, hogy mindig előnyben leszünk az állatokhoz képest, s náluk magasabb fokra leszünk helyezve. Sőt, ahol nincs oly nagy erőnk és fürgeségünk, mint a vadállatoknak, az is a javunkra válik, nevezetesen, megalázz minket, mert különben soha nem szelídülnénk meg. Látjuk tehát, hogy bár az emlékezetünkbe idézi a gyengeségünket megannyi dologgal, amiket szemlélünk, Istennek mégis el kell kezdenie panaszkodni ránk, amiért olyanok vagyunk, mint a vadállatok, amint az elhangzott. S (ami még rosszabb) egy ökör ismeri a jászlát, ahol táplálkozhat, egy szamár és egy ló pedig jól ismerik a gazdájukat (Ézs1:3), de mi nem ismerjük az Alkotónkat: röviden, Ő sehogy sem tud minket megszeliíteni. Jó tehát a számunkra, ha nincs akkor erőnk, mint amekkorával a vadállatok rendelkeznek, hisz micsoda dolog lenne az? Hogyan tudnánk azzal bánni? S mindig tartsuk észben, hogy ahhoz a nagyszámú jótéteményhez kell fordulnunk, amiket Isten konkrétan ránk ruházott, nem az állatokra, aszerint, ami itt elhangzik a józan észről és az értelemről. De ne csak azt a józan észet vegyük fontolóra, ami egyformán megvan minden emberben, hanem térjünk ki arra is, hogy tetszett Istennek megvilágosítani minket az evangéliumban foglalt bölcsességgel, s megnyitni a szemeinket a Szentlélekkel, így képesek vagyunk látni a titkokat, melyek egyébként rejtettek és felfoghatatlanok lennének a számunkra. [Ezért hát] tanuljuk meg magasztalni Őt ugyanezért. Ezt a két dolgot kell hát észben tartanunk. Egyébként jegyezzük meg, hogy ahol a struccok tojásait említi, ha Isten kiterjeszti a gondviselését a tojásainak kiköltésére még akkor is, amikor ezeket elhagyta és elfelejtette, akkor sokkal valószínűbb, hogy nem fog minket elfelejteni, (azt mondom) minket, akik kiválóbb teremtmények vagyunk. S könyörgöm, itt látjuk, hogy sokkalta jobbról gondoskodott az emberiség, mint ezeknek a barmoknak a számára. Mert lám, a tyúkjaik annyira ostobák, hogy megfeledkeznek a tojásaikról és az azokból kikelő fiókáikról, de a mi Urunk kedvességet véselt bele az asszonyokba, hogy ismerjék a kis csecsemőiket és a saját vérükkel és szubsztanciájukkal táplálják őket. Látva, hogy az Úr ilyen rendet szabott meg az emberiségben, ebből tudjuk meg, hogy atyai gondoskodással viseltetik irántunk. De nem szabad a jóságát csak ezzel felmérnünk, hanem térjünk rá arra is, amit a prófétája mond: Elfelejtheti-e az anya a gyermekét? (Ézs49:15) Még ha a világ összes anyája el is feledkezik a gyermekeikről, én akkor sem felejtelek el benneteket (mondja az Úr).

Isten tehát egyrésztől Atyának mutatkozik abban, hogy az anyákat olyan állapotban tartja, amelyben önként adják át magukat a gyermekeik táplálásának feladatára. Igaz, ezt nem látjuk minden anyában, mert van egy sor kedves és szép dolog, amit nem találnak meg a szívükben, semhogy törődnének a saját gyermekükkel, hanem egy nővér is kedvesebb lesz a gyermekkel, ami nem az övé, mint a saját anyja. Mindazonáltal az említett kedvesség általánosan megmutatkozik. S honnan ered? Egyenesen Istentől, Aki ezzel akarja fenntartani az emberiséget. Aztán ha ismerjük atyai nagylelkűségét, amit a teremtményei iránt mutat, nagyon jó, biztos, hogy Isten előre érezteti velünk a kegyeit és a velünk kapcsolatos gondoskodását, de értsük meg, hogy Önmagában felülmúl mindent, amit ebben a világban észlelhetünk. S ha teljes alázattal járulunk Hozzá, mindig olyannak mutatkozik majd, amilyen, azaz minden könnyörület forrásának, könnyörül a bajainkon és megsegít minket azokban. Ezért legyen meg bennünk az említett bizalom, s bár nyomorult teremtmények vagyunk, mégse szűnjünk meg bízni Benne és dicsőíteni Őt, biztosa véve, hogy ha taníthatók leszünk az Ő számára, az Ő engedelmes népeként, akkor Ő a Maga részéről kimutatja majd, hogy nem hiábavaló, ha a mi Istenünknek ismerjük el Őt.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket jobban éreztesse velünk. S általánosságban nyissa meg a szemeinket, hogy többé ne fuvalkodjunk fel a gögtől és az önteltségtől, s ne ittasodjunk meg a saját hiábavaló fantáziánktól, ne álljunk ki a saját elképzeléseink mellett és ne dicsekedjünk magunkkal, hanem inkább tanuljunk meg behódolni Neki, s minden javunkat tőle származónak tekinteni. S köszönjük ezt meg Neki, elismerve, hogy ha nem marad továbbra is könnyörületes irántunk, mi bármely óra bármely pillanatában végleg megsemmisülünk. Egyúttal pedig mindig maradjunk meg az Ő félelmében és alárendeltségében, s húzzunk ebből egyre több hasznot. Továbbá kegyeskedjen túrni minket, amíg látja, hogy oly sok gyengeséggel s romlottsággal vagyunk körülvéve, amíg meg nem szabadít minket azoktól teljesen és át nem alakít a Maga dicsőségére és képmására. S tetszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva a szegény, tudatlan lelkeket a nyomorúságos stb.

A százötvenharmadik prédikáció, ami a harmadik a harminckilencedik fejezetről

Jób39:22-35

22. Te adsz-é erőt a lónak, avagy a nyakát sörénynyel te ruházod-é fel?
23. Felugraszthatod-é, mint a sáskát? Tüszögése dicső, félelmetes!
24. Lábai vermet ásnak, örvend erejének, a fegyver elé rohan.
25. Neveti a félelmet; nem remeg, nem fordul meg a fegyver előtt;
26. Csörög rajta a tegez, ragyog a kopja és a dárda:
27. Tombolva, nyihogva kapálja a földet, és nem áll veszteg, ha trombita zeng.
28. A trombitaszóra nyerítéssel felel; messziről megneszeli az ütközetet, a vezérek lármáját és a csatazajt.
29. A te értelmed miatt van-é, hogy az ölyv repül, és kiterjeszti szárnyait dél felé?
30. A te rendelésedre száll-é fent a sas, és rakja-é fészket a magasban?
31. A kősziklán lakik és tanyázik, a sziklák párkányain és bérczetőkön.
32. Onnét kémlel enni való után, messzire ellátnak szemei.
33. Fiai vért szívnak, és a hol dög van, mindjárt ott terem.
34. Szóla továbbá az Úr Jóbnak, és mondta:
35. A ki pert kezd a Mindenhatóval, czáfolja meg, és a ki az Istennel feddődik, feleljen néki!

Ha hajlandók vagyunk Istentől tanulni, Ő is, a Maga részéről úgy fog bánni velünk, hogy minden tanítása azonnal felemeljen minket Hozzá, mégpedig olyan barátságosan, ahogyan egy atya teszi ezt a gyermekeivel. Miután azonban nehezen kormányozhatók vagyunk és ahelyett, hogy taníthatókká válnánk, inkább túl okosaknak kell lennünk, ezért Istennek az állatok iskolájába kell minket küldenie, amint azt korábban láttuk, s amit itt is tovább folytat. Mert a lovakról és a természetükről beszélve megmutatja, hogy az emberek nem ismerik az Ő munkáit, amikor így dicsekednek Vele szemben. Ezzel együtt megmutatja, hogy amíg nem akar, nem fog válaszolni egyetlen feleselésünkre sem, hanem elég lesz a számunkra, ha az oktan állatok cáfolnak meg minket. Sőt, a lovak, amik a háztartásunk részét képezik, ezért nem kell messzire mennie, hogy befogja a szánkat. Mert bőven lesz ügyvédje az esetéhez az utcákon, a mezőkön és a házakban, s nem fog nagy szónokokat állítani az emberek között, hanem megelégszik (mint mondtam) az oktan állatokkal [hogy azok támogassák az ügyét]. Továbbá itt nem a lovak természetével kapcsolatos különös értekezést látunk, mert Isten nem akart így eljárni, hanem egyszerűen csak még legtudatlanabbak által is ismert dolgokra utalt. Az embernek nem kell nagy gyakorlattal rendelkeznie az itt említett dolgok megértésében, mert a kisgyermekek is ismerik ezeket: mint amikor a csillagokról és a bolygókról beszélt, azt sem a nagy doktorok és filozófusok módján tette. Miért? Mert csak kevesen jutottak előre ezekkel, hisz mindenki nem rendelkezik olyan képességekkel, hogy felfoghassa. Ő azonban egyszerűen beszél a Napról, a Holdról és a látható dolgokról. Bárki, akinek van szeme, még ha nincs is sem képzettsége, sem semmi más, s nem is nagy hittudós, mégis képes felfogni a Napról és a csillagokról itt elmondott dolgokat: nem kell emiatt csillagásznak lennie. Hasonló a helyzet most is, amikor az állatokról beszél. Ugyanazt a témát folytatja, azzal a szándékkal, hogy senki ne kereshessen mentséget, ahogyan szoktunk. Igaz, az emberek vonakodnak megvallani a saját tudatlanságukat, de mégis, amikor sor kerül a mentegetőzésükre Isten előtt, akkor pajzsot formálnak belőle, ezt mondván: ez meghaladja a felfogóképességemet, túlságosan különleges dolog a számomra, nem tudom megragadni. Mivel a legtöbb ember ilyen mentsvárakhoz folyamodik, ezért mondja, hogy még a legtudatlanabbak előtt is bebizonyosodik, hogy

hálátlanok és rosszindulatúak voltak Hozzá, s azokat a dolgokat sem ismerték, amik teljes mértékben láthatóak voltak a számunkra.

Látjátok tehát az okát, hogy amikor a lovakat említi itt, a dolgokat egyszerűen olya formában sorolja el, ami minden ember, nagyok és kicsik számára egyformán ismeretes. Íme, (mondja Isten) *képes az ember akkora erőt adni, amekkora a lovakban mutatkozik?* Vagy különösen, képes nekik ennyire életerő és bátor természetet adni? Mert amellet, hogy a lovak erős lábúak, látjuk, hogy részben céltudatosan tenyésztik azokat a *hadakozáshoz*. Az emberek látják, miképpen vetik bele magukat a veszélyekbe, s olyan heveséggel lobbannak lángra, hogy valaki azt mondhatná: *egy híron pendülnek a trombitákkal és a nagy kiáltásokkal*, sőt, még az embereket is buzdítják. Ezt, valamint azt is látva, hogy *még az orrlukaikban és rettenet van*, így önmagában is egy félelmetes állat, de az emberek csak Isten munkálkodásának csekély részét ismerik ebben a vonatkozásban, mert nem vetette be teljes mértékben minden erejét, hanem csak kicsiny jelét és jelzését adta annak, mit képes megcselekedni. Ha pedig ezt az emberek alaposan fontolóra veszik, vajon tovább kell erőlködniük vagy vitatkozniuk? Így is szembe mernek szegülni az élő Istennel? Nem merne ellentmondani egy lónak sem, a hátát sem merik megdörzsölni, hanem félnek tőle: de nem félnek attól a végtelen hatalomtól, aminek csak egy csepecskéjét látják a világ minden lovában.

Látjátok hát, mire kell emlékeznünk ebből a szakaszból. S itt egyben azt is látjuk, hogy Isten nem használt felesleges nyelvezetet a lovak szívósságáról és az erejükről, valamint arról *szólva, hogy az emberek nem képesek felugrasztani őket úgy, mint szöcskéket, hanem nekiszaladnak a dárdáknak és a nyilaknak*. Szükséges volt így beszélnie. S miért? Mert kemények és bátrak vagyunk kritizálgatni Istent, amikor nem ismerjük az Ő dicsőségét. S a tulajdon ostobaságunk az, ami ezt a bátorságot kölcsönzi nekünk, mert függönyt húzunk a szemünk elé, ami elzárja előlünk Isten dicsőségének látványát, és ez az, ami ennyire brutálissá tesz minket. Így tehát, mivel az éleslátású ember szerepét játsszuk és szükségszerűen felfogunk mindent a magunk fantáziájával Isten végtelen hatalmának a megismerése végett, ezért tárgyalja itt Isten a lovakat, és állítja a szemünk elé a bennünk rejlő erőt. De miért is? Azért, hogy hogy végül elámuljunk a csodálkozástól az Ő vezetésén. Mert mindig vissza kell mennünk arra a pontra, hogy Isten nem mutatta ki teljes mértékben a hatalmát a lovakban és nem adta teljes mértékben az értésükben bennük mindazt, amit csak képes megtenni, hanem a gondviselésének csak mondhatni egyetlen cseppjét mutatta be. Mindazonáltal, ha alaposan fontolóra vesszük az ott elhangzottakat: ha nem szoktunk volna hozzá a lovak látványához és a bánásmódhoz velük, akkor mindannyian elfutnánk azoktól és valamennyiünk számára félelmetes állatok lennének, különösen a csatában tanúsított bátorságukat látva.

Látjátok tehát, hogyan kell a magunk okulására fordítani mindazt, ami itt konkrétan a lovakkal kapcsolatosan hangzik el. Másrésről pedig meg kell jegyeznünk Isten jóságát, amiért ezen a módon szelídíti meg a lovakat, hogy az emberek alá rendelje és a szolgálatukba állítsa azokat. Úgy gondoljuk, hogy a ló, ami a természeténél fogva megszelídíthetetlen, s mondhatni a harcra született, engedné magát irányítani és ostromoztatni, ha Isten nem hűtötte volna le benne azt a hatalmas bátorságot azzal a szándékkal, hogy az ember javét szolgálja? Merészelnénk-e megtenni ezt mi magunk? Jussunk hát erre a következtetésre: Isten megmutatta nekünk a hatalmát azzal, amikor ekkora bátorságot adott a lovaknak, s ennyire vadakká tette azokat, de a jóságának és a szeretetének is páratlan jelét adta abban, hogy mi, akik semmik vagyunk, képesek lettünk betörni a lovakat a magunk hasznára úgy, hogy azok engedik, hogy rajtuk utazzunk, befogjuk azokat a kocsik és a kordék elé, felszántassuk velük a földet és a hátukon lovagoljunk.

Látva, hogy a lovak engedik magukat így kormányozni, nem kétséges, hogy a mi Urunk mutatta meg, mennyire nagylelkű velünk és ismerteti meg Magát velünk. Ennyit erről a pontról. De a fő dolog az a lecke, amire már utaltam: nevezetesen, hogy ennek egyúttal a vakmerőségünk visszaszorítását is kell szolgálnia. Ezért amikor kísértést érzünk a zúgolódásra Isten ellen, vagy

arra, hogy ellentmondjunk Neki, az okatlan állatokra kell tekintenünk, mert ezek is taníthatnak bennünket, amikor nem hallgatunk békésen a mi Istenünkre, s nem engedelmeskedünk az egyszerű hangjának. Utána a *sólymokról és a sasokról* beszél. *Te adtál szárnyat (mondja) a sólyomnak? Vagy a te parancsodra fog repülni, ha dél felé tör?* Vagy amikor úgy látszik, hogy felemelkedik a Napba? *Te mintáztad a sást (mondja)? Te adsz neki fészket a kősziklákon és a hegyek tornyain,* azaz a magas és kiemelkedő helyeken? Képes vagy ilyen rendet kialakítani a természetben? *Miután pedig a fiókáik vérrel táplálkoznak és azzal tápláltatnak,* te voltál az, aki beléjük ültetted azt, hogy efféle étellel tápláltassanak? *A sasok megtalálják, hol vannak a tetemek,* sőt olyan éles a látásuk, *hogy képesek azokat mindenütt meglátni,* s bizonyos, hogy ennek a madárnak van a legélesebb látása az összes között. Te vagy az, aki ilyen természetet adtál a sasoknak? – kérdi Isten. Látjuk miképpen kínál nekünk Isten mind fenn, mind lenn tükröket (vagy inkább élőképeket), amiből észrevehetjük az Ő hatalmas erejét, hogy megalázkodjunk. Mindemellett azt is meg kell gondolnunk, hogy ez meg is állít minket, amikor annyira bolondok vagy örültek vagyunk, hogy Ellene támadunk. S Neki nem kell védelmeznie az ügyét, vagy megnyitni a száját, hogy egy szót is szóljon, mert íme, ahány teremtmény van égen-földön, annyi tanúja is van, hogy teljesen megszégyenítsen minket. Mi kétségtelenül elég bátrak leszünk ahhoz, hogy szembeszegüljünk Istennel, mintha csak kitaszíthatnánk a székéből az istenkáromlásainkkal, s azzal hitegetjük magunkat, hogy képesek vagyunk felülkerekedni a túlzott bátorságunkkal. Neki azonban elég akadályja van a megállításunkhoz, amit az utunkba vethet, mert nincs állat a földön, sem madár a levegőben, ami ne ellenünk tenne bizonyosságot. Látjuk tehát, hogy a teremtményei Isten ügyét fogják támogatni a mi egyidejű megszégyenítésünkkel, s mindannak, amit Ellene koholtunk, a mi fejünkre kell visszaszállnia. S bár ez a lecke elég könnyű, az emberek mégis nagyon rosszul jegyzi meg a maguk részéről. Ennek bizonyítékeképpen látjuk a levegőbe repülő madarakat és a földi állatokat, s mégis milyen kevesen vagyunk, akik ráébredünk, hogy Istenre gondoljunk? Naponta szakad ránk egy sor kísértés, s az ördög belénk leheli a zúgolódás és az elégedetlenkedés lelkét Istennel szemben. Ha nem a magunk kénye-kedve szerinti bánásmódban részesülünk, idővel elkezdünk kifogásokat emelni és perlekedni, ezt mondva: ki tudott arról, amit itt mutattak vagy tettek? Kellőképpen elismerjük, hogy a dolog teljesen nyilvánvaló, de mégis megfélemlít rólunk és soha többé nem jut az eszünkbe. Minél könnyebb és közönségesebb tehát ez a lecke, annál kevesebb mentségünk lesz majd ezzel kapcsolatosan, s annál elítélendőbbek leszünk Isten előtt, amikért nem törődünk azokkal a dolgokkal, amiket tudnunk kellett volna vagy nem emlékezünk meg azokról. S vajon nem kell ezt mindegyikünkre érteni? Ha nem gondolunk Istenre, amikor jön az ördög, hogy Ellene bősziítsen, mi más teszi ezt lehetővé, mint a tulajdon rosszindulatunk és hálátlanságunk? Látva tehát, hogy olyan lassúak vagyunk, hogy a legkézenfekvőbb dolgok sem jutnak az eszünkbe, annál inkább meg kell jegyeznünk az itt említetteket, hogy miképpen kell minden embernek előre felszerelkeznie az efféle figyelmeztetésekkel. Nézzetek rá, aztán *az égből szálló sólymokra.* Furcsa dolog azt látni, hogy egy eleven teremtmény képes olyan sebességgel előre haladni és felfelé emelkedni, hogy úgy tűnik, keresztülfúrja magát a felhőkön, s kétségtelenül rendkívül meghökkennénk ettől, ha nem lennénk hozzászokva. Mert vajon azt feltételezzük, hogy ez vaktában történik? Lehetséges lenne a madaraknak így felemelkedni, ha Isten nem ilyen természetet adott volna nekik? Nos, ha világosan látjuk Isten kezét a madarakban, melyikünk vállalja majd magára, hogy megtanítsa Istennek a leckéjét? Mert már egy kicsiny dologtól összezavarodunk, s micsoda arányosság vagy hasonlóság lesz akkor, ha Istent és a teremtményeit hasonlítjuk össze?

Aztán ha a sólymot hasonlítjuk az egész világ többi részéhez, az semmi. Ha Isten munkáinak ennyire csekélyke hányada képes ámulatba ejteni és megdöbbeníteni minket, mint kell minden munkájának tenni, amikor azok teljességére térünk rá, s elkezdünk beszélgetni az égen-földön található dolgokról? Továbbá, ha fontolóra vesszük, hogy Isten fensége magasabb minden egeknél, és olyan messze van tőlünk, hogy nem vagyunk képesek oda felérni, vajon

nem illik meghajolnunk hódolva és tisztelve azt, s visszafogva magunkat attól, hogy egy lépéssel is tovább menjünk, ha az ördög azon munkálkodik, hogy rávegyen minket annak ócsárlására vagy a zúgolódásra bármi módon és eszközzel? Ami a sasok tulajdonságaival kapcsolatos, itt elhangzott dolgokat illeti, értelmezhető úgy, hogy *a fiókái vért szívznak mindjárt azután, hogy kiszabadulnak*, mert ez a sasfajta kiveti a fiókáit a fészekből, ezért kénytelenek magukról gondoskodni, s elhangzik, hogy nem nevelnek fel mást, csak a feketéket. De akik ilyesmiket írnak, ebben a dologban eltérő véleményen vannak, mert egyesek azt mondják, hogy a sasok akkor vetik ki korcs fiókákként a kicsinyeiket, ha a látásuk nem elég erős ahhoz, hogy egyenesen a Napba nézzenek. De nem kell ezekben a különös dolgokban a filozófusokkal tartanunk, nekünk elég, hogy Isten itt úgy mutatja be a sasok természetét, ahogyan ismert, s (ahogyan mondanátok) ezt a vaskos módszert használja azzal a szándékkal, hogy ne öltözhessünk a tudatlaság köpenyébe, vagy ne használhassuk azt mentségként. Nézzük csak a sasokra, amik ragadozásra születtek: már a tojásból kikeléstől rendelkeznek a vérszívás tulajdonságával, pedig furcsa, hogy egy madár így táplálkozzon és vérszívással tartsa fenn magát.

Íme, micsoda kegyetlenség rejlik bennük, ezért szükségszerűen mástól kellett kapniuk azt a természetet. S honnan származik a zsákmányból élő ragadozó madarak, valamint a többi madár közötti változatosság? Vajon nem Isten munkája ez a különbség, Aki ilyen jelekkel mutatja be a gondviselését nekünk oly módon, hogy kénytelenek vagyunk megvallani: Ő az, Aki kormányoz és elrendel minden dolgot, s mivel nem a madarak alkották meg a tulajdon testüket, így a hajlamaikat sem maguktól kapták, hanem máshonnan kellett azoknak származni, s Isten mutatja meg Magát oly módon, hogy dicsőítenünk kell a fenségét? Látjátok hát a fő dolgot, amire emlékeznünk kell ebből a szakaszból. Ezért az embernek nem kell iskolába járni ebben a dologban, csak nyissa meg a szemeit, úgy értem, még aha idióta is, mert az itt bemutatott dolgokat mindenki ismeri, ezért el kell ítélni minket, ha olyan brutálisak és ostobák vagyunk, hogy nem ismerjük a teljesen kézenfekvőket, különösen mikor hozzáteszi, hogy *a sasok azonnal ott teremnek, ahol tetemek vannak, mert messziről kiszagolják a holttesteket és arra repülve kifürkészik a zsákmányukat*. Nos, amikor efféle dolgokat látunk, értük meg, hogy a mi Urunk titkos ösztönzést helyezett azokba, mert lehetetlen, hogy a sasok maguktól rendelkeznének ezekkel, hanem a mi Urunk szoktatta őket hozzá és vésett beléjük nem is tudom, mit, amivel csodálatosnak mutatta Magát.

Ezért amikor körülnézünk és látjuk a munkák sokféleségét, akkor akaratunk ellenére is tudnunk kell, hogy létezik Teremtő vagy Alkotó, Akié a hatalom, mert ha minden állat azonos természetű és hajlamú lenne, akkor Isten gondviselése is homályosabb lenne annál, amilyen. Akkor minden valószínűség szerint azt mondanánk, hogy a természeté a hatalom, ahogyan látjuk, miképpen kutatták és gondolták át maguk a filozófusok a dolgokat: ahelyett, hogy Istent imádták és magasztalták volna a cselekedeteiben, minden értelmüket és eszüket egy olyan természet kikovácsolására irányították, ami elhomályosítja Istent és az Ő dicsőségét, s ezzel az ördög vált felettük uralkodóvá a saját nagy és szörnyű kárhozataikra. De mikor akkora változatosságot látunk, hogy az egyik madár egyféle természetű, a másik másféle, s az állatok is különbözőek, akkor nem mondható, hogy mindez egyetlen természet és minden élőlény közös leszármazási vonalból származik, az emberek pedig egyetlen megindokolható hasonlóságot látnak minden állatban. Ha a dolgok így lennének elrendezve, az emberek idővel ezt mondanák: a természet, a természet, és soha nem gondolnának Istenre. Mivel azonban látjuk, hogy az egyik madárban van féltékenység, a másikban nincs, s ebben jobban mutatkozik meg Isten munkálkodása. A galambok (mint látjátok) a lehető legféltékenyebb madarak, a kőszáli sasok és más ragadozó madarak pedig kemények. Aztán léteznek hatalmas madarak, amik azonban mégsem ragadozók. Például nézzétek meg a hatyúkat: táplálkoznak azok tetemekből? Vajon ugyanolyan ragadozó, mint a sasok? Látjuk, milyen változatosság tárul a szemünk elé: Isten ezzel mutatja meg világosabban a gondviselését, s ezzel sokkal jobban meggyőz minket.

Ezt a dolgot pedig nagyon érdemes megjegyezni. Mert anélkül, hogy továbbmennénk, ha minden férfinak azonos lenne az arca, s a nőknek is hasonlóképpen, azaz azonos termetűek, azonos színűek, azonos alkatúak és azonos gondolkodásúak lennének, akkor nem ismernénk jól, hogy létezik Teremtő, Aki megformált minket, s Ő osztogatja a kegyelmét és a kegyelmi ajándékait a Szentlelkén keresztül úgy, ahogyan jónak látja: akkor úgy tünne, hogy az anyaméh formált bennünket, s atyák magva adott lényegi létezését és formát mindennek, amink csak van. Röviden, az emberek nem gondolnák, hogy bármit Istennek köszönhetnek, s nem részesítenék Őt semmiféle tiszteletben. De mikor akkora változatosságot látunk az emberek között, hogy az egyik nagy, a másik kicsi, a hajlamaik különbözőek, az egyik éles eszű, a másik buta, az egyik nagyon elegáns és ékesszóló a beszédben, a másik mondhatni félig néma: mikor mindezeket látjuk, akkor vajon nem kell megvallanunk (ha nem vagyunk túl rosszindulatúak és önteltek), hogy Isten osztogatja közöttünk a Szentlelkének ajándékait a saját jótetszésének megfelelően, s Ő az, Aki megalkotott és megformált minket? Ahogyan látjuk, hogy amikor az asszony megfejté a tehenét, olyan sajágot készít, amilyen neki tetszik: Isten is úgy rendez el minket, hogy azt sem tudjuk, mi mást mondjunk arra, mint azt, hogy az Ő keze munkálja mindezt, mégpedig csodálatos módon. Ezért tanuljunk meg nem lenni vakok az Isten által eléünk tárt változatosságra, hanem valahányszor csak megnyitjuk a szemeinket, s oly sok dolog tárul azok elé, hogy az egyik ember ilyen, a másik pedig annak pont az ellentéte, akkor értsük meg: Isten von minket Magához. Mivel pedig látja, hogy lassúak vagyunk az odajárulásban, biztat és sarkantyúz, hogy menjünk tovább előre, már ha rosszindulatú makacsságból nem állunk Ellene és nem támasztunk kifogásokat ekképpen: látom, de mégse látom. S van még egy dolog, amikor is elhangzik, hogy *a sasok a tetemekhez gyűlnek*, azaz miután a madarak ragadozók, megvan a képességük az élelmük felkutatásához, s különösen a sasok szagolják ki messziről, hol van valami, amivel táplálkozhatnak. Annál több okunk van nekünk is arra a helyre menni, ahol Isten megmutatja nekünk, hogy ott élünk. Látjuk tehát, hogy a madarak a romlandó élelmiszerhez mennek, és igyekeznek azt megszerezni: miféle mentség lehet akkor a számunkra, ha a magunk részéről visszautasítjuk a nekünk felkínált [lelki] táplálékot, s a legkevésbé sem járulunk oda, ahol az életünk van? Kell még bármi más bizonyosság ellenünk, mint a sasok? Ahogyan a mi urunk Jézus Krisztus is ugyanezt a hasonlatot használja. Mert miután beszélt a nagy bajokról, amiknek ebben a világban meg kell lenniük, azt mondja, hogy ahol a tetemek vannak, oda gyűlnek a sasok (Mt24:28, Lk17:37), aszerint ahogyan mi is ugyanezt mondhatjuk a hollókról. Látjátok tehát, hogy a szegény madaraknak természetes hajlamuk van az élelem és a préda keresésére, mi viszont a magunk részéről hol találjuk meg az életünket? Vajon értelmetlenek leszünk, amikor a mi Urunk Jézus Krisztus hívogat és csalogat Magához, elmondva nekünk, hogy ha odajövünk, megtalálunk mindent, amire csak szükségünk van, s mindenféle jó dologgal leszünk gazdagabbak, mert teljes mértékben ellát minket a táplálásával és az erejével, egészen a teljes megelégedésünkig?

Gondoljuk hát meg: látva, hogy ilyen bizonyosságunk van, vajon a sasok nem tesznek majd tanúbizonyosságot ellenünk a nagy napon, ha most nemtörődömök vagyunk? Most azonban térjünk vissza a fő dologra, amit az elején említettem, aszerint ahogyan Isten is következtetett: *Tanulás a perlekedés a Mindenhatóval? Válaszoljon rá az, aki kijavítja Istent.* Ez tehát annak magmutatására szolgál a számunkra, hogy miért került szóba oly sok dolog. Valaki ugyanis furcsállhatja, hogy Isten, a tulajdon igazságosságának fenntartása és az emberek szájának befogása végett, hogy ne hozakodjanak elő kifogásokkal Ellene, a csillagokról, a föld felszántásáról, a zsákmányolás módozatairól, s miért hozakodik elő az állatok természetével. Mi célból teszi mindezt? Úgy tűnik, Isten különféle okokat keres. Igen, de ha átgondoltuk a dolgot, amit érintettem, sokkal hasznosabbnak fogjuk találni a magunk számára, hogy Ő ezen a módon támasztja alá a saját igazságosságát, mintha a teremtményeinek eléünk állítása nélkül vitatkozott volna arról. S miért? Mert vissza kell mennünk ahhoz a következtetéshez, hogy bár magunkra kellene hagynia minket a fecsegésünkkel együtt, mégsem nyernénk azzal semmit,

mert nem tudnánk olyan hangosan kiáltani, hogy az a füleibe jusson: Ő megannyi akadályt állíthatna az utunkba. Nézzük meg, milyen sok teremtmény van az égen, a földön és a tengerben: ha mindegyik felkelne és ellenünk támadna, a közelébe sem juthatnánk Istennek. Látjátok tehát, hogy ez a [bánás]mód, amit Isten használt Jób megrettetésére, a lehető legalkalmasabb, s nem lehetett volna jobb módot találni a tanításra, mint amit az eddigiekben használt. S ezért mondtam, hogy alaposan meg kell jegyeznünk ezt a következtetést. *Okosnak mutatkozott hát az, aki perlekedett a Mindenhatóval?* Igaz, hogy az itt szereplő héber szó egyformán jelent mind *tanítást*, mind *helyesbítést* (mert szó szerint így hangzik a mondat: *Tanulás vagy helyesbítés a perlekedés a Mindenhatóval?*). Tekinthető úgy, mintha azt mondta volna, hogy vajon az ember, aki így civakodik vagy perlekedik a Mindenhatóval, felkészül arra, hogy büntetést kapjon? Nem, hanem inkább megkeményíti önmagát. Nos a valódi bölcsességünk az, ha képesek vagyunk önmagunkat büntetni, s ismerni a saját hiányosságainkat, hogy bánódhassunk és megszégyenülhessünk azok miatt, s nem legyen más segítségünk, csak az imádkozás Istenhez azért, hogy fogadjon a kegyelmébe és legyen velünk könyörületes. Ez az ember igazi bölcsessége. Akkor arra a következtetésre kell jutnunk, hogy azok, akik szembeszállnak Istennel, teljesen bolondok. S a jelentés mindig ide tér vissza, tudniillik, hogy nincs változatosság, hanem a tanítás mindig erre az egy dologra mutat: azok, akik perbe szállnak az alkotójukkal, nemcsak meggondolatlanok, hanem teljesen híjával vannak minden értelemnek és józan észnek. S ennek jobb megértése végett tartsuk be ezt a két fokozatot, amiről beszéltem. Legyen az első az, hogy a valódi bölcsességünk uralkodni önmagunkon. Amíg az ember a maga önteltségében áll vagy túl fennköltén néz körül, vagy túlzottan gúnyos, addig nem tesz más, csak nyílegyenesen veti bele magát a romlásba, aminek vége nem lehet más, mint a pusztulás. Ezért nincs jobb a számunkra, mint önmagunk helyesbítése [vagy változtatása], azaz, ha úgy verjük le magunkat, ahogyan Isten akarja, s elismerjük, hogy semmik vagyunk, s annyira tele vagyunk nyomorúsággal, hogy Neki kell kormányoznia minket, mi pedig azt tartjuk, hogy Neki köszönhetünk minden jó dolgot. A második pedig ez: látva, hogy szűkölködünk, nélkülözünk és [mindennek] híjával vagyunk: meneküljünk Hozzá, Aki minden hatalom, bölcsesség és igazságosság forrása, s (röviden) értsük meg, hogy Ő az, Akinek az egész életünket, valamint minden ahhoz tartozó köszönhetünk. Látjátok tehát, hogy jól tanítottá vagy tanultakká úgy válhatunk, ha megszégyenülünk és a mi Istenünkhöz menekülünk, s ezzel együtt elítéljük minden gaztettünket s bűnünket, s elismerjük, hogy a természetünkben nincs más konokság és romlottság. Amikor megtanultuk önmagunkat ezen a módon gyűlölni, biztosak lehetünk abban, hogy nagy haszonra tettünk szert. De most képes egy ember megváltoztatni önmagát, ha pereskedni akar Istennel? Bizonyára az is ugyanolyan jó, mint a méregpohár, ha az ördög rá tud venni, hogy megharagudjunk Istenre, vagy elégedetlenkedjünk Vele, vagy azzal vádoljuk, hogy rosszat tesz, vagy kifejezzük a nemtetszésünket, mert nem úgy bánik velünk, ahogyan azt mi szeretnénk. Azt mondom, az ördög ültet dühöt a fejünkbe, s teljesen örültekké válunk attól. Nagyon kellemetlen dolog önmagunkat büntetni, amikor így felhevülünk és rájuk a zablát, s bár Isten ostoroz bennünket, mi mégis, helyett, hogy megalázkodnánk, nem szűnünk meg Ellene heveskedni. Ezért az nem tanulás a számunkra, azaz úgymond nem az igazi és jó tanulás, s nem is a helyes bölcsesség vitatkozni Istennel. Íme, egy dolog, ami nagyon sokat foglal magában, ha képesek vagyunk úgy átültetni a gyakorlatba, ahogyan kell. Mivel azonban olyannyira át vagyunk adva a csekélységeknek és ráadásul oly önfejjűek vagyunk, Isten hozzáteszi, hogy ha magunkra vállaljuk az Ő helyesbítését, akkor válaszolnunk kell erre, tudniillik a korábban felhozott dolgokra. Igaz, egyesek korlátozzák ezt a mondást erre az igeversre: meg kell felelnünk Neki, ha perlekedni kezdünk Istennel a helyesbítése végett. Mivel pedig ez lehetetlenség, s teljesen nyilvánvaló, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nincs okunk perlekedni. De ha mindent alaposan végiggondolunk, akkor biztos, hogy Isten itt egy általános végkövetkeztetését akarta adni az Általa korábban tárgyalt dolgoknak.

Jegyezzük hát meg, hogy amikor nem helyesbítjük önmagunkat akarattal, teljes tartózkodással mindenféle zúgolódástól, csukva tartva a szánkat, s semmi módon nem kezdünk hibát keresni Istenben, akkor kénytelenek vagyunk [erre a végkövetkeztetésre] jutni. S amikor már alaposan kipereskedtük magunkat, Istennek van elegendő eszköze ahhoz, hogy bosszút álljon az ostoba próbálkozásainkért. S miért? Mert Ő majd felfegyverzi minden teremtményét, s annyi ügyvédje és jogtanácsosa lesz ellenünk, ahány madár van a levegőben, hal van a tengerben vagy állat a földön. Röviden, az embernek nem kell kimozdulnia önmagából ahhoz, hogy megcáfolják, hiszen nem látjuk a mi Istenünk csodálatos kézimunkáját minden egyes ujjbegyünkön? Van olyan körünk, ami ne arról tenne bizonyosságot, hogy Isten olyan kiváló kézműves, hogy össze kell zavarodnunk a legcsekélyebb dologtól is, amit itt mutat nekünk? Most hát rendelkezünk annak a mondatnak a valódi és természetes jelentésével, amelyben elhangzik, hogy *Aki megfeddi a Mindenhatót, válaszoljon erre*. Azonban meg kell jegyeznünk, mennyire hasznos ez a tanítás a számunkra. Igaz, hogy első ránézésre valamennyien azt fogjuk mondani, hogy erkölcstelen és szörnyű eljárás belekezdeni Isten korholásába, de közben ki az, aki tartózkodik ettől? Jól színleljük, hogy megvan bennünk ez a mértékletesség, de mégis közöttünk senki, aki ne lenne hajthatatlan, ha Isten keze bármit gorombán tesz a számunkra, vagy ha a dolgok nem a magunk kénye-kedve szerint alakulnak. S kihez nyomnak ez efféle hajthatatlanságok? Ha úgy gondoljuk, hogy a megpróbáltatások Isten kezéből erednek és minden baj, amit a világban látunk Tőle származó ítéletek, s még akkor is, amikor a jókat üldözik és a gonoszok uralkodnak, akkor a türelmünket akarja próbára tenni és meg akar tisztítani minden hiábavalóságunktól, továbbá (röviden) meg akar minket öldökölni a világ szerint. [Azt mondom,] ha tudnánk ezt, akkor azok, akik megbotránkoznak, mikor látják, hogy az egyháznak nincs sem békessége, sem nyugalma, s a jó embereken lábbal taposnak és zaklatják őket, ezért az egyiket a betegség sanyargatja, a másikat a szegénység, közben pedig a gonoszok minden céljukat eléri és mentesek az efféle kellemetlenségektől: azt mondom, ha ezt tudnánk, akkor megtanulnánk megalázkodni. Viszont amikor úgy zsörtölődünk belül, hogy nem vagyunk képesek megtartóztatni magunkat a zúgolódástól Isten ellen, még ha csak a fogaink között is, akkor könyörgöm, vajon nem úgy vádoljuk Istent kegyetlenséggel, mintha nem lenne oka azon a módon bánni velünk? Nem fogjuk nyíltan kimondani, hogy Isten kegyetlen és igazságtalan, azt valóban nem mondjuk, de hajlunk arra.

Látjuk tehát, hogy ez a lecke minden emberre vonatkozik, nevezetesen, ha belekezdünk Isten korholásába, [vagy hibát keresünk Benne], akkor válaszolnunk kell minden cselekedetére. De most vessük be minden értelmünket és mindegyikünk tegye meg, amit csak tud: mégis, amikor megvitattunk minden korábban elhangzott dolgot, könyörgöm, lehetséges nekünk ezekre válaszolni és felelni Istennel azokban a dolgokban, amiket Ő cselekedett és rendelt el a természetben és a dolgok teremtése során? Nem kétséges, hogy a bolondságok kellően nagy raktárát találjuk meg önmagunkban, amint látjuk, miképpen lőnek túl a célon az emberek és az ördög is úgy vakítja meg őket, hogy egyáltalában nem vonakodnak kifogásokat emelni az Alkotójuknál. De el kell jutnunk a lényegig: Ellentmondhatunk-e (kérdem én) a természet megszabott rendjének? Tagadhatjuk-e Isten gondviselését? Eltörölhetjük-e a megmutatkozó hatalmát? Mondhatjuk-e, hogy nem bölcsességgel tett és rendezett el mindent? Megtehetünk-e ezek közül bármit? Nem, az lehetetlen. Akkor hát nem szükségszerűen ostobák az emberek, amikor ezen a módon szállnak szembe az Alkotójukkal? De mit kell cselekedni? Azért, hogy messzebbre jussunk ezzel a tanítással ezen a végén kell kezdeni: nevezetesen éreznünk kell, mennyire gyengék vagyunk annak a dolognak a megválaszolásához, amit Isten ad előnkbe. Látva, hogy nem vagyunk képesek felszerelkedni ehhez, tanuljunk meg megalázkodni. Mi módon? Forduljunk a korábban említett bölcsességhez: helyesbítsük önmagunkat. Ezért amikor az emberek jól megnézték önmagukat és meggondolták a hiányosságaikat, akkor nem lesz több okunk többé a saját hírnevükre támaszkodni, vagy hízelegni maguknak, vagy azzal hitegetni magukat, hogy képesek ezt vagy azt megtenni, hanem össze kell veszniük önmagukkal és meg

kell szégyenülniük a saját mocskosságuk miatt. Gyűlölni és utálni fogják önmagukat, miután így meg lesznek öldökölve, s fel kell majd ajánlaniuk azt az áldozatot Istennek, amiről a zsoltárokból van szó, azaz a töredelmes szív áldozatát (Zsolt51:19). Amikor eljutunk eddig a pontig, az a valódi bölcsesség. Hagyjuk, hogy Isten megvetői hetvenkedjenek, s hagyjuk, hogy összevissza dobálózzanak, ahogyan csak nekik tetszik, mert nem tesznek mást, csak a saját kárukat munkálják, s amit felépítenek, azt majd megint össze kell dönteniük. De legyünk abban biztosak, hogy megalázkodva jó alapunk és támaszunk lesz, s Isten kegyelme fenntart minket. Látjátok hát a mi Istenünk bölcsességét és erejét, amit magasztalni kell a teremtményeinek vonatkozásában is, mert oly sok jótétemény élvezetét biztosítja a számunkra ebben a világban. S látjátok a magunk bölcsességét is: felnézve, lenézve, az Ő teremtményeinek sokféleségét szemlélve, amit ott mutat meg nekünk, mindig Hozzá kell folyamodnunk a biztos gondoskodásért. S látva, hogy megadta nekünk annak kegyelmét, hogy egyszer Magához hívott, tanuljunk meg nyugodtan a keze alá menni, s engedni, hogy a jótetszésének megfelelően kormányozzon minket. Közben pedig, ha oly módon bánik velünk, ami keménynek és terhesnek tűnik a számunkra, viseljük el azt türelemmel és imádkozzunk Hozzá, hogy vigasztaljon meg minket, s erősítsen meg oly módon az Ő szeretetében, hogy bármerre is járunk, soha ne kezdjünk ellene zúgolódni.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezek úgy érintsenek meg minket, amitől teljesen a porba hullunk majd előtte, s egyedül az Ő kegyelméhez menekülünk, mint a számunkra lehetséges kizárólagos orvossághoz. S ne csak a múltbeli bűneinket bocsássa meg, hanem ettől kezdve kormányozzon is minket a Szentlelkével oly módon, hogy minden vágyunk az Iránta való engedelmességben járás legyen. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

A százötvennegyedik prédikáció, ami a negyedik a harminckilencedik és az első a negyvenedik fejezetről

Jób39:36-38

36. És szóla Jób az Úrnak, és monda:
37. Ímé, én parányi vagyok, mit feleljek néked? Kezemet a szájamra teszem.
38. Egyszer szóltam, de már nem szólok, avagy kétszer, de nem teszem többé!

Jób40:1-6

1. Ekkor szóla az Úr Jóbnak a forgószélből, és monda:
2. Nosza! övezd fel, mint férfi, derekadat; én kérdezlek, te pedig taníts engem!
3. Avagy semmivé teheted-é te az én igazságomat; kárhoztathatsz-é te engem azért, hogy te igaz légy?
4. És van-é ugyanolyan karod, mint az Istennek, mennydörgő hangon szólasz-é, mint ő?
5. Ékesítsd csak fel magadat fénynyel és méltósággal, ruházd fel magadat dicsőséggel és fenséggel!
6. Öntsd ki haragodnak tüztét, és láss meg minden kevélyt és alázd meg őket!

Már láttuk, hogy Isten a helyes alázat megtanítása végett a forgószélből szólt Jóbbhoz (Jób38:1). Mert egyedül a hangja is elegendő lenne a megdöbbenésünkhöz, így azonban még jobban megmutatja, milyen kemények vagyunk, azzal, hogy el kell kezdenie egyéb eszközöket is használni a gőgünk letöréséhez, mert ellenkező esetben nem lenne képes azt megvalósítani. Igaz, hogy az alázat Isten Lelkétől származik, s azok, akik makacsul az önteltségre hajlanak, soha nem hódolnak be Neki önként, bár Ő elég figyelmeztetést és tapasztalatot adott nekik, hogy vezesse őket, s mondhatni errefelé terelje. De mindennek ellenére Isten, ugyanazokat az erőszakos eszközöket használva azokkal szemben is, akiket a Szentlelkével kormányoz, eg kívánta mutatni ezzel a természetünkben rejlő erkölcstelenséget és konokságot, meggondolva, hogy el kell kezdenie mennydörögni és ordítani, mert különben továbbra is ostobák maradunk, s nem vesszük észre a fenségét és az erejét, amivel behódolásra kényszeríthet. Most pedig megmutatja az Isten által megtett dolgok gyümölcseit. Mert ahol azt mondja, hogy *Jób elismerte alantas állapotát* és azt, hogy meg kellett volna őriznie a nyugalmát és *csukva kellett volna tartania a száját*, ott megmutatkozik, hogy Isten nem hiába magasztalta Magát, s a beszéde a forgószélből nem maradt hatástalan. De miért? Mert íme, Jób megszeliült, mint egy kisbárány, s nem kezdett többé feleselni. Eddig küzdött, s magára vállalta a civakodást Istennel a saját ügyének védelme érdekében, de most mindene szétfolyt, mint a víz, s azt mondja, többé nem mer szólni. S miután nagyon előrejutott ebben, most felhagy vele és véglegesen tartózkodik attól. Tanuljuk hát meg, hogy ha Isten hevesen mennydörög ellenünk, azt a mi javunkra teszi, még ha első ránézésre gorombának is gondoljuk. Istennek (azt mondom) meg kell rettentenie minket, mert a magunk részéről tunyák vagyunk a sarkantyúzásra és nem könnyű minket behódolásra készíteni: ezért van szükség nagy heveségre a természetünkben rejlő gőg leveréséhez. De jegyezzük meg azt is, hogy amikor Isten így szólt, mondhatni a forgószélből, akkor nincs mentség a számunkra, ha nem követjük Jób példáját elismerve a bennünk meglévő nyomorultságot azért, hogy végül teljesen elnémuljunk. S ezt a dolgot érdemes megjegyezni. Mert naponta látjuk, mennyire éles és durva Isten azért, hogy felülkerekedjen az embereken, s hazavigye őket, ám ők soha nem lesznek jobbak ettől. Ha Isten

valakit betegséggel érint meg, más pedig szegénységgel ostromoz, ez vajon nem ugyanaz, mintha a forgószelelől szólna hozzájuk? Sőt, vajon nem koppint sokszor a mi fejünkre is? De mindennek ellenére mégis csak nagyon kevesen változnak. Látjuk, hogy egyesek a fogait csikorgatják Rá, mások heves dühtől elragadva szitkozódnak, megint mások akaratosakká és keményszívűekké válnak, így mindaz, amit Isten tehet, sem indítja meg őket. Jób példája elítéli az efféle érzéketlenséget és határozottságot. De miért? Mert jóllehet Jób türelmetlen volt egy ideig, s elragadtatta magát a benne rejlő kínok miatt, végül mégis meghallotta Isten mennydörgő hangját és a forgószelel olyan félelmet keltett benne, hogy helyesbítette magát és megtartotta a békességét. Nekünk is ezt kell tennünk, ezért gondoljuk meg magunkat és viselkedjünk hasonlóan. Mert miután Isten hangoskodott velünk és megrettentett minket, ha továbbra is vadállatok maradunk, biztosan nagyon drágán fogunk megfizetni azért. Ezért jóllehet túllőttünk a célon, ne álljunk ott meg. Ha nem vagyunk képesek engedni Istennek az első csapásra, akkor legalább attól óvakodjunk, hogy ne legyünk akaratosak, amikor látjuk, hogy Ő gyakorol ránk nyomást, és bizonyos módon erővel kényszerít minket az engedelmességre. Így, ha Isten a közönséges eszközeit használja, ne álljunk azoknak ellen. Hisz mit remélünk nyerni ezáltal? Végül el kell merülnünk az Ő keze alatt. Látjátok hát, mit kell legelőször is megjegyezni.

De ezzel együtt viseljük le türelemmel Isten ránk mért csapásait, biztosra véve, hogy ennek eszközével akar kesszé tenni minket az engedelmességre. Mivel pedig az jó a számunkra, hogy a vadállatokból mondhatni juhokat és bárányokat készítsen, ne vegyük a szívünkre az efféle előkészületeket, hanem Jób példájára mondjuk mi is: *Uram, látom, hogy most alantas állapotban vagyok.* Igaz, hogy ez a mondás látszólag nem agyon lényegi, de ha alaposan fontolóra vesszük az emberekben rejlő bolond elbizakodottságot, akkor meglátjuk, hogy Jób hatalmas haszonra tett szert azzal, amikor ki tudta mondani, hogy alantas állapotban van. Ha megkérdezik, honnan származunk [és mik vagyunk], azt fogjuk válaszolni, hogy nyomorult, a földből vett teremtmények, akik annyira törekenyek, hogy nézni is szánalmas, s tele vagyunk mindenféle gyengeséggel. A tulajdon szánkkal fogjuk megvallani mindezt, de közben nem szűnünk meg nagyra becsülni magunkat: megfelelkezünk arról, honnan jöttünk és hová kell visszatérnünk, s milyen a jelen állapotunk: ezek közül semmi sem jut az eszünkbe. Az emberek tehát megittasulnak (mondanátok) attól, amikor azzal hitegetik magukat, hogy érdemdúsak és érdemességet tulajdonítanak maguknak a fantasztikus képzelgésükkel. Ezért, ha valaki igazán és színlelés nélkül tudja, miképpen vesse meg önmagát, valamint azt, hogy nincs benne semmi, amivel előre tolakodhatna, az nagy dolog, sőt hatalmas bölcsesség. S jegyezzük meg jól, hogy soha nem teszünk szert ilyen józanságra, amíg [alaposan] meg nem érint minket Isten fensége és dicsősége. Mert amíg az emberek egymásra néznek, mindig találnak okot egymás megbecsülésére, ezt mondván: Vajon én nem vagyok olyan szeretetreméltó, mind ő vagy ő? Ez az összehasonlítás tehát, amit az emberek egymással tesznek, megvakítja őket és mindig azt a gondolatot keltik bennünk, hogy ők nem is tudom micsodák. De mikor Istenhez jövünk, s Ő olyannak mutatja Magát, amilyen, minden önteltségünknek el kell kezdenie szertefoszlni és semmivé válni. Ezért kell könyörögnünk Istennek, hogy vetesse velünk észre az Ő dicsőségét, hogy végül belekezdjünk a saját nyomorult mivoltunk vizsgálatába, s úgy iktassuk ki magunkat, hogy közülünk senki ne gabalyodjon bele még jobban a saját ostoba képzelgésébe. S ez az oka annak, amiért Ábrahám (amikor megjelent előtte Isten) ezt mondta: Ó jaj, én csak por és hamu vagyok (1Móz18:27). Ez mi is könnyen kimondjuk (így vagy úgy mindegyikünk) bár Isten messze távozott az elménkből és egyáltalán nem gondolunk Rá. Ez azonban nem más, csak képmutatás és színlelés, s nem is tesszük szívből és őszintén, amíg meg nem éreztük, micsoda Isten valójában. Ezért jegyezzük meg jól az itt szereplő sorrendet: miután Isten szólt Jóbbhoz a forgószelelől, Jób elismerte, hogy ő semmi, s nem kellett volna olyan bátornak lennie, hogy így vagy úgy megszólaljon. De önmagunkra is gondolnunk kell: valahányszor csak olyan kegyes az Isten, hogy megjelenik nekünk, nem szabad olyan bolondoknak lennünk, hogy bármennyire is becsüljük önmagunkat vagy az érdemeinket. Nem csoda, hogy a pápisták szabad akaratot

képzelnék és a Paradicsom megszerzését az emberek érdemeire alapozzák, s az Istent az adósukká kívánják tenni. S miért? Mert soha nem ismerték meg az evangélium világosságát, ami felfedi az emberek hiányosságait, mert abban Isten a saját igazságát jelenti ki. Ezek az ostoba lelkek tehát soha meg nem érezték, milyen hatalma van Istennek, s ezért tesznek magukon erőszakot az efféle becsapásokkal. De ami minket illet, látva, hogy Isten elmondja nekünk, mennyire tökéletes az Ő igazsága, s ezzel leleplezi a mocskosságunkat, megmutatva, hogy nincs bennünk más, csak ami utálatos, nekünk szabad nem tovább is kötődni az efféle szennyezőségekhöz, hanem végleg ki kell iktatnunk magunkat, hogy minden gőg a porba hulljon bennünk és a mi Istenünk dicsőíttessék. Azoknak tehát, akik tisztán az evangéliumból tanultak, el kell jutniuk a bölcsesség ama pontjára, ahol végleg kiiktatják önmagukat. S ez az oka annak, amiért azt mondjuk, hogy a hit alázatossá teszi az embereket. Mert miután Isten kijelentette a jószágát nekünk, nekünk biztosra kell vennünk, hogy ezt azért teszi, mert nincs bennünk más, csak átkozottság, s végleg meg kellene semmisülnünk és elhagyatottá válnunk, ha nem kegyeskedne támogatni minket a könyörületével. Az evangélium tanítása tehát önmagunk végleges megaláztatását és kiiktatását hozza el nekünk mindenben.

Jób egyben azt is kimondja, hogy *a kezét a szájára teszi, s miután egyszer szólt, többé nem kezdi el, miután pedig kétszer, nem teszi többé*. Ahol azt mondja, hogy a szájára teszi a kezét, ez a jele és kijelentése annak, hogy semmivel tovább nem megy, s ez a beszédmód gyakran előfordul a Szentírásban. S arra szolgál, hogy megértsük: meg kell zaboláznunk az ostoba vágyainkat, s amikor a testünk a megszólalásra csiklandoz, ellene kell annak állnunk úgy, mintha csak szájkosarat vagy zablát tennénk a szánkra annak befogása végett (Zsolt39:2). Ha az ember magától lenne olyan okos, hogy nem lenne kísértve a téves beszédre, akkor nem kellene a kezét a szájára tennie, mert magától is tartózkodna és nem kellene őt se elnémítani, se korlátozni. Most viszont, ahol elhangzik, hogy a szánkra kell tennünk a kezünket, azzal az adja tudtunkra, hogy küzdenünk kell a bolond vágyaink és kedvteléseink ellen, amik folytonosan elhamarkodottakká tesznek minket a beszédben, mert a nyelvünk még mindig éles ahhoz, hogy ezt-azt előhozzon, ami semmit érő, Istennel szemben. Itt tehát egy nagy, gonosz és ártalmas bűnre figyelmeztet, ami nem más, mint hogy éleselméjűek vagyunk a perlekedésben Istennel, s bátran színre lépünk, hogy a hiányosságainkat hiábavaló mentségekkel leplezzük. Látjátok hát, hogy a dolog, amire az emberek hajlamosak, és teljes mértékben hajlanak is az, amikor elkezdik leplezni magukat a képmutatással és inkább elítélik Istent, semhogy engednék magukat a józan észre téríteni. Így mindig lesz nekik valamiféle hazugságuk vagy rejtékhelyük, s végül csak úgy köpdösik az istenkáromlásaikat. Mert amikor a nyelvünk mérges és teljeséggel a hazugságba és a csalafintaságba merül, végül ki is tör majd Isten ellen. Mivel tudjuk ezt, vajon nincs jó okunk nem szeretni önmagunkat? Ezért valahányszor csak halljuk ezt a beszédmódot, mely szerint a szent emberek a szájukra tették a kezüket, emlékezzünk arra, hogy mennyire elhamarkodottak vagyunk és szólunk rosszul. S különösen mikor Jóbhoz hasonlítjuk magunkat: ha ő nem volt képes megtartani a békességét anélkül, hogy erőszakot tett volna magán, ó jaj, mit fogunk mi tenni? Mert mi nagyon távol állunk attól, hogy annyi hasznat húzzunk, amennyit ő. Látjátok tehát, hogy az első dolgot illetően az embereknek mindig kételkedniük kell önmagukban, amikor alkalmuk nyílik beszélni, tudva jól, hogy a természetük folyamatosan arra ösztökéli őket, hogy rosszul beszéljenek. A nyelvük pedig nem más, mint a tárháza a hazugságoknak és a képmutatásnak, s végül kiderül, hogy csak méreg van abban, ahogyan meg van írva a zsoltároknak, hogy áspiskígyó mérge van azok nyelve alatt, akik nem születtek újjá (Zsolt140:4). Amíg Isten meg nem tisztította a nyelvünket, addig az nem képes mást, mint átkot és keserűséget ontani. Ezért tanuljuk meg visszafogni magunkat, mégpedig egyenesen gyűlölettel az iránt a gonoszság iránt, amihez nagyon is hozzászoktunk, s igazodjunk ahhoz a szelídséghez és engedelmességhez, amit a Szentlélek mutat itt nekünk. Mert miután oly elhamarkodottan szólunk rosszat, nekünk kell igyekeznünk kijavítani ezt a hibát. S kétségtelenül nem elég csak elismerni, s az sem, ha csak elítéljük, hanem helyre is kell hoznunk.

Jób tehát a szájára tette a kezét? Más szent próféták is megtették ugyanezt? Kövessük őket ebben a cselekedetükben, azaz valahányszor csak ösztönzést érzünk az Isten elleni zúgolódásra, s még ha soha nem mentünk el odáig, hogy elrejtjük az igazságot és hazugsággá változtassuk azt, akkor is álljunk ellene az efféle erkölcstelenségnek, s harcoljunk ezzel a hálátlansággal, látva, hogy ez bosszantó és Isten is elítéli. De hogyan fogjuk ezt megtenni? A kezünket a szánkra téve, azaz gátat vetve a saját utunkba, mert úgy kell megzaboláznunk magunkat, mint a vadállatokat.

Ezért nézze meg mindenki közéről önmagát: ha pedig úgy adódik, hogy megszomorodunk vagy valami akadály hátráltat, így az egyikünk nyugtalankodik, a másikunk bosszankodik, a harmadikunkat annyira megviseli a méreg, hogy az a gonosz beszédre készítet, fogjuk vissza magunkat. Jó lenne így cselekedni (mondják egyesek) de én nagyon nehéznek találom a magam számára, s mindig a másik oldalra hajlok. Igen de elég, ha ellenállunk ennek. Nem azt jelenti ez, hogy ne lennénk elítélendők, ha le is győzzük, (mert már az elképzelése és az elgondolása is gonosz és bűnös dolog Isten előtt,) de Ő a végtelen jóságából érdemesnek tekinti, mikor látja, hogy a gonoszság nem tetszik nekünk, s munkálkodunk a visszaszorításán. Isten tehát ezt a hajlandóságunkat látva nem mulaszt el befogadni minket. Mivel látjuk, mennyire kegyelmes hozzánk, annál több bátorsággal kell gátat vetnünk a gonosz szavaknak, a káromlásoknak és szidalmaknak, amikor Isten ellen törhetnek ki belőlünk. S elhangzik, hogy *Jób egyszer szólt, de abbahagyta, kétszer szólt, de nem teszi többé.* Ezzel azt jelzi, hogy ha túl messzire mentünk a gonosz beszédben, attól nem szabad megkeményítenünk magunkat, ahogyan azt sokan teszik: ha egyszer túllőttünk a célon és nagyon átléptük a korlátjainkat, nem kerülünk vissza, csak dupla vagy semmit játszva, ahogyan mondani szokták. De nekünk nem szabad ezt tennünk, mert legyen bár a gonoszság folytonos, amit már túl messzire menve követtünk, mégis azonnal hátat kell fordítanunk annak, ha Isten figyelmeztet rá. Ne játsszák hát az emberek a bolondokházát, amikor hosszú időn át cselekedték a rosszat és duplázták meg a gáztetteiket, s amikor megfontolatlanul kimondtak egy ostoba szót, s hozzácsaptak még kettőt-hármat, ne váljanak kicsinyesen gyűlölködökké Istennel szemben, hanem ítélik el magukat kétszeresen-háromszorosan is és ezzel térjenek vissza a helyes útra. Látjátok tehát, mit kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: jóllehet hosszú időn át sértegettük Istent, soha nem idejét múlta új lapot kezdeni. A második dolog az, hogy nem szabad hízlelgnünk magunknak, még ha sok alkalmunk adódik is erre. Amiképpen Jóbot látjuk itt, aki sok kedvező színben mutatkozott meg: nemcsak néhány okkal hozakodott elő az ügyének alátámasztása végett, hanem nagy tárháza volt ezekből és megduplázta a különböző bizonyosságait, mert látszólag bőven volt neki miből. Azt mondhatjuk, teljesen meg volt róla győződve és határozottan azt várta, hogy majd győzelmet arat, s amint leszögezett egy dolgot, máris képes volt megemlíteni a másikat. Most azonban felhagy minden feleseléssel és minden kegyes színezettel, amivel Isten ellen perlekedett. *Miután szóltam egyszer vagy kétszer (mondja) most megtagadom annak minden morzsáját és nem teszek így többé.* Ebből megtanuljuk, hogy (mint említettem) megannyi kedvező színezetben tudunk megmutatkozni, s úgy véljük, nagyon jó okokkal és jól megalapozottan szállhatunk síkra a magunk ügyében, ezek semmit érdemlők és mindennek a porba kell hullania. Ezért ne kecsegtessük magunkat tovább az elvakultságunkban, mert végül el kell jutnunk oda, amiről az eddigiekben volt szó: nevezetesen, hogy Istennek mindegyikre ezer vádpontja lesz. Tartózkodjunk hát attól, hogy vitába szálljunk Vele, s keményen szegüljünk szembe minden fantáziálással, amit az ördög csempész bele a fejünkbe. Ha ő elkezdi minket Isten ellen bosszantani, vagy megkísért és lángra lobbant zsörtölődéssel és makacssággal, mindezt döntsük le, még ha látszólag válaszok százaival is rendelkezünk, melyek mindegyike korrektnek és jónak is látszik.

Ezután elhangzik, hogy Isten még egyszer megszólalt a forgószélből és ezt mondta Jóbnak: *Nosza, övezd fel, mint férfi, a derekadat*, mely mondást már korábban is hallottuk. Nos, valaki furcsállhatja, hogy Istennek ilyen félelmetesen kell Jóbbhoz szólnia, mondhatni ki kell őt

hívnia és gúnyolnia kell az önteltségét, látva, hogy már teljes mértékben magába roskadt. De ebből az ember megláthatja, hogy amikor megalázkodunk, a gőgnek némi maradványa akkor is megmarad rejtve bennünk, ami nem mutatkozik meg, csak Isten előtt s Neki kell megtisztítania minket ettől. Biztos, hogy amikor Jób nyomorult teremtménynek és értéktelen embernek vallotta magát, abban nem volt színlelés, hanem a szívéből mondta, amit mondott. De látjátok, hogy bár megszelídült, s eljutott a szelíd és alázatos elméhez, vágyva rá, hogy teljes mértékben engedelmeskedhessen Istennek, mindezek ellenére mégis szüksége volt a büntetésre és a jobb iskolára, hogy elismerhesse magát annak, ami volt, s ezzel együtt minden dicsőséget és dicséretet Istennek adjon. De miért? Mert (ahogyan mondtam), mindig marad valami rejtett zug, s bár az emberek eljutnak Isten elé és akarnak Isten akaratahoz igazodni, mégsem tisztulnak meg elsőre minden büszkeségtől, s Isten észreveszi, hogy még mindig van titkos fertőzés bennük, amin Neki kell változtatni. Íme, egy nagyon figyelemre méltó szakasz. Mert ha egyszer némiképp el is fogadtuk, hogy Isten verése rajtunk igazságos, és elismertük a bűneinket, mégis csodálkozunk, ha azzal folytatja, hogy továbbra is gorombán bánik velünk. Ez arra készíti minket, hogy ezt mondjuk: most mi van? Ilyen szigorúan kell Istennek bánni velem? Hiszen megalázkodtam, s miután rosszat tettem, elismertem a vétkeimet, igen, a saját vétkeimet, megvallom ezeket és vádoló önmagam miattuk. Ez nem elég Neki? Mi többet akar? Úgy tűnik hát nekünk, hogy Isten bizonyos fokig rosszat tesz nekünk, ha továbbra is ostoroz, miután egy-két szóban elismertük magunkat bűnösöknek. Nem igaz? De nézzünk Jóbra: ő nemcsak értéktelen embernek vallotta meg magát, hanem annak is gondolta [mégpedig szívből], visszafogta magát a további feleseléstől, és megrémült Isten előtte megjelent dicsőségétől. Mindazonáltal mégis szükséges volt, hogy Isten ismét rá mennydörögjön és félelmetesnek mutakozzon előtte a forgószelelben, hogy még jobban megrettentse. Ha a magába roskadt Jóbnak még mindig szüksége volt a megrettentésre ahhoz, hogy jobban megismerje önmagát, meglássa a saját nyomorult mivoltát, és elfelejtsen minden lázadást, ó jaj, akkor nekünk mire van szükségünk? Mindazonáltal sokakat látunk, akikben nincs más, csak képmutatás, sőt a nagy szégyentelenség, aki összeszorított szájjal mondják: igaz, hogy gaztettet követtem el. S ha egyszer kimondták ezt a szót, az csak mondhatni megvetéssel és gúnyolódva teszik, s ha az emberek nem fogadják őket el lóhalálában igaznak, és nem bánnak velük nagyon szépen, akkor úgy tűnik nekik, hogy esztelenül bánnak velük. De (mint korábban mondtam) bár megéreztük a bűneinket, mégpedig őszintén és megvallottuk azokat színlelés nélkül, szívből vágyakozva rá, hogy Isten kormányozzon minket, s vegye át felettünk az uralmat, de abból nem következik más, mint hogy valamekkora önteltség még mindig lappang a háttérben, még ha nem is tudunk róla. Igaz, (mi úgy látjuk,) nincs bennünk büszkeség, mivel azt most nem látjuk, de egy-két napon belül megmutatkozna, ha Isten nem orvosolná. Tehát ne furcsálljuk, ha Istennek a forgószelelből kell hozzánk szólnia mintegy mennydörögve, sőt, ha addig kell ostoroznia, amíg már nem tudunk többet elviselni. Ne csodálkozzunk azon, ha Isten továbbra is így beszél velünk, mert Ő ismeri annak jó okát, amiért ezt teszi. S bár mi nem látunk hibákat magunkban, mégsem szűnjünk meg elítélni önmagunkat. Sőt, ha nem is lenne bennünk egyetlen hiba sem [pillanatnyilag], Isten tudja, hogy képesek vagyunk hibákba esni ma vagy holnap, sőt bármely óra bármely percében, ezért Isten, ha ostoroz minket, azzal megelőző orvosságot alkalmaz. Tűrjük tehát türelemmel a csapásokat, amiket Isten küld ránk, biztosra véve, hogy ezzel éri el és támogatja a jólétünket. S most térjünk rá arra, amivel Isten itt foglalkozik. Először is kihívja Jóbot, ezt mondva neki: *Övezd fel magad, mint egy bátor, erős fickó.*

Igaz, hogy a héberben itt csak az egyetlen ember szó szerepel, de az jelent *hős, kemény, erős vagy bátor embert*. A szavainak jelentése tehát ez: mutasd meg minden hősiességedet. Ebből látjuk, hogy Isten nemcsak Jób személyéhez szól, hanem az egész emberiséghez is, válogatás nélkül. Mintha ezt mondaná: szedjenek össze minden erőt, amit csak tudnak, sorakozzanak fel ékes rendben, jöjjenek teljes fegyverzetben, de mit nyernek mindezzel Ellenem? Ez tehát kihívás, amit Isten mind a nagyokhoz, mind a kicsikhez intéz annak

magmutatása végett, hogy semmiféle erővel nem tudnak jönni, ami méltó párja lehetne az övének, s ez az első dolog. Ez azonban látszólag közismert, mert nincs ember, aki ne félne magára vállalni, hogy Istennel vesse össze magát. Ha megkérdeznék tőlük, miért akarta oly magasra emelkedni, hogy megfosszák Istent a felettük is érvényes felsőbbrendűségétől, azt válaszolnák, hogy nem akarok semmi ilyesmit, hisz nem volnék az örülnél is rosszabb akkor? Mindazonáltal, ha kifogásokat emelünk Ellene, akkor pont ezt tesszük. Ha önmagunkat igazítjuk meg és mentetjük a hibáinkat, az vajon nem Isten bosszantása? Ez nem az Ő megdorgálása? Ezért amikor csatába szállunk ellene, akkor azzal hitegetjük magunkat, hogy képesek vagyunk a saját részünket jóvá tenni, ahogyan valóban, ha valaki nem féli Isten fenségét, akkor meg meri tenni, amit a kezébe vesz, és semmiképpen sem vonul vissza. Akkor, ha az elhamarkodottságunk oly messzire ragad minket, hogy harcolni kezdünk Istennel, az annak a jele, hogy azt hisszük: ugyanakkora erő rejlik bennünk is, mint Őbenne.

Nem ok nélkül hív ki mindenkit, nagyokat és kicsiket Isten, megmutatva, hogy örülség bennünk, ha csatára kényszerítjük Őt ezen a módon, és soha nem fogjuk elérni a céljainkat. S jegyezzük meg jól, amikor Isten azt mondja: *övezd fel magad, mint férfi*, azzal kijelenti, hogy céltalan dolog így építeni a saját erőnkre. Mi más tesz minket annyira vakmerőkké, hogy igazaknak véljük magunkat és bölcseknek szeretnénk látszani, mint az nem létező dolgokat feltételezünk? Ha nem ragadna el minket az az ostoba vélekedés, miszerint van bennünk némi vitézség, akkor soha nem lennénk annyira bátrak, hogy ezen a módon merészeljünk harcba bocsátkozni Istennel. Ezért említ itt konkrétan az emberek hatalmát és erejét azzal a céllal, hogy megmutassa: mindaz, amivel úgy vélik, rendelkeznek, nem más, csak füst, s bár elhitethetik magunkkal, hogy erősek, Isten mégis ismeri és olyannak veszi őket, amilyenek. Ezzel megmutatja, hogy Ő nem akar hamis alázatot, amint sok emberben látjuk ennek jelenlétét, akik csak hazudoznak, amikor alázatot színlelnek Isten előtt, azaz, megvallják a dolgot a szájukkal, de nem gondolnak arra a szívükkel. A pápisták között sokat prédikálnak az alázatról, de minden mondasuk ellenére csak nyomorult bűnösök, bár nem hagynak fel a homlokegyenest ellenkező értelmezéssel. Ez pedig nem más, mint az, hogy jól szolgálnak Isten előtt, s bár bűnösök, megvannak az elégtételeik, amikkel megválthatják magukat. Látjátok tehát, hogy a pápisták úgy felfuvalkodtak a gögtől, mint a varangyok, közben pedig azt állítják, hogy mindig vitékeseknek ítélik magukat Isten előtt. S milyen sokan vannak még közöttünk is, akik ezzel a kevélységgel teltek? Röviden, az emberek az alázat semmiféle jelét sem képesek kimutatni, csak gúnyolódva, mert önmagukat valamennyire vitézeknek tekintik. Emiatt jelenti ki itt Isten, hogy amikor már alaposan próbára tettük minden erőnket, s alaposan végiggondoltuk, mi rejlik bennünk, akkor végül rájövünk, hogy mindez semmi, és nem a mi dolgunk felfegyverkezni és felékesíteni magunkat azért, hogy szembeszálljunk Vele. Látjátok tehát, mit kell valójában megjegyeznünk: a mi Urunk nem foszt meg minket azoktól a dolgoktól, amikkel rendelkezünk, hogy bármi előnyre tegyen szert általunk, mert amikor jól körülnéztünk, csak azt vegyük fontolóra, miféle alakok vagyunk. Akkor jól meglátjuk, hogy sem hatalom, sem erő nincs bennünk, amivel felléphetnénk Ellene. Ahol pedig szóba kerül a *felövezésünk*: azt úgy mondja, ahogyan abban az időben és abban az országban beszéltek, mert az emberek hosszú ruhákat viseltek, s amikor vagy csatába indultak, vagy utazásra készültek, felövezték magukat a könnyebb mozgás érdekében. Isten tehát azt mutatja meg, hogy amikor az emberek megtettek mindent, amit csak tudtak, végül mégis össze fognak zavarodni. Ezért ne próbáljuk meg hencegni, mert az mindig csak a bolond büszkeséget fogja elárulni bennünk. De aknázzuk ki a sarkantyúinkat önmagunkat ítélve el, mert ez az egyetlen eszköze annak, hogy Isten kegyét megszerezzük, amint megvan írva, hogy felmentést nyerünk Előtte, ha megtanuljuk elítélni önmagunkat. De ha a büszkeség miatt elkezdjük taszigálni az Ő kezét, ami túlságosan erős a számunkra, akkor szükségszerűen össze leszünk zúzva és darabokra törünk, s megérezzük, hogy ez túl nehéz teher ahhoz, semhogy elhordozhatnánk. Utána ez hangzik el: *Semmivé teheted-e az én ítéleteimet, s elítélhetsz-e engem azért, hogy igazzá tedd magad? Ha ezt akarod*

tenni, nézd meg [először] hogy képes vagy-e a világon minden kevélyt megalázni. Isten itt lép be abba az ügybe, amikor Jób ellen kell pereskednie: nevezetese, melyikük lesz igazabb? Nem mintha Jób ennyire züllötten akarta volna káromolni Istent, mint korábban említettem, mert inkább százezer halált hat volna semhogymegfogadjon benne egy olyan átkozott gondolat, hogy elítélje Istent. De mindemellett valahányszor csak igazzá teszi magát az ember, vagy csak felöltik a fejében ez az elképzelés, szükségszerűen káromolja az Istent, s ha magának kell védelmeznie a saját ügyét, akkor szükségszerűen felül kell bírálnia Isten ítéletét. Ezt a dolgot már tárgyaltuk korábban, de mégis szükséges az emlékezetünkbe idézni, s nem felesleges ismétlés az, amit a Szentlélek itt szögez le. Jegyezzük hát meg jól, hogy valahányszor az ember felvállalja a saját ügyének, mint igazságosnak a védelmezését, azzal az a szándéka, hogy elítélje Istent, még ha nem is közvetlenül. S noha nincs efféle célja a szívében, [valójában] mégis ezt teszi. Miért? Mert Isten nem lehet igaz, és Bíró, amíg mi valamennyien nem vagyunk elítélendők.

Amíg az emberekben van bármennyi saját igazságosság, miképpen lesz Isten a Bírájuk? Ő azonnal mindenkit elítél, márpedig, ha van bennünk bármennyi igazságosság, akkor ezt rosszul teszi. Ezért minden saját igazságosságunkat le kell dönteni, azaz el kell ismernünk, hogy egy szikrányi erény sincs bennünk, ami elfogadható lenne, hanem csak teljes mocsok, trágya és fertőzés. Amíg el nem jutunk eddig a pontig, Isten nem lehet a világ Bírája. Így tehát, bárki képviseli a saját ügyét és elhiti önmagával és a többi emberrel, hogy ő tiszta és ártatlan, a tőle telhető legteljesebb mértékben teszi semmivé Isten ítéletét, s ezzel együtt ítéli Őt kegyetlennek. Meg van írva: azért, hogy Isten igazságos lehessen, minden száját be kell fogni és az egész világot Isten ítélete alatt állónak kell kijelenteni. Ezek szent Pál szavai a Róma levél harmadik fejezetéből (Rm3:19). Mivel ez a helyzet, másrésztől nem lesz több igazságosság Istenben, hanem teljesen meg lesz fosztva attól, ha a magunk részéről megnyitjuk a szánkat, hogy elkezdhesünk Vele feleselni, és a saját ügyünket képviselni. Látjuk tehát, hogy nem hiába mondja itt Jóbnak, hogy felül akarta bírálni Isten ítéleteit, és el akarta ítélni Őt, hogy megigazuljon. Nos, ha ez történt Jóbbal, akiben angyali szentség rejlett, s még a kísértéseinek közepette is azt vallotta meg, hogy Istennek akarja adni a dicsőséget, és pedig minden színlelés nélkül, akkor ó jaj, mi lesz velünk, akik annyira törékenyek? Vajon tanítottak minket korábban oly hosszasan az istenfélelemre, mint őt? Szereztünk abban gyakorlatot? Rendelkezünk olyan tudással, amilyennel ő rendelkezett? Olyan alázattal, mint ő? Jaj, de messze vagyunk ettől! Mégis látjuk, hogy ő is túllőtt a célon, olyannyira, hogy elítélte Istent önmagát igyekezve igazzá tenni. Vegyük hát fontolóra, micsodák a mi zúgolódásaink, amikor Isten bármiféle csapást mér ránk. Hogyan fogjuk azt elviselni? Mint az erdei állatok: az indulatainkat még nézni is szánsalmas. Ezért joggal róható fel nekünk, hogy Isten igazságának a megdöntésén munkálkodunk, hogy Ő ne legyen többé a világ Bírája, s azzal ítéljük el Őt, hogy elkezdjük védelmezni a magunk igazságát. Ennek arra kell minket alaposan megtanítani, hogy fogjuk vissza magunkat, valahányszor csak pereskedni akarunk Istennel, s azt hisszük, hogy a mi ügyünk jó. [Ezt kell mondanunk a szívünkben:] ó jaj, ki vagyok én, hogy így felmagasztaljam magam Ellene, Aki megalkotott és megformált engem? Nem lehet másként, csak úgy, hogy Istenben van az igazságosság teljes tökéletessége. Ezért, ha túllövök a célon és küzdök Ellene, akkor vajon nem kell levernie engem, s ennek nem kell az én pusztulásomhoz vezetnie? Íme, minek kell ámulatba ejtenie bennünket. Ezért valahányszor csak zsörtölődni kezdünk Istenre és nem vagyunk képesek elviselni a csapásait, szálljunk magunkba és vegyük fontolóra, hogy ez nem más, mintha megfosztanánk Istent a saját igazságosságától és félreállítanánk Őt, hogy többé ne legyen a világ Bírája. Ezt látva tartózkodjunk az efféle istenkáromlásoktól, s undorodjunk azoktól, tudva, hogy ha egyszer beléptünk azokba, az olyan, mint holmi mély pincebörtön, amiből igencsak nehéz lesz kikeveredni. Ne szegüljünk hát szembe többet Istennel, hanem inkább minden esetben alázkodjunk meg Előtte. Íme, mit kell tennünk. A többit pedig majd eltesszük holnap reggelre.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket az eddigieknél jobban éreztesse velünk mi pedig egyre jobban és jobban megtanuljuk Őt dicsőíteni, mégpedig oly módon, hogy végleg a porba hulljunk, tudván, hogy nincs bennünk más, csak gonoszság és átkozottság. Őt dicsőítve pedig a magunk részéről tartsuk csukva a szánkat bárminek a feltételezése vonatkozásában és ne ragadjon el minket a gőgösök példája, akik úgy vélik, ugyanannyi hatalmat kell gyakorolniuk, mint Istennek. Hanem tanuljuk meg megismerni, mik vagyunk valójában azért, hogy teljes mértékben alávéthessük magunkat az Ő fenségének, hogy ezáltal elfogadhasson minket és elismerhessen a Maga népének, mi pedig a magunk részéről meggondolhassuk, milyen sokkal tartozunk Neki. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld összes népének és nemzetének stb.

A százötvenötödik prédikáció, ami a második a negyvenedik fejezetről

Ez a prédikáció tartalmazza a 4-6. versek további magyarázatát, valamint az utána következőket

Jób40:7-19

7. Láss meg minden kevélyt és törd meg őket, és a gonoszokat az ő helyükön tipord le!

8. Rejtsd el őket együvé a porba, orcájukat kösd be mélységes sötétlettel:

9. Akkor én is dicsőítlek, hogy megtartott téged a te jobbkezed!

10. Nézd csak a behemótot, a melyet én teremtettem, a miként téged is, fűvel él, mint az ökör!

11. Nézd csak az erejét az ő ágyékában, és az ő erősségét hasának izmaiban!

12. Kiegyenesíti farkát, mint valami czédrust, lágyékának inai egymásba fonódnak.

13. Csontjai érczsövek, lábszárai, mint a vasrudak.

14. Az Isten alkotásainak remeke ez, az ő teremője adta meg néki fegyverét.

15. Mert fűvet teremnek számára a hegyek, és a mező minden vadja ott játszadozik.

16. Lótuszfák alatt heverész, a nádak és mocsarak búvóhelyein.

17. Befedezi őt a lótuszfák árnyéka, és körülveszik őt a folyami fűzfák.

18. Ha árad is a folyó, nem siet; bizton van, ha szájához a Jordán csapna is.

19. Megfoghadják-é őt szemei láttára, vagy átfúrhatják-é az orrát törökkel?!

Tegnap láttuk, hogy amikor az emberek bosszankodnak és szitkozódnak a megpróbáltatásaikban, akkor törvényre mennek Istennel, s el akarják Őt ítélni önmaguk igazsága végett. Mert jóllehet ezt nem mondja ki a szájával az ember, valójában azonban, ha elkezd tisztává tenni önmagát, azzal elítéli Istent. S ki áll majd a bot jobbik végén? Ez az oka annak, amiért elhangzik, hogy amikor minden erőnket összeszedtük, az is semmi lesz, s nem is leszünk soha képesek vetekedni Vele, Aki megalkotott minket és mindent a kezében tart. Most pedig megmutatja nekünk, mik vagyunk mi Isten vonatkozásában, azért, hogy rávegyen minket: hagyjuk abba a káromlást. S könyörgöm, az emberek megtekintése a maguk állapotában és annak figyelembevételére, hogy micsoda az Isten dicsősége és fensége, az a dolog, aminek megalázkodásra kell őket bírnia. Mert ha az emberek egyszerűen csak önmagukra néznek, nem teszik azt meg, hanem túl sokat engednek meg maguknak és felmagasztalják magukat holmi hiábavaló bizakodással. De ha felemelik a szemeket és megszemlélik Istent, majd utána tekintenek önmagukra, az teljesen lenyesi a tarajukat. Ezért hangzik el: *a te karod olyan, mint Isten karja? Vagy szólsz olyan mennydörgő hangon, mint Ő?* Nos, ha az ember a saját karjára néz, sőt az egész világ minden erejére, mit fog találni összevetve azzal a végtelen hatalommal, ami minden felett uralkodik? Igaz, (mint már említettem,) az emberek elég ostobák ahhoz, hogy a maguk erejét nagynak tartsák, amíg nem tekintenek messzebbre. De amint Isten megmutatja Önmagát, minden más dolognak mondhatni szükségszerűen kell semmivé válnia. S hogy ez a dolog még jobban megérintsen minket, Azt akarja, hogy Jób dicsőséggel, erővel és fenséggel ruházza fel magát. Ugyanezen a módon beszél a Szentírás Istentről (Zsolt104:1-2). S mi más (ahogyan maga a dolog is megmutatja) mi más az ég, mint az Isten uralkodói vagy királyi palástja, így a teremtményeinek szemlélése kényszerít minket a tiszteletadásra. Mert nincs semmi, ami ne Isten fenségének a bemutatására szolgálna azért, hogy úgy tiszteljük, ahogyan kell és ahogyan megérdemli. De most menjünk, keressünk hasonló ruhadarabokat: ki lesz a

szabó [aki elkészíti] vagy a hímző [aki feldíszíti]? Hol találunk majd olyan anyagot, hogy magunkat is olyan dicsőségbe öltöztessük, amilyenben Isten öltözött? Nem kell hát szükségszerűen eszeveszetteknek lenni az embereknek, ha duzzognak Istennel, fellépnek Ellene és önmaguk ellen bősztítik? Nem szolgálnak rá a rettentő ítéletre? Látjátok tehát, amit valójában meg kell jegyeznünk itt: miután említés történt Isten karjáról, itt van róla egy magyarázat is. Hogyan? Isten karja önmagában láthatatlan: nem mintha lennének karjai vagy kezei, hanem így beszélve az egész lényét értjük alatta. Isten tehát Önmagában ismeretlen a számunkra, azonban megmutatkozik a munkáiban, mivel az ég (mint említettem) az Ő öltözeke. Néha a trónjának is mondják, de ezzel együtt azt is, hogy a fenségének a látható mintája. Ugyanezt mondják a Földről is. Röviden, Isten fent és lent egyaránt megmutatja Magát nekünk, bár nem a lényében (mint korábban mondtam), hanem azokban a dolgokban, amiket képesek vagyunk felfogni, mert ezek a bizonyságok a számunkra, hogy Istenben végtelen fenség rejlik. Ezért jegyezzük meg, hogy bár nem tudunk olyan magasra kapaszkodni, hogy megismerjük Istent, mégis, miután Ő nem hagy minket tanúbizonyosság nélkül, hanem megmutatja Magát nekünk annyira, amennyire ez hasznos a számunkra, tanuljuk meg (azt mondom) Őt szemlélni még a teremtményeiben is, és mindent erre használni, nevezetesen, hogy észrevegyük, miképpen létezik egyetlen Isten, Aki megalkotott és kormányoz mindent. Ami pedig a *mennydörgő hangot* illeti, igaz, hogy az emberek túl hangosan kiáltoznak, ahogyan látjuk is, miképpen élesítik a nyelvüket Isten cáromlására és bosszantására. Meg van írva a zsoltárokból, hogy a gonoszok nem vélik elégségesnek büszkének lenni az emberek között, s hamisan vádolni az egyiket, szembeszállni a másikkal, s árműségeket és gonosz praktikákat ütni, hanem a menny ellen is akadályokat állítanak és Magát Istent támadják meg (Zsolt73:9), s akkora a gőgjük, hogy Isten ellen merészelnek törni. Látjátok hát, hogy az emberek mennydörögnek, de Isten mégis kellőképpen megtartatja velük a nyugalmaikat, ha úgy akarja. De mi módon? Láttuk az eddigiekben (ahogyan meg van írva a zsoltárokból is), hogy a mennydörgés Isten hangja (Zsolt29, 77:19).

Mivel pedig a mennydörgés morajlásra készíti a hegyeket, a levegőt bizonyos módon kettészakítja, a Földet megrendíti, a fákat kiszaggatja és a sziklákat megremegetti: azt mondom, amikor mindezt halljuk, közlünk ki merészel továbbra is Isten ellen beszélni? Mert Neki olyan hangja van, ami nagyon is elégséges az elhallgattatásunkhoz. Kiáltsunk tehát teli torokból, Isten mégis hallatszani fog dacára minden erőfeszítésünknek, s minden fáradozásunk kárba vész. Továbbá, még ha Isten nem is mennydörög ezen a módon, Neki mégis be kell dugnia mindannyiunk száját az akaratának megmutatásához és el kell hallgattatnia minden kiabálásunkat. Nem kell lejönnie a mennyből ahhoz, hogy ezt megtegye, s nem kell itt látható alakban megmutatkoznia, de ahogyan mindent a szavával alkotott és a hatalmával tart fenn, úgy fogja ugyanazzal megingatni minket nemcsak a nyelvünket, de az értelmünket és minden erőnket illetően is. Istennek tehát különféle beszédmódjai vannak, amikkel úgy hallgattatja el az embereket, hogy ha azok kifogásokat emelnek ellene, nem lesz hallgatóságuk. Ezért tanuljuk meg akarattal megtartani a békességünket, és ültessük át a gyakorlatba a tegnapi leckét: tegyük a szánkra a kezünket (azaz álljunk ellene a gőgünk ördögi mivoltának, még ha a természetünkönél fogva bátran szembe is szegülünk Istennel), s ezzel együtt tanuljunk meg egyszerű módon dicsőséget adni Istennek megvallva, hogy nincs bennünk más, csak nyomorúság. Ha egyszer megszegyenülünk a saját jóakaratumat illetően, Isten hangja nemcsak nem lesz többé féltelmes a számunkra, de fel is vidámít minket, s Ő majd megnyitja a szánkat, hogy szabadon beszélhessünk. Honnan származik az, hogy az istenfélők dicsekedhetnek az ördöggel szemben és megvethetik a halált? Honnan származik az a bátorságunk, amivel Atyánkként hívhatjuk segítségül Istent és kijelenthetjük, hogy az Ő gyermekei vagyunk? Onnan, hogy csukva tartottuk a szánkat, amikor elítéltek minket és megtanultuk, hogy nincs bennünk más, csak hiábavalóság. Ezért amikor ezen a módon tartottuk csukva a szánkat, s nem próbáltunk megtenni semmit magunktól és nem szálltunk síkra a saját vitánkban, hanem önként

fogadtuk el az elmarasztaló ítéletet, akkor Isten az Ő végtelen jóságából adott szabadságot a megszólalásra nemcsak az emberek között, de Őelőtte is, valamint arra, hogy nyíltan segítségül hívjuk Őt, nem kételkedve abban, hogy az angyalok elviszik a hangunkat az Ő trónjához, s ott az meghallgatásra és elfogadásra talál. Látjátok tehát, hogy az a dolog, amit azok nyernek, akik egyszerűen megtartják a békességüket, elfogadva, hogy minden dicsőség Istent illeti, s teljesen kiiktatják magukat nem más, mint az, hogy a szájuk megnyílik, amint kijelentettük. Viszont minden fecsegő és gőgtől felfuvalkodott embernek, aki a maga ügye mellett száll síkra, meg kell éreznie, milyen félelmetes is Isten hangja. Emellett kiáltozzanak annyit, amennyit csak akarnak, Isten annak ellenére mégis darabokra fogja őket törni, s akkor majd minden kiabálásuk megszűnik és szertefoszlik. S miképpen történik az meg? Úgy, hogy Neki iszonyatos hangja van. Ez után pedig újabb okot említ az emberek megalázása végett. Ez pedig nem más, mint hogy Isten kihívja őket, *képesek-e megsemmisíteni a gőgöst egy tekintettel, vagy képesek-e kiszaggatni minden gonoszt*. Ha képesek ezt megtenni, akkor ők maguk mutatják meg, hogy van mivel dicsekedniük. Ha azonban nem képesek, akkor hogyan merészelnek bármiféle vitát kezdeményezni Istennel? Itt ugyanaz a hasonlat szerepel, amit már érintettem: amikor tudjuk, mi is valójában Isten, s mi az Ő természete és hivatala, akkor el kell kezdenünk másrésről önmagunkat is fontolóra venni azért, hogy az nagyobb fénnel világítson rá mind Isten felfoghatatlan dicsőségére, mind a bennünk levő sokféle nyomorúságra. Röviden, meg kell értenünk ebből a szakaszból, hogy Istenre tartozik a gőgösök megsemmisítése egytlen pillantásával, valamint a gonoszok kiszaggatása gyökerestől, mert amikor azok látszólag minden céljukat elérték, és teljes pompájukban tündökölnék, akkor lesznek végleg elseperve a Föld színéről. Isten ezt Magának tartja fenn. S vajon képesek erre az emberek is? Van olyan tekintetünk, ami megsemmisíti az ellenségeinket, s különösen olyan, ami eltakarítja a gonoszokat? Továbbá jegyezzük meg, hogy Isten itt nem abszolút vagy törvénytelen hatalommal beszél (mint korábban mondtam), hanem olyan hatalommal, ami mellé az igazságosság is társul. S ez az oka annak, amiért konkrétan *a kevélyeket és a gonoszokat* említi.

Ezért jegyezzük meg alaposan ezt a két dolgot: Isten itt Önmagát magasztalja fel, amiért egytlen pillantásával képes legyőzni és megsemmisíteni a gonoszokat, viszont kíméli a teremtményeit és nem sújt le az említett hatalmával csak a kevélyekre és a gonoszokra. Isten tehát mindenható, de bármerre is menjen a világ, Ő megismerteti, hogy az igazságossága együtt megy azzal és az embereket annak megvallására készíti (amint maga a dolog is megmutatja), hogy azért cselekszik így, mert ezzel győzi le azok indulatait és vágyait, akik engedelmeskednek és alávetik magukat az Ő fenségének. Viszont mindazokra mennydörög, akik túl sokat merészelnek tulajdonítani maguknak, kevélyekké válnak, s feleselnek és ellenszegülnek Istennek, a halálos ellenségükké téve Őt. S ahogyan korábban szoltunk Isten hangjáról, most úgy kell beszélnünk a megjelenéséről vagy az ábrázatáról is. A kegyesek azért könyörögnek Istennek, hogy mutassa meg nekik az ábrázatát, mert abban rejlik minden örömünk, boldogságunk, a jólétünk, ahogyan meg van írva a zsoltárokból (Zsolt80:4, 8, 20): Uram mutasd meg nekünk az arcodat és biztonságban leszünk. Ez a mi jólétünk, ez a mi megelégedettségünk, ez minden, amit kívánhatunk. Mi hát az, amire a leginkább kell vágyakoznunk? Isten arca. Viszont mikor hátat fordít nekünk és elrejtőzik előlünk, akkor elhagyatottakká kell válnunk és a szívünknek el kell csüggednie, mert nincs semmi, amiben az ember nyugalmat találhatna, csak annak ismeretében, hogy Isten a gondját viseli. Amíg tehát Isten kegyeskedik rajtunk tartani a szemeit, van minek örülnünk, mert biztosak lehetünk abban, hogy fenntart minket és nem kell semmitől félnünk. De ha Isten megfeledkezik rólunk, azonnal az eszünket veszítjük, s nem jó ok nélkül. Mert akkor mondhatni a Sátán zsákmányaivá válunk, százezer halál vesz körül minket és nincs orvosságunk. Látjuk tehát, hogy Isten tekintete olyasvalami, amit kívánni kell, különösen, ha teljes alázattal járulunk Hozzá, vágyakozva és valódi szándékkal arra nézve, hogy ragaszkodjunk Hozzá. Ha azonban, ahogyan máshol van megírva, érchomlokkal nézünk felfelé, és hencegve felfuvalkodunk Isten előtt, mondhatni

Ellene, akkor más ábrázattal kell ránk néznie, ami nem szolgál majd a felvidítésunkra, hanem végleg megsemmisít minket. Nincs szükség tehát másra, mint Isten egyetlen pillantására, hogy mindent embert teljesen és tisztán eltakarítson ebből a világból, amikor gögös tekintettel néznek Rá. Tanuljuk hát meg az itt elhangzottakat, miszerint Isten rátekintése a kevélyekre végleg megsemmisíti őket. S miért? A gonosz tekintetük miatt. Ezért hajtsuk le a fejünket és járuljunk Istenhez tiszteletadásra: ezzel együtt imádkozzunk Hozzá: világosítsa meg a szemeinket, hogy Atyánkként kereshessük Őt, s tekintsen ránk oly módon, amiből elnyerjük az öröm és a valói megelégedés minden tökéletességét, hogy arra támaszkodhassunk. Egyébként ebben a szakaszban azt is megmutatja, hogy (amiképpen a Szentírás is gyakran mondja) Isten hivatala legyőzni azokat, akik felemelkednek, mert meg van írva, hogy aki felmagasztalja magát, megaláztatik (Zsolt18:28, Mt23:12, Luk14:11, 18:14).

Jegyezzük hát meg, hogy Isten halálos és kibékíthetetlen ellensége mindazoknak, akik nem maradnak meg a tulajdon korlátjaik között, s nem ismerik el megalázkodva a maguk csekélységét, hanem nagy emberekké teszik magukat, ezért Istennek kell szembeszállni és összezsapni velük. Ha ezt alaposan fontolóra vennénk, nem volna szükség oly sok prédikációra, melyek alázatra szólítanak fel minket. Hisz nem borzasztó dolog, hogy a földi hernyók szándékosan kezdjenek harcolni Istennel? De mégis az a helyzet, hogy mindenki, akik elbizakodnak, s bátraknak hiszik és azzal hitegetik magukat, hogy bölcssek, erényesek vagy igazak: mindezek (azt mondom) háborút indítanak Isten ellen. Noha nem mondják ki a szájukkal, mégis ugyanazt jelenti, mert tetteikben van így. S ezért mondja Isten, hogy az ember nem teheti magát igazzá, csak ha ezt cselekedve a mennyre támad. Ha pedig alaposan meg lennénk győződve erről a tanításról, mely szerint minden kevély Isten ellensége és az Ő haragját szítja fel önmaga ellen, akkor más módon járnánk szelídségben és egyszerűségben, mint ahogyan tesszük. De mi a helyzet? Nekünk úgy tűnik, hogy Istennek kell hátrébb húzódnia, hogy helyet adjon nekünk. Könyörgöm, nézzétek meg, miképpen részegülnek meg az emberek. Mindazonáltal, ha manapság odafigyelünk erre a tanításra, hogy aztán hozzáigazodjunk, végül majd tapasztalatból vesszük észre, hogy nem hiába hangzik el: *az Úr szemei az öntelteken vannak, hogy kivágja őket a világból*, és csak a szelídek nyernek örök örökséget (Zsolt37:9). Ám hogy még több hasznot húzhassunk ebből a tanításból, jegyezzük meg jól, kik a kevélyek. Mert a büszkeség nem mindig ismert az emberek előtt, hogy elítélhetnék azt, de aki a maga erejében bíz, a maga igazságosságában vagy bölcsességében hisz, aki megrészegedik a maga nagyságától és tekintélyétől, (röviden) bárki lépi át szándékosan [bármiben] a saját korlátjait, az kevélynek minősül Isten előtt. S hogyan lépik át az emberek a saját korlátjaikat? Azzal amikor úgy gondolják, hogy maguktól van meg bennük a jóság bármekkora szikrája. Mert addig, amíg (ahogyan mondanátok) teljesen és tisztán ki nem üresedünk, addig nincs bennünk sem szelídség, sem lágyság. Továbbá, amikor Isten bármekkora kegyelmet ad, és ránk ruházza a Szentlelkének ajándékait, az ne késztesen minket arra, hogy felborzoljuk a szőrünket és Ellene támadjunk. Ha jó és éles eszünk van, az nem az anyánk értelméből fakad, ezért nem szabad miatta felmagasztalnunk önmagunkat, mert csak még jobban adósai vagyunk Istennek. Azután a legnagyobb igyekezzon szolgálni a legkisebbnek, s ne vesse meg azokat, akiket Isten nem tisztel meg azzal, hogy hozzá hasonló helyzetbe hozza őket. Akkor, ha azt képzeljük, hogy van bennünk bármi, vagy ha felfuvalkodunk a büszkeségtől és megvetjük a felebarátainkat Isten kegyelmi ajándékai miatt, az olyan pimaszság, ami sérti Istent és kiváltja a bosszúját ellenünk. Mit kell hát tenni? Ha nem akarjuk, hogy Isten ellenünk legyen, tanuljunk meg nem bízni a saját magunkban levő dolgokban és ne fogadjon meg bennünk semmiféle vélekedés, mely szerint felemelkedhetünk, hanem (röviden szólva) mondjuk ki: semmik vagyunk. Aztán ha Isten azzal tisztel meg minket, hogy a többi ember fölé emel vagy megáld bármiféle erényekkel, ismerjük el, hogy mindez Tőle származik. Továbbá legyünk szeretetteljesek és tartózkodjunk attól, hogy rosszat tegyünk a felebarátainknak, vagy hogy megvessük azokat, aki hozzánk hasonlóan szintén Isten gyermekei vagy legalábbis ugyanolyan hasonlósággal és természettel

lettek megteremtve, mint mi magunk. Ennyit arról a mondásról, mely szerint *Isten hivatala leverni minden ember kevélységét a pillantásával*. S ezért teszi hozzá a gonoszoknak, hogy Ő általánosan ellensége minden gonosznak. Mivel azonban nagyon nehéz elkerülni, hogy a gőg és a fennkölség ne vegye át az irányítást, mert a rosszak minden gonosszágra törtetnek úgy, mint akik megvetik Istent, ezért van itt kifejezésteljesebb és hosszabb magyarázat ezekről a *kevély emberekről*, akik megfélemedeznek magukról és azt hiszik, hogy képesek csodákat tenni a maguk erejéből. Mert ha az emberek nem lennének annyira gőgösök, hogy megvessék Istent, biztosan nyugodtak maradnának és nem engednék szabadjára a vágyaik zabláját. A gőg ezért szükségszerűen ragad el bennünket, amikor erőszakot használunk a felebarátaink ellen és sérelmeket okozunk nekik. Mert amikor felfaljuk az egyiket, a másikat megfosztjuk a javaitól, s minden lehetséges gonosszágot és rosszindulatot kimutatunk, az annak a jele, hogy nincsen bennünk istenfélelem, s annyit sem tudunk, hogy halandó emberek vagyunk. Mert az, aki tudja, hogy ő csak mondhatni keresztülutazik ezen a világon, s az élete törékeny és mulandó, természetesen megzabolázza önmagát, ha csak ebben az egyetlen vonatkozásban is. Ezért amikor az emberek túllőnek a célon, akkor szükségszerűen meg vannak babonázva és teljesen tudatlanok azt illetően, hogy ők maguk kicsodák és milyen állapotban vannak. S bizony ezért mondja Habakuk próféta (amikor kijelenti, hogy az igaz ember hitből él), hogy viszont minden felfuvalkodottság a porba fog hullani (Hab2:4-5). Mit ért minden felfuvalkodottság alatt? Az összes Isten-ellenes keménységet és az összes gúnyosságot az emberekkel szemben.

De a felfuvalkodottság szót használja, mert az emberek megfélemedeznek magukról és olyanokká válnak, mintha az eszüket vesztették volna, amikor ezen a módon túllőnek a célon és Isten ellen mérgelődnek. Itt azonban feltehető a kérdés, hogy Isten vajon miért nem szaggat ki minden kevélyt a világból? Mert minden látszat szerint inkább kíméli őket és szabadjára engedi a kantárjukat, hogy ujjongjanak diadalmasan, ahogyan nekik tetszik. Jegyezzük meg azonban, hogy nem a mi dolgunk kijelölni a megfelelő időt, s kimondani, hogy ez az az óra, amikor Isten összezavar és megsemmisít minden kevélyt: Ő ezt meg fogja tenni, de alkalmas időben. Ezért jöllehet a kevélyek uralkodnak, s Isten látszólag megengedi neki, hogy tegyék, amit csak akarnak, ők pedig úgy nevetnek [a markukba], mintha nem lenne hatalom, ami visszafogja őket, mégis Isten hivatala ez, tudniillik a kevélyek és a gonoszok kiszaggatása egyetlen pillantásával. Sőt (ahogyan a Szentírás tájékoztat), Ő néha elrejtőzik a kegyesei elől. Nem úgy, mintha örökre elfelejtette volna őket, vagy nem viselné gondjukat, hanem nem mutatkozik előttük külső tetteikben azért, hogy próbára tegye a hitünket és a türelmünket. Nekünk úgy tűnhet, hogy Isten megfélemedezett rólunk, amikor bármilyen veszélyben látjuk magunkat, s különösen akkor, amikor érezzük a csapásokat, végül pedig, amikor látjuk a halált megjelenni, de közben nem látjuk, hogy Isten kinyújtani szándékozik a kezét, még akkor sem, amikor kiáltunk Hozzá: ó jaj, Uram, hol vagy? Miért felejtettél el engem? Efféle panaszokat a testi értelmünknek megfelelően teszünk. S így Isten látszólag nem tekint a kevélyekre, amikor engedi nekik ezen a módon ontani a mérgüket, s tűri a nagy számú erőszakot és szörnyűséget, amiket elkövetnek. Ez igaz, de mivel még nem jött el az ő idejük, tanuljunk meg várni, amíg Isten kinyitja a szemét rájuk, s akkor majd megsemmisülnek. Ezért, ha egy darabig tűrik őket és Isten szemet huny felettük, akkor legyünk abban biztosak, hogy az ő idejük nem jött még el, amikor majd haraggal tekint rájuk és kiszaggatja őket, ahogyan korábban mondtam. S ennek a leckének kettős haszonnal kell szolgálnia a számunkra. Mert a kegyeseknek vigaszt kell meríteniük belőle: s noha Isten nem szabadítja meg őket azonnal a gonoszok zsarnokságából, mégis van okuk Őrá támaszkodni. Miért? Mert Ő nem hagyott fel a hivatalával, még ha azok fel is magasztalják önmagukat Vele szemben, mert nem jött még el az idejük. Isten úgy fogja táplálni őket, ahogyan az emberek az ökröket, s amiképpen az emberek tudják, mikor jön el az ideje az ökör leölésének, úgy ismeri Isten is nagyon jól a kevélyek és minden gonosz megsemmisítésének napját. Látjátok hát, miképpen kell először is türelmesnek lenni a kegyeseknek, amikor látják, hogy Isten késlekedik a kevélyek és a gonoszok kiszaggatásával,

ezért nyugodtan kell maradniuk, amíg a dolog meg nem történik. Közben a kevélyek jól gondolják meg magukat, mi pedig óvakodjunk attól, hogy hízelegjünk önmagunknak, Ha Isten megkímél minket, ne gondoljuk, hogy kimenekültünk az Ő kezéből, s ne vegyünk nagyobb bátorságot ennek vagy amannak a dolognak a megkísérlésére azzal a színezettel, hogy tűr minket és szemet huny felettünk. S miért? Mert végül majd ránk tekint s akkor a hibáink lelepleződnek, még jobban összezavarva bennünket.

Jegyezzük hát meg jól: bár az emberek nem veszik észre a szemükkel Isten ítéleteit nap mint nap, emiatt mégsem szabad felhagyniuk azzal, hogy istenfélelemben és óvatosan járjanak, hanem inkább Isten Ígéje által kell megzaboláztatniuk. Mert ezáltal a hitünk is megmutatkozik, nevezetesen, a megpróbáltatásaink során megszilárdíthatjuk a tekintetünket Isten kegyelmes ígéretein. Másrészt, amikor a gonoszok állapota jobbnak tűnik az istenfélők állapotánál, akkor se szűnjünk meg folyamatosan reménykedni az örök életben, még ha az nem is látható. Miért? Mert Isten ígérte meg, és bármi jön ki az Ő szájából, nem lehet megtévesztő. Látjátok, miképpen kell felhasználnunk ezt a leckét. De most nézzük meg, hogy tudunk-e olyasmit csinálni, amiről itt azt olvassuk, hogy Isten teszi meg. Képesek vagyunk megsemmisíteni a gonoszokat egyetlen pillantással? Lépesek vagyunk megtisztítani a Földet minden kevélytől, ahogyan Isten teheti, ha úgy látja jónak? Ó, jaj, mik vagyunk mi? Tanuljunk hát meg dicsőséget adni Neki, Aki a világ Bírójának mutatja Magát, Akinek a kezében van minden hatalom és Aki olyan rendet és becsületességet alkalmaz benne, hogy abban semmi hiba nem található. S jóllehet a dolgok sokszor látszólag aggasztók és rendetlenek a számunkra, mégse szűnjünk meg arra a hatalomra tekinteni, amit Isten ezekben mutat, valamint az Ő jóságára. Ha pedig tiszták a szemeink, akkor biztosan soha nem mulasztjuk el meglátni és felismerni, hogy Isten igazságosan kormányozza a világot. Látjátok hát, miképpen kell átültetnünk ezt a leckét a gyakorlatba: amikor megismertük Istent úgy, amint van, s Ő a hatás és a tapasztalat által jelentette ki Magát, akkor magunkba kell szállnunk és meg kell vizsgálnunk a saját gyengeségünket, hogy megalázkodhassunk és ne kíséreljünk meg civakodni Istennel, Akiben minden igazságosság tökéletessége és a hatalom összpontosul. Ez az valójában, amit észben kell tartanunk. S különösen alaposan mérlegeljük a zárasképpen hozzátetteket: *ha az embernek meglenne [az a hatalma], akkor képes lenne megtartani magát a tulajdon kezével.* Mintha az hangzana el, hogy Isten megvallja: az ember felülmúlhatja Őt. Ezért amikor bármelyikünknek megvan az itt említett hatalma, többé nem kell a mennyhez folyamodnia menedéért, sem pedig Isten nem kell segítségül hívnia, hogy tartsa meg őt, mert minden ember képes önmagát megtartani. Ennek kimondása azt adja tudtára az embereknek, hogy másvalakire van szükségük a megtartatás végett, s az életük nem a maguk kezében van és semmiképpen sem tudják garantálni azt. Gondoljuk meg, hogy nem magunktól van az életünk és nincs is semmi eszközünk az önfenntartáshoz, még ha az egész világ kegyel is minket és úgy látszik, mindenünk megvan az akaratunknak megfelelően. Mégis semmik vagyunk, hanem teljes mértékben Istentől függünk és az Ő keze által tartatunk meg. Legyen ez az egyik pont. Nos, első ránézésre, ez meglehetősen közönséges dolognak tűnik, s az emberek a természet által is megtanulnak Istenzhez folyamodni. De mindennek ellenére vajon nem látjuk azt az ittasságot vagy inkább örültséget, ami elragad minket, ezért mindegyikünk azon a véleményen van, hogy képes önmagáét megtartani és biztosítani? S ki más mondta ezt nekünk, mint a Sátán, Aki azt a hamis szenilitást ültette be az agyunkba, hogy van némi hatalom, némi igazságosság és némi bölcsesség bennünk? Ezért jegyezzük meg, hogy Isten minket illető korholása, miszerint senki nem tarttatik meg a tulajdon keze által, nem közönséges iskolai pont. Mert annak megmutatására szolgál, hogy nem szabad bízunk önmagunkban és a magunk erejében, s olyan végtelenül tehetetlenek vagyunk, hogy nincs se megnyugvásunk, se támaszunk, se megelégedésünk, csakis Őbenne. Mi hát az, ami megtart minket? Isten keze. S miért? Pusztán az Ő saját pusztá jóságából. Mert ha az embernek lenne bármije önmagában, Isten nem irigykedne rá, hanem inkább azt mondaná: nagyon jó, osszuk el, amink van, ez az enyém, az a tiéd. De kell Istennek bármit kölcsönöznie tőlünk?

Vajon el kell-e ragadnia bármely tulajdonunkat vagy jogunkat, hogy ellássa Magát vele? Nem, dehogy, ne képzeljünk semmi effélét, hanem valljuk meg, hogy egy szemernyi biztonság sincs önmagunkban, hanem egyszerűen csak a mi Istenünkhöz kell menekülnünk.

Ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Mindazonáltal igaz, hogy a gonoszokat néha emberi kéz semmisíti meg és veri le mert erre a célra rendeltetett az igazságszolgáltatás. De akik az igazságszolgáltatás székében ülnek és kezükben tartják a kardot, vajon képesek bármit önmaguktól megtenni? Nem azért cselekszenek, mert Isten jelölte ki őket és mert tetszett Neki velük, mint eszközökkel kiszolgáltatni Magát? Így hát nem szabad, hogy azok az eszközök, amiket Isten arra rendelt ebben a világban, hogy bemutassák a fenségét, a hatalmát és az igazságosságát, elcsúfítsák Őt és akadályozzák a dicsőségének megismerését. Ezeknek inkább nagyobb fényességet kell adniuk Neki. Továbbá látjuk, miképpen munkálkodik emberi kéz alkalmazása nélkül, ha úgy tetszik Neki. Zárásképpen elhangzik itt, hogy Isten teremtette az állatokat, mind a tengerben, mind a szárazföldön, még a félelmetes állatokat is, amelyek képesek minket megreszkettetni, azért, hogy többé ne legyünk olyan pimaszok, hogy szembeszegüljünk Vele.

S itt konkrétan említi a *behemót*ot. A *behema* szó egyszerűen csak állatot jelent, s ebbe beleértik az ökröket és minden más állatot is. Itt többes számban szerepel: *nézd meg a behemót*ot, *amit veled együtt én teremtettem*. S jóllehet a *Behemót* szó többes számú a héberben, itt mégis úgy szerepel, mint egyetlen egy állat. Mivel azonban itt Isten az egyik fajta állatot kívánta megjelölni, ezért tesz a *Behemót*ot többes számba. Mindazonáltal nem lehet kikövetkeztetni, miféle állatról van szó, hacsak nem az elefántról, az állat testének nagy mérete miatt. Az azonban nyilvánvaló, hogy nem az ökrökről, nem is a lovakról, s nem is más efféle állatról beszél, mert ezt mondja: *nézd meg a behemót*ot, *ami fűvel él, mint az ökör*. Isten tehát konkrét különbséget tesz e között az állat között, amiről beszél, valamint az ökrök között. Ezért anélkül, hogy sok fejtörést okoznánk magunknak, szögezzük le, hogy Isten ebben a szakaszban olyan állatot választott, amely csodálatosabb a többinél. Ugyanilyen az elefánt is, aminek erős teste van, s azt mondja róla, hogy *a [nagy] csontjai olyanok, mint az érc, a kis csontjai vagy porcogói* (ahogyan az emberek nevezik) *olyanok, mint a vasrudak*. Mert ez hihetetlen dolog a számunkra, akik nem ismerjük, de akik látják, tudják, hogy ezektől az állatoktól már ránézésre is félni kell: a méretük oly hatalmas, hogy látszólag a művészet által [és nem a természet által] lettek megalkotva. Ám ha elég bölcssek lennénk, nem kellene kilépnünk önmagunkból, hogy Isten felségét szemléljük. De az embereket az állatokhoz kell küldeni a hálátlanságuk miatt, amiért nem ismerik Isten úgy, ahogyan megmutatkozik előttük. Ezért a saját ostobaságunk és hálátlanságunk okából van szükségünk olyan tükrökre, amilyenek itt az elefántokban és más állatokban vannak elénk állítva. Látva tehát, hogy észrevesszük: Isten teremtette ezeket az állatokat ilyen nagynak és ilyen formájúaknak, még ha nem is áll rendelkezésünkre a hatalmának egyéb biztosítéka, akkor is le kell hajtánunk a fejeinket, és imádnunk kell a magasztos fenségét, mely ezekben a vadállatokban mutatkozik meg. S konkrétan mondja, hogy az elefántokat velünk együtt teremtette azzal a céllal, hogy megmutassa nekünk, miképpen alkotott különbségeket [a dolgok között] Isten úgy, ahogyan Neki tetszett, s állított fel csodálatos rendet a világban. Ezért az embereknek el kell ámulniuk, amikor erről gondolkodnak, legalábbis, ha van belátásuk észrevenni az eléjük táruló dolgokat. Íme, a kis testű ember, aki mégis úrrá és mesterré tétetett ebben a világban. Mi másért lett minden megteremtve, mint arra, hogy mi használjuk? S látjuk, hogy az elefánt olyan erős, hogy képes leverni a legerősebb embereket is a lábának egyetlen csapásával. Mivel ilyesmiket látunk és ilyen rend van a világban, ez jól megmutatja nekünk, hogy Isten nagy kegyet gyakorolt azzal, amikor olyan kicsiké alkotott minket, mint amilyenek vagyunk, de a vadállatokban is megmutatta Önmagát. Mivel a dolgok bennünk meglevő ismerete nem elegendő a számunkra, ha a vadállatokra nézünk, látunk az értelmünket ámulatba ejtő dolgokat. S ezzel együtt jegyezzük meg azt is, hogy ha a kormányzásnak a nagyság alapján kellene történnie, akkor az elefántok

uralkodhatnának rajtunk. De mit látunk? Megengedik az embereknek, hogy úgy irányítsák őket, mint a kiscsikókat az istállóban. S azt is látjuk, hogy Isten sok mindennek a híjával hagyta őket. Íme, milyen hatalmas a testük, de nem képesek behajlítani a lábaikat, hanem kénytelenek állandóan állni. Mert ha egy elefánt lefekszik a földre, nem képes megint felállni. Amikor tehát az egyik oldalról ilyen hatalmas erőt látunk, viszont a másikon ilyen hiányosságot (nevezetesen, hogy ezek az állatok nem képesek behajlítani a lábaikat, hanem még aludniuk is állva kell, mert ha egy elefántot lefektetnek, nem képes lábra állni, de az ember olyan jó, mintha egy egész házat képes lenne felemelni): vajon ennek a jelnek nem kell minket Isten jóságának dicsőítésére indítania? Hisz honnan származik, hogy az elefántok nem fálnak fel valamennyiünket? Fűvet esznek, mint az ökrök. Látva, hogy ezek az állatok, amik képesek akkora kegyetlenséget gyakorolni, ami gyökerestől kiszaggatná az emberiséget a világból, fűvet esznek a hegyek között és a fák árnyékába rejtőznek, de nem kezdenek el úgy tombolni, ahogyan megtehetnék a nagyságuk miatt: vajon honnan ered mindez, ha nem onnan, hogy Isten fogja ezeket megszelídíteni, hogy teret adjon nekünk ideleinn, ahol élhetünk? Azután, mivel oly sok vadállat vesz körül minket minden oldalról, vajon megúszhatnánk-e a felfalást egyetlen napig is, ha Isten nem fogná vissza a hevességüket a titkos zablájával? Ezért tanuljunk meg úgy nézni Isten munkáira, hogy méltóképpen magasztalhassuk az Ő hatalmát, jóságát, bölcsességét és igazságosságát, megalázkodva, sőt végleg kiiktatva önmagunkat, ahogyan valójában semmik vagyunk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket éreztesse úgy velünk, hogy megtanuljunk az Ő félelmében járni, s teljességgel az Ő kezébe tegyük le önmagunkat, semmit nem vállalva magukra, hanem inkább elismerve az erőtlenségünket és gyengeségünket, könyörögve Hozzá, hogy segítsen meg minket. Mivel pedig naponta százezerszer is vereséget kellene szenvednünk, ha nem Ő lenne a védelmünk, pajzsunk és őrzőnk, tetsszen Neki védelmezni minket minden lelki ellenségünkkel szemben, és szabadítson meg minden kísértésünktől, erőt adva azok elviseléséhez, míg végül ki nem vesz minket ebből a földi életből, ami folytonos csatározás. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is stb.

A százötvenhatodik prédikáció, ami a harmadik a negyvenedik és az első a negyvenegyedik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig az utolsó tíz versről majd az itt következő szakaszcsoportról szól

Jób41:1-34

1. Kihúzhatod-e a leviáthánt horoggal, leszoríthatod-e a nyelvét kötéssel?
2. Húzhatsz-e gúzszt az orrába, az állát szigonynyal átfurhatod-e?
3. Vajjon járul-e elődbe sok könyörgéssel, avagy szól-e hozzád sima beszédekkel?
4. Vajjon frigyét köt-e veled, hogy fogadd őt örökös szolgádul?
5. Játshatol-e vele, miként egy madárral; gyermekeid kedvéért megköthetod-e?
6. Alkudozhatnak-e felette a társak, vagy a kalmárok közt feloszthatják-e azt?
7. Tele rakhatod-e nyársakkal a bőrét, avagy szigonynyal a fejét?
8. Vesd rá a kezedet, de megemlékezzél, hogy a harcot nem ismételed.
9. Ímé, az ő reménykedése csalárd; pusztá látása is halálra ijeszt!
10. Nincs oly merész, a ki őt felferje. Ki hát az, a ki velem szállna szembe?
11. Ki adott nékem elébb, hogy azt visszafizessem? A mi az ég alatt van, mind enyém!
12. Nem hallgathatom el testének részeit, erejének mivoltát, alkotásának szépségét.
13. Ki takarhatja fel ruhája felszínét; két sor foga közé kicsoda hatol be?
14. Ki nyitotta fel orcájának ajtait? Fogainak sorai körül rémület lakik!
15. Büszkesége a csatornás pajzsok, összetartva mintegy szorító pecséttel.
16. Egyik szorosan a másikhoz lapul, hogy közéje levegő se megy.
17. Egyik a másikhoz tapad, egymást tartják, egymástól elszakadhatatlanok.
18. Tüszentése fényt sugároz ki, és szemei, mint a hajnal szempillái.
19. A szájából szövétnekek jönnek ki, és tüzes szikrák omlanak ki.
20. Orrlyukaiból gőz lövel elő, mint a forró fazékból és üstből.
21. Lehellelte meggyújtja a holt szenet, és a szájából láng lövel elő.
22. Nyakszirtjén az erő tanyáz, előtte félelem ugrándozik.
23. Testének részei egymáshoz tapadtak; kemény önmagában és nem izeg-mozog.
24. Szíve kemény, mint a kő, oly kemény, mint az alsó malomkő.
25. Hogyha felkél, hősök is remegnek; ijedtökben veszteg állnak.
26. Ha éri is a fegyver, nem áll meg benne, legyen bár dárda, kopja vagy kelevéz.
27. Annyiba veszi a vasat, mint a pozdorját, az acélt, mint a korhadtt fát.
28. A nyíl vesszője el nem úzi őt, a parittyakövek pozdorjává változnak rajta.
29. Pozdorjának tartja a buzogányütést is, és kineveti a bárd suhogását.
30. Alatta éles cserepek vannak; mint szeges borona hentereg az iszap felett.
31. Felkavarja a mély vizet, mint a fazekat, a tengert olyanná teszi, mint a festékedény.
32. Maga után világos ösvényt hagy, azt hinné valaki, a tenger megőszült.
33. Nincs e földön hozzá hasonló, a mely úgy teremtetett, hogy ne rettegjen.
34. Lenéz minden nagy állatot, ő a király minden ragadozó felett.

Tegnap megmutattam nektek, hogy miután Isten megannyi szárazföldi élőlényt mutatott be a hatalmának és a dicsőségének bizonyságaként, itt most egyrésről az elefántokkal, másrésről a bálnákkal hozakodik elő. S ez annak a dolognak a lezárását szolgálja, hogy bár az emberek nem látják Isten lényét, mégis észre kell venniük, micsoda az Ő fensége már csak az Általa teremtett vadállatok szemlélése során, főleg azokén, amikor már a nézésükkel megrettenthetnek bennünket, hogy Istent annál jobban dicsőítsük magunktól. S tegnap láttuk,

mi hangzott el az elefántról, ami egy rémisztően nagy állat, s elég a megrettentésünkhöz annyira, hogy eszünket vesszük. Nos, ha egy állat láttán rettegünk, akkor vajon a bátor fickók szerepét kell játszanunk Isten ellen, vitatkoznunk kell Vele, amikor büntet, és nem tűrni, ha meg akar alázni minket? Vajon olyan ostobák leszünk, hogy zúgolódunk az igazságán, vagy ellentmondunk Neki bármiben, illetve elcsúfítani vagy kisebbiteni akarjuk a szuverenitását? Látva tehát, hogy az állatok megreszkettetik az embereket, vegyék hát fontolóra a saját örülségüket, amikor Istennel állítják magukat szembe. De mielőtt bármennyivel is tovább mennénk, mivel itt oly hosszú értekezést olvashattunk az említett szárazföldi állatokról, amikről mondtam, hogy az elefánt volt (bár itt a *Behemót* általános kifejezéssel van megemlítve), valamint a *Leviatán*, meg kell említenünk, miképpen alakították ki az emberek azt a véleményt, miszerint itt egy allegóriával az ördögről van szó, mintsem az elefántról vagy a bálnáról, s miképpen kezdték bizonygatni, hogy a fantáziadús elképzelésük azzal támasztható alá, hogy a végén elhangzik: *az említett bálna a büszkeség gyermekeinek királya*. De a másik állatról, amit tegnap említettem, meg van írva, hogy Isten az ökrökhöz hasonlóan szénával és fűvel eteti azt. Látjuk tehát, hogy a szándék Isten nagy hatalmának a megmutatása nekünk a látható dolgokban, nem pedig az ördög leírása. Ami a *Leviatán* szót illeti, az egész Szentírásban mindenütt a bálnát jelenti, s látjuk, hogy a száznegyedik zsoltárban is így van, ahol a héber leviatán szót bálnának fordítják (Zsolt104:26). S közismert, hogy a próféta ott Isten ama csodáiról beszél, amiket az emberek a tengerekben láthatnak, sőt sokkal jobban, mint a szárazföldön. Döntő érv ez annak megmutatásához, hogy egy a szöveget olyan egyszerűen kell vennünk, ahogyan előttünk áll, nem pedig átvitt értelemben. Mert az eddigiekben láttuk, miképpen akarta Isten vaskos és egyszerű módon tanítani az embereket a szerény képességeiknek megfelelően, s ezt azért tette, hogy a nagy hatalma jobban bebizonyosodjék előttük. De korholni is akarta őket az ostobaságukért, hogy szembe mertek szegülni Vele, mivel maguk az állatok is képesek voltak megfeddeni őket. Jegyezzük hát meg jól, hogy Isten itt leckét ad az embereknek, azzal gúnyolva ki a gögjüket, hogy az állatokhoz küldi őket. Ez azonban nem történhetne meg, ha az ördögről lenne szó. Ahol pedig az volt az Ő akarata, hogy *a bálna legyen a büszkeség gyermekeinek királya*, az nem azt jelenti, hogy az állatnak volt bármi efféle tulajdonsága. Inkább az embereket hasonlítja a bálnához, mintha a mi Urunk ezt mondta volna: Igaz, hogy az emberek nagyon magasra emelik a pajzsukat, és felugrálnak a felhők fölé, de amikor már minden erejüket összeszedték és elmentek a legvégsőig, mi az a bálnához képest? Amikor az ember teljesen kihencegte magát, vívjön meg csak a bálnával, s a bálnának több oka lesz hencegni, mint neki. Mert ha az ember egy házhoz vagy toronyhoz, egy nehéz ágyúhoz, vagy egy hegyhez hasonlítja, rájön, hogy mindezek a minőségek megvannak benne, sőt, olyan rettentő ereje van, hogy képes a hajókat a fejük tetejére állítani. S hol az az ember, aki képes ekkora erőre szert tenni? Látjuk tehát, hogy Isten konkrétan megmutatta: a bálnák mindig legőznek minket, ezért a büszkeségünk bolond. Főleg akkor, amikor olyan bátrakká válunk, hogy Vele szegülünk szembe és elkezdjük elszakítani Tőle a Rá tartozó dolgokat, valamint megfosztani Őt az igazságosságától. Ha ezt tesszük, meg kell szégyenülnünk még anélkül is, hogy Isten alászállna a mennyből és megmutatná nekünk a fenségét, mert egyedül az állatok is elégségesek a tisztességének a fenntartásához. Mindemellet igaz, hogy áthelyezve ezt az értekezést az egyikről a másikra, az ember jól felhasználhatja az elefántok és a bálnák hasonlatát arra, hogy megmutassa a többieknek, mily nagyon meg kell rémíteni minket az ördög hatalmának, látva, hogy a levegő és a világ fejedelmének nevezik. Nem ok nélkül adta neki Isten ezt a megnevezést, hanem azzal a céllal, hogy amikor látjuk, mennyire törekenyek vagyunk, s milyen hatalmas és erős ellenféllel állunk szemben, akkor járjunk félelemben. Ezért mind az egyiktől, mind a másiktól kaphatunk jó figyelmeztetést arra nézve, hogy ha nem hódolunk be Istennek, akkor a Sátán rabszolgáivá kell válnunk, s ő főként kerekedik, nekünk pedig nem lesz erőnk szembeszállni vele. Mint például, amikor a világ teremtéséről van szó. Mózes nem beszél az angyalokól (1Móz), mert ő a kicsik és tanulatlanok tanítója akart lenni, ezért csak azokról a

dolgokról beszél, amiket a saját szemeinkkel láthatunk. De mindennek ellenére a mostani világosságnak, amit észlelünk, tovább kell vezetnie bennünket, azaz, a mennyei világosság felfedezéséhez hit által, még ha az jelenleg el is van rejtve előlünk. Mivel pedig látjuk, hogy Isten fensége ragyog mindenütt, értsük meg, hogy a világosságnak sokkal nagyobb teljessége és tökéletessége van meg az angyalokban, és minden más, a mennyei élethez tartozó dologban. Látjátok tehát, hogy jó következtetés az, amikor a legkisebbektől haladunk a legnagyobbak, a legalacsonyabbaktól a legmagasabbak felé. De bárhogyan is járunk el, tartanunk kell magunkat a szöveg egyszerűségéhez, mert gonosz dolog úgy foglalkozni a Szentírással, hogy allegóriákká alakítjuk át, mert allegóriákat sem szabad máshonnan származtatni, mint a természetes jelentésből, ahogyan látjuk, hogy szent Pál is teszi a galatákhoz írott levélben és más helyeken (Gal4:22). Térjünk hát vissza arra az anyagra, amivel kezdtük. Isten itt diadalt ül mind a tenger, mind a szárazföld által, hogy az emberek megtudják, mindig össze fognak zavarodni a büszkeségükben, ha Vele szegülnek szembe. S miután sok más állatfajtaról beszélt, az elefántokat állítja elénk, melyek oly félelmetesek, hogy ámulatba kell ejteniük minket, mert a hatalmas testi mivoltukban számtalan csodát látunk. Egyrésztől látjuk, miképpen múltak felül minket, másrésztől pedig, hogy miképpen nem adta meg nekik Isten azt, amit nekünk kegyeskedett megadni a saját puszta jóságából. Ezért tanuljuk meg, hogy semmi sem nyerünk azzal, ha felmagasztaljuk önmagunkat, mert a vadállatok is fölénk kerekednek, még ha meg is tettünk minden tőlünk telhetőt. S még a hálátlanságunk is elárulja magát azzal, hogy túl csekély és szűkmarkú ellentételezést adunk Istennek a ránk ruházott jótéteményekért. Hisz ki másnak köszönhető, hogy nem vagyunk csak vadállatok? Ahogyan tegnap elhangzott: *az elefánt vajon nem velünk együtt teremtetett?* Vajon mi drágább agyagból lettünk megalkotva? Van bennünk bármilyen tulajdonság, ami kiválóbbakká tesz minket? Nem: mer nem más tesz különbséget közöttünk, mint Isten. Látjuk tehát, hogy az elefántok, amiknek olyan rettenetes ereje van, mégsem bátrak ahhoz, hogy szembeszálljanak velünk: elmennek és elrejtőznek a legtöbb helyen, s nem találnak olyan búvóhelyet, ami elég tágas lenne nekik. Ezt látva az is kiderül, milyen sokkal tartozunk Istennek, ezért jó okunk van elismerni a saját gyengeségünket, amikor a vadállatokról van szó, amiket sem megközelíteni nem merünk, sem rájuk nézni. Mit tennénk, ha Isten nem korlátozná ezeket? Ezek után Isten elvezet bennünket a tengerhez, és megmutatja, hogy ott is van, ami a földbe döngöl bennünket: nemcsak a halak agy sokasága és sokfélesége, amiket ott láthatunk, hiszen még a pogány és hitetlen szerzők is kénytelenek kimondani, hogy jóllehet az emberek sok csodát láttak a szárazföldön, a tenger valódi tárháza volt a természet csodáinak, valamint az ott levő bármelyik fajta vonatkozásában. Mint például, ha csak a bálnát vesszük, vajon nem bámulatos dolog látni egy ennyire hatalmas vízi teremtményt? Ki lenne képes az agyagból megalkotni egy oly hatalmas és erős állatot, mint amilyennek látszik? Mert látszólag ki kellene jönnie a szárazföldre prédát szerezni, ha nincs elég élelem a tengerben ahhoz, hogy jóllakjon. Azután látjuk, mi van a csontjaiban vagy a hátgerincében, amik több, mint csontok: (látszólag) vasból és acélból vannak, s csodálatos még nézni is, mennyire húsos. Nagyon gazdag embernek kellene lennie annak, aki ekkora testet szeretne fenntartani. S ki más tudná ezt megtenni, mint Isten? Mert Ő szabta meg, hogy a világ tartsa el, s ezért gondoskodott mindenről a számára. Ezt látva tanuljunk meg behódolni Neki, vagy nem lesz más bírákra szükség az elítéltetésünkhöz, mint a vadállatokra, és nem lesz szükség egyéb bizonyítékokra az elbuktatásunkhoz, mint a világon mindenfelé, a vizekben és a szárazföldön egyaránt szétszórt teremtményekre. Ha elviseljük ezt az egyediséget, akkor ez jobban megállja majd a helyét, mint az összes furcsa magyarázat, ami csak kitalálható, mint amikor ezek az allegória-gyárosok átkutatták a bordáit és a gerincét, továbbá beszéltek a bőréről, meg erről-arról, röviden egy darabja sem volt, amiben ne találtak volna valamiféle játékot. E azonban mondhatni ugyanaz, mint viasz orrot készíteni a Szentíráshoz, átváltoztatva annak természetes jelentését. Ezért, ha csak ezt az egyetlen korábban említett kitélt jegyezzük meg, miszerint nem kell más az elbuktatásunkhoz Isten előtt, mint a vadállatokban mutatott dolgok, vajon nem húztunk máris

nagy hasznát? De mielőtt eljutnánk addig az elítéltetésig Isten szemében, most jó tanítást fogadhatunk el. Mindenekelőtt, hogy ne szégyenüljünk meg, ha az elefántok és a bálnák tanítanak minket, értsük meg: Isten a megátalkodottságunk miatt küldi ezeket hozzánk, mert olyan rosszakaratú, konok, gonosz és zsémbes a természetünk, hogy nem lehet minket a józan észre téríteni. Ezért kell Istennek elkezdenie megszegyeníteni minket azzal, hogy az állatokhoz küld. Aztán olyan szándékos makacsság van bennünk, hogy bármit is mondanak nekünk, még ha a hiányosságainkat tárják is a szemünk elé, akkor is mindig keresünk valami menedéket és mindent megteszünk, hogy elkerüljük Isten ítéletét. Istennek tehát meg kell törnie ezt a keménységet, és Maga alá kell hajlítani minket. Ezért, ha az elefántok megtaposnának, ha rajtunk tipródnának, azt is nagyon megérdemelnénk, látva, hogy nem dicsőítjük Őt, Aki velünk együtt azokat is megteremtette és nem adjuk meg Neki a kijáró tiszteletet. De vegyük jó néven, hogy Isten iskolába küld minket azért, hogy megtanuljunk megalázkodni. Emellett azt is megérdemljük, hogy a bálnák benyeljenek, s a tenger elborítsa az egész Földet, s így is tenné (mint korábban elmondtuk), ha Isten az Ő kegyelmes jóságából nem kegyeskedett volna minket ide helyezni és fenntartani annak ellenére, hogy minden óra minden percében megérdemelnénk a megfulladást. Ezért elégedjünk meg azzal, hogy Isten ad nekünk tanítást mind a tengeren, mind a szárazföldön, s minden dolog a mi jólétünkre van rendelve, ahogyan lesznek is, ha nem fordítjuk el azokat a saját meggondolatlanságunkkal, tudatlanságunkkal és makacsságunkkal. Látjátok tehát a fő pontot, amit meg kell jegyeznünk ebben a szakaszban. De mielőtt lépésről lépésre feltárom ezt a leírást, jegyezzük meg, mi hangzik itt el: Isten ugyanis kijelenti, hogy milyen szándékkal beszél itt a bálnáról. *Ki az (kérdézi Isten), aki képes megállni az én jelenlétemben?* Látva, hogy senki sem meri felverni a bálnát, vagy megközelíteni azt (mondja): ki az, aki Velem merne szembeszállni? Ez az az összehasonlítás, amit már érintettem, nevezetesen, ha a teremtmények (amik önmagukban semmik, csak annak a hatalomnak parányi részei, ami Istenben megvan) megdöbbennek bennünket, akkor a végtelen fenség mit tesz majd velünk? Mi az egész világ Istenhez viszonyítva? Meg van írva, hogy Ő tartja az eget és a földet, s nem kell kinyújtania a karját, hogy körülölelje ezt a nagy területet, hanem mindent a markában tart bezárva (Ézs40:12). Nos, a bálna (bármekkora is a testtömege, s bár a tengerben nem tud túl sokat tenni) az egésznek mégiscsak nagyon kis része. Így a végtelenül sok nagy és kis hal mellett a tengerben (amiket mind Isten teremtett és kormányoz) a bálnák is beletartoznak ebbe. Látva, hogy Isten az Ő dicsőségébe belefoglal minden dolgot, s úgy foglal bele, mint semmiségeket, vajon nem kell komolyan elámulnunk előtte, amikor egy oktan állat rettent meg bennünket, ahogyan itt látjuk? S ennek megerősítéseképpen mondja, hogy *minden az Övé*. Mert ha valaki azt mondaná, hogy a bálna valóban rémisztő dolog, de Isten nem az, nos, mit válaszolna Isten? Mi más a bálna, mint egy dárda, amit eldobok, vagy egy parittyakő? Tudnunk kell tehát, hogy Isten felvéste a hatalmának bizonyos jeleit a bálnákra és más nagy állatokra abból a célból, hogy az emberek megtudják: ezek az Ő kezéből származtak és a saját céljait szolgálta azokkal, arra használva, amire csak tetszett Neki olyannyira, hogy a bálnát úgy kell tekintenünk, mintha Isten egy követ vetett volna el parittyával a levegő pedig úgy megcsendült volna, hogy megdöbbenünk attól. Látva tehát, hogy minden dolog így van a kezében, jó okunk van reszketni előtte. A mi Urunk mindazonáltal nem akar minket elűzni Magától, de mégis, szükségszerűen meg kell hökkennünk az első csapástól, hogy végül megadjuk Neki a kijáró tiszteletet. Így tehát azért hívogat és csalogat Magához, hogy teljes örömet találjunk ott. Mi azonban mégsem járulunk hozzá, amíg teljesen le nem ver minket.

Ezért kell a félelemnek elől járnia, hogy megrémüljünk és ne legyünk képesek megállni, hanem végleg megsemmisülteknek és elvetetteknek érezzük magunkat, ha Isten az erejét ellenünk fordítja. Ezt tudnunk kell, s aztán minden félelmünknek csillapodni kell, hogy Atyánknak tekinthessük Őt. De mindennek ellenére soha nem fogjuk megadni a Neki kijáró tiszteletet, amíg meg nem rémít és szelidít bennünket oly módon, hogy azt se tudjuk, mivé legyünk. Ez az, amire emlékeznünk kell ebből a szakaszból. Ezért kövessük azt az általános

leckét, miszerint lehetetlenség a halandó teremtménynek *megállni Isten előtt*. De hogyan kell megállnia? Mindenekelőtt le kell vetnie minket a porba, majd onnan ismét fele kell emelnie. De ha ragaszkodunk a sajátunkhoz és a nagyszerű, erős fickók szerepét kezdjük játszani, akkor soha nem érjük el a célunkat, hanem ez inkább a romlásunk okává válik. A *megállás* szó tehát azt jelenti, hogy az embernek soha nem lesz jó oka igaznak és bölcsnek tartani önmagát, s a magunk természetében csak vereséget szenvedhetünk. Igaz, Isten nemcsak azt szeretné, ha megállnánk, hanem fel is emel a mennybe: egyelőre nem testileg, hanem csak felemel, miután leverettünk.

Jegyezzük hát meg, hogy nagyok a különbségek azok között, akik magukból akarnak kihozni valamit, bölcsnek és okosnak tartva magukat, valamint azok között, akik minden jóról lemondanak és Istenhez fordulnak, imádkozva Hozzá, hogy helyezze őket jó állapotba, mert minden dicsőségnak hijával vannak és nincs bennünk más, mint szégyenletes zűrzavar. Amikor megtanultuk ezt a leckét, mely szerint egytlen ember sem képes megállni Isten előtt, s így elismerjük, hogy nincs bennünk más, csak mocsok és trágya, s minden szép tulajdonság, amivel úgy véljük, rendelkezünk, nem más, mint hiábavalóság, a bennünk megfogant vélekedések pedig csak elámítanak. Amikor minderről meggyőződünk, Isten akkor fog felemelni, s akkor gondoljuk majd magunkat az Ő és a kegyelme adósainak mindenért, és akkor dicsőítjük majd Őt Atyánkként és adományozóként anélkül, hogy erre köteles lenne, s akkor nem lesz bennünk semmiféle hiányosság. Az pedig a hitünk általános alapelve, hogy minden testnek csendben kell maradnia Őelőtte. Nekünk pedig meg kell értenünk, hogy ha van bennünk bármiféle életerő, az azonnal elszárad, s nem kell, csak egytlen csapás, és fokozatosan elhervad az elevenségünk és az erőnk. Minden igazságunk pedig nem egyéb, mint átkozottság. Könyörgöm, jegyezzétek meg a hitünknek ezt az általános alapelvét azért, hogy a kegyelem, ami a mi Urunk Jézus Krisztusban mutatkozott meg, felismerhető legyen, és ahhoz folyamodhassunk, nem keresve semmi másban az üdvösségünknek sem a kezdetét, sem a beteljesedett tökéletességét, mint abban, hogy Isten ingyenesen kimunkálja azt. Azaz, anélkül, hogy bármivel is kötődne hozzánk, vagy hogy bármit hozzátehetnénk ahhoz a magunkéból. S ez az oka annak, amiért konkrétan hozzáteszi, hogy *ki előz meg engem, hogy visszafizessem?* Mintha ezt mondaná: ha pörlekedünk Vele, akkor az adósunknak és a lekötelezettünknek kell lennie, nekünk pedig rendelkezünk kell bizonyos jogokkal és érdekekkel Vele szemben. De hol van az az ember, aki a maga rangját előnyben részesítheti Istennel szemben és elmondhatja, hogy Isten a lekötelezettje? Pont az ellenkezőjét látjuk: mindent Neki köszönhetünk, Ő pedig a Maga részéről semmivel sem tartozik nekünk. Mi mégis olyan akaratosak vagyunk, hogy Neki vitatkoznia kell velünk.

Terjesszük ezt most ki általánosan, hogy megtaníthasson minket megalázkodni Isten hatalmas keze alatt, elismerve Őt bölcsnek, igazságosnak és hatalmas erejűnek mindenben, amit csak cselekszik, ahogyan szent Pál mutatja meg nekünk a Róma levél tizenegyedik fejezetében (Rm11:35). Mert nem úgy utal az ott szereplő szövegre, mintha a Szentírásból vette volna, mégis, ugyanazt a tanítást ismétli el. S mi célból? Ott Isten szabad kiválasztásáról beszél, s megmutatja, hogy Isten azokat választja ki az örök élet örököseinek, akiket akar, s elhagyja azokat, akiket akar. Ha valaki megkérdezi ennek okát, nos nem a mi dolgunk ismerni azt, s nem is törvényes az Ő akaratánál messzebb kutatni, mert annak kell lennie minden oknak a számunkra. Nem mintha Ő bármit igazságtalanul tenne, hanem az Ő elméjének titkai rejtettek és felfoghatatlanok, az útjai pedig ismeretlenek a számunkra. Mivel azonban nehéz az embereknek csendben maradni, amikor ezt a tanítást hallják (hiszen látjuk, miképpen ugatnak a kutyák ellene manapság, s ezek a dicsőséges koldusok, akik a nagy hittudósok szerepét akarják játszani, azt mondják, hogy nem képesek felfogni. De ki vagy te, nyomorult kutya? Nem fogod fel? Mássz fel a magad trágyadombjára és tanuld meg tudni, mi vagy te), mert az emberek annyira gögösek, hogy képtelenek szívből behódolni ennek a tanításnak. Szent Pál ezért piszkálja őket ezzel a mondással: ki adott bármit Istennek? Nagyon bátran lépsz fel,

előhozakodsz a magad erényeivel és a saját erőddel, ezért kell megmutatnod Istennek, hogy mit kell megtennie, és semmi más nem történhet, csak amit te elrendeltél, mert Ő nagymértékben a leköteleztetted. Nos, ha ilyesmiket állítasz Vele szemben, gyere és mutasd meg, mit adtál Neki. Ha pedig tudod, hogy semmivel sem tartozol Neki, akkor hogy merészelt zúgolódní Ellene? Nos, látva, hogy szent Pál ezen a módon jár el, s tudva, hogy a szavai Isten örök kiválasztására vonatkoznak, emlékeznünk kell, hogy a hitünk egyik alapelve [az, hogy higgyünk benne], Isten nem rendelkezik semmivel tőlünk, nem hozakodhatunk azzal elő, hogy bármit kapott volna a mi kezünkől, hanem minden dicsőség Őt illeti, s mi nem gondolhatjuk, hogy az alattvalónk, vagy bármiben a lekötelezettünk. Ám az egész dolog ennek a leckének a megfelelő gyakorlati alkalmazásában rejlik. Különösen mikor a testünk önteltségre és gögre kísért, akkor kell visszafogni magunkat ezzel a zablával: Micsoda? Kivel tartod magad egyenrangúnak? Mert ha Istennel szállsz perbe, alaposan fel kell magad fegyverezni, hogy válaszolhass Neki. De mit mondasz majd Neki? Látva, hogy nincsen benned más, csak nyomorultság és átkozottság, nem kellene behódolnod Neki teljes engedelmességgel és alázattal? Azután jegyezzük meg azt is, hogy ezekkel a szavakkal az ember minden saját igazságossága a porba hullik, s megmutatja nekünk, hogy mindaz, amit csak elképzelhetünk az érdemeiről vagy a tetteink érdemességéről nem más, mint a Sátántól származó részegség, aki úgy elámította az embereket az Isten előtti érdemesség vélelmezésével, mintha a mennyek királysága mondhatni fizetség lenne. A pápaságban semmi sincs megszokottabb, mint annak kimondása, hogy az emberek megvásárolhatják a mennyet. De hogyan? Érdemszerző cselekedetekkel (ahogyan ők nevezik ezeket). S bár a pápisták kénytelenek megvallani, hogy semmit sem tehetünk Isten kegyelme nélkül, továbbá minden van bennünk valamennyi tökéletlenség, mégis összekeverik a saját cselekedeteiket Isten kegyelmével. Az embernek (mondják) fel kell készülnie Isten kegyelmének az elfogadására: nem érdemességéből (kénytelenek elismerni a saját érdemtelenségüket), hanem kényelemből, mert (mondják) kényelmes és illendő, hogy az ember előre felkészítse magát Isten kegyelmének az elfogadására. De vajon ez nem a Szentlélek kifejezett meghazudtolása? Íme, itt egy mondás, ami elég világos és nem igényel magyarázatot: *ki az, aki megelőzött engem* [vagy előbb adott nekem], kérdezi az Úr. Jegyezzük hát meg jól, hogy Isten itt megfosztja az egész emberiséget attól a hamis és ördögi vélekedéstől, amittől oly sokan megrészegeudnek, kimondva, hogy nem Ő a mi lekötelezettünk, hanem mi vagyunk az Ő lekötelezettjei, s mi nem tudunk semmit sem adni neki, s nem kaphat semmiféle ellentételezést a mi kezünkől azok által a szolgálatok által, amiket Neki végzünk, mert nincs azokra szüksége. Most hát valóban látjuk, hogy az ember minden bölcsessége és igazságossága a porba hull és semmivé lesz. Mert két dolog készítet minket a szembeszegülésre Istennel. Az egyik az, amikor bölcsnek hisszük magunkat, a másik pedig az, amikor úgy gondoljuk, van bennünk valamennyi saját igazságosság és érdem. Isten azonban megmutatja nekünk, hogy egy ideig fecseghetünk és locsoghatunk, de végül majd kellőképpen el fog csendesíteni minket. Miért? Mert miféle titulussal léphetünk fel Ellene? Hagyjuk hát fel az önzéssel és tanuljunk meg józannak és alázatosnak lenni, s ismerkedjünk meg Isten munkáiban oly mértékben, amennyire Ő megmutatja ezeket nekünk mindig megzabolázva magunkat ezzel a kötőfékkel, tudniillik, hogy nem megyünk tovább annál, amit a Szentírás mutat meg nekünk. Ha így teszünk, mindig a Szentlélek fog minket vezetni.

Tartózkodjunk hát ennek kimondásától: ó, szeretném ezt tudni. Nem legyünk önzők mindannak a keresésével, ami csak eszünkbe jut, ha egyszer nem kell tudnunk róla, hanem elégedjünk meg azzal, ami megnyílik a számunkra a Szentírásban, s különösen azokkal a dolgokkal, amik építhetnek bennünket a hitben és az istenfélelemben. S ha találkozunk valamivel, ami furcsának tűnik, vegyük fontolóra, hogy Isten beszélt róla, ezért minden ellentmondás nélkül el kell fogadnunk azt. Továbbá, ha Isten elhagy egy dolgot és nem beszél nekünk róla, akkor ott kell megállnunk, egy lépést sem haladva tovább, s nem szabad a magunk fantáziája alapján kíváncsiskodnunk. Jegyezzük hát meg iskolai pontként, hogy meg kell

zaboláznunk a nyelvünket és engednünk kell, hogy Isten diákjaivá váljunk, látva, hogy Ő abban a tisztességben részesít, hogy mind a saját szájával, mind a Szentlelkével tanít. A második pont a mi igazságosságunkra vonatkozik: meggyőződve arról, hogy semmi érdem sincs bennünk, és mivel soha nem tettünk oly sokat, hogy bármit is vihetnénk Istennek, így vétkeseknek kell elismernünk önmagunkat. De (ami sokkal rosszabb) az emberek oly messze állnak attól, hogy a jó megcselekvésére adják a fejüket, hogy minden erejükkel és hatalmukkal a rosszat teszik, míg Isten meg nem újította őket. Így, ha tudjuk (és átültetjük a gyakorlatba), hogy nem szabad feltételeznünk, hogy rendelkezünk bármiféle érdemekkel, vagy megszolgtatunk bármit, hanem megadjuk Istennek azt a tisztességet, hogy mindenhatónak tartjuk Őt, akkor alázkodtunk meg teljesen minden vonatkozásban. Ez az, amit le kell szűrünk ebből a szakaszból. Most a dolgok egybeszővése végett, mert nem szükséges és nem is hasznos megállnunk ennek a bálnáról szóló hosszas értekezésnek minden egyes szavánál, mégis legyünk benne biztosak, hogy nem felesleges. Csak kissé és mondhatni futólag nézzük meg a feljegyzéseket, amiket Isten ad nekünk az Ő fenségéről. De ha az értelmünk jól működne annak megjegyzéséhez, amit Isten mutat nekünk azért, hogy a megfelelő módon tiszteljük Őt, akkor nem kellene kilépni önmagunkból, mert megtalálnánk mind a mindenhatóságának, mind a jóságának elég bizonyítékát önmagunkban is anélkül, hogy tovább mennénk. S erre gondol szent Pál, amikor azt mondja, hogy mivel Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk, ezzel kellőképpen meg vagyunk győzve (Csel17:28). Bár nem nyitjuk ki a szemeinket, Isten mégis megéreztetni velünk mondhatni az ujjainkkal, hogy bennünk lakik, s úgy mutatja meg Magát, hogy nekünk kötelességünk Őt tisztelni. De mi a helyzet? Mégis makacskodni kezdünk, mivel, ha jól megfontoltak és józan ésszel megáldottak lennénk, akkor nem volna szükség másra, csak a kisujj intésére (ahogyan mondják), s az is megtartana minket az Isten iránti engedelmességben. Hogyan van az, hogy mi ezt nem vesszük észre és nem számolunk Isten munkáival? Ezért szerepel itt a hosszas értekezés, mégpedig teljes mértékben az állatokról. Látva, hogy Isten itt hosszasan taglalja az anatómiát, valóban hosszúnak tűnik, de nem felesleges. S miért? Mert olyan sekélyesek vagyunk, hogy megvetjük Isten csodáit, legyenek azok a lehető legnagyobbak és legnemesebbek.

Látjátok hát, mit kell legelőször is megjegyeznünk. Ezúttal az is elhangzik, hogy *vajon a szolgálatodba állíthatod? Vagy húzhatsz-e gúzszt az orrába? Vagy játszatsz-e vele úgy, mint egy spániellel vagy egy madárral?* Ez azt adja az értésünkre, hogy még kevésbé van mentségünk, ha nem ismerjük el az Alkotónkat, látva, hogy már akkor összezavarodunk, ha önmagunkat a bálnával hasonlítjuk össze. Mindezek ellenére, amikor az emberek vitatják Isten munkáit a maguk agyában, ellenőrzésük alá vonják Őt és nem elégedettek Vele, ha nem úgy munkálkodik, ahogyan ők szeretnék, ez pontosan ugyanaz, mintha megdöntenék Őt. S ez lehetséges? Íme, egy okatlan állat, s az emberek nem tudják megmondani, hogyan kell megszelídíteni. Igaz, hogy ez a hasonlat nem teljesen ideillő minden vonatkozásban, de nincs is arra szükség, hogy a hasonlatok teljesen és megfelelően illeszkedjenek minden ponton. Ez annak magmutatására szolgál, hogy ha egy okatlan állat, aminek nincs sem esze, sem értelme, olyan erővel rendelkezik, ami megrettent minket és elfutunk előle, akkor mit teszünk majd azzal, Aki megalkotott és megformált mindent? Aztán ha az emberek nem merik felébreszteni a bálnát, miképpen mernek fellépni és háborút indítani az élő Istennel, mivel valamennyien kifogásolják Őt és vitatkoznak Vele, amennyire csak tőlük telik? Íme a mi Urunk szeretne gyengédnek és szeretőnek mutatkozni irántunk, s valóban látjuk, miképpen akarja túrni a gyengeségeinket. Mi pedig örülteket és vadállatokat játszunk és elkezdjük Őt nyíltan ócsárolni, mintha csak dacolnánk Vele. De képesek vagyunk elviselni a jelenlétét? Vajon az nem lesz sokkal félelmetesebb a számunkra, mint a bálna jelenléte? Aztán látva, hogy *a bálnák olyanná teszik a mélységet, hogy az üstnek látszik, s úgy keverik össze a tengert, mint egy kenetes fazekat* (ahogyan az elefántról is elhangzott, hogy *a Jordán folyót átengedi a torkán*), könyörgöm, ha megijednénk annak az állatnak a láttán, amikor elnyeli a sok vizet, mennyivel jobban

megijednénk Isten fenségétől? Úgy tűnne nekünk, hogy a bálna elnyelődhet a vizek között, de mégis oly hatalmas élőlény, hogy kettévágja a tengert, s úgy felforralja, mint egy fazekat, s képes a horkantásával és a fújtatásával (ahogyan itt nevezi) hajókat felfordítani és elnyelni mindent, ami az útjába kerül. S vajon a mi Urunk fújtatása nem lesz nagyobb, mint a bálnaké? De, arról a fúvásról beszél Ézsaiás próféta, valamint a száznegyedik zsoltár (Ézs40:24, Zsolt104:29), mert ha az Úr csak ránk fúj vagy fuvall, nekünk azonnal meg kell semmisülnünk. Látva tehát, hogy ilyen rettenet rejlik egy állat orrlyukaiban, mi van Isten leheletében, ami minden erő forrása, s vagy felállít és megelevenít, vagy pedig ledönt és megsemmisít minket? Látjuk tehát, hogy ezeket a részeket nem ok nélkül foglalta bele és említette itt meg, s ezek az állatfajok nem egyébért, mint a jó tanítás végett lettek kiemelve a többi közül: legalábbis, ha van józanságunk mindezeket a dolgokat Istenre vonatkoztatni, és elvégezni azokat az összehasonlításokat, amikről beszéltem. Ahol pedig *a bálna húsának és a csontjainak keménységéről* beszél, ott a következőket kell fontolóra vennünk: hogyan tovább? Mi lesz velünk, ha Isten felemeli a kezét ellenünk? Látva, hogy a bálna nagy hajókat fordít fel és süllyeszt a tengerbe, vajon Istennek nincsenek keményebb vasrúdjai ahhoz, hogy leverjen minket, ha úgy tetszik Neki? Na most ütközzünk meg Vele [ha akarunk]. Látva tehát, hogy észrevesszük, mennyire végtelen Isten kezének és karjának az ereje, s főleg akkor, amikor felfegyverkezik ellenünk, azt is jól láthatjuk, hogy ez az értekezés a bálnák húsáról és csontjairól nem felesleges beszéd. Másrészt vegyük azt is fontolóra, hogy ha egy állatnak akkora ereje van önmagában, amekkorát itt említ: *kineveti a lándzsák rázását, nem fél a kardtól, sem semmilyen más fegyvertől*, ezzel azt mutatja meg nekünk, hogy ha a mi Istenünk erejével fegyverezzük fel magunkat, akkor jó biztonságban vagyunk és nincs okunk félni felvállalni bármit. Látjuk, hogy Isten adta ezt az erőt az állatoknak, miért ne bízánk hát az Ő védelmében? Továbbá jegyezzük meg jól, hogy minden erő és hatalom a bálnákban és más állatokban megsemmisül, bármennyire félelmetesek is legyenek azok, amikor elpusztulnak, ha Istennek úgy tetszik. Ezért észben kell tartanunk, hogy nem bízhatunk önmagunkban, mert az hatalmas ostobaság, hanem Őhöz kell fordulnunk, Akiben összpontosul minden erő és hatalom. S hogy még több hasznot húzzunk ebből a leckéből, jegyezzük meg: amint Isten kezét felemelve és a világot bajokkal elárasztva látjuk, egyrésztől meg kell tanulnunk nem bízni önmagunkban, ha pedig mondhatni megbénítjuk magunkat, ismervé a gyengeségeinket, akkor sem szabad felhagyni a dicsekedéssel Istenben, látva, hogy az Ő ereje tart fenn minket. Íme miképpen kell egyrésztől alázatban járnunk. Másrésztől viszont, ha a mi Istenünkhöz fordulunk és az Ő kegyességére és védelmére támaszkodunk, megvethetjük az összes ellenségünket, s nemcsak az evilágiakat, de magát a Sátánt is az összes hatalmával, s mindazzal egyetemben, amit csak gyakorolni képes. Látjátok tehát a két dolgot, amik szükségesek (főleg akkor, amikor Isten figyelmeztet minket bármi veszélyre, mi pedig rendetleneknek látjuk a dolgokat): a szemünk előtt kell tartanunk a tulajdon gyengeségünket, és teljes bizalmatlansággal kell lennünk önmagunk iránt, mindazonáltal önmagunk megbénításával nem szabad felhagyni azzal, hogy a mennybe nézzünk fel, nem kételkedve, hogy jó biztosítékunk van, mert Ő tart fenn minket és semmi módon sem támaszkodunk önmagunkra. Mert az, aki úgy véli, van bármi hatalma önmagában, csak elbuktatni tudja önmagát. Tanuljunk hát meg semmit sem tulajdonítani magunknak, hanem inkább alázkodjunk meg véglegesen, de mindazonáltal legyünk annyira bátrak Isten védelmében bízva, hogy ne kételkedjünk abban, hogy Ő képes százezer haláltól is megvédeni minket, amennyiben teljesen Őrá bízunk magunkat, s bízunk abban, hogy mindig vezet minket a kezével. S bár százezer halállal körülvéve kell átmennünk e világ bajai és rendetlenségei között, Ő mégis megéretteti velünk a segítségét és adja az erejét ahhoz, hogy kikerüljünk ezekből, míg végül teljesen Magához nem von, mi pedig eljutunk az örök nyugalomba, amit Ő készített el a számunkra.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy éreztesse meg velünk, mennyire szegények és nyomorultak vagyunk, hogy a

jóságának és a szeretetének ismeretében ne vágyjunk másra, mint a Neki kijáró dicséret megadására a sok kegyelmes jótéteményért, amiket ránk ruházott azzal, hogy uraivá és mestereivé tett minket azoknak a teremtményeinek idelenn, amik képesek úgy megrettenteni minket, hogy az eszünket veszítjük. Ne legyünk tehát hálátlanok ezért a kiváltságért és előjogért, amit megadott nekünk, hanem hódoljunk Neki minden jótéteményért, amit az Ő kezéből kaptunk, várva, hogy megsokszorozza ezeket, s eljuttat minket a teljes tökéletességre. Ezért mondjuk valamennyien: mindenható Isten stb.

A százötvenhetedik prédikáció, ami az első a negyvenkettedik fejezetről

Jób42:1-5

1. Jób pedig felele az Úrnak, és monda:
2. Tudom, hogy te mindent megtehetsz, és senki téged el nem fordíthat attól, a mit elgondoltál.
3. Ki az - mondd - a ki gáncsolja az örök rendet tudatlanul? Megvallom azért, hogy nem értettem; csodadolgok ezek nékem, és fel nem foghatom.
4. Hallgass hát, kérlek, én hadd beszéljek; én kérdezlek, te pedig taníts meg engem!
5. Az én fülemnek hallásával hallottam felőled, most pedig szemeimmel látlak téged.

Az eddigiekben láttuk a gyümölcsöt, amit Isten Jóbnak tett kijelentéséből termett. Mivel pedig megkettőzte a szavait, még nyilvánvalóbbá vált a számunkra, mennyi hasznót húzott abból a helyesbítésből. Már megbánta (Jób39:37), most pedig még inkább az elevenébe vágott. Látjuk tehát, hogy ha Isten egyszer tanított minket, az sokszor csak részben vált a hasznunkra, s bár mi úgy véljük, semmi baj sincs és eljutunk a megfelelő végcélhoz, az mégis mindössze csapán csekély előkészület lesz ahhoz. Istennek tehát folytatnia kell a oktatásunkat, hogy a hallott tanítás jobban belegyökerezzen a szívünkbe, jobban meginduljunk attól és teljes mértékben hozzászokjunk. Röviden, látjuk, hogy a megbánás nem tökéletesít mindjárt az első pillanatban, hanem miután Isten beültetett, csiszolgatnia is kellett minket úgy, mint amikor az ember fából vagy kőből készít valamit és sokat kell munkálkodnia azon. Ugyanígy kell foglalkoznia a mi Urunknak is velünk, vagy csak kis belépőt kapunk a megbánásba, ami idővel szertefoszlik, vagy durva és tökéletlen marad. S ez az oka annak, amiért türelemmel kell túrnunk Istent, hogy ha egyszer helyesbített minket a hibáink miatt, nem elégszik meg egyetlen vesszőcsapással, hanem duplán fizet, mert ez a mi hasznunkra válik. Továbbá, amikor bármiféle jó tanítást hallunk a saját javunkra, ha elfogadtuk azt, legyünk benne biztosak, hogy csak csekély előíz, ezért helyesen még nem térünk meg teljesen, hanem ismét neki kell gyürkőznünk. Ezért ne hagyjuk el a hallott tanítást, hanem igyekezzünk napról napra egyre több hasznót húzni abból, tudva, hogy életünk napjai során egyre közelebb és közelebb kell húzódnunk Istenhez, s egyre jobban és jobban meg kell szilárdulnunk az Ő félelmében és szeretetében. Anélkül ugyanis ingatagok leszünk és visszatérünk a régi életünkhöz. S amikor úgy véljük, teljesen célba értünk, az nem lesz más, mint azonnal szertefoszló füst. Látjátok hát, mit kell észben tartanunk. S Jób példájának megfelelően, ha egy nap átgondoltuk a hibáinkat, törekedjünk azok jobb megismerésére másnap, és szomorodjunk meg jobbak azoktól. Mert ha úgy véljük, hogy teljesítettük a kötelességeinket egyetlen szó kimondásával, vagy ha valami jó gondolat megfogan bennünk, önmagunkat csapjuk be. Ezért a megbánásnak mindig győztesnek kell lennie, mert ha nem színelte, akkor meg kell kettőzni. De most térjünk rá az itt elhangzottakra: *Tudom, hogy te mindent megtehetsz, és senki téged el nem fordíthat attól* [vagy akadályozhat meg abban], *a mit elgondoltál*. Egyesek ezt úgy magyarázzák, mintha Jób minden hatalmat és erőt átengedne Istennek, s ezzel együtt egy határtalan előrejelzés is arról, hogy mindenről gondoskodik és mindent kormányozz. Mintha azt mondaná: Uram, tudom, hogy minden a Te kezében van, s nincs elrejtve Előled semmi, hanem minden dologról tudomással bírsz. Ez azonban megszokott beszédmód a héberek között, amikor ezt mondják: semmi sem akadályozhat Téged, bármi, amit elrendeltél és megparancsoltál, Sőt, amit az elmédben szándékoztál, annak minden egyes morzsája végre lesz hajtva, úgyhogy nem kell a fejedet törnöd, mintha akadályokba ütköztél volna, vagy csődöt mondhatnál bármiben. Jegyezzük hát

meg, hogy ezt egyszerűen csak Isten végtelen hatalmáról mondja, és a két mondás egyetlen dolgot igazol. Isten tehát mindenható. Miképpen? Amit elgondol az elméjében, azt idővel minden akadály nélkül képes megvalósítani. De úgy tűnik, hogy Jób itt nem vall meg mindent, amit meg kellene tennie, mert bár korábban kijelentette, hogy Isten uralkodik a világ felett, ám mégsem szűnt meg zúgolódni Ellene. Úgy tűnik, egy morzsányi hasznót sem húzott, s úgy tért vissza az előbb említett hittételhez, hogy jóllehet Isten mindenható, néha azonban mégis túlságos szigort használt, ezért a szegény teremtmények sokat elszenvednek, és rendkívüli kínok sújtják őket az Ő kezétől. Azonban fontolóra kell vennünk, hogy Jób más módon ismeri el Isten mindenhatóságát, mint azt korábban tette, megalázkodva Isten hatalmas keze alatt: elismeri, hogy a halandó ember nem állhat ellen Neki és nem vizsgálhatja Őt felül. Néha mondhatjuk, hogy Isten mindent a kezében tart és irányít, de közben nem hagyunk fel a háborgással és a panaszkodással, ha nem mindent úgy tesz, ahogyan azt mi szeretnénk. S honnan származik ez? Onnan, hogy nem fogtuk fel teljes mértékben a nagy hatalmát, semhogy alávetnénk magunkat annak, s nem gondoltuk meg, hogy mindenhatóként igazságosan és becsületesen irányít mindent, ezért jó oka van, hogy úgy bánjon velünk és úgy kezeljen minket, ahogyan Neki tetszik. Nekünk pedig csukva kell tartanunk a szánkat, nem feleselve semmi miatt, amit tesz. Akkor, ha elismerjük Isten mindenhatóságát, teljesen megbénítva önmagunkat Őalatta, s megvallva, hogy jó okkal kell neki uralkodnia és tekintéllyel bírnia felettünk, nekünk pedig engedelmeskednünk kell, de nem kényszerből, hanem szelíd és lágy elmével, az kétségtelenül annak valódi megvallása, hogy Isten mindenható. De ha összetűzünk és a magunk elméje szerint bánunk Vele, s azt akarjuk, hogy a mi akaratunkat kövesse, s a mi vélekedéseink és elképzeléseink szerint cselekedjen, ó jaj, az az Ő mindenhatóságának gonosz elképzelése, mert akkor a társaivá válunk, s ebben a dologban szeretnénk Őfölötte állni. Jegyezzük hát meg jól, hogy Jób itt más értelemben tárgyalja Isten mindenhatóságát, mint azt eddig tette. Mert a maga szuverén uralmában imádja Istent, és elismeri, hogy mindent neki kell irányítania, s az Ő hivatala az emberek kormányzása, nekünk pedig nincs okunk a zúgolódásra, amikor ostromoz minket. S legyenek bár a dolgok kemények és veszélyesek, nekünk mindig oda kell kilyukadnunk, hogy mivel Ő igazságos, ezért nem bánhat velünk rosszul. Ezért kell nekünk a kedvében járnunk és a foglyaivá válnunk, hogy úgy bánjon velünk és úgy vezessen minket, ahogyan csak Neki tetszik, s tartson minden jó dolgot a saját kezében. Látjátok tehát, miképpen kell elismernünk, hogy Isten mindenható. Másodjára pedig Jób meghatározza, mi Isten mindenhatósága, s miképpen kell azt nekünk felfognunk: mert *Isten gondolatairól* beszél. Látunk sok fantáziadús embert, akik mikor Isten mindenhatóságáról beszélnek, elkezdik ezt-azt bámulni és ezt mondják: ha Isten mindenható, miért nem teszi ezt meg? Ha Isten mindenható, meg tudja ezt tenni. Igaz, de nekünk nem szabad messzire kóborolnunk így a magunk fantáziája után Isten mindenhatósága nem irányul sem a mi szenilitásunkra, sem semmi közönséges dologra. Hová hát? Isten mindenhatósága és az Ő akarata elválaszthatatlanok. Isten mindenható, de ez vajon azt jelenti, hogy meg kell tennie mindent, amit az ember a maga agyában kitalált? Ejnye, dehogy, hanem azt jelenti, hogy megvalósít mindent, amit elrendelt a saját céljainak megfelelően. Tanuljuk hát meg egybeszőni ezt a két dolgot, nevezetesen, a mindenhatóságát és az akaratát. S emiatt mondja Jób, hogy *senki nem akadályozhatja, tarthatja vagy foghatja vissza Őt* annak végrehajtásától. Nem azokat érti alatta, amiket az emberek gondolnak el és határoznak meg (mert nem az ő dolguk [megvalósítani az akaratukat]), hanem azokat, amiket Isten rendelt el, és amikről tudja, hogy jók. Most hát látjátok, miképpen kell megismernünk Isten mindenhatóságát: nevezetesen azért, hogy ne kételkedjünk abban, hogy minden megvalósul, amit Ő fog elhatározni. Nem a tőlünk kapott tanácsok alapján, hanem azért, mert az Ő feladata kijelölni, milyen jó dolgot kell véghezvinni, mivel Ő minden bölcsesség forrása. Mert mindezek a dolgok úgy vannak az Ő kezében, hogy semmi sem akadályozhatja Őt mindannak a megvalósításában, amit csak elképzelt. Ezt jobban megértjük, ha a gyakorlatban vizsgáljuk. Azok, akik káromolják Isten mindenhatóságát ok nélkül, keresgélni

kezdenek, ezt mondva: Miért nem teszi ezt meg Isten, hiszen Ő mindenható? Igen? Vajon a mi dolgunk Őt arra kényszeríteni, hogy szélteben-hosszában bűvészmutatványokat mutasson be? Őrá tartozik meghatározni és kijelölni, majd utána megvalósítani. Mindazonáltal ezek [a serény fickók] nem törődnek azzal, hogy minden hatalmat Istennek tulajdonítsanak, amikor eljutunk oda, hogy bízunk kell Benne. De a fő dolog, amire Isten mindenhatóságát kell vonatkoztatnunk az, hogy Ő nem mulasztja el betartani az ígéreteit, s miután a mi jólétünk az Ő kezében van, biztosak vagyunk abban, hogy semmi gonoszság sem történhet velünk. Miután pedig a védelmébe vett minket, egyetlen ellenségünk sem győzhet le minket. Ezért kell (azt mondom) gondolnunk Isten mindenhatóságára, ahogyan meg van írva, hogy senki emberfia nem ragad ki Krisztus kezéből, Aki az őrizetébe vett minket. De miért? Mert az Ő Atyja, Aki Őrá bízott bennünket, erősebb mindenkinél (Jn10:28-29). Miért és mi célból hozta fel Jézus Krisztus Istennek, az Ő Atyjának nagy hatalmát? Azért, hogy végre elcsendesedjünk és ne kételkedjünk abban, hogy meg fog minket őrizni a Sátán minden próbálkozása ellenére, amit csak képes megtenni vagy kiagyalni, mert Isten mindenható. Itt látjuk, miért kell Isten mindenhatóságát összekapcsolnunk az Ő jóakaratával, úgy, ahogyan azt az Ígéje által mutatja be. Ha egyszer eljutunk idáig, akkor nem fogjuk elengedni a zabláncat ahhoz, hogy messzire bámuljunk és kóboroljunk, hanem mindig lesz mivel visszavernünk azok gúnyolódásait, akik úgy akarnak játszani Isten mindenhatóságával, mint holmi teniszlabdával. Például tekintetek a pápistákra, akik a kenyeret Jézus Krisztus testévé akarják változtatni: ami korábban kenyér volt, annak Istenné kell válnia. A mondásuk bizonyítása végett pedig ezzel hozakodnak elő: miért ne? Vajon Isten nem mindenható? De az, azonban abból a célból? Akkor szeretnék, ha elhomályosítaná a Napot, vízzé változtatná a Holdat, a Földet a mennybe vinné és a mennyet lehozná a Földre. Ez vajon nem nyílt gúnyolódás Istennel, amikor a mindenhatóságát ezen a módon kezdjük el tárgyalni? Ez vajon nem minden rend megdöntése és felforgatása, és munkálkodás azon, hogy többé ne legyen különbség fehér és fekete között? Vajon ez nem Isten hatalmának gonosz szétszaggatása, s nyílt kitévése mindenféle korholásnak? S honnan származik ez? Onnan, hogy a pápisták nem tanulták meg az itt mutatott leckét, nevezetesen, hogy Isten mindenható mindannak megcselekvésére, amit Ő Maga szándékozik megtenni. De hol van Istennek bármi szándéka ebben a vonatkozásban? Meg kell vizsgálnunk, hogy vajon Isten akarja-e vagy sem. Ezért amikor rendelkezünk Isten akaratával [biztosítékként], akkor a nagy hatalmát is kiterjesztjük azoknak a dolgoknak a végrehajtására, amiket elrendelt az akaratával. De ne gondoljuk, hogy a mi Urunk engedi majd az embereknek, hogy az Ő mindenhatósága ott bolyongjon és kóboroljon, ahol nekik tetszik. Tartsuk hát észben az itt mutatott leckét, mert látva, hogy Isten kimutatta nekünk az akaratát a jólétünket és a lelki egészségünket illetően, vegyük biztosra, hogy mindvégig fenntart minket, támogat minden szükségünkben, felemel, amikor elesünk és megerősít a gyengeségünkben. Látva, hogy ezekben a dolgokban látható a számunkra Isten akarata, ne kételkedjünk abban, hogy kinyújtotta a kezét mindannak a megvalósítása végett, amiről beszélt nekünk. Látjátok tehát, hogy Isten kezének és szájának egyezniük kell. A szájának (azaz az elhatározásának vagy az akaratának) kell elől járnia, utána pedig meg kell valósulnia az Általa elhatározott dolgoknak. Most tehát látjuk a két dolgot. Először is, teljes mértékben alá kell vetnünk magunkat Isten rendelkezéseinek ebben a világban. De miért? Mert az Ő akarata jó, amellet tudjuk, hogy az Ő feladata vagy hivatala a kormányzás és jó ok van arra, hogy minden teremtmény engedje magát kormányozni Általa, s ne vegye a szabadságot önmaga kormányzására, hanem vessék alá magukat Neki minden dologban és minden vonatkozásban. Ha egyszer teljes mértékben meggyőződünk erről, akkor nagy hasznót húztunk belőle az egész hátralevő életünkre. Utána pedig ez következik: *ki az, aki tudatlanul elrejt a titkokat?* (Jób38:2) Isten ezúttal korholja Jóbot. S úgy tűnik, hogy azt akarta megvallani, hogy ez tényleg így van, azaz, Isten bölcsességét a tulajdon bolond szavaiba bugyolálta be. Mert ha a magunk képességei alapján ítéljük meg Isten munkáit, és nekilátunk azok ítélgetésének, az olyan, mintha elrejténék vagy

becsomagolnánk a titkait, azaz (ahogyan nevezik) tudatlan vitatkozás. Mert bölcssek szeretnénk lenni, amikor így beszélünk, de előtte nem tanultunk. Ezt látjátok hát, s tekinthetjük ezt a szakaszt úgy, mint szemrehányást Jób számára. Mintha ezt mondta volna: ó jaj, Uram, korábban elítéltél engem, amiért elkezdtem tudatlanul bebugyolálni a titkaidat, mert a szavaim és a szándékaim erre irányultak. Most már tudom, hogy bolondul cselekedtem, mert nekem egyszerűen csak el kellett volna fogadnom mindazt, amit tetszett Neked elrendelni, én pedig elkezdtem a mestert játszani méh mielőtt maga is iskolába jártam volna. Így hát elismerem Uram, hogy jó okod volt leleplezni az ostobaságomat. Nos, ha ebben az értelemben vesszük, akkor Jób megvallást tesz, mellyel olyan akaratot tulajdont Istennek, ami párosul a mindentudással, mert itt mondhatni ellentét van Isten és az emberek között. Isten titokban tartja az akaratát és az elhatározását, de tudja, miért teszi ezt, és mindig megvan rá a jó oka. A magunk részéről, amikor elkezdünk a számunkra törvényesnél többet is kikutatni Isten akaratáról, akkor csak egyre jobban és jobban belegabalyodunk, s mindazt tudatlansággal tesszük, mert amikor elkezdjük magunkat képzeteknek mutatni, azzal csak még jobban eláruljuk a saját butaságunkat. Egyrészt tehát tanuljuk meg, hogy Isten dolga a titkainak megtartása Magának anélkül, hogy a tudunkra adná azokat, különösen, ha látjuk, hogy azok meghaladják a csekély képességeinket. Isten akkor nyitja meg a dolgokat nekünk, amikor tudja, hogy illő és hasznos a számunkra, mint azt korábban említettük, de megannyi sötét dolgot meg kell tartania Magának. De miért? Mert még túl gyengék vagyunk ahhoz, hogy ily magasra kapaszkodjunk. Látjátok tehát, hogy Isten elrejtheti a titkait, de teszi azt tudással [párosítva], mert Előtte semmi sem marad titokban. S nem is azért, mert Ő nem képes megmutatni, miért teszi ezt vagy azt, hanem mert nem vagyunk képesek felfogni a számunkra most még felfoghatatlan dolgokat. Ami pedig minket illeti, amikor többet szeretnénk tudni a megengedettnél, akkor könnyen folyamodunk holmi ravaszkodáshoz és koholunk megannyi okot, de végül mégis össze kell zavarodnunk a saját szavainktól. Amikor pedig az emberek anélkül igyekeznek bölccsé válni, hogy követnék Isten Ígését, azzal mindig kimutatják a tulajdon ostobaságukat, s azt, hogy mennyire ingatag az értelmük, továbbá, hogy nincs bennünk más, csak hamisság. Lesz hát tiszta és világos felfogásunk ahhoz, hogy Isten munkáiról képzetten beszéljünk? Járjunk az Ő iskolájába, hallgassuk a beszédjét, jegyezzük meg a mondásait, de főleg legyen bennünk olyan józanság, hogy ne akarjunk többet tudni annál, amit mutat nekünk. Ha eljutunk erre a pontra, akkor beszélünk majd helyesen, és a felebarátaink épülésére, így ők egyre jobban és jobban megerősödjenek abban. De ha átlépjük az Isten által szabott korlátokat, és messzebbre kóborolunk, mint amennyire szabad lenne, akkor nem lesz más, mint hiábavalóság és hamisság a tetteinkben. Látjátok tehát, mire kell emlékeznünk ebből az igeversből. Ezért teszi hozzá Jób: *szóltam, nem tudom mit, ezek a dolgok felettébb csodálatosak a számomra, s nem értettem meg azokat.* Ez megerősíti azt, amit az imént mondtam. Jób megvallja, hogy tudatlanul beszélt. De hogyan? *Mert nem értettem a dolgokat, amikről beszéltem,* mondja. Mintha csak ezt mondta volna: meggondolatlanul törtettem előre. S miért? *Mert ezek a dolgok csodálatosak voltak nekem, s én nem értettem ezeket.* S itt meg kell jegyeznünk, hogy az ok, amiért Jób tudatlannak ismerte el magát, a titkok nagysága, amikről beszélnie kellett volna. Isten megérezte vele a kezét, de ő nem fogta fel annak okát, miért kellett ilyen kínokat elszenvednie, s ezért érték utol oly mélységes kísértések, hogy ezt mondta: miért kerültem ennyire szorult helyzetbe? Miért nem akar Isten azonnal kivégezni? Szeretném, ha megsemmisítene. Enged a kínok közepette sorvadoznom. Tudja, hogy nincs bennem más, csak törekénység, s én csak egy nyomorult teremtmény vagyok, akkor viszont miért enged engem ily hosszú időn át ínségben lenni? Ha én lennék a leggonoszabb fickó a világon, akkor sem bánhatna velem rosszabbul, pedig tudja, hogy romlatlanul szolgáltam Őt, s nem olyan személy vagyok, akit ki kell vetni az emberek közül. (Jób3, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 16, 17, 9, 23) Ezek azok a vitatkozások, amikbe Jób bocsátkozott. S miért? Mert túl mélyre akart Isten titkaiba merülni. Most önmaga helyesbítéseképpen azt mondja, hogy ezek a dolgok túl csodálatosak voltak a számára.

Ezért jegyezzük meg jól: ha Istenhez járulunk és elkezdünk a munkáiról beszélni, akkor fontolóra kell vennünk, hogy ezek nagy titkok a mi gyengécske elménk számára, semhogy fölérhette azokhoz. S azt mondom, ugyanezzel a meggyőződéssel kell kezelnünk mind Isten gondviselését általánosságban, mind az Ő lelki királyságához tartozó dolgokat. Ezért, ha elhangzik, hogy Isten rendel el mindent és semmi nem történik meg ebben a világban az Ő akarata nélkül: ez titok, amit szintén alaposan meg kell jegyeznünk. Mert jóllehet minden ember elismeri, hogy Isten szuverén Úr és kormányzó. Mégis, amikor eljutunk odáig, hogy a dolgok, amiket látunk, nagyon veszélyesek és rendetlenek, azokat akkor is Isten titkos gondviselése irányítja, aki fenntartja a szigorúságot és olyan végkifejlet felé vezeti a dolgokat, amelyet jónak gondol, akkor az sem tudjuk, hová legyünk. S mit kell tennie ebben az esetben? Tisztelettel el kell gondolkodunk azon, hogy nem vagyunk képesek felemelkedni egy ennyire magasztos titkokhoz, ezért tiszteljük Istent a számunkra ismeretlen dolgokban, míg meg nem jeleníti nekünk a most még rejtetteket. Ha ezt alaposan ismernék, ezek az Isten gondviselése ellen ugató és a Szentírásban található tanítás ellen acsarkodók kutyák gyorsan abbahagynák a fecsegést. Léteznek manapság olyan iszákos vagy agyatlan fickók, akik azt mondják, hogy ha Isten kormányoz mindent, abból az következik, hogy az emberek nem vétkeznek többé, vagy a bűneiket Neki kell tulajdonítani. Ilyen istenkáromlásokat hall az ember. De miért? Mert az efféle rongyemberek nem hajlanak rá, hogy engedjenek ebben a dologban, tudniillik, hogy Isten gondviselése és a mód, ahogyan kormányozza a világot, csodálatos, a képességeiket felülmúló tanítás. Ők nem hagynak semmit Istennek, hanem a saját elméjük szerint akarnak mindent meghatározni. De micsoda tombolás ez? Jegyezzük hát meg jól, hogy Jób itt egy általános alapelvet mond el nekünk: amikor Isten munkái, valamint annak kutatása kerül szóba, hogy miképpen mennek végbe a dolgok ideleln, akkor annyira tiszteletteljes elmével kell ehhez előzetesen hozzáállnunk, hogy feltegyük a kérdést: hogyan legyen? Túl mély pincebörtön ez a számunkra, ezért nem szabad a magunk értelméből kiindulva beszélnünk, hanem csak Istent kell imádnunk és józanoknak kell maradunk túl sok kérdezősködés nélkül. Közben pedig biztosaknak kell lennünk abban, hogy mégis Isten kormányoz mindent és semmi sem következik be véletlenül, hanem úgy, ahogyan Ő határozta azt meg – ahogyan ezt a tantételt korábban részletesebben is kifejtettük. Ez az egyik dolog. A másik pedig az, hogy megtanuljuk: bármi vonatkozzon Isten lelki királyságára, mindazt az értelmünket felülmúlóan csodálatosnak kell tartanunk, ahogyan szent Pál beszél azokról (1Kor2:9-14). Az érzéki ember (mondja) nem érti Isten titkait. S ennek megfelelően mondja, hogy a jótétemények, amiket Isten készített fenn a választottjainak, olyan kiválók, hogy emberi szem nem látta, emberei elme nem fogta fel azokat (Ézs64:3). Ezt látva tanuljunk meg Istenhez imádkozni, hogy világosítson meg minket a Szentlelkével, s tanítson meg felemelkedni a mennybe a hit erejével, (mert a természetes értelmünk soha nem képes eljutni oda), s amikor ezt elértük, legyen meg bennünk a korábban említett mértékletesség is, hogy ne lépjük át a hitünk mértékét, ahogyan Jób is tárgyalja utóbb.

Látjátok tehát az első dolgot, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból: Isten munkái, s különösen az örök jólétünkre vonatkozó, az evangéliumban található ígéretei felettünk álló csodálatos dolgok, ezért nem szabad elhamarkodottan, pimaszul, vagy öntelten odalépni azokhoz, hanem alázatosan kell imádkoznunk Istenhez, éreztesse meg velünk a titkainak ízét annyira amennyire az a hasznunkra válik, s napról napra nyissa meg a számunkra sötét dolgokat, de ne engedje, hogy túllépjük a korlátjainkat, hanem abból húzzunk hasznót, amit Ő nyit meg nekünk, türelemmel várva a hitünk növekedésére. Ezért mindig csakis teljes tisztelettel és alázattal beszéljünk Isten titkairól.

Továbbá, mivel Jób kijelenti, hogy nem tudja, mit beszélt, mivel elhamarkodottsággal vádolja önmagát, tanuljuk meg az ő példájából elítélni minden szavunkat, amiket azelőtt mondtunk ki, hogy tanultunk volna az Isten szája által mondottakból. S ne szégyelljük megvallani a saját butaságunkat, amikor kimutattuk a brutalitásunkat a minden jó alap nélküli beszédben. Ne tegyünk úgy, mint azok, akik felcsattannak, ha feddést kapnak, mert az olyanok

csak még több mérget gyűjtenek s úgy vélik, jól tették, ha alaposan meghányták-vetették a dolgot, majd ezt mondták: dehogy mondok mást, még mindig ugyanazon a véleményen vagyok, mint korábban. Ne legyen bennünk efféle keményszívűség, hanem ha túl bátrak voltunk elhamarkodottan szólni, s néhány kósza szó kiszaladt belőlünk, mielőtt jól megalapozottakká váltunk volna Isten igazságában, ismerjük el a bolondságunkat és feddjük meg az összevissza beszélésben megmutatkozó elhamarkodottságunkat, s mondjuk Jóbbal együtt: *nem tudom, mit beszéltem*. Ezzel együtt azonban nagyon józanoknak is kell lennünk a jövőre nézve, s gyakorolnunk kell a korábban említett leckét arról, hogy higgyünk [vagy legyünk biztosak a dolgunkban], mielőtt beszélünk. S legyünk óvatosak: ne higgyünk el semmit, csak amit a mi Istenünk mutatott nekünk. El kell tehát jutnunk oda, hogy a hitünk Isten Ígétjén alapuljon, s a Szentírás legyen minden bölcsességünk. Amikor eljutunk annak ismeretére, amiről beszélünk, akkor beszélhetünk az értelmünket meghaladó dolgokról, mivel Isten mutatja majd meg azokat hit által, mint azt korábban mondtuk. De nem elég csak elismerni a hibáinkat, hanem azonnal az orvosságot is igénybe kell vennünk, amiképpen Jób mutatott példát erről. Mert miután elmondta, hogy anélkül beszélt, hogy jól értette volna, hozzáteszi: *Hallgass meg kérlek, hadd beszéljek. Én kérdezlek, hogy taníthass engem*. Jób itt issza akarta magát fogni, mert látta, hogy a zabolátlan csikó szerepét játszotta, nem tartva magát a saját korlátjai között. A megvallása tehát nem hasonlít sok más emberéhez, akik teljesen felmentve érzik magukat, ha egyetlen szót szoltak: rosszat tettem, de idővel ismét visszatérnek a régi útra, s mindig újrakezdek. Jób nem ezt teszi, hanem így szól: Uram, látom, hogy ostoba elhamarkodottság van bennem, hogy nagyon túllöttem a célon és eltévelyedtem. Most bocsáss meg nekem, s miután jól tanultam a Te iskoládban, hadd beszéljek egyszerűen, úgy, ahogyan tanítottál engem, s többé ne történjen meg velem, hogy olyasmikkel hozakodok elő, amikkel kapcsolatban nincsen képzettségem. Valójában ez rejlik ebben az igeversben. S mivel Jób azt mondja: *hallgass meg kérlek, hadd beszéljek*, a szavai nem azt jelentik, hogy közönségért könyörög, hogy mondhassa, amit csak szeretne (mert azt az eddigiekben nagyon is megtette), hanem önmagát mentegei annak kimondásával, hogy azért fogja Istent kérdezni, hogy Tőle tanulhasson. Jegyezzük hát meg, hogy két módon beszélhetünk Istenhez. Az egyik az, amikor az emberek feleselnek Vele, felteszik a kérdéseiket, megfogalmazzák a kifogásaikat és önmagukat nagyon bölcseneknek vélik. Léha beszéd mód az, amikor vitába merünk szállni Istennel, vagy feleselünk a tettei miatt. Tartózkodjunk ettől a beszéd módtól, mert jobb lenne, ha a nyelvünket kitépnék a szánkából. S bár ez nagyon általános bűn, mégis olyan, amit semmiképpen sem szabad eltűrni.

Ezért, (mint említettem), tanuljuk meg csukva tartani a szánkát, hogy ne a magunk feje után beszéljünk, hanem ha valami képzelgés az eszünkbe jut, hagyjuk azt a porba hullani. Mert ahol azt mondtam, hogy nem törvényes így beszélünk, akkor úgy értem, maguktól is vissza kell fogunk nemcsak a nyelvünket, de minden indulatunkat is. Nem mintha képesek lennénk ennyit megtenni anélkül, hogy ne éreznénk valamiféle csiklandozó vágyat arra, hogy tovább kutassunk és vitatkozzunk Istennel, de küzdenünk kell ellene és le kell vernünk. S ez az a józanság, amire az istenfélőknek el kell jutniuk az evangélium által, hogy egyszerűen csak Istennek adjanak dicsőséget annak elismerésével, hogy semmit sem tudnak. Akkor Isten minden gyermekének gyakorolnia kell ezt a dolgot, nevezetesen, nem szabad vakmerően összevissza beszélni bármiről, amit csak jónak vélnek. De létezik egy másik beszéd mód is, ami jó és szent, s amit követniük kell. Ez pedig nem más, mint kérniük kell Istent, hogy tanítsa őket. Mert látunk sokakat, akik a brutalitásukba burkolódnak, s ha valaki azon munkálkodik, hogy az igazságra vezesse őket, vonakodnak odajönni: az oktalán állat szerepét játsszák, hogy ne tudjanak semmit, ezért teljesen ostobákká lesznek. Ezért kell beszélünk, de oly módon, hogy Isten tanácsát kérjük, azaz arra vágyva, hogy Ő tanítson minket, miután megvallottuk, hogy semmiféle tudással nem rendelkezünk, inden világosságnak híjával vagyunk, és nincs más a magunk értelmében, csak sötétség és hamisság. Miután megvallottuk ezt, kérjünk tanácsot Istentől, ezt mondva: Urunk, könyörgünk, kegyeskedj megmutatni nekünk mindazt, ami

nekünk jó. Mindazonáltal még ebben a dologban is meg kell magunkat zaboláznunk, mert különben többet kérhetünk Istentől, mint amennyi kívánatos, ahogyan sokan teszik, akik szeretnék, ha minden az ő fejükön keresztül valósulna meg. Ők talán Istenhez járulnak és Tőle kérdeznek. De hogyan: Olyan szélsőséges kíváncsisággal, hogy a kérdezősködésük soha nem ér véget. Ám amikor tanítást kérünk Istentől azt mindig ezzel a kikötéssel kell tennünk: Urunk, mutasd meg nekünk azokat a dolgokat, amelyeket hasznosnak ismersz a mi jólétünkhöz, hogy a tudásunk az épülésünket szolgálja mind a Te jóságod iránti bizalomban, mind pedig a Te neved félelmében. Továbbá, mivel Te, Urunk, ismered a vékonyságunkat, a képességeinknek megfelelően mutasd meg az akarodat. Mert amikor mézet eszünk, az kétségtelenül édes ízű, de látjuk, hogy az embert úgy felpuffasztja, hogy majdnem szétpukkad. Ugyanez a helyzet velünk is: ha túl magasztos tudást keresünk, az végül majd keserűségbe fordul. Elámulhatunk kezdetben, mert jó dolognak tűnhet, s olyasvalaminek, amit megismerhetünk. Igen, de gondoljuk meg, mi történt ősatyánkkal, Ádámmal (1Móz3:5-6, 22). Ő szerette volna megismerni a különbséget a jó és a rossz között jobban, mint amennyire Isten megadta neki, s ezzel homlokegyenest vetette magát abba a pincebörtönbe, amibe még ma is vagyunk. Ezt látva ne törekedjünk nagy dicsőségre, mert az végül majd keserűségbe fordul, ahogyan Salamon mondja: ahogyan a méz az édessége folytán keserűséggé válik, ha az ember túl sokat eszik belőle (Péld25:27), úgy lesz velünk is, ha többet kutatjuk Isten akarát és munkáit annál, ami törvényes a számunkra. Ezért ne akarjunk többet tudni azokból annál, mint amit könnyen felfoghatunk, hacsak nem akarunk összeroskadni. Itt pedig konkrétan elhangzik: *Hallgass meg és én majd beszélek, azzal a szándékkal foglak kérdezni, hogy tanulhassak.* Ha Istenhez járulunk, hogy Tőle tanuljunk, akkor taníthatókká kell tennünk magunkat. S mi a taníthatóság első pontja? Az, hogy őt tekintsük a mesterünknek és teljes engedelmességet tanúsítsunk mindenben, amit tanítani akar nekünk. Mert amikor a fiatal gyermek iskolába megy, ha a tetszése szerint választja ki a tankönyveit ezt mondva: én ezt a tudományt fogom tanulni, vagy ezt vagy amazt a dolgot tanulom meg, még mielőtt rátérne az ábécére, így nagy tudóssá válhatna anélkül, hogy lenne eszköze, amivel tanítható, vagy elmenne oda, ahol tanulhat, könyörgöm, az vajon tudományos szerénység? De ha egy diáknak, aki felfogad valakit, hogy tanítsa, teljesen alá kell vetnie magát az illetőnek, akkor nekünk mit kell cselekednünk Istennel? Miféle összehasonlítást tehetünk abban az esetben? Ezért jegyezzük meg jól, hogy ha minden színlelés nélkül akarunk Istentől tanulni, akkor nem követjük a magunk vágyait, hogy azt mondjuk: azt kell Neki megmutatnia, amit a magunk fejében koholtunk, hanem megelégszünk azzal, amit Ő vél jónak a mi javunkra, s annak feltárása Őrá tartozik. S emiatt jut Jób arra a végkövetkeztetésre, hogy *eddig hallotta Istent beszélni, de most látja is a tulajdon szemeivel.* Mintha azt mondta volna, hogy Uram, igaz, hogy eddig hallottam beszélni a Te fenségedről, de most más módon ismertem azt meg, s ezért adom át magam teljes mértékben Neked. Jób itt összehasonlítást tesz a tudás között, amivel korábban rendelkezett, valamint a kijelentés között, amivel Isten olyan világosan megmutatkozott előtte, hogy teljesen megdöbben és olyan félelem fogta el, hogy nem volt képes másra, mint Isten dicsőítésére, amint látjuk is. Nekünk azonban elegendőnek kell lenni, ha hallunk Istenről, mert abból is származik ismeret. A hit (mondja szent Pál) hallásból van (Rm10:17). S a hit tökéletes bölcsességet hoz nekünk, amint az más helyen hangzik el (1Kor3:6). S mi többre vágyhatnánk, mint annak ismeretére, hogy Isten gyermekei vagyunk? Ezt pedig hit által tudjuk, ahogyan szent János mondja az első levelében (1Jn3:1). Szent Pál pedig elmondja az első korinthusi levélben, hogy hit által hatolunk be Isten titkaiba, még a legmélységesebbekbe is (1Kor2:10-12). Mert az Ő Lelke lakozik bennünk, ezért elégnek kell lennie a számunkra, ha csak hallunk Istenről. Jób azonban itt azt akarta jelezni, hogy az ismeret, amivel rendelkezett olyan volt, mint amikor olyasmiről beszélünk, amit nem láttunk, mert ha látunk valamit, akkor biztosabbak vagyunk abban. Jegyezzük hát meg alaposan Jób szavainak jelentését. Ő nem elutasítani akarja azt a tantételt, mely szerint tanulunk, amikor Isten Ígését prédikálják nekünk, hanem azt akarja értésünkre

adni, hogy ha a tanítás csak hasogatja a füleinket, akkor az halott dolog, amíg Isten meg nem mutatkozik úgy, hogy mondhatni a szemeinkkel is látjuk Őt. S mikor történik ez meg? Naponta, amikor az evangéliumot prédikálják. Mert Isten kétféle módon szól hozzánk. Beszél embereken keresztül, akik kijelölt szolgálók a tanításunkra. De beszél hozzák a Lelke munkálkodásával, amikor úgy érint meg belülről, hogy messzebbre jutunk a tanítással és az átdöfi a szívünket. Anélkül ugyanis a hang szertefoszlik, s nem más, mint haszontalan hangzás. Sokan vannak, akik naponta hallják az evangéliumot, de minél többet prédikálják nekik, annál keményebb szívűekké válnak. S erről beszél Ézsaiás próféta: Menj ehhez a néphez és mondd nekik: látnak majd a szemeikkel és hallanak a füleikkel, de nem fognak érteni (Ézs6:9-10). S miért? Mert kemény a szívük, ami semmi módon meg nem lágyítható. (Mt13:14, Mk4:12, Lk8:10, Jn12:40, Csel28:26, Rm11:8). Látjuk tehát, hogy ha Isten nem munkálkodik a kegyelme által, az emberek mindig makacsok maradnak. Ezért amikor Isten beszél hozzánk el kell kezdenie feltárni és megmutatni Önmagát, és engedni, hogy meglássuk. De hogyan? Nem testi látással, hanem a fenségét oly módon felfogva, hogy megtanuljuk tisztelni Őt, s teljesen az Ő kezébe tegyük le önmagunkat, hogy tekintélye és uralma legyen felettünk.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibánk elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy ezeket mind jobban és jobban éreztesse velünk, hogy végül valódi bűnbánattal járulhassunk Elé. S ne engedje, hogy a naponta hozzánk intézett hívogatás (valamint az evangéliumában nekünk prédikált tanítás és a ránk küldött helyesbítések) haszontalanok maradjanak a számunkra, hanem tanuljunk meg egyre jobban megerősödni a bűnértetünkben, s könyörögjünk Hozzá ezek bocsánatáért, orvosságot keresve rájuk a jóságában. S így vágyunk arra, hogy az Ő iskolájában tanulhassunk, s tegyük magunkat taníthatókká a számára, amíg megszabadít a tudatlanságunktól, teljesen és tisztán lefosztva rólunk a hiábavaló bizakodást, amibe most be vagyunk bugyolálva. S tetsszen Neki megadni ezt a kegyelmet ne csak nekünk stb.

A százötvennyolcadik prédikáció, ami a második a negyvenkettedik fejezetről

Jób42:6-8

6. Ezért hibáztatom magam és bánkódom a porban és hamuban!

7. Miután pedig e szavakat mondotta vala az Úr Jóbnak, szóla a Témánból való Elifáznak: Haragom felgerjedd ellened és két barátod ellen, mert nem szóltatok felőlem igazán, mint az én szolgám, Jób.

8. Most azért vegyetek magatokhoz hét tulkot és hét kost, és menjetek el az én szolgámhoz Jóbhoz, és áldozatok magatokért égőáldozatot; Jób pedig, az én szolgám, imádkozzék ti érettetek; mert csak az ő személyére tekintek, hogy rettenetesen ne cselekedjem veletek, mivelhogy nem szóltatok felőlem igazán, mint az én szolgám Jób.

Tegnap láttuk, micsoda Isten jelenlétének az érzékelése és az, amikor a dicsősége megérint bennünket, mert anélkül lehetetlen, hogy az emberek jó rendre jussanak, bármit is mondjanak nekik. Mert vagy a süketeket játsszák, vagy elengednek a fülük mellett mindet, amit mondanak neki, amint azt a tapasztalat nagyon is megmutatja. Ezért szükséges, hogy amikor Isten beszél, akkor meg is mutassa Magát és adja meg a fensége valamiféle eleven észlelési lehetőségét, hogy félhessünk Tőle. S ez az oka annak, amiért Jób ünnepélyesen kijelenti, hogy elégedetlen önmagával és utálja mindazt, amit mondott: mert az emberek soha nem undorodnak megvégre sem a cselekedeteiktől, sem a szavaiktól, csak ha megérik, hogy Isten a bírójuk. Tudjuk, miképpen szokott minden hízelegni magának ostoba hízelgéssel, s ha a szemeinket egyszer elkápráztatta valami, közülünk senki nem látja meg a saját szégyenét. Vagy ha meg is látja, mégsem akar azzal törődni. Istennek tehát meg kell mutatkoznia, mielőtt összeszedünk annyi józan észet, hogy megundorodunk önmagunktól, s megragadunk mindent, amit tesznek vagy mondanak nekünk. Viszont nem fogjuk színezgetni a vétkeinket és nem keresünk többé mentségeket, ha egyszer eljutunk a valódi bűnbánatra, mert akkor inkább megvalljuk, hogy rosszat tettünk és szívbéli szomorúság fog el minket emiatt. Mert ha a bűnös valóban megtér Istenhez, akkor nemcsak a gaztettét ismeri el, s tartja magát miatta vétkesnek, hanem el is ítéli önmagát, amiért szembeszegült az Alkotójával. Jegyezzük hát meg jól, hogy a valódi megtérés a bűn gyűlöletét jelenti, mégpedig a végsőig, mivel az ember azért undorodik magától és utálja önmagát, mert nem olyan, mint amilyennek lennie kellene, s az Isten igazságosságának szeretete miatt ítél el mindent önmagában, s minden lehetséges eszközzel igyekszik kiszabadulni abból a régi bőrből, amibe be van bugyolálva. Ez a megtérésünk valódi próbája. S ezzel együtt látjuk, mennyire szégyentelenség azok, akik magukat megtérteknek mondják, de senki emberfia nem képes kihúzni egyetlen szót sem a szájukból, ami az alázat bármi jelét mutatná, hanem nagyon messze vannak attól, hogy teljes szívvel behódoljanak Istennek és igyekezzenek jóvá tenni az általuk okozott sérelmeket, s inkább megmaradnak a maguk gonoszságában. De tegyük fel, hogy valaki elismeri a hibáját: az mégsem ér semmit, csak ha végleg megundorodik önmagától és meggyűlöli magát, mint azt korábban mondtam. Ezért ha az egyik nincs meg ugyanúgy, mint a másik, akkor látjuk, micsoda gúnyolódás azt mondani, hogy az illető megtért, mikor közben kemény szívű Istennel szemben és szégyentelen az emberek iránt.

Nos, ha Jób (aki mondhatni idegen volt abban, hogy soha nem volt Isten egyházának a tagja, azaz azé a testületé, ami Ábrahám leszármazási vonalából lett kiválasztva) ezen a módon beszél és tudta, mi a valódi megtérés, akkor micsoda kárhóztató ítélet vár ránk, ha olyan brutálisok és kezdetlegesek vagyunk manapság, hogy azt sem tudjuk, mi a különbség a hitünk fő alapjai között? Íme, miképpen vált hasznunkra az evangélium. Azok, akik a próféták előtt

éltek, sőt, még a zsidók testületének és annak a népnek sem voltak tagjai, akiket Isten választott ki az Ő [látható] egyházának, rendelkeztek elegendő képzettséggel annak kijelentéséhez, hogy nem igaz a megtérés, amíg az emberek végleg el nem ítélik és meg nem szégyenítik magukat a vétkeikben. Manapság azonban azok használják a megtérés szót, akiket keresztyéneknek tartanak, de bemocskolják és megszenstelenítik azt a ledér és mocskos szájukkal, s azt szeretnék, ha az emberek ezt tartanák megtérésnek: de ez nem más, mint Isten nyílt gúnyolása. Annál inkább meg kell jegyeznünk az itt olvashatókat: nevezetesen, ha meg akarjuk mutatni, hogy valóban Istenhez fordultunk, akkor szemmel kell tartanunk a magunk szégyentelenségét és meg kell tanulnunk a magunk bírójává lenni, hogy végül felmentést nyerjünk Tőle, Aki nem vágyik másra, mint arra, hogy megbocsásson azoknak, akik valódi alázattal térnek vissza Hozzá. Jób azonban céltudatosan tesz hozzá, hogy *porban és hamuban fog megtérni*. Mintha azt mondaná, hogy kész elismerni önmagát nyomorult bűnösnek Isten előtt. Mert az ember megtérhet anélkül, hogy gyászruhába öltözne és port szórna a fejére. Azonban a régi idők emberei akkor használták ezeket a ceremóniákat, amikor ünnepélyes kijelentéseket akartak tenni arról, hogy végleg elítéltek Isten előtt, nincs számunkra orvosság, csak ha Isten kegyelmes lesz hozzájuk, mint nyomorult bűnösökhöz. Ezért jegyezzük meg jól, hogy Jób itt nem a közönséges bűnbánatról beszél, hanem a vétkét olyan fájdalmasnak és szörnyűségnek ismeri el, amitől megérdemli, hogy mondhatni akasztófakötéllel a nyálában jöjjön, s nyílt jelekkel mutassa ki, hogy nincsen benne más, csak átkozottság, amíg Isten be nem fogadja és haza nem viszi Magához őt. Igaz, ezt a dolgot hosszabban is lehet tárgyalni, mindazonáltal elegendő lesz valójában nekünk, hogy az itt szóban forgó por és hamu nem a megtérés fő eleme, hanem annak csak külső jele. Továbbá, ez a jel nem mindig szükséges, csak ha nyílt kijelentést kell tenni egy szörnyűség vétekről. A kegyeseknek nagyon józanoknak kell lenni abban, hogy egész életükben bánják a bűneiket és undorodjanak önmaguktól, mert nem múlik el egyetlen nap sem megannyi gaztett nélkül: végtelen sok hibát követünk el anélkül, hogy tudnánk róla, sőt, esetleg úgy véljük, jó az, amit teszünk. Ezért, ha alaposan megvizsgáljuk önmagunkat, mindig rájövünk, hogy van bennünk valami rossz. Van tehát okunk a megszorodásra, mindemellett mégsem kell nyílt kijelentéseket tenni az emberek előtt. Megtérhetünk tehát annak külső jelei nélkül is, de amikor a vétkeink nagyok, és megmutatkozik Isten hatragja irántunk, akkor nemcsak bánkódnunk és önmagunkat utálnunk kell, hanem (azzal a megfontolással, hogy ez egyúttal építheti is a felebarátainkat), hozzá kell tennünk ehhez valamiféle külső jeleket. Mint amikor valaki egy botránykövet állított, és látja, hogy azzal Isten neve káromoltatik, s Isten leleplezi ezt a gyalázatot, akkor nemcsak önmagától kell undorodnia és önmagát kell gyűlölnie, hanem a cselekedetei mellé párosítani kell a külsődleges alázatot is az emberek előtt, mint a megtérésének tanúsítványát vagy pecsétjét. S ennek nemcsak minden egyes konkrét személyben kell meglennie, hanem az egész népben is annak megfelelően, ahogyan látjuk, hogyan gyakorolták mindig is az egyházban. Továbbá jegyezzük meg, hogy nem elégséges a külső jeleket bemutatni, hanem a szívünknek különösen megsebzetté kell válnia, hogy nagyon megszorodva Isten haragjának a felszítása miatt önmagunk ellen, megfoganhasson abban a bánat, elítéljük önmagunkat és teljesen kétségbe essünk magunkban. S ez az a szomorúság, amiről szent Pál beszél (2Kor7:10), amiről azt mondja, hogy nem szabad kikerülnünk, mert az üdvösségünkre válik. S ezért mondja Joel próféta is: a szíveiteket szaggassátok meg, ne a ruháitokat (Joel2:13). Igaz, olyanoknak, akik súlyosan vétkeztek, s azt szeretnék, ha Isten meghallgatná őket, a próféta azt a parancsot adja, hogy gyászruhában, porban és hamuban térjenek meg és vallják meg magukat bűnösöknek, könyörögjenek bocsánatért és mondják ki ünnepélyes kijelentéssel, hogy megérdemlik a halált, ha Isten nem könyörül rajtuk. Mivel azonban az emberek oly fájdalmasan hajlanak a képmutatásra, s derűs ábrázattal akarják megelégtíteni Istent, de megfélekeznek arról, aminek a legfontosabbnak kell lenni, a próféta konkrétan kimondja, hogy a szíveiket kell megszaggatniuk és annak keménységét el kell vetniük. Látjuk tehát, hogy mit akart Jób valójában mondani: a megtéréssel a meggondolatlan

beszédjéből azt is hozzáteszi, hogy ez nem holmi csip-csup vagy könnyű bűn volt, hanem oly szörnyűsleges, hogy kész önmagát nyomorult bűnösnek mutatni, aki halálos bünt követetett el és nincs más reménysége vagy menedéke, mint Isten pusztá könyörülete. S ezt az ünnepélyes kijelentést meg akarja ismételni az emberek előtt is, hogy azok, akiket megsértett, ismét talpra állhassanak és minden ember megtudja, hogy ő nem akar mást, csak megalázkodni Isten keze alatt. Ezt látva, mikor mi a magunk részéről követtünk el bármi vétet, tanuljuk meg azt nem kisebbiteni, illetve rejtegetni, hanem ismerjük el még akár önmagunk teljes megalázásával is. Ha pedig elkezdünk szívből undorodni a bűneink miatt, sajnálni azokat és szomorkodni miattuk azért, hogy Isten ne szólítson számadásra, legyen meg az a szerénységünk az emberek előtt is, hogy megteesszük azt az ünnepélyes kijelentést, amit Isten is szeret, nevezetesen, valljuk meg, hogy minden vonatkozásban rászolgáltunk a halálra, ha Isten nem fogad a kegyelmébe. S ne akadályozzon minket a bűnünk miatti szégyenérzet abban, hogy jóvátételeket adjunk a gaztettünk miatt elszenvedett sérelmekért. Ezután pedig ezt olvassuk: *Miután pedig e szavakat mondotta vala az Úr Jóbnak, szóla a Témából való Elifáznak: Haragom felgerjedt ellened és két barátod ellen, mert nem szóltatok felőlem igazán, mint az én szolgám, Jób.* Az eddigiekben láttuk, hogy Isten talált hibát Jóbban, másodjára pedig talált hibát a társaiban, méghozzá sokkal súlyosabbakat. Mielőtt rátérnénk az összehasonlításra, amit itt tesz Jób és a barátai között, meg kell említenünk a sorrendet, ami az alábbi: miután szólt Jóbbhoz, utána azokhoz fordult, akik hibásan ítélték őt el. Ez arra int minket, hogy Isten jóllehet atyai gyengédséggel ostorozza az övéit, mégis teljesen végrehajtja az igazságát rajtuk, ahogyan meg van írva, hogy a büntetést vagy ostorozást a saját házán vagy egyházán kezdi (Jer25:29, 1Pt4:17). Látjátok tehát, hogy Isten megfeddte Jóbot, de közben békén hagyta a többieket, akik sokkal súlyosabban vétkeztek Ellene. Az ember itt felteheti a kérdést: tényleg így van ez? Isten egyedül csak Jóbbal szemben lép fel, aki a legkisebb sérelmet okozta Neki? Mert bár követett el hibákat, ezek jobban elviselhetőnek látszanak, mint a társaié, de Isten mégis csak ellene lép fel a teljes szigorával. Íme, mit mondhatna valaki. Azonban azért kapta Ő a megrovást elsőnek, mert a dolognak, amire a prófétákon át utaltam, be kell teljesednie, nevezetesen, Istennek először a saját házánépét kell megostoroznia. Amikor igazságot akar tenni, nem a hitetleneken kezdi: békén hagyja őket, úgy kímélve, mintha megfeledkezett volna a hibáikról. Nem mintha ezek ne lennének részletesen feljegyezve, vagy nem kerülnének majd számadásra, de engedi azok bűneit, akiket nem szeret, beérni, sőt megrothadni. Közben pedig azokat bünteti, akiket örökbe fogadott, s akiket a gyermekeinek ismert el: a gorombaság jeleit mutatja nekik, miközben a számára idegenek nyugodhatnak és belemerülhetnek a könnyedségbe és a gyönyöreikbe.

Látjátok hát, mit mutat be nekünk ez a szakasz, s ez nagyon hasznos lecke a számunkra. Hiszen naponta látjuk, hogy a kegyesek állapota nyomorultabb, mint Isten megvetőinek az állapota. Az istenfélőket Isten látszólag teljesen elhagyta, ők csak vonszolják a szárnyaikat maguk után, és csak sorvadoznak ebben a világban, közben pedig a gonoszok felemelik a tarajukat és vidámak, s még Isten megvetésében is jókedvűek. Nos, mennyire összezavarná az embereket, ha mindezt látnák, de nem állna rendelkezésre ez a tanítás, mely szerint az ítélet Isten saját házán kezdődik. Ahogyan Ézsaiás prófétánál meg van írva: mikor Isten befejezte minden munkáját a Sion hegyén, ne kíméli majd a gonoszokat (Ézs10:10). S a prófeta tudatosan mondja, hogy Istennek minden helyesbítését el kell végeznie az egyházában, mert az övéi azok, akikre a legnagyobb gondja van. Ezért őket kell meglátogatnia először, meg kell tisztítani a bűneiktől, s meg kell újítani őket, hogy hazavezethesse Magához. Ezt pedig nemcsak egy napig kell tennie, aztán felhagynia vele, hanem addig, amíg be nem fejezte az egész munkáját. S akkor majd rettenetes bosszú készül azoknak, akik visszaéltek a türelmével, s megkeményítették a szívüket, amíg Ő tűrte őket, ahogyan szent Péter is figyelmeztet erre (1Pt4:12, 17-18). Ó, jaj, barátaim, (mondja,) ne szomorodjunk meg világ gyermekei miatt, amikor Isten békén hagyja őket, de közben minket ostoroz a keze úgy, hogy nehéz és veszélyes elviselni a magunk helyzetét. Tűrjük ezt türelemmel (mondja), mert látva, hogy át

kell mennünk a tüzes kemencén és ezen a módon kell próbára tételnünk, mi lesz azokkal, akiket Isten végleg elhagyott? Ismerjük hát el a mi Istenünk jóságát, ahogyan a próféta mondja, hogy azok, akiket Isten hosszasan megkímélt, olyanok, mint az év végére fenntartott gyümölcsök, melyek olyan jók, mint a rothadás. Amiket pedig hamarabb gyűjtenek össze, az emberek megtisztelik azzal, hogy hamarabb is eszik meg, még ha be is gyűjtetnek (Jer24:3, 8, 29:17). Ezért tanuljuk meg, hogy Isten biztosítja és mozdítja elő a jólétünket azzal, ha tetszik Neki mindenki más előtt minket büntetni, miközben a gonoszok vidáman éldegélnek. Mi azonban nem mondhatjuk, hogy Elifázt és a társait Isten végleg elvetette (mert elfogadta őket), de egy időre elidegenedtek Tőle, s Jóbnak kellett értük közbenjárni, vagy nem találták volna meg a kegyesség és a megbocsátás eszközeit. Így, ha hozzájuk hasonlítjuk Jóbot, azt mondjuk, hogy ő egyvalaki az egyházból, a többiek viszont, ahogy mondanátok, egy időre ki lettek űzve onnan, míg Isten meg nem békült velük. De mégis látjuk, hogy Jóbot megfeddte, miközben a többiekhez egy szót sem szólt. Vegyük tehát fontolóra (mint azt korábban mondtam): minél jobban szeret minket Isten annál jobban igyekszik meglátogatni minket. S amikor látja, hogy félreléptünk és letérünk az üdvösség útjáról, akkor gondja van rá, hogy gyorsan visszavezessen Magához. Most pedig térjünk rá a Jób és a barátai közötti összehasonlításra. Meg van írva, hogy *Jób igazán szólt Isten előtt*. De hogyan van ez? Mert Isten mégis tudatlanként, a célon túllövő, türelmetlen személyként ítélte el őt (Jób38:2, 40:2). S hol van az említett igazságosság? Korábban már mondtam nektek, hogy Jób jó ügyet vállalt fel, de abban rosszul járt el. Jób tehát túllőtt a célon az ügye követésében, de az attól még jó volt. Viszont Jób barátai jó érveket használtak, amikből szent tanítást szűrtünk le, de az alaptevékenységük mégis gonosz volt. Általános alapokra helyezkedtek az ügyben, azt állítva, hogy Jób a gátlottai miatt kapott büntetést, s gonosz és átkozott teremtménynek tartották, amiért Isten ekkora szigorúsággal bánt vele.

Továbbá egy hamis és visszás tanítást is megfogalmaztak, azt állítva, hogy Isten már ebben a világban is a tetteik szerint bánik az emberekkel. De ez nem más, mint az örök élet reménységének elvétele, s Isten minden kegyességének ehhez a törékeny és mulandó élethez történő kötése, ami mindennek a feje tetejére állítását jelentette. Ezért az emlékezetünkbe kell idéznünk ezt a két dolgot, hogy megismerhessük az itt elhangzottak helyességét. Röviden, meg kell jegyeznünk a szöveget, amire korábban a zsoltárokból utaltam, nevezetesen, hogy áldott az az ember, aki józanul ítéli meg a szegényt a nyomorúságban (Zsolt41:2). Ott a próféta azt mutatja meg nekünk, hogy ha bárkit nyomorúságban látunk, Isten azt akarja, hogy legyen meg bennünk az a józanság, hogy nem ítéljük el őt azonnal, hanem magasabbra emeljük a tekintetünket, azaz fontolóra vesszük, hogy az embereket sújtó bajok néha büntetések a bűneikért, néha a türelmük próbára tétele, néha pedig a megelőzése bizonyos hibák elkövetésének, amikbe beleeshetnének. Aztán Isten ezeket tükrökként is elénk állítja, hogy az ő engedelmisségüket látva mi is épülhessünk azokból. Néha viszont ezeknek egyéb titkos, számunkra ismeretlen okai vannak. Igyekezzünk hát elkerülni az elhamarkodottságot, amikor látjuk, hogy Isten bárkit gorombán ostoroz, s ne legyünk gyorsak az ítékezésben, és ne mondjuk, hogy az illető méltó erre a bánásmódra, azokat pedig, akik könnyedén élnek, dicsérjük, mintha Isten jobban szeretné őket, mert az túlságosan meggondolatlan ítékezés lenne. Ezért, ha van bennünk józanság megfontolni a Szentírásban nekünk megemléltetett okokat, találunk majd különböző időket, amikor Isten kiváló szolgálói részesültek a leggorombább bánásmódban, s akkor majd úgy tűnik nekünk, hogy Isten ellenük van, de nem szabad a magunk fantáziája után ítéleznünk. Ha ezzel a mértékletességgel járunk el, akkor Isten mindig támogatni fog bennünket, ha nyomorúságban vagyunk, de amennyiben kegyetlenek vagyunk és bolondok, elhamarkodott ítéleteket megfogalmazva, akkor nekünk is ugyanezzel a mértékkel fognak mérni. Továbbá, az itt elmondottak jobb megértése végett, tudniillik, hogy *Jób helyesen szólt a barátai pedig nem*: itt egy általános szabályt kell megfogalmaznunk, miszerint amikor valaki serényen követi Istent és féli Őt, akkor elfogadásra lel, még ha nagy hibákat követ is el.

Viszont, ha másvalakiben nincs meg a valódi istenfélelem gyökere, akkor, ha rendelkezik is olyan nyilvánvaló erényekkel, melyek nagyon dicséretre méltók az emberek előtt, mindaz semmit érő, csak teljes mocsok. Nézzünk meg valakit, aki istenfélő, s helyes és tiszta elmével adja magát a jócselekedetekre, de mégis sok a gyengesége: megáll, tántorog, szédül, sőt néha teljesen elvágódik. Igen, de a hibái, amiket elkövet, meg lesznek bocsátva, mert a cél, amire törekszik, az, hogy Istenhez menjen, s az elméje arra felé vezeti őt. Viszont megtörténhet (mint mondtam), hogy valakit nagyon dicsérnek, istenes erényei lesznek és tiszteletre méltó dolgokat cselekszik, de közben nincs jó gyöker benne, hanem vagy Isten megvetője, vagy nincs könyörülettel a felebarátai iránt. Nos, ha az illető ilyen, akkor őbenne semmi sem tetszhet Istennek, amit az emberek tisztelnek. Ebből megérthetjük, milyen izgalomban volt Jób. (Mint korábban mondtam,) Jób egész életében a jócselekedetekre adta a fejét: igaz, istenfélő ember volt. S az említett szívbeli egyszerűség is szándékosan tulajdonítottatott neki régebben annak megmutatása végett, hogy az életünk soha nem lesz jól szabályozott, amíg meg nem tisztulunk minden színleléstől, s nem járunk mondhatni inkább Isten, mintsem az emberek előtt, s nem leszünk kettős gondolkodásúak, hanem szilárdan arra alapozunk, hogy teljes mértékben átadjuk magunkat Istennek. Ez konkrétan elhangzott Jóbról. Ami a mostani helyzetet illeti, ő türelemmel tűrte a nyomorúságot, mindazonáltal, amikor rendkívüli kínokat élt át, akkor háborgott és bosszankodott. Főleg mikor elkezdték őt csipkedni az emberek, akkor feledkezett meg magáról és lőtt túl a célon, látszólag arra gondolva, hogy ellenálljon Istennek annyiban, hogy sok meggondolatlan szó csúszott ki belőle. Jób hibái ezek voltak: a türelme nem tartott úgy ki, mint kellett volna, s a beszédjében, különösen néhány kijelentését illetően, a bolondot játszotta. De mindezek ellenére mindvégig kitartott azon az úton, amelyről az elején beszéltem, s bármennyire is félrelépett, nem tért le arról teljesen. Mint egy íjász, aki célba lő, s bár nem találja el teljesen a célt, az emberek látják, hogy jól célzott, még ha kissé mellé is lőtt. Ugyanígy volt Jóbbal is. S ezért tulajdonít neki Isten igazságot. Tanuljuk hát meg, hogy ha tiszta és szent a szándékunk, s [buzgón] igyekszünk jót tenni, akkor, ha gyengék is vagyunk, megannyi vétekbe bugyoláltan, ha néha tántorgunk és elesünk, s valójában megérdemljük, hogy Isten elhagyjon, Ő mégis tűr minket, s nem tekint a gyengeségeinkre és a vétkeinkre úgy, hogy megbocsátás nélkül ítélje el azokat. S ez az oka annak, miért mondja a Szentírás, hogy akik átadják magukat Isten szolgálatára és a törvényének megtartására, azok az igazak, ahogyan Zakariás és Erzsébet is igazak voltak Isten előtt (Lk1:6). Hogyan voltak igazak? Hol található olyan ember, amilyenről a zsoltároknak van szó? Vajon szükségszerűen nem vagyunk mi elítéltek nyomorult bűnösökként, akiknek be kell fogadniuk szájukat (Zsolt14:2-4, 53:2-4)? De igen. S ahogyan Isten elfogadta Zakariást és Erzsébetet, hogy a Szentlelkével kormányozza őket, úgy fogadta el a vágyakozásukat is a jó megcselekvésére, mintha nem volna más a vágyainkban, csak tökéletesség, pedig azok végtelenül tökéletlenek. Az engedelmisségünk nem olyan, amilyennek lennie kellene, de Isten mégis jó szívvel fogadja el azt, mert amikor az emberek [buzgón] akarják Őt szolgálni, akkor nem rója fel nekik a tökéletlenségüket. S így látjátok, miért fogadja el őket igaznak. Jóllehet tehát vannak bennünk hibák, Isten mégis megbocsátja és a könyörületébe temeti azokat, ezért nem mulaszt el minket jóknak és igazaknak tekinteni, csak hajoljon a szívünk az Ő tiszteletére és teljes mértékben engedelmeskedjünk Neki, ahogyan korábban mondtam. S ennek kettős céllal kell szolgálnia a számunkra. Mert látjuk, hogy a pápisták teljesen elvesztették az eszüket, amikor ezeket az igeszakaszokat tekintik az érdemeik alapjának. Ő, (mondják,) íme, megemlíti az igaz mivoltot, ergo, mi szolgálunk Istennek, s tiszta és becsületes szívvel járulunk Hozzá. Ó, jaj, honnan származik ez az igaz mivolt? Megérdemlünk mi ilyen dicséretet Isten szájából? Hiszen százezerszer is elítélhet minket semmiféle kegyességet sem mutatva. Azért fogad el minket igazaknak, mert eltörli a hibáinkat és elfelejti azokat, és egyáltalában nem kíván azokkal foglalkozni. Ebben az esetben pedig ismerjük el a pusztá könyörületét és jóságát, s tiszteljük Őt ezekért. Továbbá, látva, hogy a mi Urunk megelégszik velünk, és elfogadja a dolgokat jóknak és dicséreteseknek, melyek

mindazonáltal bemocskoltak, s bár megannyi ballépés és nagy hiba, valamint tökéletlenség van a cselekedeteinkben, ezért megérdemljük, hogy Isten undorodjon tőlünk, mert mi semmit sem vihetünk Neki a magunkéból, csak mocskot. Ő mégis édes illatú áldozatokként fogadja el és veszi át azokat a tetteket, melyek annyira pecsétesek a vétkektől. Ezért fel is kell bátorodnunk. Látjátok hát, mit kell megjegyeznünk ebben az igeverben. Egyébként jegyezzük meg azt is, hogy elkövethetünk hősiess tetteket (ahogyan az emberek nevezik), s viselkedhetünk olyan erőnyesen és bátran, amilyet csak kívánni lehet, az emberek pedig hordozhatnak a vállaikon, mindez mégis semmivé lesz, ha nincs eleven gyökér a szívünkben és nem vágyjuk szolgálni Istent célként, amire törekednünk kell. Sokkalta jobb sántikálva haladni a helyes úton, mint nagyokat ugorva soha előbbre nem jutni, sőt, nagy csinnadrattát mutatni, miközben a szívünk tele van mindenféle gonosz indulattal. Óvakodjunk tehát attól, hogy ne vágyjunk túl sok dicséretre az emberektől, hanem mindig jöjjünk a mi Urunk irányítása alá, hogy Ő tarthassa a gyeplőnket, mi pedig engedelmesen adjuk át magunkat Neki. Egyébiránt itt biztos és tévedhetetlen feljegyzést látunk a korábban tárgyalt dologról, nevezetesen arról, hogy Jób ugyan csődöt mondott néhány pontban, de az ügye mégsem szűnt meg jónak lenni, látva, hogy Isten, Aki ennek az egyedüli illetékes Bírāja, annak ismerte el. Viszont jóllehet a barátai nagyon kedvező színekben és látszatra nagyon tetszetős okokkal léptek fel, azonban itt mégis visszautasításban volt részük. S miért? Korábban már mutattam nektek a két okot, melyek közül az egyik az volt, hogy elítélték Jóbot, mert Isten keze sújtotta őt. Ezért, ha nem akarjuk, hogy felülről változtassák meg az ítéletünket, akkor tanuljunk meg felhagyni az összevissza ítéletessel, amikor Isten bünteti az embereket, s alaposan gondoljuk át a Szentírásban szereplő okokat. S tegyük ezt ne csak a felebarátainkkal, de önmagunkkal kapcsolatosan is. Ostoroz minket Isten? Legyünk bölcsek, ahogyan mikor szent Jakab is beszél a türelemről, konkrétan nevezi azt bölcsességnak. S biztosan a legnagyobb bölcsesség, amivel rendelkezhetünk az, hogy miután megtudtuk, hogy Isten az Atyánk és átvettük a kegyelmet, amit a mi Urunk Jézus Krisztusban kínál nekünk, szelíden fogadjuk a csapásokat, amiket Ő küld ránk, s meghajtva a vállainkat ezek alatt elkezdjük magunkat vigasztalni a nyomorúságainkban és felvidítjuk magunkat a bánatunkban. Ez az útja a helyes tanulásnak a mi Istenünk iskolájában. Ezért valahányszor csak Isten ostoroz, ne foganjon meg bennünk semmiféle elégedetlenség vagy keserűség Ellene (mert semmit sem nyerünk azzal), hanem inkább tartsuk észben, mit mutat nekünk a Szentírás. Nevezetesen, hogy muszáj minket megökölni, mert túlságosan is odavagyunk a világért és lusták vagyunk a mennyei életre gondolni. Ha minden vágyunk teljesülne, miféle helyzetben lennénk? Sőt, Isten tudja, mennyi titkos lázadás rejlik a szívünkben, ezért kell minket legyőzni erős kézzel. Aztán nem tudnánk, mit jelent Neki engedelmeskedni, ha Ő [mindig] a mi kívánságaink szerint és a mi könnyebbségünkre bána velünk. Ezért kell elkezdni büntetni minket, gorombán bánva velünk. Ezzel azonban a mi jólétünket mozdítja elő, amikor próbára tesz, s goromba és vesződéses dolgokat küld ránk. Mert ha akkor sem zúgolódunk Ellene, az jól bizonyítja az engedelmességünket. S a dolog, amit itt meg kell jegyeznünk, az, hogy ha okosan ítéljük meg a bajokat, amiket Isten küld ránk és a felebrátainkra, akkor fogunk rendelkezni azzal az igaz mivolttal, amiről Isten a tulajdon szájával tesz bizonyosságot. Zárásképpen elhangzik, hogy *Isten Jóhoz küldte Elifázt és a barátait, s megparancsolta nekik, hogy mutassanak be áldozatokat. Majd azt mondta, hogy Jób könyörögjön kegyelemért, hogy a bűneik meg legyenek neki bocsátva.* Itt először is azt kell megjegyeznünk, hogy jóllehet Isten ezen a módon korholja Elifázt és a barátait, mégsem zavarja el őket végleg, s bár ítéletet mondott ki rájuk, azt mégsem azért tette, hogy el is szenvedjék, s ott a porba hulljanak mindennemű megbocsátás nélkül. Az Isten által az emberekre kimondott ítéletnek tehát két fajtája van, s közülük az első szintén felosztható két alfajára. Általánosságban Isten azért ítél el bennünket, hogy felmentsen, amikor látja, hogy megalázkodunk, vagy hogy végleg megsemmisítsen, ahogyan a hitetlenekkel teszi. De mégis kétféle ítélet van, amik a jólétünket szolgálják. Az egyik a már istenfélőké, akiket Isten naponta

büntet. Mert jóllehet Isten a házanépéhez számít minket, mi pedig teljesen kibékültünk Vele, mégis el kell minket ítélni, s ezzel sarkantyúzni egyre jobban és jobban, hogy megszégyenüljünk önmagunktól, sajnálkozzunk a bűneink miatt és gyűlöljük azokat, s keressük rájuk az orvosságot, hogy még jobban magasztalhassuk a kegyelmét, amit abban mutat ki, hogy kegyelmet kapunk Tőle. Látjátok tehát az ítéletet, amit Isten a választottjaira szab ki, még ha egyik is Vele és be is fogadta őket a nyájába. De van egy másik ítélet is, ami szintén egészséges, s azokat sújtja, akik bizonyos módon idegenek Isten egyházától, s nem állnak azzal ismeretségben. Ahogyan látjuk, miképpen ítélte el szent Pált, amikor még az egyház üldözője volt. S még szent Pál személyében is jobban megérthetjük azt a dolgot, amit mondani szándékozok, mert ha két különböző személyre kell utalnom, akkor nem lesz könnyű megérteni a dolgot. Íme, szent Pál annyira gonosz ember volt, hogy azt gondolhatnátok, elvesztett minden megjavulási lehetőséget, de mégis egyike volt Isten választottjainak. Már az anyja méhétől kezdve apostolnak lett kijelölve (Gal1:15), de mégis úgy tűnt, hogy nem Isten egyházából való, hanem annak halálos ellensége. Isten soha többé nem kárhóztatta őt, miután leverte és megszabadította őt attól a gögtől, ami korábban lángra lobbantotta, s nyomorult rabszolgává tette (Csel4, 5, 6, 9). A teher nagyon súlyos, mondhatni ítélet volt a számára, de mégis a javát szolgálta. Szükséges volt a gögjét legyőzni és erővel leverni. Látjátok tehát, miképpen volt ez egészséges ítélet, mégpedig egy olyan emberről, aki végleg elidegenedett Istentől, s látszólag már minden megjavulási lehetőségen túl volt. Nos, miután szent Pál egyszer ezen a módon elítéltetett, s ezáltal került be Isten nyájába, és vált juhhá, azzal együtt pedig pásztorra is. Így nemcsak egyike volt Jézus Krisztus juhainak, de a nyája pásztora is: mégis el kellett ítéltetnie ismét. De hogyan? Isten pofozta meg. Mert azt mondja, hogy Isten engedte a Sátánnak, hogy felpofozza mintegy feddésként, hogy ne magasztalja fel önmagát a kijelentések nagysága miatt, amiket Isten adott neki (2Kor12:7). S szüksége is volt arra az ellenméregre, hogy kiűzze belőle a góg mérgét, s távol tartsa azt tőle. Szent Pál személyében tehát látjátok, hogy kétféle ítélet létezik, amelyek a javunkat szolgálják. Hasonlót látunk ezen a helyen is, ahol Jón barátai a saját üdvösségük végett ítéltetnek el. Mert ezzel nyitotta meg Isten nekik a kaput, s mutatta meg, hogy reménykedhetnek a bocsánatban, ha valódi megtéréssel járulnak elé. De még visszahúzódott tőlük, mert nem lépett olyan barátságosan hozzájuk, mint Jóbhoz, s nem adott nekik hozzáférést és bejárást Önmagához, hanem ennek eszközét fejezi itt ki, tudniillik, hogy *Jóbnak kell közbenjárnia értük*. Ezért tehát Isten kegyelmének két, egymástól különböző példáját látjuk. S noha különféleképpen bánik az emberekkel, mégis mindig meg kell gondolnunk, hogy a jólétét segíti elő azoknak, akiket nem vetett el végleg. Ebből pedig megtanuljuk türelemmel tární mindazokat a helyesbítéseket, amiket Isten küld ránk. S még ha látszólag nem is úgy bánik velünk, mint a gyermekeivel, hanem idegeneknek tekint bennünket, akkor se szűnjünk meg reménykedni abban, hogy végül majd megkönyörül rajtunk, s az ítéletet, amit egy ideig eltűrünk, a javunkra és a lelkünk egészségére fordítja. S bár nem tudunk itt mindent felvázolni, ami az *áldozatokról* elhangzik, pár szóban meg kell jegyeznünk, hogy Isten soha nem fogadott a kegyelmébe embereket áldozatok nélkül. S ennek azt kellett jeleznie, hogy ha bocsánatot akarunk szerezni a bűneinkre, akkor ahhoz az áldozathoz kell folyamodnunk, ami egyszer, s mindenkorra lett felkínálva a megváltásunkért. Mert amíg nem a mi Urunk Jézus a közvetítő Isten között és közöttünk, addig továbbra isátkozottak, elhagyottak és reménytelenek maradunk. Íme, Isten, aki minden igazságosság forrása, minden bűn ellenségének mutatta Magát. De a bűn bennünk lakozik, ezért kell Istennek nyílt háborút vívnia velünk, s az Ő bosszújának fel kell lobbannia ellenünk, sőt, örökre meg is kell maradnia, s nincs más mód a menekülésre attól, mint az áldozat, amellyel egyszer megbékéltünk Vele. Ezért jegyezzük meg, hogy manapság, miután Krisztus elszenvedte a halált és a kint, sokkal megbocsáthatatlanabbak vagyunk, ha bármi más eszközzel szeretnénk felmentést nyerni Isten előtt, mint a Krisztus által elvégzett tisztogatással, [illetve bármi más okból], mint abból, hogy Ő adott elégtételt értünk, hogy felmentsen a minket sújtó halálos ítélet alól. Ezért, ha kegyelmet

keresünk (amit meg kell tennünk, mert ez az egyedüli eszköze annak, hogy Isten elé járulhassunk), akkor mindig észben kell tartanunk a mi Urunk Jézus Krisztus halálát és kínszenvedését, Aki a mi megváltásunk és engesztelésünk áldozata. Amikor ezen a módon látunk munkához, ne kételkedjünk abban, hogy miután a mi Urunk könyörületesen mutatkozott azokhoz, akik a törvény előképeinek idején vétkeztek, s kiterjesztette a kegyelmét azokra, akik nem voltak az Ő [saját] népének tagjai, ezért minket is befogad, látva, hogy az evangéliumot az egész világon mindenütt prédikálják, Ő pedig közös szövetséget hozott létre a pogányokkal ugyanúgy, mint a zsidókkal, így többé nincs fal, ami elválasztaná őket egymástól. Ne kételkedjünk abban (azt mondom), hogy ha Isten elé járulunk az említett áldozat segítségével, Ő megelőz minket azért, hogy kegyességet nyerve Tőle biztosak lehessünk az üdvösségünkben.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a hibáink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy egyre jobban és jobban megtisztítson minket ezektől. Ha pedig bármikor korhol minket, ezzel az atyai jószágát érezteti velünk, abból pedig vigaszt meríthetünk a megpróbáltatásainkban. S ne szomorodjunk meg, ha elkezd minket büntetni, miközben kíméli a nyomorult hitetleneket, tudva, hogy ezzel jelenti ki nekünk, hogy kiválasztott minket Magának és nem enged minket elpusztulni. Ezért [imádkozzunk hozzá], hogy ne engedje a vesszőit hatástalanoknak bizonyulni a számunkra, hogy még jobban megkeményedjünk a bűneinkben. Hanem vonjon Magához teljesen, hogy teljes alázattal ismerhessük el a bűneinket s szívből szomorodjunk meg azok miatt. Sőt, jelentsük ki ünnepélyesen az emberek előtt, milyen sokkal tartozunk az Ő kegyelméért, hogy a felebarátaink is épülhessenek általunk, s közülünk mindenki maga után vonhasson még valakit az Ő dicsőítésére az egész életünk során mindvégig. Ehhez pedig tetsszen Neki felindítani minket, a valódi stb.

A százötvenkilencedik prédikáció, ami a harmadik a negyvenkettedik fejezetről

Ez a prédikáció még mindig a nyolcadik versről, majd az azt követő szakaszcsoportról szól

Jób42:9-17

9. Elmenének azért a Témánból való Elifáz, a Sukhból való Bildád és a Naamából való Czófár, és úgy cselekedének, a miképen mondotta vala nékik az Úr, és az Úr tekinté Jóbnak személyére.

10. Azután eltávolítá Isten Jóbról a csapást, miután imádkozott vala az ő barátaiért, és kétszeresen visszaadá az Úr Jóbnak mindazt, a mije volt.

11. És beméne hozzá minden fiútestvére és minden leánytestvére és minden előbbi ismerőse, és évének ő vele együtt kenyeret az ő házában; sajnálkoznak felette és vigasztalák őt mindama nyomorúság miatt, a melyet az Úr reá bocsátott vala, és kiki ada néki egy-egy pénzt, és kiki egy-egy aranyfüggőt.

12. Az Úr pedig jobban megáldá a Jób életének végét, mint kezdetét, mert lőn néki tizennégyezer juha, hatezer tevéje, ezer ígás ökre és ezer szamara.

13. És lőn néki hét fia és három leánya.

14. És az elsőnek neve vala Jémima, a másodiké Kecziha, a harmadiké Kéren-Happuk.

15. És nem találtnak vala olyan szép leányok, mint a Jób leányai, abban az egész tartományban, és az ő atyjok örökséget is ada nékik az ő fiútestvéreik között.

16. Jób pedig él vala ezután száznegyven esztendeig, és látja vala az ő fiait és unokáit negyedízig.

17. És meghala Jób jó vénségben és betelve az élettel.

Láttuk, hogy Isten Jób barátait korholva miképpen nem hagyta őket a reménytelenül, hanem a megtérésre hívta őket, elmondva nekik, hogy meghallgatja majd őket és könyörül rajtuk. Láthatjuk tehát hogy azok a helyesbítések a hasznosak a számunkra, maikor Isten nem csapja be a kaput előttünk, hanem megmutatja, hogy kész minket a kegyelmébe fogadni. Mert különben mit használna nekünk, ha ránk bizonyítják a bűneinket? A kétségbeesésbe kell süllyednünk, ha nem ragadjuk meg Isten kegyelmét. S akkor soha nem érint meg minket az igazi buzgóság a megtérésre a gaztetteinkből, hanem inkább bosszankodunk és keményszívűekké válunk, a zablat rácsáljuk és nem lesz bennünk semmiféle változás. Jegyezzük hát meg, hogy Isten páratlan jótéteményben részesíti az embereket, amikor – miután megérezte velük a saját makacsságukat – megmutatja nekik, hogy mégis találnak kegyet, ha keresik azt. De ezzel együtt azt is láttuk, hogy Isten megparancsolta ezeknek az embereknek: *vigyék az áldozataikat Jóbhöz, ő pedig imádkozzon értük.* Ez pedig a megaláztatásuk végett történt. Mert jóllehet Isten gyengédnek és jóindulatúnak mutatkozik irántunk, mégis szükségünk van arra, hogy részben keménynek mutakozzon azért, hogy esdekeljenek értünk. Sőt, hogy undort keltsen bennünk a bűneink iránt, mert nekünk gyakran elegendőnek tűnik elengedni egy jó sóhajt, és ennyi (ahogyan mondani szoktuk), azaz, mondhatni, csak szórakozunk Istennel. A megtérésnek teljesen kétsége kell ejtenie minket, annak pedig félelemmel kell sújtania, amikor Isten haragjára gondolunk, ami végleg megsemmisíthet bennünket. De mi nem gondolunk arra, hanem átsiklunk fölötte, ahogyan átugranánk az izzó szenet, mint mondani szokták. Ebben a vonatkozásban jó és hasznos a számunkra, ha a mi Urunk mondhatni rövid pórázon tart és megmutatja, hogy még mindig lappang bennünk némi önfejlőség, amit jobban észre kell vennünk. Isten tehát azért ad ily nagy kegyelmet az embereknek, hogy alázatosabbak legyenek és jussanak eszükbe az általuk elkövetett hibák. Ez

tehát az oka, amiért elhangzik ebben a szakaszban, hogy *Jóbnak kell imádkoznia azokért, akik vétkeztek*. Mindazonáltal abban sem szabad kételkedni, hogy mind az áldozatokkal, mind Jób személyével Isten azt akarta megmutatni, hogy az embereknek szükségük van valamilyen Közbenjáróra, Aki a számukra elkészíti az utat Őhozá, s elintézi, hogy kegyelmet találjanak Nála. Ahogyan a törvény idején láttuk: Isten elrendelte, hogy a főpap egyedül menjen be a szentélybe az egész nép nevében, mindenki más pedig álljon kívül, méltatlanoknak ismervén el magukat arra, hogy Isten jelenlétébe lépjenek (2Móz30:10, 3Móz16:3,17). Ez ugyanis azt jelezte, hogy Közbenjáró nélkül, aki helyettünk járul Istenhez, nem törvényes nekünk Hozzá imádkozni, és alapos oka van annak, ha megvetnek és kizárnak minket. Itt Jób szerepel a főpap helyén és látja el a hivatalát, amikor közbenjár a barátaiért, de ezt nem a maga feje után teszi, mert az hatalmas önteltség lenne a részéről. Neki kellett megszereznie [mások számára] Isten bocsánatát, de ő sem járulhatott Hozzá Közbenjáró és Szószóló nélkül. S miképpen szerezhetett volna kegyelmet a többiek számára, ha nem Isten parancsolja meg neki ezt? Így ami a mostani cselekedetét illeti, Isten jelölte ki Jóbot főpapnak, s neki ezen az alapon kellett azzá válni. Mert (ahogyan az apostol mondja) senki emberfia nem veheti magának ezt a tisztességet, csak ha Isten jelöli őt ki (Zsid5:4). Az ilyen ember igazi és törvényes főpap, mint Maga Jézus Krisztus volt, Aki bár ez egyház vezetője és feje mind az embereknek, mind az angyaloknak, s Istennek, az Ő Atyjának dicsőségében ül a jobbján, mégsem Önmagában bízott, hanem ünnepélyes esküvel kapott elhívást arra attól, Aki ezt mondta: megesküdtem és nem másítom meg, hogy Pap vagy te örökké Melkisédek rendje szerint (Zsolt110:4, Zsid5:6).

Akkor hát jegyezzük meg jól, hogy itt amikor Jób lett kijelölve papnak, az azzal a céllal történt, hogy megértsük belőle: valahányszor csak bocsánatot keresünk a bűneinkre, közülünk senkinek sem szabad magában előre törtetnie minden jobb eszköz nélkül, hanem Jézus krisztus hivatala a bejárás biztosítása és a kapu megnyitása, valamint a bevitelünk Istennek, az Ő Atyjának a jelenlétébe, hogy végül meghallgatást nyerjünk ott és a Fenség trónja ne félelmetes, hanem barátságos legyen a számunkra (Zsid4:15-16). Nos, ha ez megtörtént a törvény idejében, azok között, akikkel Isten nem ismertette meg Magát olyan bensőségesen, mit teszünk manapság mi, akik rendelkeznek annak teljes kijelentésével, hogy Jézus Krisztus az egyedüli Szószóló, Aki közbenjár értünk, hogy a kiáltásaink jó fogadásban részesüljenek? S ebből kiderül a világ hálátlansága. Mert mi más lenne az oka, hogy annyi szószólót és támogatót keresnek, s minden embernek különböző vallásos gyakorlatai vannak arra, hogy önmagát Istenhez vigye, mint az, hogy az emberek nem ismerik a mi Urunk Jézus Krisztus hivatalát? Ezért jegyezzük meg, hogy valahányszor csak vétkezik valaki közülünk, nem szabad elhamarkodottan a mennyei trónhoz lépnie, hanem azokkal az eszközökkel kell ezt tennie, amik erre a célra lettek kijelölve. S akkor biztosak lehetünk abban, hogy Isten nem ráz le minket, mert van Tőle ígéretünk, ami nem csaphat be minket. De ha bizarr módon vagy összevissza járulunk oda, az egy szemernyi haszonnal se jár a számunkra. Hasonló a helyzet az itt szóban forgó áldozatokkal is, mert az imák soha nem nyernek meghallgatást áldozatok nélkül. De miért? Mert Isten meg akarja mutatni: az emberek jó okból méltatlanok arra, hogy Elébe járuljanak, mivel mindegyik halált érdemel, ezért az odajárulásuk nem eredményezhet mást, csak a pusztulásukat. Ezért mindenki, aki valaha is kegyelmet szeretett volna kapni, áldozatot vittek magukkal annak megvallása végett, hogy Isten ítélete fenyegeti őket, s nem szabadulhattak meg másként, csak az áldozattal.

A pogányok is ugyanígy jártak el, de ők nem értették, mi célból kell ezt tenni. Ezért ez csak ellenük szóló tanúbizonyság lett. Mindazonáltal Isten akarata volt, hogy kormányzót hagyjon a világban, aki által az emberek elismerhetik, hogy nincs bennük más, csak kárhoztatás, s attól meg nem szabadulhatnak, csak ha bizonyos módosításokkal eltörlik a bűneiket. Most azonban rendelkezünk az evangéliumban kijelentett igazsággal, ami nem más, mint hogy valahányszor csak imádkozunk Isten előtt, a mi Urunk Jézus Krisztus halálához és kinszenvedéséhez kell fordulnunk, mert különben nem békülhetünk ki Vele. Ezért az imáinkat

azzal a vérrel kell meghinteni, amit Ő ontott ki a foltjaink eltörlése végett. Látjátok tehát, miképpen válhatunk elfogadhatókká Isten előtt, még ha alapos oka is van arra, hogy a halálos ellenségünk legyen, s ahogyan mi háborút indítottunk Ellene, az Ő bosszúja és átka úgy szálljon ránk. Azaz, ha a mi Urunk Jézus Krisztus által felkínált áldozattal járulunk Hozzá, s azt a magunk hasznára fordítjuk azért, hogy mi és az imáink áldást nyerhessenek, és teljesen elfogadhatókká váljanak Isten számára, akkor Ő nem fogja elmulasztani, hogy a kegyeibe fogadjon. De meg kell jegyeznünk, hogy miután Isten azt mondja, hogy *ne tegyek veletek bolondságot* (mert szó szerinti fordításban így szerepel), ez a beszédmód bizonyos módon a legkeményebb. Ám ha megfigyeljük, mi van megírva a tizennyolcadik zsoltárban (Zsolt18:27, 3Móz26:23-24), akkor világos és könnyű kijelentését kapjuk ennek a mondásnak. Ottelhangzik, hogy Isten úgy bánik az emberekkel, amilyeneknek találja őket. A konokkal konokul bánok (mondja). Ez nagyon furcsának tűnhet, mindazonáltal nem bizonyítja, hogy Isten megváltoztatta a szándékait, vagy hogy hozzánk hasonló. Csak azt jelenti, hogy Istent a durva ló durva lovasának fogjuk találni (ahogyan a közmondás mondja). Mert ha makacsok és kemény nyakúak vagyunk, és nem hajlunk meg, akkor Isten majd nagy bunkócsapásokat fog ránk mérni. Akkor majd úgy tűnik nekünk, hogy Ő félelmetes és heves. Olyannak mondjuk tehát Istent, amilyennek találjuk majd, s amilyennek elképzeljük, amikor lesújt ránk, bár semmiféle változás sem befolyásolhatja az Ő fenségét. Ennyit erről a szakaszból. Elhangzik, hogy *ne tegyek veletek bolondságot*: mintha a mi Urunk azt mondaná, hogy ne bánjak veletek a bolondságotoknak és a konokságotoknak megfelelően, mert a szóazt is jelenti.

Azért, hogy ne hajtsam végre a bosszúmat rajtatok, azaz, hogy ne úgy bánjak veletek, ahogyan megérdemelnétek: járulatok az én szolgámhoz, Jóbhoz. Ez megfelel az általam mér mondottaknak: mivel Jób barátai, ismerve a vétkeiket még nem voltak kellőképpen lesújtva, Istennek még tovább kellett folytatni a gyalázatuk feltárását, s éreztetni velük, hogy ha úgy bánná velük, ahogyan érdemlik, az szörnyűséges bánásmód lenne a számukra. Ezért amikor Jób közbenjáróként lépett fel az imáival, akkor eggyé vált velük. Azzal pedig az engedelmességüket jelenti ki, amikor elmondja, hogy *megtették, amit Isten parancsolt nekik*. Ebből pedig látjuk, miképpen változnak meg az emberek, amikor Isten hatékonyan szól hozzájuk: nemcsak hallhatóvá teszi a hangját a füleikben, de a szavait is befogadtatja velük a szívükbe. Mert addig Jóbot elvetették tekintették a barátai és ítéletet mondtak ki rá, semmilyen mentséget el nem fogadva. Nagy elánnal beszéltek ellene, mintha csak holmi ostoba földi hernyó lenne, vagy valami, a hernyónál is értéktelenebb dolog. De most eljönnek hozzá, mégpedig könyörögve. Mert Isten megfosztotta őket a gőgtől, ami korábban mindegyiket elvakította. Íme, miféle változás következik be, ha megalázkodunk Isten előtt, Ő pedig úgy szól a szívünkben, hogy megtudjuk mik is vagyunk valójában. Mert nem más tart vissza minket attól, hogy istenfélelemben járjunk és teljesen megalázkodjunk, mint az az ostoba elbizakodottság, ami miatt annak hisszük magunkat, amik nem vagyunk. Ezért Istennek kell elkezdenie tanítani minket. Mert a világon senki sem képes megváltoztatni ezt a bolond büszkeséget, amitől felfuvalkodunk, amíg Isten a kezébe nem veszi ezt a dolgot. S amellett, hogy Jób barátai maguk mögött hagyták a gőgöt, amitől egészen mostanáig elragadtattak, a megtérésüket is kimutatták Istennek engedelmeskedve. S valóban, az igazi gyümölcs, ami megmutatja meg, hogy a gyökér jó (mert az egyébként rejtve marad a szívben,) az, amikor igyekszünk engedelmeskedni Isten utasításának. S ez az oka annak, amiért elhangzik a Cselekedetek könyvében: Atyámfiaik, férfiak, mit cselekedjünk? (Csel2:37) Amikor szent Péter mondhatni mennydörgött azok ellen, akik addig megvetették a mi Urunkat, Jézus Krisztust, akkor azt olvassuk, hogy a szívükben megkeseredtek és belülről szurkálta őket a lelkiismeretfurdalás, s ezért kérdezték: mit tegyünk? S felkínálták magukat Istennek, hogy követik, bármit is fog nekik parancsolni. Így hát a megtérés hasonló gyümölcsét látjuk ebben a szakaszban is, mert Jób barátai az ismeretekkel és az őket korábban fogságban tartó ostoba elbizakodottság levetkezésével jöttek és tettek meg mindent, amit Isten akart, hogy megtegyenek. Ezért valahányszor csak teljesen megalázkodunk

Isten előtt, s elégedetlenekké válunk önmagunkkal, meglesz bennünk az akarat és a vágy is az Isten Ígéje iránti engedelmisségre. Mert az elbizakodottságunk egyik elem az, hogy megtegyük azokat a dolgokat, amiket a saját agyunkban elképzeltünk. S amikor túlzottan bölcsseknek kell lennünk, nem tudunk engedelmeskedni Istennek. De mikor teljesen meg vagyunk fosztva minden gőgtől, akkor tudjuk, hogy Istennek rendelkeznie kell tekintéllyel annak megmondásához, hogy mit jó megtennünk, s nem is kell mást tennünk, mint alávetni magunkat Neki, mindennemű ellentmondás nélkül. S itt meg van írva, hogy *Isten tekintettel volt Jóbra, s elfordította a csapást róla, vagy meggondolta magát a megtérése folytán, amikor a barátaiért imádkozott.* Látva, hogy Isten törődött Jób személyével és elfogadta az imáját, mivel Ő jelölte ki őt papnak, könyörgöm, nekünk vajon nincsen sokkalta jobb bizonyosságunk, tudva, hogy az örökkévaló Szószólónk, Aki belépett a mennyei szentélybe, azaz a mi Urunk Jézus Krisztus soha nem lesz visszautasítva. S mi sem, ha az Ő nevében járulunk Istenhez, az Ő Atyjához, mindig azt az utat járva, és azt a segítséget használva, amit Ő adott nekünk? (Zsid6:19-20, 9:11-12, 24) Íme, Jób egy szegény ember volt, aki még az istenkáromlás széles útjára is rálépett, s bár türelmes maradt mindvégig, mégis olyan kínokat élt át, amelyek arra késztették, hogy ide-oda hánykolódjon, mert súlyosan megbántotta Istent, mint azt korábban mondtam. De mindemellett, amikor Isten rábízta az imádkozás hivatalát, meghallgatta őt, s nemcsak önmagáért, hanem idegenekért is, sőt olyanokért, akik az ellenségei voltak, s nagyon alaposan elszakadtak Tőle. Mert teljesen a porba döntötték az Ő Ígését, s leverték és megsemmisítették az örök, azaz az eljövendő élet reménységét, mint már korábban mondtam. De Jób mégis megszerezte számukra a kegyelmet. Ha most azt kell kimondani, hogy Isten hozzáférhetővé tette azt a dolgot, ami csak kicsiny, homályos árnyék volt, mit kell tenni most, amikor Ő a saját egyszülött Fiát jelölte ki Főpapként, s megparancsolta Neki, hogy ne kecskéket, borjakat vagy juhokat áldozzon, hanem a saját testét és lelkét kínálja fel áldozatul? Látva tehát, hogy Isten Fia a saját személyében kínálta fel Magát a megváltásunkért, s a bűneink eltörléséért, s még mindig közbenjár értünk: vajon kételkednünk kell a bocsánat elnyerésében az Ő kedvéért, vagy abban, hogy Isten mindig szeretettel és kegyességgel fogad? De mint már említettem, a világ önteltsége abban mutatkozik meg, hogy az emberek nem elégszenek meg egyetlen Közbenjáróval. A pápisták összeviszsa futkosnak, igyekezve patrónusokként és szószólókként alkalmazni a szentjeiket. S mi ennek az oka? Az, hogy nem adóznak annyi imádattal Jézus Krisztusnak, hogy elismernék: Ő megvásárolta őket a saját halálával és kínszenvedésével. Hívhatják Őt Isten Fiának és Megváltónak, de nem ismerik el a Szószólójuknak, s nem menekülnek Hozzá támogatásért. Nem tudják, mit is jelent Hozzá imádkozni, nem hallják ennek hírért sem maguk között. Ami minket illet, mi vajon megteesszük úgy a kötelességeinket, ahogyan kell? Azokról beszélek, akiket a fájdalom tanítanak. Mert valahányszor csak Istenhez kell imádkoznunk, eszünkbe kell jutnia és a szemünk elé kell kerülnie annak az örökkévaló áldozatnak, amely által a megváltás lett megvásárolva a számunkra. De mi soha nem gondolunk rá, csak egy pillanatig, és sokan olyan vaskosok és brutálisak, hogy süketeknek kell lenniük azt hallva, hogy Jézus Krisztus a mi Szószólónk. S nem tudnak különbséget tenni Isten és a mi Urunk Jézus Krisztus között, mert amikor az Atyát kell segítségül hívniuk a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, ott azt sem tudják, van-e bármiféle Szószólónk, aki közbenjár értünk, vagy nincs. De nem csoda, bár a mi Urunk gyakran úgy elkápráztatja az emberek szemeit, hogy az elfordítja őket a segítség eszköztől, amit az Ígéje által adott nekik. Mert a saját rosszindulatuk fordította el őket, s csapták be maguk előtt a kaput, hogy ne legyen hozzáférésük Istenhez az Ő segítségül hívása végett. Ahogyan tudjuk, hogy a kapu nem nyílik meg, csak ha Jézus Krisztus a Szószólónk, Akit ők elhagytak. Az pedig azért történt, mert az ördög minden időben azon munkálkodott, hogy ostoba képzelgésekkel ide-oda rángassa az embereket. De tartózkodjunk a kóborlástól, hanem inkább, mivel látjuk, hogy Isten meghallgatta az embereket az áldozataik által, ezért a törvény korszakának papjai nem hiába léptek be a szentélybe, amit emberi kéz alkotott és romlandó volt, amikor pedig nem vittek magukkal jobbat az állatok vérénél, ezért legyünk

abban biztosak, hogy most a mi Urunk Jézus Krisztus teszi Istent könyörületessé és kegyessé irántunk, ezért kétségtelenül be leszünk fogadva a kegyelembe, ha az imáink az Ő által felkínált áldozaton alapulnak, s elismerjük, hogy Őrá tartozik szót emelni értünk és kieszközölni, hogy meghallgattassanak. Ezzel együtt az is meg kell jegyeznünk, miképpen hangzik itt el, hogy *Isten eltávolította Jóbról a csapást*, így a kín, amiben volt, megszűnt, vagyis a barmait és a vagyonát [amik elvették tőle] visszakapta. De bárhogyan is történt, ez annak jele volt, hogy Isten végül megkönyörült a szolgáján. S konkrétan elhangzik, hogy ez akkor történt, amikor *Jób imádkozott a barátaiért*, azaz azokért, akik, mint korábban láttuk, üldözték őt. S ebből látjuk, hogy ha szeretjük az ellenségeinket, s igyekszünk előmozdítani a jólétüket és az üdvösségüket, az a magunk javára és hasznára is válik, s Isten visszatéríti ránk az áldást. Időnként félünk, nehogy túl gyengédek és kedves szívűek legyünk az emberekhez, ha megsértettek bennünket, s nagyon is gyakoroljuk azt az ördögi közmondást, mely szerint, ha a juhok szerepét játsszuk, felfalnak a farkasok. Ez az oka annak, amiért annyira ragaszkodunk a saját bosszúálláshoz, amikor az emberek felbosszantottak vagy bármi rosszat tettek nekünk. Nekünk úgy tűnik, hogy a megbocsátással kitesszük magunkat mindenféle korholásnak, s az ellenségeink csak még bátrabban lépnek fel ellenünk. De el kell engednünk minden efféle fantáziálást, mert Isten Magára vállalta ezt a feladatot és megadta nekünk a jó Pásztort, a mi Urunkat, Jézus Krisztust, Aki megígérte, hogy megtart minket. Továbbá jegyezzük meg, hogy amikor azokért imádkozunk, akik bántanak bennünket, ugyanaz az áldás ránk is fog ragyogni. Ha tetszik Istennek, hogy bekövetkezzen, nagyon jó, s akik korábban ellenségeink voltak, most a barátaink lesznek. Ha pedig akarattal megmaradnak a gonoszságukban, a mi Urunk mégis minden kérést ránk hárít vissza, amiket értük kértünk. Látjátok tehát, miért hangzik el konkrétan, hogy *Isten könyörületesen tekintett Jóbra, amikor azokért imádkozott*, akik annyira rosszul bántak vele, mint azt láttuk. Ezért emlékeznünk kell arra, hogyan mondja szent Jakab: hallottátok Jób türesét, s azt, hogy milyen végkifejletet adott meg neki az Úr (Jak5:11). Nos, itt azt mutatja meg, hogy a csapások, amiket Isten küld a gyermekeire, csak egy ideig tartanak, s a végük boldog. Ezért sokkal jobb nekik egy ideig elszenvedni az ostromozást, mint mindig könnyedén élni. Mert ha Isten túlságosan megkímélné őket, akkor nem volna ember, aki nem szunyókálna el ebben a világban, s többé nem tudnánk, micsoda az engedelmesség, mert a testi vágyaink zabolátlan csikókként ugrándoznának, s nem gondolnánk másra, csak erre a mostani, mulandó életre. Ezért értsük meg, hogy amikor Isten ostromozza a kegyeseit, azt először is nem azzal a céllal teszi, hogy a végtelenségig elnyomja őket, mert Ő tudja, mit képesek elviselni. S ennek megfelelően mondja szent Pál, hogy miután Isten hűséges, nem engedi, hogy annál nagyobb kísértések érjenek bennünket, mint amekkorákat képesek vagyunk elhordozni (1Kor10:13). Továbbá, végül azt is megmutatja, hogy van okunk kívánni Isten eme ostorcsapásait, amint Dávid mondja: Uram, jó volt nekem, hogy büntetted (Zsolt119:71), ugyanis mindig dicsekedhetünk a megpróbáltatásainkban és a helyesbítéseinkben. S ez az, amit meg kell jegyeznünk ebből a szakaszból. Mert nem Jób kedvéért lett megírva, hogy *Isten jobban megáldotta az utolsó állapotát az előzőnél*, megduplázta a javait és a vagyonát, ami korábban is nagyon nagy volt, *adott neki fiakat és leányokat s úgy meghosszabbította az életét, hogy látta a saját nemzetségéből származó gyermekeket a negyedi, generációig*, miután annyira legyengültnek látta önmagát. Igaz, hogy itt a Szentlélek emléket akart állítani annak a kegyelmes jósnak, amit Isten Jób személyét illetően mutatott, de ez nem az ő, hanem a mi okulásunk végett íratott meg. Nem ok nélkül tartja tehát élénk szent Jakab ugyanezt a tükröt (Jak5:11), ezt mondva: barátaim, igaz, hogy nehéz és veszélyes dolog az embereknek megtartani a türelmet a kínok közepette, mert ez ellentétes a természetünkkel. Végül azonban Isten oly módon fordítja mindezt a javukra, hogy meglátják: sokkalta jobb volt nekik ezen a módon szenvedni, semmint túlságos és túl gyengéd dédelgetésben részesülniük. Röviden, valahányszor csak megpróbáltatások sújtanak, s nemcsak a testi bajokra gondolok, hanem amikor olyan szívdobogást kapunk, ami felbosszant és vagy a kétségbeesésre kísért, vagy arra,

hogy Istent kifogásoljuk, akkor gondoljunk azokra a dolgokra, amiket Jóbról és az ő türelméről olvastunk. Mert ha az ő megpróbáltatásait hasonlítjuk mindazokhoz a megpróbáltatásokhoz, amiket mi vagyunk képesek elviselni akkor biztosan megértjük, hogy benne Isten olyan tükröt akart elénk állítani, ami felülmúl minden kísértést és bajt, ami naponta szakadhat rá az istenfélőkre. Így Jób egyrészt meg lett fosztva minden vagyonától: gazdag volt, mint egy herceg a saját hazájában, de mindent elvettek tőle. Nem volt sem háza, sem semmi más nem marad neki, még a gyermekeitől is megfosztattott. A felesége ellenkezett és szembeszegült vele. Ami a testét illeti, olyan volt, mint egy rothadó tetem, amelyre az emberek még ránézni is vonakodnak: láttuk, amint elpanaszolta, hogy a bőre a csontjaihoz tapadt, s elhangzott, hogy egy cserépdarabbal vakargatta a testi rothadását (Jób2:8, 19:20). Borzasztó látvány volt ez, de mégsem ezek voltak a fő dolgok, amiket Jób a javaiban, a gyermekeiben, a feleségében és a testében szenvedett el. Mindez semmi volt ahhoz a lelki fájdalomhoz képest, amit akkor élt át, amikor látta, hogy Isten ellene van. S az volt az a dolog, amitől megszorodott és így panaszkodott: mi legyen most? Miért nem visz el engem Isten? Miért nem emel ki a világból? Muszáj itt sínylődnöm ezen a módon? S látva, hogy én csak egy szegény, törekény teremtmény vagyok, miért gyakorol rám Isten ennyire fájdalmas nyomást? (Jób3:6, 9-10, 7:17, 10:18) Jób tehát hatalmas bajban volt, amikor látta, hogy Isten az ellenfele, s a maga részéről nem tudta, miért. Ezt látva nem szabad megszorodnunk, ha közepesen ostromoztatunk, s Isten a gyengeségünknek megfelelően büntet minket: ezt nem szabad furcsállnunk. Hanem forduljunk ehhez a történethez, ami azért íratott meg, hogy tanuljunk belőle és a szemünket a történet végén tartsuk. Mert ha nem nézünk messzebbre a szélsőségeknél, amikben Jób volt, amikor Isten üldözte, ó, jaj, akkor végleg kétségbe esünk és közülünk nem lesz senki, aki ne csüggedne el végleg, ezt mondva: Mit használ az embernek, ha szolgálja Istent, látva, hogy azok a legszerencsétlenebbek, aki az Ő félelmében jártak? De ha a történet végére nézünk, azzal kell vigasztalnunk magunkat. Nevezetesen, először is azért, mert (ahogyan mondtam) Isten gyermekeinek minden megpróbáltatása csak egy ideig tart. Másodszor pedig, ezek [tapaszokként és] orvosságokként szolgálnak a számukra, továbbá a végük mindig boldog, mert mindig van okuk dicsőíteni Istent. S nemcsak azért, mert megszabadította őket, hanem mert megöldökölte minden gonosz vágyukat is és ezzel együtt annak a tanításnak a jobb megerősítését is megkapják, mely szerint a mi Urunk Jézus Krisztus az élő képmása Isten minden kegyes gyermekének, ezért ők Hozzá igazodnak. Ahogyan szent Pál jelenti ki a Róma levél nyolcadik fejezetében, hogy minden nyomorúságunkban a mi Urunk Jézus Krisztus képmására változtunk el, Aki a legidősebb Fiú Isten házában (Rm8:29). S valóban, ha csak Jézus Krisztus keresztyére nézünk, azt Isten a saját szájával átkozta meg, s mi nem látunk ott mást, csak szégyent és félelmet. Röviden, úgy tűnik majd, hogy a pokol mélysége nyílt meg Jézus Krisztus elnyelésére. De amikor csatlakozunk Hozzá a halálból történő feltámadásában, akkor íme, van mivel vigasztalódnunk minden szomorúságunk enyhítésére, hogy ne legyünk túlságosan szomorúak, ha Istennek tetszik megostorozni bennünket. S ez konkrétan beteljesedett a mi Urunkban, Jézus Krisztusban, hogy megtudhassuk: nemcsak egyetlen személy számára lett megírva, hanem abból a célból, hogy megértsük: Isten Fia az Ő életének részeseivé tett minket, ha Vele együtt mi is meghalunk, s a dicsőségének részeseivé is, ha elhordozunk minden szégyent és megpróbáltatást, amit tetszik Istennek a vállainkra helyezni, ahogyan szent Pál is elmondja egy másik helyen. Látjuk tehát az okot, miért van mindez elmondva nekünk: azért, hogy ne essünk kétségbe, ha Isten ostromoz bennünket, s ne fogadjon meg bennünk semmi olyasféle bánat, amitől bezárnánk a szívünket és úgy kerülnénk fogságba, hogy semmiféle vigasztalást sem lennénk képesek elfogadni, hanem mindig a végcélra tekintünk, amit Isten megígért a gyermekeinek. Amint azt valójában meg is mutatta mind Jób, mind Dávid és mások, de főleg a mi Urunk Jézus Krisztus személyében, Aki minden kegyes valódi és fő mintája. Igaz, rendszerint nem történik az meg, hogy Isten megkettőzi a jótéteményeit azoknak, akiket megostorozott, s így megmutatkozna, hogy sokkal gazdagabbak

lettek, mint korábban voltak, s vannak gyermekeik és utódaik, s minden más, amire csak a világ szerint vágyakozhatnak. Ez nem mindig volt így, mert Isten nem egyetlen, azonos módon bánik velünk: ő tudja, mi a jó minden egyes embernek, nekünk pedig igazodnunk kell a magunk részének átvételéhez oly módon, ahogyan Neki tetszik bánni velünk, mint a ház vezetőjének, aki tudja, mi való a házanépének. De bármerre is menjen a világ, nekünk általános szabályként kell tekintenünk azt, hogy Isten nemcsak véget vet a megpróbáltatásainknak, hanem a javunkra is fordítja azokat. Így meg fogjuk látni, hogy nem felejtett el minket akkor, amikor ostromozott, hanem inkább folytonosan Atyánknak mutatkozott abban, hogy nem engedett minket elszunyókálni ebben a világban. Ami az átmeneti áldásokat illeti, ezeket is elfogadhatjuk, hogyan Isten megadja, de tartsuk a szemünket a legfontosabbon, ami nem más, mint hogy ha nem volna más, csak megszilárdulnánk Isten jóságában, nagyobb bizonyosságunk lenne az Ő segítségéről, s mindig gyakorolnánk a hitünket a bajokban, vajon nem lenne már az is nagyon sok? Az, aki alig tudta, miképpen érhető el Isten kegye a támogatásukhoz a szükségünkben, ha a megpróbáltatásaiban meglátja, hogy Isten úgy erősítette meg a Szentlelkével, hogy könnyedén viseli a csapásait, amikor megszabadult, tudja majd, hogy Isten vette a kezébe. S ezzel megérti, hogy ha Isten az egyik csapásban megsegítette, soha többé nem fogja cserbenhagyni. Ha nem rendelkezünk mással, csak azzal, hogy egyrészt látjuk a segítséget, amit Isten ad nekünk, másodszor tudjuk, hogy a Szentlelke által munkálkodik bennünk, nehogy elcsüggedjünk, végül pedig tapasztalati úton mutatja meg nekünk, hogy mindig kész segíteni, azt mondom, ha nem volna másunk, az vajon nem lenne becses haszon? De van más is: Isten megláttatja velünk a gyengeségeinket, melyeket korábban nem ismertünk, s ez még inkább arra ösztönöz minket, hogy Őt hívjuk segítségül, úgy, mintha csak Ő ösztökélt volna minket arra. Másrészt, amikor átvettük a véletlenszerűen jövő helyesbítéseket, megtanuljuk az Ő kezéből fogadni azokat és hasznot húzni azokból. Aztán amikor így le vagyunk sújtva, hajlamosabbak vagyunk a mennyei élet keresésére, mert azok, akik a világ felé fordulnak, elfordulnak Istentől. Viszont mikor leigáztak minket és Isten a porba döntött, mi pedig úgy alászálltunk és elgyengültünk, hogy azt sem tudjuk, mivé legyünk, azt azért teszi, hogy jobban ragaszkodjunk Hozzá, és jobban ízleljük a számunkra elkészített lelki jólétet. Akkor, ha nincs másunk, csak ezek, vajon nem kell tudnunk, hogy a Jóbról megért dolgok velünk is megtörténnek, s igazi példáját látjuk ezeknek? Engedjük hát, hogy Isten úgy bánjon velünk és úgy osztogassa a jótéteményeit nekünk, ahogyan Ő látja jónak. De bárhová is kerülünk, legyünk mindig biztosak abban, hogy a vége mindig boldog lesz. S valóban, ha nem volna más, csak az, hogy a megpróbáltatások a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségéhez vezetnek bennünket, s amikor végül eltávoztunk ebből a világból, akkor Isten Fiának és az angyalainak társaságába kerülünk, akkor vajon nem kellene tisztelnünk ezeket? S bár ezek élesek és kemények a testünk számára, mégis, vajon nincs okunk folyamatosan örövendezni, és hálát adni Istennek különösen akkor, amikor megszabadít minket a mostani nyomorúságainktól? Mivel azonban mindent nem lehet elmondani részletesen, hanem elegendő az itt mondott dolgok rövid összefoglalója, most tartózkodok attól, hogy *Jób lányainak szépségéről* beszéljek, mert a Szentírás valójában azt akarta jelezni, hogy Isten oly módon tette őt bővelkedővé a világ előtt, hogy a tulajdon szemeinkkel láthatjuk, hogy a szokásosnál jobban kegyelte őt. S ne gondoljuk furcsának, ha Isten azokban a napokban a kegyesei iránti szeretetét a földi és átmeneti bővelkedéssel mutatja ki. Mert a mennyei élet akkor még nem tárult fel olyan tökéletesen, mint manapság az evangéliumban. Jézus Krisztus még nem jelentetett ki, Aki azért szállt alá, hogy minket fölemeljen, s azért öltötte Magára a mi testünket, hogy megmutassa: Isten bennünk lakozik, s összekapcsolt minket az Ő dicsőségével és halhatatlanságával. Ezek a dolgok akkor még nem történtek meg, ezért a kegyesekkel részben kisgyermekként kellett bánni. S ez az oka annak, amiért az ókori atyákról is beszél a Szentírás: konkrétan elhangzik, hogy Isten megáldotta őket az utódaikban, a barmaikban és más effélékben, de különösen az életük hosszát illetően, és miért? (1Móz13:6, 23:1, 24:35, 25:1-2, 3-7) Segítségképpen a számukra a várakozásban azokkal az eszközökkel,

amíg a mennyei élet fel nem tárul előttünk, akik előtt a mi Urunk Jézus Krisztus megnyitotta a Paradicsom kapuját az eljöveteleivel, hogy Vele együtt emelkedjünk fel. Akkor, ha Isten nem ad akkora világi bővelkedést, ne szomorodjunk meg azon, mert a mi állapotunk nem rosszabb, mint az ősatyáké: sokkal jobb ellentételezésünk van, aminek vigasztalnia kell minket. Például vegyük csak azt, ami a hosszú életről hangzik el. Isten a törvényében nagyra becsülte a hosszú életet, amit a kegyeseinek adott. Mégis, sok hitetlen és végleg elvetett ember is hosszú életet élt. Ezért nem szabad itt megállnunk, mert ez a jótétemény lehet közös Isten ellenségei számára ugyanúgy, mint a barátai számára. Ez nem holmi szuverén jó dolog, nem az igazi és tökéletes boldogság, nem, nagyon távol áll attól. Hanem hozzá kell tennünk a második pontot is, ami nem más, mint az, hogy az ősatyák nem rendelkeztek olyan tökéletes tudással, mint mi, arról, hogy Isten örökséget készített a számukra a mennyben. Igaz, megkapták némi előízét, s ugyanaz volt a hitük is, mint a miénk, de mégsem rendelkeztek olyan kijelentéssel, mint amilyenel mi rendelkezünk a mi Urunkban, Jézus Krisztusban. Ezért kellett Istennek hosszú ideig éltetni őket, s a hosszas világi tapasztalatukat a hasznukra fordítani [az ismeretekben]. Íme, miért élt Jób hosszú ideig. Manapság az életünk rövidebb, s azért, mert Jézus Krisztus megjelent nekünk, s megmutatta, hogy csak idegenek vagyunk ebben a világban, azért, hogy versenyt futhassunk azért az örökségért, amit Ő vásárol meg nekünk a tulajdon vérén. A dolgot tehát, aminek csak az előképe volt meg, látható jótéteményekkel kellett megerősíteni. De most rendelkezünk a szubsztanciával: az árnyak és az előképek elmúltak, ezek a mi Urunk Jézus Krisztusban testesültek meg (Kol2:17). Ezért meg kell elégednünk azzal, amit Isten ad nekünk, s teljesen az Ő vezetésére kell bízunk magunkat. Továbbá értsük meg, hogy meg kell elégednünk azzal az élettel, amit megéltünk, ha egyszer tetszik Istennek kivenni minket ebből a világból. Igaz, amikor a Szentírás úgy beszél Jóbról és Ábrahámról, hogy idős korukban haltak meg, teljesen betelve a napjaikkal, az azokat a mulandó áldásokat fejezi ki, amiről beszéltem. De bárhogyan is éltek, sem Jób, sem Ábrahám, sem senki hozzájuk hasonló ember soha nem elégedtek volna meg az evilági élettel, ha nem egy jobb és kiválóbb célra törekedtek volna (1Móz25:7). Látjátok tehát, miért volt szükséges, hogy Isten meghosszabbítsa az életüket azért, hogy a jóságának hosszabb megtapasztalását tegye lehetővé nekik, ami most nem annyira fontos a számunkra, akiknek terjedelmesebb kijelentésük van Isten irántunk érzett atyai szeretetétől. Ezért kell megelégednünk a saját életünkkel, s hajlandókká lennünk a meghalásra, amikor tetszik Istennek, hogy vidám szívvel távozzunk innen, s ne fogcsikorgatva, ahogyan a hitetlenek teszik. Mert ők, ha százezer évig élnének is, akkor is itt akarnának maradni, hisz nincs más reménységük, csak az evilági élet, és úgy tűnik nekik, a halál mindent félbeszakít. S ez az oka annak, amiért soha nem készek eltávozni ebből a világból. Viszont az ősatyák a hitüket azzal az élethosszal szokták megerősíteni, amit Isten adott nekik, s ezzel együtt elszánták magukat arra, hogy távozzanak, amikor Isten Magához akarta őket venni. S manapság mit kell nekünk tenni a magunk részéről? Már mondtam nektek, hogy nem szabad a hosszú életet keresnünk azért, hogy ebből győződjünk meg Isten atyai szeretetéről, mert ha csak három napig éltetek ebben a világban, az is elegendő lenne Isten jóságának és könyörületének a megízleléséhez, s a hitünk megerősítéséhez. Mert látva, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus meghalt és feltámadt, nincs szükségünk hosszú időre ebben a világban annak megismeréséhez, hogy Isten az Atyánk, s hogy biztosak legyünk az üdvösségben. Ezért amint megadja nekünk az evangéliumának ismeretét, legyünk mindig készek meghalni, biztosra véve, hogy örökbe fogadott minket, mint a gyermekeit, s Atyának mutatkozik életben és halálban egyaránt. Látjátok, hogy mindig elégedetteknek kell lennünk az élettel, látva, hogy Isten a szeretetének oly jó zálogát adta a mi Urunkban, Jézus Krisztusban, s nem szabad az életünk meghosszabbodására vágnunk azért, hogy ennek még jobb megerősítését kaphassuk. Ezért folyamatosan imádkozzunk Hozzá, hogy folytonosan a Szentlelkével vezetve vegyen minket innen Magához, mi pedig teljes elégedettséggel mehessünk mert Ő táplált és tartott fenn minket, és megmutatta, hogy az igazi élet és az örök boldogság vár ránk odafenn.

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt a bűneink elismerésével, imádkozva Hozzá, hogy kegyeskedjen minket egyre jobban és jobban megérinteni ezekkel, hogy valódi bűnbánattal és az Ő igazságára formálva magunkat járulhassunk Elé. Mivel pedig nyomorult bűnösök vagyunk, annyi kísértésbe gabalyodva és azoktól vereséget szenvedve, hogy a kötelességeink századrészét sem vagyunk képesek ellátni, tetsszen Neki megsegíteni minket a Szentlelkével, s túrni a gyengeségeinket és a tökéletlenségeinket, amíg azoktól végleg és teljesen meg nem szabadulunk. Ezért mondjuk mindannyian: mindenható Isten, mennyei Atyánk stb.

Minden imádság, dicsőség és hála legyen Istené!

Az ima, amit Kálvin János mester a prédikációi előtt szokott mondani

Hívjuk segítségül a mi jó Istenünket és Atyánkat, imádkozva Hozzá, hogy kegyeskedjen elfordítani az arcát a rengeteg hibánktól és vétünkötől, melyekkel nem szűnünk meg az Ő haragját szítani magunk ellen. Mivel pedig méltatlanok vagyunk arra, hogy megjelenjünk a színe előtt, tetsszen Neki ránk tekinteni az Ő szeretett Fiának, a mi Urunk Jézus Krisztusnak az arcában, elfogadva az Ő halálát és kínszenvedését minden bűnünk teljes ellentételezéseként, hogy ezáltal szeressen minket és kegyeskedjen megvilágosítani a Szentlelkével az Ő Ígében. S adja meg annak kegyelmét, hogy azt valódi félelemmel és alázattal fogadhassuk, s megtanulhassuk a bizalmunkat Őbelé vetve Őt szolgálni és tisztelni a szent nevének dicsőítésével egész életünkben. S adjuk meg Neki azt a szeretetet és engedelmisséget, amivel a hűséges szolgák tartoznak az uraiknak, s a gyermekek atyáiknak, látva, hogy tetszett Neki a szolgálói és a gyermekei közé elhívni minket. S imádkozzunk Hozzá úgy, ahogyan jó Urunk tanított minket: Mi Atyánk stb.

Az ima, amit Kálvin János mester rendszerint mondott a prédikációi után

Most pedig boruljunk le a mi jó Istenünk előtt stb. (Itt a prédikáció témájának megfelelő dolgokat tette hozzá, kérésképpen intézve Istenhez. Mivel azonban ez majdnem minden prédikációban más és más volt, itt nem konkretizálható.) S tetsszen Neki megadni ezt a kegyet ne csak nekünk, hanem a Föld minden népének és nemzetének is, visszahozva minden szegény, tudatlan lelket a tévelygés és a sötétség nyomorúságos rabszolgaságából az üdvösség helyes útjára. Ezért is tetsszen Neki igaz és hűséges szolgákat támasztani az Ígéhez, akik nem a maguk hasznát és hiábavaló dicsőségét keresik, hanem csak az Ő szent nevének magasztalását és a nyájának jólétét. Viszont szaggasson ki minden szektát, tévelygést és eretnkséget, amik a bajokat és a megosztást táplálják az emberek között, hogy jó testvéri egyetértésben élhessünk valamennyien. S tetsszen Neki úgy vezetni a Szentlelkével, minden királyt, fejedelmet és magisztert, hogy az uralkodásukat az Íge szabályainak megfelelően ne a kapzsiság, kegyetlenség, zsarnokság vagy bármi más gonosz és rendetlen indulat vezesse, hanem teljes igazságban és becsületességben folyjon, s mi alatta élve megadhassuk nekik az őket megillető tiszteletet és engedelmisséget, hogy a jó békesség és csendesség eszközével szolgálhassuk Istent teljes szentségben és őszinteségben. S tetsszen Neki vigasztalni minden lesújtottat, akiket különféleképpen látogat meg keresztekkel és gyötrelmekkel. S mindenkit, akit szegénységgel, háborúkkal, éhséggel vagy egyéb vesszőivel sújt, és mindenkit, akik szegénységtől, bebörtönzéstől, betegségtől, száműzetéstől vagy más testi bajtól, illetve elmebeli kintól

szenvednek, megadva nekik a teljes, jó türelmet, míg teljesen meg nem szabadítja őket minden nyomorúságuktól. De különösen tetsszen Neki könyörölni minden szegény kegyesén, akik a babiloni fogságban szóródtak szét az Antikrisztus zsarnoksága alatt, főleg, akik üldöztetést szenvednek az Ő igazságának megvallásáért, megerősítve őket igazi állhatatossággal, s vigasztalva őket, nem engedve, hogy a gonosz és tomboló farkasok rajtuk töltsék ki a dühüket, hanem olyan valódi szilárdságot adva nekik, hogy az Ő szent neve dicsőíttessék általuk mind az életükben, mind a halálukban. Végül, tetsszen Neki megerősíteni minden, manapság veszélyben levő gyülekezetet, amiket az Ő szent nevéből folytatott vita miatt támadnak, s győzze le és semmisítse meg minden ellenségük minden koholmányát, mesterkedését, és kísérleteit, hogy egyedül az Ő dicsősége ragyogjon mindenek felett, s a mi Urunk Jézus Krisztus királysága növekedjen és fejlődjön egyre jobban és jobban. Imádkozzunk minden említett dologért oly módon, ahogyan a mi jó Mesterünk és Urunk Jézus Krisztus tanított bennünket imádkozni, ezt mondva: Mi Atyánk stb.

S imádkozzunk a mi jó Istenünkhöz, hogy valódi folytonosságot adjon nekünk az Ő szent hitében, s növelje azt napról napra, amit meg is fogunk vallani ekképpen: Hiszek Istenben az Atyában stb.

A nép megáldása a prédikáció végén

Istennek, az Atyának kegyelme, a mi Urunk Jézus Krisztus békessége lakozzon velünk a Szentlélek közösségén keresztül mindörökké. Ámen.

Nyomtatva Londonban, 1574-ben.